

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

M

D. FRANCISCI
TORREBLANCA
VILLALPANDO
CORDVBENSIS
IVRIS CONSVLTI.

IVRIS

SPIRITVALIS
PRACTICABILIVM.

LIBRI XV.

ex Agudo

ex Cocchi

EX LEGE DOMINI.

SIVE REVELATIS A DEO, PER
SACRAM SCRIPTVRAM, VEL IN
COMMVNI ECCLESIAE, VEL IN PAR-
TICVLARI HOMINVM.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

CHICAGO, ILL.

1908

RECEIVED
JAN 10 1900
U. S. DEPT. OF AGRICULTURE
BUREAU OF PLANT INDUSTRY
WASHINGTON, D. C.

IVRIS
SPIRITVALIS
PRACTICABILIVM.

LIBRI XV.

*EX LEGE DOMINI,
sive reuelatis à Deo, per Sa
crā Scripturam, vel in com
muni Ecclesiæ, vel in parti
culari Hominum.*

AVTORE D. FRANCISCO
Torreblanca Villalpando, Cordubēsi,
I.C.Regis Chanc.Granat. aduocato.

*THEOLOGIS, IVRISCONSULTIS,
Medicis, Philosophis, & omnigenæ Lit
teraturæ amatoribus.*

CORDVBÆ.

CVM PRIVILEGIO REGIO:
Apud Saluatorē de Cea Tesa. A. 1635.

I:
PRIVILEGIUM EXPEDITVM PER CONSILIUM
Regium Iustitiæ, præmissa Calificatione Consilij Regij Supremæ sanctæ
Generalis Inquisitionis.

E L R E Y.

DO R Quanto por parte de vos el Doctor don Francisco Torreblanca Villalpando, Abogado de la nuestra Chancilleria, q̄ reside en la ciudad de Granada, nos fue fecha relación, que por el mes de Agosto del año passado de mil y seiscientos y treinta y seis, por los del nuestro Consejo se os auia mandado despachar licencia para imprimir quinze libros q̄ teniades compuestos en dos tomos, intitulados *Iuris spiritualis practicabiliū*, y privilegio por diez años, auiendo precedido todas las diligencias q̄ para ello disponen las leyes delltos Reynos, sin embargo de los reparos q̄ se auian dado contra ellos. Y porq̄ a la sazō se auia dicho en nuestro Consejo, q̄ vos auia des tenido pleyto cō los Alcaldes de nuestra Casa y Corte, sobre vnos libros de Magia que auia des compuesto, sobre la causa veinte y seis del Decreto, que auia des leydo en la Vniuersidad de la dicha ciudad de Granada, de q̄ auian conocido los del nuestro Consejo, con el de la General Inquisicion, se auian mandado llevar al Licenciado don Luis de Paredes del nuestro Consejo, para que los viesse por su persona; porque la q̄ auia dado los dichos reparos, viendo que sin embargo dellos se auia mando despachar el dicho priuilegio, os auia delatado dellos en el nuestro Consejo de la general Inquisicion, donde se auian visto y examinado con los dichos libros, y se auian aprouado y mandado correr, sin embargo de los dichos reparos, como nos era notorio, y lo auia afirmado en el nuestro Consejo el Doctor dō Pedro Pacheco, vno de los del, y de la general Inquisicion. Y el dicho pleyto q̄ vos auia des tenido con los dichos nuestros Alcaldes, no auia sido sobre estos libros, sino sobre otros; los quales de pedimiento de nuestro Fiscal se os auian mandado escriuir, e imprimir, por los del nuestro Consejo, segun parecia de la licencia y priuilegio original, de que haziades presentacion, y vn edito de dō fray Diego de Mardones, Obispo que fue de Cordoua, por el qual se auia mandado, que conforme a los dichos vuestros libros se explicasse la Bula de la santidad de Sixto Quinto, que traua de la Magia. Y nos pedistes y suplicastes, os mandassemos despachar el dicho priuilegio. Y visto por los del nuestro Consejo, y como por su mandado se hizieron las diligencias que la prematiza por nos vltimamente fecha sobre la impresion de los libros dispone, fue acordado, q̄ deuamos mandar dar esta nuestra cedula para vos en la dicha razon, y nos tuuimoslo por lo bien. Por la qual os damos licencia y facultad, para que por tiempo de diez años primeros siguientes, q̄ corran y se cuentē desde el dia de la fecha della, vos, o la persona que vuestro poder ouiere, y no otro alguno, podais imprimir, y vender los dichos libros q̄ de sufo se ha hecho menciō, por el Original impresso q̄ en el nuestro Consejo se vio, q̄ va rubricado e firmado al fin, de dō Diego de Cañizares y Arteaga nuestro Escriuano de Camara de los q̄ en el residē. *Con que se ponga e inserte en los dichos libros la censura de la General Inquisiciō*; y que antes q̄ se vendā los traygais ante los del nuestro Consejo, juntamente cō el dicho Original impresso, para q̄ se vea que la dicha impresion que asfi se hiziere, estā conforme a el: o traygais fē en publica forma, como por Corrector por nos nombrado, se vio y corrigio la dicha impresiō por el dicho su original. Y mandamos al impressor q̄ imprimiere el dicho libro, no imprima el principio y primer pliego, ni entregue mas de vn solo libro, cō el Original al Autor, o persona a cuya costa se imprimiere, y no a otro alguno, para efeto de la dicha correccion, y tassa, hasta q̄ primero el dicho libro estē corregido, y tassado por los del nuestro Consejo. Y estādo asfi, y no de otra manera, pueda imprimir el principio y primer pliego, y seguidamente esta nuestra cedula y priuilegio, y la aprouacion, tassa, y erratas; so pena de caer e incurrir en las penas contenidas en la prematiza y leyes de nuestros Reynos, q̄ sobre ello disponen. Y mandamos, que durante el dicho tiempo de los dichos diez años, persona alguna sin vuestra licencia no los pueda imprimir, ni vender, so pena que aya perdido y pierda todos y qualesquier libros, moldes y aparejos q̄ dello tuuiere: y mas incurra en pena de cinquenta mil maravedis. La qual dicha pena, sea la tercia parte para la nuestra Camara: y la otra tercia parte, para el juez que lo sentenciare; y la otra tercia parte para la persona que lo denunciare: Y mandamos a los del nuestro Consejo, Gouernador, e Oydores de las nuestras Audiencias, Alcaldes, Alguaziles de la nuestra Casa y Corte, y Chancillerias, y a todos los Corregidores, Asistente, Gouernadores, Alcaldes mayores y ordinarios, y otros juezes, y justicias qualesquiera, de tōdas las ciudades, villas, y lugares de nuestros Reynos y señorios, que vos guarden i cumplan esta nuestra cedula, y contra su tenor i forma

ma no vayan ni passen en manera alguna. Fecha en Madrid, à nueve dias del mes de Febrero de mil y seiscientos y treinta y siete años.

YO EL REY.

Por mandado del Rey nuestro Señor.

Francisco Gomez de Lasprilla.

APPROBATIO EX THEOLOGIAE FACULTATE,
R.P. Doctoris Gasparis Hurtado Societatis Iesu, S. Generalis Inquisitionis Calificatoris, olim in Complutensi Vniuersitate, & Collegio maiori S. Theologiae Primarij antecessoris, ex Consilij Regij Supremi decreto.

DE Mandato Supremi Consilij vidi librum typis excusum, & à don Francisco Torreblanca Villalpando scriptum, cuius titulus est, **IVRIS SPIRITVALIS PRACTICABILIVM**, multa differit erudite, & nihil in eo inueni, quod si rectè expendatur, sanum sensum non habeat, & ideo censeo opus dignum, vt facultas quam Auctor postulat, concedatur. Dat. in nostro Collegio Imperiali Societatis Iesu Matritensi, die decima Augusti anni millesimi sexcentissimi trigessimi sexti.

Gaspar Hurtado.

APPROBATIO EX IVRISPRVDENTIAE FACULTATE, PER
Supremum Regium Consilium Iustitiae commissum fuit D. D. Ludouico de Paredes eiusdem Consilij, litterarum omnium conspicuo, vt hos quindecim libros Iuris & potestatis spiritualis, Auctore Doctore dñ Francisco Torreblanca Villalpando, personaliter videret, atque examinaret, vtrum Reipublicae expediret, necne, vt in lucem prodirent, & aliorum facultatum peritiones consuleret, de opinionum veritate, & cum id praestitisset, relatione facta ad Consilium Regium plenum, magna cum laude vno assensu privilegium expediri decreuit ad decennium. Die 4. Februarii mane, hora prima, ante quam Domini diuiderentur in aulas, anno 1637. coram don Didaco Cañizares Arteaga, Regium Camerae Tabelione perpetuo.

DECRETVM CONSILII REGII SVPER INSERTIONE censuræ, & Calificationis sanctæ Generalis Inquisitionis.

YO Don Diego de Cañizares y Arteaga Escribano de Camara perpetuo del Rey nuestro señor, de los que en su Consejo residen, doy fe, que ante los dichos señores del Consejo, en esta villa de Madrid, en veinte y vno de Febrero deste año de mil y seiscientos y treinta y siete, el Doctor don Francisco Torreblanca Villalpando presentò vna peticion, por la qual dixo, que por los dichos señores del Consejo se le auia dado licencia y privilegio por diez años para la impressiõ de quinze libros que tenia compuestos, intitulados *Iuris & potestatis spiritualis practicabilium*: con tal que en ellos pusiessè e insertasse impressa, la censura que a los dichos libros auia dado el Consejo de la General Inquisiciõ, con examen y aprobaciõ de los Calificadores del santo Oficio, a quien los auia cometido, sobre las delaciones y reparos que contra ellos se auian dado, y sin embargo se auian mandado correr. La qual censura el no tenia en su poder, y aunque la auia pedido en el dicho Consejo de la General Inquisiciõ para el dicho efeto, y presentado para ello la cedula Real y privilegio, por el qual se le mandaua lo suso dicho, por auto proueydo en la dicha General Inquisiciõ, se auia acordado, No auia lugar darle la censura que pedia, como constaua de la peticion que sobre ello auia presentado, y decreto original, señalado del Licenciado Sebastian de Huerta, Secretario de su Magestad y del dicho Consejo de la General Inquisiciõ: y pues no quedaua por el el cumplir lo que se le mandaua por la dicha cedula y privilegio, Pidio y suplicò a los dichos Señores del Consejo, mandassen declarar auer cumplido con pedir la dicha censura en el dicho Consejo de la General Inquisiciõ, para ponerla en los dichos libros, y no tener obligaciõ de ponerla, pues se le auia denegado, y no se

le daua, ni se auia dado a nadie, o que cumpliesse con poner al principio de los dichos libros, como auian sido vistos y calificados por el dicho Consejo de la General Inquisicion, o como los dichos Señores fuesen seruidos; y que se le diese testimonio dello, para que se entendiesse que auia cumplido. Y visto por los dichos Señores en Consejo pleno, proueyeron el decreto del tenor siguiente.

Corra el despacho sin embargo de lo proueydo, de que pusiessse la censura de la General Inquisicion. Segun que lo susodicho consta y parece de la dicha petition, y decreto, y la que con ella se presentò, que originales quedan en este oficio, a que me refiero. Y para que dello conste, de pedimiento del dicho Doctor don Francisco Torreblanca, doy la presente en Madrid, a veinte y vno de Febrero de mil y seiscientos y treinta y siete años.

*Don Diego de Cañizares
y Arteaga.*

FE DE ERRATAS DEL CORRECTOR GENERAL, en los quinze libros de Iure Spirituali, del Doctor don Francisco Torreblanca Villalpando, en que discrepa la impresion, del original.

TOm. 1. Prolog. text. n. 23. fol. 2. pertinent, *lege* pertinet, & *ibi* n. 50. incrementum, *lege* incrementum, & *ibi* n. 56. ad omnia, *lege* ad omnia, & *ibi* n. 72. pernotuerunt, *lege* pernotuerunt, & *ibi* n. 81. f. 4. sin minus videtur, *lege* si minus videor.

Lib. 1. c. 2. text. n. 3. f. 8. legationibus, *lege* legationibus, & *ibi* n. 30. vtilitate, *lege* subtilitate, & *ibi* n. 53. speciosissima, *lege* speciosissimam, & *ibi* n. 56. basro, *lege* visido.

Cap. 2. tex. n. 23. f. 11. Agapito, *lege* Agapio, & *ibi* nu. 25. rationem, *lege* rationum, & *ibi* nu. 59. commendans, *lege* commendantem.

cap. 4. tex. n. 59. f. 16. Toletano, *lege* Florentino, & *ibi* n. 90. Benedicti, *lege* Bernardi.

cap. 5. text. n. 39. fol. 19. sensus, *lege* sexus.

c. 6. tex. n. 2. Daconem, *lege* Draconem, & *ibi* n. 2. theombrotius, *lege* Theombrotia, & *ibi* nu. 4. Medice, *lege* Medica, & *ibi* n. 19. post impellit, *adde* non, & *post* intus, *dele* non.

cap. 7. tex. n. 17. f. 21. re diuina, *lege* rediuiua, & *ibi* n. 28. absolutam, *lege* ordinariam.

cap. 8. tex. n. 13. fol. 22. Deciano, *lege* Daciano.

cap. 11. Sum. n. 14. f. 24. miraculorum, *lege* gratisdatam, & *ibi* tex. n. 7. credibilia, *lege* credibilis.

¶ Lib. 2. c. 2. Sum. n. 21. f. 27. certum, *lege* quodam.

cap. 3. tex. n. 23. f. 31. nec fuit, *lege* nec adest, & *ibi* n. 26. Sinagæ, *lege* Sinagoga.

cap. 4. tex. n. 6. f. 33. iustificans, *lege* iustificationis, & *ibi* n. 7. iustificationem, *lege* iustificationem, & *ibi* n. 20. post peccatum, *adde* & irritat Sacramentum.

cap. 6. tex. n. 3. f. 37. catacterem, *lege* caracterem, & *ibi* n. 9. anathemacentur, *lege* anathematicentur, & *ibi* n. 16. illum, *lege* illi.

cap. 7. n. 17. tex. f. 39. aniculum, *lege* masculum, & *ibi* n. 21. Formula, *lege* forma.

cap. 15. Sect. 2. tex. n. 63. f. 60. † verius tamen est, *lege* † virginitatis tamen aliud est.

Sect. 9. Summ. f. 65. n. 93. ad fin. *adde* ultra 1. & 2. gradum, y en el tex. n. 93. † Postea, *lege* In alijs.

Sect. 13. Sum. n. 30. f. 67. nullū, *lege* clādestinū, & *ibi* n. 54. f. 68. dispensationibus, *lege* dispensationibus.

cap. 16. tex. n. 23. fol. 69. serprs, *lege* serpens.

¶ Lib. 3. c. 2. tex. n. 19. f. 73. benefica, *lege* venefica, & *ibi* vt non, *lege* creditis.

cap. 9. tex. nu. 9. fol. 84. cenforum, *lege* consonum.

¶ Lib. 4. cap. 2. tex. nu. 5. fol. 95. post, *lege* per.

cap. 3. tex. nu. 5. fol. 98. † Attamen Magi non videntur, *lege* † At tales Magi dicunt non videri.

cap. 4. tex. n. 2. f. 100. Dagorum, *lege* Magorum, & *ibi* n. 30. quem, *lege* quia, & *ibi* nu. 42. modo, *lege* quidem.

cap. 5. tex. n. 31. f. 106. aues, *lege* anades, & *ibi* nu. 4. post spinæ, *adde* dorſi.

cap. 8. tex. nu. 13. fol. 111. huiusmodi, *lege* huius mundi.

¶ Lib. 5. cap. 2. tex. f. 119. n. 19. hauitum, *lege* comparatum, & *ibi* n. 47. succnba, *lege* succuba, & *ibi* non, *lege* nam, & *ibi* n. 54. Iuuenal, *lege* Martial, lib. 4. epig. 29.

cap. 8. tex. n. 50. fol. 134. Avicena, *lege* Avinzohar.

cap. 9. Sum. nu. 26. fol. 135. præde, *lege* prædita.

¶ Lib. 6. cap. 4. tex. nu. 12. fol. 145. foret, *lege* non foret.

cap. 6. tex. n. 1. f. 148. diuitionem, *lege* diuinationem, & *ibi* n. 42. incompetest, *lege* incompetet.

cap. 8. tex. n. 22. fol. 153. existente, *lege* extincta.

cap. 9. tex. num. 19. fol. 155. abierant, *lege* aberrant.

cap. 10. tex. nu. 32. fol. 157. ponulnei, *lege* populnei.

Cap. 14. tex. nu. 1. fol. 163. redeunt, *lege redeuntibus*, & *ibi* Paschua, *lege* Pascua.
 Lib. 7. c. 3. n. 45. tex. f. 176. corrupendum, *lege* tranliendum, & *ibi* n. 60. leuca, *lege* leucarum.
 Lib. 8. cap. 1. tex. n. 10. f. 196. diuinam, *lege* diuinam, & *ibi* n. 16. Vvictus, *lege* Vvecherus.
 cap. 6. tex. n. 13. f. 203. electos, *lege* lectulos, & *ibi* nu. 17. sunt, *lege* sunt, & *ibi* n. 46. mitenda, *lege* mitterendus.
 cap. 7. tex. nu. 66. f. 206. manifestat, *lege* manifestam, & *ibi* dissentire, *lege* sentire.
 cap. 8. tex. nu. 59. fol. 210. mencaria, *lege* mendatia.
 cap. 9. nu. 1. tex. fol. 210. lecit, *lege* licet, & *ibi* n. 33. Bacuch, *lege* Baruch, & *ibi* nu. 51. idolatrius, *(lege* idolatras.
 Lib. 9. cap. 5. tex. num. 8. fol. 228. suopra, *lege* suo opte.
 cap. 11. tex. n. 6. fol. 237. umbras, *lege* vndas, & *ibi* nu. 20. leticitia, *lege* letitia.
 cap. 12. tex. n. 7. f. 237. conditore, *lege* conditoris, & *ibi* Aencis, *lege* Aenex, & *ibi* nu. 34. consten-
 cap. 13. tex. nu. 30. f. 240. vonum est, *lege* bonum non est. *(dam, lege* contestanda.
 Tom. 2. lib. 10. Prolog. n. 46. fol. 345. aëros, *lege* aëreo, & *ibi* n. 59. post malum, *adde* publice, &
ibi nu. 73. profecerit, *lege* prouectus.
 Lib. 10. c. 2. n. 7. text. f. 250. Beatus, *lege* sanctus, & *ibi* n. 8. Beatitudinem, *lege* sanctitatem.
 cap. 5. tex. nu. 24. f. 256. sepipit, *lege* scripsit, & *ibi* nu. 39. terra, *lege* tractus.
 cap. 6. tex. n. 5. f. 258. deum, *lege* decem, & *ibi* nu. 11. habitant, *lege* habebant.
 cap. 8. tex. n. 6. fol. 262. enim, *lege* etiam, & *ibi* n. 68. Scalger, *lege* Scaliger, & *ibi* nu. 72. imbuta, *(lege* in bruta.
 cap. 12. tex. nu. 10. fol. 271. ignes, *lege* ingens.
 cap. 13. tex. n. 4. f. 273. vno, *lege* cetero vno, & *ibi* n. 277. Aboali, *lege* Albo Ali, & *ibi* Abopli
 Abenteffin, *lege* Albo Haly Aben Tefsin.
 Lib. 11. cap. 9. nu. 10. fol. 295. somnuari, *lege* somnuui.
 cap. 15. text. nu. 24. fol. 304. Megno, *lege* Mengo.
 Lib. 12. cap. 10. tex. num. 24. fol. 319. Pectura, *lege* pectora.
 cap. 12. tex. nu. 64. fol. 224. cuenire, *lege* efficere.
 cap. 13. tex. nu. 24. f. 326. poenè, *lege* pene, & *ibi* nu. 34. capiant, *lege* concipiant.
 cap. 19. tex. nu. 4. fol. 331. patroni, *lege* patronorum, & *ibi* nu. 17. parci, *lege* pasci.
 cap. 23. Sum. nu. 39. fol. 337. insigna, *lege* stigmata: y en el tex. n. 40. stigmatibus, *lege* stigmata, &
 Lib. 13. cap. 8. tex. nu. 15. fol. 362. simulis, *lege* similis. *(ibi, impraxis, lege* impraxia.
 cap. 11. tex. nu. 44. fol. 366. recognito, *lege* recognitio.
 cap. 19. tex. nu. 46. fol. 381. arbitror, *lege* tenent.
 cap. 22. tex. num. 7. fol. 384. improbable, *lege* difficile.
 Lib. 14. cap. 14. Sum. num. 24. fol. 411. quamuis, *lege* iniuste, y en el tex. nu. 24. f. 412. post, con-
 fessarius, *adde*, iniuste non.
 Lib. 15. cap. 4. tex. nu. 49. fol. 426. in nostris, *lege* ministros.

Otras erratas ay de vnas letras por otras, que vician el Latin: Podrá el Lector suplirlas, o perdo-
 narlas al Impresor, porque el Autor tiene bastantemente prouada su intencion. En Madrid 25. de
 Febrero de 1637.

El Licenc. Francisco Murcia
 de la Llana.

Los Reparos, y Delaciones que se dieron contra estos Libros en ambos Consejos del Rey nuestro señor,
 con las respuestas del Autor, Indices, y Tablas, no salen aora por no embarazar mas el despacho, despues
 de tanta dilacion. Saldrán en la primera ocasion.

TASSA DEL CONSEJO.

EN Madrid dos dias del mes de Março de mil y seiscientos y treinta y siete
 años, vistos estos quinze libros del Derecho espiritual, del Doctor dō Frá-
 ncisco Torreblanca Villalpando, por los Señores del Consejo del Rey nuestro
 señor, que por su mandado fueron impressos, tassaron cada pliego dellos, a cin-
 co maravedis en papel, ante don Diego de Cañizares y Arteaga, Escriuano
 de Camara perpetuo de su Magestad.

Tiene dozientos y treinta y nueue pliegos, que al respetto monta mil y ciento y nouenta y cinco maraue-
 dis, que bazen treinta y cinco reales y seis maravedis.

D. N. D. PHILIPPO IIII.
REGI MAXIMO, NASCENTIS, OB-
euntisque Solis Imperio Potentissimo.

REGIS Sapiētia est (REX MAXIME) quæ
REGNUM stabilire facit, nā vt ait DOMI-
NVS, *Si delectamini sedibus, & sceptris, O*
REGES populi, diligite SAPIENTIAM, vt
in perpetuum regnetis: quia teste Platone
PRINCIPI non aliter necessaria est SA-
PIENTIA, quam corpori anima: & Philone, REX ad po-
pulum ita se habere debet, vt lux ad tenebras, vt Sapiens
ignorati: nam vt ait Nazianzenus, Profecto ars est quæ-
dam artium, & scientiarum, hominem regere, animal va-
rium, & multiplex: quare Regius Vates cis admonet,
Et nunc REGES intelligite erudimini, qui iudicatis terrā.
Eruditio autem REGIS debet esse IURIS SPIRITVA-
LIS, quod legem DOMINI continet, ex ipsius Oracu-
lo, *Beatus homo, quē tu erudieris Domine, & de lege tua do-*
cueris eum. Nam vt ait Apostolus, *Omnis Sapiētia diui-*
nitus inspirata utilis est ad docendum, ad arguendum, ad
corripiendum, ad erudiendum in IUSTITIA. Quia cū
hoc IURE Angelos iudicare possimus, multo magis
temporalia, cum ex eodem Apostolo, SPIRITVALIS
iudicat omnia, vt sic merito de hoc IURE DOMINVS
scriptum reliquit, Non recedat volumen Legis huius ab
ore tuo, sed meditaueris in eo omnibus diebus, ac noctibus,
vt custodias, & facias, quæ scripta sunt in eo. Ideo ā TE
tutellam exposcit, vt TVAM ipsius causam agas, nam
vt ait Seneca, *Nullum ornamentum PRINCIPIS*
fastigio dignius, pulchriusque est, quam illa CORONA,
ob Ciues seruatos. Vale, & viue fœlix. Datt. Cor-
dubæ 27. April. 1635.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

Sapient.
cap. 6.

Plato de
Republic.
lib. 6.

Phil. lib.
quod dete-
rior priori

Greg. Na-
zianz. in
Apoletet.
orat. 1.

Psalms. 2.
v. 10.

Psalms. 93.
v. 12.

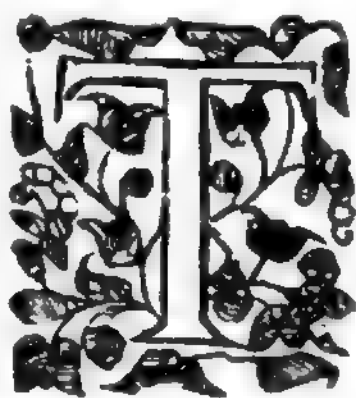
Apost. ad
Timoth. 2
c. 3. v. 16.

Apost. Co-
rinth. 1. c.
2. v. 15.

Deuter. c.
1. v. 8.

Senec. lib.
1. de clem-
ent. cap.
24.

EXCELLENTISSIMO PRINCIPI
D. D. GASPARI DE GVZMAN, Comiti
Oliuarum, Duci San-Lucar, D. N. REGIS
Cubiculario maximo, à Consilijs Status, &
Belli, nouique Orbis Chancellario
Supremo, &c.

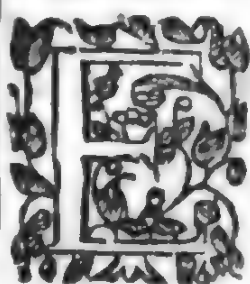
RIGESIMVS tertius annus agitur (EX-
CELLENTISSIME PRINCEPS) quo te
in Salmanticensi Academia, vt Mecœ-
natem elegi, vt condiscipulum amavi;
Tu tamen ad PATERNAS dignitates ad-
scitus, REGIS nostri latum, & REGNI
cinges, ad quod Propria virtus, & Maiorum fata voca-
runt. Ego tamen litterariam palestram secutus, sæpè in
Gymnasio, sæpè in Foro, de Iure dictandi, responden-
di, & patrocinandis munera subiui. Sed cum leges vi-
derem, ad communem vtilitatem editas, neq; ab illis,
qui Iura darent, colli, neque per inde, vt oporteret, per-
cipi, doleremque Iuri dicendo illos, plerumque, præsi-
dere, qui cas, vel turpiter ignorarent, vel per gratiam,
aut per sordes facile corrumpi sinerent; à Gymnasio,
& Foro recessi, & in Paternam domum, & hæreditatē
receptus sacrosancti Sacerdotij munus obtinui, non di-
uitijs affluens, aut officijs, sed breui penula contentus
ad studia Sacrarum litterarum vacavi, in cuius otio hoc
IURIS SPIRITVALIS opus composui, vel deline-
ui, in quo vniuersa, quæ ad Spirituales substan-
tias, nobis apparentes, vel operantes, vel colloquen-
tes desiderantur, breui stylo clauduntur. Quæ si foueris
alia de SPIRITVALIBVS anexis, seu Iuris Ecclesiastici
tria volumina sub Tuo fœlicissimo NOMINE cuden-
da paro. Vale, Cordubæ 28. April. 1635.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

A LA

ALREINO IVNTO EN CORTES.

I EN SV DIPVTACION.

ESTE Derecho ESPIRITVAL, (que qual segundo Colon del otro mundo, en este nueuo de la Iurisprudencia consagro a su Magestad) contiene las causas de DIOS, ANGELES, I ALMAS, no de su essencia; porque esto pertence a la Teologia, A: sino de sus obras, que hazen en este mundo, cerca de las Personas de los Ombres, sus Bienes, i Acciones, de q̄ se compone todo el Derecho Comun, B: i como los que las hazen son sustancias ESPIRITVALES, Intellectuales, Incorporeas, Inuisibles, C: nuestros Legislatores, i Iurisconsultos las an omitido; porq̄ de lo que no es, i no se ve hazen la mesma paridad, D. Pero como es de Fe, q̄ estas sustancias ESPIRITVALES vienē a este mundo, i en el aparecē, i obran entre nosotros tantas cosas, como las Sagradas Letras nōs enseñan, E. i en estos Libros se veran, F: es fuerça, q̄ aia este DERECHO Espiritual para conocerlas, i juzgarlas, porque no son todas vnas, ni obran de vna mesma fuerte, antes ai la diferencia, q̄ entre la luz, i las tinieblas, entre CRISTO, i Belial, G: Aun q̄ muchas vezes pasan las vnas por las otras, porq̄ Satanas se trāsforma en Angel de luz, H.

A D. Thom. p. 1. q. 1. vsque ad q. 44. & Sent. 1. q. 1. & seqq.

B l. 1. D. de statu homin. *Omne ius quodvltimur, vel ad personas pertinet, vel ad res, vel ad acciones.*

C D. Thom. p. 1. q. 50. art. 1. & 2. & q. 51. art. 1. & q. 54. artic. 5. & q. 55. art. 2. & de Potent. q. 6. art. 6. & de Spiritu q. 1. art. 5. & de Malo q. 16. artic. 1. & libr. 2. contra Gent. cap. 46. 50. & 65.

D l. vbi non apparet 75. D. de verbor. oblig. *Vbi non apparet, quid quale, quantumque iustipulatione est, incerta est stipulatio.*

E Genes. cap. 18. Exod. cap. 7. 8. 9. 10. Pet. Thyreus de apparit. spirit. c. 1. & seqq.

F Dixi tom. 1. de Iure Spirit. lib. 1. capi. 1. 2. 3. 4. 5. & lib. 3. cap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. & lib. 4. cap. 1. et seqq. & lib. 5. cap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. & lib. 7. cum alijs.

G Apost. Corinth. 1. c. 6. v. 14. *Qua societas lucis ad tenebras aut conuersio Cbristi ad Belial?*

H Apost. Corint. 1. c. 11. *Ipse Satanas transfiguratur se in Angelum lucis.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

H Apost. Corinth. 1. cap.
11. *Ipsē Satanas trans-
figurat se in Angelū lucis.*
I D. Ioann. Canonic. 1.
c. 4. v. 1. *Nolite omni SPI-
RITV credere, sed proba-
te SPIRITVS, si ex Deo
sit.*

K D. Th. p. 1. q. 110. art.
1. & lib. 3. cōtra Gēt. cap.
78. Diony. de cōeles. Hie-
rarch. c. 9. D. Aug. lib. 3.
Trin. ca. 4. & li. 8. Genes.
ad lit. c. 24. & lib. 38. qq.
c. 79. D. Greg. lib. 4. dia-
log. c. 5. Damasc. lib. 2. de
fide, cap. 3.

L D. Iacob. c. 1. *Stote fac-
tores Verbi, & non audi-
tores tantum, vt exponit
D. Thom. p. 1. q. 1. art. 4.
& 2. 2. q. 60. art. 3.*

M Dixi tom. 3. de Spirit.
anex. lib. 7. c. 9. ex n. 8.

N Apost. ad Timot. 1. c.
3. v. 16. *Omnis sapientia
diuinitus inspirata utilis
est ad docendum, ad ar-
guendum, ad corripiendū,
ad erudendum in iustitia.*
O Eusebius Cæsariens. de
preparat. Euang. lib. 1. 2.
3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11.
12. 13. 14. 15.

P D. Luc. c. 1. *Loquutus
est, Deus, per os Sanctorū,
qui a seculo sunt Prophe-
tarum eius, D. Petr. Ca-
non. 1. c. 1. Spiritu sanc-
to inspirante loquuti sunt
prophete.*

Q D. Thom. 2. 2. q. 1. art.
1. Belarm. li. 3. de iustif.
ca. 3. Suarez de fide disp.
3. sect. 10. ex n. 9.

R Apost. Corinth. 1. c. 2.
*Sermo meus, & predica-
tio mea non in persuasibi-
bus humana sapientia ver-
bis, sed in ostensione SPI-
RITVS, & veritatis.*

S Apost. Corinth. 1. cap.
12. v. 9. *Alij gratia sani-
tatum in vno spiritu, alij
operatio virtutum, &c.*

Por lo qual nos manda el Apostol San Iuan, que no creamos a todos los ESPIRITVS, si-
no q̄ los examinemos, si son de Dios, I: Mas
no dize como lo emos de hazer, i assi es mui
dificultoso, porque pende del entendimiento
verdadero de toda la Sagrada Escritura, i to-
das las ciencias, i cosas deste mundo, en q̄ los
ESPIRITVS se mezclan, pues todo el se go-
uierna por ellos, K. I assi este DERECHO es
Practico, aunq̄ contenga la Ciencia Reuela-
da, pues en quanto nos enseña a biē obrar, es
Practica, L: porque todo quāto nos importa
saber, i obrar, assi para nuestra saluacion, co-
mo para nuestra conseruacion, i enseñanza,
esta todo junto en la Sagrada Escritura, M: i
en ella estan con eminēcia todas las ciēcias, i
facultades del mundo Especulatiuas, i Practi-
cas, porq̄ es sola la que puede enseñar, argu-
mentar, corregir, i administrar justicia, N: i to-
das las demas son tinieblas, en q̄ el demonio
pone los ombres, para diuertirlos de los cui-
dados de la Gloria, O. Porque la ciencia Reue-
lada, asi a la Iglesia en comun, como a los Sā-
tos en particular, tiene por autor a Dios, P:
por lo qual está en ella la primera verdad: por
q̄ no puede engañarse, ni engañarnos, Q: i assi
nos enseña (sin las bachillerias de la humana
Sabiduria) el DERECHO ESPIRITVAL,
i la verdad, R. Diuidese en cinco Tomos,
los dos primeros, que salen aora, contie-
nen las obras visibles, i palpables, que hazen
los Espiritus en este mundo, ia por si, im-
mediatamente, en qué se comprehende la
Gracia de hazer milagros, i la Profecia, S.
Ia mediante algun instrumento, por el qual

obran

obrã, en q̃ entran los Sacramentos, T: los tres Tomos siguiẽtes, son delas ESPIRITUALES Anexas, ò Derecho Ecclesiastico, que es delas cosas tocantes al culto Diuino, sus Ministros, Iglesias, i Bienes, de cada cosa vn tomo, v. La dificultad destas obras consiste, en como siẽdo estos ESPIRITVS inuisibles aparezcan, i obren entre nosotros; por lo qual dixeron, que teniã cuerpos sutiles de aire, o fuego. S. Augustin, Tertuliano, Origenes, i Rupert, x. I en el Concilio Niceno, auiendo defendido el Obispo de Tesalonia, q̃ los Angeles se pintassen, porq̃ tenian cuerpos, se pasó con ello, i se mandarõ pintar, y: aunque es de Fẽ, q̃ son sustãcias Espirituales, sin cuerpos, z. I assi Christo Señor nuestro vfõ deste argumento para probar la verdad de su Resurrecciõ, A. Todas las apariciones de los Espiritus aca bajo se dicron por imaginarias, o intelectuales en el Concilio Ancyrano, segun Graciano, i otros, p. Pero la verdad es, q̃ los Angeles aparecen, i obran en este mundo en cuerpos visibiles, i palpables, no suos propios, porq̃ no los tienen, c: sino tomados de los elementos condensando el aire, i juntãdo partes de tierra, agua, i fuego, vapores, i exalaciones, para poderlos mejor condensar, i colorear, D: los quales fingẽ tã solidos, i semejantes a los nuestros, que ni el tacto de Abraham los diferenciò, E: ni la lucha de Iacob los pudo desbaratar, F: i en ellos aparecen entre nosotros, no solo representando sus personas, G: mas la del mismo Dios, pues todas las apariciones diuinas antes de la Encarnacion, se atribuien a los Angeles, H:

T Dixi tom. 1. de Iure Spirit. lib. 2. c. 3. ex n. 20.
V Dicã tom. 3. de Spirit. anex. in Proleg. ex n. 37.
X D. Aug. lib. 2. Ciu. Dei c. 23. & lib. 9. c. 12. & lib. 18. c. 14. & de natur. demon. c. 4. Tertulia. lib. 2. cõtra Marciõ c. 8. Orige. lib. 2. Periarch. in proœ. Rupert. lib. 1. Trin. c. 11.
Y Concil. Nicen. II. In ordine Oecum. VII. act. 5.
Z Psal. 103. Qui facit Angelos suos spiritus, Apost. ad Hæb. c. 1. Omnes sunt administratores spiritus.
A D. Luc. cap. 24. Palpate, & videte, quia spiritus carnem, & ossa non habet.
B Cap. Episcopi 26. q. 5. D. August. lib. de spirit. & anim. cap. 28. D. Thom. p. 1. q. 51. art. 2. Guill. Parisiens. de vniuers. lib. 2. p. 1. cap. 79.
C D. Tho. p. 1. q. 50. art. 2. & q. 51. art. 1. & q. 54. art. 5. Dionys. de cœlest. Hierarch. cap. 4. Damascen. libr. 2. de fide cap. 3. Suarez de Angel. lib. 1. c. 5. & lib. 4. cap. 33.
D Molina in D. Thom. q. 51. artic. 2. disp. 2. & q. 52. art. 2. Suar. vbi prox. d. lib. 4. c. 35. ex n. 3. Bupal. de Ang. q. 51. art. 2. quæst. 2. differ. 1. §. 3. & 4.
E Genes. cap. 18.
F Genes. cap. 32.
G Genes. cap. 16. 18. 22. 24. 28. 31. 48. Exod. ca. 3. 13. 14. 23. 33. Numer. 20. 22. cum alijs relatis tom. 1. Iuris Spirit. lib. 1. cap. 3. ex num. 4.
H Dionys. de cœlest. Hierarch. cap. 4. D. Aug. lib. 2. Trinit. cap. 10. & seqq. & lib. 3. c. 10. & 11. & lib. 10. ciuit. Dei capi. 13. & 15. D. Th. p. 1. q. 51. art. 1. 2. q. 98. art. 3. & Sent. 2. dist. 8. art. 6. D. Greg. lib. 28. Moral. cap. 2.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

I Exod. capit. 7. 8. 9. 10.

II Exod. cap. 14.

L Exod. cap. 17.

M Exod. c. 16. Prouerb. cap. 16.

N Exod. d. cap. 16. Psal. 77.

O Iosue cap. 10. v. 11.

P Iosue cap. 10. v. 15.

Q Reg. 4. capit. 20. Isai. cap. 38.

R Daniel. cap. 14.

S Act. Apost. cap. 12.

T Apost. Corinth. 3. cap. 12.

V Act. Apostol. cap. 8.

X Genes. cap. 19.

Y Daniel. cap. 4.

Z Tob. cap. 11.

A Reg. 4. capit. 20. Isai. cap. 38.

B Reg. 4. cap. 5. D. Luc. cap. 4.

C Reg. 4. cap. 2.

D Daniel. cap. 3.

E Apost. ad Hebr. ca. 11.

Obscurauerunt ora leonum, extinxerunt impetum ignis, effugerunt a faciem gladij; conualuerunt de infirmitate, fortes facti sunt in bello, castrauerunt exterorum, acceperunt mulieres de resurrectione mortuos suos, &c.

II Exod. cap. 7. *Fecerunt etiam ipsi per incantationes Aegyptiacas arcana quadam similiter, ac Moyses.*

III D. Gregor. lib. 4. Moral. cap. 13. & lib. 9. c. 2.

Eugubin. de peremni philosoph. lib. 8. c. 38. Suar. de Angel. lib. 7. cap. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14.

O Dionys. de celest. Hierarch. cap. 4. D. Thom. p. 1. q. 63. artic. 4. & q. 64. art. 2. & Sentent. 2. dist. 7. q. 2.

las tinieblas horribles, tempestades, langostas, ranas, i demas plagas de Egypto, a pedi-
miêto de Moises, I: diuidir las aguas del mar
Bermejo, para el paso delos hijos de Israel, K:
facarlas de la peña en Rafidim, L: llouerles en
el desierto Mana, M: i codornizes, N: i piedras
côtra los Amorreos, O: Iosue por los Angeles
detiene el Sol contra Gabaõ, P: Isaias lo buel-
ue diez grados à tras, Q: lleuan por el aire al
profeta Habacu, desde Ierusalẽ à Babilonia, R:
a San Pedro de la carcel a la liberrad, S: a San
Pablo al tercer cielo, T: a San Felipe del ca-
mino de Gaza à Azoto, V: transformã la mu-
ger de Loth en estatua de sal, X: en buci à Na-
buchodonosor, Y, sanan à Tobias la cegue-
ra, Z: a Ezechias la llega, A: a Naaman la le-
pra, B: la mala qualidad de las aguas de Ieri-
cho, C: impiden la fuerça de los agentes na-
turales, como en el horno de Babylonia, D:
tapan las bocas de los leones, quitan la fuer-
ça de las armas, destruyen los exercitos, sanã
los enfermos, resucitan los muertos, i obran
otras muchas cosas, E. I aunque es verdad, q
esto, i todo lo demas, que refieren las Sagra-
das Letras en esta materia, se atribuye a los An-
geles buenos, no estan impossibilitados los
malos de hazer lo semejaete, como lo hizierõ
por los Magos de Faraon en Egypto, a emula-
cion de Moises, F: porque todo quanto no ex-
cede de la potestad Angelica, les es permiti-
do, FF: pues por la caida solo perdierõ la gra-
cia, pero no los dotes naturales, con q lo pue-
den obrar, G: antes ai muchos demonios, que
en lo natural son superiores a muchos Ange-
les buenos, por ser mas superior, que la suia

la Ic-

la Ierarquia, de que caieron, H. como no sea hazer milagros, porque ninguno de los Angeles buenos, por si los puede hazer, sino es cōcurriēdo la virtud de Dios, porq̃ a el solo son referuados, I : como resucitar muertos, K : transformar los hombres de vna especie en otra, L : hazerlos inuisibles, M : preuertir las leies del Vniuerso, i otras cosas, que exceden las fuerças de los Angeles, N. Aunque por el mouimiento local, i aplicacion de causas naturales, artificio, i engaño de las potencias, i sentidos pueden hazer cosas, q̃ lo parezcā, O : i engañar cō ellas a los mas escogidos, P : por que en ciencia, i experiencia, i potestad, no ai quien se le iguale en la tierra, Q : i assi en las transformaciones, i resurrecciones, q̃ entrarō por los ojos a los Gentiles, lo que hizieron, fue quitar de delante el sujeto, i sustituir otro semejante de los elementos, que regian los malos, i hazian imitar acciones de viuo, R : porque las almas racionales no las puedē pasar de vnos cuerpos en otros, ni boluerlas a los suos, aunque ellas quieran, i sean las del infierno, S : si bien pueden formarles cuerpos elementares, para que aparezcan (teniendo licencia de Dios) i entrarlas en ellos, para q̃ los impelan, i hagā mober, S S. Pero esto no es resurreccion; porque no buelue el alma a su mesmo cuerpo, T. Sin que sea de estropieço contra esta verdad, auer hecho milagros muchos Gētiles, infieles, i pecadores, porque los hizieron por virtud diuina, V : pues la gracia, que para ello se requiere, no la impidē los pecados actuales, X. I asi profetizaron Balaan, i Caifas, Y : i hizierō milagros Iudas Escariote

H D. Gregor. lib. 32. Moral. cap. 3. D. Thom. d. q. 63. art. 3.
 I Psalm. 71. *Qui facit mirabilia solus.* Psalm. 135. *Qui facit mirabilia magna solus.*
 K Dixi d. to. 1. lib. 1. c. 5.
 L Dixi d. to. 1. lib. 3. c. 10
 M Dixi lib. 4. cap. 2. sect. 3. ex num. 27.
 N Dixi d. lib. 3. cap. 1. 2. 3. 4. 5. & seqq. & vltra a Me relatos, Suar. de Ang. lib. 1. c. 2. 3. 4. 5. 6. 7. & 8.
 O Dixi lib. 3. cap. 5. & 6. & lib. 4. cap. 2. 3. 4. & 6.
 P D. Matth. cap. 24. *Surgent Pseudochristi, & Pseudoprophetae, & dabunt signa magna, & prodigia, ita ut in errorem inducant, si fieri potest, etiam electi.*
 Q Iob cap. 41. *Non est potestas, qua comparetur ei super terrā, qui factus est, & nullum timeat.*
 R Dixi tom. 1. de Iure Spirit. lib. 1. cap. 6. & 7.
 S D. Thom. p. 1. q. 118. art. 3. Soto in 4. dist. 45. q. 1. art. 4. Suarez in p. 3. q. 45. disp. 32. sect. 2.
 S S D. Thom. p. 1. q. 11. art. 4. & q. 89. art. 8. Suarez tom. 2. in p. 3. dist. 32. sect. 2. & Metaphys. disp. 35. sect. 6. num. 25. & de Anima lib. 1. cap. 2.
 T D. Augull. lib. 8. Trinit. cap. 5. Damasc. lib. 2. cap. 28.
 V D. Thom. 2. 2. q. 178. art. 2. cū alijs a Me aductis lib. 3. de Iure Spirit. cap. 1. ex n. 13.
 X D. Th. vbi prox. Medina, de recta in Deū fide, c. 7. Perez in Laurea Salmāt. cert. 1. de Deo, dub. 1. cap. 1. & dub. 2. cap. 2. cert. 4. cap. 3.
 Y Numer. c. 23. D. Ioan. cap. 11.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

z D. Matth. cap. 7. & 9.

A Dixi tom. 1. de Iure Spirit. lib. 4. cap. 2. & seqq.

B Dixi d. tom. 1. lib. 9. c. 14. ex num. 23.

C D. August. de natur. demon. cap. 6. & Genes. ad lit. c. 17. Sanchez lib. 2. Decalog. cap. 38. ex n. 7.

II Apost. Corinth. 1. c. 6. v. 3. *Nam si Angelos indicare possumus, quanto magis temporalia.*

E Apostol. Corinth. 1. c. 2. v. 13. *SPIRITUALIS omnia scrutatur, etiam profunda Dei.*

F Apost. d. cap. 2. v. 15. *SPIRITUALIS iudicat omnia, & ipse à nemine iudicatur.*

G Dixi tom. 1. de Iure Spirit. Prolegom. ex n. 37.

H Sapient. cap. 1. *SPIRITVS Domini repleuit orbem terrarum, & hoc quod continet omnia scientia habet vocis.*

I Apost. ad Roman. cap. 1. *Inuisibilia ipsius per ea, quae facta sunt intellecta conspiciuntur.*

K Apostol. Corinth. 1. c. 2. v. 11. *Quae Dei sunt nemo nouit, nisi spiritus Dei.*

L Isai. cap. 33. *Dominus legifer noster.*

i muchos infieles en el nombre de IESVS, z. Porq̃ los q̃ hizieron Pytagoras, Socrates, Numa, Tyaneo, Simon Mago, i otros en el nombre del demonio, no son milagros, aunque lo parezcan, A: como las profecias de las cosas ocultas, i porvenir, porq̃ son de las q̃ se puede saber de las causas naturales, B. I si alguna pasa desto, es por la leccion de los Profetas, o reuelaciõ de los buenos Angeles, C. I para conocer todas estas obras, que los Espiritus hazen aca bajo, i diferenciarlas de Dios alas de los Angeles, i estas de los demonios; i todas delas naturales, i artificiales, es necesario el Derecho ESPIRITVAL, porq̃ si nos haze capaces de juzgar los Angeles, D: i las obras mas profundas del mesmo Dios, E: mucho mejor nos hara para las demas, pues el ESPIRITVAL lo juzga todo, F. Porque si para cada cosa deste mundo tenemos tantas leyes, i autores, que las traen, mucho mas son menester para el ESPIRITVAL, porque su conocimiento es, mas superior, mas estendido, i mas dificultoso, que todo lo demas, G: pues por ser inuisibles las sustancias, de q̃ se compone, no estã sus obras fuera de nuestra jurisdiccion, porque todas las cosas visibles a voces las publicã, H: i asì de sus mismos efetos las podemos conocer, i alcançar, I. Pero todos los que en esto andan caminado con sola la luz natural, andan caido en infinitos errores, de que estan llenas todas las facultades: porque para conocer à Dios, i a sus obras (aunque sean las de aca bajo) es menester luz sobrenatural, K: de que necesita en particular la Iurisprudencia, porque no ai mas Legislador, q̃ Dios, L: i los Reinos, i las leies

tempo-

temporales penden de su mano, M: i así todo quanto se encuentra con ella, no se debe guardar, pues la lei de Dios es sobre todo, N: i a su poca obseruacia, atribuye el Profeta Oseas las desuenturas, q̄ padecemos, o. Para cuió remedio es el DERECHO ESPIRITVAL, de la Lei diuina, que es Lei de verdad, P. Porq̄ en las demas nos engañamos, todas las vezes, q̄ salimos della, i así en su ignorancia vincula Isaias la perdida de los Reinos, Q: i no es mucho, pues con ser las causas ESPIRITVALES las principales de todas, R: se sabe tã poco dellas en nuestro Derecho, que se niegan las apariciones visibles de Dios, i de los Angeles, s. Auiêdo hablado Moises con Dios (o cō el Angel, q̄ lo representaba) cara a cara, T: i Iacob luchado con el toda vna noche, V: i aparecido tres Angeles en forma visible, i palpable a Abrahã, X: dos a Loht en el incendio de Sodoma, Y: i otros muchos, Z. I cō esta ignorancia se niega en el mesmo Decreto, q̄ los demonios aparecen a los ombres, i los lleuã por el aire a sus delitos, A: auiêdo aparecido a Christo Señor nuestro en forma visible en el Desierto, B: i lleuandolo por el aire sobre el Pinaculo del Templo, C. I nuestros Iurisconsultos tienen por sueños, i patrañas todo quãto se dize de sus obras, por los Magos, i hechizeros, D. I así los dã por libres, porq̄ de lo que passa en sueños no se merece, ni desmerece, E: estãdo dispuesto en la Lei de Dios, que todos sus delitos, son reales, i verdaderos, i no soñados; pues los castiga con pena de muerte, F. I las leies Ciuiles permiten vsar de encantos, alianças, amistades, i pactos cō el demonio,

para

M Prouerb. c. 8. *Per me Reges regnant, & legiū cōditores iusta decernunt.*
 N Acta Apost. cap. 5. *Obediendum Deo est magis, quam hominibus.*
 O Oseas cap. 4. *Quia scientia Dei non est in terra, ideo maledicti, & mendacium, & homicidium, & furtum, & adulterium inundaauerunt.*
 P Esdras lib. 3. c. 9. v. 13. *Legem veritatis.* Pl. 118. v. 142. *Lex tua veritatis.*
 Q Isaias c. 5. v. 13. *Propterea captiuus ductus est populus meus, quia non habuit scientiam.*
 R Dixi tom. 1. de Iure Spirit. in Proleg. ex n. 3.
 S Cap. Episcopi 26. q. 5. *Cum Ezechielis prophetæ visiones Dñi in spiritu, nō in corpore vidit, &c.*
 T Exod. cap. 33. v. 11.
 V Genes. cap. 32. v. 24. *Et vir luctabatur cum eo usque ad mane.*
 X Genes. cap. 18.
 Y Genes. cap. 19.
 Z Dixi tom. 1. de Iure Spirit. lib. 1. cap. 2.
 A d. cap. Episcopi 26. q. 5. *Et cum solus spiritus hoc pactatur, infidelis x̄i hoc non in animo, sed in corpore euenire opinatur.*
 B D. Math. c. 1. v. 2. *Accidens tentator, dixit ei, si filius Dei est, dic ut lapides isti paves fiant.*
 C D. Matt. d. c. 1. v. 5. *Tūc assispsit eū diabolus in sacra ciuitate, & statuit eū super pinaculum templi.*
 D Duaro. li. 1. ad l. Corn. de sycar. Alciat. in c. pernitiosa de offic. Ordin. & li. 8. Parerg. c. 22. Alex. ab Alex. li. 5. Gen. c. 23. & cap. maioris 5. verū de Bapt. Clem. 1. de penit. D. Th. Sēt. 4. dist. 9. ar. 4.
 F Exod. c. 20. *Maleficiorum non facieris vnuquodque.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

α l. eorum C. de malefic.
& mathem. l. 3. tit. 23.
Part. 7.

η d. l. 3. tit. 23. part. 7.
*Non debe auer pena, an-
tes decimos, q̄ debe auer ga-
lardon por ello.*

ι Apost. Corint. 1. c. 10.
*Nolo socios vos fieri da-
moniorum.*

ιι Apostol. ad Roman.
cap. 3. *Non sunt facienda
mala, ut inde sequantur
bona.*

κ Exod. c. 20. *Maleficos
non pacieris vivere.*

λ Dixi tom. 2. de Iure
Spiritual. in Proleg. ex
num. 23.

μ D. Ioann. Can. 1. ca. 3.
*In hoc apparuit Filius
Dei, ut dissoluat opera
diaboli.*

ν Dixi tom. 4. de Spirit.
anex. siue de Iure Eccle-
siast. lib. 3. cap. 9. num. 8.
& tom. 5. lib. 7. capit. 2.
ex num. 1.

ο D. Paul. ad Ephes. cap.
1. v. 6. *Qui cepit in nobis
opus bonum perficiet. &
rursus cap. 2. v. 13. Deus
est, qui operatur in nobis,
velle, & perficere.*

para buen fin, G: i contra los q̄ los vñan dispo-
nen, que no sean castigados, antes q̄ se les dè
galardon por ello, H: mandado la Lei de Dios
q̄ no se tenga amistad con el demonio, I: aun
q̄ sea para buen fin, II: i q̄ sean castigados con
pena de muerte, K. I quando en nuestras mes-
mas leies se hallã estos, i otros errores ē estas
materias, claro es qual estará lo demas, L: i lo
mucho que importa su remedio. Pues lo que
parece de menos importancia, que es el co-
nocimiento, i refutacion de las obras del de-
monio, lo es tanto, que a confundirlas, i des-
hazerlas solo vino al mundo el Hijo de
Dios, M. Si fuere a proposito lo escrito, en
q̄ e gastado treinta años, abre hecho el maior
seruicio (q̄ puedo) a nuestra Sagrada Religión,
fauor a la Teulogia, realce a la Jurisprudēcia,
desvelos a las demas facultades, con que lo-
grare el atencion de todos, i confuscion a los
herejes Atcistas, de que esta llena toda Afri-
ca, i muchas Prouincias de Asia, Europa, i
nuevo mundo, que niegan los ESPIRITVS, i
sus obras N. Sino lo cōsiguiere, bastame a mi
darle principio, para que otros con mas inge-
nio, o mas felicidad lo puedan proseguir, i
perficionar; porque empear, acabar, i per-
ficionar todo junto à solo Dios es reserua-
do, O. El qual guarde a V. S. como puede. En
Cordoba 7. de Maio de 1635.

*El Licenciado Don Francisco
Torreblanca Villalpando.*

SVMA

SVMMA PRIVILEGII REGII.

REgio Priuilegio cautum est, ne quis intra decennium tractatum hunc de *IURE SPIRITUALI*, authore *Licenciato D. Francisco Torreblanca Villalpando Cordubensi Iuriconsulto*, absq; ipsius permissu typis mandare, vel vendere possit, sub poenis in dicto priuilegio contentis, Domini Regis nostri manu subscripto, & Don Sebastiani de Contreras, eius Secretarij referendato. Datt. Matriti 3. Februar. 1627.

LICENTIA ORDINARII.

NOS Don Fray Didacus de Mardones, Dei, & Apostolicæ Sedis gratia Episcopus Cordubensis, Regius Confessor, atque Consiliarius, &c. Licentiam, & facultatem impartimur dilecto nobis in Christo Licencito Don Francisco Torreblanca Villalpando, Cordubensi presbytero, & Regiæ Granatensis Chancellariæ aduocato, ut typis, quibus maluerit, excudat opus suum inscriptum de *IURE SPIRITUALI*, quod de licentia nostra sacrorum Canonum Doctor D. Andræas de Rueda Rico, Archidiaconus de Castro, Ecclesiæ nostræ Dignitas, & Doctoralis Canonicus, Sanctissimi olim utriusque signaturæ Referendarius, & Sancti Officij contra hereticam prauitatem Inquisitor emeritus vidit, & approbavit, & typis mandari dignum censuit: quia in eo nihil quod Fidei Catholicæ sinceritati, bonisque moribus contradicat, reperitur, sed omnia laude, & Authori suo, ut licentiam huiusmodi imperciamur, digna retulit. In quorum fidem præsentem litteras, nostro nomine, & sigillo munitas, ac per infra scriptum Secretarium nostrum referendatas cõcedi mandauimus. Dat. Cordub. die 22. Maij Ano Domini 1622.

F.D. Episcopus Cordubensis.

Locus † sigilli.

Mandato Dñi mei Episcopi.

Bartholomeus Lopez Secret.

LICEN-

LICENCIA DEL CONSEJO REAL DE LA SANTA
General Inquisicion al Autor para leer libros prohibidos.

EN la Villa de Madrid, a veinte i seis dias del mes de Setiembre de mil i seiscientos i diez i ocho años, los Señores del Consejo de su Magestad de la santa General Inquisicion, consultado con el Illustrissimo señor Cardenal Inquisidor General concedierõ al Licenciado Don Francisco Torreblanca Villalpando presbytero abogado de la Real Chancilleria de Granada licencia, para que por tiempo de dos años, que corran, i se quenten desde el dia de la fecha desta, pueda leer los libros prohibidos siguientes. Las obras de Paracelso, Agripa, Vviero, Thyanco, Godolmano, Ficardo, Alquindo, Mizaldo, Bungeo, Riplav, Vvechero, Ponzinibio, Parmense, Abano, Esculano, la Clauicula de Salomon, i el Alcoran tan solamente.

El Licenc. Sebastian de Huerta. Secret.

Tiene prorrogacion para leer otros libros prohibidos, por otro año mas, firmada del dicho Secretario. En Madrid 14. de Nouiembre de 1619.

SVMMA DE VN EDITO DEL OBISPO DE CORDOBA, sobre la obseruancia de la Bula de Sixto Quinto.

DON Frai Diego de Mardones, Obispo de Cordona, Confessor de su Magestad, i de su Consejo. Mandò guardar la Bula de su Santidad el Papa Sixto Quinto, dada en Roma, à 5. de Enero de 1586. que trata de la Magia; i que se publicasse en Romance una vez en cada vn año en todas las Iglesias desta Ciudad de Cordona, i su Obispado, i se declarasse al pueblo, conforme a lo que auia escrito a cerca della, por mandado del Consejo Real, el Licenciado Don Francisco Torreblanca Villalpando natural desta Ciudad, i Abogado de la Real Chancilleria de Granada, por su Edito, que despacho para ello a todos los Vicarios, Rectores, i Curas, i demas personas, a quien tocaba. En Cordoba, 15. de Febrero de 1619.

F. D. Obispo de Cordoba.

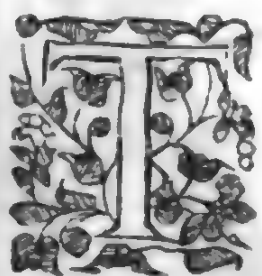
Lugar † del sello.

Por mandado del Obispo mi señor.

Don Francisco de Salinas Medinilla. Secret.

A LA
MVI NOBLE
I MVILEAL CIVDAD
DE CORDOBA.

EN SVS DOS CABILDOS.

VBAL, hijo de IAFET, nieta de NOE Santissimo, A: fue el primero, que en la dispersion de las Gentes vino con las suias a ESPAÑA, B: i en ella fundò muchas Ciudades, que llamò de su nombre, i de sus hijos, C: la principal de todas fue CORDOBA, por lo qual siempre se tuuo por cabeza desta Prouincia, como lo afirma el Emperador Iulio Cesar, D: i Claudio Ptolomeo, haziendo mencion de Toledo, Seuilla, i otras Ciudades antiguas, i nobles de ESPAÑA, à ningana llamò Metropolis della, sino à CORDOBA, E: i Tucydides Griego dixo, q̃ era venerada por Metropolis de las demas Ciudades, como la madre de sus hijas, F: i el señor Rei Don Alonso el Sabio, la llama Padrona desta Prouincia, G. i el Arcipreste de Santa Iusta, dize, que fue la primaria de toda ella, H. Titulos todos de auer

A Genes. c. 10. v. 2. Filij Is
phet Gomer, & Magog, &
Madai, & Iabã, & Iubal

B Ioseph. lib. 1. antiquit. c.
7. D. Roderic. Archiepis.
Tolet. li. 1. Chron. c. 2. D.
Ioan. Bapt. Villalpado in
Regias Ezech. expla. tom.
2. p. 1. c. 27. D. Greg. Ma-
dera de las excell. de Es-
pañ. c. 3. D. Ioan. Solorz.
de Iure Ind. lib. 1. cap. 15.
num. 51.

C Flor. de Ocampo, Reg.
Chron. lib. 1. c. 4. Garibai
tom. 1. libr. 4. c. 1. & seqq.

D Imp. Iul. Cesar, siue His-
cius de bello Hisp. libr. 1.
Erat per id tempus Sextus
Pompeius frater, qui cum
praesidio Cordubâ teneret,
quod eius Prouincia caput
esse existimabatur.

E Ptholomeus lib. 1. Geo-
graph. c. 4. καὶ τὴν μὲν πό-
λιν Corduba Metropolis.

F Tucydides lib. 6. Hono-
re Metropolim suam profe-
quitur, nempe ut parentem
filia.

G Hist. Regis N. D. D. Al-
fonso, fol. 420. La Ciudad
de CORDOBA, a quien lla-
ma la historia Patricia, es
padrona de los otros pue-
blos del Andaluzia.

H Iul. Pet. Archipr. S. Ius-
ta Chron. ann. Christ. 350.
n. 159. Corduba, qua Clui-
tas primaria est. & an. 719.
n. 477. Corduba in sede pa-
tricia semper existit pra ca-
teris adiacentibus urbibus
opulentissima.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

ii Iulian. Petrus Archipr.
S. Iustæ Chron. anno Chris-
ti 350. num. 156. *Corduba*
qua Civitas primatia est. &
anno 719. n. 477. Cordu-
ba in sede patritia semper
extitit præ cæteris adiacen-
tibus urbis opulentissima.

i Catrapretenfis, & alij re-
lati à præceptore meo Mar-
tin. de Roa lib. de Cordub.
Bæticæ princip. cap. 1. 2.
3. 4. 5. & 6.

iii Herm. Trimegistus, *Hif-*
pania urbes Tubala, &
Tbarsis, &c.

iiii Rasis noster Almanzor
in hist. manuscripta Hisp.
cladis, relatus à Morales
tract. de las antig. Puente
tom. 1. de las Monarch.
lib. 2. cap. 6. §. 2.

x Dixi tom. 1. de Iure Spi-
rit. lib. 10. c. 13. ex nu. 79.
L Seneca noster in Medea.
v. 374. *Nec sis terris ulti-*
ma Thule. Verg. Georg. 1.
Tibi serviat ultima Thule.

m Plin. lib. 2. capit. 75. &
lib. 4. cap. 16. Pomp. Mela
lib. 3. capi. 3. Solin. capit.
24.

n Homer. in Odyss. *Ely-*
sium ad campū summas tel-
luris adoras. Anson. *Condi-*
derat iam Solis equos Thar-
tesia Calpe.

ii Dixi tom. 2. Iuris Spiri-
tual. lib. 10. capit. 13. ex n.
2. Puente d. lib. 3. c. 6. §. 2.

p Dicam tom. 3. de Spirit.
anex. lib. 2. c. 12. ex n. 7.

q Jacob. Salian. in Annal.
sacris tom. 1. die 7.

r D. Luc. in Actis Apost.
cap. 4. v. 12. *Non est aliud*
nomen datum hominib⁹, in
quo oporteat nos salvos fieri

sido la primera fundacion de E S P A Ñ A,
i su cabeça en todos tiempos, con valero-
sos hijos en Religion, Armas, i Letras, i.
Porque es probable, que està fue la *anti-*
gua Tubala, que refiere Hermes Trismegis-
to, junto a Tarsis, i i: Pues en la entrada de
los Arabes escribe Rasis Almanzor, que
se hallò *Tarsis, junto à C O R D O B A,* que
ellos assolaron, por ser Ciudad fuerte, i aver
seles resistido, *iii:* De *Tubala,* es verosi-
mil averse dicho el nombre, que oi tiene, *x:*
i Tula, de quien hazen mencion nuestro Se-
neca, i Vergilio, *en los ultimos de la tier-*
ra, L. pues aunque comunmente se atribu-
ie à Islanda, o Escandia en el Reino de Es-
cocia, m. Mas parece le compete a esta tier-
ra porque *aqui estubieron los ultimos ter-*
minos, i padrones del mundo, n. Tubal co-
mo tan Religioso, i sabio, *plantò aqui el pri-*
mero el culto del verdadero Dios Trino, i
Vno, en la Lei Natural, o. Porque Noc su
abuelo, alcançò a Adan, i del *supò la Reli-*
gion verdadera, con todas las ciencias, que des-
pues enseñò a sus hijos, i descendientes, p. I es
cierto, que Adan fue Profeta, *i tubò rebela-*
cion de la Encarnacion del Hijo de Dios, i de-
mas Mysterios de nuestra Sagrada Religión, q.
Porque aun en la Lei Natural, *no se po-*
dian salvar, sino en la Fè de I E S V Christo,
que vino despues, r. I assi es cierto, que *Tu-*
bal, para la Religion, instituiò aqui Sacer-
dotes al Dios Verdadero, con su Tem-
plo, para los Sacrificios, *sobre columnas de*
Iaspe, semejante a la planta, que mucho
despues el mesmo Dios le diò a Salomon,

para

para el tan sumptuoso, que edificò en Ierusalen, s.
 I es probable, que estubo aqui orillas de
 Guadalquivir, *donde fue el antiguo Templo*
de I A N O, nombre expositorio del verda-
 dero Dios, r. Destruiose este Templo en la
 entrada de los Arabes; aunque despues lo
 redificaron Abderramen, i su hijo Esen,
 Reies de CORDOBA con nombre de Mez-
 quita, *donde oies la Iglesia Maior*, v. En-
 señonos Tubal la Teologia, en el conoci-
 miento de vn solo Dios Trino, i vno, *en*
que nos esta librada la vida eterna, x. La Iurif-
 prudencia, Medicina, Filosofia, Astrolo-
 gia, Geometria, Musica, Poesia, i demas
 ciencias, que Dios infundiò en Adan, i el
 comunicò a sus descendientes, y. *Porque*
con la caida solo perdiò la Gracia original, pe-
 ro no las Ciencias naturales, z. De las quales
 refiere Estrabon (que viuiò en los tiempos
 de Tiberio Cesar) *que auia aqui libros de me-*
morable antiguedad, i leies escritas en verso
de seis mil años, A: que hazen dos mil de los
 nuestros, que son cerca de los de Tubal, B:
 mas de mil años antes, que las diessè Dios à
 su pueblo en el monte Sinai, c. I assi es crei-
 ble, que desde los tiempos de Tubal vbò
 aqui escuelas, i grandes Filósofos; porque
 lo fueron *Ibero su hijo, Brigo su nieto, Osyris,*
Oron Lybio, Hespero, Atlante, Sicano, Gra-
goris, Aviris, i otros Reies de aquellos tiem-
pos D, I dellos fue *Argantonio*, que hallò las
 letras, i arte de escrebir, E: *i Mercurio Tris-*
megistro (el maestro vniuersal de todas las
 naciones) *fue ESPAÑOL nieto de Atlante*, F: i
 aunq nació en Egypto, vinò despues a ESPA

s Dicam tom. 3. de Spirit.
 anex. line de Iure Eccles.
 lib. 2. cap. 7. ex num. 1.
 r Dixi li. 10. c. 13. ex n. 13
 v Ambros. Morales Reg.
 Chron. libr. 9. cap. 1. & 2.
 & tract. de las antigued. ad
 capit. 31. de Cordoba, fol.
 119. Petrus Diaz de Ribas
 cod. tract. discurs. 4.
 x D. Ioann. e. 17. *Hac est*
vita eterna, ut cognoscant
te solum Deum, & quem
misisti Iesum Christum.
 y Ocampo lib. 1. capit. 4.
 Garibai tom. 1. lib. 4. c. 4.
 Salian. in Annal. sacris
 tom. 1. die 7.
 z D. Chrysostom. in Ge-
 nes. homil. 14. Hugo de S.
 Victore, lib. 1. de Sacram.
 p. 6. capi. 13. Valent. p. 1.
 disp. 7. q. 2.
 A Strabo Geograph. lib. 3.
 Hs Turdetani inter Hispa-
 nia populos sapientia putan-
 tur excellere, & littera-
 rum studijs utuntur, & me-
 morande vetustatis volu-
 mina habent, poemata, le-
 ges quoq; versibus conscrip-
 tas à sex annorū millibus.
 B D. Franc. Valdes tract.
 de Regib. Hispan. ca. 5. n.
 8. Puente tom. 1. de las Mo-
 narch. lib. 3. cap. 21. §. 3.
 c Maluenda de Antichris.
 lib. 1. d. c. 25. Puente, vbi
 sup. d. §. 3. fol. 139.
 D Ocampo d. lib. 1. capit.
 5. 7. & seqq. Garibai d. lib.
 4. cap. 7. & seqq. vsque ad
 cap. 20.
 E Morales de las antigued.
 ad cap. 31. de Cordob. fol.
 107. cum alijs à Me rela-
 tis d. cap. 13. ex n. 87.
 F Horat. carmin. libr. 1.
 Od. 10.
Mercuri facunde nepos
Atlantis,
Qui feros cultas hominum
recentum (re
Voce formasti cat., & deco-
More palestra.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

o Dixi tom. 4. de Spirit.
anex. lib. 7. c. 5. ex n. 14.
n Eugabin. de perem. phi
los. lib. 2. c. 2. *Barbari Gra
cis antiquiores, & ab his na
tio Graeca sermonem, litte
ras ipsas, Gētes, & esse, quod
ostendam deduxit, &c.*

1 Euseb. Caesariens. de pra
parat. Euang. lib. 10. capi.
1. & 2. Diogen. Laert. de
vitis philos. lib. 1. & 2. Fer
din. Nuñez dictus Com
mendat. Græcus ad nostrū
Ioann. de Mena, in Laby
rinth. copl. 118. Franc. Pi
cus in exam. doct. vanit.
Gent. lib. 1. & 2.

κ Eugubin. vbi sup. lib. 3.
cap. 1. 2. 3. 4. & lib. 4. cap.
1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. & lib. 5. c.
1. 2. 3. 4. 5. & lib. 6. cap. 1.

1 Luc. in Actis Apost. cap.
17. *Inueni aram inscrip
tam ΟΥΝΕΙΣ ΔΕΙΩ ΙΓΝΟΤΟ
ΔΕΟ, quod ergo ignoratis co
litis, hoc ego annuncio vobis.*

κ Strabo Geograph. lib.
3. cum alijs à Me relatis
d. cap. 13. ex n. 22.

κ Eugubin. de perenni phi
los. d. li. 4. c. 1. 2. 3. 4. 6. 7.

o Ioan. de Mena in Coro
nat. March. Santillan. glo.
cop. 37. ex Plinio in hist.
natur. & Lucas de Tui in
Chron. Steph. Garibai in
compend. hist. tom. 1. lib.
5. capit. 8. fol. 139. Mart.
Eneiso in Geograph. ad D.
D. Carol. V. Imp. fol. 34.

p 1. 1. ad Municipal. cum
alijs à Me aductis in nouis
Lucubrat. ad lib. 10. c. 13.
§. 92. ex num. 91.

q Strabo Geograph. lib. 3.
Cœl. Rhodigin. lib. 18. an
tiq. lect. c. 21. & 22. Ma
riana de rebus Hispan. lib.
1. cap. 6.

κ D. Ioann. Solorzano Pe
reira præceptor meus, &
Regius Conf. de Iure In
diar. lib. 2. cap. 8. ex n. 24.

Ñ A, donde supo de nosotros todas las cien
cias: G las quales enseñò a los Egypcios,
Caldeos, Babylonios, Persas, i demas Orienta
les, de quien los Griegos confiesan auer las
recebido: n Porq̃ de los Españoles, i Egyp
cios (que ellos llamaban Barbaros) supierõ
las primeras ciencias sus primeros sabios, Ma
seo, Lino, Taletes, Solon, Cleobolo, Perian
dro, Homero, Hesiodo, Pytagoras, Parmeni
des, Empedocles, Milessio, Socrates, Platon,
Aristoteles, i otros infinitos 1. Muchos de los
quales vinieron aqui, i enseñados de noso
tros conocieron un solo Dios, en medio de la
Gentilidad κ: Pues el Ara, que tenian los
Athenienses al Dios no conocido, era el Dios
verdadero, segun lo afirma el Apostol San
Pablo 1: porque con este nombre despues
de la Idolatria, se recibió en muchas partes
de ESPAÑA M. I en este conocimiento de un
solo Dios singular excedió a los demas Arist
oteles principe de la Filosofia n: Porque
segun muchos fue ESPAÑOL nacido en COR
DOBA, i de aqui passò a Grecia, donde fue disci
pulo de Platon, i Maestro de Alexandro Mag
no, o. Porque el titulo que le dan de Estagiri
ta en sus obras (fue muchos años despues de
su muerte, por los Griegos, que las sacaron
a luz;) ò ia por auer redificado a Estagiris, ò ia
por auer sido patria de Nicomacho, i Festides
sus padres p: Desuerte, que la ferocidad, que
notaron otros en algunos pueblos de E s
PAÑA, de aquellos primeros siglos: q No
fue vicio de la nacion, sino del tiempo, o de
la embidia R: Pues en la entrada de los
Romanos tuuò ESPAÑA tantos Filósofos,

que

que los mejores Emperadores, que tuuô Roma fuerô ESPAÑOLES Coceio, Nerua, Marco Vlpio, Trajano, Aelio, Adriano, Marco Antonio, Marco Aurelio, Commodo, Antonino, Publio, Helicio, Pertinax, i otros s : Pues en lugar del tributo, que las demas Prouinciâs le daban al Imperio, sola ESPAÑA, le diò Emperadores, Consules, i Filósofos, que la gouernassen, i enseñassen. T Pues sola CORDOBA, i de vna familia sola le diò al Emperador Trogo Pompeo v : los dos Senecas caualleros nobles de aqui, de los quales el vno fue Consul, i Maestro del Emperador Neron: x i tã rico, q̃ de vna vez le dio de su hazienda, entre otras cosas, siete millones i medio en dineros y. Anneo Seneca, Anneo Mela, Anneo Iunio Galion, Anneo Lucano, Anneo Floro, Sextilio Ena, sin otros muchos z : porq̃ ella sola le diò mas Filósofos, Oradores, i Poetas, q̃ tuuô el Imperio quando mas floreciò a : nacidos aqui donde estamos, i no en Cordoba la vieja, como quieren algunos b. Porque no vbo otra CORDOBA mas q̃ esta c : i esta fue siempre la madre de la nobleça, i armas d : la maestra de las ciẽcias: e la embidiada de las naciones : f q̃ reedificò el Consul Marco Marcelo g : i el Senado hizo Colonia Patricia, la primera de las Prouinciâs h : Porq̃ el sitio de Cordoba la vieja, no es capaz de Ciudad tan populosa, como esto fue desde sus principios i, ni aq̃llas ruinas sô mas q̃ de vna fortaleza, q̃ hizo el Rei Abderramẽ, mal seguro de sus gentes, como lo afirmã la historia del S. Rei Dõ Alõso el Sabio, i el Arçobispo Don Rodrigo k. En la venida

s Garibai tom. 1. libr. 7. c. 13. 14. 15. 16. 17. & 18. Ioann. de Mena in Coronat. Sãtill. d. compl. 37. Pue te libr. 3. cap. 3. §. 2. r Claudian. in laud. Seren. vxoris Stelic. Sola nouum Latij vestigal, Iberia rebus Contulit Augustos, & c. hac generat, qui cuncta regat. v Ioan. de Mena vbi prox. referens illud Chron. Pontif. Imperator Trogi Pompeus Cordubens. floruit tempore Antoninij Pij. x l. 1. C. ad S. Conf. Tribell. Sueton. in Neron. Corn. Tacit. Annal. li. 16. y Morales libr. 9. cap. 9. z dixi d. cap. 13. ex n. 72. a Cicero in Oratore. b Morales lib. 7. capit. 31. c Dixi d. cap. 13. ex n. 82. d Plin. in hist. natur. lib. 3. e Plin. Iun. lib. 2. epist. ad Prisc. Scis quod iudicium prouinciæ illius scis quanta grauitas. f Valet. Patercul. in hist. Rom. vol. fin. g Præceptor meus Mart. de Roa de Cordub. in Bætic. princip. cap. 2. Bernar. Aldrete de la leng. Castellar. lib. 1. capit. 21. Petr. Diaz de Ribas, vbi supra, discurs. 4. h Strabo d. libr. 3. Nam prima CORDUBA, hac istos ad locos Romano populo est demissa colonia. i Iulian. Petr. in Chron. anno 719. Corduba in sede Patricia semper existit præteritis adiacentibus urbibus opulentissima. fol. 85. k D. D. Alfons. X. Sapiens cognominatus in hist. gener. Hispan. p. 3. capit. 19. D. Roderic. Archiepisc. Tolet. capit. 30. vsque ad cap. 46.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

L. Iornan. de Regib. Got-
tic. lib. 1. D. Franc. Val-
des Regius Conf. de dig-
nitat. Reg. cap. 6. ex num.
4. Puente, vbi sup. lib. 3.
cap. 24.

M D. Franc. Valdes d. cap.
6. ex num. 5. & capit. 7. ex
num. 2. & cap. 8. ex num.
12. & cap. 9. num. 34. &
c. 19. ex num. 34. Puente
d. cap. 24.

N Franc. Patritius tom. 4.
disquit. Peripat. lib. 7. cū
alijs à me relatis d. lib. 10.
cap. 13. ex nu. 126.

O Averroes lib. 7. Colli-
get. cap. 6. *Exceptis filijs*
Auenzohar, & maxime
Aboali, & filio eius Aue-
naria. Genebrard. in Chro-
nic. anno Christ. 1140.
Aboali Auinseni, idest Auin-
senia ex posteris senis, nomē
enim patris erat Eli, inquit
Elias in Tisbi rad. 128 & c

OO Sorfanus in vita Auice-
nz Persæ, Genebrar. Cre-
monensis, cum alijs à Me
relatis tom. 2. de Iure Spi-
rit. lib. 12. c. 2. ex n. 38.

P Opner in Chronograph.
ann. 1140. Philip. Bergo-
mens. in Supplem. Chron.
ann. 1150. Roder. Caro in
sua Hispal. lib. 1. cap. 14.

PP Sorfanus, & Genebrar.
vbi sup. Moral. lib. 2. hist.
Hisp. c. 21. Ioan. de Mena,
in coronat. March. Sātill.
in gl. capl. 37. Marian. lib.
5. c. 6. Ioan. Barros decad.
4. Garibai lib. 38. cap. 12.
Lud. Nuñez in sua Hispal.
cap. 9.

de los Vādalos, Sueuos, Godos, Visegodos,
i otras barbaras naciones, *no menos se mos-*
trò sabia, i religiosa ESPAÑA, pues toman-
do los vencidos las Leies, i Religion de los
vencedores, siendo estos Arrianos, i fero-
ces, como todos los Setentrionales L. no
solo no assintió a sus errores, antes les hi-
zo sabios, y Catholicos: en particular a los
Principes *Sisibuto, Recaredo, Hermene-*
gildo, Vvamba, Pelagio, i otros^M. En la capti-
uidad de los Arabes, auendosi perdido la
Filosofia de Aristoteles, con las guerras de
Grecia, è Italia, toda ella se recogió à CO-
RDOBA, N. donde florecieron el grāde *Auer-*
roes su Comentador, i *Auizena*, a quien el
llama *Auenaria*, hijo de *Aboali*, nieto de
Auenzohar su suegro, grandes Medicos, i Fi-
losofos, O. Aunque de *Auizena* se duda, por
auerse perdido muchas de sus obras, i las
que ai andan con las del Autor de las *Fenes*,
que fue natural de Afsene, junto a Damas-
co, OO: i otros lo ahijan a Seuilla, por el
amistad, que tuuò con san Isidro Arçobispo
della, de cuios escritos se aprouechò en sus
obras, P. Pero es cierto, que vbo dos *Auize-*
nas, el vno Persa, i otro de Cordoba, ambos
Medicos, pero diferentes en tiēpos, patrias,
padres, i escritos, famoso aquel por los su-
ios, quanto este por su ingenio, i erudicion,
celebrada de todos PP. Fueron tambien de
CORDOBA *Mesue* visnieto de Abdela Rei
de Damasco, *Auimeron Auinzohar, Al-*
gazel, Auinzembron, Auentumath, i los dos
Rasis el Medico, i el Historiador, i otros mu-
chos: assi de los Arabes, como de los Rabi-

nos, q̄ en su tiempo nacierō, i fueron enñeñados aqui Q. I en la Religion tubò CORDOBA tantos Martyres, assi en esta calamidad, como en la de los Romanos, que a no auerse perdido la memoria, no tiene dias el año para rezar dellos R: entre los quales al gran Martyr S. Lorenzo refiere por natural della Dō Fernādo Talabera primer Arçobispo de Granada s. La fama de las ciēcias de ESPAÑA conuido a las demas naciones a comunicarla; i assi vinierō a ella, de Egipto fu Rei Osyris, i el gran Filosofo Trismegisto T: de Grecia Dionysio el Tebano, Hercules, Orfeo, Homero, Hesiodo, Vlyses, Lycurgo, Artemidoro, Apolonio Tyanco, i otros muchos V: de Italia, Polybio Megalopolitano Maestro, i Coronista de Cipion, Posidonio, Plinio el maior, i Asclepiades Mirliano, que llegò hasta las Escuelas, que auia aqui, i escribiò vn libro en alabança nuestra X: sin otros infinitos destas, i otras partes, porque fue tanta la veneracion, que todas las naciones tuuierō a ESPAÑA, i en particular a esta Prouincia, que habitamos del Andaluzia, que la juzgaron por Paraiso de las almas de los justos, i patria de los Dioses Y: de la qual fue cabeça, i Metropolis CORDOBA, en todos tiempos Z: I assi no se le puede negar, que tuuo grā parte en las fundaciones i conquistas de ESPAÑA por todo el mundo. Pues en EVROPA fundò la maior parte de Italia, hasta Roma señora de las Gentes, fundacion es de ESPAÑOLES, A: ia de los que pasaron con Sicano Rei de ESPAÑA, que llamaron Sicanos B: ia de los que

Q Italia. Petrus Archipresbyr. S. Iustę in Chron. ann. Christ. 659. n. 328. & in Aduersar. n. 477. Genebr. in Chron. ann. 1002. & ann. 1009. & ann. 1140. & alibi Matamoros de Hispan. erudit. fol. Fern. Perez de Guzmā in Valer. hist. lib. 8. tit. 6. cap. 4. cum alijs à Me relatis tom. 4. de Spirit. annex. lib. 2. c. 7. ex num. 3.

R Dicam tom. 4. de Spirit. anex. lib. 7. cap. 3. ex num. 6.

S D. Ferdinand. Talabera in Impugnat. Cathol. cap. 47.

T Florian. de Ocampo lib. 1. cap. 11. Garibai tom. 1. lib. 4. capit. 6. Pineda in Monarch. Eccles. lib. 2. cap. 1. §. 4. Puente d. lib. 3. capit. 28. §. 3.

V Dixi tom. 2. lib. 10. cap. 13. ex n. 13.

X Dixi d. cap. 13. ex n. 96.

Y Homer. Odyf. lib. 4. Strabo Geograph. lib. 3. Cael. Rhodig. li. 18. antiq. lect. cap. 22. D. Solorzano de Iure Indiar. lib. 1. cap. 11. num. 65. Puente delas Monarch. tom. 1. lib. 2. ca. 24. pag. 255.

Z P. Martin. de Roa, de Cordudę in Bxtica princip. c. 1. 2. 3. 4. 5. 6.

A Dixi in Epitome de Magia Regis Senatus iussu scripta ad lib. 3. capit. 3. in Appendice ex n. 1.

B Thucidides Græcus lib. 6. Strabo Capadoc. Geograph. lib. 6. Seruius ad illud. Vergil. Æneid. 7. Rutuli, veteresque Sicani. Et ipse Verg. Æneid. 8. Tunc manus Ausonia, & gentes venere Sicana.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

c Plutarch. in Romulum,
Pineda in Monarch. Ec-
clesiast. p. 1. lib. 2. c. 17. §.
2. Garibai, tom. 1. libr. 4.
cap. 19.

d Dixi in Epitome de Ma-
gia, d. cap. 3. in Append. ex
n. 13. & mea verba refe-
rens, me non citato, tenet
nouissimè Cabreros de me
tu lib. 2. cap. 30. ex n. 8.

e Steph. Forcatul. de Ga-
lor. Imp. lib. 2. Pomp. Me-
la, lib. 3. cap. 6.

f Seneca lib. de Consolat.
ad Albin. capit. 8. Strabo
Geograph. libr. 3. Puente
de las Monarc. lib. 3. cap.
2. §. 3.

g Zurita lib. 1. Annal. cap.
13. & 40. Valdes de Reg.
Hispan. c. 18. n. 44. fol. 161.

h Dicam tom. 3. de Spirit.
anex. lib. 7. ex n. 22.

i Herod. li. 7. Diodor. lib.
6. Solin. in Polyhist. c. 11.
nā vā ait Strab. Geograph.
lib. 6. *Iberi sunt, qui primi
Siciliam habitarunt.*

k Fr. Ioann. de la Puente
Regius Chron. tom. 1. de
las Monarch. lib. 3. cap. 3.
§. 4. fol. 21.

l. Hector Boetius in histo-
ria Scotor. libr. 1. Polyd.
Vergil. histor. Anglic. libr.
3. Puente d. cap. 3. §. 2. D.
Gregor. Lopez Madera de
las Excellenc. de Españ.
cap. 8.

ll Nicephor. libr. 8. ca-
pit. 34.

m Ptholomens libr. 5. 6.
7. cum alijs à Merelatis
tom. 3. lib. 4. c. 8. ex num.
33.

mm Fr. Ioann. de la Puen-
te d. cap. 3. §. 2.

n D. Ioan. Solorzano Pe-
reira præceptor meus, Re-
giusque Conf. de Iure In-
diar. lib. 1. capit. 9. ex nu-
mer. 58.

o Thom. Maluenda de An-
tichrist. lib. 3. cap. 18.

lleuò Atlante Italo hermano de Hespero
Rei della C: muchos siglos antes que nacies-
sen Romulo, i Remo D: en Francia diò le-
ies, i gobernò muchos años *Hercules Oron
Lybio Rei de ESPAÑA* E: i sus gentes funda-
ron muchos pueblos en ella, en particular
*todos los que ai desde el Rodano hasta los Py-
reneos* F: i el Condado de Tolosa, por el qual
los Señores Reies de Francia fueron feuda-
tarios de los Señores de ESPAÑA G: Toda
la *Germania*, que confina con Francia des-
de el Reno hasta el Danubio, es fundacion
de ESPAÑA, con la *Vindalezia, Dalmacia,
Dacia, Sarmacia, Polonia, Acaia, las dos Pa-
nonias, Macedonia, Coreega, Sardinia* H: i *Si-
cilia* es fundacion suia, por lo qual se llamò
Sicania I: *Mallorca, Menorca, Iviza, Cerde-
ña, Napoles, con sus cinco Prouincias, Milan
con parte de la Lombardia, i los Países bajos
de Alemania, las doze Islas Canarias, las siete
de los Azores* K: *Inglaterra, Islãda, Escocia,
Hibernia*, i demas poblaciones del mar Me-
diterranco tienē su origen de ESPAÑA, i fue-
rō Colonias suias L: En ASIA fundò los pue-
blos *Iberos* LL: Muchos en *Eytinia, Galacia,
Pasiagonia, Cilicia, Sarmacia, Albania, Syria,
Asyria, Fenicia, Persia, Mesopotamia, i las
dos Indias del Ganges* M. En AFRICA tiene
muchas fundaciones en las dos *Maurita-
nias*, con sus *Costas*, marinas, i fronte-
ras MM. En el nuevo Mundo muchas mas,
pues todo el es poblaciõ suia, conquista, i Co-
lonia de ESPAÑA, N: Porque *Tubal*, luego q̃
la poblò embiò a el sus gentes, que fueron
los primeros hijos de Adan, que passarõ alla O:

des-

despues Hespero Rei de ESPAÑA embio las
 suyas, oo: de quien tomaron nombre las Is-
 las *Hesperidas*, q̄ son las de Barlobento p:
 Por lo qual justissimamente despues los Es-
 PAÑOLES fuerō sus descubridores, i cōquis-
 tadores Q: Porque *ESPAÑA* fue la fundado-
 ra, pobladora, i restauradora de todas las Pro-
 uincias del Mundo R. A quien justissimamē-
 te le compete la profecia de Isaías, *de nació*
arrancada, i despedazada en tātās partes, pue-
blo terrible, despues del qual no ai otro, que as-
si espere en el Señor s. Pues auiendo entrado
 la Idolatria en todas las Prouincias del mū-
 do, hasta en el Pueblo escogido de Dios T:
 solo en ESPAÑA, (auiendo sido la postrera,
 que la admitiō v:) assintió tan poco a sus
 errores, *que huuo aqui muchas Ciudades, que*
adoraban vn solo Dios Trino, i Vno, quando
 CHRISTO nació x. I assi en ella se vieron
 tres Soles el dia de su nacimiento v: en se-
 ñal de la confesion de la Fè, z: que siempre
 en ella à resplandecido, sin mancha de erro-
 res A: Prouidencia del cielo, para que lle-
 uasse por todo el mundo el conocimiento
 del verdadero Dios en la Lei Natural, i de
 Gracia B. Por lo qual CHRISTO Señor
 nuestro encargo a sus Apostoles; en particu-
 lar su predicacion c: porque el Maiorazgo
 del Verbo Eterno es ESPAÑA D. I assi el Euā-
 gelio primero se predicō en ella, que en Ro-
 ma cabeça de la Iglesia E: i no solo vino a
 ello Santiago el Zebedeo, a quien le tocò F:
 mas San Pedro Principe della G: i San Pa-
 blo Doctor de las Gentes H: i la *Virgen San-*
tissima Señora nuestra I: i los primeros que
 se con-

oo-Quiedo p. 1. hist. Ind.
 lib. 2. c. 3. Greg. Garfia li.
 4. c. 17. & 18 Aldrete de
 las antig. c. 17. p. D. Ioā.
 Solorz. d. lib. 1. c. 9. n. 59.
 Q Acosta lib. 1. noui Orb.
 c. 1. & seqq. Barrad. lib. 5.
 Concor. c. 11. D. Solorz.
 d. li. 1. c. 1. ex n. 2. D. Ma-
 dera vbi sup. c. 6. & 9.
 R Tit. Liuius ab vrbe cōd.
 lib. 28. *Hispania prima ini-*
tia Prouinciarum
 S Isaías c. 18. *Ite Angeli*
veloces ad Gentē convulsā,
& dilaceratā, ad Populum
terribilem, postquā non est
alius, Gentē spectantē, & c.
 T Reg. 3. c. 19. v. 10. *Dere-*
linquerūt pacē tuum filijs
Israel, & c.
 V Puente d. lib. 3. c. 12. §.
 2. & 3. X Idem Puente d.
 lib. 3. cap. 13. §. 2. 3. & 4.
 Y Plin. lib. 2. hist. natur. c.
 31. 2. D. Thom. p. 3. q. 36.
 art. 3. Paul. Oros. li. 6. c. 9.
 Iul. obseq. de prodi. c. 128
 A Cxf. Baron. Annal. tom.
 7. ann. 567. *Hoc plane sibi*
vendicat Ecclesia Catholi-
ca in Hispania, ut nō ab er-
roribus tantū, sed à super-
stitionibus esse voluit suos im-
munēs. 2 Dixi tom. 3. de
 Spirit. anex. iib. 5. c. 7. ex
 n. 6. c Acta Apost. cap. 1.
Eritis vobis testes in omni
Hierusalem, & c. vsque ad
ultimum terræ.
 N Psal. 2. *Postula à me, &*
dabo tibi Gentes heredita-
tem tuam, & possessionem
tuam terminos terræ.
 S Euangelium prædicatur
 Hispan. ann. 35. Baronius
 in Martyrol. Iun. 25. & D.
 Petrus prædicauit Romæ
 ann. 44. Baro. to. 1. an. 44
 F Dixi tom. 1. lib. 10. cap.
 13. ex num. 106.
 G Metaphrast. tom. 3. Fla.
 Dext. ann. 50.
 H Dixi d. c. 13. n. 111.
 I Zurita, Marian. & alij.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

κ Flau. Dexter. vbi supr.
in Chron. ann. Christ. 36.

λ Flau. Dexter. ann. 71. Am-
bros. Morales libr. 9. cap.
12. Martin. de Roa in sua
Ecija lib. 2. c. 4. Puete lib.
1. c. 7. §. 3. & cap. 10. §. 3.
μ D. Athanas. epist. ad So-
litar. Baronius tom. 1. ann.
325. num. 74.

ν Concil. Nicen. tom. 1.
*Sancta, & generalis Syno-
dus legitimè cōgregata, per
Beatum, & Sanctum Epif-
copum OSIUM Corduba Ci-
uitatis Hispania Prouin-
cia locum tenentem Ro-
mani Pontificis, vt expo-
nunt D. Athanas. apolog.*
2. Puente d. lib. 1. c. 7. §. 5
ο D. Fernand. Mendoza,
in confirm. Concil. Illibe-
rit. lib. 1. cap. 4.

ρ D. Athanas. d. Apolog.
2. Puente d. §. 5.

q Baronius tom. 3. Annal.
Eccles. ann. 319.

r Mendoza, vbi prox. d.
lib. 1. fol. 26.

s Baron. tom. 3. ann. 347.
num. 10.

τ D. August. lib. 1. contra
Parmac. cap. 4.

υ D. Athanas. d. Apolog.
2. & lib. 3. cap. 5. & lib. 10
capit. 15. D. Augustin. vbi
prox. cap. 7. Cardin. Ba-
ron. tom. 2. ann. 324. Ber-
nard. Aldrete lib. 1. de las
antig. de Esp. cap. 3. Puen-
te d. lib. 1. cap. 7. §. 4. & 5.
Nam vt Iulian. Petrus vbi
sup. anno Christ. 363. num.
167. *OSIUS Corduba fac-
to Catholico testamento san-
ctè, prèque discessit.*

x Albarus Cordubens. in
vita S. Eulog. cuiuslibet
habetur manuscriptus in
Bibliotec. Eccles. Cordu-
bens. & ex eo refert præ-
ceptor meus Mart. de Roa
in lect. eius Officij, & in
Sanctoral. Mart. 11.

se conuirtieron en las Prouincias *fueron Es-
PAÑOLES* κ : i ellos fuerō los *primeros Teo-
logos* del mundo, porque el *diuino Heroteo*
Maestro de la primera Teologia, discipulo
de S. Pablo, i maestro de S. Dionysio Areo-
pagita, fue ESPAÑOL, λ. *El Dotissimo, i San-
tissimo OSIO natural de CORDOBA, i Obispo*
Metropolitano della, fue el Maestro de toda
la Teologia, que en aquellos tiempos enseñò el
Espiritus santo a la Iglesia Catholica, i el hizo
el Symbolo de la Fè, q dezimos en la Mis-
sa, μ. *Fue Vicario del Papa en toda la Iglesia*
universal, por largos años; potestad que no
se ha dado perpetua, como a el, a otra per-
sona del mundo, ν : i como tal juntò, i presi-
diò por el Papa el *primer Concilio General, q*
*ubò en la Christiandad, despues de los Apos-
toles, que se celebrò en ESPAÑA, en la Ciu-
dad de Illiberis, junto a Granada, dicho Il-
liberitano.* ο. I en todos los demas Conci-
lios de su tiempo; presidiendo siempre, i pre-
cediendo a los mesmos Legados à Latere de
la Sede Apostolica, como parece de los Con-
cilios *Niceno* en Bitinia de Asia, ρ : *Alexan-
drino* en Egypto, q : *Gangrense* en Passago-
nia, r : *Sardinense* en Tracia, s : *Arelatense*
en Francia τ. I murió Catholico, lleno de
virtudes, a pesar de los herejes, que lo disfa-
maron, como lo sienten muchos Santos de
su tiempo, i los mejores historiadores del
nuestro, υ. *San Eulogio* Cauallero noble de
aqui, electo Arçobispo de Toledo, Doctor, i
Martyr, fue el Teologo, i Maestro, i defen-
sor, que tuuieron los nuestros, i su Coronis-
ta ē el tiempo de los Arabes, x. I hasta dellos

mismos

mismos, tubo la Prouidencia diuina referuado en CORDOBA, quien dielſe luz a la Teologia Escolastica, *porque hasta que el grande Auerroes, Cauallero noble della explicò a Aristoteles* (que hasta su tiempo no estaba entendido) no vbò quien le dielſe el punto, q̄ oi tiene, y: despues que la reduxo a Metodo el Angelico Santo Tomas, concordando al glorioso Dotor San Augustin, con Aristoteles, segun las exposiciones de Auerroes, z. *Porque la buena Teologia nace de la Filosofia, A.* En la vna, i en la otra a sido siempre eminente CORDOBA, *i assi en todas las Monarchias a sido la silla Imperial de sus Reies, B:* llena siempre de Caualleros sabios, i esforçados, *como cosa que la lleva de siuo la tierra, C.* I estando en toda su pujança, en tiempo de los Arabes, solos tres Capitanes de a Cauallo, i dos de a pie, de los nuestros, con mui poca gente, *la tomaron por la parte del Axerquia, i se hizieron fuertes en ella, D;* mientras auisaron al señor Rei Don Fernando el Santo, que estaba en Benabente, que les socorriò, i se apoderò de toda la Ciudad: i dexò en ella con grandes credamiètos, *assi a los dichos Caualleros, como a otros muchos, que se hallaron en la expedicion, de quien descien den oi muchas casas nobilissimas, E.* Los tres Caualleros (que tan valerosos echaron de su casa a los enemigos tan fuertes) fueron *Domingo Muñoz, Martin Ruiz de Argote, i Pedro Ruiz Tafur,* descendiètes de los antiguos Españoles *Tubalistas,* que en la entrada de las naciones barbaras, se retiraron a las Montañas

de Leon,

y Dixitom. 2. de Iure Spirit. lib. 10. cap. 1. num. 56. & cap. 13. ex num. 112.

z Franc. Patricius disq. Peripatetic. tom. 4. libr. 7. Franc. Picus Mirandulan. in exam. doctrin. vanitat. Gent. lib. 1. & 2.

A D. Basil. homil. de legēd. Gentil. D. August. libr. 2. doct. Christ. cap. 1. Picus Mirandulan. lib. 1. de stud. diuin. & human. sapient. cap. 3.

B P. Mart. de Roa libr. de Cordubæ in Batic. princip. capit. 1. 2. 3. 4. 5. 6. & 7.

C Seneca noster, relatus a Ioan. de Mena in coronat. March. Santill. d. compl. 37. Corduba cerda dabit, vel lātibus arma parabis, equos velocissimos, & homines anim fssimos.

D Rex noster D. D. Alfonso X. in sua histor. General. p. 4. fol. 375. & seqq. D. Roderic. Archiepiscop. Tolet. histor. Hispan. libr. 9. capit. 16. Episcop. Luc. de Tui, in Chron. libr. 5. Ambros. Morales tract. de las antigued. ad capit. 31. de Corduba, fol. 126. & seqq. Argote de Molina en la nobleza de Andaluz. lib. 1. capit. 95. Rades de Andrada. Chron. de las Orden. cap. 18. fol. 28.

E Historia Regis N. D. Alfonso. fol. 377. D. Roderic. vbi sup. d. capit. 16. Amb. de Morales d. fol. 126.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

f Fr. Ioann. de la Puente, tom. 1. de las Monarch. libr. 1. capit. 36. §. 2. & lib. 3. cap. 23. §. 1. 2. 3. 4. & capit. 24. §. 1. 2. 3.

g Hieronym. de Aponte, en la Genealog. de los Titulos de España, manuscripto, cap. 35.

h Ambros. Morales, Argote de Molina, Rades de Andrade, & alij vbi supra.

i Ambros. Morales, vbi supra, fol. 127. & seqq. Argote de Molina, d. libr. 1. capit. 95. & 96. & libr. 2. capit. 172. Hieronym. de Aponte d. capit. 35. 36. & 37.

k Ambros. de Morales, vbi sup. fol. 128.

l Dicam tom. 4. de Spirit. anex. libr. 7. cap. 3. ex numer. 52. Ambros. de Morales en la descript. de España fol. 29. & seqq.

m Tit. Liuius ab vrbe condit. decad. 3. *Hispania rerum magnitudine praeclarior, quam sermone.*

n Don Andres de Morales Argote, vnus ex equitibus huius Ciuitatis Consistorij, P. Martinus de Roa, Societatis IESV, & eius sobrinus Pet. Diaz de Ribas.

de Leon, Nauarra, Aragon, Galicia, i otras partes, F. Domingo Muñoz casò à Doña Ora Muñoz su hija con Fernan Nuñez de Temez, hijo de Nuño Fernandez de Temez, señor de Temez, i Chantada, Rico Ombre, Merino maior de Galicia, de quien ai priuilegios confirmados por el señor Rei Don Fernando, G: i los hijos deste matrimonio tomarò el primer apellido de CORDOBA, por auer tenido tanta parte en su recuperacion, H: i dellos decienden los Señores Marqueses de Priego, i Comares, Condes de Cabra, i Alcaudete, Marqueses de Guadalcazar, Alferez maior, i otros muchos Caualleros, i. Martin Ruiz de Argote tiene mucha sucefsiõ aqui, en casas mui nobles, i ricas; aunque la principal hazienda, que recibieron del repartimiento, a entrado por casamiento en la de Comares, como la de Pedro Ruiz Tafur en la de la Guardia, K. Despues han entrado aqui otras Casas, i Familias ilustres: i los decendientes de los vnos, i los otros en Religion, nobleza, lealtad, letras, i armas, con valerosas hazañas, en todos tiempos se han hecho conocer, i estimar en todo el mundo, L. Solo nos a faltado quien las escriba, i cante, como han tenido otros, *porque mas emos sabido hazer, que dezir*, M. Pero todo es necessario, donde la malicia es tanta, que nuestras mesmas obras se atribuien otros, i nos niegan las verdades: en cuiu defensa vbiera cortado vn poco mas delgada la pluma, si mi poca salud, i muchas ocupaciones dieran lugar: i a no estar otros empeñados en ello, que lo haran mexor, N. Lo que a mi me toca

es dar

es dar fin á el DERECHO ESPIRITUAL, porque auendolo empeçado, en lo que escrebi de Magia, por mandado del Consejo Real, con ser aquellos rudimentos de la juventud, an logrado de fuerte la atencion de todos, que los mas doctos los siguen, de q̄ se debe la gloria a Dios, o. Su causa tratò en este assumpto, porque contiene sus obras, i apariciones aca bajo, i las de los Angeles buenos, i malos, con las de las Almas, quando despues de apartadas de sus cuerpos, bueluen a este mundo, antes de la resurrecciõ, P: Pues aunq̄ nuestros Legisladores, i Iurifconsultos lo an omitido, por parecerles, que siendo inuisibles las substancias, de que se cõpone, no pertencen al Derecho comũ, q̄ es cierto, q̄ los Angeles afsi buenos, como malos, son parte deste Vniuerso, i se hallã en el apareciẽdo, i obrãdo en cuerpos visibles, i palpables, R: *Alteran nuestras personas, potencias, i sentidos, bienes, i acciones, sobre que tenemos tantas leyes en ambos Derechos,* s: Pues aun a los demonios, con ser Espiritus descartados, no se les puede negar sin error, r: por mas q̄ nos parezcan imposibles, pot̄ q̄ *no ai potestad, q̄ se les iguale en la tierra,* v. La obra de suio es tã grãde, i tan dificultosa, q̄ quando no aia hecho mas, que darle principio en cinco tomos, que escribo aora, sera para mi mui glorioso, aunq̄ tenga algunas imperfecciones, *por q̄ no pecar en algo no es de hombres, sino de Dios,* x: El qual guarde a V. S. con el augmẽto q̄ puede. Cordoba 4. Iunio 1635.

El Licenc. Don Francisco
Torreblanca Villalpando.

D. Ioan. Solorzano Pereira preceptor mcr, & Regius Consil. de Iure Indiar, D. Alfonso Perez de Lara, Reg. olim Auditor in Granatensi, & Vallisolet. Chancellar. nunc Canonicus Doctoralis Toletanz Eccles. Hispaniz Primati, in Compend. vitæ homin. Alfonso Carranza Reg. Consilij Advocatus, tract. de legitimi part. designat. Franc. Salgado de Somoza tract. de Regia protect. Robles Salcedo de Represent. Alfonso Narbona in tom. 3. Recop. Ant. Diana tract. Resolut. Moral. August. Barbosa, de Iure Eccles. Ant. Cabrerros tract. de Meru, & alijs innumeris, & ex alijs facultatibus infinitis.

D. August. de Trinit. lib. 2. & 7. D. Thom. p. 1. q. 50. & seqq. vsque ad 83. Pet. Thyreus de apparit. visib. lib. 1. & 2. Suarez de Angel. lib. 6. cap. 21. & 22.

Q. de ætate 5. nihil D. de interrogat. act. l. vbi nõ apparet 75. D. de verb. oblig.

D. Tho. p. 1. q. 51. & 64. & Sent. 2. dist. 7. q. 2. & lib. 3. contra Gent. c. 107. cum alijs à me relatis lib. 1. de Iure Spirit. c. 2. ex n. 4.

l. 1. D. de stat. homin. Omne ius quo utimur, vel ad personas pertinet, vel ad res, vel ad actiones.

Dixi tom. 1. de Iure Spirit. lib. 3. cap. 6. 7. 8. 10. 11. 12. 13. 14. 15. & lib. 4. cap. 2. 3. 4. 6. & lib. 5. c. 1. cum seqq.

Iob cap. 41. Non est potestas, qua comparetur ei, super terram.

l. 2. de vetere Iure enucleã. Omnium habere memoriam, & in nullo peritus peccare diuinitas potius, q̄ mortalitatis est.

ELENCHVS TITVLORVM

- CAP. I. *de actu carnali cum dæmone exhibito.* fol. 116.
CAP. II. *de Conceptione ex dæmonis concubitu.* fol. 118.
CAP. III. *de fœtus in vtero immutatione, ex imaginatione communi,
aut dæmonis arte.* fol. 121.
CAP. IIII. *de Anno Naturali, Solari, Lunari, Ciuili, Vulgari, &
Legitimo ad nascendum, in septem Sectiones diuisum.* fol. 123.
CAP. V. *de partu præcote, vel seroçtino, ex dæmonis caliditate.* fol. 129.
CAP. VI. *de Gigantibus, & an sint dæmonum filij.* fol. 129.
CAP. VII. *de Tygmæis, & an maleficio possint procreari.* fol. 131.
CAP. VIII. *de Monstruis humanis ex natura, vel dæmonis potes-
tate.* fol. 132.
CAP. IX. *de Hermaphroditis à natura, vel dæmone.* fol. 135.
CAP. X. *de Monstruis ex homine, & brutis animantibus.* fol. 136.
CAP. XI. *de Monstruis aquaticis, & aëreis, hominem referenti-
bus.* fol. 138.

TOM. I. PARS ALTERA.

DE SPIRITVALI RERVM COGNITIONE, VEL EX
supernaturali reuelatione, vel ex abditis naturæ viribus, vel arti-
ficij solertia, vel dæmonis arte, vel superstitione.

LIB. V. DE DIVINATIONIS VSV, ET ABV-
su, Prophetia, & Prænotione, qui est lib. VI. fol. 140.

- CAP. I. *de diuinationis necessitate in rebus agendis, litibus dirimen-
dis, belli, pacisque vicissitudinibus.* fol. 140.
CAP. II. *de Prophetia Sacerdotum, & Prophetarum.* fol. 143.
CAP. III. *de Prophetiæ perduratione.* fol. 144.
CAP. IIII. *de Prophetia falsa omni sæculo non defutura.* fol. 144.
CAP. V. *de Signis, quibus Prophetia à diuinatione dignosca-
tur.* fol. 146.
CAP. VI. *de Diuinatione naturali ex vi mentis humani.* fol. 148.
CAP. VII. *de Diuinatione artificiosa hominis, Iuris, & de
Iure.* fol. 149.
CAP. VIII. *de Diuinatione Medica.* fol. 152.
CAP. IX. *de diuinatione Critica, seu Decretoria.* fol. 154.

Cap. X.

- CAP. X. de Prænotione Rustica Agricolæ, Pastorum, & Nautarum. fol. 156.
- CAP. XI. de Prænotione ex instinctu naturali brutorum petita. fol. 158.
- CAP. XII. de Prænotione ex Monstris, Ostens, & Prodigijs. fol. 160.
- CAP. XIII. de Prænotione ex terræ motibus, hiatibus, mugitibus, fragoribus, & igne subterraneo. fol. 162.
- CAP. XIII. de Prænotione ex igne fatuo, quod est cap. xvij. fol. 170.
- CAP. XV. de Prænotione ex pluvijs communibus, & prodigijs, & insolitis alluvionibus, quod est cap. xiiij. fol. 163.
- CAP. XVI. de Prænotione Meteorologia, ex impressionibus ærejs. quod est cap. xv. fol. 164.
- CAP. XVII. de Prænotione, ex fulminibus, fulguribus, & fulgetris, quod est cap. xix. fol. 171.
- CAP. XVIII. de Prænotione ex varis portentis in ære visis, & auditis. quod est cap. xvij. fol. 170.
- CAP. XIX. de Prænotione ex Cometis cælestibus, & ærejs. fol. 168.
- CAP. XX. de Prænotione ex facie cæli. quod est ca. j. lib. 6. fol. 174.
- LIB. VI. DE ASTROLOGIÆ VANITATE,**
& in certitudine, tã in ipsa naturali sciëntia, quã artificiali Genethliacum, & aliorum, qui est lib. VII. fol. 174.
- CAP. I. de Astrologiæ naturalis in certitudine, ex varijs, & falsis eius principijs, quod est cap. ij. fol. 174.
- CAP. II. de Astrologia Genethliacum, falsa, ridicula, atque exhibenda, quod est cap. iij. fol. 178.
- CAP. III. de Astrologia imaginum fabricationis scandalosa, ac pacto suspecta, quod est cap. iij. fol. 182.
- CAP. IIII. de Astrologiæ diuinatoricis vanitate, prohibitione, ac pœna, quod est cap. v. fol. 183.
- CAP. V. de Astrorum influentijs in nostra corpora arbitrij libertate, & prædestinatione diuina integra manente, quod est c. vj. fol. 186.
- CAP. VI. de Ratione, qua animæ sequuntur sua corpora, quod est cap. viij. fol. 191.
- CAP. VII. de Physiognomia Naturali, & Astrologica. fol. 189.
- CAP. VIII. de Chyromantia licita, & prohibita. fol. 191.

ELENCHVS TITVLORVM

LIB. VII. DE ORACVLIS DÆMONVM
exhibitis Verbo, Scripto, Sorte, Somno, Signo, aut rerum obseruatione, *qui est lib. VIII. fol. 195.*

CAP. I. *De Oraculis ex hominibus, fol. 195.*

CAP. II. *De Oraculis Sibyllarum. fol. 198.*

CAP. III. *De Oraculis ex statuis. fol. 199.*

CAP. IIII. *De Oraculis ex antris. fol. 200.*

CAP. V. *De Oraculis terra effosis. fol. 201.*

CAP. VI. *De Oraculis ex somno, & insomno. fol. 202.*

CAP. VII. *De Oraculo ex sorte, dicto Sortilegio. fol. 203.*

CAP. VIII. *De Oraculo ex mortuis, dicto Necromantia. fol. 208.*

CAP. IX. *De Oraculo, ex aris Idolorum, dicto Ariolatio. fol. 211.*

CAP. X. *De Oraculo ex extis animalium, dicto Aruspicia. fol. 212.*

CAP. XI. *De Aruspiciis diuersis partibus. fol. 215.*

CAP. XII. *De Oraculo ex auibus, dicto Augurio. fol. 216.*

CAP. XIII. *De Oraculo ex vocibus hominum, factis, & motibus animalium, dicto Auspicio. fol. 218.*

CAP. XIII. *De Tripudio pullorum. fol. 219.*

CAP. XV. *De Oraculo ex igne, dicto Pyromantia. fol. 220.*

CAP. XVI. *De Oraculo ex aëre, dicto Aerimantia. fol. 220.*

CAP. XVII. *De Oraculo ex aqua, dicto Hydromantia. fol. 220.*

CAP. XVIII. *De Oraculo ex terra, dicto Geomantia. fol. 221.*

CAP. XIX. *De Oraculo ex virgis, dicto Rhabdomanteia. fol. 221.*

CAP. XX. XXI. XXII. XXIII. XXIII. XXV. XXVI. XXVII.

XXVIII. XXIX. XXX. *de alijs Oraculis. fol. 221. vsq; ad 224.*

LIB. VIII. DE SUPERSTITIONE EX NI-
mio cultu veri, vel falsi numinis, vano, scandaloso, aut pacti suspecto, *qui est lib. IX. fol. 224.*

CAP. I. *de Superstitione ex vera, aut falsa Religione. fol. 224.*

CAP. II. *de Superstitione ex cultu indebito veri Dei. fol. 225.*

CAP. III. *de Superstitione ex cultu falso veri Dei. fol. 227.*

CAP. IIII. *de Superstitione ex cultu falsi Dei. fol. 227.*

CAP. V. *de Superstitione ex vana obseruatione. fol. 228.*

- CAP. VI. *de Superstitione vitanda in sacrificio Missæ.* fol. 229.
 CAP. VII. *de Superstitione ex Omine.* fol. 230.
 CAP. VIII. *de Superstitione ex diaria observatione.* fol. 232.
 CAP. IX. *de Superstitione ex curiositate, & literis Ephesinis.* fo. 234.
 CAP. X. *de Lustrationibus ad animas purgandas.* fol. 235.
 CAP. XI. *de Aqua lustrali sacra, & prophana.* fol. 236.
 CAP. XII. *de Iudicio purgationum vulgarium.* fol. 237.
 CAP. XIII. *de processus fulminatione in locustas, serpētes, &c.* fo. 238.
 CAP. XIII. *de superstitiosa cognitione futurorum, præsentium, & præteritorum.* fol. 240.

TOM. II. PARS PRIMA.

DE SPIRITVALI SAPIENTIA, QUÆ MAGIÆ nomine adoleuit, omnes scientias in se continens, quam nefaria dæmonum societas in aliud sciendi genus inuertit (sapiēdi altius quā oportet) per omnes orbis tract⁹, ætates, & facultates euecta. PROLEGOMENA, *de Magiæ studio omnibus scientijs necessario.* fol. 243.

LIB. IX. DE MAGIA REVELATA TOTO terrarum Orbe difusa, qui est lib. X. fol. 247.

- CAP. I. *de Magiæ origine, & progressu.* fol. 247.
 CAP. II. *de Magia Orientali Adamo infusa, & per diabolum in Chamo deprabata.* fol. 249.
 CAP. III. *de Magia Orientalium, qui Christū adorarunt.* fol. 252.
 CAP. IIII. *de Insula Ophir Magorum patria ab aliquibus existimata, & an ea fuisset, quæ Tharsis.* fol. 253.
 CAP. V. *de Magia Hæbrea, in superstitionem prolapsa.* fol. 255.
 CAP. VI. *de Magia Cabalistica Iudeorum.* fol. 257.
 CAP. VII. *de Magia Salomonis mortalium sapientissimo.* fol. 259.
 CAP. VIII. *de Magia Barbara, Ægyptiaca, & Caldæa.* fol. 261.
 CAP. IX. *de Magia Eleusina Græcorum.* fol. 264.
 CAP. X. *de Magia Pythagorica.* fol. 267.
 CAP. XI. *de Magia Platonica.* fol. 268.
 CAP. XII. *de Magia Athlantis, & Hesperidum.* fol. 270.

ELENCHVS TITVLORVM

CAP. XI. de *Magia Platonica*. fol. 268.

CAP. XII. de *Magia Atlantis*, & *Hesperidum*. fol. 270.

CAP. XIII. de *Magia Hispana* diuina, & naturali, CORDVBÆ maximè euecta. fol. 272.

CAP. XIII. de *Magia Occidentali*. fol. 278.

LIB. X. DE MAGIA SACRA, ET PROPHANA, qui est lib. XI. fol. 282.

CAP. I. de *Magia diuina*. fol. 282.

CAP. II. de *Magia naturali*. fol. 283.

CAP. III. de *Magia Medica*. fol. 286.

CAP. IIII. de *Magia Chrysopæia*. fol. 287.

CAP. V. de *Magia Artificiali*. fol. 289.

CAP. VI. de *Magia prestigiatoria*. fol. 290.

CAP. VII. de *Magia demoniaca*. fol. 291.

CAP. VIII. de nocturnis *Sagarum Conuentibus*. fol. 294.

CAP. IX. de *Magia artis Notoria*. fol. 295.

CAP. X. de *Incantatione*, seu carmine *Magico*. fol. 296.

CAP. XI. de *Magica inuocatione*. fol. 297.

CAP. XII. de *Magico pacto*. fol. 299.

CAP. XIII. de *Pacto solenni*, vel expreso cū demone cōtracto. fol. 301.

CAP. XIII. de *Pacto tacito*, vel implicito, fol. 302.

CAP. XV. de signis quib⁹ pacta cōuēta cū demone dignoscātur. f. 303.

LIB. XI. DE MAGIA VENENARIA, QVAM demones in humanā salutē cōspirāt, qui est lib. XII. f. 306.

CAP. I. de morbis maleficio illatis. fol. 306.

CAP. II. de *Veneno natiuo*, & *datiuo*. fol. 308.

CAP. III. de maleficio ex his, quæ sunt in corpore humorib⁹. fol. 310.

CAP. IIII. de *Magia deuouendi*, & imaginū fabricatione. fol. 311.

CAP. V. de *Maleficio hostili*, & quibus demō nocere queat. fol. 312.

CAP. VI. de *Fatalibus simulachris*. fol. 313.

CAP. VII. de *pulveribus*, & *unguentis ad mala inferenda*. fo. 314.

CAP. VIII. de *Lamiarum infestatione*, & *infanticidio*. fol. 315.

C. IX. de *Seuitia Lamiarū in humana corpora viuā*, & *mortua*. f. 316

- CAP. X. de Fascinatione vulgari, physica, & demoniaca. fol. 318.
 CAP. XI. de Magia Ligaminis. fol. 320.
 CAP. XII. de Magia Amatoria. fol. 322.
 CAP. XIII. de Magia Sterilitatis. fol. 323.
 CAP. XIII. de Magia conceptionis. fol. 326.
 CAP. XV. de Magia difficilis partus. fol. 327.
 CAP. XVI. de Magia abortus. fol. 328.
 CAP. XVII. de Magia lactis exicationis. fol. 330.
 CAP. XVIII. de Magia incendiaria. fol. 330.
 CAP. XIX. de Magia impediēte vim agentis naturalis, vel ele-
 uante ad agendum in spiritualia. fol. 331.
 CAP. XX. de Magia taciturnitatis, & insensationis. fol. 332.
 CAP. XXI. de Magia somnifica. fol. 333.
 CAP. XXII. de Magia Ensalmi. fol. 334.
 CAP. XXIII. de Magia Saluatorum. fol. 337.
 CAP. XXIII. de Magia visus, afflatus, cōtactus, vocis, osculi, vel nu-
 di linthei applicatione. fol. 340.
 CAP. XXV. de Magia ad bonum finem, & an liceat maleficio ma-
 leficio tollere. fol. 342.
 CAP. XXVI. de Magia rerū naturalium aduersus maleficia. fo. 344.
 CAP. XXVII. de Diuinis rebus, quibus maleficia impediuntur. f. 347.
LIB. XII. DE SPIRITVALE CRIMINE,
 quod in Magia contrahitur heretica, sapienti heresim,
 vel non, ac de eius prohibitione, & poenis. fol. 351.
 CAP. I. de Magia heretica ex dictis hereticalibus. fol. 351.
 CAP. II. de Magia hereticali ex factis hereticalibus. fol. 353.
 CAP. III. de Magia hereticali ex inuocatione demonis, &c. fo. 355.
 CAP. IIII. de Magia hereticali ex pacto expresse, vel tacito. fo. 356.
 CAP. V. de Magia hereticali, ex his, quæ demoni potentie dene-
 gantur. fol. 357.
 CAP. VI. de Magia heretica ex sacrarum rerum abusu. fo. 358.
 CAP. VII. de Magia non hereticali. fol. 359.
 CAP. VIII. de Excommunicatione ipso iure imposita Magis hæ-
 reticalibus. fol. 361.

ELENCHVS TITVLORVM

- CAP. XI. *de Magia Platonica*. fol. 268.
CAP. XII. *de Magia Atlantis, & Hesperidum*. fol. 270.
CAP. XIII. *de Magia Hispana diuina, & naturali, CORDV-
BÆ maximè euecta*. fol. 272.
CAP. XIII. *de Magia Occidentali*. fol. 278.

LIB. X. DE MAGIA SACRA, ET PRO- phana, qui est lib. XI. fol. 282.

- CAP. I. *de Magia diuina*. fol. 282.
CAP. II. *de Magia naturali*. fol. 283.
CAP. III. *de Magia Medica*. fol. 286.
CAP. IIII. *de Magia Chrysopœia*. fol. 287.
CAP. V. *de Magia Artificiali*. fol. 289.
CAP. VI. *de Magia prestigiatoria*. fol. 290.
CAP. VII. *de Magia demoniaca*. fol. 291.
CAP. VIII. *de nocturnis Sagarum Conuentibus*. fol. 294.
CAP. IX. *de Magia artis Notoriæ*. fol. 295.
CAP. X. *de Incantatione, seu carmine Magico*. fol. 296.
CAP. XI. *de Magica inuocatione*. fol. 297.
CAP. XII. *de Magico pacto*. fol. 299.
CAP. XIII. *de Pacto solenni, vel expreso cū demone cōtracto*. fol. 301.
CAP. XIII. *de Pacto tacito, vel implicito*. fol. 302.
CAP. XV. *de signis quib⁹ pacta cōuēta cū demone dignoscantur*. f. 303.

LIB. XI. DE MAGIA VENENARIA, QVAM demonēs in humanā salutē cōspirāt, qui est lib. XII. f. 306.

- CAP. I. *de morbis maleficio illatis*. fol. 306.
CAP. II. *de Veneno natiuo, & datiuo*. fol. 308.
CAP. III. *de maleficio ex his, quæ sunt in corpore humorib⁹*. fol. 310.
CAP. III. *de Magia deuouendi, & imaginū fabricatione*. fol. 311.
CAP. V. *de Maleficio hostili, & quibus demō nocere queat*. fol. 312.
CAP. VI. *de Fatalibus simulachris*. fol. 313.
CAP. VII. *de pulveribus, & unguentis ad mala inferenda*. fo. 314.
CAP. VIII. *de Lamiarum infestatione, & infanticidio*. fol. 315.
C. IX. *de Seuitia Lamiarū in humana corpora viuā, & mortua*. f. 316

- CAP. X. de Fascinatione vulgari, physica, & demoniaca. fol. 318.
 CAP. XI. de Magia Ligaminis. fol. 320.
 CAP. XII. de Magia Amatoria. fol. 322.
 CAP. XIII. de Magia Sterilitatis. fol. 325.
 CAP. XIII. de Magia conceptionis. fol. 326.
 CAP. XV. de Magia difficilis partus. fol. 327.
 CAP. XVI. de Magia abortus. fol. 328.
 CAP. XVII. de Magia lactis exicationis. fol. 330.
 CAP. XVIII. de Magia incendiaria. fol. 330.
 CAP. XIX. de Magia impediēte vim agentis naturalis, vel ele-
 uante ad agendum in spiritualia. fol. 331.
 CAP. XX. de Magia taciturnitatis, & insensationis. fol. 332.
 CAP. XXI. de Magia somnifica. fol. 333.
 CAP. XXII. de Magia Ensalmi. fol. 334.
 CAP. XXIII. de Magia Saluatorum. fol. 337.
 CAP. XXIII. de Magia visus, afflatus, cōtactus, vocis, osculi, vel nu-
 di linthei applicatione. fol. 340.
 CAP. XXV. de Magia ad bonum finem, & an liceat maleficio ma-
 leficio tollere. fol. 342.
 CAP. XXVI. de Magia rerū naturalium aduersus maleficia. fo. 344.
 CAP. XXVII. de Diuinis rebus, quibus maleficia impediuntur. f. 347.
LIB. XII. DE SPIRITVALE CRIMINE,
 quod in Magia contrahitur heretica, sapienti heresim,
 vel non, ac de eius prohibitione, & poenis. fol. 351.
 CAP. I. de Magia heretica ex dictis hereticalibus. fol. 351.
 CAP. II. de Magia hereticali ex factis hereticalibus. fol. 353.
 CAP. III. de Magia hereticali ex inuocatione demonis, &c. fo. 355.
 CAP. IIII. de Magia hereticali ex pacto expresse, vel tacito. fo. 356.
 CAP. V. de Magia hereticali, ex his, quæ demoni potentie dene-
 gantur. fol. 357.
 CAP. VI. de Magia heretica ex sacrarum rerum abusu. fo. 358.
 CAP. VII. de Magia non hereticali. fol. 359.
 CAP. VIII. de Excommunicatione ipso iure imposita Magis hæ-
 reticalibus. fol. 361.

ELENCHVS TITVLORVM

CAP. XI. *de Magia Platonica.* fol. 268.

CAP. XII. *de Magia Atlantis, & Hesperidum.* fol. 270.

CAP. XIII. *de Magia Hispana diuina, & naturali, CORDVBÆ maximè euecta.* fol. 272.

CAP. XIII. *de Magia Occidentali.* fol. 278.

LIB. X. DE MAGIA SACRA, ET PROPHANA, qui est lib. XI. fol. 282.

CAP. I. *de Magia diuina.* fol. 282.

CAP. II. *de Magia naturali.* fol. 283.

CAP. III. *de Magia Medica.* fol. 286.

CAP. IIII. *de Magia Chrysopœia.* fol. 287.

CAP. V. *de Magia Artificiali.* fol. 289.

CAP. VI. *de Magia prestigiatoria.* fol. 290.

CAP. VII. *de Magia demoniaca.* fol. 291.

CAP. VIII. *de nocturnis Sagarum Conuentibus.* fol. 294.

CAP. IX. *de Magia artis Notorie.* fol. 295.

CAP. X. *de Incantatione, seu carmine Magico.* fol. 296.

CAP. XI. *de Magica inuocatione.* fol. 297.

CAP. XII. *de Magico pacto.* fol. 299.

CAP. XIII. *de Pacto solenni, vel expreso cū demone cōtracto.* fol. 301.

CAP. XIII. *de Pacto tacito, vel implicito,* fol. 302.

CAP. XV. *de signis quib⁹ pacta cōuēta cū demone dignoscātur.* f. 303.

LIB. XI. DE MAGIA VENENARIA, QVAM demones in humanā salutē cōspirāt, qui est lib. XII. f. 306.

CAP. I. *de morbis maleficio illatis.* fol. 306.

CAP. II. *de Veneno natiuo, & datiuo.* fol. 308.

CAP. III. *de maleficio ex his, quæ sunt in corpore humorib⁹.* fol. 310.

CAP. III. *de Magia deuouendi, & imaginū fabricatione.* fol. 311.

CAP. V. *de Maleficio hostili, & quibus demō nocere queat.* fol. 312.

CAP. VI. *de Fatalibus simulachris.* fol. 313.

CAP. VII. *de pulveribus, & unguentis ad mala inferenda.* fo. 314.

CAP. VIII. *de Lamiarum infestatione, & infanticidio.* fol. 315.

C. IX. *de Seuitia Lamiarū in humana corpora viuā, & mortua.* f. 316

Cap. X.

- CAP. X. *de Fascinatione vulgari, physica, & demoniaca.* fol. 318.
 CAP. XI. *de Magia Ligaminis.* fol. 320.
 CAP. XII. *de Magia Amatoria.* fol. 322.
 CAP. XIII. *de Magia Sterilitatis.* fol. 325.
 CAP. XIII. *de Magia conceptionis.* fol. 326.
 CAP. XV. *de Magia difficilis partus.* fol. 327.
 CAP. XVI. *de Magia abortus.* fol. 328.
 CAP. XVII. *de Magia lactis exicationis.* fol. 330.
 CAP. XVIII. *de Magia incendiaria.* fol. 330.
 CAP. XIX. *de Magia impediēte vim agentis naturalis, vel eleuante ad agendum in spiritualia.* fol. 331.
 CAP. XX. *de Magia taciturnitatis, & insensationis.* fol. 332.
 CAP. XXI. *de Magia somnifica.* fol. 333.
 CAP. XXII. *de Magia Ensalmi.* fol. 334.
 CAP. XXIII. *de Magia Saluatorum.* fol. 337.
 CAP. XXIII. *de Magia visus, afflatus, cōtactus, vocis, osculi, vel nudi linthei applicatione.* fol. 340.
 CAP. XXV. *de Magia ad bonum finem, & an liceat maleficio maleficio tollere.* fol. 342.
 CAP. XXVI. *de Magia rerū naturalium aduersus maleficia.* fo. 344.
 CAP. XXVII. *de Diuinis rebus, quibus maleficia impediuntur.* f. 347.
LIB. XII. DE SPIRITVALE CRIMINE,
quod in Magia contrahitur heretica, sapienti heresim, vel non, ac de eius prohibitione, & poenis. fol. 351.
 CAP. I. *de Magia heretica ex dictis hereticalibus.* fol. 351.
 CAP. II. *de Magia hereticali ex factis hereticalibus.* fol. 353.
 CAP. III. *de Magia hereticali ex inuocatione demonis, &c.* fo. 355.
 CAP. IIII. *de Magia hereticali ex pacto expresso, vel tacito.* fo. 356.
 CAP. V. *de Magia hereticali, ex his, quæ demoni potentie dene-
gantur.* fol. 357.
 CAP. VI. *de Magia heretica ex sacrarum rerum abusu.* fo. 358.
 CAP. VII. *de Magia non hereticali.* fol. 359.
 CAP. VIII. *de Excommunicatione ipso iure imposita Magis hæ-
reticalibus.* fol. 361.

ELENCHVS TITVLORVM

- C. IX. de honorū confiscatione, quā Magi incurrūt hereticales. f. 362.
CAP. X. de Bonis restitutioni subiectis, quando non confiscantur, sed
ad successores transeunt. fol. 363.
CAP. XI. de mortis pœna inflegenda Magis, tam hereticalibus,
quam non hereticalibus. fol. 367.
CAP. XII. de Archimagis, Dōgmatistis, & Magistris errorū. f. 370.
CAP. XIII. de Turgatione Canonica. fol. 371.
CAP. XIII. de Abiuratione de vehementi, aut de leui. fol. 372.
CAP. XV. de Relapsis, & impœnitentibus. fol. 373.
CAP. XVI. de Cadaueribus Magorum, & ijs, qui sibi mortem con-
ciscunt, & eorum sepultura. fol. 374.
CAP. XVII. de Memoria defuncti dannanda. fol. 376.
CAP. XVIII. de libris Magorum. fol. 377.
CAP. XIX. de inſamia Iuris, & facti, quā Magi hereticales incur-
runt, filij, fautores, & receptatores, &c. fol. 379.
CAP. XX. de filijs Magorum huiusmodi, quando ob paternam hæ-
resim priuantur honore, legitima, alimentis, dote. fol. 381.
CAP. XXI. de Fautoribus, & Receptatoribus Magorum, & quando
ob factoriā incurrant hæresim, & eius pœnis. fol. 382.
CAP. XXII. de Puritate sanguinis requisita in Statutis Hispaniæ,
& eius probatione per famam. fol. 383.
Authoris Memorial ad D. Regem nostrum super probationes de
puritate sanguinis, & nobilitate. fol. 385.
Pragmatica D. D. Philippi III. Regis nostri, super probationes huius
modi ad euitandas fraudes. fol. 388.

TOM. II. PARS ALTERA.

DE SPIRITVALI POTESTATE PENES ECCLESIAM,
interna, & externa. fol. 389.

LIB. XIII. DE SACRAMENTIS, ET SA-
cramentalibus nouę legis, res naturales eleuantibus, ad
agēdū in spiritualia, qui est lib. II. Tom. I. fol. 25. vsq; ad 71.

- CAP. I. de Sacramentorum institutione, & necessitate. fol. 25.
CAP. II. de Sacramētōrū gratia ex meritis passionis Christi. fol. 27.

Cap. III.

- CAP. III. *de Rebus, & Verbis elevatis in Sacramentis.* fol. 29.
 CAP. IIII. *de Baptismo, & eius gratia, materia, & forma.* fol. 32.
 CAP. V. *de Baptismi ministro, intentione, & patrinis.* fol. 34.
 CAP. VI. *de Confirmationis Sacramento,* fol. 36.
 CAP. VII. *de Sacrosancta Eucharistiae institutione.* fol. 38.
 CAP. VIII. *de Missae valore infinito ex corpore Christi, & trans-
 substantiatione.* fol. 41.
 C. IX. *de Integritate sacrificij, & an una Missa pluribus proffit.* f. 43.
 CAP. X. *de Pœnitentiae virtute, & Sacramento.* fol. 45.
 CAP. XI. *de Extrema unctionis Sacramento.* fol. 49.
 CAP. XII. *de Ordinis gradibus, quibus in Sacerdotiũ tẽditur.* fol. 51.
 CAP. XIII. *de Ordinis ministro, & quos, & quales valeat
 admittere.* fol. 53.
 CAP. XIIII. *de Matrimonio, & qualitate consensus.* fol. 55.
 CAP. XV. *de Matrimonij indissolubilitate, & impedimentis illum
 irritantibus.* in Sectiones terdecim diuisum. fol. 57. vsq; ad 67.
 CAP. XVI. *de Sacramentalium usu, & institutione.* fol. 68.

LIB. XIII. DE REMISSIONE CRIMINIS
*in foro Spirituali, siue per absolutionem Sacramenta-
 lem, siue per Indulgentias.* fol. 389.

- CAP. I. *de Iurisdictione spirituali interna.* fol. 389.
 CAP. II. *de approbato ab uno Ordinario, an ubique valeat excipe-
 re confessiones.* fol. 391.
 CAP. III. *de semel approbatis, quando in perpetuum valeant con-
 fessiones audire.* fol. 392.
 CAP. IIII. *de officio Confessarij in ea parte, qua iudex est.* fol. 394.
 CAP. V. *de Scientia, & prudentia Confessarij in ea parte, qua Me-
 dicus est.* fol. 396.
 CAP. VI. *de Exomologesi, seu peccatorum Confessione.* fol. 398.
 CAP. VII. *de Contritione, & Attritione.* fol. 399.
 CAP. VIII. *de Satisfactione.* fol. 402.
 CAP. IX. *de Restitutione.* fol. 403.
 C. X. *de absolutione conferenda pœnitenti habenti reserbata.* fol. 407.
 CAP. XI. *de absolutione conferenda moribũdo sensibus destituto.* f. 406.

Cap. XII.

ELENCHVS TITV LORVM.

CAP. XII. *de Sigillo Confessionis, & pœnis aduersus eius violato-*
res. fol. 407.

CAP. XIII. *de Indulgentijs ex communi thesauro virtute cla-*
uium. fol. 409.

CAP. XIIII. *de Indulgentia plenaria, plenior, plenissima, &*
Iubilæo. fol. 411.

CAP. XV. *de Censuris Ecclesiasticis ex virtute clauium.* fol. 413.

LIB. XV. DE EXTERNA SPIRITVALIS
criminis punitione in foro Ecclesiastico, & Sæ-
culari. fol. 415.

CAP. I. *de Religionis violatoribus.* fol. 415.

CAP. II. *de Iurisdictione externa Pontificis ex iure diuino.* f. 417.

CAP. III. *de Iurisdictione Inquisitorum in Magiæ crimine.* fol. 420.

CAP. IIII. *de Clerigo Sortilego, incorrigibili, & in enormibus de-*
prehenso. fol. 423.

CAP. V. *de Clerico primæ Tonsuræ gaudente priuilegio fori Ec-*
clesiastici. fol. 426.

CAP. VI. *de alijs priuilegijs Minorum Ordinum.* fol. 428.

CAP. VII. *de Iudicis pœna sequentis probabilem opinionem, omissa*
probabiliori. fol. 430.

CAP. VIII. *de Appellatione.* fol. 432.

CAP. IX. *de Recusatione.* fol. 433.

CAP. X. *de Regio auxilio oppressis præstando.* fol. 434.

CAP. XI. *de Sententia lata contra absentem, & quando aduersus*
illam audiatur. fol. 437.

CAP. XII. *de nullitatibus aduersus rem iudicatam aditum appe-*
rientibus. fol. 438.

CAP. XIII. *de Clerico possessore virtute sententiæ laici reuoca-*
tæ. fol. 441.

CAP. XIIII. *de Executione Sententiæ Iudicis laici in bonis Cleri-*
ci faciendâ. fol. 443.

FINIS.

D. FR AN-

CENSURA DEL SEÑOR DOCTOR DON IVAN DE Solorzano Pereira, del Consejo del Rei N. Señor, en el supremo de Indias, Catedratico que fue de Prima de la Vniversidad de Salamanca, en carta a el Autor su dicipulo.

MIENTRAS mas veo su libro de v. md. de Iure Spirituali, mas admiro, i embidio tan profunda erudicion, tan grã noticia de libros, tan seleçtos, i extraordinarios, de todas facultades, i la grande comprehension de tantas cosas, dichas con suma claridad, en pocas palabras, i lo mesmo le parece al Licenciado Alonso Carranza, a quien el Consejo lo cometio, por auerse perdido el Original, tolo repara en que no le es posible hazer juicio en muchas cosas, que v. md. trata fuera de su facultad, y así le es fuerza dar su parecer en ella, remitiendo lo demas al Consejo, para que lo cometa a los profesores de las demas. Y aunque yo le he dicho no nos cause estos enbaragos, pnes su erudicion es transcendental a todas ellas, comunicando con otros, lo q̃ dificultare, no ha tomado resolucion. Y esta noche me dixo escribiria a v. md. a quien beso las manos, por la honorifica mencion, que haze de mi desde el principio de su libro; por que me huelgo, que todos me encuentren en los çaguanes de v. m. que es el Paladion de las Muías. I guarde Dios a v. m. muchos años, i le dè lo que merece, i le desseo. Madrid 13. de Nouiembre de 1635.

Doctor Iuan de Solorzano Pereira.

CENSURA DEL LICENCIADO ALONSO CARRANZA Abogado de los Consejos del Rei nuestro Señor, a quien lo cometio el Supremo de Iusticia, en carta a el Autor

DESPUES que el señor Don Luis de Paredes, por orden del Consejo, me remitió su libro de v. md. de Iure Spirituali, digo con toda verdad, que no he alçado la mano del, en quanto las ocupaciones me han dado lugar, en que no ay que agradecerme; porque lo mesmo sucedera a todos quantos lo empegaren a leer. I cierto Señor, que a mi me admira grandemente lo mucho, que v. md. a visto, i leído en estas materias, i la grande comprehension dellas, con que entra, i sale en tantas questiones exquisitas, i dificultosas, no solo en lo tocante a nuestra facultad; pero en las agenas. I lo que a mi me embaraça, hablando con toda verdad, i llaneza, es no alcançar muchas cosas de las que v. md. trata en lo Theologico; i Matematico, por exceder mi capacidad, con que no me es posible hazer juicio en ellas: i así me es fuerza dar mi parecer en lo tocante a mi facultad, remitiendo lo demas al Consejo, para que lo cometa a los profesores de las demas, como se hizo con mi libro de legitimi partus designatione. I estimo la q̃ v. m. me haze de citarme en su libro con tantas honras, aunque v. m. difienta vna, o otra vez de lo q̃ yo tengo escrito; porq̃ es fuerza seguir cada vno su propio sentir. I guarde Dios a v. m. muchos años con la felicidad, q̃ desseo. Madrid, Nouiẽbre 13. de 1635.

Licenciado e Alonso Carranza.

RESPUESTA DEL AVTOR AL SEÑOR DOCTOR DON Iuan de Solorzano Pereira, del Consejo del Rei N. Señor.

BIEN se patee, mi señor, quan dueño mio es v. md. pues tanto me honra, i haze caso de citarle en mi libro: siendo grangeria mia para acreditar mis opiniones, afianzandolas con el credito de tã grande varon, como v. md. de los primeros, que se conocen en nuestra facultad exornada con todas buenas letras, i erudicion; i así quien debe rendir gracias soi yo, por averme v. md. enseñado la verdad de todo, desde mis primeros años en la Cathedra de Prima de Salamanca, i despues en sus doctísimos libros de Iure Indiarum, gloria de España, citandome tan amenudo en ellos, como si todo no fuera de v. md. i mas siendo yo tan humilde seruidor suyo, i estando tan arrinconado en mi tierra, i v. md. tan gran Maestro, i en tan alto puesto, que casi le pierdo de vista. El licenciado Alonso Carranza es tan grande Iurisconsulto, con tanta erudicion en todas facultades, que pudiera dar su censura en ellas; pero el gusta, que pase por las manos de sus profesores; i así le suplico se sirba de comunicarlo, por no boluer al Consejo sobre esto, no sea que nos cause nueva dilacion. I guarde Dios a v. md. con el acrecentamiento, que merece. Cordova 22. de Nouiembre de 1635.

D. Francisco Torreblanca Villalpando.

4444

RES,

RESPUESTA DEL AVTOR A EL LICENCIADO ALONSO Carranza Abogado de los Consejos del Rei nuestro Señor.

BVENO es, señor mio, que siendo v.m.d. de los primeros Letrados de Europa, i censor nonbrado por el mayor Tribunal del Orbe, le haga tantos fauores a vn principiante como yo, que no solo exagere mis alabanzas mas de lo justo: pero que se humille de fuerte, que diga que no alcanza muchas cosas de mis libros por exceder su capacidad, en lo tocante a otras facultades, para que el Consejo los cometa a los profesores dellas. I si la novedad causa esta dificultad en tan consumado Letrado, como v.m. no estaran libres della los demas, aunque sea cada vno en la suya propia; porque no figo la culpa dellos; antes en muchas cosas la repruebo, i siento la contraria con nuevos fundamentos, i querer que vengan en esto, contra la doctrina, en que se criaron, i muden de habito de repente, para que asientan a ello, no se como pueda ser. I esto no toca al Consejo, ni al Censor, sino ver, si tienen algo contra la Fè, i buenas costumbres: i en esto bien puede dar su parecer v.m.d. i si dificultare algo, comunicarlo con algun Theologo de satisfaccion, pues ai tantos en esta Corte, i salir deste enbaraco, sin meternos en otros nuevos con esta remissio: pues son forçosos, no porq los libros tengã algo malo, ni porq yo tema las censuras de todas las Vniversidades, i hõbres doctos del mundo, sino porq andando de vnos en otros, es forçosa la dilacio, quando desseamos la brevedad, por estar ya impressos. I el dissentir vna vez otra de lo que v.m. i. escribio en su eruditissimo libro de legitimi partus designat. no es con animo de oponerme, sino de saber la verdad; i esta sera posible que sea la que v.m.d. dize: a quien Dios guarde, con los acrecentamientos que merece. Cordova Nonienbre 22. de 1635.

D. Francisco Torreblanca Villalpando.

CARTA DEL SEÑOR DOCTOR DON IVAN DE SOLORZANO Pereira del Consejo del Rei N. Señor, con los Reparos, que se dieron contra mis libros de Iure Spirituali.

CON su carta de v.m.d. tomò resolucion el Licenciado Alonso Carranza de comunicar el libro con Theologo para dar su Censura en todo: i assi lo enbiò para ello a el Padre Maestro Fr. Iuan de Chauarria Dominico, que assiste aqui en el Colegio de Atocha, i ha sido Cathedratico de Prima de Alcalá de Henares, i es oi Calificador del santo Oficio, i el primer hombre de su Religion, i el Domingo pasado me vino a ver, i me truxo esos reparos, que le avia dado, i le remito a v. m. para que satisfaga, porque aca piensan que no ai otra cosa; yo los he visto, i algunos me parece tienen dificultad, pero v.m.d. con su gallardo ingenio les hallara salida a todos: No puedo dexar de dezir a v.m.d. con la licencia, que me da nuestra amistad, lo mucho, que me duelo de ver vn libro tan grave, y de tanta importancia, i erudicion; con tantas erratas, que le hazen defectuoso en muchas partes, i las que no estan en latin constante, ofenden grandemente, i mas a los estrangeros, que por esto hazen gran desprecio de nuestros escritos. Guarde Dios a v.m.d. con el aumento que merece, i le desseo. Madrid 8. de Henero de 1636.

Doctor Iuan de Solorzano.

REPAROS QUE HAGO EN EL LIBRO INTITVLADO Iuris Spiritualis Practicabilium del Licēciado Don Frācisco Torreblanca Villalpando.

PRIMERAMENTE se ha de quitar del Lib. 1. cap. 4. la reuelacion, i aparicion de Doña Ana Villalpando madre del Autor, con su aprobacion del Ordinario, porque afirma su salvacion, sin aver tenido pena de sentido, lo qual es contra el comun sentir de los Teologos, *Suarez tom. 4. in p. 3. disp. 46. sect. 1. num. 9. Bellarm. de Purgator. cap. 10.* I la razon es, porque esta definido por la Iglesia, que las almas que no tienen que purgar al punto van al cielo, i si tienen, no se han de purgar con el desseo, quia pati debent ab aliquo extrinseco, puta ignem, D. Paul. Corinth. 1. cap. 3. *Salvus erit quasi per ignem.* I quando esta doctrina fuesse buena, oi no se puede estampar, ni publicar esta relacion sin licencia de la Sede Apostolica, aunque la tenga del Ordinario, por el *Motu proprio de la Santidad de V. R. B. A. N. O VIII. de 3. de Marzo de 1631. i el Monitorio de 14. de Abril de 1633. i el Edito de la General Inquisicion del año passado de 1634.*

1. ¶ Lib. 1. cap. 7. num. 28. hablando de los tormentos del Infierno, que son inevitables, dize: *Etiā per di-*

per diuinam potestatem absolutam; esto es falso, i contra lo que dize S. Thomas, y demás que cita por su parte: porque de potentia absoluta bien puede Dios facar del Infierno algun alma de algun condenado, como lo hizo con el Gentil, que resucitó a instancia de san Pedro, *ut tradit Egesipus lib. 3. cap. 2.* del Idolatra por ruegos de sancta Ines, *ut referunt D. Ambros. serm. 90. D. Maxim. serm. 2.*

3 ¶ Lib. 1. cap. 9. in Sum. num. 14. *Balaam, Saul, Caiphas, & Iudas proditor gratiam miraculorum habuerunt*, esto es falso, i contra lo que dize dentro del cap. porque los tres primeros no tuvieron gracia de hazer milagros, sino de profecia, i no es todo vno, segun lo de san Pablo, Corinth. 1. cap. 12. *Alij gratia sanitatis, alij prophetia, &c.*

4 ¶ Lib. 2. cap. 1. in Summ. num. 21. *Conscientia unuscuiusq; certum est testimonium electionis eterne*. Esta proposicion es terrible, i favorece mucho a los herejes deste tiempo, contra los quales definió el Concilio de Trento, que no podiamos tener certeza de nuestra gracia, i santidad, i mucho menos de nuestra predestinacion, i la incertidumbre de la gracia consta Proverb. 30. *Quis potest dicere mundum est cor meum.*

5 ¶ Item d. lib. 2. cap. 4. num. 20. tratando del Baptismo, *in nomine Christi, vel Trinitatis, sine expressione personarum*; aunque es probable, que al principio de la Iglesia se usó, ni especado, i el baptismo es nulo, i solo dize. *Hodie verò gravissimum est peccatum hanc vel aliam formam prater usitam Ecclesia in baptismo introducere*. I assi es necesario explicar esto mas, por no dar ocasion de errar, teniendo por valido este baptismo, pues no lo condena por nulo, para que se buelua a hazer.

6 ¶ Item lib. 3. cap. 7. n. 68. *Pueris septem annorum si ratione valent, danda est Eucharistia; nam cum possint ea etate gratiam amittere debent Sacramentis necessarijs ad recuperationem subueniri*. Lo qual merece censura gravissima, porque es condenar el estilo de la Iglesia, que pide maior discrecion para la comunión, que para la confesion, como lo dizen los mismos que el cita por su parte, *D. Thom. in 4. dist. 9. q. 1. D. Anton. p. 3. tit. 14. cap. 12. §. 1. & p. 2. tit. 9. cap. 8. §. 2.* Ni aun en el articulo de la muerte, donde dize, *Temerarium ergo est offerre, & publicare quod in mortem post septem annorum teneantur pueri ad istud praeceptum seruandum*. I todos los Tomistas tienen esta sentencia, i no se apartan della los de la Compañia; porque siguen la mesma *Vazquez in p. 3. disp. 215. sup. 4. num. 40.* i su emulo ordinario no se aparta del, sino es en el articulo de la muerte, *Suarez in p. 3. tom. 3. disp. 70. sect. 1.* Pero podrase emendar, quitando la palab-a *debent*, i poniendo *possunt*.

7 ¶ Lib. 2. cap. 15. sect. 10. num. 93. *Postea tamen, &c.* debese borrar, porque el Motu de Pio quinto de que va hablado, no altero nada en el primero, y segundo grado dela afinidad por fornicacion, que dispuso el Concilio Tridentino, antes en los grados despues dispuso, que no fuese impedimento impedi-diente, ni dirimente.

8 ¶ Item lib. 2. cap. 15. sect. 13. num. 30. in Summ. *Mouitiones si non praecedunt Matrimonium est nullum, licet sit coram Parocho, & testibus*: esta sentencia es falsa, i contra lo que el autor Inego dize dentro del capitulo, de que no le escusa ser del Sumario; porque todos los Expurgatorios de las Inquisiones de España, i Roma mandan borrar los Sumarios de san Augustin; i otros Santos, quando no son conformes a lo que ellos dixerón.

9 ¶ Lib. 3. cap. 12. num. 12. *Hominem senem in iuvenem naturaliter conuerti posse*, es ridiculo, i contra toda exneriencia, i buen sentir, i no le favorece el arbol de la vida, porque no hazia de viejos moços, sino los conserbava en el estado robusto, i viril, para que no se embejeciesen, i pudiesen vivir dos mil años, *ut asserit Maluenda de Paradys. cap. 74.* I si huviere fuera del Paraíso este arbol, aun tenia duda el remozarse con el, quanto mas aviendo sido desterrados, porque no lo gustassemos: ni le favorece el Psalm. 112. *Renouabitur ut Aquila iuuentutis tua*: porque esto no se entiende desta vida, sino de la eternidad, como lo tienen todos los Expositores.

10 ¶ Item lib. 3. cap. 13. num. 34. *Quare si iuxta Dei praecepta ambularemus, vitæq; nil contrarium ad-miserimus, a celesti influenza, aëre, victu, vel quid simile incommoda pariamur, longissimam vitam prio-rum parentum non absimilem potiri posse*. Este es segundo error, i procede del primero, i es mas patente, i contra aquello del Psalm. 89. *Dies annorum nostrorum in ipsis septuaginta anni, si autem in potentibus oc-tuaginta, & amplius labor, & dolor*: pues como el autor quiere sentar, que naturalmente podemos llegar a los años de Matusalen, si despues de los ochenta todo es trabajo, i miseria?

11 ¶ Item lib. 3. cap. 14. num. 1. vsque ad num. 13. pueba que naturalmente pueden los hombres vi-uir sin milagro muchos años, sine cibo, & potu (lo qual fuera de no ser cierto, ni creible) parece que mira a deshazer los milagros, que la Iglesia autoriza de Christo señor nuestro, i otros Santos, por averse conseruado en vida sin comer quarenta dias, o mas. I aunque estan exceptuados en el dicho capitulo, no con viene sentar esta doctrina: porque los herejes con ocasion della no hagan burla de nosotros, de vernos ca-lificar estos por milagros, i es obligar a la Iglesia, a que de aqui adelante no los califique, sino es proban-do, que no abundaban estos Santos de los humores que dize, con que esto puede suceder.

12 ¶ Lib. 4. cap. 3. num. 5. *At tamen Magi non videntur certo crimine deprehensi, si non vere, & rea-liter deferuntur, sed per somnium, & mentis excessum ille peragunt, nam ex his, qua in somnijs patimur, nec meremur, nec demeremur, &c.* Esta es mala doctrina, porque si vno en vigilia se embriaga, o toma

medicinas para tener torpezas en sueños, sin duda pecó: pues como a los Magos no se lo imputa a culpa, tomando vevidas, y vntandose para ir a sus delitos? pues de qualquier suerte, que los cometan son dignos de pena, Exod. cap. 22. *Maleficos non patiaris vivere.*

13 ¶ Lib. 8. cap. 3. num. 8. 10. & 16. en q se trata de los Libros de plomo del Monte sacro de Granada, se debe testar lo tocante a esto, o passarlo por la calificacion del sancto Oficio, que estos dias ha tratado destas cosas a instancia del Marques de Estepa. Por ser como es contra lo acordado en la junta de los Consejos Real, i de la Inquisicion el año passado de 1634.

14 Iten lib. 8. cap. 7. num. 26. *Hinc tempore tempestatis licitum est fortiri quis e manu eiectatur.* Esto es quitar la vida a vno, lo qual es intrinsecamente malo, respeto del particular, sino al invalor, *Cum moderamine inculpata tuteia.*

15 ¶ Tom. 2. in Prolegom. num. 3. *Nam ex Magia* (loquicur de Adamo) *universam Theologiam consequutus fuit, quia habuit explicitam cognitionem de mysterijs nostra fidei, &c.* Esto parece mala doctrina, lo primero, porque confunde la Fè con la Theologia, siendo como son distintas, lo segundo, porque la Fè en Adam fue infusa, no adquirida, como, pues dize *per hanc universam Theologiam, & arcana nostra fidei*: lo tercero quando fuera adquirida, como podia por la Magia natural adquirir los Mysterios de la Fè, que son sobrenaturales.

16 ¶ Lib. 10. cap. 2. num. 7. *Præterea fuit beatus ab instanti ortus sui* (hablando del mismo Adam) *& maiori quam ipsi Angeli privilegio donatus.* Et num. 8. *Eadem beatitudinem habuisset semper si lapsus non fuisset.* I habla de la bienaventurança sobrenatural, es cosa que merece calidad gravissima, porque con ella no podia pecar: pero de la natural es verdad, pero no fue maior que la de los Angeles: i assi es necesario explicarlo para quitar la ocaion de errar.

17 ¶ Lib. 10. cap. 3. num. 20. & 23. enseña, que vno de los Reyes Magos, que fueron a adorar al Salvador era de España; esta es mala sentencia, lo primero, porque es contra los Santos, i Expositores, que ninguno dellos ha dicho tal cosa. I en materia de explicar la Sagrada Escripura manda el Concilio de Trento, que se jura en la profesion de la Fè, que aya de ser en conformidad de lo que dizen los Santos. Lo segundo, porque era necesario suponer dos estrellas, vna que fuesse de Occidente a Oriente con el vno, i otra de Oriente a Occidente con los otros dos, lo qual es contra el texto Sagrado Matth. 2. *Et Ecce Stella, quam viderant in Oriente antecedebat eos.* I no le favorece el Psalm. 71. *Reges Tharsis, & Insula, &c.* Porque esto no se entiende de la venida destes Reyes, sino de futurarum gentium conversione. ibi. *Et adorabunt eum omnes Reges terra, omnes gentes serviunt ei.*

18 ¶ Lib. 11. cap. 1. ex num. 8. por quatro numeros vsq; ad num. 12. habla confusamente de la Magia, i dexa la Teologia: i quando tiene por obieto formal a la Fè, o si della se saca, i como la profecia tiene la gracia de hazer milagros, todo esto se debe explicar mas, porque la Teologia, la Fè, i la Profecia son distintas, i no puede ser la vna obieto formal de la otra, ni siempre la profecia tiene gracia de hazer milagros; porque san Iuan, *fuit propheta, & plusquam propheta, & nullum signum fecit.*

19 ¶ Iten lib. 11. cap. 2. num. 10. hablando de la vista, que recibio milagrosamente el santo viejo Tobias, dize. *Ad quod ego in hoc Tobia exemplo præter alios considero tempus illud quasi dimidium fere horæ quod inter applicationem, & sanitatem intercedit, nam si independentes à causa naturali, sola virtute divina id fieris, confestim. vel in istu oculi operaretur, &c.* Esta razon que trae es contra el Evangelio de S. Marcos cap. 8. donde Christo dio vista a vn ciego no instantaneamente, sino paulatim: pues al principio dize. *Videbo homines tanquam arbores ambulantes.* I de alli a vn poco, *Cæpit videre clarè.* i alli no vbo mas que la virtud diuina, *et tradit D. Thom. p. 3. q. 44. art. 3. ad 2.* I la Iglesia ha aprobado milagros para canonizar Santos, que no se han hecho subitamente. Puede se emendar el *in istu oculi*, en *i istu oculi*.

20 ¶ Lib. 12. cap. 12. num. 46. dize que los soldados de Christo, *noluerunt vestimenta scindere*; lo qual es contra el Texto Sagrado, que dize, que las dividieron en quatro partes, i sola la tunica incorutil no se dividio: i assi sobre ella sola echaron suertes, *Disiſerunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem.* Pero puede se emendar el *vestimenta*, i dezir *vestimentum*.

21 ¶ Libro 13. cap. 22. ex numero 7. vsque ad num. 13. con el Memorial del Rei, en materia de limpieza fol. 386. se debe quitar, porque es contra el credito de la nacion, lo que dize de los Iudios, i Moros de España, sus casamientos, i descendencia en perjuicio de las Ordenes Militares, Colegios, e Inquisiciones, i los Estatutos dellas. I no se compadece, que diziendo, que son santissimos, como aproba dos por la Sede Apostolica; diga luego, que mandan cosas imposibles en sus pruebas, pues desde el tiempo de los Godos se conocen familias limpias en España, por causa de los Estatutos. I assi no tienen imposibilidad, porque de vnos en otros se va derivando la verdad: i la voz del pueblo, es voz de Dios, sin que le perjudique lo que el autor dize, que es todo sacado del discurso del Maestro Salucio, q recogio la Inquisicion: i assi no tenia necesidad desto el Autor, que es docto de verdad, para que su libro corriessse sin ofensa.

22 ¶ Lib. 14. cap. 14. num. 10. dize del Jubileo, *quod suspendit indulgentias plenarias.* Esto no es as- si, sino en el centesimo: i assi tiene necesidad de añadirlo. I en el num. 24. hablando del que confiesse, para el Jubileo, no se como pueda ser verdad lo q dize: *Quævis confessorius non absoluat lucratur Jubilei.*

I en el

Y en el lib. 15. cap. 4. num. 49. no sé que quiere decir *Nam licet Indici, & eius in nostris resistere non*
liet. En Madrid 4. de Enero de 1636.

Lugar 1 de la Rubrica.

RESPUESTA DEL AVTOR A EL SEÑOR DOCTOR DON Juan de Solorzano Pereira del Consejo del Rei N. Señor, con la que dio a los Reparos, que se dieron contra sus libros.

A V R Q V R no es pequeña gloria para mis libros, que tratándose en ellos tantas questiones, tan
 varias de todas facultades, i tan nuevas, i exquisitas de lo mas dificultoso de la Teologia, Iu-
 risprudencia, Medicina, Filosofia, Astrologia, i demas Matematicas; i resolviéndose muchas de-
 llas contra las comunes: no ayá hallado otra cosa, sino estos Reparos, varones tan doctos, i perfi-
 citados, como los han visto, i que no me han perdonado vna letra, en que mas han mostrado su buen celo,
 que errores mios: con todo respondere, por cumplir lo que se me manda, porque fuera de lo que dixe
 del Sacro Monte de Granada, que ya esta quitado, no por malo, sino por aver prohibicion para tratarse
 dellodespues que lo escrebi: todo lo demas son yerros de los escribientes, i oficiales, i mala corrección,
 de que nace en muchas partes no estar el latin constante: pues mucho menos es causa de viciarlo en li-
 bros de mi grandes: Latipos; i assi Valerio Marcial le haze esta salva a los suyos. *Si qua videbuntur car-*
tissibi lector in istis, Sine obscura nimis; siue latina parum, Non meus est error, nocuit librarius illis, Dum
properat curvis annuuntiare tibi. Guarde Dios a v. md. con los acrescentamientos, que merece. Cordova
 Março 13. de 1636.

D. Francisco Torreblanca Villalpando.

RESPUESTA DEL AVTOR A LOS REPAROS, QUE SE dieron contra sus libros de Iure Spirituali, para impedir su despacho en el Consejo del Rei nuestro Señor.

L I B. 1. cap. 4. no dixo este alma, que no avia tenido pena de sentido, sino *que no tuvo otra pena*
mas de averla tenido en un campo sola. I no es lo mesmo; porque quíe dixo *otra*, confesó alguna,
 i en la mesma soledad, i carencia de la vista de Dios, la pudo tener, iuxta illud Proverb. cap. 13.
Spiritus, qui differtur affligit animam. i sino tuvo otra culpa al partir desta vida, mas que en el des-
 seño de ver a Dios, fue justamente atormentada en el mismo desseo, porque como dize el Espiritu Santo
 Sapient. cap. 8. *Per ea, que quis peccat, per hac, & punitur.* i ai muchos exemplos en los Santos, que su-
 pieron por revelacion de Dios, de algunas almas, que luego que partieron desta vida fuerón llevadas por
 los Angeles, a algun campo, donde sin demonios fueron atormentadas con el desseo solo de ver a Dios,
 vt referunt S. Brigida lib. 4. cap. 124. Lud. Blos. in Montl. cap. 13. Beda in hist. Angel. lib. 3. cap. 19. & lib.
 5. cap. 13. Laur. Surinus, in vita Taulerij. & alij. I assi no se puede negar este Purgatorio de desseo, por
 dezir que no tiene pena de sentido, pues como dize Suarez in D. Thom. p. 3. tom. 4. disp. 46. sect. 1. *Licet*
pæna sensus taceatur, in illo loco non excluditur. i no tiene la Iglesia determinado, que todas las almas
 padecen pena de fuego, ni unas mesmas, ni que van todas al lugar comun; porque ai muchas, que en este
 mundo han tenido su Purgatorio, en campos, rios, fuentes, lagos, i otras partes, sin fuego, D. Gregor. lib.
 4. Dialogor. cap. 4. 29. 40. & 55. Beda ubi supra. Thyreni de apparit. spiritus. p. 2. cap. 47. & seqq. I esta
 revelacion no ha menester aprobacion de la Sede Apostolica para publicarse aora, porque desde el
 año de 1622. esta impresa, i publicada por el Ordinario de Cordova, conforme a los Concilios Late-
 ranense, i Tridentino, en que no inobó nada la Santidad de Urbano VIII. i assi no ai duda, en que no
 es comprehendida en los dichos Motu, Monitorio, ni Edicto, ná futuris tantum dant formam negotijs,
Auth. ut facta nona constit. collat. 5. i mas no haziendo mencion della: nam quod lex non loquitur velle
 non præsumitur, *laominis & rei D. de verbor. signif. nec de illo potest intelligi, quia lex semper intelli-*
gitur, vt minus in commune lædat, l. precipimus C. de appellat. i assi no se debe quitar, nam quod non
 mutatur stare non prohibetur. *l. sanctimus C. de testam.*

3 **¶** Lib. 1. cap. 7. num. 28. vese claro, que este es yerro del oficial de vna palabra por otra; porque
 yo no hablo de la potencia absoluta, sino de la ordinaria, de q hablan santo Thomas, i los otros que ci-
 to por mi parte: i assi se ha emendado en vez de la palabra *absolutam*, puesto encima *ordinariam*; i no
 me mueben para ello los exemplos, que traen de san Pedro, i santa Ines, i otros muchos que ai, para en-
 tender, que de potencia absoluta aya sacado Dios alguna alma del Infierno; porque (como dispensacion
 de la lei Divina no se puede dar, sin revelacion) mas me ajuisto, con que estas almas, aun no estaban apar-
 tadas de sus cuerpos, o que estaban detenidas en otro lugar, antes de ir al Infierno, quando Dios los

resuscitò, como lo tienen *Sent. 4. dist. 49. art. 2. q. 2. concl. 1. Salmeron tom. 6. in Euangel. tract. 24.* Pues descendiendo Christo Señor nuestro a los Infernos, no sabemos, que sacò algun alma de algun con-
denado, de potencia absoluta, *D. Thom. p. 3. q. 51. art. 6. D. Gregor. lib. 6. epist. 179. Bellarmin. lib. 4. de Christi anim. cap. 13. tom. 1. Suarez tom. 2. in p. 3. disp. 43. sect. 2. Barrad. in Concord. tom. 4. lib. 7. c. 15. 3. q. 1. Lib. 1. cap. 9. in Summ. n. 14.* Aunque son distintas la profecia, i la gracia de hazer milagros, algu-
nas vezes se toma la vna por la otra, como de los huesos de Iosefo, q̄ hizieron milagros, dize el *Eccl. c. 49. Post mortem prophetarunt.* De la Profecia de Eliseo, *Eccl. 1. 48. Miracula operatus est.* I assi no es tan falso, que no se pueda dezir, lato modo, que Balaam, Saul, i Caifas hizieron milagro; aunque yo no lo digo dentro deste capitulo, sino que tuvieron don de profecia; i porque no lo dize assi el Sama-
rio, esta emendado; i en lugar de *gratia miraculorum*, se puso *gratiam gratis datam.*

4. q. 1. Lib. 2. cap. 2. in Summ. num. 21. este tambien es yerro del oficial, porque lo contrario digo en el
texto del capitulo, donde se sacò este sumario, i aunque se le pudiera dar buen sentido, i truxera algunos
Santos, que dizen esta proposicion, como esta en el; con todo porque alude al modo de hablar, que ha
vsurpado los herejes, para negar los Sacramentos, esta emendado, para quitar la causa de errar, i en
lugar de *certam*, se ha puesto *quodam.*

5. q. 1. Lib. 3. cap. 4. num. 20. aunque tiene buena defensa de no tratarse alli, mas que del pecado de los
que oi vsan en el Baptismo de la formula, *in nomine Christi*, &c. i aver omitido su nulidad, por notoria,
con todo porque en el borrador, que esta de mi letra (de donde se copio el original) esta lo vno, i lo otro,
i fue descuido del oficial, ia se ha emendado: i despues de *grauissimum est peccatum*, se ha añadido,
& irritat Sacramentum.

6. q. 1. Lib. 2. cap. 7. num. 68. & 70. no condeno el estilo comun de la Iglesia, en dezir, que se ha de dar la
comunion a los muchachos de siete años, si tienen vsq de razon; porque antes la Iglesia lo tiene assi de-
terminado en el *Concilio general Lateranense cap. 21.* donde igualmente se manda a todos los fieles de
ambos sexos, que confiesen, i comulgen en llegando a los años de discrecion, transumptiue in cap. om-
nis vtriusque sexus 12. de poenit. & remis. *Omnis vtriusq; sexus fidelis postquam ad annos discretionis
peruenerit, omnia sua solus peccata, saltem semel in anno fideliter confiteatur, suscipiens remissionem, ad mi-
nus in Pascha Eucharistia Sacramentum.* I aunque los años de discrecion son arbitrarios, regularmen-
te se entienden los que bastan ad discernendum inter civum, & civum, vt tradunt & theolastici *Sent. 4. dist. 9. 9. aut quando sunt doli capaces, quia tunc incipiunt peccare, cap. 1. de delict. quer. 1. 1. C. si aduersus de-
lict. & per consequens indigere Sacramentis, vt dixi d. num. 68.* I aunque para el de la Eucharistia se re-
quiere mas discrecion, que para la confesion, *quia est ciuius mentis, & non ventris*, no se puede negar,
que la puedan tener de siete años, *si malitia supplet etatem*, i assi teniendola, se les debe dar la comu-
nion, vt dixi d. num. 70. I no lo niega el Angelico Doctor santo Thomas, quando dixò, *Sent. 4. dist. 9. q. 1. Pueris autem iam habentibus discretionem, decem, vel undecim annorum, vel circa hoc, potest dari
Eucharistia, si in eis signa discretionis appareant.* Porque quiè dize diez, o cerca, si tienen vsq de razon,
no excluye los de siete, si la tienen: pues solos los que carecen della estan excluidos deste Sacramento,
*Trident. sess. 21. cap. 4. Parvulos vsu rationis carentes nulla obligari necessitate ad Sacramentalem
Eucharistia assumptionem, &c.* I assi no tengo necesidad en lugar de la palabra *debent*, poner *possunt*,
porque lo vno, i lo otro tienen *Paludan. sentent. 4. dist. 12. q. 1. art. 25. Ioan. Sanchez selecta, & pract. disp. 26. Anton. Diana tom. 2. Miscellan. resolut. 70. Castro Palao Theolog. Moral tom. 1. tract. 3. disp. 1. punt. 24. §. 2. num. 7.*

7. q. 1. Lib. 2. cap. 15. sect. 10. n. 93. la palabra. *Postea tamen*, tiene vicio de vnas letras por otras
porque en mi original, dize, *In alijs tamen*, que es conforme al *Motu de Pio V. i los demas q̄ esto d. n. 93.*

8. q. 1. Lib. 3. cap. 15. sect. 13. en el Summ. n. 30. es yerro assi mesmo del oficial, porque dentro del ca-
pitulo tengo, que es clandestino el matrimonio sin moniciones, coram Parocho, & testibus, i dize el Su-
mario lo contrario; ya se a emendado la palabra *nullum*, i puesto en su lugar *clandestinum.*

9. q. 1. Lib. 3. cap. 12. num. 12. no es ridiculo dezir, que los viejos se pueden remozar naturalmente, su-
pliendo la naturaleza el verdor perdido; porque es de fe, que en medio del Paraiso, estaba el arbol de
la vida, *Genes. cap. 2. v. 9. Arbor vita in medio Paradyfi*, el qual tenia virtud de remozarnos, con su fru-
to, de tal suerte, que comiendo del pudiessimos viuir eternamente, *Genes. cap. 3. v. 22. Biji ciemus Adam
d Paradyso, ne forte mittat manum suam, & sumat de ligno vite, & vivat in aeternum.* I esto no era porque
nos avia de conserbar en vn serrobulto, como se responde; porque consumiendonos cada dia el humido
radical: era menester milagro, que detuviera la naturaleza, para conserbarnos en vn ser, i su virtud no fue:
mas que natural, *D. Thom. p. 1. q. 97. art. 3. Scotus Sent. 2. dist. 19. q. 1. Bellarmin. lib. 1. Controvers. cap. 19. tom. 3.* I es su fundamento dezir, que esta virtud se le acabò a la naturaleza cò nuestra caída, o con la
perdida del arbol de la vida, porque sino tuuiera despues virtud para remozarnos, no dixera el santo
Roi David, *Psalm. 12. Renovabitur vt aquila iuventus tua.* I el Profeta Isaías cap. 4. *Qui sperant in
Domino mutabunt fortitudinem, affrangent pennas, vt aquila.* Porque aunque algunos lo entienden en sen-
tido alegorico de la eternidad, no excluyen el literal, en q̄ yo los traigo, pues en estos lugares se le pro-
mete al justo, que se remozara, como el Aguila, de quien dizen los naturales, *quod senectutem deponit,*

& no-

Re novam induit inventutem, *Arist. lib. 8. bist. animal. lib. 17. Albert. Magn. lib. 3. lit. A. Episcopus Maiolus tom. 1. Canicul. colloq. 6. Mendocam viridar. sacra. & propban. crud. lib. 4. problem. 17.* Lo mesmo haze la culebra, la tortuga, i otros animales, que se remozan naturalmente, *vt dixi d. cap. 12. ex num. 7.* I como a estos concediò la naturaleza virtud de remozarse, no es de creer, que se le denegò al hombre, siendo el mas principal de todos, *vt dixi d. cap. 12. ex n. 5. & seqq.* i la experiencia lo ha mostrado de muchos, que han viuido a docientos, i trecientos años, remozandose dos, i tres vezes en sus dias, naciendo les los dientes, ennegreciendo las canas, igualando la tez, allanando las rugas, i las mugeres repitiendo los meses, *vt asserunt Valase. Tarantaf. lib. 6. Physiq. cap. 12. Mart. del Rio Magicar. disq. lib. 2. Castañeda bist. Lusitan. lib. 8. Massens bist. India lib. 11. Ioan Euseb. Nieremberg. p. 1. curiosa philof. lib. 1. cap. 33.* i con vna vez que aya sucedido, se prueba que ai virtud en la naturaleza para ello, *vt contendit in simili Chrysippus relatus d. Fran. Valle de sacra philofoph. cap. 30.*

10 ¶ Lib. 3. cap. 13. num. 34. de los que guardan la ley de Dios, i la natural, sin hazer cosas contrarias a ella, de que pueden vivir muchos años, semejantes a los primeros padres, se me opone el Psal. 89. *Dies annorum nostrorum in ipso septuaginta, in potentibus octuaginta. & amplius eorum labor, & dolor.* I mas aprieta, que este lugar la palabra de Dios, *Genes. cap. 6. Eruntque dies illius centum, & viginti annorum,* i lo que dixo Moises por revelacion suya, *Deuter. cap. 13. Centum viginti annorum sua hodie, non possum ultra egredi, nec ingredi.* I q̄ este es coto, que no puede pasar la naturaleza, el santo Iob cap. 14. *Constituisi terminum eis, quem prateriri non possunt.* I despues del diluvio viuiò Noe trecientos años, *Genes. cap. 9.* Sen, Chan, i Iafet muchos mas, *vt tradunt Mendoca ubi supra d. problem. 17.* despues de David han vivido otros a ducientos, i trecientos años sin milagro, *vt tradunt D. August. lib. 15. ciuit. Dei cap. 9. Plin. lib. 7. cap. 48. Vincent. lib. 17. bist. cap. 16. Ioan. Euseb. d. cap. 33.* I para el Psalmo, lo mesmo han trecientos, que mil: pues todos pasan de los ochenta; i por dezir que tendran vida larga, semejante a la de los primeros Padres, no digo, que viviran tanto como ellos, nam quod est simile, non est idem, Vergil. *Aneid. 1. Os humerosque Deosimilis.* I asì estos lugares, i otros que ai de la Escritura, en que se pone coto a la vida del hombre, en la vida ordinaria, pero no de la particular, que Dios quiere priuilegiar. Pues a los que honran a sus padres, les promete Dios larga vida, *Deuter. cap. 5. v. 16. Honor a patrem tuum, & matrem tuam, vt longo viuas tempore.* i no se entiende de la eterna, sino de la temporal, como esplicando este lugar, lo dize S. Pablo ad Ephes. cap. 6. *Vt longo viuas tempore, & benefis tibi in terra.* A los limosneros le promete lo mesmo, *Proverb. cap. 28. v. 16. Qui autem odit auaritiā, longisunt dies eius.* A los piadosos esta vida, i la otra, D. Paul. ad Tit. 1. cap. 4. *Pietas ad omnia utilis est, promissionem habens vite, qua nunc est, & futura.* i esta no ha de ser de docientos, i trecientos años; porque esto ya se viue, sin nada dello, sino mas adelante: pues tiene la naturaleza fuerças para mas, como se vido en los primeros hombres: i asì la hemos de llegar a ellos lo posible, sin que sea necesario milagro, ni el arbol de la vida, porque cosas tiene oi la naturaleza, con que se puede alargar la vida muchos años naturalmente, *vt tradunt Hippocras. lib. de aere. aquis, & locis, Galen. de valet. tuend. lib. 5. & de artis medend. lib. 3. comm. 213. Marsil. Ficin. lib. de vite product. & lib. de studiof. vite tuend. Hieronym. Cardan. lib. de vita longa, Franc. Valleriola lib. 3. locorum comm. cap. 18. & 19.* I asì el vivir los hombres antes del diluvio a novecientos años, no entiendo que fue solo lozania de la naturaleza, i fervores de aquellos primeros siglos, sino conocimiento de yerbas medicinales, con que se remozaban, i restauraban el humido radical, ayudado al temperamento, *vt asserit Doctissim. Ioann. Euseb. Nieremberg. d. lib. 1. cap. 33.* como de los mirabolanos, i otras iervas, refiere *Marsil. Picinus d. lib. de vita longa.* De la vida dixo el P. Hieronymo Prado sobre Ezechiel tom. 1. cap. 15. fol. 172. *Apelles merito vitam alteram artificia tam, non sine diuino auxilio à Nos inuentam, vt succederet in vicem ligni vite homini vetiti.* El agua maravillosa de la vida, que se haze della, tiene virtud natural de alargar la vida, de suerte que parece milagro, como lo prueban con razones, i exemplos *Mich. Sabanarola, Isrobo Parmense, Francisco primero Duque de Mantua, Antonio della Escarpia, Ioan Tolentino, Roberto Dodoneo, Rainero Solenandro, i otros que cita el P. Ioan Eusebio d. lib. 1. cap. 31.*

11 ¶ Lib. 3. cap. 14. dezir, que no es cierto, ni creible, lo que digo, que se puede viuir muchos meses sin comer, ni beber, es negar toda la Filosofia, i Medicina, donde los mejores profesores della, defienden, que todos los que abundan de humores flematicos, gruesos, crudos, lentos, i viscosos pueden vivir muchos meses, i años, sin comer, ni beber, *Laurent. Inverso Medic. paradox. 2. Simon Portio lib. de puel. la Germana, Marul. Donato in bist. Medic. Gemma lib. 1. Cosmoerit. cap. 6.* I no niegan esta verdad los Theologos, pues prueban lo mesmo, con razones, i exemplos de muchos, que han viuido muchos años sin comer *Martin del Rio lib. 2. Magic. disq. q. 21. & lib. 6. scot. 3. q. 3. Maiolus tom. 2. dierum Canicul. colloq. 6. Ioan. Euseb. Nieremb. p. 2. curiosa phil. lib. 1. cap. 72. Ferd. Mendoca in virid. lib. 4. problem. 24.* i no por esto se deshacen los milagros de Christo Señor nuestro, i de los Santos, por averse passado quarenta dias, i mas, sin comer, porque estos estan en primer lugar exceptuados, *d. cap. 14. ex num. 14.* pues lo que en aquellos fue natural, por los dichos humores, en estos fue milagroso, que carecieron dellos, por que naturalmente no se puede viuir sin comer, arriba de siete dias, *vt tradit Hippocras. lib. de carnibus.* I no doi ocasion con esto a los herejes, para burlar de nosotros, pues mejor burlarà si nos ven canonzar por mila-

por milagro lo q̄ puede ser causa natural, pueſe ſegun los Theologos; *Miraculi ſc̄l quid inſoliti naturae res tranſiliens*, i ſin abundar deſtos humores, puede con ſolos vapores de coſas ſubſtanciales paſſarſe ſin comer muchos dias, vt docet *Hippoc. lib. de alimēt. Galen. lib. de aere, aquis, & locis, & Idos. d. lib. 4. probl. 23. Vega lib. 6. de locis c. 4. ſect. 5. Ioā. Buſeb. d. lib. 1. c. 78.* I aſſi no es inconveniente, q̄ de aqui adelante la Igleſia (para la canonizaciō deſtos milagros de los q̄ ſe paſſā ſin comer muchos dias) tēga neceſſidad de probar, q̄ no abundabā deſtos humores, ni uvo otra cauſa natural, ni artificial para ello; porq̄ ſi pudiendo la auer, no ai milagro: i es neceſſario, q̄ la Igleſia vaya en ello, i la pruebe, para no recebir engaño: porq̄ ſe me ha de culpar a mi, q̄ en eſto, como en todo lo demas advierta en lo q̄ pueda averlo; pueſe ni la Igleſia, ni otro es bien, que lo renga: diziendonos Chriſto S. N. por ſan Matheo c. 7. *Videte ne quis vos ſeducat.* I es cierto q̄ no todos los q̄ ſe paſſā ſin comer, ni beber muchos dias es por milagro: pueſe los cocodrilos, culebras, lagartos, lagartijas, arañas, i otros ſabandijas, por abundar deſtos humores, ſe paſſan (ſin milagro) todo el inuierno ſin comer, ni beber, *Ariſt. lib. 8. hiſt. animal. cap. 15. Albert. Magn. lib. 22. tractat. 12.* ¶ Lib. 4. cap. 3. num. 5. no la traigo yo por buena doctrina: porque es de Vviero, i otros herejes, que referi, i reprobe en el numero precedente, porque yo no defiende, que los Magos, ſolo cometen ſus delitos en ſueños, como los dichos herejes, i muchos Catholicos lo tienen, ſino que van corporalmente a ſus delitos, como lo pruebo en el dicho cap. 3. deſde el num. 6. en adelante: i aſſi fue yerro de vnas letras por atras el dezir d. num. 5. *Attamen tamen Magi non videntur*: porque en mi original no dize aſſi: i eſta emendado, conforme a el, *At tales Magi dicunt non videri.*

13 ¶ Lib. 8. cap. 5. num. 8. 10. & 16. en que ſe trata de los libros de plomo del Monte ſacro de Granada, aunque no fue, ni es error lo que dixe, ni eſta comprehendido en el Motu de la Santidad de Clemente VIII. porque yo no calificō las propoſiciones, ſino las diſputo, porque deſpues aca, ai tambien prohibicion para que no ſe trate deſtas materias, de qualquiera ſuerte, por el Editto de la General Inquiſicion del año de 1634. haſta la determinacion de la Sede Apoſtolica, como hijo obediente della, no ſolo he quitado eſto de los libros: pero lo demas que trataba del pergamino de la torre Turpiana, i ſu lenguaje, i buelto a imprimir el pliego ſin ello, i poſto en los libros.

14 ¶ Lib. 9. cap. 7. num. 26. en tiempo de tempeſtad, quando la nave ſe va a pique, no ſolo no es malo aligerarla, echando a la mar alguno: porque no perezcan todos, como ſe hizo con *Iona cap. 1.* pero es licito, vt tradunt *Thom. Sanchez tom. 1. Decalog. lib. 2. cap. 38. num. 62. Mart. del Real. lib. 4. Magia cap. 4. q. 1.*

15 ¶ Tom. 2. lib. 10. in Prolegom. num. 3. no confundo la Fē con la Theologia, aunque dize Eſcoto, que es vn meſmo habito; antes la diſtingo, porque conſieſſo que es habito de primeros principios para la Theologia; i por eſſo digo, hablando de Adan, *Ex Magia vniuerſam Theologiam conſecutus fuit, quia habuit cognitionem de myſterijs noſtrae fidei, &c.* Porque debajo de nombre de Magia entiendo vna ciencia vniuerſal de todas las coſas, que comprehende variedad de habitos ſciētificos, o intellecuales, vnos naturales, i otros ſobre naturales, de que voi hablando deſde el principio: pueſe digo num. 1. *Magia eſt ſcientia diuina, & naturalis, poſiſſimum cognitio de Deo*, i deſta digo, que ſacō Adan la Theologia, i demas ciencias: porque como dize San Pablo ad Timot. 1. cap. 3. v. 16. *Omnis ſapientia diuinitus inſpirata utilis eſt ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iuſtitia.*

16 ¶ Lib. 10. c. 2. n. 7. digo de Adan, *Fuit beatus ab inſtanti ortus ſui, &c.* no hablo de la bienauenturāça ſobrenatural: porq̄ con eſta es llano, q̄ no podia pecar, ni de la natural ſola, porque en eſta no ſe aventajō a los Angeles: hablo pueſe de la bienauenturança natural, i ſobrenatural del viador, que conſiſte la vna en el amor natural de Dios, i la otra en las tres virtudes Theologales. Sino es que aqui le compete mejor el nombre de Santidad: i aſſi en lugar de *Beatus*, diga *Sanctus*. I mas abajo *Et maiori, quam ipſi Angeli privilegio donatus*, lo digo por aver ſido Adan cabeza moral de todos los hombres, que no lo fue ningun Angel: porque en lo demas fue a ellos inferior, *Pſalm. 8. v. 6. Minuiſti eum paulo minus ab Angelis.* I en el num. 8. *Eam Beatitudinem habuiſſet, ſi lapſus non fuiſſet*, lo entiendo de la gracia, ſantidad, i iuſticia original, de que cayō por el pecado, vt ex *D. Gregor. Ambroſio. Chryſoſtomo, & alijs dixi d. cap. 2. num. 3.* i quando aya duda de entenderlo aſſi, que no la ai, yo lo he de interpretar, i. in ambiguis *D. de rebus dubijs.*

17 ¶ Lib. 10. cap. 3. num. 20, & 23. no ſe debe borrar lo que digo, que vno de los Reyes Magos, que adoraron a Chriſto Señor nueſtro fue de Eſpaña; porque aunque es verdad, que todos ſalieron del Oriente, *D. Match. cap. 2. v. 1. Ecce Magi ab Oriente venerunt*, i que la eſtrella les apareciō en el Oriente, *d. cap. 2. v. 2. Vidimus ſtellam eius in Oriente*; pero no es de Fē, que todos eran naturales del Oriente, antes de diuerſas partes del mando, conforme aquella profecia de David, *Pſalm. 71. Reges Tharſis, & Inſula munera offerent, Reges Arabum, & Saba dona aducent*; porque aunque ſe reſponde, que no habla eſte Pſalmo de la venida deſtos Reyes, ſino de ſaturarum gentium conuerſione, la Igleſia enſeñada por el Eſpiritu ſanto, entiendo eſte Pſalmo literalmente de la venida deſtos Reyes; i aſſi lo canta en el ſegundo nocturno de ſu feſtividad, por profecia de ſu venida: i lo entiendo deſtos el Padre Iuan Baptiſta. Villalpando mi tio ſobre el Profeta Ezechieel tom. 2. p. 2. lib. 3. diſp. 3. cap. 44. i por la figura Synecdoche: in qua ſumitur pars pro toto, ſe verifican en ellos aquellas palabras d. *Pſalm. 71. Et adorabunt eum omnes Reges*

Reges terrarum omnes gentes ferolunt ei. Porque fueron de las tres partes del mundo, que estaban entonces descubiertas, vt his verbis testatur Rupertus in Matth. 2. *Tres homines ex tribus partibus Asiae, Africae, & Europa fidei confessionis, & adorationis exempla extitere memorantur.* Así es verosímil, que vno dellos fuese de España, como la principal parte de Europa; pues es cierto que *Tharsis* fue en España, vt ex *Mt traditis defendit doctissimus praeceptor meus Regius Consiliarius D. Ioan. Solortano Pereira diuinarum, & humanarum gloria vnus, nostró auo clarissimus tom. 1. de Iure Indiar. lib. 1. cap. 13. num. 10.* i pudo ser de Cordova, o de aqui cerca, pues el Andaluzia se llamó *Tharsis*, o *Tharteso*. del rio Guadalquivir, que la baña, a quien llamaron *Tharsis*, vt tradunt *Herodot. lib. 5. Strab. lib. 3. Pompon. Mal. lib. 5. cap. 6. Pausan. lib. 6.* I no implica contradiccion, que siendo este Rei de España, que cae al Oriente de Ierusalén, fuesen todos juntos desde el Oriente, guiados de vna estrella, porque pudo hallarse allí quando se apareció, o averido despues a consultar los Sabios Orientales, sobre el milagro della, i de allí partirse todos juntos a Behlén, pues vno tiempo bastante para todo, porque se apareció dos años antes del Nacimiento, o ellos fueron dos años despues, iuxta illud D. Matth. cap. 2. v. 16. *Herodes occidit pueros à bimatu, & infra, secundum tempus, quod exquisierat à Magis, vt praclarè exponunt D. August. de Epiph. serm. 7. Niceph. lib. 1. cap. 13.*

28 ¶ Lib. 11. cap. 1. num. 3. vsque ad num. 13. donde trato de la Magia diuina, que comprehende la Fè, i la Theologia, i la profecia, i la gracia de hazer milagros, vbo descuido del oficial en la colacion de estos periodos: i así antes que se repararan en la Corte, los avia yo advertido, i buelto a imprimir la hoja; i se le olvido al impresor de ponerla en el libro, que se llenó al Consejo; pero ya esta puesta, i se va poniendo en los demas, con que esta satisfecho.

29 ¶ Lib. 11. cap. 3. num. 10. censurarseme el dezir, que la curacion de la ceguera del santo viejo Tobias fue natural; porque entre otras cosas que traigo para colegirlo, digo que no fue instantanea, sino en tiempo, iuxta illud Tobias cap. 11. *Et sustinuit quasi dimidiam fere horam, &c.* Porque las obras de Dios, como son perfectas no há menester tiempo, como de los dos ciegos de Ierico dize S. Math. c. 20. *Et confessim viderunt.* i para impugnar esta verdad, se dize, que Christo S. N. al ciego de Bethsaida no le dió vista al instante, sino paulatim, D. Marcus cap. 8. i aqui solo obró la virtud diuina, como lo dize S. Thom. p. 3. q. 44. art. 3. ad 2. I aunque muchos ponen diferencia entre los milagros, q obró Christo nuestro bien, por imperio, vt in illo insistit, & respiceret, o por imposicion de sus santissimas manos, como en el ciego de San Marcos, & impositis manibus suis, &c. queriendo que fuese por alguna virtud física de su santissima carne, o por virtud natural de sanar; yo tengo con santo Thomas, que fue diuina; pero del mesmo texto sagrado, se prueba, que fue al instante; porque luego que le tocó Christo Señor nuestro le preguntó, d. cap. 8. v. 24. *Si quid respiceret, i al instante, aspiciens, ait, video homines, tanquam arbores ambulantes.* I así tengo por temeridad dezir, que no fue al instante, diziendo el Euangelista, que viendo afirmo, que veia. Si bien es verdad, que bolviendole a tocar Christo S. N. se perfeccionó mas, *Et cepit videre clarè.* I quando esto tenga alguna dificultad de entenderse así, este fue caso particular, en q Christo quiso enseñar a sus dicipulos, a que no desmayassen en las obras milagrosas, sino se hiziesen al instante, como por estas palabras lo dize el Cardenal Caictano sobre este lugar. *Vt discant discipuli, etiam si imperfectum opus miraculose facerent, non desistere, sed iterum orare, sacra adhibere, &c.* I así no deshaze la regla general, que yo traigo en la curacion de Tobias, el caso particular, demas que yo no lo colijo solo de aver sido en tiempo, sino de otras circunstancias, como la hiel del pez, que se le aplico, q siendo el callionymo tiene virtud de quitar la ceguera, segun *Galleno de simplic. medicam. lib. 10.* i junto con aquella tardança, que vbo de casi media hora, digo que fue natural, porque si fuera milagrosa, no avia menester tiempo, como de Bertameo ciego, curado por milagro, dize el mismo S. Marc. c. 10. v. 52. *Et confessim visum recepit.* de la difunta del Archisnagogo resucitada por Christo Señor nuestro, dize el mismo S. Marc. cap. 5. v. 24. *Et confessim surrexit.* i otros mil. I así no tengo necesidad de mudar la palabra *visum oculi*, en la que se pide *visum oculi*: pues los milagros regularmente, como yo digo, *confessim visum oculi operantur.*

30 ¶ Lib. 12. cap. 22. num. 46. & lib. 8. cap. 7. num. 9. no se ha de borrar lo que digo, que los soldados, que acompañaban a Christo Señor nuestro, *Noluerunt vestimenta scindere*: porque no es contra la profecia del Plal. 21. *Diuiserunt sibi vestimenta mea, & super vestem meam miserunt sortem.* ni contra el Euangelio. *Diuiserunt sibi vestimenta mea sortem mittentes*; porque yo no niego, que no las diuidieron, sino que no las cortaron, que es cosa distinta, como lo es, *scindere, & diuidere*; porq aunque es verdad, que los soldados diuidieron en quatro partes varias vestiduras, que traia Christo, para cada soldado la foya, D. Ioann. cap. 19. v. 23. *Acceperunt vestimenta eius, & fecerunt quatuor partes, unicuique militi partem, i que sola la inconculit no diuidieró, sino que entre si la sortearon, d. cap. 19. v. 23. Dixerunt ergo non scindimus eam, sed sortiamur.* No por esto hemos de dezir, que las cortaron: pues se pudieron dividir sin cortar; i estas tambien fueron sorteadas, a quien le avia de tocar cada vna de las quatro partes en que las diuidieron, D. Marc. cap. 15. v. 24. *Diuiserunt sibi vestimenta eius, mittentes sortem super eis, quis quid toleret.* I así no tengo necesidad de mudar la palabra *vestimenta*, en *vestimentum*, como se me pide: pues los Evangelistas no usan desta, sino de la que yo uso, D. Matth. c. 24. v. 33. *Diuiserunt*

sibi vestimenta mea sortem mittentes, D. Luc. cap. 23. v. 33. Dividentes vtro vestimenta eius, miserunt sortes.

¶ *Lib. 13. cap. 22. ex n. 7. usque ad n. 13. pide se quite con el Memorial del Rei, sobre las probanças de limpieza, fol. 386. por dezir, que no conviene a la nacion, lo que digo, que avia muchos Indios en España al tiempo de la promulgacion del Evangelio; i esto qdigo es de Fè; pues como dize S. Lucas in Actis Apost. cap. 2. Erant in Hierosalem habitantes Indei, viri Religiosi, ex omni natione, qua sub celo est; i que vna destas naciones era España, donde avia infinitad dellos, lo dizen Flau. Iosepho lib. 10. antiquit. Iudae. cap. 11. & lib. 11. cap. 3. & lib. 14. cap. 1. & seqq. & contra Apion lib. 1. Philon lib. in Flaccum, Strabo Geograph. lib. 5. Garibai lib. 3. cap. 4. Marian. lib. 4. cap. 4. Fr. Iuan de la Puente tom. 1. de las Monarch. lib. 2. cap. 23. & 24. i que se casaban con las hijas de los Catholicos, es sin duda, pues por esso se les prohibieron estos casamientos el año trecientos de nuestra Redencion, en el Concilio Illeberitano, en que presidió por el Papa el Santo Oficio Obispo de Cordova. can. 16. segun lo afirman D. Fern. de Mendoza de confirmas. Concil. lib. 1. cap. 2. Puente de cap. 24. §. 1. Pero dellos, ni de los que se convirtieron en tiempo de los señores Reyes Catholicos, i en conformidad de las leyes 2. 3. & 4. tit. 2. lib. 8. Recopilat. ni sus hijos, ni descendientes dellos hablan los Estatutos, sino de los que han delinquido despues aca; porque essos antes deben ser preferidos a los que se convirtieron del Gentilismo, pues adoraban al Dios verdadero, i estos a los dioses falsos, vt tradunt Didacus Velazquez in defens. Statuti Tolet. c. 10. Rodrig. in qq. Regul. qq. 12. art. 1. Fontanella de pactis nupt. claus. 5. p. can. 107. I en tiempo de los Godos palabró lo mesmo, mezclandose por casamiento los Catholicos con ellos, sin embargo que fueron herejes Arrianos, desde el año de 370. que recibieron la fe, hasta el de 586. que se convirtieron, vt tradunt Orbsius lib. 7. cap. 33. Cardinal. Baron. tom. 3. ann. 370. num. 109. Morales lib. 12. cap. 1. Puente lib. 3. c. 24. §. 1. I no menos en tiempo de los Moros, desde el año de 714. que entraron en esta tierra por mas de seiscientos años, pues los mesmos Reyes de España, no tenian por inconveniente casarse con las hijas de ellos, vt tradunt Serarius de Matrim. heretic. cap. 1. & 2. Thom. Sanchez tom. 2. de Matrim. lib. 7. dispus. 72. ex num. 2. Doctiss. D. Ioan Solorzano Pereira lib. 3. de Iure Indiar. cap. 5. ex num. 13. Porq. fino era en la Religion en todo lo demas de sus tratos, i casamientos estaban tan mezclados los Christianos viejos con los Moros, que los llamavan Mixtarabes, quasi Mixti Arabibus, i despues Muzarabes, como parece de la Cronica general del Señor Rey Don Alonso en la p. 4. fol. 235. de la hist. del Arcebispo Don Rodrigo lib. 3. cap. 2. & lib. 6. cap. 26. Alcozer en la hist. en Tol. lib. 1. cap. 68. Pisa lib. 3. c. 22.*

¶ Por causa de estos casamientos tan frequentes, que hazian los Catholicos con las hijas de los Judios, herejes, i Moros, muchas Iglesias, i comunidades para conserbarle libres dellos, i sus errores, hizieron estatutos prohibiendo sus honras, i dignidades a los descendientes de las familias no limpias, algunos de los quales, como santissimos, i justissimos aprobo despues la Sede Apostolica, i desde el tiempo de los Godos se ha conocido esta distincion de familias, como parece de los Concilios Tolet. III. cap. 37. 58. 60. 62. 63, Tolet. VII. Can. 12. Tolet. XII. can. 9. Tolet. XVII. cap. 8. I en la captividad de los Arabes consta de nuestro Martyr S. Eulogio electo Arcebispo de Toledo in Memorial. SS. lib. 1. en tiempo del Señor Rei Don Alonso el sexto lo tiene Julian Pedro in Chronica. & Annerf. en tiempo del señor Rei D. Iuan el Segundo, consta del Estatuto Toletano: i assi al santo celo de estos Estatutos atribuyen la pureza de la Religion de España los Señores Cardenales Cesar Baronio, & Stanislae Ofio, ibe tom. 7. Annal. ann. 563. hic vero contra Prolegom. Brentij, & Pauli Verger lib. 5. Pero la dificultad no esta en esto, sino como podra probar vno, que descende destas familias limpias, i no de las manchadas; porque a doze generaciones no mas, viene a tener cada vno ciento i quarenta i siete mil i trecentos ascendientes, como lo digo en el dicho Capitulo, i Memorial. I si con esto se junta probar, que no tiene raza de Iudio, Moro, ni conuerso, como se articula, sin limitacion de grado, es negativa vaga, pura, que no cae en el sentido del testigo: i por el consiguiente de su naturaleza es improbable, DD. in l. actor. C. de pen. & in cap. super bis de renunciat. & incap. acusator §. q. 3. Mascard. de probat. tom. 1. conclus. 70. num. 5. & tom. 3. concl. 1364. num. 10. Fulvius Pacianus tract. cui incumbat onus probad. lib. 1. cap. 36. ex num. 6. & cap. 37. num. 1. Pues por publica voz, i fama, es cosa ridicula, a que no puede assentir hombre de razón pues como dize Tertul. in Apolog. Fama incerta est, cui nemo credit, nisi inconsideratus, quia sapiens non credit incerto; mendacium ab uno seminatur, aut ingenio emulationis, aut ambitio dispositionis, aut ingenua mentiendi voluptate. Por lo qual la fama, aun legitimamente probada es el peor testigo del mundo, vt dixi d. cap. 22. ex rum. 36, i mas en lo antiguo, que en lo moderno; porque ai mas lugar de mentir; pues como dize S. Hieronym. epist. ad Rufin. Multum ab utraque parte crebro fama mittitur, & tam de bonis mala, quam de malis bona, falso rumore concelebrant: i la voz del pueblo, no es voz de Dios: porque como dize el divino Platon in Axiocho, Populus ignarus est, morosus, crudelis, invidus, immodestus, ut qui sit extolubis turba, & stultis, insolentisque collectum. I assi la Summa Verdad, la señal, que les dió a sus Apostoles, de que el, i ellos eran buenos, por S. Iuan cap. 15. Si mundus vos odit scitote, quia me priorem vobis odio habuit. i por esso dize S. Pablo ad Galat. c. 1. v. 10. Si hominibus placerem Christi servus non essem, de que se sigue, que la fama, i voz del pueblo, es siempre engañosa; porque como dize Seneca epist. 29. Multis artibus popularis fabor quiritur, similem se illis facias oportet, alioquin non probabunt. Por lo qual la fama

fama nunca haze probança el mudo en materia de limpieza, quia nunquam potest eam concludenter probare, vt *sepé respondit Rota Romana in una Toletana Portionis, apud Mantica deciss. 274. num. 9. & in alia Ouetens. Canonic. 24. Iun. 1607. coram Cabalero, & altera Toletana Canonic. 10. Septemb. 1608. coram R. P. D. Marquemantio.*

¶ Pues las palabras en pependencias, Memoriales sin firma, i con ellas, Catalogos, i libros verdes, i otras cosas como estas, que a fabricado la invidia, de que se suele hazer caso en estas pruebas, son en ofensa de Dios nuestro Señor, i en perjuicio de la Nobleza, i limpieza destos Reinos (que es la maior del mundo) i así en serbicio della escrebi el dicho capitulo, i Memorial, con las razones mas ajustadas, que pude, i que pudieron mover a su Magestad (Dios le guarde) i su Consejo, para la pregmatica, que luego salio en 10. de Henero de 1623. i pues en ella no es inconveniente, que se diga, menos en mi que la explico, i exorno; pues quien declara no haze nada de nuevo, l. 3. *D. de iniusto rupt.* en que no ai nada del discurso del P. Maestro Salucio, si bien sintio la dificultad destas pruebas: con que se contraviene al santo celo de los Estatutos, pues siendo para conserbar la pureza, i vnidad de nuestra Sagrada Religion se han convertido por ellas en vandos, i disensiones, contra el precepto de Dios, intimado por el Apost. S. Pablo ad Ephes. cap. 4. *Quam Fidem, unum Baptisma, unum Deum, & Patrem omnium.* I así aunque el P. Maestro Salucio, en razon deste genero de pruebas, con su santo celo dixesse algo, que mereciera censura del S. Oficio, no esta por esto condenado todo quanto ai en razõ desto, ni quanto el dixo: porq̃ no fue algun hereje de prima clase, sino vn Religioso mui docto, de vida exemplar, de la esclarecida Religion del gran Patriarcha S. Domingo (donde no ai ruga, ni mancha) mui noble, i limpio, Predicador del Rei nuestro Señor, Calificador del santo Oficio; hijo desta casa de san Pablo el Real de Cordova, madre, i seminario de todas buenas letras, i santidad, i que murió en ella (aviendo renunciado dos Obispados) en predicamento de santo. I mucho mas que no e lhan dicho, ni solo contra este genero de pruebas (pero contra los Estatutos, que las permiten) varones doctissimos, Don Alonso Tostado Obispo de Avila *Colegial mayor de Salamanca in Luis. cap. 19. q. 92. i el Cardenal Don Juan de Torquemada in cap. Constituit. 17. q. 4. El Obispo D. Luã de Cartagena in defens. unit. Christi. Diego Perez in l. 9. tit. 1. lib. 1. Ordin. otros mil. i por estas pruebas, tien en que los Estatutos son contra el Derecho comun, Abb. in cap. non debet de regul. iur. lib. 6. num. 7. Felin. num. 12. Ripa num. 29. Lambert. de iur. patronat. lib. 2. p. 1. q. 2. art. 19. i nouissimamente Don Alonso Perez de Lara *Colegial maior de Santa Cruz de Valladolid, Canonigo Doctoral de la Santa Iglesia de Toledo lib. 2. de Capellan. cap. 4. n. 39.* I así lo a respondido muchas vezes la Rota de su Santidad, de que ai muchas decissions en propios terminos, vt in una *Placentina Canonicatus 8. April. 1575. coram Cardinali Blanchetto, & in alia Toletana Portionis 27. Ianuar. 1597. coram illustriss. Mantica, & in alia Toletana Canonicatus 10. Decemb. 1608. coram R. P. D. Marquemantio, & in alia Conimbricens. Canonicatus 13. Iunij 1616. coram illustr. Sacro.* Porq̃ sino es restringiendo estas pruebas a cierto grado, como yo digo en el dicho Memorial, *impossibilis descendentiæ rederetur probatio. iuxta Pontificis decretum in cap. licet ex quadam de testibus, & ibi communiter scribentes, August. Barbosa de potest. Episcop. p. 1. tit. 2. gl. 17. ex num. 24. fol. 94.* I así teugo por mejor refoimar el modo destas pruebas, para que se hagan conforme a derecho, que no hazer por ellas odiosos Estatutos tan santos, quia omnia recessus à iure dicitur odiosus, l. ius singulare. l. quod verò D. soluto matrimonio. l. aduersus C. de nupt.*

22. ¶ Lib. 14. cap. 14. num. 10. no tengo necesidad de añadir el centesimo; porque del voi hablando, quando digo *subileus suspendis indulgentias plenarias;* porque en nuestra Iurisprudencia *expressio eorum, quæ tacite insunt, nihil operatur.* I en el Num. 14. no es mucho no halle como pueda ser verdad, q̃ el que confessa gane el Iubileo, aunque no le absuelvan, porque se le olvido al oficial la palabra *injuste;* i; i; esta impresa, i puesta, i dize. *Si confessorius iniuste non absoluit, &c.* I en el lib. 15. cap. 4. num. 49. la palabra *in nostris,* es errata de vnas letras por otras, en vez de *in nostris.* I no son estas cosas, ni otras semejantes, para hazer Reparos en forma (i con palabras menos compuestas, que son necesarias) con que impedir en el Consejo Real de Iusticia el despacho de vn libro de los mas importantes, que tiene la Republica Christiana: pues para lo que yo lo escrebi, que es para dar a conocer a Dios por sus obras, i deshazer las del demonio, vino al mundo el Hijo de Dios, D. Ioan. canon. 1. cap. 3. *In hoc apparuit filius Dei, ut dissoluat opera diaboli.* I los yerros de vnas palabras, i letras por otras contra las conclusiones, que yo voi defendiendo (que es lo que se repara de consideracion) vienen a ser descuidos, o malicias de los oficiales, impressores, correctores, i otras personas, por cuyas manos han pasado, de que no esta libre la Sagrada Escritura, Concilios, i Santos: pues en las diuinas obras del Angelico Doctor Santo Thomas, luz resplandeciente de la Theologia, i todas buenas letras, obseruò mil i ciento i veinte erraras destas: i las quatrocientas dellas, que mudan el sentido, el Padre Maestro Fray Francisco Garcia de su mesma Orden, que diò a la estampa, por mandado de su General el año de 1578. i no se han hallado tantas en mis libros. En Cordova 13. de Março de 1636.

D. Francisco Torreblanca Villalpando.

CAR.

**CENSURA DEL PADRE IVAN EUSEBIO NIERENBERG DE LA COM-
pañia de Iesús, Lector de Escritura del Colegio Imperial de la Corte, en carta al Autor.**

EL libro de v. md. con los Reparos, Respuesta, i Replica del Padre Dominico, me embio el Licenciado Alonso Carrança (después de averse visto conmigo) i me parece, que ha andado demasiadamente entero este Padre: porq̃ v. md. satisface bastantemente, sin embargo q̃ no se ataña a dexar todas las proposiciones, sino cō alguna calidad, q̃ no es de importancia, porq̃ quāto a la Revelacion de su Madre de v. md. por parecer, q̃ aquellas palabras mirā a no aver tenido pena de sentido; veo algunos Teologos terribles, en particular los Dominicos, aunq̃ el Cardenal Belarmino lo da por probable: pero su madre de v. m. no dixo esto, sino q̃ no avia tenido otra, sino averla tenido en vn cāpo sola. Esto no es lo mismo, i puede tener otro sentido, i con los autos, q̃ han venido impressos cō licencia del Ordinario el año de 1632. no parece que ai duda, q̃ no esta comprehēdida en el Motu de la Sãtidad de Urbano VIII. Enquāto a los libros, o laminas del Monte santo ā hecho v. md. mui bien de quitar todo quanto toca a esto, por el Edito reciente de la General Inquisicion, que no le avia, quando v. md. lo escribiō. Lo mesmo me ha pasado a mi con mi libro de historia natural peregrina, que se ha impresso en Flandes, pero quiso Dios, que llego mi aviso a tiempo, que no estaba impressa vna cita, q̃ dellas hazia.

Enquanto al Memorial del Rey en razon de las pruebas de limpieza veo, que repara mucho el Licenciado Alonso Carrança, i otros, con quien el lo ha consultado; yo no hallo causa, para que se quite, aunque lo he comunicado con el P. Salazar, i otras personas doctas, i practicas en estas materias, ni siento que la Inquisicion lo vedara; porque no contiene cosa contra la Fe, i buenas costumbres, ni contra los Estatutos, sino contra el modo que se ha introducido en estas probanças, contra el derecho comun; i assi me parece que si porfiare el Licenciado Alonso Carrança se le dē cuenta al señor Don Luis de Paredes, que es el dueño de la encomienda, para que lo remedie.

Enquanto a lo demas de vnas letras, o palabras por otras, bien se vè, que son yerros de los escribientes, i oficiales, por ser contra las mesmas conclusiones, que v. md. va sentando; i assi me parece se podra emendarlas en sus lugares con pluma, o rehaziendo algunas ojas, porque salga la obra segura, i estimada, como merece; porque el libro es eruditissimo en todo genero de materias, tratadas con suma brevedad, i claridad. Le estimo en mucho la grande honra, que en el me haze v. md. A quien Dios guarde, como puede, i le desseo. Madrid, 8. de Abril de 1636.

Iuan Eusebio Nieremberg.

**CARTA DEL SEÑOR DOCTOR DON IVAN DE SOLORZANO PERBIRA
del Consejo del Rey nuestro Señor al Autor.**

YA he escrito a v. md. como no quiso el Licenciado Alonso Carrança dar su censura, i se escuso en el Consejo, al cabo de tantos dias, por dezir, que no tenia lugar, i que el libro de v. md. era grande, i tenia muchas cosas de otras facultades, que era necessario cometerlas a los profesores dellas: yo le pedi al señor Don Luis de Paredes hiziesse, que el Consejo lo cometiesse a la Vniversidad de Alcalá, o al Colegio Imperial desta Corte, pues es Vniversidad aprobada, donde se leen todas las ciencias: i saliō cometido al P. Doctor Gaspar Hurtado, que es del mismo Colegio, i lo fue del mayor de Alcalá, i Cathedratico de Prima de Theologia, de aquella Vniversidad, de quien en toda España se tiene grande satisfacion, por sus muchas partes, i por sus escritos de su docto libro de Incarnatione; i fue lo mesmo cometerlo a el solo, que a todo el Colegio, i Vniversidad, al qual yo propio se lo lleve, i le pedi lo viesse con cuidado, i lo hizo, i dio vna aprobacion mui honrada, de que le remito copia a v. md. i mañana se presentara en el Consejo, i se despachara con el favor de Dios, el qual guarde a v. md. con la felicidad, que puede, i le desseo. Madrid 12. de Agosto de 1636.

Doctor Iuande Solorzano.

**APPROBATIO, EX SUPREMI REGII SENATVS COMMISSIONE,
R. P. Doctoris Gasparis Hurtado Societatis I E S V, olim in Collegio Maiori Complutensi Collegae meritissimi, & eius Vniversitatis S. Theologiae Primarij antecessoris, nostro avo clarissimi.**

DE mandato supremi Consilij Regij vidi librum typis excusum, & à Don Francisco Torreblanca Villalpando scriptum, cuius titulus est, **IVRIS SPIRITUALIS PRACTICABILIVM**, multa differit eruditè, & nihil in eo inueni, quod si rectè expendatur, sanum sensum non habeat, & ideo censeo opus dignum, vt facultas, quam Autor postulat, concedatur. Datt. in nostro Collegio Imperiali Societatis I E S V Matritenfi. Die duodecima Augusti Ann. 1636.

Gaspar Hurtado.

D. FRANCISCI
TORREBLANCA
 VILLALPANDO, CORDVBENSIS,
 S. THEOLOGIAE, ET IVRIS VTRIVSQUE
 DOCTORIS.

*IVRIS, ET POTESTATIS SPIRITVALIS
 Practicabilium, quibus inuisibilia Dei à creatura mundi, & omnium
 Spiritualium Substantiarum, per ea, quæ facta sunt, in hoc uniuerso, in-
 tellecta conspiciuntur: Spiritusq; operantes inter se discernuntur.*

L I B R I X V.

D.D. PHILIPPI IV. MAGNI, REGIS
 HISPANIARVM POTENTISSIMI CONSILII
 Iustitiæ (riguroso examine) approbati, & Supræmi Sanctæ Generalis
 Inquisitionis (in contradictorio iudicio) Calificatione illustrati.

TOMI PRIMI PARS I.

*DE SPIRITVVM POTENTIA, QVA IN REBVS CORPO-
 reis mirabilia fiunt: quæ captuum humana mentis superare videntur: & quæ pacto inter se
 dignoscantur, dum, vel diuinam potestatem exercent, vel eius virtutem simulant, vel na-
 turalem, vel artificialem, vel deludunt.*

PROLEGOMENA.

De Spiritualis Iuris Maiestate,
 vtilitate, & necessitate.

SVMMARIVM.

1. Spiritualia Iura supra mortalitatis facul-
 tatem sunt collocata.
2. Spiritualia, nisi diuini non affequentur.
3. Nō entis, & nō apparentis idē est iudicium.

4. Spirituum apparitiones, & operationes in
 præstigiis nostri referunt.
5. Diuinas personas præter Filium non ap-
 parere, in iure decisum est.
6. Filium Dei in forma agni, & Spiritū san-
 ctū in forma columba, depingi prohibetur.
7. Angelos habere corpora aërea, assertum est
 Concilio Niceno.
8. Corporales hominū transuersiones ab An-
 gelis, negauit Concilium Ancyranum.
9. Dæmonum amicitias ad bonum finem, sici-

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

- Legislatores nostri statuerunt.*
10. Philofophi, qui fpiritalia negant re-
prehenduntur.
 11. Philofophi fpiritalia negantes, funt nu-
bes fine aqua.
 12. Scientia quæ ab fpiritalibus nõ oritur,
aftuta, & caldita eſt.
 13. Spiritualia ex reuelatis à Deo petuntur.
 14. Reuelata nituntur Deo, ut primæ veritati
 15. Deus, ut Deus eſt, nõ ſquam notus fuit à
Gentilibus.
 16. Reuelata, Theologia dederunt originem.
 17. Iuriſprudenti: fide reuelatorum nititur.
 18. Theologia, & Iuriſprudẽtia, iungebãtur.
 19. Sacerdotes, Legislatores fuerunt, & Theo-
logi
 20. Sacerdotium, & Imperium vnius corpo-
ris, duo membra.
 21. Regnum, & Sacerdotium, in Dei populo
iunctum fuit.
 22. Sacerdotes Reges fuerunt apud alias na-
tiones.
 23. Omne inſpõrtinet ad perſonas, res, aõiones
 24. Spiritus Domini replebit orbem terrarũ.
 25. Inuiſibilia ex viſibilibus cognofcuntur.
 26. Res incorporeæ non nõ ex efficiente, &
fine dari poſſunt.
 27. Omnia immobili principio mouentur.
 28. Omnia funt fpiritalibus operationibus
permixta.
 29. Deus Spiritus eſt.
 30. Angelus ſubſtantia eſt fpiritalis.
 31. Dæmones funt ſpiritus immundi, mali,
mendaces.
 32. Anima rationalis, eſt creatura fpiritalis
 33. Dei nomen dignitatis eſt, non natura.
 34. Angelorum nomen eſſi: eſt, non natura.
 35. Diaboli nomen malitiæ eſt, non natura.
 36. Anima ab ſpiritu nomen accepit.
 37. Fpiritalis iudicat omnia.
 38. Sapientia non admittit exceſſus, &c.
 39. Pleriq; altis, & excelſis adiacet abrupta
 40. Sapiẽtia nõ vulgaris ſed abſtruſa tradit.
 41. Nouitas male audit in ipſos Philoſophos.
 42. Sancti viri nouitate notati.
 43. Nouitas confirmis ſacra Scriptura, &
iuris deciſionibus laudabilis eſt.
 44. Noua doctrina ad cõfirmãdas veritates
antiquas, & eruẽdas nouas, laudabilis.
 45. Multa antiqua ex eorum inſcientia ap-
parent noua.
 46. Multa experientijs temporum nobis in-
digent explicationibus.
 47. Noua neceſſaria funt ad confutandos no-
uos errores.
 48. Noua, quæ utilitatem important, am-
plectenda, omiſſa antiqua.
 49. Ea quæ ex reuelatione non pendent, li-
tum eſt innouare.
 50. Scientia omnis ex nouis diſputationibus
incrementum accepit.
 51. Omnia ab antiquis non funt ita tradita,
ut non poſſint noua ſuperaddi.
 52. Homines antiqui potuerũt falli, & fallere
 53. Vnius doctrinam ſequi periculofum eſt.
 54. Deſperati ingenij eſt cogitare in ſcientijs,
nihil poſſe ſuperaddi.
 55. Artes funt per adinuentiones.
 56. Ingenia humana non ad omnia parantur.
 57. Aliorum dictis inherere abiecti, & deſ-
perati animi eſt.
 58. Cauſidici reprehendũtur, qui aliorum di-
ctis inherere, & non bono, & æquo.
 59. Dictis aliorum inherere pigritia eſt.
 60. Antiquorum dictis potius, quam moder-
norum inherere, inuidia tribuitur.
 61. Calumnia in Epitomen de Magia.
 62. Magia Epitomen Regium Conſilium ap-
probat, & typis mandari iuſit.
 63. Epitomes de Magia falſa ſuggeſtio.
 64. Magia Epit. quare ſubincuat reuocetur.
 65. Hereticorum volumina ad veritatẽ con-
quirendam deſeruiunt.
 66. Errores ſapienti deſeruiunt ad veritatem
conquirendam.
 67. Verũ à falſo diſtinguere oportet iudicãti.
 68. Humana littera diuinis funt ornamẽto.
 69. Hebrei multa ex Gentilium moribus in
ſuos uſus commutarunt.
 70. Moysi, & Prophetarum voluminibus,
multa deſumpta ex Gentilium libris.
 71. Verſiculi Poëtarum ſcripturis inſerun-
tur diuinis.
 72. Gentiles multa ex ſacris litteris in ſuos
uſus commutarunt.
 73. Philofophi antiqui ab Hebreis Theolo-
gis diuinam Sapientiam didicerunt.
 74. Fabularum Gentiliũ alluſiones ex ſacris
litteris uſurpata.
 75. Deucalionis fabula, Herculis labores, So-
lis curruſ ex ſacris litteris.
 76. Carmina Poëtarum Gentilium in Pro-
phetis, & Euangelio reperiuntur.
 77. Pontifices, Imperatores, & Iuriſcõſulti,
deciſiones ſuas carminibus condecorant.
 78. Poëſis nihil aliud fuit, quã Philoſophia
vetus, metricis numeris conſtans.
 79. Simplex eſt oratio veritatis.
 80. Errare multis modis cõtingit, ſi circũſo-
lo
 81. Non ſunt longa quibus nil eſt, quod de-
mere poſſit.
 82. Auctoris proteſtatio.

83. *Res ardua vetustis nouitatem dare, &c.*
 84. *Sententia recta dicenda est, quamuis singularis sit.*
 85. *Non ex multitudine auctorum, sed ex parte rei iudicium est faciendum.*
 86. *Partus non potest vno ietu concipi, & ad vnguem reformari.*
 87. *Eruditio timorem, imperitia confidentiam creat.*
 88. *Dei lex magno studio comparatur.*
 89. *Auctoris labores.*

SPIRITUALIA iura, quia supra mortalitatis facultatem sunt collocata, non cuiuslibet se praebeant exposita, & cognitu quoque difficillima sunt, quia spiritualia sensibus nostris non subiacent, *D. Luc. cap. fin. D. Paul. ad Colossens. cap. 1. & ad Timoth. 1. cap. 1.* † Ideo nisi diuinus, qui supra sensum, supraque rationem positus non consequitur, quia ad ea inuestiganda humani cogitatus fatiscunt, vel ex eo quod ait Aristot. lib. de anim. *Nihil est in intellectu, quin prius fuerit in sensu.* † Vnde licet in vtroque iure Spirituum crebra sit mentio, iurisconsulti tamen nostri multa earum, aut in declarata penitus, aut leui sparsa luce reliquerunt, quia in iure, non entis, & non apparentis idem est iudicium, *l. de etate. §. nihil, D. de interrogat. action. l. ubi non apparet, 75. D. de verb. oblig.*

¶ Quare neque ipsarum spiritualium substantiarum natura apud nostros met iurisconsultos satis perspecta est, cum earum apparitiones, & operationes, quas in nostris territoriis facere solent, ad praestigias delusiones, & cathedras referunt *Alciat. in cap. pernitiola, de offic. Ordin. 66. & lib. 8. Parerg. cap. 22. Duaren. in nu. 1. C. ad l. Cornel. de sycar. Tiraquel. ad Alex. ab Alex. lib. 5. Genial. cap. 23. Azpilcueti dictus Nauarrus in Manual. cap. 11. n. 28.* † Nam neque ipsas personas diuinas hominibus apparere a multis visum est, ex quo nullam earum praeter Filium (qui corpus ex Virgine assumpsit) posse depingi, decisum est in sexta Synodo Generali, *can. 82. approbata in cap. sexta Synodus, dist. 16.* † Illumque in forma hominis, & non agni, & Spiritum Sanctum nullatenus in forma columbae depingi, aut adorari debere decisum est *Concil. Nicen. II. act. 4. & 5. D. Ioan. Damascen. de fide, lib. 4. c. 17. D. August. de symbol. lib. 7.*

¶ Angelos habere corpora aërea, vel ignea, ideo apparere, & depingi posse assertum est in *Concil. Niceno II. Oecumen. 7. act. 5.* cum huiusmodi corpore Angeli expertes sint *D.*

Thom. part. 1. quest. 50. art. 1. & quest. 54. art. 5. & quest. 55. art. 2. † Dæmones, quamuis sunt Spiritus Angelici natura sua splendidissimi, & possunt (Deo permittente) in stanti montes transferre, homines non posse de vno ad alium locum mouere decisum est in *Concil. An. cyrino, can. 1. transumptiue in c. Episcopi, 26 q. 5.* † Dæmonum amicitias, quae cunctis sunt nocentiora vulneribus, ad bonum finem non solum licitas, sed premio dignas esse fuerunt Legislatores nostri in *l. eorum, C. de maleficijs, & mathem. l. 3. tit. 27. Par. 7.* & alios quamplures errores, quos refutauimus in *Epitome de Magia, lib. 1. & 2.*

¶ Philosophi autem, qui nullas posuerunt substantias separatas a materia praeter motores orbium, hoc totum Ius negarunt, ut *Aristoteles, Democritus, Simplicius, Aphrodisaeus, & alij Peripatetici, & ex Hebraeis Sabaei, qui Spiritum, & Angelum negarunt in Actis Apostolorum, cap. 23.* quia ut ait *D. Paulus Corinthior. 1. cap. 3. v. 14. Animalis homo non percipit ea, quae spiritus sunt.* † Quare & si de virtutibus, ac vitijs subtilia multa tractassent, quia spiritualia non agnouerunt, eos appellat *D. Iudas in sua Canon. 1. v. 12. Nubes sine aqua, quae a ventis circumferuntur, arbores autumnales, infructuosae, bis mortuae, eradicatae, fluctus feris maris despumantes suas confusiones, &c.* † Nam scientia, quae sine spiritualium cognitione comparatur, astutia potius, & caliditas, quam sapientia est appellanda, quia ut ait *D. Paul. Corinth. 1. cap. 3. Stultam fecit Dominus sapientiam huius saeculi.*

¶ Vnde IURA SPIRITUALIA non ex Philosophorum placitis, & hominum constitutionibus petenda sunt, sed ex reuelatis a Deo per Sacram Scripturam, siue in communi Ecclesia, siue in particulari hominum, quae sunt omnium certissima, ut totius Theologiae affirmant patroni *D. Augustin. de Trinitat. lib. 2. D. Thomas 2. 2. quest. 1. art. 1. Cardinal. Belarmin. lib. 3. de iustification. cap. 3. Francisc. Suarez de fide, part. 3. section. 10. ex nu. 2.* † Nam reuelata nituntur Deo, ut primae veritati reuelanti, vel testificanti *D. Lucas in cap. 1. Locutus est Deus per os sanctorum, quia saeculo sunt Prophetarum eius, Diuus Petrus Canon. 2. cap. 1. Spiritu Sancto inspirante loquuti sunt Prophetae, D. Paul. ad Hebraeos, cap. 1. Olim Deus loquens Patribus in Prophetis.* † Sine quibus iura spiritualia comparari nequeunt, quia omnis humana sapientia spiritualibus omnibus inferior est, ideo Deus, ut Deus est, nusquam notus fuit a Gentilibus, nam ut ait *D. Paulus Corinthiorum 1. cap. 2. vers. 11. Quae Dei sunt*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

nemo nouit, nisi Spiritus Dei.

¶ Neque obstat, quod reuelata ad solam Theologiam videntur pertinere, quia Deus ratione deitatis est obiectum formale fidei, quæ Deum speculatur, ac intuetur, vt docent, quos proximè laudauimus, *D. Augustin. lib. 4. Ciuitat. Dei, cap. 20. D. Thom. 2. 2. q. 1. art. 7. & Sent. 3. dist. 24. artic. 1. Suarez d. section. 10. num. 3. Valent. tom. 3. n. 1. punct. 1.* † Nam Iurisprudentia non minus fide reuelatorum nitiatur, quia leges à Domino Deo sunt, *Isaias, capite 33. Dominus legislator noster*, & ipsemet Dominus, *Prouerb. cap. 8. Per me Reges regnant, & legum conditores iusta decernunt.* † Quare principio Theologia, & Iurisprudentia ad inuicem iungebantur, quia vna alteram continet, & coniurant amicè, *I. iustitia, 10. §. Iurisprudentia, D. de iustitia, & iure. Iurisprudentia est diuinarum, & humanarum rerum notitia, iusti, atque iniusti scientia.*

¶ Vnus enim homo vtramque potestatem sustinuit, Sacerdotium nempe (quod in Dei cultu veram Theologiam profitebatur) & legis sciendi, & iudicandi, *Malach. cap. 2. v. 7. Labia Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem requirunt ex ore eius.* † Nam Sacerdotium, & imperium velut vnius corporis duo sunt membra præcipua, quorum alter alterius auxilio semper eget, *cap. cum ad verum, cap. in apibus, cap. No uarianus, distinet. 96. cap. dilecto, de sentent. ex communicat.* † Ideò in Dei populo Regnum Sacerdotio iunctum fuisse doctè animaduertit genitricis meæ frater *Ioannes Baptista Villalpando in Regias Ezechielis Prophetae explanationes, tom. 1. part. 2. cap. 28. & tom. 3. Appar. p. 1. lib. 3. cap. 19. & 32.* † Idque apud alias nationes obseruatum testaturamicus noster doctissimus *Ioannes de Pineda in Iob, tom. 1. c. 12. v. 19. n. 1. referens, & laudans illud Virgilij carmen, Æneid. 3.*

Rex Anius, rex idè hominū Phœbiq; Sacerdos.

¶ Spiritualium enim speculatiua ad Theologiam pertinent, practicabilia autem ad Iurisprudentiam, ad quam expectat de Personis, Rebus, & Actionibus iudicare, quibus per sepe misceri solent, nam in his ius vniuersum consistit, *l. 1. D. de statu hom. OMNE IUS, QVO VTIMUR, VEL AD PERSONAS PERTINENT, VEL AD RES, VEL AD ACTIONES.* † Nam licet spirituales substantiæ inuisibiles sint, quando ad nostra territoria perueniunt, vel vt aliquid agant, vel se visibiles exhibeant, ferè semper aliquid adesse solet, ex quo spiritus latèsnoscatur, nam vt ait sacra pagina *Sapient. cap. 1. Spiritus Domini repleuit orbem terrarum, & hoc quod continet omnia scientiam habet vocis.*

† Quare ex omnibus, quæ in mundo sunt sensibus nostris expositis, quibus ius cõmune materiale componitur, alterum spirituale, huc vsque in accessum, nunc tamen omnibus peruium comparandum est, quia vt docet *D. Paul. ad Rom. cap. 1. Inuisibilia ipsius à creatura mundi per ea, quæ facta sunt intellecta cognoscuntur.* † Nā & si à priori de illis ratio reddi nequeat, quia sensibus nostris sunt præclusa ab effectibus possunt cognosci, nam res, quæ incorporeæ sunt, non nisi ex efficiente, & sine dari possunt, vt tradit mihi in Græcis præceptor, *Franc. Sanchez Brocens. in Dialect. cap. 3.* † Quæ sunt ipsius rei demonstratiua, quia omne quod mouetur, necesse est moueri ab aliquo principio immobili, alias, si mouetur, non est principium, vt docet cognatus meus *Gaspar Cadillo Villalpando Cõplutensis Maioris Collegæ, & Concilij Tridentin. pro Episcopo Abulensi capitular, ad Arist. phisic. lib. 1.* † Quorum practica ad ius nostrum redacta Spiritualis Iuris præbebit materiam, siue Deus sit, siue Angelus, siue anima, quæ materialibus vtitur instrumentis, quia omnia spiritualibus rationibus permouentur, vel ipsemet *Virgilio Auctore (quem Christianum sine Christo appellat D. Hieronymus) Æneid. 6. Spiritus intus alit, totamque infusa per artus, Mens agitat mollè, & magno se corpore miscet.*

¶ Spirituales substantiæ sunt, primo *DEVS*, qui natura sua Spiritus est, *D. Ioã. c. 4. v. 24 D. Luc. in Act. Apost. c. 10. v. 38. D. Paul. Corint. 2. c. 3. v. 17. & ad Galat. c. 4. v. 16. D. Petr. can. 1. c. 4. v. 14.* † Secundo, *ANGELVS* bonus, *Psal. 102. v. 16. Esdr. 2. c. 9. v. 24. Ezechiel. c. 3. v. 12. & c. 10. v. 24. D. Luc. c. 10. v. 13. & in Act. Apost. c. 8. v. 39.* † Tertiò, Angelus transgressor, qui vocatur spiritus immundus, *D. Matth. c. 10. v. 1. & c. 22. v. 43. D. Marc. c. 1. v. 26. & c. 3. v. 3. & c. 5. v. 2. Malus, D. Luc. 7. v. 21. & in Act. Apost. c. 29. v. 13. nequam, Reg. lib. 2. cap. 10. v. 14. D. Marc. c. 5. v. 12. D. Luc. cap. 11. v. 26. mendax, Reg. 3. c. 2. v. 22. Paralip. 2. c. 18. v. 21.* † Quarto, *ANIMA* rationalis spiritualis creatura est, *Iob c. 12. v. 10. Psal. 102. v. 4. Daniel. c. 7. v. 15. Zachar. c. 12. v. 1. D. Matth. c. 27. v. 50. D. Luc. c. 1. v. 47. D. Ioan. c. 19. v. 30.*

¶ Dei enim nomen dignitatis est, non natura, quia Deus dicitur à dando, vt *Iouis à iuuando*, ex quo *Iupiter* dictus est, id est *iuuans pater*, vt tradit *Cicero de natura Deor. lib. 3.* † Angelorū itidem nomen officij est, non naturæ, *Psal. 102. v. 16. Qui facis Angelos suos spiritus*, nam vt ibi exponit *D. Gregor. in Euangel. hom. 34. qui eos, quos semper habet spiritus, etiā cū voluerit Angelos facis, hoc est, nuntios; nam* & nuntius interpretatur, *D. Dionys. Arcop. de celest.*

35 *lest. Hieron. c. 5. † Diabolus, & Satanas Angelo*
 cū malorū nomina, malitię sunt, nō nature, nam
 apud Græcos *δίαβολος* & *diabolus* calūniatorē sig
 nificat, apud Hebræos tamen *שטן Satā*, aduer
 sarius nominatur, Reg. 2. c. 19. v. 22. Reg. 3. c. 5.
 v. 4. D. Luc. c. 22. v. 31. Apost. Corint. 2. c. 2. v.
 11. † Anima autem ab spiritu nomen accepit,
 nam *πνεῦμα*, dicitur *spiritus, status, ventus*, Cice
 ro lib. de vniuers. *Inter ignem, & terram, & a-*
 quam Deus animam posuit, hoc est, *ārem*, vnde
 halitus pro anima, Vergil. Georg. 3.

animus, & olentia Medi

Ora sobent.

37 ¶ Vnde IVS SPIRITUALE totius Iurispru
 dentię primas partes obtinet, maiestate, celsitu
 dine, auctoritate, subtilitate, quod ad innunie
 ras vtriusq; iurisquæstiones vsu practicas, & in
 tellectu difficiles aditū præstat, nā vt ait D. Pau.
 Corint. 1. c. 2. v. 10. *spiritualis omnia scrutatur,*
 etiā *profunda Dei*. Et infra v. 15. *spiritualis indi*
 38 *cat omnia, & ipse a nemine iudicatur.* † Sūt ta
 mē multa immēsa subtilitatis, quæ obscuris re
 rū tenebris præmūtur, vel ita multis prodita, vt
 in fastidiū sint adducta, quia exēplis, & narratio
 nibus onerata minorē redūt lectorē ad intellec
 tū, nā in vera sapiētia, vt testatur Plin. secūsus
 doctissimus homo in historia mūdi, siue rer. nat.
 tur. præfat. ad Vespasia. *Nec admittit excessus,*
aut orationes, sermonesve, aut casus mirabiles,
aut euentus varios, nō alia iucunda dictu, aut legē
 39 *tibus blāda.* † Quare illa tractātes magis in præ
 tio habētur, licet aliquādo labātur, quā trita ob
 strepētē, quia vt testatur Plinius Iunior epist.
 ad Luperc. lib. 9. *Plerisq; altis, & excelsis adia*
cēt abrupta; tritius per planum, sed humilius,
& depressius iter; nam frequēter currentibus,
quam reptantibus lapsus; sed his non labenti
 40 *bis nulla laus, illis non minima etiam si la*
bantur. † Nō enim qui nota, trita, vulgariaque
 decātāt, sapiētię nomē merētur, sed qui absco
 dita, abstrusa, indeclarata, inexplorata, Iuu. sat. 7.
Sed vatem egregium, cui non sit publica vena,
Qui nihil expositum soleat deducere, nec qui
Commune feriat carmen, tribiale moneta,
Hunc qualem nequeo monstrare, & sentio tātū.
 41 ¶ Etiā si nouitas in doctrina malē audiat, ita
 vt veritatis indagatores, qui sapiētię viā strauē
 rūt, nouitatis probro notētur, nā vt ait Themist.
 orat. 4. *Nouitatis studiosus cōuitiū, primū in So*
 42 *cratē cōiectū, inde in Platonē, deinceps in Aristo*
telē, & Theophrastū. † A quo nec sancti viri im
 munes trāsierunt, nā vt de se, & alijs testatur D.
 Basil. lib. de Spiritu Sancto, c. 6. *Nōs nouitatis*
architectos, & novos tractatores, & nominū in
uentores, & quibus non probrosissimis nomini
bis appellant. D. Hieron. epist. 104. *Me affe*

runt noua pro veteris euderet. † Nā nouitas, 43
 quæ reprehensibilis est, illa tantum videtur, quæ
 omisso rationis, & veritatis antiquo tramite,
 aliquid innouat, quod censuram mereatur, non
 quæ ex Sacre Scripturæ scrutatione, & Iuris in
 dagatione ex Conciliorum decretis, Pontificū
 constitutionibus, Ecclesię traditionibus, & sa
 pientium placitis, aliquid in melius dirigit, nā
 vt ait Dominus apud D. Ioan. c. 5. *Scrutamini*
scripturas, Concilium Calcedonen. act. 1. Qui
scrutatur non innouat.

¶ Quare IVS SPIRITUALE licet à nullo sit 44
 ad formam redactū, quia dirigitur ad scrutandas,
 & cōfirmandas veritates antiquas, & eruendas
 nouas cōclusiones, & ad decidēdas quæstiones,
 in hac materia nūquam agitata, laudabile est,
 iuxta illud D. Matth. c. 13. *Omnis scriba doctus*
in Regno Cælorū similis est Patrifamilias, qui
profert de thesauro suo noua, & vetera. † Multa 45
 enim sunt ab antiquis tradita, quæ ex postero
 rū inscientia, vel negligentia noua videntur cū
 à recentioribus traduntur, quæ re vera antiquis
 sima sunt, vt Occidentalis India (quæ licet à
 principio mundi sit à Deo creata) ex noua inda
 gatione, nouū Orbem appellamus; nam vt ait
 Clemen. Alexand. exortat. ad Gent. *Est error*
vetus, res noua apparet veritas. † Siue etiam, 46
 quæ experientijs temporum indagata, quia no
 uis disputationibus indigent, eas adijcere, non
 est nouare, sed necessaria tradere, Nicepho. lib.
 de infom. Silen. seu ipso tempore ita cōperto, vt
 semper alia super alia recentiora ad ferre, seu ip
 sa humana natura statu à principio ad id quod
 in suo munere absoluta est, peruenire nequeat.
 † Nam cum diabolus nouos quotidie addat e
 rrores, reprehensibiles essemus, si ad veritatem
 stabiliendam nouas non indagaremur rationes,
 nam vt ait Tertul. lib. de veland. Virgi. *Quale*
est, vt diabolo semper operante, & adijciēte quo
tidie ad iniquitatis ingenia, opus Dei, aut cessa
 47 *uerit, aut proficere defiterit.*

¶ Vnde cū fidei dogmatis, aut Ecclesię cōs
 titutionibus, vel traditionibus in aliquo cōtra
 rix nō sint ei⁹ decisiones, sed in cōmunē utilita
 tē redāt, amplectēde sunt, etiā si in aliquo anti
 quorum nostrorum scholæ sint contrarię, nam
 vt ait D. Isidorus Pelusiota lib. 2. epistol. 46.
Non graue, ac sceleratum est, aliquid innouare,
cum utilitas nouitate adiuncta est, non enim
noxia, & utilia vetustate perpenduntur, ve
rū id explorādū est, an antiquioribus rebus vi
tiū inueniatur, an cōtra in recentioribus virtus
 49 *reperiatur.* † Nā in his, quæ nō pendēt à reuela
 tione diuina, licitū est, & laudabile, ea quæ à ma
 iorib⁹ tradita sunt addere, innouare, vel in me
 lius producere, idq; maximē aduocatis, vt tradit

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

Cicero de Orator. ad Brut. Quia ut ipse testatur lib. 3. Officior. Nobis nostra Academia magnā licentiam dat, ut quodcumque maxime probabile occurrat, id nostro iure liceat defendere. & Omnis quippe scientia ex nouis disputationibus incrementum accipit iuxta illud Daniel, ca. 12. Plurimi pertransibunt, & multiplex erit scientia: nam ut ait Ricard. de S. Victore, lib. de tabernaculo foed. tract. 1. Non est malum, nec mirum, si in uno aliquo, aliquid possumus addere, quæ ad maiorem evidentiam, vel pleniorē intelligentiam possit proficere; hæc propter illos dicta sunt, qui nihil acceptant, nisi quod ab antiquissimis Patribus acceperunt; sed qui assidue producit novos fructus ad recreationem hominis exterioris, nunquam credendum est, nullos de cetero scientia fructus impertiri ad innouandos sensus hominis, ubi ergo est quæso pertransibunt plurimi, & abundauit scientia.

¶ Omnia enim ab antiquis ita ad amusim tradita non sunt, ut non possint multa de nouo super addi, vel in melius reformari, Cornel. Tacitus Annal. lib. 3. Non omnia apud priores meliora, sed nostra quoque ætas multa laudis, & artium immitanda posteris tullit. & Nam cum homines fuissent, potuerūt falli, & fallere, quia ut ait Galen. lib. 2. compos. medic. cap. 8. Difficile est, qui homo sit, non in multis peccet, quædam videlicet penitus ignorando, quædam male iudicando, & quædam tamen negligentius tradendo. & Vnde vnus auctoris doctrinam sequi, periculosissimum est, nam ut ait Plinius secundus in historiæ mundi præfat. Auctorem neminē vnum sequor, sed in quemque verissimum, in quaque parte arbitror. Et alter Plin. epist. ad Tacit. lib. 1. Rectius arbitror in tanta re, ratione magis, quam auctoritate superari. & Nam desperati ingenij est antiquorum dictis ita inhere, ut recentiorum, licet sint meliora, nouitate despiciat, quia ut ait Columel. de re rust. lib. 1. in præfat. Sic miror antiquos, ut temporum nostrorum ingenia non despiciam, neque enim quasi cassa, & effeta natura, nihil iam laudabile pariat. & Multa enim, quæ ab antiquis latuerunt, a recentioribus lucem accipiunt, quia ut ait Aristot. in Proœmio Metaphis. Artes sunt per adinventiones: suæ ut ait Hipocrat. lib. de arte meden. Artis est ea inuenire posse, quæ antea non erant. & Ingenia enim humana non ad omnia parantur, quia omnia non possumus omnia, sed veluti terrarum diuersitas, modo ista, modo illa capiunt, quia ut ait noster L. Annæus Seneca lib. 9. epist. 88.

*Hic segetes, illic veniunt felicius vire
Arboribus sætus alibi, atque inuisa virescunt.
Græmina, non ne vides croceos, ut Tmolus odores*

India mittit ebur, molles sua thura Subas.

¶ Quare semper aliorum dictis inhere abieci, & pertinacis animi est; nam ut ait Philon in vita Moys. lib. 1. Præclara ingenia multa non uant circa scientias, anima bene nata præceptis obuiam se offerens a seipsa magis quam a Magistro adiuta. & Contra autē, qui sine auctore nesciunt loqui, sunt tanquam fila futurorum, qui sine setis nequeunt penetrare, quos causidicorum vitio reprehendit, idem Philon ubi prox. Qui arrepta semel qualiacumque dogmata obstinate defendunt, siue probata siue improba, more causidicorum mercenariorum, & æquum negligentes. & Quod pigris tribuit Quintilian. lib. 10. Instic. c. 2. Pigris est ingenij contentum esse ijs, quæ ab alijs sunt inuenta: nam ut ipsemet ait, c. 5. Non semper est desperandum aliquid illis, quæ dicta sunt melius posse reparari. & Alij inuidie tribuunt, Valer. Patercul. lib. 2. Nos præterita ueneratione prosequi, inuidia præsentia; his non obrui, illis uero instrui, credere solitos, atque audita libentius, quam uisa laudare. Martial. lib. 5. epigr. 10.

*Esse quid hoc dicam uinis, quod fama negatur,
Et sua, quod rarus tempora lector amet;
Hæc sunt inuidia, nimirum, Regule, mores
Præferant antiqua semper ut illa nouis.*

¶ Vnde cum non nulla, quæ ad Ius Spirituale pertinent, annis elapsis sub Epitome de Magia edēda pararem, ut nouæ superstitionis auctor, & maleficæ apud Regios aula, & curia togatos iudices criminales delatus sum, ut præceptoris calamitatem sequerer, cuius sequebar doctrinam D. Luc. c. 11. v. 15. In Belzeub eijcit demonia; de cuius ueritate D. Paul. irridebatur ab Atheniēsis, ut Aëtior. c. 17. v. 18. No uorū demoniorum annuuciator. & Sed quia illa cacodæmonis mormolytia fuerant ringentis se impugnari, parentissimi D. D. Philippi III. Regis nostri Consilium, ad petitionem domini Regis Fiscales, magna sui ingenij felicitate opus laudās, approbavit, & typis mandari iussit, non obstante impugnatione, quia ut ait D. Ambros. super Psal. 118. Gratis impugnatur, ut noxius, cum sit in tali confessione laudandus, impugnatur tanquam ueneficus, qui in nomine Domini gloriatur. & Postquā tamen lucē aspexit, quia maior partus (quā de me sperabant aduersarij) uidebatur, illum tribuebant, doctissimo Genetricis meæ fratri Ioāni Baptiste Villalpando qui prudentissimi Regis nostri D. D. Philippi II. iassu, & sumptibus Regias Ezechielis Prophetæ explanationes Romæ tribus tomis uulgauit: ut sic inquā impugnationes eius esse crederentur, de quo scriptum reliquit D. Ioā. c. 8. Ille homicida erat ab initio, & in uirtute non

fiat,

64 *stetit, et loquitur mendacium ex proprijs loquitur, quia mendax est.* ¶ Sed quia insolēti causā praeuentus, cum multa, nondum suis numeris absoluta, lucē aspicerent, opere praeium est in hoc Iuris Spiritualis volumine ea sub incudem reuocare, & longē luculentiora edere, ut quos Gymnastici agones, & inumbratilis iudicii pugna (post auunculi mei obitum) ab errore non reuocauit, in ipsa veritatis, potētia capiantur, nā ut ait noster Seneca lib. 2. epist. 13. *Ille, qui supplantatus aduersariorum toto tulit corpore, nec proiecit animum, prosectus, qui quoties cecidit, contumacior resurrexit, cum magna spe descendit ad pugnam.*

65 ¶ Quod ut melius prestare possem, nec ipsa haereticorum volumina peperi, qua speciali Supremi Sanctae Generalis Inquisitionis Consilij licentia, & facultate adiui, nam ut ait Sapiēs Ecclesiast. c. 1. *Dedique cor meum, ut scrire prudentiam, atque doctrinam, erroresque, & stultitias.* D. Paul. ad Rom. c. 1. *Gracis, & barbaris.*

66 *sapientibus, & insipientibus debitor sum.* ¶ Nā crimen cū persape virtutis velamine graferetur, & virtus pro crimine habeatur, omnia videnda sunt, ut verum à falso discernatur, quod maxime Regibus, commendat Rex noster D. D. Alphonsus X. sapiēs cognominatus in Septimpartiti Iuris Proœmio, fol. 3. *Ca mucho conuiene a los Reies, e señaladamente a los desta tierra, conocer las cosas segun son, e estremar el derecho del tuerto, e la mentira de la verdad, ca el que non supiere esto, non podra fazer justicia.* ¶ Quae maxime sunt difficillima, & iudiciis necessaria, nam ut ait Cicero de partib. Orat. *Cernēda sunt diligenter ea vitia, quae virtutem videtur imitari, aliās fallent, & fallentur; quia teste Horatio lib. 1. epist. 10.*

Certius accipiet damnum, proprius ve medullis Quam qui non poterit verum distinguere falso.

68 ¶ Sapientiae autem Graecae, Latinae, Barbarae, & omnium gentium polytoris literaturae volumina per triginta annos indefesso labore reuolui, ut hoc Ius Spirituale possem comparare, quia non solum ad Iurisprudentiam, sed ad Sacram Scripturam intelligendam humana sapiētia conducit, nam humanae literae diuinis sunt ornamento, ut docent D. Basil. hom. de legend. Gentil. libris, D. Greg. in Iulian. epist. 1. D. August. lib. 2. doctrina. Christ. c. 1. Franc. Picus, Comes Mirand. lib. 2. de studio diuinae, & humanae sapient. c. 1. & seqq. ¶ Hebraei enim multa ex Gentilium moribus, & maxime Aegyptiorum, cum quibus quadraginta annos versati sunt, aut etiā ex Assyrijs, & Caldæis, quorum in seruitute factis diu fuerunt, seu etiam ex Graecis, quorum disciplinis interdum (tametsi non palā) erudiebantur,

69 in suos vltius cōmutarunt, ut tradunt Flau. Ioseph. lib. 20. antiq. Iudai. c. fin. & contra Apion. lib. 2. Benedict. Pereira in Genes. diff. 18. ¶ Quapropter in vetus, & nouum Testamentum tam multa sunt ad manum, quae nisi gymnasia, & palestras Gentilium, eorumque legendas noveris, perinde intelligas, ac si caecus videt, nam ut ait Ecclesiae lumen pariterque columen D. Hieron. lib. de optimo genere interpr. In Moyse, & Prophetarum voluminibus, quaedā desumpta ex Gentilium libris, & Salomonē ex Philosophis Tyri, & nonnulla proposuisse, & alia respondisse, &c. Et ad Pauli Galat. 3. *Quod si aliquis contradicit exponat quomodo de communi opinione non sit sumptum Valem Titanorū in libris Regū, Syrenae, & Oenocetauri in Isaia, Arcturus, & Orion, & Pleiadas in Iob, & cetera his similia, quae utique Gentiliū fabularū, & causas, & originē habent.* ¶ Nec solum sententias, & fabulas Gentilium, sed ipsissima verba, & versiculos Poetarum scripturis insertos diuinis, his verbis testatur D. Ambros. de fide, lib. 3. *Si reprehendis, agnosce, non solum sententias, sed etiā versiculos Poetarum scripturis insertos diuinis; nā & Gigantes, & Valem Titanorum Prophetici sermonis seriem non refugit, & Isaia Syrenas, & filias passarum dixit, & Hieremias de Babylone memorauit, quod habitauerunt in ea filia Syrenū: ut ostēderet Babylonicō confusionis saeculares illecebras, venustis lasciuiae fabulis cōparādas.*

¶ Gētiles similiter multa etiā ex sacris literis in suos vsus cōmutarunt, vel ex sacrarū literarū lectione, vel antiqua traditione, famaue, aut fortasse ex doctrina Caldæorū, & Aegyptiorū, quibus propter diutinā apud eos cōmemorationē, multa Iudaicę disciplinae, nō solum pernotuerunt, verum etiā adhaeserunt, ut tradunt Eugeb. lib. de perēni philosoph. c. 5. Theodoret. lib. de curād. Graecor. aff. c. 1. D. August. lib. 2. doctr. Christ. c. 7. Pereira. d. diff. 18. ¶ Nā antiqui illi Philosophi Pythagoras, Anaxagoras, Plato, Orpheus, Linus, Museus, & alij quā plures ab Aegyptijs Hebraeisque Theologis diuinā sapiētiam discerunt, & varijs peregrinationibus pro ea cōquirēda enauigarunt, ut dixi ad Epistolā de Magia in Defens. c. 1. ex n. 49. Nā Platonē a Hieremia sacris literis edoctum testatur D. August. lib. 2. doctr. Christ. c. 28. ¶ Quin & fabularum tuarū allusiones ex sacris literis vsurparunt, nā de Pētateuco Moyse, qui quinque libros legis continebat, in hac verba testatur Sacer Historicus Machabeor. lib. 1. c. 3. *Expāderūt libros legis, de quibus scrutabātur Gentes similitudinē si mulachrorū suorū.* ¶ Deucalionis enim fabula ex sacra Noe historia cōmenti sunt, ut testatur Iustin. marty. pro Christian. apolog. 1. *Herculis labores*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

labores ex Sansone, nam vixerunt eadem tempestate, vt tradit *Genebrar. Chronol. lib. 1.* Solis cursum ex Elia, vt tradit *Beda in qq. lib. 30. c. 18.* nam Græcè *Ἰάσ* & *Ἡλῖος*, Soldicitur, Sedulius de ascens. Elia.

Hac ope dignus erat, nam si sermonis Achini, Vna per accentum mutetur litera Sol est.

¶ Vnde carmina Poëtarum, quamuis fabulis adumbrentur, pro vera sapientia in Veteri, & Nouo Testamento passim allegata reperiuntur, & D. Paulus Menædri Poëtæ carmine vsus est ad convincendos Athenienses in *Act. Apostol. c. 17. v. 28.* *In ipso enim viuimus, mouemur, & sumus, sicut quidam vestrorum Poëtarum dixerunt.* † Et Pontifices carminibus decisiones suas condecorant, in *c. aut facta, 19. de pœnit. dist. 1.* & in *c. forus, de verb. signi.* Imperatores, in *proœ. Digestor.* & in *§. 1. Instit. ad l. Aquil.* & in *§. hac moris, Instit. de donat.* Et Iuriconsulti, in *l. in tantū, D. de verbi diuis.* & in *l. qua extrinsecus, D. de verb. oblig.* & in *l. qui enētū D. de verb. sign.* † Nā Poëta nil aliud fuit quā

Philosophia vetus metricis numeris constans, vt docent *Aristot. in Poët. Max. Tyrius serm. 16. Hesiod. in Theogon. Plutarch. lib. de audied. Poëtis, Cicero in orat. pro Archiapoc. & de Orator. lib. 2. Scaliger in Poët. Lel. Girard. in bist. Poëtar. & alij passim;* nam vt ait Horat. in arte Poëtice.

*Fuit hac sapientia quondam
Publica priuatis secernere sacra prophanis,
Concubitu prohibere vago, dare iura maritis,
Opida moliri, leges incidere ligno, &c.*

¶ Non te morabor pluribus, nam solemus, qui ingenio parum fidimus facietatis periculū fugere: & multo magis cum prodesse cupimus, nam ad scientias breuitatem commendat Horat. vbi prox. vt cito dicta percipiant animi dociles, teneantque fideles: quia vt ait Eurip. *Simplex est oratio veritatis.* † Vnde simplicitatem veritatis magisquam versutias verborum amandam statuerunt legum nostrarum auctores in *titulis de fideicommiss. heredit.* & de legitima agnator. succes. nam vt ait Arist. *Errare multis modis contingit, scire autem vno solo.* † Si tamē longus videar, quamuis non sunt longa quibus nil est, quod demere possis, lege pauca, si pauca tibi sufficiunt; nam mihi in mensa volumina lecta, & relecta sunt, vt hæc tibi ellicerem, quæ nō rara semper literatura coercuit; nam vt Martialis verbis vtat lib. 10. epigra. 1.

Sin minus videtur, seraque coronide longus

Esse liber, legito pauca, libellus ero:

Terque quaterque tibi finitur carmine paruo

Pagina facta mihi, qua cupis esse breuem.

¶ Si quid in re tam varia multiplici elapsum; aut sicubi lapsus: Ecclesia Catholica, & Romanus Pontifex censores sunt. Si tamen probe dixero auctori Deo laus, & gloria esto, qui dat omnibus affluenter, & non improperat eis, *Sapient. c. 1.* † Si magna tui ingenij celsitudine, hæc vt parua despexeris, non potuerunt maiora esse, quia vt ait Plinius secundus in præfat. ad Vespas. *Res ardua, vetustis nouitatem dare nouis auctoritatem, absoletis niterem, obscuris lumen, fastiditis gratiam, dubijs fidem, omnibus verò naturam, & natura omnia.* † Si in aliquibus non assenseris, eo quod de nouo indagata sint: pondera rationes, & fundamenta, antequā resiliās: nam vt ait Cicero Philip. 2. *Debet unusquisque rectissimam sententiā dicere, tamet si in ea solus, singularisque futurus sit, non enim ad eundem expectat rei exitus, sed consilium.* † Non enim antiqua nouis meliora sunt, si melioribus non nituntur fundamentis, tam in iudicando, quā in consulendo; nam vt ait Imper. in l. 1. C. de veteri iure enuclean. *Sed neq; ex multitudine auctorum, quod melius, & æquius est iudicare, cum possit vnius, & deterioris forsam sententia multos, & maiores aliqua ex parte superare.*

¶ Quæ non probo auctore, non claris, liqui dilque cōiecturis dicta, ludata videbuntur, pro indicta in laudata habeto; tu poteris meliora facere, quia vt ait Galen. *partus non potest vno icū concipi, & ad vnguem reformari.* † Quæ prima luce subterfugient, ne carpas, antequam capias; nam vt ait D. Hieron. in reg. Monach. *Eruditio timorem, imperitia confidentiā creat.* D. Chrysost. ad Paul. Galat. c. 4. *Puerilis ingenij est mox a principio omnia se percepisse arbitrari, & nondum ipsis contactis inijs, quasi finem attingerint superbire.* † Quæ enim ad spiritalia Iura expectant, nō primo viso, sed magno studio cōparantur, quapropter Dei legis volumen semper legendum, & meditandum præcipit Dominus, Deuter. c. 1. v. 8. *Non recedat volumen legis huius ab ore tuo, sed meditaueris in eo omnibus diebus, ac noctibus, vt custodias, & facias, quæ scripta sunt in eo.* † Quod si præstiteris in his, quæ in Dei legis expositionē versantur, post hoc Iuris Spiritualis opus, quod in duos tomos diuiditur, alia *IURIS ECCLESIASTICI* tria volumina (quæ his successiua sunt) prælo instat, vna cum alijs duobus tomis *lecturarum, & Consiliorum,* nā vt ait Martialis lib. 2. epigr. 91.

Hæc si displicui erunt solatia nobis,

Hæc erunt nobis pramia si placui.

IVRIS SPIRITVALIS PRACTICABILIVM.

LIBER PRIMVS.

DE APPARITIONIBVS DEI, ANGE-
lorum, & Animarum, siuè lege communi,
siuè per miraculum.

CAP. I. De diuinis Dei appa- ritionibus.

SVMMARIVM.

1. Diuinae apparitiones quæ sint.
2. Deus adest omnibus rebus per essentiam, præsentiam, & potentiam.
3. Apparitionis visibiles, vocales, imaginarias, & intellectuales.
4. Vique ad num. 12. de visibili apparitione explicatur Genes. c. 3. 4. 7. 16. 17. 18. 19. Exod. c. 20. 32. Iosue. c. 10. Reg. 3. c. 19. Palm. 94.
13. Vocales apparitio quæ sit.
14. De vocali apparitione exponuntur, Exod. c. 19. & 33. Numer. 7. & 14. Deuter. 4.
15. Vocalis apparitio dicitur, quando Deus format vocem in aëre.
16. De immediata Dei voce.
17. De mediata voce Dei per Angelum.
18. Imaginaria apparitio quæ sit.
19. De imaginaria apparitione aducuntur, Genes. c. 20. Iudic. 6. Reg. 1. c. 3. Regum 3. c. 3. Esai. c. 11. Matth. 2.
20. Intellectualis apparitio quæ sit.
21. De intellectuali apparitione cum extasi, Ezechiel. c. 8. Corinth. 2. c. 12.
22. De intellectuali apparitione sine extasi, Regum 4. c. 3. 12. & 20. Paralip. 2. c. 20.
23. Visio Beata qualis sit.
24. Intellectus eleuatus venit in diuinam cognitionem.
25. Deum visum nunquam fuisse in hac vita.
26. Deus est inuisibilis.
27. Moyses, Palus, & alij in hac vita non viderunt essentiam diuinam.

28. Corpore mortali non potest videri Deus.
29. Isaias interfectus fuit, quod diceret se videri se Deum.
30. Imaginaria representationes, pro visione accipiuntur.
31. Deum Patrem, Filium, aut Spiritum Sanctum in veteri lege nunquam visum.
32. Angelus Dei personam exhibet.
33. Angelus quare in persona Dei loquatur.
34. Genes. c. 18. explicatur Paul. ad Hebr. 13.
35. Exod. c. 34. explicatur Acta Apost. 7.
36. Exod. c. 22. v. 2. explicatur ibi, v. 12.
37. Angelus sustinuit utramque personam Dei & suam.
38. Deus dicitur apparere in creatura representante.
39. Deus non habet corpus, nec opus assumere.
40. 41. 42. Metaphorice intelliguntur loca Scriptura, quæ Deo membra tribuunt, Exod. c. 3. Isai. 1. Psalm. 10. 17. 32. & 100.
43. Deum assumere corpus ex præiacente materia non placet.
44. Corpus ex nihilo formatum assumit Deus, ut appareat.
45. Deum esse auctorem corporis assumpti in suis apparitionibus.
46. Moyses vidit posteriora Dei.
47. Posteriora Dei intelligitur de humanitate Christi.
48. Filij humanitas ab origine mundi visa est.
49. Filius Dei cum Iacob luctatur, explicatur Genes. 32.
50. Concilium Ancyranum in quo sensu visibilis Dei apparitiones negant.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

51. *Ad diuissibiles Dei apparitiones referuntur Ezechiel. c. 1. Ioan. c. 1. Isai. c. 6.*
52. *Oraculum pro visione accipitur.*
53. *Conclusio generalis non deducitur ex particularibus.*
54. *Privilegia singulorum legem non possunt facere communem.*
55. *Humanitas Dei gloriosa sine interitu, visa fuit in Tabore.*
56. *Deus Filius fuit qui apparuit Moyfi, & alijs Prophetis.*
57. *Filius videri non potest sine Patre, explicatur Ioan. 15.*
58. *Essentia diuina nusquam visa, quomodo intelligatur.*
59. *Spiritus Sanctus quomodo visus in Iordane.*
60. *Christi apparitiones post mortem, Matth. 28. Luc. 24. Ioan. 20. & 21.*
61. *Apparitiones Christi post ascensum in Caelos, Acta Apost. 7. & 9.*
62. *Seraphin in forma Christi S. Francisco stigmata impressit.*
63. *Deipara Hierosolymis degens Hispania apparuit.*
64. *Toletana Ecclesia memoranda Virginis apparitio.*
65. *Corduba Sanctissima Virgo cum Acisclo, & Victoria intendit apparuit.*
66. *Gienensis Ecclesia Sacratissima Virgo de nocte visa.*
67. *Sanctissima Deipara multe apparitiones remisit.*

PPARITIONES diuinas hoc loco non illas omnes intelligo, quæ a Deo efficiente, præcipiente, aut permittente fiunt, vel etiam quibus diuinum aliquod propositum est, quod ad mortales peruenit, sed in quibus Deus rationali creaturæ se quodam singulari modo visibilem exhibet, *D. August. lib. 10. Ciuit. Dei. c. 13.* † Adest enim Deus omnibus rebus, ut dicunt Theologi, per **ESSENTIAM**, **PRAESENTIAM**, et **POTENTIAM**, totus in omnibus, & totus in singulis, quia eius Maiestate plena sunt omnia, quippe, ut ait *D. Paulus* apud *D. Lucam* in Actis Apostolorum, c. 17. *In ipso uiuimus, mouemur, & sumus.* † Nihilominus tamē forma, aut uoce præsentiam suā testatur, atque in sensus nostros, siue internos, siue externos incurrunt, aut intellectum, rationēque occupant, cuius apparitionis modum ad quatuor species reducit, *Alph. Toftatus Episcop. Abulen. ad Reg. 3. c. 9. q. 2.* uidelicet **VISIBILEM**, **VOCALEM**, **IMAGINARIAM**, **INTELLECTIVALEM**.

† **VISIBILEM**, siue oculatam dicimus, quā

do Deus in assumpto corpore se visibile hominibus exhibet, ut quādo sub spectabile specie apparuit primo omnium parēti Adamo, *Genes. c. 3.* secundū doctrinā *D. August. lib. 2. de Trini. c. 10.* † Quando obpatraturum fratricidiū Cain obiurgat *Genes. c. 4.* ut probat *ibi Caietan. & Pereira.* † Quando Noe secreta sui cordis exposuit, modumque construendæ ædificauit, & tādē in constructā inclusit, *Genes. c. 7.* ut *ibi Pereira. lib. 2.* † Quando apparuit Agar ancillæ Abrahæ, *Gen. c. 16.* ut affirmat *Pereir. Gen. c. 12.* † Quando Abrahæ sedenti in conualle Mābræ locutus est, *Genes. c. 18.* secundū *Euseb. lib. 1. c. 2.* † Quando Loth apud Sodomā apparuit, eumque una cum filiabus eripuit, *Genes. c. 19.* † Quando Iacobo redeunte de Mesopotamia insignes posteris fecerit promissiones, *Genes. c. 32.* ut probat *Leo Papa ad Pulebr. epist. 13.* † Quādo Moyfi apparuit in Monte Sinai, *Exod. c. 20.* ut docet *ibi Toftat.* † Quādo eum uidit de foramine petræ, *Exod. c. 33.*

¶ **VOCALEM** appellamus, quando nihil Dei uidetur, sed ipsius tantum uox percipitur, ut quādo de rubro Moysem uocauit, *Ex. c. 3.* † Quādo audiebat Moyfis uocē Dei de **TABERNACULO**, *Exo. c. 33.* de **PROPHETATRIO**, *Numer. c. 7.* de **NUVE**, *Numer. cap. 14.* de **IGNE**, *Deuteronom. 4.* *Exod. 19.* de **COELO**, *Exod. cap. 20.* *Deuter. 4.* † Quā quidē uocē Deus formauit per se immediate, vel mediātē Angelo in aëre, ut docent *D. Thom. part. 1. q. 107. art. 1. 2.* & *3. D. Gregor. lib. 28. Moral. cap. 2. Toftat. in Iosue cap. 20. quæst. 1. & Reg. 3. cap. 13. q. 18. Petr. Thyreus de apparition. vocal. c. 15.* † De immediata Dei uoce *D. August. lib. 16. Ciuit. Dei, cap. 6.* aliquando per se ipse loquitur ineffabiliter. † De mediata per Angelos dicendum est capite sequenti, per homines dicendum cap. de Prophetia.

¶ **IMAGINARIAM** dicimus, quā siue nunc vigilantibus, nunc dormientibus simulachra, quæ in phantasia concipiuntur, insinuat, idque maximē somno oppressis, quia sopitis sensibus phantasia libentius discurrit, faciliusque uisare præsentat, ut tradit *Abulen. ubi supra d. lib. Reg. 3. cap. 9. quæst. 2. Petr. Thyreus de apparition. imag. cap. 2.* † Quemadmodum Abimelech de nocte Deus apparuit, *Genes. cap. 20.* Gedeoni, *Iudic. 6.* Samueli, *Reg. 1. cap. 3.* Salomoni, *Reg. 3. ca. 3.* Mardocheo, *Esther. c. 11.* Iosepho viro Mariz, *Matth. c. 1.* tribus Magis, *Matth. c. 2.*

¶ **INTELLECTUALE** vocamus, quæ menti, atque intellectu obijciuntur, cui se Deus insinuat, ibiq; apparet, & mētis suæ secreta manifestat, si uē specialibus imaginibus intellectui nostro.

21 vel sensibus illabens, vt docet D. August. lib. 16. *Ciuitate Dei*, cap. 6. † Et hæc fuit dupliciter aliquando per extasim, vel raptum vt fuit illa D. Pauli cum fuit raptus, vsque ad tertium Cælum, *Corinth. 2. cap. 12.* Et illa Ezechielis cap. 8. secundum D. Thom. 2. 2. q. 175. artic. 1. † Aliquando sine extasi, vt Eliseo, *Reg. 4. cap. 3.* & cap. 13. Isaiæ *Reg. 4. cap. 20.* Iahaziel, *Paralip. 2. cap. 20.* † Et huiusmodi est visio beata, qua Beati vident Deum, vt docet D. Augustin. lib. 12. de *Genes. ad liter. cap. 28.* D. Thom. p. 1. q. 1. † Nam intellectus cum sit spiritualis, quando diuina virtute eleuatur, sine concursu phantasmatum in essentia diuina venit cognitione, vt docent Fran. Suarez in D. Thom. p. 3. tom. 3. disp. 9. sect. 2. Petr. Thyreus de apparit. intellect. cap. 4.

25 ¶ Quo ad apparitionem autem visibilem, licet in recta disputatione possibilis sit, Deum tamē ab hominibus nunquam visum fuisse testatur Exod. cap. 33. v. 20. *Non enim videbit me homo, & vivet, & v. 23. Faciem autem meam videre non poteris.* D. Ioan. cap. 1. *Deum nemo vidit unquam,* † vnde Deum inuisibilem prædicat D. Paulus ad Timoth. 1. cap. 1. v. 17. *Regi autem seculorum immortalis, & inuisibile, & c.* Et ad Colosens. 1. v. 15. *Qui est Imago Dei inuisibilis.* † Vnde neque Moysen, neque Paulū neque alios, quos supra retulimus in carne diuinam essentiam vidisse affirmant. Theophilact. Euthym. Theodoret. & alij ad illud Ioan. cap. 1. *Deum nemo vidit unquam,* & præsertim D. Chrysostom. hom. 14. D. August. 2. *Simplic. cap. 3.* & ad *Dulcis. q. 6.* & lib. 2. de *Trinit. cap. 16.* & 17. *stultos appellat eos, qui dicunt Deum videri posse.* Irenæus contra *heres. 4.* Valent. cap. 37. Eucher. in *Genes. Nazian. 2. sua Theolog. Toledo, Iansenius, & Barradas in Ioan. 1. Vazquez in D. Thom. par. 3. tom. 2. disp. 185. cap. 2.* † Et de Moysē in hæc verba testatur Euaristus Pap. episc. 1. *Decretal. In corpore mortali nō possumus videre Deum, intuebimur verō illum a corpore separati, non per enigmata, & figuras sicut Moyses, & ceteri Prophetae, sed sicuti est.*

29 ¶ Quod non solū Christianis placuit Theologis, sed etiam priscis Hebræis, vt affirmat Origen. in *Isaiam homil. 1.* vbi ait Isaiam mortuum fuisse ab eis eo quod dicebat se vidisse Deum, quem obiurgabant dicentes *Moyses non vidit, & tu vidisti?* † Et ita exponit idem Origenes assertas Moysis, & Isaiæ visiones de imaginarijs representationibus esse intelligendas, nā in sacra Scriptura ipsas res nominibus ipsarum rerum, quas representant, solent appellari D. August. ad *Dulcis. d. q. 6.* & ad *Simplic. 2. q. 6.*

31 ¶ Vnde Deum Patrem, aut Deum Filium,

aut Deum Spiritum Sanctum in veteri lege ab hominibus nunquam visum fuisse, sed per subiectam creaturam representatum his verbis docet D. August. lib. 2. de *Trinit. cap. 14.* *Per subiectam creaturam exhibetur hæc omnia visibilia, & sensibilia, ad significandam inuisibilem, atque intelligibilem Deum, non solum Patrem, sed & Filium, & Spiritum Sanctum.* † Creatura autem in qua Deus exhibetur Angelus est in corpore assumpto D. Augustin. contra *Adamant. d. cap. 9.* *Quemadmodum Verbum Dei, quod est Christus in Propheta loquitur veritatem sic in Angelo ipse loquitur, quando veritatem Angelus annunciat. Et recte dicitur Deus, dixit, & Deus apparuit; & item recte Angelus dixit, & Angelus apparuit, cum illud dicatur ex persona inhabitantis Dei, hoc est persona seruientis creaturae.* † Neque obstat si dixeris; cur scriptum est, *Deus dixit ad Moysen,* & non *Angelus dixit?* Nam respondet D. August. lib. 3. de *Trinit. cap. 11.* *Quia cum verba iudicis præconum prænunciat, non scribitur in gestis ille præco dixit, sed ille iudex: sic etiam loquente Propheta sancto, & si dicamus Propheta dixit, nihil aliud quā Dñm dixisse intelligi volumus.*

¶ Neque obstant in contrarium adducta, quia si legitur Deum apparuisse Abraham in cōualle Mambre, & hospitio exceptum *Genes. ca. 18.* eodē exemplo hospitalitatem suadet Apostolus, quasi ab Angelis sit præstitum beneficiū ad *Hebræos cap. 13. v. 1.* *Et hospitalitatem nolite obliuisci per hanc enim latuerunt quidā Angeli hospitio recepti.* † Exhibuit se Deus quādo Moysi legem tulit, ipsiusmet Dei digito exarata, *Exod. cap. 34.* & B. Stephanus Iudæos obiurgans in dispositione Angelorum datam testatur Acta *Apostol. cap. 7. v. 53.* *Accepistis legem in dispositione Angelorum.* † Audimus Dominum primum loquentem Abrahamo *Genes. cap. 22. v. 2.* *Accipe filium tuum dilectum quam diligis Isaac,* & Paulo post obseruamus Angelum dicentem *v. 12.* *Non extendas manum tuam super puerum.* † Sustinuit Angelus utramque personam Dei, & suam, hac tamē differētia, quia vt ait Gregor. Valent. in D. Thom. p. 1. q. 51. punct. 2. *Quando Angelus apparet in persona Dei, & quando in persona sua, licet utroque tempore ab Angelo immediate, corpus assumatur, colligi potest ex ipsa re, quæ per talem apparitionem geritur; nam si ea propriè competit non Angelo, sed Deo, in persona Dei, tunc apparet Angelus, vt cum data est lex Moysi; & cū legitur *Genes. 3.* apparuisse Deum deambulans per meridiem, & c. † Et ita Deus dicitur apparere in creatura representante illum, nam vt ait*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

39 *Moyſes, vidit nubem, vidit ignem, vidit Angelum, omnis illa creatura typi Dñi ſui gerebāt, non ipſius Domini præſentiam exhibebant?*
† Nā Deus cum ſit ſpiritus, vt ait D. Paul. *Corinth. 2. cap. 3.* nullum corpus habet, in quo ab humanis oculis videatur, vt probant *Theologi in Sent. 2. diſt. 8.* Neque aſſumere neceſſarium fuit, quod ſtatim erat relicturus, vt tradit D. *Auguſt. ubi ſupr. 1.*

† Neque obſtat, quod certis definitiſque mēbris Deus deſcribatur, quod nunc *Vltimus* eius ſuper facientes mala, *Pſalm. 33.* nunc *Oculus* ad fideles terræ, *Pſalm. 100.* Nunc *Oculus* locutum *Iſai. cap. 1.* nunc *Manus* extenſa, *Exod. c. 3.* nunc caligo ſub *Pedibus* eius, *Pſalm. 17.* nunc *Palpebre* interrogant filios hominum *Pſal. 10.* † Nam hæc, & ſimilium plura, quæ de Deo tanquam de corpore prædico referuntur, copice, hoc eſt per metaphoram intelligenda ſunt, vt docent D. *Auguſt. lib. 17. Ciuitat. Dei, cap. 5.* & *lib. de eſſent. diuin. tom. 4.* Origen. in *Gen. hom. 3.* Sanct. *Pagninus in Iſagog. ca. 48.* & ſeqq. *Petr. Thyreus de apparit. ſpirit. cap. 4.*
42 † Nam, vt ait *Eucherius* *Deum* de imaginibus, *ubicumque Sacra Scriptura ſparſim per diuinos libros in Deo motus anime, ſeu humana mēbra deſcribit, vt caput, capillos, oculos, palpebras, aures, &c. non carnaliter iuxta hiſtoriam, ſed recte intelligētibz ſcienda ſunt, ſed ſpiritualiter omnia de Deo conſtitenda.*

43 † Sed cum Deus ſit ſpiritus, quod mortaliū oculis obici non poteſt, ex qua materia corpus eſſet formandum, vt Moyſi apparens, & alijs, nō poſſint ex inaccessibili claritati videri, & viuere, controuerſum eſt: ex præiacente materia elementorum teſtatur *Petr. Thyreus lib. de apparit. viſibil. cap. 17.* & *18.* † Sed non placet, quia nulla claritas naturalis, adeo inaccessibilis eſſe poteſt, etiam ſolis, quam homo, ſaluā vita, videre non poſſit, vnde illud verius puto non produci ex aliqua materia, ſed ex nihilo diuina virtute creatū, immenſa claritate circumfulſum, vt non poſſit homo videre & viuere, vt ex multis reſoluit *Stephan. Bubalus de Angel. in D. Thom. p. 1. q. 51. art. 2. q. 2. diſt. 2. §. 2.* & *3.*
45 † Sed nulla neceſſitas ſuppetit, cur Deus corpus aſſumat, vt hominibus appareat, vel loquatur, cū poſſit per Angelos id exhibere, & ita licet teneamus in Dei apparitionibus, ipſum Deum fuiſſe aſſumpti corporis auctorem, Angelum tamen fuiſſe, qui in tali corpore ſe viſibilem exhibet, tenendum eſt, licet in Dei perſona loquatur, *D. Thom. part. 3. q. 57. art. 6.* *Caietan. & Suarez in d. p. 3. diſp. 51. ſect. 4.* *Eucherius de apparit. viſibil. cap. 24.* *Maneſcal. tractat. 1. de apparit. cap. 13.* *Bubal. d. diſt. 2. §. 3.*

¶ In quo quidem corpore de nouo creatum poteſt Deum apparere, nō ſolum per Angelum eius perſonam gerentem, ſed per ſe ipſum, vt promiſſum & ad impletum fuit Moyſi *Exod. cap. 33. v. 19.* *Ego oſtendam tibi omne bonum, & infra v. 23. poſteriora mea videbis.* † Nā per poſteriora Dei intelligitur humanitas Chriſti Domini Filij Dei, iuxta illud D. *Petri can. 1. cap. 1. v. 11. prænuntians eas, quæ in Chriſto ſunt poſteriores glorias, vt exponit Tertullianus. lib. 4. contra Marcion. cap. 22.* & *lib. contra Praxeon. cap. 14.* *Suarez tom. 2. in D. Thom. p. 3. q. 45. art. 3. diſp. 32. ſect. 2.* *Bubalus d. diſt. 2. §. 2.* & *3.* † Nam humanitas Filij, non modo poſt Incarnationem, ſed ab origine mundi ab hominibus viſa eſt, iuxta illud D. *Paul. ad Hebræos cap. 1. cum iterum introduxiſſet Primum genitum in orbem terræ, vt adorant eum omnes Angeli eius, quia vt ait D. Auguſtin. lib. contra Adamant. cap. 9. Ipſe Filius, qui eſt Verbum Dei, non ſolum nouiſſimis temporibus, cum in carne apparere dignatus eſt, ſed etiam præſcis & conſtitutione mundi, cui voluit a Patre ananciabit, ſive loquendo, ſive apparendo, vel per Angelicā poteſtatem, vel per aliquam aliam creaturam.*
49 † Quia propter ſpiritum, qui cum Iacob fuit luſtratus, Deum Filium fuiſſe docent *Pereira, Fernandez, Merſenus, & alij Gen. cap. 32. v. 31. vidi Deum facie ad faciem, ex quo Concilium Syrenſem congregatum ſub Iulio I. ſic ſtatuit can. 13. Si quis dixerit, quod contra Iacob non eſt luſtratus Filius Dei, anathema ſit, vt narrant Nicephorus lib. 9. cap. 31. Sozomenus lib. 4. c. 6.*

¶ Quare hanc opinionem tenentes immerito reprehendit Concilium Ancyranum relatu his verbis apud Gratianum in Decreto edito authoritate S. D. N. Gregor. XII. in cap. *Epilcopi, 26. q. 5. Quis verò tam ſtultus, & hebes ſit, qui hæc omnia, quæ in ſolo ſpiritu ſunt, etiam in corpore accidere arbitretur? Cum Ezechiel Propbeta viſiones Domini in ſpiritu, non in corpore vidit? Et Ioannes Apoſtolus Apocalypſis Sacramentum in ſpiritu, non in corpore vidit, & Paulus non audet dicere ſe raptum in corpore.* † Nam ipſemet Ezechiel corporaliter diuinas viſiones vidiffe aſſeruit his verbis, cap. 1. *Vidi viſiones Dei, & D. Ioan. cap. 1. Vidimus gloriam Dei.* Et *Iſaias cap. 6. Domini gloriam viſam.* † Quæ de viſione oculari ſentus corpore intelligunt *D. Hieronym. Toſtatus, & alij in diſt. locis, quamuis alij ad Oraculum per ſpiritum referāt, ſed ipſū Oraculū pro viſione ſolet uſurpari, vt tradit omnigena eruditione clarus genericiſ meaſ frater D. Ioānes Baptiſta Villalpando in Regias Ezechielis Propbetae explanationes*

tom. 2. part. 2. lib. 1. cap. 2. 3. & 4.

- 53 ¶ Et quamuis de Ezechiele, Ioanne, & Paulo posset dubitari diuinas visiones in corpore vidisse, non propterea negandum est vllum prophetam, vllum ve Apostolum, aut alium sanctum virum, omnes Dei visiones, non in corpore, sed in spiritu vidisse, nam ex particularibus conclusionibus generalis non deducitur, vt probat cognatus meus D. Gaspar Cadillo Villalpando in *Su mulis* (quas Complutensis Academia pro textu ex statuto auditoribus legit) lib. 3. cap. 9. ¶ Priuilegia enim singulorum legem non possunt facere communem, l. 2. C. de legib. l. cum seruus, D. de verbor. obligat. l. 1. §. quasitum, D. de aqua quotidiana. & astiu. cap. non statim, 26. q. 2. cap. fin. de regul. iur. lib. 6. ¶ Neque obstat illud Exod. cap. 33. v. 20. non me videbit homo, & videt, quia humanitas Filij Dei, etiam gloria circumfusa videri potest, vt in Tabore, Matth. c. 17. v. 2. & resplicuit facies eius sicut Sol, quod discipulis non fuit ad interitum, sed magnam illis arulit letitiam, ex quo asserit D. Petrus d. c. 17. v. 4. Banum est nos hic esse, faciamus tria tabernacula. ¶ Vnde in asseritis Dei apparitionibus, Moyse, & aliorum in quibus Deum visum fuisse, Deum Filium fuisse, qui apparuit, & alloquutus est, docent Tertul. lib. contra Iudæos, text. 114. Qui ad Moysen loquebatur, ipse Filius Dei, qui & semper videbatur, Deum enim Patrem nemo vidit unquam, & vixit, & ideo constat ipsum Dei Filium Moysi esse loquutum, & dixisse ad populum ecce ego mitto Angelum meum ante faciem tuam.
- 57 ¶ Neque obstat, quod ex eo, quod Filium Dei visum asserimus Patrem, etiam visum fuisse fatendum est, quia vna persona non videtur, sine altera, ex identitate essentia diuinæ, vt tradit D. Thom. part. 1. quest. 12. art. 8. nam vt ipsemet Filius testatur apud Ioan. cap. 15. Qui videt & me, videt & Patrem meum. ¶ Quia licet Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus vnus Deus sit, sunt tamen personæ distinctæ, ideo Filius videri potest sine visione Patris, & eius essentia diuinæ, quæ ab hominibus videri non potest, vt exponunt D. Augustin. lib. 2. ad Simpli. ci. cap. 3. & ad Dulcim. q. 6. & lib. 2. de Trinitat. cap. 16. 17. & 19. Theophylact. & Euthim. Theodor. Chrysostom. & alij in Ioan. d. c. 1. ¶ Filius enim assitens in Iordane, vt à Ioanne præcursore baptizaretur, Spiritus Sanctus sub forma columbæ visus est, & Pater auditus, Matth. cap. 3. Hic est Filius meus dilectus. Ideo non fuisse veram columbam, sed ex nihilo creatam, docent D. Aug. lib. 2. Trinit. c. 6. & lib. 4. c. fin. & epist. 102. Barrad. in concord. Euang. tom. 1. lib. 9. c. 9. & tom. 4. lib. 10. c. 2.

¶ Post mortem autem Christus Dominus 60 in carne vilibili, & palpabili non semel visus est, non apparet Mariæ Magdalene, & alteri Mariæ venientibus ad monumentum, Matth. c. 28. v. 9. ipsi Magdalene iterum quando putauit hortulanum esse, Ioan. c. 20. v. 15. Tribus discipulis euntibus ad Emaus, Luc. cap. 24. v. 16. reliquis, quando cogitabant se spiritum videre, Luc. d. c. 24. v. 36. ipsis ianuis clausis, Ioan. d. c. 20. v. 19. Ipsi denique quando misit Thomas digitos in fixuras clauorum, Ioan. d. c. 20. v. 27. Vndecim discipulis ad mare Tiberiadis, Ioan. ca. 21. v. 1. ¶ Post ascensionem autem gloriosam ad celos, multoties Christus Dominus hominibus, & mulieribus se visibilem exhibuit, vt Paulo appropinquante Damasco, Act. Apost. c. 9. v. 4. Stephano Protomartyre, dum lapidaretur, Act. Apost. c. 7. v. 55. Dominico, Hilario, Augustino, Thomæ, Bernardo, Ignatio, Catherinæ, Brigite, Getrudi, Hildegardi, Theresiæ, & alijs, qui iam diu celo perfruuntur felices, vt habetur in eorum legendis. ¶ Dei, & hominum amantissimo Seraphico D. Fracisco dum stigmata imprimeret, in forma Seraphinis se visibilem præbuit, vt asserunt Pontifices Greg. IX. Alex. III. Nicol. III. Sixt. III. in Bullis hac de re editis, quæ sunt in Momena Ordin. S. Frac. to. 1. & 2. S. Benau. in legenda maior. to. 7. de sex alijs Seraphinis. p. 3. & in apoleg. paup. p. 4. & serm. de stigmat. S. Frac. art. 1. c. 1. to. 2. S. Antonin. p. 3. tit. 24. c. 1. §. 8.

¶ De Deipara Sacrosancta Virgine Maria 63 res cõperta est adhuc viuens Hierosolymis Hispaniæ apparuisse D. Iacobi Zebedeo Christi Dñi Apostolo columna insistens ad Herebū Cæsaraugustæ, vbi nunc nobilissima Ecclesia est, vt tradit Anon. Beuter p. 1. Histor. c. 23. Gubert. in Chron. Aragon. probl. 3. Caribay lib. 7. Histor. c. 2. Marian. lib. 4. c. 3. ¶ Post mortem tamē Beatissimæ Mariæ frequentissimæ fuerunt apparitiones, vna procunctis sit, memoranda illa, in qua D. Ildefonso in Ecclesia Toletana apparuit prope miserā Hispaniæ cladē, vt in hec verba testatur Sum. Annal. to. 1. Cū Ildephus Toletanus Archiepiscopus ad preces matutinas expectationes Beata Maria in Ecclesia nocte dederet, comites eius in Ecclesia limine fulgore quondā repentinò deterriti, retrocesserunt, ille vero intrepidus ad arā progressus, Virgine ipsā vidit, & adorauit: ab eaq; vestē, quæ in sacrificijs utebatur, accepit. ¶ Et interdū lucēte Sole se visibilem exhibet, vt propē hanc ciuitatē Cordubensē in agro, qui est ad plagā Orietalē, cū Gudiſal Garcia enixas preces ad celū fuderet, eo quod vxorē paralyticā multis annis in lecto, & filiam freneticā habebat; ipsa Virgo, Acisclo, & Victoria cõmitata ciuitatis Patronis ei apparuit, &

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

cōsolata est, ei; vrceolū fīcīlē manu prābuit, & adnouit, vt ex fonte, qui prope aderat, aquā hauriret, & vxori, & fili; prāberet ad sanitatē, Episcopoque referret, vt suam imaginem, quā ibi à Christianis sepulta, ex Sarracenorum inuasiōe, seruabatur, effoderet, & decēti loco collocaret. Quod cū ipse fecisset, statim atq; vxor aquam hault, sana à lecto exiliit, filia autem ad sanam mentem reduxit, quod cum D. Sancio de Rojas Episcopo Corduben. retulisset, & ex miraculo fidem adhibens, vna cum Clero, ad eū locum processionem fecit, terramque primus effodit, & Deiparę mirę pulchritudinis effodit imaginem, & in sacello collocauit anno 1420. regnante D. D. Ioanne II. quę multis miraculis prāclara vsque in prāsens magna seruatür veneratione, & vndique voti, & Religionis causa confluunt peregrini, & appellatur *Nuestra Señora de la Fuenfanta*. † Alia non minoris auctoritatis Sāctissimę Virginis apparitio fuit in Gienensi Ecclesia, dum intempestę noctis silentio visa est multorum Angelorum cōtū cōmitata, in formam processionis, cereos ardentibus manibus portando ad Ecclesiā tendere, quę vltro aperta est, & ingressa Sāctissima Virgo sacellam vilitauit, quę dicitur, *de nuestra Señora de la Capilla*, & reuersa est, multa vicinorum expectatē turba anno 1430. vt multis testibus iuratis iudiciali processu comprobatum est apud D. Ioan. Rodriguez Villalpando eius Episcopatus Vicarium Generalem, vt tradit *Doñor Gaspar Salcedo de Aguirre in hist. eius miraculit. typis excussa Baeza anno 1614. fol. 2.* † Vt sic interim taceam alias eiusdemmet Sāctissimę Virginis diu, noctuque apparitiones, tam viris, quā mulieribus, tunc incompetę sanctitatis, tūc nec probę vitę claris, quorum multa referunt Gregorius, Ambrosius, Hieronymus, Augustinus, Bernardus, Eusebius, Cęrius, Marulus, Fulgosi, Zozimus, Sophradus, Zonaras, Glicas, Nicephorus, Belluacensis, Surius, Metaphrastes, Bosius, Baronius, Zurita, Garibay, Morales, Mariana, Mendoça, & alij.

CAP. II. De Angelorum apparitione, tam bonorum, quā malorum.

SUMMARIVM.

1. *Angeli appellantur quasi nuntij.*
2. *Angelorum Hierarchie.*
3. *Angelorum inferior Ordo deseruit apparitio-*

nibus, &c.

4. *Angeli apparuerunt in Veteri Testamento.*
5. *Angeli visibiles se exhibuerunt in Nouo Testamento.*
6. *Angeli apparent omnibus personis.*
7. *Angeli apparent omnibus locis.*
8. *Angelos habere corpora aërea tenent Platonici.*
9. *Angeli sunt substantia spirituales omni corpore expertes.*
10. *Conciliū Nicenū Episcopi Thessalonie sententiā de Angelorum corpore non probauit.*
11. *Nicenum Concilium Angelos pingendos decreuit, non tamen habere corpora.*
12. *Angeli vt appareant peregrina corpora assumunt.*
13. *Corpus ex aëre iungens partes terreas, & aqueas assumit Angelus.*
14. *Corpus assumit Angelus tanquam motor in tus existens.*
15. *Corpora assumpta ita a fabre possunt Angeli attemperare, vt tactum fallant.*
16. 17. *Christus corpus suum palpandum exhibuit, vt probaret suam resurrectionem esse veram.*
18. *Angeli sensibus nostris se insinuant.*
19. *Sensus interni quomodo ab Angelo mouentur.*
20. *Imaginatio ab Angelo laesa dormientis.*
21. *Vigilantibus Angeli se etiam exhibent.*
22. *Sensus externi quomodo ab Angelo mouentur.*
23. *Dæmones sunt spiritus Angelici.*
24. *Dæmones, vt Angeli corpora, ex elementis assumunt, vt appareant.*
25. 26. *Dæmonum apparitiones, remissæ.*
27. *Dæmones ad apparendū quandoq; cadauera assumunt.*
28. *Cadauera tæbe dissoluta vniti diabolus, vt in ea appareat.*
29. *Angeli boni possunt exubias cadauerū subire ad apparendum.*
30. 31. *Angelorum apparitionis boni, & mali tactu, nec visu discernuntur.*
32. *Angeli boni à malis in apparitionibus quoniam discernantur.*
33. *Satanas transfiguratus se in Angelum lucis.*
34. *Satanas apparet in forma Dei.*
35. *Satanas coram Deo, & in sacris locis grassatur.*
36. *Dæmones alij lucem fugiunt, alij luce delectantur.*
37. *Angeli nocte apparent.*

38. Angeli boni à malis in quo discernantur.
 39. Spiritus qui dicit se esse animam dammati diabolus est.
 40. Spiritus qui reuelat parū necessaria à Deo non est.
 41. Spiritus, qui docet falsa, aut male suada reprobus est.
 42. Spiritus applaudens vitæ libertatem diaboli est.
 43. Demones apparent diuersis formis.
 44. Usque ad 48. demones secundum res quas affluri sunt varias assumunt formas.
 49. Spiritus, qui in alia forma præter humanā conspicitur, diaboli est.
 50. Spiritus Sanctus visus in forma columbæ, & Christus in forma agni.
 51. Deum depingit in alia forma, quam humana fuit prohibitum.
 52. Columbas, & agnos in Deos coluerunt Gentiles.
 53. Diabolus in forma humana potest apparere.
 54. Diabolus Christi formā assumit.
 55. Diabolus in humana forma apparens habet aliquā notam insolite deformitatis, ut dignoscatur.
 56. Apparitionū demonis signa.

ANGELORVM licet plures sint Hierarchiæ, & Ordines, omnes tamē appellantur Angeli, quasi Dei nuntij, ministri, & executores diuinę voluntatis, ex voce Gręca ἀγγελοι, angelos, quæ nuntius interpretatur, D. Dionys. Arcopagit. lib. de celest. Hierarch. cap. 5. D. Gregor. in Euangel. homil. 34. D. Ambros. ad Paul. Hebr. 1. & Diuiduntur in tres Hierarchias, quarum PRIMA continet Seraphines, Cherubines, Tronos. SECUNDA, Dominationes, Principatus, Potestates. TERTIA, Virtutes, Archangelos, Angelos, D. Dionys. ubi prox. cap. 6. 7. 8. 9. Damascen. lib. 2. de fide, cap. 3. Hugo de Sancti Ebor. in summ. tract. 2. cap. 5. D. Thom. & Scholast. Sententiar. 2. D. Hieronymus, & Scribentes ad Ephes. cap. 1. 2. & 6. & Horum inferior Ordo legationibus diuinis solet deferuire, hominibus apparere, eorum tutelæ assistere, demoniorum propteruiam compescere, diuinis suasionibus nos ad cœlestem patriam dirigere, bona opera Deo præsentare, pro nobis intercedere, & in diem iudicij ossa, & cineres colligere, & resurrectionibus ministrare, D. Dionys. ubi sup. 3. D. Thom. part. 1. quæst. 50. & Sententiar. 2. distinction. 1. Origen. in Leuit. homil. 10. & lib. 2. de Princip. c. 2. Beda in Act. Apo-

stol. 12. Cassian. Seren. collat. 8. cap. 17. & collat. 13. cap. 12. Stephan. Bubalus de Angel. in D. Thom. d. q. 50. art. 1. q. 1. differ. 2. §. 1. & art. 3. quæst. 1. differ. 1. §. 1. & exemplis confirmat præceptor me. Mart. de Roa de Angel. Custod. lib. 1. c. 5. 6. 7. 8. 9. & lib. 2. c. 7. 9. & lib. 3. c. 1. 3. 4. 5. & seqq.

Hi omni tēpore hominibus se visibiles exhibent, nam in Veteri Testamento apparuerunt, Genes. c. 16. 18. 19. 21. 22. 24. 28. 31. 48. Exod. c. 3. 13. 14. 23. 33. Numer. c. 20. 22. Iosue c. 5. Iudic. c. 2. 5. 6. 13. Reg. lib. 1. c. 29. Reg. 2. c. 14. 19. 24. Reg. 3. c. 13. 19. Reg. 4. c. 1. 19. Paralip. 1. c. 21. Paralip. 2. c. 32. Ps. 33. 90. 102. 103. 148. Isai. c. 6. 57. Daniel. c. 3. 6. 8. 9. 10. 12. Zachar. c. 2. 3. 4. 5. 6. Malach. 2. & 3. Iudith. c. 13. Tobias c. 5. 6. 7. 8. 10. 11. Baruch. c. 6. Machab. 2. c. 3. & 11. & Apparuerunt etiā in Nouo Testamento, tēpore legis gratię multis in locis, Mat. c. 1. 2. 4. 11. 13. 16. 18. 22. 24. 26. 28. Marc. c. 13. Luc. c. 1. 2. 12. 16. 22. Ioan. c. 1. 20. Act. Apost. c. 1. 5. 6. 7. 8. 10. 11. 12. 23. 27. Paul. ad Rom. c. 8. ad Galat. 1. 3. 4. ad Colos. 2. c. ad Thes. c. 1. ad Titū, 3. 5. ad Hebr. 1. 2. 12. 13. Petr. Canon. 1. c. 3. & can. 2. c. 2. Iudas c. 9. Apocalyp. c. 5. 8. 9. 10. 15. 17. 19. 20. Nec electa est persona, cui appareant, nā omnium generū hominibus se exhibendos exhibuerunt; Gentilibus in quā Act. Apost. c. 10. Iudeis, Luc. c. 1. Christianā fidē promittentibus, Act. Apost. c. 12. viris, Act. 13. mulieribus, Matth. c. 28. hominibus integræ & inculpatæ vitæ, Luc. c. 1. Barbaris, Machab. 2. c. 3. & tate prouectis, Genes. c. 18. & quorum adhuc tenior fuit ætas, Daniel. c. 3. nobilibus generis splendore claris, Matth. c. 3. atque ignobilibus, Genes. c. 21. & Nec loc' etiā, nec tēp' electus est, quia nunc quidē ruri apparuerunt, Genes. c. 32. nunc domi inter priuatos parietes, Iudic. c. 6. nunc in tēplo, Luc. c. 1. nunc in hortis, Luc. c. 22. nunc in fornace accensa, Daniel. c. 3. nunc in carceribus, Act. Apost. c. 12. nunc in sepulchris, Matt. cap. 28. nunc in locis desertis, & ab hominum frequentia separatis, Genes. c. 21.

Vnde Angeli, vt appareant habere corpora sibi vnita, communis sententia fuit Platoniorum, qui asserunt Angelos esse genere animalia, mente rationalia, animo passiuā, corpore aërea, tempore æterna, D. Augustinus lib. 2. Ciuitate Dei, cap. 12. & lib. 9. capit. 12. & lib. 15. capit. 23. & lib. 21. cap. 10. & lib. de natura demon. capit. 4. & lib. 3. Genes. ad liter. capite 10. & lib. 3. de Trinitate, capit. 11. & lib. 6. de quantitate anim. cap. 3. & sequentibus Tertulian. lib. de Idol. cap. 9. & lib. 5. aduersus Marci. c. 18. Origen. lib. Periarthon, in procem. & lib. 1. cap. 6. & lib. 2. cap. 2. & 3. Lanctant.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

lib. 2. instit. cap. 15. Eusebius lib. 5. Euang. pre-
parat. cap. 4. Iustin. Mart. pro Christian. apolog.
1. Rupert. lib. 1. de operib. Trinit. cap. 11. Hila-
rius in Matth. c. 2. Caietan. in Genes. c. 6. Cas-
siodor. collation. 7. cap. 13. † Sed tantorum vi-
rorum pace contrarium tenendum est, nempe
Angelos non esse animales, sed substantias spi-
rituales, intellectuales ex tēpore creatos non
productos ex aliqua materia, & forma, sed ex
nihilo, omnino corpore expertes, non solum
aëreo, aut igneo verum alio aliquotenuissimo,
vt docent Angelicus D. Thom. part. 1. quest.
50. art. 1. & 2. & q. 51. art. 1. & q. 54. artic. 5.
in conclus. & quest. 55. art. 2. in conclus. &
de potent. quest. 6. artic. 6. & de spiritu, quest.
1. art. 5. & de malo, quest. 16. artic. 1. & lib. 2.
contra Gentil. cap. 46. 50. & 65. Dionysius A-
reopagit. de celest. Hierarchia, cap. 4. Damas-
cen. lib. 2. de fide, cap. 3. Gregorius Nazianzen.
lib. 2. sue Theolog. ad finem, D. Chrysostomus
super Genes. homilia 22. Bonaventura Senten-
tiarum 2. distinction. 8. quest. 1. Molina in D.
Thom. d. quest. 50. art. 1. Valent. d. art. 1. pti. 1.
Vazquez dict. quest. 50. disputat. 176. cap. 5. &
quest. 178. cap. 2. Suarez de Deo, & An-
gel. part. 2. lib. 1. cap. 5. Battez part. 1. quest. 51.
art. 1. Bubal. d. q. 50. quest. 3. diffic. 1. §. 2. 3.
4. 5. 6. 7. 8. & 10.

10 ¶ Neque obstat Concilium Nicenum II.
in ordine Oecumen. 7. vbi ex sententia Ioan-
nis Episcopi Thesalonicensis in hæc verba te-
latur actio. 5. de Angelis, & Archangelis, &
eorum potestatibus, quibus, & nostras animas
adunget, ipsa Catholica Ecclesia, sic sentit, esse
quedam intelligibiles, sed non omnino corpore
expertes, & inuisibiles, vt vos Gentiles dici-
tis: verum tenui corpore præditos, & aëreo, siue
igneo, vt scriptum est, qui facit Angelos suos spi-
ritus, & ministros suos ignem vrentem. † Quia
11 Concilium assertionem Episcopi Thesaloni-
censis, neque approbavit, neque improbavit,
nec disputari voluit, sed solum Angelos pin-
gendos esse decreuit (de quo questio vertebat-
ur) ex antecedente tamen falso, licet tot vi-
rorum auctoritate fulcito, quia illa tempesta-
te oppositum (quod est verum) nondum erat
ab Ecclesia definitum, vt hodie Concilio La-
teranen. sub Innocent. III. vt habetur in cap.
firmiter, de Summa Trinitate, & Fide Catho-
licæ. idque expressè tenent, & exponunt Ga-
briel Vazquez in diuinam Thomam part. 1. qua-
stion. 50. artic. 1. disputation. 176. cap. 5. numer.
13. Molina dict. quest. 50. artic. 1. Valen-
tia part. 1. disputat. 4. q. 2. prin. 1. Bubal. d. dif-
fic. 1. §. 6. 8. & 10. Suarez de Deo, & Angel.
p. 2. lib. 1. c. 5.

¶ Vnde Angeli tam boni, quam mali ad hoc, vt appareant, non propria, sed peregrina
12 corpora assumunt ex elementis (potissimum
aëre) fabricata, nam vt ait D. Gregorius apud
Bonaventura Sentent. 2. distinct. 8. Nunquid
Abraham Angelos videre potuisset, nisi corpus
ex aëre assumpsissent? Et Venerabil. Beda, An-
gelos ad nos ventientes corpus ex aëre assumunt.
13 † Quippe ex aqua, aut terra non ita subito ex
hominum sensibus subducere potuissent, quem
admodum se subtrahunt Angeli: neque ex ig-
ne, quia circumquaque cuncta depasceret; sed
condensando aërem corpora formant iungen-
do partes terreas, & aqueas, nubium, vaporum,
atque exhalationum, vt colores hac mixtio-
ne facilius exprimantur, vt docent Moli-
na dict. part. 1. quest. 51. artic. 2. disputat.
2. & quest. 52. artic. 2. Vazquez, Suarez, &
Bubalus vbi supra, quest. 51. artic. 2. que-
14 sito 2. difficult. 1. §. 3. & 4. † Quibus non
coniunguntur modo, quo se noster animus
corpori vnit, neque vnionē hypostasis, quo-
modo Christus humanam sumit naturam; quia
Angeli non sunt homines, quando apparent,
sed tanquam motores intus existentes, corpo-
ra assumpta impellunt, & cogunt motu, gestu-
que actiones viuientium imitari, vt dixi in
Epit. de Mag. lib. 2. c. 26. ex n. 16. & c. 27. ex
n. 11. D. Tho. p. 1. q. 51. ar. 3. Valent. disp. 4. q. 2.
pun. 2. & 3. Bulenger. de Mag. lib. 1. c. 19.

¶ Quæ quidem corpora ex aëre ita forma-
15 ta, tam a fabre possunt ea componere, & calore
natiuo ita attemperare, vt non solum visibilis,
sed palpabilis caro exhibeatur, vt nec tactu
quidem discerni valeat, vt fecerunt Angeli, qui
apparuerunt Loth, quos nec pedum lotione
discernere potuit, Genes. c. 18. & 19. vt expo-
nunt D. August. lib. 3. de Trinitat. c. 10. & se-
quentib. & lib. 15. Ciuit. Dei, c. 23. Battez d. q.
51. art. 3. † Neque obstat corpora assumpta ta-
16 tum fallere non posse, nam Christus Dominus
ad probandam suæ resurrectionē esse veram ad
uersus cogitationes eorū, qui putabant, se spi-
ritū videre, probabili argumento conuincit apud
D. Luc. c. 24. Palpate, & videte, quia spiritus
carnē, & ossa nō habet, sicut me vidistis habere.
† Quia ibi Christus non intēdit probare Ange-
17 los carnē nō posse simulare, quæ tactū fallat, sed
suam carnem, quam illis exhibuit non esse ab
spiritu confictam, sed veram, quam ex Virgine
accepit, & deposuit in Cruce, & lapis obigna-
uit, & gloriosus assumpsit, ideo non solum pal-
pandam, & videndam, sed probandam exhibuit
D. Thomæ dū dixit Ioā. 20. v. 27. Affert manū
tuam, & mitte in latus & noli esse more-
dulus.

¶ Altet

18 ¶ Alter modus, quo se Angeli exhibēt hominibus illud est, quando sine corpore se tantu sensibus insinuant: & hoc duplex, vel in sensu internos, vel externos, ex quo apparitiones imaginarias oriri agnouit *Aristot. lib. de somno, cap. 3.* nam Angeli habēt potestatem in nostra corpora, *D. Thom. p. 1. q. 110.* † Nam cum sensus non solum ab eis moueantur, quod extra ipsi sunt, verum etiam in varijs formis, qui simul cū perturbatis spiritibus, atque humoribus in sensus dilabuntur, sequitur Angelorum vires non excedere, vt & imaginationem hominis sui formas imprimant, sic & sensus exteriores occupent, *D. Thom. part. 1. q. 111. art. 3.* † In dormientium imaginatione se insinuant; cuius exemplum ille prābet, qui Pharzoni boues, & spicas representauit, *Genes. cap. 41.* Nabuchodonosori statuam, *Daniel. cap. 2.* & ipso Danieli bestias ascendentes de mari, *Daniel. 7.* † Vigilantibus etiam imaginariē se exhibent, mouendo phantasmam, nam s. id vinum, & febris prestante possunt, cur nequeant Angeli? Exempla sunt eorum, qui phrenesi capiti, vel ebrietate, res miras cernere pollicentur, vt dicam infra cap. 19. de sensus accept. ex num. 24. *D. Augustin. lib. de cura pro mort. cap. 12.* † Sed in exteriores sensus nunquam dilabitur, nisi omnis procul absit somnus, quod difficile discernitur, non ā vocalibus, & visibilibus apparitionibus, sed ab intellectu alibus: nam quandocūque Angelus se oculis mortalium offert, vel vox eius in auribus sonat, non est cur de imaginaria apparitione suspicemur, sed quando phantasia mouetur, quia in intellectuālē etiā apparitionē phantasmatum speculationē nō excludit *D. Thom. 2. 2. q. 174. art. 4.* nam vt ait *Aristot. oportet intelligentem phantasmata speculari.*

23 ¶ Dæmones etiā simili modo, quo de Angelis diximus hominibus apparent, quia & ipsi spiritus sunt Angelici natura sua splendidissimi, quia naturalia eis lapsu immutata non sunt, vt probant *Dionys. vbi sup. c. 4. D. Thom. par. 1. q. 64. art. 1. & Sentent. 2. dist. 7. q. 2. art. 1. & lib. 3. contra Gent. cap. 107. D. Gregor. in Iob. lib. 34. Moral. cap. 13.* † Vnde & corpora assumūt dæmones non minus quam Angeli boni, ex elementis potissimum aëre, & eis se hominibus conspiciendos exhibent, vt docent *D. Thom. Bonuēt. Scotus, Ricard. Durand. Gabriel. & alij Sentent. 2. dist. 8. idem D. Thom. p. 1. q. 51. art. 1. & ibi Caietan. Molin. & alij, D. Antonin. p. 2. ti. 4. c. 7. §. 2. Spina de strigi. c. 5. Binsfeld. in confess. malefic. pralud. 12. Bulenger. de Mag. lib. 1. c. 24.* † Tales enim fuerunt visiones, quæ apparuerunt *Dionys. Siracusano apud Plutarch. in eius vita, Curtio Rufino apud Ta-*

19 *cit. lib. 11. Annal. Pertinaci Imperatori apud Capitolium, Tacito apud Vopiscum, Constantino, & Iuliano apud Ammianum lib. 21. & 25. Valentino apud Zozimum lib. 4. & 5. † Tales Castoris, & Pollucis apparitiones ad lacum lurnæ apud Symmac. lib. 1. epist. 29. Tales etiā, quæ de Creusa, & Anchitæ filio canit Vergil. Maro A. Eneid. 6.*

Infelix simulacrū, atq; ipsius umbra Creusa Visa illi ante oculos, & nota maior imago.

De Iunone, A. Eneid. 10.

Tunc dea nube caua tenuē sine virib. umbrā In faciem Aenea.

27 ¶ Aliquando etiā cadauer assumunt humanum, vel ferinum, & illud mouent, ac impellunt tanquam motor intus exillens, & vitales actiones cogunt actione, gestuque imitari, vt tradūt *D. Thom. sent. 2. dist. 8. art. 4. Syluest. lib. 1. de stigig. c. 14. pun. 4. & c. 15. pun. 3. Guil. Parisiens. in Summ. de vniuers. p. fin. Bulenger. de Mag. lib. 1. cap. 19. & 24.* † Nam licet cadauera tabe dissoluta a solo Deo possint ad compaginem reduci: negandum non est, Dei permissione, posse a diabolo, ita ossa ossibus necti, & ex aere ambiente carne, & pelle circumdari, vt viuentium similia agere ab omnibus videantur, vt tradunt *Medina lib. 2. de reſta in Dei fide, cap. 7. Binsfeld. in confess. malefic. pralud. 12. Parisiens. vbi supra.* † Et simili modo Angeli boni possunt exubias cadauerum subire, ac impellere, & viuentium similia cogere actione gestuque imitare, vt docent *D. Thom. Molina, Suarez, & alij vbi supra, Bubalus d. q. 51. art. 2. quasit. 2. differ. 1. §. 2.*

30 ¶ Vnde absurdum est, Angelorum bonorum apparitiones cogitare ab earum, quæ a malis spiritibus prastantur tactu, auditu, odoratu, & visu dignosci, vt parum subtiliter testatus est *Cardan. lib. de vtilitat.* † Quia oculatior Lynceo, auritior Mida, vel Sileni asello, sagatiore nasu, quam Plauti esse deberet, qui vis illa audiendi, cernendi, & discernendi spirituales substantias a natura haberet, vt dicit *Martin. del Rio lib. 2. Mag. question. 26. section. 2.* † Neque in modo quo se hominibus exhibent Angeli boni a malis discernuntur, vt illi quidem humana forma pulchra, & amabili appareant, hi verò in atro corpore, horribili, & formidabile videantur, & quandoque in forma bestiarum, capri, canis, leporis, mustellæ, serpentis, suis, draconis, aranei, bufonis, & similibus, vt tradit *Binsfeld. in confession. malef. Mart. del Rio d. q. 16. section. 3.* † Nam licet regulariter ita fiat, non propterea celsendum est, nunquam posse dæmonem in pulchra forma apparere,

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

34 cum diuinos etiam splendores (si Deus finit) pos-
sit ementiri; nam transfigurat se in Angelum lu-
cis, vt testatur *Apostol. Corinth. 2. cap. 11. †* Et
in forma Dei apparuit multis, vt tradit *Sulpi-
cius Seuerin. in vita S. Mart.* in forma Iesu in-
fantis Philomenæ apud *D. Augustin. lib. contra
Adamant.* in forma Crucifixi, Monacho apud
Paladi. in hist. SS. Patrum.

35 ¶ Nec ratione loci sumi potest argumen-
tum, quod boni sint, qui in templis, & sacris lo-
cis conspiciuntur, cum Satanas, quandoque cor-
am Deo, & inter filios Dei assistat, *Iob. cap. 1.*
Et Christum Dominum super pinaculum tem-
pli aduxit, *Matth. capit. 4.* Non enim refu-
giunt sacra loca, cum in templis maxima diffi-
cultate ab energumenis pellantur, vt tradit *Ty-*

36 *reus lib. de demoniac.* † Nec mali celsendi sunt
ei, qui lucem fugiunt, & noctibus tantum se of-
ferunt, quasi rectores tenebrarum *Apostol. ad
Ephes. 6.* Quoniam, & Dæmonia quædam sunt
meridiana, *Psal. 90.* eo quod meridiano tem-
pore magis grassentur, vt *libro tertio, capit.*

37 *19. & num. 42. †* Et boni spiritus non minus
nocte, quam interdiu cum hominibus conuer-
santur, cum Angeli nocte apparuerunt Abima-
lech, *Genes. cap. 20.* Abrahamo, *Genes. 26.* Balaa-
mo, *Numeror. 22.* Iosue, *Iudic. 6.* Salomoni,
Reg. 3. cap. 3. Iosepho Sponso Virgini Mariæ,
Matth. c. 1.

38 ¶ Discernuntur tamen mali à bonis Ange-
lis, si postquam, quod semel exegerunt præstitū,
adhuc frustra rursus appareant, & sint importu-
niores, nam Angeli boni, aut animæ cum satisfac-
feceris, vel non redeunt, vel semel tantum, vt
agant gratias, contra dæmones causas, ex causis,
vt funiculum, ne stant, velut obsideant, vel sal-
tem grauitur decipiant, vt tradit *Mart. del Rio*

39 *d. sect. 3. †* Item si dicunt esse animam alicuius
damnati ad aliquid efflagitandum; nam cum
in inferno nulla sit redemptio, frustra apparent,
neque diabolus potest eas extrahere contra di-
uinam legem. † Vel reuelent parum necessa-

40 riam, aut quod nescire expediret, nam diabolus
est, qui apparet, & non bonus Angelus, aut ani-
ma beata; nam vt ait *Isaias, cap. 28. v. 17. Ego
sum Dominus docens te utilia. †* Si aliter eius

41 oratio sit falsa, superstitiosa, male suada, despera-
ta, superba, libidinosa, vindictæ apparentis, aut
aliter perturbati præferens animi ostentatio-
nem, aut ex genere suo improba, & blasphemiz
mendatij, homicidij, luxuriz, vel quid simile co-
tineat, quia bonorum Angelorum ea conditio
est, vt peccata detestentur, neque peccare pos-
sint, neque ad peccandum suadere, *D. Thom. p.*

42 *1. q. 59. art. 2. †* Vel si applaudent vitæ liberta-
tem, vel non habere necessitatem penitentiz,

vel vsum Sacramentorum, vel placere Deo, vel
quod non ieiunent diebus ab Ecclesia statutis,
sed alijs ad libitum: vt missas certis ritibus offe-
rant, vel quid aliud præter Ecclesiæ vsum: aut
doceant aliquam præpositionem erroneam cō-
tra Euangelium, vel locum Scripture, *D. Ioan.
canonic. 2. c. 3. Omnis spiritus, qui soluit Iesum
à Deo non est.*

43 ¶ Apparent dæmones diuersis formis, nam
secundum res quas actui sunt, congruas, & in-
stituto accommodatas subeunt formas, vt quā-
do volunt familiaris speciem præbere canis as-
sumunt effigiem, vt Agrippa Cornelius, & Sim.

44 Magus tales sunt nati Paredros, vt tradit *Ma-
luda de Antiebrist. lib. 2. c. †* Si ad vehendum
in equum se transformant, vt de Hadingo nar-
rat *Olaus Mag. lib. 3. cap. 11.* si per locum angu-
stum, aut rimam subituri vespertilio, musculus,
aut mustella fiunt, vt docent *Apuleius in Ma-
lesia,* si vt gregem laceret, aut sequat in animan-
tes lupi, aut leonis induit formam, *Remig. lib.*

45 *1. demonol. cap. 13. †* Si quos terri vellet, aut
turbare, assumit varias ferarum formas, vt tau-
ri *S. Catherine, apud Surium tom. 2.* Serpentes,
Leonardo Carbaiaensis apud *Marul. lib. 5. c.*

46 *7. Draconis, D. Margaritæ, & Ferd. Gonzalvo
Castellæ Comiti, cuiusque exercitui, vt tradit
Roder. Sanchez p. 3. hist. Hispan. c. 21. †* Quan-
do ad malum specie boni volunt inducere ap-
paret in forma Christi, vt *D. Martino apud Se-
uerum, & in forma Dei, vt Theodoræ viduæ a-
pud Surium, vel Angeli, vt multis apud Pala-
dium in vitis SS. Patr. †* Si quos ad libidinem

47 vellet prouocare, mulieribus opparet in forma
viri specie decora, vt *D. Mariæ Egyptiacæ, vi-
ris in forma femine lasciuæ, vt D. Antonio, &
Machario, vt constat ex eorum vitis, & alijs quā
plurimis apud Petr. Tyreum de apparit spirit.*

48 *& Lauanier. de spectr. †* Idem dicendum de pue-
ris nigris cirratis, de quibus *D. August. lib. 22.
Ciuit. Dei, cap. 28.* de Æthiopis Religiosis Car-
taginensis Ecclesiæ infestantibus tradit *Victor.
Vicens. de persecut. Vandal. lib. 2.* de alijs mul-
tis *Guil. Parisiens. in Summa de vniorf. p. fin.
cap. 24. Olaus Mag. lib. 3. cap. 12. Cardan. de
varietat. lib. 14. Petr. Leloyber de spectris
lib. 4.*

49 ¶ Notandum tamen est, quod spiritus, qui
in aliam formam (præter humanam) conspiciun-
tur, vt canis, leonis, tauri, serpentis, &c. Omni-
no esse dæmoni, quia boni spiritus in nulla alia
forma, quam humana apparent, vt probant *Petrus
Tyreus de apparit. spirit. cap. 9. num. 12. &
13. & cap. 12. ex num. 2. & cap. 16. num. 17. &
lib. de apparit. visibili, cap. 5. ex num. 1. †* Neq;
50 obstat Spiritum Sanctum in forma columbæ vi-

sum fuisse in Iordane, *Matth. cap. 3. v. 16. Marci cap. 1. v. 9. Luc. cap. 3. v. 21.* Et Christum Dominum in forma agni visum fuisse à D. Ioanne *Apocalypsi cap. 1. v. 6. 12. & cap. 7. v. 9. 17. & cap. 13. v. 8. & cap. 14. v. 1. 8. & cap. 17. v. 14.*

51 † Quia priuilegia singulorum legem non faciunt communem, quam non ita intelligentes, quia huiusmodi animantibus multi diuinos tribuebant honores, *Alexand. I. Pont. Max. prohibuit Spiritum Sanctum depingi in forma columbe, & Christum Domini in forma agni, ut habetur in summa Concilior. & in Decret. cap. 6. de consecrat. dist. 3. & in Synodo General. 6. can. 82.* † Ne adstrueretur error Gentilium, qui columbas, & agnos, & alia animalia coluerunt, quia in eorum forma, quandoque demones visibiles sunt, Deus autem quando visibilem se præbuit, ut plurimum fuit in forma humana, ut tradit *Petrus Tyrenus de apparit. visibili, cap. 5. 6. 7. & 8.*

53 ¶ Nec propterea negandum est, diabolum in forma humana posse apparere, quia potest non solum, quamlibet formam induere, & eam quidem speciosissima, Angelorum bonorum, & lucem gloriæ ementire, nam ut ait Apostol. *Corinth. 2. cap. 11. Satanæ transfiguratur se in Angelum lucis.*

34 † Quin & ipsiusmet Christi formam assumere, ut multis exemplis constat eorū, quos in hac specie deludit, ut tradunt *Palladius in vitis SS. Patr. Covarrub. de falsa prophet. lib. 2. Hieronym. Mengus in doct. in. contra malign. spirit. cap. 8.*

55 † Sed in talibus apparitionibus ex diuinâ prouidentia aliqua nota solet inesse insolite deformitatis, ut demon auctor dignoscatur, ut tradunt *Annan. de natura demon. lib. 3. Petr. Thyrenus de apparit. spirit. d. c. 9. Petr. Binsfeld. in confess. maleficar. prælud. 12. Nicolaus Remig. lib. 1. demonol. cap. 7. 8. 10. 14. & lib. 3. cap. 10.*

56 † Ut plurimum tamen demon apparet corpore tetro, atro, illuminoso, squalido, foetente, ac formidabile, oris rictuque sparso, & profundo, luminibus abditis, & flammantibus, manibus, pedibusq; obuncis, stridiosis brachijs, ciuribusque admodum villosis, caprinis etiam, vel asininis tibus, vno, vel utroque pede bastro, corneoque, statura corporis nunquam iusta, ut tradit *Episcop. Maior. tom. 2. Canicular. col. loq. 3.*

CAP. III. De animatum apparitione.

SUMMARIVM.

1. Epicurei animam cum corpore voluerunt cōmori.

2. Serfius nimis adiecti non credunt, nisi quod vident.

3. Animam ad viuos reddere, vel ab eis posse videri negarunt multi.

4. Animarum apparitiones superstitiosas esse.

5. Animarum apparitionibus fides purgationis stabilitur.

6. Sepulchris mortuorum non animas, sed demones videri.

7. Porphyrius, & Iamblicus Christianæ sunt Religionis hostes.

8. Animas mortuorum viuentibus apparere, de fide est.

9. Anima naturali vi potest ad viuos reddere.

10. Anima separata à corpore propriè non sunt in loco.

11. Anima loco continetur.

12. Anima Beatorum in Cælo continentur, damnatorum in inferno.

13. Anima ligata indiuisibilis potest locum diuisibilem contineri.

14. Anima potest formare corpus in quo appareat secundum spheram actiuitatis eius.

15. Anima humana visua subsistit, ac mouetur.

16. Anima propria virtute non potest relietum corpus assumere.

17. Anima separata à corpore non potest prohibito illum induere, aut vagari.

18. Anima apparet in corpore aëreo.

19. Corpus aereum in quo anima apparet ab Angelis fabricatur.

20. Anima apparens iussu Dei potest proprium corpus assumere.

21. Animæ ad quid apparere soleant.

22. Animæ Beatorum apparent, ut eis delitos honores exhibeamus.

23. Gerbasius, & Prothasius, & Zoilus martyr Cordub. de nocte apparentes loca ubi sepul ti erant indicarunt.

24. Beatorum apparitionibus quanta nobis attulerint emolumenta.

25. Gentiles fatentur animas apparere.

26. Animarum apparitionem apud Gentiles plura exempla.

27. Sacra Lemuria spirituum redendorum causa instituta.

28. Necromantia ad animarum euocationem fuit inuenta.

29. Animam post corpus superstitem esse fatebatur Gentiles.

30. Chaldaei, & Hebraei pro certo habuerunt animas apparere.

31. Rabbiorum exempla de animarum apparitionibus.

32. Mahometani assentiuntur animas apparere.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

33. Indij credunt animarum apparitiones.
34. Hereticos, & nugatores qua de causa referat author.
35. Leges tribunalium animarum apparitiones fatentur.
36. Manes acciri animas euocare fuit.
37. Manes non demones, sed animas gentes arbitrarunt.
38. Domos conductas deferere licitum est, quae ab spiritibus infestantur.
39. Demones gaudent terriculamentis homines molestare.
40. Domos solent ab animabus infestari.
41. Animas apparere probatur perpetuo Ecclesiae assensu.
42. Samuel apparuit Sauli arte Magica à demone representatum.
43. Samuel quare verè non apparuerit.
44. Samuel verè apparuit ex auctoris sententia explicatus Reg. 1. cap. 28.
45. Samuelis anima apparuit, explicatus Ecclesiast. c. 46.
46. Ecclesiastici liber cum hodie sit canonicus de vera Samuelis apparitione dubitari non potest.
47. Suscitari de mortuis dicitur, nam dormire pro mori est, Reg. 1. c. 28. v. 15.
48. 49. Samuel quare dixerit Sauli eras mecum eris.
50. Lymbus Patrum, & locus Gebena eiusdem inferni sunt receptacula.
51. Samuelis verae apparitionis placuit Rabbini, & recentioribus Theologis.
52. Onias, & Ieremias Iuda apparuerunt.
53. Moyses, & Elias cum Christo Domino in Tabore apparuerunt.
54. Moyses apparuit verò spiritu, corpore aëreo, Elias verò corpore, & spiritu.
55. 56. Apostolorum sententia fuit animas apparere, cū in Christi resurrectione cogitassent spiritum videre.
57. Christus probat suam resurrectionem esse in corpore verò.
58. Ioannis, Agnetis, & Eulalia apparitiones.
59. Leocadia apparitio, ut Ildefonsi merita commendaret.
60. Sanctorum apparitiones post mortem plures remissuè.
61. Iacobus Ramiro Regi apparuit, & auxilii pollicetur.
62. D. Iacobus visus est equo albo Hispaniae partes defendere.
63. India Orientali D. Iacobus pro Hispanis nostris visus est dimicare.
64. India Occidentali D. Iacobus Hispaniae partes agens visus est.

65. D. Isidorus Alfonso Regi apparuit.
66. Anima purgatorij viuentibus solent apparere, ut suffragia exposcant.
67. 68. Animarum plures apparitiones.
69. Antonius Roldā propè Cordubam apparuit, & petijt eius ossa Ecclesiae humari.
70. Anima cupit, ut sui corporis ossa Ecclesiastica mandentur sepulturae.
71. Apparitiones proborum, & improborum plures remissuè.
72. Animarum apparitiones tam proborum, quā improborum à solo Deo fiunt.
73. Purgatorij fides asstruitur, etiam Vergili carmine.

PICVRE de grage porcorum errore omisso, qui animam negant immortalem, & corpori volunt commori, quia heresis eorum iam pridem à Platone, Aristotele, & alijs Philosophis confraeta, & proscripta fuit: ab Ecclesia verò id asserentibus ignibus mancipantur, ut tradunt *Alfons. Castro de heretic. lib. 2. v. Anima, Tiber. Decian. lib. 5. crimi. cap. 17. Prosper. Farinac. de heresi. q. 178. §. 2. num. 59.* & Alij sunt sensibus nimis additi, qui bus ut ait D. Augustin. de tempor. sermon. 147. *Tota regula intelligendi est consuetudo cernendi.* Qui nihil credunt, nisi quod vident, quia ut ait D. Paul. Corinth. 1. cap. 2. v. 14. *Animalis homo non percipit ea, quae spiritus sunt.* & Farētur quidem animam corpori superstitem esse, sed illam ad nos reddere, vel videri à viuis posse negant: eosque, qui asserunt se spiritus conspexisse, iudicāt Lymphatos, Ceritos, imaginosos ad medicos, & veratrum relegandos, asserit *La uater. lib. de spectris.* & Alij clamant huiusmodi animarum apparitiones superstitiosas esse, & vana anuum insomnia, ut tradunt *Rivius lib. de veteri superstit. Aretius in Problem. Marbacus lib. de mirabil. Oecolampadius in notis ad Theophrast. And. Tiraquel. ad Alexand. lib. 2. Genial. cap. 9. & lib. 5. cap. 23.* & Alij ut faciores ludiones, & minus cruenti multas obscenas, & ridiculas fabellas comminiscuntur, ut genus omne apparitionum reddeant odiosum, causa eis vehemēter stimulans, quia hac mortuorum apparitione purgatorij fidē validē stabiliri percipiunt heretici *Lucianus, Melancthonius, & Erasmus.* & Sed ex Catholicis Theologix lacte nutritus maiori eruditioni, quā iudicio ausus est scribere Hieronym. Magius lib. 4. *Miscellan. cap. 12. Nunquam, quae circa mortuorum sepulchra, vel cimiteria conspiciuntur simulacra, mortuorum animas esse, sed semper demones,*

nes,

7 nes, aut malos Genios hominum deceptores. † Et adducit testes Porphyrium, & Iamblicum Christianæ Fidei iuratos hostes, quos plectēdos potius, quam satisfaciendos cēseo, de quorum errore vide *Mart. del Rio in Comment. ad Seneca Troad. Cor. 2.*

8 ¶ Quibus reiectis tenendum censeo mortuorum animas diuina potentia, & virtute uiuentibus apparere, ut Fidei Catholicæ scitis, & veteris germanæque Philosophiæ placitis, ac omnium nationum historijs consentaneum est, ut docent *D. Augustin. Chrysostom. & alij relati a D. Thom. p. 1. q. 117. art. 4. & Sentent. 4. dist. 45. q. 1. art. 4. Tertulian. lib. de anim. cap. penultim. Bellarmin. lib. 2. controuers. cap. 8. & lib. 1. de purgat. cap. 7. Soto, Ricard. Palud. & alij Sentent. 4. dist. 45. art. 4. D. Thom. p. 3. q. 69. art. 2. Peltan. lib. de purgat. cap. 5. Valent. par. 3. dist. 6. q. 11 punct. 1. Guillelm. Parisiens. de vniuers. part. fin. Petr. Thyreus de apparition. spirit. cap. 13. & 14. Martin. del Rio lib. 2. Magic. dist. q. 26. section. 1. Ioan. Niderius in formicar. cap. 1. Alfonso Mendoca in quodlibet. q. 5. Carrillo in explication. Bullæ defunct. Dimas, Roa, & alij de purgat. † Primo enim hæc sententia ex vera Philosophia probatur posse animam (si Deus non impediat) naturali sua vi ad viuos reddere, eisque apparere, quia potest se conferre de loco ad locum, ergo potest de illo loco ad hunc transferri, cum non sit maior ratio vnius, quam alterius, *Aristot. lib. de anim.**

10 † Cur enim animæ naturæ id non patitur? An quia nullo in loco propriè sunt animæ? ut separatæ, natura sua, nullum locum competat, ut velle videntur *Aristot. lib. 1. de celo, D. Grego. Nazianzen. orat. 2. D. Augustin. lib. 85. qq. ca. 20. Durand. in Sentent. 1. distinet. 37. quest. 1.*

11 † Quod quia de loco dixere, qui sumitur pro superficie corporis continentis, huc non pertinet, quia sermo est de rebus spiritualibus, & indiuisibilibus, in quibus dubium non est, quod loco continerentur, *D. Thom. part. 1. quest. 52. Et ibi, Vazquez, Suarez, Bubal. & alij. † Beatorum enim animæ sunt in celo, damnatorum vero in inferno, vel per vim propriam, quia se ipsa ad eum locum trātulit, vel per vim alterius extrinsecam potētiorem eo delata sit, ut si ab Angelo bono, vel malo deferatur, vel coacta detineatur, ut in inferno, docent Molina in Diuum Thom. part. 1. q. 52. art. 1. Petrus Thyreus de*

12 *locis inest. part. 1. c. 23. † Et ita anima licet sit indiuisibilis, poterit locum diuisibilem maiorem, vel minorem occupare, secundum proportionem maioris, vel minoris perfectionis essentialis qua prædita erit, Stephanus Bubal. de Angelis in D. Thom. part. 1. q. 52. art. 1. † Et ideo*

13 *poterit sibi formare corpus, quod assumat, & in eo appareat, saltem tantæ quantitatis, quanta est sphaera actiuitatis eius, & quod magis est potest formare diuersa, & plura corpora maiora, & minora, hæc omnia assumere, & in eis omnibus apparere, dummodo cūcta illa sphaeram actiuitatis eius non excedat, D. Thom. p. 1. q. 52. & ibi Valent. q. 3. punct. 3. & Molin. art. 1.*

¶ Et quamuis aliqui arbitrentur animam ex vno loco in alium se nequi mouere, falsum tamen est, quoniam humanus animus vi sua subsistit, & mouetur, resque absentes, atque distantes cognoscit, nam cum cœlestibus mentibus, natura sua habeat societatem, ex qua cupit eis aggregari corpus, quod animat, mouendi vim elargitur, ut tradunt *Secus in Sentent. 4. dist. 49. q. 4. Soto ibidem, dist. 45. q. 1. art. 3. † Sed eo ad corpus suum anima regredi, vel patrios Lares inuisere cum lubet, non potest propria virtute, ut obijcit olim Platoni non satis gratus discipulus Aristot. lib. 1. de anim. text. 41. nam ut ait Regius vates Psalm. 77. Homo spiritus vadens, & non rediens. † Anima criminata semel, a corporis integumento, illum prohibitio rursus inducere non valet, neque huc illuc diuagari, quia vel inuita retinetur in sui receptaculi dirissimarum cruciabilitatum ergastulo, vel liberè obedit supremo totius vniuersitatis dictatori, à quo in hanc coloniam deducta fuit, ut tradunt *Tertulian. ubi supra, Pereira lib. 1. de Mag. c. 11.**

¶ Secundo ex vera Theologia probatur Deum esse supra omnia, sic ergo apparet anima (quoties Deus finit) in corpore aëreo non ab ipsa compositum anima, nam caret organis corporeis, quæ illi ad mouendum corpus erant necessarii, quando erat in corpus, *D. Thom. par. 1. q. 118. art. 3. Soto Sentent. 4. distinet. 45. q. 1. art. 4. Francisc. Suarez part. 3. q. 45. dist. 32. sect. 2. Peltan. de purgat. cap. 5. † Sed ab Angelis bonis, vel malis fabricato, quod ipsa postea subingreditur, ac impellit, non aliter quam motor intus existens, nam cum hoc Dei voluntate fiat, tunc animæ virtutem elargitur, quæ deest cum supleat, ut docent *Francisc. Suarez ubi supra, & part. 1. q. 117. art. 4. Raphael. de la Torre tom. 2. de vitijs oppos. Relig. q. 95. art. 3. dist. 3. Peltan. de purgat. d. c. 5. † Nil velis (quia hoc sit iussu Dei) ad suum corpus reddere, cuius exubias illi gratissimum erit subire, nam inest animabus ad sua corpora, quasi ad domicilium suum insecus quædam ab incunabulis amor, à quibus vi abstractæ fuerunt, vnde Philostatus scriuit inuitas separari, & Plato *Phædo. § 108. v. c. 1. & D. Paulus Corinth. 2. cap. 6. v. 5. Spoliani. † Sin autem alieno in corpore conspicuas se præbeant,***

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

non exiguam percipiunt voluptatem, ex negotiorum nostrorum utili gestione, & rerum procuratore, quæ ad diuinum expectant honorẽ, interim suam quoque causam agunt, nõ ille modo, quo subsidij, & opis indignæ, quod etiam nunc expientur, & à viuis eleemosynas, suffragia, ieiunia, Missarum sacrificia impetrant, quibus diuinæ iustitiæ faciunt satis, & pœnarum diminutionem obtineant, vt tradunt *Bellarmin. Dimas, Maluenda, Roa tractatibus de purgatorio, Carrillo ad explication. Bullæ defunct. p.*

22 *1. Ioan. Niderius in fornicar. cap. 1. & 2. † Sed & ipsi Beati coelestis Hierosolymæ albo adscripti ciues, quos interdum Deus sese iubet ostendere, vt corporibus eorum debitos honores exhibeamus, quæ Spiritus Sancti purissima fuere templa, vt de sanctis Gerbasio, & Prothasio, qui de nocte apparentes locum vbi sepulti erant, ostenderunt, testantur D. Ambrosius, Surius, Vsuarius, Adon, & Baronius, D. August. lib.*

23 *22. Ciuitat. Dei, cap. 8. † De S. Zoilo nobilissimo Martyre Cordubensi, qui in hac parte vbi nunc est Parrochia Sancti Michaelis quam in habitu vitam degebat, & martyrium sustinuit sub Rom. Imper. circa annũ Christi 300. postea Agapito Episcopo Cordubensi in somnis apparens locum vbi sepultus erat indicauit, vt narrant Surius, & alij vbi supra, & nouissimè*

24 *Martin de Roa in eius vita, Iunij 27. † Et similiter ex his Beatorum apparitionibus ad nostra commodam plura resultant emolumenta; nã vt ait Petrus Thyreus de apparition. spirit. sparsim per lib. 1. Docent animam nostram corpori manere superstitem, ostendunt non esse impossibilem corporum resurrectionem, cuius quædam sint ad umbrationes. Clamant Deum non viuis modo, sed mortuis præesse, cuius imperio ista peraguntur. Certa esse læta manifestant, vbi & fontes indefinenter eruciantur, & p̃i æuo in mortali cum iucunditate iugi persruantur. Perferunt ad nos Dei mandata, & mutue charitatis, altarumque virtutum sunt auctores. Nos de suo statui, & quæ nobis vite ratio instituenta faciunt certiores, mouentibus intendum seruicia comites, & ad cœlestem patriam diues exhibent, horum monitu diuinam declinamus iram ab his sepe sanitas accipitur, & imminenti aceruibus nostris mala depelluntur, & ad proborum exemplum ab improbis pœna exiguntur.*

25 *† Tertiò omnium rationum assensu probatur animas apparere, & (vt ab imbecillioribus progrediar) ex Gentilibus probarunt Platon in Phadone, & epistol. ad Dionys. & Platonici Porphyrius Athenæus, Philostratus, & Eunapius, Apuleius in Asino, lib. 1. cap. 3. & apolog. 1. Valer. Maxim. lib. 1. cap. 8. Plutarch.*

in Cimone, Dione, Bruto, Alcibade, Dion in Caracall. Sueton. in Neron. Max. Tyrius lib. de Deo Socrat. Plin. epistol. 30. Homerus, Eschilius, Euripides, Seneca, & Pausanias. † Idque exemplis confirmant de Castore, & Polluce, Valerius, de Miluade, Pausanias, de quodã in Lypara, Aristoteles, de Achile, Philostratus, de Romulo, Liuius, de Caligula, Suetonius, de Atheniensi Philosopho, Plinius iunior, de Pausania infesta puella, Plutarchus, de Seucro Imperatore, Xiphilinus, de alijs, Apuleius vbi supra, Quintil. declamation. 12. Horat. epod. 3. Valer. Flacus lib. 1. † Cuius de causa Romanæ parens vrbis Romuria, siue Lemuria, instituit, spirituum reddendorum causa, ob quam, Feralia, Silicernia, Culina, & Parentationes inuenta fuisse voluerunt Plato, Porphyrius, & alij vbi supra. † Nec non Necromantia, quæ credebant Manes, hoc est defunctorum animas ad vitam reuocari, vt de Circe canit Homerus in Odys, de Medea Ouidius in Metamorphos. de Erictho, Lucanus in Pharsal. de Thyrcia, Seneca in Oedip. de Canidia, Horat. in Epodis, de Mæto, Papinius in Thebaida. † Nam animas dum in corpore erant Genios, & Dæmones appellabant, si boni meriti Lares, si mali essent Laruas, & quibus exitus incertus erat Manes dicebant, Apulei apolog. 1. Arnob. lib. 2. D. Augustin. lib. 8. Ciuitat. Dei, Bulenger. de Mag. lib. 1. cap. 29. Vnde Manes pro animas, Horatio lib. 1. satyra 8.

Manes alliciunt, animas responsa daturas.

Lemures, Ouidius,

Mox etiam Lemures animas dixere silentiũ.

Dido apud Vergilium fatetur post mortem animam superstitem, dum ait Aneid. 4.

Et nunc magna sub meo terras ibit imago

Morte obita qualis fama est volitare figurat.

Idem.

*Et cum frigida mors anima seduxerit artus
Omnibus umbra locis adero, &c.*

¶ Quarto probatur ex opinionibus Chaldaeorum, Hebræorum, Rabbiorum (quorum Synagoga post Christi aduentum expirauit) apud quos certum fuit animas apparere: id enim voluit Iosephus Iudaicis disciplinis eruditus, vel ex eo quod Samuelis animam tenet Sauli apparuisse, lib. 6. antiq. Iudaic. cap. 15. vel quia narrat Catullum ab spiritibus occisorum dirẽ vexatum, lib. fin. belli Iudaic. ad finem. † Hoc idem censuerunt, Simeon Benioaz in lib. Machab. Hasudorb. & multas memorando apparitiones animarum sequuntur Rabbani Haccados in lib. Galazaya, Philon lib. de vita Moysi, & alijs relatis à Petro Leleuber, lib. 3. spectror. cap. 5. & 6. † Arabes Mahumetanos, qui in pin

rimis Iudeorum mores sequuntur in eadem sunt sententia, nam id credunt Muselmanni ex suo pseudo Propheta Mahumac, qui huiusmodi animarum apparitiones possibiles censuit in *Alcoran Zora xxxv.* quem sequuntur Cordubenses *Avinzobar, Auscena, Algazel, Auerroes, Firmius, Albiunazar.* † Indorum similiter

33 Gētes idem cēluerunt, quales Bragmanes, Calcutij, Coloimi, Malabarenses, & ceteri Orientales, vt tradit *Paulus Venetus lib. 3. cap. 28.* Nec non Floridenses, Peruij, & ceteri Occidentales, vt tradit *Leuin. Apollo in hysto. Peru.*

34 † Quos quidem retuli, non quod eis quidquam tribuam, sed vt cōtra Epicureos, & Hereticos, vt contra Laruas, & Nugones, Laruas etiam, & & nugas aducam, vt sic reddam iuxta adagium *dignum potelle opetulum.*

35 ¶ Quinto probatur Tribunalium legibus, nam *Vipianus l. C. agnōit ostentum* quodam *ostentum* in *l. ostentum, D. de verborū significat.* & *Manes* protulit *Martianus in l. i. n. t. tum, D. de regum diuision.* & *Magica sacrificia* (quibus spiritus euocari arbitrabantur) damnat *Modestinus in l. ex Senatusconsulto, D. ad l.*

36 *Corneliū de Sygar.* † Quod *Manes* acciri vocat, & a multis fieri queritur, & pœna mortis prohibuit *Constantinus Imper. in l. multi, C. de malef. & math. & Manibus accitis audent ventilare, & quisque suos conficiat malis artibus inimicos, & c.* † Nam licet *Manes* dæmones fuissent, qui mortuorum animas emenciebātur, vt

37 *alibi dixi,* ipsi tamen non dæmones, quos in deos collebant, sed animas esse arbitrantur, *Budeus, & Aleias. in d. l. ostentum, Christi. Portius in §. fin. Instit. de locato, Couarru. lib. 4. variar. ca. 6. Leloyber. lib. 3. spectror. cap. 4. Alexand. ab Alexand. lib. 2. Genial. cap. 9. & lib. 4. cap. 19. & lib. 5. cap. 37. & lib. 6. cap. 21. Bulenge. d. c. 29. & 30. & Et Praxis quotidiana cōfirmat,*

38 *qua licitum est conductori, qui ante id ignorabat, cōductas domos deferere, quæ ab spiritibus infestantur, nocturnis terribilamentis, illusionibus, & tumultis, l. habitatores, §. fin. D. locat. Ripatrac. de peste, part. 2. nu. 17. Portius in §. fin. Instit. locat. Couarru. lib. 4. variar. cap. 6. † Nam licet vt plurimum his terribilamentis, & tumultis dæmones procurent homines molestare, vt tradunt*

39 *D. Thom. p. 1. q. 114. art. 4. Magister Petrus Lombard. Sententiar. 2. distinct. 11. Victoria in relect. de Magia, Petrus Thyreus lib. de locis infest. cap. 23. part. 1. & de nocturn. terribil. ex cap. 3. Lauater. lib. de spectris, cap. 3. † At tamen certum est domos, & loca huiusmodi aliquando ab humanis spiritibus infestari, vt tradunt*

40 *D. Gregor. lib. 4. Dialogor. cap. 40. Castian. collation. 7. cap. 23.*

Alexand. ab Alexand. lib. 2. Genial. cap. 9. & lib. 4. cap. 19. Couarrub. ubi supra, d. c. 6. Petrus Thyreus de locis infest. part. 2. ex cap. 47. & lib. de demoniac. part. 2. cap. 30. Menescal. tract. 1. de apparit. spirit. c. 20. Petrus Leloyber. lib. 1. spectror. c. 15.

¶ Sexto probatur ex Ecclesiæ perpetuo assensu, nam Veteris Testamenti certum fuit animam Samuelis Prophetæ, quæ iam diu à corpore separata fuerat, realiter apparuisse Regi Sauli, exercente Pythoniæ arte sua, nā vt ait sacra *Paremia Reg. 1. cap. 28. v. 14. Et intellexit Saul, quod Samuel esset, & inclinauit se, & adorauit.* † Nam licet post longam disputationem

propensior sit ad credendum illum non fuisse verum Samuelem, sed eius spectrum, & simulachrum, arte diabolica confectum, & aspectu Saulis representatum, quod appellat scriptura Samuelem, eo quod illum habitu, & aspectu representaret *D. Augustin. lib. 2. ad qq. Simplician. q. 3. & lib. de oclio Dulcitiy qq. ad q. 6. relatus in cap. nec mirum, 26. q. 5. D. Thom. p. 1. q. 89. art. 5. & 2. 2. q. 95. ar. 5. & q. 174. ar. 5. † Quæ*

sententiam non solum probat, sed contrariam improbat *Tertulian. lib. de anima, Ecce hodie eiusdem Simonis hareticos tanta persuasio artis Magica extollit, vt etiam prophetarum animas ab inferis mouere se spondeant, & credo, quia mendacio possunt, nec enim Pythonico tūc spiritui minus licuit animam Samuelis effingere post Deum mortuos consulente Saule. Absit autem, vt animam cuiusdam sancti, nec dū Prophetæ à demonio credamus extractam certi quod ipse Satanas transfiguratur se in Angelum lucis, ne dum in hominem lucis, etiam Deum se asseueraturus, signaque portentosa editurus, ad auertendos, si fieri posset, electos. † Sed mihi probabili est, fuisse veram animam Samuelis, quæ*

Sauli apparuit, exercente quidem Pythoniæ artem suam Magicam, sed non eius artis vi, & potentia, sed Dei imperio ab inferis exutam, vt diuinam sententiam Sauli proferret, vt dixi in *Epitome de Mag. Regij Senatus iussu, & approbatione excusa, lib. 1. cap. 16. ex num. 13. & lib. 2. c. 27. ex nu. 28. & me referens sequitur Leo Allatus in comm. ad S. Eustathium Episcopum, & Martyrem in cap. 22 fol. 506. Cardinal. Belarmin. tom. 1. controuersiarum, lib. 4. de anima Christi, cap. 11. & de purgator. lib. 2. cap. 6. Valens in D. Thom. tom. 4. disput. 10. q. 1. punct. 2. §. 9. Suarez part. 3. tom. 2. q. 52. disputatio. 42. lect. 2. Salian. in Annal. Sacr. ann. 2979. † Id enim probatur eiusdem Sacre Scripturæ auctoritate, Ecclesiast. cap. 46. dum de huiusmodi apparitione ageret sic se habet vers. 16. Dilectus à Domino Deo suo Samuel Prophetæ Domini re*

46 *uocauit imperio, & paulo post v. 27. Et post hoc dormiuit Samuel, & notam fecit Regi, & ostendit illi finem vite sue, & exaltauit vocē illius de terra in prophetiam, delere impietatem gentis. † Qui liber eum hodie à sacro Concilio Tridentino sit approbatus sess. 4. & inter Canonicos receptus, de hac veritate dubitare non licet, neque tot viri, quod supra retulimus de eius veritate historię dubitare, si suo tempore Ecclesiastici huius liber receptus esset, vt aperte insinuat D. August. lib. de cura pro mort. cap. 15. D. Thom. 2. 2. d. q. 174. art. 5. † Et probatur similiter ex Regum historia d. c. 28. v. 15. dixit autem Samuel ad Saul: quare inquietasti me, vt suscitarem? Suscitare enim de mortuis dicitur, vulgaris Hebræorum phrasis, quibus dormire, pro mori est, Genes. 4. 47. v. 30. Leuit. 26. v. 6. Deuteronom. 31 v. 16. Regum 2. cap. 7. v. 12. Regum 3. cap. 11. 14. 15. 16. 22. Reg. 4. cap. 8. 10. 13. 14. 15. 16. 21. 24. Paralipom. 2. ca. 9. 12. 14. 16. 21. 26. 27. 28. 33. D. Petr. Canon. 2. c. 1. D. Paul. ad Thessal. 4.*

48 *¶ Neque obstat, quod si verus Samuel esset, se adorare à Saule non pateretur, neque diceret viro pestilenti digno Gehenz, cras mecū eris: nam Samuelis anima in lybo, Saulis autem in inferno esse debuerat, vt docent Tertulian. ubi supra cap. 57. D. Cyril. de adorat. spir. & Auctor de mirabil. Sacra Scriptura, lib. 2. & lib. qq. Veteris Testament. q. 27. † Nam referri debet ad similem mortis conditionem, quasi diceret, Cras non vnus viuentium, sed vnus mortuorum eris, vt notat eleganter D. Augustin. ad*

49 *Simplex. q. 3. † vel ad similem loci habitationē, nam lybus Patrum, & locus Gehenz eiusdē inferni sunt diuersa receptacula, & sic omnes habitatores sunt inferni, licet diuersis mansionibus distinguantur. † Et ita hæc sententia de vero Samuele placuit olim, Rabbini Abia, Sadaia, Eliazaro, & Iosepho lib. 6. antiquit. Iudai. cap. 15. Et recentioribus Theologis Lyrano, & Tostato in Reg. 1. cap. 28. Caietan. Perero, Suarior. & alijs relatis à Ioan. Maldero de virtutib. Theolog. tract. 10. cap. 8. dub. 3. Robert. Bellarm. de purgator. lib. 1. cap. 11. Valentia part. 3. disput. 11. quæst. 1. punct. 1. Peltray. de purgato. cap. 5. & 6. Mart. del Rio lib. 2. Magic. q. 26. sectio. 4. Alphons. Mendoza in quodlibet. q. 5. §. 8. Raphael de la Torre tom. 2. de vitijs oppositis Religioni, q. 59. art. 3. disp. 3.*

52 *¶ Onias Summus Sacerdos, & Ieremias Propheta postquam mortui fuissent Iudæ appa- ruerunt in locis Samarizæ, & gladium aureum dederunt ei, in quo vinceret inimicos, excitantes eum ad prelium cum Nicanore, qui die Sab- bati volebat eos opprimere, in quo ex Religio-*

ne arma non licebat capere, Machab. 2. c. 15. v. 12. & 13. † Et vt alia interim taceā, certū est Moysen, qui cum esset verē mortuus, Deuteronom. cap. 34. Iosue capit. 1. apparuisse cum Christo Domino, & Elia colloquentem in Ta- bore, vt certa fide tenendum est ex Euangelio D. Luc. cap. 9. v. 30. Et ecce duo viri loqueban- tur cum illo: erant autem Moyses, & Elias. † Moyses scilicet in vero spiritu, corpore tunc aëreo, vt docet D. Augustin. lib. de cura pro mort. cap. 15. Elias autem in spiritu, & corpore viuo, vt tradit Franc. Suarez tom. 2. de verb. In carnat. q. 55. art. 4. disp. 49.

53 *¶ Initio ipso primitiū Ecclesiæ ex Christi Apostolis hæc fuit sententia, nam post resurre- ctionem Christus Dominus ianuis clausis ad Ap- olos fuit ingressus, ipsi autem conturbati sunt, non ex Christi visione, sed quia vt ait D. Luc. cap. 24. v. 37. existimabant se spiritum vi- dere. † In quem locum Theophilactus asserit putasse eos animam esse aliquam, quæ ex altera vita ad eos reddisset, vel animam Christi in cor- pore assumpto ex aëre, quia tunc de eius resur- rectione nondum plene certi erant, vt tradunt*

it i Eucherius, Beda, & Hugo, & D. Augustin. sermon. 8. † Sed cū Christus nullatenus ex cor- pore aëreo apparuisset, sed in proprio corpore, quod ex Virgine assumpsit, & in Cruce depo- suit, & lapis absignauit in sepulcro, vt præceden- ti capite dixi, sciens Christus cogitationes eor- um ad tollendam dubitationem, sic eis alloqui- tur d. cap. 24. vers. 39. Palpate, & videte, quia spiritus carnem, & ossa non habet sicut me vide- tis habere. Nam vt ait Lucretius:

Tigere, vel tangi, nisi corpus nulla potest res.

58 *¶ De Ioannis Præcursoris apparitione narrat Gregor. Turenens. lib. de miracul. de Ag- netis virginis alia apparitione, Ambros. sermon. 40. de Eulalia virgine, Isidor. in Chron. Gotlor. † De Leocadia sanctissima post mortem D. Il- detonso Toletano Antistiti merita cum men- dans in hæc verba testantur Surius tom. 1. Cū dies Leocadia festus ageretur, & Clerus frequē- que populus eduenisset, Ildensius ad sepulchrū virginis Leocadiæ accedens, flexis suppliciter ge- nibus precabatur, & ecce referato repente sarco- phago, Leocadia sanctissima prodijt: videntibus que cunctis, & audientibus, Ildensius merita de Virgine Maria commemorauit, &c. † De Mi- chea, & Habacuc post mortē apparētibus simi- lia refert Sozomen. lib. 7. cap. fin. De Zachariæ Propheta corpore non multum post inuento, Sozomen. lib. 9. cap. fin. De corpore Gamalie- lis similia narrant Sur. to. 4. Nicephor. lib. 14. c. 9. De Paulino, idē Surius to. 3. Jul. 22. De Noth- erto, Bernard. in eius vita. † Et vt alia præter-*

mittam Ramiro Regi Hispanie vigilati, & Deū
precepti D. Iacobus astitit, & auxilium ei polli
cetur, vt narrant D. Rodericus Archiep. in eius
vita, Mariana lib. 7. bistor. cap. 13. Et Alphons
so Legionensi Regi ad Emeritā, Mariana lib.
12. cap. 15. † Et in bellis perpēpe contra Mau
ros, & alias nationes D. Iacobus Zebedæus no
lter Patronus Hispanorum partes defendere,
& pro eis contra aduersarios equo albo insidēs
stricto gladio pugnare visus est, vt tradunt Am
bros. Morales lib. 3. bistor. Hispan. c. 7. Marian.
d. lib. 12. Thom. Boxius lib. 8. design. Eccles. c. 7.
63 † Et in nouo orbe in India Orientali simili
modo aduersarios terrorem incutiens D. Iaco
bus visus est, vt tradunt Petrus Masen in bi
stor. Oriēt. lib. 4. p. 106. & lib. 8. pag. 182. Ro
man. lib. 1. eiusd. bistor. fin. pag. 194. & lib. 3.
c. 23 pag. 560. Freitas Imper. Asiaco, cap. 18.
64 n. 10. † Et in Indijs Occidentalibus similia nar
rāt Frācis Lopez Gomara p. 2. lib. 2. Pet. Ziezen
p. 1. c. 54. Herrera decada 2. lib. 10. c. 9. Torques
ma. lib. 4. c. 69. pag. 542. Garcilaf. Inca. p. 2. lib.
1. c. 11. 12. & lib. 2. c. 24. & 25. & lib. 3. c. 12.
65 D. Solorzano lib. 2. c. 4. † D. Isidorus Alphōso
Regi Castellę Baczam obsidenti apparuit, vt
narrat idem Marian. lib. 10. c. 17. Et alijs Za
more apparuisse, & auxilium praliantibus tulisse,
Marian. d. lib. 12. c. 15.
66 † Nec solum Beati, qui cœlo perfruntur
fœlices, sed etiam animæ expiationis causa de
cente viuus solent apparere, vt suffragia expos
cant, vel de suo statu suos certiores faciant, vt
de spiritu Paschali Germano Episcopo appare
ti narrat D. Gregor. lib. 4. dialog. c. 39. † De spi
ritu Vicilanz, quæ S. Martini oratione à purga
torio liberata multis apparuit, vt constat ex
Gregor. Taronensi. de glor. confes. lib. 5. de ani
ma matris S. Elisabeth filię Regis Hungarię,
quæ ei apparuit, & preces petiuit narrat Iacob.
67 Montan. in eius vita, c. 23. † De militem ani
mis qui post vitam in armis apparuerunt Mo
nacis, narrat Casarius, & in Vvormaria multis
diebus, & noct. bus maxima multitudo armato
rum equitum, & peditem apparuit, vt constat
ex Chronico Hirsagiensi circa anno 1098. De
Vvaltero famoso militia defuncto, hanc quoq;
visionem sepius nocte edente, narrat Niderius
in formicar. lib. final. † De Antonio Roldan
69 narrauit mihi Illustriss. Dom. Fr. Didacus de
Mardones Episcopus Cordubensis informatū
fuisse per Guardianum de los Angeles Ordinis
S. Francisci, oppidi de Hornasbuslos, cum ad
Cordubam peteret mense Iulio anno 1618.
paulo ante auroram vidisse ante eius vestigia
hominē vitibus pannis coniectum, qui cum viz
iter impediret, rogauit, vt discederet, qui post

quam hæc Hispanē Guardiano loqueretur, dis
paruit, Ego sum Antonius Roldan, qui quadra
ginta ab hinc annis violenta morte discessi, ossa
mea sepulta sunt sub quercu in Valpajaron, exhu
milla, & mada Ecclesiastica sepultura. † Episcopus
70 copus iussit Vicarium oppidi de las Posadas, vt
ossa prædicta quæreret, & inuenta exhumaret,
qui cū ea inuenisset, vt spiritus admonuit, Eccle
siasticę madauit sepulturę, quia spiritus cupit,
vt corpora, & ossa, quæ in morte deposuit, in
Ecclesia sepeliatur, propter dæmonis infestatio
nes; ideo viuus apparent ad reuelandum locum,
in quo iacent, vt sepeliantur, D. August. lib. de
cura pro mort. c. 10.

† Plures alias tam proborum, quàm impro
borum animarum apparitiones referunt Sazo
71 menus lib. 8. c. 21. & lib. 9. c. fin. Zonaras lib. 4.
c. 14. & lib. 5. c. 25. Glycas Annal. p. 2. Niceph.
lib. 12. c. 49. & lib. 14. c. 28. & lib. 16. cap. 37.
Paul. Iouius, in vita Aëtis Vicecom. & bistor. lib.
30. Viet. Belluacensis in speculo bistoriali, & Fulg.
Sabellie. & Ignat. in libris exempl. Car. Sigoni
de Imper. Occidēt. lib. 3. & 10. Alb. Crätzius Sa
xonie lib. 7. c. 14. & 16. & lib. 9. Metropol. c.
13. Frā. Gomara Megicana bistor. c. 20. & c. 104.
† Ex quibus & alijs quam plurimis, quia ad
72 struitur fides de anima post mortem superstitē,
de gloria æterna, de purgatorio, de impiorum
supplicio, quando vere apparent, ex Dei iussu, &
imperio fit, vt docent Tirtulian. lib. de Anim.
D. Thom. p. 1. q. 117. art. 4. & p. 3. q. 69. art. 2. &
sent. 4. dist. 45. q. 1. art. 4. Valent. som. 3. dist. 6.
q. 11. pun. 1. Bellarmin lib. 2. Controuers. cap. 8.
68 & lib. 1. de Purgat. c. 7. Guib. Perien. de uni
uers. p. fin. Peltan. de Purgat. c. 5. Mendoza in
quodlibet, q. 5. † Nullaq; à diabolo fieri arbi
tror, nisi fictitiē, nam Beatorum Animæ in ma
73 nu Dei sunt, illiq; soli obediunt, damnatorum
autem, vt quæ perpetuis (diuino iudicio) sunt ad
dictę supplicijs, sine eius licētia nequit diabolus
sinere aggredi; quæ autem sunt in Purgatorio,
vt quæ sunt à Deo durissimo carcere emancipatę
absq; eius mandato diabolus eas extrahere non
valet, D. August. lib. de cura pro mort. c. 16. Pres.
Thyrens lib. 1. de apparit. spirit. cap. 11. 15. &
14. Suarez in D. Thom. p. 3. q. 53. Binsfeld. in con
fes. malef. dub. 2. c. 2. Mar. del Rio lib. 2. Mag.
q. 26. sect. 1. Carrillo in expli. Bullæ defunct. c. 7.
† Vnde apparitio D. D. Annę de Villalpan
do matris meę post mortem, facta sorori D. D.
74 Antonię de Villalpando moniali Sæcti Bernar
di in Monasterio Beatę Mariz de Incarnatione
Cordubens. 3. Maij, 1620. vt à Deo habēda est,
vt ex commissione Domini Ordinarij Cordu
bensis, Magistri in Sancta Theologia, & Califi
catores S. Inquisitionis causa cognita censuerūt
& ipse

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

Rescripti Dominus Ordinarius judiciali decreto, & mandato, ut diuinam præcipit venerari, 14. Ianuar. 1621. & typis excudi 20. April. 1622. prout tunc excusa est apud Salvatorem de Cea Tesa Typographū Cordub. dicto anno 1622.

75 **†** Qua quidem reuelatione te fraudare nolo, quia illa maximè aditruuntur fides de animæ immortalitate, de Purgatorio desiderij, de diuina iustitia, de præmio vitæ æternæ. Et nō comprehenditur sub Motu Prop. S. D. N. VRBANUS VIII. Dat. 12. Marci 1631. nec Monitorio de non publicandis reuelationibus, sine mandato Sanctæ Sedis Apostolicæ Dat. ser. 5. die 14. April. 1633. nec Edicto generali Sanctæ Inquisitionis anno elapso 1634. Nā cum hæc reuelatio sit multo antea approbata, publicata, & impressa de licentia Ordinarij, iuxta Decreta Concilij Lateranensis, & Tridentini, nō prohibetur quod iterum cudatur per Motum, Monitorium, aut Edictum, cum de hoc casu nō fiat mentio, nam quod lex non loquitur velle non præsumitur, *l. nominis, & rei D. de verbo. signif.* nec de illo potest intelligi, quia lex noua sepe intelligitur, ut minus ius cōmune lædat, *l. præcipimus C. de appellat.* quod enim non mutatur stare non prohibetur, *l. sanctus C. de testamēt.*

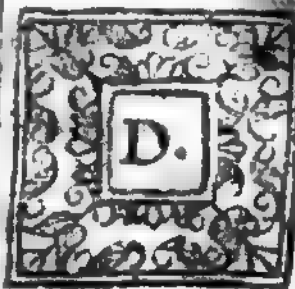
CAP. II. De apparitione
D. Annæ Villalpando, post mortem, ex originali typis excuso de licentia Ordinarij Cordubensis anno Domini 1622.

SUMMARIUM.

1. 2. D. Anne Villalpando mors, & apparitio.
3. Epistola D. Antonia Villalpando de sororis apparitione post mortem.
4. Censura de hac apparitione ex licentia Ordinarij.
5. Reuelatio qualis esse debeat, ut diuina habeatur.
6. D. Antonia Villalpando vita, & mores.
7. Persona eius facta est reuelatio consideratur.
8. Etas matura reuelationi fidem adstruit.
9. Spiritualibus exercitijs veterani magis creditur, quam nouitijs.
10. Fœmina ut viri capaces sunt reuelationib.
11. 12. 13. Reuelationes sanctarū foeminarum.
14. Reuelationes diuina à nondum canonizatis habentur.
15. Ratio habetur à natura ipsius reuelationis.
16. 17. 18. Reuelatio ista conformis est sacris scripturis.
19. Gloria Dei querenda semper.

20. Reuelationes diuinas referre laudabile.
21. 22. Diebus solemnibus maximè solent reuelationes diuina conferri.
23. Quietum semper animū reuelationes diuina quarunt.
24. 25. Noctæ propè lucem accommodatum est reuelationibus diuinis.
26. Vigilantes magis quam durmientes reuelationes diuinas indubitate habent.
27. Visionis diuina in sacris locis, ut plurimum, & diuina agentibus solent appareri.
28. Beatorum spiritus conuersatione nostra delectantur quando pijs operibus vacamus.
29. Boni spiritus amant solitudinem.
30. Spiritus malus Sauli in hominum turba.
31. Spiritus diuinus quare singulis appareat.
32. Spiritus ad cōsanguineos, & amicos magis redire solet.
33. Cōsanguinitatis amor in diuinis apparitionibus fidem non minuit.
34. Beatorum spiritus ad suos redditus.
35. Anima propria virtute ad varios nō reddit.
36. Anima sepe, ex Dei iussu, ad nos reddit.
37. Anima ut appareant, quæ corpora assumit.
38. Spiritus boni solens corpora pulcherrima assumere.
39. Pulchritudo bonæ mentis imago est, & figura probitatis.
40. 41. Visiones diuina dantur sine terrore.
42. 43. 44. Spiritus apparet propter humanam bonitatem vestibus utitur.
45. Sanctitatis, & perfectionis signum in fulgore maximè conspicitur.
46. Anima, & Angelus ex materia elementari vestes adaptat.
47. Imaginis species decora, signū est boni spiritus.
48. 49. Humilitas signum est boni spiritus.
50. Vocis usus ex admiratione solet ademi.
51. Spiritus dignitas in euiatitate.
52. 53. 54. Spiritus bonus ad quod apparet.
55. Purgatori locus subterraneus.
56. Purgatori cōmunis locum non petant omnes anime, quæ purgandæ sunt.
57. Purgatori locus duplex, aliud cōmune, aliud particulare.
58. Anima purganda causa degunt in agris, nemoribus, vel campestribus locis.
59. Anima plene purgata neque per distans suspēditur à fruitione visionis Beatæ.
60. Anima, ut purgetur duo pœnarum genera sustinet, altera sensus, altera damni.
61. Pœna dāni nulla in sensibus infligit molestiā.
62. Purgatoriū desiderij, ex boni dilatione animi angustiat.
63. Purgatoriū desiderij exemplum ex reuelatione B. Brigite.

64. Locus amicus visus in quo anime detinebatur.
65. Locus huiusmodi amicus non refertur ad Paradysum.
66. Locus huiusmodi ad purgatorium pertinet.
67. Locus huiusmodi purgatorij datur sine aliqua pena.
68. Anima pro imperfectionibus deteneri solent per aliquod tempus a frustione visionis Beatae.
69. Poena damni datur aliquando sine tristitia, & merore.
70. Sensus symbolicus, aut metaphoricus datur aliquando in reuelationibus.
71. Spiritus disparet per actio officio.
72. Magna letitia perfruitur animus post reuelationes diuinas.
73. Diuina bonitatis est, animum post eius apparitiones consolare.
74. Deus non patitur nos tentari ultra quam possemus.
75. Consolatio a damone fieri non potest, quia ad interiora anima non penetrat.
76. Poenitentia adest ex amissione boni, & communicatione anima Beatae.
77. Splendor, & claritas signa sunt diuini spiritus apparentis.
78. Spiritus malus discedens nullum splendoris vestigium reliquit.
79. Satanas transfigurans se in Angelum lucis vititur splendore emendato.
80. 81. Diuina reuelationis signum est mysterium occultare.
82. 83. Reuelationes debent manifestari maiorem gloriam Dei.
84. 85. Reuelatione diuina animus illustratur, ut nullo modo possit de illa dubitare.
86. Charitatis gradus minimus plus habendus est, quam pondus miraculorum.
87. Gratia miraculorum non supponit sanctitatem ministri.
88. De para, & Ioan. Baptista nulli in vita fecerunt miraculum.
89. Reuelationis D. Annae Villalpando iudicium.
90. Approbatio reuelationis.

ANNA Villalpando vidua Michaelis Hieron. Torreblanca humilitate, pietate, & sanctis moribus conspicua cum vita sancta esset Cordubae in Vigilia S. Augustini die xxvij. Augusti hora vij. post meridiem, anno Christi M. DC. XIX. & sepulta die sequenti in Monasterio S. Pauli Cordubens. Ordinis

Prædicatorum in sacello colaterali Capelle maioris, S. Petri Martyris, in monumento sue familie, ut constat ex iudiciali processu. Postea in festo S. Crucis die III. Maij in aurora anni sequentis M. DC. XX. elapsis post obitum mensibus VIII. diebus V. horas XVI. D. Antonie Villalpando ei sorori Moniali S. Bernardi in Monasterio Incarnationis S. Mariae Cordubensis oranti in Choro visibiliter apparuit, ac illam de suo felicissimo statu certiores fecit, ut ex eius epistola manu propria scripta, & proprio chirographo subscripta, & iudicialiter iuramento recognita, manifeste apparet, quam nunciat Licenciatum D. Franciscum Torreblanca Villalpando eius sobrinum, & asserte D. Annae filiam, Granata commemorantem, quæ talis est.

✠ Para maior gloria de Dios, le contare a vuesa merced, lo que me passò este Domingo dia de la Cruz de Maio, por la madrugada, un poquito antes del Alba, no durmiendo, ni soñando sino de late del Santissimo Sacramento, estando de rodillas, sola en el Coro, vide venir a mi hermana, tan linda, que no me dio ningun temor, con una vestidura, toda resplandeciente, que no pude entender de que podia ser, con un rostro, que parecia una Imagen, i me hizo una grande humillacion, i no le pude hablar palabra, ella me dixo, que me quedara en hora buena, que en aquel punto se iba a gozar de la bienauenturança, que ella no auia tenido otra pena, mas de auer estado en un campo sola, i diciendome esto desaparecio, io quedé muy consolada, i penada por no auerle hablado; i era tan grande de la luz, que alumbrò toda la Iglesia, que era para ver; i esto no lo he dicho a nadie sino a vuesa merced, para que de gracias a Dios, que le dio tal madre, el qual le guarde. En Cordoua, de la Encarnacion seis de Maio de mil i seiscientos i veinte años.

Dña Antonia Villalpando.

Cuius quidem iudicium cum ex commissione D. D. Ioannis Ramirez de Contreras, huius Episcopatus Prouisoris, & Vicarij Generalis pro Illustrissimo D. D. Didaco Mardones huius Ciuitatis Episcopo, suscepimus, omnia, quæ de hac reuelatione in asserta epistola continentur, diligenter examinanda sunt. Vtrum sint diuina, an delusoria, quia non est credendum omni spiritu, sed probandum an sit à Deo, ut testatur Apostolus Corinthios. 2. capit. 11. Quæ si conformis Sacra Scripturæ, & Patrum, Theologorumque assensu reperitur, non dubitamus, quod tanquam diuina suscipi debeant, quia si à Deo non esset, à femina id configi non potuisset, quod vniuersis Scripturis quadraret, nec à diabolo

D. Franc. Torreblanca Villalpandō.

induci, qui de hoc nil perciperet emolumentum, cum potius in vtilitatem Ecclesie, & animarum vergat salutem, ad adstruendam fidem de immortalitate animæ post corpus superfluit, de purgatorio desiderij, de gloria, & premio vitæ æternæ; nam ut ait Apostol. Corinth. 1. c. 13. *qui prophetat, loquitur ad edificationem.*

¶ Et cum prima regula sit persona, cui facta reuelatio, D. Antonia Villalpando, dum hæc vidit quinquaginta quatuor ætatis annos attingebat, cum à duodecimo ætatis in arctissimo S. Incarnationis Monasterio sub regula S. Benedicti per triginta & octo annos professa, sanctis exercitijs educata, & sanctarum fœminarum conuersatione assueta, nullius præter sanctitatis, vel curiositatis vitio elata vitam agebat: nam ut ait Ioannes Gerson Chancellarius Parisiensis tractat. de probat. spirit. *Considerandum est qualis sit, & fuerit persona, qualiter erudita, quibus assueta, cum quibus conuersata, quibus delectata.* ¶ Ex quibus constat, quæ fidei sit reuelationi habenda, tunc ex vera fide, eiusque reuelationem sustinuit, tum morum integritate vitæ puritate, & similibus, quæ in his reuelationibus considerant S. Vincent. Ferrar. tractat. de vita spiritual. c. 11. & 12. Turrecremata in defens. S. Brigid. in præfat. Francisc. Picus, Mirand. lib. 9. prænot. cap. 2. 3. 4. & 5. Francisc. Ribera lib. 1. de vita Iesu, c. 2. Horos. de Couarrubias, lib. 1. de vera prophet. cap. 15. ¶ Similiter ætas matura fuit, nam si caeca esset, & caduca, delirij periculum esset, si puerilis, leuitas, & morbi imaginosi, quia humidiore, quam par est, sunt pueri cerebro, & pleni vaporibus, qui paruo negotio commouentur, ut tradit Ioan. Niderius in præcept. tom. 1. capit. 11. quæst. de diuinat. ¶ In spirituali exercitatio ne veterana, non nouicia, ut magis reuelationis fides astruatur, ut docent S. Vincent. dict. capit. 12. Hieronym. Ferrar. in compend. reuelation. cap. 2. Franc. Picus de prænot. dict. cap. 4. Nam ut ait Ioan. Gerson ubi supr. *Nouicius feruor citò fallitur.*

¶ Et quamuis sexus ratio habeatur, fœminæ ab hoc dono non excluduntur, quia apud D. Thom. Actor. 10. v. 34. *Non est personarum acceptio*, quia ut ait D. Ioan. c. 3. v. 8. *spiritus, ubi vult spirat.* Ideò manuseius non est abreuiata, ut fœminas excludamus, ut tradunt Cardin. Turrecrem. in defens. S. Brigit. in præfat. Episcopus Sosa in approbat. lib. B. Ioanne de la Cruz. ¶ Legimus enim reuelationes Sanctæ Brigitte Suetæ virginis approbatas in Concilijs Constantiensi, & Florentin. B. Hildegardis in Concil. Treuista, & à Papa Eugenio III. & à S. Bernardo in Chron. generali S. Benedicti, to.

1. cent. 1. ¶ B. Gertrudis similiter reuelationes approbatas in Martyrologio Rom. die 17. Mars. B. Metildis, apud Tritem. de viris illust. Ordine S. Benedicti, lib. 3. c. 222. B. Elisabeth Abbatisa Monasterij Escanaugie apud Marcel. lib. 3. cap. 4. Quæ omnes Moniales fuerunt S. Benedicti. ¶ Nec non, & S. Catherinæ Senensis reuelationes Ordinis S. Dominici, in cuius doctrina mundus stupuit, ut ait S. Antoni. p. 3. histor. tit. 23. c. 14. §. 17. S. Angliæ filia Regis Bohemæ virginis Ordinis Carmelitarum, & nostro sæculo S. Theresia de Iesus Ordinis Discalceatorum Carmeli reformatrix. ¶ Et si obijcias has fœminas incompetitæ sanctitatis esse, atque in sanctarum numerum relatas, quibus absit annumerari assertum D. Antonia de Villalpando. Respondemus multas earum nondum canonizatas esse, & nulla earum quando visiones viderunt diuinas, canonizata erat, quapropter non debent asperni, cum S. Catherinæ Senensis reuelationes multis sæculis antequam ipsa canonizata fuisset, scripserunt S. Antoninus, & S. Raimundus.

¶ Præterea habetur ratio natura ipsius reuelationis petita, nam ut ait D. Iacob. Catholic. 1. cap. 3. v. 17. *Quæ autem desursum est sapientia primum quidam pudica est, deinde pacifica, modesta, suauis, boni consentiens, plena misericordie, & fructibus bonis.* ¶ Quæ quidem bene quadrant huic reuelationi, quia conformis est omnibus scripturis tam veteris, quam Noui testamenti, Sanctorum omnium, Conciliorum Generalium, Apostolicarum constitutionum placitis, quibus reuelationem diuinam iudicandam esse censuerunt. S. Vincentius, Gerson, Turrecremata, Ferrar. & alij ubi supr. Carthusianus, dial. de iudicijs, & quatuor nouis. artic. 24. Alphons. Mendoca in suis quodlib. tit. de mortuor. apparit. ¶ Et cum alijs veris miraculis, & reuelationibus diuinis (ab Ecclesia etiã approbatis) conformis sit, magis huius reuelationis fides adstruitur, ut docent Francisc. Picus lib. 9. prænot. cap. 3. Mart. del Rio d. q. 3. sect. 5. Ferrar. & Mendoca ubi supr. Sosa in approbat. B. Ioan. de la Cruz. ¶ Quare reuelationis huiusmodi sigilatim verba perpendamus, & cum Scripturis, Sanctorum, & Ecclesiæ placitis, verisque miraculis astruamus, ut tanquam vera, & diuina haberi mereatur, quia ut ait SS. Deus non indiget mendatio.

¶ Primò dicit, *Para mayor gloria de Dios*, conuenit cum D. Paulo Corinth. 1. c. 10. v. 31. *Sive ergo mæducatis, siue bibitis, siue aliud quid quid facitis, omnia in gloriam Dei facite*, ad Phil. 1. v. 11. *In gloriam & laudem Dei*, ad Thessa. 2.

cap. 2. versic. 4. in acquisitionem gloria Dei.

20 ¶ Secundò, *Le contare a vuesa merced*, reuelationes referre quibus interst, vt filio, occultorum beneficiorum, quibus anima eius matris à Deo cohonestatur, non solum non est reprehensibile, sed laudabile, quia audiens excitatur ad laudes datoris, & ad insequenda vestigia accipientis, & sic in gloria Dei vergit, quia vt ait Tob. cap. 12. *Opera Dei reuelare, & confiteri honorificum est.*

21 ¶ Tertiò, *Lo que me pasó este Domingo di de la Cruz de Maio*, in particularibus diebus, & festiuis maximè solet Deus reuelationibus animos illustrare, vt de prophetia Diui Ioannis legitur Apocalyps. cap. 1. vers. 10.

22 ¶ *Fin in spiritu Dominica die.* † Et specialibus privilegijs fidelium mentes recreare, ac animis condonare indulgentias, vt videri potest ex innumeris exemplis relatis in libris reuelationum S. Anglia filia Regis Bohemia ante ann. 400. S. Brigitta Suetia virginis, quas tribuunt S. Brigitta Scota, Sinlerus, & Leloyber, S. Getrudis Pipini Ducis Brabantie filia, ann. 664. S. Hildegardis in Germania, ann. 1180. S. Elisabetha Sconaugiensis, cuius reuelationes duobus libris complexus est Rogerus Cisterciens. S. Catherine Senensis, & Sancta Theresia de Iesus, & aliarum reuelationes.

23 ¶ Quartò, *Por la madrugada*, diuinæ visionis quietum semper quærere videntur animum, qualis ille, qui prope lucem est, quia sensus magis soluti diuina contemplantur, quo fit vt olim exhibita apparitiones, plerumque nocte acciderint, qualis illa Iob capit. 4. vers. 13. *In horrore visionis nocturna*, de quo plura Petrus Thyreus de apparition. visib. c. 37. D. Gregor. dialog. lib. 4.

24 ¶ Quintò, *Vn poquito antes del Alua*, id enim tempus magis accommodatum est visionibus diuinis, vt tradunt Petrus Thyreus in tractatu de apparition. spirit. lib. de apparition. visibil. capit. 37. Casarius lib. 1. miraculorum, Manescal. tractatu 1. de apparition. spirit. cap. 8. Sic Maria Magdalene Angelii apparuerunt resurrectionem Domini annunciantes, Marc. cap. 14. Valde manè, Luc. c. 24. Valde diluculo, Ioan. c. 30. Manè cum adhuc tenebræ essent.

26 ¶ Sextò, *Nº durmiendo, ni soñando*, reuelationes enim, quæ vigilantes oculis, auribusque percipiunt, magis indubitatas habent, quam illas, quæ somno oppressis per imaginacionem, vel raptum per intellectum consequuntur, quia eorum impressio subitanea est, & similis affectioni transeuntis, ac facile receden-

tis, vt lunien lucenti in caliginoso secundum Diuum Petrum, canonic. 2. cap. 1. quæ sapè illos disserit, Suar. in D. Thom. p. 3. q. 30. art. 1. disp. 9. sect. 2.

27 ¶ Septimò, *Sino delante del Santísimo Sacramento*, nam visiones diuinæ in sanctis locis, vt plurimum, & diuina agentibus apparere solent, quemadmodum de Iahazie le stante in templo legitur, Paralipomen. 2. capit. 20. *Super quem factus Spiritus Domini*, de Zacharia in templo ponens incensum D. Lucas, cap. 1. apparuit illi Angelus Domini.

28 ¶ Octauo, *Estando de rodillas*, Beatorum quidem spiritus, tum maximè conuersione nostra delectatur, quando pijs operibus diligentius vacamus, vt tradit Leo Papa de ieiun. serm. 10. Petrus Thyreus de apparit spirit. cap. 14.

29 ¶ Nono, *Sola en el Coro*, Boni spiritus auant solitudinem ad apparendum, vel loquendum, vt patet ex illo Osee capit. 2. versicul. 14. *Ducam eam in solitudinem, & loquar ad cor eius.* † Ex quo reprobat spiritus, qui Saulem arripuit, quia non in solitudine, aut loco ab hominum turba separato apparuit, sed hominum multitudine nepleto, Regum 1. capit. 18. versicul. 10. *Inuasit spiritus Dei malus Saul, & propheta-*
30 *bat in medio domus.* † Nam raro contingit, vt innumerosa multitudine appareant spiritus, sapius, vt singulos persæpe, vel pauciores adorantur, tum quia tumultum fugiunt, & turbas: tum quia non minus per paucos, quam per multos possunt, quæ cupiunt, perficere, vt his ferè verbis testatur Petrus Thyreus ubi prox. d. c. 14.

32 ¶ Decimo, *Vide venir á mi hermana*, ad consanguineos, & proximos, & amicos ferè sapius, & notos, quam ad alios redire spiritus solent, vt tradit Petrus Thyreus dict. cap. 14. † Neque eo consanguinitatis amor fidem minuit, nam vt ait Soto in 4. distinction. 45. quæstion. 1. artic. 4. *Anima beata (Deo dispensante) possunt appare-*
33 *re suis, vel vt eos consolentur, ostendentes, se diuino conspectu frui, vel vt eos admoneant, & ad eandem beatitudinem alliciant, vel vt*
34 *suis reliquijs iustos honores deferant, &c.*

† Sic enim iustus Monachus tratri suo Germano apparuit, vt narrat D. Gregor. lib. 4. dialogor. cap. 55. Sic Soror Malachie Episcopi post mortem ei apparuit in veste candida polliquam pro ea sacrificium obtulit, vt meminit S. Bernard. in vita Malachie.

¶ Neque obstat ipsam iam D. Annâ de Vi

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

36 Villalpando corporis compagine solutam ad vi-
 uos redire non posse, Psalm. 77. v. 39. *Homo spi-*
ritus vadens, & non rediens. † Quia id intelli-
 gitur de ipsiusmet animæ potentia, quæ ad libi-
 tum ad viuos reddere non potest, non tamen
 de illis, quæ Dei iussu ad nos redeunt, quod ut
 possibile sic verum affirmant Sotus, Ricardus,
 Palud. & alij in Sent. 4. dist. 45. art. 4. Bellar.
 lib. 2. controuers. c. 8. D. Thom. p. 3. q. 69. ar. 2.
 Mendosa in quodlibet. q. 5. † Et ad hoc, ut vi-
 37 leantur, & cognoscantur suamet corpora ali-
 quando assumunt, aliquando ex elementis po-
 tissimum aëre ab Angelis ad sui normam fabri-
 cata ingrediuntur, ut tradit D. Thom. p. 1. q. 52.
 ar. 2. Et sic Saul cognouit adesse Samuelē, Reg.
 1. c. 28. Iudas Oniam, & Ieremiam, Machab. 2.
 c. 15. D. Petr. Moysen, & Eliā, Matth. c. 17.
 38 † Undecimo, *Tan linda*, nam ad denotandā
 gratiæ pulchritudinem quā spirituales substantiæ
 fruuntur, solent corpora pulcherrima assumere,
 ut ad ostendendam peccati abominationē hor-
 ribiles formas induunt, ut docet Lyra in Matth.
 3. Thyrens ubi supra. † Sic ergo pulchritudo
 39 bonæ mentis imago est, & figura probitatis, ut
 docet D. Ambros. lib. 2. de virgin. ex quo tri-
 butur Deo, quia bono, ut probat Ioā. Baptista
 Villalpando assertus D. Anna frater ad Eze-
 chiel. 10. 2. p. 1. c. 27. & in Appar. lib. 3. de vr-
 be, ac temp. cap. 4.
 40 † Duodecimo, *que no me dio ningun te-*
mor, nam licet frequenter visiones diuinæ solēt
 perterritere, Iob cap. 4. v. 15. *Et cum spiritus me*
præsentē transiret inhorruerunt pilis carnis
meæ, dantur aliquando sine terrore, ut Adamo
 Genes. 3. Noe, Genes. 7. Abrahamo, Genes. cap.
 15. Sarræ eius uxori, Genes. cap. 16. † Nisi velis
 41 quod hac visione diuina delectata, timorem nō
 perferret, ex eius nouitate incuti solitum,
 vel quia leniter, & placide sensibus disabens,
 quam cito verteretur in gaudium, ut in omni-
 bus reuelationibus diuinis fieri, docet D. Tho.
 p. 3. q. 30. art. 3. Gerson lib. de probat. spirit. D.
 Ignatius lib. de exercitat. Ribad. neira in eius
 vita, lib. 1. c. 6.
 42 † Terdecimo, *cō una vestidura*, nā licet spi-
 ritus vestibus non indigeant, quando in corpo-
 ribus assumptis apparent, si boni spiritus sunt,
 propter humanam honestatem, atque decentiā
 vestibus vtuntur, ut notat Petr. Thyr. de appa-
 rit. visib. c. 10. † Sic enim Samuel apparēs Sau-
 43 li, Reg. 1. c. 18. & ipse amictus palio, Ieremias,
 Iudæ, Machab. 2. c. 15. v. 13. *Et magni decoris*
habitudine circa illum. † Quia & ipsi Angeli,
 44 qui Iudæ apparuerunt, Machab. 2. c. 3. *Speciosi*
amictum, Machab. 2. c. 11. *In veste candida*, &
 Christi resurrectionem annuntiantes, Matth. c.

16. in albis. Et Ascensionem docentes Acta A-
 postol. c. 1. *In vestibus albis.*

45 † Quatuordecimo, *Toda resplandeciente*.
 Signum enim sanctitatis, & perfectionis in ful-
 gore maximo, & splendore conspicitur, nam de
 Beatis legitur, Daniel cap. 12. *Fulgebunt quasi*
splendor firmamenti, Psalm. 103. *Amictus lu-*
mine sicut vestimento, Matth. cap. 13. *Fuigebūt*
iusti sicut Sol in Regno Patris. Nam ut ait D.
 Cyril. Cateches. 18. *Lucidum dedit corpus, ut*
eo splenderent, ut ex apparentibus, crederetur,
id quod expectatur.

46 † Decimoquinto. *Que no pude entender*,
de que podia ser, nam cum in corpore aëreo ap-
 pareret, ex eadē materia vestē decētē adaptauit,
 idē scemina Philosophiæ nō dedita, nō putuit
 intelligere ex qua esset re, quia causam ignora-
 uit, nā animas, & Angelos corpus aëreū assūme-
 tes, ex eadem materia elementorum, vestes sit i
 adaptare probant Iustin. ad Orthodox. q. 105.
 Thyrens lib. de apparit. visib. c. 10.

47 † Decimosexto, *Con vn rostro, q̄ parecia*
una Imagt, pulchritudo, & imaginis species de-
 cora signa sunt boni spiritus, ut de apparitione
 facta ab Angelo Sansonis matri legitur, Iudic.
 c. 15. *Vir Dei venit ad me habens vultum Ange-*
licum, de Angelis, qui Iudæ apparuerunt, Ma-
 chab. 2. c. 3. *Optimi gloria speciosi amictu*, & S.
 Lucas dignitatem vultus S. Stephan. describēs
 sic testatur Acta Apostol. c. 6. *Faciem eius tan-*
quam faciem Angeli.

48 † Decimo septimo, *T me hizo una grande*
humiliacion, humilitatem præferre signum est
 boni spiritus, ut tradunt Ioan. Gerson tract. de
 probat. spirit. Horos de Couaru. lib. 1. de vera
 prophet. c. 18. † Sic Benedictus VIII. Pontifex
 49 Max. post mortem apparens Abbati Odiloni
 humiliavit se illi, ut narrat Surius 2. Ian. tom. 1.
 Casar Baron. an. 1024. n. 2. Et alię quatuor ani-
 me idem fecerunt, dum apparet militibus Du-
 cis de Cerdeña, ut refert eruditissimus Mar-
 tin de Roa tract. de purgat. c. 22.

50 † Decimo octauo, *T no le pude hablar pa-*
labra, ex admiratione propter nobilitatem, in
 his reb⁹ vocis vsū solet ademi, Exod. c. 4. v. 10.
Ex quo locutus es Dñe ad serulū tuū, impeditio-
ris, & tardioris lingue sūm. Isa. c. 6. *A. a. a. Do-*
mine nescio loqui. Luc. c. 1. v. 22. *Et non poterat*
loqui ad illos, & cognouerūt, quod visionem vi-
disset.

51 † Decimonono, *T ella me dixo, q̄ me queda-*
ra enorabuena, digredientis spiritus curialitas,
 qui benē præcatur, quēadmodū Christū Dñm se
 cisse cōstat, dū post resurrectionē discipulis ap-
 paruit quos sic alloquit⁹ legitur apud D. Luc.
 c. 24. v. 36. *Et dicit eis, Pax vobis, quia meisdem*

disci-

discipulis commendat, Luc. c. 10. v. 5. *Primum dicite, pax huic domui.*

52 ¶ Vigesimo, *Que en aquel punto se iba a gozar de la bienaventuranca*, huius reuelationis causa duplex esse potuit, vt præfata D. Anna de Villalpando Dei mandata ad nos deferret, vt tradit *Nicéphor. lib. 10. cap. 12.* vel vt de statu glorioso suo nobis faceret certiores, vt censet D. *Gregor. lib. 4. Dialog. cap. 40.*
 53 ¶ Et huius rationis duplex alia causa, prima, vt doceret animam non interiri cum corpore, brutorum more, sed corporis ergastulo exutam aliam vitam viuere, *Matth. cap. 25. & 30. cōtra Epicurios, Sabdueros, & Nouatores*, qui eius interitum fatentur, & Arabes non nullos, vt tradit D. *August. lib. de heresibus*,
 54 cap. 83. ¶ Secundo vt diuinam iustitiam prædicaret, vt qui eius vitæ sanctitatem nouerant, mercedem audirent, ne sibi incasa fore existimarent, & similiter ad sui imitationem alios inuitaret dum tanto munere sibi satisfactum agnoscerent à Deo, qui secundum Apostol. ad Rom. cap. 2. *Reddit unicuique secundum opera sua.*

55 ¶ Vigesimo primo, *que ella no auia tenido otra pena, mas de auer estado en un campo sola*; nam licet verum sit locum esse subterraneum dictum purgatorium, vbi regulariter animæ, quæ purgandæ sunt, petunt antequam Deum videant, vt tradant *Or gen. Hieronim. Ambros. Theodor. & Cyrillus*, in D. *Paulum Corinth. 1. capit. 3. D. Gregor. lib. 4. Dialogor. capit. 35. D. Augustin. libr. 12. in Genesim, capit. 33. & libro 21. capit. 24.*
 56 ¶ At tamen certum non est, quod omnes animæ, quæ purgandæ sunt dictum locum petant, vt docent D. *Gregor. lib. 4. Dialogor. cap. 4. D. Bonauent. in Sentent. 4. dist. 20. p. 1. q. 6. D. Antonin. p. 3. hystor. tit. 33. §. 3. Gregor. Nisen. lib. de anima, & resurrex. Dimas, Roa, & alij tract. de Purgator. Carrillo in explicat Bulla deffunt. part. 1. cap. 9. D. Chrysost. de præmijs Bertonum, c. 1. Maluenda tract. de Purga.*
 57 ¶ Nam vt eleganter docet D. Thom. in Sent. 4. distinct. 21. quæst. 1. art. 1. quæst. 2. *Dicendum itaque est quod locus Purgatorij est duplex, vnus secundum legem communem, & sic locus Purgatorij, est locus inferior iunctus inferno; solus est locus Purgatorij, secundum dispositionem, & sic quandoque indiueris locis aliqui puniri leguntur, vel ad vinorum instructionem, vel ad mortuorum subuentionem, vt viuētibz eorum pena innotescens per suffragia Ecclesiæ ministrantur.* ¶ Et ita inconueniens non est, aliquas animas à corporis nexu solutas pro purgatorio deegere in agris, nemoribus, vel campestri-

bus locis, fluminibus, fontibus, & similibus, vt tradunt D. *Gregor. lib. 4. Dialogor. cap. 23. 40. & 55. Petr. Damian. epist. 13. ad Desiderium, cap. 7. Venerabilis Beda, lib. 3. hystor. Angel. lib. cap. 19. & lib. 5. cap. 13. Dionys. Cartusian. dialog. de iudiciis, & quatuor nonis. Petr. Thyreus, de locis in fest. p. 1. cap. 14. cum seqq.*

¶ Sed vrget adhuc animam dixisse, *in dicto agro nullam aliam penam perpendisse, quam solitudinem*, quia animas plene purgatas, vtque plene satisfecerunt diuinæ iustitiæ punitiæ, nec per instans suspendi à possessione actuali, fructione visionis Beatæ, vt decisum est in Concilio Tolletano, quæ propter testatur *Ægidius* vbi sup. *non est tutum affirmare Sanctos à corpore peregrinantes, qui nihil purgandum habent, peregrinari à Domino, & ambulare per fidem.* ¶ Negari tamen non potest animas, adhuc, vt purgentur duo pœnarum genera sustinere, vna sensus, altera damni, sed ab Ecclesia nondum decisum est, quod omnes de necessario pœnam sensus sustineant, vt tradit *Cardin. Belarmin. tom. 1. controuers. libr. 2. capit. 7.* ¶ Pœna damni nullam insensum impingit mortem, quia fit ex sola tristitia carentiæ visionis Beatæ, vt docent *Gregor. Chrysost. Cartusian. Bellarm. & alij vbi sup.* ¶ Quod ad Purgatorium desiderij ab aliquibus refertur, sed in ipso desiderio, licet pœna non sit, sensus afflictiuus, ex boni dilatione animus angustiat. *Prouerb. cap. 13. spes quæ differtur affligit animam*, vnde Purgatorium desiderij absc; pœna esse negat, *Suarez tom. 4. super p. 3. disp. 45. sect. 1. num. 9.* ¶ Sed quia tristitia ista non pertinet ad pœnam sensus afflictiuam, anima dixit, nullam aliam pœnam perpendisse, quam solitudinem, vt de simili apparitione facta Beate Brigide, ab ipsa Deipara Virgine similem modum loquendi vsum fuisse, testatur *Ludou. Blosius in Monil. cap. 13. huius eremite anima à corpore egressa max. peruenisset in cælum, si in morte perfectum habuisset desiderium perueniendi ad præsentiam Dei, eiusq; visionem, quod quia non habuit, detinetur in Purgatorio desiderij, vbi nulla pœna est, nisi solum desiderium perueniendi ad Deum.*

¶ Et ita non videtur improbabile, quod nonnulli Religiosi viderunt locum, scilicet atrium, vbi animæ detinebantur, antequam ad cælum raperentur, vt tradit *Beda, dict. lib. 5. cap. 13.* ¶ Non quod illum locum referatur ad Paradysum, sed ad locum meritorium visionis Beatæ, vt de similibus animabus, quæ certis locis solitariæ absq; alia pœna detinebantur: referunt *Dionys. Cartus. & D. Gregor. vbi suprad.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

supra, Aegypt. Carthusian. in magno speculo ex-
plorum, v. Purgatorium, Casarius lib. 1. mtra-
cul. † Sed hunc locum ad purgatorium pertine-
 re arbitratur Cardinal. Belarnin. proximè cita-
 tus d. cap. 7. *Videtur mihi dicendum non esse im-*
possibile saltem aliquem locum reperi; ceterum
huiusmodi locum ad purgatorium pertinere, etsi
tamen ibi nulla sit pœna sensus, tamen est pœna
damni; pœna autem nō conuenit, nisi anima, quæ
nondum purgata est; itaque erit locus ille mitissi-
mus purgatorium, & quasi carcer. † Sed hic
 locus datur aliquando absque vlla pœna, vt Ioā-
 nes Thaulerus post mortem apparens laico ma-
 nifestauit dicens, quod postquam ex hac vita
 migravit, se ab Angelis fuisse delatum in locum
 amœnum, vbi per quinque dies absque vlla dz-
 monum sollicitudine, aut pœna pertransijt, hoc
 tamen, excepto quod visione diuina careret, vt
 refert *Laurentius Surius in eius vita ad finem.*
 † Animas enim eorum, qui decesserunt absque
 peccati labe pro aliquibus imperfectionibus à
 visione diuina per aliquod tempus detineri si-
 bi diuinitus reuelatum affirmat *S. Brigida lib.*
4. cap. 124. Cuius reuelationes à Sede Aposto-
 lica approbatæ sunt, vt tradit *Cardinal Turre-*
cremat. in earum præfat. † Quod licet corres-
 pondere videatur ad pœnam damni, quæ ex di-
 uinæ visionis absentia tristitiam infert, aliquan-
 do tamen ipsa pœna damni datur sine tristitia,
 aut mœrore, vt tradunt *Agidius tract. de pœni-*
tent. tit. de purgator. disput. 11. dub. 1. Henriq.
de fine hominis, lib. fin. cap. 19. §. Quidam, lit. R.
 & *S. †* Et dato quod horum aliquid in dubium
 posset reuocari, non propterea damnanda est
 reuelatio, in qua dicitur, quod in hac reuelatio-
 ne dictum est, quia potest dari sensus symboli-
 cus, aut methaphoricus, vt de similibus appari-
 tionibus relatis à Beda, & Carthusiano vbi su-
 pra tradit *Franc. Suarez in D. Thom. p. 3. tom.*
4. dist. 46. sect. 1. n. 11.
 † Vigesimo secundo, *T diziendome esto des-*
aparecia, peracto enim officio, spiritus ad cœ-
 lum euolans, elementare corpus, quod ad appa-
 rendum assumpserat ex oculis euauit, non se-
 cus ac Christus Dominus, qui proprio corpore
 apparens discipulis ad Emaus, comprobata re-
 surrectione *Luc. c. 24. v. 31. Et ipse euauit ex*
oculis eorum.
 † Vigesimo tertio, *T a quidè muy consolada,*
 post reuelationes diuinas, magna læticia perfrui
 tur animus, vt docent *S. Antonin. in D. Lucam,*
cap. 1. Theophilaet. & Beda, & Hieronym. in
Matth. cap. 28. D. Thom. part. 3. quest. 30. art.
3. Manescat tractat. de apparit. spirit. capit. 9.
 † Nam sicut humanæ fragilitatis est, spiritua-
 lis creature visione turbari, ita & diuinæ bonita-

tis est, pauentes de aspectu suo mortales, mox
 blandiendo solari, vt tradit *Barradas in concor-*
dia Euangel. tom. 1. lib. 7. cap. 2. † Deus enim,
 qui est secundum Apostolum Corinthior. 2. ca.
 1. *Pater misericordiarum, & Deus totius conso-*
lationis, non patitur, nōs tentari ultra quā pos-
 semus, ideo eius reuelationes, & apparitionis, li-
 cet principio timorē concutiāt, postea suauita-
 te leniuntur, vt tradit *Francisc. Picus lib. 9. præ-*
not. cap. 5. † Quo vel solo diuinam fuisse reue-
 lationem posset credi: nam cum consolatio ad
 animæ interiora fiat à demone non potest præ-
 tari, ideo post eius apparitionem, quantumuis
 in speciosa forma videatur, non consolatio, sed
 horror solet remanere, *Medina in D. Thom. 1.*
2. quest. 22. artic. 3. Vazquez part. 3. disputat.
110. cap. 5. Petrus Thyreus de apparitione spiri.
lib. 1. cap. 16. Martin del Rio lib. 2. Magicæ,
cap. 26. section. 3. & lib. 4. cap. 1. quest. 3. Simā-
cas de Cathol. institut. tit. 37. num. 11. Sanehez
lib. 2. Decalog. ca. 38. & § 2. Iansen. in Ecclesia-
stes, cap. 34. Gratian. in dilucidar. part. 2. capit.
13 Guillelm. Parisiens. p. 2. de vniuers. ca. 152.
Couarrub. lib. 1. de vera prophet. c. 15. S. Theres-
sa apud Fr. Thom. c. 6. & 10.

¶ Vigesimo quarto, *T penada por no auerle*
hablado, pœnitens fuit, quod illam non alloque-
 retur, ex amissione boni, & communicatione
 animæ beatæ, vt Apostoli indicauerunt, dum eu-
 nuente Christo ab oculis eorum dixerunt *Luc.*
c. fin. v. 32. Non ne cor nostrum ardens erat in
bonis dum loqueretur in via.

¶ Vigesimo quinto, *T era tan grande la luz,*
que alumbro toda la Iglesia, que era para ver,
 splendor enim, & claritas huiusmodi signa ma-
 nifestissima sunt diuini spiritus apparentis, Sa-
 plent. cap. 10. v. 14. *Dedit illis claritatem ater-*
nam, D. Luc. cap. 2. v. 9. Et claritas Dei circum-
fulsit illos, D. Ioan. Apocalyp. 21. vers. 11. Ha-
bentem claritatem aternam. † Malignus enim
 spiritus discedens, nulla in nos claritatis vesti-
 gia, vel splendoris relinquit, quia est tenebrarū
 pater, secundum *Apostol. ad Ephes. cap. 6.* Ideo
 instar nebulam ab oculis euauit, vt probat *Se-*
natus Brauan. in vita S. Osualdi, Veilgorniens.
cap. 2. Martin del Rio lib. 4. Magicæ. cap. 2. q.
4. sectio. 7. † Et quamuis Satanas aliquando se
 transfiguret in Angelum lucis, *Apost. Corinth.*
2. cap. 11. Nullam post se claritatem relinquit,
 quia apparens, vt Angelus lucis vtitur claritate
 emittit ex luminibus, & lampadibus accensis,
 vt narrat *Paladus in hist. SS. Patrum. sect. 28.*
 Ideo claritas eius non admirat, vt tradit *Ho-*
ros. Couarru. lib. 1. de vera prophet. c. 22.

¶ Vigesimo sexto, *T esto nolo he dicho a na-*
die, fino a vuesa merced, signum est enim diuine

reuelat.

reuelationis mysteriorum occultatio, nam Iſaias de morte Regis Ezechia, & Nathan de destruendo templo, & Iouas de Ninive subuerſione, quod Spiritus Sanctus vellet, primò non diuulgauit, vel quia non habebant voluntatem, nisi diuinam, vel quia tanto munere indigni se arbitrabantur, vt tradit *Franc. Picus*,

81 *lib. 9. Prenot. cap. 5. † Ideò Elias quantum poterat, conabatur (amans humilitatem) à se amoueri Eliseum, ne videret eum rapi igneo curru in cœlum, Reg. 4. cap. 2. Et Christus Dominus discipulis, qui præsentes fuerunt transfigurationi, silentium imperat, Matth. cap. 17. visionem quam vidistis nemini dixeritis.*

82 ¶ Vigesimo septimo, para que de gratias a Dios, manifestationis finem docet esse gloriam Dei, iuxta quam omnis actus licitus est, Iosue, cap. 7. v. 18. *Fili mi da gloriam Domino Deo Israel*, Paralip. 1. cap. 16. v. 29. *Date Domino gloriam*. Psal. 28. v. 2. & Psal. 95. v. 7. *Afferre Domino gloriam, & honorem*. Iere. cap. 3. v. 16. *Date Domino Deo vero gloriam.*

83 † Et sic cessant curiositas, leuitas, vanitas, ambitio, utilitas propria, elatio animi, & similia, quæ in reuelandis apparitionibus damnantur *Ioan. Gerson, tract. de probat. spirit. Franc. Picus, lib. 9. Prenot. cap. 5. Horos. Couarru. lib. 1. de vera prophet. ex cap. 15. Mart. del Rio, libr. 4. Magic. capit. 1. par. 2. quest. 4. sect. 7.*

84 ¶ Vigesimo octauo, que le dio tal madre, post visionem diuinam animus illustratur, vt de eius veritate nullo modo queat dubitari, vt probant D: *Gregor. lib. 4. dialogor. cap. 48. Iansenius ad Ecclesiast. cap. 34. Gratian in di-lucidar. par. 2. cap. 3. Guil. Parisiens par. 2. de vnuerf. cap. 14. S. Theresia apud Fr. Thom.*

85 *c. 6. §. Et ita asserta D. Antonia de Villalpando de huius rei veritate certiorata prædictam relationem sobriino suo, dictæ sororis filio absenti transmisit, vt gratias Deo ageret, quod est finis reuelationis diuinæ, dum postquam de eius veritate certior fuit, quod frequenter post reuelationem contingere solet, Genes. cap. 28. Verè Deus est in loco isto, & ego nesciebam. Acta Apostolor. cap. 12. Nunc scio verè, quia misit Dominus Angelum suum.*

86 ¶ Neque obstat ad hoc vt prædicta reuelatio approbetur, quod asserta D. Anna de Villalpando, neque in vita, neque in morte vllum fecerit miraculum, quia ex iudiciali informatione facta de mandato prædicti domini Prouisoris, & Vicarij generalis constat, magnam fuisse religionem, pietatem, charitatem, humilitatem, alijsque sanctis moribus conspicuam, quæ magis habenda sunt, quam si in vita multa fuisset

operata miracula, nam vt ait S. Vincentius Ferrer, apud Manaschal. tract. 1. de apparition. spirit. cap. 19. §. 9. *Plus est faciendus minimus gradus charitatis, in quocumque homine; quam magnum pondus reuelationum, & apparitionum, ista enim nonnunquam fieri solent ab hominibus sceleratis, &c. † Gratia enim*

87 miraculorum pertinet ad gratias gratis datas, ideò non supponit sanctitatem ministri, quia non datur ad mensuram sanctitatis, cum & Gentilibus, & improbis concedatur. D. Thom. 1. 2. quest. 111. art. 5. & 2. 2. q. 176. art. 1. & q. 177. art. 1. & p. 3. q. 7. art. 7. † Et econtra multi sunt incompetæ sanctitatis, qui miraculum vllum non fecerunt in vita sua, vt de Beata Deipara Maria notum est, de D: Ioanne pæcuratore testatur, D. Ioann. cap. 10. *signum fecit nullum.* † Quibus omnibus ponderatis, 88 dictam reuelationem D. Antonia de Villalpando, de sorore sua D. Anna de Villalpando vita sancta sacra scripturæ, & Patrum dogmatis conformem esse censemus, & ita vt diuinam posse venerari, salua in omnibus Sedis Apostolicæ autoritate, & melius sentientis iudicio. Datt. Cordubæ 7. Decemb. 1620.

89 *Doct̃or Petrus Gomez de Contreras S. Ecclesiæ Cordubensis Canonicus Magistralis.*

Frater Antonius Merino Ordinis Prædicatorum S. Theologiæ Magister.

Frater Benedictus Serrano Ordinis Seraphici sanctæ Theologiæ Primarius iubilatus, & sanctæ Inquisitionis Qualificator.

Petrus de Auilès Societatis IESV sanctæ Theologiæ primarius.

LICENTIATVS D. IOANNES

Remirez de Contreras Ordinis sancti Iacobi, Prouisor, Officialis, & Vicarius generalis huius ciuitatis Cordubensis, & eius totius Episcopatus pro Illustrissimo Domino meo Fr. don Didaco de Mardones, Dei & Apostolicæ Sedis gratia Episcopo Corduben. Regio Confessori, atque Consiliario, &c. Visa consultatione Doctoris Petri Gomez de Contreras huius alme Ecclesiæ Canonici Magistralis, & Petri de Auilès Societatis IESV, S. Theologiæ Primari, & Fratrum Antonij Merino Ordinis Prædicatorum S. Theologiæ Magistri, & Benedicti Serrano Ordinis Seraphici, S. Theologiæ Lectoris iubilati, S. Inquisitionis Qualificatorum, quorum iudicio videntur, & examinandam commissimus reuelationem D. Antonia de Villalpando Monialis S. Benedicti Incarnationis Beate Mariæ Cordubensis habitam de D. Anna de Villalpando sorore sua sancta, quam esset sibi vi-

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

libiliter apparuisse, & de suo felici statu certior fecisse, ut diuinam reuelationem suscipi, & venerari debere iuxta Concilij Lateranens. decretum precipimus, atque mandamus. Dat. Cordubæ die decima quarta, mensis Ianuarij, anno Domini millesimo sexcentesimo vigesimo primo.

Licenciatus Don Ioannes
Remirez de Contreras.

Mandato Domini mei Prouisoris,
& Vicarij Generalis.
Philippus de Salazar Notarius.

CAP. V. De resurrectione eiusdem hominis, ex diuina potestate.

SUMMARIVM.

1. Resurrectio quid sit.
2. Resurrectionem negarunt Epicurci, & Stoici.
3. Chrysippus irridetur, quia resurrectionem asseruit.
4. Democritus irrisus, quia asserbat resurrectionem.
5. Resurrectio ex viribus nature dari nequit.
6. Animam post separationem non posse reddere ad corpus.
7. Pythagorei resurrectionem naturaliter impossibilem iudicarunt.
8. Animarum transmigration non est resurrectio.
9. Resurrectio requirit, ut idem homo suscitetur in suo corpore.
10. Sabducai resurrectionem negarunt.
11. Resurrectionem, vel quia impossibilem, vel parum necessaria negarunt.
12. Hæretici quamplures, qui resurrectionem negarunt.
13. Resurrectionis mentio vulgaris in Psalmis, Prophetis, & Sapientialibus.
14. 15. 16. Gentiles resurrectionem fatentur.
17. Resurrectio sola Dei virtute fit, modo super naturali.
18. Resurrectione vera idem homo viuificatur, numero, & specie.
19. Resurgit idem, quod per mortem cadit.
20. Resurrectio fieri debet ex eodem corpore, quod per mortem ceciderat.
21. Resurrectio, ut est reparatio eiusdem hominis non est opus nature.
22. De priuatione ad habitum non est possibilis regressus.

23. Materia eadem applicata eidem agenti, idē operatur effectus.
24. Corpus quod cecidit non est materia generationis, neque anima reddi potest.
25. Anima semel nudata corpore, illud rursus assumere non valet.
26. Potentia infinita necessaria est, ut homo resurgat.
27. Christus Dominus propria virtute resurrexit.
28. Corpus idem quod ex virgine suscepit, & in Cruce deposuit, Christus assumpsit in sua resurrectione.
29. Corpus verum fuit, quod Christus Dominus in resurrectione portauit.
30. Corpus viuum post resurrectionem Discipulis videndum, & palpandum exhibuit.
31. Corporis viui actiones post resurrectionem Christus Dominus exhibuit.
32. Corporis cicatrices Christus Dominus Thomæ exhibuit.
33. Christi caro ex vnione hypostatica habuit potestatem resurgendi.
34. Resurrecturi sumus in nostris corporibus virtute resurrectionis Christi.
35. Iusti, & peccatores resurrecturi sunt.
36. Resurgent omnes in eadem forma, reformatis vitiosis membris.
37. Corpora resurgent in eadem forma, que fuerant antea.
38. Resurrecturi sumus predestinati ad imaginem Filij Dei.
39. Corpore vitiatum recipiet integra membra ex præiacente materia.
40. Caro consumpta in antropophagis suppletur ex præiacente materia.
41. Superflua, licet possint reparari, non est opus tali miraculo in resurrectione.

RESURRECTIONIS nomen in proposito intelligo inutationem eam per quam idem homo, qui mortuus fuerat, & desierat homo esse, de nouo reuiuiscitur, ut sit rursus homo, nam ut ait D. Augustin. lib. 8. de Trinitat. cap. 5. Quid est autem aliud resurgere, nisi reuiuiscere, id est ex morte ad vitam reddere. Damascen. lib. 4. capit. 28. Resurrectio est secunda eius, quod interit statio. † Et ita in hoc sensu resurrectionem mortuorum negarunt Epicurei, & Stoici Athenienses Philosophi, qui ea de causa D. Paulo irridebāt in Actis Apostolorum cap. 17. Cum audissent autem resurrectionem mortuorum, quidam quidem irridebant, quidam verò dixerunt, audiemus te de hoc iterum. † Nec Paulo soluti, sed

alijs quoq; Philosophis, qui Areopago resurrectionem asseuerarunt, irridebant, vt de Chrysippo tradit *Lactant. diuin. instit. cap. 23.* + De Democrito Abderita in hæc verba, *Plin. libr. 7. hist. nat. cap. 55. Similis & de asseruandis corporibus hominum, & reuiuiscendi promissa Democrito vanitas, quia non reuiuixit ipse, &c.* + Vnde resurrectionem negarunt non solum, qui animam cum corpore interire credebant, sed qui naturam tantum contemplantur, nam vt ait Homerus *Iliad. 9.*

Sed vis animai,

Cum semel excessit nunquã reddit ampli intra Corporis humani te studinem figmento.

¶ Alij vero Philosophi, quæ possuerunt Deum agere ex necessitate naturæ, quamuis animam humanam immortalem esse agnoscerent, existimabant eam, nec post separationem ad corpus redire, nec Deum posse naturalem ordinem immutare, vt fortasse hoc modo sentit *Aristoteles*, vt tradit *Franc. Suarez, tom. 2. de verbo. incarn. q. 54. art. 1. disp. 44. sect. 6.* + Pythagorei autem dixerunt, resurrectionem esse naturaliter impossibilem, quia possuerunt transmigrations animarum, vel eorundem aut similium effectuum perpetuam reuolutionem, vt tradunt *D. August. lib. 12. Ciuit. Dei, cap. 13. Tiber. Decian. lib. 5. criminal. cap. 17.* + Sed isti non sunt de eiusdem numero effectibus, quia propter illa animarum transmigrationem, non est vera resurrectio, quia non est reditus ad idem corpus, vt pulchrè notauit *Tertullian. lib. de resurrect. cap. 2.* + Ad resurrectionem enim est necessarium, vt idem homo suscitur, in suomet corpore, quod in morte deposuit, ossibus & carne compacto, vt tradit *D. August. lib. 3. Trinit. cap. 8. & lib. 22. Ciuitas. Dei, cap. 4.* nam vt ait *D. Gregor. lib. 14. cap. 21. Non rectè resurrectio dici potest, ubi non resurgit, quod cecidit.*

¶ Apud Hebræos tamen paulò antè Christi tempora Sabduæorum hæresis orta est, qui resurrectionem mortuorum negabant, vt habetur in Euangelio, *D. Matth. cap. 22. v. 23. D. Marc. cap. 12. v. 18. D. Luc. cap. 20. v. 27. acta Apostol. cap. 23.* + Sed non constat an eam negauerint, quia putarunt impossibilem, vel solum, quia non est animæ humanæ necessaria, vel utilis corporis societas, sed potius solet esse impedimentum ad proprias actiones exercendas, vt tradit *Tertullian. ubi sup.* + In quorum errore multi ex hæreticis prolapsi sunt, qui resurrectionem negarunt, vt de Simone Mago testatur *Epiphani. hæres. 16. de Hymæneo, Apost. ad Timoth. 2. cap. 2. de Carpocratianis. D. August. hæres. 7. de Seuerianis, idem*

hæres. 24. de Hierarchitis, idè hæres. 47. de Gnosticis, Irenæus, lib. 5. cap. 9. de Marco Colarbaso, Cedrone, & Marcione, Tertullian. lib. de præscrip. de Priscillianistis, Sulpitius, lib. 2. de Albigensibus, D. Antonin. par. 3. tit. 19. cap. 1. + Nam licet in lege Moyſis, quæ in Pentateuco est; nihil de resurrectione reperiatur (quod ego viderim) in Psalmis tamen, Prophetis, & Sapientialibus vulgaris de illa mentio fit, *Psalm. 1. v. 5. Psalm. 40. v. 11. Psalm. 65. v. 1. Psalm. 138. v. 2. Prouerb. cap. 24. v. 16. Ecclesiast. cap. 17. v. 19. Isai. cap. 24. v. 20. & cap. 26. v. 19. Hierem. cap. 8. v. 4. & Threnor. 3. v. 63. Amos, cap. 5. v. 2. Sophon. cap. 3. v. 8. Zachar. cap. 37. Machabæor. lib. 2. cap. 7. v. 9. & cap. 12. v. 44.*

¶ Apud Romanos tamen Cicero, Labeo, Varro, & alij Gentiles resurrectionem fatentur, vt delapsa cadauera in auras, in puluerem, in cinerem, in humores, in corpora belliarum, vel ipsorum quoque hominum, ad id rursus redeant, quod antea fuerant, vt tradit *D. August. lib. 21. Ciuit. Dei, cap. 27. & 28.* + Quam quidem sententiam amplexus fuit noster, *Seneca epistola 36. & ex Græcis, Plato in Phædro, ex Italis Porphyrius*, dum putat cum Platone animas postquamlibet tempora ad corpora reditura, vt tradit *D. August. ubi prox. d. cap. 27.* + Et vt possibilem, sic arte Magica animas ad vitam reuocari: veteres crediderunt, vt de Empedocle testatur *Laertius.*

Extinctumq; hominem nigro reuocabit ab Orco. De Mercurio, Virgil. Æneid. 6.

Hac animas ille euocat Orco.

¶ Qui et si resurrectionem fateantur, falluntur tamen, dum illam ex viribus naturæ, aut ope Demonis possibilem iudicarunt, quia sola diuina virtute fieri potest, modo supernaturali, vt docent *D. Thom. Palud. Durand. & alij in Sentent. 4. dist. 34. & 44. Idem D. Thom. quod lib. 4. art. 5. & contra Gent. lib. 4. cap. 81. D. Dionys. Areopag. de diuin. nomin. ca. 6. Lactant. lib. 7. diuin. instit. cap. 23. D. Gregor. in Ezechiel, homil. 20. D. Damascen. lib. 4. de fide, cap. 28. D. Chrysostom. de resurrect. homil. 65. D. August. lib. 3. de Trinit. cap. 8.* + Nam ad hoc vt sit vera resurrectio debet idem corpus, quod antea cociderat anima sua vniri, & viuificari, idè numero, & specie, nam vt ait *Iob, cap. 19. Et in nouissimo die de terra surrecturus sum, & rursum circumdabor pelle mea, & in carne mea videbo Deum saluatorem meum, quem visurus sum ego ipse, & oculi mei conspiciantur, & non altius.* + Non enim resurgit, nisi idem quod per mortem cecidit, *Prouerb. cap. 24. v. 16. cadent iusti & resurgent. Hierem. cap. 8. v. 4. Nunc qui cadit non resurgit, nam vt ait D. Augustin.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

lib. 20. Ciuit. Dei, cap. 10. *Cadent autem corpora moriendo, & à cadendo cadauera nuncupantur.* † Ita resurrectio fieri debet ex eodem corpore, quod iam ceciderat per mortem, anima vnito, vnione viuifica, nam vt ait Damascen. lib. 4. de fide, cap. 28. *Resurrectio enim nihil aliud est, quam secunda eius quod cecidit resurrectio, & Aurel. Prudent. de resurrectione.*

*Vultus, vigor, & color idem,
Qui modo viuit, erit: nec me vel dēte vel vngue,
Fraudatum reuomet patefacti fossa sepulchri.*

¶ Quapropter resurrectio præcisè considerata, vt est reparatio eiusdem hominis, non est opus naturæ, vt docent D. Thom. Paludan. Durand. & alij in Sentent. 4. distinct. 34. & 44. cum alijs per Franc. Suarez de Verbo incarnato, tom. 2. q. 54. art. 1. disput. 44. section. 6. Hæriquetz in Summa, lib. fin. de hominis fine, c. 21.

† Quia non potest virtute alicuius agentis naturalis fieri, vt homo reparatur eiusdem numeri, quod antea fuit, quia de priuatione ad habitum non est possibilis regressus, vt docet Aristot. in Predicam. c. 10. & de Generat. lib. 2. & Physicor. 1. † Et quamuis per naturam possit eidem numero reddi, si eadem materia iterum approximetur eidem agenti numero, vel speciei, vt tenent Soto in Sentent. 4. distinct. 34. q. 3. & ibi Ricard. art. 3. q. 1. quia si materia est eadem, & agens, idem effectus idem, Aristotel. lib. 8. metaphis. cap. 3. † Hoc non procedit in resurrectione, quia corpus quod cecidit, non est materia generationis, ideo ex natura non potest reddi, numero; neque anima reuocari vllis naturæ instrumentis, etiam animæ volente, quia vt ait Regius Vates Psalm. 77. *Homo spiritus vadens, & non rediens, puluis est, & postquam semel defloruit, dicitur suum locum amplius non recognoscere.* † Quia anima semel nudata à corporis integumento, illum prohibito assumere non valet, vt præter supradictos tradit in hæc verba D. Thom. p. 1. q. 117. artic. 4. *Non potest anima separata naturali virtute mouere aliquod corpus: cum enim sit naturalis forma humani corporis, non habet vim mouendi secundum locum, nisi corpus, quod informat, & viuificat: quare anima defunctorum, neque assumere corpora, nec cum illis ad viuos venire possunt.* † Vnde necessaria est potentia infinita, vt homo resurgat, ideo, nec natura, nec dæmonis arte conceditur, sed solius Dei potestati, vt probat D. Augustin. lib. 3. de Trinitat. cap. 7. & lib. de cura pro mortuis, cap. 4. & 5. & lib. 22. de Ciuita. Dei, cap. 5. 6. 7. & 8. D. Thom. part. 1. q. 11. ar. 1. & lib. 3. contra Gent. cap. 102. & 103. Medina lib. 1. de relecta in Deum fid. cap. 7. Martin

del Rio lib. 2. Mag. disq. q. 29. Raph. de la Torre tom. 2. de vitijs oppos. relig. q. 95. in prælud. disp. 3. 4. 5. 6. & 7.

¶ Quare dicendum est contra hereticos, Christum Dominum propria virtute, vt potè diuina, in suo met corpore resurrexisse, D. Matth. cap. 28. D. Marc. cap. 16. D. Luc. ca. 24. & alijs resurgendi potestatem concedit, vt Lazaro quadridiano, quem in corpore proprio suscitauit Ioann. cap. 11. Et filio viduæ, quem in ciuitate Nain reuocauit ex feretro, D. Matth. cap. 18. Et Principis Sinagogæ filiam quem ad vitam reduxit, Matth. cap. 9. † Sic ergo in resurrectione sua Christus Dominus non corpus phantasticum, sed illud, quod ex Virgine suscepit, & in Cruce deposuit, & obsignauit lapis, eodem numero, & quantitate, & cum vulnerum cicatricibus, quas portauit in passione, & in Cruce, vt contra Cherinthum, & alios hæreticos probant Ireneus lib. 1. aduersus hæres. cap. 24. Tertulian. lib. de carne Christi, cap. 24. Euseb. lib. 3. præparat. Euangel. cap. 7. Leo Pap. de resurrectione. sermon. 1. Franc. Suarez tom. 1. de Verbo Incarnato, q. 53. artic. 1. disput. 45. sect. 1. † In cuius rei probationem ipsum corpus suum, quod post resurrectionem portauit videndum exhibuit Beatæ Virgini Mariæ suæ, Petro, discipulis, Magdalena, & alijs, quos testes esse voluit suæ resurrectionis, D. Matth. ca. 28. D. Marc. cap. 16. D. Luc. cap. 24. D. Ioan. cap. 20. & 21. Apostol. Corinth. 1. cap. 15. Carthusian. de vita Christi. ad fin. Franc. Suarez ubi supra, d. disput. 49. section. 3. 4. 5. † Et ne amplius aliquis de hac veritate dubitari posset, corpus suum non solum videndum, sed etiam tangendum, atque palpandum discipulis exhibuit, D. Luc. cap. fin. *Palpate, & videte, quia spiritus carnem, & ossa non habet, sicut me vidistis habere.* † Et alias corporis viui actiones exhibuit, quia cum assertis discipulis conuersabit, iter fecit ad Emmaus, atque comedit partem pisci assi, & favi melis, quæ vera fuit comestio, vt potè facta à corpore viuo animato, vt tradit D. Thom. part. 3. quæst. 55. art. 6. nam vt ait D. Augustin. lib. 13. de Ciuit. Dei, cap. 22. *Non potestas, sed egestas edendi corporibus resurgentium aufertur.* † Et vt magis suæ resurrectioni fides adstrueretur Thomæ incredulo discipulo ipsas vulnerum cicatrices videndas, & palpandas exhibuit D. Ioan. cap. 20. v. 25. *Infer digitum tuum huc, & mitte in latus meum, & noli esse incredulus.*

¶ Christi enim caro ex vnione hypostatica habuit potestatem ex propria virtute se resurgendi, ita & nobis resuscitandi, & in hoc fides nostra fundatur Apostol. Corinth. 1. cap. 15. v. 12. *Si autem Christus prædicatur, quod resurre-*

acrit

xerit à mortuis, quomodo quidem dicunt nobis,
 quoniam resurrectio mortuorum non est? Si autē
 resurrectio mortuorum non est, neque Christus
 resurrexit, si autem Christus nō resurrexit, ina-
 nis ergo est predicatio nostra, inanis est fides ves-
 tra. † Et quemadmodū ipse verē, & realiter re-
 surrexit à mortuis propriū corpus assumens,
 ita nos ad eius similitudinē, & per eius virtutē
 resurrecturi sumus in corporibus nostris: nam
 ut ait Apostol. ad Thimoth. 1. cap. 1. *Nam si
 credimus, quod Iesus mortuus est, & resurrexit,
 ita & Deus eos, qui dormierunt per Iesum ad-
 ducent cum eo.* Quod de vera resurrectione in-
 telligit D. Augustin. lib. 10. de Ciuitate Dei, c.
 20. † Nec iusti tantum sunt resurrecturi, sed,
 & peccatores, ut debitas in corpore eternas
 poenas patiantur, quia omnis caro resurrectu-
 ra est, ut fitemur in symbolo, *Carnis resurrec-
 tionem*, Apostol. Corinth. 1. capit. 15. *Omnes
 quidem resurgemus.* † Non in alia forma quam
 nunc sumus, reformatis membris vitiōis inde
 corem formam, seu ut testatur Apostolus ad
 Ephes. 4. *Accursuros nos omnes in mensuram
 ætatis plenitudinis Christi.* † Quod non de e-
 ius ætatis, & sexus mensuram, ita accipere vo-
 luit, ut nullus sit infans, neque fœmina, quia
 Apostoli sensus alius est, sed corpora resurrec-
 tura sint in eadē forma, quæ fuerūt antea, ut
 tradunt D. Augustin. lib. 22. de Ciuitate Dei,
 cap. 12. 13. 14. 15. 16. 17. & 18. D. Thom. lib.
 4. contra Gent. cap. 83. 84. & 85. † Resurrec-
 turi enim sumus prædestinati ad imaginem Fi-
 lij Dei, immortalitate, ut ita loquar, ac fœlici-
 tate, quia ut caro Filij Dei, sic nostra fruetur
 beatitudine visionis Beatę, Apostol. ad Rom.
 cap. 8. *Quos prædestinauit conformes fieri ima-
 gines Filij Dei, ut exponunt D. Augustin. dict.
 cap. 13. 15. & 16. D. Thom. ubi supra, Suarez
 de Verbo Incarn. d. tom. 2. q. 56.*
 ¶ Sed non omnes resurgent in eadē statu-
 ra, & quantitate corporis, quia nemo erit mōs-
 truosus, pusillus, aut gigas, nec omnino in eo-
 dē colore, quo fuerat: nā Æthyops, & Indus, &
 vir deformis resurgent cum debito colore, &
 decore faciei: abortiuus fœtus, & cæcus, clau-
 dus, & alius corpore vitiatus, recipiet integra
 membra, & sensus ex præiacente materia, nam
 ut ait Apost. Corinth. 1. c. 15. *Nō corpus, quod
 futurū est seminans, sed nouū granū, cui tamen
 Deus addit nouam materiam.* † Nam qui in An-
 tropophagis essu humanæ carnis sustentatio-
 nē, incrementumque corporis acceperunt, da-
 bitur noua pars materiæ, ut ad fabricationem
 Eux de costa Adæ ex præiacente materia adie-
 cit Deus integrū corpus, ut probant D. Aug.
 lib. 22. de Ciuit. Dei, cap. 19. D. Thom. part. 1.

quæst. 92. ar. 3. & q. 79. ar. 2. & q. 81. ar. 2. ad
 3. † Accidentia tamē, ut capilli abrisi, & supet-
 sua, quæ nutritioni defluerant, & alia corrup-
 ta, etsi reparari possint à Deo eadem numero,
 non est tamen de essentia resurrectionis, ideo
 nō est opus tali miraculo ea reparari, D. Tho.
 lib. 4. contra Gent. c. 81. & Sent. 2. d. 44. & p.
 3. q. 79. Valent. tom. 4. q. 3. disp. 11. punct. 3.

CAP. VI. De resurrectione ex viribus naturæ, aut dæ- monis ope.

SVMMARIVM.

1. Herbas esse quib⁹ mortui ad vitā reuocantur.
2. Aesculapius Hyppolitū ad vitā reuocauit.
3. Res naturales non esse quibus mortui a. vi-
tam reuocentur.
4. Pellicanus pullos viuicās, & leuculus voce
parentis resuscitans.
5. Demonis arte non fit, ut homo resurgat.
6. Naturalis modus viuendi animam corpori
viam a dæmone præstare non valet.
7. 8. Corpora quæ a Magis viſa sunt reuiuisci,
penitus extincta nō fuerūt, sed sibi s. pita.
9. Cadauera p. r. superiores demones inferiores
ingrediuntur.
10. 11. 12. 13. Exempla de suscitatis à dæmone.
14. 15. 16. 17. Diabolus corpora mortuorū fu-
ratur, & substituit alia aërea.
18. Caduera diabolus fingit viuere, ipseq; illa
subingreditur, & mouet.
19. Diabolus sensim, & paulatim exubias cada-
ueris subiit.
20. Resurrectio vera insati, vel niētu oculis fit.
21. 22. Exempla diuine resurrectionis.
23. Facile reuertitur res ad suam naturam.
24. Diabolus ut pura creatura operatur.
25. Caduera à dæmone suscitata nunquā vita
nitorem assumunt.
26. Resoluuntur in fœtida ossa.
27. Aristomes decollatus, pongia in vulnere in-
tromissa resuscitatus.
28. Connelius Agrippa dæmonem cogit iuue-
nis cadauer subire.
29. Principis mortui cadauer schedula appen-
sa integro anno dæmon gestauit.
30. Suscitati à dæmone quare in fœtida ossa re-
soluantur.
31. Suscitatis à dæmone nunquam anima reuo-
catur ad vitam.
32. Animas Beatorū, nequit ad vitā reuocare.
33. Inferno nulla est redemptio.
34. Resurrectioibus demonis ope factis ani-
ma ad

ma ad vitam non redeunt.

35. Resurrectiones damnati sunt delusiones, & phantasmata.

HERBAS esse quasdam, quibus mortui ad vitam reuocabantur veterum Philosophorum sententia fuit, nam Xanti, & Belli herbis Tyllonem, & Daconem ad vitam restitutos, tradit *Empedocle* apud *Laert.* c. 8. † De theombrotius herba, similia refert *Plin.* lib. 24. c. 17. De cynocphali, quæ Aegypto vocatur osyrites, idem *Plin.* lib. 30. c. 2. † De pæonijs herbis, quibus Aesculapius Hippolytum ad vitam reuocauit, in hæc verba canit Q. Serenus.

Tuque potens artis reducis, qui tradere vitas
Nosti, atq; in cæli Manes reuocare sepultos,
Qui colis Ageas, qui Pergama, quiq; Epidaurum.

¶ Quod nisi de Medicæ arte intelligas, quæ homines penè extinctos viuere facit, verum non est, quia nullæ sunt res naturales, quæ mortuos ad vitam valeant reuocare, quia solius Dei potentia est, vt dixi in *Epitome de Mag.* lib. 2. c. 26. ex n. 6. & super c. 5. ex n. 17. † Vnde ridiculum est, quod de pellicano proprio sanguine pullos mortuos viuificante, ac de leuculo defuncto voce, & spiritu parentis resuscitante grauissimi Auctores tradiderunt, quia de priuatione ad habitum non datur possibiles regressus, vt docet *Arist.* *Physicor.* lib. 1. † Ex quo nec dæmonis arte fieri potest, vt mortui ad vitam reuocentur, quia miraculum vllum, quod consuetas naturæ leges transcendat, facere non potest, *D. Aug.* de *Trinit.* lib. 3. *D. Tho.* p. 1. q. 110. art. 4. *Alex. Alens.* p. 2. q. 45. *Medina* lib. 1. de relictis in Deum fide, c. 7.

¶ Vnius enim modus est naturalis viuendi animam corpori unitam: per generationem nempe, & creationem; quorum neutrum dæmon valet præstare, vt docet concilius meus *Cardin. D. Franc. Toled.* lib. 2. *Generat.* q. fin. *Soto* in *Sent.* 4. dist. 43. q. 5. *Scotus* q. 2. art. 3. *Suarez* 10. 2. de *Verbo Incarn.* q. 53. art. 1. disp. 44. sect. 3. † Quare si quæ à Magis visa sunt reuiuisci, penitus extincta non fuerunt, sed sensibus sopita, vel ex deliquio animi, vel alia de causa, vt de Enarcho ad vitam reuocato narrat *Euseb.* lib. 11. c. 18. † De Tontalo, & alijs, quæ si per extasim rapti ad vitam reuocati sunt, ac mira de damnatorum sedibus retulerunt, plura cõminiscuntur *Dionys.* *Cartbus.* de quatuor. nouis. c. 49. & 50. *Mart del Rio* lib. 2. *Magiear.* q. 29. sect. 1.

¶ Si tamen mortui fuerunt, per superiores dæmones inferiores ex pacto coguntur, vt cadauera ingrediantur, ac regant, cæteraq; ad

tempus faciant, vt de suscitatis ab Aesculapio Thyndaro, Glauco, Armeno, intelligendus est *Plato* de *Repub.* li. 10. † De suscitatis ab Apollonio, *Philost.* in eius vita, lib. 6. De suscitatis à Simone Mago, *Egesippus* libr. 3. *Excidiy Hierosoly.* c. 2. † Similia de Lapis resurgentibus narrat *Olaus* lib. 3. *Septent.* ca. 18. De Aristeà mortuis reuocata, *Plin.* lib. 7. cap. 52. De Clezomenia, *Origen.* cõtra *Cels.* lib. 3. † De Telephone à feretro reuocato, *Apulei.* lib. 1. *asin.* c. 3. De Larisa à Sacerdote Plutonis suscitata *Idem Apulei.* lib. 2. *asin.* c. 8. † De suscitatis ab Erichtho in hæc verba retulit *Lucan.* *Phars.* l. 6.

Pernersaque funera pompe

Retulit à tumulis fugere cadauera latum.

¶ Hoc dupliciter fit. Primò, vel corpora mortuorum furatur, & substituit alia aërea, tam subtiliter, vt expectantiū oculos fallat, quæ mouet instar viuentiū, & eorum similia cogit actione, gestuq; imitari, vt tradunt *D. Tho.* p. 1. q. 51. ar. 2. & 3. *D. Antonin.* in *Stim.* p. 2. titu. 4. c. 7. *Tostat.* in *Exod.* c. 7. q. 13. cū seqq. *Binsfel.* in *confes.* *Malef.* pralud. 12. † Sic enim constat abstulisse corp⁹ Romuli apud *Luiliū*, *Cleomedis*, & *Alcumenæ*, quæ etiā *Rhadamanto* datâ fingunt vxorē, & *Aristeæ Procnese* apud *Plutarch.* & *Herodot.* *Aspalidis*, & *Cresyllæ* virginē, *Ant. Liberal.* in *transformat.* † Sic alios ad tēpus substulit pro Glauco, Tyndareo, Ero, & alijs, quos à mortuis reuocatos veteres crediderūt, vt narrat *Petr. Leloyber.* lib. 1. *Spectror.* *Alex. ab Alex.* lib. 2. *Gensal.* c. 9. & li. 5. c. 23. † Vt *Mercurius* fecisse creditur virgæ tactu apud *Verg.* *Aeneid.* 6. *Hæc animas ille euocat Orco.* Et *Aeneid.* 8.

Mærim sapē animas inuis exire sepulchris.
Prudent. in *Symmach.*

Nec non Thesalica doctissimus ille Magia
Traditur, extincta sumpta moderamine virga
In lucem reuocasse animas.

¶ Secundo, quæ verè cadauera sūt fingit viuere, ipseq; illa subingreditur, & sicut nauta solet mouere nauim, sic illa mouet, ac impedit, aliter quàm motor int⁹ nõ existēs *D. Tho.* & *Ricar.* *Sct.* 2. dist. 8. idē *D. Tho.* p. 1. q. 51. ar. 2. & ibi *Bub.* de *Angel.* q. 2. diff. 1. §. 2. 3. & 4. *Binsf.* d. pralud. 12. *Sprenger.* in *Mall.* p. 1. q. 3. & p. 3. q. 1. c. 4. † Vnde talis resurrectio paulatim fit spatio tēporis, quo diabolus exubias cadaueris assumit, & resurrectionē ementitur, vt ad Erichthi inuocationē defunctū militē excitantē in hæc verba canit *Lucan.* *Pharsal.* lib. 6.

Tendunturque nervi, nec se tellure cadauer
Paulatimque membra leuat.

¶ Nā si à Deo fuisset resurrectio inflatificet vel nictu oculi, vt Apostoli verbisutar, *Corin.* 1.

cap. 15. vt de Lazaro legitur apud D. Ioan. ca. 11. † De filio viduz reuocato ex feretro, *Matth. in cap. 18.* De puero Susamitidis suscitato ad Elisei petitionem, *Regum 4. cap. 4. vt dicitur D. August. de Trinit. lib. 3. & lib. de cur.*

pro mort. c. 10. D. Thom. p. 1. q. 89. art. 8. † In quibus, & alijs diuinis resurrectionibus, quia anima ad corpus suū reddit, velocissimè illud assumit, quia facilè reuertitur res ad suam naturam, *l. si vnus, §. pactus ne peteret, D. de pact. l. fin. D. de spōsalis largit. cap. ab exordio, dist. 25.*

† In alijs autē diabolus est, qui loco animę cadauer ingreditur, sic enim sensim, & paulatim illud mobet, per actiones successiuas, vt reliquas res naturales, quia dāmon sēper, vt pura creatura operatur, *D. Aug. lib. de natur. demon. c. 4. & 5. Raphael de la Torre tom. 2. de vitijs oppos. Relig. q. 95. in pralud. disp. 3. 4. 5.*

† Et sic cadauera a dēmonē suscitata, quia anima non reddit, nunquam vitæ nitore assumunt, sed mortuū pallore perseuerante grassantur, vt de suscitato ab Erichtho in hæc verba testatur Lucan. Pharsal. 6.

*Nondum facies viuentis in illo,
Sed moriturus erat, remanet pallorq; rigorque.*

¶ Vnde pacto finito talia cadauera a dēmonē suscitata in fœtida ossa resoluuntur, vt tradunt *Guill. Parisiens. in Summ. de vniuers. p. fin. Cæsarius lib. 12. miraculor. cap. 3. Bart.*

Spina de strigib. cap. 7. Mart. del Rio d. q. 29. sectio. 2. Binsfeld. & Sprenger vbi supra. † In Thesalia Aristomenes a Meroe vetula decolatur, & spongia vulnere in tromissa, fingit viuere, quicum ad fluminis ripam accederet, curbens se vt biberet, spongia decidit, & illico in fœtida ossa resolutus est, vt narrat *Apuleius d. lib. 1. cap. 2.*

† Cornelius Agrippa dāmonē cogit iuuenis cadauer subire, ac regere, qui cū viuentiū similia actione gestuque imitaretur, colore tamen pallido fuit, sed finito pacto cum dāmon fugeret, cadauer in fœtida ossa fuit resolutus: vt tradit *Martin del Rio vbi supr.*

† Principis mortui quoddam cadauer, quod schedula appensa dāmon gestauit integro antequam sepeliretur anno, actiones humanas ita strenuè ementiebatur, vt in arduis discurreret, cum amicis confabularetur, comederet, biberet, cum vxore, & pellicibus, concuberet, nusquam tamen dignosceretur, vt tradit *Cæsarius lib. 12. miraculorum, cap. 13.*

† Nam cadauera tabe soluta, & caro vermibus consumpta, potest diabolus (Deo ita permittere) ex præiacente materia elementorum vires partium defectarum supplere, & sic rectore differente in fœtida ossa resoluuntur, *Nicol. Remigius lib. 2. Perioch. 1.*

*Deserta vacuas sedes statione relinquens
Sulphureo nidore fugam, strepitusq; fragoso
Prodiit; atq; olidas pulsans erupit in auras,
Tūc ruit aduersum gemmata morte cadauer.*

¶ In quibus quidem apparentibus resurrectionibus nunquam diabolus animas reuocat ad vitam in corpore assumpto, vt tradunt *D. August. lib. de cura pro mort. c. 16. Suar. in D. Thom. p. 3. q. 53. Petr. Thyreus de apparit. spirit. lib. 1. c. 11. Binsfeld. vbi sup. dub. 2. cōcl. 2. Raphael de la Torre vbi supra, d. q. 95. in pralud. disp. 3. 4. 5. 6. & 7.*

† Beatorum enim animæ in manu Dei sunt, & illi soli obediunt, dānatorum autem, vt quæ perpetuis (diuino iudicio) sunt adiunctæ supplicijs, sine eius licentia, nequit diabolus siuere egredi, quæ autem sunt in purgatorio, vt quæ diuinæ iustitiæ satisfaciendo sunt a Deo carcere emancipatæ, absque eius permisso exire non possunt, quia vt ait *Iob cap. 7. v. 9. Qui descendunt ad inferos non ascendant.*

† Cuius leges generalis dispensatio, cum sine speciali Dei reuelatione admittenda non sit, in resurrectionibus, etiam diuinis, verosimile est, animas non fuisse eruptas ex inferno, sed vel a purgatorio, vel nondum fuisse separatas a corpore, vt tradunt *Soto in Sent. 4. dist. 45. art. 2. q. 2. concl. 1. Salmeron tom. 6. in Euang. tractat. 24. Valle de Moura tract. de incarnat. sect. 2. n. 73. Mart. de Ros lib. 3. Angelis Custod. cap. 10.*

¶ Vnde in resurrectionibus, quas dāmones, & Magi obtrudunt nullatenus credendum est, animas ab inferno eruisse, sed ipsi dāmones eas representasse, vt docent *D. August. lib. de cura pro mort. c. 7. & lib. 22. de Ciuitate Dei, cap. 7. & 8. & lib. 3. de Trinita. cap. 7. Tertullian lib. de Anima, cap. final. D. Thom. p. 1. q. 117. art. 4. Guill. Parisiens. de vniuers. p. fin. cap. 24. Soto, 4. dist. 34. q. 1. artic.*

† Quæ ideo phantasmata appellat *Vlpiantus I. C. in l. ostentum, D. de verb. signif. Vmbras verò Callimach.*

*Luridaque cui cunctos effugit umbra rogo.
Simulachra, Vergil. A. Encid. 4.
Infelix simulacrum, atq; ipsius umbra Creusa.
Imagines, A. Encid. 6.*

Admonet volitare caua sub imagine formas.

CAP. VII. De cadauerum cōseruatione, & colloquio.

SVM MARIVM.

1. Cadauera incorrupta signa sanctitatis.
2. Sanctorum corpora vident corruptionem.
3. Incorruptio corporis nō est signū sanctitatis.

4. Incorrupta seruantur corpora ex propria hominis complexionē.
5. Ratione victus solent corpora aresci.
6. Putredinem non sentiunt corpora ex loci natura.
7. Cadauer ad Batuecas Hispania incorruptū.
8. Fulmine ictorum corpora non sentiunt putredinem.
9. Cadauera non resoluuntur ratione vnguentorum.
10. Damon potest suorum sectatorum corpora incorrupta asseruare.
11. Corpora in igne proiecta potest diabolus absque lesione asseruare.
12. Ignis vim potest diabolus impedire.
13. Cadauera naturaliter possunt pillos, & ungues producere.
14. Complexio morientis causa esse potest, ut cadauer pillos emittat.
15. Suspensio quare pillos, & ungues producat post mortem.
16. Colloquium cadaueris ex bonorum, vel malorum Angelorum potestate.
17. Spiridionis filia post mortem allocuta est.
18. Macharius ex sepulchro homicidii auctorem proclamauit.
19. Cadauera ex feretro clamasse.
20. Cadaverum voces, vel ab ipsa anima, vel ab Angelo formari possunt.
21. Linguis abscissis multi loquuti sunt.
22. Caluaria multa loquuta sunt.
23. Crania Magorum loquuta sunt.
24. Caput Traiani Imperatoris loquutum est.
25. D. Gregorius pro anima Traiani non exorauit.
26. Orare non licet pro eis, qui sunt in inferno.
27. Traiani historia apocripa est.
28. In inferno nulla est redemptio.
29. Tormenta inferni inebitabilia sunt.

CADAVERA, quę in sepulchris, vel alijs in locis incorrupta reperiuntur, ita esse sanctorū creduntur, ut nulla alia de causa debeant venari cōmuniter circumfertur, vel ex eo, quod legitur in Actis Apostolorum, cap. 2. v. 27. *Nec dabis sanctorū suorum videre corruptionē.* Et infra de Christi corpore, v. 31. *Neque caro eius vidit corruptionem.* Sed corpora esse Beatorum eo solo, quod incorrupta reperiantur, non assentior, ut non esse sancta, quę corrupta inueniuntur, dicendum non est; nam David sepultus est, & in cineres resolutus, Iacob, & alij sancti viri; nam ut ait Isaias c. 40. *Omnis caro fœnum.*

Id enim non est signum sanctitatis,

quia miraculum vllum non adest, sed causa naturalis, quā corpora resoluuntur, & arescunt, ut probat *Parissens. p. fin. de vniuers.* 1. Pri-
mo enim contingere potest ex propria hominis complexionē, ut qui exustis Sole terris nascuntur, qui solent aresci, ut de Persis tradit *Hieronym. Cardan. lib. 8. variet. rerum, capit. 40.* 1. Secundò ratione victus, ut qui eius paucitate vtuntur (eo quod arcent humorum copiam) solent aresci, ex quo plura Anacoretharum absque miraculo, solent in sepulchris cadauera aresacta reperiri, & viui neque rursi, neque emungi solent, ut de Persis scribit *Xenophon. in Pædia Cyri.* 1. Tertiò ex loci natura, ut de integro cadauere armati, & sauci hominis olim mortui in Iunonis Eleę templo inter tabulatum, & scandelare tectum inuento, tradit *Pausan. de script. Græcis, lib. 1.* 1. De integro alio cadauere armato in antro contecto ex misera Hispaniæ clade, & parentum nostrorum suo reperto ad Castellæ tractum dictum, *Las Batuecas*, iam dixi in *Epitome de Magia, lib. 2. cap. 31. num. 13.* nō secus quam de alio cadauere armato reperto meminit *Aristarch. in Olymp.* 1. Quartò ratione mortis, quia fulmine ictorum corpora non sentiunt putredinem, ut docet noster *L. Annaeus Seneca, lib. 2. natural. question. cap. 53.* nam ut ait *Plutar. in qq. conuiuial. 4. question. 2.* *Cunctis ferē notum est, fulmine ictorum corpora non sentire putredinem.* 1. Quintò vnguentorum causa, nam balsamus ex Iudæa, quia calidissimę naturę est, incorrupta cadauera asserbat, apud Aegyptios, & Indos alia conditura fuit, ut tradit *Herodotus histor. lib. 2. Diodor. in Bibliot. lib. 2.*

¶ Quę cum demon nescit, poterit illis vti, ut sectatorum suorum corpora non sentiant putredinem, neque dissoluantur, ut asseruatam eorum sanctitatem imperito vulgò persuadeat, vel motu locali noxia pellen-
do, vel iuuantia applicando. 1. Sic & igne proiecta corpora efficere aliquando solet, ne incinerentur, vel vnctione rerū frigidissimarum, vel se inter flammam, & corpus ingerens, ut arceat ignis vim, vel ut in aëre subleuet, ut de quodam Guidone de Lachia hac de causa incinerato narrat *Bern. Luxēburgicus in Cathal. heretic. lit. G.* 1. Vel alia arte ignis vim impediens, ne se in obiectū insinuet, vel per celerē, ac violētū motū, vel aliquo medicamento, quē admodū cor eorum cremari nō potest, qui vel cardiaco morbo, vel veneno perierunt, ut docet *Plin. lib. 11. c. 37.*

¶ Nec modo potest dēmō cadauera asseruare, ne putrescāt, vel ne incinerēt, sed efficere

x causis naturalibus, ut si viua essent, vngues,
 & pillos emittant, ex recediuis in corpore hu-
 moribus, ut docent *Tertul. lib. de Anima, Mar-*
in del Rio t. 1. Magic lib. 2. Angl. q. de Mag.
 14 *Sent. 2. art. 2. diff. 8.* † Quod quidem naturali-
 ter efficere potest ipsa complexio morientis,
 quando in corpus manauit aliqua vegetantis
 animæ ad formam imperfectam dispositio, ut
 docent *Angles in Sent. 2. q. de Magia, artic. 7.*
diff. fin. Petr. Binsfeld in cōfess. malef. prelu.
 15 *12. dub. 4.* † Quod frequenter accidit in suspē-
 diosis, quibus, quia spiritus eis subito interclu-
 duntur ex vegetantis animæ humoribus pillos, &
 vngues emittunt, quos Iupiter lauat Apolo vn-
 git, & siccat, ut dixi in *Epitome de Mag. lib. 2.*
c. 24. n. 6. Binsfeld. d. dub. 4. concl. 3. Ioan. Eu-
seb. p. 2. curiosa Philosoph. lib. 1. c. 36.
 16 † Quos colloquia autem attinet, nō mi-
 noris admirationis est, quod cadauera huius-
 modi tam bonorum, quā malorū anima exuta
 voces emittant, ut de cadauere Polycritinar-
 rat *Plerbon Miracul. lib. 1. de cadauere Gabi-*
 17 *ni, Plin. lib. 7. c. 5.* † De spiridionis filia Irene
 mortua, quæ cum depositum terra absconditū
 decessisset pecuniæ Dominus instans, pater ad
 sepulchrum abiit, & vocata filia, rediuiua appa-
 rens locum ubi depositum viuens absconderat,
 manifestat, ut narrat *Socras. lib. 1. c. 8. Ruffin.*
 18 *lib. 1. hist. Eccles. c. 5.* † D. Macharius, dum vi-
 ueret, cū homicidij testis fuisset, quod post ei-
 mortem alio imputabatur, qui cum ad sepul-
 chrum Macharij venisset, coram calumniato-
 ribus cadaueri interrogat, an ipse fuisset homi-
 cidij reus? quod propria respondit voce se ab
 illo occisum non fuisse; quo miraculo liberat-
 est, ut legitur in *Historia Patriū, p. 2. c. 37. Ful-*
 19 *gos. lib. 1. exemplor. c. 6.* † Apud Albernos cū
 vir, & vxor à carnis cōtubernio abstinuissent:
 ille clericatum subiit; hæc verò Religionis cu-
 culum induit, & postea defuncta puella, dū iā
 sepulchro imponderetur, maritus exclamat:
Gratias ago Deo, quod eam illi reddo intactā;
 cui illa de pheretro respondit: *Sile, sile vir*
Dei, quia non est necesse aperire nostrum nemi-
 20 *ne interrogante secretum;* ut narrat *Gregor. Tu-*
ronens. in gloria confes. c. 32. † Potuerūt enim
 hæc, & alia, quæ de huiusmodi locutionibus nar-
 rantur ab ipsa anima fieri ex diuina dispositio-
 ne corpori reddiens, aut ex spiritali causa tā
 Angelis bonis, quā malis voces huiusmodi
 formari, siue in corpore, siue iuxta corpus in
 aëre ad eum ferme modum, quo quis tibia, vel
 flutula, voces humanas emittitur, ut tradit *Abu-*

lenf. in *Exod. c. 7. q. 15.*

¶ Nec solum cadauera, sed caluaria quoq;
 carne exuta solent huiusmodi voces emitte-
 re, ut de Caluarie colloquio cum Machario de
 varijs sedibus damnatorum meminit, *Marin.*
lib. 6. c. 14. † De cranio Magi, *Franc. Pic. lib.*
 22 *7. Pranot. capi. 10.* De alterius Magi caluario,
Melch. Flauin. lib. de stat. animar. De alijs cal-
 uarijs, seu capitibus mortuorū plura, *Plethon.*
Mirabil. lib. 1. † Caput Traiani Imperatoris
 23 Romani nationi Hispani, quod D. Gregorio
 Pōtifici fuit allocutū, cōmentum est, quate-
 nus creditur orationibus, & meritis D. Grego-
 rij, propter nimiam eius pietatem, ab inferis
 animā reddidisse, aut capiti alligatam esse, ut
 baptismum susceperet, ut habetur inter opera
 D. Damascen. *serm. pro defuncti, Bernar. Brit.*
p. 2. Monarch. Lusitan. lib. 5. cap. 12. ex fol. 60.

† Nam credendum non est, ut D. Gregorius
 pro anima Traiani oraret, quem sciuerat dece-
 24 sisse in peccato mortali; quia Gentilis fuit, &
 deperditus homo, cum pro eis, qui sunt in in-
 ferno orare non liceat, ut ipse ait *D. Greg. lib.*
4. Moral. c. 13. D. August. lib. de cura pro mor-
tuis, Belarmin. lib. 2. de Purgat. c. 9. tom. 1. Car-
rillo in explicat. Bullæ defuncti. † Neque dicē-
 dum est D. Gregoriū peccasse, sed exauditam
 25 eius orationem fuisse, ut asserit *Abulenf. Reg.*
4. q. 57. Quia id de tanto viro non est creden-
 dum, ut ait *Ioan. Diaconus in vita D. Gregor.*
lib. 2. c. 44.

¶ Vnde dicendum est assertam historiam
 apocrifam esse, & falso imponi Damasceno, ut
 26 asserunt *Ioan. Diaco. ubi prox. Bellarm. d. lib.*
2. c. 8. Bened. Percir. tom. 2. in Genes. disput. 3.
Cesar. Baron. tom. 8. Annal. in vita D. Greg.
fol. 187. Lorinus Act. 2. v. 24. Franc. Suarez
p. 3. tom. 2. disp. 43. sect. 3. Egid. de Sacramēt.
disp. 11. dub. 3. † Nam temeraria est, ut quæ ad
 uersatur regulas Scripturæ, quæ affirmat in in-
 27 ferno nullam esse redemptionē, *Enriq. in sum-*
ma de sacrific. Miss. c. 16. ex nu. 3. & lib. 7. de
Indulgent. c. 8. nam. 2. Lorin. Act. 2. nu. 24.
& in Ioan. 1. ca. 4. v. 16. & Psal. 113. v. 17. &
& Psal. 102. v. 10. & Petr. 2. cap. 2. v. 4. & ad
Ecclesiast. 11. v. 3. & ad Sapient. 5. v. 3. † In-
 28 ferno enim tormenta inuitabilia sunt etiam
 per diuinam potestatem absolutam ei, qui in
 peccato mortali animam exhalat, ut tradunt
D. Tho. p. 1. q. 74. ar. 2. & 1. 2. q. 87. ar. 3. 4. 5.
& 2. 2. q. 18. ar. 3. & p. 3. q. 52. ar. 6. Bellarm.
lib. 2. de Purgat. c. 8. to. 1. Ioā. Fernan. in The-
saur. v. eternitas, n. 7. Cano de locis, lib. 1. c. 2.

CAP. VIII. De Sanguinis emissione ex cadauere.

SVM MARIVM.

1. Sanguinem emittit cadauer occisi in presentia occisoris.
2. Cadauer quod in alicuius presentia sanguinem emittit signum est ad torturam.
3. Occulta qualitas est in corpore occisi, ut in presentia occisoris sanguinem mittat.
4. Occissus coram occisso ex naturali antipatia sanguinem emittit.
5. Sanguinem cadauera emittunt ex prestigijs demonum.
6. Simulachra Gentilium sanguinem sudant.
7. Pluuie sanguinis multis in locis.
8. Sanctorum cadauera ex diuina virtute sanguinem emittunt.
9. Arjona semiosa, & pulueres sanguinem emanant.
10. Sanguis ex ossibus ad miraculum quare refertur.
11. Vrgabona dicebatur Arjona.
12. Vrgabona fuit inter Accitanum, & Gienensem vrbes.
13. Bonossus, & Maximinus Christi martyres Vrgabona passi sunt.

CADAVER hominis occisi in presentia occisoris sanguinem emittere multis compertum est testimonijs, sed id fieri casu alij contendunt, alij miraculo tribuunt, iuxta illud sanguinis ebulitionis Abelis pro vindicta clamantis, Genes. capit. 4. Sanguinis Abel clamant ad me. † Vnde signum, & presumptionem oriri ex talis sanguinis emissionem ad capturam, & ad torturam rei contendunt, Menoch. de presumption. lib. 1. q. 3. num. 9. & q. 89. ex num. 118. & lib. 2. arbitrar. casu 270. ex num. 14. Paris. de Puteo in syndic. v. tortura, Nouel. reg. 184. Boer. q. 166. num. 1. Mascard. de probationib. lib. 2. conclus. 867 num. 26. † Nam id contingit ex qualitate occulta in corpore occisi relicta ex vi odij in occisorem ab occisso concepti, ex naturali antipatia, ut docent Aristot. lib. de immixt. element. & in lib. de natura rerum, capit. 13. Ioan. Langius epistol. 40. Levin. Lemnius lib. de oculis natur. cap. 7. Martin del Rio in Comment. ad Senec. v. 127. & lib. 1. Magicar. disq. cap. 3. q. 4. 5. 6. Hieronymus

Mengus lib. 3. miscellan. cap. 5. Vincent. in bist. natural. lib. 4. cap. 13. Maiol. tom. 1. colloq. 1. Ioan. Euseb. part. 2. curiose Philosop. lib. 1. ca. 4. 51. † Sed quia hoc signum non semper adesse solet, ut in presentia occisi cadauer sanguinem emittat, non est sufficiens indicium, neque ad capturam, quia non probat hoc esse, quod ab hoc contingit abesse, etiam si ad naturalem antipatiam referat Lucretius Medicus, & Philosophus.

Idque petit corpus mens unde saucia amore, Nāq; homines plerūq; cadūt in vulnus, & illā Emicat in partem sanguinis unde icimur ictu.

¶ Potest tamen aliquando prestigijs demonum referri, qui possunt sanguinem ex ipso corpore elicere, vel aliunde adducere, & tā subito, subtiliterque infundere, ut illum emittere videatur, vel sudorem, aut recidiui humores, ita colorare, ut sanguis videatur, ut fecerūt Magi Pharaonis in Ægypto dum aquam conuerterunt in sanguinem, Exod. capit. 7. v. 22.

† Ita multoties contingit simulachra Gentilium sanguinem sudasse, vel ex subita infusione, vel aeris ambientis conuersione, vel alia de causa, ut tradunt Plutarchus in vita Coriolani, & in vita Camil. Apollonius in Argonaut. nam ut ait Apianus lib. 4. ciuiliū, Nonnulla sanguineo sudore perfusa. † Nam aqua colorari potest a dæmone, ut sanguis videatur, ut in pluuijs sanguineis, quæ omni tempore acciderunt, tradit noster Seneca in naturalibus question. lib. 4. cap. 9. Sic sanguis pluit Romæ in area concordia, ut tradit Tit. Liu. lib. 9. decad. 4. Et alibi Surius anno 1543.

¶ Neque ad hanc classem refero Sanctorum cadauera, quæ sanguine emittere solent; nam cum sit à Deo factum, potest per miraculum sanguinem creare, vel in eis ea asseruare, ut præfinito, ineffabili suæ diuinæ prouidentia, tempore illum emittant, in signum suæ sanctitatis, ut cadauer sanctæ Ciceriæ, quod post multos annos sanguine madidum repertum est, ut tradunt Surius, Metaphrastes, & alij. † Omnium autē admirabiliora sunt miracula, quæ sub his diebus ex anno elapso 1629. experti sumus in semissiosis, & pulueribus, quæ Arjona effusa sunt, & multoties sanguinem emanarunt; nam cum ossa ex sua natura sicca, & frigida sint, & terrea natura, nec in corpore viuo, nec ab eo separata sanguinem habent, Aristot. libr. 3. de partibus, cap. 2. & de anima, 3. sex. 66. † Nam sanguis est calidus, & humidus ossi contraria natura, ideo Græcis ὀστέον dicuntur, nam sanguis in corporibus nostris vicem aeris fungitur, Hippocrates lib. de natura hominis, Galen. de simplici. medic. lib. 10. Auicenn. Fæn. 2.

¹¹ ¶ Vnde hæc semioffa, & pulueres, quæ sub his diebus Arjone effossa sunt probabiliter credo esse Sanctorum virorum, & Martyrum, qui Deo perfruuntur felices: nam oppidum quæ nunc dicimus *Arjonam*, antiquitus *Vrgabona* dicebatur, vt constat ex lapide ibi reperto his verbis IMP. CAES. TRAIANI. PARTHI. FILIO D. NERVAE NEP. TRAIANO AVG. PONTIF. MAX. TIB. POT. XIII. PP. MUNICIPIUM ALBENSE VRGABONENSE. † Municipium enim Albense Vrgabonense fuit inter Accitanum, & Gienensem vrbes, vulgò, *entre Guadix y Iaen*, vbi nunc *Arjona* est, ab Vrgabona nomen sortita, vt tradunt *Ambros. Morales in antiquis. v. Mentesa. fol. 74. & Ioan. Mariana de rebus Hisp. tom. 2. lib. 21. cap. 2.* † Quo in loco Bonosus, & Maximianus Christi milites sub Deciano Principi pro Catholica Fide martyrium passi sunt, vt his verbis testatur Flau. Dexter. anno Christi 308. *Vrgabona in Betica sub præside Deciano Bonosus, & Maximinus Martyres, & in Martyrolog. Roman. 21. August. Eodem die SS. Martyrum Bonosi, & Maximiani.*

CAP. IX. De miraculis exhibitis signo aliquo naturali.

SVMMARIVM.

1. *Miracula nisi à Deo præstari non possunt.*
2. *Miracula rerum creatarum vires excedunt.*
3. *Res naturales eleuantur à Deo in efficiendis miraculis.*
4. *Miracula ex rebus naturalibus in captiuitate populi, exponuntur Exod. capit. 7. 8. 9. & 10.*
5. *6. 7. Rebus naturalibus operata miracula post captiuitatem, explicatur Exod. cap. 14. 15. 17. Reg. 4. c. 6. & 20. Isai. 38.*
8. *Valles reprehenditur, qui naturales effectus putat indulgationis aquæ in Marâ, & Hyericho.*
9. *Diuina causa fuit indulgationis aquæ in Marâ, & Hyericho.*
10. *Sal sterizat ex sua natura.*
11. *Domus, & terra delinquentis quare aspergatur sale.*
12. *Aquæ Hyericonis vitium quare non exsallet tantum sanaretur, Exod. cap. 15. Regum 4. cap. 2.*
13. *Salis aspersio sanare non potuit naturali-*

ter aquas vsque in præsens.

14. *Facultas naturalis non extenditur ultra spheram æliuitatis suæ.*
15. *Cathaplasma ficorum sanare potuit naturaliter Ezechiam, Reg. 4. c. 20.*
16. *Deus in efficiendis miraculis aliquando rebus naturalibus vtitur, quæ naturaliter effectum valent præstare.*
17. *Res naturalis quando effectus statim sortitur diuinæ virtus adest præternaturalem, Matth. 8. Luc. 7. & 18. Ioann. 5. & 11. Marc. 5.*
18. 19. 20. 21. *Deus solet in miraculis peragendis rebus naturalibus vti, quæ natura sua id non valent præstare, explicantur Ioan. cap. 2. & 9. Matth. c. 14. Marc. c. 7.*
22. *Christus potuit sine rebus naturalibus facere miracula.*
23. *Naturalibus vtitur Deus in miraculis efficiendis, vt quoad fieri possit natura legis non transleat.*
24. *Christus naturalibus rebus usus fuit in miraculis efficiendis, vt magis credibilia fuerent.*
25. *Vento vtitur vrrente in desiccatione maris Rubri, Exod. c. 14.*
26. *Diuina gratia cooperatur facientibus, quæ in se sunt.*
27. *Eliseus parum olei vtitur ad vasa viduæ adimplenda, Reg. 4. c. 4.*
28. *Eliseus incurruauit se, & posuit os super os pueri, vt eum resurgeret.*
29. *Facientes, quæ in nouis sunt facit Deus cooperatur.*

MIRACULA nisi à Deo præstari non possunt, vt Nicodemus, de miraculis Christi testatur apud D. Ioannem, capit. 3. v. 2. *Scimus, quia à Deo venisti Magister, ne mo potest hæc signa facere, quæ tu facis, nisi fuerit Deus cum eo.* † Nam cum miracula rerum creatarum vires excedant, infinitam requirunt virtutem, & sic nisi à Deo præstari nequeunt, D. Augustin. lib. 3. de Trinit. cap. 7. & lib. 22. de Ciuitate Dei, cap. 7. & 8. † Vnde licet res naturales in efficiendis miraculis adaptentur, quando ex sua natura, id non valent præstare, miraculi vis non subtrahitur, quia tales res, vel eleuantur à Deo ad supernaturaliter operandum, vel supplet Deus vicem partium effectarum in genere causæ efficientis, vt dixi in Epitome de Magia, lib. 2. † Quemadmodum in captiuitate populi Deus fecit, vt serpens fieret ex virga Aaron, Exod. c. 7. v. 9. sanguis ex aqua, Exod. d. cap. 7. v. 19. & produ-

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

productione ranarum, & sciniphum, *Exod. ca. 8. v. 6. & 17.* Vlcera vesicarum turgentium asperione cineris de camino, *Exod. cap. 9. v. 10.* Extensione virge, tonitrua, grandinem, fulgura, *Exod. cap. 9. v. 23.* ventum vrentem, locustas, & tenebras horribiles, *Exod. cap. 10. v. 13. & 22.*

¶ Postquam egressus fuit populus ex Aegypto, Moysis virge tactu diuisit mare, *Exod. cap. 14. v. 16.* ligni immisione indulcauit aquas in Mara, *Exod. cap. 15. v. 25.* & percussione petre eduxit aquas in Raphidin, *Exod. cap. 17. v. 5.* ¶ Eliseus salis asperione sanauit aquas in Hyericonte, *Regum 4. capit. 2.* & ferrum ex flumine ligni immisione extraxit, *Regum 4. cap. 6.* ¶ Aegrotante Ezechia Cathaplasmate ficorum ab Isaia sanatus est, *Isai. cap. 38. Reg. 4. cap. 20.*

¶ Nam licet causam naturalem ad indulcendam aquam in Maram ex ligno, *Exod. cap. 15.* & sanitatem redendam in Hyericonte aquis salis asperione, *Regum 4. cap. 2.* contēdat Franc. Valles de sacra Philosoph. capit. 15. & 34. ¶ Diuinam potius, & miraculosam causam agnosco, quia si lignum amarissimum fuisset, vt ipse asserit, non imbibēdo amaras aquas partes illam indulcāret, sed amariorem redderet, quia vnumquodque secundum naturam suam operatur, *Aristot. Physicor. 1.* ¶ Quemadmodum sterilitas aquarū sanari non poterat salis asperione, quia magis sterilis redderentur, nam cum sal sit calidus, & sicca naturae humores deducat, & sterilitatem inducit, in quo vadit, vt tradit *Galen. lib. de ratione victus.* ¶ Ob quod ab antiquis temporibus, terra quae ob patrata facinora deuouebatur, sale inspergebatur, vt testis legitur Abimelech delata vrbe Sychemorum, *Indich. capit. 9.* ad quod respexit Regius vates dum ait *Psalm. 106. Posuit terram frusferam in falsuginem a malitia inhabitantibus in ea.*

¶ Et licet non fuisset illud aquae Hyericonis vitium sterilitatis, sed ex corruptione putrida, & olida, & sic sale sanaretur, vt contendit Valles ubi sup. contra literam sacri textus, qui ait *Regum 4. d. cap. 2. Sanauit aquas has, & non erit ultra in eis mors, neque sterilitas.* ¶ Nō par est si causa tantum naturalis subesset, vt tota aqua ciuitatis vniu. tam modicum salis, quod Eliseus immisit, quantum pōteret in vase portare, sanitatem adferret, tam aquis super terram bulientibus, quā postea ē fonte scaturientibus, ad quas sal non peruenisset, omnes tamen constat, tam praesentes, quā postea superuenientes sanatas fuisse, ergo non fuit naturale, d. cap. 2. *Sanatae sunt ergo usque*

in hunc diem. ¶ Habet enim modum quendam facultas omnis naturalis eunque secundum magnitudinem eius, quod facit, & accipientis, non enim si magnes trahere potest ferrum, continuo possit trahere montem ferreum, neque ferri exiguum quantulumcumque lapis, sed tantus quantum.

¶ Neque obstat Cathaplasma ficorum Isaia sanasse tumorem Ezechiae, *Regum 4. cap. 20.* quod naturaliter fieri posse, vt defendit Valles d. cap. 39. quia massa caricarum, & farina ad tumores, qui neque facile ad supurationem perueniunt, neque facile discuti possunt, iuuat, *Galen. lib. 2. de arte curat. ad Glau. ca. 7.* ¶ Nam licet haec & alia, quae sanandis corporibus adhibentur, re vera sint medicamenta ea quae natura praedita, vt per se nata sint eos morbos curare, miraculi vis propterea non subtrahitur, nam instantanea illa curatio, vt statim, atque massam applicuit, curatus est non pendet ex sola causa naturali, quae non operatur statim, sed per interualum, vt docet *Aristotel. ubi sup.* ¶ Illa enim quae statim salutem corporibus restitunt diuina sunt, vt quando Christus leprosum sanauit dicens, *Matth. cap. 8. v. 3. Volo mundare, & cecum imperans, Luc. ca. 18. v. 42. Vt respiceret, & paralytico, Ioan. cap. 5. v. 8. Surge, & ambula.* Lazarum quatridentum ad vitam reuocauit dicens, *Ioan. ca. 11. v. 44. Lazare exi foras.* Adolescentulum, *Luc. cap. 7. v. 14. Surge, & resedit, qui erat mortuus.* Et puellam dicendo, *Marc. cap. 5. v. 42. Talitha cumi, hoc est, puella tibi dico, surge.*

¶ Solet enim Deus in peragendis miraculis, quandoque causas naturales adhibere, quae per se id efficere non valent, quod efficitur, vt imbecillitas humana magis ad contemplandam diuinam virtutem excitetur, cum ex rebus inutilibus magna quidem videat operari, & quandoque contraria, vt in sanitate caeci a natiuitate, *D. Ioan. cap. 9. v. 6. Expulit in terram, & fecit lutum ex spūto, & liniuit lutum super oculos eius.* ¶ Similia in curatione muti, & surdi in mare Galilee inter medios sine Decapoleos, *Marc. cap. 7. v. 33. Misit digitos suos in auriculas eius, & spuens tetigit linguam eius, & c.* ¶ Et in nuptijs Cana Galilee ad providendum vinū inuitatis, aqua hydrias impleri iussit, *Ioan. cap. 2. v. 7. Cum autem gustauit architrachelinus aquam vinum factam, & c.* ¶ Et vt aleret turbam quinque millia virorum in deserto, *Matth. cap. 14. v. 19. Et acceptis quinque panibus, & duobus piscibus, & c.*

¶ Nam licet Christus Dominus sine his rebus posset facere miracula huiusmodi, & alia maiora cum solo verbo, mortuos suscitasset,

Joan. cap. 5. v. 8. & cap. 11. v. 44. Luc. 6. 7. v. 14. Marc. cap. 5. v. 42. Et per tactum etiam vestimenti morbos mederetur, Luc. 6. 6. & 8.

23. † Nihilominus tamen rebus naturalibus usus est, ut quoad fieri posset consuetas naturae leges, & ordinem tueatur, nam ut ait Sapient. cap. 8. *Attingit à fine usque ad finem fortiter,*

24. & disponit omnia suauster, † Nam licet omnia posset ex nihilo facere, utitur tamē rebus naturalibus, ut miraculū magis sit visibile, & credibile, ut tradūt Barra. in cōcord. Euāg. to. 3. lib. 3. cap. 2. D. A. Ostin. lib. 10. de Ciuitat. Dei, cap. 17. Ioan. Pineda de rebus Salomon. lib. 4. capit. 13. pag. 184. D. Solorzan. de iur. India. li. 2. c. 3. ex num. 67. † Ita in exsiccatione maris Rubri, ut transiret populus fugiens à Pharaone, vento utitur vrente, Exod. cap. 14. v. 21. Cūque extendisset Moyses manum super mare abstulit illud Dominus, stante vento vehemente,

26. & vrente tota nocte, & vertit in siccū. † Vel ut simul magis nos doceret, ut faciamus, quae in nobis sunt, etiam in efficiendis miraculis, ut facilius diuina gratia efficiat, quod optamus.

27. † Ideo Eliseus licet posset diuina virtute solo verbo, vasa viduae oleo implere, utitur tamē causa naturali, nempe paululum olei, quod habebat immisit in vasibus, ut oleo implerentur, Regum 4. cap. 4. v. 4. † Et in resurrectione filij mortui Sunanimitidis. ca. 4. v. 34. Incubuit super puerum, posuitque os suum super os eius, & oculos suos super oculos eius, & manus suas super manus eius, & incurbavit se super eum. Et v. 35. Et oscitauit puer septies, aperuitque oculos, &c. † Nam facientibus, quae in nobis sunt facile Deus cooperatur, ut de Tobia legitur, Tob. cap. 8. v. 2. Tullit de cassidili suo partē iecoris, posuitque eam super carbones viuos: tum Raphael Angelus apprehendit demonium, & relegauit illum in deserto.

CAP. X. De miraculis circa corpora, vel Imagines Sanctorum.

SUMMARIVM.

1. *Miracula circa sepulchra Sanctorum signa sunt sanctitatis.*
2. *Ioseph ossa post mortem prophetam esse ostenderunt.*
3. *Elisei ossa mortuum resurgerunt.*
4. *Christi mortui miracula.*
5. *Miracula in Christi morte probant Sancti Sanctorum esse.*

6. *Christi mors licet hominem esse ostenderet, quae foris aguntur miracula, Dei Filij predicant.*
7. *Miracula in praesentia corporis mortui, ut delusoria improbat Vviclef.*
8. *Diuinitatem Christi ostendunt miracula circa eius corpus mortuum.*
9. *Corpora Sanctorum ex virtute diuina operantur miracula.*
10. *Moyse corpus defunctum occultatur, ne ex eius miraculis illud Iudaei adorarent.*
11. *Sanctorum semiosa, pulueres, vestes, sudaria, &c. operantur miracula.*
12. *Vestes Christi conferbant sanitatem.*
13. *Veronica ex contactu Christi Domini magna operatur miracula in Gienensi Ecclesia.*
14. *Veronica sudarij licet in Euangelio nō fiat mentio, fidem non perdit.*
15. *Imagines Christi, & Sanctorum innumera operantur miracula ex gratia gratis data.*
16. *Diuum Thomam crucifixus alloquutus fuit.*
17. *Diuum Franciscum Christi imago alloquuta est.*
18. *Diuum Bernardum Deipara imago alloquens audita est.*
19. *Lapidea Virgines imago Diuo Bernardo lactem emisit.*
20. *Sancta Leocadia in saxo polycr. crucem impressit.*
21. *Corduba captiuus in marmore Christi effigiem ungue expressit.*

IRACVLA, quae circa sepulchra Sanctorum sunt (quorum probatione utitur Ecclesia in eorū canonizatione) tanquam delusoria, & diabolica insomnia reiecit Vviclef in Dialog. cap. 16.

† Sed mentitur Apostata, nam circa corpora Sanctorum iam mortua sunt miracula, ut de ossibus Ioseph visitatis testatur sacra Scriptura Ecclesiast. cap. 49. *Post mortem prophetauerunt*, hoc est prophetam ostenderunt, ut exponunt Patres. † Et in Canonizatione Elisei proiecerunt hominem mortuum in sepulchrū eius, qui tetigit ossa, & reuixit homo ille, & stetit super pedes suos, ut legitur Reg. 4. cap. 13. nam ut ait Ecclesiast. cap. 48. *In vita sua fecit monstra, & in morte miracula operatus est.* † Et Christus Dominus, ut probaret se Sanctum Sanctorum esse, dum clamans, & volens emisit spiritum, velum templi scissum est, terra mota est, petrae concisse sunt, Sol obscuratus est,

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

est, monumenta aperta sunt, D. Matth. c. 27.
 5 *Marc. 15. Luc. 23. Ioan. 19.* † Quæ omnia fecit Deus Pater in presentia corporis mortui Filij sui, vt probaret illum Sanctum Sanctorum esse, vt exponit D. Hieronym. in illo Matth. 27. si quidem miracula sunt de Deo reſeruatis ad probationem fidei, D. Augustin. lib. 3. de Trinitate, cap. 7. & lib. 22. de Ciuita. Dei, cap. 7. 8. 9. & 10. † Nam cum verus homo eſſet, qui crucifixus fuit, qui ſepultus, qui clauſus tumulo, quem lapis oppoſitus cohibet: tamē, quæ foris aguntur diuinitatem oſtendunt, & Filium Dei eſſe prædicabant Sol fugiens, tenebræ ingruētes, terra commota, velum ſciſſum, ſaxa dirupta, mortui ſuſcitati, quibus commotus Centurio clamauit apud Matth. capit. 27. *Verē Filius Dei erat iſte.*

7 ¶ Sed pergit blaſphemari Vvicleſſi dicēs, Signa oſtenſa, ſiue à Deo ſiue à diabolo in præſentia corporis mortui, non indicant eum eſſe Sanctum, ideo vna de præcipuis cautelis diaboli, per quam ſe duxit viantes, eſt deceptio in his ſignis, credamur igitur vniſ operibus conformibus legi Dei, & dimittamus hæc ſigna friuola, cum Magi Pharaonis poſt Moysiſ fecerūt ſigna magna, Exod. 7. & 8. † Os impurum! Ergo illa ſigna à Deo oſtenſa in præſentia corporis mortui Chriſti eius diuinitatem non denotarunt, atque oſtenderunt? Cum D. Petrus alijs ad illam argumentatur in Actis Apoſtol. c. 2. *Quia neque derelictus eſt in inferno, neque caro eius vidit corruptionem.* Et D. Paulus ad populum Antiochiæ hoc ipſum probat in Actis Apoſtol. cap. 13. † Nam corpora Sanctorum ex virtute diuina operare miracula in coſeſſo eſt, vel ex illis, quæ de S. Vincentio tradit D. Augustin. ſermon. 2. *Quod verò tanta cura ſeruauit Dominus Martyris corpus, quid aliud demonſtrauit, niſi ſe gubernaffe viuente, quem non reliquit exanimem? vicit ergo Datianum viuens Vincentius, vicit, & mortuus viuens tormenta calcauit; mortuus maria tranſnatauit: ſed ipſe inter undas gubernauit cadauer extinctum, qui inter ungulas animæ donauit inuictum: ne flexit flamma tororis corpus eius, ſed in his, & huiusmodi omnibus nihil eſt aliud, niſi præcioſa ſemper in conſpectu Domini mors Sanctorum eius.* † Vnde diabolus cum Archangelo Michaelē altercatur, vt Moysiſ cadauer manifeſtaretur, quia ex eius miraculis exiſtimauit Iudæos illi cultum latræ exhibituros, vt tradunt Abulenſ. Okeaſt. & alij in Deuteronom. cap. 34. D. Hieronym. in Iacob. epiſtol. 1. cap. 9. Bellarmin. lib. 2. de reliq. cap. 1. Maldonatus ſuper Matth. cap. 8. Barradas in concord. Euang. lib. 8. cap. 6. Suar.

tom. 2. p. 3. q. 45. art. 1. diſp. 32. ſect. 2.

¶ Nec modo Sanctorum corpora viua, aut mortua hæc operantur virtutes, ſed etiā ſemioſa eorum, pulueres, veſtes, ſudaria, & his ſimilia: vt de oſſibus Eliſei iam dixi, de pulueribus ſepulcri Hieremiæ tradunt Lyrinus Actor. 28. Valle de Moura tractat. de incant. ſection. 2. cap. 8. num. 19. † De veſtibus Chriſti ſanctatem conferentibus fatetur illa, quæ ſanguis fluxum patiebat, & tactu ſimbriæ veſtimenti ſanata eſt, D. Matth. capit. 19. v. 20. D. Luc. cap. 8. v. 45. Quia vt ait D. Lucas, cap. 6. v. 19. *Et omnis turba querebat cum tangere, quia virtus de illo exhibebat, & ſanabat omnes.*

† De Veronica, quæ in Gienenſi Eccleſia maxima aſſeruatur veneratione ex cōtactu Chriſti Domini magna operari miracula, multa tradunt Iacobus Geſnerus lib. 1. de Cruce, cap. 97. tom. 1. Gabriel Vazquez lib. 2. de adorat. c. 1. diſp. 3. D. Sanctius de Auila Epicoſopus Gienenſ. lib. 3. de veneration. Sanctorum, capit. 8. † Nec fidem perdit tantum miraculum, eo quod in Euangelio vulgata lectionis de hoc Sudario mentio nō fiat, quia multa tēcit Ieſus quæ ab Euangelis non referuntur, vt tradit D. Ioan. cap. fin. habetur tamen in Euangelio Nazarenorum, vt tradit Euseb. lib. 3. hiſt. Clement. Stromat. lib. 2.

¶ Per Images etiam Chriſti, & Sanctorum innumerabilia quoque ſunt miracula, de quibus pleni ſunt Annales: ſed cur per hæc potius, quam per illa hæc ſiant miracula? dicendum eſt hoc pertinere ad gratiam gratis datā, vt tradunt Zerola in praxi Epicoſ. p. 1. v. miraculum, num. 8. Valle de Moura ubi ſupra ſection. 1. cap. 4. num. 13. & ſect. 2. cap. 8. nu. 18. & cap. 14. num. 9. † Conſtat enim Angelico Thomæ Aquinati, vt ſanctitati eximio, ſic diuinæ Sapientiæ, & Theologiæ antesignano Neapoli verſanti in Templo Prædicatorum ex crucifixi Chriſti effigie clara voce auditū, *Bene ſcripſiſti de me Thoma, mercedem accipies,* vt refert Fulgoſ. lib. 1. cap. 6. † Seraphico Deo, & hominibus amantiſſimo D. Francisco, in Eccleſia S. Dominici verſanti ex Chriſti Image auditum eſt, vt Eccleſiam Dei repararet, vt tradit eius alumnus Cardinal. D. Bonauentur. in eius vita, part. 2. † Cuius rei ſimile aliud miraculum eſt, cum D. Bernardus Spiram, iuſſu Pontificis Innocent. II. ad ſcedera Inter Principes inienda proſectus eſſet, Imperatore ac plerisque alijs principibus aſtantiſ, ac innumera multitudine audita eſt vox, ex Beatę Deiparę Mariæ marmorea eſſigie dicens, *Salue Bernardo,* vt narrat Naucler. Geſner. 39. ann. 1143. † Similiter & ipſo Bernardus

do ex lapidea Virginis Imagine orāti lac emittum est supplente Deo, quidem partes diffictarum in genere causæ efficiētis, vt de Imaginibus, quæ à Tyrannis compunctæ sanguinē emisserunt, scribunt *Eusebius, Lactantius, Nicephorus, Fulgosius, Naclerus, Baronius, &*

20. *alij.* † Quandoque etiam ipsemet lapides molescent, & flēuntur, vt cera, vt in eis Imagines ad suam consolationem exprimant Catholici, vt Toleti S. Leocadiam in caberna vbi à Barbaris vincta fuit, crucem in saxo polychem impressisse, his verbis testatur Iulian. Petrus Archipresbyter, S. Iust. in Aduersar. nu. 284. In spelunca Crucis in lapide quam sacra Virgo pollice impressit. † Cordubæ etiā similis miraculi extat memoria, nā dū Abderrhamē ea potiretur, ad annos Christi 787. in eius Mezquita, quæ nunc Ecclesia maior est, Christian⁹ captiuus eā ingrediens: in cōteptu Mahumat Crucifixi effigiem marmore viuo vngue expressit, quæ usq; in hodiernū diē visitur, & in ei⁹ memoria deaurato poste hæc pendent carmina.

Hæc sua dū cebrat Mahometicus orgia tēplo Captiuus Christi numina vera vocat.

Et quæ corde tenet regido saxo vngue figurat, Aureolam pro quo fūne peremptus habet.

CAP. XI. De miraculis non minus per sanctos viros, quam per prophanos, malos, infideles, & Gentiles exhibitis.

SVMMARIVM.

1. Gratia miraculorum est ex gratijs gratis datis.
2. Gratia miraculorum omni tempore penes Ecclesiam est.
3. Montes transferendi per fidem potestas penes Ecclesiam est.
4. Diuus Gregorius Theumaturgius, & alij mōtes transfulerunt.
5. Credentibus miracula Christi maiora pollicentur.
6. Miracula principio Ecclesiæ frequentiora, quam hodie fuerunt.
7. Religionem nullus tenetur suscipere, quæ vel miraculis, vel apertissimis rationibus non comprobatur.
8. Provincijs nouis conuertendis Deus miraculis vsus est.
9. Miraculorum potestate Deus vtitur ad stabilendam fidem.

10. Fidei nostra mysteria sunt euidenter credilia.

11. Sanctissimam Virginem Mariam nullū in vita legitur fecisse miraculum.

12. Diuus Ioannes Baptista viuens nullū miraculum fecit.

13. Gratia gratis data non requiritur virtutē ministri.

14. Balabam, Saul, Caiphas, & Iudas proditor gratiam miraculorum habuerunt.

15. Pravi homines Gentiles, & infideles operati sunt miracula.

16. Pharaon, Nabuchodonosor, Balthasar filij Sceue, & alij improbi reuelationes diuinas habuerunt.

17. Sibylla Idolatra prophetia donum habuerunt.

18. Empedocles, Asclepiades, & alij Gentiles mortuos ad vitam reuocarunt.

19. Miracula per malos, & infideles virtute diuina eduntur, Matth. 7.

20. Infideles virtute diuina miracula operantur, Marc. 9.

21. Fides non est necessaria in ministro gratiæ gratis datæ.

22. Miracula potius per sanctos, & electos viros, quam per prophanos, & scelestos eduntur.

23. Miracula ab improbis, & infidelibus facta licet in communi non admentur examinanda sunt.

24. Miracula in confirmationem veræ fidei licet fiant a sceleratis hominibus pro diuina habenda sunt.

25. Fides ministro requiritur in miraculis, vt credatur a Deo fieri.

26. Fides recipientium necessaria est ad miracula.

27. Miracula cur Deus potius per has, quam per illas imagines operetur.

RATIA miraculorum, quia est ex gratijs gratis datis Apostol. ad Roman. cap. 12. v. 6. Habentes donationes secundum gratiam, quæ data est nobis, differentes, si uē prophetiam secundum rationem fidei. † Omni tempore penes Ecclesiam esse difertē probant Cardinal. Bellarmin. tom. 1. lib. 4. de notis Eccles. cap. 14. & tom. 2. lib. 2. de Sacrament. Confirmat. cap. 2. Ioan. Lorin. in Actis Apostol. 2. num. 44. Thom. Bozius de signis Ecclesiæ lib. 3. cap. 6 pag. 107. & lib. 5. cap. 1. & lib. 20. c. 1. Anton. Posseuin. in Biblio. tom. 1. lib. 2. cap. 37. pag. 77. amicus noster Bernard. Aldrete de antiquitat. Hispan. lib. 2. cap.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

15. *Barrad. in concord. Euang. tom. 4. lib. 9.*
 3 cap. 9. † Et specialiter montes transferendi per fidem, cuius potestas penes Ecclesiam est, *Matth. cap. 17. v. 19. Si habueritis fidem sicut granum sinapis, & dicetis monti huius: transi, hinc, illuc, transiet, & nihil impossibile erit vobis.* † Nam D. Gregorius Theumaturgius, & alij sancti viri montes ex fide transtulerunt. *D. Gregor. Magn. lib. 1. Dialogor. ca. 7. Nicophor. lib. 6. cap. 17. Euseb. Cesariens. lib. 7. hist. Ecclesiast. cap. 2. Maiolus Canicular. tom. 1. colloq. 4. pag. 79. & coll. 16. pag. 375.* † Nam credentibus, non solum miracula pollicentur, *D. Marc. cap. fin. In nomine meo demonia eijcient, serpentes tollent, &c.* Sed etiam Christi maiora, *D. Ioan. cap. 15. Opera quae ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet.*
 6 ¶ Quae quidem miracula principio nascentis Ecclesiae, frequentiora, quam hodie, fuerunt, ut fides catholica plantaretur, sine quibus raro praedicantibus creditur, *D. Matth. cap. 10. D. Marc. d. cap. fin. acta Apostol. cap. 2. D. Paul. ad Hebr. 2. ad Corinth. 2. cap. 12. cap. cum ex iniuncto, de haeretic. D. Augustin. libr. 22. de Ciuit. Dei, cap. 8. & lib. de utilit. credent. cap. 14. D. Gregor. in Euang. homil. 29.*
 7 † Quia nullus tenetur suscipere Religionem, quae vel miraculis non comprobetur, vel appertissimis rationibus credibilia fiat, *Victoria in Relect. de Indis, num. 34. Tiraquell. de pen. temp. caus. 51. cum alijs aduclis a praepatore meo collendisimo, & Regio consiliario, D. Ioan. Solorzano Pereira, lib. 2. de iur. Indiar. cap. 4. ex num. 12.* † Et ita in nouis Prouincijs conuertendis patentissimis miraculis Deus vltus est, non solum in Flandria, & Holandria, sed in nouo orbe Occiduo, ut tradunt *Cardinal. Baron. in Annal. anno 632. num. 6. & anno 666. Thom. Bozius, design. Eccles. lib. 4. cap. 3. pag. 131. & cap. 4. pag. 137. & cap. 6. pag. lib. 7. cap. 6. pag. 282. & lib. 8. cap. 1. pag. 292. & lib. 17. cap. 4. pag. 251. & lib. 20. cap. 6. & lib. 21. cap. 3. D. Solorzano, d. cap. 4. ex num. 17. vsq; num. 61.* † Nam miraculorum potestas est vnum ex praecipuis signis, quibus Deus vltus est ad stabiliendam fidem, *Cardinal. Bellarmin. tom. 1. lib. 4. de notis Eccles. cap. 14. & tom. 2. lib. 2. de Sacram. confirm. cap. 2. Lorin. in actis Apostol. cap. 2. num. 44. Ant. Posseuin. in Bibliot. tom. 1. lib. 2. cap. 37. Bozius, ubi sup, lib. 3. cap. 6. pag. 107. & lib. 5. cap. 1. & lib. 20. cap. 1. fol. 310. amicus noster Bern. Aldrete, de antiq. Hispan. lib. 2. cap. 15.* † Quamuis fidei nostrae Catholicae Mytheria sunt ebidenter credibilia, *D. Thom. 2. 2. q. 1. art. 4. Bañez, q. 10. art. 1. dub. 3. concl. 2. Toled. in summ. lib. 4. cap.*

2. num. 2. *Petr. Ledesm. tom. 2. tract. 1. cap. 5. conc. 4. Vazquez, in D. Thom. 1. 2. q. 76. art. 4. disp. 120. cap. 1. num. 4. Azor, Inst. mor. lib. 8. cap. 7. q. 6. concius meus Thom. Sanchez. tom. 1. Decalog. lib. 2. cap. 1. ex num. 4.*

¶ Gratia autem huiusmodi miraculorum non datur ad mensuram sanctitatis, nam de sacrosancta Dei Genitrice *MARIAM*, sanctorum omnium sanctissimam, & nulli secundam (dum inter vicios degeret) nullum legitur fecisse miraculum, ut tradit *D. Thom. p. 3. q. 27. art. 5. & ibi Suarez, tom. 2. q. 37. art. 4. disp. 20. sect. 3.* † D. Ioannes Baptista domini praecursor, cuius sanctitas ab illo commendatur dum ait apud *D. Matth. cap. 11. Internatos mulierum, non surrexit maior Ioanne Baptista*, nullum tamen miraculum fecit dum vixit, ut his verbis testatur *D. Ioan. cap. 10. Signum fecit nullum.* † Contra autem multi sunt & fuerunt deprauatis moribus & vita, qui gratiam miraculorum habuerunt, nam cum sit gratia gratis data, non requirit virtutem ministri, quia Spiritus sanctus diuidit singulis prout vult, *D. Paul. Corinth. 1. cap. 12. D. Thom. 1. 2. q. 111. art. 1. & 2. 2. q. 176. art. 2. & q. 177. art. 1. & q. 178. art. 2. & p. 3. q. 7. art. 7.* † Sic Balaham sceleratus ariolus spiritu Dei prophetauit, *Num. c. 22. Saul deprauatus Rex similem donum a Deo obtinuit, Reg. 1. cap. 10. Caiphas pessimus Pontifex & Christi hostis acerrimus, per eius mortem humano generi redemptionem esse paratam diuino spiritu annunciauit, D. Ioan. cap. 11. Iudas proditor gratiam habuit miraculorum, ut tradunt Athanas. in qq. S. Script. q. 32. Couarrub. de vera Prophet. lib. 1. c. 16.*

¶ Nec modo sceleratis & prophanis hominibus gratia miraculorum data est, sed Gentilibus, & infidelibus, *D. Thom. 2. 2. q. 172. Suarez d. p. 3. q. 14. tom. 2. Maldanat. in Matth. 7. Episcop. Maior. canicular. tom. 2. colloq. 2.* † Pharaoni Gentili in somnijs diuina mysteria reuelata sunt, *Genes. cap. 41. Nabuchodonosori, Daniel, cap. 4. Balthasari, Daniel, cap. 5. Filijs Sceux, act. Apost. cap. 19. de alijs multis, Perez in Laurea Salmant. certam. 1. de Deo Trino & vno, dub. 1. cap. 1. num. 33. & dub. 2. cap. 1. & certam. 4. cap. 3.* † De Sibyllis (praesertim Erithrea) etsi idolatris donum tamen Prophetiae ex Deo habuisse, docent *B. Hieron. & alij apud Maiol. d. colloq. 2.* quia fide carentibus potuit Deus uti in confirmationem fidei, ut tradit *Bellarmin. tom. 1. cap. 15.* † De Empedocle, Asclepiade, & alijs qui mortuos ad vitam reuocarunt, multa alij dixerunt, ego tamen si verè suscitatos, virtute diuina factum

arbitror,

arbitror, si tamen fictitiè, auxilio eorum, quos in deos coluit Gentilitas, ut tradunt *Sutr. de Fide, tract. 1. disp. 4. sect. 3. n. 9. Perez ubi sup. Mosol. d. colloq. 2. fol. mibi 534.*

19 ¶ Miracula enim virtute divina per malos, & infideles edi posse apperte constat ex illis *Matth. c. 7. v. 22. Multi dicunt mihi in illa di e Domine Domine, non ne in nomine tuo prophetavimus? & in nomine tuo demonia eiecimus? & in nomine tuo virtutes multas fecimus? & tunc confitebor illis, quia nunquam novimus, ut probant ibi Maldonat. & alij, Medin. lib. 2. de reſta in Deum Fide, c. 7. Bellar. & Suarez*

20 *ubi prox.* Nam infideles virtute divina miracula edere, expresse fatentur Apostoli dum Christo Domino alloquentes testantur apud *D. Marc. c. 9. v. 37. Vidimus quendam in nomine tuo eicientem demonia, qui non sequitur nos: quem infidelem fuisse, & Christum gratia vsum non prohibuisse, docent D. August. lib. 4. Confess. c. 5. Cesar Baron. in Annal. ann. 56. Barra*

21 *das in concor. Euag. tom. 2. lib. 8. c. 16. † Quia fides non est necessaria in ministro gratia gratis data, D. Paul. Corinth. 1. c. 13. Si habuerō omnem fidem, ita ut montes transferam, Charitatem autem non habuerō, nihil sum; nā qui non habet Charitatem est malus, & tamen miracula operatur, ut exponit D. Thoma. 2. 2. q. 178. art. 2. † Et sic miracula per malos edi posse expresse fatentur, D. Tho. ubi prox. Medin. lib. 2. de reſta in Deum fide, cap. 7. Thom. Valdens. in opere sacram. tom. 1. tit. 24. capit. 168. ex num. 1. Raph. de la Torre tom. 2. de vitijs opposit. Relig. q. 90. art. 2. disp. 8. num. 8. Perez in Laurea Salmant. d. cert. 1. dub. 1. cap. 1. ex num. 32. & cert. 4. dub. 1. cap. 3.*

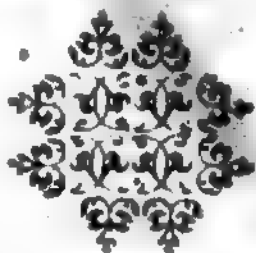
23 ¶ Miracula enim dupliciter considerantur, vno modo, prout sunt divina testimonia à Deo exhibita ad demonstrandam sanctitatem aliquius, quam vult hominibus innotesci, iuxta illud Apostoli ad Hebreos capit. 2. *Contestare Deo signis, & portentis, & varijs virtutibus.*

24 † Et hæc miracula à malis non possunt exhiberi, quia cum nitantur meritis ministri, requirunt eius bonitatem, nam ut ait *D. Ioan. c. 9. Peccatores Deus non exaudit.* † Vnde miracula huiusmodi potius per sanctos exhibentur, & electos viros, & virtute insignes, *D.*

Thom. 2. 2. q. 174. art. 6. & q. 178. art. 3. Ribera ad Hebr. cap. 11. n. 8. Suarez in p. 3. tom. 2. disp. 24. sect. 3. Mar. del Rio lib. 4. Magic. capi. 1. q. 3. sect. 2. & 5. Holcot. in Sapient. 7. Mareſcal. de apparit. spirit. cap. 17. §. 3.

¶ Alio modo sunt miracula ad aliorum utilitatem, vel Dei laudem, vel confirmationem veræ fidei, vel aliquem articulum Catholicum, quæ non minus per bonos, quàm per malos edi possunt, *cap. multa & cap. teneamus, cap. prophetavit 1. q. 1. capi. 1. de reliq. & vener. sanct. D. Thom. p. 1. q. 110. art. 4. & 2. 2. q. 178. art. 2. Cardin. Toletus super Ioann. cap. 3. Maldonat. in Matth. 7. cum alijs a Me aductis d. lib. 2. cap. 11. num. 26. & Me referens D. Solozan. d. lib. 2. cap. 3. num. 54. Petr. Gregor. de Republ. lib. 13. cap. 25. & 26. Maluenda de Antichr. lib. 6. cap. 1. & lib. 7. cap. 15. † Quia potest Deus miracula per malos, & infideles operare, ut per res profanas, per baculum, per vestes, per sudaria, vel quid simile, *D. Luc. in Act. Apost. cap. 19. v. 12. Super languidos deferebantur, à corpore eius sudaria, & semicinctia, & recedebant ab eis languores, & spiritus nequam egrediebatur. † Sectis tamen ad confirmationem falsæ fidei, vel falsæ doctrinæ, quia tunc licet signa fiant, non sunt miracula, quia fictitia sunt, demonis arte patrata, quia Deus non est author falsitatis, ut dicam infra lib. 3. cap. 1. ex num. 3. & lib. 5. cap. 5. ex num. 38. & lib. 3. cap. 14. ex num. 22.**

¶ Neque obstat in miraculis efficiendis fides requiri, *Matth. c. 17. Si habueritis fidem, &c. quia sufficit fides ministri, ut credat id à Deo fieri, ut docet Cardin. Bellarm. tom. 1. de notis Eccles. lib. 4. † Vel fides recipiendum, D. Marc. c. fin. Signa autem eos, qui crediderint, &c. nam incredulitas recipientis impedit gratiam miraculorum, D. Matth. ca. 18. Propter incredulitatem vestram. † Et hæc est causa cur Deus potius per has, quam per illas imagines miracula operetur, quia cum sit gratia gratis data, credentium fides autget, vel minuit, *Bonzius de signis Eccles. tom. 1. lib. 9. ca. 9. sign. 39. Zerola in Prax. Episcop. p. 1. v. miraculum, num. 8. Valle de Moura de incantat. sect. 2. c. 8. num. 18. & cap. 9. num. 12.**

I V R I S

SPIRITVALIS PRACTICABILIVM.

LIBER SECVNDVS.

DE ANGELORVM OPERIBVS IN IIS,
quę eorum excedunt potestatem.

Qui est liber tertius, hinc collocandus est, & post eum alij, qui sequuntur, in ordine, mutatis mutandis, usque ad Tom. II. P. II. Lib. XIII. in cuius loco sequens liber transferendus est, nam ex transcriptoris errore Liber terdecimus hinc irrepsit, qui nunc est.

LIBER SECVNDVS.

DE SPIRITVALI POTESTATE NOVÆ LEGIS
in Sacramentis, & Sacramentalibus.

C A P. I. De Sacramentorum
institutione, & necessitate.

S V M M A R I V M.

1. Sacramenta quasi Magam inuentionem impugnant heretici.
2. Sacramenta à sacro appellantur.
3. Sacramenta apud Græcos dicuntur mysteria.
4. Sacramenti nomē reperitur in sacris literis.
5. Sacramenta sunt vincula Religionis.
6. Sacramenta non defuerunt legi naturæ.
7. Sacerdotium fuit in Abel, Noe, Melchisedech, & Abraham.
8. Fides Christi necessaria fuit in lege naturæ.
9. Lege naturæ Sacramenta necessaria fuerunt.
10. Legi Scriptæ Sacramenta non defuerunt.
11. Lex scripta umbra fuit legis Gratiæ.
12. Baptismus in lege naturæ representatus est per diluvium.
13. Circuncisio representauit Baptismum.
14. Agnus Paschalis Christum representabat.
15. Manna symbolum fuit Eucharistiæ.
16. Panes propositionis figura fuerunt Sacramenti Altaris.
17. Christus Dominus instituit Sacramenta in lege Euangelij.

18. Christus, ut Deus per auctoritatem instituit Sacramenta.
19. Christus, ut homo per mystericalem potatem excellentia instituit Sacramenta.
20. 21. 22. Sacramenta quia habent merita passionis Christi ab ipso solo instituit potuerunt.
23. Sacramenta à captiuitate diaboli liberant.
24. Christus nobis gratiā meruit de condigno.
25. Sacramenta nos participes faciunt meritorum Christi.
26. Homines, Sacramentis reconciliantur.
27. Sacramenta necessaria sunt ad salutem.
28. Sacramenta necessaria sunt ad recuperandam amissam Deigratiā.
29. Sacramenta necessaria ratione diuinæ iustitiæ.
30. Sacramenta necessaria ratione Dei Sapientiæ.
31. Sacramenta necessaria sunt ratione diuinæ potentiæ.
32. Sacramenta sub externis signis necessaria sunt ex parte hominis.
33. Sacramenta necessaria sunt secundum statum naturæ humanæ.
34. Sacramenta homini sunt necessaria, ut facilius spiritualia bona acquirat.
35. Signum sensibile necessariū est, ut homo habeat certitudinem iustificationis.
36. Sacramenta Nouæ legis septem sunt.

37. Septem Ecclesie Sacramenta Christus instituit.
38. Baptismus institutus est à Christo, Matth. 28.
39. Christus baptizatus à Ioanne sanctificandi virtutem aquae tribuit.
40. Confirmatio instituta est in promissione plenitudinis Spiritu Sancti.
41. Eucharistia instituta est cum formula sub pane, & vino, Matth. 26.
42. Penitentia instituta est à Christo, Ioann. cap. 20.
43. Extremam unctionem Christus instituit, & publicauit Iacob. c. 5.
44. Ordinis Sacramentum Christus instituit, Matth. 26.
45. Matrimonium à Christo est approbatum, Matth. 19.

SACRAMENTA (quia rebus sensibilibus vtuntur ad agendū in spiritualia) quasi practica Neoromātiz, nouā Magāque inuentionē impugnant hzretici, Luther lib. de captiuit. Babyl. & lib. de abrogan. Mis. Caluin lib. 4. Instit. c. 14. Melāchth. in suis locis cōm. Kenitius in exam. Conc. Trid. p. 2. Zuinglius lib. de vera, & falsa Relig. Illyricus cōt. 1. lib. 2. c. 6. Arrius, Pelagius, Voiteless, Carolstadius, Geuza, & alij Sectarij. † Sed mēciuntur planē, nā Sacramenta à sacro appellātur, vt autor est Varro de ling. Latin. lib. 4. Vnde Sacramentū militare, pro iuramēto militū accipitur, quia interueniente re sacrasiebat, vt tradit Vegetius de re milit. lib. 2. & Sacramēto rogari, quasi iureiurando adigi, dixit Quintil. lib. 12. c. 2. † Apud Græcos autē Sacramentū dicitur μυστήριον mysteriū, vt tradit Cael. Rodigin. lib. 19. antiq. lect. c. 9. quasi absconditū, reconditū, arcanūq; secretū, vt docent D. Dionys. Arcop. lib. de Eccles. Hierar. c. 1. Pius V. in Catech. Rom. p. 2. c. 1. † In quo sensu Sacramenti nomē reperitur in sacris literis, Tob. c. 12. v. 7. Sacramentū Regis, Sapiēt. 2. v. 22. Sacramēta Dei, & c. 6. v. 24. Nō abscondā Sacramentū, Daniel. 2. v. 47. Aperire Sacramentum, Apost. ad Ephes. 3. v. 5. Sacramenti absconditi, & c. 5. v. 33. Sacramentū hoc magnū est. † Vnde signa nouæ legis, quæ vincula Religionis appellat D. Aug. lib. 19. contra Faust. c. 11. & epist. 118. Sacramenta Patres appellant, quasi abscondita, recondita, arcana, sacra, consecrataque mysteria, vt tradunt D. Thom. 1. 2. q. 101. & 102. art. 5. Domin. Soto in Sent. 4. dist. 1. q. 1. art. 2.

¶ Nec res quidem noua, nam in lege naturæ, post lapsum, non defuisse Sacramēta pro-

babile est, nam Caim, & Abel sacrificia obtulerunt, Genes. ca. 4. Noë, Genes. 8. Melchisedech, Genes. 14. vbi legitur fuisse Sacerdotem. Altissimi, Sacerdotis autem munus est offerre sacrificium, vt ait D. Paul. ad Hebræ. cap. 5. & 7. † Quod etiam obtulit Abraham, qui Sacerdos fuit, Genes. cap. 12. de quibus clarum est testimonium Ecclesie in Missæ Canone, supra que propitio ac sereno vultu respicere digneris, & accepta habere, sicuti accepta habere dignatus es munera pueri tui iusti Abel, & sacrificium Patriarchæ nostræ Abrabæ, & quod tibi obtulis Summus Sacerdos tuus Melchisedech sanctum sacrificium, immaculatam hostiam. † Nam cum fides supra naturalis Christi & mediatoris in lege naturæ necessaria, & in præcepto esset, necessarium fuit per sacrificium, & signum externum illam profiteri: ad quod quidem fuit Circuncisio in Abrahā, & eius familia, vt tradunt D. August. lib. 15. Ciu. Dei, cap. 16. & lib. 5. contra Iulian. cap. 9. Soto in Sentent. 4. distinction. 1. quest. 3. & 7. Paludan. quest. 5. artic. 5. conclus. 1. 2. 3. Gabr. q. 2. art. 3. Durand. quest. 8. num. 8. Alexā. de Ales in Summ. p. 4. q. 2. memb. 5. art. 1. Franc. Suarez tom. 3. p. 3. q. 61. disp. 4. sect. 3. † Vnde in lege etiā naturæ Sacramenta necessaria fuisse ad salutem expressè docent D. Tho. 1. 2. q. 102. art. 3. & q. 103. art. 1. & p. 3. q. 61. art. 3. Alexan. Ales. d. p. 4. q. 1. memb. 3. art. 1. & q. 2. memb. 1. & 2. art. 3. Scolast. in Sent. 4. dist. 1. Hug. de S. Victor. lib. 1. de Sacram. p. 9. c. 1. Suarez ubi sup. d. sect. 3. D. Anton. p. 3. ti. 14. c. 11. §. 2. Melchior Cano de Sacrament. part. 2. Gregor. Valen. tom. 4. disp. 3. q. 2. pun. 2. Henriq. in Summ. lib. 1. cap. 5. Mart. Bonacina in opere Moral. tom. 1. de Sacramen. disp. 1. q. 1. punct. 3. ex num. 6.

¶ In lege autē scripta Moyſis verè & proprie fuerūt Sacramenta, per quæ fideles ab infidelibus distinguebātur, & populus ad Dei cultū cōsecratur, quod de ratione veri Sacramēti est, vt tradūt D. Tho. 1. 2. q. 102. ar. 5. & p. 3. q. 62. Card. Alan. lib. de Sacram. in gen. c. 8. Bonaci d. pl. 3. ex n. 9. † Quæ plura fuerunt, & significatiōra, quā legis naturæ, nā per illa nostra Sacramēta repræsentata sunt, sicut de lege Veteri Moyſis ad legē Gratiz faciens cōiunctionem sic testatur Apost. ad Hebr. c. 10. Vmbra habēs lex futurorū bonorū. † In lege enim naturæ per dilubiū repræsentatū est Baptism⁹, & in lege scripta in Mari Rubro, in quo peccatores absorpti sunt, vt docent Patres in Corint. 1. c. 10. D. Cypri. li. 4. ep. 7. D. Hiero. ep. 83. D. Aug. in Ioā. traēt. 11. & 13. D. Greg. lib. 9. ep. 39. Damasc. lib. 4. de Fid. c. 10. † Propriè tamē

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

Baptismus per circūcisionē enūciatus est, qua in fide Christi peccata condonabantur, ideo de circūcisione ad Baptismū argumentatur Apostolus dum ait ad Colos. 2. *Circūcisi estis in circūcisione Dñi nostri Iesu Christi, consepulti ei in Baptismo, ut docet D. Aug. lib. 2. de conu. pis. c. 2. † Agnus Paschalis masculus sine macula Christum representabat, ut expressit D. Paulus Corinth. 1. c. 5. Azyms sinceritatis, nā azy mi panes figuræ fuerunt Christi Sacramenti, Abulen. in Exod. c. 12. † Itē & Manna symbolum fuit Eucharistiæ, quia fuit panis de Cælo descendēs, Psal. 104. *Pane Cælo saturauit eos, Sapient. ca. 16. Panem de Cælo prestisti eis.* † Et tandem panes illi propositionis figura fuerunt Eucharistiæ, qui solum a puris, & sanctificatis comedi poterant, Exod. c. 40. Reg. 1. c. 21. ut docent D. Hiero. episc. in Tit. c. 1. D. Cyril. Cateches. 4.*

¶ In lege autē Euangelica solus Christus melioris testamenti sponsor, & mediator, ut dicit D. Paul. ad Hebr. 3. immediate instituit Sacramenta, ut decisum est in Concil. Florentino in Decreto unionis Trident. sess. 7. cap. 1. D. Thom. part. 3. quest. 64. artic. 2. D. Ambros. lib. 4. de Sacrament. cap. 4. D. Augustinus lib. 3. Doctrin. Christian. cap. 9. & epist. 118. Nauar. in Manual. cap. 22. num. 2. & in cap. nouis, de iudic. not. 3. Couarrub. lib. 1. pariar. c. 10. & in cap. alma mater, de sentent. excommunication. part. 2. §. 2. num. 7. 7. † Nam cum Deus, & homo sit competenter instituit Sacramenta, ut Deus per auctoritatem, D. Thom. in Sentent. 4. distinct. 2. q. 1. ar. 4. & 1. 2. q. 112. artic. 1. & quest. 64. artic. 2. & quest. 72. artic. 1. Catech. Pij V. p. 2. c. 1. Bellarm. lib. 1. de Sacrament. cap. 23. † Ut homo per ministeriale potestatem excellentiam, D. Tho. d. q. 64. Melch. Cano relect. de Sacram. par. 1. Couarru. d. cap. 10. num. 3. Henrique Henricus in Summa, libro 1. cap. 26. Gregor. Saurus de Sacrament. q. 9. cap. 2. artic. 2. ex nu. 1. Catech. Pij V. p. 2. capit. 1. † Eoque maxime, quod Sacramenta cum habeant merita passionis Christi ab ipso solo institui potuerunt, ut docent D. Thom. part. 3. quest. 62. artic. 5. & quest. 64. artic. 3. D. Ambros. lib. 10. in Luc. cap. 105. D. Chrysostomus Cyril. & Theophilact. in Ioan. cap. 19. Damascen. lib. 4. cap. 10. D. Augustin. in Ioan. tract. 15. & 120. Bellarm. de Sacrament. lib. 1. cap. 23. Bonacin. d. disput. 1. q. 3. punct. 1. ex num. 3. Reginal. lib. 29. nu. 32. † Nam purus homo cum non potuisset satisfacere de cōdigno pro peccatis totius generis humani, non potuit instituere Sacramenta, per qua peccata huiusmodi delebantur, D. Tho. p. 3. d. q. 64.

art. 4. & Sentent. 4. dist. 5. q. 1. art. 3. Greg. Saurus de Sacram. lib. 2. q. 9. c. 2. ar. 2. ex nu. 1. Filius lib. 1. c. 2. q. 3.

¶ Cum enim in Adæ lapsu omnes peccauerunt, ut dicit Apostol. ad Roman. cap. 5. filij iræ facti sumus, ad Ephes. cap. 2. ideo non nisi a Christo Iesu, qui Deus, & homo fuit reconciliari valeramus, qui pro nobis satisfecit sanguine suo, ac Timoth. 1. cap. 2. factus nobis iustitia, sal. &ificatio, & redemptio, Corin. 1. cap. 1. † Quil us nos a captiuitate diaboli eripuit, & in Dei filios adoptiuos reducit, D. Ioan. cap. 1. & confortes diuinæ naturæ fecit, atque coheredes, Apostol. ad Rom. c. 8. eiusque diuinitatis participes, D. Petr. Can. 2. c. 1. per Baptismū scilicet, qui est ianua Sacramentorum, quod appellat Apostol. ad Tit. 3. v. 5. *lauacri regenerationis* † Et penitentiam ex meritis passionis eius, qua nobis gratiam meruit de condigno, & ianuas cœli, quæ per peccatum clausæ erant, adaperuit, D. Thom. par. 3. q. 29. art. 5. iuxta illud Apostol. ad Hebr. c. 10. *Habemus fiduciam introitu sanctoꝝum in sanguine Christi.* † Quia Sacramenta instituta sunt Christo, ut per gratiam suæ passionis nos participes faceret meritorum, ut docent D. Ambros. lib. 10. in Luc. cap. 105. D. August. lib. 15. Ciuit. Dei, c. 26. & in Ioan. tract. 15. & 120. D. Thom. part. 3. quest. 48. art. 6. Ricard. in Sentent. 4. dist. 1. art. 4. q. 3. Sot. q. 3. arti. 5. Suar. part. 3. tom. 3. q. 62. artic. 5. Concil. Tridentin. sess. 6. cap. 7. † Quia cum per peccatum a gratia exciderint homines, nullus saluari poterat, nisi in Sacramentis, quibus ex meritis Christi Deo reconciliamur, cap. 1. & ibi omnes de Summa Trinit. & Fide Cathol. c. maiores, c. debitum, de Baptis. c. Filius Dei, c. non dubito, de consecrat. dist. 4.

¶ Quapropter Sacramenta Nouæ Legis necessaria esse ad salutem de fide extat definitum, Concil. Trid. sess. 7. de Sacram. in gen. can. 4. D. Thom. Sentent. 4. q. 1. art. 2. & p. 3. q. 61. art. 1. & lib. 3. contra Gent. c. 119. & lib. 4. c. 56. D. Anton. p. 3. tit. 14. c. 13. §. 4. Cardin. Bellarm. lib. 1. de Sacram. c. 22. Alan. c. 24. Vallet. to. 4. disp. 3. q. 2. pun. 1. Bonacin. d. q. 1. pñ. 4. n. 3. Reginal. lib. 26. n. 9. Felliut. li. 2. c. 2. q. 2. & 7. † Nam licet absque Sacramentis posset Deus mundum saluare, & gratiam suā cōferre: ratione suæ misericordiæ decens fuit ea instituere, ut homini fragili, & lapso, & sua virtute inhabili ad surgendum, remedia aliqua facillima, & ubique peruia paterent, quibus posset, si vellet, amissam Dei gratiam recuperare, per merita eius passionis, secundum Apostol. ad Timoth. 1. capit. 2. & ad Colossens. 1.

† Item

29 † Item ratione iustitiæ diuinæ, nam cum ho-
 Deum ostenderet, se supra suam naturam eri-
 gendo, & Deo creatori suo obedire nolendo,
 iustum fuit, ut ab eo æquam exigeret subiectio-
 nem, submitendo se creaturæ inferiori, qualis
 res Sacramentalis, ut olim Christianis probro
 à Gentibus datum fuit, ut tradunt *Tertullian.*
in Apologet. D. Cyril. contra Iulianum, lib. 7.

30 † Decuitq; etiam Dei Sapientiæ, ut ex rebus
 sensibilibus, quæ occasionem præbuerint mor-
 bi, instituerentur antidota, ut contra serpentū
 morsus serpens erecta est in medellam, *Nume-
 ror. cap. 21.* maxima epim fuit sapientia exco-
 gitare, ut ex rebus sensibilibus homo in spiri-
 tualibus duceretur, ut tradit *D. Dionys. Arco-
 pag. de Ecclesiast. Hierarch. cap. 1.* † Fuit tan-
 dem potentia diuinæ, ut res viles habeant vir-
 tutem sanctificandi, & dæmōnes pellendi,
 quemadmodū de cruce, quam ad redemptionem
 generis humani Christus elegit, sic testat-
 ur *D. Paul. Corinth. 1. c. 1. Per infima huius
 mundi elegit, ut confunderet, & fortia.*

32 ¶ Nec minus ex parte hominis necessa-
 ria fuerunt sub externis signis Sacramenta,
 nam cum suo pte natura humanus intellectus
 per sensus cognitionem accipiat, difficilimum
 est ei, spiritualia, nisi ex sensibus cognoscere,
 nam ut ait Apostol. ad Roman. cap. 1. *Inuisi-
 bilia Dei à creaturamundi, per ea, quæ facta
 sunt intellecta conspiciuntur.* † Recte igitur
 secundum statum naturæ humanæ instituenda
 erant à Deo signa sensibilia, qualia Sacra-
 menta, quibus homo ad gratiæ cognitionem,
 & salutis auxilia perueniret, ut docent *D. Tho-
 mas, part. 3. quest. 61. artic. 1. & lib. 3. contra
 Gent. cap. 119. & lib. 4. cap. 56. & Sentent. 4.
 distinct. 1. & ibi D. Bonaventur. Scotus, Du-
 rand. & alij, D. Bernard. lib. 1. de Sacrament.*

34 p. 9. cap. 3. † Item, quia sicut homo ex anima,
 & corpore constat, & medijs rebus corporeis
 bona naturalia acquirit, ita decuit remedia hu-
 iusmodi institui, quæ partim corporea, partim
 verò in corporea essent, ut facilius spiritualia
 bona sibi comparare possent, *D. Clement. Ro-
 man. lib. 8. constit. Apostol. cap. 16. Tertullian.
 lib. de Resurrection. carn. capit. 8. D. Augu-
 stin. epistol. 120. D. Chrysostom. ad populum, ho-
 mil. 60. Nazianzen. orat. in sanctum Iannacri,
 Nyssenus lib. de Baptismo. Damascen. libr. 4. de
 Fide, cap. 10.* † Et tandem, ut homines habe-
 rent certitudinem moralem, & spem gratiæ ius-
 tificationis suæ, sensibilis, & externo signo tes-
 tante, quemadmodum Israelitico populo ad
 confirmandam suorum promissionum fidem sig-
 nis multis externis voluit testificari, *Exod. ca.
 3. & 4.* ita Christianis suæ promissionis signa

in Sacramentis reliquit, ut tradit *Regius Con-
 fessor Soto in Sent. 4. dist. 1. q. 3.*

¶ Sacramenta autem nouæ legis, nec pau-
 ciora sunt quam septem, ut de fide extat deci-
 sum Concil. Tridentin. d. session. 7. can. 1. *Si
 quis dixerit Sacramenta nouæ legis esse plura,
 vel pauciora, quam septem, videlicet, Baptis-
 mum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœni-
 tentiam, Extremam unctionem, Ordinem, &
 Matrimonium, aut etiam aliquod horum sep-
 tem non esse verè, & propriè Sacramentum, a-
 thema sit.* † Quæ omnia immediatè à Christo
 Domino non solum sunt instituta, sed etiam
 earum formulæ, quibus utitur Ecclesia, quarū
 omnia, etsi in Euangelio expressa non sint, cre-
 dendum tamen est ea Christum instituisse, poli-
 eius tamen mortem Apostoli in ea forma, quæ
 nunc habemus, ordinasse, nam ut ait *D. Ioan.
 c. 21. Multa fecit Iesus, quæ non sunt scripta.*

¶ Baptismus enim institutus est, cū Chri-
 stus Dominus à *D. Joanne* baptizatus sanctifi-
 candi virtutem aquæ tribuit, ut docent *D. Am-
 brof. lib. 2. in D. Luc. c. fin. D. Thom. in Sent. 4.
 distinct. 3. artic. 3. & part. 3. quest. 66. art.
 2. Catech. sm. Roman. P. V. p. 2. cap. 1. Vazq.
 part. 3. disput. 140. cap. 6. num. 38. Suarez to.
 3. disp. 19. sect. 2. Sayrus lib. 2. cap. 2. q. 3. art. 1.
 Gratius part. 2. lib. 1. cap. 3. num. 10. Reginald.
 Præxi fori Pœnit. libr. 27. n. 6.* † Præceptum
 tamen est, cū materia, & forma quādo Chri-
 stus post resurrectionem discipulis apparuit,
 & dixit *Mat. c. 28. Ite, & docete omnes gētes
 baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, &
 Spiritus Sæcti,* ut exponit *Mart. Bonacin. c. bi
 supra, d. q. 2. punct. 1. n. 3, in nouis. fol. 31.* † Cō-
 firmatio autem adumbrata est, quādo Christus
 Dominus discipulis promissit plenitudinem
 Spiritus Sancti, *D. Ioan. c. 15. 16. & 20.* ut do-
 cent *D. Tho. p. 3. q. 72. ar. 1. Dom. Soto in Sēt.
 4. d. 7. q. 1. ar. 1.* † Instituta autē in nocte Cœ-
 næ, ut ex antiqua traditione Ecclesiæ, tradunt
*Fabian. Papa epist. 1. Bellarm. de confirm. c. 8.
 Suar. p. 3. disp. 32. sect. 2. Reginal. lib. 28. n. 4.
 Bonacin. de Sacram. disp. 3. q. 1. punct. 1. nu. 2.
 Filliut. tract. 3. c. 1. q. 2.* † Eucharistiæ Sacra-
 mentū resclara est tunc à Christo fuisse institu-
 tū, cū in Cœna suū corpus, & sanguinē sub spe-
 cie panis, & vini consecrauit, *D. Matth. c. 26.
 D. Luc. 22. D. Marc. 14.* ut docet *D. Cypri. ser.
 de Cœna Dñi, D. Aug. de verbis Dom. serm. 28.
 D. Ambros. lib. 4. de Sacra. c. 4. & 5. Damasc.
 lib. 4. de Fide, c. 14. D. Thom. p. 3. q. 73. & Sēt.
 4. distinct. 8.* † Pœnitentiæ autem Sacramen-
 tum institutum est à Christo cū à mor-
 tuis resurgens inflauit in discipulos dicens
D. Ioannes capit. 20. Accipite Spiritum

Sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt, ut docent Ambros. lib. 1. de poeniten. cap. 2. & 7. & lib. 2. cap. 2. D. Thom. p. 3. q. 84. art. 7. Concil. Tridentin. sessio. 14. cap. 1. † Extrema un-
 44 Aionis Sacramentum à Christo institutum est adhuc cum discipulis viuens, Matth. cap. 6. publicatum tamen post mortem per Apostolum D. Iacob. in sua Canonica, cap. 5. Infirmatur quis in vobis inducat presbyteros Ecclesie, qui
 45 orent super eum, ungentes eum oleo, &c. † Ordinis Sacramentum tunc à Christo institutum videtur, quando Apostolis suum corpus consecrandi potestatem concessit, & alios pro tempore creandi, D. Matth. cap. 26. Hoc facite in
 46 meam commemorationem, nam Sacerdotis munus est sacrificium offerre, Apost. ad Hebr. cap. 5. in quo & absolutione à peccatis consistit Sacerdotium, Concil. Tridentin sessio. 23. cap. 1. † Matrimonij Sacramentum institutum à Christo videtur, vel approbatum dū ait apud D. Matth. cap. 19. Quod Deus coniunxit homo non separet, ut tradunt Concil. Tridentin. sess. 24. can. 1. Catechis. Roman. Pij V part. 2. cap. 8. Sotus in Sentent. 4. distinct. 26. q. 2. artic. 2. Victoria in Summa, nu. 221. Ledesm. in addit. ad part. 3. q. 42. art. 2.

C A P. II. De Sacramentorum gratia ex meritis passionis Christi.

SUMMARIVM.

1. 2. Sacramentum est sacre rei signum gratia inuisibilis visibilis forma.
2. Sacramenta veteris legis gratiam significabant, non causabant.
4. Sacramenta legis veteris vacua fuerunt, & egena elementa.
5. Sacramenta legis veteris applicabant passionem Christi futuram.
6. Sacramenta nouae legis gratiam significat, & conferunt.
7. Gratiam conferunt Sacramenta, nisi homo parat obicem.
8. Sacramenta nouae legis conferunt gratiam re vi verborum.
9. Sacramenta nouae legis gratiam conferunt ex opere operato.
10. Christus factus est nobis iustitia, sanctificatio, & redemptio.
11. Sacramenta ex latere Christi emanarunt.
12. Baptismum paruulorum quare negent ha-

- retici.
13. Paruulis datur gratia virtute sanguinis Christi.
14. Sacramentum pro fide est.
15. Gratiam Sacramentorum haeretici asserunt esse praedestinationis aeternae.
16. Sacramenta, quae non remittunt peccata, minusquam alia à Christo instituta sunt.
17. Praedestinatio sine Baptismo posse saluari, asserit Caluinus.
18. Haeretici reprobantur, qui Sacramenta existimant esse promissoria gratiae.
19. Signum externum Sacramenti, quomodo ad gratiam Patres intelligant.
20. Sacramenta si essent tantū signum promissionis Dei, eorum virtus euacuaretur.
21. Conscientia vniuscuiusque certum est testimonium electionis aeternae.
22. Iustus est, qui facit iustitiam.
23. Fides sine operibus mortua est.
24. Fidem iustificare quomodo intelligatur apud Apostolum.
25. Fides, & opera nostra iustificationis causam non promerentur.
26. Iustificari non possumus, nisi excitante Deo per Poenitentiae Sacramentum.
27. Iustificari ex operibus, quomodo intelligit Apostolus.
28. Iustificatus semel amplius non peccare, quando sit verum.
29. Baptismus est Chirographum diuinae promissionis.
30. Gratia Dei, dum manet in homine, & ex illa operatur non peccat, Ioan. 5.
31. Iustificatus semel diu in eodem statu perseuerat non peccat, Apostol. ad Roman. 8.
32. Diligentibus Deum cooperatur in bonum.
33. Iustificatus potest gratiam per peccatum amittere.
34. Iustificatus ne cadat debet obseruare mandata.
35. Gratia amittitur ex quocumque mortifero peccato.
36. Gratia Sacramentorum non est gratum facientis, vel donorum.
37. Gratia virtutis, & donorum est habitus spiritalis in essentia animae inherens.
38. Gratia vnius Sacramenti specie differt à gratia alterius.
39. Gratia Sacramentalis non est habitus realiter distinctus à gratia iustificanti.
40. Sacramenta non sunt causa dispositiua ad gratiam.
41. Sacramenta non producunt ornatum dispositiuum ad gratiam.

42. Sacramenta sunt instrumenta ad gratiam conferendam.
43. Sacramenta quatenus sunt actiones Christi, sunt meritoria gratia.
43. Sacramenta physice sunt instrumenta gratia.
45. Gratia diuersa Sacramentorum faciunt, ut alia imprimant caracterem, alia non.
46. Character est signum spirituale, & indelebile anima inhaerens.
46. Character est aliquid reale per Sacramentorum susceptionem anima impressurum.
48. Character est distinctum a gratia.
49. Sacramenta siue imprimunt caracter, siue non, sunt diuisa instrumenta ad gratiam conferendam.
50. Gratia, quae a solo Deo infunditur, non excludit instrumentalem sacramentorum.

SACRAMENTA communiter diffiniuntur, quod sint *sacra rei signum*, sanctificans nos, gratia inuisibilis visibilis forma, ut colligitur ex D. Augustin. lib. 3. Doctrin. Christian. capit. 9. & lib.

10. de Ciuitate Dei, cap. 5. & epist. 166. & lib. de Catechizand. rud. cap. 26. & lib. 3. 99. super Leuit. 9. 84. capit. sacrificium, & ibi omnes de consecration. distinct. 2. ¶ Cum qua quidē definitione paucis additis, vel mutatis transeunt Magister Petrus Lombardus in Sentent. distinct. 21. & ibi Sotus, Scotus, Paludan. & D. Thom. part. 3. q. 60. art. 1. D. Bonauent. sermon. 8. de Cena Domini Hugo de Sancto Vict. lib. 1. part. 9. cap. 2. Thom. Waldens. lib. 2. de Sacramen. cap. 20. Cardinal. Bellarm. lib. 1. de Sacramen. in gen. cap. 12. Guillelm. Paris. lib. 4. Summa cap. 1. Nauarrus in Manual, cap. 22. nu. 1. Bonacina de Sacram. disput. 1. q. 1. ex numer. 1. ¶ Nam licet Sacramenta Veteris Legis, qualia fuerunt Circumcisio, Agnus Paschalis, &c. rei sacrae signa fuisset (quia Noua Legis umbra tantum, & figurae erant, ad Hebr. cap. 10.) solum significabant gratiam, non causabant, ut docent Concil. Florent. in decret. v. nion. Sayrus lib. 5. cap. 7. art. 5. Reginal. lib. 3. n. 7. Bonacina de Sacramen. d. disp. 1. q. 4. nu. 7. ¶ Quapropter appellantur a D. Paulo ad Galat. cap. 4. Vacua & egena elementa, eo quod gratiam non conferrent, ut exponunt D. Tho. p. 3. q. 62. art. 6. & Sent. 4. dist. 1. artic. 1. q. 3. Bellarm. lib. 2. c. 14. 15. & 16. Agid. Coninc. tract. de Sacram. q. 62. ar. 6. ¶ Quia non iustificabant per modum meriti, sed quatenus applicabant passionem Christi futuram, quia nullus praeter Christum de condigno primam gratiam mereri potuit, D. Thom. 1. 2. q. 14. artic. 6. &

Sent. 4. d. 1. p. 2. q. fin. ar. 6. q. 1. Bellarm. d. cap. 15. Agid. d. ar. 6. Enriq. lib. 1. c. 3. ¶ Nam de Essentia Sacramentorum nouae legis precipuum est, quod gratiam significant & conferant, ut docent Pontifices in cap. sacrificium, de consecrat. dist. 2. Pius V. in Cathecis. Rom. part. 2. c. 1. n. 3. D. Thom. Bonau. Durand. Ricard. Soto, Gabriel, Paludan. & alij in Sent. 4. dist. 1. idem Tho. 1. 2. q. 102. art. 3. & p. 3. q. 60. ar. 4. & 5. Bellarm. lib. 2. c. 11. ¶ Licet talem gratiam in aliquibus actu non significant, quia de illorum essentia est significare, & conferre, nisi homo ponat obicem, D. Aug. lib. 3. de libero arbitr. c. 23. & epist. 57. & 105. & libro 4. de Baptis. c. 24. D. Bernar. in Cantica. serm. 66.

¶ Sacramenta enim nouae legis conferunt gratiam EX VI VERBORUM, ut asserit Concil. Trident. sess. 13. cap. 3. quam Theologi vocant EX OPERE OPERATO, ut tradunt D. Thom. p. 3. q. 62. art. 1. & ibi omnes, Cardinal. Bellarm. de Sacram. lib. 2. cap. 3. Vivald. d. c. 1. Victoria, cap. 6. Sayrus, lib. 2. cap. 4. Bonacin. disp. 1. q. 4. punct. 1. num. 2. ¶ Et quod Sacramenta huiusmodi gratiam conferant ex opere operato de fide est, Concil. Trident. sess. 7. can. 8. Si quis dixerit nouae legis Sacramenta ex opere operato non conferre gratiam, sed solum fidem diuinae promissionis ad gratiam consequendam, anathema sit. ¶ Habent enim merita passionis Christi, qui nos reconciliavit Deo in sanguine suo, factus nobis iustitia, sanctificatio & redemptio, Apostol. ad Roman. cap. 3. 4. & 5. ad Corinth. 1. cap. 1. ad Coloss. 2. cap. 1. ad Ephes. cap. 2. ad Timot. 1. cap. 2. cap. multiplex, de poenit. dist. 1. Trident. sess. 5. decreto de peccato origin. & sess. 6. de iustific. cap. 7. ¶ Ideo in eius meritis iustificamur, quia omnia Sacramenta ex latere Christi emanarunt, atque fluxerunt, D. Chrysost. in Ioan. homil. 14. D. Cyrill. in Ioan. lib. 12. cap. 39. D. Ambros. lib. 2. de Sacramen. p. 2. & lib. 5. cap. 1. D. Hieron. contra Pelag. lib. 2. D. August. in Ioan. tract. 15. & 120. & Psal. 138. Damascen. lib. 4. cap. 10. Innocent. III. in cap. cum Martha, de celebrat. Missae. Clem. V. in cap. 1. de summa Trinitate. & si de Catholic. lib. 6. Scholasticum cum Magistro, in Sententiar. 4. dist. 2. Caietan. p. 3. q. 62. art. 5. Valent. tom. 4. disp. 3. q. 3. punct. 1. ¶ Quidquid oblatrent haeretici negantes iustificationem dari ex opere operato, sed ex fide recipientis, ex quo Baptismum parvulorum negant, Ioan. de Hus, Vuscleff, Lutherus, Caluinus, & alij ubi sup. Geuzain opere Sacramen. Kemniti in exam. Trident. p. 1. ¶ Nam in virtute sanguinis Christi datur parvulis ratia, sine actua

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

li eorum hęc, quam vi Sacramenti appellat,
D. August. lib. 1. de peccat. merit. & remiss. ca.
19. & 33. & lib. 3. cap. 1. Et sic contrarium
asserentes anathematizantur, Concilio Tri-
dantino, sess. 7. can. 13. *Si quis dixerit parvu-*
los eo quod actum credendi non habent. susce-
pto Baptismo inter fideles computandos non esse,
anathema sit. † Suscipiunt enim Sacramentū
in fide Ecclesię vel parentum; ideo eis Sacra-
mentum pro fide est, nam quod fidei tribuitur,
D. Luc. c. 7. *Fides tua te salua fecit*, Baptismo
addixit D. Petr. can. 1. cap. 3. *Nos saluos fecit*
Baptisma. De fide dicitur Act. 15. *Fide puri-*
ficans corda eorum. De Baptismo habetur ad
Ephes. 5. *Mundans lauacro aquę in verbo vi-*
tę. De fide item dicitur ad Roman. 3. *Arbitra-*
mur hominem iustificari per fidem, Sacramento
tribuit ad Tit. 3. *Saluos nos fecit per labacrum*
regenerationis.

¶ Vnde manifestē errant hęretici in Sa-
cramentorum diffinitione, dum asserunt, ex
eis grātiā nondari, sed solum reconciliatio-
nem, vt arbitratur *Lutherus, lib. de captiuit.*
Babylon. vel grātiā prędestinationis eternę,
vt voluit *Caluin. lib. 4. Institut. cap. 14.* † Quę
quidem falsa sunt, nam ea Lutheri ratione,
neq; confirmatio, neq; ordo, neq; matrimo-
nium, qui peccata non remittunt, veram Sa-
cramenti rationem haberent, cum Sacramen-
ta huiusmodi, instituta proprię non sint ad
peccatorum remissionem, sed eam pręsupo-
nunt ex Sacramentis Baptismi, & Pęnitentię,
vt tradit *Cardinales Robert. Bellarmin. lib. 1.*
de Sacram. cap. 12. Gregor. Saurus, lib. 1. cap.
2. art. 6. num. 2. † Caluinus autem non minus
errat dum Sacramenta putat esse promissoria
gratię prędestinationis, ex quo dicit parvulos
prędestinatos decedentes, sine Baptismo pos-
se saluari, non prędestinatos autem, etiam cū
Baptismo, damnari, vt asserit in *ansidot. Tri-*
dent. sess. 6. cap. 5. † Quę omnia hęretica, &
absurda sunt, cum ex suo impio Paradoxo se-
quatur, nullos verē Sacramenta recipere, nisi
electos, nam si mali reciperent, aut etiam bo-
ni non prędestinati, Sacramenta falsa essent
testimonia, conscientijs nimirum istorum te-
stificantiā, ipsos esse receptos in fauorem &
grātiā Dei, & innumerum prędestinatorum,
quod tamen non contingit alijs, quam ab eter-
no prędestinatis, nec sciri potest, nisi speciali
Dei reuelatione, quos Deus sibi elegit, *Tride.*
sess. 6. cap. 12.

¶ Errant similiter asserti hęretici, & eorū
sequaces, dum externum signum Sacramenti
asserunt esse testimonium certum, & infallibi-
le signum huius promissionis, nam licet Pa-

tres vocent Sacramenta signa & signacula, D.
Basil. orat. 13. de Bapt. D. August. contra Do-
natist. Tertulian. lib. de Pęnit. D. Cyrill. Ca-
teches. 4. iuxta illud Apost. ad Ephes. 4. Nolite
contristari Spiritum sanctum in quo signati
estis. † Si Sacramenta essent tantum testimo-
nia promissionis Dei, sequeretur inde, quod
essent omnino falsa, quia Sacramenta commu-
nia sunt, tam bonis, quam malis; multi enim
fide Baptismum suscipiunt, multi falso, & si-
mulatę pęnitentię agunt, multi deniq; in
peccato mortali Eucharistię sumunt, *Apo-*
stol. Corinth. 1. cap. 11. & 12. † Vel essent
omnino parum, aut nihil necessaria, quia ha-
bemus alia testimonia grātię, & fauoris ele-
ctionis nostrę longē meliora, nam secundum
Apostol. Corinth. 2. cap. 1. v. 12. *Gloria nostra*
hec est, testimonium conscientię nostrę. † Nō
enim dicitur in scriptura, qui recipit Sacramē-
tum sanctus & iustus est, sed apud D. Ioan. ca-
non. 1. cap. 3. *qui facit iustitiā iustus est,*
ideo dixit Apostolorum Princeps D. Petr.
can. 2. c. 1. *Sattagite vt per opera bona certam*
vestram vocationem faciatis. † Hęretici autē
prędicti ex sola fide, quę quisq; se iustificatum
credit, ogganiunt hominem iustificari, quod
falsum est, nam fides per se sola, sine spe & cha-
ritate non vnix perfectę cum Christo, neq; cor-
poris eius viuū membrum efficit, ideo fidē
sine operibus mortuam, & otiosam esse dixit
D. Iacob. Catholica epist. cap. 2.

¶ Neque obstat quod ait Apostolus iusti-
ficari hominem per fidem, & gratis, ad Roman.
cap. 3. v. 28. & cap. 5. v. 1. ad Galat. cap. 3. &
24. † Quia intelligendus est, quod nihil eorū,
quę iustificationi pręcedunt, siuē fides, siuē o-
pera, ipsam iustificationis grātiā promeren-
tur, alioquin grātia non erit grātia, vt idem te-
statur *Apostol. ad Roman. cap. 11. v. 6.* † Sed
quia iustus non semper in eodem grātię statu
perseuerat, postquam ab accepta iustificatio-
nis grātia per peccatum excidit, rursus iusti-
ficari non posse, nisi excitante Deo, per pęnitē-
tię Sacramentum Christi amissam grātiā re-
cuperare tentauerit, *Trident. sess. 6. cap. 14.*
Tertulian. lib. de Pęnit. † Quod exitit in
causa, vt quemadmodum ex fide iustificari di-
xit Apostolus, similiter ex operibus dixit ad
Roman. cap. 4. v. 3. *Ex operibus iustificatus*
est. D. Iacob. Cathol. epist. 2. v. 24. *Quoniam*
ex operibus iustificamur.

¶ Sed solutioni obstat, iustificatum se-
mel amplius peccare non posse, vt asserunt Io-
uiniani ex illis D. Ioan. cap. 5. *Qui natus est*
ex Deo non peccat, sed generatio Dei conseruat
eum, & epist. 1. cap. 3. *Omnis qui natus est ex*

29 Deo non potest peccare. † Baptismum autem esse chirographum diuinæ promissionis, quo certiores redimur de perpetua gratiæ adoptione testantur *Lutherus lib. de captiuitat. Babylon. Calvin. in antidot. Tridentin. sess. 7. can. 7. & lib. 3. Instit. cap. 2. §. 11.* nam Deus sua gratia semel iustificatos non deſerit, *Apoſtol. ad Roman. cap. 8.* † Quibus non obſtantibus noſtra ſententia veriſſima eſt, nam illud D. Ioan. ex communi Catholicorum doctrina intelligitur, vt quādiu ſemet Dei, & gratia ipſus in homine manent, & ex illa operatur, peccare non poſſe, vt tradunt *D. Hieronym. lib. 2. contra Iovin. D. Auguſtin. de hareſib. cap. 82. Gabriel. Vazquez. & alij in D. Thom. part. 3. q. 69. art. 7. diſput. 156. cap. 5.* † Illa verò D. Pauli intelliguntur ex parte Dei, quod ſemel iuſtificatum non deſerat, dum ipſe in eodem ſtatu perſeuerauerit: ſed quia contingit à iuſto Deū diſſeri, dum per peccatum diuinam prouocat iram, niſi reſpuerit, damnabitur, *Exechiel. cap. 18. Apoſtol. ad Galat. 3.* † Nam licet diligentibus Deum omnia cooperentur in bonum, nā quos præſciuit, & prædeſtinauit, hos & vocauit, & quos vocauit, iuſtificauit illos, & glorificauit, vt tradit *Apoſtol. ad Roman. ca. 8. v. 29.* † Cum liberum eis ſit arbitrium, vt inquam vellint partem inclinare, *Genef. 4. Deuteronom. 30. Iudic. 24. Eccleſiaſt. 15.* poteſt per ſuam malitiam ab accepta iuſtificationis gratia per peccatum excidere, cum ſepties in die cadat iuſtus, *Proverbior. 24. v. 16.* Ideò dicit *Apoſtol. Corinth. 1. c. 10. Qui ſe exiſtimat ſtare, videat ne cadat.* † Vnde omnes, qui de ſalute agunt ad obſeruationem legis inuitantur, *D. Matth. cap. 19. Si vis ad vitam ingredi, ſerua mandata,* quia veram, & Chriſtianam iuſticiam accipientes, eam ceu primam ſtolam pro illa, qua Adam ſua inobediētia ſibi, & nobis perdit, per Chriſtum Ieſum illis donatam, candidam, & immaculatam conſeruentur, *Tridentin. ſeſſ. 6. cap. 7. ad finem.* † Nam quocumque mortifero peccato (eſt non amittatur fides) amittitur gratia, quia à Regno Dei excluduntur infideles, fornicari, adulterari, molles, ſures, auari, ebri, maledici, ceterique omnes, qui lethalia committunt, *Apoſtol. ad Timoth. 1. cap. 1. & Corinth. 1. c. 6. Tridentin. ſeſſ. 6. ca. 7. 11. 14. & can. 11. 13. & 14.*

36 ¶ Gratia autem, quam conferunt Sacramenta, non eſt eadem, quod gratia gratum facientem, vel donorum, vt arbitrantur *D. Bonauentura in Sentent. 4. diſtinct. 1. part. 1. art. 1. q. 6. Ricard. art. 4. q. 4. Gabriel. q. 1. art. 1. conclus. 1.* † Nam ſi eadem eſſet, ſuperflue tot inſtituta eſſent Sacramenta, quod dici nequit,

quia hæc duæ gratiæ inter ſe diuerſæ ſunt, cum virtus, & dona, quæ infunduntur cum gratia gratum faciente, ſunt ita connexæ, vt vna ſine altera haberi non poſſit, quia eſt habitus ſpiritualis in eſſentia animæ inherens, à quo fluunt virtutes ſupernaturales, *D. Thom. 1. 2. q. 110. art. 3. Henriq. lib. 1. c. 12.* † Gratia autem Sacramentalis diuerſa eſt, à diuerſis Sacramentis proueniens, quia gratia vnius Sacramenti, ſpecie diſſert à gratia alterius, *Dionyſ. Areopagit. lib. de Eccleſiaſt. Hierarch. cap. 3. D. Auguſti. lib. 3. Doctrin. Chriſtian. cap. 9. Concil. Trident. ſeſſ. 13. cap. 3. & can. 1. Catechiſ. Roman. Pij V. par. 2. cap. 1. D. Thom. 1. 2. q. 65. art. 1. & par. 3. q. 62. art. 2. & q. 65. art. 3. & q. 73. artic. 4. Cardinal. Alanus de Sacramen. cap. 42. Cardinal. Bellarmin. lib. 2. de Sacramen. c. 28.* † Vnde de dicendum eſt Sacramentalem gratiam, non eſſe habitum realiter diſtinctum à gratia iuſtificante, vt docent *D. Thom. d. q. 62. art. 2. Soto in Sentent. 4. diſtinct. 1. q. 3. art. 2. Henriq. de Sacramen. lib. 1. cap. 12. §. 5. Alexand. Alenſ. in Summ. part. 4. q. 5. membr. 4. art. 2. Suarez p. 3. tom. 3. q. 62. diſput. 7. ſeſſ. 3. Valent. tom. 4. diſp. 3. q. 3. pun. 2. Apudius de Coninc. tract. de Sacram. q. 62. ar. 1. dub. 4.*

¶ Sacramenta autem non ſunt cauſæ diſpoſitiuæ ad gratiam, vt docent *D. Thom. Sentent. 4. diſtinct. 1. q. 1. artic. 4. & de veritat. q. 27. art. 4. Paludan. d. diſt. 1. q. 1. Capreol. q. 1. cōcluſ. 3. Alexand. de Ales in Summa, part. 4. q. 5. membr. 3. art. 5. Ferrarienſ. lib. 4. contra Gent. cap. 57.* † Non enim producant ornatum diſpoſitiuum ad gratiam, vt docent *Cardin. Alanus tractat. de Sacramen. in gen. cap. 34. D. Thomas par. 3. q. 62. & ibi Franc. Suarez tom. 3. p. 3. diſp. 9. ſeſſ. 1. Gregor. Valent. tom. 4. diſput. 3. q. 3. pun. 1. Scotus in Sentent. 4. diſtinct. 1. q. 5. Sotus q. 3. art. 1.* † Vnde dicendum eſt Sacramenta eſſe cauſæ instrumentales ad gratiā conferendam, quibus homo à Deo iuſtificatur, vt docent *D. Thom. d. q. 62. art. 1. Alan. Sot. Valent. & Suarez ubi proxime de Sacram. lib. 5. cap. 3. q. 1. art. 5. 6. 7. 8. & 9.* † Morales non ſolum meritorie gratiæ, quatenus ſunt actiones Chriſti, & continent in ſe virtutem paſſionis eius, *D. Thom. Sentent. 4. diſtinct. 13. q. 3. art. 4. & diſtinct. 17. q. 3. artic. 4. Durand. q. 4. Ferrarienſ. d. lib. 4. cap. 56. Conus in reſeſt. de penitē. part. 5. Ledefma in addit. ad part. 3. q. 42. ar. 1.* † Sed etiā phyſicè instrumentales, miniſteriales, & efficientes eſſe, quæ actiuitate ſua ad modū instrumenti phyſicæ actiue attingūt, & producant gratiā, quā continent tanquā in vaſe, vt ait *D. Thom. p. 3. q. 62. artic. 3. Gregor. Sayrus d. art. 1. ex num. 1. Henriq. in Sum. lib. 1.*

cap. 15. 16. & 17. Valent. tom. 4. disp. 3. q. 3. pun. 1. Bonacin. de Sacram. disp. 1. q. 4. pun. 6. num. 3. Reginal. lib. 26. num. 47.

+5 ¶ Et quia gratia huiusmodi diuersa est à diuersis Sacramētis proueniēs, inde fit, quod alij imprimant caracterem, alij non, nam caracterem solum imprimunt tria hæc Sacramenta Baptismi, Confirmatio, & Crdo, vt decisum est de fide, Concil. Florent. vbi sup. Trident. sess. 7. can. 9. & sess. 23. can. 4. Bellarmin. lib. 2. cap. 19. Vazquez, p. 3. tom. 1. disp. 164. num. 5. Suarez, disput. 11. sect. 2. Henric. lib. 1. cap. 13. Sayrus, lib. 4. cap. 3. Bonacin. d. di. p. 1. q. 5. pun. 2. ex num. 1. Reginal. in prax. fori pœnit. lib. 26. cap. 48. + Vnde fit vt reiterari nequeant, nam caracter est lignum spirituale, & indelibile anime inharens, D. August. lib. 1. de Baptif. contra Donatist. c. 1. & lib. 2. contra Parmen. cap. 13. D. Thom. p. 3. q. 63. art. 2. D. Bonauen. & alij in Sent. 4. dist. 5. Soto, dist. 1. q. 4. art. 5. + Nam est aliquid reale positum, & absolutu animæ per Sacramentorum huiusmodi uiceptionem impressum, D. Thom. d. q. 63. art. 2. & Sent. 4. dist. 4. q. 1. art. 1. Alex. de Ales. in Summ. p. 4. q. 8. memb. 8. art. 1. §. 1. Bonauen. in Sent. 4. dist. 6. Ricard. dist. 5. art. 2. q. 1. Paludan. q. 2. art. 1. Gabriel, dist. 6. q. 2. art. 3. dub. 3. Valent. tom. 4. disp. 13. q. 4. pun. 3. Suarez, p. 3. tom. 3. q. 63. disp. 11. sect. 2. Cardin. Alanus, vbi sup. cap. 49. Bellarmin. lib. 2. de Sacram. cap. 19. + Quod licet fiat ex gratia per Sacramenta huiusmodi collata, vt sine dubio est, nō propterea sequitur, alia Sacramenta, quæ non imprimunt caracterem, non conferre gratiam, quia caracter etsi à gratia producat, est tamen distinctum à gratia, quia multi habent caracterem & non gratiam, alij gratiam, & non caracterem, vt tradit Gregor. Sayrus, d. cap. 3. art. 4. num. 3. & 4. + Omnia enim Sacramenta nouæ legis, tam quæ imprimunt caracterē, quam non, vt diuina instrumenta à Christo instituta ad communicanda merita eius passionis, ex se conferunt gratiam, vt decisum est varijs Concilijs. Nicæno I. can. 8. Constantinop. I. Meluitano, cap. 2. Arausic. 11. can. 25. Lateranen. in cap. maiores, de Bapt. Carthaginens. V. cap. 6. Ancyræn. cap. 12. Florent. tit. de Sacrament. Trident. sess. 7. can. 6. 7. & 8. D. Augustin. epist. 23. + Nam licet soli Deo gratia conferendi munus tribuant scriptura, & Patres, de principali loquuntur, & propterea non excludunt instrumentalem Sacramentorum, D. Ambros. epist. 84. D. August. lib. 4. de Bapt. cap. 22. & lib. 15. de Trinit. cap. 26. Sayrus, d. cap. 3. art. 14.

numer. 2.

CAP. III. De rebus & verbis eleuatis in SACRAMENTIS ad gratiam infundendam spiritualem.

SUMMARIVM.

1. Res naturales, & verba cum ministro conficiunt Sacramentum.
2. Verbum accidens ad elementum fit Sacramentum.
3. Res, & verba deseruiunt tanquam materia, & forma.
4. Verbis, & rebus Sacramentorum tanquam per rivulos gratia derivatur ex passione Christi.
5. Gratia donum omnes natura creata vires excedit.
6. Res sacramentales instituuntur in subsidium fragilitatis humane.
7. Animus noster ad spiritualia credenda non commouetur, nisi externis signis.
8. Signa oculis, & sensibus subiecta quasi pignora sunt rei spiritualis.
9. Gratia ex passione Christi per Sacramenta quasi per albeum derivatur.
10. Sacramenta sunt nota quadam, & signa, quibus fideles ab infidelibus discernuntur.
11. Fideles, qui sunt lapides viui Sacramentis veluti calce coniunguntur.
12. 13. Rebus naturalibus in Sacramentis uti impugnant Hæretici.
14. Manicheorum fundamentum ad impugnanda Sacramenta est contra rationem naturalem.
15. Cathari, qui à rebus sensibilibus asserunt animam contaminari, reprehenduntur.
16. Porphiri de indigentia Dei, de Iirium.
17. Ecclesie pulchritudo abintus contra Lutherum explicatur, Psal. 44.
18. Spiritum esse Deum, & qui adorant in spiritu debere adorari contra Calbinum explicatus Ioan. c. 4.
19. Corporales exercitatio, quod ad modicum inutilis sit, contra Manichæos explicatus D. Paulus ad Timoth. c. 4.
20. Deus est causa principalis omnis gratiæ.
21. Sacramenta deseruiunt ad gratiam tanquā causa instrumentalis.
22. Moralis causa est ex meritis passionis Christi, quæ confert gratiam in Sacramentis.
23. Physice gratiam conferunt Sacramenta

- ex meritis passionis Christi.
24. Virtus Christi ad res sensibiles se extendit.
 25. 26. Rebus naturalibus utitur Christus ad efficienda miracula.
 27. Res sensibiles potest Deus eleuare, ut prae suam naturam agant.
 28. Res naturales Sacramentorum eleuat Deus ad gratiam spiritualem infundendam.
 29. Res & verba Sacramentorum nulla alia debent esse, quam Christus instituit.
 30. Contritio ad erigendos animos ad credendum non supplet pro Sacramentalibus verbis.
 31. Verbum Sacramentale diuersum est à verbo concionandi.
 32. Fides, aut contritio ad eam erigendam non est necessaria in Sacramento.
 33. Christus in Baptismi formula non est usus verbo concionatorio.
 34. Eucharistiae formula usus est Christus Verbo consecratorio.
 35. Sacramentum non ad libitum, sed ex verbis Christi conficiendum est.
 36. Verbum Sacramentale immutans, non conficit Sacramentum.
 37. Minister Sacramentorum homo viator est.
 38. Viator quilibet non est aptus minister Sacramentorum, sed qui ex officio vocatus est.
 39. Sacerdotes sunt ministri Sacramentorum.
 40. Minister Sacramentorum debet esse cum intentione.
 41. Intentionis defectus in Sacramentis suppleri per Christum veterum sententia.
 42. Defectus intentionis non suppletur per Christum.
 43. Sacramentum non dicitur sine intentione.
 44. Intentione habituale non conficitur Sacramentum.
 45. Intentio actualis, vel saltem virtualis requiritur in Sacramento.
 46. Ministri fides necessaria non est in Sacramentis.
 47. Ministri bonitas non exquiritur ad consecrationem Sacramenti.
 48. Minister administrans in peccato, peccat mortaliter.
 49. Suscipiens Sacramentum ab existenti in peccato, mortaliter peccat.
 50. Suscipiens à Prelato, vel Parocho existente in peccato, non peccat.
 51. Subditi possunt petere, & recipere à Parocho existente in peccato, sine culpa.
 52. Subditi à suis Pastoribus tenentur praecis-

sis Sacramenta petere.

53. Missam non licet audire à Sacerdote habente concubinam.
54. Publicus concubinaris olim habebatur pro suspensio.
55. Sacramenta non licet petere ab excommunicatis, suspensis, interdictis.
56. Nominatim interdictus esse debet ad hoc, ut non possit ab eo Sacramenta recipi.
57. Pœnis ipsi iure impositis necessaria est sententia saltem declaratoria.
58. Licitum est Sacramenta recipere à malis toleratis.
59. Licitum est petere rem honestam à malo quamuis sciat iniquè praestaturum.
60. Petere à maleficis sanitatem non licet, quia non potest nisi iniquè prestare.
61. Malis licitum est uti, quando possunt licite operare.
62. Licitum est in mortis articulo petere Baptismum, vel Pœnitentiam ab excommunicatis, &c.
63. Sacramenta praeter Baptismum, & Pœnitentiam quare non liceat petere ab excommunicatis:

Rati sunt necessaria ad consecrationem cuiuslibet Sacramenti, quae habentur in Concilio Florentino. in doctr. de Sacrament. in gene. Omnia Sacramenta tribus perficiuntur, videlicet rebus, tanquam materia, verbis tanquam forma, & persona ministri conferentis Sacramentum, cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia, quorum si aliquid desit, non perficitur Sacramentum. + Unde dicitur accedat Verbum ad elementum, & fiet Sacramentum, D. Augustinus in Ioan. tract. 80. D. Thom. part. 3. q. 60. art. 5. 6. & 6. & Sentent. 4. distinct. 1. q. 1. art. 3. Alens. in Summa, part. 4. q. 5. membr. 3. art. 1. Melch. Canus in relection. de Sacram. fun. 2. Ledesma tom. 1. sui quarti, q. 1. art. 6. + Nam Sacramentum constat ex rebus, & verbis (quae deseruiunt tanquam materia & forma) et si non sint idem, nec iungantur actu, ut partes rei essentiales, quia cum non sint compositum physicum, nec artificiale, sed simile utriusque, non est necesse, ut habeant omnes condiciones materiae, & formae rerum naturalium, vel artificialium, ut docent Soto in Sentent. 4. distinct. 8. q. 1. art. 1. Henricus in Summa, lib. 1. cap. 8. + Quibus adens minister cum intentione conficit Sacramentum, quibus quasi per ribulos gratia deriuatur nobis ex passione Christi, quae est causa meritoria nostrae iustificationis, Apostol. ad Roman. 3.

ad Tit.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

ad Tit. 1. cap. 2. ad Coloss. 1. D. Ioan. canonic. 1. cap. 2. D. Petr. can. 1. cap. 1. Concil. Trident. sess. 7. capit. 7. D. Thom. part. 3. quest. 48. artic. 6.

¶ Nam licet gratia, absq; aliquo materiali signo, posset Deus conferre, quia gratia Dei non alligatur signis, quia gratia donum omnes naturæ creatæ vires excedit, *D. Thom. p. 3. q. 62. art. 1.* ¶ In subsidium tamen fragilitatis humanæ signa huiusmodi instituit, ut quæ ocula Dei virtute efficiuntur facilius intelligere possit, nam ut ait *D. Chrysost. in Matth. hom. 83. Si homo corporis ebrietate caruisset, nuda ipsa bona, neq; ullis intelligentiis inuoluta ei oblata essent: quoniam verò anima corpori coniuncta est, omnino opus fuit ut rerum, quæ sentiuntur adminiculo ad eas intelligenda uteretur.* ¶ Item quod animus noster aut facile commouetur ad ea, quæ nobis de spiritualibus proponuntur credenda, nisi externis signis corroborarentur, quemadmodum inveteri lege, ne populus diuinis oraculis, & dictis fidem non adingeret, dominus promissionem suam multa signorum varietate confirmavit, *Exod. cap. 3. 4.* ¶ Ita in noua lege Saluator noster cum nobis peccatorum veniam cœlestem gratiam, Spiritus sancti communicationem pollicitus est, quædam signa oculis, & sensibus subiecta instituit, quibus eam quasi pignoribus oblata haberemus, *Apost. ad Ephes. 4.* ¶ Similiter etiam ut virtus quæ ex passione Christi natus, hoc est gratiam, quam ille nobis in ara crucis meruit, per Sacramenta, quasi per aluicum quendam in nos ipsos deribare oporteret, appellendos animi morbos, & salutem tuendam, ut tradit *D. Ambros. lib. 5. de Sacram. cap. 4.* ¶ Et tandem ut essent notæ quædam & symbola, quibus fideles ab infidelibus internos cernerentur, cum nullus hominum cœtus queat, siue veræ, siue falsæ religionis nomine, quasi vnū corpus coadunari, nisi aliquo visibili fœdere coniungantur, *D. August. lib. 19. contra Faust. cap. 11.* ¶ Nam Ecclesia quæ dicitur *Corinth. 1. cap. 3. & 4. Templum Dei*, & veluti *Matth. 6. Civitatem in monte positam*, & eius fideles qui dicuntur *D. Petr. can. 1. cap. 3. Lapides vivi super adificati*, nisi Sacramentis veluti calcæ coniungantur, possent dissipari, *D. August. lib. 3. Doctr. Christ. c. 9. D. Thom. p. 3. q. 61. artic. 1. Guill. Parisiens. tract. de Sacrament. par. 1.*

¶ Nam licet *Manichæi* res corporeas & sensibiles malas, & à Deo malo creatas contendunt, unde malum & impium esse oblatrant eis uti in Sacramentis. *Cathari*, existimant animam nostram à rebus sensibilibus

contaminari. *Porphirius*, impiunt putat esse, Deum obsequiis corporeis, & rebus sensibilibus coli, quasi eis indigere videatur, aut saltē quibusdam præalijs delectari. ¶ *Lutherus Calvinus & recentiores heretici*, Catholicos idolatras vocant, eo quod res sensibiles colant & venerentur cum scriptum sit, *Psal. 44. Omnis pulchritudo filia Regis abintus*, *D. Ioan. cap. 4. Quod Deus spiritus est, & qui adorant eum in spiritu, & veritate adorare debent.* Nam ut ait *Apostol. ad Timot. 1. c. 4. Corporalis exercitatio admodicum utilis est.*

¶ Quibus facile satis fieri potest, nā *Manichæorum* fundamentum, non solum falsum, & hæreticum est, sed contra rationem naturalem, ut probant *Tertulian. lib. contra Marcion. Irenæus, lib. 4. cap. 32. & 34. Leo serm. 4. D. August. lib. de natura bon. cap. 13. D. Thom. lib. 3. contra Gent. cap. 119. & lib. 4. cap. 56. & 57.* ¶ *Catharorum* fundamentum falsum experientia probatur, nam solis lux ex rei immundæ contactu non contaminatur, & multo minus anima quæ spiritualis est rebus corporeis, ideò eorum hæresis refutatur in *cap. excommunicamus, de heretic. D. Antonin. p. 4. tit. 11. cap. 7. §. 2. Alf. Castro, v. nuptia, heres. 2.* ¶ *Porphiri* de indigentia Dei delirium facile refutatur, cum hæc non fiant ob Dei indigentiam, ipse enim ut legitur, *Psal. 25. Bonorum nostrorum non eget*, sed hoc totū fit propter nostrum obsequium, erga Deum, qui si certis rebus Sacramenta instituit, id non fit quod illis præalijs delectetur, sed quod omnia non zque apta sunt ad instructionem, ut tradit *Ballarmin. lib. 1. c. 7.*

¶ *Lutheri, & Caluini* deliria non recte fundantur in assertis scripturæ locis, nam ad illud, *Psal. 44. Respondeur*, quod tota pulchritudo, & decor Ecclesiæ, abintus est, eo quod ceremoniarum externarum vim, & efficaciam suam habeant ab effectu interno, *D. August. lib. de cura pro mort. c. 5. & epist. 119. cap. 11.* ¶ Ad illud, *D. Ioan. c. 4. Respondetur cultum Christianorum esse in spiritu*, prout opponitur cultui Iudaico, qui erat corporalis; & in veritate, prout opponitur cultui Samaritanorum, qui erat falsitatis, & errori admixtus, ut docent ibi *D. Chrysost. D. Cyril. D. Tho. & alij.* ¶ Quod verò Catholicis idolatriam imponunt, ex illo *Paul. ad Timot. 1. c. 4.* Vetus quærela hæreticorum est, quod *Manichæi* etiam fecerunt, qui Catholicos obijciebant, quod colerent *Cerem & Bachum* propter Sacramentum, & Sacramentum Eucharistiæ in Pane & Vino positum, similia, *Caluin. lib. 4. Instit. c. 10.* quos redargunt, *D. Augustin. lib. 20. contra Faust.*

cap. 4. & 13. D. Hieronym. lib. contra vigi-
lans.

20 ¶ Neque obstat res naturales, quæ in Sacra-
mentis adhibentur, inefficaces esse ad gratiam
producendam, quia solus Deus est causa prin-
cipalis omnis gratiæ, Psal. 83. v. 12. gratiã, &
gloriam dabis Dominus. Isai. cap. 43. Ego sum
qui deleo iniquitates tuas. D. Paul. ad Rom. ca.
3. Vnus est Deus, qui iustificat, & c. 8. Deus est
21 qui iustificat. † Nam gratia à solo Deo tan-
quam à causa principali producitur, à Sacra-
mentis autem tanquam à causa instrumentali,
D. Thomas part. 3. quest. 62. ar. 1. & q. 64. ar.
1. Sotus in Sentent. 4. dist. 1. q. 3. art. 1. & q. 5.
ar. 1. Suarez part. 3. tom. 3. q. 62. art. 1. Alanus
22 de Sacrament. cap. 34. † Moralis nempe, quia
passio Christi unde habet efficaciam, iam non est,
D. Ambros. lib. 20. in Luc. cap. 105. Chrysost.
Cyrill. Theophylact. in Ioan. cap. 19. Leopif. 4.
cap. 6. D. Hieronym. epistol. 83. D. Aug. lib. 15.
Ciuit. Dei, c. 26. & in Ioan. tract. 15. & 120.
† Sed quia id, quod nec fuit, nec est, nec erit,
23 potest esse causa physica alicuius effectus realis,
dicendum est, Sacramenta non tantum esse causas mo-
rales, sed etiam physice gratiæ eam efficere actiui-
tate sua, ad modum instrumenti physice agentis,
quia agunt virtute passionis Christi, Trid. sess.
6. c. 7. D. Thom. p. 3. q. 48. art. 6. & q. 64. ar. 1.
Vazq. d. p. 3. disp. 132. c. 3. 4. & 5. Suar. disp. 7.
sect. 3. Bonacin. tract. 1. disp. 1. sum. 6. ex nu. 3.
Filliutius tract. 1. c. 6. q. 7. nu. 108. Coninch. q.
62. art. 4.

24 ¶ Virtus enim quæ de Christo exibat sanabat
omnes, D. Luc. c. 6. ad res etiam sensibiles se exten-
debat, ut ad fimbriam vestimenti eius, cuius tactu
mulier hemorrhoida curata est, ex virtute ab
humanitate Christi exeunte, & ad vestimenta
se deriuante, D. Luc. cap. 8. Ego sensi de me vir-
tutem exisse. † Sic per alias actiones humani-
tatis miracula multa operatus est, mundauit
25 leprosum extendens manum, & tangens eum,
D. Luc. cap. 5. Et in ciuitate Nain vnicum ma-
tris filium tactu corporis sui ad vitam reuoca-
uit, D. Luc. cap. 7. † Et Principis Synagæ filiã
26 manu impolita ad vitam reduxit, D. Matth.
9. Cæcum luto, & aquæ natatoriæ Siloe illumi-
nauit, D. Ioan. cap. 9. Organum vocis dæmo-
niacum restituit, D. Luc. cap. 8. Lazarum qua-
triduanum solo verbo suscitauit, D. Ioan. cap.
11.

27 ¶ Potest enim Deus inepto instrumen-
to vti admirabiles effectus, quia potest eleua-
re res sensibiles, ac mere naturales, ut præter
suam naturam agant, ut ignem naturalem in-
ferni eleuat, ut tactu suo cruciet animas, & da-
mones, Magister, & Scolast. Sent. 4. dist. 44.

Vazq. in D. I. no p. 1. disp. 176. c. 3. Petr. Tyre-
de dameniac. p. 2. † Sic etiam potest eleuare
28 res Sacramentales & sensibiles Sacramentorum
ad gratiam spiritualem infundendam, ut do-
cent Hugo de Sancto Victore lib. 1. p. 9. c. 5. Ca-
ietan p. 3. q. 62. art. 4. Valles de sacra Phil. s. c.
40. Gregor. Sayrus de Sacram. lib. 5. c. 3. q. 1. ar-
tic. 6. n. 6. & art. 10. n. 4. & ar. 11. n. 7.

29 ¶ Res & verba, quæ in Sacramentis sunt præ-
materia, & forma nulla alia esse debent, quan-
Christus Dominus instituit, & ordinauit, cuius
authoritate unicuique Sacramento assignata
sunt necessaria, ut probant D. Tho. Sot. Durã.
& alij in Sct. 4. dist. 2. Cardin. Alan. de Sacra-
c. 13. Franc. Suar. to. 3. p. 3. q. 60. ar. 4. † Quod
30 ut hæretici prauertant, loco verborum Sacramen-
to contendunt, habendam esse contionem ad erigē-
dos animos ad credendum, ut tradunt Luther.
lib. de captiuit. Babilo. Calvin lib. 4. Instit. ca.
14. Brëtius in cõf. Vvitēberg. Beza in doctr.
Sacramentor. † Nā licet id probare cõrentur
31 ex illo Marc. c. 16. v. 16. docete omnes gentes,
baptizantes eos, & diuersum est verbum Sacra-
mentale, à verbo cõcionandi, vel ex eo quod
ait D. Paul. Corinth. 1. c. 1. non enim misit me
Christus baptizare, sed euangelizare. † Concio
32 enim ad erigēdā fidē, neque ad quid aliud, nec
ipsa fides, necessaria est ad cõfessionē Sacra-
menti, cū paruuli baptizentur, qui nec intelli-
gunt, nec fidē habent actualem, ut docet Grego.
Nazianz. orat. de Baptis. D. Chrysost. in Hebr.
bo. 6. D. Aug. lib. 1. de peccator. merit. c. 20. &
epist. 23. & 57. D. Bernar. ser. 66. in Cantic. &
epist. 77. Prosper. lib. 1. de vocat. Gent. c. 16. &
lib. 2. c. 23.

33 ¶ In hoc Baptismi Sacramento, aut Eucha-
ristiæ (quæ solū hæreticis Sacramenta sunt) Chri-
stus Dñs vsus est cõcione, sed verbo cõsecrato-
rio, quo formā præscribit Sacramēto, ut ad Bap-
tismum D. Ma. d. c. 16. Baptizantes eos in nomine
Patris, & Filij, & Spiritus Sancti. † Eucharis-
tiæ autē cõsecratione similiter non cõcior auit,
34 sed postquā panē, & calicē in suas sacratissimas
manus accepit, benedixit, & cõsecrauit dicēs,
Matth. c. 26. v. 26. Hoc est corpus meū, & vers.
28. Hic est calix sanguinis mei, quod ita facien-
dū cõmmedauit, Luc. c. 22. v. 19. Hoc facite in
meā cõmemorationē. † Nā si baptizanti, & cõ-
secrāti verba, pro forma, non essent præfinita,
35 sed pro cõcione quisque posset immutare, se-
queretur, quod diuersis verbis, & aliquādo ad-
uersis cõferentur Sacramenta, & sic diuersum
esset Baptismū, & non vnum, contra D. Paul.
ad Ephes. cap. 4. v. 5. Vna Fides, vnum Baptis-
ma, vnus Deus, & Pater omnium. † Vnde non
36 solum prohibitum non licet verba Sacramentorum

immutare, sed si aliquid verborum, quod pro eorum formalis conficitur, immutetur in alium sensum, non conficitur Sacramentum, D. Tho. p. 3. q. 60. ar. 7. & Sent. 4. dist. 3. q. 4. Sot. & Duran. q. 2. D. Antonin. p. 3. tit. 14. & c. 13. §. 3. Cardin. Bellarm. lib. 1. de Sacram. in gen. c. 21. Henriq. lib. 1. c. 9. Greg. Sayr. libr. 1. de Sacram. c. 4. ar. 2. 3. 4. 5. 6. 7. & 8. Agid. de Coninch. q. 66. ar. 6. dub. 1.

37 ¶ Minister autem ordinarius Sacramento-
ri solus homo viator est, D. Tho. p. 3. q. 64. &
Sent. 4. dist. 5. q. 2. ar. 3. Alex. de Ales in Sum.
p. 4. q. 8. mēb. 6. ar. 4. & q. 10. mēb. 5. ar. 1. Card.
Alan. lib. de Sacram. c. 50. Cathedris. Rom. Pij
V. p. 2. c. 1. Bellarm. lib. 1. de Sacram. c. 14. Frā.
Suarez part. 3. tom. 3. q. 64. disp. 13. section. 1.
38 ¶ Non quilibet homo viator, ut hæretici vo-
lunt, qui etiam mulieres ad consecrandum, &
a peccatis absolvendum admittunt, sed solum
ad id ex officio vocatus, nam claves Ecclesie
non omnibus datae sunt, sed quibusdam, ut do-
cent Bellarm. & Suarez ubi proximi. D. An-
ton. par. 3. tit. 14. c. 13. §. 5. Trident. sess. 7. can.
10. Cathedris. Pij V. d. c. 1. ¶ Ideo soli Sacer-
dotes sunt ministri, ut Apostolorum successores
D. Paul. Corint. 1. c. 4. Sic nos existimet homo,
ut ministros Christi, & dispensatores mysterio-
rum eius, Corinth. 2. c. 3. idoneos nos fecit minis-
tros Novi Testamenti non littera, sed spiritu.

40 ¶ Nec solum minister electus est, sed de-
bet esse cum intentione faciendi, quod facit Eccle-
sia, ut conficiat Sacramentum, Concil. Cōstā sub
Mart. V. contra errores Ioan. de Hus & Vit-
cleff. sess. 45. Cōc. Florē sub Eugen. III. Cōcil.
Trid. sub Paul. III. sess. 7. can. 2. D. Tho. & alij
Scholastici in Sent. 4. dist. 6. Benau p. 2. art. 2.
q. 1. Ricard. art. 1. q. 2. Scoto, q. 5. Gabriel, q. 1.
art. 2. concl. 3. Durand. q. 2. Sotus dist. 1. q. 5. ar.
5. Victoria in Summa, tit. de Baptism. num. 31.
Alexand. de Ales in Summa, 4. part. q. 8. mem-
bro 3. ar. 1. ¶ Nam licet defectum intentionis
ministri, in pueris quidem suppleri per Christum,
in adultis verò suppleri per fidem & deuotionem,
asserunt D. Tho. p. 3. q. 64. art. 8. Alex. de Ales
in Summa p. 4. q. 8. membr. 3. ar. 1. §. 1. Durand.
in Sent. 4. dist. 6. q. 2. n. 12. Valent. to. 4. disp.
3. q. 5. pū. 3. ¶ Probabilius tamen est, quod nul-
lo modo huius defectus suppleatur a Deo, ne-
que ab ipsis adultis, ut tradunt Sot. in Sent. 4.
dist. 1. q. 5. ar. 8. Card. Alan. ubi sup. c. 55. Gre-
go. Sayr. de Sacram. lib. 2. c. 4. q. 3. ex n. 1. Vazq.
p. 3. q. 68. ar. 3. disp. 152. c. 1. ¶ Nā cum Sacramē-
tū nō dicatur sine intentione ministri, pericu-
43 losū est, sine illo asserere pueros, aut etiā adul-
tos posse saluari, contra diuinā legē Dñi nostri
Iesu Christi, qui testatus est apud D. Ioan. c. 3.

Nisi quis reatus fuerit ex aqua, & Spiritu Sā-
cto non potest introire in Regnum Dei. ¶ Nec
sufficit habitualement intentionem habere, quia
hac sola non conficitur Sacramentum, D. Tho-
mas part. 3. q. 64. art. 8. Scotus in Sententiarum
4. dist. 6. q. 6. Sotus dist. 1. q. 5. artic. 8.
Alanus de Sacramen. cap. 53. Bellarm. d. lib. 1.
cap. 27. Valent. tom. 4. disp. 3. q. 5. pū. 3. Suar.
tom. 3. p. 3. q. 64. disp. 13. sect. 3. ¶ Nisi habeat
intentionem actualem Sacramentum conficiē-
di, vel quo ad minus virtualem, ex actuali des-
cendens, ut tradunt Scotus in Sent. 4. dist. 6. q.
6. Caietan. in Cōm. d. q. 64. art. 8. Greg. Sayrus
d. cap. 4. q. 4. art. 2. num. 5. Agid. de Coninch.
de Sacram. q. 64. art. 8. dub. 1. Henriq. lib. 1. ca.
10. Vazq. in D. Thom. tom. 2. disp. 146. n. 5. Fil-
lius tract. 1. c. 5. q. 2.

¶ Ministri autem fides necessaria non est,
quia ministri hæretici, apostatae, & scismatici
conficiunt Sacramentum, ut varijs Concilijs de-
finitum est, Carthaginens. I. can. 1. Arelatens. I.
can. 8. Arelatens. II. can. 17. Leodicens. can. 8.
Nicano can. 19. D. August. lib. 2. de Baptis. cō-
tra Donatist. cap. 2. 3. 4. & 5. & contra Parm.
cap. 13. Bellarm. d. lib. 1. cap. 26. Bonacin. in
opere Morali, tom. 1. de Sacram. tract. 1. disp.
1. q. 3. pū. 2. §. 2. ex n. 1. Sayrus lib. 2. cap. 5.
art. 2. ¶ Ut nec minus necessaria est bonitas
ministri, nā in peccato mortali existens Sacra-
mentum conficit, Concil. Nicen. I. can. 19. Cōs-
tantiens. sess. 8. & 15. Trident. sess. 7. can. 12. D.
Hieronym. dialog. contra Luciferianos, D. Au-
gust. lib. 2. de Baptism. contra Donatist. capit. 3.
& 4. & ad Bonifac. epistol. 23. D. Cyprianus,
lib. 3. contra Crescon. cap. 6. & lib. 3. de Baptis-
cap. 18. & lib. 6. capit. 34. D. Thom. in Senten-
tiar. 4. dist. 5. q. 2. ar. 2. & lib. 4. contra Gēt. c.
77. Alan. de Sacram. c. 58. Bellarm. d. lib. 1. c. 26.
Suar. p. 3. to. 3. q. 64. disp. 3. sec. 4. Valent. to. 4. disp.
4. q. 5. pū. 3. ¶ Quāuis ex tali administratione in
peccato existens, peccat mortaliter, siue se in-
gerat, siue administret ex officii necessitate, D.
Thom. in Sententiar. 4. dist. 5. q. 2. art. 2. & p.
3. q. 64. art. 6. Ricard. in Sentiar. 4. dist. 5. q. 2.
art. 3. q. 3. & 4. Durand. & Paludan. quest. 2.
Valent. & Suarez ubi proximi. Sotus libr. 3. de
iust. & in re, q. 4. art. 2. & Sententiar. 4. dist. 1.
q. 5. art. 6. Nauar. in Manual. c. 22. Agid. Co-
ninch. de Sacramen. quest. 64. artic. 6. Bona-
cin. d. pū. 2. §. 1. num. 2. Filius. tractat. 1. c.
5. q. 10.

¶ Suscipiens tamen Sacramenta a Sa-
cerdote existente in mortali, non p̄ciso, non
parato pro tunc peccare, peccat mortaliter,
quia illum inducit ad peccandum, ut docent
Caieta. in D. Tho. p. 3. q. 64. ar. 6. Sot. in Sent. 4.
dist. 1.

distinēt. 1. quest. 5. art. 6. Nauarr. in Manual cap. 22. num. 9. Suarez ubi supra, disputat. 18. section. 2. Valent. d. punct. 3. Victoria de Sacramen. q. 30. Driedo libr. 3. de liber. christ. c. fin.

50 † Nisi talis sit Parochus, vel Prælati, qui ex officij necessitate tenetur administrare, D. Thom. Sententiar. 4. distinēt. 5. quest. 2. art. 2. & part. 3. quest. 64. art. 6. Durand. & Paludanus, ubi sup. Suarez d. disput. 18. section. 1. Valent. d. punct. 3. Driedo d. cap. final. † Nam subditi petentes Sacramenta à suis Prælati malis, non inducunt eos ad peccandum, cum iure suo utantur, sibi que debitum petant, quod sine peccato reddere possunt, nā Parochus est semper paratus ad Sacramenta suis subditis administranda, cap. omnis Presbyter, ca. nullus Presbyterorum, de consecrat. distinēt. 4. † Subditi enim non solum possunt, sed tenentur à suis Pastoribus præcis, non tamen nominatim declaratis, petere Sacramenta debitis temporibus, etiā si ipsi non sint parati illadare, Adrian. Pap. VI. in Sentent. 4. q. de confes. ar. 3. Caieta. in p. 3. q. 64. ar. 6. & q. 82. arti. 9. Guil. Paris. lib. de vita spirit. lect. 4. Ioan. Driedo d. ca. fin. Soto in Sent. 4. dist. 1. q. 5. art. 6. & dist. 22. q. 1. art. 4.

53 † Neque obstat non licere audire Missam à Sacerdote notoriè habente concubinam, ca. fin. de temporib. ordinan. c. fin. de cohabit. Clericorum, & mulier. cap. nullus, distinēt. 32. ca. sciscitantibus, 15. q. 8. Nauarrus in Manual, cap. 22. num. 4. † Nam illa iura procedunt ante Concil. Constantiens. quo tempore publicus concubinaris habebatur pro suspensio ipso iure, d. cap. sciscitantibus, cap. vestra, de cohabit. Clericorum, & mulier. capit. nullus, cap.

54 prater, distinēt. 32. † Et sic non licebat ab eis audire Missas, nec Sacramenta petere, quia ab excommunicatis, suspensis, vel interdictis, nisi in mortis articulo non licet Sacramenta suscipere, D. Thom. in Sententiar. 4. distinēt. 5. q. 2. art. 2. & dist. 13. quest. 1. art. 3. & p. 3. q. 64. art. 6. & q. 82. art. 9. Ricard. in Sentent. 4. distinēt. 5. art. 3. q. 4. Scotus, q. 2. Durand. q. 2. n. 7. Paludan. q. 3. & dist. 6. q. 3. † Nūc tamen, quia ante sententiam dictam notam non incurrūt,

55 licitū est ab existēte notoriè in peccato Missas audire, & Sacramenta suscipere, dum non sint nominatim interdicti, vel excommunicati, ut tradit Gregor. Sarr. de Sacram. lib. 2. c. 8. art. 3. n. 5. Agid. de Coniug. ubi supra, art. 6. dub. 2. † Quia in pœnis etiam ipso iure impositis necessaria est sententia saltem declaratoria, Tiraq. in l. si unquā, v. reuertatur, ex nu. 291. C. de reuoc. donat. Castro lib. 2. de potesta. legis pœnal. c. 8. Sarmiento lib. 3. selectar. ca. 6.

56 ante sententiam dictam notam non incurrūt, licitū est ab existēte notoriè in peccato Missas audire, & Sacramenta suscipere, dum non sint nominatim interdicti, vel excommunicati, ut tradit Gregor. Sarr. de Sacram. lib. 2. c. 8. art. 3. n. 5. Agid. de Coniug. ubi supra, art. 6. dub. 2. † Quia in pœnis etiam ipso iure impositis necessaria est sententia saltem declaratoria, Tiraq. in l. si unquā, v. reuertatur, ex nu. 291. C. de reuoc. donat. Castro lib. 2. de potesta. legis pœnal. c. 8. Sarmiento lib. 3. selectar. ca. 6.

ex n. 6. Aragon. 2. 2. q. 11. ar. 3. Mexia in pragmat. tax. pœn. concl. 6, ex n. 64. Did. Pet. in l. 2. tit. 9. lib. 2. Ordinar.

58 † Ab alijs tamen, qui non sunt Parochi, nec tenentur ex officio ministrare, à malis, sed toleratis (quando sunt parati) licitum est Sacramenta recipere, si adsit iuxta, & rationabilis causa, D. Thom. 2. 2. q. 78. art. 4. Soto libr. 6. de iustit. & iure, q. 1. art. 5. Nauarr. in Manual c. 14. n. 27. & 28. Maior in Sentent. 4. dist. 15. q. 1. † Et petere non paratis quāvis præsumatur peccaturus minister ex propria malitia, & non ex ignorantia licitum est eius opera petere bona intentione, cessante scandalo, quia licitum est petere rem honestam à malo, quāvis sciam iniquè præstaturum, ut docet D. August. tom. 7. lib. 5. contra Iulian. cap. 10. † Neque obstat non licere petere à maleficis paratis opera ad morbum curandum, vel sanitatem restituendam, quia maleficus non potest licitè artem suam exercere, ut docent Mart. de Arles, de superst. num. 70. & 71. Nauarr. in Manual. cap. 11. num. 19. Suarez de Relig. lib. 2. c. 18. ex num. 1. Sanchez de Matrimon. lib. 7. disput. 65. num. 7. † Quando autem opera licitè possunt exerceri, non est prohibitum eis vei, licet alias illicitè præstentur, & sic non est prohibitum locare domum vsurarijs, aut meretricibus, dum tamen non locentur ad vsurandū, vel meretricandum, sed ad viuendum, Ioā. Maior in Sent. 4. dist. 15. q. 35. Nauarr. in Manual c. 17. n. 195.

62 † Existens tamen in articulo mortis, quia necessitas instat petendi, non peccat, petēdo Baptismum, aut pœnitentiam ab existentibus in peccato, excommunicatis, suspensis, degradatis, interdictis, hæreticis, scismaticis, ut docent D. Thom. in Sententiarum 4. distinēt. 5. q. 2. art. 2. Durand. q. 2. num. 7. Paludan. q. 3. D. Antonin. part. 3. tit. 14. cap. 13. §. 5. Caietan. d. part. 3. quest. 64. art. 6. D. Augustin. lib. 7. de Baptism. contra Donatist. cap. 53. capit. à quocumque Iudeo, de consecrat. distinēt. 4. Michael. Palac. in Sententiarum 4. distinēt. 5. & 6. disputat. 3. † Alia autem Sacramenta quia non sunt ita necessaria, ut sine eis discedentes salus periclitetur, non licet petere, nec recipere ab excommunicatis huiusmodi, suspensis, interdictis, degradatis, hæreticis, vel scismaticis, D. Thom. Sent. 4. dist. 5. q. 2. & p. 3. q. 64. articul. 6. & q. 82. art. 9. Paludan. in Sentent. 4. dist. 13. quest. 1. art. 4. concl. 5. & distin. 17. q. 3. art. 3. concl. 7. Syluest. in Summ. v.

Eucharistia, 3. q. 1. Nauarr.

Manual. c. 22.

num. 4.

CAP. III. De Baptismo, & eius gratia, materia, & forma.

SUMMARIVM.

1. Baptismus abluitionem significat.
2. Baptismus est ianua Sacramentorum.
3. Baptismo in filios Dei regeneramur.
4. Baptismo renascitur homo ad statum gratiae.
5. Baptismus est renouatio interioris hominis per voluntariam susceptionem gratiae, & donorum.
6. Deus est causa efficiens iustificationis.
7. Christus Dominus causa est meritoria nostra iustificationis.
8. Baptismus est causa instrumentalis, qua homo interior renouatur.
9. Aqua naturalis materia est Baptismi.
10. Baptismus representatum est in aquis diluuii, & maris Rubri.
11. Baptismus adumbratus est sub aquis naturalibus.
12. 13. Baptismus in Spiritu Sancto, & igne qualis sit, explicatus Matth. c. 3.
14. Formulam Baptismi Christus docuit.
15. Ecclesia ex verbis Christi formulam Baptismi instituit.
16. Baptismus in nomine Iesu Christi antiquitus validum fuit.
17. Baptismus in nomine Iesu Christi quare in usu fuisse.
18. Baptismus in nomine Iesu Christi collatus valet.
19. Baptismus in nomine Trinitatis valet.
20. Seruanda est Ecclesiae consuetudo.
21. Baptismus potest conferri in quacumque lingua.
22. Ablutio Baptismi debet incipi cum formula.
23. Ablutio principio fiebat toto corpore, ut Baptismus esset.
24. Perfusus aqua, & non lotus dubitabatur de eius Baptismo.
25. Baptismus representat Christi sepulturam.
26. Trina immersio antiquitus desiderabatur in Baptismo.
27. Episcopi, & Presbyteri deponerentur antiquitus, qui tres initiationes baptizatis non facerent.
28. Simpliciter emersione tandem obtinuit Baptismus.
29. Baptismus fit hodie per aquae infusionem.
30. Baptismus fit aqua sensibilis in quacumque corporis parte.
31. Caput perfundi aqua necessarium est in Baptismo.
32. Baptismus in casu necessitatis datur in quacumque corporis parte.
33. Infans ex utero egrediens, si non fuit baptizatus in capite, debet iterum baptizari.
34. Baptismus repetendus est quoties dubitatur an validus sit, nec ne.
35. Expositus in quacumque aetate, si non constat baptizandus est sub conditione.
36. Expositi Baptismus non constat per schedulam simplicem.
37. Baptismus debet constare in expositis per sufficientem probationem.
38. Liber Parochiarum facit fidem in Baptismo probando.
39. Baptismus debet constare per duos testes exceptione maioris.
40. Unus testis de visu probat in Baptismo, Clericatu, &c.
41. Expositus non probat Baptismum per unum testem.
42. Rebaptizari non debet natus inter fideles, si non sit probabilis coniectura, quod non sit baptizatus.
43. Dubitatio Baptismi, ut iterum detur, debet esse facti, non iuris.
44. Factum non dicitur, quod dubitatur an sit factum.
45. Baptismum iterans male sentit de eius valore.
46. Rebaptizans incurrit sacrilegio, & irregularitate.
47. Rebaptizans quibus poenis puniatur.
48. Rebaptizantem liberat a poena conditio, si non est baptizatus, &c.
49. Baptismus remittit peccata, etiam grauissima.
50. Deus est qui in Baptismo a crimine abluit.
51. Baptismus liberat a poena reatus, & satisfactoria.
52. Baptismus non liberat a poena criminis commissi in foro temporali.
53. Baptismus liberat a poena spirituali.
54. Baptismus non tollit irregularitatem, quae nascitur ex uigamia, &c.
55. Irregularitati ex defectu natalium non tollit Baptismus, non tamen ex homicidio, &c.
56. Baptizatus fit aeterna salutis haeres.
57. Gratia quae datur in Baptismo est anima inherens.
58. Baptismo ad primum statum Adae non transferimur.
59. Baptismo non tribuitur nobis maior gratia quam Christi.
60. Baptismo homo fit iustus.
61. Christus est, qui baptizat.

BAPTISMVS ablutionē significat a
vnce Græca βαπτισμα. qui iun-
cta cum formula facit Sacramen-
tum, Apostol. ad Ephes. 5. v. 26.

*Mundans lauacro aqua in ver-
bo.* † Quod est ianua omnium Sa-
cramentorum, nam sine illo non ingredimur
ad vitam. D. Ioan. cap. 3. v. 5. *Nisi quis rena-
tus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto, &c.* † Vnde hoc Sacramentum appellat Apostol. ad Tit.

3. v. 5. *lauacrum regenerationis*, quo in filios
Dei regeneramur, D. Ioan. ca. 1. v. 12. *dedit eis
potestatem filios Dei fieri.* † Nam in Baptismo
renascitur homo ex primo illo statu, quo filij
Adæ sumus, ad statum gratiæ, & adoptionem
filiorum Dei per secundum Adā Iesum Chri-
stum, Apostol. ad Galat. c. 4. † Quippe Baptis-
mus est renouatio interioris hominis per vo-
luntariam susceptionem gratiæ, & donorum,
quibus homo ex iniusto fit iustus, ex inimico
amicus, Apostol. ad Titum, cap. 3. v. 7. *ut iusti-
ficati gratia ipsius habedes simus secundū spem
vitæ æternæ.* † Nam causa efficiens iustifica-
nis est misericors Deus, qui gratuito abluat,
Corinth. 1. c. 6. v. 11. & sanctificat, signans, &
vnguens Spiritu promissionis Sancto, ad Tit.

d. c. 3. qui est pignus hereditatis nostræ, ad E-
phes. c. 1. † Sicuidē causa meritoria est Domi-
nus noster Iesus Christus, qui cū essemus inimi-
ci, propter nimiam charitatem suam, quā dile-
xit nos, ut ait Apostol. ad Ephes. c. 2. ad Roman.

5. sua sanctissima passione in ligno Crucis iu-
stificationem meruit, & pro nobis Deo satisfecit,
ad Ephes. dict. cap. 2. ad Roman. 4. † Quā-
quidem iustificationem ex Baptismo conle-
quimur, quia eius causa instrumentalis est, qua
homo interius renouatur, cap. maiores, de Bap-
tismo. Clem. 1. de Summa Trinit. & Fide Catho-
lic. Concil. Tridē. sess. 7. can. 2. Cathechism. Py-
V. p. 2. c. 2.

Pro materia autem huius Sacramenti
aqua est naturalis, siue maris, siue fluij, siue ri-
buli, siue paludis, siue fontis, siue putei, quæ si-
ne vlla admixtione aqua dici potest, ca. filius,
cap. non dubito, de consecrat. dist. 1. c. 4. cap. pe-
nult. de Baptismo. cap. firmiter, de Summa Tri-
nitat. & Fide Cathol. D. Thom. Sentent. 4. di-
3. q. 1. ar. 3. & p. 3. q. 66. art. 3. Greg. Valent. to.

4. disp. 4. q. 1. pun. 2. † Nā huius mysterij sym-
bolum fuit diluuium aquarum, quo mundus
purgatus est, Genes. c. 6. secundū D. Petr. ca-
non. 1. cap. 3. & maris Rubri transitus, Exod. c.

14. ut tradit D. Paul. Corinth. 1. capit. 10. nec
non Naamam Syri ablutio, & probatica pisci-
næ mirabilis vis, & similia, quæ ad hoc Sacra-
mentum accommodat Cathechismus Roman.

Py V. p. 2. cap. 2. num. 7. † Quæ omnes natura-
les aquæ fuerunt, sub quibus hoc Sacramentū
continebatur, ad quod Prophetæ respiciunt,
dum ad aquas omnes ficientes inuitat, Isai. ca.

55. & aquas ē templo egredientes in spiritu vi-
dit Ezech. c. 47. & domui David fontem para-
tam in ablutionem peccatorum, & menstrua-
tæ pronunciauit, Zachar. c. 13. † Neque ob-
stat, quod de Christo Domino testatur D. Ioan-
nes Baptista apud D. Matth. c. 3. v. 12. *Ipse vos
baptizauit in Spiritu Sancto, & igni*, quia nul-
latenus de Baptismi materia intelligendus est,
sed vel ad intimum Spiritus Sancti effectum,
vel certē ad miraculum referri debet, quod die
Pentecostes apparuit, cum Spiritus Sanctus
ē cælo in Apostolos ignis specie delapsus est,
Act. Apost. c. 2. † Vel accipi debet ad denota-
dā Sacramenti efficacitatem, quia D. Ioannes
solū baptizabat aqua, Christus autem quia gra-
tiā conferebat, baptizabit aqua, & Spiritu San-
cto, D. Matth. c. 1. v. 8. siue spiritu, & igni, nā
ut ait D. Ioan. can. 1. cap. 5 v. 8. *Tres sunt, qui
testimonium dāt in terra, spiritus, & aqua, &
sanguis.*

Formula regenerationis aquæ adiungi
tur, quam Dominus noster Iesus Christus Apo-
stolis docuit apud D. Matth. c. 28. v. 19. *Bap-
tizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spi-
ritus Sancti.* † Ex quo Ecclesia Catholica diui-
nit' edocta ex illo baptizantes, optimē intelli-
xit in huius Sacramenti formula actionē mini-
stri exprimendā esse, idē formulæ addit, *Ego te
baptizo, &c.* ut habetur in capit. 1. de Baptismo.
& in capit. non ut apponeret, eodem titul. Cle-
ment. unica, §. ad hoc, de Summa Trinitat. &
Fide Cathol. cap. in Synodo, de consecrat. dist. 1.

D. Thom. in Sent. 4. dist. 3. q. 1. ar. 2. & p. 3. q.
66. art. 5. D. Anton. p. 3. tit. 14. cap. 13 §. 2. Sua-
rez tom. 3. p. 3. disp. 21. scilicet. 1. Bellarmin. libr.
2. cap. 3. & 6. Sayrus lib. 1. cap. 4. art. 3. Bona-
cin. in opere Moral. tom. 1. de Sacram. tract. 1.

disp. 2. q. 1. pñ. 4. n. 1. † Neque obstat, quod A-
postolorū tēpore Baptismus in nomine tantū
Iesu Christi fieret, ut colligitur ex illo Actu
Apost. c. 2. v. 38. *Baptizetur unusquisq; vestrū
in nomine Iesu Christi*, D. Paul. ad Galat. 3. v.

26. *Quicūque enim in Christo baptizati estis.*
† Nā id quidē speciali ratione fecisse credēdū
est, ut initio nascētis Ecclesiæ Iesu Christi no-
minis prædicatio illustrior fieret, diuinaque, &
immensa eius potestas magis celebraretur, ut
successiuo tēpore testatur D. Ambros. & Basi-
li' uterq; lib. de Spirit. Sancto ille, c. 3. hic verō
c. 12. † Et ita quod tunc in solo nomine Iesu
Baptismum collatū valuerit, tenēt Nicol. PP.

1. in c. d. quodam Iudeo, de consecrat. dist. 4.

16

17

18

3

Inno-

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

Innocent. I. epist. 2. Decretal. quæ habetur, to. 1. Concilior. Euseb. lib. 7. histor. cap. 7. Athanas. contra Arrian. sermon. 3. D. Thom. part. 3. quæst. 66. art. 6. & Sentent. 4. distinct. 3. artic.

19 *2. q. 5. † Et in nomine autem Trinitatis sine expressione personarum, vsitatum etiam fuit olim Baptismum, cap. siue vera, cap. quamuis, cap. multi sunt, cap. retulerunt, capi. a quodam Iudeo, de consecration. distinct. 4. D. Thom. p. 3. quæst. 66. art. 8. Valent. tom. 4. disput. 4. q. 1.*

20 *punct. 3. † Hodie tamen peccatum est grauilimum hanc, vel aliam præter vsitam Ecclesie formulam in Baptismo introducere, quia obseruandus est ab vno quoque suæ Ecclesie ritus, vt tradit Pius V. in Catechis. Roman. p. 2. cap. 2. num. 13. † Potest tamen in quacumque lingua forma Baptismi proferri, vt docet D. Thom. part. 3. q. 60. art. 7. Soto in Sentent. 4. distinct. 1. q. 1. art. 5. & distinct. 3. q. 1. arti.*

21 *5. D. Antonin. in Summa, part. 3. tit. 14. capi. 13. §. 3.*

22 *¶ Cum materia debet forma concurrere, ita vt minister incipiat ablutionem dicendo formulam, & simul vtramque finiat, vel saltem, vt aliqua pars formulæ sit cū aliqua parte materiæ, gloss. & DD. in cap. detrabe, 1. quæstio. 1. & in cap. 1. de Baptism. Soto in 4. distinct. 3. q. 1. art. 8. Gabriel distinct. 1. q. 1. art. 2. Ricar. distinct. 3. art. 4. q. 2. Toledo in Summa, lib. 2. cap. 29. Valent. tom. 4. disput. 4. q. 1. pñ. 4. Suarez part. 3. tom. 3. quæst. 60. art. 8. disput. 2. sec.*

23 *2. Sayrus de Sacrament. lib. 1. cap. 13. † Quæ quidem ablutio principio fiebat toto corpore, quia baptizandi nudi aqua mergebantur, vt diu à primis temporibus obseruatum animaduertunt Dionys. Arcopag. libr. de Ecclesiast. Hierarch. cap. 1. Tertullian. lib. de Baptis.*

24 *Nicephor. lib. 3. histor. Ecclesiast. cap. 38. † Et hæc fuit olim disputandi causa, an qui in infirmitate, & languore Baptismum susciperent, habendi essent legitimi Christiani, eo quod aqua saluari non fuissent loti, sed perfusi, D. Cyprian. epistol. 7. lib. 4. Euseb. lib. 6. histo. Ecclesiast. cap. 3. † Nam Baptismus cum representet Christi sepulturam iuxta illud D. Paul. ad Colossens. 2. Consepulti ei per Baptismum; per immersionem debere fieri, tenent Bellarmin. lib. 1. de Baptism. controuers. 2. Valent. tom. 4. disput. 4. † Neque vna tantum sufficiebat immerio, sed trina dum tres beatitudinis personas inclamabant, vt tradunt D. Dionys. Arcopagita ubi proxime, cap. 2. Basilus Mag. lib. de Spiritu Sancto ad Amphilocho. capit. 27. D. Ambros. lib. 2. de Sacrament. cap. 62. Rabban. Maur. lib. 1. Inst. cap. 28. † Sic deponebatur Episcopi, & Presbyteri, qui non tres vnus ini*

ciationis asperisiones facerent, sed vnā, Constitutus. Apostol. canon. 49. propter Trinitatis mysterium, vt notat D. Hieronym. in commen. ad Ephes. 3. relatus in cap. eodem modo, de consecrat. distinct. 4. † Tandem simplicem teneri baptismatis immersionem placuit, Concil. Tolet. III. cap. 5. vt Gratian. refert. in c. propter vitandum, de consecrat. distinct. 4. & Concil. Vno marciens. cap. 5.

28 *¶ Hodie tamen frequentior vsus est per aquæ infusionem, vt ex communi sententia à D. Petro factum colligitur, cum vna die tria millia hominum ad fidei confessionem traduxit, & eos quoque eodem die sacro lauacro illustrauit, vt habetur Act. Apostol. cap. 2. num. 41. † Nam licet id per aquæ asperisionem fecisse nonnulli tenuerint, arbitantes Baptismum esse in quacumque corporis parte, & quacumque aquæ minima parte, dum sensibilis sit, vt tradunt Henric. in Summa, lib. 2. capit. 21. num. 4. Gabriel. Sentent. 4. distinct. 4. q. 2. art. 3. dub. 3. † Verius est non fecisse, nisi per infu-*

30 *sionem aquæ, & ea quidem in capite, vel inter scapulas, ita vt cutem pertingeret, alias enim nõ est Baptismus, nisi corporis maior pars, vel caput, aqua perfluatur, quia caput pars præcipua est, in qua omnes tam interiores, quam exteriores sensus vigent, Catechis. Pij V. d. cap. 2. num. 15. Vazquez part. 3. disput. 145. Agid. de Coninch. q. 66. art. 7. dub. 2. † In alijs autem*

31 *corporis partibus separatim (nisi in casu necessitatis) non datur Baptismus, vt quando infans ex utero matris egrediens, manum tantum, vel pedem emittit, nam si absque periculo maior pars expectari nequeat, in ijs, vel alijs etiam minimis partibus baptizari debet, saltem sub conditione si in eis potest Baptismus consisti, D. Thom. Sentent. 4. distinct. 6. q. 1. artic. 1. & ibi Bonauent. part. 2. art. 1. q. 1. num. 46. Anto-*

32 *Diana resolut. moral. tract. 1. Miscel. resolut. 43. Vazquez, & Agidius ubi supra. † Et ita nato infante, si Baptismus non fuit in capite, sed in alia quacumque corporis parte debet repeti sub ea conditione, Si nõ est baptizatus, &c. vt docent D. Thom. d. distinct. 6. q. 1. art. 2. & part. 3. q. 68. artic. 10. ad 4. D. Antonin. p. 3. tit. 14. cap. 13. §. 1. Durand. in 4. distinct. 6. q. 1. art. 1. Paludan. q. 1. art. 1. concl. 2. Bonaci. de Sacrament. tom. 1. disput. 2. q. 2. punct. 3. nu.*

33 *24. Graffis part. 2. lib. 1. cap. 4. numer. 26. Coninch. q. 66. art. 7. dub. 2. nu. 80. † Quia repetendus est Baptismus quotiescumque dubitatur, an valuerit, vel ne, cap. 2. de Baptism. cap. placuit, de consecrat. distinct. 4. D. Thom. part. 3. q. 68. artic. 11. & Sentent. 4. distinct. 6. q. 2. Abb. in cap. quibus, num. 2. de Baptis. Angel.*

34 *part. 1.*

part. 2. in 4. q. 1. de Baptism. art. 5. differenti. 1. Valent. part. 3. disput. 4. q. 1. punct. 4. Suarez part. 3. tom. 3. q. 66. art. 9. Differ. 22. & q. 71. art. 4. disp. 31. sect. 6. Ledesm. in Summ. p. 1. de Baptism. c. 5. concl. 2. dub. 1.

- 35 ¶ Vnde expositus baptizandus est in qua cumque ætate, saltem sub conditione, quando de eius Baptismo non constat, cap. paruulus, de Baptism. D. Antonin. part. 3. tit. 14. cap. 13. §. 12. Nauarr. in Manual. cap. 27. num. 246. Syluest. in Summa, v. Baptism. 4. q. 9. num. 7. Sotus in 4. distinct. 4. q. 8. Gabriel. q. 2. artic. 3. dub. 3. † Constat autem non dicitur per schedulā simplicē, etiā subscriptā, quam tales expositi portare solent, aut per assertionem vni⁹ vetulæ, vt arbitrantur, Paludan. Sententiar. 4. distinct. 6. q. 4. art. 1. conclu. 1. Soto distinct. 3. q. 1. art. 9. Henric. lib. 2. cap. 31. num. 1. † Sed per sufficientem probationem, vel ipsius baptizati assertionem, si solum agitur de Baptismo iterando, vt decisum est in Concil. Carthagin. V. cap. 6. relatus in cap. placuit, de consecrat. distinct. 4. Pueros esse baptizandos, nisi ipsi, aut aut certissimi testes esse eos baptizatos sine dubitatione testentur. † Nam si agitur de tertij præiudicio, aut de probando, quod sit baptizatus ad effectum eum ordinandi, vel obtinendi beneficium, necessaria est fides Ecclesiæ, vt libri Parochiarum testimonium, non Cathecismi, sed Baptismi à Parocho subscriptum, quod fidem facit, quamuis non recognoscatur, Mascard. de probation. lib. 2. conclus. 673. num. 1. & 2. Stephan. Gratian. tom. 1. discepta. foren. lib. 1. cap. 155. ex num. 13. † Aut certissimi testes de visu omni exceptione maiores, qui ad minus duo debent esse, vt de alijs actis humanis, Deuteronom. cap. 19. cap. si quis testes, §. ubi numerus 4. q. 3. cap. fin. 35. q. 7. cap. in omni negotio, cap. licet vniuersis, de testibus, l. ubi numerus, D. eodem, Mascard. de probation. lib. 1. in præfat. q. 5. num. 117. † Nam licet quando agitur extrajudicialiter vnicus testis de visu probat in Baptismo, Clericatu, Doctoratu, Ecclesiæ consecrationi, & similibus, cap. cum itaque, cap. paruulus, de consecrat. distinct. 4. Anton. de Butr. in cap. licet vniuersis. num. 3. & in cap. veniens, num. 8. de testibus, Speculat. tit. de testibus, §. restat, ex num. 8. Mascard. d. lib. 1. q. 11. num. 14. & lib. 2. conclus. 303. ex num. 1. † In expositis locum non habet, etiam ne baptizentur, quia contra eos stat præsumptio, quod parentes magis de illis exponendis, quam baptizandis agerent, sed in alijs fidelibus nati, & educati inter suos, pro quib⁹ stat præsumptio, quod baptizati sint, vnico teste nō sunt rebaptizandi, quia in dubio melior est conditio pos-

sidentis, cap. ex literis, §. quod, de regulis iuris, lib. 6. † Et ita rebaptizari non debent, nati, & educati inter fideles, licet non constet fuisse baptizatos, nisi adsit aliqua probabilis coniectura dubitandi, quod sint baptizati, apit. fin. de Presbytero non baptiz. Soto in Sententiar. 4. distinct. 3. quest. 1. Nauar. in Manual, cap. 27. num. 246. D. Antonin. part. 3. tit. 14. cap. 13. §. 12. Suarez part. 3. q. 66. art. 9. disputat. 22. section. 2. Bonacina dict. tom. 1. disput. 1. q. 2. punct. 1. num. 38. Reginald. lib. 23. fori pœn. cap. 52.

¶ Dubitatio autem huiusmodi debet esse facti, non iuris, ad hoc, vt Baptismus dubius repetatur, cap. ex literarum, & ibi Abb. num. 4. de Baptism. cap. vnico, d. Cleri. per salt. promot. cap. placuit, de consecration. distinct. 4. ca. solemnitas, 1. de consecrat. distinct. 1. Anchar. in cap. quibus ignoranter, de consecrat. dist. 4. † Nam ignorantia iuris cum nullatenus excuset, quando facti dubitatio suboritur, quia in his perinde est non esse factum, ac de facto dubitari, quod factum sit, potest sub conditione baptizari, neque per hoc iteratur Baptismus, quia non dicitur factum, quod non constat factum, aut dubitatur an legitimè sit factum, vt definitum est in Cathecisf. Roman. Pij V. part. 2. cap. 2. num. 42. † Alias autem iterans Baptismum, malè sentit de eius valore, nam cum natura non patitur, vt amplius quam semel homo generetur, sic Baptismo non debet amplius, quàm semel regenerari, eoque maximè cum Chrillus semel mortuus fuit, cum quo cōsepulti sumus in Baptismo, Apostol. ad Roman. cap. 6. v. 2. & ad Colossens. cap. 2. v. 12. † Vnde Baptismum reiterans, quando reiterare nō licet, præter sacrilegium, Tridentin. sess. 7. can. 11. & 13. Irregularitatem incurrit, cap. de quibus, de Baptism. Cathecisf. Pij V. part. 2. c. 2. num. 43. † Si est laicus excommunicatur, si vero Clericus deponitur ab officio, & beneficio. cap. ex literarum, cap. fin. de Baptism. iure autē ciuili puniatur ultimo supplicio, l. 2. & ibi omnes, C. ne sacrum Baptismum. † Nisi addat conditionem, si non est baptizatus, & c. vt tradūt Nauarr. in Manual. c. 27. num. 246. Cordub. cas. 37. Couarru. in Clemen. si furiosus, p. 1. n. 8. Masol. de irregul. lib. 3. c. 14. nu. 5. Bonacina disp. 9. q. 2.

¶ Baptismi autem Sacramento (vt instituit Christus) vim ei largari dignatus est remittendi peccata, etiam grauissima, Trident. sess. 5. in decreto de peccato original. Cathecisf. Pij V. part. 2. cap. 2. num. 31. D. Augustin. de peccator. remiss. lib. 1. cap. 15. cap. quod autem, 31. q. 1. c. si pœnitentia, de consecrat. distinctio. 4.

† Quia

50 † Quia solus Deus est, qui nos à manu inferni eripuit, & crimina abluit, Oseas, cap. 13. *Saluator non est prater me.* Isai. cap. 43. *Non est prater me Saluator.* Nam ut ait Matth. cap. 9. *Quis potest dimittere peccata, nisi solus Deus.*
 51 Apost. ad Rom. 8. *Deus est qui iustificat.* † Vnde Baptizatus liber est ab omni criminis poena, tam reatus, quam satisfactoria, quia absque satisfactione à Deo condonantur, D. Gregor. lib. 7. *Registr. epist. 24. D. August. ubi sup. d. cap. 15. Vazquez, p. 3. q. 69. art. 7. disp. 156. cap. 3.* † Quod intellige in foro animæ, nam post Baptismum potest quisque accusari, & puniri de quocumque crimine commisso antè Baptismum, glos. in cap. *gaudemus*, & ibi Abb. num. 16. & alij de diuort. glos. in cap. *admonere*, 33. q. 2. Felin. in cap. *de his criminibus, de accusat. D. Thom. p. 3. q. 69. art. 2. D. Antonin. p. 3. tit. 14. ca. 13. Cathechis. Pij V. p. 2. cap. 2. n.*
 52 34. † Nam Baptismum liberat susipientem à poena spirituali, non tamen temporali, Abb. in cap. *de his, de accusat. Cardin. in Clem. 1. §. sanè, q. 14. de usur. Decius in cap. quæ in Ecclesiarum, col. 7. de Const. Iul. Clar. in pract. §. fin. q. 51. num. 19. Conarrub. lib. 2. variar. c. 10. num. 4. Tiraquel. de poen. caus. 25. Brum. d. Sole. in qq. legal. q. 18.* † Vnde Baptismus etiam crimina tollat in foro interno, non tollit irregularitatem, quæ nascitur ex vigamia, ex matrimonio pagano cum vidua, vel corrupta, aut polygamia eius qui paganus antè Baptismum habuit duas, vel plures uxores, quia Ordinari non possunt absque dispensatione, c. *accusatus, cap. deinde, dist. 26. D. Thom. Sent. 4. dist. 27. q. 3. art. 2. D. Antonin. p. 3. tit. 28. cap. 3. Abb. in cap. gaudemus, de diuort.* † Neque irregularitatem quæ provenit ex defectu natalium, ut præcitati auctores docuerunt, non tamen quæ provenit ex homicidio voluntario, vel membri mutilatione antè Baptismum, Hostiens. *Butr. & alij in d. cap. gaudemus, de diuort. D. Antonin. p. 3. tit. 28. cap. 2. §. 6. Soto in Sent. 4. dist. 33. Summa cõfess. lib. 2. tit. 1. q. 21. Tabien. v. Baptismum, §. 2. Armill. §. 6. v. irregularitas, §. 87.*
 56 ¶ Sed præter peccatorum indulgentiam, quam Baptismo consequimur, augemur maximis bonis, & muneribus, dum animus noster diuina gratia repletur, quia iusti & Filij Dei effecti, æternæ quoque salutis hæredes institui-mur, D. Marc. cap. fin. *Qui crediderit & Baptizatus fuerit saluus erit.* † Est enim gratia, per quam peccatorum fit remissio, diuina qualitas in anima inherens, ac veluti splendor quidam & lux, quæ maculas animarum debet, & illustiores reddit, ut sub anathematismo de-

finitur, *Concil. Trident. sess. 6. de iustificat. cap. Cathechis. Pij V. p. 2. cap. 2. nu. 38.* † Non autem primam gratiam, quam Adam amisit in Baptismo recuperamus primario, sed secundo, D. Thom. p. 3. q. 99. art. 8. *Reginal. lib. 26. num. 45. Bonacin. de Sacram. tract. 1. disp. 1. q. 4. pun. 2. ex num. 2.* † Nam id fit tam ratione convenientiæ, ne plus nobis tribuatur in Baptismo, quam Christo nostro capiti, qui per passionem & mortem, gloriam consecutus est, tum ut meriti & mercedis nobis occasio detur, ut habetur in *Cathechis. Pij V. d. cap. 2. num. 36.* † Re tamen vera quia homo Baptizatur, ideo fit iustus, quia Christus est qui principaliter Baptizat, D. Ioan. cap. 1. *Tertullian. de Bapt. D. Cyprian. lib. 2. epist. 2. lib. 3. epist. 8. lib. 9. Laëtant. lib. 7. ca. 5. D. Ambros. lib. 2. de poenit. cap. 2. & lib. 1. de Sacram. cap. 4. & lib. 2. cap. 15. & lib. 3. cap. 1. & lib. 2. de vocat. Gent. cap. 8. in cap. aquam, de consecrat. dist. 4. D. August. lib. 19. contra Faust. cap. 11. & in Ioan. tract. 80. D. Greg. lib. 2. epist. 39. Dionys. de Eccles. Hierarch. cap. fin. D. Hieronym. lib. 3. contra Pelasg. cap. fin. D. Irenæus, lib. 2. cap. 39. Leo. epist. 58. D. Cyrill. Cathechis. 3. Damascen. lib. 4. c. 10.* † Idque communi consensu Ecclesiæ definitum est de fide varijs Concilijs, *Nican. can. 8. Melinit. c. 1. Arausic. II. can. 25. Lateran. sub Innocent. III. cap. maiores, de Baptis. Vien. sub Clem. V. Carthag. V. cap. 6. Ancyran. cap. 12. Foront. de Sacram. Trid. sess. 6. c. 4. & sess. 7. can. 6.*

CAP. V. de Baptismi ministro, intentione, & patronis.

SUMMARIVM.

1. Minister Baptismi sollemnis Episcopus est.
2. Forum quis sortitur ratione natiuitatis.
3. Parochus proprius minister Baptismi.
4. Diaconus potest Baptizare sine solemnitate.
5. Diaconus, si sollemniter Baptizat, remanet irregularis.
6. Presbyter Baptizans sine licentia, non fit irregularis.
7. Sacerdotes sine Episcopi venia in Pascha, & Pentecoste non Baptizabant.
8. Baptizare potest quilibet à populo sine solemnitatibus.
9. Iudæi, Hæretici, Pagani, Apostatæ, & Scismatici in necessitate possunt Baptizare.
10. Pater, & mater in necessitate possunt filium Baptizare, & suscipere.

11. Pater,

11. Pater, & mater filium baptizantes, vel suscipientes non impediuntur petere, & redere debitum.
12. Parentes, ut ex Baptismo non impediantur debito debet esse vera necessitas.
13. Parentes baptizantes, vel suscipientes ex malitia, vel ignorantia crassa impediuntur debito.
14. Coniugis baptizantes, vel suscipientes filium etiam ex malitia non impediuntur debito.
15. Cap. si vir, de cognatione spirituali, declaratur.
16. Cap. de his, 30. q. 1. exponitur.
17. Cap. 1. & 2. cap. si vir, cap. nolle, cap. dictu, cap. de eo, cap. ad limina, 30. q. 1. exponuntur.
18. Intentio ministri, & recipientis baptismi debet esse, id facendi quod intendit Ecclesia.
19. Baptismus non valet, si mente positivè non consentiat.
20. Baptismus non habet effectum, si inueniat voluntatem renitentem.
21. Voluntate negatiua, seu neutra suscipiens Baptismum, reiterandus est.
22. Æthiopes, & Indi ignorantes non recipiunt Baptismum.
23. Æthiopes, & Indi, Barbari, qui in terris suis, vel mari baptizantur, iterum esse baptizandos.
24. Cathecumeni antequam de religione docerentur, non baptizabantur.
25. Furiosi, & perpetuò amentes baptizandi sunt, sicut infantes.
26. Paruulis, & usu carentibus, sufficit intentio Ecclesie, vel parentum.
27. Anabaptiste reprehenduntur, qui paruulorum Baptismum negant.
28. Renatus ex aqua tam de pueris, quam de adultis intelligitur, Ioan. c. 3.
29. Baptismi gratia pueris non denegatur.
30. Pueri non minus, quam adulti ex Adæ lapsu noxam contraxerunt.
31. Paruulorum Baptismus probatus est.
32. Peccatum originale, quia sine propria culpa contrahitur, sic ad ablucendum, alienus prestat consensus.
33. Patrinorum munus ex Baptismo susceptis.
34. Spiritualis cognitio, quibus contrahatur.
35. Unus, & una debent in Baptismo patri nos assignari.
36. Baptismus valet, quamuis nulli sint patrinus.
37. Patrinus in Baptismo non potest esse non

baptizatus.

38. Paruulis non sufficit patrimi consensus, ut rectè baptizentur, necessarius est consensus parentum.
39. Paruulis absque usu rationis validus est Baptismus in vitis parentibus infidelibus.
40. Paruulus infidelis carès ratione, & amens rectè baptizatur in articulo mortis.
41. Filij seruorum infidelium in mortis articulo baptizandi sunt ex consensu dominorum.
42. Filij infidelium ante septimū annū si petunt Baptismum, baptizandi sunt inuitis parentibus.
43. Fidem non habentibus dandus est Baptismus, si petis.

MINISTER autem Baptismi solemniter adhibitus proprius Episcopus est, & eius loco Parochus, vel alius Sacerdos de eius consensu, & in fonte Baptismatis, non in cameris, seu priuatis domibus, nisi filius sit Regis, vel magni Principis, Clem. unica, & ibi glos. & DD. de Baptism. D. Antonin in Summa part. 3. tit. 14. capit. 13. §. 4. & Parochus autem debet esse eius Parochia ubi natus est puer, etiam si parentes alia Parochia habitassent, nam ratione natiuitatis sortitur domicilium, l. ad sumptionem, §. fin. & ibi glos. & in l. eius qui, §. Celsus, D. ad municipa. cap. cum nullus, de temporib. orand. Nam cessante necessitate nullus alius (præter Sacerdotem proprium) idoneus minister est huius Sacramenti, alias peccat, & punitur, c. constat, cap. sanctum, de consecration. distin. 4. Abb. in cap. 1. num. 3. de Baptism. D. Thomas Sententiar. 4. distin. 5. q. 2. art. 1. D. Anton. part. 3. tit. 14. cap. 13. §. 4. Reginald. lib. 27. c. 6. num. 37. Filius tract. 2. cap. 4. quaest. 2.

¶ Diaconus autem licet extra necessitatem possit baptizare, glos. in cap. Diaconus, distin. 93. cap. constat, de consecrat. distin. 4. cap. perlectis, distin. 25. D. Isidor. lib. 2. Officior. c. 24. D. Thom. part. 3. q. 67. ar. 1. & Cum solemnitatibus, nisi Presbyter, non potest baptizare, alias remanet irregularis, cap. 1. & ibi Doctores, de Cleric. non ordinat. celebrant. Bonacina de Sacramen. tract. 1. disp. 2. q. 2. pun. 5. nu. 3. & de irregular. disput. 7. q. 3. pun. 6. num. 5. Sayrus lib. 2. cap. 8. q. 2. & Non tamen fit irregularis Presbyter baptizans sine licentia Episcopi, vel Parochi, licet arbitrio iudicantis puniatur, D. Antonin. part. 3. tit. 14. cap. 13. §. 4. Syluester in Summa, v. baptizans, 3. §. 1. & Non licet Patres aliquando Sacerdotibus sine Episcopi

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

copi venia, baptizandi ius permissum fuisse negant, intelliguntur de Baptismo, quod in Pascha, Pentecostes, & alijs anni diebus solemniter ceremonia administrari consuevit, *Catbechis. Pij V. p. 2. c. 2. n. 18.*

8 ¶ Sine ceremonijs, idest, non solemniter, baptizare potest quilibet e populo, siue masculus, siue femina, cogente tamen necessitate, etiam infidelis, vel excommunicatus, ut habetur *Concil. Florentin. 5. de Baptismo, cap. si quis forte, 2. 4. quest. 1. Trident. sess. 7. de Baptismo, can. 4. cap. dictum, 6. quod vero, cum duobus seqq. 1. q. 1. Cardin. Toledo in Summ. lib. 2. cap. 20. num. 7. cap. in necessitate, cum ibi notatis, distinct. 4. Valent. tom. 4. disput. 4. quest. 2. p. 1. m. 1. 1. ¶ Nam & Iudæis quoque, hæreticis, paganis, apostatis, atque scismaticis, cum necessitas cogit, hoc munus permissum est, si tamen id efficere propositum eis fuerit, quod Ecclesia Catholica in eo administrationis genere efficit, *Concil. Florentin. & Tridentin. ubi supra, cap. dictum, cum seqq. d. 1. q. 1. cap. nos a paganis, cap. in necessitate, cap. a quodam Iudæo, cum alijs, de consecrat. dist. 4. D. Thom. p. 3. q. 67. ar. 3. Valent. d. p. 1. m. 1.**

10 ¶ Item pater, aut mater, quæri in casu necessitatis, non solum possunt, sed debent proprium filium baptizare, *cap. 1. & 2. cap. dictum est, & seqq. 30. q. 1. & multo melius in Baptismo suscipere, si desit, qui suscipiat, cap. peruenit, 30. q. 1. ¶ Nec propterea impediuntur ad inuicem petere, & reddere debitum, siue ignoranter, siue scienter, ex malitia (etiam extra necessitatem) Baptismum proprio filio cõtulerint, vel de sacro fonte susceperint, gloss. Cardinal. & Præposit. in cap. si vir, de cognat. spiritual. Archidiacon. in cap. nosse, 30. quest. 1. Suarez part. 3. to. 3. quest. 69. art. 8. ¶ Nam licet id solum habere locum quando baptizauit in vera necessitate, affirmant DD. in cap. ad limina, 30. q. 1. D. Thom. Sententiarum 4. distinct. 2. 4. q. 1. art. 1. Paludan. quest. 1. art. 1. conclus. 7. Soto, p. 1. art. 1. conclus. 2. Bonauen. ar. 1. quest. 2. Gabriel. q. 1. art. 2. conclus. 4. Henricus in Summa, lib. 12. cap. 11. num. 1. Turrecremat. in cap. 1. 30. quest. 1. num. 13. q. 4. D. Antonin. part. 3. tit. 1. cap. 15. §. 3. ¶ Si tamen ex malitia, vel ignorantia crassa fecissent, priuari à petitione debiti, teneri tamen petenti reddere, tenent D. Thom. Paludan. Soto, Bonauen. Gabriel, Turrecremat, & alij ubi proxime, Henriquez lib. 2. cap. 18. num. 3. & lib. 3. cap. 3.*

14 ¶ Nihilominus tamen à priori sententia recedendum non est, quia non reperitur in iure expressum, quod ratione proprii filij bapti-

zationis, vel susceptionis, cõiuges ad inuicem impediuntur, quapropter talis pœna non est eis imponenda, cum in pœnalibus benignior sit interpretatio sequenda, *cap. in pœnis, de regulis iur. lib. 6. ¶ Textus enim in d. cap. si vir, de cognat. spiritual. duos proponit casus, scilicet, quando ignoranter suscipitur proprius filius, & quando ex malitia, ut fiat diuortium, & utrique respondit Pontifex, Non sunt ad inuicem separandi, nec alter, alteri debet debitum subtrahere. ¶ Et cum iniure nulli alij casus reperiuntur, quam scientia, & ignorantia, & in eorum nullo separatio indicta sit, etiam si ignorantia sit vincibilis, capit. de his, 30. quest. 1. nõ sũt separandi, si in scientia, sicut asseris fiat, licet sit peccatum: non tamen usque ad separationem puniendum. ¶ Neque obstat coniuges separari, qui etiam ignoranter proprios filios susceperunt, in Baptismo, vel in Confirmatione, d. cap. 1. & 2. d. 30. q. 1. nam posterioribus iuribus corriguntur, d. cap. si vir, cap. nosse, cap. dictum, c. de eo, c. ad limina. 30. q. 1.*

¶ Intentio ministri, & recipientis Baptisma in adultis debet esse id faciendi, & recipiendi, quod intendit Ecclesia, ut sit Sacramentum, *Concil. Florentin. tit. de Sacrament. Tridenti. sess. 7. can. 11. D. Thom. part. 3. q. 64. artic. 8. Soto, Henriquez, & Suarez ubi supra, Sayrus de Sacrament. lib. 1. cap. 4. Bellarm. lib. 1. c. 27. D. Antonin. part. 3. tit. 13. cap. 6. num. 2. Toledo lib. 2. Instr. ca. 16. num. 5. Bonacin. tractat. 1. disput. 1. q. 3. punct. 3. num. 5. Filiutius tractat. 1. cap. 5. quest. 2. ¶ Unde ei, qui mente posituè non consentit, sed repugnat, non valet Baptismus, licet in foro exteriori compellatur seruare Religionem, Scotus Sentent. 4. distinct. 4. quest. 4. Bonauen. ibidem par. 1. art. 2. q. 1. art. 1. & 3. Soto distinct. 5. quest. 1. art. 7. Armill. in Summa, v. Baptismus, nu. 7. Toledo lib. 2. cap. 21. ¶ Quia Baptismus nullum habet effectum, nec imprimi character, si inueniat voluntatem renitentem, cap. maiores, & ibi omnes, de Baptismo ad finem, cap. de Iudæis, distinct. 45. cap. ad fidem, 23. q. 5. D. Thom. p. 3. quest. 68. art. 7. D. Bonauentura Sententiar. 4. distinct. 4. art. 2. q. 1. Ricard. distinct. 6. art. 1. q. 2. Gabr. Vazquez part. 3. q. 69. art. 10. disput. 157. cap. 2. ¶ Ideo iterum baptizandus est, qui cum voluntate negatiua, seu neutra Baptismum suscipiunt, ut docent Soto ubi supra, conclus. 3. Gabriel. Sententiarum, 4. distinct. 4. q. 2. art. 2. conclus. 2. Durand. q. 7. Henriquez in Summa, lib. 2. cap. 24. num. 3. ¶ Ut dicendum est de nigris Aethiopum, vel Indijs, quando omnino ignorantes sacrum lauacrum suscipiunt, quia ignorantia facit hominem inuoluntarium,*

23 *tarium, Soto Sententiarum 4. distinct. 5. quest. 1. art. 7. Acoft. lib. 6. de procuranda Indor. fa-
 luc. capit. 3. † Et sic eos, qui apud Insulas, vel
 terras suas, vel in mari baptizantur, iterum ef-
 se baptizandos, nisi prius de Religione docti
 sint, docent Soto ubi proxime, Suarez part. 3.
 24 *tom. 3. disput. 24. section. 2. † Nam in primiti-
 ua Ecclesia ad hoc, ut rudes ritē, & rectē bap-
 tizarentur, inter catechumenos aliquod menses
 prius cōmorabāt, donec de Religione instrue-
 rentur, ut patet ex Concil. Agatenf. cap. 23. Ca-
 techism. Roman. Pij V. part. 2. cap. 2. num. 29.
 25 † Perpetuò tamen amentes, furiosi, & priua-
 ti vsu rationis baptizandi sunt sicut infantes,
*cap. maiores de Baptism. Henriquez lib. 2. ca.
 24. num. 4. Suarez ubi supra, quest. 68. artic. 4.
 26 disputat. 24. sect. 1. † Nam in paruulis, & vsu
 rationis carentibus sufficit intentio Ecclesie,
 in fide parentum carnalium, vel spiritualium
 d. cap. maiores, § verum, & § sed ad huc, Tridē.
 sess. 7. can. 13. & 14. D. Thom. Sententiarum 4.
 dist. 4. q. 3. art. 1. q. 1. & p. 3. q. 68. ar. 9. D. An-
 tonin. p. 3. tit. 14. c. 13. § 9.
 27 ¶ Non enim audiendi sunt Anabaptistæ,
 qui paruulorum Baptismum negant, nam eos
 satis refutat Christianæ militiæ fulmen Cardi-
 nal. Bellar. tom. 2. lib. 1. de Baptis. c. 9. Suar.
 ubi supr. Vazq. p. 3. q. 68. art. 9. disp. 154. cap. 2.
 28 † Neque de ijs solum, qui adulta sunt ætate,
 sed etiam de pueris, infantibus intelligenda
 sunt verba illa, D. Ioan. cap. 3. *Nisi quis rena-
 tus fuerit ex aqua, & Spiritu Sancto non potest
 intrare in Regnum Dei, ut tradunt Concil. Tri-
 dentin. sess. 5. in decr. de peccato original. &
 sess. 7. de Baptism. can. 12. 13. & 14. Catechis-
 Pij V. part. 2. cap. 2. num. 26. † Nam credendū
 non est nonuisse Christum Dominum Baptis-
 mi Sacramentum, & gratiam pueris dene-
 gare, de quibus dicebat apud Matth. cap. 19.
*finite paruulos, & nolite prohibere ad me veni-
 re, ut exponunt Dionys. lib. de Ecclesiast. Hie-
 rarch. cap. 7. D. Clem. lib. 7. Constit. Apostol.
 30 cap. 15. † Nam si ad circumcisionem (quæ figu-
 ra fuit Baptismi) pueri in octauo die natiuita-
 tis vocabantur, *Leuit. cap. 12. multo melius
 ad Baptismum, cum non minus pueri quam a-
 dulti ex Adæ laue noxā contraxerint, quæ Bap-
 tismo mundatur, cap. debitum, cum seqq. de Bap-
 tism. nam ut ait Apostol. Corinth. 1. capit. 15.
*sicut in Adam omnes moriuntur, ita & in Chris-
 to omnes viuificabuntur, ad Timoth. 1. cap. 2.
 31 qui vult omnes homines saluos fieri. † Et sic
 paruulorum Baptismus probatus est apud D.
 Augustin. lib. 1. de peccator. remis. cap. 19. 25.
 33 & lib. 3. capit. 2. & epistol. 23. & 106. D.
 Clem. Rom. PP. I. lib. 6. Constit. Apostol. ca.*******

1. Concil. Trident. sess. 5. de peccato origin. &
 sess. 7. de Baptism. can. 12. 13. & 14. Catechis.
 Pij V. d. cap. 2. num. 25. 26. 27. 28. & 29. Car-
 dinal. Bellarmin. lib. 1. de Baptism. cap. 10. Va-
 lent. tom. 4. disput. 4. q. 3. punct. 1. † Nam cum
 Baptismus paruulorum ad peccati originalis
 reatum abluendum, quod sine sua culpa com-
 mitterunt, instituitur, rectē ab alienis præsta-
 tur consensus, & verba, ut aliena facta sanent,
 quæ aliena facta nocuerunt, D. Augustin. de
 verbis Apostol. serm. 10. & 14. & lib. 3. de li-
 bero arbitrio, cap. 23. & lib. 4. de Baptism.
 cap. 24.

¶ Patrini denique in Baptismo requirun-
 tur ultra materiam, & formam, & intentionē
 ministri, qui novos Christianos de sacro fonte
 suscipiant, & pro eis fidem spondeāt, ac in sul-
 cepta religione instituant, Dionys. Arcopagit.
 lib. de Ecclesiast. Hierarch. cap. 3. D. Augustin.
 serm. post Pasch. bodiernus dies, Catechism. Pij
 V. d. cap. 2. num. 22. † Inter quos quidem pa-
 trinos, & baptizatos, & illorum patrem, & ma-
 trem tantum spiritualis cognatio contrahitur,
 cap. super quibusdam, cap. pystacium, ca. fin. 30.
 q. 3. cap. 1. cap. super eo, & ferē per totum, de cog-
 nat. spiritual. † Quod si plures adsint quam v-
 nus, & vna, debēt à Parocho designari, quipue
 rum suscipiant, inter quos dicta cognatio tan-
 tum (etiam si alij puerum tetigerint) contrahi-
 tur, cap. quamuis, de cognitione spiritual. lib. 6.
 Tridentin. sess. 24. de reforma. cap. 2. † Et quā-
 uis nullus sit patrinus, vel suscepfor in adultis
 valet Baptismus, quia non requiritur de neces-
 sitate, sed de solemnitate, & ita vnus solus po-
 test baptizari, D. Thom. part. 3. quest. 67. art.
 2. Tabien. in Summa, v. Baptismus, § 15. Ar-
 mil. § 36. † Baptizatum potest à fonte leuare
 omnis ille, qui est baptizatus, quamuis sit hære-
 ticus, vel scismaticus: ille verò, qui non est bap-
 tizatus, quamuis baptizare possit, non potest
 à fonte leuare, nec si de facto leuet, contrahit
 cognitionem spirituales, quoniam est inca-
 pax ad instruendum baptizatum in fide, cap. in
 baptismate, de consecrat. distinct. 4. D. Thom.
 Sententiarum 4. distinct. 42. art. 1. quest. 3. &
 part. 3. quest. 67. artic. 8. D. Antonin. part. 3.
 tit. 1. cap. 15. § 3. Nauar. in Manual. cap. 22.
 num. 36.

¶ Neque sufficit paruulis patrini consen-
 sus, necessarius est etiam consensus vtriusque
 parentis, vel eius sub cuius cura est, vel saltem
 solius patris, vel matris, etiam alio renitente,
 Concil. Toletan. III. can. 58. & 61. cap. Iudæi
 28. q. 1. Henriquez in Summa, lib. 2. ap. 25. n.
 4. Suarez part. 3. quest. 68. art. 10. disputa. 25.
 sect. 3. Agid. de Coninch. de Sacrament. q. 68.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

39 art. 10. dub. 1. † Quod si parentes sunt infideles, validus est Baptismus paruulis vsuratiōis carentibus collatus, etiam in vitis parentibus, *D. Thom. part. 3. q. 68. art. 10. Sotus Sentent. 4. distinct. 15. q. 1. art. 7. Scotus distinct. 4. q. final. Gabriel. quest. 2. art. 3. dub. 5. D. Antoni. part. 2. tit. 12. cap. 2. §. fin. Valent. tom. 4. disput. 4. q. 3. punct. 2. & 3.* † Idque maxime in periculo irreparabili mortis, in quo etiam in vitis parentibus baptizari potest puer infidelium carens vsu rationis, vel adultus amens à natiuitate, *Sotus Sententiar. 4. distinct. 5. q. 1. art. 10. Henriquez d. cap. 25. num. 2. Aragon tom. 1. Summ. lib. 8. cap. 25. dub. 10. Acoſta libr. 6. de curanda Indor. filius. cap. 3. Suarez d. q. 68.*

40 art. 10. disput. 27. sect. 3. † Vel filij sint seruorum, captiuorum, qui etiā in mortis periculo, baptizari possunt ex solo consensu dominorū, quamuis renitentur parentes, dum tamen ab eorum consortio abſtrahantur, ne eos inficiāt, vel interficiant, *Paludan. Sentent. 4. distinct. 4. disput. 5. concl. 3. Henriquez d. cap. 25. num. 1. Aragon 2. 2. q. 10. art. 12. conclus. 2. Suarez d. q. 68. tit. 10. disput. 25. sect. 4. Vazquez disp. 155. cap. 4.* † Si tamen sunt doli capaceſtales filij infidelium, in vitis parentibus, & dominis paganis, in quacumque ætate si petunt Baptismum, debent baptizari, etiam ante septeniū, quia aliquibus ante id tempus datur vsus rationis, *Abb. in cap. 1. de delict. pueror. num. 4. D. Thom. Sentent. 4. distinct. 27. q. 2. artic. 2. D. Gregor. lib. 4. dialog. cap. 18. D. Anton. par. 2. tit. 9. cap. 8. §. 2. Agidius ubi sup. d. art. 10.*

3 † Etiam si fidem non habeant tales baptizandi, quia vt Baptismus dari potest ab infideli, sic recipi à non credēte Fidem Catholicam, quia fide non est de essentia Sacramenti, *Gregorius Sayrus de Sacramen. lib. 1. cap. 3. art. 10. num. 4. Vazquez part. 3. q. 68. art. 10. disput. 154. c. 3. Valent. ubi sup. d. pun. 2.*

CAP. VI. De Confirmationis Sacramento.

SUMMARIVM.

1. Confirmatio appellatur à robore spiritali.
2. Confirmationis Sacramentum ab Apostolorum tempore in Ecclesia est.
3. Sacramentum confirmationis quare appellatur.
4. Confirmationis Sacramentum varijs nominibus appellatur.
5. Sacramentum Confirmationis promissum est in lege Veteri.

6. Sacramentum Confirmationis institutum est à Christo in nocte Cæne.
7. Sacramentum Confirmationis non fuit in vsu ante Resurrectionem.
8. Confirmationem Christus non solum instituit, sed etiam Chrismatis, ritum, & verba.
9. Christus Dominus immediate instituit Sacramentum Confirmationis.
10. Apostolos vsos fuisse Sacramento Confirmationis.
11. Diuus Paulus Corinth. 2. c. 1. de Confirmatione explicatus.
12. Diuus Paulus ad Ephes. 4. Ioan. Canonic. 1. c. 2. de Confirmatione explicati.
13. Chrismatis benedicendi, & consuecendi rationem præceperunt Apostoli.
14. Confirmationis vsus approbatur varijs Concilijs.
15. Patrum, & Theologorum rationibus comprobatur ritus Confirmationis.
16. Materia Confirmationis est Chrisma confectum ex oleo, & balsamo ab Episcopo solemmiter consecratum.
17. Chrisma apud Græcos quodlibet vngenti generis significat.
18. Chrisma pro omni oleo benedicto accipitur.
19. Chrismatis de essentia non est, balsamo oleū miscere.
20. Chrismatis benedictio ab Episcopo necessaria est.
21. Benedictio Chrismatis eiusdem anni nō est de essentia Sacramenti, sed præcepti.
22. Forma Sacramenti Confirmationis.
23. Minister Confirmationis solus Episcopus est.
24. Episcopus solus ex Apostolica traditione Confirmationis minister est.
25. Episcopus proprius minister est Confirmationis, alius peccat, sed non incurrit censuram.
26. Abbas neque alius Sacerdos cōferre potest confirmationem, nisi de Pontificis licentia.
27. Confirmationis nullum præceptum est, & deo non recipientes, non peccant.
28. Ordinare aliquem non confirmatum nō est peccatum.
29. Confirmatio est de bene esse quoties quis ad vsu rationis peruenit.
30. Confirmationem recipere ante vsu rationis non est peccatum.
31. Confirmatio dari non debet, nisi baptizatis.
32. Patrinus confirmationis, si non est confirmatus, non contrahit affinitatem.
33. Cognatio spiritalis in confirmatione, quibus

bus

bus contrabatur.

34. Confirmatio à ieiunijs recipiebatur.
35. Ordinem recipiens sine confirmatione videbatur irregularis.
36. Ordines recipiens sine confirmatione non contrahit irregularitatem.
37. Confirmationis plura remissiue.

CONFIRMATIONIS Sacramentum appellatur à robore, & augmento gratiæ spirituale, quia baptizati qui sunt, ut loquitur D. Petrus canon. 1. cap. 1. Sicut modo

gente infantes, confirmat, & reddit idoneos milites, ut decissum est Concilio Aurelianens. in ca. ut ieiuni, de consecr. dist. 5. cap. unico, §. per frontis, de sacra unct. † Hæc enim de causa ab Apostolorum tempore Ecclesiæ in usu est, nam ante mille & ducentos annos à S. Melchiade PP. epistola Decretal. ad Episcop. Hispan. ita scriptum est, in cap. Spiritus Sanctus, de consecrat. distinctio. 5. in Baptismo homo ad militiam recipitur, & in Confirmatione coarmatum ad pugnam, in fronte Baptismatis Spiritus Sanctus plenitudinem tribuit ad innocentiam, in Confirmatione autem perfectionem ad gratiam ministrat, in Baptismo regeneramur ad vitam, post Baptismum ad pugnam confirmantur, in Baptismo abluitur, post Baptismum roboratur. † Ab effectu & ritu, quia fit in eo consignatio, tum interior animæ per gratiam, & catacterem, tum exterior crucis in fronte, dictum est Sacramentum consignationis à D. Clem. epistol. ad Iulianum, & ex Rabano notat Gratian. in cap. nouissime, de consecr. dist. 5. signaculū, D. Cyprian. epistol. ad Iulian. Euseb. Casariens. lib. 6. bistor. Ecclesiast. cap. 33. signum, D. August. lib. 19. contra Faust. cap. 14. † Dicitur etiam à materia Sacramentum Chrismatis, ut docent D. Cyprian. lib. 1. epistol. 12. D. August. lib. 2. contra Petil. c. 104. oleum sanctificatum, idem August. libr. 5. de Baptism. contra Donatist. c. 20. sacrum unguentum, Dionys. Areopag. de Eccles. Hierarchia, cap. 4.

5. Hoc Sacramentum promissum videtur, Eccles. cap. 9. oleum de capite non deficiet, Psalm. 44. unxit eum Deus oleo letitiæ praconfortibus suis, Psalm. 132. sicut unguentum in capite, quod descendit in barbam, barbam Aaron, ut tradit D. Augustin. libr. 2. contra Petilian. cap. 104. † Institutum autem est à Christo in nocte Cænæ in qua discipulis docuit conficere hoc Sacramentum, ut docet Fabian. PP. ubi supra, cap. cap. ex literis, de consecration. distinctio. 3. D. Cyprian. sermon. de unctio.

Chrism. Bellarmin. cap. 8. Catechism. Pij V. p. 2. ca. 3. † Sed tunc non fuit illius usus, sed post resurrectionem, quando insufflauit in discipulos dicens, Ioan. cap. 20. Accipite Spiritum Sanctum, & c. ut docent Catechism. Rom. d. c. 3. num. 5. D. Thom. part. 3. q. 72. art. 1. Soto Sententiar. 4. dist. in 7. q. 1. art. 1. † Cuius institutionis non solum Christum Dominum fuisse authorem, sed etiam chrismatis ritum, & verba, quibus in eius administratione Ecclesia utitur, præcepisse docet S. Fabian. PP. epistol. 1. ad Episcop. Orient. tom. 2. Concilior. † Nam Sacramentum huiusmodi à nullo alio quam à Christo institui potuit, patescemus quem fuit potestas Sacramenta erigendi, ut habetur Concilio Florent. in decretis Eugenij ad Armen. ita ut contrarium sentientes anathemazentur Trident. sess. 7. can. 1. † Quod successiuo tempore in Ecclesia receptum est, nam Apostolos Christi successores hoc Sacramento usus fuisse satis constat, vel ex eo quod per manus impositionem baptizati accipiebant Spiritum Sanctum, Acta Apost. ca. 8. & c. 19. † Nam ad hoc Sacramentum conducunt illa verba Apostoli Corinth. 2. cap. 1. Qui autem confirmat nos vobiscum in Christo, & qui unxit nos Deus, & qui signauit nos, & dedit pignus spiritus in cordibus nostris, ut tradit D. Ambros. lib. de ijs qui myster. inician. cap. 7. † Item & illud Apostoli ad Ephes. cap. 4. Nolite contristari Spiritum Sanctum in quo signati estis, & illud D. Ioan. canon. 1. cap. 2. Et vos unctionem quam accepistis ab eo, maneat in vobis, ut docent D. August. in Ioan. epistol. 1. tractat. 6. D. Cyrill. Hieros. Cateches. 3.

† Chrismatis enim benedicendi, & conficiendi rationem præscribere nobis Apostoli ex quorum tempore in Ecclesia hoc Sacramentum usitatum esse, ut signum diuinæ promissionis ad gratiam, docent Pontifices D. Clem. lib. 3. Constit. Apost. c. 16. & ad Iulian. epistol. 4. D. Urbanus epistol. decretal. ad omnes Episcop. S. Fabian. epistol. 3. Cornel. apud Euseb. lib. 6. bistor. Ecclesiast. c. 33. Euseb. ad Episcop. Tbusc. epistol. 3. S. Melchiad. ad Episcop. Hispan. S. Damasus epistol. 4. Innocent. I. epistol. 1. c. 3. Leo epistol. 88. Gelasius epistol. 1. D. Gregor. lib. 3. Registr. ca. 9. & 26. Ioan. III. ad Episcop. German. epistol. 1. Innocent. III. sit. de Sancta Unction. capit. 1. † Ex qua propter eius usus in Confirmationis Sacramento approbatus est varijs Concilijs, Elibertin. can. 38. Laodicens. ca. 7. & 48. Arelat. I. can. 8. Arelat. II. can. 17. Aurelian. in c. ut ieiuni, de consecrat. dist. 5. Mediolanens. in cap. ut Episcopi, d. dist. 5. Tolletan. I. can. 20. & Synodo VII. General. cap. 7. Conc. Florent. in

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

15 decreto de union, Armenor. Tridēt. sess. 7. can. 1. † Patrum, & Theologorum rationibus corroboratur, D. Dionys. Areopagit. de Ecclesiast. Hierarch. cap. 2. & 4. Tertullian. lib. de Resurrectione. D. Cyprian. lib. 2. epist. 1. D. Basil. lib. de Spiritu Sancto, cap. 2. D. Ambros. lib. de ijs qui mysterijs initiant. cap. 7. & lib. 3. de Sacrament. cap. 2. D. Augustin. lib. 2. contra Iulian. Petilian. cap. 104. Cardinal. Bellarmin. de Confirmation. cap. 3. 4. 5. & 6. Suarez tom. 4. p. 3. disput. 40. sect. 1.

16 ¶ Materia autem huius Sacramenti est Chrisma confectum ex oleo, & balsamo, solemniter consecratum ab Episcopo, ut docent Concil. Florent. can. de Confirmat. Brachar. II. can. 4. Cabilonens. II. can. 16. cap. unico, §. ad exhibendum, de sacra Vnct. c. de his, c. manus, c. nouissime, de consecr. dist. 4. Triden. sess. 7. de Confirmation. c. 2. D. Tho. p. q. 72. art. 4. Soto in Sent. 4. dist. 7. q. 1. ar. 2. Suarez p. 3. tom. 3. q. 72. art. 3. disput. 32. sect. 1. Bellarmin. tom. 2. de Confirmat. cap. 8. Agid. Coninch. de Sacrament. q.

17 79. art. 3. † Christus Chrisma autē et si apud Græcos quolibet vnguenti genus significet, illum tamen, qui res diuinas tractant, communi loquendi consuetudine, ad illum tantummodum vnguentum accommodarunt, quod ex oleo, & balsamo solēni Episcopi benedictione cōficiatur, ut docet Pius PP. V. in Catech. Roman. p. 2. cap. 3. num. 6. † Etiam si Chrisma quandoque pro omni oleo benedicto accipiat, gl. in ca. illud. 2. Chrisma, & ibi Archid. num. 2. Turrecrem. n. 3. de consecr. dist. 4. Soto in Sent. 4. dist. 23. q. 1. ar. 3. col. fin. Greg. Valē. p. 3. to. 4. dist. 8. q. 1. pun. 2. Franc. Suar. to. 4. p. 3. disput. 40. sec.

19 1. n. 11. † Nā de essentia Chrismatismis non est, ut balsamo oleū miscatur, sed de necessitate precepti, ut docent D. Clem. lib. 7. Apost. Consi. c. 28. & 44. Dionys. Areop. d. c. 4. S. Fabian. PP. epist. 3. c. unico, de sacra Vnct. c. 1. de Sacram. nō iterand. c. dist. 5. statuimus, 1. q. 1. c. nouissime, de consecr. dist. 5. Nauar. in Manual. c. 22. n. 8. Caietan. p. 3. q. 7. ar. 1. Barbosa de potest. Epi

20 scop. p. 2. alleg. 31. n. 3. † Quod ab Episcopo autem sit benedictū Chrisma huiusmodi omnino necessarium est, alias nō tenet, ut decisum extat Concil. Rom. sub Syluester, can. 5. Tolet. I. can. 20. Tolet. VIII. can. 7. Cartha. II. can. 3. Cartha. III. ca. 36. Bracha. I. can. 37. Florēt in unio. Armen. S. Fabi. PP. ubi su. Dionys. d. c. 4. D. Tb. p. 3. q. 72. a. 3. † Quod sit tamē illi anni benedictū in Cœna Dñi, nō est de essentia Sacramēti, sed de necessitate precepti, c. quoniā, & ibi gl. & DD. de sent. excōm. lib. 6. c. si quis de alio, de consecr. dist. 4. D. Anton. p. 3. tit. 14. ca. 14. §. 2.

¶ Formula huius Sacramenti talis est, signo te signo Crucis, & confirmote Chrismate salutis in nomine Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, ut docent D. Tho. d. q. 72. art. 4. Soto, Suarez, Coninch. & alij ubi sup. Valent. tom. 4. disp. 5. q. 1. pun. 3. Catech. Pij V. p. 2. c. 3. n. 10. † Minister huius Sacramenti solus Episcopus est, c. Presbyteris, de consecrat. dist. 4. Concil. Tridēt. sess. 7. can. 3. nam ut ait D. Clemens PP. lib. 3. Apostolic. Constitut. cap. 16. Episcopus baptizatos Chrismate vnguat, & ad Iulian. epist. tol. 4. omnibus festinandum est sine mora renasci Deo, & ab Episcopo consignari. † Idque Apostolica traditione receptum probant Pontifices Urbanus ad Episcop. Thuse. epistol. 3. Euseb. ad Episcop. epist. 4. Damasus ad Valent. epist. 1. cap. 3. Innocent. ad Episcop. German. epistol. 88. cap. manus, de consecration. distinct. 5. cap. Presbyteros, de consecrat. dist. 4. c. unico, de Sacra Vnct. Concil. Florent. ubi sup. Triden. sess. 7. de Confirm. can. 3. & sess. 23. cap. 4. † Et is quidem proprius Episcopus, & non alius antistes, nisi de eius licentia, saltem presumpta, alias peccat mortaliter, sed non incurrit censuram, D. Antonin. p. 3. tit. 14. cap. 14. §. 5. Petrus Ledesm. in Sum. tit. de Confirmat. c. 9. concl. 7. Suarez d. q. 72. disp. 38. sect. fin. Henriq. lib. 3. Summ. cap. 5. num. 6. Agid. de Coninch. dist. q. 72. art. 11. Bellarmin. ubi supra, cap. 12. Bonacina de Sacrament. tom. 1. disp. 3. q. 1. punct. 2. num. 3. Barbosa de potest. Episc. p. 2. allegat. 30. num. 1. & 2. † Quod adeo est muneri Episcopali annexum, ut non possit confirmationem conferre Abbas, neque alius Sacerdos simplex, vel curatus quantumvis in dignitate positus, nisi de Pontificis licentia, D. Tho. p. 3. q. 72. art. 11. Couarru. lib. 1. variar. cap. 10. nu. 6. & 14. Bellarm. de Confir. c. 11. & p. 2. lib. 2. c. 6. Nauar. in Man. c. 22. n. 8. Toled. in Sum. c. 24. lib. 2. n. 5. Bonacina de Sacrament. disp. 3. q. 1. punct. 2. n. 3. Filliut. tract. 3. n. 13. & 26. Vazq. p. 3. q. 72. art. 3. disp. 219. c. 1.

¶ Recipiendi autē Confirmationem nullū preceptum est, ideo non recipientes, non peccant, sublato cōtentu, & graui scādalo, D. Tho. p. 3. q. 72. ar. 8. Soto in Sent. 4. dist. 7. art. 8. Henriq. lib. 3. c. 1. n. 6. Mauar. in Manu. c. 22. n. 9. Couarru. lib. 1. variar. c. 11. n. 5. Suarez ubi supra, disp. 38. 1. Agid. Coninch. d. q. 72. ar. 8. Bonaci tract. 1. disp. 3. q. 1. punct. 1. nu. 2. † Vnde non est peccati mortalis ordinare aliquem non confirmatum, ut colligitur ex D. Antonino part. 3. tit. 14. cap. 14. §. 4. Soto in Sentent. 4. distinct. 7. art. 8. conclus. 3. & distinction. 24. q. 1. artic. 4. Victoria de Ordin. q. 213. Henriquez lib. 3. c. 5. nu. 6. Suarez d. disput. 38. sect. 1.

29. † Est tamen de bene esse, ut unusquisque hunc
iurum confirmetur, dum ad usum rationis per-
uenit, *Catech. Pij V. p. 2. c. 3. n. 14. D. Anto-
nio. d. c. 14. §. 5. Henric. d. c. 1. n. 1. & 2. Ledes-
in Sum. p. 1. de confirm. c. 8. Sayr. a Sacra. lib. 6.*
30. c. 4. q. 1. † Et si antea confirmetur non peccat,
& tenet Sacramentum, & confert gratiam, *Sua-
rez ubi sup. disp. 35. sect. 2. Ledes. d. c. 8. Agid.*
31. *Conincb. d. q. 72. ar. 7.* † Quia non requiritur
in recipiente, nisi quod sit baptizatus, *D. Tho.
d. q. 72. ar. 8. Henric. in Summ. lib. 3. c. 4. & 5.
Sylvest. v. confirmatio, §. 4. Barbos. d. alleg. 30.
n. 17. Bonacin. ubi sup. disp. 3. q. 1. pun. 4. n. 4.*
32. ¶ Susceptor autem debet esse confirmatus,
alias non contrahit affinitatem spirituale, quia
non est verus susceptor, eo quod non possit in-
trare in Sacramentum, quod non solum suscepit, &
in baptismo, de consecrat. dist. 4. *Navarr. in*
33. *Manual. c. 22. nu. 9.* † Cognatus spiritualis in
hoc Sacramento contrahitur inter confirman-
te, & confirmatum, & illius patrem, & matrem,
& tenentem, *Concil. Trident. sess. 24. de Reform.
mat. c. 2. D. Thom. Sentent. 4. dist. 42. q. 1. art.
2. Barbos. d. alleg. 30. n. 54.*
34. ¶ Olim tam confirmator, quam qui confir-
mandus erat accedebat ieiunio *Concil. Aure-
lian. in c. ut ieiunio, & c. seq. de consecrat. dist. 5.
D. Cyprian. serm. de Chrysm. L. Ambros. lib. 3.*
35. de Sacram. cap. 2. † Hodie tantum solum requi-
ritur de consilio ut premissa confessione susci-
piatur, *Trident. sess. 24. c. 1.* † Qui non habet con-
firmationem ante Ordines antiquitus videtur
irregularis, ac si per saltum promotus esset, *D.
Thom. in 4. distinc. 24. q. 1. art. 1. Tabien. conf.*
37. §. 2. *Mauiol. de irregular. lib. 4. c. 3. num. 1.* † Ac
decet recipere ante Ordines nec tamen sub
gravi precepto, nec irregularitate, *Soto in 4.
dist. 7. art. 6. & 8. & dist. 24. q. 1. art. 4. & q.
2. art. 1. Ledes. q. 13. art. 6. 37. art. 4. Na-
uar. in Manual. c. 22. n. 9. & ap. 25. num. 68.*
38. † Aliaque in materia confirmationis deside-
rari possunt tractant *Scholasticus cum Magistro*
Sent. 4. dist. 7. Theologi cum L. Tho. p. 3. q. 72.
*Sylvest. Angel. Tabien. & alij in Summ. v. con-
firmatio, Couar. lib. 1. variar. 10. Navar. ca.
22. Petr. Gregor. in sympt. lib. 2. c. 15. Marc.
Ant. Cuchus Instit. mai. lib. 5. tit. 3. Vgolin. de
potest. Episcop. cap. 25. Valent. tom. 4. disp. 5. q.
2. Suarez de Sacram. disp. 32. & seqq. Agid.
Conincb. de Sacram. q. 72. Bonacin. d. disput. 3.
Reginald. in praxi fori poenit. libr. 28. Filliut.
qq. moral. tom. 1. tract. 3. Gilganet. de iu-
re publ. lib. 3. tit. 86. Mauiol. lib. 4.
de irregular. c. 32.*

(?)

CAP. VII. De Eucharistiae in- stitutione, materia, forma, & ministro.

S V M M A R I U M.

1. Eucharistia Sacramentum multis nomini-
bus appellatur.
2. Sacramentum per excellentiam appellatur
Eucharistia.
3. Eucharistia dicitur bona gratia.
4. Hostia dicitur ex consuetudine sacrificandi.
5. Communio dicitur Eucharistia, quia Chris-
tianos copulat.
6. Viaticum appellatur Eucharistia, quia illa
hac peregrinationes sustentatur.
7. Sacramentum corporis, & sanguinis appella-
tur Eucharistia.
8. Sacramentum cibi, & potus appellatur.
9. Eucharistia institutor Christus Dominus fuit.
10. Materia Eucharistiae est panis, & vinum.
11. Panis triticeus, & vinum de vite est mate-
ria Eucharistiae.
12. Vinum mixtum aliquam partem aquae offerri
debet ex Ecclesiae institutione.
13. Vinum purum a Christo consecratum est.
14. Panis azymus, quamvis fermentatus, materia
est Eucharistiae.
15. Azymus panis magis conueniens est institu-
tione Eucharistiae.
16. Pascha a primis vespers non licebat He-
braeis, nisi azymis uti.
17. Christus Dominus instituit Sacramentum
vespere ante Pascha.
18. Pascha celebrabant Hebraei in memoriam
transitus Domini percutientis Aegyptum.
19. Pascha incipiebat celebrari mense Martio
in plenilunio Luna decimaquarta die.
20. Pascha idem significat apud Hebraeos, quod
apud nos, agnus.
21. 22. Formulam Sacramenti Eucharistiae Chris-
tus Dominus docuit.
23. Formula panis, & vini in Eucharistia ex
Christi verbis Ecclesia instituit.
24. Formula calicis ex Evangelistarum verbis de-
sumpta est.
25. Formula consecratoria quidquam addere,
vel mutare graue peccatum est.
26. Verbis solum a Christo prolatis consuevit
Sacramentum.
27. Verba, quae addit Ecclesia in formulis con-
secratorijs sunt de necessitate precepti.
28. Liturgia Apostolorum omnia verba conse-
cratoria, quibus Ecclesia utitur, continet.
29. Ministri Eucharistiae soli Sacerdotes sunt.

30. Apostolis solis verba Christi præceptorja sacrificij sunt destinata.
31. Verbis Christi Apostoli, & eorum successores Presbyteri potestatem conficiendi Eucharistiam acceperunt.
32. Sacerdotibus tantum spectat munus consecrandi, offerendi, & ministrandi sacrificia.
33. Heretici consecrationis verba, siue à pueris, siue à fœminis proferantur, asserunt effectum sortiri.
34. Sacrificandi præceptum ad solos Apostolos, qui Sacerdotes erant datum est.
35. Cõsecrãdi hostiã, & offerendi sacrificiũ ad solos Sacerdotes spectat in lege scripta, & pagana.
36. Alijs ministrandi munus Sacerdotis est.
37. Communio danda est à proprio Parocho.
38. Diaconus potest ministrare in necessitate.
39. Laicus in necessitate potest proprijs manibus sibi Eucharistiam applicare.
40. Laicis non est prohibitũ iure diuino Eucharistiam attingere.
41. Eucharistia particulas antiquitus mos fuit in proprias domos deferre, & proprijs manibus sumere.
42. Particulas consecratas domibus à Sacerdotibus acceptas seuientibus tyrannis fideles deserebant.
43. Eucharistiam sine iurisdictione, aut facultate ministrare, peccatum est.
44. Eucharistia gratiam confert sumẽti bus ex opere operato.
45. Gratia Eucharistia bonis tantum datur, malis mors, & iudicium.
46. Eucharistia accedi non debet conscius mortalis peccati.
47. Conscius culpa non recipit gratiam.
48. Culpa cõscius nõ debet accedere ad Eucharistiam.
49. Putans se in gratia accedere ad Eucharistiam non peccat, quamvis fallatur.
50. Eucharistia necessaria est de necessitate præcepti, & salutis.
51. Cõmunicare potest nõ ieiunus existẽs in articulo mortis, & pluries in eadẽ infirmitate.
52. Sacerdos non ieiunus potest celebrare, ut se communicet propinquum morti.
53. Sacerdos, ut communicet propinquum morti, poterit non ieiunus celebrare, quia succurrere laboranti est iuris naturalis.
54. Necessitas nulla maior est, quã qui absque sua culpa sine Sacramento discedit.
55. Damato ad mortem quando non potest expectare, danda est communio non ieiuno.
56. Infirmus, & damnatus ad mortem tempore interdicti, vel cessationis, potest cõmunicare,

- re, quamvis nullum habeat priuilegium.
57. Articulus mortis tã de infirmis intelligitur, quã de vi illatis, & sententiam passis.
58. Infantibus, & perpetuò amẽtibz Eucharistia danda non est, nisi in finem vitæ.
59. Phreneticis, & obmutecentibus quãda Eucharistia danda sit.
60. Phrenetici, vel amentes quando in cõplacitiam peccati iudicium non amittunt, nec sunt ex cõmunicati capaces sunt Eucharistia.
61. Energumenis, ac demoniacis nõ est denegãda Eucharistia, nisi se irreuerenter gerant.
62. Infantibus ante annos discretionis, quare non fisdanda Eucharistia.
63. Paruulis ante discretionis annos non est necessaria Eucharistia.
64. Annus discretionis in masculis, & fœminis, à qua tempore incipiat.
65. Paruuli nono, & decimo anno danda est Eucharistia, si malitia suppleat ætatem.
66. Pueri, e: septimo anno peccare incipiunt, & indigne Sacramentis.
67. Pueri post septimũ annũ habet usũ rationis.
68. Pueris septem annorum si ratione valent, danda est Eucharistia.
69. Faciendum est quod decet, quamvis alij ex sua ignorantia scandalum patiantur.
70. Omni puro capaci confessionis, danda est Eucharistia.

ACROSANCTVM hoc Sacramentũ ex maximis, & plurimis eius effectibus multis nominibus cõmonestatur, ut docet D. Tho. p. 3. q. 73. ar. 4. & S. 4. dist. 8. q. 1. ar. 1. D. Anton. p. 3. tit. 14. c. 12. Nauar. in Manual. c. 22. n. 10. Catechis. Rom. P. V. p. 2. c. 4. n. 3. & Appellatur enim Sacramentũ, per excellẽtiã, ut tradit D. Dionys. Areop. Athenar. Episcop. lib. de Ecclẽs. Hierarch. c. 3. & Eucharistia ab effectu, quẽ bonã gratiã significat, ut docet D. Chrysost. ad Corint. 1. homil. 24. P. V. in Catechis. Roman. d. cap. 4. n. 3. & Dicitur etiam sacrificium, & hostiã, quia ad vsum sacrificandi est institutũ, Cõc. Trident. sess. 23. c. 1. Grego. Volens. tom. 4. disp. 6. q. 11. punct. 1 q. 1. & Item Summũ, idest, Cõmuniõ, ut patet ex D. Paul. Corint. 1. c. 10. quia hoc Sacramentũ Christianos copulat, Damas. cen. lib. 4. de fid. c. 14. Bonac. trac. 1. disp. 4. q. 1. punct. 1. num. 2. & Similiter dicitur viaticum, ut apparet Concil. Nicæn. cap. 12. quoniam illo in huius vitæ peregrinatione sustentamur Catech. P. V. d. c. 4. n. 3. & Sacramentũ verò corporis, & sanguinis Dñi quo vita spiritalis nutritur appellat D. Augus. lib. 3. de Trinit. cap. 4. & lib. 3. Doctrin. Christian. c. 9. & Nam ex

diuina

liuina promissione hoc Sacramentum cuius, & potus est, quo homines in vitam æternam aluntur, D. Ioan. c. 6. v. 52. *Siquis manducauerit ex hoc pane uiuet in æternum; panis quem ego dabo caro mea est pro mundi uita.*

¶ Institutor autem huius Sacramenti Christus Dominus fuit in nocte suæ Cœnæ, qua panem in corpus suum, vinum in sanguinem consecrauit, deditque discipulis suis præcipiens se ita facturos in suâ cōmemoratione, D. Matth. cap. 26. D. Luc. 22. D. Marc. 14. D. Paul. Cor. 1. cap. 11. D. Cyprian. serm. de Cœna Domini. D. Augustin. de verbo Domini. serm. 28. D. Ambros. lib. 4. de Sacrament. cap. 4. & 5. Damascen. lib. 4. de fide, cap. 14. D. Thom. par. 3. q. 74. & Sentent. 4. dist. 8. c. liquido, de consecra. dist. 2. Clem. unic. de Reliq. & venerat. Sancti. Concil. Trid. sess. 13. cap. 2. ¶ Vnde panem, & vinum esse materiam huius Sacramenti, docent Concil. Latheban. & Floren. in c. firmiter, de consecr. dist. 2. Trident. sess. 13. cap. 4. & can. 2. D. Augustin. in Ioā. tract. 26. D. Cyprian. lib. 3. epist. 2. D. Irenæus lib. 4. capit. 32. 33. Suarez part. 3. tom. 3. q. 74. art. 2. Valentia tom. 4. disput. 6. q. 1. Agid. de Coninch. de Sacramen. q. 74. art. 1. Bonacin. d. q. 1. punct. 1. n.

5. ¶ Panis autem triticeus, & vinum de vite esse debet, ut ex ipsius institutionis verbis docent Pontifices, & Concilia in cap. 1. §. vna verò, de Summa Trin. & Fide Cath. c. cū Martha, de celebrat. Missar. c. in Sacramento, c. cū omne, de consecrat. dist. 2. Trident. sess. 13. cap. 1. & 4. & can. 2. D. Thom. Sentent. 4. dist. 11. q. 2. art. 1. & par. 3. q. 74. art. 3. Alexand. A. lenf. p. 4. q. 34. memb. 2. D. Bonau. in Sentent. 4. dist. 11. art. 1. q. 4. Scotus, q. 6. Solus dist. 9. q. 1. art. 3. Suarez, Valent. & Coninch. ubi sup.

¶ Vinum autem non purum esse debet, sed mixtum cum aliquali parte aquæ vino minori ex Ecclesiæ institutione, cap. pernitiosus, cap. cum Martha, §. quesuisti, de celebrat. Missar. cap. sic in sanctificando, de consecrat. dist. 2. Trident. sess. 22. c. 7. & 9. D. Tho. in Sēt. 4. dist. 11. q. 2. art. 4. & p. 3. q. 74. art. 6. & 7. ¶ Quauis vinum purum ex Christi consecratione sit, sed additur aqua signanter ex præcepto Ecclesiastico, Vazq. p. 3. disp. 176. c. 1. Suar. disp. 55. sec. 2. Azor tom. 1. lib. 10. c. 30. Toledo lib. 2. ca. 25. n. 4. G. affis p. 2. lib. 1. c. 6. n. 17. Bonacin. trac. 1. disp. 4. q. 2. punct. 4. n. 1.

¶ Panis autem, tam azymus, quam fermentatus materia est huius Sacramenti, seruanda tamen est consuetudo Ecclesiæ in qua quisque degit, ut decisum est Concil. Florent. §. 2. definitum in azymo, siue fermentato pane triticeo corpus Christi veraciter confici, Sacerdotesque

in alterutro: q. s. Dñi corpus cōficere debere, vnumquenque iuxta Ecclesiæ suæ, siue Orientalis, siue Occidentalis consuetudinem. ¶ Azymus panis magis conueniens est institutioni, ut Ecclesia Latina recipit, ut asserit Catechism. Pij V. par. 2. cap. 4. num. 12. ¶ Nam hoc Sacramentum institutum est à Christo Domino, primo die azymorum quando Pascha immolabatur, Luc. c. 22. v. 7. Marc. c. 14. v. 12. ¶ Primus autem dies azymorum fuit à vespere die XIII. mensis Primi, hoc est in plenilunio mensis Martij, quo tempore Hebræi agnum macrabant anniculum sine macula, quem pane azymo comedebant, quia Christum representabat, in memoriam transitus Domini percutientis Aegyptum, Exod. c. 11. & 12. Leuit. c. 23. Numer. c. 28. ¶ Quo tempore Christus Dñs cum morte subiturus esset, prima die azymorum, hoc est vespere Paschatis instituit Eucharistiam, D. Matth. c. 26. v. 17. & parauerunt Pascha vespere autem facta, D. Ioan. c. 13. v. 1. ante diem festum Paschæ. ¶ Nam licet expleta cœnale galii instituisse Eucharistiam ab illo die cum septem sequentibus Hebræis non licebat uti pane communi fermentato, sed azymo, Exod. d. c. 12. v. 18. primo mēse quartadecima die cōmedetis azyma. Numer. c. 28. v. 16. septē diebus cōmedetis azyma. ¶ Pascha enim ab ipso agno typico dicebat, D. Matth. c. 26. v. 17. ubi vis tibi parem comedere Pascha, D. Marc. c. 14. v. 14. ubi Pascha cū discipulis meis māducē, D. Luc. c. 22. v. 7. in qua necesse erat occidi Pascha, D. Paul. Corinth. 1. c. 5. v. 7. Pascha nostrū immolatus est Christus, ipse enim verus est agnus, qui abstulit peccata mundi.

¶ Formulam autem Sacramenti Christi docuit dū cœnantibus discipulis accepit panem, & gratias agēs, benedixit, fregit, deditque; dicens accipite, & comedite Hoc est corpus meum, ut habetur D. Matth. c. 26. D. Marc. c. 14. D. Luc. c. 22. D. Paul. Corinth. 1. c. 11. ¶ Similimodo postquā cœnatū est accipiens calicē benedixit, deditque discipulis suis dicens, Hic est sanguis meus, Matth. 26. Marc. 14. D. Luc. 22. Apost. Corinth. 1. c. 11. ¶ Ex quibus qui de Christi Dñi verbis Ecclesia nobis formulas consecratorias huius Sacramenti præscribit, panis, Hoc est enim corpus meum, vino, Hic est calix sanguinis mei Novi, & æterni Testamenti mysterium fidei, qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissione peccatorum, quæ omnia à Christo, & Apostolis ex eius ordinatione instituta sunt, ut habetur in cap. cum Martha, de celebrat. Missar. ¶ Nam illa verba, Hic est calix, exprimuntur ex D. Luca, & Apostolo ubi sup. illa autē sanguinis mei Novi Testamenti,

qui pro vobis, & pro multis effundetur in remissionem peccatorum, desumpta sunt ex D. Luc. cap. 22. & D. Matth. capit. 22. & tandem illa eterni, & mysterium Fidei, ex Ecclesie traditione, ut habetur in Catechismo Roman. Pij V. part. 2. cap. 4. num. 20. † Ideo nulla ex his verbis in consecratione pratermitti debet, addi, vel minui absque graui peccato, & culpa plecenda arbitrio iudicantis, ut qui spernit verba Christi, & Constitutiones Ecclesie, D. Bonauertura in Sententiarum 4. distinction. 8. art. 1. quest. 2. Casetan. part. 3. q. 78. artic. 1. † Et si prioribus verbis, Hoc est corpus meum, & alijs, Hic est sanguis meus, conficiatur Sacramentum, ut docent D. Thom. part. 3. q. 78. artic. 2. Damascen. lib. 4. de Fide, cap. 14. D. Ambros. lib. 4. de Sacrament. cap. 5. Emissenus relatus in c. quia corpus, de consecrat. distinct. 2. D. Iustin. apolog. 2. † Nam reliqua verba non sunt de substantia Sacramenti, sed de necessitate precepti, ut notant Alexand. Alens. part. 4. q. 33. membr. 4. artic. 3. §. 1. Albert. Magn. Durand. & alij cum Magistro in Sentent. 4. dist. 8. Cardinal. Alanus lib. 1. de Eucharist. capit. 19. Bellarmin. lib. 4. de Eucharist. cap. 12. Bonacina ubi supr. d. disput. 4. q. 3. punct. 1. & 2. Reginald. lib. 22. num. 26. † Et ita non reperiuntur in Lythurgis Iacobi, Andreæ, Basilij, Chrysostomi, Aethiopica, & Mozarabum Isidori, ut tradunt Gregor. Valent. in D. Thom. p. 3. tom. 4. disp. 6. q. 6. Agyd. Coninch. de Sacramen. q. 78. ar. 3.

¶ Ministri autem huius Sacramenti soli Sacerdotes sunt, cap. 1. §. una verò, de Summa Trinitat. & Fide Cathol. Concil. Trident. sess. 23. cap. 1. & can. 1. D. Thom. in Sentent. 4. distinct. 13. † Nam solis Apostolis, qui Sacerdotes erant, dicta sunt illa Christi verba D. Luc. cap. 22. Hoc facite in meam commemorationem.

† Quibus quidem verbis Apostoli, & eorum successores Presbyteri potestatem conficiendi hoc Sacramentum accepisse à Domino, docent D. Dionys. de Ecclesiast. Hierarch. ca. 3. D. Irenaeus lib. 4. cap. 32. D. Clem. Rom. lib. 5. Constit. Apostol. cap. 18. D. Damascen. lib. 4. de fide, cap. 14. D. Cyprian. lib. 2. epistol. 3. D. Ambros. lib. 4. de Sacramen. cap. 4. Concil. Trident. sess. 21. cap. 1. † Nam cum ad solos Sacerdotes expectet munus consecrandi, offerendi, & ministrandi sacrificium, ideo illis asserta verba Christum Dominum direxisse, docent Concil. Florent. tit. de Sacramen. & Trident. sess. 23. c. 1. & can. 1. D. Thom. p. 3. q. 82. art. 1. §. 5. & 7.

¶ Quidquid oblatrent haeretici aientes verba illa Christi ad omnes pertinere, & ex o-

pere operato effectum sortiri, ideo siue à pueris, siue à mulieribus materia apta proferatur consecrare, ut tradunt Ioannes de Hus, Vuitcleff, & Luther. libr. de abrogan. Miss. Calvin. in antid. Concil. Trident. sess. 23. † Quod falsissimum est, nam verba illa, Hoc facite in meam commemorationem, ad solos Apostolos, qui Sacerdotes erant dicta sunt, ut docent D. Thom. part. 3. q. 82. art. 1. Tb. Valdens. tom. 2. de Sacramen. cap. 7. & 28. Gregor. Valent. tom. 4. disput. 6. q. 10. punct. 1. † Nam consecrandi hostiam, & offerendi sacrificium munus est sacerdotale, non solum in lege Noua, Apostol. ad Hebræos cap. 5. & 7. proprium Sacerdotis munus offerre sacrificium, sed etiam in Veteri Moyse, & pagana Gentilium, ut tradit Ioan. Stuebius de sacrific. lib. 1. & 2.

¶ Alijs autem ministrandi munus, non minus Sacerdotis est, Apostol. Corinth. 1. cap. 4. Sic nos existimet homo, ut ministros Dei, & dispensatores mysteriorum eius. † Et quia simul ad iurisdictionem expectat à proprio Parocho danda est communio, nisi instante necessitate, & oportune haberi non possint, aut nolit iniuste illa administrare, Soto in Sententiarum 4. distinct. 23. q. 2. ar. 1. Henriquez lib. 3. Sum. cap. 13. num. 4. & lib. 8. cap. 54. num. 2. Graffis part. 2. decis. lib. 1. cap. 8. num. 15. Archidiacono in cap. si Presbyter, 26. q. 1. Suarez p. 3. tom. 3. q. 82. art. 3. disput. 72. sect. 2. † In necessitate autem poterit ministrare Diaconus, ut decisum est varijs Concilijs Carthaginens. IIII. can. 38. Arelatens. II. can. 15. Nicen. can. 14. D. Thom. Sentent. 4. distinct. 13. q. 1. art. 3. & part. 3. q. 82. art. 3. † Sibi autem in necessitate poterit etiam laicus Eucharistiam proprijs manibus ori immittere, ad se communicandum, dum imminet mors, & nullus adest Sacerdos qui ministret, ut fecisse constat Scogix Reginam martyrio coronatam, ut tradit Francisc. Suarez part. 3. tom. 3. q. 82. disput. 72. sect. 3. Emanuel Saa in Summ. v. Eucharistia, nu. 26.

† Quia non est iuris diuini laicis prohibitum attingere Eucharistiam, sed positui, cap. peruenit, de consecrat. distinct. 2. ideo in necessitate eis permittitur, ut leuet manibus, si cadit in terra, Soto in Sentent. 4. distinct. 13. q. 1. art. 3. † Et moris aliquando fuit, ut priuatim secum deferrent Eucharistiam in proprijs domibus, & ibi eam proprijs manibus sumebant, ut ex D. Cyrillo, & alijs tradunt Cardinalis Caesar Baronius in Annalib. Eccles. tom. 1. fol. 472. Gregor. Valent. tom. 4. disputa. 6. q. 8. punct. 5. † Imò & scruentibus Tyrannis fideles particulas consecratas domum à Sacerdotibus acceptas deferrebant, quotidie manu à se sumendas,

las, quod in Occidentali Ecclesia vsq; ad Hominum tempora viguit, vt tradunt ex Tertuliano, *Baronius ubi supra*, *Bellarmin lib. 4. de Euchar. cap. 4.* † Extra necessitatem autem debet vnusquisque à proprio Sacerdote Eucharistiam sumere, nam mortale crimen est eam in iurisdictione, aut facultate ministrare, *Suarez d. disput. 72. sect. 3. col. 2. Saa ubi supra. num. 14.*

¶ Quod gratiam item attinet, Eucharistia, vt alia Ecclesie Sacramenta gratiam confert sumentibus ex opere operato, *D. Thom. part. 3. q. 62. art. 2. & q. 79. art. 1. Suarez tom. 3. part. 3. d. q. 62. disp. 6. sect. 1. Valenc. tom. 4. disp. 6. q. 8. punct. 3. Agyd. Coninch de Sacrament. q. 79. art. 1.* † Hic tamen distinctione, quod illa soli boni consequuntur, mali autem ore accipiunt corpus Christi ad iudiciū.

D. Paul. Corint. 1. c. 11. D. Aug. lib. 1. contra Crescon. cap. 25. & lib. 5. contra Donatist. cap. 8. & epistol. 122. D. Chrysostom. in d. Corint. 1. hom. 24. de prodit. Iud. D. Cyrill. lib. 9. in Ioan. cap. 16. D. Thom. part. 3. q. 62. art. 1. † Vnde ad huius Sacramenti sumptionem nullus accedere debet conscius mortalis peccati, quātūvis contritus videatur, absque prēmisa Sacramentali confessione, nam hoc sibi vult Apostolus, dum ait d. Corint. 1. cap. 11. *Probet se ipsum bonum*, vt exponit *Concil. Trident. Sess. 13. cap. 7.* & contrarium sub anathematismo damnat, d. *Sess. 13. Can. 11.* † Sic parum tuta sententia mihi videtur asserentium eum, qui initio sumptionis nō erat dispositus ad gratiam, si dum durat sumptio bene disponatur, recipere gratiam. *Caetan. in D. Thom. part. 3. q. 79. art. 1. Suarez d. disput. 63. sect. 4. M. ior in Sententiar. 4. distinct. 9. q. 1. Paludan. distinct. 17. q. 8. Agyd. Coninch de Sacrament. q. 79. art. 1. dub. 2. num. 28.* † Nam sibi conscius de culpa non debet accedere ad Eucharistiam, nisi praua confessione peccatorum maculas eruerit, nisi talis sit Sacerdos, qui ex officio celebrare tenetur, qui dum non habet copiam Confessoris, necessitate urgente, poterit celebrare absque confessione, dum postea quam primū confiteatur, *Concil. Trident. d. Sess. 13. cap. 7.*

Gregor. Valenc. d. disput. 63. q. 8. punct. 3. † Sufficit tamen, vt quis probabiliter putet in gratia accedere, etiam si casu aliquo in ea re fallatur, ob ignorantiam, videlicet, inculpabilē aliquis defectus, qui acciderit, vel in dolore interno, vel in absolutione Sacramentali. *D. Thomas part. 3. q. 80. art. 3. & 4. Halens. par. 4. q. 46. membr. 3. art. 2. Scotus Sententiar. 4. dist. 9. q. 1. Bonaventur. art. 2. q. 3. Ricard. artic. 2. q. 1. Durand. q. 4. Sotus dist. 12. q. 1. art. 4.*

¶ Et quod dicimus de infirmo, idem dicendum est de sano damnato ad mortem, quādo iudex non vult, aut non potest (propter aliquam causam) expectare, quia poterit ei communionē dari, etiam non ieiuno. *Navar. d. lib. 5. conf. 40. Suarez part. 3. q. 80. disput. 68. sect. 7. Emanuel Saa in Summa, v. Eucharistia, num. 2. Henriquez d. lib. 8. cap. 4. & cap. 5. num. 1.* † Etiam tempore interdicti, vel cessationis, quāuis nullum habeat ad id privilegium,

¶ Eucharistia enim necessaria est fidelibus, non solum de necessitate praecepti tempore Paschae, & periculo laboranti, sed etiam ex necessitate salutis. *D. Thom. part. 3. q. 72. art. 2. & q. 80. art. 11. & in Ioan. 6. D. Basilii in Moral. reg. 21. cap. 1. D. August. in Ioan. tractat. 26. & tom. 7. lib. de peccat. merit. cap. 24. D. Chrysostom. tom. 2. in Ioan. hom. 46. Card. Bellarmin. tom. 2. lib. 1. de Euchar. cap. 5. 6. & 7. & lib. 4. cap. 25. Henriq. lib. 8. Summa. cap. 3. num. 3.* † Ex quo existens in articulo mortis, poterit iterum communicare, etiam non ieiunus, & quāuis pridie communicauerit, idq; pluries in eadem infirmitate, dum non sit amplius, quā semel in die. *D. Thom. part. 3. q. 80. art. 8. Soto in Sentent. 4. dist. 12. q. 1. artic. 11. Paludan. distinct. 9. artic. 1. q. 1. num. 17. Cardin. Toledo lib. 6. Summa. cap. 18. Suarez p. 3. tom. 3. quest. 73. art. 2. Armill. in Summa. verbo, communio. num. 18. Emanuel Saa verb. Eucharistia, num. 5. Henriquez lib. 8. Summa. cap. 4. & cap. 50. num. 1. Navar. in Manual. cap. 21. num. 53. & lib. 4. Confil. titul. de poenitent. conf. fin. Iacob. Grassi part. 1. lib. 2. cap. 38. num. 32.* † Et Sacerdos non ieiunus poterit celebrare, vt se communicet propinquum morti, aut alium morientem, qui expectare non potest, etiam si de alio non assentiatur. *Soto in 4. distinct. 13. q. 2. art. 2. Paludan. distinct. 12. q. 1. artic. 4. conclus. 4. casu 3. num. 21. D. Anton. part. 3. titul. 13. cap. 6. §. 2. Navar. in Manual. cap. 25. num. 88. Toledo in Summa. lib. 2. cap. 13. Armill. verb. Missa, num. 25. Henriq. d. cap. 4. Ledesm. part. 1. cap. 13. de Eucharist. concl. 5. dub. fin. Suarez part. 3. tom. 3. quest. 80. art. 8. disputat. 68. sect. 5.* † Præceptum de celebrando ieiunus est Iuris positium, & succurre laboranti in extremis, est Iuris naturalis, quod per Iura positia non tollitur, *l. eas obligationes, D. de capit. diminut. §. sed naturalia, Instit. de Iure natur.* † Ideo non est morienti tanto beneficio priuandus, cum in necessitate iura liceat transgredi, & nulla maior videtur, quā eius, qui absque sua culpa sine Sacramento discedit. *Agyd. Coninch. de Sacrament. q. 83. art. 2. dub. 3. nu. 215.*

¶ Et quod dicimus de infirmo, idem dicendum est de sano damnato ad mortem, quādo iudex non vult, aut non potest (propter aliquam causam) expectare, quia poterit ei communionē dari, etiam non ieiuno. *Navar. d. lib. 5. conf. 40. Suarez part. 3. q. 80. disput. 68. sect. 7. Emanuel Saa in Summa, v. Eucharistia, num. 2. Henriquez d. lib. 8. cap. 4. & cap. 5. num. 1.* † Etiam tempore interdicti, vel cessationis, quāuis nullum habeat ad id privilegium,

¶ Et quod dicimus de infirmo, idem dicendum est de sano damnato ad mortem, quādo iudex non vult, aut non potest (propter aliquam causam) expectare, quia poterit ei communionē dari, etiam non ieiuno. *Navar. d. lib. 5. conf. 40. Suarez part. 3. q. 80. disput. 68. sect. 7. Emanuel Saa in Summa, v. Eucharistia, num. 2. Henriquez d. lib. 8. cap. 4. & cap. 5. num. 1.* † Etiam tempore interdicti, vel cessationis, quāuis nullum habeat ad id privilegium,

¶ Et quod dicimus de infirmo, idem dicendum est de sano damnato ad mortem, quādo iudex non vult, aut non potest (propter aliquam causam) expectare, quia poterit ei communionē dari, etiam non ieiuno. *Navar. d. lib. 5. conf. 40. Suarez part. 3. q. 80. disput. 68. sect. 7. Emanuel Saa in Summa, v. Eucharistia, num. 2. Henriquez d. lib. 8. cap. 4. & cap. 5. num. 1.* † Etiam tempore interdicti, vel cessationis, quāuis nullum habeat ad id privilegium,

¶ Et quod dicimus de infirmo, idem dicendum est de sano damnato ad mortem, quādo iudex non vult, aut non potest (propter aliquam causam) expectare, quia poterit ei communionē dari, etiam non ieiuno. *Navar. d. lib. 5. conf. 40. Suarez part. 3. q. 80. disput. 68. sect. 7. Emanuel Saa in Summa, v. Eucharistia, num. 2. Henriquez d. lib. 8. cap. 4. & cap. 5. num. 1.* † Etiam tempore interdicti, vel cessationis, quāuis nullum habeat ad id privilegium,

¶ Et quod dicimus de infirmo, idem dicendum est de sano damnato ad mortem, quādo iudex non vult, aut non potest (propter aliquam causam) expectare, quia poterit ei communionē dari, etiam non ieiuno. *Navar. d. lib. 5. conf. 40. Suarez part. 3. q. 80. disput. 68. sect. 7. Emanuel Saa in Summa, v. Eucharistia, num. 2. Henriquez d. lib. 8. cap. 4. & cap. 5. num. 1.* † Etiam tempore interdicti, vel cessationis, quāuis nullum habeat ad id privilegium,

¶ Et quod dicimus de infirmo, idem dicendum est de sano damnato ad mortem, quādo iudex non vult, aut non potest (propter aliquam causam) expectare, quia poterit ei communionē dari, etiam non ieiuno. *Navar. d. lib. 5. conf. 40. Suarez part. 3. q. 80. disput. 68. sect. 7. Emanuel Saa in Summa, v. Eucharistia, num. 2. Henriquez d. lib. 8. cap. 4. & cap. 5. num. 1.* † Etiam tempore interdicti, vel cessationis, quāuis nullum habeat ad id privilegium,

¶ Et quod dicimus de infirmo, idem dicendum est de sano damnato ad mortem, quādo iudex non vult, aut non potest (propter aliquam causam) expectare, quia poterit ei communionē dari, etiam non ieiuno. *Navar. d. lib. 5. conf. 40. Suarez part. 3. q. 80. disput. 68. sect. 7. Emanuel Saa in Summa, v. Eucharistia, num. 2. Henriquez d. lib. 8. cap. 4. & cap. 5. num. 1.* † Etiam tempore interdicti, vel cessationis, quāuis nullum habeat ad id privilegium,

¶ Et quod dicimus de infirmo, idem dicendum est de sano damnato ad mortem, quādo iudex non vult, aut non potest (propter aliquam causam) expectare, quia poterit ei communionē dari, etiam non ieiuno. *Navar. d. lib. 5. conf. 40. Suarez part. 3. q. 80. disput. 68. sect. 7. Emanuel Saa in Summa, v. Eucharistia, num. 2. Henriquez d. lib. 8. cap. 4. & cap. 5. num. 1.* † Etiam tempore interdicti, vel cessationis, quāuis nullum habeat ad id privilegium,

¶ Et quod dicimus de infirmo, idem dicendum est de sano damnato ad mortem, quādo iudex non vult, aut non potest (propter aliquam causam) expectare, quia poterit ei communionē dari, etiam non ieiuno. *Navar. d. lib. 5. conf. 40. Suarez part. 3. q. 80. disput. 68. sect. 7. Emanuel Saa in Summa, v. Eucharistia, num. 2. Henriquez d. lib. 8. cap. 4. & cap. 5. num. 1.* † Etiam tempore interdicti, vel cessationis, quāuis nullum habeat ad id privilegium,

¶ Et quod dicimus de infirmo, idem dicendum est de sano damnato ad mortem, quādo iudex non vult, aut non potest (propter aliquam causam) expectare, quia poterit ei communionē dari, etiam non ieiuno. *Navar. d. lib. 5. conf. 40. Suarez part. 3. q. 80. disput. 68. sect. 7. Emanuel Saa in Summa, v. Eucharistia, num. 2. Henriquez d. lib. 8. cap. 4. & cap. 5. num. 1.* † Etiam tempore interdicti, vel cessationis, quāuis nullum habeat ad id privilegium,

¶ Et quod dicimus de infirmo, idem dicendum est de sano damnato ad mortem, quādo iudex non vult, aut non potest (propter aliquam causam) expectare, quia poterit ei communionē dari, etiam non ieiuno. *Navar. d. lib. 5. conf. 40. Suarez part. 3. q. 80. disput. 68. sect. 7. Emanuel Saa in Summa, v. Eucharistia, num. 2. Henriquez d. lib. 8. cap. 4. & cap. 5. num. 1.* † Etiam tempore interdicti, vel cessationis, quāuis nullum habeat ad id privilegium,

Calderin. de interdict. §. viso. Syluest. in Summa, v. interdictum, §. q. 7. distinet. 4. Couarr. in cap. alma mater, part. 2. §. 3. num. 3. de sentent. excommunicat. † In iure enim præcisa ratio habetur de articulo mortis, casus autem ponitur in infirmis, quia in illis est frequentior, non quia in alijs nõ solear cõtingere, quia alijs solet etiam accidere, vt docent *Glos. in Clement. 1. de rescriptis, Segura de bon. lucrat. ex n. 139.*

57 Perpetuò amentibus Eucharistia danda non est, nisi in fine vitæ ipsi, qui aliquando sui compotes desiderium huius Sacramenti habuerunt, nec extra gratiam esse putantur, vt decisum est in *Concil. Carthaginen. IIII. Can. 76. & Concil. Arauscano, Can. 3. relato in cap. qui recedunt 26. q. 6. Valenc. tom. 4. disput. 6. q. 8. punct. 2. † Similiter phreneticis, & obmutescantibus, qui notorij peccatores non sunt, aut ante phrenesim signa pœnitentiz dederunt, petendo confessionem, vel compulgendo se de peccatis, dandam esse Eucharistiam: decisum est *Concil. Carthagin. IIII. Can. 36. cap. is qui 26. q. 6. Egid. Conincb. de Sacrament. q. 79. art. 1. dub. 1. † Dum tamẽ huiusmodi phrenetici, vel amentes non constet iudicium amisisse in complacentia peccati, neque esse notorios excommunicatos, nec metuatur periculum vomitus, vel sputationis, vel irreuerentiz: D. Thom. p. 3. q. 80. art. 9. Soto in 4. dist. 12. q. 1. art. 9. Paludano dist. 9. q. 4. art. 2. concl. 2. & 3. D. Antonin. part. 3. tit. 14. cap. 12. §. 3. Nauar. in Manual. cap. 26. num. 27. Syluest. in Summa, v. Eucharistia, 3. q. 5. dist. 9. nu. 7. Victoria ubi supra, num. 83. Henriq. d. lib. 8. cap. 42 num. 3. Catechism. Pij V. par. 2. cap. 3. Ledesm. in Summ. part. 1. cap. 13. concl. 8. Suarez part. 3. tom. 3. q. 80. art. 11. disput. 68. sect. 2. dub. 3. † Energumenis, siue demoniacis, non est deneganda Eucharistia, nisi se irreuerenter gerant: nam inimicus magis, ac magis insultauit offenso, cum illũ a cœlesti medicina videat segregatum, idẽo quotidie, si potest, debet eis impertiri, vt docent *D. Thom. par. 3. q. 80. art. 9. & Sentent. 4. distinet. 9. art. 5. q. 3. Soto, & Paludan. ubi supra, D. Antonin. cap. 12. §. 3. Caietan. part. 3. q. 79. art. 1. Cassian. collat. 7. cap. 30. Toled. d. lib. 2. c. 28. Suarez d. q. 80. art. 11. disput. 69. sect. 2. Ledesm. d. cap. 13.***

61 ¶ Paruulis autem dum ad annos discretionis perueniunt, danda sunt Eucharistia & pœnitentia sacramenta, vt decisum est *Concil. Lateranens. c. 21. transumptiue, in c. omnis vtriusque sexus, de pœnit. & remis. Omnis vtriusq. sexus fidelis, postquam ad annos discretionis peruenierit, omnia sua solus peccata, saltẽ semel in anno fideliter confiteatur, suscipiẽs re-*

uerenter, ad minus in Pascha, Eucharistia Sacramentum. † Et licet vno eodemq. præcepto, ex Ecclesiæ institutione, æque quis teneatur confiteri, & cõmunicare, statim atq. ad annos discretionis peruenerint. Theologi tamen pœnitentiam in septimum annũ ætatis concedunt. Eucharistiam autẽ differũt vsq. ad annũ XII. quo pueri valẽt discernere inter ciuum. & ciuum. *D. Thom. p. 3. q. 80. art. 12. Soto sent. 4. dist. 12. q. 1. art. 9. Syluest. in Summ. v. Eucharistia, 3. q. 5. dist. 9. n. 7. Henriq. lib. 8. c. 42 n. 3. † Nisi malitia supleat ætatem, quia tunc in decimo & vndecimo ætatis anno, vel circa hoc, potest dari Eucharistia. D. Thom. sent. 4. dist. 9. q. 1. art. 5. q. 4. D. Antonin. p. 2. tit. 9. c. 8. §. 2. & p. 3. tit. 14. c. 12. §. 5. dub. 9. Toled. in Sum. lib. 6. c. 15. §. 2. Vazquez in p. 3. disp. 215. cap. 4. n. 42. Suarez tom. 3. disp. 70. sect. 1.*

¶ Sed paruulis necessaria Eucharistia videtur, dum post Baptismũ adeptã filiorũ Dei gratiam possunt amittere, ex *Concil. Trident. Sess. 21. cap. 4. Paruulos usu rationis carentes nulla obligari necessitate ad sacramentalem Eucharistia communionem, siquidem post Baptismi labacrum regenerati, & Christo incorporati, adeptam iam filiorũ Dei gratiam, in illa ætate, amittere non valent. † Tempus autẽ quo paruuli Baptismi gratiã amittere valent, septimus annus ætatis est, quia tunc incipiunt peccare, & delicta perpetrare, cap. 1. de delict. puer. l. 1. C. si aduers. delict. & per consequens indigere Sacramentis. Cordub. de Casibus, q. 60. dist. 4. Henriq. in Sum. lib. 4. c. 5. † Vnde in septimũ ætatis annũ dandã esse Eucharistiã, cum pœnitentia, expresse tenent *Palud sent. 4. dist. 12. q. 1. art. 25. Valenc. tom. 4. disp. 6. q. 8. punct. 2. Sanchez selecta & præct. disp. 26. n. 3. Castro Palao Theolog. Moral. tom. 1. tract. 3. disp. 1. punct. 24. §. 2. n. 7. Ant. Diana tom. 1. Miscellan. resol. 70. † Alij tamen visi docti hoc regulariter non admittunt, sed in casu particulari, quo tales paruuli in septimo ætatis anno, tantum vsum rationis habere dignoscãtur, quantũ alijs in duodecimo anno habere solent, vt magis ad Angelici Doctoris sententiã accedant, qui sic testatur sent. 4. dist. 9. q. 1. Paruulis autẽ iam habentibus discretionem, decem, vel vndecim annorũ, vel circa hoc, potest dari Eucharistia. † In mortis tamen articulo omnis cessat dubitatio, quia pueris septem annorũ danda est Eucharistia, ne tanto Sacramento in decessu destituantur. Caiet. in Sum. v. minister cõmunis, Nauar. in Man. c. 21. ex n. 33. Salas de legib. lib. 14. sect. 13. n. 127. Henriq. lib. 8. c. 42. n. 4. Reginal. tom. 2. lib. 19. n. 82. Nuño de Eucha. q. 80. art. 9. dist. 2. D. Antonin. p. 2. tit. 9. cap. 8. §. 2.**

¶ p. 3. tit. 14. c. 12. §. 5. Suarez d. q. 80. ar. 11. disp. 70. sec. 1.

CAP. VIII. De Missæ valore infinito ex corpore Christi, & transubstantiatione.

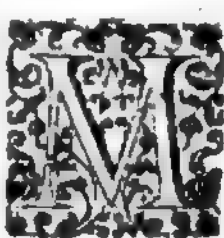
SUMMARIVM.

1. Missam quasi Magam intentionem impugnant heretici.
2. Missæ nomen ex voce Hebræa arbitrantur heretici.
3. Missare Papistarum, esse demonibus litare quare asserant heretici.
4. Missa ex voce Hebræa *Miccab* significat spontaneam oblationem.
5. Missæ nomen non est Hebræum, Syrium, nec Caldæum, sed Latinum.
6. Missa dicitur à verbo mitto.
7. Missa quare apud Christianos dicatur sacrificium incruentum.
8. Missa ratione materia figurata est in sacrificio Melchisedech.
9. Melchisedech Sacerdos fuit, qui obtulit Deo panem, & vinum.
10. Christus instituit sacrificium vinctum sub pane, & vino.
11. Missa sacrificium appellatur hostia viuis, & agnus occisus ab origine mundi.
12. Melchisedech fuit typus Christi.
13. Melchisedech fuit sine patre, sine matre, sine genealogia, Apost. ad Hebræos 7. explicatus.
14. Missa est sacrificium proprium Nouæ legis.
15. Missa licet tota non sit instituta à Christo, Ecclesia habuit potestatem pios ritus instituendi.
16. Legenatura sacrificium fuit, in quo infidelis protestabantur fidem in Christum Redemptorem.
17. Sacrificij essentiam requirit consecrationem materia oblationem, & consumptionem.
18. 19. Sacrificij necessaria in Missa à Christo Domino sunt instituta.
20. Missa appellatur sacrificium corporis, & sanguinis.
21. Christus obtulit Patri suum corpus, & sanguinem.
22. Missa est sacrificium laudis, & propitiatorium pro peccatis.
23. Missa est propitiatoria pro omnibus fide-

bus viuis, & defunctis.

24. Missa est sacrificium expiatorium pœnarum temporalium.
25. Missa prodest impijs, ut propitiatoria pro culpis.
26. Missa prodest pro rebus temporalibus.
27. Missa prodest infirmis, & laborantibus peste, epidemia, & alijs malis.
28. Missa prodest animabus defunctorum.
29. Missa est infiniti valoris, & virtutis.
30. 31. Missa est sacrificium in lege Veteri promissum.
32. Christus Dominus primam sacrificij formam præscripsit.
33. D. Petrus ex potestate Christi primum edidit proprium Missæ officium.
34. Leiturgia promissa est in Veteri lege.
35. D. Petrus Apostolorum Princeps primam Missam dixit.
36. D. Andreas Apostolus Missam celebravit.
37. 38. D. Iacobus Missam dixit, & Leiturgiam fecit.
39. Leiturgia Diui Iacobi originem dedit, Missalibus Basilij, Chrysostomi, Ambrosij, & Mozarabum.
40. Missa verum est Ecclesiæ sacrificium.
41. Consecrationis verba à Sacerdote prolata in pane, & vino illum in Christi corpus convertunt.
42. Gnostici non credebant Christum induisse corpus humanum.
43. Manichæi negabant sub specie panis esse corpus Christi.
44. Arriani existimabant in Eucharistia tantummodo adesse virtutem diuinitatis Christi.
45. Messaliani Eucharistiam non differebant à pane communi.
46. Nestorius negavit in Eucharistia sumi carnem Verbo Diuino unitam.
47. Berengarius, & alij solam figuram Christi in Eucharistia esse tumultuant.
48. Henriciani, & alij eandem heresim de Christi figura in Eucharistia suscitauit.
49. Vitelessi, & Hus combusti sunt in Concilio Constantia obnegatum (inter alia) Eucharistia valorem.
50. Hieronymus Praga, & alij heretici, Berengarii heresim suscitauit.
51. Godelmanus Missa sacrificium ad Magiam retulit.
52. Christus Dominus asserit panem in corpus suum conuertere.
53. Apostoli in suis Liturgijs verbis Christi vsi sint.

54. Ecclesia non potest errare.
55. Christus panem (ex verbis à Sacerdote pro-
latis) in corpus suum conuertit.
56. Eucharistie Sacramentum debet adorari
cultu Latriæ.
57. Transubstantiatur panis, & vinū in cor-
pus, & sanguinem Christi ex verbis conse-
cratoris.
58. Transubstantiatio vera est conuersio totius
substantiæ panis, & vini in corpus, & san-
guinem Christi remanentibus accidenti-
bus.
59. Transubstantiatio huiusmodi promissa est
à Christo Domino.
60. Transubstantiatio huiusmodi non est im-
possibilis.
61. Caro Christi viua, & viuificans transub-
stantiatur in pane, & vino.

MISSAE sacrificium quasi nouam,
Magamque inuentionem impug-
nant hæretici, Lutherus lib. de ab-
rogat. Miss. Caluin. lib. 4. Instit.
ut. cap. 5. §. 9. & cap. 18. §. 2. 3.
4. 5. 6. 7. & 8. Herbrad. & Kem-
nitius cum cætera turba seclatorum. & Et pri-
mo de nomine mentiuntur dum vocem arbi-
tratur, Magam esse ex Hebræa *Mabuzim*, per
quam significatur Antichristi idolum, & diabo-
lus, Daniel. cap. 11. & De ipsa re stultè, & blas-
phemè assentunt Missare Papistarum: est demo-
nibus litare, vt contendunt Luther. lib. de ab-
rogat. Miss. Caluin. lib. 4. Instit. cap. 5. §. 9. &
cap. 18. §. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. & 10. Geuzia Lanf-
bergius, Hugonotus, & alij Sacramentarij apud
Henric. Lancelot. per hæreticum quare, 62. fol.
399.

Nam etsi multi ex Græcis Latinisque
Patribus Hebræam vocem arbitrentur, Con-
cil. Colon. cap. 14. Pagnin. Thesaur. v. mitza,
illam non deducunt ex voce *Mabuzim*, sed ex
voce Chaldaea *Mizzas*, seu *Miccab*, cū
camez, quæ significat spontaneā oblationem,
Deuteronom. cap. 16. & Sed cum illa nunquam
utatur Apostoli, qui Hebraicè, aut Græcè scrip-
serūt, nec vllus ex Patribus Græcis, aut Syris,
nec Hebræam, Syriam, Chaldeam, nec Græcā,
sed Latinā esse planè docent DD. in c. sufficit,
de consecr. dist. 1. Cœc. Agathen. c. 21. Meleuit.
cap. 12. Carthag. II. cap. 3. Carthag. III. c. 84.
D. Ambros. lib. 5. epist. 33. D. August. de tem-
por. sermon. 51. 91. & 237. Leo epist. 81. & 88.
D. Gregor. lib. 1. epist. 12. & lib. 4. epistol. 10.
Bellarm. lib. 1. de Miss. cap. 1. Cauarr. lib. 4.
variar. cap. 22. & Dicitur enim Missa à verbo
mitte, etiam apud Gētiles, eo quod pars quæ-

dam hostiæ immolatæ mitteretur absenribus
in signum amicitiz, vt tradit Gyrald. de sacri-
fic. syntagm. 17. fol. 146. Græcè Ἀγάπη Agapè,
idest, conuiuium, vt tradunt Tertullia. Apolog.
cap. 39. D. August. contra Faust. ca. 20. & 21.
D. Clem. lib. 2. Const. Apostol. cap. 32. & Apud
Christianos Missa dicitur hoc sacrificium in-
cruentum, quia per consecrationem mittitur
nobis Christus à Patre, per oblationem verò,
aut consumptionem, nos rursus Christum trās-
mitimus ad Patrem, per manus Angeli, & Sa-
cerdotis, D. Thom. Sentent. 4. dist. 13. q. 2.
& p. 3. q. 83. art. 4. Turrecremat. inc. Iacobus,
de consecr. dist. 1. Alciat. lib. 7. Parerg. ca. 10.
& Regni l. 58. tit. 4. Part. 1.

Nec res quidem noua, nam ratione ma-
teriz figuratur in sacrificio panis, & vini, quod
obtulit Melchisedech, Genes. cap. 14. vt tradūt
D. Ambros. lib. 5. de sacrif. cap. 1. D. Augustin.
lib. 17. Ciuit. Dei, cap. 17. & libr. 1. contra ad-
uers. leg. cap. 20. & Psalm. 33. & 109. Patres
ad Hebr. 7. D. Thom. part. 3. q. 22. art. 5. & q.
61. art. 3. & q. 73. art. 6. Galatiu. lib. 10. de ar-
can. script. ca. 4. & seqq. Genebrar. Chron. lib.
1. fol. 13. Trident. sess. 22. cap. 1. Cano lib. 12. c.
13. & Melchisedech autem Sacerdos fuit qui
ædificauit templum celeberrimum, & obtulit
Deo panem, & vinum, de quo & ipse comedit,
vt seruaret modum consuetum Sacerdotum,
quamuis scriptura id non exprimat, deinde de-
dit Abrahæ similiter Sacerdoti, & militibus e-
lus, Genes. d. cap. 14. Ioseph. lib. 1. antiq. ca. 11.
& 18. Euseb. lib. 1. hist. cap. 1. Cano ubi supra,
Bellarm. d. lib. 1. de Miss. cap. 6. Suarez p.
3. q. 22. dub. 46. §. 4. & At Christus, cuius perfe-
cta sunt opera, Deuteronom. cap. 32. Instituit
panem viuum, idest, viuū eius met corpus sub
specie panis, & vinum offerri cum typica ratio-
ne mortis, nam sacrificium dere viuentis, cum
morte, erat perfectius, quam dere inanimata,
Leuit. cap. 1. um seqq. Dan. 7. Apost. ad Hebr.
9. 10. 11. 13. & Quare hoc sacrificium appellat
idem Apostol. ad Roman. cap. 12. *hostiam viuē-
tem*, quia Christum viuum præferret, & quia sa-
cificiorum more immolatur, dicitur Apoca-
lyps. 13. *agnus occisus ab origine mundi*, nam
in sanguine Abel, à quo cepit Ecclesia, occisus
est Christus in figura, & membris suis, D. Tho.
ad Hebr. 12. lect. 4. & part. 3. q. 83. artic. 1.
& Et quod Melchisedech fuisset typum Chris-
ti aperte demonstrat Regius vates Psalm. 110.
*Tu es Sacerdos in æternum secundum ordinem
Melchisedech*, vt exponit V. Paul. ad Hebr. c.
7. *assimilatus Filio Dei manet Sacerdos in per-
petuum*, vt interpretatur Concilia Aquisgran.
cap. 17. & 18. Tridentin. sess. 22. cap. 1. & Ideo

Apostolus vocat Melchisedech Regem Salem Sacerdotem Dei summi, ad Hebr. cap. 7. *Sine patre, sine matre, sine genealogia*, non qui fuerit Spiritus Sanctus, aut Angelus in corpore assumpto, sed quia Christum repræsentabat, qui secundum humanitatem non habebat patrē, & secundum diuinam generationem non habebat matrem, vt tradit D. Ambros. lib. 10. epi. 82. Nazianz. orat. 38. D. August. lib. 16. Ciui. Dei, c. 22.

¶ Vnde Missam vocant proprium sacrificium Nouæ legis Apostoli apud D. Clem. lib. 2. Constitut. Apostol. cap. 25. & lib. 8. capit. 46. & lib. 6. cap. 23. & lib. 5. cap. 18. Concilia Nicæn. I. can. 14. Ephesim. in epist. Chalced. act. 3. Leodiceen. & Synod. 6. cap. 28. 32. Synod. 7. act. 6. Lateran. in cap. firmiter, Constant. sess. 8. Toletan. I. cap. 51. Toletan. II. cap. 4. Trident. sess. 22. cap. 1. & can. 1. 2. & 3. Patres, D. Cyprian. lib. 2. epist. 3. D. Dionys. de Ecclesiast. Hierar. cap. 3. D. Iustin. dial. cum Tripbon. D. Irenæus lib. 4. aduers. hæres. ca. 32. D. Ambros. ad Hebr. cap. 10. D. Augustin. lib. 10. contra Faust. c. 21.

¶ Nam licet totum, prout celebratur, non sit institutum à Christo, Ecclesia habuit potestatem pios ritus instituendi, vt dignè, & reuerenter tanto muneri satisfaceret, nam Apostoli, & eorum successores sunt Christi ministri, & dispensatores mysteriorum eius, D. Paul. Corinth. 1. cap. 4. *Sic nos existimet homo, vt ministros Christi, & dispensatores mysteriorum eius*, Corinth. 2. cap. 3. *idoneos nos fecit ministros noui Testamenti, non litera, sed spiritu*. ¶ Nam ante legem institutum naturæ erat sacrificium, cum partibus necessarijs, & ritibus, quibus ante diluuium pii hominis Abel, Seth, Enos, Enoc, Noe, sponte, sine iussu, & præcepto protestabantur fidem in Christum Redemptorem, D. Augustin. lib. 10. Ciuitat. Dei, cap. 4. & seqq. & lib. 18. cap. 23. D. Thom. 2. 2. q. 85. & part. 3. q. 60. art. 5. & q. 70. art. 4. D. Clem. lib. 6. Apostol. Constitut. cap. 2. & lib. 8. c. 5. Bellarm. lib. 1. de Miss. c. 17. & 20.

¶ De essentia enim sacrificij tres partes requiruntur, scilicet, cōsecratio materiz, oblatio, & consumptio, vt docent Petr. Lombard. in Sententiar. 4. distinct. 13. D. Thom. part. 3. q. 80. art. 12. & q. 82. art. 2. Sotus in 4. distinct. 13. q. 1. art. 6. & q. 2. art. 1. Cano q. 13. Henriquez lib. 9. cap. 9. num. 1. ¶ Quæ expressè in hoc sacrificio à Christo Domino sunt instituta, Luc. cap. 22. *Accipit Iesus panem, & benedixit, gratias egit, Matth. 26. ac fregit, Luc. 22. deditque discipulis suis dicens; Accipite; & comedite; Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur, Matth. 26. Hoc facite in meam com-*

*memorationem. & Et accipiens calicem, Luc. 22. gratias egit, & benedixit, Matth. 26. & dedit illis dicens, accipite, & bibite ex hoc omnes, Luc. 22. HIC EST ENIM SANGVIS MEVS, noui Testamenti, qui pro vobis, & pro multis, Matth. 26. Marc. 14. Effundetur in remissionem peccatorum. & Et hic Missa appellatur sacrificium corporis, & sanguinis Domini, vt tradunt D. Augustin. lib. 3. Trinitat. cap. 4. & lib. 3. Doctrin. Christ. cap. 9. D. Anselm. in comm. Corinth. 1. cap. 11. D. Isidor. lib. de vocat. Gent. cap. 26. Domin. Soto in Senten. 4. distinct. 8. art. 1. ¶ Quia in eo Christus Dominus Patri obtulit suum corpus & sanguinem, D. Luc. 22. Apostol. Corinth. 1. cap. 11. multo antea prophetizatum Isai. cap. 53. *oblat' est, quia ipse voluit, D. Paul. ad Ephes. 5. qui tradidit se met ipsum, pro nobis oblationem, & hostiā Deo, Corinth. 1. cap. 5. Pascha nostrum immolatus est Christus. & Quare non solum est sacrificium laudis, sed etiā propiciatorium pro peccatis, D. Martial. epist. ad Burdeg. cap. 3. D. Alexand. I. Decretal. epist. 1. D. Iustin. dial. cum Tripb. D. Cyrill. Hierosolym. Catechis. 5. Origen. in Leuit. hom. 13. D. Ambros. libr. 1. Officiorum, cap. 48. D. Augustin. in Leuit. q. 57. D. Damascen. lib. 4. de Fide, cap. 14. Trident. sess. 22. cap. 1. ¶ Non solum offerentis ministri, sed omnium fidelium viuorum, & defunctorum, D. Cyrill. Hierosolym. Cateches. 5. D. Athanas. ad Antioch. q. 34. D. Chrysostom. lib. 6. de Sacerd. & hom. 69. ad popul. D. Cyprian. libr. 1. epistol. 9. D. Augustin. lib. de cura pro mort. ca. 1. & in Enchirid. cap. 110. & lib. 9. Confess. ca. 13. D. Clem. Roman. lib. 6. Constitut. Apostol. cap. 29.**

¶ Missa enim est sacrificium expiatorium, seu satisfactorium pro quibus specialiter offertur, ex opere operato ad satisfactionem peccatorum temporalium, quas iustus remissa culpa interdum Deo debet, D. Thom. part. 3. q. 79. ar. 5. Trident. sess. 22. c. 1. & can. 3. Sot. in 4. distinct. 13. q. 2. ar. 1. Cordub. lib. 1. q. 3. Ioan. Faber. de sacrific. lib. 3. cap. 9. ¶ Prodest etiam impijs, vt propiciatorium pro culpis, D. Paul. ad Hebraeos, cap. 5. Trident. sess. 22. cap. 2. & can. 3. c. omne, de consecrat. distinct. 2. Concil. Ephes. can. 10. Brachar. III can. 1. D. Thom. part. 3. quest. 22. art. 4. Origen. in Leuit. hom. 13. D. Iusti. in dial. cum Tripbon. Athanas. serm. de defunct. D. Ambros. lib. 1. Officior. cap. 44. D. Augusti. lib. 20. Ciuitat. Dei, cap. 25. & 26. & lib. 4. Trinit. cap. 14. D. Gregor. lib. 4. dialo. cap. 58. Bellarm. lib. 2. de Miss. cap. 2. ¶ Prorebus etiā temporalibus prodest Missa efficacius quam alie orationes Ecclesie, & iustorum, quare Ec-

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

clesia offert pro frugibus terræ, & maris, *Tridentin. sess. 22. cap. 2. & can. 3. D. Chrysostom. in Act. homil. 18. & 21. & in Ioan. homil. 77. D. Cyrill. Catech. 5. D. Grego. lib. 4. dialog. c. 57. D. August. lib. 22. Ciuitat. Dei, cap. 8. Bellarmin. lib. 2. de Miss. cap. 3. & Pro infirmis, ut in Canone Missæ, pro spe salutis, & incolumitate, seu pro vita, Esdr. 1. cap. 6. Machab. 2. cap. 3. item pro liberatione à peste Epidemix, ut David, Regum 2. cap. fin. & alijs malis, nā hoc sacrificio leguntur interdum fugari dæmones, D. Augustin. lib. 22. Ciuitat. Dei, cap. 8. Bellarmin. d. lib. 2. cap. 6. extincta incendia, & varia miracula facta, D. Thom. 2. 2. q. 83. art. 6. & Sententiar. 4. distinct. 15. q. 4. & Nec solum uiuis, sed animabus defunctorum prosunt sacrificia Missarum applicando Christi meritum, quibus sola satisfactio per Missas ex lege iustitiæ applicatur, *Tridentin. sess. 22. cap. 1. & 2. & can. 3. D. Thom. part. 3. q. 79. art. 5. & 7. Cassal. lib. 2. de sacrific. cap. 8. Petr. Soto de Eucharistia, lect. 7. Bellarmin. libr. 2. de Miss. cap. 4. & 7. Suarez part. 3. disput. 78. sect. 3. Azor part. 1. lib. 10. cap. 22. q. 8. & 10. Coninch. q. 83. art. 1. dub. 9. conclus. 4. num. 161. & Nam cum in Missa Sacerdos offerat corpus, & sanguinem Christi, Missa est infiniti valoris, & virtutis, quoad sufficientiam, Petr. Soto tit. de Eucharist. lect. 7. Petr. Nauarr. de restit. libr. 2. cap. 2. num. 268. Melch. Cano lib. 12. cap. 13. Ludou. Roman. conf. 339. Henriquez libr. 9. cap. 19. num. 1. Bonacina tract. 1. disput. 4. q. fin. punct. 4. n. 3. 5. & 6.**

¶ Vnde iam manifestè patet Missam non esse rem nouam, sed verum sacrificium antiquitus de Noua lege promissum, Malach. cap. 1. v. 11. ab ortu Solis usque ad occasum magnū est nomen meum in Gentibus, & omni loco sacrificatur, & offertur nomine meo oblatio munda. & Quod de hoc sacrificio exponunt D. Irenæus lib. 4. cap. 32. & 33. D. Cyprian. lib. 1. contra Iudeos, cap. 16. D. Chrysost. Psalm. 95. D. Augustin. lib. 18. Ciuitat. Dei, ca. 35. D. Iustin. dial. cum Tripthon. Bellarmin. tom. 4. controuersiar. lib. 1. cap. 2. Gregor. Valer. tom. 4. disp. 6. q. 11. punct. 1. §. 13. 14. & 15. & Quod primus Christus Dominus Deo Patri obtulit in pane, & vino suum scilicet corpus, & sanguinem, D. Matth. cap. 26. Marc. 14. Luc. 22. Apostol. Corinth. 1. cap. 11. à quo prima huius sacrificij forma fuit præscripta, *Concil. Trident. sess. 7. can. 13. & sess. 22. decreto de vitand. & cap. 5. & can. 7. D. Thom. part. 3. q. 83. art. 5.* & Sed quia pro varietate temporum, & regionum ritus, & ceremonias mutare, aut augere decebat, reliquit potestatem Apostolis, & Ec-

clesiæ, ut ad decentiam huius sacrificij instituerent solemnem ritum, & ordinem, & sic D. Petrus primus Christi Vicarius primum edidit proprium officium Missæ, D. Clem. lib. 8. Constitut. Apostol. cap. 6. & 7. Innocent. in cap. cū Martba, de celebrat. Missar. D. Thom. par. 3. q. 78. art. 2. & Nam Apostolos ut Christi successores hoc sacrificium obtulisse constat ex Actis Apostol. cap. 13. v. 2. Ministrantibus autem illis Domino, nam Græcè est λειτουργία, Leitourgia, nam Missa Græcè vocatur λειτουργία, leitourgia, ut testatur D. Dionys. Areopag. lib. 1. de Ecclesiast. Hierarch. cap. 3. D. Chrysostom. ad populum, hom. 69. & Sic constat D. Petrum Apostolum dixisse primum Missam in Antiochia, ut docent Leo PP. IX. epistol. ad Michael. cap. 5. D. Isidor. lib. 1. Officior. Eccles. cap. 15. & lib. 6. Etymol. capit. 19. Rabb. an. lib. 1. Instit. Clericor. cap. 23. Rupert. lib. 2. Diuin. Offic. c. 21. Alcuinus, & alij apud Canisum, lib. de Eucharist. cap. 7. Bellarmin. lib. 4. de Eucharist. cap. 14. D. Thom. par. 3. q. 78. art. 2. & D. Andrea Apostolū Missas celebrasse similiter fama est, ut ex eius Lyrurgia apparet, nā cū ab Aegæa Procōsule dijs immolare iucretur, ex literis Presbyterorū Achææ sic constat respondisse, *Ego omnipotenti Deo, qui vnus, & verus est, immolo quotidie, non tauro-rum carnes, nec bircorum sanguinem, sed immaculatum agnum in altari.* & De Sancto Iacobo minori Patres ducenti viginti septem Trullo sub Constantino Pogonato congregati in sexta Synodo Trull. sic testantur, can. 32. Nam Iacobus Domini nostri Iesu Christi secundum carnem frater, & Basilus Cæsariensis Archiepiscopus, cuius gloria omnem terrarum orbem peruasit, mystico nobis inscripto sacrificio ita peragendum in sacro mysterio ediderunt. & Nā cum Hierosolyma primus fuisset Episcopus in illa ciuitate de consensu D. Petri solemnem lyturgiam celebrasse appertum est, quæ adhuc extat, cap. Iacobus, de consecration. distinct. 1. Thom. Waldens. de sacrament. tit. 4. cap. 44. Pamelius libr. de lyturg. Eccles. Latin. Genebrard. Chronolog. p. 117. & Hanc Lyrurgiā D. Basilus, & deinde D. Chrysostom. ad breuiorem rationem reducerunt; postea D. Ambrosius apud Latinos proprium Missale composuit; deinde D. Isidorus Hispalensis Archiepiscopus ad aliam formam redegit, qui author est Missalis Mozarabū, quo Hispani utebantur dum missi Arabibus, seu Mauris erant Catholici, cuius ritus nūc Toleti in Capella Regum, & Salmanticæ in Capella Talaberæ in vtu est, ut tradunt Henric. in Summ. lib. 9. cap. 26. nu. 2. Villegas in Pontifical. & Quare Missæ verum

Ecclesie sacrificium esse, quod Apostoli & subsequentes Pontifices, atque Antistites utebantur absque controuersia inter nos est, ut patet ex varijs Concilijs, *Nicen. I. can. 14. Ephesin. epist. Decretal. D. Cyril. in Synod. ad Nestor. in Synod. 6. can. 32. Lateranens. sub Innoc. III. in c. firmiter, Tolet. I. can. 5. Tolet. XI. can. 14. Toleta. XII. can. 15. Brachar. III. can. 1. Antistiodorens. can. 8. Carthagin. III. can. 24. Carth. II. III. can. 84. Neocæsariens. can. 9. & 13. Florentin. de union. Armen. Constant. in damnat. Vviteless, Trident. contra Luth. sess. 22. c. 1.*

41 † Consecrationis verba à Sacerdote prolata, in materia panis, & vini idem Christi corpus, anima unitum, quod natum est ex Maria Virgine continetur, *Tridentin. sess. 13. capit. 1. & can. 2. D. Dionysius Areopagit. de Ecclesiastic. Hierarch. part. 3. cap. 3. D. Clem. PP. I. lib. 8. Constitut. Apostolic. cap. 24. D. Iustin. Apolog. 2. D. Irenæus lib. 5. cap. 2. Tertullian. lib. de Resurrection. D. Cyprian. libr. 2. epistol. 3. D. Ambros. lib. 4. de Sacram. cap. 4. D. Hieron. ad Oseam, cap. 2. D. Augustin. lib. 2. contra aduersant. legib. & Proph. cap. 9. D. Athanas. Apolog. 2. D. Gregor. Magn. in Euangel. homil. 23. Damascen. lib. 4. de Fide, cap. 14. D. Chrysostom. ad popul. Antioch. hom. 60. D. Cyril. Alexandrin. libr. 10. in Ioan. capit. 13. D. Cyrill. Hierosolymit. Cateches. 4. D. Hilarius de Trinitat. lib. 8. D. Gregor. Nazianzen. de Pasch.*

42 oration. 2. † Quidquid oblatrent hæretici præsentiam Christi in hoc Sacramento negantes, ut principio nascentis Ecclesie circa annum Domini 129. Gnostici, quorum Magister fuit Carpocrates, qui non credebatur Verbum Diuinum induisse corpus humanum; sed tantum figuram quandam, seu imaginem corporis humani, consequenter credebant in Eucharistia solum esse illam imaginem, quos refutat *Irenæus lib. 1. cap. 24. & lib. 5. capit. 2. † Manichæi negabant sub specie panis esse corpus Christi, aut sanguinem sub specie vini, saltem per aliquam consecrationem, quos refellit D. Augustinus lib. 20. contra Faustum. cap. 13.*

44 † Arriani existimabant in Eucharistia tantummodo virtutem diuinitatis Christi, gratiam spirituales participare, non autem sumi etiam in illa ad salutem nostram Christi humanitatem, ut refert *Diuus Cyrill. Alexandrin. libr. 10. in Ioan. cap. 13. † Messiani circa annum Domini 370. Eucharistian non differebant à comuni pane, quapropter damnati sunt apud Theodoretum libr. 4. histor. cap. 11. † Nestorius negauit in Eucha-*

45 ristia sumi carnem Verbo Diuino unitam, quare de causa damnatus est in Concil. Ephesin. anathem. 11. cuius errores fuerunt Iconomachi

dammati *Concilio Nicæno II. sess. 6. tom. 3.*

47 † Ioānes Scotus Monachus Benedictinus, & Caroli Magni præceptor circa Christi anno 800. eundem errorem de sola figura studiosius propugnauit, & nondum ducentis annis translatis Berengarius Archidiaconus Andeganiensis. maiori contentione in eadem hæresi prolapsus est, quam abiurauit in Concilio Romano, ut patet ex c. ego Berengarius, de consecrat. dist. 2.

48 ¶ Quæ quidem hæresis licet per tempus resedit, in aliquibus tamen viget, nempe in Henricianis, Petrobruiianis, Albigenfibus, Vvuldensibus, contra quos diligenter disputarunt *Petr. Cluniacens. D. Bernard. Hugo de S. Viçlore, D. Anselm. Innocent. III. atque alij ut notat Cardinal. Alanus lib. 1. de Eucharist. ca. 21. † Vvitelessus, & Ioan. de Hus circa ann. 1380. magna contentione eandem hæresim reuocarunt, qui propterea in Concilio Constantiæ combusti sunt, & eorum errores damnati eodem Concilio sess. 8. art. 1. 2. & 4. Thom. Vvaldens. tom. 2. de Sacramen. c. 1. † Hieron. Praga, Carolstadius, OEcolumpadius, Zuinglius, Bucerus, & Petr. Martyr, quos sequuntur Mart. Lutherus lib. de abroganda Miss. Calvin. lib. 4. Instit. c. 5. §. 9. & c. 18. §. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. & 9. quos refutat Beila, arma, & fulminæ Christianæ militiæ Bellarmin. S. R. E. Cardinalis de Eucharist. lib. 4. Gregor. Valent. 10. 4. disp. 6. q. 3.*

51 ¶ Godelmanus autem postquam caninam suam facundiam ante aliquod annos venalem exhibuerat, cerebri vesania læsus in hæc verba testatur lib. 1. de Lamijs, capit. 6. ex num. 26. *Ad hæc prolatione verborum, hoc est corpus meum, cum baliti facta se panis substantiam mutare, corpus Christi de cælo decedere, & in hoc illum conuertere, plane Magia sibi, & alijs persuadent. † O lingua erradicanda supitius! os impurum! ergo Christus Dominus magus? qui asseruit eumquem manu teneret panem esse corpus suum, D. Matth. c. 26. D. Marc. cap. 14. D. Lucas cap. 22. D. Ioan. cap. 25. † Magi ne Apostoli D. Petrus, D. Andreas, qui in suas Liturgias verba illa obseruarunt, ac retulerunt? Magus D. Iacobus, qui omnium primus in Hispaniam venit, & in sua Liturgia rogat, ut Christus faciat hunc panem corpus suum. † Magi ne tota Ecclesia, quæ ita obseruandum statuit, ac præcepit? Appage blasphemæ! quia Ecclesia errare nō potest, cui Christus promissit ad esse usque ad cōsumationem sæculi, Mat. 9. et 27. Luc. c. 22. † Quid ergo Magum? transubstanciatio?*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

si eam halitu fieri, aut Christus è cælo extrahi motu locali credis, stultus, & excelebratus es; quia nullus alius afflatus necessarius est, quam quod in verbis proferendis deseruit; nec Christus extrahitur motu locali, quia (in quantum Deus) omnibus rebus præsens existit, ac panem in corpus suum conuertit, ut decisum est Concilijs Romanis duobus contra Berengarium, & Turonensi contra eund. & Constantiens. contra Voiteless, & nouissimè Trident. cōtra Luther. sess. 13. c. 2. † Vnde in hoc sacrosancto Sacramento esse Christum Dominū, & deberi adorari cultu latriæ de fide extat diffinitum Trident. sess. 13. can. 6. Si quis dixerit in sancto Eucharistia Sacramento Christum unigenitum Dei Filium non esse cultu latriæ, etiam externo adorandum, & eius adoratores esse idolatras, anathema sit.

57 ¶ Vnde verissimum censeo Christi corpus verum adesse in Eucharistia, non commutatione, sed per transubstantiationem panis, & vini in verum corpus, & sanguinem Christi, ut docent D. Ambros. lib. de ijs qui myst. initiant, cap. 9. & lib. 4. de Sacrament. capit. 4. & 5. & lib. 6. cap. 1. D. Augustin. lib. 3. de Trinitat. ca. 4. & de verbo Domini sermon. 28. & libr. 20. contra Faustum, cap. 13. D. Hieronym. epistol. ad Hilarion. & epistol. ad Euagr. D. Gregor. Magn. lib. 4. dialogor. cap. 58. Cyprian. serm. de Cæna Domini. D. Emissenus de Pasch. hom. 5. D. Cyrill. Hierosol. Cateches. 4. D. Cyrill. Alexan. epistol. ad Calosyrium, Damascen. lib. 4. c. 14. Theophylat. in Ioan. 6. D. Anselm. epistol. de corpor. & sang. Tertulian. lib. 4. contra Martion. † Quæ quidem vera conuersio est totius substantiæ panis in Christi corpus, & totius substantiæ vini in Christi sanguinē, remanentibus tantū panis, & vini accidentibus, cap. omnio, c. utrum subfigura, c. nos autem, de consecrat. dist. 2. cap. cum Martha, de celebration. Missar. cap. 1. §. vna verò, de Summa Trinitat. & Fide Cathol. D. Thom. p. 1. q. 75. art. 8. & p. 3. q. 80. art. 3. Catechism. Roma. Pij V. p. 2. c. 4. n. 22. & seqq. maxime nu. 34. & 35. † Quod manifeste probatur ex ipsius met Domini promissione, dum ait D. Ioan. cap. 6. panis quem ego dabo caro mea est pro mundi vita. Et institutione, dum panē quē manutenebat dixit, Matt. c. 26. Hoc est corpus meum. † Nec impossibile est ut arbitrabantur Iudæi apud D. Ioā. 6. Quomodo potest hic carnem suam dare ad manducandum? nam ut ait D. Ambros. lib. 4. de Sacram. cap. 5. si tanta vis fuit in sermone Christi, ut inciperent esse, quæ non erant, quanto magis operatorius erit, ut sint, quæ erant, & in aliud conuertantur. † Nam cum verba Christi id agant

quod pronunciant, dicendum est ipsam Christi carnem viuam, & viuificantem transubstantiari in pane, & vino remanentibus tamen accidentijs, ut decisum est in Concilijs Florent. in Instruc. Armenor. Roman. sub Greg. VII. Cōstatiē. sess. 8. Trid. sess. 13. c. 1. & can. 2. & 4. Suar p. 3. disp. 50. Valent. tom. 4. disp. 6. q. 3. pun. 2. Coninch. de Sacram. q. 75. ar. 2. n. 49. Bonacin. to. 1. disp. 4. q. 3. pun. 6. §. 2. & 3.

CAP. IX. De integritate sacrificij, & an vna Missa pluribus profit.

SVMMARIVM.

1. Missa cepta neque interrumpi, neque omitti debet.
2. Missa cepta omittitur, si superueniat interdictum speciale, vel cessatio.
3. Missa cepta omittitur ante Canonem, si adueniat denunciatus nominatim, & non vult exire.
4. Missa cepta omittitur si meminerit se non ieiunum, vel excommunicatum.
5. Canon Missæ, a quo incipiat.
6. Consecratione facta si meminerit se excommunicatū perficit, & excusatur à noua culpa.
7. Consecratione facta si intrat excommunicatus, & non vult exire perficit usque ad consumptionem vtriusque speciei.
8. Sacerdos morbo repentino impeditus recedit ab altare, alius tamen prosequitur, si facta est consecratio.
9. Sacerdos si post consecrationem aduertit materiam corruptam debet aliam accipere, offerre, & consecrare.
10. Si ante consecrationem aliquid defuisse aduerterit reponat, & offerat.
11. Sacerdos, quod reponit pro materia adulterata debet consecrare, & sumere saculo scādalo.
12. Species consecratas, si sunt infectæ veneno, non debent consumi, sed comburi.
13. Quando species Sacramentales sunt infectæ veneno, aliæ debent consecrari, & sumi.
14. Si facta panis consecratione non reperiat vinū, aut si accidit, & spectando nō adfertur, debet conficere Missam sub altera specie.
15. Sacerdos si sumens calicem aduertit nō esse vinum sumat, & illico verum reponat, consecret, & sumat.
16. Præceptum de integritate sacrificij arctius est, quam ut ieiunus perficiat.
17. Hostia

20. Consecratione facta, si in verbo impeditur, alius proficitur.
21. Ante consecrationem deficiens, non est necesse suppleri.
22. Dubius de consecratione, debet repetere sub conditione.
23. Hostia dubia reservatur post consumptionem.
24. Episcopus deficiens post consecrationem quid faciendum.
25. Miraculum quando accidit in utraque specie non debet sumi.
26. Miraculum perseverans, servatur in Sacramentario.
27. Miraculum Corporale Daroca.
28. Miracula sub utraque specie.
29. Sacerdos debet in tali miraculo aliam hostiam, vel vinum consecrare.
30. Panis species sola satis representat sacrificium incrementum.
31. Sacerdos in miraculo contentus esse debet altera specie.
63. Celebrans si inuaditur, & occidit ad sui defensionem non incurrit irregularitatem.
64. Minister si recessit, celebrans solus perficiat.
65. Missa ex causa ante offertorium relinquatur, & alia incubatur.
66. Potest consecrationem ex causa potest alia dici Missa.
67. Sacerdos pluribus stipendiis an satisfaciat unica Missa.
68. Missa pro pluribus, minus prodest singulis, quam si pro uno offeratur.
69. Sacerdos non potest plura stipendia recipere pro unica Missa.
70. Stipendia plura pro unica Missa recipiens tenetur ad restitutionem.
71. Eleemosyna prescripta debet esse ab offerente, non ab Ordinario.
72. Missarum stipendia non imposita a parte, taxat Ordinarius.
73. Missa Beneficiorum, & Capellaniarum, non potest taxare Ordinarius.
74. Trident. sess. 25. c. 4. non loquitur de Missis Beneficiorum.
75. Episcopus non potest fundatoris voluntatem alterare in consilio Papa.

Missa proferri debet cum quadam morali continuatione, quia tota unicum sacrificium est, Christi mortem representans, D. Paul. Corint. 1. c. 11. Quotiescunque manducaveritis panem hunc mortem Domini annuntiabitis donec veniat. & Ideo postcepta Missa Sacerdos, neque interrumpere, neque omittere debet, neque recedere ab altari ante eius finem, sub pena suspensionis, c. nihil, 7. q. 1. ca. nullus

Episcopus, de consecr. dist. 1. D. Tho. p. 3. q. 83. ar. 1. Navar. in Man. c. 25. n. 75. & de Orato. not. 16. Sylu. in Summ. v. Missa, 1. §. 2. Tabien. 18. & Nisi casus adveniat, ex quo sacrificium ex iure impediatur, ut si ante Canonem superveniat interdictum speciale, vel cessatio, neque habeat privilegium ibi celebrandi, etiam clausis ianuis, debet ab altari recedere, Navar. de Orat. tot. 16. n. 60. Enriq. 11. 9. de Missa, c. 30. n. 5. & Nā celebrans violato interdicto, peccat, & interdum fit irregularis, Maiol. de irregul. lib. 3. c. 15. Henric. d. lib. 9. c. 26. & Si post Canonem adveniat interdictum, cessatio, autolutio, quāvis non habeat indultum debet sacrificium perficere usque ad consumptionem utriusque speciei, Angel. in Summ. v. Eucharistia, 2. §. 2. Navar. d. c. 27. n. 34. & Canon autem incipit ex illis Evangelistarum verbis, pridie quam pateretur, & c. ut tradunt D. Tho. p. 3. q. 83. ar. 6. Soto in 4. dist. 22. q. 1. ar. 4. Archidiaconus in ca. sicut Apostolus, 11. q. 3. Innocentius in c. nuper, de sent. excommun.

¶ Si ante Canonem meminerit se esse excommunicatum, nec habet copiam Confessoris, per quem etiam in altari absolvatur a censura, sacculo scādalo, debet ab altari recedere, D. Tho. p. 3. q. 83. ar. 6. Navar. d. c. 25. n. 75. & c. 27. nu. 34. & 239. & de Crator. d. not. 16. n. 54. Sylu. v. Eucharistia, 2. §. 7. & Si post consecrationem talis censurę meminerit, nec habeat a quo in altari absolvatur, debet Missam perficere, & utramque speciem consumere, D. Tho. d. q. 83. ar. 6. Navar. ubi sup. Angel. in Summ. v. Eucharistia, 2. §. 2. & Et propter integritatem sacrificii excusatur a nova culpa, & simul a pena irregularitatis, Navar. & Sylu. ubi sup. Maiol. lib. 3. de irregul. c. 19. n. 17. & c. 21. n. 16.

¶ Si ante Canonem intrat iudex, vel vir potes denuntiatus nominatim, qui monitus non vult exire, nec Clerici possunt illum decenter expellere, recedendum est ab altari, ut tradunt Couar. in c. aliam mater, de sent. excom. p. 1. §. 6. n. 9. Navar. d. c. 27. n. 34. & d. not. 16. n. 59. Sayr. de excom. lib. 2. c. 13. & in Thesaur. lib. 4. c. 15. n. 2. & Nihil talis excommunicatus intret causa orandi, vel alio negotio; quia tunc non debet cessari in sacrificio, neque in catu, Innocentius in c. nuper, de sent. excom. Navar. d. c. 27. n. 33. Henric. lib. 13. c. 7. §. 2. & c. 10. §. 4. Vuald. in cadelabr. p. 2. trac. de excom. n. 84. & Si post Canonem accedat ad audiendam Missam, & non possit deceter expelli, debet eam prosequi usque ad consumptionem utriusque speciei, & recedere ab altari, reliqua, in Sacristia secreto dicenda, D. Anto. p. 3. §. 25. c. 2. Navar. d. c. 27. n. 34. Aftes. in Summ. v. excommunicat. 8. n. 21.

¶ Si post consecrationem aduertit in hostia, vel calice esse venenum, vel incidit aranea, vel aliud

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

animal venenosum non debet sumere, sed
 aliam hostiam, vel vinum in alio calice of-
 ferre, consecrare, & sumere, *Diuus Thomas*
 14 *p. 3. q. 76. ar. 6.* Species tamē veneno infectas
 post Missā secū adferat, non vt igni tradat, sed
 vt sacrario asseruet hostiam decēti loco, & cali-
 cis species stupa imbitas, donec deficientur, &
 hostiæ species corrūpātur, & tūc potest eas re-
 ligere in fabilā, & cineres proicere in flumen,
 puteū, vel in piscinā, *D. Tho. d. ar. 6. & q. 67. a.*
5. & q. 83. ar. 6. Añs. li. 4. ti. 15. Angel. v. Mis-
 15 *sa, §. 18. Tabien. §. 32. & 39. Bellarm. lib. 4. de*
Euchar. c. 5. §. 3. Si realiter non sunt infectæ
 veneno, sed ipse præsunt, ea similiter debet
 facere, ac si fuissent venenatæ, quia non debet
 agere cōtra propriā cōsciētia, quāuis erroncā,
Sayr. in Clau. Regia, lib. 1. c. 4. ex n. 8. Sāch. to.
 16 *1. Decalog. lib. 1. cap. 11. ex n. 1.* Si nō incidit
 animal venenosū, sed quod mausā prouocet, vt
 musca, culex, &c. nō debet eas sumere, si proba-
 biliter credit posse stomachū prouocare, sed ea
 facere, ac si fuissent venatæ, nam Clericus ebo-
 mens Sacramentū 70. dies pœnitet, & si per e-
 17 *brietatem, 128. de cōsecr. dist. 2.* Si sumpserit
 species venenatas, potest de Medici consilio
 vomere in vas mundū, vt postea stupa imbibā-
 tur, deficientur, & cōburantur, ne poculū vita
 fiat ei in interitū, *Soto in 4. dist. 13. & 23. q. 1.*
Nauar. in Manual. c. 25. num. 91. Tabiena in
 18 *Summa, §. 32. Henriquez lib. 9. cap. 37. §. 4.*
 ¶ Si ante cōsecrationē vini meminerit de-
 fuisse aquā, addiciat illā, si vinū defuisse, aduer-
 tat dum consecrat, reponat, & offerat, & conse-
 19 *cret, Cōcil. Tolet. VII. can. 2. Innocē. lib. 4. cap.*
12. Maior in 4. dist. 9. q. 3. Bonacin. disp. 4. q.
fin. pū. 10. Si cūsumpsit calicē ex gustu aduer-
 tit non esse vinum, sed aquā, aut acetū,umat,
 & postea verum vinum reponat, offerat, conse-
 20 *cret, &umat, etiā non ieiunus ex prima sump-*
tione, nam arctius est præceptum diuinum de
integritate sacrificij in vtraque specie, quā vt
ieiunusumat, D. Tho. p. 3. q. 83. art. 6. Soto in
 4. dist. 8. q. 3. & dist. 13. q. 2. a. 6. *Enriq. li. 8. c. 50*
 ¶ Si facta consecratione impediatur pal-
 mo, podagra, vel mentis alienatione, vel alio
 morbo repentino, vt progredi non possit, de-
 bet ab altari recedere, & alius Sacerdos Missā
 perficere ex illis, quæ desijt, *Cōc. Tolet. II. can.*
 13. & 14. & *Tolet. VII. can. 2. c. illud, c. super*
 21 *ueniat, 7. q. 1. Maiol. de irregul. lib. 3. c. 16. n.*
 4. Si ante consecrationem id accidat, vel mo-
 riatur, quamuis ceptum sit Canon, nō tenetur
 alius supplere; quia nondum erat peruentum
 ad partes substantialiales sacrificij, quæ consistūt
 in oblatione, & consecratione, *Henriq. d. lib.*
 22 *9. c. 1. §. 4. & c. 9. §. 3.* Si dubium sit, an qui

defuit consecrauit hostiam, tunc alter accep-
 tam aliam offerat, & repetat totum Canon, &
 intendat sub conditione hanc simul cum alte-
 ra hostia consecrare, *Soto in 4. dist. 8. q. 2. cō-*
 23 *clus. 4. Henriq. d. lib. 9. cap. 40. num. 4.* Vel
 hostiam sic dubiam referuet, vt post factam v-
 triusque speciei consumptionem,umat ieiun-
 24 *us, DD. in cap. Presbyter. de consecrat. dist. 2.*
Añs. tit. 15. art. 1. Tabien. v. Missa, §. 29.
 Si Episcopus in Pōtificialibus celebrans de-
 fuit post consecratam hostiam, nec adest alter
 Episcopus, qui commodē perficiat, potest cui-
 libet Sacerdos sine Pontificali Missam absol-
 uere, *glos. in d. cap. nihil, 7. q. 1. Maiol. d. lib. 3.*
c. 15. & lib. 4. c. 30. Henriq. lib. 8. c. 49. & lib.
9. c. 40. §. 2.

¶ Si circa alteram, vel vtramque speciem
 contingat miraculum, vt si appareat caro san-
 guinea, aut puer splendens, aut sub specie vi-
 ni videatur rubeus sanguis, sacerdos sistat, &
 Deum oret, si fortē species ad priorem for-
 mam redigere dignetur, atque ita reuerenter
 umat, *D. Thom. in Sentent. 4. distinctio. 10. q.*
 1. 3. 4. & *part. 3. quæst. 76. artic. 8. & quæst.*
 82. art. 4. *Soto in 4. distinctio. 13. quæst. 1. & 4.*
 Si miraculum perseuerat, sumere non de-
 26 *bet, sed ea seruire in sacrario in memoriam*
miraculi, & deuotione fidelium, D. Thom. d.
quæst. 10. & part. 3. quæst. 76. & 82. D. Anto-
 27 *nin. part. 3. tit. 13. cap. 6. §. 14.* Quod absque
 temeritate negari non potest, cum persāpē
 hostia sanguine sparsa reperta sit, & in carnem
 commutata, vt de corporalibus Darocæ in
 Regno Aragoniæ notum est, ex quo miraculo
 28 *Urban. III. instituit festum Corporis Christi,*
Clemen. unica, de reliq. & venerat. Sanctorū.
 De puero splendido, & vinum, & hostiam
 in sanguinem commutatam in vrbe Santaren,
 Lusitanix, Abulæ, & alibi multa tradunt *Ste-*
 29 *phan. lib. de Eucharist. art. 11. Surius Annal.*
1556. Turrian. trac. 1. de Eucharistia, c. 23. &
 24. *Ledesma q. 17. art. 8. & quæst. 12. Petr. So-*
to de Eucharistia, lect. 16. Bernar. Diaz in pra-
 xi cap. 36. Vnde tali posito miraculo Sacer-
 dos debet aliam hostiam, vel vinum consecra-
 re, vtumat ad perfectionem sacrificij, *D. Tho.*
 30 *d. q. 10. art. 4. & d. q. 82. art. 4. ad 3. Soto dist. 12.*
q. 1. art. 4. Ricard. art. 5. q. 2. D. Anton. d.
 c. 6. §. 14. Sed si iterum appareat miraculum
 & in calice appareat rubeus sanguis, perficiat
 Missam sub altera specie, sola enim panis spe-
 cies ex vi Sacramenti satis repræsentat sa-
 crificium incruentum, & Christi corpus
 mortuum, & exangue, *D. Thomas part. 3. quæ-*
 31 *stion. 80. art. 12. Henriquez diel. lib. 9. capit. 9.*
 §. 10. Quotiens enim sub altera specie
 apparet

appareat simile miraculum per quod Deus dispensare censetur, Sacerdos contentus esse potest, vnius speciei sumptione in qua miraculum non est, *D. Tho. ubi sup. Syluest. v. Eucharistia, 3.*

63 ¶ Si celebrans inuaditur ab aliquo, quia indecorum est fugere, & sacrificium relinquere, potest cum moderamine inculpatæ tutelæ, occidere Inuasorem, & si modum non excedit, postea sacrum perficere, quia ex tali homicidio non contrahit irregularitatem, *Panormit. inc. Clerici, el. 1. de vita, & honest. Cler. Syluest. in Sum. v. Missa, 2. §. 3. Duell. reg. 192. Molin. de iust. tom. 4. trat. 3. disp. 72. n. 8. Maiol. de irreg. lib. 1. c. 7. Bonacin. de censur. disp. 7. q. 4. pun. 6.*

64 *Barbos. de potest. Episc. p. 2. alleg. 39. n. 56.* ¶ Si puer, qui Missam ministrabat, recessit, & expectatus post moram non reddit, non debet demittere, sed perficere solus, & sibi respondere, potius quam fœminæ vti ministerio, etiã moniali, c. *inhibendi, de cobobis. Cleric. & mulier. Syluest. v. Missa, §. 2. Bart. in Auth. quomodo oporteat Episcopos, §. quãtã, coll. 1. Ripa in c. 2. de iudic. n. 37. Turrecrem. in c. hoc quoque, de consecrat. dist. 1.* ¶ Si ante Offertorium superueniat Princeps, aut Episcopus, vel in festo adueniat multi iter facientes, qui cõmode expectare non possunt aliam Missam, licebit celebranti reddere ad introitum, vt ab illis integra audiat, *Navarro de orat. not. 16. n. 55. & Manual, cap. 25. n. 87. §. 2.* ¶ Sed si facta consecratione, aut cõsuppatione, ante suprà ablutionem, superueniat Episcopus, quem decet quotidie dicere, aut audire Missam integrã, vel alius Princeps, aut cõcurrant multi peregrini interficientes, & non sit alia Missa, licebit tali Sacerdoti aliã dicere Missam, *DD. in c. cõsuluiti, de celebr. Miss. D. Tho. in 4. dist. 13. ar. 2. Palud. q. 2. Richard. art. 2. q. 4. Angel. Syluest. Tabien. ubi sup. Navar. in Man. d. c. 25. & lib. 3. cõfess. tit. de celebrat. Miss. cõf. 2.*

67 ¶ Sacerdos, qui plura stipendia accepit pro celebrandis pluribus Missis in die, ex infinito sacrificij valore posse omnibus vnica Missa satisfacere, si tot illa stipendia necesse habet ad congruam sustentationem, tenet *Soto de iust. lib. 9. q. 3. ar. 1. dub. 7. Canus lib. 12. de locis, ca. 13. Henriq. lib. 9. de Miss. ca. 22. n. 4. Rodrig. tom. 1. cap. 252. n. 4. & tom. 4. c. 52. n. 5. Anto. Diana resolut. mor. trat. 14. resol. 7. & 8. Filiius tom. 1. trat. 5. c. 6. n. 188. Beja p. 1. cas. 12.*

68 ¶ Sed hæc opinio est primo contra iustitiam, nam vnusquisque, qui dat eleemosynam pro Missa, intendit sibi totum sacrificium applicari, cui non potest defraudare, ex tacita pactione dantis, & accipientis, à qua non potest resiliire, inuito altero, vt mercenario dictum est in Evangelio, *Matth. cap. 20. v. 13. Non ne ex denario*

conueniunt sibi mercedem? ¶ Secundò est contra charitatem, nam licet valor Missæ est infinitus, effectus tamen finitus est, qui inter plures diuisus, minus utilis est singulis, quibus non ita prodest, ac si pro vno diceretur, vt docent *præceptor meus Didac. Spino in Speculum testament. glos. 13. ex num. 15. Navar. in Man. cap. 25. num. 92. Petr. Navar. de reslit. lib. 2. cap. 2. ex n. 262. Suar. tom. 3. q. 79. sect. 12. & tom. 4. disp. 48. sect. 6. Azor. p. 1. lib. 10. c. 21. q. 1. Lopez part. 2. c. 78. Dimas de Purgat. c. 37. Graff. lib. 2. cap. 45. ex num. 16. Fag. index in præcep. Eccles. part. 1. libr. 3. cap. 8. num. 7. & seqq.*

¶ Tertiò non modicum ingerit animis hominum 70
num fordide cupiditatis, & auaritiæ suspitionem, scandalumque inter populares excitat, quia non statur promissis, & sic Sacerdos non potest plura stipendia recipere pro vnica Missa, *Navar. d. cap. 92. & cõf. 8. de celebrat. Miss. Bellarmin. tom. 2. controuers. lib. 2. de Miss. ca. 4. Vazquez part. 3. tom. 3. disputat. 234. cap. 4. Reginald. lib. 23. num. 234. & lib. 29. nu. 157. Coninch. quest. 83. num. 192. Fagundez d. libr. 3. cap. 2. num. 7. Barbos. de potest. Episc. part. 2. allegat. 24. num. 8. Bonacin. tom. 1. disput. 4. part. fin. punct. 7. §. 2. n. 1. & 2.* ¶ Vnde 71
sacra Congregatio rituum Eminentissimorum Cardinalium S. D. N. D. Urbani PP. VIII. auctoritate hanc amplectens opinionem inter alia decreuit, die 21. Iunii 1625. vt refert *Barbosa ubi sup. inter Decret. Apost. ad fin. fol. 7. Sacra Cõgregatio sub ostensione diuini iudicij madat, ac præcipit, vt absolute tot Missæ celebrentur, quod ad rationem attributa eleemosynæ præscripta fuerint, ita vt alioquin y ad quos pertinet sua obligationi non satisfaciant, quinimò grauiter peccent, & ad restitutionem teneantur.*

¶ Præscriptæ autem eleemosynæ debent 72
esse quas dedit, aut præscribit offerens, non Ordinarius, vt indubio, quod super hæc verba subortum est, ita declarauit sacra Congregatio, vt refert idem *Barbos. in Decret. Apost. ad fin. fol. 10. Esse intelligenda de præscriptione facta ab eo, qui eleemosynam tribuit, non autem ab Ordinario.*

¶ Quod si tribuens eleemosynam numerum 73
Missarum celebrandarum non præscripserit, tunc tot Missas celebrari debet, quot præscripserit Ordinarius secundum morem sue Ciuitatis, vel Prouinciæ, qui ad hoc potestatem habet eas taxandi in Synodis Diocesaneis, & Generales Ordinum in suis Capitulis Generalibus, *Concil. Trid. sess. 25. de reformat. c. 4. & Concil. Brasar. III. act. 4. cap. 26. Seraphin. Rosa Roman. decis. 611. Azor 1. part. lib. 12. cap. 18. question. 61. Rodrig. Regul. qq. tom. 1. c. 43. art. 12. & in Summa, part. 1. c. 252. n. 13.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

- Aloys. Riccius in prax. Ecclesiast. decis. 404. edit. 1. resolut. 341. & in C. via Neapol. par. 4. decis. 25. Bonacin. de Sacrament. tom. 1. disp. 4. q. fin. punct. 7. §. 2. num. 9. † Non tamē Missas Beneficijs Ecclesiasticis, vel Capellanij, vel annuversarijs impositis à fundatoribus, vel relinquentibus legatis, pro eis dicentis sub certo numero, licet tenues sint redditus, & minores communi stipendio Missarum, non potest Ordinarius stipendia reducere, vel numerum Missarum moderare sub pœna nullitatis, & restitutionis, sed tenetur prætor recurrere pro moderatione ad Sedem Apostolicam, ut sæpius decissum est per sacram rituum Congregationem, ut tradunt Barbosa de potest. Episcop. p. 2. allegat. 29. n. 16. 17. & 18. Bonacin. d. disput. 4. q. fin. punct. 7. §. 2. n. 11.*
- 75 ¶ Neque obstat Concil Tridentin. d. sess. 25. cap. 4. quia solum loquitur de Missis defunctorum relictis statim, vel ad tempus persoluedis, non tamen in perpetuis beneficiorum, Capellaniarum, & Annuersariorum, Vgolin. de potest. Episcop. cap. 61. num. 1. Garcia de benefic. tom. 2. part. 7. cap. 1. num. 131. Riccius in Prax. tom. 1. resolut. 341. nu. 4. Homobon. in Exam. Eccles. part. 1. tractat. 4. cap. 14. q. 129. Piescius in prax. Episc. part. 2. cap. 3. art. 5. num. 3.
- 76 † Episcopus enim nullo modo potest fundatoris voluntatem alterare, etiam ex causa, in consulto Pontifice Maximo, ut numerus Missarum, quem testator voluit, minuatur, ut statuerunt S. D. N. D. Urban. VII. & Eminētissimi Cardinales in assertis locis, Riccius p. 4. d. decis. 25. num. 4. Rodriguez in qq. Regul. q. 43. num. 13. Hieronym. Sorbo in Annotat. Comp. v. Miss. 3. tit. 19. cap. 3. Anton. Diana Resolut. moral. tract. 14. resolut. 2. cum multis seqq.

CAP. X. De Pœnitentia, virtute, & Sacramento.

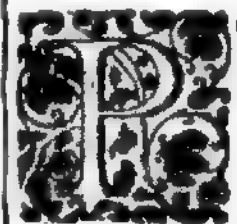
SVMMARIVM.

1. Pœnitentia duplex est, interior, & exterior.
2. Pœnitentia interior debet esse cum detestatione peccati.
3. Pœnitentia virtus opponitur peccato.
4. Pœnitentia est cum emendatione in futurum.
5. Pœnitentia necessarius est dolor peccatorum, & propositum cabendi in futurum.
6. Dolor quilibet non pertinet ad pœnitentiam.

7. Dolor aliquando solet in desperationem adducere.
8. Pœnitentia virtuti adiuvatur, ut teneamus modum in dolore.
9. Pœnitentia virtus ex Dei offensa mores instituit.
10. Pœnitentia vera oritur ex charitate perfecta propter Deum summè dilectum.
11. Pœnitentia Deo grati efficimur.
12. Pœnitentia pollicetur Regnum Cœlorum.
13. Pœnitentia virtus specialissima est à ceteris virtutibus.
14. Pœnitentia virtus dari potest iure nature.
15. Pœnitentia exterior habet res sensibiles, quibus declaratur, quæ interior in anima sunt.
16. Pœnitentia ut est Sacramentum non est iuris naturalis, sed legis gratia.
17. Sacramentum Pœnitentia Christus nō instituit in vita, sed promissit.
18. Pœnitentia Sacramentum post mortem Christus apparens discipulis instituit.
19. Sacramentum Pœnitentia pertinet ad clavium potestatem.
20. Potestatem ligandi, & absoluendi non deest, ut Christus vivens alijs concederet.
21. Pœnitentia Sacramentum gratiam confert, & remissionem peccatorum.
22. Peccata mortalia quantumvis magna pœnitentia abluntur.
23. Pœnitentia Sacramentum lapsis necessarii est ad salutem.
24. Pœnitentia post Baptismum unicum remedium est.
25. Lapsi post Baptismum non reconciliantur Deo, nisi per pœnitentiam.
26. Pœnitentia continet in se contritionem, satisfactionem, & confessionem.
27. Pœnitentia alia secreta, alia publica.
28. Pœnitentiam optimam esse novam vitam, testatur Lutherus.
29. Pœnitentia non iustificari, sed ex fide, asserit Lutherus.
30. Contritionem facere magis peccatorem mentitur Lutherus.
31. Iustitie solum operibus hominem iustificari, quare asserat Lutherus.
32. Lutheri calumnia in pœnitentiam convincitur.
33. Nova vita efficitur ex pœnitentia.
34. Resipiscencia pertinet ad dolorem de commissis.
35. Pœnitentia ad dolorem de præteritis transfertur.

36. Noua creatura fit ex pœnitentia.
37. Fides per se sola impium non iustificat.
38. Pœnitentia est præterita plangere, & noua non committere.
39. 40. Peccatorum venia ex pœnitentia pollicetur.
41. Pœnitentia gratia pollicetur.
42. Iustus per peccatum excidens, rursus iustificari non potest, nisi per pœnitentiam.
43. Iustificati renouantur per pœnitentiam.
44. Iustificatus semel potest peccare, & cadere à gratia.
45. Cadentes sunt, qui indigent pœnitentia.
46. Iustos, & peccatores vocat Deus.
47. Deus aliter vocat iustos, aliter peccatores.
48. Vocatio iustorum Luc. 10. & 13. Matth. 10.
49. Vocatio peccatorum, Matth. 3. Luc. 13. & 15.
50. Pœnitentia sufficiens est ad remittenda peccata grauissima.
51. 52. Lapsi post Baptismum non renouantur altero baptismo, sed pœnitentia.
53. 54. Peccatum contra Spiritum Sanctum, quia continet desperationem venia, non remittit in hoc seculo, nec in futuro.
55. Impœnitentia finalis est peccatum de malitia.
56. Peccata contra Spiritum Sanctum non accipiunt pœnitentiam, ex cordis obduratione.
57. Pœnitentia Sacramentum constat materia, & forma.
58. 59. Materia pœnitentie sunt peccata actualia post Baptismum.
60. Peccata alias confessa sunt materia sufficiens pœnitentia.
61. Peccata quomodo sint materia pœnitentie.
62. Materia proxima pœnitentie continet contritionem, confessionem, & satisfactionem.
63. Confessio rei voluntaria est de essentia pœnitentie.
64. Confessio continet contritionem.
65. Confessio si non dolet, non resipiscit.
66. Satisfactio necessaria est ad integritatem iudicij.
67. Forma Sacramenti Pœnitentie.
68. Sacramenta id significant, quod efficiunt.
69. Peccata moraliter dicuntur vincula.
70. Sententia debet causam insinuare.
71. Absolutio à censuris præmitti debet à peccatis.
72. Verba formula, quæ præcedunt, & subsequuntur non sunt de essentia Sacramenti.

73. Remissio peccatorum à solo Deo est, ut à causa principali.
74. Peccatorum remissio à Christo est tanquam à causa meritoria.
75. Peccati offensio, quia fit Deo ab eo remissio spectanda est.
76. Confessarius deseruit tanquam instrumentum cōiunctum.
77. Ministri non remittere peccata, sed declarare esse condonata, qui asserunt reprehenduntur.
78. Sacerdos remittit culpam, & poenam æternam ministerialiter.
79. Confessarius est iudex.
80. Magistri, & sequentium sententia de Confessarij potestate improbat.
81. Minister pœnitentie solus Pontifex est, & Episcopi per diuersa loca.
82. Sacerdotes quibus Episcopi commisserunt ministri sunt pœnitentie.
83. Sacerdotes solum esse ministros Sacramenti Pœnitentie à Christo destinatos, de fide tenendum est.
84. Sacerdotes simplicis nō habent oues, in quas iurisdictio spiritualis exercetur, nisi accedat Episcopi licentia.
85. De iurisdictione spirituali interna, & absoluendi à peccatis potestate plura remissuē.

PŒNITENTIA duplex est, interior, & exterior. Interior pertinet ad virtutem, quæ in intimo dolore versatur, iuxta illud Psal. 50. Sacrificium Deo spiritus contritus, Baruch. cap. 2. anima quæ tristis est reddit tibi gloriam. † Qui quidē dolor debet esse in detestationem peccati, siue ut ait Apostol. ad Roman. cap. 6. ut destruat corpus peccati. D. Thom. part. 3. q. 85. art. 1. 2. & 3. In emendando, destruendoque delendo. † Nam pœnitentia virtus opponitur peccato, D. Gregor. lib. 9. Registr. epistol. 39. Magna est contra peccatum virtus pœnitentie. D. Chrysostom. in Matth. homil. 23. Non est aliquid omnino peccatum, quod non cedat pœnitentie virtuti. † Cum emendatione in futurum, nam pœnitentia est peccata commissa plangere, & plangendo iterum non committere, cap. maiores, §. pro illo, & ibi glos. de verbor. signif. cap. pœnitentia, 1. 2. 3. cap. irrigor, cap. qui admissa, 1. & 2. cum alijs, de pœnitent. distinet. 3. Tridentin. sess. 14. cap. 4. D. Thom. par. 3. q. 85. art. 5. & q. 90. art. 4. † Sic uidem ad pœnitentiam duo sunt necessaria, videlicet, dolor peccatorum,

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

catorum præteritorum, & propositum cabendi in futuro, *cap. sunt qui, cap. non sufficit, cap. aliud, cap. tres sunt, de poenit. dist. 1. c. poenitentes, c. nihil, de poeniten. dist. 3. Trident. sess. 14. cap. 5.*

6 ¶ Alias enim cuiusvis dolor ad virtutem poenitentiae non pertinet, nam interdum evenit, ut ex admissis sceleribus, minorem, quam par est, dolorem homines capiant, quin & nonnulli sunt, qui peccata sua, ut Sodoma prædicant, vel ut ait sapiens, Prouerb. cap. 2. *Quilæ tantur cum male fecerint, & exultant in rebus pessimis.* ¶ Alij se ita mœrori animi dederunt, & desolationi, ut in desperationem veniant, qualis fortasse Cain, Gen. c. 4. *Maiores est iniquitas mea, quam ut veniam merear,* & qualis ceterè Iudas fuit, de quo D. Matth. cap. 27. *poenitentia ductus laqueo se suspendit.* ¶ Ut enim modum in dolore tenere possimus poenitentiae virtuti adiubamur, ad quod Dei misericordia nos præuenit, cordis laqueo nostra ad se cōuertit, ut dū peccaret Propheta Hierem. c. 5. sic inquit, *conuertere nos Dñe ad te, & cōuertermur.*

9 ¶ Deinde hoc lumine illustrati perfidem ad Deum tēdimus, & Dei offensa, & suppliciorū aceruitate proposita, animus à peccatis reuocatur, quo erecti vitam, & mores emendare constituimus, & tandem charitate corda nostra acceduntur, ex qua liberalis ille timor probis, & ingenuis filiis oritur, ut docet Pius PP. V. in *Catechism. Roman. part. 2. cap. 5. num. 7.*

10 ¶ Nam poenitentia vera, & ingenua, quæ contritione elicit debet esse à charitate perfecta propter Deum summè dilectum super omnia, *D. Thom. 1. 2. q. 113. art. 4. §. 8. & par. 3. q. 85. art. 5. & q. 86. art. 3. & Sententiar. 4. distin. 17. Ricard. distin. 15. & 16. Soto dist. 14. q. 2. Alex. Alens. p. 4 q. 17. memb. 2.*

11 ¶ Cuius quidem poenitentiae excellentia tanta est, ut illa Deo grati efficiamur, *Psal. 50. Cor contritum, & humiliatum Deus non despiciet,* nam ut ait Ezechiel. cap. 18. *si impius egerit poenitentiam ab omnibus peccatis, quæ operatus est, non recordabor.* Sapient. 11. *disimulans peccata hominum propter poenitentiam.*

12 ¶ Et admirandum illud munus tribuitur, quod illi Regnum Cœlorum sacrae literæ pollicentur, *Matth. cap. 4. Poenitentiam agite appropinquat Regnum Cœlorum,* *Matth. 14. Lucæ 15. Gaudium est in coelis super uno peccatore poenitentiam agente.* ¶ Nam poenitentiae virtus specialissima est à ceteris virtutibus, *D. Thom. part. 3. q. 84. art. 1. & Sentent. 4. dist. 15. q. 2. art. 7. Bonauent. distin. 14. part. 1. ar. 1. q. 2. Suarez part. 3. tom. 4. q. 85. art. 6. disp. 7. sect. 2. Bonacina de Sacramen. tom. 1. disp. 5.*

q. 7. punct. 1. ex num. 1. ¶ Et sic poenitentia virtus dari potest iure naturæ, quia iuris naturalis est poenitere de malis, *D. Thom. part. 3. q. 84. art. 7. nam ut ait Ezechiel. cap. 33. in quacumque hora ingemueris peccator, omnium iniquitatum eius non recordabor.*

¶ Poenitentia autem exterior est illa in qua Sacramentatio consistit, habetque externas quasdam res sensibus subiectas, quibus declarantur, quæ interiorius in anima fiunt, ad cōmunicandam nobis gratiam per merita Christi Iesu, ut tradunt *Concil. Florentin. in decreto Armen. Tridentin. sess. 14. cap. 1. & 2. Catechism. Pij V. d. cap. 5. num. 9. & 10.* ¶ Idcō poenitentia huiusmodi ut est Sacramentum, non est iuris naturalis, nec legis veteris diuini, sed Noui Testamenti, & legis Gratiae, nam instituta fuit à Christo Domino, dum post resurrectionem discipulis apparuit, & ostendens manus, & latus dixit eis apud D. Ioan. cap. 20. v. 22. *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.* ¶ Nam licet ante mortem suam verba Petro, & successoribus de huiusmodi potestate dicta sint, *Matth. cap. 16. & 18.* at tamen in illis verbis non collata potestas est, sed promissa, *Et tibi dabo clauis Regni Cœlorum. Et quodcumque ligaueris super terram ligatum erit in Coelis, & quodcumque solueris super terram solutum erit in Coelis.* ¶ Nam credendum non est Christum Dominum ante mortem suam hoc Sacramentum instituisse, cum ante id tempus non esset necessarium, *Cōcil. Trident. sess. 14. cap. 1. Dominus autem Sacramentum Poenitentiae tūc præcipue instituit, cum à mortuis excitatus insufflauit in discipulos dicens, Accipite Spiritum Sanctum, &c.*

¶ Tunc enim Apóstolos sui ipsius Vicarios reliquit ad clauium promissam potestatem ab soluendi atque ligandi, *Tridentin. sess. 14. c. 1. Dominus noster Iesus Christus è terris ascensurus ad Coelos Sacerdotes sui ipsius Vicarios reliquit, tanquam Praesides, & Iudices ad quos omnia mortalia crimina deferantur.* ¶ Nam dum viueret Christus Dominus hanc potestatem alij delegare nec decuit, nec expediebat, *D. Thom. part. 3. q. 84. art. 7. & Sentent. 4. distin. 22. q. 2. art. 3. Suarez part. 3. tom. 4. disput. 17. sect. 2.*

¶ Vnde poenitentia ut est Sacramentum Nouae legis gratiam confert, & remissionem peccatorum ex Christi meritis, *D. Luc. ca. 24. Oportebat Christum pati, & resurgere à mortuis tertia die, & predicare in nomine eius poenitentiam, & remissionem peccatorum,* nam ut ait D. Ioan. canon. 1. cap. 2. *Ipse est propitiatio*

pro

pro peccatis nostris, non pro nostris autem tantum, sed etiam totius mundi. † Quia omnia peccata mortalia quantumvis magna pœnitentia abluuntur, D. Ambros. lib. 1. de pœnit. c. 2. *Qui culpam exaggerauit, exaggeret, & pœnitentiam: maiora enim crimina, maioribus abluuntur fletibus*, D. Aug. in Enchirid. ca. 65. *Sed neque de ipsis criminibus, quamlibet magnis remedijs in sancta Ecclesia Dei desperanda est misericordia agentibus pœnitentiam.* † Quapropter pœnitentia Sacramentum post Baptismum lapsis necessarium esse ad salutem, decisum est in Concilio Constantiensi contra Vvitcleff, sess. 8. & 13. & Florent. in decreto Eugeny, de unione Armenor. & Trident. contra Luther. & alios, sess. 6. c. 14. & sess. 14. c. 1. & 2. & can. 1. 2. & 3. † Et contra Montanum, & alios hæreticos, qui putarunt post Baptismum pœnitentia remedium non esse, defendunt D. Hieron. lib. 2. contra Iovin. c. 2. D. August. lib. de hæresib. ca. 38. D. Tho. p. 3. q. 84. ar. 10.

¶ Post Baptismum eim in peccatorum remissionem datur Sacramentum Pœnitentia, ut per illum lapsi Deo reconcilientur, & ita contrarium asserentes sunt excommunicati, ca. ad abolendam, & ibi omnes de hæresib. c. 1. de Summa Trinit. & Fide Cathol. Trident. d. sess. 14. can. 1. † Et quamvis pœnitentia Sacramentum continet CONTRITIONEM, SATISFACTIONEM, ET CONFESSIONEM, vocatur tamē pœnitentia, eo quod hi actus sunt pœnales, D. Tho. Sentent. 4. dist. 16. q. 1. ar. 1. † Pœnitentia autem huiusmodi alia est secreta, quæ imponitur a Confessario pro peccatis secretis, de qua in c. omnis utriusque sexus, de pœnit. & remiss. alia publica, quæ imponitur ab Episcopo, & eius Vicario pro peccatis publicis, ca. 1. & 2. de pœnit. & remiss. c. auditis, de excessib. Pralat.

¶ Pœnitentia autem Sacramenti partes negat Lutherus dum ait art. 7. *Optima pœnitentia est noua vita*, quod probare nititur ex illis D. Pauli verbis ad Galat. 6. v. 15. *In Christo enim Iesu, neque circumcisio, neque præputium aliquid valet, sed noua creatura*, D. Ambros. *Hæc est vera pœnitentia cessare a peccato*, Psal. 36. v. 27. *declina a malo, & fac bonum.* † Quibus impie Lutherus concludit, non ex pœnitentia, sed ex fide hominē iustificari, art. 10. 11. & 12. aducens illud Apostoli ad Roman. 3. v. 26. *iustificans eum, qui est ex fide*, quam asserit nō ex operibus dari, sed gratis, iuxta illud ad Romanos 3. v. 24. *iustificati gratis per gratiam.* † Vnde Lutherus dolorem de peccatis, & contritionem negat, dicens art. 6. *contritio facit magis peccatorem, nā cum caro concupiscit aduer-*

tus spiritum, ex cordis dolore propter peccatum asserit nō deueniri ad gratiam, quia ut ait Apostol. ad Rom. c. 14. *Omne quod non est ex fide peccatum est.* † Sic enim suam fidē extollit, & sola opera ratione iustitiae hominem asserit iustificari, iuxta illud Psal. 14. *Quis habitauit in tabernaculo tuo, aut quis requiescet in monte sancto tuo? qui ingreditur sine macula, & operatur iustitiam*, Matth. c. 19. *Si vis ad vitam ingredi serua mandata* † Quorum lumine obcecatus Lutherus illorum sensum prauertit, nam ut ait D. Pet. Can. 2. c. 3. *Sunt quadā intellectus difficilia, quæ indocti, & instabiles depræbāt, sicut & ceteras scripturas ad suam ipsorum perditionem.* D. Paul. ad Timoth. 1. c. 1. *Conuersi sūt in vani loquū, volētes esse legis Doctores, nō intelligentes, neq; quæ locuntur, neque de quibus affirmant.* † Nam fides, & noua vita non excludunt pœnitentia partes, imo eas adstruunt, ut accuratē probāt Episcopus & Martyr Ioā. Rossensis in dictis art. 10. 11. & 12. Cardin. Bellarm. to. 4. Controuerf. lib. 1. de pœnit. Valz. to. 4. disp. 7. q. 1. pun. 6. Trillius tract. 6. c. 2. q. 8. Suarez de pœnit. disp. 17. sect. 2. & 3. Vazq. q. 8. n. 45. Reginald. lib. 28. n. 40. Bonacin. to. 1. disp. 5. q. 2. pun. 3.

¶ Noua enim vita efficitur ex pœnitentia, quæ *μετανοια*, metanoia vocatur, & significat mentis mutationem, & resipiscientiam, nam ut ait Lactant. lib. 6. diuin. Institut. c. 24. *Resipiscit autē ille, quē peccati piget, & se ipsum accusat dementia, & castigat ad rectius viuendum.* † Vnde in Scriptura resipiscientia huiusmodi pertinet ad dolorem de cōmissis antea peccatis, Ioel. c. 2. *Conuertimini ad me in ieiunio, fletu, & planctu*, hoc est cum vera significatione doloris, ut infra. *scindite corda uestra*, Micheas c. 4. *dole & satage filia Sibi, sicut parturientis.* † Quod nec Gentibus latuit, nam Cicero pœnitentiam ad dolorem de præteritis translulit in Tusculan. qq. *sapientis est proprium, nihil quod pœnitere possit facere.* Aulonius.

Sū Dea, quæ facti, non facti exigo pœnas,

Nempē ut pœniteat, sic μετάνοια vocor.

¶ Sic enim per pœnitentiam præterita purgata crimina fit noua creatura, nā post Baptismum lapsis, nisi per pœnitentiam non datur reparatio, quā secundā post naufragium deperditæ gratia tabulam sancti Patres appellant, D. Hieron. to. 1. epist. ad Demetr. Tertul. lib. de pœnitent. Concil. Trident. sess. 6. ca. 14. & sess. 14. cap. 2. D. Thom. part. 3. q. 84. art. 6. † Vnde licet fides sit humanæ salutis fundamentum, & radix, sine qua impossibile est placere Deo, Apostol. ad Hebr. cap. 11. sola per se impium non iustificat, nā ut ait D. Iacob. Cathol. epist.

- 32 2. v. 26. *fides sine operibus mortua est.* † Ideo sine poenitentia non potest homo renouari, quia poenitentia est peccata praeterita plangere, & plangendo iterum non committere, D. Greg. in Euan. hom. 14. & lib. 9. Regist. ep. 39. D. Chrysost. in Matth. ho. 23. D. Cyprian ser. de lapsis, D. Ang. in Enchir. c. 65. † Vnde peccatorum venia ex poenitentia virtute pollicetur tam in lege Scripta, Hierem. c. 2. Reuerte-
 40 re aduersatrix Israel, ait Dominus, & non auer-
 ta facie mea a vobis, Ioel c. 2. Conuertimini ad Deum vestrum, quia benignus, & misericors est, & prestabilis super malis, quam in lege Gra-
 41 tiae, D. Luc. c. 13. nisi poenitentiam egeritis om-
 nes simul peribitis.
 42 ¶ Quapropter poenitentiam huiusmodi gratiam confert, testatur Apostol. Corinth. 2. cap. 7. Tristitia, qua secundum Deum est, poeni-
 tentiam in salutem stabilem operatur. † Nam cum iustus ab accepta iustificationis gratia per peccatum excidit, rursus iustificari non potest, nisi per poenitentiam, quae non modo sit ex-
 cessatio a peccatis, sed per confessionem sal-
 43 tem in voto, ieiunia, elemosynas, & alia spi-
 ritus a'is vitae exercitia, ut decisum est Conci-
 lio Tridentino. d. sess. 6. cap. 14. † Sic enim iusti-
 ficati, euntes de virtute in virtutem renouan-
 tur, & ut inquit Apostol. Corinth. 2. capit. 4. & Coloss. 3. de die in diem, hoc est mortificando membra carnis suae, & exhibendo ea arma iusti-
 44 tiae in sanctificationem, Apostol. ad Roman. cap. 6.
 ¶ Neque obstat iustificatos semel non pos-
 se amplius peccare, nam illud fit, quatenus in iustificatione permanent, nam cum a Regno Dei non modo excludantur infideles, sed etiam for-
 45 nicarii, fures, &c. per peccatum a gratia exci-
 dunt: ideo scriptum est Corinth. 1. capit. 10.
 ¶ Quis stat videat ne cadat. † Cadentes autem sunt, qui indigent poenitentia, nam licet quos vocauit, hos & iustificauit, Apostol. ad Roma. capit. 8. & iustificationem gratis fieri testetur
 46 ad Roman. 3. non propterea excluduntur poe-
 nitentiae opera, cum dicat idem Apostol. ad
 Roman. 4. v. 2. ex operibus iustificatus est. † Sic enim testatur Dominus apud D. Luc. capit. 5. non veni vocare iustos, sed peccatores ad poeni-
 tentiam; non quod iustos non vocauerit, qui misit seruos suos vocare inuitatos ad nuptias
 47 Matth. cap. 22. nam ut ait D. Marc. capit. 3. vocauit ad se quos voluit ipse. Apostol. ad Ro-
 man. 8. quos praedestinavit hos, & vocauit.
 † Aliter enim iustos, aliter vocat peccato-
 res, illos scilicet ad continuandam vitam pro-
 bam, hos ad lamentum, & plantum, ut docet
 Ioan. Ros. n. s. d. art. 12. D. Thom. par. 3. q. 85.

† De priore vocatione dicitur D. Luc. cap. 10. negotiamini dum venio, & cap. 13. contende-
 48 dite intrare per angustam portam, Matth. c. 10. qui perseuerat usque in finem saluus erit. † De
 49 secunda autem vocatione est illud Matth. cap. 3. Poenitentiam agite appropinquat Regnum
 caelorum, Luc. cap. 12. nisi poenitentiam egeritis omnes simul peribitis, & cap. 15. gaudium est
 50 in caelo super uno peccatore poenitentiam agen-
 te. † Poenitentia enim in suo genere sufficiens
 est ad remittenda peccata mortalia, quantumuis
 grauissima, & multa, ut de fide decisum est
 51 r. Concilij Meletitan. Arausiac. & Nicen.
 can. 8. Tridentin. sess. 6. cap. 14. & can. 19. &
 52 tota sess. 14. & in Decreto distinet. 50. per tota,
 & de poenitent. per distin. 6. cum alijs per Fran-
 cisc. Suarez part. 3. tom. 4. quaest. 86. art. 1. sec.
 1. ex nu. 1. usque ad 8. Bonacin. de poenit. disputa.
 53 5. q. 5. pun. 5.
 ¶ Neque solutioni obstat poenitentiam
 inefficacem esse, ad salutem, cum dicat Apost.
 ad Hebraeos, cap. 6. v. 4. impossibile est enim
 54 eos, qui semel sunt illuminati, & prolapsi sunt,
 rursus renouari ad poenitentiam. † Nam illius
 loci literalis sensus est, cum qui post Baptismum
 peccauit, impossibile esse renouari, per itera-
 tum Baptismum, & consequi illam liberalem
 remissionem totius culpe, & poenae, eo modo,
 quo in Baptismo conceditur, ut exponunt D.
 Chrysostom. & D. Thom. ad Hebraeos, d. cap. 6.
 & 10. D. Ambros. lib. 2. de poenitent. cap. 2. D.
 55 Augustin. lib. de vera, & falsa poenitent. c. 3.
 † Neque iterum urget D. Matth. 12. v. 32. Qui autem dixerit contra Spiritum Sanctum, non
 remittetur ei, neque hoc saeculo, neque in futuro,
 Marc. cap. 3. v. 28. Qui autem blasphemauerit
 in Spiritum Sanctum, non habebit remissionem
 in aeternum. † Peccatum contra Spiritum
 Sanctum dicitur haeresis, quando agnita fide
 quis declinat ad errorem, quod quia est pec-
 catum ex malitia, secum habet impoeniten-
 tiam finalem, quae est irremissibilis, quia cum
 obstinatione, & desperatione venia non re-
 mittitur in hoc saeculo, neque in futuro, D. Au-
 gustin. lib. 4. contra Crescon. capit. 8. & lib. de
 vera, & falsa poenitent. capit. 4. Fulgent. de
 fide, capit. 3. D. Thomas 2. 2. quaest. 14. † Et sic
 56 Christus cum Iudaeos vidisset ex malitia, & du-
 ritia cordis spiritu malo tribuere diuina, & su-
 pernaturalia opera, quae Spiritus Sanctus ad
 confirmandam fidem, vel ad conuertendos pec-
 catores speciali providentia operatur, eorum
 crimen dixit non remitti in hoc saeculo, neque
 in futuro, quia in utroque saeculo puniuntur,
 D. Thom. part. 3. q. 86. art. 1. ad 3. Bellarmin.
 lib. 2. de poenitent. cap. 16. Conineb. disputat. 2.
 dub. 1.

dub. 1. num. 9. Filliutius tract. 6. cap. 4. q. 1. nu. 56
 38. + Vel quia non possunt concipere pœnitentia propter cordis obdurationem, & mentis execrationem, D. Chrysostom. in Matth. homil. 24. D. Cyprian de lapsis, & epistol. 52. Vegalib. 13. in Trident. cap. 9. Suarez tom. 4. part. 3. q. 86. ar. 1. disp. 8. sect. 2. n. 18. Catechis. Pij V. p. 2. c. 5. n. 28. Bonacin. de pœnit. disp. 5. q. 6. sect. 2. pun. 2.

57 ¶ Pœnitentia (vt alia Nouæ legis Sacramenta) constat materia, & forma, & ministro, D. Thom. part. 3. q. 84. art. 2. & 3. & q. 90. ferè per totam, & lib. 4. contra Gt. cap. 72. Alens. par. 4. q. 60. Durand in Sentent. 4. distinet. 14. q. 3. Concil. Florent. in Decreto Eugen. de vnione, Tridentin. sess. 14. cap. 3. + Materia autem (etiam remota) non est peccator, quia est subiectum, sed ipsa peccata actualia, post Baptismum, D. Tho. d. q. 84. ar. 2. Petr. Soto de pœnit. lib. 2. & 3. Domin. Sot. in Sent. 4. dist. 14. art. 2. Medin. de pœnit. q. 2. Suar. disp. 18. sec. 1. Bonacina tom. 1. disputat. 5. q. 3. punet. 3. num. 4.

59 + Etiam venalia, vt patet ex Leone X. in Bulla contra Lutherum, in damnat. art. 8. & ex Gelasio PP. tomo de vinculo anath. Concil. Trident. d. sess. 14. cap. 15. & can. 7. Vegalib. 13. in Tridentin. cap. 3. Bonacin. d. punet. 3. num. 5. & 6. + Et quamuis sint aliàs confessi, quia circa hæc peccata potest versari materia proxima circa actus pœnitentis, ideò sunt huiusmodi peccata cōfessa sufficiētē materiā Sacramēti si quis vellit ea iterum confiteri, vt docent Benedic. XI. in Extrauag. 1. de priuileg. Caietan. Opuscul. tom. 1. tract. 5. de confess. q. 4. Medina ubi suprad. q. 2. Suarez disput. 18. sect. 1. Vazquez par. 3. q. 91. art. 3. Reginald. lib. 6. num. 94. Conincb. disput. 4. dub. 3. num. 27. + Dicuntur autem peccata materiam huius Sacramenti, non quod sint materia ex qua, vt lignum statue, sed quia sunt materia circa quam hoc Sacramentum versatur, sicut causa de qua agitur, in aliquo iudicio dicitur materia eius, Bonacina d. punet. 3. nu. 10.

62 ¶ Materia autem proxima huius Sacramenti, tres partes continet, scilicet confessionem, contritionem, & satisfactionem, cap. per seclia pœnitentia, §. in corde, de pœnitent. distinet. 1. D. Thom. d. q. 84. art. 2. & q. 90. & Sentent. 4. distinet. 16. q. 1. ar. 1. Ricard. art. 1. quæst. 1. Alens. part. 4. q. 66. membr. 1. art. 2. Parisiens. tract. de pœnitent. cap. 45. D. Antonin. par. 3. tit. 14. cap. 17. §. 6. Concil. Colonienf. Moguntin. Senonens. Florent. & Tridentin. d. sess. 14. cap. 13. & can. 4. Leo X. contra Luther. ar. 15. Catechism. Pij V. part. 2. cap. 5. nu. 12. + Nam cum hoc iudicium sit, voluntarium ad salutem

animæ ordinatum, requirit voluntariam rei cōfessionem, in qua ipse met pœnitens sit sui accusator, & testis, & reus, & propterea accusatio per voluntariam rei confessionem est de essentia huius Sacramenti, nam vt ait Innocē. I. epistol. 1. cap. 7. depondere æstimando delictorum Sacerdotis est indicare, attendendo ad cōfessionem pœnitentis, ad fletus, ad lachrymas.

+ Confessio continet contritionem, nam si quis simpliciter diceret delicta sua, sine vlllo dolore, erit quædam, vel in delictis gloriatio, vel historie narratio, ideò confessio debet esse dolorosa, vt de pœnitentia Ezechie legitur, Ezech. cap. 18. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime mee, Apostol. Corinth. 2. cap. 7. Tristitia quæ secundum Deum est, pœnitentiam in salutem stabilem operatur.

+ Nam cum pœnitentia ex resipiscencia fiat, qui in confessionem non dolet, non resipiscit, nam vt ait Laſant. lib. 6. Institut. diuin. c. 24. Resipiscit autem ille, qui peccati piget, & se ipsum accusat dementia, & castigat ad rectius viuendum, D. Gregor. lib. 9. Regist. cap. 39. pœnitentia est peccata praterita plangere, & plangendo iterum non committere. + Satisfactio autem non minus necessaria est, quia ad integritatem, & consumationem iudicij pertinet pœnam inflictam reo in vindictam exequi delicti, Trident. sess. 14. c. 8.

¶ Forma autem huius Sacramenti desumpta est, ex illo D. Matth. cap. 16. quemcumque absolueris super terram, &c. vt docet Pius V. in Catechism. Roman. part. 2. cap. 5. num. 13. & ita Concil. Florentin. in Decreto vnion. hæc formam præscribit, ABSOLVO TE, & Trident. d. sess. 14. cap. 3. EGO TE ABSOLVO. + Nam cum Sacramenta id significant, quod efficiunt, vt tradit Catechism. d. num. 13. recte actio ministri, & recipientis personam exprimēda est, Tridentin. sess. 14. cap. 3. D. Thom. part. 3. q. 84. art. 3. Suarez de pœnitent. distinet. 19. sect. 1. Valent. tom. 4. disput. 7. q. 1. punet. 3. Sayrus de Sacramen. lib. 1. cap. 3. q. 1. art. 5. Filliutius tract. 6. cap. 3. q. 6. num. 61. + Et per verbum absoluo, recte insinuat remissio peccatorum, nam peccata moraliter dicuntur vincula, Isai. cap. 52. Solue vincula colli tui captiua filia Sion, Prouerb. cap. 5. fumibus peccatorum suorum constringuntur, Psalm. 118. funes peccatorum circumplexi sunt me.

¶ Et quia in sententia debet causa insinuari, recte ex necessitate formulæ adiungitur de peccatis tuis, cum inuocatione Trinitatis, in nomine, scilicet, Patris, & Filij, & Spiritus Sancti, nam vt ait D. Petr. Actorum 4. non est aliud nomen datum hominibus in quo oporteat

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

71 nos saluos fieri, & Actorum 10. Remissionem peccatorum accipere in nomine illius. † Præmitti tamen debet priusquam reus à peccatis absoluat, à censuris absolutio, Nauarr. in cap. 1. de penitent. distinet. 6. num. 27. Couar. in cap. alma mater, par. 1. §. 11. num. 12. de penitent. excommunicat. Alcozer in Summa, ca. 11. cas. 2. Saav. absolutio, 1. † Illa autē verba, quæ communiter præmitti solent, Misereatur tui, &c. & ille, Iesus Christus Dominus noster, &c. & alia, quæ post formam superadduntur, Passio Domini nostri, &c. non sunt de substantia sacramenti, vt docent Pius V. in Cathedris. Rom. p. 2. cap. 5. n. 1. 4. Fran. Suarez p. 3. tom. 4. disp. 19. sect. 1. n. 16. 17. 18. 19. & 20.

72 ¶ Quæ quidem potestas in Sacerdotibus, sic accipi debet, vt non negemus remissionē peccatorum à solo Deo esse, tanquam à causa omnium principali, & independenti, Isai. cap. 43. Ego enim sum, qui deleo iniquitates, & peccata populi mei. † Et à Christo Domino tanquam à causa meritoria nostræ iustificationis, vt de fide extat definitum Concil. Trident. Sess. 6. cap. 7. Bellarm. lib. 1. de iustif. cap. 2. Controvers. tom. 3. Valent. tom. 4. disp. 7. q. 1. punct. 3. † Nam cum peccati offensio facta sit soli Deo, Psalm. 50. Tibi soli peccaui, sic etiam & remissio à solo Deo expectanda est, D. Luc. cap. 5. Quis potest peccata dimittere nisi solus Deus. † Cōfessarius autē deseruit, tanquam instrumentum coniunctum, & externū, per applicationem Sacramenti, vt ex multis tradit Valer. Reginald. in praxi fori penit. to. 1. lib. 1. c. 2. sect. 2. ex n. 13. & ca. 4. sect. fin. ex num. 25.

73 ¶ Vnde circa absolutionis formam lapsi sunt, qui dicunt ministrum non remittere peccata, quæ verba pronuntiant, sed segerere declarando illa esse condonata, Magister Petrus Lombardus in Sententiar. 4. distinet. 18. & ibi Bonauent. art. 2. q. 1. Gabriel. q. 2. art. 1. & 2. Alens. part. 4. q. 21. † Nam re ipsa à Sacerdote remittitur culpa, & pœna eterna ministerialiter, & tanquam ab instrumento Dei, vt docent D. Chrysostom. de Sacramen. lib. 3. D. Ambros. lib. 1. de penitent. cap. 2. & 7. & lib. 2. ca. 2. D. August. lib. 2. de adult. coniug. cap. 9. D. Cyrill. lib. 12. in Ioan. cap. 55. D. Thom. part. 3. q. 84. art. 3. Soto in Sentent. 4. distinet. 19. q. 1. Ricard. distinet. 18. q. 1. art. 2. q. 2. Durand. q. 2. Paludan. distinet. 14. q. 1. art. 1. & distinet. 19. q. 1. † Quemadmodum iudex in foro temporalis absoluendo reum ministerialiter eum à pœna liberat, nam vt ait tex. in cap. Verbum Dei, de penitent. distinet. 3. Sacerdos ex iudex, Tridentin. sess. 14. ca. 6. Esse ad instar ac-

tus iudicialis quo à Sacerdote, vel à iudice vera sententia pronuntiat. † Quare sententia Magistri, & sequatium ferè expressè damnatur à Pio V. & Gregor. XIII. & in Concilio Tridentin. sess. 14. cap. 3. & 6. & can. 9. Bellarm. tom. 4. Controversiar. lib. 2. Vvaldens. to. 2. cap. 43. & seqq. Valent. tom. 4. disput. 7. q. 1. punct. 3. Suarez p. 3. tom. 4. disp. 18. sect. 2. ex num. 3.

¶ Ministri autem huius Sacramenti solus Pontifex est, & Episcopi per diuersa loca, qui Apostolis successerunt, ad quos dicta sunt illa verba, D. Ioan. cap. 20. Sicut misit me Pater, & ego mitto vos, Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, &c. D. Matth. cap. 18. Quodcumque solueris super terram, &c. † Et alij Sacerdotes quibus Episcopi id commisserunt, vt per DD. in Clemen. dudum, de sepultur. cap. cum ex iniuncto, cap. excommunicamus, §. quia verò, de heretic. cap. inter cetera, de offic. Ordin. Trid. sess. 23. c. 15. † Nam licet in Ordinis assumptione hanc potestatem recipiant, quia ad solos Sacerdotes à Christo Domino præfectos designatos huic muneri definitum est Concilio Constantensi contra errores Ioan. de Hus in Bulla Martini V. Florentino in Decreto union. Tridentin. contra errores Lutheri, & aliorum, sess. 14. cap. 6. & can. 10. D. Thom. part. 3. supplem. q. 8. ar. 1. Vvaldens. tom. 2. de Sacramen. cap. 135. Valent. tom. 4. disput. 7. q. 10. punct. 1. † Quia non habent oues, in quas talis potestas exercetur, necesse habent Episcopi licentiam, & iurisdictionem, Suarez part. 3. disputa. 26. 27. & 28. Vazquez, q. 93. art. 2. Filiutius tract. 7. cap. 9. Valer. Reginald. in praxi fori penitent. lib. 1. ex num. 169. Azor part. 2. Institut. moral. libr. 4. cap. 3. Sanchez selectæ, & præcl. q. 40. Fagundez in 5. præcep. lib. 7. præcep. 2. cap. 1. ex num. 2. Bonacin. de penitent. disput. 5. q. 7. punct. 4. §. 1. Cened. canonic. qq. lib. 1. q. 38. & collectan. 46. Barbosa de potestat. Episcop. part. 2. allegat. 25. † De quorum iurisdictione, officio, & potestate, atque de penitentis confessione, attritione, contritione, satisfactione, restitutione, & alijs in proposito plura non vulgaria, nec contemnenda lectio- (Deo adiuuante) aducam, tom. 2. de spirituali Sapientia toto orbe diffusa, lib. 13. de iurisdictione spirituali interna, & absoluendi à peccatis, potestate, cap. 1. & seqq.

CAP. XI. De Extremæ Vnctionis Sacramento.

SYMMARIVM.

1. Extrema Vnctio quare appelletur.
2. Extrema Vnctione salus confertur corporis, & remissio peccatorum.
3. Extrema Vnctionis Sacramentum impugnant heretici.
4. Christus ungebat oleo multos aegros, & sanabat.
5. Extremam Vnctionem Christus vivens, non instituit, Matt. c. 6. explicatus.
6. Institutio Extremæ Vnctionis à Christo Dominofuit.
7. Christus post resurrectionem instituit Extremam Vnctionem.
8. Iacobus post Christi mortem Extremam Vnctionem promulgavit.
9. Iacobi verba de Extrema Vnctione continent omnia, quæ sunt de ratione Sacramenti.
10. Extrema Vnctionis Sacramentum Christum instituisse, de fide est.
11. Oleum ex olearum bacis esse debet.
12. Benedictio olei non requiritur de essentia Sacramenti.
13. Oleum debet esse benedictum seu ab Episcopo sanctum.
14. Oleum ad Extremam vñtionem potest benedicere Sacerdos ex cõmissione Põtificis.
15. Oleum sanctũ benedicatur ab Episcopo quotannis Feria quinta.
16. Oleo præteriti anni non potest uti, nisi urgente necessitate.
17. Oleum novum potest augeri addendo nõ benedictum in minori quantitate.
18. Materia proxima huius Sacramenti est vñctio in quinque sensibus.
19. Vñctio pedum, & renum, non est de essentia Sacramenti.
20. Renes, & pedes non debent ungi Sacerdotibus, & fœminis.
21. Vñctio debet fieri in forma crucis, quamvis non sit de essentia.
22. Vñctio debet fieri manu immediata ministri, vel instrumento peste infectis.
23. Careribus membris danda est vñctio in parte proxima.
24. Forma Sacramenti Extremæ Vnctionis.
25. Minister Extremæ Vnctionis solus Sacerdos est.
26. Sacerdos, qui iurisdictioni præest spirituali, ut Episcopus, & Parochus ministri sunt Extremæ Vnctionis.
27. Sacerdos quilibet, aut Religiosus nõ impeditus potest ministrare Extremam Vnctionem.

28. Gratia Extremæ Vnctionis est remissio venialium.
29. Sacramentum Extremæ Vnctionis non minus tollit venialia, quàm mortalia.
30. Extrema Vnctionis effectus est tollere reliquias præcedentium peccatorum, tam originalis, quàm actualium.
31. Extrema Vnctio cõfert salutem corporalem.
32. Extrema Vnctio danda est omnibus Catholicis post septimum annum.
33. Extrema Vnctio est Sacramentum consummationis penitentiae.
34. Extrema Vnctio danda est furiosis, & amantibus, si non constat amisisse rationem in complacentiam peccati.
35. Pœnitentis, si resistit, potest ligari, & accipias Extremam Vnctionem.
36. Infirmus, si dubitatur an sit mortuus, debet ungi sub conditione.
37. Peccatores publici, & excommunicati, non sunt capaces Extremæ Vnctionis.
38. Excommunicatus non potest post mortem absolui, nisi signa penitentiae dederit.
39. Peccatori occulto quamvis Parocho noto, non est deneganda Extrema Vnctio in articulo mortis.
40. Extrema Vnctio potest repeti in eadem infirmitate.
41. Interdicti tempore, vel cessationis non est danda Extrema Vnctio carenti priuilegio, si potest alia Sacramenta recipere.
42. Priuilegio Cruciatæ Bullæ tempore interdicti danda est Extrema Vnctio, etiam sollemniter.
43. Extrema Vnctio est de necessitate præcepti.
44. Godelmani delirium in Extremam Vnctionem.
45. Res naturales licet non habeant virtutem ad spirituales effectus, eleuantur à Deo.
46. Extrema Vnctio peccata nõ remittit, ut est Vnctio, sed ut est Sacramentum.

SACRAMENTVM Extremæ Vnctionis hoc appellatur, quia omnium sacrarũ vñctionũ, quas Dñs noster instituit, & Ecclesię suę cõmẽdauit vltima, & extrema administranda sit, vt tradit Pius V. in Catechis. Rom. p. 2. c. 6. n. 2. † Et appellatur Sacramentũ infirmorũ, & exvntiũ, quia per illud in extremæ vitæ periculo animæ salus cõfertur corporis, & remissio peccatorum tribuitur, & Apostoli verbis D. Iacobi in sua Canon. cap. 5. v. 14. *Infirmatur quis in vobis adducat Presbyteros Ecclesię, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei saluauit infirmum, & allenauit eum Dominus, etsi in peccatis est, Dimittatur ei*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

- 3 † Nam licet hoc Sacramentum, vt meram in-
uentionem, & diabolicam Magiam impugnēt
hæretici Albigenſes apud *Sander. lib. 7. de vi-
ſib. Monarch. hæref. 151.* Albanēſes quos im-
pugnat *D. Antonin. p. 4. tit. 11. cap. 7. §. final.*
Vvicleſſ. Lutherus, Calvinus, & alij ſectarij
quos refutant *Thom. Voaldenſ. tom. 2. de Sacra-
ment. c. 63. Bellarmin. de Extrem. Vnct. cap. 1.*
- 4 † Mentuntur planē, nam licet res illę ex natu-
ra ſua vires nō habeant, poſſunt eleuari à Deo,
vt eleuantur, ad diuinam gratiam conferendā,
ex diuina institutione ex Chriſti Dñi factō, &
verbis, vt patet ex *D. Marc. c. 6. Et ungebat o-
leo multos egros, & ſanabāt.* † Neque obſtat
nullā ibi fieri mentionē de Sacramentali vnc-
tione, nec debere intelligi, vt ante institutionē
Eucharistię, & pœnitentię Chriſtū Dominum
hoc Sacramentū inſtituiſſe, & ſic in dicto Mar-
ci loco potius inſinuatū, vel adumbratū
fuiſſe, quam inſtitutum docent *Concil. Tridē.
ſeſſ. 14. cap. 2. Soto Sentent. 4. diſt. 23. q. 1. art.
1. q. 3. Bellarmin. d. c. 2. Ianſenius inconcord. c.
55.* † Nam licet ibi tantum ſit inſinuatū, hoc
teſtimonio ad probandum huius Sacramenti
institutionem à Chriſto Domino fuiſſe ſatis
probabili ratione vtuntur, *D. Clemēs Roman.
lib. 7. Apoſtol. conſtitut. cap. 42. & ſeqq. Dio-
nyſ. Ambroſ. Chryſoſt. & alij in Catechiſ. Ro-
man. c. 6. n. 8.*
- 7 ¶ Veriſſimē enim hoc Sacramentum à
Domino inſtitutum fuit, cum poſt reſurrectio-
nem Apoſtoliſ potestatem dedit remittendi
peccata, *D. Ioan. c. 20.* quæ per hoc Sacramen-
tum remittuntur, *Trident. ſeſſ. 14. c. 1.* † Ideo
poſt mortē eius, & aſcenſum in cœlos fuit pro-
mulgatum à *D. Iacobo d. c. 5.* nam Chriſtus aſ-
cenſurus ad cœlos omnia Eccleſiæ neceſſaria
reliquit, vt tradit *Bellarmin. in d. c. 2. Henriq.
in Summ. lib. 3. cap. 1.* † Nam in dictis Iacobi
verbis continentur omnia quę ſunt de ratione
Sacramenti Nouæ legis; nam ritus externus
ſenſibiles, materia, & forma præſcribuntur in
vntione olei, & verbo ſeu oratione Sacerdo-
tis, quibus etiam denotatur miniſter, & ſubiec-
tum videlicet fidelis infirmus, & effectus cum
promiſſione gratiæ ad remiſſionē peccatorū,
& aluiationē egroti, *Henriq. d. li. 3. c. 8.* † Et
cū Sacramēta nō niſi à Chriſto Domino inſtitui
potuiſſent, vt iam dictum eſt, hoc Sacramentū
immediatē fuiſſe à Chriſto Domino inſtitutū
de fide eſt definitum varijs Cœcilijſ, *Vormaciſſ.
c. 72. Cabilonienſ. ſub Carolo, c. 48. Auiſgran.
II ſub Ludouico, cap. 8. Moguntin ſub Gregor.
III. præſidente Rabbano, cap. 26. Meldonen-
ſe apud Burchard. libr. 4. Decret. capit. 75.
Moguntino capit. 34. Florentin. in Decreto*

*Eugen. Tridentin. ſeſſ. 7. can. 1. & dict. ſeſſ. 14.
can. 1.*

¶ Oleum autem non debet eſſe ex quo-
uis pingui, & craſſa materia, ſed ex olearum
baccis tantummodo expreſſus, vt deciſſum
eſt *Concilio Florentino vbi ſupra, Triden-
tino dict. ſeſſion. 14. capit. 1. Catechiſmo
Pi V. dict. capit. 6. numer. 4.* † Quæ ma-
teria remota eſt huius Sacramenti, etiam
ſimplex, nam benedictio non requiritur de
neceſſitate Chriſti institutionis, ſed Eccle-
ſiæ constitutionis; ideò etſi peccaminose u-
leum ſimplex aducatur, conficit Sacramen-
tum, reliquis non deficientibus, vel ex illo
Diui Iacobi, dict. capit. 5. *ungentes eum o-
leo.* † At tamen oleum huiusmodi debe-
re eſſe benedictum, ſiue conſecratum inſi-
nuare videtur, idem Apoſtolus D. Iaco-
bus dum ait, d. c. 5. *ungentes oleo in nomine
Domini,* hoc eſt, conſectum, ſeu benedictum
in nomine Domini; & ſic oleum debere eſ-
ſe ab Epifcopo ſanctum, deciſſum eſt, *Con-
cilio Bormaciſſ. capit. 72. Auiſgran. ti-
tul. 2. capit. 8. Tridentino ſeſſion. 14. capit.
1.* † Vel à Sacerdote ex commiſſione Pon-
tificis, *Victoria de Sacramentis, quæſtio. 216.
Valentia tomo 4. diſputation. 8. quæſtion. 1.
puncto 2. Sotus in Sententiarum 4. diſtinction.
7. articul. 3. & diſputation. 23. quæſtion. 1.
articul. 3.* † Quod alij negant, quia eius
benedictio requiritur Epifcopalem dignita-
te cum iuriſdictione, *Agidius Coninchus de
Sacramentis, diſputation. 19. dub. 2. numer.
6. Gregorius Valentia tomo 4. diſputation. 8.
quæſtion. 1.* Et quod fiat die ſolemni quo-
tannis Feria V. in Cœna Domini, ideò quod
remanet ſubetur crenari in lampadibus an-
te Sacramentum, vt conſtat ex *Pontiſica-
le Sanctiſſimi Domini noſtri D. Clem. VIII.
Valentia tomo 4. dict. diſputation. 8. quæſtion.
1.* † Nam poſt dictam Feriam non eſt vten-
dum oleo benedicto præteriti anni, niſi vr-
gente neceſſitate, aliàs peccat, cum iuſſum
ſit cremari, & amplius non vti, *Concilio
Meldenſ. apud Bruchardum libr. 4. capit.
75. Fabian. PP. in capit. literis, de conſe-
cration. diſtinction. 3. Martin. PP. in ca-
pit. Præbyteri, capit. omnitempore, de con-
ſecration. diſtinction. 4. Concilio Toleta-
no, I. capit. 20. Valenſ. canon. 1. Iuo part. 1.
capit. 268. Bellarmin. vbi ſupra, cap. 4. Du-
rand. libr. 1. de ritibus Eccleſ. cap. 20. nu-
mer. 2.* † Poſſe tamen oleum nouum e-
iuſdem anni ab Epifcopo benedictum in ne-
ceſſitate augeri addendo oleum non benedi-
ctum, in minori tamen quantitate quam bene-

dictum,

dictum, ut totum maneat benedictum, c. *quasi in dabis*, §. *fin. de consecrat. altar. c. cum Marte, de celebrat. Missarum*, Henríquez d. lib. 3. c. 8. num. 2.

- 18 ¶ Materia autem proxima huius Sacramenti est ipsa unctio, in quinque sensibus, & eorum loco instrumentis, quæ homini ad eorum usum natura tribuit, scilicet in oculis, auribus, ore, naribus, & manibus, *Catechis. Pij V. d. c. 6. n. 10. Suarez p. 3. to. 4. disp. 41. sect. 2. n. 13. & sect. 3. ex n. 4. Valent. 10. 4. disp. 8. q. 2. punct. 2. Agid. Coninch. de Sacram. p. 2. disp. 19. dub. 3. ex n. 8. & Nā unctio pedū, & renū non est de essentia, etiam si seruanda sit consuetudo vniuersalis cuiusque Diocesis, Palud. in Sent. 4. dist. 23. q. 3. ar. 3. conc. 1. n. 18. Soto q. 2. ar. 2. cōcl. 2. D. Antonin. p. 3. tit. 14. c. 15. §. fin. & In Sacerdotibus tamē, Religiosis, & heminis propter pudicitiam omitenda est, Soto d. q. 2. Henríq. lib. 3. c. 12. n. 2. Valent. d. disp. 8. d. punct. 2. & Debet autem fieri unctio huiusmodi in forma crucis, cap. *nunc quid, de consecration. distinct. 5.* sed id non est de essentia, Henríquez lib. 3. cap. 2. num. 3. Soto in 4. distinct. 7. quest. 1. artic. 4. licet de Baptismo, & Poenitentia dicit D. Thom. part. 3. quest. 84. art. 4. & Dum tamen fiat manu immediata ministri, ut decisum est Concilio Mediolanens. V. quamvis peste infectis tollerari possit, ut detur medio instrumento decenti, Suarez part. 3. tom. 4. disputat. 44. section. fin. & Sufficit vnā manū, vel vnum oculum vngi, quando infirmus commodē nō valet conuerti in aliud latus, aut timeatur periculum infectionis, Henríquez d. lib. 3. cap. 12. num. 1. Suarez d. disputat. 40. section. 1. num. 5. & In carentibus autem membris, ut inancis, cecis, &c. danda est unctio in parte proxima, D. Thom. quest. 32. art. 7. Syluest. Armil. Tabienz, & alij Sumista apud Henríq. d. lib. 3. cap. 12. n. 1.*

- 25 ¶ Forma autem huius Sacramenti non est determinata Iure Diuino, idēo varia fuit olim, hodie autē Romanæ Ecclesiæ ex illo D. Iacob. c. 5. *Orent super cū vngentes*, hāc prescribunt formulam Concilia Florentin. & Tridentin. vbi supra: *Per hanc sanctam unctiōnem, & suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi Deus, quidquid peccasti per visum, & sic in reliquis*, Henríquez d. cap. 8. Valentia d. q. 2. punct. 2. & Minister autem solus Sacerdos est, qui Presbyter appellatur ob reuerentiam, D. Iacob. c. 5. Innocent. PP. I. ad Decret. ca. 8. Concil. Trid. sess. 14. c. 3. Durād. lib. 1. de ritib. Eccles. c. 20. n. 23. Valent. d. q. 2. pun. 1. Agid. Coninch. d. disp. 19. dub. 9. & Et is quidē, qui iurisdictioni preest spiritali qualis Episcopus,

vel P. rouchus, nā simplex Sacerdos absq; eorum licētia, administrans Extremā Vnctiōem, extra necessitatem, peccat mortaliter, *Archidiacon. in c. si Presbyter, 26. q. 1. Valent. d. q. 2. pun. 1. Coninch. d. dub. 9. n. 28. & Vrgente autem necessitate si proprius Sacerdos abest, vel nō potest, aut non vult ministrare, nec est cōmodus recursus ad superiorem, quilibet Sacerdos, etiam Religiosus, qui sit Catholicus, & non excommunicatus nominatin, nec suspensus, nec irregularis, nec degradatus potest ministrare Extremam Vnctiōem, Benifac. PP. in Clement. Religiosi, de prluileg. n. 85. Soto in Sententiar. 4. distinct. 25. quest. 2. art. 2. Cacetan. in Summ. v. excommunicatio, nu. 46. Henríq. lib. 3. cap. 13. num. 4. & lib. 8. c. 54. n. 2. D. Antonin. p. 3. tit. 24. c. 54. Victoria de S. Vnctiō. quest. 230. Grassis decis. part. 2. lib. 1. cap. 8. num. 15.*

¶ Gratiā autem huius Sacramenti esse remissionem venialium peccatorum, docent Bonauentur in Sentent. 4. dist. 23. art. 1. q. 1. Ricard. art. 1. q. 5. & 6. Durand. q. 1. num. 9. Gabriel q. 2. concl. 2. Alexand. Alens. p. 4. q. 5. mēbro 7. art. 2. Nauar. d. cap. 22. num. 13. & Qui ab alijs reprehenduntur, eo quod hoc Sacramentum non minus tollat venialia, quam mortalia, D. Thom. in Sententiar. 4. distinct. 23. q. 1. art. 2. q. 1. Paludan. ibi, q. 4. Caprecl. quest. 1. ar. 1. Soto q. 1. ar. 2. q. 2. Ledesma par. 2. q. 3. art. 1. Victoria in Summ. num. 197. & Primarius autem huius Sacramenti effectus est tollere reliquias precedentium peccatorum, tam originalis, quam actualium, mortalium, & venialium, D. Thom. in Sententiar. 4. distinct. 24. quest. 2. art. 1. Albert. Magn. art. 1. & 2. D. Antonin. p. 3. tit. 14. c. 8. Viguerius in Summa, cap. 16. §. 5. Agid. Coninch. d. d. sp. 19. dub. 5. num. 17. & Et similiter contestatur cor-poralem quando expedit, D. Iacob. ar. 5. cap. 5. Tridentin. sess. 14. cap. 2. Bonauentura. & alij Sententiar. 4. distinct. 23. Hugo de Sacramen. lib. 2. part. 15. cap. 2. Valent. tom. 3. disputat. 8. q. 1. pun. 3. Suarez p. 3. tom. 4. disputat. 41. sectio. 3. ex num. 1.

¶ Omnibus Catholicis post septennium ætatis annum danda est Extrema Vnctio, & antea si constat habere vsum rationis, Nauarr. in Manual. cap. 22. num. 13. Ledesma de Extrema Vnctiō. cap. 6. conclus. 5. Henríq. d. lib. 3. cap. 11. num. fin. Grassis decis. part. 2. lib. 1. cap. 8. num. 16. D. Antonin. part. 3. tit. 14. cap. 8. §. 3. Suarez part. 3. tom. 3. quest. 80. art. 11. disputat. 70. section. 1. & Est enim Extrema Vnctio Sacramentum consummationis Poenitentiæ, idēo pueris eius capacibus dāda est, etiam

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

si illam dari negent, nisi ijs, qui Eucharistiam recipiunt, *Synod. Hispalens. ann. 1586. lib. 1. titul. de vnctione. cap. 3.* sed plerique datur ante Eucharistiam, *capit. ab infirmis, 26. quest. 7. Durand. libr. 1. de ritibus Eccles. cap. 20. num. 23.* quæ datur pueris capacibus confessioni, *D. Thom. Sententiarum 4. distinct. 9. quest. 1.*

35 ¶ Furiosis tamen, & amentibus, si aliquando constat habuisse vsum rationis, & non constat amisisse in complacentia peccati mortalis, licet alias sint ignoti, danda est extrema vnctio, *Navarr. dict. cap. 22. num. 13. & cap. 26. num. 27. Corduba libr. 5. quest. 39. punct. 2. Alcozer in Summa, cap. 11. casu 1. Henriquez dict. lib. 3. cap. 10. num. 1. & cap. 13. num. 1. cap. qui recedunt, 26. quest. 7. D. Antonin. part. 2. titul. 14. cap. 15. §. 6.*

36 ¶ Et quando freneticus se resistit, potest ligari, vt accipiat Extremam vnctionem, *Paludan. Sententiarum 4. distin. 23. quest. 3. art. 2. conclus. 11. D. Antonin. ubi sup. Ledesm. de Vnctione. cap. 6. conclus. 5. & 6. Graffis d. lib. 1. cap. 86. n. 25. Henriq. d. lib. 3. c. 13. num. 1.*

37 ¶ Si dubitatur an infirmus sit mortuus, debet vngi sub conditione, saltem mentali, ne tanto careat Sacramēto, si id fiat ex animi deliquio, quia posset ei esse valde necessaria, ex defectu receptionis aliorum Sacramētorum, & veræ contritionis, vt per Extremam vnctionem fiat quis ex atrito contrito, quapropter eam esse valde vtilem asserit, *Concil. Trident. d. sess. 14. in prin. Agid. Coninch. d. disp. 19. dubio 5. n. 19.*

38 ¶ Notorij peccatores, vel publicè excommunicati, non sunt capaces huius Sacramenti receptione, nisi de eorum poenitentia constet, aut de alijs signis pietatis, quibus credi possit eos voluntatem peruersam mutasse, *Palud. d. dist. 23. q. 3. art. 2. & ibi Gabriel in supplem. q. 1. art. 3. dub. 1. D. Antonin. & Henriq. ubi sup. Cordub. libr. 5. q. 39. punct. 2. Ledesm. d. concl. 6.*

39 ¶ Neque absolui possit ab illa excommunicatione, nisi signa poenitentiz dederit, vel mutatz voluntatis, nam hoc etiam requiritur, vt possit post morrem à tali excommunicatione absolui, *cap. d nobis, 2. cap. sacris, de sentent. excommunic. ¶ Peccatori autem occulto, & si Parocho ipso sit notorius, non debet inde negari Eucharistia, neque Extremam vnctionem, & maximè in articulo mortis, c. si tantum, cap. placuit, 26. q. 2. D. Tho. p. 3. q. 80. art. 6. Soto in Sentent. 4. dist. 12. q. 1. art. 6. Suar. p. 3. tom. 3. disp. 67. sect. 4.*

40 ¶ In eadem infirmitate potest repeti Extrema Vnctio, quando infirmus cum semel inciderit primum mortis periculum, illud euasit, in quo tamen postea reincidit, *D. Bona-*

uentur. in 4. distinct. 23. arti. 2. quest. 4. n. 55. Paludan. quest. fin. conclus. 3. numer. 10. Gabriel in supplem. q. 1. art. 3. dub. 4. D. Antonin. part. 3. tit. 14. cap. 15. §. fin. ¶ Tempore autem interdicti, vel cessationis, non est danda Extrema Vnctio carenti priuilegio, si possit aliud Sacramentum recipere, si tamen non possit, danda est, Henriquez in Summa dict. lib. 3. cap. 10. num. 3. Ledesm. de Vnctione. cap. fin. conclus. 4. quia necessitas caret lege, cap. sicut, de consecration. distinct. 1. ¶ Habentes autem Bullam Cruciatz, vel aliud priuilegium, dubium non est, cum possint recipere alia Sacramenta, quod recipiant Extremam Vnctionem, etiam solemniter cum recitatione Psalmorum, Litaniz, & Orationum, assistantibus etiam laicis non habentibus Bullam, Calderin. de interdict. §. viso, Syluest. in Summa, v. interdictum, §. q. 7. ex cap. 4. ¶ Nam licet Extrema Vnctio non sit necessaria, necessitate finis, vt Eucharistia, & Poenitentia, est tamen necessaria de necessitate præcepti, Paludan. in Sententiarum 4. distinct. 23. quest. 1. art. 3. Henriquez libr. lib. 13. cap. 24. D. Antonin. part. 3. tit. 14. cap. 15. §. 4. Suarez p. 3. tom. 4. disp. 44. sect. 1. n. 7.

45 ¶ Neque obstat, quod nobis obijcit Godelmarus, qui postquā in sanctissimum Dei Vicarium, & Ecclesiz mysteria virus ebomit, in hoc diuinum Extremæ Vnctionis Sacramēto, sic testatur lib. de Lamijs, cap. 6. v. 27. *Oleo infirmorum vnguntur membra humana, quæ sunt organa sensus exteriorum, vt per istam Vnctionem expietur quidquid homo istis mēbris, & sensibus deliquit. Has vires creaturae non habent, ex naturali creatione, atque diuina ordinatione, aut Verbi Dei institutione, ideoque mera, vera, diabolica, atque blasphemæ Magia. ¶ Perficitur fontem scurra, & sanctissimæ vnctionis institutionem non solum negat, sed eam vt Magam conuiciat, quia animalis homo non percepit ea quæ spiritus sunt, nam licet ex natura sua vires nō habeat, ad hos effectus producendos, eleuatur à Deo, vt illos possit conferre, vt alia Sacramenta, D. Tho. p. 3. q. 62. & ibi Caiet. art. 4. & q. 64. art. 1. Gregor. Sayrus de Sacrament. libr. 1. cap. 3. q. 1. art. 6. num. 6. & ar. 10. num. 4. & art. 11. num. 7. ¶ Non enim dicimus per Vnctionem peccata remitti, vt est vnctio, sed vt est Sacramentum, & sic dico gratiam conferre, peccata remittere, infirmos aleuiare, dæmones pellere, & alia, quæ Sacramentis reseruata sunt, ex meritis Passionis Christi, D. Clem. Roman. libr. 7. Apostolicar. Constitut. cap. 42. & seqq. Innocent. PP. I. in cap. illud superfluum, distinct. 95. Conc. Cabilon. II. can. 48. Section 7.*

47

can. 10. Augustan. can. 20. Mogunt. IV. can.
34. Colonienf. III. p. 7. cap. 49. & 50. Trid. sess.
14. can. 1.

CAP. XII. De Ordinis Sacramento, & eius gradibus, quibus in Sacerdotium tenditur.

SUMMA RIVM.

1. Ordinis Sacramentum quid sit.
2. Sacerdotium principia Ordinis pars est, etiā lege natura.
3. Sacerdotium in lege scripta positū fuit in Aaron, & posteris.
4. Sacerdotium in lege Evangelica à Christo Domino emanavit.
5. Christus Dominus Apostolos, & Presbyteros in sua (qua missus est) instituit potestate.
6. Presbyteros, ut Magos oblatrat Godelman.
7. Etius hereticus Swinglanus.
8. Presbyteri sunt Christi ministri.
9. Ordinis ministrorum plures sunt, qui ex officio deferunt Sacerdotio.
10. Diaconatus mentionem facit Apostolus, ut est Ordo Sacer.
11. Subdiaconatus inter Ordines sacros reputatur.
12. Acolytus, Exorcista, Lector, & Ostiarius minores Ordines sunt.
13. Ordines Ecclesie sunt septem, ex Theologis.
14. Tonsura quare non esse Ordinis arbitretur.
15. Episcopatus non est Ordo distinctus à Presbyterio.
16. Ordines Ecclesie sunt novem, ut novus Choros Angelorum.
17. Omnes Ordinis gradus sunt Sacramentum.
18. Omnes Ordinis gradus imprimunt caracterem.
19. Ordinis gradus omnes conferunt gratiam.
20. Ordinis omnes maiores, & minores, quasi per gradus in Sacerdotium tenditur.
21. Ordines plures gradus quare esse debeant.
22. Ecclesia quasi castrorum acies ordinata Ordinum varietate corroboratur.
23. Ordines maiores, & minores sunt Sacramentum, & imprimunt caracterem.
24. Gratia confertur per manuum impositionem.
25. Episcopatus non confert gratiam gratis datam qua homo fit potestatiue Sacer.
26. Episcopatus confert gratiam iustifican-

27. Episcopatus non est tantum dignitatis Crac-
sea Sacramentum.
28. Episcopi non modo eliguntur, sed consecra-
tur.
29. Episcopi quare de causis Clericorum cognos-
cant.
30. Episcopi, & Presbyteri nomen ad inuicem
confunduntur.
31. Episcopi successerunt Apostolis.
32. Episcopi ex Presbyteris eligeantur.
33. Episcoporum Ordo est Ecclesia Sacramen-
tum.
34. Episcoporum munus in quibus versatur.
35. Presbyteri officium quale sit.
36. Diaconi officium, in quo consistat.
37. Subdiaconi officium ad quid ordinatur.
38. Acolyti officium, in quibus ponitur.
39. Exorciste munus ad quid dirigitur.
40. Lectoris munus ad quid deferatur.
41. Ostiarii potestas ad quid sit.
42. Tonsura ad quid ordinatur.
43. Tonsura, & alij Ordines minores non exclu-
duntur, quod ad confessionem corporis Do-
mini immediate non requirantur.
44. Ordinis gradus negare præter Sacerdotiū,
& Diaconatum hereticum est.
45. Qui ultra munera sui Ordinis ministrat fit
suspensus.

ORDINIS Sacramentum dicitur
signaculum quoddam, quo potes-
tas alicuius Ecclesiastici ministe-
rii significatur, & datur, ut ritē,
& reuerenter Sacramentum cor-
poris, & sanguinis Christi cele-
brare possit, ut docent Petr. Lombard. Senten-
tiar. 4. distict. 24. & ibi D. Thom. Durand.
Soto, & alij Scholastici, idem D. Thom. p. 3. q.
34. Canonizt in cap. Cleros, distict. 21. Dionys.
Arcop. de Eccles. Hierar. c. 3. D. Chrysost. lib.
1. de Sacerdot. D. Ambros. lib. de dignit. Sacer.
c. 2. Tho. Vvaldē. 10. 2. de Sacram. c. 116. & Pri-
mo positum est in Sacerdotio, ut ceterorum
pars prima, quod in lege etiā naturæ, certis ho-
minibus, qui sacra curabant, tributum est; nam
cū homines naturali instinctu Deū colendum
esse cognouisset, cōsequēs erat, ut in quavis Re-
publica aliqui sacrorū, & diuini cultus procura-
tioni præficeretur, & sic Sacerdotiū habere ne-
cesse fuit, D. Paul. ad Hebr. c. 7. Trid. sess. 23. de
Ordin. capit. 1. & Et in lege scripta Sacerdo-
tium non minus tuit in Aaron, & posteris: non
ex libito, sed ex Dei electione, qui inter Deū,
& homines interpres fuit, & internuntius.
Exod. cap. 28. Applica quoque ad te Aa-
ron fratrem tuum cum filiis suis de medio

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

filiorum Israel, ut Sacerdotio fungatur tibi.

4 † In lege tamen Evangelica Sacerdotium, & spiritualis potestas, longè superior est legis naturalis, & scriptæ, quia à Christo Dño derivatur, qui Sacerdos fuit, non secundum Aaron, sed secundum ordinem Melchisedech, D. Paul. ad Hebræos, cap. 7. † Qui Apostolos, & eius successores Episcopos, & Presbyteros in hac spirituali potestate præposuit ministros, quia à Patre missus est, ut testatur apud D. Ioan. c. 20. v. 21. *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos.*

6 ¶ Vnde impiè atque blasphemè presbyteros, ut Magos damnare nititur cerebrivesania læsus Godelman. lib. 1. de Lamijis, cap. 6. ex n. 21. *Quia Aretius scribit, hos ut plurimum Magos esse.* † Vah! quantæ fidei, nimirum hostis Pontificorum hæreticus Svinglianus, idoneus testis, cui credas iniurato? sed addit alios eiusdem farinae Lauaterum, Peucerium, Bodinū, & Voierū, intestabiles omnes, & vna linea inducenda nomina. † Nam presbyteri Christi Domini potestatis ministri sumus, & dispensatores, D. Paul. Corinth. 1. cap. 4. *Sic nos existimet homo, ut ministros Christi, & dispensatores ministeriorum eius,* Corinth. 2. cap. 3. *Idoneos nos fecit ministros Nōis Testamenti, non litera, sed spiritu.*

9 ¶ Cum autem diuina res sit tam sancti sacerdotij ministerium, consentaneum fuit, quod dignius, & maiori cum veneratione exerceri posset, ut in Ecclesiæ orditissima dispositione plures, & diuersi essent ministeriorum Ordines, qui Sacerdotio ex officio deferuierēt, ita distributi, ut qui iā clericali Tōsura insigniti essent, per minores ad maiores ascenderent, ut his herbis habetur, *Tridentin. sess. 23. de Ordin. c. 2.*

10 † Non enim solum de Sacerdotibus, sed de Diaconis etiam mentionem facit *Apostol. ad Timoth. 1. cap. 3. Acta Apost. 21.* Quapropter Diaconatum esse Ordinem sacrum, & ad maiores Ordines pertinere docet *Magister Petrus Lombardus Sentent. 4. distinct. 24.* † Subdiaconatum, licet principio inter Ordines sacros non reponeretur, nunc tamen ad maiores Ordines etiam ex Patribus, & Concilijs pertinere decisum est in *cap. nullus, distinct. 60. Trident. sess. 23. cap. 2.* † Acolytum, Exorcistam, Lectorem, & Ostiarium, Ordines minores sunt, ut habentur in *Concilio Nicæno epist. ad Felician. Episcop. & Concilio Roman. sub Syluest. can. 3. & Carthagin. III. can. 4. & seqq. Euseb. Cesariens. lib. 6. Ecclesiast. c. 35.* † Vnde Ordines Ecclesiæ septem tantum esse docent D. Thom. part. 3. q. 37. art. 2. Soto in Sententiar. 4. distinct. 24. q. 1. art. 4. Bellarmin. lib. 1. de Cleric. cap. 11. & lib. de Ordin. cap. 8. Na-

uarr. in Manual. cap. 22. num. 17. Petr. Greg. in syntagm. iur. part. 2. lib. 16. cap. 1. † Nam Tōsuram esse Ordinem negant, eo quod ad corpus Domini conficiendum non deferuiat ad quod Sacramentum Ordinis dirigitur, D. Dionys. Areopag. de Ecclesiast. Hierarch. c. 3. Soto in Sentent. 4. distinct. 24. q. 1. art. 1. † Item, & Episcopatum, quia quantum ad cōfectionem corporis idem exhibet cum presbyteris ministerium, quia noua illa potestas non pertinet ad sacrificium, D. Thom. Soto, Bellarmin. & alij obisupra.

¶ Nos autem, qui Episcopatum, & Tōsuram inter Ordines admittimus, non septem, sed nouem asserimus, ut nouem Choros Angelorum, nam ad normam cœlestis Hierarchiæ triumphantis, Ecclesiastica militans componitur, cap. cum contingat, de etate, & qualitate Ordin. cap. Cleros, distinct. 21. D. Dionys. Areopag. lib. de Ecclesiast. Hierarch. cap. 1. & 2. Couarru. in cap. quia nos, de testam. num. 3. Augustin. Barbosa de potest. Episcop. part. 2. allegat. 1. num. 18. & allegat. 2. num. 16. † Et ita omnes Ordinis gradus, tam minores, quam maiores, & eorum singuli esse Sacramentum decisum est, Concilio Florent. in instruat. Armenor. & Trident. sess. 23. cap. 2. & can. 2. cap. Cleros, distinct. 21. cap. 1. & seqq. distinct. 23. cap. per lectis, distinct. 25. cap. cum contingat, de etate, & qualitat. Ordin. D. Isidor. lib. 7. etymol. cap. 12. Rabbanus lib. 1. Inst. Cleric. cap. 6. & seqq. Hugo Victorin. lib. 2. de Sacrament. part. 3. cap. 5. Couarru. lib. 1. variarum, cap. 10. num. 15. & in cap. quia nos, de testam. num. 3. Lancellot. Conrad. in temp. Iudic. lib. 2. cap. 1. §. 4. ex num. 1. Ojeda de Benefic. part. 1. cap. 6. num. 8. & tract. de Cleric. & eorum except. part. 1. cap. 2. Bursat. cons. 125. ex num. 11. Barbosa d. allegat. 2. num. 21. Bonac. de Sacramen. tom. 1. disputat. 8. q. 1. punct. 2. num. 2. Sayro lib. 1. cap. 2. Valent. tom. 4. disputation. 9. q. 1. punct. 4. † Et imprimunt caracterem in anima indelebile, Trident. sess. 23. ca. 4. Bellarmin. part. 1. lib. 4. cap. 10. & tom. 2. lib. de Ordin. cap. 10. Vazquez part. 3. tom. 3. disput. 243. ex num. 2. & disput. 244. num. 17. Bonacin. d. q. 1. punct. 6. num. 3. Filliuti illustrat. 9. num. 54. Barbosa d. allegat. 2. num. 4.

¶ Et conferunt gratiam, tum simpliciter, & absolute, tum respectu Ordinis, quod omnes habent ad celebrationem Eucharistiæ, ut tradūt Vvaldus in candelab. Ecclesi. tit. de Sacram. Ordin. num. 13. Victoria de Ordin. n. 226. Valent. tom. 4. disput. 9. q. 1. punct. 4. Agid. Conincb. de Sacramen. disput. 20. dub. 5. Gaeta in cap. ad limina, 30. q. 1. ex num. 10. † Nam om-

nes Ordines tam maiores, quam minores, quasi per gradus quosdam in Sacerdotium tenditur, *Trident. sess. 23. can. 2.* nam ut ait Apostol. ad Roman. cap. 12. *Sicut in vno corpore multa membra habemus, ita multi vnum corpus sumus in Christo, habentes autem donationes secundum gratiam, quae data est nobis, &c.* † Quae quidem gratia, quia non est omnibus vna, sic eorum ministri plures esse oportet, omnes tamen in vnu ad aedificationem corporis, & sanguinis Christi, nam ut ait Apostol. ad Ephes. cap. 4. *Dedit quosdam Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Euangelistas, alios autem Pastores, & Doctores ad consummationem Sanctorum in opus ministerij in aedificatione corporis Christi.*

¶ Nam Ecclesia, quae est quasi castrorum acies ordinata in ordinu varietate cohonestatur, ut de illa testatur Regius vates Psalm. 44. *Omnis gloria filiae Regis ab intus, in fimbriis aureis, circumamicta varietatibus,* quod de Ordinum varietate interpretatur *D. Augustinus ad illud Psalm. 47. Deus in gradibus eius cognoscitur.* † Vnde Ordines omnes tam maiores, quam minores, & eorum singulos esse Sacramenta, & imprimere characterem, affirmat *Concil. Trident. sess. 23. c. 4. & can. 4. D. Tho. part. 3. q. 37. art. 2. & lib. 4. contra Gent. cap. 65. Bonavent. in Sentent. 4. dist. 24. art. 2. q. 4. Richard. art. 3. q. 3. Paludan. q. 1. Victoria de Sacrament. q. 226. Petr. Soto de Inst. Sacerd. lectio. 4. & Ecce Ordines omnes per manuum impositionem conferantur, non est dubium, quod gratiam conferant, Trident. sess. 23. cap. 3. nam ut ait Apostol. ad Timoth. 2. ca. 1. *Admoneote, ut resuscites gratiam, quae est in te per impositionem manuum mearum.**

¶ Episcopatum, qui negant non esse Sacramentum a Presbyterio distinctum, negant similiter non conferre gratiam, quia aiunt homo formaliter sanctus non efficitur, ut requiritur in Sacramento, sed solum confert gratiam gratis datam, quia homo fit potestatiue sacer, *D. Tho. Sentent. 4. distinct. 24. q. 3. artic. 5. Richard. distin. 1. q. 3. Soto lib. 10. de iustit. q. 1. art. 2. & Sentent. 4. distinct. 24. q. 2. art. 3.* † Sed contrarium probabilius est eorum, qui asserunt Episcopatum esse Ordinem, & proinde in ordinatione, seu consecratione confert gratiam iustificantem, ad munus, & officium Episcopale debite exequendum, quod proculdubio sine gratia digne non potest exerceri, *Antifiodorens. in Summa. part. 4. Scotus in Sententiar. 4. distinct. 24. Bellarmin. de Sacrament. Ordin. cap. 5. Gregor. Sayrus de Sacrament. lib. 1. cap. 2. art. 5. num. 2. Augustin. Barbosa de potestate*

*Episcop. part. 2. allegat. 1. ex num. 1. & Nam Episcopatus non est tantum dignitatis Ordo, ut praesidis ceteri Clerici, ut vult Calvin. lib. 4. Instit. cap. 4. sed Sacramentum a Presbyterio distinctum conferens gratiam, ut tradunt Patres in Concilio Neocasarier. can. 13. D. Isidor. de officio Eccles. lib. 2. Gregor. Valent. to. 4. disput. 9. q. 1. punct. 4. Agid. Conineb. de Sacrament. part. 2. disputat. 20. punct. 6. Barbosa d. allegat. 1. ex num. 18. & Ideo ad hanc potestatem non modo eliguntur, sed consecrantur, nam Episcopi successerunt Apostolis, ut docent *D. Clem. D. Petri discipulus ad Iacob. ep. 1. D. Damas. epist. 3. Leo PP. epist. 88. & Qui de causis aliorum Sacerdotum cognoscebant, ut tradit D. Clem. ubi sup. & in Canonibus Apostol. can. 40. D. Dionys. de Ecclesia. 1. Hierar. lib. 5. nam ut ait D. Luc. in Actis Apostolor. cap. 20. Spiritus Sanctus possuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.**

¶ Nam licet Episcopi nomen etiam Presbyteros comprehendat, *D. Paul. ad Timoth. 1. c. 3. v. 2. Oportet Episcopum irreprehensibilem esse, ad Tit. 1. v. 7. Episcopum sine crimine.* Et Presbyteri pro Episcopis accipiantur, ad *Timoth. 1. cap. 4. Gratia quae data est tibi cum impositione manus Presbyteri.* † Nihilominus tamen Episcoporum dignitas, & Ordo longe superior fuit alijs Presbyteris, nam successerunt duodecim Apostolis, *Trident. sess. 23. cap. 4. c. 6. in nouo, distinct. 21. Bellarmin. lib. 4. cap. 25. Suarez tom. 4. part. 2. disput. 25. sect. 1. nu. 12. Barbosa de potestate Episcop. part. 1. tit. 1. ca. 1. nu. 29. & Etiam si Episcopi, & Presbyteri munus aliquando confundatur, & quandoque in iisdem recensatur, quia ex Presbyteris Episcopi eliguntur, *D. Hieron. ad Tit. cap. 1. D. Ambros. ad Ephes. 4. & lib. de Sacerd. dignit. ca. 2. D. Chrysost. ad Timoth. hom. 11. & lib. 1. de Sacerd. & Tamen Episcoporum Ordinem esse proprie verum Ecclesiae Sacramentum expressè asserunt Rober. Bellarmin. part. 2. lib. 6. cap. 3. & lib. de Ordin. cap. 5. Valent. d. disput. 9. q. 1. punct. 4. Petr. Soto de Sacrament. Ordin. lib. 4. Agid. Conineb. de Sacrament. part. 2. disp. 20. punct. 6. num. 43. Barbosa ubi supra, part. 1. d. tit. 1. cap. 2. & part. 2. allegat. 1. ex num. 18. Bonacina de Sacrament. disput. 8. q. 1. punct. 1. num. 3.**

¶ Episcoporum munus est Chrisma, & oleum sanctum conficere, *cap. referente, de celebrat. Missar. cap. confirmare, cap. peruenit, distinct. 95. virgines consecrare. gloss. & DD. in c. ea quae de regul. iur. lib. 6. tit. 1. pia, basilicas, altaria, vasa, & vestes sacras benedicere, cap. quamuis, cap. C. b. episcopi, distinct. 67. imponere manus*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

manus, populum benedicere, distribuere ostia,
 & Ordines Clericorum, cap. 1. *diffin. 25.*
Tridentin. sess. 23. de Ordin. cap. 4. Rabbanus
 34 *lib. 1. Officio. Clericor. cap. 4. † Presbyteri au-*
 tem officium est, Sacramentum corporis, & san-
 guinis Domini ad altare conficere, dona Dei
 benedicere, orationes dicere, Sacramenta ad-
 ministrare, ut tradunt *Concil. Trident. sess. 23.*
cap. 1. D. Isidor. & Rabban. ubi supra, Vazquez
disputat. 236. cap. 2. & seqq. Agid. Cominch.
disputat. 4. dub. 2. & disput. 8. dub. 3. & dispu.
 35 *20. dub. 3. num. 12. † Diaconi officium est assis-*
 tere Sacerdotibus, & ministrare in omnibus,
 que aguntur in Sacramentis, scilicet in Baptis-
 mo, & Chrismate, in Patena, & Calice, atque
 adeo etiam oblationes inferre, & disponere in
 altari, & componere mensam Domini, & lege-
 re Euangelium publicè in Ecclesia, & explica-
 re, *D. Cle. n. PP. I. lib. 2. Constitu. Apostol. cap.*
14. D. Cyprian. serm. de lapsis, D. Ambros. lib.
1. officior. cap. 41. D. Chrysostom. in Matthæi
hom. 83. D. Gregor. in Job. 1. & lib. 4. Registr.
 36 *cap. 88. † Subdiaconi officium est proximè as-*
 sistere Diaconis, & illis in sacrificio ministrare,
 ut tradunt *D. Isidor. & Rabbanus ubi supra,*
 Calicem, & Patenam deferre ad altare, & tra-
 dere Diaconis, ut ij postea cum materia offeren-
 da exhibeant Sacerdotibus, ut decisum est *Con-*
cilio Carthag. III. can. 5. & Toletan. III.
can. 27. Item, & epistolas in Missæ sacrificio ca-
 nere, *Concil. Rens. can. 4.*
 37 *† Acolythi officium est luminaria ad sa-*
 crificium preparare, & portare cereum accen-
 sum ad altare, item, & vices cum vino, & a-
 qua Subdiacono dare, ut decisum est *Concil.*
Carthag. III. can. 6. cap. Cleros, distinet. 21.
cap. Acolythus, distinet. 23. qui à portando ce-
reo dicuntur Ceroferarii, ut docent D. Isidor.
7. Ethyrol. cap. 12. Rabban. lib. 1. Institut. Cle-
ricor. cap. 9. Huga Victorin. de Sacramen. lib. 2.
 38 *part. 3. cap. 5. † Exorcista officium est manus*
 super energumenos imponere, & ad pellēdos
 ex illis demones exorcismos Ecclesiæ super il-
 los legere, atque ea ratione illos preparare, ut
 sacris interesse, & participare possint, ut habe-
 tur *Concilio Carthag. III. can. 7. & Conci-*
lio Laodicens. can. 24. & 26. cap. Cleros, de ff.
21. D. Ignat. ad Antiochen. epistol. 8. Barbosa
 39 *ubi supra. part. 2. allegat. 11. num. 11. † Lectio-*
 nis officium est lectiones Prophetarum in Ec-
 clesia pronuntiare, legere, seu recitare, ut do-
 cent *Concil. Carthag. IV. can. 8. Laodicens.*
can. 24. cap. 1. distinet. 25. cap. Cleros, distinet.
21. D. Ignat. d. epistol. 8. D. Cyprian. lib. 2. epis-
5. & lib. 3. epistol. 22. & lib. 4. epist. 5. Barbosa
 40 *d. allegat. 11. num. 10. † Ostiarii officium est*

templum claudere, & aperire, illudque custo-
 dire, & ad illud admittere eos, qui dignè sacris
 interesse possunt, & eos excludere, qui indigni
 sunt, ut decisum est *Concil. Carthaginens. IV.*
can. 9. Laodicens. can. 24. cap. Ostiarius, distin.
23. D. Thom. in addit. ad part. 3. q. 37. artic. 2.
D. Ignat. d. epistol. 8. Vazquez, & Cenin p. ubi
supra. † Tonsurati officium est ijs omnibus as-
 41 *istere pelliceo superindutus, ut dignè, & reue-*
 rente munera sua exequatur, nam per capillo-
 rum amputatione se Deo, & Ecclesiæ deuobe-
 runt, ut asserui in *defensione de Magia, cap. 6.*
ex nu. 22. † Vnde licet ad confectionem cor-
 42 *poris Domini Tonsura necessaria non videat-*
 ur, non propterea inter Ordines annumeran-
 da non est, nam alij etiam Ordines minores ad
 confectionem corporis Domini immediatè nõ
 requiruntur, *Valent. tom. 4. disp. 9. q. 1. Agid.*
Coninch. part. 2. disp. 20. dub. 3. Vazquez disp.
236. cap. 3. † Et tamen Ordines esse in con-
 43 *fesso asserendum est, ne cum Luthero, & Kem-*
 nitio, & alijs sectarijs conueniamus, qui om-
 nes Ordines præter Sacerdotium, & Diacona-
 tum negant, quos anathematizat *Concil. Tri-*
dent. sess. 23. de Ordine, can. 2. Siquis dixerit,
præter Sacerdotium non esse in Ecclesia Catho-
lica alios Ordines, & maiores, & minores, per
quos, velut per gradus quosdam, in Sacerdotium
renditur, anathema sit.

¶ Qui ultra munera sui Ordinis iniun-
 44 *ministrat, ut si Diaconus Missam celebraret,*
 & c. non poterit postea promoueri ad Sacerdo-
 tium, & suspeditur à Diaconatu ad tempus, pro
 arbitrio iudicantis, dispensatur ab Episcopo,
 ut reintreat in beneficio, ne cum dedecore
 exeat ad seculum, *cap. 1. & 2. & ibi omnes, de*
Clerico non ordin. celebrant.

CAP. XIII. De Ordinis Mi- nistro, & quos, & quales valeat admittere.

SUMMARIUM.

1. Ordinis Sacramentum constat materia, for-
ma, & ministro.
2. Materia Ordinis est traditio rei sensibilis
per quam confertur.
3. Forma Ordinis duplex est, prout Ordinis
gradus.
4. Minister Ordinis proprius Episcopus est.
5. Episcopus non proprius non potest Orantes co-
ferre sine dimissorys.
6. Dimissorias ad Ordines dat Episcopus pro-
prius.

- prius, aut eius Vicarius, aut Sede vacante Capitulum post annum.
7. Proprius Episcopus est, vel ratione Originis, vel domicilij, vel Beneficij.
 8. Originis ratio est eius loci, in qua quisque nascitur.
 9. Originis Episcopus dicitur eius de quo parentes originem trahunt.
 10. Domicilium acquiritur per decennium.
 11. Domicilium habens duobus locis, potest ab unoquoque eorum ordinari.
 12. Beneficij ratione potest ordinari ab Episcopo in quo situm est Beneficium.
 13. Episcopus ordinare potest trienalem familiarem.
 14. Familiaris quis dicatur.
 15. Episcopus Titularis non potest ordinare familiarem.
 16. Episcopus Titularis, qui familiarem ordinavit sine commendatitijs, suspenditur a Pontificali.
 17. Religiosi a quo promoueri possunt ad sacros ordines.
 18. Canonici Regulares, si reddere possunt ad seculum non promouentur sine patrimonio.
 19. Episcopus, qui promouet Canonicos Regulares sine patrimonio, quibus penis subicitur.
 20. Religiosi Societatis IESU ante professionem promouentur sine patrimonio.
 21. Ordinatus a Papa non eximitur a iurisdictione sui Episcopi.
 22. Episcopus ordinans Clericum alienum, scilicet si sit suspensus.
 23. Episcopus ordinans Clericum alienum per ignorantiam non incurrat suspensionem.
 24. Clericus secularis non potest promoueri ad sacros Ordines, nisi Beneficium pacifice possideat.
 25. Pacificè possidet, qui sine lite possidet.
 26. Patrimonij titulo potest promoueri ad sacros Ordines.
 27. Episcopi arbitrio reducitur, ut inspiciat si fructus sufficiant ad congruam.
 28. Episcopus promouens aliquem sine Beneficio, aut patrimonio ad sacros Ordines tenetur prestare venditam.
 29. Clericus Ordinatus per fraudem est suspensus.
 30. Clericus suspensus si ministrat sit irregularis.
 31. Ordinatus sine titulo absque fraude, non est suspensus.
 32. Illegitimi, nec ordinari possunt, nec promoueri ad Beneficia.
 33. Episcopus dispensat cum illegitimis in mi-

noribus, & simplici Beneficio.

34. Ordinari non potest non baptizatus, etsi de facto ordinetur, non tenet.
35. 36. 37. Ordinari non potest ante aetatem debitam, si ordinatur, tenet, ordinans tamen suspenditur.
38. Ordinari non potest homicida voluntarius, vel minister si ordinatur, tenet.
39. Medicus non ordinatur.
40. Medico imputatur euentus mortis.
41. Criminosus publicus, aut infamis non ordinatur.
42. Criminosus occultus, quamuis non possit ordinari, non potest prohiberi.
43. Occultorum peccatorum solus Deus vindex est.
44. Excommunicatus, suspensus, vel interdictus ordinari non potest, si ordinatur, remanet irregularis.
45. Idiota non ordinatur, si non praeiudicio examine, aut supposita persona, sit suspensus, & irregularis.
46. Ordinatus per saltum recipit characterem, non exercitium.
47. Mutilus manu, vel pede, aut cum defectu notabili non ordinatur.
48. Carens pollice, vel duobus digitis non ordinatur.
49. Monoculi non ordinantur.
50. Oculorum macula, si impedit exercitium, non debet ordinari.
51. Gibosi efficiuntur indigni ad Ordines, si causant scandalum.
52. Gibosi sua culpa, quamuis non impediatur facultatem celebrandi, fiunt irregulares.
53. Virilia sibi amputans, vel amputari iubens sit irregularis.
54. Virilia, si abscissa sunt per vim, aut causa sanitatis non impediunt Ordines.
55. Bigamus, aut trigamus non potest ordinari.
56. Viduus ex virgine ordinari potest.
57. Vxoratus cum virgine, si illa profiteatur potest ordinari, & promoueri ad Episcopatum.
58. Separatus ab uxore, quando possit ordinari.

ACRAMENTVM Ordinis constat materia, forma, & ministro, ut alia Ecclesie Sacramenta, Concil. Tridentin. sess. 7. de Sacrament. in gen. can. 11. & sess. 14. cap. 2. D. Thom. p. 3. q. 60. ar. 4. Bellarm. de Sacrament. lib. 1. cap. 19. Enriq. libr. 1. cap. 7. & 8. Mart. Bonacin. de Sacram. tom. 1.

manus, populum benedicere, distribuere omnia, & Ordines Clericorum, cap. 1. *distinc. 25. Tridentin. sess. 23. de Ordin. cap. 4. Rabbanus*
 34 *lib. 1. Officio Clericorum. cap. 4. † Presbyteri autem officium est, Sacramentum corporis, & sanguinis Domini ad altare conficere, dona Dei benedicere, orationes dicere, Sacramenta administrare, ut tradunt Concil. Trident. sess. 23. cap. 1. D. Isidor. & Rabban. ubi supra, Vazquez disputat. 236. cap. 2. & seqq. Agid. Coninch. disputat. 4. dub. 2. & disput. 8. dub. 3. & disput. 20. dub. 3. num. 12. † Diaconi officium est assistere Sacerdotibus, & ministrare in omnibus, quae aguntur in Sacramentis, scilicet in Baptismo, & Chrismate, in Patena, & Calice, atque adeo etiam oblationes inferre, & disponere in altari, & componere mensam Domini, & legere Evangelium publice in Ecclesia, & explicare, D. Cle. n. PP. I. lib. 2. Constit. Apostol. cap. 14. D. Cyprian. *serm. de lapsis*, D. Ambros. *lib. 1. officior. cap. 41. D. Chrysostom. in Matthaeum. 83. D. Gregor. in Job. 1. & lib. 4. Registr.*
 36 *cap. 88. † Subdiaconi officium est proxime assistere Diaconis, & illis in sacrificio ministrare, ut tradunt D. Isidor. & Rabbanus ubi supra, Calicem, & Patenam deferre ad altare, & tradere Diaconis, ut ij postea cum materia offerenda exhibeant Sacerdotibus, ut decisum est Concilio Carthagin. III. can. 5. & Toletan. III. can. 27. Item, & epistolam in Missae sacrificio canere, Concil. Renens. can. 4.*
 37 *† Acolythi officium est luminaria ad sacrificium preparare, & portare cereum accensum ad altare, item, & vices cum vino, & aqua Subdiacono dare, ut decisum est Concil. Carthagin. III. can. 6. cap. Cleros, distinct. 21. cap. Acolythus, distinct. 23. qui a portando cereo dicuntur Ceroferarii, ut docent D. Isidor. 7. Ethymol. cap. 12. Rabban. lib. 1. Institut. Clericorum. cap. 9. Hugo Victorin. de Sacramen. lib. 2. part. 3. cap. 5. † Exorcistae officium est manus super energumenos imponere, & ad pellendos ex illis daemones exorcismos Ecclesiae super illos legere, atque ea ratione illos preparare, ut sacris interesse, & participare possint, ut habetur Concilio Carthagin. III. can. 7. & Concilio Laodicens. can. 24. & 26. cap. Cleros, de st. 21. D. Ignat. ad Antiochen. epistol. 8. Barbosa ubi supra. part. 2. allegat. 11. num. 11. † Lectoris officium est lectiones Prophetarum in Ecclesia pronuntiare, legere, seu recitare, ut docent Concil. Carthagin. IV. can. 8. Laodicens. can. 24. cap. 1. distinct. 25. cap. Cleros, distinct. 21. D. Ignat. d. epistol. 8. D. Cyprian. lib. 2. epistol. 5. & lib. 3. epistol. 22. & lib. 4. epistol. 5. Barbosa d. allegat. 11. num. 10. † Ostiarii officium est*
 40*

templum claudere, & aperire, illudque cultore, & ad illud admittere eos, qui digne sacris interesse possunt, & eos excludere, qui indigni sunt, ut decisum est Concil. Carthaginens. IV. can. 9. Laodicens. can. 24. cap. Ostiarius, *distinc. 23. D. Thom. in addit. ad part. 3. q. 37. artic. 2. D. Ignat. d. epistol. 8. Vazquez, & Coninch. ubi supra. † Tonsurati officium est ijs omnibus assistere pelliceo superindutus, ut digne, & reverente munera sua exequatur, nam per capillorum amputationem se Deo, & Ecclesiae deuobent, ut asserui in defensione de Magia, cap. 6. ex nu. 22. † Unde licet ad consecrationem corporis Domini Tonsura necessaria non videatur, non propterea inter Ordines annumeranda non est; nam alij etiam Ordines minores ad consecrationem corporis Domini immediatè non requiruntur, Valent. tom. 4. disp. 9. q. 1. Agid. Coninch. part. 2. disp. 20. dub. 3. Vazquez disp. 236. cap. 3. † Et tamen Ordines esse in confesso asserendum est, ne cum Luthero, & Kemnitio, & alijs sectarijs conveniamus, qui omnes Ordines præter Sacerdotium, & Diaconatum negant, quos anathematizat Concil. Trident. sess. 23. de Ordine, can. 2. *Si quis dixerit, præter Sacerdotium non esse in Ecclesia Catholica alios Ordines, & maiores, & minores, per quos, velut per gradus quosdam, in Sacerdotium tenditur, anathema sit.**

¶ Qui vera munera sui Ordinis iniuncta ministrat, ut si Diaconus Missam celebraret, & c. non poterit postea promoueri ad Sacerdotium, & suspeditur a Diaconatu ad tempus, pro arbitrio iudicantis, dispensatur ab Episcopo, ut remaneat in beneficio, ne cum dedecore exeat ad saeculum, cap. 1. & 2. & ibi omnes, de Clerico non ordin. celebrant.

CAP. XIII. De Ordinis Ministro, & quos, & quales valeat admittere.

SUMMARIVM.

1. Ordinis Sacramentum constat materia, forma, & ministro.
2. Materia Ordinis est traditio rei sensibilis per quam confertur.
3. Forma Ordinis duplex est, prout Ordinis gradus.
4. Minister Ordinis proprius Episcopus est.
5. Episcopus non proprius non potest Orare eo ferre sine dimissorys.
6. Dimissoryas ad Ordines dat Episcopus pro-

- prius, aut eius Vicarius, aut Sede vacante Capitulum post annum.
7. Proprius Episcopus est, vel ratione Originis, vel domicilij, vel Beneficij.
 8. Originis ratio est eius loci, in quo quisque nascitur.
 9. Originis Episcopus dicitur eius de quo parentes originem trahunt.
 10. Domicilium acquiritur per decenium.
 11. Domicilium habens duobus locis, potest ab unoquoque eorum ordinari.
 12. Beneficij ratione potest ordinari ab Episcopo in quo situm est Beneficium.
 13. Episcopus ordinare potest trienalem familiarem.
 14. Familiaris quis dicatur.
 15. Episcopus Titularis non potest ordinare familiarem.
 16. Episcopus Titularis, qui familiarem ordinavit sine commendatitijs, suspenditur a Pontificali.
 17. Religiosi a quo promoueri possunt ad sacros ordines.
 18. Canonici Regulares, si reddere possunt ad seculum non promouentur sine patrimonio.
 19. Episcopus, qui promouet Canonicos Regulares sine patrimonio, quibus penis subicitur.
 20. Religiosi Societatis IESU ante professionem promouentur sine patrimonio.
 21. Ordinatus a Papa non eximitur a iurisdictione sui Episcopi.
 22. Episcopus ordinans Clericum alienum, scilicet sit suspensus.
 23. Episcopus ordinans Clericum alienum per ignorantiam non incurrat suspensionem.
 24. Clericus secularis non potest promoueri ad sacros Ordines, nisi Beneficium pacifice possideat.
 25. Pacifice possidet, qui sine lite possidet.
 26. Patrimonij titulo potest promoueri ad sacros Ordines.
 27. Episcopi arbitrio reducitur, ut inspiciat si fructus sufficiant ad congruam.
 28. Episcopus promouens aliquem sine Beneficio, aut patrimonio ad sacros Ordines tenetur prestare unde vinat.
 29. Clericus Ordinatus per fraudem est suspensus.
 30. Clericus suspensus si ministrat sit irregularis.
 31. Ordinatus sine titulo absque fraude, non est suspensus.
 32. Illegitimi, nec ordinari possunt, nec promoueri ad Beneficia.
 33. Episcopus dispensat cum illegitimis in mi-

noribus, & simplici Beneficio.

34. Ordinari non potest non baptizatus, etsi de facto ordinetur, non tenet.
35. 36. 37. Ordinari non potest ante etatem debitam, si ordinantur, tenet, ordinans tamen suspenditur.
38. Ordinari non potest homicida voluntarius, vel minister, si ordinatur, tenet.
39. Medicus non ordinatur.
40. Medico imputatur euentus mortis.
41. Criminosus publicus, aut infamis non ordinatur.
42. Criminosus occultus, quamuis non possit ordinari, non potest prohiberi.
43. Oscultorum peccatorum filius Deus vindex est.
44. Excommunicatus, suspensus, vel interdictus ordinari non potest, si ordinatur, remanet irregularis.
45. Idiota non ordinatur, si non prauo examine, aut supposita persona, sit suspensus, & irregularis.
46. Ordinatus per saltum recipit characterem, non exercitium.
47. Mutilus manu, vel pede, aut cum defectu notabili non ordinatur.
48. Carens pollice, vel duobus digitis non ordinatur.
49. Monoculi non ordinantur.
50. Oculorum macula, si impedit exercitium, non debet ordinari.
51. Gibosi efficiuntur indigni ad Ordines, si causant scandalum.
52. Gibosi sua culpa, quamuis non impediatur facultatem celebrandi, sunt irregulares.
53. Virilia sibi amputans, vel amputari iubens sit irregularis.
54. Virilia, si abscissa sunt per vim, aut causa sanitatis non impediunt Ordines.
55. Bigamus, aut trigamus non potest ordinari.
56. Viduus ex virgine ordinari potest.
57. Vxoratus cum virgine, si illa profiteatur potest ordinari, & promoueri ad Episcopatum.
58. Separatus ab uxore, quando possit ordinari.

ACRAMENTVM Ordinis constat materia, forma, & ministro, ut alia Ecclesie Sacramenta, Concil. Tridentin. sess. 7. de Sacrament. in gen. can. 11. & sess. 24. cap. 2. D. Thom. p. 3. q. 60. ar. 4. Bellarm. de Sacrament. lib. 1. cap. 19. Enriq. libr. 1. cap. 7. & 8. Mart. Bonacin. de Sacram. tom. 1.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

manus, populum benedicere, distribuere officia, & Ordines Clericorum, cap. 1. *distinc. 25. Tridentin. sess. 23. de Ordin. cap. 4. Rabbanus*
 34 *lib. 1. Officio Clericorum. cap. 4. † Presbyteri autem officium est, Sacramentum corporis, & sanguinis Domini ad altare conficere, dona Dei benedicere, orationes dicere, Sacramenta administrare, ut tradunt Concil. Trident. sess. 23. cap. 1. D. Isidor. & Rabban. ubi supra, Vazquez disputat. 236. cap. 2. & seqq. Agid. Coninch. disputat. 4. dub. 2. & disput. 8. dub. 3. & disput. 20. dub. 3. num. 12. † Diaconi officium est assistere Sacerdotibus, & ministrare in omnibus, quae aguntur in Sacramentis, scilicet in Baptismo, & Chrismate, in Patena, & Calice, atque adeo etiam oblationes inferre, & disponere in altari, & componere mensam Domini, & legere Evangelium publicè in Ecclesia, & explicare, D. Clemen. PP. I. lib. 2. Constitut. Apostol. cap. 14. D. Cyprian. serm. de lapsis, D. Ambros. lib. 1. officior. cap. 41. D. Chrysostom. in Matthaei hom. 83. D. Gregor. in Job. 1. & lib. 4. Registr. cap. 88. † Subdiaconi officium est proximè assistere Diaconis, & illis in sacrificio ministrare, ut tradunt D. Isidor. & Rabbanus ubi supra, Calicem, & Patenam deferre ad altare, & tradere Diaconis, ut ij postea cum materia offerenda exhibeant Sacerdotibus, ut decisum est Concilio Carthagin. III. can. 5. & Toletan. III. can. 27. Item, & epistolas in Missae sacrificio canere, Concil. Rencns. can. 4.*

37 *† Acolythi officium est luminaria ad sacrificium preparare, & portare cereum accensum ad altare, item, & vices cum vino, & aqua Subdiacono dare, ut decisum est Concil. Carthagin. III. can. 6. cap. Cleros, distinct. 21. cap. Acolythus, distinct. 23. qui à portando cereo dicuntur Ceroferarij, ut docent D. Isidor. 7. Ethymol. cap. 12. Rabban. lib. 1. Institut. Clericorum. cap. 9. Hugo Victorin. de Sacramen. lib. 2. part. 3. cap. 5. † Exorcistae officium est manus super energumenos imponere, & ad pellendos ex illis daemones exorcismos Ecclesiae super illos legere, atque ea ratione illos preparare, ut sacris interesse, & participare possint, ut habetur Concilio Carthagin. III. can. 7. & Concilio Laodicens. can. 24. & 26. cap. Cleros, de st. 21. D. Ignat. ad Antiochen. epistol. 8. Barbosa ubi supra, part. 2. allegat. 11. num. 11. † Lectoris officium est lectiones Prophetarum in Ecclesia pronuntiare, legere, seu recitare, ut docent Concil. Carthagin. IV. can. 8. Laodicens. can. 24. cap. 1. distinct. 25. cap. Cleros, distinct. 21. D. Ignat. d. epistol. 8. D. Cyprian. lib. 2. epistol. 5. & lib. 3. epistol. 22. & lib. 4. epistol. 5. Barbosa d. allegat. 11. num. 10. † Ostiarij officium est*

templum claudere, & aperire, illudque custodire, & ad illud admittere eos, qui dignè sacris interesse possunt, & eos excludere, qui indigni sunt, ut decisum est Concil. Carthaginens. IV. can. 9. Laodicens. can. 24. cap. Ostiarius, distinct. 23. D. Thom. in addit. ad part. 3. q. 37. artic. 2. D. Ignat. d. epistol. 8. Vazquez, & Coninch. ubi supra. † Tonsurati officium est ijs omnibus assistere pelliceo superindutus, ut dignè, & reuerente munera sua exequatur, nam per capillorum amputationem se Deo, & Ecclesiae deuoberunt, ut asserui in defensione de Magia, cap. 6. ex nu. 22. † Vnde licet ad consecrationem corporis Domini Tonsura necessaria non videatur, non propterea inter Ordines annumeranda non est; nam alij etiam Ordines minores ad consecrationem corporis Domini immediatè non requiruntur, Valent. tom. 4. disp. 9. q. 1. Agid. Coninch. part. 2. disp. 20. dub. 3. Vazquez disp. 236. cap. 3. † Ex tamen Ordines esse in confesso asserendum est, ne cum Luthero, & Kemnitio, & alijs sectarijs conueniamus, qui omnes Ordines præter Sacerdotium, & Diaconatum negant, quos anathematizat Concil. Trident. sess. 23. de Ordine, can. 2. *Siquis dixerit, præter Sacerdotium non esse in Ecclesia Catholica alios Ordines, & maiores, & minores, per quos, velut per gradus quosdam, in Sacerdotium tenditur, anathema sit.*

† Qui ultra munera sui Ordinis iniuncta ministrat, ut si Diaconus Missam celebraret, &c. non poterit postea promoueri ad Sacerdotium, & suspeditur à Diaconatu ad tempus, pro arbitrio iudicantis, dispensatur ab Episcopo, ut remaneat in beneficio, ne cum dedecore exeat ad saeculum, cap. 1. & 2. & ibi omnes, de Clerico non ordin. celebrant.

CAP. XIII. De Ordinis Ministro, & quos, & quales valeat admittere.

SVM MARIVM.

1. Ordinis Sacramentum constat materia, forma, & ministro.
2. Materia Ordinis est traditio rei sensibilis per quam confertur.
3. Forma Ordinis: duplex est, prout Ordinis gradus.
4. Minister Ordinis proprius Episcopus est.
5. Episcopus non proprius non potest Ordines conferre sine dimissorys.
6. Dimissoryas ad Ordines dat Episcopus proprius.

- prius, aut eius Vicarius, aut Sede vacante Capitulum post annum.
7. Proprius Episcopus est, vel ratione Originis, vel domicilij, vel Beneficij.
 8. Originis ratio est eius loci, in quo quisque nascitur.
 9. Originis Episcopus dicitur eius de quo parente originem trahunt.
 10. Domicilium adquiritur per decemium.
 11. Domicilium habens duobus locis, potest ab unoquoque eorum ordinari.
 12. Beneficij ratione potest ordinari ab Episcopo in quo situm est Beneficium.
 13. Episcopus ordinare potest trienalem familiarem.
 14. Familiaris quis dicatur.
 15. Episcopus Titularis non potest ordinare familiarem.
 16. Episcopus Titularis, qui familiarem ordinavit sine commendatitij, suspenditur a Pontificali.
 17. Religiosi a quo promoueri possunt ad sacros ordines.
 18. Canonici Regulares, si reddere possunt ad seculum non promouentur sine patrimonio.
 19. Episcopus, qui promouet Canonicos Regulares sine patrimonio, quibus penes subiciatur.
 20. Religiosi Societatis IESU ante professionem promouentur sine patrimonio.
 21. Ordinatus a Papa non eximitur a iurisdictione sui Episcopi.
 22. Episcopus ordinans Clericum alienum, scilicet sit suspensus.
 23. Episcopus ordinans Clericum alienum per ignorantiam non incurrat suspensionem.
 24. Clericus secularis non potest promoueri ad sacros Ordines, nisi Beneficium pacifice possideat.
 25. Pacifice possidet, qui sine lite possidet.
 26. Patrimonij titulo potest promoueri ad sacros Ordines.
 27. Episcopi arbitrio reducitur, ut inspiciat si fructus sufficiant ad congruam.
 28. Episcopus promouens aliquem sine Beneficio, aut patrimonio ad sacros Ordines tenetur prestare unde vinat.
 29. Clericus Ordinatus per fraudem est suspensus.
 30. Clericus suspensus si ministrat sit irregularis.
 31. Ordinatus sine titulo absque fraude, non est suspensus.
 32. Illegitimi, nec ordinari possunt, nec promoueri ad Beneficia.
 33. Episcopus dispensat cum illegitimis in mi-

- noribus, & simplici Beneficio.
34. Ordinari non potest non baptizatus, etsi de facto ordinetur, non tenet.
 35. 36. 37. Ordinari non potest ante aetatem debitam, si ordinatur, tenet, ordinans tamen suspenditur.
 38. Ordinari non potest homicida voluntarius, vel minister, si ordinatur, tenet.
 39. Medicus non ordinatur.
 40. Medico imputatur euentus mortis.
 41. Criminosus publicus, aut infamis non ordinatur.
 42. Criminosus occultus, quamuis non possit ordinari, non potest prohiberi.
 43. Occultorum peccatorum solus Deus vindex est.
 44. Excommunicatus, suspensus, vel interdictus ordinari non potest, si ordinatur, remanet irregularis.
 45. Idiota non ordinatur, si non praeiudicio examine, aut supposita persona, sit suspensus, & irregularis.
 46. Ordinatus per saltum recipit characterem, non exercitium.
 47. Mutilus manu, vel pede, aut cum defectu notabili non ordinatur.
 48. Carens pollice, vel duobus digitis non ordinatur.
 49. Monoculi non ordinantur.
 50. Oculorum macula, si impedit exercitium, non debet ordinari.
 51. Gibosi efficiuntur indigni ad Ordines, si causant scandalum.
 52. Gibosi sua culpa, quamuis non impediatur facultatem celebrandi, fiunt irregulares.
 53. Virilia sibi amputans, vel amputari iubens sit irregularis.
 54. Virilia si abscissa sunt per vim, aut causa sanitatis non impediunt Ordines.
 55. Bigamus, aut trigamus non potest ordinari.
 56. Viduus ex virgine ordinari potest.
 57. Vxoratus cum virgine, si illa profiteatur potest ordinari, & promoueri ad Episcopatum.
 58. Separatus ab uxore, quando possit ordinari.

ACRAMENTVM Ordinis constat materia, forma, & ministro, ut alia Ecclesie Sacramenta, Concil. Tridentin. sess. 7. de Sacrament. in gen. can. 11. & sess. 14. cap. 2. D. Thom. p. 3. q. 60. ar. 4. Bellarmin. de Sacrament. lib. 1. cap. 19. Enriq. lib. 1. cap. 7. & 8. Mart. Bonacin. de Sacram. tom. 1.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

manus, populum benedicere, distribuere othia, & Ordines Clericorum, cap. 1. *distinc. 25. Tridentin. sess. 23. de Ordin. cap. 4. Rabbanus*
 34 *lib. 1. Officio Clericor. cap. 4. † Presbyteri autem officium est, Sacramentum corporis, & sanguinis Domini ad altare conficere, dona Dei benedicere, orationes dicere, Sacramenta administrare, ut tradunt Concil. Trident. sess. 23. cap. 1. D. Isidor. & Rabban. ubi supra, Vazquez disputat. 236. cap. 2. & seqq. Agid. Coninch. disputat. 4. dub. 2. & disput. 8. dub. 3. & disput. 20. dub. 3. num. 12. † Diaconi officium est assistere Sacerdotibus, & ministrare in omnibus, quae aguntur in Sacramentis, scilicet in Baptismo, & Chrismate, in Patena, & Calice, atque adeo etiam oblationes inferre, & disponere in altari, & componere mensam Domini, & legere Euangelium publicè in Ecclesia, & explicare, D. Clemen. PP. I. lib. 2. Constitut. Apostol. cap. 14. D. Cyprian. serm. de lapsis, D. Ambros. lib. 1. officior. cap. 41. D. Chrysostom. in Matthaei hom. 83. D. Gregor. in Job. 1. & lib. 4. Registr. cap. 88. † Subdiaconi officium est proximè assistere Diaconis, & illis in sacrificio ministrare, ut tradunt D. Isidor. & Rabbanus ubi supra, Calicem, & Patenam deferre ad altare, & tradere Diaconis, ut ij postea cum materia offerenda exhibeant Sacerdotibus, ut decissum est Concilio Carthagin. III. can. 5. & Toletan. III. can. 27. Item, & epistolas in Missæ sacrificio canere, Concil. Rencns. can. 4.*

37 *† Acolythi officium est luminaria ad sacrificium preparare, & portare cereum accensum ad altare, item, & vrees cum vino, & aqua Subdiacono dare, ut decissum est Concil. Carthagin. III. can. 6. cap. Cleros, distinct. 21. cap. Acolythus, distinct. 23. qui à portando cereo dicuntur Ceroferarij, ut docent D. Isidor. 7. Ethymol. cap. 12. Rabban. lib. 1. Institut. Clericor. cap. 9. Hugo Victorin. de Sacramen. lib. 2. part. 3. cap. 5. † Exorcistæ officium est manus super energumenos imponere, & ad pellēdos ex illis daemones exorcismos Ecclesiae super illos legere, atque ea ratione illos preparare, ut sacris interesse, & participare possint, ut habetur Concilio Carthagin. III. can. 7. & Concilio Laodicens. can. 24. & 26. cap. Cleros, de st. 21. D. Ignat. ad Antiochen. epistol. 8. Barbosa ubi supra, part. 2. allegat. 11. num. 11. † Lectoris officium est lectiones Prophetarum in Ecclesia pronuntiare, legere, seu recitare, ut docent Concil. Carthagin. IV. can. 8. Laodicens. can. 24. cap. 1. distinct. 28. cap. Cleros, distinct. 21. D. Ignat. d. epistol. 8. D. Cyprian. lib. 2. epistol. 3. & lib. 3. epistol. 22. & lib. 4. epistol. 5. Barbosa d. allegat. 11. num. 10. † Ostiarij officium est*

templum claudere, & aperire, illudque custodire, & ad illud admittere eos, qui dignè sacris interesse possunt, & eos excludere, qui indigni sunt, ut decissum est Concil. Carthaginens. IV. can. 9. Laodicens. can. 24. cap. Ostiarius, distinct. 23. D. Thom. in addit. ad part. 3. q. 37. artic. 2. D. Ignat. d. epistol. 8. Vazquez, & Coninch. ubi supra. † Tonsurati officium est ijs omnibus assistere pelliceo superindutus, ut dignè, & reuerente munera sua exequatur, nam per capillorum amputationē se Deo, & Ecclesiae deuoberunt, ut asserui in defensione de Magia, cap. 6. ex nu. 22. † Vnde licet ad confectionem corporis Domini Tonsura necessaria non videatur, non propterea inter Ordines annumeranda non est, nam alij etiam Ordines minores ad confectionem corporis Domini immediatè nõ requiruntur, Valent. tom. 4. disp. 9. q. 1. Agid. Coninch. part. 2. disp. 20. dub. 3. Vazquez disp. 236. cap. 3. † Et tamen Ordines esse in confesso asserendum est, ne cum Luthero, & Kernitio, & alijs sectarijs conueniamus, qui omnes Ordines præter Sacerdotium, & Diaconatum negant, quos anathematizat Concil. Trident. sess. 23. de Ordine, can. 2. *Siquis dixerit, præter Sacerdotium non esse in Ecclesia Catholica alios Ordines, & maiores, & minores, per quos, velut per gradus quosdam, in Sacerdotium tenditur, anathema sit.*

44 *† Qui ultra munera sui Ordinis iniuncta ministrat, ut si Diaconus Missam celebraret, &c. non poterit postea promoueri ad Sacerdotium, & suspeditur à Diaconatu ad tempus, pro arbitrio iudicantis, dispensatur ab Episcopo, ut remaneat in beneficio, ne cum dedecore exeat ad saeculum, cap. 1. & 2. & ibi omnes, de Clerico non ordin. celebrant.*

CAP. XIII. De Ordinis Ministro, & quos, & quales valeat admittere.

SVMMARIVM.

1. Ordinis Sacramentum constat materia, forma, & ministro.
2. Materia Ordinis est traditio rei sensibilis per quam confertur.
3. Forma Ordinis duplex est, prout Ordinis gradus.
4. Minister Ordinis proprius Episcopus est.
5. Episcopus non proprius non potest Ordines conferre sine dimissorys.
6. Dimissorias ad Ordines dat Episcopus pro-

- prius, aut eius Vicarius, aut Sede vacante Capitulum post annum.
7. Proprius Episcopus est, vel ratione Originis, vel domicilij, vel Beneficij.
 8. Originis ratio est eius loci, in quo quisque nascitur.
 9. Originis Episcopus dicitur eius de quo parentes originem trahunt.
 10. Domicilium acquiritur per decennium.
 11. Domicilium habens duobus locis, potest ab unoquoque eorum ordinari.
 12. Beneficij ratione potest ordinari ab Episcopo in quo situm est Beneficium.
 13. Episcopus ordinare potest trienalem familiarem.
 14. Familiaris quis dicatur.
 15. Episcopus Titularis non potest ordinare familiarem.
 16. Episcopus Titularis, qui familiarem ordinavit sine commendatitijs, suspenditur à Pontificali.
 17. Religiosi à quo promoueri possunt ad sacros ordines.
 18. Canonici Regulares, si reddere possunt ad seculum non promouentur sine patrimonio.
 19. Episcopus, qui promouet Canonicos Regulares sine patrimonio, quibus pœnis subiciatur.
 20. Religiosi Societatis IESU ante professionem promouentur sine patrimonio.
 21. Ordinatus à Papa non eximitur à iurisdictione sui Episcopi.
 22. Episcopus ordinans Clericum alienum, scilicet sit suspensus.
 23. Episcopus ordinans Clericum alienum per ignorantiam non incurrat suspensionem.
 24. Clericus secularis non potest promoueri ad sacros Ordines, nisi Beneficium pacifice possideat.
 25. Pacifice possidet, qui sine lite possidet.
 26. Patrimonio titulo potest promoueri ad sacros Ordines.
 27. Episcopi arbitrio reducitur, ut inspiciat si fructus sufficiant ad congruam.
 28. Episcopus promouens aliquem sine Beneficio, aut patrimonio ad sacros Ordines tenetur prestare unde viuat.
 29. Clericus Ordinatus per fraudem est suspensus.
 30. Clericus suspensus si ministrat fit irregularis.
 31. Ordinatus sine titulo absque fraude, non est suspensus.
 32. Illegitimi, nec ordinari possunt, nec promoueri ad Beneficia.
 33. Episcopus dispensat cum illegitimis in mi-

noribus, & simplici Beneficio.

34. Ordinari non potest non baptizatus, etsi de facto ordinetur, non tenet.
35. 36. 37. Ordinari non potest ante aetatem debitam, si ordinatur, tenet, ordinans tamen suspenditur.
38. Ordinari non potest homicida voluntarius, vel minister, si ordinatur, tenet.
39. Medicus non ordinatur.
40. Medico imputatur euentus mortis.
41. Criminosus publicus, aut infamis non ordinatur.
42. Criminosus occultus, quamuis non p[er]sit ordinari, non potest prohiberi.
43. Occultorum peccatorum solus Deus vindex est.
44. Excommunicatus, suspensus, vel interdictus ordinari non potest, si ordinatur, remanet irregularis.
45. Idiota non ordinatur, si non praeuio examine, aut supposita persona, sit suspensus, & irregularis.
46. Ordinatus per saltum recipit characterem, non exercitium.
47. Mutilus manu, vel pede, aut cum defectu notabili non ordinatur.
48. Carens pollice, vel duobus digitis non ordinatur.
49. Monoculi non ordinantur.
50. Oculorum macula, si impedit exercitium, non debet ordinari.
51. Gibosi efficiuntur indigni ad Ordines, si causant scandalum.
52. Gibosi sua culpa, quamuis non impediatur facultatem celebrandi, sunt irregulares.
53. Virilia sibi amputans, vel amputari iubens fit irregularis.
54. Virilia si abscisa sunt per vim, aut causa sanitatis non impediunt Ordines.
55. Bigamus, aut trigamus non potest ordinari.
56. Viduus ex virgine ordinari potest.
57. Vxoratus cum virgine, si illa profiteatur potest ordinari, & promoueri ad Episcopatum.
58. Separatus ab uxore, quando possit ordinari.

ACRAMENTVM Ordinis constat materia, forma, & ministro, ut alia Ecclesie Sacramenta, Concil. Tridentin. sess. 7. de Sacrament. in gen. can. 11. & sess. 14. cap. 3. D. Thom. p. 3. q. 60. ar. 4. Bellarm. de Sacrament. lib. 1. cap. 19. Enriq. libr. 1. cap. 7. & 8. Mart. Bonacin. de Sacram. tom. 1.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

filiorum Israel, ut Sacerdotio fungatur tibi.
 † In lege tamen Evangelica Sacerdotium, & spiritualis potestas, longè superior est legis naturalis, & scriptæ, quia à Christo Dño derivatur, qui Sacerdos fuit, non secundum Aaron, sed secundum ordinem Melchisedech, D. Paul. ad Hebræos, cap. 7. † Qui Apostolos, & eius successores Episcopos, & Presbyteros in hac spirituali potestate præposuit ministros, quia à Patre missus est, ut testatur apud D. Ioan. c. 20. v. 21. *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos.*

¶ Vnde impiè atque blasphemè presbyteros, ut Magos damnare nititur cerebrivesania læsus Godelman. lib. 1. de Lamijs, cap. 6. ex n. 21. *Quia Arctius scribit, hos ut plurimum Magos esse.* † Vah! quantæ fidei, nimirum hollis Pontificorum hæreticus Svinglianus, idoneus testis, cui credas iniurato? sed addit alios eiusdem farinae Lauaterum, Peucerium, Bodinū, & Vuerū, intestabiles omnes, & vna linea inducenda nomina. † Nam presbyteri Christi Domini potestatis ministri sumus, & dispensatores, D. Paul. Corinth. 1. cap. 4. *Sic nos existimet homo, ut ministros Christi, & dispensatores ministeriorum eius,* Corinth. 2. cap. 3. *Idoneos nos fecit ministros Noui Testamenti, non litera, sed spiritu.*

¶ Cum autem diuina res sit tam sancti sacerdotij ministerium, consentaneum fuit, quo dignius, & maiori cum veneratione exerceri posset, ut in Ecclesiæ orditissima dispositione plures, & diuersi essent ministeriorum Ordines, qui Sacerdotio ex officio deferuieret, ita distributi, ut qui iā clericali Tōsura insigniti essent, per minores ad maiores ascenderent, ut his herbis habetur, Tridentin. sess. 23. de Ordin. c. 2. † Non enim solum de Sacerdotibus, sed de Diaconis etiam mentionem facit Apostolus ad Timoth. 1. cap. 3. *Acta Apost. 21.* Quapropter Diaconatum esse Ordinem sacrum, & ad maiores Ordines pertinere docet Magister Petrus Lombardus Sentent. 4. distinct. 24. † Subdiaconatum, licet principio inter Ordines sacros non reponeretur, nunc tamen ad maiores Ordines etiam ex Patribus, & Concilijs pertinere decisum est in cap. nullus, distinct. 60. Trident. sess. 23. cap. 2. † Acolytum, Exorcistam, Lectorem, & Ostiarium, Ordines minores sunt, ut habentur in Concilio Nicæno epist. ad Felician. Episcop. & Concilio Roman. sub Syluest. can. 3. & Carthagin. III. can. 4. & seqq. Euseb. Casariens. lib. 6. Ecclesiæ histor. c. 35. † Vnde Ordines Ecclesiæ septem tantum esse docent D. Thom. part. 3. q. 37. art. 2. Soto in Sententiar. 4. distinct. 24. q. 1. art. 4. Bellarmin. lib. 1. de Cleric. cap. 11. & lib. de Ordin. cap. 8. Na-

uarr. in Manual. cap. 22. num. 17. Petr. Greg. in syntagm. iur. part. 2. lib. 16. cap. 1. † Nam Tōsuram esse Ordinem negant, eo quod ad corpus Domini conficiendum non deferuiat ad quod Sacramentum Ordinis dirigitur, D. Dionys. Areopag. de Ecclesiast. Hierarch. c. 3. Soto in Sentent. 4. distinct. 24. q. 1. art. 1. † Item, & Episcopatum, quia quantum ad cōfectionem corporis idem exhibet cum presbyteris ministerium, quia noua illa potestas non pertinet ad sacrificium, D. Thom. Soto, Bellarmin. & alij ubi supra.

¶ Nos autem, qui Episcopatum, & Tōsuram inter Ordines admittimus, non septem, sed nouem asserimus, ut nouem Choros Angelorum, nam ad normam cœlestis Hierarchiæ triumphantis, Ecclesiastica militans componitur, cap. cum contingat, de etate, & qualitate Ordin. cap. Cleros, distinct. 21. D. Dionys. Areopag. lib. de Ecclesiast. Hierarch. cap. 1. & 2. Couarru. in cap. quia nos, de testam. num. 3. Augustin. Barbosa de potest. Episcop. part. 2. allegat. 1. num. 18. & allegat. 2. num. 16. † Et ita omnes Ordinis gradus, tam minores, quam maiores, & eorum singuli esse Sacramentum decisum est, Concilio Florent. in instrum. Armenor. & Trident. sess. 23. cap. 2. & can. 2. cap. Cleros, distinct. 21. cap. 1. & seqq. distinct. 23. cap. per lectis, distinct. 25. cap. cum contingat, de etate, & qualitat. Ordin. D. Isidor. lib. 7. etymol. cap. 12. Rabbanus lib. 1. Inst. Cleric. cap. 6. & seqq. Hugo Victorin. lib. 2. de Sacrament. part. 3. cap. 5. Couarru. lib. 1. variarum, cap. 10. num. 15. & in cap. quia nos, de testam. num. 3. Lancellot. Conrad. in temp. Iudic. lib. 2. cap. 1. §. 4. ex num. 1. Ojeda de Benefic. part. 1. cap. 6. num. 8. & tract. de Cleric. & eorum except. part. 1. cap. 2. Bursat. cons. 125. ex num. 11. Barbosa d. allegat. 2. num. 21. Bonac. de Sacramen. tom. 1. disputat. 8. q. 1. punct. 2. num. 2. Sayro lib. 1. cap. 2. Valent. tom. 4. disputation. 9. q. 1. punct. 4. † Et imprimunt caracterem in anima indelebile, Trident. sess. 23. ca. 4. Bellarmin. part. 1. lib. 4. cap. 10. & tom. 2. lib. de Ordin. cap. 10. Vazquez part. 3. tom. 3. disput. 243. ex num. 2. & disput. 244. num. 17. Bonacin. d. q. 1. punct. 6. num. 3. Filliuti in tract. 9. num. 54. Barbosa d. allegat. 2. num. 4.

¶ Et conferunt gratiam, tum simpliciter, & absolutè, tum respectu Ordinis, quod omnes habent ad celebrationem Eucharistiæ, ut tradūt Vvaldus in candelab. Ecclesiæ tit. de Sacram. Ordin. num. 13. Victoria de Ordin. n. 226. Valent. tom. 4. disput. 9. q. 1. punct. 4. Agid. Coninch. de Sacramen. disput. 20. dub. 5. Gatta in cap. ad limina, 30. q. 1. ex num. 10. † Nam om-

nes Ordines tam maiores, quam minores, quasi per gradus quosdam in Sacerdotium tenditur, *Trident. sess. 23. can. 2.* nam ut ait Apostol. ad Roman. cap. 12. *Sicut in uno corpore multa membra habemus, ita multi unum corpus sumus in Christo, habentes autem donationes secundum gratiam, quae data est nobis, &c.* † Quae quidem gratia, quia non est omnibus una, sic eorum ministri plures esse oportet, omnes tamen in unum ad aedificationem corporis, & sanguinis Christi, nam ut ait Apostol. ad Ephes. cap. 4. *Dedit quosdam Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem Pastores, & Doctores ad consummationem Sanctorum in opus ministerij in aedificatione corporis Christi.*

¶ Nam Ecclesia, quae est quasi castrorum acies ordinata in ordinum varietate cohonestatur, ut de illa testatur Regius vates Psalm. 44. *Omnis gloria filiae Regis ab intus, in fimbriis aureis, circumamicta varietatibus,* quod de Ordinum varietate interpretatur D. Augustinus ad illud Psalm. 47. *Deus in gradibus eius cognoscitur.* † Unde Ordines omnes tam maiores, quam minores, & eorum singulos esse Sacramenta, & imprimere characterem, affirmat Concil. Trident. sess. 23. c. 4. & can. 4. D. Tbo. part. 3 q. 37. art. 2. & lib. 4. contra Gent. cap. 65. *Romanus in Sentent. 4. dist. 24. art. 2. q. 4. Richard. art. 3. q. 3. Paludan. q. 1. Victoria de Sacrament. q. 126. Petr. Soto de Inst. Sacerd. lection. 2.* † Et cum Ordines omnes per manuum impositionem conferantur, non est dubium, quod gratiam conferant, *Trident. sess. 23. cap. 3.* nam ut ait Apostol. ad Timoth. 2. ca. 1. *Admonete, ut resusciteis gratiam, quae est in te per impositionem manuum mearum.*

¶ Episcopatum, qui negant non esse Sacramentum à Presbyterio distinctum, negant similiter non conferre gratiam, quia aiunt homo formaliter sanctus non efficitur, ut requiritur in Sacramento, sed solum confert gratiam gratis datam, quia homo fit potestatiue sacer, D. Tbo. Sentent. 4. distinct. 24. q. 3. artic. 5. Richard. distinct. 1. q. 3. Soto lib. 10. de iustit. q. 1. art. 2. & Sentent. 4. distinct. 24. q. 2. art. 3. † Sed contrarium probabilius est eorum, qui asserunt Episcopatum esse Ordinem, & proinde in ordinatione, seu consecratione confert gratiam iustificantem, ad munus, & officium Episcopale debite exequendum, quod proculdubio sine gratia dignè non potest exerceri, *Antistodorenf. in Summa, part. 4. Scotus in Sententiar. 4. distinct. 24. Bellarmin. de Sacrament. Ordin. cap. 5. Gregor. Sayrus de Sacrament. lib. 1. cap. 2. art. 5. num. 2. Augustin. Barbosa de potestate*

Episcop. part. 2. allegat. 1. ex num. 1. † Nam Episcopatus non est tantum dignitatis Ordo, ut praesidisi coetu Clericorum, ut vult Calvin. lib. 4. Instit. cap. 4. sed Sacramentum à Presbyterio distinctum conferens gratiam, ut tradunt Patres in Concilio Neocesariensi can. 13. D. Isidor. de offic. Eccles. lib. 2. Gregor. Valent. to. 4. disput. 9. q. 1. punct. 4. Agid. Conineb. de Sacrament. part. 2. disputat. 20. punct. 6. Barbosa d. allegat. 1. ex num. 18. † Ideo ad hanc potestatem non modo eliguntur, sed consecrantur, nam Episcopi successerunt Apostolis, ut docent D. Clem. D. Petri discipulus ad Iacob. ep. 1. D. Damas. epist. 3. Leo PP. epist. 88. † Qui de causis aliorum Sacerdotum cognoscebant, ut tradit D. Clem. ubi sup. & in Canonibus Apostol. can. 40. D. Dionys. de Ecclesiast. Hierar. lib. 5. nam ut ait D. Luc. in Actis Apostolor. cap. 20. *Spiritus Sanctus possuit Episcopos regere Ecclesiam Dei.*

¶ Nam licet Episcopi nomen etiam Presbyteros comprehendat, D. Paul. ad Timoth. 1. c. 3. v. 2. *Oportet Episcopum irreprehensibilem esse, ad Tit. 1. v. 7. Episcopum sine crimine.* Et Presbyteri pro Episcopis accipiantur, ad Timoth. 1. cap. 4. *Gratia quae data est tibi cum impositione manus Presbyteri.* † Nihilominus tamen Episcoporum dignitas, & Ordo longè superior fuit alijs Presbyteris, nam successerunt duodecim Apostolis, *Trident. sess. 23. cap. 4. c. in nouo, distinct. 21. Bellarmin. lib. 4. cap. 25. Suarez tom. 4. part. 2. disput. 25. sect. 1. nu. 12. Barbosa de potestate Episcop. part. 1. tit. 1. ca. 1. nu. 29.* † Etiam si Episcopi, & Presbyteri munus aliquando confundatur, & quandoque in iisdem recenseatur, quia ex Presbyteris Episcopi eliguntur, D. Hieron. ad Tit. cap. 1. D. Ambros. ad Ephes. 4. & lib. de Sacerd. dignit. ca. 2. D. Chrysost. ad Timoth. hom. 11. & lib. 1. de Sacerd. † Tamè Episcoporum Ordinem esse propriè verum Ecclesiae Sacramentum expressè asserunt Rober. Bellarmin. part. 2. lib. 6. cap. 3. & lib. de Ordin. cap. 5. Valent. d. disput. 9. q. 1. punct. 4. Petr. Soto de Sacrament. Ordin. lib. 4. Agid. Conineb. de Sacrament. part. 2. disp. 20. punct. 6. num. 43. Barbosa ubi supra, part. 1. d. tit. 1. cap. 2. & part. 2. allegat. 1. ex num. 18. Bonacina de Sacrament. d. sp. 8. q. 1. punct. 1. num. 3.

¶ Episcoporum munus est Chrisma, & oleum sanctum conficere, cap. referente, de celebrat. Missar. cap. confirmare, cap. peruenit, distinct. 95. virgines consecrare. gloss. & DD. in c. ea quae, de regul. iur. lib. 6. tit. 1. a. tallicas, altaria, vasa, & vestes sacras benedicere, cap. quamvis, cap. Charescopi, distinct. 67. imponere

manus

- prius, aut eius Vicarius, aut Sede vacante Capitulum post annum.
7. Proprius Episcopus est, vel ratione Originis, vel domicilij, vel Beneficij.
 8. Originis ratio est eius loci, in quo quisque nascitur.
 9. Originis Episcopus dicitur eius de quo parentes originem trahunt.
 10. Domicilium acquiritur per decennium.
 11. Domicilium habens duobus locis, potest ab unoquoque eorum ordinari.
 12. Beneficij ratione potest ordinari ab Episcopo in quo situm est Beneficium.
 13. Episcopus ordinare potest trienalem familiarem.
 14. Familiaris quis dicatur.
 15. Episcopus Titularis non potest ordinare familiarem.
 16. Episcopus Titularis, qui familiarem ordinavit sine commendatitij, suspenditur a Pontificali.
 17. Religiosi a quo promoueri possunt ad sacros ordines.
 18. Canonici Regulares, si reddere possunt ad seculum non promouentur sine patrimonio.
 19. Episcopus, qui promouet Canonicos Regulares sine patrimonio, quibus penis subicitur.
 20. Religiosi Societatis IESU ante professionem promouentur sine patrimonio.
 21. Ordinatus a Papa non eximitur a iurisdictione sui Episcopi.
 22. Episcopus ordinans Clericum alienum, scilicet si sit suspensus.
 23. Episcopus ordinans Clericum alienum per ignorantiam non incurrit suspensionem.
 24. Clericus secularis non potest promoueri ad sacros Ordines, nisi Beneficium pacifice possideat.
 25. Pacifice possidet, qui sine lite possidet.
 26. Patrimonij titulo potest promoueri ad sacros Ordines.
 27. Episcopi arbitrio reducitur, ut inspiciat si fructus sufficiant ad congruam.
 28. Episcopus promouens aliquem sine Beneficio, aut patrimonio ad sacros Ordines tenetur prestare unde vinat.
 29. Clericus Ordinatus per fraudem est suspensus.
 30. Clericus suspensus si ministrat sit irregularis.
 31. Ordinatus sine titulo absque fraude, non est suspensus.
 32. Illegitimi, nec ordinari possunt, nec promoueri ad Beneficia.
 33. Episcopus dispensat cum illegitimis in mi-

noribus, & simplici Beneficio.

34. Ordinari non potest non baptizatus, etsi de facto ordinetur, non tenet.
35. 36. 37. Ordinari non potest ante aetatem debitam, si ordinatur, tenet, ordinans tamen suspenditur.
38. Ordinari non potest homicida voluntarius, vel minister, si ordinatur, tenet.
39. Medicus non ordinatur.
40. Medico imputatur euentus mortis.
41. Criminosus publicus, aut infamis non ordinatur.
42. Criminosus occultus, quamuis non possit ordinari, non potest prohiberi.
43. Occultorum peccatorum solus Deus vindex est.
44. Excommunicatus, suspensus, vel interdictus ordinari non potest, si ordinatur, remanet irregularis.
45. Idiota non ordinatur, si non praeuio examine, aut supposita persona, sit suspensus, & irregularis.
46. Ordinatus per saltum recipit characterem, non exercitium.
47. Mutilus manu, vel pede, aut cum defectu notabili non ordinatur.
48. Carens pollice, vel duobus digitis non ordinatur.
49. Monoculi non ordinantur.
50. Oculorum macula, si impedit exercitium, non debet ordinari.
51. Gibosi efficiuntur indigni ad Ordines, si causant scandalum.
52. Gibosi sua culpa, quamuis non impediatur facultatem celebrandi, fiunt irregulares.
53. Virilia sibi amputans, vel amputari iubens sit irregularis.
54. Virilia, si abscisa sunt per vim, aut causa sanitatis non impediunt Ordines.
55. Bigamus, aut trigamus non potest ordinari.
56. Viduus ex virgine ordinari potest.
57. Vxoratus cum virgine, si illa profiteatur potest ordinari, & promoueri ad Episcopatum.
58. Separatus ab uxore, quando possit ordinari.

ACRAMENTVM Ordinis constat materia, forma, & ministro, ut alia Ecclesie Sacramenta, Concil. Tridentin. sess. 7. de Sacrament. in gen. can. 11. & sess. 14. cap. 2. D. Thom. p. 3. q. 60. ar. 4. Bellarmin. de Sacrament. lib. 1. cap. 19. Enriq. lib. 1. cap. 7. & 8. Mart. Bonacin. de Sacram. tom. 1.

disput. 1.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

disput. 1 q. 2. ex num 3. & disput. 8. q. 1. Vazquez part. 3. tom. 3. disput. 235. Valent. tom. 4. disput. 9. Reginald. in praxi fori penitent. libr. 30. Agid. Conineb. de Sacrament. tom. 2. disp. 20. + Materia est traditio i lius rei sentibilis, per quam confertur Ordo, & contactus illius, qui fieri debet durante prolatione verborum, D. Thom part. 3. q. 38. art. 4. Valent. tom. 4. disput. 9. q. 1. punct. 2. Bonacin. d. tom. 1. disput. 8. q. 1. punct. 3. ex num. 1. Augustin. Barbosa de potestat. Episcop. part. 2. allegat. 11. num. 7. 8. & 13. Reginald. lib. 30. tractat. 5. nu. 5. Vazquez part. 3. tom. 3. disput. 239. cap. 3. + Forma non est omnibus una, nam cum Ordinis gradus plures sint unicuique sua inest forma, suo instituta accommodata. D. Isidor. Etymolog. lib. 7. Rabbanus lib. 8. Instit. Cleric. p. 3. cap. 3. & seqq. Valent. d. disp. 9. q. 1. punct. 3. Bonacin. d. punct. 3. ex n. 13.

4. ¶ Minister autem Ordinis proprius Episcopus est, Trident. sess. 23. can. 7. D. Tho. p. 3. q. 65. ar. 3. Vazq. ubi sup. disp. 243. & 245. Bonacin. d. q. 1. punct. 5. num. 1. Barbosa d. part. 2. a Reg. 2. ex num. 1. + Aut de eius licentia, cum commendatitijs literis, alius Catholicus Antistes, cap. nullus, & ibi glos. & Abb. num. 3. de Paroch. cap. nullus, et 1. cap. nullus, et 2. cap. nullum, ca. non inuitari, cap. fin. 9. q. 2. capit. 1. ubi notant omnes, de tempor. ordin. lib. 6. Trident. sess. 7. de reformat. cap. 11. & sess. 23. de reformat. cap. 8.

6. + Nam sine literis commendatitijs, quas dicimus dimissorias, vel reuerendas, proprii Episcopi, aut eius Vicarij Generalis, aut Sede vacanti Capituli post annum a die vacationis ordinari non valet, cap. nullus, de tempor. ordin. lib. 6. Tridentin. sess. 7. de reformat. cap. 10. & 11. & sess. 13. de reformat. cap. 10. & sess. 14. de reformat. cap. 1. Barbosa d. part. 2. alleg. 3. ex n. 3. & alleg. 7. ex n. 1.

7. ¶ Proprius autem Episcopus dicitur tripliciter, aut ratione originis, aut domicilij, aut beneficij, cap. cum nullus, de temporibus ordin. lib. 6. Vgolin. de potestat. Episcop. cap. 26. §. 1. Henriquez in Summ. lib. 10. cap. 24. num. 1. Rodriguez tom. 1. Regular. q. 18. art. 4. Riccius in Prax. decis. 298. & resol. 257. Campanil. diuersar. iur. rub. 9. c. 8. ex n. 8. Bonacin. de Sacrament. d. q. 8. disput. unica, punct. 4. ex num. 8.

8. + Originis ratio habetur eius loci in quo quis natus est, quia ubi quis nascitur semper ibi retinet domicilium, cap. 1. cap. cum nullus, & vtrobique Doctores, de temporibus ordin. lib. 6. Abb. in cap. 1. de foro compet. num. 6. & in ca. cum tam dudum, de Prebend. num. 7. & in cap. nullus, de Paroch. num. 4. l. Senatores, D. de Senatoribus, l. adsumptio, l. ordine, §. eius origi-

nis, D. ad municipal. + Aut ex quo parentes eius trahunt originem, Vgolin. d. cap. 26. §. 1. num. 4. Gutierrez de matrimon. cap. 63. num. 29. Campanil. d. cap. 8. num. 9. Zerol. in Prax. p. 2. v. dimissoria, fol. 40. Riccius d. resol. 257. num. 4. Bonacin. d. punct. 4. nu. 13.

¶ Domicilij ratio habetur, quando quis animi destinatione perpetua aliquem oppidum habitat, in quo magnam partem rerum suarum contulit, & in eo habitabit per decennium, l. 2. C. de incol. lib. 10. Mascard. de probat. conclus. 534. num. 7. Bonacin. d. punct. 4. num. 12. Menoch. de arbitrar. cas. 86. num. 13. + Si habuerit duobus locis domicilium ab Episcopo cuilibet eorum poterit ordinari, quia pluribus locis quis potest habere domicilium, l. habeo, l. assumptio, l. eius, §. Celsus, D. ad municipal. c. 2. de sepolt. lib. 6. cap. penult. de temporib. ordin. lib. 6. Rota Roman. decis. 188. nu. 4. part. 2. Vgolin. d. cap. 26. §. 2. + Beneficij ratione po-

test quis ordinari ab eo Episcopo, in cuius Diocesi Beneficium possidet, licet alias suus subditus non sit, cap. cum nullus, de temporib. ordin. lib. 6. Garcia de Beneficijs, part. 2. ca. 4. ex num. 1. Campanil. d. rubr. 9. cap. 8. num. 11. Riccius d. resol. 258. num. 2. Bonacin. d. punct. 4. num. 14. Barbosa d. part. 2. allegat. 4. ex n. 56.

¶ Episcopus familiarem suum, si cum eo per triennium fuerit commoratus, licet suus subditus non sit, poterit illum ordinare, Trident. sess. 23. de reformat. cap. 9. Nauar. in Manual. cap. 22. num. 18. & lib. de temporib. ordin. conf. 10. 24. 27. & 28. Garcia de Benefic. part. 1. ca. 5. ex num. 80. Suarez de censur. disp. 51. sect. 2. num. 15. Sayrus lib. 7. cap. 10. Riccius, par. 2. decis. 288. & in Prax. decis. 307. Grassic par. 2. libr. 3. cap. 12. num. 7. Bonacin. d. punct. 4. ex num. 15. + Familiaris intelligitur, qui commoratus est cum Episcopo, ac illi seruit, & eius sumptibus continuo alitur, cap. fin. de verbor. signific. lib. 6. Rota Roman. diuersar. par. 2. decis. 303. num. 2. Gonzalez in regul. 8. Chancell. glos. 31. ex num. 16. Mascard. de probat. concl. 755. Salzedo ad Diaz in Prax. cap. 26. Bonacin. d. punct. 4. num. 13. + Episcopus Titularis vulgo, Obispo de Anillo, non potest familiarem suum, seu comensalem ordinare sine licentia sui Episcopi, quamuis cum illo per triennium commorauerit, Tridentin. sess. 4. de reformat. cap. 2. & sess. 6. cap. 5. Gutierrez Canon. lib. 1. cap. 26. num. 26. Flamin. de resignat. lib. 1. q. 17. num. 17. Vgolin. de potestat. Episcop. cap. 4. §. 14. + Ordo tamen tenet quomodo puniatur arbitrio sui Ordinarij, & Episcopus titularis, qui tum ordinavit sine commendatitijs sui Episcopi a Pontificali suspenditur per annum, Trident.

de reformat. c. 2. Azor p. 2. lib. 3. c. 48. q. 6. Vazq. in p. 3. to. 3. disp. 242. ex n. 45. Riccius in Prax. resol. 495.

- 17 ¶ Religiosi professi sub regula à Sede Apostolica approbata promouentur ad sacros Ordines ab Episcopo loci ubi destinantur à suis Prælati, & cum eorum dimissorijs, ut per Doctores in cap. cum nullus, §. religiosi, de temporibus ordinand. lib. 6. Miranda in Manual. Prælator. quest. 38. art. 2. tom. 1. Barbosa d. allegat. 4. ex num. 60. ¶ Clerici Religiosi, seu Canonici Regulares, qui intra claustra more religiosorum viuunt, si ad sæculum reddere possunt, non sunt promouendi ad sacros Ordines, sine patrimonio sufficienti, *Tridentin. sess. 21. de reformat. cap. 2.* ¶ Episcopi autem, qui illos promouerint, sine tali patrimonio, remanent ipso iure suspensi à præstatione Ordinũ, & tales promotiones sunt nullæ, quo ad Ordinũ executionẽ, ita ut si promoti ministerio altaris ministerent, remanent irregulares, & suis privilegijs priuati, *Motu proprio Pij V. ann. 1568.* ¶ Excepiuntur tamen Religiosi Societatis Iesv, qui post tria vota emissã ante professionẽ possunt promoueri ad sacros Ordines sine patrimonio, cũ licentia sui Præpositi, ex indulto *Gregor. XIII. ann. 1573.* & *Gregor. XIII. ann. 1591. Vazq. to. 3. p. 3. disp. 246. n. 62. Barbosa d. p. 2. allegat. 19. n. 6.*

- 21 ¶ Ordinatus à Papa non eximitur à iurisdictione sui Episcopi, *capit. per tras. & ibi gloss. & DD. de maioritat. & obedient. Nec potest ad superiores Ordines promoueri ab alio Episcopo, sine expressa Papæ licentia, gloss. in d. capit. per tras, capit. in distribuendis, ubi notant omnes, de temporibus ordinand. lib. 6.* ¶ Episcopus autem Ordinans Clericũ alienum scilicet sine commendatione sui Episcopi sit suspensus per annum ab Ordinum collatione, & ordinatus à susceptorum Ordinum executione, quandiu proprio Ordinario expedire videbitur, c. 101. qui, & ibi Doctores, de tempor. ordin. lib. 6. *Tridentin. sess. 6. de reformatio. cap. 5. & sess. 23. de reformat. cap. 8. Suarez tom. 5. de censur. disp. 1. 31. sect. 1. n. 20. Azor p. 2. lib. 3. cap. 49. q. 5. Rebuff. in prax. benef. tit. de volunt. nu. 67. Barbosa d. part. 2. allegat. 8. ex num. 1. Bonacina d. punct. 4. num. 22.* ¶ Episcopus si ignoranter fecit, putans esse subditum, non incurrit suspensionem, iuxta Bullam *Clem. VIII.* & declarationes dominorum Cardinaliũ, quas referunt *Barbosa d. d. allegat. 8. num. 4. & allegat. 20. ex n. 1. Alois. Riccius in Prax. Eccles. decis. 297. n. 1. & resolut. 256. n. 4.*

- 24 ¶ Ordinari non debet in sacris Clericus secularis, quamuis sit idoneus moribus, scien-

tia, & ætate, nisi prius pacificè possideat Beneficium Ecclesiasticum sufficiens ad congruam sustentationem, *cap. suis questionibus, & ibi omnes, de Præbend. cap. 1. & 2. dist. 70. Tridentin. sess. 21. de reformat. cap. 2. Vgolin. de potest. Episcop. cap. 26. §. 8. & Azor part. 2. lib. 3. cap. 4. Garcia de Benefic. part. 2. cap. 5. Campanil. d. rubr. 8. cap. 1. & seqq. Bonacina d. d. disp. 8. q. 1. punct. 5. ex num. 18.* ¶ Pacificè autem possidere dicitur, qui sine lite possidet, *Gloss. in Clem. 1. v. antea de sequestrat. p. vel f. uct. Rebuff. tract. de pacif. p. s. r. m. 1. 65. Barbosa d. allegat. 19. ex num. 15.* ¶ Aut habeat patrimonium equè si sufficiens ad sustentationem, *Tridentin. d. cap. 2. Vgolin. & ti. proximè d. cap. 26. §. 9. Campanil. d. rubr. 8. cap. 4. Riccius in Prax. decis. 315.* ¶ Episcopus autem debet arbitrari (secundum tempus, & regionem) in beneficio, & patrimonio redditus an sufficiant ad congruam, *Vgolin. d. cap. 26. §. 12. Menoch. de arbitrar. casu 380. Riccius ubi proximè, resolution. 271.*

¶ Episcopus, qui aliquem sine titulo ad sacros Ordines promouet, tam ipsi, quàm eius successor, & Sede vacante Capitulum tenentur ei prestare vnde viuat, *cap. nō licet, de Præbend. cap. Episcopus, de etate, & qualitat. ordinan. Henriquez in Summa, lib. 10. cap. 17. §. 3. & 4. Bonacina d. punct. 5. num. 17. Campanil. d. rubr. 8. cap. 5. num. 21.* ¶ Clericus autem ordinatus per fraudem sine titulo, aut cum Beneficio alteri debito sit suspensus ipso iure, *c. 1. & 2. dist. 70.* quæ iura licet fuissent correctæ per *cap. c. secundum Apostolum, de Præbend.* hodie tamen sunt renouatæ *Concil. Tridentin. sess. 21. de reformat. cap. 2.* ¶ Ordinatus tamen cum patrimonio falso, aut ex pacto obligatus restituere proprietatem, vel fructus, vel quid aliud, committit simoniam, & remanet suspensus ab Ordinum executione, & si ministrat in susceptis ante dispensationem, sit irregularis, *cap. tua nos, cap. per tras, cap. penultim. de simonia, cap. fin. de pactis, cap. quam pio, 1. quest. 2. Navarr. in Manual. cap. 27. num. 138. Salcedo ad Diaz c. 18. num. 12. Bonacina d. disp. 8. q. 1. punct. 5. ex num. 21.* ¶ Si dolus non interuenit, ordinatus sine titulo, non est suspensus, ut alij voluerunt, cum Episcopus teneatur providere vnde viuat, *Henriquez lib. 13. cap. 37. §. 2. Gutierrez in Pract. lib. 2. q. 65. num. 11. Cened. ad Decretal. collect. 33. n. 6. & 9. Flamin. de resign. lib. 2. q. 6. n. 18. Sayr. de censur. lib. 4. c. 14. n. 16. Gonzalez in reg. 8. Chancell. gloss. 5. §. 10. n. 22.*

¶ Illegitimus non debet ordinari, nec promoueri ad Beneficium simplicem, vel curatũ,

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

cap. 1. & ibi glos. & DD. de filiis Presbyter. cap. cum incunctis, de Elect. cap. consuluit, de seruis non ordinand. cap. de incestis, 35. quest.

33. 3. † Dispensat tamen Episcopus in minoribus Ordinibus, & simplici Beneficio, quamuis sit Olongia in Ecclesia Cathedrali; in sacris autem Ordinibus, & in Beneficijs curatis, aut in dignitatibus, solus Papa, cap. 1. & ibi glos. Monach. Archidiacon. Andr. Franc. & alij, de filiis Presbyter. lib. 6. † Non baptizatus non potest ordinari, cap. fin. de Presbyter. non baptiz. cap. praterea, §. verum, distinction. 32. Et si de facto ordinetur, non tenet ordo, nec recipit caracterem, quia non est capax Sacramenti, capit. 1. capit. veniens, cum alijs, de Presbyter. non bapt. Valent. tom. 4. disputat. 9. q. 1.

35. † Nec ante ætatem debitam, etiam si moribus, nobilitate, & scientia polleat, cap. cum incunctis, & ibi omnes, de Election. Tridenti. sess. 23. de reformat. cap. 5. & 7. cap. 1. de sacris ordin. cap. a multis, de ætate, & qualitat. Ordin.

36. † Si tamen ante ætatem ordinentur legitimæ, etiam si pueri sint, furiosi, amentes, &c. dum sint baptizati, recipiunt Sacramentum, Soto in Sentent. 4. distinct. 25. q. 2. Richard. art. 4. q. 2. Onand. prop. 7. Barbosa d. part. 2. allegat. 16. n.

37. 5. † Ordinans tamen suspenditur ab Ordinis collatione, ordinatus verò ab Ordinum executione, cap. ex tenore, cap. vel non est, & ibi communiter Scribentes, de temporib. ordin.

38. ¶ Ordinari non potest similiter homicida voluntarius tam licite, quam illicite, sicut est ille, qui ex proposito interficit, seu mandauit, consilium, vel auxilium dedit, cap. final. de tempor. ordinand. ca. de cætero, de homicid. Tridentin. sess. 14. de reformat. cap. 7. neque in susceptis ministrare, c. 2. de Clericis pugn. cap. suscepimus, de homicid. † Aut si fuit iudex in sententia sanguinis, quæ suum sortita est effectum, Aduocatus, Procurator, Scriba, Lictor, vel testis, nam omnes isti remanent irregulares, quamuis si de facto ordinentur, tenet Ordo, capit. 1. & ibi omnes, de homicid. cap. Clericus, cap. sententiam, ubi Hostiens. Abb. Innocent. & alij, ne Clerici, vel Monach. cap. ex literis, de excessibus Prelator. † Medicus etiam, cuius negligentia, siue imperitia eius infirmus mortuus est, ordinari non potest, quamuis in arte fuisset peritus, capit. ad aures, & ibi glos. & DD. de ætat. & qualitat. ordin. † Quoniam euentus mortis infirmi imputatur Medico, si sua negligentia, vel imperitia mortuus fuit, aliter non, l. illicitas, §. sicuti, & ibi omnes, D. de offic. Presid. l. qua actione, §. fin. D. ad l. Aquil. l. Medicus, ubi notant Scribentes, D. de varijs, & extraordin. l. imperitia, ubi Decii, D. de regul. iur.

¶ Item, ordinari non debet criminofus manifestus, nec publicus peccator, nec infamatus de furtis, nec aliquo facinore inficiatus, ca. fin. & ibi DD. de furt. cap. omnipotens, & ibi glos. & Abb. de accusation. cap. fin. de testib. ca. 1. §. nec sit, distinct. 55. cap. tantis, distinct. 81. cap. 1. & ibi glos. de bigam. † Criminofus tamen occultus, & si non debeat ordinari, non tamen potest prohiberi, c. ex tenore, & ibi DD. cap. quesitum, de tempor. ordinand. Quia peccatorum occultorum solus Deus vindex est, ad quem expectat cognitio, l. iuris iurandi, C. de iure iurand. cap. erubescant, distinct. 32. cap. consilui fli, 2. q. 5.

¶ Similiter non debet ordinari excommunicatus suspensus, vel interdictus, si tamen scienter ordinetur, remanet irregularis, & Clericus secularis deponitur in perpetuum, Regularis verò suspenditur ab Ordinum executione, si autem ignoranter fecit, erit tunc dispensandus à Summo Pontifice, si est Clericus secularis, si verò Regularis à suo Abbate, cap. 1. & ibi DD. de eo qui furt. ordin. suscept. capit. cum illorum, & ibi Abb. & alij, de sentent. excommunicat. † Item, non est ordinandus idiotæ, ideò non prævio examine, aut supposita persona, dicitur furtiue Ordines suscipere, quò fit suspensus, & irregularis, d. ca. 1. ubi notant omnes, cap. fin. de eo qui furt. Salcedo ad Dicit. in Prax. cap. 25. † Ordinatus per saltum, vt de Subdiaconatu ad Presbyteratum, aut aliudquæ cumque Ordinem, alio prætermisso, recipit caracterem, quamuis non recipiat exercitium, et si ignoranter fecit peracta poenitentia, dispensatur ab Episcopo, & ordinatur Ordine, quem prætermisit; si tamen scienter per saltum fuit promotus, idem est, quod si furtiue Ordines susciperet, ideò dispensari non potest nisi à Papa, cap. 1. cap. fin. de eo qui furt.

¶ Non potest similiter ad Ordines admitti manu, vel pede mutilus, cum defectus ille causet horrorem, & scandalum, etiam si absque sua culpa membri mutilatio proueniat, ca. exposuit, & ibi glos. & DD. de corpore viciat. c. poenitens, distinct. 55. Barbosa d. part. 2. alleg. 42. num. 40. † Aut qui amisit duos digitos cū parte palmæ manuum, aut pollicem, per quem impediretur ad frangendam Eucharistiam, & non possent sine scandalis celebrare, cap. Presbyterum, ubi glos. & DD. de Cleric. agrotant. cap. 1. & ibi Scribentes, de corpore viciat. glos. in l. idem Offilius, D. de adulit. edit. † Monoculi, qui altero oculo carent, non possunt ordinari, nec refert, an sua culpa, an sine illa oculum amiserint, cap. fin. distinct. 55. cap. constitutione, & ibi DD. de verbor. significat. lib. 6. † Si ta-

mē habent maculam in oculo, quamuis careat visu, poterit ordinari, si deformitas illa nō impedit exercitium celebrationis, nec pareat scandalum. *cap. cum de tua, ubi Abb. & alij, de corpore vitiat.* † Gibosi tamen non ita, nam defectus, aut inhabilitas alicuius membri, quæ tantum inhabilem facit ad celebrandum, aut si causat scandalum efficit indignum ad Ordines, *capit. penultim. cap. fin. de corpore vitiat. Abb. in capit. 2. de Cleric. agrotant. Nauar. in Manual. cap. 27. num. 180.* † Eoque maximè si sua culpa proveniat, quamuis defectus non impediatur facultatem celebrandi, nam eo ipso efficitur irregularis, *c. i. c. si quis abscidit, c. fin. distin. 35. cap. significauit, & ibi omnes, de corpore vitiat.* † Vt illi, qui propria voluntate virilia sibi amputauit, vel amputare iussit, quāuis bono zelo fecisset, *cap. significauit, ubi gloss. & Doctores, de corpore vitiat. d. cap. si quis abscidit, cap. si quis secus, & cap. qui partem, distin. 35.* † Secus tamen in illo, cui virilia abscissa fuerunt contra suam voluntatem, aut causa sanitatis, vt euitaretur aliquod corporis vitium, *cap. ex parte, cl. 1. & ibi Abb. n. 5. c. ex parte, cl. 2. & ibi DD. de corpore vitiat. c. si quis a Medicis, c. Euthuchis, & si quis pro egritudine, cap. si quis in infirmitate, dist. 35.*

¶ Item ordinari non potest bigamus, aut trigamus, nec publicè poenitens, nec homomalis artis infectus, *cap. 1. & ibi gl. & DD. de bigam. c. 1. §. nec sit, c. nullus, dist. 35. cap. ex poenitentibus, distin. 30. cap. non promoueat, dist. 61. cap. curandum, capit. precipimus, cap. si quis viduam, distin. 34.* † Vxoratus tamen cum vnica, & virgine, quamuis cum alio fuisset desponsata de præsenti, cum tamen corrupta non fuisset, nec ab alio cognita, potest ordinari, ca. cum debitum, de bigam. Defecit inter coniuges commixtio corporum non deest huiusmodi signaculum Sacramenti. † Ordinari etiam potest monogamus, hoc est, vxoratus cum virgine, & ad Episcopatum promoueri, si mulier profiteatur, & promittat continentiam, & sacrum bellum, habitumque Religionis assumat, *capit. coniugatus, capit. sanè, de conuers. coniugatis.* † Ordinari similiter potest, qui cum virgine contraxit, & separatus est, propter vxoris adulterium, seu propter fornicationem spiritualem, dum tamen mulierem post adulteriū, vel separationem non cognouisset, *cap. constitutus, ubi gloss. Innocent. Hostiens. Butr. Abb. & alij, & in cap. fin. de conuers. coniugatis. & in cap. Agathosa, 27. quest. 2.*

CAP. XIII. De Matrimonio, & qualitate consensus, vt validè contrahatur.

SUMMARIVM.

1. Matrimonium est maris, & femine cōsilio.
2. Matrimonij author, & institutus fuit Deus ab origine mundi.
3. Matrimonium approbatum fuit à Christo.
4. Matrimonium quatenus contractus institutus est iure nature.
5. Matrimonium quatenus Sacramentum institutum est à Christo Domino.
6. Matrimonium ex verbis Christi, & Apostoli probatur esse Ecclesia Sacramentum.
7. Matrimonium gratiam confert.
8. Matrimonium lege natura obligabat omnes statim atque ad generandi atque perueniendi.
9. Matrimonium in lege Gratiæ nō obligat singulos, sed omnes.
10. Matrimonium res licita, si fiat sub aliquo fine bono.
11. Matrimonium vt rem malam impugnans hæretici.
12. Natura post lapsum necessariū fuit succurrere Matrimonio.
13. Materia Matrimonij est mutui cōsensus.
14. Consensus licet non sit res sensibilis sufficit, quod subsistat forma.
15. 16. Cano reprehenditur circa matrem, & formam Matrimonij.
17. Matrimonium legitimo cōsensu cōtrahitur.
18. Mutus, & surdus contrahunt Matrimonium, si possunt signis exprimere consensum.
19. Signa in mutis admittuntur, nam valentibus loqui consensus verbis exprimendus est.
20. Virgo, quæ tacet propter verecundiam, si annuit oculis, vel capite cōtrahit matrimonium.
21. Cōsensus Matrimonij præstatur ab absente per mandatum, aut litem a speciales.
22. Mandatarius debet contrahere cum nominata coram Parocho, & testibus.
23. 24. Mandatum ad Matrimonium debet esse speciale, & personam nominare ad cōtrahendum.
25. Mandatum ad cōtrahendum absque personæ nominatione valet, si de illa certior fiat.
26. Mandatum ad contrahendum non debet esse reuocatum tempore contracti.
27. Reuocatio mandati nocet Matrimonio, quāuis procurator inscius sit.
28. Procurator ad negotia regulariter certior debet fieri de reuocatione, vt acta nō teneant.
29. Cōsensus Matrimonij nō potest ius supplere.

30. Matrimonium nulla potestate humana potest sine consensu constitui.
31. Consensus naturam possunt iura humana alterare.
32. Consensus vires possunt iura euacuare.
33. Clandestinum matrimonium, quod dicatur.
34. Clandestini poena quando contrahitur.
35. Consensus verbis expressus de presenti necessarius est in matrimonio.
36. Conditiones de matrimonio reijciuntur.
37. Conditiones futuri contingentis suspendunt matrimonium.
38. Conditiones futuri necessary non suspendunt matrimonia.
39. Conditiones prateriti, vel presenti possibiles non suspendunt matrimonium.
40. Conditiones turpes, aut impossibiles reijciuntur de matrimonio.
41. Consensus in matrimonio debet esse liber.
42. Metus cadens in constantem virum reddit actum nullum.
43. Timor eius, quod non est timendum, non reddit inualidum matrimonium.
44. Mors terribilium est omnium malorum.
45. Minans potens debet esse ad exequendum, ut reddat matrimonium nullum.
46. Metus armorum cadit in constantem virum.
47. Metus seruitutis morti equiparatur.
48. Carceris metus equiparatur morti.
49. Metus honoris amittendi inualidat consensum.
50. Metus causa estimanda est arbitrio iudicis.

MATRIMONIUM est maris, & feminae legitima coniunctio, indiuiduam vitae consuetudinem continens, l. 1. D. de ritu nupt. 6. in potestate, Instit. de patria potestate. cap. 1. de sponsal. Concil. Trident. sess. 24. de Matrim. can. 5. & 7. Catechis. Py V. part. 2. cap. 8. num. 3. & 11. Petr. Lobar. Sent. 4. dist. 27. D. Thom. p. 3. q. 44. art. 3. Lactant. lib. 3. Diuin. Instit. ca. 2. † Cuius author & institutor Deus fuit, qui ut in libris Genesios legitur, cap. 1. v. 27. Masculum, & feminam fecit eos: benedixitque illis Deus, & ait crescite, & multiplicamini, &c. Et ca. 2. v. 24. Quamobrem relinquet homo patrem, & matrem, & adhaerebit uxori suae, & erunt duo in carne una. † Quibus quidem verbis à Christo Domino ostenditur matrimonium diuinitus institutum fuisse, dum ait apud D. Matth. c. 19. v. 4. Non legistis, quia, qui fecit ab initio hominem, masculum, & feminam fecit eo s? & dixit:

propter hoc relinquet homo patrem, & matrem, & adhaerebit uxori suae, & erunt duo in carne una. Itaque iam non sunt duo, sed una caro. Quod ergo Deus coniunxit homo non separet.

¶ Matrimonium enim quatenus est contractus institutus est iure naturali primario, ut ex dictis Christi, & Genesios verbis docent gloss. & DD. in capit. lex diuina, 27. distinction. 2. & in capit. unico de voto, libr. 6. Abb. in cap. ex publico, num. 12. de conuers. coniugat. Tridentin. sess. 24. in princip. Magister Sententiar. 4. distinct. 26. Gregor. Valent. tom. 4. disputat. 10. q. 1. punct. 3. † Quatenus tamen est Sacramentum institutum est à Christo Domino, ut probatur Matth. d. cap. 19. Marc. 10. Luc. 16. D. Paul. ad Ephef. 5. Tridentin. sessio. 24. can. 1. D. Thom. Sentent. 4. dist. 26. artic. 4. q. 2. Nauar. in Manual. c. 22. nu. 19. Valentia ubi supr. Thom. Sanchez Matrim. tom. 1. lib. 2. disputat. 4. num. 3. † Nam ex verbis Christi, & Pauli Matrimonium esse Ecclesiae Sacramentum expresse docent, D. Chrysostom. Theophylact. & alij ad illud Ephef. 5. D. Ambros. libr. 6. in Luc. cap. 8. & lib. 1. de Abrab. cap. 7. Augustin. lib. de bono coniugal. cap. 18. & 24. & lib. de fide, & operibus, cap. 7. & lib. 1. de nupt. & concupis. cap. 10. Concil. Trident. sess. 24. de Matrim. can. 1. † Et sic gratiam confert, ut alia Ecclesiae Sacramenta, ut decissum est Concilio Florentin. v. quinto docet Ecclesia, Tridentin. session. 7. capit. 1. & 6. Catechism. Py V. part. 2. capit. 8. num. 15. D. Thomas 2. 2. quest. 100. artic. 2. Maior in 4. distinction. 26. quest. 1. Bellarmin. de Matrim. lib. 1. cap. 2. tom. 2. Castro aduers. haeres. libr. 11. Sayrus de Sacrament. in gener. libr. 1. capit. 5. question. 2. articul. 4. Coninch. tom. 2. disputation. 24. Banacina de Matrimonio, question. 2. punct. 1. numer. 2. Couarrubias in 4. part. 2. capit. 1. §. 1. num. 3.

¶ Matrimonium autem lege naturae obligabat omnes, & singulos, statim atque ad perfectam generandi aetatem peruenerant, contrahere, ad sui indiuidui conseruationem, in illo Genes. capit. 1. Crescite, & multiplicamini, non aliter quam edere, & bibere, ut tradit Thomas Sanchez tom. 1. de Matrim. libr. 2. disputation. 3. numer. 3. † Lege autem Gratiae, cum id derogatum non sit, quia tantum eleuatur res, ut sit Sacramentum, simul obligat, non singulos, quia propagatio genere humano non tenetur singuli, sed omnes; ita necessitate occurrente res publica potest compellere subditos, ut contrahant, D. Tho. in Sct. 4. dist. 26. q. 1. Henric. lib. 11. de Matrim. c. 1. num. 5. Thom.

10 Sanchez d. disputat. 3. num. 3. † Ideo res licita est, etiam si non fiat sub aliquo fine bono, scilicet, fidei, proles, vel Sacramenti, nam ut ait D. Paul. Corinth. 1. cap. 7. Qui matrimonio iungit virginem suam, bene facit, & si nupserit virgo non peccauit, ad Hebræos cap. 13. honorabile coniugium, in omnibus, & torus immaculatus, & contrarium asserentium vocat, idem Apostol. ad Timotheum 1. cap. 4. doctrinam demoniorum. † Qualis est illa eorum, qui matrimonium, utrem malam repudiant, ut Saturninus, de quo meminit D. Irenæus lib. 1. c. 22. Marcion, teste D. Hieronymus lib. 1. contra Iovinian. Tacianus ut asserit Irenæus dict. lib. 1. cap. 30. cuius sectatores dicti sunt, Enorata, ut notat D. Epiphanius. heres. 46. Manichæi, ut affirmat D. Hieronymus. ubi supr. Priscillianistæ, ut ait D. Augustinus. lib. de heresib. cap. 70. Adamiani, qui ex Adæ peccato provenientes coniugium arbitrabantur, ut tradit D. Augustinus. ubi proximè, cap. 31. & lib. de bono coniugato. cap. 2. † Cum tamen naturæ post peccatum, siue Moylis legem expectemus, facile animaduertimus, matrimonium à primi ortus sui decore, & honestate viguisse, quod maiori de causa in lege Gratiæ habendum est, cum neque apud Gentes, qui naturam tantum contemplant, ut vagos concubitus, & naturæ lege alienos compescerent, matrimonia excollebant, apud Iudæos, qui religiosius nuptiarum leges sunt obseruati, apud eorum nullos connubia nullam prorsus Sacramenti vim habebant, ut asserit Catechismus Romanus dict. ca. 8. num. 16. & 17.

13 ¶ Materia autem huius Sacramenti est mutuus consensus contrahentium. Forma vero verba illum consensum exprimentia, ut colligitur ex Concilio Florentino. tit. de Sacramentis, in princip. Tridentin. sess. 24. de reformatio. matrimon. cap. 1. cap. tua nos, de sponsalib. Covarr. in Detretal. 4. p. 2. cap. 2. num. 8. Nauarr. in Manual. cap. 22. n. 20. Valent. tom. 4. disputation. 10. question. 1. pun. 6. † Nam licet consensus non sit aliquid per se sensibile: satis est, ut sit quodam sensibile quatenus subsistit ipsi formæ, id est, verbis, quemadmodum in Sacramento Pœnitentiæ, contritio, etiam est materia, quamuis per se non sit quid sensibile. † Nam etsi materiam esse ipsos actus contrahentium. Formam autem omnino esse verba Sacerdotis, quibus illos, ut moris est, coniungere solet, defendere conatur, Melchior Canoli. 8. de locis Theolog. c. 5. omnino à veritate alienum est, ut proat Gregorius Valentia ubi supra dict. pun. 6. † Nam omnia iura, quæ pro se Canus citat, tantummodo probant

matrimonia de iuri à ministro Ecclesiæ solemnizari, & benedici, & quod aliter celebrata fuerint olim illicita, capit. de consugali, 27. question. 2. capit. consanguineorum, 3. quest. 4. capit. 1. cum alijs, 30. question. 5. capit. nulli, 35. question. 3. capit. Lotbarius, 31. quest. 2. cap. cum in Ecclesiæ, de simon. Trident. sess. 14. cap. 1.

¶ Solo enim legitimo consensu contrahitur matrimonium, nec inuadatur, si consuetudo patriæ non obseruetur, dum talis consensus verbis, vel signis denuntietur, aptis ad exprimendum illum consensum de præsentī, capit. 1. capit. cum locum, capit. cum apud, capit. tua nos, de sponsalibus, l. nuptias, D. de regulis iuris, l. cui fueris, D. de condition. & demonstration. † Ideo mutus, & Surdus contrahere possunt matrimonium, si possunt signis exprimere illum consensum de præsentī, capit. cum apud, & ibi glossa, v. surdus, de sponsalibus, capit. tua, eodem tit. l. mutus, D. de iure dotium, D. Thomas Sententiar. 4. distinction. 27. quest. 3. Thomas Sanchez lib. 1. disputat. 8. ex num. 12. † Signa autem ad exprimendum consensum solum in mutis admittuntur, quibus nutus gerit vicem verborum, nam valentibus loqui, per verba exprimendus est, cap. si inter, capit. tua, de sponsalibus, & vtrouque Doctores, Ripa in l. ex facto, num. 1. D. de vulg. Boer. decis. 1. n. 18. Mascard. de probation. tom. 2. conclus. 1024. num. 2. Gregor. in l. 5. tit. 2. Part. 4. Matienzo in rubric. tit. 1. lib. 5. Recopilation. gloss. 1. num. 22. Cephalus conf. 540. num. 39. volumin. 4. D. Thom. Sententiar. 4. distinct. 27. q. 1. art. 2. Soto art. 3. concl. 2. Ricard. art. 1. quest. 3. Durand. quest. 1. Suarez tom. 3. part. 3. question. 60. artic. 8. disp. 2. sect. 1. & 2. † Nisi taceat propter verecundiam, ut virgo, quæ si dum interrogatur à Parrocho annuat oculis, vel capite, vel aliter consensum exprimat, nā ut ait Catechis. Pij V. p. 2. cap. 8. n. 7. Tunc verborum loco, tum nutus, & signa, quæ intimum consensum aperire indicant, satis ad matrimoniū esse possunt, tū ipsa etiam taciturnitas, cum puella propter verecundiam non respondet, sed pro ea parentes loquuntur.

¶ Consensus autē huiusmodi potest præstari ab ausente, per mandatum, vel literas speciales ad contrahendū eius nomine; nam Christus eleuans matrimonium ad esse Sacramentum, non immutauit contractus naturā, ut nō possit inter absentes per procuratorem celebrari, capit. ex parte, cl. 2. de conuers. coniugat. cap. final. de procurator. lib. 6. capit. honorantur, 32. quest. 2. l. sufficit, D. de spons. l. 1. ti. 1.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

l. 5. tit. 2. Part. 4. Sanchez de Matrimon. tom. 1. lib. 3. disputat. 39. Gutierrez de Matrimon. 22 part. 2. cap. 43. ex num. 1. † Quod non irritauit Concilium Tridentinum dum talis mandatarius in persona mandantis contrahat tū persona nominata, vel eius nomine procuratore coram Parocho, & testibus, & alijs à Concilio requisitis, vt tenent Bellarmin. lib. 1. de Matrimon. cap. 5. Veracruz in Append. ad Speculum, dub. 3. Petr. de Ledesma de Matrimonio, quest. 42. art. 1. dub. 7. Ludouic. Lopez par. 2. Instruccion. de Matrimon. cap. 35. Nauarr. in Manual. cap. 28. & lib. 4. conf. titul. de cogn. spirit. conf. 2. num. 9. Manuel Rodriguez tom. 1. Summ. cap. 220. num. 3. Anton. Cucus lib. 5. Institut. maior. titul. 11. num. 35. Molina tom. 2. de Iustit. tractat. 2. disput. 254. Gutierrez Matrimon. d. cap. 43. nu. 11. † Concur- 23 rentibus tamen alijs duobus qualitatibus, quę ad mandati valorem sunt necessaria. Prima, quod non sit generalis, sed specialis ad contrahendum cum aliqua persona nominati, l. generali, 34. D. de ritu nupt. generali mandato querendi mariti filie familias, non fieri nuptiis, rationis est, qui matrimonio consensit, vt nuptie contrahantur necesse est. † Per quem 24 textum ita firmant, gloss. in cap. final. & ibi communiter Doctores, de procurat. lib. 6. Bartol. in l. filius familias, D. de donationib. num. 9. Abb. in cap. in causis, de election. num. 15. Co- uarru. in Decretal. 4. part. 2. cap. 4. n. 8. Anto. Gabriel tom. 2. commun. lib. 11. v. matrimo- nium, fol. 95. Veracruz ubi supr. Henriq. lib. 11. de matrimon. cap. 2. nu. 2. Barth. Ledesma dub. 18. Petr. Ledesma quest. 42. artic. 1. dub. 25 7. Gutierrez d. cap. 43. num. 1. † Sufficeret tamen mandatum speciale ad contrahendum, sine expressione nominis personę cum qua contrahatur, si timeretur de eius seductione, vel alia causa, dum tamen contrahens de persona certior fiat, nam procurator generaliter consti- tuti potest absque scriptura, gloss. in l. maritus, v. prescripserit, C. de procuratoribus, Iason. in l. 1. C. eodem, l. 13. titul. 5. part. 3. Didac. Perez in l. 3. tit. 4. lib. 3. Ordin. l. 13. titul. 5. Part. 3. Gutier. d. c. 43. n. 16.

26 ¶ Secunda qualitas est, vt non sit reuo- catum mandatum antequam mandatarius le- gitimē contrahat, nam cum tempore contrac- tus deficiat consensus, nihil agitur, vt est tex- tus expressus in cap. fin. de procuratoribus, lib. 6. ibi: Cum illius consensus defecerit, si- 27 ne quo firmitatem habere nequiverit. † Etiam si talis reuocatio sit facta ignorante procura- tore, & altero contrahente, vt expresse habe- tur in dict. cap. fin. & ibi gloss. & communi-

ter Scribentes, cap. ex parte, de conuers. con- iugat. cap. honorantur, 32. quest. 2. l. sufficit, l. final. D. de sponsalibus, l. mulierem, D. de ri- tu nuptiarum. † Nam licet regulariter procu- 28 rator constitutus ad negocia certior debeat fieri de reuocatione ad hoc, vt per eum gesta non valeant, Clementina unica, de renuntia- tione, cap. ex parte, de rescriptis, l. mandan- tem, D. mandati, l. 1. §. final. D. de contrahend. emptione, l. 1. D. quod iussu. † In matrimonio 29 autem non procedit, quia in ceteris contrac- tibus ius potest supplere consensum, in matri- monio autem minimē, gloss. in d. Clementina unica, & ibi omnes, de renuntiatione, Ludouic. Lopez part. 1. Institut. de matrimon. cap. 47. Cenedo ad Sext. collectan. 3. num. 3. glossa, & Tarrecremata in cap. nec illud, 30. quest. 5. Felin. in cap. edoceri, num. 11. & in cap. ex parte, numer. 9. de rescriptis, & in cap. si dili- genti, de foro competent. Gutierrez d. cap. 43. ex num. 28. Bonacina de Matrimon. quest. 2. punct. 5.

¶ Matrimonium enim quatenus est 30 contractus humanus iure diuino approbatus per nullam potestatem humanam potest abs- que consensu constitui, Sotus in Sententia- rum 4. distinction. 27. quest. 1. artic. 3. Bartho- lom. Ledesma de Matrimonio, dub. 16. Petrus Ledesma, eodem tractat. quest. 45. artic. 1. dub. 1. conclus. 4. Henriquez lib. 11. de Matrimon. cap. 1. numer. 3. † Quamuis possit circa con- 31 sensus naturam statuere, annullando contrac- tum ex solemnitate omissa, quę ad prestan- dum consensum statuisset necessaria, vt pa- tet in clandestinis matrimonijs, qui atten- to iure communi liciti fuerant, & validi, sed quia cum vna clam contrahens, cum alia pos- tea palam, miserum statum sine spe veniz du- cebat, Ius Canonicum talia matrimonia pro- hibuit, cap. 1. de clandestin. desponsation. 32 † Sed quia prohibitione solum non satis sta- tum videbatur, huiusmodi clandestina matri- monia non solum annullauit, sed ipsius met consensus vires euacuauit sacra Tridentin. Synodus session. 24. de Matrimon. cap. 1. ad sic contrahendum omnino inhabiles reddit.

† Clandestinum autem etsi regulariter di- 33 catur matrimonium quotiens non celebra- tur in facie Ecclesię cum solemnitatibus ab ea requisitis, vt tenent omnes in cap. 1. de clandestin. desponsation. D. Antonin. par- ta 3. titul. 1. cap. 16. §. 1. Maiol. lib. 3. de irregularit. cap. 25. ex numer. 17. Couar- rubias in 4. parte 2. cap. 6. num. 7. Cenedo ad Decretal. collect. 58. n. 1. † Ad pœnas tamē 34 subeundas, duobus tantū casibus cōtinetur, auc-

quando

quando testes defuncti, aut monitiones sine dispensatione, desiderantur, *Did. Perez in l. 1. ti. 1. libr. 5. Ordinament. Gutierrez Pract. 2. q. 4. nu. 13. preceptor meus D. Didac. Spino in Specul. testam. glos. 15. num. 22. Salced. ad Diaz in Pract. c. 73. Ledesma. dub. 21. Soto in 4. dist. 28. q. 1. art. 1.*

- 35 ¶ Nec sufficit consensus verbis expressus de praterito, aut futuro, sed de presenti, quando agitur de matrimonio contrahendo, non enim est simplex donatio, sed mutua pactio, ideo consensus alterius tantum non sufficit, sed duorum inter se simul mutuū esse oportet, sine mora, l. continuus, D. de verborum oblig. cap. si inter, de sponsalib. Abb. in cap. dilectus, eodem tit. l. 1. §. 1. D. de verborum obligationibus, Sanchez de Matrimonio, tom. 1. libr. 2. capit. 32. numer. 7. Henriquez lib. 11. capit. 3. numero 6. Azebedo in l. 2. titulo 16. libro 5. Recopilationis, num. 20. Vega lib. 3. Summa, casu 75. † Conditiones reiiciuntur a matrimonio; quia quandiu conditio pendet, matrimonium non est, nam cum actus legitimi statim effectum suum forclantur, non recipiunt diē, neque conditionem, quæ eos in suspensio detineant; quia aduersantur eorum substantiæ, l. actus legitimi, 77. D. de regulis iuris, cap. actus legitimi, 50. eodem titul. lib. 6. Domin. Soto Sententiar. 4. distinct. 29. quest. 2. artic. 1. Co-narrub. in Decretal. 4. part. 2. cap. 3. Init. nu. 4.
- 37 † Sed licet matrimonium conditionem non recipiat, recipit tamen consensus, ut si in eo conditiones, quæ suspenduntur futuri contingentis, ut si navis ex India venerit; quia est natura conditionis ut suspendat valorem contractus sub ea initi donec impleatur, cap. super ed, cap. de illis, de condit. apposit. l. si ita stipulatus fuero, D. de verb. oblig. † Non tamen futuri necessarij, ut si pater meus moriatur; quia cum sit certa, & determinata in sua causa naturali pro impleta habetur, DD. in l. bares meus, 78. D. de condit. & demonstr. l. si pupillus, §. qui sub conditione, D. de nouat. D. Thom. Sens. 4. dist. 29. q. 1. art. 3. Durand. dist. 28. q. 2. n. 5. D. Ansonius p. 3. tit. 1. c. 19. §. 5. Bart. Ledesma. de matrimonio. dub. 25. concl. 1. Petr. Ledesma. q. 47. ar. 5.
- 39 dub. 2. † Conditiones tamen prateriri, vel de presenti possibilijs, ut si pater tuus voluit, aut vult, non vitiant matrimonium, sed si est vera valet contractus, si verò falsa, non valet, l. institutio salis, 10. D. de condit. Instit. l. cum præsens, 37. D. si cert. petat. §. conditiones, Instit. de verbor. oblig. † Secus tamen si talis conditio sit turpis, aut impossibilis, ut si te præsiteris, aut eocū digitum attingeris; quia reiicitur, ut matrimonium legitimū, & absolutum maneat, c. fin.

de condit. apposit. Sanchez to. 1. lib. 5. de matr. disp. 15. n. 4. Gutier. c. 82. ex n. 21. Valent. to. 4. disp. 10. q. 3. pun. 3. Bonac. de matr. q. 2. pun. 10. n. 16.

- ¶ De consensu tandē dicendū est ad hoc, ut valeat matrimoniū debere esse liberū, nā licet coacta voluntas, voluntas sit, l. mulier, D. quod met. caus. l. cū proponas. C. de baredib. instit. l. si priuatus, D. qui, & a quib. c. meritō, 15. q. 1. Aristot. lib. 3. Esbicor. c. 1. D. Tho. 1. 2. q. 6. ar. 6. & Sent. 4. dist. 29. q. 1. ar. 1. † Quando metus est cadens in constāte virū, reddit actū nullū, l. metū, la 2. D. quod met. caus. c. consultatio-ni, c. veniens, el. 2. de sponsalib. c. cū dilectus, de his qua vi, Menoch. de arbitr. lib. 2. cēt. 2. cas. 135. n. 2. Flamin. de resignat. lib. 13. q. 1. n. 54.
- 43 † Ideo nōn quouis timor ad hoc edictū pertinet, ut si quis frustra metuērit, quod non est timendum, l. nec timorem, §. proinde, D. quod metus causa, sed ut ait l. C. in d. l. metū, la 2. D. quod metus causa, Metum accipiendum Labeo dicit, non quemlibet timorem, sed maioris mali. † Maioris autem mali communiter mors interpretatur, quia est terribilium omnium malorum, cap. cum dilectus, de his qua vi, l. nec timorem, D. quod metus causa, l. 7. tit. 33. part. 7. † Dum tamen, qui minatur, potest sit minas executioni mandare, l. famosi, D. ad legem Iuliam Maiestatis, & solitus sit eas exequi in eodē genere, Bart. in d. l. metū, D. quod met. caus. Abb. in c. cū dilectus, n. 8. de his qua vi, Flamin. de resign. lib. 13. q. 1. n. 174. Mascard. de probat. conc. 1055. ex n. 18. Anto. Gabr. to. 2. cōmun. lib. 11. v. metus, fo. 106. † Aur
- 46 veniat cū armis, licet eis non utatur, nā metus armorū cadit in cōstāte virū, quia est proximus morti, l. 3. in princ. D. de vi, & vi arma. sufficit enim terror armorum, ut videatur animis deie-cisse, l. 15. titul. 2. Part. 5. Comosi vuisse armas, quamuis deponat arma, cum possit illis uti, l. quotiens, §. qui in potestate, l. in delictis, D. de noxalibus. † Idem dicendum est de metu seruitutis, quia morti equiparatur, de quo ex tex. expressus, l. ego putō, l. isti quidem, D. de eo quod metus causa, d. l. 15. l. 7. titul. 33. Part. 7. aut captiuitatis, Soto in Sent. 4. dist. 29. q. 1. aut grauis exilij, idem Soto de Iust. lib. 7. quest. 2. art. 1. † Item de carceris metu, l. nec timorem, l. qui in carcerem, D. de eo quod metus causa, Abb. in cap. cum locum, num. 9. de sponsalibus, Anton. Cucus lib. 5. Institut. maiorat. tit. 12. num. 155. Gutierrez de iuram. conf. p. 1. capit. 51. num. 5. Matienx. in Rubr. tit. 1. lib. 5. Recop. gl. 1. n. 189. † Nec nō metu hominis amittendū glo. in c. cum dilectus, de his qua vi, Ant. Cucus d. tit. 12. n. 134. Anton. Gabriel

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

ubi supra, Padilla in l. interpositas, C. de trans-
act. num. 14. Mascard. de probat. conclu. 1055.
num. 53. nam ut ait l. 7. tit. 33. part. 7. de rece-
bir deshonra, por que fincaria infamado. † Vel
si quid aliud iudicij videbitur, nam metus esti-
matio relicta est arbitrio iudicis, l. 3. D. ex qui-
bus causis maior gloss. in cap. cum dilectus, v. me-
tus, de his que vi, Archidiacon. in cap. vnic. eo-
dem tit. lib. 6 Bald. in l. interpositas, C. de tran-
saction. num. 3. Couarrub. Decretal. 4. p. 2. c. 3.
§. 4. num. 8. Menoch. de arbitrar. lib. 2. cent. 2.
cas. 135. n. 3. & 4.

CAP. XV. De matrimonij in- dissolubilitate, & impredientis illum irritantibus.

SVM MARIVM.

1. *Matrimonij indissolubilitas non est ex sua natura.*
2. *Indissolubilitas matrimonij non est iure natura.*
3. *Indissolubilitas matrimonij non est iure diuino primæuo.*
4. *Matrimonij indissolubilitas est iure diuino Euangelij.*
5. *Matrimonij rati, & consumati, intelligitur, Matth. 19.*
6. *Per copulam efficitur vna caro.*
7. *Matrimonium ratum, & copula consumati, indissolubile est.*
8. *Copula matrimonij, qua intelligatur.*
9. *Mulier vi cognita, habet bimestre ad deliberandum.*
10. *Mulier per vim cognitam, potest Religionem ingredi.*
11. *Culpa reus non debet commodum reportare.*
12. *Matrimonium ratum, & non consumatum multis ex causis separatur.*
13. *Matrimonio non consumato, potest Ecclesia causas assignare, ut dissoluatur.*
14. *Principes seculares possunt impedimenta matrimonij statuere.*
15. *Ecclesia cum reseruat sibi matrimonij impedimenta, potestas secularis inepta est.*
16. *Impedimenta matrimonij, qua vetant, contracta tenet.*
17. *Impedimenta, qua vetant matrimonium, & contractum retractant.*

MATRIMONIUM ratum, & copula
consumatum, quia indiuiduam
vitæ consuetudinem continet,
indissolubile est, non ex sua na-
tura; quia quatenus contractus
est potest ab eo recedi, l. iuris
gentium, §. pacisci, l. pacta, D. de pactis. † Ne-
que iure naturali, nam sapientissimi Ethnici,
qui naturam sunt contemplati, libellum repu-
dij permiserunt, l. 1. & l. 2. & fin. D. de diuor.
l. quidquid, D. de donat. inter, l. & sacro, D. de
regul. iur. Plutarch. Problem. cap. 13. Aristot.
lib. 2. Polytic. cap. 8. Plato de legibus, dial. 11.
† Neque iure diuino primæuo, neque legis
veteris, nam Hebræi, qui sub lege erant, libel-
lum repudij admiserunt, vel dispensatione
Dei, D. Thom. part. 3. q. 63. art. 5. vel permis-
sione, propter duritiam, D. Matth. capit. 5. &
19. Corasius lib. 5. Miscell. c. 10. Bellarm. lib. de
matrim. c. 17. arg. 10.

‡ Est ergo iure diuino Euangelij, legis
Gratiæ, quod eleuauit matrimonium ad signifi-
candum vnitatem Christi per charitatem cum
tota Ecclesia, Apostol. ad Ephes. 5. Sacramen-
tum hoc magnum est, ego autem dico in Christo,
& Ecclesia, &c. † Vnde de matrimonio rato,
& copula consumato intelligenda est illa indis-
solubilitas, qua Christus præcepit, Matth. 19.
quod Deus coniunxit homo non separet, ut do-
cent D. Paul. Corinth. 1. cap. 7. D. Thom. 2. 2.
q. 102. art. 5. & Sentent. 4. distinct. 27. q. 1. ar.
3. & part. 3. q. 67. Valent. tom. 4. disputat. 10. q.
1. punct. 7. † Nam per copulam efficitur vna
caro, cap. lex, 27. q. 2. cap. 2. de conuers. coniu-
gat. cap. Agathosa, 27. q. 1. ca. Martinus, de cog-
nat. spirit. Bellarm. lib. 1. de Matrimo. cap.
3. Couarrub. in Decretal. 4. part. 2. cap. 6. §. 2.
† Et sic matrimonium ratum, & copula con-
sumatum non dissoluitur, neque per ingressum
Religionis, neque Pontificis dispensatione;
neque alia causa, gloss. & DD. in c. ex publico,
de conuers. coniugat. & in cap. 2. eodem tit. lib.
6. Felin. in cap. que in Ecclesiarum, de constit.
ex num. 20. D. Antonin. part. 3. tit. 14. cap. 10.
Petrus Barbosa in rubr. solut. matrimo. part.
2. ex num. 105. Gutierrez de matrimo. cap. 54.
Bonacina in Summ. tit. de matrimo. q. 2. pun-
11. num. 4.
§ Copula autem illa intelligitur per quā
semen viri recipitur intra vas naturale mulie-
ris, D. Antonin. part. 3. tit. 1. cap. 11. §. 1. Soto
d. distinct. 27. q. 1. art. 4. Henric. lib. 11. de ma-
trimo. cap. 15. num. 3. Gregor. Lopez in l. 5. ti.
6. Part. 4. † Nisi vi oppressa si mulier ante bi-
mestrem, quod de iure habet ad deliberandum
super matrimonium contractum, gloss. in cap.
fin.

fin. distinet. 55. Cardinal. in cap. 2. de conuers. coniugat. q. 2. Turrecremat. in cap. mutationes, 7. q. 1. num. 2. Gregor. in l. 4. tit. 1. Part. 4. Perez in l. 1. tit. 1. lib. 5. Ordinam. Bart. Ledesma de matrimo. q. 61. dub. 64. † Ideo mulier non obstante tale copula potest Religionem ingredi, non tamen si cognita est per metum; quia vis omnimodam libertatem priuat, non tamē metus, l. 1. & l. 2. D. quod metus causa Ioann. Andreas in cap. qua contra ius, de regul. iuris, lib. 6. Gregor. & Perez ubi proximē, Præposit. in cap. fin. distinet. 55. † Vir autem utroque casu priuatur ingressu Religionis, ratione iniuriz illata, & iniustitiæ; quia non debet culpa reus commodum reportare, cap. ad nostram, deemption. & vendit cap. tua, de Cleric. non resident. cap. sedes, de rescript. Tiraquel. de retract. lignag. §. 3. glos. 9. num. 68.

12 † Matrimonium autem ratum, & non consummatum multis ex causis separari potest; quia non habet omnimodam indissolubilitatem, ex eā parte, quæ est in officio naturæ, neque ex ratione Sacramenti, nec ex ratione significationis, D. Thom. Sentent. 4. distinet. 33. q. 2. art. 1. Couarrub. d. part. 2. cap. 7. §. 3. Bellarm. lib. 1. de matrimo. cap. 4. Gutierr. lib. 1. Canon. car. qq. cap. 17. ex num. 13. Ledesma de matrimo. dub. 64. Petr. Ledesma. q. 67. ar. 1. dub. 1. † Quare Ecclesia multas causas potest assignare quibus dissoluatur, in Concilijs Generalibus, vel sola Papa autoritate, Concilio Tridentino. sess. 24. de matrimo. can. 3. & 4. D. Thom. part. 3. q. 50. art. 1. & q. 54. artic. 4. Soto Sentent. 4. distinet. 34. art. 1. & distinet. 40. art. 3. Paludan. distinet. 26. q. 4. art. 3. Ricard. art. 2. q. 3. Petr. Soto de matrimo. lect. 4. Thom. Vvaldens. tom. 2. de Sacramen. ca. 132. Couarrub. part. 2. cap. 6. §. 10. num. 10. † Nec non Principes seculares possunt impedimenta matrimonij statuere, D. Thom. d. q. 50. ar. 1. & q. 59. art. 2. & lib. 4. contra Gent. cap. 78. & quodlib. 5. art. 5. Couarrub. d. §. 10. num. 16. Conanus lib. 3. Comment. cap. 1. Bellarm. lib. 1. de matrimo. cap. 21. Ledesma eodem tract. q. 52. & 56. Bonacina ubi supr. q. 3. pun. 1. nu. 6. † Nisi Ecclesia eandem facultatem suo iudicio reseruasset, cap. tuam, de ordine cognit. ca. accedentibus, de excess. Prælat. c. lator, c. causam qua, qui filij sint legis. Trident. sess. 24. can. 12. Couarrub. ubi supr. cap. 8. §. 12. Soto Sentent. 4. distinet. 29. q. 1. art. 4. Bellarm. ubi supr. cap. 32.

16 † Impedimenta autem alia sunt impedientia contrahere matrimonium, contracta tamē tenent, quæ quia hic non sunt necessaria, de illis non agimus, qui cupit videat apud Docto-

res in Decretis, causa 27. q. 2. & causa 29. q. 1. & 2. & causa 32. q. 1. & seqq. & caus. 33. q. 1. & 2. & in Decretalibus lib. 4. tit. 4. D. Thom. part. 3. in supplemen. q. 4. & seqq. & Sentent. 4. distinet. 26. & seqq. Syluest. Armilla, & alij Summistæ, v. impedimentum, Couarrub. in 4. part. 2. cap. 3. Nauarr. in Manual. cap. 22. Valent. tom. 4. disput. 10. q. 1. punct. 3. Sanchez de matrimo. tom. 2. lib. 7. disputat. 6. & seqq. Toledo in Summ. lib. 7. cap. 3. & seqq. Gutierr. matrimo. cap. 10. & seqq. Bonacin. in Summ. titul. de matrimo. quest. 4. punct. 2. & sequentibus. † Alia sunt dirementia, quæ non solum impediunt, sed contracta retractant, de quibus nunc agendum est, ut sunt, Ordo Sacer, votum Religionis, Cultus disparitas, Ligamē prioris matrimonij, Impotētia cœundi, Error personæ, vel Cōditionis, Cognatio Spiritualis, Naturalis, Legalis, Affinitas, Publica honestas, Crimen machinationis alterius cōiugis, cum fide data de cōtrahendo, vel Vis illata in contractu, vel defectus Monitionum, Parochi, & testium.

SECT. I. De Ordine sacro impediēte, & irritante matrimonio.

● SUMMARIVM.

18. Virgines fuerunt Abel, Enoch, Melchisedech, Elias, Elifus, Ieremias, Daniel, & tres pueri.
19. Vestales virgines apud gentes castitate perpetua damnabantur.
20. Beata Virgo Maria prima cum voto virginitatis perpetuū se adixit.
21. Votum castitatis lege naturæ prohibebat contrahere, sed non irritabat.
22. Christus Dominus primus vota solemnia virginitatis instituit.
23. Ioannes Apostolus ex nuptijs Cana Galilee virginem vocauit ad discipulatum.
24. Matrimonium ratum dissoluitur per ingressum Religionis.
25. Ingressus Religionis, & dissoluit matrimonium, intelligitur professione sequuta.
26. Sacerdotib. secularib. in lege Gratia iure diuino prohibentur matrimonia.
27. Iure Ecclesiæ solum multi tenent prohibita esse Clericis coniugia.
28. Calistus Pontif. non negat Clericis coniugia, esse interdicta iure diuino.
29. Celibatus lex in Sacerdotio ex Christi

verbis colligitur.

30. Lex cœlibatus in Sacerdotio ex Apostolorum verbis colligitur.
31. Apostolos, quibus verbis uxores habuisse arbitratur.
32. Ioanne excepto, omnes Apostolos uxores habuisse, non nulli arbitrantur.
33. Episcopos, & Presbyteros ex Apostolo uxores habuisse.
34. Lex cœlibatus antiquissima est, & plane Apostolica.
35. Clerici ex Diaconatu ex Apostolorum temporibus castitate obligabantur.
36. Coniugatus ab Ecclesia primordiis sacris Ordinibus non initiabatur.
37. Clericis in sacris prohibitum est uxores ducere in Occidentali Ecclesia.
38. Lex cœlibatus sancita fuit in Orientali Ecclesia.
39. Orientalibus Clericis permessa sunt coniugia ante ordinationem contracta.
40. Trullana Synodus causam dedit matrimonio Græcis Clericis.
41. Græcis Clericis in sacris non licuit uxores ducere.
42. Ecclesia Latina Clericis omnibus, præter Lectoribus, & Cætoribus matrimonia non licuit.
43. Clericis in sacris antea, & post ordinationem semper fuerit prohibita matrimonia.
44. Apostoli post vocationem uxores non habuerunt.
45. Sorores pro uxoribus accipiuntur.
46. Sorores Apostoli appellat, quas Apostolicam vitam sequebantur.
47. Germana compar, in quo sensu apud Apostolum reperitur.
48. Apostolus de se testatur sine uxore fuisse.
49. Pauli epistola ad Corinthios prius scripta fuit, quam ad Philippenses.
50. D. Paulus, & alij Apostoli, præter Petrum, uxores non habuerunt.
51. Episcopis denegatur pluralitas uxorum.
52. Apostolus Ecclesias appellat uxores Episcoporum.
53. Episcopus, aut Presbyter ante ordinationem susceptas uxores aliebat, non retinebat.
54. Matrimonia hæretici damnant tanquam rem malam.
55. Ecclesia ministris suis non prohibuit matrimonia, ut rem malam, sed ut minus necessariam.
56. Votum continentie annexum est Ordini sacro.
57. Clerici in sacris in ipsa ordinatione implentur voto castitatis.

58. Ordo Sacer impedit, & dirimit matrimonium.

In omni naturæ lapsæ statu, in quo fuerat necessaria Sacramenta, legimus quosdam fideles perfectionis amatores traduxisse quandam Religiosam, & cœlibem vitam, nam virgines fuerunt Abel, Enoch, Melchisedech, Elias, Eliszus, Ieremias, Daniel, cū socijs, ut probant Damascen. lib. 4. de fide, cap. 25. Gregor. Nyssen. lib. de virgin. c. 9. Cardinal. Bellarm. tom. 5. controuers. lib. 2. de Monach. c. 5. Fræc. Mendoc. in Reg. li. 1. c. 1. sect. 1. & 2. † Apud Gētiles erat Vestaliū virginū inuiolata Religio, qua iure gentium, & timore pœnarum arcebantur à matrimonio, ut tradunt Titus Liuius lib. 3. ab orbe condi. decad. 1. Carol. Sigon. de antiquo iure Rom. lib. 1. & Sacerdotes apud Gentes per antonomasiam castos appellat Vergil. A Encid. 6.

Quique Sacerdotes casti dum vita manebat.
Ouid. Fastor. lib. 2.

Qui cœsus ab arbore pira

Casti Sacerdotum tempora fronde tegit.

† Cum voto tamen virginittis perpetuæ prima Beata Virgo MARIA dicitur à Patribus perpetuam Deo consecrasse virginittatem, D. Hieronym. in Iouin. lib. 1. Origin. in Matthæi 13. Canisius lib. 2. Marial, cap. 12. Epiph. hæres. 78. Damascen. sermon. Epiph. D. Isidor. lib. 1. offic. Eccles. cap. 17. D. Ambros. de instit. virgin. cap. 5. D. Augustin id Ioan. tract. 10. Canisius lib. 2. de Deipara, cap. 14. Vazquez in p. 3 tom. 2. q. 28. distinet. 124. cap. 5. Suar. tom. 2. disputat. 7. sect. 3. Barrad. tom. 1. lib. 7. cap. 10. † Et licet votum iure naturæ notum fuisset, nam Iacob votum fecit, Genes. 29. & lege Veteri, Numer. 6 Psalm. 71. Isas. 19. Prohibebat contrahere, sed non irritabat, ut de voto simplici apud nos, & lege naturæ tradunt DD. in cap. bi verò, cap. de viduis, cap. si qua virgo, c. si quis sacro, cap. si vir, cap. ut lex, capit. virginem, 27. q. 1. cap. 1. de voto, lib. 6. D. Cyprianus lib. 1. epistol. 11. D. Ambros. ubi sup. Caiet. 2. 2. q. 88. ar. 11. Soto de iust. lib. 7. q. 2. ar. 5. distinet. 28. q. 2. ar. 2.

† Christus tamen iure suo positiuo Christianæ Religionis author, & institutor vota solemnita primus induxit virginittis, obediētiæ, & paupertatis, quibus Apostoli sunt professi, dum tanquam discipuli minus perfecti versabantur in Schola perfectionis addiscendæ, D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 4. D. August. libr. 17. Ciuitat. Dei, cap. 4. & Psalm. 103. concl. 3. Soto lib. 7. de iust. q. 5. ar. 1. Bellarm. d. libr. 2. de Monach. cap. 5. † Et cum tali statui consentaneas proprietates, ut conseruaretur, & persisteret,

peristeret,

persisteret, secundum gradum perfectiorem, quo fit irreuocabilis traditio, seu professio solueret, priuilegio Christi matrimonium ratum, vt soluit in Ioanne Apostolo, quem a nuptijs Canaa Galilee virginem euocauit ad discipulatum, *D. Augustin. ubi supra, D. Hieronymus contra Vigilant. epistol. 70. Sarmient. libr. 1. de redditibus, monit. 9. Gutierrez Canonie. qq. cap.*

24 17. num. 27. † Quapropter Ecclesie diuinitus edocta decreuit matrimonium ratum dissolui per ingressum Religionis, *cap. 2. cap. ex publico, cap. ex parte, de conuers. coniugator. cap. desponsatum, cap. decreta legalia, 27. q. 2. Extravag. antiqua, de voto, Tridentin. sess. 24. de matrimonio. cap. 6.* † Ingressum dico cum effectu, professione secuta, nam cum vita monastica sit mors spiritualis, repugnat matrimonij naturam, *D. Paul. ad Colossen. 3. D. Thom. Sentent. 4. distinct. 27. q. 1. art. 3. Durand. q. 2. Robert. Bellarmin. d. lib. 2. de Monach. capit. 38. Turrecremat. in c. sunt qui dicunt, 27. quest. 2. Petr. Barbosa in rubr. soluto matrim. part. 2. num. 76. Couarruias Decretal. 4. part. 2. cap. 7. §. 4. n. 7.*

26 † Vnde non modo Religiosi, sed Sacerdotes seculares ex die quo ad Ordines promouebantur, matrimonium contrahere prohibitum fuit iure diuino, vt tradunt *D. Clemens lib. 6. Apostol. Constit. cap. 17. Nicolaus PP. I. can. 70. cap. consulendum, distinct. 28. Ioan. Maior. Sentent. 4. distinct. 24. q. 2. Thomas Voaldens. tom. 2. de Sacrament. cap. 128.* † Quamuis nō iure diuino, sed Ecclesiastico positio esse prohibitum, testantur *D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 11. D. Antonin. part. 2. tit. 10. cap. 2. §. 9. Azor lib. 13. cap. 12. q. 1. Barbosa in rubr. soluto matrim. part. 2. num. 89. Sanchez de matrim. tom. 2. lib. 7. disput. 27. num. 5. & in Decalog. tom. 2. de Releg. statu, lib. 3. cap. 6. ex num. 1.* † Nam

28 decisio Pontificis Calixti I. in qua se fundant, non probat tale impedimentum, non esse iure diuino ad contrahendum, sed contracta dissolui secundum Ecclesie decreta, quod est diuersum, vt habetur in cap. Presbyteris, distin. 27. *contracta quoque matrimonia ab huiusmodi personis, disiungi, iuxta sacrorum Canonum definitiones iudicamus.* † Nam licet in Euangelio talis prohibitio non exprimat, eā fuisse Christi voluntatem colligitur, vt qui ad Apostolorum venient ab vxorum curis vacarent, *D. Luc. cap. 14. qui non reliquerit patrem, & matrem, & uxorem, & filios, & fratres, & sorores propter me, non potest meus esse discipulus.*

30 † Vnde Apostoli, vt Christi voluntatem exequerentur, ita testantur apud Matth. cap. 19. *Ece nos reliquimus omnia, & sequuti sumus*

te, nam qui omnia dicunt relinquere, vxores nō retinebant, vt tradunt *D. Hieronym. contra Iovinian. lib. 1. Bellarmin. lib. 1. de Cleric. capit. 20. & lib. 2. de Monach. 34. Mendoza dict. section. 1.*

31 † Sed obstare videtur Apostolos vxores habuisse, vt de Diuo Petro Apostolorum Principe, & alijs, testatur *D. Paul. Corinth. 1. cap. 9. Non habemus potestatem sororem mulierem circumducendi, sicut ceteri Apostoli, & fratres Domini, & Cephas, & ad Philippen. cap. fin. Rogo te Germane compar, Græcè, γυναικὶ σύμυρι, Latine, Germana coniux.* † Nam Petrum, Paulum, Andream, & alios Apostolos præter Ioannem vxores habuisse, probant *Tertullian. lib. de Menogamia, D. Ignat. epistol. ad Philadelph. Clem. Alexan. Stromat. libr. 3. & De Episcopis, & Presbyteris in hæc verba scriptum reliquit Apostol. Timot. 1. cap. 3. Oportet Episcopum irreprehensibilem esse vnius vxoris virum.* Et in Canone Apostol. 6. *Episcopus, aut Presbyter uxorem propriam nequaquam obtentu Religionis, abiciat.*

34 † Nihilominus tamen verissimum est legem cælibatus diuinam esse ab Apostolorum tempore per eos promulgata, vt docent *D. Clem. in Constit. Apostol. cap. 27. D. Dionys. Areopag. de Ecclesiast. Hierarch. cap. 5. D. Isidor. lib. 2. Officior. cap. 2. D. Ambros. lib. 1. cap. fin. D. August. lib. 2. de adult. coniug. cap. 20. Origen. in Numer. homil. 23. Soto de iustit. libr. 7. q. 6. art. 2. cap. Presbyteris, distin. 27. & Clerici enim ex Apostolorum temporibus ex Diaconatu perpetuæ castitati obligabantur, nisi vi, vel metu ordinarentur, *Bellarmin. lib. 1. de Cleric. cap. 19. Sanchez de Matrimon. libr. 7. disput. 29. nu. 5. & disput. 37. ex num. 22. Azor lib. 13. Institut. cap. 14. q. 5. Enriquez libr. 10. cap. 14. Soto in 4. distin. 25. q. 1. art. 2. Agid. Coninch. de Sacrament. disputat. 20. dub. 13.* † Nam principio nascentis Ecclesie cautum est, vt nemo coniugatus sacris Ordinibus initiaretur, nisi vxor boueret perpetuam castitatem, vt patet ex Concilio Arelatens. II. ante ann. 1200. celebrato, *can. 2. cap. sane, de Cleric. coniugat. cap. coniugatus, de conuers. coniugat. cap. seriatim, distinction. 32. capit. Episcopus, distinct. 77.**

37 † Postquam autem initiatus est sacris Ordinibus, vt nemo vxorem ducere, vel copula polueretur, in Occidentali Ecclesia, quæ est Latina, decissum est, *ITALIÆ Concilio Romano sub Syluestro PP. can. 8. & Zacharia PP. ante anno 800. HISPANIÆ Concilij Eliberitano (sub Offio Episcopo Cordubens. Sedis Apostolice Legato, anno Christi 324.) can. 33.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

Toletan. II. can. 1. Toletan. III. sub Sisinando Rege, can. 26. Toletan. VIII. can. 6. GALIAE Concilij Arelatens. II. can. 2. Turonens. I. can. 1. & 2. Turonens. II. can. 15. Agathens. can. 10. Aureliacens. III. can. 1. GERMANIAE Concilij Wormaciens. ante anno 700. ca. 9. Aquisgranens. I. cap. 6. Moguntin. sub Carolo Magno, cap. 10. AFRICAE Concilij Carthaginens. II. can. 2. Carthaginens. V. can. 3. † In Orientali etiam Ecclesia, quae Græca dicitur, lex celibatus similiter sancita fuit, circa anno 600. à Christo nato, ut patet Concilij Ancyran. cap. 10. Neocesariens. cap. 1. Nicen. I. can. 3. & in Synodo Trullan. can. 6. aet. 4. D. Chrysostom. de patient. Iob, homil. 2. D. Gregor. Nicanol. lib. de virginit. cap. fin. D. Cyril. Hierosoly. c. 3 teches. 12.

39 ¶ Postea tamen in Orientalibus Clericis in sacris permilla sunt coniugia ante ordinationem contracta, cap. cum olim, 6. de Clericis coniugat. non tamen postea uxores ducebant, ut patet ex sexta Synodo in cap. si quis eorum, distinction. 21. Si quis eorum, qui ad Clerum accedunt voluerit nuptiali iure mulieri copulari hoc ante Ordinem Diaconatus faciat. † Quod originem habuit ex canonibus Synodi Trullanz, quos nonnulli Episcopi in Trullo cōuenientes ediderunt, & Synodo imposuerunt, ut tradit Francisc. Turrianus lib. de canonibus Synodi 6. 7. & 8. Quapropter à Sergio PP. reprobati sunt, ut meminit Beda lib. de Sex atatibus iust. Paul. Diacon. lib. 8. de rebus Roman. cap. 9. † Quare apud Græcos etiam post susceptum Ordinem non liceuit Clericis in sacris constitutis Matrimonium contrahere, Stephanus PP. in cap. aliter, distinct. 31. D. Epiphan. lib. 2. hæresis 59. Sozomenus lib. 1. cap. 22. Nicephor. lib. 8. cap. 19. Michael. Medina lib. 2. de continent. c. 20. & 21. Couarru. d. part. 2. cap. 6. §. 3. nu. 2. Bellarmin. de Cleric. d. cap. 21. & lib. 2. Concilior. cap. 18. † In Ecclesia autem Latina semper fuit prohibitum Clericis, non solum matrimonium contrahere post susceptum Ordinem, verū ante Ordines contracta uxores retinere, nisi Lectoribus, & Cantoribus ex Apostolicis Cōstitutionibus, can. 27. Qui ad Clerum prouecti sunt precipimus, ut si voluerint, uxores accipiant, sed Lectores, & Cantores tantummodo, & Clericis autem in sacris matrimonia ante, & post ordinationem semper fuerunt prohibita, cap. cum olim, de Clericis coniugat. cap. Syracusana, distinct. 28. Bellarmin. de Cleric. lib. 1. cap. 18. Couarr. Decret. 4. p. 2. ca. 8. §. 3. Azor lib. 13. Instit. cap. 12. q. 3. 4. 5. & c. 14. q. 7. & lib. 13. c. 13. q. 1.

¶ Neque obstat, quod de Apostolis dictum est, nam præter D. Petrum, de cuius socero fit mentio apud D. Luc. cap. 4. v. 38. de alijs non constat liquido uxores habuisse, etsi quicorum habuerunt, statim atque ad Apostolatū vocati sunt, omnino ab illarum consortio se abstinuerunt, ut patet ex illis Matth. ca. 19. Ecce nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te. † Neque obstat ipsiusmet Pauli epistola Corinth. 1. cap. 9. quia sorores licet aliquando pro vxoribus accipiātur, Paralipom. 1. c. 2. Et septim. David, quorū sorores fuerunt Sarvia, & Abigail. Cantic. c. 8. Soror nostra parua est, & vbera non habet. † Apostolus sorores pias mulieres appellat, quæ Apostolicā vitā sequebantur, vel pecunia, vel certo ministerio suo in rebus necessarijs opitulabantur, D. August. lib. de opere Monach. c. 4. Tertul. lib. de Monogam.

¶ Neque rursus obstat illud Apostoli ad Philippens. cap. fin. quia non Germana compar, aut coniux, sed Germane compar, reddi debet, vel quia sic appellantur ex nomine, vel ex officij ministerio, quod ad promulgationem Evangelij idem iugum cum ipso sustineret, ut ibi exponant D. Chrysost. & Theophylact. † Nam dict. locus de vxore D. Pauli intelligi nō debet, cū ipse de se dicat Corinth. 1. c. 7. Dico autem non nuptis, & viduis bonum est illis si sic permaneant, sicut & ego. † Neque dicendum est Apostolum principio suæ conuersionis sine vxore fuisse, postea illam duxisse, nam epistola ad Corinth. prius scripta fuit, quam illa ad Philippenses, ut notat Theodoretus in præfat. † Eoque maximè cum D. Paulum, & alios Apostolos præter D. Petrum uxores non habuisse asserunt, D. Hieronym. lib. 1. contra Iovinian. & Psalm. 57. & epistol. ad Euseb. de virginit. D. Augustin. lib. de gratia, & lib. de arbitr. c. 4. S. Epiphan. hæres. 58. D. Ambr. lib. de exortat. ad virgin.

¶ Neque obstat illud Apostol. ad Tit. 1. cap. 3. Quia verba illa negatiuè intelligenda sunt, scilicet, ut oporteat ne Episcopus habeat uxores plures, ut ibi interpretantur, D. Chrysostom. & alij, Valent. tom. 4. disput. 9. quæst. 5. punet. 5. §. 2. Henriquez lib. 10. cap. 14. † Vel allegoricè intelligendus est, ne pluribus Ecclesijs præponantur, nam continentiam Episcopum satis commendat, idem Apostol. ad Tit. cap. 1. Oportet Episcopum esse sobrium, iustum, sanctum, continentem. † Neque minus obstat Canō ille Apostolor. 6. quia iustum est ne prætextu Religionis, seu cautela Episcopus, aut Presbyter, qui ante ordinationem uxorem habebat, postea curam vxoris abijciat, quia debet illam alere, & prouidere, ut cautum est,

Concil. Turonens. II Can. 8. ut exponunt. Vmbertus Legatus Leonis IX. apolog. contra Nicet. Soto lib. 7. de iust. q. 6. art. 2.

54 ¶ Neque tandem obstat aliud eiusdem Apostoli ad Timot. 1. ca. 4. In nouissimis temporibus fuisse, quosdam introduceluros doctrinas demoniorum, prohibentes nubere. nam Apostulus loquitur de hæreticis coniugium ipsum tanquã per se malum prohibentes, ut fuerunt *Manichæi, Marcion, & Tacianus.*

55 † Ecclesia autem suis ministris coniugium prohibet, non ut per se malum, sed ut minus conueniens illi statui, ut probant *D. August. lib. 30. contra Faust. cap. 4 & 6. D. Hieron. lib. 1. contra Ioum. D. Chrysost. D. Ambr. & alij in d. Paul. Corinth. 1. c. 4. Henriq. d. lib. 10. cap. 14.*

56 † Ecclesiæ Latine votum continentie ipsi ordinibus est annexum, cap. unico de voto lib. 6. Extrauag. antiquæ Ioan. XXII. de voto. Concil. Tolet. II. in cap. de his, dist. 28. D. Thom. Sent. 4. dist. 37. q. 1. art. 1. Bellarm. Controu. lib. 1. de Matrim. cap. 21. & lib. 1. de Cleric. c. 18. Toledo in Summ. lib. 4. cap. 17. num. 21. & lib. 7. cap. 8. n. 3. Henriq. lib. 10. de Ordin. cap. 14. n. 7. & lib. 12. de Matrim. cap. 5. n. 9.

57 † In quo quidem voto implicatur statim, atq; ad Ordines sacros promouentur, quamuis ignorantia inuincibili nesciãt eorum Ordini votum anecti, *D. Thom. 2. 2. q. 88. art. 7. & 11. Cardin. Bellarm. lib. 1. de Cleric. cap. 18. Turrecrem. in cap. placuit, dist. 32. art. 1. num. 6. Praposit in rub. qui Clerici, vel vouent, Dectus in cap. at si Clerici de Iudic. n. 235. Gutierrez Canonic. qq. lib. 2. cap. 7. 45. Vallet. tom. 4. disp. 9. q. 5. punt. 5. & q. 10. punt. 3. Barbosa de potest. Episc. p. 2. allegat. 15. n. 1. 2. & 3. Bonac. de impedim. matr. q. 3. pun. 9. ex n. 2. Francisc. Mendoca in Reg. lib. 1. cap. 1. sect. 1. † Vnde*

58 Ordo Sacer ex voto calitatis annexo impedit matrimonium postea initum, & irritat, ut statuerunt Pontifices *Nicol. I. & Alexan. II. in cap. nullus Missam, cap. propter hoc, dist. 32. & Sexta Synodus General. cap. 6. cap. si quis eorum d. dist. 32. Innocent. II. in cap. ut lex 27. q. 1. c. 1. & 2. qui Clerici, vel vouet, cap. unico de voto lib. 6. Ioann. XXII. in Extrauag. antiquæ de voto Conc. Trid. Sess. 24. de Matrim. c. 9.*

Sect. II. de voto simplici, & solemn.

SVM MARIVM.

59. Votum simplex impedit Matrimonium contrahere.

60. Contrahens cum voto simplici peccat mortaliter.

61. Voto simplici astrictus, nequit petere debitum, non tamen reddere.

62. Peccat, qui post votum continentie petit debitum.

63. Votum simplicem, qui frangit contrahendo, peccat prima vice, postea licite petit, & reddit.

64. Episcopus nequit dispensare in voto simplici, sed quo ad voti effectum.

65. Votum simplex dispensatum ab Episcopo, ut nubat post mortem uxoris tenetur adimplere.

66. Votum solemne reddit inualidum matrimonium.

67. Voti solemn, & simplicis quoad Deum nulla est differentia.

68. Votum simplex impedit matrimonium: solemne impedit, & dirimit.

69. Votum solemne ex sua natura irritat matrimonium subsequens.

70. Coniugatus de licentia uxoris potest Religionem ingredi.

71. Vxor, qui viro permittit, ut ad Religionem transeat, tenetur castitatem vouere.

72. Votum simplex uxoris, qui marito permittit Religionem ingredi professione sequuta, vertitur in solemni.

73. Vxor mariti professi post eius mortem, nequit ad secundas nuptias transire, contracta tenent.

VOTUM simplex de suscipienda Religione, aut Ordinem sacrum, aut continentie perpetuæ, solum impedit, ne matrimonium contrahatur, con-

tractum tamen non retrahat, cap. 1. & ibi omnes, de voto, lib. 6. Concil. Trident. sess. 24. can. 9. D. Thom. part. 3. q. 48. & q. 53. art. 1. Magister Sent. 4. dist. 38. Soto q. 2. art. 1. Nauarr. d. cap. 22. num. 73. † Peccat tamen mortaliter, qui contrahens se implicitè obligat ad copulam, & redditionem debiti, cap. noueritis, dist. 27. cap. rursus, qui Clerici, vel Monach. Nauarr. d. num. 73. D. Antonin. part. 3. tit. 1. ca. 4. † Reddere enim potest, non tamen petere, ut tenet D. Thom. part. 3. q. 53. artic. 4. Turrecremat. in cap. nouimus, 17. q. 2. num. 2. D. Antonin. part. 3. tit. 1. ca. 16. §. 1. † Nam qui post votum continentie contraxit, peccat mortaliter, si debitum petat, Soto dist. 38. q. 2. artic. 1. Ledesma q. 66. art. 4. † Verius tamen est, quod licet contrahens teneatur adimplere votum, peccat prima vice consumans matrimonio-

num,

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

num, eo tamen consumato licet petere, & red-
dere debitum, *Soto d. q. 2. artic. 2. Monald. in*
Summ. tit. de impedim. ex voto, Nauarr. in Ma-
nual. cap. 12 num. 80. † Dispensat tamē Episcopus
non in voto continentia, id enim referuatur
Papæ, sed quo ad voti effectum, vt subueniat
periculo conscientia, & incontinentie, D. Thom. q. 53. art. 4. Soto sistinēt. 38. q. 2. ar.
1. Nauar. cap. 16. num. 25. & cap. 22. nu. 86.
† Ideo mortuo coniuge tenetur Religionem
ingredi, ex voto pristino, non extincto, Sor. d.
q. 2. art. 1. Caietan. 2. 2. q. 88. arti. 3. Monald.
ubi sup. Sanchez d. lib. 7. disp. 25.
¶ Votum solemne, quod fit per professio-
nem factam in Religione approbata, vel per
sacri Ordinis susceptionē irritat, & inuallidat
matrimonium, vt decisum est in Concilio To-
letano III. can. 51. Toletan. VIII. can. 6. Calce-
donens. can. 16. Foroiuliens. can. 2. Turonens. c.
2. Triburi can. 23. Siricius Pontif. epistol. 1. &
2. 12. & 30. Gelasius PP. I. epist. 1. cap. 22. &
23. Gregor. I. lib. 1. epist. 40. Alexand. III. in c.
meminimus, qui Clerici, vel Monach. Innocen.
III. in cap. fin. eodem tit. Bonifac. VIII. in cap.
unico, de voto, & voti redempt. lib. 6. Tridenti.
sess. 24. de matrim. can. 9. D. Cyprian. libr. 1.
epistol. 11. D. Ambros. lib. de Virg. laps. cap. 5.
D. Chrysostom. & Theodor. epistol. 6. D. Hiero-
nym. in Iovin. lib. 1. † Nam votum simplex a
solemne licet quo ad Deum nullam habeat dif-
ferentiam, quia in utroque eodem modo per-
sona Deo traditur, vt patet ex Bulla Gregor.
XIII. que incipit, Ascendente domino, cap. rur-
sus, qui Clerici, vel vouent. Valent tom. 4. dispu.
10 q. 5. punct. 3. Sanchez de Matrimon. lib. 2.
disput. 19. & lib. 7. disput. 25. num. 24. & disp.
26. num. 4. Lessius de Iustit. lib. 4. c. 41. num. 68.
Reginald. in Prax. lib. 31. num. 123. Coninch.
disput. 31. dub. 6. num. 67. Gutierrez de Ma-
trimon. cap. 94. num. 6. Bonacina de Impedim.
q. 3. punct. 4. ex num. 3. † Differt tamen iure
natura, quia votu est incompatible cū mati-
monio, iure tamē Ecclesiæ, quia in simplici voto
tantum impedit, in solemne impedit, & diri-
mit, cap. 1. & ibi gloss. cap. si quis sacro, 27. q. 1.
& cap. rursum, qui Clerici, vel vouent. Caietan.
2. 2. q. 88. art. 7. dub. 1. Gaeta in cap. ad lumina
30. q. 1. §. 4. q. 194. num. 464. Azor lib. 12. Mo-
ral. cap. 6. q. 3. & 4. Sanchez d. disput. 25. num.
5. & disput. 26. ex num. 3. & in Decalog. tom.
2. lib. 5. cap. 1. num. 5. 6. & 7. Bellarmin. libr.
69 2. de Monach. cap. 34. † Nam suapte natura
(secuso iure Ecclesiæ) per professionem præ-
cedentem impeditur valor matrimonij subse-
quentis, Turrecremat. in cap. Presbyteris, dist.
27. num. 1. & in cap. primo, 27. q. 1. art. 2. num.

4. & art. 3. num. 6. Couarrub. Decretal. 4. par.
2. cap. 7. §. 4. num. 7. Barbosa de Solutio Matrim.
mon. rubr. part. 2. num. 98. Valent. 2. 2. disput.
6. quest. 6. punct. 5. & tom. 4. disput. 10. quest.
5. punct. 3. Petr. Ledesma de Matrimon. q. 53.
art. 2. dub. 1. Bart. Ledesma dub. 33. conc. 2. Lu-
dou. Lop. p. 2. c. 48.

¶ Coniugatus tamen post consumatum
matrimonium poterit de licentia vxoris Reli-
gionem ingredi, & ad sacros Ordines promo-
ueri, vt per DD. in cap. volumus, distinet. 81.
& in cap. Episcopus, distinet. 77. Abb. in cap.
coniugatus, de conuers. coniug. Sanchez d. lib. 7.
cap. 29. ex num. 1. Gutierrez de Matrimon. cap.
95. ex num. 1. † Dum tamen vxor castitatem
vobeat, saltem voto simplici, cap. vxoratus, c.
cum sis, cap. ad Apostolicam, de conuers. coniug.
gloss. in cap. quia sunt, distinet. 28. Turrecrema.
in cap. si mulier, distinet. 28. art. 1. num. 1. l. 40.
tit. 6. Part. 1. D. Antonon. part. 3. tit. 1. ca. 8.
Gaeta in ca. ad lumina, 30. q. 1. §. 4. q. 195. nu.
469. Sanchez de Matrimon. tom. 2. lib. 7. dispu.
30. num. 6. † Quod secuta viri professione, vel
sacris Ordinis assumptione vertitur in solem-
ne, gloss. in cap. seriati, distinet. 32. Hostiens. in
cap. 1. in fid. de conuers. coniug. Abb. in capit.
constitutus, eodem tit. num. 6. Gregor. in d. l. 40.
tit. 6. Part. 1. † Ideo vt mortuo viro nō po-
test ad seculas nuptias transire, contra fixa ta-
men tenent gloss. & DD. in cap. si se, distinet.
28. Soto lib. 7. de Iustit. q. 5. art. 3. Hostiens. in
cap. ad Apostolicam, de conuers. coniug. 1. r. in-
cap. in cap. unico, de voto, lib. 6. n. 3. Azor lib.
13. Moral. cap. 14. q. 11. Gutierrez dict. capit.
95. num. 7.

Sect. 3. De disparitate cultus, & Religionis.

SVMMARIVM.

74. Disparitas Religionis non impedit Matri-
- monium iure natura.
75. Religionis disparitas Matrimonium nō
- impedit lege Scripta.
76. Hebræis fuit prohibitum cum aliquibus co-
- trahere propter periculum euerfionis.
77. Matrimonium non impeditur cum infidelibus
- lege Euangelij.
78. Hispania antiquitus Matrimonia contrabe-
- bant fideles cum infidelibus.
79. Matrimonium fidelis cum infideli probibi-
- tum fuit ad tempus propter naturalem in-
- decentiam.
80. Matrimonia fidelis cum infideli probiben-

tur

tur varijs Concilijs.

81. Matrimonia fidelis cum infideli, si contrahatur, nullo iure stare prohibentur.
82. Matrimonium non soluitur propter hæresim coniugis.
83. Matrimonium fidelis cum hæretica non tenebat ex Sexta Synodo.
84. Sexta Synodi decreta non sunt approbata à Sede Apostolica.
85. Disparitas Religionis non est causa irritandi matrimonium.
86. Matrimonium fidelis cum infideli intenditur, ne fides alterius periclitetur.
87. Fidelis contrahens cum infideli, peccat mortaliter.

74 **C**VLTVS, vel Religionis disparitas non impedit matrimonium iure naturæ, D. Tho. p. 3. q. 59. art. 1. & Sct. 4. dist. 39. D. Anton. p. 3. tit. 1. c. 6. Co-
 75 uar. Decret. 4. p. 2. cap. 6. §. 11. & cap. 7. §. 4. Gu-
 tierrez de Matrimon. cap. 104. ex num. 1. Pe-
 rez in l. 7. tit. 19. lib. 8. Ordinament. & Nec le-
 76 ge scripta Moysis prohibitum fuit viros con-
 trahere cum filiabus infidelium, vt constat ex
 Moysæ, & Ioseph, qui contraxerunt cum A-
 gyptijs idolatris, Salomone cum filia Pharaonis,
 Esther cum Assuero, & alijs quem plurimis
 vt notat doctissimus Cardinalis Bellarmin. de
 Matrimon. cap. 23. Soto Sententiar. 4. distin.
 39. quest. 1. artic. 1. & Prohibebantur tamen
 76 cum aliquibus nationibus idolatris coniugia,
 propter periculum euersionis, & idolatriæ, vt
 Amorrhæis, Cananæis, Hethæis, Pherezzæis,
 Hevæis, & Iebusæis, Exod. capit. 34. v. 11. &
 sequentibus. Idumæis, & Moabitæis, Esdras lib.
 1. capit. 9. & Iure autem diuino Euangelij non
 77 impeditur Christianis matrimonium cum infi-
 delibus, nā vt testatur his verbis D. Paul. Co-
 rinthior. 1. cap. 7. v. 12. *Siquis frater uxorem*
habe infidelem, & hæc consentit habitare cum
 78 *illo, non dimittat illam, &c.* & Ex quo priori-
 bus sæculis consuetudo fuit non solum apud
 exterarum nationes, sed apud nos Hispanos (qui-
 bus veræ Religionis semper cultum viguit)
 matrimonia contrahendi fideles cum infideli-
 bus, ita vt Reges, & Prælati cum Mahume-
 tanorum, & hæreticorum filiabus non semel
 matrimonio copularentur, nam id permissum
 fuit, Concil. Calcedon. act. 15. can. 14.
 79 ¶ Præcepto tamen humano prohibitum
 est ad tempus, ne fidelis iugum matrimonij du-
 ceret cum infideli, propter naturalem indecen-
 tiam, & conuenientiā; quia vix potest esse pax
 inter tales coniuges, neque ab illis institui pro-
 les, D. Paul. Corinth. 2. cap. 6. *Nolite iugum*

ducere cum infidelibus: quæ enim participatio
iustitiæ cum iniquitate? quæ autem conuersio
Christi ad Belial? aut quæ pars fidelium infide-
 80 *li? & Vnde talia matrimonia prohibita sunt*
 varijs Concilijs Calcedonense canon. 13. Elibe-
 ritano cap. 16. Laodicensi cap. 10. & 31. Aga-
 thensi capit. 67. Carthaginens. III. capit. 12. Tri-
 burin. capit. 39. Tolerano III. capit. 14. Aure-
 lian. II. capit. 18. Aurelian. III. capit. 13. Ni-
 cano ex Arabib. cap. 53. 67. & 68. cap. non o-
 81 portet, 28. quest. 1. & Sed si contrahantur, nul-
 lo iure stare prohibentur. glo. in d. cap. non o-
 portet, 28. quest. 1. D. Thom. & alij in 4. distin-
 39. Simanc. de Catbol. Institut. cap. 40. num. 17.
 Turrecremata in capit. si quis Gentilis, 28. q. 1.
 art. 1. num. 2. Gaeta in d. cap. ad limina, 30. q.
 1. §. 4. quest. 169. num. 423. Couarrub. d. part.
 2. cap. 6. §. 11. num. 4. & Non enim propter hæ-
 82 resim soluitur i. matrimonij, vt liceat Christia-
 næ nubere alteri, Trident. sess. 24. can. 5. sicut
 licet propter coniugum in infidelitate relic-
 tum, cap. 1. de conuers. coniug. Bonacin. de Matrim.
 q. 2. pun. 3.

¶ Neque obstat matrimonium fidelis
 83 cum hæretica non teneri Iure Ecclesiæ, vt in
 Sexta Synodo Generali decissum est can. 72.
Non licet orthodoxo cum hæretica coniungi, nec
orthodoxam cum hæretico, sed si quid eiusmodi
factum appareuit veras nuptias existimari, &
nefarium coniugium dissolui. & Nam licet Sex
 84 ta Synodus auctoritatem Canonicam habere
 videatur ex traditis in cap. Sexta Synodus, dis-
 tin- 16. eius decreta à Sede Apostolica ap-
 probata non sunt, vt tradunt Francisc. Tur-
 rian. in Canonibus Sexta Synod. Valentia part.
 4. disputation. 10. quest. 3. punct. 3. Sanchez de
 Matrimon. tom. 2. lib. 7. disput. 28. n. 7. & disp.
 72. ex nu. 1. & Nā disparitas Religionis nō est
 85 causa irritandi matrimonium, D. Thom. Sent.
 4. distin- 39. quest. 1. art. 1. ad 5. D. Anton. p.
 3. tit. 1. cap. 6. not. 2. Ledesma tom. 2. part. 4.
 q. 61. art. 2. Petr. Ledesm. de Matrim. q. 59. ar. 2.
 dub. 4. Bart. Ledesm. aub. 54. concl. 4. Toledo in
 Summ. lib. 7. cap. 7. num. 1. Valent. tom. 4. disp.
 10. q. 5. punct. 3. Graffis deciss. part. 1. lib. 2. cap.
 85. n. 14. & Dum tamen non timeatur de alteri-
 86 us coniugis peruersione, nā matrimonium fi-
 delis cum infideli interdicitur, ne fides alteri
 periclitetur, DD. in c. nō oportet, & c. caueat,
 28. q. 1. Turrecrem. in c. si quis Gentilis, d. 28. q.
 1. ar. 1. n. 2. Nauar. in Manual. c. 22. nu. 49. &
 lib. 5. tit. de hæretic. conf. 1. n. 6. edit. 2. & conf.
 2. n. 6. Anton. Cuesd. lib. 5. tit. 12. n. 90. Gregor.
 Lopez in l. 15. tit. 2. Part. 4. & Peccat tamē le-
 87 thaliter Christiani contrahēs cū infideli, pagano,
 hæretico, aut scismatico, vel cōtra, Nauar. in

Manual. cap. 22. num. 49. Palacios in 4. distin. 39. q. 1. Ledesma d. q. 59. art. 1. Valent. d. punct. 3. Gutier. d. c. 104. n. 7. Bonacin. d. punct. 3. & de imped. q. 3. pun. 8. ex n. 2.

Secl. 4. De frigiditate, & impotentia coeundi.

SUMMARIVM.

1. Impotentia coeundi datur à natura, vel à demone.
2. Coeundi impotensia impedit, & dirimit matrimonium.
3. Seminatio necessaria est in copula, ut una caro efficiantur.
4. Matrimonium irritum est, si in copula non adsit seminatio.
6. Nuptias non concubitus, sed consensus facit.
7. Vxores quas habere non possunt, debent habere ut sorores.
8. Charitas coniugalis, neque senio, neque frigiditate minuitur.
9. Liberorum procreationis spes causa esse non potest, ut matrimonij Religio compos non euadat.
10. Matrimonium verum absque virili complexu contractum fuit inter Sacrosanctam Virginem, & Ioseph.
11. Sacrosancta Virgo in Christi generatione semine ministravit, ut vera Mater Dei fieret.
12. Semen humanum decidi potest ex virgine absque concupiscentia.
13. Virginem Sanctissimam Hebraei explorarunt per obstretrices dum Christus Dominus Dei Filium, & Virginis Maria profiteretur.
14. Matrimonium copulam desiderat, ideo non valet matrimonium spadonum.
15. Eunuchi, vel castrati non possunt contrahere matrimonium.
16. Senili matrimonium in decrepita aetate valet.
17. Senes, qui vas femineum penetrare non valent, nec seminare, nec ope Medicorum adiuuari non possunt maritari.
18. Eunuchi licet virgam erigant, nunquam seminant.
19. Eunuchi, castrati, spadones, & alij, quia à natura, vel arte à generationem sunt inepti, non possunt contrahere.
20. Infames sunt eunuchi, & spadones, qui Matrimonia contrahunt.
21. Eunuchis, & spadonibus, ut infamibus ingressus Ecclesiae, & honores interdiciuntur.
22. Spadones, & senes importuni Venerem delu-

dunt.

23. Vxores queruntur, quod male tractentur, quando a viro non cognoscuntur.
24. Ingrata sunt nouae nuptiae oscula coniugis illius, qui inter primos complexus marcescit.
25. Coniugia ad id instituuntur, ut per filiorum procreatione quodammodo immortales efficiantur.
26. Puniendam esse impotesturam eorum, qui seminiuri vxores ducunt.
27. Nihil magis mulieribus cruciat, quam cum viro carere à viro.
28. Feminae nihil magis cupiunt, quam viris copulari.
29. Impedimentum, aut est perpetuum, aut temporale.
30. Impedimentum perpetuum quale dicatur.
31. Impedimentum naturale quale sit.
32. Impedimenti probationes obstrictum, & Medicorum reijciuntur.
33. Probatio impedimenti in ipso actu facienda est.
34. Concordantur cap. 1. & cap. laudabilem, de frigid. & malefic.
35. Trienij experientia inijcitur ubi de impotestia liquido non constet.
36. Impedimentum durans post triennium censetur perpetuum.
37. Vir separatus ex impotentia debet remanere sine coniugio.
38. Mulier separata eo quod arcta sit, non debet nubere.
39. Mulier post separationem facta cognoscibilis compellitur cum primo habitare.
40. Mulier separata si nubat alteri, & eam cognouit viuentis primo viro ei, restituitur.

IMPO TENTIA huiusmodi dari potest, vel natura, vel maleficio ex demonis arte, ut dixi in Epitom. de Mag. lib. 2. c. 42. ex n. 6. & Vtroque casu impedit matrimonium, & dirimit, quomodo cumque ei deficiat necessaria virilitatis perfectio, c. quodammodo, de iure iur. c. 1. & seqq. de frigi. & malef. c. 1. cum alijs, 33. q. 1. & Non solum ad feminei vas penetratio, sed in seminatione intra vas femineum, quia ad matrimonij valore desideratur copula per quam coniuges una caro efficiantur, cap. laudabilem, de frigid. & maleficiat. cap. ex literis, eod. tit. D. Anto. p. 3. tit. 1. c. 12. §. 1. Toled. in Sum. lib. 7. c. 12. n. 2. Valer. tom. 4. disp. 10. q. 5. p. 3. Gutier. qq. Canon. lib. 1. c. 16. n. 18. Barbof in l. 1. D. solut. matr. p. 1. ex n. 92. Ant. Cue. lib. 5. Instit. tit. 12. n. 218. & 259. & Ideo irritum est matrimonium, quando vir, & vxor inter se non commiscetur per copulam receptam intra vas naturale mulieris, Abb. in i. fin. de spōsal. Hēriq. lib. 1. 1.

le matrim. cap. 8. n. 8. & cap. 15. nu. 3. Sanchez de Matrim. tom. 1. lib. 2. disp. 21. nu. 5. & tom. 2. lib. 7. disp. 92. ex nu. 7.

5 ¶ Obstat tamen, quod nuptias non concubitus, sed consensus facit, & perpetua vitæ consuetudo, siue ut ait Quintilianus declarat. 368. *Matrimonia sunt ab ipsa rerum natura inuenta, sic mares feminis iunguntur, ut inuecilior sexus presidium natura societatem sumat.* † Vnde eos, qui nec seminare valent, nec membrum erigere, iudicare solet Ecclesia, ut quas tamen uxores habere non possunt, habeant ut sorores, cap. requisisti, 33. quest. 1. capit. consultationi, de frigid. & malefic. † Vnde charitas illa coniugalis, neque senio, neque frigiditate vlla minuitur, aut tepescit. D. Aug. lib. de bono coniugal. to. 6. in bono licet anno-
8 so coniugio, & si maruerit ardor atatis inter masculum & feminam, viget tamen ardor charitatis inter maritum & uxorem. † Neque liberorum procreationis spes, quæ huic libidini obtendi solet, causa esse potest, ut sanctissima matrimonij Religio compos non euadat, nam ut ait idem August. ubi prox. *Manet vinculum nuptiarum, etiam si proles, cuius causa initium est, manifesta celeritate non subsequatur.*

9 ¶ Matrimonium enim verum contractum fuit inter Sacrosanctam Virginem Mariam, & Iosephum, in quo non solum virilis complexus affuit, sed mentis, & corporis quidem omne delectamentum, Petr. Lombard. sentent. 4. dist. 30. cap. 4. D. Thom. part. 3. q. 29. art. 2. Suarez d. q. 10. art. 2. disp. 7. sect. 1. † Nam Sacrosancta Virgo Maria corpore & mente, semper integra fuit, quamuis in Christi Domini conceptione, ex Patris æterni generatione, per Spiritum sanctum semen ministravit, ut eius vera & naturalis mater fieret, ut tradit idem Suarez d. p. 3. q. 32. artic. 1. sect. 1. fol. 182. † Quod absque omni inordinatione, & concupiscentiæ laue, ex sacratissima Virgine posse decidi in Christi Domini Conceptione, expresse tenent concines mei Thom. Sanchez de Matrim. tom. 1. lib. 2. disput. 21. n. 11. Petr. de Peramato in appendice ad tractat. de semine, fol. 7. † Nisi vellis non semen, sed sanguinem purissimum ministrasse, non menstruatam, se perfectissime decoctam, & in utero delatam, ut Christi Domini caro fieret, ut docent D. August. lib. 83. qq. noui Test. q. 56. D. Thom. p. 3. q. 32. art. 5. † Nam in vera hominis generatione, semen femineum non esse necessarium, contendunt Aristot. lib. 2. generat. c. 2. Auicena lib. 9. animal. cap. 1. & seqq. Galen. lib. 2. natural. facult. cap. 3. Scaliger. de subtilit. ad Cardan. exercit. 268.

¶ Sed his non obstantibus, in matrimonio utriusque copula desideratur, ut per eius commixtionem fiant duo in carne una, vel saltem viri, actu carnali intra vas femineum recepta, ut dunt D. Thom. Sanchez, & alij ubi supr. † Ex quo non tenet matrimonium si mulier est nimis arcta: ita ut vir eam penetrare non possit nec in eius vas seminare, non minus quam spadonum, qui nequeunt penetrare, nec seminare, ut per D. D. in l. si serua 40. §. si spadoni, D. de iure dot. & in l. sed est questum, §. spadonum, D. de liber. & posthum. & in c. laudabiliter, de frigid. & maleficat. † Spadones enim si utroque testiculo carent, eunuchi, & castrati, siue à natura, siue ab arte, ita ut ad generationem sint inepti, matrimonium non possunt contrahere, ut tradunt Cardinal. Toledo in Summ. lib. 7. c. 12. n. 2. Henric. lib. 11. de Matrim. c. 10. n. fin. & lib. 12. c. 8. n. 1. Valen tom. 4. disp. 10. q. 5. pun. 3. Petr. Ledefina de Matrim. q. 58. art. 1. dub. 3. Greg. Lopez in l. 6. tit. 2. Part. 4. preceptor meus Did. Spino, de testam. glos. 15. n. 99. † Et si de facto contrahant non tenet, & separantur, ut cautum est Motu proprio S. D. N. Sixti V. ad Nuntium Hispanie, anno 1587. quem refert Gutierrez Canonic. qq. lib. 2. cap. 12. n. fi. *Committimus fraternitati tue, & mandamus, ut coniugia per dictos, & alios quoscunque eunuchos, & spadones utroque teste carentes, cum quibuslibet mulieribus defectum prædictum, siue ignorantibus, siue scitis, contrahi prohibeas, eosque ad matrimonia contrahenda inhabiles, auctoritate nostra, declares: & eos, qui de facto contraxerint, separari cures, & matrimonia ipsa sic de facto contracta, nulla, irrita, inualida esse decernas.*

¶ Neque obstat senium matrimonium, qui in decrepita sunt ætate, qui nec coeunt, nec seminant, permissum esse, ut tradunt Couarruias in Decretal. 4. part. 2. cap. 8. §. 2. num. 10. Mantica de coniectur. lib. 11. titul. 13. Duennas regul. 350. limit. 1. Andr. Gail. lib. 2. Practie. cap. 141. nu. 8. Matienç. lib. 5. Recopil. tit. 8. l. 10. glos. 3. num. 4. † Quia si aliquando vas femineum penetrare non valent, nec seminare, neque ope Medicorum adiunari, non tenet matrimonium: Glos. in cap. 2. & final. de frigid. & malefic. Gregor. in l. 1. tit. 13. part. 4. Montalu. in l. 2. tit. 8. part. 4. Gutierrez ubi supra, dict. cap. 12. & lib. 1. cap. 6. num. 13. & de Matrim. cap. 112. num. 15. Petr. Barboza in l. 1. D. soluto matrimonio, num. 192. Anton. Gomez in l. 9. Taur. num. 57. Sanchez dicto lib. 7. disput. 92. ex num. 20. Bonacina ubi supr. quest. 3. punct. 13. num. 18. Filiuc. tract. 10. cap. 12. quest. 5. num. 94. † Senes enim

non minus quam spadones Venerem deludunt, ut de puella inter eos iacente, sic iocose testatur Martial lib. 1. epig. 82.

Cum sene communem vexat spado Didynus Aeglem,

*Et iacet in medio sicca puella toro:
Viribus hic operi non est, illi utilis annis,*

*Ergo sine effectu prurit uterq. labor,
Supplex illa rogat pro se, miserisque duobus*

Hunc iuvenem facias, hunc Cytharæa virum.

21 Sic illi infames sunt, qui semiviri matrimonia ineunt, omnia tentantes, nihil tamen perficientes, non Spiritus sanctus introducit spadones virginum compræsores, *Ecclesiast. cap. 20. ver. 6.* & Terentius amatores maxime mulierum, nam ut ait Ovid. *Quod nō licet acrius urit.* Vnde ut infamibus ingressus Ecclesiæ interdiceretur *Deuter. cap. 23.* & honores adipisci vetuit *Iulianus Imper. apud Cedren. par. 209.*

22 281. & 390. † Et multo magis interdicienda est Matrimonij dignitas, nam nihil est, quod mulieris virum appetentis animum magis exasperet, quam si post nuptiales facenios, grata, & expectata voluptate carere cogatur; sicque legitimo ardore pruriens à viro, cuius effectus vires deficiunt, illusa, & intacta mittatur, nam Prætoris cuiusdam, qui declaravit controuersiam de illa, quæ egit cum viro malæ tractationis, quod virgo esset, meminit

23 *Seneca lib. 1. controuers. 2.* † Ingrata enim sunt, & iniuriola nouæ nuptæ oscula coniugis illius, qui celebratis nuptijs inter primos complexus, marcescit, aut coitus voluptate neglecta, frigidior glacie, castitatis laudes commendat, qualis Amonis Ægyptij stulta oratio, qua prima nocte uxorem, ut castitatis perpetuæ, sororis potius quam uxoris voto se damnaverit, suavit, ut meminit *Nicephorus Calist. lib. 8. capit. 41.* & *hystor. Tripert. lib. 2.*

24 *cap. 11.* † Coniugia enim ad id instituuntur, ut fragilitati humanæ subueniatur, & filiorum procreatione, quod admodum immortales efficiamur, l. lege, C. de legitim. hæredibus: *Naturavtrumque corpus adidit, ut maneat suis viribus immortale.* Seneca lib. 2. controuers. 1. etiam abolita sæculis nomina per successores novos fulget, l. liberorum, § final. D. de verborum signific. Idcirco filios filiasque edimus, ut ex prole eorum, earumve, diuturnitatis nobis memoriam in æuum relinquamus.

25 Sic Vnde cum sancta sit Matrimonij dignitas, & venerabilis eius reuerentia, publice interest punire sacrilegam eorum imposturam, qui semiviri uxores ducunt, & temera impietate tanti sacramenti Religionem ludubrio habent, nam durum est adolescentulam gran-

dem, & formosam (perpetua viduitate) inuitā damnari, & coacta libidine Veneris ablietia, qua furit, dū ut ait Catull. *intacta manet, inculta senescit.* † Itali enim coniugio non pro nuba Iuno adfuit, sed numen aliquod apatorion faces prætulit, in quibus post peractas Hymenei solemnitates spōsa in Geniali thoro collocata maritali ardore hiant, inter suspiria noctem pudicam trahere, & exigire cogitur, & ubi voluptates spectabat, inuenit desperationem, quia nil mulieribus magis cruciat, quam cum viro carere à viro, ut tradit *Anneus Robert. lib. 4. rerum indicatarum, capit. 10.* † Nam cum femina nil magis cupiat quam viro copulari, dum spectata voluptate fraudatur, amorem in odium commutat, cum in lecto iacenti nulla sit causa (nisi viri impotentia) quæ impediatur, ne sui cōpos euadat, ut iocose de simili in hac verba canit Ovid. *Metamorph. lib. 9.*

Hanc tibi res ademit, nec te custodia cari

Arceat ab amplexu, nec cauti cura mariti,

Non patris asperitas, nec se negat ipsa roganti,

Nec tamē est potēda tibi, nec ut omnia fiāt.

Esse potest felix, ut Dii hominesq. laborāt, &c.

28 Sic Impedimentum autem huiusmodi, si est naturale, & perpetuum, & probari potest per rectum iudicium statim dissoluit matrimonium, *cap. 1. de frigid. & maleficiat.* si est accidentale, & temporale, necessaria est triennij experientia, *cap. laudabilē, de frigid. & maleficiat.*

29 † Impedimentum autem perpetuum, censetur quando ope humano licito auferri non potest. *D. Thom. sent. 4. dist. 34. q. 1. artic. 3. D. Antonin. p. 3. tit. 1. cap. 12. §. 1. 2. & 3. Torrecremat. in cap. fin. § 3. q. 1. Capell. Tolos. decis. 381. num. 7. Henriq. lib. 12. de Matrim. cap. 7. num. 4. & cap. 8. nu. 2. Nauar. in Sum. cap. 22. nu. 59. Gregor. Lop. in l. 3. tit. 8. Part. 4. Bonac. de impedim. q. 3. pun. 13. nu. 1.* † Ut si vir habeat virgam genitalem aridā, gracilem, curvā, irregularē, pannosam, verpā, mutilā, vel quid simile, in quo casu nō est indicenda triennij experientia, sed probatio, d. c. 1. de frigid. & maleficiat. *Sed vir quem accepi frigida natura est, & nō potest ea facere, propter quē illū accepi, si probari potest per rectū iudicium, separari poteris.*

31 † Probatio autē huiusmodi nō est faciēda per matronas, aut obstetrices, quia earum oculus per sæpē fallit: *cap. nec aliquis, 27. q. 1. nec per iudicium Medicorum, quia similiter fallax est, ut notatur in c. postulasti, de probat. nec per probationes præsumptas, ut asserit cōcuius, & amicus meus Tho. Sanch. de Matr. to. 2. lib. 7. diff. 107. ex nu. 1.* † Sed in ipso congressus examine probari debet, ut coram testes fidedignos,

qui lociati corporis, & Iudices sint, & expectatores, in venerem profilire cogatur, nam si in molli lectulo lanca congerie tumido iacentē puellam egregia forma conspicuam, aspiciēs, si pars illa corporis, quæ ad eius cōgressum excitari solet, se non erigit, sed malo pudore ad viscera confugit, nil amplius expectandum est, ut separentur, ut in Regno Fræciæ in praxi obseruatum, testantur *Annaus Robert. lib. 4. rer. iudic. c. 10. fol. 817.*

34 ¶ Et ita concordanda sunt prædicta iura, quæ inter se pugnare asserunt *Abb. & alij in d. c. 1. & in d. c. laudabilē, de frigid. & malefic. nā triennij experientia indicenda non est, quādo de impotentia viri constare potest ad oculum; quia absurdū est dilationes querere, vbi nō oratio, sed factis opus est, nā ut ait Ouidius, Qui non est bodie cras minus aptus erit. † Triennij enim experientia iniicitur, vbi de impotentia liquido constare non potest, gl. & Abb. in d. c. 1. n. 5. & 6. & in d. c. laudabilem, & in ca. fin. de frigid. n. 4. Turrecrem. in cap. si quis acceperit, 33. q. 1. Sanch. d. lib. 7. disp. 108. n. 5. Gaeta in c. ad limina. 30. q. 1. §. 4. q. 221. n. 522. Greg. in l. 6. tit. 8. Part. 4. Franc. Marc. decis. 677. n. 1. † Quando enim de impotentia constat non iniicitur triennium, quia eius experientia non desideratur in casu certo, sed quando adest dubitatio, an sit perpetua, vel temporalis, quia ex eius transcursum, si durat, censetur perpetua, & separat matrimonium, DD. in d. c. laudabilē, & in c. fraternitatis, & in c. fin. de frig. & malef. & in c. fin. 33. q. 1. D. Thom. Sent. 4. dist. 34. q. 1. ar. 3. Bonau. ar. 2. q. 2. D. Anton. d. c. 12. §. 3. Bellarm. de Matrim. c. 18. Toledo in Sum. lib. 7. c. 12. n. 2. Greg. in l. 5. tit. 8. P. 4. Matienz. lib. 5. tit. 1. gl. 1. Recopi. ex nu. 202. Petr. Greg. in Syntag. lib. 34. c. 9. n. 4. & lib. 9. c. 12. n. 6. Graff. p. 1. lib. 2. c. 85. n. 25.*

37 ¶ Vir autē separatus ab vxore ex impotentia, debet remanere sine cōiugio, nā impotēs est impedit⁹ cōtrahere iure naturæ, c. 2. & ibi omnes, de frig. & malef. D. Tho. & Sot. in 4. dist. 34. q. 1. & 2. præceptor meus D. Spino in Spec. Testam. gl. 15. prin. n. 96. Hæriq. lib. 12. de Matrim. c. 7. n. 5. Sanch. d. lib. 7. disp. 98. ex n. 1. † Si tamē matrimoniū separatur propterea, quod arcta sit mulier, ipsa debet remanere sine cōiugio, nisi postea inuenit, qui impedimētū tolit, ca. fraternitas, 7. de frig. quod mulier inuenit, qui seras huiusmodi riserauerit, & c. utrū videlicet artificio medici, aut concubitu viri, vel alio quolibet modo. † Quo casu si primus vir superfluit, debet cōpelli cū eo cohabitare, quia futurus euentus matrimoniū validū fuisse ostendit, ac diuortij sentētia ex errore (quāvis pro-

babili) lata esse, cu impedimentū ope humana tolli potuerit, Gabr. Sct. 4. dist. 34. ar. 2. oppos. 3. Astes. lib. 8. q. 27. Syluest. in Summ. v. matrimonium, q. 8. impedim. 16. Henric. d. lib. 12. c. 8. n. 2. Sanch. d. lib. 7. disp. 99. ex n. 4. † Quod si ad secundas nuptias tranierit, restituenda est primo viro, & cogenda per cēsuras, & alias pœnas, ut cū eo inhabitet, relicto secundo DD. in ca. fin. 33. q. 1. & in c. 1. & in c. laudabilē, & in c. fraternitatis, de frig. Capella Tolos. decis. 381. dub. 1. Fræ. Marc. decis. 677. n. 14. Hugolin. de Matrim. c. 19. n. 1. D. Anto. p. 3. tit. 1. c. 12. §. 3. Toledo in Sum. lib. 7. c. 12. Sanch. d. disp. 99. n. 9. & seqq. Rodri. to. 1. edit. 2. c. 235. cōc. 3. n. 3.

Sect. 5. De impedimēto ligaminis ex priori matrimonio.

SVM MARIVM.

41. Ligamen quale sit, irritans matrimonium.
42. Polygamia repugnat naturæ ipsius matrimonij.
43. Polygamia repugnat naturæ Sacramenti.
44. Polygamia apud Gentes admissa fuit.
45. Polygamia in Dei populo permessa.
46. Polygamie impedimentum est iure naturali, & diuino.
47. Pluralitas vxorū nō fuit permessa lege ciuili.
48. Vxorū pluralitas in Prophetis ex dispensatione diuina.
49. Primum matrimonium impedit, & dirimit subsequentem.

LIGAMEN dicitur vinculū prioris matrimonij, quo durāte posteri⁹ est inualidū, & irritū, ut docēt Pōtificis Innoct. I. ep. 1. & Innoc. III. in c. gaudem⁹ de diuort. & in c. fin. eod. tit. Alex. III. in ca. licet, de spōs. duor. Nicol. PP. in 1. an non, 24. q. 3. & cōtrariū asserētes anathematizātur Cōc. Trient. sess. 24. de matr. can. 2. † Nā polygamia, quæ est vsus plurium vxorū, repugnat naturæ ipsius matrimonij, quod debet esse vnus cū vna, ex iure naturæ, & diuino, Genes. c. 1. masculū, & feminā creauit eos, & infra, erūt duo in carne vna ex quo cōcludit Dñs apud Matt. c. 19. itaq; iā nō sūt duo, sed vna caro. † Repugnat etiā naturæ Sacramēti, quia De⁹ illū eleuauit ad significandā vnitatē Ecclesiæ cū Christo, ex quo pluralitatē vxorē interdixit, Matt. c. 19. quicūq; dimiserit vxorē suā, nisi ob fornicationē, & aliā duxerit, mechatur, Marc. c. 10. quicūq; dimiserit vxorem suam, & aliā duxerit, adulterium committit super eam, ut exponit D. August. lib. 1. de adul. coniug. c. 11.

44. Nihilominus tamen polygamia vetita non videtur, neque iure naturæ, nam antiqui Echoici, qui naturam contemplantur pluralitatem vxorum permiserunt, vt probant *Sacerat. lib. 4. bi stor. cap. 31. Tiraquell. in l. 7. con- nuual. nu. 16. Alexand. ab Alexand. libr. 1. Genial. cap. 24. Menoch. de arbitrar. lib. 2. cen- tur. 5. cas. 420. num. 72.* † Neque iure diuino veteris legis, quia plures vxores habuerunt Moyses, *Numer. cap. 12.* Abraham, *Genes. 6. 6.* Iacob, *Genes. 29.* Helchana, *Reg. 1. cap. 1.* Da- uid, Salomon, & alij quam plures, vt tradunt *Durand. in 4. distinet. 33. q. 1. Palac. disput. 1. art. 15. Caietan. in Genes. cap. 16. Abulens. Re- gum 1. cap. 8. q. 25. & in Matth. cap. 19. q. 30. & 33.*

45. Sed his non obstantibus tenendum est hoc impedimentum esse iure naturali, & diui- no, tam Veteris legis, quam Euangelij, vt do- cent *D. Thom. in 4. distinet. 33. q. 1. arti. 1. D. Antonin. part. 3. tit. 14. cap. 10. §. 1. Bellarmin. lib. 1. de Matrimo. cap. 11. Henriquez lib. 12. cap. 6. nu. 1. Corduba lib. 4. q. 3. dub. 2. Valentia tom. 4. disput. 10. q. 1. punct. 3. Couarr. Decret. 4. part. 2. cap. 7. §. 3. num. 1. & 2.* † Nam lege ciuili apud Ethnicos vnquam permessa fuit v- xorem pluralitas, tanquam rationi naturali ad- uersa, vt docet *Menoch. de Arbitrar. lib. 2. cēt. 5. cas. 420. ex nu. 89. & seqq.* imo reiecta fuit lex, quæ de illa Cai. Cæsaris iussu scripta est, vt testatur *Sueton. in eius vita, cap. 52.* † Patriar- chæ, & Prophetæ, qui polygamiam admis- runt, ex dispensatione diuina credendum est, cum eis esset vetitum, vt docent *Innocen. III. in cap. gaudemus, de diuort. D. Thom. in 4. dist. 3. q. 1. art. 2. Bellarmin. d. cap. 11. Ferrar. lib. 3. contra Gent. cap. 124. Sanchez de Matrimo. tom. 2. lib. 7. disput. 80. num. 9. Gutierrez capit. 106. Bonacin. d. q. 3. punct. 10. num. 4. Fillius. tract. 10. cap. 3. q. 9. ex nu. 161.* † Vnde, qui ex Paganismo ad fidem conuertitur, si plures habet vxores compellitur primæ cohabitare, nam eius matrimonium impedit, & dirimit a- liarum potesteriorum coniugia ex matrimo- nij natura, & lege Euāgelij, *Sos. in 4. dist. 33. q. 1. ar. 1. Valent. d. dist. 10. q. 1. pun. 3. Henr. d. lib. 12. cap. 2. Sanchez d. dist. 80. num. 14. Fillius. d. q. 9. n. 165.*

Sect. 6. De errore persone.

SUMMARIVM.

50. Error circa substantiam persone inualidat matrimonium.
51. Consensus coniugalis specialis esse debet.

52. Error qualitatis non dirimit matrimo- nium.

53. Qualitatis error non aufer consensum.

ERROR tunc reddit inualidum matri- monium cum est circa substantiam persone, vt si femina putet esse Pe- trum, in quem intendebat consenti- re, & tamen sit Paulus, qui ei verba dedit, nam talis error, quia consensum aufer, etiam iure nature vitiat contractum matrimonij, *cap. vni- co, §. adherent, & ibi omnes, 29. q. 1. D. Thom. part. 3. q. 51. art. 2. Soto Sentent. 4. distinet. 30. q. 1. art. 1. Petr. Ledesm. de Matrimo. q. 51. ar. 2. Couarrub. Decretal. 4. part. 2. cap. 3. §. 7. nu. 32. Victoria in Summ. §. 272. Sanchez de Ma- trimon. tom. 2. lib. 7. disput. 18. ex nu. 5. Gu- tierr. de Matrimo. cap. 89. num. 2. Reginald. lib. 31. num. 92. Bonacin. de Impedim. q. 3. pun. 3. num. 2. Tusebus tom. 5. conclus. 150. num. 6.* † Consensus enim coniugalis instar alio- rum contractuum speciales, ac indiuiduos cō- trahentes amat, *Gaeta in repetit. cap. ad limi- na, 30. q. 1. §. 4. num. 326. Anton. Cucus lib. 5. Inst. maior. tit. 12. num. 46. Toledo in Summa, lib. 7. cap. 3. num. 2. Henriquez de Matrimo. lib. 11. cap. 10. num. 2.* † Error qualitatis, qui matrimonio contrahendo causam præbet, vt si putauit diuitem, cum sit pauper, nobilem, cū sit ignobilis, virgo, cum sit corrupta, non di- rimit matrimonium, *gloss. in cap. fin. 20. quest. 3. & in cap. cum dilectus, de his quæ vt, Conar. d. part. 2. cap. 3. §. 7. num. 3. & lib. 1. variarum, cap. 5. num. 1. Valent. 2. 2. disput. 5. quest. 20. pñ. Etio 4. §. 2. Ludouic. Lopez part. 2. Instr. de Ma- trimon. cap. 47. & lib. 1. de contract. capit. 43.* † Quia cum ista non sint de substantia matri- monij, error in eis, non vitiat actum, nec con- sensum aufer, quia sine illis potest consistere, *D. Thom. part. 3. q. 51. ar. 2. l. 10. & seqq. tit. 2. Part. 4. cap. primo, 29. q. 1. Perez in l. 1. titu. 1. lib. 5. Ordinam. Gomez Arias in l. 26. Taur. ex nu. 15. Egid. Conineb. de Matrimo. dispu. 23. dub. 9. num. 73. Bonacin. de Impedim. q. 3. punct. 2. nu. 9.*

Sect. 7. De errore conditionis.

SUMMARIVM.

54. Error conditionis irritat matrimonium.
55. Ignorantia conditionis impedit volunta- riam actum.
56. Condicio superveniens non tollit errorem primi consensus.

57. Dominus tradens ancillam libero ignorans conditionem, manumittit.
 58. Ancillam dominus ducens, vel ei concubens, manumittit.
 59. Servus sine licentia domini potest contrahere matrimonium.
 60. Dominus consentiens, et servus contrahat, debet concedere ei tempora pro usu matrimonij.
 61. Dominus consentiens, et servus nubat, non potest vendere in longinquum.
 62. Servus contrahens in scio domino, potest vendere in longinquum.
 63. Vxor tenetur sequi maritum, non vanitum, nec relegatum.

54 **C**ONDITIONIS error irritat matrimonium, ut si servus contrahat cum libera, eius statum ignorans servitutis, cap. si quis liber, cap. si quis ancillam, cap. si femina, cap. si quis ingenuus, 29. q. 2. cap. 2. 3. & fin. de coniug. servor. Authent. ad hoc, C. de Latina libert. tollend. l. 1. tit. 2. l. 1. tit. 5. Part. 4. D. Thom. Sentent. 4. distinct. 39. q. unic. art. 1. & part. 3. q. 52. art. 2. Ledesma d. q. 53. art. 1. Couarrub. d. part. 2. capit. 3. §. 7. num. 1. Sanchez d. lib. 7. cap. 19. ex num. 2. Gutierrez de Matrimon. cap. 89. ex num. 1. Bonacina d. q. 3. punct. 3. ex num. 1. & Ignorantia enim concomitans obiectum occultando impedit voluntarium actum, ut si quis ita feminam diligit, ut in habitu preparatus sit eam ducere, quamvis ancilla esset, non fit matrimonium, D. Thom. 1. 2. q. 6. art. 9. & q. 76. art. 2. Soto in 4. distinct. 35. q. 1. art. 2. Ledesma d. q. 53. ar. 1. §. 3. & q. 54. art. 1. Nauarr. in Manual, capit. 23. num. 46. Corduba in qq. lib. 2. q. 19. D. Antonin. part. 3. tit. 1. cap. 3. & Nec valet, si dominus post matrimonium invalidè contractu, manumittat servam, quia non ratificatur cum libero per hoc, neque quod accedat affectu maritali, quia fit ex errore primi consensus, qui est iure irritus, gloss. in cap. si quis egenus, de coniug. servor. Soto in 4. distinct. 35. art. 2. Nauarr. d. cap. 23. num. 33. Couarrub. d. cap. 3. §. 7. num. 1.

57. & Si dominus libero conditionem ignorantem tradat ancillam suam eo ipso manumittit, & valet matrimonium, Authent. de nupt. §. si verò, collat. 4. Authent. ad hoc, C. de Latina libert. D. Thom. q. 52. artic. 2. & 3. Soto, & Nauarr. ubi supr. gloss. in cap. ad nostra, de coniugio servor. l. 1. tit. 5. Part. 4. Gutierrez de Matrimo. cap. 91. num. 1. & Sicut dominus, qui propriam ancillam ducit, facit libertam, l. 1. tit. 13. l. 5. tit. 22. Part. 4. ex quo apud nos Hispanos est consuetudo, ex qua dominus ancilla concubens,

eo facto manumittit; apud alios requiritur expressa manumissio, Couarrub. d. §. 7. num. 1. Gutierrez d. cap. 91. n. 15.

¶ Non tenetur dominus consentire in servi matrimonio, capit. 1. de coniug. servor. nec servus eget eius licentia, quia ab illo prohiberi non potest, D. Thom. ubi supra, art. 2. Nauarr. d. cap. 23. num. 32. Couarrub. d. §. 7. num. 2. Sanchez d. lib. 7. disput. 21. ex nu. 3. Gutier. ubi supra, cap. 92. num. 1. & seqq. & Dominus tamen consentiens ut servus suus contrahat, tenetur ei liberalius concedere oportuna tempora pro usu matrimonij, & filiorum educatione, D. Thom. part. 3. quest. 52. Soto d. distinct. 35. art. 1. Sylvest. in Summ. v. servus, §. 7. D. Antonin. part. 3. tit. 1. capit. 3. Nauarr. d. cap. 23. num. 34. & Nec potest vendere servum in longinquum, cap. dilectum, & ibi omnes, 29. q. 2. D. Thom. d. art. 2. Paludan. in 4. distinctio. 36. q. 2. art. 1. conc. 3. Soto distinct. 35. q. 1. art. 1. D. Antonin. par. 3. tit. 1. cap. 3. Gutier. d. d. cap. 92. num. 8. Bonacina d. d. p. m. c. l. 3. num. 8. & Si autem servum in scio domino contrahentem, vendat in longinquum, tenetur vxor sequi maritum, Soto d. art. 1. Nauarr. ubi proxime, capit. 14. num. 20. Couarrub. d. §. 7. num. 5. Diaz reg. 800. & Nisi bannitus sit, relegatus, aut excommunicatus, ut radunt Episcopus Si mancas de Cathol. Instit. cap. 1. 6. & 9. Couarr. ubi proxim. Sanchez d. lib. 7. disp. 22. n. 11.

Secl. 8. De cognatione spiritali, naturali, & legali.

SUMMARY.

64. Cognatio, quae impedit matrimonium triplex est.
 65. Cognatio spiritalis, quae fit.
 66. Cognatio spiritalis, ac naturalis equiparatur.
 67. Spiritalis cognatio solum paternitatem, & compaternitatem comprehendit.
 68. Patrini, quando sunt plures, unus debet designari.
 69. Plures patrini concurrendo, nullus contrahit cognationem spiritalem.
 70. Spiritalis cognatio non potest contrahi per procuratorem.
 71. Cognatio naturalis, quae fit.
 72. Linea recta cognatio spiritalis durat in infinitum.
 73. Impedimentum linea recta est perpetuum.

74. Impedimentum linea recta non dispensatur.

75. Inter transversales nulla fuit prohibitio iure natura, sed Ecclesia usque ad septimum gradum.

76. Impedimentum linea transversalis reddatur est ad quartum gradum.

77. Virtus generantis non communicatur, nisi usque ad quartum gradum.

78. Contrahens cum consanguinea quibus penis subijciatur.

79. Cognatio legalis contrahitur ex adoptione, vel arrogatione.

80. Impedimentum ex adoptione triplex est.

81. Adoptionis impedimentum limitatur ad secundum gradum.

82. Impedimentum adoptionis in linea transversa.

83. Adoptio ad similitudinem affinitatis naturalis.

64 **C**OGNATIO, quæ matrimonium impedit triplex est, SPIRITUALIS, & NATURALIS, & LEGALIS, ut tradunt DD. in cap. non debet, de consanguinit. & affinit. & in cap. 1. de cognat. spiritual. Scholastici cum Magistro Sententiar. 4. distinct. 40. Monald. in Summ. tit. de impedim. cognat. Valent. tom. 4. disputat. 10. q. 5. punct. 3.

65 **†** Cognatio spiritalis est attinentia duarum personarum, quæ iure tantum Ecclesiastico oritur ex datione, aut receptione Baptismi, vel Confirmationis, D. Thom. part. 3. q. 67. art. 8. & Sententiar. 4. distinct. 42. q. 1. art. 1. cap. de eo. cap. si quis filium, 30. q. 1. cap. veniens, de cognat. spiritual. cap. 1. eodem tit. lib. 6. Couarr. in 4. part. 2. c. 6. §. 4. **†** Et eisdem ferè habet effectus, quos cognatio naturalis, ut notat DD. in cap. si dormierit, 17. quest. 2. cum alijs congestis à cognato meo Iacob. Garcia de Villalpando Legionens. in l. 22. tit. 1. Part. 7. §. 36. ex num. 1. fol. 83.

67 **¶** Olim varij eran gradus cognationis spiritalis, hodie impedimentum hoc restringitur ad solam paternitatem, & compaternitatem, ex Concilio Tridentin. sess. 24. de Matrimon. cap. 2. Sanchez d. lib. 7. disput. 54. ex num. 10. Gutierrez de Matrimon. cap. 100. ex num. 1. Bonacina de Impedim. q. 3. punct. 5. §. 2. nu. 2.

68 **†** Si plures sunt, qui suscipiunt vnus tantum, aut vnus, & vnus debet à Parocho designari, inter quos, & susceptum, & parentes eius, dicta cognatio contrahitur (etiam si alij puerum tetigerint) cap. quamuis, de cognat. spiritual. lib. 6. Tridentin. sess. 24. cap. 2. **†** Quod si nulli designetur, & plures sint susceptores à nullo cog-

nationem contrahi probabile est, quia nemo est susceptor, ut vult Ecclesia, Francisc. Suarez tom. 3. part. 3. disput. 13. sect. 4. Emmanuel. Saa in Summ. v. Baptismus, num. 51. Sanchez dict. lib. 7. disput. 57. ex num. 11. Gutierrez dict. ca. 100. num. 8. **†** Si Princeps, aut priuatus personam mittit, qui nomine ipsius alicuius viri filium suscipiat in Baptismo, aut Confirmatione, non contrahit cognationem procurator, cum agat nomine alterius, nec ipse Princeps, quia præsens non tangit, Soto in 4. distinct. 34. art. 2. Ledesma quest. 58. artic. 2. Nauarr. in Manual. cap. 22. num. 36. & conf. 2. tit. 11. de cognat. spiritual. num. 7. lib. 4. Couarr. ubi sup. num. 5. Sanchez d. lib. 7. q. 59. num. 4. Barbof. de potest. Episc. p. 2. alleg. 30. n. 49.

¶ Cognatio naturalis, seu consanguinitas est vinculum personarum ab eodem stipite descendentium, carnali propagatione contractum, cap. 1. de consanguinit. & affinit. Clem. vnice. eodem tit. D. Thom. part. 3. q. 54. art. 1. & Sentent. 4. distinct. 40. art. 1. q. 1. Couarrub. d. part. 2. cap. 6. §. 6. num. 1. & 3. Gutierrez de Matr. cap. 98. num. 1. **†** In linea recta, ut est patris, & filij, usque in infinitum durat impedimentum, etiam iure naturæ, quia nullus datur gradus in quo possit pater cum filiabus, vel nepotibus contrahere, ita ut si Adam viueret hodie nulli posset copulari matrimonio, ut tradit Sanchez d. lib. 7. disput. 51. num. 7. **†** Quia eius impedimentum est perpetuum, gloss. in l. nuptia, D. de ritu nuptiar. §. ergo, Instit. de nupt. Couarr. d. part. 2. cap. 6. §. 10. num. 4. Toledo in Summ. lib. 7. cap. 5. cum alijs aduclis per Sanchez dict. disputat. 51. num. 12. **†** Ideo à nulla potestate humana dispensari potest, ut inter patres, & filios validè contrahatur, Caietan. 2. 2. q. 154. artic. 9. Soto in 4. distinct. 40. q. 1. art. 3. concl. 2. Ledesma 2. part. 4. q. 56. art. 4. Henriquez lib. 12. de Matrimon. cap. 9. num. 3. Valent. p. 4. disputat. 10. q. 5. punct. 3. Ludouic. Lopez part. 2. Instr. de Matrimon. cap. 49. Viguierius lib. 1. cap. 16. §. 7.

¶ Inter transversales iure naturæ nulla fuit prohibitio, sed iure Ecclesiæ, in qua principio irritum fuit matrimonium inter cognatos usque ad septimum gradum, Concil. Lateran. sub Alexand. II. in cap. ad sedem, 34. q. 5. Gregorius PP. I. lib. 12. epist. 31. Iulius PP. I. in c. nullum, 35. q. 2. Couarrub. d. cap. 6. §. 10. nu. 5. **†** Sed ut dilatarentur fœdera amicitiz, & pacis inter plures, postea redactum est ad quartum gradum, Innocent. III. in cap. non debet, de consanguinitat. & affinit. D. Thom. part. 1. q. fin. art. fin. Monald. ubi sup. Sanchez d. lib. 7. disputat. 51. num. 12. & disput. 53. nu. 239.

*Gutierrez de Matrimon. cap. 98. num. 16. Co-
narrub. in 4. part. 2. c. 6. §. 10. num. 4. Barbosa
de potest. Episcop. part. 3. allegat. 51. nu. 163.
Bonacina de Impediment q. 3. punct. 4. §. 1. ex
nu. 9. † Vel quia virtus viri generantis non so-
let communicare sanguinem, & indiuidualem
quandam similitudinem, & proprietatem par-
ticipatā communiter, nisi vsque ad quartum
gradum, Aristot. lib. 4. de Generat. animal. ca.
3. & lib. 7. de Histor. Animal. Plin. lib. 8. cap.
42. Alian. de varia hist. li. 5. Varro de re rust.
lib. 2. cap. 14. cap. consanguinitas. 35. q. 4 D. Isi-
dor. lib. 11. Ethimol. cap. 6. † Contrahens cum
consanguinea in gradu prohibito scienter, aut
per ignorantiam affectatam, excommunicat⁹
est ipsa facta, & separatur a coniugio, & caret
spe dispensationis, Clemen. unica, & ibi omnes
de consanguinit. & affinit. Tridentin. sess. 24.
de Reformation. cap. 5. Couarr. d. p. 2. cap. 3. §.
2. num. 8.*

*† Cognatio legalis contrahitur ex adop-
tione, quæ est extraneæ personæ in filium, ne-
potem, vel deinceps legitima assumptio, vel ar-
rogatio, §. 1. Institut. de adoption. cap. 1. de cog-
nat. legal. D. 1. bom. part. 3. q. 57. Ledesma de
Matrimon. 59. Gregor. Lopez in l. fin. tit. 7.
Part. 4. Perez in l. 1. tit. 2. libr. 5. Ordinament.
D. Antonin. part. 3. tit. 1. cap. 13. Couarrub.
d. part. 2. cap. 6. §. 5. † Impedimentum autem*

*quod ex adoptione, vel arrogatione procedit,
triplex est. Prima species in linea recta erat lu-
re ciuili vsq; ad quartū gradū, inter adoptantē,
& filiam adoptatam cum posteris eius, quæ v-
troque iure irritabat matrimonium, l. quando,
l. adoptiuus, D. de ritu nuptiar. ca. ita diligere,*

*de cognat. legal. † Quæ hodie limitatur ad se-
cundum gradum, sicut affinitatis fornicaria,
quia militat eadem ratio, cum vterque sit im-
pedimentum merè humanum, Nauarr. in Ma-
nual. cap. 22. num. 72. Sanchez d. lib. 7. disputa.
63. ex n. 2. Gutier. de Matri. c. 102. n. 6. Bonac.*

*d. pñ. §. 3. ex n. 5. † Secunda species est quæ
linea transuersalis inter adoptatum durante
adoptione, & filium naturalem adoptantis ex-
istentem in potestate patris, & non alias, cap.
1. de cognat. legal. l. qui per adoptionem, D. de
ritu nupt. c. unic. de cognat. legal. c. per adoptio-
nem, 30. q. 3. l. 7. tit. 7. Part. 4. † Tertia est, ad si-*

*milicudinem affinitatis naturalis, & irritat ma-
trimonium inter patrem adoptantem, & in-
ter adoptatā, D. Th. d. q. 57. ar. 3. Couarr. ubi
supr. Sanchez d. disp. 63. ex n. 6. maxime
num. 12. & n. 24. Gutier. d.*

c. 102. nu. 11.

(?)

Sect. 9. De affinitate.

SUMMARIVM.

84. Affinitas dicitur quasi finium propinquitas.
85. Gradus affinitatis regulantur per gradus consanguinitatis.
86. Affinitas contrahitur statim, atque coniuges commiscantur.
87. Affinitas contrahitur quamuis fœmina nō seminet.
88. Affinitas contrahitur ex vtriusque semi- nis commixtione.
89. Semen viri intra claustra pudoris per copu- lam receptum efficit, ut corpora commiscen- tur.
90. Affinitatis impedimentum durat vsque ad quartum gradum.
91. Affinitas ex copula illicita extendebatur, ut ex licita.
92. Affinitas ex fornicatione non extenditur, nisi in primo, & secundo gradu.
93. Affinitas ex fornicatione hodie nō impedit, neque dirimit Matrimonium.

AFFINITAS dicitur quasi finium 84
propinquitas, ut tradit Cicer. in Ca-
tin. 4. ita affines sunt consanguinei
alterius coniugis, alteri cōiugi: quod
duz cognationes inter se diuerse copulantur
per nuptias, & altera ad alterius fines accedat,
l. non facile, D. de gradibus affinitat. cap. frater
nitatis, 35. q. 10. † Gradus affinitatis regulan- 85
tur per gradus consanguinitatis, ita ut consan-
guinei vxoris in secundo gradu, sint affines vi-
ri in eodem gradu, nam ut ait gloss. in cap. non
debet, de consanguinitat. & affinitat. Personā
addita personæ per carnis copulam, mutat ge-
nus, non gradum. † Non illico, quo nuptias cō- 86
trahatur, sed statim atque commiscantur in-
ter esse per copulam carnalem, y viri semen e-
mittitur intra vas fœmineum, aptum ad gene-
rationem, cap. lex diuina, 27. q. 2. cap. extraor-
dinaria, 35. q. 3. D. 1. bom. in 4. distict. 41. q. 1.
art. 1. Toledo in Summ. lib. 7. cap. 11. num. 3. Hē-
riquez lib. 12. de Matrimon. capit. 16. num. 1.
Nauarr. d. cap. 22. num. 42. Cenedo ad Decre-
tal. collectan. 19. num. 1. Sanchez de Matrim.
tom. 1. lib. 2. disputat. 21. num. 5. Franc. Ma-
rius decis. 467. num. 7. part. 2. Azcued. in l. 7. ti-
tul. 20. lib. 3. Recopilat. nu. 17. † Etiam si fœ- 87
mina non conleminet, D. Antonin. part. 3. tit.
1. cap. 11. not. 1. Anton. Cucus lib. 5. Inst. tit.
12. nu. 243. Bart. Ledesma de Matrimon. dub.
40. conclus. 5. Petr. Leacsm. q. 55. art. 3. dub. 2.

Rodriguez

Rodriguez in Summ. tom. 1. edit. 2. cap. 228. num. 1. Vega tom. 2. cap. 34. cas. 171. † Nam licet ad affinitatem contrahendam utriusque seminis commixtio videatur requiri, cap. lex divina, dist. 27. D. Thom. ubi supr. Prepos. in cap. fraternitatis, de eo qui cognov. consanguin. Viguerius lib. Inst. cap. 16. §. 7. † Verius est non requiri, quia viri semen sufficit intra pudoris claustra per copulam receptum, ut corpora commisceantur, ex tali copula cum viri seminatione intra pudenda mulieris, quamvis illa non seminet, affinitatem contrahi tenent ultra supradictos, Aftens. in Summa. part. 2. lib. 8. tit. 25. art. 1. q. 8. Gaeta in c. ad limina, 30. q. 1. §. 4. q. 216. n. 516. Lud. Lopez p. 2. Instr. c. 50. Grassi. p. 1. decis. lib. 2. c. 80. n. 8.

90 ¶ Affinitatis autem impedimentum antiquitus durabat usque ad septimum gradum, ut consanguinitas, cap. nullum, cap. equaliter, 35. q. 3. quod postea redactum est ad quartum gradum, cap. non debet. de consanguin. & affinitat. Nauarr. d. capit. 22. num. 57. Gutierrez de Matrimon. cap. 99. num. 14. † Ex copula autem illicita, ut ex fornicatione cum concubina, amica, meretrice, &c. multi gradum extendunt, ad eum, quod contrahitur per copulam licitam matrimonij, quos satis impugnat amicus, & concubis meus Thom. Sanchez d. lib. 7. disputat. 67. num. 3. Cenedo ubi supr. collectan. 35. n. 1. Gutier. d. c. 99. n. 12. † Nam affinitas contracta ex copula illicita non impedit matrimonium, nisi in primo, & secundo gradu, ex decis. Concil. Tridentin. sess. 24. de matrimon. ca. 4. Impedimentum, quod propter affinitatem ex fornicatione contractam inducitur, & matrimonium postea factum dirimit, ad eos tantum, qui in primo, & secundo gradu coniunguntur restringit. † Postea tamen fuit declaratum eam, neque impedire, neque dirimere matrimonium, ex Motu proprio Pij V. anno 1566. quem referunt Nauarr. in Manual. d. cap. 22. num. 42. Thomas Sanchez d. disputat. 67. ex num. 4. & ex sententia Congregationis idem decrevit Gregor. XIII. Gutierrez in qq. Canon. lib. 1. cap. 12. num. 2. & de Matrimon. d. cap. 99. num. 13. Farinat. in declarat. ad Concil. d. c. 4.

Sect. 10. De publica honestate.

SUMMARIVM.

- 94. Publica honestatis impedimentum oritur ex sponsalibus.
- 95. Impedimentum publicae honestatis durabat usque ad quartum gradum.
- 96. Impedimentum publicae honestatis primum

gradum non excedit.

94 **I**MPEDIMENTUM publicae honestatis oritur Iure Ecclesiae ex sponsalibus certis, & absolutis, siue validis, siue irritis, cap. literas, de sponsat. impuber. cap. iuuenis, cap. veniens, cap. ad audientiam, cap. sponsam, de sponsal. lib. 6. D. Thom. Sentent. 4. dist. 41. q. 1. art. 1. † Hoc impedimentum durabat attentius Iure communi usque ad quartum gradum, glos. & DD. in cap. unico, de sponsal. lib. 6. Nauarr. in Manual. cap. 22. num. 57. Anton. Gaeta in repetit. cap. ad limina, 30. q. 1. §. 4. q. 204. num. 489. D. Antonin. part. 3. titu. 10. art. 1. Toledo in Summ. lib. 7. cap. 10. num. 2. Valent. to. 4. disput. 10. q. 5. punct. 3. Anton. Cucu. lib. 5. Inst. tit. 10. num. 42. † Iure tamen nouiori ex sponsalibus irritis, nullum oritur impedimentum: ex validis, primum consanguinitatis gradum non excedit, siue in linea recta, siue in transuersa, Tridentin. sess. 24. de matrimon. capit. 3. Petr. Ledesm. q. 55. art. 4. dub. 1. Rodrigu. tom. 1. edit. 2. cap. 234. num. 4. Vega tom. 2. cap. 34. cas. 16. Thom. Sanchez tom. 2. de Matrimon. lib. 7. disputat. 68. ex num. 10. Bonacin. de Impedi. q. 3. pun. 10. ex nu. 2.

Sect. 11. De crimine impediante, & dirimente.

SUMMARIVM.

- 1. Adulterium cum machinatione mortis impedit, & dirimit matrimonium.
- 2. Fides data de contrahendo post coniuges mortem impedit matrimonium.
- 3. Adulterium non sufficit ad impedimentum, nisi machinatio, aut fides data interueniat.
- 4. Machinatio sola in uxorem non sufficit, nisi mors sequatur.
- 5. Legis verba sunt cum effectu intelligenda.
- 6. Sola coniugis interfecio cum intentione contrahendi cum alia, impedit matrimonium.
- 7. Crimen siue sit viri, siue uxoris causa migrandi ad secunda vota, impedit matrimonium.
- 8. Crimen impedit, siue proprijs manibus, siue alienis fiat.
- 9. Occidens uxorem in adulterio deprehensam, non impeditur contrahere cum alia.
- 10. Lex permittit marito occidere etiam Clericum in fraganti.
- 11. Uxoribus Hispaniae licebat virum adulterum cum amasia simul occidere.
- 12. Adulterium cum promissione matrimonij, dirimit.

13. Fides data de matrimonio contrahendo pro iuramento intelligitur.
14. Fides, de qua Pontifices loquuntur, intelligitur de simplici promissione.
15. Promissio quomodocumque fiat de contrahendo post coniugis mortem, impedit matrimonium.
16. Matrimonij validitas necessaria est ad hoc, ut promissio predicta dirimat.
17. Scientia matrimonij prioris, qualis requiritur ad impedimentum.
18. Ignorantia prioris matrimonij non excusat, nisi iusta.
19. Crassa ignorantia excusat in his, qua facti sunt.

CRIMEN quod matrimonium impedit, & dirimit, duplex est, vel adulterium cum machinatione mortis aliter coniugis, cap. 1. cap. super hoc, de eo qui duxit, cap. 1. de conuers. infid. cap. si quis viuente, cum alijs, 31. q. 1. cap. interfectores cum tribus sequentibus, 33. q. 2. † Vel hinc data de matrimonio contrahendo post coniugis mortem, siue contractum cum adultera, d. cap. si quis viuente, cap. illud verò, 31. q. 1. cap. 1. & cap. veniens, cap. fin. de eo qui duxit in matrim. † Nam adulterium solum non obstat matrimonio contrahendo, nisi machinatio mortis, aut fides data de contrahendo interueniat, D. Thom. Sentent. 4. distinct. 35. art. 6. cap. significasti, de eo qui duxit in matrimon. d. cap. si quis viuente, cap. denique, 31. q. 1. D. Augustin. lib. 1. de nupt. cap. 10. & lib. de bono coniug. ca. 14. D. Anton. p. 3. tit. 1. c. 5.

† Machinatio autem mortis vxoris non sufficit, nisi mors sequatur, dict. cap. si quis viuente, 31. q. 1. Concil. Triburiens. cap. 49. gloss. fin. in cap. 1. de conuers. infidel. & in d. cap. super hoc, v. machinata, & ibi Abb. num. 4. Gutierrez de matrim. cap. 105. ex num. 2. † Nam licet de sola mortis machinatione metio fiat, in cap. 1. & in cap. super eo, cap. significasti, de eo qui duxit in matrim. intelligitur quando cum machinatione effectus sequitur, quia verba legis cum effectu sunt intelligenda, cap. relatum de Clericis non resident. † Etiam si adulterium non interueniat, quia sola coniugis interfectio, cum intentione contrahendi cum alia absque adulterio, impedit matrimonium, D. Antonin. part. 3. tit. 1. cap. 5. num. 1. Bellarm. lib. 1. de Matrimon. cap. 22. Toledo in Summ. lib. 7. cap. 6. num. 3. Henriquez lib. 12. de Matrimon. cap. 14. num. 3. Barth. Ledesm. de Matrimon. dub. 58. concl. 3. Lopez par. 2. cap. 54. Graff. part. 1. decis. lib. 2. cap. 86. num. 6. Anton. Cucus lib. 5. Institut. maior. tit. 12. ex num. 76.

† Nec refert an vir, vel vxor crimen committat, dum id fiat causa migrandi ad alterum cum adultero matrimonium, gloss. in cap. final. de eo qui duxit in matrim. Gactash. c. ad limina, 30. q. 1. §. 4. q. 100. num. 411. Maiol. lib. 3. de irregular. cap. 25. num. 17. Matienzo lib. 5. Recopilation. tit. 1. rubr. gloss. 1. num. 176. † Nec interest, an proprijs manibus interficiant, an per alium, nam sufficit mandatum, consilium, auxilium, vel quid simile, d. cap. 1. cap. significasti, de eo qui duxit, Turrecremat. in ca. si quis viuente, 31. q. 1. num. 5. D. Antonin. part. 3. tit. 1. cap. 5. Matienzo lib. 5. Recopilat. tit. 5. rubric. gloss. 1. num. 178. Iacob. Villalpando in d. l. 22. tit. 1. Part. 7. in repetit. part. 3. §. 66. ex nu. 3. fol. 190.

† Non impeditur tamen contrahere, quando vir occidit vxorem in adulterio deprehensam, lege sibi, vel iudice permittente, D. Thbo. part. 3. quest. 60. art. 1. Scolastici cum Magistro Sentent. 4. distinct. 37. Anton. Gomez, & alij Taurista in l. 80. Cened. ad Decret. collectan. 12. num. 11. Bonacin. d. q. 3. punct. 6. n. 18. Perez in l. 2. tit. 15. lib. 8. Ordinament. † Permittit enim lex propter iustum dolorem mariti, ut possit occidere (etiam Clericum) infraganti, cap. si verò, de sentent. excommunic. DD. in l. Grachus, C. ad l. Iuliam de adulter. Nauar. in Manual. cap. 27. num. 84. Benedict. in cap. Raynuntius, part. 3. num. 16. Perez in l. 4. tit. 13. & in l. 44. tit. 19. lib. 8. Ordinament. Couar. vbi sup. §. 7. n. 12. † Olim permittebatur occidere, etiam extrafragans delictum, si tertiam monitionem pramisisset, ut veteri consuetudine Hispanix vxori licebat virum adulterum sinu occidere, l. 1. C. ad l. Iuliam, de adulter. l. 3. tit. 20. lib. 3. Recopi. Couar. d. §. 6. n. 5. & c. 8. §. 5. n. 17. Anton. Gabriel. tom. 3. lib. 7. criminal. conc. 35.

† Adulterium cum promissione matrimonij futuri, vel contractu ipsius de presenti est impedimentum dirimens, cap. relatum, 31. q. 1. cap. 1. cap. veniens, cap. fin. de eo qui duxit in matrim. Bonacin. de imped. d. q. 3. punct. 6. ex num. 2. † Promissionem matrimonij non sufficere, nisi fiat iuramento firmatam videntur requirere Pontifices Alexand. III. Innocent. III. Gregor. IX. in cap. 1. & in cap. significasti, & in cap. fin. de eo qui duxit, vbi pro fide iuramentum accipit Abbat. in cap. ad aurem, de his qua vi, num. 3. gloss. fin. in cap. 2. de fideiuss. † Verius tamen est fidei propriæ interpositio nem, de qua Pontifices loquuntur, non esse iuramentum, sed simplicem promissionem, Caietan. 2. 2. q. 89. art. 7. Soto de Iustit. lib. 8. q. 1. art. 1. Nauar. in Manual. cap. 12. n. 2. Couar.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

in cap. quamvis pactum. de pact. part. 1. §. 2. nu.
2. Pinel. in l. 2. C. de rescindenda vendit. part.
3. cap. 1. num. 13. Gutierrez in Authent. Sacra
menta puberum. C. si aduersus vendition. num.

15 145. † Nam quomodocumque promittatur
militat eadem ratio, qua Ecclesia ducta est ad
hoc impedimentum, scilicet periculum captā
de mortis, spe alterius incundi matrimonij,
DD. in d. cap. 1. de eo qui duxit, D. Antonin. p.
3. tit. 1. cap. 5. Graffis in suis decis. par. 1. lib. 2.
cap. 85. num. 8. Astens. in Summ. part. 2. libr. 8.
tit. 20. ar. 2. Veg. 10. 2. c. 34. cas. 71. Matiez. lib.
5. Recop. tit. 1. rubr. glos. 1. n. 187. Henriq. lib.
12. de matrim. c. 14. n. 3.

16 ¶ Matrimonij validitas, & scientia neces
saria est, ad hoc vt promissio de incundo, vel
contractum irritetur, nam vbi matrimonium
verum non est, cessat anla necandi coniugem,
Hostiens. in cap. fin. de eo qui duxit, num. 4. Na
uar. in Summ. cap. 22. num. 46. Astiens. d. tit.
20. art. 1. Matienzo vbi proxim. num. 183. An
ton. Cucus lib. 5. Institut. sit. 12 num. 84. Gra
ffis d. cap. 85. num. 7. † Scientia autem prioris

17 coniugij dicitur haberi, quando adest certitu
do, aut probabilis opinio, non autem rumor,
aut levis fama, vt per DD. in cap. inquisitionis,
de Sentent. excomm. Soto in 4. distinet. 37. q.
1. art. 4. Ludouic. Lopez part. 2. Instruēt. cap.

18 54. Bart. Ledesm. de Matrimon. dub. 58. con
clus. 7. † Vnde ignorantiam non excusare, nisi
procedat ex probabilibus, & iustis causis te
nent D. Antonin. part. 3. tit. 1. cap. 5. Nauarr.
d. num. 46. Gaetan. d. cap. ad limina, 30. q. 1. §.
4. q. 167. num. 419. Valent. tom. 4. disput. 10.

19 q. 5. punct. 2. † Sed verius est excusare crassā
ignorantiam, & supinam, tum quia in his quæ
sunt facti excusare solet, cap. ignorantia, de re
gul. iur. libr. 6. tum etiam, quia in delictis ne
cessarius est dolus, l. penult. D. ad l. Iul. de adul
ter. dolus autem non præsumitur, l. meritò, D.
pro socio, ideò excusat lata culpa, gl. in l. mag
na, 226. D. de verb. signif.

Secl. 12. De vi irritante matri monium.

SUMMARIVM.

20. Vis redit matrimonium nullum.

21. Vis debet esse metus iustus cadens in constā
tem.

22. Metus cadens inconstantem remittitur ar
bitrio iudicis.

23. Metus cadens inconstantem non sufficit, vt
dirimat, nisi talis sit, vt repelli non possit,

et fiat ab extrinseco, et non propter aliud.
24. Metus ab intrinseco, vel causa naturali
non redit matrimonium nullum.

25. 26. Metus si fiat ex alia causa, quā matri
monij contrahendi, non inualidat.

27. Metus tollitur copula sequuta.

Vis reddit matrimonium nullum, 20
quia directo legitimo consensui op
ponitur, cap. cum locum, cap. veniens,
de sponsalib. cap. significauit, de eo qui

duxit in matrim. et vtrouque Doctores, et
Scholastici Sententiar. 4. distinet. 29. D. 1 bo
mas part. 3. q. 47. Couarrub. d. part. 2. §. 4. et

5. Valent. tom. 4. disputa. 10. q. 5. punct. 3. † Sed 21
vis debet esse metus ex ea incusus, vt cadere
possit inconstantem virum, l. metum, 1. et 2.

D. quod metus causa, cum alijs per Sanchez de
matri. tom. 1. lib. 4. disputa. 2. et seqq. Bonaci
na de Impedimen. d. q. 3. punct. 8. num. 2. † Qua 22

lis tamen sit metus cadens in constantem virū,
remittitur arbitrio iudicis, l. 3. D. ex quib. cau
sis maior, gloss. in ca. cum dilectus, D. de his qua

vi, Menoch. de Arbitrar. lib. 2. centur. 2. ca.
135. ex num. 3. Sanchez d. lib. 4. disputat. 5. ex

num. 1. † Nec metus sufficit cadens in constā
tem virum, nisi talis sit, vt repelli non possit,

nec euadi, l. 2. D. de eo quod metus causa, vis
est maioris rei impetus, qui repelli non potest,

& simul quod fiat ab extrinseco, & non prop
ter aliud, nam vt ait Aristot. lib. 3. Ethicorum,

cap. 2. violentum est, quod fit ab extrinseco, pas
so non conferente vim. † Nam si metus est incu
sus ab intrinseco, vel à causa naturali non red
dit matrimonium nullum, vt in eo qui con
tra-hit cum concubina, metu præsentaneæ

mortis, pestis, tempestatis, &c. Couarrub. d. p.
2. cap. 3. §. 4. num. 16. Anto. Cucus lib. 5. Instr.
cap. 12. num. 118. Pbil: arc. de offic. Sacerdot.

tom. 1. part. 2. lib. 2. cap. 8. Bonacina d. punct.
8. ex num. 11. † Vel est incusus à causa libera, 25

non tamen gratia matrimonium extorquēdi,
sed alia de causa, vt in eo qui propter crimen

est damnatus ad mortem, & contrahit cū me
rettricē, vt poenam euadat, Anton. Cucus d. ca.

12. num. 118. et 119. Medices de casibus for
tuit. q. 7. num. 75. Henriquez lib. 11. de Matri
mon. cap. 6. num. 5. † Si obsecus ab hostibus pro

mittat filiam eum liberanti, Petr. Ledesm. vbi
supr. q. 47. art. 3. dub. 1. concl. 4. Vega in Summ.

lib. 2. cas. 207. si æger letali morbo oppressus
medici filiam ducat, aliter mederi nolentis,

Corduba Summ. q. 171. punct. 1. Vega d. libr. 2.
casu 281. Lopez part. 2. cap. 40. Bonacin. d. pñ.

8. num. 23. † Et quamvis sit causa extrinseca 27
cadens in virum constantem, & quod aliter re
pelli

pellī nequeat, & talis natura, quæ alios cōtrahē annuaret, copula sequuta, ratificatur prius matrimoniu, gl. & DD. in c. consultationi, de spōs. Greg. Lop. in l. 1. §. tit. 2. P. 4 Menoch. de Præsumpt. lib. 3. præsumpt. 4. n. 30. Sanch. d. lib. 4. disp. 18. ex n. 2. Hēriq. lib. 11. de Matr. c. 9. n. 7

Seç. 13. De impedimento ex defectu Parochi, & testium, & monitionum.

SVM MARIVM.

28. Matrimonium contractū sine Parocho, & testibus, & monitionibus, non valet.
29. Parochi, testium, & monitionem defectus causat impedimentum irritans.
30. Monitiones si non præcedunt, matrimoniu est nullum, licet sit coram parocho, & testibus.
31. Ordinarius potest dispensare, ut matrimonium sine monitionibus contrahatur.
32. Ordinarius non potest præcipere, ut matrimonium fiat sine Parocho, & testibus.
33. Præsentia Parochi, & testium intelligi debet more humano.
34. Parochi attentio sufficit virtualis, et valet matrimonium.
35. Parochus, si affeçlet non intelligere, coram eo, valet matrimonium.
36. Affeçtare est consilio aliquid facere.
37. Parochus licet dicat se nolle consensum præstare, neque benedicere, coram illo valet matrimonium.
38. Parochus proprius dicitur Episcopus, vel eius Vicarius, & proprius Sacerdos.
39. Vicarij dubitatur an possit pro Parocho matrimonio assistere.
40. Vicarius potest matrimonio assistere, & alijs assistendi potestatem dare.
41. Iurisdicçio à lege cōcessa dicitur ordinaria.
42. Parochus, ut possit licentiā alijs concedere, debet esse proprietarius.
43. Parochi, qui subduntur alijs, non possunt dare licentiā alijs pro matrimonio cōtrahēdo.
44. Rectores, & Cura, qui non habent supra se alium Parochum possunt subdelegare.
45. Delegati ad uniuersitatem causarum possunt aliquam subdelegare.
46. Corduba, & Hispali Synodalibus cauetur, ut Rectores, & Cura legitime impediti, item licentiā possint concedere.
47. Licentia Parochi ad assistendum matrimonio, debet esse specialis in scriptis.

48. Parochus legitimus est sponsæ, si celebratur in eius Parochia, alias sponsi vocandus est.
49. Parochus proprius, vel alius de eius licentia necessarius est.
50. Clandestinum est matrimonium sine monitionibus, etiam coram Parocho, & testibus.
51. Matrimonia clandestina quibus pœnis subiiciantur.
52. Sine Parocho, & testibus non licet cōtrahere, etiam in mortis articulo.
53. Matrimonij inualidè ratificatio debet esse coram Parocho, & testibus.
54. Matrimonium dispensatū in Pœnitentia, ratificatur coram Confessore.

MATRIMONIUM cōtractum sine Parocho, vel alio Sacerdote de eius licentia, vna cū duobus, vel tribus testib, & trinis monitionibus, quia est nullū ipso iure ex Cōcil. Trid. sess. 24. de Reform. c. 1. Ad sic cōtrahēdum omnino inhabiles reddit. † Eorū defectus causat impedimentum matrimonio impediens, & irritans, Nauar. in Man. c. 22. n. 69. & 70. Gutier. in Præcl. lib. 2. q. 4. n. 13. & de Iura. Cōfir. p. 1. c. 51. n. 25. & de Matr. c. 69. ex n. 1. preceptor meus Did. Spino de Testam. gl. 15. in prin. n. 25. Menoc. lib. 3. præsumpt. 1. n. 102. Ioā. Rojas de success. c. 2. ex n. 23. Sarmiet. lib. 1. Select. c. 6. n. 7. Salced. ad Diaz in Prax. c. 73. Did. Per. in l. 1. tit. 1. lib. 5. Ordin. pag. 26. † Monitiones autē debēt fieri per Parochū in Ecclesia diebus festiuis maxime inter Missarū solēnia, aliā matrimonium contractum (etiam Iure communi) dicitur clandestinum, licet coram Parocho, & testibus sit cōtractum, c. elī inhibitiō, ubi gl. de clādestina de spōs. sat. c. fin. qui matr. accersare poss. c. aliter, 30. q. 5. Tridēt. d. c. 1. l. fin. D. de rit. nupt. l. 2. & ibi Bart. n. 1. C. de his qui ex pub. rat. n. 10. Iason. in l. clā possidere, n. 10. D. de acquir. p. ss. Barbo sa de potest. Episc. p. 2. alleg. 32. n. 8. † Poterit tamen Ordinarius dispensare, ut matrimonium contrahatur, vna tantum denunciatione, vel sine illa, solum coram Parocho, & testibus, si aliqua probabilis coniectura sit, quod matrimonium inualidè impediri posset, dum ipsi de tali malitia per liquidas probationes constauerit, ut decisum est Cōc. Trid. d. c. 1. Gutier. de Iuram. Cōfir. p. 1. c. 51. n. 2. & Canonic. lib. 1. c. 19. n. 12. & in Præcl. lib. 2. q. 4. n. 3. & in Præcl. de Matrim. c. 56. n. 2. & c. 73. n. 1. Sanch. de Matr. lib. 3. disp. 9. Steph. Grat. discip. for. c. 83. n. 7. & in Prax. Episc. p. 2. c. 4. n. 19. Alois. Ricci in Prax. decis. 257. & resol. 224 n. 6. Vgoli. de potest. Episc. c. 15. §. 11. n. 6. Mart. de iurisd. p. 4. cas. 71. n. 11. & seqq. Bonaci. de Matr. q. 2. pū.

- 32 6. n. 6. *Reginal. in Prax. fori pœnit. lib. 31. nu. 222.* † Non tamen præcipere, ut contracta coram Parocho, & testibus, cum solennitatibus à Concilio requisitis, nisi alia interueniant, quæ ipse putauerit, non valeant; etiam si posset Parochi limitare iurisdictionem, reseruando sibi aliquos casus, quia non potest statuere contra Concilium, c. quod super, cum ibi notatis, de maior. & obedient. c. fin. de offic. Archidiacon.
- 33 ¶ Præsentia autem Parochi, & testium intellige debet, ut adeant more humano, intelligentes, & aduertentes, quod agatur, nam si furiosi sunt, vel dormientes, non satisfaciunt menti Concilij, nam ut ait text. in l. coram Titio, 209. D. de verborum signific. coram Titio aliquid facere iussus, non videtur præsentem eo fecisse, nisi is intelligat: itaque si furiosus sit, aut infans, aut dormiens, non videtur coram eo fecisse. † Si tamen Parochus accedit animo attendendi, quamuis tempore contractus distrahatu euagatione mentis, valet matrimonium, dum habeat attentionem virtualem, nam matrimonium non valet, quando Parochus non attendit, ut docent Salcedo ad Diaz in Prax. c. 73. Spino in Specul. Testa. gl. 15. n. 47. & 48. Petrus Ledesm. de Matrimon. q. 45. art. 5. pun. 3. dub. 2. & q. 46. art. 2. dub. 2. Barbosa d. allegation. 32. num. 83. Manuel Rodriguez tom. 1. Summ. cap. 219. num. 11. Vega lib. 6. cas. 115.
- 35 † Nisi Parochus affectet non intelligere, & occludat aures, & oculos, valet nihilominus matrimonium, ut ex decisionibus Illustriss. Cardinal. in hæc verba testatur Salced. d. c. 73. Congregatio Concilij censuit, non valere matrimonium, si Sacerdos non intellexit, nisi tamen affectatum esset, non intelligere. † Affectare enim est consulto aliquid facere, l. quod ait lex, 23. §. quod ait lex, & ibi gl. D. ad l. Iul. de adulter. eo quod intelligens fingat se non intelligere, nam absurdus intellectus vitandus est, l. scire oportet, §. aliud; D. de excusa. tutor. Menoch. de Arbitrar. lib. 1. q. 7. n. 78. Bonacin. de Impedim. q. 2. pun. 8. num. 23. † Nec iubet, quod Parochus dicat se nolle tali matrimonio consensum præstare, neque benedicere, nam quando aliquid coram aliquo fieri lex exoptat, quamuis inuitus adsit, valet actus si aduertit, quod agitur, gloss. in Extrauagan. exarabiles, de Præbend. nam ut ait text. in d. l. coram Titio, 209. Scire autem non etiam velle is debet, nam etiam eo inuito recte fit.
- 38 ¶ Parochus proprius coram quo matrimonium contrahi potest, proprius Episcopus est, in tota sua Diœcesi, aut eius Vicarius Generalis, & proprius Sacerdos loci unicuique contrahentis inhabitat regulariter, & non iurisdictione, c. si quis, 21. q. 2. Spino d. gl. 15. ex n. 28. Gutier. de Matrimon. cap. 62. nu. 2. Ceual. in Præf. quæst. 604. † Quamuis de Vicario aliqui dubitent, eo quod vices Episcopi gerat, cap. Romana, de appellat. lib. 6. ex quo non videtur Ordinarius, nam ut ait text. in cap. à Iudicibus, 2. q. 6. Ordinarij verò sunt, qui ab Apostolico, vel Ecclesiastico, vel Imperatore, ut

seculare, legitimam potestatem accipiunt. † Nihilominus tamen possunt, ut Parochi matrimonio assistere, & assistendi alijs Sacerdotibus potestatem dare, nam etsi ab Episcopo constituantur, nam ab eo, sed à lege, vel canone potestatem, & iurisdictionem accipiunt, capit. 2. de offic. Vicar. lib. 6. Spino ubi supr. Salcedo ad Diaz in Præf. cap. 7. addit. 2. Barbosa de Potest. Episcop. p. 2. allegat. 32. Gutierrez de Matrimon. cap. 68. ex num. 1. † Iurdictio autem à lege concessa dicitur ordinaria, l. & quia, D. de iurdict. omnium Iudic. l. 21. tit. 4. Part. 3. Et ita iurdictio Vicarij eadem est, quæ Episcopi iurdictio, & vnum, & idem, & tribunal est, c. Romana, de appel. lib. 6.

¶ Parochus autem ad hoc, ut licentiam alijs possit concedere, debet esse proprietarius, quales sunt Priores Episcopatus Toletani, & Gienensis, & aliorum qui Beneficia curata obtinent, ad quos matrimonij tamen benedicendi, quæ licentia concedendi demadatur, Tri. d. c. 1. statuiturque benedictione à proprio Parocho fieri, neque à quoquâ, nisi ab ipso Parocho, vel ab Ordinario licentia ad prædictam benedictionem faciendam, & c. † Alij verò, qui subduntur alicui Parocho proprietario, quales sunt in dictis Episcopatibus Curæ, qui subduntur Prioribus destinatis, non possunt talē concedere licentiā alijs Sacerdotibus, ut assistant, cum testibus matrimonio contrahendo; quia non possunt subdelegare, c. Cleros. de off. Vicar. l. mora, D. de iurdict. omn. iud. Hæriq. in Summ. lib. 6. c. 7. n. 13. † Possunt tamen subdelegare Rectores, vel Curæ, qui non habent supra se aliū Parochum, sed immediate subsunt Episcopo, licet non sint proprietarij, quales sunt Corduba, Hispali, Granata, Gadibus, & omnes Valentia, ut idē tenet Hæriq. li. 11. c. 3. n. 5. † Nam hi Rectores, vel Curæ sunt delegati ad vniuersitatē causarum, ideo, etsi non sint proprietarij, possunt subdelegare aliquam causam, ut docent DD. in c. cū Beltoldus, de sent. & re iudic. gl. in c. eil causam, de appellat. † Eoque maxime cum in Synodalibus constitutionibus dictorum Episcopatum Rectores, & Curis huiusmodi Parochiarum legitime impeditis licentiam huiusmodi dandi Sacerdotibus approbatis ab Ordinario ad Sacramenta administranda concedatur, præsertim CORDUBÆ Synodo an. 1526

lib. 1. capit. 3. HISPALI anno 1586. lib. 1. de
 47 Offic. Rector, cap. 1. §. 5. † Dum tamen ad hoc
 ut recte contrahentes agant, licentia sit specia
 lis pro matrimonio contrahendo, & in scriptis,
 quia pertinet ad formam commissionis, alias
 non valet, l. sed et si hac, §. Prator ait, D. de in
 ius voc. l. cum Clerico, & ibi Bald. C. de Episc.
 & Cleric. c. prudentiam, de offi. deleg. c. quonia
 contra falsam, de probat.

48 ¶ Parocus legitimus est sponsa, si celebra
 tur in eius Parochia, sin minus Parochus (possi
 vocandus est, tam ad assistendum contrahenti
 bus, quā ad prædictā licentiā concedendam,
 Navar lib. 4. Consil. tit. de sponsal. conf. 1. nu.
 52. Henric. in Sum. lib. 11. c. 3. nu. 2. Segura in
 Director. p. 2. c. 15 m. 47. Rodrig. tom. 1. Sum.
 49 cap. 219. concl. 4 §. 6. † Nam coram Paro
 cho alterius Parochia, vel Diocesis, vel alieno
 Sacerdote, non potest quis matrimonium cō
 trahere, nisi interueniat expressa licentia pro
 prii Parochi, Tinaquel. in l. connuual. gloss. 7.
 num. 8. Lopus allegat. 86. Menoch. de Arbitra
 50 rijs, lib. 2. centur. 5. cas. 453. num. 14. † Alias
 tale matrimonium erit clandestinum, ideo nō
 solum non tener, sed ipse Sacerdos, vel Paro
 chus, qui interuenit, per triennium ab officio
 suspenditur, & ipsi contrahentes, & testes infā
 mes sunt, & puniuntur arbitrio iudicantis,
 cap. cum inhibitione, §. sanē, cū alijs, de clandest.
 disponat. c. 1. & ibi omnes, de matrim. cōtrahē.
 contra interdict. Eccles. Tridē. sess. 24. de Refor.
 Matri. c. 1. Sanch. lib. 3. disputa. 45. 46. & 47.
 Salcedo ad Diaz in Prax. c. 73.

51 ¶ Sine monitionibus matrimonium etiā
 coram proprio Parocho celebratum, dicitur
 clandestinum: nisi in mortis articulo, quādo quis
 veller contrahere, vel ad legitimandam prole,
 vel ad tollendam infamiam; quia si timetur,
 quod malitiosē impediatur, licitē possūt omit
 ti monitiones, ex licētia Parochi, si Ordinarius
 cōmodē adiri nequeat, ut docēt Sarmiē. lib. 1.
 Select. c. 6. n. 7. Couar. in Decret. 4 p. 2. c. 6. in
 prin. n. 12. Navar. in Man. c. 6. n. 37. Segur. in
 Director. p. 2. c. 15. n. 4. Matiz. in l. 1. tit. 1. lib. 5.
 52 Recop. v. clādestino, c. 3. n. 5. † Nō tamē licebit
 vnuquā etiā in articulo mortis (sclusio timore
 malitiosi impedimēti) cōtrahere sine Parocho
 & testib⁹, etiā ex dispēfatione Episcopi, ut tra
 dūt Navar. c. 22. n. 70. Sarmiē. d. c. 6. n. 8. Segu.
 d. c. 15. n. 44. Matiz. ubi sup. lit. X. n. 8. Gutier.
 53 de Iuram. cōfir. p. 1. c. 51. n. 23. & 24. † Quāuis
 matrimoniū cōtrahū in facie Ecclesiæ corā Pa
 rocho, & testib⁹, si ex aliqua causa esset inuali
 dū, volētes illū ratificare sublato impedimēto,
 etiā in mortis articulo debēt corā Parocho, &
 testib⁹ id facere, Gutier. in qq. Canon. q. 18. n. 8.

& ac Iuram. cōfir. p. 1. c. 5. n. 22. Segur. in Di
 rect. Iudic. p. 2. c. 15. n. 4. Ludou. Lop. in Sum. p.
 1. c. 85. Sanch. lib. 2. disp. 37. n. 1. † Ecce tamē
 si impedimētū fuit occultū, & dispēfatum sit à
 Pōtifice in foro interiori per Pœnitētiariam,
 quia tunc corā Cōfessario, ut in ipsis dispēfas
 tionibus apponi solet, sufficit ratificare, Na
 uar. lib. 4. Cōfil. tit. de spōsal. conf. 31. & in Ma
 nual. c. 22. n. 70. Sanch. de Matri. tom. 2. lib. 2.
 disp. 37. ex n. 3. Ant. Cordub. q. 51. Gutier. d. c.
 51. ex n. 21. & tract. de Matri. d. c. 69. Bonaci.
 de Impedi. q. 2. pun. 10.

CAP. XVI. De Sacramentaliū potestate, & exorcismorū vsu, & institutione.

SVM MARIVM.

1. Sacramentalia quæ sint.
2. Sacramentalibus necessaria sunt merita san
 guinis Christi.
3. Ecclesia ex virtute clauium potest institue
 re signum sensibile ad remissionem venialium.
4. Sacramentalia nō conferunt gratiam sancti
 ficantem, sed per modum meriti.
5. Venialium remissio fieri potest sine infusione
 gratiæ habitualis.
6. Sacramentalia, quæ remittunt venialia plu
 ra sunt.
7. Sacramentalia remittunt venialia directē
 ex Ecclesiæ institutione, & indirectē per me
 liorem habitum.
8. Sacramentalia, ut practica Necromantia
 impugnant heretici.
9. Sacramentalia ex viribus nature operari
 alij mentiantur heretici.
10. Res naturales in Lege Scripta diuinos esse
 etus habuerunt.
11. Res naturales in Lege Gratia diuinos esse
 etus operantur.
12. Sacramentalium non extare Christi mā
 datum, dicunt heretici.
13. Ecclesia cum suo capite instituere potest ce
 remonias, & preces, & alia Sacramentalia.
14. Sacramentalia remittunt venialia in quā
 tum excitant motum pœnitentia.
15. Sacramentalia remittunt venialia ex ope
 re operantis.
16. Exorcismi instituuntur ab Ecclesia per mo
 dum imperij efficacis.
17. Exorcismi physicæ, & moraliter depellunt
 demonem.
18. Ecclesia non instituit exorcismos, ut operen
 tur ex opere operato.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

19. Exorcismi infallibiliter non conferunt sanitatem, nec pellunt demones.
20. Exorcismi aliquando non pellunt demones, quia non expedit.
21. Exorcismi aliquando non sortiuntur effectum ex defectu fidei.
22. Exorcismi sunt orationes in Deum.
23. Exorcismi sunt imprecationes in demonem.
24. Exorcismos, ut Magica incantamenta dānat Godelmanus.
25. Exorcismo adiurationem significat.
26. Exorcismi non vi verborum, sed potestate diuina demones pellunt.
27. Exorcismi verba ad Deum diriguntur, qui habet potestatem in demones.
28. Exorcismi diriguntur ad Sanctos, ut Dei amicos, ut in Letanijs.
29. Exorcismi diriguntur in demones eos increpando.
30. Exorcismi ab Apostolorum temporibus in Ecclesia recepti sunt.
31. Salis exorcizatio impugnatur à Godelmano.
32. Salem exorcizamus, quia creaturis benedicere licet.
33. Sal, & aqua per se non causant effectum Sacramentalium, sed per merita Christi.
34. Herbas exorcizare blasphemie impugnat Godelmanus.
35. Herbas non exorcizamus, sed benedicimus, ut eis utentibus Deus gratiam largiatur.
36. Frugum species quare benedicantur.
37. Agnos Dei ex cera, & lana confectos putat Godelmanus.
38. Agnos Dei ex cera virginea chrismate, balsamo, & aqua benedicta.
39. Agnos Dei ab Apostolorum temporibus in Ecclesia esse.
40. Exorcismos in Ecclesia esse per mille quasi & trecentos annos.
41. Ecclesia adhaerendum est, etiam in his, quae Christus non instituit.
42. Traditiones Apostolorum, & Ecclesia, ut si à Christo Dño fuissent, venerari debent.
43. Demones principio solo imperio pellebantur.
44. Ecclesia varias ob causas exorcismos, & preces instituit.
45. Potestas Sacramentalium, & miraculorum penes Ecclesiam perpetua est.
46. Ecclesia cum suo capite semper potest instituire exorcismos ad fugandum demonem.
47. Gratia miraculorum alia est, quam gratia exorcismorum.
48. Verba nulla sunt quantumvis sancta, quae physice operando possint causare effectus visibiles, & palpabiles.

49. Priuatus non potest instituire formulam, quae ad instar Sacramentalium operetur.
50. Exorcismos constitutiuos, qui ad instar Sacramentalium operentur, nullus potest instituire.
51. Episcopus potest pro sua Ecclesia, quod Papa pro tota vniuersali.
52. Episcopus non potest instituire ceremoniam stabilem, quae ad instar operis operantis miraculose agat.
53. Exorcismi, qui à Sede Apostolica instituti non sunt, aut approbati superstitiosi censentur.
54. Naturaliter operando nulla formula possunt agere in demones.
55. Naturalis potestas non potest esse causam effectus supernaturalis.
56. Res naturales nisi à Deo instituantur, non possunt agere in spirituales substantias.
57. Exorcismi Mengi reprobantur, quia à Sede Apostolica non sunt recepti.
58. Exorcismi ex sacris literis, & Euangelio collecti ab Antonio Stampa simili de causa reprobantur.
59. Euangelij verba habent virtutem diuinam, ut recitata ab habente potestate.
60. Verba diuina non sunt ad quoscumque effectus trabenda.
61. Nomina expositoria Dei in Hebraea lingua non constat habere potestatem pellendi demonem.
62. Phylacteria Iudeorum ex nominibus diuinis in formulam complicatis fiebant.
63. Preces, & orationes inuocatiuas priuatus potest instituire.
64. Preces, & orationes constitutiuas pro omnibus fidelibus, & imprecatiuas in demones.
65. Lapidēs, herbas, & alia naturalia, quae in virtutem naturalem non adhibentur, proprius sunt patris signa.
66. Res naturales in demonem nullam habent potestatem.
67. Demon superior cogit inferiorem parere.
68. Demones alij sunt alijs superiores.
69. Demones, ut boni Angeli habent principatum, & potestatem.

SACRAMENTALIA sunt ceremoniae, & preces ab Ecclesia vniuersali cum suo capite institutae, ad aliquid impetrandum à Deo ex meritis & virtute Christi, quae aliquando sanctificant, & purificant animam, & fugant demonem, ut tradit D. Tb. Sct. 4. d. 6. q. 2. 3. 4. & diff. 16. q. 2. Greg. Valen. tom. 4. diff. 7. q. 4. p. m. 1. † Nam licet ad peccatorum venialium remissionem

remissionem

tionem, quæ datur per Sacramentalia, necessaria sint merita sanguinis Christi, non videtur Ecclesiam posse instituere signum sensibile ad ea remittenda, ex opere operato, ut tradunt *Abulens. Reg. 4. c. 2. q. 93. Suarez in p. 3. q. 87. disput. 12. Vazquez ibidem, art. 3. dub. 1. num. 7.*

† Nihilominus tamen Ecclesia ex virtute clauium potest quædam ad remissionem venialium instituere, non ex opere operato, quod est proprium Sacramentorum effectum, quod consistit in sanctificatione hominis per gratiam Sacramentalem, gratum faciente, & eius augmentum, *D. Thom. p. 3. q. 75. art. 5.* † Sed per modum meriti ex displicentia saltem virtualis peccati, ut tenent *D. Thom. part. 3. q. 63. ar. 1. & q. 83. art. 3. & q. 87. art. 4. & Sententiar. 4. distinct. 6. quest. 2. artic. 2. & distinct. 17. q. 3. art. 3. & dist. 21. q. 2. ar. 1. & 2. & de malo q. 7. art. 12. q. 1. Gabriel. dist. 16. q. 5. ar. 2. concl. 4. Suarez d. part. 3. q. 87. disput. 11. sect. 3. conc. 3.* † Potest enim remissio venialium fieri sine infusione gratiæ habitualis, siue primæ, siue secundum augmentum, *D. Tho. d. q. 63. ar. 1. Valent. tom. 2. q. 2. pun. 1. & tom. 4. q. 4. punct. 2. Bonacin. de Sacramen. tom. 1. disp. 5. q. 5. sect. 2. pun. 4.*

¶ Sacramentalia autem, quæ hoc modo remittunt venialia, plura sunt, nempe aqua benedicta, *cap. iuxta aquam, de consecration. distinct. 4.* Benedictio Episcopalis, *ca. dictum est, 1. q. 1. Panis benedictus, D. Augustin. lib. 2. de pecc. merit. cap. 26. Confessio generalis, D. Augustin. in Eucharist. cap. 61. cap. quotidianis, dist. 3. Oratio Dominica, d. cap. quotidianis, dist. 3. cap. tres sunt, de penitent. dist. 1. Oratio in Ecclesia consecrata, D. Augustin. epist. 208. cap. tres sunt, d. dist. 1. Agnos Dei, Petr. Mart. Decretal. 7. Eleemosyna, D. Ambrosius in c. medicinam, de penit. distinct. 1. cap. quamobrem, distinct. 1. Tunctio pectoris, d. cap. tres sunt, de penitent. dist. 1. Susceptio cinerum in Quadragesimæ initio, *D. Thom. p. 3. q. 60. arti. 2.* † Et alia quam plura, quæ potestatem habent venialia remittendi, tunc directe ex Ecclesiæ institutione, tunc indirecte per meliorem animi habitum, ut tradunt *Thom. Vvaldens. de Sacramentalibus, libr. 1. Bozius de Signis Ecclesiasticis tom. 2. Mart. del Rio, lib. 6. Magistar. q. 3. sect. 3. cap. 2.**

¶ Quare preces, orationes, exorcismos, quibus utitur Ecclesia super panem, vinum, aquam, oleum, sal, ceram, incensum, ramos, & alia quam plura ad remissionem venialium, & fugandum diabolum, & alios effectus, sancta, & pia sunt ex clauium potestate quidquid illa practice Necromantiæ esse impie, & absurde me-

ciatur *Vuitcleff. Lutherus, Arrius, Godelman, & alij heretici.* † Et ne vno gradu consistat in pietas, alij cōcedunt exorcismos, & orationes huiusmodi esse naturales, editos ab statu naturæ, in quo Adam habuit noticiam à Deo naturalem ad nominandas proprijsimè creaturas, secundum proprietates naturales, sibi subditas, sub quibus nominibus homini naturaliter obediunt, quæ mera sunt Cabalistarum inuenta, ad occultanda pacta cum dæmonibus inita, ut *dixilib. 1. de Mag. c. 13. ex num. 2.* † Sic enim impij mentiuntur de naturæ viribus, ut negent diuinam potestatem in exorcismis, & alijs Sacramentalibus latentem; nam & apud Hebræos (à quibus Cabalistarum inuenta habuerunt originem) formulæ fuerunt, & ritus consecrandi res naturales ad diuinum cultum, per quod eleuauantur, ad producendos effectus diuinos, ut in poculo Zelotipiz Moysis ad probandum adulterium, *Numer. c. 5. in serpente aëreo Moysis ad sanandos infirmos, Numer. cap. 21. ad probandos idolatras, Reg. 1. cap. 12.* † Ita in lege Gratia sunt alia instituta ex rebus naturalibus Sacramentalia ad varios effectus, & fugandum dæmonem, quæ minimè possunt esse practice Necromantiæ, quia non est conuersio lucis ad tenebras, nec Christi ad Belial, nā ut ait Christus Dominus apud Diuum Lucam cap. 11. *Si Satanas Satanam eijcit, quomodo stabit Regnum eius.*

¶ Neque obstat, quod de exorcismis, & alijs Sacramentalibus non extat mandatum Christi, quare idolatriam esse facere aliquid in materia cultus, sine Dei mandato, ut nobis obijciunt *Vuitcleuista, Husita, Lutherani, & alij heretici.* † Nam Ecclesia cum suo capite instituere potest ceremonias, & preces, & alia Sacramentalia, quæ remittant venialia, languores medeantur, & dæmones pellant, ex clauium potestate, *Matth. capit. 18.* & Christi virtute Apostolis, & Ecclesia collata, *Matth. c. 10. dedit illis potestatem spirituum immundorum, ut eijcerent eos, & curarent omnem languorem, Marc. capit. 3. v. 15. dedit illis potestatem curandi infirmitates, & eijciendi demonia. Luc. cap. 9. dedit illis virtutem, & potestatem super omnia demonia, & ut languores curarent.* † Non tantum ut excitant motum charitatis, deuotionis, aut penitentia, ut de aqua benedicta tradunt *Petrus Soto Institut. Sacerdos. titul. de penitencia lection. 18. Paludan. Sententiarum 4. distinction. 16. q. 1. art. 2. concl. 4. D. Antonin. part. 1. titul. 10. capit. 1. § 5.* † Sed per se quidem ut sunt Ecclesiæ instituta, & ex opere operantis conciliant remissionem venialium, quotiescumque

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

reuerenter vsurpantur, *Ledesma part. 1. q. 28. art. 3. Cano de Locis, lib. 22. cap. 13. Maior, Sententiar. 4. distinct. 23. q. 2. Cordob. libr. 5. q. 9. c. 21. carol. 3. Raph. de la Torre tom. 2. q. 90. art. 2. disput. 26. num. 40. Valer. tom. 3. disput. 6. q. 11. pun. 1. & to. 4. disp. 6. q. 11. pun. 3.*

16 ¶ Quare Ecclesia instituere potest exorcismos, qui per modum imperij efficacis, cui demon influens resistere nequeat, ex se, & Deo aliud non ordinante, demones pellant, vt extra dubium asserit *Franc. Suarez tom. 3. in D. Thom. part. 3. disput. 15 section. 4.* ¶ Siue effectiue physicè in eos agendo, siue tantum moraliter ex vi operis, & promissionis diuinæ, Deum autem ad præsentiam deprecationis Ecclesiæ effectiue physicè depellendo, vt latè probat *Raphael de la Torre d. q. 90. disputat. 14. num. 12.*

18 ¶ Nam Ecclesia non potest constituere exorcismos, vt ex opere operato conferant gratiā, aut sanitatem, aut demones pellant, sed deprecatiue, vt docent *Suarez d. part. 3. tom. 3. disput. 79 section. 11. Raphael de la Torre d. q. 90. art. 2. disput. 16. num. 2. & 4. Valle de Moura de Incantat. d. section. 2. cap. 11. num. 2. &*

19 *cap. 13. num. 10.* ¶ Et ita exorcismi infalibiliter non conferunt sanitatem corporalem, nec demones pellunt, vt docet *Angelicus D. Tho. part. 3. q. 67. art. 3. & q. 71. art. 3. & Sentent. 4. distinct. 6. q. 2.* ¶ Vel quia nobis non expedit, vel quia demones basti sunt, & quibusvis exorcismis non expellunt, aut ex alia causa, vt de illo, qui lunaticum vexabat, quem tentatibus Apostolis expellere non potuerunt, Christus Dominus testatur apud Mattheum, ca. 17. v. 18. *Quare nos non potuimus eicere illum dixit illis IESVS propter incredulitatē vestrā.*

21 ¶ Quandoque enim exorcismi non faciunt effectum, ex defectu fidei exorcitantis, vel ex praua affectione demonis sustinentis, vt docent *Petr. Cluniacens. lib. 1. de Miracul. c. 6. & 14. & 16. Sprenger. in Malleo, p. 2. q. 2. cap. 6. Angles in Sentent. 2. q. de Arte Magic. different. 5. dub. 5. Binsfeld. in Confess. malef. dub. 3. conclus. 7.* ¶ Nam cum exorcismi sint orationes in Deum, vt docet *D. August. lib. 22. Ciuitat. Dei, capit. 8.* desiderant fidem offerentis, nec non accipientis, vel ex ipsiusmet Christi verbis *D. Marc. cap. fin. Qui crediderit, & baptizatus fuerit saluus erit.* ¶ Et quia simul sunt impracationes in demonem, vt ait *Petr. Thyrenus de demoniac. part. 3. cap. 40.* illū vilissimis nominibus iubet appellare, nam vt ait *Prudent. in Apotheos:*

*Intonat Antistes Domini sege calidè serpens,
Fixe te membris, & spiras solue latentes,
Mancipium Christi f. r. corruptissimè vexas.*

¶ Neque sunt audiendi, qui ab hac conditione, & pietate implumes pulli extra Ecclesiæ matris gremium euolarunt, qui diuinæ sapientiæ (cui vera Iurisprudencia nititur) tam sunt expertes, quàm maledicendi virulentia periti: vnus de hoc grege postquam caninam suam facundia, ante aliquot annos, venalem exhibuerat, exorcismos damnat, quasi magica incantamenta, *Godelman. lib. 1. de Lamijs, ca. 6. num. 26. Exorcizote, audis verba Magorū?* ¶ Et primo de nomine metitur, nam vox Græca est, *ἐξορκισμός*, exorcizō, quæ Latinis adiurationem, significat Apostolis ex Prophetis recepta, *Numerorum, cap. 5. v. 19. adiurauit eā, Regum 1. cap. 14. adiurauit Saul, Regum 3. cap. 22. adiurote, vt non loquaris, Matth. 26. v. 63. adiurote per Deum viuum, Acta Apostolor. 19. v. 13. adiuro uos per IESVM.* ¶ De potestate in aliud, delauitur errorem, quia non vi verborum, sed potestate diuina demones pelli cōtendimus, *D. Cyprian. lib. 4. epistol. 7. Per exorcistas voce humana, & potestate diuina demones flagellare, viri, extorqueri.* *D. Cyrill. in Præfat. Cateches. Per exorcismos spiritus immundos pelli.*

¶ De verbis, res est expedita, quod diriguntur ad Deum, vel ad Sanctos, vel ad demonem: in Deum enim, quia exorcismi nihil aliud sunt, quam preces, & orationes in Deum, vt docet *D. Augustin. lib. 22. Ciuitate Dei, ca. 8.* cuius potestate torquentur, & expellunt demones, nam vt ait *Iustinus Martyr in Apolog. adiurati demones parent.* ¶ Ad Sanctos autem diriguntur, vt ad Dei familiares, & celestis aulae intimos Palatinos gratia valentes, vt nobis impetrent, quod à Deo obtinere conamur; & quia per sepe eorum nomina demones reformidant, ad eos arceos instituta sunt *Leitaniz*, vt tradit *Martin del Rio lib. 6. Magic. cap. 2. section. 3. q. 3. remed. 5.* ¶ Ad demones autem diriguntur, dum eos increpamus iuuentes potestate diuina, vt aliquid faciant, vel facere desinant, vt docet *Petrus Thyren. par. 3. de demoniac. cap. 46.* quemadmodum Christus vsus est increpans demones, *Matth. c. 17. Luc. 9.* ¶ Quare exorcismi nihil continent Magicū, imo omni ex parte irreprehensibiles sunt, & in Ecclesia Catholica ab Apostolorum temporibus continua successione obseruati, vt docent *Celestinus PP. I. ad Episcop. Gall. epistol. 1. D. Cyril. Cateches. 2. D. Chrysostom. hom. de Adam, & Eua, D. Augustin. lib. de Symbol. D. Cyprian. ad Demetr. Lamentant. lib. 2. Diuini Institus. c. 16.*

¶ Et ne vno gradu consiliet impietas postquam aquæ benedictionem impugnavit,

- in hæc verba insanit, *falem quoque exorcitant, ut sit omnibus sumentibus salus anima, & corporis, & fuget diabolum.* † Nugatur iterum bellua, nam falem exorcizamus, quia creaturis benedicere licet, cum & Christus Dominus panem benedixit, & aquam, & alijs creaturis, primi Christi ni benedixerunt, *Reginus lib. 1. de Discip. Eccles. cap. 210. Petrus Thyreus de Demoniac. part. 3. cap. 45. num. 625. Martin del Rio lib. 6. cap. 2. sectio. 3. remed. 9.* † Nec nos Christiani adeo obtusa pectora gestamus, ut credamus aquam, aut falem per se causam esse effectuum illorum, sed illis vrentibus oramus, ut per IESVS merita, Deus petita largiatur, *ut patet ex formula, quæ extat in Romano Missali.*
- 34 ¶ Vnde mentitur iterum leguleius dum ait, *Herbis quoque à se exorcizatis certa, & recepta verborum formula, has vires effingunt, quod omnes, qui utuntur ex eis benedicantur, & sanctificentur, & sit eis sanitas anima, & corporis.* † Non enim nos herbas exorcizamus, sed benedicimus: nec has vires ipsis heruis sic benedictis tribuimus, sed ipsi Deo per illas heruas, ut per morale instrumentum sanitatem, & alia bona nobis largiatur: non remissionem peccatorum, quia iustificationem alteri rei, quam quibusdam Sacramentis non tribuit. † Species enim fruguum, quas non licet super altare offerre à Sacerdotibus Domini benedici, & benedicta à populis sumi statuit, *Euthymius PP. ad Ioan. Episcopum Bathicæ, & Concil. Magum III. can. 39. & panis benedictionem Concilio Narnetensi. can. 9.*
- 37 ¶ Sed pergit mentiri, & blasphemari leguleius ille in hæc verba, d. cap. 6. *De agno Dei ex cera, & lana confecto, atque à se consecrato afferunt peccatum frangi, & Christi sanguis, & angit.* † O insana bellua tu ne vnquam agnum Dei vidisti? quem ex lana, & cera confectum putas? si non vidisti, ubi legisti? finxisti certe, nam constat ex cera tantum virgineæ Christi matis, balsamo, & aqua benedicta solum confici, & benedici à Romano Pontifice, in cuius formula nihil additur de comparatione sanguinis Christi, & agni, *ut constat ex Pontificali lib. 3. & Ritual. Diuinor. Officior. lib. 6. ca. 79.* † Cuius usus ab Apostolorum temporibus in Ecclesia laudatissimus est multo ante tempora Marcellini Papæ, & Constantini Imperatoris, ut tradit *Ioan. Molan. lib. de Agno Dei, cap. 6.*
- 40 ¶ Qui etiam, & exorcismos ab Ecclesia institutos ad sanandos morbos, & fugandum dæmonem per mille quasi & trecentos annos in usu sunt fidelibus, *ut dixi in Epitom. de Ma-*

gia, lib. 2. cap. 53. num. 29. † Et ita adhærendum est Ecclesie etiam in ijs, quæ Christus expressè non dixerit, quia multa alia Apostolis commendauit, quam in Euangelio exprimuntur, vel ex ipsiusmet D. Ioannis verbis, cap. fin. *Multa alia fecit IESVS, quæ si scriberentur, nec mundus capere posse libros.* † Qua propter traditiones Apostolorum, & Ecclesie cum suo capite, ita accipienda sunt, ut si immediate à Christo Domino fuissent instituta, ut decisum est *Concilio Tridentin. sess. 4.* & eius autoritatē habere tenet *Valentia tom. 3. disputat. 6. q. 11.* † Nam licet principio dæmones solo imperio pellerentur, & saltem sola inuocatione nominis IESV, D. Matth. cap. final. v. 17. *In nomine meo dæmonia eijcient.* † Postea varias ob causas Ecclesia exorcismos, preces, & orationes instituit, vin habentes ex fide Christi, & martiris ad impetrandum, quibus dæmones pellerentur, &c. *Valent. & Suarez ubi sup.*

¶ Et quamuis Lutherus ogganiat hanc potestatem ad tempus datam fuisse Ecclesie, ut miraculorum ad plantandam fidem: mentitur apostata, quia hanc potestatem penes Ecclesiam esse, & eius ministros perpetuam, expressè probant *Cardinal. Bellarmin. libr. 4. de Notis Ecclesiast. cap. 14. Bozius de Signis Ecclesiast. tom. 1. Salmeron tom. 6. in Euangel. tractat. 3.* † Ideo Ecclesia cum suo capite instituta potest exorcismos ad fugandos dæmones, & sananda corpora, & alijs nocuentis arcendis, *Suarez tom. 3. part. 3. disputat. 15. sectio. 4. & in Comment. art. 2. q. 7. & tom. 2. de Relig. lib. 4. de Adiurat. cap. 2. num. 6. Sanchez tom. 1. Decalog. lib. 2. cap. 42. num. 15. Raphael de la Torre d. q. 90. art. 2. disput. 26. num. 41.* † Nam gratia miraculorum, quæ ad plantandam fidem Apostolorum tempore vixit alia est, quam gratia exorcismorum, sic uidem illa intelligitur de miraculis materialibus, hæc vero de spiritualibus, ut tradunt *Iansenius in Madcum, d. cap. fin. & Matth. 9. Salmeron in Marc. to. 11. tract. 34. Barrad. tom. 4. lib. 9. c. 8.*

¶ Aliæ autem orationes, formulæ, ritus, & similia, quæ propter Ecclesie usum, & institutionem usurpantur ad producendos effectus visibiles; & palpabiles, tanquam supersticiosa improbantur, quia nulla sunt verba quantus vis sancta, quæ physice operando hanc potestatem possint elargiri, ut docent *D. Augustin. lib. 10. Ciuitat. Dei, cap. 9. & 11. & lib. 21. ca. 2. D. Thom. 2. 2. q. 96. art. 4. & libr. 4. contra Gent. cap. 104. & 105. Abulens. in Leuit. 19. q. 19.* † Nec ratione institutionis, nam priuatus non potest instituere formulam, quæ ad inflat etiam Sacramentalium operetur, nam Sacra-

51 mentalia nituntur Ecclesie meritis, sanctitate, & fidei, quæ à privato, ut priuatus est, non possunt Deo offerri, & si offerret falsariis est, ut docent *D. Tho. 2. 2. quæst. 93. ar. 3. Suar. de Releg. lib. 2. cap. 2. num. 2. Sanchez lib. 2. Decalog. c. 37. num. 2.* ¶ Vnde absque authoritate Summi Pontificis, qui est caput Ecclesie, nullus potest (etiam potestas publica) instituere exorcismos constitutiuos, qui ad instar Sacramentalium operentur, quia soli Ecclesie talis potestas data est, ut probant *Raphael de la Torre d. quæst. 90. art. 2. disput. 15. num. 7. Valle de Moura tractat. de Incantat. opusc. 1. sect. 2. cap. 10. ex num. 4.* ¶ Episcopi tamen, & si possint pro sua Ecclesia instituere formulas orandi Deum, siue exorcismos speciales, seu inuocatiuos, per potestatem sibi datam ad liberandum oues suas à lupis, nam quidquid Papa potest pro tota Ecclesia, potest Episcopus pro sua, *Sanchez tom. 2. de Matrimon. lib. 7. disput. 1. num. 9.* ¶ Non tamē potest instituere ceremoniam stabilem, & ferē permanentem, quæ ad instar operis operati miraculosē agat effectus visibiles, & palpabiles, quales videntur in exorcismis constitutiuis, & in præcatiuis, quia exorcismi huiusmodi pertinent ad gratiam gratis datam, *D. Tho. part. 3. q. 71. ar. 4. Valle de Moura d. sect. 2. c. 10. nu. 8. & c. 11. n. 12.*

54 ¶ Quare omnes exorcismi, qui à Sede Apostolica instituti non sunt, aut approbati sunt, perstitiosi censentur, quia non potest priuatus instituere ceremoniam, quæ ex vi operis, etiā fallibiliter, producat effectum, siue natura sua, siue modo miraculoso, quantacumque sanctitate præditus sit, ut docent *Mart. del Rio lib. 3. Magicar. part. 2. quæst. 4. sect. 8. Suarez to. 3. part. 3. disputat. 15. sect. 3. Sanchez lib. 2. Decalog. cap. 42. ex num. 15.* ¶ Ex natura enim nullæ possunt constitui formulæ, quæ naturali, & physica virtute possint agere in dæmones, ut docent *Navar. in Manual, cap. 11. nu. 34. Ciruel. part. 3. de Superstit. cap. 3. & 4. Suarez lib. 2. cap. 15. num. 26. Lessus lib. 2. c. 43. Maiol. tom. 2. Canicul. colloq. 3.* ¶ Ad diuinam autem virtutem nullæ possunt institui verba, quæ directē, ac physicē possint flecti Deum ad miraculosē operandum, vel indirectē tantum, & moraliter obiectiue, nempe ponendo obiectū, cuius præsentia Deus necessitaretur ad operandum, quia potestas naturalis non potest esse causa effectus supernaturalis. *DD. in capi. firmiter, de Summ. Trinit. & Fide, D. Thom. par. 1. q. 110. art. 3. & contra Gent. d. c. 103.* ¶ Si ergo aliunde participatur, non ex Deo, quia id fieret ex pacto diuino, vel ex libera collatione, pactum autem non potest iniri, absque libero

consensu vtriusque partis, quare concludendū est cum *D. Tho. 2. 2. q. 96. ar. 2. Vnde si naturaliter non videntur tales effectus causare, consequens est, quod non habeantur ad hos effectus causandos tanquam causa, sed solum quasi signa, & sic pertinent ad pacta cum demonibus inita.*

58 ¶ Sic enim superstitiosi sunt omnes exorcismi, coniurationes, impræcationes, & alia obsecratoria in malignos spiritus, quæ abunde cōgessit *Frat. Hieronymus Mengus Vitellianensis, Ordinis Minorum Regularis obseruantia, duobus libris, quorum primi titulus est, Flagellum demonum, exorcismos terribilis, ac formidabiles, & efficaces in malignos spiritus complectens.* Alteri verò, *Fustis demonum exorcismos formidabiles, & efficaces in malignos spiritus complectens.* ¶ Nec non, & alij exorcismi, quos ex sacra Scripturæ verbis in vnum congerit *Petr. Antonius Stäpa Sacerdos Clauenensis, sub titulo, Fuga Satana, exorcismus ex sacris literis fontibus pioque sacrosancto Ecclesie instituto exauctus*, qui inseruntur in *Malleo malefic. tom. 3.* ¶ Nam licet verba sacra virtutem habeant diuinam ad ædificationem animarum, dæmones pellendi, miracula operanda, & corporum salutem, qualia sunt verba Euangelij recitata per ministrum Ecclesie, ad quem verba illa diriguntur, *Marc. c. fin. v. 17. In nomine meo demonia eijcient, linguis loquentur nouis, serpentes tollent: etsi mortiferum quid biberint, non eis nocent.* ¶ Non propterea quæcumque verba diuina in formam complicata ad quoscumque effectus trahenda sunt, & per quoscumque homines vsurpanda, vnde licet ratione significationis, superstitiosa non censeantur, ratione adinventionis, quod his formulis complicantur, pacto suspecta sunt, ut tradunt *D. Tho. d. q. 96. art. 4. & lib. 4. contra Gent. c. 104. & 105. & Opuscul. 25. c. fin. Siman. de Cathol. Instit. tit. 63. n. 33. Graff. lib. 2. decis. c. 3. ex nu. 7 & c. 4. n. 7.*

60 ¶ Præterea nomina illa, quæ inseruntur in Flagello tam exorcismi, quā alijs, *Hel, Helcyn, Heloa, Ebeye, Thetragrammaton, Adonay, Saday, Sabaoth, Setber, Ieboua, Hamonsio, Ia, Meftas, Eserebeye*, licet sint nomina expositoria Dei, non constat, quod hæc potius quam alia virtutes habeant dæmones pellendi, imo de alijs, & non de his dictum est illud Apostol. ad Philipp. 2. *In nomine IESV omne genu flectatur cælestium, terrestrium, & infernorum.* ¶ Et sic videntur tales exorcismi superstitiosi, ut fuerunt Phylacteria Iudæorum, quæ ex nominibus diuinis, & alijs in formulam complicatis ad pellendum dæmonem, & alia mirifica operanda, pro singulari artificio, & mysterio

in Synagogis suis venditabant, vt tradunt *Origen. hom. 20. in c. 15. Iesu Naum tom. 1. & libr. 4. contra Cels. tom. 4. Sim. Maiol. tom. 2. Canicul. colloq. 4. Valle de Mour. sect. 3. c. 2. nu. 26.*

63 † Nam licet priuatus possit instituere orationes, & preces inuocatiuas ex certis verbis factis ad rogandum Deum, vt mala auertat, vt docent *D. Tho. 2. 2. q. 90. ar. 3. & q. 96. art. 4. Snar. de Relig. to. 2. lib. 4. c. 2. ex n. 12. Sanch. lib. 2. Decalog. c. 40. n. 33. Grilband. de Sortileg. q. 10. ex n. 31. Greg. Sayr. in Claus. Reg. libr. 4. c. 6. n. 8.* † Preces tamen, & orationes constitutiuas pro omnibus fidelibus, quam impræcatiuas in demones, priuatus instituere nō potest, quia non habet potestatem instituendi exorcismos, Sacramentalia, aut sacrificium, vt docet *Mart. del Rio lib. 3. Magicar. p. 2. q. 4. sect. 8. 6. 7. Valle de Mour. d. sect. 2. c. 10. ex nu. 1.*

65 ¶ Lapidēs, herbas, & alia amuleta, & suffumigationes, ad effugandos demones, febres tollēdas, &c. quando ad id nō sunt à Deo instituta, vel in virtutem naturalem non adhibentur, prorsus sunt pacti signa, *D. Aug. lib. 2. Doctri. Christi. c. 20. & lib. 21. Ciuit. Dei, c. 6. D. Tho. 2. 2. q. 96. ar. 2. Nauar. in Man. c. 11. n. 34. Sánchez lib. 7. de Matr. disp. 95. n. 5. Maiol. to. 2. Canicul. colloq. 5.* † Nam res naturales in demones nullam habent potestatem, *D. Tho. p. 1. q. 110. ar. 3. & lib. 3. contra Gent. c. 103. Na*

mand. c. 11. n. 38. Mart. del Rio lib. 2. Magic. q. 30. sect. 1. & lib. 6. cap. 2. q. 3. sect. 2. Suarez tom. 3. p. 3. disp. 15. sect. 4. & lib. 2. de Relig. c. 15. n. 26. Sāch. lib. 2. Decalog. c. 42. n. 10. † Vnde si quos effectus sortiuntur, id ex pacto præstant, nam superior dæmon cum quo Magus societatem inierat, cogit inferiorem parere, vt docent *D. Aug. 11. qq. lib. 83. q. 79. D. Tho. p. 3. q. 43. ar. 2. Dionys. Carthus. in Luc. c. 11. Casian. Seren. collat. 8. c. 14. Ioseph. Angles in Florib. Theolog. & Sentent. 2. p. 1. dist. 11. Bened. Perera lib. 1. Mag. c. 5.* † Nam licet in regno tenebrarum nullus sit ordo, sed sempiternus horror inhabitet, negare non potest demones inter se alij alijs esse superiores, vel ex illo *Iob c. 41. Ipse est Rex super omnes filios superbiæ, D. Matth. c. 12. In Belzebub principe demoniorum, Apost. ad Ephes. 6. Aduersus Principes, & potestates, & Corinth. 1. c. 15. Cum euauerit omne principatū.* † Nā sicut inter Angelos bonos sunt Principatus, Throni, Dominationes, Potestates, & alij Ordines, sic inter demones alij præ sunt alijs, vt docent *D. Tho. p. 1. q. 90. ar. 2. Hieron. Mengus in Doctri. ad intellig. spirit. 2. 7. & in Compend. lib. 1. c. 4. Petrus Thyr. Demoniac. p. 1. Mart. del Rio lib. 2. Magic. q. 30. sect. 1. Bart. Spina de Strigib. c. 18.*

IURIS SPIRITV̄ALIS PRACTICABILIVM.

LIBER TERTIVS.

DE ANGELORVM OPERIBVS IN
ijs, quæ eorum excedunt potestatem.

CAP. I. De Angelorum potestate circa ordinem naturæ,
& leges vniuersi.

VMMARIVM.

1. Angeli sunt substantia spiritalis intellectualis.
2. Angeli boni Christum adorantes per eî gratiam consequuti sunt.
3. Lucifer, quia noluit Christum adorare à cælo detrusus est.
4. Ezechiel. capit. 28. de diabolo ad literam intelligitur.
5. Diuina excellentia appetitum Luciferi ex turbabit.
6. Angelorum peccatorum lapsus examini elationis fuit.
7. Angelos peccatores superbia à cælo deiecit.
8. Demones per lapsum amiserunt gratiam, nō naturalia.
9. Demones sunt, qui multis Angelis in natura sunt prestantiores.
10. Angeli peccatores in gratia existentes, multis Angelis bonis antecedeant.
11. Angeli boni, aut demones, nullam habent potestatem in ordinem naturæ, & leges vniuersi.
12. Demon quidquid potest, id per eum ex pacto Magi possunt.
13. Demones quod non possunt gaudent videri posse.
14. Demones efficere non possunt, ut tollatur subordinatio vniuersi.
15. Demones sunt partes vniuersi.
16. Deus non subiecit Angelis orbem terræ futurum.
17. Demon non potest sistere cælum, nec motum eius, neque elementum ex uno loco in alium transferre, nec perturbare.
18. Angeli non possunt prauertere ordinem vniuersi.
19. Angeli non possunt vacuum inducere in rerum naturam, nec infinitum vllum actu, &c.
20. Demones ex virtute motiua non possunt quantumlibet corpus, quantalibet celeritate mouere, &c.
21. Demones momento, esse ubique, quomodo intelligatur.
22. Demon ex actione mediata non potest producere unam formam substantialem, vel accidentalem.
23. Demon non potest aliquid creare ex nihilo.
24. Demon non potest ex quolibet facere quodlibet.
25. Demones nō possunt producere formas substantiales non præiis alterationibus, & dispositionibus.
26. Demones non possunt animalia perfecta sine semine producere, neque imperfecta subito.
27. Demones non possunt prauertere ordinem, qui est inter formas, & dispositiones rerum.
28. Demones non possunt impedire actionem agentis

agentis naturalis habentis omnia adagendum necessaria.

30. Dæmones possunt indirecte vin agentis naturalis impedire.

31. Diabolus indirecto multoties vim flamma impediuit.

ANGELI sunt substantiæ spirituales intellectuales, nō ab æterno, nec producti ex aliqua materia & forma, sed in tempore creati, ex nihilo. *D. Thom. part. 1. q. 50.*

art. 1. & 2. & q. 51. art. 1. & q. 54. art. 5. & q. 55. art. 2. & de Potent. q. 6. art. 6. & de Spiritu, q. 1. art. 5. & de Malo, q. 16. art. 1. & lib. 2.

contra Gent. c. 46. 50. & 65. † Quibus cū De-

2 apperuiſſet initio eorum creationum, quod ab æterno fuerat ordinatum, nempe humanā naturam hypostatice vniri verbo, boni Angeli Christum adorantes per ipsam gratiam, & gloriam consecuti sunt, iuxta illud D. Pauli ad Hebræos, cap. 1. Cum iterum introduxiſſet primogenitum in orbem terrarum, vt adorent eum omnes Angeli eius. † Lucifer autem, quia hanc

3 vnionem sibi appetit, vel Christum noluit, vt caput cognoscere, atque adorare, ab æthereis sedibus deiectus est, vt probatur Ezechiel. ca. 28. v. 14. Tu Cherub extensus, & protegens, & posui te in monte sancto Dei, in medio lapidum ignitorum, ambulasti perfectus in vijs tuis, a die conditionis tue, donec inuenta est iniquitas in te.

4 † Quod de nullo Rege Tyri, sed de diabolo ad litteram intelligunt Origen. in Ezechiel. homil. 13. Tertullian. contra Martion. lib. 2. D. Augustin. lib. 11. Ciuitate Dei, cap. 15. D. Basilii lib. 11. cap. 14. D. Bernard. de aduent. ser-

5 mon. 1. D. Gregor. lib. 32. Moral. cap. 18. † Nā appetitu diuinæ excellentiæ Luciferum, & Angelus eius ex cælo exturbauit, Isaïas cap. 14. v. 12. Quomodo cecidiſti de cælo Lucifer, qui mane oriebaris? corruisti in terram, qui vulnerabas gentes? qui dicebaris in corde tuo: in cælū conscendam, supra Dei exaltabo solum meum, si milis ero Altissimo. † Siue animi elatione

6 qua omnibus præesse voluit, Christo, neque alijs subesse Cardin. Gaetan. in Genes. cap. 3. & opuscul. de bono Angel. Salmeron in Petr. 2. c. 2. disput. 3. Vazquez in D. Thom. part. 1. q. 63. disputat. 233. & ibi Molina art. 3. disput. 1. membr. 5. Suarez in part. 3. q. 1. art. 4. disput. 5. sect. 5. Dionys. Carthusian. Sentent. 2. distinct.

7 5. q. 1. † Nam anhelitum excellentiæ, & superbie fastigium Luciferum, & Angelos peccatores e cælo exturbasse expresse saretur D. Chrysostom. hom. de Adam, tom. 1. D. Hieronymus Psal. 23. D. Gregor. libr. 4. Moral. cap. 13. &

lib. 9. cap. 2. & lib. 32. c. 18. Origen. in Matth. erat. 9. D. Thom. p. 1. q. 63. art. 7.

† Per quod quidem lapsum dæmones amiserunt, quæ gratiæ erant retinuerunt, tamē naturæ dotes, vt scientia, sapientia, prudentia, peritia, agilitas, potentia, &c. D. Dionys. Arcopag. de cælest. Hierarch. cap. 4. D. Thom. p. 1. q. 63. art. 4. & q. 64. art. 1. & sent. 2. dist. 7. q. 2. & de demon. q. 1. & 2. Spræger. in Mall. p. 2. c. 3. Castro de heres. lib. 2. cap. 16. † Ob

9 quod esse aliquos dæmones, qui multis Angelis sūt præstantiores in dotibus naturæ expresse tenent D. Thom. p. 1. q. 63. art. 7. Bart. Spina de Strigib. c. 5. † Quia multi Angeli peccatores in gratia existentes, per naturam eos antecellobant, vt docent D. Gregor. lib. 32. Moral. c. 3. Avunculus meus Ioan. Baptista Vilalpando in Regias Ezech. explanat. tom. 1. p. 2. cap. 28. pag. 66. D. Thom. p. 1. d. q. 63. art. 3.

† Quorum quidem potentia etſi maxima sit, in ijs tamen quæ ad ordinem versantur naturæ, & leges vniuersi, nullam habent Angeli, nec dæmones potestatem, vt docent Perra aduersus fallac. art. lib. 1. cap. 7. Binsfeld. in Confess. malef. prælud. 3. Mart. del Rio lib. 2. Magic. q. 10. Baleng. de Magia lib. 2. † Ne-

12 que Magi ex pacto hanc possunt sibi arrogare potestatem: nam quidquid dæmon potest, id per eum ex pacto Magi possunt, neq; ipsi possunt, quod nequeat dæmon, D. August. lib. 3. de Trinit. cap. 7. Martin. del Rio d. lib. 2. q. 9.

† Dæmones tamen cum nil possint in ordinem naturæ, & leges vniuersi, saltim se posse suis mentiri voluerunt, vt Magus apud Senecam in Hercule. Oet. v. 450.

Mare, cælum, terra, tartarus seruiant mihi Nihilque leges ad meos cantus timent. Lucan. Pharf. 6.

Torruit, & præceps audito carmine mundus, Axibus, & rapidis impulsus Iupiter veget Miratur non ire pollos.

† Angeli enim efficere non possunt, vt tollatur connexio, & subordinatio legis vniuersi, quia ordinem naturæ immutare nequit, nisi auctor naturæ, vt docent D. Thom. de potent. q. 16. art. 8. & lib. 3. contra Gent. c. 108. † Sunt

15 enim Angeli partes vniuersi, cum sint creaturæ: pars autem non habet vim, neque potestatem in totum, cuius est pars, nam vt ait D. Paulus ad Heb. cap. 2. Non subiecit Deus Angelis orbem terra futurum. † Nam etſi re vera huiusmodi verba de mundo nouo, seu Ecclesiæ potius agant, cuius caput est Christus, probant adhuc ratione, quod pars non possit plus toto, vt notant ibi D. Chrysost. D. Thom. & Theophil. Mart. del Rio lib. 2. Mag. q. 10.

† Vnde

17 ¶ Vnde certum est non posse demonem
sistere cœlum, nec motum eius in contrarias
partes agere, nec elementum aliquod ex vno
loco in alium transferre, nec perturbare, nec
suis locis commouere Principes partes mun-
di, ex quibus eius integritas coalescit, vt do-
cet *D. Thom. vbi sup. de potent. d. q. 16. & cō-
tra Gent. d. cap. 108.* + Non possunt praeuer-
tere ordinem vniuersi, ex quo hęc mundi ma-
china conseruatur, nam leges vniuersi refrige-
re, nō datur, nisi cui fixit, vt docet *D. August.*
vbi prox. D. Tho. d. c. 108. & de Malo q. 16. ar.
8. Victoria in relect. de Mag. n. 35. Guil. Pari-
siens. p. fin. de vniuers. q. 24. + Et hac ratione
non possunt vacuū inducere in rerum natura,
nec infinitū vllum actū; nec a priuatione ad ha-
bitū regredi, nec facere, vt duo corpora simul
sint in loco, nec vnum corpus in duobus locis
simul, vel vt vnū penetret dimensionem alte-
rius, vt tradit *Mart. del Rio d. lib. 2. Mag. q. 17*
21 ¶ Et licet virtute motiua multa operatur
dæmones, quia tamen illam habet definitam,
non possunt quantumlibet corpus quātalibet
celeritate mouere, nec dūm instāti, nec de ex-
tremo ad extremum trāsterre, non pratermis-
so medio, nec corpus a se longe distans locali-
ter mouere, quia necesse est, vt mouens, & mo-
uile simul sint in loco, vt tradit *Arist. Physic.*
22 *lib. 1.* + Nam licet Tertul. dicat in Apolog.
cap. 22. *Dæmones monētō sunt vbiq̃ue, & ite-
rum: totum orbem vnum illis esse locum:* impro-
priè intelligendū est, nā vbiq̃; esse, & omnia im-
plere solius Dei est proprium, dæmones autē
vis motiua certis est finibus limitata, vt docet
D. August. vbi sup. Steph. Pabal. de Angel. in
D. Thom. p. 1. q. 51. art. 2.
23 ¶ Et quāuis etiam Damon multa operetur
per alterā actiōē, quam mediatam diximus;
non potest producere vllam formā substantia-
lē, vel accidentalē, quia cum sit incorporeus,
nō potest immediatē alterare materiam cor-
poreā, vnde formæ naturales educantur: vt do-
cet *D. August. de Trinit. lib. 3. c. 8.* + Simili-
ter non potest aliquid creare ex nihilo, tū quia
id requirit infinitā virtutem actiuam, qualem
Deus solus habet: tunc quia nec motus localis
dæmonis, nec operatio, quam per causas natu-
rales exercet in nihilum recipi, aut circa nihil
versari possunt, vt tradit *Perera, d. lib. 1. c. 7.*
25 + Nec etiā potest ex quolibet facere quod-
libet, vt ex qualibet causa, vel instrumētō me-
dicus, non potest quemlibet morbum sanare,
nec artifex per queuis instrumēta quodcumq̃;
voluerit opus perficere, quia Angeli non sunt
creatores rerū, vt tradit *Aug. de Trin. lib. 3. c. 8*
26 ¶ Item nō possunt dæmones producere for-

mas substantiales non prauis alterationibus,
& præmissis dispositionibus, nec instanti, aut
quātalibet paruo tēpore producere; nec quāli-
bet re naturalē immediatē in quālibet aliam
transmutare, etiā adhibendo causas naturales,
vt tradit *Perera vbi sup.* + Neq̃; etiā possunt
animalia perfectā sine semine producere, nec
imperfectā subito secundū perfectā magnitu-
dinē, & virtutē eius, nā quod superat vires agē-
tiū naturalū, & eorū dispositioni, & ordinatio-
ni a dæmone fieri nequeunt, vt docent *D. Ang.*
27 *& D. Tho. vbi sup.* + Et tandē non possunt dæ-
mones praeuere, atque immutare ordinem,
qui est inter formas, & dispositiones rerum na-
turalium, vt possit posteriores inducere non in-
ductis priorib⁹, aut extremas non inductis me-
dijs, quo fit vt mortuus ad vitam reuocare non
possit, nec cæcos natos illuminare, vt tradunt
D. Tho. p. 1. q. 117. Tertul. li. de Anim. c. fin. So-
to in Sent. 4. dist. 34. q. 1. ar. 3.

29 ¶ Ex his sequitur non posse dæmones impe-
dire proximē, & directē actiōem agentis natu-
ralis, quod habet omnia ad agendum necessa-
ria, quia solius Dei est, qui Martyres suos ab ig-
nis incendio, & alijs cruciatib⁹ serauit illos, vt
tradit *Angel. in Sēt. 2. q. vnic. de dæmon. ar.*
4. dub. 1. diff. 5. + Potest tanē indirectē atq̃;
30 mediante aliquo artificio, vel medicina, qua
agentis naturalis vis impediatur ne se in obie-
ctū insinuet, vt docet *D. Ang. lib. 21. Ciu. Dei,*
c. 4. 5. 6. & 8. + Sic fortē diabol⁹ Gentiles de-
cepit, quando fecit ne flamma exureret capil-
los Iulij apud *Vergil. Aneid. 2.* Seruij Iulij a-
pud *Tit. Liuiū lib. 1. ab urbe cond. decad. 1. l.*
31 *Marci apud Plin. lib. 2. c. 107.* Tunicam Seruij
Augusti apud *Iul. obsequen. in prodig.*

CAP. II. De Angelorū poteste circa orbcs cœlestes, & sydera,

SUMMARIVM.

1. Intellectuales substantias à materia separa-
tas, quare Ethnici cœlo constituant.
2. Cœlos esse solidos duros, & adamantinos ve-
teres crediderunt.
3. Angelos non esse necessarios, vt cœlos rotare.
4. Cœli non sunt pures, nec realiter diuisi.
5. Astra in cœlo discurrunt, vt aues in aère.
6. Corporum penetratio est impossibilis.
7. Cœli, & Astra habent Angelos tutelares.
8. Angelos cœlos rotare facere in quo sensu intel-
ligatur.
9. Angeli Solem susterunt ad Iosue petitionem,
& ad Iana retrocesserunt.

10. Dia-

10. Diabolus diuinitatis gloria captus est.
11. Diabolus quod non potest vult persuadere, quod possit.
12. Magi ex pacto cum demone Solem, & Lunam sistere gloriantur.
13. Luna cunctis veneficijs credebatur obnoxia.
14. Magi gloriantur Lunam posse deducere.
15. Luna deduci à Thessalis magicis carminibus fuit creditum.
16. Carminibus magicis multa in Lunam operari, creditum est.
17. Lunam relucens Magi carminibus suis obedire iactantur.
18. Lunam despumare in herbas ad maleficia, creditum fuit.
19. Luna hac de causa à maleficijs excutabatur.
20. Herbis à Luna despumatis exiciales Magi parabant necesse.

VETERVM Philosophorum, & Astrologorum sententia fuit, etiã eorum qui Angelos nō agnouerunt, esse quasdam spirituales substantias intellectuales à materia separatas, qui cœlos rotare faciebāt, *Arist. Physicor. lib. 8. & Metaphys. lib. 12. Democritus, Simplicius, & omnes Peripatetici.* ¶ Quod quidē falsi sunt, quia cū Planetas, & alia Astra in suis reuolutionibus oppositos, & cōtrarios cursus agnouissent, quæ ad vnius cœli motū accidere nō poterāt, plures cœlos cōstituerūt, & ne allissu tererētur, eos solidos, duros, & adamantinos, sine gravitate, neq; leuitate, capaces impulsu, & motu, qui in exibus suis ab Angelis mouerentur. ¶ Sed si tales sunt cœli, vt ipsi asserunt, nō sunt necessarij Angeli ad eos impellēdos, quia semel impulsī, mouebuntur æternē, cum à nullo alio corpore impediri possent, quod illic nō adest, neq; cursu retardari, cum in exibus moueantur, vt eruditē notat *Ioan. Euseb. Nieremberg. p. 1. curiosē philoph. lib. 6. c. 4.*

¶ Neq; plures Angeli necessarij sunt ad cœlorū reuolutionē, quia cœli realiter diuisi non sunt plures, nec mole graui solideq; naturæ, vt necesse sit ab Angelis impelli, sed fluidæ naturæ, & trāsmeabilis, vt aer, aut fum⁹, vt tradunt *D. Hieron. in Isai. c. 51. & lib. 2. ep. ad Ephes. c. 4. Lactā. lib. 2. Origin. c. 5. D. Aug. lib. 2. Genes. ad liter. c. 10. & lib. Meditat. c. 26. & lib. 2. Cōuit. Dei, c. 30. & lib. 2. Retract. c. 11.* ¶ Neque Astra ipsa in cœlo fixa sūt, vt nodos in tabula, vt Astrologi asserūt, sed liberē per cœlū discunt, vt pisces in aqua, aut aues in aere, vt tradit *Gaspar Cadillo Villalpando ad Aristotel. de cœlo lib. 1. Physicor. c. 10. Franc. Vall. de sa-*

era Philos. c. 51. Ioan. Euseb. d. lib. 6. ca. 14. 15. 10. & 31. ¶ Quo fit vt multoties Venerem, & Mercuriū supra Solē, aliās sub Sole reperiātur, vt notat *Marcian. Capella in Philolog. lib. 8.* quod si cœli essent plures, & solidi fieri nō posset, quia corporū penetratio est impossibilis, vt dixi in *Epitom. de Mag. lib. 2. c. 11. n. 7. cum alijs a me infra referendis lib. 6. c. 19. ex n. 25.*

¶ Vnde verissimū est cœlos, & Astra, etsi nō habeant Angelos ad quorū impulsu moueantur, quia virtute sua motiua mouētur, habēt tamē Angelos tutelares, vt alia elementa, & indiuidua, & species creata, vt conseruentur, & debitum finem cōsequantur, *Vazquez, Molina, Suarez, Bualus, & alij in D. Thom. p. 1. q. 50. ar. 3. Ioan. Euseb. d. lib. 6. cap. 31. & Et in hoc sensu intelliguntur Patres, & Theologi, qui asserunt Angelos, cœlos rotare facere, D. August. lib. 3. Timot. c. 7. D. Gregor. Dial. lib. 4. D. Tho. p. 3. q. 63. ar. 2. & q. 64. ar. 7.* ¶ Quia aliquando ab Angelis huiusmodi tutelaribus eorū cursus anticipatur, vel retroceditur, nam ad Iosue petitionem Sol sistit in Galboe, *Iosue c. 10.* & ad astruēdā Ezechie regis finē ad Isaiæ vocē retrogradit, *Reg. 4. c. 20. Isai. c. 38.* ¶ Quod cum videat diabolus conatur multa similia in sanis hominibus persuadere, & se in cœlos, & astra potestatem habere ementitur, vt sic diuinitatem sibi blādiatur, cuius ipse cupidus est, vt in eius persona sic testatur Isaias, capit. 14. v. 13. *In cœlum conscendam, supra astra Dei exaltabo solium meum, sedebo in monte testamenti, in latera Aquilonis. Ascendam super altitudinem nuuium similis ero Altissimo.* ¶ Sic diabolus persæpè Magos deludit in hac cœli, syderum potestate, nam vt ait Petr. Greg. p. 3. Syntag. Iur. lib. 34. c. 21. n. 1. *Magna est demonū ambitio, & superbia, vt quæ non possunt, saltem videri vellint se posse, & qui iam diuina potestate è cœlo, & gradu suæ dignitatis meriti cœli similis Deo voluisset, tādē ad hoc vellit cœcas hominū mentes fauces præstingere, & creatoris Dei se pro Deo ostendere, & gloria omnipotentis cultum in se transferre.* ¶ Vnde Magus pacto dæmonis inixus de se gloriatur apud nostrum *Lucan. Pharsal. 6.*

Hæsit nocte dies, legi non paruit ather.

De Sole, Petron. Arbitr.

Fletere Phæb⁹ equos reuoluto cogitur orbe.

De Luna, Vergil. Ecclog. 8.

Carmina de cœlo possunt deducere Lunam.

De Sideribus, Tibul. Eleg. 2.

Hanc ego de cœlo ducentem sydera vidi.

¶ Luna autem è cunctis astris ita credebatur subiecta esse veneficorum cantionibus, vt quotiens his luberet, ea è cœlo, vel inuita

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

deduceretur D. Basilius in Examer. homil. 6. *Lunam veneficā propria sede dimoueri deduci*
 14 *que ad terram.* † Cuius rei crebris mentio apud Poetas, Tibul. Cantus, & decurru Lunam deducere tentat. Propert. *Et vos deducta quibus est fallacia Luna.* Horat. in Epod. *Deripere Lunam vocibus possum meis.* † Credebant Luna deduci maximē à Thessalis, Plutarch. lib. de defectu Oracul. *Vt Thessala ducuntur Luna.* Plato in Gorg. *Thessalas deducunt Lunam.* Sydera excantari, & Luna de cœlo deripi testatur Horat. in Epod. Od. 5. *voce Thessala,* Martial lib. 9. Epigr. 30.

Thessalico Lunam deducere bombo.

16 † Rubebat tunc in modum sanguinis præ pudore, de quo videndus est Cæsarius dial. 3. Ouidio lib. 2. Amor. *Carmina sanguinea deducunt cornua Luna.* Et lib. 4. *Purpurene Luna sanguinea vultus erit.* De cuius rubore sic testatur Lucan. Pharsal. 6.

Non aliter diris verborum obfessa venenis.

Palluit: & nigris terrenis ignibus arsit.

17 † Sic enim contrudebatur, quo velēt Magi, licet illa reluctaret, negaretque, Propert. *Et iā Luna negat totis descendere cœlo.* Horat. in Hypsip. *Illā reluctantem cursu deducere Lunam Nititur.* Et Metamorph. lib. 12.

Sapē reluctantis constabat cornua Luna.

18 ¶ Ipsa enim præ dolore æstuabat, exhorrebatque, vt tradit Cæsarius d. dial. 3. Magiq; instabant, donec cogetetur despumare in herbas, *Bulenger. de Magia, lib. 2. cap. 21. Franc. Mendoca in Viti diario sacra, & proph. erudit.*

19 lib. 4. problem. 38. † Nā hzc maxima causa cur deduceretur, quia illi spumis beneficæ, vt nō utebātur ad sua maleficiæ, demonis delusione vt nō malè agnouit Apulei. lib. 1. *Maxico susurramine omnes, reuerti agiles mare pigrū colligari, ventos inanimos expirare, Solē inbiberi, Lunam spumari.* † Nā talibus herbis à Luna despumatis, vt credebant, exitiales parabant necesse, non aliter quam demonis pacto, cuius hæc omnia fingeantur, & sic Lunam cogeant, vt despumaret, Lucan. vbi sup.

Et pariter tantos cantu depressa labores,

Donec suppositas proprior despumet in herbas.

CAP. III. De luce, ac tenebris naturalibus, & miraculosis.

SUMMARIVM.

1. *Lux Deo tribuitur.*

2. *Christus Dominus ex propria gloria resplenduit.*

3. *Moyſis ex consortio Dei ſolgidus ſe exhibuit.*

4. *Columna ignis per deſertum ex cauſa nō vult teſuit.*

5. *Ignis in quo Spiritus Sanctus apparuit, non fuit adurans.*

6. *Ignis non ſemper à cauſa vrente proficiſcitur.*

7. *Ignis non adurans ab Angelo bono, & malo induci poteſt.*

8. *Differentia inter lucem ab Angelo bono, & malo exhibita.*

9. *Ignis non adurans naturalis eſt.*

10. *Ignis non adurans datur demonis ope.*

11. *Ignis non adurans in rubro Moyſis, & in monte Synai.*

12. *Naturaliter fieri poteſt, vt montes ardeant, & non abſumantur.*

13. *Ignis elementaris quare aërem non abſumat.*

14. *Tenebræ quare à demone inducantur.*

15. *Tenebræ per continentiam luminis Solaris à demone induci nequeunt.*

16. *Tenebræ per oſiſitionem Luna à demone nequeunt præſtari.*

17. *Tenebræ mortis Chriſti quales fuerunt.*

18. *Tenebræ mortis Chriſti eſſe non potuerunt per antiſiſitionem nubium.*

19. *Tenebræ mortis Chriſti per vniuerſam terram fuerunt.*

20. *Tenebræ mortis Chriſti fuerunt per continentiam luminis Solaris.*

21. *Tenebræ mortis Chriſti per oſiſitionem Luna miraculoſa fuerunt.*

22. *Dens ſiſſimis nubiſus tenebras inducit.*

23. *Tenebræ à demone ex cauſis naturalibus inducuntur.*

Lux Deo tribuitur, Genes. cap. 1.

Dixitque Deus fiat lux; & facta est lux, ex quo appellatur Eccles. cap. 46. v. 18. Deū lucis, quia vt ait D. Paul. ad Tim. 1. c. 6. v. 26. Lucem inhabitans inaccessibilē.

† Nam licet apud nos nulla alia sit lux quā Solis, vel ignis, apud Deum alia superior est, exuperans omnium rerū creatarū virtutē, ex qua Christus Dominus in Tabore ex propria gloria resplenduit, fulgidusq; se exhibuit, D. Matt. cap. 17. † Et Moyſes ex consortio Dei ex Syna descendens luce corruscauit, vt eum filij Israel præ fulgore intueri non possent, Exodo capit. 34. † Et huius natura fortassis fuit columna ignis, in qua Deus præfuit Israelitis per deſertum ad ostendendam viā, Exod. c. 13.

v. 21. Dominus autem precedebat eos ad ostendendam viam, per diem in columna nubis, & per noctem in columna ignis. † Et huius ignis (nifallor) fuit natura in quo Spiritus Sanctus discipulis apparuit dispersitis linguis, resplendens, sed non adurans, Acta Apostolorum ca. 2. v. 3. & apparuerunt illis dispersite lingue, tanquam ignis, seditque supra singulos eorum.

6 ¶ Vel fuit ex causis naturalibus talis ignis, miraculosè tamen exhitus ab exhalationibus ex aëre frigido, & nimis condensato prope nos detinendo, & postea per vehementem quarundam exhalationum inuicem succedentium compulsionem, quæ solet calefieri, & inflammari, ac diuersos colores, & figuras recipere, prout vapor crassior, vel subtilior fuerit, ut dixi in *Epitome de Magia, libr. 2. cap. 41. num. 13.* † Quod ab Angelis bonis, & malis (si Deus permittit) induci potest, non ex hoc diabolus tam sibi, quam suis sectatoribus solet gloriæ splendores ementire, nam ut ait D. Paul. ad Corinth. 2. capit. 11. *Ipse Satanæ transfiguratur se in Angelum lucis.* † Differunt tamen, quod claritas illa quam dæmon ementitur, non est ita fulgida, ut Dei, vel boni Angeli, nam præter causas naturales nihil ei cælestis lucis conferre valet, sed aliquando rufi coloris, ut ignis videri solet, ut de dæmone Christum ementiente obseruat *Paladius in Histor. PP.* † Aliquando sub cinericei, ut exhalatio illa, quæ supra malum naui tempore potestatis, & inter equorum aures, & supra verticem hominum vino, ira, aut alia causa effervescentium, vel inter stabula equorum, vel iuxta sepulchra, bustaria, vel patibula, ut tradit *Martin del Rio ad Senec. in Hercul. furent. v. 14.* & in *disq. Magic. lib. 2.* † Quæ ex eisdem de causis dæmon valet immitare, vel ementire, ut ad Medæ incantationibus taurorum miuomerum halicum innocuum factum poetæ canunt, ut de flamma, quæ ad caput Iulij visa est, non vrens fuit, Vergil. *Æneid. 1.*

Läbere flamma comas, & circū tēpora pasci.

11 ¶ Et cum Deus in efficiendis miraculis quandoque causis naturalibus utatur, ex huius natura fortassis ignis fuit, quo in rubro Moysis ardebat, & non comburebat, *Exod. capit. 3.* & in Monte Synai dum Moyses legem acciperet, ignis egrediebatur, & fumus tanquam ex fornace, & non comburebat Moysen, neque montem, *Exod. cap. 19.* † Et quamuis ignis adurans fuisset, potuit naturaliter fieri; nam motus solent naturaliter ardere, & non absumi, ut de Ethna testatur D. Augustin. *lib. 21. Ciuit. Dei, ca. 4.* quia frigoris, & humoris perseverans

copia, successiva efficit ne mons ipse absumatur, ut tradit *Bartb. Sybillanus in Peregrinat. qq. cap. 3. q. 4.* † Unde ignis verus ab exhalationibus calidis, & siccis, & oleoginosis proueniens in supremæ aëris regione inflammatus licet adurans sit, efficit, & successiui frigoris copia ne aër absumatur, ex fulminibus, & fulguribus, ut dicitur hoc tom. 1. part. 2. lib. 5. cap. 15. 16. 17. 18. & 19.

¶ Tenebræ autem aliæ sunt naturales, ut nox, & oppacum densum nuuib, vel caligine, quæ quia sunt naturales, & a dæmone præstari possunt, qui appellatur apud D. Luc. c. 22. v. 53. *Potestas tenebrarum,* D. Paul. ad Roma. cap. 13. v. 12. *Opera tenebrarum,* ad Ephes. c. 6. v. 12. *Refores tenebrarum.* † Aliæ autem tenebræ, quæ fiunt per continentiam luminis solaris, quia sine miraculo fieri non possunt, a dæmone non valent præstare, quia miraculum facere nequit, *D. Thom. p. 1. q. 110. art. 1.* & *lib. 3. contra Gent. c. 102.* & *103.* D. Ang. *lib. 3. Trinit. c. 7.* & *8.* † Etiam si fiant per oppositionem Lunæ, nam præter suos eclipses ex cælorum reuolutione necessarios, alios minimè potest inducere, quia necesse est, Lunam, aut Solem retrocedere, aut vrgere, ut ex eorum oppositione tenebræ inducantur, quod dæmonis naturæ excedit, nam ut ait Apost. ad Hebr. ca. 2. *Non subiecit Deus Angelis orbem terræ futurum* † Quæadmodum in morte Christi Dñi accidisse narrant Euangelistæ D. Matth. c. 27. v. 45. & *tenebræ factæ sunt super vniuersam terram,* D. Marc. c. 15. v. 33. & *tenebræ factæ sunt super totam terram,* D. Luc. c. 23. v. 44. & *tenebræ factæ sunt in vniuersam terram.* † Nā licet tenebras huiusmodi per antipositionem densissimarum nuuib, & intra Iudeam continuasse testentur Origen. in *Matth. trac. 23.* *Erasmi in Matth. 27.* quæadmodum in Ægypto factum est, *Exod. cap. 10. v. 23.* *Et factæ sunt tenebræ horribiles in vniuersa terra Ægypti tribus diebus.* † Nō assentiunt, quia nulla causa est cur tenebras huiusmodi contra sensum Scripturæ intra Iudæam contineamus, quas per vniuersam terram fuisse Euangelistæ fatentur, quos sic intelligunt, & interpretantur *D. Chrysost. in Matth. 27. Gaudet in Exod. tract. 3.* D. Thom. part. 3. *quest. 44. articul. 2.* † Neque id densissimis nuuib, accidisse tenendum est, sed per continentiam luminis solaris intra se quemadmodum ignis actiuitatem compescuit in fornace Babylonij, ut tradunt D. Hieronymus in *Matth. 27. B. Beda lib. 4. in Marc. 15.* & *libro 6. in Luc. c. 23.* *Caietan. & alij in D. Th. p. 1. q. 44.* D. Cypria. *lib. de bono paciēt. Orosio*

D. Franc. Torrblanca Villalpando.

lib. 7. hystor. cap. 8. Frācisc. Suarez to. 2. de Verbo incarnat. quæst. 50. art. 6. disputa. 40. sect. 2.

21. † Vel per eclypsin ex oppositione Lune, quod absque miraculo fieri non potuit, quia tunc Luna erat in Oriente, quæ eclypsem Solis non poterat causare, vt testatur Dionys. Areopagit. epistol. ad Polycarp. & Apoliphan. quam retert Salmeron tom. 10. tractat. 42. Luna ab Oriente solarem splendorem pulis nigrantibusque velis obduxisse. † Quod quia dæmon efficere non potest, arte vtitur, vt Sol obscuret, & dēfissimis nuuib⁹ tenebras hac ope inducat vt de Tartareis scribit Marc. Venet. in Peregr. Afsiat. & de alijs Hsiton. in Hystor. Sarmatar. † Nā dæmō hac arte tenebras vbi velit, & quā do velit ex causis naturalib⁹ solet inducere, vt de Medea, sic testatur Ouid. Metamorphos. lib. 14.

Tūc quoque cātādo densatur carmine cœlū,
Et nebulas exhalat humus.
Et in Hypsipel.

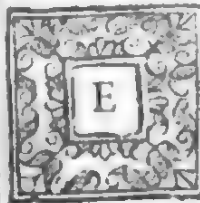
Et tenebris abdere Solis equos.

CAP. IIII. De potentia dæmonis circa Elementa.

SVMMARIVM.

1. Elementa concutere dæmones possunt.
2. 3. Elementū integrum nō potest diabolus mouere.
4. Elementi partem potest diabolus concuti.
5. 6. Ignem maximos potest diabolus excitare.
7. 8. Ignis sphaera nulla est.
9. Ventos potest diabolus ciere, mittere, & sedare.
10. Ventum vehementem excitauit Satanas in filios Iob.
11. Magi ex pacto dæmonis in ventos habent potestatem.
12. Eritius Rex Gotthorum inquam vellet partem ventos excitabat.
13. 14. Terra partem potest diabolus concutere.
15. 16. 17. 18. 19. Brasmatia, Climasia, Chasmatia, Nicematia, quæ sint.
20. Terra tota non potest facere diabolus vt cōtremat.
21. Terra tota in morte Chaisi contremuit ex miraculo.
22. Terra motus naturaliter ducenta millia passuum non excedit.
23. Terra hiatus potest dæmon inducere.
24. 25. 26. Hiatus terre quare exhaletur aërem pestiferum.

27. Hiatus terre ignes etiam soles emitere.
28. Etna in Sicilia quare exhalat ignem.
29. Bolcanes Islāda, Heda, Helga, & Lypara.
30. Montes Vesubij, Chimera, &c.
31. Nouo orbe montes flammib⁹ merū reperiri.
32. Aërem, aquam, & terram possunt dæmones certis locis corrumpere.
33. Auernus Italia, & mar mortuum Iudea corrupti sunt.
34. Aëris corruptio non potest permanere.
35. Corruptio aëris a dæmone causari potest.
36. Igne, vno excepto, omnia in putredinem labuntur.
37. Fluuio ad tempus sistere potest dæmon.
38. Moyses diuisit aquas maris Rubri.
39. Aquā eduxit de petra Moyses, & Magi.
40. 41. 42. Mare gelu contrahi potest naturaliter.
43. Mare ipsum posse congelasci Philosophia non repugnat.
44. Flumina constringi gelu.
45. Vina gelu contrahi possunt.
46. Vinum, & acetum non posse congelasci.
47. Vinum tenue congelascit.
48. Vina ex gelu densata securibus cedebantur.
49. Dæmon potest vrbes mari obruere, & obrutas detegere.
50. Mare absoruit Corinthum, Delum, Rodam, & Coon.
51. Ex mari fiunt terra, & ex terris maria.

LEMENTA concutere, & perturbare posse dæmones satis cōstare videtur ex sacris literis, Iob c. 1. & ex lure Pontificio in c. nec mirum, 26. q. 5. Elementa concutunt, & ex lure Casareo in l. mul-

ti, C. de malef. & mathema. Elementa turbare. † Sed certissimum est, nō posse dæmonē integrū elementū de loco suo naturali mouere, aut in aliū transferre, nā ad hoc necesse esset, vt tolleretur connexio, & subordinatio vniuersi, & simul quod detur vacuū, quod principijs naturalib⁹ repugnat, Aristot. Physic. lib. 1. † Aut debet dæmō aliud elementū subintrare nō ex alio loco, quia nō est, ergo noua creatione, quod ei sēper fuit denegatum: nā ad creationē ex nihilo requiritur virt⁹ infinita, cui⁹ dæmonis nō est, qui est finitæ potestatis, vt docet D. Augustin. lib. 3. de Trinita. & lib. de natur. dæmon. cap. 2. † Vnde prædicta iura dicendum est non agi de elemento in totum, sed de illa parte, qua nubes excitantur, ad quam dæmonis potestas extēditur, vt docent D. Aug. lib. 8.

Ciuit.

Ciuit. Dei, c. 9. D. Tho. Caiet. & alij in Sent. 2. dist. 7. & 8. Toled. in Sum. lib. 4. c. 15. Perera lib. 1. Mag. c. 6. Grillad. de Sortileg. q. 6. Remigius lib. 1. demonol. c. 25. Binsfeld. in Rubri. de malefic. & Math. q. 4. Petr. Greg. in Syntag. c. 11. n. 12. Menoch. de Arbitr. lib. 2. c. 388.

- 5 ¶ Primò enim diabolus ignes maximos potest excitare ab exhalationib^{us} calidis, & siccis, quæ ex leuitate sua ad supremâ aëres regionē perueniētes inflāmur, ex quib^{us} fiūt ignes, fulgura, fulmina, & alia ignita meteorologica, vt tradit *Aristo. in Mete. lib. 1. Senec. in natur. qq. lib. 1. 2. & 3.* † Et ita ab his exhalationib^{us} potest ignē tā validū cōcitare, vt totā terrā cum suis habitatorib^{us} (Deo ita permitte) possit absumere, nā ex hac materia Satanas igne ex aëre petito lobis oues, & pueros absumit, lob cap. 1. v. 16. *ignis cecidit de cælo, & taetas oues puerosq; cōsumpsit.* † Nā licet alij ignē huiusmodi ex ignis sphaera petitiū, alij has exhalationes in ipsa ignis sphaera accensas arbitrentur, fallūtur, quia ignis sphaera nulla est, vt docet *D. Gaspar Cadillo Villalpado ad Arist. de Cælo, lib. 1. Hieron. Cardan. lib. 1. variet. rer. c. 2. Frā. Patricius lib. 7. discurs. Perip. 10. 4.* † Neq; est necessaria talis sphaera supra aërē, nā cū sustineri nequeat sine pabulo, aërē, aut cælū depasceret: neq; præter Solē ali^{us} ignes necessari^{us} est in illo loco, sed in hoc vniuerso alijs elementis admixtus, vt hæc vniuersa conferuentur, & producantur, vt præter supra dictos tenent *Scip. Capici^{us} de principijs, lib. 2. Frā. Valles de sacra Philos. cap. 1. 28. & 30.* quibus astipulatur *Auson. in Gryph. Ternarij.*

Tres Charites, tria Fata, triplex Vox, trina Elementa.

- 9 ¶ Secundo, diabolus potest ventos ciere, & in ea parte qua vult empellere, ac sedere, cōcitādo vapores, atq; exhalationes ex quib^{us} vēti oriātur, vel motu locali de vna in aliā partē cōcutere, vt tradunt *Mart. del Rio lib. 2. Mag. q. 11. Pet. Binsf. in l. corū, C. de malef. & math. q. 4.* † Sic enim in persecutione Iob Satanas excitauit ventū vehementē, quo eius filios, ac filias cōiuuantes oppræsit, Iob c. 1. v. 19. *vētus vehemens irruit à regione deserti, & cōcussit quatuor angulos domi, &c.* † Et cum ope demonis vtuntur Magi dubiū nō est, quod similia possēt efficere, nā Empedocles eius pacto coribus asininis extensis, ventos ciebat, & refrenabat, vt narrat *Suidas*, & ea arte Finios populos Septētrionales ventos vcales habuisse scribit *Olaus Mag. reb. Septētr. li. 3. c. 16.* † Ita similiter *Eriti^{us} Gothorū Rex* inquā velle partē ventos excitabat, nā vertendo in ea pileum eos ciebat, vt tradit *Olaus ubi proximi.* ex quo cognominatus

Pileus ventosus.

¶ Tertiò, possunt daemones partē aliquam terræ cōcutere, vt terrā mot^{us} causetur, vel immisio vehemēti spiritu in cabernis terræ, vel cōcitatis exhalationib^{us}, quæ in eius viscerib^{us} detinentur, vt tradunt *Conimbric. in Meteor. tract. 1. c. 2. Sim. Maiol. 10. 1. Canicul. collo. 16.* † Nā dū terra est cabernosa, fungosa, cōcreta, oliginosa, sulphurea, vituminosa ad impulsiones facilis est, nā cabernosa cōcusiones subiit, cum status interceptus prærūpi nō valēt magno conatu exitū molliitur, & terrā concutit, & ita terræ motus causatur, vt probant *Arist. lib. 2. Meteor. ca. 7. Plutarch. lib. 3. de placit. c. 15. Seneca lib. 6. qq. cap. 4. Plin. lib. 2. cap. 79. Albert. Magn. lib. 3. tractat. 2. cap. 18.* † Cuius quatuor sunt species. Prima dicitur *Brasmatia*, quæ humum intus suscitāt, & mollem propellit per vehementem spiritum intus detentum, quo fit, vt domos, & vrbes ruant quemadmodum sub Martino Imperatore tota Antiochia corruit, vt tradit *Nicephor. lib. 18. ca. 13.* † Secunda est *Climatia*, quando ruentes montes omnia complanant, quia corrosis fundamentis ruunt, vt tradunt *Anaximenes Milesius lib. 2. Seneca lib. 1. qq. natural. capit. 10.* † Tertia dicitur, *Chasmatia*, seu Chasma, quæ hiatus homines, & ciuitates absoruit, vt de *Datam*, & *Abiron* legitur *Numerorum ca. 16.* de qua fit mentio in *l. forma, §. quare, D. de censibus.* † Et contingisse memoria proditum est in *Atlantico mari* Europeo Insula, & in *Criseo* situ *Helicæ*, & *Buræ*, & *Ciminia* Italiz opidum *Succinense*, & vrbibus *Delos*, *Hiera*, *Anaphæ*, *Roda*, *Ophicosa*, *Pelagia*, *Eleusi*, etiam in *Boetia*, vt tradit *Maiol. dict. tom. 1. colloquio 1.* † Quarta appellatur *Nicemantia*, qua ex defectis visceribus terræ humiditate, vel consumptis igne latente sonitu, fragore, fremitu, que tanta audiuntur, vt hominum aures obtorpescant, & tunc dissolutis elementorum compagibus, vltro adiliunt, vel relabuntur confidentibus terris, vt tradit *Amnian. Marcellin. lib. 7.*

¶ Quartò, non potest diabolus facere, vt tota terrā simul contremat, quia non est tota adeo cabernosa, fungosa, atque viginosa, aut compagibus disiecta, vt immisso in ea vehemēti spiritu, aut per aërem intus latentem faciat contremere; ideo si aliquando contingit miraculo est referendum, vt in morte Christi Domini docet Euangelista *D. Matthæus, cap. 27.* & *terramota est.* † Nam tota terra simul contremuit, ita vt de *Assia* maximo motu concussa eo tēpore sic testatur *Plin. lib. 2. c. 84. Maximus terra motalium scidit*

D. Franc. Torrblanca Villalpando.

motus, Tyberij Caesaris principatu, duodecim urbes Asia una nocte prostratas, quorum nomina recēset Niceph. lib. 1. Hist. Eccl. c. 17. † Vel ad prodigium referendum est, ut in Iuliani apostatae morte totum orbem contremuisse, narrat D. Hieronym. in vita S. Hilarion, Ann. Marcelli. lib. 26. nā secundū Philosophos terrę motus, nunquam ducenta millia passum excedit, ut tradit Seneca libr. 6. natural. qq. cap. 25.

¶ Quinto, possunt etiam dæmones vna cum terrę motu hiat⁹ inducere, per quos pestilens exhaletur aër, ut olim Romę in medio fori apparuit hiat⁹ ab vrbe cond. ann. 307. ex quo tāta lucēs populo fuit contracta, ut respondente Oraculo non cessaturum malum, donec pretiosior ros intus eijceretur, Marcus Curius Romane adolescentię splendor, phalerato equo insiliēs se in hiatu precipitem dedit, quo hiat⁹ cōclusus malum cessauit, ut narrat Titus Liuius libr. 7. decad. 1. D. Augustin. lib. 5. Ciuitate Dei, capit. 18. Offor. libr. 3. capit. 5.

† Nam exhalationes, quę in terrę visceribus detinentur ob humiditatem corrumpuntur, & sic per hiat⁹ huiusmodi erumpentes ex opaca terra malam naturam traducunt, & pestē solet emanare, cuius cōtagio infectus aër proximus, & ex eo reliquę partes facillē fit, ut ascendentes interimant, ut tradunt Conimbricenses. ad Meteor. tract. 12. cap. 2. † Nec homines solum, & feras interimunt, sed aues etiam volantes necant, ut de pluribus Italiae hiatib⁹ in hac verba testatur L. Anneus Seneca in natural. qq. lib. 6. cap. 28. *In pluribus Italia locis per quandam foramina pestilens exhalatur vapor, quem non hominem ducere, non fera tutum est, aues quoque si in illum incidunt antequam celo meliori laniantur, in ipso volatu cadunt.* † Ut de Auerni hiatu pestifero scribit Diacorus, de quo canit Vergil. Aeneid. 6.

*Quā super hant vlla poterāt impune volātes
Tendere iter pennis talis se se balitus atris*

Faucib⁹ effundens supera ad cōvexa ferebat.

¶ Sexto, hiat⁹ huiusmodi non solum aëris hiat⁹ pestiferos, sed ignes etiam solent emitte-
re, ideo dæmoni facillē est, ignes huiusmodi inducere, nā exhalatio, quę sub terra vagatur, quādo incidit in loca cabernosa, fungosa, concreta, vliginosa, sulphurea, vituminosa, cōtritu ascenditur, ac inflāmatur, & propter materię successiuam copiam ingētes ignes solet emitte-
re, ut tradunt Conimbricenses. ad Meteor. tract.

12. c. 2. † Vnde in terris cabernosis, & oliginosis hiat⁹ huiusmodi cōstantes ignibus, & effervescentes solent reperiri, quos appellam⁹ Bolcanes, de quorū genere est Ethna in Sicilia, de

quo sic testatur Trogus Pōpeus Rom. Imper. lib. 4. *Sicilia est terra cabernosa, & fistulosa, quo fit, ut ventorum flatibus pateat, unde ignis concipitur intrinsecus sulphur habet, & bitumē ubi ventus per spiramēta cabernarū incubuit, diu lucēlatus concipit ignē sic Ethna durat incēdiū.* † Sunt etiā in Islanda huiusmodi Bolcana in Hecla, & Helga mōtibus, qui per amplissimos hiat⁹ non solum ignes, sed lapides exultos mittere solent, ut tradit Surius ann. 1537, de alio monte dicto Lypara, qui nocturnas euomit flammās meminit Plin. lib. 3. cap. 9. de Ideo flammiumero monte, Mela lib. 1. ca. 6. † Ut sic interim taceam Campanię Vesuium, de quo Seneca lib. 7. cap. 1. Lycię Chymeram, Plin. lib. 2. cap. 106. Æthiopię Aconocaumā, Solin. c. 32. & trans Herculis colūnas, quędā nocturnis incēdijs cōspicua, Sicul. lib. 5. c. 2. Et in Africa Guazebal mōtē ex amplissimo hiatu perpetuū ignē vomētē, Ioā. Leop. 3. † Et in nouo orbe nō minores mōtes flāmivo meri reperiūtur in Mexicano Regno prope ciuitatē de Guatamala, & in Prouincia Ciapopulā, ut tradit Petr. Albar. ad Cortes, & in Regno del Perú in Quabatamalla Prouincia, Petr. Hispal. p. 1. c. 23. & in Regno Terebate, nō solum ignes, sed crepitus in modum bombardę, Barth. Diaz Societat. IESV, ann. 1556. & in Insula de la Tercera, & alibi, Geor. Agricola de Subterrā. lib. 4.

¶ Septimō, possunt similiter dæmones, aë-
rē, aquam, & terrā certis in locis corrumpere, & tabificam, lethalemque reddere, quia possunt ijs terrę odorem conciliare, ut tradunt D. Augustin. lib. de natura demon Simon Maiol. tom. 2. Canicular. colloq. 3. Petr. Binsfeld. in Confess. malef. concl. 7. † Non tamen totam terram, aut aquam, sed partem aliquam earum dæmones corrumpere possunt, qualitatem exteriorem in ea immittentes ex qua corruptio, aut fœtor concilietur, qualis in Italia Auernus, & in Iudæa mare mortuum, ut tradit Martin del Rio lib. 3. Magicarum, quęst. 11. † De aëre tamen non ita videtur aliquibus, nā licet continuo fluat, vim tamen habet inuecilem ad resistendum, quo fit ut leui momento frigescat, aut caleseat, & ita corruptionem in eo nō posse permanere, tradit Abicena. † Nilominus tamen aërem corripui tenendum est, ut contingit in exhalationibus impuris manantibus tempore pestis, non tam celesti influentiā, quā corruptione exhalationum, ē terra, vel aqua surgentium, ut tradunt Franciscus Valleriola lib. 3. locor. comm. & in Appēd. c. 2. & ad Galen. de Cōstit. Artis Medic. cap. 18. Ioā. Heurnius in Praxi med. lib. 3. c. 9.

† Sic.

161 † Sic enim corrumpi aërem, & foetidum reddi posse tradit *Nicephor. lib. 14. cap. 18.* Nam ut ait *Aristot. lib. 4. Meteor. c. 1. Igne uno excepto omnia in putredine labuntur terra, aqua, & aër putrescunt.*

37 ¶ Octauo fluuios ad tempus fisti fontes venis exicatis obdurare, scopulos, & saxa nouis fontibus terra productis diluere, aquas dirimere, & in caput repellere, vt retrò fluere videantur possunt dæmones, Magique illa, & similia efficere, vt de suis temporibus narrat *Plin. lib. 2. cap. 103.* *Lucan. Phars. 6.*

derupe pendit

Abscissa fixus torrens, amnisque cucurrit.

38 ¶ In quibus diabolus diuinam virtutem conatur imitare; nam vt Moyses mare rubrum diuidens continuit aquas, donec populus Israeliticus pertransiret per siccum, *Exod. c. 14. v. 21.* seu conuertit retrorsum, vt de Iordane testatur Regius vates *Psal. 113. v. 3. Mare vidit, & fugit, Iordanis conuersus est retrorsum.* † Similiter vt in deserto aquam filijs Israel, idem Moylis virgæ tactu, e petra siccantibus præstitit, *Exod. cap. 17. v. 6.* Ita Magi se fecisse autumant apud Petrum Arbitr.

Cū volo fundat aquas scopulus, atq; arida saxa Indigenas iaculetur aquas, &c.

40 ¶ Nono gelu mare contrahi naturaliter, & prisca vidit ætas, & nostra, ideo dæmoni non denegatur; nam ad Noruegæ sinum, & in mari Gortico, & repentino gelu ingentes naues simul, & trirremes circumambitæ sunt perinde, ac si retinaculis, & repagibus adeo valatæ, vt nulla industria, cum loco moueri non possent, omnes perierunt, vt dixi in *Epitome de*

41 *Magia. lib. 1. cap. 6. n. 43.* † Quamuis alij mare gelu contrahi negent, dicentes re vera non mare ipsum gelu cōstringi, sed aduenas aquas fluuiorum, quæ in mare influunt, nam cum in eo, vt leuiore s innatet, gelu cōstringuntur, vt tradunt *Plutarch. lib. de causis natur. cap. 8.* *Aul. Gellius lib. 17. noct. Atticar. cap. 8.* *Macrobius lib. 7. Saturnal. cap. 13.* † At tamē mare ipsum gelu cōstringi probatur *D. Thom. ad illud Iob cap. 38. super facies Abyssis cōstringitur, & alij aductis tenent Beda lib. de natur. rer. cap. 9.* *Olaus Magn. lib. 11. ca. 30.*

42 ¶ Neque philosophiæ repugnat ex quo, cōsentiuntque poetæ gelu maria contrahi, *Virgil. Georg. 3.* *Vndaque iam tergo ferratos sustinet orbes Pupibus illa prius nunc hospita plaustri.* *Seneca in Agamemnon, Maria pigra fixa languore.* Et in *Hercul. furent.*

Calcauitque freti terga rigentia gelu.

43 ¶ Decimo fluuina in Galia gelu cōstringi

seruat *Diodorus lib. 5. cap. 9.* Et Hispaniæ fluuium de Tormes, Salmantica dum Iurisprudencia vacare vidi gelu contractum, adeo, vt scholares pede percurreremus ann. M. DC. II non secus quam de Ponto testatur *Ouid. lib. 3. Trist. eleg. 10.*

Quaque rates iterat pedibus nunc itur, & vndas frigore concretas, ungula pulsas equi.

† Vina itidem in Galia gelu cōstringi experimento se dedidisse scriuit *Brodæus lib. 5. cap. 31.* Et in Ponto idem testatur *Ouid. lib. 4. de Pont. eleg. 7.*

Ipse videns certe glacie concrefcere Pontum

Ipse videns rigido stantia vina gelu.

¶ Nam licet vinum, & acetum non posse congelasci scribunt *Plin. lib. 1. cap. 14.* *Apbrofideus in Problem. lid. 1.* † Sunt tamen vina

45 tenuia, & acetum ex ea, & alia mixta, quæ congelascunt, *Arist. lib. 4. Meteor. cap. 10.* *Quædā vina, deinde lotium, acetum, lexiuiam, serum, finies ad aquam pertinent, omnia enim frigore solent congelascere.* † Et in eum modum solent aliquando gelu cōstringi, vt ad vsum securibus cædi sit opus, vt notat *seruius ad illud Verg. Georg. 3.*

Ceduntque securibus humida vina.

¶ Decimo potest etiam Demon vrbes mari obruere, & obrutas detegere, nam id naturaliter fieri potest, cum Sicilia terra fuisset cōtinens Italiæ, quoad viq; maris ablubione diuisa est, vt multa alia, quæ ex Asia, & Africa mare Atlanticum abluunt, vt memigit *Plin. in Timæo.* † Mare enim non ne absoruit *Corinthum?* & *Isas Deli,* & *Rodi?* & postea cæcæ detegit? & *Insulam Coo,* quæ mari iacet sepulta, vt narrant omnes *Geographi.* & *Tertulian. in Apolog. Plato in Timæo, Plin. lib. 2. c. 90.*

49 & 92. *Annian. lib. 17.* † Nam ex mari fieri terram, & ex terris, maria res plana est, *Ouid. lib. 5. Metamorph.* *Vidi ego quod fuerat quoddam solidissima tellus*

Esse pretum, vidi factas ex squore terras, Et procul à pelago concha iacuerat marina, Et vetus inuenta monibus anchora sianmis.

CAP. V. De Angelorum potestate circa Animæ potentias.

SVM MARIVM.

1. Anima nostra Angelorum potestati nō subiacet.
2. Anima potentias libera esse ab Angelis, & demone.

3. Anima

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

3. Anima ex libero arbitrio resistere potest Dei inspirationibus.
4. Anima non est de substantia Dei.
5. Anima nostra non educitur ex præexistente materia.
6. Anima nostra producit in esse à Deo per creationem.
7. Anima nostra unitur corpori, ut eius forma.
8. Anima nostra potentias suas exercetur cum corpore.
9. Diabolus potest memoriam iuuare.
10. Artes quibus memoria iuuatur.
11. Metridatis memoria laudata.
12. Cai Iulij Casaris memoria insignis.
13. Diabolus quibus artibus possit memoriam iuuare.
14. Memoria arte demonis plures insignes fuerunt.
15. Memoria diabolus contrarijs de causis potest debilitare.
16. Messalla Corbinus ex infirmitate proprii nominis oblitus.
17. Memoriam solet debilitari multis ex causis.
18. 19. Diabolus multis ex causis potest oblivionem inducere.
20. 21. Memoria viciatur ex iuxta Dei punitione.
22. Diabolus potest intellectum subtiliorem reddere quoad functiones.
23. Diabolus non potest in nostrum intellectum immediate agere.
24. Intellectus agens non est substantia separata.
25. Diabolus potest scientias docere.
26. Scientias diabolus quomodo doceat.
27. Diaboli amant mentes hominum tenebris effundere.
28. Demones sunt mali per malam apprehensionem intellectus.
29. Demones procurant homines ad errores provocare.
30. Phantasia vitata homines errores amant.
31. Scientias aliquando homines a demonibus acceperunt.
32. Socrates, Aristoteles demones familiares habuerunt.
33. Sapientia Socratis, & Aristotelis fuit ex demone.
34. Scientias demonibus sacrificando Aristoteles, & Socrates obtinuerunt.
35. Aristoteles ab Atheniensibus accusatus fuit, quod idola neglexisset.
36. Aristoteles exalatus fuit, quod contenderet Deum esse unum.

37. Aristoteles idolatra fuit.
38. Aristoteles Trinitatis mysterium sine revelatione non potuit cognoscere.
39. Plato, & alij Philosophi scientias ex demonibus habuerunt.
40. Barbari arte demonis scientias consequuti sunt.
41. Rustici demonis ope scientias adquisierunt.
42. Sosipatra à demonibus incubis edocta.
43. Roman Ramirez arte demonis Medicinam adeptus est.
44. Ars notoria, & Paulina ad scientias conquirendas inuenta est.
45. Diabolus diuinam virtutem imitatur.
46. Diabolus in voluntatem nostram nullam habet potestatem.
47. Voluntatem nostram mouere quibus artibus diaboli possunt.
48. Consensum ab inuitis nequeunt demones extorquere.
49. Arbitri libertas tolleretur, si diabolus posset voluntatem mouere.
50. Homines desisterent esse, si tolleretur arbitri libertas.
51. Sensus internos possunt demones mouere.
52. Appetitus sensitivus potest à diabolo impelli.
53. Motus concupientie maioris meriti nobis occasionem gignunt.
54. Liberum arbitrium post lapsum homines retinent.

ANIMA nostra, & eius potetia, ut sunt MEMORIA, INTELLECTVS, & VOLUNTAS ab Angelorum imperio immunes sunt, vlex Apostoli auctoritate, qui sic testatur ad Roman. cap. 8. Scio neque Angeli, neque Principatus, neque Potestates poterunt me separare à charitate. & Vnde in eis Angeli, vel demones nihil possunt agere, vel immurare, D. Thom. Paludan. & alij Sentent. 4. dist. 34. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 9. Turrecrém. in cap. si per forciarias, 33. q. 1. Farinac. tom. 1. q. 20. Remig. lib. 1. demonol. cap. 7. Malder. de virt. Theolog. tract. 10. cap. 8. dub. 2. & Quia anima ex libero arbitrio potentias suas tam liberè exercet, ut non solum Angelorum, sed Dei inspirationibus valet resistere, D. Matth. cap. 23. Hierusalem, que occidis Prophetas, & lapidas eos, quotiens volui congregare filios tuos quemadmodum galina congregat pullos suos sub alas, & nolisti.

¶ Sed quia anima potentias suas cum corpore exercet, quod sub Angelorum imperio est, possunt eius potentias alterare, nam anima li-

cet sit ad imaginem Dei facta, non est de substantia Dei, ut pleriq; philosophorum sunt arbitrati, quorum errorem taxant *D. Thom. p. 1. q. 90. art. 1. & lib. 2. contra Gent. cap. 85. Tiber. Decian. lib. 5. Criminal. c. 17.* † Nec educitur ex præexistente materia, nec traducitur cum semine, ut fuit aliorum error, quem refutant *D. Tho. p. 1. q. 118. art. 1. & contra Gt. d. lib. 2. cap. 86. Gloss. & DD. in cap. quod verò & in c. Moyses 32. q. 2.* † Nec transit de corpore in corpus, nec fuit ante corpus, sed producit inesse a Deo per creationē, ut tradunt *D. Thom. d. p. 1. q. 90. art. 1. Decian. d. cap. 17. n. 60. Farin. de barel. q. 178. §. 2. n. 59.* † Et vnitur corpori, non per contagium, ut motor intus existens, ut voluit *Plato in Thymio*, sed ut eius forma, ut docet *D. Thom. d. lib. 2. contra Gent. cap. 83.* † Quare eius potentia exercentur cum corpore ita ut vitata earum organa potentia simul viciuntur, ut tradunt *D. August. lib. de Quant. Anim. Guil. Parisiē. de Vniuers. p. fin. cap. 21. Nicol. Remig. lib. 1. Demonolat. c. 11. Mart. del Rio lib. 2. Mag. q. 24.*

¶ Sic diabolus primum potest MEMORIAM iuuare, eius organum adaptando ut facilius recipiat, & firmitus retineat species imbitas, vel motu locali noxia pellendo, vel iuuantia applicando, qualiter Medici solent, ut tradunt *Hypocra. & Galen. apud Bocon. lib. de memor. & intellectu.* † Vel artificio, & præceptis, ut qui memoriz artes proposuerūt varias, ut nō sine sale, & acumine, *Thom. Alexander. Discopus, & mihi in Græcis præceptor Franc. Sanctius Brocen. lib. de artificiosa memoria.* † De Mithridate constat cum Rex fuisset duarum viginti Gentium totidem linguis iura dedisse, & pro contione singulas sine hesitatione affatū, & eorum omnium relationibus, consultationibus sine interprete responsum dedisse, ut narrat *Plin. lib. 7. cap. 24.* † De Caio Iulio Cæsare Imperatore vulgaris fama est quaternas simul epistolas dictasse diuersas, & cum scriberet loquebatur simul de alijs rebus, & cum dictaret, ardua quæque audiebat, & cum amicis confabulabatur, ut meminit *Plin. d. lib. 7. cap. 25.* † Quæ cum naturaliter fiant, potest diabolus organa memoriz ita medicamentis disponere, ut illa præstare valeat, & efficere, aut ipse suggestionibus assiduis memoriam iuuare, ut de multis, qui ea arte clari extiterunt recenset *Mart. del Rio lib. 2. Magiar. q. 24.*

† Talem enim puto fuisse memoriam Athalidæ apud *Laertium in vita Pythagor. lib. 8.* Talem Apollonij Thianxi, quam laudat *Suidas Dubraui, & aliorum, apud Eunapium.*

¶ Eadem similiter de causa potest diabolus

modis contrarijs memoriam, quā plurimum debilitare, ac tollere, ut fecit Theodas in vita Barlaham, & Iosaphat apud *Damascen.* † Nā cum memoria ab imaginatione pendeat earū rerum, quas aliquando didicimus, illusa imaginatione memoria læditur, ut contingit phreneticis, & morbo laborantibus : nam Messala Coruinus orator ex ægitudine propinquorū suorum, & nominis proprii oblitus est, ut tradunt *Plin. lib. 7. cap. 24. Solin. cap. 6.* † Ictu lapidis, & lapsu ex sublimi loco propter allisionem corporis, sensibus etiam memoria corumpitur, ut ille, qui ex præalto tecto lapsus matris, & asinium, propinquorumq; oblitus perpetuo durauit, & alius icu lapidis oblitus est literas, ut meminit *Plin. d. cap. 24.* † Cuius vitij causas cum norit diabolus nihil vetat, quim ex rebus naturalibus eam inducat obliuionem, ut fecit fortassē ad obliuionem illius clerici Germani, quem refert *Fulgos. lib. 1. exemplar. cap. 6.* † Talis etiam fuit obliuio iuuenis Hetruriz, qui oblitus vxore, & filijs cum pellice commorabat ob maleficium ex bufone sub lecto, ola consutis oculis incluso, quibus solutis, & igne cremato, tanquam ē somno surgens ad vxorem, & filios reuersus est, ut narrant *Bapt. Codronch. lib. 3. de morbis venefic. cap. 6. Andr. Cesalpin. lib. de inuestig. demon. cap. 10.* † Contra autem ex iusta Dei punitione Simon Turbauj Anglus, qui cum artu liberalium Parisiis professor fuisset, plenior scientia, quæ inflat, quam charitate, quæ edificat, palam non veritus iactare, se scire totam Christi legem, ac improbandō posse eam annihilare, qui subita obliuione percussus, nec primarum litterarum seriem recordatus est, ut narrant *Matth. Parisius lib. 7. histor. Angl. Phydor. Vergil. eadem histor. lib. 15.*

† Similia sunt de Enbolio Sophista, qui tempore Constantini Religionem Christianā professus denuō ad Iuliani Imperio peruertus ex animi inconstantia ad Gentilitatem reddit, & mortuo Iuliano ad Christianos reuersos, repente in tantam obliuionem venit, ut nec alphabetum legeret, nec aliud sciret : quapropter stultus factus in templo iacebat, ut refert *Sim. Maiol. tom. 1. colloq. 4.*

¶ Secundo potest diabolus INTELLLECTUM subtiliorem, & meliorem, quoad functiones ingent, & iudicij reddere, per commodiores organi dispositiones, humotibus videlicet, densioribus motu locali depulsis, vel agētum naturalium adhibitis medicamentis iuuare, ut tradunt *Mart. del Rio, ubi sup. Rapha. de la Torre tom. 2. de vitijs oppos. Relig. q. 95. in prelude. disp. 6.* † Nam diabolus

potest

17 ¶ Vnde certum est non posse dæmonem
sistere cælum, nec motum eius in contrarias
partes agere, nec elementum aliquod ex vno
loco in alium transferre, nec perturbare, nec
suis locis commouere Principes partes mun-
di, ex quibus eius integritas coalescit, vt do-
cet *D. Thom. ubi sup. de potent. d. q. 16. & cō-
tra Gen. d. cap. 108.* ¶ Non possunt præuer-
tere ordinem vniuersi, ex quo hæc mundi ma-
china conseruatur, nam leges vniuersi refrige-
re, nō datur, nisi cui fixit, vt docet *D. August.*
18 *ubi prox. D. Tho. d. c. 108. & de Malo q. 16. ar.*
8. *Victoria in relect. de Mag. n. 35. Guil. Pari-*
20 *sienf. p. fin. de vniuers. q. 24.* ¶ Et hac ratione
non possunt vacuū inducere in rerum natura,
nec infinitū vllum actu; nec a priuatione ad ha-
bitū regredi, nec facere, vt duo corpora simul
sint in loco, nec vnum corpus in duobus locis
simul, vel vt vnū penetret dimensionem alte-
rius, vt tradit *Mart. del Rio d. lib. 2. Mag. q. 17*
21 ¶ Et licet virtute motiua multa operatur
dæmones, quia tamen illam habet definitam,
non possunt quantumlibet corpus quātalibet
celeritate mouere, nec dūm instāti, nec de ex-
tremo ad extremum trāsferre, non prætermis-
so medio, nec corpus a se longe distans locali-
ter mouere, quia necesse est, vt mouens, & mo-
uile simul sint in loco, vt tradit *Arist. Physic.*
22 *lib. 1.* ¶ Nam licet *Tertul. dicat in Apolog.*
cap. 22. Dæmones momēto sint ubique, & ite-
rum: *totum orbem enim illis esse locum:* impro-
priè intelligendū est, nā ubiq; esse, & omnia im-
plere solius Dei est proprium, dæmones autē
vis motiua certis est finibus limitata, vt docet
D. August. ubi sup. Steph. Bubal. de Angel. in
D. Thom. p. 1. q. 51. art. 2.
23 ¶ Et quāuis etiam Dæmon multa operetur
per alterā actionē, quam mediatam diximus;
non potest producere vllam formā substantia-
lē, vel accidentalē, quia cum sit incorporeus,
nō potest immediatē alterare materiam cor-
poreā, vnde formæ naturales educantur: vt do-
cet *D. August. de Trinit. lib. 3. c. 8.* ¶ Simili-
ter non potest aliquid creare ex nihilo, tū quia
id requirit infinitā virtutem actiuam, qualem
Deus solus habet: tunc quia nec motus localis
dæmonis, nec operatio, quam per causas natu-
rales exercet in nihilum recipi, aut circa nihil
versari possunt, vt tradit *Perera, d. lib. 1. c. 7.*
24 ¶ Nec etiā potest ex quolibet facere quod-
libet, vt ex qualibet causa, vel instrumēto me-
dicus, non potest quemlibet morbum sanare,
nec artifex per quēuis instrumēta quodcumq;
voluerit opus perficere, quia Angeli non sunt
creatores rerū, vt tradit *Aug. de Trin. lib. 3. c. 8*
25 ¶ Item nō possunt dæmones producere for-

mas substantiales non præuis alterationibus,
& præmissis dispositionibus, nec instanti, aut
quātūlibet paruo tēpore producere; nec quāli-
bet naturalē immediatē in quālibet aliam
trāsmutare, etiā adhibendo causas naturales,
vt tradit *Perera ubi sup.* ¶ Neq; etiā possunt
animalia perfecta sine semine producere, nec
imperfecta subito secundū perfecta magnitu-
dinē, & virtutē eius, nā quod superat vires agē-
tiū naturalū, & eorū dispositioni, & ordinatio-
ni a dæmone fieri nequeunt, vt docent *D. Aug.*
27 *& D. Tho. ubi sup.* ¶ Et tandē non possunt dæ-
mones præuere, atque immutare ordinem,
qui est inter formas, & dispositiones rerum na-
turalium, vt possit posteriores inducere non in-
ductis priorib; aut extremas non inductis me-
dijs, quo fit vt mortuos ad vitam reuocare non
possit, nec cæcos natos illuminare, vt tradunt
D. Tho. p. 1. q. 117. Tertul. li. de Anim. c. fin. So-
28 *lo in Sent. 4. dist. 34. q. 1. ar. 3.*

¶ Ex his sequitur non posse dæmones impe-
dire proximē, & directē actionem agentis natu-
ralis, quod habet omnia ad agendum necessa-
ria, quia solius Dei est, qui Martyres suos ab ig-
nis incendio, & alijs cruciatib; seruaui illos, vt
tradit *Angel. in Sē. 2. q. unic. de dæmon. ar.*
4. *dub. 1. diff. 5.* ¶ Potest tamē indirectē atq;
30 mediante aliquo artificio, vel medicina, qua
agentis naturalis vis impediatur ne se in obie-
ctū insinuet, vt docet *D. Aug. lib. 21. Ciu. Dei,*
c. 4. 5. 6. & 8. ¶ Sic fortē diabolus Gentiles de-
cepit, quando fecit ne flamma exureret capil-
los Iulij apud *Vergil. Aneid. 2.* Seruij Iulij a-
31 pud *Tit. Liuiū lib. 1. ab urbe cond. decad. 1. L.*
Marci apud Plin. lib. 2. c. 107. Tunicam Seruij
Augusti apud *Iul. obsequen. in prodig.*

CAP. II. De Angelorū poteste circa orbes cælestes, & sydera,

SUMMARIVM.

1. *Intellectuales substantias a materia separa-
tas, quare Ethnici cælo constituant.*
2. *Cælos esse solidos duros, & adamantinos ve-
teres crediderunt.*
3. *Angelos non esse necessarios, vt cælos rotare.*
4. *Cæli non sunt plures, nec realiter diuisi.*
5. *Astra in cælo discurrunt, vt aues in aëre.*
6. *Corporum penetratio est impossibilis.*
7. *Cæli, & Astra habent Angelos tutelares.*
8. *Angelos cælos rotare facere in quo sensu intel-
ligatur.*
9. *Angeli Solem siferunt ad Iosue petitionem,
& ad Iſaia reuocauerunt.*

10. Diabolus diuinitatis gloria capitiuus est.
11. Diabolus quod non potest vult persuadere, quod possit.
12. Magi ex pacto cum damone Solem, & Lunam sistere gloriantur.
13. Luna cunctis veneficijs credebatur obnoxia.
14. Magi gloriantur Lunam posse deducere.
15. Luna deduci à Thessalis magicis carminibus fuit creditum.
16. Carminibus magicis multa in Lunam operasse, creditum est.
17. Lunam reuelantem Magi carminibus suis obedire iactantur.
18. Lunam despumare in herbas ad maleficia, creditum fuit.
19. Luna hac de causa à maleficis excatabatur.
20. Herbis à Luna despumatis exiciales Magi parabant necesse.

VETERVM Philosophorum, & Astrologorum sententia fuit, etiā eorum qui Angelos nō agnouerunt, esse quasdam spirituales substantias intellectuales à materia separatas, qui cœlos rotare faciebāt, *Arist. Physicor. lib. 8. & Metaphys. lib. 12. Democritus, Simplicius, & omnes Peripatetici.* ¶ Quod quidē falsi sunt, quia cū Planetas, & alia Astra in suis reuolutionibus oppositos, & cōtrarios cursus agnouissent, quæ ad vnius cœli motū accidere nō poterāt, plures cœlos cōstituerūt, & ne allissu tererētur, eos solidos, duros, & adamātinos, sine grauitate, neq; leuitate, capaces impulsu, & motu, qui in exibus suis ab Angelis mouerentur. ¶ Sed si tales sunt cœli, vt ipsi asserunt, nō sunt necessarij Angeli ad eos impellēdos, quia semel impulsī, mouebuntur æternē, cum à nullo alio corpore impediri possent, quod illic nō adest, neq; cursu retardari, cum in exibus moueantur, vt eruditē notat *Ioan. Euseb. Nieremberg. p. 1. curiosē philoph. lib. 6. c. 4.*

¶ Neq; plures Angeli necessarij sunt ad cœlorū reuolutionē, quia cœli realiter diuisi non sunt plures, nec mole graui solideq; naturæ, vt necesse sit ab Angelis impelli, sed fluidæ naturæ, & trāsmeabilis, vt aer, aut fum⁹, vt tradunt *D. Hieron. in Isai. c. 31. & lib. 2. ep. ad Ephes. c. 4. Lactā. lib. 2. Origin. c. 5. D. Aug. lib. 2. Genes. ad liter. c. 10. & lib. Meditat. c. 26. & lib. 2. Cōsuet. Dei, c. 30. & lib. 2. Retract. c. 11.* ¶ Neque Astra ipsa in cœlo fixa sūt, vt nodos in tabula, vt Astrologi asserūt, sed liberē per cœlū discunt, vt pisces in aqua, aut aues in aëre, vt tradit *Gaspar Cadillo Viltalpando ad Aristotel. de cœlo lib. 1. Physicor. c. 10. Franc. Vall. de sa-*

cræ Philof. c. 51. Ioan. Euseb. d. lib. 6. ca. 14. 15. 10. & 31. ¶ Quo fit vt multoties Venerem, & Mercuriū supra Solē, aliās sub Sole reperiātur, vt notat *Marcian. Capella in Philolog. lib. 8.* quod si cœli essent plures, & solidi fieri nō posset, quia corporū penetratio est impossibilis, vt dixi in *Epitom. de Mag. lib. 2. c. 11. n. 7. cum alijs à me infra referendis lib. 6. c. 19. ex n. 25.*

¶ Vnde verissimū est cœlos, & Astra, etsi nō habeant Angelos ad quorū impulsu moueantur, quia virtute sua motiua mouētur, habēt tamē Angelos tutelares, vt alia elementa, & indiuidua, & species creatæ, vt conseruentur, & debitum finem cōsequantur, *Vazquez, Molina, Suarez, Bubalus, & alij in D. Thom. p. 1. q. 50. ar. 3. Ioan. Euseb. d. lib. 6. cap. 31. & Et in hoc sensu intelliguntur Patres, & Theologi, qui asserunt Angelos, cœlos rotare facere, D. August. lib. 3. Timot. c. 7. D. Gregor. Dial. lib. 4. D. Tho. p. 3. q. 63. ar. 2. & q. 64. ar. 7.* ¶ Quia aliquando ab Angelis huiusmodi tutelaribus eorū cursus anticipatur, vel retroceditur, nam ad Iosue petitionem Sol sistit in Galboe, *Iosue c. 10.* & ad astruēdā Ezechia regis finē ad Isaia vocē retrogradit, *Reg. 4. c. 20. Isai. c. 38.* ¶ Quod cum videat diabolus conatur multa similia in sanis hominibus persuadere, & se in cœlos, & astra potestatem habere ementitur, vt sic diuinitatem sibi blādiatur, cuius ipse cupidus est, vt in eius persona sic testatur *Isaias, capit. 14. v. 13. In cœlum conscendam, supra astra Dei exaltabo solium meum, sedebo in monte testamenti, in latera Aquilonis. Ascendam super altitudinem nubiū, similis ero Altissimo.* ¶ Sic diabolus persæpē Magos deludit in hac cœli, syderum potestate, nam vt ait *Petr. Greg. p. 3. Syntag. Iur. lib. 34. c. 11. n. 1. Magna est demonū ambitio, & superbia, vt quæ non possunt, saltem videri vellint se posse, & qui iam diuina potestate è cœlo, & gradu suæ dignitatis merito cœli similis Deo voluisset, tādē ad hoc vellit cœcas hominū mentes fauces præstingere, & creatoris Dei se pro Deo ostendere, & gloriæ omnipotentis cultum in se transferre.* ¶ Vnde Magus pacto dæmonis inixus de se gloriatur apud nos *Lucan. Pharsal. 6.*

Hæsit nocte dies, legi non paruit ather.

De Sole, Petron. Arbitr.

Flectere Phæb⁹ equos reuoluto cogitar orbe.

De Luna, Vergil. Eccl. 8.

Carmina de cœlo possunt deducere Lunam.

De Sideribus, Tibul. Eleg. 2.

Hanc ego de cœlo ducentem sydera vidi.

¶ Luna autem è cunctis astris ita credebatur subiecta esse veneficorum cantionib⁹, vt quotiens his luberet, ea è cœlo, vel inuita

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

deduceretur D. Basilii in Examer. homil. 6. *Lunam veneficā propria sede dimoueri deduci que ad terram.* † Cuius rei crebris mentio apud Poetas, Tibul. Cantus, & decurru Lunam deducere tentat. Proper. Et vos deducta quibus est fallacia Luna. Horat. in Epod. Deripere Lunam vocibus possum meis. † Credebant Luna deduci maximē à Thessalis, Plutarch. libr. de defectu Oracul. Vt Thessala ducuntur Luna. Plato in Gorg. Thessalas deducunt Lunam. Sydera excantari, & Luna de cælo deripi testatur Horat. in Epod. Od. 5. voce Thessala, Martialis lib. 9. Epigr. 30.

Thessalico Lunam deducere bombo.

† Rubebat tunc in modum sanguinis præ pudore, de quo videndus est Cæsarius dial. 3. Ouidio lib. 2. Amor. Carmina sanguinea deducunt cornua Luna. Et lib. 4. Purpureæ Luna sanguinea vultus erit. De cuius rubore sic testatur Lucan. Pharsal. 6.

Non aliter diris verborum obfessa venenis.

Palluit: & nigris terrenis ignibus arsit.

† Sic enim contrudebatur, quo velēt Magi, licet illa reluctaret, negaretque, Propert. Et iā Luna negat totis descendere cælo. Horat. in Hypsip. Illa reluctantem cursu deducere Lunam Nititur. Et Metamorph. lib. 12.

Sapē reluctantis constabat cornua Luna.

† Ipsa enim præ dolore æstuabat, exhorrebatque, ut tradit Cæsarius d. dial. 3. Magique instabant, donec cogeretur despumare in herbas, Bulenger. de Magia, lib. 2. cap. 21. Franc. Mendoca in Viti diario sacra, & proph. erudit.

lib. 4. problem. 38. † Nā hæc maxima causa cur deduceretur, quia illi spumis beneficæ, ut nō utebātur ad sua maleficia, demonis delusione ut nō malè agnouit Apulei. lib. 1. Maxico susurramine omnes, reuerti agiles mare pigrū colligari, ventos inanimos expirare, Solē inhiberi, Lunam spumari. † Nā talibus herbis à Luna despumatis, ut credebant, exitiales parabant necesse, non aliter quam demonis pacto, cuius hæc omnia fingeantur, & sic Lunam cogeant, ut despumaret, Lucan. vbi sup.

Et pariter tantos cantu depressa labores,

Donec suppositas proprior despumet in herbas.

CAP. III. De luce, ac tenebris naturalibus, & miraculosis.

SUMMARIVM.

1. Lux Deo tribuitur.

2. Christus Dominus ex propria gloria resplenduit.

3. Moyses ex consortio Dei solgidus se exhibuit.

4. Columna ignis per desertum ex causa nō vult se fuit.

5. Ignis in quo Spiritus Sanctus apparuit, non fuit adurans.

6. Ignis non semper à causa vrente proficiscitur.

7. Ignis non adurans ab Angelo bono, & malo induci potest.

8. Differentia inter lucem ab Angelo bono, & malo exhibitā.

9. Ignis non adurans naturalis est.

10. Ignis non adurans datur demonis ope.

11. Ignis non adurans in rubro Moyses, & in monte Synai.

12. Naturaliter fieri potest, ut montes ardeant, & non absumentur.

13. Ignis elementaris quare aërem non asbumat.

14. Tenebræ quare à demone inducantur.

15. Tenebræ per continentiam uminis Solaris à demone induci nequeunt.

16. Tenebræ per oppositionem Luna à demone nequeunt præstari.

17. Tenebræ mortis Christi quales fuerunt.

18. Tenebræ mortis Christi esse non potuerunt per antipositionem nubium.

19. Tenebræ mortis Christi per vniuersam terram fuerunt.

20. Tenebræ mortis Christi fuerunt per continentiam luminis Solaris.

21. Tenebræ mortis Christi per oppositionem Luna miraculosa fuerunt.

22. Demō densissimis huiusmodi tenebras inducit.

23. Tenebræ à demone ex causis naturalibus inducuntur.

Vx Deo tribuitur, Genes. cap. 1.

Dixitque Deus fiat lux; & facta est lux, ex quo appellatur Eccles.

cap. 46. v. 18. De lucis, quia vult ait D. Paul. ad Tim. 1. c. 6. v. 26.

Lucem inhabitans inaccessible.

† Nam licet apud nos nulla alia sit lux quā Solis, vel ignis, apud Deum alia superior est, exuperans omnium rerū creatarū virtutē, ex qua

Christus Dominus in Tabore ex propria gloria resplenduit, solgidusque se exhibuit, D. Matt.

cap. 17. † Et Moyses ex consortio Dei ex Syna descendens luce corruscauit, ut eum filij

Israel præ fulgore intueri non possent, Exodo capit. 34. † Et huius natura fortassis fuit

columna ignis, in qua Deus præfuit Israelitis per desertum ad ostendendam viā, Exod. c. 13.

v. 21. Dominus autem precedebat eos ad ostendendam viam, per diem in columna nubis, & per noctem in columna ignis. ¶ Et huius ignis (nifallor) fuit natura in quo Spiritus Sanctus discipulis apparuit dispersitis linguis, resplendens, sed non adurans, Acta Apostolorum ca. 2. v. 3. & apparuerūt illis dispersita lingua, tanquam ignis, seditque supra singulos eorum.

¶ Vel fuit ex causis naturalibus talis ignis, miraculosè tamen exiit ab exhalationibus ex aëre frigido, & nimis condensato prope nos detinendo, & postea per vehementem quarundam exhalationum inuicem succedentium compulsionem, quæ solet calefieri, & inflammari, ac diuersos colores, & figuras recipere, prout vapor crassior, vel subtilior fuerit, ut dixi in *Epitome de Magia*, libr. 2. cap. 41. num. 13. ¶ Quod ab Angelis bonis, & malis (si Deus permittit) induci potest, non ex hoc diabolus tam sibi, quam suis sectatoribus solet gloriæ splendor ementire, nam ut ait D. Paul. ad Corinth. 2. capit. 11. *Ipse Satan transfiguratur se in Angelum lucis*. ¶ Differunt tamen, quod claritas illa quam dæmon ementitur, non est ita fulgida, ut Dei, vel boni Angeli, nam præter causas naturales nihil ei cælestis lucis conferre valet, sed aliquando rufi coloris, ut ignis videri solet, ut de dæmone Christum ementiente obseruat *Paladius in Histor. PP.* ¶ Aliquando sub cinerice, ut exhalatio illa, quæ supra malum nauis tempore potestatis, & inter equorum aures, & supra verticem hominum vino, ira, aut alia causa effervescentium, vel inter stabula equorum, vel iuxta sepulchra, bustaria, vel patibula, ut tradit *Martin del Rio ad Senec. in Hercul. furent. v. 14*. & in *disq. Magic. lib. 2.* ¶ Quæ ex eisdem de causis dæmon valet immitare, vel ementire, ut ad Medæ incantationibus taurorum flammiferum halitum innocuum factum poetæ canunt, ut de flamma, quæ ad caput Iulij visa est, non vrens fuit, Vergil. *Æneid. 2.*

Lābere flamma comas, & circū tēpora pasci.

¶ Et cum Deus in efficiendis miraculis quandoque causis naturalibus utatur, ex huius natura fortassis ignis fuit, quo in rubro Moyse ardebat, & non comburebat, *Exod. capit. 3.* & in Monte Synai dum Moyses legem acciperet, ignis egrediebatur, & fumus tanquam ex fornace, & non comburebat Moysen, neque montem, *Exod. cap. 19.* ¶ Et quamuis ignis adurans fuisset, potuit naturaliter fieri; nam motes solent naturaliter ardere, & non absumi, ut de Ethna testatur D. Augustin. *lib. 21. Cui. Dei, ca. 4.* quia frigoris, & humoris perseverans

copia, successiva efficit ne mons ipse absumatur, ut tradit Barth. Sybillanus in *Peregrinat. qq. cap. 3. q. 4.* ¶ Vnde ignis verus ab exhalationibus calidis, & siccis, & oleoginosis proueniens in suprema aëris regione inflammatus licet adurans sit, efficit, & successiui frigoris copia ne aër absumatur, ex fulminibus, & fulguribus, ut dicam hoc tom. 1. part. 2. lib. 5. cap. 15. 16. 17. 18. & 19.

¶ Tenebræ autem aliæ sunt naturales, ut nox, & oppacum densum nubiis, vel caligine, quæ quia sunt naturales, & a dæmone præstari possunt, qui appellatur apud D. Luc. c. 22. v. 53. *Potestas tenebrarum*, D. Paul. ad Roma. cap. 13. v. 12. *Opera tenebrarum*, ad Ephes. c. 6. v. 12. *Refores tenebrarum*. ¶ Aliæ autem tenebræ, quæ fiunt per continentiam luminis solaris, quia sine miraculo fieri non possunt, a dæmone non valent præstare, quia miraculum facere nequit, D. Thom. p. 1. q. 110. art. 1. & lib. 3. contra Gent. c. 102. & 103. D. Aug. lib. 3. *Trinit. c. 7.* & 8. ¶ Etiam si fiant per oppositionem Lunæ, nam præter suos eclipses ex cælorum reuolutione necessarios, alios minimè potest inducere, quia necesse est, Lunam, aut Solem retrocedere, aut vrgere, ut ex eorum oppositione tenebræ inducantur, quod dæmonis naturæ excedit, nam ut ait Apost. ad Hebr. ca. 2. *Non subiecit Deus Angelis orbem terræ futurum*. ¶ Quæadmodum in morte Christi Dñi accidisse narrant Euangelistæ D. Matth. c. 27. v. 45. & *tenebræ factæ sunt super vniuersam terram*, D. Marc. c. 15. v. 33. & *tenebræ factæ sunt super totam terram*, D. Luc. c. 23. v. 44. & *tenebræ factæ sunt in vniuersam terram*. ¶ Nā licet tenebræ huiusmodi per antipositionem densissimarum nubium fuisse, & intra Iudeam continuasse testentur Origen. in *Matth. trac. 23.* *Erasm. in Matth. 27.* quæadmodum in Ægypto factum est, *Exod. cap. 10. v. 23.* *Et factæ sunt tenebræ horribiles in vniuersa terra Ægypti tribus diebus*. ¶ Nō assentior, quia nulla causa est cur tenebræ huiusmodi contra sensum Scripturæ intra Iudeam contineamus, quas per vniuersam terram fuisse Euangelistæ fatentur, quos sic intelligunt, & interpretantur D. Chrysost. in *Matthæi hom. 89.* Theophilact. in *Matth. 27.* Gaudent. in *Exod. tract. 3.* D. Thom. part. 3. *quest. 44. articul. 2.* ¶ Neque id densissimis nubibus accidisse tenendum est, sed per continentiam luminis solaris intra se quemadmodum ignis actiuitatem compescuit in fornace Babylonij, ut tradunt D. Hieronymus in *Matthæi 27.* B. Beda lib. 4. in *Marc. 15.* & libro 6. in *Luc. c. 23.* Caietan. & alij in D. Tho. p. 1. q. 44. D. Cypria. lib. de bono paciēt. Orosio

D. Franc. Torrblanca Villalpando.

lib. 7. hystor. cap. 8. Fracisc. Suarez to. 2. de Verbo incarnat. quest. 50. art. 6. disputa. 40. sect. 2.

21. † Vel per eclypsin ex oppositione Lune, quod absque miraculo fieri non potuit, quia tunc Luna erat in Oriente, quæ eclypsem Solis non poterat causare, vt testatur *Dionys. Areopagit. epistol. ad Polycarp. & Apoliphan.* quam retert *Salmeron tom. 10. tractat. 42.* Luna ab Oriente solarem splendorem pulis nigrantibus-
22. que velis obduxisse. † Quod quia dæmon efficere non potest, arte vitur, vt Sol obscuret, & dēfissimis nuuib⁹ tenebras hac ope inducat vt de Tartareis scribit *Marc. Venet. in Peregr. Afsiat.* & de alijs *Haiton. in Hystor. Sarmatar.*
23. † Nā dæmō hac arte tenebras vbi velit, & quā dovelit ex causis naturalib⁹ solet inducere, vt de Medea, sic testatur *Ouid. Metamorphos. lib. 14.*

*Tūc quoque cātādo densatur carmine cælū,
Et nebulas exhalat humus.*

Et in Hypsipel.

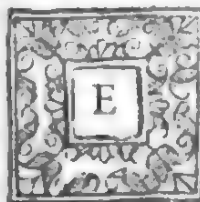
Et tenebris abdere Solis equos.

CAP. III. De potentia dæmonis circa Elementa.

SVM MARIVM.

1. Elementa concutere dæmones possunt.
2. 3. Elementū integrum nō potest diabolus mouere.
4. Elementi partem potest diabolus concuti.
5. 6. Ignis maximos potest diabolus excitare.
7. 8. Ignis sphaera nulla est.
9. Ventos potest diabolus ciere, mittere, & sedare.
10. Ventum vehementem excitauit Satanas in filios Iob.
11. Magi ex pacto demonis in ventos habent potestatem.
12. Eritius Rex Gotthorum inquam vellet partem ventos excitabat.
13. 14. Terra partem potest diabolus concutere.
15. 16. 17. 18. 19. Brasmatia, Climatia, Chasmatia, Nicematia, qua sint.
20. Terra tota non potest facere diabolus vt cōtremat.
21. Terra tota in morte Chaisi contremuit ex miraculo.
22. Terra motus naturaliter ducenta millia passum non excedit.
23. Terra hiatus potest demon inducere.
24. 25. 26. Hiatus terra quare exhaletur aërem pestiferum.

27. Hiatus terra ignes etiam soles emitere.
28. Etbna in Sicilia quare exhalat ignem.
29. Bolcanes Islāda, Heda, Helga, & Lypara.
30. Montes Vesubj, Chimera, &c.
31. Nouo orbe montes flammib⁹ merū reperiri.
32. Aërem, aquam, & terram possunt dæmones certis locis corrumpere.
33. Auernus It alia, & mar mortuum Iudea corrupti sunt.
34. Aëris corruptio non potest permanere.
35. Corruptio aëris a dæmone causari potest.
36. Igne, vno excepto, omnia in putredinem labuntur.
37. Fluuios ad tempus sistere potest demon.
38. Moysis diuisit aquas maris Rubri.
39. Aquā eduxit de petra Moysis, & Mag⁹.
40. 41. 42. Mare gelu contrahi potest naturaliter.
43. Mare ipsum posse congelasci Philosophia non repugnat.
44. Flumina constringi gelu.
45. Vina gelu contrahi possunt.
46. Vinum, & acetum non posse congelasci.
47. Vinum tenue congelascit.
48. Vina ex gelu densata securibus cedebantur.
49. Demon potest vrbes mari obruere, & obrutas detegere.
50. Mare absoruit Corinthum, Delum, Rhodum, & Coon.
51. Ex mari sunt terra, & ex terris maria.

LEMENTA concutere, & perturbare posse dæmones satis cōstare videtur ex sacris literis, *Iob c. 1.* & ex Iure Pōtifico in c. nec mirum, 26. q. 5. Elementa concutunt, & ex Iure Casareo in l. mul-

ti, C. de malef. & mathema. Elementa turbare.
† Sed certissimum est, nō posse dæmonē integrū elemētū de loco suo naturali mouere, aut in aliū transferre, nā ad hoc necesse esset, vt tollatur connexio, & subordinatio vniuersi, & simul quod detur vacuū, quod principijs naturalib⁹ repugnat, *Aristot. Physic. lib. 1.* † Aut debet dæmō aliud elementū subintrare nō ex alio loco, quia nō est, ergo noua creatione, quod ei sēper fuit denegatum: nā ad creationē ex nihilo requiritur virt⁹ infinita, cui⁹ dæmonis nō est, qui est finit⁹ potestatis, vt docet *D. Augustin. lib. 3. de Trinita. & lib. de natur. demon. cap. 2.* † Vnde prædicta iura dicendum est non agi de elemento in totum, sed de illa parte, qua nubes excitantur, ad quam dæmonis potestas extēditur, vt docent *D. Aug. lib. 8.*

Ciuit.

Ciuit. Dei. c. 9. D. Tho. Caiet. & alij in Sent. 2. dist. 7. & 8. Toled. in Sum. lib. 4. c. 15. Perera lib. 1. Mag. c. 6. Grillad. de Sortileg. q. 6. Remigius lib. 1. demonol. c. 25. Binsfeld. in Rubri. de malefic. & Math. q. 4. Petr. Greg. in Syntag. c. 11. n. 12. Menoch. de Arbitr. lib. 2. c. 388.

- 5 ¶ Primò enim diabolus ignes maximos potest excitare ab exhalationib^{us} calidis, & siccis, quæ ex leuitate sua ad suprêmâ aëres regionē perueniētes inflāmātur, ex quib^{us} fiūt ignes, fulgura, fulmina, & alia ignita meteorologica, vt tradūt *Aristo. in Mete. lib. 1. Senec. in natur. qq. lib. 1. 2. & 3.* ¶ Et ita ab his exhalationib^{us} potest ignē tā validū cōcitare, vt totā terrā cum suis habitatorib^{us} (Deo ita permitte) possit absumere, nā ex hac materia Satanas igne ex aëre petito Iobis oues, & pueros absumit, Iob cap. 1. v. 16. *ignis cecidit de cælo, & tañtas oues puerosq; cōsumpsit.* ¶ Nā licet alij ignē huiusmodi ex ignis sphaera petitiū, alij has exhalationes in ipsa ignis sphaera accensas arbitrentur, fallūt, quia ignis sphaera nulla est, vt docet *D. Gaspar Cadillo Villalpædo ad Arist. de Cælo, lib. 1. Hieron. Cardan. lib. 1. variet. rer. c. 2. Frā. Patricius lib. 7. discurs. Perip. to. 4. & Neq; est necessaria talis sphaera supra aërē, nā cū sustineri nequeat sine pabulo, aërē, aut cœlū depasceret: neq; præter Solē ali^{us} ignes necessari^{us} est in illo loco, sed in hoc vniuerso alijs elementis admixtus, vt hæc vniuersa conferuentur, & producantur, vt præter supra dictos tenent *Scip. Capici^{us} de principijs, lib. 2. Frā. Valles de sacra Philos. cap. 1. 28. & 50.* quibus aslipulatur *Auson. in Gryph. Ternarij.**

Tres Charites, tria Fata, triplex Vox, trina Elementa.

- 9 ¶ Secundò, diabolus potest ventos ciere, & in ea parte qua vellit empellere, ac sedere, cōcitādo vapores, atq; exhalationes ex quib^{us} vēti oriātur, vel motu locali de vna in aliā partē cōcutere, vt tradunt *Mart. del Rio lib. 2. Mag. q. 11. Pet. Binsf. in l. eorū, C. de malef. & math. q. 4.* ¶ Sic enim in persecutione Iob Satanas excitauit ventū vehementē, quo eius filios, ac filias cōuiuantes oppræsit, Iob c. 1. v. 19. *vētus vehemēs irruit a regione deserti, & cōcussit quatuor angulos domi, &c.* ¶ Et cum ope demonis vtuntur Magi dubiū nō est, quod similia possēt efficere, nā Empedocles eius pacto coribus aluinis extensis, ventos ciebat, & refrenabat, vt narrat *Suidas*, & ea arte Finios populos Septē trionales ventos vtuales habuisse scriuit *Olaus Mag. reb. Septē. li. 3. c. 16.* ¶ Ita similiter Eriti^{us} Gothorū Rex inquā vellet partē ventos excitabat, nā vertendo in ea pileum eos ciebat, vt tradit *Olaus ubi proxi. ex quo cognominatus*

Pileus ventosus.

- ¶ Tertio, possunt demones partē aliquam terræ cōcutere, vt terrā mot^{us} causetur, vel immissio vehemēti spiritu in cabernis terræ, vel cōcitat^{is} exhalationib^{us}, quæ in eius viscerib^{us} detinentur, vt tradunt *Conimbric. in Meteor. tract. 1. c. 2. Sim. Maiol. to. 1. Capitul. collo. 16.* ¶ Nā dū terra est cabernosa, fungosa, cōcreta, oliginosa, sulphurea, vituminosa ad impulsiones facilis est, nā cabernosa cōcusiones subiit, cum flatus interceptus prarrūpi nō valēt magno conatu exitū molitur, & terrā concutit, & ita terræ motus causetur, vt probant *Arist. lib. 2. Meteor. ca. 7. Plutarch. lib. 3. de placit. c. 15. Seneca lib. 6. qq. cap. 4. Plin. lib. 2. cap. 79. Albert. Magn. lib. 3. tractat. 2. cap. 18.* ¶ Cuius equatuor sunt species. Prima dicitur *Brasmatia*, quæ humum intus suscitāt, & mollem propellit per vehementem spiritum intus detentum, quo fit, vt domos, & vrbes ruant quemadmodum sub Martino Imperatore tota Antiochia corruit, vt tradit *Nicephor. lib. 18. ca. 13.* ¶ Secunda est *Climatia*, quando ruentes montes omnia complanāt, quia corrosis fundamentis ruunt, vt tradunt *Anaximenes Milesius lib. 2. Seneca lib. 1. qq. natural. capit. 10.* ¶ Tertia dicitur, *Chasmatia*, seu Chasma, quæ hiatus homines, & ciuitates absoruit, vt de *Datam*, & *Abiron* legitur *Numerorum ca. 16.* de qua fit mentio in *l. forma, §. quare, D. de censibus.* ¶ Et contingisse memoria proditum est in Atlātico mari Europeo Insula, & in Criseo situ *Helicæ*, & *Buræ*, & *Ciminia* Italiz opidum *Succinense*, & vrbibus *Delos*, *Hiera*, *Anaphæ*, *Roda*, *Ophicosa*, *Pelagia*, *Eleusi*, etiam in *Boetia*, vt tradit *Maiol. dict. tom. 1. colloquio 1.* ¶ Quarta appellatur *Nicemantia*, quæ ex delectis visceribus terræ humiditate, vel consumptis igne latente sonitu, fragore, fremitu, que tanta audiuntur, vt hominum aures obtorpescant, & tunc dissolutis elementorum compagibus, vltro adfiliunt, vel relabuntur confidentibus terris, vt tradit *Ammian. Marcellin. lib. 7.*

¶ Quarto, non potest diabolus facere, vt tota terra simul contremat, quia non est tota adeo cabernosa, fungosa, atque viginosa, aut compagibus disiecta, vt immisso in ea vehemēti spiritu, aut per aërē intus latentem faciat contremere; ideo si aliquando contingit miraculo est referendum, vt in morte Christi Domini docet Euangelista *D. Mattheus, cap. 27. & terramota est.* ¶ Nam tota terra simul contremuit, ita vt de *Afsia* maximo motu concussa eo tēpore sic testatur *Plin. lib. 2. c. 84. Maximus terra motalis ac idit.*

D. Franc. Torrblanca Villalpando.

motus, Tyberij Caesaris principatu, duodecim urbes Asia una nocte prostratas, quorum nomina recēset Niceph. lib. 1. Hist. Eccl. c. 17. † Vel ad prodigium referendum est, ut in Iuliani apostata morte totum orbem contremuisse, narrat D. Hieronym. in vita S. Hilarion, Ann. Marcelli. lib. 26. nā secundū Philosophos terrę motus, nunquam ducenta millia passum excedit, vī tradit Seneca lib. 6. natural. qq. cap. 25.

¶ Quinto, possunt etiam dæmones una cum terrę motu hiat⁹ inducere, per quos pestilens exhaletur aēr, ut olim Romę in medio fori apparuit hiatus ab vrbe cond. ann. 307. ex quo tāta lucēs populo fuit contracta, ut respondente Oraculo non cessaturum malum, donec pretiosior res intus eijceretur, Marcus Curius Romanę adolescentiæ splendor, phalacro equo insiliēs se in hiatu precipitem dedit, quo hiatus cōclusus malum cessauit, ut narrat Titus Liuius lib. 7. decad. 1. D. Augustin. lib. 5. Ciuitate Dei, capit. 18. Ossor. lib. 3. capit. 5.

† Nam exhalationes, quę in terrę visceribus detinentur ob humiditatem corrumpuntur, & sic per hiatus huiusmodi erumpentes ex opaca terra malam naturam traducunt, & pestē solet emanare, cuius cōtagio infectus aēr proximus, & ex eo reliquę partes facillē fit, ut ascendentes interimant, ut tradunt Conimbricenses. ad Meteor. tract. 12. cap. 2. † Nec homines solum, & feras interimunt, sed aues etiam volantes necant, ut de pluribus Italię hiatibus in hac verba testatur L. Anneus Seneca in natural. qq. lib. 6. cap. 28. In pluribus Italię locis per quandam foramina pestilens exhalatur vapor, quem non hominem ducere, non fera tutum est, aues quoque si in illum incidunt antequam celo meliori leniantur, in ipso volatu cadunt. † Vt de Auerni hiatu pestifero scribit Diacorus, de quo canit Vergil. Æneid. 6.

Quā super haut vlla poterāt impune volātes
Tendere iter pennis talis se se balitus atris
Faucibus effundens supera ad cōvexa ferebat.

¶ Sexto, hiatus huiusmodi non solum afflatus pestiferos, sed ignes etiam solent emitte-
re, ideo dæmoni facillē est, ignes huiusmodi inducere, nā exhalatio, quę sub terra vagatur, quādo incidit in loca cabernosa, fungosa, concreta, vliginosa, sulphurea, vituminosa, cōtritu ascenditur, ac inflāmatur, & propter materię successiua copiam ingētes ignes solet emitte-
re, ut tradunt Conimbricenses. ad Meteor. tract.

12. c. 2. † Vnde in terris cabernosis, & oliginosis hiatus huiusmodi estuantes ignibus, & effervescentes solent reperiri, quos appellam⁹ Bolcanes, de quorū genere est Ethna in Sicilia, de

quo sic testatur Trogus Pōpeus Rom. Imper. lib. 4. Sicilia est terra cabernosa, & fistulosa, quo fit, ut ventorum flatibus pateat, unde ignis concipitur intrinsecus sulphur habet, & bitumē ubi ventus per spiramēta cabernarū incubuit, diu luēlatus concipit ignē sic Ethna durat incēdiū. † Sunt etiā in Islanda huiusmodi Bolcana in Hecla, & Helga mōtibus, qui per amplissimos hiatus non solum ignes, sed lapides exustos mittere solent, ut tradit Surius ann. 1537. de alio monte dicto Lypara, qui nocturnas euomit flammās meminit Plin. lib. 3. cap. 9. de Ideo flammiumomero monte, Mela lib. 1. ca. 6. † Vt sic interim taceam Campanię Vesuium, de quo Seneca lib. 7. cap. 1. Lycię Chymeram, Plin. lib. 2. cap. 106. Æthiopię Aconcaumā, Solin. c. 32. & trans Herculis colūnas, quz dā nocturnis incēdijs cōspicua, Sicul. lib. 5. c. 2. Et in Africa Guazebal mōtē ex amplissimo hiatu perpetuū ignē vomētē, Ioā. Leop. 3. † Et in nouo orbe nō minores mōtes flammivomeri reperiūtur in Mexicano Regno prope ciuitatē de Guatamala, & in Prouincia Ciapopulā, ut tradit Petr. Albar. ad Cortes, & in Regno del Perū in Quabatemalla Prouincia, Petr. Hispal. p. 1. c. 23. & in Regno Terenate, nō solum ignes, sed crepitus in modum bombardę, Barth. Diaz Societat. IESV, ann. 1556. & in Insula de la Tercera, & alibi, Geor. Agricola de Subterrā. lib. 4.

¶ Septimo, possunt similiter dæmones, aērē, aquam, & terrā certis in locis corrumpere, & tabificam, lethalemque reddere, quia possunt ijs terrę odorem conciliare, ut tradunt D. Augustin. lib. de natura demon Simon Maiol. tom. 2. Canicular. colloq. 3. Petr. Binsfeld. in Confess. malef. concl. 7. † Non tamen totam terram, aut aquam, sed partem aliquam earum dæmones corrumpere possunt, qualitatem exteriorem in ea immittentes ex qua corruptio, aut fœtor concilietur, qualis in Italia Auernus, & in Iudæa mare mortuum, ut tradit Martin del Rio lib. 2. Magicarum, quęst. 114. † De aère tamen non ita videtur aliquibus, nā licet continuo fluat, vim tamen habet inuecilem ad resistendum, quo fit ut leui momento frigeat, aut caleat, & ita corruptionem in eo nō posse permanere, tradit Abicena. † Nichilominus tamen aērem corrupti tenendum est, ut contingit in exhalationibus impuris manantibus tempore pestis, non tam celesti influentiā, quā corruptione exhalationum, ē terra, vel aqua surgentium, ut tradunt Franciscus Valleriola lib. 3. locor. comm. & in Appēd. c. 2. & ad Galen. de Cōstit. Artis Med. cap. 18. Ioā. Heurnius in Praxi med. lib. 3. s. 9.

† Sic.

16 † Sic enim corrumpi aërem, & foetidum reddi posse tradit *Nicephor. lib. 14. cap. 18.* Nam ut ait *Aristot. lib. 4. Meteor. c. 1. Igne uno excepto omnia in putredine labuntur terra, aqua, & aër putrescunt.*

37 ¶ Octavo fluuios ad tempus sisti fontes venis exicatis obdurare, scopulos, & saxa nouis fontibus terra productis diluere, aquas dirimere, & in caput repellere, vt retrò fluere videantur possunt demones, Magique illa, & similia efficere, vt de suis temporibus narrat *Plin. lib. 2. cap. 103. Lucan. Phars. 6.*

de rupe pependit

Abscissa fixus torrens, amnisque cucurrit.

38 ¶ In quibus diabolus diuinam virtutem conatur immitare; nam vt Moyses mare rubrum diuidens continuit aquas, donec populus Israeliticus pertransiret per siccum, *Exod. c. 14. v. 21.* seu conuertit retrorsum, vt de Iordane testatur Regius vates *Psal. 113. v. 3. Mare vidit, & fugit, Iordanis conuersus est retrorsum.* † Similiter vt in deserto aquam filiis Israel, idem Moylis virga tactu, & petra siccitibus præstitit, *Exod. cap. 17. v. 6.* Ita Magi se fecisse autumant apud Petrum Arbitr.

Cū volo fundas aquas scopulus, atq; arida saxa Indigenas iaculetur aquas, &c.

40 ¶ Nono gelu mare contrahi naturaliter, & prisca vidit ætas, & nostra, ideo dæmoni non denegatur; nam ad Noruegæ sinum, & in mari Gortico, & repentino gelu ingentes naues simul, & trirremes circumambitæ sunt perinde, ac si retinaculis, & repagibus adeo valatæ, vt nulla industria, cum loco moueri non possent, omnes perierunt, vt dixi in *Epitome de*

41 *Magia. lib. 1. cap. 6. n. 43.* † Quamuis alij mare gelu contrahi negent, dicentes re vera non mare ipsum gelu cōstringi, sed aduenas aquas fluuiorum, quæ in mare influunt, nam cum in eo, vt leuiore s innatet, gelu cōstringuntur, vt tradunt *Plutarch. lib. de causis natur. cap. 8. Aul. Gellius lib. 17. noct. Atticæ. cap. 8. Macrobius lib. 7. Saturnal. cap. 13.* † At tamē mare ipsum gelu cōstringi probatur. *D. Thom. ad illud Iob cap. 38. super facies Abyssis cōstringitur, & alijs aductis tenent Beda lib. de natur. rer. cap. 9. Olaus Magn. lib. 11. ca. 30.*

42 *chrob. lib. 7. Saturnal. cap. 13.* † At tamē mare ipsum gelu cōstringi probatur. *D. Thom. ad illud Iob cap. 38. super facies Abyssis cōstringitur, & alijs aductis tenent Beda lib. de natur. rer. cap. 9. Olaus Magn. lib. 11. ca. 30.*

43 † Neque philosophiæ repugnat ex quo, cōsentiuntque poetæ gelu maria contrahi, *Vergil. Georg. 3.*

Vndaque iam tergo ferratos sustinet orbes

Pupibus illa prius nunc hospita plaustis.

Seneca in Agamenon, Maria pigro fixa languore. Et in Herculi furent.

Calcantque freti terga rigentia gelu.

44 ¶ Decimo fluuius in Galia gelu cōstringi

seruiat *Diodorus lib. 5. cap. 9.* Et Hispania fluuium de Tormes, Salmantica domi Iurisprudentia vacare vidi gelu contrahum, adeo, vt scholares pede percurreremus ann. M. DC. II non secus quam de Ponto testatur *Ouid. lib. 3. Trist. eleg. 10.*

Quaque rates ierat pedibus nunc itur, & vndas r rigore concretas, ungula pulsæ equi.

† Vina itidem in Galia gelu cōstringi experimento se dedidisse scriuit *Brodaus lib. 5. cap. 31.* Et in Ponto idem testatur *Ouid. lib. 4. de Pont. eleg. 7.*

Ipse videns certe glacie concreescere Pontum

Ipse videns rigido stantia vina gelu.

¶ Nam licet vinum, & acetum non posse congelasci scribunt *Plin. lib. 1. cap. 14. Apbro*

sidaus in Problem. lib. 1. † Sunt tamen vina tenua, & acetum ex ea, & alia mixta, quæ cōgelascunt, *Arist. lib. 4. Meteor. cap. 10. Quædā*

vina, deinde latium, acetum, lexiuiam, serum, sanies ad aquam pertinent, omnia enim frigore solent congelascere. † Et in eum modum solent aliquando gelu cōstringi, vt ad vsum securibus credi sit opus, vt notat *seruius ad illud Verg. Georg. 3.*

Ceduntque securibus humida vina.

¶ Decimo potest etiam Demon vrbes mari obruere, & obrutas detegere, nam id naturaliter fieri potest, cum Sicilia terra fuisset cōtinens Italiæ, quoad viq; maris ablubione diuisa est, vt multa alia, quæ ex Asia, & Africa

mare Atlanticum abluuit, vt memipit *Plato in Timæo.* † Mare enim non ne absoruit *Corinthum & Isas Deli, & Rodi?* & postea eas detegit? & Insulam Coo, quæ mari iacet sepul

ta, vt narrant omnes *Geographi, & Tertullian. in Apologat. Plato in Timæo, Plin. lib. 2. c. 98. & 92. Annian. lib. 17.* † Nam ex mari fieri

terram, & ex terris, maria res planæ est, *Ouid. lib. 5. Metamorph.*

Vidi ego quod fuerat quoddam solidissima tellus Esse pretum, vidi factas ex equore terras,

Et procul à pelago conche iacere marina,

Et vetus inuenta montibus antiora summis.

CAP. V. De Angelorum potestate circa Animæ potentias.

SVM MARIVM.

1. Anima nostra Angelorum potestati nō subiacet.

2. Anima potentias libera esse ab Angelis, & demone.

3. Anima

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

3. Anima ex libero arbitrio resistere potest Dei inspirationibus.
4. Anima non est de substantia Dei.
5. Anima nostra non educitur ex preexistente materia.
6. Anima nostra producit in esse à Deo per creationem.
7. Anima nostra unitur corpori, ut eius forma.
8. Anima nostra potentias suas exercet cum corpore.
9. Diabolus potest memoriam iuuare.
10. Artes quibus memoria iuuatur.
11. Metridatis memoria laudata.
12. Cai Iulij Caesaris memoria insignis.
13. Diabolus quibus artibus possit memoriam iuuare.
14. Memoria arte demonis plures insignes fuerunt.
15. Memoria diabolus contrarijs de causis potest debilitare.
16. Messalla Corbinus ex infirmitate proprii nominis oblitus.
17. Memoriam solet debilitari multis ex causis.
18. 19. Diabolus multis ex causis potest oblivionem inducere.
20. 21. Memoria viciatur ex iuxta Dei punitione.
22. Diabolus potest intellectum subtiliorem reddere quoad functiones.
23. Diabolus non potest in nostrum intellectum immediate agere.
24. Intellectus agens non est substantia separata.
25. Diabolus potest scientias docere.
26. Scientias diabolus quomodo doceat.
27. Diaboli amant mentes hominum tenebris offundere.
28. Demones sunt mali per malam apprehensionem intellectus.
29. Demones procurant homines ad errores provocare.
30. Phantasia vitata homines errores amant.
31. Scientias aliquando homines a demonibus acceperunt.
32. Socrates, Aristoteles demones familiares habuerunt.
33. Sapientia Socratis, & Aristotelis fuit ex demone.
34. Scientias demonibus sacrificando Aristoteles, & Socrates obtinuerunt.
35. Aristoteles ab Atheniensibus accusatus fuit, quod idola neglexisset.
36. Aristoteles exalatus fuit, quod contenderet Deum esse unum.

37. Aristoteles idolatra fuit.
38. Aristoteles Trinitatis mysterium sine revelatione non potuit cognoscere.
39. Plato, & alij Philosophi scientias ex demonibus habuerunt.
40. Barbari arte demonis scientias consequuti sunt.
41. Rustici demonis ope scientias adquisierunt.
42. Sosipatra à demonibus incubis edocta.
43. Roman Ramirez arte demonis Medicinam adeptus est.
44. Ars notoria, & Paulina ad scientias conquirendas inuenta est.
45. Diabolus diuinam virtutem imitatur.
46. Diabolus in voluntatem nostram nullam habet potestatem.
47. Voluntatem nostram mouere quibus artibus diaboli possunt.
48. Consensum ab inuitis nequeunt demones extorquere.
49. Arbitri libertas tolleretur, si diabolus posset voluntatem mouere.
50. Homines desisterent esse, si toleretur arbitri libertas.
51. Sensus internos possunt demones mouere.
52. Appetitus sensitivus potest à diabolo impelli.
53. Motus concupientie maioris meriti nobis occasionem gignunt.
54. Liberum arbitrium post lapsum homines retinent.

ANIMA nostra, & eius potentia, ut sunt MEMORIA, INTELLECTVS, & VOLUNTAS ab Angelorum imperio immunes sunt, vel ex Apostoli auctoritate, qui sic testatur ad Roman. cap. 8. Scio neque Angeli, neque Principatus, neque Potestates poterunt me separare à charitate. † Vnde in eis Angeli, vel demones nihil possunt agere, vel immutare, D. Thom. Paludan. & alij Sentent. 4. dist. 34. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 9. Turrecrema. in cap. si per sorciarias, 33. q. 1. Farinac. tom. 1. q. 20. Remig. lib. 1. demonol. cap. 7. Malder. de virt. Theolog. tract. 10. cap. 8. dub. 2. † Quia anima ex libero arbitrio potentias suas tam liberè exercet, ut non solum Angelorum, sed Dei inspirationibus valet resistere, D. Matth. cap. 23. Hierusalem, quæ occidis Prophetas, & lapidas eos, quotiens volui congregare filios tuos quemadmodum gallina congregat pullos suos sub alas, & nolisti.

¶ Sed quia anima potentias suas cum corpore exercet, quod sub Angelorum imperio est, possunt eius potentias alterare, nam anima li-

cet

cet sit ad imaginem Dei facta, non est de substantia Dei, ut plerique philosophorum sunt arbitrati, quorum errorem taxant *D. Thom. p. 1. q. 90. art. 1. & lib. 2. contra Gent. cap. 85. Tiber. Decian. lib. 5. Criminal. c. 17.* † Nec educitur ex præexistente materia, nec traducitur cum semine, ut fuit aliorum error, quem refutant *D. Tho. p. 1. q. 118. art. 1. & contra Gts. d. lib. 2. cap. 86. Gloss. & DD. in cap. quod verò & in c. Moyses 32. q. 2.* † Nec transit de corpore in corpus, nec fuit ante corpus, sed producit inesse a Deo per creationem, ut tradunt *D. Thom. d. p. 1. q. 90. art. 1. Decian. d. cap. 17. n. 60. Farin. de heret. q. 178. §. 2. n. 59.* † Et unitur corpori, non per contagium, ut motor intus existens, ut voluit *Plato in Thymio*, sed ut eius forma, ut docet *D. Thom. d. lib. 2. contra Gent. cap. 83.* † Quare eius potentia exercentur cum corpore ita ut vitiata earum organa potentia simul viciantur, ut tradunt *D. August. lib. de Quant. Anim. Guil. Parisiense de Vniuers. p. fin. cap. 21. Nicol. Remig. lib. 1. Demonolat. c. 11. Mart. del Rio lib. 2. Mag. q. 24.*

¶ Sic diabolus primum potest MEMORIAM iuare, eius organum adaptando ut facilius recipiat, & firmiter retineat species imbitas, vel motu locali noxia pellendo, vel iuvantia applicando, qualiter Medici solent, ut tradunt *Hypocra. & Galen. apud Bocon. lib. de memor. & intellectu.* † Vel artificio, & præceptis, ut qui memorie artes proposuerunt varias, ut non sine sale, & acumine, *Thom. Alexander. Discipulus, & mihi in Græcis præceptor Franc. Sanctius Brocetti. lib. de artificiosa memoria.* † De Mithridate constat cum Rex fuisset duarum viginti Gentium totidem linguis iura dedisse, & pro contione singulas sine hesitatione affatū, & eorum omnium relationibus, consultationibus sine interprete responsum dedisse, ut narrat *Plin. lib. 7. cap. 24.* † De Caio Iulio Cæsare Imperatore vulgaris fama est quaternas simul epistolas dictasse diuersas, & cum scriberet loquebatur simul de alijs rebus, & cum dictaret, ardua quæque audiebat, & cum amicis confabulabatur, ut meminit *Plin. d. lib. 7. cap. 25.* † Quæ cum naturaliter fiant, potest diabolus organa memorie ita medicamentis disponere, ut illa præstare valeat, & efficere, aut ipse suggestionibus assiduis memoriam iuare, ut de multis, qui ea arte clari extiterunt recenset *Mart. del Rio lib. 2. Magiar. q. 24.*

† Talem enim puto fuisse memoriam Athalidæ apud *Laertium in vita Pythagor. lib. 8.* Talem Apollonij Thianzi, quam laudat *Suidas Dubraui, & aliorum, apud Eranapium.*

¶ Eadem similiter de causa potest diabolus

modis contrarijs memoriam, quā plurimum debilitare, ac tollere, ut fecit Theodas in vita Barlaham, & Iosaphat apud *Damascen.* † Nā cum memoria ab imaginatione pendeat earū rerum, quas aliquando didicimus; illusa imaginatione memoria læditur, ut contingit phreneticis, & morbo laborantibus: nam *Meisala Coruinus* orator ex aegritudine propinquorum suorum, & nominis proprii oblitus est, ut tradunt *Plin. lib. 7. cap. 24. Solin. cap. 6.* † Iū lapidis, & lapsu ex sublimi loco propter allisionem corporis, sensibus etiam memoria corrumpitur, ut ille, qui ex præalto tecto lapsus matris, & asinium, propinquorumque oblitus perpetuo durauit, & alius lectu lapidis oblitus est literas, ut meminit *Plin. d. cap. 24.* † Cuius vitij causas cum norit diabolus nihil vetat, quim ex rebus naturalibus eam inducat obliuionem, ut fecit fortasse ad obliuionem illius clerici Germani, quem refert *Fulgos. lib. 1. exemplar. cap. 6.* † Talis etiam fuit obliuio iuuenis Hetrurix, qui oblitus uxore, & filijs cum pellice commorabat ob maleficium ex butone sub lecto, oia confutis oculis incluso, quibus solutis, & igne cremato, tanquam è somno surgens ad uxorem, & filios reuersus est, ut narrant *Bapt. Codronch. lib. 3. de morbis venefic. cap. 6. Andr. Casalpin. lib. de inuestig. demon. cap. 10.* † Contra autem ex iusta Dei punitione *Simon Turbauj Anglus*, qui cum artium liberalium Parisi professor fuisset, plenior scientia, quæ inflat, quam charitate, quæ edificat, palam non veritus iactare, se scire totam Christi legem, ac improbandos posse eam annihilare, qui subita obliuione percussus, nec primarum litterarum seriem recordatus est, ut narrant *Matth. Parisius lib. 7. histor. Angl. Pbydor. Vergil. eadem histor. lib. 15.*

† Similia sunt de *Enbolio Sophista*, qui tempore Constantini Religionem Christianā professus denuo ad Iuliani Imperio peruertus ex animi inconstantia ad Gentilitatem reddit, & mortuo Iuliano ad Christianos reuersos, repente in tantam obliuionem venit, ut nec alphabetum legeret, nec aliud sciret: quapropter stultus factus in templo iacebat, ut refert *Sim. Maiol. tom. 1. colloq. 4.*

¶ Secundo potest diabolus INTELLECTUM subtiliorem, & meliorem, quoad functiones ingent, & iudicij reddere, per commodiores organi dispositiones, humoribus videlicet, densioribus motu locali depulsis, vel agētium naturalium adhibitis medicamentis iuare, ut tradunt *Mart. del Rio, ubi sup. Rapha. de la Torre tom. 2. de vitijs oppos. Relig. q. 95. in prælud. disp. 6.* † Nam diabolus no

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

potest nostrum intellectum immediate agere, sed solum medijs phantasmatibus, ut tradit D. Tho. p. 1. q. 111. art. 2. Vazquez in d. p. 1. disp. 245. cap. 2. n. 10. & ad 1. 2. q. 19. art. 2. disp. 27. c. 2.

24 † Quia intellectum agens non est substantia separata, ut putat *Auicena lib. de intelligent.* sed aliquid animæ humanæ, ut tradunt *Arist. lib. 3. de Anima com. 14. & 18. D. Thom. p. 1. q. 79. art. 4. & lib. 2. contra Gent. c. 78.* † Quare 25 diabolus potest scientias edocere intellectum illustrando, vel disponendo ut eas percipiat, quia ut ait D. Thom. d. lib. 2. contra Gent. cap. 76. *Constat igitur, quod scientia nostra dependet ab intellectu agente, sicut ex primo principio.* † Vel per locutionem, aut manifestationem sui conceptus, non solum interna suggestionem, sed etiam in forma visibili apparendo, & homini loquendo, ut docet D. Tho. 2. 2. q. 96. art. 1.

27 ¶ Sed hæc bonorum Angelorum, quasi propria sunt munia; nam mali isti demones, potius humanorum densitate, spirituunque paucitate, inuecillitate, atque impuritate tenebras mentibus amat humanis effundere; suis etiam tribuit mala pharmaca, quibus à recta mente homines deiciant, ut per se non raro præliantur, quos obferre, D. Matth. cap. 8. D. Marc.

28 cap. 5. † Nam demones cum sint mali, non natura, sed per malam apprehensionem, qua se subdiderunt malitiæ, ut contra Manicheos defendunt D. Thom. lib. 3. contra Gent. cap. 107. & p. 1. q. 63. art. 4. & ibi Vazquez, & Molina, & communiter scribes, Castro aduersus

29 hereses lib. 5. † Omni conatu procurant homines non ad scientias, sed ad errores prouocare D. Pet. Canon. 2. cap. 3. *Sunt quadam intellectu difficilia, quæ indocti, & instabiles depravant ad suam ipsorum perditionem.* Ut de Luthero à dæmone possessio narrat Valle de Moura tract. de Incant. sect. 2. cap. 9. num. 12.

30 † Nam viciata phantasia homines errores amant, quia ut ait Ioan. Huarte de S. Ioan. lib. del Examen de ingen. cap. 11. *Si el cerebro cae en enfermedad, que llamamos malicia, allí veremos juicios, i composuras estrañas: los flacos argumentos les haze mas fuerza, que los fuertes, i muy verdaderos; al buen argumento le ballan respuesta, i el malo les haze rendir, de las premissas, que sale la conclusion verdadera, sacan la falsa, i con argumentos estranhos, i disparatadas razones prueuan sus errores.*

31 ¶ Quamquam, haut negem aliquando homines à dæmonibus scientias accepisse, ut de Aristotele, qui à dæmone familiare, quem sibi ex cælo Veneris nomine, aduenisse testabatur Philosophiam percepisse docent Guil. Al-

bern. Parisien. p. 1. de vniuers. p. 2. cap. 52. & p. 2. partis 2. cap. 39. & 98. & tract. de legib. cap. 24. Iedechus tom. 1. Controuers. lib. 4. cap. de Damone art. 1. † De Socrate res notior est dæmonem familiarem admisisse à quo edoctus fuit philosophiā, quam docuit, ut tradunt Laert. in eius vita fol. 106. *Victoria de Magianum. 11.* idque supponit *Xenophon in Apolog. Et verum fatetur Max. Tyrius serm. 29.*

† Nam numerum excessuum naturalium veritatum, qualem absque dubio obtinuerunt, naturaliter adquiri non potuit sine auxilio specialis, vel diuino, vel diabolico, ut tradunt Medina, & alij in D. Thom. 1. 2. quæst. 109. art. 1.

† Quod in eis potius diabolicus censendus est, quia idolatram fuerunt, & sacrificia dæmonibus obtulerunt, ut docent D. Thom. p. 1. q. 32. art. 1. & ibi Caietan. Vazquez, & Suarez, idem Suarez tract. de gratia, Valle de Moura d. sect. 2. cap. 2. num. 10.

¶ Neque obstat Aristotelem ab Atheniensibus accusatum, quod Idola neglexisset, ut tradunt Seneca de vita beat. cap. 32. Cæli Rodigin. lib. 2. Antiquæ lect. cap. 2. & lib. 17. cap. 32. Crinit. lib. 10. c. 3.

† Quia non visus fuit per commissionem, aut omissionem in Deos peccasse, sed quia publice contendebat Deum esse vnum, nam ut ait Origen. lib. 1. contra Cels. tom. 2. *Quia dogmata quadam eius philosophia induxerat, quæ contra Deorum cultum facere Athenienses existimarent.* † Nam se Idolatram esse idem Aristoteles fassus est, lib. 1. de cælo c. 1. Dum ait se cum alijs obtulisse Dijs trina sacrificia in recognitione triuæ perfectionis in eis inuentæ, ex quo eum cognouisse Trinitatem personarum cum vnitæ essent in Deo ex alijs refert Salmeron to. 2. tract. 23.

† Nam quod de illo circumfertur in essentia diuinam tres personas cognouisse, incertum est, nam Trinitatis mysterium sine reuelatione diuina cognoscere non potuit, ut tradunt D. Thom. p. 1. q. 32. art. 1. & ibi Caietan. Molina, Suarez, & Vazquez, Lactant. lib. 3. diuin. Instit. cap. 15, † De Platone Plotino,

38 Iamblico, Porphyrio res clara est scientias à dæmonibus obtinuisse, nam dæmonibus sacrificarunt, quod est præcipuum obsequium, quod demones familiares à Magis exigunt, ut tradit D. August. lib. 8. Ciuit. Dei cap. 12. † Nec

40 modo philosophiæ dediti, sed barbari, & rustici arte demonis scientias adquisierunt, nam de varijs rusticis constat subito arte demonis philosophos profuuisse, apud Suidam, Pausaniam, & Eunapium. † De rustico quodam ex gleua exilente, & scientiam haruspicinæ dictante refertur in cap. nec mirum 26. q. 5.

de anu.

de enu Pindari, Rodiginus, de Anabaptistis, Eusebius, de alijs, qui in Parnaso somnos capiebant, & in Poëtas erumpebant, Persius saty-
ra 1.

Nec in bicipiti somniaus Parnaso

Memini, ut repente sic Poëta prodirem.

42 ¶ De Solipatra fama refert, quæcumque alibi (ea absente) gesta Poëtarum, Philosophorum, & Oratorum scripta omnia à demonibus incubis edocta pronuntiabat, ut refert Eumap. in Edesio, de Euase simili arte edoctus narrat Suidas, de Thynico, Socrate, de nostri sæculi Anabatistis, Niderius. † De Romano Ramirez Toleti incinerato hac arte fuisse medicinam adempnum narrat Martin del Rio lib. 2. *Magicar. q. 24.* præmissis scilicet Arabum ritibus, & ieiunij del Romadam factis, Guadoc, & Zalá, recitando *Azoras* versa facie *Alquibra*, leuando, & summittendo caput, dicendo *Alaqueuir*. † Non secus ac illi, qui arte Notoria, aut Paulina à demonibus ritibus varijs, & imprecationibus scientias adquirunt, ieiunando, recitando, & dicendo Hymnum, *Veni Sancte Spiritus*, quem errorem suis locis refutauim, nam iste Spiritus, quem Magi vocant, diabolus est, ut probat D. Augustin. lib. 10. *Ciuitat. Dei, cap. 9. 10. & 11.* † Immitatur enim Deum simia diabolus, qui dum videt scientias à Deo per infusionem datas Adamo, Salomoni, Paulo, Apostolis, & alijs, sic cupit ipse scientiarum largitorem videri, quia ut ait Mich. Medin. in D. Tho. 1. 2. q. 23. 2. 3. *Diabolus habet suos Apostolos, suos Prophetas, suos Euangelistas, & Doctores, Martyres, & Virgines ad consummationem corporis reprobi.*

46 ¶ Tertiò in VOLUNTATEM nostram longè restringitur est Magia, demonisque potestas; nam ut ait D. Augustin. sermon. 197. qui est de Trinitat. 2. *Latrare potest diabolus, solitare potest, mordere omnino non potest, nisi volentem, non enim cogendo, sed suadendo nocet, ne extorquet à nobis consensum, sed petit.*
47 † Demon enim non potest voluntatem nostram mouere aliter quam obiecto, tanquam odibilibi, vel amabili exterius posito, vel excitationis imaginarijs visionibus, & cogitationibus, & allecta, & inclinata voluntate per passionem in parte sensitiua inflammata, quæ quidem, quo vehementiores sunt eo quoque, & acrius inclinant, & quasi obripiunt aliquando, ut tradit eruditiss. Martin del Rio lib. 3. *Magicar. p. 1. quest. 3. section. 2.* † Nunquam tamen illam voluntati necessitatem imponunt, quia demones ab inuito consensum nequeunt extorquere, ut tradunt D. Thom. 1. 2. *quest. 80. artic. 3.* & Sentent. 2. distinct. 34. D. Cyril. Cateches. 4.

*Medina de recta in Deum Fid. lib. 2. Castr. lib. 1. de Iusta heretice. punit. cap. 15. Petr. Binsfeld. in l. eorum, C. de malef. & Math. Paul. Grillä. de Sortileg. q. 3. num. 12. & quest. 10. num. 3. Francisc. Suarez lib. 2. de Relig. cap. 9. Raphael de la Torre tom. 2. de Virijs oppos. Relig. quest. 96 art. 1. disputat. 2. Ioan. Malderus de Virtut. Theolog. tractat. 10. cap. 8. dub. 2. † Alias arbitrij libertatem tollent, si vllam voluntati necessitatem imponent, etiam in ijs, qui mortiferis culpis sunt irretiti, nam ut ait D. Paul. Corinthior. 1. cap. 10. v. 13. *Fidelis autem Deus est, qui non patitur vos tentari, ultra id quod potestis, sed facit etiam cum tentatione proventum, ut positis sustinere.* † Nam homines certe defuissent esse, si libertatem arbitrij amississent; sunt enim peccatores gratia gratum faciente destituti, at tamen, nec naturali voluntate arbitrij, nec communi auxilio Dei sunt orbat, ut tradit Andr. Vega de Iustificat. q. 11.*

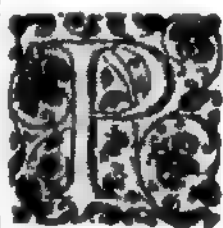
¶ Neque obstat demonem posse sensus internos mouere, & concupiscibilis, atque irascibilis facultatis organa turbare motis simul corporeis membris, ut tradunt D. Augustin. lib. de Cura pro mortuis, cap. 12. Molina in D. Thom. part. 1. quest. 111. artic. 3. † Nam appetitus hic sensitiuus cum libertate careat, & coactione quadam in obiectum suum compellatur, potest veterator eum in malum actum impellere, cui voluntas, non solum non subest, quia longè dignior, verum etiam resistere valet, Apostol. ad Roman. cap. 8. *Scio quod neque Angeli, neque Principatus, neque Potestates poterunt me separare à Charitate.* † Quare ex eo nobis maioris meriti, & mercedis occasio gignitur: quidquid hos motus concupiscentiæ peccato abscribant heretici, Godelman. lib. 3. de Lamijs, cap. final. Danæus lib. 2. *Ethica Christianæ capis. 7.* Lutherus, Caluinus, & alij horum labi homunculi. † Quia hi sunt effectus errorum de libero arbitrio denegato, & materia originalis peccati malè intellecta, nam liberum arbitrium, etiam post lapsum, homines retinebant, ut non vno in loco probant sacre literæ Genes. ca. 4. v. 7. Deuteronom. cap. 30. v. 19. Ios. cap. 24. v. 15. Psalm. 26. v. 4. Sapient. capit. 9. v. 10. Ecclesiast. cap. 15. v. 18. & cap. 3. v. 10. Apost. Corinth. 1. cap. 3. v. 9. & cap. 7. v. 37.
(?)

CAP. VI. De sensus deceptione tam interni, quam externi.

SUMMARIVM.

1. Anima potentia alia sunt vegetativa, alia sensitiva.
2. Sensibus commotis anima commobetur.
3. Sensus internos possunt Angeli commovere.
4. Angeli non possunt phantasiam immutare.
5. Angeli possunt ex rerum speciebus per imaginationem commixtis effingere chimeram.
6. Angeli possunt concitando humores effecere, ut quas ipsi volunt cogitationes homines retractent.
7. Mania, vel morbo imaginosa laborantes varia de se opinantur.
8. Falsae apparitiones, & revelationes ad vitam phantasia referuntur.
9. Sensus externos potest demon commovere.
10. Sensus externos quomodo fallat diabolus per mutationem obiecti.
11. Visus ex parte obiecti fallit ex celere agitatione.
12. Visus fallere potest ex parte obiecti ex varia dispositione.
13. Visus fallit ex antepositione corporis mixti, aut mineralis.
14. Visum fallit demon formando obiectum ex aere.
15. Falsae apparitiones ex mutatione obiecti.
16. Sensus externi, quomodo decipiatur ex parte aeris medij.
17. Corpus quantum, & coloratum quomodo reddatur invisibile.
18. Obiectum potest diabolus occultare nube, vel nebula.
19. Venus Aeneas socios nebula occultavit.
20. Obiectum occultatur aere medio inspissando.
21. Moto aere medio simul species moventur.
22. Pluribus locis videtur res una multiplicatis speciebus.
23. Res non cernimus, ut verè sunt, sed ut per species representantur.
24. Ex parte organi fiat deceptio ut res, quae in uno loco est, videatur esse in alio.
25. Humores turbati res aliter quàm est videtur.
26. Humorum vitio una res duplex videtur.
27. Auditus vitiatus saepe fallit.
28. 29. Morbus, qui sensui tollit sonum, auribus indit vitium.
30. Tactus ex humorum perturbatione solet fallere.
31. Demones quomodo tactum fallant.
32. Demones in corporibus assumptis tactum possunt fallere.

33. Angelorum corpora ex aere facta tactu non discernuntur.
34. Diabolus spiritus Angelicus est natura sua splendidissimus.
35. Christus D. ad probandam suam resurrectionem corpus palpatum, & videndum exhibuit.
36. Angeli quamvis tactum fallant, carnem, & ossa non habent.
37. Spiritus carnem, & ossa simulatus, visu, & tactu discernitur.
38. Loth Angelos quare tactu non discerneret.
39. 40. 41. Gustus quare vitiatur.
42. 43. 44. Odoratus vitiari potest.

Post Angelorum potestatem circa animae potentias vegetativas, restat dicere de illorum potestate circa sensitivas, ut animae partes, quatenus subiaceant Angelis absolamus. † Quia commotis sensibus tam internis, quam externis anima commouetur, quia anima humana indiget sensibus, ut docent D. Aug. de Anima li. 1. D. Thom. lib. 2. contra Gent. c. 83. † Et primo de internis sensibus dicendum est, posse Angelos eorum functionem decipere, turbando phantasiam, non tamen immutando, ut est communis Theologorum cum D. Tho. p. 1. q. 111. art. 3. † Quia non potest ab Angelis novae speciei impressione imaginationem, seu phantasiam immutare, ut qui a natiuitate nunquam vidit, recte de rerum coloribus imaginetur, ut docet Arist. de Anim. lib. 3. nam imaginatio est motus a sensu actu tactus, Idem Arist. de Anima lib. 2. † Quamquam haut negem posse Angelum ex speciebus rerum, quas homo vere aliquando vidit, ijs per imaginationem commixtis, & confusis effingere aliquando corpus phantasticum, illudque per imaginationem oculis obijcere, ut Chymera conflata ex capra, leone, & dracone, ut tradit D. Thom. ubi prox. Ioan. Malderus de virt. Theolog. tract. 10. cap. 8. dub. 2. † Vel concitatis in corpore, quae sunt motionibus per humorum inaequali commixtione, & agitatione assumendo, & aducendo vapores instituto suo accommodatos, effingere, ut quales ipse vult imaginationes homo retractet, eaque se videre, & audire iudicet, quae vera, nec oculis, nec auribus, unquam hausit, ut dixi in Epitome de Mag. lib. 2. c. 15. n. 4. 5. & 6. † Quemadmodum contingit ijs, qui morbo imaginoso, vel mania laborant, quorum alij putant se esse mortuos, adeo ut nec bibere, nec dere volunt; alij se duplicem corpus habere arbitrantur, &c. ut tradunt ex nostris Ioan. Niderius lib. 5. Formic. c. 12. Sim. Maiol. tom. 2.

Canicular: colloq. 3. Ioan. Euseb. p. 1. suaphi-
 las. lib. 2. c. 23. ex Medicis Magn. Abyzob. 37
 Cordub. lib. 1. Theoir: tract. 9. cap. 16. Petrus
 8 Garfia ad Galen. de locis affect. disp. 14. † Quod
 quia demonis potentiam non excedit, multa
 his similia in suos sectatores operatur, ex qui-
 bus emanarunt tot falsæ apparitiones, reuela-
 tiones, & extases, vt docent D. August. lib. de
 cura pro mort. c. 12. Victoria in relect. de Mag.
 num. 35. Ioseph. Anglez in Sent. 2. dist. 8. q. 3.
 dub. 5. Molina in D. Thom. p. 1. q. 111. art. 3.
 Valle de Moura tract. de Incant. Sect. 2. ca. 3.
 n. 4. 13. & 18. Maiol. colloq. 3.
 9 ¶ Quoad sensus autem externos nō minor
 demonis potentia est, quibus anima per cor-
 poris vitæ ministerio ad sentiendum, quia, vt
 ait D. August. lib. de Animæ quant. c. 29. Non
 autem sentimus ratione, sed aut visu, aut auditu,
 10 aut olfactu, aut gustu, aut tactu. † Et primo vi-
 sus multis modis potest diabolus fallere, sed
 tribus maximè, quorum primus est per M-
 TATIONEM; mutando obiectum, vel aërem
 medium, vel ipsum organum, vt docent Mo-
 lina d. q. 111. art. 4. Valer. disp. 4. q. 2. Guil. Al-
 uern. Parisiæ. p. fin. de vniuers. c. 22. Anglez in
 Sent. 2. dist. 8. q. 3. Remig. li. 1. Demonol. c. 11.
 Mart. del Rio lib. 2. Mag. q. 24. Raph. dela
 Torre tom. 2. de visijs oppos. Relig. q. 95.
 11 ¶ Ex parte quidē obiecti potest fallere pri-
 mo offensionem rerum celeri agitatione subita
 occultatione, varia collocatione, separatione,
 vel conglutinatione latente, vt faciunt circu-
 latores, agyræ varijs ligaminibus, globulis, &
 scyphilis, vt dixit Ioan. Malder. Episcop. An-
 tuerp. de virtut. Theolog. tract. 10. c. 8. dub. 7.
 12 † Secundo per artem perspectiux, certa qua-
 dam dispositione obiecti in ordinem ad ocu-
 lum videntis, vt cum lineæ confuso ducto or-
 dine aspicientē per foramen, vel rotata tabu-
 la speciem exhibent artificiosæ alicuius pictu-
 ræ, vt tradunt D. Bonauentura, & Gabriel in
 Sententiæ. 2. distinction. 8. Guil. Parisiens.
 13 ubi supra dict. cap. 22. † Tertiò cum appo-
 nunt corpus aliquod mixtum, vel minerale,
 quod vi sua naturalis sit in causa, vt corpus cui
 apponitur longè aliud appareat, vt quando ve-
 lum cœruleum per dioptram viridem viride
 apparet, vt tradit Franc. Villalpando tractat.
 de perspect. cap. 3. vt de aureo scemore Pytha-
 goræ, Bulenger. de Mag. lib. 2. cap. 30. † Quar-
 14 tò, cum formant subito ex elementis potissi-
 mum aëre obiectum, & illud offerunt expectā-
 tibus, ipsi sibi assumendo, vel alteri circumpo-
 nendo, vt tradunt D. Augustin. lib. 18. Ciuit. 1.
 Dei, cap. 18. Petr. Thyrens lib. 2. de apparit. spi-
 rit. cap. 15. cum seqq. Nicol. Remig. lib. 2. De-

monol. cap. 5. Iacob. Sprenger. in Mall. p. 2. q.
 1. ex cap. 9. Bart. Spina de Strigib. ex c. 8. ma-
 xime c. 30. 31. 32. & 33. Vider. Molitor de Py-
 thon. mulier. c. 3. & 8. † Sic ergo ex his facile
 erit demoni exteriores oculos circumscribere,
 cui interiorem mentis aciem excecere per fa-
 cile est, Claudianus in Rufin. lib. 1.

Nec vana loquutum.

Me fortasse putes, mutatos cerne Penates
 Dixerat, & niuea (mirum) capere columba
 Ditari, subitoque trabes lucere metallo.

¶ EX PARTE AERIS MEDII falli potest, 16
 si impediatur ne species ad oculū, vel ad aliū sē-
 su deferantur, vt quando visui totum obiectum,
 quod coram est, occultatur; vt Christum Domi-
 num fecisse creditur quando illum lapidare
 voluerunt Iudæi, apud D. Ioan. capit. 8. v. fi-
 nal. abscondit se, hoc est reddens se inuisibi-
 lem, vt fecisse legitur in Nazareth, dum ait
 D. Luc. cap. 4. v. 30. Iesus autem per medium
 illorum ibat, vel eorum visum impediē-
 do iuxta illud Actorum capit. 9. Oculi eorum
 17 tenebantur. † Quod quia demon facere ne-
 quit, quia corpus quantum, & coloratum
 non potest reddere inuisibilem, medium im-
 buit aliqua qualitate, qua species per illum
 transeuntes aliter quam sunt appareant, vel
 occultentur nebula, vel quid simile, quemad-
 modum fecit, vt Gygis annullū portans red-
 deretur inuisibilis apud Platonem de Republi.
 lib. 2. de Orgi galea, cuius tegmine homines
 videri non poterant, Homer. Illiad. 5. † Hac c-
 18 nim ratione diabolus persæpè Gentiles dece-
 pit nube, vel nebula obiectum occultando, vt
 Palladem regisse Vlysem his verbis refert Ho-
 mer. Odys. 7. πολυνεφέα, multo nebulae amic-
 tu, de alijs Plutarc. quos saluos volunt cœrulea
 sepe nube obiecta eripiunt, Lucret. lib. 6. Cœli
 mutatus amictu, quem vocat Varro, aëream
 cortinam, immitatus Ennio, qui sic ait.

Quaque freto causa cœrulea cortina recipit.
 Sic enim Venerē fecisse legitur, quando Aeneas
 18 socios ab spectantium oculis contegit, ne vide-
 rentur apud Vergil. Aeneid. 1.

At Venus obscuro gradientes aëre serpsit.

Et multo nebula circum Dea fudit amictu:

Cernere nequis eos, neu quis cōtingere possit.

¶ Secundo præstari solet, si medium circa 20
 ipsum obiectū inspiseretur, mutatur obiecti aspe-
 ctus, vt denarius in scutella aqua plena vide-
 tur maior, & iacens in profundo apparet in su-
 perficie, vt tradit Frā. Vall. lib. de sacra Philo-
 soph. c. 37. † Tertiò, si moto aëre medio simu-
 21 species moveatur, vnde sit, vt nauigantibus vi-
 deantur ad nauigij motum arbores moueri: sic
 fortasse fecit diabolus, vt Claudiz Zonā nauis,

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

quæ vehēbat matrem Idēam, sequi videretur, vt tradunt *D. Aug. lib. 10. Ciuitat. Dei, cap. 16.*

22 *Tertull. in Apologet. cap. 22.* † Quartò, si fallat sensum ex varia conformatione, vel multiplicatione specierum sensibilium, vt quando vnicum conspiciū plures nobis vnus obiecti figuras exhibet, vel plura specula diuersis locis collocata, tot de loco in locum species multiplicant, vt quæ in vno sunt, in alio appareāt: vel per solum specierum sensibilium, quæ sunt in phantasia, transitum, vsq̃e ad sensum exteriorem, vel saltem communem, *D. Augus. libr. 18. Ciuitate Dei, capit. 18. D. Thomas in Sententiar. 2. distinct. 8. q. unica, articul. 5.*

23 † Nam cum cernamus res, non in rebus ipsis, vt vetē sunt, sed vt per species repræsentantur, sic contingit vna res pluribus locis videri, ex speciebus multipliciter repræsentatis, & occultari ex specierum suppræssione, vel oculorum acies auersione, vt Sophocl. in Aiace.

Ego enim oculorum auersos

Radios repellam à tui contemplatione.

24 ¶ *EX PARTE ORGANI*, fit deceptio non minus varia, nam fit mutato situ organi, vnde facit, vt res, quæ in vno loco est, videatur esse in alio, vel gemina, quæ vnica est: sicuti si digitum mittas inter oculi concubitatē, digitumque suppresso eleues, vel deprimas oculum facies, vt res simplex gemina videatur. † Vel si humores agitentur, vel perturbentur, qualiter fit in illis, qui morbo imaginoso laborant, quo singula putant videre gemina, quem morbum Arabes appellant *Halaol*, vt tradit *Abinzobar lib. 1. Thezir, tract. 8. cap. 1.* † Cuius rei multa suppeditant exempla *Petr. Garfia, & Maiol. ubi sup. Ioan. Schenck. lib. 2. Obseruat. Medic. Nonius in Dionys. lib. 16.*

Cernebat duplicia iugo montis pascui.

Calaber. Furen. lib. 4.

Furenti similis duplicia omnia cernebat.

Vergil. Æneid. 4.

Et Solē geminū, & duplices se cernere Thebas.

27 ¶ Audicus similiter vitiatissimè fallit, vt patet in ijs, qui prædicto morbo imaginoso laborant: cuius morbi duas species constituit, *Abinzobar ubi supra*, vnā notiorē, cui nomen est *opivritus*, *phrenitis*, quæ phantasmata obijciuntur animo visibili imaginatione, de quâ specie scripserunt *Cornelius Celsus*, & *Calius Aurelianus Medicus*: † Altera species dicitur *καὶ βαρτικαία*, *Corubantiasmus*, quæ sensui tollit sonum, auribus indijctum, vt de illo, qui dum febricitaret prope lectulum tubicines audire quærebatur, vt tradit *Galēn. lib. de different. Symptom.* † Similia de alijs refert *Simon Maiol. tom. 3. Ca-*

nicular. colloq. 3. nam vt ait Horat. epistol. ad Florum.

Qui se credebat miros audire tragædos

In vacuo latus sessor plausorque theatro.

¶ Tactus etiam solet fallere ex humorum perturbatione, eoque maximè ex ægritudine, vt Isaac moribundo cōtingit, dum Iacob pellibus hædinis contactum, & pro Esau reputatum, nō discernit manuum prehensione *Genes. c. 27. v. 22. Et palpato eo dixit Isaac: vox quidem vox Iacob est; sed manus, manus sunt Esau.* † Sic puto posse demonem, vel humores tangentis attenuare, vt tactum eius fallat, vel interiectionis rebus inter tangentē, & tactū, aliter quā res est, tactu repræsentare, nā si potest fallere visū, cur nequeat tactū? Nullam enim differentiam, quod adhanc functionē constituit *Martin del Rio lib. 2. Magic. q. 28. sect. 1.* † Vnde in corporibus assumptis verissimū est posse de monē ex aëre condensato iunctis terræ, nubium, vaporum, atque exhalationū partibus corpora ita attemperare, vt ossium, & carniū similitudinem non modo visibilem, sed etiam palpabilem, & solidā exhibeat, vt tradit *Caieta. in D. Tho. p. 1. q. 52. ar. 3.* † Ita enim in assumptis corporibus carnis similitudinē exhibuerūt Angeli, qui apparuerunt Abraham, & Loth, ita vt nec manum prehensione, nec pedum lotione discernerentur *Genes. c. 18. & 19.* & qui se Tobie comitem in via exhibuit, eius assidue societate deprehensus non fuit *Tob. c. 6.* † Neque obstat illa fuisse ab Angelis bonis facta, quia mali, quales sunt dæmones, Angeli sunt natura sua splendidissimi, quia eis lapsus naturalia immutata non sunt, vt tradunt *Dionys. lib. de Ecclesiast. Hierarch. cap. 4. D. Tho. p. 1. q. 63. ar. 4. & q. 64. ar. 1. & lib. 3. contra Gent. cap. 107.*

¶ Sed ob stare videtur, quod Christus ad probandam suam resurrectionem esse veram, & non phantasticam à dæmone, vel alia spiritali creaturâ confictam, quia putabant discipuli se spiritum videre, eis conuenientibus dixit apud *D. Lucam capit. 24. Palpate, & videte, quia spiritus carnem, & ossa non habet, sicut me videtis habere.* † Nam etsi Angeli tactum possēt fallere, carnem, & ossa nō habent, & ita per tactum probandum erat resurrectionem Christi veram fuisse: & sic ex huiusmodi tactu Thomæ incredulo ad veritatem reduxit *D. Ioan. capit. 20. Mitte manum tuam in latus meū, & noli esse incredulus.* † Neque ex eo, quod tactu discerni possēt, dicendum est Christum probare Angelis carnē non posse effingere, quia alius sensus est, nēpē carnem suā nō esse ab spiritu confictā, sed verā,

quia

quia spiritus carnem, & ossa non habet, quæ si ab eo confingatur, inter verum, & apparentem posse discernere, si aduertenter tactu, & visu probetur, ideo talem offert illis probationem
 38 dum ait, *Palpate, & videte.* † Quod si Abraham, & Loth non deprehenderunt, in causa fuit, quia Angelos viros putabat, aut quia non fuit tactum immediatum, quia potuit in pedu lotionem aqua illum immutare, vel alia de causa, vt tradunt *Gabriel Vazq. & alij in D. Tho. p. 1. tom. 2. disp. 184. c. 2.*

¶ Gultus similiter vitari solet, vt in ijs, qui morbo regio laborant, nam eo quod illis lingua bile amara est, mel etiam amara videtur, vt tradit *Alexand. Aphrodisias in Problem. lib. 1. problem. 100.* † Sic & in appetitu vegetatiuo alij appetunt carnem potius elixā, quam assam, alij carnes abhorrent, & fructibus delectantur, vt tradit *Galen. lib. 1. de Alimēt. facult. c. 1.* nam vt ait Vergil. *Ecclog. 2. trahitur sua quæque voluptas.* † In facultate concupisciuā idem reperitur discrimen, nam vt ait Huarte de S. Ioan. lib. 1. de Examē de ingen. cap. 11. *Porque ai hombres, que apetece vna mujer fea, i aberresen la hermosa, a otros dà mas contento la necia, que la sabia, la gorda les pone bastio, i aman la flaca.*

¶ Odoratus non minus fallit, nam reperti sunt, qui non olent, idque varijs ex causis contingit, vt tradit *Celsus lib. 3. cap. 18.* † Quare eisdem de causis potest demon humores perturbare, vt quis odorem non sentiat, vt tradit *Mart de Arles tract. de Superstit. n. 98. Raphael de la Torre tom. 2. q. 95. disputa. 7. & 8.*
 44 † Nam vt ait D. Augustin. lib. 18. qq. *Serpit hoc malum diaboli per omnes auditus sensuales, dat se figuris, accommodat se coloribus, adhaeret sonis, odoribus se subijcit, infundit se soporibus, & quibusdam nebulis implet omnes meatus intelligentia.*

CAP. VII. De extasi, siue raptu.

SUMMARIVM.

1. Extasis, siue raptus triplex causa est.
2. Extasi anima à corpore non peregrinatur.
3. Platonici, & Cabalistici anima separationē in raptu concedunt.
4. Anima semel à corpore separata illud rursus assumere non valet.
5. Anima extra corpus non peregrinatur in extasi diuino.
6. D. Paulus dubitat an in corpore an extra corpus raptus sit.
7. Raptus D. Pauli in spiritu fuisse docent Pa-

tres, & Theologi.

8. Dæmones per extasim non faciunt animam extra corpus peregrinari.
9. Extasim naturalem Philosophi concedunt.
10. Imaginatio naturali virtute eleuari nō potest in raptum.
11. Dæmon applicando actiua passiuus potest extasim simulare.
12. Intellectum diabolus non potest eleuare ad contemplationem.
13. Dæmon potest sensus abstrahere à functione, vt corpus viuum cadaueris instar videatur.
14. Porphyrius à dæmone per extasim raptus.
15. Extasis multis hypocrisis, & fictionibus solet decipere.
16. Extasis si suadet aliquid contra sacrā Scripturam à Deo non est.
17. Reuelationibus satagit diabolus fidei fundamenta prauertere.
18. Socrates per diuina asque pernox immobiles manebat.
19. Socratis ad Solis radios oculorum obtutum habebat immobilem.
20. Socrates dæmonē familiarem admisit.
21. Marcus Magus, Montanus, & alij ex dæmone extases habuerunt.
22. Magdalena de la Cruz, & Monialis Vlysi pona ex dæmone extases paciebantur.
23. Extasim quibus artibus dæmon præsare valet.
24. Extasis diuina à demoniaca in quibus differat.
25. Extasis causa efficiēs instrumentalis qua sit.
26. Formalis causa extasis qua sit.

EXTASIS, siue raptus triplex causa esse solet, à DEO, à NATURA, à DÆMONE, & prouenit ab imaginatione uehementi, vel aliter læsa, vt docet Caieta. & alij in D. Tho. 1. 2. q. 17. a. 7. & q. 80. a. 2. & 2. 2. q. 173. a. 3. & q. 175. a. 1. ad 2. Conimbrie. li. 3. de Anim. c. 8. q. 8. a. 3. † Nā in extasi animā à corpore peregrinari, & in alijs locis interea degere, vt cēset Bodin. lib. 2. *Dæmonol. c. 3.* satis erroneū est, vt probat Ioā. Malder. de virtut. Theolog. tract. 10. c. 8. dub. 2. † Conuenitque Platoniorum, & Cabalistarum errori, qui hanc fugitiuæ animæ licentiam concedunt, quos refutat Tertullian. dum ait libr. de Anima, *Delirium est hanc licentiam animæ sine morte fugitiuæ, & lib. de Resurre. carn. nusquā anima sine carne esse, quandiu in carne sit.* † Si quidē anima postquam semel corpus deseruit,

eum amplius adhibitum assumere non valet, quia ut ait Regius Vates Psalm. 77. *Spiritus uadens, & non rediens*, Iob. cap. 7. *Non reuertetur ultra in domum suam, neque cognoscet amplius locum suum*. † Quare neque in verò, & su-

pernaturali extasi anima extra corpus non peregrinatur, sed solum homo per spiritum diuinum ad rerum supernaturalium contemplationem cum abstractione mentis à sensibus eleuatur, qualis fuit extasis, vel raptus Ezechielis, qui ait cap. 3. v. 12. *Assumpsit me spiritus, & rursus capit. 8. v. 3. Eleuauit me spiritus inter cælum, & terram*. Et iterum capit. 11. v.

1. *Eleuauit me spiritus*. † Nam etsi possit Deus animam à corpore per raptum separare, & interea in corpore idoneas iterum recipiendæ animæ dispositiones conseruare, an si bi id contigerit, dubitat D. Paulus Corinth. 2. capit. 12. v. 2. *Scio hominem in Christo ante annos quatuordecim siue in corpore nescio, siue extra corpus nescio, Deus scit, raptum huiusmodi, usque ad tertium cælum*. † Sed raptus huiusmodi in spiritu fuisse non in corpore refertur D. Augustinus lib. 12. de Genes. ad litter. Diuus Thomas 2. 2. quæstion. 173. artic. 3. *Prædixit apud amicum meum Ioan. Baptistã Villalpando in Regias Ezechielis explanat. lib. 1. Isagog. capit. 5. qui Ezechielis etiam, & Pauli huiusmodi visiones cõuinat, d. lib. 1. c. 6. pag. 14. & 15.*

¶ Quare certissimum est in extasi, siue raptu demonis arte, aut à natura animam extra corpus non peregrinari, sed per excessum phantasmatum imaginatiuè oriri, quo extases naturales concedunt D. Thom. par. 1. q. 111. art. 3. Caietan. & Molin. 1. 2. q. 17. art. 7. & q. 80. art. 2. Arias in Profect. Spirit. p. 2. tract. 6. cap. 17. Petr. Gregor. part. 3. Syntag. lib. 34. cap. 20. ex num. 6. Guill. Parisiens. part. 2. de Vniuers. part. 2. cap. 35. Thom. Sanchez tom. 1. Decalog. lib. 2. cap. 38. num. 23. Mart. del Rio lib. 2. Magicar. q. 28. Lorin. Actor. 10. v. 10. Maiol. tom. 2. Canicular. colloq. 3. † Nam licet aliqui Philosophi probabile putent dari posse naturalem extasim, in qua omnes sensus tam interni, quàm externi fierentur, solo intellectu operante producta fuisset à phantasmate eleuato ab intellectu agente, ut docent Conimbricens. lib. 3. de Anim. cap. 8. q. 8. art. 3.

† Non assentior nam imaginatio naturali sua virtute eleuari non potest in extasim, vel raptum, nisi à phantasmatibus concurrentibus imaginationi vehementi, quibus homo abstrahitur à sensu, & cor quietum permanet, neque exorbitat: quod signum distinguit ex-

1. 2. quæst. 17. art. 7. & 2. 2. quæst. 132. † Et ita quamuis demon possit refrigerare cor applicando actiua passiuas, ita ut nec notabiliter palpitet, ne extasim patientibus anhelitus percipiat, ut benè notant Martin. del Rio lib. 4. Magicar. disquis. cap. 1. quæst. 3. section. 5. Simon. Maiol. to. 2. Canic. colloq. 3. † Non tamè potest intellectum per se eleuare ad alicuius rei contemplationem, nisi medicantibus phantasmatibus, ut docet D. Thomas part. 1. quæst. 111. art. 2. Vazquez d. part. 1. disputat. 245. ca. 2. num. 10. & 1. 2. quæst. 19. art. 2. disputat. 27. cap. 2. Valle de Moura tractat. de Incantatio. opuscul. 1. section. 2. capit. 5. nu. 18. † Etiam si possit sensus abstrahere à sua functione, ita ut corpus viuum, cadaueris instar immobile videatur, eumque agilitare, atque è terra eleuare in aère, & ea quæ velit suggerere, ut docent Diuus Augustinus lib. 14. Ciuitate Dei, cap. 23. Martin del Rio ubi supra, Raphael de la Torre tom. 2. de vitijs, opuscul. Relig. quæstion. 95. artic. 6. disputatio. 10. usque ad disputatio. 16. † Sic enim Iamblicus Porphyrij discipulus inter fundendas preces à suis visus est à summo plusquam cubitos decem sublimen raptum, & sublatum corpus, & vestimentum in aureolum colorem mutatum mox finitis precibus in pristinam speciem corpus reddisse, ut ipse narrat Iamblic. in Edesio, Ioan. Pilefac. lib. de Mag. idolatr. §. 7. fol. mibi 787.

¶ Vnde non esse credendum omni reuelationi quamuis extasi aliqua committeretur, quæ multis mirisque hypocrisis, & fictionibus solet fallere elegantet docuerunt Episcopus Simanc. Cathol. Institut. tit. 21. numer. 29. Medina in D. Thom. part. 3. quæstion. 25. artic. 3. regul. 10. Martin del Rio ubi supra dict. capit. 1. quæst. 3. section. 3. Maiol. tom. 2. Canic. colloq. 2. † Et eo maxime si contra Sacram Scripturam, Ecclesiæ traditionem, Conciliorum Generalium Decreta, vel Sanctorum sententias aliquid suadeant, ut tradunt Ioan. Gerson. Chancellarius Parisiens. tractatu de Probation. Spirit. Francisc. Picus Mirand. lib. 9. Prenot. capit. 2. Cardinal. Turrecremat. in Defens. S. Brigid. in Prefat. ca. 15. Horos. de Couarrub. lib. 1. de Falsa Prophecia, capit. 15. † Nam ex diuinatione, & reuelatione anxie diabolulus fatagit fidei fundamenta prauertere, ut de Montano scribit Apolinar. Hierosolymitan. de Mahomath. Illescas in Pontifical. part. 1. de Luthero, & Serueto, Prateol. de heretic. lib. 10. de Monetario, Lindanus dial. 1. de Philomena, D. Aug. lib. contra Academ.

- 18 ¶ De Socrate notissima res est, quod per-
dius, atque perniox immobilis abstractus ma-
neret, ut tradunt *Aul. Gellius relatus à Cardi-
nale Caietano ubi supr. Gratian. in Dilucidar.*
19 *part. 1. cap. 8.* † Nec non ad Solis radios ocu-
lorum obtutum per horum habuisset immo-
bilem, ut narrant *D. Augustin. lib. 14. Civitat.*
Dei, cap. 24. Thomas Sanchez d. lib. 2. Deca-
log. cap. 40 num. 44. Conimbricens. de Anima,
lib. 3. cap. 8. q. 8. art. 3. Aranda in Locis Com-
20 *mun. fol. 108.* † Quod licet ad causam natura-
lem referant, potius ad daemoniacam adscribe-
rem: nam Socrates daemone familiarem ad-
misit à quo edoctus fuit Philosophiam, qui in-
docuit, ut tradunt *Laertius in eius vita, fol.*
106. Victoria in relect. de Magia, num. 11. Ma-
laenda de Antichrist. lib. 6. c. 5. Valle de Mou-
ra de Incant. opus. 1. section. 2. cap. 2. num. 10.
21 † Non aliter quam de Marco Mago narrat
Iraneus lib. 1. aduersus haeres. cap. 9. de Monta-
nis, Euseb. lib. 5. cap. 15. & 16. de Messalianis,
Theodor. lib. 4. de Hæreticor. fabul. de Analap-
22 *tisti, Medina de Recl. in Deum Fide. † De*
Magdalena de la Cruz Moniali Cordubens. &
de altera Moniali Olysiporta, quæ extases, &
raptus ex daemone frequenter patiebantur me-
tionem faciunt Simanc. de Cathol. Institutio.
tit. 21. num. 24. Ribadeneira in vita S. Ignatij
lib. 3. cap. 10. Horos. de Couarrub. lib. 1. de ve-
ra, & falsa Proph. cap. 24. Martin del Rio
lib. 4. Magicar. cap. 1. q. 3. section. 3. Valle de
Moura d. sect. 2. cap. 6 num. 17.
23 ¶ Quas quidem extases, quæ raptus da-
mō præstare solent, vel illos tramites obsruēs,
quibus à cerebro spiritus sensitiui se ad exte-
riores sensus penetrant, vel quod eosdem spiri-
tus ab exterioribus sensibus attrahit, ibique re-
tinet, ne ad exteriorem sensum organa descē-
dāt, ut dixi in *Epitom. de Mag. lib. 2. c. 29. n. 4.*
24 † Deus autem licet cum abstractione mentis
à sensibus extasim diuinam exerceat, spiritum
eueat ad rerum diuinarum contemplationē,
ut docet *D. Tho. 2. 2. q. 175.* & sic multum dif-
ferunt à daemoniacis, ut ostendit *Martin del*
25 *Rio lib. 2. Magicarum, q. 25.* † Vnde causa ef-
ficiens duplex est: instrumentalis, qualis est in-
tellectus agens, principalis verò futura Deus:
nam licet Deus perse solus sit causa efficiens,
solet tamen causas secundas, ut instrumenta
adhibere: & sic intellectus agens erit causa in-
strumentalis, quo se Deus ingerēs, ea quæ vult,
nos tunc videre, diuina quadam representa-
tione ostendit *D. Thom. part. 1. q. 12. artic. 9.*
26 † Formalis causa raptus est ipsa illa actio, qua
quis eleuatur, & celestibus illis rebus, quasi vni-
tur. Finalis tamen causa est, coniunctio animi

cum Deo iuxta illud Anicij Sercerini.

Tu requies tranquilla pijs, te cernere finis.
Principiū vector, dux semita, terminus idē.

CAP. VIII. De energumenis si- ue à daemone possessis.

SUMMARIVM.

1. Energumenos quare negarunt heretici.
2. Corpora hominum daemones obsidere, & pos-
sidere, de fide est.
3. Daemones ipsi facientur homines possidere.
4. Daemones possident homines eorum corpora
ingrediendo.
5. Reuelatio B. Ildegardis de obsessis caute le-
genda est.
6. Daemones homines ingredi, de fide est.
7. Daemones ingrediuntur in homine per quan-
cumque corporis partem.
8. Daemones per ora ingredi qualiter credatur.
9. Oscitantes quare ori ritum cruce signemus.
10. Daemon in forma externa hominibus nō ha-
bitat.
11. Daemones si externis corporibus inhabitaf-
sent plures in loco esse non possent.
12. Spiritus ubi vnus est, ibi mille.
13. Daemones ex obsessis proclamant plures in
eis esse.
14. Legio demoniorum continet 6666.
15. Daemones in hominibus re vera adsunt, &
insunt.
16. Duas perfectas naturas nisi hypestatue non
uniuntur.
17. Daemones animis nunquam dilabuntur.
18. Energumeni quare obsessi dicantur.
19. Daemones in obsessis latitant in quacumq;
corporis parte.
20. Daemones in obsessis anima actiones nō im-
pediunt.
21. Daemones obsessis aegritudines adferunt.
22. Ventriloqui quare obsessi dicantur.
23. Daemones in obsessis mammillis locuntur.
24. Possessi dicuntur quando potestatem in eos
accipiunt.
25. Potestatem daemones accipiunt non absolu-
tam, sed definitam.
26. Corporis vires possunt daemones dilatare, &
tollere.
27. Daemones possunt corporis sensus internos,
& externos alterare.
28. Daemones quare obsessos redeant cæcos, mu-
tos, & surdos.
29. Daemones quare obsessos in furorē aducant.
30. Obsessi ex daemone loquuntur linguis.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

31. Phanatici quare demoniaci dicantur in l. 1. D de edil. edict.
32. Demones conferunt aegritudines obsessis.
33. Demones in homines quare seuiant.
34. Aegritudines a causa naturali oriuntur.
35. Demones qua arte possint aegritudines inferre.
36. Demones qui homines obsident sunt superioris ordinis.
37. Demones sunt alijs superiores.
38. Demones habent Principat., & Potestates.
39. Demones ex obsessis corporibus quare difficilius expellantur.
40. Demones potius cupiunt mitti in porcos quam in tartara.
41. Demones cupiunt possidere homines, ut prophetiam ementiantur.
42. Demones cupiunt Deo assimilari.
43. Diabolus habet suos Prophetas, Doctores, & Euangelistas.
44. Possessus ex demone quare linguas quas non nouerit loquitur.
45. Formicas sub cute permeantes ad guttura signum demoniaci.
46. Rigentes toto corpore cum agitatione ad stomachum, & gutture signum demoniaci.
47. Reuelantes arcana, vel occulta, vel futura signum est demoniaci.
48. Oculis micantibus, lumina undique vertentes, signum demoniaci.
49. Reluctantes ad templum, ad confessionem, ad Eucharistiam accedere signum est demoniaci.
50. Si grauissimè dolet, in qua tamè parte dolorem sentiat nequeat indicare.
51. Homines solent demones possidere ex iusta Dei permissione.
52. Homines a demonibus possidentur propter peccata.
53. Homines a demone possidentur ex basia eorum natura.
54. Homines quare soleant demonibus deuoueri.
55. Homines propter peccata parentum solent demonibus mancipari.
56. Homines solent a demonibus vexari ex mala iustitia administratione.

ENERGVMENTQS, hoc est demonum possessa corpora, & obsessa negarunt plures ex hæreticis, cõtédentes similes actus, quos vexati facere cõsueuerunt, ex leuitate animi, vel cerebri delirio fieri, ut negarent in eos Ecclesie potestatem, quos redargunt Hieron. Meg. in Cõpend. lib. 1. c. 7. & lib. de Doctr. pulchra ad malign. spirit. cap. 7. ante

flagellũ demon. fol. mibi, 15. Mart. del Rioli. 3. Magic. p. 1. q. 4. † Nā hominũ corpora demones obsidere nõ modo, sed possidere in eis intrãdo, & cõmorando de fide est, nā Christus Dñs (cũ inter homines degeret) nõ semel, neque vno in loco demones ab hominũ corporibus eiecit, D. Matth. c. 12. v. 28. & cap. 17. D. Marc. c. 1. v. 35. & c. 3. v. 23. & c. 3. v. 8. & c. 7. v. 29. & c. 9. v. 25. D. Luc. c. 4. v. 41. & c. 8. v. 33. & c. 9. v. 43. & c. 11. v. 14. † Ipsis quoq; demonibus clamantibus, & testificãtibus vim sibi inferri D. Marc. c. 1. v. 24. Et erat in Synagoga homo in spiritu immũdo, & exclamauit dicens: Quid nobis, & tibi Iesu Nazarene, venisti perdere nos? Scio qui sis sanitas Dei; & comminatus est Iesus dicens: Obmutescere, & exi de homine. D. Luc. capit. 8. v. 27. Et occurrit illi vir quidam, qui habebat demonium, iam temporibus multis, & c. & exclamans voce magna dixit: Quid mihi, & tibi Iesu Fili Dei Altissim? Obsecro te ne me torqueas: precipiebas enim spiritui immũdo, ut exiret ab homine. † Non quia demones illis essent, ut multis rebus adsunt, & insunt, sed re vera intus in homines, ingrediẽdo eorum corpora, & opprimẽdo per energiã: vnde dicti sunt αυτοπροσώπων, autoprospopos, quia corpora possident tanquam prãdia ingrediẽdo, opprimẽdo, & inhabitando, ex quo dicuntur possessi, ut optimè notat omnigena eruditione clar. Martin del Rioli. 3. Magic. part. 1. q. 4. section. 7. † Vnde cautè legenda est reuelatio B. Ildegardis, dũ sibi a Deo responsum affirmat, quod si diabolus sua forma intrasset in homine, citissime membra eius dissoluerentur, & ita Deum non permittere, ut intret, sed ut umbra, & fumo suæ nigredinis: homines obumbreret, obsidicat, atque obtegit, ut refert Theodoric. in eius vita, libr. 3. capit. 20. † Sed hoc non de possesso, sed de obiecto dicenda sunt, qui multum inter se differunt, nam negare demones re vera ingredi in homines expressè contradicit Euangelio, & communi Sanctorum Patrum, & Theologorum doctrina, nam ut legitur D. Luc. cap. 8. v. 30. Quia intrauerunt demonia multa in eum, & v. 33. Exierunt ergo demonia ab homine, & intrauerunt in porcos, & cap. 22. v. 3. intrauit autem Satan in Iudam.

¶ Ingrediuntur enim demones per quamcumque corporis partem, nam cum demones spiritus sint, qui corpore carent, non est eis necesse ora, aut nares assignare ad ingrediẽdum, quia per subtilissimos, & vix perceptibiles poros, quim etiã per vasta, & firma corpora penetrare valent, quia earũ mole, neque

impediri,

impediri, neque retardari possunt, ut tradit
 8 *Guil. Parisiens. de Vniuers. p. fin.* † Qui au-
 tem dicunt per ora ingredi mouentur fortasse,
 quod quandoq; cum ciuo ingrediuntur, ut ex
 corpore obsessę dæmon eum exorcismis exire
 vrgeretur in hæc verba respondisse, tradit D.
 Gregor. lib. 1. Dialogor. cap. 4. *Ego quid fe-*
 9 *ci? sedebam super læticiam, venit illa, & mo-*
mordit me, &c. † Et adhuc fortassis respexit
 consuetudo, quæ oscitantes oris rictum cruce
 signamus, ut dæmoni additus præcludatur, nā
 quandoque visus est circa ora tam ingrediens,
 quam egrediens in formam atrox, muscæ, aut
 formicæ nigræ, ut tradunt Gregor. presbyt. in
 vita Theod. Pet. Bonsfeld. & Thyreus ubi sup.
 10 ¶ Sed per hoc non est dicendum dæmonē
 in forma externa homini inhabrasse, sed hu-
 iusmodi animalium formā assumere, ut videat-
 ur non sponte, quia latere cupit, sed coactum
 diuina iustitia, ut præsentiam suam testetur,
 ut tradit Pet. Thyreus de Dæmoniis. p. 1. cap.
 11 3. ex n. 7. † Nam si dæmones corporibus as-
 sumptis (quantumuis tenuissimis) homines
 ingrederentur, vel inhabitassent, plures simul
 vno in loco esse non possent sine corporum pe-
 netratione, quod impossibile est, & eleganter
 probat Mart. del Rio lib. 2. Magic. quest. 17.
 12 † Non ea spirituum, quæ corporum conditio
 est, ut vnus alteri cedat, vbi vnus spiritus ibi
 mille, D. Thom. p. 1. q. 52. art. 3. Valent. disp. 4.
 13 q. 3. pun. 4. Bañez d. q. 52. art. 3. † Et sic ex
 obsessis responderunt dæmonia, quæ intraue-
 runt in homine apud D. Marc. c. 5. v. 9. *Legio*
mibi nomen est, quia multi sumus. D. Luc. cap.
 8. v. 30. *Legio, quia intrauerunt dæmonia mul-*
 14 *ta in eum.* † Legio enim continet dæmones
 6666. ut tradunt Maldonat. Barrad. & alij
 in D. Luc. 8. Binsfeld. in Confess. malef. prælud.
 10. D. Hieron. in Matth. 26. Steph. Bupalus
 in D. Thom. p. 1. q. 50. art. 1. q. 3. diff. 2. §. 5.
 15 ¶ Dæmones enim in hominibus re vera ad-
 sunt, & insunt, non ut accidentia suis subiectis,
 quia spiritus non sunt accidentia, quia sunt ve-
 rz, & perfectę substantiæ; neq; ut partes suis
 totius, ut hominis partem aliquam esse dica-
 mus dæmon obsidens, quia non est pars corpo-
 16 ris, neque animæ. † Credi enim non debet
 duas hic perfectas naturas concurrere, atque
 in vnione hypostasi homini dæmonem iungi,
 quia id solius Christi Domini est, qui diuinam
 & humanam naturam in hypostasi suscepit,
 Suarez tom. 1. de Verbo incarnat. q. 5. quod An-
 gelis omnibus denegatur Bupal. de Angelis,
 17 p. 1. q. 54. art. 1. q. 1. diff. 6. † Et ita licet cor-
 poribus ingradientur, animis nunquā dilabun-
 tur, neq; in earum potentias, quidquam agūt,

directo, sed per potentias corporeas quanti-
 tatiuas, ut docent Sprenger. in Malleo p. 2.
 q. 1. cap. 9. & 10. Bupalus ubi sup. † Ad sunt 18
 enim dæmones in obsessis tanquam motores,
 quia nullam corpori, neque animæ qualitatem
 imprimunt, sed per applicationem tantum, &
 oppressionem per energiam adfiliunt, vnde
 Emergemini dicti sunt, ut dixi in Epitome de
 Magia lib. 1. cap. 11. num. 16.

¶ Latitant autem in quacumque corporis 19
 parte, & maxime in corde quia cum sit corpo-
 ris ars, ex eo melius sensus prosterni possunt,
 & quia sic putat simia Deum immitare, qui ali-
 cui dixit Proverb. cap. 23. v. 26. *Fili præbe*
mibi cor tuum. † Neque propterea actiones 20
 animæ impediunt, quæ in corde præcipue re-
 sident, quia corpora non informant, sed per
 sensuum organa potestatem exercent, anima
 autem tota est in toto, & tota in qualibet par-
 te, ut docet D. August. lib. de Spiritu, & Ani-
 ma cap. 3. † Quandoque tamen quia pessi- 21
 mo humore delectantur dæmones, quo ægri-
 tudines, & molestias inferunt, circa lienem est
 proximum hypochondrijs, & sic legitur in Sa-
 cris literis Reg. 1. cap. 28. v. 3. *Quæ pythones*
habebat in ventre. † Vnde obsessis vox exi- 22
 mo ventris prodire videtur, & sic dicti sunt
Ventri loqui à dæmone intus latente, Seneca
 in Argonaut.

Anbela corda murmure incluso fremunt.

¶ Alij per pectora, aut mammillas vocem 23
 prodire videntur, ut sub his diebus in puella
 Æthiope à dæmone possessa, expertū est His-
 pali, quia dæmon opus non habet ora ad loquē-
 dum, nam vox format in aëre, tanquam ex do-
 lio, vel testa rimosa, vel ut fistula, aliove instru-
 mento organico vteretur, ut dixi in Epitom.
 de Magia lib. 1. cap. 11. ex n. 5. † Sed non suf- 24
 ficit dæmonem intus habere, ad hoc, ut posses-
 si dicantur, nisi potestatem quandam in eos ac-
 cipiat, nec sufficit ipsa potestas, nisi dæmon
 intus sit. Ita Iob non dicitur possessus, quam-
 tumuis dæmon in eum damna intulerit ex per-
 missu Dei Iob, cap. 2. v. 6. *Ecce in manu tua*
est. Nec Iudas quia deficit hæc potestas, etiam
 si dæmon intus habuit, Luc. cap. 22. v. 3. *In-*
trauit Satan in Iudā. † Hæc potestatem à Deo 25
 dæmones accipiunt, non absolutam, aut ge-
 neralem, sed definitam in fortunis, aut in cor-
 pus tantum, nunquam tamen in anima, ut pa-
 tet ex illo Iob proximè relato cap. 2. v. 6. *Ec-*
ce in manu tua est, verum tamen animam illius
serua. † Vnde excepta voluntate, quæ ab ani- 26
 ma immediatè proficiscitur intellectum, & me-
 moriam, quæ medijs organis exercet, possunt
 dæmones applicando damnosā, & pellendo

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

iuuātia corporis vires, quo ad functiones suas debilitare, & tollere, vt contrarijs illustrare, vt
 27 dixi hoc lib. 3. capit. 5. ex num. 7. † Simili-
 ter sensus tam internos, quā externos deci-
 cipere, quia potest phantasiā perturbare au-
 ditu tollere sonū, & auribus indere vitiū, visu
 fallere, mutando obiectum, vel aërem mediū,
 vel ipsum organum, gustum, tactum, & odo-
 ratum, alijs modis, vt dixi d. lib. 3. capit. 6. ex
 28 num. 3. † Sic enim dæmonia, quæ intrauerunt
 in homines eos reddiderunt, cæcos, mutos, &
 surdos, Matth. 9. v. 35. & eiecit dæmonio lo-
 cutus est mutus. Et capit. 12. v. 22. Dæmo-
 nium habens cæcū, & mutum, Marc. capit. 7.
 v. 32. Adducunt ei surdum, & mutum, & capit.
 9. v. 17. Habentem spiritum mutum. Luc. cap.
 11. v. 22. Erat Iesus eiciens dæmonium, & illud
 cret mutum.

39 ¶ Alios autem in furorem adducit, quo-
 rum alij in se sunt crudeles, Marc. capit. 5. Se
 concidebat lapidibus. Et cap. 9. Setetra elidūt,
 & spumantes voluntantur, & in ignem prosi-
 liunt, alij in alios furorem exercent, Matthæi
 capit. 8. Vt nemo auderet transire per viam,
 Acta Apostolorum capit. 19. Vt nudi profuge-
 rent ex obsessorum manibus. † Alij ebriorum
 30 more loquuntur linguis, atque prophetant,
 nā vt ait Mich. Psellus lib. de operat. dæmon.
 Entusiasmos autem, insanias, & catbochias,
 seu spiritus immundos quibus, qui correptus est,
 & detentus nihil quidquam agere potest omni-
 no, neque mente, neque sermone, neque phanta-
 sia, seu imaginatione, neque sensu; at aliud qui-
 dem est, quod eos imbuent, & agitat ea que lo-
 quitur, quæ ab eo, qui correptus est ignorantur,
 idemque futurorum non nihil interdum prædi-
 31 cit. † Vnde eos phanaticos appellat Vlpian.
 in l. 1. D. de edict. edict. quia illi ad phana-
 dæmonum versabantur ab eis corripui solebāt,
 vt de Phebi Sacerdotisa, siue Sibylla Cumea
 in hæc verba canit Vergil. Æneid. 6.

Ante fores subito non vultus, nō color vnus,
 Non cōpta mansere comæ, sed pellicus anhelū,
 Et rabie fera corda tumēt, maiorque videri,
 Nec mortale sonās afflata est Numine quādo
 Iam proprio Deī.

32 ¶ Conferunt similiter egritudines ob-
 sessis, nam spiritus malus vexabat Saulem,
 Regum 1. capit. 7. vlcere pessimo percussit Io-
 bum. Iob capit. 2. Sævam Lycanthropiam cau-
 sabat in oblecto legio dæmoniorum Luc. cap.
 8. mulierem incurbatam vexabat dæmon oc-
 todecim annis convulsionem spinæ dorsi, Luc.
 33 capit. 13. † Nam dæmon enixē in homines
 sœuit, eosque affligere, & perdere cupit mor-
 bos omnes, & egestates inferre procurat, vt

docent Diuus Augustinus lib. 8. Civitat. Dei,
 capit. 22. Tertullian. in Apologet. aduersus
 Gent. capit. 22. Vazquez in D. Thom. part. 1.
 disputation. 242. capit. 3. num. 9. ad question.
 64. artic. 3. & ibi Molina disputation. 3. Va-
 lle de Moura tom. 1. de Incantat. section. 2. ca-
 pit. 1. ex num. 8. † Nam licet morbi a solis
 34 causis naturalibus orientur illis, qui aut im-
 proba secundum naturam temperatura const-
 tant, infirmaque compage, aut pleniore cœ-
 lo, & inclementi, insalubri regione, incau-
 tu victu vtuntur, vt docent Hipocrates libr.
 de Aëre, aquis, & locis, Galen. libr. 1. de Sa-
 nitate tuend. † Sed dæmones possunt humo-
 35 res concitare, vel perse ipsos, vel rebus na-
 turalibus elicientes ex eis quasdam quā quin-
 tas essentias, & eas debito modo, & tempore
 applicare, vt morbus, aut mors sequatur, vt tra-
 dunt Andr. Casalpin. lib. de inuestig. dæmon.
 capit. 16. Bapt. Codronch. libr. 3. de Morbis
 venef. cap. 9. & dixi in Epitome lib. 2. cap. 40.
 ex nu. 4.

¶ Sunt enim, vt plurimum dæmones, 36
 qui homines obsident superioris ordinis, &
 gradus, sic eis maior potestas nocendi, nam li-
 cet ex natura sua grauiora ministeria postu-
 lent, enixa in homines rabies tanta est, vt et-
 tiam ad minima officia eos libetè demittat,
 etsi qui sunt inferiores superioribus, operas
 suas locant, nam de energumeno legitur D.
 Luc. capit. 11. Et assumpsit septem spiritus
 nequiores se, & c. † Nam licet in terra tene-
 37 brarum nullus sit ordo, sed sempiternus hor-
 ror inhabitat, sunt tamen inter se alij dæ-
 mones superiores alij inferiores, vt fuit sen-
 tentia Hebræorum, dum Christum obiur-
 garunt dicentes apud Lucam dict. capit. 11.
 v. 15. In Belzebub Principe dæmoniorum ej-
 cit dæmonia. † Cuius principatum Chris-
 38 tus non negauit, dum ait ibi dict. capit. 11.
 v. 19. Si autem ego in Belzebub eicio dæ-
 monia filij vestri in quo cictunt? Nam in-
 ter dæmones esse Principes, & potestates a-
 pte fatetur Apostolus dum ait ad Ephes. 6.
 Aduersus Principes, & potestates, aduer-
 39 sus mundi retores tenebrarum harum. † Vn-
 de dæmones, qui in obsessis sunt corporibus
 difficilius, quam ex alijs locis pelluntur, &
 sunt aliqui eorum, qui adeo sunt potentes
 viribus, vt in eos communis exorzizandi ra-
 tio non sufficiat, sed maiores machinas exi-
 gant, vt illi, qui Apostoli expellere non potue-
 runt, & recurrentes ad Dominum ait illis apud
 40 Matth. cap. 17. v. 20. Hoc autem genus non ej-
 citur nisi per orationem, & ieiunium. † Amant
 enim dæmones humana corpora possidere,

vt facilius ea nocere possint, quia propter homines putant malum sibi illatum, sic ea torquent, atq; distortent, & reluctantes expelluntur, quia ex sui animi elatione, abhorrent mitti ad tartara loca subterranea, qua in porcos potius mitti cupiunt, quam in abyssum, vt rogabant Christum apud *Matth. cap. 8. v. 31. Marc. cap. v. 12. Luc. cap. 8. v. 33.*

41 ¶ Præterea dæmones cupiunt possidere, & obsidere homines, vt ex eis prophetiam e-mentiantur, dando petentibus responsa, reuelando occulta, linguas loquendo, &c. vt tradit *Hieronym. Mengus in Compend. lib. 2. cap. 12. & ad malig. Spirit. cap. 7. ante Fustemdam. fol. 15. Episcop. Maiolus tom. 2. Canicul. colloq. 3.*

42 ¶ Quia hic diabolus diuinitatem sibi blanditur, vt qui Deo cupit assimilari ex veteri illa cantillena, quam in eius persona potius quam Regis Tyri sic affatur *Isaias ca. 14. In celum conscendam supra astra Dei exaltabo solium, sedabo in monte Testamenti, in lateribus Aquilonis, similis ero Altissimo.* ¶ Ita ad similitudinem diuinæ excellentiæ Prophetas, Doctores, & Euangelistas homines possidendo ementiri procurat, nam vt ait Michael Medina in D. Thom. 1. 2. q. 22. art. 3. *Diabolus habet suos Apostolos, suos Prophetas, suos Euangelistas, & Doctores, & Martyres, & Virgines ad consummationem corporis reprobi.* ¶ Vnde diabolus est, qui loquitur tam ex corpore possessi, formando sonum in aëre, quam eius lingua vtendo, & ita nescit possessus, quid loquatur, quia membra sua ignoranter acomodat, quo fit vt rusticus loquatur Latine, Græcè, vel alio idiomate, quem nunquam didicerat, vt tradunt *Alfons. Tostatus in Matth. 8. q. 114. Maiol. d. colloq. 3. Pet. Thyreus de*

43 *Demoniac. p. 1. cap. 4. Hieron. Mengus in malignis spirit. cap. 13.* ¶ Item si toto corpore rigescunt, & inflexibiles redduntur, aut veluti mortui cōcidunt, quos tertio Epilepsia specie agitentur, & tunc si ad fauces petat strangulari videntur, si prope cor, aut pulmones, anhelationes, palpitationes, ac Syncopas excitat, ad ventriculum vero singultus, & vomitus vt tradit *Bap. Codronch. lib. 3. de morbis Venef. cap. 13.* ¶ Si circumstantium arcana, vel peccata occulta patefaciat, vel eos conuiciet, aut in eos sine causa exardescat; si mala, aut bona euentura denunciet, vel quid simile, quæ ab homine puro scire non possunt, quia satis

signum est dæmonis latentis, vt dixi in *Epitome de Magia lib. 1. cap. 30. ex num. 19.* ¶ Si oculis micantibus videatur, vel lumina vndique vertat, aut sine causa ingemiscat, doleat, aut suspiria alta amittat; si quando templa ingrediuntur torpescant, vel reluctentur, aut audire nolēt orationes sacras, vel diuina officia, vel grauitur ferant, quando eis Agnus Dei, aut reliquæ Sanctorum applicantur, vel aqua benedicta aspergizatur, vt tradit *Surius to. 4 in vita Bernard. lib. 2. cap. 3.* ¶ Similiter si coactus ad sacram confessionem accedat, vel sacram Eucharistiam sumere recusset, vel sumpta per guttur permeare nequeat, non habens impedimentum naturale, vel sacras preces recitare nolit, præsertim Symbolum Apostolorum: nam licet inueniatur dæmones, qui alias orationes ex Energumenis dicere non recusent, nunquam repertus est, qui dicat. *Credo in Vnum Deum*, vt notat *Paul. Grilland. de Sortileg. q. 5. n. fin.* ¶ Et tandem signum est dæmonis latentis, si grauissime doleat, in qua tamen parte dolorem habeat, nequeat indicare, vel remedijs ex arte adhibitis morbus se non remittat, sed potius exasperetur, vt docent *DD. in c. fraternitatis, de frigid. & maleficiat. Andr. Cesalpin. lib. de inuestig. demon. cap. 22. cum seqq. Maiol. d. colloq. 3.*

¶ Causæ autem propter quas homines a dæmonibus possidentur, & obsidentur tres sunt: prima ex parte Dei, qui propter iustas causas huiusmodi potestatem constat Apostolis tribuisse *D. Luc. cap. 9. Dedit illis virtutem, & potestatem super omnia dæmonia.* Et *cap. 10. Super omnem virtutem inimici.* ¶ Secunda ex parte hominis, qui propter peccata suatam accerrimis tortoribus tradi merentur, vt constat ex illo *D. Pauli Corinth. 1. cap. 5. Tradidi Satanae, vt discant non blasphemare.*

¶ Tertia ex parte dæmonis, qui cum sit infestissimus humani generis hostis, illud omnibus modis subuertere procurat, sic amat homines ingredi, vt facilius de illis vindictam sumat, nam vt ait *D. Ioan. in Apocalyp. cap. 12. Va terra, & mari, quia descendit Diabolus ad vos habens iram magnam.* ¶ Deus enim prauis mortalium operibus irritatus malis spiritibus permittit, vt suam in nos exercent potestatem, ex qua Magi solent (Deo permittente) dæmonibus homines debouere, ac mancipare, vt eos non modo obsideant, sed possideant, ac distortant, vt tradunt *Pet. Thyreus de Demoniac. p. 1. cap. 17. Bapt. Codronch. lib. 3. de morbis Venefic. cap. 7. Nicol. Remigius lib. 1. Demoniac. cap. 9.* ¶ Quandoque non propter suas culpas, sed suorum etiam pa-

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

56 rentum hanc paciatur tyranidem, quia vindicat Deus peccata parentum in filios, Deuteronom. cap. 20. Petr. Thyreus d. part. 1. capit. 29. 30. 31. & 32. Hieronym. Mengus de Malig. spirit. cap. 11. Et multoties ex mala iustitiae administratione, & Procerum peccatis, solet Deus non modo homines, sed integras Vrbes, & Pro- uincias punire, Exod. capit. 32. Percussit Dominus populum propter reatum vituli, quae fecerat Aaron.

CAP. IX. De amore, vel odio conciliando.

SUMMARIVM.

1. Amor, vel odium proueniunt ex voluntate determinata.
2. Angeli non possunt cogere nos ad ea, quae nolumus amandum.
3. Liberum arbitrium, non solum Angelis, sed Dei inspirationibus valet resistere.
4. Satanae imperium in tentatione positum est.
5. Res naturales nihil valent ad amorem conciliandum.
6. Res naturales qua arte ad amorem conducant.
7. Daemonis arte, aut artificij solertia ad amorem cogi non potest.
8. Animos defigi possunt ad amorem non defle- ti.
9. Defixi non defle ti legendum in l. eorum, C. de malefic.
10. Defixio magica deuotionis genus fuit.
11. Defixio pro demonis inuocatione accipi- tur.
12. Sanctiora fiebant, quae pluries repeteban- tur.
13. Demon qua arte ad amorem potest permo- uere.
14. Iustina virgo a Cypriano per demonem so- licitata signo crucis fugauit.
15. Demones multoties homines ad libidinem tentando oleum, & peram peraderunt.
16. Odium contrarijs de causas potest diabolus inducere.
17. Odium ex humorum commotione quomodo diabolus inducat.
18. Demones quo pacto in voluntatem agere vi- deantur.
19. Odium causatur a demone per applicatio- nem exteriorem.
20. Imaginis fabreatio ad odium concilian- dum.
21. Pulii nigri superflitio ad odium inducendi.

22. Bufones consutis oculis ad odium procuran- dum.
23. Serpentum capita, & pelles ad odium qua- re conducant.
24. Res externas ad odium, vel amorem signa- sunt pacti latentis.
25. Voluntas ad amorem, vel odium a demone cogi, barefis.
26. Demones nullis artibus possunt cogere ho- mines ad ea, quae nolumus amandum.
27. Demones in voluntatem, quia est anima potentia quidquam agere valeant.
28. Anima rationalis ex demonis imperio ex- pia est.

MOR, & odium proueniunt ex vo- luntate determinata, & libero ar- bitrio, quod sub nostra est potes- tate, Genes. cap. 4. Sub te erit ap- petitus tuus, & tu dominaueris illi, Ecclesiast. cap. 15. Ante hominem vita, & mors: bonum, & malum, quod placuerit ei dabi- tur illi. Unde Angeli atque potestates spiri- tuales nullatenus nos cogere possunt ad ea, quae nolumus, amandum, quia ut ait D. Paul. ad Rom. cap. 8. Scio neque Angeli, neque Prin- cipatus, neque Potestates poterunt me separare a charitate. Nam homo ex libero arbitrio superior est in voluntate omni Angelica po- testati, quorum viribus, & conatibus non so- lum valet resistere, sed etiam diuinis Dei inspi- rationibus, & voluntati, D. Matth. capit. 23. Hierusalem, Hierusalem, quae occidis Prophe-etas, & lapidas eos, qui ad te missi sunt, quo- tiens volui congregare filios tuos, quemadmo- dum gallina congregat pullos suos sub alas, & noluiisti.

Unde demones minus possunt volun- tatem nostram cogere ad amandum, quamuis possint imaginationem, & phantasiam turba- re, & ex rebus naturalibus humores concitare, & totum corpus interius quasi accedere, adeo ut varijs tentationum illecebris interius estro- quodam libidinis vexetur, quia ut ait D. Ioan. Apocalyps. cap. 2. Ecce missurus est Satanam, ut tentemini. Et res naturales, quae in hu- iusmodi maleficijs adducuntur, solum habent potestatem irritandi semen, & calefaciendi to- tum corpus, non ut voluntatem moueat, sed ut appetat copulam, & quandoque in furorem adducat, ut docent Ioan. Bokelius lib. de Phyl- tris Cal. Calcagn. de Magia amator. lib. 1. Ma- iol. tom. 2. Canic. colloq. 3. nam ut ait Ouid. Nec data profuerint pallia phyltra puellis. Phyltra nocent animis, vinque furoris habet. Quia nec phyltra, nec catus quid aliud pos-
sint

sunt quam per calorem, & pruritum homines, vel feminas vexare, ut in Veneris furis pertrahantur, ut dicam *infra tom. 2. lib. 11. ca. 6. ex num. 5.* nam ut ait Iuuenal *satvr. 6.*

Hic magicos affert cantus, hic Thessala vedit, Phyltra, quibus mentem valet vexare mariti.

¶ Sic ergo nulla arte demonis, nec artificij solertias fieri potest, ut homines, aut mulieres cogi possint ad ea, quæ nolunt amandū, ut ex multis dixi in *Epitome de Magia lib. 2. cap. 47. ex num. 11. & in d. lib. 11. ca. 6. ex nu.*

53. † Ut sic meritò in lure nostro Imperatores malis artibus animos defixi testentur, non desecti, ut constant in l. eorum, 4. C. de malef. & Mathem. *Impudicos animos ad libidinem defixisse.* † Nam licet deflexisse ex huius rei ignorantia, emendandum putet *Cuiat. lib. 27. Obseruat. c. 17.* nō satis Latinū est *animū deflexi*, nec arti censori, in qua defixi pro deuouere vsurpatur in lege XII. Tabul. *QVAECVMQVE AVOVR INIVSTA, NEEASTA, VITIOSA, DIRA DEFIXERIT.* † Nam defixio Magice deuotionis, & execrationis quodam genus fuit, ut notat *Iul. Paul. lib. 5. Senteht.* non animæ permouendæ, sed turbandæ, & sanitatis perdendæ, *Plin. lib. 28. capit. 4. defixi diris imprecationibus nemo non metuit, Ouid.*

Sagaque Phenitia defixit nomina cera.

¶ Defixio enim ipsa fuit demonis inuocatio, cuius formula tanquam excondictio solebat concurrere, in qua ut plurimum causa solebat exprimi ad quā inuocabatur, ut de Symecha venefica cuiusdam Delphidis Myndij amore correpta in hæc verba canit Theocrit. in *Pharmaceut. Edyl. 2.*

Iunx trabe tu illum meū virū ad domū nostrā.

¶ Quem imitatus Vergilius singulis Magice defixionis verba repetit *Ecclog. 8.*

Ducite ab urbe domum mea carmina, ducite Daphnim.

¶ Quia sic putabant sanctiora fieri, quæ plures repeterentur, idem Verg.

Terque quaterque beati, exclamat Vates.

¶ Demon autem accedens, & artibus quibus solent mulierculæ capi, si tam assiduo, & instenter de illo vno memoriam, & phantasmam moueat, exhibendō species circumstantiarum, propter quas amore dignus videatur, & subtrahendo eas, quas indignum reddunt facillè fiet, ut in nasam præda cadat, ut tradit *Martin del Rio lib. 3. Magicarum, quæst. 3. sect. 2. Malderus de virtutibus Theolog. tract. 10. cap. 8. dub. 2.* † Potest tamen eius suggestionibus resistere, vel ex animi consilio, vel diuino auxilio, ut D. Iustina virgo, quæ à Cypriano Mago arte demonis semel atque iterum ad libidinē

vexata, cum igno crucis se munisset, demonem fugauit, qui cum ei renunciaret, se illo signo perterritum fugisset, Cyprianus ad se rediens, Magica susurra renunciauit, & baptismum recepit, & in presbyterum creatus, mox ad Episcopatum euectus, tandem doctrinæ, & sanctitati martyri palmam adiunxit, ut narrat *Niceph. lib. 5. hist. Eccles. cap. 27. Gregor. Nazianz. orat. de laudib. Cyprian. Metaphrast. apud Lapoman. in vitis Sanctor. tom. 6. Surius mense Septem. tom. 5. † De alijs multis, qui maleficijs arte demonis ad libidinem vexatis oleum, & operam perdiderunt, multa tradunt D. Gregor. lib. 1. Dialog. cap. 4. Ireneus lib. 1. cap. 24. Eusebius lib. 4. hist. Eccles. cap. 7. Bullenger. lib. 2. de Mag. c. 16. Petr. Gregor. tom. 3. Syntagm. lib. 34. cap. 12. ex n. 1.*

¶ Potest similiter demon contrarijs de causis odium altum conciliare, vel turpia eorum exhibendo, ut Medea iniecto pharmaro fecit, ut omnes semine Lemnij grauitè ore oleret, ex quo mariti eas sunt aspernati, ut tradit *Natales Comes. lib. 6. Mytholog. c. 7. † Aut ex atro, turbidoque sanguine, & melancholico insolētes, inuidos, tumidos, ac misantropos homines efficere, per humorum commotionem, vel per phantasie turbationē, ita ut quos perturbatione deficiente affatim amant, illa accedente, supra modum abhereant, ut de quodam Iacobo, sic uxorem aspernante narrat Bapt. Codronch. de morb. venefic. lib. 3. c. 6.*

¶ Sæpe etiam corpori illabuntur, animæque potentijs corpori affixas inhærent, ex qua actione intellectus turbatur, & quia voluntas re oblatam ab intellectu, sub boni specie accipit: hinc fit, ut demones in voluntatem agere videantur, cum eavia grauissimum odium incendere, aduersus aliquem possunt, ut de viro qui honestam uxorem, cum filijs relinquire, & cum pellice degente, suorum omnium immemore tradit *And. Casalpin. de inuestig. demon. cap. 10. † Quandoque etiam hoc ma-*

lum patrat, per applicationem exteriorem quod sub certa forma composita clamydi affiunt, aut in lecto abscondunt, aut sub limine sobea facta, includunt, vel arbore suspendunt, ut tradit *Grilland. de Sortileg. 3. † Solent etiam imagines ex cera vel argilla fabricate, quas certis ritibus baptizant, & incantant, & sub limine, vel alibi confodiunt, quibus demon ex condictio concurrens opus perficit, ut in amatorio maleficio fieri consueuisse, dixi ubi sup. Quæo nomine prohibetur l. 2. ti. 23. par. 7. † Vel characteres portandos cartuleis inscribere, & cassum, vel pullum nigrum in partes diuidere, quorū altera certis ritibus*

demoni

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

demoni offerunt, altera maleficando præbent, quibus odium maximum conciliatur, ut tradit *Godf. leus Hollenus in præceptor. fol. 29.*

22 * Vel solent bufones confectis oculis ollæ includere, & eos sub lecto abscondere, certis ritibus, vel in puteo demergere, vel in altum suspendere, ut tradit *Bapt. Codronch. d. lib. 3. c. 6.*

23 † Vel serpentum capita, & pelles sub limine, vel in angulis domus defodere, ut meminit

24 *Isid. Casulpin. de inuestig. demon. c. 10. † Sed hæc omnia quicquid signa tantum sunt pacti latentis, ut alia, quæ de poculo amatorio traduntur ubi sap. nam odij maleficium auctorem habet demonem, cui omotrapeza suo canit.*

Tu potes unanimes in prælia trudere fratres.

25 ¶ Unde qui dixerit arte demonis, aut maleficio posse voluntatem in odium, vel amorem cogere, tanquam hæreticus damnandus est, ut tradunt *Francisc. Pegna ad Eymem. in Direct. Inquist. comm. 43. Bernard. Ba. fin. de artibus Magic. conclus. 6. Petr. Binsfeld. in l. eorum, C. de malef. & Mathe. q. 2. c. 4. Malderus de virtutib. Theolog. tract. 10. ca. 8. dub. 2. † Quia nullis artibus potest demon ho-*

26 *mines cogere ad ea, quæ nolunt amandum, vel odiendum, ut certa fide tenendum docent ex Theologis D. Thom. D. Bonaventur. & alij Sententiar. 4. diffin. 34. Sprenger. in Mall. p. 1. q. 7. Castro de hæret. punit. lib. 1. c. 15. Io. Niderius in Formicar. lib. 5. c. 5. Medina de re et in Deum fide. lib. 2. Martin. del Rio lib. 3. Magicar. p. 1. q. 3. scilicet 2. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 9. Raph. de la Torre tom. 2. de vitij opp. p. Relig. q. 96. ar. 1. disp. 2. Malder. ubi sup. d. dub. 2. Bulenger. de Magia, lib. 2. cap. 16. † Nā cum amor, & odium ex voluntate profisciscantur, quæ est animæ potentia, nullatenus demones in ea quidquam agere valent, ut probant ex Iurisperitis Bald. Angel. & Godfred. in d. l. eorum, C. de malef. & Mathe. Bart. & alij in l. 3. §. adiectione, D. ad l. Corneliam de fycarijs, & in l. si quis aliquid, §. abortionis, D. de pæn.*

27 *Anchuran in cap. ex tuarum, de sortileg. & in c. 10 si per sortiaris, 33. quæstion. 1. Grilland. de sortileg. quæst. 13. num. 12. & q. 5. num. 11. & q. 10 n. 3. Panormit. in ca. in tabulis, de sortileg. Oldald. conf. 210. Tiraquel. in ll. conuul. l. 13. Menoch. de Arbitrar. cas. 388. Farinac. tom. 1. quæst. 20. Petr. Leloyher lib. 1. Spectror. cap. 5. Nicol. Remig. lib. 1. demonol. cap.*

28 † Anima enim à demonis imperio, & potestate exēpta est, ut in eius potentias directo quidquam agat, ut ex Medicis, & Philosophis tenent *Plutarch. in præcept. convivial. Cæl. Rodigin. antiq. leet. libr. 10. Plin. libr. 28. cap. 4. Bapt. Codronch. lib. 3. de morb. venef. cap. 1.*

6. *Ioan. Bockelius lib. de phyltris, Petr. Forestus lib. 1. obseruat. Medic. lib. 10. obseruatio. 29. & 30.*

CAP. X. De Hominis in belluā degeneratione.

SUMMARIVM.

1. *Loth uxor conuersa est in statuam salis.*
2. *Nabuchodonosor conuersus est in bobem.*
3. *Hominis transformatio ad solam diuinā pertinet potestatem.*
4. *Dei solius est hominis creatio, & transformatio.*
5. *Diabolus non potest hominem transformare.*
6. *Nabuchodonosorem alij tenent mente ab alienatum, ut se bobem crederet.*
7. *Nabuchodonosor verè in bobem transformatus est.*
8. *Uxor Loth verè conuersa est in statuam salis.*
9. *Diabolus persuadit hominem se in bestiam transformatum.*
10. *Homo potest sibi persuadere ex humorum vitio se in bestiam transformatum.*
11. *Lycantropia morbus facit ut homines se in varias feras transformatos credant.*
12. *Mania morbus varia affectis persuadit.*
13. *Malabol morbus singula putat gemina.*
14. *Morbus, qui tintinus, & tibiærum sonnos facit audire.*
15. *Diabolus in assumpto corpore quomodo homines fallat.*
16. *Iphigenia qua arte in feram conuersa.*
17. *Ulysses quo pacto conuersi sunt in sues.*
18. *Diomedes soror quomodo conuersi sunt in aues.*
19. *Africanus quomodo à Venere è medi sublatus.*
20. *Diabolus qua arte hominem faciat belluā apparere.*
21. *Archades quomodo in lupos transformantur.*
22. *Antheon, & Apulcius quomodo in bestias conuersi sunt.*
23. *Progenes, & Philomena conuersæ sunt in aues.*
23. *Medea homines quomodo transformaret in apros.*
25. *Antheonis fabula quare commenta est.*
26. *Minotauri fabula quare inuenta est.*
27. *Gorgonis, & aliorum fabula ex possibili- bus Magia inuenta sunt.*

28. *Dænaes*

28. Danaes per imbrem aurum appetisse concubitus quare inuentum.
29. Fabulis Gentilium praestigia, & industria demon originem dederunt.
30. Demones, quae facere non possunt per delusionem operantur.
31. Homines posse demones arte in bestias commuti sapit barbesim.
32. Homines à demone conuertuntur in bestias praestigijs, & industria varia.
33. Homines non possunt à demone in lupos conuertere.
34. Corpus non potest à demone immutari.
35. Homines, nec demonis arte, nec artificij subtilia, nec rerum peritia possunt in bestias conuertere.
36. Transformationes hominum Ethnici impossibiles iudicarunt.
37. Animal perfectum sine semine non potest demon creare.
38. Anima humana corpus ferinum non valet informare.
39. Demon non potest ex homine lupum facere, neque ex lupo hominem.
40. Homo in lupum non potest conuertere, nisi per miraculum.
41. Transformatio hominis, non minus quam creatio solius Dei est.
42. Homo si veraciter transformatur ex Dei potentia contingit.

AT VRAE humanae de vna in aliam speciem transit, ut est hominis in delineamenta bestialia conuersio, in aliam vero naturam degeneratio negari non potest, nam de fide est, uxorem Loth conuersam fuisse in statuam

salis, Genes. c. 19. v. 26. *Respicensque uxor eius post se, versa est in statuam salis.* + De Nabuchodonosor Rege Babyloniz in bestiam conuerso sic se habet sacra Paremia, Daniel c. 4. v. 30. *ex hominibus abiectus est, & fenu, ut bos comedit, & rore caeli corpus eius infectum est, donec capilli eius in similitudinem aquilarum crescerent, & ungues eius quasi auium.* + Sed horum exemplo diabolus posse homines in varias species transformare haeciticum est, quia hominis transformatio non minus quam eius creatio, aut resurrectio ad absolutam Dei potestatem pertinet, & per consequens demoni, & Magis omnibus denegatur, ut docet ex Patribus, & Theologis D. Aug. lib. 3. de Trinit. c. 7. & 8. & lib. 83. qq. c. 79. D. Thom. p. 1. q. 65. & lib. 3. contra Gentes. c. 103. Annan. de natur. demon. lib. 4. Bart. Spina de strigibus. c. 8. Petr. Binsfeld. in confess. malef. post pralud. p. 2. c. 2. & 3. Car-

dm. Toled in Sum. lib. 4. c. 16. n. 7. Martin. del. Rio lib. 2. Magic. q. 18. Petr. Thyr. de appar. spirit. lib. 2. c. 15. usque ad 24. Bulenger. de Magia, lib. 2. c. 29. + Ex Iurisperitis probant similiter hanc conclusionem Cardinal. Turrecremat. in c. Episcopi, 26. q. 5. Nicol. Remig. lib. 2. demonol. cap. 15. Vlader. Molitor. de Pytho-nic. mulier. cap. 3. Paul. Grilland. de Sortileg. quest. 10. Tiber. Decian lib. 5 Criminal. c. 17. Petr. Gregor. in Syntagm. Iur. lib. 34. cap. 16. ex num. 2. Prosper. Farinac. de heretic. quest. 181. §. 1. num. 18. + Nam diabolus non valet capillum de albo facere nigrum, quinimo hominem in belluam transformare, ut sub anathematismo decisum est Concilio Ancyrano in c. Episcopi, 26. q. 5. *Quisquis credit posse fieri aliquam creaturam in melius, aut deterius immutari in aliam speciem, aut similitudinem, nisi ab ipso creatore, anathema sit.*

¶ Et quamuis de Nabuchodonosor plerique negent, Regem bobini corporis effigiem induisse, sed dumtaxat mente abalienatum, ut se bobem crederet, ut tradunt Bened. Perera in Daniel. lib. 5. Mich. Medina lib. 2. de recta in Deum fide, capit. 7. Ioan. Euseb. part. 1. sua Philosoph. lib. 2. c. 23. + Verius puto Regem in bestiam transformatum fuisse, sensusque, & formam accepisse bobis, ut pecudum more quadrupes incederet, & freno vesceretur, & homines fugeret, & subditi degeret, ut docent D. Gregor. lib. 5. Moral. ca. 8. Molina in D. Tho. part. 1. q. 111. + De uxore Loth nullus dubitat vere conuersam fuisse in statuam salis; quia Scripturae textus id aperte ostendit, & hodie visitur in Segor, non mutila, nec dirupta ventis, sed quasi viva integra dispungens sanguine menses, ut ex D. Cypriano, & alijs tradit Maiol. tom. 1. Canicular. colloq. 18. referens, & laudans illos versus.

*Durat adhuc etenim nuda statione sub Aethra,
Nec pluuijs dilapsa situ, nec diructa ventis,
Quam etiam si quis mutilauerit advena formam,
Protinus ex sese suggestu vulnera complet.
Dicitur, & viuens alio iam corpore sexus,
Munuscos solito dispungere sanguine menses.*

¶ Quia quia diabolus praeitare nequit, arte vitatur in suis metamorphoseos, & primo facit ut homo quem vult transformare, id ita sibi persuadeat, seq; credat in lupum, vel aliam feram transformatum, ut de patre Praestantij, qui se caballum fuisse credebatur, & annonam cum alijumentis vaiulasse scribit D. Augustin. libr. 18. Ciuitat. Dei, cap. 17. + Quod fieri potest ex humorum vitio, & atre bilis excessu affectus quidam lupini, & odium in greges, desideriumque eos inuadendi, & lacerandi mentem occupare, ut docent

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

- Inquisitores German. in Mall. p. 1. ca. 10. & p. 2. q. 1. c. 8. & q. 2. c. 4. & Quem morbum Græci, λυκανθρωπία, lycanthropiam vocant, Arabes, chatrab, Latini, melancoliam, quo se simulant, boues, asinos, saxa, & alia huiusmodi putent, vt tradunt Auicena lib. 3. Fen. 1. tract. 4. cap. 29. Ioan. Schenkiu: obseruat. medic. tom. 1. Sim. Maiolus dierum Caninul. tom. 2. colloq. 3. & Quibus similes sunt, qui Mania, laborant, se mortui arbitrantur, ita vt nec bibere, nec edere velint, & alia multa se pati credunt, quæ re vera non paciuntur, vt tradunt Ioan. Niderius in Formicar. cap. 12. Petr. Garsia ad Galen. de locis affect. cap. 14. Ioan. Euseb. d. c. 23. & De alio morbo dicto balabol, quo affecti tinguia putant se videre gemina meminit Abyzobar lib. 1. Theyzir tract. 9. ca. 16. & De alio quo tintinus, & tibicinum sonus auditur, Galen. libr. de differet. symptom. de alijs, quia stultorum infinitus est numerus, plura congerunt Voierus de affect. malefic. libr. 4. cap. 23. & de pugil. d. am. lib. 3. ca. 6. Maiol. d. colloq. 3. Cardan. vbi supr. nam vt ait Varro in Promet. Lenissima mens senorinas imagines adfert.*
- ¶ Secundo, vt ita ab alijs videantur, solet dæmon diuersimodè decipere, vel substituens corpus ferinum, vel illis absentibus, vel alicubi loco abdito soporatis: ipse tamen assumpto lupi corpore, vel alterius animalis ex aëre formato, & sibi circumdato, ita gerit, quæ putant homines ab illo misero, & absente patrata, vt tradit Petr. Binsfeld. in Cōfess. malef. post prælud. p. 2. cōcl. 3. & Quemadmodum de Iphigenia (dū immolaretur) infera cōuersa narrat Sebast. Michael in Pneumalog. quæ re vera a dæmone sublata fuit, & fera supposita, vt tradit Simon Maiol. Episcopus Bulturanens. vbi supra. & Sic etiam Vlis. socij dæmonum præstigijs a Circe conuersi sunt in sues, vt meminit Homer. Odiss. 10. Vergil. Eccl. 8. Ouid. Metamor. 1. D. Augustin. in cap. nec mirum, 29. quæstion. 5. & Quemadmodum Diomedis socij, qui ea arte conuersi sunt in aues, vt docent D. Augustin. lib. 18. Ciuitat. Dei, cap. 18. D. Thom. p. 1. q. 14. art. 4. Sprenger. in Mall. p. 1. q. 10. & p. 2. cap. 8. & De Ascanio sublata fabula sic a dæmone Veneris nomine è medio surrepto in hæc verba totius paganæ Philosophiæ, & maris maiorum armarium testatur Vergil. Maro Æneid. lib. 1.
- At Venus Ascanio placidū per mēbra quietū Irrigat, & fotum gremio Dea tollit in altos Idalia lucos.*
- ¶ Tertiò, vt hominem ipsum ita faciat apparere, eū aërea circumdat effigie bellæ, & mēbra mēbris, quoad patitur similitudinē circun-

cū ponit, vel alia arte sensus deludit, vt tradit D. Aug. d. c. 18. Petr. Thyr. de Apparit. spirit. lib. 2. c. 15. cū seqq. Nicol. Remig. lib. 2. Demonol. c. 5. Spræger. in Malleo. p. 2. q. 1. ex c. 9. Barthol. Spina de Strigib. ex c. 8. vsq; ad c. 33. Pet. Binsfel. vbi supr. d. cōcl. 3. & Quæadmodum Arca des, qui hausto licore Deo suo Lyceō in lupos transformabantur, de quibus fit mentio in ca. nec mirum, 26. q. 5. Antheus, qui Dianæ veneficio insecta aqua translat⁹ est in cerbum, Ouid. Metamor. lib. 3. & Apuleius, qui cum Philosophus Platonius esset in Hypa Thessaliæ Andriæ amore amens, eius incantatione conuersus est in asinum, & Pamphila ad sua maleficia in bubonem, vt tradit idem Apulei lib. 3. Asin. cap. 4. & Prognæ, & Philomena ad Magiæ incantationibus conuersæ sunt in aues, vt meminit Ouid. vbi supr. Iudex exstultitia in saxum, idem Ouid. metamor. 3. & Vt de Medea nō male sublata fabula sic testatur Ouid. vbi supra lib. 4.

Dixit, & effigiem nullo cum corpore falsi Finxit apri, præterq; oculos trāscurrere Regi Iussit, & in dæsum trabibus nemus ire videri.

¶ Quæ quidem a Poëtis ita decantur, vel, quia ex his, qui diximus dæmone ita patrata sunt, vel ex eius potestate commenta, ad auertendos improbos a sceleribus, nam de Antheo iuvene deperdito, qui venandi cupiditate, canibus paternas fortunas exhaust, commentum est in cerbum conuersum, & a canibus laceratum, vt tradunt Palepbat. libr. de non curad. fabul. Theocrit. lib. de curad. Græcor. effec. Eugubin. lib. de perenni Philosophi Natali Comites, & Fulgent. in Mytbolog. & Sic enim Circes homines conuertebat in sues, quod turpi mulierū voluptate homines in pecudes degenerantur: Minotaur⁹ bestia inclusus labyrintho quo cū intrassent homines in extricabili errore, inde exire nō poterant, quia quando passiones animales absque ratione dominantur in homine, maximis errorib⁹ implicantur Pl. 17. Homo cū in honore esset nō intellexit, cōparat⁹ est iumētis, & similis fact⁹ est illis. & Gorgo crinita serpētibus homines cōuertebat in lapides, quia homines metu immobiles persistunt, Belle ropho equo pēnis volās veēt⁹ est, quia ingeniū homines extolluntur, vt de innumeris alijs fabulis, quæ post mortem Iesu Naue apud Gentiles inuenti sunt, memorat Diuus Augustin. libr. 18. Ciuitate Dei capit. 13. & Danaes per imbrem aureum appetit concubitum, quia mulierum pudicitia auro fuit corrupta, & alia innumera, quæ apud Gentiles in fabulis annumerantur, licet hac de causa moraliter possunt intelligi, non propterea

propterea veritatis Magiæ vis subtrahitur, in ea parte qua possunt ex ea fieri, quia credendum non est Gētilibus adeo eis obtusū fuisse iudiciū, vt ad mores corrigēdos fingirēt, quod nulla ratione fieri potuisset, cum in fabulis nō oblectarētur mēdacio, sed nouitate, *Arist. Metaphys. lib. 1. Strabo Geograph. lib. 1.*

39 ¶ Quare si aliquādo id cōtingit, quod contingere posse arbitror, id accidit ex prastigijs, & industria varia dæmonis, quibus sic homines faciebat apparere, quā eos in lupostrā formasse, nudata eorū forma in ferinā *Spōdā ad Homer. Odyss. 10. Hieron. Coloniens. lib. de Lamijs. c. 3. Olat. lib. 18. ex c. 45. Maiol. 10. 2. Canic. coll. 3.*

30 † Quia id fieri nō potuit à dæmone per verā hominis cōuersionē in ferinā naturā, sed aliquo ex relatis modis iam per apprehensionē intellectus, aut phantasticā representationē, oculis, & animis deludentē, nā vt de illis testatur D. Aug. in d. c. nec mirū, 26. q. 5. *Hæc omnia magis prastigijs fingeantur, quā rerū veritate cōplerentur.*

31 † Alias enim asserere dæmonis ante posse homines veraciter in belluas trāformari, sapit heresim manifestā, quia tribuitur creaturæ, quod est propriū creatori, quamuis exēplis cōprobe tur eorū, qui in lupos trāsformati, greges inuasunt, & pastores lacerarunt, multasq; strages vicinis intulerunt, vt tradunt hæretici *Theophrast. Paracels. lib. de Philos. mag. Ioā. Vier. lib. 6. de prastig. dæmon. c. 13. †*

32 Nā cū illa patrare possit dēmo assumptolupi corpore, inter eaq; hominē ex oculis sublatū, fingere in lupū transformari, tā subito, & subtiliter, vt aspectus credant, verē in lupū trāslatū, nō vrgēt huiusmodi exēpla, vt cōtra Scripturæ Sacre sensū has transformationes à dæmone factas per veram conuersionem accidisse credamus, sed prastigijs, vt tradunt *Inquiritores German. in Maleo malef. part. 2. q. 1. c. 8. 9. & 10. Bulenger. de Mag. cap. 29. lib. 2.*

33 ¶ Ad hoc enim, vt homo verē, & realiter transformetur in lupi formā, vel alteri animalis, necessariū est, quod anima eius in ferinum corp⁹ migretur, & per cōsequens, quod homo moriatur, & animali viuat, quod potentia dæmonis denegatur, vt docent D. Aug. lib. 3. de Trinit. c. 9. D. Tho. p. 1. q. 14. art. 4. & de potent. q. 6. art. 5. Ioan. Malder. Episc. Antwerp. de virtut. Theolog. tract. 10. cap. 8. dub. 5. †

34 Vn de licet dæmonis arte has transformationes prastigijs posse fieri credendum sit; at tamen veraciter contingere, vt homo in bellum transformetur, apertē negat in hæc verba D. Augustin. lib. 18. Ciuium. Dei, cap. 18. *Non ita solum animum, sed nec corpus quidem ulla ratione crediderim dæmonum arte, vel potestate in mem-*

bra, vel delineamenta bestialia veraciter posse conuerti, sed phantasticum hominis, quod etiam cogitando, siue somniando, per rerum innumerabilia genera variantur, & cum corpus nō sint, corporum tamen similes mira celeritate formas capit, sopitis, atque oppressis corporeis hominum sensibus, ad aliorum sensum, nescio quo ineffabili modo figura corporum posse perduci. † Quia nulla dæmonis arte, nec incantationis potentia, nec rerum naturalium virtute, aut artificij solertia, fieri potest, vt homo in bellum transformatur, vt docent D. August. ubi prox. D. Thom. p. 1. q. 65. & lib. 3. cōtra Gent. cap. 103. Nicol. Remig. libr. 2. demonol. cap. 15. Barth. Spina de Strigib. cap. 8. Petrus Binsfeld. in conf. ff. malef. conclus. 3. Iul. Cesar Baricell. in hortu genial. fol. 18. Bulenger. de Mag. d. c. 29. † Quod nec Ethnicis latuit cum has transformationes veraciter dæmonis arte impossibiles passim iudicarunt; nam vt ait Horat. Od. 5.

*Venena magnum fas, nefasque non valent,
Conuertere humanam vicem.*

¶ Nam licet diabolus posset applicando actiua passiuis, tantum corpus animalis producere; vt instar lupi videatur, sine semine tamen non potest corpus animalis perfecti creare, vt est lupo, canis, &c. vt docet D. Aug. de Trinit. d. c. 8. 9. Sprenger. in Mall. d. cap. 9. & 10. †

38 Et quamuis posset (sine præiudicio veritatis) non tamen potest efficere, vt anima humana illud informet, quia anima rationalis corpus ferinū non valet informare, sed sic dispositi, & organizati, vt hominū, nā sicuti fieri nō potest, vt per aurē fiat visio, aut per oculum exerceatur auditus, ita fieri nō potest, vt corp⁹ lupinū informet anima humana, tradit Episc. Malder. ubi sup. d. dub. 5. †

39 Et dato, quod posset lupinum corpus producere, & animam humanā (permittente Deo) illi infundere: non tamen posset illum in humanam formam conuertere, aut ex homine lupū efficere, vt de arcadib⁹ ex Varrone retulit D. Aug. d. li. 18. Ciui. Dei, c. 17. † Quia hoc est verū miraculum per resurrectionē mortui factum, quod omnino dæmoni denegatur, quia ei⁹ potētiā excedit, vt tradit D. Aug. de Trinit. d. c. 8. & 9. D. Tho. lib. 4. contra Gent. c. 82. & quod lib. 4. ar. 5. †

41 Hoc enim solius Dei est, qui vt hominē ex limo terre suscitauit, vt illum in quas velit formas, & species trāsformet, vt metaphora figuli insinuat Propheta Hierem. ca. 18. *Et dissipatum est vas, quod ipse faciebat, & in to manibus suis; conuersusque fecit illud vas alterum, sicut placuerat in oculis eius.*

42 † Quare dicendum est, quod si homines aliquādo veraciter in feras, & bruta transformantur,

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

id omnino ex solius Dei potentia fieri, quod si præstigijs ita apparere contingit: id enim ad operationes dæmonis pertinere, vt tradunt Petr. Gregor. in Syntagm. Iur. lib. 34. c. 16. ex n. 2. Petr. Binsfeld. in confess. malef. conc. 2. & 3. Cardin. Toled. in Sūm. lib. 4. c. 16. n. 7. Martin. del Riolib. 2. Magic. q. 18. Bulēger. d. q. 2.

CAP. XI. De Sexus mutatione

SUMMARIVM.

1. Fœmina à viro solo sexu differt.
2. Vir genitalia foras emittit, fœmina autē intus retinet.
3. Mares generantur ex semine calido, & humido, fœmina ex frigido, & humido.
4. Fœmina superueniente calore fiūt mares, & mares, ex frigidityte, fœmina.
5. Hermaphroditi quare generentur.
6. Fœmina quare in mares conuertantur.
7. Mares ex fœminis factos apud Romanos.
8. Fœminas in mares conuersas apud Afros.
9. Mulier nupta piscatori in mare conuersa est.
10. Fœmina dum nuptui traderentur in mares conuersa.
11. Alexand. VI. dispensauit in matrimonio fœmina conuersa in marem.
12. Fœmina apud nos conuersa sunt in mares.
13. Monialis conuersa in mare nostro seculo.
14. Fœminas in mares conuerti, dubitare non licet.
15. Hypermestra dæmonis arte in marem conuersa.
16. Siproeta Cretensis, & Lancipe dæmonis ope in mares conuertebantur.
17. Tyresias Thebanus in fœminam dæmonis ministerio conuersus.
18. Dæmonis ope fieri non potest, vt fœmina in mares conuertantur.
19. Hominis in fœminas degenerari, neque ipsa natura, nec dæmonis potentia patitur.
20. Salmacidis fons homines in fœminas cōuertebat.
21. Fontem Salmacidam ingredientes ex maleficio iniecto in sexus contrariam naturā exardescbant.
22. Hermaphroditi denominantur à sexu in quo magis prævalent.
23. Hermaphroditi inter mōstrosos partus referuntur.
24. Hermaphroditos fuisse homines, nisi peccarent, est hæresis.
25. Adā fuisse Hermaphroditum reprehenditur.
26. Hermaphroditus si in virili sexu magis præ-

ualet admittitur ad maiorem excludentem fœminas ad iudicandum, & alios actus publicos.

27. Hyena utroque sexu prædita, siue quadrupes, siue piscis, siue serpens.
28. Hyena in utroque sexu coire solet.
29. Vultures utroque sexu prædite sunt.
30. Gallina, & paua ex maribus cōuertuntur.
31. Mutare non sexum, sed mores possunt mares.
32. Eugenia Philippi Consulis filia marem ementem monachalem vitam subiit.
33. Marina de Achaia se virum fingens accusatur, quod mulierem impugnasset.
34. Fœmina, qui se viros finxerunt, vt Deo vacarent remissæ.
35. Papam Ioan. VIII. fuisse mulierem perhibetur.
36. Mulierem non fuisse Papam certa fide tenendum est.
37. Ioannem VIII. non fuisse mulierem, probatur.
38. Ioannes VIII. quare mulierem fuisse, perhibetur.

FŒMINA, quia educta est à viro, adeo ei per similis est, in omnibus corporis mēbris, vt solo sexus collocatione differat, quia vt legitur Genes. c. 2. Masculi, & fœminā Deus creauit eos. † Nā vir à fœmina solo differt, quod ille genitalia foras emittit, hæc verò intus retinet, vt in dissec- to fœminæ ventre reperti sunt testiculi, seu va- si seminarij, & vterus in ea proportionē, quod virile mēbrū, vt docent Galen. lib. de dissec- tibus vuluæ, & lib. de semine cap. 3. Ambros. Pa- raus lib. 24. ca. 4. Huarte lib. exam. in gen. capit. 15. † Causa autem ex parte seminis est, nam ex calido, & humido generantur ma- res, quia ex caloris potentia, genitalia foras e- mittunt, ex frigido tamen, & humido generā- tur fœminæ, quia ex frigidityte genitalia cō- trahunt, vt docet Hippocrat. lib. de generat. & lib. de aëre, aquis, & locis, section. 14. proble- ma 4. † Ex quo multoties in vtero conceptæ fœminæ si superuenit calor fiunt mares, & cō- cepti mares, si superuenit frigiditytas fiunt fœmi- næ, quæ vt plurimum ad magna eleuantur, & viriliter se gerunt, & haut vnquam concipiūt, illi verò ex fœminis factos debiles sunt, & effeminatos mores habēt, & dediti sūt ad nefā- da, & raro generāt, vt docet Hipocr. & Galen. ubi supra, Huarte d. cap. 15. & 4. † Quando autem seminis natura non ita calens est, vt possit marem generare, nec ita frigida, vt

possit

possit in feminam deinceps, sunt Hermaphroditi, seu vtroque sexu præditi, ut tradunt *Abicena lib. 3. Fen. 20. tractat. 2. capit. 43. Andr. Laurent. in h. flor. annotom. lib. 7. Gasp. Baubin. de Hermaph. lib. 1. ca. 30.*

¶ Neque in utero matris tantum hæc accidere solent, sed iam nati infantes, & ad ætatem perfectam peruenientes, ex superveniente calore solent feminæ in mares conuertri, ut docent *Hypocrat. lib. de natura puer. Galen. ubi sup. Andr. Laurent. d. lib. 7. cap. 8. Martin. del Rio lib. 2. Magic. q. 22. Cardan. lib. 8. variet. rer. cap. 43. & dixi in Epitome de Magia lib. 2. cap. 17. & merelato D. Peacz de Lara Regius Cons. in Compend. vite homin. cap. 11. num. 50 fol. 14. Gasp. Baubin. d. c. 30. 31. 32. & 34. Ildef. Carranca de legit. part. design. c. 17. Ioan. Euseb. par. 1. sue Philosoph. lib. 2. cap. 17.*

¶ Apud Romanos ex feminis mares factos exemplo confirmat Plinius in hist. mundi, siue rerum natur. lib. 7. cap. 4. *Ex feminis mutari in mares non est fabulosum. Inuenimus in anal. P. Licinio Crasso, & C. Cassio Longino Cons. Casini puerum factum ex virgine sub parentibus, iussuque Aruspicum deportatum in insulam desertam.* ¶ Et in Italia, & Africa similia contigisse refert Aul. Gellius lib. 9. noct. Atticar. capit. 4. *Licinius Mutianus prodijt visum a se Argis Ariscontem, cui nomen Arescussa fuisset, rupsisse etiam, mox barbam, & virritatem provenisse. Eiusdem sortem, & Smirna puerum a se visum.* Et ipse in Africa vidi mutatum in marem die nuptiarum L. Costicium ciuem Trisditantium, viuensque dum prode-

9 ram hæc. ¶ Apud Albornos sub Ludouico XI. mulier nupta piscatori, cui filium peperit, postea virilem sexum adepta, ad alias cum muliere transiit nupcias, ut narrat *Marcel. Donat. lib. 6. histor. mirabil. capit. 2. Alan. Copus lib. 1. capit. 8. Marul. lib. 1. memorabil. cap. 3. Euseb. dict. capit. 17.* ¶ Apud

10 Salernitanos similia experta sunt, nam ut ait Fulgos. lib. 1. capit. 6. *Regnante Ferdinando Ludouici Guarna Salernitani, ex quinque feminis filiabus duæ Francisca, & altera Carolina, post quintumdecimum annum coniugio traditæ sunt, & thori vitæ ambabus genitalia membra in marium morem eripuerunt, mutatoque habitu publicè promariis habiti sunt, Franciscus, & Carolus nuncupati.*

¶ Quæ nullatenus fabulæ sunt, nam Alexandro Sexto Pontifici Maximo supplicibus libellis fuit expositum feminam dum nuptui traderetur in marem euasisse, ob quod in eius matrimonio dispensatum fuisse, atque feminæ nubendi potestas concessa, ut narrat *Vola-*

12 *terrani lib. 29. titul. de Vesica, in fin. ¶ De quadam Francisca versa in morem metropolitani Petrus Hispal. lib. 1. de Maria Pacheco apud Lusitanos, Amatus centur. 7. curs. 99. de alia Cordubæ, & alia Matriti Monacha S. Dominici similia tradit concinus meus Petr. Peramato tractat. 2. de regim. pregn. capit. 8. fol. 117. ¶ De alia Moniali S. Dominici in Ciuitate de Vbeda oriunda ex oppido de Sabote, dicta Magdalena Muñoz, apud nostros adhuc recens memoria est post septem annos professionis suæ, ex femina marem conuersa, quæ à Monasterio expulsa, virilem habitum sumpsit, & non solū mentū, sed barbæ eruptæ sunt, dictusque fuit Franciscus Muñoz, quem ego Granatæ patrocinator fuit in causa stupri, in qua femina querebatur, ab eo per violentiam cognitam fuisse, & in prægnatam, de quo memini in Epitome de Mag. d. cap. 17. num. 5. ¶ Et ita de his non est dubitandum, nam ut ait Huarte ubi sup. d. c. 15. *I que se aian buelto mugeres en hombres despues de nacidas, ia no se espanta el vulgo: porque fuera de lo que cuenta por verdad muchos antiguos, es cosa que ha acontecido en España mai pocos años a, i lo que muestra la experiencia no admite disputa, ni argumentos.**

¶ Dubium tamen est, an Angeli boni, aut demones feminas in viros valeant conuertere, vel è contra viros in feminas, & videtur posse: nam Hypermetra vendita pro muliere inuenit pretium, postea in virum muta est dono Deorum Gentilium quos demones esse satis constat *Psal. 99. ¶ Siproetâ Cretensem factū virum cum Mineruam vidisset lauantem, refert Sabelicus, Galatæ filiam falso vocatam Laucipem, quæ Leucipe dicenda erat, sexu mutato suppositū nomen meruit beneficio Lathonæ, ut tradit Andr. Liberal. lib. 2. ¶ Tyresias Thebanus cum inter Iupiter, & Iunonem esset controuersia, utrum femina, aut vir magis coitu oblectaretur, eorū dono conuersus est in feminam, ut narrat Pblegant. Mirab. lib. 2. ¶ Quod nequaquā ex demonis maleficio fieri posse arbitror, ut homines in feminas conuertantur, quia nō solū homines in alias formas commutare non potest, sed neque sexū, neque quid aliud, nam ut legitur in Euangelio *Matth. c. 5. capillum non valet de albo facere nigrum.**

¶ Homines in feminas degenerari, neque ipsa natura patitur, nec demonis ars, quia opus est nimia retractione partium perfectarū in locos femineos, idē conatus irritus fuit Neroni Magiæ additissimo, ut tradit *Sueton. in eius vita, vnde concludit Liberal. ubi supra, Impossibile crediderim naturæ, & demoni de viru femina facere.* ¶ Neque obstat, quod de Salma-

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

cidis fonte tradit Strabo lib. 14. *μαλκισσοει*
τους βινοντας, hoc est, bibentes ex eo malecissari,
quia non tantum ad mutationem sexus, quam
ad emasculacionem, & (vt Varro loquitur alio
tamen sensu) mulieratione, retulerim, vt qui
21 *agere nequireret, pati inciperet.* † Erat enim in
fonte maleficium à Medea iniectum, ita vt in
gredientes in sexus naturam contrariam exar
descerent, quod dæmoni non est impossibile,
ex titilationibus, & tētationib⁹, quia vt ait D.
Ioan. Apocalypf. c. 2. *Et ecce misurus est Satanā,*
ut tentemini.

¶ Hermaphrodi solent (quando vtro
que sexu valent) modo in fœminas, modo in
mares agere, denominantur tamen à sexu in
quo magis prævalent, l. *queritur*, D. de *statu*
homin. l. sed et si quaesitum, §. *hermaphroditus*,
D. de *liber. & postb. l. repetundarum*, 15. D. de
23 *testib.* † Et quamuis illos inter monstruosos
partus referant D. Aug. lib. 16. *Ciuit. Dei*, c. 8.
Andr. Laurēt. in hist. annotam. lib. 7. & 8. Epif.
Maiol. to. 1. Canicul. colloq. 3. Babinus de Her
24 *maph. lib. 1. c. 34. Carranca d. t. 17. n. 66.* † Ne
sibi laudem arroget turpissimū hoc hominum
genus ab illis Geneseos verbis, *Masculū, & fœ*
minā creauit eos, ex quo sexu nō fueros diuitos,
nisi Adā lapsus interuenisset testatur *Mart.*
Polonus, nam apud Nasomones conspicesque
illis Macillas Androgynos vtroque sexu vicib⁹
coeuntes tradiderunt *Plin. lib. 7. cap. 2. Aul.*
Gelius ubi supr. d. cap. 4. D. Isidor. lib. 11. cap.
25 *3.* † Nam error sit in hīde, quod originem ha
buit sub Innocent. III. quem in his verbis re
prehendit D. Augustin. de *Genes. ad liter. lib.*
3. ca. 22. Ne quisquam arbitraretur, ita factū,
vt in homine singulari, vterque sexus exprime
retur. sicut interdum nascuntur, quos Androgy
29 *nos vocant, ideo pluralem numerum continuo*
subiecit, hoc est fecit eos, & benedixit eos. † Quā
do tamen in virili sexu magis prævalent ad
mittuntur ad successionem maioratus exclu
dente fœminas, & possunt esse iudices, arbi
tros, aduocatos, testes, tabeliones, & officia pu
blica exercere, & matrimonia contrahere, *Do*
ctores in diē. l. queritur, & in diē. l. repetun
darum, & in capit. si testes omnes, 4. quæstion.
1. Babinus diē. lib. 1. cap. 40. Carranca d. ca.
17. num. 68. Thom. Sanch. de Matrim. lib. 7.
disp. 106.

¶ Nec homines tantum, sed animalia v
troque sexu prædita sunt, vt Hyena, quæ qua
drupes sit, vt voluit *Aristot. lib. 6. hist. animal.*
cap. 32. siue piscis, vt sentit Athenæus lib. 3.
Dipnasoph. c. 24. & 38. siue serpens, vt tenet
28 *Gesnerus lib. de serp. cap. de Hyena.* † In vtro
que sexu coire solet, vt docent *Plin. lib. 8. ca.*

30. & lib. 28. c. 8. *Tertul. de pallio, c. 3.* nam vt
ait Ouid.

Alternare vices, & quæ modo fœmina tergo
Passa marē, nunc esse marē miremur Hyenā.

† Aues etiam similiter vtroque sexu prædita
sunt, vt de vulturibus tradit *Alian. lib. 2. ca.*
46. non quod omnes fœminæ sint, & mares v
troque concipiant, vt volunt *Plin. lib. 8. c. 42.*
Solin. cap. 26. sed quod ad inuicem coeant, D.
Isidor. lib. 12. cap. 7. Alber. Magn. animal. lib.
23. *Vincent. lib. 16. cap. 149. & 152.* † De gal
30 *linis, & pauiis similia tradit D. August. lib. 3. Ci*
uitas. Dei, cap. 31. & final. nam vt ait Aulon.
lib. 1.

Fœmineam in speciem conuertit masculus ales,
Pauaque de pauo constitit ante oculos.

¶ Mutare non sexum, sed mores possunt
mares, effeminatiq; moliciem induere, ideoq;
nullo vnquam sæculo licuit viris fœmineo ha
bitu vti, absq; magna ignominia nota, vt tra
dit *Simon Maiolus Episcopus Kulturariens. so.*
1. diē. canicular. colloq. 3. † Cum tamen mu
lieres sexum ementitas legimus, laude pluri
32 *mas, Eugenia Philippi Consulis filia, quæ vt*
Commodius Christo seruiret virilem habitum,
& nomen assumpsit; ita vt *Eugenius* credita
monachalem cuculum induit, virtutis meritis
coruscauit, Abbatis officium fungit *Alexan*
drix, vt meminit Marull. lib. 4. † Marina de
33 *Achaia* dūse virum fingeret monasticam vi
tam subit, accusata fuit, quod mulierem præg
nantem reddidisset: sed illa patienter tulit, ne
se proderet, partumque eduxit, ac imposi
tam sibi pœnitentiam sustinuit, potiusquam
se esse fœminam appareret, vt narrat *Lipomen.*
tom. 6. in præfat. Iul. 17. † Cuiusmodi alia
34 tam multa sunt ad manum, vt non videar plu
ribus persequenda, quia paginas adimplere
non curauī, sed sententias, qui plura voler vi
deat, *Marul. Lipomen. & Maiol. ubi sup. Me*
tapbrasies, Septem. 6. 11. & 25. & Octob. 8. Gre
gor. Turonens. in Gloria Confess. c. 16. Hist. SS.
Patr. & alij passim.

¶ Caue tamen à populari fabula, quæ cre
dit mulierem fuisse Papam, scilicet Ioannem
35 VIII. vt affirmant hæretici *Maldeburg. cent.*
9. cap. 2. Geuxa, & alij apud Henric. Læcel. tra
ctat. hæreticum quare. 11. Catholici *Adrian.*
quod lib. 9. 10. lit. d. Neuizan. in Sykua v. est vi
bendum, nu. 29. † Nam hæc clara mentira est,
quæ nec credent pueri, qui nodū ere labantur,
tum ob diuinum numen, quod semper afflare
36 solet, in hoc Pontificum eligendorum nego
tio, tum ob totius Ecclesiæ culmen, & capite
ne acephala fieret, tum ob Sacramenta, quæ
irrita fuissent, nemo dubitat, cum Sacerdo
tium

tium mulieribus permitti, sic euenit Pepuzia-
norum, damnata a D. Aug. *st. de harefib. c. 27*

37. Neque enim ullus sane mentis est, qui Pon-
tificum historiam conscribere huic impudice
fabulæ assentitur, nam Pandulphus, quo nul-
lus alius est vetustior, qui Pontificum seriem
contextit, nullam de illo mentionem facit, nec
intar Leonem III. & Benedictum III. quo
tempore prædictum Ioan. VIII. constituunt,
amplius quam quindecim dies interuenisse af-
firmat, quibus eligi, & tam mira patrari (qua-
lia de illo fabulantur) non potuerunt; vt tra-
dit Cardinal. Bellarm. tom. 1. Controuers. 3.
38. *gen. ral. lib. 3. ca. 24.* Sed quia nullum tam
impudens mendacium est, quod nõ aliqua oc-
casione sumpta manauit: sciendum est Bene-
dictum III. qui Ioannes appellabatur valde
pius fuisse, & tristem ad lachrymas, adeo vt
aperditis curialibus lachrymosa mulier dice-
retur, & eo tempore fuit mulier, quæ prædica-
bat, ei; adhærebant plurimi clerici, quapropter
a vulgo Papissa nuncupata fuit, sic factus est lo-
cus fabulæ, vt tradit Maiol. *ubi sup. d. colloq. 3.*

CAP. XII. De senili cum iuuen- ta commutatione.

SUMMARIVM.

1. *Vite humane terminum constitutum est.*
2. *Vite periodus, neque a natura, neque a da-
mone prorrogatur.*
3. *Res naturales, quibus humidus radicalis re-
paratur.*
4. *Demon potest vti rebus naturalibus, vt hu-
midus radicalis reparatur.*
5. *Aquila deponit senectutem, & iuuentam
induit.*
6. *In flos ad Aquilæ similitudinem renouatur.*
7. *Serpentes senectæ cum iuuenta commutant.*
8. *Insecta, quæ crusta teguntur renobantur.*
9. *Bombæ renobatur.*
10. *Pupilio, Silpha, Cicada, Scarabeus reno-
bantur.*
11. *Phoenix igne renobatur.*
12. *Hominem senem in iuuenem naturaliter
conuerti posse.*
13. *Senium deperditus suus quomodo corrigitur.*
14. *Ars medica, in quibus versatur.*
15. 16. *Medica ars efficere potest ne cito hu-
midus radicalis dissuatur.*
17. *Ratione, victus, & alijs auxilijs potest hu-
midus radicalis reparari.*
18. *Multa latent, non iam inuenta, quibus se-*

nectutis ariditas temperatur.

19. *Aqua sunt multis in locis, quibus senectam
cum iuuenta commutant.*
20. *Plata sunt ab squalore senectutis homines
præstantes.*
21. *Demon potest ex causis naturalibus ex se-
nibus iuuenes facere.*
22. *Gentiles quare crediderint potu salutare
homines retribuent.*
23. *Senex Tarenti, qui iuuentum induit splen-
dorem.*
24. *Mombedri Abbatis ex vetula iuuenis
facta.*
25. *Indus trecentorum annorum, qui ter senes-
cit, & restituit.*
26. *Centum & viginti annis terminum vita
quomodo intelligatur.*
27. *Moyse quare se ultra centum viginti an-
nos viuere non posse asserat.*
28. *Clymatericus annus pendet ex causis na-
turalibus primis, & secundis.*
29. *Primigenia indiuidui temperatura, eiusq;
consumi incipit non possunt arte reparari.*
30. *Radicalis humidus reparatio licet Medi-
cis incognita a demoni nota est.*
31. *Capillos canos in nigros conuerti posse na-
turaliter.*
32. *Canicies quare proveniat.*
33. *Albani in iuuentute alui sunt capillis, in
senectute nigris.*
34. *Caniciem accelerant animi angusties.*
35. *Vipertus iuuenis repente totus incanuit.*
36. *Hispania puer repente incanuit.*
37. *Dæmones quomodo possint capillos alui
facere nigros.*

ITAE humane terminum consti-
tutum est, Genes. c. 6. *Erunt
que dies illius centum & vigin-
ti annorum, quem præterire nõ
non possumus, Iob c. 14. v. 15.*
Constituisti terminum eis, quem
præterire non possunt. Vnde neque a natu-
ra, neque damonis arte fieri potest, vt vite
periodus prorogetur, aut homines senio con-
fecti iterum reiuueneant, nã hoc solius Dei
potestatis est ex diuino orando, *Ego sum vita
tua, & profectio dierum tuorum.* Sed mul-
tæ sunt res naturales, quibus humidus radica-
lis reparatur, vt homines (Deo permittente)
longuissimam vitam præstent, vt tradunt
Leuin. Lemnius lib. de oculis natur. & lib. de
vita Cælis. compar. Hieron. Cardan. de vita
longa cap. 2. & 3. Fran. Mendoza in viridar.
sacra, & proph. erudit. lib. 4. probl. 17. Vnde
nil verat vt dæmones eisdem rebus vtentes
possint.

possint humidam radicalem reparare, & senectutis ariditatem preseruare, senectutemque ætatem cum iuuentute commutare, ut dixi in Epitome de Magia lib. 2. cap. 18. ex num. 1. Ioann. Euseb. part. 1. curiosa Philosoph. lib. 1. cap. 31. 32. 33. & 34. Q. August. lib. de natura demon. cap. 2.

¶ Senectutem enim aquila deponit, & nouam induit iuuentutem, ut tradunt Albert. Magn. lib. 13. animal. liter. A. Maiol. tom. 1. Conicular. colloq. 6. Mendoca d. problem. 17.

¶ Quod ut verum ita ad eius similitudinem iustos renouari testantur David, Psalm. 66. Tu es talis, ut iuuentus tua renouari possit, sicut aquila, & Psalm. 102. Renouauit, ut aquila iuuentus tua, Isai. cap. 40. Qui sperant in Domino mutabunt fortitudinem, assumunt pennas sicut aquila. ¶ Serpentes etiam senectutem deponunt, & nouam induunt iuuentutem, & reiuuenescunt, ut tradit Aristot. lib. 8. histor. animal. cap. 17. ¶ Et in numeri alij de genere insectorum, senectutis squalorem deponunt, & iuuentutem assumunt, ac renouantur, ut de multis, qui crusta teguntur, tradit Aristoteles ubi sup. Maiol. d. colloq. 6. ¶ De bombycine, qui se carcere includit, & cum sit vermis mutata forma alatus euadit renouatus, ut tradit Albert. Magn. lib. 26. de lanific. Vincent. lib. 20. histor. cap. 138. ¶ De papillione, silpha, cicada, scarabeo, & alijs idem Aristot. ubi sup. Maiol. d. colloq. 6. ¶ De Fenice non ita assertior, quamuis ex igne renouari asserunt D. Isidor. lib. 12. cap. 7. D. Cyprian. in expos. symbol. Albert. Magn. lib. 23. animal. lit. F. Herodot. li. 2. c. 5. Melalib. 3. c. 9. Solin. c. 36.

¶ Et cum in his senectutem cum iuuentute commutare reperiamus, credendum non est hebe nouerca natura id homines denegasse, cum earum omnium præstantior sit, & senem in iuuenem conuerti posse naturaliter probat Fran. Valeriol. lib. 3. locor. commun. cap. 18. Ioan. Schenckius tom. 2. obseruat. Medicar. lib. 4. obseru. 123. Valles lib. 6. Controuers. cap. 1.

¶ Nam et si incommoda quædam vi nature homini euenientia vitari nullo pacto queant qualis in senium siccitatis excessum, aut totius substantiæ deperditæ fluor, possunt tamen aliquatenus corrigi, & emendari cibo, potu, respiratione, & arteriarum pulsu, quæ ad natui caloris fomentum à natura insitæ habemus, ut docet Galen. lib. de Sanitat. tuend. ¶ Ad quod quidem ars medica dirigitur, non ut nos à mortē securos faciat, sed ut sanitatem custodiat, debilia foueat, ac corpus ab extrinsecis nocumentis muniat, ut tradunt Galen. de constit. artis Medic. c. 5. Ioan. Heurnius in Praxi

med. lib. 1. c. 3. ¶ Neque enim ut vnum quocq; corpus ad vltimum vite longitudinis perducat, sed de duabus rebus securiorem præbet, putrefactionis, ne penitus subeat corpus, & defensionis humiditatis innatæ, ne scilicet cito dissoluatur, ut docet Auicenn. Fen. 1. primi cap. singul. ¶ Sic igitur natiuus humor, ne cito ex

hauriatur artis beneficio diutissime conseruari potest, & putredo arceri, & vita profecti, seruatis scilicet principijs, quæ vitam foveant, & ratio calore, & radicali humore sunt amica, ut docet Galen. de Sanit. tuend. lib. 5. & 6.

¶ Potest enim natiuus calor ita arte atemperari, iumentate victus ratione, & ex cogitatis ad id auxilijs, ne humidum absumendo siccitatem, frigiditatemque pabuli defectu, tandem mortem inferat, & sic deperditus vigor restauari, Galenus de Sanit. tuend. lib. 5. & lib. 3. artis medic. comm. 213. Marsil. Ficinus lib. de vita product. & lib. de studiosor. vita tuenda, Fran. Valeriol. ubi sup. c. 19. Hierony. Cardan. lib. 1. de vita longa, Franc. Valles controuers. lib. 6. cap. 1.

¶ Multa enim latent nondum inuenta, quam hominibus ignota, quibus humidus radicalis restauratur, senectutis eriditas temperatur, ceteraque deperdita suplentur, ut tradunt Marsil. Ficinus, & Cardanus ubi supra.

¶ Nam in orbe nouo, quædam Insula reperitur Benica nomine, in qua fons scaturijt, cuius aqua senectutem cum iuuentute ætate commutat, ut post Cardanum narrat Ioann. Langius epist. 79. & similis virtutis Lucayan fontem esse meminit in Peru, Petr. Cieza p. 2. histor. Peru cap. 41. ¶ Et prædictæ virtutis reperiuntur plantæ nomine Mirabolanos à senectutis squalore homines præseruantes, & humidum radicale sufficientes affirmat Marsil. Ficinus ubi sup. ¶ Quæ & huiusmodi alia cum demonstret, nihil vetat (si Deus permittat) quod possit seni iuuentutem ætatem reddere, ut de Bacchi nutricibus reiuuenescentibus scripsit Aeschylus, de Iasone à Medea sanguine recente iuuenescente scribunt Pherecydes, Simonides, & Lycophon. ¶ Non quod eorum errori assentiar, sed quod demonis arti id impossibilem non iudicant, nam si educto per vulnus sanguine, & nouo suffulto posset demon homines reiuuenescere, sequeretur hominem post mortem posse demonem ad vitam reuocare, quod demonis potentia non est, nec potest succo salutari, ut canit Ouid. lib. 7. Metamor.

Barba, comaque

Canicie posita nigrum rapuerit colorem
Pulsa frigit macies, abeunt pallorq; situsq;
Abiectoque cæua suppleantur corpore rugæ.

Mem-

Membraque luxuriant.

- 23 ¶ Tarenti fuit centenarius senex capularis, qui pilis, cute, vnguibus, & fimo, atque squallore ætatis decidentibus, & in melioris ætatis omnia mutatis, de senex iuuenis prodierit, & alius senex Castellæ ad Riojan per omnia similis fuit, ut narrat *Torquemad. in horto florid. dial. 1.* ¶ Et Mombredo Regni Valentini Abbatissa fuit, cui iam Silicernio, subito menstruis fluoribus renouatis, dentes renati, comæ denegratæ, rugæ, & sulci cutis adæquati, mamma pendulæ, atque pannosæ ad instar virgunculae sortiarum, ut vultu, facie, totiusque corporis habitu, iuuenulam adhibuisset, narrat *Valase. Tarantasi lib. 6. Phisioj. cap. 12.* ¶ De Indo nobili trecentorum, & quadraginta spacio annorum, quibus vixit, in quo ter senectute exaruisse, & ter restoruisse scribunt Lusitani grauisimi *Ferdin. Castañeda. lib. 3. histor. Petr. Massæus historie Indic. lib. 11.*
- 26 ¶ Sed oblat terminum vitæ centum, & viginti annorum esse, *Genes. c. 6.* nam licet de illis, qui tum perituri erant diluvio ex *D. Augustino* exposui præcedenti capite, vrget adhuc quod de se testatur Moyses Numer. ca. 31. v. 2. *Centum viginti annorum sum hodie, non possum ultra ingredi, & egredi.* ¶ Sed ibi Moyses non asserit ultra se viuere non posse, sed tantum adeo magnæ multitudinis guernatione senio fieri imparem se se, ac minus idoneum, ut docent *Fran. Valles de sacra Philo-soph. cap. 7. Mart. del Rio lib. 2. Magic. q. 23.*
- 28 ¶ Qui tamen Vallesum reprehendit quod eius causam ex numerorum ratione ad annum Clymaëricum vellet reducere, quia vita nostra non pendet à numeris, sed à causis naturalibus primis, & secundis, ut notant *Galenus Ficinus, & Cardanus ubi supra.*
- 29 ¶ Vita enim humana humido radicali conseruatur, quod semper annis vitæ consumitur, neque alimento tantum reparatur, nisi mox à statu ætatis humidum illud, quod totum consumi incipit, reficiatur, & primigenia indidui temperatura restauretur, quod arte fieri non posse, testantur *Galen. lib. de Marasmo. Languis Epist. 79. Valles de Sacra philosoph. cap. 7.*
- 30 ¶ Sed licet Medicis ratio humidi radicalis restaurandi hætenus manserit incognita, non inde sequitur illam dæmoni quoque ignotam esse, aut impossibile, quod si illam nouit, cur nequeat, Deo permitte, in praxim deducere, ut his verbis respondet *Mart. del Rio lib. 2. Mag. q. 23.* ¶ Et capilos canos in nigros conuertere similiter potest ex causis naturalibus, nam ut ait *Solin. cap. 55. Apud Indos quosdam Infantes statim natos, canos fieri: rursusque*

alteram ibi gentem ff. que in iuuentute sit cana, nigrescit in senectute; cui narrationi se subscribit, eoque dicit *Pandoras*, testatur *Plinius lib. 7. cap. 2.* ¶ Canities enim ea ratione causatur, quod capilo sunt rariore, & ablescit ex phlegmate, quia colorem humoris, quo capillus nutritur imitatur, & quando in senio flegma in sanguine trahitur, quod rarum est, capillus sanguinem humorem imitatur, & ideo fit nigrum, ut docet *Macrobius lib. 7. c. 9.* ¶ Quo fit ut etiam Albani (qui ita dicuntur, quod aluo crine nascantur) ut statim atque in lucem prodeunt alui sint, post modum in senectute nigrescunt capillis, ut tradunt *Aul. Gellius lib. 9. noct. Atticar. cap. 4. Solin. cap. 19.*

¶ Contra autem animi angores caniciem accelerant, nam frigescit corpus, flegmaque augetur, atque ita canicies superuenit, ut de illo, qui à Catholico Rege in carcere cōiecto, cum adhuc iuuenis esset una nocte repente incanuit, ut narrat *Pet. Hispanus p. 2. cap. 7.* ¶ Et *Vipertus* iuuenis cum in *Racemburbensis* Ecclesia Episcopus fuisset electus, Romamque profectus (dispensationis causa super ætatem) à Pontifice contemptus, nocte sequenti totus incanuit, quo viso Pontifex confirmavit electionem, & dispensauit simul cum illo, atque cum consecrauit, ut narrat *Krant. Metropol. lib. 9. cap. 47.* ¶ Et in nostra Hispania (ut alia prætermittam) cum *Sergius Galba* à *Nerone* ad sedandos motus missus esset, ac tandem in rellus Prouinciā, sacrificaret, intra ædem publicā, puero è ministris acerrā tenente capillos totus repente incanuit, ut tradunt *Sueton. in Neron. in Galbam, Vassus in Chron. Hispan. ann. 70.* ¶ Sic eisdem de causis à dæmone potest capillus albus in nigrum verti, Deo permittente, vel niger in album, aut per fucationem, cum ementiendo quia naturaliter dæmoni videtur denegatum, *Matth. cap. 5. Demon non valet capillum vellum album facere nigrum.*

CAP. XIII. De vitæ productione, seu de vita longa.

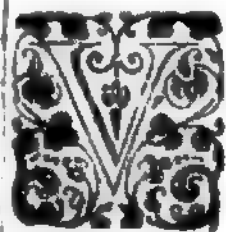
SVMMARIVM.

1. Vita productio à solo Deo est.
2. Vita produci potest ex rebus naturalibus.
3. Arbor vitæ Paradysum, cuius effusum vitam in longuissimam protraherat.
4. Vita arboris paradysi effectus naturalis fuit.
5. Natura suis septa luminibus potest res producere, quibus vita protrahatur.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

6. Rebus naturalibus potest senectutis squalor depelli.
7. Vitis arbor quare credita sit arbor vite.
8. Vitis arbor similis virtutis arboris vite.
9. Vita humana multis de causis conseruatur.
10. Cæli influxu vita hominis tuetur.
11. Vitæ productio arte non confertur, si nacerit Dei voluntatem renitentem.
12. Vitæ productionem contra Dei dispositionem gentes negarunt.
13. Superioribus lationibus vniuersa mouetur.
14. Humidi primogenij, & calidi natiui symptoma ad vitæ productionem iuuant.
15. Proba temperies, & cæli clementia, & alia huiusmodi ad vitæ conseruationem.
16. Trapebania ob regiones temperie longuissimos vitæ sff: homines.
17. Temperata, & omnino excessus experta natura amica sunt.
18. Improba temperies ad interitum ducit.
19. Luxurie dediti citius emoriuntur.
20. Puella nouena pugnas, & duodena moriēs.
21. Natura, quibus breui prælusura est vita solet actiones anticipare.
22. Passeres, qui sæpè cocunt citius emoriuntur.
23. Senes continentes octuogensari genuerunt.
24. Cygni, & Aquilonares quia parum luxurie dediti longuissimas vitas agunt.
25. Gentes, qui ex continentia multis annis vixerint.
26. Ioannes de Temporibus in Galia vixit annos 300.
27. Homines primæ ætatis, quia magis quam nostra continententes erant, longuissimas egerunt ætates.
28. Annos priorum Parætam minores nostris.
29. Annos ab orbe condito similes fuerunt nostris dierum 365.
30. Centum, & viginti annorum ætatis post dilubium.
31. Octuaginta annos ætatis ad Davidis tempora.
32. Post diluuium multi post centum & viginti annos vitam produxerunt.
33. Genesios verba de hominum ætatem ad punitionum diriguntur finem.
34. Longuissimam ætatem, ut viuamus, quæ sint necessaria.
35. Vitam longuissimam Deus pollicetur pietatem imparescentes exercentibus, & misericordes in alios.
36. Vita huiusmodi non est spiritalis, sed temporalis.
37. Vitam utramque complectitur Dei promissio.
38. Henoch translatus est ne videret mortem.

39. Elias Thesbytes, adhuc viuens, a Deo raptus est.
40. Elias vinus in suomet corpore perseuerat.
41. Henoch, & Elias asseruantur viui vsque ad diem iudicij, ut resistent Antichristi.
42. Elias in suomet corpore viuit quo natus est.
43. Elias viuis fruitur priuilegio visionis Beate.
44. Elias, & Henoch in corporibus sunt semper viuis.
45. Elias, & Henoch nunquam mortem viderunt.
46. Eliam Deus asseruabit, ne igne currus absumeretur.
47. Elia currus igneus potuit esse ex causa non vrente.
48. Elias, & Henoch sine ciuo, & potu in suis met corporibus viuunt.
49. Elias, & Henoch vestibus non indigent.

VITAE productio à solo Deo est, qui nobis inspirat inspiraculum vitæ, Genes. cap. 2. & vt Moysis ait Deuteronom. capit. 20. Ipse est vita tua, & longitudo dierum, & David Psalm. 65. Qui possuit animam meam ad vitam. † Quod non solum per miraculum, sed naturaliter fieri potest, ex rerum naturalium virtute, vt vita in longuissimum æuum protrahatur, nam in Paradyso arbor fuit, quæ ob vitæ conseruationem ARBOR VITAE appellabatur, Genes. cap. 2. v. 9. Lignum etiam vitæ in medio Paradyfi, seu vt Hebræi dicunt, Lignum vitarum. † Cuius effus vitæ humanam in longuissimum æuum conseruabat, & penè æternam faciebat, non solum in statu innocentie, sed post lapsum, ob quod Adam à Paradyso eiectus est, nam vt ait Dominus Genes. cap. 3. v. 22. Eiciamus Adam à Paradyso ne forte mittat manum suam, & summat de ligno vitæ, & viuat in æternum. † Nā talem virtutem ei naturalem fuisse conseruandum vitæ in æternum, vel longuissimum æuum, ad decem millia annorum, post Adæ lapsum retinuisse, docent D. Thom. part. 1. q. 97. art. 5. Scotus Sentent. 2. distinct. 19. q. 1. Bellarmin. tom. 3. controuers. lib. 1. cap. 19. Perera in Genes. lib. 3. q. 4. Bellarmin. libr. 3. controuers. lib. 1. cap. 19. Salian. in Annal. Sacr. tom. 1. tit. de Paradyf. pagin. 37. Valles de sacra Philosoph. c. 6. Ioan. Euseb. p. 1. Philosoph. curiosa, lib. 1. c. 31. 32. 33. & 34.

¶ Natura enim suis septa liminibus potest res naturales producere, quibus homines à sene-

à senectutis squalore præseruentur, & humidus radicalis restauretur, & vita maximè conseruetur, & dilatetur, vt tradunt *Marfil. Ficinus lib. de vite product. cap. 2. Hieronym. Cardan. de vita long. libr. 1. Michael Sabonarola tradat. 6. cap. 21. Eusebius d. cap. 33.* † Nam si herbis, & alijs naturalibus rebus potest caro consolidari, venenum expungi, noxia purgari, credendum est similiter senectutis squalorem posse depelli, & humidus radicalis reparari, vt de multis, qui in senectute dentes recuperarunt, corporis rugas supplerunt, capillos albos in nigros commutarunt, & iuuentutis florem resumpserunt, tradunt *Ficinus, & Cardan. vbi supra, Euseb. d. capit. 33. Martin. del Rio Magic. lib. 2. Maluend. de Antichrist. lib. 4.* † Vitis arbor à multis credita est fuisse arborem vitæ, nam arborem esse testatur *l. 1. D. de arbor. furtin. casar.* & vitam prorogare generosi vini natura, satis indicat, & aquam vitæ, quæ ex ea elicitur, vitam in longinquum prorogare, vt tradunt *Dodoneus, & Sabonarola vbi supra, Euseb. d. cap. 31.* † Sed eam arborem vitæ non fuisse probabilius est, quia Adam eie-
8 & est de Paradyso ne vitæ arbore gustaret, & sic solam eius similitudinis specimen præbet nam vt ait Hieronym. Prædus apud auunculum meum Ioan. Baptist. Villalpando, tom. 1. cap. 15. fol. 172. *Appelles merito vitam alteram artificiatam, non nisi diuino auxilio à Noe inuentam, vt succederet in vicem ligni vitæ homini vetiti.*

¶ Similiter ex salubri cælorum influen-
9 tia, & regionis temperantia, victus ratio, & continentia, vitam conseruare solent, & protrahere, vt docent *Aristotel. de Generation. libr. 1. & 2. Hippocrat. lib. de aëre, aquis, & locis, Galen. de tuenda valet. lib. 5. Ficinus, & Cardanus vbi supra, Valleriola lib. 3. locorum comm. cap. 19.* † Nam cæli influxus generationes fieri, & vita rebus genitis tueri, nullus est qui dubitet: nam vt ait *Aristotel. lib. 1. Meteor. cap. 2.* *Necesse est mundum hunc infra positum esse inferioribus latioribus, vt omnis inde virtus ei-
10 regatur, & ei Commentator Averroes, Vitam progressionem esse quandam à sempiterno ente, atque quieto manentem.* † Sic enim tempus à Deo præfinitum nullatenus immutari posse testatur idem *Aristotel. d. libr. 2. de Generat. c. 20.* quia eo multo inferior est ars, & natura, vt docet *Galen. lib. de Marasmo.* † Sic vitæ productionem negauit *Horat. libr. 1. Carm. Od.*

4. *Vita summa brevis spem nos facit incobare legem.* Nam vt ait Ouid.

Tæpora labuntur, tacitisque senescimus annis,

Et fugiunt freno non remorante dies.

¶ Verum cum vniuersales causæ, con-
13 cursu particularium in hæc inferiora agant, vt idem testatur *Aristotel. lib. 2. Physicor. ca. 2.* quia huic mundus superioribus latioribus mouetur *Aristotel. 1. Meteor. cap. 2. & libr. 1. de Cælo com. 42. D. Thom. part. 1. q. 115. artic. 3. & libr. 3. contra Gent. cap. 82. & 86. & Senten. 2. distinct. 15. q. 1. art. 2. & de Potent. q. 5. art. 8.* † Humidi primogenij, & calidi natiui Sym-
14 metria quædam qualitatūque agentium, & patientium commensurata proportio ad vitæ conseruationem quodammodo iuuat: nā modicè pingue, & qualitatibus omnibus temperatum humidum radicale (quod vitæ fons est, atque pabulum) esse omnino oportet, vt tradidit *Averroes ad Aristotel. vbi supra.* † Proba nā-
15 que temperies compago, corporis firma cæli clementia, Solis, ac regionis bonitas, victus cauta ratio, rerum vtilium obseruatio, abstinentia in omni victu, atque cultu corporis tuendi causa, voluptatum denique certissimæ vitæ pestis detestatio, atque fuga nō productiorem
16 modo, sed beatiorē, atque salubritate omnino florentē vitam efficiunt, vt probant *Marf. Ficinus lib. 1. de vite product. Franc. Valleriola lib. 3. locorum comm. cap. 19.* † Nam in Taprobania Insula, & Arabica scilicet vrbe Reana ob Regionis temperiem, perpetuamque
17 cæli clementiam longeuos ibi esse homines, centesimum supra vigesimum, & amplius vegeta adhuc senectæ attingentes narrat *Ludou. Roman. lib. 2. nauigat. cap. 9. & libr. 4. cap. 8.* † Namque temperata sunt, & omnino excessus expertia, naturæ amica, atque ea ratione
18 proferendæ vitæ valde idonea sunt, vt docent *Hipocrat. lib. de aëre, aquis, & loc. & libr. 6. Epidemiar. part. 6. apbor. 5. Galen. de tuenda valet. lib. 5. Marf. Ficinus lib. de vite product. & libr. de Studios. vita tuend. Franc. Valleriola lib. 3. locor. com. ca. 19. Cardan. lib. de vita lōg. Valles Controuers. lib. 6. c. 1.*

¶ Contra tamen, qui aut improba secundum naturam temperatura constant, infirmæque compage, aut pleniorē cælo, aut inclementi, insalubri regione, in cauto victu vtuntur breuiiores quæ fore, quia non solum naturæ bonitas temperaturæ æqualitate genita, aut illis
19 contrarium ad vitæ productionem, breuitatēue faciunt, sed & regionis præstantia victuque acurata ratio, vt docent *Hipocrat. Galen. Ficinus, Valleriola, Cardan. & Valles vbi proxim.*

† Quemadmodum luxuriæ dediti citius emoriuntur; quia coit⁹ est morbus comitialis, quo breui totius corporis cōpago dissoluitur, quia vt ait *Aristotel. lib. 1. de Generat. Generatio*

20 *unius, est corruptio alterius.* † De puella noue-
na pregnante, & duodene moriente narrat *Al-*
bert. Mag. lib. 18. animal. tract. 2. cap. 2. De a-
lia, qui octauo anno concipit apud Mosellam
sub Benedicto XII. P. M. & mortus est in deci-
mo quinto meminit *Genebrar.* De infante, qui
uondum ad decimum annum perueniens nu-
tricem pregnantem reddit, & vitam finiuit in
vigesimo narrat *Rodig. lib. 14. antiquid. lect.*
21 *cap. 8.* † Nam in his, quos natura breui præ-
clusura est vita, solet viriles actiones anticipare,
nam ut ait *Plin. lib. 7. cap. 19.* *Iuuenis in mo-*
numenti Salamina Euthimidis filium in tria
cubita trienio adoleuisse, incensu tardum, sensu
hebetem, etiam puberem fuisset, voce robusta
assumptum, contractione membrorum subita
trienio circumactio.
22 ¶ Viciū enim carnis semper mortem
sibi cōsciscit, ex quo passeret, qui sapē coeunt,
cicis emoriunt. & sic Fœniciem auein di-
cunt quingentorum annorum vitam protrahē-
re, quia nunquam coit, *Herodot. lib. 2. cap. 5.*
Mela lib. 3. cap. 9. & ob eam causam homi-
nes ducentos annos egredi meminerunt *Plin.*
lib. 7. cap. 48. *D. August. lib. 15. Cinit. Dei c. 9.*
23 † Et continentes senes octogēarios, & no-
nagenarios genuisse tradit *Abinobar lib. 2.*
Tbeyzir tract. 4. cap. 1. *Matth. de Grad. in cō-*
ment. Rasis ad Almanzorem lib. 9. cap. 29.
Plin. d. lib. 7. cap. 14. Et in centesimo an-
no, *Sabonarola tract. 6. cap. 21. rub. 23.* *Ioan.*
Schreckius tom. 2. obseruat. Medic. lib. 4. obser-
uat. 124. † Et ex vita continentia, victus, &
24 regionis temperie apud Indos, absq; senio Cyr-
nios vivere annos 140. refert *Plin. d. lib. 7.*
ca. 2. Et Aquilonaribus Regionibus homines
esse longeuos ad annos 160. & David Scottus
Episcopus vixit ad ann. 170. *Glaus lib. 4. c. 4.*
25 † Est etiam in Ætolia Epitōrum gens, quæ
vivit ultra ann. 200. *Plin. d. lib. 7. capit. 48.*
Et apud Drachmanos repertus quidam homo
est annorum 300. ut testatur *Nicol. de Comi-*
tib. cuius modi alia exempla refert Maiol.
26 *tom. 1. dier. Canicul. colloq. 3.* † Et in nostra
Europa tempore Lucij I. Papæ compertus
fuit in Galia Ioannes quidam Caroli Magni
armiger (qui ob longeuam vitam Ioannes de
Temporibus appellabatur) qui vixit annos
300. ut referunt *Vincent. lib. 27. hist. cap. 16.*
Bergomas, & Guaz. lib. 6. rerum Francorum,
Ioan. Neucier. in ipso Lucio II. anno Christi
1146.

27 ¶ Quæ facile credi possunt, si ad prime-
uam illam mundi ætatem oculos conuertas,
in qua homines nonagentos annos, & ultra vi-
tam ducebant, nam Adam vixit annos 912.

Enos 905. Jared 962. Mathusalē 962. ut cōf-
tat Genes. capit. 5. Noe vero 950. *Genes. c. 9.*
† Nam licet aliqui dicant eius ætatis annos
minores nostris fuisse, ut fides historiz atrue-
tur, ne sit incredibile, quod tam multos annos
vixisse referuntur antiqui existimāt, tum annū
vocatū, ut illud ecē sit vnus noster, & decem
illorum cētum nostrorum, quos refert, & refel-
lit *D. Aug. lib. 15. Cinit. Dei c. 12.* † Nam illo-
rum annos fuisse Solares dierum 365. quales
nostros apperte docet his verbis idem Aug. d.
lib. 15. c. 14. *Prorsustāt etiam tū dies fuit, quā*
tus, & nunc est, quam viginti & quatuor hora
diurno circulo, nocturnoque determinant; tam
tus mensis, quantus, & nunc est, quē Luna cōp-
ta, & finita concludit, tantus annus, quantus
& nunc est, quem duodecim menses lunares ad-
ditis propter cursum Solarem quinque diebus,
& quadrante consumunt.

¶ Neque dicendum est primeuam ætatem
tot annis constituisse ob naturæ merita, quam
post diluuiū Deus ad centum & viginti an-
nos abreuiavit, *Genes. ca. 6.* *Eriuntque dies il-*
lius centum & viginti annorum. Quare de se
testatur Moysis *Deuter. c. 12.* *Centum viginti*
annorum sum bodie, non possunt ultra egredi, &
ingredi. † Postea ex deprauata natura ad oc-
tuaginta annos eius periodus abbreviatus est,
Psal. 89. v. 10. *Dies annorum nostrorum in ip-*
sis septuaginta anni, si autem in potentibus, oc-
tuaginta. Quos præteriri non possumus, *Iob c.*
14. v. 15. *Breues dies hominis sunt, numerus mē-*
sum eius apud te est, constituisi terminum eis,
quæ præteriri non possunt. † Nam post diluuiū
vixit Noe trecentis & quinquaginta annis *Ge-*
nes. c. 9. Sem, Cham, & Iapheth, & eorum filij,
atq; nepotes longas post centum, & viginti an-
norū vitas duxerut, ut tradūt *Perera, Fernad,*
& alij Genes. c. 10. *Mendoza in viridar. lib. 4*
c. 17. † Vnde dicendum est prædicta Genesios
verba non ad vitæ nostræ terminum, sed ad pu-
nitorum dirigi finē, ut exponit in hæc verba D.
Aug. d. lib. 15. c. 24. *Sed intelligendum est hoc*
Deum dixisse cum circa finē quingentorum an-
norum esset Noe, id est, quadrigentos octoginta
vita annos ageret, quos more suo scriptura quin-
gentos vocat nomine totius maximam partem,
plerumque significans sexcētesimo quippe anno
vita Noe secundo nēse factum est diluuiū, &
sic centum viginti anni præditi sunt futuri vi-
tæ hominum peritiorum, quibus transactis di-
luuiū deleberetur.

¶ Quare verisimiliter credi potest si iuxta Dei
præcepta ambularemus, vitæque nihil contra-
rium admitterimus, neq; a cœlesti influentia,
aere, victu, vel quid simile incommoditate m-

pariamur, longissimam vitam priorum Parentum adsimilem potiri posse. † Nā Deus vitā longā pollicetur pietatē cū parentibus agenti Deuter. c. 17. *Hora patre tuū, & matrem tuam, ut sis longeuus super terrā, misericordis in alios* Job. c. 10. *Vitā, & misericordiam tribui sibi eis, quia vitā a solo Deo est, D. Ioā. c. 1. Act. Apost. c. 17. † Quia licet de vita spiritali intelligat Sōnius de Relig. tract. 5. c. 3. de vita temporalī accipiendum est, Apost. ad Ephes. c. 6. *Ut lūgo uiuas tēpore, & bene sit tibi in terra.* † Et vitam que vitā cōplecti sentit D. Tho. ad illud Ephes. 6. *scilicet. 1. ex illo Apost. 1. ad Tit. 4. *Pietas ad omnia utilis est promissionē habens vitæ, quæ nunc est, & futura, Prouerb. c. 3. *Lūgitudō dierum in dextera eius, & in sinistra eius diuitiæ.****

† Deus enim tam per miraculum, quam ex causis naturalibus potest humidū radicale re parare, ut homines uiuant in longissimum æuū, ut de Henoch testatur Genes. c. 5. *nō apparuit quia tulit eū Dñs, quem locum ita explicant, Sapiens Eccles. c. 44. *Henoch placuit Deo, & translatus est in Paradysū, ut det Gētibz pñitiā, D. Paul. ad Hebr. c. 11. *Henoch translatus est, ne videret mortē. † Elias Thesbytes uiuus igneo curru raptus est, Reg. 4. c. 2. v. 11. *Cūq; pergerent, & incedentes sermocinaretur, Elias, & Eliseus, Ecce currus igneus, & equi ignei diuiserunt utrūque: & ascendit Elias per turbintē in cælū. † Ex quo textu Eliam, sic a Deo raptum, adhuc uiuum perseverare in siomet corpore testantur D. Hieron. Abulēf. & alij in d. c. 2. Reg. 4. Frā. Suar. in D. Tho. p. 1. q. 59. ar. 6. disp. 55. scilicet. 1. to. 2. Ludou. Alcasar in Apocalyps. c. 11. v. 3. & not. 6. §. 2. idq; de fide esse affirmat Frā. de S. Maria in sua bist. Prophet. li. 1. † Verum enim est Eliā in corpore uiuo raptū fuisse, sed in eo uiuere, difficultas est, ita ut contrarium asserere sit hæresis; nā sunt nonnulli qui est dicto Regum loco, asserunt, Eliā mortuum fuisse ab igne currus, & ita sensisse filij Prophetarum, qui eum rapi viderunt trans Iordanem: & sic operas suas Eliseo pollicebantur in eius corpore cōquirendo aiētes d. c. 2. v. 16. *Ecce cū seruis tuis sunt quinquaginta viri fortes, qui possunt ire, & querere Domnū tuū, ne forte tulerit eū Spiritus Dñi, & proiegerit in eum montium.*****

† Sed ex sacro textu nō cōstat Eliā mortū fuisse, neq; ab Ecclesia definitum est, imō ex cōmuni omnium assensu probatur eum uiuere cum Henoch, ut veniant in diem iudicij ad resistendum Antichristū, testēs fideles legis naturalis, & scriptæ, Origen. in Ioā. to. 7. Chrysost. in Matth. bom. 54. D. Aug. lib. 20. Ciu. Dei, c. 29. Greg. Nyssen. lib. de Aduent. Dom. Greg. Mag.

lib. 11. Moral. c. 10. Galatin. lib. 12. c. 1. † Quare a priore sententia non diceo, eū nēpe uiuere ut testantur D. Ambros. lib. 4. de Fide, c. 1. & in D. Luc. lib. 2. c. fin. D. Greg. lib. 9. Moral. c. 4. & lib. 21. c. 36. Tertul. lib. de Anim. c. 35. & 50. & li. de Resur. c. 58. D. Chrysost. ad Pauli epist. ad Hebr. bom. 22. & ad Galat. 21. † Et seui priuilegio visionis Beata, & spiritali gloria, non per raptum in Paradysū, aut alio loco, cū Henoch in corpore glorioso, quales Beati, qui mortē viderunt, ut tradit D. Aug. lib. 9. in Genes. ad liter. c. 6. † Sed in suis met corporibz carnalibus, non depositis morte, sed semper uiuis, ut idem testatur Aug. lib. 2. de gratia Chrysost. 23. nulla naciem tērai, ut idē esset lib. 1. de peccator. merit. c. 7. *Neque Henoch, neque Elias per tam longam etatem senectutem marcuerunt. † Nec morte discēdis, & per resurrectionem assumptis, sed in ipso corpore uiuentes, in quo nati sunt, nā ut ait D. Hieron. ad Parmac. epist. 61. *Henoch translatus est in carne in Paradysū, & Elias carneus translatus est in cælū.**

† Potuit enim Deus Eliam in curru igneo seruare, ne absumeretur ab igne, ut tres pueros in fornace, Daniel. c. 3. eius actionem impediens ne vreret, ut de credentibus testatur Apostol. ad Hebr. c. 11. *extinxerunt impetum ignis. † Vel ignem illum conflare ab exhalationibus frigidis, & nimis condensatis eas prope nos detinēdo, & postea per vehementem exhalationem inuicem succedentiū conquassatione calefieri, & inflammari, quibus ignis non vrēs inducitur, ut dixi in Epitome de Magia, lib. 2. c. 41. ex n. 12. † Sic Henoch, & Eliā censens a Deo uiuos asseruari vsque ad diem iudicij, sine potu, & cibo, corpore tamen valēti, D. Clem. Rom. lib. 5. Consti. c. 8. Tertul. lib. contra Iudæos, c. 2. & lib. de Anim. c. 50. & lib. de Resurrect. c. 35. & 58. D. Basil. in Hexam. bom. 11. D. Chrysost. in Genes. homil. 21. & 22. D. Aug. lib. 2. de peccat. origin. c. 23. & de peccat. merit. lib. 1. c. 3. & lib. 9. in Genes. ad lit. c. 16. D. Gregor. lib. 9. in Job. c. 4. & lib. 21. ca. 36. † Et suis met vestibus præcincti, quibus erant dum reparentur, quemadmodum filios Israel in desertum, quibus per quadraginta annos, neq; vestes, nec calcei attriti sunt. Deuteronom. cap. 29. *Adduxi vos, quadraginta annis per desertum, & non sunt attrita vestimenta vestra, nec calceamenta pedum vestrorum vetustate corrupta sunt.**

CAP. XIII. De Inedia per-
ferenda.

SUMMARIVM.

1. Inedia ultra septimanā tollerari non potest.
2. Inedia multos menses, & annos possunt tolle-
rare, qui abundant humore pblematico, cru-
do, lento, viscoso.
3. Serpentes, lacerti, stelliones, &c. quare toto
hyeme sine cibo transeant.
4. Dormiendo quare quis possit multos annos
transire.
5. Herba cacaore famen expellit.
6. Spirensis puella multos annos sine cibo, &
potu pertransit.
7. Puella Anglicana per viginti annos nihil co-
medit.
8. Sacerdos quidam Gallus bienio a cibis se abs-
tinuit.
9. Odore solo multi conseruantur, sine cibo, &
potu.
10. Democritus melis odore per multos dies ine-
diam tolleravit.
11. Aëre solo viui potest.
12. Chameleon quare solo aëre vivat.
13. Chameleonti quare pavor, & colorum mu-
tatio.
14. Christus Dominus ex miraculo quadra-
ta dies ieiunavit.
15. Iunius divinis miraculi vis subtrahenda
non est.
16. Rogerius reprehenditur, qui talia miracu-
la stellellarum influentijs adscribit.
17. Eucharistia sumptione ex miraculo plures
quam multos dies transferunt.
18. Catharina Senensis, & Maria Egyptia
et sola Eucharistia multos dies per transie-
bant.
19. 20. Eucharistia sola quam plures sine cibo,
& potu pertransierunt.

ULTRA septimanam ex communi
lege naturæ non posse homines
sine cibo, & potu inediā pro-
ferre, tradunt Hippocrates libr.
de carnib. Ioan. Filesc. de Qua-
drages. cap. 1. & Quod de illis in-

telligitur, quibus ventriculus, & ieiunum in-
testinum humore chilofo vacat, secus in his,
qui abundant humore phlogmatico, crudo,
lento, viscoso, quia calor naturalis illo utitur
pro alimento, & quandiu durat sine cibo, & po-

tu transeunt, donec totus absumatur, ut dixi
in Epitome de Magia libr. 2. capit. 21. num. 2.
Gemma libr. 1. Cosmocris. cap. 6. Ioann. Euseb.
part. 2. Philosoph. curis. libr. 1. capit. 79. & Sic
enim serpentes, lacertus, stelliones, & Humiales
cocodrili ex hac phlegmatica complexionē to-
to hiberno tempore latitant, & sine cibo, & po-
tu vitam degunt, ut tradunt Aristoteles libr.
8. histor. animal. cap. 13. Albert. Magn. lib. 22.
de Anim. tract. 2. & Et hac de causa potest quis
dormiendo multos menses, & annos sine cibo
& potu quiescere, ut dixi d. lib. 2. capit. 22. ex
num. 2. Albert. Magn. ubi prox. Medin. lib. 2.
de recta in Deum fide, c. 7. Mendoca in Viridar.
Sacra & propb. erudit. lib. 4. probl. 24. nam ut
ait Martialis in Xen. lib. 13.

Tota mihi dormitur hyems, nec pinguior ullo
Tempore sum, quam cum me nisi somnus alit.

¶ Apud Indos herba quædam reperitur
Cacaore nomine, quæ famen expellit, ut refe-
runt testes oculati Petr. Cieza in histor. Pe-
ru. part. 1. cap. 96. Augustin. Zarate lib. 1. eius-
dem histor. cap. 18. & Spirensis puella cum no-
nullo annos sine cibo, & potu pertransisset, ius-
su Ferdinandi Imperatoris ultra quadriennium
fuit asseruata sine cibo, & potu, corpore tamen
valenti, nec vlla macie tentato, ut affirmat ei-
us testis oculatus, qui seruandæ puellæ cura in-
terfuit Giral. Bucquianus in Epidemia de ip-
sa edita. & Similia de Anglicana puella, quæ
per viginti annos nihil comedit, refert Ro-
ger. Baconius, de muliere Normandia, quæ de
cem & octo annos incolumen sine cibo, &
potu vitam traduxit, & alijs multis referunt
Eusebius dicit. capit. 79. Mendoca dicit. libr. 4.
problema 23. & De Galo Sacerdote, qui Ni-
colai V. Pontificis tempore bienio toto ciui
potuque abstinuit, meminit Maiol. colloquio
6. de puella Germana multa similia tradit Si-
mon. Portius libr. de puella German. de puel-
la Arabica, Martin. del Rio lib. 6. c. 2. sect. 3.
quest. 3.

¶ Sunt etiam multi, qui sine cibo, &
potu solo odore viuunt, & multos menses,
& annos orphando inediā perferunt, ut tra-
dit Hippocrates de aliment. libr. 1. Galenolibr.
de aëre, aquis, & locis, Ioann. Menard. libr. 18.
epistol. fin. Eusebius dicit. libr. 1. capit. 78. Ve-
ga lib. 6. de locis capit. 4. section. 5. & Demo-
critus melis odore per multos dies inediā
tolleravit, ut tradunt Athenæus libr. 2. capit.
3. Lacert. libr. nono, de Astromotum gen-
te similia refert Plinius. lib. 7. capit. 2. & Et ho-
minem solo aëre vivere multis rationibus, &
exemplis confirmant Hippoc. lib. de alim. Galen.
lib. de aëre, aqua, & loc. Mendoc. d. proble. 23.

Marf.

Mars. Ficin. ad Phædr. Platon. in argumen.

2. Quod fieri potest eo quod pro corporis
magnitudine pulmo illi esset maximus, & ita
sola respiratione, soloque aëre viuere, vt de Cha
maeleonte tradit *Plin. lib. 11. cap. 37.* † Ideo
13 illi pauor, & colorum mutatio, vt docet idem
Plin. lib. 8. cap. 33. & inedia tollerantia, *Maio
lus ubi sup. Mendocad. probl. 23.*

14. Nec per hoc Sanctorum naturam excedē
tibus ieiunijs miraculi vjs abstrahenda est, vt
de Christo Domino quadraginta diebus ieiun
ante tradit *Procop. in Luc. c. 4.* † Symeon il
le Stylites sæpius absque cibo, & potu quadra
ginta dies ieiunauit, & nisi die Paschæ sump
to Christi corpore quidquā sumebat, vt narrat

16 *Theodoret. histor. Relig. cap. 26.* † De Mira
na, & Cyra terquadraginta dies omnis omni
no cibi expertes ieiunando transegiſſe, & alijs
tradit idem *Theodor. ubi prox. Ioan. Fileſacus*
17 *lib. de Quadageſima obseruat. cap. 1* † Impius
autem est Rogerius Baconius dum hæc mi
racula stellarum influentijs adſcribit, nam ſi
hoc ita vni, aut alteri dumtaxat, & non omni
bus tollerandæ inedia stellarum iſtarum in commune
defluxum ſuum demittentes largiuntur, vt tra
dit *Lilius Girald. dialog. 17. apud Gruter.
tom. 2.*

18. Aliquando etiam ſola Sacramenti Eu
chariſtiæ aſſumptione absque alio alimento
Dei ſerui non ſolum dies, ſed annos quam plu
res incolumes perdurarunt, *Fulgoſ. lib. 1.* † Vt

19 de S. Catharina Senenſi narrat S. Antoninus,
de S. Maria Aegyptiaca, *Henriq. lib. 8. de Eu
chariſt. ca. 34. num. 6.* de alijs *Sim. Maiol. tom.
1. Canicular. colloq. 4. Franc. Picus Mirand.
lib. 3. pranor. cap. 5. Thom. Bozius de ſign. Ec
cleſ. lib. 14. cap. 7.* & *lib. 15. cap. 2.* † De puella

20 annor. XII. in territorio Tullenſi ſola Eucha
riſtia triennio perdurate ſe meminit *Vincent.
lib. 24. cap. 27.* † De alia puella in villa Eykel
omni potu, ciboque carente, quæ vixit ad ann.
XXX. *Neuſeler. Gener. 43.* vt alijs multis quos
ipſe narrat circa ann. 1478. *Gener. 50.*

CAP. XV. De Virginitate ve ra, & ſophiſticata.

SVMMARIVM.

1. Virginitas ſemel amiſſa irreparabilis eſt.
2. Virginitatis amiſſio eſt irreparabilis, ſiue ſit
in membranula ruptione, ſiue coaleſcentium
partium diſſolutione.
3. Virginitas amiſſa non poteſt reſumi, etiam ex
potentia Dei abſoluta.

4. Virginitas licet reſtitui non poſſit, poteſt ta
men ſophiſticari.

5. Sophiſticare corruptas non licet, vt virgines
appareant.

6. Corrupta dum nuptui traditur ex cauſa licet
ſophiſticari.

7. Corrupta lucratur arrhas.

8. Arrha non dantur in premium virginita
tis.

9. Vxor deſeruit in viliffimum aëum concupi
ſcentiæ, ideo dantur ei arrha.

10. Arrha dantur, & viduis.

11. Signa virginitatis dolorem eſſe, & ſangui
nis profluuium.

12. Virginibus in primo congreſſu membranul
la mutilatur.

13. Pelliculam rumpitur in primo virginis cō
greſſu.

14. Hy:men, & Eugiō virginibus quid appella
tur.

15. Virginibus nulla membranula eſt in cuſto
diam virginitatis.

16. Membranula, quæ in aliquibus virginib
reperitur, vtiſiſſima eſt.

17. Virginitas non conſiſtit in alicuius mem
branula int gritate, ſed coaleſcentium par
tium anguſtia.

18. Sanguis profluuius in virginitatis amiſſio
ne ſit per accidens.

19. Sanguinis profluuius in ipſa corruptione nō
eſt ſignum virginitatis.

20. Virgo cognoſci poteſt a viro ſine dolore, &
ſanguine.

21. Obſtetricum dum inſpicit virginem per
diſt.

22. Obſtetricis iudicium valde periculo
ſum.

23. Obſtetricibus iudices circumſpectos eſſe de
bent.

24. Membrana ſi reperitur in virgine, res eſt
præternaturam.

25. Puellas in nono, & decimo anno meretri
cantes ſine nocumento.

26. Puella octauo anno concepit, & puer nouē
nis genuit.

27. Puella anno ætatis nono exiſtere viris po
tentiores, quàm alia in decimoquinto.

28. Fœmina corrupta anno ætatis viginti virū
non admittunt ſine dolore, & ſanguinis pro
fluuium.

29. Virgines ex menſium ſuppraſſione lacrimas
ſolent mammis habere.

30. Viros repertos fuiſſe cum lacte in mam
mis.

1 VIRGINITAS semel amissa irrepara-
bilis est, quia ullis medicamentis
nec demonis arte fieri potest,
2 ut quæ per coitum viri, vel alia
de causa semel virginitatē amis-
sit, virginem esse incipiat, quia
de priuatione ad habitum non est possibilis re-
gressus *Arist. in Prædicam. c. 10. & Gener. lib.*
3 *2. & Physicor. 1.* † Si uē virginitas cōsideretur,
in alicuius mēbranullæ rptione, quā in vte-
ri ceruice dixit inesse *Fallop. in obseru. annoto*
4 *mat. si uē coalescentium partium dissolutione,*
ut tradit *Petr. Garfia de locis affect. disput. 63.*
5 *cap. 1.* † Vel alia de causa, nam in quocunque
casu consideretur, nam potest corrupta ad vir-
ginitatem amissam reddere, etiam ex diuina po-
testate absoluta, ut docent *D. Augustinus in*
6 *epistola ad Euseb. de cust. virg. relatus in cap.*
7 *si Paulus, 32. quæst. 5. cum alijs per Maiolum*
8 *tom. 1. colloq. 3.*
9 † Et licet virginitas restitui non possit, po-
terit tamen sophisticari, ut corrupta pro virgi-
ne habeatur, ut *Mehei, Phamacopolæ, & Oas-*
10 *tretric. 5* præstare solent, nam ad id multa sunt
remedia, quæ obseruant *Petr. Garf. ubi sup. d.*
11 *disputat. 67. cap. 2. Ioannes Alfons. de Fonte-*
12 *cha in Specul. Medic. lumin. 3. fol. 611. & 617.*
13 † Quod absque periculo conscientie nō fit;
quia non licet mulieribus homines seducere,
neq. tali fraude ulli opē ferre, quin teneantur
de dolo malo cū aliud agitur, aliud simulatur l.
1. §. 1. D. de dolo, l. rei cōmuns, l. merito, D. pro
14 socio. † Nū in casu quo à parentibus nuptui
tradatur, & iam dispensata metuat mortis, aut
honoris periculum si vir eius amissam virgini-
tatem agnoscat, quia poterit sophisticari, ut
sua, & suorum honorem tueatur, ut resoluit
15 *Ioan. Alfons. de Fontecha dict. lumin. 3. fol.*
16 *613.*
17 † Et talis sophisticata lucrari poterit ar-
chas; nam licet illas in præmium virginitatis
dari arbitrantur *Gomez Arias in l. 49. Tauri,*
18 *num. 8. Ioan. Lupus in Rubric. de donat. §. 12.*
19 *num. 1. Padilla in Authentic. res quæ, num. 31.*
20 *C. commun. delegat. Conarru. in 4. par. 2. cap. 3.*
21 *§. 7. num. 12. Rojas de Succes. cap. 33 num. 33.*
22 † Falsum est dari in præmium virginitatis, sed
pudicitie, quam prostituit mulier, etiam cor-
rupta, dum viro se cognosci patitur, ut tradit
conciuis, & amicus *Thomas Sanch. de Matri.*
23 *lib. 6. q. 27. nu. 4.* † Quia deseruit in vilissimū
actum concupiscentie, quam potest præstare,
ut notat alter cōcius meus *Ioan. Bapt. Nauar-*
24 *rete in Hierem. T. Bren cap. 5 fol. 336.* † Ideo
25 arthæ non solum dantur virginibus, sed & vi-
duis, l. 1. tit. 2 lib. 3 For. Gregor in l. 87. ti. 18.

Part. 3. & in l. 1. tit. 11. Part. 4.

¶ Signa autem virginitatis esse dolorem,
& sanguis profluumum mulci allerunt ex illo
Deuter. cap. 22. Si duxerit vir uxorem, & pos-
26 *tea odio habuerit eā, obiciens ei nomē pessimū,*
27 *& dixerit uxorem banc accepi, & ingressus ad*
28 *eā nō inueni virginē, tollēt eam pater, & mater*
29 *eius, & ferrēt secū signa virginitatis eius, &c.*

† Quare in virginitatis amissione ex primo
congressu viri, membra mutilari his verbis do-
cet *Avicen. lib. 3. Feñ. 2. tract. 1. cap. 1. Ante*
30 *violationem virginis sunt in collo matricis pā-*
31 *nicali contexti ex venis, & ligamentis subtili-*
32 *bus valde ortis ex omni membro eius, quod des-*
33 *truit violator.* † Quod pelliculam appellat

34 noster *Averroes lib. 1. Collectan. ca. 35. Et ori-*
35 *ficiū vulvæ est crispum, & ex crispitudine il-*
36 *la oriuntur venæ minutæ habentes pelliculam*
37 *contextam duabus texturis.* † Quæ vocatur

38 *Hymenā Medicis, Andr. Vessalius li. 5. de fa-*
39 *brica corp. hum. c. 15. Sic ergo huius colli vesica*
40 *inferioris, paulo interiorius carnea occurrit mē-*
41 *brana, quæ Hymē, & Engiū appellata virginib-*
42 *us est peculiaris, in ceteris nāq. mulieribus coitu,*
43 *aut aliqui petulātū quopā attritu diuulsa lau-*
44 *ratave aboletur.* † Sed verū est nullā esse mē-

45 *branullam, vel pelliculam virginibus in ore*
46 *vulvæ in custodiam virginitatis, quod destruat*
47 *violator, ut tradunt Andreas Laurent. lib. 7.*
48 *anatomat. capit. 12. Marcell. Donatus lib. 4.*
49 *de admirab. medic. capit. 15. Fernelius lib. 1.*

50 *cap. 7. Ambrosj. Paræus lib. 2. de humani corp.*
51 *anatom. cap. 34. Ann Robert. lib. 4. rerum in-*
52 *dicatar. cap. 10. fol. 787.* † Vnde si qua mem-
53 *branulla in aliquibus reperiatur morbosa est,*
54 *& non propterea signum virginitatis, quia id*
55 *ex vitio conformatricis contingeret, ut tradit*

56 *præter proximè adductos Atius Tetrab. 4.*
57 *sermon. 4. capit. 96. Paulus lib. 6. cap. 72. Ori-*
58 *basius lib. 24. Collectaneorum cap. 32. Capiba-*
59 *zius lib. 4. cap. 2. Nicol. Florentin. sermon. 6.*
60 *tract. 1. cap. 6. & tract. 3. sermon. 8. cap. 30.*

61 † Nam virginitas non consistit in alicuius mē-
62 *branullæ corruptione, sed solum in labiorum*
63 *compressione, & simpli ysis, seu coalescentium*
64 *partium angustia, quæ cum sine dilatatione*
65 *membrum virile admittere nequeant, ex in-*
66 *solito usu virginibus dolor inest, & sanguis*

67 *ex venarum coalescentium scissione, ut tra-*
68 *dunt, Francisc. Valles de Sacra Philosophia,*
69 *cap. 25. Horat. Algerius tom. 2. epistol. 1. cap.*
70 *4. Ioan. Alfons. I entecha in Speculo Medic. lu-*
71 *min. 3. Petr. Garfia Carero ad Galen. de locis*

72 *affect. disp. 67. c. 1.*
73 † Vnde sanguinis profluuiū fit peracidēs,
74 & dolor, quia ut ait *Ann. Robert. d. cap. 10.*

fol. 738. quod si in ipsa defloratione aliquando sanguine profilire, aut erumpere contingat, hoc vel propter vim coelestis, qui claustra primus aperit (ut sane prima coitio acerrima est) vel alio modo procedit, & non expellicula reptione.

19 ¶ Et sic sanguinis profluuium non esse signum virginis compertum est; quia sine sanguinis emissionem virgo cognosci potest à viro, quinimo sine ipsius virginis dolore, nam pro corporis magnitudine, & ætate cervice vterina correspondens, si viro adiungatur, qui habeat membrum paruum, vel proportionatum orificio vulvæ, absque sanguine, quinimo absque dolore cognoscetur, ut tradunt *Ladrentius, Donatus, Fernelius, Aetius, Paulus, Oribasius, Capibazeus, Florentinus, Valles, Augenius, Fontecha, Carero, & Paræus ubi sup.* ¶ Nam ut eleganter ait Ioan. Fragofo libr. de arte medendi tract. de explanat. *Ainsi que la sangre, que suele salir en el primer coito, no siempre es de la tela corrompida, que imaginan, sino de las venillas, que allí se ballan apretadas: por lo qual las mugeres, que tienen la edad madura, no sienten dolor en aquel acto, ni les va sangre, especialmēte si el hombre tiene el miembro genital proporcionado con la grandexa del cuello de la madre.*

21 ¶ Vnde cabeant Iudices ab obstetricum explorationibus, quæ dum experiuntur virginis digitum in pudenda mittunt, eo quod dicunt in vteri cervice assertam esse membranā, quæ ingressum in virginibus impedit, vel assertam vteri cervicem ampliorem esse, at multo magis hiare corruptis, quia ut ait D. Aug. lib. 1. Civit. Dei, c. 18. *Obstrix virginis cuiusdam integritatem manu velis explorans, siue malevolentia, siue inscitia, dum inspicit, perdit.* ¶ Quare incerta est huiusmodi probatio, & periculosa, nam ut ait D. Cyprian. inc. nec aliqua, & inc. quod si poenitentiam, 27. q. 1. *Nec aliqua putet se hac excusatione defendi, quod inspicit, & probari posuit, an virgo sit, cum & manus obstetricum, & oculi sæpe fallant.* ¶ Vnde ab hac probatione, & inspectione obstetricum Iudices quantum possint cabere debent, nam ut testatur D. Ambro. lib. 8. epist. 64. nos quoque usu hoc cognovimus sæpe inter obstretices abortam veritatem, & questionem excitatam, ut plus disputatum sit, de illa quæ inspicienda se præbuit, quam de ea, quæ non fuit inspecta.

24 ¶ Membrana enim illa res est præternaturam, quæ vix vni est multis millibus à prima cōformatione inesse reperiatur; iam vero pro corruptis magnitudine, & ætate, cervice vterina pa-

tebit magis, aut augultior erit; nam partium omnium corporis, quædam ad se inuicem proportio est, & in natura benè ordinata commensuratio, ut tradunt *Hypocrit. & Galen. passim.* ¶ Ita datur plures feminæ ex nono, & decimo anno meretricæ, sine detrimento, & pueros ex ea plus minusve ætate, qui feminis cōmisercentur: pueri enim septēnes coierunt, & novēnes conceperunt, & genuerunt, nam de puella novēenne pregnantē narrat *Albert. Magn. lib. 18. tract. 2. c. 2.* ¶ Et apud Mosellam tempore 25 *Benedicti XII. Pont. Max.* puella octavo anno concepit, ut meminit *Genebrard.* & infans, qui nondum ad decimum annum pervenit nutriticem pregnantem reddit, ut ex D. Hierony. recolat *Cæ. Rodig. lib. 14. antiq. lect. c. 8. de alijs, qui septimo anno fornicarūt, tradunt DD. inc. 1. de delict. pueror.* ¶ Quod argumentum 26 est evidentissimum exillere feminas nonnullas viri potentiores anno ætatis nono, quam aliæ anno decimoquinto propter vulvæ, & cervicis eius capacitatem ampliorem, & ita intelliguntur l. *continuis, §. cum ita, D. de verb. oblig. l. 4. D. de ritu nupt. l. hac conditio, D. de edict. & demonstr. l. filius à patre, §. si quis eo tempore, D. de liber. & posthu. l. 2. §. fin. D. de privileg. credit. l. si sponsa, D. de iur. dot. l. quod pupilla, D. quando dies legati ced. gl. in §. 1. Institus. de nupt.*

¶ Contra autem feminæ corruptæ ætatis 27 viginti, & ultra annorum adeo arctæ sunt in orificio vulvæ, ut nunquam membrum virile sine dolore, & sanguine admittant, & quod magis est, quod etiam post plures partus integrum virginale corpus præferunt, ut nulla in re differunt ab ipsis verè virginibus, ut de feminis ultra Antarticum polum degentibus tradit *Episcopus Maiolus tom. 1. Canicular. colloq. 3.* ¶ Neque etiam lactis in mammis provenit 28 certus est corruptæ feminæ argumentum, nam virginis ex mensium suppressione lactem solent in mammis habere, ut docet *Hypocrit. Aphorif. 39. sect. 5.* ¶ Quin & viros esse non 29 nullos quibus lac in mamillis est in tanta copia, ut suggi inde, & effundi possit, docent *Aristot. lib. 4. histor. animal. c. 20. Hieron. Carda. de subtilit. lib. 12. Iul. Cesar. Baricellum borto gedial. fol. 376.*

¶ Hic desit CAP. XVI. de Resurrectione mortuorum ex demonis arte, quod oblocatum est sup. lib. 1. cap. 6. fol. 19.

I V R I S
SPIRITVALIS
PRACTICABILIVM.
LIBER QVARTVS.

DE ANGELORVM POTESTATE AD
producendos effectus visibiles, & palpabiles, quę
causarum ignaris, vel miraculosi, vel
prestigiatori videntur.

CAP. I. De Magorū operibus,
& an dici possint vera
miracula.

SVMMARIVM.

1. Miracula Deus per Angelos bonos, & malos exhibere solet.
2. Diabolus piritus est Angelicus, natura sua splendidissimus.
3. Demones omnia illa facere possunt (si Deus non impediat) quę boni Angeli.
4. Magi possunt ea omnia facere, quę demoni potentia non denegatur.
5. Multa Magorum miracula videntur, quia illa facere, nec quomodo facta sint homines intelligunt.
6. Magi nonnulla faciunt, non de similia eorū, quę faciunt sancti.
7. Magi interdum nonnulla faciunt, quę verorum miraculorum sunt similia.
8. Miracula sunt ex Deo reseruat.
9. Miracula infinitam potentiam requirunt.
10. Diabolus non potest leges nature transcendere, siue excessus fiat, siue eo quod fiat, siue in eo, in quo res fiat.
11. Nature leges diabolus non transcendit, siue excessus fiat in modo, vel ordine, vel ali-

qua circumstantia, aliudve ex quo opus fit.

12. Dæmoni non datur de priuatione ad habitum regressus.
13. Miracula virtute Angelorum sunt operata.
14. Angeli sunt deputati ad miracula faciend.
15. Angeli ex sua natura miracula non faciunt, sed diuina virtute.
16. Mali, & perperam à fide sententibus, miracula operati sunt.
17. Gratia miraculorum non requirit virtutē ministr.
18. Miracula per impios fiunt virtute diuina.
19. Gentiles miracula vera operati sunt, vt scirent Deum esse, qui curaret mortalia.
20. Tuccia Vestalis miraculum ad suam contestandam pudicitiam.
21. Dæmonum cultores prophetarunt inspiratione diuina.
22. Iudæi infideles in præsencia Christi operabantur miracula.
23. Christus Dominus non impedit Iudæis infidelibus gratiam miraculorum.
24. Deus potius per sanctos, quàm per malos edit miracula.
25. Miracula fiunt ad confirmationem fidei.
26. Iudæi infideles in nomine Iesu operabantur miracula.

28. Diabolus habet suos Apostolos, Prophetas, Doctores.
 29. Demones sibi miraculorum potentiam arrogarunt.
 30. Magnorum opera, nec miracula dici possunt, nec mirabilia.
 31. Mirabilia ut miracula sunt de Deo reservatis.
 32. Magnorum opera miracula dicuntur respectu eorum, qui causas ignorant.
 33. Magnorum, & hereticorum opera, quia fiunt ad confirmationem falsae fidei miracula dici non possunt.

MIRACULA Deus non solum per Angelos bonos, sed per malos exhibere solet, nam si Deus per impios miracula edit, ut postea videmus, cur nolet per demones? qui eius mandata solent exequi, Ioh. cap. 1. *Egressus Satan a facie Domini percussit Iob ulcere pessimo a planta pedis, usque ad verticem eius.* & Demones enim spiritus sunt Angelici naturae suae splendidissimi, quia eis lapsu naturalia immutata non sunt, D. Dionys. *Areop. de Coelesti Hierarch. cap. 4. D. Thom. p. 1. q. 64. art. 1. & Sent. 2. dist. 7. quest. 2. & de Demon. quest. 1. & 2.* & Unde demones omnia illa facere possunt (si Deus non impediat) quae facere possunt boni Angeli, & eorum gloriam ementiri, quia ut ait D. Paul. Corinth. 2. cap. 11. *Ipse Satan as tras figurat se in Angelum lucis.* & Et ita Magi eorum pacto omnia illa facere possunt in rebus naturalibus, quae demoni potentiae non denegantur D. August. lib. 3. de Trinit. cap. 3. Mart. del Rio lib. 2. Magic. q. 9. Raph. de la Torre tom. 2. de vitijs opposit. Relig. q. 95. in pralud. disp. 4. & Quae multoties in hominum existimatione miracula videntur, quia ipsi facere non possunt, nec quomodo facta sint intelligunt, Guil. Parisiens. de Vnivers. p. fin. Perera lib. 2. aduers. fallac. art. a. 8. & in Daniel c. 2. Toledo in Ioan. cap. 3. Bulenger. de Mag. lib. 2. cap. 44. & Et sane non nulla faciunt Magi in specie non dissimilia eorum, quae faciunt Sancti, nam Magi Pharaonis per incantationes Aegyptiacas fecerunt arcana quaedam similiter, ac Moyses, dum conuerterunt virgas suas in serpentes, aquam mutauerunt in sanguinem, ranas subito produxerunt, & alia, quae leguntur Exod. cap. 7. 8. 9. & 10. & Sanant interdum Magi agrotos, ac de corporibus obsessis eiciunt daemones, & alia huiusmodi miranda faciunt, quae verorum miraculorum sunt similia, quia, ut testatur Christus Dominus a-

put D. Matth. cap. 24. *Surgent Pseudochristi, & pseudoprophetae, & dabunt signa magna, & prodigia; ita ut in eorum inducant (si fieri potest) etiam electos.*

¶ Quae quidem (etsi miranda sint) miracula tamen dici nequeunt, nam ista, quae faciunt Magi, ex potentis causarum naturalium fiunt, vel per delusionem, cum diabolus, in cuius virtute Magi operantur huiusmodi signa, non possunt facere miracula, nam id est ex Deo reservatis, ut de miraculis Christi testatur Nicodemus apud D. Ioan. cap. 3. v. Scimus quia a Deo venisti Magister, nemo potest haec signa facere, quae tu facis, nisi fuerit Deus cum eo. & Miraculum enim infinitam potentiam requirit, quia naturae vires excedit: Et hoc tripliciter, nam consistit excessus in eo, quod fit, quale nullo modo natura potest facere, cuiusmodi est, ut duo corpora sint simul in eodem loco, & se permeat, vel ut corpus humanum euadat immortale, impassibile, & gloriosum, quod primum locum in mirabilibus tenet, ut docent Perera & del Rio ubi sup. & Secundo excessus est non in eo, quod fit, sed in eo, vel ex quo res fit: potest enim natura producere aurum, vel arborem, sed non ex nihilo: potest dare vitam, sed non mortuo; potest etiam facultatem videndi largiri, sed non caeco nato, D. Ioann. cap. 9. *A saeculo non est auditum, quia quis aperuit oculos caeci nati, nisi esset hic a Deo.* & Tertio, vel excessus non est in eo, quod fit, nec in eo ex quo, aut in quo fit, sed vel in modo, vel in ordine, vel in aliqua quapiam circumstantia, alijsve rebus cum quibus omnibus naturaliter opus illud fit. v. g. Potest medicus sanare agrotum, verum non subito, nec absque medicina, & hic est infimus miraculorum modus, in quo & Magi versantur, quia propter Christus obijciens Iudaeis se daemonium habere praecedente miraculo satisfacit apud D. Ioan. cap. 10. *Haec verba non sunt daemonium habentis, quia daemonium non potest caecorum oculos aperire.* & Nam cum deprivatione ad habitum non sit possibilis regressus, lege naturae, fatendum est hoc miraculum infinitam habuisse virtutem, quae in Deo est, ideo Iudaei ad resurrectionem Lazari hoc miraculo de caeco nato argumentantur apud D. Ioan. c. 11. *Nonne potuit facere, ut hic non moreretur, qui potuit caeci oculos aperire?*

¶ Sed obstat Angelorum ministerio miracula, & virtutes fuisse operatas, ut in Sodoma futuro incendio, Genes. cap. 15. in libertate Loth, & filiarum Genes. cap. 15. in primogenitis Aegyptiorum cede, & signis Moysis coram Pharaone, Exod. cap. 7. 8. 9. & 10. in co-

lumina ignis, & mare recedente in deserto, *Exod. cap. 13. & 14.* in pluitione Manaa, & volatiliū, & educatione aquarum de petra, *Exodi cap. 16. & 17.* † Quae omnia ministerio Angelorum facta volunt Patres, & Theologi in dictis locis, nam ut ait D. Thom. lib. 3. contra Gent. capit. 103. *Quod etiam ex hoc videtur, quod unus Ordo Angelorum specialiter deputatus (ut Gregorius dicit) ad miracula faciēda.*

† Sed cum Angeli non operentur miracula propria virtute, sed ex potestate à Deo data, quia potentiam infinitam requirunt, ideo Angeli ex sua natura miracula facere nō possunt, & multo minus demones, & Magos, ut docet D. Augustinus lib. 3. *Trinitat. cap. 7. & lib. 22. Ciuitat. Dei, capit. 7. & 8. D. Thom. part. 1. q. 110. art. 1. & lib. 3. contra Gent. capit. 102. & 103. Sprenger in Malleo malef. p. 1. q. 5. Hiero. Mengus in Compend. a. ut Flagel. lib. 1. c. 8. & aduers. malig. spirit. c. 10. Petr. Binsfeld. in confess. malef. p. 2. concl. 1.*

¶ Neque obstat, quod mali, & perperam à fide sentientibus miracula, & virtutes operati sunt, ut de infidelibus, qui inuocato nomine IESV demonia eiciebāt apertū testimoniū est Christi Domini apud D. Matth. capit. 7. v. 22. *Multi dicent mihi in illa die, Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo demonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus, & tunc confitebor illis; quia nunquam noui vos, discedite à me, qui operamini iniquitatem.* † Nam gratia miraculorum est ex gratijs gratis datis, Apostol. Corinth. 1. cap. 12. v. 9. *Alij gratia sanitatum in uno spiritu, alij operatio virtutum, &c. non requirit virtutem ministri, D. Thom. 2. 2. quest. 176. art. 2. & q. 177. art. 1. & q. 178. artic. 2. & part. 3. q. 7. art. 7. Medina de reſta in Deſi fide, lib. 2. ca. 7. Perez in laurea Salmant. cert. 1. dub. 2. cap. 1. & cert. 4. cap. 3. † Vnde per malos, & deperditos homines, Gentiles, Iudaeos, infideles miracula posse fieri virtute diuina, expreſſe tenent D. Augustin. lib. 2. de ſerm. Domin. tom. 4. cap. 39. & tom. 6. contra aduerſat. legis, lib. 2. ca. 4. & lib. 4. Confess. capit. 5. Beda, Theophilact. Maldonat. Berrad. & alij ad Matth. cap. 7. D. Gregor. lib. 2. Moral. c. 8. Michael Medina lib. 2. de reſta in Deum fide, cap. 7. Maiolus tom. 2. colloq. 2. Bellarm. tom. 1. cap. 15. Berius lib. 2. design. Eccles. cap. 8. Raphael de la Torre tom. 2. quest. 90. art. 2. disp. 8.*

¶ Aliquando in diuinæ prouidentiae, & excellentiae commendationem, ab Ethnicis hæc miracula fiunt, ut nempè scirent Gentes Deum esse, qui curaret mortalia, ut tradunt

*Lucrea Salman. ubi ſupra, Vazquez in D. Tho. part. 1. q. 2. art. 3. disputat. 20. cap. 4. † Et hac ratione credi potest aliqua Gentilium miracula diuina virtute facta fuisse, ut de Tuccia Vestali virgine, quæ ad suam contestandam pudicitiam aquam à flumine crebro portauit, ut tradunt D. Augustin. & per eum D. Thom. de potent. q. 6. art. 5. Salmeron. tom. 6. tract. 4. §. 1. fol. 18. † Et sic verum est Magos, & demonum prophetas aliquando locutos fuisse ex inspiratione diuina, ut de Balaamo dixit D. August. & ex eo D. Thom. 2. 2. q. 95. art. 4. & q. 174. art. 5. *Vititur malis ad utilitatem bonorum, & ut veritas credibilior fiat, ex testimonio aduersariorum.* † Nani post Christi aduentum non semel Iudaei infideles, qui doctrinam eius non receperunt, in eius tamen nomine eiciebant demonia, ut testantur Apostoli apud D. Marcum cap. 9. v. 37. *Vidimus quendam in nomine tuo eicientem demonia, qui non sequitur nos.**

† Quem quidem Iudæum infidelem fuisse, & nihilominus Christum non prohibuisse illi gratiae vsum apertè docent Beda, Theophilact. & alij in illud Marc. 9. Barradas tom. 2. Concord. lib. 8. cap. 16. Baroni in Annal. ann. 56. Martin del Rio lib. 2. Magicarum, q. 30. sect. 2. §. 1. Valle de Moura tractat. de incantation. sect. 2. cap. 9. num. 27.

¶ Sed Deus miracula potius per sanctos, & electos suos operatur, & eos quidem virtute insignes, Sapient. 7. *Per nationes, & animas Sanctorū se trāsfert ad amicos Dei, & Prophetas constituit.* † Nam fiunt ad confirmationem Fidei, D. Paul. ad Hebræos ca. 11. v. 33. *Per fidem vicerunt regna, operati sunt iustitiam adempti sunt repromissiones, obtinuerunt ora leonum, extinxerunt impetum ignis, effugerunt aciem gladij, &c.* † Nam eo in sacris literis legimus tentantibus Iudæis exorcismis inuocare super eos, qui habebant spiritus immundos nomen Domini aientes, Actor. cap. 19. *Adiuo vos per IESVM, quem Paulus predicat, spiritum respondit, IESVM noui, & Paulo scio; vos autem qui etis quæ authoritate malos non operare miracula testatur Fran. Picus Mirand. lib. 7. prae not. cap. 6.*

¶ Habent enim demones suos pedisse quas, qui admira operanda deseruiunt, quibus virtus diuina nunquam concurrit; quia ad decipiendos homines fiunt: nam ut ait Michael Medina in D. Thom. 1. 2. q. 22. art. 3. *diabolus habet suos apostolos, suos prophetas, suos euangelistas, doctores, martyres, & virgines ad consumationem corporis reprobj.* † Quos ideo appellat Iamblic. lib. de myſter. Egypt. capit. 1. *Deorum pedisequeos, & sic olim miraculorum*

editionem Magi sibi vindicabant, quia ut ait Porphyr lib. de Sacrific. *Quotiens suorum prodigiorum machinas demones adhibent, multa eos nature consueto ordine alienissima efficere.*

30. † Ideo eorum opera nullo modo miracula dici possunt. Nec mirabilia absolute, nisi secundum quid, & respectu nostri, qui ea admiramur, ut docent D. Thom. p. 1. q. 110. art. 4. *Medina lib. 2. de recta in Deum fide cap. 7. Suarez tract. de Fide disp. 4. sect. 3. ex n. 8. & sect. 4.*
31. ex n. 15. † Et quod dicimus de miraculis, idē de miris oportebat dicendum est, quia non minus sunt de Deo reseruat, Psalm. 117. *Benedictus Dominus Deus Israel, qui fecit mirabilia solus.* Psalm. 135. *Qui fecit mirabilia magna solus.* † Vnde licet alij dicant miracula, aut mira prestare posse demonem, non intelliguntur absolute, sed respectu eorum, qui causam ignorant, ut docent D. Gregor. in Euag. homil. 34. & lib. 2. Dialogor. cap. 31. Toledo in Ioan. cap. 3. Hieron. Mengus in doctr. pulchra aduers. malig. spirit. ante Flagel. cap. 10. † Et ita quae operantur a Magis, & haereticis, quia, ut plurimum, fiunt ad confirmationem falsae fidei, miracula dici non possunt, D. August. in cap. teneamus 1. q. 1. & lib. 3. Trinit. cap. 8. & lib. 18. Ciuit. Dei cap. 17. D. Isidorus d. lib. 8. Ethymol. cap. 9. qui habetur in cap. nec mirum 26. q. 5. Theat. vitae human. ubi plura exempla fictorum, & verorum miraculorum vol. 5. lib. 4. ex pag. 1512. usque 1581.

CAP. II. De vera, & apparente Magorum operatione.

SUMMARIVM.

1. *Magica opera esse negat Plinius.*
2. *Magorum opera non semper deludunt.*
3. *Diabolus non plura potest, quam Deus permittit.*
4. *Magi aliquando sensus deludunt.*
5. *Magi deludunt quando operantur, quod demonis potentiam excedit.*
6. *Opera Magorum omnia ut delusoria reprobare insana mentis est.*
7. *Opera Magorum omnia, ut vera suscipere leuitatis animi est.*
8. *Magorum effectus alij sunt naturales, alij praestigiary.*
9. *Demoni operantur, vel actione immediata per motum localem, vel mediata applicando actiua passiuus, per alterationem, aut per delusionem.*
10. *Motu locali quomodo demon operetur.*

11. *Demon se ipsum mouet.*
12. *Demon per se alia corpora immediate impulit, vel assumit, vel transfert.*
13. *Diabolus potest vastos moles, & ingentia corpora velocissime impellere.*
14. *Diabolus lapsum non amittit naturalia.*
15. *Diabolus potest nubes excitare, & impellere.*
16. *Diabolus potest fulgura, & ignes mittere.*
17. *Rossus in hieme, niues in aestate potest diabolus aliunde adducere.*
18. *Fluuios in caput repellere, ut retrofluere videantur diabolus efficit.*
19. *Applicando actiua passiuus demon multipliciter operatur.*
20. *Naturalium proprietates, conimode applicandi tempora, solertia, & artificij omnia diabolus noscit.*
21. *Multa efficiuntur, quae natura solius operatio non fecisset, nisi demonum artificiosa applicatio iuuaret.*
22. *Diabolus, ut medicus multa ex natura, & artificio operatur.*
23. *Miraculorum similia applicando actiua passiuus demones operantur.*
24. *Serpentes, & ranae ex limo putrido, & calore apte commixto generantur.*
25. *Insecta potest diabolus producere applicando actiua passiuus.*
26. *Multa operatur demon ex naturarum applicatione, quae miraculosa videntur.*
27. *Diabolus deludit sensus, quando applicatio naturalis, nec motus localis iuuat.*
28. *Deludit diabolus mutando obiectum, vel aerem medium, vel ipsum organum.*
29. *Omnia, quae demon per causas naturales facere nequit, operatur per delusionem.*
30. *Proteus arte demonis, in qua se vellet formam commutabat.*
31. *Pythagoras arte demonis inuisibilis reddebatur.*
32. *Arcades arte demonis transformabantur in lupos.*
33. *Scythae Europea gens stagnum transnantes conuertebatur in lupos.*
34. *Diabolus homini aerea circumdabat bellua effigia, ut lupo videatur, vel substituit corpus ferinum.*
35. *Diabolus ex humorum vitio hominem persuadit se in lupo conuersum.*
36. *Iphigenia quae arte in ceruam fuit conuersa.*
37. *Apuleius arte demonis conuersus fuit in asinum.*
38. *Diabolus Getales decepit in hominum transformationibus.*
39. *Medusa, Hecates, Gorgones demones fuerunt ad homines deludendos, ex eorum commutationibus.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

40. Simon Magus inuisibilis redebatur, & multa portentosa operabatur.
41. Simonis Magi opera non fuerunt fabulosa, sed verè exhibita.
42. Simonis Magi opera apud Gentes inter vera miracula referabantur.
43. Apollonius Thyaneas ex prodigijs, quos exhibebat pro Deo habitus est.
44. Apollonius Thyaneus ex omnium oculis repente euauit.
45. G'ges Rex annuli gestabat, quo inuisibilis reddebatur.
46. Numa Pompilius mensas visui tantum inanes exhibebat.
47. Menippi cum Lamia nuptia, & apparatus delusorius.
48. Persei Clypeus homines conuertebat in saxa.
49. Delusoriae Magiae multa remissae.
50. Glandia, & Tuccia virgines Vestales arte demonis mira operatae sunt.
51. Ioanna la Pucella apud Galios multa delusoriae exhibuit.
52. Moniales Cordubae, & Vlysioponae multa per delusionem operabantur.

PERA Magorum, quia persaepe naturam creatarum reum vires excedere videntur, ea inter pueriles fabulas, & anuū in somnia multi philosophi annuere conantur, nam vt de Nerone à Seneca edocto testatur Plin. lib. 30. c. 2. Magiam autem, quae nulla est docere nō potuit; Proinde ita persuasum sit, instabilem, irritam, & inmanē esse, habere tamen quasdam veritatis umbras, sed in his veneficas artes pollere, nō Magicas. † Cui vt concedo plurima Magorū esse vana, & falsa, ita esse talia omnia non assentior, nam Magi Pharaonis per incantationes suas fecerunt arcana quzdam similiter, ac Moyses, Exod. cap. 7. Et Pythonisa suscitauit Samuelem, Reg. 1. cap. 28. Et Venefici incantantur sapienter, Psal. 57. Et nō secus, quā arte Magica, pseudoprophetae dabunt signa magna, & prodigia, Matth. cap. 24. † Non enim semper deludunt Magi, dum effectus applicatarum rerum naturam non excedit, sed quando concursus demonis non accedit, aut effectus superat eius potentiam, vel à Deo impeditur, nam diabolus non plura potest, quam quod Deus ei permittit, Iob cap. 1. Zachar. 3. Matth. 4. 8. & 13. Luc. 8. 13. 22. Act. 19. 13. Apost. Corinth. 2. cap. 4. ad Ephes. 6. ad Thes. 1. 2. cap. 18. Petr. Can. 1. cap. 5. Apocalyps. 1. 2. & 10. cap. nec mirum 26. q. 5.

¶ Neque obstat, quod de Magicis operi-

bus in hac verba testatur D. August. in d. cap. nec mirum 26. q. 5. *Hac omnia magis prestigijs fingeantur, quam rerum veritate complerentur.* † Nam cum hominum transformationes, & animarum ad vitam reuocationes, de quibus ibi agitur, sint de Deo reseruatis, vt postea dicemus, non possunt illa Magi praestare, nisi post delusionem, nam vt ait Mart. del Rio omni laude dignus lib. 2. Magic. disquis. q. 9. *Quidquid demon potest, id per eum ex patto Magi possunt, neq; ipsi possunt, quod nequeat demon.* † Quapropter omnia opera Magorum tanquam delusoria reprobare, insanæ mentis est, quia est error in fide, vt docent Spina tract. de Strigib. cap. 2. cum seqq. & Apolog. 2. cap. 5. Binsfeld. in Confess. malefic. pralud. 4. & in Rub. C. de malef. & math. notab. 3. & in l. eorum C. eod. tit. Fran. Suarez de Relig. libr. 2. cap. 14. n. 7. Farin. de heretic. q. 181. §. 1. n. 36. † Omnia autem tanquam vera suscipere, leuitatis ergo animi est, vt docent D. Tho. 2. 2. ar. q. 9. ar. 9. & q. 52. ar. 2. & Sct. 3. dist. 24. art. 3. & de veris. q. 14. art. 10. & in Ioan. 4. lect. 5. Nam vt ait Eccles. c. 19. *Qui cito credit leuis est corde, & quod de non entibus, & non apparentibus idem est iudicium.* 8

¶ Vnde dicendum est effectus Magorum alios esse naturales alios prestigiatorios, quos veros, & apparentes dixit Theologorum Schola cum Magistro Petro Lombard. in Sent. 2. dist. 7. & Sent. 4. dist. 34. D. August. lib. 3. de Trinit. cap. 7. cum seqq. D. Thom. p. 1. q. 114. art. 4. & 2. 2. q. 96. art. 1. & lib. 3. contra Gent. cap. 104. & seqq. & de potestat. q. 6. art. 5. & de malo, q. 16. art. 9. Bulenger. de Mag. lib. 1. cap. 7. 8. 9. 10. & 11. † Nam omnis operatio Magorum (quando potestate diuina non impeditur) aut fit actione immediata per motum localem. vel mediata applicando adiuua passiuus, per alterationem veram, aut per delusionem, vt docent D. August. lib. de Diuinat. demon. cap. 3. & 5. & lib. 3. de Trinit. capit. 7. 8. & 9. D. Thom. lib. 3. contra Gent. capit. 104. Valent. p. 1. q. 110 Victoria in relect. de Mag. n. 18. & 19. Medina lib. 2. de recta in Deum fide cap. 7. Toledo in Ioan. cap. 3. & in Summ. lib. 4. c. 16. Valent. tom. 3. disp. 6. q. 12. punt. 2. Mart. del Rio lib. 2. Mag. q. 8. Azor p. 3. lib. 9. ca. 25. Suarez de Relig. tom. 1. lib. 2. cap. 6. Lessius lib. 2. cap. 44. dub. 3. Bonacina in praecepta Decalog. disput. 3. quaest. 5. pun. 5.

Sect. 1. de Actione demonis mediata per motum localem.

PER MOTUM LOCALEM datur demonis operatio dupliciter, transeuntis, & immediata, quæ à dæmone immediatè proficiscitur: nec immoror, an talis virtus motiua demonis sit, distincta ab intellectu, & voluntate eius, quia distinctam arbitror, licet plerique negent, *Bulenger. d. lib. 1. c. 191.*

10 *† Quæ quidem potestate dæmon multa consequitur, potentia sua naturali, quæ seipsum mouet, vt patet ex Iob cap. 1. Circuiui terrā, & perambulauit eam, Matth. cap. 12. Cum autem immundus spiritus exit ab homine ambulat per loca arida querens requiem. † Aut quādo per se alia corpora immediatè impellit, vel assumit ea, transferendo illa de loco ad locum, vt Christum Dominum super pinaculum templi, & in montem excelsum, *Matth. & Luc. v. terque capit. 4.* non secus quam Angelus Prophetā Habacuc de Iudæa in Babylonem transtulit, *Daniel. cap. 14.* & Apostolorum Principem è carcere, *Act. Apostol. capit. 12.**

11 *† Nam diabolus potest vastos molles, & ingentia corpora velocissimè impellere, vt docet D. Aug. lib. 3. de Trinitat. cap. 7. & libr. de natura demon. cap. 3. quia hæc inferiora Angelis patent D. Thom. part. 1. q. 100. art. 2. & quodlibet. 9.*

12 *† Diabolus enim spiritus est angelicus natura sua splendidissimus, quia naturalia ei lapsu immutata non sunt, vt docent D. Dionys. Arcop. lib. de Cælest. Hierarc. c. 4. D. Tho. p. 1. q. 64. art. 1. & Sent. 2. dist. 7. ar. 1. & qq. de demon. D. Greg. in Iob. lib. 34. Moral. c. 13. Petrus Binsfeld. in confess. malef. præliud. 8.*

13 *† Potest similiter diabolus motu locali nubes aliunde excitatas in eam partem quam velit impellere, & eas repellere, ac sedare, vt de Saga canit Tibul. eleg. 2. Cum libet hæc tristi depellit nubila cælo. † Tempestates inducere, fulgura, & ignes mittere, vt in Iob persecutione legitur Iob. cap. 1. Cecidit ignis de cælo, & tactas oues puerosque consumpsit, & repente ventus irruit à regione deserti, & concussit quatuor angulos domi. † Rosas in hieme aliunde apportare, vt de nouo producere videatur, niues in æstate pluere; locustas, & alias pestes agrorum ex alio loco repente imlucere, vt fecerunt Magi Pharaonis, *Exod. c. 7. & 8.* nam tales operationes appellat Dauid Psalm. 77. Immissiones per angelos malos. † Fluuios in caput repellere, vt retrofluere videantur similiter dæmon per motum localem valet efficere, vt de*

Sylla Cumæa, siue Phebi Sacerdotissa in hæc verba testatur Virg. Æneid. 4.

Sistere aquam fluuijs. & vertere sydera retro, Nocturnosque ciet Manes, mugire videbis Sub pedibus terrā, & descēdere motibus ornos. Et Medea, Quid. lib. 7. Metamorph.

Cum volui ripas, ipsis mirantibus omnes In fontes rediere suos, conuersaque sisto, &c.

Sect. 2. De actione demonis immediata applicando actiua passiuis.

ACTIUA passiuis applicando alia operatur dæmon, quorum alteratione, siue mutatione mirabilia sapè facit, nam vt ait D. August. in cap. nec mirum 26. q. 5. *Infunt enim rebus corporeis per omnia elementa, quedam occulta seminaria rationis, quibus cum data fuerit oportunitas temporalis, atque causalis præsumunt in species debitas suis modis, & finibus. † Dæmones enim substantias, & peculiare rerum proprietates prospectas habent, commoda norunt, applicandi tempora, solertie, & artificij vix est quidquam, quod ignorent, vt docent D. Aug. lib. de natura demon. cap. 1. D. Thom. p. 1. q. 10. ar. 2. & lib. 3. contra Gent. cap. 103. † Itaque sapè numero efficiuntur multa, quæ naturæ solius operatio nunquam fecisset, nisi dæmonum artificiosa applicatio iuuaret, quæ ideo causarum ignaris, vel præstigiatoria, vel miraculosa videtur, vt tradit Mart. de Arles tract. de superstis. n. 99. † Nam sicut medicus aliquibus herbis, quasi instrumentis vtitur ad sanandum, & abditos effectus producendos, ita diabolus rebus corporeis, non miraculose, sed artificiose mirabilia operatur, vt docent D. August. lib. 3. de Trinit. cap. 3. D. Thom. lib. 3. contra Gent. cap. 103.*

14 *† Hæc arte fortalis dæmon vsus est, dum ad inuocationem Magorum Pharaonis aquam in sanguinem mutauit, serpentes, & ranas produxit, quæ miraculosa Moysis operatione similia videbantur Exod. c. 7. Fuerunt etiam Magi per incantationes suas arcana quedam similiter, ac Moysis. † Nam cum serpentes, & ranæ ex limo putrido, & calore apte commixto generentur, *Averroes lib. 12. Comment. q. 13. & 18. D. Bonauent. in Sent. 2. dist. 8. q. 1. n. 20. Durand. dist. 15. p. 2. q. 1. Conimbricens. lib. 2. de cælo cap. 3. q. 6. art. 2. † Poterit dæmon eis vti, & suo loco, & tempore applicare, vt iungendo actiua passiuis huiusmodi intellecta, & aliæ eiusdem naturæ producantur, D. August. lib. 3. de Trinitat. cap. 7. & natura demon. cap. 3.**

D. Tho.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

*D. Thom. p. 1. q. 114. art. 4. Binsfeld. in confess. malefic. concl. 4. p. 2. & in l. eorum C. de malef. & math. q. 9. concl. 1. & 2. † Vt de mul-
taque similia inducere, quæ miraculosa videan-
tur, vt peritè, & omnino ex arte de Circe fa-
mosa Saga multa huiusmodi fecisse legitur a-
pud Ouid. Metamorph. lib. 14.*

*Sparsaq; sanguineis rubuerunt pabulaguttis
Et lapides visumugitos edere raucos,
Et latrare canes, & humi serpentibus atris
Squallere, &c.*

Secl. 3. De operatione demonis per delusionem.

QUANDO nec motus localis, nec ap-
plicationis huiusmodi satis iubat, so-
let demon recurrere ad circula-
torias deceptiones, & veri spe-
cie sensus deludit, & tunc eo-
rum effectus non sunt tales, quales viden-
tur, vt tradit Greg. Vrient. in D. Tho. p. 1. disp.
4. q. 2. pun. 2. † Decipit autem diabolus tri-
bus maximè modis; vel per MUTATIONEM,
mutando obiectum, vel aërem medium, vel
ipsum organum, vt docent Molina in D. Tho.
p. 1. q. 111. art. 4. Guib. Parisiens. de vniuerso
par. 2. cap. 22. Mart. del Rio lib. 2. Magic.
q. 8. Nicol. Remig. lib. 1. de demon. c. 11. Ioan.
Salisberiens. de nugij Curia libr. 2. R. apb. de la
Torre tom. 2. de vitijs oppos. Relig. q. 95. Ioan.
Malder. de virtutib. Theol. tract. 10. c. 8. dub. 6
† Nā omnia, quæ demon per causas naturales
facere nō potest, ea operatur per delusionē, vel
phantasiā turbando, vt credat ea, quæ nō sunt,
vel ea formādo ex aere, & oculis obijciēdo, vt
Circes arte demonis pharmacis iniectis efficit,
vt socij Diomedes conuerterentur in Ves, &
socij Vlysis in porcos, vt tradit Homer. Odys.
10. Ouid. Metam. 14. † Prore^s rex Egyptiⁱ tē-
pore belli Troiani ex hac arte, qua se vellet for-
ma commutabat, Homer. Odys. 4.
Concussit ceruice iuba leo factus, & inde
Fit draco terribilis, modo s^{us}, modo pardilis ingēs
Alticoma, aut arbor nunc frigida defluit vnda
Nunc ignis crepitat, &c.

† Pythagoras apud Græcos hac arte inuisi-
bilis reddebatur, & duobus locis distātib; si-
mul præsens se exhibebat, & scemur autē ostē-
tabat habere, vt tradunt Arist. & alij in vita
Pythag. Euseb. p. 2. curios. phylos. li. 1. c. 6. † Ar-
chades, qui sorte ducti trāsnatabāt quondā stag-
nū, transformabantur in lupos, & cū similibus
ferijs illius regionis deserta viuēbāt, vt tradit
Plin. li. 8. D. Aug. li. 18. Ciu. Dei. c. 17. † Scy-
thæ Europea gens singulis anni temporibus

consuetudinē esse, quod si velint in lupos, ite-
rū in eōs, qui fuerāt mutarētur, scribit Pomp
Mell. de situ orbis lib. 1. D. Aug. d. lib. 18. c. 18.
† Quod dupliciter fieri potest, nā diabolus ho-
minē aërem circundat effigiem belluæ, & mē-
bra membris, quoad patitur similitudinē, circū-
ponit; vel substituit corpus ferinum, & illis ab-
sentibus, vel alicubi loco abdito operati; ip-
se tamen assumpto lupi corpore, vel alterius
animantis, vel ex aëre formato, & sibi circunda-
to, ita segerit, vt putent homines ab illo mise-
ro, & absente patrata, D. Aug. d. c. 17. & d. ca.
18. Petr. Tbyr. lib. 2. de apparit. spirit. c. 15. Re-
mig. lib. 2. demonol. c. 5. Spina de Strigib. 8. &
seqq. maximè cap. 30. 31. 32. & 33. Sprenger. in
Mall. p. 2. q. 1. ex nu. 9. Vlder. Molitor. de Py-
thon. mulier. c. 3. & 8. † Interimq; homini, qui
italia patitur persuadet se in lupum, vel aliud
animal fuisse cōuersum; quod fieri potest ex hu-
morū vitio, & attruiliis excessu, effectus quidā
lupidini, & odiū in greges, desideriuq; eos inua-
dendi, & lacerandi mentē occupare, vt dixi in
Epitom. de Mag. lib. 2. c. 16. ex n. 20. † Hac e-
nim arte Sphigenia Agamenonis Regis filia
(dum immolaretur) in cervam conuersa fuit,
cum te vera a dæmone a medio sublata, & fe-
ra supposita patratum fuit, vt tradit D. Aug. d.
c. 18. de alijs, D. Tho. p. 1. q. 14. art. 4. De Alca-
nio Vergil. Æneid. 1.

*At Venus Afcanio placidum per mēbra quietē
Irrigat, & fotum gremio Dea tulit in altos
Idalia lucos.*

† Eadē arte Apulcius cōuersus est in asinū,
& alij multi, & regiones integras eo maleficio
affectas in hac verba testatur D. Aug. d. c. 18.
Nā & nos cū essemus in Italia audiui^{mus} talia
de quadā regione illarū partū, ubi stabularias
mulieres imbutas his malis artibus in castro da-
re solera dicebāt, quib^{us} vellēt. seu possēt, viatori-
bus, ubi in iumēta illico vertebātur, & nec effu-
ria quaq; portarēt. postquā perfectā opera ad se
redirent. † Sic diabolus Gentiles decepit, qui
putabāt Deorū suorum beneficis homines ve-
raciter cōverti in alias formas, vt de Proteodi-
xi, de Hecate, quæ alias, atq; alias formas indu-
cebat Orpheus in Argonaut. † De Medusa, cu-
i obtutus homines cōvertebat in lapides, Eu-
ripid. in Rhejo, de Gorgonibus, quæ in varias
formas transformabant, Hesiod. in Theagonia
de matre Aristici ad vaticinia Protei properan-
te, Vergil. sublata fabula ita canit Georg. 4.

*Tunc varia illudant species, atque ora ferarū
Fit enim subito sus horridus, atraque tigris,
Scamofusq; draco, & fulua ceruice Leona.*

† Simo Mag^{us} Apollolorū tēpore dæmonū
sibi inserviētū opera inuisibilis reddebatur, &

per aëra volans in omnium oculos terebatur, draconis formam inducebat, in varias personarum formas mutabatur, duplici facie cernebatur, in aurū se totum trāsformabat, in cōiuijs omnifaria dapū simulacra exhibebat, statuas se mouere faciebat, vasa domestica sese trāsferre ad vsus quotidianos, & quos volebat in alias rerum formas trāsmutabat, vt tradūt Niceph. lib. 2. hist. Eccl. c. 27. & 36. Laëtā. lib. 5. Insti. c. 3. Mart. del Rio lib. 1. Mag. c. 4. & lib. 2. q. 17. & lib. 4. c. 1. q. 3. & li. 6. Anacephaleos. monit. 1. Ioan. Salisberiens de nugj curial. lib. 2. c. 17.

- 40 † Qua quidē nullatenus fabulæ fuerunt, sed ex hac arte operata, & oculis hominū exhibita, ex quo illū in Deū venerabant, vt in his verbis testatur D. Luc. in Act. Ap. c. 8. v. 9. *Vir autē quidā nomine Simon, qui antea fuerat in ciuitate Magus; seducēs gētes Samaria dicēs se esse aliquē magnū, cui auscultabātur omnes à minimo, vsq; ad maximū dicētes, hic est virtus Dei, quæ vocatur magna.* † Seducebat enim eos, nō quod illa quæ de eo diximus simularet, vel fingeret, sed quod ea malorū spirituū operatione faciebat, & visui exhibebat, ita vt earū ignari putarent vera miracula, quia ea nec facere, nec quomodo facta sint agnoscerēt, Glycas in Annal. p. 2. *Statuas faciebat ambulare, idēq; in ignē profiliēs, nō utebatur, in aëre subalabat, ex lapidibus panes faciebat, in alias, atq; alias formas migrabat, efficit, vt ianua clausa sua spēte aperirētur vasa domestica sponte moueri ad vsus humanos.*
- 42 † De Apollonio Thyaneo multa similia refert Philost. in eius vita, qui suo sæculo pro Deo etiam habitus est, quia putabāt fecisse prodigia maiora, quam Christi miracula, Mart. del Rio
- 43 *Magie. lib. 2. Bulēger. lib. 1. c. 88.* † Hic captus à Domiciano Imper. cum eum punire vellet ex iudicio in omnium oculos repēte euauit, vt tradit Laëtant. lib. 5. c. 3. de iudice in saxum conuerso, Ouid. in Metamor.

Ambraciā, versumque vidēt sub imagine saxū.

- 44 † Giges Rex annullū gestabat hac arte confectum, quo ipse inuisibilis (omnia conspiens) reddebatur, cū gēmā annuli retrorsum ad manū verteret, Cicer. lib. 3. Offic. Plato de Repub. lib. 2. Petr. Greg. p. 2. Syntag. lib. 8. c. 7. Mart. Artes de supersti. nu. 98. Bulēg. de Mag. lib. 2.
- 45 † De menis Numę Pōpili varijs dapitibus adstructis, quæ visu tantū inania hospitib; exhibebat ex hac arte cōparabātur, multa tradunt Liuius, & Sabellic. † De Menippo adolescente, & toto illo nuptiarū cū Lamia apparatu, multa non cōtemnenda lectionis, obseruat Mart.
- 46 *del Rio in comm. ad Senec. in Med.* † De Persei Clipeo ex capite Medusæ, qui homines cōuertebat in Saxa arte dæmonis, tradit Mart.

del Rio lib. 2. Magicar. q. 17.

¶ Quibus annumerāndus est, qui media bruma hortū amœnissimū in Cæsaris Palatio exhibebat, arboribus cōstitū, herbis, florib; & cātilenis auiū subito enatis; si pes attrahebat alterius pes subsequebatur, manus capita, & pedes amputabat, quæ pelui corā omnibus madentia sanguine pelui imposita cunctis expectada præbebat, & ea statim suis locis restaurabat, vt narrat Ioā. Salisberies de nugis curiali. lib. 2. c. 17. Mart. del Rio lib. 1. Magic. c. 4. & lib. 6. anacephal. monit. 4. † Et ita fortassis ex hac arte Claudia vestalis, ad suā cōtestādā pudicitia nauē Tyberi inherētē zona sua in capitolium duxit; & Tuccia vestalis cū stupro diffamaretur, vt se innocentē præberet aquā cribro in eundē capitolium duxit, vt tradit Tit. Liu. lib. 2. ab urbe cōdi. decad. 1. Val. Max. lib. 8. D. Aug. lib. 10. Ciuit. Dei, c. 16. Tertul. in Apolog. c. 22. † Apud Gallos Saga fuit dicta Ioanna la pucella, quæ sub Carolo Rege vixit, & in eius cōspetu mapā laureatā redintegrabat, vitiū ad parietē iactatū, & cōfractū in omnium oculos reparabat, quod nō solum per delusionē diabolus, sed motu locali exhiberi potuit, vitiata subtrahendo, & illeſsa suppositādo, Ioā. Nider. in Formicar. c. 8. † Monialis Cordubæ, & Vlyſipone multa arte dæmonis per delusionē operabantur, vt tradunt Simanc. de Cathol. Instit. tit. 21. n. 24. Cuarr. de falsa propb. lib. 1. c. 24. Mart. del Rio ubi sup. d. q. 17. & lib. 4. c. 1. q. 3. sect. 3. Vall. de Moura de Incāt. sect. 2. c. 3. n. 22. & c. 6. n. 17.

CAP. III. De Translatione corporali Magorum per aëra ex motu locali.

SUMMARIVM.

1. Translationes corporales Magorum negat Concilium Ancyranum.
2. Maleficorum machinam, quæ ex trāsfectio nibus pendet quam plures ex nostris negant.
3. Magos non esse puniendos, quia fatentur impossibilia asserunt heretici.
4. Damnandi nō sunt nisi, qui certo crimine deprehenduntur.
5. Ex his, quæ in sōnijs patimur, nec meremur, nec demeremur.
6. Magi ad sua crimina per aëre verē deuehūtur.
7. Voluntas Magorū, & diaboli in nostram perniciem paratissima. (licus.)
8. Potestas diaboli maxima cū spiritus sit angelus.
9. Diabolus potest instanti montes transferre.
10. Motus celeritas ad locum remotum spatio temporis vix Angelus efficere potest.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

11. Henoch ab Angelo translatus est de loco ad locum.
11. Elias Thesbytes corporaliter transuectus est.
11. Habacuc ab Angelo ex Babylone in Iudam translatus est.
14. D. Philippus ab Angelo ex Gaza inuentus est in Azoto.
15. Petrus ex carcere ab Angelo exactus est.
16. 17. 18. Christus Dominus a diabolo per aëre uectus est in pinaculum, & in montem.
19. Simon Magus a demonibus per aëra subleuatus transuectus est.
20. Hermogenes, Apolonius, & alij a demonibus translati sunt.
21. Dæmones porcos per aëra aducentes in mare precipitarunt.
22. Gratiani in Decreto copilata eorum auctoritas penes authores est, ex quib. transcripta.
23. Multa sunt a Gratiano in Decreto copilata, quæ cum veritate ipsa pugnauerunt.
24. Cap. Episcopi, 26. q. 5. ex Concilio Aquilense.
25. Concilio Aquilensi non reperiuntur verbo cap. Episcopi, 26. q. 5.
26. Cap. Episcopi, 26. q. 5. ex Concilio Ancyranensi, vel Ancyrano.
27. Librari, qui dicente alio voces excipiebant antequam typorum usus fuisset inuentus multa ex similitudine literarum corruperunt.
28. Ancyranum Concilium ex urbe Græca ævæ.
29. Cap. Episcopi, 26. q. 5. non reperitur in Græca editione.
30. Cap. Episcopi, 26. q. 5. ex nullo Concilio desumptum.
31. Cap. Episcopi, 26. q. 5. non ex D. Augustino.
32. Cap. Episcopi, 26. q. 5. non ex Damaso Papa.
33. Cap. Episcopi, 26. q. 5. relinquendum est Concilio Ancyrano.
34. Cap. Episcopi, 26. q. 5. quæ sunt ex Concilio Ancyrano.
35. Cap. Episcopi, 26. q. 5. quæ sunt ex Iuone, aut Gratiano.
36. Cap. Episcopi, 26. q. 5. verba, quæ esse non possint ex Concilio, nec aliquo ex Patribus.
37. Conclusio generalis ex particularibus non deducitur.
38. Ezechiel, Isaias, & Ioannes viderunt visiones Dei.
39. Princeps Apostolorum non somniabat quando ab Angelo extractus est.
40. Christus Dominus non dormiebat quando a diabolo deductus est.
41. Habacuc non delirabat quando ex Babylone translatus est.

42. Translationes corporales Magorum per aëra veras probant Patres Orthodoxi.
43. Translationes huiusmodi fatentur Theologitæ veteres, quam recentiores.
44. Translationes huiusmodi, & eorum crimina vera fatentur Iurisperiti.
45. Translationes huiusmodi affirmant hæretice prauitatis Inquisitores.
46. Translationes huiusmodi Lamiæ ipse veras fatentur.
47. Translationes huiusmodi Sanctæ Inquisitionis acta, & sententiæ, ut veras iudicant.
48. Translationes huiusmodi probat experientia.
49. Translationes huiusmodi probantur ex Medicorum auctoritate.
50. Lamiæ aliquando non translata, sed delusa in eodem loco, quo se iniunxerunt, reperiuntur.
51. Iudicium experientia, qua Lamiæ non transferri creditur.
52. Iudices quando curiositate mouentur, solent decipi.
53. Dæmoni quando utilius est Sagas decipi, eas loco non mouet.
54. Sagas non transfert dæmon quando sunt in manus Iustitiæ.
55. Pactum frustratur dæmon quando maiorem perniciem sperat.
56. Transferri in spiritu solent propheta.
57. Diabolus per somnum fingit translationes in spiritu.
58. Sagarum species, quæ delusionibus adheret.
59. Sagarum altera species, quæ dæmoni adheret, & per aëra uebitur.
60. Sagarum plures, quæ a dæmone deuehuntur.
61. Striges Thesaliæ in forma mustelæ clausis ianuis ingrediebantur.
62. Dæmones non potest quantitatem corpoream ita attenuare, ut homines in larvæ catti videantur.
63. Diabolus quo pacto Lamiæ in formam catti grassare faciat.
64. Diabolus Lamiæ quare clausis ianuis intro mittat.
65. Diabolus quæ de causa Lamiæ in formam catti faciat apparere.
66. Humanam formam diaboli immutare non valet.
67. Magos non pro illusionibus, sed pro veris excessibus puniendos esse.
68. Magos huiusmodi puniendos esse Iura diuinam, & positivam statuerunt.
69. Pontifices puniendos esse Magos decreverunt, ut veros delinquentes.
70. Reges nostri Magos morte multarunt.
71. Magos, ut veros delinquentes puniendos esse cuncta tribunalia sentiunt.

72. Ecclesiis in re ad fidem pertinentem errare non potest.

73. Sagas, qui credunt se à damone deuehi quare excommunicentur.

74. Lami & quomodo à damone deferantur.

75. Strigie nostri temporis diuersae sunt aliarum.

76. Strigum secta pro temporum varietate variantur.

TRANSLATIONES huiusmodi, quibus Magi, & Strigae de uo ad alium locum à damone deuehuntur per aëra ad cōuētū, infanticidia, & alia crimina, in praeſtigias somnia, & phantasiae uicia referunt Patres, qui Concilio Ancyrae interfuerunt, ut habetur in Decreto Gratiani S. D. N. Gregorij XIII. autoritate recognito in cap. Episcopi, 26. quæst. 5. *Illud enim non est omittendum, quod quadam scelatae mulieres retro post Satanam conuersae, demonum illusionibus, & phantasmatibus seductae credunt, ac profitentur, se nocturnis horis cum Diana dea paganorum, vel cum Herodiade, & innumera multitudo mulierum equitare super quasdam bestias, & multarum terrarum spacia in tempeſta noctis silentio pertransire, &c. & cum solus spiritus hoc paciatur, infidelis mens hoc non in*

animo, sed in corpore euenire opinatur. ¶ Quare tota machinā maleficorum, quae ex trasuectibus corporalibus pēdet, ut conuentus suorum, horrenda sacra, demonis cultū, fidei abnegatio, concubitus contra naturam, infanticidia, & alia huiusmodi nefanda crimina, ad quae à damone deuehi solent, ut delusoria, somnia, praeſtigias, & cathedrias referunt ex nostris Andr. Alciat. in cap. pernitiōsa, de Officio Ordinar. numer. 66. & libr. 8. Parergon. cap. 22. Francisc. Duaren. in l. 1. C. ad legem Corneliam, de Sycar. Andr. Tiraguel. ad Alexand. ab Alexand. libr. 5. Genial. cap. 23. Martin. Alpizqueta dictus Nauarrus in Manual. cap. 11. numer. 28. Francisc. Ponzinibius tractatu de Lamijs, ex numer. 47. Vld. Molitor. de Pythonic. mulier. cap. 8. Ioann. Salisberiens. lib. 2. Polycrat. cap. 17. ¶ Ex quibus haeretici ansam querentes, dicunt Magos, & Sagas non esse puniendos; quia fatentur impossibilia, cum verè non deferantur, sed per somnia, & phantasiae delusiones, & cathedrias, post Lutherum, & Melancthonem, tradunt Ioann. Voierus libr. de Lamijs, cap. 7. 8. & 23. & libr. de praeſtig. demon. cap. 27. Godelman, libr. de Lamijs, cap. 7. Ioan. Bodinus lib. 2. de Magorum demonom. cap. 5. & sequentibus. ¶ In quorum errore lapsi sunt multi Theologix, & lu-

is prudentiae laetæ nutriti, qui contendunt Magos huiusmodi non puniendos esse, ut veros delinquentes, sed ut lymphatos, & mente attonitos, quia damnandi non sunt, nisi qui certa, & manifesta labe deprehenduntur, capit. erubescant, distinction. 32. capit. Christiana, 32. quæst. 5. capit. consuluisse, 2. quæst. 5. ¶ At tamen Magi non videntur certo crimine deprehensi, si non verè, & realiter deferuntur; sed per somnium, & mentis excessum illa peragunt, nam ex ijs, quae in somnijs patimur, nec mere-mur, nec demeremur, cap. maiores, §. verum, de Baptism. Clement. 1. de poenitent. D. Thom. Sententiar. 4. distinction. 9. artic. 4. Iason. in l. ut vim, D. de Iustitia, & Iure.

¶ Contra autem Magos, & lamias huiusmodi, ut veros delinquentes, puniendos esse, qui vera crimina, & non somniata committunt tenendum est; quia ad ludos, & alia crimina, quae de illis perhibentur, non tam per mentis excessum, & somnia, quam realiter à damone per aëra deuehi solent, ut dixi in Epitome de Magia. lib. 2. cap. 36. ex n. 37. & lib. 3. c. 6. ex n. 4. & in Append. ex n. 1. & c. 7. ex n. 12. ¶ De voluntate Magorum, quod illa velint perpetrare dubitari non potest cum se Satanæ emancipaberint, qui noster hostis est irreconciliabilis. Demonis autem minus ambigi debet, cum eorum crimina (ad quae deuehuntur) in perniciem humanā sint paratissima, quam diabolus enixe procurat, D. Ioan. Apocalypsi. c. 12. v. 12. *Ua terra, & mari, quia descendit diabolus ad uos habēs irā magnā, D. Petr. can. 1. c. 5. tanquam leo rugiens circuit, quarens, quē deuoret. ¶ De po-*

tentia autem minus in dubium reuocari debet, quia demones spiritus summa Angelici naturae sua splendidissimi, quia naturalia eis lapsu immutata non sunt, D. Dionys. Arcopag. lib. de Coelest. Hierarch. c. 4. D. Thom. p. 1. q. 64. art. 1. & Sentent. 2. dist. 7. q. 2. & demon. q. 1. & 2. Spræger. in Mall. p. 2. cap. 3. ¶ Quare cum Angelus bonus sine fatigatione celos rotare possit, non est demonis potentiae alienum, ut homines de loco ad locum per aëra deuehat, & transferunt (si Deus non impediat) quia montes instanti loco transferre potest, Castro de bareti. lib. 2. c. 16. Suar. in Metaphys. disp. 35. sect. 6. n. 26. ¶ Neque obstat celeritas motus ad locum remotum, spacio temporis brevis: hoc enim ualeat efficere agilitas, & vis naturae Angelicae, D. Aug. lib. de Trinit. c. 3. D. Thom. p. 1. q. 10. ar. 3. ¶ Henoch enim ab Angelo adhuc uiuens corporaliter translatus est de loco ad locum ne videret mortem, Genes. cap. 2. Et non apparuit, quia tulit eum Dominus D. Pauli ad Hebr. cap. 11. v. 5. Bide Henoch translatus est

ne videret mortem. † Elias Thesbytes ab Angelo corporaliter curru igneo translatus est, vidontibus Eliseo super Iordane, & quinquaginta filijs Prophetarum ex aduerso, Reg. 4. c. 2. v. 12. Ecce currus igneus, & equi ignei diuiserunt utrumque: & ascendit Elias p. r. turbinem in cælum. † Habacuc Propheta ab Angelo ex Babylone in Iudeam translatus est, vt cibum Danieli præberet in lacu leonum, Daniel c. 14. v. 35. Et apprehendit eum Angelus Domini in vertice eius, & portauit eum capillo capitis sui, posuitque eum in Babylone supra lacum in impetu spiritus sui. † Philippus Apostolus pergens ab Hierusalem in Gazam desertam regionem de via ab Angelo translatus est, vt eunuchum Candacis Regina baptizaret, Acta Apostol. capit. 8. v. 39. Spiritus Domini rapuit Philippum a via qua descendit a Ierusalem in Gazam, & inuentus est in Azoto. † D. Petrus Apostolorum Princeps cum ab Herode in vinculis detineretur, vt post Pascha produceret eum populo, orante pro eo sine intermissione Ecclesia, ab Angelo de carcere e ruptus est, vt ipsemet factetur in Actis Apostolorum cap. 12. v. 11. Nunc scio verè, quia misit Dñs Angelum suum, & eripuit me de manu Herodis, & de omni spectatione pleis Iudeorū.

Neque obstat hoc ab Angelo bono facta fuisse, non autem a dæmone, cui Deus nullo modo esset permittendus, vt per aëra hominem deucheret, nam si potuit Angelus, cur nequiat dæmon? qui eius naturæ est; de permissione autem diuina multa sunt exempla, vnum pro cūctis sit Euangelicæ veritatis: nam Christus Dominus passus est, vt ter per aëra ab spiritu nequam veheretur, D. Matth. ca. 4. v. 1. Iesus ductus est in desertum ab spiritu, vt tentaretur a diabolo, & infra v. 5. tunc assumpsit eum diabolus in sanctam Ciuitatem, & statuit eum super pinaculum templi, & tandem v. 8. iterum assumpsit eum diabolus in montem excelsum valde.

† Nam licet a plerisque dubitatum sit an ab spiritu Sancto ductus sit, vel ab Angelo bono, præeunte diabolo, vt cum tentaret, verè assumptum fuisse Christum Dominum per dæmonem, & vectum per aëra docent Origen. Ambros. Chrysostom. Hieronym. August. Abulens. & alij in D. Matth. 4. & Luc. cap. 4. D. Gregor. in Euang. homil. 16. Narsianzen. orat. de Baptif. Bonauentura in vita Christi. Suarez in D. Thom. part. 3. q. 41. d. spū. 29. Barrad. in Euangel. tom. 2. lib. 2. c. 4. Lorin. in Act. Apostol. c. 8. Spina de Strigib. ca. 5. † Neque rursus obstat, quod humane aures expabescunt Christi Dñm permisisse, vt a diabolo per aëra veheretur, nam huc obiectioni satisfaciunt his ver-

bis D. Gregor. Papa d. hom. 16. Certè iniquorum omnium caput diabolus est, & huius capitibus membra sunt omnes iniqui: an non diaboli membrum fuit Pilatus? an non diaboli membra Iudæi persequentes, & milites crucifigentes Christum fuerunt? Quid ergo mirum fise ab illo permisisse in montem duci, & tentari, qui pertulit etiam a membris illius crucifixi.

¶ Secundò probatur autoritate canonica, & veritate omnium historiarum Ecclesiasticarum, quarum communis assensus est, Simonem Magum ad erroris sui confirmationem in omnium oculos a dæmonibus subleuatum per aëre volasse, quem D. Petrus Apostolorum Princeps oratione ex aëre reuocauit, & vehementer elissus coxam, & interiores partes pedum fregit, vt narrant ipsiusmet D. Petri indiuiduis comes, & successor D. Clemens lib. 6. Apostol. Constitution. cap. 9. Arnobius aduersus Gent. lib. 2. Eusebius lib. 2. historie Ecclesiast. capit. 14. Seuer. Sulpic. lib. 2. Theodoret. lib. 1. heretic. fabul. capit. 1. Damasus Papa lib. de vitis Pontif. c. 2. Hegeſippus lib. 3. c. 2. Metaphrast. Iun. 29. Nicephor. lib. 2. hist. ca. 36. Glycas Annal. lib. 2. Greg. Turon lib. 2. hist. Franc. c. 25. Caesar. Baron. Annal. 10. 1. an. Christi 68. Petr. 24. Neron. 12. ex n. 16. † De Her-

mogene Apolonio Thyaneo, Basilio, & alijs magis similia multa tradunt D. Greg. lib. 1. Dialo. c. 4. Ansel. in 4. prioris ad Timot. Tertuli. in Apolog. Ces. Baron. Ann. 10. 1. Glycas Annal. p. 2. Mart. del Rio lib. 2. Magic. q. 16. Malder. de virtut. Theolog. tract. 10. c. 3. dub. 6. † Nā dæ-

mones posse viuentiū corpora de vno ad aliud locū trāsferre per aëra indubitatum testimoniū est Sacre Scripturæ, nā in regione Gerasenorū legio dæmoniorū, quæ exit ab homine permissione Dei ingressa est in porcos, quos magno impetu per aëra vehētes transiit in mare, D. Marc. c. 5. v. 13. Et exētes spiritus immūdi introierūt in porcos: & magno impetu grex præcipitatus est in mare ad duo millia, & suffocati sunt D. Matth. c. 8. v. 32. & exētes abierunt in porcos, & ecce impetu abiit totus grex præceps in mare.

¶ Neq; obstat dicti canonis autoritas relata in d. ca. Episcopi, 26. q. 5. nā quæ a Gratiano in Decreto sunt copilata licet a Sede Apostolica recepta, ea tamen conditione, vt eorum autoritas penes authores sit, & fontes a quibus dicti Canones emanarunt, vt docent Abb. & Felin. in capit. 2. de rescriptis, cum alijs per Cened. collect. 16. ad Decret. n. 5. 6. 7.

† Nā multa sunt a Gratiano per errorem in Decreto cogesta, quæ cum veritate ipsa pugna-
uere, aut ex alijs sunt, quam ipse retulit,

autho-

authoribus; vel potius in Decretalibus, Sexto, Clementius, aut Extrauagantibus abrogata sunt, ut notant viri docti, & Catholici Anton.

August. in opere Dialagor. Casar. Baron. in Annal. Eccles. tomis nouen. Ioan. Bapt. Villalp. in Regias Ezechiel. explanat. tom. 2. Cenedo d.

24 collect. 16. nu. 3. + Vnde Hædinus, & Danzus hæretici, ut prædicta Canonis auctoritate pugnent, ab aliquo canonico authore illud desumptum suadere canantur: idè illa verba, quæ supra retulimus esse contendunt ex Concilio A-

25 quilerense ex capit. 1. + Quod quia de primo, quod celebratum est sub Damaso Papa restauratæ salutis ann. 381. & secundo sub Sergio Papa ann. 698. nullibi reperiatur, tertium quod ipsi prodeunt, non Concilium, sed concidiabolum erit, & sic ei nulla fides habenda, ut dixi

26 libr. 2. de Magia, cap. 36. num. 12. + Ex Concilio Aquirensi canonem citant Sprenger. in Mall. & Iaquerus in Flegell. Alij ex Concilio Anchirensi, alij ex Aquilensi, sed Buchard. & Ivo Concilio Ancyrano tribuerunt; quorum nomina eiusdem Concilij sunt, ut probat Anton. Augustin. ad Gratian. libr. 1. dia-

27 log. 1. + Facta nempe differentia ex literarum, C. & Q. æquiuocatione, nam librarij, qui dicant alio voces excipiebant (antequam typorum usus esset inuentus) multa ex similitudine literarum corruerunt, ut probat mi-

28 bi in Græcis præceptor Francisc. Sanctius Brocens. ad Horat. in Arte Poet. + Anquirani, Ancyrani, Aquilensi, Ancyrensi vnum, & idem nomen est, ab urbe Græca Ἀνκυρα, Ancyra, de qua fit mentio in capit. Diaconi, capit. Syracusana, de distinction. 28. cap. Presbyteros, dist. 50. c. si qua de rebus, 12. q. 2. c. de sponsatus, 27. q. 2.

29 Alij tamen ex Concilio Ancyrano desumptum canonem negant, eo quod in Græca Conciliorum editione vulgari, neque in ea, quam Balsamon interpretatus fuit, neque in Latinis versionibus Cresconiana, vel Dionysiana, neque in Tigurtina Canon istud in Concilio Ancyrano reperiatur, ut tradunt Turrecremat. in d. c. Episcopi, 26. q. 5. Toftat. Exod. cap. 7. & Matth. 4. Victoria in relect. de Mag. q. 7. + Vnde illud ex nullo Concilio desumptum, sed ex aliquo Patrum volumine censuerunt Anton. August. & Castro ubi sup.

30 quapropter D. Gregorio (sed euidenti mendatio lapsus) adscribit, Beezius in præceptor. + Ex Diuo tamè Augustino lib. de spiritu, & anima volunt desumptum Sprenger. & Binsfeld. ubi sup. sed talis libri Augustinus author non est, ut docet Possidi in indiculo Augustini. + Sed

31 ex Damaso Papa telatum censet Baronius to.

4. Anal. anno 382. sed in eius scriptis nullam reperitur, ut docet Theodoret. lib. 5. hist. Eccles. cap. 11.

¶ Quare dum certiora habeamus, assertum canonem Concilio Ancyrano relinquamus; nam in id veniunt Burchard. lib. 10. cap. 1. Ius p. 11. capit. 30. necnon Gratianus Canonum copiator, in eius Epigrapha, quæ retenta est post Decreti correctionem factam per S. D. N. Gregor. XIII. ut assertum in Epitome de Magia lib. 2. cap. 36. num. 20. + Sed

34 ea tamen lege (ut ibi dixi) ut Concilio tantum tribuamus, quæ in eius actis contenta sunt, videlicet ex illo Episcopi, eorumque prælati, usque ad illud A tali peste mundari debet Ecclesia, quæ habentur in Concilio Ancyrano, cap. penult. & referuntur ad literam in cap.

35 qui diuinationes 26. quest. 10. + Cætera autem minoris sunt auctoritatis, non solum Concilio Ancyrano, verum Augustino, aut Damaso, vel alio Canonico authore indigna, ideo Buchardo, Iuoni, aut Gratiano tribuenda sunt, qui particularis sunt auctoritatis, ut probant Martin. del Rio d. lib. 5. sect. 16. Cenedo collect. 16. num. 7. & 8. + Quod euidenti ra-

36 tione comprobari potest, vel ex illis, quæ post dicta verba sequuntur in dict. capit. Episcop. Quis vero tam stultus, & hebes sit, qui hac omnia, quæ in solo spiritu sunt, etiam in corpore accidisse arbitretur? Cum Ezechielis propheta visiones Domini in spiritu, non in corpore viderit? & Ioannes Apostolus Apocalypsis Sacramentum in spiritu non in corpore viderit? & D. Paul. non audeat dicere se raptum in corpore.

¶ Nam quis tam stultus, & hebes sit, ut credat talia D. Augustino, aut Damaso, aut Concilio vltro, vel probo auctore in mentem venire potuisse? nam licet Ezechieli, Ioanni, & Paulo hoc in spiritu accidisset, ex eo in omnibus ita contingere regula danda non est, nā ex particularibus conclusio generalis non deducitur, ut dixi sup. hoc lib. 1. c. 1. n. 53. + Nulli ne Pro-

38 pheta? nulli ne Apostoli? verè & realiter visiones Dei viderunt? cum ipsemet dicat Exech. cap. 1. Vidi visionem Dei. Isaias cap. 6. Domini gloriam visam. D. Ioan. cap. 1. Vidimus gloriam Dei. + Somniabat ne Princeps Apostolorum, quando excitatus Angelum vidit, &

39 ab eo deductus ex carcere solutis cathenis liberatus fugit? Acta Apostol. cap. 12. + Dormiebatne Christus Dominus, quando Sathana super templi pinaculum, & super mortem excessum translatus est? Matth. & Luc. uterq; c. 4. + Grauibatur somno Habacuc, quando ab

40 Angelo ex Iudæa in Babylonem translatus est, ut ciuium Danieli præberet? & Daniel

ipſe cibum in ſomnis comedit? *Daniel. capit.*

14.

¶ Vnde translationes corporales Magorum, per aëra de vno ad aliud locum, ex pacto cum demone, veras eſſe, & reales primo probant Patres Orthodoxi, *D. Aug. lib. 2. Doctr. Chriſt. c. 20. & lib. 2. Ciuit. Dei, ca. 23. & lib. 7. cap. ſm. & lib. 8. cap. 29. & lib. 10. capi. 9. & lib. 18. cap. 17. & 18. & lib. 21. cap. 7. & lib. de natur. demon. c. 3. & lib. 2. ad Simpli. q. 3. D. Gregor. lib. 1. dialog. c. 4. & libr. 2. in Job. cap. 9. D. Epiphani. lib. 1. contra hæreſes, c. 30. & Secundò probant Theologi tam veteres, quàm recentiores, *D. Thom. 2. 2. q. 92. & 93. & lib. 3. contra Gent. cap. 104. & 105. & Sentent. 2. q. 7. & Sct. 3. diſt. 19. Ioan. Maior. Sent. 2. diſt. 14. q. 3. Galet. 2. 2. q. 96. Alf. Totat. in Matth. c. 4. q. 47. Creſpetus de odio Sæan. diſcur. 2. & 15. lib. 1. Bart. Spinali. de Strigib. c. 5. & Apolog. cõtra Ponziniu. Albertin. ubi ſup. q. 24. ex num. 13. Victoria in relect. de Magia, 1. 7. Annan. lib. 4. natura demon. Greg. Sayrus in Clau. Regia, libr. 4. cap. 6. ex num. 13. Guillelm. Pariſienſis in Summ. de vniuerſ. part. ſm. c. 23. Alfons. Caſtro de iuſta hæretic. punit. libr. 1. cap. 16. Cardinal. Toledo in Summ. lib. 4. c. 10. num. 7. Petr. Binsfeld. in confeſ. malef. 2. cõcl. 12. & in l. eorum, C. de malefic. q. 8. Martin. del Rio lib. 2. Magicar. q. 16. & lib. 5. ſect. 16. Sylueſt. de Strigi mag. lib. 1. cap. 14. & libr. 2. cap. 1. & 4. Ioan. Azor tom. 1. inſtit. mor. lib. 9. cap. 25. Maiol. Canicul. tom. 2. colloq. 3. Bar. rad. in Concor. Euang. tom. 2. lib. 2. ca. 4. & 5. Ioan. Fileſac. de Magia idolatr. ſ. 3. Franciſc. Suarez de Relig. libr. 2. cap. 21. & 23. Tertiò probât Iuriſperiti, qui has translationes, & eorum crimina, vt vera, & realia puniendâ decreuerunt Cardinal. Turrecremat. in diſc. cap. Episcop. 26. queſt. 5. Simancas noſter de Cathol. licis inſtitut. titul. 37. ex num. 6. Medices in Summ. hæreſ. part. 1. queſt. 9. Damhauder. in Prax. cap. 61. ex num. 134. Remig. libr. 1. demonol. capit. 14. 24. & 29. Ioan. Graſſis conf. de Strigibus, Bern. Baſſin. de artibus Magic. prop. 9. Petrus Greg. in Syntagn. Iuris vniu. tom. 3. lib. 34. cap. 9. ex num. 1. Capella Tolofan. q. 380. Farinac. Crimin. to. 1. queſt. 20. & tractat. de hæretic. queſtion. 181. ſ. 1. numer. 47.**

¶ Quarto veras eſſe confirmant hæreticæ prauitatis Inquiſitores, Sprengerus, Iaquerus, & Niderius in Malleo malefic. part. 2. queſtion. 1. capit. 2. & 3. & in Flagello demon. & in Formicar. & in præceptorio, part. 1. capit. 11. queſt. 4. Bern. Comenſis in Lucerna Inquiſitor. & tract. de Strigib. ex num. 5.

Cumanus lib. 1. cap. 14. & lib. 2. capit. 1. & 4. Franc. Pegna ad Eymeric. in director. Inquiſ. p. 2. comm. 68. & Quintò, Lamiz ipſæ tam in aculeis, quàm ſpontanea confeſione has translationes veras eſſe iure iurando fatentur, ſequæ ad comentus, & crimina corporaliter deferri affirmant, vt tradunt Nicol. Remigius libr. 1. demonolat. capit. 24. Paul. Grilland. de Sortileg. queſt. 4. ex num. 26. Petrus Binsfeld. in cõfeſſ. maleficar. p. 2. concl. 12. membr. 1. Martin. del Rio diſt. ſectiõ. 16. & Sextò, iudicialibus proceſſibus in ſancto Tribunali factis, & ſententijs integre fidei, & authoritatis à iudicib. qui iudicando in eas ea de cauſa pænâq; intulerunt, & vt verè translatas damnarunt, comprobatur: pro cunctis ſit ſententia Auinio nis apud Sebaſtian. Michael in Pnzumalog. ex quo inter alia hæc refert Martin. del Rio lib. 5. Magicæ. ſectiõ. 16. fol. 778. Adminicu lo baculi quodam nefandiſſimo vnguento ab ip ſodiabolo vobis præſcripto illiſi cruribus, & po ſiti per aëra ad locum conſtitutum in tempe ſta nocte hora commoda malefactoribus ſta tiſque diebus ab ipſo tentatore portati, & trans lati fuiſtis. & Septimò, experientia com probatur earũ, quæ intercepto itinere, vel ſolu ta impia ſocietate, diuino quodam iudicio in paramis, & campeſtribus locis nudæ repertæ ſunt, clara luce ſupina, ita vt pedibus ad pa triam reddere cogantur, vt de multis referunt Ioan. Caſarius libr. 10. miraculorum, capit. 1. Cumanus in Lucerna Inquiſ. Sprenger. in Mall. part. 2. queſtion. 3. Grilland. de Sortileg. queſtion. 7. num. 27. & 28. Remig. libr. 1. de monol. ca. 14. Spina de Strigibus, capit. 17. & ſequentibus, Petrus Binsfeld. in confeſſ. malef. prælu. 6. & diſt. conclus. 12. ex fol. 243. uſque ad 252. Maiol. diſt. colloq. 3. & Octa uo probatur Medicorum authoritate, & Philo ſophorum, qui affirmant has translationes poſſibiles, & veras eſſe, Ronſeuſ epist. Medic. 50. Codronch. lib. 2. de morbis venef. capit. 8. & lib. 3. cap. 8. Andr. Caſalpin. de inueſtigat. de mon. c. 2. Ioan. Schenckius tom. 4. obſeruat. Me dicar. lib. 2.

¶ Neque obſtat Lamias aliquando non translatas, ſed deluſas reperiãtur in eodem lo co iacentes, quo ſe inuixerunt, vt tradunt Al ciatus, Salisberienſis, Porta, Molitor, & alij relati ſup. n. 2. Annan. lib. 4. de natur. dem. Remig. lib. 2. demonol. capit. 4. Ponzinibus de Lamys, n. 47. & Et iudices id cõprobare volẽtes cũ eas iuſſent, vt in eorũ præſetia inũgerẽtur graui ſomno oppreſſas terra deieciſſe, a quo ex citari non poterant (etiã ad motis laminis can dentibus, & flammantibus) & poſt aliquod tẽ

poris spatium, a somno asperratis, arrasse ad diuersas terrarum partes peruenisse cum tamen se loco non mouerentur, vt tradit Sieri Palatij Magister *Bart. Spin. tract. de Strigib. cap. 17.* † Nam dico huius rei varias esse causas, tunc ex parte Dei, vt quando iudices curiositate mouentur ad huiusmodi explorationes, eos permittit a Diabolo decipi, vt in peccati poenam confundantur, & obsecantur, vt docent *Spina ubi sup. cap. 3. Castrod. cap. 16.*

52 *Cap. 17.* † Tunc ex parte demonis, quia quando ipsi utilius est, tunc sagas decipit eas loco non mouendo, vt sic Principibus, & iudicibus persuadeat falsa esse, quæ de illorum translationes, & criminibus deferuntur, vt eos in errorem inducat, vt tradit *Mart. del Rio d. dist. 16.* † Tunc ex parte Magorum, & Sagarum, quia cum in manus sunt Iustitiæ pollicentur eos loco mouere, quia nihil audius querit, quam animas eorum ex morte lucrare, & ita eas a carcere non eximit, ne spes differatur, vt docet *Grilland. d. q. 7. n. fin. & q. 9. n. 1.* † Patitur ergo frustratur, quando maiorem humano generi perniciem spectat, pactum seruat, quando Deus ei permittit, & ipse sperat, se sic plures illaqueaturum, vt docent *Crespet. lib. de odio Satan. discurs. 15. Binsfeld. in confess. malef. prelude. 6.*

53 *Casalp. de inuestigat. demon. cap. 20.* † Tunc ex parte demonis, quia quando ipsi utilius est, tunc sagas decipit eas loco non mouendo, vt sic Principibus, & iudicibus persuadeat falsa esse, quæ de illorum translationes, & criminibus deferuntur, vt eos in errorem inducat, vt tradit *Mart. del Rio d. dist. 16.* † Tunc ex parte Magorum, & Sagarum, quia cum in manus sunt Iustitiæ pollicentur eos loco mouere, quia nihil audius querit, quam animas eorum ex morte lucrare, & ita eas a carcere non eximit, ne spes differatur, vt docet *Grilland. d. q. 7. n. fin. & q. 9. n. 1.* † Patitur ergo frustratur, quando maiorem humano generi perniciem spectat, pactum seruat, quando Deus ei permittit, & ipse sperat, se sic plures illaqueaturum, vt docent *Crespet. lib. de odio Satan. discurs. 15. Binsfeld. in confess. malef. prelude. 6.*

54 *fin. & q. 9. n. 1.* † Patitur ergo frustratur, quando maiorem humano generi perniciem spectat, pactum seruat, quando Deus ei permittit, & ipse sperat, se sic plures illaqueaturum, vt docent *Crespet. lib. de odio Satan. discurs. 15. Binsfeld. in confess. malef. prelude. 6.*

55 *fin. & q. 9. n. 1.* † Patitur ergo frustratur, quando maiorem humano generi perniciem spectat, pactum seruat, quando Deus ei permittit, & ipse sperat, se sic plures illaqueaturum, vt docent *Crespet. lib. de odio Satan. discurs. 15. Binsfeld. in confess. malef. prelude. 6.*

56 *fin. & q. 9. n. 1.* † Patitur ergo frustratur, quando maiorem humano generi perniciem spectat, pactum seruat, quando Deus ei permittit, & ipse sperat, se sic plures illaqueaturum, vt docent *Crespet. lib. de odio Satan. discurs. 15. Binsfeld. in confess. malef. prelude. 6.*

57 *fin. & q. 9. n. 1.* † Patitur ergo frustratur, quando maiorem humano generi perniciem spectat, pactum seruat, quando Deus ei permittit, & ipse sperat, se sic plures illaqueaturum, vt docent *Crespet. lib. de odio Satan. discurs. 15. Binsfeld. in confess. malef. prelude. 6.*

peragente, vt testatur *Apuleius in asin. lib. 2.* Dipse venefica, Ouid. in *Metamorph.*

Hanc ego nocturnas viua volitare per umbras Suspicor, & pluma corpus anile regi. Canidia apud Horat. in *Epod. Od. fin.*

Veclabor humeris tunc ego inimicis eques. † Neque obstat quod Lamia huiusmodi de se proficentur ad infanticidia, & alia crimina se incurulis clausulis ianuis ingressas, vel per rimas tenuis in forma catti, mustellæ, vel alterius animalis, sili intromissas, vt de strigibus Thesalia testatur *Apuleius lib. 2. capit. 3.*

† Quod cum sit impossibile, quia demon non potest quantitatem corporis, sic attenuare, vel mutare, vt homo instar animalis forma pertenuis rimas, vel alterius multo minus per ianuas clausas, has rationes delatorias esse persuadere conantur.

retici Apypa, & Voierus, & Catholici Pontanibius d. tract. de lamijs n. 63. † Nā dicendum est fieri hoc dupliciter, nam diabolus, vel talium animalium formam assumit, vel per se operatur facinora, quæ prædicantur de lamijs, ipsisque somnum altum immittit, & persuadit in eorum forma fuisse conuersas, & illa per egisse, & in cubiculis ianuis clausis fuisse intromissas, vt tradunt *Bart. Spina de Strigib. cap. 19. & 32.* † Aut illas corporaliter deuehit, & ipse præcedens latentur aperit ianuas, vel fenestras, vel rimas, corporum earum magnitudine capaces, easque per illas intromittit, ac post modum claudit, vt prudentiores Italiae Saga fuerunt confessæ, *Grillandus de Sortileg. lib. 2. quest. 8. nu. 1. Spina ubi sup. cap. 32. & seqq. Sprenger in Mall. p. 2. q. 1. ca. 9. Pet. Binsfeld. in l. eorū C. de malef. & Math. q. 8.* † Persuaditque ipsas in huiusmodi animalium forma fuisse intromissas, & vt ita ab ab alijs videantur eorum corpora aërea circumdat effigie, vt dixi in *Epitome de Magia lib. 2. c. 16. ex n. 20. Remig. lib. 2. demonol. c. 5. Spina de Strigib. capit. 8. & seqq. maxime capit. 30. 31. 32. & 33.* † Nam licet in talium animalium forma intromissas esse, & postea forma humana restitutas persuaserint striges Lotharingæ *Remig. d. lib. 2. cap. 14.* & Scaphius *Niderio in Formicar. lib. 5.* falsum est, nam humanam formam diabolus mutare non valet, vt dixi *d. cap. 16. ex n. 11.*

† Quod cum sit impossibile, quia demon non potest quantitatem corporis, sic attenuare, vel mutare, vt homo instar animalis forma pertenuis rimas, vel alterius multo minus per ianuas clausas, has rationes delatorias esse persuadere conantur.

† Vnde merito in Lamijs, & Magos huiusmodi, qui dicunt se a demone deuehi, acriter animaduertendum est, non pro illusionibus sed pro veris, & nefarijs excelsibus, vt docent iura diuina *Exod. cap. 22. Maleficos non patiaris viuere, Leuit. 20. Morte moriatur.* † Iura positua Ecclesiastica, *cap. peruenit cap. con*

tra idolorum, 26. q. 5. cap. ut officium, de bare-
tic lib. 6. nam licet particularibus Inquisitori-
bus dirigantur habet vim legis generalis, quia
in corpore Iurisredactæ sunt. gloss. in l. 2. ubi
Bart. & DD. C. de legibus. & Pontificis etiam
id statuerunt D. Clem. I. Pontifex Rom. lit. 7.
Apostol. Const. cap. 4. Innocent. VI. ad Inqui-
sit. Germ. Adrian. VI. ad Inquisit. J. mbard.
Clem. VII. ad Episcop. Bononiens. eorum Bul-
las referunt Spina de Strigib. cap. 15. & Apo-
log. 1. cap. 11. Binsfeld. in conf. malef. memb.
log. 1. cap. 11. Binsfeld. in conf. malef. memb.
1. c. 12. Pegna ad E. vic. ad fin. & Imperato-
res, & Reges in sili, 6. cum alijs, C. de malef. &
3. l. nemo, 5. 1. & 2. cum alijs, ti. 23. Par. 7. l. 5.
& masit. 3. lib. 8. Recopilat. & Et ita sentiunt
sancta tribunalia Ecclesiastica Hispaniz, Ita-
lia, Gallia, Germania, sic, & semper Apostoli-
ci Inquisitores in praxi observant, ut constat
ex Lucerna, Itinerario, Viatorio, Directorio, &
alijs Sancti Officii actis. & Ergo, vel Ecclesia
errat, vel isti, Pyrrhoni? Ecclesia tamen in re
ad fidem pertinentem errare, qui dicat anathe-
ma maranatha sit, ut dixi in Epitome de Mag
lib. 2 c. 36.

¶ Quare dicendum est in d. c. Episcopi, non ana-
thematizari credentes Sagas huiusmodi a dæ-
mone deuehi, nam id certum est, sed creden-
tes, Dianam deam esse, & Herodiadis, quæ
nullibi est præter infernum, seruitio euocari,
& super bestias equitare, quæ vera sunt dæmo-
num phantasmata, quæ quia credendo à fide
deuiant, quia credunt aliquid numinis, vel di-
uinitatis esse præter Deum, merito excommu-
nicantur, ut tradunt Spina de Strigibus, capit.
25. Castro lib. 1. de baretic. cap. 16. Nicol. Ia-
querus in Flagel. demon. cap. 7. Siluester in Sū-
ma v. baretic, 3. Grilland. d. q. 7. & Vnde eorū
sectam diuersam esse laminarum nostri tempo-
ris, qui nihil horum credunt, sed deuehi a dæ-
mone magisterulo suo insidentes scopa, arun-
dine, vel vaculo (etiam verò) i dæmone tamen
subleuato, hirco, cani, vel alterius animalis for-
ma representato, quoad sua conuenticula, &
crimina deferuntur, ut tradunt Victorini in re-
lectione de Magia, nu. 31. Lamb. Danaus dial.
de Sorciar. Turcremat. in d. capit. Episcopi,
26. q. 5. Sebast. Michael. in Pneumalog. Schol.
7. & Et ita Striges nostri sæculi illius capitis
decisionem non comprehenduntur, quia Conci-
lij Ancyрани tempore eorum secta nondum
nata fuerat, ac fortassis, nec Gratiani sæculo,
qui anno salutis MC. L. vel circiter floruit, gl.
in cap. cum post appellationem, §. forma verò, 1.
q. 6. & Pro temporum enim varietate Strigium
professiones variantur similiter, quare huius

sæculi Striges ab illis in multis differre testan-
tur comens. in Lucerna Inquis. cap. 4. Pegna in
Director. comm. 68. Castro d. capit. 16. Tostat.
in Matth. 4. q. 47. Syluest. lib. 1. de Strigib. cap.
14. & lib. 2. cap. 1. Spina cap. 1. & legq. Simā.
de Cathol. Institut. cap. 37. ex n. 9. Grilland. d.
q. 7. ex n. 30. Binsfeld. in conf. malef. q. fin.

CAP. IIII. De Potestate dæmo- nis circa externa, seu foru- næ bona.

SUMMARIVM.

1. Dæmonis potestati non est alia, quæ compare-
tur super terram.
2. Dæmonis potestas maxima est in his, quæ sūt
in mundo.
3. Dæmones appellantur mundi refores, &
principes aëris huius.
4. Mundi principes quare dæmones appellen-
tur.
5. Mundum, & sæculum impiritè Lutherus a
Dei potestate eximit.
6. Dæmonis potestas definita est.
7. Deus est dæmon iudex, & princeps mundi.
8. Diabolus nullam habet potestatem, nisi de mō
datam.
9. Mundus de malis hominibus accipitur.
10. Diabolus malorum princeps dicitur.
11. Dii appellantur Angeli, & Beati.
12. Dæmones nunquam dii appellantur, nisi a
suis.

MOYSES, qui libros Iob conscrip-
sit (ut tradit Hieronym. Prædus
apud Ioan. Bapt. Villalpando
in Regias Ezechielis Explana-
tion. tom. 1. cap. 14. pagin. 166.)
de potestate dæmonis sic testa-
tur Iob cap. 41. v. 24. Non est super terram
potestas, quæ comparetur ei, qui factus est, ut
nullum timeret. & Quare in his, quæ in mundo
sunt maxima est dæmonis Dægorumque potes-
tas, nam ut his verbis testatur Innocent. VIII.
in Extrauagant. summis desiderantes affecti-
bus, ann. 1484. Nefandisque superstitionibus,
& sortilegijs, mulierum partus, animalium fœ-
tus, terra fruges, vinearum vvas, & arborum
fructus, nec non homines, mulieres, pecora, pecu-
des, & alia diuersorum generū animalia, vi-
neas quoque, pomaria, prata, pascua, blanda, fru-
menta, & alia terra legumina perire, suffocari,
& extingui facere. & Vnde dæmones appellat

Apostolus D. Paul. ad Ephes. cap. 6. *Mundi rectores, & principes potestatis aëris huius.* Et Corinth. 2. cap. 4. *Deus huius sæculi.* D. Ioan. cap. 12. *Principes huius mundi.* † Non quod principatum ullum, aut dominium teneant in dependentem à Deo, ut ipsi Dij, & Principes mundi absolute valeant appellari, sed respectu eorum, qui eos sequuntur, nam ut ait D. August. ad Psal. 14. *Mundi dixi tenebrarum harum, mundi amatorum mundi, mundi itaque impiorum, atque iniquorum.* † Impie ergo

Lutherus ex dictis locis mundum, & sæculum ex Dei potestate eximit, & adiudicat Diabolo in hac verba ad Paulum Galat. 3. *Sumus nos omnes corporibus, & rebus subiecti diabolo, quia hospites sumus in mundo, cuius ipse Princeps, & Deus est; ideo panis, quem edimus, potus quod bibimus, vestes quibus utimur, imo aër, & totum quod vivimus sub ipsius imperio est.*

† Credit apostata Satanæ omotrapezæ suo dicenti apud D. Lucam cap. 4. *Quia mihi tradita sunt, & cui volo, do illa,* sed mētur, quia non pleno iure, sed definita potestate accepit, ut tradunt omnes in Iob cap. 1. & 41. † Nefarie itaque Lutherus Deum appellat diabolum,

sibi nimirum quia nos Catholici, Deum unum confitemur, dæmonem omnium iudicem, principemque mundi, conditorem, atque rectorem, sic Dominum, atque Deum, ut fatemur in Symbolo fidei. † Diabolo autem nullam potestatem, neque in corpus, neque in fortunas, nisi mandatam, vel permissam agnoscimus, nam ut ait D. August. lib. 3. de Trinit. cap. 3. *Neque ipsos transgressores angelos, & aëreas potestates per quas Magice artes possunt quidquid possunt valere aliquid, nisi data desuper potestate.*

† Imperite ergo Lutherus mundum, & sæculum excipit de rebus, quæ in mundo sunt, quot de solis malis hominibus per Methoniam dictum est, quia cum mundo, & sæculo serviunt, mundi, & sæculi nomen meruerunt iuxta illud D. Ioan. cap. 1. *Et mundus eam non cognovit.* † Et quia servos se, & mancipia diabolo dedicant: ipse Princeps eorum, & rector est, quia eum colunt, sic Deus eorum dicitur, sicuti Lurcorum Deus est venter, ut ait Apost.

ad Ephes. cap. 3. † Neque obstat in scriptura, Dij appellari Angeli, & Beati, Psalm. 94. *Terribilis super omnes Deos.* Psalm. 81. *Ego dixi, dii estis,* Psalm. 135. *Rex magnus super omnes Deos.* † Nam dæmones nunquam Dij appellantur, nisi respectu suorum cultorum, nam ut ait D. Aug. lib. 19. Civit. Dei cap. 23. *Illud vero, ubi dicitur Deus Deorum, non potest intelligi Deus demoniorum, & Rex magnus super omnes Deos, absit dicere Rex magnus super*

omnia dæmonia: sed homines quoque in populo Dei, qui eadem scriptura Deos appellat.

Sect. 1. De tempestatibus à dæmone excitatis.

SUMMARIVM.

13. Meteorologicas impressiones excitare possunt dæmones.
14. Dæmones ventus excitantes, quem varia operentur.
15. Egypto Magorum opera à Dæmone operata sunt.
16. Dæmones ingenus humanū, & totius substantiæ creatæ conspirantur.
17. Leges XII. Tabularum fructus excantari prohibuerunt.
18. Imperatores, & Pontifices terra fruges imbris, & ventis arte dæmones exturbare prohibuerunt.
19. Deus solius est condere grādinem, & pluviā.
20. Deus est prima causa principalis grandinis, & pluviae.
21. Pluviae, tempestates, & meteorologica, ut excitari possunt à natura, sic à dæmone.
22. Meteorologicorum causa est vapor à Sole excitatus.
23. Vapores generant nubes, pluvias, & vëtos.
24. Exalationes generant meteorologica.
25. Cometa sunt aliquando ab exalationibus.
26. Fulmina, & fulgura sūt ab exalationibus.
27. Venti generantur ex vaporibus, & exalationibus.
28. Henephia, Thyphones, &c. generantur ex ventis.
29. Seneca legibus XII. Tabul. irridet, quæ imbres attrahi cantu crediderunt.
30. Seneca nullatenus de potentia dæmonis agit, sed debi naturali cantus.
31. Tempestates ex dæmonis pacto possunt excitari.
32. Tempestates à dæmone excitari asserunt Iurisperiti.
33. Tempestates excitare possunt dæmones secundum Theologos.
34. Tempestates à dæmone posse excitari probatur ratione.
35. 36. Tempestates à dæmone excitatas probant Philosophi, & Poeta.
37. Empedocles ventos cobibebat arte Magica.
38. Tempestates dæmones sedantur ad Christi emulationem.
39. Dæmoni multa permittuntur ex magorum

invocatione,

inunctione, quæ immediate denegantur.

40. Puluerem spargendo Magi solent excitare ventos, & tempestates.
41. Erucis, locustis, &c. possunt demones seminibus, & arboribus nocumenta inferre.
42. Locustas, bruchos, &c. possunt demones creare, & alicui creata adferre.
43. Puluerem ad nocumenta Magi variè conficiunt.
44. Virga tactu demones nocumenta inferunt.
45. Carminè solo possunt Magi nocumenta inferre.

PLVVIAS, nimbos, grandines, fulgura, tonitrua, ventos, & alia meteorologica, tempestatesque sonantes, Dæmones causare possunt, vt eis mortales opprimere, fructus terræ exturbare, ac perdere (i Dei mandatū, vel permissio accidit) earum potentia non denegatur, quia non est potestas, quæ comparatur ei super terram, *Iob. c.*
 41. † Nam Satanā validissimis ventis fulguribus, & tempestatibus (ex Dei permissione) filios, & pecora Isā interemit, domos, & fortunas omnes subvertit, *Iob. cap. 1. & 2.* Exercitum Senachetib deleuit, *Isai. cap. 37.* Ciuitates in mare mortuo, *Genes. cap. 19.* Grādines, & tempestates horribiles in Ægypto, *Exod. 7. 8. 9. & 10.* † Quæ à dæmonibus operata esse aperte docet Regius Vates *Psal. 77. v. 49. Misit in eos iram indignationis suæ, indignationem, & iram, & tribulationem in missiones per Angelos malos,* quibus mala huiusmodi inferre datum est, D. Ioan. *Apocal. cap. 7. Et clamauit voce magna, quibus datum est nocere terræ, & mari.* † Quorum omnes fuisse dæmones, qui tempestatibus excitatis, & alijs ex causis ingenus humanum, & totius substantiæ creatæ conspirarunt aperte docent, *Sprenger. in Mall. p. 2. q. 1. cap. 15. Genebr. lib. 7. Cosmograph. cap. 15. Pet. Bensfeld. in confess. malefic. prelus. 5. & in l. eorum C. de malefic. & mathem.*

17. † Vnde Decemviri, qui relatas ex Græcia leges in duodecim Tabulas Romæ proposuerunt anno trecentesimo ab vrbe condita, has tempestates à dæmone excitatas veras iudicantes hæc statuerunt, vt asserunt *Cicero dell. lib. 1. Alexand. ab Alexand. lib. 6. Genial. c. 10. Prætei ad ll. XIII. Tab. NEQVIS ALIENOS FRVCTVS EXCANTASSIT.* † Idque probat Imperatores, & Pontifices, illi in l. eorum C. de malefic. & Mathem. Ne naturis vindemys metuerentur imbres, & ventis, grandinisque lapidatione quaterentur. Hi vero in cap. sciendum 26. q. 3. *Dæmon in aëris affectione sibi*

nota, nobis ignota futuras prouidet tempestates. *Innoc. VIII. in sua Extrauag. Terræ fruges, vinearum vvas, arborum fructus, nec non homines, mulieres, pecora, pecudes, & alia diuersorum genera animalium perire.*

¶ Neque obstat, quod soli Deo tribuitur cōdere, & efficere grandinem, & pluuiam, *Exod. cap. 9. Dominus dedit tonitrua, & grandinem, Et dæmoni denegatur, Hierem. cap. 9. Nunc quid sunt in Scultilibus Gentium, qui pluuiat? † Nā Deus est prima causa principalis, & independens efficiens sua propria virtute omnium rerum, sic tamen vt res creatæ non careant sua virtute agendi, quam in creatione acceperunt, vnde etsi Deus sit author omnium impressiōum metheologicarum, non excluduntur causæ secundæ: nam vt docent Pontifices in capit. nec mirum, 26. quæstion. 5. *Infinit enim rebus corporeis per omnia elementa mundi quadam occulta seminaria rationes, quibus cum data fuerit oportunitas temporalis atq; causalis prorumpunt in species debitas suis modis, & finibus.* † Sic pluuiæ, tempestates, & impressiōes metheorologiarum, vt excitari possunt à natura, ita dæmonis arte, & potentia (si Deus non impediatur) non solum per motum localem alicui excitatas, vbi velit impellere, sed iungendo actiua passiuis, aquam, & terram disponere, vt exhalationes, & vapores exhalent, quibus huiusmodi impressiōes educantur, *Turrecremata in d. cap. nec mirum, 26. quæst. 5. † Omnium enim impressiōum metheorologicarum causa est vapor, qui ex aqua, & humentibus locis virtute Solis, & cælestium luminarium eleuatur, & exhalatio, quæ ex terræ superficie oritur, eadem Solis, & syderum influente potestate, vt docent Aristotel. libr. 1. Metheor. cap. 4. Seneca lib. 2. natural. qq. cap. 10. Philopponus lib. 2. de generat. capit. 18. Augustin. Niphus lib. 1. comm. 137. Alber. Magn. lib. 1. Metheor. tractat. 4. cap. 1. † Ex vaporibus fiunt nubes, nebula, & caligines; nebula est nubis imperfecta, quæ ex crassitate in sublime ferri nequit, ideo vicinum occupat aër, & nebulosa caligine circumfundit mortales; dum tamen ad mediam aëris regionem perueniunt, fiunt nubes, quæ resoluuntur in pluuiam, grandinem, niuem, glaciem, rorem, pruuiam, secundum temporis, & regionis naturam, Aristotel. d. lib. 1. cap. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. & 12. Conimbriensis in Meteor. tract. 1. cap. 1. & 2. & tract. 7. cap. 4. 5. 6. 7. & 8. † Exhalationes autem, quia calidæ, & siccæ sunt ex leuitate ad ima petunt, & ex his pinguibus, & oleoginosis fiunt flammæ, capræ saltantes, draco volans, lanceæ sycedera discurrentia, stellæ cadentes, ignis perpendicularis,**

dicularis, ignis faticus, & lambes, Cailor, & Polax, Helena, de quibus latè *Aristoteles*, *Plinius*, *Seneca*, *Philoponus*, *Hyginus*, *Leopoldus*, *Conimbricenses*, & alij, ubi supra. † Sitamentales exhalationes crassæ sunt, ita ut facile non dissoluantur, & ad supremam aëris regionem perueniunt, & ibi inflammantur fiunt aliquando comete, & tandiu durant, quandiu exhalatio illa non absumitur, & varias formas accipiunt, prout varia exhalationis natura, *Aristoteles lib. 1. cap. 7. Albert. Magn. lib. 1. tract. 3. cap. 5.* † Quando autem exhalationes huiusmodi, quæ leues sunt, & non oliginosæ ad imā aëris regionem deueniunt, & incenduntur, ad terram redeāt, quæ ad mediam regionem peruenientes, quæ frigida est, ex antiparitali fortiores fiunt, & exitum procurantes, fragores inducunt, & sic fiunt fulgura, fulmina, fulgentia, tonitrua, *Aristotel. lib. 2. Meteor. cap. fin. Seneca lib. 2. natural. qq. cap. 17. Plutarch. lib. 3. de placitis Philosoph. cap. 3. Plin. lib. 2. c. 43.*

27 *Albert. Magn. tract. 3. cap. 2.* † Ex his denique vaporibus, & exhalationibus commixtis generantur venti, qui sunt frigidi, & sicci, *Conimbricenses. in Meteor. tractat. 6. cap. 2. humidi, quia è mari ingruunt, Albert. Mag. lib. de caus. tractat. 2. cap. 5.* † Ex ventis autem fiunt Ecnephia Thyphones, & Presteres, *Aristotel. lib. 3. Meteor. cap. 1. ex ventis, & nubibus commixtis generantur verago, Area, seu corona, virga, & Parelia, de quibus Aristotel. Averroes, Amadeus, Philoponus, Conimbricenses, & alij in Meteor.*

29 ¶ Neque obstat noster Anneus Seneca lege Decemviriali irridens, qui tempestates cantibus pelli posse arbitrata est, sic testatur in natural. qq. lib. 4. cap. 7. *Rudis adhuc antiquitas credebatur, & attrahi imbres cantibus, & repelli, quorum nihil posse fieri tam planum est, ut huius rei causa, nullius Philosophi schola intranda sit.* † Quem Seneca nullatenus de potentia demonis agit, sed tantum de vi phisica carminis, seu incantationis, quæ nulla est, idè rectè eius potentia circa tempestates negauit, quia nulla sunt verba, quæ physicè operando horum aliquid possint efficere, ut docet *D. Thom. 2. 2. q. 96. art. 4. Victoria de Magia, nu. 34. Azor tom. 1. Moral. lib. 9. cap. 24. Grillā. de Sortileg. q. 6. num. 18. Lessius de Instit. & Iure, lib. 2. cap. 43. dub. 10. ex num. 63. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 15. num. 26. Farinac. tom. 1. q. 20. num. 86.* † Sed demonis accidente potestate absque controuersia est, ab eo posse huiusmodi tempestates excitari, & excitatas in quæ velit partem immittere, ut ex communi Ecclesiæ assensu, quæ ad id exorcismos instituit, pro-

bant *D. August. & D. Thom. ubi sup. D. Isid. lib. 8. Etymol. cap. 9. Sprenger in Mall. p. 2. c. 15. Petr. Gregor. in Synag. p. 3. lib. 34. ca. 15. Petr. Binsfeld. in l. eorum C. de mal. q. 4. Bülenger. de Mag. lib. 2. cap. 42. & cap. 47.*

¶ Vnde tempestates à dæmone excitari posse expressè tenet ex nostris Iurisperitis *Baldus, Salycet. & Gondifred. in d. l. eorum, Petr. Mattheus lib. 7. Decretal. tit. de Malef. cap. fin. Petr. Gregor. in Synag. iur. lib. 34. cap. 11. & 13. Episcop. Simanc. de Cathol. instit. tit. 63. Paul. Grilland. de Sortileg. q. 6. Nicol. Remig. lib. 1. Demonol. cap. 25. & 29. Vlder. Molitor de Python. mulier. cap. 1. Fran. Baldium, & alij in l. XII. Tabul. Menoch. de Arbitrar. lib. 2. cas. 388. Farinac. Crimin. tom. 1. q. 20. & de Heretic. q. 181. §. 1. n. 31.* † Astipulantur ex Patribus, & Theologis hanc sententiam *D. August. lib. 4. Ciuit. Dei cap. 19. D. Isidor. lib. 8. Etymol. cap. 9. D. Tho. Caiet. & alij in Sentent. 2. dist. 7. & 8. Origen. lib. 8. contra Cels. Toledo in Summ. lib. 4. cap. 15. Castro de Heretic. lib. 1. cap. 16. & lib. 2. c. 15. Sprenger in Mall. p. 2. q. 2. c. 7. & 15. Mar. del Rio lib. 2. Magic. q. 11. Bülenger de Mag. lib. 2. cap. 42. Sim. Maiol. tom. 2. Canicul. colloq. 2.* † Probat ur ratione, nam cum grandines pluuias, nimbos, tempestatesque sonantes, fulgura, fulmina, & reliqua meteorologica ab exhalationibus, & vaporibus ex terra, & aqua Solis calore eleuatis in aëris regione fiant, ut iam dixi, nihil vetat, quin ex eisdem de causis dæmones possint, eas excitare, vel alicui excitatas motu locali eas impellere, ut docent *D. August. lib. 8. Ciuit. Dei cap. 19. & lib. 3. de Trinit. c. 3. & 9. & lib. de Natura demon. cap. 2. D. Thom. Sotus, Scotus, & alij Sent. 2. dist. 7. & 8. Avulensis in Exod. capit. 7. & 8. Sim. Maiol. tom. 2. colloq. 3.* † Comprobant Philosophi, qui in eadem sunt sententia videlicet tempestates à dæmone excitari, *Pausan. in Arcad. Cicero lib. de Repub. Plin. lib. 28. bist. natur. cap. 2. & lib. 30. cap. 1. Apulei. in asin. lib. 1. cap. 3. Dion. Cassius lib. 56. Niphi- lin in Anton. Casalpin. lib. de inuestig. dem. cap. 11.* † Septimo astipulantur deniq; Poë- tæ, ex quibus Seneca noster Tragicus prioris Senecæ filius Medeam Sagam introducit arte Magica tempestatem in his verbis procurate.

Et euocauit, quibus siccibus aquis.

M. Annæus Lucanus, priores Senecæ nepos sic testatur in Farsal. lib. 6.

Miratur non ire polos, tunc omnia complent Imbribus, &c.

† Empedocles ventos cohibuit arte Magica, ut tradit *Pausan. v. 4. 781, Deipsa anus non*

minoribus

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

minoribus nacta paredris nubila ducit, & redu-
cit apud Ouid. in Hypsipil.

Cum voluit toto glomeratur nuuila celo

Cum voluit puro fulget in orbe dies.

Lucan. vbi sup.

Vocibus eisdem

Humentes late nebulas, nimbosque solutis

Excusere comas ventis cessantibus aquor

Intonuit, rursus vetitum sentire procellas.

38 ¶ Et vi Christus Dominus Dei Filius tem-
pestates sedauit *Matth. c. 8. Marc. 4. Luc. 8.*
Ita Dei simia diabolus per Magos suos glo-
riatur tempestates sedare, placare, atque arce-
re, vt apud Laerr. de vitis Philosoph. lib. 5.
Compescesque truces ventorum ritè procellas.
Tibul. lib. 1. Eleg. 2.

Cum licet hac tristi depellit nubila celo.

39 ¶ Quæ quidem, & alia multa nocumenta
dæmones inferri solent eo maxime, quādo sunt
à Magis accersiti, nam multa dæmoni per Sa-
gas, & maleficos facere permittuntur, quæ ei
immediatè denegatur, vt Deibonitas, & ho-
minum malitia dignoscatur, vt tradunt *Franc.*
Suarez tom. 2. de Relig. lib. 2. cap. 15. nu. 17.

40 *Ioan. Malderus de virtute Theolog. tract. 10*
cap. 8. dub. 8. ¶ Idque facere solent minutum
puluerem à dæmone accepto clanculum spar-
gendo, quo excitantur venti, atque imbres,
nec non eruca, bruchi, locustæ, campæ, & id
genus aliz pestes agrorum, vt docent *Spreger.*
in Malleo malef. p. 2. Nicol. Remig. lib. 1.

41 *dæmonol. cap. 24. Petr. Binsfeld in d. l. eorum*
C. de malefic. & math. q. 4. Bart. Spina de
Strigib. cap. 15. Leon. Vayrus de Fascin. lib. 3.
c. 1. ¶ Quibus possunt dæmones seminibus,
atq; arboribus nocumenta inferre, & agros bas-
tare, vt tradunt *Pet. Binsfeld in d. l. eorum, q.*
2. & in cōfes. malef. post præludia concl. 11. Pet.

42 *Greg. in Syntag. iur. lib. 34. c. 9. ad fin. & cap.*
11. per tot. Mar. del Riolib. 2. Mag. q. 12. ¶ Nō
modo creatione noua, sed vndiq; celeriter col-
lecta, motu locali, vel ex præiacente materia
educta, appicando actina passiuus, vt varia sup-
peditant exempla *Remig. & Binsfeld. vbi sup.*
Licosthenes li. de prodigijs, Bar. Spin. li. de Stri-

43 *gib. q. 15. Maiol. tom. 2. canicul. colloq. 2. & 3.*
¶ Et puluerem huiusmodi, vel accipiunt à dæ-
mone, aut ex lapidibus, & herbis ab eo mon-
stratis eliciunt, aut ex infantibus ad ignem tof-
tis conficiunt, quem spargentes mira patrare
solent, vt de Circe, Ouid. lib. 14. Metamorph.

Ille nocens spargit virus, succosque veneni.

De Medea eius nepte, Tibul. Eleg. 2.

Ille tenere malas Medea dicitur verbas.

44 ¶ Vel operantur virgæ alicuius tactu ad e-
mulationem mirabilis virgæ Moyis, vt de ex-

pontanea Magorum confessione testantur *Ni-*
col. Remig. d. lib. 1. c. 25. Petr. Binsfeld. in con-
fession. malef. prælud. 6. de Mercurio, Vergil.
Æneid. 4.

Tunc virgæ capit, hac animas, ille euocat Orco.
De Circe, Ouid. lib. 14. Metamorph.

Ora venenata tetigit mirantia virgæ.

45 ¶ Vel etiam solo carmine ad quod dæmones
concurrentes possunt (si Deus non impediat)
tempestates, grandines, & similia excitare, fru-
ges, & fructus terræ perdere, sterilitatem agris
inducere, vel exsiccādo terram, vel fructus præ-
coces exturbando, vel alia arte, cuius non igni-
rus Ouid. sic testatur lib. 3. Amor. Eleg. 6.

Carmina læssa Ceres sterile vanescit in herbæ

Deficiunt læssi carmine fontis aquæ

Illicibus glandes, cantataque vitibus vba

Decidit, & nullo poma mouente fluunt.

Sect. 2. de fructibus, & pecoribus à dæmone pellectis.

SVMMARIVM.

47. Pecora, & fructus alienos possunt Magi in
suos agros pellicere.

48. Oliuetum vniuersum Magus de vno in a-
lium locum transmisiit.

49. Lex XII. Tabul. fructus de vno in alium
locum pellicere vetuit.

50. Sacculari qui dicantur in l. saculari, D.
de extrahor. crim.

51. Dardanari, qui dicantur in l. Dardanarij,
D. de pæn.

52. Dæmon potest per motum localem (nemine
cernente) multa efficere.

53. Carminis vis licet sit inefficax, ex dæ-
monis concurrente potestate multa efficit.

47 **M**AGI similiter possunt alienos fruc-
tus, & pecora in suos agros pellicere,
& alio traducere, vt probant *D. Au-*
gust. lib. 8. Ciu. Dei, Plin lib. 28. hist.
natur. cap. 2. Petr. Binsfeld. in cōfes. malef. præ-
lud. 6. & in l. multi, C. de malef. & mathem.
Balenger. de Mag. lib. 2. cap. 17. ¶ Nam potest
dæmon motu locali de vna in aliam partem ea
asportare, vt de Marucino Mago Marcelli equi-
tis Romani vniuersum oliuetum viam publi-
cam transgressum, atque ipsa prædia in contra-
rias sedes profecta, narrat *Plin. lib. 17. cap. 25.*
Petr. Gregor. p. 3. Syntag. lib. 34. ca. 11. ex nu.
12. ¶ Quib; allipulatur Decemviralis lex XII.
Tabul. quæ in hæc verba asserit *Alexan. ab Ale-*
xan. lib. 6. c. 10. NE VE ALIENOS FRUCTVS

PELLEXERIS, quæ lata est trecentesimo anno ab vrbe cōdita, vt tradit *Aymar. Riualis de bi flor. Iur. ciuil. lib. 2.* † De quorum genere sunt *Saccularij*, qui vetitas artes exercentes partē subducunt, partē verò subtrahunt, vt habetur in *l. Saccularij, D. de extraordin. crim.* quā perperam exponit *Petr. Gregor. d. p. 3. lib. 37. cap. 14. n. 7.* † Item, & *Dardanarij* à Dardano, qui magicis carminibus alienos aceruos in sua hordea traducebat, cuius nomine ars prohibetur in *l. Dardanarios, D. de poen. & in l. anno. nā, D. de extraordin. crim.* † Quod licet naturā solum scrutātes impossibile videatur, vt res sine motore moueatur, ex hęc arte non est impossibile, quia potest dæmon per motum localem nullis cernentibus efficere, *Turneb. lib. 9. aduersar. c. 16. Bulger. de Mag. d. c. 17.* † Nam etsi vi carminis id fieri nequeat ex pacto cum dæmone ad cantum concurrente proculdubio præstari potest, vt dicere valeat *Verg. in Pharrnacut. Eccl. 8.*

Atque satas alio vidi traducere menses.
Ex pacto videlicet, *Tibul. lib. 1. Eccl. 8.*
Cantus vicinas fruges traducit ab agris,
Cantus, & irata detinet anguis iter.

Sect. 3. De Liberatis à carcere ope demonis.

SUMMARIVM.

- 54. Captiuos de carcere extrahere dæmonem posse.
- 55. Leopoldo Duci Austriæ se promissit dæmon fratrem à carcere liberaturum.
- 56. Apollonius Thyaneus diabolus à carcere eripuit.
- 57. Magi capti à Iudicibus quare diabolus nō eripias.

54 **C**APTIVOS de carcere extrahere (si Deus finit) motu locali dæmones possunt velocissimè corpora lōgissimè desita traducere, vt docet *D. Augus. lib. de diuinat. demon. c. 3. & 5.* † Sic facturū promissit Leopoldo Duci Austriæ ope dæmonis se Fridericum fratrem ex Babaria (vbi captus fuerat) incolumen aducturum, vt refert *Tritheim. in Chron. Hirsau. & Sic Appoloniū Thyaneus à carcere cippo se eripuit, vt narrat Philostrat. in eius vita, sic, & Romanæ Religio nis vestales virgines suis creditæ præcationib⁹ mancipia fugitiuæ, nondum vrbe egressa sistebant, vt meminit Plin. lib. 28. c. 2. & In causa fæmen est, quod quando Magi à Iudicibus ca-*

piuntur, eos non extrahit diabolus de carcere, non quia non potest, sed quia, vel Deus ei non permittit, vel quia ipse cupit vna cum ipsorū morte animas luctare, vt tradunt *Binsfeld. vbi sup. Sprenger. p. 2. c. 5.*

Sect. 4. De Diffamatione ex demonis caliditate.

SUMMARIVM.

- 58. Fama nocere possunt dæmones varijs præstigijs.
- 59. Sanctum quadam dæmon exhibuit.
- 60. Dæmones possunt innoxiorū figuras exhibere.
- 61. Saga absentes à dæmone exhibentur.
- 62. Innocētes nō possūt dæmones representare.
- 63. Innocētes representat dæmon varijs ex causis.
- 64. Fama possunt dæmones nocere.
- 65. Rumorem potest dæmon spargere.

ALIENÆ famæ nocere, valēt dæmones varijs præstigijs, & ludificatione sensuū, vt de Magūtino dæmone diffamatore mirifico narrat *Pet. Leloyber. in prodig. ann. 858.* † De alio dæmone sanctū quē dā monachū in Lusitania Sātareno exhibēs meminit *Mart. del Riolib. 6. Mag. c. 2. q. 3.* † Nā possunt dæmones assūpta hominū innoxiorum figura se eorū specie in suspectis locis exhibere, vt tradit *Cuman. in Lucerna Inquis. n. 13.* † Vt de Sagis absentibus, quæ à dæmone exhibentur in cōuiujs suis, narrat hæreticæ prauitatis Inquisitores, *Pet. Binsfeld in cōfess. malef. p. 2. dub. 6. Pet. Leloyb. lib. 2. Spectr. c. 5.* † Quod licet de innocētib⁹ negauerint, scilicet posse dæmones, quas huius pacti sunt expertes representare, *Petr. Binsfeld. vbi prox. Jacob Sprenger. in Mall. p. 2. q. 1. c. 11.* † Veti⁹ putō Deū id permittere aliquādo ad mai⁹ meritū, & gloriā sufferentiz, vt affirmat *Barth. Spina Sacri Palatij Magister, lib. de Strigib. c. 14. & in Apolog. 3. c. 3.* † Possunt etiā famæ nocere, peccata occulta reuelando, vt solent Energumēti, vel falso insimulādo, vt de Dorotheo narrat *Metaphrast. apud Suriū Ianuar. 5. de alio Ludouici II. Imperat. tēpore meminit Sigisber. in Chron. Vincēt. lib. 15. c. 37.* † Nā potest dæmon rumorem in populo spargere, unde fama oriatur, quæ ex minimis principijs incipiens in altum se extollit, ac de bonis mala, & de malis bona falso rumore concelebrat, vt narrat *Tertullian. in Apolog. cap. 8.* nam vt ait *Vergil. Aeneid. 4.*

Fama malum, quod non aliud velocius ullū
Mobilitate viget, viresque acquirit eundo.

Secl. 5. De Dignitatibus à demon-
ne comparatis.

SVMMARIVM.

66. Dignitates possunt demones varias homini-
bus comparare.
67. Pontifices malis artibus ad Apostolatus
apicem peruenisse.
68. Pontifices credendum non est unquam Ma-
gos fuisse.
69. Malis artibus Pontifices ad sedem perue-
nisse quomodo intelligatur.
70. Diabolus, ut plurimum Magos decipit ina-
nis gloria spe.
71. Male parata, male dilabuntur.

66 **P**ossunt è contrario demones homini-
bus dignitates varias comparare, ut de
innumeris cõstat, qui arte Magica am-
plissimas honoris sedes sunt adepti,
ut narrat *Monstrelat. lib. 2. hist. cap. 248.*
67 *Maier lib. 15. † De Pontificibus Martino II.*
Benedicto IX. Ioanne XXII. Syluest. II. Gre-
gor. VII. malis artibus ad Apostolatus apicem
peruenisse, referunt Vincentius, Simoneta, Pla-
tina, & Naclerus in vitis Pontif. Genebrar.
68 *in Chron. tom. 2. lib. 4. † Sed credendum non*
est Deum unqua permissurum, ut Sedes Apo-
stolica Magico infestore contaminetur, ut tra-
dunt Cardinal. Bellarmin. lib. 4. de Romano
Pontif. cap. 13. Controuerf. tom. 1. Martin. del
Rio lib. 2. Magicar. q. 12. Valle de Moura tra-
ctat. de Incantat. opus. 1. sect. 2. capi. 2. nu. 15.
69 *† Sed malis artibus peruenisse, hoc est simo-*
nia, ambitu, & similibus, quæ malæ artes sunt,
70 *ut tradunt Bellarmin. & Delrius ubi sup. † Id*
que maximè cum diabolus, ut plurimum, &
semper Magos decipiat inanæ dignitatis, vel
principatus spe, & pro sceptro palam, pro co-
rona regum vrendis largiatur, ut tradit Epif-
71 *cop. Maiol. tom. 2. Canicul. colloq. 3. † Quod*
ut olim sic nostra vidit ætas nonnullos, quos
arte Magica ad varias dignitates peruenisse fa-
ma est, proprijs detrusos sedib⁹ in vinculis pe-
riisse, aut carnificis manu vitam morte com-
mutasse, honores, & diuitias amisisse, quia ut in
est adagio, Male parata, male dila-
buntur.

Secl. 6. De Victoria demonis ope
conquisita.

SVMMARIVM.

72. Vires concedere, quibus alios proster-
nant solius Dei est.
73. Diabolus vires naturales, ut alios proster-
nant, concedere non potest.
74. Tartarorum victoria contra Polonos arte
demonis.
75. Sigisbertus arte demones Hummos prosti-
gavit.
76. Hostium arcana in causis arduis solent de-
mones reuelare.
77. Elias arcana Regis Syriorum detegebat
Regi Israel.
78. Epbesini Magi carminibus victorias para-
bant.
79. Literis Epbesinis ineluctabiles homines se-
bant.
80. Franci contra Flandos, Arabes contra His-
panos arte demonis victores extiterunt.
81. Victorias multi consequuti sunt arte demo-
nis.
82. Victoria comparanda varia fuerat amuleta.
83. Iulianus multa ad conciliandos animos ar-
te Magica peregit.

Vires naturales cõcedere quib⁹ homi-
nes victores existant, & alios proster-
nant, Dei potentia est, qui ut auctor
naturę supplere potest defectum cau-
sa efficiente, ut de Dauid, Reg. 1. ca. 17. v. 35.
Leo, & orsus cõsurgebāt aduersū me, & appre-
hēdebā mētū eorū, & suffocabā, & interficiebā
eos, & rursus d. c. 17. v. 30. Prævaluitq; Dauid
aduersū Philistheū in funda, & lapide, percus-
sumq; Philistheū interfecit. † Diabolus autem,
73 *quia vires huiusmodi nō valet hominibus con-*
donare, ut alios prosterнат, & victores existāt,
industria, & arte ementitur, præstigijs scilicet,
& industria varia, ut dixi in Epitome de Mag.
lib. 2. c. 13 n. 38. & Me referēs sequitur præcep-
tor meus collendissimus, & Regius Consiliarius
D. Ioan. Solorzano Pereira de Iure Indiar. lib.
2. c. 4. n. 74. fol. 26. Mart. Rioli. lib. 2. Magic. q.
12. fol. 77. † Ut de Tartarorum victoria con-
74 *tra Polonos arte demonis comparata in hæc*
verba testatur Cromer⁹ in Anastas. hist. Polon.
lib. 8. Erat in dextro Tartarorum agmine ve-
xillum inter alia insigne, cuius figura x cbi, Gra-
cum elementum referebat, in cuspide verd erat
imago nigra tetraque capitū humani tarta-
ti: Quod vexillum cum signifer vehementius
quateret

quateret fumum atque nebulam densissimam, atque formidissimam exhalabat, quae non modo aspectum Polonijs adimebat, verum exercitum perturbabat.

75 ¶ De Rege Sigisberto carmine obiectis, spectris ab Hummis profligato, narrat Olaus Mag. lib. 3. *hystor. Septentrion. cap. 19.* de Haquino Noruego eadem de causa victore existente memorat Saxo Grammat. lib. 10. de Siderio contra Lucenses vincente, Dubrau lib. 3. *hyst.*

76 Boem. ¶ Aliquando solebat hostium arcana in causis arduis demonis ope renūciare, & hostes excecāre, ut Heligastus sacerdos Idolorum sub Bazano Sicambris effecit, ut suis securitatem, hostibus autem desperationem incussisset, ut scribit Tritēnius lib. 1. *Breuiar. Franc. in reg.*

77 7. ¶ In quo etiam diabolus diuinam virtutem videtur immitare, quia Elias arcana Regis Syriorum detegebat Regi Israelis, & venientes hostes excecavit, ut non cognoscerent eū, nec locum, donec deduxit eos in Samariam, Reg. 4. c. 6.

78 ¶ Ephesi fuerunt Magi, qui ad praedicationem Apostolorum conuersi sunt, qui literis, & caracteribus hanc artem profitebantur, quas in conuersione cōbussisse his verbis testatur D. Luc. in Act. Apost. c. 19. v. 19. *Hos qui fuerunt curiosa seclati cōtulerūt libros suos, & conuulse-*

79 runt corā omnibus. ¶ Vnde literarū Ephesinarū characteres fuerunt magici, quibus ineluctabiles fiebāt homines, & ad victorias parati: nā Olympiaz, Milesio, & Ephesio caracteribus luctari nō potuerunt, propterea, quod alter iuxta talū Ephesinas literas haberet, quibz cōpertis, & dep̄tis Ephesum concessisse tradunt Suid. in voce *ἐφεσίου* litera D. Hiern. in vita Hilarion. Pet. Greg. in Syntag. Iur. vniu. tom. 3. lib. 34. ca. 10.

80 ¶ De Cnopo cōtra Erithreos magica arte vincente tradit Polycen. lib. 8. *Stratag. de Francis contra Flādros, Maier. in Chron. lib. 10. de Arabis cōtra Hispanos, Paul. Iou. lib. 1.* ¶ De alijs multis, qui arte demonis victores extiterunt late meminerunt Philostr. in vita Apolon. lib. 7. *Aenob. lib. 8. Plin. lib. 29. c. 3. D. Aug. lib. 4. cōfess. c. 12. Tertul. lib. de spectacul. Mars. del Rio Mag. lib. 3. Froyfard. hyst. Allobrog. vol. 2. Bulenger. de Mag. lib. 2. c. 46.*

81 ¶ Fuerunt etiam varia amuleta ad victorias obtinēdas, etiam litium, ut palei quo pueri nascuntur involuti, vulgō, *manto de nīño*, ad sui cōpores euadendum testatur Plin. ex quo obstetrices credulis aduocatis illos venditare solent, quia causidici hoc iuuari credunt, ut tradit Lāprid. in *Diadume Anton.* ¶ Didio Iuliano Imperatori creato contra voluntatem populi ea dementia prolapsus, ut per Magos ple-

raque faceret quibus putaret, vel odium populi deliniri, vel militum arma compesci, ut tradit *Æl. Spartian. in Iulian.* ¶ Claudius Cēsar quēdā Romanū aquitem ē Vacontijs iussit interfici, quod deprāhensus fuisset in lite, quam exercebat, ovum serpentis secum detulisse in iudicio ex Druidibus incantato ad victorias litium, & Regum aditum Plin. lib. 29. c. 3.

Sect. 7. De Corporum agilitate ex demonis arte.

SVMMARIVM.

84. Corporum agilitas solius Dei beneficio datur.

85. Agilitas miranda ex Dei virtute.

86. Celeres cursu, & corporum agiles, quandoque à natura sunt pradii.

87. Demon arte utitur, ut celeres faciat cursu, & corporis agiles.

ET ut potentes viribus demon reddere nequit, ita nec celeres cursu, agiles que ad palestras, nā hoc solius Dei donum est, qui ipsum David fecit, ut leones, & vrsos cursu antecederet, Reg. 1. cap. 17. ¶ De agilitate illa miranda de septingentis viris Gabaa, Iudic. c. 20. v. 16. *Ita sinistra, ut dextra praeliātes, & sic fundis lapides ad certum iaciētes, ut capillū quoq; possent percutere.* ¶ Celeres cursu, & corporis agiles quandoque à natura sunt pradii, ut de puero, qui Fōrciō, & Vipzano Conss. Romae XLV. millia passuū à Meridie, usq; ad vesp̄am transibat, Solyn. lib. 6. de Philonide tot itineris nouē horis conficiente miminit Plin. lib. 2. c. 71. ¶ Quod dāmō, quia prestare nequit, non minus quā claudō pedes, ceco oculos, & alia quae natura negat, arte utitur, & eorum pedes, tam celeriter mouer, ut celeres à natura preire videantur, aut eorum corpus per aēra vehit, quod ei facilissimum est per motum localem, ut dixi in *Epitom. de Magia, lib. 2. c. 36.*

Sect. 8. De Salute à demone comparata.

SVMMARIVM.

88. Salutem corporalem quomodo diabolus conferre valet.

89. Salutem à demone petere insanam est.

90. Demon aduersarius noster est irreconciliabilis.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

91. Curati à demone postea in grauissimos morbos delabuntur.

92. Salus à solo Deo petenda est.

93. De salute non solū spirituale, sed corporale, intelligitur *Isai. c. 53.*

88 **S** Alutem corporalem verum est solum Deum conferre posse, quia salutis, & mortis habet potestatem, dæmon autem nisi iuuantia applicando, & noxia sumouendo, per meras causas naturales præstare non potest, *Sanchez lib. 2. Decalog. capi. 41. num. 2. Lessius libr. 2. de Iustit. cap. 44. dub. 3. num. 20. Bapt. Codronch. lib. 4. de morb. venef. capit. 2. Martin del Rio libr. 6. Magic. cap. 1. sect. 1. q. 1. t.* Sed illa à demone inimico nō solū, sed mortis auctore petere insanū est, vt tradit *Holcot. lect. 159. ad illud Sapient. 13. Nō erubescit loqui cum illo, qui sine anima est, & pro sanitate infirmum deprecatur, & pro vita mortuum rogat, & in adiutorium inutilem inuocat.* t Quia dæmon cum aduersarius sit noster, irreconciliabilis, de salute nostra nihil curat, sed nocere, vt probant *Patres apud Barrad. tom. 2. lib. 2. cap. 5. DD. in cap. ad moneant, 26 q. 7. Sim. Maiol. to. 2. Canicul. colloq. 3. t.* Et quos aliquando medetur, eos postea in grauissimos morbos delapsos misere vitam finierunt, aut immanibus doloribus cruciati pertransierunt, vt tradunt *Mart. del Rio libr. 1. Magic. c. 3. q. 4. Valle de Moura tract. de Incant. p. 1. sect. 2. c. 1. n. 24. & 27. & c. 5. nu. 24. t.* Quare salus à solo Deo petenda est, qui vitz, & mortis habet potestatem, & miseriarū nostrarum medelam, quia vt ait *Isaias c. 53. v. 5. Verē languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portauit.* t Quod non de spiritualibus tantum, sed corporalibus etiam intelligit *D. Tho. p. 3. q. 14. ar. 4. iuxta illud Matth. 8. Eysiebat spiritus verbo, & omnes malē habētes curauit, vt ad impleretur, quod dictum est per Isaiam ipse labores nostros tulit, &c.*

Sect. 9. De diuitijs arte demonis conquisitis.

SVMMARIVM.

- 94. Diuitijs, & thesauris potest demon (si Deus finit) homines ditare.
- 95. Diabolus quare possit homines ditare.
- 96. Diabolus homines non ditat sed decipit.
- 97. Faustulus, & Agrippa arte demonis nūmos apprentes exhibebant.
- 98. Deus non finit diabolum homines ditare.

99. Thesaurorum quasitores à demone varie vexati.

DE diuitijs, & thesauris dicendum est, posse dæmonem si vellet (& Deus ei permittat) non tamen solere, nisi rarissime, & varijs ob causis, illa donare, vt docet *DD. in c. firmissimè, de heret. Psel. lib. de colat. aur. Mart. del Rio lib. 2. Mag. q. 12. Bulenger de Mag. lib. 2. c. 40. t.* Nā cum norit omnes thesauros absconditos, auri argēti que fodinas, vnionum, & gēmarū latibula, inde poterit, nemine vetante, aut audente resistere, quæ vellet sumere; lōgē quoq; basius, & occultius potest ex cuiusuis scrinio, vel saciperio nummos, quam quisque mortaliū subducere, & cui vellet donare, vt tradit *Laur. Annan. de natur. demon. lib. 4. t.* Sed id non facit, quia nō cupit homines ditare, sed decipere, vt illi, qui accepta à Dæmone (vt sibi blandiebatur) pecunia, gestās donum prope reddit, vt numeraret, sed excuso sacco nihil præter testas, corniū frustula, aut carbones inuenit, vt narrat *Nicol. Romig. lib. 1. demonol. c. 4. t.* Sic Faustulum, & Agrippam fama refert, cum iter facerent solitos in diuersorijs nummos, ad oculum sinceros, hospitib; numerare, quos qui receperant, post paululum cornium frustra, & seruta vilissima reperiebat, vt referunt *Annan. ubi prox. Dambauder. lib. de pecunie vituper. t.* Deus enim non finit diabolorum homines ditare, nam si tot millia hominum, qui post eum auerunt, quorum nullum ditauit, sed omnes in summas miserias perduxit, si eos diuites faceret, quis ab eius laqueos euaderet? nam vt ait *Eccles. c. 3. v. 8. Beatus vir, qui post aurum non abiit, neque sperauit in pecunie thesauris.* t Quare qui pro diuitijs, & thesauris inueniendis se dæmoni emanciparunt, in tot præcipitia delapsi miserabiliter perierunt, nam ab eo fuerunt pessimè vexati, & quādoq; in ipsa fovea, diruptis cōpagibus, mole sunt obrupti, vt tradunt *Mart. del Rio ubi sup. d. q. 12. Petr. Ciruelo de superst. p. 3. ca. 1. Simon. Maiol. tom. 1. colloq. 3. Valle de Mour. ubi sup. d. c. 1. ex nu. 24. & c. 5. nu. 19.*

CAP. V. De Insectorū productione, transformatione, & resurrectione.

SVMMARIVM.

- 1. Insecta animalcula, quæ dicantur.
- 2. Imperfecta animalia quæ sint.
- 3. Terra putrefactione nascuntur Talpæ, serpentes, &c.

4. Aqua multa animalcula generas.
5. Ignis generat Pyraustas.
6. Animalia qua in igne vitam agunt.
7. Ignis ineptus est ad vitam animalium naturasua calidum.
8. Salamandria, qua in igne vitam agat, commentitium.
9. Manucodiata aues, solo aëre viuunt, & in eo degunt.
10. Aues manucodiata, quomodo in aëre pullos excubant.
11. Chamaleon sine cibo, solo aëre viuit.
12. Aëre solo, & odore multi homines viuunt.
13. Putrefactione generantur multa, qua aëre viuunt.
14. Lino, & materia putrescente, qua generantur.
15. Anguila, ostra, & cetera adhaerentes vado generantur ex putriligine.
16. Rana ex limo generantur.
17. Mugilus nascitur ex limo, & spuma maris.
18. Terebrinae, limaces, chocla, mures, vespa ex putrefactione.
19. Eruca, papilioes, formica, locusta, cicada Solis calore generantur.
20. Coss, tabani, culices, terebrinae, tinea, cerastes ex ligno arido generantur.
21. Tineas generat puluis in lanis, & vestibus.
22. Accarus, & xylopheros ex putrefactione.
- 23 & 24. Pulices, & in niue vermiculi ex putrefactione.
25. Planta nulla est, qua animal ex se non gignat.
26. Arborum stipes putrescentes animalcula gignunt.
27. Arbores vermiculantur ex siti.
28. Pythiocampe, & alia virulentia animalcula ex siccitate.
29. Anates aues generantur ex fructu arborum.
30. Agni generantur in peponibus Tartaris.
31. Catopaplata in Terenato aues generat.
32. Viuentibus animalibus alia generantur animalcula.
33. Pediculi natura varia prout humores ex quibus generantur.
34. Aues pediculis infestantur.
35. Canes ricino agitantur, boues ricino, & pediculis.
36. Lumbrices, & tinea generantur intra corpora.
37. Ascarides vermes recto adhaerent inestino, & hemoroides.
38. Mares, & sorices reperta in disiecto mulie-

- ris ventre.
39. Animalcula quare intra corpora viua generantur.
40. Mortua animalia solent alia animalcula generare.
41. Cadauere hominis generantur vermes, & serpentes.
42. Viua animalia in aliam mutantur specie.
43. Phalangis ex araneis generantur bruchi, locusta, cicada, & papilioes.
44. Bombycines fericeis ex crucis fiunt.
45. Insecta in varia dissecta una quaque pars mouetur in giros.
46. Angeli boni, & mali possunt insecta producere.
47. Angeli non producant insecta noua creatione, sed applicatione agentium.
48. Platonici Angelos rerum inferiorum facit creatores.
49. Magi Pharaonis serpentes, & ranas induxerunt, non creatione, sed productione.
50. Creatio requirit virtutem infinitam, qualis Dei.
51. Plantas non dicitur creator, sed Deus.
52. Terra non est creatrix frugum, sed Deus.
53. Puerpera non est factus sui creatrix, sed Deus.
54. Angelos ex applicatione rerum non possunt esse creatores.
55. Angeli quomodo insecta producant.
56. Angeli non possunt alterare materiam corporalem ex qua forma naturales educantur.
57. Angeli possunt praevis alterationibus producere insecta secundum materiam putredinalem.
58. Insecta de una in aliam speciem diabolus non potest transformare.
59. Platonici de prima substantia repraesentant.
60. Forma non imprimuntur in materia ab aliqua substantia separata.
61. Deus solus potest transmutare res de forma in formam, creare, annihilare, & producere.
62. Insecta, qua semel vitam amiserunt, non valet demon suscitare.
63. Anima insectorum cum educatur ex potentia materiae, qua in morte euasit, nullus potest eadem numero suscitare.
64. Anima sensitiua hominis non redditur eadem numero in resurrectione.
65. Hoitzitziltotote auis rostro affixa stipiti sex menses quiescit, & postea reuiuiscit.

INSECTA animalcula lnt partim reptilia, partim volaptilia, partim ex utroque participantia, partim pennis, & pedib⁹ carentia, quæ in secta dicuntur, ab incissuris, quæ nunc cervicis loco,

nunc pectorū sunt, atque alui, vt tradunt *Aristoteles de hist. animal. lib. 8. Plin. libr. 11. cap. 1.*

† Alias dicuntur imperfecta, quia non ex semine aliorum proueniunt, sed è terræ limo, & putrefactione producuntur, & Solis calida influenza, tanquam instrumentum motricis intelligentiæ, *D. Thomas part. 1. quest. 45. artic. 8. & q. 70. art. 3. & quest. 91. artic. 2. & de Potentia Dei, quest. 16. artic. 4. D. Bonauentura Sententiar. 2. distinct. 8. quest. 1. num. 20. Capreol. distinct. 9. q. 1. Durand. distinct. 15 par. 2. q. 1. Averroes lib. 12. Commen. quest. 13. & 18. Conimbricens. lib. 2. de Cælo, capit. 3 q. 6.*

† Nam multa sunt animantium genera, id est, quæ sponte nullo paris congressu enascuntur in omnib⁹ elemētis; nam in terreis visceribus, & cabernis ex ipsius terræ putrefactione nascuntur Talpæ, serpentes, bufones, lūbrices, &c. *Arist. ubi sup. Plin. lib. 10. c. 72.*

† In aqua non minus insecta generantur, nō pura actione, quia vt ait *Arist. lib. 4. Meteor. tex. 21. Aquā inter omnia humida nō crescere caloris actione, sed in vapores abire, sed accedens lim⁹ facili⁹ est in aquis generatio insectorum, Valles de sacra Philosoph. c. 2. Mendoc. in Viridario lib. 4. probl. 23.*

† Ignis etiam generat sua insecta animalcula pennata, quæ dicuntur *Pirauſte*, & in igni viuunt; nā vt ait *Arist. lib. 3. de generat. animal. c. 11. vnumquoque elementum sedes, & domicilium est, aliquorum,*

quæ in ipso nascuntur, & degit. † Quæ quidem frequentiora in fornacib⁹ aeris Cypri reperiuntur, quæ in igne volitantes vitam agunt, vt tradunt idem *Arist. lib. 5. histor. animal. cap. 19. Plin. lib. 6. c. 36. & 38. Scaliger exercit. 23. & 194.*

† Sed hæc animalcula commentitia puto, nam animal adhuc, vt igne viuatur, necesse est eo nutriri, quod est impossibile, & quod nec tactus sensationis exerceat, nec respiret, ad quod ineptum est elementum natura sua calidissimum, *Aristotel. lib. 2. generat. animal. ca. 3. & Meteor. 4. cap. 1. & lib. 2. de ortu, & interitu tex. 21. Galen. de temperament. lib. 3. Dioscori. lib. 2. ca. 56.*

† Et ita similiter commentitium est, quod de Salamandria, & eius vita in igne tradunt *Plin. lib. 10. capit. 6. Alian. lib. 2. cap. 5.* quia corpus corruptibile in igne diu conseruari non potest, *D. Thom. Sentent. 2. dist. 13. q. 2. ar. 2.*

† Ex aëre insecta generari multi extra

controuerſiam purant, quia aues dictæ *Manucodiata*, solo aëre viuunt, & in eo generantur, & degunt, vt tradunt *Francisc. Lopez in historia India Occident. cap. 96. Petr. Hissal. part. 5. cap. 19.*

† Sed hæc aues licet verum sit in solo aëre degere, non ex eo generantur, sed ex paris congressu, quorum femina, in dorso maris oua ponit, & excudit, vt tradunt *Ioan. Euseb. in prolus. histor. natur. Francisc. Mendoc. dict. cap. 23.*

† Viuunt ex æris respiratione, vt *Chanizleon*, qui sine cibo solo aëre viuit, *Plin. lib. 8. histor. natur. capit. 33. & animal Africanus, Solen. capit. 65. Cæl. Rodingin. lib. 24. cap. 22. Oribas. 1. Aphorism. comment. 2.*

† Quim, & homines imbecilli sunt, qui multos annos sine cibo, & potu solo aëte, & respiratione, odoreque viuunt, *Hipocrat. libr. de alimento, Galeno libr. de aëre, aquis, & locis, Vega libr. 6. de locis, capit. 4. section. 5. Mendoc. dict. capit. 23. Ioan. Euseb. part. 2. sue Philosoph. libr. 1. capit. 78.*

† Cicades, muscæ, culices, araneæ, &c. licet aëre solo possint ali, non generantur ex aëre, sed ex rerum putrefactione, quæ fit ex calore, & humiditate, quæ dux sunt præcipuæ generationis qualitates administræ, & opifices, *Ouid. Metamorph. 1.*

Quippe ubi reperit, sumpsere humorq; calorque
Concipiunt, & ab his oriuntur cuncta diobus,
Cumque sit ignis aqua pugna, vapor humidus
omnes,

Res creat, & discors cōcordia fecit apta est.

† Ex limo, & materia putrescente generantur purpura, buccina, & omne genus animalis testaceorū, vt tradunt *Arist. lib. 5. hist. anim. c. 15. Plin. lib. 9. c. 51.*

† Anguilas ex putrilligine prouenire autor est, *Arist. lib. 6. hist. anim. c. 16.* idēq; de ostris, ac cæteris adharētib⁹ vado, & saxo tradit *Plin. lib. 10. hist. natur. c. 68.*

† Ranas semestris vitæ resoluit in limū, nullo cernente, & rursus vernis aquis renasci docet *Alian. lib. 2. anim. c. 16.*

† Nascur, & nūgilus ex limo aqua quoque spuma maris increscente, *Arist. d. lib. 6. c. 15.*

† Sic & in lignis cariosis teredines, agilesque vermiculi enascuntur ex putrilagine, limaces, chocla, mures: ex fimo bubo fuci, vespe, vt docent *Aristotel. ubi supra.*

† Ex acreo madore crucæ, papilionēs, formicæ, locustæ, cicadæ, aliaque id genus, quia non dubito alia animalia (quam nota) mediante Solis calore posse gigni, *Conimbricens. lib. 1. Physic. cor. cap. 9. q. 12. art. 3.*

† Generantur præterea ex imbre, & terra in ligno arido cossi, tabani, & id genus plura: & areſcente humore culices, teredines terrestres, tincas, thripas, cerasæ, &c. qui

- quæ tantum corroscit, ut circumagat, alim
 21 generat. *Plin. lib. 17. cap. 4.* † Pulvis inanis
 & velle tineas generat, quæ in chartis cum na
 tura arefere, nascitur, & in ligno candidum ani
 mal dictum accarus, item & xylopheros nas
 22 citur, & in ceris, *Arist. lib. 1. histor. Animal.*
capit. 32. † Homocines in Insula Goo nas
 cuntur terra halitu animante florem decussum
 23 imbris terebinthi, fraxini, & quercus, *Plin.*
lib. 11. cap. 23. † Pullices minima quadam
 putredine, & sedes sui ortus obtinent sordes
 24 aridas, *Aristot. d. lib. 5. cap. 31.* † Genera
 tur, & in niue vermiculi in medio rurali, & hi
 ei cum pilis grandiores, torpescentesq; *Plin.*
d. lib. 11. cap. 35.
 25 ¶ Gignantur non minus alia animalia ex
 plantis, quia nulla fere planta est, quæ non ali
 quod animal ex se gignat, quippe ubique na
 tura animal gignit modo calor cum humi
 26 ditate ratione aliqua coeat, ut tradit, *Aristot.*
lib. 1. Generat. † Humiditas, seu materia sub
 iacet calori, ad excoctionem conficiendam,
 sic statibus Austrinis stirpes putrescunt, & in
 27 radicibus generantur vermes, ut tradit *Theo*
phrast. de causis plant. lib. 3. cap. 27. † Ver
 miculantur quoq; exiti arbores in vitibus ver
 mes ipes nominati, carpe in oleis, populatq;
 28 ingentem farris aceruum gurgulio tritico, &
 hordeo infestissimum animal. † Ex pinu, &
 pinea nascuntur pythiocampæ, crucæ virulen
 tissima, fabæ quoque generant vermiculum
 mindan dictum, ciceres similiter, & aliæ plā
 29 tæ, & fruges suos hostes ex se natos generant,
 exceptis borragia salvia, & chicoria, ut tradit
Cardan. lib. 7. variet. capit. 28. † Aus etiam
 generantur ex plantis, nam Islandiæ, & aliui
 arbores sunt admodum sauci, ex quorum fruc
 30 tu, quod in forma pomi est, generantur ana
 tes aues, ut tradunt *Fulgosius, Saxo Gramma*
ticus, Apic. Syculus, & alij apud Ioan. Esseb.
in Prolus. histor. natur. fol. 16. † In quadam
 31 Insula non longe à Cazanensibus Tartaris plā
 ta inuenitur, cuius fructus peponum habet si
 militudinem, paulo tamen maius in cuius cen
 tro animal generatur agni similem quinq; pal
 morum altitudine, ut narrat *Sigismund. in*
descript. Moscouiæ fol. 175. Maiol. colloq. 20.
S. aliger. ad Cardan. exercit. 181. art. 29. &
30. Surius in Comment. ann. 1504. † Non
 32 longè à Terenate, in Indijs Occidentalibus
 planta est dicta Caropa, ex cuius folijs aueas
 cuntur, ut tradit *Licetas lib. 3. cap. 45.* & apud
 Malucas alia arbor est supra fontem, cuius fo
 lia in aqua decidentia, transformantur subito
 in aues, ut tradit *Argensola lib. 1. cap.*

sanctalia animalcula, ex putrefactione nata ex
 tra incute, & intra corpora, nam ex humore,
 qui per summa corporis animalis exiit, nas
 23 cuntur Cimices, tem pediculi humidis, & cor
 ruptis vaporibus intercurrentes resu lantibus
 generantur. † Et ideo calor illorum imitatur
 calorem humoris, quo generantur; nam qui ex
 sanguineo, rubei sunt, qui ex phlegmatico,
 molles, alui, ex cholericico, veloces, acuti, lon
 24 gi, cetrini: ex melancholico, cinerei, su
 gri, macilenti, tardi, ut docet *Petr. Garfia ad*
Galen. de locis affect. diff. 57. cap. 1. † Vnde
 animantia omnia pediculis sui generis in
 25 festantur: potissimum aues, quibus pena cau
 la constat: item animalia, quibus pili, demp
 to asino, qui nec pediculis, nec riccino infest
 26 tatur, ut tradit *Plin. lib. 11. cap. 32.* † Canes
 ricino agitantur; boues, & vicinum, & pedicu
 lum habent, oues, & capræ redios, pediculis
 autem vacua sunt, & pisces vesuti, tunnes sub
 pina asilus oritur, *Arist. lib. 5. histor. animal.*
cap. 21. Plin. d. lib. 11. cap. 33. & 34.
 ¶ Intra corpus similiter alia animalcula
 nascuntur, ut in intestinis vermes dicti *ελμυντες*,
 hoc est terrestres lumbrici, sunt etiam tineæ
 27 lati vermes, quæ non modo intestinis, sed ven
 tre generantur, secundum *Plin. lib. 26. c. 8. &*
lib. 28. cap. 14. Pet. Garfia obi. supr. cap. 2.
 † Sunt & alcarides vermes, qui recto adhe
 28 rent intestino, & qui ima sede procreantur he
 morrhoides, de quorum natura, ac lumbricarum
 29 differentia, latè scripserunt *Hypocr. 3. Apho*
rism. 26. Aristot. d. lib. 5. cap. 19. Celsus lib.
4. cap. 17. Aetius lib. 9. cap. 40. Paul. Agine
ta lib. 4. capit. 57. & 58. † Et repetas fuisse
 30 disiecto mulieres ventre bestiolas quasdam nō
 ab similes muribus, & forici us, tradit *Leuin.*
Lemnius lib. 2. de occultis natur. cap. 40. Ioan.
Euseb. p. 1. sua phylosoph. lib. 3. cap. 27. † Quid
 fieri potuit ex humorum vitio, vel si ouis, vel
 31 seminale excrementum rubetarum, vel buffalo
 num edatur, vna cum oleribus, non latius pur
 gatis, vel à maleficis propinetur impijsimis,
 32 *Ambr. Pareus demonst. lib. 24.*
 ¶ Sed ex animalibus mortuis solent simi
 liter alia animantia generari, & ex vna in alte
 ram migrari speciem, ut ex bouibus, vespes:
 ex equis, fucos: ex alinis, cabrones, ut tradunt
 33 *Plin. d. lib. 11. cap. 27. Plutarch. in vita Cleo*
med. Ioan. Riolan. in Comment. ad Fernellum
lib. de hominis procreat. cap. 1. † Ex homi
 nibus cadauere generantur vermes, & ex ol
 34 ium medulis præsertim spinæ producuntur
 serpentes, ut docet *Aristot. d. lib. 5. cap. 20.*
Plin. lib. 10. c. 66. quibus astipulatur noster Ioan
de Mena ordin. 7. capit. 241.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

De serpe formata de espina de muerto.

- 42 ¶ Et viua adhuc animantia quandoque permutant speciem, & nasci, atq; generari noua videntur; nam Cantharides ex vermiculiscum, piri, peuces, cynacanthæ, & rosæ generantur, authore *Plin. lib. 11. cap. 35.* † Ex phalangis araneis procreantur bruci, locustæ, cicadæ, papilioes ex crucis: erucæ ex virentibus folijs: scarabei, tauri gignuntur ex vermibus, qui in signis aridis nascuntur; ex erucis pilosis, sed paruis, micendulæ, quæ deinde fiunt pennigera animalia, vt multis alijs annumeratis docet
- 44 *Aristot. d. lib. 5. cap. 19.* † Bombycines serici ex erucis fiunt, & dormientes mutant pellem, postremo pilam ore proprio cõtexit, in qua se includentes, post paucos dies conuersi in aues, pilam rumpunt, coeunt, ac pariunt oua, vt tradunt *D. Ambros. in Hexamer. lib. 5. capit. 25. Vincent. lib. 20. hist. natur. c. 67. Nicephor. lib. 18. cap. 30.* † Et cum his omnibus animalculis calor naturalis pro anima sit: multa earum reperiuntur, quæ in duas partes dissecta, vna quaque earum mouetur in gyros, vt tradit *D. Aug. lib. de quant. anim. c. 30.*
- 46 ¶ Quæ quidem animalcula, cum ex putrefactione fiant, possunt Angeli tam boni, quam mali, & ex pacto Magi, actiua passiuis applicando ea producere, vt docent *D. Hieronymus. Carthusian. Tostat. & alij in Exod. capi. 8. D. Augustin. lib. 3. Trinitat. cap. 7. D. Thomas. part. 1. q. 114. art. 4. Bonauentura, & alij in Sententiar. 2. distinct. 7. Alexand. de Alis part. 2. q. 43. Petr. Binsfeld. in confess. malef. post prælud. conclus. 4. part. 2. & in leorum, C. de malis. & math. q. 9. concl. 1. & 2.* † Non creatione, sed applicatione rerum efficientium: nam vt ait text. in cap. nec mirum, 26. q. 5. *Insunt enim rebus corporeis per omnia elementa mundi quadam occulte seminaria rationes, quibus cum data fuerit oportunitas temporis, atque casualis præsumunt in species debitas suis modis, & finibus.* † Nam licet Platonici Angelos in sesiores rerum, quæ in mundo sunt, faciât creatores, mentiuntur planè, quia vt ait *D. August. lib. 12. Ciuitat. Dei, cap. 14.* *Angeli autè quos ille Deos libentius appellant, etiam si adhibeât, vel iussu, vel permissu operationem suam rebus, quæ gignuntur in mundo, tamen non eos dicimus creatores animalium, quam nec agricolæ frugum, atque arborum.*
- 48 ¶ Neque obstat Magos Pharaonis opedemonis, serpentes, & ranas produxisse, nam licet ex præiacente materia per motum, vel alterationem possint demones elicere formas, non est creatio, vt ex multis docet *D. Thomas lib. 2. contra Gent. cap. 17. 18. & 19.* † Creatio

enim requirit potentiam infinitam supernaturalem, quæ solius Dei est, & non Angelorum, quorum actio est naturalis, ideò propria virtute non possunt creare quidquam, quia non possunt facere miraculum. *D. Thomas. lib. 3. contra Gent. cap. 102.* † Non enim qui plantat aliquid, aut qui rigat creator dicitur, sed qui incrementum dat Deus, *Apostol. Corinth. 1. ca. 3. ca. nec mirum, 26. q. 5.* † Et ita nec terra quæ uis mater omnium fecunda videatur, & germinibus erumpentia promoueat, & fixa radicibus contineat, eorum creatrix dicitur, vt idem testatur *Apostol. Corinth. 1. cap. 15.* † Nec feminam sui pueris creatricem appellamus, sed potius Deum de quo sic testatur diuinus *Iob c. 10. Manus tue Domine fecerunt me, & plasmauerunt, &c. non ne sicut lac misistit me, & sicut caseum me coagulasti pelle, & carnibus vestisti me, ossibus, & neruis compegesti me.* † Quinimo Angeli, qui solum applicatione rerum agendarum passiuus ex putrefactione præparata huiusmodi insecta producunt, vnde eos creatores esse absurdum est: quia vt ipse testatur *D. Augustin. d. lib. 3. de Trinitat. cap. 8. Ita non solum malos, sed nec bonos Angelos fas est putare creatores, si pro subtilitate sui sensus corporis seminarum istarum nobis occultiora mouerint, & eas per congruas temperationes elementorum latenter spargunt.*

¶ Vnde Angeli tam boni, quam mali producere possunt omnia insecta animalcula, huiusmodi quæ ex sola putrefactione fiunt, quia applicando actiua passiuus possunt materiam alterare, vt in has, vel illas species præsumpt secundum dispositiua materię; quia non possunt ex quolibet facere quolibet, vt docet *D. Augustin. ubi sup.* † Nec immediatè possunt producere villam formam substantialem, vel accidentalem, nam cum sint incorporei, non possunt immediatè alterare materiam corporalem, vnde formæ naturales educantur, & sic debent materiam disponere mediante calore putredinali, ex qua talia insecta eliciant, vt docet *D. Augustin. d. lib. 3. de Trinitat. cap. 7. & 8.* † Et cum putrefactioni omnia sint obnoxia, ex omni materia, quæ corruptioni subiacent, possunt Angeli huiusmodi insecta producere, secundum materiam putredinalem præuis necessarijs alterationibus, quia naturaliter operantur, vt tradit *D. Thomas. part. 1. q. 114. art. 4. & q. 110. art. 2. & lib. 3. contra Gent. ca. 103. & in Matth. 24.*

¶ Sed præter suasmet transformationes, quas prædicta habent animalcula, in alias species transformare Magi, nec demones possunt, quia non possunt transmutare materiam de vna

forma in aliam, D. August. lib. 3. de Trinit. c. 7. & 8. D. Thom. p. 1. q. 65. art. 4. & q. 110. art. 2. & q. 114. art. 4. & lib. 3. contra Gent. cap. 103. Bonavent. in Sent. 2. dist. 7 p. 2. art. 2. q. 1. & 2. Victoria in relect. de Magia ex num. 35. † Nam licet Platonici contendant Deum creasse primam substantiam separatam & ab ea fuisse creatam secundam, & sic quodā ordine usque ad ultimam, ut testatur Avicenna in Metaphys. lib. 9. † Falsum est quia formæ non imprimuntur in materia ab aliqua substantia separata, sed reducitur, in actum de potentia materiæ per actionem formæ in materia existentis, quia simile fit à simile tibi, ut tradit Aristot. lib. 7. Metaphys. à tex. 26. D. Thom. lib. 2. contra Gent. capit. 25. † Unde omnia fiunt à similibus causis: & cum omnia sint eminenter in Deo, & non in alijs creaturis spiritualibus, ipseque sit infinitæ potentiæ, potest transformare res de forma in formam, creare, annihilare, & producere, abiq; vilo adminiculo causa particularis, ut etiam fecit in rerum omnium creatione, & productione, ut tradunt Toftat. Oleastr. Perera, Ferdinand. & alij in Genes. cap. 1.

¶ Sed animalia huiusmodi postquam semel vitam amiserint, licet nouerit demon vim caloris putredinalis, causas, & applicandi tempora, non valet easdem numero suscitare, ut docent Soto in Sent. 4. dist. 43. quest. 1. art. 3. Suarez in D. Thom. p. 3. q. 53. sect. 2. † Nam cum aliunde non infundatur, in his insectis, sed educatur ex potentia materiæ, postquam morte euauit, non datur, etiam potentiæ diuinæ easdem numero suscitare, nec ad corpus reducere; ut necessarium est ad hoc ut sit talium vestiolarum resurrectio, Damascen. lib. 4. de fide capit. 28. cum alijs à me relatis supra lib. 1. cap. 27. ex n. 33. † Cum in resurrectione hominis (quæ potentiæ diuinæ est) cum sit anima sensitiva præter rationalem, quæ futura est corruptibilis, non reditura est in eodē numero in huiusmodi resurrectione, Durand. in Sct. 4. dist. 34. q. 3. D. Tho. in 4. dist. 44. q. 1. art. 1. Duriez de Verbo incarnat. tom. 2. q. 54. art. 1. disput. 44. sect. 6. † Poteat tamen demon ex causis naturalibus ea fingere, nam in Brasilij regione auis est mira plumarum varietate conspicua, quam dicunt Hoitzit xil totot quæ per sex menses rostro stipiti affixa sine ciuo uiuit, & rursus ad auras vertit, & reuiuiscit, ut tradunt Ioan. Euseb. in prolusione hist. natural. fol. 17. Franc. Mendocça in Viridario libr. 4. problem. 23.

CAP. VI. De Brutorum colloquio, & an Magi illud intelligent, vel possint eis discursum elargiri, vel incantare.

SUMMARIVM.

1. Bruta habere proprias voces quare asserant heretici.
2. Thyresias, & Melampus fabulati sunt se voces auium intelligere.
3. Sabba Regina ex auium confabulatione notitiam Salomonis habuisse asserit Mabu-math.
4. Aues non possunt sermocinari.
5. Voces auium quomodo possint ab hominibus, & demone præbendi.
6. Voces auium, nisi ad instinctum naturalem earum non iuuant.
7. 8. 9. Psitacus, corvus, turdus, cornix voces humanas ementiuntur.
10. Asina Balaam loquuta est.
11. Asina Balaam non vere loquuta, sed Angelum formasse vocem.
12. Asina Balaam iussu Dei vere loquuta est.
13. Potuit Deus supplere vicem partium defestatarum in genere causa efficientis.
14. S. Victoria Corauba abscessu lingua à Tyrano mirabiliter loquebatur.
15. Episcopi Lybici abscissis linguis miserabiliter loquebantur.
16. Demon qua arte præstare potest, ut bruta loquantur.
17. Serpens Eue, bos ante mortem Caesaris dictatoris, quomodo alloquuti sit.
18. Bos ante bellum punicum, quomodo sit alloquutus.
19. Pecudum voces inter prodigia referuntur.
20. Statue Idolorum arte demones quomodo loquerentur.
21. Vlmus Gimnosophistarum, & Caucasus flumen quomodo loquerentur.
22. Canis Simonis Magi, & quercus Dodoneæ arte Damonis loquebantur.
23. Diabolus potest bruta facere loqui, quibus ad id sunt necessaria à natura instrumenta.
24. Bruta quāuis faciat diabolus ut loquantur, non potest eis discursum elargiri.
25. Bruta, quæ non habent à natura instrumenta ad loquendum non potest demon efficere, ut loquantur.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

26. Angelus non potest rationem in brutis sup-
plere.
27. Brutis rationem inesse hereticum est.
28. Rationem brutis inesse intelligitur de il-
lis, quæ solerter fiunt ab eis, quæ rationem
immitantur.
29. Rationi imitatio multa reperiri in brutis.
30. Bruta sine discursu alia alijs sunt dociliora.
31. Bruta possunt à demone incantari.
32. Serpentes incantantur, ut sistant, aut man-
suescant, aut virus deponant.
33. Incantatio habet effectum ex pacto cum da-
mone, non tamen à natura.
34. Confratres S. Marci, qui taurum ferocis-
simum mansuescunt, dubium est an pacto
nitantur.
35. Taurum mansuesci ex causa naturali.
36. Tauri in festiuitate S. Marci abusus sa-
xatur.
37. Deus permittit demoni facere miracula
falsa.
38. Bruta à multis incantantur.
39. Cocodrili, tigri, & dracones solebant in-
cantari.
40. Vipera incantata virus deponebant.
41. Serpentes potius, quam alias feras cur per-
mittat Deus incantari.
42. Serpentes variè incantabantur.

VES, & bruta proprias habere
voces, quibus ad inuicem con-
fabulentur docet Cicero in *Ara-
to*, & heretici probare nituntur
ex illo Daniel. 4. v. 9. *Subter-
eam habitabant animalia, & bestia, in ramis
eius conuersabantur volucres cæli.* † Thyre-
fias, & Melampus fabulati sunt se voces auium
intelligere, & de Apollonio Thyanzo similia
refert Porphyrius lib. 3. *παρανομιæ*. de alijs
Franc. Pius lib. 3. Prænot. cap. 3. † De Salo-
monis fama à Regina Sabaa per auium confa-
bulationes intellecta refert *Mahumath in Al-
coram*, & Iudæorum aliquorum talis fuit opi-
nio, sed falsa, ut tradit *Tostat. in Reg. 3. cap. 3.*
q. 11. † Nam incredibile est cum bestias, &
aues ratione careant, posse discursu uti, qui ad
sermonem ex instituto proferendum sit neces-
sarius, *D. Thom. 1. 2. q. 13. art. 3. Sim. Maiol.*
tom. 4. canicul. colloq. 1. † Quamuis affec-
tus corporis, & appetitum possint cætibz suis
indicare, & eorum notitiam posse diuturna
observatione ab hominibus deprehendi, & pos-
set demon, qui hæc habet, perfectissima, Ma-
gos ea docere, ut tradit *Mart. del Rio lib. 2.*
Magicar. q. 19. † Non possunt ex eis aliquid
scire, quod ultra eorum instinctum naturalem

egrediat, aut ut melius vitam nostram insti-
tuamus, Verg. in *Cathalect.*

*Garrula quid totis resonas mihi noctibus aures
Nescio, quem dicas, nunc meminisse mei.*

¶ Sed an Magi possint eis discursum elar-
giri, ut vocibus humanis loquantur, non de-
sunt, qui affirmant, nam possint psittacos, cor-
uos, turdos, cornices, & id genus alia animat-
cula instituire, ut voces humanas proferant,
nam id possunt, & homines, ut de turdo Agri-
pinæ narrat *Plin. lib. 10. cap. 42.* † De corni-
ce ex Bætica Romæ allata, quæ plura verba
vno contextu referebat *Idem Plin. d. lib. 10*
cap. 43. de psittaco Cardinalis Asconij perpe-
tua serie recitante Latino idiomate Symbo-
lum fidei narrat *Cæl. Rodigin. lib. 3. antiquar.*
lect. capit. 32. † Et coruus Sutoris dum ma-
tutinis euolat in rostra, claro sermone primò
salutat at Tyberium Imperatorē; deinde Ger-
manum, & Drusum Cæsares nominatim, mox
transcurrentem populum Romanum, ut nar-
rat *Plin. d. lib. 10. cap. 43.*

¶ Nec aues tantum, sed bruta etiam ani-
malia humana voce locuta sunt, ut de asina,
quæ allocuta est in via Balaamo, dum pergeret
ad populi Dei maledicendum, *Numer. ca. 22.*
† Nam licet aliqui putant asinam, non verè
loquutā, sed Angelum formasse vocem in æ-
re, quo locuta videbatur, *D. Thom. de mira-
cul. q. 5. Grilland. de sortileg. q. 7. num. 25.*
† Ego tamen asinam Balaam verè loquutā
intelligo, *Numer. d. cap. 22. v. 28. Apperit-
que Dominus os asinae, & locuta est:* quod de
ipsa voce vera intelligit *Cæl. Sedulius lib.*
1. Pasch.

Linguaque radenti

Edidit, humanas animal pe. uale loquelas.

¶ Nam cum in hoc patentis miraculi vim
agnoscam, potuit Deus supplere vicem par-
tium defectarum in genere causæ efficientis,
ut in persecutione Vandolica multi ab cæcis
linguis miserabiliter loquebantur, *1. 2. D. de*
officio Præfetti prætor. Afric. † Sanctæ Vic-
toriz Acisceli sorori, Cordubæ Patronis, ex
confessione fidei, lingua à tyrano abulsa, ut si
taliam passa non fuisset loquebatur, ut narrat
*Surius, & alij, Mart. de Roa in eius vita, No-
uemb. 17.* † Non minus quam de Lybicis E-
piscopis ab Arrianis linguis spoliatis narrat
Procopius, Constantinopoli profugisse, ubi
linguis radicitus euulsis, proinde locutis, ac si
taliam perpessi non fuissent. *Euagrius lib. 4. cap.*
14. Viêt. Vtiens. lib. 3. de persecut. Vandal.
D. Gregor. lib. 3. Dialogor. cap. 32. † Quod
quia demon præstare nequit, format sonum in
aëre ad eum ferme modum, quo quis tibia,

aliove

alioue instrumento sonum vocis humanæ exprimit, vel cauæ vales exceptam ac repercussam votem articulare admodum reciprocant, vt tradit *Tostat. vbi supra, dict. q. 15. Remig. libr. 2. demonol. capit. 8.* † Quo pacto serpens Euz loquuta est arte dæmonis, *Genes. capit. 2.* & ante mortem Cæsaris dictatoris bos aratori instiganti locutus est in hæc verba, potius homines de futuros, quam menses, vt narrat *Fulgos. lib. 1. cap. 4.* vt inter prodigia, quæ præceserunt bello ciuili *Vergil. Georg. 1. Pecudesque locute.* † *Caius Voluminio, & Seruio Sulpicio Coss.* dicitur bos humano sermone loquutus, & bello Punico secundo fertur *Gneo Domitio* bouem dixisse, *Caue tibi Roma*, vt meminit *Tit. Liuius lib. 2. ab vrbe cond.* † Vnde ante bellum ciuile inter prodigia, quæ præcesserunt refert *Mart. Annæus Lucan. in Pharsal. lib. 1.*

Tum pecudum faciles humana ad murmura lingue.

Nam vt de alijs testatur *Tibul. lib. 2. Eleg. 5.*

Fataque vocales præcinnisse boues.

Sic enim diabolus in statius Idolorum voces humanas ementiebatur, vt dixi in *Epitome de Mag. lib. 1. cap. 11. ex num. 6.* & ita intelligitur, quod de Iunonis Monetæ simulachro fertur dixisse, *Se velle Romam transferri*, vt tradit *Valer. Maxim. lib. 1. cap. fin.* † Et sic dæmon Gentiles decept, qui crediderunt vltimum *Gymnosophistarum* *Appolonio* salutasse, vt refert *Plutarch. in vita Appolon.* & *Caucassum* flumen *Pythagoræ* dixisse *Salus Pythagora*, vt meminit *Porphyr. in eius vita.* † Sic etiam canis *Simonis Magi* *D. Petro*, & alijs fuit alloquutus, vt tradit *Glycas in Annal.* nec non *quercus Dodoneæ*, & aues *Dodones*, quæ humana voce loquebantur, vt tradit *Lucian. in Myciid.*

¶ Neque obstat *psittacos*, *coruos*, *turdos*, *cornices*, & similia auiculæ posse vt arte hominis, sic dæmonis loqui, quia eis necessaria sunt id instrumenta, vt docet *Mart. del Rio vbi supra.* † Discursum tamen, neque eis, neque alijs brutis potest dæmon largiri, nam voces non pertinent ad ratiocinium, sed imitationem; quia multi mentecapti locuntur, & multi sensati, qui surdi sunt à natiuitate non loquuntur, quia voces non audiunt, quas immitterentur, vt docet *D. Augustin. libr. de quantitat. anim. cap. 17.* † Cætera animalia, vt boues, asini, & similia, quia organa non habent, & alia ad loquendum necessaria, nullatenus à dæmone insitui possunt, vt loquantur, vnde ipse dæmon est qui loquitur, voces in aëre formando, & linguam bruti mouendo, vt loqui videatur, vt de *Energumenis*, qui linguas quas

non moueunt loquuntur, dixi *lib. 3. c. 8. n. 16.*

† Sed eo discursum, aut ratiocinium brutis huiusmodi impertitum, neque ab Angelo, neque à dæmone credo fieri potuisse, quia bruta ratiocinio incapacia sunt quidquid organiant brutis rationem inesse *Ethnici*, atque *heretici*, *Plutarch. lib. an brutis ratio insit Galenus in Isagog. Plin. lib. 10. cap. 41. Porphyr. libr. 3. de sacrific.* † Quia hoc vt erroneum, & ab omni veritate alienum damnarunt, *D. Thom. 1. 2. q. 13. art. 3. And. Liuau. de contemplat. intellect. capit. 2. Medices in Summ. heres. part. 3. Egidius lib. 2. de ultimo fin. q. 4. art. 3. Martin. del Rio lib. 2. Magic. q. 20. Perez in Laureæ Salmant. certam. 7. cap. 2. & 3.* † Nisi rationem intelligas de illis, quæ solerter fiunt ab eis, quæ rationem, & prudentiam videntur immitare, vt docent *Aristoteles lib. 7. histor. anim. cap. 1. Albertus Magnus lib. 3. de anim. & eius discipulus, D. Thom. 2. q. 13. artic. 3. Toledo lib. de anim. q. 7. Andr. Liuauius vbi supra, d. cap. 2.* † Vt quæ de Elephantæ tradunt *Arist. lib. de natura anim. Lipsius centur. 1. epist. 50. de equis, Plin. lib. 8. ca. 34. de Leone, Alian. de histor. natur. de vulpe, capra, & alijs, Alexand. ab Alexand. lib. 1. Genial. cap. 3.* † Nam licet brutæ non habeant discursum, sunt tamen alia alijs dociliora, vt docent *Gabriel Vazquez in D. Thom. 1. 2. disput. 78. cap. 4. num. 29. Delrio, & Laureæ Salmant. vbi sup. Valle de Moura de Incantopust. 1. sect. 1. c. 1. n. 16.*

¶ Et quamuis bruta rationem non habeant, neque à dæmone possint ratiocinio condonari, possunt tamen incantari, vt ad nunc obtemperent, vt vulgò eistationem inesse per suadeant: nam vt ait *Regius Vates Psal. 57. Sicut aspidis surda, quæ non exaudit vocem incantantium*, *D. Hierem. cap. 8. Serpentes regulos, quibus non est incantatio.* † In quibus locis serpentes, & animalia incantari, vt sistant, aut mansuescant, vel virus deponant, atque malignitate exarmentur expresse tenent cum gloss. *Ordinar. D. Bernard. D. Augustin. Vatablus, Genebrardus, Euthimius, Iansenius, Lorin, & alij, D. Thom. 2. 2. quæst. 96. art. 4. Martin. del Rio lib. 2. Magicar. cap. 13. Perera in Genes. lib. 4. cap. 1. v. 26. Origin. homil. 20. in Iesu Naue, cap. 15. Abulens. in Ierem. 8. Laureæ Salmant. certam. 7. c. 1. n. 11. Grilland de Sortileg. q. 8. num. 2.* † Non quod incantatio perse cogat, aut moueat, sed quatenus ad dæmonem dirigitur, quia nulla sunt verba, siue voce prolata, siue literis concepta, quæ naturaliter operando possint hos effectus, vel similes causare, *D. Augustin. lib. 10. Cinitat. Dei, cap. 9. & 11. & lib. 21. cap. 2. D. Thom. 2. 2. q. 96. art. 2. & libr. 4.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

contra Gent. cap. 104. & 105. Avulens. in Leuit. 19. q. 19. Mart. del Rio lib. 1. Magic. ca. 3. q. 4. Victor. in Relect. de Mag. n. 34. Lefius de Iust. lib. 2. cap. 43. dub. 10. ex n. 63. Sæchez lib. 2. Decal. c. 40. n. 44. Ledesm. in Summ. p. 2. tract. 11. n. 7. Azor to. 1. lib. 9. c. 25. Suarez de Relig. lib. 2. tom. 1. cap. 15. num. 26.

34 ¶ Vnde approbare non audeo consuetudinem confratrum D. Marci, qui à Vesperis eius festiuitatis ferocissimum taurum ex armento vocant, ac iuvent, vt processioni assistat, ipseque statim obtemperans ciuitatem petit, & deposita ferocitate à pueris, & virginibus se tractari patitur, vt tradit Rab. de la Torre tom. 2. de vitijs oppos. Releg. q. 95. † Nam licet id ad inebriationem referat, Laguna ad Dioscorid. cap. 119. fol. 450. & ad hici alligati occultam proprietatem Alex. de Angel. lib. 1. contra Astrolog. cap. 18. & ad aliam causam naturalem, Pierius Valerian. in Comment. ad Hieroglyph. tit. de honorum obseq. fol. 23.

36 ¶ Talis ritus vt supersticiosus damnatur per S. D. N. Clement. VIII. in Bulla ad Episcopum Ciuicatem. data Romæ 10. Martij 1598. De Venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium congregationis Sacrorum rituum sententia supradictum abusum tāquam Ecclesiastici pietati, necnon etiam sacro ritui aduersantem, & detestabilem ijs in locis, in quibusque irrepsit funditus tollendum, atq; abolendum esse statuimus. † Non enim repugnat Deum permittente demoni facere miracula falsa etiam prætectu alias sanctitatis, ad decipiendum, vt tradunt D. Thom. 2. Thesalon. 2. lect. 2. & in Sum. 2. 2. q. 178. num. 2. Suarez tom. 2. in p. 2. disp. 31. sect. 2. Valle de Moura tract. de Incantat. opusc. 1. sect. 2. cap. 2. ex n. 13. & c. 3. n. 16. & cap. 9. n. 2. & c. 16. n. 15.

38 † Et multos esse, qui arte demonis bruta huiusmodi incantāt, ac mansuescunt, vt tradunt Del Rio lib. 2. cap. 13. Laguna ad Dioscor. lib. 5. cap. 54. Arnob. lib. 1. Cassiodor. lib. 3. Epist. 51. Grillā. de Sortileg. q. 8. † De Crocodilis id solere à piscatoribus tradit Villamōs. intiner. lib. 3. cap. 12. de Lernis, Siluis Ital.

Harcelo non pauidas fœtas mulcere Leanas.
De tigris, & draconibus, Petronius,

Hircaniet tigris, & iussi stare dracones.

40 † Nec solum sili cogebantur, sed exarmabatur veneno, vt eos tractantes nō morderēt, aut si morderēt, nil mali adferēt, vt de viperis hac arte incantatis, & in coronā Romæ aduētis à nebulonibus, vt pecunias extorqueant narrat Laguna ubi sup. nam vt ait Silius Ital.

Serpentes dico exarmare veneno,
Doctus Atyx. tractuq, graues sopire Chelydros.

¶ Potius tamen serpētes, quam alias feras à demone incantari, rupi, atq; veneno exarmari agnosco, ob fraudē, quam primi parentes à serpente sunt decepti, vt tradit D. Augus. lib. 11. in Genes. ad liter. c. 28. Mendoça in Viridar. lib. 4. probl. 27. † Seneca enim postquam incantationē in tauros, & alia animalia vim habuisse cecinit, de serpēte sic canit in Med. act. 4.

Tumidumque nodis corpus aggressis plicat.
Cogitque in orbes.

Lucilius Satyr. lib. 20.

Marsus colubras.

Disrumpit cantu, venas cum extenderit omnes.
M. Anneus Lucan. Pharsal. 6.

Humanoque cadit serpens afflata veneno.

CAP. VII. De Locis ab spiritibus infestis.

SVMMARIVM.

1. Domi, & Palatij reperiuntur spiritibus infestis.
2. Fundi dantur spiritibus infesti.
3. Montes dantur demonibus infesti.
4. Arces dantur demonibus infesti.
5. Tumuli dantur demonibus infesti.
6. Fodina metallica dantur demonibus infesta.
7. Loca alia sunt infesta propter se, alia propter homines.
8. Loca infesta propter homines.
9. Loca infesta propter se.
10. Spiritus, qui loca reddunt infesta sunt boni Angeli, aut mali, aut animæ defunctorum.
11. Spiritus apparens excitat tumultus, strepitus, sonos.
12. Voces diuina conturbare solent.
13. Visio diuina terrere solet.
14. Auditus rei diuina solet terrere.
15. Audita Dei voce timor solet incuti.
16. Perturbatio visionis diuinae probenit ex contemplatione.
17. Terror incusus sepulchri custodibus non prouenit ex contemplatione.
18. Tremor visionis diuinae ex fragilitate humana.
19. Apparitionibus diuinis tremor committatur ex nouitate.
20. Sanguis ab cor fugit ex metu, & membra frigescent.
21. Raucedo, & vocis impedimentum ex timore adesse solet.
22. Timor, qui in apparitionibus diuinis primo incusi solet, postea vertitur in gaudium.

23. *Anima defunctorum possunt loca reddere infesta.*
24. *Anima Beata ex celo ad viuos reddere nō solent.*
25. *Anima Beata persapē ad nos reddeunt.*
26. *Anima Sammelis ad viuos reddit.*
27. *Anima vera Samuelis fuit, quæ Sauli apparuit.*
28. *Moyse, & Elias cum Christo apparuerūt in Tabore.*
29. *Beatorum anima quandoque terrores incutiunt.*
30. *Animæ, quæ in purgatorio sunt frequētius, ad nos reddeunt.*
31. *Anima, quæ purgandæ sunt, certo loco non clauduntur.*
32. *Punitur in quo quisque peccauit.*
33. *Purgatoriū anima solent apparere, vt suffragia exposcant.*
34. *Anima, quæ in inferno sunt, rarissimē ad nos reddeunt.*
35. *Inferri anima non expedit ad nos reddere.*
36. *Deus non finit, vt damnatorum anima ad viuos reddeant.*
37. *Anima damnatorū ex inferno speciali Dei priuilegio ad nos reddeunt.*
38. *Anima damnatorum quales ad viuos reddi resolent.*
39. *Anima damnatorum solent tormenta pati in locis ubi delinquerunt.*
40. *Damones frequētiō loca reddunt infesta.*
41. *Damones noctu, diuque spectra exhibere solent.*
42. *Damones frequēter se visibiles exhibent.*
43. *Damones nocent visu, tractu, auditu.*
44. *Auditu demone: quomodo noceant.*
45. *Spiritus catbenarum strepitu, & armorū sonitu infestans.*
46. *Visu demones quomodo noceant.*
47. *Tactu quomodo noceant demones.*
48. *Spiritus mali lucem abhorrent.*
49. *Mali spiritus clara luce videntur.*
50. *Spectra fiunt nocte, quia magis tempus accommodatum fallaciæ, & terroribus.*
51. *Anima qui a suis includuntur locis, multi eas ad nos reddere negant.*
52. *Anima damnata dum apparent non cupiūt terrere.*
53. *Spectra, quæ terrent demonum sunt.*
54. *Spectra demonum ad somnos, & cathegorias multi referunt.*
55. *Spectrum Corduba domum Medici infestans.*
56. *Damones qui loca infestant sunt ordinis inferioris.*

SPIRITIBVS loca esse infesta omnium literarum monumentis est proditum, nam dantur infestæ domus, vt de æde Dionis tradit Plutare, in Dion. de ædibus Caligulæ, Neronis, Ottoris, Sueton. in eorū vitis, de æde Athenis, Plin. lib. 7. epistol. 27. de sua æde Rome, Alex. ab Alexā. lib. 5. Genial. capit. 23. de æde viri Tit. unitij, D. Augustin. lib. 22. Ciuitate Dei, cap. 8. de æde Georgi Presbyteri, Surius to. 4. de æde Gregorij Magni, Ioan. Diacon. in eius vita lib. 4. cap. 89. ¶ Dantur etiam fundi spiritus infesti, vt de hortis Hesperidum dixi in Defens. de Magia capit. 5. & in hoc opere tom. 2. lib. 8. cap. 13. ex nu. 1. Data Palatia, vt illa in Scotia, ob spirituum gemitus, mons dolorosa dicta: data monasteria, vt in comitatu Hormensi refert Vviterus lib. 3. de prestig. c. 9. ¶ Dati etiam, mōtes, vt Vvornatiz nocturnis militum spectris infestus in Chronic. Hirsaugiens. ann. 1098. & mons Athlantis spectris horridus, vt dixi d. c. 5. ex num. 26. Dati, & campi, vt Maratonice pedum appærentium multitudine odiosa, vt narrat Fazellus de rebus Sicul. lib. 10. & fin. ¶ Similiter ars, in terris Finlandiæ ab spiritibus infestatur, vt narrat Beucer. lib. 1. diuinat. fol. 283. Item & Sterlingi arcem in Scotia ab spiritibus infestantibus refert Heët. Boet. histor. Scotor. lib. 4. & Parmæ arcis sub camino videtur anus, quotiens ex familia obiturus est aliquis, vt scribit Cardanus lib. 16. variet. cap. 93. ¶ Datus etiam tumultus, vt apud Liparā in quo cymbala, & cachini audiebantur, vt refert Aristotel. lib. de admirand. audit. de alio tumultu Catharinæ in Prouincia Pervana portento refert Petrus Chieza. ¶ Dantur fodina metallica spectris infestæ, vt narrat Musterus lib. 1. Cosmograph. ca. 15. Item, & Insula in Promontorio Islandiæ sub polo Arctico refert Olaus lib. 2. capit. 3. & Aquilonares populus spectris infestis idem refert Olaus lib. 3. c. 11.

¶ Quæ quidem loca, & alia innumera, quæ spectris sunt infesta, alia sunt, infesta propter homines, & tunc spiritus eos sequuntur, quocumque vadunt: alia sunt infesta propter se, & tunc spiritus sequuntur locum, vt tradunt Petrus Thyrcus lib. de locis infestis, part. 1. cap. 2. numer. 2. Binsfeld. in conf. malefic. dub. 1. concl. 5. Couarrub. lib. 4. variar. c. 6. Gregor. lib. 3. Dialog. c. 4. ¶ Infesta propter homines sunt domus, quam Nero post eadem matris inhabitabat, locus vbi cūque Otto Romanorū Imperator post interfectionē Galbæ reperiebatur, & alia innumera,

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

in quibus ob vindictam patrati sceleris spiritus reos infeſtabat, vt de Pausania inſecuto ab ſpiritu Clenonicæ refert *Plutarch. in Cimon.* † In feſta propter ſe ſunt fundus Hesperidum, vt tradit *D. Auguſt. lib. 22. Ciuit. Dei, cap. 8.* Ter mæ Angulares, de quibus *D. Greg. lib. 4. Dialo gor. 6. 39.* domum quam habitabit Romæ Ale xand. ab Alexandro, vt ipſe refert *lib. 5. Genial, cap. 23.* Aquilonares Prouinciæ, & arces Olai Magni, & campi Vormacenſes, & fodine me tallicæ, &c.

¶ Spiritus autem, qui prædicta loca reddeunt infeſta plura poſſunt eſſe genera, ſi de potentia ſit diſputatio, quia non ſolum dæmones, ſed etiam boni Angeli, qui mul tis in locis viſi ſunt, poſſunt huiusmodi lo ca infeſta exhibere, aut defunctorum animæ tam beatæ, quam exiſtentes in purgatorio, & etiam in inferno, ſi Deus permittat, vt tradit *Petrus Thyreus ubi ſupr. diſt. part. 1. capit. 3. & capit. 4. Simon. Maiol. tom. 1. col loq. 2. & tom. 2. colloq. 2. & 3.* † Spiritus e nim non ſolum mali, ſed boni etiam dum ap parent, ſolent tumultus excitare, ſtrepitus, ſonos, & alia huiusmodi, quæ terrere ſo lent, vt in aduentu Spiritus Sancti legitur in Actis Apoſtolorum capit. 2. v. 2. *Et factus eſt repente de cælo ſonus, tanquam adue nientis ſpiritus vehementis, & repleuit totam domum.* † Et voces diuinæ conturbare ſo lent, vt factus eſt Adam Genef. capit. 3. v. 10. *Vocem tuam audiui, & timui,* & qui vo cem Domini audierunt, Exod. capit. 20. *Territi, & pauore percuſi.* Ideo orabant Moy ſi ſibi. *Non loquatur nobis Dominus.* Simi liter, & viſio diuina terrere ſolet, nam Iacob viſo Domino dixit, Genef. capit. 28. *Terri bilis eſt locus iſte,* & viſo Angelo Daniel. ca pit. 7. v. 15. *Horruit ſpiritus meus,* & capit. 8. *Pauens curru in faciem meam:* nam vt ait Iob capit. 4. v. 15. *Et cum ſpiritus me præſente tranſiret, inhorruerunt pilæ carnis meæ.* † Et in Nouo Testamento Deipara MARIA audi ro Angelo, Luc. cap. 1. *Turbata eſt in ſermone eius,* & Diſcipuli audita voce de cælo, Matth. cap. 17. *Ceciderunt in faciem ſuam, & timue runt valde,* & cuſtodes ſepulchri viſa resurrec tione Domini, Matth. cap. 28. *Facti ſunt ve lut mortui.* † Et audita Dei voce reditus eſt, C. Paulus Actor. 9. v. 6. *Timens, atque ſtupens,* & qui eum commitabantur, d. c. 9. v. 7. *Stabant ſtupefaſti,* Danieli viſione diuina dixit ca. 10. *Domine in viſione tua diſſoluta ſunt compages meæ.*

¶ Cauſa autem varia aſſignatur ab inter pretibꝫ, cur homines viſione diuina perterreâ

tur? Et contemplationi diuinæ tribuit D. Gre gor. lib. 4. Moral. cap. 30. dicens. *Mens hu mana ab ſtatu fortitudinis infirmata, ipſo quo abſoruetur deſiderio, liquatur.* † Sed non om nes contemplationis deſiderio flagrant, vt ſe pulchri cuſtodes, & qui commitabantur Pau lum, & tamen diuina viſione perterriti ſunt, *Matth. 6. 28. Actor. 9.* † Fragilitati humane tribuit *D. Auguſt.* ſed lata eſt reſponſio, quare inter alia, quibus triſtia denunciantur, tremor committere dixit, *Perera in Danie. cap. 12.* ſed multis lata prædicuntur, & contremunt, vt Iacob, *Genef. 28.* † Quare ex rei nouitate verius puto timorem adeſſe, vel quia pleriq; tales viſiones ſolent apparere aſpectu terribi li, ſicut fulgur, vt prædictis cuſtodibus, *Mat th. cap. 28.* aut oculis micantibus, vt *Ioan. in Apocalypſ. cap. 1. v. 14.* vel flammantibus cap. 2. v. 18. † Nam ex metu ſanguis ad cor (vt ad arcem) confugit; ideo cætera membra frigeſ cunt, & uſu impediuntur, vt tradunt *Hyppocr. lib. 4. de ratione viſ. in morb. acut. Galen. lib. de tremore, & lib. 2. Symptom. cap. 2. Ariſt. in Problem ſeſt. 26. problem. 6. & 7.* † Vnde raucedo, & vocis impedimentum, vt tradit *Acin zobar, lib. 1. Thezir tract. 10. c. 45.* vt viſo Do mino Moyſis Exod. c. 4. v. 10. *Ex quo enim lo cutus eſt ad ſeruum tuum Domine impeditioris, & tardioris ſunt lingua,* *Iſai. c. 6. Aaa Domine ne ſcioloqui;* Zacharias viſo Angelo, Luc. c. 1. *Et non poterat loqui ad illos.* † Sed in appari tionibus diuinis tremor huiusmodi, qui primo committere ſolet, poſtea vertitur in gaudium, quod ſecus ſit quædo mali ſpiritus apparer, quia tremor perſeuerat, vtq; ad finem, ex naturali an tipatia hominis, & dæmonis, vt tradunt *Guilh. Pariſienſ. de Vniuerſ. p. 2. cap. 152. Petr. Clu niacenſ. lib. de Miracul. cap. 11.*

¶ Secundo poſſunt eſſe defunctorum a nimæ, qui huiusmodi tetriculationes indu cunt, tam beatæ, quam purgandæ, & damna tæ, quæ ſæpe per ſe ad viuos (ex Dei iuſſu) red deunt, vt tradit *Petr. Thyreus lib. de apparit. ſpirit. p. 1. cap. 9. Sim. Maiol. d. colloq. 2. & 3.* † De Beatīs idem poſſet dici quod de An gelis, nā vtriq; ſedes cælum eſt, in quo animas beatas ſine vllō motu includi indignum cēſet *D. Hieronym. contra Vigilant.* Vt nullo modo ad viuos reddeant, dum ait. *Cum diabolus, & dæmones ubiq; toto orbe vagantur: quare Mar tyres poſt effuſionē ſanguinis tenebūtur incluſi.* † Et quod beatorū animæ ad viuos reddeāt ſa tis probat ſacra Samuelis hiſtoria, in qua doce mur, animam Samuelis Prophetæ ad mulie ris prædicationem Sauli Regi apparuiſſe, *Reg. 1. cap. 28.* † Quod etſi controuerſum ſit, an

vera anima an spectrum fuisset, hodie postquam liber *Ecclesiastici* Canonicus est, omnem dubitationem tollit dū sic testatur c. 46. v. 16. *Dilectus à Domino Deusuo Samuel Propheta Domini, reuocauit imperium, & paulo post, v. 23. Et post hac dormiuit, & notum fecit Regi, &c.*

27 † Quare veram animam Samuelis fuisse hoc fundamento expresse tenent *Cardin. Bellarmin. lib. 2. controuers. cap. 8. Malderus de virtut. Theolog. tract. 10. cap. 8. dub. 3. Mart. del Rio lib. 2. Magic. q. 26. sect. 4. Raph. de la Torre tom. 2. de vitijs opposi. Relig. q. 95. ar. 3. disp. 3. latè hoc opere, libr. 1. capit. 3. ex num. 40.*

28 † Moyses, & Elias similiter cum Christo apparuerunt in Tabor, *Luc. cap. 9.* nempe Elias uiuus in corpore, Moyses autem in verò spiritu corpore tamen assumpto, vt Onias, & Hieremias Iudæ apparuerunt, *Machabeor. 2. capit.*

29 15. † Quo ad terrificationes autem, etsi id Beatis indignum videatur, quia felices sunt visione Dei, quocumque pergerint, possunt tamen admirabili sua visione, vel voce terrores incutere, vt de Angelis diximus, qui apparuerunt *Iacobo, Danieli, Iobi, Paulo, & alijs.*

30 † Animæ, quæ in purgatorio sunt frequentius ad viuos redeunt, vt elemosynas exposcant, vt viuientium operis iuuentur, vt constat ex innumeris exemplis relatis à *Casario ingenti libro Miraculorum, Vincent. Beiluaens. in Specul. historiæ. & Agid. Carthusian. in mag. Speculo exemplor. Dionys. Carthusian. in dial. de Iudic. & quatuor nouissim. D. Gregor. libr. 4. Dialogorum, Ioan. Nider. in formicar. cap. 1.*

31 † Et eo maximè cum ab Ecclesia decisum non sit, quod omnes animæ, quæ purgandæ sunt, certo loco claudantur, sed ad Deilibitum pœnas sustinere diuersis locis, vt paramis, ne moribus, agris, fluminibus, fontibus, domibus, vel alijs locis, vt docent *D. Greg. lib. 4. Dialog. cap. 23. 40. & 45. Petr. Damian. ep. 13. ad Desider. cap. 7. B. Beda lib. 3. histor. Angel. capit. 19. & lib. 15. cap. 13. Dionys. Carthus. ubi supra. cum alijs à me relatis hoc opere, libr. 1. capit. 3.*

32 ex num. 54. † Nam cum diuinæ Iustitiæ sit, vt in quo quis peccauit, puniatur, ob culpas suas quas animæ corporibus viuientes in dictis locis perpetrarunt in eis pro expiatione degere soleant, & quandoque tormenta sua viuentibus manifestare, vt pietate commoti eis subueniant, vt multis exemplis probant *D. Gregor. Beda, & Carthusian. ubi supra, Casarius, Surius, Eusebius, Marulus, Nicephorus, Fulgofius, Sophronius, Glycas, Zonaras, Metaphrastes, & Baronius, multis in locis.* † Sed ab his spiritibus non solent tumultus excitari, quia nullatenus incommodare, aut moleflare, viu-

tes desiderant, sed ab eis subsidia efflagitari, quibus diuinæ Iustitiæ satisfiat, quare dolentes apparere solent, atque deprecantes, ideò si quos terrent per accidens est, vt de Angelis, qui in solita sua visione dixi *supr. ex n. 11.*

34 † Animæ, quæ in inferno sunt rarissimè ad nos redeunt, nam cum à viuis bonum vllum sperent, quia non possunt vllis viuientium suffragijs iuari, non desiderant redire, imò ab horrent, cum tanta sui honoris iactura pœnas suas tateri, vt ait *Petr. Thyreus de apparition. spirit. p. 1. cap. 5. num. 20.* † Nec redire expedit, vt viuentibus testes sint suppliciorum infernalium: habent enim Moysim, & Prophetas, quos audiant, habent verbum Dei illi credant, etsi hos non audiunt, neque credant, neque ex inferis resurgentibus credent, vt dictum est epuloni, qui rogabat, vt Lazarus ad suos rediret apud *Diuum Lucam capit. 16.*

35 † Nec Deus finit, vt damnatorum animæ ad viuos redeant, nam cum ex lege diuina apud *Iob c. 7. v. 9. Quid descendit ad inferos non ascendit: Psalm. 77. v. 39. Homo spiritus vadens, & non rediens, non est Deus quasi homo, vt mentiatur, aut mutetur, Numerorum capit. 23.* Quia apud ipsum nulla est transmutatio, *D. Iacob. c. 1.*

38 † Sed cum damnatorum graue supplicium sit ad viuos reddere, negandum non est aliquando ex speciali Dei priuilegio posse reddere, vt viuentes ex eorum visione, & pœnarum relatione resipiscant, neque per hoc diuinæ legis sanctio derogatur, cum priuilegia singulorum legem non possint facere communem, *l. 2. C. de legibus, l. cum seruus, D. de verborum obligationibus, capit. non statim, 26. question. 2. capit. final. de regulis iuris, in 6.* † Ex his maximè, qui in grauib. peccatis discesserunt, potiusquam alij ad viuos reddere solent, vt ex sua desperatione molestias inferant, quales sunt impij imparentes, proximorum immisericordes, miserè defuncti, atque crudeliter necati, vt tradit *Petrus Thyreus de locis infest. part. 1. capit. 8. ex numer. 6.* † Et vt inijs, quæ peccarunt puniantur, reddere solent ad proprias domos, & loca, in quibus delinquerunt, & ideò domos, & sedes eorum, qui in grauib. discesserunt peccatis spectris maximè infecta esse solent, vt docent *D. Gregor. lib. 1. Dialog. c. 4. & lib. 4. c. 40. & 54. Cassia. collation. 7. c. 27. Surius tom. 3. & 4. Ioan. Diacon. in vita Gregorij Magni, lib. 4. c. 93. Pet. Thyreus de locis infest. p. 1. c. 14. 15. 16. 17. & 18. Menopol. Decad. 1. c. 3. q. 4. & c. 4. q. 1. Maioloto. 1. d. colloq. 2.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

40 ¶ Tercio, dicta loca redeunt intesta ipsi
dæmones, quod frequentior fieri puto ob natā
dæmoni nobis nocendi fallendiq; cupiditatem
Psal. 103. *Draco ille, quē formasti ad illudēdū*
41 *ei.* ¶ Qui tandiu lucente Sole, quā nō su spec-
tra huiusmodi exhibere solet, ex elemētari cor-
pore assumpto, vt docet *Petr. Greg. Tolos. p. 3.*
42 *Syntag. Iur. lib. 34. c. 19. ex n. 1.* ¶ Nam hodie
etiā dæmones in partibus Setemprionalibus
se visibiles exhibent, & in Islandria frequen-
tiores, & hominibus inseruiunt, vt tradit *Ola-*
Magn. lib. 2. populi Septent. c. 3. & dæmonum
spectra psaltantia, & corizantia, *libr. 3. c. 81.* &
apud alios *Saxo Grammat. in hist. Dan. lib. 1.*
de Æthiopia *Pomp. Mela lib. 3. Æthiop. c. 10.*
43 ¶ Vnde excitare solet tumultus varios, voces
horridas, vllulatus, plantus, gemitus, clamores,
sonos, strepitus, sibilos, & interdum, cū vitē in-
teritu, mōstruosas apparitiones, atque plagas,
quia nocent visu, tactu, & auditu, vt tradunt
Niderius in formicar. capit. 1. & 2. Thyreus de
locis infest. part. 1. capit. 19. cum seqq. Maiol.
44 *tom. 2. Canicul. colloq. 2.* ¶ Auditū nocent, vt
cum flectu, tumultus, & horridi fremitus, eiula-
tus, striduloque vocis sonulo audiuntur, vt in
domo, quam refert se inhabitasse Romæ, *Ale-*
xand. ab Alexand. lib. 5. Genialium, capi. 23.
45 ¶ Athenis aliquando obseruatus fuit spiri-
tus cathenarum stridore ædes infestante, *Plin.*
libr. 7. capit. 27. clamores armorum sonitus
pugnantium strepitus apud Helbetiam, vt au-
thor est *Lauaterus de spector. part. 1. capit. 17.*
46 ¶ Visui, atque oculis se varijs formis ob-
ijciunt huiusmodi spectra, nam quæ domum
infestabant Alexandri referebant hominem
squalida facie, vultu minaci, nigro corpore, as-
pectu formidabili, *dict. capit. 23.* quæ S. Anto-
nio, vt refert S. Athanasius in eius vita *Leo-*
num, taurorum, luporum, aspidum, serpentum,
47 *scorpionum, pardorum, atque vrsorum.* ¶ Tac-
tu se exhibent, tum sine vlla corporis læsione,
vt in exemplo relato ab *Alexandr. dict. libr.*
2. capit. 9. Tum propellentes in præcipitium,
vt tradit *Diuus Augustin. libr. 22. Ciuitate*
Des, capit. 8. Tum vltione tardarum, atque
infiectis verberibus, vt de Nerone ab spectro
Agripæ matris nomine infestante narrat *Sue-*
ton. in eius vita.
48 ¶ Et licet hæc, & alia huiusmodi ad ani-
mas, quæ ex interno redeunt ab aliquibus re-
ferantur, quando de nocte sunt spectra huius-
modi, nam lucem abhorrent mali spiritus,
quod cum etiam de dæmonibus dici queat,
qui rectores tenebrarum dicuntur, *Apostol. ad*
49 *Ephes. 6.* ¶ Sententiam non muto, nam etiam
mali spir tus clara luce videntur, quando opor-

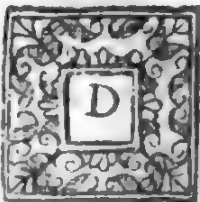
tet, nam sunt, qui gaudent cum maleficerint,
& exultant in rebus pessimis, *Prouerbiorum*
capit. 2. & qui peccata sua, vt Sodoma prædi-
cant, *Isaias capit. 3.* quibus frons est meretri-
cis, qui erubescere nesciunt, *Hierem. capit. 6.* 50
¶ Fiunt tamen de nocte huiusmodi spectra,
quia id tempus magis accommodatum est ter-
roribus, quos incuti procurant, tum prop-
ter noctis horrorem, tum quia noctis humidi-
tas elementaria corpora, quæ assumunt diu-
tius retinent, ne dissoluantur: tum quia eius
opacitate facilius repræsentantur, & prop-
ter negatam lucem minus deprehenduntur,
& hoc est, quod adventante die, vel luce arce-
sito euanescent, vt tradunt *Andr. Casalpin.*
lib. de inuestigat. demon. cap. 22. Lauaterus de
Spectr. p. 1. cap. 30. Vuerus de prestig. demon.
libr. 3. cap. 10. Maiol. tom. 2. colloq. 3. 51
¶ Quare etsi huiusmodi terriculationes ad ani-
mas possent referre, poti⁹ dæmones fuisse su-
bitratus, nam cum animæ suis locis ita ma-
neant inclusæ, vt nunquam exire licet, de lege
ordinaria, nisi ex diuina dispensatione miracu-
la quærere non necessaria à Theologis refuta-
tur, quapropter redditus animarum ad vitios
negant *Tertullian. libr. de Anim. D. Athanas.*
in qq. ad Antioch. quest. 11. & 13. D. Isidor.
lib. 8. Etymolog. capit. 9. Theophylact. in Mat-
thæi 8. Maldonat. in Luc. 16. ¶ Quinimo ani- 52
mæ quando viuīs apparent, etiam damnatæ,
non cupiunt eos terrere, sed officium ad quod
mittuntur adimple, quod haut vnquam est ter-
roris, ideò huiusmodi spectra, & terriculatio-
nes ad dæmones retulerunt *Nider. in formi-*
car. capit. 2. Petrus Gregor. in Synagmat. part.
3. libr. 34. cap. 19. num. 3. Thyreus de nocturn.
terricul. cap. 3. 4. 5. 6. 7. & 8. Binsfeld. in con-
fession. malefic. dub. 2. conclus. 1. 2. 3. & 4.
¶ Nam vt Dei bonitatis est, non pati nos
tentari vltra quam possimus: at contra damo- 53
niacæ est ferocitatis immortalis, mortales se-
uire, & eos terrere, ita vt postquam senserint
præsentia sua territos homines magis, ac ma-
gis vrgent, quia gaudent eos vexare, vt tradit
D. Tho. p. 3. q. 30. ar. 3. Barrad. in Concor. Euā-
gel. lib. 7. c. 2. tom. 1.
¶ Sunt tamen multi, qui hæc terriculamen- 54
ta, & dæmonū infestationes ad meras mugas,
& præstigias, somnia, & cathégorias referunt,
ex quibus ita censet *Andr. Tiraq. (alias vir do-*
ctus) in notis ad Alex. ab Alex. lib. 5. Genial. c.
23. ¶ Quæ tamen vera sunt, vt cōstat ex supe- 55
rius aductis, & vidimus Cordubæ in do-
no Doctores del Aguila in via Abbatū prope
Ecclesiā maiore, anno elapso 1619. vbi clara
luce supina è sublimi lapides, & rest: in-
cruant

impellebant, cachinos extolebant, viliabant, clamabant, nemine viso, in quo à conductore consultus, respondi, liberè posse domum relinquere, ex *Cousr. lib. 4. variar. c. 6. Binsfeld. in confess. malef. prelud. 2. concl. 5.* † Sunt tamen huiusmodi dæmones ordinis inferioris, quales Genij, Lares, & Penates, qui cum tantæ potentia non sint, vt mala inferant, gaudent homines territare, vt tradunt *Petr. Thyreus de noctur. terricul. d. cap. 8. Petr. Leloyber, de Spectr. lib. 1. Lauaterus eod. tract. p. 1. Jul. Cas. Baricell. in hortu Genial. fol. 40.*

CAP. VIII. De varijs dæmonū generibus, ex eorū natura, aut malitia, aut habitatione petitis.

SUMMARIVM.

1. Dæmones spiritus sunt Angelici natura sua splendidissimi.
2. Angeli boni diuiduntur per Hierarchias.
3. Dæmones ex omnibus Hierarchijs ceciderunt.
1. Dæmones alij alijs sunt superiores.
5. Dæmones in dotibus natura multis Angelis sunt præstantiores.
6. Angelorum numerus infinitus est.
7. Angelorum tertia pars cum Lucifero ceciderunt.
8. Dæmones adeo sunt innumeri, vt excedant numerum rerum omnium creaturarum.
9. Dæmones omnes differunt specie inter se, vt homo, & equus.
10. Dæmones sunt diuersi effectibus, libidine, & malitia.
11. Dæmonum malitia diuersa, ex diuersa natura, vel locis in quibus cadentes sunt detrusi.
12. Dæmones esse in loco certum est.
13. Dæmones apud nos sunt, & hanc coloniam inhabitant.
14. Aer istud plenum est spiritibus.

DÆMONES spiritus sūt Angelicæ naturæ suæ splendidissimi, quia naturalia eis lapsu immutata non sunt, vt docent *D. Dionys. Areop. lib. de celest. Hierar. c. 4. D. Tho. p. 1. q. 64. ar. 1. & Sent. 2. dist. 7.*

1. q. 2. & de demon. q. 1. & 2. † Vnde quædammo-

dū inter: onos Angelos sunt Seraphines, Cherubines, Troni, Dominationes, Principatus, Potestates, Virtutes, Archangeli, & Angeli, vt docet *D. Tho. p. 1. q. 90. a. 2. Hiero. Mag. in doctr. aduersus malign. spir. c. 7. & in cōpē. lib. 1. c. 4. Bart. Spin. Sacri Palatij Magist. de Strig. c. 18. Mart. del Rio lib. 2. Magica. q. 30. sect. 1.* † Sic inter dæmones sūt Principat⁹, & Potestates, & alij alijs sūt superiores, quia Angeli peccatores ex omnibus Hierarchijs ceciderūt, *D. Tho. p. 1. q. 63. ar. 2. D. Hieron. ad Isai. ca. 6. & 14. ad Ezech. c. 1. & 28. ad Psalm. Eph. 1. 2. & 6. ad Thessal. 1. c. 4. ad Hebr. 1. Dionys. ubi sup. c. 6. 7. 8. & 9.* † Vnde dæmones alij alijs sunt superiores, nam inter ipsos agnoscit *Isai. c. 14. Cherubines, D. Paul. ad Ephes. d. c. 6. Principatus, & Potestates, D. Luc. c. 11. v. 15. Belzebub principē dæmoniorum, D. Paul. ad Eph. 2. Principem aeris huius D. Petr. can. 1. capit. 5. Potestates tenebrarū.* † Et sic multi sunt dæmones, in dotibus natura, qui multis Angelis sunt præstantiores, quia in gratia existentes per naturam eos antecederant, *D. Thom. p. 1. q. 63. art. 7. D. Gregor. lib. 32. Moral. c. 3. Ioannes Baptist. Villalp. in Regias Ezechielis explanat. tom. 2. p. 2. c. 28. fol. 66.*

¶ Angelorū autem numerus infinitus est, iuxta illud *Daniel. cap. 7. nullia millium ministrabant ei, & decies centena millium assiscebant ei*, in quo numer⁹ finitus pro infinito ponitur, vt docent *D. Gregor. lib. 17. Moral. c. 9. Stephan. Bupal. de Angelis in D. Thom. p. 1. q. 50. art. 3. ques. 1. diff. 3. §. 2. & 3.* † Ex quibus tertia pars fuit, quæ cum Lucifero ceciderunt iuxta illud *D. Ioan. Apocalyp. c. 12. Cauda draconis traxit secum tertiam partem stellarum*, vt exponunt *Anselm. de casu diaboli c. 4. Valēt. in D. Tho. p. 1. q. 14. disp. 4. pñ. 1.* † Vnde dæmones adeo innumeri sunt, vt excedant omnem multitudinem rerum materialium, & sint plures quarumque specierum, omnia singularia simul, vt docent *D. Dionys. Areopag. ubi sup. cap. 14. D. Tho. p. 1. q. 50. art. 3. & ibi Molina disp. 1. & plures esse quā omnes stellæ, & arena maris, & folia arborū, & omnia quacūq; creata simul, Bupal. d. q. 1. diff. 4. §. 1. & atomis Solis excedere, testatur D. Cyril. Cateches. 15.*

¶ Et licet dæmones in tanto numero sint, nullus eorum est, qui cum alio sit eiusdem speciei, quia omnes differunt inter se, vt homo, & equ⁹, vt probat *D. Tho. p. 1. q. 50. a. 4. & lib. 2. contra Gent. cap. 93. Agid. quodlib. 2. q. 7. Caietan. de ente, & essent. c. 4. q. 3.* quia differunt inter se, vt leo, & equus, *Bupalus d. articul. 4. quesit. 1. diff. 1. §. 4. & 5.* † Sunt præterea diuersi affectibus libidine, & malitia, quæ vt varia,

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

lic maleficorum potestas non est omnibus vna, *D. Thom. p. 1. q. 50. art. 2. & quest. de Daemon. art. 3. Bart. Spina de Strigib. c. 18. Mart. del Rio in disq. Mag. lib. 2. q. 30. sect. 2. Binsfeld. in confess. malefic. pralud. 10. Mengus in compend. lib. 1. capit. 4. & ad malig. spirit. cap. 7. Petr. Thyraus de demoniac. part. 1.*
 11 **†** Vel ex diuersa natura, vel ex locis in quibus cadentes in principio sunt demersi, nam daemonum genus ab eorum habitatione est petendum, ut probant *Psellus lib. 1. cap. 1. Mart. del Rio d. q. 30. sect. 2. Bubalus ubi supra, qu. 51. art. 2. ques. 1. diff. fin. §. 4. Bulenger. de Magia, lib. 1. capit. 14. Maiol. tom. 2. colloq. 2.*

12 **¶** Nam daemones esse in loco certissima Patrum sententia est, *D. Tho. part. 1. quest. 61. 64. & 112. Magister Sententiar. 2. distin. 6. 10. 11. & 12. Bubalus ubi supr. quest. 52. ar. 1. ques. 1. diff. 2. §. 1. 2. & 3. etiam si minor sit, & minor in infinitum, ut ipse testatur d. quest. 52. art. 2. ques. 2. diff. 1. §. 2. †* Quia daemones apud nos esse, & hanc mundi coloniam inhabitare certum est, ex quo illos appellat *D. Ioan. cap. 12. v. 31. Principes huiusmodi, D. Paul. ad Ephes. ca. 6. mundi rectores, & cap. 2. y. 2. principis spiritus huius.*
 14 **†** Nam hunc aërem plenum esse spiritibus testatur *Laëtant. lib. 2. cap. 15. & nullam mundi partem daemonum praesentia esse destitutā asserit Mercur. Trismegist. in Pimandr. cap. 9. Bubalus d. quest. 50. art. 3. ques. 1. differ. 1. §. 1.*

Sect. 1. de Daemonibus Æthereis.

S V M M A R I V M.

15. Æthereum daemoniorum genus.
16. Spiritualia nequitia in cœlestibus apud Apostolum de demonibus Æthereis intelliguntur.
17. Daemones ignei quare appellantur.
18. Ignis sphaera nulla est.
19. Daemones Ætherei propter suam subtilitatem non habent cum maleficis commercium.
20. Daemones Æthereis usque ad diem iudicii non sunt ad inferiora detrudendi.
21. Daemones omnes mali sunt, per malā apprehensionem intellectus, quae subdiderunt malitiam.
22. Volatilia ignita in fornacibus Cyprae Ephemera sunt, quae cum igne oriuntur, & in igne extinguuntur.

Primum daemoniorum genus dicitur **ÆTHEREVM**, seu cœlestem, nō quod cœlum habitet, sed quod ad supremam aëris regionem commoretur, quod cœlum dicitur, ut tradunt *Valles de sacra Philosoph. cap. 1. Bulenger. de Magia lib. 1. capit. 24.*
 15 **†** Quos quidem daemones appellat Hesiodus *Æthereos, D. Paul. ad Ephes. cap. 6. spiritualia nequitia in cœlestibus, secundum expositionem D. August. lib. de agone Christi. cap. 3. Bubalus d. q. 50. art. 1. ques. 1. diff. 1. §. 1. & 2.*
 16 **†** Hos alij vocant igneos, quia in suprema aëris regione degunt, quae calidissima est, propter Solis vicinitatem, subtilis, & motu agilis, ex quo ab antiquis pro igne habita fuit, quapropter alij eos ignitos appellant, exagilitate, quemadmodum Angelos Regius Vates appellat *Psalm. 102. Qui facit Angelos suos spiritus, & ministros suos ignem vrentem. †* Nam ignis sphaeram nullam esse iam diu melioris notae auctores, defendunt *Franc. Patricius lib. 7. discurs. Peripat. tom. 4. Scip. Capicius de princip. lib. 2. Valles de sacra Philosoph. cap. 19. & 50. Cardan. lib. 1. variet. rer. c. 2.*

¶ Hoc genus daemoniorum propter subtilitatem suam non habet cum maleficis commercium, quia corpus grossum ex aëre induere non possunt, ut tradit *Psellus ubi supra, nam daemones, qui ad magiam deseruiunt ordines sunt inferioris, Bulenger. d. lib. 1. capit. 24. †* Quod ante diem iudicii non esse ad inferiora demersurum in hac verba testatur *Trithemius in qq. ad Maxim. q. 5. Ignem est quod circa superiorem pervagatur aërem, nec unquam ante iudicii diem ad inferiora demergitur; sed continuo sub regionibus permanentes sublimari bus, nullum habent cum hominibus in terra commercium. †* Non quod Platoniorum errorem astruam, qui dicunt esse daemones, qui nec condemnati, nec saluati sunt, quia omnes sunt mali, non naturae, ut impij arbitrantur Manichaei, sed per malam apprehensionem intellectus, quae se subdiderunt malitiae, ut docent *D. Aug. lib. 10. Ciuit. Dei, c. 16. D. Thom. lib. 3. contra Gent. c. 107. †* Neque eius generis arbitratus sum daemones huiusmodi, quod animalia ignita, quae in fornacibus Cyprae reperiri solita, testatur *Aristot. lib. 5. natur. animal. cap. 19. nam si quae sunt, volatilia sunt ephimera, quae cum igne oriuntur, & cum igne extinguuntur, Plin. lib. 11. cap. 36. Alian. lib. 2. cap. 2. D. Augustin. lib. 21. Ciuit. Dei, cap. 1.*

Section. 2. De Dæmonibus
aëreis.

SUMMARIVM.

23. *Aëreum dæmoniorum genus.*
 24. *Aëri dæmones cum hominibus ineunt societatem.*
 25. *Aëri dæmones non habent aërea corpora.*
 26. *Aëri dæmones assumptis de crasso aëre corporibus solent hominibus apparere.*
 27. *Harpia dæmones fuerunt aërei.*
 28. *Aëreus fuit dæmon, qui filios Iob conuiuantes oppressit.*

23 **S**ecundum genus dicitur **AEREVM**, quod in aëre errans, nobis propinquius commoratur, quia aër istud plenum est dæmonibus, ut probant *Pfellus ubi sup. D. Athanas. in vita S. Anson. D. August. lib. de agone Christi. capit. 3. Maiol. tom. 1. colloq. 2.* † Hi enim ad inferiora descendunt, & cum hominibus ineunt societates, eisque apparent, tempestates concitant, & alia huiusmodi, unde illis Magicas inuentiones tribuit
 24 *Plato in Phædr.* † Non quod illis aërea sint, corpora, ut male arbitrati sunt Platonici *Iamblic. lib. de myster. Apulei. lib. de Deo Socrat. Porphy. ubi sup.* In quorum errore prolapsi sunt *D. August. lib. 9. Ciuit. Dei capit. 8. & lib. 21. cap. 10. Origen. ad Ephes. 6. cap. sciendum 26. q. 4.* † Sed quod assumptis de crasso aëre corporibus, solent quandoque hominibus apparere, & permittente Deo aërē cōcutere, tonitrua, grandines, & tēpestates, quibus fruges perdātur excitare, ut tradunt *D. August. lib. 8. Ciuitat. Dei capit. 9. D. Thom. & alij Sentent. 2. dist. 7. & 8. Toledo in Summ. lib. 4. cap. 15. Grillan. de Sortileg. q. 6.* † Vel gaudia maculabant, ut Harpiz, quæ in conuiujs forma cuius dapes furripiebant, & mensas foetoribus contaminabant, ut tradunt *Hesiod. in Theagor. Apolon. in Argonaut. lib. 2. & Bibliot. lib. 1. Eustath. ad Homer. Odyss. 4.* † Et huius natura fortassis fuit dæmon ille, qui filios Iob conuiuantes, concitatis vētibz, oppressit, Iob cap. 1. v. 19. *Repente ventus vehemens irruit à regione deserti, &c. vnde Stellan. lib. 2.*
 28 *Hos ventos, vel Dij aerei, vel Sydera mittunt.*

Sect. 3. De Dæmonibus aquaticis, Teti, Dori, Nereidis, Naiadis, Nymphis, &c.

SUMMARIVM.

29. *Aquaticum dæmoniorum genus.*
 30. *Teti, Doris, Naiades, Nympha dæmones aquatici fuerunt femines specie.*
 31. *Dæmones ad fluuios, & fontes mulierum specie torizantes videntur.*
 32. *Neptunus, Nereus, Protheus, Achelous, Oceanus, &c. dæmones fuerunt aquatici virilis specie.*
 33. *Spectra dæmonum solent mente homines ab alienare.*

Tertium genus dæmoniorum dicitur **AQUATICVM**, quoniā circa fluuios & lacus inhabitat, ira plēnū, turbatū, inquietū, & fraudulentū, quod in mari tempestates concitat, nauigiazq; demergens in profundum, multis vitam auferit in aquis, ut tradunt *Lauaterus de Spectris p. 1. Maiol. tom. 1. colloq. 2.* † Quales forasē fuerunt *Tetis, Doris, Naiades, Nereidesq; Nympha,* & id generis plures, nam quotiens isti dæmones assumunt corpus visibile in sexu frequentius apparent fœmineo, propterea quod in locis versantur humidis, & molliorem vitā dūctū sequuntur. Et ita Syrenas dæmones esse ad libidinem deludendam testatur *Theodoret. in Isat. capit. 13. Mart. del Rio in Med. v. 355.* † Dæmones enim ad fluuios, fontes, & lacus mulierum specie chorizantes videntur, aliquando more fœminarum capillos explicantes, & cum hominibus loquuntur, ac varias ludificationes exercent, non tamen consuevere cum maleficis habere commercium, ut tradūt *Thrithemius, & Lauatherus ubi sup.* † Et quādoq; hominum specie solēt apparere; atq; in viros se transformant, ut *Neptunus, Nereus pater, Protheus, Achelous, Oceanus, Polux, Castor, Glaucus, Vertumnus, Tritones,* quia omnes dij Gentium dæmonia sunt, *Psal. 95. Apost. Corinth. 1. cap. 10. cap. sine Salvatore 26. q. 2.* † Quorum spectra quia ex recto mentis statu deiciebant homines ab eo affectos *Lymphatos* dicebant, quasi *Nymphagos*, quos Græci vocant *νυμφολατæ* *Nympholetas*, ut visa *Cereri ceriti, viso quoq; Fauno in Meridie, mente atoniti, audito Pane territi, Panico pauore, dicuntur vexari vario metu, et dixi in Epitome de Mag. lib. 2.*

Sect. 4.

Secl. 4. De Demonibus terrestribus, Pane, Fauno, Syluano, Fatuelo, Satyro, &c.

SVMMARIVM.

34. Terrestrialium demoniorum genus.
35. Terrestres demonij habitant in syluis, & locis abditis atque domibus.
36. Pan, Paunus, Syluanus, Fatuelus, Satyrus, &c. demones fuerunt.
37. Demones terrestres, ut plurimum cruribus pilosis, & caprinis apparent.
38. Iugatinus Deus quis nam fuerit.
39. Priapus, Nemestrinus demones terrestres fuerunt in forma viri.
40. Oreades, Nepeæ Nymphae, Ceres, Diana, cum solatilibus damones terrestres in forma feminea.
41. Protheus, & eius filia demones terrestres.
42. Demones terrestres propter nimiam trucitatem raro cum maleficis societatem habent.

34. **Q**uartum genus demoniorum dicitur TERRESTRIVM, quia prolapso de caelo ob demerita, ad inferos non penetrarunt terrenis incommodis mancipati sunt, ut agnouit D. Ignatius praesul, & martyr epistol. ad Ephes. 2.
 35. Quorum alij versantur in syluis, atque in montibus, qui venatoribus ponunt insidias: alij vero patulis degunt in campis, qui nocte aberrare faciunt itinerantes: nonnulli demorantur in locis abditis, & obscuris: reliqui ceteris minus furiosi, ac perturbati domibus, cum hominibus demorare delectantur, ut tradunt Tribemius, & Psellus ubi suprad. Ad quod genus aliae demonum species referuntur, quae ab hominibus in terra videntur, & ut plurimum apparet in virili forma, vel capri, ut Pan, Faunus, Syluanus, Fatuellus, Satyrus, Onocellides, de quibus plura Sozomen. lib. 8. cap. 6. Natal. Comes in Mytholog. lib. 3. 4. & 5.
 37. Qui eo quod ut plurimum hirsuto corpore viderentur, cruribus caprinis, & pilosis, vocantur Talpae ab Isai. cap. 2. v. 20. pilosi, & Onocentauri ab eodem Isai. cap. 34. v. 14. Aegyptienses quasi capri cornes, Plin. lib. 5. cap. 1.
 38. Talis enim fuit Iugatinus Deus, qui iugis montium praesidebat, quapropter Bacchus Orcas dictus est, id est morticula, Vergil. Bacchus amat colles, & hunc for-

tasē coluit Samaria dum illa Christo alloquitur apud D. Ioan. cap. 4. Patres nostri in monte hoc adorauerunt.
 † Tales etiam fuerunt Sumanes, & Triptres, de quibus Marc. Capella lib. 2. Arnob. lib. contra Gentes. Item & Nemestrinus, Priapus, & alij pseudothei, qui in forma viri conspiciebantur, truci, ac formidabili, ut tradit Psellus ubi sup.
 † Aliquando in feminea forma apparere solent, ut Lamiae, & Nymphae, Oreades, Nepeæ montium cultores, Ceres, Diana cum Sodalibus, Eumenides, Thesiphon, Furiae, mater Furina, Manium mater, Manna, Mania, & Manuana, quas in Deas venerarunt, Gentiles, cum sint demonia, D. August. lib. 8. Ciuit. Dei cap. 14.
 † Protheus etiam demon fuit terrestris, & eius filia Medusa, crinita serpentibus, Sthenio, & Euriale, quae a furore, & truculentia Gorgones dicebantur, ut tradit Mart. del Rio in Seneca Comment. in Medeam. v. 831.
 † Quod licet demoniorum genus (propter eius trucitatem) raro sit maleficis familiare, quia magis territare multos gaudet, quam vnus mulierculae subesse imperio, interdum tamen commorantur vitro, christallo, speculo, & carminibus concitati responsa dabant, ut his perdant, & alios in errorem adducant, ut tradit Lauaterus de Spectris. p. 1.

Section. 5. De Demonibus subterraneis.

SVMMARIVM.

43. Subterranei demones sunt, qui in speluncis, & cavernis montium commorantur.
44. Salmantica, & Toleti antra demonibus habitata.
45. Antra apud Gentes ex demonibus inhabitantibus fuerunt Religiosa.
46. Demones subterranei, quos solent inuadere.
47. Theaurorum demones custodes.
48. Draconis forma demon Hesperidum.
49. Pluton, Ceruerus, Cocyttus, Flegeton, Caron, Acheron, &c. demones subterranei.
50. Pluton dicitur demon diuitiarum.
51. Diuitiae de vitis appellantur.

Quintum genus dicitur SUBTERRANEVM, quod in speluncis, & cavernis montium demoratur, quale fuit illud, qui antrō Delphos inhabitabat, Cic. lib. 1. Diuinar. & in antrō Boetiae, Pausan. Eliacor. 1. & in antrō Anabergiae, & alii

ut tradit

vt tradit Georg. Agricol. lib. de animal. fact. r-

- 44 ran. † Et apud nos Toleti, & Salmantiaz spe-
lunæ fuerunt demonibus infestis, in quibus
fama est, demones ipsos malas artes discasse,
quarum altera dicebatur *Pekha clemesi*, pre
alijs notissima, vt tradit D. Thom. in Commen-
45 tar. ad Boetium lib. de disciplina Scolast. † Et
q̄ hanc causam apud Gentes antra fuerunt re-
ligiosa, vt notat Lud. Gerda ad illud Vergil.
*Æneid. 1. Horrentique antrum nemus immi-
net umbra.* Horrenti pro sacro synonyma sunt
veteris paganismi, nā cum demones pro Dijs
venerarent, eorum horrori, quid diuinum la-
tuere crediderunt, d. *Æneid. 1. Atque borren-
46 tibus umbris.* † Tales enim demones affec-
tione sunt pessimi, eosque inuadunt maxime,
qui puteos, & metella fodiunt, & qui thesauros
in terra latentes querunt, in perniciem huma-
ni generis paratissimè, hiatus efficiunt terræ,
ventosq; flāmbomeros suscitant, & fundamē-
ta ædificiorum concutiunt, vt plures interi-
mant, vt tradunt *Pfellus, & Tritheimius vbi
sup.* † Ex quibus quidam sunt incoherentes the-
saurorum, quos avaritia mortuorum in terra
abcondit, & ne rursus in vñs pertineant ho-
minum, eos subducunt, furantur, & custodiūt:
qualis fuit oim canis ille horridus, & illa femi-
anguinea corpore mulier, quæ thesaura custo-
diebant, vt tradunt *Stumpsius in Choron. Hel-
48 uet. & Cedren. in Anastas.* † Talis qui Ca-
bades Regi Persarum, & omnibus aditum ar-
cebat demon thesauri custos, apud *Glycam
Anal. p. 4.* Talis demon, qui in forma Dra-
conis custos fuit in Hesperidum hortis, vt *As-
serui in Epitome de Magia lib. 2. cap. 29. num.
42 38. & in defens. cap. 5. ex n. 9.* † Nec non Plu-
to inferorum Præses, qui mortem in Orbem
inluxit, & Ceruerus, hoc est *Canis terra*, quod
nomen demonem appellat *Zoroaster*, item &
*Coccittus, Flegeton, Carom, Acheron, Rhe-
damanthus*, & alij terræ peltes, quæ demones
fuisse notat *doctissi. Mar. del Rio in Medea.*
50 † Plutonis nomen à diuitijs, quæ in terræ pe-
netralibus continentur nomen accipit, nam
Græci *πλουτ*, *Plutos* significat diuitie,
quem Caldæi dicunt *Mammona*, Egypti *Se-
rapp*, quæ *Solem* significat, vt tradit *Macrob.*
51 lib. 1. Saturnal. cap. 20. † Sic ipsum infero-
rum demonem Plutonē dixerunt, quasi Deum
diuitiarum, seu diuitum, vt vult D. Hierony.
super *Habac. 3.* Nam vt ipse ait super *Isai. c. 6.*
Omnis diues, aut iniquus, aut haeres iniqui; vn-
de illud.
*De vitijs, quod diuitie congregetur apertū est,
Nomen idem vitijs diuitijsque datum.*

Secl. 6. De Genio, Penate, & Lar.

SVM MARIVM.

52. Tutelaris demon, qui singulis hominibus,
& rebus in perniciem constitutus est.
53. Genus demon, quasi nobiscum gignatur.
54. Genios bonos, & malos.
55. Genius demon fuit singulis hominibus præ-
positus.
56. Genius apparere solet corpore formidabile
peramiētus pelle lupina.
57. Penates fuerunt demones, qui iam natos in-
fantes in tutela recipiunt.
58. Penates fuerunt demones ciueres, qui cum
hominibus inhabitabant.
59. Lares demones fuerunt, qui focus, & lari-
bus præsidebant.
60. Lares peculiares demones fuerunt domus
vel familie.
61. Lares militares fuerunt custodes agrorum.
62. Campitalitij Indi quales fuerunt.
63. Duendes demones sunt, qui cum hominibus
sunt in habitare.
64. Duendes, quare tumultos ex itent.
65. Duendes, quare se fingant thesaurorum
custodes.

SEXTVM genus est demoniorum, qui
singulis hominibus, dignitatibus, ma-
gistratibus, ciuitatibus, oppidis, villis,
domibus, caltris, brutis, auius, & alijs
rebus à Satana præponuntur, ad emulationem
diuinæ prouidentie, quæ his rebus Angelos
tutelares constituit, *Origen. in Luc. homil. 10.*
& lib. 3. de Princip. cap. 2. *Gregor. Nisen. de
vita Moyf. Beda in Actis Apost. cap. 12. Cas-
sian. Seren. collat. 8. capit. 17. & collat. 13.
cap. 12.* † Horum primos GENIOS dixe-
runt à gignendo, quasi nobis gignatur, vel quia
genitos suscipiunt, dum ad vitam nascuntur,
vt tradunt *Pausan. in Argonaut. Censorin. de
die natal. lib. 1. Iamblic. de myster. Egypt.
cap. fin. Empedocles, Euclides, Plutarchus, Plo-
tinus apud Stepha. Bubalum de Angel. ad D.
Thom. p. 1. q. 50. art. 1. quest. 1. diff. 2. §. 1. &
art. 3. quest. 1. diff. 1. §. 1.* † Vnde Genios
bonos, & malos dixerunt *Plutarch.* in com-
ment. *Isidis, & Osir.* Appelatione Genij, qui
Græcè dicuntur demones vitur de bonis, ac
malis, pro malis tamen inualuit, qui demon
semper in malam partem sumitur, *Eusebius
Cæsariens. lib. 4. præpara. Euang. c. 3.* † Genium

enim

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

enim dæmon fuit hominibus singulis præpositus, Apuleius lib. de Deo Socrat. *Dæmon, qui nobis præditus est, Lætant. diuinat. Instit. lib. 2. cap. 15. Adhæret singulis hominibus, ac sibi* 56 *Geniorum nomen assumunt.* † Qui licet bonus dicatur, quia Gentes bonos, & malos dæmones agnouerunt, mali tamen sunt, qui apparere solent colore atro, corpore formidabili, & peramicti pelle lupina, vt testatur *Natal. Comes Mythrol. lib. 4. cap. 3. quem bonum appellat his verbis Menander.*

*Vnicuique in lucem cum primo editur
Genius bonus vitæ magister totius
Assistit.*

57 ¶ **PENATES** fuerunt alij dæmones, qui iam natos infantes in tutelam recipiebant, in quo etiam Satanas diuinam virtutem sibi blandiebatur, dum dæmones huiusmodi humanam perniciem enixe procurantes, tutelares Deos, seu dæmones simulauit, Machrob. Saturnal. lib. 3. cap. 4. *Penates esse dixerunt per quos penitus operimus, per quos habemus corpus, per* 58 *quos rationem animi possidemus.* † Quare penates fecerunt dæmones cicutes, qui hominibus domi inhabitabant, quos Gentes in Deos tutelares venerabant, Vergil. lib. 1. *Æneid. Illium in Italiam portans, diosque Penates. Et Æneid. lib. 2.*

Sacra, suosque tibi commendat Troia Penates.

59 ¶ His non dissimiles fuerunt **LARES** dæmones, qui domibus, & focis præponebantur, sic dicti ex voce *Lar*, quæ ignem significat, siue quod diuinam Angelorum bonorum gratiâ vellēt, imitari, qui hoc nomine appellantur, Psal. 102. *Qui facit Angelos suos spiritus, & ministros suos ignem vrentem.* † Vnde Lares dæmones familiares fuerunt, peculiare vniuscuiusque hominum familiæ, vel domus, nam vt ait Apuleius lib. de Deo Socrat. *Ceterum Lares Deos domesticos fuisse, Cato de re rustica cap. 2. Lar erat, qui domi à familia tollebat.* 60 *Plaut. in Aulular.*

Ego Larsum familiaris ex familia.

*Vnde excurrentem me aspexistis, hanc domum
Iam multos annos, & possideo, & collo.*

61 ¶ Ceterum Larium multas species fecit stulticia Gētilitas, vt *Lares murales*, & custodes agrorum, Tibul.

*Vos quoque, felices quondam, nunc pauperis agri
Custodes fertis munera vestra lares.*

62 † Hinc in Larium cultum domibus extructa oratoria, quæ *Lararia* dicebantur, & ludi *Compitalitij* in vrbe per capita celebrati fuerunt, Ouid. Fast. lib. 1.

*Fitque grauis, geminosque parit, qui cœpita seruat,
Et vigilans nostra semper in vrbe Lares.*

† Hoc genus dæmoniorum est inferioris ordinis, quia homines associare gaudent, quos 63 *ideò dicimus, duendes, quia cicures cum hominibus domi se fingunt inhabitare, vt tradunt Horof. Couarrub. lib. 1. de vera, & falsa proph. cap. 13. Petr. Thyreus de nocturn. terricul. cap. 8. Petrus Binsfeld. in confess. malefic. dub. 2. conclus. 7.* † Aliquando spectra certis temporibus, & locis exhibent tumultos varios excitando, strepitus, clamores, gemitus, voces, sonos, sibillos, & similia multa, vt de Temesio dæmone narrat *Ælian. de varia. histor. lib. 8. de pueris nigris circatis, D. Augustin. lib. 22. Ciuitate Dei, cap. 8. de alijs quam plurimis, Vices. de persecut. Vandal. lib. 2. Cardan. de varietat. libr. 14. Fulgos. de prodig. lib. 1.* † Aliquando 64 *se fingunt opulentos thesaurorum custodes, & promittunt diuitias maximas, quæ visui tantum inania in carbones, & testas vilissimas resolvuntur, aliquando viatoribus se socios offerunt, vel custodes itinerum vnde Lares viales dicti sunt apud Plaut.*

Inuoco vos Lares viales, vt me bene iuuetis.

Section. 7. De Manibus sepulchrorum.

SUMMARIVM.

66. *Manes dæmones sunt, qui sepulchris inhabitant.*
67. *Animas in dæmones verti putauit Gentilitas.*
68. *Anima bona Lares fiebant, mala Manes.*
69. *Dæmones quare dicantur scientes.*
70. *Manes dæmones fuerunt scilicet nimis.*
71. *Dæmones sepulchrorum quas passiones imprimant.*
72. *Dæmones de monumentis solent gregatim homines inuadere.*
73. *Legio continet dæmones 6666.*
74. *Manes solent exubias mortuorum infestare.*
75. *Requiem mortuis quare Ecclesia impræcatur.*
76. *Sepulchra quare Dijs Manibus sacrantur.*

SERTIVM genus dæmoniorum est **MANIVM**, qui in sepulchris inhabitant, & 66 *maximè cupiunt prædictionibus futurorum in admirationem sui trahere audientes, quos decipiunt per sepe fingentes se esse animas mortuorum, præsertim parietum,*

& amico-

& amicorum, qui ex altera vita redeunt, quia sic facilius quidquid velint persuadent, ut dixi in Epitome de Magia lib. 1. cap. 16. num. 19.

67 † Nam animas iam exutas corpore in demones verti cæca existimabat Gentilitas, ut tradit Plato in Timeo, & Cratyl. Hesiod. in Erg. 8. Porphyr. lib. de sacrific. Iambl. lib. de myster. Egyptior. D. Chrysostom. in Matth. hom. 29.

68 † Quæ si bonæ erant, fiebant LARES, si malæ MANES, aut cum incertus erat finis, ut retulit in hæc verba D. Augustin. lib. 9. Ciuitat. Dei, cap. 11. Animas hominum demones esse, & ex hominibus fieri Lares, si meriti boni sunt, Lemures, seu Laruas, si mali, Manes autem dici, cum incertum est honorum, seu malorum esse. † Et sic apud Græcos Beati dicuntur *τυχεῖς*, et demones, quasi scientes, & dubito an ita appellentur, quia ut ait Apostol. Corinth. 1. capit. 18. scientia inflat, nam ex sententia D. August. d. lib. 9. cap. 20. Est ergo in demonibus scientia sine charitate.

70 † Sepulchris semper sæuiunt; cineres, & ossa infestantes, truculenti, immanes, atque sæui, qui quandoque viuentes in furorem adducunt, ut de illis, qui in Regione Genasenorum Christo Domino occurrunt, sic legitur Matth. ca. 8. v. 28. Occurrunt duo habentes demonia demonum exiitantes, seu nimis, ita ut nemo posset transire per viam. † Huius demonis falsiones variz sunt, quia varijs demonibus solent associari, D. Marc. capit. 5. v. 3.

71 Occurrit de monumetis homo in spiritu immundo, qui domicilium habebat in monumentis, & ne ne catenis, iam quisquam poterat eum ligare, quoniã sapè compedibus, & catenis victus dirupisset catenas, & compedes diminuisset, & nemo poterat eum domare, & semper die, ac nocte in monumentis, atque in montibus erat. † Tæta enim sunt illius compassiones, quia aggregatim demones huiusmodi solent hominem inuadere, nam cum Christus Dominus spiritum huiusmodi de nomine interrogasset, respondit apud D. Marc. d. cap. 5. v. 9. Legio mihi nomen est, quia multi sumus. † Legio enim continet demones 6666. ex quo irruentes in porcos omnes in mare præcipitarunt, D. Marc. d. c. 5. v. 13. Et magno impetu grex præcipitatus est in mari ad duo millia, & suffocati sunt.

74 † Solent etiam exubias mortuorum infestare, & assumere ad apparendum ex quo in primitiua Ecclesia vsus fuit mortuis sacrosanctam Eucharistiam ori inferere antequam sepelirentur, ad arcendos demones, & maleficorum catervas, qui eorum cadaueribus, & fibris utebantur, ut tradunt D. Ferd. Mendoca in cõfirm. Concilij Illiber. lib. 2. Basil. Ponce de Leb.

variarum disput. part. 1. cap. 4. 5. & 6. fol. mibi 135. & seqq. † Et hac de causa Ecclesiæ semper laudabilis vsus est, ut in officio defunctorum requiem mortuis deprecare, & aqua bene dicta sepulchra aspergere, ut demones arceantur, & quo ad minus fidelium ossa infestare desinant, ut tradunt Tho. Bozius de signis Eccles. tom. 2 lib. 1. Valdens. tom. 1. de Sacramental. tit. 23. cap. 168. † Nam ex eo, quod demones sepulchra infestassent, solebant illis ea consecrare, in illis prænestinis literis D. M. S. *Dys Manibus Sacrum*, quia obtusa Gentilitas demones pro deis veneravit, siue quod ipsas animas in demones verti arbitrabantur, ut tradit Plato in Timeo, & Cratyl, unde Calimach. Sunt aliqui Manes latum non omnia finit, Luridaque cuielos effugit umbra rogo.

Section. 8. De Lemure, seu larua, visu, audituque terriculante.

SVM MARIVM.

77. Larua, & Lemures demones visu auditu terrentes mortales.
78. Lemuria sacra apud Romanos quare instituta.
79. Lemures, & Larua demones quo tempore apparere soleant.
80. Mulier ingens ac formidabile apparuit ante seditionem Anthiochenam.
81. Homo Gigantea molis visus, & auditus ante persecutionem Africa.
82. Ethiopis forma visus demon.
83. Lemures demones quandoque audiuntur, & non videntur.
84. Demones solent excitare vocem, planctus, vllulatum, gemitum, strepitum.
85. Demones lapides iaciunt, & ianuas aperiri nuntiant.
86. Demones possunt per potentiam motiuam lapides iacere.
87. Lapidem possunt demones iacere per celerem, ac violentum motum.
88. Lemures sunt spectra horrenda.

OSTAVVM genus demoniorum dicitur LARVA, seu LEMVR, noxiæ inferorum vmbra, furia, erynnes Græcè *μορμονες*, aut *μορμολυκτικα*, quæ visu, audituque terrēt mortales, Plaut. in Amphit. Nam hæc quidam edepol Laruarum plena sunt. † Quas Platonici animas defunctorum existimabant, quæ in peccato decesserūt, ita eorum expiatione Romani instituerunt sacra Lemu-

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

ria, teste Ouid. in *Pasli. lib. 5.* sed re vera demones sunt, vt tradunt *D. Aug. lib. 9. Ciuit. cap. 11. D. Isidor. Etymolog. lib. 8. §.* Hos spectrum, vt plurimū apparere solet tempore pestis, aut cum alia mala nobis inuadunt, vt tradunt *Guill. Parisiens. de vniuers. p. fin. Mar. del Rio ad Senec. in Oed. v. 72. §.* Quemadmodū in nocte, que seditionem Antiochenorum praecessit, visa fuit mulier ingens, & formidabile aspectu aërem scutica fortiter verberans, vt tota sonus vrbe exaudiretur, vt narrat *Sozomen. lib. 7. cap. 23. Nicephor. lib. 9. c. 42. §.* Priusquā Humnericus persecutionem in Catholicos Africæ incoharet, super cacumine montis *xiqum* homo Gigantez mollis visus est, & auditus clamans; *Egredimini, egredimini*, vt tradit *Zonaras. §.* Et in æde Faustili, quæ Carthagini est, visa fuit multitudo Æthiopum sanctos viros ab Ecclesia fugans, vt refert *Vticens. lib. de persecut. Vandal. de Ætiopie noctu in domo visus terrente, Alex. ab Alex. lib. 5. Genial. c. 23.*

¶ Aliud autem est, quod non apparet, sed auditur tantum, vt ante excidium Hierosolymitanum, vox audita mala denuncians, non secus, quam in Marathone post pugnam cum Persis clamores, & strepitum auditum (nemine viso) vt tradit *Pausan. in Attic. & ante pugnam Leutican in templo Herculis, Cic. de diuinis. & ante pugnam cum Cimbris, Plin. lib. 2. cap. 59. & ante mortem Cæsaris Dictatoris, vt tradit Dion. Cassius. §.* Hi solent voces excitare, plantum, vllulatum, gemitum, cathenarū strepitum, vt constat ex multis exemplis relatis apud *Guil. Parisiens. de vniuers. p. fin. cap. 24. Niderium in Formicar. lib. fin. Alex. ab Alexand. lib. 5. Genial. cap. 23. Cardanus de variet. rer. libr. 14. Fulgos. de prodig. libr. 1.*

¶ *Torquemada in hortu florid. colloq. 3. §.* Quandoque ianuas aperiunt, & lapides iacent, testas, & alia vilissima, nescine viso, qui illa faciat, & sine læsione inhabitantium, & ea videntium, vt vidimus Cordubæ in domo *Doctores del Aguilá*, in via dicta *de los Abades*, prope Ecclesiam maiorem anno 1609. & de alijs refert *Petr. Binsfeld. in confes. malef. concl. 7. §.* Et licet demones, nec manus, nec apta instrumenta habent, quibus prædicta operentur, possunt tamen per potentiā motiuam distinctam ab intellectu, & voluntate hæc, & alia huiusmodi operari, vt docent *Capreolus Sentent. 2. dist. 7. quest. 7. Durand. d. distinct. 7. quest. 5. Guiliel. Parisiens. vbi supra. p. 1. p. 2. capit. 125. §.* Velperiæris conuersionem celere, ac violentum motum illa præstare, nam si corpora assumpta, quo vellent, impellunt, multo melius lapides, & similia, vt tradunt

D. Thom. quodlib. 7. Durandus, & Capreol. vbi proxim. Binsfeld. vbi supra, dict. conclus. 7. dub. 5. §. Et hæc esse pectra magica horrenda in hæc verba testatur Horat. libr. 2. epistol. 2.

*Caret formidine mortis, & ira
Somnia, terrores magicos, miracula, Sagas.
Nocturnos Lemures, portentaq; Thessalarides?*

Sect. 9. De Demone nocturno.

SUMMARIVM.

89. Nocturnus demon hominibus est impræscrutabile, ac penitus tenebrosus.
90. Asmodeus nocturnus demon fuit.
91. Athleta Iacob bonus Angelus fuit, aut Filius Dei.
92. Nocturni demonis meminit Regius Vates Psalm. 90.
93. Lilitb demonium à Lail dictum, quæ nox significat.
94. Hecates demon fuit nocturnus.
95. Proserpina demon nocturnus.
99. Demones nocturnos appellat Apostol. potestates tenebrarum.

NONVM gen^{us} demoniorū dicitur Nocturnum, seu Lucifugum propterea quod lucem fugiat, genus hominibus impræscrutabile, ac penitus tenebrosus, passionibus frigidis agitatū, maliciosum, inquietum, & perturbatum, quod nocturnis horis homines violenter comprimit, vt notat *Psellus vbi supra. §.* Qualis fortasse fuit Asmodeus, qui nocturno tempore septem viros Sarraz necauit *Iob cap. 7. & Angelus exterminator Egyptiorum, vt docent D. Hiero. in Isai. c. 24. Rupert. in Exod. c. 12. §.* Non tamen Athleta ille, qui tota nocte cum Iacob fuerat luctatus, *Genes. cap. 31. licet id velint nonnulli ex Hebræis, & Origin. Periarch. 3. nam bonum Angelum fuisse, vel Filium Dei satis docent Graeci Latiniq; Patres.*

¶ Verissimum tamen puto de hoc demoniorum genere, inter alios sensisse Regium Vatem dum ait Psalm. 90. *Non timebis à timore nocturno, à negotio perambulante in tenebris. §.* Nam hoc demonium apud Hebræos valdè notum fuit, quem dicebāt לילית, Lilitb, à voce ליל Lail, quæ nox significat, vt tradit *Petr. Grego. Tolos. in Syntagmat. Iur. vniuers. part. 3. lib. 34. capit. 19. num. 5. §.* Qualis fuit Hecate apud Romanos Tribiorum præses, triplici facie, dextra equi, sinistra canis, media feminea, quæ noctu mittebat terriculamētā,

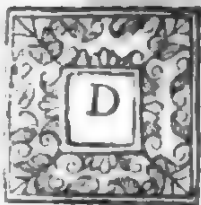
95 vt notat Mart. del Rio in Comment. Seneca
in Medeam, v. 7. & 788. & 818. † Quā alij
dicunt Proserpinam, quæ nocte grassatur teste
Hyginio, quia earum spectra de nocte robur ha-
bent, manē euanescent, vt tradit idem Delrio
in comment. Hircul. furens, v. 123. † Huius ge-
neris fuerunt Lemures, & Laræ nocturnæ,
96 quas appellat D. Paul. ad Ephes. 2. 6. potestates
tenebrarū, de quorū expiatione Ouid. Fast. 5.

Ritus erit veteris nocturna Lemuria sacri
Infernis tacitis Manibus illa dabant.

Seç. 10. de Daemonio Meridiano

SUMMARIVM.

1. Demonis Meridiani meminit Regius Vates
Psal. 90.
2. Daemonium Meridianum iracundum est, ac
formidabile.
3. Empusa demon qualis sit.
4. Daemonium Meridianum quare appelletur.
5. Asmodeus relegatur in desertum.
6. Demones gaudent deserti habitatione.
7. Daemonium Meridianum dicitur, quia meri-
diano tempore maximè grassatur.
8. Meridianum dicitur daemonium à corporis
affectionibus.
9. Spectrum Sole lucente in salinis Perua-
nis.
10. Spectra demonū clara luce multa visa sūt.

DECIMUM genus dicitur ME-
RIDIANVM, quia lucēte So-
le, & clara luce supina grassa-
tur, de quo loqui videtur Re-
gius Phalthes d. Psal. 90. Nō
timebis à faggita volante in
die, ab incursu, & demonio

- 2 meridiāuo. † Hoc genus infestissimum est, &
à multis visum, vt de Pana truculento dæmo-
ne, iracundo, ac formidabile tradit Theocrit.
Eydil. 1. de Fauno, & Syluano, quæ pastores so-
lebant comprimere, tradit Hyginus in fabul. c.
73. † Dicebatur enim Empusa, nec idem quod
3 Hecatis, & Theris, & Proteu, qui in varias
formas se commutabat, Aristophanes in ranis,
Eugubinus. de peremni Philosoph. libr. 5.
Philosfr. in vita Apollon. lib. 2. & 4. Casar Bu-
lenger. de Mag. lib. 2. c. 59. † Appellatur me-
ridianus, duabus de causis: prima à loco, quia
4 credebant in deserto versari, quod Hebreis ad
meridie est, hic ventus, qui filios Iob oppressit
venit à deserto, Iob c. 1. hoc est à meridionali
plaga, idque meridiano tēpore, nepe pranden-
tibus illis, vt optimè notat ibi Origen. & Agui-

11. † Et Rafael Almodeū abigat in deserto, 5
Tob c. 3. & Christus Dñs in deserto tentatur,
Luc. c. 4. & David demones hosce vocat bestias
Sylue, iuxta nōnullos, Psal. 103. † Nā dæmo- 6
nes gaudere sylvarum, & delecti habitatione
tradit Procop. in Isasā, & Lamias in desertis ha-
bitasse scribit Dionys. in hist. Lyb. quia hoc dæ-
monū genus est solare, & leoninæ naturæ, quo-
rum propria hæc conditio est, vt docet Mich.
Psell. ubi sup. † Secundò à tēpore dici, co- 7
quod hoc genus dæmonum in meridiano tem-
pore, & apparere solitum, & homines crudeli-
acriusq; infestare; tū spiritali tentatione, ac
prælio maximè luxuriæ, & accideæ stimulis,
quæ duo peccata vrgent vehementi hominē
cuius distentur, & plenū, vt docent Eutym. ad
Theodor. in Psal. 90. † Tunc etiā corporis af- 8
fectionibus, vt in Rursia Orientali submeridia-
no mæsis tēpore, solitus erat de ambulare
rura dæmon habitu viduæ lugentis, operarij-
que, nisi protinus viso spectro in terram proni
venetarētur, brachia, cruraq; frangebatur, vt nar-
rat Petr. Greg. lib. 12. de Repub. c. 20. † In sa- 9
linis Peruanis Sole lucente apparuit spectrum
gigantea mole, sed ventre secō, & euiscerato,
vlnis gestans binos infantes, & dira denūcians
euanuisse, vt narrat Petr. Chiezap. 1. bist. Pe-
ru, c. 24. † Cuiusmodi multa apud Gentiles vi- 10
sa sunt clara luce supina, ex quo toteis Deorū
simulachra finxerunt, vt spectrorum fuerunt
species, quæ quia vt plurimum in desertis ap-
pere solebant, sic testatur Seneca in OEdit.

Vaga per lucos simulachra virum
Maiores viris.

Section. 11. De Sphinge, seu Em- pusa.

SUMMARIVM.

11. Sphinx Thebana enigmatibus gaudebat
homines torqueri.
12. Sphinx Thebana daemonium fuit.
13. Daemonium appellatur pilosus, & bisu-
tus.
14. Empusa daemonium vno tantum pede ince-
debat.
15. Diablo coxuelo unde dictum.

VNDECIMUM genus dæmoniorum est, 11
quod enigmatibus gaudet torqueri
homines, vt SPHINX illa Thebana, de
qua Strabo libr. 9. Appollodorus in
Bibliothec. libr. 3. Hyginus in fabula ca-
151. Natal. Comes libr. 9 Mythrolog. capit.
8. Lylius Giraldus in enigmat. † † Nam si 12

iphinx huiusmodi fuit, dæmon fuit, qui specie simiarum apparere fuit solitus, quæ sphinges vocatur, vt tradit *Pier. Valerian. in Hieroglyph.*

- 13 *lib. 6. Solin. c. 30.* † Vt in forma hirci sæpè visi sunt, ex quo pilosi vocatur apud Isaiâ c. 13. v. 21. & pilos saltabat tibi, nã vox illa apud Hebræos צורר *sabirim*, vel *sabir*, significat hirsutum, vt habetur *Leuit. c. 17. Paralip. 2. c. 11.*
- 14 ¶ Fuit, & aliud simile spectrum ad deludēdos homines dictum *εμψσα, empusa*, vno tantum pede incedens, & id xreum, vt tradit *Cæsar.*
- 15 *Rodig. lib. 6. antiq. lect. c. 21.* † Vel vt ait *Aristophan. βολιτιον, asininum*, vnde *δ βοσ κηλις, Onoscelis*, apud alios *γυλος, claudus*, vulgò, *diablo coxuelo*, quia pedibus inequalibus, vel vno tantum pede apparere solet, vt tradit *Petrus Gregor. Tolos. in Syntag. Iur. vniu. p. 3. lib. 34. c. 19. ex n. 2.*

Sect. 12. De Alastore dæmone.

SVMMARIVM.

16. *Alastor dæmon ad luctandum compellit.*
 17. *Themefum dæmon fingeat se Polyta animam.*
 18. *Alastor fuit ultor scelerum.*
 19. *Abaddon dæmon seu exterminator Apocalypsis.*
 20. *Eumenides vltres scelerum.*

- 16 **D**ECIMUM tertium genus est ALASTOR illud, quod homines ad luctandū compellit, ad imitationem boni Angelis, qui cum Iacob luctatus fuit, *Genesis. c. 32.* † Talis fuit dæmō ille, qui infestabat Themefen, fingens se Polyta à Brutijs amissi animam, vt tradunt *Pausan. in Eliac. Strabo de situ orb. lib. 6.* † Et fortassis idem cum Themefin Alastor spectrum horrendum, & formidabile, nam Nemefin significabat vlttricem scelerem, quod officium Alastori tribuit, *Orig. gen. lib. contra Cels.* † Et fortassis hic est ille exterminator Hebræorum *Abaddon*, de quo sic se habet *D. Ioan. Apocalypsi. c. 9. v. 11. Et habebat super se regem Angelorum abyssi, cui nomē Hebræicè Abaddon, Græcè autem Apollyō, Latine habens nomen exterminator.* † Fuerunt etiam scelerum vltres *Eumenides*, quas Latini *Pœnas* vocant, item *Furia, Styx, Thesiphone*, vt tradit *Mart. del Rio ad Senec. in Med. v. 13. & seqq. Natal. Comes in Mytholog. lib. 5.*

Sect. 13. De Fatalibus sororibus.

SVMMARIVM.

21. *Fatales sorores dæmones fuerunt in forma puellarum apparere soliti.*
 22. *Fatales sorores in stabulis cum luminibus ascensis reperiiebantur.*
 23. *Fatales sorores omnia prospera adferre credebant Gentilitas.*
 24. *Parcas bellorum præfides, falso putatas, dæmones esse, quas dicimus Hadas.*

DECIMUM genus est, quod in mnemori-
 bus, filius, & alijs amœnis locis sese ostentant, in forma maximè puellarum, interdum in veste alba, vt illæ tres puellæ, quæ apparuerunt *Machabæo Banckomi*, & Regni successionem denunciarunt, vt tradit *Boethius hystor. Scotor. lib. 12.* † Interdum in stabulis cum luminibus cereis, ex quibus etiã destillatæ guttæ postmodum in equorum iugis, quas sedulo pexerunt, & nexuerunt, solent ab hominibus inueniri, de quibus plura meminit *Martin. del Rio in Medeam.* † Quorum aduentum multum prosperitatis, & rerum omnium copiam superstitione anus putant domibus contingere, quas frequentarint, & ideo domi illis epulas parant, escarijs lancibus, & vinarijs valis apertis, & discoopertis nequid illis ad sumendum more obijciant, vt tradit *Guill. Parisiens. de vniuers. part. final.* † His refero bonas illas Deas, quas Ethici *Parcas* vocabant *Cotbo, Lacbesis, Atropos*, quas *fatales sorores*, falso putatas bellorum præfides, & victoriæ largitrices, quas Itali vocant, *Fatas, Gallij, Fees*: nos verò *Hadas*, de quibus plura *Martin. del Rio lib. 6. Magic. c. 2. section. 3.*

Sect. 14. De Demonio cohortiū acierum.

SVMMARIVM.

25. *Angelorum acies visa bis in sacris literis.*
 26. *Dæmones in forma acierum castrorum.*
 27. *Dæmones specie armatorum militum Religiosos inquietantes.*
 28. *Congressus equestrium virorum dæmones fingunt.*
 29. *Milites hasta ludentes visi in crepusculo noctis de Milone dæmones fuerunt.*
 30. *Dæmones ad similitudinem acierum Angelorum multo fingunt.*

31. *Anime patiuntur tormenta in ijs, quae in corpore occasionem peccandi dederunt.*
32. *Divina Iustitia solet homines punire in ijs, quae peccarunt.*
33. *Mahumat in paradyso cōmesationes, & carnis possuit voluptatem.*
34. *Satanas persuadit in altera vita animas agere, quae viuentes exercuerunt.*

25 **D** Eclumquartum dæmoniorum genus est, cohortium acierum, castrorum militantium, nam sicut Angelo rum acies bis in sacris literis visa, 26 *Genes. c. 32 & Reg. 4. c. 6.* † Ita simia diabolus ea immitatur, & castrorum aciem repræsentat, ut legitur in vita S. Gurthaldi Anachoretæ 27 apud *Surium mense April.* † In primordiis Præmostensium Ordinis legitur specie armatorum militum in quosdam Religiosos dæmonia incurrisse, in vita S. *Norbert. c. 26.* † Clamores & cōgressiones equestrum virorum, qui & varijs coloribus induci visi sunt nocturno tempore circa metas Regni Bohemæ, ut narrat 29 *Joan. Niderius in Formicar. lib. fin.* † Similia quando Dux Brabantæ exercitus à Leodicensibus occisus est, in crepustulo noctis visi sunt hasti ludentes armati milites validè clamantes, *D. Vvaltere de Milone*, qui fuerat gloriosè militia nuper defunctus, ut narrat *Cesarius li. 12. c. 16. & 17.* † Quorū omnes, & similes ad 30 imitationē castrorum cælestium, dæmonū spe

cira facile satis probant *Petr. Lelether. lib. 4. Spectror. c. 6. Guill. Paris. p. fin. de vniuers. ca. 24. Petr. Thyr. de locis infest. p. 1 c. 14. cū multis sequis lib. de noctur. terriculam. ex cap. 3.* † Et quandoque talia spectra flammis circumdata apparent, & tormenta pati denunciant, in ijs, qui viui occasionem peccandi fuerunt, ut milites illi, qui Monacho Lymurgio apparuerunt apud *Tythem. in Chron. Higab. ann. 1168.* de alijs, *Cesarius, & Niderius ubi sup. Chromerus lib. 5. hist. Polon.* † Immitatur simia diabolus diuinā iusticiā, quæ frequēter in quo quis peccauit, in eo punire solet, ut tradit *Bart. Spina tract. de Strigib. c. 9. Holchot. in Sapient. lect. 55. fol. 88.* † Vnde nefarius ille Mahumar, ut sectatores suos ad vitæ luxum prouocaret suis pollicetur, qui in hac vita carnis vitijs se dederunt, formosis puellis fruicturos in paradyso, ut his verbis noster S. Eulogius Cordubensis martyr, & Doctor testatur in memor. *Sanctor. lib. 1. Cōmesationes quoque in paradyso, & carnis possuit voluptates.* † Nam Satanæ conatur immitare diuinam iusticiam, & sic animas in altera vita ea agere persuasit Gentilibus, quæ viuentes exercuerunt, *Verg. Aeneid. 6.* *Que cura nitentes*

Pascere equos, eadē sequitur telluri reposita.

¶ Hin deſt CAP. IX. de Energiūenis ſi
ue à demone poſſeſſis, quod colocatum eſt ſup.
lib. 3. c. 8. fol. 81.

I V R I S
SPIRITVALIS
PRACTICABILIVM.

LIBER QVINTVS.

DE POTESTATE DAEMONIS CIR-
ca hominis concubitum, generationem, im-
mutationem, & monstrosam prolem.

CAP. I. De Actu carnali cum
dæmone exhibitio.

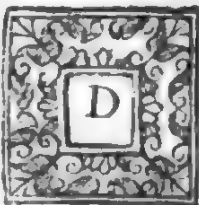
SVMMARIVM.

1. Dæmones, quia corpore carent, actum carna-
lem exercere non possunt.
2. Incubos, & succubos dæmones non solum he-
retici, sed Catholici negarunt.
3. Dæmonibus quia nō est querenda propagatio
non adhibuit natura cupiditatem congressus.
4. Dæmones incubos, & succubos esse, qui viris
& mulieribus pociantur, certissimum est.
5. Dæmones in corporibus assumptis possunt ac-
tum Venereum exercere.
6. Genesios verba de dæmonibus incubis, & suc-
cubis intelligentes reprehenduntur.
7. Henoch auctoritate nō tueretur, qui Genesios
verba de incubis, & succubis intelligunt.
8. Genesios verba de filiis Dei, de hominibus sit
intelligenda.
9. Filij Dei in Genesim appellantur filij Sethi
iusti, qui filias Cain acceperunt.
10. Genes. c. 6. non de Angelis peccatoribus, sed
de filiis Sethi intelligendus est.
11. Incubi, & succubi dæmones corpus ex aë-
re assumunt, ut Venerem agant.
12. Authoris sententia de incubis, & succubis
à Theologis sequuta.
13. Authoris sententia eadē in re sequuta à mul-
tis Iurisconsultis.
14. Authoris sententia eiusdem rei probata

ab Inquisitoribus.

15. 16. 17. Authoris sententia de incubis, &
succubis probata ab Ethnicis, Medicis, &
Poëtis.
18. Nymphe dæmones succubae fuerunt.
19. Syrena dæmones fuerunt ad libidinem de-
ludendam.
20. Dæmones aliquando exercentur praposte-
ram libidinem.
21. Sodomiam dæmones exercere probatur ex
aëlis S. Officij.
22. Vtranque libidinem cum visurato mem-
bro dæmones exercentur.
23. Ganimedes à dæmone Iouis specie rapto ad
sodomiam.
24. Ganimedis fabula, vel ex Tantalii regis ve-
ritate, vel ex dæmonis potentia confi-
cta.
25. Sodomitae fuerunt Licurgus, Socrates, Aris-
toteles, Laertius, Diogenes, Zenon, & alij
Philosophi.
26. Sodomia priuat gratiā in hoc saeculo, & in
futuro.
27. Sodomia est de peccatis contra Spiritū San-
ctum.
28. Concubitus cum dæmone contra naturam
est.
29. Concubitus cum foeminis magis voluptuo-
sus quam alius.
30. Satyri dæmones fuerunt ad libidinem.
31. Satyri amatores Nympharum.
31. Satyri dicuntur à voce σατ, quae membris
significat.

33. Satyri quare in forma hirci.
34. Demones quare vocentur pilosi, & hirsuti.
35. Hirci ob lasciviam in ea forma demones depinguntur.
36. Iupiter Hammon in forma hirci.
37. Demones appellantur Talpa, Syrena, & Oenocentauri.
38. Aegyptiaci dicuntur demones, quasi capricornes.
36. Montes demones coluerunt.
40. Tripudia demonum in Atlantico monte.
41. Spectra demonum varia in montibus.
42. Mortuorum cadauera assumunt incubi, & succubi demones.
43. Cadauera demones non valent informare.
44. Cornelius Agrippa, & Simon Magus cadauera vivere fingebant ex demonibus intus existentibus.
45. Cadaver belluini tabe soluti pro formosa muliere demon emensit.
46. Incubi, & succubi corpora quare sint tactu frigida, & horrida.
47. Deus non permittit demoni, ut in actu carnali veram carnem ementiatur.
48. Carnem veram (si Deus sinat) potest diabolus effingere.
49. Angeli carnem veram sinxerunt, ut nec tactu discernetur.
50. Demones admirabilia efficiunt, quam simulare carnis moliciem, & osium duriciem, & temperare suavem calorem.

EMONES, quia corpore carent, actum carnalem exercere, aut amore foeminarum capi, ut eis incubant, aut virorum, ut succubant, ut contrarium Philosophiae, & rationi negant Plutar-

chus in Numan. Eugubin. de perenni Philosoph. lib. 8. capit. 27. † Vnde Incubos, & Succubos demones, qui mulieribus, & hominibus abutantur, negarunt, non solum haeretici, Vrius, Godelmanus, & Ficardus, sed etiam Catholici, Ponzinibus lib. de Lamijs, Cardanus lib. de subtilis. Vlder. Molitor de pythone. mulier. capit. fin. Peramato de hominis procreat. c. 1. Franc. Valleriola enarra. Medicar. tom. 1. † Nam ut ait idem Eugubin. d. ca. 27.

3 Natura fieri non potest, nec assentitur Philosophiae, spiritus corpore nudatos amore foeminarum capi, aut ex eis generare posse, nisi ubi non est cibus, & potus, non est sperma, ubi non sit queren-

da successio, & propagatio, non adhibuit natura cupiditatem generandi.

¶ Contra tamen maleficos, & Lamias cum demonibus, illi quidem succubis, haec vero incubis actum venereum exercere, decisum est his verbis per S. D. N. Innocent. VIII. ad Inquisitores Germaniae ann. 1484. Summis desiderantibus Afflicibus. Complures utriusque sexus personae propriae salutis immemores, & a Fide Catholica debiantes, cum demonibus incubis, & succubis abuti. † Nam demones in corporibus assumptis possunt cum mulieribus, & viris, illis quidem incubis his vero succubis actum venereum exercere, ut docent Alfons. Toftat. Episcop. Abulens. in Genes. cap. 6. Tertullian. D. Cyprian. D. Iustin. & alij relati a Sixto Senens. lib. 5. Bibliot. annot. 77. Benedi. Perer. lib. 8. in Genes. diff. 1. Francisc. Valles de Sacra Philosoph. capit. 8.

† Qui in eo quod volunt cum mulieribus demones rem veneream exercere, optime senserunt, in eo vero a recentioribus iure reprehenduntur, quod de huiusmodi concubitu Moysis etiam verba de Filijs Dei, & filiabus Cain acceperunt, Genes. capit. 6. v. 4. Postquam ingressi sunt Filij Dei, ad filias hominum, illaeque genuerunt. † Nam licet tueantur auctoritate Henoch, quem aiunt in libris suis scripsisse Angelos, quos vigilantes appellat transfiguratos in homines, ut mulieribus potirentur, talis sententia commentitia est, nec tanto viro referenda, nam ut ait Divus Augustinus libr. 15. Civitate Dei, capit. 23. & in Genes. quaestio. 23. Cur autem hoc nisi ab antiquitate suspecta fidei iudicata sunt, nec verum hac essent, quae Henoch scripsit, poterat inveniri.

¶ Quare non de demonibus, illa verba Geneseos, sed de hominibus esse intelligenda in haec verba testatur D. Augustinus libr. 15. Civitate Dei, capit. 23. Non ita illos fuisse Angelos Dei, ut homines non essent, sicut quidam putant, sed homines procul dubio fuisse scriptura ipsa sine ulla ambiguitate declarat. † Quos fuisse filios Sethi iusti, qui ad filias Cain ingressi sunt, haec ita subiungit Suidas: Sethum illius aetatis homines Deum appellabant, & merito igitur Sethi, & Henochi Filij Dei, & Deorum filij auctore Symacho intelliguntur, qui videlicet libitani ad Cain filias sunt ingressi, ex quorum impari, & impuro coniugio nati sunt Gigantes. † Et ita non de Angelis peccatoribus, sed de filijs Sethi intelligenda sunt praedicta Geneseos verba, ut docent D. August. ad Iel. cap. 23. & super Genes. ad liter. cap. 15. D. Chrysostomus hom. 22. in Genes.

d. capit. 6. D. Theodoret. in Genes. q. 47. D. Ambros. de Noe, & arca, ca. 4. D. Thom. p. 1. q. 51. artic. fin. Abulens. in Genes. d. cap. 6. q. 6. & in Exod. cap. 7. q. 22. Theodor. in Genes. q. 47. Casian. collat. 8. cap. 21. Rapert. lib. 4. in Genes. c. 14. † Quam quidem sententiam quamvis minoribus fundamentis defenderim in Epitome de Magia lib. 2. cap. 31. n. 20. me referentes, & sequentes meam opinionem amplectuntur præceptor meus colendissimus, & Regius Consiliarius D. Ioan. Solorzano lib. 1. de Iur. Indiar. c. 2. Ildefon. Carraca de vera, & natural. part. designat. c. 17. n. 53. Marius Merfenius in Genes. cap. 6. Pellicer de Salas ad Polyph. stan. 31. not. 4. pag. 211. Stephan. Bubal. de Angel. in D. Tho. p. 1. q. 50. ar. 1. quæsit. 3. diff. 1. §. 9.

¶ Nihilominus tamen daemones incubos, & succubos negare, quia sapit hæresim, dicendum est, eos etsi corpore præditos non esse, posse tamen corpus assumere elementare, ex aere fabricato, vel cadaueris exubias subire, & ea cogere viuientium actiones gestu motuq; imitare, ut dixi d. lib. 2. c. 30. ex n. 9. † Eanque opinionem expressè tuetur Theologi, tam veteres, quam recentiores, D. Tho. p. 1. q. 51. ar. 3. & 2. 2. q. 96. & Sent. 2. dist. 8. Toledo in Summa, lib. 4. c. 15. Castro de iusta hereticor. p. nit. lib. 1. c. 16. Spreng. in Mall. p. 1. q. 3. & p. 2. q. 1. c. 4. & q. 2. c. 7. Nider in Formicar. lib. 5. c. 9. Castro lib. 1. de heret. c. 16. Parisiens. de vniuers. p. fin. c. 23. Bar. Spina de Strigib. q. 6. Annan. lib. 4. de natu. demon. Suar. de Rel. g. lib. 2. q. 15. Mart. del Rio lib. 2. Mag. q. 25. Molin. p. 1. q. 50. ar. 1. Malder. de virtut. Theolog. tract. 10. c. 8. dub. 10. Valle de Mour. de Incan. sect. 3. cap. 4. ex n. 8. Raph. de la Torre de vniuers. oppos. Releg. q. 95. disp. 7. Binsfeld. in confes. malefic. post prælu. p. = concl. 5. Lel. Zecchius in Sum. part. 1. tit. de Fide, cap. 20. Stephan. Bubal. ubi supra. q. 51. art. 3. diff. 3. † Probant etiam eandem insequentes Iurisperiti nostri Episcop. Simanc. de Cathol. Institut. tit. 34. Petrus Gregor. in Syntag. Iur. lib. 34. ca. 20. Paul. Grilland de Sortileg. q. 7. ex num. 9. Oldrald. conf. 210. Farinas. tom. 1. q. 20. Vld. Molytor. de pythonic. mulier. cap. 5. & 6. Nicol. Remig. lib. 2. demonolat. cap. 7. Mart. de Arles de superstit. Alpins Carranca Me referens, & sequens, lib. de legit. partus asigt. cap. 17. n. 53. & cap. 20. q. 10. n. 92. 93. 96. 97. & 99. † Item & hæretici prauitatis Inquisitores in sententia Auinionis lata hanc sententiam tuentur, cuius inter alia hæc refert Sebast. Mich. in Pneumalog. mala deniq; malis addendo vos viri cum succubis, & mulieres cum incubis, scilicet demonibus fructificatis. † Consentiunt, & Medici, Bapt. Codrœch.

de morb. venefic. lib. 3. c. 10. Simphoriâ. lib. 2. Praximed. c. 7. Andr. Casalp. de inuest. demon. c. 16. Ioâ. Schœck. obseruat. medic. 10. 2. Frâ. Valles de Sacr. Philos. c. 8. Ioan. Baubin. lib. 1. de Hermaphro. c. 20. 21. 22. & 29. † Quam simulententiam expressè tuentur etiam Ethnici, Platon in Cbratyll. & Platon lib. de mirabil. & omnes alij, qui Deorum suorum concubitus cum mulieribus crediderunt, nam dii Gentium daemones sunt, Ps. 95. Apost. Corinth. 1. c. 10. c. qui sine saluatore, 26. q. 2. † Quorum alios, quia ad hoc propensiores fuerunt appellabant semideos, quasi eorum habitatio non esset in cælo, sed in terra cum hominibus quales Satyri, Syluani, Fauni daemones incuboni, Ouid. Metamorph. lib. 1.

Sunt mihi semides, sunt rustica numina Fauni, Et Nymphae, Satyrique monticula Syluani.

¶ Nymphæ verò succubæ fuerunt, quarum quædam aëreæ, ut Sibylla, de qua Plutarc. lib. de sera num. vindiēt. quædam terrestres, ut Oreades, Napeæ, Dryades, Hamadriades, quædam aquaticæ, ut Nereides, & Naiades, illæ maris, hæc fluuiorum, quarum omnes daemones fuisse probat Mart. del Rio in comment. Senec. in Herculem, & Mede. † Nec desunt, qui Syrenas, daemones esse affirmant ad libidinē deludendam, ut de Sphinge illa Thebana narrant Pterius lib. 6. Hieroglyph. & Solin. c. 30. † Et aliquando daemones hac arte exercere præposteram libidinem fatentur Annan. lib. 4. de natura demon. fol. 148. Ponzinib. lib. de Lamijs, n. 64. Remig. lib. 2. Perioch. 1.

Itur in horrendos complexus iungitur impar Absurdo costu Venus irreditua nefandos.

† Et iudicialibus actis Sancti Officij comprobatum est, nam in sententia Auinionis lata hæc etiam habentur apud Sebastian. Mich. in Pneumalog. Sodomiam veram, & nefandissimum crimen, miserè cuto illis demonibus tactu frigidissimo exercens. † Et utramque simul libidinem cum visurato membro in hæc verba scribit Bapt. Codronch. lib. 3. de morbis venef. capit. 8. Sape nonnulla fringes, quibus aversa placuit Venus, visurato membro subagitari sentiunt. † Quod hanc latuit ipsis Ethnicis, qui de Ganimede puero ob stuprum à Ioue raptō, ita canit Ouid. Metamorph. 10.

Rex superum Phrygijs Ganimedis amore Arsit, & iuuenum est, aliquid Iupiter esse.

¶ Nec immoror an re vera contigerit Ganimedem ab aliquo daemone raptō, an alterius crimen fuisset, & Dijs suis imputato, sed quod ex nostris conclusionis veritate hoc credidisset, nam ut ait D. August. lib. 18. Ciu. Dei, ca. 13. Porro autem quicumque finxerunt ab Ioue ab

strupum raptum pulcherrimum puerum Ganimedem, quod nefas Rex Tantalus fecit, & Ioui fabula tribuit. † Nam veteres illi Reges, atque Philosophi famosi sodomitæ fuerunt, ut de Licurgo, Socrate, Aristotele, Laertio, Diogene, Zenone, & alijs, qui Philosophiæ naturalis patronis (excepto Platone ex sententia D. Thom. 2. 2. q. 152. art. 2.) tradit Valle de Moura ubi sup. sect. 3. cap. 4. ex num. 26.

† Quod quidem crimen gravissimum est, quod priuare gratia in hoc sæculo, & in futuro dixit Tertulianus, quem licet reprehendat Suarez tom. 4. in p. 3. disp. 8. sect. 1. num. 3. distinguit Tolet. libr. 5. instr. Sacerd. cap. 13. num. 9. † Nam est de peccatis contra Spiritum sanctum secundum Genebr. in Comment. ad psal. ad init. qui clamant ad cælum, Genes. cap. 18. v. 20. & cap. 19. v. 1. † Et magis cum dæmone, cuius concubitus, quoquo modo fiat contra naturam est, quia fit cum creatura spirituali, cum quo nullo modo coire licet, quamvis viris fœmineum exhibeat instrumentum, fœminis virilem, ut tradit Binsfeld. d. concl. 5. Maiol. tom. 2. colloq. 3. † Quo quidem dæmones peccato magis, quam alio irretire homines cupiunt, quia minus excusationem habent apud Deum, quam liuido cum fœminis, quæ nobis est connaturalis, & magis voluptuosa, ut testantur D. Chrysost. homil. 4. in Rom. 1. Abulens. in Matth. 5. q. 214. & expertus fatetur Ouid.

*Odij concubitus, quem non uterq; resolvunt,
Hoc est cur pueris tangar amore minus.*

† Satyri autem dæmones fuerunt, qui in forma hirci apparebant, de quibus plura comminiscuntur, Plin. lib. 12. cap. 1. Ouid. Metamorph. 1. & Pastor. 2. Varro lib. 6. Sernius ad Aeneid. 7. † Quos Nympharum amafios fuisse, tradit Horat. lib. 3. Od. 18. nam ut ait Filostrat. lib. 6. cap. 53. Satyros autem esse, & procliuēs ad amandum existere negandum non est. † Et ea de causa eos appellabant Σατυροί, Satyros à voce σατ, quæ significat membrum virile, ut tradit Scaliger. lib. 1. Poet. cap. 12. Pellicer, ad Polyphem. estant. 30. not. 1. Et ipsum membrum virile colebatur in Priapo, ut tradit Lil. Giralda de Idol. Gent. lib. 1.

† Fauni, & Syluani, etiam in forma hirci sæpè visi sunt, & in ea depingebantur, quos dæmones fuisse satis probat D. Augustin. lib. 15. Ciuit. Dei cap. 23. Syluanos, & Faunos, quos vulgo Incubos vocant improbos sæpè extitisse mulieribus, & earum appetisse, & peregisse concubitus, & quosdam dæmones, quos Dufios Galinuncupabant hanc assidue immunditiam, & gentare, & efficere plures, talesque asserbant,

ut hoc negare impudentia videatur. † Ex quodæmodos vocantur pilosi ab Isai. c. 13. v. 21. Et pilosus saltabat tibi, & cap. 24. v. 14. Et pilosus clamauit alter ad alterum, nam vox Hebrea סבירין Sabirin, vel Sabir significat, hirsutum, siue hircum, ut habetur Leuit. cap. 17. Paralip. 2. cap. 11. † Quam vocem vulgariter, dæmonia, ob huius animalis lasciuiam, superuam, petulantiam, dæmonibus communem, ut tradit Nicol. Remig. lib. 1. demonol. cap. 24. Steph. Bupalus de Angel. d. q. 50. art. 1. quasit. 3. diff. 2. §. 9. & q. 51. art. 3. quasit. 1. diff. 3. §. 1. † Vnde eis hirci antiqua forma, Et Iupiter Hammon in hirci specie cultus, ut tradit Arnobius lib. 6. contra Gent. vnde illud Ouid. lib. 14. Metamorph.

Media tua corniger Hammon

Vnda die gelida est, ortu, obituq; calefit.
† Et hæc de causa vocantur Talpx, ab Isai. c. 2. v. 21. Et Syrenæ, cap. 13. v. 22. Onocentauri, cap. 34. v. 14. † Necnon Ægyptanæ, quasi Capricornes, Plin. lib. 5. histor. natur. cap. 1. Quales à Poetis finguntur, ut tradit Oleast. ad illud Leuit. cap. 17. Non sacrificabunt adhuc sacrificia sua capris, post quos fornicantur. † Quoniam dæmones huiusmodi frequenter in hircorum forma apparebāt, quos agri Deos putabat vulgus, vnde Syros Deos montium habuisse legitur, Reg. 2. cap. 17. Et Samaritana de Deo montium interrogat Christum, D. Ioan. c. 4. ut tradit Valle de Moura tract. de Incant. sect. 2. cap. 5. num. 17. † Et horum tripudia sæpè videri, & audiri in Athlantico monte conhrmat Plin. d. lib. 5. cap. 34. Qualia postea videri, & audiri, testantur D. Thom. 1. 2. q. 86. art. 4. Scaliger. lib. 3. Georgic. Saxo Grammat. lib. 1. Danum bist. † Quæ omnia dæmonum spectra fuisse bene notat Mars. del Rio lib. 2. Magic. q. 27 sect. 2. referens hos versus ex Saxo Grammat. ubi sup.

Trux Lemorum chorus aduebitur, præcesque per auræ

*Curstat, & vastos edit ad astra sonos.
Accedunt Fauri Satyris, Panumque caterna
Manibus admixta militat ore foro,
Syluanis coeunt Aquilæ, Laræque nocentes,
Cum Lamijs callent participans student.*

† Et quando diabolus defunctorum cadaver assumit, non illi vitam tribuit, sed tanquam motor intus existens eum impellit, ac mouet, ac vitæ similia cogit exhibere, ut tradit D. Thom. Sent. 2. dist. 8. art. 4. Syluest. lib. 1. de Strigimag. cap. 14. pun. 4. & cap. 15. punt. 3. Cardan. lib. 16. variet. cap. 39. † Nam diabolus cadauera huiusmodi non valet informare, neque in eius essentiam dilabi, sed dūtare,

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

in loco exiliens corpus mouet, & actiones vitales cogit e mentire, *D. Aug. lib. 3. de Trini. 10. & seqq. & lib. 15. Civ. Dei, c. 23. D. Tho. 2. 2. q. 51. ar. 3. Valent. d. q. 51. disp. 4. q. 2. pun. 2. & 3. Abulens. in Exod. c. 7. q. 13. & seqq. Buba-
lus de Angel. d. q. 51. quest. 1. diff. 3. §. 1. & se-
quentib. + Ut de quodam Principis mortui
corpore integro postquam sepeliretur apno,
quod demon gestauit, & regit narrat *Casarius
lib. 12. Miracul. c. 13. de Cornelio Aggippa, &
Simone Mago cadauera regentibus ex dæmo-
nibus intus latentibus, tradit Nicol. Remig.
lib. 2. demonol. cap. 1. + Et ita diabolus delulit
militem, qui cum putaret se formosa potitum
virgine, inuenit se in complexu cadaueris bel-
luini tæbe soluti, vt narrat *Guill. Paris. in Sū-
ma de vniuers. p. fin.***

¶ Vnde huiusmodi corpora (quia cada-
uera sunt, aut ex aëre formata existunt) tactu
esse frigida, & horrida ex Sagarum confesio-
nibus narrat *Petr. Binsfeld. in conf. ff. malefic.
v. 1. prælud. 6. Alex. ab Alex. lib. 2. Genial. c. 9.
Sebast. Michael in Pneumatolog. Testat. & Re-
mig. ubi supr. Raph. de la Torre tom. 2. q. 95. in
prælud. disp. 6. + Quia Deus dæmoni nō per-
mittit, vt in his nefarijs actibus veram carnē
ementiatur, neque voluptatem adferat, vt de
hæc querula succuba cum dæmonem in turpi
actu oburgaret, respondit, *se melius non posse
facere, vt narrat Caietan. in D. Thom. 2. 2. q.
95. ar. 5. Gabriel Varquez p. 1. tom. 2. disp. 184.
c. 2. + Si tamen Deus sinat, & dæmon nō vult
deprehendi, ne contactu timor, horror, aut as-
pernatio sequatur, puto posse olisium, & car-
nium similitudinem effingere, non solum visi-
bilem, sed etiam palpabilem, vt tradit Caieta.
ubi sup. p. 1. q. 51. ar. 3. + Nam si id facere po-
tuerunt Angeli, qui apparuerunt Abraham, *Ge-
nes. cap. 18. Loth. Genes. cap. 19. Tobie iuueni,
Tob. 6. cur nequeat dæmon? + Cum eiusdem
Angelice sit naturæ, & quotie admirabiliora ef-
ficet, quam simulare carnis molliciem, olis
duniciem, temperare suauem calorem, & simi-
lia, nam si potest fallere visum, cur nequeat ta-
ctum, Mart. del Rio lib. 2. Magicarum, quest.
28. sect. 1.***

CAP. II. De Conceptione ex dæmonis concubitu.

SUMMARIVM.

1. Dæmones habere corpora aërea, qui tene-
runt.
2. Dæmones post lapsum corpora sumpsisse ex

aëre tenet *D. August.*

3. Aëreo ex corpore posse fieri generationē mul-
ti ex philosophis tenent.
4. Equas Hispania ex Fabonio vento concipe-
re veterum sententia sunt.
5. Equas vento concipere mentira est à Caco
dæmone conficta.
6. Dæmones ullo corpore, etiam aëreo predicti
non sunt.
7. Dæmones nullam habent inter se indiuidui,
vel speciei multiplicationem.
8. Dæmones nullum habent semen, quantum-
uis tenue, & aëreum.
9. Dæmones sunt expertes animæ vegetantis.
10. Dæmonis concubitu posse animantia gene-
rari repugnat philosophia principys.
11. Fœmina semen emittit, & in capite matri-
cis, vt vir.
12. Diaboli generatio omni phylosophia aduer-
sa est.
13. Dæmones posse generare ex semine aliun-
de assumpto, qui tenent.
14. Semē in aqua decissum fœminas gravidari.
15. Puella in lectu patris dormiens ex polluti-
one in somnis grauida facta.
16. Virgo concepit atractō semine roris modo.
17. 18. Generare potest dæmō ex semine decisso,
& quare.
19. Filius natus ex incubo non est filius dæmo-
nis, sed illius cuius semen.
20. Natura solum postulat, vt ex viri proli-
fuo semine apte admixto cum muliebri pro-
les nascatur.
21. Homo nascitur ex vero hominis, & mulie-
ris semine.
22. Authoris sententia circa dæmonis genera-
tionem à multis sequuta.
23. Dii Gentium dæmonia sunt.
24. Hercules, Seruius, Tullus, & alij semithei
ex dæmonibus nati.
25. Romulus ex Marte incubo natus.
26. Alexander Magnus ex Hamnore dæmone
natus.
27. Viros famulos ex dæmonib⁹ natos persuadit.
28. Lutherus ex incubo dæmone procreatus.
29. Merlinus vates ex incubo dæmone.
30. Caracoton dæmon in India solitum fuisse
misceri mulieribus.
31. Antichristus generandus est ex incubo dæ-
mone.
32. Aneas ex Anchise, & Venere succuba.
33. Incubi filij ponderosissimi sunt, palidi, &
macilenti.
34. Author contrariam sequitur sententiā cir-
ca incubi generationem.
35. Dæmon non potest semine aliunde assumpto

gene-

generare.

36. Virga nimis brevis, aut longa non generat quia semen euaporat.
37. Daemon conseruare non potest semen humanum, ne euaporetur.
38. Dæmones nec arte, nec semine assumpto generare possunt.
39. Dæmones ex semine aliunde assumpto posse generare aduersatur philosophia, & catholica veritati.
40. Averroes deceptus est, in ijs, quæ tradidit, de illa, quæ in valneo concepit ex semine in aqua decisso.
41. D. Thomas ex nimio animi candore facilis fuit ad credendum, quæ scripsit de illa, quæ grauida facta est ex semine ex lecto decisso.
42. Sanctorum sententiæ in naturalibus non plus valent, quam dicta Philosophorum.
43. D. Thomas præclaris, & admirandis operibus, multa per errorem irrepperunt.
44. Barbegensis puella concipiens roris modo, mentita est.
45. Virgines grauidas fieri sine complexu viri, impudens est mendacium.
46. Hercules, Romulus, Aneas, Alexander, nec alij a demonibus sunt procreati.
47. Succubus demon nullatenus potest concipere.
48. Aneas a demone Veneris specie suppositus, potiusquam procreatus.
49. Chymica arte, nec alio inuentu possunt homines generari.
50. Stoici crediderunt humano artificio, sine paris complexu posse generari.
51. Hominis procreatio, nulla arte, nec demonis ope fieri potest.
52. Epitomes de Magia, non Delrium, sed vniuersam materiam redegit.
53. Delrium in multis ab autore reiectus.
54. Authoris opiniones, quam sint receptæ.

V M dæmones corpus habere æreum non solum Platonicis, sed Patribus etiam visum fuit, D. August. lib. 2. Ciuit. Dei ca. 23. & lib. 9. cap. 12. & lib. 15. cap. 23. & epist. 111. & 115. & Psal. 85. & 145. & lib. 3. de Trinit. ca. 11. Tertulian. lib. 2. contra Marcion. c. 8. Ruper. lib. 1. de Trinit. cap. 11. Casarius frater Nazian. tom. 2. pag. 1467. Hilarius in Matb. 2. † Quia post lapsum corpora sumptisse ex ære testatur in hæc verba D. Augustin. lib. 3. de Genes. ad lit. cap. 10. *Et si dæmones ærea sint animalia, quorum corporum ærorum natura vigent.* Et infra. *Si ante quam transgreden-*

tur, cælestia corpora gerebant, ex pœna conuersa sunt in æream. Et eos habere speciei multiplicationem, testatur Gregor. Nisenus lib. de natura demon. cap. 18. † Nam ex æreo corpore posse fieri generationem multi ex philosophis arbitrati sunt, cum equas in Hispania ex vento concipere teneat Aristot. lib. 6. histor. anim. cap. 18. Et in hæc verba Plin. lib. 8. cap. 42. *Constat equas Fauonio sponte obuersas animalem concipere spiritum, & partum fieri.* Solin. in Polyhist. cap. 36. *Spirante Fabonio vento concipiunt, & siccentes viros aurarum spiritum maritantur.* † Idque præsertim apud Lusitanos in Olyssippo fieri contendunt Plin. lib. 4. cap. 22. *Olyssippo equas è Fauonio vento conceptu nobile,* Varro de re rust. lib. 2. capit. 1. *Res incredibilis est Hispania, sed est vera, quod in Lusitania ad Oceanum in ea regione ubi est Oppidum Olyssippo monte Tago quadam è vento concipiunt certo tempore equæ.* Columel. lib. 6. cap. 16. *Cum sit notissimum etiam in sacro monte Hispania, qui procurrit ad Occidentem iuxta Oceanum frequenter equas sine coitu ventrem prætulisse, factumque educasse.* † Sed hæc mentira est, à Cacodæmone conficta, vt speciosissimam hominis naturam deludat, quia animalia perfecta sine maris, & fœminæ concubitu concipi non valent, nisi vellis per metaphoram dictum ex velocitate equorum Hispania, ex qua illos filios ventri appelebant, vt de equorum Iberorum nobilitate celebrat, Simmach. lib. 4. epist. 64. de Beticæ equis, Marcial.

Hic breuis ad numerum rapidos, qui colligit ængues

Venit ab auriferis gentibus Ausfer equus.

¶ Neque dæmones villo corpore præditi sunt, etiam æreo, vt contra Platonicos, & alios defendit, D. Thom. contra Gent. lib. 2. & p. 1. q. 50. Molina d. q. 50. art. 1. Vazquez ibi disp. 176. cap. 5. Suarez de Deo, & Angel. p. 2. lib. 1. cap. 5. † Neque dæmones vllam habent inter se indiuidui, vel speciei multiplicationem, neque inter se commisceri possunt, quia carēt instrumentis, quibus Venerem valeant exercere, vt tradit Bened. Perera lib. 8. in Genes. 6. disp. 12. † Neq; vllum semen prolificum (quantunvis tenue, & æreum) dæmones habent omnino, vt ex Hæbreis placuit Iosepho, quia dæmones sunt substantiæ incorporeæ ideo non possunt corporeum semen præbere, vt tradit Paul. Grillan. de Sortileg. q. 7. ex num. 9. † Sunt enim expertes animæ vegetantis ad quam pertinet naturali calore ciuum concoquere, ex quo sanguis, & sperma, & appetitus coeundi propagantur, vt docent Galen.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

de generat. animal. cap. 18. & 19. Fran. Valles de sacra philosoph. cap. 13. Tiraquell. inll. connubial. l. 15. ex num. 12.

10 ¶ Quare ex dæmonis concubitu posse homines, vel alia animalia perfecta generari repugnat philosophiæ principiis, siue homo generetur ex solo semine hominis intra vas muliebri actu carnali decisso, ut placuit *Aristoteli, lib. 2. Gener. c. 2. nosse Avicen. lib. 9. animal. ex ca. 1. Galenus sibi contrarius lib. 1. de san. tuend. cap. 1. & lib. 2. natural. facultat. cap. 3. Scaliger. de subtilitate contra Cardan. exercit. 268.* ¶ Siue ex concursu etiam mulieris, atque utriusque seminis commixtione, nam sceminā semen emittere, & in capite matricis, ut vir, quamvis non sit ita prolificum, expresse tenent *Hippocrat. & Galen. relati à Iabellio lib. 8. Metaphys. q. 17. Avicena Per sa Fen. 20. libr. 3. tract. 1. cap. 1. Peramat. de semine §. iam vero, Leui. Lemnius lib. 2. de occultis nat. cap. 6. Franc. Valles lib. 2. Controvers. cap. 6. Vega lib. 1. de arte medend. cap. 3. Abulens. Paradox. 1. cap. 98. Caietan. 2. 2. q. 159. art. 3.* ¶ Unde diaboli generationem, ut philosophiæ repugnantem his verbis negat Eugubinus. de perenni philosoph. libr. 8. cap. 27. *Natura fieri non potest, nec assentitur philosophia spiritus corpore nudatos amore san. inarum capi. aut ex eis generare posse, nā ubi non est ciuus, & potus, non est sperma, ubi non sit querenda successio, & propagatio, non adhibuit natura cupiditatem generandi.*

13 ¶ Contrariam tamen sententiam multi tenent, nempe posse ex dæmonis concubitu proles nasci, ex semine scilicet humano, vel ferino, actu carnali decisso, & à dæmone assumpto, & arte asserbato, ne calor vitalis euaporetur, & apte tempore, & loco infusso, ut docent *D. Aug. lib. 3. de Trinitate. 5. D. Tho. p. 1. q. 51. art. 3. & q. 63. art. 4. & q. 115. art. 5. & Sen. 2. dist. 8. & quodlibet. 7. q. 10. Caietan. 2. 2. q. 95. ar. 3. Annan. de natura dem. lib. 4. Sprenger. in Mall. p. 1. q. 3. & 4. & p. 2. q. 1. cap. 4. Castro de heretic. lib. 1. cap. 16. Grilland. de Sortileg. lib. 2. q. 7. ex num. 12. Nider. in formicar. lib. 5. cap. 9. & 10. Binsfeld. in confess. malef. p. 2. concl. 5. Mart. del Rio lib. 2. Magicar. q. 15. Suarez de Relig. lib. 2. Malderus de virtutib. Theolog. tract. 10. cap. 8. dub. 10. Bulenger. de Magia lib. 1. cap. 25.* ¶ Nam etiam in aqua semen decissum feminas gravidari constat de illa, quæ in balneo concepit, ut tradit *Averroes Collectaneor. 2. capit. 10. Alb. Magn. lib. de format. homin. capit. 1. Sim. Maiol. tom. 2. colloq. 3.* ¶ De puella pubescente, quam propter pudoris custodiam in

lecto suo pater habebat, & in somnis polutionem passus, semen ad matricem filie pervenit, à quo puella gravida facta est, ut refert *D. Thomas in quolibet. 6. artic. 18.* ¶ De Barbegeni puella eadem de causa pregnans reddita meminit, *Nider. in Formicar. lib. 5. cap. 10. de virgine concipiente attracto semine roris modo sine virginitatis iactura tradunt Buysar. ubi supra, Step. Bupal. in D. Tho. p. 1. q. 50. a. 1. quæst. 3. diff. 2. §. 9. Pellic. ad Polyph. pan. 31. not. 4.*

17 ¶ Quæ cum casu fieri possit, multo melius à dæmone, qui novit spiritus vitalis conservationem, & vim coloris putredinalis, & applicandi tempus, & alia naturæ arcana, quibus semen adseruetur, ut non euaporicetur, ut dixi in *Epitome de Magia lib. 2. capit. 30. num. 41.* & mea verba referens sequitur doctissim. *Ildefon. Carranca Regiæ Consilij Advocatus, de legitim. part. designat. cap. 20. q. 10. num. 97.* ¶ Quare semen humanum adserendo dæmones per motum localem, quod est eis facilissimum, causare possunt huiusmodi generationes, ut præter proximè relatos tenent *D. Bonaventur. Sentent. 2. distinct. 8. art. 3. quæst. 1. Dionys. Cartbus. ibidem q. 2. Soto q. unica, Gabriel. q. 1. conclus. 2. Medina 2. 2. q. 72. art. 2. Spina de Strigibus, capit. 6. Guil. Parisiens. de univers. part. fin. cap. 23. Sylvest. de Strigim. lib. 2. cap. 3. latè Stephan. Bupalus ubi supra, q. 51. art. 3. quæst. 1. differ. 3. §. 1. & sequentib.* ¶ Et ita filius, qui ex tali congressu procreatur, non est filius dæmonis, sed illius viri, à quo semen habitum est, *D. Thom. part. 1. q. 51. art. 3. Martin. del Rio lib. 2. Magicar. quæst. 15. Binsfeld. in confess. malef. concl. 5. Serarius in Tob. cap. 6. Molina in D. Thom. part. 1. q. 50. art. 1. Sprenger. in Mall. d. par. 1. q. 4. cum alijs a me relatis in Epitome de Magia, libr. 2. cap. 30. ex num. 35. & me relato D. Perez de Lara Regius Consilij in comp. vite homin. capit. 12. num. 12. pag. 149. Stephan. Bupalus ubi proxim. §. 6.* ¶ Et ut in naturali generatione De 20 concurrat, ut author naturæ, & organicum corpus infantis format (quamvis foedissimo coitu procreetur) ut concurrere solet, & præstat in ijs, qui ex adulterio, aut incastu generantur, quia natura solum postulat, ut ex viri prolifico semine aptè admixto semini mulieris proles nascatur, ut docent *Galen. lib. 1. generatio. Iabellius lib. 8. Metaphys. q. 17. Florentin. ad Avicenn. de generatione embrior. Vega de arte Medend. lib. 1. cap. 3. Valles lib. 2. Controvers. cap. 6. Abulens. Paradox. lib. 1. cap. 48.* ¶ Nam 21 siue à corpore, siue à cerebro vis gignendi oriatur, spiritus genitalis ipsi semini est implantatus, in ipsa seminis ab humano corpore deci-

sione, nullo facto discrimine, an ab homine, an demonis ministerio infundatur, quia ex vero hominis, & mulieris semine nascitur homo *D. Tho. 3. quodlib. 6. art. 8. Sprenger. in Mall. p. 1. q. 4. cap. 2. Syluest. ubi sup. li. 2. cap. 3. pun. 3. Cael. Rodigin. libr. 2. antiquar. lect. capit. 5. Eugubin. de peremni phylos. lib. 8. cap. 29. & 32. Laetant. libr. 2. de falsa Relig. capit. 15. Valles de sacra phylosoph. cap. 8. Malderus ubi sup. d. dub. 10. Baubinus de Hermaphrod. lib.*

22 1. cap. 21. 22. & 23. † Quam quidem sententiam defendi in *Epitom. de Magia d. lib. 2. ca. 30. numer. 35. Et Me referentes sequuntur D. Ioan. Solorzano preceptor meus, & Regius Consiliarius lib. 1. de Iure Indiar. cap. 2. & 10. Ildef. Carranza d. cap. 20. q. 10. num. 97. Pellicer de Salas Regnorum Castellæ Chronic. d. not. 4.*

23 ¶ Quod quia hoc verissimum credebatur apud Ethnicos nata est opinio, qua credebant homines à Dijs suis, hoc est demonibus generari, nam Dij Gentium demones fuerunt *Psal.*

24 95. † Sic Hercules, Seruius, Tullus, & alij semithei, ex Dijs natos crediderunt, vt tradunt *D. Thom. p. 1. q. 50. art. 1. Arnob. contra Gent.*

25 lib. 5. *Origen. contra Cels. lib. 6. † Romulus ex Rhea Syluia, & Marte incubo procreatus est, vt tradit D. August. lib. 3. Ciuit. Dei cap. 5.*

26 † Alexander Magnus ex Olympia, & Hamnone demone natus est, vt refert *Q. Curtius de gestis Alexand. lib. 1. De alijs, Bubalus d. q. 50. art. 1. ques. 3. diff. 2. §. 9. † Quia sic potentes à seculo, & viros famulos demones ex se*

27 genitos persuadebant, vt earum concubitos mulieres abidijs optarēt, ex quibus tanta Deo irrogatur iniuria, vt tenet *D. August. d. lib. 3. cap. 4. † Lutherum ex incubo demone procreatum fuisse tradit Pontan. in hislor. de statu Relig. Et demonem habuisse constat, nā Deum legeretur in Ecclesia Euangelium: Erat Iesus eiciens demonium, & illud erat mutum, ex Lu*

28 thero exclamauit spiritus dicens, *Nō sum ego, non sum ego. † Merlinum vatem ex simili concubitu progenitum docent Avulens. in Genes. cap. 6. q. 6. Bubalus d. diff. 2. §. 9. † Et apud Indos præsertim in Spaniola Carocoton dz-*

29 mon solitum fuisse se misceri mulieribus, & ex eo natos vicornes nasci, dixi in *Epitome de Magia lib. 2. cap. 31. num. 40. Et Me referens tradit D. Solorzano de Iure Indiar. lib. 2. cap. 12. numer. 107. † Antechritum generandum esse ex incubo demone tradit D. Hieron. lib. 6. in Isaia, cap. 16. Quia vt hominem impijs-*

30 sumam ex nefandissimo coitu procreandum esse, & demones Paredros habiturum tenet *Matthæus de Antechrist. lib. 2. cap. 22.*

31

32

33

34

35

36

37

sed ex raculis protem tulipi posse veteres crediderunt, nam *Æneam ex Anchise, & Venerē succuba natum, affirmant Titus-Livius, Vergilius, & alij, D. August. d. lib. 3. cap. 5. Syluester de Strigimag. lib. 2. cap. 3. pun. 3. † Qui autem ex hac copula dzmis succubi, vel incubi procreatur, ponderosissimi sunt, & quatuor nutricum rumis exhaustis palladi, & macilenti vagiant, e quo eos Itali Vagiones appellant, de quibus plura Sprenger. in Mall. p. 2. q. 1. ca. 3. & q. 2. cap. 7. Mart. del Rio d. q. 15. Ananias de natura dem. lib. 4. Molitor. de pythō. mulier. cap. 6. Maiolus Canicular. tom. 2. colloq. 3.*

¶ Sed licet hæc opinio de conceptione ex demonis concubitu tot, ac tantis auctoribus, & exemplis fulciatur, nunquam in eorum veni sententia, sed quia non habebam sufficētes rationes, vt à tātis auctoribus dissentirem, dum de illa agerem quæstioni supersedi, in *Epitome de Mag. libr. 2. cap. 30. num. 41. Sed*

an ex tali congressu proles valeat generari, anceps sum, ideo quæstioni subsisto, donec melioribus natiuis fundamentis possim definire. † Nūc tamen in contrariam partem inclino, scilicet

damonem non posse ex semine aliunde alato prolem generare, nam licet valeat cognoscere vim caloris putredinalis, & seminis conseruationem, ne euaporetur, non potest illa præstare magis qua natura; quia eius potestas est naturalis, *D. August. lib. de natura demoni. cap. 3. & de Trinitat. lib. 3. † At per naturam virga*

nimis brevis, aut longa inter præcipuas causas sterilitatis annumeratur, quia modica illa distantia natura & fetu, & natiuo calore inuoluta, quæ est à testiculis, & loco polutionis ad caput matricis semē evaporatur, *Arist. li. 1. Generat. cap. 6. Ambros. Pareus lib. 34. de monstr. & prodig. cap. 16. Hieron. Mercurial. lib. 2. de morbis mulier. c. 2. Per amato de homin. procreat. cap. 1. † Quare si semen ab ipsa natura in ipsa*

met virga generationis, & intra claustrum mulieris mento obstrusum, & ob signatum asseruari non potest, quin euaporetur, multo minus à diabolo queit conseruari, nā vt ait *Ambros. Pareus d. cap. 16. Est tamen absurdissimum, & falsitatis plena hæc opinio, semen enim virile seminale, seu sanguinea materia, & spiritu multo constans, si alio à testiculis, quam in utero, vel minima mora diuertat, euanescentibus, & vestigio calore, & spiritibus extinguitur; nam vel sola virilis membri longitudo maior inter sterilitatis causas censetur, quod per illam via longitudo refrigeretur semē, & c.*

† Et alijs aduētis rationibus, quibus hæc conclusio corroboratur, tandem concludit idem

Pereus

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

Pereus d. cap. 16. *Iam verò, quæ confusio, & creatio unum perturbatio hunc orbem (ut dicebatur) occuparet, si liceret demonibus ex virorum coitu concipere, aut si possent mulieres demonum consortio grauida fieri? Quod iam monstra à condito mundo nobis demones peperissent? Quot prodigia protulissent? Immissio in ferarum, & brutorum animantium passim vulvas semine suo, &c. † Viri falsissimū est semine aliunde assumpto demones posse generare, quia aduersatur Philosophiæ Catholice, & naturali, ut latè probant D. Augustin. lib. 15. *Ciuitate Dei*, cap. 23. Eugubin. de perenni Philosoph. lib. 8. cap. 27 Vlderici. Molitor de pythonic. mulier. cap. fin. Nicol. Remig. lib. 1. *demonolat*, cap. 6. Ambros. *Paraenesis* lib. 34. *demonst.* cap. 16. Petr. *Peramato de homin. procreat.* cap. 1. Franc. Valleriola *exarrat. Medic. tom. 1. Ildefons. Carranza de legit. part. design. q. 10. n. 98. Hieron. Mercurial. de morb. mulier. ca. p. 2. Ioann. Schenkius. obseruat. Medic. tom. 2. Philip. Boissard. de Mag. incub. c. 7.**

Neque obstant exempla, de illa quæ in balneo ex semine deciso concepit, quia Averroes (in cuius verbo omnes iurarunt) nimia facilitate ductus fuit, qui se ita à vicina sua audiuisse testatur, & ab ea deceptus est, ut dixi d. c. 30. num. 37. & me referens sequitur Alphon. Carranza d. q. 10. ex n. 99. Hieron. Mercurial. lib. 1. *de morb. mulier. c. 2. Mart. del Rio d. q. 15. Bauhinus d. lib. 1. ca. 8. Maiol. tom. 2. colloq. 3.*

† De puella pubescente in lecto patris sui ex pollutione in somnijs grauida facta, quam D. Thomas retullit, nimia sinceritate sua, & candore, sibi narratum credidit, quod à vera similitudine, & rerum naturalium solito ordine abhorret, ut tradit Carranza d. q. 10. n. 100 pag. 665. † Quinimo in naturalibus non plus valent dicta Sanctorum, quam Philosophorum, ideo sublato fundamento, eorum etiam corrumpit subsequens, nani sublato antecedenti tollitur consequens, l. si cum te, D. de pactis, cap. ad petitionem, de accusationibus, quia omissio principio non potest fieri transitus ad extremum, l. fin. C. unde vi, Rota Romana de Prebend. decis. 10. † Nisi vellis id Angelico Doctori suppositum esse, ut multa alia, quæ in eius doctissimis, ut non satis laudatis operibus habentur, in quibus mille centum & viginti erratas ex scriptorum imperitia, vel malebolètiū malitia, & ex eis quatuorcentas, quæ mutant sensum reperiri, testatur Fr. Franciscus Garfia eiusdem ordinis in libro, quæ de illis edidit ex mandato sui Generalli, anno 1578.

De Barbageni puella, & virgine con-

cipiente roris modo, sine virginitatis iactura, sunt meræ nugæ, quas post alios nouiter Mc, & Carranzâ obiurgans, obtrudit Pellicer de Salas, in suis lectionibus solem. ad Polyph. D. Lud. Gongora not. 4. fol. 215. Nam ut dixi in Epitome de Magia lib. 2. cap. 30. num. 28. Quod de mentis virginitate accipiendum est, nam corporis virginitatem amiserat, per eam copulam, per quam conceperat, quia mulier à viro cognosci non potest, sine virginitatis iactura, nec impragnari, nisi cognoscatur. † Quare clausas mulieres, & virgines grauidas fieri roris modo attracto humano semine, præterquam quod ridiculum est, à Cacodæmone confictum existimo, ut verè Virginis sanctissimæ conceptus, & partus, magnum, & extra hominum captum sacramentum, non ita miraculosum esse persuadeat, ut asserit Carranza de legitim. part. designat. capit. 10. ex num. 77.

Neque obstant etiam exempla aducta de Hercule, Romulo, Alexandro, Ænea, & alijs, quo Gentiles, à Dijs suis, hoc est demonibus procreatos tradiderent, quia vel fabulæ sunt ex inani gloria confictæ, ut se ex Dijs genitos persuaderent, vel ut adulterinos concubitos mulieres simularent, credulis maritis, & alijs fidem abstruentibus, ex varijs demonum præstigijs, Steph. Bualus de Ang. in D. Thom. p. 1. quæst. 51. artic. 3. quæst. 1 differ. 3. § 6. 7. & 8. † Et omnium tabulosissimum est illud Ænex, ex Venere suscepto lucenba, non licet in conceptione parit vtriusque conatus, post omnia solius sunt matris, tam in disponendo, quam in alendo foetu, & alia naturæ arcana, quæ succuba præstare nequit, quia corpus in tempus accipit, vitæ, & caloris naturalis expers, atque sanguine menstruo, quo foetus alitur, ut tradunt Galen. de generati. libr. 1. Mercad. de affect. mulier. libr. 4. Peramato de homin. procreat. capit. 1. Mart. del Rio d. quæst. 15.

† Quare Æneam à Dæmone Veneris specie suppositum potius credo, quam conceptum, ut de succuba Babaris, quæ ei plures filios edidit, narrat Sabinus in Ouid. Metamor. De succubo dæmone in Sicilia Bual. d. differ. 3. § 6. De bacca, quæ puerum peperit arte dæmonis, Ioan. Reynard. lib. de peregrin. gent. serm. 52.

Vnde falsissimum est error Alchymistarum, quorum nonnulli, & tentarunt, & persuaserunt humano semine vase inclusso, cum aliquibus medicamentis, hominem posse procreari, ut tradunt Arnald Villanovan. Iul. Canil. apud Thomam Garzon in piazza

vniuers.

50 *uniuers. discurs. 41.* † Quod ex Stoicorum lecta prodidisse affirmat *Iust. Lysius in Physio log. Stoicorum, lib. 3. differ. 6. & 7.* apud quos cuncta elicebantur ex atomis, à principijs vniuersalibus, & sic huiusmodi procreatio fuit possibilis, nam ut ait *Machrob. cap. fin. Natura primum singula animalia perfecta formauit, deinde perpetuam legem dedit, ut continuarentur procreatione successiua.* † Quod omino erroneum est, & maximè in proposito de quo agimus, quia hominis procreatio nullatenus fieri potest, nisi à vero homine, & muliere apte ad mixtis, per actum carnalem, & per ipsa naturæ instrumenta proportionata, ne semen euaporetur, quapropter nulla arte Chymica, nec dæmonis potentia (etiam semine aliunde assumpto) nec per artem Magicam homo generari potest, ut dixi in *Epitome de Magia libr. 1. capit. 4. ex num. 9. & libr. 2. capi. 30. ex num. 36. & capit. 32. & 33. & me referens tenet doctissimus præceptor meus, & Regius Consiliarius D. Ioan. Solorzano Pereira de Iure Indiarum, libr. 1. capit. 9. num. 42. fol. 115.*

52 † Quamuis me immerito Delri epitomato rem appellat, cum nil minus animo dixerim, nam licet ille magna sui ingenij felicitàte, & sermonis elegantia, melius quam alij materiam scripserit, adeo illam narrationibus, & exemplis onerauit, ut nostris potius sit onus. & sarcina quam subsidium; quia legibus, & non exemplis debemus iudicare, vel respondere; & alijs min⁹ grata sunt futura, quia in vera sapientia, ut ait *Plinius in historia mundi, si uerum natur. in præfat. ad Vespasianum, Non admittunt excessus, aut orationes, sermones uel, aut casus mirabiles, aut euentus varios, non alia incunda dictu, aut legentibus blanda.* † Quare

53 non Delrii opus, sed vniuersam materiam, quæ per innumera omnium ferè facultatum volumina sparsa erat, ad compendium redigere institui, ut omnium singula, quæ huc illicque varietate opinionum labefactabantur, reiectis putaminibus veritatem enuclearem, in quo multoties Delri in contrarias egi, & alia ab ipso nondum tradita, neque explanata, disserui, & sic nullatenus eius sum epitomator, nam ut ait *Hippocrates libr. de arte Medic. Artis est ea inuenire posse, quæ antea non erant.* † Ex quo inter omnes collataneos meos, qui studijs literarum opera præsumus, & nonnulli eorum longissimos ediderunt commentarios, ab omnibus omnium ferè facultatum professoribus doctissimis viris laudatus semper, & allegatus sæpè reperiatur, & à præclarissimis Iudicibus, & scriptoribus sequutus, non aliter quæ de Per-

lio tenatur *Iouenal.*

Sæpius in libro memoratur Persius vno, Quam leuis in tota Marsus Anazonide.

CAP. III. De Fœtus in utero immutatione, ex imaginatione parentum, communi, aut dæmonis arte.

SUMMARIVM.

1. Imaginatione tempore conceptionis similitudinem solet operare magisquam parentum formam, & species.
2. Imaginationem parentum fœtum immutare tenent Patres.
3. Imaginationem parentum immutare fœtū, tenent Theologi.
4. Imaginationem immutare fœtum, tenent Iurisperiti.
5. 6. 7. 8. 9. Imaginationem fœtus immutari, tenent Medici, Philosophi, Historici, & Poetæ.
10. Phantasia multa operatur.
11. Phantasia fœtum immutat.
12. Corpora immutat phantasia.
13. Mulieres statuas adamantes eis similes fœtus ediderunt.
14. Persina Ethiops ex Hydaspe Ethiops peperit Caricleam albam & formosam.
15. Nicolai III. Pontificis neptes peperit filium pilosum, ut vrsus, ex imaginatione.
16. Mulier ab adulterio liberata, quæ nigram prolem edidit cum ipsa, & uir albi esset.
17. Dæmon facere potest, ut mulier nigra prolem albam edat, & e contra.
18. Noë lambuli ex forti imaginatione de læto consurgunt, & ambulant.
19. Taëtu venenulum compescunt Ophiogenes, Phylis, Marfi.
20. Visu morbos adferunt Triballi, Illiri, Thybi, Basiliscus, Catoblepa, Rubeta.
21. Verbis salutem conferunt Autolici filius, Adriani Imp.
22. Phantasia si videndo, tangendo, loquendo, somniando mirabiles effectus operatur, melius imaginando.
23. Phantasia maior in brutis imperium optinet.
24. Phantasia perse, & immediate non immutat fœtum.
25. Phantasia per imaginationem non potest agere in alium.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

26. Actiones immanentes non operantur in alio, sed manent in potentia.
27. Phantasia per imaginationem neque factum in utero immutat, neque monet extraneum.
28. Phantasia non habet speciem motus, vel alterationis, vel actionis, vel generationis.
29. Imaginatio immediatè, & per se membra corporis non valet mouere.
30. Imaginatione de re venerea quare virga extendatur.
31. Phantasia non potest esse causa generationis, nec immutationis geniturae.
32. Phantasia non potest esse causa factui formationis activam.
33. Phantasia ad hoc, ut formaret, aut immutaret factum deberet esse in ipso semine, aut factu.
34. Phantasia species à cerebro ad factum trāsmittit.
35. Phantasia per se, neque à demone excitata factum potest immutare.
36. Formatio factui nō pendet à phantasia, sed à conformatrice.
37. Phantasia mediantibus animi passionibus factum immutare non valet.
38. Signatura peculiares non pendent ex phantasia, aut demonis arte.
39. Calore nimio, aut frigore corpora male formantur.
40. Humiditas formosus edit fetus, siccitas macilentos.
41. Divina causa adfuit in virgine Iacob immutatis factum.
42. Phantasia nil agit per se sed per accidens mediantibus alijs rebus.
43. Iurisperiti in naturalibus ipsos Medicos, & Philosophos sunt secuti.
44. Species imaginatione perceptas formaliter, & activè non alterare factum.
45. Avicenna, & Algazel decepti sunt, dum putant imaginationem posse in distans agere.
46. Exempla de fetus immutatione ex imaginatione parentum aliquando sunt simpliciter falsa.
47. Mulier, quae Aethiopem prolem edit, Aethiopem virum admisit.
48. Imaginatio facere nō posset, ut infans alijs, quam suis parentibus assimiletur.
49. Semen humanum, non minus quam ferinū sui similem semper procreat.
50. Imaginatio si factum immutaret, id potius tempore graviditatis quam conceptionis efficeret.
51. Imaginatio solum tempore conceptionis ad immutationem recipitur.

52. Mulier, quae pillosam, & unguibus armatam edit prolem, diuino iudicio referendum est.
53. Bruta fortius imaginare quam homines, nungue sunt.
54. Visus, tactus, & vox actionis sunt immanentes, quae nihil operantur.
55. Nocturnis quare dormiendo percurrāt.

IMAGINATIO tempore cōceptionis similitudinem solet operare magis, quā parentum forma, & species, probatur primo sacrae Scripturae auctoritate Genes. c. 30. ex v. 37. Tollēsergola cob virgas populeas virides, & amygdalinas, & ex platani, ex parte descortizavit eas, detractisque corticibus in his, quae spoliata fuerant, candor apparuit: illa verò, quae integra fuerant, viridia permanserunt, atque in hunc modum color effectus est varius, posuitque eas in canalibus ubi effundebatur aqua, & cum venissent greges ad bibendum, ante oculos habuerunt virgas, & in aspectu earum conciperent. Factum est, ut in ipso calore coitus oves intuerentur virgas, & parerent maculosa, & varia, & diverso colore respersa. † Secundo probant Patres Orthodoxi D. Augustinus contra Iulian. capit. 9. & lib. 12. Civitate Dei, cap. 25. & lib. 18. cap. 5. & libr. 3. Trinit. capit. 12. D. Hieronym. in Hebrai. qq. super Genes. 30. D. Isidor. lib. 12. Origin. cap. 1. & Tertio assentiuntur Theologi, D. Thom. part. 3. quasi. 13. art. 3. Albert. Mag. lib. 12. tract. 1. ca. 3. Mich. Medina lib. 2. de recta in Deum fide, cap. 7. Cardinal. Toledo super Physicor. 2. q. 13. Conciliator differen. 135. Perera, Delrio, Mersen. & alijs d. Genes. 30. idem Delrio lib. 1. ag. M. q. 3. c. 3. 102. Euse. p. 1. curios. Phil. lib. 2. c. 7. & seqq. † Quarto approbant Iurisperiti, Tiraq. in ll. Connusial. l. 5. ex n. 52. Menoch. de arbitr. cas. 89. ex n. 98. Mascard. de probat. 10. 2. conc. 792. n. 7. DD. in l. nō sunt liberi, D. de stat. homin. & in l. querit aliquis, D. de verbor. significat. cum alijs à me relatis libr. 2. de Magia, cap. 33. num. 43. & me relato tenet D. Illd. Perez de Lara olim Regius Consiliarius, nunc S. Ecclesiae Toletanae Hispaniae Primati Canonicus Doctoralis in Compend. vitæ homin. cap. 1. num. 26. † Quinto comprobant, & Medici Hippocra. lib. de s. per setat. Galen. lib. Theriaca ad Pison. c. 14. Avicen. Fen. 2. lib. 1. doct. 2. c. 14. & can. 3. Fen. 12. tract. 1. cap. 2. Marsil. Ficin. lib. 12. Theclo. Plato. c. 1. & li. 13. de immort. anim. c. 1. Bonamic. lib. 4. e aliment. capit. 38. Levin Lemnius lib. 1. de complex.

plex. cap. 6. Franc. Picolomineus lib. 1. Physi-
cor. disp. de facultate motu. cap. 23. Archau.
Picolomineus, amat. lect. 1. Andr. Laurentius
lib. 8. controuers. anat. quest. 10. Francisc. Va-
lles de sacra Philosoph. capit. 11. Cbrist. Vega
lib. 2. artis paru. sectio. 6. Thom. à Vega com-
ment. in artem paru. cap. 49. Ferneliu. lib. 7.
Physiolog. cap. 12. Bap. Codronch. de morbis ve-
nific. lib. 2. ca. 1. Peramato de homin. procreat.
cap. 17. Ambros. Paracelsus lib. 24. Chirurg. cap.
7. Thom. Erastus lib. de occultis pharmac. cap.
34. Ioan. Schekius obseruat. medic. tom. 1. Ioan.
Vviterus lib. 4. de prestig. demon. cap. 18. Ioan.
Langius tom. 2. epistol. 12. Baricellus in hortu
genial. pagin. 341. & Sexto confirmant Philo-
sophi, Arist. section. 10. problem. 12. Plin. lib.
7. histor. natural. capit. 12. Cael. Rodigin. lib.
11. antiquitat. lect. cap. 15. Plutarch. lib. 5. de
placitis philos. cap. 12. Cardan. de subtilit. lib.
12. Scaliger. contra Cardan. exercit. 59. sect.
1. Conimbricens. de generat. & corrupt. lib. 1.
cap. 4. q. 30. art. 2. & Septimo assentiuntur His-
torici, Heliodor. hist. Æthiop. lib. 1. Iustin. his-
tor. lib. 15. Guil. Paradinus in histor. Sabaudie
in epilog. ad cap. 46. Sebast. Musserius lib. 3.
Cosmograph. Cornel. Gemma lib. 1. Cosmotrit.
cap. 6. & Octauo cantant Poeta, vt de auibus
habentibus oua rubro pano stragulata sic ceci-
nit Oppian. lib. de venat.

*Sic oculos pascens, animos deludit amantes,
Et pullos edit rubro discrimine mixto.*

De visu perphantasiam variantem pullum.

*Tunc mater gignit maculosum corpore pulchrum
Concipiens oculos obiectos mille colores.
Formosos filios ex visu formosarum rerum.
Dum tabulas lustrat oculis formosamque venustas
Attonite pariunt formosos ore lacerta.*

¶ Nono probatur ratione, nam anima
humana cum sit tam nobilis, excellens, & in-
corruptibilis, & diuina, inspiraculum à Deo
inspiratum, habet potentiam phantasie excel-
lentem, de qua Aristoteles sic testatur lib. 3.
de Anima, capit. 3. perphantasiam multa age-
re, & pati contingit, & lib. de motu animal ca.
6. alteratphantasia sensus, & meditationes.

& Vnde per imaginationem non solum hu-
iusmodi mutationem, sed maiora concedit
his verbis Avicena Fen. 2. lib. 1. doct. 2. ca-
pit. 14. Imaginationem factam tempore con-
ceptus factum assimilare rei imaginatae, & lib.
4. & 6. natural. cap. 6. & Metaphys. 9. posse a-
nimam humanam per fortem imaginationem,
non solum proprium corpus, sed etiam extra-
neum realiter transmutare. & Vnde phanta-
siam multa in corporum mutatione vim ha-
bere ultra supra relatos tenent Algazel lib.

5. Physic. capit. 9. Marsil. Ficinus lib. 3. Theo-
log. Plat. c. 1. Cataneus lib. de intellectu. & cau-
sis mirab. Pomponat. lib. de Incantat. Para-
cels. lib. de signat. rer. Aggripa lib. de occultis
Philosoph. Iacob. Forliu. tech. 3. q. 11.

¶ Decimo probatur experientijs, nam
Galenus loco citato scribit, quendam virum
diuitem, cum deformis esset iussisse uxori, vt
tempore conceptionis inspiceret pulchram
picturam, vt exinde pulchram prolem pictu-
re similem ederet, nam mulieres, statuas, ada-
mantes eis similes foetus edidisse, tradit Plu-
tarch. diest. lib. 5. capit. 12. Ioan. Eusebius diest.
capit. 7. & 10. & Persina Æthiops ex marito
Hydaspe Æthiope peperit Caricleam albam,
& formosam, ex eo quod in coitu intuita fuis-
set picturam Persei, & Andromedæ, qui albo
corpore erat depicta, vt narrat Heliodor. d.
lib. 1. cuius similia refert D. Hieronym. in qq.
Hebraic. super Genes. diest. capit. 30. & Nico-
lai III. Pontificis neptis de familia Vrsinorū
prolem peperit totam villorū, vnguibus ar-
matam, instar vrsi, eo quod arma familiar, quæ
vrsi referebat effigie domi intueretur, vt nar-
rat Guill. Parisiens. de vniuers. part. fin. ca. 46.
quapropter imagines Vrsinorum Pontifex
Max. ex vrbe Romana aboleri iussit, meminit
Lycosthenes lib. de prodigijs. & Fabius Quin-
tilianus mulierem quendam à suspitione a-
dulterij liberauit, quæ nigram prolem pepe-
rit, cum ipsa, & maritus albi essent, ex eo quod
in cubiculo pieturam nigri Æthiopis in coi-
tursu respexisset, vt refert Cael. Rodigin. lib. 20.
antiquit. lect. c. 15. & Vnde dæmonis arte fieri
potest, vt proles in vtero permutetur, quia si
pictura mouere potest phantasiam, multo me-
lius dæmō per fortē imaginationem, nam con-
citatis, quæ sunt in corpore humoribus potest
phantasie varias res representare, & dixi sup.
lib. 3. c. 6. de sensus deceptione ex n. 3.

¶ Vndecimo probatur ex aliarum rerum
similitudine, nam sunt qui dormiendo, exphā-
tasie forti apprehensione electo consurgunt,
& totā domum perambulant dormientes, &
ianuz pensum soluūt, tectū sublime cōscēdūt,
per trabes, & lacunaria obertant, & alia pera-
gūt, quæ vigilantes nō auderent, Andr. Liua.
lib. de imaginat. & intellectu. Andr. Laurent.
lib. 4. histor. Annotomat. quest. 12. Galenus
lib. de somno, & vigilia, Sprenger in Mall.
part. 2. quest. 1. cap. 3. Bart. Spina de Strigibus
cap. 11. Ioan. Euseb. d. lib. 2. cap. 20. 25. & 26.

& Sunt etiam, qui tactu venenum serpentum
comescunt, vt in Agatachide circa Pontum
Ophiogenes, in Africa, Pillos, in Italia Mar-
sos, vt refert Plin. lib. 7. c. 2. Reges Fraciō solo

taera scrophulas sanant, vt meminit *Tagaue. lib. de arte med.* & similis virtutis puerum se vidisse scribit *Micb. Medina lib. 2. de reſta in Deum fide cap. 7.* † Sunt & alij, qui viſu morbos auerunt, vt de Triballis, & Illiris viſu taſcinantes, tradit *Plin. d. cap. 2. de Thibijs Ponti*, idem refert *Plutarch. Sympos. 5. q. 7.* vt Baſiliſcus, qui viſum interimit, *Galen. lib. de Theriaca Catoblepa* morbos adfert, *Pöponat. lib. 3. c. 4. Plin. li. 8. c. 21.* Rubera viſu palorẽ inducit, *Alian. de varia hiſt. lib. 1.* Teſtudo viſu oua excludit, & lupi viſus raucedinẽ adfert, *Plin. lib. 8. c. 22. Solin. c. 7.* † Alij ſimiliter verbiſmirabilia præſtant, nã Autolicz filius fluxum ſanguinis carmine ſanabat, *Q. Seren. c. 33.* Adrianus Imp. aquã intercutẽ verbis educabat, *Cæſ. Arueli. Chron. li. 1.* Spinã infixam verbis extrahit, vermes, epilepſiam; dẽtium dolorem ſcribit *Actius lib. 8. c. 50.* Iſchiadem, podagram, & luxata membra carmine curari ſcribit *Plin. lib. 28. c. 2.* † Si ergo tangendo, vidẽdo, loquendo, ſomniando phantaſia tam mirabiles effectus potest cauſare, multo magis imaginando, vt fœtus immutetur, qui pars eſt vterum matris, cum in alia, & extranea corpora tot, ac tanta operetur per ſpiritus ſcilicet, e corpore vi imaginationes expulſos, vt tradit *Algaſel Phyſicor. 6.* *Paracelſus lib. de Imaginibus, Pömpönat. lib. de Incantat. c. 3.* & *4.* *Andr. Cataneus lib. de intellectu, & cauſis mirab. Sybillan. de peregrin. qq. c. 8. q. 3.* † Quod facilius effectum ſortitur in ijs, qui minoris intellectus ſunt, quia fortius imaginatione mouentur, & ea de cauſa in brutis maior imperiũ optinet; ideo in eis dari potest artificium, vt pariant varia, & miraculoſa, de quo *Columel. lib. 8.* & canit *Calpurn. Ecclög. 2.*
Me docet ipſa Palles, cultũ gregis, vtniger alba
Terga maritus quis naſcentis mutet in agna,
Quæ neque diuerſi ſpeciem ſeruare parentis
Poſſit, & ambiguo teſtatur utroque colore.
 24 ¶ SED TANTORVM VIRORVM PACE CONTRARIUM mihivifum eſt, nempe phantaſiam per ſe, & immediatẽ, non immutare fœtum, nam cum anima parentum hoc procul dubio præſtare non valeat, quia proprium corpus directo non poteſt immutare, vt tradunt *Conimbricenf. vbi ſup.* neque id præſtare poteſt phantaſia, quæ tantum eiſ instrumentum eſt, *D. Tho. p. 1. q. 117. art. 3. Thom. Pienus de viribus imaginat. concl. 3. 4. 5. & 6.* † Phantaſia enim potentia eſt cognitiua per imaginationem, quæ ideo paſſiua eſt, quia cognitio eſt actio immanens, quæ nihil agit, ſed patitur, quare alienum corpus non poteſt immutare, cum in proprio talia actio de negetur, nam actiones immanen-

tes non operantur in alio, ſed manent in potentia, vt tradit *Ariſtet. lib. 3. de Anima, Petr. Garſia Carero, de locis affect. diſp. 38. cap. 8.* † Non enim imaginantes igne caleſcimus, nec imaginando motum mouemur, quamuis per accidens fiat, tamẽ per ſolum actum imaginationis non fit, quia paralytici intẽſiſſimẽ imaginando, & appetentes motum, imaginatione ſua ſe non mouent, nec febricantes imaginando frigiditatẽ, nec ſiticolofi humiditatẽ, frigidi, aut humidi euadunt, nec pigmei ſe imaginando gigantes ſtatura ſua quidquam addunt ex ipſamet veritate *D. Matth. c. 6. Quis ex vobis ſollicitẽ cogitando poteſt addere ad ſtaturam ſuam cubitum vnum?* † Vnde factum in vtero immutare, aut alienum corpus alterare, vel mouere imaginationem per phantaſiam, vel per ſe, vel alio instrumento, vt meras nugas reiecerunt, *D. Tho. p. 1. q. 110. art. 2. q. 117. & 118. & contra Gent. capit. 103. Zouaras Metaphyſic. diſp. 18. ſectiõ. 8. capit. 25. Conimbricenf. de Generatione lib. 1. capit. 4. q. 30. artic. 2. & Phyſicor. 7. capit. 2. quaſt. 1. articul. 7. Thom. Pienus de viribus imaginat. q. 9. concl. 25, & quaſt. 12. concl. 29. & q. 14. concl. 41. 42. 43. 44. 45. Mercad. tom. 1. lib. 2. claſſ. 3. q. 168. art. 4. Huarte de San Iuan lib. de ex am. de ingen. cap. 12. Petr. Garſia vbi vbi ſup. d. cap. 8.*
 ¶ Probatũr, quod ſi phantaſia haberet vim agendi, & tam mirabilia opera præſtãdi deberet ea facere per aliquã ſpeciem motus, ſcilicet, localis vel alterationem, vel actionẽ, vel generationem, quorum neutrum valet præſtare; nã licet imaginatio ſit principium motus localis ſecundũ *Cate. de Anim. 3. c. 6.* † Immediatẽ, & per ſe mẽbra corporis nõ valet mouere, nec motu naturali, nec volũtario, ſed per actiones phantaſia mediãtibz ſpeciebus, & ſanguine, vt audita læta hilares exhibemus, quia rubet, & caleſcit ſanguis, audite triftia, pallemus, quia ſanguis ad cor fugiẽs frigefcit mẽbra, & c. vt tradunt *Conimbric. Vega. Valles, Piccolominus vbi ſup.* † Et licet imaginatione de re venerea virga extẽdatur, id fit, quia propter eiſmodi cogitationes ſpiritus, & ſanguis, quã celerimẽ intro, foras, ſurſum, deorſumq; mobẽtur: nã phantaſia nõ eſt cauſa appetitionis, ſed propria appetitiua, quæ ſunt diuerſæ potetie, vt probat *Ariſt. de Ani. 3. tex. 29. & 42. & li. 6. Ethicor. c. 6.* † Vnde phantaſia nõ poteſt eſſe cauſa generationis, vel immutationis generis, quia diuerſæ ſunt ratione obiectõrũ, quia cognitio tẽdit in verũ, appetitio tẽdit in bonũ, tũc ratione eiſ, quia phantaſia in cerebro; appetitũ, irafcibile in corde, & concupiſcibile in he-

in hepate posuerunt, *Galen. & Plato ubi sup. D. Thom. p. 1. q. 81. ar. 1.*

32 ¶ Quare phantasia non potest esse causam fœtui formationis actiuam, quia si perse immutaret, hoc faceret, vel perse alterando fœtum, vel mouendo, vel transportando localiter humores, aut membra eius, sed anima perse non alterat, ergo neque phantasia, quæ rârûm eius instrumentum est, nec moebet localiter humores ad membra, quare à phantasia hoc non prouenit, vt tradit *Anton. Cataneus lib. de intel-*

33 *lect. 1.* ¶ Præterea ad hoc, vt phantasia formaret, aut immutare fœtum, deberet esse in ipso semine, aut fœtu, nam in cerebro existens formare nequit fœtum, quod in vtero est, quia non potest agere per distans, *Arist. Physico. 1.*

34 ¶ Neq; obstat quod Phantasia species à cerebro ad fœtû transmittit, per sanguinē quo fœtus alitur, vt tradunt *Avicen. de animal. 5. Cistadinus lib. 3. super ar. paru. c. 15. Forlini. li. 3. artis paru. q. 11. concl. 4. Valles de sacra phy-*

35 *losoph. c. 11.* ¶ Quia si hoc verum esset omnes illæ partes, quæ sunt inter cerebrû, & vterû, quæ sunt qualitates recipiende idoneæ, eandē qualitatem imprimeret, quod falsum est, ideo cum fœtus non possit à phantasia permutari, nec dæmonis arte eâ permouēdo potest à deuita forma degenerari, vt tradit *Tho. Fienius ubi sup. d. quest. 9.*

36 ¶ Quinimo signaturas peculiare, seu imaginatas non potest phantasia fœtui imprimere, quia earum formatio nō pendet à phantasia, sed à conformatrice, in qua phantasia nullum habet imperium, *D. Tho. p. 1. q. 82. art. 4. Medina 1. 2. q. 9. ar. 1. concl. 2. Conimbristom. 3. de Anim. c. 13. q. 1. art. 3. Bauhin. de Hermaphr. lib. 1. c. 10. Carrança de legit. part. ca.*

37 *17. n. 91.* ¶ Neq; id præstare valet mediâribus animi passionibus, qualia sunt desiderium, aut timor, quia terror non moebet humores, & spiritus à corde versus vterum, sed è contra, ideo non approximant species phantasticas vtero, aut cōformatrici, sed potius ammobet ab eis, & per consequens non potest esse causa signaturæ, *Galen. de Symptom. caus. lib. 5. c. 5. Aristot. sect. 27. problem. 1. D. Thom. 1. 2. q. 44.*

38 ¶ Vnde vero similiter credo fœtus signaturas varias nullatenus pēdere ex phantasia, vel dæmonis arte, sed à temperamēto seminis, ex quatuor qualitibus, frigore, siccitate, calore, humiditate, ex quibus, vt mares, & fœminas distinguit natura, sic debitas suæ speciei, & temperamēto formas concedit, vt tradunt *Syluastic. in hist. medicin. li. 6. Mercad. de affectu. mulier. li. 4. Tho. Fienius de virib. imagin. cōc. 55. Huarte de S. Ioh. li. de exame de ingen. cap. 12.*

39 ¶ Ex calore enim nimio, aut frigore corpora male formantur: ideo sunt blesi, naribus obtusis, ore sparso, colore fulco, vt tradit *Arist. probl. 1. sect. 14. ex quo interrogat Probl. 4. sect. 14. Cur blesis pedibus sint Æthiopes, & Ægypti?* ¶ Humiditas, vt plurimum formolos edidit fœt, carne onustos, molles, cute alua, oculis latis, pilo rufo; siccitate autem macilentum, oculi concaui, pilo nigro, carnibus paucis, & asperis, vt dixi in *Epitome de Mag. lib. 1. ca. 9. Aristot. d. sect. 14.*

40 ¶ Neq; obstat principio aducta de phantasia imutante fœtum ex argumēto sumpto, ex virgis Iacob, *Genes. c. 30. v. 17.* quia in illis vna cū naturali causa, supernaturalis, & diuina fuit admixta, vt tradunt *D. Gbryf. in Genes. homil. 57. Theodor. q. 78.* & probatur, vel ex eis, quæ postea sequuntur *Genes. c. 31. v. 12. Dixit Angelus Dei ad me in somnis, leua oculos tuos, & vide vniuersos masculos ascendentes super fœminas, varios, & maculosos.* ¶ Ad secundum,

42 & tertium ex auctoritate Patrum, & Theologorum, respondeo phantasiā id non agere perse, sed per accidens mediâribus alijs animæ potentijs, & humorum qualitati- us, *Conimbr. de Generat. li. 1. c. 4. q. 25. art. 3. Pet. Garfia, Carero Reg. Prothomed. ad Avicen. Fen. 1. diff. 38. c. 8. Carrança d. c. 17. n. 91.* ¶ Ad quartum

43 argumentū Iuris peritorum respondetur in hac parte ipsos philosophos, & medicos esse secutos, & in eorum errorem abiisse, cum de phantasia illis iudicium nō sit, quia non entis, nō apparentis idem est iudicium, *I. de etate, §. nihil D. de interrogat. act. 1. ubi autem non apparet. 75. D. de verbor. obligat. D. Perez de Lara in Compendio vite homin. cap. 12. nu. 7.* ¶ Ad quintum, & sextum Medicorum, & Philosophorum, respondendo, non velle illos species imaginatione perceptas formaliter, & actiue alterare, quia Aristoteles, quem ipsi sequuntur, non tenet sic alterari sensum, & organum ab obiectis, sunt aliæ potentia à qua alterantur, à suis gētibus per actionem scilicet, realem, & corruptiuam, sed alio modo per actionem scilicet intentionalem, & perfectiuam, vt idem tradit *Aristot. de Anim. lib. 2. capit. 5.* ¶ Ad Avicenam, Algazelem, & alios Medicos respondeo: deceptos fuisse dum phantasia tantam vim tribuunt, vt non solum fœtum commutare, sed in distans agere credidissent, quod falsum est, nisi vna cum imaginatione pactum dæmonis addidissent, vt de Apolonio, saluatoribus, & alijs tradunt *Mercado tom. 1. libr. 2. class. 3. quest. 168. artic. 4. Martin. del Rio lib. 2. Magic. q. 14.*

46 ¶ Ad exempla relata quibus foetus ex imaginatione immutari traduntur, dico non esse eis magnam fidem adhibendam, quia aliquando sunt simpliciter falsa, ex vulgi relatione, vel ab adulteris, vel à mulierculis conficta, vt credulis maritis alienos obtrudant hæredes, vt tradunt *Hieronym. Cardan. libr. 2. contra dict. tractat. 6. capit. 6. Petrus Garfia ad Aui cen. Fen. 1. disputatio. 37. cap. 8. Huarte de S. Iuan. libr. de examin. de ingen. capit. 12.* ¶ Illa enim, quæ Æthiopem prolem edit, Æthiopem virum admisit in eius generatione, & è contra Æthiops, quæ albam edit prolem candido viro se subegit, quia id ratione picturæ intuitæ causari non potuit, vt tradit *Thomas Fien. de viribus imaginat. conclus. 12. & 13.*

47 ¶ Quia imaginatio efficere non potest, vt infans alijs, quam suis parentibus assimiletur *Percirain Genes. cap. 30. Mart. del Rio lib. 1. Magicar. cap. 3. q. 3. & dixi in Epitom. de Magia lib. 1. c. 4. ex n. 12. Ioan. Huart. lib. de examin. de ingen. d. c. 12. Petr. Garfia ubi sup. d. c. 8.* ¶ Semen enim humanum non minus quam ferinum suis similem semper procreat, vt tradunt *Aristot. lib. 1. Generation. Peramato de homin. procreat. capit. 16. Valles de sacra Philosophia capit. 11. & lib. 3. Epidem. part. 2. com. 20. Huarte dict. capit. 12. Petrus Garfia ubi supra.* ¶ Quinimo si imaginatio id posset efficere, magis vehemens, & diuturna est, tempore graviditatis, quam conceptus, propterea quod animi passiones magis inclinatur, & variantur rerum desiderio, & appetitu, quæ si possent conformatricem dirigere, melius esset dum formarentur membra, quod fit post longum conceptionis tempus, quam in ipso actu ubi nulla dispositio figure est, vt docent *D. Thomas 2. 2. quest. 4. artic. 8. ad 13. Thom. Fien. de viribus imagin. conclus. 12. & quest. 21. conclus. 54. Ioan. Baubin. de Hermaphrod. libr. 1. capit. 11.* ¶ Sed qui potentiam imaginationis concedunt ad hoc, vt signet foetum eam tempore tantum conceptionis fatentur, *Aristoteles section. 10. problem. 12. Plin. libr. 7. histor. natur. capit. 12. Galen. lib. de Theriaca ad Pison. capit. 14. Plutarchus libr. 5. de placit. Philos. capit. 11. D. Augustin. lib. 12. Ciuit. Dei, capit. 25. Avicenna Fen. 21. tractat. 1. cap. 2.*

50 ¶ Ad exemplum de illa, quæ infantem peperit pilosum, & vnguibus armatum; aliam causam agnosco, præter visum visorum stigmatum videlicet, vel vitium seminis, vel defectum conformatricis, ex quibus monstruosi par tus edi solent, vel iusto Dei iudicio ad peccati punitionem, vt dixi in *Epitom. de Mag. lib. 1.*

cap. 4. ex num. 9. ¶ Ad exempla de brutis allata, quod fortius imaginant, vt dixit *Valles d. cap. 11.* Respondo nugas esse, nam cum homini sit phantasia cum intellectu coniuncta, longè nobilior, & excellentior est, & per consequens fortius signaret, quod cum ei non concedamus, multo minus belluis, cum imaginatio hominis potantior sit quam brutorum, vt tradunt *Aristotel. & Plin. ubi supra.* ¶ Ad alia argumeta sumpta ex visione, tactu, vel prolatione verborum, respondo non esse ita vera, vt illos effectus phisicè producant, cum illæ actiones sint immanentes; ideò si talem ex eis virtutem aliqui sunt consequuti, id vel ex diuina virtute, vel daemonis pacto contigisse credendum est, potiusquam ex imaginatione, vt dixi in *Epitome de Magia lib. 2. capit. 37. ex n. 7. & cap. 49. ex num. 9.* ¶ De noctambulis, dico posse propriè corpora mouere ex imaginatione intensissima, nam cum per somnū ferientur cæteræ facultates animales, sola imaginatio ita plerumque operetur, vt vim motricem, & cæteras inferiores, seu mancipia quædam moueat, sed per id in extraneum corpus agere, vel foetum posse immutare dicendum non est, vt tradunt *Andr. Liuauius lib. de imagin. & intellectu. Mart. del Rio lib. 1. c. 3. q. 2.*

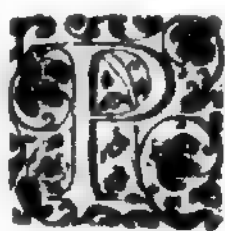
CAP. IV. De Anno Naturali, Solari, Lunari, Ciuili, Vulgari, & quibus diebus constet ad prolem producendam.

SVMMARIVM.

1. Homo toto anno, & incerto gignitur spatio.
2. Annus apud varias nationes varias supputationes patitur.
3. Res quæ multipliciter intelligitur veritas ignoratur.
4. Annus naturalis quis dicatur.
5. Annus Solaris ab Ada temporibus constat diebus 365. & quadrante.
6. Annus Solaris reddat est ad dies 365. horas 5. minuta 49.
7. 8. Annus Vertes quis dicatur.
9. Annus Lunaris quibus diebus constituitur.
10. Agyptij annos habuerūt trimestres, vt sua Genti multa millia annorum euentirentur.
11. Agyptis, Chaldeis, Hebraeis, Græcis, & Romanis annus Lunaris constat diebus 354.
12. Annus ciuilis diuersus fuit ex varijs Gen-

tium constitutionibus.

13. Annus Civilis apud Romanos varius fuit.
14. Homo generatur decem menses.
15. Annum decem mensium Romulus instituit.
16. Annus luctus decem mensium fuit.
17. Annus luctus, quare introductus.
18. Decem menses constituti sunt à natura ad nascendum.
19. Decem viri leges in decem tabulis scripserunt, & decem menses ad nascendum constituerunt.
20. Decem mensium tempus legitimum ad nascendum.
21. 22. Natum intra decem menses legitimum esse.

LINIVS Secundus doctissimus homo, ut testatur D. Aug. lib. 15. Ciuitat. Dei cap. 9. postquam à natura omnibus animabus certum, definitumque tempus ad nascendum ascriptum, soli homini partum variū constituit in hac verba lib. 7. natural. hist. cap. 5. Homo toto anno, & in certo gignitur spacio. Alius septimo mense, alius octauo, & usque ad initia decimi, & undecimi. Et licet de hoc anno, quem Plinius homini natiuitati constituit, alij varia protulerint. Anno solari, vertenti, communi, lunari, & civili varios terminos præfingentes, eo quod apud varias nationes, varias diuisiones, & supputationes annus patiatur, ut tradunt Censorin. de die natal. cap. 19. & 20. Macrob. lib. 1. Saturnal. cap. 9. 12. & 14. Solin. in Polybist. cap. 3. Aul. Gellius lib. 3. noct. Atticar. cap. 48. D. August. lib. 12. Ciuit. Dei cap. 10. & lib. 15. cap. 10. Carol. Sigon. lib. 1. emendat. cap. 16. Maluenda de Antechrist. lib. 1. cap. 14. & seqq. Ioseph. Scaliger. de emendat. tempor. Cardinal. Baron. in Marty. Roman. Dionys. Patanius de doct. temp. lib. 1. Marin. Marsenius super Genes. cap. 1. v. 1. & cap. 5. v. 4. q. 61. Sed quia res, quæ multipliciter intelligitur, veritas ignoratur, & in re tam magna, ut est hominis naturale tempus ad nascendum constitutum, ad legitimationem, hereditatē, libertatem, nobilitatem, & alios effectus, ad quod tot, ac tantæ leges in iure Canonico, Imperiali, & Regio constituuntur, opere prærium est aliquid certum præfinire, ut de quo anno Plinius locutus videatur.

¶ Annus Solaris, qui naturalis dicitur à Censorino d. cap. 20. tempus est, quo Sol, per Zodiacum girans suum peragit cursum naturalem, quem Solis anfractum, & reditum, appellat, Macrob. d. lib. 1. c. 16. videlicet A

FRACTVM propter Zodiaci ambitum, REDITVM, quia eadem signa per annos singulos Sol certa lege metitur, ut tradit Dionys. Patanius ubi supr. & Apud omnes nationes, & omni æuo annus vnus, & idem fuit, constans ex diebus 365. cum quadrante, ut à temporibus Adæ, per omnes orbis partes obseruatum, tradunt D. Augustin. lib. 15. Ciuitat. Dei cap. 10. & 14. Torniel. in Annal. Sacris anno mundi 1556. num. 24. & 25. Mari. Marsenius d. q. 61. Alfonso Carranza de legit. part. desig. c. 12. §. 1. num. 5. & §. 2. num. 25. & in Diatriba contra Patanum. capit. 1. & seqq. Quod ex vero cælorum motu ab Ecclesia redactum est ad dies 365. horas 5. minuta 49. Secundum exactam, & veriorein eius computationem, in omnibus eius regionibus receptam, per S. D. N. Gregor. XIII. factam ann. 1582. & nobis approbatam iure patriæ l. 11. tit. 15. lib. 5. Recopil. Quod ab antiquis annuus uertens dicebatur, eo quod ad Solis cursum referretur Rosin. lib. 4. antiqu. Roman. cap. 1. Censorin. de die natal. cap. 19. Macrob. lib. 1. Saturnal. cap. 14. Et plures Poetæ, maxime Luuenal Saty. 7. Et cum se uerterit annus, Quod etiam ab aliquibus aliter, atque aliter computatur, ut constat ex Censorino de die natali cap. 18 & 20. præfata acceptio priorior est, & frequentior, ut tradit Carranza d. c. 12 §. 1. num. 6. ad fin. pag. 482.

¶ Annus Lunaris, ex vnico Lunæ circulo primitus constituebatur apud Ægyptios ex motu Lunæ dato cæli puncto, ad idem punctum, & sic annus Lunaris, vulgo mensis est: deinde duobus mensibus annus iste constare cepit, postea dilatatum in menses tres, & quatuor, Solin. in Polybist. cap. 3. Censorin. de die natal. cap. 19. Herodot. in Euterpe lib. 2. capit. 145. Carranza d. cap. 12. §. 1. n. 7. & §. 3. ex n. 2. Ut sic suæ gentis multis millia annorum Ægyptij qui principia anni dederunt, antiquitatem commendarent. Cares, & Arcades annum sex mensium habuerunt, quia nec Solis, aut Lunæ, nec Astrologiæ rationem attendebant, cum se antiquiores Lunæ iactarent. Lucian. in Astrolog. tom. 1. Postea tamen non solum Ægyptij, sed Caldæi, Hæbrei, Græci, & Romani annum Lunarem ex diebus fere 354. perficiebant, quamuis communem annum apud ipsos, & omnes nationes habebat dies 360. mensibusque tricenis, & æqualibus, ut ex Herodoto, Hesiodo, Laertio, Thales, Solone, Hippocrate, Aristotele, Plutarcho, Galeno, Plinio, & alijs tradit Doctiss. Ildef. Carranza de legitim. part. designat. capit. 12. §. 3. ex num. 4. & §. 4. ex numer. 2. & §. 5. ex num. 7. & in Diatriba

contra

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

contra Patauium cap. 1. 2. 3. & 4. Cardinal. Caietan. in Genes. cap. 7. & 8. Ferd. Bonabēt. de oēti mēstri partu lib. 7. ex cap. 3.

12 ¶ Annus ciuilis fuit, quem apud varias nationes, ciuitates diuerſe ſibi conſtituebant, ideo certo nihil ei præſcriptum poteſt, quia non ſemper ad rationem Solis, aut Lunæ, ſed ſuis placitis conſtituebant, vt tradunt Cenſorin. de die natal. cap. 19. Marin. Merſenius ſuper Genes. capit. 1. v. 1. & cap. 5. v. 4. q. 61. Marc. Mantua lib. 5. obſeruat. 46. Maluenda de Antichriſt. lib. 1. cap. 14. & ſeqq. Petr. Nonius lib. 5. Miſcellan. capit. 7. Joſeph Scaliger. de emendat. temp. Dionyſ. Patauſ tom. 1. libr. 3.

13 † Et vt aliarum nationum varios, & laborioſos anni computos prætermittam, apud Romanos, quorum computatio difficilima eſt, ob varias temporum mutationes. Primo ex Romulo annus ciuilis fuit decem menſium, continens dies 304. ſecundo à Numa XII. menſibus conſtabat, diebus 354. Tertius à Iulio Cæſare, XII. etiam menſibus, diebus 365. — vt referunt Roſin. antiquit. Rom. lib. 4. cap. 1. Carranca d. cap. 12. num. 5. † Et de hoc anno Romuli decem menſium locutus fuit Plinius, dum annum ad naſcendum homini conſtituit, nam eo quod infans in vtero matris decem menſibus formatur, vel ex diuino oraculo Sapient. cap. 7. v. 2. In ventre matris figuratus ſum caro, decem menſium tempore conculatus ſum in ſanguine. † Annum in decem menſes Romulus conſtituit, A. Gelius noē. Atticar. lib. 3. cap. 16. Cenſorin. de die nat. cap. 22. Macrobi. lib. 1. Saturnal. cap. 12. cum alijs à Me relatis lib. 2. de Magia cap. 42. n. 49. & Me referens ſequitur Iſdef. Carranca d. cap. 12. §. 5. num. 3. Ouid. Faſtor. 1. Tempora digereret, vt cōditor vrbis in anno Conſtituit menſes quinque bis eſſe ſuo. Quod ſatis eſt vtero matris dum prodeat infans Hoc anno ſtatuit temporis eſſe ſatis.

16 ¶ Quare annus luſtus, qui ſcēminis ad lugendum virum dabatur decem tantum menſium fuit, vt ex multis tradunt DD. in l. 1. & in l. genero, & in l. liberorum D. de ys, qui not. in fam. & in l. decreto C. ex quibus cauſ. in fam. & in l. 1. C. de nupt. Cu iat. libr. 6. obſeruat. cap. 32. Reuand. libr. 1. variar. cap. 20. Balduin. ad leges XII. Tabul. in l. 17. num. 12. Briſon. Gothofr. & alij apud D. Franc. Amaya lib. 1. obſeruat. cap. 2. n. 11.

17 latē Carranca vbi ſup. cap. 13. ex num. 9. † Et in eo anno ſcēminæ ad ſecundas nuprias tranſire, prohibebantur, non tam ex cauſa luſtus, quam ob vitandi vteri incertitudinem, vel dubiam prolem, vel vt ait Vlpian. in d. l. libero-

rum, Propter turbationem ſanguinis, vel melius ex Theodoſ. in l. conſenſu 8. C. de repud. Et nubēdi poſt annum (nequis de prole dubitet) permittimus facultatem. † Nam decem menſes à natura conſtituti ſunt, vt homines mature naſcantur, vt Hyppoerates Pythagorez diſcipulus, qui medicinam quingentis annis à morte Œſculapij in lucem reuocauit, ſcriptum reliquit lib. de ſepti motr. par. Ariſt. lib. 7. hiſt. natural. cap. 4. Avicena lib. 3. Fen. 21. tract. 2. cap. 1. Plato de Repub. lib. 5. Plutarch. lib. 5. de placit. Philoſ. cap. 18. † Et cum leges XII. Tabul. ex Græcia Romani attuliſſent anno vrbis 300. vt conſtat ex Ti. Liui, & l. 2. D. de orig. iur. Decem viri, qui eas primo in decem tabulas pro roſtris propoſuerunt, in decimum menſem hominem gigni ſtauerunt, vt tenent Vlpian. in l. 3. §. poſt decem D. de ſuis, & legit. hered. Paul. lib. 4. Sent. tit. 9. Aul. Gellius lib. 3. noē. Atticar. Præcius ad l. XII. Tabul. Gothofr. tit. de ſtatu hominis Hotmanus lib. 3. antiq. Rom. cap. 8. † Ex quibus Galij Aquilij formula ad poſthumi ſui inſtitutionem, ne natiuitate rumpereſtamentum, intra decem menſes natum legitimum iudicauit, l. Gallus 28. D. de liberis, & poſthumi. intra decem menſes proximis mortis meæ natus. Marcellin. in l. fin. D. de fidei cōmiſ. libert. Intra decem menſes natus, natus eſt. Iuſtinian. in l. vlt. C. de poſthum. hered. inſt. Intra decem menſes proximis mortis meæ. † Quibus conuenit de iure noſtro Regio l. 4. tit. 32. part. 4. Ipocrates fuit vn Philoſofo en el arte de la Fiſica, e dixo, que lo mas que la muger preñada puede traer la criatura en el vientre ſon diez meſes. † Vnde natum intra decem menſes legitimum eſſe docuerunt, Bart. & alij in d. l. Gallus, & in Authent. de reſtitut. & ea, qua par. §. fin. collat. 4. Tiraquell. in l. ſi vnquam v. ſiſceperit C. de reuocand. donat. Menoch. de Arbitr. lib. 2. caſ. 89. ex num. 40. cum alijs à me relatis in Epitome de Mag. lib. 2. cap. 43. ex num. 33.

Sect. 1. de Tempore conceptionis, & immaturo ſætu.

S V M M A R I V M.

23. Conceptio non fit ſtatim, atque ſcēmina viro commiſcetur.
24. Conceptio fit regulariter poſt ſeptem dies congreſſus.
25. Anima inſunditur viris die 40. ſcēminis 80.

26. Anima infunditur statim, atque corpus est delineatum.
 27. Lineamenta corporis, quo tempore fiant.
 28. Fœtus statim, atque animatus est, non est aptus ad nascendum.
 29. Trimestres, & quadrimestres nisi ex miraculo non viuunt.
 30. Trimestres, & quadrimestres abortiui sunt, quanuis uiui nascantur.
 31. Trimestres, & quadrimestres testamentum non rumpunt.
 32. Trimestres, & quadrimestres non faciunt cessare fideicommissum.
 33. Paria sunt non nasci, aut ita nasci, ut uiuere non possint.

23 **S** T A T I M, atque semen viri recipitur intra vas naturale mulieris, & cum eius semine commiscetur, non fit conceptio, sed post circulum dierum, ut de parentibus Samuelis legitur, postquam congresserunt Reg. i. cap. i. v. 20. *Factum est post circulum dierum contempsit Anna, & peperit filium.*
 24 **†** Quod communiter à Medicis, & Philosophis post septem dies congressus regulariter contingit, & vocatur E M B R I O, *Arist. lib. 1. Generat. Animal. cap. 3. & lib. 2. cap. 5. Hippocrat. lib. de natura pueri. Galen. lib. 1. de semine cap. 9. & lib. de format. fœt. cap. 9. Petr.*
 25 *Garsia ad Avicem. disp. 38. cap. 2. †* Postea delineantur membra humana, & anima rationalis infunditur, quod regulariter cōtingit in maribus die quadragesima à conceptione, in foeminis vero octuagesima, *Leuit. c. 12. Maldonat. in Luc. capit. 2. Suarez tom. 2. p. 3. disp. 10. sect. 2. Ant. Gomez var. 3. capi. 3. num. 32.*
 26 **†** Nam licet ante septimum mensem, nec organizari, nec articulari posse fœtum teneat *Mascard. de probat. conclus. 1146. num. 18.* Fallitur sane, nam anima infunditur statim atq; corpus formatur, & delineatur, *D. Aug. relatus in cap. Moysis 32. q. 2. Sancta Cruz ad Hypocrat. super tex. 43. discurs. 5. Ildef. Carranca de legit. part. designat. c. 1. §. 2. ex n. 18.*
 27 **†** Lineamenta autem corporis ad suum in formā perfectam fiunt in maribus in die 90. ut tradit *Arist. lib. 7. bist. animal. cap. 3. vel tertio mense, ut vult Soranus Isagog. cap. 17. aut quarto, ut tenet Fernel. lib. 7. Physiolog. c. 15.*
 28 **†** Post animationem fœtus statim non est legitimus ad nascendum, nisi caro eius consolidata sit, quod omnibus non vno, eodemque tempore contingit, nam varium, & incertum est, *Plin. d. cap. 5. Arist. lib. 7. bist. animal. cap. 4. Avicem. lib. 1. de anim. cap. fin. Horat. Auger. lib. 1. quod homini non sit cert temp. ad*

nasc. Carreanga ubi sup. in Proleg. §. 1. Feder. Bonavent. de Octimest. par. lib. 7. cap. 42. † Unde licet TRIMESTRES, & QUADRIMESTRES vitales, & naturales asserat *Iacob. Conuentarius lib. 2. singul. q. 4. nu. 4.* Fallitur sane, quia inter prodigia, & signa vniuersalis iudicii abducitur ab *Esdra lib. 4. cap. 2. †* Pregnantes immaturos parientes infantes trium, & quatuor mēsum, & viuunt. **†** Ideo bimēstres, & quadrimestres abortiuos esse cenſeo, quāuis viui nascuntur, & baptizentur, quia nati sunt in id tempus, in quo à natura viuere non possunt, *l. 2. tu. 8. lib. 5. Recopil. Pera si por ausencia del marido, o por el tiempo del casamiento se probasse, que nació en tiempo, que no podía viuir naturalmente, mandamos, que aunque concurrā en el hijo las dichas calidades de ser baptizado, y viuir veinte y quatro horas, no sea legitimo. †* Ideo testamentum non rumpit, *l. vxoris abortu C. de posthum. hered. instit. Menoch. conf. 284. n. 3. lib. 3. Giurba d. gloss. 1. n. 3. †* Nec facit cessare fideicommissum relictum si sine liberis, *l. ex fœlo 17. & ibi omnes §. si quis autem D. ad S. C. Trebellian. Socin. conf. 275. num. 20. vol. 2. †* Nam paria sunt non nati, aut ita nasci, & in id tempus, quo naturaliter viuere non possint, *l. fin. C. de Instit. & substat. Decius conf. 227. num. 10. Mar. Giurba in constit. Mejanens. cap. 10. gloss. 1. n. 4.*

Sect. 2. De Quinquemestribus, & Seximestribus.

SVMMARIVM.

34. Quinquemestres, & Seximestres vitales non sunt ex communi Medicorum, & Philosophorum.
 35. Fœtus humanus ante sex menses, & duos dies non maturascit.
 36. Fœtus humanus ante septimum mensem vitalis non nascitur.
 37. Iurisconsulti ante septimum mensem partum non admittunt.
 38. Fœtus legitime nascitur diebus 182.
 39. Septimum mensem consiliuntum est ad nascendum in l. 4. tit. 23. part. 4.
 40. Quinquemestres, & Seximestres tanquam abortivos nostri excludunt.
 41. Quinquemestres, & Seximestres vitales, & naturales sunt ex auctoritis sententia.
 42. Fœtus postquam à quarto mense egreditur iniurijs tolerandis validior est.
 43. Quinquemestres, & Seximestres quare vitales sint.

44. *Quinquemestres, & Seximestres probatur vitales esse ex Medicis.*
45. 46. *Quinquemestres, & Seximestres probatur naturales esse ex experiencijs.*
47. *Authoris sententia ab alijs laudata de quinquemestribus.*
48. 49. *Sententia authoris de quinquemestribus approbata Rota decisionibus.*
50. *Sententia authoris fabet Taurina lex. 13.*
51. *Quinquemestribus fabet l. 2. tit. 8. libr. 5. Recopil.*
52. *Medicorum, & Philosophorum placita, de quinquemestribus non constituit in sciētia, sed in historia.*
53. *Experiencijs comperta, indubitata sunt.*
54. *Vera ratio ex eo pendet, quod res est, vel non est.*
55. *Hippocratis, Aristotelis, Avicene ratio de partus natura.*
56. *Hippocrates ex experiencijs artem composuit.*
57. *Iurisperiti Hippocratis sententiam sequentes non magis, quam illa auctoritatem habent.*
58. *Falsitatis origine data, actus consequens evanescit.*

QUINQUEMESTRES, & SEXIMESTRES vitales non esse communis Medicorum, & Philosophorum schola testatur, nam ante septimum mensem nullum fœtum vitale nasci posse affirmant, *Aristotel. lib. 7. histor. animal. cap. 4. & lib. 4. generat. animal. cap. 6. Avicena lib. 3. Fen. 21. tract. 2. cap. 1. Plin. lib. 7. histor. natural. capi. 5. Plutarch. lib. 5. de placitis philosoph. cap. 18. Censorin. de die natal. cap. 19. Marc. Varro lib. 1. capit. 10. Aul. Gellius lib. 3. noct. Atticar. cap. 16. Cael. Rodigin. antiq. lect. lib. 22. cap. 13. & Cuius quidē rei duæ causæ reddi solent. Prima à temperamento speciei quod nō accipit perfectionem ante sex menses, & dies duos, ante quod tempus fœtum humanum non maturascere, nec perfectionem accipere in hæc verba testatur Hippocrates lib. de Septimestri part. Inde septimum mensem, id est anni Solaris dimidium exactum, fœtui in utero constituto asserre perfectionem. & Secunda à cœlestis periodi potestate, nam res omnes sublunares cum cœlesti motu regantur, ante septimum mensem Planetarum cursus nondum completus est, & ita hominem vitalem nasci non posse tenent idē Hippocrates d. lib. de Septimestr. part. Arist. lib. 2. de ortu, & interitu, & lib. 4. de generat. & lib. 3. de Animal. par. c. 2. & lib. 1. generat.*

animal. cap. 1. Ferd. Bonavent. de Oelimestr. part. lib. 3. cap. 6. & 25. & lib. 7. c. 27. & 34. Carranza d. cap. 9. num. 4. & 5.

¶ Vnde cum ante septimum mensem fœtum non habeat perfectionem naturalem quinquemestres, & seximestres Iurisperiti nostri ex auctoritate Doctissimi Hippocratis merito excluderunt, nā ut ait Paul. l. C. in l. Septimo mense 13. D. de statu homin. Septimo mense nasci perfectum partum iam receptū est, propter auctoritatem Doctissimi viri Hippocratis. Nam ut ait Aristot. lib. 1. hist. anim. cap. 4. Fœtus, qui maturus quam septimo mense prodeat, nullo pacto vitalis. & Vel quoad minus die 182, qui est anni Solaris dimidium scilicet, sex menses, & dies duos, ut in hæc verba testatur Vlpian. in l. intestato 3. §. fin. D. de suis, & legitim. hered. De eo autem, qui centesimo octigesimo secundo die natus est, Hippocrates scripsit, & D. Pius Pontificibus rescriptis iusto tempore videri notum. & Quibus astipulatur Rex noster D. D. Alfonso X. Sapiens cognominatus in l. 4. tit. 23. par. 4. Otro si dixo este Filosofo, Ipocrates, que la criatura, que naciesse fasta en los siete meses, que solo ten gasu nacimiento en dia del seteno mes, que es cumplida, e viuida, e debe ser tenuta tal criatura por legitima del padre, e de la madre, que eran casados, e vivian en uno a la sazón, que la concibio. & Et cum ante septimum mensem partus non sit vitalis, nec naturalis, nec legitimus quinquemestres, & seximestres tanquam abortivos, & nō natos excluderunt Bart. in d. l. septimo mense, Alexand. in l. quod certatum, C. de postb. hered. insti. Bald. in d. l. intestato, Ias. in l. quod dicitur D. de liberis, & posthum. Mantica de coniectur. lib. 11. tit. 6. num. 10. Tiraquel. in l. si unquam v. suscepit C. de reuocand. donat. Mascard. de probation. concl. 1146. num. 2. Boer. decis. 220. per tot. Afflict. decis. 236. n. 4. Anton. Gomez in l. 13. Taur. num. 4. Paul. Zacchias in Medico legali tit. 2. q. 2. ex num. 12. Mar. Giurba in consuet. Senatus Messanens. p. 1. capitul. 1. gloss. 4. numer. 35.

¶ Sed his non obstantibus verius mihi visum est, quinquemestres, & seximestres vitales, & naturales esse, ut primus omnium Iurisperitorum, & tentau. & dixi in Epitome de Magia. Regy Consilij iussu, & approbatione excusa lib. 2. cap. 43. ex n. 21. Et Me citato in eandē veniunt sententiam D. Ildefonsus Perez de Lara Regius olim Consiliarius in Granaensi, & Vallisoletana Chancelleria, nunc in Ecclesia Toletana Hispania primata Doctoralis Cancricus in Compendio vita hominis c.

10. num. 23. pag. 122. *Ildefons Carranca Regij Consilij aduocatus tract. de legitimi partus designation. cap. 9. num. 2. fol. 401.* Et supresso nomine mea verba referens *Blas Robles de Salcedo de Represent. lib. 1. cap. 12. n. 24.* † Postquam enim fœtus à quarto mense egreditur solidioris carnis est, & iniurijs tolerandis validior, ita ut nec pharmacis, quæ expelli, secundum *Gallen. ad Hippocrat. Aphor. comment. lib. 4. Ludovic. Mercado Regius Prothomedic.*

42 *lib. 4. de affect. mulier. cap. 1.* † Quare ex robustis parentibus procreati, aut qui calidis degunt terris, quia ex quinto mense aëre inspirato egere incipiunt, aut alimentum à matre sumptum nō eis satisfacit, huc, illuc vagantes partum anticipant, nam ut ait *Arist. lib. 4. de animal. ortu cap. 6. Cum corpus ad nutriendum*

43 *non sufficit, partum emittit.* † Quibus rationibus, quinquemestres, & seximestres, ut vitales, & naturales approbans in hac verba testatur *Ludoc. Mercado de affect. mulier. lib. 4. cap. 1. Quando calor cordis adeo excreuit, ut infans sine ventilatione, aut refrigerio inspirato aëre minime vivere possit, aut alimentum quod à matre sumit, non ei satisfacit, & cogitur, quod deest aliunde discutere, calcitrat, & pellicullam internam motu præsumpt, ut sic alia externe debilitate à natura exire cogatur.* † Sic ergo verissimum est quinquemestres, & seximestres ex hac de causa vitales, & naturales nasci, ut certa fide tenendum docuerunt *Avicenna lib. 9. nature animal. capit. fin. Franc. Vallis super libros Epidemia. & lib. de sacra philos. cap. 8. Petr. de Peramato lib. de hominis procreat. cap. 8. Horat. Augenius tract. quod homini non sit certum tempus ad nascend. lib. 1. cap. 14. & 21. Ferd. Bonavent. de octimestri partu lib. 1. cap. 6. & lib. 2. fere per tot. & lib. 7. ex capi. 32. Ioann. Schenckius tom. 2. obseruat. Medicar. lib. 4. tit. de partu vital. obseruat. 153. Hieron. Carda lib. 1. contrad. Medic. lib. 1. tract. 3. contradic. 8. Ioann. Brodeus lib. 10. cap. 12. Iacob. Segarra ad Galen. de facult. natar. lib. 3. cap. 3. Franc. Valleriol. lib. 3. enarrat. Medicar. capi. 7. Speron. Speronij dial. de tempore part. Claud. Giardin. libr. de partus dier. 171.*

44 *non sufficit, partum emittit.* † Quibus rationibus, quinquemestres, & seximestres, ut vitales, & naturales approbans in hac verba testatur *Ludoc. Mercado de affect. mulier. lib. 4. cap. 1. Quando calor cordis adeo excreuit, ut infans sine ventilatione, aut refrigerio inspirato aëre minime vivere possit, aut alimentum quod à matre sumit, non ei satisfacit, & cogitur, quod deest aliunde discutere, calcitrat, & pellicullam internam motu præsumpt, ut sic alia externe debilitate à natura exire cogatur.* † Sic ergo verissimum est quinquemestres, & seximestres ex hac de causa vitales, & naturales nasci, ut certa fide tenendum docuerunt *Avicenna lib. 9. nature animal. capit. fin. Franc. Vallis super libros Epidemia. & lib. de sacra philos. cap. 8. Petr. de Peramato lib. de hominis procreat. cap. 8. Horat. Augenius tract. quod homini non sit certum tempus ad nascend. lib. 1. cap. 14. & 21. Ferd. Bonavent. de octimestri partu lib. 1. cap. 6. & lib. 2. fere per tot. & lib. 7. ex capi. 32. Ioann. Schenckius tom. 2. obseruat. Medicar. lib. 4. tit. de partu vital. obseruat. 153. Hieron. Carda lib. 1. contrad. Medic. lib. 1. tract. 3. contradic. 8. Ioann. Brodeus lib. 10. cap. 12. Iacob. Segarra ad Galen. de facult. natar. lib. 3. cap. 3. Franc. Valleriol. lib. 3. enarrat. Medicar. capi. 7. Speron. Speronij dial. de tempore part. Claud. Giardin. libr. de partus dier. 171.*

45 *Et probatur experientijs, nam illustrissima D. Anna Henriquez Comitissa de Pradas, Præexcellētissimi Ducis de Cardona mater, morum integritate, & vitæ sanctitate præclara, in quinto mense peperit filiam, adeo delicatam, ut sui immaturi exitus, satis præbuit testimonium, quæ multis annis in monasterio Lucenz superstes vixit, ut dixi d. cap. 43. nu.*

47 *25. † Comitissa de Triulzijs etiam in quintum*

mensē peperit alium, & alia multa immaculate vitæ femina, ut narrant *Hieron. Cardan. d. contrad. 8. Vallis de sacra philos. d. cap. 8. Ioan. Schenckius ubi sup. obseruat. 152. Valleriol. d. cap. 7. Horat. Augenius ubi sup. lib. 1.*

48 *Unde eruditissimus Ildefonsus Carranca (qui me nec facie nouit) postquā vnum, aut alterum ex Iuris interpretibus retulit, qui meā opinionem alucinarunt: tandem in meam veniens sententiam, hæc subdit d. cap. 9. n. 2. pag. 401. Idque intrepide affirmat Torreblanca in sua Epitome seu opere de Magia lib. 2. ca. 43. num. 27. & 28. & in num. 39. improbens Vlpianum, & Paulum auctores l. intestato 3. D. de suis, & legit. hered. & in l. septimo mēse D. de statu homin. dum asserunt, vel supponunt à septimo mense partus naturales, legitimos, & vitales incipere.* † Et Blasii Robles *Salcedo* notat, quod à Me multa transcribens, Me non referat, & aducit pro mea opinione Decisionem Rotæ Rom. quæ post mea scripta ex meis fundamentis, & authoribus à Me relatis pro quinquemestribus fuit expedita, cuius hæc sunt verba d. num. 2. pag. 401. *Demum Ioannes Aloisius Riecius in addit. ad Mascardum supernum. 1. conclus. 1146. refert Romanæ Rotæ decisionem in causa Axiomana alimentorum, quæ anno 1620. partus quinquemestres, & seximestres naturales, & vitales declarauit.*

49 *† Similis alia Rotæ Romanæ decisio in causa Beneficiali Hispalensi fuit expedita anni 1623. quam mihi tradit impressam, subscriptam, & signatam à Romanæ Curie Notario, Illustriss. m. D. Christoph. de Lobera Episcop. Cordub. hoc anno 1629. cuius hæc sunt verba. Et utraque parte informante super dubio dato an illegitimitas obesset assero Ludouico, quod eius mater ante sextum completum mensem à die matrimonij eum peperisset, Domini responderunt post quantum mensem partum esse naturalem, & vitalem, ut ex multis affirmat Torreblanca in sua Magia lib. 2. capit. 43. ex num. 21. † Quod etiam lege Regni est approbatum, nā ad tollendas controuersias, quæ ex assertis opinionibus suboriebantur statuit Taurina l. 13. quæ hodie est l. 2. tit. 8. lib. 5. Recopilat. Ordenamos, i mandamos, que el tal hyose diga, que naturalmente es nacido, i que no es abortivo, quando nació viuo todo, i que a lomenos despues de nacido viuo veintiquatro horas naturales, i fue baptizado. † Nam licet ibi nulla fiat mentio de tempore quo natus esse debeat, tacite tamen approbavit quinquemestres, & seximestres, & alios, qui secundum naturam nasci possunt; cum paulo post subdat: Pero si por ausencia del marido, o por el*

tempo

tiempo del casamiento claramente se probasse, que nació en tiempo, que no podía vivir naturalmente: Mandamos que aunque concurrã en el dicho hijo las calidades susodichas, que no sea auído por natural, ni legitimo.

- 52 ¶ Neque obstat in contrarium adueta, nam ea, quæ Medici, & Philosophi antiquiores circa tempus partus edixerunt, non consistunt in scientia, sed in fide historiarum, & successuum variorum observatione, sic Aristoteles libros, in quibus ista a primæ pertractat, non de scientia, sed de historia animalium nuncupauit; & Plinius ista, & similia persecutus libros appellat de naturali historia; vt optime notat Carranca d. cap. 9. num. 8. † In quibus multa supponunt, & vt indubitata asserunt, quæ experientia subsequen-
53 tium temporum ab operibus nature omnino debita demonstrauit, quæ propter merito ea posteriores Philosophi, & Medici refelluerunt, nam vt ait Aristotel. in proem. Metaphis. *Artes enim sunt per aditamentum.* † Et in his, quæ solo creitu dignoscuntur nulla certa dari potest scientia, vel notitia, vt tradit Horat. *Augen. lib. 1. de homin. part. cap. 16.* Imo potius nulla alia datur cognoscendi via, quam ex veritate, sicut vt ait Aristot. *Vera oratio ex eo pendet, quod res est, vel non est.* † Quare Hippocrates, qui partum octimestrem vitalem, nec vidit, nec forsam audiuit, octimestres omnino respuit, & abortiuos putauit: at Aristotelis, qui historiarum rerum Ægyptij, & omnium Græciæ Prouinciæarum dubio procul peritior fuit, octimestres viuere posse asseruit, & comprobât ab æuētibus rerū in Græcia, & Ægypto: sicut Avicenna, ex his, quæ Hispaniæ nostræ obseruauit, v dixit Carranca d. cap. 9. num. 9. & cap. 11. † Et subdit vnde par sit credere, quod si hodie Hippocrates, & Aristoteles scriberent, eadem norma, & ratione causam quinquemestrem, & seximestrum propugnarent, nam vt ait ipse Hippocrat lib. de carnib. *At si forte harum rerum, quis imperitus mirabiliter fecerit septimo mense nasci, atque id quidem certè, & sæpius videt. Quod si quis volet facile deprehendet obstetrices (quæ parturientibus præsumunt) ad eundem, & percentando.* † Quare cum Iurisperiti, iurisque nostri auctores, quæ hac in parte statuerunt ex doctrina ipsius Hippocratis accepisse profiteantur, sic ei satisfactum, cæteris satis fecisse videtur, nam quando ex vna radice multiplex vitium nascitur, consequens est, vt eodem modo tollatur, & resoluiatur, l. si liber tã in fine, C. de nupt. & facit tot. in cap. inter viros, de re iudic. † Data tamen falsitatis origine, actus omnis sequens, & dependens euanes-

cit, l. ex initio C. de falsis, Nam sublato fundamento totum ædificium corruit, l. ego te cum 26. D. de except. rei iudic. l. fin. D. de constit. pecun. l. veltigal. D. de pignoribus, quinimo de ficiente fundamento super ædificari non potest, cap. cum Paulus 1. q. 1. cap. veniens de presbyt. non baptizat.

Sect. 3. De Septimestribus.

SUMMARIVM.

59. Septimestres antiquitus subcontrouersia fuerunt.
60. Hippocrates sedauit controuersiam de septimestribus.
61. Plinius, nisi in plenilunio non admittit.
62. Septimestres sufficit, quod attingant.
63. Anni solaris maior pars sufficit ad nascendum.
64. Genitura periodus constat diebus 182.
65. 66. Septimestres naturales, & vitales affirmant Medici, & Iurisperiti.

SEPTIMESTRES non minus sub controuersia fuerunt priscis sæculis adeo, v-
Apolonis Oraculum Lacedæmoni consulissent, contentione orta inter Cleomentem, & Demaratum, vt tanti negotij veritatem ostenderet, vt narrat Herodotus lib. 6. istagium, & Pausan. lib. 3. Petr. Arodius quæstion. ad Decretal. lib. 1. & ad Extravag. tit. 12. capitul. 1. & lib. 2. rerum iudic. tit. 4. cap. 10. † Quam controuersiam sedauit Hippocrat lib. de septimestri par. & lib. de carnibus, siue de principiis, cuius verba latinitate donata hæc sunt. *Paer septimo mense natus certa ratione in lucem prodit, & vitalis est, cum is rationem, & numerorum exacte ad hebdomadas respondentem habeat.* † Vnde Plinius vbi supra ad hoc vt vitalis sit, ad hanc completionem hebdomadarum requirit, vt in Plenilunio concipiatur, d. cap. 5. *Septimo non nisi prædie, postero vè Plenilunij die, aut interlunio concepti nascuntur.*

¶ Et quamuis ad hoc, vt naturalis, & vitalis sint septimo mense perfectio in lucem prodire debere assermet Machrab. lib. 1. somn. Scipion. cap. 8. Sufficit, quod illum attingat, nam totus septimus mensis vitalis est, vt ex sententia Hippocratis tradit Paul. I. C. in l. septimo mense D. de statu hom. Reges nostri in l. 4. tit. 23. part. 4. Ferd. Bonauent. de Octimestri part. lib. 7. cap. 123. Udes. Carranca de legit. part. cap. 12. ex n. 18. † Nam hebdomadas illas Hippocratis est tempus illud quod Sol

ab vno solstitio ad alterum peruenit, vt tradit Polybius de octimestri part. quod exactū, quādo factus habet maiorem partem anni Solaris, hoc est dies 182. & horas 15. dicitur septimestris licet septimum mensem non adimpleat, Carranca d. cap. 10. num. 26. & capit. 12. §. 4.

64. §. 5. † Quia illo tempore factus maturus est ad nascendum, quia totius generaturæ periodus perficitur, & Tetragonon absoluit, quo inter Planetarum cursus dimittitur, & mamilas matri lactem expungit, & ita cum naturalem, & legitimum tradunt Vssian. I. C. in d. l. in testato, de suis, & legit. heredib. De eo autem, qui centesimo octingentesimo secundo die natus est Hippocrates scripsit, & D. Pius Pontificibus rescripsit iusto tempore videri natū. † Et hac ratione septimestres naturales, & vitales esse affirmant Philosophi, & Medici Aristot. lib. 7. natural. hist. c. 4. & lib. 4. de genera. animal. cap. 6. Avicenn. lib. 3. Fen. 21. tract. 2. ca. 1. Galenus in comment. ad lib. de septimestri. Francisc. Valleriola lib. 3. Medicar. enarrat. 7. Horat. Augerius de homin. part. lib. 1. ca. 9. Ferdin. Mena lib. de septimestri par. Ferd. Bonauentur. de octimestri part. lib. 7. capit. 6. & 123. & lib. 8. cap. 52. Valles lib. 2. controuers. capit. 11. Mercado lib. 4. de affect. mulier. ca. 1. Paul. Zacchias in Medico-legali tit. 2. quest. 3. ex num. 3. † Quibus conueniunt ex Iurisprictis, Bart. & alij in d. l. septimo mense, & in d. l. intestato, D. de suis, & legit. hered. & in l. quod certatū, C. de posthum. hered. in flit. Gregor. in d. l. 4. tit. 23. Part. 4. Menoch. de Arbitrar. cas. 89. n. 35. Mantica de coiectur. lib. 11. tit. 6. num. 10. Trentacinq. de subflit. part. 4. cap. 7. num. 77. Peregrin. de fideicommiss. art. 29. Mar. Giurba in consuetud. Messanens. part. 1. cap. 1. gloss. 4. num. 35. Carranca d. capit. 10. n. 7. & in notis addictas leges post finem operis fol. 671. & seqq.

Secl. 4. De Octimestribus.

SVMMARIVM.

67. Octimestres naturales, & vitales negant Medici.
68. Octimestres quasi abortiuos excludit Philosophi.
69. Octimestres quare non sint vitales.
70. Octimestres pro non natis habentur.
71. Octimestres quamuis vixant horas 24. non sunt legitimi.
72. Octimestres legitimos esse ex Auctoris sententia.

73. Auctoris sententia de octimestribus à pluribus sequuta.

74. Averroes octimestres naturales probat.

75. Avicenna octimestres vitales esse defendit.

76. Bonauentura defensio, qui Avicenna sententiam tacetur.

77. Avicenna autor Fenum diuersus fuit tempore patri parentibus, & scriptis à nostro Avicenna.

78. Octimestres naturales, & vitales in Grecia, & vicinis regionibus.

79. Octimestres vitales in Egypto, Venetia, Florentia, & Sicilia.

80. Octimestres vitales esse Hispania, & Corduba.

81. Octimestres si viuūt horas 24 legitimi sūt.

82. Octimestres sunt naturales, vitales, & legitimi.

OCTIMESTRES similiter non esse naturales, nec vitales defundunt veteres, & recēiores Medici: nam Hippocrates ait lib. de carnibus, siue de principijs, natorum mense octauo nullus inquam vixit, & lib. de aliment. partus ducentorum & quadraginta dierum est, & non est, qui est Octimestris, vt sepe idem asserit lib. de octimestri part. Plin. lib. 7. cap. 5. Gravidis autem quarto, & octauo mense, fatalesque in ijs abortus. † Vnde octimestres quasi abortiuos excludunt Aul. Gellius lib. 3. noct. Atticarum, capit. 16. Plutarch. lib. 5. de placit. philosoph. capit. 18. Conforin. de die natal. cap. 7. Avicenn. lib. 3. Fen. 21. tractat. 1. cap. 2. Philon. lib. de opific. mund. Carl. Rodigin. lib. 22. antiquit. lecl. cap. 14. Levin. Lemnius de occultis natur. lib. 4. cap. 23. Galen. lib. 6. morbi populi part. 7. text. 27. Valles lib. 2. controuers. cap. 10. Bonauentur. de octimestri part. ca. 22. & seqq. † Contendunt enim huiusmodi octimestrem paritionem esse inimicam naturæ, & contrariam ipsimet factus propagationi, idque varijs rationibus obstruunt Philosophi, Medici, Astrologi, Arithmetici, & Mulces, singuli enim ex eius disciplina penetrabilibus ad quem animū adiunxerat, Hippocrat. lib. de octimestri. & lib. de septimestri. Avicenn. d. Fen. 21. tractat. 1. capi. 2. Mercado de mulier. affect. lib. 4. capit. 1. & 2. Bonauentura de octimestri part. lib. 2. capit. 12. & seqq. & lib. 3. c. 3. & seqq. & lib. 10. per tot. Valleriola lib. 3. enarrat. medicar. c. 7. Andr. Lauri. lib. 8. hist. anatomat. c. 9. Bisciola lib. 1. borar successinar. cap. 7. Valles lib. 2. controuersiar. ca. 10. & 11. Lalaman. ad Galen. dier. decret. lib. 2. & ad Hippocrat. de homin. etat. † Quare

oëtimestres, nec naturales esse, nec legitimos, nec ad hereditatem admitti, nec testamenta rumpere, nam ad iuris effectus pro nati habentur, *Alciat. in l. qui mortui, D. de verbor. sign. Tiraq. in l. si unquam, C. de reuog. donat. v. suscepit liberos, n. 205. 206. Guil. Bened. in ca. Raynuntius, de testam. v. Soholes, ex n. 24. Afflict. dy. c. Neapol. 236. Menoch. de Arbitrar. cas. 89. n. 38. & lib. 4. præsumpt. 89. n. 111 Mantica de coniectur. lib. 11. tit. 6. n. 10. Mar. Giurba in consuetud. Messanens. part. 1. cap. 1. glo. 4. num. 37. Mart. del Rio lib. 1. Magicar. disq. cap. 4. quæst. 2. † Etiam si uiuant horas XXIII. & amplius, & baptizentur, nam cum nati sint eo tempore, quo naturaliter uiuere non possint, perinde habentur, ac si nati non fuissent, *DD. in l. uxoris abortiu, C. de posthu. hered. instit. & in l. q. certatim, eod. tit. Paz de tenuta, c. 68. n. 34. qui pro se allegat d. Taur. l. 13. & l. 17. tit. 6. p. 6. a menos de ser prouado, que la criatura, que naciera de ella en tiempo qua pudiera ser fijo, o fijo de su marido.**

72 ¶ Sed contraria sententia tã in iudicando, quã consulendo uertor mihi uila est, quã experitioribus Medicis, & Philosophis defendi in *Epitom. de Mag. Regij Senatus iusu, & approbatione excusa, lib. 2. c. 43. ex n. 29. & Me referentes sequitur D. Ildef. Per. de Lara Regij Cõsiliarius in Cõpõd. vit a hom. c. 10. nu. 26. & seqq. Ildef. Carrãca Regij Cõsiliij Aduocatus, de legit. part. design. c. 11. n. 17 fol. 442. † Quã quidẽ mea sententia probant Medici, & Philosophi, *Arist. lib. 7. hist. anim. c. 4. Plin. lib. 7. natur. hist. c. 3. Valleriol. lib. 3. enarrat. medi. c. 7. Mercado de affeet. mulier. lib. 4. c. 1. Peramato de homi. procreat. c. 1. Horat. Augenijs trat. quod homini non sit tempus ad nas. lib. 2. & de partu homin. lib. 1. & 2. Plutarch. de placij. philos. lib. 5. c. 18. Ioan. Schœckius ubi sup. lib. 4. de partu uitali præcoe, & serostino, obseruat. 153. & 154. Bonauentur. de oëtimestri part. lib. 3. & 4. serẽ per tot. qui lib. 9. Medicis, & Philosophis contrarium sentientibus satisfaciunt, lib. 10. firmat conclusionẽ maximẽ c. 31. 34. 35. 37. & 39. Aul. Gelijs lib. 3. noct. Atticar. cap. 16. qui pro se citat illos Cæcilij versus.**

Insolet ne mulier decimo mense parere, Pol. nono, etiam septimo, atque oëtauo.

74 ¶ Auerroes Arabs, natus Cordubæ, dũ Hispania a Sarracenis occupabatur post natum Christum ann. 1140. hanc tueretur sententiam in magnos eruditionis, & laboris Aristotelis cõmentarios d. c. 4. quam defendit Fed. Bonauentura lib. 9. de part. oëtimestri. c. 36. ¶ Item Avi

cena eiusdem Auerrois contemporaneus, & Medicinæ Magister, qui eam Cordubæ uetius que patria publicẽ gymnasio auditoribus dictabat, eandem de oëtimestribus fauet sententiã lib. 9. de natur. anim. c. 3. quẽ ab aliorũ sub audicionibus vindicauit Fed. Bonauẽ. lib. 10. c. 5. & pro oëtimestribus eiusdem Avicennæ expõdit uerba d. lib. 10. c. 8. † Quem immerito reprehendit Ildef. Carrãca de legit. part. design. ca. 11. n. 18. asserens Bonauenturã valde mellofa uerba retulisse Avicennæ, quia eius uerba in cõtrariũ sunt, quã refert ex Latino originali excepta, ex lib. 3. Fen. 21. tract. 2. ca. 1. & rursus d. c. 11. n. 24. sed ego nõ inuenio Avicennã prædicta asseueratẽ, & ad fin. d. n. 24. pag. 447. nõ se restrinxit ad Hispaniã. † Et reprehensio nascitur ex eo quod tantus uir nullũ aliũ Avicennã agnoscit præter auctore Fenu, qui cõtrariam tenet sententiã, qui a nostro Avicennæ, de quo Bonauentura, diuersus fuit patria parentibus, scriptis, & tẽpore nã ille. Persa fuit natus Ause nã prope Damasũ ann. Christi 952. Hygire siue trãsitus Mahumath 370. hic uerò natus fuit Cordubæ ann. Christi 1149. quĩ lib. de natur. animal. ubi hãc tenet sententiã, & alios scripsit ut dicam tom. 2. lib. 11. c. 4.

78 ¶ Vnde oëtauo mense natos naturales, & vitales, & legitimos esse non solum ratione, & auctoritate probatur, sed etiã experimentis, nã de Græcia, & alijs vicinis regionibus idem tenet *Aristot. d. lib. 7. de animal. hist. c. 4. † De Egypto idẽ asserit Plin. lib. 7. natur. hist. c. 3. de Venetia, Cardan. tract. 3. cõtron. 8. lib. 1. de Florentia, Mars. I. Iscin. de uita cõbitus cõpar. lib. 3. de Sicilia, Pet. Arodius lib. 2. rer. iudic. tit. 4. c. 2. † De Hispania ex eius fertilitate, trãqu cœli, & climati salubri idẽ testatur Avicenn. ad id expõsus d. c. 43. n. 30. & Valleriola lib. 3. Medicar. enarrat. 7. Bonauẽ. lib. 10. c. 12. & siq. fertim Corduba ex cœli terreq. clemẽtia, Peramato, eius oriũdus, lib. de homi. procreat. c. 9. de alijs, Carrãca d. c. 11. ex n. 19. vsq. fin. † Et nulla lege prohibentur, imo si uiuant horas XXIII. & baptizatur admissi sunt, ut legitimi ex Taurina l. 13. Que et hĩs se digna natural mẽte nacio, i q. no es abortiuo, quãdo nacio uiuo todo, i que al menos despuẽs de nacio uiuio veinte y quatro horas, i fue bautizado. † Vnde*

82 oëtimestres esse naturales, vitales, & legitimos expresse tenent ex nostris *Menoch. lib. 4. præsumpt. 89. n. 111. Gregor. in l. q. tit. 23. Part. 4. Peregrin. de fideicommiss. ar. 43. n. 29. Ioã. Garfia de Nobilitate ad l. Cordub. gloss. 48. §. 1. num. 3. Cifuentes in l. Tauri 13. numer. 2. Petrus Arudius lib. 2. rerum iudicarum, tit. 4. cap. 2. & tit. 5. capit. 2. Paulus Zaccbias in*

Medico-

Medico-legalit. 2. q. 3. ex n. 7. Mar. Giurba
in consuet. Messanens. p. 1. c. 1. gl. 4.

Sect. 5. De Nonimestribus.

SUMMARIVM.

83. Nonimestres vitales sunt, naturales, & legiti-
mi.
84. Nonimestres omnium maxime naturales sunt.
85. Nonimestres omnium perfectissimi sunt.
86. Nonimestres frequentiores sunt.
87. 88. Nonimestres indubio partus cēsendus
est.

83. **N**ONIMESTRES vitales sunt, naturales,
& legitimi, qui ut frequentiores, sic tes-
tur in sacra Paremia mater illa septē
filiorū fortissima, vltimū alloquēs his
verbis Machab. 2. c. 7. *Fili mi, miserere mei,*
84. *qui te in utero nouem mensibus portavi.* † Qua-
re de illis ut frequentioribus passim fit men-
tio in Hippocrate, & Aristotele, quia nonimes-
tres omnium maxime naturales putauit, *Franc.*
Valles in comment. super 2. Epidemiar. sect. 3.
85. † *lib. de sacra Philosoph. c. 83.* † Eosque om-
nium perfectissimos appellarunt *Mercad. de*
mulier. affect. lib. 4. ex Hippocrate lib. 6. p. 7.
1. c. 29. Bonauent. de octimest. part. libr. 3. cap.
25. Paul. Zachias ubi supra, d. quest. 2. ex nu.
86. *14.* † Nam ut ait Macrobius in somno Sci-
pion. lib. 1. *Humano partui frequentiore v-*
sum nouem mensium certo numerorum modu-
87. *lamine natura constituit.* † Et ita in dubio
omnes partus cēsendos esse nōho mense edi-
cos, ut frequentiores tenent *Bald. in l. septi-*
mo mense, D. de statu hom. Mar. Giurba d. p.
1. cap. 1. gloss. 4. num. 31. Mascard. de probat.
conc. 305. Menoch. de Arbitrar. cas. 89. num.
37. Carranza de part. legit. capit. 12. num. 8.
88. † Qui ut frequentiores approbantur in l. 4.
tit. 23. Part. 4. sub illis verbis: *Esso misino deue*
ser juzgado del que nace fasta en los nueue me-
ses, e este cuento es mas usado.

Sect. 6. De Decimestribus.

SUMMARIVM.

89. Decimestres probati sunt sacra pagina.
90. Christus Dominus instanti sua creationis
recepit perfectam formam, & animam ra-
tionalem.
91. Christus Dñs in decimū mēsem natus f. it.
92. Mensis inceptus habetur pro completo.
93. Menses Lunares in Natiuitate Domini
admittentes, repræbentur.

94. Menses Solares, non Lunares computantur
in hominibus procreandis.

95. Menses Solares constant triginta diebus.

96. Decimo mense nati sunt Beata Virgo, &
S. Ioan. Baptista.

DECIMESTRES adeo sunt maturi, na-
turales, vitales, & legitimi, ut mul-
ti sunt, qui nullos alios præter illos
admittant ex is, quæ dicta retulim⁹
ex num. 17. nam v. ait sacra pagina Sapient.
capit. 7. v. 2. *In ventre matris figuratus sum*
caro, decem mensium tempore coagulatus sum
in sanguine. † Quare Christus Dominus nos-
ter quamuis secundum carnem verus, & per-
fectissimus homo fuit, & in instanti suæ con-
ceptionis recepit perfectam formam, & ani-
mam rationalem, D. Thom. part. 3. q. 33. art.
2. ad 3. *Propter infinitam virtutem agentis fue-*
rit perfectissime in instanti dispositum; unde
statim in primo instanti recepit formam per-
fectam, & animam rationalem. † Ne suæ na-
turali perfectioni, quid deesset in decimum
mensem natum fuisse testantur D. Bonauen-
tur. super illud Sapient. d. ca. 7. D. Damascen.
lib. 4. de fide, cap. 15. † Nam licet à die 25.
Martij quo incarnatus fuit, vsque ad diem
25. Decēbris, quo natus est, current dies 276
qui faciunt menses 9. & dies 6. mensis inep-
tus habetur pro cōpleto, & in his maxime D.
Aug. lib. 4. de Trinit. c. 5. *Et quadrigies sexies*
seni fuit, ducti septuaginta sex, qui numer⁹ die-
rū cōcipit nouē mēses, & sex dies, qui tāquam
decē mēses paritibus fœminis imputatur. † Vn-
de irridēd⁹ est Hēric. de Gādano quodlib. 15.
q. 13. qui in asserta Dñi natiuitate decē mēses
perfectos exquirat, eos facit Lunares dierum
28. quia nouē mēses Solares faciū decē Luna-
res, ut tradit D. Ramirez de Prado in Penta-
ebōtar. c. 3. † Nā præterquā quod absurdissimū
est in hominibus procreandis, & natiuitatibus
naturalibus menses Lunares non computan-
tur, sed Solares, & quales trecenos, ut tradit Ca-
rrāc. de legit. part. de fig. c. 10. n. 26. & c. 12. §.
4. ex n. 19. † Hoc est singulis triginta dierum,
qui est numerus mensis Solaris, & ciuile, l. mi-
les, 11. §. sexaginta, D. ad l. Iul. de adult. l. si ma-
ritus præuenerit, §. hac in maritis, iuncta gloss.
v. post sexaginta, D. eodem tit. Auth. iuuenus,
C. de iudic. l. vbi lex, 102. D. de regul. iur. Ti-
raquel. in l. si unquam, C. de reuocand. donatio.
num. 210. Perez de Lara in Compendio vite
hom. c. 10. ex n. 40. † Quare non solū Christus
Dominum, sed Deiparam eius genitricem
MARIAM, & S. Ioannem Baptistā Pæcurso-
re in decimum mensem natōs fuisse, expressē

testantur Ioan. Bapt. Pozain Elucidario Dei-
para tract. 6. c. 1. & seqq. Carrac. de legit. par.
c. 12. ex n. 54.

Secl. 7. De Vndecimestribus, & duodecimestribus.

SVM MARIVM.

1. Vndecimestres vitales, & naturales.
2. 3. Vndecimestres admittunt Medici.
4. Terdecimestres admittunt Philosophi.
5. Decimoquarto mense natos vitales, & natu-
rales.
6. Fœtus ex inuicillitate protrahitur.
7. 8. Vigesimo mense nasci posse, triennio, & qua-
driennio.
9. Natus post decimum mensem non est legiti-
mus.
10. Natus post decimum mensem repellitur
l. XII. Tabul.
11. Natus post decem menses repellitur ab hæ-
reditate legibus Impp.
12. Natus post decem menses nō est legitimus,
lege Regni.
13. Natus post decem menses naturalis nō est,
ex Philosophis.
14. Natus post decem menses in Galia non est
admissus.
15. Post decem menses partum posse protrahi,
temerarium est.
16. Perfectio fœtus in decem menses est, ex Sa-
cra Scriptura.
17. Iudices, qui admittunt partum ultra decem
menses falluntur.
18. Iudicandum non est exemplis, sed legi-
bus.
19. Facti questio in arbitrio est iudican-
tis.
20. Iudex non potest à legis decisione recedere
pœna ætus nullitatis.

V NDECIMESTRES, & ultra plures sunt
qui eos naturales, & vitales asserant Phi-
losophi, Aristotel. histor. animal. libr.
7. & generation. anim. lib. 4. Plin. libr.
7. histor. natural. capit. 5. Aul. Gellius libr. 3.
noct. Atticar. c. 16. quamuis dicat Censorin
de die natal. cap. 7. Vndecimestrem Aristotel.
solus recepit, ceteri universi improbant. & Me-
dici verò communiter vndecimestrem admit-
runt, nam ut ait Hypocrat. libr. de octimestri
part. persæpe vndecimum mensem attingere,
& dies ducentos octuaginta, hæc autem dierum
septem quadrigenariis. utero sibi gerere viden-

tur. † Quim & duodecimestres admittit
Pontanus libr. Sententiar. Ptholomei, sent.
51. Ipse à grauissimis viris accepi Nicolaum
Picinium clarissimum Ducem duodecimo men-
se editum. † Et terdecimestres admisit Plin.
dict. cap. 5. Masurius auctor est L. Papyrium
prætorem secundo hærede lege agente bonorum
possessionem contra eum dedisse, cum mater par-
tum XIII. mensibus diceret tulisse, quia nul-
lum certum tempus pariendi statutum vide-
tur. † Et non modo decimotertio, sed qua-
tuordecimo mense natos, sunt qui fateantur
naturales, & vitales, Hieronym. Cardan. libr.
1. Medic. contradi. 3. capit. 8. & lib. 9. natura
animal. capit. 5. Ioan. Brodeus libr. 10. Mis-
cellan. capit. 11. Horat. Auger. libr. 2. de part.
hom. cap. 27. ff. Nam ut ait Petrus de Perama-
to, qui ea de causa Cordubæ uxorem suffoca-
uit, libr. de homin. procreation. capit. 9. gau-
det natura sæpe huiusmodi varietate, quasi no-
biscum ludens, & non solum vndecimo men-
se, verum & 12. 13. & 14. interdum partus pro-
fert, siue ab imbecillitate fœtus perfici, antea
nequiuert, siue ob frigiditatem temperatura
aërem externum non ante postulauerit, nec res-
pirare statuerit, siue copia alimenti defuerit,
siue sibi supererit abudæ: & si cū his facultas re-
ri retentrix iungatur, valida, & expultrix re-
tentiuat ferius, quam aliter edetur in lucem in-
fans. † De muni decimoquarto mense homi-
nem posse nasci contendit, Ioan. Schenckius
libr. 4. obseruation. Medicar. titul. de partu, ob-
seruat. 8. qui meminit natum vigesimo mense,
obseruat. 9. & biennio obseruat. 10. & trien-
nio, obseruat. 11. & quadriennio, obseruat.
12. † Quis us in multis consentiunt ex not-
tris Alciat. lib. 3. Paradox. cap. 7. Tiraguel in
l. si unquam, C. de reuocand. donation. v. si se-
perit liberos, num. 210. Pet. Gregor. in Syntag.
Iur. cap. 16. ex num. 22. Negusant in Sylua
respons. q. 400. ex num. 74. Concenter. qq. Iur.
lib. 2. q. 9. n. 9. & 10. Gothofred. in Schol. ad c.
2. Nouell. 39. Angel. Matth. de legat. & fidei-
mis. c. 17. Minynger. cent. 6. obseruat. 40. Dua-
ren. ad tit. D. de legib. cap. 4. & ad l. Gallus, §.
nunc de lege, D. de liber. & posth.

¶ CONTRARIUM mihi verius visum est,
tam in iudicando, quam in consulendo, scili-
cet; ut infans post decimum mensem à con-
ceptione egrediens ab utero, etiam in princi-
pio vndecimi mensis, non est legitimus, ut di-
xi in asserta Epitome de Magia lib. 2. cap. 43.
ex num. 33. & me referens sequitur Ildes. Car-
rança de legit. part. designat. cap. 14. num. 12.
fol. 542. & cap. 15. num. 9. fol. 550. Robles Sal-
zedo de Representation. libr. 2. cap. 2. num. 3.

† Idque

11 Idque comprobatum est antiquissima l. XII. Tabul. relata ab Aul. Gellio libr. 3. no. 8. Asticar. cap. 16. Gotb. fred. in fragment. sub tit. de statu hom. ita concepta, *Decemviri in decimo mense gigni hominem non in undecimo.*

12 Quæ à posterioribus Imperatoribus, & Iurisconsultis comprobata fuit, Iustinian. Novell. const. 39. de restituta, & ea que parit. coll. Paul. lib. 4. Sentent. tit. 9. Vlpian. in l. 3. §. post decem, D. de suis, & legit. heredib. & in l. Gal. 28. D. de liberis, & posthum. cum alijs adu. Etis ab Hotmano, lib. 3. antiquit. Roman. c. 8.

13 Et à nostris Regibus adeo observata, ut vnum diem undecimi mensis attingentes non esse legitimos decrevit D. D. Rex noster Alphons. X. in l. 4. tit. 23. Part. 4. *Lo mas que la muger preñada puede traer la criatura en el vientre, son diez meses.* Et paulo post: *Mas si la naciencia de la criatura tañe un dia del onzeno mes despues de la muerte del padre, non deue ser contado por fijo.* Quod etiam placuit veteribus Philosophis, qui ultra decem menses nosci non posse, tenuerunt Xenophon in *Æconom.* lib. 3. *Æmil. Probus, & Plutarch.* in *Agessilao*, Pausan. lib. 3. *Athaneo* lib. 12. *Censorin.* de die natal. cap. 7. Quod in Gallia ut verissimum receptum in iudicio testantur, *Mainardus* lib. 4. qq. c. 3. & 4. *Paponius* libr. 21. tit. 3. in *Append.* §. fin.

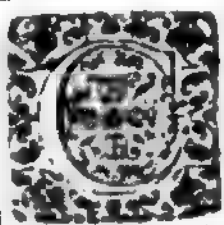
16 Neque obstant Iurisperitorum, Medicorum, & Philosophorum sententia supra relatæ, nam omnes, qui ultra decem menses partum edi posse crediderunt, grauitèr decepti sunt, nam licet in pagana Philosophia id aliquando disputationi subiecerit, an post decem menses partus possit protrahi, nunc tamen non licet de illo dubitare, nec contrarium sine temeritate asserere non potest ex dictis in *Epitome de Magia* lib. 2. cap. 43. ex n. 35. Et Tunc quia habemus Sacra Scriptura textum clarum, & expressum, quem iam retulimus, totus fœtus perfectionem in decimum mensem constituentem, & Reges nostri, nec vnum diem ultra patiantur natum ad hereditatem admitti, & nullus textus sit in contrarium, ideo non debet Iudex ab eis recedere, l. final. C. si contra ius, vel utilit. cap. ducenti, 25. q. 2. cap. iudicet, 3. q. 7. §. 1. *Institu. de offi. Iudic.* Et Neque obstat *Papirij Prætoris* decretum, quia id in Iure reddatum non est, & deceptus fuit, ut alij Iudices, qui passim decipiuntur, nam in *Lulitano Senatu* natos ultra decem menses admissos refert *Anto. Gama* decis. 326. & plura eius ad additionem *Flores de Mena*: & in alijs Tribunalibus *Renat. Choppi.* ad l. *Andium*, lib. 1. c. 44. ex n. 6. *Petr. Gregor.* lib. 9. *Syntag. Iur.* c. 26. n.

22. *Tiraq.* in d. l. si unquā, v. suscepit liberos, n. 210. *Menchac.* de success. creat. §. 20. n. 113. *Mar. Giurba* in consuet. *Messanen.* c. 1. glo. 5. n. 53. Et Non enim exemplis, sed legibus est iudicandum, quia sententia inter euenta fortunæ ar. numeratur, l. eos, §. super bis, C. de appell. l. seruus, 13. D. de statu hom. etiam superiorum, nam ut ait tex. in l. 1. D. de appell. ut bene latas sententias in peius reformant. Et Neque dicendum est has parturitiones quæstiones esse facti, ideo in arbitrio iudicantis esse, ut ait *Hotmanus* lib. 9. observat. c. 9. nā iudicium committitur solum, ut inspiciat l. 3. D. de testib. l. si continuus, 137. §. cum ita, D. de verb. obli. l. penul. in fin. D. ad l. Falcid. Et Sed cum nullos ultra decem menses admitti, ex d. l. XII. Tabul. & *Regni*, l. 4. tit. 23. Part. 4. expressè decusum sit nullum arbitrio superesse locum planum est, quia non licet Iudici ab eis recedere pœna sententiæ nullitatis, l. 1. C. que sent. sine appellat. rescind. l. 2. C. quando prouoc. non est necesse

C A P. V. De Partu præcoce, vel scroctino ex dæmonis arte.

SUMMARIVM.

1. Difficultas pariendi ex causis naturalibus oritur.
2. Partum protrahi potest dæmonis arte.
3. Anticipari potest partus dæmonis arte.
4. Partus anticipatus, dæmonis arte, aut vi illata est abortiuus.
5. Infanti non debet noceri dæmonis malitia.
6. *Ildephonfi Carranca* obiugationi de partu scroctino satisfacitur.
7. Partus præcox dæmonis arte ante quintum mensem abortibus iudicatur.
8. Natus ante quintum mensem pro non nato habetur.
9. Paria sunt non nasci, aut ita nasci, ut vivere non possit.
10. Fœtus extractus vi illata, vel dæmonis arte tempore habili non est abortiuus.
11. Extractus ex cœlo matris ventre legitimus censetur.
12. Ex cœlo matris ventre extractis competit iura filiorum ordine natura natis.
13. Eductus ex cœlo matris ventre admittitur ad bonorum possessionem, & successionem.
14. Puer natus tempore habili, si viuit horas 24. & baptizatur legitimus censetur lege Regni.

1 **V**M tamen difficultas parien-
di ex causis naturalibus oritur,
vt dixi in *Epitome de Magia*
lib. 2. cap. 45. ex num. 1. + Pote-
rit demon illis vtens, efficere,
vt mulier ultra decem menses,
imò in longissimum tempus (Deo permitten-
te) partum protrahat, vt exemplis docet *Mar-
tin. Delrio de Magia, lib. 3. part. 1. q. 4. section.*
3. + Item, & partum anticipare poterit dæmō
ex causis contrarijs adhibitis, vel infanti vim
inferendo, vel pelliculas rumpendo, quibus cō-
tinetur, vel applicando actiua passiuus, vel per
motum localem, vel alijs de causis, quibus par-
tus ante tempus causari potest, quarum non-
nulla referunt *Mercado, Peramato, Augenius,*
+ alij citati capite precedenti, *Hieronymus*
*Mercular lib. 2. de morbis mulier. cap. 1. Pe-
trus Garfia Carrero de locis affect. disput. 76.*
ex cap. 3. *Varandæus de mor. & affect. mulier.*
lib. 2. cap. 7. + Et quomodocumque id fiat non
esse partum naturalem, videtur, quia quando
quis præternaturæ ordinem egreditur, & non
propria virtute, sed vi sibi illata abortiuus dici-
tur, cap. *Moyss. 32. q. 2. capit sicut ex litera-
rum, de homicid. l. si quis aliquid, 30. §. qui abor-
tionis, D. de pæn. l. si mulierem, D. ad l. Corne-
liam de Syccar. Gutierrez lib. 2. Pract. arum,*
q. 101. num. 3. + Quod quidem distingendum
est, nam si partus postquam maturus est, hoc
est quinto mense exacto, ad decimum, vel am-
plius dæmonis arte protrahatur, non debet
nocere infanti quim legitimus censeatur, vt
dixi in *Epitome de Magia lib. 2. cap. 45. num.*
9. *Idem Carrança de leg. part. designat. ea.*
15. num. 14. + Qui laudatoris simul, & censo-
ris partes suscipiens, quia illa non repeti dicit.
lib. 2. cap. 43. num. 33. exemplo de Alcumena
relato i *Mart. del Rio, & Grillando*, quos ego
aduxi, me ita laudat, & obiurgat d. cap. 15. nu.
14. ad finem, pag. 552. *Quæ omnia miror Tor-
reblancam harum rerum diligentem disquisito-
rem ausus fuisse, cum de partu isto duodecim men-
sium, & ultra sermonem inisset lib. 2. de Ma-
gia operariis, lib. 2. cap. 43. num. 33. & seqq. Ni-
si forte ad ista respexit dicit. lib. 2. cap. 45. num.*
9. ubi ex *Martino del Rio loco citato, Grillando*
+ alijs tenet partum dæmonis arte, & calidi-
tate diffisilem reddi.

7 **S**i tamen partus dæmonis arte ante
quintum mensem extrahatur, quia vitalis nō
est, nec naturalis, abortibus censetur, & habe-
tur pro non nato, vt in omni abortiuo partu
censetur, *Petrus Garfia de locis affect. d. cap. 3.*
+ seqq. *Donauenti r lib. 3. de oc. imesiri part.*
cap. 71 & lib. 7. cap. 106 & seqq. *Carrança ubi*

*supra, capit. 16. ex num. 7. + Et quamuis vi-
uus nascatur quo ad legata, & fideicommissa
pro non nato habetur DD. in l. uxoris abor-
tu, C. de posthum. heredibus instit. Socinus in l.
cum auus, D. de condition. & demonstra. num.*
110. *Menoch. conf. 282. num. 2. lib. 3. + Paria*
namque sunt non nasci, vel ita nasci, vt secun-
dum naturam viuere non possit, l. final. C. de
institut. & substitut. *Mar. Giurba in consue-
tudinib. Messanens. capit. 10. glossa 1. num. 4.*
+ Quod si verò fiat tempore habili ad vi-
uendum, hoc est post quintum mensem, siue à
dæmone, siue ab homine infans extrahatur, si
uiuus in lucem prodeat, naturalis est, & non
abortibus, l. quod certatum, 3. C. de posthum.
hered. instit. & ibi communiter *Scribentes, &*
Carrança num. 14. & de legitim. part. designa.
cap. 6. num. 3. & cap. 9. num. 25. & 37. + Nam
diabolus in his solum præstat artificium, & ita
partus naturalis, & vitalis est etiam arte dæ-
monis causatus, vt qui extrahitur ex ceto ma-
tris ventre, l. posthumus 6. D. de inofficioso tes-
tamen. l. 1. D. unde cognat. l. quod dicitur, D.
de liberis, & posthum. l. 1. §. sed et si natus, D.
ad S. C. *Tertullian. l. etiam ea mulier, 141. D.*
de verborum obligatio. + Qui us competunt
omnia iura, quæ competunt filijs ordine natu-
ræ natis, *Bartol. in l. Aretusa, D. de statu ho-*
min. num. 20. Benediclus cap. Raynuntius, de
testamen. v. soboles, num. 16. Tiraquel. in d. l. si
unquam, v. suscepit, num. 139. + Et admit. u-
tur ad bonorum possessionem parentum ex
omni parte edicti, *Anton. Faber in sua Iuris-*
prudent tit. 4. princ. 3. confut. 4. Tiraquell. ubi
promm. num. 141. & ad omnem successionem
statutariam natis deferendam, Galignetus de
condition. & demonstra. part. 1. cap. 12. num.
35. *Mastrill. dec. 57. num. 10. + Quod in his*
Regnis verum est, si viuât horas XXIII. & sa-
crum Baptisma recipiât, vt tenent ad *Tauri-*
nam l. 13. Palac. Rub. num. 4. Anton. Gomez
ex nu. 4. Castillo v. nacio viuo, Pelacz de Mie-
res de maiorat part. 2. q. 9. num. 15. impress. 2.
Gutierrez Pract. 2. q. 101. ex num. 4. Giurba
in consuet. Messanens. cap. 10. gloss. 1. num. 10.
Paz de tenuta tract. 2. c. 68. n. 33.

CAP. VI. De Gigantibus, & an sint dæmonum filij.

SVM MATIVM.

1. Gigantes ante, & post diluuium fuerint.
2. Gigantes filij Aaæ fuerint statura mag-
na.

3. Gigantes ex morum, animorumque ferocia quare dicantur.
4. Gigantes dicuntur ex magna corporum mole.
5. Gigantes filios terra dicebantur ex corpore magnitudine.
6. Gigantum fabula ex quibus habuerunt originem.
7. 8. Gigantes statura proceres omni seculo fuerunt.
9. Gigantes fuerunt in rerum natura ante diluuium.
10. Adam statura magnus non fuit gigas.
11. Gigantes post diluuium fuerunt.
12. Gigantes statura magna fuerunt.
13. Cg Rex Basam statura magnus fuit.
14. Goliath fuit altitudine sex cubitorum & palmi.
15. Cubitus in sacris literis quam mensuram habuisset.
16. Cubiti geometrici quales dicantur.
17. Cadaver repertum Polonia quem refert Ioan. Bapt. Villalpando.
18. 19. Gigantes non rari ante & post diluuium.
20. Dens molaris S. Christophori maior pugno.
21. Molaris dens duabus pugnis maior ex capite dolio maiore apud Indos repertus est.
22. Dentes molares cadaueris quorum singuli uncias quinque appendebant.
23. Puella quinquaginta cubitorum latitudine.
24. Cadaver cubitorum triginta & tres.
25. Anthei ossa longa cubitorum sexaginta.
26. Pallantis cadauer Roma muros altitudinis ne adequabat.
27. Cadaver pedum triginta, & alius quinquaginta.
28. Indijs Orientalibus homines reperti sunt, qui elefantes leuato pede transfiliant.
29. Indijs Occidentalibus Gigantes pedum duo decim.
30. Gigantes quorum singuli ceruicis brachij dimidium aquabant.
31. Cadauera magnitudine trium hominum nostrorum.
32. Hispania visi sunt homines, & cadauera duplo, & triplo alijs maiora.
33. Gigantes quare boue, ut olim non reperiuntur.
34. 35. Gigantes a damone posse procreari, multi tenent.
36. Gigantes a damone procreari posse, falsum est.
37. Gigantes quare ex incubis, & succubis da-

monibus creditum sit procreari.

38. Gigantes de quibus sit mentio in Genesi nūlatenus si y demonum fuerunt.
39. Angelos non tradidit Enocheum mulieribus concubuisse.
40. Filij Dei intelliguntur de filijs Seth, Genes. 6.
41. Filij Sethi congressas cum filiabus Cain intelliguntur, Genes. 6.
42. Sethi filij appellantur filij Dei, & Angeli.
43. Angeli peccatores non intelliguntur sub nomine filij Dei, Genes. 6.
44. Damones nunquam dicuntur filij Dei.

GIGANTES filios Adæ ante, & post diluuium fuisse, de fide est, Genes. cap. 6. v. 4. Numer. capit. 13. Deuteron. cap. 2. v. 11. & 20. & ca. 3. v. 11. & 13. Reg. 2. c. 21. v. 18. & cap. 23. v. 13. Indith. c.

16. v. 8. Iob cap. 16. v. 15. & c. 26. v. 5. Ps. 18. v. 6. & Psalm. 32. v. 16. Sapient. ca. 14. v. 16. Prouerb. cap. 9. v. 18. & cap. 21. v. 16. Eccles. cap. 16. v. 8. & cap. 47. v. 4. Isai. ca. 14. v. 9. & cap. 26. v. 14. & 19. Baruch, cap. 3. v. 26. Machabeor. 1. cap. 1. v. 34. † Quos statura magna fuisse homines, qui omni seculo fuerunt in rerum natura ex filijs Adæ procreati ex semine calidissimo, & rarisimo multisque spiritibus affluente, dixi in Epitom. de Magialib. 2. ca. 31. ex n. 16. † Nunc tamē eruditissimus Iheson Carrança existimat Gigantes dixi, non tā ex inusitata corporū molle, quā morum, animorū que ferociā, elationē, superbiā, impietatem, crudelitatem immanitatem, insolentiam, lib. de leg. i. part. design. c. 17. ex n. 51. † Sed Gigantes nō tā ex animorū ferocitate, quā corporū molle dictos arbitror, nā Græci, cū Deorū suorum nullum maiorem habuissent Numen, quam terram, ad istorum hominum magnitudinem demonstrandam, eos γίγαντες, gegenes, cixerūt; hoc est, terrageniti, vel terrigenæ; ut tradunt D. Isidor. lib. 11. Etymol. cap. 3. Genebrard. in Psalm. 87. Ang. Polician. Miscellan. cap. 18. † Ex quo nata est fabula, quæ gigantes filios terræ perhibuit, & cū Dijs certasse, & similia, ut tradūt Hesiod. in Theogon. Homer. Odys. 2. Ouid. Metamorphos. lib. 5. Natales Comes in Mythrolog. lib. 6. cap. 21. † Non secus, ac alia quæ de illorū corporū molle, natura, viribus, forma, & similibus cōmenti sunt; ut ipse refert Carrança d. cap. 17. n. 55. aducens illa Ouid. Fastor. 5. Terra ferōs partus immania monstra gigantes Edit, ausuros in Iouis ire domum,

Mille man^{us} eis dedit, & pro cruribus angueis,

7 ¶ Sed de his fabulis non agimus, sed de veris hominibus statura proceribus, Gigantes nominati, qui omni sæculo fuerunt, ut ultra à Merelatos loco citato, probat ex Philosoph. Plin. lib. 7. cap. 17. Solin. in Polybist. c. 5. Plutarch. in Sertor. Nicephor. lib. 12. cap. 37. Herodot. lib. 1. Flau. Ioseph. lib. 1. antiq. Iudai. ca. 10. & lib. 5. cap. 2. Philon. libr. de Gigant. & lib. de confus. ling. Macrob. lib. 1. Saturnal. c. 20. Aul. Gellius lib. 3. noct. Atticar. ca. 10. Strabo. in Geograph. lib. 17. Pomp. Mela, lib. 3. cap. 11. Philostr. lib. 2. Abraham. Ortel. in Theatr. tab. 2. Olaus Mag. in hist. Septentr. lib. 5. ca. 2. Ophner in Chron. fol. 9. Iust. Lipsius in Philosph. Stoicor. lib. 3. disert. 5. Fulgos. lib. 1. Memorab. cap. 6. Theatr. vita hum. vol. 2. lib. 2. fil. 274. Cæl. Rodigin. lib. 3. antiquit. lect. cap. 8. & lib. 13. cap. 34. Cardan. lib. 8. variet. rer. cap. 43. † Ex Patribus, & Theologis in meam venient sententiam D. Aug. s. l. b. 15. Civit. Dei cap. 23. D. Chysoft. in Gen. s. homil. 22. & 23. Nazian. contra Iulian. orat. 3. D. Gregor. lib. 7. moral. cap. 11. Rupert. in Genes. lib. 4. c. 2. D. Isidor. lib. 11. Origin. c. 3. Genebrard. lib. 1. Chronol. ann. 1056. Hier. Magi. li. 1. Miscellam. c. 4. Maluñd. de Paradyso c. 53. Pineda in Iob. tom. 2. c. 26. & de rebus Salomon. lib. 5. c. 13. Perera in Genes. li. 8. disp. 3. & 4. Mar. del Rio ad Senec. in Oedip. & lib. 2. Magic. disp. 9. 15. Aldrete de antiq. Hisp. lib. 4. c. 3. Sim. Maiol. to. 1. colloq. 2. & tom. 2. colloq. 1. & tom. 3. colloq. 3. Gaspar Sanchez in Isaiã cap. 26. v. 34. Lorin. in Sapient. 14. v. 6.

9 ¶ Probatur præterea eiusdem sacrę Scripturę autoritate aut diluvium in rerū naturę Gigantes fuisse Genes. c. 6. v. 4. Gigantes autem erāt super facie terra. † Quos statura magna fuisse nullus dubitare licet, cum Adam humani generis protoplastus, non dicatur fuisse Gigantem, qui tamen statura magna fuit, ut dixi d. cap. 31. nu. 18. & Me referens sequitur Carranca d. cap. 17. num. 57. † Post diluvium Gigantes fuisse statura magnos probant rerę promissionis exploratores Hæbrei, qui etiam procerosissimi fuerunt, de illius Prouincię habitatoribus ista Moyfi retulerunt, Numer. capit. 13. Vidimus monstra quadam filiorum Enach de genere Giganteo, quibus nos comparati, quasi locustæ videbamur. † Nam licet per hyperbolem dictum fuisse, alij arbitrentur, procerosissimos tamen fuisse, & nominatos fuisse Gigantes, de illis agens, sic testatur Propheta Baruch cap. 3. v. 24. Ibi fuerant Gigantes nominati illi, qui ab initio fuerunt statura magna, & scientes bellum.

¶ Filij quoque Ammon statura magna fuerunt, nam de Og Rex Basan legitur Deuter. ca. 3. v. 11. Monstratur leſul^{us} eius ferreus, qui est in Rabab^{is} filiorum Ammon nouem cubitos habens longitudinis, & quatuor latitudinis. † De Goliath Philisteo sic testatur sacra litera Reg. 1. cap. 17. v. 4. Et egressus est vir spiritus de castris Philistinorum nomine Goliath de Geth, altitudinis sex cubitorum, & palmi. † Cubitus autem vsualis, vulgaris, communis est interuallū in homine perfectę magnitudinis ab articulo medio brachi, siue a flexu illius ad extremum vsq; medium digitum, vno pede, ac dimidio constans. Pes autē quatuor palmis, palmus quatuor digitis trāuersis, digitus quatuor granis hordeaceis, secundum longitudinem dispositis, ut tradunt P. Ioann. Bapt. Villalpando ad Regias Ezechielis explanat. tom. 3. Appar. lib. 3. capit. 15. 16. & 17. Saliatus in annalib. sacris anno mund. 3455. pag. 402. Lorinus in Deuter. capit. 3. pag. 119. † Nisi velis cubitos Geometricos fuisse, quorum singuli continent sex cubitos vulgares D. Aug. lib. 15. Civ. Dei c. fin. Lori. ubi sup. d. fol. 119. Seu sex pedes ex nostris, ut tradit Abulens. in Genes. cap. 6. pag. 37. ut sic Goliath habuisset ex nostris pedibus XXXVI. ut notat Saliatus ubi sup. † Cuius fortassis maioris magnitudinis fui Hæbrei cadauer Polonię repertū in vetustissimo monumēto, cū quinq; scelis Hæbreis, qui in indice alterius manus annullū habebat, quod armillā in modū brachiū ex nostris circundabat, ut ex Regis Polonia legato se accepisse narrat Ioñ. Bapt. Villalpā. ubi sup. tom. 2. p. 2. de postrema vision. Ezech. li. 5. disp. 3. cap. 38. & eo relato Fr. Ioann. de la Puente Dominicanus, in emuenien. vtriusque Monarch. lib. 2. cap. 21. fol. 224.

¶ Confirmat etiam Gigantes ante diluuiū fuisse in hæc verba D. August. lib. 15. Civitat. Dei c. 53. Secundum scripturas Canonicas, Hæbreasque, & Christianas multos Gigantes ante diluuium fuisse dubium non est, & hoc suff. cuius terrigonę societatis hominū, Dei autē filios, qui secundū carnē de Seth propagati sunt in hac societate deserta iustitia declinasse. † Et post diluuium recensitis nonnullis autoritatibus, qui hæc veritas patefecit se testē oculatū in hæc verba adscribit idē Aug. d. li. 15. c. 9. Vidi ipse nō sol^{us}, sed aliqui in Vtiçfi litore molarē hominis densē ingentem, ut si nostrorum dentiū modulos minutatim cōsideraretur centū nobis videretur facere, sed illū Gigantis alicuius fuisse crediderim. † Concinit eius commentator Ludou. Viues in d. cap. 9. sibi ostensum fuisse in Valētia S. Christophori molarē dentē humanum

pugno

- pugno maiorem, & in noua Hispania aliam similem uidisse affirmat *Ioseph Acofta in hiftor. Indorum lib. 7. cap. 3. pag. 457.* † Aliam molā duobus pugnis maiorem, quā ex sepulchro humani cadeueris extracta est apud Indos, cuius caput grandis dolij vinarij magnitudinem excedebat se uidisse affirmat *Torquemada in Monarch. Indor. lib. 1. cap. 13. D. Solorzano de iure Indiar. lib. 1. cap. 2.* † De alio cadauere similis capitis, cuius dentes molares singuli vncias quinque appendebant in hęc verba testatur *Mart. del Rio lib. 1. Magicar. dilq. q. 15. Anno 1516. in Mazerano agro camentarios effodisse cadauer hominis stature cubitorum circiter xx. caput habens dolij instar, molares dentes singulos vnciarum V. pondus equasse.*
- † *Aristoteles* siue quis alibi *lib. de natura rer.* affirmat, in Occiduis partibus repertam fuisse puellā, quam vnde fluuiorum gurgites ab Oceano terris aduxerint, ignoratur in capite vulnerata, & mortua, quę quinquaginta cubitorum latitudinis erat, quam refert, & sequitur *Vincent. lib. 31. hiftor. natur. cap. 125.*
- † *Solinus* similia, in hęc verba testatur in *Polyhystor. cap. 4. Quod bello Cretico, cum allata fluuii impetu plusquam bienio inuecta terras rupisset, post diceffum fluctuum inter plurima huiusmodi desideria humanum cadauer repertum cubitorum XXXIII. quem cubitorum XLV. fuisse in hęc verba testatur Plin. lib. 7. cap. 16. Corpus illud, quod in Creta terra motu rupto monte adinuentum erat, cubitorum XLV. † Gaius in Mauritania se uidisse testatur *Anthei ossa longa cubitorum LX. quę vt vera referunt Plutarch. in Sulton. Strabo lib. 17. Pomp. Mela lib. 3. cap. 11. D. August. d. lib. 15. cap. 9. Fulgos. lib. 7. cap. 16.* † *Pallantis* cadauer Romę inuentam anno 1039. muros vr̄bis altitudine æquabat, repertumque in pectore vnus longum pedes 111. vt menit *Vincet. lib. 25. cap. 34.* † In montanis Narbonensibus sub *Carolo VII. Gallorum Rege* repertum est cadauer pedum XXX. vt oculatus testis refert *Fulgos. lib. 1. cap. 6.* & in Anglia detecta sunt humana ossa adhuc ordine composita in pedes L. *Robert. Ment.**
- † *Indijs* etiam tam Orientalibus Gigantes fuisse in compertum est, nam *Indę Orientalis* tantę proceritatis homines repertos fuisse (vt elephantibus etiam magnis leuato pede transiliant) narrat *Pomp. Mella lib. 3. capi. 4. Salin. cap. 53.* † De Occidentalibus *Americus Vesputius* in suis relationibus tradit *nauig. 2.* se ad quandam Insulam appulisse altissimis hominibus cultam pedum XII. quam ob id Gigantum appellarunt, *D. Solorzano de iure In-*

diar. lib. 1. cap. 2. num. 12. † *Anton. Pigafetta*, qui fuit socius *Magallanis*, dum nobile eius nominis fr̄etum detexit sub Polo Antarthico affirmat se iuxta illud Giganteos populos conspexisse, quorum ceruix brachij dimidiū longitudine equat, de quibus plura, *Anton. Herrera in hift. Indor. decad. 4. lib. 2. cap. 7. Ioseph. Acofta hift. Indor. lib. 7. cap. 3. Petr. Cieza in hift. Perup. 1. cap. 52. Hieron. Cardan. lib. 8. variet. rer. cap. 43. relatus in Theatro vite human. vol. 2. lib. 2. pag. 277.* † De cadaueribus, & ossis repertis apud alias occiduas regiones, quorum habita ratione ad nostros triplum iusta magnitudines nostrorum ciuium æquarent, referunt *Ioseph. Acofta lib. 1. Noui orbis capit. 19. pag. 53.* † in *hift. Indor. lib. 7. cap. 3. Petr. Cieza p. 1. hiftor. Peru cap. 52. August. Zarate eadem hiftor. lib. 1. cap. 5. Torquemada d. cap. 13. Gregor. Garfia de Indor. orig. lib. 1. cap. 4. Herrera decad. 5. lib. 3. cap. 1. pag. 64. Garcilasus Inca in suis Comment. lib. 9. capit. 9. pag. 234.* † Et apud nos Hispanos multi homines visi sunt ab humeris, & sursum longiores ex nostris superantes, & ossa humana prope Granatam duplo nostrorum maiora, & in *Baruecas XII. pedum* cadauer, & alibi iam dixi in *Epitome de Magia lib. 2. cap. 31. ex num. 13.* Et *Me* referentes tenent *D. Solorzano Regius Consil. de iure Indiar. lib. 1. cap. 2. ex num. 11.* † *cap. 10. ex num. 54. Pellicer ad Poliphem. estanc. 7. not. 1.* † Quę si ita frequentiora apud nos, vt anteriori seculo non repertiatur causam ex *Plinio* adscribit *D. August. lib. 15. Ciuit. Dei cap. 9. Plinius secundus doctissimus homo quanto magis, magisque præterijt seculi excursus, minora corpora natura ferre testatur, ad quod concinit illud Vergil. Æneid. 12.*

Terra malos homines, nun educat, atq; pusillos, Qualia nūc hominum producit corpora tellus.

† Gigantes autem huiusmodi non solum ab hominibus, sed a dæmone procreari posse, testatur *Franc. Valles de sacra Philosoph. cap. 8. Mart. del Rio lib. 2. Magic. q. 15.* † ad *Senec. in Hercul. furen. v. 447. Bulenger. de Magia lib. 1. capit. 25.* † Nam contendunt posse dæmonem eligere homines calidos, robustos, & abundantes multo semine, quibus succubat, deinde mulieres similis conditionis, quibus incubat, & sic Gigantes generare, quibus astipulare videtur sibi contrarius *Ildef. Carrança d. cap. 17. num. 55. ad fin. pag. 595. Stephan. Bupalus de Angelis q. 51. art. 3. quæst. 1. differ. 3. 5. 7.* † Quod falsissimum est, quia dæmones semen humanum, licet per motum localem adferre possint, idque summa celeritate mul-

herius infundere tanta esse non potest, ut spiritus vitales non euaporentur, ut latè dixi hoc opere lib. 5. cap. 4. ex num. 27. D. Augustin. lib. 15. Ciuitate Dei, cap. 23. Ambros. Pareus lib. 34. demonstr. & prodig. c. 16. & alij. † Quibus etiam destruitur alia eiusdem Vallesi inanis opinio, per quam putauit Gigantes illos, de quibus fit mentio in Sacra Geneseos historia cap. 6. ex incubis, & succubis dæmonibus procreatos fuisse, quam asseruit dict. capit. 8. quod falsum est, ut tenent Diuus Thom. D. Isidor. Scotus, Theodoretus, Rupertus, & alij a me relati d. lib. 2. cap. 30. ex num. 4. & cap. 31. ex num. 20. † Nam verba illa sacri textus, quam pro se citat Vallesius nullatenus dicunt dæmones cum mulieribus incubuisse, neque id ex illis verbis colligi potest, Genes. ca. 6. v. 4. Gigantes autem erant super terram in diebus illis, postquam enim ingressi sunt filij Dei ad filias hominum, illæ tunc genuerunt, isti sunt potentēs à seculo viri sumosi.

† Nam et si altera opinio Vallesi tueatur auctoritate Enoch, quem aiunt in libris suis scripsisse Angelos, quos vigilēs appellant, transfiguratos in homines, ut mulieribus potirentur, talis sententia commentitia est, nec tāto viro referenda, nam ut ait D. Augustin. lib. 15. Ciuitate Dei, cap. 22. in Genes. quæst. 23. Cur autem hoc nisi ab antiquitate suspecta fidei iudicata sunt, nec vtrum hac essent, quæ Enoch scripsisset, poterat inueniri. † Quare non de dæmonibus, sed de filiis Seth iusti, & filiabus Cain, iniqui verba illa Moyſis de filiis Dei, & filiabus hominum intelligenda sunt, ut in hæc verba testatur Suidas, Sethum illius ætatis homines Deum appellabant, & merito igitur Sethi, & Enos filij Dei, & Deorum filij auctore Symacho intelliguntur, ex quorum impio, & impuro coniugio nati sunt Gigantes. † Et in hanc meā sententiam de filiis Seth, & filiabus Cain Moysem locutum assentiuntur D. Augustin. d. lib. 15. Ciuitate Dei, cap. 23. & in Genes. ad lit. cap. 15. D. Chrysostom. in Genes. homil. 22. D. Theodoret. q. 47. D. Ambros. de Noe, & arca, cap. 4. D. Thom. part. 1. q. 51. artic. fin. Abulens. in Genes. cap. 6. quæst. 6. & in Exod. cap. 7. q. 12. Mart. de Hales part. 1. q. 78. Martin. del Rio lib. 2. Magic. q. 15. Ioseph. lib. 1. antiquit. Iudaic. c. 5. And. Cesalpin. de inuestig. dam. cap. 19. Sotus, & alij Sententiar. 2. distinct. 8. & dixi d. ca. 30. num. 4. & cap. 31. num. 20. & Me referens Carranca dict. cap. 7. num. 53. Stephan. Bubal. de Angel. q. 50. quasi. 3. differ. 1. §. 9.

† Neque obstat in Vulgata legi Filios Dei, ubi Septuaginta legerunt αγγελοι, nam

vtrumque de filiis Seth, intelligi potest, qui eo quod iusti viri essent filij, Dei etiam filij appellabantur iuxta illud Psal. 81. Ego dixi Dignis, filij Excelsi omnes. Et de Ioanne Precursore Malach. cap. 4. Matth. c. 11. Ecce ego mitto Angelum meum. † Et ita non de Angelis peccatoribus, sed de filiis Seth intelligenda sunt illa Geneseos verba, nam ut ait D. Aug. d. lib. 15. cap. 23. Non ita illos fuisse Angelos Dei, et homines non essent, sicut quidam putant, sed homines procul dubio fuisse Scriptura ipsa sine ulla ambiguitate declarat. † Et in sacra Scriptura sub filij Dei nomine nunquam intelliguntur dæmones, idem D. August. d. cap. 23. Illud verò ubi dicitur Deus Deorum non potest intelligi Deus dæmoniorum, & Rex magnus super omnes Deos, absit, ut dicatur Rex magnus super omnia dæmonia, sed homines, qui in populo Dei eadē Scriptura Deos appellat Psal. 81. Ego dixi Dignis, & filij excelsi omnes.

CAP. VII. De Pygmæis, & an maleficio possint procreari.

SVM MARIVM.

1. Pygmai sunt in rerum natura.
2. Pygmai sunt veri animantes.
3. Pygmai triennio gignunt, & octonnes moriuntur.
4. Pygmai statura cubitum non excedit.
5. Pygmai quare spiritibam dicantur.
6. Pygmai in extrema parte Indiae inhabitant, & ternos Dodrantes non excedere.
7. Dodrans quid sit.
8. Pygmeos dicunt Græci Pycbicaion, quasi cubitales.
9. Pygmai pro satis frugibus contra grues dimicant.
10. Grues solent Pygmaeos superare, ac per æreuebere.
11. Pygmaeos non esse homines, sed bruta.
12. Pygmai in fabulis annumerantur.
13. Pygmaeos tam homines, quam bruta esse.
14. Fabulae sunt multa, quæ de Pygmaeis referuntur.
15. Pygmaeos esse in rerum natura negari non potest.
16. Pygmai pro bellatoribus apud Ezechiel, cap. 27.
17. Pygmai, in quo sensu accipiantur apud Ezech. cap. 27.
18. Pygmai idem quod nani, & pumiliones.
19. Pygmai quare dæmonis arte procreari possint.

20. *Mandragora ex semine humani in terra decisso procreari, mentira est.*

21. *Demon adferre non potest semen humanum quam euaporetur.*

22. *Demon potest ratione uteri, vel medicamentis efficere, ut homines ad deuitam statutam non perueniant.*

23. *Pumiliones a laeri audis parentibus efficiuntur.*

PYGMÆOS esse in rerum natura satis indicat illa Ezechielis verba cap. 27. v. 11. *Pygmaei, qui erant in turribus tuis, pharetras suas suspendunt in muris tuis per gyrum.* secundum expositionem

quintissimi mei Ioan. Bapt. Villalpando in Regias Ezechiel. explanat. d. cap. 27. n. 11. pag. 14. ¶ Nec ad solam analogiam, aut metaphoram referendum videtur, cum illos esse veros animantes testantur, *Arist. libr. 8. hist. animal. cap. 2. Plin. lib. 10. cap. 23. Pomp.*

Mela de situ Orb. lib. 3. cap. 9. Athenus in Dynosopb. libr. 9. Briscola lib. 4. horarum successuar. cap. 1. tom. 2. ¶ Quos homines non esse satis indicari videtur, vel ex illis, quæ de ipsis tradunt, nam triennio gignete, & octenes moria affirmat Albert. Mag. lib. 7. animal. tit. 1. cap. 6. ¶ Quorum quidam corporis staturā cubitum non excedere contendit Aristot. ubi prox. Ex quo eos cubitales appellant, Plin. li. 2. cap. 30. & lib. 7. cap. 8. & d. lib. 10. capit. 23. Strabo Geograph. lib. 13. Aul. Gellius lib. 9. noct. Atticar. cap. 4. ¶ Quos etiam Spithameos appellat Plin. d. lib. 7. cap. 2. quia ternas Spithamas longitudine non excedunt, hoc est 29. pollices, scilicet duos pedes, & quinque pollices, ut interpretatur Briscola d. cap. 1. aliam atq; aliam nominis rationem redens d. lib. 4. c. 1. 10. 2. ¶ Hos ad Aquilonem habitare vitra Lapones perpetua caligine oppressos scribit Paul. Iovius in Moscob. D. Solorzano de iure Indiarum lib. 1. capit. 1. num. 76. fol. 13. ¶ Hominum quidem genus ex Adam esse in extrema India parte montibus habitare, & ternos dodrantis non excedere dicit Plin. d. cap. 2. ¶ Dodrans est mensura extensa manus ab extremo minimi, usque ad summam pollicis, & aliquando cubitum continet, ut tradit D. Ioan. Bapt. Villalpando ubi supra. ¶ Græci eos dicunt πυγμαῖοι. Pygmaioi, hoc est cubitales, nam πύγμα, Pygon, cubitum significat, ut notat D. Ioan. Bapt. Villalpando d. e. 27. Ideo hoc eis nomen non proprium; sed appellativum dixit D. Aug. lib. 16. Ciuit. Dei c. 7.

¶ Pro satis frugibus contra grues dimicare, dixit

Mela, d. lib. 3. cap. 9. Ex quo eos gruum hostes appellant Solin. lib. 2. cap. 15. & lib. 4. cap. 11. & lib. 5. cap. 29. & lib. 6. capit. 19. & 30. Et grues eos superare, & que per terra vehere in hunc modum cecit Lucret. Saty. 13.

Pygmaeus parvus currit bellator in armis. Mox impar hosti, raptusque per aëra curvis Ungulibus & sella fertur grue.

¶ Quos quidem non esse veros homines, sed bruta, & ad classem seminatam referendos arbitrantur Solin. ubi supr. Cael. Rod. g. lib. 4. antiqu. test. cap. 3. Et perditis similes dixit Nicoph. lib. 12. cap. 37. ¶ Quare Pygmaeos in fabulis annumeratur. Carranca de legit. part. designat. cap. 17. num. 59. pag. 397. Cum dicat in hac verba L. August. lib. 16. Ciuit. Dei c. 8.

*Alios statura esse cubitales. quos Pygmaeos a cubitu Græci vocant alii quinquenes concipere, & octauarum vitæ annum non excedere. ¶ Hos quidem tam homines, quam bruta esse his verbis disertissimis docet Arist. li. 8. hist. animal. cap. 2. Ex Cythiis campis ad palludes Egypto superiores grues veniunt, quo in loco pugnare cum Pygmaeis dicuntur, non enim id fabulæ est, sed certè genus tam hominum, quam equorum. ¶ Et quamuis multa, quæ de Pygmaeis referuntur fabulæ sint, ut illud gruum certamen, & inducias, ut refert Plin. d. lib. 10. capit. 23. Homerus, & alij, qui nihil certò agnouerunt, sed aliorum referunt dicta, ut tradit Leon. Coquans ad August. d. cap. 8. schol. 1. ¶ Eos tamen negare lanum non est, nam præter tot virorum authoritates, qui eos, ut veros animantes referunt, extat textus clarus Ezechielis illos esse asseuerans, cui non potest contradici, Ezech. cap. 27. v. 11. *Pygmaei, qui erant in turribus tuis.* ¶ Nisi velis ibi Pygmaeos pro bellatoribus accipi, & eos non esse ab ipsa pugna, ut exponant D. Hieron. ubi supr. Briscola lib. 4. horar. successuar. cap. 1. ¶ Unde Pygmaeos ab Ezechiele dictos nonnulli putant, non quod stature sint tales, sed quod tu res tam alte erant, ut etiam viri fortissimi, & maxime in imo versantes vix cubitales apparerent, ut tradit Mart. de Rol. lib. 2. Magic. quæst. 15. ¶ In aliorum tamen scriptis dici potest Pygmaeos appellari, quos dicimus Pumiliones, vel Nanos, qui omnibus extiteret temporibus, traditur a Gasp. Baubin. de Hermaphod. lib. 1. cap. 8.*

¶ Sed ante demonum efficere, ut homines Pygmaei, Pumilliones, & Nani nascantur, verum esset, si asserta opinio de Gigantibus arte demonis procreatis posset sustineri, nam eligens semen debile, pusillum, tenuem, serie obnoxium, & spiribus expertem efficere

posset

posset

posset

posset

posset

posset

posset

posset

posset

posset

posset

20 posset, vt homines pulij generetur. † Quem-
admodum ex semine humano terra decisso vi-
uentia generari multi asserunt cupitalia arte
dæmonis, quæ Mandragoræ appellantur, ad ex-
cipienda oracula paratissima, mentira est, quia
re, vera lignæ sunt statuz ex stipibus factæ, vt
21 tradit Mart. del Rio Magic. disq. lib. 2. † Dæ-
mones enim licet per motum locale possint
semen humanum, quam citissime adferre, &
mulieris vulvæ loco, & tempore apto ad gene-
tionem inducere, sed tamen efficere non po-
tess, vt spiritibus vitalibus non euaporetur, vt
ex D. Aug. Parco, & alijs dixi sup. hoc lib. 5. c.
2. ex n. 27. † Poterit tamen ratione vteri, vel
loco, in quo formatur infans, ex causis natura-
libus ita adstringere, vt foetum debitæ formam
recipere non valeat, vt ille, qui falcis ligantur,
vt furtiuos conceptus occultet, nā vt ait Hyp-
pocrat. lib. de genitur. sicut cucumer adhuc cu-
cumerario coherens, recipit figurā vasis, in quo
alitur, & crescit, ita foetus habet formā vteri,
22 quo formatus fuit. † Vnde lucra auidi parētes
certis medicamentis efficiunt, vt filij pumilio-
nes nascantur, quibus etiam dæmō posset effi-
cere, vt ad rectā corporis laturā nō perueniāt
Mart. del Rio lib. 2. Magic. q. 15. Carrança
d. c. 17. n. 61. ad fin. pag. 598.

CAP. VIII. De Monstruis hu- manis, ex natura, vel dæ- monis arte.

SVM MARIVM.

1. Monstrū appelletur quod in naturā peccat.
2. Miraculum appellatur monstrum.
3. Monstruis de quibus agendum est.
4. Res quæ multipliciter intelligitur veritas
ignoratur.
5. Natura quandoque oberrat, & monstra in-
ducit.
6. Monstruorum causas in natura obliuionem
reducit Carrança.
7. 8. Monstruorum causa varia.
9. Monstruorū causa interna ex parte materiae.
10. Monstruorum causa ex seminis vitio.
11. Homo tribus manibus, vel pedibus genera-
tur ex abundantia seminis.
12. De seminis abundantia explicatur l. non
sunt, D. de statu homin. l. ostentum, D. de
verb. signif.
13. Biceps homo generatur ex seminis redun-
dantia.
14. Pedes, & manus duplicantur ex seminis
abundantia.

15. 16. Homines duplices ex seminis abun-
dantia
17. Homines ad rectam perfectionem non per-
ueniunt ex seminis defectu.
18. Pygmaei nani, & pumilioes ex seminis
defectu.
19. Puerum, sine brachijs ex seminis defectu.
20. Defectus seminis producit homines sine oc-
culis, & monoculis.
21. 22. 23. Monoculi apud Scythas babi-
tant.
24. 25. Homines sine capite nascuntur ex se-
minis vitio.
26. Semen morbidum monstra producit.
27. Seminis vitio generari solent in muliere
canes, apri, &c.
28. De monstruosis partibus plura infra intel-
liguntur.
29. Monstruosi partus vitales non sunt.
30. Monstrui vita expertes, qui forma carent
humana.
31. Cynocephali canino capite viuunt.
32. Troglodite sermone carent.
33. Arthabatrifla sine voce iunt ratione com-
potes.
34. Chelenophagi sine voce hirsuto corpo-
re.
35. Carmani hirsuto corpore præter capita, se-
rarum more.
36. Chromandæ Syluestres homines sine voce,
alijs sine linguis, alijs sine ore.
37. Qualis ratio redditur de monstruosis homi-
num partibus, talis est de monstruosis, qui-
busdam gentibus.
38. Homines quare non loquantur.
39. Nutibus mentis conceptum exprimi potest.
40. Causa interna Monstruorū ex parte vteri.
41. Vterus informis edit monstra.
42. Fusile opere vasculum vitiosum, vitiosas
edit imagines.
43. Tunicæ ratione quibus fetus inuoluitur po-
test monstrum generari.
44. Facultatis formatricis vicio monstrum edi
contingit.
45. Formatricis facultas variè constituitur.
46. Conformatio fetus non residet in anima.
47. Conformatrix facultas in semine est.
48. Conformationē in Delū coniecit Carrança.
49. Conformatio naturaliter potest monstra
producere.
50. Agentis ratione possunt monstra genera-
ri.
51. Agentis inordinata libido solet monstra
producere.
52. Mulier male complexionata generat sues,
mures, &c.

53. *Menstruata mulier generat monstrum.*
 54. *Mulierum nimia libido monstruos procreat.*
 55. *Semē diuersi speciei solet monstrui generare.*
 56. *Imaginatio parentum tempore conceptionis causa externa est, quae monstruos producit.*
 57. *Formatio fetus non pendet ab imaginatione, sed à conformatione.*
 58. *Imaginaria est his imaginationis ad immutandum fetum.*
 59. *Caeli influentia causa externa monstrorum.*
 60. *Stellae nullae sunt in caelo maleficae, quae possint monstruos producere.*
 61. *Astris nihil malum est, quod monstruos possit efficere.*
 62. *Stellae nullam habent potestatem formas imprimendi.*
 63. *Peccata parentum solent esse causa, ut filij monstrui nascantur.*
 64. *Nabuchodonosor, & uxor Loth ex peccatis à recta forma degenerarunt.*
 65. *Roberto Gallorum Regi ex incestu natus est filius monstruosus.*
 66. *Monstrua habens caput humanum, & rationem inter homines annumeratur.*
 67. *Monstrum reputatur homo, si caput hominis, & ratione pollet, quauis cetera sint ferarum.*
 68. *Monstrum habens caput hominis baptizandum est.*
 69. *Monstrum duorum capitum baptizandum in utraque sub conditione.*
 70. *Monstruos occidi iussu est. XII. Tabul.*
 71. *Monstruos occidens, qui habent caput humanum tenetur de homicidio.*
 72. *Monstrua resurrectura sunt in die iudicii, reformatis membris.*

MONSTRUM appellatur omne id, quod in natura peccat, siue in homine, siue in bruto, siue uolanti, siue in plantis, *Aristot. lib. 2. Physic. c. 8. & lib. 4. generat. anim. c. 3. & 4. Plin. lib. 17. ca. 22. Theophr. de caus. plant. c. 2. Bonau. de oeli. mest. lib. 3. c. 64. & seqq. Petr. Garc. Carero de loc. affect. disp. 73. c. 1. n. 4. & Itē, & quodcuq; natura limites transiliens, ultra modum naturale operatur, ut miraculum, ut de Eliseo, ita legitur *Eccles. c. 48. In uita sua fecit monstra, et in morte miracula operatus est.* & Sed de his nō agimus, sed de monstrosis hominib; natis, quot & qualibus esse debeant, ut filij appellerentur, & ad successiones, & legata, & fideicommissa admittantur, baptizentur, ordinentur, & ad dignitates, & alios iuris effectus admittantur, ut per DD in l. ostentum, 38. l. quaret aliquis,*

135. *D. de verbor. sign. l. non sunt liberi, 14. D. de statu homin. l. quod dicitur, D. de liber. & posthum. l. quod certatum, l. uxoris abortu, C. de posthum. hered. instit. & In quibus iuribus cum interpretes tot ac tanta diuersarum opinionum monstra protulerint, ut quid certum haberi possit minimē queat, eius rei pauca subiiciam, ut ueritas elucescat, nam ut ait Aristot. *Res quae multipliciter intelligitur, ueritas ignoratur.**

¶ Natura enim etsi semper perfectissima edere procuret, quandoq; oberrat, & inducit monstra, ostenta, prodigia, *Arist. Physic. d. c. 8. & lib. 4. de gener. anim. c. 4. D. Aug. lib. 16. Ciu. Dei, c. 8. Iul. obsequens, de prodig. c. 1. 18. 19. & 20. Mercado de morb. mulier. lib. 4. Ambros. Paracelsus de monstr. & prodig. lib. 24. Ioā. Varandaeus lib. 2. de affect. mulier. c. 6. Petr. Garf. d. disp. 72. & 73. Ioā. Heurnius de morb. mulier. c. 6. 10. 2. Bonau. de oeli. mest. lib. 3. Peregrini de fideicō. ar. 43. ex n. 24. Negusian. in Sylua, q. 400. ex n. 83. Petr. Aerodius lib. 2. rerum iudic. tit. 4. c. 8. & Causae autem propter quas monstra huiusmodi fieri contingant, variè traduntur ab auctoribus, ex quib; qui melius ex nostris ista prosequitur, postquam huc illuc vagauit, tres assignat, quorum omnes in naturae ferè obliuioni recidunt, multaq; pro eis expendit eruditus *Ildeph. Carranc. de legit. part. design. cap. 17. ex nu. 11. cum seqq. fol. 583. 584. 585.* & Melius tamē ipsiusmet naturae uitio tribuendū est, ex utriusq; parentis mala dispositione, vel ex parte seminis, vel uteri mala cōformatione, ut sic monstrahuiusmodi inducatur, quarū quatuor cōmemorat *Auerro. Themist. & Simplicius ad Arist. lib. 2. Physic. tex. 82.* scilicet, MATERIAE, UTERI, TVNICAЕ, AGENTIS. & Quas vnico themate quasi cingēs, in hęc uerba testatur *Frāc. Vallerio. lib. 4. obseruar. Medic. obser. 2. Ludibria haec sunt ludētis naturae, quae uel ad materiae copiā, aut defectū, aut obstitus in utero peruersionē, aut ad formatricis naturae uitium, aut in potētia, aut ad locorum uitium, figuram, positionemque, aut ad impedimentum, quod in illis adsit referenda sunt.**

¶ Prima enim causa interna ex materiae uitio depēdet, nā ut ait *Galen. lib. de hist. Philo sophor. Monstra nascuntur, si multū fuerit semē, si parū, si diuulsū, si euaniidū, si inordinatū.* & Nā praecipuā causā monstruorū in seminis uitio posuerūt *Arist. lib. 4. de gener. anim. c. 4. Mercad. de affect. mulier. li. 3. c. 6. Petr. Garf. ubi sup. disp. 72. c. 1. Gasp. Bauhu. de Hermapbr. lib. 1. c. 7. & 8.* & Ex redundantia, seu abudantia seminis generantur homines bicipites, tribus manibus, aut pedib; vel digitis sex in manu, vel plures,

tradunt *Leuim. Lemnius de occultis natur. lib. 1. cap. 8. & 15. Ambros. Paraus de monstr. lib. 24. cap. 1. & seqq. Ioan. Schenckius obseruatio. Medic. lib. 9. Baubinus lib. 1. ca. 8. & Ad quod respexerunt Iurisconsulti dum aiunt in l. non sunt liberi, D. de stat. homin. partus autem, qui membrorum humanorum officia ampliauit, & in l. ostetum, 38. D. de verborum signi. quosdam quis contra naturam nascitur, tribus modis fortè, aut pedibus. & Quod ex superfluitate seminis fieri certum est, ut in is, qui non vna ceruix tantum, sed plures emittunt, cuius modi fuit vicephomo, qui natus est sub Theodosio Imperatore, ut narrant *Sigisbert. in Chroni. Vicent. libr. 31. histor. natural. cap. 118. Paraus dict. cap. 6. & Nec ceruices tantum duplicantur, sed pedes, & manus, & alia corporis partes, ut de bimembri homine tradit Horosius lib. 5. hist. ca. 6. & De alijs multis, qui duplices nati sunt, membris multiplicatis, dixerunt Ambros. Paraus d. lib. 24. c. 2. 3. 4. & 5. Baubin. d. c. 8. & seqq. Sim. Maiol. tom. 2. Canicul. colloq. 4. Ioan. Euseb. p. 1. curiosa Philos. lib. 3. c. 20. & 21. & Quæ vera esse testatur D. Augustin. in hæc verba, lib. 16. Ciuit. Dei, c. 8. In Oriente duplex homo natus est, superioribus membris, inferioribus simplex: nam duo erant capita, duo pectora, quatuor manus, venter autem vnus, & pedes duo, sicut unicuique homini, & tandiu vixit.**

¶ Ex defectu seminis fit, ut homines ad rectam perfectionem corporis non proueniāt, ut tradunt *Ambrosius Paraus lib. 24. de monstr. c. 6. Petr. Garf. ad Galen. de locis affect. diffu. 73. cap. 3. & Quales in Pygmæos, & Nanos, & pumilliones dixi sup. c. 8. ex n. 10. quorum multa exempla congegit Ioan. Baubin. de Hermaphro. lib. 1. c. 8. & Et ex hac causa nascuntur sine brachijs, ut Cordubæ vidimus puerum octauo tam anno natum, utroq; brachio carentem, & alium vnā manum tantum habentem, & Salmanticæ, quendam Scholarem Iurisprudentiæ operam nauetem vno tantum pede, cū vnico musculo à natura vitiatū, & de hoc meminit Carranca d. c. 17. nu. 17. pag. 535. Ioan. Euseb. d. lib. 3. c. 9. & Sine oculis etiam hac de causa nascuntur homines, & vno tantū præditi, ut his verbis testatur Plin. lib. 7. c. 2. Vnuculos media in fronte, ut *Arimaspos*, sicut etiā absque utroque oculo nasci homines contingit.*

¶ Quod quia fabulam alij putant de illorū gente, & habitatione hæc testatur Aul. Gell. lib. 9. noct. Atticar. cap. 4. *Apud Scythas quosdam esse vnū oculū habentes in fronte medio, qui appellantur Arimaspi. & Quos homines esse monstruosos specialis nationis in hæc ver-*

ba scriptum reliquit Solin. c. 19. *Arimaspi circa Besglithram, non longè à Caspio mare positi monoculagena est. & Et eos quidem in Æthiopia inferioribus se vidisse, ita ut ait D. August. lib. 16. Ciuit. Dei, c. 8. Vidimus in inferioribus Æthiopia partibus, homines vnū tantū oculū in fronte habentes. & Et eodē seminis vitio homines nasci sine capite plures testantur, & gentes esse monstruosas apud Æthiopas, quos Blemios, seu Lemios appellant, sine capite vivere, vultum, & omnes eius partes in pectore habentes, testantur Plin. lib. 5. c. 8. & lib. 7. c. 2. Pomp. Mela lib. 1. cap. 4. Solin. in Polybist. cap. 53. Aul. Gellius lib. 9. noct. Atticar. cap. 4. D. Augustin. d. cap. 8. D. Isidor. lib. 11. Etymol. cap. 3. Carranca de legitim. part. cap. 17. num. 80. & Quos se vidisse in hæc verba testatur idem Augustin. ad fratres in Erem. serm. 37. Ego iam Episcopus Hipponensis eram, & cum quibusdam seruis Christi ad Æthiopiam perrexi, ut eius sanctū Euangelium predicarem, & vidimus ibi multos viros, ac mulieres capita non habentes, sed oculos grossos fixos in pectore.*

¶ Semen morbidū monstra producit, nā quod viciosum est, nō potest ad rectā hominis perfectionē factū producere, & multo min⁹ si cū menstrui inepta retentione superueniente iungatur, ex quo fit, ut mulieres menstrua patientes si coierint multoties parere bufones, lacertas, & alia cōsimilia, ut tradunt *Arist. sect. 10. probl. 60. Ambr. Par. de monstr. lib. 24. c. 1. & seqq. Ioan. Schenck. obseru. Medic. lib. 9. Ioan. Baubin. d. lib. 1. c. 6. & seqq. Lel. Brisciola lib. 12. successuar. ca. 4. & Item & alia animantia ex huiusmodi vitio generari solent, quæ perfectiorum animalium referunt similitudinē, ut equi, asini, leonis, canis, suis, capri, ouis, & similia, ut idem tenet Aristoteles dict. problema 60. Paraus ubi supra, Carranca dict. capit. 17. ex num. 11. Baubin. dict. lib. 1. cap. 6. & 7. Hieronymus Magius lib. 1. Miscellan. c. 20. Leuim. Lemnius de occultis natur. lib. 1. cap. 8. & 15. & Et de his monstris loquuntur Iurisconsulti in l. non sunt liberi, D. de statu homin. non sunt liberi, qui contra formam humani generis conuerso ordine procreantur, l. quod certatum, C. de posthum. hæredibus instit. ad nullum declinans monstrum, vel prodigium, melius l. 8. tit. 33. Part. 7. Los que nacen en figura de bestia, o contra la usada costumbre de la natura, que son como fantasma, no son dichos fijos.*

¶ Monstruosos autem partus huiusmodi nullo modo vitales esse tenet *Arist. lib. 4. generat. animal. cap. 4. & sect. 10. problem. 48. adeo ut ne quidem in principio consistere possint,*

- tenet *Alexan. Aphrodis.* in opusculo de fato.
- 30 † Quod in his, qui forma humana penitus ex-
pertes sunt, in alijs nō ita distinguendum esse
tenet *Carranca d. cap. 17. n. 33. ex Hieronym.*
- 31 *Magio lib. 2. Miscellan. c. 20.* † Sed contra Cy-
nocephali sunt in diuersos Indię montes ha-
bitantes, qui canina habent capita, cetera mē-
bra, vt homines, erecti incedunt, sedent, alun-
tur auium, & ferarum venatibus, coctas carnes
vescuntur, iussis obtemperāt, sed non loquun-
tur, vt tradunt *Plin. lib. 6. capit. 30. & libr. 7.*
cap. 3. Solin. cap. 32. & 33. Mart. Polus lib. 3.
Indiar. c. 18. Aul. Gell. lib. 9. noct. Atticar. ca.
4. D. Isidor. lib. 11. c. 3. eosque se vidisse testan-
tur D. August. lib. 16. Ciuit. Dei, cap. 8. Ab-
lian. lib. 10. de varia hystor. capit. 31. Vincent.
lib. 31. cap. 126. quorum verba retuli in Epito.
- 32 de *Mag. lib. 2. c. 33. ex nu. 15.* † Nec homines
desinunt esse monstruos, quia non loquun-
tur, nam Trogloditz sermone carent, & homi-
nes esse testatur *Plin. libr. 5. cap. 8.* † Archa-
critas sine voce esse, ratione tamen, & mentis
compotes affirmant idem *Plin. d. c. 8. & libr.*
6. c. 30. Solin. c. 33. D. Aug. d. c. 8. Isidor. lib. 11.
- 34 *Etymol. c. 3.* † Chelenophagi homines syluel-
lestres sunt, sine voce, hirsuto corpore præter
faciem, quæ lenis est, & pilorum loco vestiun-
tur corijs piscium, *Solin. c. 33. Plin. lib. 6. cap.*
- 35 *24.* † Carmani hirsuto corpore præter capita
ferarum more, sine voce, pecudū more viuunt
piscium cute, se vellunt, & carne vescuntur, *Pdp.*
- 36 *Mela lib. 3. c. 4.* † Chromandas syluestres esse
homines sine voce, testatur idem *Plin. d. lib. 7.*
cap. 2. qui alius testatur apud Æthiopas, sine
linguis, alios sine ore, odoribus viuere, libr. 6.
c. 30. D. Aug. d. c. 8.
- 37 † Vnde cum ex hominis, & mulieris com-
mixtione tales homines monstruosos nati cō-
tingat, nihil vetat, quin his præditis vitijs na-
tiones sint, nam vt ait *D. Aug. lib. 16. Ciuita.*
Dei, c. 8. Qualis autē ratio redditur demonstuo-
sis apud nos hominū partibus, talis de monstuo-
sis quibusdā gētibz reddi potest. † Et quāuis
- 38 nō loquantur nō propterea homines desinunt
esse, quia apud nos homines sunt etiam perfe-
cti, qui non loquuntur, vel ex linguarū impedi-
mento, vel ex auditus vitio, quia aliorum vo-
ces non audiunt, vel non habent à quo adiscā-
tur, nam sermo fit per imitationem, ideo homi-
nes, qui non audiunt, non loquuntur, etsi lin-
guam habeāt expeditam, *D. Aug. lib. de quan-*
tit. anim. c. 17. † Et ad hoc, vt mentem habe-
re dignoscantur, non est necessaria vox, quia
per nutum mentis cōceptum, exprimere pos-
sunt, vt de nōnullis populis pro voce nutibus
vrentibus hæc scripsit *Pomp. Mela lib. 3. c. 4.*

Extra Egypti, & Macrobiorum deserta mul-
ti sunt populi, quibus pro eloquio nutus est, alij
sine sono lingue, alij sine linguis, alij labris etiā
coherentibus.

¶ Secunda interna causa, ex qua monstrosa
possunt provenire, vteri est, & feminei vascu-
li malitia, nam si tortus est, obliquus, rimosus,
aut male proporcionatus partemque seminis
respuit, defectuosum, & monstruosum fœtum
concepit, vt tradit *Albert. Mag. lib. de secret.*
mulier. c. 6. Ambros. Pareus de monst. libr. 24.
c. 7. & seqq. Ioan. Euseb. d. lib. 3. cap. 11. † Et
quāuis totum semen retineat, si informe ta-
men (pro fœtu excipiendo) receptacula ha-
beat, potest edere monstra, vt docent *Aristo.*
in problem. dict. scēt. 10. probl. 60. Hippocrat.
lib. de genitur. Ambros. Pareus lib. 24. de mon-
st. capit. 8. Levin. Lemnius de occultis natur.
lib. 1. capit. 8. † Nam in opere fusili, si vascu-
lum, aut receptaculum obliquum sit, an frac-
tuosum, triulcum, angulosum, distortum, ri-
mosum, dissolutum, maleque coherens ridicu-
las imagines, absurdaque simulachra produci
videmus, ita vt si in protoplastico in qua-
lem plumbium, aliāve materiam fusilem proij-
ciamus, numisma deforma sit, sic vtero male
constituto, & in alterutrum latus inclinante
decentem, exactum, & communi perfectioni
respondentem partum natura non producit,
vt tradunt *Hippocrat. ubi proxime Levin. Lem-*
nius de occultis nat. dict. cap. 3. Mercado de af-
fect. mulier. lib. 4. Ioan. Varandanus ubi supra,
lib. 2.

¶ Tertia causa ratione tunicę quibz fœtus in-
voluitur generari potest monstrū, nam ex o-
uis habentibus duo vitela, si desit membrana
quæ determinant, nascitur pullus biceps, vel
quadrupes, vt docet *Hippocrates ubi proxime.*
Arist. scēt. 10. probl. 60. & libr. 4 generat. ani-
mal. cap. 4. † Aut vitio facultatis formatricis,
nam etsi ab omnibus corporis partibus exci-
tatur, vt simile corpus producat, quando laesa
est contingit varias in partes oberrare, vt do-
cent *Hippocrates, & Aristotel. ubi supra, Mer-*
curial lib. de homin. procreatione, capit. 6.
† Quam quidem in anima, vel facultate
animę vegetantis posuit, *Aristoteles, & Ga-*
lenus libris de Anim. vel cœlesti influentia,
idem Aristoteles lib. 12. Metaphis. capit. 18.
vel cœlesti calore in spiritu seminis residen-
ti, *lib. 2. generat. animal. cap. 3.* † Sed quia
generatio est forme productio, vel unio in ma-
teria, nō potest anima causa esse cōformatricis,
quia nō potest esse causa sui ipsi, nec calor na-
tiu simplex tot operationes causare, quæ in
cōformatione fiūt, circa figurā, quātitatē, sitū,

numeros, ut potest Medicos, & Philosophos optimè notat Carrança de legit. part. cap. 1. §. 1. num. 15. pag. 37. ¶ Nec vterus per se potens est causa principalis efficiens, nisi concedas viri semen, vel saltem passivè concurrere, ut foetus formetur, ut tenent Aristot. lib. 1. generat. animal. c. 20. & lib. 2. cap. 1. Gallen. de fœt. format. c. 2. 3. 5. & 14. & lib. 1. de usu par. c. 7. & 8. Mercurial lib. de hom. procreat. c. 9. Vallesius lib. 2. controuers. ca. 7. Conimbricens. lib. 1. Generat. c. 4. ¶ Unde multis alijs recensitis causis, quæ defectui possunt in hominis cōformatione, & illis huc illuc vagatus, idem Galen. d. lib. de usu part. & lib. de placitis, cap. 5. & lib. 1. facult. natur. c. 5. se illam prorsus ignorare fatetur, idem Galen. lib. de fœt. format. c. 6. ¶ Quare idem Carrança d. §. 1. n. fin. coactus est in Deum Opt. Max. conijcere, qui causa est principalis, & efficiens hominis formationis, Psalm. 118. v. 73. Manus tue fecerunt me, & plasmauerunt me, lob. ca. 10. v. 10. Non ne sicut lac misisti me, & sicut caseum me coagulasti? pelle, & carnibus vestisti me, ossibus, & nervis compegisti me. ¶ Sed supposita Dei voluntate certum est, causam esse naturalem formationis hominis, quam Medici facultatem fortricem appellant, quæ siue sit illa, qua Hippocrates, Aristoteles, Galenus, & alij tradiderunt ad nos non pertinet discutere, sed quod illa, siue ex Dei voluntate disposita, siue secundum suam virtutem naturalem operare relicta, ex sui ipsius lésione, vel vitio monstrua potest generare, Thom. Fienus lib. de fœtus formatione, q. 7. conc. 7. Ambros. Paraus de monstr. lib. 24. Conimbricens. de Generat. lib. 1. Baubinus lib. 1. cap. 9.

¶ Quarta causa ratione agentis, vel principalis, vel instrumentalis, vel vtrumque huiusmodi vis est formatiua fœtus, quia in virtute substantiæ producitur substantia ex quo dicit Aristot. lib. 7. histor. animal. cap. 6. Lasi ex lasibus, sic enim claudi, ex claudibus, cæci ex cæcis generari solent, ut tradunt Avicenna Tei ty 12. Galen. lib. de fœtu, Lucret. rerum natural. lib. 1. ¶ Aut ex eorum inordinata libidine, nam ut ait Albert. Mag. lib. de secret. mulier. c. 6. Si enim masculus inordinatè iacet cū femela, monstrum facit in natura; narratur enim de quodam, qui lateraliter iacuit cum femela tempore coitus, & genuit puerum in uno latere curbum, & in pede claudum. ¶ Aut mulier sit male complexionata, nam ex his, quæ sunt in corpore humoribus generantur sues, mures, serpentes, & animalium plura cōmixta, & monstra, ut tradunt Codrœb. de morbus venef. lib. 2. capit. 4. Cornel. Gemma de di-

uin. natur. caract. lib. 2. Skenchiuss de venen. lib. 7. Ambros. Paraus de monstr. lib. 24. Lemn. Lemnius de occultis natur. lib. 3. c. 40. Euseb. p. 1. sua Philosoph. libr. 3. capit. 27. ¶ Vel menstrum patiat, nam eo tempore conceptus de formis est, gibbosus, curbus, mutillus, & multis, varijsque modis imperfectus, ex quo menstruat coitus prohibetur, Lemn. cap. 12. nam ut ait Esdras lib. 3. cap. 5. v. 8. Menstruata pariunt monstra. ¶ Vel ex nimia insatiabili libidine solent monstra produci, nam cum ex ea scorta non generent, conceptum aliquando subsequutum, debilem, imperfectum, monstruosumque euadere dixit Baubin lib. 1. cap. 10. ex causis designatis per Lemn. Lemnium de occultis natur. lib. 1. cap. 8. ¶ Vel ex seminis diuersæ speciei confusione, ut quando homines cum brutis coeunt, & tale abominandum scelus committunt, monstruis causa esse solent, ut tradunt Plin. lib. 7. capit. 2. Elian. lib. 1. cap. 6. & libr. 6. cap. 42. & libr. 7. capit. 19. Petr. Caball. decis. 139. num. 3. Petr. Erodius lib. 2. rer. iudicat. tit. 4. ca. 8. Martin del Rio lib. 2. Magic. q. 14. Briscola lib. 12. successuar. cap. 4. tom. 2. Petr. Garfia de locis affect. q. 73. c. 3. Baubin. d. lib. 1. cap. 10. Huarte de exam. de ingen. c. 21.

¶ Alia etiam datur causa externa, ex vehementi imaginationi parentum tempore conceptionis, nam formas visas in coitu attrahit, & fœtui imprimit, DD. in l. quæret aliquis D. de verb. significat. Aristot. sect. 10. probl. 12. Plin. lib. 7. bist. natur. c. 12. Galen. lib. de Theriaca ad Pison. cap. 14. Plutarch. lib. 15. de placit. c. 11. Avicen. Fen. 2. lib. 1. doct. 2. c. 14. Lemnius de ocul. natura, lib. 4. ¶ Sed hæc ratio parum sufficiens est, quia imaginatio parentum non potest fœtū immutare, quia ei formatio nō pēdet ab imaginatione, sed à cōformatrice in qua phantasia nullū habet imperiū, ut docet D. Tho. p. 1. q. 82. ar. 4. Medin. 2. q. 9. art. 1. cōcl. 2. Tho. Fien. de virib. imaginat. cōcl. 12. Petr. Garf. ad Avicen. Fen. 1. disp. 37. cū alijs de me relatis sup. hoc lib. 5. c. 3. ex n. 23. ¶ Quare hanc potentiam imaginationis ad fœtum immutandum imaginariam putauit à mulierculis, & adulteris confictam, ut credulis maritis alienos obtudant hæredes, Hier. Cardan. lib. 2. contradiet. 6. capit. 6. Petrus Garfia ad Avicenam dict. disputation. 37. cap. 8. Ioann. Huarte dict. cap. 12. Carrança de legit. part. c. 17. n. 91.

¶ Alia causa externa est, ex cæli influetia, qua monstruos posse generari in hæc verba tenet Ptholom. lib. 3. Astronom. Iudic. c. 8. tex. 20. Si in humanis signis luminaria deprehen-

sunt,

- sunt, reliquis sic habentibus humana sunt quodque, quae generantur monstra, formaque peculiariter in modum perplexa, cuius ratio, & modus ex signorum formis colligitur, in quibus, quae luminaria in centra occuparunt malefica stellae deprehenduntur. † Sed haec ratio parum sufficiens est, quia nullae sunt stellae maleficae in caelo, quae hos effectus possint imprimere: nam ut ait Plato in Timeo: Omnes stellae divinae sunt, & bonae, nec quidquam faciunt mali, aut quadam malefica, sed maleficas esse in illo sancto, & pietatis loco, quatenus conuenit? Cumque omnia sydera plena sint caelestis sapientiae, malitiam porro scimus ex dementia nasci, quatenus conuenit, maleficas esse stellas dicere?
- † Et cum in altris nihil malum sit, nec corruptum, id nullatenus diffundere possunt in homines, ut monstra, quae sunt naturae vitia generentur, nec aliud malum nobis proueniat, ut tradunt Aristot. lib. 9. Metaphys. cap. 10. & eius interp. Auerroes comm. 19. 21. & lib. 3. tex. 25. D. Gasp. Cadillo Villalpan. ad Arist. de caelo com. 2. & Metaph. d. c. 10. Franc. Valeriolae lib. 3. locorum comm. & in Append. ca. 2. & ad Galen. de constit. artis medic. cap. 18. Ioan. Heurnius in Praxi medic. lib. 3. cap. 9.
- † Quinimo stellas nullam potestatem habent has, vel illas formas imprimendi, vel aliam virtutem alterandi, dixi in Epitome de Magia, lib. 1. c. 8. & dicam infra part. 2. lib. 6. ca. 2. ex n. 41.
- ¶ Alias causas solent alij reddere ex quibus partus monstruosus edatur, in quibus referendi sunt, & refutandi incasus labor futurus esset. Principissima tamen, quae a dictis auctoribus non comminiscitur, peccata parentum causa esse solet, propterquam Deus solet filios visitare, ut dixi in Epitome de Magia lib. 1. c. 4. nu. 7.
- † Ex peccatis enim Nabuchodonosor Rex a recta hominis forma in bouem degenerauit, Daniel. cap. 4. Et ex inobedientia uxor Loth conuersa est in statuam salis, Genes. cap. 19. ut in dictis locis omnes fatentur, Patres, & Theologi. † Ex incestu Roberti Gallorum Regis, cum propinqua, Deus permisit, ut filium, quem ex ea suscepit anserinum collum per omnia & caput haberet, ut tradit Petr. Damian. lib. de miracul. Ambros. Pareus demonst. lib. 24. Ioan. Euseb. d. lib. 3. c. 10.
- ¶ Si tamen monstra huiusmodi caput humanum habeant, & rationis bestigium in eis, mentisque dignoscatur, licet in alijs oberrent, & cum feriis communia habeant, inter homines adnumerandos esse, tenent D. Augustin. ad fratres in Erem. sermon. 37. & lib. 16. Ciuitate Dei, cap. 8. Bart. in l. non sunt li-

beri, D. de statu hominum, Alciat. in l. ostentum, D. de verborum signification. † Etiam si pedes caprini, vel alterius animalis habere dignoscatur, & humana voce expers in vagitu, hinnitum, latratumve praerumpat, ut in l. quaerit aliquis, D. de liberis, & posthum. vel vagitu nouum, non humana figura, sed alterius magis animalis, quam hominis praerumpat. † Et baptizandos esse si solum caput hominis habeant, quamuis cetera sint pecudum, Bald. in d. l. non liberi, D. de statu homin. Imola in l. quod dicitur, C. de posthum. hered. in fl. Petr. Caballus decis. 139. num. 10. Petr. Gregor. in Partitionib. Iur. Canon. lib. 1. cap. 6. n. 2. & 3. † Et quando duo capita habent, primum esse baptizandum absolute, secundum sub conditione, idem Caball. d. decis. 139. n. 12. Petrus Gregor. d. c. 6. n. 3. Carraca de partu leg. ca. 17. n. 96. † Et quamuis lege XII. Tabular. monstruosos, huiusmodi occidendi licentia fuisset, quam refert Prateius his verbis in Iurisprud. veteri, l. 18. MONSTRUOSOS PARTVS SINE FRAUDE CAEDITO, quia liberorum nomine non habebantur, ut tradit Cicer. lib. 3. de legib. † Quando eis caput humanum est, vel duo capita, vel plures manus, vel pedes, aut alterius animalis degenerantia, dum caput sit eishumanum, quia homines praesumuntur, eos occidendi potestas denegatur, & occidentes teneri de homicidio dicunt Bald. in d. l. quod dicitur, Caball. d. decis. 139. n. 4. Greg. Lop. in l. 1. ti. 8. Part. 7. gl. 1. Azueved. in Rub. tit. 23. lib. 8. Recop. n. 4. † Nam monstra huiusmodi veros homines esse, & in die iudicii resurrectura, reformatis membris in decorem, caeloque dignam formam testantur D. Aug. in Enchirid. ad Laur. c. 37. & 91. & dixi in Epitome de Magia lib. 2. c. 37. ex n. 33. Ioan. Euseb. p. 1. sua Philos. lib. 3. c. 28.

CAP. IX. De Hermaphroditis, siue Androgynis.

SUMMARIVM.

1. Hermaphroditi sunt utroque sexu praediti.
2. Hermaphroditi sunt in rerum natura.
3. Hermaphroditi unde nomen accipiant.
4. Hermaphroditi a gens apud Nasomanas.
5. Hermaphroditi nascuntur ex vitio seminis, vel conformationis.
6. Hermaphroditi prima species.
7. Hermaphroditi secunda species.
8. Hermaphroditi tertia species.
9. Hermaphroditi quarta species, qui in utroque sexu valet.

10. Hermaphroditi apud veteres inter mon-
struos annumerabantur.
11. Hermaphroditi, qui virili sexu praevalens
possunt officia publica obire.
12. Hermaphroditi virili sexu praevalentes
possunt esse Clericos, Iudices, Aduoca-
tos.
13. Hermaphroditi utroque sexu praevalentes
possunt ad matrimonium admitti facta se-
xus electione.
14. Hermaphroditus utroque sexu praeua-
lens, debet eligere, & iurare altero non
usurum.
15. Hermaphroditus si altero sexu utitur, prae-
ter eum quem elegit, punitur poena mor-
tis.
16. Causa quare Hermaphroditi nascantur.
17. Hermaphroditi altero sexu occulto, altero
patente.
18. Foetus in utero solent de uno ad alium se-
xum transire.
19. Testiculi, & vasa seminalia, & uterus in
ea proportionem, quod virile membrum re-
pertus est in disiecto mulieris ventre.
20. In calendi vis non solum immutatur,
sed instrumenta sunt inuersa.
21. Mulieres in viros solent transire.
22. Mulieres nuptae viris, postea virilia ad-
p-
tae feminis copulantur, & genuerunt.
23. Feminis in anno pubertatis virilia erum-
perunt.
24. Femina, quae in viros euaserunt.
25. Hermaphroditas esse mulieres, qui in viros
transformantur.
26. Feminae de uno in aliud sexum non tran-
seunt, nisi altero latente essent praedae.
27. Feminae in mares conuertuntur quamuis
non sint hermaphroditeae.
28. Aues, & animalia dantur hermaphrodi-
teae.
29. Feminae conuertuntur in mares, potius quam
mares in feminas.
30. Homines principio utroque sexu fuisse praedi-
tos, est error.
31. Hermaphroditi non sunt homines perfe-
cti.
32. Masculum, & feminam hominem in Gene-
si quomodo intelligatur.

HERMAPRODITI sunt quos et
Androgynos, veteres dixe-
runt, differunt, ex sexus comixtio-
ne, Plin. lib. 7. natural. histor.
cap. 3. Gignuntur, & utriusque
sexus, quos Hermaphroditos vo-
camus, olim Androgynos vocatos, & in prodi-

gys habitos, nunc vero in delitijs. ¶ Qui licet
rari sint, esse tamen in rerum natura testatur
in hac verba D. Augustin. lib. 16. Ciuit. Dei,
cap. 8. Androgini, quos etiam hermaphrodi-
tos nuncupant, quamuis admodum rari sint, in
quibus si uterque sexus appareat, ut ex quo no-
men debeant accipere incertum est. ¶ Dicun-
tur Hermaphroditi quasi utroque sexu praedi-
ti, a Mercurio, scilicet, qui Hermes dicitur, &
Venere Aphrodites nominata, ut notat Epif-
cop. Campanill. diuersar. iur. rub. 11. c. 3. n. fin.
nam ut ait Ouid. lib. 4. Metamorphos.

Cuius erat facies, in qua materque paterque;
Cognosci posset, nomen quoque, traxit ab illis.

¶ Apud Nasomanes confinesque illis
Maclias Androgynos esse, seu Hermaphrodi-
tos utroque sexu praeditos, vicibus inter se co-
euntes, tradunt Plin. lib. 7. cap. 2. Aul. Gellius
lib. 9. noel. Atticar. cap. 4. D. Isidor. lib. 11.
cap. 3. ¶ Apud alias omnes orbis nationes, ex
seminis vitio, vel conformationis hermaphro-
ditos utroque sexu praeditos reperiuntur, non
aliter, quam homines duas manus, vel duos pe-
des habentes, quorum denominatio fit a sexu
in quo praevalent, l. queritur, D. de stat. hom. l.
sed et si quaesitum, 6. §. hermaphroditus; D. de li-
ber. & posthum. l. repetundarum, 15. D. de testi-
bus. ¶ Et horum quatuor sunt species. Prima
masculi, qui virilem sexum perfectum, & pote-
tem habent, in perineo autem excisam ripam
tantum in formam vulvae, per quam minime
nihil urinarii, nec seminalis humoris erumpit,
qui inter viros annumeratur, ut per DD. ind.
l. queritur, Bald. cons. 237. lib. 3. Pareus de-
moffr. lib. 24. c. 4. ¶ Secunda species est eius,
qui habet vuluam naturalem constitutam, & seminali
mestruo; fluxu manente, supraque ad os peccinis
membri virilicutaenam quadam similitudinem, arrec-
tionis, & profusionis seminis impetentem, scro-
to, & testibus carentem, & annumeratur inter fe-
minas, Bald. d. cons. 327. Pareus d. c. 4. ¶ Tertia
eorum, qui & si utriusque sexus expressam habeant
imaginem, una tamen aduerso situ posita in effi-
cax ad generationem, & seminis profusionem,
minctionem ve inuenitur, de quibus loquitur
d. l. queritur, D. de stat. hom. Gass. Baubin. de
Hermaph. lib. 1. c. 30. ¶ Quarta demum eorum est,
qui utroque sexu valent, marisque, & femine
munera potenter obeunt, quod utraque ge-
nitalia omnibus numeris, ad generationem ne-
cessarijs, completa & perfecta habent, adeo ut il-
lis dextera mamma viri, sinistra mulieres
sit: Aristotel. lib. de admirandis auditioni-
bus, Plinius lib. 7. cap. 4. Aulus Gellius lib. 9.
noctium Atticarum, cap. 4. D. Isidor. lib. 11.
cap. 3.

- 10 ¶ Quos quidem veteres inter monitruos, & prodigia referebant, & ob id eos odio prosequabantur, & in mare deportabant, vt tradunt *Tit. Linius, Decad. 1. lib. 3. & Decad. 3. lib. 7. Plin. lib. 7. cap. 3. Aul. Gellius d. capi. 4.*
- 11 *Iul. Obsequens de prodig. c. 20. 32. & 34.* ¶ Postea tamen, eos qui virili sexu praualebant honores, & dignitates adipisci permiserunt, & ad officia publica admiserunt, *gl. & DD. in d. l. queritur D. de statu hom. ¶ Et testes esse in testamēto, clericos, iudices, arbitros, &c. DD. in l. repetundarum D. de testib. & in capit. testes 4. q. 2. Carranca de legit. part. designat. cap. 17. num. 68. Filliut. de statu Cleric. tract. 41. de Benef. cap. 5. num. 3.* ¶ Et ad matrimonium admittuntur, etiam si utroque sexu praualeant, dum ad inuicem vtendi potestas non concedatur, sed eo tantum sexu, in quo magis praualent, vt dixi in *Epitome de Magia lib. 2. cap. 17. num. 8. & Me relato D. Perez de Lara Regius Consil. in compēd. vite homin. cap. 11. num. 20.* ¶ Nam quamuis utroque sexu æquali potentia incalcescat; cogendus est ab Episcopo ad sexum eligendum, quo vti velit, vt sic sexu congruo copuletur, facto iuramento non vtendi altero, *gl. in Bald. in d. l. queritur, Sanchez de Matrim. lib. 7. disp. 106. Gutierrez eod. tract. cap. 119. Baubin. d. lib. 1. ca. 40.* ¶ Alias enim si sexu altero abutatur, capitali pœna plectendus est, vt qui peccat contra naturam, vt tenent *Sanchez, & Gutierrez ubi prox.* Quia electione facta non potest variare, etiam mortua vxore, cum qua vt vir nupserat, vt nuuat alteri in fœminam, etiam ex Episcopi licentia *Basil. Ponze de Leon, de Matr. lib. 7. cap. 65. num. 8.*
- 16 ¶ Causa autem quare homines hermaphroditi nascantur, ea est, quod cum vir ex semine calido, & humido generetur, fœmina ex frigido, & humido, quando ad neutram perfectionem progreditur, utroque sexu prædicti nascuntur, vt dixi *sup. lib. 3. capit. 11. ex num. 5.*
- 17 ¶ Solent etiam alterum sexum occultum habere; cum potentia ad eum transeundi; quare non solum incalcescendi vis immutetur; sed naturæ instrumenta sint inuersa, quia fœmina à viro solo differat, quod illa virilia intus habeat, hic vero foras emittat, vt tradunt *Hypocrot. & Galen. ubi sup.* ¶ Ex quo fit vt formato infante in utero natura in fœminam commutetur, & è contra, nam vt ait *Huarte de San Iuan lib. de examen de ingen. cap. 15. Si acabado la naturaleza de formar a un hombre por fecho, lo quisiere conuertir en muger, no tenia otro trabajo, mas que tornarle dentro los instrumentos de la generacion, i becha muger, si*

quisi. ffe boluerla en varon, con arrojarle el vtero, i los instrumentos fuera, no auia mas que bazer. ¶ Et ita in anatomicis mulierum, reperiuntur testiculi, seu vasa seminalia, & vterus in ea proportionem, quod virile membrum; vt docent *Galen. lib. de d. fœcl. & ulu. & lib. de semine cap. 5. Ambr. Pareus lib. 2. de humani corpor. anot. cap. 34. Baubin. d. lib. 1. capit. 30. & 31.*

¶ Quare non solum incalcescendi vis immutatur viris, & fœminis, sed naturæ quoque instrumenta sunt inuersa, quia non modo nati sunt, sed ætate etiam prouecti in omnium oculos ex fœminis mares facti sunt, vt docent *Hypocrot. lib. 6. Epidemiar. cap. 8. Galen. lib. de usu part. & lib. de anatomic. administr. Agineta, Avicena, Rasis, & alij non contemnenda lectionis.* ¶ Quod vt verum omnino, & Philosophiæ consentaneum, rationiq; conforme apud varias nationes contigisse testes oculati fatentur, tam antiqui, quam recentiores, nam apud Chasios accidisse Anamizæ vxori Gorgippi, & Spoletanæ mulieri, & alijs narrat historiarum princeps, *Tit. Linius ab urbe condit. lib. 42. plura Baubin. ubi sup.* ¶ De muliere Caietæ, quæ per quatuordecim annos nupta piscatori, in virum migravit: & de Æmilia, quæ Antonio Spensæ nupta ciui Ebulano post annum nuptiarum xij. in virum mutata, quæ soluto matrimonio, vxorem duxit, & filios præcreauit, vt narrat *Iouian. Pontan. in bist. Neapolitan. Cocceius, Sabellicus lib. 9. exemplor. Anton. Torquemad. in bort. dial. 1.* ¶ Apud Lusitanos in Oppido Ezgucyra Maria Pacheco, cum eius ætatis esse inciperet, quæ fœminis menstrui fluores incohantur, loco liquidi humoris, è locis ei membra virile eripuit, sicq; ex puella subito adolescens ephæbus apparuit, & cum sexu vestitum virilem, & nomen assumpsit, vocatusque est Emanuel Pacheco, vt narrat *Amatus Lusitanus cent. 2. curat. 39.* ¶ Apud alios tamen similia contigisse in hæc verba testatur *Plegeto. Mirab. lib. 1. Virgo quedam Smyrna nata Philotis nomine cum maturavirum tradita esset à patre: pus, masculino nato membro in virum euasit Quim, & Laudiceæ, quæ est in Syria mulier Acteta nomine etiam nunc cum marito degens, è fœmina vir extitit, cui nomen Actetus præside Athenis Maerino, Roma Consf. L. Lania, & Aliano vetere.*

¶ Non enim dubium est huiusmodi hermaphroditos fuisse à natura; sed ex inuecilitate utrumque sexum non erupuisse, quem postea ex aliquo motu, vel exercitio prorupit, vt illa, quæ dum violentius psaltaret virilia eruperunt, & e

26 runt, de qua meminit *Micb. Montanus lib. 1. experiment. cap. 21.* † Quod in illis tantum verum fuisse, qui utroque sexu præditi essent, sentire videtur in hæc verba *Aadræas Lauren. in hist. anatom. lib. 7. cap. 8.* Quod si aliquando contingat, verisimile est in illis, quibus utriusque sexus adesset genitalia: primaquidem etate ob caloris inuacilitatem latens, quæ tandè per caloris influxum emicatus, & effulgètiæ erumpant. † Sed etiam in illis, qui non sunt Androgyni crescente calore scæminas in mares conuerti posse multis rationibus, & argumētis probant *Hypocrat. Auicena, Rasis, & Galen. à Me educti in Epitome de Magia lib. 2. cap. 19.* & Merelato *Regius Conf. Perez de Lara in Compèd. vitæ hom. cap. 11. num. 50. Hieron. Cardanus, lib. 8. variet. cap. 43. Voierus lib. 4. de præstig. demon. cap. 24. Marcel. Donat. lib. 6. histor. Mirab. cap. 2. Mar. del Riolib. 2. Magicar. q. 22. Iul. Cesar. Baricellus in hortu genial. lib. 1. fol. 222.* † Aues quoque reperiri hermaphroditas, & utroque sexu cocuntes, ut de vulturibus, galinis, & pauis tradit *D. August. lib. 3. Ciuit. Dei c. 31.* & fin. *D. Isidor. lib. 12. cap. 7. de quadrupedibus similis, de Lepore, & Hyæna tradit Plin. lib. 12. ca. 72. nam ut ait Ouid.*

27 Alternare vices, & quæ modo scæmina tergo Passa marè, nunc esse marè miretur byenam.

29 ¶ Frequentius tamen est in humana natura, ex scæminis fieri mares, potius quàm ex maribus scæminas, tum quia natura ad perfectiora tendit, tum quia facilius est virilia erumpi, quam retrocedi, & abscondi, ut tradunt *D. August. d. lib. 3. cap. fin. Hypocrat. & Gallen. ubi sup. Neuzan in Sylua nuptiali v. est nuendum, num. 34. Ioann. Schenckius in obseruat. medica. tom. 2. lib. 4. tit. de genitalib. obseruat.*

30 5. † Nā licet hominis principio utriusque sexu præditos ab ipsa met natura (Deo ita disponente) creatos fuisse contendat *Mart. Polon.*, affirmans sexus non futuros diuissos, si peccatum Adæ non intervenisset, falsissimum tamen est, ut potè hæresis manifesta, quæ orta est sub Innocètio III. ex illo male intellectu *Genes. cap. 2. Masculum, & scæminam creauit eos.* † Cum hermaphroditos, & androgynos, qui utroque sexu sunt præditi, non inter homines perfectos, sed inter monstruosos annumerentur, non secus, ac illi, qui duobus pedibus, aut manibus præditi nascuntur, *DD. in l. queritur D. de statu homin. & in l. ostentum D. de verbor. signif. D. August. lib. 16. Ciui. Dei cap. 8. Iul. Obsequens. de prodig. cap. 20. 22. & 34. Plin. lib. 7. cap. 3.* † Et ita ne laudem sibi arroget turpissimum hoc hominum genus ab

illis *Genescos* verbis, sic testatur *D. August. in Genes. ad liter. li. 3. c. 22. Ne quis arbitretur ita factum, ut homine singulari uterque sexus exprimeretur, sicut interdum nascuntur, quos Androgynos vocant, idè pluralem numerum continuo subiecit, hoc est, fecit eos, benedixit eos.*

CAP. X. De Monstris ex homine, & brutis animantibus terrestribus.

SVMMARIVM.

1. Homines brutis solent coire.
2. Hominis, & bruti commixtione monstruæ nerantur.
3. Reges Gotti ex urso, & virgine procreati sunt.
4. Satyros, Faunos, &c. non sunt impossibiles.
5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. Satyros, Faunos, &c. non esse in rerum natura probatur ex Patribus, Theologis, Iurisperitis, Medicis, & Philosophis.
14. Monstrua non sunt homines, quamuis homines referant, nisi ratione polleant.
15. Ferinum semen perfectionis humana expers est.
16. Homo non nascitur ex homine, & fera, sed monstrum.
17. India mulieres, quæ finijs iungebantur, nō pariebant homines, sed monstrua.
18. Ex muliere, & cane nascitur monstrum.
19. Sylvanus natus ex capra, & homine.
20. Minotauri bouis, & Agypanis ex commixtione hominis, & bruti.
21. Satyri, & Hypocentauri nasci possunt ex semine vitioso, & muliere male complexionata.
22. 23. Monstrum ex fera, & homine viuere consuevit, non tamen ex vitioso semine.
24. Hippopones homines sunt monstruosi equinis pedibus.
25. Hominem nasci posse equinis pedibus.
26. Hippocentaurus natus in Agypto.
27. Homines uno tantum pede currentes reperiuntur.
28. Fauni, Hippocentauri, &c. inter bruta sūt referendi.
29. Satyri præter effigiem nihil homini præferunt.
30. 31. Satyri inter bruta annumerantur.
32. Satyri siquæ ratione poluerunt, demonum signum fuerunt.

33. *Dæmones referunt Satyros, Onocentauros, & Hippocentauros.*

34. *Dæmones varias ferarum formas induunt.*

35. *Dæmones in campestribus locis facilius formas induunt.*

36. *Satyri, Fauni, Syluani, Centauri, Hippocentauros, & Egypænes, & similes omnino fabule non sunt.*

37. *Iurisperiti, qui Hippocentauros non esse in rerum natura arbitrati sunt, quomodo intelligantur.*

38. *Monstrua quam miranda dentur in natura.*

39. *Satyri sale infusi reperti sunt.*

OMINES feris coire, & mulieres brutis succubi negari non potest, cum lege diuina in eos poena mortis sancita sit, Exod. cap. 22. vers. 19. Qui coierit cum iumento morte moriatur,

Leuitic. cap. 20. v. 14. *Mulier, quæ iucubuerit iumento simul interficiatur cum eo.* † Vnde verissimum est ex eorum commixtione monstrua gigni, qui partim homines, partim bruta referant, ut probant Plin. lib. 5. cap. 8. & lib. 7. cap. 20. & lib. 8. cap. 54. *Alian. de varia hist. lib. 16. cap. 2. & lib. 17. cap. 9. Ambros. Pareus demonstr. lib. 4. cap. 12 & dixi in Epitome de Magia libr. 2. capit. 32. Alfonso Carranza de legit. part. capit. 17. num. 74. & 91. Ioann. Euseb. part. 1. sue Philosoph. libr. 3. cap. 25. & 26. † Quomodo Reges Gothos ex virgo, & virgine nobile natos, testantur Iornan. li. de rebus Gothic. Saxo Gram. de rebus Dan. lib. 10. Pareus d. c. 12. cuius similia multa refert Ioan. Euseb. part. 1. sue Philosoph. lib. 3. c. 25.*

¶ Vnde Satyros, Faunos, & Egypænes, Centauros, Onocentauros, & similes monstruos, qui in superiore parte sunt homines, in posteriore autem in bruta degenerant, non est impossibile fuisse in rerum natura, nam ut de vno illorum, qui Satyrum referebat in hæc verba testatur D. Hieronymus in vita Pauli Eremitæ: *Nam Alexandriam in huiusmodi homo viuis perductus, magnum populo spectaculum præbuit, & postea cadaver exanime ne calore aestatis dissiparetur sale infuso Antiochiam, ut ab Imperatore videretur, allatum est.* † Quare merito de Centauris, Satyris, & similibus non esse commentum fabulosum expresse testantur Plin. lib. 5. cap. 8. & lib. 7. cap. 2. & lib. 8. cap. 54. *Alian. de hist. animal. lib. 16. cap. 2. & lib. 17. cap. 9. Pomp. Mela lib. 3. capit. 19. Solin. cap. 40. Diodor. Siculus lib. 1. cap. 2. Plutarch. in vita Syllæ, Ioan. Euseb. d. part. 1. lib.*

4. cap. 10. & 11. Fr. nc. Mendosa in viridar. lib. 4. problem. 18.

¶ Contra autem Satyros, Centauros, & Hippocentauros, & reliquos huius generis animates non esse in rerum natura expresse testantur Strabo in Geograph. lib. 15. Athenæus in Dig. 12. soph. lib. 1. Tertullian. de Pallio cap. 4. Lucian. in dial. Prometheus, Hieron. Magi lib. 1. Miscellan. cap. 20. Natal Comes in Mythrolog. lib. 7. cap. 4. Brisecola lib. 4. successuar. capit. 4. † Consentiant ex Philosophis dum ait Seneca lib. 8. epist. 59. *Hæc autem, quæ non sunt in rerum natura complectitur, quæ omnino non erant, tanquam Centauri, &c.* Cic. lib. 2. natura Deor. *Quis enim Hippocentaurum fuisse, aut Chymeram putet? Et Thuscular. 1. Is plane perspicit inter Hippocentaurum, qui nunquam fuerit.* † Quibus assentiuntur ex Patribus Clem. Alex. lib. 4. Stromat. D. Chrysost. ad Colocens. cap. 13. homil. 7. Nam a tempore Iesu Naue horum tabulas confectas testatur D. August. lib. 18. Ciuit. Dei cap. 13. *His temporibus fabula facta sunt de Triptolemo, &c. De Centauris quod eorum, hominumque fuerint natura commixta.* † Assipulantur Iurisperitus Celsus in l. si ita stipulatus 97. D. de verb. obligat. *Si ita stipulatus fuero, se fuisse nisi pteris Hippocentaurum daret proinae erit, ac si te fuisse solummodo stipulatus esses, quia imposibile nullum est obligatio l. 3. D. de condit. & demonstrat. l. imposibile D. de reg. iur. † Affirmat etiam Iustinus Imperator in §. 1. Inst. de in vtilib. stipulat. At si quis rem, quæ in rerum natura non est, aut esse non potest, stipulatus fuerit, aut Hippocentaurum, qui esse non potest, inutilis erit stipulatio.* † Et ex Iurisperitis eandem tenent sententiam Covarrub lib. 4. varior. cap. 2. Alciat. lib. 9. Parerg. cap. 13. Corasius lib. 5. Miscellan. cap. 2. Sim. Maiol. tom. 1. Causul. colloq. 2. Carranza de legit. part. cap. 17. num. 71. † Consentiant ex Medicis, dum imposibile asserit nasci potuisse Hippocentauris ex hominis, & equis Magnetis Galen. de resu. part. Artemidorus Daldianus lib. 4. somnior. interpretat. cap. 49. *Quæcumque monstruosa sunt, & nequaquam possibile, ut existant, velut, Hippocentauros, &c.* † Quibus adstant Poetæ, Lucet. de natur. rer. lib. 4. *Non certe ex viuo Centauri non fit imago.* *Nulla fuit quoniam talis natura animæ.* Et lib. 5. *Sed neq; Centauri fuerunt nec tempore in vno, Esse queat duplici natura, & corpore bino.* *Ex alienigenis membris compacta potestas.*

¶ Nihilominus tamen ex conuictu ho-

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

minum, & terarum, huiusmodi animantes, vel eorum similes, qui partem hominem partim brutum referant dari posse tenendum est, sed eo esse homines, eo quod hominem referant non ita assentior, nisi ratione polleant, *ut dixi in Epitome de Mag. lib. 2. capit. 33. ex num. 33.*

15 † Nam licet ex muliere, & bruto proies nasci possit, homines tamen rationi compotes, ex tali congressu nasci absurdum est, nam ferinum semen perfectionis humane expers est, *ut tradit D. Thom. lib. 2. contra Gent. cap. 90.*

16 *Ioan. Euseb. d. cap. 25.* † Nam ex homine, & fera non nascitur homo, sed monstrum, *ut ex hyena, & lupo, thoes, ex equa, & asino, mulus, & ex alijs specie discrepantibus animalibus, leopardi, panthera, & alijs hybrides, ut dixi in Epitome de Magia d. c. 33.*

17 ¶ India enim mulieres, quae simijs iungebantur non pariebant homines, sed monstrea cum humana facie, & pudenda, cetera simiarum, nam *ut ait Plin. lib. 7. cap. 2. Homines ferijs coire, atque inde gignere monstra.* † Et in Prouincia Aulaga mulier, quae canem admisit monstrum canino capite edit, *ut tradit*

19 *Petr. Cieca in histor. Perup. 1. cap. 95.* † Ex capra, & homine natus Syluanus, *ut his verbis testatur Eliam lib. 6. de varia hist. cap. 41. Hircus ob ribalstatem in urbe Sibari adolescentem pastorem cornibus petitem interemit, quod capram adamaret, & ei coiret, ex qua natus est Syluanus infans humana facie, sed caprina habens crura.* † Nam *ut eleganter ait Plutarch. in Gryll. Quandoq; in capris tentant viri, & serophijs, & equis illudere, mulieres, quoque in bestiarum mares insanierunt, ex eiusmodi enim nuptijs Minotauri bouis, & Aegyptianes, & c. Manil.*

Permiscet saepe ferarum
Corpora cum membris hominum non seminis ille
Partus erit, quid enim nobis commune ferisq;.

21 ¶ Possunt etiam ex hominis semine vitioso, & muliere male complexionata nasci bruti, in parte Satyros, Hyppocentauros, & similes referentia, *ut nascitur suus, canis, bufo, anguila, & id genus plura, Plin. lib. 7. capit. 3. Pareus demonstr. d. lib. 24. Carranca d. ca. 17. num. 18. 25. & 72. & 73.* † Hac tamen est differentia, quod quando monstrea huiusmodi nascantur ex homine, & fera, aut muliere, & bruto, viuere consuevit, non tamen quando ex vitioso semine hominis, & mulieris procreatur, & sic intelligitur, Alex. Aphrosid. sic asserens Problem. 44. lib. 2. *Monstra viuere non posse ubi inopiam, vel exuperantem naturam modum.* † Quare inter monstros humana tantum formam referentes, vel non, vitam

constituit, *Carranca d. cap. 17. num. 33. Ac de illis explicatur Arist. iib. 4. generat. animal. cap. 4. & sect. 10. problem. 48. Et Lucret. rer. natur. lib. 3.*

Quae neq; florescunt pariter, nec robora sumunt Corporibus, neque proficiunt aetate senecta.

¶ Hippopones homines sunt monstruosi, equinus pedibus, *ut in his verbis testatur Pöpon. Mela lib. 3. cap. 6. Insulis Oonis Septentrionalis maris sunt Oones, qui equinis pedibus sunt, & Hippopodes dicuntur, Solin. cap. 21. Hippopodes humanasque ad vestigium forma, in equinos pedes desinunt.* † Nam hominem nasci posse pedibus equinis, testatur in haec verba D. August. lib. 16. Ciuit. Dei cap. 8. *Apud Hipponem natum esse hominem, quasi lunatas habentem plantas, & in eis binos tantummodo digitos similes, & manus.* † Et sub Claudi Caesaris principatu allatum ex Aegypto Hippocentaurum, qui in Thessalia natus fuerat, cuius anterior pars hominis esset, posterior equina, se vidisse affirmat *Plin. lib. 7. natural. hist. cap. 3. Euseb. d. lib. 4. cap. 14.* † Apud Indos etiam reperiuntur homines vno tantum pede praediti saltuatum gradientes, & perneciter currentes, nec poplitem flectentes, qui per altum in terra iacentes, resupini vmbra se pedis protegunt, quos dicunt Sciopadas, *Plin. lib. 7. cap. 2. Solin. cap. 53. Aul. Gellius lib. 9. noct. Atticar. cap. 4. D. August. lib. 16. Ciuit. Dei cap. 8. D. Isidor. lib. 11. cap. 6.*

¶ Satyros tamen Faunos Hippocentauros, & similes, quos rerum naturalium scriptores tradiderunt potius censeo in bruta esse referendos, quam in genere hominum monstrorum, seu ad quoddam genus simiarum hoc nomine cohonestatum, *Petr. Gregor. in Syntag. iur. lib. 2. cap. 3. ex num. 5. Gasp. Bauvin. de Hermaphrod. lib. 1. cap. 13. qui de Aegyptianis, & semicapris idem testatur cap. 16.* † Nam *ut testatur Hispanus noster Pomp. Mela lib. 1. cap. 4. Satyri praeter effigiem nihil humani praefereunt. Plin. lib. 5. cap. 8. Vultu excepto humani nihil eos habere.* † De quorum habitatione, & velocitate haec scripsit idem Plin. lib. 7. capit. 2. *Subsolaris Indorum montibus (Cordulorum dicitur regio) Satyri sunt perniciosissimum animal, tum quadrupedes, tunc recte currentes, humana effigie, propter velocitatem, nisi senes, aut agri capiuntur.* † Et apertius inter belluas annumerandos censet *Alian. d. lib. 16. cap. 2. India montes Cordula locus est opacissimus, ubi bestia Satyrorum formam toto corpore hirsuta equi caudam. habent, & a summis montibus saxa debolunt venatoribus.*

32 ¶ Etsi qui aliquando rationem habere dignoscuntur, demonum figmenta fuerunt, ad ludendos homines, qui in tali forma eos pro Deos venerabant, iuxta illud Isaia cap. 13. v. 21. *Et pilosus saltabat tibi.* & cap. 34. v. 14. *Et occurrent demonia Oenocentauri, & pilosus clamabat alter ad alterum.* † Et non solum Satyri Oenocentauri formam referebāt, sed Hypocentauri, & aliorum monstruorum, ut tradunt D. Hieron. in vita Pauli Erem. D. Isidor. lib. 11. origin. cap. 3. Couarrub. lib. 4. variar. cap. 2. † Nam varias ferarum formas induere his verbis testatur D. Athanas. in vita S. Anton. *Dæmones bestiarum, & serpentum formas induentes, omnia ubi vir Sanctus agebat, protinus ocephlevere phantasiæ leonum, taurorum, luporum, alpidum, serpentum, scorpionum, necnon & pardorum, atque panterarum.*

35 † Dæmones enim in desertis, & campestribus locis facilius formas induunt, ex quo ait D. Cyrill. in Isai. 34. *Spiritus mali libenter dicuntur in desertis locis habitare.* Procop. cap. 13. *Desertis, incultisque locis ipsi dæmones gaudent.* † Ita Satyros, Faunos, Syluanos, Centauros, Hippocentauros, & Ægypanes, quales a Poëtis referuntur, & decantantur, omnino fabulæ non fuerunt, sed credendum est eos, vel ex monstruosa animalium natura fuisse, vel ex concubitu diuersæ specie progenitos, vel ex demonum apparentium visos fuisse, Cötzent. lib. 1. Polyticor. cap. 13. §. 17. Basbin. lib. 1. cap. 17. 18. & seqq. Ioan. Euseb. ubi sup. lib. 4. cap. 5. † Neque obliat Iurisconsulti, & alij qui eos non desse in rerum natura sunt arbitrati, quia ad ea, quæ raro accidunt iura non adaptantur, & in naturalibus, non magis Iurisconsultis, quam Philosophis fides est habenda, ut dixi in Epitome de Magia lib. 2. c. 43. n. 37.

37 † Nam huiusmodi monstra, & alia similia, & fortasse maiora dantur in natura, ut monstrum illud, quod Brasiliæ viso altum palmos septem decem, rectum corio lacertæ, mammis prætumidis, brachijs leonum, oculis ringentibus, & flammantibus, ut testatur Annan. de natura demon. lib. 4. † De Satyro Sale infusio, iam dixi, de alio, qui Saxoniz Sylvis semihumana facie captum est anno salutis 1240. refert Lysosten. in prodig. de alijs multis dixi dict. lib. 2. c. 32. 33. & 34. Cardan. de variet. rer. lib. 16. Leuin, Lemnius de occultis natur. lib. 1. cap. 8. Ioann. Euseb. d. libr. 4. capit. 9. 10. 11. 12. 13. & 14. Petrus Gregor. in Syntagm. iur. libr. 2. capit. 3. ex num. 7.

CAP. XI. De Monstruis aquaticis, & aëreis hominem referentibus.

SVMMARIVM.

1. Pisces, & aues habent monstra.
2. Aquis sunt varia genera piscium, quæ animalia undique referunt.
3. Pisces, qui homines, & mulieres referunt.
4. Tritones, & Syrenas visos in Oceano ad litora Lusitania.
5. Tritones, & Syrenes in tanta fuerunt copia, ut de ipsorum vestigale lis fuisset orta.
6. Pisces qui homines, & mulieres referunt, an idem fuisset quos Tritones, & Syrenes.
7. Virorum, & fæminarum forma pisces capti sunt in Nilo.
8. Mulieris forma piscis captus est in Holandria.
9. Pisces mulieris, & viri forma cum hominibus concubuentes.
10. Piscis humana facie in forma viri barbatus, captus in Phrysia.
11. Piscis Episcopum referens amphulis ornatum, captus in Noruega.
12. Piscis alius captus in Noruega cum Monachorum cuculo.
13. Piscis captus vultu fæmineo in Peloponneso.
14. Piscis cadaueris hominis persimilis captus in litore Ethiopico.
15. Pisces, qui homines, & mulieres referunt, non sunt ex concubitu hominis procreati.
16. Piscis Nicolai quam habeat veritatem.
17. Colapiscis, quare dictus.
18. Homo in Sicilia ex nimia natandi consuetudine pro pisce habitus.
19. 20. Homo marinus captus, mutus, qui post duos annos incipiebat fari.
21. Homo est, si ratione pollet, quod in aquis visitur in forma hominis.
22. Aues, quæ forma, aut voce homines imitantur, non sunt homines.
23. Syrena aues sunt, quæ mulieres referunt.
24. Syrenas dæmones esse ad libidinem deludendam.
25. 26. Harpie, quæ facie humana grassantur, dæmones sunt.
27. Gryphes sunt aues, & fera simul.
28. Strutiocamelum idem fuisse ac Gryphum.
29. Strutiocamelus volucer est, qui pluma tegitur, & oua parit.

30. Strutiocamelus, quare in Libia desertis potius reperiatur.
31. 32. Aues cornibus arietipis armata, & sine pedibus, quatuor alis, & aliter monstruosa.
33. Phoenix semper unica, non coit, sed torritur igne, & ex suis ceneribus alia renascitur.
34. Aues plures sunt in India Orientali, qui se torrent igne.
35. Phoenix non potest ex se renasci cum non sit ex insectis, sed ex perfectis volatilibus.
36. Resurrectio Christi quare Phœnici comparatur.
37. Concilium Aquisgranum, & Patres, qui resurrectionem Christi Phœnici comparant, eam esse volatilem non crediderunt.
38. Aues possunt generari ex arborum folijs putrefactis, & ex pomis deciduis.
39. Serpente, in Egypto ex limo concreta alis, ut aues volant.
40. Serpentes alae non sunt ex plumis, sed membranis.
41. Serpens aëreus Moysis alatus fuit.

PISCES, & aues habere etiam monstrum dubium non est, nam ut ait Sex. Pompeius Fest. lib. de lingua Latin. *Monstra dicuntur natura modum egredientia, ut serpens cum pedibus, quis cum quatuor alis, &c.* Vnde omnia, quae contra consuetudinem piscium, & avium natura reperiuntur inter monstruosa esse referenda multi asserunt, quod non ita absolute approbo, nam sunt in aquis varia genera piscium, quae communem modum egrediuntur, & tamen in genere suo perfecta sunt, & non monstra: nam ut ait Alian. lib. 10. cap. 18. *Leonum, seminarum, arietum, pantherarum, equorum, effigies in piscibus in Trabania mare conspici.* Hominis, & mulieris faciem praeferentes in hac verba testatur idem Alian. lib. 16. c. 18. *Mare quod Trapobanum circumfluit pisces procreare ferunt habentes Satyrorum speciem, similitudinemque, ac cetera existere muliebri facie, eisque pro crinibus spinas esse.*

Qui homines referebant appellabatur Tritones, qui mulieres, Syrenas, & Nereidas, quos in Oceani littore Lusitaniae visos, testatur Plin. lib. 9. c. 5. *Tiberio Principemunciauit Olysiiponensium legato visum auditumque in quadam specu concha canentem Tritonem, quae noscitur forma, & Nereidum (fabula non est) squamis modo hirsuto corpore, & humana effigie, &c.* Divo Augusto Legatus Gallia com-

plures in litore appare exanimis Nereidas scripsit. Quorum copiam tantam fuisse, ut de ipsorum vectigaliis fuisset orta inter Regem, & Magistrum S. Iacobi, quae transactio sedata est, ut his verbis scripsit Damian. Goes in enarrat, Olysip. In antiquis Lusitaniae Regni archiviis cum de monstruosa ad se pertinere inter Regem, & Magistrum S. Iacobi contentio esset, transactione finita, decretum est, Regi deberi vectigal Syrenum, aliarumque velluarum marinarum, quae etiam in litoribus Magistri caperentur. Verum enim est in mari reperiri pisces, qui homines, & mulieres referunt, sed eos esse, quos veteres Syrenes, & Tritones dixerunt, & in mari posuerunt canentes, dubium est, tunc quia tantus huiusmodi magis refertur ad aues, quam ad piscium naturam, tunc quia Syrenas non in mari, sed in deserto ponit Isai. cap. 13.

In Nilo Aegypti huiusmodi forma praeditos pisces, alios repertos fuisse virorum, & feminarum forma, ut in hac verba testatur Fulg. lib. 1. cap. 6. *In Aegypti Nilo Mena profecto, una cum populo deambulante, in loco, quae dicitur Delta, Sole orto animalia humanae formae per similia apparuerunt in fluminis medio, vir scilicet, & mulier visabantur, vir quidem pectore ingenti, vultuque terribili, rufa coma, usque ad lumbos denudatus, mulieri mamillae erant cum femineo procrisus vultu, ac cesarise proluxa.* In lacu Holandriae alius piscis captus est, muliebri forma, ut his verbis testatur Episcopus Sim. Mol. tom. 1. dier. Canicul. colloq. 9. *Anno Domini 1403. Capta in Holandriae lacu marina mulier fuit, eo enim mari reiecta in Herlenum igitur urbe delata, cum nuda esset, passa est se vestibus indui panis, lactis, & ceterorum usum admisit, didicit quoque filia e colo deducere, & obsequi rebus multis muliebri more, nunquam tamen locuta est.* De puella marina eleganti forma vndis extante pube tenus, & quasi lasciuiente, & de marino homine in Epitro ad littora maris resiliente, & ad concubium cum hominibus veniente referunt Alex. ab Alex. lib. 3. Genial. cap. 8. Ioan. Euseb. p. 1. *sua philof. lib. 4. cap. 6. & 7.* In Phrisia ann. 1526. captus est piscis humana facie in forma viri barbatus, ac capillatus, pilis valde setosis paucos annos vivens, semper mutus, & in mari Illirico alius captus est, qui una cum humana facie cornua referebat, ut tradit Ambr. Pareus de monstr. lib. 24. cap. 21. Et in Clepochum Noruegiae piscis alius repertus est, qui Episcopum amphulis ornatum referebat, qui datus Sigismundo Regi triduo vixit, ut meminit Ambr. Pareus d. cap. 21. Et in eadem

Noruegæ mari procelloso, alius captus est piscis humana facie præditus, & cum Monachorū cucullo hirsutus scamis corpore, ut narrat *Olaus lib. 27. c. 1. Maiol. & Parus ubi supra.*

† Et in Peloponesso exorta tempestate inuentus est in litore alius piscis vultu humano femineo, facie decora, squamis hirsuto corpore ad pubem usque, cetera autem in locuste caudam desinebant, ut tradit *Iul. Caesar Baricell. in bartu genial. fol. 409.* † In litore Æthiopie ultra *Bona Spei* promontorium piscis repertus est, cadaueris hominis persimilis, ut narrat *Ramisius tom. 1.*

¶ Quæ quidem etsi homines referant, nullatenus homines sunt, quia homo terra cōpositus, terram colit, neque in aquis uiuit, neque cū piscibus coit, neque cum illis habet indiuidui propagationem, ut ex eorum congressu nasci possint credantur, ideo species esse pisciū, dixi in *Epit. de Mag. lib. 2. c. 34.* † Me referentes tenent doctissimus præceptor meus *D. Ioan. Solorcano Regius Consiliarius lib. 2. c. 7. nu. 21. Idem Carranza Regis Conf. Aduocatus, d. c. 17. n. 81. Alian. de animal. libr. 13. c. 21. & lib. 16. c. 18.* † Quāquā haut negē ex maxima natandi consuetudine, homini quasi piscis naturam inuēti, ut aqua magis quā terra delectetur, ut homo ille *Apulius*, qui per plures annos inter belluas mari viuere assuetus, ut propisce haberetur, cum homo esset, baptizatus nomine Nicolaus vulgō dictus *Peje Nicolao*, ut narrat *Alex. ab Alex. lib. 11. Genial. c. 21.*

† Et sic fortassis fuit ille homo, qui ex nimia natandi peritia, & assidua in aquis cōmoratione, *Colapiscis* dicebatur, de quo mentionē faciūt *Bugat. hist. lib. 3. Maiol. Canic. 10. 1. colloq. 9.*

† Fuit etiā in Sicilia homo à pueritia tāta natandi libidine deditus, ut diu, noctuq; fluctibus oberrans, & procellis spernere assuetus propisce haberetur, dicebaturque *piscis in Colanus*, cui ab Alfonso Rege aureū crater in præmiū vrinationis proponeretur, in mare profiliens, nūquā cōparuit, lapsus fortē in antrū, aut alio inscrutabili crimine, ut narrat *Alex. ab Alex. lib. 2. Genial. c. 21.* † Cuiusmodi esse potuit hominē illū marinū, quē apud Batauos incolæ cōprehenderunt, & mari proiectū, quē supra duos annos retinuerunt viuū, mutū tamen, & iam incipiebat fari, cū pestilentia iētum in mari proicerunt, ut narrat *Petr. Gall. lib. de animal. lib. 2. Pet. Hispan. in Syluap. 1. ca. 22. Ludon. Viues de veritate Christi. lib. 2.* † Erat enim verus homo, nam fari incipiebat, & mente pollebat, sed diuturna aquarum consuetudo nō permittebat hominem salubri solo versari, quia angeret aërea leuiore respiratione, ut tradit

Sim. Maiol. ubi sup. d. colloq. 9. † Quare si aliquando ē mari aliquid reiectum est, aut visum, quod omnino hominem referat, si in illud aliqua rationis bestigia apparet credendum est hominem esse, ex aquæ tamen consuetudine torpere, cuius frigiditate fieri potest, ut organa vocis sint obrupta, ut loqui nequeat, *Avinzobar lib. 1. Thezaur. tract. 10. c. 45.*

¶ Aues etiam habere monstra absq; controuersia est, quæ licet aliquando hominē facie referant, & eius vocē immitētur, nec homines sunt, nec discursū habent, ut dixi in *Epit. de Mag. d. lib. 2. c. 34.* † Me referens præceptor meus *D. Ioan. Solorc. de Iure Ind. lib. 2. c. 7. n. 21. Alex. ab Alex. lib. 3. Genial. ca. 8. Maiol. 10. 1. colloq. 2. & 10. 2. colloq. 1.* † Syrenæ enim aues sunt, quæ mulieres referunt, non pisces, quia cātus, & alia quæ de eis circumferūtur, non cōueniūt piscibus, sed auibus, ut tradūt *Theophr. Albritius, & Bocatus.* † Alij dzmones arbitrantur ad libidinem deludendam, ut de sphinge illa Thebana, dixi *d. lib. 2. c. 29. n. 14.* de Empusa, de Satyris, Syluapis, & alijs, *d. lib. 2. c. 34. ex num. 17. & c. 29. ex num. 24.* † De Harpijs quæ facie humana, pedibus obuncis, plumatæ alis, dapibus insidebant, gaudia inquietabant, de quibus plura, *Ouid. Metamorph. 2. Homer. in Odys. Natal. Comes in Mytolog. Petr. Gregorius in Syntagmat. lib. 2. cap. 3.* † Has ex Ponto, & terra natas veteres crediderunt, quia dzmones ad corpus elementare formandum ex aquæ, & terræ exhalationibus utebatur, ut dixi *d. lib. 2. cap. 33. ex nu. 20.* nam, ut ait *Vergil. Æneid. 3.*

Haut sciuor vlla

Pestis, & ira Deū stīgys se se extulit undis.

¶ Gryphes sunt aues, & fenz, quia cōmixtam formā, & auis naturam habēt, quapropter inter monstra referendum putat *Fallopius*, alij non esse in rerum natura arbitrantur, sed veritas arguit, eos veros volatiles esse, *Leuitic. capit. 11. v. 13. Hac sunt, quæ de auibus comedere non debetis, Aquilam, & Gryphum, Deuteronom. capit. 14. v. 12. Immundas ne comedatis Aquilam, scilicet, & Gryphū.* † Alij credunt idē esse Gryphū, atq; *Scruthiocamelum*, ex vna natura auis, & bruti, nā auem esse suadent plumæ, & rostrum, ac tamē caput, & pedes ceruini sunt ex quo volucrem esse negat *Plin. lib. 10. c. 1.* † Volucer tamen est, quia pluma regitur, & oua parit, quæ in arena reponit, & ipsa visu fouet, nō ut pullos excudat, ut vulgus iocatur, sed ut eos à noxia arceat nā ipsa tellus, ex Solis calore percusa pullos excudit, ut de illo testatur *Diuius Iob cap. 30.*

Quando relinquit in terra oua sua forssitam,

Ax in puluere

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

30 in puluere calefaciens ea. † Et ita frequenter
hæc auis in arenosis Lybiæ desertis frequenter
enascitur, ob radiantis ibi æstuariam impres-
sionem, tradunt *Plin. lib. 7. c. 2. Bart. Anglic.
lib. de propriet. rer. v. strutio, & noster Bapt.
Navarrete in Thren. Hierem. c. 4.*

31 ¶ Sunt aues monstrosum similes cornibus
arietinis armatæ, multis locis apud Lybios, *Po-
pon. Mela. lib. 3. c. 4. apud Trapobanos, So-
lin. c. 32. apud Æthiopas, Alian. lib. 17. c. 10.*

32 † Aliæ sine pedibus, quatuor alis, & aliæ aliter
diuersæ, *Arist. lib. 2. hist. animal. c. 6. Plin. lib.
7. 8. 9. & 10. Alian. lib. 2. animal. c. 46. Plu-
tarch. probl. 93. Solin. & Mela ubi sup. Ambr.
Paræus de monstr. lib. 24. c. 22. Marol. tom. 1.
colloq. 6.* † Et omnium admirabilior est Phœ-
nix auis, si vera sunt, quæ de illa narrantur, nã
ut ait *Pomp. Mela lib. 3. c. 9. Phoenix semper
unica, non enim coitu concipitur, partu ve gene-
ratur sed ubi quingentorum annorum æuo per-
petuo durat super exaggeratam varijs odori-
bus struen sibi ipsa incubat, soluiturque deinde
putrescentium membrorum tabe concrescens ip-
sa se cõcipit, atque ex se rursus renascitur.* † Ra-
tio autem quare hæc mihi incredibilia visa sunt,
non est quod auis super astrum lignorum in-
cubat, & alis excitando ignem se torreat, ac
cõburatur, nam id multæ aues facere solent in
India Orientali, sed quod sit unica, & ex suis
putrefactis membris, & cineribus regeneretur.
sine paris congressu cum nõ sit ex insectis, sed
ex perfectis volatilibus, ut tradit *D. Isidor. lib.
12. cap. 7.* † Obstat tamen quod Patres veri-
tatem Domini nostri Iesu Christi resurrectionis
cum hoc volatili comparant, *In Concilio
Aquisgranio sub Ludouico Pio ann. 830. c. 112.
& 113. D. Clemen Rom. Apost. Const. lib. 3.
D. Cyprian. in exposit. ad Symbol. D. Augu. ad*

36 *fratres in Erem. serm. 18.* † Sed Concilium, &
Patres non probant Phœnicem auctam veram
esse, sed ut Gentiles conuincerent de veritate
Domini resurrectionis, eorum opinionem a-
ducunt, qui credebant eam ex suis cineribus,
& putrefactis membris renasci, ut Domini re-
surrectio impossibilis non videretur, quemad-
modum fecit Apostolus ad conuincendos A-
thenienses dum ex sua Aræ titulo, & poetæ car-
mine veritatem persuadit, *in Actis Apost. ca.
17. & 18.*

37 ¶ Quamquam haut negem ex arborum fo-
lis putrefactis, & expomis deciduis posse aues
generari, sed hæc non sunt aues perfectæ, ut
de Phœnicæ perhibetur, quãuis alas, & plu-
mas adferant, sed insecta, & imperfecta, quæ
variè atque variè ex putrefactione generari
solent, ut dixi *sup. lib. 3. c. 13. ex n. 29.* † Ut fer-
pentes, quæ ex limo cõcretæ, quæ alis, ut aues
per aëra tendunt, *Pomp. Mela lib. 3. c. 4. Nõ
procul à Nilo ubi Pigmæa gens viuit multæ
serpentum genera procreantur, certo anni tempo-
re ex limo concretas paludem emergere, & in
magno examine volantes Egyptum tendere.*
† Quarum alas non esse ex plumis, sed ex mē-
branulis admodum vespelionum, asserunt *Arist.
tot. lib. 1. generat. animal. c. 5. & lib. 2. c. 1. &
Mb. 4. c. 4. Plin. lib. 11. c. 47. Strabo lib. 15. D.
Aug. lib. 3. Ciuit. Dei, c. fin. D. Isidor. lib. 11.
Orig. c. 3.* † Vnde serpentem æreum quæ Moy-
sis in desertum erexit ad sandos morfos à ser-
pentibus ex Egypto fugientibus, *Numer. c.
21. alatum fuisse, tradit Hieronym. Prado apud
auunculum meum Ioan. Bapt. Villalp. in
Regias Ezechielis explanat.
tom. 1. ca. 12. sect. 7.
fol. 38.*

I V R I S

SPIRITVALIS
PRACTICABILIVM.

TOM. I. PARS ALTERA.

DE SPIRITVALI RERVM COGNITIONE,
vel ex supernaturali reuelatione, vel ex abditis naturę
viribus, vel artificij solertia, vel dęmonis
arte, vel superstitione.

LIB. VI. DE DIVINATIONIS VSV, ET ABV-
su, Prophetia, & Pręnotione.

CAP. I. De Diuinationis ne-
cessitate in rebus agendis, li-
tibus dirimendis, belli, pacis
que vicissitudinibus.

SVMMARIVM.

1. Diuinatio dicitur quasi rei diuina aētio. 2. Diuinatio accipitur pro scientia infusa. 3. Diuinatio accipitur pro scientia damo-
num. 4. Diuinatio absolutē sumitur in malam par-
tem. 5. Diuinatio diuina nobis semper necessaria
est. 6. Moyses, quę de mundi origine tradit diui-
natione diuina, consequutus est. 7. Noe dum fabre fecit arcam diuinationis bu-
iusmodi vsus est. 8. Abraham diuinatione diuina iustificatus
est. 9. Isaac, & Iacob diuinatione huiusmodi assen-
tientes adempti sunt re promissiones. 10. Ioseph diuinatione diuina somnū interpre-
tatus est. | <ol style="list-style-type: none"> 11. Myſteria Trinitatis, & alia fidei arcana
ex reuelatione diuina cognouimus. 12. Epicurei negant diuinationem, quasi diui-
num numen. 13. Stoici omnia diuinationum genera tanquā
diuina venerabant. 14. Diuinatio dęmonis est fraudulenta, men-
dax, erroris. 15. Diuinatione diabolus studet errores adſ-
truere. 16. Diuina, & naturalis scientia vel amixte ve-
nenum diabolus occultat. 17. Diuinationes diuinas esse negandum non
est. 18. Diuinationes naturales esse, verum est. 19. Astrologi naturaliter, quę euentura pronū-
tiant. 20. Medici naturaliter in ipsis morbis pręnu-
tiant. 21. Nauta, pastores, & agricola quid natura-
liter pręsentiant. 22. Diuinationis naturalis desiderio animus
flagrat. 23. Futurorum scientia præclarior est quam
præsentium, & præteritorum. 24. Diuinationis dicitur de præsentibus, præteri-
tis, & futuris. |
|--|--|

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

25. Futura ut difficiliora cognitu, sic excellentiora.
26. Diuinationi pendent leges, & Religio.
27. Leges futuris dant formam negotijs.
28. Religionis cultus habet umbram futurorum bonorum.
29. Futuri mali metus legem, & Religionem conseruat.
30. Diuinationis causa apud Gentes, varia idolorum delubra.
31. Prænotiones à fide fulciuntur.
32. Diuinatio, quæ à Fide Catholica non pendet, falsa diuinatio est.
33. Diabolus cupit in diuinatione diuinitatem sibi mancipare.
34. Diabolus loco prophetiæ inducit diuinationem.
35. Assyrij, Chaldaei, & Egyptij quam varijs diuinationibus ex stellis incubuerint.
36. Arabes, Cilices, Pamphili, Prisdæ ex anib' & brutis diuinabant.
37. Oraculis demonum quare incubuebant Gentiles.
38. Responfa demonum in pace, & bello captabantur.
39. Nil tentatum sine diuinatione apud veteres.
40. Vaticinia Ariolorum quam vaneranda.
41. Carmenta vaticinium in pretio habitum.
42. Romulus, Pompilius, & alij Rom. Reges augures.
43. Diuinationem Romani ab Etruscis acceperunt.
44. Sibyllarum Oraculis Romani incubuebant.
45. Diuinatio, siue in otio, siue in negotio necessaria est ad bene, beatæque viuendum.
46. Romani, Græci, Macedones, & Bogoes auguribus vacabant.
47. Indorum Bhachmanes, Ethiopum Gymnosophistæ augures fuerunt.
48. Persarum Reges auguribus, & magia peritissimi.
49. Regendi, & diuinandi in Asia, & Europa iungebantur.
50. Diuini sunt apostatae, & impostores.
51. Diuini fugiendi quamuis aliquando vera dicant.
52. Veritas non potest per os mendacij prolabi sine spurcitia.
53. Diuinatio, ut vana, falsa, scandalosa damnata est ab Ethnicis, & Catholicis.
54. Diuinationes omnes habent authorem demonem.

DIUINATIO dicitur, quasi rei diuinæ actio; nam diuinus appellatur, quod est Dei, vel quod ad Deū pertinet, Machab. 2. c. 3. v. 29. diuinā virtutē, & c. 4. v. 18. Leges diuinas, Apost. ad Rom.

1. v. 4. Diuinū respōdū. † Vnde diuinatio accipitur pro sciētia, quæ ex Deo in futurorum, vel occultorū cognitione habetur, qualis prophetia, aut sciētia infusa, Prouerb. c. 16. Diuinationis in labijs Regis in iudicio nō errauit cor eius. † Itē, qui astuta quadā fraudulentia, vel dæmonis arte prædicunt futura, vel occulta reuelant appellantur diuini per abusionem, vt tradunt D. Isidor. lib. 8. Et himol. c. 9. Burchar. lib. 10. c. 43. c. igitur, 26. q. 3. l. 1. tit. 23. p. 7. † Et in hoc præualuit pro sciētia futurorum, vel occultorum ex dæmonis pacto, & sic absolutē in malā partē sumitur diuinatio, Leuit. c. 20. Numer. 22. Deuter. 18. Reg. 1. c. 6. & 28. Reg. 4. c. 17. Isai. 8. 19. & 44. Hiere. 14. 27. 29. & 50. Ezech. 13. 21. & 22. Mich. 3. Zachar. 10. Eccles. 34. c. 1. cum alijs, 26. q. 1. c. illos, 26. q. 2. c. igitur, 26. q. 3. c. aliquanti, c. si quis, c. contra iudorum, 26. q. 5. cap. 1. de Sortileg. l. nullus haruspex, C. de malef. & Matth. 1. 1. cum alijs, tit. 23. Part. 7. l. 1. tit. 4. lib. 8. Ordin. l. 5. & 6. tit. 3. lib. 8. Recop.

¶ Diuinatio (dum est idem, quod inspiratio diuina) adeo nobis necessaria est, siue in otio, siue in negotio, vt sine illa non solum hæc vita mortalis, sed neque spiritualis viuere possimus, ni in præceptis abeamus, sicuti diuinam prouidentiam, etiam rerum particularium homini creditam, ad diuinationem conducere arbitrantur, Plato in Thimeo, Aristot. in Ethicis ad Nicomach. & ad Eudem. † De creatione mundi, & humani generis initio nil verè sinceræque cognitionis adempta fuisse Patri memorie, ni superno lumine radiatus Moyses ille, & legifer, & Propheta præcellens, præterita futuris sæculis arcana reuelasset in Genesios ex cap. 1. † Cuius lumine perfulsus Noe fabre fecit arcam, qua pauci (veluti renouandi humani generis semina) conclusi, à generali cathaclysmo salui facti sunt, Genesios cap. 6. † Sic est Abraham eiusdem luminis beneficio parens fidelis populi effectus est, nam vt legitur Genesios cap. 15. v. 6. Credidit Abraham Deo, & reputatus est illi ad iustitiam. † Sic & eius filij Isaac, & Iacob coheredes re-promissionis diuinæ, reuelationi annuentes, ille sacrificio se obtulit, Genesios c. 22. hic verò benedictionem patris adeptus est, Genesios cap. 27. † Sic, & pronepos Ioseph eodem lumine

mine Pharaonicum somnum interpretatus est, & Aegypto fame perituro tutelam prae-
stitit, patri, ac fratribus caritate annonae labo-
rantibus alimonia ministravit, *Genes. cap. 41.*

11 42. & 43. † Et in Nouo Testamento per Chris-
ti Dei, & hominis documenta, per Apostolos
diuinitus inspiratos, per Dei alijs factas re-
uelationes sanctissimae Trinitatis unitatem,
& alia salutis mysteria cognoscimus, *Mat-
thaei cap. 12. & 16. Luca 10. & 17. Ioannes
12. Apostolus ad Roman. 1. & 8. Corinthe.
1. cap. 2. ad Galat. 1. & 3. ad Ephes. 3. ad Phi-
lippens. 3.*

12 ¶ Diuinationem (quasi diuinum nu-
men) negarunt Epicurei, & Cynici, ut qui ne-
garunt, aut Deum non esse, aut res humanas
nihil curare, aut futura fortuita non cognos-
cere, quapropter eam e medijs substulerunt, ut
ex Plutarcho, & alijs tradit *Ioan. Axorto. 1.*

13 *institut. moral. lib. 9. cap. 24.* † Stoici tamen
asseriebant omnium diuinationum genera,
quibus Gentes utebantur, Auspicia, Auguria,
Sortes, & eiusdem generis alia, quae tanquam
diuina signa venerabant, quae diuinationem a
Deo esse dixit *Cicero lib. 1. diuin.* † Sed quia
omnes dii gentium demonia sunt, *Psal. 95.*
horum diuinatione a diabolica non differebat,
quam ideo appellat Hierem. capit. 14. v. 13.

*Fraudulentam, Ezechiel. cap. 13. v. 7. Men-
dacement, Ecclesiast. capit. 34. v. 5. Erroris.*

15 † Nam ex illa diabolus studet homines ex
mendatio, & fraude in errores inducere, ut
qui semper eorum procurat perditionem,
*Genes. capit. 3. Paralipomen. 1. capit. 21. Iob.
capit. 1. Zachar. 3. Matthaei 4. 8. & 13. Lu-
ca 8. 13. & 22. Actorum 5. & 13. Corinthe-
riorum 2. capit. 4. & 11. ad Ephes. 6. ad Thessa-
loniens. 2. D. Petr. 1. ca. 5. Apocalyps. capit. 2.
12. & 20.* † Et ne homines aduersari tela fu-
giant, aliquando sub reuelationis diuinae ve-
lamine, vel naturalis scientiae venenum oculat,
ex quo admonet D. Paul. ad Colossens. 2.
v. 8. *Videte ne quis vos decipiat per philoso-
phiam, & inanem fallaciam secundum elemen-
ta mundi.*

17 ¶ Sed propterea negandum non est di-
uinationem esse, non solum diuina, quibus as-
sentire tenemur, D. Petr. Canon. 2. cap. 1.

18 *Habemus firmiter prophetiam sermonem,
cui beneficiis attendentes.* † Sed etiam natu-
ralis, nam ex his, quae sensibus percipiuntur
alia cognosci valent, quae immediate sunt sub
secutura, ex quibus homo naturaliter contin-
git diuinare, quia res ipsae naturae ope cognos-
cuntur, antequam producantur, cum eas in
suis causis praesentiunt homines, praudentq;

ut docet *Franc. Picus lib. 1. praenot. capit. 5.*

† Qualis caelestium motuum indagatores, qui
Arithmetica supputatione observationibus, &
experimentijs colligunt, quid in ipso orbe
caelesti euentura sint, de restitutionibus syde-
rum, de luminarium defectibus, & ex eis pra-
nuntiāt, quid futurum sit ex consono motu, &
usu reuolutionis orbium, ut tradit *Ptholomeus
in Quadrip.* † Ita, & Medici ex tactu venae, &
inspectione lotij, exercementorumque alio-
rum, de egritudinis euentu, experimentis, &
observationibus admixtis praesagiunt, quo-
cuique eueniat aegritudo, & quo pacto sit me-
denda, ut tradit *Hippocrat. de prognos. lib. 1.*
† Similiter, & Nautae, Pastores, & Agricola, 21
quibus de statu aeris serenitate, pluuia, aestu,
siccitate, saepe norunt antequam fiat, quod fu-
turum est, quales viri prudentia pollentes, qui
longo usu rerum edocti, saepe numero, quod fu-
turum in Prouincia, in Ciuitate, in domo est,
rationabili coniectura praenoscunt, vnde illud
Euripidis.

Qui bene conijcet, is vates optimus esto.

¶ Hinc diuinatione in pretio habita, cuius
cupidas ab ipsa natura humani genus totum
invalit, ut perfectionis suae apicem, & conser-
uationis, ad quam humanus animus suo opte
ingenio suspirat, quia teste Aristotele primo
suae philosophiae libro, *omnis homo naturaliter
scire desiderat.* † Ad haec praeclearior futurorum,
quam praesentium, praeteritorumque notitia, 23
& ad res agendas accommodatior, conduci-
biliorque est; nam illud supponit prouiden-
tiam, inter humanas virtutes praecellentem, &
diuinis rebus, quantum licet propinquantem,
quae sine praenotione haberi non potest, cuius
virtutis, & natura, & officium est ad futura me-
tis oculum figere, ut & procurari bona, & a-
uerti mala commodius possit. † Et consilium 24
similiter futura expectat sicuti, & litiganti pra-
teritum, & demonstranti praesens, quibus ho-
mo naturaliter incumbit, quia factus ad Trini-
tatis imaginem, per memoriam praeteritum,
per intellectum praesens, per voluntatem futu-
ra, demonstrantur, quae sunt animae potetias,
quibus tota diuinatione comparatur, ut tradit
*Fredericus Picus Mirandula Comes, lib. 1. Praenot.
c. 2. nam ut ait Vergil. Georg. lib. 2.*

Novit, namque omnia vates,

*Quae sunt, quae fuerunt, quae mox ventura tra-
buntur.*

¶ Sunt tamen futura, ut difficiliora cogni- 25
tu, licet excellentiora ademptu, nam cum ad
sensibilem facultatem non pertineant, sed
ad rationabilem animae, digniora sunt iudi-
cata, quia in eis homines quodammodo Deo

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

assimilantur, Isaias cap. 41. v. 23. *Anuntiate, quæ ventura sunt in futurum, & sciemus, quia Dñs estis vos.* † Similiter ex futurorum bonorum expectatione, & ex malorum eventum formidine Religionem simul, & leges pendere, atque fulciri probatur, quia primo omnium parenti de limo terræ condito datum præceptum est, ut ex omni ligno paradysi vesceretur, de ligno autem scientiæ boni, & mali, non comederet, alioquin moriturum, *Genes. capit. 2.* † Ex qua prænotione, & data lex, & nata Religio, nam peccatum non imputabatur, si lex non esset, quia ut ait Apostol. ad Roman. capit. 7. v. 20. *Per legem cognitio peccati, nam ad hoc promulgantur, ut homines de cæteroresipiscant, Authentic. ut facta noue constit. collation. 8.* quia futuris dant formam negotijs. *l. leges, 7. C. de legibus.* † Et simul, quæ ad Religionem spectant ex futurorum cognitione descendunt, nam cultus, & ceremoniæ ex lege pendent, ut in lege Mosai- ca passim cernitur, quæ umbra fuit Christianæ Religionis, Apostol. ad Hebræos cap. 10. v. 1. *Umbra enim habens lex futurorum bonorum.* † Bona enim, quæ ex legis obseruatione expectamus, & metus pœnæ ex eius violan-
 26
 27
 28
 29

Primos in orbe Deos fecit timor.

30
 31
 32
 Unde nata apud veteres tot idolorum delubra, diuinationis, & oraculi causa, ex quibus, vel bona à dæmonibus illis, quos deus esse volebant, vel mala expectabant, confusæ, & nutabundæ erant, sicut, & ipsa, quæ ex eis pendebat inconstans, vacillans, prophana, noxia, non Religio, sed superstitio appellanda, *Iul. Caesar Bulerger. de rat. diuin. lib. 1. cap. 1.* † Et cum prænotiones à fide fulciantur, non eo quod credunt, quodammodo à fide prænoti-
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100
 101
 102
 103
 104
 105
 106
 107
 108
 109
 110
 111
 112
 113
 114
 115
 116
 117
 118
 119
 120
 121
 122
 123
 124
 125
 126
 127
 128
 129
 130
 131
 132
 133
 134
 135
 136
 137
 138
 139
 140
 141
 142
 143
 144
 145
 146
 147
 148
 149
 150
 151
 152
 153
 154
 155
 156
 157
 158
 159
 160
 161
 162
 163
 164
 165
 166
 167
 168
 169
 170
 171
 172
 173
 174
 175
 176
 177
 178
 179
 180
 181
 182
 183
 184
 185
 186
 187
 188
 189
 190
 191
 192
 193
 194
 195
 196
 197
 198
 199
 200
 201
 202
 203
 204
 205
 206
 207
 208
 209
 210
 211
 212
 213
 214
 215
 216
 217
 218
 219
 220
 221
 222
 223
 224
 225
 226
 227
 228
 229
 230
 231
 232
 233
 234
 235
 236
 237
 238
 239
 240
 241
 242
 243
 244
 245
 246
 247
 248
 249
 250
 251
 252
 253
 254
 255
 256
 257
 258
 259
 260
 261
 262
 263
 264
 265
 266
 267
 268
 269
 270
 271
 272
 273
 274
 275
 276
 277
 278
 279
 280
 281
 282
 283
 284
 285
 286
 287
 288
 289
 290
 291
 292
 293
 294
 295
 296
 297
 298
 299
 300
 301
 302
 303
 304
 305
 306
 307
 308
 309
 310
 311
 312
 313
 314
 315
 316
 317
 318
 319
 320
 321
 322
 323
 324
 325
 326
 327
 328
 329
 330
 331
 332
 333
 334
 335
 336
 337
 338
 339
 340
 341
 342
 343
 344
 345
 346
 347
 348
 349
 350
 351
 352
 353
 354
 355
 356
 357
 358
 359
 360
 361
 362
 363
 364
 365
 366
 367
 368
 369
 370
 371
 372
 373
 374
 375
 376
 377
 378
 379
 380
 381
 382
 383
 384
 385
 386
 387
 388
 389
 390
 391
 392
 393
 394
 395
 396
 397
 398
 399
 400
 401
 402
 403
 404
 405
 406
 407
 408
 409
 410
 411
 412
 413
 414
 415
 416
 417
 418
 419
 420
 421
 422
 423
 424
 425
 426
 427
 428
 429
 430
 431
 432
 433
 434
 435
 436
 437
 438
 439
 440
 441
 442
 443
 444
 445
 446
 447
 448
 449
 450
 451
 452
 453
 454
 455
 456
 457
 458
 459
 460
 461
 462
 463
 464
 465
 466
 467
 468
 469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477
 478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487
 488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498
 499
 500
 501
 502
 503
 504
 505
 506
 507
 508
 509
 510
 511
 512
 513
 514
 515
 516
 517
 518
 519
 520
 521
 522
 523
 524
 525
 526
 527
 528
 529
 530
 531
 532
 533
 534
 535
 536
 537
 538
 539
 540
 541
 542
 543
 544
 545
 546
 547
 548
 549
 550
 551
 552
 553
 554
 555
 556
 557
 558
 559
 560
 561
 562
 563
 564
 565
 566
 567
 568
 569
 570
 571
 572
 573
 574
 575
 576
 577
 578
 579
 580
 581
 582
 583
 584
 585
 586
 587
 588
 589
 590
 591
 592
 593
 594
 595
 596
 597
 598
 599
 600
 601
 602
 603
 604
 605
 606
 607
 608
 609
 610
 611
 612
 613
 614
 615
 616
 617
 618
 619
 620
 621
 622
 623
 624
 625
 626
 627
 628
 629
 630
 631
 632
 633
 634
 635
 636
 637
 638
 639
 640
 641
 642
 643
 644
 645
 646
 647
 648
 649
 650
 651
 652
 653
 654
 655
 656
 657
 658
 659
 660
 661
 662
 663
 664
 665
 666
 667
 668
 669
 670
 671
 672
 673
 674
 675
 676
 677
 678
 679
 680
 681
 682
 683
 684
 685
 686
 687
 688
 689
 690
 691
 692
 693
 694
 695
 696
 697
 698
 699
 700
 701
 702
 703
 704
 705
 706
 707
 708
 709
 710
 711
 712
 713
 714
 715
 716
 717
 718
 719
 720
 721
 722
 723
 724
 725
 726
 727
 728
 729
 730
 731
 732
 733
 734
 735
 736
 737
 738
 739
 740
 741
 742
 743
 744
 745
 746
 747
 748
 749
 750
 751
 752
 753
 754
 755
 756
 757
 758
 759
 760
 761
 762
 763
 764
 765
 766
 767
 768
 769
 770
 771
 772
 773
 774
 775
 776
 777
 778
 779
 780
 781
 782
 783
 784
 785
 786
 787
 788
 789
 790
 791
 792
 793
 794
 795
 796
 797
 798
 799
 800
 801
 802
 803
 804
 805
 806
 807
 808
 809
 810
 811
 812
 813
 814
 815
 816
 817
 818
 819
 820
 821
 822
 823
 824
 825
 826
 827
 828
 829
 830
 831
 832
 833
 834
 835
 836
 837
 838
 839
 840
 841
 842
 843
 844
 845
 846
 847
 848
 849
 850
 851
 852
 853
 854
 855
 856
 857
 858
 859
 860
 861
 862
 863
 864
 865
 866
 867
 868
 869
 870
 871
 872
 873
 874
 875
 876
 877
 878
 879
 880
 881
 882
 883
 884
 885
 886
 887
 888
 889
 890
 891
 892
 893
 894
 895
 896
 897
 898
 899
 900
 901
 902
 903
 904
 905
 906
 907
 908
 909
 910
 911
 912
 913
 914
 915
 916
 917
 918
 919
 920
 921
 922
 923
 924
 925
 926
 927
 928
 929
 930
 931
 932
 933
 934
 935
 936
 937
 938
 939
 940
 941
 942
 943
 944
 945
 946
 947
 948
 949
 950
 951
 952
 953
 954
 955
 956
 957
 958
 959
 960
 961
 962
 963
 964
 965
 966
 967
 968
 969
 970
 971
 972
 973
 974
 975
 976
 977
 978
 979
 980
 981
 982
 983
 984
 985
 986
 987
 988
 989
 990
 991
 992
 993
 994
 995
 996
 997
 998
 999
 1000
 1001
 1002
 1003
 1004
 1005
 1006
 1007
 1008
 1009
 1010
 1011
 1012
 1013
 1014
 1015
 1016
 1017
 1018
 1019
 1020
 1021
 1022
 1023
 1024
 1025
 1026
 1027
 1028
 1029
 1030
 1031
 1032
 1033
 1034
 1035
 1036
 1037
 1038
 1039
 1040
 1041
 1042
 1043
 1044
 1045
 1046
 1047
 1048
 1049
 1050
 1051
 1052
 1053
 1054
 1055
 1056
 1057
 1058
 1059
 1060
 1061
 1062
 1063
 1064
 1065
 1066
 1067
 1068
 1069
 1070
 1071
 1072
 1073
 1074
 1075
 1076
 1077
 1078
 1079
 1080
 1081
 1082
 1083
 1084
 1085
 1086
 1087
 1088
 1089
 1090
 1091
 1092
 1093
 1094
 1095
 1096
 1097
 1098
 1099
 1100
 1101
 1102
 1103
 1104
 1105
 1106
 1107
 1108
 1109
 1110
 1111
 1112
 1113
 1114
 1115
 1116
 1117
 1118
 1119
 1120
 1121
 1122
 1123
 1124
 1125
 1126
 1127
 1128
 1129
 1130
 1131
 1132
 1133
 1134
 1135
 1136
 1137
 1138
 1139
 1140
 1141
 1142
 1143
 1144
 1145
 1146
 1147
 1148
 1149
 1150
 1151
 1152
 1153
 1154
 1155
 1156
 1157
 1158
 1159
 1160
 1161
 1162
 1163
 1164
 1165
 1166
 1167
 1168
 1169
 1170
 1171
 1172
 1173
 1174
 1175
 1176
 1177
 1178
 1179
 1180
 1181
 1182
 1183
 1184
 1185
 1186
 1187
 1188
 1189
 1190
 1191
 1192
 1193
 1194
 1195
 1196
 1197
 1198
 1199
 1200
 1201
 1202
 1203
 1204
 1205
 1206
 1207
 1208
 1209
 1210
 1211
 1212
 1213
 1214
 1215
 1216
 1217
 1218
 1219
 1220
 1221
 1222
 1223
 1224
 1225
 1226
 1227
 1228
 1229
 1230
 1231
 1232
 1233
 1234
 1235
 1236
 1237
 1238
 1239
 1240
 1241
 1242
 1243
 1244
 1245
 1246
 1247
 1248
 1249
 1250
 1251
 1252
 1253
 1254
 1255
 1256
 1257
 1258
 1259
 1260
 1261
 1262
 1263
 1264
 1265
 1266
 1267
 1268
 1269
 1270
 1271
 1272
 1273
 1274
 1275
 1276
 1277
 1278
 1279
 1280
 1281
 1282
 1283
 1284
 1285
 1286
 1287
 1288
 1289
 1290
 1291
 1292
 1293
 1294
 1295
 1296
 1297
 1298
 1299
 1300
 1301
 1302
 1303
 1304
 1305
 1306
 1307
 1308
 1309
 1310
 1311
 1312
 1313
 1314
 1315
 1316
 1317
 1318
 1319
 1320
 1321
 1322
 1323
 1324
 1325
 1326
 1327
 1328
 1329
 1330
 1331
 1332
 1333
 1334
 1335
 1336
 1337
 1338
 1339
 1340
 1341
 1342
 1343
 1344
 1345
 1346
 1347
 1348
 1349
 1350
 1351
 1352
 1353
 1354
 1355
 1356
 1357
 1358
 1359
 1360
 1361
 1362
 1363
 1364
 1365
 1366
 1367
 1368
 1369
 1370
 1371
 1372
 1373
 1374
 1375
 1376
 1377
 1378
 1379
 1380
 1381
 1382
 1383
 1384
 1385
 1386
 1387
 1388
 1389
 1390
 1391
 1392
 1393
 1394
 1395
 1396
 1397
 1398
 1399
 1400
 1401
 1402
 1403
 1404
 1405
 1406
 1407
 1408
 1409
 1410
 1411
 1412
 1413
 1414
 1415
 1416
 1417
 1418
 1419
 1420
 1421
 1422
 1423
 1424
 1425
 1426
 1427
 1428
 142

Latium audiebat, in quo multæ diuinandi species diuersis ex locis, quasi per manus deductæ sunt, atque in ipsa vrbe Romæ, quasi domicilium sibi delegerunt, vt authores sunt *Cicero*, & *Valer. ubi sup.* ¶ Cuius conditor, siue reedificator Romulus augurem fuisse traditur & urbem auspiciato muris cinxisse: Pompilius conditam regebat augurijs, & Egerix colloquijs frui se iactabat ad diuinandum: Augurijs, & reliqui Reges Romanorum vsi: & exactis Regibus nihil publicè sine auspicijs, aut domi, aut militie gestum tradunt, *Cicero*, & *Leuius ubi sup.* *Riuilius in ll. xij. Tabul.* ¶ Ex Hetruscis etiam num petitiu auspiciu Romani meminisse, & diuinationem inde accipere: somniorum præterea coniectationibus prænoscenti ardore vacarunt, quæ diuination à Tellesso putarunt orta, vt his verbis meminit *Taicianus*; *ταυρομαντεία* *δοκίμηται* *τοῦ διὰ*
44 *οὐρίων* *ἐστὶν* *ἐν* *ῥώμῃ* *καὶ* *ἐν* *ἄλλῃς* *πόλεσιν*. ¶ Idè sane dominatores vrbis Romæ interpretationi Sybillarum carminum incubuerunt, quibus declarandis multos ex ciuitate viros delectos esse placuit: tantaque diuinandi cupidine Latium exarsit, vt id aduertens *Terentius*, seruulum introducat philosophantem, atque dæmeam docentē, non quod ante pedes vitetur expectare, sed
45 quod futurum est. ¶ Vnde *Cicero in officijs* censuit huiusmodi inquisitionem hominibus peculiarem esse, & necessariam negotijs ad bene, beataque viuendum, quam quidem sententiam de *finibus*, differens repetisse videtur, iā vatum quoq; prædictionibus ambiebat Romani, quos nō modo apud homines, sed apud Deos in honore esse sinxerunt, vt author est *Liuius*.
46 ¶ Sed nec Romanus dumtaxat populus auguribus vacauit, nec solus Græcus, nec Macedo, nec illorum modo duces, aut Reges, sed Bogum quoque Annibalis augurem legimus, quod aliæ quoque, vel ex lege omnino, vel rudes nationes, prænoscenti æstu, insanis huiusmodi se manciparunt philosophis, etiam Græcis consentientibus nec Platone modo, & *Socrate*, & *Episteto*, sed ipso Aristotele, quem à Pythia, vt philosopharetur consultum, *Philoponus*, interpres prodidit. ¶ Nec ab hoc negotio Indorum sapientes abhorrebant Brachmanos inquam, nam & scientiæ naturalium rerum, & diuinationi simul incumbabant, idem & Apollonius, qui eos accessit Gymnosophistæ Æthiopum, & Philostrato vera narrauit, Damis, vt de sua diuinitate certiore redderet Apollonium efficere, vt vlmus etiam loquuta sit, & Apollonij nomen prænoueret.
48 ¶ Perfarum Magi rerum præsentionibus va-

caent, augurabanturque, & diuinabant congregati in Phano commentandi causa, atque inter se colloquendi, nec quisquam Rex Persarum poterat esse, qui non antea Magorum disciplina fuisset imbutus, vt tradit *D. Hieron. in Daniel. 2.* ¶ Coniungebant olim apud diuersas gentes hæc ipsa officia regendi scilicet, & diuinandi: nec in Asia modo, sed in Europa, nam & Amphiloehus, & Mopsus Argiuorum Reges, iidem Augures fuere, & apud *Maronem* carmen legimus de Rhamneta, & Turno Regibus grauiissimi augeres *Æneid. 8.* ¶ Sed huiusmodi diuini, vt aliquid sciāt, opera, & cōmētio demonis vtūtur, ideo sunt apollatæ, & imposturæ vitio affecti, quia diabolus, quem colunt, pater mendaci est, *D. Ioan. c. 8.* & spiritus mendax, *Reg. 3. cap. 22.* ¶ Ideo fugiendi etiam si aliquando vera dicant, quia illa certo non cognoscunt: sed coniecturaliter, ex causis naturalibus, & necessarijs, vel quia scit se permittente Deo postea facturum, vel ex Prophetis Dei cognoscit, vt *Balamus Numer. cap. 22.* Et *Pythionis Reg. 1. cap. 28.* ¶ Sed quia non potest veritas per os immundum prolata sine aliqua spurritia, & pollutione produci, non secus quam aqua limpida fœtum, & tetrum odorem contrahit, si per canales, & alveos immundos, & fœtidos fluat, ventriloquū vera dicentem Christus compescuit apud *D. Matth. cap. 12.* & *D. Paulus Acta Apostol. cap. 16.*

¶ Quare diuinationes sic acceptas, vt vanas falsas, atque scandalosas damnarunt ex Ethnicis, *Plato in Tymeo*, *Plutarch. lib. 5. de placit. philosoph. cap. 1.* & *lib. de defectu Oracul. Cicero. lib. 1. de diuin.* Ex Catholicis *Lactant. lib. 1. diuina. in flit. Euseb. contra Hieroc. Nazian. contra Iulian. & orat. 32. Rabban. lib. 1. Penitent. cap. 23. Ciruelo de Superflit. p. 2. cap. 4. Castro de iust. heretic. punit. lib. 1. ex cap. 13. Mart. del Rio lib. 3. Magic. p. 2. q. 1. cum seqq. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 4. 5. 6. 7. 8. Lessus lib. 2. de iust. cap. 43. Greger. Sayrus in Claus Regia lib. 4. cap. 5. ex n. 3. Azor. p. 1. in fl. Moral. lib. 9. cap. 18. & 22. Sanchez lib. 2. Decalog. cap. 40. Iul. Cas. Bulgerus lib. 3. diuinat. capit. 1. & seqq. ¶ Nam authorem habent demonem à quo diuini huiusmodi edocētur, vt tenet *Simac. de Cathol. in fl. c. 62. cum seqq. Iul. Clar. in Pract. §. heresis num. 25. Did. Perez in l. 9. tit. 1. lib. 8. Ordin. & in l. 3. tit. 4. fol. 133. Dambauder. in Pract. crim. cap. 61. ex num. 80. Nauarr. in Manual. cap. 11. ex num. 28. Auendañ. de exequend. mand. lib. 2. c. 32. Auiles in cap. 53. Prætor. gloss. adiuinos, Medices in summ. omn. heres. p. 3. c. Diuination**

lum prouisione in sacris usurpatur, siue imaginaria, siue intellectuali, ut tradit Hieron. *Prædus apud avunculum meum Ioann. Bapt. Villalpando in Regias Ezechiel. explanat. Isagog. sect. 1. & 11. tom. 1. & ipse Avunculus meus de extrema visione Ezech. tom. 2. p. 2. libr. 1. Isagogic. capit. 2. 3. 4. in Ezech. cap. 40. libr. 3. cap. 10.*

4 ¶ Et quia miracula committere solent prophetiam, in testificatione diuinæ authoritatis reuelantis, ipsa miracula dicuntur prophetiæ, ut de Eliseo legitur Ecclesiast. cap. 48. *Mortuum prophetauit corpus eius.* De Iosepho, Ecclesiastici cap. 49. *Ossa post mortem prophetarunt.* ¶ Et cum prophetia ad docendum nos de diuina voluntate dirigitur, interpretatio quoque Scripturæ dicitur prophetia, D. Paulus ad Roman. cap. 12. *Siue prophetiam secundum rationem fidei.* ¶ Quod de interpretatione Scripturæ intelligunt, D. Ambros. lib. 1. de fide, D. Tho. 2. 2. q. 171. art. 3. nā ut idem testatur Apost. Corinth. 1. c. 14. *Volo autem vos loqui linguis, magis autē prophetare,* id est, interpretari scripturas, & alios docere, ut exponit D. Ioan. Bap. Villalpando ubi supr. tom. 2. p. 1. cap. 28. n. 22. pag. 75.

7 ¶ Solet Deus hanc virtutem mediante Angelo hominibus inspirare in assumpto scilicet corpore, vel apparitione tantum spirituali, ut docet D. August. de Trin. lib. 3. Damascen. de fide Orthodox. lib. 2. ¶ Sic Moyse, in manu mediatoris data lex. Acta Apost. cap. 7. Sic & Zachariz Angelus Domini loquebatur, Zachar. cap. 1. Necnon & alij Daniel. cap. 10. Ezech. cap. 40. ¶ Sed ex eo negandum non est posse Deum, si velit, ipsum immediate hominū mentes illustrare, ut docent D. Hieron. in Ezech. c. 2. & Isai. c. 6. D. Greg. lib. 18. Moral. Turrecremat. in prolog. S. Brigid. ¶ Confert hoc donum aliquādo hominibus tām viris, quā feminis, maxime probis, & Sanctis, ut Elia, Isaiæ, Deboræ, Oldæ, & quā plurimis alijs, quorū laus est in sacris literis, Reg. 4. c. 1. 7. & 22. Iudic. c. 4. Isai. c. 1. ¶ Interdum etiam malis, atque improbis, ut Balahamo, Numer. c. 12. Sauli, Reg. 1. c. 10. Caiphæ, D. Ioan. 4. 11. nam donum prophetiæ peccata actualia non impediunt D. August. lib. 2. doct. Christi. ¶ Necnon etiam Gentilibus, ut Sibyllis, quas diuino spiritu multa prædixisse testantur, Lactant. lib. 1. c. 6. & lib. 4. c. 15. D. Hieron. contra Iovin. ¶ Nam prophetia cum sit gratia gratis data non requirit fidem, nec datur semper ad confirmationem fidei, Salmeron tom. 6. in Euangel. tract. 3. ¶ Datur etiam ignaris, qui se minime norunt a Deo illuminari, ut prædicto Caiphæ, & alijs, sed tunc

proph. cia improprie vocari censuit, D. Aug. super Genes. lib. 12. ¶ Aliquando inuitus, ut Sauli, Reg. 1. cap. 11. iuxta quorundam interpretationem, frequentius sponte spiritū Dei accipiunt, ut docet Genitricis meæ frater Ioannes Baptist. Villalpando d. lib. 1. c. 2. & lib. 3. cap. 10.

¶ Prophetia autem duplex fuit alia per Sacerdotes, Numer. cap. 27. *Elcazar Sacerdos consulat dominum.* Alia per Prophetas, iuxta illud Ioelis, cap. 2. *Effundam spiritum meum super omnem carnem, & prophetabunt filij vestri.* ¶ Nam licet plerique Prophetæ idem fuissent, quod Sacerdotes, quo ad hoc munus tamen distinguebantur, Reg. 1. c. 28. *Consulerat Dominum, & non responderat ei, neque per Sacerdotes, neque per Prophetas.* ¶ Prophetia autem per Sacerdotes fiebat per applicationem Ephod. R. 1. capit. 23. v. 9. *Dixit ad Ahiathar Sacerdotem applica Ephod, & c. 30. v. 7. Et ait ad Ahiathar Sacerdotem, filium Abimelech, applica ad me Ephod.* ¶ Et hoc duplex, vnum linteum minoribus concessum Ordinibus, ut de puero Samuele legitur Regum 1. cap. 2. v. 18. *Accinctus Ephod lineo,* Regum 2. cap. 6. v. 14. *Dauid erit accinctus Ephod lineo.* ¶ Alter Sacerdotale, quod Superbumerale dicebatur, quia ex humeris aureis cathenulis appensum foret, triplici colore, & gemmarum XII. varietate ornatissimum, ut tradit Avunculus meus, siue genitricis meæ frater ubi supr. tom. 2. de extrema visione, Ezechiel. libr. 2. capit. 40. ¶ Quod alias dicebatur *Rationale*, quia more animantis ratione præditi ratiocinabatur, & hac ipsa de causa iudicij elogio addito, illum cohonestabant vocantes, *Rationale iudicij.* Item, & iudicium filiorum Israel, ut notat Alphons. Tostat. Episcop. Abulen. in Exod. cap. 28. ¶ Nam Sacerdos rationale in ductus proponebat Deo hominum dubia, desideria, & negotia, & per Rat onalē nō tantum Deo propiciabatur, sed etiā significabat hominibus, quid fieri vellet, vel quid rei successus futurus esset, ut tradit Ribera lib. 3. de Templo, c. 12. ¶ Nā si res latæ sperandæ erant, fulgebat Adamas, qui in medio Rationalis erat; si parū accepta manebat in suo statu: si cedes futura, sanguineus apparebat: si latiferū, niger fiebat, ut tradit Sim. Maiol. Canic. to. 2. colloq. 2. Bullæger. de diuinat. lib. 1. c. 2. ¶ Quod quia ex facta Paremia, nec ex Philone, aut ex Iosepho aut alio illius sæculi scriptore nō tradatur, valde dubiū est, ut tradūt D. Aug. in Exo. q. 117. Tostat. Arias Mitan. & alij. ¶ Sed interna, vel externa quæcū Deo locutione hoc Oraculū fiebat, ut de interna. nō pauca sūt exēpl.

Reg. 1. cap. 28. Regum 2. cap. 5. & alibi, de ex-
terna, Exod. cap. 33. v. 10. Loquebaturque cū
26 Moysē cernentibus vniuersis. † Quod apud Is-
raelitas ob eius miram certitudinem valde in-
pretio fuit, & frequentissimum, vt illius tem-
pestatis Sacerdos, & historicus docet Flau. Io-
sephus lib. 3. antiquit. Iudaic. c. 9. Postea tamē
ob legis violationem cessasse scribit Philon in
vita Moysi.
27 ¶ Hoc Oraculum Hebræ dicunt factum
per וְרִמְּוֹרִים *urim vethummin*, in Hebræo
quidem fonte, vt habetur Exod. cap. 28. Leuit.
cap. 8. de quorum significatione ambigue lo-
quitur D. Augustin. ubi sup. d. q. 117. Et quid
esse potuerint professus est se nescire, D. Greg.
28 in Pastoral. part. 2. cap. 1. † Rupertus affirmat
ipsorum lapidum fuisse nomina, quæ alias vo-
cantur, *Soham*, & *Millum*, lapides cādorū,
& plenitudinum, vel lapides *Onychinos*, vt ha-
betur Exod. d. cap. 28. v. 20. † Dumtaxat fie-
ri potuisse, vt hæc verba rationali infereretur,
vt testatur Radulphus in Exod. lib. 6. quæ do-
ctrinam, & veritatem significari tellatur D.
Ioan. Baptist. Villalpando ubi supra tom. 1. p.
30 2. cap. 28. † Nam cum lapidum fulgor adeo
micans esset, vt nulla alia voce apud Hebræos
(qui superlatiuis caruerunt) manifestari pos-
set, dixerunt *Vrim*, quod ipsum splendorem, sig-
nificat D. Villalpando d. capit. 28. Bulenger. de
31 diuinat. lib. 1. capit. 2. † Et quia de genere suo
perfectissimi erāt, appellarunt *Tbummin*, per
methonimiam, concretum pro abstracto vsur-
pantes, quæ idē vulgata nostra (ex quadam
breui anacephaleosi) doctrinam, & veritatem,
interpretatur Exod. d. cap. 28. Deuterono. 33.
Leuit. 8. Esdr. 7.
32 ¶ Prophetia autem per Prophetas du-
plex fuit, aut per somnium, aut per visionem,
Numeror. cap. 12. v. 6. Siquis fueris inter vos
33 Prophetas Domini in visione apparebo ei, aut
per somnium loquar ad eum. † Quibus variz
fuerunt species, prout varia fuerunt emergen-
dorum negotiorum discrimina, & varia Pro-
phetarum ingenia, quibus se Deus solet accō-
modare, D. Paul. ad Hebræos cap. 1. v. 1. Mul-
tisariam, multisque modis olim Deus loquēs Pa-
34 tribus in Prophetis. † Per somnium alia fue-
runt clara, vt Iosepho Sponso SS. Virginis Ma-
riz de accipienda Deigenitrice, Matth. cap. 1.
v. 20. & tribus Magis per aliam viam redeun-
di, Matt. c. 2. v. 12. & dicto Iosepho vt fugeret
35 in Ægyptū, Matt. d. c. 2. v. 13. † Alia sub enig-
matibus, figuris, & similitudinib⁹ inuoluta, vt
de scala quam vidit Iacob, Genes. ca. 28. v. 12.
de vacis, spicis, quas vidit Pharaon, Genes. c.
41. ex v. 2. de statua Nabuchodonosoris, Da-

niel. cap. 2. de excelsa arbore, in qua volucres
ascendebant, Daniel c. 4. de quatuor ventis,
& quatuor bestiis, Danil cap. 7.

¶ Per visionem fiebat prophetia ipso Do- 36
mino apparente, vel loquente, vt de Moysē le-
gitur, vidisse Dominum facie ad faciē Exod.
cap. 19. Isaiam, Dominum sedentem super to-
lium excelsum, Isai. cap. 6. v. 1. † Quandoq; 37
verbo sine visione, vt Abrahamo voce de cœlo
audita, ne extendere manum suam super pue-
rum, Genes. cap. 22. v. 12. Saulo in via clamā-
te; Cur me persequeris? vt habetur in Actis
38 Apostolorum cap. 9. v. 4. † Vnde visionem cū
verbo non raro confundunt Græci, Latineque
Patres, & lxx. Interpretes, qui sacram Scrip-
turā ex Græco trāslati sunt: nam & sacra Scrip-
tura visionem dicit auditam, Isai cap. 2. & 3.
& 3. & 21. Verbum vero visum, vel oitensum
Amos, & Abdias vterque cap. 1. Isai. capit. 2.
Exod. cap. 20. † Differunt tamen quod visio 39
est prophetia, qua mens spiritali oculo cer-
nit obiectum propheticum, ipsi cœlesti lumi-
ne representatum, quam Hebræi dicunt וְרִמְּוֹרִים
Roe, Græci tamen οραμα *orama*, hoc est visio,
contemplatio. D. Ioan. Bapt. Villalpando d.
lib. 1. cap. 4. † Verbum autem, quod Græci di- 40
cunt λόγος *logos*, siue sermo, Hebræi דְּבַר
dabar, prophetia est, qua Spiritus sanctus men-
tali quadam locutione prophetam oculta do-
cet Isai. cap. 8. Sume tibi librum, & capit. 38.
Vade dic Ezechia. † Quandoq; iungitur cum 41
extasi, siue raptu per eleuationem, siue abstrac-
tionem spiritus a terrenis, & sensuum corpo-
reorum functione, Ezechiel. cap. 11. Aduxit
me Dominus in spiritu, Reg. 4. cap. 3. Eleuauit
me spiritus, secundum expositionem P. Ioan.
Bapt. Villalpando d. tom. 2. p. 2. lib. 1. Isagog. c.
5. pag. 13.

¶ Vnde prophetia sancti Spiritus donum, 42
& inspiratio est, D. Paul. ad Rom. capit. 12. &
Corinth. 1. capit. 12. D. Petr. Canon. 2. capit. 1.
Nam Deus est, qui in Prophetis loquitur D.
Luc. cap. 1. Locutus est, Deus, per os Sancto-
rum, qui a seculo sunt prophetarum eius. † Et 43
accipitur pro quobis influxu, instinctu, illu-
minatione, quam Theologi diuidunt in ima-
ginariam, & intellectualem, D. Ioan. Bap. Vil-
alpando d. lib. 1. cap. 4. pag. 11. Suarez in D.
Thom p. 3. q. 30. art. 1. disp. 9. sect. 2. & tract.
de fide disp. 8. sect. 4. Franc. Picus lib. 2. Pra-
not. cap. 8. Iul. Cas. Bulenger. de diuinat. lib. 1.
cap. 3. † Imaginariam dicunt, siue sensibilem; 44
nō quia nō pertingat ad intellectum, sed quia
primario fit per sensibilem, siue imaginariam
representationem, ex qua mentis conceptio
nascitur, vt probat Ioan. Bap. Villalpando tom.

2. p. 2. de extrema visione Ezech. lib. 1. Isagog. cap. 8. & 9. Equos enim, & quadrigas imaginariè contemplatus est Zachar. cap. 6. Succensam ollam vidit Hieremias cap. 1. Fictorem locustarum, & cœmentarij trullam inspexit Amos cap. 7. quarum similia multa sunt, in Euangelis, in Pauli Epistolis, in Actibus Apostolorum, & Ioannis Apocalypsi. Intellectualem appellant eam, quæ non ducit originem à sensu, vel imaginatione, sed oritur immediatè per lumen infusum intellectui, vel per species intellectuales de nouo inditas, vel præexistètes, sed diuina virtute ad supernaturalem aliquam mentis conceptionem formandam applicatas, vt de Moyse, & Paulo tradit. D. Thom. p. 1. q. 12. art. 11. & 2. 2. q. 175. art. 3.

¶ Prophetiæ munus est, tam præterita, quam præsentia, & futura hominibus reuelare, & ea quæ ex natura sua longe ab humana distant cognitione, tum ratione nostri, vt abstrusiora Dei consilia, mysteria fidei, &c. vt tradit, idem Avunculus meus ubi sup. Tum ratione modi cognoscendi, veluti cum Helisæus rescivit, quæ cum Neâmo Iesi pactus fuerat, Reg. 4. cap. 5. & D. Petrus, quod inter Ananiam, & Saphiram conuenerat, Acta Apostol. c. 5. Tum etiâ ratione temporis, vel quia memoria obliuio erraserat, vt quæ de mundi creatione, & propagatione Moyses scripserat in Pentatheucum, nam memini me legisse apud Aristot. in Rethor. Diuinationem quoque de præteritis dici. Tum denique ratione rei, vt futura, quæ nec in suis causis cognosci valent, quia non dum existunt, nec in eismet ipsis, quia futura soli Deo reservantur D. Isai. cap. 41. & 46. Daniel. 2. Apostol. Corinth. 1. cap. 14. Acta Apostol. 1.

¶ Et cum prophetia nitatur Deo, vt prima veritati reuelanti, vel testificanti, prophetia absoluta, quæ vocatur præscientia, immobilis est veritati, quia eius effectus semper prædictioni respondet, quippe rem contemplet, prout in ipsomet Deo existit, qui solus immutabilis est, Malach. cap. 3. v. 6. Ego enim Dominus, & non mutor. ¶ Secus autem in Prophetia, comminationis, vel consilij, nam quatenus hæc à causis secundis depēdet, quæ sunt mutabiles, conditionata est, vt apparet in illis Iona cap. 2. Reg. 4. cap. 20. Isai. 38. Hierem. 16. Ezech. 18. secundum D. Gregor. lib. 16. Moral. cap. 2. & 6. ¶ Quibus diuina sit reuelatio solent à Deo sic mense illustrari, & voluntate affici, & de fide, ac veritate reuelationis certiores reddi, vt apperte cognoscant Deum esse reuelationis, siue visionis authorem, vt docent D. August. lib. 6. confess. D. Gregor. lib. 4. Dia-

log. cap. 4. ¶ Et in hoc differt à reuelatione, quæ datur illis, qui non sunt prophetae, qui non intelligunt visionem, vt illa Pharaonis, Genes. 41. Cuius interpretatio data est. Danieli cap. 4. nam vt ipse ait capi. in. Reuelationem est Danieli verbum verum, intellexitque sermonem. ¶ Prophetia enim sine intelligentia manca est, vt tradit Avunculus meus ubi sup. tom. 2. p. 2. de extrema vis. lib. 1. Isagog. 1. cap. 5. quia vt ait Daniel d. cap. 10. v. 1. Intelligentia enim opus est in visione. ¶ Et cum ex sententia Apostol. Corinth. 1. cap. 14. Qui prophetat loquitur ad edificationem, ea, quæ Deo inspirante Sancti cognoscunt, debent cæteris annunciare, vt tradit Cardin. Turrecremat. in præfat. S. Brigita. ¶ Quia eius impressio subitanea est, similis affectioni transeuntis, ac facile recedentis, vt lumen lucenti in caliginoso, D. Petr. Canon. 2. cap. 1. quæ sæpe illos differit, vt docent Suarez, & Picus ubi supra.

CAP. III. De Prophetiæ perduratione.

SUMMARIVM.

1. Prophetia, vt olim, sic, & hodie.
2. Prophetiam esse post Christum de fide est.
3. Simeon, Anna, Elisabeth post Christum prophetiam obtinuerunt.
4. Ioannes Euangelista post Christum propheta.
5. Prophetia cum sit reuelatio diuina omni tempore viget.
6. 7. 8. D. Petrus, & alij, qui post Christum prophetiam domum obtinuerunt.
9. D. Brigida, & alia Beata, quæ post Christum prophetidæ extiterunt.
10. 11. Lex, & propheta, usque ad Ioannem, quomodo intelligatur Matth. 23.
12. Davidis tempore non esse prophetiam, quomodo intelligitur. Psal. 73.

ROPHETIA autem, vt fuit olim, sic & hodie, quamuis aliqui asserant post Christi aduentum, vt legem, sic cessasse Prophetiam, ampliusque non esse iuxta illud D. Math. cap. 11. v. 13. Omnes enim prophetae, & lex usque ad Ioannem. ¶ Nam post Christum, & Ioannem prophetiam perdurasse de fide est, cum in Ecclesia Dominum constituisse, dicat Apostol. Corinth. 1. cap. 12. Alios Apostolos, alios prophetas, &c. ¶ Item Simeon, Anna, Elisabeth post Ioan-

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

post Ioannis natiuitatem donum prophetiæ habuerunt, *D. Luc. cap. 1. & 2.* idemque donum de filiabus Philippi testatur, *Marull. lib. 4. cap. 14.* † D. Ioann. Euangelista post Christi, & Ioannis Præcursoris mortem scripsit *Apocalypsim*, quod interpretatur, *reuelatio*, vt tradit *Lud. de Alcazar in eius proem.* † Nam prophetia nihil aliud est, quam reuelatio diuina; quæ vt tempore Moylis electo populo data est, & alijs subsequenribus temporibus credi non debet ea Christum Dominum Ecclesiæ suæ admississe, vt testatur *Iul. Cas. Bulengerus de diuinat. lib. 1. cap. 4.* † Et probatur nam ex prophetia D. Petrus rescuiuit, quod inter Annaniam, & Saphiram conuenerat, *Acta Apost. capit. 5.* † S. Benedictus, & S. Paulinus prophetiæ donum habuisse, docet *Paul. Diacon. lib. 6. cap. 18.* S. Hedrigis, idem donum obtinuisse, testatur *Cromerus lib. 8.* † Abbat. loachini prophetiæ dono præditi, & aliorum notissima res est apud *Platinam, & per DD. in cap. firmiter desumm. Trinit. & Fide Cathol.* † Vt sic interim taceam S. Brigidam, S. Catharinam Senensem, S. Getrudem, San. Melchiadem, & parentum nostrorum sæculo, S. Theresiam de Iesus illustrium anachoretarum reformatricem, quæ prophetiæ donum obtinuerunt, nã cum prophetia sit gratia gratis data omni sæculo non defuturam docet, *Apostol. Corinth. 1. cap. 11.*

¶ Neque obstat illud *Matth. 11.* quia ibi non cessaturam prophetiam asseuerat, sed ad implendum esse, quod in lege, & prophetia de Christo fuerat Euangelizatum, vt tradunt *Barad. in Concord. Euang. tom. 1. Bulenger d. c. 4.* † Phrasis enim illa in hoc sensu apud eundem Euangelistam frequens est, *D. Matth. capi. 5. Non veni soluere legem, & prophetas.* Et cap. 7. *Hæc est enim lex, & prophetæ.* Et cap. 22. *Vniuersa lex, & prophetæ.* † Neque rursus obstat, quod tempore Dauid prophetia abiisset, *Psal. 73.* *Signa nostra non vidimus, iam non est prophetia*, quia loquitur de prophetia Sacerdotali, quæ iam à tempore Dauid deliquerat, vt notant *Iansenius, & Lorinus.*

CAP. IIII. De Prophetia falsa, vt olim, sic & hodie.

SVM MARIVM.

1. *Propheta dicitur, qui prophetas exponit, & qui sacras literas profissetur.*
2. *Propheta dicuntur, qui se diuini simulant, & sortilegijs vacant.*

3. *Propheta dicuntur arrepti, qui demonis furore rapiuntur.*
4. *Saul ex malo spiritu quare dicatur prophetasse.*
5. *Scriptura sæpè loquitur per cachefim nomina vulgo rebus imposita.*
6. *Prophetia scientia demonum appellatur.*
7. *Propheta appellantur Magi, & Poetæ.*
8. 9. 10. *Propheta appellantur idolorum cultores.*
11. *Prophetia demonum est scientia errores, & mendacijs.*
12. *Falsi propheta appellantur cultores demonum.*
13. *Oracula demonum non semper falsa prædicunt.*
14. *Propheta falsi aliquando vera dixerunt.*
15. *Falsi propheta frequenter fallunt, & falluntur.*
16. *Deus non potest falli, nec fallere.*
17. *Deus aliquando permittit homines ab spiritibus malis falli.*
18. *Deus de potentia absoluta non potest fallere, nec mentiri.*
19. *Arioli, quare appellantur propheta in Scriptura.*
20. *Prophetia nomen Gentes ad Vates suos transfulerunt, vt Dea Idola.*
21. *Antiphrasis merum Grammaticorum figmentum est.*
22. *Diabolus ex emulatione diuina prophetas simulat Martyres, & Euangelistas.*
23. *Errores suos diabolus stabiliuit falsis prophetis, & falsis reuelationibus.*
24. *Hæresis, plerique prophetia nomine inuoluit.*
25. *Theudas apud Hebræos figmenta sua prophetiæ nomine simulauit.*
26. *Nathan Iudæus ad errores suos se propheta finxit.*
27. 28. *Moyse falsus apud Cretenses, & Dunnas propheta velamine errores suos seminarunt.*
29. *Corinthus errores suos prophetia nomine finxit.*
30. 31. *Hæretici, qui errores suos prophetia nomine seminarunt.*
32. *Mahumabi, & Lutherus errores suos diuina reuelationis velamine persenserunt.*
33. *Hypocritæ, qui nostro sæculo se viri Dei simulabant.*
34. *Fæminati animi, viles, & abiecti homines proclines sunt, ad reuelationes fingendas.*
35. *Muliercs plures incurrunt, quam viri infingendas reuelationes.*
36. *Muliercs, quare magis commobeatur ad fingen-*

frugendas revelationes.

37. *Propheta pauca in sacris literis, Propheti des tamen plures.*
38. *Idolorum Sacerdotise plures quam Sacerdotes.*
39. *Monialis Lusitania falsis revelationibus profancta habita.*
40. *Monialis Corduba ficta sanctitate floruit.*

ROPHETIAE vox lata est, quia non solum significat diuinā inspirationem de futuris, & occultis docentem, ut dictum est, sed etiam eos, qui Prophetas exponunt, Apost. ad Corin. 1. c. 14. *Qui*

- prophetat hominibus loquitur ad edificationem, & qui operantur miracula, & qui sacras in Ecclesia literas profitentur, D. Tho. 2. 2. q. 171. & in cōmēt. ad epist. Pauli, Frac. Picus lib. 5. Prænotat. & Et e cōtrariō, qui se diuini simulant, qui sanctitatem prætexunt, & superstitionibus, sortilegijs, alijsq; diabolicis operationibus in cūbunt, similiter prophetæ dicuntur, D. Aug. in exposit. epist. ad Rom. 1. Tostat. Lyranus, & alij in Matth. 7. Couar. lib. 1. de vera, & falsa proph. c. 10. Delri. lib. 4. Magic. c. 1. q. 3. & Itē, & qui insolita loquitur verbis, & actionibus insolitis, quasi arreptitij, siue Dei afflatu, siue demonis impulsu, vel sensus amitebāt, & amente destituebantur, prophetare per analogiam dicerentur, sic prophetasse dicuntur, ut Saul Reg. 1. c. 18. v. 10. *Inuasit spiritus Dei malus Saul, & prophetabat in medio domus sue.* & Id est insolita loquebatur, & ut mente abalienatus sine veste, sine ornatu, huc illuc vagabatur, & tanquam entusiasmo arreptus iacebat, ut de ipso Saule sic testatur sacra pagina d. Reg. 1. cap. 19. v. 24. *Et expoliavit etiā ipse vestimentis suis, & prophetauit ei ipsi, corā Samuele, & cecidit nudus tota die illa, & nocte.* & Sacra enim Scriptura sæpe usurpat per *Cachefim*, nomina vulgo rebus imposita, ut notat Hieron. *Prædus apud auiculū meū Ioā. Bapt. Villalpā. in Regias Ezech. explanat. tom. 1. c. 14.**

6. Cum enim prophetia vera Dei nitetur auxilio, non defuit altera, quæ aduersaretur, quæ opponeretur, quæ nomini etiam emularetur, asserens se prophetiā, ut apud Proculū, apud Porphyrium, & apud Hippocratem quæ medicinæ patronū in suo de Prognosticis libro & perit & meminert. & Apuleius, & ipse Platonius in suo asino aureo, cum qui ab inferis spiritum reduxit prophetam appellat, item & scelestem Magum, qui veneficijs incubabat, nec non & Poetam, nam ut ait Ouid.

Est Deus in nobis agnate calefcimur igne.

¶ Vnde apud sacros Scripturæ auctores, prophetiæ nomen in his, qui ariolabantur, & qui demonum placita sequebantur, usurpatū reperio, ut de sectatoribus Baal, Reg. 3. c. 18. v. 40. *Apprehendite prophetas Baal.* & de Epimenide Cretense Mago sic testatur Apost. ad Tit. 1. c. 12. *Proprii ipsorum prophetæ.* & De Baalan scelesti ariolo, qui propheta appellatur est verba facit Moyses Numer. c. 23. De alijs Hierem. c. 23. v. 16. *Nō mittebam prophetas ad illos, & ipsi currebāt: nō loquebar ad eos.* & Quorum & similibus prophetia, quia falsa, insana, erroribus, ac superstitionibus plena, non prophetia absoluta, sed cum nota sui mendacij ab alijs usurpatur, Micheas c. 3. v. 5. *Super prophetas, qui seducunt populum meum.* Sophon. capit. 3. v. 4. *Propheta eius vesani, viri infideles.* Ezechiel. cap. 13. v. 6. *Vident vana, & diuinant mendacium.* Hierem. c. 23. v. 13. *Et in prophetis Samarie vidi fatuitatem.*

¶ Vnde in Euangelio falsi prophetæ appellantur, qui non ex Deo, sed ex dæmone, cum hypocrysi alios seducunt, D. Matth. c. 7. v. 15. *Attendite a falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autē sunt lupi rapaces.* & Qui falsi appellantur, nō quod semper falsa prædicant, sed quod fiant ad persuadendum falsum, nā ut ait Cicero lib. 1. diuinat. *Si Oraculū Delphicū aliqua vera nō dixisset, in pretio foret.* & Dicunt enim vel aliquādo falsi prophetæ, ut Balam, Numer. cap. 23. Caiphas, D. Ioan. c. 11. & alij ex Gentilibus, quos in testimoniū adduxit D. Paul. ad Tit. 1. c. 12. & Frequentius tamen fallunt, & falluntur nā ut ait Micheas c. *Ecce dedi: De spiritū erroris in ore omnium prophetarū,* Apost. ad Thess. 2. c. 2. *Idē mittit illis Deus spiritū erroris, ut credūt mēdatio.* & Nō quod Deus mentiatur, nā ad rationē primæ veritatis (qui est Deus) pertinet non posse fallere, nec mentiri, Numer. ca. 23. *Nō est Deus, ut homo, ut mentiatur.* Apost. ad Tit. c. 3. *Nō mētitur Deus,* D. Ioan. c. 3. quia *Deus verax est.* & Sed in peccatorū poenā permittit, ut homines ab spiritibus malis decipiantur, Reg. 3. c. 22. *Egrediar, & ero spiritus mendax in ore omnium prophetarū.* & Nā de potētia ordinaria, nec absoluta Deus non potest fallere, nec mentiri, ut docent Capāin. Bellarmi. lib. 1. controuers. c. 1. Valent. tom. 3. disp. pū. 3. Durand. in dēt. 3. dist. 24. q. 2. Suarez tract. de Fide, disp. 3. sect. 5. ex n. 6.

¶ Vnde dicēdū est sacra Scripturā ariolos, & fecus a vera Religione sentientes appellasse prophetas, ut eorū nomine loquerētur, qui se prophetæ prædicabāt, ut idola appellat deos

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

Iudic. cap. 10. v. 14. *Ite, & invoce Deos quos coluistis*, Reg. 3. cap. 18. v. 14. *Invocate nomina Deorum vestrorum*. † Nam cum Dei nomen ad idola sua gentes transfulissent, ministris Sacerdotum, & prophetarum nomen imposuerunt, & prophetam Mercurium appellat *Orpheus*, Hypophetam ministrum prophetarum, *Strabo*, & Hierophetæ nomen, nam inter prophetas idolorum commemorat *Cicero* lib. 1. diuinat. *Bacchus*, *Boetius*, & *Epimenides*, *Cres*, & *Sibylla Eritrea*. † Non ex Antiphrasi, quasi minimè prophetæ, vt alij existimant; quia antiphrasis merum Grammaticorum figmentum est, vt probant *Alfons. Mecherb. Au Dattus*, & *Sosipat. Charisius* libris de Antiphrasi, *Hieron. Prado* apud *Avunculum meum Ioannem Bapt. Villalpando* in *Ezech. tom. 1. part. 1. Isagigica lib. 1. Franc. Sanchez, Brocens. Paradoxor. lib. 2.* † Sed ex emulatione diuinæ veritatis, ex qua Apostolos Prophetas Martyres, & Virgines emetire procurat, vt his verbis testatur *Michael Medin.* in *D. Tho. 1. 2. q. 27. ar. 3. Diabolus habet suos Apostolos, suos Prophetas, suos Euangelistas, & Doctores, Martyres, & Virgines ad consumationem corporis reprobis.*

¶ Sic inquit diabolus falsis prophetis, falsis que reuelationibus ad errores suos stabiliendos, plerique vtiuntur, vt probant *Theodoret. libr. 4. heretic. fabul. Epiph. heres. 40. Euseb. de preparat. Euang. lib. 1. c. 8. & 9. & lib. 3. c. 22. & lib. 5. c. 15. 16 & 17. & lib. 7. c. 10. Gerson. de probat spirit lib. 1.* † Vnde hæretica prophetæ nomine plerique inualuit, & hæretici se, & suos, prophetas commendarunt, vt tradunt *D. Aug. lib. de heresib. c. 16. & lib. 3. de anima orig. ca. 11. & epist. 165. Ioan. Frac. Pseu Mirad. lib. 9. Prænot. c. 3. Ioan. Horos. Couarr. lib. 1. de vera, & falsa propb. c. 10. Mart. Ant. del Rio lib. 4. Magic. disq. ca. 1. q. 3.* † Talia enim fuerunt figmenta, quæ prophetæ nomine Iudæis persuasit *Theudas*, quæ *Cuspius Cæsar*is procurator interimit, vt narrat *Ioseph. lib. 20. antiq. Iudæic. c. 2.* † Talis & *Natã Iudæus*, qui se prophetam finxit, & Gentes ad solitudinem duxit, quem *Vespasian. Imp.* iussu Romæ Hama viuū absoruit, vt meminit idē *Ioseph. lib. 7. de bello Iudæic. c. fin.* † Talis & falsus *Moyse*s apud *Cretenses*, cuius meminit *Sozomen. lib. 7. c. 38.* Et si demonem eius figura fuisse affirmet *Sigisbert. sub ann. 438.* Talis & *Dunaas*, qui se similiter *Moyse*ni finxit, vt narrat *Nicephor. li. 17. c. 6.*

¶ Tales etiā fuerūt falsæ reuelationes, quæ initio Ecclesiæ *Cherinthus* prophetæ nomine finxit, & Apostolorum nominibus commendauit,

vt tradiderunt, *Caius*, & *Dionis.* † Tales prophetæ sectatorum *Marci Magi*, vt narrat *Euseb. d. lib. 3. c. 12.* † Tales & *Montani* veteres, qui errores suos prophetæ nomine seminarunt, vt tradiderunt *Claud. Apollinares, Apolon.* & *Serapio.* † Tales, & *Archonticorum* *Marciades*, & *Marcianus*, qui librū confinxere, quæ vocabantur *Reuelationes Prophetarū*, vt meminit *Epiph. d. heres. 40.* † Tales itidem *Manetis* reuelationes de quibus contra *Faustū* agit *D. Aug.* Tales similiter, & *Iuliani Apostata*, de quo idē *epist. ad Oribas.* † Tales prophetæ, quibus *Donatistæ* *Generosū* conati sunt decipere, vt narrat *D. Aug. d. epist. 165.* † Tales quibus illi *Masani* gloriabantur, vt meminit *Theodoret. lib. 4.* † Talis etiā obcenus *Mahumat*, qui se Dei prophetā nominauit, & sua execranda deliria prophetæ nomine finxit in *Alcorā*, formulāque instituit, quo se prophetā Dei nominauit *La illa Alla Mahumet Rasul Alla.* † Talis impius *Lutherus*, qui errores suos prophetæ nomine commendauit, nec nō & *Seruetus*, vt meminit *Lindan. dial. 1. Dubitante.* † Talis & nostro sæculo *Hieronymus Sanchez*, qui sub nomine Theologiæ mysticæ errores quæ plures seminavit *Matriti*, quos *Toleti* in sancto Tribunali abiurauit; & alij quæ plures, qui *Curios* simulat, & *Bachanalia* bibunt, & falsis reuelationibus multa imperito vulgò persuadent, qui facile commoueri solet, & malos pro bonis diligere, vt testatur *Dñs* apud *D. Ioan. c. 15.*

¶ Ad falsam prophetiam huiusmodi odi, & fictæ sanctitatem, vt plurimū procliuiores sunt illi, qui examinati sunt animo, viles, & abiecti homines, qui, vt quarant, quæ nō habent honorem, sanctitatem fingunt, primas cathedras quarētes, vt *Pharisei* *D. Matth. c. 7 & 23.* † Vnde in hoc vicio plures incurrūt mulieres, quæ viri, quia sexus iste vt imbecilior, sic magis laude, & gloria delectatur, ideo procliuior ad demonis suggestiones, & facilius ad credendum, quod velit, vt docet *Maicol. to. 2. Cant. collo. 2.* & eo magis cū senescit, iuxta illud *Anus, quæ vult somniat.* † Sūt enim scemina naturæ humidiores, & viscosiores, quæ facile commouētur, & varias figuras recipiūt, egrius tamē, ac serius à motu cessāt, ex quo mulieres abundāt passionibus vehemētibus, ac acrius imaginātur, sed viri tardius, ac minus pertinaciter fouent, & sic illæ min⁹ ratione poliēt, & prudētia, & ita procliuiores sunt ad demonis suggestiones, vt tradit *Mart. del Rio lib. 4. Magic. c. 1. q. 3. sect. 2.* † Ideo inuenim⁹ in sacris literis paucas Dei prophetas, *Marias* duas, *Annas* duas, *Deborā*, *Olidā*, & vnā atque alterā. Prophetas verò plurimos, quia, quæ Dei sūt, cū ratione fulciātur, ma-

conueniunt viris, quam feminis; quarum natura elata est, arrogans, & vanitatis prociuis, ut tradit *Neuizan in Sylua nupt.*

38. ¶ Contra autem apud infideles idolorum cultores paucissimos, mulieres verò innumeras reperio prophetides, & Sacerdotissas, ut scilicet Thyresie, Daphne, & eius soror Manto, Euxippe, Xenoclea, Melessa, Lampusa, Nicoitra, Cassandra, & alie plures apud *Sithyanti*, quas prophetides, sed falsas appellat *D. Aug. libr. 18. Civ. Dei. c. 23.* Et aurore nostrorum seculorum alie femine sanctitatis velaminerepertę sunt predictionibus, & reuelationibus notę, quarum altera apud Lusitanos floruit, quę non solum pro sancta habebatur, sed pro altera *D. Catharina Senensi*, quia plagas hinxerat, quomaximę Prelati mentis se cõmendauit, cū huiusmodi, & alie imposturę demoni sint facilissimę ad sanctitatę prætexendę. ¶ Altera fuit *Corduba* in arctissimo Religionis cœnobio, quę miraculis, & prophetiis per triginta annos nō solū ciues meos, verū ipsosmet Principes in admirationē detinuit, ac pro sancta ab omnibus habebatur, usq; dū tāti sceleris thædio aducta, crimen confessa a dñs Inquisitoribus salubrē pœnitentiā obtinuit, et tradit *Ribadeneira in vita S. Ignatii lib. 5. c. 10. Horose, de Contr. d. lib. 1. c. 24. Mart. del Rio ubi sup. d. c. 1. q. 3. se. 3. Cõcuius meus Episcopus Simas de Cathol. instit. tit. 21. n. 24.*

CAP. V. De Signis, quibus prophetia à diuinatione dignoscatur.

SUMMARIVM.

1. Difficillimum est inter prophetiam, & diuinationem dignoscere.
2. Diuinis prænotionibus communicās naturales, cum superstitionis curiosas.
3. Curiosa pręsape pro diuina inuadunt.
4. Naturalia à diuinis, curiosa à superstitionis dignoscenda sunt.
5. Falsi prophete cabendi sunt.
6. Probandus spiritus an sit à Deo.
7. Multi decipiuntur putantes se diuina pati.
8. Diabolus Angeli boni, & ipsiusmet Christi formam assumit.
9. 10. Difficillimum est diuina à diabolica discernere.
11. Vita, & mores examinandi sunt eius, qui diuina patitur.
12. Reuelationes diuina quandoque malis hominibus conferuntur.

13. Diuina reuelationes frequenter bonis conferuntur.
14. Prophetia potius per probos, quam improbos editur.
15. Prophetia falsa censetur quando aliquid arrogantie præsefert.
16. Eumel stella multos decipit.
17. Bencozba quum multos seduxit.
18. Hispanis falsus Elias, & falsus Christus decipit.
19. Galis vilicus se prophetam finxit.
20. Simon Magus se esse Deum emenciebatur.
21. Theuda falsus prophetamulta diuinis reuelationibus simulauit.
22. Moses falsi multi reperiuntur sunt varis locis.
23. Corduba Clerici deprabati se viri Apostolici nominabant.
24. Prophetia, si proprium commodum potius quam aliorum utilitatē falsa censenda est.
25. 26. Prophetia vertitur in diuinationem, si pecunias accipiat.
27. Simon Magus pecunia tentauit dona spiritus comparare.
28. Cupiditas radix est omnium malorum.
29. Prophetia falsa est, si non est conformis vniuersis Scripturis.
30. D. Paulus doctrinam Catholicam ex sacris probat Scripturis.
31. Diuinatione diabolus satagit fidei fundamenta prauertere.
32. Hæretici errores prophetie nomine simulant.
33. Angelus in minimis contradicens Euangelio Satanus est.
34. Prophetia verus à falso discernitur ratione fidei.
35. Prophetia falsus operatur miracula, & non propterea verus propheta censetur.
36. Apolonius Thyaneus miracula faciebat, quę Christi materia videbantur.
37. Miracula, quę ad confirmationem falsę fidei sunt, non sunt à Deo.
38. Prophetia falsus censetur, si de omnibus quibus interrogatur respondit.
39. Prophetam nulli alio quam Christo data est per modum habitus.
40. Prophetia de omnibus, nec omni tēpore respondebant.
41. Prophetia falsus censetur, si in vno magis quam alio tēpore visiones patitur.
42. Prophetia cum sit ex Deo non ubique confertur.
43. Prophetia non datur quando homines volunt.
44. Iabaziehi spiritus Domini descendit in turba.

45. *Casus particularis legem non potest facere communem.*
46. *Prophetia non habetur quasi proprium munus.*
47. *Prophetia vana, futilis, aut parum necessaria à demone est.*
48. *Prophetia continens mendacium, aut falsum non est à Deo.*
49. *Mendacium à demone est.*
50. *Falsi propheta vident mendacium.*
51. *Deus aliquando decipit homines in peccatorum poenam.*
52. *Deus nec fallit, nec fallitur.*
53. *Prophetia comminationis est certa, secundum presentem iustitiam.*
54. *Prophetia Nathan non fuit à Deo, sed ex mente sua.*
45. *Propheta aliqua prophetat ex mente sua, & non diuina reuelatione.*
56. *Deus aliquando decipit prophetas in peccatorum poenam.*
57. *Deus permittit decipi homines, ut ab erroribus suis abertantur.*
58. *Propheta si nescienter loquitur, demoni est reuelatio referenda.*
59. *Prophetia diuina maxima cum certitudine loquitur.*
60. *Propheta, qui mysteria non intelligunt magis ei appellantur.*
61. *Prophetia magis consistit in intelligentia, quam in visione.*
62. *Visiones sine intelligentia dari solent ijs, qui non sunt prophetae.*

CUM omni in re (de qua agitur) difficile sit iudiciū in hac maxime vel difficilimum existimabitur, non tam propter rerum, de quibus agendum est, affinitatem, communionemque, quā propter obtusam humani intellectus suapte natura aciem ad pragnoscenda diuina, ad hac propria cuiuscumque affectio, & rerum terrenarum amor magnopere impediunt. † Communiant enim cum diuinis prænotionibus, naturales, cum superstitiosis, curiosæ; ex quibus non mixtio iam difficulter, atque confusio verum nostri potius oculi mentalis inter discernendum hallucinatio, quapropter falsa pro veris, & vera pro falsis quandoque itrepunt; quia ut ait ille, *Fallit enim vituli specie virtutis, & umbra.* † Sic enim per se pro Religione superstitio itrepsit, curiosa pro diuina abeunt, ac peritissimos quosque in dubio detinent; quia cum anima nostra parum ab Angelis diminuta sit à se quandoque existimare etiam potest per-

cepisse, quod alioquin Angeli reuelassent, & è contra percepisse ab Angelis, quod ipsamet ex se ipsa finxisset, vel summo præpedita, vel nimio amore obxcata, vel ardentis odij affecta, vel corporis molle allucinata, vtdicit *Frā. Picus lib. 9. Prænot. c. 1. †* Quapropter regulas inuestigare, atque constituere, si fieri posset, oporteret, quibus à diuinis humana, & naturalia à curiosis, superstitiosa, & hæc quoque ab illis, & alterutris alteræ secernuntur, nā ut ex Gentilibus ait Cicero: *Periculi est, ne aut neglectis, quæ ad diuinationem pertinent, impia fraudi, aut susceptis anili superstitioni locus detur.* † Quanto id magis nobis curandum, quos vera instituit Religio, nam ut ait Dominus, *Matth. c. 7. v. 15. Attendite à falsis prophetis, qui veniunt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autem sunt lupi rapaces.* † Vnde probandos esse spiritus utrum à Deo sint diuinitus commendati, D. Ioan. Canon. 1. cap. 4. v. 1. *Charissimi nolite omni spiritu credere, sed probate spiritus, si ex Deo sint, quoniā multi pseudopropheta exierunt in mundum.* † Multi enim sunt, qui alios decipiunt, multi qui sibi ipsi decipiuntur, putantes se diuina pati, cum re vera deludantur, quia ut ait Apostolus *Corinth. 2. c. 11. v. 14. Ipse enim Satanas transfiguratur se in Angelum lucis.* † Et quandoque ipsiusmet Christi formam assumit, ut exemplis, & narrationibus astruentes probarunt: *Paladius in hist. Sanctior. Patrum, Sulpicius Seuerinus in vita S. Martini, Franc. Picus lib. 9. Prænot. c. 2. Horos. de Couarrubias lib. 1. de vera, & falsa prophetia, cap. 15. & cap. 22. †* Vnde hanc probationem difficilissimam, & humanis humeris formidandam censuit, D. Chrysost. *ad Pauli Corinth. 1. hom. 29. & in comment. ad Matth. cap. 24. †* Nisi mens nostra à Deo fulciatur, qui ad hoc discretionis spiritum Ecclesiæ suæ (seorsim à prophetia) solet communicare, ut docet Apostolus *Corinth. 1. cap. 12. v. 10. Alij operatio virtutum alij prophetia, alij discretio spiritum, &c.*

† Primo enim ad discernendam diuinationem à prophetia examinanda esse vita, mores, & exercitia eius, qui diuina patitur, an digna sint talibus reuelationibus, ut expresse docuerunt, S. Vincentius Ferrer *tractat. de vita spirituali, cap. 11. & 12. Ioan. Gerson de probatione spirit. cap. 2. Cardinal. Turrecrem. in Defens. S. Brigit. Hieronym. de Ferrar. in compendio reuelat. Ioannes Fran. Picus lib. 9. Prænot. cap. 2. Horos. de Couarrub. lib. 1. de vera, & falsa prophetia, cap. 17. †* Nam licet reuelationes diuinæ quandoque malis hominibus conferantur, & perperā à fide sentientibus,

- vt Balaamo ariolo, *Numer. c. 23.* Sauli Regi impio, atque iniusto, *Reg. 1. c. 10.* Cayphæ Pōrifici reprobato, *D. Ioan. c. 11.* quia nō est ex gratijs gratum facientib⁹, sed gratis datis, *Apost.*
- 13 *Corinth. 1. c. 12.* † Frequenter tamen non nisi iustis, & virtute præditis hominibus conferuntur, *Sapient. c. 7. Per nationes, & animas Sanctorum, amicos Dei, & Prophetas constituit.*
- 14 † Vnde potius per bonos, & sanctos viros, quā impios solet prophetia diuina constitui, *D. Tho. 2. 2. q. 174. ar. 6. Suar. p. 3. disp. 24. sect. 3. Ribera ad Hebr. c. 1. n. 80. Mart. del Rio lib. 4. Magic. c. 1. q. 3. sect. 2. & 3. Perez in Laur. Salmant. cent. 4. c. 3. n. 34. Manescalt. tract. 1. de apparit. spirit. c. 17. s. 5.*
- 15 ¶ Secundō, talis prophetia falsa censetur quando aliquid arrogantia præfert, aut confidentiam propria virtutis, nam vt ait Domin⁹ *D. Matth. c. 24. v. 23. si quis vobis dixerit, ecce hic est Christus, aut illic, nolite credere.* † Multos enim decepit EVM del Estella, qui apud Gallos falso se Christū finxit, vt scripsit *Guil. Neubriges. lib. 1. c. 19.* † Apud Hebræos Bencozba, qui se Mesiā, verum negando prædicauit, quapropter multos in errorem induxit, vt testatur *Glo. Ordin. ad Isai. c. 1. & 5.* † Apud Hispanos alius primo Eliam, postea Iesum Christum se esse asseruit, vt tradit *Sulpic. Seuerin. in vita S. Mart.* † Et apud Gallos similiter vilicus religionis obtentu se prophetā finxit, postea se esse Christum prædicauit, vt narrant *Sigisbert. sub ann. 592. Greg. Turon. lib. 10. cap. 24.* † Vt sic interim taceam Simonem Magum, qui hac ambitione elatus se Deum appellabat, & ausum se credere cœlo contra dīs cruribus interijt, *D. Clem. Apost. Cōst. lib. 6. Lorin. ad Acta Apost. 8. Euseb. lib. 2. Histo. Eccles.*
- 21 † De Theuda falso propheta, qui multa falsa reuelationibus simulauit, narrat *Ioseph. lib. 20. antiq. cap. 2.* De Natam Iudæo, idē *Ioseph. lib. 7. de bello Iudæ. c. fin.* † De falso Mose in Creta, *Sozom. lib. 7. ca. 38.* De alio falso Mose tēpore Iustini, *Nicephor. lib. 17. c. 6.* De alijs *Frācis. Picus lib. 9. Prenot. c. 2.* † De tribus fratribus Clericis Cordubæ hac tēpestate adhuc viuentes, res nota est, qui cum deperdisimi moribus sint, se viri Apostolici appellabant, vt melius fallerent, quorum alter Toleti à S. Inquisitionis Tribunali captus, alter Cordubæ grauissimis de causis cōdemnatus, impossura nodum detecta est, quia hypocritis altas mittit radices ideo ab eis cabendum docet Dñs, *Matth. c. 7. v. 15. Attēdite à falsis prophetis, qui veniūt ad vos in vestimentis ouium, intrinsecus autē sunt lupi rapaces: à fructibus eorum cognoscetis eos.*
- 23 † Propriam enim eximinationem, luperviam

vita, arrogantia, hypocritism, abaritia, vfuras, rapinas, fornicia, & alia quibus isti abundant, à damone sunt, vt tradunt *Cardin. Turrecre. in præfat. S. Brigita, Ioā. Gersō Cæcell. Parisi. de probat. spirit. c. 3. Ribadeneir. de tribulat. c. fin.*

¶ Tertiō, si prophetia magis proprium cōmodum, quā aliorum vtilitatē respicit, nō dicitur à Deo infusa reuelatio, nā vt ait Doctor Gentium D. Paul. *Corinth. 1. c. 14. Qui prophetat, loquitur ad edificatiōē.* † Nā prophetia vertitur in diuinationē si pecunias accipiat vt docet D. Hieron. *super Micheā trās. ptine in c. nūquā, 1. q. 1.* † Nā de cōsulentibus falsū prophetā Balaā legimus, *Numer. c. 22. Porre xerūtq; seniores Moab, & maiores natu Madā habētes diuinationis pretiū in manibus, Mich. c. 3. v. 11. Et propheta eius in pecunia diuināt.* † Nā quotiens prophetia fundatur in interesse nō est à Deo, vt Apostoli Simonē Magum obiurgāt, qui pecunijs dona Dei volebat in A& Apost. c. 8. 20. *Pecunia tua tecum sit in perditionē, quoniā cogitasti, donū Dei pecuniā possideri.* † Quia Dñs vt hāc veritatem Apostolus cōmendarēt, sic restatur apud D. Matth. c. 10. v. 8. *Gratis accipitis, gratis date,* nam vt ait Apost. ad Timot. 1. *cupiditas radix est omnium malorum.*

¶ Quarto, si talis prophetia nō sit cōformis vniuersis scripturis tā veteris, quā noui Testamenti, Sanctorum omnium doctrinis, Ecclesię decretis, ac fidei placitis cōstātea, quia vt ait D. Ioā. *Canon. 2. c. 3. Omnis spirit⁹, qui soluit Iesū à Deo nō est.* † In Thessaloniam enim D. Paulus ad prouādā Catholicam (quam profiteamur veritatē) ex sacris Scripturis ostendit A& Ap. c. 17. *Et per Sabatha diserebat eis de scripturis adaperiēs, & insinuās, & Christiū oportuit pati.* † Nam ex diuinatione anxie diabolus fatagit fidei fundamēta preuerrere, & ita errores suos vt docet D. Aug. *lib. de hares. c. 16. Suar. tract. de Fid. disp. 8. sect. 3.* † Vt de Montano scribit *Appoll. Hierosol. de Mahomat, Illesc. in Pōtifi. de Luthero, & Serueto, Plateol. de hares. lib. 10. de Monetario; Lindan. dial. 1. de Philomena, D. Aug. lib. cōtra Academic.* † Et ita licet Angelus prædicat, quod in minimis contradicat Euangelio, aut Scripturis non est audiendus, nā vt ait Apost. ad Galat. c. 1. v. 8. *Sed licet Angelus de cœlo euangelicet vobis, præterquā quod euangelizauimus vobis, anathema sit.*

¶ Quintō discernitur verus à falso propheta ex ratione fidei, nam licet futura reuelat, aut miracula faciat, non propterea verus propheta censendus est, nisi Fide Catholica fulciatur, Apostol. ad Roman. c. 12. *sive prophetiam secundum rationem Fidei.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

35 † Nam hæc omnia etiam falsus propheta præ-
tare solet, & non propterea veri prophetæ cē-
sentur, sed pseudoprophetæ, D. Matth. ca. 24.
*Surgent pseudochristi, & pseudoprophetae, &
dabunt signa magna, & prodigia, ita ut in
errorem inducant (si fieri potest) etiam electi.*

36 † Quemadmodum de Simone Mago, atque
de Apolonio Thyranro legitur tot, ac tantis
prodigijs mirabiles Samaria, & Ægypto exti-
tisse, ut pro Deis haberentur, quia multa præsti-
terunt, quæ miraculis Christi maiora videban-
tur, ut tradit D. Aug. epist. 5. *Philosofrat. in vi-
ta Apolon.* † Idque præsertim si ad confirma-
tionem falsæ fidei proppetia, aut miraculum
edatur, quia id à Deo esse non potest; cum non
possit esse auctorem falsitatis, ut dicā infr. lib.
9. c. 14. ex n. 22. & lib. 10. c. 26. ex n. 49.

38 ¶ Sexto, falsus propheta censendus est, si
de omnibus, de quibus interrogatur, respōdit,
& ubique quasi proprium sibi munus exercēs,
ut docet D. Tho. 2. 2. q. 171. ar. 2. † Nam pro-
phetia nulli alio præter Christum Dñm data
est per modum habitus permanentis, qui ha-
buit omnes gratias permanentes, iuxta illud
D. Ioan. c. 1. *Super quæ vidistis Spiritū descen-
dentē, & manentē.* † Aut si omni tempore, &
omni negotio respondit, quia Samuel nō cog-
noscebat quæ ex filijs Isai, Deus elegisset, Reg.
1. c. 10. Natham ignorabat, quid nam Deus ita
euerit de ædificatione templi, Reg. 2. c. 7. Eli-
seus fatetur, Reg. 4. c. 4. *Domin⁹ celauit à me*
Amos, c. 3. *Non sum propheta.* † Aut si in vno
tempore magis quam alio suas visiones, siue
revelationes patiantur, quia id fieri solet ex
humore melancholico, quo Augustus Cæsar in
verè magis, quam alio tempore portentosa vi-
debat, ut narrat Sueton. in eius vita. † Quia
prophetia cum à voluntate diuina pendeat, eā
vbique, neque palam exercetur, ut de Saul im-
pio legitur, quod in medio dom⁹ prophetabat
Reg. 1. c. 18. † Neque quando homines volūt,
illam confert, sed prout sibi visum est D. Pet.
Canonic. 2. c. 1. *Non enim voluntate humana
alata est prophetia, sed Spiritu Sācto inspirāte.*

44 ¶ Neque obstat super Iazielem Spiritum
Domini descendisse coram Iosaphat, & omni-
bus, qui cum eo erāt in tēplo, Paralip. 2. c. 20.
*Super quæ factus est Spiritus Dñi in medio tur-
bae.* † Quia casus particularis legem nō potest
facere comunē, nec manus Domini est abre-
uianda, ut quibus velit, & quando velit hoc do-
num largiatur, D. Paul. Corinth. 1. c. 7. 17. *uni-
cuique sicut diuisit, & c. 12. v. 11. diuidens sin-
gulis prout vult.* † Nō tamen homines illud ha-
bent, quasi proprium, ut salutatores, qui certis
diebus se dicunt scire, quæ longè facta sunt, &

similia, quia reuelatio huiusmodi cum à causa
naturali non proficiscatur, si à Deo cēsenda est
prouenire nullius temporis spatio terminari
debet, D. Tho. 2. 2. q. 95. ar. 5. & 6. & q. 96. a.
2. & q. 172. ar. 3. & 4. & p. 1. q. 115. ar. 4. &
12. q. 9. ar. 5. ad 3. *Suar. de Fide, Spe, & Char.
disp. 3. sect. 6. ex n. 1.*

¶ Septimò, si prophetia sit vana, aut futilis,
aut parum necessaria, quia à diabol⁹ est, qui tu-
tilibus delectatur, D. Tho. 2. 2. q. 95. ar. 2. De-
enim ut ait Regius Vates Ps. 39. *Nō respexit
ad vanitates, & insanias falsas, quia ut ait Ps.
39. Odit obseruantes vanitates superuacua.*
† Aut mendaciū falsumve contineat, vel quod
euentum non correspōdeat à Domino censen-
da non est, Deuter. c. 18. *Quod in nomine Do-
mini propheta prædixerit, & non euenerit, hoc
Dominus non est loquutus.* † Nam falsitas, &
mendacium dæmon insequitur, quia est pater
mendacij, ut ait D. Ioa. c. 8. eunque pollicetur,
Reg. 3. c. 22. *Ero spiritus mēdax in ore omniū
prophetarū.* † Et ita de malis prophetis scriptū
est Hier. c. 14. *Visionē mēdaci, & diuinationē
fraudentā, & seductionē cordis sui prophetāt
vobis, Ezechiel. c. 13. Nunquid non visionem
cassam vidistis, & diuinationem mendacē loquu-
ti estis? & dicitis ait Dominus: cum ego non sim
loquutus.* † Nam licet aliquando contingat
Deum decipere homines per spiritū crea-
tum, Mich. cap. *Ecce dedit Deus spiritum er-
roris in ore omnium prophetarum,* Apostol. ad
Thessal. 2. c. 2. v. 10. *Iacō mittit illis Deus spi-
ritū erroris, ut credāt mēdatio.* † Nō propte-
rea dicēdum est Deum fallere, eo quod in pec-
cat orū pœnā permittat homines decipi, quia
Deus, nec de potentia absoluta potest dicere
falsum, ut cōtra Priscilianistas defendit Illust.
Cardin. Bellarm. lib. 1. controuers. c. 1. *Durād.
in Sēt. 3. dist. 24. q. 2. Suar. tract. de Fide, disp.
3. sect. 5. ex n. 6. cum seqq.*

¶ Neq; obstat Prophetas prædicere aliquā
do ea, quæ non eueniunt, ut in prophetia Iona-
c. 1. quia prophetia fuit cōminationis, & ideo
certā secūdū præsentem iustitiam, sed quia ho-
mines deserunt peccare, desit dominus pu-
nitionem, c. nouerit, de pœnit. dist. 1. *Nouerit
enim Deus mutare sententiā, si tu noueris emēda-
re delictū.* † Neque contra solutionem obstat
prophetiam Natam non fuisse cōminatio-
nis, & tamen non fuisse certam, ut legitur Reg.
2. c. 7. quia illa non fuit à Deo, sed ex mente
sua, ideo corruptus fuit, ut docet D. Hiero. su-
per Ezechiel. 1. † Nam aliquando prophetæ
abiq; Dei reuelatione ex mente sua propheta-
bāt Hierem. c. 23. *Non mittebant Propheas,
& ipsi currebant, non loquebar ad illos, & ipsi*

prophe-

prophetabant. Et cap. 29. v. 8. *Quia falso ipse prophetarum vobis in nomine meo, & non misisti eos dicis Dominus. Ezech. cap. 13. Ut Prophetis insipientibus, qui sequuntur spiritum suum, & nihil vident.* † Neque rursus contra solutionem secundam obstat Ezechiel. capit. 14. v. 5. *Ego Dominus respondebo ei in multitudine inmunditiarum suarum, Et vet. 9. Et propheta cum errauerit, & locutus fuerit Verbum; ego Dominus decipi prophetam illum.* † Quia ex peccatis nostris Deus permittit decipi homines, & in errorem labi, ita ut diuina auxilia, & ea, quæ in horum utilitatem paratæ sunt, in eorum damnum vertantur, ex diuina prouidentia ad puniendâ peccata, nam ut ait Cic. de Fato. *Inleſtabile Fati vis, quando regna mutare constituit, consilia corrumpit.*

58 ¶ Octauo, quando nescientes loquuntur, dzmoni est reuelatio referenda quia cum non possit ad animæ interiora penetrare, loquitur in corpus tantum, & sic interrogati nesciunt rationem reddere, ut tradit Suarez d. tract. de fide sect. 6. num. 3. † Secus in prophetia diuina, quia cum Deus sit, qui loquitur, qui ad animæ interiora penetret *Apost. Corinth. 1. cap. 14. Prophetas suos solet de fide, ac veritate certiores reddere, Daniel. cap. 10. Reuelatum est Danieli Verbum verum, intellexitque sermonem.* † Nam licet redemptionis mysteriū ab exordio mundi sit annunciatum, & sub lege scripta multi fuerunt Prophetæ, qui eum non intellexerunt, ut docet *D. August. lib. 7. Ciuitat. Dei cap. 32. Non propterea desierunt esse prophetæ, quamuis non intellixerint, licet mancos prophetas appellat Franc. Picus lib. 2. de Prænot. cap. 2.* † Quia prophetia magis consistit in intelligentia, quam in visione, Daniel. d. cap. 10. *Intelligentia opus est in visione.* Nam ut ait Amos c. 3. *Non faciet Dominus Verbum, nisi reuelauerit secretum suum ad seruos suos prophetas.* † Nam visiones sine intelligentia, plerique dantur illis, qui non sunt prophetæ; intelligentia autem prophetis, ut manus illius, quam vidit Balthasar, cuius visionis intelligentiam explicauit, *Daniel. c. 5. & Iosephus visiones Pharaonis, Genes. c. 41.*

CAP. VI. De Prænotione absoluta ex vi mentis humani.

SUMMARIVM.

1. Diuinationum duo genera.
2. Homo parum difert ab Angelica natura.
3. Animantes bruti plura præsentunt ante

- quam eueniant.
4. Homines præstantiores sunt ceteris animantibus.
5. Humores dantur in homine, qui faciunt eum diuinare.
6. Atra vilitas facit hominem diuinum.
7. Terra alicuius vis facit hominem diuinum.
8. Cælestis vis facit hominem diuinum.
9. Atra vilitas quare faciat homines diuinare.
10. Humorem desicatio quare ad ratiocinia deseruiat.
11. Melancholia cerebri facultates commo- bet.
12. Sanguis melancholicus mirabiles facit in anima motus.
13. Tenuissimi spiritus, & calidissimi cū sint motu agiles contemplationi, & ingenio deservunt.
14. Philosophi ex tenuissimis spiritibus singulas euaserunt.
15. Cerebrum desicatum mens lucidior redditur.
16. Futura necessaria ex mente, & ratiocinio assequuntur.
17. Intellectus illustratus vna cum memoria, & imaginatrice futura inquirat.
18. Anthropos dicitur homo, quasi omnia videns, & contemplans.
19. Diuinitas ex vi mentis ad prouidentiam refertur.
20. Homines morte proximi quare possint diuinare.
21. Anima ex Deo nihil participat, nec alium de euenit.
22. Mens lucidior redditur ex humorum attenuatione.
23. Morientium prognostica, quare vera sint.
24. Senes quare diuinare soleant.
25. Diuinationem hominibus naturalem esse negari non potest.
26. Linguas loqui, quas non nouerunt, quare hominibus detur.
27. Pueri statim, ac nascuntur quare contingat loqui.
28. Pueri nati ex parentibus senibus, citius quam alij loquuntur.
29. Morti properantibus per humorum desicationem contingit diuinare.
30. Morti properantes diuinant per meliorem dispositionem aptā ad spiritus suggestionē.
31. Temperamentum corporis aptum ad diuinationem per meliorem habitum.
32. Ajax, & Bellerophon cum sapientissimi essent ad insanias procubuerunt.
33. Mente abalsenati homines, quare meliora Oracula fundant.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

34. *Mente abalienati meliora poemata edunt.*
35. *Melancholici humores ingenio sunt aptissimi.*
36. *Mens suapte natura quomodo possit diuinare.*
37. *Diuinandi vis nulla in mente reperitur.*
38. *Futura cum nondum existant, non possunt mente comparari.*
39. *Diuinatio quare naturali industria, studioque adscribatur.*
40. *Terra balitus, & cœli influentia nullatenus diuinos facit.*
41. *Furoris calore fieri possunt multos actus prudentiæ.*
42. *Furiosi non ita mente abalienantur, ut ad omnia incompetentes fiant.*
43. *Phanatici non solum carminum modulabantur, sed linguis loquebantur, & futura prædicebant.*

MINIMUM diuinationum genera quibus homines uti tentarunt, ad duo capita rediguntur; Vnum quod ad artem quempiam videtur pertinere, ut Augurium, Auspicium, &c. Alterum, quod arte caret, videturque potius consistere natura, ut vaticinium, somnium, & similia, nam diuinationem subsistere, testantur Chrysipp. de diuinatione lib. 2. Possidon. de rerum natura lib. 5. & 22. Francisc. Picus lib. 3. Prænot. cap. 1. & 2. Bulerger. de diuinatione lib. 3. cap. 1. & 2. Natura enim humana suis septa liminibus, ut alijs frui tur prærogatiuis, sic & diuinandi, siue futura pernoscendi antequam eueniant, nam homo est diuinæ essentiae simulachrum, Genes. ca. 2. *Faciamus hominem ad imaginem, & similitudinem nostram, paulo minus ab Angelica natura, Psalm. 8. v. 6. Minuisti eum paulo minus ab Angelis, gloria, & honore coronasti eum.* Unde cum bruti animantes ex solo instinctu naturali futura, futuraquam plurima præsentiant, antequam fiant, ut Alciones tempestates in mari imminentes, fluuiorum annates, & alia huiusmodi, quia ut ait D. Hierem. capit. 8. *Miluus in cælo cognouit tempus suum, turtur, & hirundo, & cyconia tempus aduentus sui.* Credendum non est hebe nouerca natura hoc hominibus denegasse, qui cæteris animantibus præstantiores sunt, & omnium rerum, quæ sub cælo continentur epilogum, ex quo Græci hominem appellant *μικροκοσμος*, & microcosmos, hoc est mundum paruum, ut tradit Plato in Chratyl.

Dantur enim humores naturales, qui

naturaliter operando faciunt hominem diuinare, futuraque præsentire, ut his verbis testatur Aristotel. in Problem. section. 30. probl. 1. *Multi enim propterea, quod ille calor sedimentis in vicinio est: morbis vesania implicantur, & lymphatus fiunt, unde Sibyllæ, & Baccantes, & diuino spiritu afflati fiunt, qui non morbo, sed temperie naturali fiunt.* Quod totum atræ vili, & vesaniæ vitio morbo ve tribuit Plato in Phædro, siue de pulchro dial. 1. his verbis: *Quod autem dementia humane Deus diuinandi vin dederit, illud argumentum esse potest, quod nemo diuinae mentis est diuinum, & vatem, vaticinium nullum assequitur, sed cum vel somno prudentis vis prædita est, vel oppressa morbo, vel diuino aliquo raptu à sua sede dimota, fieri diuinatio solet.* Item vi alicuius terræ diuinationem huiusmodi tribuit, idem Aristotel. lib. de mundo ad Alexand. Atque etiam per multa spiritualium genera pierisque in locis terræ ostia patefacta sunt, quorum quidam spirituum alij aduentantes instigant, alij in ediam tollera faciunt, & alij vaticinandi, ut ut Delphis, & Lenadia. Vi cœlesti adscribit Ptholomæus pluribus locis, præsertim lib. 4. text. 16. folio mihi 686. *Mixtio Saturni cum Venere facit diuinatores, & ut supra visum est, vetitis, damnatis artibus deditos, & lib. 3. de actis iudic. text. 20. Mercurius Oraculorum, & somniorum interpretes creat, & lib. 4. text. 13. Rursus si Luna positum locum gubernet à congressu cum Sole, properans cum Mercurio in I auro, & Scorpione vates facit.*

Verum enim est homines atræ vili calore inflammati, quasi extra se prærumperere, & multa calere, ex quibus videtur diuinare, nam ut ait Cicero lib. 1. diuinat. Ergo, *et quorum animi spratis corporibus euolant, atque excurrunt foras, ardore aliquo inflammati, atque extati cernunt illa profecto, quæ vaticinantes pronuntiant.* Nam calor sanguinis humores deficiat, ac vilem accendit, quibus melancholia excitatur, & per consequens cerebri potentia ad ratiocinationem aptissima redduntur, nam ut ait Ecclesiast. *Splendor siccus animus sapientissimus, quia ex calore, & siccitate fieri ingenio acutissimo testatur Galenus lib. quod animi mores, cap. 5. Melancholia enim eo quod calore excitatur, imaginatricem, ac reliquas cerebri facultates (quas Principes Medici vocant) commouet, impellit, ac in motum reducit, ut docent Hieronym. Mercurial. in Præx. Medica, lib. 1. cap. 16. Petr. Forest. tom. 1. obseruat. Medica, lib. 10. obseruat. 12. Quod fit ut cum optimè atemperatus est huiusmodi sanguis melancholicus, hoc est calens, lucidus,*

fulgore

fulgoreque haut secus ignito, rubeusque ut aurum illustratus admirabilis fuit in animo motus, ut docent Hippocrat. lib. de statibus, Aristot. lib. 2. de partib. animal. cap. 2. Galen. lib. 8. de usupartium, cap. 13. Marsil. Ficinus lib. 1. de vita longa, cap. 4. Franc. Valleriola lib. 6. enarrat. Medicar. tom. 1. enarrat. 10. † Nam ex melancholico sanguine calore attenuato, manent tenuissimi spiritus calidissimi simul, & lucidissimi, qui cum sint motu agiles, & actione vehementes, cōtemplationi, & ingenio deservire maximè valent, ut tradunt Aristot. & Hippocrat. ubi supra, Albert. Magn. Metaphys. 1. tract. 1. capit. 5. Mendoca in viridar. lib. 4. Problem. 21. † Quippè tali instrumento munitus animus atq; sepius accute, solerter, profundeque abditissima quæque inquirat, & inquirendo præstat diutius, ex quo viri summi atque Philosophi singulares euaserunt, animū que ab externis corporisque rebus segregantes, cumque se in totum colligentes altissima queque, & abditissima meditātur, iuxta illud Hierem. lament. c. 3. Sedesit solitarius, & tacebit, quia leuauit se supra se.

¶ Cum tamen calor huiusmodi ultra modum excitatur, & frequentissima humorum ebullitione, ac vehemēti spiritus agitatione nimis cerebrum deficiat, mens lucidior redditur, nam anima velociter discurrit, ex quo cōtingit futura calere, linguas loqui, Poëta effici, ut docent Iul. Syrenus lib. 9. de Fato, Leuin. Lemnius lib. 2. de occult. natur. capit. 2. Ioan. Huarte lib. de examen de ingen. capit. 4. Ioan. Azor tom. 1. Instit. Moral. lib. 9. ca. 24.

† Futurorum enim necessariorum cognitio ex mente, & ratiocinio assequitur, ideo ad imaginatricem accommodata, quæ futura ex præxistentibus contemplatur, nam ut ait Cicero lib. 1. diuinat. Est enim vis, & natura quedam, quæ futura prænuntiat, quorum vim atq;

naturam, rationemque explicuit. † Quæ homo cognoscens, & inter se contemplans, ea quæ ex eis subsequutura sunt, consequitur, nam pollet memoria intellectu, & imaginatiua, calore prædicto illustratis, quibus ea comparare potest, D. Augustin. lib. de quantitat. anima, cap. 17.

Francisc. Picus lib. 1. Prænot. ca. 3. Ioan. Huarte ubi supra, cap. 4. † Nam homo suapte natura ex mente, & ratiocinio quodammodo Deo assimilatur, ex quo ἀνθρώπος & ἀνθρώπος, nominatur, quasi ἀνθρώπος, id est, contemplans, quia ad imaginē Dei factus est, qui δὲ θεὸς θεωρεῖται dicitur, omnia videns, & contemplans, ut tradit D. Dionys. Areopagit. de diuinis nomin. lib. 1.

¶ Vnde hanc diuinationem ad prouidentiam referunt Chrysipp. de diuinat. lib. 2.

Laert. lib. 7. in Zenob. Cicer. lib. 2. diuina. Francisc. Picus lib. 3. Prænot. cap. 1. & 2. Petr. Gregor. in Syntagmat. Iur. uniuers. part. 3. lib. 34. cap. 7. num. 13. † Et quia hoc præcipuum est animi munus homines ad mortē properantes, ut minus corporis molle impediti, aut senectute confecti, aut infirmitate debiles, aliquādo proprius contingit diuinare, ut tradunt Plato in Apolog. Socras. Cicero lib. 1. diuinat. Tertullianus lib. de Anima, Altius lib. 2. de morb. accut. cap. 4. Franc. Picus lib. 2. Prænot. cap. 6. Horosc. Couaraub. de vera, & falsa prophetia lib. 2. cap. 3. † Non quod putauit Plato animam diuinæ essentia participem corporis grauamine impediri, quo minus diuinitatem suam exerceatur, quam secum ex altera vita adduxit, quia anima ex Deo nihil participat, nec aliunde venit, quia infunditur à Deo, nec aliquid habet diuinum, quod in corpore nequeat diffundere, D. Thom. part. 1. q. 84. art. 3. † Sed ex humorum attenuatione, quæ mēs lucidior redditur, melius discurrere valet, & per consequens ex causis necessarijs euenientia cognoscere, quia animæ sequuntur sua corpora, ut ait Aristot. vel ut ait Sapiens Prouerb. capit. 9. Corpus quod corrumpitur aggrauat animam, & terrena inhabitatio deprimit mentem multa cogitatem. † Et hoc sensu intelligenda sunt multa morietium de futuris prognostica, quæ re vera postea experta sunt, ut tradunt D. Gregor. lib. 4. dialogor. cap. 26. Ioan. Azor tom. 1. Instit. Moral. lib. 9. cap. 24. Francisc. Picus, & Couar. ubi supra. Ioan. Euseb. p. 2. curiosa Philosoph. lib. 1. cap. 71. † Et seniu nonnulli, quia tali temperamento pollere solēt, diuinantur, ut his verbis tradit Pontanus in sua Vrania, qui de Saturno atræ vilis princeps ita canit. Nigra senifacies, tardus gradus, horrida barba, Et cani crines, & membra effecta senecta, Ingenio tamen ipse bonus, nec inutile pectus Consilijs, constansque animi, prauisq; futuri.

¶ Sic ergo hanc diuinationem hominibus naturalem esse negari non potest, etiam si vnus, vel alter ea prædictus fuisset, nec semper, sed semel experiretur, quia ut ait Chrysippus relatus à Valle de sacra Philosoph. capit. 30. Quodcumque animal, vel semel in vita vidit cælum, aut omnino colorem, vel fulgore aliquem, etiam si ceteris millies videre nequiverit, aut videndo deerrauerit, necesse est habere vim facultatemque cernendi. † Nam ex hoc temperamento, & humorum huiusmodi ebullitione, quandoque contingit homini linguas loqui, quas nunquam didicerat, quia intensa cogitatio deficiat cerebrum, ex quo id provenire so-

let, ut probant *Lenin. Lemnius de occultis natura. lib. 2. cap. 2. Huarte d. capit. 4.* † Nam ex hac humorum delicatatione contingit aliquando pueros loqui statim, ac nascuntur, & alij in ventre matris verba proferre, quod ignari miraculo solent tribuere, cum ex hoc temperamento facile nanciscantur, ut docent *Aristo. in problem. 27 section. 11. D. Augustin. lib. de quantitat. anim. cap. 17.* † Et hzc est ratio cur pueri nati ex parentibus senibus, cicius quam alij loquantur, nam generantur ex semine sicco, cuius temperamentum aptum est ad animæ potentias, ex quibus sermo comparatur, & ita multi in infirmitate hoc nati temperamento linguas, quas non nouerāt loquuntur, ut probant *Aristot. & Huarte ubi sup.*

29 ¶ Vnde ad mortem properantibus facillius est diuinare ex potentiz discursuque subtilitate per meliorem temperiem corporis, vel siccitatem aptam ad ratiocinia, ut tradunt

30 *D. Thom. Caietan. & Azor ubi supra.* † Vel per meliorem dispositionem aptam ad alicuius spiritus suggestionem, ut in Eliseo, & Saule causauit musica, in Ioseph, & Faraon somnus, in Elia, & Amos solitudo; Daniele, & Dauid oratio, in Moyse, & Iacob corporis debilitas, ut tradit *Ioā. Eusebius part. 2. curiosa Philosoph. lib. 1. cap. 71.* † Et sic tale temperamentum causa esse solet diuinationis per meliorem habitum corporis, quod quia humores nimis aggitat, solet aggitatos mente abalienare, nā ut ait *Galen. lib. 2. aphorism. 20. Omnis immo dica temperantia vires exoluit.* † Idque Avacis, & Bellerophontis exemplo confirmat *Aristoteles*, quorum alter cum sapientissimus esset, pœnitens ad infaniam procubuit, alter loca inculta insequabatur, vnde illa *Homeri* recitat carmina, d. sect. 30. probl. 1.

32 *Est id quando etiam grauior dijs omnibus errat In campos solus latus atque debia rura. Sape suum cor edens, hominūq; vestigia vitās.*

33 ¶ Quare homines, qui hoc temperamento nati sunt, cum mente abalienantur, meliora Oracula fundare, testatur in his verbis *Plato* in *Phedro*, *Qui in Delphis futura predicit vates, & qui in Dodona Sacerdos. furentes quidem multa, ac magna commoda priuatim, & publice Græcis hominibus attulerunt, sana verò dum sunt, exigua, aut nulla.* † Et meliora poemata edunt quam dum sunt sanz mentis, ut in hzc verba testatur idem *Aristot. d. section. 30. problem. 1. Marcus ciuis Syracusanus, poeta etiam præstantior erat, dum mente alienabatur, & quibus minus ille calor remissus ad medicritatem sit, y prorsus melancholici quidem, sed longe prudentiores* † Nam melancholici humo-

res ingenio sunt aptissimi, & eorum agitatione cerebrum incalescit, quo intellectus, & imaginatio illustratur, & ad discursum meliores redduntur, quia ut ait *Isaias cap. 28. v. 19. Verax ratio intellectum parit*, quod ad poëtam conducere testatur *Ouid. dum ait, Fastor. 6.*

36 *Est Deus in nobis agitante cœlestis igne.*

¶ Sed dicet aliquis, quod frustra ponitur calor atris vilis, siue status cuiuspiam, que incitando celebrem mentem inslingar ad diuinandum, nisi prius explicemus, qua ratione possit mens ipsa suapte natura diuinare, an reboluendo quas in se habet notitias, an recipiendo quas accedunt extrinsecus. † In utroque frustra laboratur, quia nulla est in mente diuinandi vis: ea verò si non est, calorem, vel afflatum ponere, ut diuinetur, perinde est ac si quis putet hominem natura cæcum splendoris accessione posse videre, ut tradit *Frā. Valles de sacra Philosoph. cap. 30.* † Quod si de diuinatione absoluta intelligis, verum est, quæ ex futuris contingentibus, & alijs non necessario euenientibus comparatur, nam futura cum nondum existant; quantumuis mens agitetur, minime in eorum potest deuenire cognitionem, nam ut ait *Aristot. in Periam. de futuris contingentibus non est determinata veritas.*

39 † Sed si intelligas de futuris illis necessarijs, qui ex causis naturalibus solent euenire, dubium non est, quod homines ingenio singularem, ex humorum evolutione futura huiusmodi possunt conijcere, ex quo hanc diuinationem naturali industria, studioque adscribunt, *Auicenna, & Algazel.*

¶ Quod autem de terra, halitu, & cœli influentia, quod diuinos faciat, & poetas, dicendum est, si ad prædictam causam possent referri, eadem regula esse iudicandos, vel quia furorē correpti, & diuina dicere, vel effingere, & poemata pangere valent, nam ut ait *Iuuenal.*

41 *Si natura negat, facit indignatio versum.* † Nā multi fuerunt furiosi, qui in ipso furoris calore fecerunt actus prudentissimos, quos congerunt *Boer. decis. 23. ex num. 57. Menoch. conf. 82. ex num. 217. Mascard. de probation. lib. 2. conclus. 826. ex num. 31.* † Quia non omnes ita mente abalienantur, ut ad omnia incomposita fiant, nam furiosorum variz species sunt, ut tradunt *Galen. de locis affect. capit. 7. & de varijs symptomat. caus. cap. 5. Cornel. Celsus de re medica lib. 3. c. 18. Cœl. Rodigin lib. 17. antiqua. lect. cap. 306. 4. Menoch. de præsumpt. lib. 6. cap. 45. ex num. 3. & conf. 82. num. 226.*

43 † Vel referendi sunt ad phanaticos, qui in delubris, & antris idolorum à daemone corripiebantur, qui non solum carmina modulabantur,

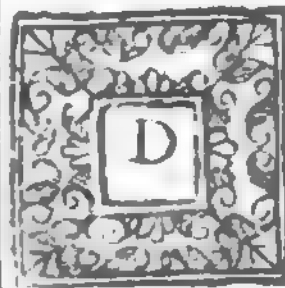
sed longius loquebantur nouis, & futura prædicebant, ut de Oraculo Delphico, & alijs tradunt *Philoftrat. in vita Apolon. lib. 9. Plutar. lib. de tacente pythia, Leuin. Lemnius de occultis natur. lib. 2. cap. 2. Iul. Syren. de Fato, libr. 9. Frac. Picus lib. 7. Pranot. Pet. Greg. in Syn tag. p. 3. lib. 34. c. 6.*

CAP. VII. De Diuinatione artificiosa hominis, iuris, & de iure.

SVMMA RIVM.

1. Diuination accipitur pro iudicio, siue cognitione, quæ circa facta versatur.
2. Diuination accipitur pro iudicio, quod ex cōiecturis sumitur.
3. Diuination metaphorica in iudicijs, quæ dicatur.
4. D. Alfonsi primi Neapolis Regis sententia laudata.
5. Prouidentia quæ dicatur.
6. Prudentia quare pro arte sit.
7. Eruditus rudi præstat, in ijs quæ naturalia sunt.
8. Artifices ex diuinatione artem componunt.
9. Arte, & ratione iubatur natura.
10. Liberales artes ex diuinatione artificiosa pendent.
11. Nouus orbis antequam detegeretur ex artificiosa diuinationem prædictus à Seneca.
12. Philosophia naturalis ex artificiosa diuinatione petitur.
13. Astronomia ex diuinatione comparatur.
14. Medicina ex artificiosa diuinatione incrementum accepit.
15. Artificium est principium agendi.
16. Iurisprudentia ex artificiosa diuinatione comparatur.
17. Probationis inartificiales quales sint.
18. Probationis, aut testium, aut instrumentorum fide constant.
19. Artificialis probationis tria genera.
20. Artificialis probatio necessaria.
21. Artificialis probatio verosimilis.
22. Artificialis verosimile exemplum.
23. Verosimilis probatio, contraria cedit.
24. Probatio non repugnans, quæ dicatur.
25. Indicia dicuntur ab indicando.
26. Indicium indubitatum, & nō plenum quid sit.
27. Indicium dubitatum, & non plenum quid sit.

28. Presumptio nascitur ex inditijs.
29. Presumptio est res dubia rationabilis coniectura.
30. Presumptio alia hominis, alia iuris, alia iuris, & de iure.
31. Presumptio hominis quid sit.
32. Presumptiones hominis non potest omnes lex approbare.
33. Aliud est esse in lege aliud à lege approbati.
34. Presumptio iuris est illa, quæ in lege scripta reperitur.
35. Presumptio iuris est quando lex præsumit, & non statuit.
36. Presumptio iuris, & de iure est quando lex præsumit, & super præsumptionem statuit.
37. Iuris, & de iure appellatur præsumptio, quia lex super illā firmum ius constituit.
38. Presumptiones nihil aliud sunt quam diuinationes artificio hominis privati, vel publici.
39. Condemnari criminaliter nullus debet ex præsumptionibus.
40. Presumptiones probabiles, & euidentes nō sufficiunt ad condemnationem.
41. Probationes ad condemnationem in criminalibus debent esse luce meridiana clariores.
42. Presumptionibus iuris, & de iure quare in pœnam ordinariam damnetur.
43. Presumptionibus iuris, & de iure, quia sunt diuinationes nullus potest in pœnam ordinariam damari.
44. Presumptionibus iuris, & de iure condemnatur in pœna pecuniaria.

DIUINATION non semper in malam partem sumitur, nā quandoque accipitur pro iudicio, siue cognitione, quæ circa constitutionem accusatoris suscipitur, cum ex duobus pluribus ve accusationem ambientibus elegitur, qui maximè sit idoneus, ex quo Cicero prima oratione sua in Verrè appellat diuinationē, quā nō ex iudiciarijs actis, sed ex indicijs, & coniecturis petitur. Item diuination dicitur iudiciū, quod ex coniecturis, indicijs, præsumptionibus, vel argumentis sumitur in occultis, & perplexis iudiciorum latebris, circa facti ambigua ad erūdum necessaria iudicij, iuxta illud Sapientis, Prouerbior. cap. 16. v. 17. Diuination in labijs Regis in iudicio non errauit cor eius. Item enim quædam sicut in Medicis caulis, sic & in iudiciarijs diuination metaphorica, quæ, quæ præ-

terita

terita sunt, & quorum veritas ignoratur solerti
discussioni coniiciuntur, ut fuit in iudicio
Salomonis, cum veræ matri filium restituit,
Regum 3. cap. 3. & Danielis inquisitio, qua se-
num perfidia detecta Susanz vitam, & honorẽ
merito restituit, *Daniel. cap. 13.* † Nec nõ Al-
fonsi primi Neapolis Regis sententia, qua an-
cillæ filium ad libertatem proclamantem, eo
quod dominus matrem compreserat, artifi-
ciosa filij subhastatione, patri filium, matri de-
bitam Rex libertatem asseruit, ut narrat *An-
ton. Panormitan. de gestis Alfonsi, lib. 2.*

5 ¶ Prudentes enim viri præter ipsam na-
turæ facultatem cornea testa inclusam, cuius
beneficio non offendit vulgus, maiori etiam lu-
mine pollet, nam ipsam prudentiæ lucernam
adhibent, qua & longius, & exactius vident, ea
enim procurandi sibi prænoscent, quibus etiã
indiget vulgus, & præterea prospiciunt, quid si
bi, & familiæ conveniat, & hæc dicitur provi-
dentia quasi procul videre, *Henriq. in Summ.*

6 *lib. fin. de fin. bon. cap. 4. §. 1. & 5.* † Quid e-
gro si Medicus, quid agro colonus, quid exer-
citu si militiæ dux, quid populo, si civitati,
aut Prouintiz princeps, si vna cum nature sa-
pientiam, & prudentiam accommodat? nam
prudentia pro arte est, secundum *Aristot. lib.*
12. Metaphis. nam ut ait Apostol. Corinth.
2. cap. 12. v. 16. *Ego vos non fraudauit, sed cum*

7 *essim astutus, dolo vos decepi.* † Et vulgus simi-
liter quamquam vbera doctrinæ laboris thæ-
dio, non præsit, aut luxit, hausto tamen natu-
ræ lacte adoleuit, adeo quamuis infans pronu-
erit hyemem, aërẽ frigescente, in vere calorẽ
urgere, & rursus autumnum successurum ver,
& alia huiusmodi, alia nescit, quæ docti compe-
riunt, quia eruditum genus rudi prestat, etiam
in ijs, quæ naturalia sunt, ut docet *Ioan. Fran.*

8 *Picus Mirandul. lib. 3. Prænot. cap. 2.* † Et
artifices similiter ex hac quasi diuinatione ar-
tem componunt ratione, & experimentis se-
cundum *Aristot. lib. 6. Ethicor. & Metaph.*
1. Quæ artificio iuuantur in artificis mente,
& meditatione, quas Ideas Platonicæ vocat se-
cundum *Veget. lib. 1. cap. 24.* quia Idea est in-
telligibilis substantia, ut apud Platonem *So-
crates*, significat, qua absentia redduntur præ-
sentia, & futura coniectantur. † Nam arte, &
ratione iuuatur natura, & qua si fouetur per-
noscendum, ut tradit *Ioan. Prænot. Picus d. lib.*
3. prænot. cap. 1. quippe ut ait Ouid. *Artis a-
mor. lib. 1.*

*Arte citæ veloque rates, remoque reguntur.
Arte leuis curvus, arte regendus amor.*

10 ¶ Liberales similiter artes ex artificio
pendent, nam Logica ex syllogismis, & artifi-

ciosis argumentis comparatur; Poësia tã Me-
tro, quam Rithmo arte exercetur; Musica ex
artificiosis modulis delectat, Rhetorica ratio-
ne, & arte animum permouet, Arithmetica
ex artificiosis numeris scientiam adaptat, Geo-
metria dimensiones suas arte exercet, quia ut
ait Aristot. *nihil sine arte fit.* † Quæ omnia ad
hanc diuinationem diriguntur, quemadmo-
dum ex mundi spherica dimensione, multo an-
tequam Indorum orbis reperiretur, perlustrã-
dum fore prædixit conciuis meus *L. Annæus
Seneca in Medeam*, ut iam dixi in *Epitome de
Magia lib. 1. cap. 3. num. 15.* & *Merensens
sequitur doctissimus Præceptor meus Regius
Consil. D. Ioan. Solorzano de Iure Indianum,
lib. 1. cap. 12. num. 77.* verba autem Seneca
sunt.

Veniunt annis

Sacula series, quibus Oceanus

Vincula rerum laxet, & ingens

Pateat tellus, Thyphisque nonos

Detegat orbis.

¶ Philosophia naturalis, similiter quatenus
ratione, & argumentis cõparatur ab arte de-
pendet, nã ars non solum scientiam, sed pru-
dentiam, & sapientiam donat, ut notat *Lipst.
epistol. 54.* quia ars bonorum fons est, ut no-
cet *Plato in Agesilao, & Xenoph. in Cyr.* † Cu-
ius pars Astronomia ex cœlorum, & siderum
motu, nõ solum futuros eclipses præuidet, sed
etiam anni euenta, temporum mutationes, re-
pestates, serenitates, & alia huiusmodi, nam ut
ait Vergil. *Georg. 1.*

Hinc tempestates dubio prædicere cœlo

Possumus, &c.

¶ Medicina itidem suas habet in mor-
bis iudicandis diuinationes artificiosas ex pul-
su, respiratione, sudore, vrina, & aliis excremen-
ta, faciei colore, decubitu, tremore, & alia epi-
genomena, ut tradunt *Hippocrat. & Galenus
in libris de iudicijs Prænotificis, & Propheti-
cis.* † Nam artificio est principium agendi
in alio secundum *Aristot. lib. 12. Metaphys.* vn-
de non solum studia, sed vitæ mores, ab arte
comparantur, *D. Thom. 1. 2. q. 37. art. 3.* nam
ut ait Ouid. *lib. 6. Metamorph.*

Non illa loco, neque origine gentis

Clara, sed arte fuit.

¶ Et Iurisprudencia non minus ex arti-
ficio aliquando diuinatione petitur, nam in
iudicijs diuinatio huiusmodi plurimum valet
cum probationes artificiales sunt, aut in artifi-
ciales, ut benè distinguunt *Aristotel. lib. 1. Rbe-
toric. Cicero in Topic. Fabi. lib. 5. Instit. Ora-
tor. c. 1. Duaren. libr. 1. disp. c. 27. Menoch. de
presumption. lib. 1. in præfat. num. 6. & 7. & in*

artificiales sunt, quando testibus, ac tabulis aliquam rem ita se habere probatur, quia in hoc nihil hominis artificium valet, sed ipsa veritas in suismet originalibus ostenditur, ut inquit *Pabius ubi supra*. † Quippe nullum genus probationis est, quod testium, aut instrumentorum fide non constat, *cap. forus, de verbor. signifi. Mascard. de probat. tom. 1. in praefat.* † Artificialis autem tria genera sunt, necessaria, verisimilis, & non repugnans: necessaria est quando ex illo, quod vidimus efficitur de necessario, quod intendimus, veluti eam, quae in matris habet virginem non esse dignoscimus, aut qui certo die Biturigibus fuit, eodem die Parisijs non fuisse, *l. optimam, C. de contrahend. & committend. stipulat.* † Cum obscura, & illunis esset nox, quod noctu factum esse dicitur, testes non vidisse, ut Athenis quosdam falsi convictos refert *Plutarchus in Alcibiad.* qui Romae fuit tempore delicti, quod factum est Hispali non posse eo intervenire; nam duobus locis simul esse non potuit, *Bald. in l. actor, C. de probat.*

¶ Verisimilis, est cum ex eis, quod in testimonijs extat praesumptione quadam iuris non physica, & necessaria ratione inferitur, sed coniecturata consequentia colligitur, ut filium alicuius esse, qui ex eius uxore nascitur constante matrimonio, *l. filium eum, D. de ijs, sunt sui.* † Eum qui paciscitur sibi, & suis heredibus consulere, quod nunc est, & antea hoc tempus quoque fuisse: chirographo Chancelato debitorem liberatum esse, & alia id genus, *l. si pactum, l. cum quis, l. si filius, l. cum tacitum, l. non est necesse, l. quinquaginta, l. si chirographum, l. cum ac indebito, l. Procula, D. de probationibus.* † Quae quidem cum ex certis signis non oriuntur, sed probabilibus tantum, quae Graeci dicunt *πικράτα*, merito etsi credatur, probationi tamen contraria cedit, *l. si chirographum, l. fin. D. de eo quod metus causa.*

¶ Non repugnantem vocamus, quae non firmissima iuris praesumptione, sed leui aliqua suspitione nititur, ut furtum factum ab eo, qui domi fuit: seruum, qui ab emptore statim aufugit, fugituum, antequam emeretur fuisse: legitimum filium non esse quem irata mater, ut spurium in actis professus est, & alia huiusmodi, *l. emptorem, l. cum probatio, l. Imperatores, l. qui testamentum, D. de probationibus, l. neque naturales, l. matrem, l. ad probationem, C. eodem titulo.* † Indicia enim ab indicando dicuntur, *iuxta text. in l. qui vas, §. qui furem, D. de furtis*, ex quo definiuntur à

Bald. in hoc l. non hoc, C. unde cogn. sub numer. 1. *Inditium est coniectura ex probabilibus, & non necessarijs orta, à quibus potest abesse veritas, sed non verosimilitudo.* † Cuius alius est indubitatum, & plenum, quod dicitur demonstratio rei per signa sufficientia, per quae animus tanquam in proposito existente quiescit, & plus inuestigare non curat, *Baldus in l. ea quidem, C. de accusationib. numer. 8. Angel. de Malefic. v. quod fama publica, num. 9. Carer. in Pract. tract. de indicijs, §. indicium autem, nu. 1. Menoch. de praesumption. lib. 1. q. 7. num. 16. Mascard. de probation. lib. 1. q. 15. num. 11.* † Aliud est dubitatum, & non plenum, quod appellatur praesumptio fortiter mouens animu ad aliquid credendum, vel discredendum, ut tradunt *Bald. Carer. Menoch. & Mascard. ubi proxi. Brun. de indicijs, p. 1. q. 1. num. 3. Boer. deciss. 164. numer. 1.*

¶ Praesumptio nascitur ex indicijs, & coniecturis, *cap. accusatus, §. licet vero, de haeretic. lib. 6. Bald. in l. penult. C. commun. diuidend. num. 4.* Ideo dicitur conceptus causatus in mente ex aliqua probabili coniectura, *Baldus in d. l. ea quidem, n. 6. per tex. in l. continuus, §. cum ita, D. de verborum obligat.* † Quae quia non solum à diuinatione, & coniectura, sed à ratiocinio dependet, praesumptionem esse ratiocinationem à verosimili sumptam dixit, *Bald. in rub. C. de probat. num. 4.* & rei dubiae ratiocinabilem coniecturam, *Francisc. Mantica de coniecturis, lib. 1. tit. 1. num. 8.* & verosimilem, *cap. constitutus, de testamen.* † Et sic definita praesumptio dicitur alia hominis, alia iuris, alia iuris, & de iure, ut tradunt *Bald. in d. rub. C. de probat. n. 4. & in d. l. ea quidem, D. de verbor. oblig. n. 5. Nouel. in Pract. rubri. inditia, quae praecedere ex n. 34. Mantica d. lib. 1. tit. 2. ex numer. 1. Menoch. d. lib. 1. q. 2. n. 3. Mascard. d. lib. 1. q. 10. n. 17. Farinat. tom. 2. q. 36.*

¶ Praesumptio hominis est quidam conceptus causatus in mente ab aliqua probabili coniectura secundum *Bald. in d. l. ea quidem, nu. 4.* quae ideo hominis dicitur, quia à iure expressa non est, sed iudici committitur, ut inspiciat, quod sibi videatur iuxta *tex. in l. minor viginti quinque annis, D. de minorib. & in l. veru, D. de donat. inter viru, & in l. ob carmen, §. si testes, D. de testib. cum alijs per Menoch. d. lib. 1. q. 5. ex num. 4.* † Non enim praesumptiones, quas homo facit, potuit lex approbare, quia variae, multaeque sunt, & ex varijs causis oriri solent; ideo in Iudicis arbitrio positae esse dixerunt *Bald. in d. rub. C. de proba. Feli. in c. quando*

33 el 2. de presumption. & ibi Abb. num. 3. Decius in l. 1. C. de testamen. milit. num. 7. Farin. ubi supra. † Et licet nulla detur hominis præsumptio (ad hoc, ut aliquid operetur) quæ lege aliqua non nitatur, ut tradit Sarmient. lib. 1. selectar. c. 1. num. 9. Non propterea sententiam muto, quia aliud est esse in lege niti, aliud à lege approbari, ut multis exemplis comprobatur Gandin. tract. de præsumpt. n. 6. Guid. de Suzar tract. de inditijs, ex n. 92.

34 ¶ Iuris verò præsumptio est illa, quæ in lege expressè scripta reperitur, idè dicitur probabilis coniectura ex certo signo proveniens, quæ alio non adiecto pro veritate habetur, Alciat. tract. de præsumpt. in prælud. p. 3. num. 1. Simanc. de Cathol. Instit. tit. 50. num. 6.

35 Menoch. & Mascard. ubi supra. † Nam præsumptio iuris dicitur, quando lex aliquid præsumit, & ulterius non procedit aliquid statuen- do, ut in l. pactum, D. de pact. & in l. Quintus Mutius, D. de donat. inter vir. & in l. 1. C. ad exhibend. & in l. siue possidetis, C. de probatio. Gandin. de præsumpt. num. 8. Menoch. d. q. 4. ex n. 1. † Præsumptio autem iuris, & de iure

36 est dispositio legis aliquid præsumens, & super præsumptionem, tanquam sibi comperto, statuens, Alciat. tract. de præsumpt. par. 2. nu. 3. Menoch. dict. q. 5. num. 17. & q. 3. post. num. 1. Mantica de coniectur. d. tit. 2. nu. 3. Abb. & Felin. in cap. quanto, de præsumpt. † Et propterea dicitur iuris, & de iure, quia à lege non solum introducta est, sed quia super talè præsumptionè lex inducit firmum ius, ut in cap. is qui fidem, de sponsal. cap. de illis, de sponsal. impub. cap. perpetuas, de condit. appos. cap. significavit, de eo, qui duxit in matr. ca. asserte, de præsumpt. l. siue possidetis, C. de probat. l. fin. C. ad Macedoniam, l. antiquæ, C. ad Velleian. cum alijs per Menoch. d. lib. 1. q. 97. ex n. 2.

38 ¶ Quæ quidem præsumptiones, & inditia nihil aliud sunt, quam divinationes artificio hominis privati, vel publici, ut Princeps, aut potestas comparat, in rebus dubijs, ex argumentis, & coniecturis per circumstantias frequenter evidentes collectæ, ut tradunt Mascard. dict. lib. 1. quest. 10. num. 8. Mantica de coniectur. lib. 1. tit. 2. num. 5. † Ex eis

39 nullus debet criminaliter condemnari, l. absentem, D. de pœn. l. qui sententiam, C. eodem tit. l. singuli, C. de accusation. cum alijs per Anton. Gomez tom. 3. variarum, ca. 12. num. 25. Mascard. dict. lib. 1. conclus. 459. ex num. 7. & lib. 40. 3. conclus. 1223. num. 29. † Etiam si tales præsumptiones sint probabiles, & evidentes, Cacheranus conf. 65. num. 46. Mascard. dict. lib. 1. conclus. 459. num. 8. & conc. 496. nu-

mer. 2. & lib. 3. conclus. 1167. numer. 3. nec non plures simul concurrentes, Mascardus d. conclus. 459. num. 9. Menoch. d. lib. 1. quest. 40. num. 50. † Nam in criminalibus ad condemnationem probationes debent esse, nec dum concludentes, sed luce meridiana clariores, dict. l. absentem, D. de pœn. l. sciant, C. de probat. Canoniza in cap. sciant cuncti, 2. q. fin. quibus assipulatur de Iure Regio, l. 2. tit. 1. part. 7.

43 ¶ Quare etsi præsumptionibus iuris, & de iure posse in pœnam ordinariam damnari dixerint, DD. in l. si bi qui, C. de adulter. capit. de hoc, de simon. gloss. in l. sciant cuncti, C. de probationibus, Bart. in l. quod Nerva, D. de positi, & in l. fur est manifestus, D. de furtis, numer. 1. Abb. in capit. tertio loco, numer. 10. de probation. Bald. in l. sciant cuncti, de probatio. Boer. deciss. 164. num. 3. & subsequentibus, Grammatic. deciss. 42. ex num. 1. Monticell. in Practic. Reg. 11. & 15. Menoch. de arbitrar. lib. 3. conclus. 1221. num. 34. & conclus. 865. ex numer. 1. † Verius tamen est quando delictum

43 probatur violētissimis indicis, & præsumptionibus, quas dicunt iuris, & de iure (quia divinationes sunt) nullum posse in pœnam ordinariam delicti damnari, aut aliā corporalem, ut multis aductis probant DD. in cap. asserte, de presumption. cum alijs, per Farinacium, tom. 1. quest. 36. num. 52. & lib. 3. q. 86. num. 56. cognatus meus Iacobus Garfia Villalpando in l. 22. tit. 1. Partit. 7. in lect. 5. 10. num. 7. folio mibi 21. Episcop. Sarmiento lib. 1. Selectarum, cap. 1. Tiraquel. de pœnis temper. cas. 27. ex num. 2. Iulius Clarus lib. 5. Sentent. 5. fin. quest. 20. Bernard. Diaz, & Salcedo regul. 370. Anton. Gomez variarum 3. cap. 12. num. 25. Simancas de Catholica Instit. tit. 50. num. 21. & in Enchiridion violata Relig. tit. 40. Michael Crassus lib. 2. commen. cap. 20. quest. 6. Menochius de præsumpt. lib. 1. q. 97. & seqq. † Sed miriorem, puta exillij, vel pecuniariā, quia iudex procedens ex præsumptionibus debet multum sententiam suam attemperare, ut tradit Hipolyt. Marsil. d. rub. de probat. ex num. 241. & in l. repeti, D. de qq. Anton. Gomez dict. ca. 12. num. 25. Placa de delict. cap. 14. & 19. Iulius Clarus in Pract. dict. quest. 20. & 63. Hipolyt. Riminald. conf. 121. num. lib. 2. Menochius lib. 2. de Arbitrar. casu 279.

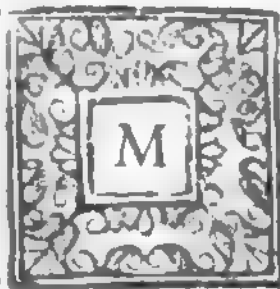
num. 4. Mascard. d. concl. 1221. nu. 38.

CAP. VIII. De Prænotione Medica.

SUMMARIVM.

1. Prænotio Medica ex quibus comparetur.
2. Prænotionis Medica partes.
3. Agnoscis Medica quæ dicatur.
4. Medicina, & vaticinium valdè inter se coherant.
5. Medici semper oportet diuinare.
6. Diagnoscis Medica, quæ sit.
7. Symptomata morbi ideam, & speciem detegunt.
8. Medico quomodo pars affecta dignoscatur.
9. Prognosis Medica in quibus versatur.
10. Qualitas corporis ex quibus coniectetur.
11. Diuinitio physica (præter in acutis) certissima.
12. Morbi speciem detegunt signa propria.
13. Pleuritidis signa morbum indicantia.
14. Signa pleuritidis lethalia.
15. Motum, & mores pleuritidis.
16. Faciei color signum solet esse morbi.
17. Niger color, aut lividus faciei letalis.
18. Signa morbi letalis.
19. Moribundi signa.
20. Actiones humana, quæ sint.
21. Motrix facultas, vel debiles, vel deprauata, vel abolita.
22. Decubitus contra naturam, vel pronus, vel supinus.
23. Tremoris symptomata, quæ sint lethalia.
24. Motus abolutus, quare in apoplexia, & paralyysi.
25. Sensitive facultas duplex.
26. Externa facultatis sentiendi signa.
27. Mentis constantia in morbis bonum signum; contra, malum.
28. Vitalis facultas quibus indigeat.
29. Pulsus salutis, & mortis certissimum profer inditium.
30. Pulsus aliæ causæ naturales, aliæ non naturales.
31. 32. 33. Respirationis signa salutis, & interitus.
34. Facultatis naturalis prognostica certissima.
35. Urina salutis, & interitus profert indicium.
36. Urina tenuis quando salutis, quando interitus.

37. Urina crassa arguit caloris nativi robur.
38. Urina perturbata quando morbi diuturnitatem, quando mortem prædicat.
39. Urina copiosa, quæ sit bona; quæ mala.
40. Urina parua, quid protendat.
41. Qualitas urinarum in colore potissimum, & odore expectanda est.
41. Urina nigra, & plurimum letales.
43. Urina prærubra, quæ sit bona, quæ mala.
44. Excrementa, & vomitus quomodo morbos indicent remissionem.
45. Sudoris quinque expectanda sunt ad faciendum iudicium.
46. Sudoris qualitas in calore, & frigore.
47. Sudoris tempus considerandum est.
48. Sudoris modus quomodo consideretur.
49. Morbi natura ad faciendum iudicium.
50. Morbi habent suos periodos, & ætates, & animalia.
51. Morbi iudicium futurum necessarium est ad medendum.
52. Chronici morbi quare pænosi, sed non periculosi.
53. Acuti morbi paruo tempore magnas faciunt permutationes.

EDICORVM prænotio, petitur ex morborum signis, quibus præteriti, præsentis, & futuri status dignoscitur, quæ præcipua, & præstantissima medicina pars est, quia in huiusmodi cognitione Medici quodammodo Deo assimilantur, & diuini efficiuntur, dum morbi euenta ex internis, & externis causis prædicunt, ex quo in morbis esse aliquid diuinum dixit Hippocrates in 7. sermone capit. 1.

† Cuius quidem doctrinæ partes tres sunt, AGNOSTICA, DIAGNOSTICA, ET PROGNOSTICA, de quibus idem Hippocrates latè, beneque diseruit. De prima, dum de internis passionibus agit, & de iisque præternaturam in corporibus consistunt. De secunda quando antecedentia cognoscere docet ex præsentibus, ut in muliere sanguinem euomente menstrui suppressionem. De tertia, quando varios morborum euentus ex præsentibus, & præteritis prædicat, ut in libris de Iudicijs, de diebus Decretorijs, de Procrheticis, seu prædictionibus, atque prognosticis. † Nā in libris de Iudicijs docemur præscire, an æger sit periturus, an liberatur a morbo paulatim, an repē-

4 tina mutatione liberandus, in libris autem de diebus Decretorijs vim morbi secundum eius naturam, & symptomata; in Prorrhetij, sed prædictionum libris vtriusque morbi status prognostica continentur vincere, ne an vinci morbus possit, idè totam artem in tribus libris diuisit *Galen. tract. de Crisib.* † Quæ omnia Medico sunt necessaria, quia prænotio huiusmodi parit prouidentiam, quam ei maximè commendat *Hippocrates libr. 1. de præfag. cap. 1.* Vnde medicinam, & vaticinationem valdè inter se coherere docet idem *Hippocr. epist. ad Philopen*, & Medico valdè necessariam vaticinationem huiusmodi constituit *Galen. lib. 1. de Arte Medic. cap. 18.* † Quapropter Medici naturam præscribens in hæc verba testatur Ioan. Huarte libr. de examen. de ingen. cap. 12. *La qual combida al hombre a ser hechi zero, superstitioso, mago, embaidor, chiromantico, judiciario, i adiuinador, porque las enfermedades de los hombres son tan ocultas, i bazen sus mouimientos con tanto secreto, que es menester andar siempre adiuinando.*

6 ¶ Dignoscis natura, ac tempore prior est prognosi, quia, vt scribit Hippocrates libr. de Arte: *Si sufficiat Medicus ad cognoscendum, sufficit ad curandum*, Prognosis dignitate, diagnosis antecellit, nam futuros morborum euentus præuidere admirabile est, & quasi diuini proximum, ex quo Medici olim quasi mortales dii, & crediti, & habiti, quod mortalibus hominibus vitam, & sanitatem imperciebantur, vt ex multis obseruat *Francisc. Valleriola lib. 1. locorum commun. ca. 1.* † Sunt enim propria cuiuslibet morbi symptomata, quæ eius ideam, speciemque detegunt, vt eleganter docet *Galen. lib. 1. de locis affect.* quorum signa ex quatuor in vniuersum deribat fontibus excretis scilicet doloris proprietate, situ, & accidentibus proprijs, *Petr. Græcia Carero ad Galenum ubi supr. disput. 2. 3. & 4.* † Non enim satis est Medico affectus speciem nosse, pars quoque affecta dignoscenda est, vt iudicium fiat, diuersa quippe vnius, eiusdemque morbi instituitur curatio pro varia partis, quam obidet natura, remperie, substantia, præstantia, situ, & sensu, vt docent *Hippocrat. & Galen. ubi supra.*

9 ¶ Prognostica omnia signa è duabus, velut fontibus haurienda sunt, morbo scilicet, in quo euentus quæritur, & ægrotantis natura, vt docet *Hippocr. lib. 1. de iudic.* in morbo tria expectanda sunt, species, seu idea, magnitudo, motus, & mores; in ægro alia tria considerantur, qualitas corporis, actiones, & excrementa, vt tradit *Galen. lib. 1. de diebus critic.*

10 † Qualitas corporis expectari debet in colore figura, & mole totius, sed præsertim faciei. Actiones tres sūt, Naturalis, Vitalis, Animalis. Naturalis incoctione lucet maximè. Vitalis impulsu, & respiratione. Animalis in motione, & sensu. Excrementa alia vniuersalia, vt vrinx, deiectiones, sudor, vomitus, alia particularia, vt cerebri, oculorum, aurium, ventriculi, thoracis, intestinorum, renum, vesicæ, &c.

11 † Ex quibus omnibus comparatur diuination physica in omni morbo, præterquam in acutis, quibus nihil certo prædici potest, aut dum fuerit humor habetque *εργασμεν*, non sunt tunc prædictiones, quia ex commigratione ad locum nobiliorem levis morbus ingrauescit, ex transitu ad ignobiliorem, sanatur grauissimus, vt docet *Hippocr. Aphor. 19. sect. 2.*

12 ¶ Morbi speciem detegunt signa propria, quam Græci dicunt *παθολογικὰ* magnitudinem *παραγεννητὰ* superuenientia motum, & mores, vt in pleuritidis morbi (quem & disenteriam certissima habere signa dixit *Galenus lib. 12. Method. c. 7.*) signa pathognomica sunt lateris dolor pungens; idque vehementis ratione membrana, quæ est exquisitissimi sensus, vt tradit *Hieron. Mercur. in Prognost. & in Præli. Medic. cap. 9. Galen. lib. de Constat. Artis Medic. cap. 15.* † Difficultas spirandi, tunc quia ab inflammatione augetur vsus respirationis, tunc quia organorum respirationi dicatorem adest angustia, pulsus durus, & inæqualis, serrat modo tactum feriens, durus ratione inflammationis, & partis obsessæ, febris continua eaque acuta propter cordis viciniam, tussis, exsudate sero in pulmones, *Galen. & Mercur. ubi supra.* † Magnitudinem vero pleuritidis indicant symptomata superuenientia, quæ per humoris propagationem fieri solent, vt delirium, alui fluxus, ortopœna faciei, & oculorum rubor, maculae per thoracem erumpentes, dorli, & scapularum rubedo, quæ omnia pleuritidis insanabilis signa sunt, vt tradunt *Aretius, & Cæl. Aurel. Galen. lib. 3. de Crisibus, capit. 4. & de locis affecti. 5.* † Motum, & mores pleuritidis denuntiant *παραγεννητὰ*, quæ humoris morbifici qualitatem malignam detegunt, quæ in spucis, & linguae colore considerata sunt, nam vt ait Hippocrat. Aphorism. 12. section. 1. *Sputum si statim in pleuritide appareat breuiorem morbum arguit, si vero postea longiorem, de linguae colore, hæc eadem scribit Hippocrat. quibus pleuriticis continuo lingua bile fucata est, septimo die indicantur subliuida autem bulla continuo in lingua humescens difficulter ex solutum tri morbum ostendit.*

- 16 ¶ Faciei color signum solet esse morbi, vel salutis: & hoc triplex, Rufum, liuidum, aut Nigrum: Rubor faciei non refluus, vt in his, qui verecundia erubescunt, sed aliquantulum stabilis, vel naturalis est, & tunc refertur ad futuram hæmorrhagiam criticam, vel contra naturam, & tunc læthalem iudicat phrenitidem, aut combustionem. Liuidus color, perpetuo læthalis, tunc in solidis partibus, tum in excrementis, *Hippocrates prognostic. 9. section. 1.*
- 17 † Niger color idem ferè minatur periculum, peius tamen est partes libere, quam nigrescere, quia fit interdum nigredo per decubitum humoris atrii; idem dicendum est de faciei forma, nempe dum absimilis est bene valentis, quia deprauata, aut omnino à se mutata, & penè emortua, quæ cernitur in oculorum, & narium peruerfione, de qua *Hippocrat. Aphorism. 49. section. 4.* † Nares acutæ, oculi concaui, colapsa tempora, aures frigida, & contractæ, cutis circa fontem dura, color totius faciei niger, perpetuo læthalis, vt tradidit *Hippocrat. libr. 1. prognost. capit. 5. & 6.* cui stipulatur noster Auerroes lib. 4. cap. 43. *Nasus acutus, oculi concaui, & aures dependentes, & cutis faciei tensa, & calor eius viridis, vel obscurus, & oculi quasi cinericei, mortem denotant, & procedunt in morbis acutis.* † Vt in quadam suo tempore oborta peste præfatam faciei speciem inter læthalia commemorat his verbis Lucret. lib. 6.
- 19 *Compreſſæque nares, nisi primoris acumen, Tenue causti oculi, caua tempora, frigida pellis, Duraque inborrebat rictu, frons tensa minebat, Nec nimiori gida, post strati morte iacebant.*
- 20 ¶ Sed explorata corporis qualitate (quæ prima omnium sed ad in conspectum) actiones humanæ percurrendæ sunt quarum alia sunt animales, alia vitales, alia naturales, secundum *Galenum* animales alia sunt motrices, alia sensitiuæ, alia principes. Sentiens facultas duplex, interna cuius obiectum commune est secundum *Aristotel.* externa, cuius obiectum singulare est. Principes facultates tres sunt, IMAGINATIO, RATIOCINATIO, ET MEMORIA. † Motrix facultas, vel debilis est, vel deprauata, vel abolita. Debilitatis signa in decubitu, & tremore lucent. Decubitus, aut naturalis est, aut contra naturam. Naturalis, & sanorum similis eo qui fit in alterutrum latus, manibus, pedibus, cruribusque modo dice reflexus, quæ figura media est, quam laudat *Hippocrat. prognost. 1. Optimi sunt decubitus, qui sanorum similes existunt, & Aphorism. 6. section. 2. Conuenit egrotum in attollendo se leuem esse.* † Decubitus contra na-
- 22

turam, aut pronus est; aut supinus. Pronus, delirii signum, modo terminum, aut conluetudinis, aut mollior nulla sit excusatio. *Hippocrat. in prognost. Aphorism. 18. section. 1.* supinus peior est, quia maximam motricis imbecillitatem arguit, quod si prolabatur in pedes pessimum, quia indicium est emortui, aut existentæ facultatis *Hippocrat. Aphorism. 14. section. 1.* † Tremor symphoma est etiam imbecillioris motricis facultatis, sed ille tantum læthalis est, qui ab exhaustio fit, sic acutè fibrilantes, & phrenetici ferè omnes, tandem tremuli moriuntur. Deprauati motus voluntarij symphoma est convulsio vniuersi corporis, aut partium. Vniuersi corporis si fiat ab inanitione, læthalis, *Aphorism. 3. sect. 5.* Particularis periculo non vacat, sic temporalium musculorum convulsio, quæ dentium stridore denuntiatur, praua est, *Hippo progn. 20. sect. 1.* † Mortuus abolitè apparet in apoplexia, & paralipsi, qui sunt priuari sensus, & motus totius, vel aliquis corporis partis, vt notat *Galen. libr. 3. de locis affect. & ibi plura Petr. Garf. disp. 7.*

¶ Sentiens facultas duplex est interna, & externa, internè prognostica petuntur ex *verbo dicuntur*, id est, sensus vacuitate irritatis sensibus: sic in dolorificis causis non dolore, pessimum, *Aphorism. 6. section. 2.* Ideo etiam in scitifica causa, non sitire, malum, *Aphorism. 59. section. 2.* Sic phrenetici parum, aut raro bibentes tandem tremuli sunt, aut convelluntur. † Externæ facultatis sentientis signa prognostica, in singulis sensuum organis apparet, vt oculis, auribus, lingua, *Aphor. 49. sect. 4.* Si cui in febre acuta videndi vis, audiendi vepereat, a gro iam debili existenti in propinquo mors est, *Valles ad Hippoc. in progn. c. 19.* † Principum tantum facultatum prognostica in mentis constantia, aut inconstantia, morum similitudine, aut dissimilitudine lucent, *Aphorism. 33. section. 2.* In quouis morbo mente coniare, & bene se habere, ad illa, quæ offeruntur, bonum, contra vero, malum, *Aphorism. 100.* moderati hominis proteruare spolia, malum denuntiât, *Aphorism. 48.*

¶ Vitalis facultas spirituum procreatrix in sanguineis, & perfectis animalibus, duobus indiget ad sui conseruationem, pulsu scilicet, & respiratione, ex quibus prognostici signa eruenda sunt, nam pulsus primo morbi, & sanitatis signa esse vult, *Hippocrat. libr. de alimento, & de humoribus, & libr. 2. de morb. Galenus libr. 2. de pulsu.* † Pulsus enim salutis, & mortis certissima profert inditia, nam pulsu constante nemo interire potest, solius hic vitæ, & cordis fidelis est nuntius. Pulsus ergo magis

vehemens, validus securitatem perpetuo pollicetur: languidus verò debilis, & parvus imbecilis facultatis est a secla. Inæqualitas pulsus semper damnatur, si perseveret intermissio in venibus periculosissima, repentinam quippe illis mortem minatur, nisi ex arteriarum obstructione, & oppressione fiat, minus pueris, minimè senibus, ut docet *Galen. ubi sup.* Sed ad hoc, ut Medicus certum edat præfagium debet considerare causas omnes, quæ pulsus alterare solent, tam naturales, ut sexum, ætatem, temperiem, habitum corporis, & anni tempus; quam non naturales, ut aer ambiens, cibibus, & potus, somnus, & vigilia, motus, & quies, innanitio, & repletio, & animi pathemata, *Galenus in Arte Medica, cap. 83. & 85.* quo pulsus, tanquam fallacissimæ rei fidendum non esse, scribit *Celsus.* Respiratio autem, cum ad vitalis facultatis subsidium sit comparata, eius etiam robur, atque constantiam ostendit: ideò facilis, & libera in omnibus morbis acutis præclare semper ad salutem apparet, ut docet *Hippoc. in prog. Aphor. 23. sect. 1.* Respirationis frequens, & parva, aut dolor, aut inflammacionem partium diaphragmate superiorem denotat. Respiratio magna, & ex longis intervallis, signum est delirii. Respiratio parva, minutula, & rara interitus iam iam futuri certissimum est indicium. Respirationis frigida è naribus, & ore ducta pernitiola est, ut latè *Hippoc. Aphor. 24. d. sect. 1.*

Naturalis facultatis prognostica ex cognitione primum petenda sunt; coctionibus autem signa in urinis, & deiectionibus maximè sunt conspicua, ex quibus bona, aut mala colligitur hypochondria, quæ omni morbo consideratur, quia optimum ex ea prognosticum est, ut docet *Hippoc. Aphor. 16. sect. 1.* Ex urinis certissima coctionis, & cruditis salutis, & mortis petuntur inditia, quia urina hepatis, & venarum est excrementum: ideò in ea duo sunt consideranda, licorem, & contenta in licore tria expectanda, substantia, qualitas, & quantitas. Substantia, aut est tenuis, aut crassa, aut mediocris, eaque vel perspicua, vel turbulenta, *Galen. ad Hippocrat. lib. 2. de præfag. cap. 5. & lib. de urin. & lib. 2. de Crisibus, cap. 12. Valleriol. locor. commun. lib. 2. cap. 10. Andr. Laurent. lib. 1. de Crisibus, cap. 7.* Urina tenuis, vel est cum febre, vel sine febre, quæ sine febre est meatuum tantum urinae datorum, ut hepatis, lienis, & viscerum obstructionem arguit, nonnunquam etiam paroxysmum epilepticum minatur, quæ est cum febre cruditatem in uniuersum arguit, etsi summa adsit virium imbecillitas, mortem, aut periculum in-

gens portendit: si autem consent, vires morbi longitudinem, aut abcessum imis in partibus prænuntiat, *Galen. ad Hippocrat. lib. 3. de morbis popul. com. 3. & tex. 27.* Crassa urina moderate, arguit caloris nativi robur; cuius imperio in partibus congregantur, ideò laudatur, quæ crassissima est, dolores abcessus prauos, morbi longitudinem recidivas, prænuntiat, quia aut propter nimium calorem, aut propter immodicum frigus, aut ob partium diuersæ naturæ confusionem talis euasit, *Galen. lib. 4. Aphorism. commen. 69.* Urinae perturbata in febre acuta, cum virium robore, diuturnitate cum imbecillitate mortem significant, quod si perturbatae mingantur, & tales remaneant, huiusmodi iumentorum similes, dolorem capitis, delirium, conuulsionem præfagiunt, ut multis adductis docet *Galenus lib. 1. de Crisibus, & lib. 2. de Præfagijs, & lib. 7. Aphorism. commen. 31. & de morbis popul. commen. 3. lib. 3. tex. 15. & lib. 4. de sanitate tuenda.* Quoad quantitatem autem, copiosa urina, si ab euidenti causa non fiat, semper praua est, & ut signum, & ut causa: ut signum, quia vel humoris crudi abundantiam, vel renum calidiorem intemperiem, aut eorundem exsolutionem, aut denique totius corporis colliquationem indicat, ut causa, quia vires deijcit spiritus nativumque calorem dissolvit, *Galen. ad Hippocrat. lib. 3. de morbis popul. commen. 3. tex. 41.* Pauca urina, si sit sine febre, aut meatuum urinariorum, obstructionem, aut excreticis, & secreticis renum facultatis imbecillitatem arguit, cum febre acuta, si nulla sit excusatio, sudoris critici mox erupturi, aut maximum inducat incendium serum inhauriens, aut serosi humoris translationem symptomaticam ad superiores partes, letalis est, ut docent *Hippoc. & Galenus ubi supra.*

Qualitas urinarum in colore potissimum, & odore expectanda est; color est albus, & niger, & rufus: albus color sine febre nihil letale præfert, cum febre periculosus est, quia vel summam nativi caloris imbecillitatem ostendit, vel uniuersæ vilis translationem ad caput, vel magnum hepatis incendium, quo sanguis una cum vile absorbitur, ut tradit *Andr. Laurent. lib. 1. controuers. cap. 8. & lib. 1. de Crisibus, cap. 9.* Urina nigra, si tales sunt generatione, perpetuo sunt letales, *Hippoc. Aphorism. 21. sect. 4.* quia aut nativi caloris extinctionem denotant, aut maximum incendium omnia torrefaciens, *Galen. lib. 1. de Crisibus,* licet quando splenitici, & quartanarij urinae nigra profusione liberentur, ut obseruat *Laurent. ubi supra d. c. 8.* Urina prærubra, si talis sit

ab inflammatione feri initio morbi longitudinem arguit, in statu vero mortem, si rubra sit vilis permixtione, aut hepatis inflammationem denotat, aut dubium visculæ fellis obstructionem, si talis sit permixtione sanguinis, aut ex vniuerso corpore, aut à renibus, & vesica. Ab vniuerso corpore obplethoram, & suppresionis solemnis euacuationis, vt mensium hemorrhoidum: si à renibus, id per anastomasm, diapedesim, & dieresim cōtingere potest, ab ertosiōne, & ruptione periculosa est, vt probat Hippocrat. lib. 7. de popular. morb. Galen. lib. 2. praesagiorum, comment. 27. Andr. Laurē.

44 lib. 1. de Crisib. cap. 7. † Deiectiones autem sunt excrementa, & vomitus, de quorum natura, modo, conditione, qualitate, & quantitate, atque calore videndus est Apolineæ facultatis antesignanus Hippocrat. in prognost. Aphorism. 13. sect. 2. & Aphor. 20. 21. 22. & 23. section. 2. & utrobique eius interpretes Galenus, necnon Franc. Valles, & Ioan. Brabo, alter in Salmanticens. Academia, alter in Complutensi benemeriti Doctores, Hieronym. Mercurialis in Prognost. & in Prorepticis.

45 ¶ Ad excrementa pertinet sudor, in quo quinque expectanda sunt ad iudicium; quantitas, qualitas, tempus, modus, & locus. De quantitate hæc prima lex sancitur, vt nihil paucum est criticum: ita quod nimium est damnatum, nam paucum malignos, & multos humores, aut summam naturæ fatiscientis exsolutionē denuntiat, vt docet Hippocrat. Aphorism. 1. qui ex rigore petrigidi exiguo sudore mandet, vt se colligerint, moriuntur, Aphorif. 43.

46 † Qualitatem sudoris in calore, & frigore considerat Hippocrat. Aphorism. 37. section. 4. frigidi sudores cum acuta febre, mortem, cum mitiori autem morbi longitudinem significant; est enim frigus duplex, aut priuatiuum per absentiam natiui caloris ab interceptione, retractione, inopia, aut positium per præsentiam humoris frigidi pleuitæ scilicet accida, aut vitreæ, quæ cum difficilē excutiatur, longi-

47 tudinem arguit morbi. † Tempus sudoris necesse est considerare, ad faciendum iudicium, nempe, quod sit dies criticus, nam alijs diebus suspecti esse solent, Aphorism. 36. section. 4. sudores febricitantibus, boni, qui manare ceperint die tertio, quinto, septimo, nono, vndecimo, decimo quarto, &c. qui verò non ita fiunt, laborem, & morbi longitudinem, & recidivas

48 significant, d. Aphor. 36. † De modo sciendū est, quod debet confestim, non sensim, & paulatim erumpere sudor, nam qui sensim destillat ab exolutione est. Postremo est locus sudoris, nam bonus ille est, qui per totum corpus ef-

luit; prauus autem, quod caput tantum, ceruix, & clauicula toris instar, humectat, quæ omnia vnico Aphorismo docet Hippocrates in prognostic. section. 1. Sudores optimi sunt in omnibus morbis acutis, qui diebus criticis contingunt: boni enim sunt, qui per totum corpus fiunt. Pessimi autem sunt frigidi, & qui tantum circa caput, faciemque, & ceruicem excidant. Hi enim cum acuta quidem febre mortem, cum mitiori verò longitudinem morbi prænuntiant.

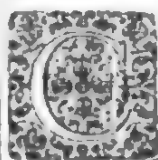
¶ Et quia morbi non vno, eodemque tempore soluuntur, alia sunt considerata circa eius naturam, an sit acuta, mollis, aut diuturna, an brevis salutaris, an exicalis, popularis, an priuata symptomatib. committata, an sine illis, quia ex horum singulis varie pronuntiare cōtingit, nam si morbus est acutus, incertas habet salutis, aut mortis prænuntiationes secundum Hippocrat. lib. 2. Aphorism. 1. † Etenim vt vnique animantium generi proprium, ac peculiare viuendi tempus à natura tributum est, certo numero diffinitum; sic & morbis quoque pro sua cuique natura durationis, atque solutionis eorum statuta sunt tempora quibus, ceu cancellis quibusdam, ac terminis morbi concluduntur, quidam breviori spatio, longiori alij finiuntur, habentque, & morbi ipsius perinde animalia suas ætates, vt doctè, atque copiosè demonstrat, Galen. lib. de morbor. temporibus. † Quare illis, quæ de morbis velint iudicare, omnia prospecta esse debent, non solum ad cognitionem morbi futuri euentus, sed vt medicamenta suo loco & tempore applicentur, nam vt ait Galen. lib. de constit. Artis Medic. cap. 1. Itaque necessarium est ei, quæ præsagendi artem vult constituerē, antea considerasse, an sicut vnus cuiusque animantis natura proprium viuendi tempus obtinet, ita morbi singuli, vt nullus eorum solui possit quatuor diebus, cuius naturales tempus statum duos menses continet. † Nam in morbis Chronicis, quibus tempus diuturnum est, ac lento, & vt plurimum non periculoso cursu gradiuntur, nullus diebus paucis solui posse certo prælagire poterit, quod à crasso, viscido, ac letō humore fiant, multoque ob id tempore ad curationem indigeant, vt de quartana febre, aqua inter cure, melancholia, empyemate, & tæbe, ceterisque diuturnis, Ioā. Hucher. tract. de prog. Med. c. 5. † Cōtra tamē acuti morbi & magni sunt, & ad suum vigorem celerissime properant, paruoque tempore magnas faciūt per mutationes, quare certissime mortem, vel salutem adferre dignoscuntur, vt tradit Galen. lib. 2. Aphorifhor.

CAP. IX. De Prænotione Decretoria Chyrurgium, & Medicorum.

SVMMARIVM.

1. Critici dies dicuntur termini, & periodi morbi.
2. Critici dies pendunt ex Luna cursu, secundum nonnullos.
3. Critici dies non pendunt à Luna ex veriori sententia.
4. Critici dies ex Luna concursum cum beneficiis, & maleficis Planetis.
5. 6. 7. Luna concursus cum Planetis, quare sit causa criticorum.
8. Planetas esse quosdam beneficos, quosdā maleficos commentum est.
9. Astra si maligna qualitate fruerentur, de necessario corrumperebuntur.
10. Fortunata, & infortunata Astra esse est impossibile.
11. Sydera corpora sunt simplicissima, idcirco in eis malum, aut ab eis emanare non potest.
12. Infortunia, contagia, morbos, vel quid simile ab Astris emanare ridiculum est.
13. Contagia si à syderibus emanassent, ipsa contagiosa esse deberet.
14. Malum à cælo emanare non potest, à quo nobis omnia bona proveniunt.
15. Criticorum ratio pendet à corporis temperamento, & morbi symptomatibus.
16. Morbi series, & species Medico inspicere iubent.
17. Crisis neque à Luna, neque ab Astris pendet.
18. Luna, aut Astra quare non sint causa Crisis.
19. Criticos dies ex Luna, & syderum refugium est ignavissimorum Medicorum.
20. Contagia, aut agitudines proveniunt ex aëris corruptione, aut exhalatione impura.
21. Aëris corruptio à syderibus provenire non potest.
22. Solis calor semper vivificat, & nunquam letalis, nisi per accidens.
23. Corruptio aëris pendet ex inferioribus qualitatibus.
24. Tertianæ, & quartanæ alternus cursus ex morbi symptomatibus pendet.
25. Crisis ex morbi natura oritur.

26. Astra in his inferioribus nihil præter lumen, & motum mittunt.
27. Quatuor qualitates efficiuntur ex lumine syderum.
28. Luna in accensu ex luminis abundantia quid efficiat.
28. Luna in descensu ex luminis penuria quid operetur.
30. Mare quare in accensu Luna redundet.
31. Orion in accessu, & recessu quid efficiat.
32. Platenæ accipiunt varias qualitates ex lumine Solis varie repercussente.
33. Canicula ex Solis calore quare aestuet.
34. Morbi particularis causa magis vexat quàm generalis.
35. Criticorum ratio pendet ex morbi natura.
36. Paritas, & imparis numeri in Crisis exploratur.

CRITICI dies, seu decretorij dicuntur termini, & periodi in morbis ad faciendum iudicium, ut tradunt Hippocrates, Celsus, Paulus, & Galenus in libris de diebus decretor. Auenzohar lib. 2. Thezir, tractat. 2. cap. 2. Andr. Lauren. lib. 1. de Crisis, cap. 7. † Cuius causam disquirentes omnes ferè, & Medicorum, & Philosophorum Principes docuerunt ex Luna cursu rationem pendere, nam Luna, ut ait Lucilius, alit ostra, implet, & echinos muribus fibras, & pecu addit, animalia saginat, menstrua mulieribus sollicitat, morbo comitiali laborantibus auxiliatur, & mala alia peragit, mulieribus sollicitat, morbo comitiali laborantibus auxiliatur, & multa alia; quia maximè sunt Lunæ vires in hæc inferiora, ut ait Galen. libr. 3. diæ. decretor. cap. 2. † Sed esto nunc, quod talis virtus à se ipsa habet, omnes dies ea prædicti esse debent, si autem ab alio per aspectum, reflexionem, lumen, quadraturam, & oppositionem necesse est, ut eo die omnes simul pereant, aut sanentur, quod dicinequit, ergo nec talem causam ab ea evenire multis adductis docent Galenus lib. 3. de diebus decretor. Ioan. Languis epist. 35. Andr. Laurent. lib. 3. de Crisis, c. 8. Ioan. Heurnius in Prax. Med. lib. 3. c. 9. Bulenger lib. 2. diuinat. c. 16.

¶ Alij tamen totam criticorum rationem, & causam salutis, & mortis in eis latentem ad Luna cum veneficis, & maleficis Planetis concursum referunt, ut docet in hæc verba Mercurius Trismegistus lib. de cubito infirmorum. Medicus egri decubitus explorare debet, quod si horum, quæ agro capit exquisitè de-

prehendere

prehendere nequeat, inspiciat quomodo cælum affectum sit, & ad quam stellarum Luna rationem habeat oppositam scilicet, vel quadrata, cū maleficis enim si conformetur noxium morbum fuit, cum veneficis salutarem. † Quem quidē esse causam criticorum dierum aperte profusus est Ptholomeus lib. 1. quadripart. capit. 6. Super agrotis criticos dies inspicere stellarum, ac Luna peragrationem in angulis figura sexdecim caterum, ubi enim eos angulos bene affectos inuenies bene erit languenti, contra male, si affectos inuenies. † Quorum doctrinam quasi se quutus sic testatur Apolinæ facultatis antesignanus Hippocrates lib. de dieta, aphor. 4. Astrorum ortus, & occasus Medicus agnoscere oportet, ut mutationes, excessusque cabere sciat. † Quia propter neque solam Lunam, sed etiā Astra obseruanda esse apertius insinuat, idem Hippocrates lib. de aëre, & aquis, & loco: Periculosissima sunt enim ambo Solstitia, maxime verò æstiuum, periculosum enim Equinoctiū utrumque magis verò autumale oportet, & Astrorum exortus considerare, præcipue Canis, deinde Arcturi, & Pleiadum occasum; morbi enim in his maxime diebus indicantur, alij perimunt, alij verò definiunt, aut in aliam speciem, aliumque statum transmutantur.

¶ Sed veneficos, & maleficos Planetas esse, ut Ptholomeus, & Trismegistus putarūt, sanum non est, nam ut ait Plato in Timeo: Omnes stellæ diuinae sunt, & bonæ, nec quidquam faciunt mali, aut quadam malefica, sed maleficas esse in illo sancto, & pietatis loco quatenus conuenit? Cumque omnia sydera plena sint cælestis sapientia, malitiam porro scimus ex demētia nasci, quatenus conuenit maleficas esse stellas dicere? Nisi forte id quod fas non est interdum easdem bonas interdum malignas esse existimandum: proptereaque promiscuè veneficia, & maleficia præbere: sed hoc absurdum est putare cælestem substantiam una eademque natura præditam non in omnibus stellis eadem esse, sed plerasque tanquam à propria degenerare natura. † Nam si in corporibus cælestibus aliqua esset malitia, aut Astra aliqua maligna qualitate prædita fuissent, de necessario corrumperebantur, quod erroneum est, Aristotel. lib. 9. Metaphys. cap. 10. Nō igitur quidquam in his, quæ perpetua sunt, malum est, neque error, neque corrupti, etenim corruptio de malis est. † Quorum occasione horum abusus taxat, qui maleficos, & beneficos Planetas cōtendunt in hæc verba eximix eruditionis Averroes in comment. 19. Impossibile est creditu, quod Astronomi dicūt stellas quasdam fortunatas esse, quasdam infortunatas. † Nam cum Astra, seu syde-

ra cælestia sint corpora simplicissima malum, neque illis esse, neque ab eis emanare posse cōtendunt idem Aristotel. lib. 1. de cælo, cap. 9. & eius interpretes Averroes dict. comment. 19. & 21. & lib. 3. text. com. 25. Cognatus meus D. Gaspar de Villalpando com. 2. idem Arist. d. ca. 10. Metaphys. & lib. 2. Physicor. Ioan. Heucherus in Prognost. Medic. v. 2.

¶ Ridiculum enim est, vlla infortunia, vllus morbos, vllum ve contagium, aut malum nobis ex Astris emanare, nam si malū aliquod in cælestibus corporib⁹ esset, corrumpi statim vniuersum consequens planē foret, ut docet noster Averroes ad Aristotel. lib. 1. de cælo, cōment. 28. † Quamobrem si à syderum certo congressu, quadam contagione oriatur, cōtagio ipsa esse, & morbida execratione inquinata omnino oportet, quod cum impium sit dicere, atque nefas diuinissimis vtrique, ac purissimis existentibus corporibus corruptionis omnis, ac passionis expertibus fateri omnino necesse est, neque à cælo, nec syderibus tantum mali immortalium perniciem deriuari, ut contendit idem Averroes lib. 3. de cælo, comment. 25. † Quare eleganter his verbis testatur doctissimus Francisc. Valleriola Medicus in Appendice ad librum 3. de locis comm. capit. 2. Desinant itaque Astronomi, & qui eos sequuntur parum cordati Medici, nobis suis fallacijs technisq⁹ imponere, graueque facinus arbitrentur malum cælo, ac Astris tribuere, unde bona ad nos omnia, seu à fonte purissimo manant: illudque cogitent veras esse, quæ de hisce reb⁹ traduntur Astronomorum regulas prorsusque fallaces. † Nam neque dierum criticorum rationem à Luna, aut ab Astris pendet, sed à corporis temperamento, ac morbi symptomatibus, ut non vno in loco docet Hippocrat. lib. 1. Epidemiar. & lib. 2. sect. 2. & prognost. 16 sect. 2. Galenus lib. 3. de Crisibus, S. Bonauentura, & alij relati à Codronch. lib. 2. de morbis venefic. cap. 6. Ioan. Langius epistol. 35. Petrus Forestius tom. 1. enarrat. Medicar. lib. 1. obseruatio. 22. Andr. Laurent. lib. 3. de Crisibus, cap. 6. Ioan. Heurnius in Praxi Medic. lib. 3. c. 9. † Quapropter non Astrorum in morbis seriem, sed ipsam morborum speciem vim atque hominis naturam inspicere Medicū iubet, Hippocrat. lib. 2. de ratione vict. acut. text. 38. & apertius testatur lib. 3. prælag. text. 39. Nihil ex Astris in morborum curationibus, & dignitatibus petendum, sed magis ex his, quæ natura constat Theorematis medendum. † Nam si Luna, aut Astra Criticorum dierum causæ essent proculdubio omnes, qui eo die in morbum inciderent, vel salute adempta liberarentur, vel mor-

18 te rapti succumberent, quod cum falsum experiamur Crisos à Luna, neque ab Astris pendere, docet Ioan. Picus Mirandul. ubi supra, diēt. cap. 16. † Vnde eleganter ad eandem sententiam in hæc verba testatur Francisc. Valleriola lib. 3. enarrat. Medicor. cap. 2. Cum sapi-
videre sit plerisque una, eademque cæli, & Ast-
rorum configuratione in morbum incidere, nō
pari tamen exitu à morbo liberari: alter enim
morte, salute adempta alter, morbo soluitur; ce-
lerius unus, tardius alter ad morbi iudiciū pro-
perant: quin, & multos diuersis quidem tempo-
ribus in morbos delapsos salubri exitu libera-
ri, aut morte raptos occumbere.

19 ¶ Neque propterea diuina illa efficacia
qua offlorescunt in his inferioribus spoliare sy-
dera, cælumq; velim, sed doleo ignauissimos
homines his vitalibus viribus nimis confuse
omnia ad scribentes: nam vt ait Ioann. Heur-
nius in Praxi Medic. lib. 3. cap. 9. Inexpugnabi-
lis, & Reipublicæ calamitosa quedam impru-
dentia nomine, ac umbra præclaræ scientiæ hu-
ius aut Medicos, ac Chyrurgos ferè inuisa sit,
vt ignarus Accessus nauta, quem cum naviga-
tiones taderet Lunam causari infaustam soli-
tum ferunt: sic Medici quidam, vt abierant
morbos, inauspicatos dies Luna criminantur,
dum conclamatum sit de agri vita. † Quare
20 ægritudines, aut contagia nullatenus ab As-
tris prouenire, sed ab aëris corruptione, aut
exhalationibus ab impuris locis manantibus,
vt multis rationibus docent Galenus lib. 1. de
different. febr. cap. 4. Andr. Laurent. lib. 3. de
Crisibus, cap. 6. Francisc. Valleriola lib. 1. loco-
rum commun. cap. 4. & in Appendic. capit. 18.
Baptist. Codroneb. de morb. venefic. cap. 6. Ioā.
21 Heucherus in Therapeutic. lib. 4. cap. 5. † Cum
neque aëris corruptio à syderibus prouenire
nullatenus possit, vt præter supradictos nota-
uit Ioan. Heucherus lib. 4. de febr. different.
cap. 5. Quod si grassantem pestem nulla aëris
eximia mutatio, nulla terra exhalatio, & ma-
ligna spiratio, nullusque prauorum ciborum ex
annonæ cbaritate, vsus præcesserit: si qua etiam
omni tempore equaliter seuiat tam æstate, quā
byeme, & contra; tam calidō frigido ve, quā
humido, siccō ve tempore, & contra, non tamen
pestis eius seminaria à syderibus in aërem eru-
22 elata credibile est. † Calor enim Solis (vt reli-
quorum Astrorum vires prætermittam) sem-
per viuificus est, semper cum homine hominē
generat; resque omnes cum suis seminib; pro-
creat, quod si aliquando cadauera putrefacit,
id ipsum ex accidenti mollicur, alieno in mate-
riam humidam intromisso calore, vt docet A-
23 ristotel. de generation. capit. 2. † Quamquam

haut negem syderum viribus inferiora subdi-
taque elementa gubernari, aërisque conditio-
nem varie permutari: pro vario eorundem si-
tu, aspectu; ortu, & occasu, non tamen pestilen-
tem istā, & venenatam vim proximam, & im-
mediatam syderibus adscribimus, sed inferiori-
bus qualitatibus, aut iusto Dei iudicio, vt tra-
dunt Ioan. Picus lib. 3. aduersus Astrolog. cap.
21. Alexand. de Angel. lib. 1. contra Astrolo-
cap. 20. † Neque etiam periodi humorum ad
syderum motus referendi sunt, vt Astrologi cō-
tendunt, ita vt bilis atra diebus duobus cesset,
& quarto moueatur, quia Saturno adscribitur,
cuius motus alijs tardior est, sed morbi symp-
tomatibus, quibus ita terminatur, vt docet
Ioan. Picus diēt. lib. 3. cap. 16 & 17. Hierony
Francastor. libr. de diebus critic. Alexand.
de Angel. diēt. lib. 1. cap. 19. † Nam vt In ter-
tiana humor in septem circuitibus iudicatur,
vt inquit Hippocrat. section. 4. Apborism. 59.
& quartana, quia humori magis perspicaci ad-
hæret, non potest adeo breui tempore solui:
ita enim ex morbi natura oritur crisis ad salu-
tem, vel mortem, quia ex natura humorum id
nascitur, Hippocrat. de morbis popul. lib. 1.

¶ Astra enim in his inferioribus nihil
præter motum, & lumen mittunt, vt probant
Averroes ad Aristotel. lib. 2. de cælo, sex 42.
& 45. Alexand. Damasci apud Philopon. lib.
1. Meteor. cap. 4. Philalteus lib. 1. cæli, text.
25. Ioan. Picus diēt. lib. 3. cap. 2. Francisc. Pi-
cus eius nepos, lib. 5. Pranot. cap. 4. Anton. Mi-
randulan. singular. certam. lib. 22. 23. & 24.
† & per lumē huiusmodi quatuor primæ qua-
27 litates efficiuntur, scilicet calor, frigus, siccitas,
& humiditas, quibus vniuersa hæc inferiora
conseruantur, & perimunt, quia alias in cælo
vires occultas esse, præterquam erroneum est,
vt insanum taxarunt omnes proximè relati,
præsertim Ioan. Picus diēt. lib. 3. cap. 4. 5 &
24. Franc. Picus Mirand. d. cap. 4. Medina
lib. 2. de reſta in Deum fide, cap. 1. Martin. del
Riolib. 1. Magicarum, cap. 3. q. 1. Alexand. de
Angel. lib. 1. in Astrolog. ex cap. 3. cum multis
seqq. † Vnde non sunt ex vi occulta lumina-
28 ris, sed qualitate patente Lunæ, & syderum;
quia in accensu eius abundantior immitit lu-
men, eius calore conchilia crescunt, menstrua
expungunt mulieres, arbores humiditate tur-
ment, & putrescunt, vt tradunt Aristotel. &
Plin. † Ita in descensu syderum, quia ex defe-
29 ctu luminis arborum humor abstrahitur, fiunt
sicciora, & sic conseruationi vtilia, suis sunt ap-
tiora, vt probant Ioan. Picus diēt. lib. 3. ca. 15.
& eius nepos, lib. 3. Pranot. cap. 6. † Sic & æf-
tus maris, qui crescente Luna fiunt, ex lumine 30

similiter petuntur, nam eius, quod in accensu fit rarefactum mare redundare, & ebullire solet, cessante rarefactione deferbescit, & subfidit, ut docent, *Auerroes lib. 2. Meteor. capi. 2. Paul. Venetus in Summ. Meteor. cap. 12. Albert. Magnus lib. de caus. tractat. 2. capit. 5. Cantaren. lib. 2. de elemen. Hieronym. Barrius dial. de fluxu, & reflux. Cas. Scaliger exercit. 25. & 52.*

31 ¶ Nec Luna tantum accensu, & occasu inferiora alterare solet, cum de Orione hæc verba testetur Aristotel. section. 26. prob. 14. *Insestus, & molestus Orion esse videtur, & occubens, & oriens, æstate, aut hieme, & propter magnitudinem astri dierum fit aliqua pluralitas, transmutationes autem omnium turbulentæ sunt, propter indeterminationem.* † Quod ex defectu, & auctione luminis credo id contingere, nam Saturni stella, eo quod orbem suum a Solis communione longe habeat, frigida, & sicca, malebola, & inimica naturæ reputatur, Iupiter, autem, quia magis ad Solem accedit calidus, & humidus, Mars verò, quia prope Sol est igneus, calidus, & siccus. Sol eiusdem naturæ temperare, quia non ita adurit, ut Mars Venus, quia orbem suum sub Sole habet, est frigida, humida, & temperata. Mercurius siccus temperate, Luna tandem frigida, & humida in primo gradu. † Quorum vires ex accessu, & recessu augentur, & minuuntur, quemadmodum Canicula exoriente augetur æstas, quia eo tempore Sol ad perpendicularum ferit nostras ceruices, & sic eius effectus ex lumine fit, non ex particulari vi, nam ut ait Aristotel. lib. 2. Meteor. Sum. 2. cap. 2. *Quia prope quidem existens præuenit exicans, antequam fiat exhalatio, & hæc est causa cur Auster fiat eo tempore, Aristotel. section. 26. problem. 12.* † Neque a lumine huiusmodi crisis morborum pendet, nam cum sit causa vniuersalis, non potest melius, quam morbus, qui est particularis hominem vexare, vel relaxare, quia non potest operare magis in homine causa celestis tam longe distita, quam morbus, quem intra se habet, ut probant Ioan. Picus ubi supr. dist. cap. 24. Alex. de Angel. lib. 1. aduersus Astrolog. ca. 6. † Vnde tenendum censeo Criticorum rationem pendere ex morbi natura, qua constitutis diebus, quando morbus se remittit, vel exasperatur, quia ex virtute naturali fit cedente, vel prædominante morbo, mortis, aut salutis signa reddit, ut probat Galenus tribus suis libris de Crisibus, nam ut ait Magnus Avicenna Cordubensis. Teizir tractat. 2. cap. 2. *Crisis est pugna, quæ accidit inter virtutes corporis, & humorum, qui causam ægritudinis exitit.* † Et ita nulla erit

habenda ratio parit, & imparis numeri, incputatione dierum Criticorum, sed morbi causa, quia numeris nullam agendi vim tribuimus, eo quod non sint substantiæ, neque vllas qualitates valeant imprimere, *Arist. lib. 12. Metaphysic. penult. & fin. Galen. lib. 3. de diebus Decretor. c. 8. Plin. lib. 7. c. 40.*

CAP. X. De Prænotione Rustica Nautarum, Agricolarum, & Pastorum.

SUMMARIVM.

1. Prænotio Rustica quibus rebus comparetur.
2. Rustica prænotio quare dicatur.
3. Agriculis, & Pastoribus necessarium est siderum cursus observare.
4. Signa celestia in ipsis inferioribus reperiuntur.
5. Herba, & planta, quæ cum sideribus habent sympathiam.
6. Magnetis lapis cum Septentrione sympathia.
7. Magneticis virtute inuenta est nauigatio per Oceanum.
8. Arboribus, & plantis temporum mutationes colliguntur.
9. Amygdalus, & lantiscus quid prædicant.
10. Rosa, & viola, quando pestis anuntia.
11. Fructus ferotini pestis anuntia.
12. Animalium motus ad signa tempestatis.
13. Animalium actiones ad signa serenitatis.
14. Maris tumor tempestatis prænotium.
15. Tumor maris quare tempestatem prædicat.
16. Mari ventos quare intus habere soleat.
17. Alterationes repentinæ maris signum tempestatis.
18. Frigor à montibus signum tempestatis.
19. Frigor ex aëre percussio quare signum tempestatis.
20. Sonitus à litoribus mixtus, & perturbatus tempestatis signum.
21. Murmur nemorum signum tempestatis.
22. Delphinis iactus, & saltus supra aquas, signum tempestatis.
23. Aues marina si ex vado in siccum se conferant signum sunt tempestatis.
24. Mergi, Ardeæ, Fullices quando tempestatem prædicunt.
25. Aues palustres, aut marina, quando tempestatem

- pestatem signant.
26. *Stelle dum è cælo labi videntur tempestatem anuntiant.*
 27. *Stella cadentes ab exhalationibus fiunt.*
 28. *Grues quando tempestatem anuntiant.*
 29. *Ranunculi in limo coaxantes tempestatem prænuntiant.*
 30. *Bubulcula cælum aspicientes tempestatis signum.*
 31. *Arcus cælestis signum tempestatis.*
 32. *Lanugines, & pappi populæ volitantes signum tempestatis.*
 33. *Lucerna scintillans tempestatis signum.*
 34. *Lucerna fungos excitans tempestatem prænuntiat.*
 35. 36. 37. 38. *Fungi in lucernis quare signum sint tempestatis.*
 36. *Oleum scintillare in lucernis, & fungos con crescere signum tempestatis.*

- P**RAENOTIO huiusmodi ex causis naturalibus similiter petitur, tam ex certo indeprehensoque syderum cursu, quam aliarum rerum naturalium, quæ sub cæli ambitu continentur, ut tradunt *Aristotel. Aratus, Plin. Varro, Columela. Ciceron, Vergilius, Seneca, Lucanus, Ovidius, & alij.*
2. *† Rustica appellantur, quia nulla arte, sed experimentis tantum consistit, quæ sunt omnium certissima, & ad prælagiendum maxime apta, ut tradit Franciscus Picus Mirandulan. lib. 1. prænotionis, cap. 3. & lib. 3. cap. 5. † Columela enim commendat Agriculis, & Pastoribus, ut primo ad syderum cursus, & mutationes se conuertant, quæ sunt causæ tempestatum, & serenitatis; nam ut ait Aratus in Phœnon.*
 3. *Sydera que, & varios cæli cognoscere motus Nauta, quid caueat, quid vitet doctus arator, Quando ratæ vêtis, aut credat semina terris.*
 4. *¶ Quæ quia inferiora alterare, & commovere solent, in ipsis etiam inferioribus signa huiusmodi reperiri testatur Plin. doctissimus homo in historia mundi, siue rerum naturalium, lib. 18. cap. 27. Cur cælum intueris Agricola? Cur sydera quaris rustica? Iam te breuiori somno fessum præmunt noctes. Ecce tibi inter herbas tuas spargo peculiares stellas.*
 5. *† Quæ ad hanc prænotionem maxime conducunt, ex sympatia quadam, quæ habent cum Sole, Luna, & Astris, idem Plinius ubi proximè, Dedi ecce tibi herbas harum indices, & ut ne sic quidem tuos oculos à terra reuoces belitropium, ac lupinum circumagunt cum Sole, cum etiam nunc altius spectas, ipsumque cælum scrutaris,*

habes ante pedes tuos, ecce Vergil. in certis eadem diebus proueniunt, durante quæ fœdere syderis huiusce. † Lapidis magnetis tanta est cum Septentrione sympatia, ut si acum ea tactum in Aquilonem vertas, statim vi sua cælesti imberbit in Septentrionem, Gilbertus de magnet. lib. 1. cap. 1. Levin. Lemnius de occultis nat. lib. 3. c. 4. † Ex cuius virtutis cognitione navigatio per Oceanum inuenta fuit, ut tradunt Ioseph. Acosta lib. 1. noui Orb. cap. 16. D. Solorzano de Iure Indiarum, lib. 1. cap. 11. ex num. 73. nam ut ait concilius, & amicus noster D. Ludouicus Gongora Solitud. 1.

Nautica industria inuestigo tal piedra, que qual abraça iedra escollo, metal eila fulminante

De que Marte se viste, i lisongera Solicita el que mas brilla diamante En la nocturna capa de la Esfera, Estrella à nuestro Polo mas vezina, I con virtud nopoea

Distante la reuoca, eleuada la inclina.

¶ Primo enim ex ipsismet arboribus, & plantis temporum mutationes colligunt, ut ut ex fisci, & mori folijs aduentantem verem, idemque ex floribus amygdali, & similium, Cantic. capit. 2. *Flores apparuerunt in terra nostra, tempus adputationis aduenit. † Amygdali fœcunditas anni fertilitatem denuntiat, Columela de re rustica, lib. 4. cap. 22. Vergil. Georgic. 1. Lantiscus trino fœtu, tria arandi tempora designat, Arat. ubi supr.*

Lantiscus triplici solita grandescere fœtu, Ter fruges fundes, tria tempora monstrat aradi. Rosæ, aut violæ sub autumno iterum pululantes pestis anuncia sunt, Plin. lib. 3. cap. 26. fructus arborum præcoces anni fertilitatem denotant, serotini, temporis calamitatem, ut tradit Plin. lib. 15. cap. 12. † Vidimus enim Cordubæ anno 1618. cum primo vere arborum fructus ventis grandinisque lapidatione exturbarentur, postea in vere pululantes, in autumno excrebuerunt, & in hyeme maturati sunt, ita ut mense Ianuarij anni sequentis 1619. mala, poma, priscos, cotonea, grosos, & id generis alia in tanta abundantia fuerunt, ut cophini ex eis pleni in plateis publice venderentur, postea in veri sequenti eiusdem anni nostris tanta lues contracta est, ut vix domus reperiretur sine morbo, aut morte. † Galorum cantus intemptius tempestatum anuntium est; muscas idem, culices, pulices, & pleraque animalcula, quando nobis importuniores sunt, eadem protendunt, quia ab aëre frigido torpescētes, semel subacta, iterum atque iterum redeunt: cati manibus fricantes caput, asini humiles habentes

bentes aures, signa similiter tempestatis sunt, ut tradunt Iul. Caesar Baricel. in hortu Genial.

13 pag. 350. Bulenger de diuinat. lib. 1. c. 4. ¶ Alia autem serenitatis signa sunt ex aliorum animalium natura, & sympatia petita, quæ in hæc verba totius Encyclopediæ laude vnus testatur Vergil. Georg. 1.

*Nec tepidum ad Solem pennas in litora pādūt
Dilecti Thetidi Halcyones, nec ore solutos
Immundi memineres iactare maniplos,
At nebulae magis ima petunt, cāpoq; recubunt;
Solis, & Ocasum seruans de culmine summo,
Nec quicquam seros exercet noctis cantus,
Apparet liquido sublime in aere Nisus.*

14 ¶ Secundo enim ex maris tumore, atq; agitatione, præcipuè in fretis, tempestas significatur, quia cum istæ aquæ minus liberū habeant fluxū, solent vehementius concitari, Vala. lib. 6. ling. Lat. *Dictū est fretū à similitudine feruentis aquæ, quod in fretum sæpè concurrat aestus, atq; effervescat.* ¶ Vnde cum effervescat, subito atq; repente vnda tumet, tempestatis signum est, quia ventos latentes denunciat, Plin. lib. 18. c. 35. *Sæpè silentio intumescit, statq; altius silentio, iam intra se esse ventos fatetur,* Senec. in Argonaut. *Agitata vltis vnda tumet.* Cicer. lib. 1. natur. Deor.

*Atq; etiam ventos demonstrat sæpè futuros
Inflatum mare, cū subito penitusq; tumescit.*

16 Nam cum ventus sit causa talis tumoris, quando non apparet, intus ad esse creditur, quia ut ait noster L. Annæus Senec. lib. 3. natur. qq. c. 16. *Sūt illi specus vasti ingētes recessus, & suspēsis hinc inde mōtib; saxa sunt spatia abrupti in infinitū hiatus, qui sæpè illapsos vrbes receperūt, & ingēti, in alto ruinā cōdidere; hæc spiritu plena sunt, qui nūc huc collisus, nūc illuc repercusus mare exagitat.* ¶ Vnde huiusmodi maris repentini tumores, & alterationes signa sunt tempestatis, apertè docet alter Senec. in Thieste

Instant nautis fera tempestas

Cum sine vento tranquilla tument.

M. Annæus Lucan. lib. 5. Pharsal.

*Æstuat vnda minax, statusque incerta futuri
Turbida restantur conceptos, aquora ventos.*

18 ¶ Tertiò fragor, qui auditur à mōtib; & is arid; hoc est asper, nimis, acut; horrifert, & qualis fieri solet ex arborib; aridis, nā arida cū frāgūtur asperis, & diuisius resonā, quare id esse signū tempestatis dixit Plin. *Mōtib; sonit;* Aratus, *cacumina mōtib; sonātia,* Cicer. de diuinat. aut *dēsus stridor cū celso è vertice mōtis.* ¶ Quia se uiens aër, qui tempestates concitare solet, fragores huiusmodi in arbores causat, Lucre. li. 1.

*Interdum rapido percurrent turbine campos
Arboribus magnis sternit, montesq; supremos.*

*Sylui fragis vexat flabris, ita perfurit æcri,
Cum fremitu, sonitq; minaci murmure Ponti.* 20

¶ Quarto, sonit; è litoribus missus, ac perturbatus prognosticum est tempestatis, ut inter alia docet Aratus in Prognost. *Et lōgè margines resonantes, littoraque marina, Plin. Si littora, ripeque resonabunt.* Aristot. 2. Meteor. c. 8. *Cum enim vndabundum mare litoribus illiditur,* Lucan. Pharsal. 5.

Si murmura Ponti

Consulimus, venient cori in mari.

¶ Quinto, crebrum murmur nemorum, quem Plin. nemorum mugitus appellat, signum est tempestatis, ut docent Cicero, & Aratus ubi sup. Vergil. Æneid. 10.

*Cum deprensa fremunt syluis, & caca volutāt,
Murmura, venturos nautis prodentia ventos.* 21

¶ Sexto, delphinis iactus, & saltus supra aquas, vel dum alio modo se ostentat, tempestatem prænunciat; quia ventorum potentia concitatis in imo aquis ubi ipse degit tutum querens ad summa petit, vnde eius ostentatio, imminētis tempestatis inditium est, ut docent Conciuis mei Seneca Traged. 8. Agamen. Lucan. libr. 5. Pharsal. Ioan. de Mena ad Regē D. Ioan. II. ordin. 5. copl. 170.

Ni vco delphines de fuera mostrados.

¶ Septimò, si aues marinæ ex vdo in sic cum se conferunt, tempestatem prænunciant, quales apud Aratū 1. p. 111, quod Latin; respōdet *Mergus*, αἰδων, quod sonat *fulica*, αἰδων, quod importat *Ardea*, nam cum hæc in aquis degant, ut probat Aristot. libr. 8. histor. animal. cap. 3. quando licum petunt maris tumorem, timent, ut notat Cassiodor. lib. 3. epistol. 48. ¶ Vnde pro signa tempestatis aducuntur de mergis apud Claudian. de bello Gildon. *Si reuolant mergi, de Ardea Lucan. Ardea sublimis penna confissa natandi,* de fulice, Cicero in poema de suo Cōsulatu, quod habetur lib. 1. diuinat.

Canafulex etiam fugiens egurgite Ponti

Nunciat horribiles clamās issare procellas.

¶ Octauò, si palustres, aut marinæ aues huiusmodi insaturabiliter se in aquis mergunt, pluuiam significant, ut auctor est Aratus in Prognost. inter quas cornix præcipuas partes obtinet, Cicero dict. lib. 1. diuinationis.

*Fuscæque nonliquæ cursans per littora cornix
Demersit caput, & fluvium ceruice recepit.*

Lucan. lib. 5. (brem

Quodq; caput spargēs undis velut occupat im-
Instabili gressu metitur littora cornix.

¶ Nonò, stellæ dum è cælo labi vidētur, tempestatē vētosq; prænūciat, ut inter inditia

tempestatis rationem reddens, aduxit Seneca in Hippol. *Stella cum ventis agitata longos porrigit ignes*, Lucan. ubi prox.

Aëra dispersos tradere cadentia sulcos Sydera.

27 Quæ non sunt sydera, neque stellæ, sed exhalationes, ut signate docet Arist. 1. Meteor. Si exhalationis longitudines per partes exiguas, & frequentes equalibusque latitudinis, & magnitudinis sparse fuerint, stellæ fiunt, quæ videtur profligare, quas Vergil. dixit Æneid. 2.

Fundere lumen apex.

Et Georgic. 1.

Flamarum longos à tergo albescere tractus.

28 ¶ Decimo, grues volatu suo altissimo indicant, imbrem surgere ab imis vallibus, Plinius Grues in mediterranea festinantes, in quo desidet ab Aristotele, qui lib. 9. hist. c. 10. Si nubes, tempestatēq; viderint deuolūt in terrā, & quiescunt, Sed Plinio assentitur Vergil. d. Geor. 1.

aut illum surgentem vallibus imis

Aërie fugere grues.

29 ¶ Undecimo, ranunculi in limo coxantes signa sunt tempestatis, Plutarch. lib. de solert. animal. *Alias autem (rana) vocem edunt clarissimam pluuie imminente, idque signum unum est, è certissimis.* Cicero ad Attic. lib. 15. *Equidem etiā pluias metuo, si prognostica nostrave ra sunt; rana enim* & c. d. li. 1. diuin.

Absurdoque sono fontes, & stagna cietis.

Vergil. Geor. 1.

Et veterem in limo rana cecinere quarelam.

30 ¶ Duodecimo, bubulcula cælum aspicientia, & auram captantia naribus indicium faciunt pluiæ, & tempestatis, ut docent Arat., & Plin. quia cum humidum est aer id faciunt, ut refrigerentur, Cicer. lib. 1. diuinat.

Molli pedesque bones spectantes lumine cæli,

Naribus humiferum duxere ex aere succum.

31 ¶ Decimotertio, arcus cælestis, quem Irim veteres dixerunt, & haurire suis cornibus aqua, è fontibus, & nutrire, Turneb. li. 23. c. 23. & lib. 29. c. 31. Nam ut ait Vitruvius lib. 9. c. 4. *Aque vapores è fontibus ad nubes per arcus excitari.* Propert. lib. 3. Eleg. 5.

Cæruleus pluias cur bibat arcus aquas.

Tibul. lib. 1. Eleg. 4.

Venturam admittat imbriferi arcus aquam.

32 ¶ Decimoquarto, lanugines, & pappi ponulnei volitantes per aërem flosculos, plumas, & id genus similia tempestatem prænunciant secundum Aratum in Prognost. Arist. in Problem. Plutarch. lib. de causis natur. c. 18. unde Polician. in Rustic.

Nec non prænunciat Euros.

Pluma natans, foliū ve errans, pappiq; volātes.

¶ Decimoquinto, apud mulieres sua sunt rustica ligna, videlicet cum scintilat oleum in lucerna, & fungos lumen eius excitat, scintillas quidem, ut putat Aristot. & c. v. l. v. nec ut fauilla, quæ solet cum fumo egredi, ut testatur Plin. ¶ Sed fungi, qui in lucernis sunt, ex paulis recrematas circa accensas lucernas, dum istæ vruntur, in fungi forma concremata, ut agnouit Hieronym. Mercurial. lib. 3. variarum, cap. 17. & lib. 6. capit. 14. ut supradictos ad concordiam reducens, tenet Turnebus lib. 22. capit. 18. ¶ Et causa cur ista denotent pluias in promptu est, quia ex aeris humidi crassitudine resident excrementa ista in lucernis, ut docent Victorius lib. 33. variarum, capit. 21. Plutarchus lib. de causis, dict. capit. 18. Bulenger de diuinationibus lib. 1. capit. 5. ¶ Sed de huiusmodi prognostico primus omnium Theophrastes scriptum reliquit, *Fungi cum fuerint, humidum, aquam significant, Aratus in Prognost.*

Alias verò delabantur flamma, seu leues Ampulle.

¶ Callimachus ait, pluiam significari; si lucerna ardente fiant frequentes fungi. Cui altipulatur Chorus apud Aristophan. in vespis, cum præmissit fungos esse in lucernis: *Solet autem aliquando, hoc est, facere pluiam maximam.* ¶ Unde recte Plutarchus lib. 9. Sympo. q. 7. *Furgis in Lucerna apparentibus confugi aerem, & cogi nubes.* Plin. pluiæ etiam in lucernis fungi. Policianus.

Flammaque cum flectit, cum sese elidet, & ipsis Vix sedet in stuppis, scintillæque excutit uncæ.

Et ita intelligendus est Apuleius, dum ait lib. 2. Apsin. *Cum ecce in vespera lucernam intuens Pamphile, quam largas, inquit, imber aderit crastino: & per constanti marito, qui comperisset istud? Respondit, sibi lucernam prædicere, nam ut cecinit Maro ubi sup. d. Geor. 1.*

Nec nocturna quidem carpentes pensa puella Nesciverè hyemem, tecta cū ardente videret Scintillare oleum, & putres concrescere fungos.

CAP. XI. De Prænotione ex instinctu naturali brutorū.

SVMMARIVM.

1. Prænotio ex brutis ex ipsorum natura comparatur.
2. Instinctus naturalis brutis datus loco rationis.
3. Hyrundines, cycones, & alia aves temporis signa sunt.

4. Homo quare antropos nominetur.
5. Animalia ex naturali antipatia, & sympatia rerum multa nobis insinuant.
6. Apodes murales quando aëris commotionem prænuntiant.
7. Musculi, quare rusticas domos præsagiant.
8. Hirigael quomodo aëris mutationem præsentiunt.
9. Tempestatis signa varia.
10. Animalia, quæ in aëre degunt, aëris mutationem præsentiendo, nouis tempestates præsagunt.
11. Aues, quæ in aqua degunt, quare signa sint tempestatis.
12. Auium præsensiones ad prudentiam multi referunt.
13. Ratio in auiibus intelligitur de illis, quæ solenter sunt ab eis.
14. 15. Bruta multa operantur, quæ rationem videntur imitari.
16. Prænotio animantium nulla alia est, quàm instinctus natura.
17. Animantibus singulis Deus propria dedit, quæ peruenirent ad finem deuitum vniuersitatis.
18. Deus est in mundo, non ut anima, sed ut opifex.
19. Præsagia brutorum naturalia, licitum est obseruare.
20. Consensus auium intelligere falsum est.
21. Consensus auium quare multi intelligere contendunt.
22. 23. Aues quare potiusquam homines aëris temperiem sentiant.
24. Lucina aduentus, quæ sit ratio.
25. Delphinis ostensio in mari, quare signum sit tempestatis.
26. Mergus ad litora petens signum tempestatis.
27. Apodes, insoliteque aues cum ad nos migrant, vel recedunt tempestatis inditia sunt.
28. Præsentiunt aues, & bruta dici non potest.
29. Præsentiunt aues ad instinctum naturæ refertur.
30. Animalia, licet præsagii sui sint ignare, ex impetu naturæ multa sentiant.
31. Præsentiunt quare ad homines, sentire ad bruta referatur.
32. Crocitus, & garritus auium quando naturalem prænotionem polliceantur.
33. 34. Coruum quare futurorum iudicium faciant.
35. Cantus, & garritus auium quid præsagiant.
36. Auium cantus ad Dei benedictionem.
37. Aues dicitur laudare Deum per metaphorā.

38. Animalia quare magis, minus alia præsentiunt.
39. Animalia, quæ hominum disciplina participant magis præsentiunt.
40. Formica, & apis quam miranda prodeant in politica, & æconomica.
41. Prouidentia formica laudata Prouerbior. cap. 6.
42. Formica dum oua effodit, temporis humiditas.
43. Formicam ex humiditate, non oua, sed alimonia effodere.
44. Cornix præsaga tempestatis.
45. Cornix ad terram se conferens sentis aëris temperiem.
46. Cornix per litora cursans imbres indicat.

NIMANTES enim quibus phantasia pro ratione est, impetum quendam à natura sentiunt, quod ducuntur ad commoda querenda, & ab incommodis abducuntur, ex quibus hæc prænotio petitur, nā ut ait Vlp. in l. 1. D. de iust. & iur. *Ius naturale est, quod natura omnia animalia docuit, &c.* † Nā cum eis liberum nō sit in alterutram se partē vergere, & sua mutare proposita, qui propria sunt rationis officia, sit illis pro ratione instinctus, impetusque naturæ, ut docet D. Tb. p. 1. q. 86. & 2. 2. q. 95. ar. 7. D. Ambros. lib. 5. Hexamer. c. 9. † Quapropter euenit, ut prænosse, aut ariolari autumarit antiquitas, videns hyrūdines, turtures, lusciniæ expleta vi hyemis cū primum intemescere annus incipit atria nostrā, arbores, & spineta petere, putarunt vernū, eis tēpus esse percognitū iuxta illud D. Hier. c. 8. *Milu* in celo cognouit tēp* suū, turtur, & hyrūdo, & cyconia custodierūt tēpus aduentus sui.* † Nā licet nōnulli hæc ad insensatas naturæ species reducant, vel ad internos sensus animantis, qui maioris virtutis sunt, quam externi: falluntur sanē, quia maiores essent in homine, qui omnium rerum creaturarum, quæ sub cœli ambitu continentur, excellentiores est; ex quo videtur & anthropos nominatur, quasi *ἀνθρωπος* anathron, omnia videns, & cōtemplans, ut trādit Plato in Cratyl.

¶ Animalia enim præsagii sui sunt ignara, nec villo sensu, vel discursu mouetur, sed ex naturali antipatia, vel sympatia ducuntur ad querendū cōmoda, & fugiendū incōmoda, quæ homines vidētes, & experiētes canones prænotionum composuerunt, quibus vtuntur agricolæ, pastores, & nautæ, & appellantur Ephemerides rusticorum, ut tradit Anton. Mizaldus

lib. de Magna naturali. † Videntes enim maris, & stagnorum accolæ, quod incurbi delphines vacilarent aquæ summa, & quod siccum Mergus anaret vaticinari eos quodammodo de futura maris tempestate putarunt, vt docent *Aristot. Plin. Columela, Seneca, Lucanus,* & alij passim. † Similiter quando ripariæ hyrundines præter solitum contigit aduentare, & murales apodes proprijs cabernis derelictis ignota turres remigio alarū petere, statim opinati sunt volucres istæ aduenas, & peregrinas commotiones æris, & turbines nobis protendere, vt docet *Cicero lib. 1. diuinat. Maiol. die rii canicul. tom. 2. colloq. 2.* † Nam hac de causa ruituris domibus fugiūt muscoli, *Plin. libr. 8. c. 28. Ruinis imminentibus muscoli præmigrant, aranei cū telis primi cadunt, obseruatione culpæ aure ad glaciē apposita cōiectare crassitudinē gelu.* † Aeris intēperie aliz animætes præsentunt futura, *Plin. d. lib. 8. ca. 37. Hirinacci mutationē Aquilonis in Austrū condentes se incubili præfagiūt. Et lib. 1. c. 10. Apes prædiciunt vêtos, imbresq;.* & tūc se cōtinēt telis. Et c. 24. *Ex araneis sunt auguria, quippè incrementū auiū futuro telas suas altius tollunt.* † De indicijs tempestatis Romanæ Sapientiz coriopheus testatur *Vergil. Maro Georg. lib. 1.*

*Tunc liceat pelagi volucres, tarda q; paludes
Cernere in expleto studio certare lauandi,
Et velut insolitū pennis infundere rorem,
Aut arguta lacus circumvolitauit byrundo,
Et bos suspiciens cælum (mirabile visu)
Naribus æreum patulus deserpsit odorem,
Nec tenuis formica cauis non educat oua.*

† Nā cum ad tempestates perturbatio aeris præcedat, & elementorum sibi inuicem discordia, animalia, quæ in illis degūt, cū feriūt, timoris signa prodeūt, qua homines aduertētes ex eorū mortib; illas prædicunt, nā vt ait *Lucan.* *Nec placet incertus, qui prouocat aquora delphin
Aut siccū quod mergus amat, quodq; ausa volare
Ardea sublimis pennis confissa natandis (ber
Quodq; caput spargēs undis velut occupat im-
Instabili gresu metitur littora cornix.*

¶ Aues enim, quæ in aqua victitāt, illi; futuro aduentu exultāt, atq; gestiunt, quæ ad riparias autē paludes degunt, & fluuiales, alia causa assignari potest, scilicet, calida illa tēperies ex vaporibus, atque exhalationibus inductā, vt calidiora aura æstuantēs impendentis pluib; refrigeresci summopere exoptant. Ideo quando in aqua merguntur signa sunt tempestatis. *Vergil. Georg. d. lib. 1.*

*Cū medio celeres reuolant ex aquore mergi
Clamorēq; feriūt ad littora, clique marina
In suo ludunt fulica, notæque paludes*

Deserit, atque altā supra volat ardea nubē.

¶ Nā licet hæc, & alia huiusmodi ad ingenium, & prudentiā, nec nō rationē videātur referre *Plutarc. lib. 9. brutis ratio inf. Galen. in Isagoge, Plin. lib. 10. c. 41. Porpb. de sacrific. lib. 3. †* Talisum est, nisi rationem intelligas de illis, quæ solerter fiunt ab eis, quæ rationē, & prudentiā videntur imitari, *Arist. de Anima, lib. 3. & bist. animal. lib. 7. c. 1. Plin. lib. 8. c. 28. D. Tho. 1. 2. q. 13. ar. 3. Toled. lib. 3. de Anima, q. 7. Andr. Li uani lib. de cōtēplat. intellectus, c. 2. Menbac, controuer. lib. 1. 2. 21. ex n. 14. Perez in Laurea Salm. certam. 7. †* Vt quæ tradit de Elephāte, *Plin. lib. 8. c. 1. 2. 3. 4. 5. de Leone, d. lib. 8. c. 17. de pāterijs, d. lib. 8. c. 17. de rhinocerōte, c. 18. de serpentibus, c. 23. de crocodilo, c. 25. de delphine, lib. 9. c. 8. cyconis, & mergis, Arist. lib. 9. c. 31. & 32. †* Vt sic interim taceā alia innumera, quæ hāc videntur cōprobare conclusionem; nā vt ait *Plin. d. lib. 8. c. 28. Millia præterea, utpote cū plurimis animalis eadem naturæ rerum, cæliquoq; obseruatiū, & vñtori imbrum, tempestatum præfagia, alijs, alia dederit, quod prosequi immensum est.*

¶ Vnde quicūq; putat prænotionē aliā aui- b; reptilib; aut quadrupedibus inesse præter instinctum illū, impulsūq; naturæ, falluntur, quia ratiocinatio, & discursus solum animæ rationali cōpetit, vt tradunt *Aristo. Lianius, Albert. Magn. & alij ubi sup. †* Illaque in brutis eis imitancia experiuntur ad solum narratū instinctum referri debent, vel ad sympathiam, & antipathiam physicam eorum naturæ: nam quando Deus hanc vniuersitatem creauit, eadem potētia, & virtute, qua fecit omnia, facultatē etiā singulis propria dedit, qua peruenire possent ad finem vniuersitati debitum, vt dixi in *Epitom. de Mag. lib. 1. c. 2. n. 2. Ioan. Euseb. p. 2. curios. Philof. lib. 1. ca. 68. †* Nō quod Deus sit in mundo, vt anima mundi, sicut *Iamblicus Apuleius, & alij* sunt arbitrati: sed vt omnium opifex, & moderator *D. Aug. lib. 4. Cui. Dei, c. 31. & lib. 7. c. 6. D. Tho. p. 1. q. 2. nam vt ait Vergil. Æneid. 6.*

*Spiritus intus alit, totāque infusa per artus
Mēs agit molē, & magno se corpore miscet.*

¶ Vnde cum præfagia huiusmodi ex brutorum natura petita sint, licitum est ea obseruare, vt alia naturalia, *D. Tho. 2. 2. q. 95. D. Antonin. p. 2. tit. 12. ca. 1. §. 8. Binsfel. in l. 3. C. de maleficijs, & mathemat. q. 1. & 2. Majrlus to. 2. colloq. 2. & 4. †* Dum tamen eorum motus, gartit; aut cōcent; ad nil aliud, quā ad huiusmodi præsentionem referas, - ne adstruatur Ethnicorum error, qui se murmurationem, & concepit; auium intelligere gloriabātur, vt

Pithagoras, T ales, Apolonius, Thirefias, & Melampus, quos satis refutant *Franc. Picus lib. 5. de exam. vānitatis Gērium, ca. 8. & lib. 3. prænatio. c. 3. Maiol. to. 4. colloq. 1. D. Solorzan. de Iur. Indiar. lib. 2. c. 7. ex n. 10.* † Similia multa de concētu auiū ab Apollonio Thyazō refert *Porphir. lib. 3. πρὸς ἀπολλωνίου*. de Regi na Sabaa, quod ex auium confabulatione Salomonis sapientiā intellexisset, refert *Mahomat in Alcorā, zor. 3.* Nā vt ait Verg. in Cathelec. *Garrul. 3. quid totis resonas mihi noēlib' aures, Nescio quem dicis, nunc meminisse mei.*

¶ Aëris enim intemperiem potius aues præsentit, quia minori impedimēto plumatq; animātes aëreo viū assueti, & paucis corpusculo spirantē zephyrū exceptāt, cōq; fortius afficiūtur, quod nos præsentire nequimus quoniā crassa, & duri sensus corpora nacti sumus, vt docet *Alex. Aphrosid. in Problem. † Vel ex anima sensitiua, qua sola præditæ sunt impressiōes cœlestes efficacius sentiūt, præsentitq; sibi dāna imminētia, nā vt ait D. Tho. 2. 2. q. 95. art. 7. Cum enim bruta animalia nō habeant, nisi animam sensitiuam, cuius omnes potentiæ sunt aētus corporalium organum, subiacet eorum anima dispositioni continentium corporum, & primordialiter cœlestium.* † De Luscinia par in aduentu ratio; nā quāquā illa in aëre muscas, & culicēs nō prædatur ad pastū, quæ post hyemis rigorem per aëra spatiantes diuagantur, nihilominus, & vermunculis, veltuntur, ac minutilis germinatiū arborū flosculis assuescunt, quæ turturibus, phylomenis, alijsq; cōpluribus avitij generis subministrātur, tēporis eiusdē, tēpore quem, & ille quoq; acutius sanē quā homines, quā feræ bestię præsentit, *Plin. in naturali hist. lib. 5. † Delphin icidē, quia turbatis in imo aquis, & arena comota ventorum turbinibus fugit talem inimicam sibi cōmotiōnē, qua pisces etiā, quos ille venatur quibusdā veluti latebris occultantur, & summa petit. Idē eius ostentatio signū est tempestatis, Elian. de varia hist. lib. 9.*

¶ Ita & Mergo contingit, cuius victus cū sit in capiendis piscibus, qui se facillimē ob eius aspectu prorripiunt iactatis, & turbatis equoribus, si in præda lassati terras petunt, inde factum, vt dum hic vdim relinquens se fert in siccum, ille relicto in profundo, aquarū superficiem petit, lictorum accollat, & pelagi nauæ tempestatem obseruauerint, sentiunt illi verius, quam præsentit, vt tradit *Aristot. lib. de admirā. audit. † Apodes insolitæque aues cum ad nos migrant, vel recedunt, ad alios tēporum mutationes insinuant, vinamque ventorum deferant, cui contra nare præinvecilli-*

tate non datur, quapropter cū sese nostris specibus offerūt, violētā statū expectantes, quā illæ nobis sua quasi fuga denunciant, & sic de reliquis, vt videre est apud *Franc. Picu lib. 3. Prænatio. c. 3. † Quare errant, qui aues huiusmodi, & bruta præsentire arbitrātur, nec non alij, qui naturali præfagium euenire, vel ab acumine sensus interni, vel alia quadam cōmotiōne virium naturalium, vt Iamblicus fuit arbitratus, quos redargunt Mart. del Rio lib. 2. Magic. q. 20. Ioā. Euseb. d. c. 68. † Nā quod præsentit ab ipsa natura est, solo instinctu edocta, vt docet totius paganæ philosophiæ antesignanus Vergil. Maro Georgic. lib. 1.*

Verum ubi tempestas, & cœli mobilis humor Mutauere vias, & Iupiter humidus Austris, Denfet, erātq; rara modo, & quæ dēsa relaxat, Vertuntur species animorum, & pœlora motus, Nunc alios, alios dum nubila ventus agebat, Cœcipiunt hinc ille animum concentus in agris, Et læta pecudes, & quantes gutture corvi.

¶ Nam et si animalia præfagij sui sint ignara, impetum tamē naturalem sentiunt (movente phantasia) ad petendum, quæ commodā & fugiendum, quæ noxia sint futura, ex quo musculus, & pascerculus domos ille ruituras, hic aëris contagionem fuga præueniunt, vt auiūt *Plin. lib. 8. c. 28 Maiol. to. 2. colloq. 2. Ioā. Euseb. d. c. 68. † Vnde irrationabilia sentire tātū, dicere possumus, nos autē præsentire; nam ex violentia ventorū, atque ex animalium illorū fuga, & tempestas, & procella denunciatur, ex propinquatione verō Solis ad nostrū verticem tepeditas aëris prodit, ex qua, & aduēt' hirudinum, & vernū etiā tempus procedit, quod ex eis nobis præsentire licet, quia vtriusq; est causa cōmunis. † Sic & crocitatus, & garritus animum naturalem, nō superstitionis prænotiōnē pollicentur, cum motu quodam naturæ animantes huiusmodi, vel de cōmodis aëris, & vitus quodammodo gaudeant, vel de aduersis tēpestatibus, & cibi penuria contristentur, nō tā sibi, quā alijs, qui participant eadem specie, vt sic intelligenda, quæ de his prænotiōnibus docuerunt, *Aratus, Vergilius, & alij. † Sic & intelligēdi tā Patres Orthodoxi, quā Gētiles, qui coruū futurorum indicē faciunt, D. Ambros. lib. de Noe, c. 17. D. Chrysostom. in Actis Apostol. c. 2. bom. 5. Plin. libr. 10. cap. 12. Appian. libr. 4. Ciu. Valent. lib. 1. cap. 5. Curtius lib. 4. Aristot. lib. 9. hist. animal. ca. 31. † Nam vt ait Plutarch. in præcep. salub. Coruorum crocitationes præfagia ventorum, & imbrum: ex quibus imbres vocare dixit Lucret. lib. 5. Cornutiq; greges ubi aquā ducit, & imbres Poscere, & interdum ventos, auræque vocare.**

35 ¶ Sileant igitur Pythagoras, & Melampus de linguis volucrum interpretandis; sileat Thyresias, & Apollonius, & quicumque alij voces auium obseruauerunt, & interpretati sunt, quasi magnum aliquod, & arcanum precepturis, nam cantus edunt aues, & garrulus, ut infantes, quibus nulli rationis usus est: ad commoda, & in commoda, rident tamen, & vagiunt. ¶ Nam licet auium garrum ad Dei benedictionem accomoderet, Daniel. cap. 3. v. *Benedicite volucres celi Domino, Benedicite omnes bestiae, & pecora Domino*, Psalm. 148. *Benedicite bestia, & uniuersa pecora, serpentes, & volucres pennatae*, & alia sexcenta. ¶ Id dicitur per metaphoram, ut mare videre, & ef-
36 fugere, terra Dei aspectu tremere, & alia similia passim in sacris, ad notandam creatoris potentiam, nam ut ait Sapient. cap. 1. v. 7. *Spiritus Domini repleuit orbem terrarum, & hoc quod continet omnia scientiam habet vocis.*

38 ¶ Ceterum inter animalium praesagia non parum aduertendum est, quaedam magis, minus alia praesentire, id quae pro diuersitate naturae, & perfectionis euadere, nam quanto magis ad humanam prudentiam accedunt, tanto exatius praesentiunt, quia sublimiorum, absolutioremque phantasiā nasci fuerunt. ¶ Ex quibus multa sunt genera, multi gradus iuxta elargitionem a stupida natura plantarum, ostrearumque, & propinquitatem ad hominem, eiusque disciplinae, quodammodo participes sunt, eique deseruiunt, ac famulantur, ut Elephantēs, canes, & multa auij generis, quibus in venatione utimur, quae praesentiunt magis, ac prouident sibi, ut docet *Aratus in Phaenon.* ¶ Formica enim, & apis, quae nec magnitudine pares, nec hauriendae disciplinae idoneae sunt, exquisitè praesentiunt, & quadam, ceu prudentia, utuntur polytica, ac oeconomica, nam & haec sibi domunculas aedificant miro ordine, & suum sequuntur Regem, & mortuas effert socias prouidentiae, & pietatis me-
40 mores, *Vergil. Georgic. 4.* ¶ Et venturae hyemis memores, & ætatis transitura exeunt in campos, furantur grana, eaque singulatim ore trahunt, in caueam subterraneam, vel in excavata arboris ponunt scrobe, unde sibi supetant alimonia, dum defauit hyems, dum non tractabile cœlum, unde puto inermes, & somniculosos, ac veteruo marcetēs diuino praconio verbis excitatos, *Prouerbior. capit. 6. v. 6. Vade ad formicam piger.* ¶ Praenoscitur, quae ex ouorum defossione, temporis humiditas, quia ut ait Theon. *Arati interpretes, Educunt formicae oua ex foraminibus quam sedulo ad secanda metu putridinis, cui astipulatur Vergil. Georg. 1.*

41

Sepius, & tectis penetralibus extulit oua. Sed non oua, sed alimonia intelligit Plutarch. lib. de solert. animal. *Quidam non oua, sed alimonia scribunt, dicuntque formicas fructus, quos habent reconditos foras efferre metu putredinis, & corruptionis, quae praesentiunt imminere, & timeant exitio fore.* In priorem tamen sententiam consentit Polician. in Rustic.

Progerit oua canis paciens formica laborum.

44 ¶ Cornix praeterea ex naturali aeris humidi praesentione dicitur apud Varron. *praesagiam tempestatis*, apud Aeginium, *vatem pluuiarum*, apud Horat. lib. 3. Od. 17. *nifallit augur. annosa cornix.* ¶ Nam quando cornix ad terram se contulit, sentit aeris intemperiem, ex quo signum est pluuiarum, & tempestatis, quae in aquis damnosa est; ideo terram aspiciens tempestatem praenunciant, *Arat. in Phaenon. Tempestati instanti terram aspicit cornix.* Theophrast. *Cornix sedens in scopulo aquam significat.* ¶ Eadem de causa, si cursitat per littora imbres, & tempestatem protendit, *Claud. de bello Gildon. Graditur si littora cornix, siue caput aquis demergat, Cicer. libr. 1. diuinat. demergit caput, siue super caput aquas spargat Lucan. lib. 5. caput spargens undis, siue ore canat Vergil. Georg. 1.*

Tunc cornix plena pluuiam vocat improba voce.

CAP. XII. De Praenotione ex Monstris, Ostentis, & prodigijs.

SUMMARIVM.

1. *Monstra, Ostenta, & Prodigia ad aliquid significandum inducenda videntur.*
2. *Monstra, Ostenta, & Prodigia in sacris literis in idem accipiuntur.*
3. *Signa, Ostenta, & Prodigia ante damnum praeserunt.*
4. *Dei charitas erga nos ita se ostendit, ut non non feriat, nisi prius admoneat.*
5. *Prodigiorum, & ostentorum duo sunt genera.*
6. *Monstrum, quod contra naturam nascitur.*
7. *Monstrum dicitur omne insolitum.*
8. *Ostentum est, quod a Deo datur in mali imminentis signum.*
9. *Prodigia, Monstra, & Ostenta ad Augurium referebantur.*
10. *Phantasmata sunt in aere visa, & audita.*

11. *Prodigiorum, & ostentorum exempla varia.*
12. *Prodigia, quae praecesserunt ante bellum civile Caesaris.*
13. *Prodigia alia non minoris cladis signa.*
14. *Prodigium, quasi praedictum appellatur.*
15. *Monstra Dei irati signa sunt.*
16. *Monstra quare ad Dei irati referantur.*
17. *Vxor Loth ex inobedientia, versa est in statuum salis.*
18. *Nabuchodonosor ex superbia versus est in bouem.*
19. *Teridates Armenorum Rex ob impudici-
tiam conuersus est in porcum.*
20. *Monstra non solum hominum, sed animalium
reperiuntur.*
21. *Monstrum marinum cum monachorum cu-
culo visum ante Lutherum.*
22. *Monstrum marinum cauda vipertis a cap-
tum ante Gaditanam cladem.*
23. *Animalium plerumque formas in aquis re-
feruntur.*
24. *Monstrum marina quando ad homines per-
ueniunt, malum denunciant.*
25. *Ostenta, & prodigia Dei iram osten-
dunt.*
26. *Ostenta ante excidium Hierosolymita-
num.*
27. *Canum ululatus inter prodigia referun-
tur.*
28. *Ululatus canum tristitia denunciat.*
29. *Aues quaedam tristitia, & feralia denuncia-
bant.*
30. *Rubo mortem denunciavit Didoni, & Ca-
sari.*
31. 32. *Voces insolite auditae prodigiose sunt.*
33. *Vox perlucos audita quare prodigiosum cre-
debatur.*
34. *Simulacra quando sudore madent, prodigiosum.*
35. *Simulacra lacrimare, & gimbere in ali-
cuius mali signum.*
36. *Simulacra sudare sanguinem visa in mali
signum.*
37. *Lacrimare ebore quid significet.*
38. *Phantasma in aere visa ante Caesaris mor-
tem.*
39. *Phantasma visa ante bellum civile.*
40. *Simulacra, quae in phantasmatibus apparent
quare potentia.*
41. *Mortuorum corpora apparuerunt in Christi
morte.*
42. 43. 44. 45. *Tenebrae horribiles mali praenun-
tia sunt.*

46. *Tenebrae in Christi morte in signum cala-
ritis Iudeorum.*

47. *Solis eclipsis in Christi morte praeternatu-
ram fuit.*

ONSTRA, ostenta, & prodigia, quia praeter solitum naturae cursum fiunt, ad aliquid significandum à Deo inducta videntur, Cicerone lib. 1. diuinat. Quia ostendunt, praedicunt, ostenta, portentata, monstra vocantur. Quod si ceteris literis consentaneum est, vbi huiusmodi nomina inidem accipiuntur, Deuteronom. cap. 6. Fecit signa, atque prodigia, Psalm. 45. Quae posuit prodigia super terram, Psalm. 134. Emisit signa, & prodigia, Iosue cap. 2. Dabo prodigia in caelo. Nam ante iram, & damnum aliquod signa, ostenta, prodigia, & portenta praecessisse expressè docent Tit. Livius lib. 1. ab urbe condita. decad. 2. Dionysius Halicarnas lib. 4. Solinus. cap. 2. & 4. Iosephus lib. 7. de bello Iudaico. cap. 7. Apollonius lib. 1. excid. Hierosolym. Plinius lib. 7. cap. 16. Iulius obsequens de prodigiis lib. 1. D. Augustinus lib. 21. Ciuitate Dei, cap. 14. Bulenger. lib. 5. de prodigiis. cap. 17. ex num. 1. Dei enim charitas erga nos ita se ostendit, ut non feriat, nisi prius admoneat, Psalm. 59. Dediisti metuentibus te signa, ut fugiant à facie arcus, Vnde Manilius.

Sive Deus instantis fati miseratus in orbem.

Signa per effectus, caelique incendia mittit.

Prodigiorum, & ostentorum duo sunt genera secundum Vlpianum in l. ostentum, § 8. D. de verborum significat. Vnum quotiens quis contra naturam nascitur, tribus manibus fortè, aut pedibus, aut qua alia parte corporis, quam natura contraria est; alterum, cum quid prodigiosum videtur, quem Graece *καταστροφά* vocant. Ad primam partem referuntur monstra, quae plerique videntur, l. non sunt liberi, D. de statu hominum. Veluti si mulier monstruosum aliquid, aut prodigiosum enixa, Terentius in Eunuchis.

Monstrum est omne, quod contra naturam.

Dicitur etiam monstrum omne insolitum, ut de Eliseo legitur, Ecclesiasticus. cap. 48. Inuita sua fecit monstra. Vnde Polyphemum monstrum appellat Vergilius. Aeneid. 6. de alio Aeneid. lib. 3.

Horrendumque diuideo mirabile monstrum.

Ad secundam partem pertinent omne id, quod à summo Deo, vel à natura in alicuius rei signum datur, vel ostenditur, siue in mali imminentis signum, siue in praeteriti peccati punitionem; Medina lib. 2. de reuera in Deum fide, cap. 2. Franciscus Picus Mirand. lib. 6.

lib. 6. *Prænotion. cap. 6. Iul. Syren. lib. 9. de Fa-*
to, cap. 19. Bulenger. dict. lib. 5. cap. 23. Ma-
iol. dier. canicular. tom. 2. colloq. 4. † Vnde a-
 pud Gentes portenta, prodigia, monstra, & ol-
 tenta ad Auguria referebantur, & eorum in-
 terpretationes ad Haruspices pertinebant ex
 l. XII. Tabularum, **PRODIGIA, PORTENTA**
ADHETRUSCOS, ETHARUSPICES, SISENA
TUS IVSERIT, REFERVNTO. † Nam *φαντα-*
σματα phantasmata sunt in aëre visa, vel audi-
 ta, secundum Ciceronē *φασματι γερουσίαις*, utle-
 git *Alciat. lib. 2. Parerg. ut de aëre visa, Ver-*
 gil. *Æneid. 3.*

Sola novum, dictuque nefas Harpia Celano
Prodigiale canit, & tristes denunciat iras.
 † Prodigiū multa exempla refert his ver-
 bis Valer. Maxim. lib. 1. cap. 6. *Vobem voce hu-*
mana loquutum fuisse, carnis in modum nim-
bri dissipatas partes cecidisse, quarum maiorem
numerum præpetes diripere aues, & reliquos
per aliquot dies, neque odore tetro, neque defor-
mi aspectu mutatum iacuit; puerum infantem
semestrem dicitur in foro Boerio triumphum
proclamasse: alium cum elephantino capite na-
tum: in Piceno lapides pluuisse: in Gallia lupum
& gili euagina gladium abstulisse: in Sicilia scu-
ta duo sanguinem sudasse: & iam metentibus
cruentis spicas in orbem decidisse: Cerites aquas
sanguine mixtas fluxisse in bello Punico secun-
do: bouem dixisse: caue tibi Roma. † Ante bel-
 lum civile Cæsaris, & Pompei de nocte stel-
 las ignotas visas, in aëre ignes, & faces volan-
 tes, sydera crinita, & cometa, tonitrum die se-
 reno, iacula ignea, lampades, stellas deciduas
 de die, defectionem Lunæ plenæ, M. Anneus
 Lucanus meminit *Pharsal. lib. 1. ex illo.*

Prodigijs terras implent æthera pontum
Ardentemq; polum flammis, cæloq; volâtes
Obliquas per inane faces, crimenque timendi
Syderis, & terris mutâtem regna Cometem,
Fulgora fallaci micuerunt crebra sereno,
Et varias ignis denso dedit aëre formas, &c.
 † Insolitos canum latratus, dirarum avium cā-
 tus: *Æthnæ incendia, voces terrificas per lu-*
cos; simulachra horrentia de nocte; bruta ho-
minis voce loquuta, fluuiorum defectiones:
terræ hiatus: simulachrorum lacrymas, & ludo-
res, & alia huiusmodi non minoris cladis signa
 ante bellum civile Augusti, & Antoni, contra
 Brutum, & Cassium refert Vergil. *Georgic.*
lib. 1.

Vidimus vndantem rupis fornacibus Æthnæ,
Flammæque glouos; liquefacta volvere saxa,
Armorum sonitum toto Germania cælo
Audyt, insolitis, tremuerant montibus Alpes,
Vox quoque per lucos vulgo exaudita silentes

Ingens, & simulachra modis pallentia miris,
Visa sub obscurum noctis, pecudesque loquuta
Infandum, sistunt amnes, terræque debescunt,
Et mœstum illacrymas templis ebur, &c.

¶ Vnde prodigium, quasi prædictum tes-
 tatur *Festus*, quia prædicit futurum malum, vn-
 de Nonius appellat *prodigia Deorum minas.*
 Cicero in Verrem. 6. *Est enim multa sæpè pro-*
digia vim eius, numenque declarant. Vergil.
Æneid. 6.

Prodigijs æli cælestibus ossa piabant.

¶ Monstra Dei irati signi præbent, ut do-
 cent Cardinal. Perrus Damian. lib. de miracu-
 lis, in hæc verba: *Robertus Gallorum Rex pro-*
pinquam sibi copulauit uxorem, ex qua suscepit
filium anserinum per omnia collum, & caput
habentem, quos virum, & uxorem, & omnes
ferè Galliarum Episcopi communi simul excõ-
municauere sententia: Rex igitur his coactus
angustijs ad sanum consilium reddiens diuertit
incestum, inijt legitimum coniugium. † Nam
 cum Deus in natura sit, quando ipsa in aliquid
 peccat, referendum est, ad Deum iratum, quia
 ut ait Aristot. lib. de animal. c. 11. *Natura ni-*
hil contra naturam facit, ex quo merito Stat.
Papin. 7. Thebaid.

Hoc monstra tenent, quæ plurima nefas

Prodigiale canens, certi fors prauia sati

Quippe ferūt diros monit' volucresq; feraq;

¶ Et ut infans ob iustam Dei vindictam
 in vtero immutatur, & à sua naturali forma
 degeneratus, in aliam turpem, monstruosum
 redditur, ita etiam iam natum propter crimi-
 na suam formam abijcere cogitur, & aliam in-
 duere, ut de uxore Loth ex inobedientia ver-
 sa in statua salis narrat sacra Paræmia, *Genes.*
cap. 19. † Nabuchodonosor Rex ex superbia
 conuersus est in bubem, & more animantis sce-
 no vescebat, & sub dio degebat, & homines
 fugerat, vsque dum pœnitentia correptus di-
 uina voluntate forma restitutus est, *Daniel. c.*
4. cap. Nabuchodonosor, 23. quæst. 4. † Simile
 aliud exemplum habetur apud Metaphrastes
 Septemb. 30. *Teridates Armeniorum Rex*
cum virgines Ripsimem, & Gaiam nefandis
modis ad impudiciam allicere admitteretur,
martyresque efficere, iustitia Dei versus est in
insaniam, mutataque eius forma in porcum.

¶ Neque homines tantum ad peccato-
 rum punitionem solent degenerare, sed bruta
 etiam in monstruosam formam solent inuer-
 ti, non solum in punitionem, sed futuri mali
 signa, ut alia prodigia, quæ sub Theodosij se-
 nioris Imperio, narrat Nicephor. lib. 12. cap.
 37. *Tum prodigia insolita visa sunt, quæ futura*
orbi mala perpenderunt. † Ante Lutherum

(Christianæ Fidei , & Religionis nefandissimum Apostatam) marinum monstrum visum est humana facie simul cum Monachorum cuculli quandam similitudinem præbentem , vt scribit *Olaus Mag. in histor. Septentr. lib. 21. cap. 1.* † Et paulo ante Gaditanam cladem , quam ab Anglis accepimus , in Oceano marinum nostrum repertum est vituli magnitudine , caudam in duas partes vipartitam habentem , quod Regi nostro D. D. Philippo II. allatum in Regia æde ageris affigi iussit , quod hucusque expectaculum præbet , quasi in signum illius Regni , quod à vera Religione apostatantis duplici graditur via , iuxta illud Ecclesiast. ca. 2. *Ve duplici corde , & labijs dolosis , & manibus malefacientibus , & peccatori ingredienti terram duabus vijs.* † Nam licet in aquis plethorum animalium formæ referantur , & ea quidem naturaliter , vt testatur *Alian. lib. 10. ca. 18. Leonum , foeminarum , arietum , pantherarum , equorum effigies in piscibus in Taprobana mare conspicitur.* † Quando ad humanam notitiâ referuntur , aliquid mali indicant ; vt tenet *Episcopus Simon Maior. tom. 1. dierum canicular. colloq. 9. in paruis fol. 457. Censeo equidem hæc monstra in mari prolata esse , & populis in notiam referri , vt Deum iratum , sicut cetera in terra monstra ostendunt , cum tanta populi carnis luxuria disfluunt , vt piscium incognitum coitum superare videantur , aut molis æquatilium animantium præferre.*

† Ostenta similiter , & prodigia Dei iræ manifestant , quarum varia sunt , non solum ex actibus humanis petita , sed ex omnibus alijs , quæ in cælo , terra , marique nascuntur , vt tradunt *DD. in l. ostentum , D. de verborum signif.* † Ante excidium Hierosolymitanum armorum sonitus in aëre auditus est , equites inter se præliantes visi , voces auditæ , umbræ visæ , & similia , quæ cladem prædixerunt , vt narrant *Iosephus de bello Iudaico. lib. 6. Apollon. libr. de excidio Hierosolym. Ioan. Salisberiens. libr. 2. Polycrat. cap. 4. Bulenger. lib. 5. de prodig. ca. 23.* † Canum vlulatus inter prodigia referuntur , quæ præcesserunt morti Maximini , *Capitolinus , Canes circum tentorium in secunda mensione , ultra duodecim vlularunt , & animâ quasi stendo possuerunt , ac prima luce mortui sunt deprehensi.* † Nam canis vlulatus tristitia denūciat , *Lucan. lib. 1. Pharsal. Fleuile seui latrare canes , Papini Thebaid. 4. Nocturnique canum gemitus , Apian. 4. ciu. Canes vlularunt instar lutorum , Ouid. lib. 15. Metamorphos.*

In foroque circumque domos , & tēpla Deorum Nocturnos vlulasse canes.
Ante bellum ciuile Augusti , & Antoni , Ver-

gil. Georgic. 1.

Obscenique canes , importunaque volucres Signa dabant.

Fuerunt etiâ aues , quæ tristitia , & feralia denūciabant , vt de bubone testatur *Plin. lib. 10. c. 12. Bubo funebris , & maxime abominatus publicis præcipue auspicijs deserta incolit , nec tantum desolata , sed dira etiam , & in accessu , Noctis monstrum , de hoc , & alijs Stat. Papin. lib. 3. Thebaid.*

Monstra volant , diræque strident in nube volucres

Nocturnæque gemunt striges , & feralia bubo , Damna canens.

Didonis mortem bubone denūciatam legi apud *Vergil. lib. 4. Anei.*

Solaque culminibus ferali carmine bubo Sape quari , & longas in fretum ducere voces. Ante mortem Cæsaris , *Ouid. libr. 15. Metamorphos.*

Tristia mille locis flygius dedit omina bubo.

† Voces in solita auditæ similiter prodigiosæ sunt , vt ante excidium Hierosolymorum auctor est *Ioseph. lib. 7. de bello Iudaico , cap. 12. Festo die quem Pentecostem vocant , non esse Sacerdotes intimum templum , more suo , ad diuinas res celebrandas ingressi , primum quidem motum quendamque strepitum senserunt : postea vero subitam vocem audiuerunt , quæ diceret migremus hinc.* † De eodem excidio *Cornelius Tacitus lib. 5. Expāssa repente delubri fores , & audita maior humana vox : excedere Deos simul ingens motus excedentium , quod nō in templis , sed in lucis testatur Tibul. libr. 2. Eleg. 5.*

Et lucos præcinuisse fugum.

† Dum enim per lucos audiebatur vox prodigiosum habebatur , quia syluæ silere existimabant veteres ob religionem , quæ luci omnes imbuti , & nemori esse crediderunt . Ideo inter prodigia , quæ præcesserunt bello ciuile , *Lucan. lib. 1. Pharsal.*

Magnaue per aëra voces

Audite nemorum.

Vergil. Georg. 1.

Vox quoque per lucos vulgò exaudita silentes.

† Simulachra itidem quando sudore madent ad prodigium sunt referenda , nam ante *Leutricam calamitatem Cicero Diuinat. lib. 1. Herculisque simulachrum multo sudore manauit , nam vt ait Apollon. lib. 4. Cum quid mali imminet consueuerunt sudare simulachra , & lib. 1. Epigrar. Sudans Diana nuncia est tumultus.* *Lucan. d. lib. 1.*

Vrbisque laborem

Tēstatos sudore Lares.

† Sudare

5 Sudare non solum, sed lachrymare, & gimere simulachra in alicuius mali signum consueverunt, quod ex aëre ambiente, vel alia causa naturali contingere potest, ut testantur *Plutarchus in vita Coriolani, & in vita Camil. Apollon. in Argonat. Ioan. Eusebius part. 2. curiosa Philosophia, lib. 1. ca. 57.* Et licet ex eadem causa naturali sudor sanguineus in simulachris contingere possit, ferè semper accidit ex causa spiritali procurante, diuina nempe, aut diabolica, in alicuius mali prænuntia, ut ante bellum Atticum statuam M. Antonij, & ante bellum Modenæ simulachrum Mineræ sudasse sanguinem referunt *Dion. Cassius libr. 7. Appian. lib. 4. ciuil.* † Vnde ebur lachrymare inter prodigia referebatur, quod idem fuit, quod simulachra Deorum lachrymas emitte-
 6 re, quia ut plurimum ex ebore fiebant, quod quia ad ora maximè conspiciebatur, in prouerbium *lachrymare ebur* pro tristitia denuntiare euasit, *Ouid. lib. 15. Metamorphos. Mille locis lachrymauit ebur.* Seneca in *Thyeste, Fleuit in templis ebur.* Vergil. d. *Georg. 1.*
Et mœstum illachrymat templis ebur.

8 ¶ Et quia ostentorum genera duo diximus, quarum alter ad phantasma refertur, ante Cæsaris mortem hoc ostentum præcessisse testatur *Ouid. lib. 15. Metamorphos. Umbrae que silentium errauisse ferunt.* † De his, quæ anteceperunt bello ciuili *Lucan. lib. 1. Pharsal. venientes cominus umbrae.* Cicero in poema de suo consulatu, quod habetur libr. 1. diuinat.

10 *Iam verò varia nocturno tempore vissa Terribiles formæ belli motusque mouebant.* Quæ quidem squalida, atque pallentia fuisse, testatur Vergil. d. *Georgic. 1. Simulachra modis pallentia miris.* Et *Æneid. 1. Coniugis ora modis attollens pallentia miris.* Et *Æneid. 7. Multa modis simulachra vidit volitantia miris.* Et *Æneid. 10. Ora modis Anchisides pallentia miris, quem imitatus Lucret. lib. 1.*

11 *Sed quadam simulachra modis pallentia miris.* † Defunctorum apparitiones multi ad prodigia referunt, ut in Christi Domini morte contigisse his verbis narrat *D. Matth. capit. 27. v. 53. Et multa corpora Sanctorum, quæ dormierant surrexerunt, & venerunt in sanctam Civitatem, & apparuerunt multis, nam inter prodigia, quæ Cæsaris nunti præcesserunt refert Lucan. lib. 7. Pharsal.*

Defunctosq; Patres, & emittas sanguinis umbras.

12 ¶ Ante oculos volitare suos. Tenebræ horribiles mali signa sunt, nam cum naturæ cursum exceduat inter prodigia annumerantur, ut Solis ille ecclipsis, quæ sub Pharaone Ægyptis contingit, operante Moyse Dei virtutē, *Exod. cap. 10. v. 22. Et facta sunt tenebræ horribiles in vniuersa terra Ægypti tribus diebus: nemo vidit fratrem suum, nec nouit se de loco in quo erat.* † Et sub Alarico tam magnum Solis deliquium visum fuit, ut media die stellæ refulserint auctore *Nicephor. lib. 13. cap. 36.* & Scipione aduersus Anibalem prope Carthaginē, & pugnante, & vincente integer fuit Solis defectus, ut scribit *Zonaras tom. 2. † Et Augusti ante mortem totus Sol defecit, & cælum late ardere visum, ut testatur Nicephor. lib. 1. ca. 17.* Idque alijs in prænuntium alicuius cladis accidisse multis exemplis adstruit *Episcopus Simon Maiolus tom. 1. dierum & annular. colloquio 1. † Nam cum Solis ecclipsis contingat ex antepositione Lunaris gloui, quæ longè minor est, quam Sol: quando totum lumen eius obscuratur, non est naturale, sed prodigiosum, ut testantur Combricens. lib. 2. de Cælo, cap. 6. q. 11. † In Christi Domini morte, ut in totius vniuersitatis dictatoris totus Sol obscuratus est, D. Matth. capit. 27. Et tenebræ facta sunt super vniuersam terram, quod in signum calamitatis Iudæorum testantur Chrysostom Theophilact. & Hieronym. in Matth. 27. S. Thom. part. 3. q. 44. art. 2. † Nam illud Solis ecclipsis præter naturam fuit, & præter debitum congressionis tempus, Luna coniuncta est, & per horas plures super Solem diametrum obstitit, & quod mirabilius multo ab Oriente digressa, & ultra mediam cæli regionem ad congressum euecta, iterum ad Orientem resilierit, ut obseruauit D. Dionys. Areop. posita illius sæculi Astrologus, & Philosophus eximius epist. ad Policarp.*

43
 44
 45
 46
 47

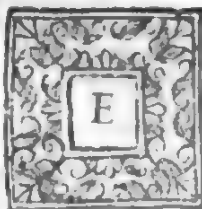
C A P. XIII. De Prænotione elementari ex terræ motibus, hiatibus, mugitibus, fragoribus, & igne subterraneo.

S V M M A R I V M.

1. Naturalia signa licitum est obseruare.
2. Terræ motibus, mugitibus, fragoribus, fremitibus Deus iratus ostenditur.
3. Terræ motus in Christi morte in signam calamitatis Iudæorum.

4. Terramotus signum est vniuersalis iudicij.
5. Terramotu nil aptius ad dissipandum orbem.
6. Terra motu sub Ozia Rege iram suam notam fecit Deus.
7. Ozias Rex obuiolatam Religionem lepra percussus fuit.
8. Terramotus sub Theodosio omnes fere orbis partes concussit.
9. Terra motu sub Martino Imp. tota Antiochia corruit.
10. Tota terra in Christi morte contremuit.
11. Terra motus causa varia.
12. Terra motus quare ab exhalatione causetur.
13. Terra motus quare causetur ab igne subteraneo.
14. Terra motu resultat sonitus, fragor, murmur, fremitus.
15. 16. Terra motu fragor præcessit.
17. Terra motu biatus accedit.
18. Terra biatus sub Alarico multis sepulchrum præbuit.
19. Terra biatus sub Theodosio in Anthiochia viuas quam plures absoruit.
20. Dathan, & Abiron ob denegatam Moyfi iurisdictionem terra viuos absoruit.
21. Ioroboan quare manus arida facta est.
22. Hiatus terre aer pestilens solent emittere.
23. Roma ex hiatus terre lues maxima cõtrahita.
24. Italiae multis in locis per hiatus terre pestilens exhalatur aer.
25. Aer corruptus ex cabernis terre transeuntes necat.
26. Aterni biatus quare aues necet.
27. Hiatus terre ignes solet emittere.
28. Ignis ex hiatus terre erumpentes omnia vastant.
29. Ignis subterranei in signum alicuius calamitatis.
30. Ignis subterranei præcesserunt cladi Canaria.
31. 32. Astne ignes in mali signa.
33. Islandia Hecla mons non solum ignes, sed lapides mittit.
34. Montes flammiumeros varijs in locis.
35. 36. Flammiumeri montes apud Indos Occidentales.
37. Volcanes varij Italia.
38. Ignibus omnia serbent in signum peccatorũ pena.

39. Montes ignibus serbent, vt peccatores a vitijs suis abertantur.
40. Flammeũ gladium quare portaret Angelus Paradysi.
41. Terra siccitas Deum iratum offendit.
42. Hispania toto septennio non pluuit, in peccatorum penam.
43. Siccitas est principium desolationis terre.

Elementis datur similiter prænotio naturalis, quam non minus attendere debemus, vt ex causis euentus subsequutura præuideamus, quia naturalia signa licitũ est obseruare, vt docet D.

Thom. 2. 2 q. 95. art. 7. Azor in Summa Instit. moral. tom. 1. libr. 1. cap. 15. Leonardus Lessius de Iustitia, lib. 1. cap. 43. dub. 7. num. 45. ¶ Vei diuinam iram metuanus, nam ex terre motibus, mugitibus, fragoribus, fremitibus, & alijs huiusmodi Dei ira denunciatur, iuxta illud Psalm. 17. *Commota est, & contremuit terra, & fundamenta eius conturbata sunt, quia iratus est eis.* ¶ Sic in Christi Domini morte, siue in totius vniuersitatis dictatoris Domini, atque Dei exitum, siue in Iudeorum calamitatis signum ex ea prouenientis legitur apud D. Matth. cap. 27. v. 51. *Et terra mota est.* ¶ Et inter signa vniuersalis iudicij à Christo Domino aducitur apud D. Luc. cap. 21. v. 11. *Et erũt terre motus magni per loca.* ¶ Nam ad dissipandum orbem nil aptius terre motu est, siue causetur ab exhalatione seu spiritu, siue terre cabernis impetuoso vento sub oriente, quo omnia per terram suis sedibus conuulsa ruina dissipantur, vt ait Seneca lib. 6. natur. qq. cap. 5.

¶ Vnde terre motus diuinæ iræ signum est, nam primum sub Ozia Rege Iuda, etiam cum idolatriæ scelus, cum alia quoque per orbem admitterentur crimina, nunquam tamen terre motu iram suam manifestam fecit Deus, nisi violata Ecclesiastica à Regibus libertate, vt habetur Amos cap. 1. v. 3. ¶ Ozias enim Rex ingressus templum ausus est in censum offerre super altare Tymiamatis, repugnantibus Sacerdotibus, ex quo percussus fuit lepra, Paralipomen. 2. cap. 26. *Et terramotus sequutus, & alia damna, vt tradit D. Hieronymus super Isai. cap. 7.* ¶ Sub Theodosij Imperio terramotus magnus omnes fere orbis partes concussit, cui multa mala subsequerentur scribit Nicephorus lib. 14. cap. 46. Sub Herode Iudæa motu terre oppressa triginta hominum millia perierunt, vt tra-

9 vt tradit Zonaras tom. 1. † Terræ motus sub Martino Imperatore tota Antiochia corruit, Nicephor. lib. 18. cap. 13. & Amasea tota, excepto tēplo, Nisē in vita S. Gregor. Et tota terra cōtremuit in Christi Dñi mortē, Matt. c. 27. v. 51. & terra mota est, & petra scisse sūt.

10 † Nā licet nonnulli sapientiores quā par est, terræ motū huiusmodi intra Iudcā tantum continēat, quia terræ motus quadraginta leucas nō excedit, Senec. ubi sup. lib. 6. verū est terræ motum huiusmodi ad Romam, & alias Asiæ partes peruenisse, vt testatur Plin. lib. 2. cap. 48. *Maximus terra mortalium excedit motus, Tiberij Caesaris Principatu, duodecim urbes Asia una nocte profuturas.*

11 ¶ Causa autem terræ motus varia est, nam vt ait Seneca in natural. qq. lib. 6. cap. 5. *causam, quæ terra concutitur, alij in aqua esse, alij in ignibus, alij in ipsa terra, alij in spiritu putauere, alij in pluribus, alij in omnibus his.*

12 † Verum est contingere ab exhalatione, halitu, seu spiritu terræ visceribus incluso, & foras exire quærente, nam cum viam, qua prodeat, non inuenit, retro fertur, atq; in se reuoluitur, & exitu frustra quæsito, omnes angustias dimouet, vt docent Aristotel. lib. 2. Meteor. cap. 7. Seneca in natural. qq. lib. 6. cap. 12. Albertus Magnus lib. 3. Meteor. tractat. 2. † Et non solum exhalationem, sed etiam ignem subterraneum, itemque & ventum, siue is superne terram subeat, siue in eius specubus denuo gignatur, terræ motus edere, quando quidem hæc tria parem ferē vim obtinent ad terram mouēdā, quatenus vnusquisque eorum repugnante natura intra viscera terræ cohibetur, & dū erumpere nititur, eam concutit, ac contremuit, vt docent Conimbricens. in Meteoros

14 Aristotel. tractat. 11. cap. 2. † Sic & terræ motu resultat sonitus, mugitus, fragor, murmur, clamor, fremitus, & alia huiusmodi ex collisione corporum, quæ similiter signa esse alicuius calamitatis docet Cicero lib. 1. diuination. *cum terra sæpè fremitus, sæpè mugitus, sæpè motus multa nostra Reipublica, multa ceteris ciuitatibus graua, & vera prædixerunt.* † Tremor terræ, cum fragore præcessit bellum Picentinum, vt auctor est Orof. lib. 4. cap. 4. Bellum Thebanum apud Papin. Thebrid. 3. Et bellum duorum fratrum apud eundem lib. 11. & Arnobius de his fragoribus sic testatur lib. 1. *Terrarum validissimi motibus tremefacta nutant vsque ad periculum ciuitatis.* † Cuius rei multa sunt apud Græcos, & Latinos, Arator lib. 1. *Arva tremunt concussa locis,* Calab. lib. 2. *In fremitu tellus circumquaque,* Ouid. lib. 15. Metamorph. *Motamque tremoribus ur-*

bem, Petron. Arbiter, Rupta tonabant verticulus lassis montis iuga. Vergil. Æneid. 6. *Sub pedibus mugire solū, & iuga celsa moueri.*

¶ Terræ motu similiter hiatus accedit, quia terra dehiscens rupturas sæpius facit, quibus exhalatur aer, quæ aliquando adeo ingentes sunt, vt terra latè difissa recedens, sorbeat profundis faucibus vrbes, & hiatus rursus cōcludit, nullo earum relicto vestigio, quia videlicet cabernarum capacitas haustemolli responderet, vt tradunt Conimbricens. ubi supra diē tractat. 11. cap. 3. † Roma enim sub Alarico capta Honorij Imperatoris tempore multis in locis terræ hiatus rupta ob nefaria crimina incolis sepulchrum ex temporaneum, ex spontaneumque facta est, vt narrat Nicephor. lib. 13. cap. 36. † Similiter sub Theodolij Imperio cum Antiochia terræ motu quasata esset, terra dehiscens, viuos quam plures absoruit, vt meminit idem Nicephor. lib. 14. cap. 46. † Quæ absque dubio ad iustam Dei vindictam sunt referenda, cum & Datham, & Abiton ob negatam Moyfi iurisdictionem, & ob contemptum nolentes ad iudicium venire, eos viuos terra absoruit, cum tabernaculis suis, Numer. cap. 6. † Vt sic sæculares metuant Ecclesiasticam cōtemnere iurisdictionem, & eorum malo discant diuinis iussionibus obedire, neque temere Prelatos, virosque Ecclesiasticos spernāt, sed a Deo datam venerentur potestatem, cuius est vindicta, & retributio, nam ob id Iob roboam manus arida facta est, Regum 3. c. 13.

¶ Et quia per hiatus huiusmodi exhalatur aer pestilens, qui causa est terræ motus, solet erumpi, morborum causa esse solet, ex corruptione nimirum, aut mala proprietate, quæ ex opaca terra traduxit, cuius contagio infectus aer proximus, & ex eo reliquæ partes facile fit, vt ascendentes interimat, vt tradunt Conimbricens. ad Aristot. Meteor. tractat. 12. ca. 2. † Quemadmodum Romæ olim in medio fori apparuit terræ ruptura, ex qua tanta lues populo fuit contracta, vt respondente Oraculo, non cessaturum malum, nisi res preciosa quædam intus eiceretur, Marcus Curius phædrato equo insiliens pro salute publica, se in hiatus præcipitauit, vt narrant Titus Livius lib. 7. Decad. 1. D. Augustin. lib. 5. Ciuitate Dei, ca. 18. Offor. lib. 3. cap. 5. † Idque in alijs Italiæ partibus adesse scribit conciuis meus L. Annæus Seneca in natural. qq. lib. 6. cap. 18. *In pluribus Italiæ locis per quadam foramina pestilens exhalatur vapor, quem non hominem ducere, non fera tutum est, aues quoque si in illum incidunt antequam celo meliore leniantur in ipso volatu cadunt.* † Nam cum terra multa

homini vita ademitur, & inter alia, exalatio, vel aer in cavernis terræ detenta corrumpitur; quæ ideo mortem adferre potest, nam ut ait idem Annæus Seneca lib. 3. cap. 21. *In quosdam specus, qui despexerint moriuntur, tā velox malum est, ut transvolantes aues deiciat.* † Ut de Auerni etiam halitu pestiferi scribit Diodorus lib. 2. de quo si testatur Vergil. lib. 6. *Aeneid.*

*Quā super haud vllæ poterant impune volātes
Tendere iter pennis, talis sese balitus atris
Faucibus effundens supera ad convexa ferebat.*

¶ Hiatus huiusmodi nō solum astatu pestiferos, sed ignes etiam solet emittere, nam exalatio huiusmodi, quæ sub terra vagatur in locorum angustias per anteparitalem frigoris cogitur exitum querere, ipso atritu, & collisione accenditur, quandoq; motus non calor tantum causa est, sed etiam flammæ, cū in materiam idoneam incurrit, ut docent *Conimbricæ ad Meteor. tract. 12. cap. 2.* † Ideo ignes huiusmodi æstuantes, atq; effervescentes, cū in terræ motibus foris erupant, omnia vastant, ut de mōte Æthna recēsit D. Aug. li. 3. *Ciu. Dei, ca. 13.* *Legimus apud Ethnorum libros Æthneis ignibus ab ipso montis vertice usq; ad litus proximum decurrentibus, ita fuisse mare, ut rupes exurerentur, & pisces nauium soluerentur.* † Vnde inter prodigia, quæ antecesserunt bellum Ciuile Augusti, atq; Antonij contra Brutum, & Cæsarem sic cecinit Vergil. Georg. 1.

*Vidimus undantem ruptis fornacibus Æthnā
Flammarūq; globos liq; factaq; voluere saxa.*

¶ Cladi Canarum præcedunt ignes montis, qui dicitur *Mongibelo*, apud *Silium li. 8.* & in raptu Proserpinæ apud *Claudian. lib. 2.* nam ut ait Appian. lib. 5. *civ. Terruerūt exercitum saui fremitus Æthnæ horrendi mugitus fulgur alate splendentia.* † Nec terroris tantū, & prodigij, sed ipsius mali causa de Æthna mōte meminit Oros. lib. 5. c. 6. *In Sicilia mons.*

Æthna vastos ignes eruclauit ac fudit, qui torrentium modo per proua præcipientes proxima quæq; corripientibus exussere flammis, longinquiora autem fauillis calidis, cum vapore graui latè volitantibus corruerunt: quod Sicilia semper vernaculum genus monstri non pertendere malum assolet, sed inferre. † Vnde accuratè de huiusmodi ignibus Amnianus lib. 23. *Metuendi globo flammarum propter fundamenta crebris assaltibus erumpentes, nam ut ait Lucan. lib. 1. Pharsal.*

*Nec tulit in cælum flammæ sed vertice prono
Ignibus in Hesperium cecidit latus.*

¶ Et non Æthnæ modo sunt ignes, ve-

rum etiam in Islandia ad Heclam montem, quem ignes vna cum lapides mittere tradit *Surius anno 1537.* cuiusmodi plura de Volcana tradit *Rossidius*, de alio monte dicto *Ly para*, qui nocturnas euomit flammæ meminit *Plin. lib. 3. capit. 9.* de Idzō flammivomero monte *Pomp. Mela lib. 1. cap. 6.* † Ut sic interim taceam Lyciæ montem flammivomerum Chymzram, *Plin. lib. 2. cap. 106.* & Aethiopiæ Aconocaumam, *Solin. ca. 32.* & trans Herculis columnas, quædam nocturnis incendijs conspicua in Athlante monte, *Sicil. Mbr. 5. cap. 2.* & in Africa Guazeual ex amplissimo

hiatu perpetuum ignem vomitas *Joan. Leo part. 3.* † Et in nouo orbe in Mexicano Regno aliud Volcan in Prouincia Ciapopulam, ut tradit *Petr. Aluar. ad Cortes*, & in Prouincia Quahatemalla, *Petrus Hispan. par. 1. cap. 23.* & in Regno Terrenate, non solum ignes, sed & crepitūs in modum bombardæ, *Bart. Diaz Societatis Iesu anno 1556.* † Et in Regno del Perū non minores videntur, qui per multa miliaria circumciter ebomunt flammæ, cineres, lapides, quæ in ciuitatem de Guatanala in Regno Perū penè abruerunt, ut refert *Petr. Chieza lib. 1.* † In Italia sunt etiam

Bolcanes iuxta Neapolim. mons Campaniæ Vesuvius, qui nunc dicitur de Somma, & alij in isla de la Tercera, & alibi tradit *Georg. Agricola de subterraneis lib. 4. Seneca lib. 6. cap. 1. natural. qq.* † Nam omnia ignibus ferbent, ut homines animaduertant, in peccatis puniendis eiusmodi supplicia parata, eaq; longè maiora esse in ipsis terræ visceribus, vel quia sic ad extremum diē iudicij Deus asserbat, quo iudicandum est sæculum per ignem. *D. Petr. Canonie. 2. cap. 3.* † Velut sic homines a peccatis auertantur, nam montes ferbentes ignibus

timorem, & metum conciliant, ex quo in monte Syna Dominus descendit in igne ad legis promulgationem, ut metuerent Hebræi violationem, nam ex ignibus, & fragoribus, *Exod. capitul. 19. vers. 18.* *Eratque mons terribilis.* † Sic & ad custodiam Paradisi collocatur Cherubim habentem (*Genesis capit. 4. vers. 24.*) *Flammeum gaudium, atque versatilem*, & ad punitionem legitur lib. 3. *Sibyllinior.*

Cælo labentur ab alto

In terram ardentes enses.

¶ Terræ siccitas similiter Deum iratum prædicat, quia præternaturam est, ut vapores quos aqua emittit in aquam non resoluantur, sed exalentur, ut tempore Regis Achab, obdiutinam scelerum consuetudinem ad Heliæ petitionem cælum clausum est, & per

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

trienium non fuit ros, nec pluuia, Reg. 3. cap. 17. v. 1. † Non minori clade Hispani peccatorum penam pependimus, cum toto septennio nunquam pluit, ita vt terra dehiscens ciuium sepulchrum extemporaneum præbuit, vt narrant Vincent. lib. 23. bist. cap. 29. Mariana de rebus Hisp. lib. 1. cap. 13. † Nam siccitas est principium de solationis naturæ, quipè cum ex humido viuamus, & conseruamus, vt Heraclitus docuit, ex quo dicunt Stoici primordium vniuersi esse ab humiditate, per consequens ex siccitate perimus, & sic siccitate sequuntur pelles, causones, empiam, emigranam, erisipilam, & id genus mala, vt docet Galen. lib. 1. Epidemiar. & similiter famen, nam vt ait Aratres, in Phœn. Inualidas segetes terrebit siccior aër.

Cap. XIII. De prænotione ex pluuijs communibus, & prodigiosis, maris & fluuiorum egressibus, & insolitis alluionibus.

S V M M A R I V M.

1. Pluuia si terram inundat fit in peccatorum penam.
2. Diluuia in vniuersa terra non futura Deus pollicetur.
3. Deucalionis diluuium ultra Thesaliam se non extendit.
4. Manna vel vt pluuiam miraculosum fuit.
5. Manna Hebreorum diuersum quod colligitur in Syria, Lybano, Calabria, & alijs.
6. Lapidēs pluuisse constat Amorrhæis.
7. Cineres quoque pluuisse Constantinopoli.
8. Coturnices pluuisse Israelitis.
9. Coturnices quomodo pluissent Israelitis.
10. Carnem infrustrā concissam pluit Roma.
11. Pisces pluuisse frumentum, & hordeum & legumina.
12. Sanguinem pluuisse in area Concordia, & alijs.
13. Sanguis pluuiæ ex vaporibus coloratis fit.
14. Sanguis pluuiæ Deum iratum ostendit.
15. Maris egressus diuinam iram indicat.
16. Maria & flumina ad peccatorum punitionem solent egredi.
17. Maris tumor fluuiorem insolite alluiones pestis anuntia sunt.
18. Maria egressa sunt ante Iuliani mortem.

19. Sicilia maris egressus Insulas absoruit.
20. Hispania fluxiorum egressus mali prænuncium.
21. Maria ferbent ignibus ad notandam Dei iram.
22. Maria ferbent ignibus insignum peccatorum punitionis.
23. Hispania olimè mari ortus fuit ignis, qui usque ad Zamoram (plurima vastans) peruenit.
24. Ignis vindex est diuinæ iræ.
25. Maria gelu contrahuntur in peccatorum punitionem.
26. Maria sisti gelu, & flumina retrocedere quomodo in Dei iram accipiantur.
27. Flumina sisti inter prodigia referuntur.
28. Aëstus maris quando diuinam iram prænunciat.
29. Maris accessus, & recessus naturalis est.
30. Maris accessus, & recessus præter solitum ordinem Dei iram protendunt.
31. 32. Fluctus maris, fluuij, riu, putei, quando sanguinei videntur Dei iram prædicant.

P L V V I A Quotidiana fit ex terræ, & aquæ vaporibus in aëre eleuatis, & solis calore resolutis ad nos redeuntibus, qui terram fertilizant, & paschua animantibus præbent; si tamen terram inundant, in peccatorum penam tribuendum est, vt tempore Noe, Gen. c. 7. v. 19. Et aqua præualuerunt nimis super terram, opertiq; sunt omnes montes excelsi super vniuerso cælo. † Postea autem et si grauissima fuerunt crimina tota terra aquis opperta non est, vel quia mortalium peccata ad omnes, vt tunc se non extendit, Genes. c. 6. v. 12. Omnis quippe caro corruerat viam suam super terram. Vel ex Dei promissione, Genes. c. 9. v. 15. Et nō erunt ultra aqua diluuij ad delendam vniuersam carnem. † Vnde diluuium, quod Deucalionis tempore successit ultra Thesaliam se non extendit, mille & quingentos annos ante Romam conditam, D. Aug. li. 18. ciui. Dei, c. 8. & 10. Ogirij in Achaia, quod Deucalionis diluuium præcessit secundum Orosium lib. 1. c. 7. & aliud in Aegypto, de quo Plato in Timæo.

¶ Quandoq; etiam nubes non aquam, sed aliud extraneum solent emittere, vt manna datum ad populi Israelitici escam, non naturaliter ex elementis productum, sed per miraculum creatum, & per manus Angelorum distributum, vel vt pluuiam, Exo. c. 16. v. 4. Ego pluam vobis panes de cælo. † Longè multo diuersum, quod colligitur in Syria, Lybano, Calabria, & alijs locis, vt tradit

Coninbrycenses ad Meteoros, tract. 7. cap. 11. quia ut ait sacra Pagina, Sapient. cap. 16. v. 20. *Omne delectamentum in se habentem, & omnis saporis suauitatem.*

¶ Lapidēs quoque pluissē nūes planum est, nam de Amorrhēis legitur Iosue, cap. 10. v. 11. *Dominus misit super eos lapides magnos de cælo.* Cælum sumitur pro ære, ex cuius regione Angeli lapides iaculabantur, ut alijs temporibus accidisse docent Tit. *Liuius ab urbe condita Decad. 1. lib. 1. & Decad. 3. lib. 3. 6. & 9. Diu. August. lib. 3. ciuit. Dei, cap. fin.* ¶ Cineres quoque pluissē legimus Constantinopoli, sub Leonis tempore, *Niceph. lib. 15. c. 20.* Lanam in Peneste, *Aul. obsequēs, c. 6.* vermes in Boetia, *Olus Magnus.*

¶ Coturnices quoq; pluissē Israelitis constat ex *Numer. cap. 11. v. 20. & seqq.* Nam ut ait Regius Vates, Psal. 77. v. 27. *Et pluit super eos sicut pluuiam carnes, & sicut arenas maris volatilia cæli.* ¶ Quæ licet ab Angelis ex elementis in æris regione possent produci, ex alibi asportatas per ventum facit Historicus accidisse docet d. *Numer. 11. v. 21. Ventus autem egrediens à Domino arreptas transmare coturnices derulit, & emisit in castra.* ¶ Car-

nem quoq; infrustra concissam pluissē Romæ in area Concordiæ testatur *Liuius d. lib. 3. Decad. 1. Quam aues, & feræ mandabantur, & mās sit multos dies sine fœtore, ut meminere Plinius, & Halicarnas.* ¶ Pices similiter pluissē scribit *Plin. lib. 31. c. 1.* frumentum, hordeū, & legumina, vel ut pluuiam in Campania refert *Vincentius lib. 23. historia, cap. 148.*

¶ Sanguinem pluissē Romæ in area Concordiæ testatur *Liui. lib. 9. Dec. 4. & alibi ut tradit Suri. ann. 1543.* Lac similiter pluit, ut auctor est idem *Liui. Decad. 3. lib. 7.* ¶ Naturaliter enim fieri potest, ut vapores, qui in aquam resoluuntur hunc vel illum colorem imprimant, & eo maxime quando ex terris rubris, vel aluis eleuantur, vi in sanguinis, aut lactis, aliūve colorem appareant, ut docet noster *Senec. in natur. qq. lib. 1. c. 7. & lib. 4. c. 4. Corn.*

Gemm. in Cosmographia, c. 6. ¶ Quæ licet naturalia sint, quoties accidunt, quia consuetū cursum naturæ transiliunt, Deum iratū ostēdunt, & peccatorum punitionem videntur protendere, ut coturnices Israelitis, *Numer. d. c. 11. v. 33. Adhuc carnes erant in dentibus eorū, & ecce furor Domini concitatus in populum percussit eum plaga magna nimis, Psalm. 77. v. 31. Adhuc ecce eorum erant in ore ipsorum, & ira Dei ascendit super eos.*

¶ Similiter maris egressus diuinam iram prænunciat, nam Deus terminum mari consti-

tuat *Psalm. 32. v. 7. Congregans sicut in utre aquas maris, ponens in Theſauris abyſſos, & Psalm. 103. v. 9. Terminum possuiſti, quam non transgredientur, neque conuertentur opperire terram.* Prouerb. cap. 8. v. 27. *Quando certa lege, & gyro vallabat abyſſos, quando æterā firmabat sursum, & librabat fontes aquarum, quando circumdabat mari terminum suum, & legem ponebat aquis, ne transirent fines suos.*

¶ Sic ergo quando contingit illa terminos suos egredere, & quasi accepta à Deo libertate in terrenos scuire, atque escandescere criminum vltionem prænunciant, nam maria & flumina ad peccata puniēda egrediuntur, ut in generali catachysmo, *Genes. c. 7. v. 11. & in Theſalia, Achaia, & alij, quia Deus de peccatis solet aqua sumere vindictam, ut tradit An-*

neus Senec. lib. 6. Natural. qq. c. 26 & libr. 7. c. 5. ¶ Vnde maris tumor, fluuiorum insolita aluiones peitis annuncia sunt, strages, & clades innumeros pepererunt, ut ex Anniano, & Procopio dixi in Epitom. de Mag. lib. 1. c. 2. n. 23. Episcopus Simon Maiol. som. 1. dierum Canicular. colloq. 1. 10. & 11. Ioan. Euseb. p. 1. curiosa philos. lib. 2. c. 22. & 23. ¶ Antē Iuliani mortem tot sceleribus fœdata egressa sunt maria apud Epidauritanos, ut narrat D. Hier. in vita S. Hilarion. Idemq; apud Alexandrinos refret Niceph. li. 10. c. 35. ¶ Alius fuit maris egressus in Sicilia, quo multæ Insulæ sunt abortæ, ut narrat Paul. Diacon. lib. 11. c. 1. & omnis maritima terra Phrygiæ, & Helederiæ aborta est ann. 1164. eo quod vitijs degenerarent, Saxo Grammat. in præf. biſt. Danicæ.

¶ Sic anno elapſo 1627. Hispania nostra ex superua vitæ, iustitiæ oprefione, & carnis cōcupitijs fœdata, flumina albeolis suis egressa, Cordubam, Hispalem, Salmanticani, & alias vrbes in solita aluione inundarunt, quorum oprefione innumeri homines, & pecora perierunt, & magnæ calamitatis signa de derūt: nā Pharaon tumidus, & lat. vitijsq; omnib; dedit. in rubro mari insignū Regni mutationis cū exercitu suo abortus est, *Exod. c. 14. v. 28.*

¶ Et ut maria ferbēt fluctibus, ita quoque ferbēt ignibus, ardentque contrā aquarum naturam, ut his verbis testatur Anneus Seneca in *natural. qq. lib. 2. c. 36. Cum Insula in Aegeo mari surgeret, spumabat interdū mare, & sumus ex alto ferebatur: nam demū predebat ignem, non continuū, sed ex interualli amittentem, fulminum more, quotiens ardor in feris iacentis, superiū pūdus euiceret. ¶ Quod quidē in alicuius criminis detestationē est, ut capta Roma sub Alarico maritimi fluct. perinde, ac campi plurimum igni exardescere diu viſi*

unt *Psalm. 32. v. 7. Congregans sicut in utre aquas maris, ponens in Theſauris abyſſos, & Psalm. 103. v. 9. Terminum possuiſti, quam non transgredientur, neque conuertentur opperire terram.* Prouerb. cap. 8. v. 27. *Quando certa lege, & gyro vallabat abyſſos, quando æterā firmabat sursum, & librabat fontes aquarum, quando circumdabat mari terminum suum, & legem ponebat aquis, ne transirent fines suos.*

¶ Sic ergo quando contingit illa terminos suos egredere, & quasi accepta à Deo libertate in terrenos scuire, atque escandescere criminum vltionem prænunciant, nam maria & flumina ad peccata puniēda egrediuntur, ut in generali catachysmo, *Genes. c. 7. v. 11. & in Theſalia, Achaia, & alij, quia Deus de peccatis solet aqua sumere vindictam, ut tradit An-*

neus Senec. lib. 6. Natural. qq. c. 26 & libr. 7. c. 5. ¶ Vnde maris tumor, fluuiorum insolita aluiones peitis annuncia sunt, strages, & clades innumeros pepererunt, ut ex Anniano, & Procopio dixi in Epitom. de Mag. lib. 1. c. 2. n. 23. Episcopus Simon Maiol. som. 1. dierum Canicular. colloq. 1. 10. & 11. Ioan. Euseb. p. 1. curiosa philos. lib. 2. c. 22. & 23. ¶ Antē Iuliani mortem tot sceleribus fœdata egressa sunt maria apud Epidauritanos, ut narrat D. Hier. in vita S. Hilarion. Idemq; apud Alexandrinos refret Niceph. li. 10. c. 35. ¶ Alius fuit maris egressus in Sicilia, quo multæ Insulæ sunt abortæ, ut narrat Paul. Diacon. lib. 11. c. 1. & omnis maritima terra Phrygiæ, & Helederiæ aborta est ann. 1164. eo quod vitijs degenerarent, Saxo Grammat. in præf. biſt. Danicæ.

¶ Sic anno elapſo 1627. Hispania nostra ex superua vitæ, iustitiæ oprefione, & carnis cōcupitijs fœdata, flumina albeolis suis egressa, Cordubam, Hispalem, Salmanticani, & alias vrbes in solita aluione inundarunt, quorum oprefione innumeri homines, & pecora perierunt, & magnæ calamitatis signa de derūt: nā Pharaon tumidus, & lat. vitijsq; omnib; dedit. in rubro mari insignū Regni mutationis cū exercitu suo abortus est, *Exod. c. 14. v. 28.*

¶ Et ut maria ferbēt fluctibus, ita quoque ferbēt ignibus, ardentque contrā aquarum naturam, ut his verbis testatur Anneus Seneca in *natural. qq. lib. 2. c. 36. Cum Insula in Aegeo mari surgeret, spumabat interdū mare, & sumus ex alto ferebatur: nam demū predebat ignem, non continuū, sed ex interualli amittentem, fulminum more, quotiens ardor in feris iacentis, superiū pūdus euiceret. ¶ Quod quidē in alicuius criminis detestationē est, ut capta Roma sub Alarico maritimi fluct. perinde, ac campi plurimum igni exardescere diu viſi*

unt *Psalm. 32. v. 7. Congregans sicut in utre aquas maris, ponens in Theſauris abyſſos, & Psalm. 103. v. 9. Terminum possuiſti, quam non transgredientur, neque conuertentur opperire terram.* Prouerb. cap. 8. v. 27. *Quando certa lege, & gyro vallabat abyſſos, quando æterā firmabat sursum, & librabat fontes aquarum, quando circumdabat mari terminum suum, & legem ponebat aquis, ne transirent fines suos.*

¶ Sic ergo quando contingit illa terminos suos egredere, & quasi accepta à Deo libertate in terrenos scuire, atque escandescere criminum vltionem prænunciant, nam maria & flumina ad peccata puniēda egrediuntur, ut in generali catachysmo, *Genes. c. 7. v. 11. & in Theſalia, Achaia, & alij, quia Deus de peccatis solet aqua sumere vindictam, ut tradit An-*

neus Senec. lib. 6. Natural. qq. c. 26 & libr. 7. c. 5. ¶ Vnde maris tumor, fluuiorum insolita aluiones peitis annuncia sunt, strages, & clades innumeros pepererunt, ut ex Anniano, & Procopio dixi in Epitom. de Mag. lib. 1. c. 2. n. 23. Episcopus Simon Maiol. som. 1. dierum Canicular. colloq. 1. 10. & 11. Ioan. Euseb. p. 1. curiosa philos. lib. 2. c. 22. & 23. ¶ Antē Iuliani mortem tot sceleribus fœdata egressa sunt maria apud Epidauritanos, ut narrat D. Hier. in vita S. Hilarion. Idemq; apud Alexandrinos refret Niceph. li. 10. c. 35. ¶ Alius fuit maris egressus in Sicilia, quo multæ Insulæ sunt abortæ, ut narrat Paul. Diacon. lib. 11. c. 1. & omnis maritima terra Phrygiæ, & Helederiæ aborta est ann. 1164. eo quod vitijs degenerarent, Saxo Grammat. in præf. biſt. Danicæ.

¶ Sic anno elapſo 1627. Hispania nostra ex superua vitæ, iustitiæ oprefione, & carnis cōcupitijs fœdata, flumina albeolis suis egressa, Cordubam, Hispalem, Salmanticani, & alias vrbes in solita aluione inundarunt, quorum oprefione innumeri homines, & pecora perierunt, & magnæ calamitatis signa de derūt: nā Pharaon tumidus, & lat. vitijsq; omnib; dedit. in rubro mari insignū Regni mutationis cū exercitu suo abortus est, *Exod. c. 14. v. 28.*

¶ Et ut maria ferbēt fluctibus, ita quoque ferbēt ignibus, ardentque contrā aquarum naturam, ut his verbis testatur Anneus Seneca in *natural. qq. lib. 2. c. 36. Cum Insula in Aegeo mari surgeret, spumabat interdū mare, & sumus ex alto ferebatur: nam demū predebat ignem, non continuū, sed ex interualli amittentem, fulminum more, quotiens ardor in feris iacentis, superiū pūdus euiceret. ¶ Quod quidē in alicuius criminis detestationē est, ut capta Roma sub Alarico maritimi fluct. perinde, ac campi plurimum igni exardescere diu viſi*

unt *Psalm. 32. v. 7. Congregans sicut in utre aquas maris, ponens in Theſauris abyſſos, & Psalm. 103. v. 9. Terminum possuiſti, quam non transgredientur, neque conuertentur opperire terram.* Prouerb. cap. 8. v. 27. *Quando certa lege, & gyro vallabat abyſſos, quando æterā firmabat sursum, & librabat fontes aquarum, quando circumdabat mari terminum suum, & legem ponebat aquis, ne transirent fines suos.*

¶ Sic ergo quando contingit illa terminos suos egredere, & quasi accepta à Deo libertate in terrenos scuire, atque escandescere criminum vltionem prænunciant, nam maria & flumina ad peccata puniēda egrediuntur, ut in generali catachysmo, *Genes. c. 7. v. 11. & in Theſalia, Achaia, & alij, quia Deus de peccatis solet aqua sumere vindictam, ut tradit An-*

neus Senec. lib. 6. Natural. qq. c. 26 & libr. 7. c. 5. ¶ Vnde maris tumor, fluuiorum insolita aluiones peitis annuncia sunt, strages, & clades innumeros pepererunt, ut ex Anniano, & Procopio dixi in Epitom. de Mag. lib. 1. c. 2. n. 23. Episcopus Simon Maiol. som. 1. dierum Canicular. colloq. 1. 10. & 11. Ioan. Euseb. p. 1. curiosa philos. lib. 2. c. 22. & 23. ¶ Antē Iuliani mortem tot sceleribus fœdata egressa sunt maria apud Epidauritanos, ut narrat D. Hier. in vita S. Hilarion. Idemq; apud Alexandrinos refret Niceph. li. 10. c. 35. ¶ Alius fuit maris egressus in Sicilia, quo multæ Insulæ sunt abortæ, ut narrat Paul. Diacon. lib. 11. c. 1. & omnis maritima terra Phrygiæ, & Helederiæ aborta est ann. 1164. eo quod vitijs degenerarent, Saxo Grammat. in præf. biſt. Danicæ.

¶ Sic anno elapſo 1627. Hispania nostra ex superua vitæ, iustitiæ oprefione, & carnis cōcupitijs fœdata, flumina albeolis suis egressa, Cordubam, Hispalem, Salmanticani, & alias vrbes in solita aluione inundarunt, quorum oprefione innumeri homines, & pecora perierunt, & magnæ calamitatis signa de derūt: nā Pharaon tumidus, & lat. vitijsq; omnib; dedit. in rubro mari insignū Regni mutationis cū exercitu suo abortus est, *Exod. c. 14. v. 28.*

¶ Et ut maria ferbēt fluctibus, ita quoque ferbēt ignibus, ardentque contrā aquarum naturam, ut his verbis testatur Anneus Seneca in *natural. qq. lib. 2. c. 36. Cum Insula in Aegeo mari surgeret, spumabat interdū mare, & sumus ex alto ferebatur: nam demū predebat ignem, non continuū, sed ex interualli amittentem, fulminum more, quotiens ardor in feris iacentis, superiū pūdus euiceret. ¶ Quod quidē in alicuius criminis detestationē est, ut capta Roma sub Alarico maritimi fluct. perinde, ac campi plurimum igni exardescere diu viſi*

unt *Psalm. 32. v. 7. Congregans sicut in utre aquas maris, ponens in Theſauris abyſſos, & Psalm. 103. v. 9. Terminum possuiſti, quam non transgredientur, neque conuertentur opperire terram.* Prouerb. cap. 8. v. 27. *Quando certa lege, & gyro vallabat abyſſos, quando æterā firmabat sursum, & librabat fontes aquarum, quando circumdabat mari terminum suum, & legem ponebat aquis, ne transirent fines suos.*

¶ Sic ergo quando contingit illa terminos suos egredere, & quasi accepta à Deo libertate in terrenos scuire, atque escandescere criminum vltionem prænunciant, nam maria & flumina ad peccata puniēda egrediuntur, ut in generali catachysmo, *Genes. c. 7. v. 11. & in Theſalia, Achaia, & alij, quia Deus de peccatis solet aqua sumere vindictam, ut tradit An-*

neus Senec. lib. 6. Natural. qq. c. 26 & libr. 7. c. 5. ¶ Vnde maris tumor, fluuiorum insolita aluiones peitis annuncia sunt, strages, & clades innumeros pepererunt, ut ex Anniano, & Procopio dixi in Epitom. de Mag. lib. 1. c. 2. n. 23. Episcopus Simon Maiol. som. 1. dierum Canicular. colloq. 1. 10. & 11. Ioan. Euseb. p. 1. curiosa philos. lib. 2. c. 22. & 23. ¶ Antē Iuliani mortem tot sceleribus fœdata egressa sunt maria apud Epidauritanos, ut narrat D. Hier. in vita S. Hilarion. Idemq; apud Alexandrinos refret Niceph. li. 10. c. 35. ¶ Alius fuit maris egressus in Sicilia, quo multæ Insulæ sunt abortæ, ut narrat Paul. Diacon. lib. 11. c. 1. & omnis maritima terra Phrygiæ, & Helederiæ aborta est ann. 1164. eo quod vitijs degenerarent, Saxo Grammat. in præf. biſt. Danicæ.

¶ Sic anno elapſo 1627. Hispania nostra ex superua vitæ, iustitiæ oprefione, & carnis cōcupitijs fœdata, flumina albeolis suis egressa, Cordubam, Hispalem, Salmanticani, & alias vrbes in solita aluione inundarunt, quorum oprefione innumeri homines, & pecora perierunt, & magnæ calamitatis signa de derūt: nā Pharaon tumidus, & lat. vitijsq; omnib; dedit. in rubro mari insignū Regni mutationis cū exercitu suo abortus est, *Exod. c. 14. v. 28.*

¶ Et ut maria ferbēt fluctibus, ita quoque ferbēt ignibus, ardentque contrā aquarum naturam, ut his verbis testatur Anneus Seneca in *natural. qq. lib. 2. c. 36. Cum Insula in Aegeo mari surgeret, spumabat interdū mare, & sumus ex alto ferebatur: nam demū predebat ignem, non continuū, sed ex interualli amittentem, fulminum more, quotiens ardor in feris iacentis, superiū pūdus euiceret. ¶ Quod quidē in alicuius criminis detestationē est, ut capta Roma sub Alarico maritimi fluct. perinde, ac campi plurimum igni exardescere diu viſi*

unt *Psalm. 32. v. 7. Congregans sicut in utre aquas maris, ponens in Theſauris abyſſos, & Psalm. 103. v. 9. Terminum possuiſti, quam non transgredientur, neque conuertentur opperire terram.* Prouerb. cap. 8. v. 27. *Quando certa lege, & gyro vallabat abyſſos, quando æterā firmabat sursum, & librabat fontes aquarum, quando circumdabat mari terminum suum, & legem ponebat aquis, ne transirent fines suos.*

23

31

R

01

18. Fulgura nullatenus lapidem continere possunt.
19. Fulguribus, & alijs de celo ignibus Deus aliquando vindictam sumit.
20. Igne de celo tangi montes diuinam iram prænunciant.
21. Venti genetantur ex vaporibus, & exalationibus commixtis.
22. Venti è mare instantes, quare humidi sint.
23. Venti è mari ingruentes pluvias prædicunt.
24. Ventorum commoda, & incommoda.
25. Eurus, seu Africus parat Ecnephias, Thyphones, & Prasferes.
26. Ecnephias, sunt, quæ ex sicca nuvis discessione erumpunt.
27. Thyphones sunt ex diuersis nuuibz inter se conglobantis statibus.
28. Vorago, Corona, Area, Virga, & Perelia, quare tempestatis sint præmentia.
29. Vorago fit, quando serena nocte multa spirationes in sublimi adstantia foua similitudinem præbent.
30. Area fit ab spirationibus, vel nuue in orbem sparsa.
31. Virga, seu vacillus quid sit.
32. Perelia, quare signa sint tempestatis.
33. Soles duo, & plures simul quare videantur.
34. Soles duo Hispaniæ visi in Christi natiuitati.
35. Hispania Christi hæreditas in confessione fidei semper præcelsens se exhibuit.
36. Luna Perelia dantur.
37. Iris quare signum sit pluuia.
38. Iris quare varijs coloribus componitur.
39. Iri quare sit color puniceus, viridis, rubeus.
40. Arcum cæli quare Deus in signum serenitatis constituat.
41. Arcus cæli, quia ex nuue varida sit, signum est non futurum diluuium.
42. Rarida nuues, quibus Iris fit tenuissimis constant vaporibus.

METEOROLOGICAM præ-
 notionem dico, non quod hæc
 non sit elementaris, sed quod
 specialiter in sublimi sunt ele-
 mento: nam licet Aristoteles
 de illis etiam, quæ ad aquam, &
 terram pertinent in libris Meteorum pertra-
 ctauerit, ideo à nonnullis reprehenditur, & ab
 alijs non satis excusatur: nam *μετεωρολογία*, *Me-*
teorum sublimis significat, vnde *μετεωρολογία*,

Meteorologia, rerum in limum ratio, ac sciē-
 tia est, vnde docet *Cosmibr. in Meteo. in præm.*
 Sic de aëris impressiōibus erit agendum,
 de quibus diuinationis huiusmodi comparatur,
 aëris scilicet, tanquæ infima eius Regione,
 quæ circa nos est, quam media, quæ montes
 non transcendit, quam sublime sub Lunam, in
 qua veteres ignis spheram collocarunt, & ma-
 le, quia exalationes tam longe distas visu
 non penetrantur, vt docet L. *Amant. Seneca*
in natural. question. libr. 2. capis. 15. 16. 17.
18. 19. 20. Ex quo Anaximander ignem
 ad spiritum retulit, Pythagoras in terræ cen-
 tro collocauit, vt relet *Plutarch. lib. 13. de*
placitis philosoph. capis. 11. Sub Lunæ globo
 negauit *Hippocrat. lib. de statib.* in aëre non
 esse contendit, *Aristotel. libr. 1. Meteor. cap.*
4. Et alij alia senserunt, vt videtur est apud
Gonimbricens. in Aristotelem de celo libr. 3.
quest. 1. art. 2. Nam ignis Spheram pro-
 priam nullam esse tam diu bonæ notæ autho-
 res docuerunt, *Hieronym. Cardanus libr. 1.*
varietatis rer. cap. 2. Cognatus meus D. *Gis-*
par. Cadillo Villalpando ad Aristotel. libr. 1.
de celo, & physicor. 1. Francisc. Valles de Sa-
cra Philosoph. cap. 1. 28. & 50. Scip. Capicius
lib. 2. de principijs, Franc. Patricius lib. 7. dis-
curs. Peripat. tom. 4. quibus aslipulatur *Au-*
son. in Gryph. Ternarij dum ait.
Tres charitates, tria fata, triplex vox, trina
elementa.

¶ Omnium enim impressiōum meteoro-
 logicarum causa est vapor, qui ex aqua, & hu-
 mentibus locis virtute Solis, & Syderum ele-
 uatur: & exalatio similiter, quæ ex terræ super-
 ficie oritur eadem Solis et Syderum influen-
 te potestate, vt docent *Aristot. libr. 1. Meteor.*
cap. 4. Seneca lib. 2. Natural. qq. cap. 10. Philo-
ponus lib. 2. de Generat. capis. 18. August.
Niphus lib. 1. comment. 137. Albertus Mag-
nus lib. 1. Meteor. tract. 4. cap. 1. Ex vapo-
 ribus fiunt nubes, nebulæ, & caligines. Nebu-
 la est nubis imperfecta, quæ ex crassitate in
 sublime ferri nequit, ideo vicinum occupat
 aër, & nebulosa caligine terram circumfundit,
 quare si oriente Sole extenuatur, & evanes-
 cit, signum est serenitatis, si tamen confestim af-
 cendat ad aerem frigidum euecta sepe in plu-
 uiam vertitur, vt docet *Aristot. libr. 1. Meteor.*
capitul. 9. Albert. libr. 2. tract. 1. capitul. 4.
Alfonf. Perez ad Meteor. p. 4. cap. 8. Cum
 tamen nubes huiusmodi ad mediam aeris re-
 gionem sunt euectæ, quæ frigida est conuer-
 tuntur in pluuiam, niuem, grandinem, gla-
 ciem, rorem, pruina, & alia huiusmodi te-
 cundum temporis, & cæli regionis naturam

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

*Aristotel. dict. libr. 1. cap. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. & 12. Perez dict. part. 4. capit. 3. 4. 5. 6. 7. 8. & 9. Conimbricens. in Meteor. tract. 1. capit. 1. & 2. & tractat. 7. ca. 4. 5. 6. 7. & 8. † Vnde cum nubes nigrescunt, quia ex densitate fit vaporis, pluuiam spondent; cum rubent, si clarescunt, ventos denotant: si verò ab ortu repelluntur, & ad occasum abeunt, serenitas expectanda, si non abeunt, sed ingruunt, ventum portendunt ab ea parte, qua impelluntur, quod si is à meri die sit, imbrem nunciat, vt tradunt *Plinius lib. 18. natural. histor. cap. 35. Plutarchus lib. de causis nature, cap. 18. † Si tamen nubes oriuntur ab occasu pluuiam denotant, nisi ab Austro dissoluantur, vt Christi Domini testimonio comprobatur apud D. Luc. cap. 12. v. 54. Cum videritis nubem Orientem ab occasu statim dicitis Nimbis venit, & ita fit: & cū Austrum flantem dicitis: quia aestus erit; & ita fit. † Si nubes orientem Solem circundant, quanto minus luminis relinquunt, tãto acrior tempestas erit: si Sol vaporum corona cingitur, qua parte sese illa aperit, expectetur ventus: si tota defluerit aequaliter, & in se euasuerit, serenitas, vt docent *Plin. & Plutarch. ubi sup. Vergil. Georg. 1. Ille ubi nascentem maculis variauerit orbem Conditus in nubem medioque refulserit orbe Suspecti tibi sint imbres.***

*† Exhalationes autem, quæ calidæ, & siccæ sunt ex leuitate ad ima petunt, & ex his grauius, & oleoginosis fiunt flammæ, capræ saltantes, lanceæ, sydera discurrentia, stellæ cadentes, ignis perpendicularis, ignis fatuus, ignis lambens, draco volans, Callor, & Polux, Helena, fulgura, fulmina, & cometa, de quarum materia, magnitudine, figura, colore, situ, loco, motu, tẽpore, & id generis plura tradiderunt, L. Annaeus Seneca in natural. qq. libr. 1. 2. & 3. Aristotel. in Meteoris, Plin. in histor. rerum natural. Hyginus, Apolonius, Nyphus, Leopoldus, Albertus Magnus, & alij. † Flamma enim, seu fax ab exaltatione sicca, & calida procedit, quæ igni subrepta subito inardescit: capræ saltantes, quæ à Græcis αἰγῆ dicuntur, in eadem ferè forma apparent, sed quia scintillant, dicuntur capræ saltantes, vt alia similis formæ naturæ volantes dracones, vt tradunt *Seneca, Olympiodorus, & Philoponus. † Quibus adiunge sydera cadentia, prout vulgò appellantur, eo quod admodum stellæ inflammata, discurrunt per aëra, & euanescent, quia fiunt ab exhalationibus leuibus, & parum oleoginosis, qui faciliè incenduntur, & consumuntur, vt tradit L. Annaeus Seneca dict. libr. 1. capit. 15. † Nam stellæ non cadent de cœlo vique ad**

diem iudicii, non quod in eo fixæ sint, vt nodi in tabula, sed quia cœlum istud quod nunc est transibit, quia eius influxus amplius nõ deseruiet, D. Matth. cap. 13. *Cœlum, & terra transibunt. † Astraq; eius peribunt, vel cadent, vt inter signa vniuersalis iudicii adducitur à D. Matth. cap. 24. Stella de cœlo cadet, D. Marc. cap. 13. Stella cœli erunt cadentes, ad quorum imitationem Ethnici inalicuius mali singum stellæ cadere dicebāt, quæ nil aliud sunt, quam exhalationes, vt dixit Vergil. Georg. 1. Sapē etiam stellæ vento impendente videbis Præcipientes cœlo laui.*

*† Quando autem exhalationes huiusmodi, sunt oliginosæ, in ima aëris regione incenduntur, fiunt fulgura, fulmina, quæ ad terram redeunt, & ad mediam aëris regionem peruenientes (quæ frigida est) ex antiparistasi fortiores fiunt, & exitum procurantes, fragoræ, & tonitrua inducunt, maiores, vt à maioribus exhalationibus fiunt, vt tradunt *Aristotel. lib. 2. Meteor. cap. fin. Seneca lib. 2. natural. qq. cap. 17. Plutarchus de placit. Philos. lib. 3. c. 3. Alb. Magn. tract. 3. cap. 2. Plin. lib. 2. ca. 43. † Et quauis prior sit fulgur quam tonitrum, prius vidimus fulgorem quam sonitum audimus, quia oculorum velocior est sensus, quam aurium, vt tradit *Seneca lib. 2. natural. qq. cap. 12. vnde Vergilius tempestatem à tonitruis exoritur, Æneid. 1. Intonuerē poli, et crebris micat ignibus æther.***

*Fulgur enim est exhalatio in nube accensa ex igneo colore tincta, vt testatur *Aristo. dict. c. fin. fulmen tamen exhalatio ignita, siue ignis in exhalatione accensus, vt voluit idem Aristotel. lib. 3. Meteor. cap. 1. † Vt sic explodatur popularis fabellaq; asserit fulmina in similitudinem lapidis lebigati cubiti longitudine decidere, quæ terræ ingruunt stadia septem, quæ post septem annos à terra exeunt, nam cõmentum stultorum est, etiam si ex aëris regione lapides decidere odor sulphuris, & quasi naturam ammiaci, ex narratione Avicennæ tradit *Auerroes ad Aristot. lib. 2. Meteor. † Quæ omnia tempestatum non modo, sed diuinæ quandoque signa sunt, nam Deus persapē fulminib; & alijs ignibus de cœlo petitis de peccatoribus vindictam sumit, vt de Sodomā, & Gomarrā, *Genes. cap. 19. de filijs Aaron *Leuit. cap. 10. de sectatoribus Dathan, Numerorum cap. 16. de quinquagenarijs Ochozā, Reg. 4. cap. 1. † Vnde tangi igne montes pro diuinæ iræ signo commemorat Regius Vates Psalm. 143. Domine inclina cœlos tuos, & descende: tange montes, & fulmigabunt, & pro mali prænuncia Vergil. Eccl. 1.*****

*Sape malum hoc nobis, si mens non leua fuisset.
De caelo tactas memini pradicere quercus.*

- 21 ¶ Ex his denique exhalationibus, & v
porius commixtis generantur venti, nam li
cet nihil aliud esse ventum, quam aerem agi
tatione commotum tenent plures Philoso
phi apud *Plutarch. lib. 3. de placit. capit. 7.* &
Peripatetici omnes ventos exhalationem ca
li lam, & siccam fateantur cū *Aristo. lib. 1. Me
teor. cap. 13.* Sententia nostra verior est, quam
probant *Conimbricens. in Meteor. tractat. 6.*
22 cap. 2. † Vnde venti ē mari egredientes humi
di sunt, quod vaporum naturam testantur, &
occasus caruleum præter calorem, qui vapo
res ē mari eleuatos indicat, nam experientia
docet vnde vapores oriuntur, inde ventos as
pirare, quod vtiq; non accederet, nisi venti
etiam vapores pro materia saltem magna ex
parte, aliquando haberent, vt probant *Auer
roes ad Aristotel. lib. 2. Meteor. cap. 2. Albert.*
23 *Magn. lib. de caus. tractat. 2. cap. 5.* † Sic ven
tos, qui ē mari egrediuntur pluuias prædica
re, docet *Plin. lib. 2. cap. 47.* siue quod flante
vento per loca humida eius qualitates acqui
rit, vt zephyrus, qui gelidus, & humidus naturæ
est, quia per Septentrionalia agit loca, muosa,
& frigida, *Vergil. Georg. 4.*

Hoc geritur zephyris impellentibus undis.

- 24 ¶ Et licet venti multas hominum vitæ
vtilitates importent, iidem tamen nonnun
quam, vel quali ciues turbulenti intestino de
certantes odio, vel quasi in iudiō, sedere in homi
num perniciem conspirantes horrendo flatu
deseruiunt, tempestates mouent, terras, & ma
ria concutiunt, naues submergunt, turres, ac
domus, vt humiles casas deiiciunt, *sternunt sa
ta lata bobumque labores* † Quorum nō om
nes, sed Eurus maximè, seu Africus longè, la
tèque imperio potitus præstat, qui turbulen
tos flatus excitans, mortalibus ruinam parat,
quales sunt Ecnephas, Typhones, & Præste
res, quæ nauis, & Agricolis horrendæ pestes
dicuntur, propter pericula huiusmodi, quæ ex
citare solent, vt tradunt *Aristotel. lib. 3. Me
teor. cap. 1. Perez ubi supra, part. 3. cap. 3. Con
sarem. lib. 2. de element. Albert. dict. tract. 2.*
26 cap. 3. † Ecnephas sunt, quæ ex sicca nubis dis
cessionem erumpunt, *Plin. lib. 2. cap. 48.* nam
post pluuias recremata nubium cum huc illuc
ex leuitate impellantur in ignem erumpunt,
ex quo hypocritas eis comparat D. Iudas epi
stol. 1. v. 12. *Nubes sine aqua, quæ à ventis*
27 *circumferuntur.* † Typhones, seu turbines
fiunt ex diuersis nubibus, vel eiusdem interse
conglostantis flatibus, quæ solent ex antiparis
tali, vel repercussione flammam secum de

boluere, quæ ideo Præstères dicuntur à voce
πυρρην, quod est incendio, & sunt signa tem
pestatis, vt docet *Aul. Gell. lib. 19. noct. Atti
car. c. 1.* Vnde *Lucan. lib. 7.*

- Et trabibus mistis auidos Typhonas aquarum.* 28
Neque his contenta natura varijs coloribus,
atq; spectris aerem decolorauit, vt imminē
tib; tempestatibus homines precauerint, qua
les sunt, *Vorago, Area, seu Corona, Virga,*
† *Parelia*, de quibus latè tractant, *Seneca,*
† *Aristot. Auerroes, Thymon, Amadeus, Philopo
nus, Albert. Magnus, Perez, & Conimbricēf.*
in libris *Meteor.* † *Vorago* fit, quando serena 29
nocte multæ spirationes in sublimi adiuncte,
medio quidem densiores, reliqua facie ratio
res inter Astrorum lumen ad nostrum aspectū
foueat similitudinem præbere videntur, & quā
to magis adensatur, tanto magis pluuiam præ
nunciat, *Aristotel. d. lib. 3. cap. 3.* † *Area* au
tem fit ex similibus spirationibus, vel nube æ
quali densitate in orbem sparsa sub Sole, vel
Luna, aliq; ve explendoribus Astris, ita vt ra
dius corporis luminosi propter spirationes de
sitate rectus progredi nequeat, sed desiliat,
atq; per omnes extremitates diffundatur, ap
paretque tunc sub Astro splendens circulus
more lucidæ coronæ, quæ Greci αλον, *alon* vo
cant, & signum est venti, & pluuiæ, vt tradunt
Seneca in natural. qq. lib. 1. cap. 2. Plin. lib. 2.
cap. 30. † *Virga*, seu vacillus in nube aquosa, 31
rarida à Sole repercusa fit, præsertim dum ver
git, ad occasum, & eas respicit per oblicum, ex
quo varijs coloribus apparet, in similitudinē
Iris, sed in modum Virgæ, quæ sunt signa plu
uiæ futuræ, vt docent *Aristot. dict. lib. 3. cap.*
6. *Seneca lib. 1. natural. qq. cap. 13.* † *Parelia* 32
similiter signa sunt tēpestatis, dicuntur à Græ
cis παρεια, quali prope Solem, nā sunt, quan
do plures nubes hisce conditionibus, ita collo
cantur, vt imago Solis ad vnā perducta aliā
imaginem in alteram nubem imprimat: & hæc
rursus in aliam, & sic plures Soles simul viden
tur, vt docent *Aristot, Auerroes, Amadeus,*
† *Philoponus, & Conimbricēf. ubi supra.* † Ex 33
hoc enim duos Soles visos in Vitellio, testatur
Zonaras tom. 2. tres conspectos Romæ scribit
Plin. lib. 2. cap. 31. plures alios in Bosphero af
firmat *Dion. lib. 47.* nec refert an duo, an plu
res sint, nam vt ait *Seneca lib. 1. natural. qq.*
cap. 11. *Quid enim impendit quominus tot sint,*
34 *quod nubes fuerint aptæ ad exhibendam imagi
nem Solis.* † Quod fortasse aliquando ad mi
raculum est referendum, vt tres Soles, qui in
Hispania apparuerunt die Natiuitatis Domi
ni, quasi in signum Trinitatis cōfessionis, qua
Hispania in ignis futura erat, vt docet *Ange
licus*

35 *licus D. Thom. p. 3. q. 36. art. 3. † Quippe Hispania fuit melioratio hereditatis datæ Christo Domino à Patre Eterno, ut apertè David testatur Psalm. 2. Postula à me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuā terminos terræ. Nā Hispaniam terrarum terminus est appellata, eo quod in ea orbis termini constituti essent, ut dicam tom. 2. lib. 1. cap. 4. † Ad Lunam similiter Parcelia dari, licet Aristoteles non meminerit, probavit tamen Plinius lib. 2. cap. 32. credere renuit Nyphus, canit tandem Pontan. in suis Meteor.*
Sapè etiā duplicē in tenebris est Cernere Lunā Nube cauam referente aliā sub imagine formā.
 37 ¶ Arcus similiter dictus Iunonis, quem veteres Irim dixerunt, Theumantis filiam fingentes, propter varios colores quibus distinctus apparet, ex aqua in nube Solis radijs percussa, ut tradunt L. Annaeus Seneca in natural. qq. lib. 1. cap. 4. 5. 6. 7. & 8. Plutarch. lib. 3. de placitis Philosoph. cap. 5. Albert. Magn. dict. lib. 3. tractat. 4. cap. 8. & 26. Francisc. Picus lib. de exam. vanit. cap. 12. † Ad cuius formationem oportet nubem raridam esse, ac talē, ut in aquam proximè solui possit, partimque translucida sit, minimum externa facie, qua nos respicit; sic enim faciliè iniectum lumen imbibet: partim opaca videlicet à tergo, ut lumē repercutiat more speculi, à quo imagines disiliunt, Seneca ubi proxim. dict. cap. 4. Aristot. lib. 3. Meteor. cap. 2. Philopon. lib. 2. capit. 4.
 38 † Cuius tres colores Puniceus, videlicet, viridis, & rubeus ex aqua in nube commixtione signa sunt futuræ pluuiæ, quia viridis color ex aqua indigesto creatur, rubeus autem ex humido inflammato fit, ex quibus puniceus componitur, medius color inter rubrum, & viridem, ut sic meritò inter pluuiæ signa adducatur ab Aristotel. dict. lib. 3. Meteor. capit. 5. Seneca lib. 1. natural. qq. cap. 6. Plin. lib. 18. capit. 35.
 40 † Neque obstat arcum huiusmodi non in signum pluuiæ, sed serenitatis Dominum constituisse, dum post generalem cathachysmum Noach alloquitur, Genes. cap. 9. v. 14. Cum obduxero nubibus cælum apparebit arcus meus in nubibus, & recordabor fœderis sempiterni, & non erunt ultra aquæ diluuij operire terram.
 41 † Nam eo quod ex nube rarida fit, signum est non futuri dilubij, ad quod nubes spissæ, & crassæ multoque humoreque abundantes requiruntur, ut docent D. Thom. quodlibet. 3. ar. 30. Archiepiscopus Chanturiens. in Compend. perspect. lib. 3. cap. 2. Abulens. in Genes. dict. cap. 9.
 42 † Quippe raridæ nubes, quæ ad Irim formandam requiruntur tenuissimis constant vaporibus, & iam penè exhalantes, quæ ideo dilu-

bium efficere nequeunt, sed pluuiam leuem, cuius signum est, ut tenet Turneb. lib. 22. cap. 23. & lib. 29. cap. 31. nam ut ait Ouid. in Metamorph.

*Nuntia Iunonis varios inducenda colores
 Consipit Iris aquas, alijuntque nubibus affert.*

CAP. XVI. De Prænotione ex Cometis cœlestibus, & aëreis.

SVMMARIVM.

1. Cometae fiunt ex cœlesti materia, vel stellarum congerie.
2. Cometas aliæ in suprema aëris regione collocant.
3. Cometa quare ab exhalationibus non possint fieri.
4. Cometas verius est esse ex congerie stellarū, quæ Gelaxia dicitur.
5. Cometa in cœlo inter imagines, & signa videntur.
6. Cometa aliquando fiunt ab exhalationibus in aëris regione.
7. 8. Cometa cœlestes in quo differant ab aëreis.
9. Cometarum motus, non unus, sed multiplex est.
10. Cometarum figura bifaria sunt.
11. Cometarum varia species.
12. Cometarum colores non sunt veri, sed fucati, & apparentes.
13. Cometarum colores à materia diuersitate nascuntur.
14. Cometa calida, & sicca sunt, siue sint ab stellis, siue ab exhalationibus.
15. 16. Cometa quare portendant fructum in opiam, annonæ pretium, caritatem, famem, &c.
17. 18. 19. Cometa quare prædicant pestem, & contagiosos morbos.
20. 21. Cometa prædicunt morbos, quæ proueniunt ex adustione sanguinis.
22. Cometa quare prænuntient rixas, seditiones, bella, &c.
23. Cometa in gladij similitudinē, ante Hierosolymitanam cladem.
24. Cometa ante Caesaris mortem bella, & mala protendit.
25. Cometa prædicunt Regnorum euersiones, & mutationes.
26. Cometa quare præcipuè Principibus minentur.

27. 28. Cometæ quibus prædicta sunt Regum
 29. Cometæ anni 1618. observatio.
 30. Cometæ anni 1618. effectus vix.

COMETARVM Natura, for-
 ma, situs, motus, ac per duratio
 non est omnibus vna, nam ve-
 terum Philosophorum senten-
 tia fuit, eas esse ex coelesti ma-
 teria, tenui & liquida conden-
 sata, & accensa, vel stellarum congerie, quæ
Galaxia dicitur supra Lunam inter Planetas,
 vel infirmamento, vt tradunt *Democritus* &
Anaxagoras, *Aristotel.* lib. 1. *Meteor.* cap. 6.
Plutarch. lib. 3. de placit. *Philos.* cap. 2. *Seneca*
in natural. qq. lib. 7. *Cornel.* *Gemma.* *Guil.* de
Husio. & *Hagecius* tract. de cometis. t. Alij
 cometas in suprema aeris regionem collo-
 cant, & eorum naturam allerunt esse exala-
 tiones calidas & siccas, crasas, & pingues, &
 oleoginosas, solis calore eleuatas, & accensas,
 quæ tam diu perdurant, quam diu exalatio ista
 non absumitur. *Aristot.* d. lib. 1. cap. 7. *Albert.*
Mag. lib. 1. tract. 3. cap. 5. *Comimbriens.*
Meteor. tract. 3. cap. 2. t. Priores negant ab
 exalationibus fieri, nam exalationes non pos-
 sunt supra aerem ascendere, nec a nobis vide-
 ri, nam si tota terra & aqua exalantur, non
 possunt constituere in coelo cometam quan-
 dum veneris stellam, & sunt multa, quæ Solis
 & Lune magnitudinem excedunt, habentes
 caudas centies ter mille maiores, vt obseruat
Tic. Brabe. *Whillebord.* *Longomont.* & recen-
 tiors tract. de comet. 1618. *Ioan. Euseb.*
tom. 1. sua *Philos.* lib. 6. cap. 8. 32. & 33. t. Vn-
 de verius est cometas esse cohererens stella-
 rum erraticum, quæ ex naturæ lux tenuitate
 singula, non videntur, cum tamen adunantur
 & lucem conuincant faciunt cometas, in ipso
 coelo inter Planetas, & in ipso infirmamento, vt
 docent *Cisatus.* & *Keplerus* vbi sup. *Euseb.*
d. lib. 6. cap. 34. & 35. t. Cometæ enim vix
 est in modum stellæ in *Cassiopeia* anno 1572.
 & in *Ceto*, an. 1596. & in pectore *Cygni*, ann.
 1600. & impedit *Serpentem*, ann. 1604. & in
 cingulo *Andromedæ*, ann. 1632. nam vt ait
Euseb. d. cap. 8. *Seneca* gaffo. in libro de suis
 questionibus naturalibus, in prolog. quæ loq. cometas
 se extendant supra Lunam. Prædicta obseruat
 cometa solum *Iupiter.* *Albuzar* solum *Venus.*
Longinus dicitur quo accensio in ipso tempo. *Nice-*
phorus. *Helii.* *Benrbodan.* i. in general. antiqua-
 rum *Democritus.* *Anaxagoras.* *Epicharmus.* *Hippo-*
crates. *Chio.* & *Apollonius.*

Et quantum multi istorum, auctorum
 pertinaciter contendunt cometam nun-
 quam factum fuisse in aeris Regione, neq. in
 æternum fieri posse, sed in coelo supra Lunam,
 negandum non est aliquando in aere visos
 fuisse cometas ab exalationibus calidis & sic-
 cis conformatas, vt tradunt *Comimbriens.* vbi
 sup. t. Differunt tamen materia, forma, situ, co-
 loratione, motu, & perduratione, nam quæ
 ex adunatione stellarum fiunt, solent magis
 perdurare, quia difficilius dissipantur, & ita li-
 cet perdurationis tempus ad octuaginta dies
 contineatur, *Plin.* lib. 2. cap. 25. & ad summum
 senos menses, *Seneca.* d. lib. 7. cap. 12. ante ex-
 cecium *Hierosolymitanum*, cometes inde-
 gram annuum perduravit, vt tradit *Ioseph.*
 lib. 7. de bello *Iudaico.* cap. 44. t. Quæ sunt ab
 exalationibus facile ab aere impelluntur, &
 huc illuc vagantur, & nimis solent perdura-
 re, quia ignis ille qui viscosam materiam de-
 pascitur, modicus est, & tenuis, qui licet
 sit lentus, & oleoginosus, & simul e terra pa-
 bulum suggerat, quia tenuis est & soler, facile
 ab aere dissipatur, & dissoluitur, vt tradunt
Comimbriens. d. tract. 3. cap. 4.

Cometarum motus non vnus, sed
 multiplex est, frequens ab oriente, ad occasum,
 quo vna cum spheris coelestibus ingyrum
 voluuntur, quo & ipsæ incenduntur maxime
 in autumno, & hyeme, & extra tropicos, hoc
 est extra solstitiales areolos, tam ad Septen-
 trionem, quam ad Austrum, qui nimis calor,
 qui partes Tropici subiectas pervadit, con-
 itat materiam dissolvit, vt docent *Aristot.* d.
 lib. 1. cap. 6. t. Figuras autem quibus apparet
 bifarias tradit idem *Arist.* d. lib. 1. cap. 7. ajens
 cometam, aut esse globosam, habens circa se
 vnde quaq. comæ per orbem dispersantur por-
 rigi in longitudinem, & caudam, bathi quæ
 appensam gerere, ex quibus alij componun-
 tur, ex causis penitus ipsius exalationibus, & pla-
 netarum conjunctionibus, sub quibus fiunt,
 vt docent *Ptholomeus* in *Apotelesmatib.* *Al-*
buzar lib. 8. diffin. t. Quæ casus omnes re-
 ferre laboriosum esset, cum certus eorum me-
 todus ab auctoribus non adducitur, siquidem
 Astrologi vident cum *Protonero* species ar-
 numerant, vt tradit *Albert.* *Mag.* d. tract. 3.
 cap. 10. quinque agnouit, *Plin.* lib. 2. cap. 25.
 decem præscribit *Auicenna.* & alij alias, vt vi-
 dere est apud *Regiomontanum.* *Boetium.* *Ra-*
xum. & alios, qui de cometis peculiares tracta-
 tus ediderunt. t. Colores tamen non sunt vo-
 ri, sed educati, & appatentes, qui non minus va-
 rijs sunt, nam alij, fuscus, & quasi argenteo
 effuse, ut summe, alij rubor inest, sinavilla
 luce,

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

35 *licus D. Thom. p. 3. q. 36. art. 3. †* Quippè Hispania fuit melioratio hereditatis datæ Christo Domino à Patre Æterno, ut apertè David testatur Psalm. 2. *Postula à me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuā terminos terræ.* Nā Hispaniam terrarum terminus est appellata, eo quod in ea orbis termini constituti essent, ut dicam tom. 2. lib. 1. cap. 4. † Ad Lunam similiter Parcelia dari, licet Aristoteles non meminerit, probavit tamen Plinius lib. 2. cap. 32. credere renuit Nyphus, canit tandem Pontan. in suis Meteor.

36 *Sapè etiā duplicē in tenebris est Cernere Lunā Nube caavam referente aliā sub imaginis formā.*

37 ¶ Arcus similiter dictus Iunonis, quem veteres Irim dixerunt, Theumantis filiam fingentes, propter varios colores quibus distinctus apparet, ex aqua in nube Solis radijs repercusa, ut tradunt L. Annaeus Seneca in natural. qq. lib. 1. cap. 4. 5. 6. 7. & 8. Plutarch. lib. 3. de placitis Philosoph. cap. 5. Albert. Magn. dict. lib. 3. tractat. 4. cap. 8. & 26. Francisc. Picus lib. de exam. vanit. cap. 12. † Ad cuius formationem oportet nubem raridam esse, ac talē, ut in aquam proximè solui possit, partimque translucida sit, minimum externa facie, qua nos respicit, sic enim facile intellectum lumen imbibet: partim opaca videlicet à tergo, ut lumē repercutiat more speculi, à quo imagines disiliunt, Seneca ubi proxim. dict. cap. 4. Aristot. lib. 3. Meteor. cap. 2. Philopon. lib. 2. capit. 4. † Cuius tres colores Puniceus, videlicet, viridis, & rubeus ex aquæ in nube commixtione signa sunt futuræ pluviæ, quia viridis color ex aquæ indigesto creatur, rubeus autem ex humido inflammato fit, ex quibus puniceus componitur, medius color inter rubrum, & viridem, ut sic meritò inter pluviæ signa adducatur ab Aristotel. dict. lib. 3. Meteor. capit. 5. Seneca lib. 1. natural. qq. cap. 6. Plin. lib. 18. capit. 35. † Neque obstat arcum huiusmodi non in signum pluviæ, sed serenitatis Dominum constituisse, dum post generalem cathachysmum Noach alloquitur, Genes. cap. 9. v. 14. Cum obduxero nubibus cælum apparebit arcus meus in nubibus, & recordabor fœderis sempiterni, & non erunt ultra aquæ diluvij operire terram.

40 † Nam eo quod ex nube rarida sit, signum est non futuri diluvij, ad quod nubes spissæ, & crassæ multoque humoreque abundantes requiruntur, ut docent D. Thom. quodlibet. 3. ar. 30. Archiepiscopus Chanturiens. in Compend. perspect. lib. 3. cap. 2. Abulens. in Genes. dict. cap. 9.

41 † Quippè raridæ nubes, quæ ad Irim formandam requiruntur tenuissimis constant vaporibus, & iam penè exhalantes, quæ ideo dilu-

bium efficere nequeunt, sed pluviæ leuem, cuius signum est, ut tenet Turneb. lib. 22. cap. 23. & lib. 29. cap. 31. nam ut ait Ouid. in Metamorph.

*Nuntia Iunonis varios inducta colores
Concipit Iris aquas, alijvnt aque nubibus affert.*

CAP. XVI. De Prænotione ex Cometis cœlestibus, & aëreis.

SUMMARIVM.

1. Cometa sunt ex cœlesti materia, vel stellarum congerie.
2. Cometas alia in suprema aëres regione collocant.
3. Cometa quare ab exhalationibus non possint fieri.
4. Cometas verius est esse ex congerie stellarū, quæ Gelaxia dicitur.
5. Cometa in cœlo inter imagines, & signa videntur.
6. Cometa aliquando sunt ab exhalationibus in aëris regione.
7. 8. Cometa cœlestes in quo differant ab aëreis.
9. Cometarum motus, non unus, sed multiplex est.
10. Cometarum figura bifaria sunt.
11. Cometarum varia species.
12. Cometarum colores non sunt veri, sed fucosi, & apparentes.
13. Cometarum colores à materia diversitate nascuntur.
14. Cometa calida, & sicca sunt, siue sint ab stellis, siue ab exhalationibus.
15. 16. Cometa quare portendant fructum in opiam, annonæ pretium, caritatem, famem, &c.
17. 18. 19. Cometa quare predicant pestem, & contagiosos morbos.
20. 21. Cometa predicunt morbus, quæ proveniunt ex adustione sanguinis.
22. Cometa quare prænuntient rixas, seditiones, bella, &c.
23. Cometa in gladij similitudinē, ante Hierosolymitanam cladem.
24. Cometa ante Caesaris mortem bella, & mala protendit.
25. Cometa predicunt Regnorum eversiones, & mutationes.
26. Cometa quare præcipuè Principibus minentur.

27. 28. Cometa quibus praedictis sunt Regum

29. Cometarum anno 1618. observatio.

30. Cometarum anno 1618. effectus vray.

OMETARVM Natura, for-
ma, situs, motus, ac per duratio
non est omnibus vna, nam ve-
terum Philosophorum senten-
tia fuit, eas esse ex coelesti ma-
terija, tenuis & liquida conden-

sata, & accensa, vel stellarum congerie, quae
Galaxia dicitur supra Lunam inter Planetas,
vel infirmamento, vt tradunt Democritus &
Anaxagoras, Aristotel. lib. 1. Meteor. cap. 6.
Plutarch. lib. 3. de placit. Philos. cap. 2. Seneca
in natural. qq. lib. 7. Cornel. Gemma, Guil. de

Hafnia, & Hagecius tract. de cometis. t. Alij
cometas in suprema aeris regionem collo-
cant, & eorum naturam asserunt esse exala-
tiones calidas & siccas, crassas, & pingues, &
oleginositas, suis calore eleuatas, & accensas,
quae tam diu perdurant, quam diu exalatio illa
non absumitur. Aristot. d. lib. 1. cap. 7. Albert.

Magn. lib. 1. tract. 3. cap. 5. Combricens.

Meteor. tract. 3. cap. 2. t. Priores negant ab

exalationibus fieri, nam exalationes non pos-
sunt supra aeternum ascendere, nec a nobis vide-
ri, nam si tota terra & aqua exalantur, non
possunt constituere in caelo, cometam quan-
tum veneris stellam, & sunt multa, quae Solis
& Lunae magnitudinem excedunt, habentes
caudas centies, & maiores, vt obseruauit

Tic. Brahe, Whillebord, Longomont. & recen-
tiores tract. de comet. Bapt. Cistatus, & K-

plerus in obseruat. comet. 1618. Ioan. Euseb.

tom. 1. sua Philos. lib. 6. cap. 8. 32. & 33. t. Vn-

do verius est cometas, esse congeries stella-
rum errantium, quae ex naturae suae tenuitate

singulae non videntur, cum tamen adunantur
& lucem conuincant faciem cometas, in ipso

caelo inter Planetas, & in ipso infirmamento, vt

docent Cistatus, & Kaplanus. vbi sup. Euseb.

d. lib. 6. cap. 34. & 35. t. Cometa enim vixit

est in modum stellae in Cassiopeae anno 1572.

& in Ceto, an. 1596. & in pectore Cygni, ann.

1600. & impedit Serpentem, ann. 1604. & in

cingulo Andromadae, ann. 1612. nam vt ait

Euseb. d. cap. 8. Seneca galli. in libro de suis

questionibus naturalibus, en prouat, quae los cometas

se engendran sobre la Luna. Praeterea obseruatum

cometa fuisse Iupiter, Albumazar fuisse Venus.

Longistrot dicitur quae accensio eius in anno. Nice-

phorus & Heli. Benrhodan, i en general. antiqua-

metae Democrito Anaxagoras, Eschilo, Hippo-

crates, Olio, & Apollonip.

Et quantum multi illorum, auctori

perennacissime contendunt cometam, nun-

quam factum fuisse in aeris Regione, neq; in

aeternum fieri posse, sed in caelo supra lunam,

negandum non est aliquando in aere visos

fuisse cometas ab exalationibus calidis & sic-

cis conformatas, vt tradunt Combricens. vbi

sup. t. Differunt tamen materia, forma, lieu, co-

loratione, motu, & perduratio, nam quae

ex adunatione stellarum sunt, solent magis

perdurare, quia difficilius dissipantur, & ita li-

cet perduratiois tempus ad octuaginta dies

constituat, Plin. lib. 2. cap. 25. & ad summum

senos menses, Senec. d. lib. 7. cap. 18. ante ex-

cedium Hierosolymitanum, cometes inte-

grum annum perdurant, vt tradit Ioseph.

lib. 7. de bello Iudae. cap. 44. t. Quae sunt ab

exalationibus facile ab aere impelluntur, &

huc illuc vagantur, & in his solent perdura-

re, quia ignis ille qui viscosam materiam de-

palcat, modicus est, & tenuis, qui licet

sit lentus, & oleginosus, & simul de terra pa-

bulum suggerat, quia tenuis est, & soler, facile

ab aere dissipatur, & resoluatur, vt tradunt

Combricens. d. tract. 3. cap. 4.

Cometarum motus non vnus, sed

multiplex est, frequens ab oriente, ad occas-

um, quae vna cum sphaeris coelestibus ingrum-

voluntur, quo & ipsae incenduntur maxime

in autumno, & hyeme, & extra tropicos, hoc

est extra solstitiales arcus, tam ad Septen-

trionem, quam ad Austrum, qui nimis calor,

qui partes Tropici subiectas pervadit conie-

ctur materiam dissolvit, vt docent Aristot. d.

lib. 1. cap. 6. t. Figuras autem quibus appar-

bitarias tradit idem Aristot. d. lib. 1. cap. 7. ajens

cometam, aut esse globosam, habens scitica se

unde quaeq; comae per orbem sparsae, aut por-

rigi in longitudinem, & caudam, barbaeque

appellari gerere, ex quibus alij componun-

tur, ex causis coelestibus ipsius exalationis, & pla-

netarum coniunctionibus, sub quibus sunt,

vt docent Ptolemaeus in Apotelesmatibus, Al-

bumazar lib. 8. diff. 1. t. Quare eas omnes re-

cte laboriosum esset, cum certus corum me-

todus ab auctoribus non adducitur, siquidem

Astrologi videntur cum Ptolemaeus species ar-

numerauit, vt tradit Albert. Magn. d. tract. 3.

cap. 10. quinque agnouit, Plin. lib. 2. cap. 25.

decem praefertit Avicenna, & alij alias, vt vi-

dere est apud Regionmontanum, Bigelium, Ra-

zum, & alios, qui de cometis peculiari tracta-

tus ediderunt. t. Colores tamen non sunt vo-

ri, sed variati, & apparentes, qui non minus va-

ri sunt; nam alij, sincero, & quasi argenteo

fulge, ne summes alij rubor inest, sine vlla

luce,

35 *licus D. Thom. p. 3. q. 36. art. 3. t* Quippe Hispania fuit melioratio hereditatis datæ Christo Domino à Patre Aeterno, vt apertè Dauid testatur Psalm. 2. *Postula à me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ.* Nā Hispaniam terrarum terminus est appellata, eo quod in ea orbis termini constituti essent, vt dicam tom. 2. lib. 1. cap. 4. t Ad Lunam similiter Parcelia dari, licet Aristoteles non meminerit, probauit tamen Plinius lib. 2. cap. 32. credere renuit Nypbus, canit tandem Pontan. in suis Meteor. *Sapè etiā duplicè in tenebris est Cernere Lunā Nube cauiam referente aliā sub imagine formā.*

37 ¶ Arcus similiter dictus Iunonis, quem veteres *Irim* dixerunt, Theumantis filiam fingentes, propter varios colores quibus distinctus apparet, ex aqua in nube Solis radijs repercusa, vt tradunt L. Annaeus Seneca in natural. qq. lib. 1. cap. 4. 5. 6. 7. & 8. Plutarch. lib. 3. de placitis Philosoph. cap. 5. Albert. Magn. dict. lib. 3. tractat. 4. cap. 8. & 26. Francisc. Picus lib. de exam. vanit. cap. 12. t Ad cuius formationem oportet nubem raridam esse, ac talē, vt in aquam proximè solui possit, partimque translucida sit, minimum externa facie, quā nos respicit; sic enim faciliè in lectum lumen imbibet: partim opaca videlicet à tergo, vt lumē repercutiat more speculi, à quo imagines disiliunt, Seneca ubi proxim. dict. cap. 4. Aristot. lib. 3. Meteor. cap. 2. Philopon. lib. 2. capit. 4.

38 t Cuius tres colores Puniceus, videlicet, viridis, & rubeus ex aqua in nube commixtione signa sunt futuræ pluuiæ, quia viridis color ex aqua indigesto creatur, rubeus autem ex humido inflammato fit, ex quibus puniceus componitur, medius color inter rubrum, & viridem, vt sic meritò inter pluuiæ signa adducatur ab Aristotel. dict. lib. 3. Meteor. capit. 5. Seneca lib. 1. natural. qq. cap. 6. Plin. lib. 18. capit. 35.

40 t Neque obstat arcum huiusmodi non in lignum pluuiæ, sed serenitatis Dominum constituisse, dum post generalem cathachysmum Noach alloquitur, Genes. cap. 9. v. 14. *Cum obduxero nubibus cælum apparebit arcus meus in nubibus, & recordabor fœderis sempiterni, & non erunt ultra aqua diluuij operire terram.*

41 t Nam eo quod ex nube rarida sit, signum est non futuri dilubij, ad quod nubes spissæ, & crassæ multoque humoreque abundantes requiruntur, vt docent D. Thom. quodlibet. 3. ar. 30. Archiepiscopus Chanturiens. in Compend. perspect. lib. 3. cap. 2. Abulens. in Genes. dict. cap. 9.

42 t Quippe raridæ nubes, quæ ad Irim formandam requiruntur tenuissimis constant vaporibus, & iam penè exhalantes, quæ ideo dilu-

bium efficere nequeunt, sed pluuiam leuem, cuius signum est, vt tenet Turneb. lib. 22. cap. 23. & lib. 29. cap. 31. nam vt ait Ouid. in Metamorph.

*Nuntia Iunonis varios inducta colores
Concipit Iris aquas, alimētaque nubibus affert.*

CAP. XVI. De Prænotatione ex Cometis cœlestibus, & aëreis.

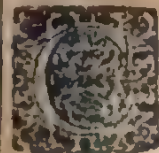
SUMMARIVM.

1. Cometae fiunt ex cœlesti materia, vel stellarum congerie.
2. Cometas alia in suprema aëris regione collocant.
3. Cometae quare ab exhalationibus non possint fieri.
4. Cometas verius est esse ex congerie stellarum, quæ Gelaxia dicitur.
5. Cometa in cœlo inter imagines, & signa videntur.
6. Cometa aliquando fiunt ab exhalationibus in aëris regione.
7. 8. Cometa cœlestes in quo differant ab aëreis.
9. Cometarum motus, non vnus, sed multiplex est.
10. Cometarum figurae bifariae sunt.
11. Cometarum varia species.
12. Cometarum colores non sunt veri, sed falsi, & apparentes.
13. Cometarum colores à materia diuersitate nascuntur.
14. Cometa calida, & sicca sunt, siue sint ab stellis, siue ab exhalationibus.
15. 16. Cometa quare portendant fructum in opiam, annonæ pretium, caritatem, famem, &c.
17. 18. 19. Cometa quare predicant pestem, & contagiosos morbos.
20. 21. Cometae predicunt morbos, quæ proueniunt ex adustione sanguinis.
22. Cometae quare prænuntient rixas, seditiones, bella, &c.
23. Cometa in gladij similitudinē, ante Hierosolymitanam cladem.
24. Cometa ante Caesaris mortem bella, & mala protendit.
25. Cometae predicunt Regnorum euersiones, & mutationes.
26. Cometa quare præcipuè Principibus minentur.

27. 28. Cometa quibus praedicta sunt Regum

20. Cometerum anno 1618. observatio.

30: Cometarium anni 1618. eff: clus. v. 11

COMETARVM Natura, forma, situs, motus, ac per duratio non est omnibus vna, nam veterum Philosophorum sententia fuit, eas esse ex coelesti materia, tenue & liquida condensata, & accensa, vel stellarum congerie, quae *Galaxia* dicitur supra Lunam inter Planetas, vel infirmamento, vt tradunt *Democritus* & *Anaxagoras*, *Aristotel.* lib. 1. *Meteor.* cap. 6. *Plutarch.* lib. 3. de placit. *Philos.* cap. 2. *Seneca* in natural. qq. lib. 7. *Cornel. Gemma.* Guil. de *Hassia*, & *Hagecius tract.* de cometis. & Alij cometas in suprema aëris regionem collocant, & eorum naturam allerunt esse exalationes calidas & siccas, crasas, & pingues, & oleoginosas, solis calore eleuatas, & accensas, quae tam diu perdurant, quam diu exalatio illa non absumitur, *Aristot.* d. lib. 1. cap. 9. *Albert.* *Maga.* lib. 1. tract. 3. cap. 5. *Comenricus.* *Meteor.* tract. 3. cap. 3. & Priores negant ab exalationibus fieri, nam exalationes non possunt supra aërem ascendere, nec a nobis videri, nam si tota terra & aqua exalantur, non possunt constituere in coelo cometam, quoniam, veneris stellam, & sunt multa, quae Solis & Lunae magnitudinem excedunt, habebant caudas centies tena maiores, vt obseruauit *Tic. Brahe*, *Willebord.* *Longomont.* & recentioris tract. de comet. *Bapt. Cistius*, & *Kepplerus* in obseruat. comet. 1618. *Ioan. Euseb.* tom. 1. sua *Philos.* lib. 6. cap. 8. 32. & 33. & Vnde verius est cometas esse congeries stellarum errantium, quae ex naturae lux tenuitate singulae non videntur, cum tamen adiuuata & lucem conuincant faciunt cometas, in ipso coelo inter Planetas, & in ipso firmamento, vt docent *Cistius*, & *Kepplerus* obs. sup. *Euseb.* d. lib. 6. cap. 34. & 35. & Cometa cum visus est in modis stellae in *Cassiopeia* anno 1572. & in *Ceto*, an. 1596. & in pectore *Cygni*, ann. 1600. & in pede *Serpentis*, ann. 1604. & in cingulo *Andromadae*, ann. 1662. nam vixit *Euseb.* d. cap. 8. *Seneca* gasti. en libro de sus. quæstiones naturales, en prouar. que los cometas se engendran sobre la Luna. *Præla* obseru. un cometa sobre *Iupiter*, *Albunax* sobre *Venus*. *Longistod* dize que acaecio en su tiempo, *Nicephor.* & *Heli. Bernbodan.* i engendra antigüamenza *Democrito* *Anaxagoras*, *Es. Iule.* *Luppo* crasso, *Cibio*, & *Apolonio*.

Et quamvis multi aliorum, auctori
perpetuacissime contendant, cometas nun-
quam factum fuisse in aeris Regimine, nec in
aeternum fieri posse, sed in caelo supra lunam,
negandum non est aliquando in aere visos
fuisse cometas ab exalationibus calidis & sic-
cis conformatas, vt tradunt *Comimbriens. epi*
sup. 4. Differunt tamen materia, forma, lieu, co-
loratione, motu, & perduratione, nam quae
ex aduocatione stellarum fiunt, solent magis
perdurare, quia difficilius dissipantur, & ita li-
cet perdurationis tempus ad octuaginta dies
constituat, *Plin. lib. 2. cap. 25.* & ad summum
senos menses, *Senec. 4. lib. 7. cap. 12.* ante ex-
cedium Hierosolymitanam, cometes inte-
gram annuam perdurauit, vt tradit *Ioseph.*
lib. 7. de bello Iudae. cap. 44. & Quae fiunt ab
exalationibus facile ab aere impelluntur, &
hic villus vagantur, & minus solent perdura-
re, quia ignis ille qui viscosam materiam de-
pascitur, modicus est & tenuis, qui, licet
sit lentus, & oleoginosus, & simul e terra pa-
bulum suggerat, quia tenuis est & solis, facile
ab aere dissipatur, & resoluitur, vt tradunt
Comimbriens. 4. tract. 3. cap. 4.

Cometarum morus non vnus, sed multiplex est, frequens ab oriente, ad occasum, quo vna cum spheris celestibus ingyrum voluntur, quo & ipsa incenduntur, maxime in autumno, & hyeme, & extra tropicos, hoc est, extra solstitiales arcus, tam ad Septentrionem, quam ad Austum, qui nimis calor, qui partes Tropici subiectas pervadit, coniecta materiam dissolvit, ut docent Aristot. d. lib. 1. cap. 6. & Figuras autem quibus apparer bisarias tradit idem Arist. d. lib. 1. cap. 7. Mens cometarum, aut esse gloriosum, habens scitca se unde quaq; comae per orbem insparant, aut porrigi in longitudinem, & caudam, barba, sique appendam gerere, ex quibus alij componuntur, ex causis oculis ipsius exaltationis, & planetarum conjunctionibus, sub quibus sunt, ut docent Ptolomeus in Apotelesmatib. Albumazar lib. 8. diff. 1. Quare casus nunc retere laboriosum esset, cum certis corum metodus ab auctoribus non adducitur, siquidem Astrologi vovem xxiij. Ptolomeo species annumerant, ut tradit Albert. Magn. d. tract. 3. cap. 10. quique agnoscit, Plin. lib. 2. cap. 25. decem praefert, ut Auisena, & alij alios, ut videre est apud Regiomontanum, Bogelium, Rarum, & alios, qui de cometis peculiariter tractaverunt. Et Colores tamen non sunt veri, sed ficti, & apparentes, qui non minus valij sunt; nam alij, sincero, & quasi argenteo effulgent, ut lumines, alij rubor inest, sine vlla

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

35 *licus D. Thom. p. 3. q. 36. art. 3. †* Quippe Hispania fuit melioratio hereditatis data Christo Domino à Patre Aeterno, ut aperte David testatur Psalm. 2. *Postula à me, & dabo tibi gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terrae.* Nā Hispaniam certarum terminus est appellata, eo quod in ea orbis termini constituti essent, ut dicam tom. 2. lib. 1. cap. 4. † Ad Lunam similiter Parcelia dari, licet Aristoteles non meminerit, probavit tamen Plinius lib. 2. cap. 32. credere renuit Nymphus, canit tandem Pontan. in suis Meteor. *Sapè etiā duplici in tenebris est Cernere Lunā Nube caavam referente aliā sub imagine formā.*

36 † Arcus similiter dictus Iunonis, quem veteres Irim dixerunt, Theumantisi filiam fingentes, propter varios colores quibus distinctus apparet, ex aqua in nube Solis radijs percussa, ut tradunt L. Annaeus Seneca in natural. qq. lib. 1. cap. 4. 5. 6. 7. & 8. Plutarch. lib. 3. de placitis Philosoph. cap. 5. Albert. Magn. dict. lib. 3. tractat. 4. cap. 8. & 26. Francisc. Picus lib. de exam. vanit. cap. 12. † Ad cuius formationem oportet nubem raridam esse, ac talē, ut in aquam proximè solui possit, partimque translucida sit, minimum externa facie, quā nos respicit; sic enim facile intectum lumen imbibet: partim opaca videlicet à tergo, ut lumen repercutiat more speculi, à quo imagines disiliunt, Seneca ubi proxim. dict. cap. 4. Aristot. lib. 3. Meteor. cap. 2. Philopon. lib. 2. capit. 4. † Cuius tres colores Puniceus, videlicet, viridis, & rubeus ex aqua in nube commixtione signa sunt futurae pluviae, quia viridis color ex aqua indigesto creatur, rubeus autem ex humido inflammato fit, ex quibus puniceus componitur, medius color inter rubrum, & viridem, ut sic merito inter pluviae signa adducatur ab Aristotel. dict. lib. 3. Meteor. capit. 5. Seneca lib. 1. natural. qq. cap. 6. Plin. lib. 18. capit. 35. † Neque obstat arcum huiusmodi non in signum pluviae, sed serenitatis Dominum constituisse, dum post generalem cathachysmum Noach alloquitur, Genes. cap. 9. v. 14. *Cum obduxero nubibus caelum apparebit arcus meus in nubibus, & recordabor foederis sempiterni, & non erunt ultra aquae diluvij operire terram.*

40 † Nam eo quod ex nube rarida fit, signum est non futuri diluvij, ad quod nubes spissa, & crassa multoque humoreque abundantes requiruntur, ut docent D. Thom. quodlibet. 3. ar. 30. Archiepiscopus Chanturiens. in Compend. perspect. lib. 3. cap. 2. Abulens. in Genes. dict. cap. 9. † Quippe raridae nubes, quae ad Irim formandam requiruntur tenuissimis constant vaporibus, & iam penè exhalantes, quae ideo dilu-

bium efficere nequeunt, sed pluviā leuem, cuius signum est, ut tenet Turneb. lib. 22. cap. 23. & lib. 29. cap. 31. nam ut ait Ouid. in Metamorph.

*Nuntia Iunonis varios inducēta colores
Concipit Iris aquas, aliziet aque nubibus affert.*

CAP. XVI. De Prænotatione ex Cometis caelestibus, & aëreis.

SUMMARIVM.

1. Cometae fiunt ex caelesti materia, vel stellarum congerie.
2. Cometae alia in suprema aëris regione collocant.
3. Cometae quare ab exhalationibus non possint fieri.
4. Cometae verius est esse ex congerie stellarum, quae Gelaxia dicitur.
5. Cometae in caelo inter imagines, & signa videntur.
6. Cometae aliquando fiunt ab exhalationibus in aëris regione.
7. 8. Cometae caelestes in quo differant ab aëreis.
9. Cometae motus, non unus, sed multiplex est.
10. Cometae figurae bifariae sunt.
11. Cometae variae species.
12. Cometae colores non sunt veri, sed falsi, & apparentes.
13. Cometae colores à materia diversitate nascuntur.
14. Cometae calidae, & siccae sunt, siue sint ab stellis, siue ab exhalationibus.
15. 16. Cometae quare portendant fructum in opiam, annonae pretium, caritatem, famem, &c.
17. 18. 19. Cometae quare predicant pestem, & contagiosos morbos.
20. 21. Cometae predicunt morbos, quae proveniunt ex adustione sanguinis.
22. Cometae quare praenuntient rixas, seditiones, bella, &c.
23. Cometa in gladii similitudine, ante Hierosolymitanam cladem.
24. Cometa ante Caesaris mortem bella, & mala protendit.
25. Cometae predicunt Regnum everfiones, & mutationes.
26. Cometae quare praecipue Principibus nuntiantur.

27. 28. Cometae quibus praedicta sunt Regum

29. Cometae anni 1618. observatio.

30. Cometae anni 1618. eff. eius v. ay.

COMETARVM Natura, forma, situs, motus, ac per duratio non est omnibus vna, nam veterum Philosophorum sententia fuit, eas esse ex coelesti materia, tenui & liquida conden-

sata, & accensa, vel stellarum congerie, quae *Galaxia* dicitur supra Lunam inter Planetas, vel infirmamento, ut tradunt *Democritus* & *Anaxagoras*, *Aristotel.* lib. 1. *Meteor.* cap. 6. *Plutarch.* lib. 3. de placit. *Philos.* cap. 2. *Seneca in natural.* qq. lib. 7. *Cornel.* *Gemma.* *Guil. de Hasia.* & *Hagecius tract. de cometis.* Alij cometas in suprema aeris regionem collocant, & eorum naturam asserunt esse exalationes calidas & siccas, crasas, & pingues, & oleoginosas, solis calore eleuatas, & accensas, quae tam diu perdurant, quam diu exalatio illa non absumitur. *Aristot.* d. lib. 1. cap. 7. *Albert.* *Magn.* lib. 1. tract. 3. cap. 5. *Comimbriensis.* *Meteor.* tract. 3. cap. 2. Priores negant ab exalationibus fieri, nam exalationes non possunt supra aerem ascendere, nec a nobis videri, nam si tota terra & aqua exalantur, non possunt constituere in caelo cometam quantum veneris stellam, & sunt multa, quae Solis & Lunae magnitudinem excedunt, habentes caudas centies aere maiores, ut obseruant *Tic. Brabe.* *Ubbelohd.* *Longomont.* & recentiores tract. de comet. *Bapt. Cissatus.* & *Keplerus in observat. comet.* 1618. *Ioan. Euseb.* tom. 1. *sua.* *Philos.* lib. 6. cap. 8. 32. & 33. t. Vnde verius est cometas esse congeries stellarum erraticum, quae ex natura sua reputat singula, non videntur, cum tamen adunantur & lucem conuincant faciunt cometas, in ipso caelo inter Planetas, & in ipso infirmamento, ut docent *Cissatus.* & *Keplerus.* ubi sup. *Euseb.* d. lib. 6. cap. 34. & 35. t. Cometa enim vix est in modum stellae in *Caliope* anno 1572. & in *Ceto*, anno 1596. & in pectore *Cygni*, anno 1600. & impedit *Serpentem*, anno 1604. & in cingulo *Andromadae*, anno 1632. nam ut ait *Euseb.* d. cap. 8. *Seneca* gressu in libro de suis questionibus naturalibus, en prouat, quae ipsi cometas se engendran sobrita Luna. Praeterea obseruatur cometa solum *Iupiter.* *Alburnaxar* solum *Venus.* *Lomisthodice* en quae accitio enu tempo. *Nicephorus.* *Hehi Benrbodan.* i engenerat enu ignuq. *Democritus.* *Anaxagoras.* *Eschulo.* *Suppo* *crates.* *Cbio.* *Apollonius.*

Cometae motus non vnus, sed multiplex est, frequens ab oriente, ad occasum, quo vna cum sphaeris coelestibus ingyrum voluuntur, quo & ipsae incenduntur, maxime in autumno, & hyeme, & extra tropicos, hoc est, extra solstitiales areulos, tam ad Septentrionem, quam ad Austrum, quia nimis calor, qui partes Tropici subleuat pervadit coniecta materiam dissolvit, ut docent *Aristot.* d. lib. 1. cap. 6. t. Figuras autem quibus apparer

bitarias tradit idem *Arist.* d. lib. 1. cap. 7. aiens cometam, aut esse globosam, habens circa se vnde quaq; coma per orbem spirantem, aut porrigi in longitudinem, & caudam, barbaeque appendant gerere, ex quibus alij componuntur, ex causis quibuslibet exalationis, & planetarum conjunctionibus, sub quibus fiunt, ut docent *Ptolemaeus in Apotelesmatib.* *Alburnaxar.* lib. 8. diff. 1. t. Quare eas omnes re-
terre lapidum sum offet, cum certus eorum me-
todus ab auctoribus non adducitur, siquidem
Astrologi nouerunt cum Ptolemeo species ar-
numerauit, ut tradit *Albert. Magn.* d. tract. 3. cap. 10. quinque agnouit, *Plin.* lib. 2. cap. 25. decem praefecit *Auicenna.* & alij alias, ut videre est apud *Regiomontanum.* *Bogelium.* *Ra-
xum.* & alios, qui de cometis peculiares tracta-
tux ediderunt. t. Colores tamen non sunt vo-
ri, sed lucati, & apparentes, qui non minus va-
rii sunt: nam alij sacro, & quasi argenteo
effulgent, alij rubor ineft, sine ulla

Et quoniam multi illorum auctorum
pertinacissime contendunt cometam nun-
quam factum fuisse in aeris Regione, neq; in
aeternum fieri posse, sed in caelo supra Lunam,
negandum non est aliquando in aere visos
fuisse cometas ab exalationibus calidis & sic-
cis conformatas, ut tradunt *Comimbriensis.* ubi
sup. t. Differunt tamen materia, forma, situ, co-
loratione, motu, & perduratione, nam quae
ex adunatione stellarum fiunt, solent magis
perdurare, quia difficilius dissipantur, & licet
perdurationis tempus ad octuaginta dies
constitui, *Plin.* lib. 2. cap. 25. & ad summum
senos menses, *Seneca.* d. lib. 7. cap. 18. ante ex-
cedium Hierosolymitanum, cometes inte-
grum annum perduravit, ut tradit *Ioseph.*
lib. 7. de bello Iudae. cap. 44. t. Quae fiunt ab
exalationibus facile ab aere impelluntur, &
huc illuc vagantur, & minus solent perdura-
re, quia ignis ille qui viscosam materiam de-
pascitur, modicus est & tenuis, qui licet
sit lentus, & oleoginosus, & simul e terra pa-
bulum suggerat, quia tenuis est, facile
ab aere dissipatur, & resoluitur, ut tradunt
Comimbriensis. d. tract. 3. cap. 4.

Cometae motus non vnus, sed
multiplex est, frequens ab oriente, ad occasum, quo vna cum sphaeris coelestibus ingyrum
voluuntur, quo & ipsae incenduntur, maxime
in autumno, & hyeme, & extra tropicos, hoc
est, extra solstitiales areulos, tam ad Septen-
trionem, quam ad Austrum, quia nimis calor,
qui partes Tropici subleuat pervadit coniec-
ta materiam dissolvit, ut docent *Aristot.* d.
lib. 1. cap. 6. t. Figuras autem quibus apparer
bitarias tradit idem *Arist.* d. lib. 1. cap. 7. aiens
cometam, aut esse globosam, habens circa se
vnde quaq; coma per orbem spirantem, aut por-
rigi in longitudinem, & caudam, barbaeque
appendant gerere, ex quibus alij componun-
tur, ex causis quibuslibet exalationis, & pla-
netarum conjunctionibus, sub quibus fiunt,
ut docent *Ptolemaeus in Apotelesmatib.* *Al-
burnaxar.* lib. 8. diff. 1. t. Quare eas omnes re-
terre lapidum sum offet, cum certus eorum me-
todus ab auctoribus non adducitur, siquidem
Astrologi nouerunt cum Ptolemeo species ar-
numerauit, ut tradit *Albert. Magn.* d. tract. 3.
cap. 10. quinque agnouit, *Plin.* lib. 2. cap. 25.
decem praefecit *Auicenna.* & alij alias, ut vi-
dere est apud *Regiomontanum.* *Bogelium.* *Ra-
xum.* & alios, qui de cometis peculiares tracta-
tux ediderunt. t. Colores tamen non sunt vo-
ri, sed lucati, & apparentes, qui non minus va-
rii sunt: nam alij sacro, & quasi argenteo
effulgent, alij rubor ineft, sine ulla

luce,

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

*Aristotel. dict. libr. 1. cap. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. & 12. Perez dict. part. 4. capit. 3. 4. 5. 6. 7. 8. & 9. Conimbricens. in Meteor. tract. 1. capit. 1. & 2. & tractat. 7. ca. 4. 5. 6. 7. & 8. + Vnde cum nubes nigrescunt, quia ex densitate fit vaporis, pluuiam spondent; cum rubent, si clarescunt, ventos denotant: si verò ab ortu repelluntur, & ad occasum abeunt, serenitas expectanda, si non abeunt, sed ingruunt, ventum portendunt ab ea parte, qua impelluntur, quod si is à meridie sit, imbrem nunciat, vt tradunt *Plinius lib. 18. natural. histor. cap. 35. Plutarchus lib. de causis nature, cap. 18.* + Si tamen nubes oriuntur ab occasu pluuiam denotant, nisi ab Austro dissoluantur, vt Christi Domini testimonio comprobatur apud *D. Luc. cap. 12. v. 54. Cum videritis nubem Orientem ab occasu statim dicitis Nimbus venit, & ita fit: & cum Austrum flantem dicitis: quia estus erit; & ita fit.* + Si nubes orientem Solem circundant, quanto minus luminis relinquunt, tãto acrior tempestas erit: si Sol vaporum corona cingitur, qua parte sese illa aperit, expectetur ventus: si tota defluerit æqualiter, & in se euauerit, serenitas, vt docent *Plin. & Plutarch. ubi sup. Vergil. Georg. 1. Ille ubi nascentem maculis variauerit orbem Conditus in nubem medioque refulserit orbe Suspecti tibi sint imbres.**

Exhalationes autem, quæ calidæ, & siccæ sunt ex leuitate ad ima petunt, & ex his grauius, & oleoginosæ fiunt flammæ, capræ saltantes, lanceæ, sydera discurrentia, stellæ cadentes, ignis perpendicularis, ignis fatuus, ignis lambens, draco volans, Castor, & Polux, Helena, fulgura, fulmina, & comete, de quarum materia, magnitudine, figura, colore, situ, loco, motu, tẽpore, & id generis plura tradiderunt, L. Annaeus Seneca in natural. qq. libr. 1. 2. & 3. Aristotel. in Meteoris, Plin. in histor. rerum natural. Hyginus, Apolonius, Nyphus, Leopoldus, Albertus Magnus, & alij. + Flamma enim, seu fax ab exaltatione sicca, & calida procedit, quæ igni subrepta subito inardescit: capræ saltantes, quæ à Græcis αἰγῆς dicuntur, in eadem ferè forma apparent, sed quia scintillant, dicuntur capræ saltantes, vt alia similis formæ naturæ volantes dracones, vt tradunt Seneca, Olympiodorus, & Philoponus. + Quibus adiunge sydera cadentia, prout vulgò appellantur, eo quod admodum stellæ inflammata, discurrunt per aëra, & euanescent, quia fiunt ab exhalationibus leuibus, & parum oleoginosæ, qui faciliè incenduntur, & consumuntur, vt tradit L. Annaeus Seneca dict. libr. 1. capit. 15.

+ Nam stellæ non cadent de cœlo vique ad

diem iudicii, non quod in eo fixæ sint, vt nodi in tabula, sed quia cœlum istud quod nunc est transibit, quia eius influxus amplius nõ deseruiet, D. Matth. cap. 13. Cœlum, & terra transibunt. + Astraq; eius peribunt, vel cadent, vt inter signa vniuersalis iudicii adducitur à D. Matth. cap. 24. Stella de cœlo cadet, D. Marc. cap. 13. Stella cœli erunt cadentes, ad quorum imitationem Ethnici in alicuius mali singum stellæ cadere dicebāt, quæ nihil aliud sunt, quam exhalationes, vt dixit Vergil. Georg. 1. Sapere etiam stellæ vento impendente videbis Precipites cœlo laui.

Quando autem exhalationes huiusmodi, sunt oliginosæ, in ima aëris regione incenduntur, fiunt fulgura, fulmina, quæ ad terram redeunt, & ad mediam aëris regionem peruenientes (quæ frigida est) ex antiparistasi fortiores fiunt, & exitum procurantes, fragoris, & tonitrua inducunt, maiores, vt à maioribus exhalationibus fiunt, vt tradunt Aristotel. lib. 2. Meteor. cap. fin. Seneca lib. 2. natural. qq. cap. 17. Plutarchus de placit. Philos. lib. 3. c. 3. Alb. Magn. tract. 3. cap. 2. Plin. lib. 2. ca. 43. + Et quauis prior sit fulgur quam tonitruum, prius vidimus fulgorem quam sonitum audimus, quia oculorum velocior est sensus, quam aurium, vt tradit Seneca lib. 2. natural. qq. cap. 12. vnde Vergilius tempestatem à tonitruis exoritur, Æneid. 1.

Intonuere poli, et crebris micat ignibus æther. Fulgur enim est exhalatio in nube accensa ex igneo colore tincta, vt testatur Aristot. dict. c. fin. fulmen tamen exhalatio ignita, siue ignis in exhalatione accensus, vt voluit idem Aristotel. lib. 3. Meteor. cap. 1. + Vt sic explodatur popularis fabellaq; asserit fulmina in similitudinem lapidis lebigati cubiti longitudine decidere, quæ terræ ingruunt stadia septem, quæ post septem annos à terra exeunt, nam cõmentum stultorum est, etiam si ex aëris regione lapides decidere odor sulphuris, & quasi naturam ammiaci, ex narratione Avicennæ tradit Averroes ad Aristot. lib. 2. Meteor. + Quæ omnia tempestatum non modo, sed diuinæ quoque signa sunt, nam Deus persapere fulminibus, & alijs ignibus de cœlo petitis de peccatoribus vindictam sumit, vt de Sodomā, & Gomarrā, Genes. cap. 19. de filijs Aaron Leuit. cap. 10. de sectatoribus Dathan, Numerorum cap. 16. de quinquagenarijs Ochoziz, Reg. 4. cap. 1. + Vnde tangi igne montes pro diuinæ iræ signo commemorat Regius Vates Psalm. 143. Domine inclina cœlos tuos, & descende; tange montes, & fulmigabunt, & pro mali prænuncia Vergil. Eccl. 1.

*Sæpe malum hoc nobis, si mens non leua fuisset,
De celo taëlas memini prædicere quercus.*

21 ¶ Ex his denique exhalationibus, & vaporibus commixtis generantur venti, nam licet nihil aliud esse ventum, quam aërem agitatione commotum tenent plures Philosophi apud *Plutarch. lib. 3. de placit. capit. 7.* & Peripateretici omnes ventos exhalationem calidam, & siccam fateantur cū *Aristo. lib. 1. Meteor. cap. 13.* sententia nostra verior est, quam probant *Conimbricens. in Meteor. tractat. 6.*

22 cap. 2. † Vnde venti è mari egredientes humidi sunt, quod vaporum naturam testantur, & occasus cæruleum præter calorem, qui vapores è mari eleuatos indicat, nam experientia docet vnde vapores oriuntur, inde ventos aspirare, quod vtiq; non accederet, nisi venti etiam vapores pro materia saltem magna ex parte, aliquando haberent, vt probant *Auerroes ad Aristotel. lib. 2. Meteor. cap. 2. Albert.*

23 *Magn. lib. de caus. tractat. 2. cap. 5.* † Sic ventos, qui è mari egrediuntur pluuias prædicere, docet *Plin. lib. 2. cap. 47.* siue quod flante vento per loca humida eius qualitates acquirit, vt zephyrus, qui gelidæ, & humidæ naturæ est, quia per Septentrionalia agit loca, nuuosa, & frigida, *Vergil. Georg. 4.*

Hoc geritur zephyris impellentibus undis.

24 ¶ Et licet venti multas hominum vitæ utilitates importent, iidem tamen nonnunquam, vel quali ciues turbulenti intestino decertantes odio, vel quasi in itinere, sedere in hominum perniciem conspirantes horrendo flatu deficiunt, tempestates mouent, terras, & maria concutunt, naues submergunt, turres, ac domus, vt humiles casas deiiciunt, sternunt *saleta bobumque labores* † Quorum nō omnes, sed Eurus maximè, seu Africus longè, latèque imperio potius præstat, qui turbulentos flatus excitans, mortalibus ruinam parat, quales sunt Ecnephias, Typhones, & Præstere, quæ nautis, & Agricolis horrendæ pestes dicuntur, propter pericula huiusmodi, quæ excitare solent, vt tradunt *Aristotel. lib. 3. Meteor. cap. 1. Perez ubi supra, part. 3. cap. 3. Contarem. lib. 2. de element. Albert. diēt. tract. 2.*

25 *cap. 3.* † Ecnephia sunt, quæ ex sicca nubis dissolutionem erumpunt, *Plin. lib. 2. cap. 48.* nam post pluuias recremata nubium cum huc illuc ex leuitate impellantur in ignem erumpunt, ex quo hypocritas eis comparat D. Iudas epistol. 1. v. 12. *Nubes sine aqua, quæ à ventis circumferuntur.* † Typhones, seu turbines fiunt ex diuersis nubibus, vel eiusdem interse conglobantis flatibus, quæ solent ex antiparitali, vel percussione flammam secum de-

boluere, quæ ideo Præstere dicuntur à voce *πρᾶσσειν*, quod est incendio, & sunt signa tempestatis, vt docet *Aul. Gell. lib. 19. noct. Atticar. c. 1.* Vnde *Lucan. lib. 7.*

Et trabibus mistis auidos Typhonas aquarum. 28 Neque his contenta natura varijs coloribus, atque spectris aërem decolorauit, vt imminētibus tempestatibus homines precauerint, quales sunt, *Vorago*, *Area*, seu *Corona*, *Virga*, & *Parelia*, de quibus latè tractarunt, *Seneca*, *Aristot. Auerroes*, *Thymon*, *Amadeus*, *Philoponus*, *Albert. Magnus*, *Perez*, & *Conimbricens.*

29 *in libris Meteor.* † *Vorago* fit, quando serena nocte multæ spirationes in sublimi adiuncte, medio quidem densiores, reliqua facie rariiores inter Astrorum lumen ad nostrum aspectum foueæ similitudinem præbere videntur, & quāto magis adensatur, tanto magis pluuiam præ-

30 nunciat, *Aristotel. d. lib. 3. cap. 3.* † *Area* autem fit ex similibus spirationibus, vel nube æquali densitate in orbem sparsa sub Sole, vel Luna, alio ve explendoribus Astris, ita vt radius corporis luminosi propter spirationes densitatem rectius progredi nequeat, sed defiliat, atq; per omnes extremitates diffundatur, apparetque tunc sub Astro splendens circulus more lucidæ coronæ, quæ Greci *αἰὼν*, *alon* vocant, & signum est venti, & pluuiæ, vt tradunt *Seneca in natural. qq. lib. 1. cap. 2. Plin. lib. 2.*

31 *cap. 30.* † *Virga*, seu vacillus in nube aquosa, rarida à Sole percussa fit, præsertim dum vergit, ad occasum, & eas respicit per oblicum, ex quo varijs coloribus apparet, in similitudine Iris, sed in modum Virgæ, quæ sunt signa pluuiæ futuræ, vt docent *Aristot. diēt. lib. 3. cap. 6. Seneca lib. 1. natural. qq. cap. 13.* † *Parelia*

32 similitè signa sunt tempestatis, dicuntur à Grecis *πᾶσι*, quali prope Solem, nā sunt, quando plures nubes hisce conditionibus, ita collocantur, vt Imago Solis ad vnā perducta aliā imaginem in alteram nubem imprimat: & hæc rursus in aliam, & sic plures Soles simul videntur, vt docent *Aristot.*, *Auerroes*, *Amadeus*, *Philoponus*, & *Conimbricens. ubi supra.* † Ex

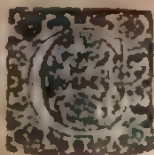
33 hoc enim duos Soles visos in Vitelio, testatur *Zonaras tom. 2.* tres conspectos Romæ scribit *Plin. lib. 2. cap. 31.* plures alios in Bosphero affirmat *Dion. lib. 47.* nec refert an duo, an plures sint, nam vt ait *Seneca lib. 1. natural. qq. cap. 11.* *Quid enim impendit quominus tot sint, quod nubes fuerint aptæ ad exhibendam imaginem Solis.* † Quod fortasse aliquando ad miraculum est referendum, vt tres Soles, qui in Hispania apparuerunt die Natiuitatis Domini, quasi in signum Trinitatis cōfessionis, qua Hispania in lignis futura erat, vt docet *Ange-*

27. 28. Cometa quibus prædictis sunt Regum

29. Cometa anno 1618. observatio.

30. Cometa anno 1618. eff. eius vray.

31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840. 841. 842. 843. 844. 845. 846. 847. 848. 849. 850. 851. 852. 853. 854. 855. 856. 857. 858. 859. 860. 861. 862. 863. 864. 865. 866. 867. 868. 869. 870. 871. 872. 873. 874. 875. 876. 877. 878. 879. 880. 881. 882. 883. 884. 885. 886. 887. 888. 889. 890. 891. 892. 893. 894. 895. 896. 897. 898. 899. 900. 901. 902. 903. 904. 905. 906. 907. 908. 909. 910. 911. 912. 913. 914. 915. 916. 917. 918. 919. 920. 921. 922. 923. 924. 925. 926. 927. 928. 929. 930. 931. 932. 933. 934. 935. 936. 937. 938. 939. 940. 941. 942. 943. 944. 945. 946. 947. 948. 949. 950. 951. 952. 953. 954. 955. 956. 957. 958. 959. 960. 961. 962. 963. 964. 965. 966. 967. 968. 969. 970. 971. 972. 973. 974. 975. 976. 977. 978. 979. 980. 981. 982. 983. 984. 985. 986. 987. 988. 989. 990. 991. 992. 993. 994. 995. 996. 997. 998. 999. 1000.

COMETARVM Natura, forma, situs, motus, & per duratio non est omnibus vna, nam veterum Philosophorum sententia fuit, eas esse ex coelesti materia, tenui & liquida condensata, & accensa, vel stellarum congeries, quæ Galaxia dicitur supra Lunam inter Planetas, vel infirmamento, vt tradunt Democritus & Anaxagoras, Aristot. lib. 1. Meteor. cap. 6. Plutarch. lib. 3. de placit. Philos. cap. 2. Seneca in natural. qq. lib. 7. Cornel. Gemma, Guil. de Hasia, & Hagecius tract. de cometis. & Alij coineas in suprema aeris regionem collo-
cant, & eorum naturam allerunt esse exalationes calidas & siccas, crasas, & pingues, & oleoginosas, suis calore eleuatas, & accensas, quæ tam diu perdurant, quam diu exalatio illa non absumitur, Aristot. d. lib. 1. cap. 7. Albert. Magn. lib. 1. tract. 3. cap. 5. Comibricens. Meteor. tract. 3. cap. 2. & Priores negant ab exalationibus fieri, nam exalationes non possunt supra aerem ascendere, nec a nobis videri, nam si tota terra & aqua exalantur, non possunt constituere in coelo cometam quantum veneris stellam, & sunt multæ, quæ Solis & Lunæ magnitudinem excedunt, habentes caudas centies terræ maiores, vt obseruauit Ties. Brabe, Vildebord, Longomont. & recentioris tract. de comet. Bapt. Cifatus, & K. plerus in obseruat. comet. 1618. Ioan. Euseb. tom. 1. sue Philos. lib. 6. cap. 8. 32. & 33. & Vnde verius est cometas esse congeries stellarum erraticum, quæ ex naturæ suæ tenuitate singulæ non videntur, cum tamen adiunguntur & lucem conuincant faciunt cometas, in ipso coelo inter Planetas, & in ipso infirmamento, vt docent Cifatus, & Keplerus, vbi sup. Euseb. d. lib. 6. cap. 34. & 35. & Cometa enim visus est in modum stellæ in Casopæia anno 1572, & in Ceto, an. 1596. & in pectore Cygni, ann. 1600. & impetu Serpentarii, ann. 1604. & in cingulo Andromedæ, ann. 1632. nam vt ait Euseb. d. cap. 8. Seneca gallæ. in libro de suis questionibus naturalibus, en. prout, quæ hos cometas se erigendæ sobriat. Luna. Præterea obseruatum cometæ solum Iupiter, Albumaxar solum Venus. Lomistrot dicitur quæ accensio in iustitiam, Nicephorus Heli Benrhodan, i. en. gener. d. antiqua. membra Democriti, Anaxagoras, Eusebius, Hippo-
crates, & Apollonius.

Et quantum multi istorum, apud 6
pernacissimè contendunt cometam nun-
quam factum fuisse in aeris Regione, neq; in
æternum fieri posse, sed in coelo supra lunam,
negandum non est aliquando in aere visos
fuisse cometas ab exalationibus calidis & sic-
cis conformatas, vt tradunt Comibricens. vbi
sup. & Differunt tamen materia, forma, situ, co-
loratione, motu, & perduratio, nam quæ
ex aduocatione stellarum sunt, solent magis
perdurare, quia difficilius dissipantur, & ita li-
cet perduratiois tempus ad octuaginta dies
constituat, Plin. lib. 2. cap. 25. & ad summum
senos menses, Senec. d. lib. 7. cap. 12. ante ex-
cedium Hierosolymitanum, cometes inte-
grum annum perduravit, vt tradit Ioseph.
lib. 7. de bello Iudæ. cap. 44. & Quæ sunt ab
exalationibus facili ab aere impelluntur, &
hic illuc vagantur, & synodus solent perdura-
re, quia ignis ille qui viscosam materiam de-
pascitur, modicus est, & tenuis, qui licet
sit lentus, & oleoginosus, & simul è terra pa-
bulum suggerat, quæ tenuit & soler, facile
ab aere dissipatur, & dissoluitur, vt tradunt
Comibricens. d. tract. 3. cap. 4.

Cometarum motus non vnus, sed
multiplex est, frequens ab oriente, ad occasum,
quo vna cum spheris coelestibus ingrum-
voluntur, quo & ipsæ incenduntur maxime
in autumno, & hyeme, & extra tropicos, hoc
est extra solstitiales arcuos, tam ad Septen-
trionem, quam ad Austrum, qui nimis calor,
qui partes Tropici subiectas pervadit com-
etæ materiam dissolvit, vt docent Aristot. d.
lib. 1. cap. 6. & Figuras autem in quibus appar-
bitarias tradit idem Arist. d. lib. 1. cap. 7. agens
cometam, aut esse globosam, habens scitæ se
vnde quæq; comæ per orbem dispersantur por-
rigi in longitudinem, & caudam, barbamque
appensam gerere, ex quibus alijs componun-
tur, ex causis pœleis i. suis exalationibus, & pla-
netarum conjunctionibus, sub quibus sunt,
vt docent Ptholomeus in Apotelesmatibus, Al-
bumaxar. lib. 8. diff. 1. & Quæ eas omnes re-
tere laboriosum esset, cum certis corum me-
todis ab auctoribus non adducitur, siquidem
Astrologi nouem cum Ptholomeo species ar-
pumerant, vt tradit Albert. Magn. d. tract. 3.
cap. 10. quinque agnouit, Plin. lib. 2. cap. 25.
decem præstitit Ausena, & alij alias, vt vi-
dere est apud Regionem, num. Bogelium, Ra-
zum, & alios, qui de cometis peculiaries tracta-
tus ediderunt. & Colores tamen non sunt vo-
r. Jeducati, & apparentes, qui non minus va-
rii sunt: nam alij sincero, & quasi argenteo
colore, ut lumines, alijs rubor inest, sinavilla
luce,

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

luce, alijs flamma, & hæc non pura, & tenuis, sed multum circa se voluens funidi ardoris: quidam cruenti sunt, & micaces, & torbo ac terrifico præ alijs aspectu quare de omnibus non idem iudicium est, vt tradunt *Arist. ubi sup. Albert. lib. 1. Meteor. tract. 3. capit. 5.* Binsfeld. in l. 2. C. de malef. & math. q. 3. ¶ Et varietas huiusmodi à materiæ diuersitate nascitur, nam vt videre est inflammata cum materia rario r est candidum, ac purum exhibet colorem: cum crasior, & multa fuliginis fumeu, atque ita in cæteris suo modo res se habet: vn de rubicundiora vt à materia magis densa, & maioris malitiæ timentur magis, Vergil. *Æneid. 10.*

*Non secus ac liquida si quando noelè cometa
Sanguinei lugubres rubent.*

¶ Cometæ siue sint ex stellis, siue ab exalationibus, calidæ & siccæ sunt, & ita primò denotant temporis siccitatem, atque sterilitatem, quia vis cometæ omnem vaporum, atque exalationum humiditatem absorbit, vt docent *Seneca in qq. natur. lib. 2. ca. 32. Plin. lib. 2. cap. 25. Arist. d. cap. 7. Leopold. de Austria, & Augustinus Niphus in Meteor. Conimbricens. d. p. 3. cap. 5. Alfon. Perce ubi sup. par. 1. cap. 2.* ¶ Vnde cometæ portendunt fructuum innopiam, annonæ precium, caritatē, famem, & alia mala huiusmodi: nam nullo calore terra adusta eius arbores, legumina, & alij fructus ardescunt, & exicantur, famelque propterea oritur, vt docet *Arist. & Albert. ubi sup. Iouellus in Meteor. lib. 2. tract. 2. cap. 2.* ¶ Ex quo Philosophus, & Poëta Aratus in suo apparentium, siue prognosticorum libro.

*At si contigerit pluries ardere cometes,
Inualidas segetes torruit siccior aër,
Namq; prærrumpunt natura legibus ultro
Experimenta soli si iustus defuit humor.*

¶ Secundò prædicunt pestem, & contagiosos morbos, qui proueniunt ex inopia, & vitio alimentorum, nam ex hac fructuum corruptione, sequitur lætum, pestilentibus morbis subterni, siue victu, siue ex aëre, vapores illi infesti venemositatis vestigia relinquunt, nam, vt auctor est *Galenus lib. 1. Epidemiarum, cap. 1. Morborum pestilentium causa partim à victu, partim ab spiritu (cuius attractione viuimus) generatur.* ¶ Nam plantis, & herbis corrupta seminaria, corrupta præbent animantibus pascua, ex quibus ad nos pestilens grassatur contagium, vt docent *Hippocrat. lib. de aliment. Galen. lib. de cibis euclymismis, & cacochymismis, & lib. 1. de febrib. & lib. de aliment. facult. Ioan. Hucherus in The-*

rapeut. lib. 4. cap. 6. ¶ Quippè cum alimenta per potum, vel esum sumpta in substantiam nostram conuertantur, quādo corrupta sunt, & vitiosa, morbosum præbent, ac venenatum alimentum, vt docet *Celsus libr. 2. vnde Lucret.*

*Sic tempestiuis ex imbribus humida tellus
Vertit si primum in frondes, & pabula lata
In pecudes vertunt, pecudes incorpora nostra.*

¶ Tertiò præter pestem, alios morbos cometæ prænnunciant prouenientes ex aduersione sanguinis, vt caufones, empimiam, emigranam, erisipilam, febres, tertianas, quartanas, catarrhum, tabardillum, & id generis plura mala, vt ex communi medicorum tradit *Franc. Roxo lib. 4. de comet. cap. 19. 20. & 21.* ¶ Nam ex influenza cometæ calidæ, & sicca vicinum inficitur aër, ex quo per communicationem ad nos vsque prouenit influxus, quo inficiuntur corpora, ita vt dicere valeat *Manill. lib. de cometis.*

*Nunc grauius morbis, & lenta corpora tæbe
Corripit exustis latalis flamma medullis,
Labentesque rapit populos, totasq; per vrbes
Publica succensis peraguntur fata sepulchris.*

¶ Quartò cometæ prænnunciant rixas, seditiones, bella, & alia huiusmodi, nam ex alimentis, vela aëre quem (velimus nolimus) inspirando trahimus, spiritus in corde generantur vitales, in quo irascibilis, aut animosa facultas residet, quæ cum suapte natura ad rixas moueatur, si à sanguine circumstante aëre, & influxu celesti in dies, & assidui horum foetu callidior redditur, facile fit, vt in iras homines prærrumpant, vt tradit *Franc. Roxo ubi prox. lib. 2. cap. 6.* ¶ Vnde cometes protendunt bella, seditiones, euersiones, crimina, &c. ita vt antè Hierosolymitanam cladem supra urbem astrum stetit gladio similem, vt narrat *Iosephus.* Antè Hispaniæ à Mauris occupationem anno 722. duo cometæ sunt visæ, vt meminit *Niphus lib. 1. Meteor. comm. 8. p.* ¶ Antè Cæsaris dictatoris mortem cometam bella, & mala portendisse narrant *Sueton. in eius vita, cap. 88. Plin. lib. 2. capit. 25. Dion. Cassius lib. 45. Iul. obsequens lib. de prodig. cap. 128.* nam vt ait *Cicero. lib. 1. natur. Deor. Nuper bello Octauiano magnarum fuerunt calamitatum prænnuntia.* Et antè bellum ciuile Augusti, & Antonij, Vergil. *Georgic. 1. Nec dira toties ardere cometa.* *Tibul. lib. 2. eleg. 5.*

Belli mala signa cometem.

¶ Quintò cometæ prædicunt Regnorum euersiones, mutationes, ciuium conspirationes, tumultos, cædes Principum, & Magnatum mortes, & alia huiusmodi, vel quia sic

tanquam

canquam signa à Deo conlittuantur, vt voluit Damascen. lib. 2. de fide, cap. 27, vel quia horum attrahilis comotis magis accenditur, vt cēset Albert. Magn. libr. 1. traēl. 3. capit. 11.

- 26 † Nā cometes cum ab exalationib^{us} calidis, & siccis proueniāt, minātur præcipuē vilosis, & quibus ardentioris sunt naturæ, quales Principes, & Magnates, ideo eis mortem dicitur minare, vt notāt Cardan. lib. 1. varietat. rer. & lib. 4. de subtilit. Sprenger. in Mall. par. 1. quæst. 5. Petr. Benisfeld. in l. 2. C. de malef. & mathem. q. 3. † Etsi fides historiz est, anno 1506. quo Philippus I. Hispaniarum Rex mortuus fuit, cometa præfulsit in Septentrione propē Plaustrum splendida, densaque cauda; & anno 1490. cometa circa principium Arietis apparuit, & eo sequenti anno Innocentius Pontif. Max. moritur, & Alfonso Portugaliz Rex equo delapsus florente ætate, sine liberis, decessit, vt refert Roxus ubi sup. † Et anno 1558. die 17. Augusti cometa apparuit in parte occidentali ad secundam Virginis faciem, tristi admodum, & lugubri vultu, naturæ videlicet Saturninæ, & statim die 29. Septembris sequuta est mors inuidiosissimi D. D. Caroli V. † Et anno 1618. Cordubæ duas cometas vidimus admirandi aspectus, & magnitudinis, altera mense Augusto, colore subcinericio, gladij similitudinem præferentem; altera mensa Nouembris eiusdem anni, coloris sanguinei, quas latè obseruarūt, atque eorum varios casus prædixerunt Bapt. Gasatus, & Keplerus ubi sup. Euseb. d. libr. 6. cap. 32. † Quo anno tanta lues nostris fuit contracta, vt vix domus sine morte, aut morbo euaslerit. Et anno sequenti 1621. potentissimus Rex noster D. D. Philippus III. & S. D. N. Paulus V. P. M. & serenissimus Dux de Florentia, & alij Principes mortui sunt, belli, pacisq; vicissitudines, monetæ adulterationē & mutationē, & alia mala nobis euenerunt, nā vt ait Corn. Tacit. in Annal. lib. 14. Cometes effulsit, de quo vulgo opinio est, tanquam mutationis Regni portendat, Sueton. in Neron. Stella crinita summis Potestatibus exitium portendere, Silus Ital. lib. 1. Terret fera regna cometes; & lib. 4. Regnorum euerfor, rubuit letale cometes, Lucan. lib. 1. Farsal.

Crinemque timendi

Syderis, & terris mutantem regna cometem.

Cap. XVII. De pronotione ex varijs portentis in aëre visis & auditis.

SUMMARIVM.

1. 2. Equites discurrentes & certantes in aëre visi sunt antè excidium Hierosolymitanum.
3. Armorum crepitus & sonitus in aëre auditus antè bellum Cymbricum, & alii.
4. 5. Portenta in aëre visa & audita, infausta, & tristia prænunciant.
6. Vaporibus varia conformantur in aëre.
7. Equorum & equitum forma varia visa sunt apud Syrtim maiorem.
8. Portenta in aëre non videntur, sed audiuntur.
9. Portenta varia in aëre visa.
10. Portenta qua in aëre videntur ad astro- rum influentis non sunt referenda.
11. Portenta in aëre visa & audita ad Deum, vel demonem referenda sunt.
12. Portenta in aëre aliquando audiuntur, & non videntur.
13. Portentum capitis humani ornatu diademate iactum ex nubibus.
14. Portenta in aëre à Deo missa, vt mala capeamus.

MPRESSIONES Meteorologicæ solent quandoque ex diuina dispositione, vel demonum malicia ita conformari, vt ex eis apparere videantur equites discurrentes, & cataphracti milites certantes, vt antè excidium Hierosolymitanum in hæc verba narrat Sacer Historicus Machab. 2. cap. 5. v. 2. Per aëra equites discurrentes auratas stolas habentes, & hastis quasi cohortes armatas, & cursus equorum, per ordines digestos, & congresiones fieri cominus, & scutorum motus, & galeatorum multitudinem gladijs districtis, & tellorum iactus, & aurcorum armorum splendorem, omnisque generis loricarum. † Quā quidē sacrā historiam arridet eius temporis scriptor grauissimus, & Iudaicæ gentis Sacerdos, in hæc verba testatur Flau. Ioseph. lib. 7. de bello Iudæi. cap. 12. Antè solis occasum visi sunt per inane ferri currus totis regionibus, & armata acies tonantes nubila. Egesyppus de excidio Hierosolym. lib. 5. Antè solis occasum subito visi in nubibus currus, & naues armata. † Idque alijs temporibus contingit, vt antè bellum Cymbricum, Plin. lib. 2. cap. 57. Armorum crepitus, & tuba sonitus auditos è cælo Cymbricis bellis accepimus crebros, & prius & postea; & ante bellum ciuile Augusti. & Anton. Verg. Geor. li. 9.

Armorum

Armorum sonitus toto Germania celo.

Audyt.

4 Quæ à Deo in alicuius calamitatis signa solent exercitari, ideò ferè semper infasta, trisla, lugubra prodigia esse solent, vt de Hebreis legitur, Machab. d. cap. 5. v. 14. *Erat autem toto triduo octoginta millia interfecti, quadraginta milias uincti non minus autem uenudati, sed nec ista sufficiunt, ausus est etiam intrare templum, &c.* 5 Apud alias nationes non defuerunt huiusmodi prodigia in signum euenturi mali, vt multis exemplis confirmant *Ptholomeus in censiloquio, Aug. Nymphus Meteor. lib. 1. Franc. Rojo lib. de cometis.* 6 Sunt pluraq; alia ex vaporibus varijs formis conformatis, qualia, quæ Sylæ vidit hircorum similitudine capitibus apud Epheum concurrere, de quibus meminit *Plutarch. in Sylam.* 7 Similia, quæ in equorum & equitum forma visa sunt apud Syrtim maiorem, vt tradit *Diodor. Sicul. in Bibliot. libr. 3. & aliui Raph. de la Torre tom. 2. q. 95. in prelud. disput. 3. 4. 5. 6. & 7.* 8 Quandoq; non videntur, sed audiuntur, vt inter prodigia belli civilis testatur noster *Lucanus præcelsisse Phars. 1. Tunc fragor armorum, auditur, de alijs, Tibul. lib. 2. eleg. 5.*

Atq; tubas, atq; arma ferunt strepitia celo Audita.

Ouid. lib. 15. metamorph.

Arma ferunt nigras inter crepitantia nubes Terribilesque tubas auditas cornua celo Præmonuisse nefas.

9 Nec omni tempore defuerunt: nam duos milicos in aëre cum baculis certantes visos esse anno Christi 584. & hominem barbaturum cum face ardente ignem mittentem in mundum anno 774. equites armatos inter se certantes visos esse anno 1174. *Augustin. Nymphus ubi sup.* 10 Quod licet inter causas naturales ex aliorum influentijs accidisse hic author suadere conetur, nulla ratio suppetit, quin inter prodigia referantur, vt multa alia, quæ ipse retulit, & tradit *Ioannes Eusebius, Nieremberg. p. 2. curiosæ philosoph. lib. 1. cap. 61.* 11 Nam licet ex vaporibus, & exalationibus tales equites formari possint, voces, & alia huiusmodi, quæ eis committere solent, quando accidunt, non nisi ad causam diuinam, vel diabolicam referri debent, nam Deus etiam in efficiendis miraculis causis naturalibus uti solet, vt dixi sup. lib. 1. capit. 9. ex numer. 24. 12 Quandoque etiam audiuntur, & non videntur, *Appian. civil. lib. 4. Hominum immanes voces, armorum strepitus, equorum currus inspectantem nemine audiebantur; Cicero. lib. 1. di-*

uinat. è celo fremitus auditus, Vergil. Aneida 8.

Arma inter nubem cæli regione serena.

Per sudum rutilare vident, & pulsa tonare.

¶ Nec modo visu, & auditu inania se exhibent, sed cum effectu conspiciuntur, vt in hec verba testatur *Sim. Maiolus Episcopus. Vulturariens. tom. 2. dier. canicut. colloq. 4. In oppido Schleswick à meridie celo sereno conspici sunt in aëre leones ex locis diuersis concurrentes ad consuetum, & iuxta illos catapbrælus eques bastam quatens infestam; non procul ab equite iacuit caput humanum sine trunco ornatum diademate Imperij.* 4 Cuius nudi multa similia diuersis temporibus, diuersis nationibus acciderunt, quarum omnia insignum diuina ira retulit *Maiol. d. colloq. 4. fol. mihi 691. Ego vero pleraq; vel à Deo ipso, vel à sanctis Angelis confici, conformarique existimo, qui amore generis humani, quam ex aeterno Deo coram didicerunt, ideam, & faciem euentorum, his imaginibus delineatam nobis conuendendam proponunt, non, vt præuideamus quod subterfugi, aut elabi nullo modo possimus; sed vt his admoniti, & de nostris cogitemus peccatis, & magnitudinem periculorum metiamur animis, & admonitiones, ac consolationes editas diuinitus recogitemus memoria; nam vt ait Preconius Arbit.*

Armorum strepitus cælum furit, & tuba mortis Syderibus transmissa ciet.

Cap. XVIII. De prænotatione ex igne fatuo.

SUMMARIVM.

1. Ignis fatuus quare dicatur.
2. Ignis fatuus lucet maximè nocturno tempore.
3. Prænotio ex igne fatuo non refertur ad pyromantiam.
4. Castor, Polux, Helena, & apud nos Santelmu comparantur ex igne fatuo.
5. Santelmu in profundo naui tempestatè, super malum serenitatem protendit.
6. Ignis fatuus supra homines pro bono signo habitus est.
7. Ignis lambens ab exalatione sudoris præcalidificari solet.
8. Ignis lambens pro bono Omine habitus fuit.

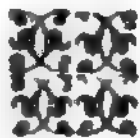
Generis statui dicuntur, quod fulgent, non tamen adurunt, quia generantur ab exalatione viscosa conglutinata in hac infima aeris regione, ibique motu ascenditur, per antiparistasin nocturni frigoris, vel per colusionem partium exalationis inter se, de quo et si Aristotel. non fecerit mentionem, Seneca, & alij postea meminissent. ¶ Nocturno tempore maxime solet lucere, quandoque interdiu, & pro bono omne acceperunt Romani, ut his verbis tradit Dionys. Halicarnas. lib. 5. Orig. Cum Romani proelio fuderunt Sabinos, in pilis eorum flamma emicuit. Procop. Vand. li. 2. Summus apex igni multo collucebat, & cuspides eorum incense diu multum via sunt. ¶ Quod ad Pyromantiam retulit Iul. Cas. Balenge. li. 3. diuin. c. 11. Sed male, quia Pyromantia ex vero igne petebatur, hæc tamen non ita, quia ignis huiusmodi alterius est naturæ, ut dixi, in Epitome de Magia, lib. 2. cap. 41. num. 13.

Cuius generis sunt luces super malum navis apparere solitæ, quas veteres, quia binæ frequenter videbatur, Castor & Polux dixerunt, si sola erat Helena vocarunt, Senec. natu. qq. li. 7. c. 4. & nos dicimus Santelmum, ut tradit Mart. del Rio in Senec. ad Herc. furent. v. 14. ¶ Quæ si apparent infundo navis tempestatem portendunt, quia ab aëre quassatæ in imo detinentur, si tamen super malum conspiciuntur, serenitatem donunciant, quia à ventis non dissipantur, ut docet Plin. li. 2. c. 37. ¶ Ignis tamen fatuus supra homines pro bono signo habitus fuit, nam ut ait Iul. obsequens in prodig. Flamma è terra exiliens cælum contingere visa, Romanis victoriam portendit. De Masanisa, Sil. Ital. lib. 16.

*Subitus rutilante coruscum
Vertice fulsit apex, crispâq; inuoluere visa est.*

Huius natura fuit ignis lambens, quod intra aures equorum, vel in stabulis, vel supra capita hominum vino madidi apparere solet, in modum flammæ ab exalatione saporis præ calidi temperamenti, quæ ab aëre frigido reperiuntur accenduntur, Valer. Max. lib. 1. cap. 6. ¶ Quem etiam pro bono omne acceperunt Romani, ut de flamma ad caput Iulij apparentis sic testatur Vergil. Æneid. 2.

*In vertice visus Iuli
Fundere lumen apex, tactuq; innoxio molli
Labere flamma comas, & circum tempora pasci.*

Cap. XIX. De prænotione ex fulminibus, fulgaribus, & fulgetris.

SUMMARIVM.

1. Prænotio ex fulminibus, & alia oblativa, alia impetrativa.
2. Prænotionis species, dicta ostentum, & dicta templum.
3. Auctor prænotionis ex fulminibus, &c.
4. Artem prænotionis ex fulminibus, quæ composuit.
5. Fulminis prænotio religiosissima.
6. Fulgura & oscita expiari iussum, l. XII. Tabul.
7. Oscita, contraria fuerunt sternutationi.
8. Igne de cælo per sæpè Deus de peccatoribus vindictam sumit.
9. Aaron filij igne de cælo petierunt.
10. Igne de cælo absorti sunt sectatores Corè, Dathan, & Abiron.
11. Elias combussit igne de cælo nuncios Regis Ochozia.
12. Igne de cælo, vel ex repentino omnium casarum in die iudicij Deus de peccatoribus sumet vindictam.
13. Zoror strus, & Tullus Hastilius superstiosi fulmine perierunt.
14. Anastasius Imp. Eutiebiana hæresis fauor fulgure percursus interijt.
15. Fulmine tangi pro malo bonum.
16. Tangi de cælo pro fulmine absumi.
17. Tangi in sacris literis pro fulmine percuti.
18. Fulminum generatrica.
19. Fulmina ex velocitate cedentia corpora non adurunt.
20. Fulmina valentiora dissipant, leuia intacta mittunt.
21. Fulmen gladium comminuit, illa vagina.
22. Fulmen quando causatur ab exalatione terrea comburit omne id, in quo vadit.
23. Fulmen ab exalatione terrea solet producere lapidem, æs, aut ferum.
24. Corduba è nubibus decidit lapis magnus habens odorem sulphuris, & quasi naturam armoniaci.
25. Auicena, & Auerroes contemporanei fuerunt Corduba circa annu Christi 1140.
26. Auicena auctor Fenum diuersus fuit tempore patria, & parentibus, & scriptis nostro Auicena.

27. *Auicena auctor ferum totam medicinam in Fenes 30. diuisset.*

28. *Auicena Cordubensis quos libros scripserit.*

29. *Lapides & animalia in nubibus generantur.*

30. 31. *Fulgura serenocælo cadunt.*

32. 33. *Numina quibus fulgura referuntur.*

34. *Fulminū differētia ex Numinū varietate*

35. *Cælum diuisum in Regiones ob auguria.*

36. *Augures ex fulminibus diuinabant.*

37. *Augurium captabatur faciem ad Orientē.*

38. *Septentrionalis plaga quare fausta.*

39. *Dextera in augrīs infauista sunt.*

40. *Dextera apud Græcos meliora.*

RAENOTIONS huiusmodi inuenta varia sunt, nam alia fuerunt OBLATIVA, quæ non poscebantur, alia IMPETRATIVA, quæ veniebant obstatæ, & quæ sita, vt docent Cice. lib. 1. diuin.

Alex. ab Alex. lib. 5. Genial. c. 13. Bulenger.

lib. 3. de Augur. c. 2. † Ex his quædam ē cæli regione designata captabantur, & dicebantur

OSTENTVM, quæ ex fulminib⁹ verò, & fulgurib⁹

& fulgetris fiebāt, dicebātur TEMPLVM, vt docent Varro de ling. Latin. lib. 6. Alex. ab

Alex. d. c. 13. † Huius quidem diuinationis auctorem alij faciunt Amphiareum, alij Argonautas,

alij Tufcos, vt voluit Senec. in natura. qq. li. 2. c. 22. alij Bogoem Nymphā, vt tradit Serui⁹

ad Aeneid. 7. † Artem composuit Thyren⁹ vt scribit Diodor. lib. 5. c. 9. apud Romanos vsus

fuit Tanaquilus, vt docet Valer. Max. li. 1. c. 6. apud alias nationes plures alij fuerūt, vt tradit

Bulenger. ubi sup. † Cuius religio maxima fuit, nam ē cælo mitti arbitrabantur in alicui⁹

mali signum, ideò ab Aruspici⁹ obseruari videretur in l. 1. C. de pagan. & sacris, siquid de platio

nostro, aut cæteris operibus publicis degustatum fulgure esse constiterit, retenta moris veteris obseruantia,

quid portendat ab Aruspici⁹ requiratur. † Cuius obseruatio præceteris fuit religiosissima, ideò cum Oscitis, quæ ex homi-

nis capite, omniū religiosissimo, sumebatur, expiari iussū fuit in ll. XII. Tabul. FVLGVRA

ET OSCITA PIANO. † Oscita dicuntur apud nos Bostezos, Pli. li. 7. c. 6. Oscitatio in eni-

malitialis est. Contraria steremutationi, quæ bonum omen protendit, Xenophon li. 3. & 6.

nam vt ait Peopert. lib. 2. epigr. 3.

Nunc tibi nascenti primus (mea vota) diebus,

Aridus argutum, sternuit omen amor.

¶ Fulmina autē & fulgura, & alij ignes de cælo semper in malum omen fuerunt, quia Nu-

mina irata significabant, nam per lapē igne de cælo Deus de peccatoribus vindictā sumit, vt de nefando Sodomorū scelere, Gene. c. 19. v.

24. *Igitur Dñs pluit super Sodomā, & Gomor-*

rā sulphur, & ignem cælo. † In filios Aarō ob violationē præcepti, Leui. c. 10. v. 2. Egressusq;

est ignis a Dño deborauit eos, & mortui sunt. † Ex sectatoribus Core, Dathā, & Abiron ducēti quinquaginta viri igne de cælo perierūt,

Numer. c. 16. v. 35. Sed & ignis egressus a Dño inter fecit ducentos quinquaginta viros qui offerebāt incēsum. † Elias igne de cælo cōouisit

Nuntiū Regis Ochoziz, & quinquaginta viros qui cū eo erāt, Reg. 4. c. 1. v. 10. Descēdit itaq;

ignis de cælo deuorauit eū, & quinquaginta, qui cū eo erāt. † Et in vltimo die iudicii vniuersalis igne de cælo ex vniuerso vindictā sumet,

vel ab exalatiouib⁹ excitato, vel ex cōcursu repentino omniū naturalium canfarū, adeò ingēs

excitabitur ignis, vt nō solū homines, & ōnia quæ in mudo sunt, sed ipsa elementa cōburet,

vt tradit D. Aug. li. 20. cin. Dei, c. 16. D. Tho. p. 3. q. 69. art. 3. & alij Theolo. sent. 4. dist. 47. Valent. tom. 4. disp. 11. q. 2. pun. 3. † Apud Per-

las Zoroastres, & apud Romanos Tull⁹ Hostilius, eo quod se superstitionibus dedisset ful-

mine icti perierūt, vt narrāt Lini. li. 30. Zonar. to. 2. D. Clem. Rom. Cōst. Apost. li. 7. D. Aug. li. 3. cin. Dei, c. 15. † Anastasius Impera. eo

quod Eutichian⁹ hæresis fautor fuisset infelix fulgure percussus interiit, vt tradit Zonar. to. 3. & de alijs Euf. li. 5. hist. Eccl. c. 5. Tertul. in

Apolog. c. 5. Nisepb. li. 16. c. 35. † Quare fulmine tangi pro malo, infauitq; omine accipiebatur, non solum corpora, sed & alias quoq; res,

vt apud Vergiliū Eclog. 1,

Sepē malū hoc nobis, si mens non leua fuisset,

De cælo tactas memini prædicere querens.

¶ Tāgi enim de cælo frasis fuit apud Romanos pro fulmine absumi, Corn. Tacit. li. 14. Annal.

Tacta de cælo quatuordecim vrbes regiones.

Suet. in Galuā, c. 1. Tacta de cælo Caesar hædes.

† Quod ex sacris literis Aethnici mutati sunt, in quibus tangere pro fulmine percuti accipitur lob c. 1. *Et tactas oues, puerosq; cōsumpsit.*

Pl. 103. Qui tangit montes, & fumigant. Ex Pl. 143. Tange montes, & fumigabant,

¶ Ignis enim de cælo species fulminis est, cui⁹ varia sūt genera, eaq; ad tria capita reducit L. Anne⁹ Sen. in nat. qq. li. 2. c. 40. *Tria sunt fulminū genera, aliud terebrat, aliud discent, aliud vorit. † Quādoq; etiā ex velocitate cedētia*

corpora nō adurit, nā vt ait Sen. d. li. 2. nat. qq. c. 53. Fulmina nō eodē modo materiā omne vexāt; valētiora, quia resistūt vebemēti⁹ discent, cedētia autē, sine iniuria, trāscent. † Nam cū ful-

mine venti natura sit, valētiora tantū dissipat, cedentia trāsmeat sine nocumēto: nam vt ait Aristot. lib. 2. Meteor. lum. 3. cap. 4. Fulmen

est ven-

est venturacensus. Vnde Titelman. in compend, Philosoph. libr. 6. capit. 11. Corpora rara & perua absque nocumento pertransiens interiora magis densa magisque resistentia desuit, ita intacta veste hominem adsumit.

21 † Ita gladium comminuit illæsa vagina, æra dissoluit intacta crumena, vinum condensat intacto vitro, & alia huiusmodi, vt docent Seneca libr. 2. natural. 99. capit. 39. 40. 49. Plinio libr. 2. capit. 51. & 52. Bulenger. de fulmin. lib. 6. cap. 7. 8. 9. 10. 11. & 12.

22 † Fulmen tamen quando causatur ab exalatione terrea subcinerea comburit omne id, in quo vadit vt narratur per Peripateticos, quod fulmen, quod cecidit super palatium remansit locus caluseius, & per multum tempus ascēdebat ex eo fumus, vt narrat Auerroes

23 ad Arist. Meteor. lib. 2. sum. 3. c. 4. † Nam huiusmodi exalatio quādo tota terrea est gignit ignem adeo terreum, vt duratione non solum sed & productione sapit terræ naturæ, ideo producit lapidem, æs, aut ferrum, quod ideo non penetrat id in quo vadit, sed terebrat, aut distindit, vt docent Alber. Magn. d. lib. 3. tra. 3. c. 23. Agric. de rerū sub terran. li. 4. Conimb.

24 in Meteor. tra. 2. c. 5. & tra. 13. c. 1. † Vnde in terris Chasari, & Turth. sæpius contigit, vt exalationes huiusmodi exterriticare generari lapides similes ferro & ære, vt Cordubæ etiam accidisse ex relatione Auicennæ, tradit Auerroes ad Arist. d. lib. 2. Narravit etiā Auicenna, quod lapis magnus cecidit in Corduba igne in die sereno seu claro, & quod ipse vidit illum lapidem, & habuit odorem sulphuris, & quasi naturam ammoniaci.

25 † Contemporanei enim fuerunt Auerroes & Auicenna, vt ipse multis alijs in locis insinuat, quia vna cum Abenzohar eius parente, Mesuc, & Abentumert Cordubæ floruerunt circa annos Christi 1140. vt tradit Genebr. in Cronol. fol. 614. † Qui quidem Auicenna alius fuit, quam Auicennam auctorem Fenum, qui Persa fuit natus Ausenæ propè Damasum anno Christi 982. vt testatur Sorsan. Mesuc & Alpago in vita Auicennæ. Morales libr. 12. c. 21. Marian. li. 5. c. 6. Iac. Gordin. in Chronog.

26 † Qui totam medicinam in Fenes XXX. diuisit, & alios eiusdem artis libros Arabicè divulgauit, adeo doctos vt meruerint traductionem, Gerardi Cremon. & Andr. Alpag. Velunienf. & scholia Iacob. de Partibus, Gentilis de Fulgin. Nico. Florent. Ioan. Costei, Petri Garcia Carero, & aliorum. † Noster verò Auicenna, qui Aucennaria dicebatur filius fuit Aboali, & nepos Auenzohar, vt testatur Auerr. lib. 5. cap. 57. & li. 6. c. 7. qui composuit libros de

Philosoph. & Metaphys. de Teriaca, de diluuijs, de Alchimia ad Affen. Philos. de Colica, de nat. animal. & alios quam plures qui temporum iniuria perierunt, vt tradit Philipp. Bergome. in suplem. Chron. c. 30.

29 † Sed eo quod Auerroes refert ex Auicenna lapidem è nubibus lapsum, fulminis natura lapidem esse attipulatur, quod licet probari possit ex his qui ab exalationib. terreis natura generatur, probabile est lapides, & animalia innubibus generari, vt alii dixi hoc lib. 6. c. 14. ex nu. 13. † Sed sereno cælo laui maiore

30 crucem Philosophis imposuit, quā sumobent his verbis, Xenoph. in Helleni. Vissaili opuro cælo fulgura. Suet. in Tim. c. 10. Sabinos petiit aliquanto tristior, nam tempestate serena tenebantur, Homer. Odys. 20. elaro tonuisse cælo. † Et licet id naturale sit, vt docet L. Anna

31 Senec. li. 1. natur. 99. c. 1. malum infaustumq; omen protendebat, vt inter prodigia, quæ præcesserunt bello civili Augusti, & Antonij, Vergil. Georgic. 1.

Non alias cælo ceciderunt plura sereno Fulgura.

Et antè mortē Cæsaris dictatoris, Luc. in Far. Fulgura fallaci micuerunt crebra sereno.

32 † Ioui attributa fuerunt fulmina, & tonitrum, Cic. li. 2. de nat. deor. Augures nostri cū dicunt Iouem fulgentem tonantē. Plura Serui, & Cerda ad illud Vergil. Æneid. 1.

Ipsa Iouis rapidum iaculo è nubibus ignem.

33 Fuerunt tamen alia numina quibus fulgura referebantur, Sen. li. 2. Certa sunt numina possidentia fulminum iact, vt Iupiter, Vulcanus, Minerva. † Idq; ex diuersis effectibus, nam Iouis fulmē afflare dicitur, Saturni punire, Martis accendere, Mineræ monere, Vulcani terere, vt tradit Iul. Cæs. Bule. li. 6. de fulminib. c. 4. 5. & 6. † Quoniam causa cælum in duodecim regiones diuidebatur apud Romanos, nā

34 Hetrusci interdecim partes cælum secabant Cic. li. 2. diuin. Pli. li. 2. c. 54. Clar. Sylv. de antiquo iure, Rom. li. 1. c. 10. fol. 174. † Ideo Auguribus, non solum aues, sed cæli sidera, & fulmina subesse veteres putabāt, vt tradunt Tit. Liui. ab urbe cond. Dec. 2. lib. 1. Cic. diu. li. 1. nam vt ait Vergil. Æneid. 10.

35 Cæli cui sidera parent, Et lingua volucrum, & præfagi fulminis ignes. Augur autem in captadis augurijs faciem habebat ad Orientem, sinistram ad Septentrionem, dextram ad meridiem, vt tradunt Liui. li. 1. Varro lib. 5. Plutarch. in 99. Rom. q. 78. Dionys. li. 2. † Ideo quæ veniebant à Septentrione fausta, dextraq; erant, quia sic intellexerant illud Habacuc, c. 3. v. 3. Deus ab Auspice

37 venit. 38

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

*veniet. Læua in bonum faustumq; auspiciū
fuit Vergil. Æneid. 2.*

*Vix ea futus erat, senior subitoq; fragore
Insonuit læuum.*

- 19 *Dexteræ autem cum sit à meridie, quam infe-
rorum aspectus inæstat, & sui vicinitate pol-
luit infaustum fuit, Statius Papin. Thebaid. 3.
Si prohibes hic necesse moras dextrisq; profundū
Alitibus prætexere diem.*

- 40 *Apud Græcos autem dextra fuerunt melio-
ra, quia ipsi non respectu suorum, sed numi-
num dextram considerabant, quod quia non
ita affectus, Cicero, sic ait, libr. 2. diuinat.*

*At Homericus Ajax apud Achillem querens
de ferocitate Troianorum nescio quid hoc mo-
do nuntiat.*

Prospera Iupiter his dextris fulgoribus edit.

Infausta sinistra fuerunt, Plaut. in Mercator.

*Respice huc ad dextram, Charine, nonne in ad-
uerso vides?*

Nubis ater, imberq; inflat

*Aspice nunc ad sinistram calum, ut splendore
est coruscum ex aduerso vides?*

Petron. Satyr.

Nonne horrendi nemoris de parte sinistra

Insolita voces, flamma sonuere sequente.

I V R I S
SPIRITVALIS
PRACTICABILIVM.
 LIBER SEPTIMVS.

DE ASTRORVM PRAENOTIONE
 ex certo, & indeprehenso coelorum, &
 syderum cursu.

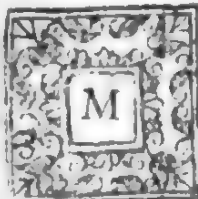
Cap. I. De Astronomia ex faci
 ci coeli.

SVMMARIVM:

1. Mundus est caelestibus lationibus contiguus
2. Multa sunt, quae ex coelorum lationibus non pendent.
3. Astra in his inferioribus nihil prater lumen mittunt.
4. Lumine astrorum efficiuntur quatuor qualitates, per quas universa procreantur, & corrumpuntur.
5. Astra quomodo tempora diuidant.
6. Temporum vicissitudines ab astris pendent.
7. Astronomia ex coelorum & syderum cursu certissima est.
8. Canones astronomici ex coeli cursu, & experientia observandi.
9. Facies coeli certissima habet signa serenitatis, & tempestatis.
10. Rubicundum caelum quare signum sit serenitatis.
11. Rutilum caelum, quare signum sit tempestatis.
12. Nubes ab occasu ingruentes, signa sunt tempestatis.
13. Palestina habuit mare ad occasum.
14. Auster calidum est, quia a meridie inflat.
15. Sol Oriens si latet sub nube imbres protendit.
16. Sol in ortu maior apparens quid protendat.
17. Solis cursu futurum diem praenunciamus.
18. Sol ad occasum rubicundus apparens serenitatem protendit di sequenti.
19. Rutilum caelum signum tempestatis, ut ro-

seus serenitatis.

20. Liuidum caelum, atrum, vel ceruleum signum tempestatis.
21. Sol in occasu caligine obductus, vel in cursu rutilo signum tempestatis.
22. 23. 24. Luna renascens, quos prognostici habent
25. 26. Luna rubicunda significat ventos.
27. Luna in quarto die quos habet prognosticos
28. Luna non quartum sed quintum diem observabant Astrologi.
29. Hispanis quare quintus dies Lunae observetur
30. Luna quartus & quintus dies prognostici facit.
31. Romani quartum diem Luna observabant.
32. 33. Solis splendor, nitor Lunae, claritas stellarum quare signa serenitatis.

VNDVM Hunc inferiorum
 caelestibus lationibus esse
 contiguum certum est, ut
 omnis eius virtus inde gu-
 bernetur, Aristotel. libr. 1.
Meteor. cap. 2. & lib. 2. de
caelo, text. 20. & 21. & li.
8. Physicor. text. 46. & lib. 12. Metaphys. tex.
34. & lib. 2. Generat. text. 15. & de generat.
animal. lib. 1. c. 2. † Quod indiget explicatio-
 ne, quia sunt multa in hoc mundo, quae nul-
 latenus a caelestibus lationibus pendent,
 ut Regnorum mutationes, bella, seditiones,
 victoriae casus, hominum dignitates, hono-
 res, amicitias, coniugia, soboles, facinora,
 virtutes, vitae exitus, vel similia, quae im-
 mediatè ex Dei praedestinatione, vel eius
 providen-

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

providentia, vel arbitrio nostro dependent, & non ex astris, ut docent D. August. lib. 2. doctr. Christi. capit. 21. 22. 23. & 24. & lib. 5. Civit. Dei, cap. 2. 3. 5. 6. & 7. & lib. 2. de Genes. ad liter. caps. 17. & lib. 83. qq. cap. 45. Damascen. lib. 2. de fide, cap. 7. D. Ambros. lib. 4. Hexamer. c. 4. D. Chrysostom. in Matt. homil. 6. Euseb. lib. 4. prepar. Euang. c. 9. D. Thom. par. 1. q. 115. art. 4. & 2. 2. q. 95. art. 5. & lib. 3. contra Gent. cap. 105. & Nam astra in his inferioribus nihil præter motum, & lumen mittunt, ut probant Aristot. lib. 2. de cælo, text. 41. & lib. 1. Meteor. cap. 8. & ibi noster Averroes comm. 19. & 21. & lib. 3. comm. 25. & lib. 9. Metaphys. cap. 10. & Et per lumen efficiuntur quatuor ille qualitates, quibus uniuersa in hunc mundum reguntur, conseruantur, & corrumpuntur, scilicet calor, frigus, siccitas, & humiditas, Ioann. Pices Mirand. lib. 3. aduersus Astrolog. cap. 2. & 3. Franc. Picus eius ex fratre nepos, lib. 5. Pranot. cap. 4. Ant. Mirand. singular. certam. lib. 22. 23. & 24. Alex. de Angel. lib. 1. in Astrolog. capit. 3. & seqq.

Hæc enim tempora diuidunt, menses, & annos, terram sætu grauidant, animalia sollicitant, tempestates inducunt, & serenitates, & similia, quæ ex astrorum influentijs pendent, nam ut ait Eccles. cap. 2. Omnia tempus habent, & suis spatijs transeunt uniuersa sub cælo. & Nam ex varia cælorum, & syderum influenza anni tempora, & vicissitudines pendent, quia ut ait Plin. li. 2. rerum naturalium, c. 29. Quis enim aestates, & hyemes, quæque in temporibus annua vice intelliguntur, syderum motu fieri dubitet? & Quæ quidem scientia, cum ex cælorum, & syderum cursu petatur, qui certus est, & infalibilis, certa est, & omni prænotione naturali excellentior, ad cuius observationem nos commonet, Cicero de Fato li. 1. Signorum ortus, obitusque perdiscere. Vergil. Georgic. 1.

Nec frustra signorum obitus speculamur, & ortus. Quorum canones in rebus agendis, quæ ex naturali cæli cursu dependent, maxime obseruandi sunt, quia experientijs, & usu rerum homines compararunt, Vergil. Georg. lib. 1.

Quod sæpe videntes

Agricola proprius stabulis armenta tenerent. Vnde facies cæli, Solis, Lunæ, & syderum certissima sunt signa serenitatis, & tempestatis, ex diuino Oraculo doremur, Matth. cap. 16. v. 2. Vespere factò dicitis serenum erit, rubicundum est enim cælum, hodie tempestas erit, rutilat enim triste cælum. & Et ratio est,

quia quando nubes Sole obliquo, qualis est, qui iam occidit, non sunt opacæ, & densæ, eo quod penetrantur lumine, ex quo rubent; nulum indicant in diem sequentem tempestatis apparatus; contra quando densæ rectæ Sole, si nigredinem præse ferunt, tempestatem protendunt, Barrad. in concord. Euang. tom. 3. lib. 3. cap. 6. Bulenger. lib. 1. diuinat. capit. 4. & Cum verò oriente Sole hinc inde nebulo- sum se exhibet cælum, plerumque; Solet ad primum orientis solis occursum dispergi nubes, quæ tametsi densæ sunt, quales cum triste cælum non dissipantur, sed excepti per eas radij Solis videntur rutilare, signum est tempestatis, Annæus Lucan. Farsal. lib. 1.

Multa quidē prohibent nocturno credere p̄to Nam Sol nō rutilas deduxit in equora nubes.

Ita similiter quando nubes ab occasu ingruunt, signum est tempestatis, quia oceanus materiam eis subministrat: si tamen fiat Auster serenitatem, ut ex ipsiusmet Christi verbis sic testatur, D. Lucas capit. 12. Cum videris nubem orientem ab occasu statim dicitis nimbus venit, & ita fit; & cum Austrum flantem dicitis, quia aestas erit, & ita fit. & Palestina enim cum haberet mare ad occasum, nubes ex eo egredientes signa fuerunt pluriæ, & ita Elias futuram pluuiam post longam sterilitatem Regi Acab prædixisset ita ait Reg. 3. cap. 18. Ecce nubecula parua, quasi vestigi- um hominis ascendebat e mari. & Sic etiam verissimum est Austro succedere æstui, quia callidus ventus est, oppositum Aquiloni, eo quod à meridie inflat, quæ abundat igne, nam ut ait Iob magnus inter orientales astron- omus, cap. 37. Nonne vestimenta tua callida sunt cum perflata fuerunt Austro: & Sol itidē oriens si latet sub nube, aut varias quas- dam maculas contrahit, quia fit ex densitate vaporum, qui existunt circa Orizontem, ac dimidia tantum sui parte apparent, imbres timeto, nam ut ait Vegetius, Pluuia imminente maculofus. Calpurnius, Sol in ortu suo maculofus, atque sub nube latens, aut si dimidia parte apparuit, imbres futuros. Verg. Georg. 1. Ille ubi nascentem maculis variauerit orbem Conditus in nube, medioque refulserit orbe, Suspecti tibi sint imbres.

Sol purus in ortu apparens maior, quam solet, si quasi cæruleo colore imbutus prodeat, vel occidat, imbrem: si rubro, Euros nunciat: cum antè eius ortum rubescunt nubes, venti erunt; cum expalescunt, vel nigra rubentibus inter miscentur, pluuiam spōdēt, si non abeunt, sed ingruunt a quocumque vento fuerint, eum portendunt, Plin. li. 18. c. 35.

Plutarch.

17 *Plutarch, lib. de caus. cap. 18. D. Ambros. lib. 5. Hexamer. cap. 9. † Nam quemadmodum expreiacente materia artificij opus cognoscimus, sic ex Solis cursu, & alteratione elementorum futurum diem prænunciamus, quia ut ait sacra Paremia Ecclesiast. cap. 43. v. 2. Sol in aspectu annuncians exitum, vas admirabile opus excelsi. † Cum enim Sol ad occasum rubicundus apparet, colore roseo suffultus, sequentem diem serenum esse præuidimus, quia ut ait Dominus apud D. Matth. cap. 16. v. 2. Facto vespere dicitis serenum erit, rubicundum est enim cælum, hodie tempestas erit, rutilat enim triste cælum. † In quo à Christo Dño duo tēpeltatis, & serenitatis certissima signa constituuntur, nam ut ait Aratus in Prognos. Si vero signa omnia fuerunt rubra, ventum indicant. Vegetius, Ventis urgentibus igneus. Plin. Si rutilus pluuiam. † Idem de liuido aut atro colore, vel caeruleo, Aratus ubi sup. Aut si quando nigrescunt, hæc tibi signa erunt pluuiæ futura, vel maculosus, Seneca in Argonaut.*

18 *Suspecta variis occidens fecit freta.*

21 *Quarum signa Solis occasus ad tria tantum rettulit Pausan. in Archad. Solis orbis, vel caligine obductus, vel incensus rutilo, vel sub atro liuidus fuit colore. Vergil. Georg. 1. Caeruleus pluuiam denunciat, igneus Euros, Sin macula incipient rutilo immiscerier igni, Omnia tum pariter vento, nimbrisq; vsidebis Fervere.*

22 *¶ Luna itidem sua habet prognostica, nam si quando Luna renascitur fuerit cornu obscuro, imbres imminet, & mari, & segetibus: si rubro ventos; si puro serenitas, ut tradunt Varro, Aratus, Vegetius, Columella, Plutarch. lib. de caus. cap. 18. † Nam ut ait Plin. d. lib. 18. cap. 31. Si nigra pluuias pertendere creditur. Aratus, Nigricans conijcto pluuiam. Ptholomeus, Si nigra, pallida, crassa, indicem hyemis, atque imbrium. † Luna renascens rubens, ventos, lucida imbrem portendit, Anneus Lucan. Pharsal. 5.*

23 *Lunaq; non gracili surrexit languida cornu, Aut orbes medij puros exesa recessus, Nec duxit retro tenuata cacumine cornu, Ventorumq; nota rubuit, tunc lurida pallens Ora tulit vultu sub nubem tristis ituro.*

24 *De rubicunda Luna præsignante ventos idē, Ptholomeus: Si Luna tenuis rubraq; fuerit, ventos portendit, maxime ex sua declinatione. Aratus, omnino verò rubens conijcto venti meatu, & iterum, tenuis & satis rubra ventosa, Plin. d. cap. 35. Si rubicunda ventos. Veget. lib. 4. cap. 41. Rubicundus enim color ven-*

26 *tos. † Quare hæc prognostica tanquam naturalia agricolis, & nautis commendauit Vergilius d. Georg. 1.*

27 *Luna renascētes cum primum colligit ignes, Si nigrum obscuro comprehenderit aëra cornu, Maximus agricolis, pelagoq; parabitur imber, At si virgineo suffuderit ore ruborem, Ventus erit, vento semper rubet aurea Phebe.*

28 *Si pura fuerit in quarto die ab eius coitu, cornibus obtusis, sed clara micantibus, non solū quartus is dies, sed omnes, usque ad finem mensis carebunt, tam imbribus, qui significantur per obscuritatem, quam ventis, qui per ruborem, Vegetius lib. 4. cap. 45. Clara in quarto serenitatem. Aratus in prognos. Omnia pura cum sit, serenitatem obseruato, Plin. d. cap. 35. Si explendens exorta puro nitore fulserit, serenitatem. Polician. in Rustic. Tractat opes si pura nitet. † Quamuis de die huiusmodi prognosis nihil certum videatur, nam Astrologi non quarto, sed quinto die obseruant, propterea, quod Luna cum Sole congressa in Cancro signo qui est eius domus per cælum euecta, in quinto die accidit ad Leonem, qui est magnæ tristitiæ, ac mæmoris inter cetera signa Zodiaci, nam eius primum ac tertium decanum infestant Saturnus, & Mars, ut probat Galeot. lib. de Prom. doct. cap. 31. † His-*

29 *pani quintum diem obseruamus, sed alia de causa, nempe ex Theobaldi morte præsignata ab stella, quæ ingressa est circulum Lunæ quintæ, ut tradit Gregor. Turonens. lib. 4. Histor. cap. 9. † Aratus tam in quarto, quam in*

30 *quinto die prognosticum facit, profert Theophastr. Quartum, octauum, & pleni Lunium; sextum ex vulgi opinione, Brodaus lib. 3. Miscell. cap. 13. quartum Egyptij, Plin. ubi sup. D. Basil. lib. 6. Hexamer. † Romani tamen ad id solum quartum diem obseruant, ex cuius prognosi ceteros mensis dies coniectantur, Vergil. d. Georg. 1.*

31 *Si ortu in quartu (nāq; is certissimus auctor) Pura, nec obtusis per calum cornibus ibit, Totus, & ille dies. & qui nascetur ab illo Exactum ad mensem pluuiæ, ventisq; carebit.*

32 *Solis splendor, nitor Lunæ, & claritas stellarum, inter signa serenitatis habentur, ut apud Iob cap. 31. v. 26. Si vidi Solem cum fulgeret, & Lunam cum incenderit clare, nam ut ait Arat. in prognos. Cum è calo lucidus fulgor habetur. † Et causa est, quia dum talis cæli*

33 *splendor præfulget, à nulla impeditur nebula, quominus astra clare lucē suam emittāt, ideo serenitatem protendunt, Verg. Geor. 1. Nam neq; tunc stellis acies obtussa videtur Nec fratris radijs obnoxia surgere Luna, &c.*

Cap. II. De Astronomiæ certitudine ab Astrologis nondum assecuta, ex varijs, & falsis eorum principijs.

SUMMARIVM.

1. Astrorum scientia naturali circa quæ versetur.
2. Astra ad signanda tempora maximos affectus habere videntur.
3. Astra vim habent notandi euentus, non efficiendos.
4. Astra signant temporum vicissitudines.
5. Cælestium corporum vis se extendit ad immutanda corpora inferiora.
6. Astronomia naturalis non solum permessa, sed laudabilis.
7. Cæli positura inferiora alterantur.
8. Deus per Astra euenta, ut per alias res naturales denuntiat.
9. Adam excellentissimus fuit Astronomia naturali.
10. Enoch Astronomia naturali insignis.
11. Noe Astronomia naturali peritissimus.
12. Abraham Astronomia naturali præcellens.
13. Moyses Astronomia naturali doctissimus.
14. David Astronomia naturali peritus.
15. Salomon Astronomia naturali sapientissimus.
16. Iob Astronomia naturali eruditus.
17. Arcturus, Orion, & Pleiadas apud Iob.
18. Sol per Zodiacum percurrentes quam multa operetur.
19. Astris prænotatur terra fertilitas, æris, temperies, &c.
20. Astris prænotatur quid utiliter sit agendum, quid omittendum, &c.
21. Tempestates & alia quæ ex cælorum influenza pendent rectè possumus prædicere.
22. Astronomia quæ exigat conditiones, ut licita sit.
23. Cælum & Astra virtutē habent multa in hæc inferiora peragendi.
24. Sublunaria à cælestibus influentijs quod amodo pendent.
25. Astronomia permessa omni iure.
26. Astronomia ut naturales laudata.
27. Astronomia naturalis principijs Astrologi sunt ignorantissimi.

28. Cælum & Astra non sunt animata.
29. Cælum & Astra nullum habent numen.
30. Cæli esse plures et densos, solidos, & duros qui perhibuerunt.
31. Nonum cælum adinuentum est.
32. Planetarum collocatio ab Astrologis falsa reperitur.
33. Astrologi quare cælos plures, & duros perhibuerunt.
34. Cæli plures realiter diuisi non sunt, sed unum in quo astra omnia collocantur.
35. Cælum fluidum, & transmeabile est ut aer.
36. Cælum fluidum & transmeabile probatur ratione.
37. Cælum Empyreum ex ære purissimo constat.
38. Iob quare cælos solidissimos testatur.
39. Reprehenditur Eliu, qui apud Iob cælos solidissimos dixit.
40. Solidum si esset cælum partes terreas haberet.
41. Venus & Mercurius reperiuntur alias sub Sole, alias supra Solem.
42. Astra in cælo libere discurrent, ut aues in ære.
43. Corporum penetratio est impossibilis.
44. Iob loquitur de æris regione nobis contigua.
45. Cælum & astra in finem mundi sunt corruptenda.
46. Apostolus quomodo raptus sit ad tertium cælum.
47. Cælum Empyreum quomodo sit tertium cælum.
48. Empyreum terminum cælum est ratione nostri.
49. Cælum stellarum quod speculantur Astrologi unum est fluidum ut aer.
50. Stellarum forma Astrologis per cognita non est.
51. Stella multe sunt, quæ non videntur.
52. Stellarum situatione, & nominibus Astrologi abutuntur.
53. Imagines cælestes sibi excogitatas, nec in uno loco collocarunt.
54. Planetarum signorum, imaginum, naturas, & vires non unas Astrologi prætulerunt.
55. Astrologorum sententia de astris varia, & contraria.
56. Tholomeus sæpè lapsus est in cælorum motu, Lune, Martis, Saturni, & Solis obfide.
57. Cæli diuisione Astrologi maximè alucinati sunt.

58. Torrida Zona, quam Astrologi inabitabilem, contrarium experientia compertum est.
59. Zeilam Prouincia sub ipsa Torrida Zona, terra est fertilissima, & temperatissima.
60. Astrologia antiquorum experientia corruit.
61. Orbem Occidentum ab Astrologis negatum, experientia compertum esse, & alios fecisse.
62. Circulum lacteam quam varium creditum sit ab Astrologis.
63. Sydera malefica, esse dicunt Astrologi, & falluntur.
64. Sydera omnia plena sunt diuina sapientia, ideo in eis malum esse non potest.
65. Astra in his inferioribus nihil prater lumen mittunt.
66. Lumen caloris causa est, & aresactionis.
67. Sol extrahendo vapores, quos ad sublime nequit assumere, humectat, & recendo frigeat.
68. Astra ex obliquis Solis radijs frigescunt.
69. Astra prater Solis splendorem proprium etiam lumen habent.
70. Luna habet lumen prater solare, & uerentem.
71. Venus & alia cæli astra peculiare lumen habent.
72. Lumen peculiare stellarum, non potest causare maleficos effectus.
73. Stellam ab stella differre quomodo accipitur apud Paul. Corinth. 1. c. 15.
74. Cælestia corpora quia simplicissima sunt natura, non possunt diuersas qualitates fortiri.
75. Planeta per quatuor qualitates non efficiunt noxia.
76. Astra simplicissima sunt natura, ideo malum in eis esse non potest.
77. Orion, Etephas, Canicula, Hiades, quare contrarios effectus paciantur.
78. Canicula urit, quia Sol in centro cæli reperitur.
79. Saturni Sydus propter Solis distantiam frigeat.
80. Iouis stella inter Martem, & Saturnum temporata.
81. Frigida Saturni stella ex cæli regione.
82. Arcturi, Hedorum, & Anguis sydera quare frigida sint.

STROVVM scientia naturalis ueratur, circa cæli cursum, & motum syderum, ortum, & occasum, eclypsen, aspectum, retrogradationem, & similia, quæ certissima sunt, nisi supputatio, vel instrumentum fallant, ut tradunt D. Thom. part. 1. q. 115. art. 3. & lib. 3. contra Gent. cap. 80. & 86. Anton. Mirandul. singular. certam. lib. 22. 23. & 24. Mart. del Rio lib. 4. Magic. cap. 1. q. 1. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 11. & Nam cum Deus huiusmodi astra constitueret in hæc inferiora ad inducenda, & signanda tempora, potestatem maximam tribuere videtur, eorum euentus varios signandi, & præsciendi, Genes. cap. 1. v. 14. Fiant luminaria in firmamento cæli, & diuidant diem, ac noctem; & sint insigna, & tempora, & dies, & annos. & Hoc est ad notandos euentus naturales temporum non efficiendos, Origen. super Genes. relatus ab Euseb. lib. 6. præparat. Euang. cap. 9. Stellas dicit à Deo positas in cælo, ut essent insigna, hoc est, ut per varios eorum aspectus, & coniunctiones significarent uniuersas, & singulas humanarum rerum causas, non tamen efficerent. & Nam astra à Deo sunt creata, & in cælo collocata, ut per varias eorum reuolutiones temporum vicitudines signarentur, D. Chrysostomus ad Genes. cap. 1. homil. 6. Quid est insigna & tempora, & dies, & annos docere nos uult diuina Scriptura, quod horum cursus scientiam nobis concedit temporum, & vicissitudines versionum, numerum dierum anni curriculum, & ex his possumus dignoscere omnia. & Qui cum hæc inferiora à superiori cæli latrone moueantur, eorum mutationes ab eo quodammodo pendent, ex quo ita testatur D. Thom. ad fratrem Reginal. In primis ergo oportet te scire, quod uirtus cælestium corporum ad imutanda corpora inferiora se extendit.

¶ Vnde hæc Astrologiæ pars non solum permixta, sed laudabilis est, & Reipublicæ maxime necessaria, D. August. Epist. ad Ianuar. Non autem quisquam sapiens arbitratur obseruatores temporum esse reprehendendos, quia dicunt non proficiscendum hodie, quia tempestas exorta est, &c. Vel si quis forte alia naturales effectus circa motum aëris, & humoris ad uitandas temporum qualitates ex syderum ordinatissima conuersione notati sunt, de quibus dictum est, cum conderentur, ut sint insigna temporum, dies, & annos. & Nam ex cæli, & syderum motu, & positura hæc inferiora alterantur, & permouentur, Arnob. contra Gent. lib. 1. Syderum motus certis signis partibus uari-

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

riorum discriminum afferunt, necessitates, & 8
statutis temporibus rerū vicissitudines. † Nec
non multa, quæ in hoc vniuerso euentura sunt
aliquando Deus per astra, vt per alias res na-
turales hominibus insinuare vult, Eucherius,
Perera, Lorinas, & alij ad illud, Genes. cap. 1.
Iul. Syren. lib. 9. de Fato, cap. 35. Suarez tom.
2. par. 3. disput. 14. sect. 6. Valent. 2. 2. quest.
12. pun. 3. Azor, Inst. mor. p. 1. lib. 9. cap. 14.
Maiol. tom. 2. colloq. 2.

¶ Vnde hac Astrologiæ parte, vt merè 9
naturaliter excellētissimus fuit Adan humani
generis protoplastus, quia scientiam habuit
inīsam omnium rerum naturalium, vt pro-
uant D. Chrysostomus, Perera, & alij Genes.
cap. 2. Sixt. Senens. in Bibliotec. lib. 15. cap.
11. Sallustius in Annal. Sacris, tom. 1. die 7.

† Enoch similiter iustissimus eius nepos hac 10
scientia illustris fuit, D. Iudas Epist. 1. cap. 14.
Prophetauit autem de his septimus ab Adan
Enoch; quod de Astrologia intell. gunt, Orig.
in Numer. homil. 28. Tertul. Arnob. & alij
relati a Bern. Aldrete, lib. 4. de las antigueda-
des de España, cap. 12. † Noe itidem astrorū

cognitione peritissimus multa de illis do- 11
cuit, vt in hæc verba testatur Berosus de No-
ha lib. 3. Tunc sanctissimus omnium pater No-
ha iam ante edoctus Theologiam sacros ritus, co-
pit item docere humanam sapientiam, docuit
illos etiam astrorum cursus, distinxit annum
ad cursum Solis, & duodecim menses ad motum

Lunæ. † Abraham etiam (de quo natus est 12
Christus) Astronomiæ præcellens fuit, ita vt
Dominus generationis suæ dilatationem pro-
mittens ex hac arte comparationem assump-
sit, Genes. cap. 15. v. 5. Eduxitq; eum foras, &
ait illi, suspice cælum, & numera stellas sipo-

tes, & dixit ei, sic erit sumen tuum. † Moyses 13
similiter in aula Regis educatus omni sapien-
tia Egyptiorum edoctus fuit, quorum cum
præcipua fuisset, syderalis scientia, ab ea ex-
pars non fuit, cum de illo testetur D. Luc. in
actis Apost. cap. 7. v. 20. Moyses fuit eruditus
in omni sapientia Egyptiorum.

¶ David Astrorum cognitione peritus 14
carmen modulauit, in quo cælum quasi diui-
næ sapientiæ, & maiestatis volumen in mediū
adducit expansum, omniumq; hominum ocu-
lis expositum, stellis ornatum, tanquam cara-
cteribus, vt omnia inde euentura legantur,
Psalm. 103. v. 2. Extendens cælum sicut pel-
lem, Psalm. 18. v. 1. Cæli enarrant gloriam

Dei. † Ereus filius Salomon Rex sapientis- 15
simus Iudæ hæc præferim syderalem scientiā
a Domino Deo acceptam aperte professus
est, Sapient. cap. 7. v. 17 Ipse enim dedit mihi

horum, quæ sunt scientiam veram, & scientiam 16
dispositionum orbis terrarum, & virtutes ele-
mentorum, initium, & consumationem, & me-
diatatem temporum, vicissitudinum permuta-
tiones, anni cursus, & stellarum dispositiones.
† Et sanctissimus Iob in schola pietatis exer-
citatissimus astrorum scientiam professus est,
dum in ciendis tempestatibus, aut insigni-
bus aëris permutationibus efficiendis trium
syderum mentionem facit, quas ad hoc astro-
norum doctrina commendat, ille enim ca.
7. v. 9. Qui facit Arcturum, & Orion, & Hia-
das in interiora Aufiri. † Arcturus dicitur 17
stella ad Boetem clarius cæteris lucens: Orion
pulcherrima est constellatio decem, & septem
stellarum propè Taurum: Hiadas septem sici-
læ sunt inter cornua Tauri, sic dictæ a pluuia,
quam cedere solent, nam Græcis ὄμβριον, plue-
re significat, vt tradunt Aratostenes Hyginus,
& Aratus, Ribera in Amos, cap. 5. num. 24.
nam vt ait Vergil. Æneid. 1.

Vnde imber & igges

Arcturū, pluiasq; Hyadas geminosq; Tritones 18
Ouid. Fastor. lib. 5.

Ora micant Tauri septem radiantia flammis
Nauita quas Hyades, Gratus ab imbre vocat:

¶ Sol enim per Zodiacum percutiens an- 18
ni tempora diuidit, tempestates excitat, se-
ditates inducit, terram foetu grauidat, fructi-
bus arbores onerat, animalia sollicitat, salu-
bria ministrat, morbis corrumpit, & alia huius-
modi viuētibz præstat, quia vt ait Aristot.
lib. 2. Physicor. text. 26. Sol, & homo generat

hominem, & omnia. † Vnde ex Solis, & Luna 19
Planetarum, & aliorum stellarum influentijs
prænosci possunt terræ fertilitates, aëris tem-
periem, morbos, salutem, annonæ precium, an-
ni euenta, & similia quæ ex influentijs huius-
modi pendent, nisi supputatio, vel instru-
mentum fallant, vt docent Ioan. Picus Mi-
rand. lib. 1. contra Astrolog. cap. 3. Ant. P. se-
uin. in Bibliot. select. lib. 15. c. 11. & 13. Bar-
ger. in Theatro vitæ humanæ. vol. 5. lib. 3. † Item 20

quid in singulis rebus consulto, & vtiliter sit
agendum, quod omittendum, quando con-
cedendū, neugandū, requitandū ve, quando egre-
diendum manendū ve domi, & alia huiusmodi,
dum profiteatur saspicio, cum fo. midine Chri-
stianæ pietatis, Mart. del Rio lib. 4. Magic.
cap. 3. q. 1. Petr. Gregor. p. 3. Synt. iur. lib. 34.
cap. 4. Thom. Sanchez tom. 1. Decalog. lib. 2.
cap. 28. ex num. 23. Menoch. de arbitrar. lib.
2. casu 388. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 11.
Lefius de iustit. lib. 2. cap. 43. † Nam cum hæc 21
interiora a superioribus latronibus regantur,
ex eorum influentijs rectè possumus illa præ-

dicere,

dicare, quæ ex causis naturalibus sunt suble-
quutura, nam ut ait Verg. Georgicor. 1.

*Hinc tempestates dubio prædicere cælo
Possumus, huic mæsisque diem, tempusq; serædi,
Et quando infidum remis impellere marmor
Conueniat, quando armatas deducere classes,
Aut tempestatiuam siluis incidere pinum.*

- 22 ¶ Quæ dum tractatur ex vniuersalibus,
conmensuratis, immediatisq; principiis, &
alijs artis regulis, potest futura huiusmodi nõ
necessario, sed contingenter prædicere, ut
docent Conrad. Vvypin. de Fato, lib. 1. & de
superstit. lib. 2. & 7. Cardinalis noster Toledo
in Summ. lib. 4. cap. 15. num. 6. Mart. del Rio
lib. 4. Magic. cap. 3. q. 1. Suarez de Relig. lib.
2. capit. 11. Rabb. de la Torre tom. 2. de vitijs
23 opposit. Relig. q. 96. † Nam cælum, & astra
virtutem habent in hæc inferiora multa huius
modi peragendi, quia, ut testatur Philosophiæ
totius parens Aristotel. lib. 1. Meteor. cap. 3.
Necesse est, ut mundum hunc inferiorem su-
perioribus lationibus esse contiguum, ut omnis
24 eius virtus inde gubernetur. † Omnia enim
sublunaria à cælestibus influentijs quodam
modo pendent, ut à causa communi vniuersa-
li, Arist. lib. 2. Generat. tex. 15. & de generat.
animal. lib. 1. cap. 2. & lib. 8. Physicor. tex. 46.
& lib. 12. Metaphys. tex. 34. & lib. 2. de cælo
25 tex. 20. & 21. † Et ita hæc Astrologiæ pars
permissa est, & laudabilis iure communi CÆ-
SAREO in l. fin. C. de profess. & medic. lib. 10.
CANONICO in c. si quis grammaticā dist. 37.
REGIO in l. 1. tit. 23. p. 7. Bsta segun el fuero
de las leies, no es defendida de vsar, a los q̄ son
26 maestros, i la entenden. † Quam quidē scien-
tiam, ut naturalem, & diuinam diserte lauda-
runt, D. Tho. p. 1. q. 115. art. 3. & lib. 3. contra
Gent. c. 80. & 86. & Sct. 2. dist. 15. q. 1. art. 2.
Auerroes lib. 2. de cælo cōm. 42. & lib. 2. Gene-
rat. cōm. 15. & li. 1. Meteor. c. 2. Alb. Magn.
li. 1. Meteor. c. 12. tract. 1. Paul. Venet. de cōp.
mundi, c. 22. & 23. Amadeus lib. 2. de cælo, q.
1. art. 3. Philipponus li. 1. Meteor. c. 4. Ioan. Pi-
cus lib. 3. in Astrolog. c. 3. 4. & 5. Franc. Picus
eius nepos li. 5. Pran. c. 2. Ant. Mirad. singul.
certam li. 22. 23. & 24. Scalig. exer. 18. et 75.
27 ¶ Sed in ipsis ASTRONOMIÆ naturalis
principijs Astrologos ignoratissimos esse, fal-
sis principiis vsos, falsa docuisse, tradidisse, &
ad posteros transmisisse fatentur, D. Ambros.
ad Corint. 2. c. 12. D. Basil. Mag. in Examer.
bomil. 1. & eius frater D. Greg. Nisen. in Ge-
nes. c. 5. D. Augus. lib. 2. in Genes. ad liter. c. 10.
Hieron. Cardan. lib. de restit. temp. c. 6. & 8.
& lib. iudic. genit. cap. 6. Bulenger. lib. 2. di-
28 uinat. cap. 21. † Primo enim cælos, & astra

eis animolia crediderunt anima informata,
diuina, spiritali, intellectu, & Angelica, ut
testantur Anaximander, Plato, Aristoteles, &
alii Peripatetici, quorum errorem taxat sexta
Synodus Generalis, ut refert Nicephor. lib.
17. Si quis dixerit cælum, Solem, & Lunam,
& Astra, & reliquas substantias, quæ sub cœ-
lo sunt ess. animat. 11, & virtutes materiales,
anathema sit. † Alij cælis, & Astris non so-
lum vitam concesserunt, sed numen aliquod
in eis esse arbitrabantur, ex quo ea in Deos ve-
nerabatur non solum Gentiles, sed veræ Reli-
gionis cultores Hebræi, ex quo Manases in
templa Dei Sāctissimo altaria illiserexit, ut
legitur Reg. 4. cap. 21. v. 5. Et extruxit al-
taria vniuersæ milie cœli in duabus atrijs tem-
pli Domini.

¶ Caldæi, Egyptij, Græci, Arabes, & La-
tini cælorum corpora esse densa, spissa, soli-
da, dura, resistentia esse perhibuerunt, eaque
in septem orbes diuiserunt, ut eorum singulis
Planetā destinaret, suum vnicuiq; collocātes,
& in octauo fixarum stellarum multitudinem
corruscantium constituerunt Aristot. & om-
nes Peripatetici; Ptholom. Albumasar, Mesa-
bala, Campanus, & alij. † Postea nonum cœ-
lum adinuētum est, quod licet inuisibile sit,
extimum faciunt recētiore Astrologi, octa-
uumq; ambire contendunt, Rex noster D. D.
Alfons. X. sapiēs cognominatus in Tabulis As-
tronom. Leopold. Nymphus, & alij. † In ipso-
rum cælorum diuersione, & Planetarum coi-
locatione nõ minus varia, & falsa docuerunt,
nā Solē in secundo cælo sub Venere, & Mer-
curio collocat Aristot. Solē alij in quarto cœ-
lo supra Venere, & Mercurium collocant, & a-
lij alia cōminiscuntur, tā varia, & diuersa, ut nil
certo haberi possit, nā ut ait ipse Aristotel.
Res, quæ multipliciter intelligitur veritas
ignoratur.

¶ Causā errorū dedit antiquis, & recētiori-
bus Philosophis, & Astrologis, varios, atq; cō-
trarios Astorum cursus, fluxus, atq; reflexus,
oppositiones, aspectus, & similia, & cū in cœ-
lo Astra fixa crederet, ut nodos in tabula, ne-
cesse habuerūt varios cælos finxere, qui ab An-
gelis contrarijs motibus moberetur, & ne cō-
tinuo motu cœli elideretur, vel tereretur,
eos durissimos, & adamantinos constituerunt.
Arist. & omnes Peripatetici, Conimbricen. de
Cælo tract. 1. † Quæ omnia falsissima sunt,
nam primo cœli plures realiter diuisi nõ sunt,
sed vnum tantum cælum est, in quo Plane-
tæ, Signa, Imagines, & reliqua Astra fi-
xa, & errantia collocantur, ut docet Sacra
Scriptura, dum ait Deuteronom. capit. 4.

v. 19. *Ne forte elebatis oculis ad cælum, vi-*
duas Solem & Lunam, & omnia astra cæli, &
errore deceptus, adoresca, & colas. † Secundo
35 ipsum cælum non est durum, densum, spissum,
sed fluidum, & transmeabile ut aër, vel fu-
mus, ut constat ex illo Isaïæ cap. 51. v. 6. *Cæ-*
lum sicut fumus liquecet, ubi ait D. Hieron.
Omnis cælorum firmitas, & robur, & fortitu-
do vento inaccessissimo & fumo, qui in auras sol-
uitur, coequatur, camq; tenet senaentiam lib.
36 2. *epist. ad Ephes. cap. 4.* † Tertiò ex ipso or-
dine naturæ constat cælum esse naturæ aëreæ
fluidum, & transmeabile, nam cum Deus in vni-
uersi centro terram possuisset, quæ grauida
est, super eam aquam collocauit, quæ ei leuior
est, & fluida, sub aqua aërem, quæ leuior est v-
triusque, & fluidior: cælum, qui super eum est
leuior, & purior, & fluidior esse debet, ut do-
cēt D. Basil. *Mag. in Hexamer. homil. 1.* &
eius frater D. Gregor. Nisē. in Genes. cap.
5. Laëtans. lib. 2. Origin. cap. 5. D. Ioan. Da-
mascen. lib. 2. de fide orthodox. capit. 6. Procop.
in Genes. cap. 2. D. Isidor. libr. 3. Estimol. cap.
99. D. August. lib. 2. Genes. ad liter. cap. 10.
& libr. Meditat. cap. 26. & libr. 2. ciuit. Dei,
cap. 30. & libr. 2. Retract. cap. 11. D. Gregor.
37 *lib. 8. Moral. cap. 31.* † Vnde Empyrium lo-
cum in quo est Deus, Angeli, & Beati, ex aëre
purissimo esse probabile est, in quo erunt San-
cti in suis met corporibus atraheneo, & respi-
rendo illius cæli partes, ut tenent D. Thom.
sent. 2. dist. 2. q. 2. art. 2. & sent. 4. dist. 49. q. 1.
art. 1. D. Bonauent. sent. 2. dist. 14. p. 2. q. 1.
D. August. & alij ubi sup.
38 † Neque obstat cælos esse solidissimos,
spissos, duos, resistentes, quasi ære fusos, ac a-
damentinos, ut testantur Astrologi, ex Aristot-
ele, Platone, Anaximandro, & alijs, & proba-
tur ex sacris literis, Iob cap. 37. v. 18. *Tu for-*
sitam cum eo fabricatus es cælos, qui solidissi-
39 *mi quasi æris fusi sunt.* † Nam ibi Eliu non in-
tendit probare cælos solidissimos esse, sed ut
solidissimos, ac veluti ex ære fusos perman-
suros, aut loquitur ex Gentilium opinione,
qui eos solidos arbitrabantur, ex quo à Domi-
no reprehenditur sequēti cap. 37. v. 33. *Nunc*
quid nosti ordinem cæli, ut ponerēs rationem
eius in terra? † Nam si cælum esset solidum
40 magnum sequeretur absurdum, nempe quod
esset compositum ex elementis, & partes ter-
reas maximè, nam ut ait Plato in dial. de na-
tur. *Sine igne videri nihil potest, nihil sine*
41 *solido tangi, solidū sine terra nihil.* † Et simul
quod alia non possent, nisi rectè discurrere
per gyros: constat autem quod multoties Ve-
nus, & Mercurius reperiuntur sub Sole, alias

supra Solem resiliunt, ut obserbant Matcian.
Capella in sua Philolog. lib. 8. Ioan. Eusebius,
Nieremberg. par. 1. sua Philos. lib. 6. capit. 6.
42 † Quæ propter de necessario fatendum
est, cælos esse fluidos, astraque in eis non esse
fixa, ut sed libere discurrere, ut pisces in aqua,
aut aues in aëre, ut tradunt *Fran. Valles de*
sacra Philos. cap. 51. Ioan. Euseb. d. lib. 6. cap.
43 *6. & 7.* † Alias enim si alia supra alia ali-
quando resiliunt, aliquando subduntur, si cæ-
lo fixa essent, & cæli essent solidi, necesse esset
corporum penetrationem fateri, quod est im-
possibile, ut dexti in *Epitome de Magia, lib. 2.*
capit. 11. numer. 7. Euseb. d. capit. 6. 11. 14.
& 15.
44 † Vnde textum illud Iob de aëre ipso,
& regione nobis contigua intelligit doctis-
simus amicus meus Ioan. Pineda in Iob, d. cap.
37. *Fran. Valles de sacra Philosoph. cap. 51.*
Marsil. Picinus ad Dionys. Arcopag. lib. de
cælesti Hierarch. Ioan. Euseb. d. lib. 6. cap. 13.
45 † Philosophi autem qui cælos solidos arbitra-
ti sunt, id fecerunt, quia ad æternitatem, quæ
illius excogitarunt, & perpetuam reuolutio-
nem, soliditas necessaria videbatur, nos autē
Christiani sacris elogijs fidem præbentes cæ-
lum & astra in finem mundi corrumpendum
esse, & defuturum asserimus, *Matth. cap. 13.*
Cælum & terra transibunt, Psal. 101. Opera
manuum tuarum sunt cæli, ipsi peribunt, D. Petr.
con. 2. cap. 3. N. quos verò cælos, & nouam ter-
ram, & promissam ipsius expectamus.
46 † Neque obstat cælos esse plures, nam
Apostolus raptus est ad tertium cælum, D.
Paul. Corinth. 2. cap. 12. v. 2. Scio hominem in
Christo antes annos quatuordecim, siue in cor-
pore nescio, siue extra corpus nescio, Deus scit,
raptum huiusmodi usque ad tertium cælum.
47 † Nam secundum Astrologos tertium cælum
est Veneris, ubi Apostolus rapiendus nō erat,
sed ad Emperium quod est tertium cælum, v-
bi audiuit arcana Dei, quæ non licet homini
loqui, nam inter cælum stellarum, & Empyriū,
est aliud spaciū, quod cælum aquarum appel-
latur, *Genes. cap. 1. v. 7. Diuisitque aquas, quæ*
erant sub firmamento, ab his quæ erant super fir-
mamentum. † Nisi vellis Empyrium tertium
48 cælum esse respectu nostri, quia hunc aërem,
quo viuimus, cælum etiam appellatur apud sa-
cros & prophanos auctores, ut tradunt D. Au-
gust. D. Hieron. Tostat. Perera, & alij Genes.
cap. 1. Valles de sacra Philos. cap. 1. † Et sic cæ-
49 lum stellarum quod speculantur Astrologi v-
num est, et id fluidum ut aër, alias enim ut A-
postolus per eum ascenderet in suomet cor-
pore, necesse esset eum perfo rare, cū corporū
penetratio

penetratio sit impossibilis, nec miraculum dandum est, ubi non est necessarium, ut tradit *Valles ubi supra, cap. 36.*

- 50 ¶ Stellarum non solum natura, verum & forma ipsis Astrologis per cognita est, nam stellas omnes asserunt esse rotundas, & meris sphericas, planas, & aequales, cum tamen sint inaequales suis partibus, asperas valde ex eminentijs, angulis, & convalibus, ad instar montium, qui in terra videntur, ut ex instrumentis visorij de nouo repertis perspicuum est, ut tradit *Ioannes Eusebius ubi supra, parte 2. libro 1. capit. 60.* ¶ Stellas similiter errantes, & inerrantes, non quae videntur modo, sed incognitas, & invisus caelo innumeras esse testantur *Alpetragius*, quae aliarum vires impedire possunt, & immutare, quibus nulla datur scientia, quia non entis, & non apparentis idem est iudicium, *l. de etate, §. nihil, D. de interrogatoris actio. l. ubi non apparet, 75. D. de verborum significatione.* ¶ Aegyptij Solem supra Lunam nullo intermedio collocarunt, alij duos medios faciunt, nec desunt, qui Venerem, & Mercurium ponant supra Solem, quos sui Sole collocat *Ptholomeus*. ¶ Abutuntur similiter signorum nominibus in ipsis obliqui circuli partibus, & quasi eorum initia a tropicis Aequinoctialibus capit *Ptholomeus in magna compositione, libro 2.* quem a Soliticijs, & aequinoctijs terminare voluit *Halij Philosophus*. ¶ Imagines, ut Centaurum, Hydram, & alia monstra, quae produci natura ipsa non patitur, in vnoquoque Decano, huius facie cuiuslibet signi imagines esse quasdam putarunt, alij in hoc Decano, alij in alio collocantes, ut tradunt *Alboazar, Aponensis, Mich. Scotus, Aratus, & Ptholomeus*.

- 55 ¶ Planetarum praeterea signorum, & imaginum naturas, vires, & significationes non vnas Astrologi praeulerunt, nam a Caldeis dissentiunt *Aegyptij, & Indi*, alij inter se pugnant, & ab his Persae profiliunt; Graeci inter se discordes, evariant a *Ptholomeo, & Dorotheo*: alia Paulus, alia Epiilon sentit. ¶ Arabes neque inter se conveniunt; *Albumazar* Ptholomeum respuit, amplectitur *Abenzobar*: ab utroque dissentiunt *Abennazra, & Auicena*, Latini vero partim sequuntur, partim impugnant, ut tradit *Franciscus Picus Comes Mirandul. libro 5. Praenotio capit. 12.* ¶ Ptholomeus, qui sub Claudio Imperatore Astrologia maxime enituit, saepe lapsus est in caelorum motu, Lunae, Martis, Saturni, & Solis obli-

de, & in alijs innumeris, necnon *Manilius, Ianilius, & Atypsius*, ex quo a recentioribus iure reprehenduntur, multis de causis, nam ut ait *Cardanus* sectione 1. Aphorism. 71. *Quatuor sunt ex quibus contingit errare, falsis ratio, falsa computatio, falsa observatio, falsa temporum enumeratio.* ¶ Et in ipsa divisione caeli maxime alucinati sunt, nam ex quinque zones, quibus caelum dividitur, mediam calore maximo aestuantem, & inhabitabilem dixerunt *Cleomed. libro de Sphaera, & Meteor. 1. Ptholomeus in quadripert. tractat. 2. Strabo Geograph. libro 1. Plinius libro 2. capit. 70. Macrobius Saturnal. libro 2. Marcus Capella lib. 6. Vergil. Georgic. lib. 1.*

Quinque tenet coelum Zona, quarum una corusco, Saepe Sole rubet, & torrida semper ab igne. Ovid. Metamorph. 1.

Quarum quae media est, non est habitabilis aestu.

¶ At tamen omnium experientia contrarium compertum est, nam sub ipsa Torrida Zona, & sub ipsa Aequinoctiali plaga terras esse non solum habitabiles, sed humano usu placidissimas, & fertilissimas, & navigationi pervias, docent *Ioannes Boterus in relatione uniuers. volumine 2. parte 1. libro 1. pagina 229. Herrera in hist. Indor. Decad. 1. libro 1. capit. 2. & 4. Conimbricenses ad Aristotelem 2. de coelo, capit. 1. question. 1. Ioannes Pineda de rebus Salomon. libro 4. capit. 15. §. 2. Torquemada in Monarchia Indor. libro 1. capit. 4. pagin. 8. Iustus Lipsius in Physiolog. Stoicor. libro 1. dissertatione 19.* ¶ Quod adeo est verum, & in Provincia ZEILAN, quae sub ipsa Torrida Zona sita est in ambitu leucas 340. Paradysum voluptatis a Domino constitutum fuisse multi tradiderunt, eo quod caelo temperatissimo aere saluberrimo, agro uberrimo, & perpetuo virescenti fruatur, ut docent *Thom. Maluenda de paradys. c. 10. & 23. Maiol. Canicular. colloq. 14. p. 341. D. Ioan. Solorzan. de iure Ind. lib. 1. c. 3. n. 39.* ¶ Et sic experientia Astrologia antiquorum corrumpit, nam ut ait concivis amicis meus D. Ludovicus de Gongora solit. 1.

*Tantos luego Astronomicos presagios
Frustrados, tanta nautica doctrina,
De baxo aun de la Zona mas vezina,
Al Sol, calmas vencidas, i naufragios.*

¶ Et in ipsas terras Occiduas, quae sub caeli ambitu continentur, & ad perfectionem gloriæ desiderantur, adeo circucientes se exhibuerunt Astrologi, & Geographi veteres, ut contra ipsam rei veritatem uniuersum Orbem in Oceano finiri crediderunt *Pomp. Mela libro 1. cap. 1.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

Pindar. in Nemeis. od. 3. Plin. lib. 2. cap. 76. et in prooem. lib. 3. Cic. de natu. deor. lib. 1. Vnde Vergil. Georg. 1.

Impariū Oceano famam qui terminat Astris.

¶ Circulum lacteum in aëre constituit *Arist. lib. 1. Meteor. c. 8.* exalationem esse, vel quid simile dicunt *Plutar. lib. 3. de placit. Philo. c. 1. Macrobi. lib. 1. somni Scipion. c. 13.* in caelo tamen, & in octava sphaera collocant *Comimbritens. in Meteor. tract. 4. cap. 2.* nam ut ait *Ouid. Metamorph. 1.*

*Est via sublimis caelo manifesta sereno
Lacteanomen habet candore notabilis ipso.*

¶ Et ut alios interim taceam Astrologorū errores, dicūt esse quoddā sydera malefica, quoddā benefica, sed malefica esse sydera in caelo omnino cōmentitium est, nam ut ait *Plato in Timæo. Omnes stellæ diuinae sunt, & bonæ, nec quidquam faciunt mali, aut quadam maleficæ, nam maleficas esse in illo sancto pietatis loco, quatenus conuenit? Cum omnia sydera plena sint cælestis sapientia, malicia porro scimus ex dementia nasci, &c.* Nam sydera omnia perspicui corporis, id est cæli partes sunt densiores, ut probat *Arist. li. 2. de cælo, tex. 41.* & plenas diuinæ sapiētiz, idē in eis malum inesse, aut ab eis emanare posse, negant idem *Arist. li. 1. & ibi noster Auerroes. com. 19. & 21. & li. 3. com. 25. & li. 9. Metaphys. c. 10. Petr. Forest. 10. 1. obseru. Medica. li. 1. obseru. 22. Andr. Laur. li. 3. de Crisib. c. 6. Ioan. Heurni in Prognos. medic. c. 2. & in praxi, li. 3. c. 9.* t̄ Astra in his inferiorib⁹ nihil præternatū, & lumē mittūt, & perlumē efficiūtur quatuor illæ qualitates primæ, scilicet calor, frigus, siccitas, & humiditas, quibus vniuersa hæc inferiora producuntur, conseruantur, & corrumpuntur, ut docent *Ioan. Picus Mirandul. lib. 3. aduersus Astrologos, c. 2. & 3. Franc. Pic. cuius nepos, li. 5. Pranotionis ca. 4. Anton. Mirandul. singul. certam. libro 22. 23. & 24. Alexan. de Angel. libro 1. in Astrologos, capit. 3. & seqq.* t̄ Lumen enim ut per se caloris causa est, ignisq; accēdit ex re percussione lumine in speculis, & phialis. Arefacit similiter, licet non per se, saltem per accidens, quia extrahit humidiores partes, & relinquit arida, nam caloris Solis est segregare heretogenea, *Arist. li. 6. generationis, tex. 8.* t̄ Quin etiam eadē ope sapē humidat, humidiores enim vapores quos lumen extrahit ē terra, nec potest assumere decoquendo, patiuntur humiditatem, & pluuiam, & simili modo frigescit, nam ut Sol accedendo causa est caloris, sic recedendo, causa est frigiditatis.

¶ Nam licet aliqui contendant stellas omnes calidas esse ex lumine à Sole mutuato,

quod calidum est, non semper ex re percussione Solis lumine inflamantur, ut Mars secundum *Aratum*, quia alia ex obliquijs radijs frigescunt, ut *Saturnus*, *Vergil. Georg. 1. Frigida Saturni quo sese stella recepit.* t̄ Quinimo omnia cæli astra præter lumen, quod a Sole mutantur, lumen etiam peculiare habent, ex sua natura, quod huiusmodi qualitates causare potest, *Auerroes lib. 2. cæli, com. 42. & 49. & lib. de substant. orb. capit. 2. Autema apud Alb. Magn. lib. 2. de cælo, tract. 2. cap. 2. & tract. 3. capit. 6. & de cælo 2. text. 42. Aug. Niphus lib. 2. cæli, text. 49. Scaliger contra Gardan. exercit. 62.* t̄ De Luna enim, quod lumen speciale habeat, & vrentem indubitatum præbet testimonium sacra pagina *Pla. 120. Per diem Sol non vrent te, neque Luna per noctem*, illudque esse à Solis separatum, testantur *Arist. lib. 4. de partib. cap. 5. & lib. 4. de generatione animal. c. fin.* t̄ De Veneris stella eadem ferme est ratio, per Tholescopium, de reliquis cæli Altris similia tradiderunt *Arist. lib. 2. de cælo, tex. 20. & 21. & lib. 1. Generat. animal. cap. 2. & lib. 1. Meteor. summ. 2. cap. 2.* t̄ Sed propterea præter lumen, aliæ esse secretas vires cæli & Astorum, licet multi pertinacissimè contendant, plures tamen, & in Peripatetico pulvere diu exercitati, huiusmodi virtutes negarunt *Auerroes d. lib. 2. de cælo, tex. 42. & 25. Alex. Damascius apud Philopon. lib. 1. Meteor. cap. 4. Philaltus lib. 1. cæli, text. 25. Parisius disp. 4. Meteor. quest. 9. & 10. Ioan. Picus Mirand. d. lib. 3. cap. 4. 5. 6. & 24. Francisc. Picus d. lib. 5. pranot. capit. 4. Anton. Mirand. d. lib. 22. 23. & 24. Plotinus libro 3. Enclid. 2.*

¶ Neque obstat *Divus Paulus Corinthiorum 1. capit. 15. vers. 41. Stella enim à stella differt.* Quia non propterea asserendum est stellis peculiares vires inesse, quibus vnæ ab alijs differant, sed quæ modum illis est motus circularis communis, ita differunt motu, ut hæc velocius, illa tardius moueantur, ut docet *Ioannes Picus libro 3. in Astrologos, capit. 11.* t̄ Nam cum omnia cælestia corpora simplicissima sint naturæ, ut probat *Aristoteles libro 1. de cælo, capit. 2.* Non possunt diuersas qualitates fortiri, ad hoc ut sydera, quæ eius substantiæ sunt, diuersas qualitates imprimant, vel quod vnæ malebolæ, aliæ benebolæ censeantur, nam ut ait *Aristoteles libro 9. Metaphys. c. 10. Non igitur quidquam in y, quæ principio, & quæ perpetua sunt malum est, neq; error, neq; corruptū, et enim corruptio de malis dicitur.* t̄ Nā et hī Planetas cōcedam⁹ primas

efficere

efficere qualitates, non propterea concedendum est, alios noxios esse, alios salutare, ut docet *Ioannes Picus Mirandul. libr. 10. in Astrolog. capit. 14.* quia præter motum, lumenque viuificum, nil aliud in hæc inferiora mittunt, ut probat *Ioannes Picus ubi supra, libr. 3. capit. 4. 5. 6. & 24.* & Astra enim cum simplicissima, & diuina sint corpora malum, neque in illis esse, neque ab eis emanare posse contendunt, *Diuius Plato. in Epitome, & in Timæo, Aristotel. libr. 1. de cælo, capit. 9. ubi supra noster Auerroes com. 19. & 22. & libr. 3. com. 25. idem Aristotel. libr. 2. Physicor. cap. 10. & utrouiq; cognatus meus D. Gaspar Cadillo Villalpando, c. 9. 11. & 22. Ioan. Heurnius in prognos. medic. cap. 2. Fran. Valeriola in Appendice ad li. de locis com. c. 2.*

76 *¶* Neq; obitat, quod Orione vsq; ad Ectasias, & Prodomos, quod contingit octaua die antè ortu Canis, tranquilla solere esse cuncta; Oriente Canicula, calores vrgerè; ad Hyadū exortum destitire vberiores imbres, quia id nō fit expeculari syderis influxu, sed ex cōmuni cœli, & astrarum positura, quæ illis tēporib; concurrere solet, ut docet *Alex. de Ange. li. 1. in Astrolo. c. 5.* & Nam Canicula vrit quia eo tempore Sol in medio centio cœli situs est, in quo vehementer ardet propter reflexionem perpendicularem radiorum, *Arist. li. 2. Meteor. c. 2.* Nam ut ait Aratus in Phænon. Cum tetigit solis radios. accenditur æstas, Discernitq; ortu longè sata viuida firmat.

77 Sic Saturni sydus propter ei' a Sole distantia frigidus censetur; temperat' Iobis, quia min' distat a Sole: calidus Mars, quia contigu' Soli est, ut docet ex *Auenazra, & alijs Ioan. Picus Mirandula Comes li. 3. in Astrol. capit. 7.* & Quod haut latuit Cice. dum ait li. 2. Natu. Deor. quarū scilicet stellarū errantiū, tant' est cōcens' ex similibus motib; ut cū summa Saturni refrigeret, media Martis incendat, bis interiecta Iouis illustret, ac tēporè. & Ideo Saturni stella frigida dicitur, non tam ei' natura, quā cœli regione quæ distans est a Sole, nā summo cœlo collocatur, ut tradunt *Ptolomeus, & Aratosthenes, Lucā. li. 1. Farl. Sūmo si frigida cœlo: Et li. 10. Frigida Saturni glacies. Verg. Georg. 1. Frigida Saturni quo sese stella recepit.*

79 *¶* Arcturi, Hædoru, & Anguis sydera, quia circa polum Arctici collocantur cærulea glacie concreta, pluuias excitant, ut tradunt *Hyginus Plinius, & Aratus, ex quo eorum ortu agricolis, & pastoribus metuendum commendat Vergil. Georg. 1.*

80 Deor. quarū scilicet stellarū errantiū, tant' est cōcens' ex similibus motib; ut cū summa Saturni refrigeret, media Martis incendat, bis interiecta Iouis illustret, ac tēporè. & Ideo Saturni stella frigida dicitur, non tam ei' natura, quā cœli regione quæ distans est a Sole, nā summo cœlo collocatur, ut tradunt *Ptolomeus, & Aratosthenes, Lucā. li. 1. Farl. Sūmo si frigida cœlo: Et li. 10. Frigida Saturni glacies. Verg. Georg. 1. Frigida Saturni quo sese stella recepit.*

81 *¶* Arcturi, Hædoru, & Anguis sydera, quia circa polum Arctici collocantur cærulea glacie concreta, pluuias excitant, ut tradunt *Hyginus Plinius, & Aratus, ex quo eorum ortu agricolis, & pastoribus metuendum commendat Vergil. Georg. 1.*

82 *Præterea tam sunt Arcturi sydera nobis, Hædorumq; dies seruandi, & lucidus Anguis.*

Cap. III. De Astrologia iudiciaria Genethliacū incerta, vana, falsa, & scandalosa.

SUMMARIVM.

1. Astrologia iudiciaria ab Egyptijs habuit originem.
2. Astra licet non sint causa futurorum, sunt tamen signa.
3. Signa sunt tanquam characteres in cælo, ut euenta videantur.
4. Astris in hac inferiora est potestas maxima.
5. Astrologia prætulerunt Reges qui Christum adorarunt.
6. Astrologia iudiciaria falsa est, & prohibita.
7. Iudiciaria permissa quando propensiones naturales rimatur.
8. Cælestis impressio efficere potest ut homo præta Dei inspiratione, & illuminatione boni Angeli affectione corporali ducatur.
9. Iudiciaria, quæ hominum casus & euenta rimatur, falsa est.
10. Astrologia prohibita est, quæ prædicat conjugia, soboles, dignitates, &c.
11. Astrologia iudiciaria, quia se opponet libero arbitrio, hæretica est.
12. Astrologia iudiciaria non coheret cum veritate Christiana.
13. Futura contingentia quæ ex Astrologia rimari conantur non pendent ex Astris.
14. Arbitri libertas Astris non arctatur.
15. Voluntas humana valet diuinis spirationibus resistere.
16. Cælum cum sit corporeum non potest voluntatem mobere.
17. Astrologorum falsitas ex cælorum distantia, & instrumentorum falsantia.
18. Iudiciaria propter autorum discrepantium sententias maximè labefactatur.
19. Iudiciaria fallacia ex rapidissimo cæli motu, & virtutibus diuersarum stellarum.
20. Cæli positura, quæ semel fuit nunquam eadem redditura est.
21. Stella multe sunt quæ vel nullatenus cernuntur, & ex eis quæ cernuntur paucas habent Astrologi cognititas.
22. Stellarum apparentium virtutes a non apparentibus impedi possunt.
23. Stellarum mille viginti duas quas Astrologi agnoscunt, nullam de illis scientiā habent.
24. Stella minima maior est tota terra idè ingentem vim habere planum est.
25. Iudiciari in astrarum observatione planè errant.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

26. Astrologi quare syderum motum non assequantur.
27. Astrologorum scientia ex Astris in natiuitate falsissima.
28. Astra maiorem vim habent quando euenta succedunt.
29. Astrorum influxus ex multis causis impediri potest.
30. Punctum quoquisq; matris aluo egreditur ab Astrologis cognosci non potest.
31. Sicut res se habet ad esse, ita se habet ad cognitionem.
32. Syderum vis potentior est in conceptu hominis quam in ortu.
33. Conceptionis punctum preponendum est puncto natiuitatis.
34. Influxus Astrorum tempore natiuitatis, necesse est variari commutata sapientius in homine temperie.
35. Corporeas dispositiones homo nanciscitur antequam ex alvo egrediatur.
36. Causa particularis efficiens necessaria est prater astrorum communem ad producendos effectus futuros.
37. Cælum causa est vniuersalis, quæ cum omnibus omnia facit.
38. Filij ex diuersis parentibus eodem instanti nati diuersi sunt.
39. Stella ab stella ladi non potest.
40. 41. Semina quæ eodem instanti seruntur diuersos euentus forciuntur.
42. Gemini diuersi omnino esse solent.
43. Procul & Eurithenus eodem nati instanti diuersissimi fuerunt.
44. Geminorum exitus in eodem instanti efficere non potest, ut similes sint.
45. Iacob & Esau eodem concubitu sati & eodem partu nati diuersis moribus, & finibus fuerunt.
46. Gemini 15 mora illa breuissima in cælo est magni momenti propter rapidissimum motum.
47. Cæli motum rapidissimum ab Astrologis assequi non potest.
48. 49. Iacob enim statim natus est post Esau.
50. Castor & Polux gemeli fratres ex eodẽ concubitu nati diuersi moribus, & vita fuerunt.
51. 52. Homines qui eadẽ cæli positura nascuntur vix, aut raro similes sunt.
53. Amazona vno die accubuebant, & vno die pariebant, sed omnes non fuerant eiusdem animi propensionis.
54. Homines multi reperiuntur diuersi nati constellationibus quibus vna vita, & vnus exitus tullit.
55. Arabes Regni Granat. dicti Moriscos, diuersi nati temporibus vna vita exitus tullit.
56. Stellarum multitudo Astrologis non suffragatur.
57. Iudiciaria si esset, Philosophia pars magna esset.
58. Iudiciaria doctrina à præstantissimis Philosophis contempta est.
59. Pythagoras, Democritus, & Plato iudiciariam Astrologiam aspernerunt.
60. 61. Aristoteles in suis operibus Astrologiam iudiciariam nec verbum vllum fecit.
62. Eudoxus Philosophus Casandrum, & Halicarnasum Astrologos laudat, qui iudiciariam repudiarunt.
63. Auicenna Astrologos non esse credendum contendit.
64. Ptolemeus Astrologiam incertitudine taxat.
65. Iudiciaria stare non potest cõlibero arbitrio.
66. Iudiciaria si vera esset in pij inflagatijs excusarentur.
67. Inspirationibus diuinis potest homo assentire, vel non.
68. Si homo necessitate Astrorum operaretur, scientia inanis esset.
69. Astrologia iudiciaria, non solum est falsa, sed inanis.
70. Astrologi quod aliquando vera dicant, non sunt credendi.
71. Astrologi ut plurimum nituntur pacto tacito, vel expresso cum damone.
72. Astrologorum euenta ex mortalium timore solent euenire.
73. Astra neq; signa sunt, neq; causa futurorũ.
74. Astra euentu humana non causant, nec significant.
75. Origenes reprehenditur, qui Astra significare euenta humana putauit.
76. Fati necessitatem Ecclesia reprobat.
77. Iris quomodo sit causa serenitatis.
78. Astra non sunt signa euentuum.
79. Cælum recedere sicut librum, quomodo intelligatur. Isai. 34. Apoculip. 6.
80. Hebraei libros scribebant vnicam membranam, quam circa Cylindrum complicabant.
81. Complicari cælum quomodo accipiat.
82. Cælum enarrare gloriam Dei figurate intelligitur. Psal. 18. & 77.
83. Metonymicè multa in sacris literis accipiuntur.
84. Hyperbolicè in sacris nonnulla accipiuntur.
85. Analogicè multa sunt in sacris literis.
86. Multa sunt in sacris literis ex hominum opinione.
87. Stelle manentes in cursu suo de Angelis intelliguntur. Indic. c. 5.
88. Angeli stelle dicuntur in sacris literis.

89. Magi Orientales non ex Astrologia, sed diuina reuelatione.

ASTROLOGIA huiusmodi ab Aegyptijs habuit originem, qui in obseruandis syderibus, & explorandis puerorum natalibus centum milia annorum consumpsisse gloriabantur; cum ab origine mundi vsque imprefens, nondum sex milia annorum defluerint, vt probat D. Aug. lib. 18. ciuit. Dei c. 49. Et ea permixtam & approbatam multi contendunt, primò ex illo Genesis capit. 1. Et sint insignia, & tempora, & dies, & annos, dicentes, quod licet astra non sint causæ futurorum, sunt tamen signa, quibus rimantur, Euseb. lib. 6. Preparation. Euangelic. capit. 9. D. Ambrosius lib. 4. Hexamer. capit. 4. Poseuin. in Bibliotheca, lib. 15. capit. 11. Tertiò quia sunt tanquam characteres in cælo, vt in libro extenso, vt futura videantur, Isai. capit. 34. Cæli sicut libri complicabuntur. Psalm. 18. Cæli enarrant gloriam Dei. Psalm. 67. Et opera manum eius annuntiat firmamentum. Et Pl. 103. Extendens cæli sicut pelem. Tertiò stellæ tanquam superiores causæ, quibus hæc inferiora reguntur, tantam potestatem habent, vt quid euenerit ab eis, certa lege constitutum accidisse videtur. Iudic. cap. 5. De cælo dimicatum est contra eos, stellæ manentes in ordine, & cursu suo aduersus Syzaram pugnaverunt. Quartò sapientes ipsos, qui ad Christum Dñm adorandum ab Oriente venerunt, Astrologos fuisse videtur, eo quod ex syderis apparitione, & motu, Christum venisse cognouerunt, Matth. c. 2. Vidimus stellam eius in Oriente, & venimus cum maneribus adorare eum.

Sed nihilominus Astrologia iudiciaria huiusmodi prohibita est, falsa, & scandalosa, vt dixi in Epitome de Magia, li. 1. c. 6. ex n. 51. et me referens sequitur D. Perez de Lara Regi Cons. in comp. vite homin. c. 13. ex n. 68. pag. 177. & 178. Nisi quando propensiones naturales tantum, aut quid Horoscopus protendat, prædicit, non necessario, sed dispositiue, D. Tb. 2. 2. q. 96. art. 6. Grilland. de Sortileg. q. 3. n. 13. & q. 11. n. 22. Suarez. de Relig. lib. 2. c. 11. n. 8. Maiol. to. 2. Canicul. colloq. 4. Nā cum homo sit ordinatus secundum corpus sub corporibus cælestibus, secundum intellectum sub Angelis, secundum voluntatem sub Deo, potest contingere aliquando præter intentionem hominis, quod tamen est secundum ordinem, cælestium corporū, vel dispositione Angelis, vel etiam Dei, vt docet D. Tb. li. 3. con-

gent. c. 92. & p. 1. q. 115. Ita poterit expretari Dei inspiratione, & illuminatione boni Angelis, duci affectione corporali ad eaque influentia luminaria cæli inclinant, vt tam voluntas, quam intellectus malitia, & erroribus inuoluatur, Sapie. c. 9. Corpus, quod corrumpitur aggrabat animā, & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem.

¶ Si tamen ex natali die, vel conceptionis hora, vel consulenti puncto de hominis casibus, & euentibus coniectatur, vana, & falsa est, nam vt ait tex. in c. illud, 26. q. 2. Quamuis veram stellarum positionem, dum quisq; nascitur consueuerit, & aliquando etiam peruestigent, quod tamē inde conantur, vel actiones nostras, vel actionum euenta prædicere, grauiter errant, & vendunt imperitis hominibus miserabilem seruitutem. Vnde Astrologi huiusmodi qui ex syderum cursu prædicunt coniugia, soboles, diuitias, dignitatesq; hominū, vel quid simile, vt pacto dæmoniaco damnantur in Extrauag. Sixti V. quæ incipit, cæli & terra, ann. 1586. Hominum natiuitates seu genituras ex motu siderum, & astrorum cursu mentiuntur, & iudicant futura, siue etiam presentia, occulta, atq; ex puerorum ortu, & natali die, siue quavis alia temporum, & momentorum vanissima obseruatione, & notatione, de vni cuiusq; hominis statu, conditione, vita cursu, honoribus, diuitijs, sobole, salute, morte, itineribus, certaminibus, inimicitijs, carceribus, cædibus, varijs discriminibus, alijsq; prosperis, & aduersis casibus, & euentibus præcognoscere, & diuinare, & affirmare temere præsumit, & c. Quæ qui deni cum se opponant Ecclesiæ decretis de libero arbitrio, sapiunt hæresim manifestam, ob quod Aquila Pōticus Scripturarum interpres in primitiua Ecclesia à Patribus fuit ab ea expulsus quod Astrologiæ iudiciariæ vacaret, vt tradit D. Clem. in Constit. Apostol. lib. 3. & qui Apheco commorabant eius artis libros combusserunt coram omnibus, Actis Apostol. capit. 17. Nam Astrologia huiusmodi non coheret cum veritate religionis Christianæ, D. Thom. 2. 2. quæstion. 95. articul. 3. Origen. in Genes. cap. 1. Euseb. lib. 6. præpara. Euang. cap. 9. Caietan. in summ. v. astrorum diuinatio, Francisc. Picus lib. 2. in Astrolog. cap. 5. Bened. Perera aduersus fallaces artes, lib. 3. cap. 1. §. 4. & 5. Bulenger. lib. 1. diuinat. cap. 6. & lib. 2. capit. 1. & seqq. Bonacin. tom. 1. circa Decalog. præcep. disp. 3. quæst. 5. punct. 3. numer. 11. Valens. 2. 2. disputation. 6. quæst. 12. punct. 4. Sanchez in summ. lib. 2. cap. 38. numer. 13. Azor parte 1. libro 9. capit. 13. Lasius libro 2. capitul. 33. dubitatione 5.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

*Suarez de Religios. tomo 1. libro 2. Sayrus in
Clau. regul. lib. 4. c. 5. Fillius. tract. 24. cap. 3.
num. 53.*

¶ Futura enim contingentia, quæ hac ar-
te rimari conantur ab Astris non pendent, sed
ex diuina Dei prædestinatione, cuius homini
nulla est cognitio, ut docet Apostolus ad Ro-
manos capit. 11. nam ut ait Isaias capitul. 4.
Quis cognouit sensum Domini, aut eius confi-
liarius fuit? ¶ Neque arbitrij libertas Astris
arctatur, sed homini, cui sui ipsius arbitrij po-
testas est, Genesis capit. 4. Sub te erit appe-
titus tuus, & tu dominaberis illi, Ecclesiast-
es, capit. 15. Apposui tibi aquam, & ignem,
ad quod volueris porrige manum. ¶ Nam vo-
luntas humana, non solum non est ab Astris
subordinata, sed neque Dei ordinarijs in-
spirationibus astricta, cum homo valeat re-
pugnare, Matthæi capit. 23. Hierusalem, quæ
occidis Prophetas, & lapides eos, quotiens vo-
lui congregare filios tuos, ut galena congregat
populos suos, sub alas, & noluiisti. ¶ Quinimo
cæli subordinatione, cum cælum sit corpo-
reum, & propterea, non possit voluntatem
nostram incorpoream mouere, D. Thomas 2.
2. quæstion. 95. articul. 5. Subtrahuntur cau-
salitati cælestium corporum actus liberi ar-
bitrij, quod est facultas voluntatis, & ra-
tionis: intellectus enim, siue ratio non est
corporeus, nec actus organi corporei, & per
consequens, nec voluntas, quæ est in ratio-
ne.

¶ Et licet futura contingentia, & vo-
luntas humana Astris subiacerent, quod fal-
sum est, ab Astrologis cognosci non possunt,
tùm propter loci distantiam, in quo erran-
tes, & inerrantes collocantur stellæ, tum
propter instrumentorum fallaciam, ut probat
Ioannes Picus, Miranda. libr. 9. in Astro-
log. capit. 8. ¶ Tunc etiam propter discre-
pantium auctorum sententias, quibus tota
ars labefactatur, quæ causa est, ut ipse Aristo-
teles Philosophorum omnium Princeps in
genue fateatur se multarum rerum cælef-
tium, non exquisitam scientiam, sed conie-
cturalem tantum habere, libr. 2. de cælo, text.
17. 34. 60. 61. ¶ Tunc propter rapidissi-
mum cæli motum, & virtutes diuersas stel-
larum, ut Astrologi dicunt, retrogradatio-
nes, oppositiones, aspectus, exaltationes, &
similes, quorum error, etiam minimæ par-
tis cuiusvis gradus stellarum, maximos erro-
res parit, ut probant Ioannes Picus, ubi
suprà, dicto libro 9. capitul. 10. Iulius Caesar,
Bulenger libro 2. diuination. capitul. 8. 9.
& 10.

¶ Neque cæli facies, & omnium sig-
norum cælestium positura, quæ semel fuit
eadem omnino, vel nunquam, vel non nisi
post immensa annorum spatia reddere po-
test, quippe octavus orbis, in quo sunt inerran-
tes stellæ, non antè sex, & triginta anno-
rum millia circuitum suum absoluit, ut ex
doctissimis Mathematicis probat Ioannes
Picus Miranda ubi proximè, dicto capit. 10.
Valles de sacra Philosophia, capit. 31. ¶ Præ-
terea multæ sunt stellæ, quæ vel non clarè,
vel nullatenus cernuntur: earum verò quæ
cernuntur paucas habent Astrologi cogni-
tas, & per multas nec dum exploratas, ut con-
cors est omnium sententia, ut fatentur Ptho-
lomeus, & Albumazar ubi suprà, Bulenger
libro 2. diuinationum, capit. 24. Maiolus di-
cto colloquio 4. ¶ Quare igitur ex paucis A-
stris (quarum vires norunt) tam confidenter
prænunciant futura, cum per aliarum syde-
rum (quarum nesciunt influxum) aut impe-
diri, aut variari facile potuerit? nisi fortè
Astrorum quæ latent, ipsis nullas esse vires,
nullosque influxus impudenter, & absurde
mentiantur, ut ait Phaborinus apud Audum
Gelsum libro 14. capit. 1.

¶ Et demus quod in cælo non sint
plusquam mille viginti duas stellæ, quas A-
strologi in octauo cælo posuerunt, earum
vires percognitas non habent, nec de illis
scientiam tradiderunt, nec tradere possunt,
nam ut ait sacra pagina Numeror. capit. 23.
vers. 34. Nunc quid nosti ordinem cæli, &
ponens rationem eius in terra? ¶ Et qua-
libet earum stellarum cum maior sit vni-
uersa terra necesse est, in gentem esse ca-
rum vim, & potentiam, sed earum Astrola-
gi, vel nullum, vel per exiguam notitiam
habent; nam tota eorum ars circa Plane-
tas versatur, quæ ab alijs impediri posse ag-
nouit Philosophia eximius conciuis meus,
Seneca libro 2. naturalium quæstionum, cap.
31. Quod est illud, quod errorem incutiat
peritis natalium, quam quod paucis nos sy-
deribus assignant, cum omnia, quæ suprà nos
sunt partem sibi nostri vindicent. ¶ Sed da-
to quod omnium syderum potestas caleant,
quod impossibile est, ad earum obseruatio-
nem planè errant, nam difficilimum est pun-
ctum temporis, in quo quisque oriatur, vel
in eo ipso puncto aspectum syderum om-
nium, quæ tunc vigent obseruare, ut pro-
bant Ioannes Picus, Miranda dicto libro
9. Franciscus Picus, Pranotson. libro 5. Iu-
lius Caesar, Bulenger libro 2. diuinationis,
capitul. 26. ¶ Causa in promptu est, tum

propter

propter nubila, & crassorum vaporum, tum propter rapidissimum cœlorum conuersionem, ut constellatio prius transiuit, quam ab eis propriè annotetur, quippe per singula fere momenta alia, & alia cœli facies, & itidem diuersa astrorum positura existit, ut docent *Ptholomeus in Centiloq. n. 51. Ioann. Picus lib. 9. in Astrolog. c. 2. cum seqq. Alex. de Angelis lib. 3. contra Astrolog. cap. 7.* Et ita falsissima est Astrologorum iactantia, quæ ex astris in natiuitate obseruatis existere alicui prænunciant futurum Summum Pontificem, vel tot dignitates consequuturum, vel tot filios suscepturum, vel tot exitus habiturum, nam futura multum post tempus à præsentis constellatione effici posse ridiculum est, ut tradit *Fran. Picus Mirandul. lib. 5. Prænot. cap. 8. Bulenger. d. lib. 2. diuinat. c. 2. 3. & 4.*

27 Quia in nulla virtute, vel actione naturali, qualem esse cœlestem confitemur, magis efficax existimari debet, cum non est, quam cum est, non remanet enim cœlestis influxus in corpore instar medicinæ, ut probat *Ioann. Picus Mirand. lib. 4. in Astrolog. cap. 6.* Et quamuis talis cœli constellatio talem effectum produceret, quam ipsi iactant, non propterea ab eis consequi potest, quia multis ex causis supradictis falli contingit, ut tradunt *D. Basilii super Genes. hom. 6. D. August. lib. 5. Cuius. Dei cap. 2. & lib. 2. Doctrina Christiana cap. 22. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 11. Benedict. Perera d. lib. 3. c. 2. 5. 10. Bulenger. d. lib. 2. cap. 7. 8. 9. & 10.*

28 Nam punctum illud, quo quis alio matris fusus egreditur, licet obliuiscitur, & parentes subtilissime auctorantur, & prospectum habeant, Astrologus illum ad omnem cœli posituram illico nequit applicare, quia tot stellarum formas, signorum, & planetarum constellationes, aspectus, retrogradationes, & conformationes non valet prospicere, nam ut ait Sapiencia cap. 9. *Quæ in prospectu sunt inuenimus cum labore, quæ autem in cœlis sunt, quis inuestigauit?* Et quamuis omnium Astrorum naturas cognoscere valeat, nec fallat rapidissimum motum, nec instrumentum, ex eis non potest diuinare hominum eventura, nam cum ab Astris immediate non pendeant, ut dictum est, ex illis non valet illa cognoscere, nam ut ait Arist. *Sicut res se habet adesse, ita se habet ad cognitionem.*

29 Quinimo Syderum vis potentior est in conceptu hominis, quam in ortu auctore Ptholomeo huius artis antesignano lib. Apotelesm. 3. *Cum principium temporale hominis aliquid statuatur, natura quidem, & per se illud erit, cum semen utero genitale admittitur,*

potentia vero, & secundum accidens cum boni & partus infans egreditur. † Vnde Hali nobilis Astrologus punctum conceptionis horæ natiuitatis esse præponendam in hæc verba reliquit scriptum, lib. Election. *Efficaciam discernendi fatum hominis esse in hora conceptionis, sed quia hæc nescitur ab Astrologis, propterea eos ad horam natiuitatis præponere, atque insipide confugiunt.* † Quare tempus illud, quod intercedit inter conceptionem, & natiuitatem, quo quis in utero ex actione cœlorum subiectus, & reliquum vitæ tempus, quod post ortum incipit, dum virtutes cœlestes insigniores sunt effectui, & valentiores ad immutandum hominem, quam quæ tempore ortus eius fuerunt, quippe effectus ille, & defluxus Astrorum nascenti homini impressum necesse est variari, commutata sæpius hominis corporis temperie, vel ob alias potentes constellationes, vel ob educationem, vel ob variam viuendi consuetudinem, ut docent *D. Thom. p. 3. q. fin. art. 1. Ioann. Picus Mirand. aduersus Astrolog. lib. 7. cap. 12.* † Quinimò corporis dispositiones à cœlo effici falsum est, nam corporis habitum, & figuram, quam secum gerit ex alio prius habuit puer, quam alium egrediatur, ideo à cœlo tempore natiuitatis habere nequit, quia ista præcedunt natiuitatem; quare potius per conceptionem, quam cœli dispositionem, ea habere dicendum est, ut docent *Ioann. Picus lib. 4. in Astrolog. cap. 11. Bulenger. lib. 2. diuinat. cap. 21. & 33.*

30 Item ad producendos effectus futuros opus est, præter causas cœlestes, quæ ut vniuersales concurrunt, causa etiam particularis efficiens, quia cœlum solum per se quidquam non producit, ut docent *D. Thom. p. 1. q. 115. art. 6. & 2. 2. q. 95. art. 5. & 6. & Metaphysica de mal. q. 10. art. 7. & q. 2. art. 14. & lib. 3. contra Gent. cap. 8. & cap. 68. Conimbric. lib. 2. de Cœlo cap. 3. q. 5. art. 1.* † Cœlum enim causa vniuersalis est, quæ cum omnibus omnia facit, nam cum equo equum generat, & cum leone leonem, nec est vlla Syderum positura sub qua de leone leo, de equo equus non nascatur, quia causa particularis magis assimilatur sibi effectum, quam generalis, ut probant *Ioann. Picus lib. 3. in Astrolog. cap. 3. Bulenger. lib. 2. diuinat. cap. 21.* † Cur non eadem ratione cum ex diuersis parētibus, diuersos cœlum pariat filios, licet eadem, similive constellatione, & interdum eodem instanti natos, fortuna tamen, ingenio, corpore diuersissimos videamus, ut tradunt *Alex. de Angel. lib. 4. in Astrolog. cap. 32. 33. & 34. Bulenger. d. lib. 2. cap. 33.* † Sic ergo stella per assilientiam

tiam assimulare sibi nō potest particulares effectus, neque moere similiter, neque per aspectum, nam lædi itellam ab stella, vel oblidari, vel infici, vel debiliorem, duriotemvè fieri, vt ex benefica noxia, ex potente infirma reddatur, tam est remotum ab omni ratione, & veritate, vt ea asserere prorsus sit insanire, vt probat Ioan. Picus ubi sup. lib. 6. c. 5. 6. & 7.

40 + Nam si cœli aspectus has, vel illas qualitates insinuat? quare semina, quæ vno simul puncto feruntur, non tantum diuersis, sed eisdem terrarum locis, diuersas qualitates, & diuersos effectus, & exitus sortiantur? an quod sydera, vt tradit Phaborinus. in hominibus tamen valeant, in cæteris autem deficient? + Nā vt ait D. Aug. lib. 5. Ciu. Dei ca. 7. Nec illud volunt aduertere, quod electo ad seminandum agrum die tam multa grana in terram simul veniunt, simul germinant exorta segete, simul herbescent, pubescunt, stabescunt, & tamen inde spicas cæteris coenas, atq; vt ita dixerimus congerminales alias rubigo interemit, alias depopulantur aues, alias homines auellunt? quomodo isti alias cōstellationes fecisse dicturi sunt, quas tam diuersos exitus habere conspiciunt.

42 ¶ Quare si vera esset huiusmodi Astrologorum doctrina necesse esset geminos, qui vno tempore concepti, & nati sunt similes omnino fore, sed experientia rerum magistra contrarium docet, vt tradunt Picus Mirand. Alex. Perera, & alij ubi sup. Bulenger. lib. 2. diuinat. cap. 29. + Et probatur experientia Proculi, & Euristhenij Regum Lacedæmoniorum eodē tēpore nati, quibus exitus, & gloria rerum gestarum dispar fuit, vt tradit Cic. lib. 2. diuin. + Nam Geminorū exitus, in eodem instituti efficere non potest, vt vita, & moribus assimilentur, quia teste D. August. Ciuic Dei lib. 5. Nouimus geminos diuersi sexus, ambo adhuc viuēs, quorum cum sint inter se similes corporum species, quantum in diuerso sexu potest, instituto tamen, & proposito vite plane sunt dispares. + Et vt alios interim taceam Iacob, & Esau eodem concubitu (vt inquit D. Paul. ad Roman. cap. 9.) sati, eodēq; tempore nati, dissimilimi tamen ingenijs, studijs, moribus, & euentibus fuere, Genes. c. 25.

46 ¶ Neque nodum effugies, si dixeris, quod breuissima illa mora, quæ inter geminorum ortum intercedit licet ea, nobis per exigua videatur, in cœlo tamen ob eius vastitatem, & rapidissimam cōuersionem esse admodum notabilem, vt tradit Ptolomeus de iudicijs lib. 1. Bulenger. lib. 2. diuinat. capit. 24.

47 + Nam sitam rapidissima cœli vertigo est, videant quo delirent in eius præscutanda re-

uolutione, & stellarum constellatione, quæ breui præteriens ab eis minimè assequi potest, nam vt ait Phaborinus d. cap. 1. Sitamen rapidissimum est momentum, quo quisq; nascens Fatum arripit, quomodo ab eis assequi potest? &c. + Iacob enim proximè natus est post Esau, manum plantam pedis eius tenens, perinde ac dicit D. August. lib. 2. in Genes. ad lit. cap. 17. Vnus infans instar duorum, vel duplo longior nasceretur, vel vt ait libr. 2. doct. Christ. cap. 22. Itaut Iacob, qui postertor nascebatur manu plantam, precedentis tenens inuenirent. + Vnde dixit D. Gregor, super Genes. hom. 10. Si propterea Iacob, & Esau non censentur nati sub eadē constellatione, quod non simul nati sint, sed vnus post alterum: ob eadem profecto causam iudicandum erit, nullum hominem sub eadem constellatione totum nasci, cum ex utero totus simul non prodeat. + Castor, & Pollux gemelli fratres ex eodē Iouis concubitu procreari ex Le-da, quam in forma Cygni compræferat, & vno eodemque quo nati, dissimiles tamen moribus fuerunt, & vtriusque varia studia, Horat. lib. 2. sermon. Saty. 1.

Castor gaudet equis, ouo prognatus eodem Pugnus, &c.

¶ Sed vt missos faciam geminos, quorum interruptus exitus aliquā Astrologis huiusmodi præbet latebram; de reliquis, qui in toto terrarum orbe nascuntur hominibus difficilior questio est, quod licet tot sint, qui sub eadem cœli positura nascuntur, vix, aut raro in moribus, dignitatibus, aut vitæ exitu assimulantur, vt tradit Alex. de Angel. lib. 4. in Astrolog. cap. 34. & 35. + Nam vt ait Eccl. 52 sicut lumen, pariterque columen D. Aug. li. 2. in Genes. ad liter. c. 17. Multa corpora diuersarum gentium, vel animantium, vel barbarum arborum vno simul puncto temporis seminantur, vno quoque puncto temporis innumerabiliter multa nascuntur, non tantum diuersis, sed etiam eisdem terrarum locis, tante sunt varietates in progressibus, in actibus, & passionibus eorum, vt vere isti (sicut dicitur) perdant sydena, si ista considerent. + Idque apparet in Amazonis, qui vno die omnes vicinis accubebant, & totidem vno die pariebant, sed omnes esse eiusdem animi propensionis stultum est opinare. Et quod vno die accubuissent, & peperissent, tradunt Plin. lib. 6. cap. 13. Mela lib. 1. cap. 3. Euseb. lib. 6. præparat. Euāgel. cap. 8. Clemens Recognit. lib. 9. Bulenger. lib. 2. diuinat. cap. 33.

¶ Contra tamen multi sunt, qui diuersi nati cōstellationib; similes sunt animi passionibus

nibus, vitæ exercitijs, dignitatibus, & exitu, ut memorat Euseb. ubi sup. d. capit. 8. in hæc verba. *Apud Indos autem, & Baetros multa millia hominum sunt, qui Brachmanes appellantur; hi nec animatum aliquid comedunt, vinum, aut ceruisam non bibunt, ab omni demum malignitate absunt, soli Deo attendentes.* † Et apud nos res notissima est, Sarracenos, quos appellabamus *Moriscos*, ex Granatensi præda per quadraginta plus, minusve annos inter no cōmoratos, omnes vna die ab Hispania per duclionis reos iustissime expulsos esse, quos omnes vna vitæ conditio, vna fortuna, & vnus exitus tollit, sed omnes sub eadem cœli constellatione fuisse procreatos insanum est dicere. † Neque stellarum multitudo Astrologis huiusmodi suffragatur, quoniam quodquod stellæ sunt, atque Planetæ nascendi cuilibet omnes adsunt, quapropter nulla ratio efficere potest, cum alijs aliter, & non eadem omnibus largiatur, ut meminit *Ioann. Picus Mirand. lib. 6. in Astrolog. cap. 2.*

‡ Præterea si tamen Astrologia ista iudiciaria vera esset, & certa, procul dubio philosophiæ pars magna esset, hominibusque oblatissima, tum propter finis excellentiam, & providentiam in rebus agendis, tum propter novitatem, qua & sapientes capiuntur, ut tradit *Arist. lib. 1. Metaphys.* † At tamen eius doctrina omni tempore a præstantissimis quibusque philosophis, quin etiam Astrologis contempta, proscripta, dānata, & derisa fuit, ut eleganter probat, *Franc. Valleriola lib. 3. narrat. medic. cap. 2.* † Pythagoras, Democritus, & Plato, qui longissimis peregrinationibus multa ex Chaldæis, & Persis acceperunt, iudiciariam autem Astrologiam, vel didicere neglexerunt, vel si didicerunt, certè nunquam ea usus fuisse, ex eorum scriptis facile apparet. † Aristoteles Philosophorum omnium facile princeps, cum solerti subtilique, & copiosa disquisitione rerum cœlestium materiā aliquod libris explicuerit, nusquam tamen istius Astrologiæ, nec verbum illud fecit. † Neque in libris *Metheorum* de Partibus, & Problematum, licet multa rerum mirabilium causarum perquireret, ad nullius questionis enodationem istius Astrologiæ operæ usus est, imò eam expresse confutavit, dum ait li. 2. *Periharm. De futuris contingentibus non est determinata veritas.* † Eudoxū ætate Platonis Casandrum, & Helicarnasæum sui temporis Astrologos laudat *Cicer. lib. 2. diuinat.* Quod totam istius Astrologiæ rationem repudiarent. † *Auicena lib. fin. primæ Philosophiæ. Astrologis, inquit, non est credendum,*

quia nec ipsi puncta cœlestia tenent, neque naturas rerum inferiorum planè necessarias, ad faciendum iudicium de rebus futuris, prospectas habent. † Nam ut ait *Pholomæus* huius artis antesignanus lib. 1. de Iudic. cap. 2. *Non est putandum omnia supernis causis directè derivari, necessitate quadam inuiolabili, ut nulla alia vis, quam ita operentur, obfistere valeat.*

¶ Vnde extante libero arbitrio ars ista nullo modo stare potest, nam si ea stet, illud funditus corruiere necesse est, quem etiā post Adæ lapsum homini remansisse probarunt, *Genes. cap. 4. Deut. 30. Ios. 24. Psalm. 26. Sapient. cap. 9. Ecclesi. 5. Paul. ad Roman. 7. Corinth. 1. cap. 4.* † Et similiter impij in flagitijs suis excusarentur, quod Astorum necessitudine operarentur, quod fuit error Lutheri decepti ex illo *Prouerb. capit. 16. Omnia propter semetipsum operatus est Dominus, etiā impium ad diem malum.* † Quia nullo pacto homo à Deo tentatur, ut docet *Iacob, cap. 1.* cum neque inspirationibus cogatur parere, cum possit vnus assentire, & alterus non, *D. Luc. cap. 10. Vae tibi Corozain. Vae tibi Bethsaida; quia si in Tyro, & Sydone facta fuissent virtutes, quæ factæ in vobis, olim in cinere, & ciliitio penitentiam egissent.* † Neque etiam si homo Astorum necessitudine operaretur (quod falsum est) scientia ista esset necessaria, nam ut ait conciujs meus *Seneca lib. 13. epistol. Venio nunc ad illud, qui cœlesti doctrina gloriuntur Vergil. Georgic. 1. Frigida Saturni, quo sese stella recepit, quo signis cœli, Cyllenius erret in orbes. Hoc scire quid proderit? Et sollicitus sim, cum Saturnus, & Mars ex contrario stabunt, aut cum Mercurius Vespertinus facit occasum vidente Saturno.* † Et ita scientia huiusmodi non solum falsissima est, sed etiam inanis, futilis, & super vacanea, ut probat *Ioan. Picus Mirand. lib. 2. in Astrolog. c. 1. 2. 3. 4. 5. & 6.* nam ut ait *Phaborinus* apud *Aulū Gell. lib. 14. noct. Atticar. c. 1.* *Si dicunt prospera, & fallunt, miser fies frustra expectando: si aduersa dicunt, & mentiuntur, miser fies frustra timendo.* † Nec propterea, quod vera dicant audiendi sunt, teste *Domin. Exod. cap. 13. Etiam si dixerint vobis, & ita euentet, ne credatis eis,* nam diabolus, quādoque vera dicere solet, ut de *Phytonia* tradit *D. Luc. Actor. cap. 16. de oraculo Delphis, Cicero lib. 1. diuin.* † Et tales genethliaci, ut plurimum nituntur pacto tacito, vel expresso cum dæmone, *DD. in cap. illos planetarios, cap. illud. cap. sed & illud 26. q. 2. & in cap. non statim, & in capit. non licet 26. q. 5. & in cap. firmiter de hæretic. & in l. nemo,*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

aruspice. C. de malef. & math. D. Ambros. lib. 4. Hexamer. cap. 4. Damascen. lib. 2. de fide cap. 7. D. August. lib. 2. doct. Christ. cap. 21. & seqq. & lib. 5. Cinit. Dei cap. 2. & seqq.

72 † Quinimo multoties euenta, quæ ab ipsis iactantur, quandoque solent succedere, nõ quod ipsi ea nouerint, sed quia ea mortales timendo in ea facilius solent incidere, ita per mittente Deo, nam vt testatur Isaias cap. fin. Vnde & ego eligam illusiones eorum, & quæ timebant adducant eis. Prouerb. c. 10. Quod timet impius veniet super eum.

73 ¶ Neque obstat in contrarium aducta 1. illud Genes. cap. 1. Et sint in signa, &c. nam Astra, neq; signa sunt, neq; causæ futurorum euentuum, sed ea, quæ ex naturali motu contingunt, ostendunt Ecclesiast. cap. 43. Luna in omnibus id tempore suo ostensio temporis, &

74 signum aui. † Non tamen illa, neq; alia, quæ ex stellarum cursu pendere Astrologi contendunt, vt homicidia, furta, adulteria, &c. causant, nec significant, quia vt ait D. August. lib. 5. Cinit. Dei cap. 1. Quod si dicunt stella significare potius ista, quam facere, vt quasi locutio quadam, sit illa positio prædicens futura non agens, non enim mediocriter doctorem hominum fuit ista sententia, non quidem ita solent loqui Mathematici, vt verbi gratia, dicant, Mars ita positus homicidium significat, sed homicidam facit. † Nam licet Origenes super Genesios aperte fateatur Astra esse à Deo in cælo, vt per varios aspectus, & conjunctiones præsignificarent, quæ consequentibus temporibus, tum vniuersæ, tum sigillatim euentura essent, sed non ea efficerent, vt memorat Euseb. lib. 6. præparat. Euang. c. 9.

76 † Labitur planè Origenes, nam si verum esset, quod ait consequenter Fati necessitatem astrueret, quæ iam tot sæculis Ecclesia reprobaui, vt auctor est Catholicæ veritatis armarium, Angelicus D. Thom. lib. 3. contra Gent. Franc. Picus lib. 5. Prænot. cap. 6.

77 ¶ Neque obstat quod Iris dicitur causa serenitatis, nam cum à superioribus causis excitetur, potest esse signum esse Ausillius, cuius est communis vtriusque causæ, quia à proximis causis, proprijsque dependent, indicari tamen à cælo priusquam fiant, minime possunt, quia non potest cælum eius rei signum esse, cuius causa non sit, vt docet Ioan. Picus lib. 4. in Astrolog. cap. 12. † Constat enim aliud esse dicendum in sublunaribus, aliud in Astris, cuius virtus à nullo influxu excitatur, nisi à Deo immediatè, vel mediatè Angelo, cuius mentis nõ sunt signa, quia per illa non solet eam manifestare: neq; causæ, quia sine

78 illis operaretur, vt docent Suarez de Relig. lib. 2. cap. 11 ex num. 13. Mart. del Rio lib. 4. Magicar. cap. 2. quest. 3. Leonard. Lessius lib. 2. de Iustit. cap. 43. dub. 6. num. 42. Thom. Sanchez in Summ. tom. 1. lib. 2. capit. 38. ex num. 33.

¶ Neque obstat illud D. Isaiæ cap. 34. Cælum recessit sicut liber, &c. Nam dum Propheta de die iudicii agat, sub illis verbis aperte demonstrat, tantam fore diuinæ iræ vindictam, & demonstrationem tantamque rerum omnium perturbationem, & confusionem, & præ magnitudine mæroris videantur hominibus cælestia luminaria restringi, stellas de cælo cadere, motusq; earum conturbari, & denique cælum complicari, & recedere iuxta illud Apocalyp. cap. 6. Et cælum recessit sicut liber inuolutus. † Nam Hebræi libros scribebant vnicò duntaxat folio, siue membrana oblonga, quam circa Cylindrum complicabant, instar lineam telam radio texorio, & quia hi libri videbantur cælorum referre aliquam similitudinem, qui in axe, seu polo reuoluuntur, sic in summam rerum angustiam dixit eos complicari, de quibus alias dixerat Psal. 103. Qui extendit cælum, sicut pellem.

¶ Siue vt ait D. Thom. & Lyra. Complicabuntur cæli, tanquam liber, hoc est non exercebunt ultra Ethnici Astronomantiam suam, nec post hac ex Astris diuinare audebunt, euenta hominum, quasi ligerent in syderibus decriptos casus, & euentus futuros.

¶ Neque obstat Psal. 18. Cæli enarrant, &c. & Psalm. 77. Annunciat firmamentum Nam multa sunt in sacris litteris, quæ figurate intelliguntur. Idque quinque modis, aut per Prosopopeiam, quia quæ animata sunt in animis tribuuntur, vt mare videtur, & fugere, Psal. 113. Cæl. & terra audire, & placere, Leuit. cap. 26. Deuter. 33. † Secundo per Metonymiam, in qua continens pro contento ponitur, vt cum terra dicitur corrupta, Genes. cap. 6. vel à Deo iudicanda, Paralip. 1. ca. 16. aut ibi alicui remissus futurum, Matth. c. 11.

¶ Tertio per Hyperbolem, vt quando lapides dicuntur clamaturo, Leuit. cap. 19. Terra dicitur aspectu Dei tremere, vel responsura interrogari, Psal. 103. † Quarto per Analogiam, seu metaphoram, vt cum Sol dicitur præfuisse diei, & Luna noctui, Genes. cap. 1. Luna vocatur Regina cæli, Hierem. cap. 7. Stellis tribuitur immunditia, Job cap. 15. & 38. Astra dicuntur laudare Deum, Psalm. 32.

¶ Quinto non ex veritate, sed ex hominum opinione, vt cum dicimus militiam cæli de Astris, & stellis, Sophon. cap. 1. & alia sexcetera

ut notat

ut notat

ut notat Ioann. Ganiuetus in epistol. defens. Astrolog.

- 87 ¶ Neque obstat illud Iudic. cap. 5. *Stella manentes, &c.* Quia non intelligitur de astris, sed de Angelis, qui eo tempore procellam magnam excitarunt, quo Syfarc populus arma capere non potuisset, ut tradunt *Malderus de virtutib. Theolog. tract. 10. cap. 7. dub. 6. Lessus de iustit. & iur. libr. 2. capit. 43. dub. 6.*
- 88 † Ideo dicuntur in ordine, & cursu suo, propter ordinem militiarum, seu Hierarchiarum in quas quisque suum ordinem, & stationem seruat, nam Angeli stellae dicuntur, Apocal. cap. 12. *Et cauda draconis troxit tertiam partem stellarum.* † Vnde neque obstat illud Magorum Matth. 2. *Vidimus Stellam, &c.* quia non ex Astrologia, sed ex diuina reuelatione aduentum Christi Magi cognouerunt, quia stella illa non fuit aliqua caeli constellatio, sed aeris impressio, ut docet Ioan. Picus Mirand. lib. 4. in Astrolog. cap. 15.

CAP. IIII. De Astrologia Imaginum fabricationis.

SUMMARIVM.

1. Astrologia imaginum fabricationis Magia pars est.
2. Astrologia, & Magia ab vnis, eisdemque principijs orta est.
3. Astrologi, & Magi ex demonis societate emanarunt.
4. Mathematicos, & Magos coniungunt Imperatores, & Pontifices.
5. Chaldaei, Magi, & malefici iunguntur sacris litteris.
6. Chaldaei primi Astrologiam, & alias Mathematicas colere ceperunt.
7. Caldae pro Astrologis, & Magis.
8. Graeci ex Caldaeis Astrologia deuenit.
9. Ptholomaeus primus apud Graecos Astrologiam coluit.
10. Astrologia ex Graecis ad Arabes deuenit.
11. D. Alfonsus X. quam Astrologia partem coluit.
12. Astrologia imaginum falsa, & vana est.
13. Astrologia imaginum continet errorem in fide, & vera philosophia.
14. Imagines, quae commiscuntur in caelo prorsus sunt fictitiae.
15. Fictitiae figurae nulla potest esse efficacia, quia talis est, nec cum vera figura sympathia.
16. Astrologia imaginum sapit haeresim manichaeam.

17. Astrologia imaginum non astruitur exemplis de equo ex opposito pariete, de speculo concavo, de cithara repercussa.
18. Entia realia sunt in speculo, in citara, & equo ex opposito pariete.
19. Serpens aureus Moysis vim habuit diuinam.
20. Caeli non produciunt entia realia, nisi per accidens.
21. Coelestia corpora non aliter concurrunt, quam adiubando particularem causam.
22. Caelum non habet potestatem in anima passionem, nisi quatenus sequuntur sua corpora.
23. Caelum, & Astra cause tantum sunt communes, & vniuersales.
24. Astrologia imaginum fabricationis, ut haeretica damnatur sacris litteris.
25. Imagines, & characteres ad certam caeli posituram fabricata veteris paganis sunt errores.
26. Imagines, & characteres huiusmodi aliquid numinis coelestibus astris tribuunt.
27. Imagines, & characteres huiusmodi effectum tribuunt demoni.
28. Imagines, & characteres Astrologici sunt Magica signa.
29. Astrologi characteres a Magicis non differunt.
30. Characteribus astronomicis contrahitur pactum cum demone.
31. Astrologia iuncta fuit cum Idolatria.
32. Astrologia prohibetur, ut diaboli seductio.
33. Coelestem armoniam omnium miraculorum causam esse arbitrantur Stoici.
34. Soli, & Lunae, & alijs astris solebant Hebraei sacrificia offerre.
35. Astrologia errat in vera Philosophia.
36. Caelum, & astra ad diuinam prouidentiam non sunt necessaria.
37. Characteres, & imagines ad caeli posituram fabricati nullam habeant virtutem.

ASTROLOGIA huiusmodi, quae per imaginum fabricationem fit, Magiae pars est, ut probant Tertulian. lib. de Idolatr. Ioan. Picus Mirandul. lib. 12. contra Astrolog. cap. 2. 3. 4. 5. & 6. Fran. Picuseius nepos lib. 3. Pranot. cap. 7. & libr. 7. cap. 2. Ioan. Pilesac. lib. de Magia Idolatr. §. 7. Valle de Moura tract. de incant. opus. 1. sect. 3. cap. 5. nuus. 24. † Imo ipsa hac Astrologia cum Magia ab vnis, eisdem authoribus habuit originem, nempe Chamo, a quo edocti sunt Persae, Aegyptii, & Chaldaei, qui totius superstitionis fuerunt auctores, capit. 18. titur 26. q. 3. D. Clemen.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

Clem. lib. 4. Recognit. Benedi. Perera lib. 1. de Magia cap. 13. Mart. del Rio lib. 2. Magic. cap. 3. † Vnde Astrologos appellat Isai. cap. 47. v. 13. *Augures cæli, & diuinorum nomen ad Astrologos, & Magos trātulit Abrahā Abenazra, & utrosque ex demonum societate emanasse testatur Fra. Picus d. lib. 5. cap. 2.*

4 † Et Mathematicos, qui Astrologiæ vacabant, pro Magos, & incantatores vsurpant Imperatores in *l. Mathematicos, C. de Episc. aud. & in l. 2. C. de malef. & Mathem. Pontifices in cap. illos 26. q. 2. cap. igitur 26. q. 4. cap. 2 de Sortileg. Extrauag. Sixti V. quæ incipit cali, & terra anno 1586.* † Et Caldæi, qui cum maleficis iunguntur Daniel cap. 2. *Magi, malefici, & Chaldæi, l. nemo, C. de malef. & Mathem. Conticiſcant Caldæi, & Magi.* Pro Astrologis, & Mathematicis vsurpat Anl. Gel. lib. 1. noct. Atticar. cap. 9. *Quos Gentilitio vocabul. Chaldæos dicere oportet, Mathematicos appellamus.* † Caldæi enim primi Astrologiam, & alias Mathematicas colere ceperunt, vt docet Arist. in princip. Meteor. *Caldæos omnium vetustissimos haberi, Mathematica studia tractare, & collere capisse.* quos vna cum Astrologia Magiæ operam dedisse idem asserit Aristot. lib. 2. de cæl. tex. 60.

7 † *lib. fin. Meteor.* † Vnde Chaldæos pro Astrologos, & Magos persæpè reperiuntur, & eorum maiorem præsumptionem fuisse, his verbis testatur, Iuuenal Saty. 6.

*Chaldæis, sed maior erit fiducia quidquid
Dixerit Astrologus.*

8 † A Chaldæis, & Persis ad Græcos Astrologia huiusmodi deuenit, sed per authores ignobiles, nam exceptis domibus circulatorum, Licium, & academiam non intrauit, vt tradit Ioan. Picus Mirand. aduersus Astrolog. lib. 5. † Ptholomæus primus centesimo, & quadragesimo post Christum anno, partius, quam alij, eam coluit, aliosque Græcos in errorem rapuit, cuius authoritas, vt Porphyrium, cuius nimiam in cultu demonum operam, & enixam superstitionem damnarunt eius præceptor Plotinus, & discipulus Iamblicus.

10 † A Græcis ad Arabes maiori tamen authoritate deboluta Astrologia huiusmodi impensius coli cepit, detinuitq; Aberragel, & Albogazarem Cordubens. sed Auicenam non detinuit, Alchindum tamen dementauit, cuius fabulis satis irridet Franc. Picus Mirand. de Pranot. lib. 7. cap. 6. † Crebuit enim per ea tempora studium Mathematicæ, sicut totius quoque philosophiæ, disciplinarumque omnium in Hispania, vsque ad tempora Regis D. D. Alfonsi X. qui cum Mathematicis, &

cælestium motuum suputationes diligentissimè amaret, lapsus est in diuinatricem vanitatem, & imaginum fabricationem, vt obseruat Ioan. Picus lib. 12. aduers. Astrol. cap. 7.

12 † Astrologiæ pars huiusmodi prorsus falsa, vana, scandola, & exhibilanda est, nam per imagines, annulos, laminas, gemmas, caractères, & id genus, alia fabricata ad quandam cæli posituram, certos effectus habere profiteatur, à virtute ijs figuris communicata sublimitatibus, ex simpatia quadam naturali rerum inter se similium, quatenus hæ figuræ ad amum inuicem comparantur, vt tradit Ludouic. Dulcius lib. 3. de gemm. cap. 6. † Totum hoc merum Platoniorum figmentum est, atque error in fide, & vera philosophia, vt probant D. Thom. 2. 2. q. 96. art. 2. & contra Gent. lib. 4. cap. 104. & 105. Ioan. Malderus de virtut. Theolog. tract. 10. cap. 8. dub. 1. Mart. del Rio lib. 1. capit. 4. q. 1. Plutarch. in vita Pericli. Leonard. Vayrus lib. 2. de Fascin. cap. 11. Bapt. Codronchus lib. 2. de morib. venef. capit. 5.

14 † Quia in cælo quas comminiscuntur imagines prorsus sunt fictitiæ, quatenus figura quadam similitudo, & imago picturis illis adcribitur, non inique ad placitum imposita, stellas inuicem distiugnendi causa, vt tradit Bapt. Sibyllanus de peregrinis qq. Decad. 1. c. 9. quæstionis princ. 5. q. 1. & 2. † Fictitiæ vero figuræ nulla potest esse efficacia, quia talis est, nec cum vera figura simpathya, vel amor naturalis: id enim in quod non est, quem effectum in eo quod est nequit imprimere, vt tradit Aristot. lib. 1. Physicor. † Quare talis fabricatio sapit errori manifesto de cæli animatione, nato ex Platoniorum delirijs, in quod et si non Gentiles modo, sed ex Catholicis Patre nonnulli lapsi fuerint, eorum sententia, vt stolida, falsa, atque scandalosa, iam pridem damnata fuit Concil. Constantinopolitano, & alijs Synodis, vt notant Spenceus lib. de animat. cæl. Eckius lib. de prædestinat.

17 † Neque ad hunc errorem iuuantur similitudinibus de equo, quod ex opposito pariete causatur; de speculo concabo, in quo collecti radij oppositum corpus repercusum inflammant; de cythara eodem modo, quo aliam tensis fidibus, si ferias alteram tintino suo cogit concinere. † Quia in equo cuncta sunt entia realia, homo loquens, vox repercusa, & paries repercutientis, nec tamen vlla parietis cum homine similitudo. In speculo omnia sunt re ipsa consistentia. In cythara evidens est rei conuenientia, scilicet intentionis modus, idē fidium concinitus, & cythararum propinquitas, atque similis aëris crispatio, quæ sonum

quasi pleuro eliciat.

- 19 ¶ Neque minus obstat serpentem aereum Moyses, a serpentibus morsos sanare *Num. cap. 21.* quia vis illa non fuit illi data ex cœli positura, sed virtute a Deo supernaturali communicata, ut docent *Fran. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 12. Raphael de la Torre tom. 2. de vitijs oppos. Relig. q. 96. art. 2.* † Neque etiam obstat cœlos per se res inanimes, mixta, & elementa producere, nec non viuientia imperfecta: quia id fit per accidens, quando particulares causæ materiam sic disposuerunt ut tradit *Cardan. de Subtilit. lib. 15.* † Neque tandem obstat cœli astra quo ad viuientia perfecta habere virtutem, quia cœlestia corpora non aliter concurrunt, quam quod ad iuuando particularem causam, eiusdem speciei, cui re genita, ex quo dicitur, *Sol & homogeneant hominem, & omnia*, ut contra *Auicenam, & Cesalpin.* defendit *Peripateticorum schola.* † Nec denique obstat quo ad animi affectiones cœlos habere videantur virtutem, quia id fit indirecto, eo quod sequi soleant corporis dispositiones, mediante corporis temperie, nam semper arbitrij libertas integra manet, ut docent *Ant. Mirandul. lib. 22. Singul. cert. Valles de Sacra philoso. c. 31.* † Cœlū enim, & astra causæ tantum sūt cōmunes, & vniuersales, quatenus conferuant inferiora, ne a contrarijs suis dissoluantur, adq; ita particularibus agentibus indirecte tantum, & mediate suppetias ferunt, ut tradunt *Veraeruz lib. 1. Meteor. Gregor. Venetus. lib. 3. de Harmon. mund. ex cap. 17.*
- 24 ¶ Vnde hæc ars, ut hæretica damnata videtur in illo *Exod. cap. 20. Non facies tibi scriptile, neq; omnem similitudinem, quæ est in cœlo desuper, & in terra deorsum, non adorauis ea, neq; coles*, quæ de his magicis figuris dictū docet Episcopus noster *Simaneas de Cathol. inst. tit. 39. n. 22.* † Sunt enim imagines, & characteres huiusmodi ad cœli posituram fabricati veteris Paganismi mapaliæ credentis astra cœli omnia regere, ex quo illa in Deos venerarūt, etiam Hebræi *Deuter. c. 4. Ne forte eleuatis oculis ad cœlum, videas Solem, & Lunam, & omnia Astra cœli, & errore deceptus adores ea, & colas.* *D. Hierem. capit. 10. v. 2. Iuxta vias gentium nolite discere, & a signis cœli nolite timere quæ timent gentes, quia leges populorū vana sunt.* *Sophon. cap. 1. v. 5. Qui adorant super tecta militiam cœli.*
- 26 † Nā per huiusmodi imagines, & characteres aliquid numinis cœlestib; astris tribuebāt, quasi posset hos esse & imprimere, quod propriū est Magicū, nā ut ait *D. August. lib. 10. Ciuit.*

Deic. 11. Quibusdam etiam obseruatis in cœlo conuersionibus, syderum, herbis, & lapidibus, & animantibus, & sonis certis quibusdā, ac vocibus figurationibus, atq; signētis. † Quia cum huiusmodi characteres, & figuræ determinate nullius actionis principium sint, nec passionis: alias Mathematica corpora essent actiua, & passiua, de necessario effectus demoni adscribitur, ut docent *D. Tho. li. 3. contra Gt. c. 105. Mar. del Rio lib. 1. c. 4. q. 1. 105. Picus li. 12. in Astrol. c. 2. 3. 4. 5. & 6. Frā. Picus lib. 7. Prenot. c. 2. Sprēg. in Mallp. 1. q. 5. Bern. Basin. de artib. Mag. prop. 3. & 4.* † Vnde imagines, & characteres, quibus Astrologi vtuntur esse Magica signa in hæc verba testatur *Mart. de Artes de superstit. n. 24. in Oceano iur. vol. 10. Imagines Astronomicæ, & Necromantica in hoc differunt, quod in fœtura Necromanticorum, imagines sūt expressa inuocatione demonis, & sic tales imagines pertinent ad expressa pacta cum demonibus inita, sed in fœtura Astronomorū sunt tacita pacta cū demonibus per quosdam characteres, & figuras ab ipsis demonibus adinuentas, ad quorum characterum fictionem demones facientibus suffragantur.* † Non enim differunt characteres Astrologici a Magicis, ut constat ex *Apotelesmaticis Paracelsi, & aliorum Magorum*, & in annulis Planetarijs, quibus vtiebantur *Brachmanes Indorum, & Apollonius Thyaneus, & alij plerique* ut tradunt *D. Thom. & alij vbi sup. Franc. Picus lib. 7. Prenot. cap. 10.* † Nam licet per imagines, & characteres huiusmodi ipsi Astrologi pactum non contrahant, tacite tamen implicantur prioris authoris malitiæ, cum faciant illa, quæ ab ipso sunt instituta fieri, *Raph. de la Torre tom. 2. de vitijs oppos. Relig. q. 96. art. 4. disp. 2.* † Cuius vana curiositas iuncta fuit semper cum Idolatria, & Apostasia, nā ut ait *Frāc. Valles de sacra philosoph. cap. 31. Babileniorum Religio nihil fuit aliud, quam ipsa scientia Chaldeorum, nam eadem Deorum, & Astrorum nomina: & eadem caneant de Dijs in sacrificijs sacerdotes, quæ prædicabāt de Asiris Astrologi.* † Quā quidē superstitionē, ut diabolice seductiones dānat *S. D. N. Sixti V. in Exortuag. cœli, & terræ ann. 1586. Qui similiter ad occultorum diuinationē, a inueniendos thesauros, vel ad alia facinora perpetranda, etiam expressa cū damone pactione facta, in manifestam suarū perniciē animarū, nefarias magicæ artis incantationes, instrumenta, & veneficia adhibent circulos, & diabolicos characteres describūt, &c.*

¶ Astrologia enim huiusmodi, & ludiciaria canones ab Stoicorum secta emanarunt, quæ credit cœlestem armoniam omnium

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

miraculorum causam esse, omniaque inde ex necessitate pendere, stellarum vires terrenorum turbæ multifariam, varizque communicari, hinc ad elementa radios mitti, hinc in ea, quæ ex elementis componuntur difundi, ut testatur *Alcibind. lib. de effectibus, proiectuque radiis*. ¶ Quæ adeo huius erroris, macula inter *Caldæos, & Babilonicos* crebuit, ut debita infabili, soli; Deo sacrificia, & thura ne dum hæc, verum humanum sanguinem Soli, & Lunæ, cælestibusque corporibus offerrent, ut tradit *Philo. Iudæ. lib. de migrat. Abrahami fol. mibi 359. & lib. de Abrahamo fol. 312. tom. 1.*

35 ¶ Qui non solum Idolatria implicantur, sed errore patente in philosophia nam licet Deus agat mediantibus corporibus cælestibus, eo quod intelligentiarum orbes à Deo regantur, ut dixit *Arist. lib. 8. Physicor. & lib. 2. de cælo, & metaphys. 2.* ¶ Propterea non sequitur cælum, & Astæ ad diuinam prouidentiam esse necessaria, quia Deus in hæc inferiora absque medio operatur *Arist. d. lib. 8. Physicor.* etiā si cælum ab eo tanquā à causa prima moueatur, *Arist. lib. 12. primæ Philosoph. ¶ Vnde falsum est characteres, & imagines ad cæli*

36 *quandam posituram fabricatas virtutem aliquorum effectuum habere, quia contrarium est cæli natura, & diuinæ prouidentię, ut docent D. Thom. libr. 3. contra Gentes capit. 94. & libr. 4. capit. 104. & 105. Ioan. Salisberiens. lib. 2. Polycrat. capi. 19. & sequentibus. Martin. del Rio, & uterque Picus Mirandul. ubi sup. Maiol. tom. 2. Canicul. colloq. 3. & 4.*

CAP. V. De Astrologiæ diuinatricis vanitate, prohibitione, ac pœnis.

SUMMARIVM.

1. Astrologia diuinatrix quare prohibita.
2. Prædestinatio diuina, aut liberum arbitrium non subiaccit Astorum influentijs.
3. Astrologiā diuinatricē primus in artem redegit Cham filius Noe.
4. Tabulis lapideis inuenta est Astrologia.
5. Chaldaei, & alij vna cum Astrologia Magiam susceperunt.
6. Astrologia diuinatrix habet principia incerta.

7. 8. Astrologi sæpè lapsi sunt in ipsis principijs.
9. Planetae, Signa, & Imagines, prorsus sunt fictitiæ.
10. Planetarum aspectus, exaltatio, &c. falsissima sunt.
11. 12. Draconis caput, & cauda commentitia sunt.
13. Astra nihil præter lumen, & motū mittūt.
14. Lumine, & motu Astorum efficiuntur quatuor qualitates.
15. Astra esse non possunt signa illius rei cuius causa non sunt.
16. Astorum naturas, & influentias homines cognoscere non possunt.
17. Futura ex Astris cognosci non valent.
18. Aristoteles rerum cælestium, non scientiā, sed opinionem habere proficetur.
19. Ptholomeus fatetur Astrologiam in plerisque falli.
20. Astrologia, nec scientia, nec experientia comparatur.
21. Experientia Astrologorum falsa est.
22. Astrologia ab Angelis bonis, aut malis reuelata non est.
23. Astrologiam Deus irritam fecit.
24. Sixtus V. Astrologiam, ut falsam, & inane damnat.
25. Astrologia diuinatrix par est Magiæ prohibita.
26. Futura sunt de Dei reservatis.
27. Futura, quia non sunt in rerum natura non possunt ab homine cognosci.
28. Futurorum scientiā Deus hominibus ademit.
29. Hominis scientia se non extendit ad futura.
30. Futurarum cognitio ex Astris assequi non potest.
31. Futuris contingentibus nulla est determinata scientia.
32. Astrologi quādo vera dicūt magis cabēdi.
33. Prædictio futurorum ad quā artem referatur.
34. Multa eueniunt ab Astrologis prædicta ex pacto cum demone.
35. Astrologi tacitum, vel expressum pactum contrahunt cum demone.
36. Astrologi non sunt consulendi quanuis verā dicant.
37. Diabolus aliquando vera dicit.
38. Multa eueniunt, quia prædicta homines aggreduuntur, vel formidant.
39. Angelis omnibus denegata est scientia futurorum.
40. Christus Dominus diem iudicij non ignorat suppliciter, sed & quadam ratione.
41. Futura contingentia Deo Patri sunt reservata.

42. Angeli ignorant, quid cras facturus sim, vel cogitaturus.
43. Angeli ignorant euerfiones, & mutationes Regnorum.
44. Angeli cum futura ex Astris nō cognoscāt, minus possunt homines ea cognoscere.
45. Astrologia in naturalibus quid predicare valet.
46. Astrol. gia quare tempestates, aut serenitates certo predicere non valet.
47. Prognostica retrobantur.
48. Prognostica, quasi Idolatrie irrisiones reprehenduntur.
49. Prognostica ab hereticis configi solebant.
50. Astrologia diuinatrix damnatur iure diuino.
51. Astrologia diuinatrix damnatur iure Canonico.
52. Astrologia diuinatrix damnatur iure Imperiali, & Regio.
53. Astrologia diuinatrix damnatur à Patribus.
54. Astrologia diuinatrix damnatur à Theologis.
55. Astrologia diuinatrix damnatur à Iuris peritis.
56. Astrologia diuinatrix damnatur à Philosophis.
57. Astrologia diuinatrix damnatur à Medicis.
58. Astrologia diuinatrix damuatur ab ipsis Astrologis.
59. Astrologia diuinatrix damnatur a Poëtis.

D I VINATRIX Astrologia quia proficitur cognitionē futurorum, non necessario futurorum, sed contingentium vt Regnorum euerfiones, belli euenta, pacis vicifitudines, matrimonia, soboles, dignitates, & alia huiusmodi, vana, falsa, & scādalosa, ac pacti suspecta censenda est, cap. consuluisti 2. q. 4. c. sciendum 26. q. 4. & vtrobiq; scribentes, S. D. N. Sixtus V. in Bulla cōtra Astrolog. an. 1586. Paul. Grill. de sortil. q. 3. n. 13 & q. 11. n. 26. Pet. Binsfeld. in l. 2. C. de malef. & Math. q. 2. Farin. in Pract. q. 20. n. 111. & tract. de heret. q. 181. † Nāres huiusmodi ex Astrorū cognitione, minimē cōparari possūt, quia pendēt ex Dei praedestinatione, & libero arbitrio, vt docent Euseb. Cesar. de preparat. Euāg. lib. 6. Greg. Nis. lib. de Fato, cum alijs à Me aduētis in Epit. de Mag. lib. 1. c. 6. ex n. 51. & Me relato D. Perez de Lara Regius Consiliarius, in Compend. vitæ homin. cap. 13.

ex n. 68. fol. 177. & 178. Iul. Cesar. Bulenger. libr. 2. diuination. capitul. 31. & 32. † Artem autem primus adinuenit Chazm filius Noe, qui inueterate superstitionis, & Magiz prohibitz author fuit, nā vt ait Fla. Ioseph. li. 1. antiquit. Iudai. c. 4. Ne itaq; iuuenta sua ex hominum notitia dilaberentur, & prius perisset quā per nos carentur, ex citatis duabus columnis, vna ex lapide viuo, altera ex lateribus cōtēti, vtriq; eā, quā de Astrorum notitia habebat inscripsisse, vt si lateritium dilubio delere cōtingeret, lapidea superstes hominibus discendi copiā faceret. † Apigines grauissimus author affirmat inuentas fuisse tabulas lapideas, quibus incissæ fuerunt obseruationes Astrologiz septingentis viginti annis ante quam Ninus Assyriorum Rex, & Pharaon Ægyptius regnaret, vt meminit Plin. li. 7. c. 56. Fr. Ioā. Annus in cōm. Berosi fol. 101. † Ex quo principio Chaldæi, Ægyptij, Persæ, & Babilonij vna cū Astrologia Magiz incātationes susceperunt, vt docent Mar. de Arles tract. de superst. n. 34. Perera de Mag. c. 2. Valles de sacra philof. c. 31. Raph. de la Torre tom. 2. q. 96. ar. 4. disp. 2. Filesc. de Mag. Idolat. §. 7.

¶ Habet etiam Astrologia huiusmodi principia incerta ex natura stellarum, vel incerto, indeprehensoq; numero cœlorum, syderū, & aliorum, pleriq; penesq; Astrologia huiusmodi versatur, vt docent Ioan. Picus Mirand. lib. 8. in Astrol. c. 1. & 2. Fran. Picus li. 7. Praenot. cap. † Astrologi enim sæpenumero lapsi sunt in ipsis principijs, & alijs artis regulis, quibus contingit per sæpē à vero aberrare, vt tradunt Cardan. lib. de resisti. temp. c. 6. 7. & 8. Bulenger. lib. 2. diuinat. c. 21. † Quia multa, quæ ipsi scire iactantur, penitus eis sunt inprescrutabilia; quia vt ait idē Card. sect. 1. Aphor. 21. Quadam sciuntur perfectē, vt circulorum ascensionis, quedam propria quomodo, vt Solis reuolutio, quedā scire possunt, etsi non sciātur, vt reuolutio superiorum, quedā sub scientiā sunt, sed nunquā scire potuerunt, vt ingressus Solis in Equinoctijs punctum, quedā nec sciuntur, nec scire possunt, & mixtiones syderum, & vires.

¶ Præterea Planetæ signa, & imagines, quas in cœlo comminiscuntur Astrologi, prorsus sunt fictitia; quia in cœlo non sunt leones, cancri, sagittarij, canes, angues, & alia huiusmodi, quæ mera sunt figmenta, ad stellas inuicē distinguendi causa, vt docent Ioann. Picus d. libr. 8. capit. 3. 4. 5. & 6. Alexandr. de Angel. lib. 4. in Astrol. c. 21. 22. 23. 24. & 25. † De aspectibus malebolis, & benebolis, exaltationibus, & retrogradationibus Planetarum, quam falsa sint, vel ipsis, qui philosophic

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

labra proluerunt satis apparet, cum astra ab astris infestari nequeant, nisi ratione luminis, per antepositionem, unde hos aspectus, quasi commentitos impugnât, *Ioâ. Picus lib. 6. in Astrol. c. 5. 6. 7. & 8. Alex. d. lib. 4. c. 30.* † Caput quoq; Draconis, & caudam, quibus tantum tribuit Astrologorum turba, quis non videt res inanes, & commentitias esse? in quo sæpè lubricant, nam quæcumque reperiuntur à Mathematicis adnotata necessaria, motuū mentiendorum methodis, his in omnibus abutuntur in prædicendo, quasi pariter essent naturalia, & influendi prædita potestate, cū aliter res se habeat, ut notat *Abenazra li. 1. rat. Astrol.*

† Nam prædicta cauda, & caput nihil aliud sunt, quam interiectiones duorum circuloꝝ, quam mera puncta, quam nexus linearū duarum mente conceptarum, à Mathematicis introducta, ut *Eclyptica* loca dicernant, quæ nullas vires ad Astrologiā huiusmodi habere possunt, cum & alij cœli tractus, qui inter circulos Paralelios fiūt, ad cœli Zonas, nullā ad diuinā dum potestatem imprimant, ut docent *Alex. de Angel. d. cap. 22. Bulenger. lib. 2. diuinat. cap. 24.*

¶ Nec minus commentitium est, quod de Astorum huiusmodi naturis, & influentijs circumfertur, quia nullā præter lumē, & motum virtutem in his inferioribus imprimunt, ut docent *Averroes lib. 2. de cœlo text. 42. & 45. Pausanias in Meteor. disp. 4. q. 9. & 10. Philastrius lib. de cœlo text. 25. Ioann. Picus Mirandul. lib. 3. in Astrolog. capit. 4. 5. 6. & 24. Franc. Picus lib. 5. Prænot. capit. 4.*

¶ Nam per lumen, & motum quatuor primas qualitates efficiunt, calorem scilicet frigiditatem, siccitatem, & humiditatem, quibus vniuersa procreantur viuunt, & inter eum, ut probant præter supra dictos *Alex. de Angelis lib. 1. Astrologor. capit. 3. Marchina lib. 1. Meteor. capit. 7. Agid. in Sentent. 2. dist. 14. q. 3. art. 2. dub. 2. & 3.* † Neque alterius rei Astra possunt esse signa, ut Astrologi huiusmodi contendunt, quia signa esse non possunt illius rei, cuius causa non sunt, ut probant *Ioâ. Picus lib. 4. in Astrol. c. 12. Franc. Picus lib. 5. Prænot. c. 10.* & cœlum causam non esse omnium sublunarium probat *Alex. de Angel. lib. 1. aduersus Astrolog. cap. 7.*

¶ Et licet Astra huiusmodi varias naturas, & influentias habeant, ab Astrologis cognosci non possunt, quia humana sapientia se non extendit ad ea, quæ in cœlis sunt quantumuis homo ingenij acumine polleat, cum ex diuino oraculo præscriptum sit; Sapient. capit. 9. *Quæ in prospectu sunt, in-*

uenimus cum labore, quæ autem in cœlo sunt, quis inuestigabit? † Et ita si Astrologos huiusmodi interrogamus de cœli compositione, & natura, an simplex, vel comparata ex materia, & forma, an solida, vel fluida, an qualis est omnium rerū sublunariū, an omnino diuersa, sit ne cœlū animatū, & in sua vi moueatur, vel intrinsecus ab Angelo, quæ præsentia sunt, & faciliora scitu, quam ea, quæ profitentur, eos inuenimus omnino rudes, atq; ignaros, quare futurorum scientes, & peritos credemus? cum dictum sit *Ecclesiast. capit. 10. vers. 1. 4. Ignorat homo quid ante se fuerit, & quid post se facturum sit, quis poterit indicare?* † Nihil enim sciunt de cœli natura, magnitudine, numero orbium, & inter eos ordine, differentia, dignitatibus, & varietate motum, de Astorum numeris, eorumque inter se magnitudine, luce, potestate, atque effectu, cum Aristoteles philosophorum omnium facile princeps ingenue fateatur, se multarum rerum cœlestium, non exquisitam scientiam, sed opinabilem tantum, & coniecturalem notitiam tenere: *lib. 1. de cœlo text. 17. 34. 60. & 61.* † Et ne philosophum tantum, sed Astrologum etiam audiamus Ptholomeum, qui postquam docuit Astrologorum iudicia falsa, & mendacia euadere, subiungit lib. Apoleimat. *Disciplinam ipsam etiam si rectè quispiam consequatur, esse tamen necessarium, ut is quam sapissime offendat, tum ob ipsam rei naturam: tum ex nostra innecilitate, quæ substantia, scilicet, artis magnitudine succumbat.*

¶ Et non solum sciētia, sed neq; experiētia Astrologia huiusmodi comparatur, quia nulla temporis diuturnitate, nulla hominū quorumcumq; industria, vel doctrina de secretioribus syderum viribus experimentum posse comparari aperte demonstrât, *Ioâ. Picus lib. 1. in Astrol. c. 1. & 2. Hieron. Cardan. lib. de iudicijs gentium c. 2. Alex. de Angel. lib. 4. in Astrol. c. 5. & 14.* † Nā vult idem Cardan. lib. de restit. tempor. sect. 1. aphor. 27. *Nullus Planeta in æternum redibit, ad pristinum locum, nec etiam in longissimis temporum spatijs, & sic huiusmodi experiētiā falsam esse docet, Alex. de Angel. ubi sup. d. cap. 5.* † Neq; ab Angelis bonis, aut malis hæc Astrologiæ pars reuelata est, quia cum ad futuros euentus cognoscendos dirigatur, qui prorsus Angelis sunt incogniti, ab eis nō potest reuelari, quia illos ignorât, ut tradunt *Mirand. & Alex. ubi sup.*

¶ Vnde Astrologos huiusmodi, ut vanos, & supersticiosos summus rerū conditor, per Prophetas præfertim per Isaiā, augures celi vocādo

eorum scientiam stultam facere pollicetur
cap. 44. *Ego sum Dominus irrita faciens signa*

24 *diuinorum, & Ariolos in furorem vertens, conuertens sapientem retrorsum, & scientiam eorum stultam faciens.* † Et S. D. N. Sixti V. eorum scientias inter artes à dæmone inuentas proscribit ac damnat in Extrau. cæli, & terra ann. 1536. *Tales in primis sunt Astrologi, olim Mathematici, Genethliaci, & Planetarij vocati, qui vanam, falsam, syderum, & Astorum scientiam profitentur, &c. exercentes, aut scientes iudicia, & natiuitates hominum, quibus se futuris contingentibus, successibus, fortuitisq; casibus, aut actionibus, ex humana voluntate dependentibus, aliquid euentum affirmare audent, &c.*

25 † Nam Astrologia diuinatrix pars est Magiæ prohibita, & quædam Augurij species, vel ipsiusmet Ethnicis protestatibus, Verg. Ænei. 3. *qui sydera sentis, Et voluerum lingua, & præpetis omnia pœna.* Æneid. 10.

cæli, cui sydera parent

Et voluerum lingua, & præfagi fulminis ignes.

26 † Nam futura, quæ hac arte præscire homines gloriatur omnino sunt ex Dei reſeruatis, vt apud D. Iſai. c. 41. v. 23. *Annunciate, quæ vobis futura sunt in futurum, & ſciemus, quia Deus estis vos.* † Quippe in futurorum cognitione discernitur creator à creatura, vt apud Iſai. ca. 46. v. 10. *Nec est similis mei annuncians ab exordio nouissimum, & ab initio, quæ nondum facta sunt.*

28 † Nā cum futura non ſint in rerum natura à creatura agnoſci non poſſunt, ſed à creatore, de quo ſcriptum reliquit D. Paul. ad Rom. c. 4. *Vocat ea, quæ non ſunt, tanquam ea, quæ ſunt.*

29 † Ideo earum ſcientiam hominibus prorsus ademit, quia vt teſtatur ſapiens Eccleſiaſtes cap. 8. *Ignorat præterita, & futura nullo poſteſcire nuncio.* & cap. 10. v. 14. *Et quod poſt ſe facturum ſit, quis poterit indicare?* † Futura enim nondum exiſtunt, ideo à nullo cognoſci poſſunt, quia non entis nullæ ſunt qualitates, & ſic eorum ſciētia vana, & falſa eſt, quia vt ait Sapiens Prouerb. cap. 17. *Ne gloriæris in craſtinum, neſcis quid ſuperuentura parias dies.* † Neque ex Aſtris ſcientia huiusmodi comparari poſteſt. Nam ſcientia futurorum nulla eſt, vel ipſo paganæ ſapientię principe Ariſtot. lib. 2. Periar. *De futuris contingentibus non eſt determinata veritas.* Verg. Æneid. 10.

30 *Neſcia mens hominum Pati, ſortisque futurae.* † Vnde eos vt ſuperſticioſos damnat Bulēg. lib. 1. diuin. cap. 6. 7. & 8. & lib. 2. c. 1. & ſeqq. *Non enim ſunt hi, aut arte diuini, aut ſcientia ſed ſuperſtitioſi vates, impudentesq; arioli.*

31 *Sic ergo Astrologi quando prædicunt futura, & ita eueniunt, magis ſunt cauendi, quia ſatis ſignum euident eſt, eos pactum cum dæmone inuiſſe, vt docent D. Auguſt. lib. 2. in Genef. ad litter. cap. penult. Ioan. Picus Mirandul. in Astrolog. lib. 3. Valer. Regin. in Praxi for. pœnitent. tom. 2. libr. 17. capit. 16. ſect. 3. num. 172. † Quia veritas talium prædictionum terri equit ad conſtellationum obſervationem, ſed ad pacta huiusmodi, vel prudentiam conſultatorum, vel ſtultitiam conſulentium, vel ad ſortes, D. Auguſtin. lib. 4. conſeſſ. cap. 3. Si enim de paganis poete cuiuſpiam longe aliud canentes, atq; intendentes cum ſorte, quis conſulit mirabiliter conſonus negotio ſapē verſus exiret, mirandū non eſt, ſi ex anima humana, ſuperiore aliquo inſtinctu neſciente quid in ſe fieret, non arte, ſed ſorte ſonaret aliquid, quod interrogantis rebus, factisq; concineret. † Vnde multa ab Astrologis dicta eueniunt, non ex Astrologiæ ſcientia, quæ in his nulla eſt, ſed ſocietate, & ſocietate cum dæmoni uſ conſtitutis, nam vt ait D. Aug. lib. 5. Ciuit. Dei cap. 7. in fin. & lib. 2. de Genef. ad litter. cap. 17. Fatendum eſt, quando à Mathematicis vera dicuntur, inſtinctu quodam acutiſſimo dici, quæ neſcientes humana mentes patiuntur: quod tamen ad decipiendos homines ſit, ſpiritus immundorum, & ſectorum operatione, qui quædam vera de temporalibus rebus neſſe permittuntur.*

32 *Tacita enim vel expreſſa dæmonis inuocatio interuenit: quorū aliquis nixitur effice re per cauſas naturales, quod nec virtute ſua, nec diuina diſpoſitione, nec artificiali modo efficere valet, vt docent D. Tho. 2. 2. q. 96. Nauarr. in Enchir. c. 11. n. 22. Suarez de Relig. li. 2. c. 9. † Ideo eos nullatenus conſulere debemus ſuper huiusmodi futuris non neceſſarijs, ex cauſis naturalibus, aut contingentibus, neq; eis fidē aſtruere, quia vt ait Dñs Exod. c. 13. Etiaſi dixerim vobis, & ita eueniet ne credatis eis. † Nā licet diabolus ſit mēdacijs pater, aliquādo vera dixiſſe planū eſt, & ſic nullā eſſe diuinādi artē, quātrūis ſuperſticioſa, quæ vera aliquādo nō conſingat, docent Cic. lib. 1. diuinat. Ioa. Picus lib. 2. in Astrolog. c. 10. Bulēger. lib. 2. diuinat. c. 1. 2. & 3. † Nā licet pactū nō interueniat, conſulētū ſtultacredulitas efficere ſolet, vt ſcēlicitatis ſpē à diuinatore promiſſa animum erigat, & fiduciā ad ardua quæq; eggreſſiōda, & cōtra calamitas denūciata pauperi incipiant, & cepta facile derelinquant, quo ſit, vt aliquādo, quæ à diuinatore ſūt prædicta, cōtingāt, vt docent Frā. Pieprænot. lib. 1. Medina in D. Tho. 2. 2. q. 96. art. 6.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

39 ¶ Scientia siquidem futurorum, non solum hominibus, sed Angelis etiam Deus ademit, ut interrogatus à discipulis de die vniuersalis iudicii apud D. Matth. cap. 24. v. 3. *Dic nobis quando hæc erunt, aut quod signum aduentus tui?* Christus respondit v. 35. *De die autem illa, & hora nemo scit neque Angeli cælorum, sed solus Pater.* Et apud D. Marc. cap. 13. v. 32. *Neque Angeli in cælo, neq; Filius, nisi Pater.* † Nam licet Christus diem iudicii nō ignoret simpliciter, & absolute, sed solum certa quadam ratione, quia non ex humanitate sciebat, voluit tamen cum illa exaggeratione loqui ad retundendam curiositatem futurorū, ut docet *Franc. Suarez lib. 2. de Relig. cap. 7. n. 6.* † Ex quo ipsi Apostoli ab Spiritu sancto edocti Iudæis interrogantibus (quādo restituri essent regnum Israel) accurate responderunt in Actis Apostol. c. 1. *Non est vestrum nisse tempora, & momenta, quæ Pater possuit in sua potestate.*

41 ¶ Et non solum futura huiusmodi, sed alia etiam multa nobis euentura, & à nobis factura, Angeli ignorāt, ut quid cras facturus sim, vel cogitaturus, ut apud Apostol. Corinth. 1. cap. 2. *Nemo nouit, quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis.* † Euerfiones, & mutationes regnorum, & alia mala, aut bona, quæ Deus in peccatorum pœnam, aut bonorum exercitationem mittere solet, neq; ab hominibus, neque ab Angelis assequi possunt, quia ut testatur D. Isai. cap. 40. *Quis cognouit sensum Domini, aut quis Consiliarius eius fuit.* † Quare si Angeli ipsi, quibus nihil latet rerum cœlestium, futura inde perspicientes decipiuntur, de hominibus quæso quid iudicauimus? nisi quod prorsus fallantes fallātur, ut verbis vtar doctissimi *Ioan. Pici Comitis Mirandul. lib. 2. in Astrolog. cap. 6.*

43 ¶ Nam in rebus etiam naturalibus præter cœli motum, ortum, & occasum, signorum coniuunctiones, Planetarum, & luminum eclipses, quæ certa lege constituuntur, eo quod de terminatio, & infallibilitas sit ex parte motoris; quibus pluuias, tempestates, serenitates, & alia huiusmodi causantur, certo prædicere non possunt, ut tradit *Eugub. lib. 3. de perenni philosoph. cap. 14. & seqq.* † Nam licet cœli motum, & aspectum cognoscat, ex eis serenitates, aut tempestates non valet pronuntiare, cum per aliorum syderum, quorum nescit influxus impediri, aut variari possit, ut sit merito Dominus horum abusum taxans sic inuehit per D. Matth. cap. 6. vers. 2. *Faciem ego cœli diuinare nocitis, signa autem temporum non potestis scire.*

¶ Vnde ex eis prognostica conchientes reprehenduntur per Isai. cap. 47. v. 13. *Defecisti in multitudine consiliorum tuorum, stent, & saluent te augures cœli, qui contemplantur sydera, & supputant menses, ut ex eis annuncient ventura tibi.* † Et hos prognosticarios quasi Idolatras reprehēdens in hunc modum testatur D. Paul. ad Galat. 4. v. 10. *Quomodo conuertimini iterum ad infirma, & egena elementa, quibus denuò seruire vultis? aies obseruatis, & menses, & tempora, & annos, timeo vos ne frustra laborauerim in vobis.* † Quare huiusmodi prognostica antiquitus ab hæreticis configi solebāt, ut Catholicos à pietate Christiana subtraherent, & in varias superstitiones inuoluerent, ut tradit *Martin. Olanus in concordia antinom. ad ll. Partitar. correctæ num. 132 fol. mibi 271.*

¶ Vnde omnis Astrologia diuinatoria, quæ ex cœlorum cursu, & Astorum influxu futura rimatur, non solum contingentiæ, quæ ex Dei pendent prædestinatione, sed etiā necessaria, quæ ex alijs causis dependent, ut filios, fortunas, dignitates, honores, vel quod simile, omni iure, autoritate, & ratione, prohibita est, damnata, & exhibita. *Leuit. capit. 19. Deuter. cap. 18. D. Isai. cap. 47. Soph. ca. 1. D. Hierem. cap. 10. Sapient. ca. 9. Reg. 1. ca. 28. Reg. 4. cap. 23.* † Secundò damnatur ius Canonicum, in cap. illud 7. cap. sed & illud 26. q. 2. cap. consulti cap. sciendum, cap. igitur d. 26. q. 3. cap. non statim, cap. non licet d. 26. q. 5. cap. ex tuarum de Sortileg. & nouissimè in Extrauagant. S. D. N. Sixti Pp. V. 1586. † Tercio damnatur ius ciuile Imperatorum, l. item apud Labeonem §. Siquis Astrologos D. de iniurijs l. 4. tit. 16. lib. 9. in C. Theodos. l. artem Geometria 2. l. nemo Aruspice 5. C. de malefic. & Mathem. l. Mathematicos C. de Episcop. aud. Et Regium Hispaniæ l. 1. tit. 23. part. 7. l. 1. tit. 4. lib. 8. Ordin. l. 5. tit. 3. lib. 8. Recopilat.

¶ Quarto damnant Patres Orthodoxi D. Ambros. lib. 4. Hexamer. cap. 4. D. August. lib. 4. conf. cap. 3. & lib. 5. cap. 3. & lib. 7. cap. 6. & lib. 1. contra Academ. cap. 7. & lib. 2. doct. Christi. cap. 21. 22. 23. & 24. & lib. 5. Ciuit. Dei c. 2. 3. 5. 6. & 7. & li. 2. de Genes. ad liter. cap. 17. & lib. 83. qq. cap. 45. & in explicat. Psal. 140. tract. 8. in Ioannem cap. 2. & Psal. 31. & in lib. de concordys cap. 11. Damascen. lib. 2. cap. 7. Gregor. humil. 10. in Euang. Nazianz. in orat. in laud. Cesar. Cyprian. de singul. clericor. Epiphan. hares. 16. Iustinus ad Senat. Roman. Cyril. libr. 10. contra Iulian. Chrysostom. homil. 6. in Matth. Theodoret. in Genes.

54 *Genes. q. 16. Euseb. lib. 6. prapar. Euang. cap. 9. Nissenus lib. 6. Philosoph. cap. 1. Gregor. Neo casariens. in Ecclesiastem cap. 11. + Quinto damnant Theologi D. Thom. in Summ. p. 1. q. 115. art. 4. & 2.2. q. 95. art. 5. & lib. 3. contra Gent. cap. 105. & Opuscul. de inditijs Astror. Alex. Alensis, in Summ. p. 2. q. 164. num. 6. D. Bonauent. in Sent. 2. dist. 14. art. 4. q. 3. Richard. 2. dist. 14. cap. 3. q. 5. Gabriel. 2. dist. 14. q. 1. Scotus 2. dist. 19. q. 3. Ioan. Picus Mirand. comes in Astrologos per libros xij. Frac. Picus eius nepos de Pranot. lib. 5. Iul. Siren. lib. 9. de Pato cap. 29. Ant. Possuin. in Bibliot. selet. lib. 15. cap. 11. 12. & 13. Thom. Vualdes. in opere sacrament. tom. 8. cap. 7. Petr. Ciruelo Dorocens. tract. de superstit. p. 2. cap. 3. & lib. 1. Astrolog. Christ. cap. 1. Mich. Medina lib. 2. de recta in Deum fide cap. 2. Dominicus Vanez p. 1. q. 115. art. 4. dub. 1. Fran. Zumel p. 1. q. 57. ar. 3. Franc. Ouied. in 2. dist. 7. q. 1. Celaia, 2. dist. 13. q. 4. Ioan. Salisberiens. lib. 2. Polyerat. cap. 19. 24. & 26. Ioan. Azor. tom. 1. instit. moral. lib. 9. cap. 12. Mart. del Rio lib. 4. cap. 3. Magicar. q. 1. & lib. 6. Anaxephaleos. monit. 7. Fran. Suarez lib. 2. de Religion. cap. 11. Raph. de la Torred. q. 96. art. 5. Tho. Sanchez in Decalog. tom. 1. lib. 2. capit. 38. ex num. 33. Bened. Perera aduersus falac. art. li. 3. Petr. Binsfeld. in l. 2. C. de malef. & Mathem. concl. 5. q. 2. Petr. Nauarra tom. 1. de Restitut. lib. 2. cap. 2. ex num. 25. Lel. Zechus in Sum. p. 1. tit. de fide cap. 15. num. 6. Iacob. de Graphis lib. 2. deciss. cap. 5. ex num. 10. Squilacens. de fide Cathol. cap. 49. num. 1. Ioann. Malderus de virtutib. Theolog. tract. 10. cap. 8. dub. 1. Leonard. Lessus de iust. & iure lib. 2. cap. 43. Alex. de Angel. in Astrologos lib. 1. & seqq. Cas. Bulenger lib. 1. diuinat. cap. 6. 7. & 8. & lib. 2. cap. 1. 2. 3. 4. 5. 6. vsque ad 33. Valent. 2.2. disp. 6. q. 22. pun. 4. Sayrus in Clauis Reg. lib. 4. cap. 5. Sanchez tom. 1. Decalog. lib. 2. cap. 38. num. 13. Azor p. 1. lib. 9. capit. 13. Bonacin. in praecepta Decalog. disp. 3. q. 5. pun. 3. num. 10. Filliut. tract. 24. capit. 4. q. 1. & seqq. + Sexto damnant Iuris periti, Abb. Annan. Ancharran. & alij in d. cap. ex tuarum de Sortileg. Cardin. Turrecrem. in d. cap. Illud. Troil. Maluet. de Sortib. p. 1. Bald. & Salicet. in l. 2. & 5. de malef. & math. Grillan. de Sortileg. q. 5. ex numer. 8. & q. 11. ex num. 16. Pet. Leloyher lib. 3. Spectror. cap. 9. Iul. Clar. lib. 5. receptar. 5. heresis num. 25. Petr. Greg. in Syntag. lib. 34. cap. 4. Tiber. Decam libr. 5. criminal. cap. 17. Cassaneus in Cathal. glori. mun. p. 10. consid. 52. Sebast. Medicis in summ. v. heresis p. 3. cap. Astrologorum fol. 718. & in*

summ. peccati p. 1. tit. 2. q. 36. Simanc. de Cathol. inst. tit. 62. Iosephus Ludouic. deciss. Lucif. 4. ex num. 27. Menoch. de arbitrar. lib. 2. casu. 388. & de praesumption. lib. 5. praesumpt. 7. n. 21. D. Inbander. in Prax. cap. 61. num. 80. Lancelot. Conrad. in templo iudic. lib. 1. cap. 1. §. 3. Prosp. Farinac. in Praxi crim. tom. 1. q. 20. ex num. 112. & de hereticis q. 181. §. 1. num. 57. Qldraldus conf. 100. D. Perez de Lara in comp. vitæ hom. cap. 13. ex num. 68 Episcopo Campanil. in diuers. iuris rub. 11. capit. 26. ex numer. 92. + Septimo damnant Philosophi, Plato in Chratyl. & eius discipulus, atque antipoda Aristot. lib. 2. Periarum. & eloquentia parens Cicer. libr. 2. diuinat. Varro libr. de rusticis, Seneca in lib. ludus in mortem Claud. & Phaborinus apud Aul. Gell. libr. 14. noct. Atticar. cap. 1. + Octauo damnant Medici, Galen. lib. 1. de sanitate tuend. Franc. Valles de sacra philosoph. cap. 31. Leuin. Lemnius epistol. ad Polician. lib. 12. Ioan. Langius epist. 35. Auerrues ad Aristotel. lib. 1. de celo cap. 9. comm. 19. 22. & lib. 3. comm. 25. + Nono 58 damnant Historici, Cornel. Tacit. lib. 2. Annal. & lib. 17. Euseb. lib. 6. historiæ Ecclesiast. cap. 6. & 7. Mariana de rebus Hispan. lib. 17. cap. 14. Polydor. Vergil. de inuentor. rer. lib. 1. ex capit. 22. Petr. Sanchez p. 1. histor. moral. tit. de la vida de Platon. + Decimo 59 damnant ipsi Astrologi, nam Eudoxus, Platonis auditor, & Astrologiz peritissimus Chaldeorum scientiæ minimè credendum censuit. Archelaus, & Casandrus summi Astrologi horum artem repudiarunt, Diogenes Cynicus, cum Astrologiz incumberet, vt falacem irritis, Bardasanes Syrus Genethliaca longe clarissimus Astrologorum doctrinas cõtēmpsit, vt refert Euseb. d. lib. 6. c. 8. + Vndecimo 60 dā. nant denique Poëtæ, Ennius antiquissimus. Non habeo denique nauci Marsium augurem Nō vicinos Aruspices, nō de circo Astrologos Non Isiacos coniectores, nō interpretes somniū Nō enim sunt hi, aut arte diuini, aut scientia, Sed superstitiosi vates, impudentesque arioli. Nam Astrologi huiusmodi, quos cura sciendi 61 futura exagitat cum Thesalis Magicis coniungi Stacius Thebaid. lib. 3. Astrologumque vires, numerataque semita Luna, Thesala cumque nefas, &c. Quibus arridet Propert. Quid moueant pisces, animosaque signa leonis Lotus, & Hesperia, quid Capricornus aqua? Iubenal Satyr. 6. Nemo Mathematicus genium indennatus habebit, &c. In cuius manibus, seu pinguis sarcina tritas

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

Cernis, Ephemeridas, &c.

Lucan. Farfal. lib. 1.

*At figulus, cui cura Deos, secretaque mundi
Nosse fuit, quæ nō stellarū Egyptia Mēphis
Æquaret visu, numerisq; mouentibus astra.*
Thomas Morus Martyr lepide in Astrologum irrisset.

*Astra tibi æthereo pandunt se se omnia vati,
Omnibus, & quæ sint fata futura monent:
Omnibus astra vxor, quod se tua publicat inde,
Astra licet videant omnia, nulla docent.*

CAP. VI. De Astrorum influentijs in nostra corpora, arbitri libertate, & prædestinatione diuina integra manente.

S V M M A R I V M.

1. Platoniorum opinio, quod cælos, & sydera possint nihil in nobis.
2. Stoicorum opinio, qui cælum in nobis necessitate operari arbitrantur.
3. Fati Religione culta est diuina prouidentia.
4. Fatum nomen sapit Paganismo.
5. Fati opinione tollitur diuina prouidentia.
6. Fortuita nobis apud Deum esse necessaria sapit hæresim.
7. Hominem non posse appetitū sequi sine Dei voluntate, sapit hæresim.
8. Homo non potest agere contra Dei prædestinationem quāuis astra omnia concurrāt.
9. Homines multa cogitant facere, quæ non faciunt, quia Deus nolit.
10. Balaam populum maledicere cogitās, bene dixit, quia Deus voluit.
11. Dei voluntas omnia subagit.
12. D. Pauli voluntatem in malum Deus vertit in bonum.
13. Peccator induratus potest à Deo efficaci auxilio conuersti.
14. Auctoris sententia de efficacia stellarum.
15. Astrorum influentijs permouemur quatenus his corporibus inhabitamus.
16. Homo nascitur sub corporibus cælestibus.
17. Anima permouetur ex corporis inhabitatone.
18. Multa possunt fieri contra hominis intentionem ex influenza cælestiū corporum.
19. Corpora cælestia possunt indirecto in voluntatem agere.
20. 21. 22. 23. Liberum arbitrium Adæ lapsu

deperditum non est.

24. Liberum arbitrium non tollit merita diuina gratia.
25. Deus succurrit fragilitati nostra minus, aut magis auxilijs efficacibus.
26. Auxilijs sufficientibus homo non cogitur, sed disponitur, ut nihil aliud velit.
27. Vocationi, & auxilijs ex libero arbitrio possumus correspondere, vel non.
28. Auxilia efficacia non cogunt arbitrum, sed disponunt voluntatem.
29. Homo quantumuis auxilijs fulciatur, poterit carnis desideria exequi.
30. Voluntas humana, Dei voluntati potest resistere.
31. Appetitu sensitivo possumus diuinis inspirationibus resistere.
32. Captiuitas Babylonica Hebraeis ex peccatorum demeritis à Deo prouenit.
33. Babylonii, aut Hebraei nihil fecerunt ex necessitate, sed sponte.
34. Dei prouidentia futura contingentia non tollit.
35. Deus non quod præuidet futura, efficit, sed disponit ut fiant.
36. Scientia Dei, quia est infalibilis, quæ præuidet, disponit, suauiter, ut eueniant.
37. Actiones humanae sine Deo nihil sunt.
38. Opera omnia, quæ in Deum non diriguntur, nihil sunt.
39. Deus, licet dirigat actiones nostras, non tollit liberum arbitrium.
40. Cogitationes nostra, quia in malum sunt, nisi à Deo dirigantur, nihil valent.
41. Fratres Ioseph cogitantes malū, non præstiterunt, quia Deus conuertit in bonum.
42. Consilia nostra inania sunt, nisi à Deo dirigantur.
43. Nihil possumus facere, nisi à Deo complementum accipiat.
44. Deus cooperari nobis debet, ut quod volumus perficiamus.
45. Deus est, qui operatur in nobis velle, & perficere.
46. Balaam licet omnibus modis vellet maledicere, lingua eius non fuit expedita.
47. Deus mober linguam, arbitrii libertas integra manente.
48. Voluntas humana nullis modis cogi potest.
49. D. Paulus non trahitur inuitus, sed miris modis allicitus.
50. Vocatio efficax arbitrii libertatē nō tollit.
51. Peccator voluntatem habet liberam in peccato, & in conuersione.
52. Peccatoris voluntas Dei inspirationibus ad bonum dirigatur.

53. D. Paulus cum esset mortuus peccatis, De
diuinis auxilijs conuiuificauit eum.

54. Diuinis auxilijs, & vocationibus venimus
sponse.

55. 56. 57. Deus nullius peccati author est.

58. Præscientia Dei non cogit peccare.

59. Peccator non damnatur ex præscientia Dei,
sed suis operibus.

60. Satanas non ex præscientia Dei, sed ex ma-
la electione peccatum contraxit.

61. 62. Peccator culpis suis irritat Deum, ut
illum deserat, & sic desertus eodemnetur.

63. 64. Autboris sententia de Astorum po-
tentia in nostra corpora probata.

65. Mens, & voluntas subiaceat cælestibus in-
fluentijs dispositiue.

66. Cælum, & astra potest mouere anima po-
tentias, mouendo corpus in quo inhabitat.

67. Corporibus cælestibus quomodo simus ob-
noxii.

LLVSTRVM quidem antiquo-
rum duo ab initio fuerunt astro-
rum sciētæ opiniones. Prima
Platoniorum dicentium cæ-
los, & sydera nihil in nobis pos-
se, sed solum Deum omnipotē-

tem per se ipsum egere, cuius in rebus provi-
dentiā Fatum apellarunt *Aphrosidens, Pa-
racelsus, Porphyrius, Mizaldus & alij Plato-
nici*. † Altera fuit Stoicorum, qui cælum in
nobis necessitate aliqua operari arbitrabantur,
& quod ab eo veniebat vitari non posse credi-
derunt, quam quidem diuinam providentiā
similiter Fatum dixerunt *Heraclitus, Empe-
docles, Posidonius, Anaximander, & alij quā-
plures*. † Vnde Fati religio apud omnes orta
ut inenitabili lege sancita, & Diuinam hoc
nomine providentiā coluerunt, quos his ver-
bis damnat D. August. libr. 5. Ciuit. Dei.

*Siquis virtutem vel potestatem Dei nomine Fa-
tū appellat, sententiam teneat, linguam corri-
gat*. † Alias nec Fati nomen licitum est, quia
sapit paganismo, D. Thom. libr. 3. contra Gēt.
cap. 93. *Sed quia cum infidelibus nec nomina
deum habere communia, nec ex consortio
nominam possit summi erroris occasio, nomine
Fati non est a fidelibus libere utendū, ne videamur
illis assentire, qui male de Fato senserunt*.

† Cum eo ipso, quod ex hac, vel illa opinio-
ne, Fati necessitate cogi homines arbitran-
tur; hi tollunt diuinam providentiā, illi ve-
ro merita diuinæ gratiæ, nec arbitrij libertas
relinquitur, vel ex illo.

Fata regunt orbem, certa stant omnia lege.

6 Ex primæ enim opinione nata est hereticorū

sententia asserentium, nobis inferna spectan-
tibus res apparent arbitrariz, & fortuitæ, sed
superna expectantibus omnia sunt necessa-
ria, quia non sicut nos, sed sicut Deus vult, ita
vivimus, facimus, & patimur omnes, & omnia
ut fuit error Ioannis de Hus combusti in Con-
cilio Constantiæ secutus per Mart. Lutherum
tract. de libro arbitr. † Quam quidem opi-
nionem secutus videtur, quilibet meos de
Magia Regia autoritate conscriptos, improba
suggestione ad Senatū Regium detulit, di-
cens quod astra licet hominem inclinent, &
ipse velit inclinata exequi, donec Deus velit
nihil ager secundum illud D. Hierem. cap. 10
*Scio Domine, quod nō est hominis via sua, nec
viri, ut dirigat gressus suos*. † Ad quod etiam
iungebat Evangelicam sententiam Matthe.
cap. 6. *Folium arboris non cadet in terram, si-
ne voluntate Patris vestri, qui in cælis est*.

Quia homo non potest agere contra Deum, &
deitinationem, quatenus astra omnia concu-
rant & ipse vellet nam ut ait Dominus apud
D. Ioan. cap. 15. *Sine me nihil potestis face-
re*. † Quod clarius dicebat probari, cum ho-
mines sapientius aliqui facturos cogitent, quod
non faciunt quia Deus nolit, Prouer. cap. 16
*Cor homines cogitat viam suam, & Dominus
dirigit gressus suos*. nam ut ait D. Paul. Corin-
th. 2. cap. 3. *Non sumus sufficientes ex nobis
quasi ex nobis cogitare aliquid, sed omnis suffi-
cientia nostra ex Deo est*. † Idq; probari cō-
tendebat ex historia Balaam, qui cum ad Dei
populum maledicendū conductus pergeret
verba in ore eius sunt commutata & pro ma-
ledictione benedictione usus est, Numer. cap.

24. † Nam licet voluntas nostra & stellarum
influxus nos moueat, omnia Dei volūtas sub
agit, ut de conuersione D. Pauli testatur D.
August. lib. 1. contra epist. Pelag. cap. 19.
quod nolentes Deus conuertit, & reluctantes.

† Quippe nec Pauli voluntas, nec stellarum
potentia, quæ procul dubio in malum opera-
bantur, eum separare potuerunt, quin volun-
tati Diuinæ obtemperaret, ut ipse testatur ad
Ephes. cap. 2. *Eramus natura filij iræ, sicut
& ceteri. Deus autem (qui diues est in mise-
ricordia) propter nimiam charitatem suam
qua dilexit nos, & cum essemus mortui pecca-
tis conuiuificauit nos*. † Quia peccator quāvis
in duratus, potest a Deo effici caci auxilio con-
uerti, sine quo condemnaretur, Prou. cap. 19.
*Omnia propter semet ipsam operatus est Domi-
nus, etiam impiū in diem malum*.

† Sed non assentior ijs, qui omnia prorsus
ab astorum influentijs provenire arbitrantur,
nequi illius, qui omnimodam eis negant po-
tentiam;

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

testatem, quia absq; dubio hæc inferiora a superioribus cœli lationibus quodammodo pendent, vt probat *Aristoteles lib. 1. Meteor. cap. 2. & lib. 2. de cœlo tex. 20. & 21. †*

15 Et ita mediam ex his sententiam tuemur, asserentes vi quadam hæc inferiora a superioribus regi influentijs, & moderari, qua & nos quosque per mouemur, quatenus his materialibus corporibus in habitamus, vt probant *D. Ioan. Damascen. lib. 2. cap. 3. D. August. lib. 4. Ciuit. Dei cap. 5. D. Thom. p. 1. q. 115. art. 4. & lib. 3. contra Gent. cap. 92.*

16 Scotus & alij. in *Sent. 2. dist. 4. q. 3. †* Nā homo secundum corpus, quia nascitur sub corporibus cœlestibus, vt docet *Dyonis. lib. 1. de Diuin. nomin. etiam h secundum intellectum sit sub Angelis, D. Thom. p. 1. q. 19. & secundum voluntatem sub Deo, Prouerb. cap. 11. Cor hominis in manu Dei. †*

17 Potest spiritus Dei inspiratione ad bonum, & illuminatione boni Angeli, duci affectione corporali ad ea quæ influencia luminaria cœli inclinant, vt tam voluntas, quam intellectus malitia, & erroribus involuatur, *Sapient. cap. 9. Corpus quod corrumpitur aggrauat animam & terrena inhabitatio deprimit sensum multa cogitantem. †*

18 Nam licet prout iacet hæc sententia delata sit à curioso, ipse vero in tā ta luce obcecatus non vidit, quam sana & Catholica sit, quæ his fere verbis habetur apud *D. Thom. (cuius doctrina vt vera, approbata est ab Urbano V. P. M.) in quo sic se habet Angelicus doctor lib. 3. contra gent. cap. 93 Cum igitur homo sit ordinatus secundum corpus sub corporibus cœlestibus, secundum intellectum vero sub Angelis, secundum voluntatem vero sub Deo: potest contingere aliquid præter intentionem hominis, quod tamen est secundum ordinationem cœlestium corporum.*

19 † Nam licet corpora cœlestia in voluntatē nostram directo agere nequeant, possunt tamen in directo, & dispositiue in ijs, qui appetitu sensitivo ducuntur, voluntatem mouere atque exequi, vt tradunt *D. Thom. p. 1. q. 115. art. 3. 4. 5. & 1. 2. q. 9. art. 5. Bonauent. in Sent. 2. dist. 24. p. fin. q. 3. Damascen. lib. 2. de fide orthodox. cap. 6. Turrecrem. in cap. illos 26. q. 2.*

20 ¶ Neque obstant in contrarium pro prima opinione adducta, quia liberum arbitrium ex Adæ lapsu deperditum non est vt apparet ex *Genes. cap. 4. Nonne si bene egeris recipies, sin autem male, statim in foribus peccatum tuum aderit? sed sub te erit appetitus eius, & tu Dominaberis illius. †* Et in secunda lege, quæ populo Israelitico data est *Deuter. 30.*

Confidera, quod hodie posuerim in conspectu tuo vitam, & bonum, & in contrario mortem, & malum, vt diligas Dominum Deum tuum, &c. Sin autem auersum fueris cor tuum, & audire nolueris, atque errore deceptus adoraueris Deos alienos, & serueris eis, prædico tibi hodie quod pereas. † Quapropter Iosue ad populum Israeliticum, sic testatur *Iudic. cap. 24. Sin autem malum vobis videtur, vt Domino seruiatis, obsio vobis detur, eligit hodie quod placet, cui seruire potissimum debeatis, vtrum Dñs, quibus seruerunt patres vestri in Mesopotamia, an Dñs Amorrhæorum in quorum terra habitatis. †* Et Iesus filius Sirach, *Ecclesiast. cap. 15. v. Apposuit tibi aquam, & ignem: ad quod volueris porrige manum: ante hominem vita, & mors: bonum, & malum, quod placuerit ei, dabitur illi.*

¶ Neque ex hoc negamus merita diuinæ gratiæ, vt impij fecerunt Pelasgiani, neque auxiliorum efficacitatem, nam horum nihil liberum arbitrium tollit, siquidem Deus non cogit voluntatem, sed fouet, vt eius vocationi homines correspondeant, *D. Hieron. contra Pelasg. epist. 13. Conditus sumus liberi arbitrij. sed ipsum liberum arbitrium Dei nititur auxilio. †* Nam Deus est à quo bona cuncta accepimus, ideo cum nos omnes saluos fieri vellent, succurrit fragilitati nostræ suis diuinis auxilijs minus, aut magis efficacibus, prout suæ incomprehensibili Maiestati visum est, etiam si operibus nostris ex eis minimum mereamur *Apostol. ad Roman. cap. 11. & ad Ephes. 2. & ad Tit. 3. †* Nam in auxilijs etiam efficientibus, quauis homo de necessitate vocationi correspōdet, vt apparet ex illo Pauli exemplo pro contrario adducto, non propterea liberum arbitrium cogitur ad parandum, sed homo disponitur, vt nihil aliud velit, quā quod Deus inspirat, vt docet *D. Thom. lib. 3. contra Gent. cap. 92. †* Et quia in hac vocatione arbitrium nostrum diuinis auxilijs suffultum nil aliud, quam Dei voluntatem operatur, hæretici ica pertinaciter diuinæ voluntati omnia tribuunt, vt liberum arbitrium tollant, cum in voluntate nostra sit correspondere, vel non, *D. Paul. Corinth. 1. cap. 3. & 7. D. August. contra duas epist. Pelasg. lib. 2. cap. 5. & lib. 4. cap. 8. tom. 7. †* Nam diuina auxilia non cogunt arbitrium, vt cooperetur eorum gratia, sed disponunt, vt probatur ex sacra Peremia, *Reg. 1. cap. 7. Paralip. 2. cap. 12. Psam. 9. & 27. Prouerb. 16. Eccles. 2. Isai. 1. & 40. Hierem. 3. 4. 7. 25. & 26. Ezechiel. 18. & 33. Zach. 1. Matth. 3. & 11. Marc. 1. Luc. 3. Ioan. 7. Act. 3. 8. & 9. Apost. ad Rom.*

10. ad Ephef. 5. ad Philipp. 2. & 4. ad Coloc. 1. ad Timoth. 4. ad Tit. 2. ad Hebra. 4.

30 ¶ Vnde cum liberum sit arbitrium, quantumvis homo inspirationibus diuinis fulciatur, poterit nihilominus carnis desideria exequi, tam quæ malis suggestionibus concepit, quam quæ influentia corporum celestium comparauit, etiam si mala, & à pietate aliena agnoscat, quia ut ait D. Paul. ad Roman. cap. 7. *Non enim quod volo bonum, hoc facio, sed quod nolo malum hoc ago.* † Nam voluntas humana ex libero arbitrio potens est ad resistendum, non solum spiritui, sed ipsi Deo, D. Matth. cap. 23. *Hierusalem, quæ occidis Prophetas, & lapidas eos, qui ad te missi sunt, quotiens volui congregare filios tuos, quemadmodum galina congregat pullos suos sub alas, & noluiisti.* † Et cum hoc possit ipsa voluntas per se, quanto melius id poterit luminaria influentia irritata? ut diuinis inspirationibus resistamus, quia ex appetitu sensitui possumus diuinis inspirationibus resistere, ut sub anatismo decisum est in sacro Conc. Trident. Sess. 6. de iustif. Can. 4. *Si quis dixerit liberum arbitrium à Deo motum, & excitatum nihil operare, assentiendo Deo excitanti, atque vocanti, quo ad optinendam iustificationis gratiam, sed disponat, ac præparet, nec posse dissentire, si vellis, sed veluti inanime quodam nihil omnino agere, merè que passiuum se habere, anathema sit.*

32 ¶ Neque contra solutionem obstat D. Hierem. cap. 10. nam ibi Propheta non agit de libero arbitrio, sed de suæ ciuitatis desolatione, quam pro Iudæorum peccata Babylo-
33 ni fecerunt, ideo dixit *Scio Domine, quoniam non est hominis via eius*: hoc est non proprio venit instinctu, sed per te cuius benignitatem offendimus, & ut D. Hieron. verbis utar. *Nō est eorum fortitudinis, sed nostri meriti, & indignationis tue.* † Quod siue de Babylonis dictum intelligas, nempe, quod diuino instinctu contra Iudæos accessissent, nihil tamen fecerunt, nisi sponte suæ, siue de Iudæis, quod iustitiam incendere nequirent, nisi castigati, ad id enim semper præmittendum est liberum arbitrium eis fuisse, ut docet Ioan. *Responso Episcopus, & Martyr contra assertiones Lutheri, de libero arbitrio assert.* 36. † Neque obstat illud etiam D. Matth. cap. 6. *Folium arboris non cadit in terra, sine voluntate Patris*, nam licet nihil, sine Dei voluntate contingat, non propterea contingunt de necessitate, nā Dei providentia futura contingētia nō tollit, ut probat D. Th. p. 1. q. 14. art. 13. & de malo q. 16. art. 7. & de verit. q. 2. art. 12. ad 1.

2. 3. 9. & 10. & lib. 3. contra Gent. cap. 66. & 94. & Sentent. 1. dist. 38. q. 1. art. 5. † Non enim Deus eo quod præuidet futurum efficit: nam aliud est prænoscere, aliud facere, ut docet Alexand. de Fato, cap. 16. sed quia à Deo præuisa sunt, disponuntur ut fiant D. Thom. d. cap. 94. *Præuidet autem illud esse futurum contingenter: sequitur ergo infalibili, licet quod erit, contingenter, non necessario.* † Nam cum scientia Dei sit infalibilis, non solum in futuris possibilibus, sed in contingētibz, ita omnia disponit suauiter, ut eueniant pro à Deo præuidentur, sine vlla arbitri coactione, D. August. lib. 15. Trinit. cap. 13. & lib. 1. de gratia, & libero arbit. D. Thom. d. lib. 3. cap. 95.

37 ¶ Similiter non obstat illud D. Ioan. cap. 15. quia non agit de libero arbitrio, sed de actionibus humanis, quæ sine Deo nihil sunt, ut explicat D. Paul. ad Galat. cap. 6. *In Christo Iesu, neque circumcisio aliquid valet, neque præputium, sed noua creatura.* † Nam omnia opera, quæ in Deum non diriguntur nihil sunt, quia carent gratiæ meritis, quæ per eius participationem communicantur, & itaue mortua (ut quæ Dei auxilio destituta) nihil possunt facere, quia ut prius dixerat: *Sicut palmes non potes facere fructum à se ipso, nisi manserit in vite, sic nec vos, nisi in me manseritis.* † Nec etiam obstat illud Prouerb. c. 16. *Cor hominis cogitat viam suam, Dominus autem dirigit gressus suos.* Nam licet Deus dirigat actiones nostras, non propterea tollit liberum arbitrium, sed illud illustrat, ut à malis auertamur, & persequamur virtutem, nam ut ait Osseas cap. 13. *Perditio tua ex te Israel, tantummodo in me auxilium tuum.* † Nam cogitationes nostræ in malum sunt omni tempore, ideo nisi Deus ex nimia bonitate sua illas dirigat, nec cogitatio nostra, nec prudentia nihil valent ad nostram salutem, quia ut ait D. Paul. ad Roman. cap. 8. *Prudentia carnis mors est, & inimica Deo.* † Et ita vidimus fratres Ioseph cum de illo interficiendo cogitassent: non præstiterunt, non quod Deus eorum cogeret voluntatem, sed quod diuinis inspirationibus eam auerteret à malo, ut mutarent consilium, Genes. cap. 50. v. 20. *Vos cogitastis de me malum, sed Deus vertit illud in bonum.* † Quippe omnia consilia nostra inania sunt, nisi à Deo dirigantur, per quem omnia facta sunt, ut aliquod firmitatis obtineant, nam ut ait Regius Vates Psal. 148. *Nisi Dominus adificauerit domum, in vanum laborat, qui edificans eam.*

43 ¶ Minus obstat illud D. Paul. Corinth. 2. cap. 3. nam cum nihil facere, aut cogitare va-

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

44 leamus, ut sit aliquid, quod à Deo non acci-
 piamus complementum, rectissime senten-
 tia Pauli procedit, quia ut ait D. Isai. cap. 16.
Omnia opera nostra operatus est nobis Domi-
 45 *nus.* † Non quod Deus, sine nobis, illa faciat,
 aut ex necessitate procedant, secundum illud
 Poëtæ. *Certa stant omnia lege.* sed ut ait
 D. Chrysost. hom. 83. in Matth. *Ideoq; Deus*
 46 *cooperari nobis debet, ut qua volumus perficia-*
 47 *mus.* † Velle, adiacet, mibi, inquit, Apostol. ad
 Roman. cap. 7. *perficere autem non inuenio,*
 nam Deus est, qui operatur in nobis velle, &
 perficere, & rursus ad Philipp. 2. *Deus, qui*
 48 *capit in nobis opus bonum perficiat, usque ad*
 49 *diem Christi Iesu.*
 ¶ Neque etiam obstat illud Balaami
 Numer. cap. 24. Nam licet linguam Balaami
 ad benedicendum elegerit spiritus, mansit ta-
 men voluntas libera, quia studuit omnibus
 modis maledicere, sed lingua eius non fuit ex-
 pedita, iuxta illud Psal. 124. *Non est sermo in*
 50 *lingua mea.* † Quam Deus solet mouere ar-
 bitrij voluntate integra manente, ut in Pro-
 phetarum elogijs passim cernitur, nam ut ait
 Dominus Prouerb. cap. 16. *Homini est pra-*
 51 *parare cor; Domini autem gubernare linguā.*
 † Nam si aliqua de causa voluntas humana
 cogi posset, neq; opera iusti deseruirent ad sa-
 lutem, neque mali crimina ad condemnatio-
 nem secundum Tertulian. libr. 2. aduersus
 Marcion. *Nec boni, nec mali merces iure pen-*
 52 *saretur ei, qui aut bonus, aut malus necessitate*
 53 *fuisse inuentus, non voluntate.* † Neque in
 contrarium sunt verba illa D. August. *Quod*
 54 *nollentes Deus conuertit, & reluctantes.* Quia
 non trahitur Paulus inuitus, sed miris modis
 allicitus, ab eo qui nouit intus operari, secun-
 dum eundem August. super Ioan. tract. 26.
 ¶ Quippe nulla Dei vocatio quantumuis ef-
 ficax arbitrij libertatem tollit, siquidem pos-
 sumus correspondere, vel non, D. Luc. cap.
 10. v. 13. *Va tibi Corozain, va tibi Bethsaida,*
 55 *quia si in Tyro, & Sydone facta fuissent virtu-*
 56 *tes, qua facta sunt in vobis olim in cinere, &*
 57 *cilicio penitentes federent.* † Nam si pecca-
 58 *tor ex se voluntatem non haberet, nec con-*
 59 *uertere posset, nisi ex voluntate diuina, ad quid*
 60 *quæso Ecclesia tot conctiones instituit? & præ-*
mium illis destinauit D. Iacob. cap. 5. Qui
conuertere fecit peccatorem ab errore vite sue, sa-
lutauit animam eius in morte. † Nam pecca-
 tor voluntatem habet, & liberum arbitrium,
 quod Deus inspirationibus, & Ecclesia con-
 tionibus ad bonum dirigit, & ipse contra sti-
 mulum calcitrans impieus aliquando vergit,
 ut de Iezabel affirmat D. Ioan. Apocalip. c. 2.

Dedit illi tempus, ut penitentiā ageret, & no-
 luit penitere a fornicatione sua.

¶ Neq; enim obstat illud Paul. ad Epbes. 53
 cap. 2. quippe non probat Deum voluntatē
 cogere, sed ex sua miseratione, & charitate
 nimia quæ dilexit nos, cum esset Paulus mortu-
 peccati, conuiuificasset eum, & Diuinis auxi-
 lijs excitasset, ut ad penitentiam veniret li-
 benter, ex Dei gratia quæ absolute à Deo da-
 ta est, nam ut ait Apostol. ad Roman. cap. 11
 v. 6. *Alioquin gratia iam non est gratia,* quia
 Dei sola voluntate iustificamur, ad Tit. cap.
 3. v. 7. † Venimus tamen sponte, nam qui 54
 fecit nos sine nobis, non saluauit nos sine no-
 bis, quia ut ait Trident. Sess. 6. c. 14. *Qui ve-*
 55 *ro ab accepta iustificationis gratia per peccatū*
 56 *exciderunt, rursus iustificari poterant, cum ex-*
 57 *citate Deo per penitentia Sacramentum, meri-*
 58 *to Christi a missam gratiam recuperare pro-*
 59 *curauerint.*

¶ Nec tandem obstat illud Prouerb. cap.
 16. quia Deus nullius peccati author est, ut
 60 eleganter contra Pelasgianos defendit D.
 August. d. lib. 2. c. 5. & lib. 4. cap. 8. Bellar-
 minus Controuers. lib. 2. † Deus enim cum
 sit summe bonus, ut non solum catholici, sed
 & Gentiles fatentur, peccati causam dare ne-
 quit, nam ut ait Regius vates Psal. 5. *Mane*
 61 *astabotibi, & video, quoniam non Deus vo-*
 62 *lens iniquitatem tu es.* † Et ita aduersus pec-
 63 *catorum, tergiversationes concludit D. Ia-*
 64 *cob. Canonic. 1. Nemo cum tentatur, dicat,*
 65 *quoniam a Deo tentatur: Deus enim intentator*
 66 *malorum est, & neminem tentat, multo*
 67 *minus peccatum ipse efficit.* † Nam præscien-
 68 *tia Dei non cogit, nec facit peccata, quia præ-*
 69 *vidit, nec eius indiget conseruatione, quia*
 70 *peccatum cum sit priuatio, Deum conseruā-*
tem haurit exigit, nec ut causa finalis, quia ad
Deum non dirigitur, ut contra Protagoram
Abderitam, & alios Aetheos defendit, Iul. Ce-
sar. Vaninus in ambit. Diuina prouident.
 71 *exercit. 12. 13. & 14. † Et ideo ex Dei præ-*
 72 *destinatione non damnatur peccator, sed ex*
 73 *peccatis suis, quos ex sua fecit voluntate, nā*
 74 *ut ait D. August. lib. de predestinat. & grat.*
 75 *Dei præscientiam non cogere hominem, ut ta-*
 76 *lis sit, qualem præsciuit Deus, sed præscire talem*
 77 *futurum, qualis futurus est, quamuis eum non*
 78 *sic fecit Deus.* † Quia neque Satanæ pecca-
 79 *tum ex Dei prædestinatione contraxit, sed*
 80 *mala sua electione, quæ maluit carere beati-*
tudine, quā Deo parere, Ezech. cap. 28. Quia
ut ait idem D. August. lib. de causis contra
Pelasg. Nec Dei voluntate peccant homines,
neq; quod voluit Deus, sed quod peccator ipse
voluit

61 voluit operatus est, & in sinistra parte constituitur iuste merito, & dammandus. † Et ita intelliguntur verba illa: *Etiā imperium in diem malum*: quæ magis vrgeri videbantur, quia offensionibus suis Deum irritat peccator, ut illum desererat, & in peccati sui reatu constrictus traditur Sathanz in peccati poenam, siue ut ait Apostol. ad Roman. capit. 1. *Tradidit illos Deus in reprobum sensum, ut faciant, quæ non conueniunt.* † Nam ut de eius explicatione testatur D. Hieronym. *Anima igitur, quæ spiritus instinctum deserit, carnis concupiscentias sequuta, si sic pergat, nec velis admonitionibus reddere; merito tandem a Deo deseritur, & sic desertu trahi in reprobum sensum.*

63 ¶ Ex quibus omnibus manifeste apparet verissimam esse nostram sententiam, neque pro contrario adducta ob stare, nam ut ait D. Thom. ubi supr. *Ex Astrologia prædicere possumus dispositionem corporis, matum, sensum, ac res varias: aliquo modo etiam intellectum, nam corruptis ex aliquo modo etiam intellectum nam corruptis ex aliquo astro sensibus, intellectus etiam patitur.* Et ad fratrem Reginald. *In primis ergo oportet te scire, quod virtus cælestium corporum ad immutanda corpora inferiora extenditur.* † Nam astra cum corporis organa mouere possint, possunt voluntatem inclinare, D. Anton. Archiepiscopus Florentinus, tit. 12. fol. 6. *Corpora cælestia imprimunt in corpus humanum, & per consequens in potentias sensitivas, quæ sunt officia corporeis organis, vires autem sensitivæ ubi surgunt, passionem inclinant ad actus rationis, non tamen cogunt.*

65 ¶ Sed voluntas, quæ est potentia animæ, propterea corporibus cælestibus non subiicitur, quæ materiales sunt; ideo nisi in materiale causam agere nequeunt, qualia sunt corpora, arbores, lapides, &c. non tamen spirituales, ut mens, & voluntas, nisi dispositivæ, D. Thom. libr. 3. contra Gent. capit. 84. & 2. 2. quæst. 95. art. 5. Aristot. libr. 3. de anim. text. 42. † Et quia anima nostra corporibus hisce materialibus inhabitat a cælesti influentia, licet non directo, per accidens moveri potest, per mouendo corpus in quo inhabitat, nam ut ait Apostol. Corinth. 2. cap. 7. vers. 7. *Habemus thesaurum istum vasibus fictilibus.* † Et hoc pacto corporibus cælestibus sumus obnoxii, arbitrij voluntate, & prædestinatione diuina integra manente, ut probant D. Augustin. libr. 4. Civitat. Dei capit. 5. D. Thom. p. 1. quæst. 115. artic. 4. & 2. 2. quæst.

95. artic. 5. & libr. 3. contra Gentes cap. 84. & 85. & capit. 93. & 94. Vaninus in amphibreat. diuina providentia exercit. 32. fol. 109. Ioan. Picus Mirand. lib. 4. aduersus Astrologos cap. 4.

¶ Cap. VI. De Astronomia ex cæli facie, quod supra collocatum est hoc libr. 7. cap. 1. fol. 173. quia præter locum suum irrepsit, hinc subiiciendus est, itaut caput primum futuris sit, qui nunc secundus est, & sic de reliquis.

CAP. VII. De Physiognomia naturali, & Astrologica.

SUMMARIVM.

1. Physiognomia si continetur inter limites naturæ, laudabilis.
2. Physiognomia naturalis, quæ sit.
3. Deformitas, quare faciat iudicium ad torturam.
4. Pulchritudo bonæ mentis imago est, & figura probitatis.
5. Apes formosiores elegiunt in imperio.
6. Pulchritudine corporis animi excellentia dignoscuntur.
7. Anima sequuntur sua corpora.
8. Physiognomiae ratio probatur in sacris literis.
9. Habitus corporis signum est hominis intellectus.
10. Animi dotes exteriori vultu dignoscuntur.
11. Pythagoras ex faciei inspectione discipulos admittebat.
12. Socrates coniecit Platonem ex vultu insignem virtute.
13. Physiognomia fraudem indicat.
14. D. Gregorius Nazianzenus ex physiognomia Iulianum certissimum tollit iudicium.
15. Philomenus Socratem coniecit ex physiognomia esse luxuriosum.
16. Socrates, ex physiognomia Zorpy coniecit esse stupidum, bardum, libidinosum.
17. Physiognomia bona fieri potest, ut quis perditissimam viam agat.
18. Physiognomia licita non debet iudicare de dotibus diuinis.
19. Physiognomia non indicat de his, quæ extrinsecus adueniunt.

20. Physiognomia non debet singulas hominis partes ad astra quaque referre.
21. Physiognomia Astronomica damnata, & prohibita.
22. Physiognomia debet versari circa complexionem naturalem.
23. Capitis physiognomia Astronomica.
24. Capillorum physiognomia Astronomica.
25. Faciei physiognomia Astronomica.
26. Causa particularis magis assimilatur sibi effectum, quam generalis.
27. Supercillorum physiognomia astronomica.
28. Oculorum physiognomia astronomica.
29. Nasus physiognomia astronomica.
30. Vocis physiognomia astronomica.
31. Barba physiognomia astronomica.
32. Physiognomia petitur ex quadam cum animalibus similitudine.
33. Gibbosi dorso, humerorumque roborem habentes, quare sint fortes.
34. Cruribus debiles quare sint celeres, articulati, fortes.
35. Paruis oculis quare inuidi censeantur.
36. Pilli molles timidi sunt, & contra fortes.
37. Nasu crasso à summo quare insensibiles notet.
38. Nasu obunco quare emulatores.
39. Caput magnum stolidum, gibbosum, & breue sine memoria.
40. Frons angusta indocilem, lata discretum, quadrata magnanimum.
41. Oculorum physiognomia naturalis.
42. Aurium physiognomia naturalis.
43. Faciei physiognomia naturalis.
44. Labiorum physiognomia naturalis.
45. Pectoris physiognomia naturalis.
46. Manus physiognomia naturalis.
47. Digitorum physiognomia naturalis.
48. Unguium physiognomia naturalis.
49. Pedum physiognomia naturalis.
50. Instrumenta Deus animantibus concessit, quæ suæ indoli forent aptissima.
51. Fuscis nimium pertinaces, quia tales Æthiopes.
52. Nationum quedam sunt vitia communia.
53. Albus nimium cum pallore, defectum virium.
54. Oculi mobiles inquietum animum denotant.
55. Moli cute pauidi, ac leues, quia tales

mulieres.

56. Manibus, & pedibus terreis, inquietus est animo.

57. Defectus nature difficile superatur.

PHYSIOGNOMIA, quando continetur intra limites nature non solum permitta, sed laudabilis est, ut tradunt Aristotel. lib. de Physiogn. & lib. de natura signif. ad Polem. Hippocrat. & Galenus lib. de Physiogn. idem Galen. lib. an mores sequantur sua corpora, Plato in Timæo, D. Thom. p. 1. quest. 115. art. 4. & 2.2. quest. 9. artic. 5. & 2.2. quest. 95. artic. 5. & 6. & quest. 96. artic. 2. & quest. 172. artic. 3. Conrad. Veipina, qui omnia fere ab Aristotele, & Galeno tractata in compendium redegit, lib. de signis, cap. 8. 9. & 10. Petr. Mozius lib. de multiplici temperam. Ioan. Azor. p. 1. Moral. capit. 9. numer. 14. Mart. del Rio lib. 4. Magicar. capit. 3. quest. 4. Simon. Maiol. tom. 2. Canicular. coll. 2. Bonacin. in precepta Decalog. disputat. 3. quest. 5. punct. 3. † Hoc intelligitur quando humana membra considerat, quoad proportionem naturalem, figuram, calorem, situm, motum, & qualitatem, quæ bonam mentis habitudinem indicant naturalem, & contra malam, ut tradunt, Aristot. & Galen. ubi supr. Valent. 2.2. quest. 12. punct. 3. Petr. Bensfeld. in l. 2. C. de malef. & Mathemat. quest. 4. Ioann. Eusebius p. 2. curiosa philosoph. lib. 2. capit. 24. † Quod nostri referunt ad inditum; itaque quando plures sunt torturæ subijcendi, incipere debeat ab eo, qui deformior est, ut magis de crimine suspecto, Bald. in l. 2. C. quorum appellation. non recipiant. numer. 5. Hippolit. Marfil. in Pract. criminal. §. expediat. numer. 53. Paris de Puteo in Syndicat. folio mibi 108. Ioseph. Mascard. de probation. tom. 1. conclus. 832. numer. 27. † Nam pulchritudo bonæ mentis imago est, & figura probitatis, ut docet D. Ambros. lib. 2. de Virginib. Et sic Deo tribuitur, quia bono, ut notat Genitricis mea frater Ioan. Baptist. Villalpando in Ezechiel. tom. 2. p. 1. capit. 27. & in apparat. lib. 3. de Vrbe, ac Templo, capit. 4. † Hinc apes instinctu nature formosiores eligunt in imperio, ut tradit Senec. lib. de element. cap. 9. Plin. lib. 11. cap. 6. Et apud Æthiopes, & Indos in mandandis imperijs pulchritudinis maxime habere rationem commemorat Aristotel. de Repub. lib. 4.

6 *lib. 4. † Quia ex pu chritudine corporis a-*
nimi excellentia dignoscitur, vt multis ad-
ductis probant Tiraquel. de primogen. cap.
5. & in ll. Communal. l. 2. num. 36. Me-
noch. de arbitr. cas. 226. num. 5. Cevallos in
Pract. communes contra comm. q. 248. Vnde
illud Ouid. Fallor. 6.

Par animo quaque formam suo respōdet in illo,
Et genus, & facies, ingenitumque simul.

7 ¶ Animi enim sequuntur sua corpora,
 vt sepe testatur *Aristotel. lib. 2. de Physiog.*
capit. 1. & 7. Et ratio est: nam vt ait Sa-
pient. capit. 9. Corpus quod corrumpitur ag-
grauat animam, & terrena inhabitatio de-
 8 *primit sensum multa cogitantem. † Sic e-*
nim in sacra Scriptura physiognomiz huius-
modi ratio probatur Isaias capit. 3. Agnitio
vultus eorum respondet eis. hoc est virtus
 9 *exterior secreta cordis patefacit, vt docent*
ibi Lyranus, & Vatablus. † Habitus enim
corporis, & faciei aspectus signa sunt certis-
sima hominis intellectus, Ecclesiast. cap. 19.
Ex visu cognoscitur vir, & ab ocurso fa-
 10 *ciei cognoscitur sensatus, amictus corporis, &*
risus dentium, & gressus hominis denunciant
de illo. † Nam animi dotes, vel vitia ex-
teriori vultu dignoscuntur, vt eleganter sig-
na peruersi mentis describens, sic testatur
sacra Pagina, Prouerbior. capit. 6. Homo
apostata, vir inutilis, graditur ore peruerso,
annuit oculis, terit pede, digito loquitur, pra-
 11 *uo corde machinatur. Et capit. 17. In facie*
prudens elucet sapientia, oculi stultorum in-
 12 *sinibusterra. † Vnde Pythagoras ex faciei*
inspectione discipulos admisisse, & repro-
 13 *basse testatur Aul. Gellius lib. 1. noct. Atti-*
 14 *car. capit. 9. † Et Socrates coniecit Platonem,*
ex vultu, insignem virtute, & doc-
trina futurum, vt tradit Iul. Seren. lib. 5.
de Fato cap. 39. † Et ex physiognomia frau-
dem, & fallaciam animaduerrere suadet Cic.
in orat. pro Roscio Comed. † Et D. Gregor.
Nazianzenus Athenis Iulianum conspiciens,
ante quam Imperio potiretur, ex eius phy-
siognomia de moribus tale iudicium tulit, vt
refert Nicephor. lib. 10. capit. 37. Deus
bono quantum malum Romanum jobet Im-
perium.

15 ¶ Sed licet per signa membrorum na-
 turalium mores hominum cognoscantur, non
 tamen imponunt necessitatem, sed tantum
 inclinationem naturæ ostendunt probabili-
 ter, quæ vinci potest per contrariam bonam
 consuetudinem, vel frenum rationis, vt res-
 pondit Socrates Philomeni dicenti ex phy-
 siognomia eius esse luxuriosum, superasse na-

turam ratione, vt retert *Laertius † Et So-*
 crates ipse ex physiognomia Zopyri, stupi-
 dum, libidinosum, & bardum esse futurum
 coniectanti respondit, verum naturaliter iu-
 dicasse, sed ipse philosophiz studio vicisse
 naturam, vt tradit *Cicero lib. de Fato.*
 16 † Et contra ex morum corruptione pro-
 17 uenire potest, vt bona physiognomia præ-
 ditus, perditissimam vitam degat, vel ig-
 nauem, quia liberum arbitrium his signis non
 adaptatur, vt tradunt *Azor tom. 1. moral.*
titul. 9. capit. 16. Lessius lib. 2. de iustit.
cap. 43. dub. 7. num. 45. Thom. Sanchez tom. 1.
Decalog. cap. 38. num. 44.

¶ Physiognomia itidem, vt licita sit 18
 non debet iudicare de donis diuinis, & gra-
 tuitis, quia Deus author naturæ diuidit ea
 prout vult, vt docet *Apostol. Corinth. 1. cap.*
12. v. 17. † Nec iudicium debet prode-
 19 *re ad ea, quæ extrinsecus adueniunt, vt hono-*
res, diuitias, dignitates, aut status conditio-
nes, matrimonia, filios, &c. quoniam huius-
modi non sequuntur naturæ complexionem,
& inclinationem, sed alias causas, vt tradit Pe-
 20 *tr. Binsfeld. in d. 1. 2. reg. 5. † Item non de-*
bet singulas hominis partes ad Astra quæque
referre, & ex eis futuros casus rimari, vt fuit
error Bartb. Cocles Bononiens. lib. de Anast-
asia Physiog. Luc. Guaius Neapolit. tract.
de Physiogn. Ioann. de Indagine, & Ioann.
Thaynerus eodem tract. de physiogn. † Nam
 21 *cum hæc sit Astrologiz iudiciariz prohibita*
pars, damnata est, proscripta est, vt tradunt
Valent. & Mart. del Rio ubi sup. Conrad.
Vipina lib. de signif. capit. 10. & dixi in
Epitome de Magia lib. 2. capit. 9. numer. 1.
 22 † Sed tantum debet versari circa com-
 23 plexionem naturalem, quam homines ex his,
 & alijs naturalibus signis natos fuisse proba-
 bile est, vel ex ipsa natura, vel cæli positura,
 quod sub tali, vel tali cōstelatione natos, talia
 membra, vel complexionem solent habere, vt
 probat *Petrus Ciruelo Dorocens. lib. 3. As-*
trologia cap. 10. & dixi d. cap. 9. ex numer.
22. vsque ad 29.

¶ Caput enim magnum (si non ex 24
 superfluitate materiæ) bonitatem phanta-
 siz, aliorumque interiorum sensum forti-
 tudinem ostendit, nam refertur ad Iouem:
 Ideo hominem prudentem, ac sapientem
 facit, propter magnitudinem sufficientem
 cellularum cerebri; contra tamen caput
 paruum, denotat hominem leuem, fatum,
 imprudentem, vt tradunt *Hypocrat. lib.*
1. de Physiogn. Galenus lib. artis medend.
cap. 11. Petr. Ciruelo Dorocens. ubi sup. c. 10.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

24 † Capilli grossi, & colore obscuri magnam virtutem cerebri, & fortitudinem phantasiae, complexionemque melancholicam ex commixtione Saturni, & Mercurij demonstrant: si tamen sunt grossi, & clari, maximè rubei collegantiam Martis, & Mercurij habent; ideo robur animi bellicosi, & iracundi ex complexione colerica significant: si vero tenues, & nigri, atque plani slegmaticam complexionem ex constellatione Veneris, & Lunæ ostendunt: si vero fuerint crispi siccam complexionem, & coleram temperatam habent ex Mercurio, & Ioue fortunato, ut dixi in *Epitome de Magia lib. 1. cap. 9. numer. 30.* † Facies hominis oblonga, ingenium subtile; cum astutia tamen, & dolo, atque in verecundiam significat; quia saepe procedit ex constellatione Capricorni, in quo duæ Infortuniae exaltantur; nonnunquam vero procedit ex Virgine, & tunc indiscretionem ostendit, & animi vacuitatem; facies tamen rotunda hebetudinem, & simplicitatem habet: maximè ex Tauro, vel Cancro procedens; si tamen ex Ariete, aut ex Libra, malitiam rusticitate admixtam; mediocris verò faciei prolongatio, & pulchritudo, bonitatem animi ostendit, cum ingenio, & liberalitate, ut dixi d. capit. 9. num. 31. † Nam radicalis figura faciei formatur à signo Oriente natiuitatis tempore, sed variatur ex formis signi, in quo est Luna, quod idem fuit Oriens conceptionis, & signi domini totius geniturae: præter signa pulchritudinis, & deformitatis, & cutis totius color, quæ solum variantur ex Planetis, qui sunt in Oriente per præsentiam, vel aspectum, habita ratione parentum, quia causa particularis in pluribus magis assimilatur sibi effectum, quam vniuersalis, ut docet *Aristotel. libr. 1. Physicor.*

27 ¶ Supercillia si grossa fuerint, & iuncta ac in nasum decendentia, Saturninum hominem, ac melancholicum, tristem, imaginativum protendunt; si autem quamvis nigra, & iuncta subtiliora fuerint, Veneris, ac Lunæ slegmaticam complexionem indicant: si verò rubra, quæ rarissimè iuncta sunt, colericam demonstrant naturam, subtilitatem ingenij, & iracundiam: si autem eadem subtilia, & rara articularis figuræ versus frontem fuerint eleuata, arrogantiam, superbiam, cum mentis eleuationem. † Oculorum magnitudo Versere est, maximè cum nigredine; sed cum nimia claritate, & lata pupila ad Iouem pertinet, oculi mediocres cum decenti colore Lunatici sunt: parui, & nigri Satur-

nini: sed parui, & rubei, atque ardentes ad Martem referuntur; oculi concaui, & profundi aliorum maximè vident, & bonitatem ingenij ad litteras aptissimam, cum rectitudine phantasiae significant ex Mercurio: eminentes vero debiliter vident, & animi simplicitatem ostendunt, puncturæ quædam in oculis, caliditatem, astutiam, & dolum habent, maximè si ruber fuerint, quia proueniunt ex Mercurio à Marte infortunato: oculi glauci, & quasi virides admodum, atque densi fraudem, inuerecundiam, deceptionem significant, ex Mercurio infortunato. † Nasus rectus, & longus bonum, & liberalem animum, cum aliquali prudentia, & ingenio demonstrat: si longus, & curvus sit, ingenium cum astutia: ac contra nasus brevis, & simius, indiscretionem, & fallaciam ostendit; si autem duæ nares sint inæquales, quia ex Ioue prouenit, vehementia inditium est. † Labia spissa, & apertura oris magna, imprudentem, & ineptum hominem redunt, nescienterque loquentem: subtilitas labiorum ingeniosum, quia signum est Mercurij in natiuitate: item magna oris apertura, gulam, & voracitatem denotat, & è contra oris parvus hiatus, modestiam, & sobrietatem. † Vox gracilis, & sonora, prudentiam, & ingenium ostendit, accuta, exillisque puerilem, ac effœminatum animum indicat, obscura, & rauca, coleram: & melancholiam, nam ad Saturnum refertur: rigida, & grossa, iracundiam, & crudelitatem, & modestiam. † Barba densa, & copiosa in loco debito sita (nisi eius color extraneus sit) bonam complexionem, ex natura Iouis, Venerisq; declarat: eius vero raritas, & mala situatio, signum est complexionis siccae, ac naturæ Saturninæ, vel Mercurij infortunati: rufa, Martis naturam colericam satis demonstrat.

¶ Petitur similiter physiognomia ex quadam cum animantibus similitudine, nam cum Deus naturæ gnarus, qua cuique animali indoli dotasset, singulis etiam addidit instrumenta, quæ huic indoli forent, quam aptissima, ut tradit *Aristotel. ubi supra, capit. 6. Physicor. 2. D. Thom. p. 1. quest. 91. art. 3. D. Perez de Lara, in Compend. vite homin. capit. 1. numer. 53.* † Nam ferocibus, ut leoni, tauro, apro, ungues, dentes, cornu dedit: timidis, aut fugacibus, ut lepore, cerbo, artus celeri fugæ necessarios: fortibus araturis, vel onera baiulaturis, toros, gibbum dorsum, humerorumque robur, ut camello, boui, equo, & reliquis veterenarijs. † Sic cruribus debiles, sunt celeres cursu, quia

tales cerui; articulatis, & nervosis robustos, quia tales elephantes; dorso ingenti, colloque grosso, & carnosio, fortes, quia tales tauros: facie contracta calidi, quia tales vulpes: torua, robusti, quia tales leones.

35 † Parvis oculis invidi censentur, quia similiales: magnis stupidi, ut boues, & asini: pilosi circa ventrem, loquaces, quia tales aues ad tribias, luxuriosi, quia tales hirci; parva fronte indeclinabiles, quia tales sues; nimium plana sagaces, quia tales canes. † Pili molles timidi sunt, quia tales oves, & lepores: & contra duri pili, significant fortitudinem, quia tales leones, tauros, & apros; si moles sint, & rari, habentem ingenium denotant, ex defectu naturali; si crispi, timidum, & lucri cupidum.

37 † Nasu crasso a summo usque ad extremum, insensibiles sunt, ut sues, crasso ad extremum tantum, segnes, ut boues: acuso irascibilis, ut canes: rotundo, & obtuso magnanimitatis, ut leones; quibus autem incurvus nasus a fronte mox deducitur, inuerecundi sunt, ut corui: si protrahitur a fronte, & medio intumet, magnanimum indicat, nam ad aquilam refertur. † Nasu obunco, emulatores sunt, & detractores, unde nasus pro detractis, & detractationibus apud Marcialem libro. 1. Epigramm. 4.

Et pueri nasum R. binocerontis habent.

Et lib. 1. siue Xenia, epigr. 1.

Nasutus sis usque licet, sis denique nasus.

39 † Caput nimis magnum stolidum declarat: globosum, & breue, sine memoria, & sapientia: humile, & superius quasi planum, insolentem; ob longum, & malleo similem, propidum designat, ut tradit *Aristotel. lib. de Pbislog. cap. 5.* † Frons nimis angusta, indocilem indicat: lata minus discretum; rotunda, iracundum; demissa, & humilis, verecundum: quadrata, & moderatae magnitudinis, sapientem, & magnanimum: rugosam, calidum, & salacem. † Oculi glauci splendore tamen micantes significant pervigilem ad nocendum: oculi puri nigri hominem sine virtute, lucri cupidum: si minores iusto, pusillanimum: si debito maiores, tardum: si mediocritate constituti bene natum ostendunt. † Aures prominentes, & valde magnae significant stoliditatem, & garrulitatem: valde parvae, malignitatem: parvae, astutum; pendulae demissa: arrectae sollicitum. † Facies dependens cogitorem subdolum; si carnosior debito, concupiscibilem, tumidumque: si macilentia, sollicitum: minor debito pusillanimum, & illiberalem: maior aequo, tardum: super tubescens verecundum: palli-

da meticolosum: moderata in colore figurata, & compositione temperatum prodit.

44 † Labia soluta aliquantulum ab ore dependentia, inertem designant; subtilia in extrimitate relaxata; si superius inferiori intercalatim iungitur, magnanimum; labia autem bene colorata, & plus subtilia, quam grossa, significant hominem bonae conditionis in omnibus, magis natum ad virtutes, quam ad vitia. † Pectus multis carnibus congestum indocilem; si autem longius sit ventre, prudentem significat: si nimietate pilorum simul cum ventre tegatur, instabilem: si autem solum pectus habet pilos, animum denotat.

46 † Manus longa, & bene proportionata, quae suo corpori responderet, longitatem ingenij ostendit; si longa extra debitam proportionem, animum liberalem, & audacem denotat: si nimis breuem, miserum, astutum pusillanimum: si nimis crassa breues digitos ultra modum habeat, insidiosum, & furem denotat: bene articulatam, fortitudinem. † Digiti subtiles, & male ad inuicem coherentes, adeo quod aer transpareat notabiliter inter eos significat subtilitatem ingenij, & curialitatem: cum loquacitate; contra digiti grossi, & nimium adhaerentes, inter quos aer vix transpareat, hebetem animum simul, & avarum, cum inuidencia ostendit; si extensi, & recti sunt, bonam complexionem denotant, & sublimitatem ingenij: curui autem versus palmam avarum, & cautum hominem faciunt: reflexi autem ad dorsum manus, simplicitatem animi, & parum ingenium protendunt.

47 † Ungues plani, magni, alui, subtiles, speculares, bene perlucidi, atque subrubentes, optimam complexionem, ingenium bonum, & liberalem animum demonstrant; nam referuntur ad equos: sordidi tamen, & curui, quamvis sint speculares, nec multum ruberi, melancholicam complexionem, & ingenium docile significant, nam referuntur ad mulos: parui nec terri miseriam animi ostendunt, & maxime si cius color terreus sit, propter malam complexionem, & referuntur ad asinos.

48 † Pedes ultra proportionem membrorum magni, corporis fortitudinem ostendunt, sed simplicitatem animi, & naturalem servitutem: contra pedes parvi, & subtiles ingeniosum, & vivacem animum denotant: grossi, & valde breues, infirmum: nimis prolixi dolosum: bene lati, & magis articulati, & nervosi fortem ostendunt, quia tales leones, nam ut dixi in Epitome de Magia lib. 1. c. 9. n. 10.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

Cum Deus natura gnarus esset, qua quisque animalis indoli dotasset, singulis etiam addidit instrumenta, quae huic indoli forent quam aptissima.

51. ¶ Ex aliorum hominum similitudine sumitur, etiam physiognomia, ut nimium fuscus, pertinaces quia tales Aethiopes: parum fuscus, versuti, & cololi, quia tales Aethiopes: minus, mēdaces, quia tales Aegyptij; ut tradit Philostratus. ¶ Sunt enim quaedam nationum vitia communia. I. quod si nolit §. qui mancipia D. de adilit. edict. quosdam malos videri quia ea natione sunt, quae magis infamis est. Et hanc esse praesumptionem iuris testatur Gregor. in l. 7. tit. 18. p. 2. Menoch. de praesump. lib. 1. q. 15. n. 9. D. Perez de Lara d. cap. 1. n. 53.
52. ¶ 4. ¶ Alius nimium cum pallore, defectum virium denotat, quia talis moribundi sunt. Color igneus luculentibus oculis, insaniam denotat, quia talis furibundi. ut notat Aristot. in Physign. cap. 7. ¶ Oculi mobiles inquietum animum denotant, quia subdoli, sic deprehenduntur: oculi non nictantes iracundum demonstrant, quia irati fixis oculis intuentur, ut tradit Aristot. de Physign. cap. 9. ¶ Molli cute pauidi, ac leues, quia tales mulieres sunt: molli carnes, bonae mentis, & ingenij indoles, secundum Aristot. de anim. lib. 2. nam robusti corpore, mente communiter sunt inepti, unde illos natura esse Dominus, hos servos testatur idem Aristot. lib. de fig. cap. 4. ¶ Qui manibus, aut pedibus continuo collidendo ludit, & sonat, ac teritur inquietus est animi, instat eius, qui mobiles habet oculos: similiter monoculus, claudus, mancus, gibosus, & lumine laesus a natura, suam secum ferunt malitiam unde Aristot. Cavendum est ab homine a natura signato.
53. ¶ 10. ¶ Ut sic merito de Zoilo, qui natura huiusmodi defectibus notabatur, se vincere difficulter posse in hac verba canit Martial. in Epigramat.

Crine ruber, niger ore, brevis pes, lumine laesum
Rem magnam praestas, Zoile, si bonus es.

Cap. VIII. De Ratione, qua anima secuntur sua corpora.

SUMMARIVM.

1. Humorū inaequalitate, & in debita proportionē membrorum ingenium, & animi dotes contrahuntur.
2. Cerebri mala temperie contingit omnia male ratiocinare.

3. Cerebro plani, quare insensati sint.
4. Cerebro anima operatur mentem, memoriam, & imaginatricem.
5. Intellectus, memoria, & imaginatio ex diversis proveniunt qualitatibus.
6. Calida, sicca, frigida, aut humida, quae dicantur a predominazione.
7. Natura in hominis formatione, quare se portat, ut figulus.
8. Calore nimio, aut frigore corpora indecoram formam recipiunt.
9. Sicca corpora sunt brevis statura, humida longa.
10. Calida, & humida corpora temperata sunt facie pulchra.
11. humoribus temperati formosi sunt.
12. Pulchritudo ex humorum aequalitate bonis animi dotibus sortitur.
13. Pulchritudo ex humiditate carne oritur, & hebetis ingenio.
14. Humiditas mentem destruit.
15. Splendor siccus animus sapientissimus.
16. Melancholico sanguine manent tenuissimi spiritus, qui ingenio maxime deseruiunt.
17. Philosophi, ex quo temperamento singulares evaserunt.
18. Cerebri debet esse siccum ad ratiocinatio, & scientias.
19. Hispani, cur magis, quam alii, nationes proficiant in scientias.
20. Memoria fit ex cerebri humiditate.
21. Memoria, quibus artibus apta fit.
22. Imaginatio ad quas artes pertineat.
23. Memoriosi multa, & perire locuntur, cum sint mente destituti.
24. Sapientes, & prudentes parcissimis sunt verbis.
25. Evangelij praedicatio sine verborum ornatu fuit, ne putaretur stultum mendacij.
26. Spiritus sanctus se accommodat naturae, & stylo prophetae.
27. Melancholia cur mente deseruiat, cum sit frigidissima.
28. Melancholici quare sint varij, & inaequales.
29. Melancholia signa.
30. Ingenio acutus esse solent accidi, iracundi, malecontenti, &c.
31. Meror, & tristitia parit melancholiam.
32. Augustus Caesar male comptus, ingenij magni testimonium dedit.
33. Mentecapti sunt placidi, benevoli, bene-compti, comestales, ceremoniosi, &c.
- 34-35. Calidis locis homines, quare sapientiores sint, quam frigidis.
36. Senes, pueris sapientiores, quia sicciores sint.

37. *Pu:ri ex sicco temperamento senibus sapientiores.*

38. *Seneclitas sola non facit sapientem.*

RATI O autem, quare membra humana in proportionem indubita signa sint malæ indolis, & ingenij, ea esse videtur, quia cum corpora componantur ex quatuor illis qualitatibus, calore, frigiditate, siccitate, & humiditate, quando inæqualiter iunguntur, huiusmodi vitia efficiunt, & sic ex inæqualitate humorum, vel indubita proportionem membrorum, ingenium, & animi dotes contrahuntur, ut docent *Aristot. ubi sup. Galen. lib. an mores sequantur sua corpora. Conrad. V. ipin. lib. de signis cap. 8.*
 2. † Nam ex calore frigiditate, siccitate, & humiditate corporum membra contrahuntur, vel dilatantur, & sic ex eorum partibus recte ad animi dotes ratiocinatur, nam cum ex his qualitatibus cerebrum alteretur, ex mala eius temperie, animo contingit male ratiocinari
 3. nam ad cerebrum pertinet ea, quæ mentis sunt, ut docet *Galen. lib. artis medend. c. 11.* † Unde qui cerebro plano sunt, insensati comperiuntur, quia anima eius angustiis impedita ratiocinare desijt: contra tamen cerebro giboso magni sint mentis, propter cellularum dilatationem, & capacitatem, quibus in singulis libentius discurrat, nisi id fiat ex superfluitate materiæ, ut tradit *Aristot. lib. 4. de partibus anim. sect. 3. problem. 3.* † Nec solum ratiocinium in cerebro anima operatur, sed etiam memoriam, & imaginationem, siue singula singulis cerebri cellulis, siue cõmixtim resideant, quia mens sine imaginatione, & memoria nihil valet *Arist. de anim. lib. 3. Oportet intelligentem phantasmata speculari.* † Etiam si diuersimode foucantur, nam mens provenit ex siccitate cerebri, memoria ex humiditate, imaginatio ex calore, quapropter mente eleuati, ut plurimum parum habent memoriæ, quia sunt temperamento contrario, ut probant *Galen. lib. de natura hum. cap. 10. & lib. quod animi mores cap. 4. Ioan. Huarte lib. de examen de ingen. cap. 8. & 13.*

6. † Corpora autem licet ex prædictis qualitatibus componantur, quæ respondet vili, pythuitati, & melancholix, quando aliquis ex dictis humoribus primas partes obtinet, dicuntur à prædominatione calida, sicca, frigida, aut humida corpora temperamento, ut probat *Hippocrat. lib. de corpor. temper. capit. 2.*
 7. † Et tunc secundum talem temperaturam corpora formam sortiuntur, non aliter quam

si ex cera, aut argilla nerent, quæ si nimia frigiditate rigent, aut calore torrēt, indecora corporis formam recipiunt, quia natura in corporis humani formatione se portat, ut figules qui nisi ex materia temperata pulchra vasa non edunt, ut probat *Galen. lib. de optima corpor. const. cap. 4.* † Et hæc est causa cur quæritur *Arist. in Problem. sect. 14. probl. 1. Cur effertis, & moribus, & aspectibus sunt, qui in nimio, vel aestu, vel frigore collunt?* Nam ut de calidis ipsemet testatur *Arist. d. lect. 14. prob. 4. Cur blebis pedibus Athiopes sint, & Aegyptij?* Et hanc rationem reddens confirmat *Huarte cap. 12. & capit. 3. dicens: Los calientes, i secos son osicudos, patituertos, i las narizes chatas.* † Sicca corpora sunt breui
 8. staturæ *Galen. lib. de fœtus format.* Humida tamen oblonga, & debilia vulgo, largos, i desuaidos, ut probant *Galen. ubi sup. Arist. lib. optima corp. consti. cap. 4. Huarte d. capit. 3.*
 9. † Corpora tamen calida, & humida temperate, quibus nec frigiditas, nec siccitas nocent, quippe omnia in medio temperamento consistunt, sunt facie pulchri, mediocri corpore, alui, & rubicundi qualiter de Christo Domino fuerat prophetizatum *Cantic. 5. v. 10. Dilectus meus candidus, & rubicundus. Psal. 44. Speciosus forma præ filiis hominum.* † Qui ex
 10. eo quod humores temperatos sortiuntur, sunt formosissimi, & vitæ oblongissimæ qualis Adam fuit, & Christus prouecturus erat, nisi à Iudæis crucifixeretur, cum nulla ægritudine oppressus, neque macie tentatus quadraginta dies ieiunasset in deserto, *Matth. cap. 4.* † Et
 11. sunt prudentissimi, sapientissimi, virtute dediti, boni consulentes, pudici, casti, sobri, & ad omnia virtutis opera paratissimi, quia cum nulla humorum discordia illis sit de necessario hanc sortiuntur naturam, ut probat *Ioan. Huarte ubi sup. cap. 14.*

12. † Est aliquando tamen pulchritudo non ex hac conuenientia humorum proveniens, sed ex humiditate temperamenti; nam eo quod eius materia cedit naturæ, pulchram corporis formam sortitur, & hi esse solent pingues, carne onustis, & equidem moles, sine pullis, & parum mente præditi, *Galen. lib. de fœt. form. c. 2. & lib. de artis medic. cap. 11.* † Nam humiditas mentem destruit, quippe ad ratiocinia necessaria est siccitas cerebri, ut probant *Galen. lib. quod animi mores cap. 5. Referens, & laudans illud Eracliti, Splendor siccus animus sapientissimus.* † Qualis datur in melancholicis ex humorum ebullitione, nam ut ait *Galen. lib. 1. de natura hum. cap. 11. Animus dexteritas, prudentia à vilioso humore proficiscitur*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

citur, integritatis, & constantia erit auctor humor melancholicus. † Nam ex melancholico sanguine callente attenuato manent tenuissimi spiritus, calidissimi simul, & lucidissimi, qui cum sint motu agiles, & actione vehementes contemplationi, & ingenio deferre maxime valent, ut probant *Arist. Proble. 15. Sect. 14.* † Nam tali instrumento munitus animus, atque septus, acutè Soler terq; & profunde abditissima quæque inquit, ut inquirendo præstat diutius, ex quo viri summi, atque philosophi ex hoc temperamento singulares euaserunt, ut docet *Aristot. in Probl. Sect. 30. prob. 1.*

¶ Mens enim ad ratiocinia, & scientias accomodatus debet habere cerebrum sicut, unde facit homines caluos, & fusci coloris, corporis mediocri, qualiter sunt Hispani, qui eo quod inter Septentrionem, & Torridam Zonam habitamus, inter frigidas, & calidas regiones, sumus sicco temperamento, quod est menti aptissimum *Galen. lib. quod animi mores cap. 8.* † Unde fit ut Hispani magis proficiant in practica philosophia, & scientias, quæ ad mentem pertinent, quam alij, nam ut ait *Aristot. in problem. sect. 14. problem. 15. Cur locis calidis homines sapientiores sint, quam frigidis.* *Galen. lib. quod animi mores, cap. 10. In Scythijs unus vir factus est Philosophus, Athenis autem multi tales.*

† Memoria autem fit ex cerebri humiditate, & ita ea predicti sunt albi coloris, capillis rubris, corpore oblongo, quales Angli, Flandij, & Galij, ideo eos memoria, & imaginatrice polere testatur *Aristot. sect. 14. problem. 15.*

† Ad memoriam enim pertinent Grammatica, linguarum peritia, Theologia positua, Iurisprudentia theoria, Cosmographia, & Arithmetica. Ad mentem autem pertinent Theologia scolastica, Medicinæ theoria, Philosophia naturalis, & moralis Iurisprudentia practica, quæ versatur in iudicando, & consulendo, *Ioan. Huarte lib. de examen de ingenios cap. 8. & 11.* † Ad imaginatricem pertinent artes & scientiæ, quæ consistunt in figura, proportionem, harmonia, & correspondentia, ut poësis, eloquentia Rhetorica, musica, arithmetica, architectura, & omnes mechanicæ artes, medicinæ practica, chyrurgia, Astrologia, pacis, & belli polytica, economica, pictura, scribendi, legendi, dictandi, ars, *Huarte cap. 10. 11. & 12.*

¶ Sic ergo fallitur vulgus dum putat eos prudentes, & sapientes esse, qui acute loquuntur, & polytica nam cum hoc fiat ex memoria iuncta cum imaginatiua, quæ esse non potest

paulo amplius quam in vno gradu caloris, qui cum non potest absumere cerebri humiditatem, facit ut figuræ in phantasia ebulliant, quæ efficiunt ut multa, & perite loquatur, cum sit mente destitutus *Prouer. 14. ubi verba sunt plurima, ibi frequenter egestas.* † Unde fit ut prudentes, sapientesq; homines paucissimis sint veruis, atq; incomptis, nulla polytica eloquentia concinatis ut de Platone, Aristotele, Anaximene, Anacharsi, Hipocrate, & alijs plures tradiderunt, de Apostolo D. Paulo de se apertis veruis testatur ad Corinthios 2. cap. 11. *Nihil me minus fuisse, a magnis Apostolis existimo, nam licet imperitus sum sermone, non scientia.* † Nam si Deus eligeret ad Evangelij prædicationem, qui dicendi elegantia, & verborum ornamento Athenis, & Romanis, (ubi eloquentia vigeat) affirmaret Christum hominem Deum natum ex Virgine Iudæo crucifixisse, ac tertia die resurrexisse, & ad cælos ascendisse, Gentes illæ absq; dubio arbitrarentur esse aliquam stultitiam eorum, qui impotentia verbi falsa persuadebant, *Apost. Corinth. 1. cap. 1. Non in potentia Verbi, ut non euacuatur crux Christi.*

† Nam licet doctrina esset ex Spiritu sancto stillus tamen, & modus loquendi Diui Pauli naturalis fuit, quæ ideo succinctus, & incomptus, quia ingenio & mente præpolebat, memoriz, & imaginatrice contraria: nam Spiritus sanctus se accomodat nature, & stylo Prophetarum, ut docet *D. Hierony. super Isaiam. & Hierem.*

¶ Melancholia autem cur menti deseruiat, cum sit frigidissima dubitatum fuit inter Philosophos, quorum controuersiam componens sic testatur *Arist. problem. 13. sect. 30. Quamobrem atrabilis, & calidissima, & frigidissima reddi possit, pati namq; ista ambo eadem aptissima sua natura est, ut etiam a qua tam et si frigida est, tamen si calore facta est, vel ut quæ ferbet, callidior, quam flamma ipsa sentitur.*

† Sic quando incenditur, vel aduritur, siue per naturam siue per adustionem superuenientem, tamen si frigida callidior omnium humorum redditur, & remittente calore refrigeratur, & hoc est cur melancholici varij sint eodem teste *Aristot. d. sect. 30. Homines melancholici varij, inæqualisq; propterea sunt, quia vis atrabilis varia, & inæqualis est, quippe quæ vehementer tunc frigida, tunc calida reddi eadem possit.* † Cognoscitur tamen quod sit calida ex multis signis, quos congerit, *Idem Huarte lib. de examen de ingenios. cap. 10. Las señales con que se conocen los hombres que tienen este temperamento son muy manifestas.*

tienen el color del rostro verdinegro, o cenizo-
so, los ojos muy encendidos, el cabello negro, i
calbos, las carnes pocas, i llenas de bello, las
venas anchas, son de muy buena conuersacion, i
afables, pero luxuriosos, soberbios, i altiuos, re-
negadores, astutos, doblados, e inuoriosos, i ami-
gos de bazermal, i vengatiuos. † Vnde acu-
tos ingenio esse solent, accidi, iracundi, male
contenti, fastidiosi, & reprehensores, nam vt
ait Ecclesiast. cap. 1. *In multa Sapientia, multa
est indignatio, & qui addit scientiam addidit do-*
lorem. † Nam vexatio est, quæ hominē red-
dit melancholicum, & sic menti aptissimum,
vt vno verbo dixit D. Isaias cap. 28. *Vexatio
parit intellectum* vnde merito Hippocrates.
6. Aphorism. 23. *Metus, & maestitia dui du-*
rans melancholiam parit. † Qua propter abs-
terres esse solent, incompti, & male præcincti,
vt sentire videbatur Sila dum de August-
to Cæsare (magno ingenij viro) tale protulit
iudicium apud Sueton. *Causæ puerum male
præcinctum*. nam vt ait Huarte vbi sup. cap. 13.
Son casi todos desaliñados, las calcas caídas, lle-
nas de rugas, i la capa mal puesta. † Contra
autē insensati, stulti atq; insipientes sunt pla-
cidi, benedoli, bene compti, ceremoniosi, sē-
per ridentes, facti ad omnia, quos ideo vulgus
appellat *Angeles del cielo* melius diceret, *As-*
nos del suelo. ideo Marcialis, vt Calistratū in
sipientiæ obiurgaret sic testatur lib. 2.
*Ne laudet dignos, laudat Calistratus omnes,
Cui malus est nemo, quis bonus esse potest?*
† Ex quibus patet solutio argumenti Aris-
tot Problem. 14. Sec. 14. *Cur locis calidis ho-*
mines sapientiores sunt, quam frigidis? Vtrū
eadem de causa, quæ etiam senes quam iuuenes?
† Nam calidas terras colentes ex his, quæ iā
diximus, sapientiores euadunt, quam frigidis
nam vt ait Plato. in dial. de natur. alij vbi va-
rios ventos, & astus, & moribus, & specie di-
uersi inter se sunt, alij ob aquas quidem propter
alimentum ex terra prodiens, quæ non solum
in corporibus melius, ac deterius, sed in animis
quoq; id genus omnia petere, non minus potest.
† Senes autem non sunt sapientiores pueris,
quod sint eis calidiores, sed quia sicciores sunt
temperamento, quod menti est aptissimum;
pueri autem sunt frigidi, & humidi, ex quo ra-
tiocinari, & loqui sunt impediti, memoriæ ta-
men ex humiditate deferuiunt, Arist. in Pro-
ble. sect. 30. prob. 4. *Cur seniores amplius mē-*
te valeamus, iuniores, occius discamus? † Et
hæc est causa fundamentalis cur senes sapien-
tiores sint pueris non tam ex temporis diutur-
nitate, & rerum experientia, nā licet hæc pro-
ficere soleant, non tamen est ratio a priori, vt

sicci temperamenti, & sic multi iuuenes, qui
eo sunt prædicti, senibus multis præferuntur,
Andr. Tiraquel. de iure primog. in præfat.
ex num. 108. Matienz. qui omnia fere ab eo
tradita in compendium redegit in dialog. relat.
p. 3. cap. 58. ex num. 22. † Nam senectus
sola non facit homines sapiētes, sed scientia,
ideo testatur Sapient. cap. 4. *Senectus vene-*
rabilis est non diuturna, neque annorum nu-
mero computata, cani autem sunt sensus homi-
nis, & ætas senectus immaculata. Et senem
centum annorum vocat puerum. *Isai, cap. 65.*
Quia moribus est puer, cap. Paulus, §. quibus
ergo 2. q. 7. nam vt ait Ouid. lib. 1. Fast.
Stultitia est, quæ te non finit esse senem.

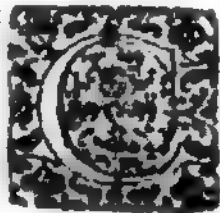
CAP. IX. De Chyromantia.

SUMMARIVM.

1. Chyromantia (vt pars physiognomie) dis-
creta laudatur.
2. Chyromantia adstruitur scriptura locis.
3. Signum in manu, quod intelligatur.
Exod. 13.
4. In manibus abscondere lucem loquitur de
operibus diuinis. *Sapient. 36.*
5. In manu omnium hominum quomodo opera
signentur, *Iob. cap. 37.*
6. Chyromantia, vt vana, & falsa repudiatur.
7. Chyromantia naturalis quæ sit.
8. Chyromantia Astrologica, quæ dicatur.
9. Chyromantie naturalis canones.
10. Chyromantia, quæ possunt dignosci, & quæ
non.
11. Chyromantia Astrologica improbat.
12. Chyromantia considerat manus proportio-
nem.
13. Manus, quæ roborem, quæ dolum proten-
dat.
14. Palma manus, quæ debeat habere quali-
tates, vt bene protendat.
15. Manus carnosæ, & bene articulata lon-
gam vitam.
16. Digni quales esse debeant ad bonam deno-
tandam complexionem.
17. Color albus in manu clarus, subrubeus, bo-
nitatem ingenij.
18. Tactus manus temperatus, & bonus boni-
tatem complexionis.
19. Tactus calidus lenitati admixtus calidā,
& humidam complexionem.
20. Pili in debita quantitate super dorsum
manus distincti, bonam complexionem.
21. Lineæ manus principales, quinque sunt.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

22. Linea prima est, qua montem pollicis circundat.
23. Linea secunda, qua pinguedinem manus diuidit.
24. Linea tertia à principio prima descendit vsq; ad pollicem.
25. Linea quarta à tertia ad primam pollicis, & cum utranq; coniungitur.
26. Linea quinta descendit à monte indicis vsq; ad mensalem.
27. Linea bene. & clarè descripta, non intermissa, nec grossa signat bonā complexionē.
28. Linea cordis si est longa, & bene profunda, & non intermissa signum sanitatis, & magnæ virtutis.
29. Linea cordis si fuerit angusta, & colorata subtile ingenium, & consilium.
30. Linea qualibet bene formata, continua & colorata bonam signat virtutem membri illius.
31. Linea genitalis longa, lata, profunda, & continua sanitatē ostendit membri illius.
32. Linea tertia similes habens qualitates signum est bonæ complexionis cerebri.
33. Linea quarta similes habens qualitates virtutem stomachi, & hepatis ostendit.
34. Linea discontinua, & male colorata est signum debilitatis eius.
35. Linea quarta si habet puncturas, duritiam ventris, & costarum dolorem ostendit.
36. Linea intermissa multipliciter ab alijs lineis iudicium est male complexionis.
37. Trianguli in medio palme descripti quāto maiores, tanto meliorem animi qualitatem ostendunt.
38. Angulus prope montem indicis, si est acutus ingenium bonum ostendit.
39. Angulus huiusmodi si est obtusus, malam complexionem.
40. Angulus secundus eiusdem trianguli ex linearum cordis, & hepatis quando est signum sanitatis.
41. Angulus huiusmodi si est valde acutus, animi angustiam denotat.
42. Angulus tertius in medio palme quid significet.

HYROMANTIAM (vt quæ pars est physiognomix) diserte laudat Aristot. in Problem. 4. sect. 10. & probl. 10. sect. 24. Alber. Magn. lib. 1. animal. tract. 2. cap. fin. Auicena de anat. hepat. lib. 3. cap. 13. Galen. lib. de complex. Franc. Picus. lib. 6. Prenot. cap. 2. Petr. Ciruelo Doracens. lib. 3. Astrolog. Christ. cap.

19. Mart. del Rio lib. 4. Magicar. cap. 3. q. 4. Paul. Grilland. de sortileg. lib. 2. q. 3. n. 14. Troil. Maluet. trat. de sortib. p. 1. n. 32. & Nec de sunt, qui de hac scientia intelligant illa sacre scripturæ loca, Exod. cap. 13. & erit quasi signum in manu tua. Sapient. cap. 36. In manibus abscondit lucem. Iob cap. 37. In manu omnium hominum signat, vt norint singuli opera sua. & Sed his locis Chyromantia non adstruitur, nam primum non loquitur de illa, sed de festiuitate Azimorū, cuius obseruatio, vt Hebræis memorabile fuisse in signum libertatis ab Egipto, quasi signum in manu, haberi dixit, sumpta methaphora ab eis qui vt aliquid recordentur, solent digitis filum alligare, vt notat Episcopus Malderus de virtut. Theolog. tract. 10. cap. 7. dub. 8. & Secundum autem minus loquitur de Chyromantia, sed de operibus diuinis, qui in se habent absconditam Dei potentiam, vt notant. Fran. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 10. ad fin. Leonard. Lessius de Iust. lib. 2. tract. 43. dub. 7. Raph. de la Torre tom. 2. de vitijis opos. releg. q. 95. art. 7. dup. 3. & Tertium minus de Chyromantia loquitur, vt notat ibi doctissimus Ioā. de Pineda, nisi velis in manus delineamētis, & proportionem ostēdi naturales passionēs, vt in facie prudentis elucet sapientia Prouerb. cap. 17.

¶ Contra autem Chyromantiam tamquā vanam, inanem, falsam, atq; scādolosam damnarunt, Sixtus V. in Extrauag. cœli, & terræ ann. 1586. D. Tbim. 2. 2. q. 66. Eymeric. in direct. Inquis. p. 2. q. 43. et ibi Pegn. comm. 67. Si mane. de. Cathol. instit. tit. 21. n. 18. Petr. Ciruel. de superst. p. 2. cap. 4. Gregor Lopez. in l. 2. tit. 23. p. 3. Did. Perez. in l. 6. tit. 19. lib. 8. Ordin. Nauar. in Manual. cap. 11. n. 31. Alcocer in summ. cap. 14. fol. 46. Lud. Lopez. p. 1. Instit. cap. 41. Salcedo ad Diaz. in Praxi. cap. 107. Ioan. Azor. in sum. instit. moral. tom. 1. lib. 9. cap. 16. Valles de Secra philosoph. cap. 32. Suarez. Lessius & Malderus. vbi sup. Sacchez tom. 1. Decalog. lib. 2. cap. 38. n. 47. Hortens. Canalic. de brachio. Regiop. 3. n. 84. Farinac. in prax. q. 20. n. 112. & tract. de barefib. q. 181. n. 56. Barbosa de potest. Episcop. p. 3. alleg. 51. cap. 8. n. 130. & Vnde vt tantos viros ad concordiam reducam, dicendum est Chyromantiam in duas esse partes diuisam. Prima quæ dicitur naturalis, quia ex proportionē, delineamentis, & temperie manus naturalem hominis complexionem proficitur, quæ permixta est, & laudabilis, vt primo aducti authores tradiderunt, cuius elementa præscribunt præter illos elegātibus libris Hermes philosophus, & Petr. Aponensis de Chyromant. Ioan. Salis-

beriens.

8 *berienf. lib. 2. Policrat. cap. 27. Conrad. Vulpina cap. 12. de signi.* † Secunda quæ dicitur Astrologica palmam manus in certos colliculos, areolas, & lineas diuidit: areolis Planetas singulos, lineis astra quædam præfuit, contententes astra, & Planetas ipsis areolis, & lineis correspondere, & alia huiusmodi deliramenta vt habentur in libris ab Ecclesia proscriptis, *Barth. Cocles, Ioan. de Indagine, Ioan. Taynerij, Andr. Triscapij, Michael. Sabonarola, Petr. de Arca, Marul. à Sava.*

9 † Chyromantie autem naturalis totam rationem, & canones in hæc verba describit Hermes Trismegistus, *Signa ipsius manus sũt grositas, tenuitas, sudor, vel humiditas, siccitas, asperitas, lanitas, pilositas, scissura, & lineationes.* † Quibus agnoscitur corporis temperamentum, ingenium &c. non tamen futura matrimonia, liberos, fortunas, dignitates, & similia, quæ pendent ex libera Dei prædeterminatione, vel libero arbitrio, quia in his neque ipsa cœli astra, & astrologia aliquid valet, vt dixi supra hoc lib. 7. cap. 3. ex n. 14. † Iden-
11 *vanissima sunt, quæ ex hac arte dicuntur, de Saturno, Iupite, Sole, Mercurio, ante polpitib' digitorum confectis, de montibus Veneris, Martis, & Lunæ in palma manus ementitis, ad varios successus ex lineis, puncturis, scissuris, stellis, triangulis in his regionibus reperitis argumentatur Ioan. Taynerius lib. 1. Chyrom. ex cap. 6. & lib. 2. per tot.*

12 † Quæ quidem, vt omiffa faciam ad naturalem chyromantiam redens, cõsideranda est manus, an sit satis magna, & decenter proportionata, respectu sui corporis, & quod vnaquaq; pars det proportionem alteri, nan qui habet manus nimis breues respectu aliarum partium sui corporis, calidi censentur, sub-
13 *tilles, subdoli, loquaces, & subsanatores secundum Aristot. de Physig. cap. 6.* † Magnæ autem manus respectu corporis, & bene articulatz nerbofæ, ac bone formatz roborẽ, & fortitudinem demonstrant: si autem sint nimis
14 *læge simul, & digiti respectu aliarum partium, transgressorem, furem, insidiatorem, & omni nequitia plenum hominem dicunt.* † Qui habent longam palmam, & digitos proportionatos, ingeniosus in multis est operibus: palma autem brevis, & digiti longi, obtusi sunt ingenio, quia procedit ex flegmatica complexionẽ, quod est periculosum in mulieribus
15 *pregnantibus, nam difficultate partus grauantur, propter correspondentiam scissuræ membri pudendi, cuius longitudo equalis est distantiz, a radice medij vsque ad rascetam.* † Manus carnosæ, & bone articulatz cum bo-

na soliditate, longam vitam denotant: concaua manus, & male dearticulatz, breuem: Manus læge, & graciles tyranicẽ indicant; Manus tenues, & cure moles locuacem, voratorem demonstrat, vt tradit *Ioan. Tayner. ubi sup. lib. 1. cap. 7.*

† Dactili temperatz magnitudinis, & honestæ speciei, mores optissimos indicant; & quando sunt parui, & tenuis stulticiã demonstrant, & si immoderato spatio à se distant, loquaces, & leues notat: quando male coniuncti, ita vt aer transpareat notabiliter inter ipsos, est signum curialitatis; quando sunt coacti ita, quod non transpareat, & sunt conglouati, amarum animũ ostendunt. † Color alius, & quasi perspicuus, clarus, subrubens æqualiter, qualitem communem, & bonitatem ingenij ostendit, si talis rubedo sit fusca signum est grossi deceptoris: si appropinquet viriditati nigram coleram, & suas cõditiones ostendit: si autem proximus fuerit citrinus, colericũ ostendit; si autem albedo superat, & rubedo sit in tantum diminuta, vt vix appareat signũ est flegmatis, & suæ conditionis, & appellatur talis color *Glistus.* † Tactus temperatus, & bonus consistit in proportionẽ deuita primarum qualitatem, quæ magis appropinquat caliditati, & lenitati, quam frigiditati, & asperitati, & magis carnositati, quã macilentiti, talis tactus signat bonitatem complexionis, & optimum ingenium, & intellectum, nã vt ait *Aristot. 2. de Anim. molles carne apti mente sunt.* † Tactus calidus lenitati admixtus calidam, & humidam complexionem ostendit, si autem asperitati admiscetur calidam, & siccam induit complexionem: si autem tactus sit frigidus lenitati admixtus signum est flegmatis; si vero asperitate signum est melancholiz, *Petr. Ciruelo lib. 3. Astrolog. Christ. cap. 10.* † Pili in deuita quantitate decenter
16 *superdorsum manus distincti, præsertim circa partem inferiorem, signũ est bonæ complexionis, & naturæ: nimia pilositas, instabilitatem notat: inordinata, & dispersa, in ordinatam complexionem, rara animum efeminatum, nullus pilus in dorso manus similis est viri non habentis barbam secundum Tayner. d. lib. 1. cap. 11.*

† Lineæ manus principalis (de quibus iudicium fit) quinque sunt, nam de alijs minus principales, quæ in manu inueniuntur, quia accidentales sunt, ad hoc iudicium non sunt in consideratione, quia per accidens veniunt, & mutantur, atque vacillantur propter iuuentutem, senectã, maciem, pinguedinem, vel propter diuersa opera, & exercitia, quæ manibus

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

22 suis homines exercēt; ideo de his non agimus
 quia ut ait Aristot. *de his que sunt per accidēs*
 23 *nulla est scientia.* † Prima linea est, quæ mon-
 tem pollicis circundat incipiens, quasi à mon-
 te Indicis, & tendēs versus iuncturam manus
 cum brachio, quæ à Chiromancis, *Linea vite*
 24 dicitur, & à Medicis *Linea cordis* † Secunda
 25 vero linea pollicis, seu pinguedinis manus, au-
 ricularis digiti loca diuidens à monte auricu-
 laris, versus montem Indicis procedit, *quali-*
 26 *nea mensuralis* dicitur communiter *Genita-*
 27 *lis.* † Tertia à principio primæ descendens
 per mediam palmam vsq; ad pollicem manus
 peruenit, quæ communiter *media naturalis,*
 28 *siue cerebri,* dicitur. † Quarta linea ab hac
 tertia ad primam pollicis, & cum utraq; earū
 angulos faciens locum medio palmæ quzdam
 triangulo inclusum reliquit, quæ *linea tabula-*
 29 *ris,* communiter dicitur, quam Medici *linea*
 30 *hepatis vel stomachi* appellā: † Quinta linea
 via in omni manu clara, ut videtur, quæ des-
 cendit à monte Indicis vsque ad *mensalem,* &
 sæpius eidem compulatur, & dicitur *linea*
 31 *capitis.*
 ¶ In iudicandis autem his lineis at-
 tendenda est earum cuiuslibet substantia, colo-
 re, & continuatione, vna cum dispositione
 membri sibi adiecti, nam linea bene, & clare
 descripta uiuacem colorem habens, non in-
 termissa, nec grossa, idest puncturis infecta,
 significat bonam complexionem ex virtute
 sui membri, ut tradunt *Aristot. & Voispi-*
 32 *na ubi sup.* † Vnde si linea cordis reperia-
 tur satis longa, bene profunda, & non inter-
 missa ab alijs lineis accidentalibus, & bene
 colorata, est signum sanitatis, & magnæ virtu-
 sis eius, & multitudinis spirituum, & boni
 sanguinis &c. & similiter significat audaciam,
 33 liberalem ingenium ad omne opus. † si fue-
 rit angusta, nihilominus continue, & bene
 colorata subtile ingenium, & bonum consi-
 lium ostendit, si tamen lata, & pallida, & bene
 continua significat detrimentum virtutis in
 corde, & malam complexionem: si grossa, &
 profunda, & colore tincta, rude ingenium de-
 monstrat, si fuerit minus rubea iracundum
 34 facit hominem, si liuida, melancolicum. †
 Et eadem ratio est habenda in omnibus alijs
 lineis principalibus respectu suorum mem-
 brorum, quia bene formatæ, continuæ, & co-
 loratæ, bonam significant virtutem membri,
 cui addicuntur; sed contrario modo dispo-
 sitæ debilitatem, aut malitiam complexionis
 ostēdunt, ut docet *Petrus Ciruelo Dorocens.*
 35 *ubi sup. d. cap. 10.*

31 ¶ Secunda linea quæ dicitur genitalis si

fuerit longa, lata, profunda, & continua of-
 tendit sanitatem, & sufficientem virtutem in
 membro illo: si autem contrarias dispositio-
 nes habuerit, debilitatem, impotentiam, ac
 vitium ostendit. † Tertia linea easdem simi-
 32 les habens proprietates, signum est bonæ cō-
 plexionis cerebri, & virtutis eius, ac perinde
 boni ingenij, prudentis, ac liberalis animi; nā
 si esset adeo brevis, quod non exierit conca-
 vum manus, debilitatem cerebri, defectum
 rationis, invidentiam, avaritiam, & miserum
 ingenium ostendit. † Linea autem quarta,
 33 quæ est vasis trianguli, quando est satis longa,
 & decenter lata, continua, munda, & bene co-
 lorata, significat bonitatem virtutis stomachi,
 & hepatis, insuper audaciam, læticiam, &c.
 † Si autem fuerit discontinua, aut pallida,
 aut male colorata, est signum egritudinis præ-
 dicti membri, & debilis virtutis: si vero brevis
 & male apparens est signum flegmaticæ com-
 plexionis. † Si fuerint in ea punctura paræ,
 34 duritiam ventris, & costarum dolorem ostē-
 dit: si fuerit minus rubea, maxime versus li-
 neam cordis, dolorem capitis procedente ex
 vitio stomachi, vel hepatis ostendit; si autem
 dicta rubedo huius lineæ sit in alio angulo
 eius cum tertia linea, signum est fatidioris,
 pectoris, & passionis Et hinc, maxime, si ma-
 nus hominis sit calida, sicca, & macilenta.
 † Quando autem hæc linea fuerit intercessa
 35 multipliciter ab alijs parvis lineis, indicium
 est malæ complexionis, debilis digestionis, &
 infirmitatis flegmaticæ, proueniens ex inor-
 dinatione caloris naturalis.

¶ Trianguli autem in medio palmæ def-
 cripti regula est naturalis, quod quanto ma-
 37 ior fuerit, tanto meliorem animi qualitatem,
 & quanto minor, tanto miseriorem animi
 hominis ostendit, ut tradit *idem Petr. Cirue-*
 38 *lo d. cap. 10.* † Angulorum vero eius supre-
 mus prope montem Indicis apparens, si fue-
 rit acutus, ingenij subtilitatem, bonam cordis,
 & cerebri virtutem, ac perinde laudabilem
 hominis conditionē, & virtuosam vitam de-
 monstrat. † Si fuerit obtusus, vel imperfectus
 39 adeo quod lineæ ad angulum non concu-
 rant, malam complexionem, & indebitam a-
 nimi inclinationem facit, si esset minus decli-
 nans ad concavum manus existens tere inter
 Indicē, & medium digitorū, miserum, & aua-
 rum hominum significant. † Angulus secun-
 40 dus eiusdem trianguli, ex concurrentia linea-
 rum cordis, & hepatis causatus, & ad restrictā
 tendens, si fuerit rectus aut bene formatus, &
 boni coloris signum est sanitatis cordis, boni
 sanguinis, spirituum, & virtutis fontis, omnis

41 que bonæ inclinationis naturalis. † Si fuerit valde acutus animi angustiam, & miseriam facit; si obtusus, hebetudinem ingenij, & rusticitatem, ac pigritiam; si autem ex illa parte lineæ ad angulum non concurrant, inditium est instabilitatis, ac vanitatis animi.

42 † Angulus tertius in medio palmæ existens, quasi easdem habet differentias, easdemque significationes cum præcedente; hoc addito, quod si non fuerit perfectus Angulus, nec lineæ in eo bene concurrant, naturalem infirmitatem stomachi, & hepatis ostendit: quæ quidem omnia naturalia sunt, & à naturali-

bus philosophis traduntur, ex ipsamet naturali hominis complexione rationem reddentes, ad quam respexit philosophiæ parens Arist. in Problem. 48. *Cur qui manus casti-ram per totam obtinent palmam, vivere diutius possint, &c.*

¶ Nota, quod principio huius libri VII. titulus per errorem irrepsit, quia legi debet. *De Astrologia naturali, & superstitiosa, refutata communi, de cælorum pluralitate, soliditate, motu, & aternitate, syderum natura, influentia, potestate, significatione, malitia, & infestatione.*

I V R I S

SPIRITVALIS

PRACTICABILIVM.

LIBER OCTAVVS.

DE ORACVLIS DÆMONVM EX-
hibitis verbo, scripto, sorte, somno, signo,
aut rerum obseruatione.

CAP. I. De Oraculis ex ho-
minibus.

SVMMARIVM.

1. Oraculum quid sit.
2. Loquitur demon dupliciter ex hominibus.
3. Demon loquitur ex hominibus, tanquam loco, vel instrumento aliquo.
4. Dæmō in homine operatur ex oppresione per energiam.
5. Dæmones in homines dilabuntur.
6. Christus iubet dæmones exire de homine, quam intus erant.
7. Sacerdotes Gentilium solebant a dæmone corripī.
8. Dæmones quare in antris darent respon-
sa.
9. Demon per Pythia pudenda se insinuans
Oracula dabat.
10. Terra exalatio phanaticos efficit.
11. Phanatici potione calida in furorem ver-
tebantur.
12. Caboua femine apud Indos sacerdotes va-
ticipabant.
13. Sacerdotes Indorum fumo Nicotia-
na herba, vulgo Tabaco, diuina-
bant.
14. Tabaco dicebatur herba sancta, quia
homines dementabat ad recipienda dæmo-
num oracula.
15. Indj solent fumo Nicotiana vulgo Taba-
co extra se rapi, quando volunt a dæmone
de aliquo certiorari.
16. Fumus Nicotiana eo quod homines ex-
tra se rapiat, aptus est ad Oracula dæmo-
num fundenda.
17. Diabolus per suos pedisequas Oracula fun-
dit ad imitationem prophetarum.
18. Oracula dupliciter diabolus per suos dif-
fundit.
19. Oracula fundit diabolus ex corporibus ho-
minum.
20. Diabolus corpora ingreditur, & in eis ha-
bitat, sine læsione.
21. Dæmones plures possunt hominis corporum
ingredi.
22. Ventiloqui quare a dæmone possessi appel-
luntur.
23. Enthusiasmus dicitur furor dæmonis.
24. Dæmones corporibus hominum inhabi-
tant.
25. Pythones dæmones dicuntur sacris litte-
ris.
26. Dæmoniaci quare pythones dicuntur.
27. Python serpens fuit.
28. Dæmones sunt adstantes, vel obsistentes
homines.
29. Dæmones proprie quare loqui non pos-
sint.
30. Demon, qua arte utatur ad loquen-
dum.
31. Dæmonis vox quare sit stridula, subfibi-
lante, confussa, obscura, debili, pusilla.

32. *Demonis vox est inanis, & sono per similis.*
33. *Demon in homine linguam movet in divinatione.*
34. *Deus in homine linguam movet in prophetia.*
35. *Prophetia, & divinationis differentia.*
36. *Melancholia non potest facere homines divinare, aut linguas loqui.*
37. 38. *Demonis spectrum solet homines mente abalienare.*
39. *Arreptitij quare dignoscantur.*
40. *Diabolus solet, quos corripit, varie vexare.*
41. *Diabolus aspectu quare terrere solet.*
42. 43. *Divinam virtutem diabolus conatur imitari.*
44. *Oracula demonum sine furore non fundebantur.*
45. *Sibylla Cuma furens oraculum edit.*
46. *Dij Gentium demonia sunt.*
47. *Horrida sacra, quae dicantur.*
48. *Furor ad nomen referebatur.*
49. *Fanatici, qui dicantur.*
50. *Fari est futura praedicere.*
51. 52. *Demoniaci solebant sibi mala inferre.*
53. *Vates unde dicantur.*
54. *Arreptitij, & possessi quare demoniaci dicantur.*
55. *Arreptitij fuerunt Orpheus, Thyresias, Sisyphus, &c.*
56. *Pythia Delphis, & femina Dodoneae, & Pythionisa.*
57. *Nicostrata dicta Carmeta arreptitia fuit.*
58. *Montani veteres arreptitij fuerunt.*
59. *Julianus Apostata, Messaliani, & Sectatores Marci Magni.*
60. *Colophon, Trophon, Soraclini, & Paredri.*
61. *Oracula demonum captantes sunt de expressa eius professione.*
62. *Demoni federati pro haereticis habentur.*
63. *Haeretici sunt demonis professores, siue querant praesentia, siue futura.*
64. *Professores demonum, quemvis querant a demone, quae ei non repugnat, haeretici sunt.*

RACIVM ad id respexit, quod diabolus veram prophetiam conatus est imitari, dando petentibus responsa, vel ex hominibus, vel ex statuis, vel ex antris, ut docent Mart. del Rio lib. 4. *Magiar. disq. cap. 2. q. 6.* Iul. Cas. *Bulenger. lib. 3. divinat. cap. 1. & 2.* & lib. 4. cap. 1. & lib. 1. de *Oracul. capit. 1. & seqq.* & lib. 2. de *fortib. cap. 2. & 8.* & lib. 1. de *Magia cap. 4. 5. & 6.* Episc. Maiol. tom. 2. *Canic.*

colloq. 2. 3. & 4. † Ex hominibus loquitur demon dupliciter, nam vel sola umbra, vel fumo suae nigredinis homines obumbrat, vel obteggit, illisq; suggerit, quidquid velit, ut contingit in obseis, ut tradit *Bulenger. lib. 1. de Orac. c. 2.* Maiol. d. colloq. 3. † Vel eorum corporibus dilabitur ingrediendo, non ut corpora informet, vel tanquam pars eius integret, sed tantum, ut loco, vel instrumento organico usus, ut late docet *Alf. Tostat. in Exod. c. 7. q. 16.* † Neq; in ipsa anima, sed applicatione tantum, & oppressione per energiam, unde dicti *Energumeni*, ut tradit *Gennadius. lib. de Eccles. dogmat. c. 82.* † Vel operationem animae adesse, & sic hominem uniri, & quasi dilabi, *Casarius lib. 5. Miracul. cap. 15.* † Sic ab *Energumenis* Dominus iubet demones exire *Matth. c. 9. v. 9.* quia intus erant, ut notat *D. Hieronym.*

¶ Ex hoc genere fuerunt sacerdotes Gentilium, qui ad hoc, ut Oracula funderet, solebant a demone corripiri, *Plutarch. in Sylla, & lib. de de factu oracul. Cic. lib. divinat. Theodor. contra Graec. li. 10. Rufin. lib. 2. hist. Eccles. c. 4. Firmic. lib. 8. Astrolog. Bulenger. lib. 1. de Oraculis cap. 1. & lib. 2. c. 2.* Maiol. d. tom. 2. colloq. 2. † Ad id quae solebant specus, & antra habere, quorum afflatu dementatos, demon illos corripiebat, *Val. Max. lib. 1. c. 8. Antistitem Delphicae Cortinae in intimam sacri specus partem coegit descendere, unde ut consulentibus sortes petuntur certiores; ita nimis divini spiritus haustus redditibus pestifer est.* † Is spiritus per Pythiae pudenda se insinuans numen afflabat, *Aristophan. Scholiast. Insidens tripodi deductis feminibus impurum spiritum per interseminium excipiebat, & crine soluto spumans ex ore mittens; furensque vaticinabatur.*

† Unde quondam esse terrae exalationem, quae fanaticos efficit, contendunt *Aristotel. lib. 2. ad Eudem. Plutarch. lib. cur oracula esse desierint. Cic. lib. 1. divinat. Iul. Syrenus lib. 9. de Fato, Levin. Lemnius lib. 2. de acutis natur. cap. 2.* Nam ut ait *Lucan. noster in Pharsal. lib. 5.*

Vastos telluris hiatus

*Divinam spirare fidem, ventosq; loquaces
Exalare solum.*

¶ Quandoq; etiam solebant potionem assumere calidam, quae illos in furorē vertebat, *Theodoret. contra Graecos lib. 20.* quam his verbis expressit *Cic. de divin. li. 10. Helicacabi radicē bibunt, qui sunt vaticinandi callides, quod furere ad conformandas superstitiones aspici se volūt.* † Apud Indos occidentales in Perueſi Regno mos fuit Idolorum delubris versantes sumpto *Caboba* semine eterni, & mox vaticinare,

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

vicinare, *vidxi in Epito. de Mag. lib. 1. c. 11. num. 31.* & *Me referens sequitur Doctissimus praeceptor meus Regius Conf. D. Ioā. Solorzano de iure Indiar. lib. 2. cap. 1.* Apud Mexicanos in prouintia Cumana Sacerdotes eorum *Piaches* dictos in speluncas intrare solitos heusto fumo herbæ *Nicotianæ*, vulgo *Tabaco*, cuius vapida virtute dementati à dæmone cōprimebantur, & interrogatibus oracula præbebant, vt tradunt *Augustin. Davila in hist. Mexican. lib. 1. cap. 40. Anton. Herrera in hist. general. Indor. Decad. 3. lib. 4. cap. 17. pag. 164. Alfons. Fernand. in histor. Eccles. lib. 1. cap. 3. ad fin.* Vnde herba sancta dicta fuit apud Indos, quæ apud Galos *Nicotiana*, apud nos *Tabaco* nominatur, quæ homines dementat, & temulentos reddit, vt tradunt *Petr. Pena, & Matth. Lobel. Medici tract. de noua stipitum aduersaria, capit. de Indor. sana sancta, his verbis, fol. 351. Quia vidissem non paucos huius fumo hausto tumultuosos fieri. Et paulo post. Non tamen cito inebriat, nec frigore dementat, vt Hyoscyamus, sed quadam aromacitate vapida ventriculos cerebri imbuunt.* Cuius fumo Indi vtiebantur, quando extra se rapi, ac à dæmone de futuris certiorari volebant, vt his herbis scriptum est in histor. generali plantar. quam edit *Guil. Rouil. p. 2. capit. 128. fol. 1895. De Nicotiana, siue Tabaco, alij herba sancta ob admirabiles eius virtutes. Et infra. Vulgus Indorum eundem fumum per os, & nares excipit animi gratia, cum somnia videre, & extra se quasi rapi volunt, atque etiam ex suorum negotiorum euentu ex in somnijs, quæ illis apparuerint pronunciari.* Nam herba huiusmodi, eo quod hominis extra se rapiebat, ad oracula fundenda maximè conducebat, quia sic dementatos solebāt dæmones facile, quæ vel lent insinuare, & ita illa Sacerdotes ad hoc vsos fuisse his verbis testatur *Ioā. Iacob. Vviersus in antidot. special. lib. 1. cap. de folijs glutinantibus pag. 178. Consultus Sacerdos istius plantæ folia sicca urebat, & eorum fumo tubulo, seu canula mox excipiebat, deinde quasi in extasi quadam raptus cadebat, & omni motu priuatus, sicque permanebat aliquandiu; discussa eius summi facultate ad se redibat, referebatque negotium, prout dæmon contulisset. Et notissime, nullo ex his citato, in eadem venit sententiam eruditissimus amicus, & conciuis meus *Franciscus de Leina. & Aguilar Apollonia facultatis Doctor Complut. tract. contra el mal uso del Tabaco, Introducc. part. 1. fol. 5.**

17 ¶ Quæ quidem omnia ex dæmonis calidi-

tate proueniunt, diuina anhelantis munia, vt ad imitationē prophetarū oracula per suos pedisequas, & maleficos fundat, vt docent *And. Cesalp. lib. de inuestig. dæmon. c. 11. Oros. de Conarrub. lib. 2. de falsa prophet. cap. 1. Bulenger. lib. 3. diuinat. cap. 1. & 2.* Et hoc dupliciter, nam vel vitio phantasie, vel imaginationis diuinos efficit, vel interna suggestionē, vel locutione externa futura Vati præmonet, vt docent *Bulenger. d. cap. 2. Maiol. d. tom. 2. coloq. 2.* Alia causa est, quando dæmon ipse ex corporibus hominum per se loquendo oracula fundit, ad quod corpora subingreditur, tam per ora, quam per alios corporis meatus, & poris etiam tenuissimis, vt probat *Petr. Thyraus p. 1. Dæmoniac. cap. 9.* Nam cum corpus hominis sit penetrabile, & spiritus per tenuissimas latebras subire possit, absquē lésione ingreditur, & regreditur hominum corpora, & in quacumque illius parte inhabitat, vt probat *Petr. Thyraus d. p. 1. cap. 10.* Etiam si plures dæmones simul sint, non enim ea spirituum, quæ corporum conditio est, vt vnus alteri cedat, vbi vnus spiritus, ibi mille, & sic legitur in Euangelio *D. Luc. capit. 8. Legionem multa dæmonia intrauerunt in homine.* Legio enim continet dæmones 6666. & idem *D. Luc. capit. 11. Et assumpsit septem alios spiritus nequiores se, & ingressi habitant ibi.* Et quia attrabili, vt humori pessimo, dæmones residere solent, quæ in liene est, proximum hypochondrijs, arreptitij huiusmodi vocem ex imo ventre prodire videtur, ex quo ventriloqui appellantur, & diuini quasi dæmone pleni, vt tradit *D. Isidor. lib. 8. Etymol. cap. 9. c. igitur 26. q. 3.* Quorum furor ideo *Eu. & thufiasmus* dicebatur à voce Græca *εὐθεός*, Antheos numine afflatus, vel diuinus, vulgo *Endiados*, melius *Endemoniados*, nā dij gētiū dæmonia sunt *Pf. 95. Nā vt ait Ouid. lib. 3. art. am. Est Deus in nobis, sunt & comæssa cæli, Sedibus Ethæreis spiritus ille venit.* Nā licet *Plutarch.* vbi sup. id indignum grauitate Deorum, arbitretur: imo hoc dignum spurcitiæ dæmonū, o *Plutarehe?* nā & comicus de *Ericleo* nomē dictū testatur ab dæmone intrus latēte, & *Seneca* in *Agamenō. Inluso mure fremlit.* Dicebātur & *Pythones* *Deut. cap. 18. Neq; qui Pythones cōsulat. Reg. 1. c. 28. Querite mulierē habētē pythōnē. Reg. 4. c. 23. v. 24. Pythones, & Ariolos. Isa. c. 8. v. 19. Querite à pythōnib.* Et *c. 19. v. 3. Diuinos suos, & pythones. Act. 16. v. 16. Habebat spiritū pythōnē.* Sic dictū dæmonē, qui huiusmodi cernergumenos possidebat, à *pythone* serpēte, quem

quem fingebat poetæ Apollinem iaculis cōfixisse, *cap. igitur 26. q. 3. siue à τανδανιδαι, Pantbanesthai.* quod a ciscitando dictum docet *Cæl. Rodigin. lib. 8. antiquit. lect. cap. 10.*

27 † Usurpantes nimirum pythonem pro dæmone eximo ventre, vel ex terræ profundo specu adueniente, & respondente, iuxta illud *D. Isai. capitul. 19. v. 4. Brit quasi pythonis de terra vox tua.* *Reg. 1. capit. 18. v. 3. Qui pythones habebat in ventre.* † Nam tales effectus adscribendi sunt dæmoni adstanti, vel obsistenti hominem, vt probant *Baptist. Cadronch. lib. 2. de morb. venesi. c. 8. Fernel. lib. de abditis rer. caus. Mart. del Rio lib. 3. Mag. p. 1. q. 4. sect. 7. Buldger. lib. 3. diuinat. cap. 2.*

28 † Dæmon autem siue in homine, siue extra hominem loquitur, non proprie, nam humanas voces, non valet formare, quia illæ causantur ex pulmonis respiratione per retractionem aeris corporis viui, quo dæmon caret, quia creatura est spiritualis à materia corporis separata, vt probat *Nata lib. de deo, D. Augustin. libr. de natur. demon. cap. 1.* † Quare producit sonum in aere humanæ vocis similem, ad eum ferme modum, quo quis tibia, vel fistula, aliove instrumento organico, sonum vocis humanæ similem exprimit, vel cauz valles exceptam, ac re-percusam vocem articulare admodum procurat, vt docet *Alfons. Tostat. Episcop. Avulens. in Exod. cap. 7. q. 15.* † Hinc fit vt utatur voce stridula, subfibilante, confussa, obscura, debili, pusilla, & quasi ex dolio, vel testa rimosa, vt ex sagarum confessionibus tradit *Nicol. Remigio lib. 2. demonol. cap. 8.* Et sic rectè de respōsis dæmonum testatur *Verg. Æneid. 1. Nec vox hominum sonat. Et Æneid. 6. Nec mortale sonans affata est numine quādo iam propriore Dei.*

30 † Vnde illa inania verba, & sonos vacuos appellat *Vergil. Æneid. 10. Diuini assimilat capitis, dat inania verba, Dat sine mente sonos.* *Seneca in Oedipo. Emicat, & vasti fragore maior humano sonus.*

31 † Vel hominis linguam mouet, vt non quod velit homo, sed quod dæmon velit loquatur, vt de Apoline testatur *Porphyr. Et subiit mentē innocuam, sanctique capaci Numinis, & peperit mortali ex gutture vocē.*

32 † Quippe diuinam prophetiam imitare pretendit, in qua Deus verba in ore Prophetæ ponit, vel eius linguam, vt calamus scribentis mouet, vt ad Dei nutū eius reuelata enunciet, ex quo *Regius Vates* sic testatur *Psal. 44. Lingua mea calamus scribe velociter scri-*

bentis. † Ea tamen differentia, quod veri prophetæ, ea quæ ab Spiritu sancto cognouerūt, maxima cum certitudine, & veritate proferrunt: hi verò ita correpti, vt mente attoniti, mira proferunt; quæ neq; intelligunt, nec sciunt, & linguas, quas non mouerunt loquuntur, quia diabolus animam illustrare nequit, *D. Thom. 2. 2. q. 172. ar. 5. D. Cbrisost. & Theophylact. in epist. 1. ad Corinth. 12.* † Quod licet humori melancholico, alij retulerint, certum non est, nam licet ex melancholia humores atrennentur, non sequitur ex eo diuinare, nec linguas loqui, nisi dæmoni concursus accedat, vt dixi *lib. 6. cap. 6. ex n. 43.*

35 † Quare sic affatos *Lymphatos*, quasi *Nymphatos*, appellari solent, *Græci νυμφάτωρ, Nympholeptas*, vt visa *Cerere ceriti*, viso quoque *Fauno in meridie, mente attoniti*, audito *Pane territi, Panico pauore*, dicuntur vexari vario metu. † Vt viso spectro, *Maiol. Canicul. tom. 2. colloq. 3.* Vita vmbra *Creusæ* sic testatur *Æneas apud Verg. Æneid. 2. Obstupuit, steteritq; coma, & vox faucibus hæsit* Vt ex viso *Mercurio Æneid. 4.*

At vero Æneas aspectu obtupuit amens.

36 † Sic ergo arreptitij huiusmodi tam obfessi, quam possessi facile dignoscuntur, vel ex corporis tumore, oculorum intuitu, faucis raucedine, sermone peregrino, insolito furore, vt docent *Bapt. Cadronch. libr. 2. de morb. venesi. cap. 8. Maiol. d. colloq. 3. & colloq. 4.*

37 † Nam diabolus solet, quos corripit varie vexare, vt illos, quos atra bilis exagitat, atq; ita solent se terra ellidere, ac spumantes voluptare, *D. Marcus, & D. Lucas uterq; cap. 9. Montes habitare, ac lapidib; se cōcidere D. Mar. c. 5.* † Eosq; varie terrere solet, quia sic putat, se Deum imitari, cuius præsentia legitur *Exod. c. 19. Eratq; mōs terribilis*, quia frequenter cū sonitu, & fragore accedit, *Act. Apost. c. 2. Et factus est repente de cælo sonus, tanquam aduenientis spiritus vehementis.* † Et in alijs etiā diuinitatem ementitur, nam vt *Zachariæ*, diuina visione linguæ vsū ademitur *D. Luc. c. 1.* Sic quos corripit, linguā impedit, *D. Luc. c. 11.* Et quia Apostoli Spiritus sancti præsentia varijs linguis loquebantur, *Acta Apost. c. 2.* Sic Dæmon suos (vt Dei simia) mira facit alloqui, *Acta Apost. ca. 17. Luc. cap. 4.*

38 † Nam vt ait *Polychron. in Ezech. c. 3. Quem admodum diuini, & incantatores ad dementiā vsq; procedunt, dæmone stuport illis ingerente; ita e contrario prophetis sensus efficitur, dum anima spiritus efficacia collustratur. Æneid. 3. Insanam vatem aspiciensque rupe sub ima Fata canit.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

44 ¶ Quia sine furore oracula dæmonum non fidebatur, Plato in Phædro, seu de pulchro, *Qua in Delphis futura prædicit Vates, & qui in Dodona Sacerdos furens quidem multa, ac magna commoda, priuatum, & publicè Graecis hominibus attulerunt: sana verodum sunt*
45 *exigua, aut nulla.* † Vt sic merito de Delphoe Sacerdotis Phœbi, siue Sibylla Cumæa in hæc verba canit Vergil. Maro in Æneid. 6.

*Ante forēs subito, non vultus, non color vnus,
Non compta mansere coma, sed pectus anhelū,
Et rabie fera corda tument, maiorque videri,
Nec mortale sonans affata est numine quando
Iam proprio Dei.*

46 † Dæmonis videlicet, quem falso Deum appellat, quia Dij Gētiū dæmonia sunt, *Psal. 95. Apost. Corinth. 1. cap. 10. D. August. libr. 8. Ciu. Dei cap. 24. cap. qui sine Saluatore 26. q. 2.* † Quare hoc genus sacrificuli appellat Valer. Flac. lib. 3. Argonaut. *horrificæ sacra.* Plutarch. de Pythæ orac. *reuerentiæ orac. ore furēti.* Seneca in Agamen.

*Anbela corda murmure incluso fremunt,
Incerta mutant lumina, & versi petro
Torquentur oculi.*

48 ¶ Furor enim ad numen referebatur, Arnob. lib. 1. *Insanire, Bacchari, ac velut quidam promptum ex oraculo fundere.* Vergil. Georgic. 6.

*Totoque immanis in antro
Bacchatur Vates magnum si pectore possit
Excussisse Deum: tanto magis ille fatigat
Os rabidam fera corda domans.*

49 † Qui ex eo dicebantur Fanatici, l. 1. D. de ædilit. ædict. *Si feruus inter fanaticos nō semper caput iactaret, & aliquid profatus est.* a phanis dæmonum, quibus versabantur *Mart. del Rio lib. 4. Magicar. cap. 2. q. 7.* Plaut. in Captin.

50 *Aristophanes quod rabidus, & phanasticus sit.* † Vel a fando, vt voluit Pet. Gregor. in Syntag. p. 3. lib. 34. cap. 6. Nam fari est futura prædicere, *Bulenger. lib. 3. diuinat. c. 1.* Ennius. *Atque Anchises doctus Venus, quem pulchra Dearum*

Fari donauit, & diuinum pectus habere.

51 † Sic debuit emptori ferui qualitatem huiusmodi referri, nam solebant sic a dæmone arrepti, sibi mala inferre, vt Sacerdotes Cybelis, qui furens sibi virilia testa amputabāt, siue emasculabantur, *Brisson. lib. 2. Sclectar. cap. 3.* † Prophetæ Baul, qui novaculis sibi brachia incidebant, *Reg. 3. c.* Thefali, & alij cultis id peragebant, *Apuleius Milesiar. 8. Eunapius in Aedefio, Lactant. lib.*

1. cap. 21. Strab. lib. 10. Lucian. lib. de Dea Syr. Prudent.

Cultrum in lacertos erexit phanaticus.

† Vnde Vates, a vi mentis dici contendit *D. Isidor. lib. 7. Etymol. cap. fin.* Sine mentis excessu, vt voluit *Bulenger. ubi sup. cap. 1. & 2.* quos propterea prophetas, sed falsos appellat *D. Math. cap. 7.* Et pseudo prophetas *cap. 24.* Et malos prophetas, *D. Paul. ad Tit. cap. 1.* † Nam a dæmone possidebantur, ex quo possessi dicti sunt, & arreptici ex dæmonis furore, qui eos varie vexare solet, Vergil. Æneid. 4.

*Ad hæc Vatis, vidensque multa,
Ardentes oculos, contorsit lumine glauco,
Et grauius fundens, sic fatis ora resoluit.*

† Tales fuerunt Orpheus, Thyræas, Sosipatra, Mussens, Arthicus, & similes, de quibus *Eunap. in vita. Edisij, Lactant. li. 4. Insti. c. 29. Rufin. li. 2. Eccles. hist. c. 4.* † Talis Pythia Delphis, vt tradit *Cel. Rodigin. lib. 13. antiq. lect. cap. 33.* Tales scemina Dodonides, vt docet *Natal. Comes, lib. 6. Myrolog. cap. 10.* Ex puella Pythonisa, quæ alloquuta est Paulus, & Luca, *Acta Apostol. cap. 16.* † Tales Nicotrata mater Euandri, quæ ex furore vulgo dicebatur *Carmenta*, vt tradit *Plutarch. in Romul.* † Tales Montani veteres, qui falsas relationes simulabāt, vt tradit *Enseb. lib. 5. Ecclesiast. hist. cap. 15. 16. 17. & 18.* † Taliæ fuerunt oracula, & prophetiæ, quibus illi Messaliani gloriabantur apud *Theodoreti lib. 4. de heret. fab.* † Tales Iuliani Apostata, & sectarum Marci magni, vt narrat *Irenæus li. 1. c. 8. & 9.* Tales Colophonij, Trophonij, Soractini, & Paredri, de quibus *Pausan. in Arch.*

¶ Quorum omnes, quia sunt de expressa dæmonis professione sunt hæretici, sunt apostata, sunt Idolatre, & pagano deteriores, quia dæmonem ipsum collunt, adorant, sacrificant, fidelitatis, & obedientiæ Omagium præstant, quorum ideo crimen Religioni opponitur, directo, & concomitantia, vt tradit *Cardinalis D. Fran. Toletus in Summ. lib. 4. cap. 14.* † Vnde licet sacramenta expressè nō renunciantur, neque conculcauerint crucē, neque alia fecerint, quæ facere solent hæretici, eo ipso, quod dæmoni scederati sunt, pro hæreticis manifestis habentur, vt docet *Episcopus D. Iacob. Simanc. in Prax. c. 11.* † Siue quærant a dæmone, quæ naturæ eius sunt consentanea, vt præsentia, & præterita, siue quæ naturæ eius repugnant, vt sunt futura contingencia, &c. vt docet *Paul. Grilland. de Sorcil. quest. 10. ex num. 2.* † Nam eo ipso quod sunt ab illo, qui est de expressa dæmonis professione.

sefsione hæretica omnino, & hereticalia sunt licet non respectu operis, saltem respectu operantis, vt docent *Grilland. d. q. 10. num. 4. Menoch. de arbitrar. lib. 2. cas. 388. num. 4. Oldrad. conf. 210. Farin. tom. 1. q. 20. n. 81.*

CAP. II. De Oraculis Sibyllarum.

SVMMARIVM.

1. Sibylla apud Grecos dicuntur parua numina.
2. Sibylla apud Arabes sumitur pro diuina.
3. Sibylla ex voce Eolica dicitur fatidica.
4. Oracula Sibyllarum pro diuina venerantur.
5. Sibyllarum dua apud nonnullos commemorantur.
6. Sibyllarum statuastres fuisse apud rostra.
7. Decem Sibylla communiter circumserruntur.
8. Persica Sibylla, alias Chaldaea.
9. Libyca Sibylla vna ex Hesperidibus.
10. Delphica Sibylla eadē, qua Themis.
11. Cumæa Sybilla, alias Italica dicta.
12. Erithrea Sibylla, qua Grecis perituram Troiam vaticinata est.
13. Samia Sibylla dicta Phito, qua Christi mortem annunciauit.
14. Cumæa Sybilla, nomine Amalthæa, alias Demophile, vel Erophile.
15. Helespontica Sybilla, apud Troianos nata.
16. Phrygia Sibylla, qua de vniuersali iudicio vaticinata est.
17. Tyburina Sybilla, qua dicta est Albunea.
18. Sibylla Erithea, quare ad Ciuitatem Dei pertineat.
19. Sibylla Erithrea fuit ex nuribus Noe.
20. Græca lingua non fuit ante confusionem turris Babel.
21. Carmen Erithreum probatur Græce scriptum fuisse.
22. Vergilius Genethliacum carmen ex Cumæa vaticinio Augusti filio inscripsit.
23. Libri Fatales Sibyllæ Cumæa.
24. Fatalium librorum Sibyllæ custodia, & veneratio.
25. Fatales libri Sibyllæ, quare dicerentur.
26. Prophetides, qua loco Sibyllarum venerabantur.
27. Furor in prophetides signum fuit oraculi.
28. Sibyllæ omnes fuerunt pythonyæ, & cultores demonum.
29. Sibyllæ fuerunt Gentiles, & sacrificia demonibus obtulerunt.

30. Carmina Sibyllarum multo recētiōra sunt eorum temporibus.
31. Oracula Sibyllarū prosa oratione fuerunt, postea carminibus commendata.
32. Gentiles Gentilium auctoritate conuincit Apostolus.
33. Balaam ariolus multa vera prædixit.
34. Demones veritatem dicere aliquando solent.
35. Sybilla quauis Gentiles multa de Christo Domino prædicere potuerunt.
36. Fides non est necessaria in ministro gratiæ gratis data.
37. Oracula Sibyllarum principio solis palmarum mandabantur.
38. Oracula religiosius fuit mandare memoriæ.
39. Oracula per sortes solebant percipi.
40. Oracula, quandoque carminibus enunciata.

SIBYLLÆ dicuntur, quasi Tibyllæ, nam apud Lacedæmonios *Σίβυλλαι*, dicuntur parua numina, vnde apud Latinos Sibylla pro Vate inualuit, vt tradit *D. Isidor. lib. 8. Etymol.*

cap. 8. † Apud Arabes tamen Sibylla pro diuina dicitur, vt meminit Rasis relatus a Bernard. Aldret. lib. 2. de la lengua Españ. c. 111. *Seuilla fundola sobre madera, é pusele nombre Isla de Palos, é despues a grandes tiempos pusele ronle Stiulla, que quiere dexir tanto, como adenina; porq̃ la ouo poblado el maior sabidor de las cosas, que auian de venir. †* Nam Sibylla appellatur fatidica scēmina ab enunciandis Deorum consilijs ex voce Eolica *σῖβυς*, quæ Deos significat, & *βῦλλη*, sententia, seu consilium, vnde Sibyllas, quasi *sibulas*, quæ Dei sententias dixerunt dictas contendit *D. Hieron. contra Iouin. †* Quapropter oracula Sibyllarum, vt diuina commendat *Laſſat. lib. 1. cap. 6. & lib. 4. cap. 15.* Eisque prophetiam in virginitatis meritum datam affirmat, *D. Hieronym. ubi sup.* Et de Apostolo Paulo dicente scribit *Clemens Alexand. lib. 6. Strommat. Sibyllas cognoscite.*

¶ Et licet nihil vulgarius sit, quam Sibyllas fuisse, nihil tamen incertius est, quam earum numerus, nomina, patriz, & parentes, nam Martianus Capella, duas tantum esse dicit, *Erophilam Trojanam Marmesi filiam*, quam eandem putant esse *Phygiam*, & *Cumæam*, altera *Symmachiam Hyppotenſis filiam*, quæ *Erythra*, progenitam etiam Cumis vaticinata est. *†* Trium Sibyllarum fuisse statuas iusta rostra testatur *Plinius*, quas no-

minat *Cumaã Delphicã, & Erythreã*, Solin⁹, & quatuor eas facit *Ælianus Erythreã, Samiã, Egyptiam, & Sardiniam*, quibus duas adiungit *Liuius*. † Decem tamen eas faciunt ex Græcis *Aristomeneus, & Apollodorus Erythreus*, & ex Latinis, *Varro, & Festeus*, quos sequuntur *Laſtantiuſ Eusebiuſ, & Suidas Ludouic. Viues in D. Auguſt. lib. 18. Ciuit. Dei c. 23. Sim. Maiol. tom. 2. canicu. colloq. 3.*

¶ Prima Sibylla fuit *Perſica*, cuius mentionem facit *Nicanor, qui res geſſas Alexandri Macedoniſ ſcripſit*, quam quidem *Chaldeam* eſſe dicunt, & ab aliſ *Hebræa* nominatur, cui proprium nomen *Sambetha* vt meminit *Suidas* patre *Beroſſo*, & matre *Erymantha*, cuiuſ libri fuerunt, quatuor, & viginti, vt meminit *Viues ubi ſupra*. † Secunda, *Libyca*, cuiuſ meminit *Euripideſ in Lamia prologo*, Quæ vna de *Hesperidibz filiabus Atlantis* arbitratur *Diodoruſ*, ſed male vt arguit *Suidas*. † Tertia *Delphica* de qua locutuſ eſt

Chryſippuſ lib. de diuinat. hanc putat *Delphiſ* natam, dictamq; *Themis*. & vixiſſe ante *Troianum excidium*, cuiuſ plurimoſ verſuſ operi ſuo *Homeruſ* in ſeruiſſe fama eſt, hanc *Daphnem Thyreiaz filiam* fuiſſe reſert *Diodoruſ*, quam *Argiuſ* cum *Thebaſ* viciſſent *Delphoſ* miſerut, ibiq; diuinandi naſto munere inter *Sibyllaſ* annumeratur. † Quarta *Cumæa* cuiuſ mentione facit *Nauiuſ lib. belli Punici*. hanc *Italicam* aliſ dixerunt ex *Cimerio Campaniæ* vicino *Cumis* opido, de qua *Vergil. Æneid. 6.*

Talibuſ ex adito dictiſ Cumæa Sibylla Horrendaſ canit ambageſ, antroq; remugit.

¶ Quinta *Erythrea*, quam *Appollodoruſ Erythreuſ* ſuam ciuem eſſe aſſirmauit, *Graiſq; Ilium* petentibuſ vaticinatam, & perituram eſſe *Troiam*, & *Homeruſ* mendacia ſcripturum meminit *Conrad. Geſner. in Onomaſt. v.*

¶ *Sibylla*. † Sexta *Samia* dicta *Phito*, de qua ſcripſit *Eratoſteneſ*, *Samia* nata eſt patria *Pythagoræ*, quæ *Chriſti* mortem euangelizaſſe creditur in illiſ. *Tu enim ſtulta Iuda.*

¶ *Deum tuum non cognouiſti. &c.* † Septima *Cumana* de qua *Lucan. in Phariſal.*

Taliſ in Euboia Vateſ Cumana reſeſſu,

Indignata ſuum multiſ ſeruire furorem.

Quæ alias nominata eſt *Amalthæa*, ab aliſ *Demophile* vel *Erophile*, & à *Vergilio Diſphobe* nominatur d. *Æneid. 6.*

Atq; vna Phabi Triniaq; Sacerdoſ Dei phobe Glauci, ſaturq; talia Regi.

¶ Octaua *Heleſpontica* in agro *Troiano* nata, vico *Marmiſſo*, circa opidum *Gergithium*, quam ſcribit *Heracleſteſ Ponticuſ Soloniſ*, &

Cyri fuiſſe temporibuſ. † Nona *Phrygia*, quæ vaticinata eſt *Anuſæ*, vt tradit *Ludouic. Viues ad D. Auguſt. lib. 18. Ciuit. Dei cap. 23.*

Cui de vniuerſali iudicio vaticiniuſ circūfertur apud *Conrad. Geſneum in Onomaſt.*

† Decima quæ *Tybur*, ſiue *Tiburina* dicta eſt nomine *Albunea*, quæ *Tiburi*, vt dea, colitur iuxta ripam *Anienis*, cuiuſ in gurgite ſimulachrum eiſ inuentum fuiſſe dicitur, tenens in manu librum, cuiuſ *Sacra Senatuſ* in *capitolium* tranſtulit, vt meminit *Conrad. Geſner. ubi ſup.* † Quarum quidem ob oraculi certitudinem præcipuam, & nobile præter ceteraſ *Erythream* tradiderunt *Ariſtomeneſ, Apollodoruſ, Varro, & Feſteſ*, quam quideſ ad ciuitatem *Dei* pertinere ſcribit *D. Auguſt. d. lib. 18. Ciuit. Dei. cap. 23.* † Eam q; non fuiſſe ex *Gentilibz*, ſed ex *fidelibuſ*, & ex *nuribuſ Noe*, quæ ingreſſæ ſunt in arca tradidit. *Horof. Cobarrub. lib. 2. de falſa proph. cap. 31.* iuxta illud ipſiuſ met *Sibyllæ* carmen quod de ſuo ſtatu cecinerat.

O gaudia magna Quod ſortita fui poſtquam discrimina mortis Effugi, iactata meo cum coniuge multum.

Sed ad hoc credendum nemo noſ cogit, cum carmina ſua Græce ſint ſcripta, quod fieri nequit, niſi poſt confuſionem turriſ *Babel*, facta nempe linguarum diuulſione, nam ante id tempuſ omniuſ erat labium vñu *Gen. cap. 11.* nempe *Hebræum*, vt notat ibi *D. Hieron.*

quod diluuiſ preceſſit annoſ 525. vt tradit *Genebrarduſ*. † Neque dicendum eſt fuiſſe *Hebraicę* ſcripta, & poſt modum tranſlata in *Græcum*, nam in alia lingua quam in *Græca* ex primi poterat nomen *I E S V S* in aliſ carminibuſ enunciatum, ex ratione *Græcarum* literarum ad ſignificanda nomina per numeros, vt tradit *Cobarrub. ubi ſup.* † *Sibylla* autem *Cumæa* propriuſ *Chriſti* natiuitatem euangelizauit, ex eiſ vaticinio *Vergiliuſ Maro* *Genethliaticuſ* carmen *Auguſti* filio, nondum nato, conſcripſit, non *Pollioni*, vt alij arbitrantur, nam *Vergiliuſ* *Maieſtate* accuſaretur, ſi viuente *Auguſto*, alio ſeculi inſtaurationem aſcriberet, qui cum diuino iudicio inimaturuſ edituſ eſſet, irrituſ fecit oraculuſ, nam tanta erat *Virgiliſ* autoritaſ, & *Sibyllini* carminiſ male intellecti *maieſtaſ*, vt puer ſi natuſ eſſet, pro *Deo* coleretur, nã ex *Sibyllæ* vaticinio probare nitebatur. *Eclog. 4.*

Vltima Cumæi venit iam carminis ætaſ, &c.

¶ Huic quidem *Sibyllæ* tribuuntur libri *Fataleſ*, quos *Romani* magna veneratione aſſernarut, de quorum hiſtoria ita *Aul. Gelliuſ*

lius lib. 1. noct. Attic. cap. 19. *Anus hospita, atq; incognita ad Tarquinum superbum Regem adiit, non liberos fatales, quos esse dicebat diuina Oracula, eos velle dixit vendere: Tarquinus pretium percontatus, mulier nimium, atq; impensum poposcit, Rex quasi anus atate desereret, risit, tam illa foculum coram eo cum igni apposuit, & tres libros ex nouem deussit, & ea quid reliquos sex an eodem pretio emere vellet Regem interrogauit: sed enim Tarquinus id multo risit magis, dixitque animum iam procul dubio delirare; mulier ibidem statim tres libros alios excussit atque id ipsum denuo placide rogauit tres reliquos eodẽ pretio emat: Tarquinus ore iam serio, atque attentiore animo fit: eam constantiam, confidentiamq; non insuper habendam intelligit: & libros tres reliquos mereatur nihilominari precio, quam quod erat petitum pro omnibus.* † Quos quidem libros

in sacrario Capitolij asseruari iussit, & quindecim viri in custodiam constituit, vt quotiens homines de euentib; rerum Deos vellẽt consulere ad libros huiusmodi tanquam ad Oraculum accederent, vt tradunt *Aul. Gell. d. cap. 19. ad fin. Plin. lib. 13. cap. 13. Dionys. Halicarnas. lib. 4. Valer. Max. lib. cap. 1. Tit. Livius lib. 7. ab urbe cond. Franc. Picus lib. 4. Prenot. cap. 9. Bulenger. lib. 4. diuinar. cap. 1.* † In quibus, quia fata Romana continebantur, *libri fatales* dicti sunt, vt meminit, *Sueton. in Iul. cap. 79. Livius lib. 42.* Ad quorum interpretatione, & custodiam, respexit Vergil. *Æneid. 6.*

Dicta mea genti ponam, lectosque sacro Alma viros.

† Fuerunt alij sceminæ prophetides, quę loco Sibyllarum venerabuntur *Nicostrata, Cassandra, Carmenta, Manto, Daphne, Xenoclea, Mellefia, Lampusa, & alia similes,* quę Oracula furentes fundebant, vt de Phœbeo spiritu repletos meminit *Claudian. Iam furor humanos nostro de pectore sensus Expulit, & totum spirant præcordia Phabũ.* † Nam furor fuit signum Oraculi, quo a dæmone arrepti in varias se distorquentes prophetabant, vt de Deiphobe meminit *Verg. Æneid. 6.*

Antefores subita, nũ vultus, non color vnus, Nũ compta māsere comæ, sed pectus anhelũ, Et rabie fera corda tument.

† Quorum quidem furor, cum ad diuina Oracula referri nequeat, dicendum videtur, has omnes Sibyllas pythonissas esse, & cultrices dæmonum, vt tenent *D. Ambr. prima ad Corinth. cap. 2. D. August. in princ. & in orat. de de quinque barib. D. Thom. 2. 2. q. 172. art. 6.*

Raph. de la Torre tom. 2. de vitij oppos. Relig. q. 95. art. 3. disp. 3. † Nam Sybillæ huiusmodi Gentiles fuerunt, & cultrices Idolorum, vtpotẽ filia infidelium, quę dæmonum sacrificia, & ritus colebant, *Plin. lib. 1. c. 9. Laërt. lib. 1. c. 16. Livius lib. 1. Decad. 5. Solin. lib. 8. Tacit. lib. 5. Plutarch. Cicero, & alij.* † Vnde Oracula, quę de Christo Domino, & Redemptionis nostrę mysterijs eorum nomine euulgantur a posteriorib; scriptoribus conficta videntur, nam carmina sub quibus dicta Oracula continentur, multo recentiora sunt, & a nullo illius sæculi autore recententur; & ita respuenda, quia vt ait *Iob cap. 13. Deus non indigit mendatio.* † Quamquam haut negem aliquid eis simile ad vmbrarum fuisse a Sibyllis, non tamen carminibus, vt hodie habetur exaratum, quod post promulgatum Euangelium, carminibus commendari potuit, vt veritas manifestior fieret, cum ex aduersarijs magis confirmetur, vt tradit *Franc. Picus, Mirand. lib. 4. Prenot. cap. 6.* † Nam D. Paulus Athenis ad conuincendos Gentiles ex eorum aræ titulo idolo adscriptor ad Euangelij comendationem extrenuẽ argumentatur, *Acta Apostol. cap. 17. v. 23.* & Mendri carmen ad Dei omnipotentia suadendam adduxit *Acta Apostol. d. cap. 17. v. 28.*

¶ Neque enim prophetiz indignum, vt Gentilibus rebeletur, nam legimus in Sacris literis Balaam ariolum aliqua vera mysteria dixisse, ipsumque Dei colloquium expetuisse, nam diuinę prouidentia ordo ineffabilis est, qui per malos etiã, & infideles, quandoq; bona & vera promulgari voluit, *D. August. lib. 18. Ciuit. Dei cap. 23. D. Thom. 2. 2. q. 172. art. 5.* † Legimus etiã & ipsos dæmones Christi diuinitatem in obsessis corporibus denunciassẽ, *Matth. c. 1. v. 24. Quid nobis, & tibi Iesu Nazarene? venisti perdere nos? D. Luc. cap. 8. v. 28. Quid mihi, & tibi Iesu fili Dei altissimi? obsecrate ne me torqueas?* Et de Paulo & Sila Pythonissa, *Acta Apostol. cap. 16. v. 16. Hi homines annunciat vobis viam salutis.* † Vnde Sibyllas huiusmodi licet Gentiles fuisset, Christi natiuitatem, mortem, & resurrectionem, & alia huiusmodi vaticinari potuerunt, *D. Thom. 2. 2. q. 172. art. 6. Ioan. Azor tom. 1. Instit. moral. lib. 9. cap. 24. Mar. del Rio. lib. 4. Magicar. cap. 1. q. 1. & cap. 2. q. 6. Sect. 1.* † Nam fides non requiritur in ministro gratia gratis datę, vt dixi *lib. 1. cap. 11. ex n. 21. & lib. 4. c. 1. ex n. 16. Perez in laurea Salmã. cert. 1. de Deo trino, & vno, dub. 1. cap. 1. ex n. 33. & dub. 2. c. 1. & certam. 4. dub. 2. cap. 3.*

37 ¶ Oracula huiusmodi Sibyllarum principio folijs palmarum mandabantur, ante quam papyrus esset inuenta, & libri arborum in usu & cartha pergamenea excogitata, vt de Sibylla Cuma Vergil. Æneid. 3.

¶ Quæ cumque in folijs descripsit carmina Virgo Religionis tamen fuit Sibyllarum oracula maudare memoriæ, vt de Deiphobe vatis oraculo Æneid. apud Virgil. lib. 6.

*Folys tantam ne carmina manda,
Ne turbata volent rapidis ludibria ventis,
Ipsa canas oro.*

39 Per sortes etiam capiebantur hæc oracula ex taleolis inscriptis, vt de tēplo Lyciæ, & Prænestinæ tradit *Liuius lib. 2. decad. 5.* & dicebantur Sibyllinæ sortes *Iustus Lipsius lib. 2. Elector cap. 12.* de quibus plura Cerda ad illud Vergil. Æneid. 6.

*Hic ego namque tuas sortes, arcana que fata
Dicta me agenti ponam.*

40 ¶ Nec abs re fuit dicta oracula carminibus enunciare, vt maiori veneratione susciperentur, quia poësia vna cum dono prophetiæ dabatur, ex quo prophetis, & poetis nomen commune fuit, & vaticinare, pro prophetare, Reg. 1. cap. 19. v. 20. Paralip. 2. cap. 18. v. 9. Esdr. 2. cap. 6. v. 12. Sapient. 14. v. 28. Hierem. cap. 27 v. 15. & 1. 28. v. 9. Ezech. cap. 11. v. 4. Et Vates pro poetis Ouid.

Ad sacra Vatum carmina afferto nostrum.

CAP. III. De Oraculis ex statu.

SUMMARIVM.

1. Simulacra gentium non loquuntur.
2. Voces unde formentur.
3. Diabolus quomodo ex statu Idolorum loquatur.
4. Oracula Themidis, Iouis Dodonei, & Padaliri.
5. Oracula Iupiter Ammonis, & Delphici Parnesi.
6. Oracula Delij.
7. Oracula Cyrrhi, & Clari.
8. Oracula Milesij, & Diriadote.
9. Oracula Myrina.
10. Oracula Abai, Tegyrai, Hierci, & Patarei.
11. Oracula Parilopiori, & Seraclini.
12. Oracula Castaly fontis, & Sminthij.
13. Oracula Pasiphaes, & Lycia.
14. Oracula Aesculapi, Daphnes & Herculis.
15. Oracula Veneris, Beli, Latbona.
16. Oraculorum plura remissus.

17. Oracula demonum cesarum post Christi aduentum.

18. Cesatio oraculorum desidia vaporis tribuit Plutarchus.

19. Demones fatentur Christi Domini potentiam dum pelarentur.

20. Oraculorum silentium signum est vere fidei.

21. Statuas Idolorum demones relinquerunt apud Indos ex Euangelii prædicationis.

22. Indorum Oraculum de potentia Christo.

X Statuis loquitur demon non proprie, quia, vt ait Regius Vates Psalm. 135. v. 15. Simulacra Gentium argentum, & aurum, opera manuum hominum, os habent, & non loquuntur, oculos

habent, & non vident: aures habent, & non audiunt; neque enim est spiritus in ore ipsorum. † Nam humanæ voces formantur ex pulmonis respiratione per retractionem æris corporis viui, quo demon caret, quia substantia est spiritualis corpore expers, vt probat Nata lib. 3. de Deo, ideo voces humanas propriè formare nequit, vt docent Inquisitores German. in Mall. p. 2. q. 1. cap. 10. † Quare ad hoc vt loquatur, producit sonum in aëre humanæ vocis similem, ad eum ferme modum, quo quis tibia, vel fistula, aliove instrumento sonum vocis humanæ exprimit, vel vt caue valles exceptam, ac repercusam vocem articulare admodum reciprocant, vt dixi supra cap. 1. ex num. 41. & in Epist. de Magia lib. 1. cap. 11. ex num. 5.

¶ Ex quo genere fuerunt responsa Oraculi Themidis, de quo Ammian. lib. 2. Euripid. in Iphigen. Oracula, & responsa Iouis Dodanei, de quo Herodot. lib. 2. Eusthatius pag. 1760. Strabo lib. 7. Cicero diuinat. libr. 1. Sil. Ital. libr. 3. Padaliri, de quo Lycophron in Cassanda. † Iupiter Ammonis in Lybia celeberrimum Herodot. lib. 1. & 2. D. Augustin. Cuit. Dei lib. 8. cap. 5. Silius Ital. lib. 3. Claudian. Panegir. 4. Diodor. Sicul. lib. 17. Delphic: Parnesi, Aeschili in Eumenid. Diodor. lib. 16. Iustin. lib. 34. Pausan. in Phocis, Cice. lib. 1. diuinat. Strabo lib. 9. Plutarch. libr. de tacente Pythia, Nonnius lib. 27. Philostrat. lib. 3. Plin. lib. 34. cap. 3. Lucan. lib. 5. Philostrat. de vita Apolon. lib. 6. Alian. lib. 10. animal. cap. 26. † Delij in Agei mari Insula Oraculo nobilis, quæ olim Ortygia dicta, de quo Strabo lib. 10. Liuius lib. 35. Vergil. Æneid. 3. Pausan. in Beotic. fol. 314. Theodoret. contra

Græcorum. 10. pag. 142. Hygin fabul. 142.
 7 *Macrob. lib. 1. Saturnal. cap. 17. † Cythi,*
 non procul à Parnaso Græciæ, *Statius, The-*
basid. lib. 3. & 8. Seneca in Hercul. Oct. 4. Cla-
rii, de quo Stat. lib. 3. Max. Tyrius serm. 26
Ælian. lib. 10. capi. 4. Tacitus Annal. libr. 2.
Philos. lib. 4. cap. 1. de eius luco, Nicand.

In Clariolusco non ludit Scorpis ictu,

Vipera non morsu, sed neq; dira phalanx.

8 † Milesij, seu Didymci, *Origen. lib. 1. contra*
Cels. Macrob. lib. 1. Saturn. c. 17. Strabo lib.
8. & 9. Stat. lib. 3. Thebaid. Plin. lib. 5. c. 29.
Diriadotz, de quo Pausan. in Corinth. Lo-
gij, Philos. lib. 4. cap. 12. Sarpadonij, Zoxi-
 9 *mus lib. 10. † Myrinzi, & Grynçi, Strabo lib.*
3. Plin. lib. 32. cap. 2. Verg. Æneid. 4.

Sed nunc Italiam magnam Gryneus Apollo,
Italiam Lycia iusere capeffere sortes.

10 † Abzi in Phœcis, *Herodot. libr. 8. Cory-*
phzi, Nicander in Theriacis, Tegyzi, Pla-
tarch. in Pelopida, Hierzi, Lemus lib. 38. Pa-
tarzi Lyciz, Pomp. Mela lib. 1. Delij Oracu-
 lo similem, nam Apollo hieme ad Pataram
 dabat responsa, ætate Delum, *Vergil. Æ-*
neid. 4.

Quales ubi hybernæ Lyciam, Xantiq; flucta
Deserit, ac Delum maternam inuist Apollo.

1 † Parnopicurus simulachrum à Phydia factū,
 de quo *Pausan. in Attic. Sorastini, de quo S-*
trabo lib. 5. Verg. 11. Æneid.

Summe Deum, sancta custos Sorastinis Apollo

2 † Castallij fontis, *Ammian. lib. 22. Sozomē.*
lib. 3. cap. 19. Sminthij Oraculum, de quo Lac-
tant. lib. 1. cap. 7. Macrob. lib. cap. 17. O-
 uidi in Fasti.

Consultur Smintheus, luco operatus opaco.

13 † Paliphaes Lacedæmoniz, *Cicero lib. 1. di-*
uinat. Plutarch. in Agide, necnon Lyciæ O-
 raculum, quod per sortes fuisse testetur Si-
 donius.

Nunc Lyciæ sortes, nunc, & Iong misus ab ipso
Interpres, Diuum.

14 † Æsculapi, *Eusebius vita Const. lib. 3. Daph-*
nes, Zonaras in Julian. Herculis in Mesopo-
tamia, Tacit. Annal. lib. 12. Athenis, Suidas
voce ἑρacles, Et Gaditani Herculis,

15 *Pomp. Mela, lib. 3. Silius lib. 3. † Veneris*
Aphatidis in Ægypto, Zozimus lib. 1. Euseb.
in vita Constant. lib. 3. Sozamen. lib. 2. cap. 5.
Beli apud Babylones, de quo Herodot. lib. 1.

Lathonæ in Ægypto, idem Herodot. lib. 2.
 16 *Trophoni, Pausan. lib. 9. † De his, & alijs*
 Oraculis plura comminiscuntur præter su-
 pradictos *Cal. Rodig. lib. de Oracul. Iul. Se-*

renus de Fato lib. 9. Pet. Lelober. lib. 4. Spec-
tror. Theodoret. lib. de curand. Græcor. affect.

Alex. ab Alexand. lib. 6. Genial. capi. 2. Sim.
Maiol. tom. 2. Canicul. colloq. 2. Iul. Caf. Bu-
lenger. lib. de Orac. cap. 2. & seqq.

¶ Cæsarunt tamen hæc, & alia dæmo-
 num oracula, & fanaticorum responsa post
 Christi Domini aduentum, nam Idolorum ser-
 uitutem post Christum exterminandā fore om-
 nes fere prophetæ prædixerunt, præsertim
Isaias capit. 2. & 21. Zachar. 13. Ezechiel. 6.
& 30. Oseas 10. Mich. 1. Daniel. 2. Sophon. 2.

† Etiam si naturali causæ adscribat Plutar-
 chus, scilicet, cessationi vaporis, qui in Ido-
 lorū antris residebat lib. cur Oracula desier.

Quia cum Appilonis antri vapor ab initio vio-
lentiore esset maiori cum impetu ad furorem præ-
dictiois Vatis animum impellebat, quare tunc
temporis Oraculorum responsa carminibus ed-
ebantur; cum autem vaporis vis paulatim di-
minueretur, impetus quoque erat remissior,
hinc soluta oratione futura predicebant; cumq;
vis illa exauriretur penitus Oracula quoque
desinibant, † Quod saltum est, nam Oracula
huiusmodi ex sola Christi Domini potentia,
& virtute desierunt, quam ipsi dæmones ag-
noscentes proclamant, dum pellerentur apud
D. Marc. cap. 1. v. 24. Quid nobis, & tibi Iesu
Nazarene venisti perdere nos? sico, quis sis sã-
ctus Dei. D. Luc. cap. 8. v. 28. Quid mihi &
tibi Iesu Filij Dei Altissimi? obsecro tene me
torqueas? † Ex quo in primitiua Ecclesia de-
monum depulsio, & Oraculorum silentium, &
ruina signum evidens fuit veræ fidei, Cbristof-
th. in Matth. homil. 26. Lactant. Firm. lib. 3.
diuin. instit. cap. 23. Nicephor. lib. 1. hist. Ec-
cles. lib. 17. Thom. Bozius de sign. Eccles. lib.
14. cap. 3. & 4. & lib. 23. cap. 1. Maiol. tom. 3.
colloq. 1. † Ita, & in nouo Orbe cum Hispanos
aduentantes ad plantationem Euangelij
dæmones vidissent, fugam sibi consulentes, ex
statuis Idolorum abierunt, & responsa nulla
in posterum dederunt, vt narrant Pet. Greg.
lib. 21. de Republ. cap. 3. num. 14. Petr. Cieza
tom. 2. de rerum Indiar. cap. 23. Anton. Her-
rera in histor. gener. Indor. decad. 1. lib. 3. c.
4. Hieron. Benzoni. lib. 1. hist. noui Orbis cap.
8. pag. 35. Torquemada in Monarch. Indor.
lib. 18. cap. 7. Gonçal. Quiet. in sua hist. Ind.
lib. 5. cap. 10. Fran. Gomara, lib. 3. c. 6. Tho.
Bozius de signis Ecclesiast. lib. 2. cap. 11. &
lib. 5. cap. 2. & lib. 12. cap. 21. & lib. 13. cap.
17. & lib. 23. cap. 1. † Qui varia referunt ip-
sorum Oraculorum responsa affirmantia ex
prædicatione Euangelij, asserta Idola sedes
relinquisse, quæ in vnum congerit præceptor
meus Regius Consiliarius D. Solorzano lib.
2. de iure Indiar. capit. 13. num. 38. referens,
 & laudans

& laudans hoc Indorum Oraculum.
Puer Habrens iubet me dijs beatis imperans
Has sedes relinquere, & statim ortu abire, &c.

CAP. IIII. De Oraculis ex Antris.

SUMMARIVM.

1. *Dæmon in antris loquitur formandi sonum in aëre.*
2. *Dæmon in antris vapores emittit, quibus solent homines oracula fundere.*
3. *Themis atelure diuinandi artem accepit.*
4. *Dodonaum Oraculum ex terra specu sumebatur.*
5. *Delphicum oraculum ex terra.*
6. *Themis ex diuinatione sapientia nomen sibi usurpauit.*
7. *Themis Oraculum fundebatur signis, aut fortibus.*
8. *Dodonis Oraculum signo aliquo fundebatur.*
9. *Æs Dodoneum, Thesprontea, Tripoda, Cirrheæ oracula.*
10. *Pelues Dodona redebant Oracula.*
11. *Quercus Dodonea præbebat Oracula.*
12. *Columba Dodonea aurea dabant Oracula.*
13. *Diabolus formando vocem in aëre loquebat ex quercu Dodonea, & columbis.*
14. *Apolonis Delphici antrum ingredientes omnis Oracula fundebant.*
15. *Antru Delphos vapore homines dementas intere, que dæmon suggerit quod vellit.*
16. *Terrævi antri tributum fuit Oraculum Delphi.*
17. *Antra quare religiosa fuissent.*
18. *Horrenti pro sacro accipitur.*
19. *Antra ex Religione quare horreant.*
20. *Antra ingrediebantur non solum sacerdotes, sed numina consulentes.*
21. *Pæna Clemesi apud Salmanticensis quare in precio hausa.*
22. *Antrum Hispaniæ apud Iberos Magia fuit schola.*
23. *Antrum Toleti celebris ob Oraculis dæmonum.*

- Q**UO I T V R ex antris dæmon non secus, ac ex statuis, sonum formando in aëre humanæ vocis per similem, iuxta illud Iulii cap. 29. v. 4. *De humo audietur eloquium tuum, & erit quasi pythonis de terra vox tua.* † Vel ex terra vapores emittit, quibus arcepti homi-

nes, ex numine in antro latente Oracula fundere videbantur, vt tradit *Episcopus Maiol. tom. 2. dier. canicular. colloq. 2.* † Nam Themis ipsa fatidica cuius oraculum omnium antiquissimum fuit a Tellure diuinandi artem accipit, quia terra prima fuit omnium fatidica vt tradit *Æschylus in Eumenidib.* † De Oraculo Dodoneo Græciæ antiquissimo similia tradit *Herodot. lib. 2.* nam de illo testatur *Plin. lib. 10. cap. 95.* *Chaonias serbes, & fatidicos specus.* † De Delphico Oraculo Apolonis, *Pausan. in Phocis, Delphos terra Oraculum esse, & incola aurum vaticinatrice a Tellure constitutum. Lucan. Phar. 6.* *Non tripodas Deli, nō Pythia consulit antra.* † Themis autem ex diuinandi arte sapientie nomen sibi arrogauit, ad quod aludere videtur *Hierem. capit. 49.* *Nunc quid non est sapientia in Themam?* nam vt ait *Lucan. Pharsal. 5.*

*Cum regna Themis, tripodasque teneret,
Vt vidit Pæan vastos telluris hiatus.
Diuinam spirare fidem, ventosque loquaces
Exspirare solū sacris se condidit in antris
Incubuitque adytus vates sibi factus Apollo.*

Oraculū Themis fundebatur signis, vel fortibus, *Ouid. Metamorph. 1.*

*Fatidicæque Themis, quæ tunc Oracula tenebāt,
Mota Dea est, sortemque dedit, &c.*
Vt de Lycio Oraculo Lybiæ *Vergil.*

Lycia iussere capere sortes.

† Dodonis oraculum signo aliquo fundebatur, nam ad id in delubro fuerunt ẽ regione posita sibi pelues, adeo inter se respondentes, vt si quis vnā tetigerit, omnes sonuissent, vnde in garrulos, qui de omnibus semper loquuntur, dictum est prouerbiū *Æs Dodoneum*, vt tradunt *Strabo lib. 7. Cicer. diuinas. lib. 1.* † Vnde et Dodoneum, & pelues ad Oraculum referebantur, vt *Thesprontea, Tripode, Cirrheæ Oracula*, vt notat *Eusebius Cæsariensis. de preparat. Euang. lib. 2.* *Ne curiosius inquiratis addita Deum negantes, neque fauces spiraculorum portentis plenas, diserte peluem, Thespronteam, Tripodem, Cirrheum, et Dodoneum.* † Pelues enim, et Dodonæ radio solis ictu, aut bacillo manu lapillo impulsæ pariter sonum dabant, oraculaque fundebant, *Auson. epist. 25.*

*Nec Dodonæ cessat tinitus abeni
Innum. erum quoties radijs ferientibus icta
Respondet dociles moderato verbere pelues.*

† Ex arbore redebatur etiam Oraculum voce formata in aëre, vt in quercu Dodonea, quæ locuta est, meminit *Æschylus ubi supra*, vnde *Syl. Ital. lib. 3.*

Implet fatidico Dodonida munera quercum.
Claudian. in Panegy.

Rursusq; loquente.

Inter Cbaonias moverant carmina quercus.

¶ Sed quia huiusmodi quercu columbae aureae infidebant, quæ ope demonis oracula dabant, non ex quercu, sed columbis huiusmodi Oracula tribuit Philostrat. lib. 2. *Aurea columba adhuc est in quercu in oraculis sapiens.* ¶ Sed ex ea, ut ex quercu, loqui potuit Demò voce formata in aëre, ut siquis tibia, fistula, vel alio instrumento sonum vocis humanæ similem exprimeret, Remig. lib. 1. demonol. cap. 8. Mart. del Rio, lib. 2. Magic. quest. 78. sect. 3. ut de Sminthzi oraculo Ouid. in Fastis.

Cōsulitur Sminthaus, lutoq; operatus opaco
Hos non mentito redidit ore sonos.

¶ Quandoq; ex ipsis antris demones loquebantur, nā aër per tenues rimas subēs frāgitur, & sonū vocis humanæ similem exprimit, ut tradit Episcop. Masol. tom. 1. dierum canticul. colloq. 23. idemque aqua efficit, ut de fonte Arabiæ dicta Zamen tradit Cael. Rhodigin. lib. 19. antiq. lect. 6. 13. ¶ Prope Córdubam in prædio de las Cuebas, antrū reperitur, in quo molendini strepitus, sonalium tintinus, equi inhinitus exaudiuntur, ex aqua intus decurrēte, vel ex aere, nulla demonum infestatione, & vocis humanæ sonus, dicens *Zambaran-dam.* ¶ In alijs autem antris, in quibus causa concurrebat spiritualis, demonis, videlicet, Gentes congregiebantur Oraculi causa, ut de Deiphobe vate tradit Pausanias, ad cuius antrum ingressus est Æneas apud Virgil. dum ait Æneid. 6.

At pius Æneas arces, quibus altus Apolo
Præsidet, horridaq; procul secreta Sibyllæ
Antrum immane petit.

Vnde antra apud Gentiles religiosa fuerunt ut notat Lud. de la Cerda ad illud Virgil. Æneid. 1.

Tunc sylvis scena corruscis
Desuper, horribiq; antrū nūm̃ imminet libra.
¶ Horrēti, vel horribili, pro sacro synonyma sunt veteris paganismi, Lucet. lib. 2. loquens de simulacro Cybelis dixit *horrifico* pro sacro, Catulus *Dij magni horribilem*, & *sacrum libellum*, de arboribus Lucan.

Arboribus suis horror inest.

¶ Fuit hoc ē religione positū, ut antris, quæ sacra putabant, imminerent arbores, quorum umbra horrerent, vel ut numen non aperto cælo, sed occulto latēte videretur. Ver. Æn. 1.

Subrupe cauata

Arboribus clausū circū, atq; horribis ombri s

¶ His similis fuit Hispaniæ antrum Salmati-
cæ dictum *Peña Clemesi*, in quo postea S. Ce-
briani celebris Ecclesia erecta, quæ nunc so-
lo æquata, ubi artis Magicæ præcepta, & Ora-
cula demones fundebant, ut dixi in *Epi-
tome de Magia lib. 1. cap. 11. num. 4. Ber-
nard. Bafin. de artibus Magic. conclus. 10.*
¶ Fuit etiā Hispaniæ apud Iberos aliud antrū
ubi ex demone Magica disciplina haurieba-
tur, de quo hæc testatur Boetius li. de discip.
scholast. c. 1. fol. 79. *Magia autē delusiones*
de Iberia multos vidimus Magistrari, ubi
Angelicus D. Thomas ita ait in eius cōmēt.
d. c. 1. in quadam caberna Hispania in Christi
blasphemiam humani generis seductor minis-
terio attestari conati sunt.

¶ Quandoque etiam ex antris demo-
nes loquebantur, mediante aliqua ter-
ræ exalatione, vel vapore, vel ventu, quo
non solum homines, sed bruta etiam Oracula
fundeant ut de Apollinis Delphici sic testa-
tur Diodor. Siculus lib. 16. pag. 525. *Cū bla-
tus in e loco esset, ubi nunc est aditus templi,*
& capra ibi essent, si qua ad biatum accederet,
*aut in eum despicerent, exiliebāt mirum in mo-
dum, & insuetam vocem edebāt: quod cum ad-
uenisset caprarius, & eo vidisset, idē passus est,*
& futura prædixit. ¶ Et cum postea in ea-
dem caberna templum erigeretur, idē vapor
perdurans Sacerdotes corripiebat, & Oracu-
la fundere cogeat, ut in hæc verba testatur
Iustinus lib. 34. *Templū Apollinis Delphici*
*positum est in monte Parnaso, rupe undiq; im-
pendente, ubi Ciuitatem frequentia hominum*
*factis: media sapi rupes informis theatri reces-
sit in hac rupis anfractu media forma montis*
*altitudine planities exigua est, atque in ea pro-
fundum terra foramen, quod in Oracula patet,*
ex quo frigidus spiritus vi quadam, vel vento
ex sublimi expulsus, mentes Vatum in vesordia
vertit, impletq; Deo responsa consuecentibus
dare cogit. ¶ Quare hoc Oraculum vi terræ
illius tribuit in hæc verba Cicero de diuinat.
lib. 1. *Terra vñ Pythia Delphis incitabat na-
tura Sibyllæ.* Et iterum, *Credo etiam anbeli-
tas quosdam fuisse terrarum, quibus afflate mi-
tes Oracula fundarent,* Plin. lib. 2. *Alibi fati-
dici specus, quorum exalatione tumulenti futu-
ra præcūnt, vel Delphis nouissimo Oraculo.*

¶ Quæ quidem Oracula licet, quandoque
de futuris responsa darent, illud fiebat de il-
lis, qui à causa naturali dependent, vel de
quibus sciebat (Deo permitante) se postea fa-
cturus, D. August. lib. 8. Ciuit. Dei, cap. 23. &
de natura demon. c. 4. D. Thom. de demon. q.
16. DD. in cap. nec mirum 26. q. 5. ¶ Nam

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

eventus liberos, siue exemptos à causalitate temporalium, aut futuros non necessarios, sed contingentes à dæmone cognosci non valēt, vt docent *D. August. ubi sup. & lib. 3. Trinit. c. 5. 6. 7. D. Thom. 2. 2. q. 96. art. 6. & 7. Suarez de Angel. lib. 2. c. 9. n. 4.* † Quare cum de illis interrogabatur, ne apud cultores suos pōdus autoritatis amitteret, quando vel decepti fuerint, vel mentiti æquiuocis verbis utebatur, vt tradunt *Euf. Caesar. lib. 5. prap. Euāgel. cap. 10. Lactant. lib. 1. diuin. Instit. cap. 8. & lib. 2. cap. 14.* peritē, & omnino ex arte *Vergil. Æneid. 6.*

*Talibus ex adyto dictis Cumæa Sibylla
Horrendas canit ambages, antroque remugit
Obscuris vera involvens.*

CAP. V. De Oraculis terra effosis, vel alibi repertis.

SUMMARIVM.

1. Oracula terra effosa, vt diuina habentur.
2. Dedali sepulchri Oraculum.
3. Darij exitus ex Oraculo terra effoso.
4. Sepulchri Platonis Oraculum.
5. Anthenoris Oraculum.
6. Toleti Oraculum de misera Hispaniæ clade.
7. Oracula pergamini, & librorum sacri montis Illipulitani.
8. Oracula omnia, quæ terra effoditū nō sunt diuina.
9. Oraculi causa triplex, diuina, naturalis, diabolica.
10. Futura contingentia diabolus predicere nō potest.
11. 12. 13. Naturalis causa Oraculi.
14. Diaboli Oraculi ex causa naturali.
15. Diabolus reuelat, quæ scit se (permitente Deo) postea facturū.
16. Diabolus reuelat quæ agnouit ex scripturis.
17. Diabolus reuelat quæ scit ex reuelatione boni Angeli.
18. Diabolus ab Angelo illuminari nō potest.
19. Reuelatio non semper fit cum mentis illustratione.

VLTERRA effosa sunt Oracula de futuris conscripta, quæ pro diuina veniunt, quia vt ait *Isaias cap. 41. v. 25. Annuncia te nobis; quæ ventura sunt, & sciemus, quia dñs sis vos.* † In sepulchro enim Dedali quod expoliavit Darius

vitrea arca fuit olei plena, qua corpus tegebatur, sed paululum olei in arca deficiens, erat in marmore inscriptum, *quisque me viderit, curet quod deficit olei adimplere, aliàs scias se male habiturum.* † Quo viso Varius Oraculi sortem cum adimplere curasset, voti compos ebadere non potuit, nam quanto magis oleum infundebatur, oleum, & operā perdebat, quia magis ebacuebatur, quibus subsequuta est sui exercitus eladis, & ipsius mors à proprio filio illata, vt narrat *Alian. de varia hister. lib. 13. Herodot. lib. 2.* † Thraciæ in sepulchro antiquissimo, quod nonnulli volunt fuisse Platonis, lamina reperta est, quæ tempus, quo reperiretur indicabat, nam ista Græcè erant inscripta, quæ latine sonant, *Christus nasciturus ex Virgine, in eo credo, tempore Constantini, & Irene Principum. o Sol iterum me videbis,* vt narrat *Paul. Diac. lib. 23. Fulg. lib. 2. c. 6.*

¶ Paduæ in sepulchro Anthenoris, quod in monasterio S. Francisci repertum est, ensis cernebatur inscriptus *Dominantibus illis, quibus prima nominis littera sit A. magna cladis futura,* vt experti sunt in Athila Humno, Agildulpho Gorto, Acciolino tyrano, & Alberto Scaligero, vt narrat *Bern. Scandon. in hister. Patavin.* † Ante miseram Hispaniæ cladem iussu Roderici vltimi Gotorū Regis Toleti antrum appertum est, quod Hercules dicebatur, & multis sæculis clausum fuerat, in quo arca inuenta fuit, cum linteo intus depicto, in quo visebatur homines belligeri, habitu Mahumetanorum, & circum scriptum, *Quādo hæc videntur homines horli habitu Hispania potiuntur,* vt narrat *D. Rodericus Archiepiscopus Tolet. lib. 3. hister. c. 17. P. Mariana in hister. Hisp. lib. 6. cap. 21. Alenar in hister. Toletan. lib. 1. cap. 41.* † Et nostra tempestate Granatæ in turris Turpianæ ruinis, repertum est pergamenum inscriptum Hispanis characteribus, & idiomate, quo nunc vtimur, in quo prophetia S. Ioannis continere dicebatur à S. Cecilio scripta de nouissimis temporibus. Et in cabernis Sacri montis Illipulitani libri plumbei terra effusiosi sunt, Arabicis characteribus expuncti à S. Thesiphone, vt fama est in quibus multa sunt de futuris Oracula, quæ per grauissimos, & doctissimos viros acerrime defenduntur, quamvis ab alijs improbantur, sed meum non est tantas componere lites, nec iudicium inferre, quia reseruatū est Sanctæ Sedi Apostolicæ, ex Motu Proprio Sanctiss. D. N. CLEMENTIS VIII. & Edicto Sanctæ Generalis Inquisitionis anno elapso 1634.

¶ Quod ad me expetat diffinire illud est, quod

quod omnia Oracula, quæ ex terra effodiuntur, aut alii scripta reperiuntur, quanvis de futuris prophetiam continere videantur, non propterea à Deo sunt, si alia non iubant, quia esse possunt supposita post euentum, vt nos in admirationem rapiant, vel vt in aliquod errorem adducant, vt de multis à Sarracenis in motibus, & cabernis sparsa, tradit *Luc. de Tui in Cbron.* † Si vere sunt scripta ante euentum, causa esse potuit triplex, aut diuina, aut naturalis, aut diabolica. Diuina, si prophetia est de futuris contingētibus, quia cū nondū existant à nullo alio, quam à Deo cognosci possunt, de quo scriptum est Sapient. c. 8. *Signa, & monstra scit ante quam fiant, & euentus temporum, & seculorum*, nam vt ait Apost. ad Roman. c. 4. *Vocat ea que nō sunt, tanquā ea que sunt.*

† Et ita demoni, vt omni puræ creaturæ denegetur *D. August. lib. de diuinat. demon. cap. 3. D. Thom. par. 1. q. 58. & q. 16. de demon. art. 3. Damasc. lib. 2. de fide c. 4. Pet. Greg. in Syntagm. iur. lib. 3. c. 7. ex num. 3.*

¶ Naturalis est, quando ex causis naturalibus cognosci possent, vt tēpestates nimbrosæ, &c. & aliquando quod talis exercitus, vel populus sit periturus, quod talis à tali sit occidendus, quod talis Princeps solio sit exturbandus, vel quid simile, quod ex diligentia coniuratorum, socordia, & incuria cabendi, vel pellendi hostis potest colligi, vt tradunt *Petr. Greg. in Syntagm. iur. p. 3. li. 34. c. 7. Mart. del Rio lib. 4. Magic. c. 2. q. 2.* † Quod tale regnum fame, aut peste sit periturus, nam cum id ex aeris infestatione, aut terræ siccitate per se pendeat, ex Dei voluntate, ab homine, & demone ex causis naturalibus cognosci possunt, & reuelari, nō vt ait *D. August. vbi supra aliquando non que ipsi faciunt, sed que naturalibus signis si tura prænsunt, que signa in hominum sensus venire possunt, ante prædicant.*

† Vel ex signis naturalibus à Deo missis, alicuius mali præsagium, non Deus propter suā bonitatem persepe reuelat futururas regni mutationes, vel mala euentura, vel signis, vel portentis, vel prodigijs, vt dixi supra lib. 6. cap. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18.

¶ Diabolica causa est, quando demon subest, sine ipse per se sciat, sine mediante aliqua causa naturali, quæ ab alijs naturalibus impediri non possunt, vt Solis eclipses, &c. quæ scientificè reuelare potest, vt rerum naturalium peritissimus, *Medinalib. 2. de recta in Deū fide c. 1. Paul. Grillan. de sortileg. q. 6. ex 3. 3.* † Aut ea quæ scit se (permitente Deo) postea facturus, vt in Iob tribulationib⁹, &c. quæ similiter certo scire potest, vt tradunt *D.*

August. lib. 8. Ciuit. Dei c. 23. Eugubin. de perenni philof. cap. 14. & seqq. Raph. de la Torre to. 2. q. 95. art. 1. disp. 1. † Aut quæ cognouit ex scripturis Prophetarum, quæ non minus certa sunt, *Petr. Gregor. in Syntag. p. 3. lib. 34. c. 7. ex n. 5. Pereira de Magia lib. 3. cap. 5. Lefius de iust. lib. 2. c. 42. dub. 5. Spræger. in Maleop. 2. q. 1. c. 2. † Vel quæ agnoscit, ex reuelatione bonorū Angelorū postea euentura, quæ etiam certo nouit, D. August. lib. de natura demon. cap. 6. & in Genes. ad liter. c. 17. Martin. del Rio lib. 4. Magic. c. 2. q. 2. Thom. Sánchez, to. 1. Decolog lib. 2. cap. 38. ex n. 7.*

¶ Neq; obstat demones esse inimicos Dei & Angelorum, quibus par non est reuelare arcana consilia, & multo magis cum demones sint in tenebris, quæ propter ab Angelis bonis illuminari non possunt, vt cognoscant huiusmodi futura, nam incapaces sunt illuminationum, quæ sunt dotes gratiæ, & non naturæ. & à gratia per peccatum exciderūt *D. Thom. p. 1. q. 64. art. 1. & sent. 2. dist. 7.* † Nam reuelatio non semper fit cum mentis illustratione, sicut fiebat Sanctis, & Prophetis: quia aliquā eo sit sola prædictione, sicut homo reuelat suam voluntatem, & hæc non pertinet ad gratiam, & ita cognitionem futurorum à bonis Angelis demones habere possunt per locutionē, & manifestationem sui conceptus, *D. Bonauent. sent. 2. disp. 7. p. 2. Biniusfeld. in rub. C. de malefic. & mathem. cons. 2.*

CAP. VI. De Oraculis ex somnio, & insomnio.

SUMMARIVM.

1. Somniorum diuinitio plures Romani sustulerunt.
2. Somni multum arrogarunt Stoici.
3. Diuinitio ex somnijs, in Oraculum, visum, somniam, insomnium, & phantasma.
4. Oraculum quid sit.
5. Visio quid importet.
6. Somnium quid contineat.
7. Insomnium quid significet.
8. Phantasma quid referat.
9. Somnium, & insomnium.
10. Somnia alia vera, alia falsa.
11. Somniorum porta cornu, & cburnea.
12. Demones bonos, & malos authores somniorum verorum, & falsorum.
13. Somnia nulla à Deo dari negat Aristoteles.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

14. Somnia naturalia, & diuina fatetur Hippocrates.
15. Somnia tribuuntur Natura, Deo, & Dæmoni.
16. Naturalia somnia, ex quibus oriuntur.
17. Naturalia somnia obseruare licet.
18. Intrinseca causa somniorum nascitur ex animæ passionibus.
19. Somnia sequuntur diurnis curis.
20. Animalia somniant, quibus cura est.
21. Somnia ad actiones vigilantis comparantur.
22. Somno quisque exercitijs suis inquietatur.
23. Causa somniorum Intrinseca corporalis.
24. Somnia ex humoribus, quibus quisque abudat.
25. Persadilla, ex quibus causis proficiscatur.
26. Somnijs aliquid sibi accidere, quando reuera illi accidat.
27. Extrinseca causa somniorum.
28. Somnia ex aëre ambiente, vel influxu corporum cælestium.
29. Cælum non potest in phantasia imprimere varias imaginarias species.
30. Somnia non possunt futura cognoscere.
31. Cælum non est immediata causa somnijs.
32. Somnia naturalia non attendunt ad mores.
33. Somnijs plurimæ sunt vanitates.
34. Somnia diuina sunt, quæ à Deo, vel Angelis bonis mittuntur.
35. Somnia diuina, pacifica, & cum horrore.
36. Somnia diuina aliquid significant.
37. Somnia diuina per imagines representata.
38. Anima est, quæ in somnijs videt.
39. Anima presentia, præterita, & futura presentit.
40. Somnia diuina per locutionem.
41. Somnia per locutionem non differunt à prophetia.
42. Somnia diuina sunt dona Spiritus sancti.
43. Deus in somnijs præmonuit futuros eventus.
44. Deus in somnijs docuit scientias.
45. Deus in somnijs præfari solet diuina mysteria.
46. Deus in somnijs Philosophia, & Medicina illustra docuit.
47. Somnia diabolica sunt, quæ mali spiritus insidiosè immittunt.
48. Somnia diabolica irritant Dei iram.
49. Somnia non debent obseruari, nisi diuina præcedente reuelatione.
50. Somnia, quæ à Deo non sunt, plena sunt vanitatis.
51. Somnium Xerxis Assyriorum Regis.
52. Darij Persarum Regis somnium.
53. Caesaris, Pompei, Astiagis, & aliorum somnia.

54. 55. Cyri, Onomarchi, Antigeni, & Pompei somnia.
56. Somnijs fidem adhibere prohibemur omni iure.
57. Somnia diabolica, quomodo à dæmone imitantur.
58. Somnia Anabaptistarum, Euthysiarum, & aliorum.
59. Lelisteruia Gentilium pro somnis capiendis.
60. Delubra Idolorum ad capienda somnia diabolica.
61. Pellis mactatarum in delubris pro somnis capiendis.
62. Dæmonum responsa, alia clara, alia ambigua.
63. Syreni consilium de somnijs, reprobatur.
64. Somnia si à Deo esse non constat, aut à natura, tribuenda sunt dæmoni.
65. Recurrens ad dæmonem pro somni interpretatione, incurrit infidelitatem.
66. Somnia obseruare Gentilico more continet infidelitatem.
67. Somnijs credens, quæ non sunt diuina, aut naturalia, dæmoni fidem adhibet.
68. Diuinis somnijs debemus fidem adhibere.
69. Deo loquenti fides est adhibenda.
70. Deus in somnijs persæpe vaticinia inspirat.
71. Somnia diuina veneranda, etiam si non detur cum eis interpretatio.
72. Somniorum diuinorum interpretatio solet prophetis reservari.
73. Somnia diligenter cura debent examinari ne fallant.
74. Signa, quibus diuina somnia dignoscuntur.
75. Sancti viri, quomodo inter inspirationes, & delusiones discernant.
76. Somnia, quæ in minimis contradicunt sacra Scriptura non sunt diuina.
77. Somnia diuina à diabolis, quibus rebus discernantur.

IN VINANDI artis, seu præfagiendi ex somnijs diuersæ, ac repugnantes fuerunt Philosopherum sententiæ, nam Epicurus, Metrodorus, Chyrus, Xenophanes, Colophonius, & ex Romanis Tullius in lib. de diuination. eam substulerunt, ve tradit Ioan. Azor tom. 1. Instit. moral. lib. 9. cap. 17.

Orpheus

† Orpheus, Pythagoras, & Platonici, ac Stoici, non parum authoritatis ei irrogarunt, etsi diuersa ratione Stoici, nāq; omnia somnia aliquid pertendere arbitrati sunt. Platonici quendam falsa esse, atque inania ludibria censuerunt, alia vero, & utilem futurarum rerum praenotionem continentia, vt tradit *Plato lib. 5. de Repub.* † Quorum quidem rationis ad quinque capita reuocauit *Machrob. lib. 1. de som. Scip. secutus ab Aug. lib. de spiritu. & 2. cap. 25. Ioan. Salisbergens. lib. 2. Polycrat. capit. 17.* scilicet *Oraculum visum, somnium, insomnium, & phantasma.*

¶ Oraculum cum Deus, vel sacra persona in somnijs apparēs aliquid praenunciat, vt fuit somnium Abimelech. *Genes. cap. 20. v. 3.* Abraham, *Genes. 28. v. 12.* Laban, *Gen. 31. v. 24.* Samuelis, *Reg. 1. 3. v. 4.* Nathā, *Reg. 2. 7. v. 3.* Iudae, *Machab. 2. 15. v. 12.* Pauli, *Acta Apostol. cap. 13. v. 9. & ca. 23. v. 11.* Ioseph, & Magorū, *Matth. 2. 1. & 2.* † Visio est cum id, quod videt quis, eodē modo, quo videt, euenit, vt fuit somnium Ioseph, *Genes. cap. 37. v. 5.* Iacob, *Genes. 46. v. 2.* Gedeonis, *Iudic. capit. 7. v. 13.* Danielis, *capit. 2. v. 1. & cap. 7. v. 1.* Pauli, *Acta Apostol. capi. 16. v. 9.* † Somnium autem est figuris tectum, & sine interpretatione non intelligitur, vt fuit somnium Nabuchodonosoris, *Daniel cap. 2.* Madianitz, *Iud. 7.* pincernae, & pistoris, *Genes. 40. v. 4.* Pharaonis, *Genes. 41. v. 1.* † In somnium tamen quando id, quod fatigauerat vigilantem, ingerit se dormienti, iuxta illud *Ecclesiast. cap. 5.* *Multas curas sequuntur somnia:* cuiusmodi multa alia sunt exempla apud *Baleng. lib. 5. diuinat. cap. 1.* † Phantasma denique est, quando quis dormire coepit, & adhuc vigilare se existimans, aspiceret videtur irruentes in se, vel passim vagantes formas varias, laetas, aut turbulentas, vt docent *Episcop. Malder. de virtutib. Theolog. tract. 10. 6. 7. dub. 7.* *Leonar. Lessius de iust. & iur. lib. 2. cap. 43. dub. 8.*

¶ Quae quidem quinque somnij capita ad duo tantum reuocauit Artemidor. *Dandianus lib. 1. cap. 2.* *Somnium, & insomnium,* sub insomnio spectrum, sub somnio comprehendibile, & Oraculum, *Conimbricens. ad Aristot. de diuinat. per somn. cap. 1. 2. & 3.* † Gentiles consentiunt species primas in somnium, & spectrum, *conueniens esse,* nihilque significare, vel praemonere, somnium autē quem Graeci *ὄνειρος,* dicunt, & opponitur insomnio definit Arist. vbi sup. *Notū, ac signum mentis animae multiforme, futurorum bonorum, vel malorum significantium, † Quod*

fabularum integumentis expressit, *Homer. Odiss. 7.* fingens duas somniorum portas, vnam corneam per quam emittuntur vera, altera eburnea per quam eduntur falsa, quem Vergilius eius simia imitatus, ita cecinit *Aeneidi 6.*

Sunt geminae somnij portae, quarū altera fertur Cornea, qua veris facilis dat exitus umbris, Altera candenti perfecta nitens elephanto, Sed falsa ad caelum mittunt insomnia Manes.

† Vtriusque causam demonibus adscribit *Plato in Symphos.* quos bonos, & malos dixit *Porphyrius:* falsa malis, vera bonis adscribens: quos appellat *Apuleius salutiferos,* & ante Platonem fuit *Empedocles, & Pythagoras* sententia, quam iam diu impugnauit *D. August. lib. 8. Ciuitat. Dei cap. 20. & 21.* † Sed nulla dari a Deo hominibus somnia negat *Arist. lib. de diuination. ex somnijs,* quali eius maiestatis indignum sit abire electos dormientium, & concusare grauatos, quod & fuit *Epicturi,* quam satis improbant *Gregorius Nissen. lib. de Opific. homin. capit. 33.* *Raph. de la Torre tom. 2. de vitijs opposit. relig. quest. 96. art. 5. disput. 4.* † Melius tamē *Hippocrat. lib. de insomnijs,* ea diuidit, in naturalem, & diuinam. Rem acutē tetigit, si tertium membrū addidisset, nempe, *demoniacam,* non praetermissum a *D. Gregor. lib. 8. Moral. cap. 13. & lib. 4. Dialogor. cap. 48.* † Qui rectissime somnia tribus authoribus adscribit, *DEO, NATURAE, ET DAEMONI;* quā distinetionem sequuntur *Medina lib. 2. Paranes. Christ. ca. 2. Turrecrem. in capit. non obseruetis 26. q. 7. Fran. Valles de sacra philosoph. 32. Raph. de la Torre vbi sup. Suarez de Relig. lib. 2. c. 13. ex n. 6. Conimbric. ad Arist. de somn. c. 4. Pet. Binsfeld. in l. 3. C. de malef. & Matth. q. 2. Perera de Magia lib. 2. Mart. del Rio lib. 4. cap. 3. q. 5. Syn. Maior. tom. 2. Canicul. colloq. 3.*

¶ Naturalia somnia proficiuntur, vel a causa intrinseca, vel extrinseca somniantis, vt docent *Arist. lib. de Anim. & lib. de diuin. per somn. Hippocrat. lib. 6. Epidemiar. & lib. de insomnijs Galen. li. 1. de praesag. ex somn. & lib. 3. de locis affect. cap. 4. Argenterius de somno, & vigilia lib. 2. Petr. Garfia ad Galenum de locis affect. disp. 3. capi. 2. 3. & 4.* † Quae quidem somnia quatenus naturalia sunt, illicitum est ea obseruare, vt tradit *D. Thom. 2. 2. quest. 95. art. 6. Gregor. Nissen. d. lib. de opific. homin. cap. 13. Caiet. & Raph. de la Torre, & alij in D. Thom. 4. q. 95. D. Anton. Archiepisc. Florent. par. 2. tit. 12. cap. 1. Arist. lib. de somno, & vigil. Binsfeld. d. q. 2. concl. 1. Ioan. Eusebius p. 2. curiosae philos. lib. 2. cap. 87.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

18 ¶ Intrinseca causa somniorum nascitur ab animae passionibus, & ideo dicitur *Animalis*, quia fit de rebus, quibus cogitatio vigilantis defuit intentio, ideo eam non licet observare, *D. Thom. 2. 2. q. 95. art. 6. Greg. Nisen. d. cap. 13. D. Gregor. lib. 3. Moral. cap. 13. Rappart de la Torre d. art. 6. disp. 1. Ber. Basin. de artib. Mag. concl. 7.* ¶ Cuiusmodi fuit somnium Annibalis Emilianii à Cicerone, vel accurate confictum, vel disertissimè narratum, nam diurnis curis sequuntur somnia, Claudian.

Omnia, quae sensu volumur voca diurno,
Tempore nocturno reddis amica quies.

19 ¶ Idque non solum hominibus, sed brutis etiam animalibus, ex phantasiae representatione, somnare contingit, de ijs quibus cura est, *Aristot. lib. de anim. cap. 2. & lib. 4. hist. animal. cap. 10. & lib. de Insom. cap. 1. Plin. lib. 10. nat. hist. c. 75. Pet. Garfia in dispus. ad Galen. de locis affect. disp. 3. cap. 1.* ¶ Unde lepide piscator apud Theocrit. Omnis inquit, canis panes somniat, & ego pisces. Nam multoties somnia in quiete ad actiones vigilantis comparantur, ut non male docet *Arist.* & *Galenus* in praesentis locis. *Alex. ab Alex. lib. 3. Genial. cap. 26. Natal. Comes in Mytho log. lib. 3. cap. 14.* ¶ Nam somnus cum peccatis actiones vigilantis repetat, fieri contingit, ut vnaquaeque exercitijs suis inquietetur, ut rectè in hunc modum canit *Petronius Arbitr.*

Quidquid in luce fuit tenebris agit opida bello
Qui quatit, & flammis miseranda sinit in urbes
Tela videt, versasque acies, & funera Regum;
Atque exudantes profuso sanguine campos,
Qui causas orare solet, legesque, forumque,
Et pavidus cernit inclusum corde tribunal.
Condit avarus opes, diffusumque iuvenis taurelli,
Servit amatori meretrice, dat adultera munus,
Et canis in somnis leporis vestigia latrat.

20 ¶ Alia causa intrinseca, est quando potissimum pendet à corpore, & ideo dicitur *corporalis*, quae oritur à praesenti dispositione, ac temperamento corporis, dum crapula repletum, aut humore aliquo minus praedominante, vel alio vitio phantasia laeditur, ut docent *Aristot. Hippocrat. & Galen. ubi sup. D. Thom. 2. 2. q. 95. art. 6. D. Isidor. lib. 3. Sentent. cap. 6. Sprenger. in Mall. p. 1. q. 16. Petr. Garfia d. disp. 3. cap. 4.* ¶ Nam qui sanguine abundat, somniat Rosas punicas, crocum, hortos, convivia, coreas, complexus, & leta omnia. Qui flegmam matico humore sunt repleti, balnea, navigationes, submersiones, onera gravia, tardam, ac impeditam à noxis fugam. Qui melancholia vexantur, fumos, caligines, tene-

bras, planctus, infortenia, & cuncta tristitia. Qui colera scitent, cedes, rixas, incendia, assultus, & omnia bellica, ut tradunt *Hippocr. 6. Epidem. p. 3. Maiol. tom. 2. diet. Canicular. colloq. 4. Ioan. Euseb. d. lib. 2. cap. 91.* ¶ Quibus tamè viscido humore affecta sunt partes cerebri posteriores se comprimunt, & suffocantur in somnis videntur, quem morbum Graeci *ἐπιπληξιν* Epipilexim, Latini *Inebrium*, Hispani, *la Pissadilla*, Galli, *la Coquemere* appellant, *Galen. lib. 6. de praesag. ex s. Petrus Gregor. in Syntag. iur. p. 3. lib. 34. cap. 20. Polyd. Ripa tract. de noctur. temp. cap. 136. n. 1.* ¶ Quae causa, quandoque tam vehemens est, & ac celerata, ut quando quis somniat aliquid sibi accidere, id re vera illi accidat, ut de illo, quem cum somniasset alterum crus sibi iactum lapideum, mox ea corporis parte paralyticum extitisse refert *Galen. lib. 1. Epidem. com. 3. Maiol. ubi sup. d. colloq. 4. Ioan. Azor. d. cap. 17. Mart. del Rio lib. 4. Magic. capit. 3. q. 6. Balenger. lib. 5. divinat. cap. 1.*

¶ Alia causa dicitur extrinseca, quando dormientis cogitatio ab intrinseco movetur, ut docet *Aristot. ubi sup.* Non tamen ut putat *Porphyrus* ex motionibus, quas animus ex alia vita, quando venit in corpus, attulit; nam id à veritate, & fide alienum est; quia animus hominis corpore antiquior aliunde hò advenit, neque quando infunditur à Deo fecum adfert aliquas species creatas, ut docet *D. August. lib. 8. Civit. Dei cap. 21.* ¶ Sed per aërem ambientem, aut per influxum corporis coelestium, nam cum phantasia sit corporea, & organis corporeis immersa, potest in eadem producere varias species imaginarias, & maxime quando sensus exteriores ligantur somno, ut est sententia *Arist. ex Galen. ubi supra. D. Thom. 2. 2. q. 95. art. 6.* ¶ Quod non est intelligendum, ut possit cælum recte, & per se influere in phantasia varias imaginarias species, sicut in materia corporali varias formas, quia impossibile est, ut in phantasia virtute cæli imprimantur novae formae, quando sensus exteriores illas nondum percipit, ut docet *D. Thom. p. 1. q. 111. art. 3.* ¶ Et ita impossibile est, ut ex huiusmodi somnio tãquam ex puro effectu aliud futurum cognoscere, vel naturalem cum certitudine, vel contingentem, ad utrumlibet, vel liberum villo modo, ut sentit *Caetan. d. 2. 2. q. 95. art. 6. Bernar. Basin. de artib. Magic. concl. 7.* ¶ Nam cælum non est immediata causa somnij, unde non per necessitatem phantasia ad hanc, vel illam apprehensionem, sed solum medijs humoribus corporeis, & potentijs, & organis, quae

alterat

alterat, & mouet, vnde varia somnia oriun-
tur, non ex aspectu celi, sed ex varietate ma-
teriz, & dispositionis eius, *Bulenger. lib. 5.*
32 *diuinar. cap. 1.* † Ex quibus huiusmodi som-
nia, siue ex celesti influxu, siue naturali dis-
positione ad mores attendi non debent, nisi
ut melius vitam nostram instituamus, docet *Me-
din. lib. 2. Parues. cap. 2. Turres. in cap.*
33 *non obstruatis 26. q. 7. Fran. Picus lib. 2. Pra-*
not. cap. 8. Suarez. d. lib. 2. cap. 13. ex num. 12.
Maldepus, & Lessius ubi sup. † Nam huius-
modi somnia similia sunt cytharę, cuius fides,
cesante manus impulsu, adhuc modicum ex-
trema motione trepidant, quapropter Salo-
mon scriptum reliquit *Ecclesiast. cap. 1. v. 6.*
Vbi multa sunt somnia, plurima sunt vanita-
tes, & Lucet.

*Somnia fallaci ludunt temeraria nocte,
Et pauidas mentes vana timere iubent.*

34 † Somnia diuina sunt, quę a Deo, vel
Angelis bonis mittuntur, quę diuersimode
esse solent, nam interdum fiunt per modum
expresse locutionis, per conceptus aliquarum
vorum, quę ita formantur in phantasia dor-
mientis, ac si ea per auditum corporis audi-
ret, nam ut ait Dñs *Numer. capi. 12. Si quis*
35 *fuerit inter vos propheta in visione apparebo ei,*
aut per somnium loquar ad eum. † Et hæc
quandoque adueniunt cum aliqua animi com-
motione, & horrore, *Iob, cap. 4. in horrore vi-*
sionis nocturnę, & cap. 7. Terribis me per so-
36 *nia. alla pacifice, ut Genes. cap. 28. alia cum*
hottatione, ut Macab. 2. cap. 11. † Aliquan-
do etiam intmituntur significantia per appre-
hensiones visionum, quę sunt veluti imagines
rerum quarundam significandarum, ut quādo
in somnijs vidit Iacob ascendentes mares su-
per oues varios, & maculosos diuersorum co-
lorum, in signum, quod maculosos parerent
agnos ad pactum Labiam, *Genes. cap. 31.*
37 † Aliquando etiam ostenduntur imagines,
quę tantum metaforicę significant, ut de so-
nijs Ioseph manipulorum, Solis, & Lunę, &
stellarum *Genes. cap. 37. de somno pincernę,*
& magistri pistorum Pharaonis, *Genes. cap.*
40. & ipsius Pharaonis somnus de septem bo-
bus, & septem spiciis, *Genes. cap. 41. & de s-*
38 *tatua Nabucodonosoris, Daniel. cap. 1. & de*
arbore magna, Daniel cap. 2. & de quatuor v-
etis, & vestis quatuor, Daniel cap. 7.

38 † Negandum enim non est animam esse
quę in somnijs vidit, ideo ei multa ab spiri-
tualibus alijs creaturis esse reuelata, ut Ange-
lus apparens in somnijs admonet, apud D.
Augustin. *epist. 100. ad Euod. Oculi carnis*
tue utique in dormiente, atque in lectulo iacent

te nunc vacant, ne aliquid operentur, & tam-
sunt isti, quibus me intueris, & ista videris vi-
sione ita cum defunctus fueris, nihil agentibus
oculis carnis tue, vita tibi inexist, qua viuas,
sensuq; quosentias. † Anima enim facta est
ad imaginem, & similitudinem Dei, qui loco
existens presentia præterita, & futura cælet;
etiam loco remotissimo, & probat D. *Aug-*
ustin. lib. de quantitate anim. cap. 2. Quando
autem anima, quę est mutabilis, sit ad imagi-
nem Dei, qui non mutatur, ipse differit *Aug-*
ustin. ubi prox. cap. 3. & lib. de immortal. a-
nim. cap. 2.

† Quę enim sunt per locutionem, ali-
quando ipsemet Deus alloqui videtur, ut
Abimalech, *Genes. cap. 20.* Abrahamo, *Genes.*
39 *cap. 28. Iacobo, Genes. 46. Salomoni, Reg. 3.*
cap. 3. interdum etiam alloquit Angelus bo-
nus, ut Iosepho diuine Marię Sponsio, Ma-
ttb. cap. 1. & tribus Magis, Mattb. cap. 2.
† Quę quidem somnia nihil differunt a pro-
phetia, nisi quod hæc in somnijs, illa autem
vigilantibus offeratur, & ita prophetia Eze-
chielis, & Zacarie appellatur visio, *Exeg. c.*
40 *1. & Danielis, & Iosephi somnium, Genes.*
cap. 28. Dani. 4. Nam ut ait sacra pagina *Nu-*
mer. d. cap. 12. Iosel. c. 2. Senes vestri somnia
somniabunt, & iuvenes vestri visiones vide-
bant. † Vnde inter alia spiritus sancti dona an-
numerantur somnia, apud eundem *Iosel. d. cap.*
41 *2. Nam ut ait D. Iob, capit. 33. Quando ho-*
mini dormiunt in lecto, tunc aperuit aures vi-
rorum, & erudiens eos instituit disciplinam.
† Ita in somnijs præsignificauit aliquando
Deus, & prædocuit futuros rerum humanarum
euentus, ut Abraham *Genes. cap. 15. Pharaonis*
Genes. cap. 41. Nabucodonosoris, Daniel. cap.
42 *2. & 4.* † Scientia similiter in somnijs a Deo
data sunt, ut Adamo humani generis proto-
plasto, *Genes. cap. 2. Immisit supponem, & Re-*
43 *gi Salomoni, Reg. 3. cap. 3. Igitur euigilante*
Salomone, & intellexit quod esset somnium.

† Interdum etiam in somno præfata sunt
diuina mysteria, cuiusmodi fuit somnium Iac-
cob de illa mystica scala, *Genes. cap. 28. &*
44 *Danielis de Regno Christi, Daniel. cap. 7.*
† Similiter arcana Philosophię, & Medi-
cine illustrata in somnijs sunt reuelata, ut A-
lexandro Magno herbę ad sagittam venenatę
expellendam in somnijs demonstratam fuisse
narrat *Trog. Pomp. Galeno agrotante venę,*
45 *ex qua sanguis erat mitenda, ut Menopolis.*
de cad. 1. cap. 8. q. 3. Eulogio, d. facillis loli ex-
plicationem D. August. lib. de ciuitate pro mort.
46 *cap. 11.*

† Somnia diabolica sunt illa, quę mali

spiritus infidiose immitunt, vel ad perturbationes animi ciendas, vel libidinem, iram, odium, desperationem, vel ad oculorum, aut futurorum significationem, de quibus loquitur sacra pagina *Leuit. cap. 19. v. 16. Nec obseruabis somnia*, *Deuter. cap. 18. v. 10. nec inuentatur in te, qui obseruet somnia*. ¶ Nam inter alia maleficia, quæ Manases Rex Israel fecisse constat, propter quæ irritauit Deum, *Paralip. 2. cap. 33. v. 6. Obseruabat somnia*, nam vt ait *Ecclesiast. cp. 34. v. 7. Multos errare fecerunt somnia*, & exciderunt sperantes in eis. *Hierem. capit. 29. v. 8. Ne attendatis ad somnia vestra, quæ vos somniatis*.

¶ Quapropter non debemus somnia illa obseruare nisi diuina præcedente reuelatione, *Ecclesi. cap. 34. Nisi ab altissimo missa fuerit visitatio, ne des in somnijs cor tuum*. ¶ Nam somnia, quæ a Deo non sunt, plena sunt vanitatis, vt tradit *Tertulian. de Anim. cap. 46. Nam vt ait sacra pagina Ecclesi. cap. 34. v. 1. Somnia extollunt imprudentes*, & errare faciunt stultos. ¶ Cuius generis fuit somnium illud, quo Xerxis Assyriorum Rex vidit vitem ex folia enata, cuius palmes omnem Asiæ obumbrabant, vt narrant *Herodot. lib. 7. Val. Max. libr. 1. capit. 7. Iustin. libr. 2. ¶ Darius per somnium vidit se duas alas habentem*, quarum altera Asiæ, altera Europæ tegebatur, cuius euentus vanitatem notauit, *Iustin. d. lib. 1. Herodot. lib. 3. Orosius li. 1. c. 3. ¶ De diui Cæsaris somnijs, Iulij Cæsaris, Pompei, Astiagi, & aliorum quam plurimum, plura tradunt Alex. ab Alexand. lib. 3. Genial. cap. 26. Sim. Maiol. tom. 2. canicul. colloqu. 4. Fulgos. libr. 1. de somnijs*. ¶ Quemadmodum de Cyro Persarum Rege narrat *Anton. Sabellicus lib. 6. ab orbe condito Aeneid. 2. de Xerxe, Herodot. lib. 7. ¶ De Onomarcho, Diodor. Sicul. lib. 16. de Antigono, & Pompeio, Plutarch. in Demetrio*. ¶ Ideo somnis fidem adhibere prohibentur omni iuri, vt refertur *Simac. de Catib. instit. tit. 63. n. 5. Perera lib. 2. aduersus falaces art. ex cap. 3. Lel. Zecchini in summ. p. 1. tit. de fide cap. 15. n. 7. Mart. del Rio lib. 4. Magic. cap. 3. q. 6. Leonard. Lessus de iust. lib. 2. cap. 43. dub. 8. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 13. Binsfeld. in l. 3. C. de malef. q. 2. Valent. tom. 3. q. 12. disp. 6. punt. 3. Azor p. 1. Moral. lib. 9. cap. 17. Sanchez lib. 2. Decal. cap. 38. num. 49. Grassis libr. 2. deciss. cap. 3. num. 16. Barbosa de potest. Episc. p. 3. alleg. 11. cas. 8. num. 132. Bonacin. in præcepta Decalog. disp. 3. q. 5. punt. 3. num. 19.*

¶ Ad hanc quidem somniorum immisionem vititur demon duplici ratione, vel

concitando corporis humores, vel applicando phantasie rerum figuras, per motum localem, ex quibus fiat representatio, tam propria, quam symbolica, vt docent *D. Thom. p. 1. q. 111. art. 3. D. August. lib. 12. in Genes. ad litter. cap. 13. & 14.* ¶ Qualia fuerunt somnia Anabatistarum, & fuisse olim *Enthusiasmarum*, & admiranda quædam Gentilium, vt *Adebi* apud *Eunapium* in eius vita. *Ptholomei* apud *Tacit. lib. 4. Annal. Nestoris* apud *Zozimum Annal. 4. Odati, & Zariadri* apud *Asbenatum lib. 13. Dynosticar. cap. 13. & aliorum* apud *Valer. Max. lib. 1. cap. 7.* ¶ Ad quod quidem fuerunt *Lectisternia* Gentilium in phano *Aesculapi, Serapidis, Palsphaes, Padalyris, & similia*, in quibus *Æmones* dormientibus responsa dare consueuerunt, vt tradit *Cæsar. Rodigin lib. 27. antiq. lect. cap. 14.* ¶ Cuius artis inuentorem *Paulanias* tacit *Amphiaræum*, & ad *Hebreos* etiam deribetur constat, vel ex illo *Isai. cap. 65. v. 3. Qui immolant in teetis, & sacrificant super latres, qui habitant in sepulchris, & in delubris Idolorum dormiunt*. Hoc scilicet, vt notat ibi *D. Hieronym.* *Vt demonis responsa accipiant.* ¶ Ad quod maxime *maëtarum* victimarum pellibus stratis incubabatur, vt de Rege Latino tradit *Vergil. Aeneid. 7.*

In dubijs responsa petunt hoc dona Sacerdos, Quem tulit, & casarum omnium sub nocte sitenti Pellibus incubuit stratis, somnosque petiuit &c.

¶ Cuius modi multa fuerunt *Idolum* responsa gentilibus facta alia clara, alia ambigua, in quacumque res se verteret de mendatio diabolus non posset accusari, quarum multa recenserunt. *Alex. ab Alexand. lib. 6. Genial. cap. 5. Simon Maiol. tom. 2. canicular. colloqu. 4.* ¶ Vnde superstitiosum est, consilium *Iul. Syreni. lib. de insomnis*, suadentis quicquid sibi iuis ex somnijs cum eorum, quæ postea expertus est, artem debere componi, quæ inutilem, & vanam esse iam pridem *Sapiens* docuit *Ecclesiastic. cap. 34. Quasi qui apprehendit umbram, & prosequitur vanitatem, sicque attendit ad visa mendacia*. ¶ Nam quoties non constat, quod somnia sint a Deo, neque a natura, de necessario debet causa ad demonem referri, & ita vt alie diuinationes prohibita est huiusmodi obseruatio, *Leuit. 19. Deut. 18. & 22. Paralip. 2. c. 33. Eccl. 34. Hiere. 29.* ¶ Et continent peccatum manifestum in fidelitatis, si habito somno pro eius interpretatione recurrit ad magum vel recurrit ad demonem sicut fecit *Nabucodonosor. Daniel. cap. 2. & 4.* ¶ Aut si peculiaribus ceremonijs, vel ante somnium, vel in modo ipso dormiendi

ut sibi per somnia reuelentur occulta, quod expectat ad Gentilicos mores, ideo in fidelitatem continet, *Cael. Rodigin. lib. 27. antiq. lect.*

67 cap. 14. † Idem denique vitium est, si pactum tacitum intercedat; ut quando quis nihil de Deo cogitans, nec rationem habens ad credendum esse à Deo, illis fidem adhibet, nam talia signa non sunt naturalia, sed ad placitum instituentis, cuius demon prænoscitur, sequiturque ea credidit, vel demonem habere magistrum, vel illi fidem adhibere, ut docet *Suarez d. lib. 2. cap. 13. n. 20.*

68 ¶ Diuina autem somnia non solum debemus obseruare, sed eis fidem adhibere sub peccati reatu, *D. Thom. d. q. 95. art. 6. D. August. lib. 12. ad Genes. Lactant. lib. de Opific. Dei cap. 18. Gregor. Nisen. lib. de opific. homi. cap. 33. Griland. de sortileg. q. 11. ex n. 31.*

69 † Ex ratio est quia Deo loquenti fides est adhibenda etiam si in somnijs loquatur, quia ut testatur sacra pagina *D. Isai. cap. 7. non intellecturos eos qui non crediderint D. Paul. ad Hebreos cap. 11. v. 6. Accedentem ad Deum credere oportere.* † Deus enim per sepe in somnijs occultarum rerum vaticinia inspirat, quia animus externarum rerum functus vacans aptior est ad celestia haurienda *Numer. c. 12. v. 6. Si quis fuerit inter vos propheta Domini, in visione apparebo ei, aut per somnium loquer ad eum.*

71 † Etiam si cum somno non detur intelligentia, quia post somnum solent certiorari, ut *Iacob, Genes. cap. 28. uere Deus est in locis istis, & ego nesciebam. D. Petrus à somno excitatus, Act. Apost. c. 12. Nunc suo uere quia misit Dominus Angelum suum.* † Aut solet prophetis interpretatio resecrari, ut in somno Pharaonis debacis, & spiritijs, quod Ioseph interpretauit, *Genes. cap. 41. destituta quam in somnis uidit Nabucodonosor, cuius interpretatio Danieli reserata fuit, Daniel. cap. 2. de manu scribenti ad patientem, quæ Balthasari apparuit, & Daniel interpretauit, Daniel. cap. 5. nam ut ait D. Paul. Corinth. 1. c. 2. Quæ Dei sunt nemo nouit, nisi spiritus Dei.*

73 ¶ Debent tamen somnia huiusmodi magna cura, & diligentia examinari ne amor propius, aut uana præsumptio decipiat, dum diuina pati existimaris, cum sint diabolica, nam ut ait D. Paul. Corinth. 2. cap. 11. Ipse satanas transfiguratur se in Angelum lucis.

74 † Signa autem sunt quibus discernuntur somnia diuina, si in eis animus noster non turbatur, & semper aliquid doctrinæ, vel suauitatis percipiat, cum interna quadam alacritate, & utilitate nostra, vel in communi, vel priuata, una cum delectatione ad bonum, & ma-

li radio, *D. Iacob. cap. 3. Quæ autem de sursum est sapientia. primum quidem predica est, deinde pacifica, modesta, sua debilis, boni consulens, plena misericordia, & fructibus bonis.* † Quod licet ex intimo sopore discerni possit scriptum reliquit *D. Gregor. lib. 4. dialogor. cap. 48. Sancti uiri inter illusiones, & reuelationes ipsas visionum voces, & imagines quodam intimo sopore discernunt, ut sciant quid à bono spiritu percipiant, & quid ab ilusione pariantur.* † Ne in hoc etiam falli contingat, cuncta sacre scripturæ testimonia sunt adhibenda, nam si in minimis aliquid eorum contradicit, somnium non est Deo referendum, nam ut ait *D. Ioan. Canon. 2. ca. 3. Omnis spiritus, qui soluit IESVM à Deo non est. D. Paul. ad Galat. cap. 1. Etiam si Angelus de celo euangelizauerit uobis, præter quam quod euangelizamus uobis, anathema sit.* † Alia multa sunt perpendenda, ne somnia diabolica pro diuina irrepant, quæ cõgesserunt, *Gerson. tract. de probat spir. Perera in Danse. lib. 2. Tbyreus de appar. spirit. Turrecremat. in defens. S. Brigit. Picus Mirand. lib. 4. Prænot. cap. 9. Mar. del Rio lib. 4. Magic. cap. 3. quæst. 6. & nos last sup. lib. 6. cap. 5.*

CAP. VII. De Sortilegio.

SUMMARIVM.

1. Sortilegium omnem diuinationem complectitur.
2. Sortilegium accipitur pro diuinatione tantum, quæ sorte celebratur.
3. Sortes cum laudibus in veteri testamento.
4. Sortes receptæ in nouo Testamento.
5. Sortes, aut sunt diuisoria, aut consultoria; aut diuinatoria.
6. Diuisoria sortes, quæ sint.
7. Rebus in dubijs sortis iudicium admittendum est.
8. Dubium in iure, non in facto sorte terminatur.
9. Milites spolia sorte diuidebant.
10. Electionibus sacris, & prophanis sortes admittuntur.
11. Ecclesiasticis electionibus sortes non prohibentur.
12. 13. Sortes non admittuntur in electionibus Ecclesiasticis ne vitiosus pateat ingresus.
14. Sortes inter aequales admittuntur in electionibus Ecclesiasticis.
15. Sortes admittuntur in omni causa, quando veritas aliter haberi non potest.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

16. Sortes bono caelo, & ut lites sumobeantur licita sunt.
17. Sors politica licita est.
18. Regnum, & possessiones apud Israelitas diuidebantur sorte.
19. Imperia diuisa sorte apud Ebnicos.
20. Magistratus apud Athenienses sorte diuidebantur.
21. 22. Regna, Consulatus, officia, dignitates, in iure sorte diuiduntur.
23. Alexandri successores, & alij Regna sorte diuiserunt.
24. Colonias, & domos sortitas.
25. Regna, & Imperia sortita, & labores belli.
26. Tempestatis, aut pestis tempore sortite licet, eum, qui periculum exponatur.
27. Sors licita quociens res aliter terminari nequit.
28. 29. Sors controuersias dirimit.
30. Contractus Lotheria, vulgo de la Rifa quo modo licitus.
31. Contractus forma potest inter partes conuenire.
32. 33. Matrimonia sorte celebrata.
34. 35. Sortiri uxorem, pro nuuere.
36. 37. Fremina ora conspicua sine sorte eligebantur.
38. Sortes in omni ludorum genere.
39. 40. Cana & bella sortes habuerunt.
41. Consultoriae sortes qua dicantur.
42. Sortibus oculta cognouerunt Iosue, Saul.
43. Sortis usus est in nouo Testamento.
44. Consultoriae sortes raro licite sunt.
45. Consultoriae sortes euentus expectandus à solo Deo.
46. Consultoriae sortes illicitae si à demone, vel Aëtris expectatur euentus.
47. Consultoriae sortes adhiberi debent sine ulla superstitione.
48. Consultoriae sortes mitti debent inter aequales.
49. Consultoriae sortes non proterue, aut superstitiose mitti debent.
50. Apostoli sortes admisisse ante aduentum Spiritus sancti.
51. Apostoli post aduentum Spiritus sancti sortes non admiserunt.
52. Cap. fors 26. q. 2. emendatum.
53. Apostoli post promulgationem Euangelii sortes admiserunt.
54. Apostolorum sortes non sumebantur ex Scripturarum inspectione.
55. Sortes quas vocant Apostolorum superstitiosae sunt.
56. Sortes ex versiculis Homeri, Vergil. &c.

57. Ludus pastorum superstitiosus est.
58. Nomina sumere delibris sacris non pertinet ad sortes.
59. Sanctorum nomina intutclam sortiuntur viri Dei.
60. 61. Sortire Patronum licitum est.
62. Diuinatoria fontes, qua dicantur.
63. Diuinationo omnis in fidelem cum demone continet amicitia m.
64. Demonis amicitia nobis interdicta est.
65. Sortes, qui Fato tribuunt committunt bere sin.
66. 67. Rota Fortuna ex Planetis, & Signis repellitur.
68. Ars Planetaria damnatur.
69. Sortes Diuinariae, quia non habent vim naturalem neque diuinam, referenda sunt demoni.
70. Falis, vel Thesaris sortes mitti cōsueberūt.
71. Fabae iactabantur ad sortes.
72. Fabae nigrae ore sumebantur, & iactabantur ad sortes.
73. Fabarum usus ad futura dignoscenda.
74. Sortes in templo Fortuna.
75. Sortes Phabeia, Delia, Lycia, Delphica, &c.
76. Sors pro Oraculo accipitur.
77. Sors pro Fortuna inualuit.

ORTILEGIUM licet omnē diuinationem complectatur, ut docet *Ph. lib. 28. cap. 4. Petr. Gregor. in syntagm. iuris eni p. 3. lib. 34. c. 3. ex n. 5. Paul. Grilland. de sortileg. q. 1. n. 3. Farinac. de heretic. q. 181. §. 1. ex n. 62. t. Nunc illud accipio pro diuinatione tantum quae sorte celebratur, prohibita in cap. sortileg. 26. q. 1. cap. sortes cap. non exemplo. cap. illud d. 26. quest. 2. cap. si quis Episcopus capit. non licet capit. non oportet, capit. aliquanti cap. sortes d. 26. q. 5. cap. 2. & 3. de sortileg. l. nullus l. nemo, l. quicumq; C. de malefic. & math. l. 1. tit. 23. p. 7. l. 6. tit. 3. lib. 8. Recopil. t. Cum remē sortes cum laude in sacris literis repariamus. in veteri namque Testamento, Leuit. c. 17. v. 24. in sorte possessionis suae, Numer. c. 33. v. 34. quam diuidetis vobis sorte & cap. 24. v. 13. Terram quam possidebitis sorte. Deuter. cap. 1. v. 38. ipse sorte terram diuidet, & cap. 31. v. 7. Tu eam sorte diuides Iosue cap. 13. v. 13. quae nec sorte diuisa est, & cap. 14. v. 2. sorte omnia diuidentes, & cap. 19. v. 51. quas sorte diuiserunt, Reg. 1. cap. 10. v. 20. cecidit fors super Tribum. Paralip. 1. cap. 6. v. 54. ipsis enim sorte contingerant. Esther c. 2. v. 7. Missa est*

est fors in ornamento. Et in nouo etiam Testamento D. Math. cap. 27. v. 35. *super vestem meam miserunt sortem* D. Marc. cap. 15. v. 24. *mitentes sortes super eum*, D. Luc. cap. 1. v. 9. *sorte exiit ut incensum poneret*, D. Ioan. cap. 19. v. 24. *id vestem meam miserunt sortem*, Act. Apostol. cap. 1. v. 17. *Sortitus est sortem ministerij huius*, & v. 26. *Cecidit fors super Matthiam* & cap. 13. v. 19. *Sorte distribuit eis terram*.

¶ Quare ut tot iura ad concordiam reducam, dicendum est sortes esse in differetes, nan secundum vsum, & intentionem permituntur, vel improbat: quare ideo diuiduntur in Diuisorios, Consultorios, Diuinatorios, vt docent D. Thom. 2. 2. q. 95. art. 8. Peter. Grego. d. lib. 34. cap. 5. Fran. Picus Mirand. lib. 6. prae tot. 6. Ioan. Azor. tom. 1. Instit. moral. lib. 9. cap. 21. Mart. del Rio lib. 4. Magic. cap. 4. Fran. Suarez de Rel. g. lib. 2. cap. 12. Pet. Binsfeld. in l. 3. C. de malefic. q. 3. Grego. Sayrus in Clau. Regal. lib. 4. cap. 5. ex n. 14. Bonacm. in summ. tract. circa Decalogi praecept. 1. disp. 3. q. 5. pun. 3. n. 13. Raph. de la Torre tom. 2. de vitijs opolis. Relig. q. 95. art. 8. disp. 2. Thom. Sanchez tom. 1. Decalog. lib. 2. cap. 38. ex n. 57.

¶ Diuisoriae sortes sunt: quae vtuntur homines in controuersijs, & in litibus dirimendis, hereditatibus & bonis diuidendis, officijs, & dignitatibus obtandis, magistrantibus publicis, & prae batis obtinendis, & alijs huiusmodi, de quibus praedicta iura diuina loquantur, & humana, vt in iure dicendo, l. sed cum ambo D. de iudic. de optione pluribus relecta, l. si duobus C. communi de leg. de cautione ab hereditibus danda, l. si quae sunt D. familiae heriscunde, de portione obtanda, l. 28. Taur. in tal caso echen fuertes, de finibus regundis, & alijs similibus, vt notat Pet. Gregor. vbi supr. ¶ Na quando res adeo dubia est, vt nullatenus veritas haberi possit, ad sortis iudicium recurrendum est, vt probant Alcon. Sigonius de iudic. lib. 2. cap. 12. Pet. Gregor. d. cap. 5. ex n. 1. Mi finger. lib. 4. obseruat. cap. 37. in l. si duobus C. commun. de leg. Bart. in l. meminibus C. quando & quib. quar. lib. 10. Peralta in l. si quis seruuum & inter duos n. 12. D. de leg. 2. Azebed. in l. 12. tit. 4. lib. 5. Recopilat. n. 3. Troil. Maluet. tract. de sortibus p. 3. n. 13. ¶ Et id quando vertitur dubium in iure, secus in facto, Glos. in l. 1. C. uti possidet. l. 1. in d. l. si duobus num. 5. Imol. in l. huiusmodi §. fin. D. de leg. 1. Ant. Gom. in d. l. 28. Taur. num. 7. Matienz. in d. l. 12. tit. 4. lib. 5. Recop. gloss. 5. num. 1. ¶ Vnde & bello capta milites sorte diuidebant, vt

cruci affantes in Christi vestimenta, milites

fecerunt, Matth. cap. 24. Luc. 23. & apud Maronem Aeneid. 6.

Glypeum, christasque rubentes

Excipiunt sorte.

¶ In electionibus tan sacris, quam prophanis sortes admissas cōperio, vt in electione Regni. Reg. 1. cap. 10. Sacerdotum Paralip. 1. cap. 24. 25. 26. In nouo Testamento apud D. Luc. cap. 1. *Sorte exiit, vt incensum poneret*, Acta Apostol. cap. 1. *Cecidit fors super Matthiam*. ¶ Vnde sortes in Electionibus Ecclesiasticis non sunt prohibere regulariter, Sanchez tom. 1. Decalog. lib. 2. cap. 38. nu. 83. Suarez de Relig. tom. 1. lib. 2. cap. 12. Bonac. Decal. 1. disp. 3. q. 5. pun. 3. num. 14. Layman. lib. 4. tract. 10. c. 3. ¶ Neq; obstat, quod in electionibus Ecclesiasticis sortes non admittuntur, cap. Ecclesia vestra de sortileg. ca. quia propter, de Elect. cap. fin. de sortil. Quia id fit eo quod in talibus electionibus necessaria est forma data, in d. cap. quia propter, de Elect. ne vitiosus pateat ingressus, cap. unico de eo, qui mittit. in poss. lib. 6. ¶ Ideo sortes non admittuntur, quia ex illis requisitis non sunt, vt tradunt Caietan. 2. 2. q. 95. art. 8. & in summ. v. fors. Valen. tom. 3. disp. 6. q. 12. pun. 3. Toled. in summ. lib. 4. cap. 15. Grego. Sayrus in Clau. Reg. lib. 4. cap. 5. ex num. 20.

¶ Quando tamen vitiosus cessat ingressus, quia pares oppositores sunt, & causa talis est naturae, quae absque sorte neque terminari, non negarem sortes admitti debere, gloss. cap. licet causam, de probat. Vbi nullus, vel uterque ostendit titulum, & omnino sunt aequales probationes; nec patet, quis ad iudiciū promouerit, sorte dirimatur. ¶ Et ita in omni electione sortes esse admissas, vbi aliter veritas haberi non potest, aut causa aliter terminari nequit, tradunt Suarez de Relig. lib. 2. cap. 12. num. 9. Azor. tom. 1. instit. Moral. lib. 9. cap. 21. Thom. Sanchez d. li. 2. cap. 38. ex n. 58. l. roil. Maluet. tract. de sortibus p. 3. ex n. 5. ¶ Idque maxime si iusto pietatis zelo fiant, vt lites submoueantur, & discordia cesset, nec aliter res terminari valeat, quia vt ait sacra pagina Proverb. cap. 18. *Sortes mittuntur in sinu, & a Domino temperantur*.

¶ Vnde licita est fors polytica, quae Reipublicae dignitates, & officia inter ciues distribuit, vt doceat Mart. del Rio lib. 4. Magic. cap. 4. q. 1. Suarez vbi supr. d. cap. 12. Raph. de la Torre tom. 2. q. 95. art. 8. disputat. 3. Maiol. d. ser. Canicul. tom. 2. colloq. 2. ¶ Nam Regna, & Imperia sorte obtabantur, nam de Regno Israelis legitur Reg. 1. cap. 10. v. 21. *Cecidit fors super cognationem Metri, & peruenit,*

etque

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

osque ad Saul, Iosue Palestine agrū diuisit sorte, Iosue cap. 13. *Et sorte diuisit eis terrā.*

19 † Athlas, & Saturnus cœli filij sorte inter se imperium parciebantur, deinde tres Saturni filij, quorum Iouis cœlum, Neptuno marē, Plutoni infernum contingisse dicitur ab Orpheo, & Homero, quibus astipulatur Vergil. *Æneid. 1.*

Non illi imperium pelagi, se vumque tridentē Sed mihi sorte datum.

20 ¶ Athenienses tamen apud Græcos, Magistratus in Areopago coniectis in vnam varijs literis nomina sortiebantur, vt tradunt Demosthenes, & Aristophones, & alij relati ab *Ascon. Sigonio libr. 3. de Repub. Atheniens.* † Ex quibus officia in iure Regna, Consulatus sorte diuisa sunt, Titus Liuius lib. 7. *Censuit igitur Senatus Consules sortiti Provincias*, cui astipulatur, *Auth. de Consulibus in principio. Dionys. Halicarnas. lib. 6. antiquit. Valer. Max. lib. 3. cap. 7. † Itē*

21 Proconsules sortiri, *l. mancipati D. de adopt. Questores, l. 1. D. de questor. Cic. pro Muren. & act. 3. in Verr.* Necnon Prætores sorte electi, vt tradit *Sueton. in Caesar. cap. 18. & in August. 3. † Apud Macedos Alexandri Mag*

22 ni successores sorte inter se Provincias diuiserunt, vt refert *Iustin. libr. 13.* Darius item sorte Persarum Regnum adeptus est. Extincto enim Cambyse contentione de Regni successore orta sors dirimit, quod apud Romanos adeo in pretio fuit, vt nullus ad Imperium, vel Consulatum sine sorte, & auspicio admitteretur, vt tradunt *Liuius. Verg. & alij.*

24 † Hinc coloniz sorte diuise, domos, & alia *Alciat. lib. 5. Pererg. c. 22. Buisenger lib. 2. de sortib. cap. 1.* Nam vt ait Vergil. *Æneid. 5.*

Inter cæ Aeneas urbem designat aratro, Sortiturque domos.

25 † Hinc Regna, & Imperia sorte diuisa tradit *Tiraq. de Primogen. lib. 1. cap. Mendoza in fatalib. decad. 1. cap. 2.* Officia, & labores belli, vt apud Græcos in obsidione Troiana Vergel. *Æneid. 2.*

Hinc delecta virum sortiti corpora furtim.

26 Hinc tempore tempestatis licitum est sortiri, quis à naui eijciatur, vt *Ionas cap. 1.* & tempore pestis sortiti, quem parochum in vrbe remaneat, vt docet *D. August. epist. 180. ad Honor. & lib. 1. doct. Christ. cap. 28. † Est enim*

27 sors licita in his, & alijs muneribus, vbi res aliter terminari nequit, nam, vt ait *D. Thom. 2. 2. q. 95. art. 8. Si inter Dei ministros sit disceptatio, qui eorum persecutio- nis tempore maneat, ne fuga fiat omnium, & qui eorum fugiant, ne morte omnium*

deferatur Ecclesia, si hac disceptatio aliter non potuerit terminari, quantum mihi videtur qui maneant, & qui fugiant sorte eligendi sunt.

28 † Item si dubitaretur inter milites, quis primum urbem ingrediatur, vel inter religiosos, quis esset apud Indos iturus ad fidei propagationem, nam si legitur Apostolos diuidisse inter se missiones per orbem, *D. Cyril. lib. 5. in Isai. c. 81. Tertu. li. 8. Const. D. Clem. c. 5.*

29 † Sors enim controuersias dirimit, & inter potentes quoque diiudicat, *Prouerb. cap. 18. & loco iudicialis sententiæ accipitur Vergil. Æneid. 6.*

Ne vero hac sine sorte data, sine iudice sedes.

30 Hic in vsu contractus *Lotberia Hispanæ dela Risa*, in quo merces pluribus contrahentibus sortiuntur, cui obtingat, licitus sane & permissus, vt probat *Fr. Garcia de contractibus lib. 3. cap. 20.* quidquid aliud videatur sentire *Conrad. libr. 3. de Contractibus q. 71. concl. 2.*

31 † Etiam in foro conscientiz, vt tenet *Molin. de Iust. & iur. p. 3. disp. 509.* quia inter partes potes de contractus forma conuenire, *l. neq; emptio D. de contrab. empt. Ludou. Lopez lib. 2. de contract. cap. 13. † Cum & matrimonia (qua*

32 tenus contracta) sorte celebrata tradit *Tiraq. inl. 3. Connubial. & abnuere videtur, tex. in cap. non licet 26. q. 5. vel coniugia sortienda. † Vnde Olympias apud Plaut. in Casin*

22 vxorem sibi sorte designat, & Tiberius (auto te Sueton. in eius vita) *Quempiam questura monit, quod uxorem pridie sortitione ductam, postridie repudiasset. † Ex quo natum videtur*

34 *sortiri uxorem pro nuere, vel matrimonio sibi copulare l. neque femina, D. de senatoribus l. si rogatus §. matrimony D. de manumis. vindit, l. 2. C. quando, & quib. lib. 10. † Quibus*

35 *astipulatur concuius meus Seneca in Octau. act. 2.*

Soriti fratris more Iunonis toros.

Nec non Propertis, cuius locum non teneo, verba sunt.

Me quoq; per talos Venerem querente secidos Damnos si semper insiluerit canes.

36 † Quod & ad contubernia seruorum transtulit *Plaut. secundum Turnebum lib. 1.* sed fallitur, nam Helena Menalao, Casandra Agamennoni: Aethram Demophoanti: Clismenes Ascamanti, quibus meminit, data sunt in coniugio, & sine sorte, vt notat *Diets. lib. 5. & de Andromacha. † Fuit enim mos inter victores feminas nobiles, & ore conspicuas sine sortitione ducere, quamuis reliquæ sortirentur, Senec. vbi sup.*

Que sortitus non protulit illos, Nec victoris beri tetigit captiua cubile.

Vilitatum

38† Vilitatum veteribus, ut sortibus vterentur in omni fere ludorum genere, ut in Circensibus, Tertulia. lib. 2. de spect. *Semper oculi in urna.* In ludis Scenicis Cytharedi, Sueto. in Neron. cap. 21. *Sorticulaque in urnam cum ceteris demissa,* in spectaculo gladiatorum, Stadius Sylvar. lib. 3.

Sortibus ardens

Pumat arena sacris.

39† Quin & crenarum iucunditas sortes habuit, Caelius lib. 27. *Sors, & lachrysis in crenis aequalitatem,* & in conuiuijs communionem dispensabant. Adeo misere Gentes subiecti huic malo, & ludibrio dæmonum dementabantur. † Et in bello loco vrnx sortes mitebantur in galea, *Ænei. 5. Deiectumque a nia sorte, Accipium galeam.* In nauibus sortes ad imitationem Circensium, *Æneid. 5.*

Tunc loca sorte legat.

41† Consultoriae sortes sunt, quibus diuina voluntas exquiritur, ut sciant, quid sit faciendum, quid agere oporteat, quid cabere debeant, apud Hæbreos valde in usu *Leuit. cap. 16. v. 9. Cuius exierit sors Domini.* *Iosue cap. 15. v. 1. Sors filiorum Iuda per cognitiones suas ista fuit.* *Prouerb. cap. 3. v. 14. Sors in templo Dei.* † Nam iudicio sortis Acham reperitur ex anathemate subrepuisse, *Iosue, c. 7.* Saul quoque sorte deprehendit Ionatham filium præceptum violasse, *Reg. 1. capit. 14.* Ionas fugiens a facie Domini sorte deprehensus est, *Iona, cap. 1.* † Quod etiam post Christi aduentum in usu fuit, ut de Zacharias legitur, *Luc. cap. 1. Sorte exist, ut in censum poneret.* Et Apostoli inter Iosephum dictus iustus, qui cognominabatur Barsabas, & Mathiam de Apostolatu contententes, miserunt sortes, *Act. Apost. c. 1. Et cecidit sors*

44 *super Matthiam.* † Sed Consultoriae sortes tot exigunt conditiones, ut non nisi inter Apostolos, & viros Dei raro licitus sit earum usus, ut multis aduētis probant *Mart. del Rio lib. 4. Magicar. capi. 4. Suarez de Relig. lib. 2. capit. 19. latè Rapb. de la Torre tom. 2. de vitijs opposit. Relig. quest. 95. art. 8. disp. 2. & q. 97. art. 1.* † Primo enim attendi debet, quod euentus expectandus est, nō a Fortuna neq; a Fato, neque ab Astris, aut Angelis, neque a dæmone, neque ab industria, vel arte, neque ab alia causa, sed a solo Deo iuxta illud *Pf. 30. v. 16. In manibus tuis sortes mee:* quia ut ait Sapiens *Prouer. c. 16. v. 33. Sortes mittuntur in sinu,* & a Domino temperantur.

46† Nam si euentus expectatur a dæmone secum habet suam malitiam: si ab Astris, mortale esset peccatum: si a Fortuna, vel Fato

idolatria redolet, ut docent *Toledo, & Veraz Cruz lib. 2. Physic. specul. 5. Lesius de iust. & iur. lib. 2. cap. 43. dub. 9.*

47† Secundo quod adhibeatur simplex sors, sine vlla superstitione, vel abusu rerum Sacrarum, aut sacre Scripturæ, quia mortale est peccatum, ut docent *D. Augustin. in capit. igitur 26. quest. 3. Suarez de Relig. lib. 2. capit. 19. Malderus de virtut. Theolog. tract. 10. capit. 7. dub. 9.* † Tertio quod illi, qui sortiuntur, æquali iuri nitantur, alias enim esset iniusta sortitio, & quidem grauior, si de bono publico ageretur, ut docent *Satius in Sent. 4. dist. 37. Rapb. de la Torre, ubi sup. d. disput. 2. Mart. del Rio d. capit. 4.* † Quarto quod non proterue, aut superstitione sortes iactentur, ut voluntas diuina dignoscatur, sed iusto pietatis celo, ut discordia cesset, idque precibus ad Deum fuis, ut Apostoli fecisse comperitur in electione *Matth. Act. Apostolor. 1. Et orantes dice-*

48
49
50
51
52
53

runt, tu Domine, qui sorda nosti omnium, ostende, quem elegeris. † Nam licet aliqui dicant Apostolos sortes admississe, quia ante acceptum Spiritum sanctum adhuc ceremoniali lege utebantur, quæ sortes inter alia admisit, ut tradunt *D. Thom. 2. 2. q. 93. art. 8. Venera. Beda Act. 1. Ioā. Malder. ubi sup. d. dub. 9.* † Post acceptum tamen Spiritum sanctum amplius sortibus vti nō sunt, sed orationibus, ut in electione Diaconorum, & Presbyterorum, *Act. Apostol. capit. 6. & 14.* quia Deus non sortientibus, sed orantibus cuncta promissit, *Matth. ca. 7. Marc. cap. 11. Ioan. 14.* † Quæ quidem sententia originē habere videtur, eo quod tempore *D. Thom. in Decreto ad cap. sors 26. q. 2.* post *D. Augustini verba ad Psal. 30.* addiceretur a Gratiano, *Ante quam Euangelium claresceret multa permiscbantur, quæ tempore perfectionis disciplina penitus sunt eliminata, &c.* † Quæ iam hodie a textu separata sunt in correctione Decreti facta auctoritate *S. D. N. Greg. XIII ex Bulla dat. 2. Iun. 1582.* Ideo post Euangelium etiam sortes huiusmodi admittenda esse dicendum videtur, nam ut ait *D. Augustin. super d. Psal. 30. Sors non aliquid malum est, sed res est in dubitatione humana diuinum indicans voluntatem.*

54† Sed ideo non approbo eos, qui ut Apostolorum sortes imitentur librum sacrum apperunt, & ex primo occurrentibus sortes de futuris, & occultis accipiunt, ut in capit. vnico 26. quest. 1. *Scripturarum inspectione,* capitul. hi qui d. 26. quest. 1. *De paganis Euangelicis sortes legunt.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

55 † Quas ideo, quia Sanctorum, & Aposto-
lorum sortes nefario sacrilegio vulgus appel-
lat, sub eo nomine, non vno Concilio damnâ-
tur, d. capit. vnico cap. non statim, capit. non
exemplo 26. quæst. 2. capit. aliquanti capit.
sortes, capit. si quis clericus d. 26. quæst. 5.

56 † Nam id potius pertinet ad Σαυλὶν καὶ Ἰσὶδὼρ
floisheimantiam, quam ex versibus Ho-
 meri, Musci, Vergilij, vel alterius poë-
 tæ veteres sumebant, ut tradunt *Plato in*
Cremone, *Cicer. lib. 1. diuinat. Valer. Maxi.*
lib. 1. cap. 5. Et Vergilij fit mentio apud *Spar-*
tian. in vita Adrian. & apud *Lamprid. in vi*

57 *ta Alexand. Seuer.* † Ex quibus natus est ludus, qui describitur in *Matth. 23. 15.*, *dodocaedro*, & vocatur *ludus Pastorum*, ad cognitionem matrimonij, dignitatum liberorum, &c. quem dum puer essem habui à quodam Religioso: sed à prudentissimo patre meo D. Michael Hieronymo de Torreblanca reprehensus illum à me proieci, & postea superstitiosum iudicavi ex *And. Casalp. in lib. de inuestig. demon. cap. 12.*

58 ¶ Neque obijcies, vel *D. Augustin. libr. 8. confess. capit. 12.* de libris sacris nomina sumentem, vel Christianissimos Reges Francorum de simili Scripturarum inspectione sollicitos, vt narrat *Gregor. Turonens. libr. 4. hystor. Francor. cap. 18. & 20. & lib 5. cap. 14.*

59 ¶ Quia Sancti viri libros sacros non aperiunt, ut diminutionem querant, sed ut aliquid lectionis fructuum percipiant, ut qui libros pios, pro sua spirituali consolatione solent legere, ut ex eis, quae se primo offerunt, illo die meditando, & collenda summant, ut *vita, moribus, & sanctitate conspicua Genitrix mea D. Anna de Villalpando se facisse*

60 *ſapientia mihi teſtata eſt. † Quod non repugnat*
pictati Chriſtiane, neque quod de fortiendo
patro ſuz Prouinciz matronis teſtatur Cæ-
ſarius libr. 8. miraculorum, capitu. 56. Et de
fortiendo D. Petro Apoſtolorum principe
Ferdinandum Cortefium ſeciſſe, narrat Frã-
ciſc. Gomara lib. 1. hiſtor. Mexican. capit. 21.

61. Nam licet id impugnare conetur Rabb.
de la Torre tom. 2. de vitijs oppos. Religios. q.
95. artic. 8. disput. 3. licitum tamen est, vt
probât Martin. del Rio libr. 4. Magicar.
cap. 2. quæst. 7. sect. 3. Bulenger. libr. 2. de sor-
tib. cap. 1.

62 **¶** Diuinatoriz sortes appellantur, qui
mittuntur, vt cognoscantur futura, & occulta,
que quia merz sunt diuinationes, ex pacto ta-
cito, vel expresse cum demone contracto,
omni iure damnantur, vt tradunt *D. Thom.*
2.2. quest. 95. Petr. Gregor. in Syntag. lib. 34.

cap. 1. 2. 3. 4. & 5. *Le Zecsbias in summ p. 1. tit. de fide, cap. 15. num. 9. Cardinal. Toledo in Summ. lib. 4. cap. 15. ex num. 3. Mart. del Rio lib. 4. Magic. cap. 2. q. 7. sect. 3. & 4. & cap. 4. q. 1. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 12. Petr. Binsfeld. in l. 3. C. de malef. q. 3. Tiber. Decian. lib. 5. cap. 17. Grilland. d. q. 1. Maluet. de sortib. q. 3. Abb. in cap. Ecclesia vestra, de sortib. Campanil. diuers. iur. rub. 11. capi. 26. num. 94. & 95. D. Anton. p. 2. tit. 12. cap. 1. 6. 9. Iacob. de Graffis lib. 2. deciss. cap. 4. ex num. 1. & cap. 5. ex num. 24. Ioan. Azor p. 1. Moral. lib. 9. cap. 21. Sanchez d. lib. 2. Decalog. cap. 38. ex num. 56. Salcedo ad Diaz in Prax. capit. 100. ex n. 101. Bulenger. lib. 2. de sortib. cap. 1. Bonacin. in Summ. tom. 1. circa primum Decalog. disp. 3. quast. 5. punct. 3. Farinac. in Prax. crimin. q. 20. ex num. 72. & de heretic. q. 181. §. 1. n. 62. 63. 64. & 65. Caualecan. de brach. Regio p. 1. num. 84. Raph. de la Torre tom. 2 q. 95. art. 8. Barbof. de potest. Episcop p. 3. alleg. 51. cas.*

8. num. 128. † Neque vlla causa tollerari debent, quia omnis diuinatio infidelem cum demone amicitia continet, vt docet *D. Aug. lib. 2. doctrin. Chrift. cap. 22.* Et in iniuriam Dei vertitur, *D. Tbom. 2. 2. quest. 95. artic. 6. & 7. Petr. Gregor. in Syntagin. d. libr. 34. cap. 7. num. 5.* † Ideo grauissimum est peccatum etiam si bono zelo exerceatur, *cap. 2. de sortileg.* quia nobis interdicta est omnis cum demone amicitia, *Apostol. Corinth. 1. capit. 10. Nolo socios vos fieri demoniorum.* † Nam si electus a Fortuna Dea expectatur, manifestam continet idolatriam, vt tradit *Euseb. lib. 9. prapar. Euang. cap. 2.* Nam vt ait *Iuvenal Satyr. 10.*

Te facimus Fortunā Deam, cæloq; locamus.
† Si à Fato euentum expectat continet
manifestat hæresim, quia Fatum esse credit,
quod tot sæculis Ecclesia impugnauit, quia
nihil aliud est hæresis, quam aliter, quam
Ecclesia tenet dissentire, *capit. hæc est fi-*
des 24. quæst. 1. † Cuius generis est nota
fortunæ, in qua per quosdam circulos, Pla-
netis, signis, & numeris distinctos, cum
de alicuius Fato queritur supersticiosè in-
uestigatur, vt dum puer essem apud multos
vidi, & maximè in vlu esse in Fez, narrat
Ioann. Leo in histor. Afric. lib. 3. † Quæ ex-
presè quidam damnatur, in *capit. non ob-*
seruetis 26. q. 7. sub illis verbis. Siue qui per
quosdam numeros literarum, & Luna, & per
Pythagoricam Necromantiam agrotantium
vitam, vel mortem, vel prosperam, vel ad-
uersam fortunam inquirunt. † Cuiusmodi

*etiam fuit *Ars Planetaria*, laminis scripta, &

Carolo Magno missa obtinenda omni cognitioni supernaturali artium, & scientiarum, de qua *Martin. del Rio lib. 2. Magic. capi.*

69 2. † Nam cum sortes huiusmodi naturaliter nullam habere veritatem dignoscantur, neque a Deo sint institutæ, de necessario effectus adscribendus est dæmoni, cuius pacti sunt signa; ideo ea obseruare peccatum est mortale contra Religionem, vt docet *Suarez lib. 2. de relig. c. 12.* † Siue per talos, vel tessaras, sortes huiusmodi experiantur, vt quæ de fato suo quærebunda in suum caput recidere agnouit apud Alciat. embl. 129.

At cui iactato male cesserat alea talo, &c.

71 † Iactabantur non solum tali, sed etiam fabæ in Lemuralibus Laruis placâdis, Manes gratia *Alex. ab Alex. lib. 3. dier. Genial. cap. 12.* In Lemuralibus fabam noctu iacere & surpatum est Lemures se ex domo eicere clamantes, eam nigram esse conuenit: ipsamque lotis manibus, & pede nudo per ora versare; & post terga reicere, arisque tintinnitum facere, vt Lemures fabis redempti domo abirent, non uis orare. † Horum nefarium ritum taxat *S. D. N. Sixt. V. in Extrauag. cæli, & terræ ann. 1586. Vel fabarum iactum uti non veretur.* Ad quem morem respexit *Ouid. lib. 5. Fastor.*

Et nigras accipit ore fabas,

Aduersusque iacet: sed dū iacet, hac ego mitto
His (inquit) redimo, meque, meisque fabis.

73 † Ad futura euenta dignoscenda fabarum etiam vsus fuit, vt infelix illa Beatrix, ipso die, quo a Ferdinando viro, vna cum Commendatarijs in adulterio deprehensis Cordubæ interfecta est, fabas iactasse fama refert, quæ omnes in caput ceciderunt, non diuinitio non infima fuit, *Ouid. Fastor. lib. 2.*

Tam cantata tenet confusio licet plumbo,

Et septem nigras versat in ore fabas.

74 † Quod videtur habere originem ex veneratione Fortunæ Dæ, in cuius templo loco oraculi sortes mittebantur, vt de templo Prænestræ tradidit *Cicer. lib. 2. diuinat.* ex quo dictæ, sortes Prænestræ. † Cuiusmodi fuerunt plura alia, vt Phebeicæ, de quibus meminit *Seneca in Oedip. Delicæ, Lycicæ, Anciætes,* quæ caracteribus dabantur, quibus futura cognoscerentur, vt tradit *Alex. ab Alex. lib. 1. Genial. cap. 13.* Delphicæ apud *Horat. in art. poet.*

Et diuina futuri

Sortilegia non discrepuit sententia Delphis.

76 † Vnde fors pro Oraculo, tradit *Valer. Max. lib. 1. Cuius rei explorandi gratia legati apud Delphicum Oraculum missi retulerint*

Principi fortibus. † Quæ non de libris Fatalibus Sibyllarum, sed de fortibus, quæ in templo iacebantur intelligendū est, vt tradit *Cerda ad illud Verg. Æneid. 6.*

Hinc ego, namque tuas sortes, arcanaque Fata, Dicta mea Genti ponam

78 † Et quia Fortuna Prænestræ colebatur sub imagine duarum sororum siluis, *Fortuna prænestræ iugis,* fors pro Fortuna inualuit *Autb* vt omnes obediant *Iudic. 5. arripiant, collat. 5. Horat. lib. 1. Saty. 9.*

Namque instar fæsum mihi triste tabella, Quod pueri cecinit diuina motus anus urna.

CAP. VIII. De Necromantia.

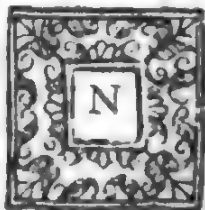
SUMMARIVM.

1. Necromantia unde dicatur.
2. Necromantia, in quo consistit.
3. Necromantia apud Hebræos fuit a tempore Moysis.
4. Necromantiam exercuit Pythonsa ad petitionem Saulis.
5. Necromantiam ante exustam Troiam apud Homerum.
6. Necromantia dicitur umbrarum colloquium.
7. Necromantia unde habuit originem.
8. Interitum hominis quare non lamenticis, sed hymnis prosequatur.
9. Anima non sunt ab eterno, nec diuina essentia participes.
10. Anima non habet corpus ad apparendum, neque illud potest aliunde comparare.
11. Anima nudata a corpore non possunt iterum illud induere.
12. Diabolus nullas animas potest ad banc coloniam reuocare.
13. Animas non apparere sed demones eorum formam assumere.
14. Animarum apparitiones spectra sunt.
15. Anima Samuelis ad incantationem Pythonsa apparuit.
16. Samuelis anima apparuit, non Mago carmine, sed iusu, ac imperio Dei.
17. Animarum apparitiones ad absolutam Dei potestatem pertinent.
18. Demonum apparitiones spectra, & phantasmata sunt.
19. Demorum apparitiones umbras esse, & figmenta.
20. Manes inferiorum figmenta.
21. Manes cur umbra dicantur.
22. Anima ipse ipsissima sunt umbra.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

23. Necromantia varia fuerunt ritus, & caeremonia.
24. Sanguis verus cur in Necromantia offerretur.
25. Orpheus sola inuocatione uxorem ab inferis rebocauit.
26. Necromantia institutum duplex fuit.
27. Necromantia altera per inuocationem, altera per sacrificium.
28. Anima non reddit ad corpus per Necromantiam.
29. Manes demones fuerunt, qui mortuorum animas emenciabatur.
30. Necromantia aperta interuenit Idolatria.
31. Demones ementitis animis facilius quidquid vellint persuadent.
32. Necromantia demones persuadent inferorum carcerem non ita esse perpetuum.
33. Grymorie artis canones ad Necromantiam.
34. Anima post mortem non efficiuntur demones.
35. Manes ipsi anima appellantur.
36. Sciomantheia prima Necromantia species.
37. Sciomantheia in nemore obscuro exercuit Eriectus.
38. Sciomentheia sacerdos discolori veste induebatur.
39. Palla atra, pulla, & lugabris in Sciomantheia.
40. Necromantia altera species adhibitis offibus, & fibris mortuorum.
41. Necromantia varij ritus.
42. Necromantia varius carmen.
43. Cantus Necromantia, quo ritu peragebatur.
44. Carmen Necromantia qualis fuerit.
45. Præces Necromantia solemnî carmine concipiebantur.
46. Diabolus cadauer aspiciens reformidat illud ingredi ad Necromantiam.
47. Resurrectio operatur noctu oculi.
48. Manes pro demonibus inuocantur.
49. Diabolus apparens in cadauere ex Necromantia, sine nouo carmine non discedit.
50. Demones mortuorum anima emenciuntur.
51. Manes, & umbra inferorum spiritus sunt.
52. Necromantia res est periculi plena.
53. Necromantia multi mente abalienantur.
54. Necromantia multi male pereunt.

55. 56. Necromantia, quam detestanda.
57. Necromantie prohibitio, & pœna.
58. Demonis responsa querens stultitia anumeratur.
59. Necromantia consulsori, & consulenti pœna mortis indicta.
60. Necromantici morte aeterna puniuntur.
61. Necromantici iure humano veteri, qui sint.
62. Necromanticiis hodie, qua pœna sit.
63. Necromantici, quasi baretici puniuntur.

NECROMANTIA prima est, & præstantissima Magania pars, quæ ad uitam expectat, sic dicta à Græcis *vix & necros*, quod mortuum significat, vel cadauer, & *τῆς ψυχῆς* tesmā

teies, dicta diuinitio, vt docet D. Augustin. lib. 10. Ciuit. Dei cap. 9. c. nec mirum 26. q. 5. † Cuius quidem institutum in eo consistebat, vt per artes Grymorie, mortuorum animæ euocarentur, vt de occultis, & futuris responsum darent, vt docent D. Augusti. d. cap. 9. & 10. & lib. 7. capi. 33. Petr. Leioyer libr. 4. Spectror. cap. 4. Martin. del Rio Magicar. lib. 2 q. 26. & lib. 4. q. 6 ca. 1. Ioan. Azor tom. 1. instit. moral. lib. 9. cap. 20. Raph. de la Torre tom. 2. de vitij oppos. relig. q. 95. art. 3. disp. 3. Farina. de baretic. q. 181. §. 1. n. 58. Perera de Mag. lib. 1. c. 11. Barbosa de potest. Episcop. p. 3. allegat. 51. cas. 8. num. 129. Iul. Cas. Bullenger. lib. 3. diuinat. cap. 3. † Quæ quidem ars per quam vetusta est, nam apud Hæbreos à tempore Moylis (qui vixit anno mundi 2464. Dilubij 308. ante natū Christi 1589) Pythonisq. artem prohibitam exercētis inuenio Leuit. c. 20. Deut. c. 18. † Quæ fuit mortuorum animas euocandi ars, vt ad Saulis Regis petitionem exercuisse pythonisam cōstat Reg. 1. c. 28. qui vixit anno mundi 2977. Diluuij 1320. Troiz exultæ 105. ante natum Christū 1077. vt cōstat ex Computo Iacob. Salian. in annalib. sacris tom. 3. † Et non multo ante exultam Troiam apud Homerum vſitatam vixit *μῆτις* inuenio, nā Empedocles testatur apud Laert. *Educes mortui viri robur ex inferno.* Melissam Pimandri mariti animam, querentem introducit Herodot. lib. 1. † Vmbrarum inferorum colloquia vocat Plin. lib. 30. capit. 2. animarum responsa, Heliodorus Æthiop. hist. lib. 6. ad quam conducit Vergilius dum ait Eglog. 8.

Maximæ sape animas imis exire sepulchris.

7 ¶ Hæc ars habuit ariginem ex errore il-
lorum, qui credebant animas ab æterno esse,
& diuinæ essentiz participes, ideo corporis
mole liberatz, quasi diuinitate sua consequu-
ta valebant diuinitate, & responsa de futuris,
8 & occultis reddere, quod astruit *Plato*. † Ex
quo hominum interitum non lamentis, sed
hymnis, & canticis prosequendum apud Ro-
ma nos testantur *Plutar. de consol. ad Apo-*
lon. Plin. li. 2. cap. 63. Apud Hebræos docent
tybicides ille in morte Principis filie, *Math.*
9 *cap. 9. v. 23.* † Sed anime non sunt ab æter-
no, neq; diuinæ essentiz participes, neq; quid
quam sciunt, quod in corpus nequeant effun-
dere, vt ab eo liberatz valeant diuinare, vt
docet ex Gentilibus *Aristot. libr. 3. de Ani-*
ma, cap. 4. & in Problem. sect. 30. & in Me-
taphysic. libr. 12. text. 17. Et ex Catholicis,
10 *D. Thom. p. 1. quest. 84. art. 3. Petr. Thyraus*
libr. 1. de apparit. spirit. † Neque in potestate
eorum est apparere quandoque vellint, quia
nullum habent corpus, in quo appareant; ne-
que illud possunt comparare, neque ex elemē-
tis, neque aliunde, nam carēt organis cor-
poreis, quæ illi ad mouendum corpus sunt
necessarij, quando erant in corpus, vt do-
cet *Soto in Sentent. 4. distinct. 45. q. 1. art. 4.*
11 † Neque nudatz semel à corporis integu-
mento illud pro libito rursus induere valāt,
quia vt ait *Regius Vates, Psalm. 77. Homo*
spiritus vadens, & non rediens: pulvis est,
& postquam semel defloruit, dicitur suum lo-
cum amplius non recognoscere. † Neque
12 diabolus eas potest ad hac coloman reuoca-
re, nam Beatorum animæ in manu Dei sunt,
ipsique soli obtemperant: damnatorum autē,
vt quæ pessimo carcere sunt mancipatz (sine
Dei licentia) nequit diabolus sinere egredi,
D. Thom. p. 1. q. 117. art. 4. Tertulian. libr. de
Anim. cap. fin. Binsfeld. in confess. malef. dub.
1. concl. 1. 2. & 3.

13 ¶ Vnde non animas mortuorum esse, quæ ex
hac arte apparent, sed dæmones sub specie a-
nimarum expresse tenent *D. Aug. Lelobyter.*
Mar. del Rius, Azor. & alij ubi sup. Bar. Spi-
na de Strigid. cap. 12. D. Thom. p. 1. q. 117. art.
4. Crespet. lib. de odio Satan. discurs. 12. Bulæg.
14 *d. c. 3.* † Ex quo illas non animas, sed earum
spectra, & figuras dixit *Claud. in Rufin.*

Defunctasque vident migrare figuras.
Imágenes varias.

Nō vero quotiēs animas Magus euocat Orco,
Illarum assumpta mentitur imagine vulgus.

15 ¶ Neq; oblitat animā Samuelis prophete ad
Pythoniæ incantamēta Sauli apparuisse, *Reg.*
1. c. 28. Nam præter quam quod phantastice

fuisse representatam asseruit, *D. August. lib.*
2. ad qq. Simpliciani respondēs ad q. 3. & lib.
oñto Dulcici questionibus. q. 6. † Non Ma- 16
gico carmine, sed iussu, ac imperio Dei con-
tingit, vt Sauli curiositatem reprehenderet,
& finem suum annuntiaret, vt docet *D. Tho.*
2. 2. q. 95. ar. 4. & q. 178. art. 5. P. Lelobyter.
lib. 4. Spectror. cap. 1. Perera aduersus fallac.
art. lib. 1. cap. 11. † Nam animarum apparitio 17
nes ad absolutam Dei potestatem pertinent,
vt probant *D. Augustin. lib. de cura pro mort.*
cap. 10. & lib. 3. de Trinit. D. Thom. p. 1. q.
89. art. 8. † Ea eniq; quæ nobis dæmo- 18
nes obtrudunt spectra, & phantasmata sunt,
Tertuli. libr. de Anim. capit. penult. D. Thom.
p. 1. q. quest. 117. art. 4. Guill. Parisiens. p. fin.
de Vniuers. capit. 24. Suarez in D. Thom. p. 3.
quest. 53. Raph. de la Torre tom. 2. de vitij
opposit. relig. quest. 95. art. 3. disputat. 3.
19 † Quia ideo dæmonum phantasma appellat
Barthol. Spina sacri Palatii Magister tract.
de strigib. capit. 13. Vmbra vero *Plin. lib.*
3. cap. 2. Et Manes quasi interiorum figmen- 20
ta, *Seneca in Oedip.*

Vocat inde Manes, teque qui Maneis regis,
Et obsidentem claustra letthalis lacus.

† Manes enim dici vmbra sciunt omnes, sed 21
cur ita dicantur pauci fortassis: doctrinam hæc
ex *Plutarcho* elicio, qui in libro de sera.
Num. vindict. Animas, inquit, defunctorum,
neque vmbra facere, neque conhibere. † Ita- 22
que anime ipse ipsissimæ sunt vmbra, vide-
licet, præhabiti corporis simulacha, quæ Ma-
nes vocat. *Martian. I. C. in l. in tantum D.*
de rer. diuiss. quasi Manes sint vmbra, nam vt
ait *Callimach.*

Sunt aliqui Manes, latum non omnia finit,
Luridaque victos effugit vmbra rogo.

¶ Ad quod quidem variaz fuerunt ceremo- 23
nia, & ritus, vt de amico suo *Apione* huic ar-
ti dedito memorat *Cicero in Tusculan.* Dum
tamen corrigas illud, *falso sanguine*, quod ex
huius rei ignorantia male in vulgatis codici-
bus legitur, & eius loco reponas, *Salgo sangui-*
ne. † Nam his Manibus sanguis afferebatur, 24
nō falsus, sed verus, & seruēs quod sale spar-
gebatur, vt mos fuit in omnibus sacrificijs sa-
le victimā condire, *Plin. lib. 31. cap. 7.* quod
ab Hebræis Gentes mutuasle videtur ex illo
Leuit. c. 2. Quidquid obtuleris sale cūdies. † A 25
liquādo etia sola inuocatione peragebatur, vt
de *Orphæo* huius artis peritissimo *Euridicē*
vxoꝛē ab inferis reuocāte canit *Verg. Æn. 6.*
Si potuit Manes accersere coniugis Orphæus
Threicia fretus cythara, fidibusque canoris.

† Nam huius artis institutum duplex fuit. 26

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

Vnum per sacrificium, siue inuocationem so-

lam, cuius meminit text. in cap. illos 26. q. 2.
Quasi nullum esse sacrificium, & nulla preces

ad aliquem spiritum, ob diuinationem dirige-
rentur. † Alter fuit per incantationem mortui
alicuius cadauere adhibito, cuius exubias cā-

tibus, & inprecationibus spiritus subire co-
gebatur, vt responsum daret iuxta illud D.
Isai. cap. 8. *Nunc requies pro viuis & mor-*

tuis. † Loquitur enim de hac secunda huius
artis specie, in qua cadauera mortuorum ad-

hibebantur, aut iuxta vulgarem sententiam,
qua mortui spiritus acciri credebant, vt res-

ponderent, alias enim si anima verè ad cor-
pus rediret, procul dubio esset vera resurrec-

tio, quæ ope demonis fieri nequit, vt probat
D. Thom. 2. 2. q. 95. art. 4. † Sic Manes istos
dæmones fuisse, qui mortuorum animas emen-

tiebantur aperte docent D. August. ubi sup.
D. Thom. p. 1. q. 117. art. 4. Ioan. Azor. tom. 1.
Instit. moral. lib. 9. cap. 20. Raph. de la Torre

ubi sup. d. disput. 3. Alex. ab Alex. lib. 2. Ge-
nial. cap. 9. & lib. 4. c. 19. & lib. 5. c. 23. & li.

6. c. 21. † Vnde in hac arte aperta interuenit
idolatria, nā vt ait Tertul. lib. de anim. c. fin.

Necromantia secunda est Idolatria, in qua se
dæmones perinde mortuos fingunt, quem admo-

dum in illa Deos; itaque invocantur quidā de-
functi, sed dæmones apparent sub eorum obten-

tu, & sub personis defunctorum delitescens ali-
quem se ex hominibus affirmat. † Sic enim

dæmones facilius homini quidquid velint,
persuadēt, nam homines animabus defuncto-

rum, vel parentū, vel amicorum suorum, quos
diligunt, & à quibus se diligere non dubitant, li-

bentius & promptius credunt; quam dæmoni,
quem naturaliter abhorrent, vel ex illo Ge-
nes. cap. 3. *Inimicitias ponam inter te, & mu-*

liorem, semen tuum, & semen illius. † Dein

de ita persuadent hominibus infernum nō es-

se carcerem perpetuam, ex quo non liceat a-

liquando egredi, neque adeo graues, & per-

petuas inferni penas, vt Christiana veritas fa-

teatur; necnon, quod ipse de illis potestatem ha-

bet, & arbitrium, & sic se esse similem Altis-

simo, quod eius conatus, D. Isaias c. 14. † Ad
quod Magica sacrificia sunt instituta, & Gry-

moriæ artis canones, vt Manes adessent, quos
defunctorum animas putabant, & re vera dæ-

mones fuerunt, vt noua, & vetera aducēs pro-

bant Cresp. lib. de odio Satan. discurs. 12. ex
fol. 192. Raph. de la Torre d. q. 95. art. 3. disp. 3.

† Non quod animæ post mortem efficiun-
tur dæmones, quos Manes vocabant, dum

exitus incertus esset, Lares si boni esset: Lar-

nas, seu Lemures, si mali credebantur, D. Aug.

lib. 4. Ciuit. Dei cap. 11. Sed quod eorum per-

sonas demon ementiretur, D. August. lib. 10.
Ciuit. Dei cap. 11. *Simulans Deos, & damo-*

nes, & animas defunctorum. † Ex quo Manes

ipsas animas appellabant, vt tradit Apuleius
de demon. Socrat. vt sic sepulchra Dijs Mani-

bus consecrarentur, quasi animis, Cicer. lib.
2. de legib. & Manes quasi animas eliciebāt,

Horat. lib. 1. Satyr. 8.
Manes aliiunt animas responsa daturas.

¶ Prima huius artis, seu Grymoriæ spē-
cies vocatur Σιδωμαντεία Scidomanteia, quam

Casidia peregrina apud Horat. Satyr. 8. Circes
apud Homet. in Odys. Medea apud Ouid. in

Metamorph. Erichus apud Lucan. in Phar-
sal. lib. 6. Orphæus apud Vergil. Aeneid. 6.

† Quam in nemore obscuro densitate arbo-
rum opaco, horrendo, tenebroso, & Hecati sa-

cro, & spectris infesto Erichus hanc Magiā
peregrinasse docet Lucan. Pharsal. 6.

Montisque caui, quem tristis Erichus
Damnat sacris, alta sub rupi locatur.

† Tunc Magus ad funesta sacra discolori ves-
te induebatur, ad Manes adsciscendos, vt se-

cisse Erichus testatur Lucan. d. 6. Pharsal.
Discolor, & vario furialis cultus amictu

Induitur.
† Sine palla atra, pulla, lugubri, tristi, funes-

ta ad talos vsque, vt Thyresias apud Senecā
in Oedip.

Vates amictu corpus, & frontem quatit,
Lugubres palla perfudit pedes,

Squalere vultu mæstus ingreditur senex.
Canid. apud Horat. Satyr. 8.

Vidi egomet nigra succinclam vadere palla
Canidiam, pedibus nudis, passoque capillo.

¶ Alter modus fuit Thelalicus adhi-
bitis funestioribus ritibus, ossibus, scribisque

mortuorum, & alijs rebus planè feratibus, &
vocatur propriè Græcè νεκρομαντεία Ne-

cromantia, quam alter noster M. Annæus Li-
canus de Erichto excitante animam defunc-

ti militis Romani sic agredirur lib. 6. Pha-
Pectora tum primum ferbenti sanguine supplet

Vulneribus laxata nouis, taboquæ medullas
Abluit, & virus large Lunare ministrat, &c.

† Et postquam lyncis viscera, nodum hyenæ,
medula cerui, echenes, oculos draconis, aui-

læ petram, viperam concha marinæ, ceraftā,
& Phenicis cinerem contulit, incantationem

prosequitur d. Pharsal. 6.
Quo postquam viles, & habites nomina pestes

Contulit, infando saturatas carmine frondes:
Es quibus os dirum nascentibus inspuat herbas

Addit, & quidquid mundo dedit ipsa veneni.
¶ Sed post herbas sequebatur incantatio

duplici videlicet modo, primo vhlatu, incondito ferarum sono; deinde concepto, ac solēni carmine, quo invocantur Orcus, Styx, Chaos, Megēra, Cerueus, Cocitus, Phlegeton, Caron, Rhadamantus, Caos, Pluto, Eumenides, Elgus, Proserpina, Hecates, Eudæmones, Thesiphone, & iuventur Chadmeæ gētis Manes libere pari exire, ceteros manere. † Cantus tamen huiusmodi quo ritu, & sono perage retur perite, & omnino ex arte, his verbis noster M. Annæus Lucan. ubi sup,

*Tunc vox Latheos cūctis pollentior verbis
Ex cantare Deos, cōfundit murmura printi
Diffusa, & humana multū discordia lingua
Latratu habet illa, canum genitusq; luporū
Quod trepidus bubo, quod Styx nocturnus que
runtur,*

*Quod strident, vllulantq; fera, quod sibillat
angus*

Exprimit, &c.

44 Duo mox subduntur carmina, prius deprecatorium; quo Dij infernales adesse deprecabantur, & opem ferre; posterius comminatorium, & obsecratorium, commemoratis suis metitis, ac cultu illius assiduo, necatorum infantium, & antropo phagiar, vt docet Mart. del Riolib. 4. *Magical. cap. 2. q. 6. sect. 2.* † Preces enim concipiebantur solemni carmine vt Erichthos apud Lucan. d. Pharsal. 6.

*Exaudite preces, si vos satis ore nefando,
Polutoq; voco; si nunquā hac carmina fbris
Humanis ieiuna cono, si pectora plena
Sepe dedi, si Laui calido profusa cerebro
Si quis, qui vestris caput, axtaq; lancibus in
fatis*

Imposuit, victurus erat parente precanti.

46 Tunc diabolus animam ementitus cadauer aspicit, reformidatque, quasi timentem iterū eius carcere includi, Lucan. d. Pharsal. 6.

*Hæc ubi fata: caput spumantiaq; ora lenauit,
Aspiciat astantem proiecti corporis vmbra
Ex animis artus inuissaq; claustra timentem
Carceris antiqui.*

47 Si vmbra fuit anima antequam corpus ingrederetur, illum mouere nequibat, & si corpori vniretur, quod erat vera resurrectio, non debuit tempus pratermitti, sed instāti operari, vel nictu oculi, vt Pauli verbis vtar, Corin. 1. cap. 15. Scotus Sent. 4. dist. 43. q. 5. Scotus. q. 2. art. 3. Durand. q. 4. Suarez tom. 2. de verbo incarnat. q. 53. art. 1. disput. 44. sect. 3. † Sed iam vmbra adens si corpus subire verebatur, precibus, & imprecationibus nixus Erichthos.

*Verberat immotum viuo serpente cadauer,
Perq; cauas terra, quas egit carmine rimas,*

Manibus illatrat, regniq; silentia rēpit &c.
Et tandem responso dato Erichthos veniam poscit redundi, quia non potuit sine eius vmbra vmbra discedere.

*Sic postquam fata peregit
Stat vultu maestus, tacito, mortemq; poposcit
Carminib' magicis opus est, herbisq; cadauer
Vt cadat, & nequeant animam sibi reddere
fata.*

Si mortuus mori quiret, vel arte Magica resuscitari, sed de vmbra, vt de anima locutus poeta, metaphoricē vitam, mortem que vsurpauit, quæ demonum figmentum fuit, se mortuorum animas ementientiū, vt exemplis confirmat Crespet. lib. de odio Satan. discurs. 12. ex fol. 192. † Manes enim, & vmbra huiusmodi infernales spiritus fuerunt, vt docet Tiraquel. ad Alex. lib. 2. Genial. cap. 9. & lib. 4. cap. 19. nam vt ait Tibul. lib. 1. eleg. 2.

*Iam ciet infernas magico stridore catenas,
Iam ciet sparsas læte referre pedem.*

¶ Periculi plena res tunc ipsi Mago, quem diabolus interdum aufert, & vitæ, spectuiq; subtrahit, vt docet Fran. Picus lib. 4. Prenot. cap. 9. † Tunc ipsis qui curiose consulant, qui nonnunquam mente abalienantur, 1. 2. tit. 23. part. 7. *Demana que algunos dellos mueren, o fincan locos, o dos memorados.* quos ideo lynphatos, Ceritos, & imaginosos appellat Lauiter. lib. de spectr. † Et tandem male pereunt, vt de Saule legitur Reg. 1. cap. 28. de Zoroastro Magis inuentore, Plin. lib. 30. cap. 11. & lib. 11. cap. 24. de Numina Pompilio, Plutarch. in Num. de Tulo Hostilio, Tit. Liuius lib. 1. ab urbe cond. de Valeriano, Nicephor. lib. 10. cap. 29. de Heliogabalo, Xiphilin. in eius vita. † De Ophreo Mopso, Amphiarco plura Ouid. Seneca, & Statius, de Pithagora Samio, Laert. in eius vita, de Rege quodam nostris temporibus, Remigius lib. 2. demonolat. cap. 3. † Nam vt ait Alcim. lib. 2. carm. 15.

*Cum tamen educlat inferni sedibus vmbra
Colloquum miscere putat, & nota referre
Spiritus erroris, qui tunc vagatur in illis
Ne vero multis dicantur singula verbis,
Præsenti illussus damnabitur ille perenni
Iudicio, quisquis vetitum cognoscere tentat.*

¶ Vnde hæc ars prohibita est omni iure, Leuit. cap. 10. Deuter. cap. 18. Indic. cap. 12. Isai. cap. 8. Iob. cap. 13. Reg. 1. cap. 9. Reg. 4. cap. 1. cap. quisine Salvatore 26. q. 2. ca. nec mirum 26. q. 5. l. prator ait & aduersus C. de sepulchro violat. l. multi C. de malefic. & mathem. l. 2. tit. 23. pa. 1. 7. † Stultus enim, & excelebratus est, qui demonis responsa querit, cum eius

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

fit tallere conatus, D. Hieron. in Isai. cap. 41.

D. August. lib. 10. Ciuit. Dei. cap. 10. Franc.

59 Picus lib. 4. Prenot. cap. 9. † Ideo vtraq; consultori, & consulenti pœna mortis naturalis iure diuino affigitur Leuit. cap. 20. Vir, siue mulier, in quibus pythonicus, siue diuinationis spiritus fuerit, morte moriatur, lapidibus obruant eos, sanguis eorum sit super eos. Deuter. cap. 18. Neque pythones consulat, aut diuinos

† Et post hanc vitam quia mendacia sunt sequuti ad æternam mercedem sunt damnati, Apocalypsi. cap. 21. Ven. ficijs, & idolatris, & omnibus mendacibus pars illorum erit in stagno ardenti igne, & sulphure, quod est mors secunda. † Iure humano deportationis in nouiles, mortis vero in viliores pœna statuitur

61 l. prætor ait §. aduersus D. de sepulch. violat. l. qui sepulchrum. C. eod. titul. † Posteriore vero iure in vtriusq; speciei euocatores à Constantino letale supplicium sancitur in l. multi

62 C. de malef. & mathem. quibus respondet de iure Regiol. 3. tit. 23 p. 7. l. 5. tit. 3. lib. 8. Recopil. † Et nouiore iure Canonico hanc artē exercentes, tanquam hæretici puniuntur in Constit. S. D. D. Sixti V. quæ incipit cæli, & terra anno Dom. 1586.

63

CAP. IX. De Ariolatione.

SUMMARIVM.

1. Ariolatio omnem diuinationem complectitur.
2. Ariolatio accipitur pro ea diuinationis parte, quæ circa aras Idolorum versatur.
3. Gratianus circa Ariolationis explicatorem reprehenditur.
4. Gratianus correctus circa Ariolationis partes.
5. Magia multum cum idolatria coheret.
6. Orpheus Magus & idolatra.
7. Numa Pompilius idolatra, & Magus.
8. Sacerdotes Idolorum, ut plurimum Magos fuisse.
9. Eleusina Cereris sacra multum Magiæ redolet.
10. Mundus apelatur arcanum Cereris Eleusina.
11. Serapidis, & Isidis sacræ Magiæ redolet.
12. Magia Sacerdotio Gentilium confinis fuit.
13. Taleta Magica sunt sacrificia demoni.
14. Iamblicus in sacrificijs multa magica admisit.
15. Magi Sacerdotes demonum fuerunt.
16. Arioli ab ara dicuntur.

17. Ara pro Deo usurpatur.

18. 19. Ara tenere in sacrificijs in more fuit.

20. Ara in usu fuerent ante quam templa erigeretur

21. Altaria superis Dijs erigebantur.

22. Ara tam Deo quam Idolo extruebantur.

23. Ara erigebatur, dicabatur, consecrabatur.

24. Ara inscribebantur Deorum nomine, & aliquando causa referebatur.

25. Ara inscriptio Athenis fuit ignoto Deo.

26. Ara principio absque Idolo erigebantur.

27. Idola aris adebantur.

28. Idolorum varia nomina in sacris literis.

29. Idolatria antiquior est Idolis.

30. Lapidés in ruinosis locis, & arbores, quibus tribuebat venerationem Gētilitas, submouentur.

31. Arbores, fontes, lapides, quasi altaria venerari prohibentur.

32. Lapidibus, arbaribus, plantis, & herbis veteres sua numina inesse putarunt.

33. Lapis & lignum referuntur ad idolatriā.

34. Idola ex lapibus, vel lignis fiebant.

35. Flores, legumina, poma, & id genus alia quasi numina Gentes coluerunt.

36. Cere & alia Agypti pro Dijs venerabāt.

37. Dracones, tauros, vitulos, columbas, passer, cete, pisces, & alia animalia Gentes coluerunt.

38. Ariolis quo pacto demones oculta & futura manifestabant.

39. Ariolatio damnatur sacris literis.

40. Ariolationi interuenit Idolatria.

41. 42. Arioli sunt Idolatra, hæretici, & pagano deteriores.

43. Sacrificium signum est diuinitatis.

44. Imago refert similitudinem eius in cuius persona sit.

45. 46. Adoratio imaginis confert bonorem

47. 48. 46. Simulacra Idolorum ut Magia affines destrui iussu est.

50. 51. Arioli, ut veri Idolatra debent ab Inquisitoribus puniri.

ARIOLATIO lecit omnem diuinationem complectatur iuxta illud Leuit. cap. 19. v. 31. Neque ab Ariolis aliquid suscipi. Deuter. cap. 18. v. 10. Ne qui Ariolos sciscitetur. Reg. 1. cap. 28. v. 3. Saul abstulit Magos, & Ariolos, Isai. cap. 44. v. 25. Et Ariolos in furorem vertens. † Nunc tamen Ariolationem accipio pro illa tantum diuinationis parte, quæ circa aras Idolorum captabatur, secundum D. Isidor. lib. 8. Ethymol. cap. 9. relatus in cap. igitur

26. q. 3. Arioli dicuntur, qui circa aras Idolorum nefarias preces emittunt; & funesta sacrificia offerunt, & celebrantibus demonis responsa accipiunt. Longe prudentior hac in re quam Gratianus, qui hanc diuinationem ad Sacerdotes novæ legis transtulit, qui cuiuslibet doloris causa permoti altaria vestibibus sacris exuere, & alia qualibet veste lugubri accingi præsumant, in cap. quicumque sacerdoti.

26. q. 5. Quapropter in correctione Decreti facta per S. D. Gregorium XIIII. à textu separata sunt illa verba, quæ post Concilij Tolitani textum à Gratiano fuerunt inserta, per quam prædictam sacerdotum superstitionem ad Ariolationem retulerat, nã reuerentis ritus ad aliam diuinationis partem pertinet, ut probat Ioan. Filescus lib. de Magia Idolatr. §. 6. & 7.

¶ Magiæ enim artis derisus multa cū Idolatria coherent, siue ut ait D. Hieron. epist. ad Ephes. *Semper Idolatriam sequuntur artium Magicarum prestigia*: unde Tertulian. lib. de Anim. Magiam appellat, secundā Idolatriam. Nam apud Grecos Orpheus primus omnium nomina Deorum Gentilium inuenit, natiuitates, & facta exposuit, ut tradit Atbanagor. Apolog. pro Christo. Orpheum istum Magum fuisse plurimi auctores tradiderunt præsertim Plin. lib. 30. cap. 1. Apud Romanos Numa Pompilius, qui primus religionem Deorum, sacra, & sacerdotes instituit, ut testatur Dionysius, Pambinus, Sigonius, & alij. Magicas artes, & superstitiones coluit. Lactant. lib. 1. diuina. Instit. cap. 22. *Numa vanitatis apud Romanos auctor constituitur*. Tertulian. in Apologet. cap. 25. *A Numa concepta est curiositas superstitiosa*, & cap. 22. *Homo fuit Pompilius Numa qui Romanos operosissimis superstitionibus onerabit*.

¶ Unde sacerdotes Idolorum, ut plurimum Magos fuisse testatur, Euseb. præparat. Euang. lib. 4. cap. 1. nam plurima extiterunt apud Ethnicos sacra, quæ arctissimam habent cum Magia coniunctionem, ut docet D. Hieronim. in præfat. ad Ephes. Et ut alia interim taceam Eleusina Cereris sacra multum quod Magiæ redolet habuisse videntur, nã quid sibi voluit illa Vorrionis verba *Mundus cum patet, Deorum tristium, atque inferiorum, quasi ianua patet*. Mundum vocat arcana illa misteria Cereris Eleusina, quæ ex Adæ preuaticatione habuerunt originem, ut docent Arnobius lib. 1. Clem. Alex. exortat. ad Gent. & dixi in Epitem. libr. 3. cap. 2. in appendi. & infra tom. 2. lib. 10. cap. 13. ex nu. 1. Serapidis, & Isis sacra in quibus quid Ma-

gicum cerneretur edocet ijsritè iniciatus Apuleius Milefiar. lib. 11. *Accessi consueui montibus, & calcanti Proserpina limina, per omnia vincta selementa remeanti nocte inedia, vidi solè candido coruscantem lumine, Deos inferos, & Deos superos accessi coram, & adoranti de proximo*. At tamen ipse Apuleius Magus fuit sacerdos provincie, ut testatur D. Aug. ad Marcellin. epist. 5. Nam Magiam confinem fuisse sacerdotij Gentilium apud Grecos testatur Pselus lib. de demonib. Expiationes enim Magicas, quas *Telētas* vocant, eas commendat Porphyrius, nihil aliud sunt, quam sacrificia demonum, ut probat D. August. lib. 10. Ciuit. Dei cap. 9. 10. & 11. Et Iamblicus Porphyrij discipulus inter fundendas preces multa magica admisisse testantur Eunapius in Iamblic. & Edeffū, Photius Bibliot. cap. 94. Nam apud Persas Magos re ipsa Sacerdotes existere contendit Apuleius, & Plauti querulo non semel sacerdotes pro Magos usurpat, de quo plura scripserunt, Nicephor. lib. 8. Hist. Eccles. cap. 36. Ioan. Filescus de Magia Idolatr. d. 5. 7.

¶ Sic enim Arioli ab Ara dicebantur: nam Ara cultus præcipuus fuit religionis instrumentum, unde pro ipsa religione accipitur, Cicer. lib. 3. nat. Deor, *Pro aris, & focis certandum*. Item pro Deorum cultu Pronerbo. *Amicus usque ad aram*, & pro Deorum tutela, *Confugere ad aram*. Cic. libr. 3. Oratoris. *Tanquam in aram confugisti*. Ouid.

Vnica fortuna in ara reperta mea:

¶ In ara enim huius Magiæ nefari antistites funesta sacrificia, & preces demonibus offerebant, & sacrificantes demonum responsa accipiebant, nam ut ait Macrobius lib. 3. Saturnal. cap. 11. *Multifariam legimus, quod litare sola non possit oratio, nisi ijs, qui Deos precantur, etiā aras manibus apprehendant*. Quare Varro lib. 5. diuinat. *Aras, ansas*, primum dictas contendit, quod esset necessarium a sacrificantibus eas teneri, Vergil. Aeneid. 4.

Tango aras, mediosq; ignes, & numina testor. Et Aeneid. 6.

Talibus orabat dictis, arasque tenebat.

¶ Aræ ex lapidibus in excelso elatz, antequam templa essent structa in usu fuerunt ad sacrificandum, ut tradunt Ioan. Stuckius de sacrific. fol. 63. Rabbi David in Reg. 3. c. 3. Differunt tamen Aræ ab altaribus, quod illæ tam superis, quam inferis Dijs consecrantur, hæc vero superiorum tantum Deorum fuerunt, ideo in sacris literis altaria Deo vero tribuantur, Genes. cap. 35. v. 3. *Visitauimus ibi altare Deo*. Exod. cap. 24. v. 4. *Edificauit altare*.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

altare Domino, Deuter. cap. 16. v. 21. iuxta
altare Domini Dei. Iosue cap. 8. v. 30. Alta-
re Domino Deo Israel. Reg. 2. cap. 24. v. 18.

22 **Constitutum altare Domino.** † Arx autem tam
Deo, quam Idolo extructe memorantur apud
sacros auctores, unde Idolis tribuuntur, Nu-
mer. cap. 28. v. 14. *Edificauit Balaam septem
aras.* Iudic. cap. 6. v. 25. *Circa aram Baal est*
Reg. 3. cap. 16. v. 32. Possuit aram Baal in
templo. Paralip. 2. cap. 33. v. 3. *Construxitq;*
aras Baal.

23 ¶ Arx ere ctioni sequebatur dicatio,
consecratio in honorem illius Dei, cui erige-
batur, iuxta illud Machabeor. 2. cap. 2. v. 20.
Et ara dedicatione, vt notat Patres & Ioan.
Posuim. antiq. Roman. lib. 2. Byssardus dic.

24 *tom. 9.* † Et insuper ad eam inscriptio, ali-
quando causam referens, propter quam erige-
batur, Sueton. in Caligul. cap. 8. *Aras tibi of-*
tendi inscriptas ob Agrippina puerperio. Ali-
quando etiam deorum nomina quibus conse-
crabatur, inferebant, Valer. Max. lib. 2. cap. 5.
Aram Diti patri Proserpine que inscriptam.

25 † Quod irrefragabili testimonio sacre scrip-
turæ cõprobat, nam D. Paul. Athenis præ-
dicans, Aram inscriptam inuenit hoc titulo
Ἰγνώστῳ Θεῷ I G N O T O D E O, Act. Apost.
cap. 17. *Inueni Aram in qua scriptum erat ig-*
noto Deo.

26 ¶ Principio enim arx pro Deorum ve-
neratione, absque simulachro erigebantur,
nam Lycurgus Lacædæmonijs prohibuit, ne
simulachra Deorum fabricaret, & Egyptijs
elementis, sed absque imaginibus diuinos af-
ficiebant honores: Persæ, & Lybes primis tẽ-
poribus nullas statuas, neq; templa habuisse
constat, & Romanos plusquam centum, & se-
ptuaginta annos sine simulachro Deos suos
coluisse testatur D. August. lib. 4. Ciuit. Dei ca-

27 *pit. 31.* † Postea tamen simulachra fiebant,
& ea omni genere venerationis prosequen-
tur, ad que etiam peregrinationes crebræ, &
quædam longinquæ, atque periculosæ, vt in
templis Apolinis, Hesperidum, Padalirís, &
aliornm, ad quæ confugiebāt ex toto orbe re-
ligionis, & voti causa peregrini: vt apud Iu-
dæos Vituli in Bethel, & Dam, & Gilgal, de
quibus crebris mentio in sacris litteris. † Mo-
habitz enim suū Baal coluerunt. Numer. cap.
22. Balphegor Numer. cap. 25. Psal. 105. Cha-
mos, Numer. cap. 21. Iudic. 13. Reg. 1. cap. 11.
Reg. 2. cap. 23. Hierem. 48. Madianitz suum
Balberith. Iudic. cap. 8. & 9. Syrideum Rim-
non. Reg. 2. cap. 5. Amnomitz Moloch, Reg. 1
cap. 15. & Beelzabuth Reg. 2. cap. 1. Sidoni
Altharoth Iudic. cap. 2. Reg. 1. cap. 11. Reg. 2.

cap. 23. Philistini Dagon Iudic. cap. 16. Sams-
el. cap. 15. Babylonii Belem, & Statuā Hie-
rem. cap. 40. Daniel. cap. 3. & 14.

¶ Sic enim Simulachris, & Idolis anti-
quior est Idolatria, nam lapides in ruinosis lo-
cis, arbores in nemoribus, & alia huiusmodi
veteres pro dijs coluerunt, quæ ad Magiã e-
tiam deseruisse probat *Filefacus ibi sup. d. 6.*
nam Magiam non esse sine Idolatria testatur
Concilium Illi beritam. can. 6. † Sic enim eo-
rum veneratio prohibetur Concilio Narne-
rensi cap. 8. apud Ivon. p. 2. cap. 38. *summo s-*
tudio decertare debent Episcopi, & eorum mi-
nistri, vt arbores demonibus consecratæ, quas
vulgus colit, & in tanta veneratione habet, vt
nec ramum, nec surculum inde audeat amputa-
re, radicitus excidantur, atque comburantur.

Lapides quoque quos in ruinosis locis & Sylue-
tribus demonum ludificationibus decepti vene-
rantur, ubi & vota, & deferunt, funditus esto-
diantur, atque in tali loco præciantur ubi nū-
quam à cultoribus suis inueniri possint. † A-

32 *perta equidem hæc erat Idolatria, sed ad Ma-*
gicas artes non parum deseruiebant, nam Æ-
thnice superstitionis reliquæ huiusmodi, ad
morborum curationem, dæmonis quidẽ ope,
vel ad captanda auspicia, vel ad quid aliud
Magicæ inuentionis deseruiebant, nã in Con-
cilio Agathense cap. 6. habetur apud Ivon d.

p. 2. cap. 57. *Presertim ad id, est si aliquis vitæ*
sua ad arbores, vel fõtes, vel ad lapides quosdã,
quasi ad altaria faciat, aut ibi candelam seu
quodlibet munus offerant, velut ibi quoddam
numen sit, quod bonum, aut malum possit infer-
re. † Putabant enim veteres lapidibus huius-

33 *modi in Arã erectis, & arboribus, plantis, &*
herbis sua nomina inesse quæ illis grata e-āt,
vt quercus Iobi, lauros Apolini, olea Miner-
bæ, mirtus Veneri, hederæ, serula, vitis Bac-
cho, cupressus Diti, seu Plutõi, pinus Cybelli
populus Herculi, & sic de alijs, vt tradit, Be-
ned. Curtius Symphorianus in lib. 6. hortor. nã
vt ait Lucan. in Pharsal.

Arboribus suis horror in est.

Vnde lapis, & lignum refertur ad Idolatriam
Habacueh cap. 2. *Ve illi qui dicunt ligno, Hie-*
rem. cap. 3. *Meebata est cum lapide, & ligno;*
nam vt ait Bacuch cap. 6. *Lapidibus de monti-*
bus similes sunt dii illorum. † Siue quod lapi-

34 *dess, & ligna in Deos venerassent, siue etiam*
quod ex lapide, & ligno suorum Deorum sta-
tuas fierent, Horat.

Cũ faber addubitãt scammũ faceret ne Priapũ
Maluit esse Deum.

¶ Flores etiam, legumina, poma, & id genus
alia quasi numina habentia coluerunt, & ex

35 *floribus*

floribus dicta sacra Floralia, & Floræ in æde
Castoris, & Polucis simulacrum floribus sti-
patum, & Pomaræ Dædici arborum fruc-
tus, arque pomi, quæ Priapo etiam hortarum
præsidio fuerunt consecrata, Vergi. *Poma Pria-*
36 *po offert.* † Quod in tantum venit delirium,
ut cepas, & alia pro dijs Ægyptij coluisset, ad
quorum Idolatriam respexisse videntur Israe-
litici, quando in solitudine recordantur de
ollis carniū, & cepearum Ægyptiorum, prop-
ter quod Dominus illos puniuit, *Exod. cap.*
16. nam, ut de illis irridet Iuuenal. Satyr.
penulti.

*O Sæcla gentes, quibus hæc nascuntur in hortis
Numina.*

37 ¶ Dracones, etiam, tauros, vitulos,
columbas, passeres, cete, pisces, & animalia
quæ cælo, terra, mariq; nascuntur in deos co-
lebant, & ipsa elementa, ut Aurel. Prudenti-
Hispanus vir Consularis, & Christianus in
Symmach. v. 380.

• *Quidquid bonus pelagus, cælum mirabile gignunt,*

*Id duxere Deos: coles, freta, flumina, flammæ
Hæc sibi per varias formata elementa figuras,
Constituere patres. &c.*

38 ¶ In quorum quidem sacris Arioli hu-
iusmodi per locutionem demonis, aut per ma-
nifestationem sui conceptus, signis, portētis,
motibus, alijsue rebus manifestatam, diuina-
bant, & quia id tantum coniectatione, & am-
bigua interpretatione coligebatur, merito
testatur Sapiens Proverb. cap. 23. v. 7. *Quo-*
niam in similitudinem arioli, & coniectoris as-
timat, quod ignorat. † Unde hanc diuinationis
partem, siue Ariolationem damnatur in
sacris literis, *Leuit. cap. 19. v. 31. & cap. 20. v.*
6. *Numer. cap. 22. v. 3. Deuter. cap. 18. v. 10.*
40 *Iosue cap. 13. v. 22. Reg. 1. cap. 28. v. 3. & v. 9.*
Reg. 4. cap. 23. v. 24. Isai. 3. v. 10. & cap. 19. v.
3. *& cap. 44. v. 25. Daniel. cap. 2. v. 27. & cap.*

40 *4. v. 4. † Nam in hoc crimine quo ad primum*
interuenit Idolitria, grauior, quam Ismaelita-
rum, quia illi aureum vitulum coluerunt, id ip-
sum dæmonem, cui sacrificia offerebant sædus,
quam vlli olim pagani, *Grilland. de sortileg. q.*
41 *Farin. in Prax. q. 20. ex n. 81. to. 1. † Qui ideo*
sunt idolatræ, hæretici, apostatæ, & pagano
deteriores, quia derelicto proprio creatore
Deo, cui se in Baptismo addixerant, ad dæ-
monem eius hostem confugiunt, quod leges
ciuiles poena mortis multarunt. *l. desertorem*
42 *§. is, qui ad hostes. D. de re milit. † Nam ut ait*
D. August. lib. 10. *Ciuit. Dei cap. 9. Visibile*
sacrificium exterius inuisibili sacrificij inte-

rioris est signum, quis enim sacrificare censuit,

nisi ille, quem ut Deum scuit, aut credidit,
aut finxit?

¶ Ex quo Angelus Domini cum Manue 43
vir de Ithope Dam, ob filij euangelizatam dig-
nitatē, voluisset hædum de capris sacrificare
ei, in hunc mandum prohibuit Iudic cap. 13.
si me cogis non comedam panes tuos: si autē vis
44 *holocaustum facere, offert illud Domino. † Ut*
lic me ita videas, quanto minus offerenda sunt
dæmoni, aut idolo eius nomine, quia imago
refert similitudinem eius, in cuius persona fit,
ut docent *Atbenas. lib. 4. contra Arrian. Brū*
45 *de imaginib. cap. 20. † Nam per adorationē*
imaginis conferri honorem, cui adijcitur, ni-
hil magis tritum est, atque vulgatum *cap. per-*
latum de consecrat. dist. 3. Brun. ubi sup. cap. 19
Episcopus Simanc. de catol. inst. tit. 33. ex n. 7.
46 † Quo fit, ut caueatur in l. nemo C. de pagan
& sacrific. cor. *Abfit à sæculo nostro infandis,*
execrandisque simulacris honorem pristinum
reddi, & edmissis fertis templorum impios postes,
profanos aris accendi ignes, adoleri in ysdem
thura, veltima cedi, pateris vima libari, religio-
nis loco existimari sacrilegium.

¶ Grauiissimum enim est crimen, ideo- 47
que Dominus iussit simulachra deltrui Amo-
ræeorum, *Exod. cap. 23. Non adorabis Deos*
eorum sed destrues eos, & confringes statuas eo-
rum, & lucus succindes, & aliorum, Deuter.
48 *cap. 7. Aras eorum subuertite, & confringite*
statuas, lucosque succinate, & sculptilia com-
burite. & cap. 12. subvertite omnia loca, in qu-
bus colluerunt Gentes, quas possi-furi estis, Deos
suos super montes excelsos, & culles, & subter
omnem lignum frondosum dissipate aras eorū,
& confringite statuas, & lucos igne comburi-
te. & idola comminuite. † Ex quo merito
49 *David Philisteorum idola iussit comburi,*
Paralipomen. 1. capit. 14. Et post Manases,
qui Magos, & maleficos multiplicauit, *Reg. 4. cap. 21.*
cui nepos Iosias eorum altaria delebit, & eorum sacerdotes combu-
sit, Magosque exterminauit, *Reg. 4. cap. 23.*
50 *& 23. Paralipom. 2. cap. 35. Ionathas Dagon*
templum succendit Machabeorum 1. cap. 10.
† Ezechias omnia Idolorum altaria disipa-
uit, & serpentem æneum, quem crexerat Moi-
ses in deserto confregit, quia populus sacrifi-
cabat ei, & adolebat incensum, *Reg. 4. cap. 18.*
Paralip. 2. cap. 29. Simanc. ubi sup. num. 15.
Paramo de origin. S. Inquisition. lib. 1. tit. 33
cap. 3. num. 103.

¶ Unde tales Arioli, ut veri Idolatræ de 50
bent ab Inquisitoribus puniri, quia sunt de
expressa demonis professione, ut tradunt Si-
manc. de Catbol. Instit. tit. 32. ex n. 1. *Taledo*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

in Summ. lib. 4. cap. 14. nu. 2. Lel. Zecchini in summ. p. 1. tit. de fide cap. 14. Lelius de iust. lib. 2. cap. 43. dub. 2. 3. & 4. Suarez lib. 2. de Relig. cap. 3. Suarez lib. 2. Decalog. cap. 37. Azor b. 1. Molar. lib. 9. cap. 11. & seqq. † Ut sic interim taceam multa quæ aduersus Ariolos, & Idolatrias scripserunt Cyprian. Lactant. Cyrilus. & alij Patres super Corinth. 8. sapiet. 13. Hierem. 20. Barueb. c. fin. Clemens lib. 5. Recognit. Cyprian. de Idolor. vanit. & lib. de exortatio. ad Martir. Chrysostom. lib. contra Gentiles, Lactant. lib. 12. & 3. diuin. institut. Cyrillus contra Iul. Iustin. mart. in Apolog. 2. pro Christ. & orat. Parenes. ad Gent.

CAP. X. De Aruspicia.

SUMMARIVM.

1. Aruspicia ex quibus partibus petebatur.
2. Aruspicia unde habuit originem.
3. Aruspicia munus duplex fuit.
4. Aruspices in quo differant ab Ariolis.
5. Ara ab arietibus dicta.
6. Animalia sui numinis grata sacrificabatur.
7. Porcus sacrificabatur I eluri.
8. Aues sacrificari in usu fuit.
9. Homines apud gentes sacrificabantur.
10. Hostia dicta fuit ab hostibus sacrificatis.
11. Ciues sacrificare etiam mos fuit.
12. Filios proprios sacrificabant Gentes.
13. Sacrificio se occidere, vel debouere gloriosum fuit.
14. Hebraei proprios filios sacrificabant.
15. Africani infantes Saturno sacrificabant.
16. Infantes emptos fuisse ad sacrificium.
17. Humana victima apud alias nationes immolabatur.
18. Lacedemonij Marti hominē immolabant.
19. Aſia Mineræ virginem mactabant.
20. Turcy, Theſali, & alij homines immolabant.
21. Gallij sanguine humano aras litabant.
22. Sesamini homines mactari consueverunt.
23. Hispani homines, & proprios filios immolabant.
24. Flammines qui sint & eorum prohibitio.
25. Abortiuæ soboles, execto ventre, immolabantur.
26. Proſerpina immaturas soboles sacrificare instituit.
27. Senatus Consultum captum est ne homines immolarentur.
28. Immolatio ex brutis tantum inualuit.
29. Confarratio quæ sit.
30. Fruges ad sacrificium torrebantur igne, & frangebantur saxo.

31. Mola in sacrificio, unde dicantur.
32. Mola salsa in sacrificio quare dicatur.
33. Sacrificium nullum sine sale fieri poterat.
34. Sacrificium veri Dei sale cordiebatur.
35. Immolare pro sacrificare unde dicatur.
36. Far quare Deos conciliare credebatur.
37. Vinilibatio in sacrificijs, quæ dicebatur.
38. Vergere, & fundere in sacrificijs quid sit.
39. Sobria sacrificia, quæ fuerunt.
40. Vinum adhibitum in sacris Cereris, &c.
41. Vini infundendi ritus in sacrificijs.
42. Vasa libaminum peculiaria fuerunt.
43. Thuris oblatio, & incensatio pertinet ad sacrificium.
44. Tibus in sacrificijs pauperum adhibebatur.
45. Bestia mactatio pertinet ad consumationem sacrificij.
46. Sanguis victime non fundebatur humi, sed pateris suscipiebatur.
47. Sanguis victime ara infundebatur.
48. Bestia mactata in sacrificijs excoriabantur.
49. Pelles victimarum deferiebant in vestimentis sacerdotum.
50. Peccatum dictum est à pecude.
51. Pelles victime operiebant tabernaculum.
52. Pelles sternebantur in templis ad pernottationes.
53. Extæ animalium palpitantia ad diuinationem non consulebantur.
54. Extæ visalia quæ sint in Aruspicia.
55. Extorum liborem, ruborem, palpitum consulebat Aruspicia.
56. Aruspicia vanitas pacto cum damone tribuitur.
57. Aruspicia instituta ex pacto pendenti cum damone.
58. Cordis rimatio præcipua pars Aruspicia.
59. Cor abesse in sacris ad malum omen.
60. Viscera & fibra ad aruspiciam deferiebant.
61. Extæ fisculari quid sit.
62. Holocaustum ex quibus fiebat.
63. Ignis sacrificialis apud Ethnicos ad quid institueretur.
64. Ignis de cælo deborabat holocaustum in signum propitiationis diuinæ.
65. 66. 67. Diabolus ignis de cælo solebat sacrificia suorum deborare.

ARUSPICINA petebatur ab extis, fibris, & alijs mactatæ hostiæ partibus, & sacrificio, sic dicta ab obseruandis in cohoris, D. Isidor. lib. 8. Etymol. cap. 9. cap. igitur 26. q. 3. sibe ab haruga, quæ

hostiam

hostiam significat secundum Donatum in *Le-
renty Phormion*. † Originem habuit a Ta-
ge quodam ex gleua exiliente, qui Aruspici-
niam Hetruscis docuit, *cap. nec mirum 26. q.
5. Cicero de legib. libr. 2. Platarch. in Syll.
Marc. Capell. lib. 2. Ouid. lib. 15. Fastor.
Indigene dixere Tagem, qui primus Hetruscā
Edocuit gentem casus aperire futuros.*
Lucan.

*Fibris sit nulla fides, sed conditor artis
Fingerat illa Tages.*

† Munus duplex fuit, ex Decemvirile lege, si-
ue l. XII. Tabul. quæ talis est, EORVM AV-
TEM DVO GENERA SYNTO: VNVM QVOD
PRAESIT CAEREMONIIS, ET SACRIS,
ALTER QVOD INTERPRETETUR FA-
TIDICORVM AFFATA INCOGNITA,
QVVM SENATVS, POPVLVS QVE
ASCIVERIT. † Qui sacris, & ceremo-
nijs præbāt, & fatidicorum affata interpre-
tabantur, A iolationi operam dabant, & qui
animalium mactatorum exta consulebant;
Aruspiciñæ interueiebant, de quibus Vergil.
Æneid. 2.

Spumantia consulit exta.

Et *Æneid. 10.*

Cui pecudum fibra, cæli, cui sidera parent.

¶ Primo arietes sacrificare in usu fuit,
ut de illo Abrahami pro filio Isaac, *Genes. ca.
22. & sic aram ab arietibus dictam testatur
Ioan. Stuckius lib. de sacrific. pag. 46. iuxta il-
lud, Aries mactatur ad Aram.* † Postea
vero tauri, vacæ, capræ, hædi, vituli, equi, a-
pri, porci, & aliæ pecudes, nam cum singulis a-
nimantibus propria essent numina, unicuique
sacrificabantur illa, quæ sibi gratæ erant, ut
taurus Neptuno, & Apolini, Vergil.

Taurum Neptuno, taurum tibi pulcher Apolo.

¶ Porco placabatur Telluris, & Sylvanus Hora.
Tellurem porco, Sylvanum læte piabant.
Iuvenal.

*Cedere Sylvanum porcum quadranti lauari.
Cereris, Ouid. Fastor. 1.*

Prima Ceres auida gausa est sanguinea porca.

† Similiter, & aues sacrificare in usu fuit, e-
tiam apud Hæbreos, *Leuit. capit. 14. v. 6. In
sanguine passeris immolati. & v. 50. Immolato
vno passere. apud Gætes columbas, accipitres,
aquilas, pavones, phasianas, galinas, & galos,
Diti, Noctique Deæ, Ouid. Fastor. 1.*

Noctæ dea noctis cristatus ceditur ales.

¶ Postea homines sacrificare placuit, ut
Heliogabalus monstrum, non homo usus fuit
teste *Lampridio*, & *Julianus Apostata*, qui ad
hoc gravidarum aluos exsecabat, ut meminit
Euseb. lib. 7. hist. Eccles. c. 9. Theodoret. lib. 3.

*c. 21. & 22. † Et primum apud Romanos ex
hostibus captis sacrificium fuit, ex quo hostiā
dictam arbitror, etsi alij hostiam sacrificium
appellent, ante quā ad hostes pergerent, vic-
timam post victoriam, D. Isid. lib. 6. Etymol.
c. 19. & lib. different. pag. 44. Lil. Girald. de
Dys Gent. Syntag. 17. pag. 46. Ouid. Fast. 1.
Victima, quæ cedit dextra victrice vocatur,
Hostibus à cassis hostia nomen habet.*

† Immolabant etiam ciues, *Sueton. in
Claud. cap. 24. & in Octau. capit. 15. Scri-
bunt quidam trecentos ex deditiis electos v-
triusque ordinis ad Aram Diuo In. io structam
idibus Martij, hostiorum more mactatos,*
Vergil. Æneid. 2.

Sanguine placastis ventos, & virgine casa.

† Et filios proprios nō pepercerunt, itaut pro
malis auerruncandis, seu bonis conciliandis
filios proprios sacrificarent, non secus quam
Achaz Hæbreorū Rex, qui proprium filium
inimicorum suorum idolo, simili ratione im-
molauit, *Reg. 4. c. 16. Paralip. 2. c. 28. Ioseph
antiquit. Judaic. lib. 9. c. 12. † Et se ipsos occi-
dere, & debouere, vel occidendos vendere fa-
cile, & gloriosum existimarunt, pro ut de The-
banis, & alijs in more fuisse tradunt Alerat.*

*lib. 4. parerg. c. 4. Iust. Lips. lib. 2. Saturnal. c.
5. Tib. Decian. lib. 9. cap. 2. † Hæbrei etiam,
quia idolos coluerunt, proprios filios sacrifi-
care consueverunt, Ezech. c. 16. v. 21. Immo-
lasti filios meos, & dedisti illos consecrans eis.
& c. 23. v. 39. Cumq; immolaret filios suos ido-
lis suis, Psal. 105. v. 37. Et immolauerunt filios
suos, & filias suas demonibus. Reg. 4. c. 21. Et
traduxit filium suum per ignem, & Ariolatus
est. † Africani itidē infantes Saturno sacrifi-
cabant, ut tradit Arnob. lib. 8. cetera Gent. qui
blanditijs, & osculo eorum singultus, & vagi-
tus compescebant, ne flebiles hostia immola-
retur, in malū omen, ut tradit Macrobius.*

Saturis enim humani generis inimicus, hu-
mana victima delectabatur, ut tradit Ter-
tulan. in *Apoleget. capit. 1. † Et proprios
etiam filios, & qui eos non habebant, a pa-
rentibus emptos immolabant, ut tradunt
Dionys. Helicarnas. libr. 1. Plutarch. de su-
perstit. Laëtant. libr. 1. diuinar. Institut.
cap. 25. D. August. libr. 7. ciuit. Dei cap. 19.
& 26. Nicephor. libr. 18. capit. 13. Maiol.
tom. 2. colloq. 1. Bozins lib. 22. capit. 3. nam
ut ait Silus Italicus.*

*Mos fuit in populis, quos eddidit aduena Dido,
Poscere cade Deos veniam, ac strigatibus aris
Infandum dictu, paruos imponere natos.*

¶ Italia, atq; Sicilia hoc fuisse vsitatissi-
mum narrat *Plin. libr. 7. natur. histor. cap. 2.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

Et apud Pænos Herculis simulachrū omnib' annis humana victima placari solitos testatur idem Plin. lib. 36. cap. 5. † Lacedæmonij hominem Marti immolabant, & Græci cum ad bella peregerent ab humano corde hominis sacrificati fuerit auspiciati, vt tradit Theodoretus. † In Asia Leodiceæ Mineræ virginē mactabant. Archades Ioui Lycæo puerū. Blemis, Cymbri, Druidæ, & Germani statutis diebus humanis hostijs lictare, & captiuorum cruore adolere aras consueuerunt, vt tradit Ioann. Stuckius de sacrificiis. fol. 42. † De Turcis, Thelalis, Cretentibus, Lesuijs, Florentibus, Albanis, Sardijs, Scytis, Leucadibus, Licæis, Pergæis, multisq; alijs, qui humanis victimis Deos suos placabant, Strabo lib. 11. D. August. lib. 18. Ciuit. Dei capit. 53. Maiol. colloq. 1. Lil. Girald. de idol. Gent. Syntag. 17. Lorin. in Sapient. 12. fol. 425. † De Gallis, Germanis, Britanis, Lithuanis, Northmanis, Danis, & alijs, qui sanguine humano aras lictabant, Plin. lib. 30. cap. 1. Tit. Liu. lib. 2. decad. 3. Strab. lib. 4. Laërt. lib. 1. c. 8. Bozius de sign. Eccl. lib. 22. cap. 2. vt de Galis, & Germanis, Lucan. Phars. lib. 1. Et quibus immitis placatur sanguine diro, Theutates, horrensque feris altaribus Hæsus. † Et in Sefamine insula homines mactari ex Agraule Cecropis filia in morē habuerunt, & alij dixi in Epit. de Mag. lib. 1. c. 18. ex n. 17. & me referēs sequitur praeceptor mens Regius Consil. D. Ioan. Solortano de iure Indiar. lib. 1. cap. 17. num. 18. Verg. Æneid. 6. Cecropides iussa (miserum) septena quotannis Corpora natorum. † Hispanos etiam præsertim Phœnices, Carthaginenses, & Græci in hac etiam impietate aliarum nationum cōmunionē delapsi in numeros homines, & plerasq; proprios filios immolabant, Strab. de situ Orbis, lib. 3. Floriā Ocampo de rebus Hisp. lib. 2. c. 18. Morales lib. 6. c. 10. † De qua superstitione intelligendū est Concil. Illeberitanum, vbi Flamines, seu Sacerdotes, hoc sacrificiū peragentes pœna coercuit, Can. 2. & 3. vt docet Ioan. de la Puente tom. 1. de la conuenient. delas Monarch. lib. 3. c. 16. §. 4. & 5. quæ religiosa arbitrabatur. Tantum religio potuit suadere malorum, Et quotiens peperit scelerata, atq; impia facta. † Nec homines tantum, & pueros sacrificabant, sed nondum natos aliquando ex cœto matris ventre, & abortiuas soboles immolabant, Lucan. Phars. lib. 6. Vulnera si ventris non qua natura vocabat Extrahitur partus calidus ponendus in aris. † Quod facinus Proserpinæ interorum præsi-

di mortales docuisse, in hæc verba testatur Mantuan. in vita Kath.

Vinentium grauidos matrū secas Rufius aluos
In matura trahens stigysque destinat aris,
Pignora funestos docuit Proserpina ritus.

† Sed filuit in tempus hæc prodigiosa sacri celebrationis apud Romanos, ex Tyberij Cæsaris Principatu, Gallorū Druidæ sublatis sunt, qui inter Magos reponerentur, & anno ab vrbe condita 657. Senatus consulto factum est, vt homo nō immolaretur, Plin. lib. 30. c. 1. Quātum Romanis debeatur, qui substulere mōstra, in quibus hominem occidi religiosissimum erat, mandū etiam saluberrimum. † Et post modum immolatio ex brutis tantum inualuit, quæ cuique grata forent Numini, vel ipsi conuenientia, ex quo aues stellis immoladas esse dixerūt Porphyrius, & Higini, Machrob. lib. 3. Saturnal. cap. 8.

Decidit exanimis, vitamque reliquit in astris
Aëreis.

¶ Ante mactationem hostiæ fiebat Confarratio, hoc est faris tolli, tresq; facti farinæ aspersio, nam statim post præces, & frons victimæ, & foci, & cultri spargebantur fare, vt notat Scholiastes ad illud Apolonij.

Dixit, & simul cum precibus spargit fruges.
† Fruges enim ad id torrebantur igne, & frangebantur ferro, Vergil.

Frugesque receptas,
Et torrere parum flammis, & frangere ferro.
Siue saxo, idem Vergil.

Nunc torrere igne fruges, nunc frangere saxo.
† Quæ quidem a molendo Molæ dicebatur, quia ex hordei granis fractis, & contusis fiebat, vt tradit Turneb. & sacrificio spargebatur, Verg. Eccl. 8.

Sparge molā, et fragil. sint de vitumine laures
Et Æneid. 4.

Ipsa mola, manibusque p̄st, altaria circum.
† Mola autem huiusmodi sale spargebatur, ideo mala falsa dicta est apud Homer. Schellium, Pindarum, Vergil. & Plin. in procem. his. natur. & libr. 12. cap. 18. & libr. 31. capit. 7. & alios. nam vt ait noster Seneca in Oedip.

Et sparge falsa colla taurorum mola.
Horat. lib. 2. serm. Satyr. 3.

Ante aras, spargitque mola, caput improbe falsa
Martialis.

Consultiq; falsas molas, & thuris acerbos.
† Nam sine sale nullum sacrificium fieri poterat, salua religione, vt authores sunt Plutarch. in qq. Græcis, quæst. 6. Alexand. ab Alexand. lib. 3. diet. Genial. cap. 12. Franc. Mendoza in Reg. lib. 1. capit. 1. v. 4. num. 5.

† In

34 † In quo Gentes diuinam legem contem-
plantes id statuerunt; *Leuit. c. 2. v. 13. Quid-
quid obtuleris sale condies. Marc. capit. 9. v.
49. Omnis victima sale salietur. Ita apud Ver-
gil. Æneid. 4.*

Et falsa fruges, & circum tempora vitæ.

35 ¶ Vnde immolare pro sacrificare dictum
est *Exod. cap. 24. v. 5. Immolauerunt victi-
mas, Leuit. capit. 1. v. 5. Immolauit vitulum,
& cap. 14. v. 25. Immolato agno, & capit. 17.
v. 7. Immolabunt hostias, & capit. 32. v. 8.
Immolantes hostias, Reg. 1. cap. 2. v. 16. Im-
molauit hostiam solemnem.* † Nam far eo,

36 quod veteris victus primordia credebatur,
Deos suos placare, & conciliare existima-
bant, vt author est *Ioan. Stuck. ubi sup. Ouid.
lib. 1. Fastor.*

*Ante Deos homini, quod conciliare videret
Far erat, & puri lucida mica salis.*

37 † Post faris, molisque aspersione sequebatur
vini quidam libatio, hoc est super eandem
hostiam effusio, quæ vini libatio dicebatur,
*Numer. ca. 28. v. 14. Libamenta autem vini,
Deuter. cap. 32. Et bibeant vinum libami-
num. Quod ad imitationem sacri ritus, Eth-
nici vsurpabant, Vergil. Æneid. 6.*

*Quatuor bi primum nigrantes terga iuuenos
Constituit, frontique inuergit vina sacerdos.*

38 † Vergere est conuersa in sinistram partem
manu ita fundere, vt patera conuertatur, con-
tra tamen fundere est supina manu libare,
quod ad id sacrificium non pertinebat, sed ad
hostiæ expiationem, vt notat *Seruius ad il-
lud Æneid. 4.*

*Ipsa tenens dextera paterā pulcherrima Dido
Candentis vacca media inter cornua fundit.*

39 ¶ Sed non omnibus sacris vinum adhibe-
batur, nam alia fuerunt sobria, quæ vino care-
bant, & dicebantur *ὑπόκρατα* vt *Mnemosi-
næ, Auroræ, Solis, Lunæ, Veneris, Vranis, &
Nimpharum* sacris, in quibus non vinum, sed
40 mulsum libabatur, vt docet *Iul. Pollux. † A-
lia fuerunt, & ea quidē, pleraq; in quibus vi-
num adhibebatur, quæ ideo dixerunt *ὑπόκρατα**

ὑπόκρατα, vt *Iouis, Apollinis, Martis, Mer-
curij, &c. Item, & Cereris* sacra, nisi ad *Orci*

nuptias *Proserpina*, in quo minime fuit vinū
adhibitū, *Plaut. in Aulular. Machrob. lib. 5.*

*Saturn. Cato de re rust. c. 34. Verg. Georg. 1.
Sacra refert Cereri, & tūc nobilissima vina.*

41 † De ritu vinum infundendi victimis plura
comminiscitur, *Angel. Politian. cen. 1. ca. 26.*

Modum item libationum huiusmodi, & di-
cendi formam describit *Arnobius lib. 7. ad-
uersus Gent. Ioan. Stuckius lib. de sacrific. fol.*

42 *52. & lib. de conuiujs. fol. 43. † Vasa autem,*

quæ his libationibus deferuebant, peculia-
ria fuerunt, vt *Calpar, Armillum, Brias, Pa-
cera, de quibus Arnobius supra mentionem fa-
cit, & Sympulum, quod vas erat paruum, non
dissimile Cyatho, quo vinum in sacrificijs li-
batur, Iuuenal.*

Sympulum videre Numa, &c.

¶ Post vini libationem sequebatur thu-
ris oblatio, ac incensatio, *Exod. cap. 30. v. 7.
Reg. 1. c. 2. v. 28. Reg. 3. cap. 11. v. 8. & c. 12.
v. 33. Reg. 4. cap. 12. v. 3 & cap. 14. v. 4. & c.
15. v. 4. & cap. 16. v. 4. & cap. 11. v. 11. & c.
23. v. 5. † Quæ in omnibus sacrificijs ad-
hibebatur præsertim pauperū, quæ solo thu-
re peragebantur, Ouid. eleg. 3.*

*Aspicis ara preces, votiuæque thura piorum.
Item & illud.*

Superis pia thura ferebat.

¶ Et post hæc sequebatur bestię, seu ani-
malis mactatio, quæ ad consumationem sa-
crificij pertinet, & secure acuta feriebatur, vt
nerui illico abscissi ceruicales caderet, ne re-
luctās malum omen asserret, vt notat *Eustha-
sius ad illud Homer.*

Aerea securi fortes abcidit nerbos.

*Securius dicebatur querna ex manipulo, vt
in Eumei sacrificio.*

Hostiam mola sparsam querna secure percatit.

† Sed postquam celsum animal iectum, ac in
terram deiectum est, statim sequebatur iugu-
latio, & profluentis sanguinis ribus non fun-
debatur humi, ne sacrum pollueretur, sed pa-
teris suscipiebatur, *Verg. Æneid. 6.*

*Suppunt alij caltros, tepidumq; cruorem
Suscipiunt pateris.*

† Sanguinem autē illum *Aræ*, fuisse infusum,
seu circūfusus testatur *Eusthatius ad Homer.*
*ixia J. α. Lucian. lib. de sacrific. ad quod ex-
pectare videtur, Verg. dum canit Eclog. 1.*

Illius aram,

Sapē tener nostris ab ouilibus imbuet agnus.

¶ Post victimæ iugulationem, sequebatur
bestię iugulaturæ, atq; mactaturæ exoratio, hoc
est corij tergoris pellis, cutisue detractio, de
quæ crebra mentio apud *Homerum, Appo-
lonium, Lucianum, Gyratum, Stuckium, &
alios.* Cuius rei, ceu paraphasis *Vergil.*

Tergora deripit hinc costis, & viscera nudant.

† Pelles autē huiusmodi bestiarum mactata-
rum, aliz deferuebant in sacerdotum vesti-
menta, vt se sanctiores commendaret, vel ex
illo quod iegerant de *Adamo*, & vxore e-
ius indutis *Genes. cap. 3. v. 21. Tunicas pel-
liceas, Isaiam, Vestitum pellibus. Eliam Thes-
bitē, Reg. 4. cap. 1. v. 8. Zona pellicea accin-
tum, Ioannem Baptistam, Matth. cap. 3. v. 4.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

Et apud Pænos Herculis simulachrū omnib' annis humana víctima placari solitos testa-
 18 tur *idem Plin. lib. 36. cap. 5. † Lacedæmonij*
 hominem Marti immolabant, & Græci cum
 ad bella peregerent ab humano corde homi-
 nis sacrificati fuerūt auspicati, vt tradit *Theo-*
 19 *doretus. † In Asia Leodiceæ Minerbæ virgine*
 mactabant. Archades Ioui Lycæo puerū.
 Blemię, Cymbri, Druidæ, & Germani statu-
 tis diebus humanis hostijs littare, & captiuo-
 rum cruore adolere aras consueuerunt, vt tra-
 20 dit *Ioann. Stuckius de sacrific. fol. 42. † De*
 Turcis, Thelâlis, Cretensibus, Letuijs, Flo-
 rentibus, Albanjs, Sardijs, Scytis, Leucadi-
 bus, Licæis, Pergæis, multisq; alijs, qui hu-
 manis victimis Deos suos placabant, *Strabo*
lib. 11. D. August. lib. 18. Civit. Dei capit. 53.
Maiol. colloq. 1. Lil. Girald. de idol. Gent.
Syntag. 17. Lorin. in Sapient. 12. fol. 425.
 21 † De Gallis, Germanis, Britanis, Lithua-
 nis, Northmanis, Danis, & alijs, qui sangui-
 ne humano aras littabant, *Plin. lib. 30. cap.*
1. Tit. Liu. lib. 2. decad. 3. Strab. lib. 4. Laëtât.
lib. 1. c. 8. Bozius de sign. Eccl. lib. 22. cap. 2. vt
 de Galis, & Germanis, *Lucan. Pharf. 1. 1.*
Et quibus immitis placatur sanguine diro,
Thentates, horrensque feris altaribus Hæsus.
 22 † Et in Sesamine insula homines mactari ex
 Agraule Cecropis filia in morē habuerunt,
 & alij dixi in *Epit. de Mag. lib. 1. c. 18. ex n.*
17. & me referēs sequitur præceptor meus Re-
gius Consil. D. Ioan. Solorzano de iure Indiar.
lib. 1. cap. 17. num. 18. Verg. Æneid. 6.
Cecropides iussa (miserrum) septena quotannis
Corpora natorum.
 23 † Hispanos etiam præsertim Phœnices,
 Carthaginenses, & Græci in hac etiam impie-
 tate aliarum nationum cōmunionē delapsi in
 numeros homines, & plerasq; proprios filios
 immolabant, *Strab. de situ Orbis, lib. 3. Floriā*
Ocampo de rebus Hisp. lib. 2. c. 18. Morales li
 24 *6. c. 10. † De qua superstitione intelligendū*
 est *Concil. Illeberitanum*, vbi Flamines, seu
 Sacerdotes, hoc sacrificiū peragentes pœna
 coercuit, *Can. 2. & 3. vt docet Ioan. de la Puë*
te tom. 1. de la conuenient. delas Monarch. lib.
3. c. 16. §. 4. & 5. quæ religiosa arbitrabatur.
Tantum religio potuit suadere malorum,
Et quotiens peperit scelerata, atq; impia facta.
 25 † Nec homines tantum, & pueros sacrifici-
 cabant, sed nondum natos aliquando execto
 matris ventre, & abortiuas soboles immola-
 bant, *Lucan. Pharf. lib. 6.*
Vulnerasti ventris non qua natura vocabat
Extrahitur partus calidis ponendus in aris.
 26 † Quod facinus Proserpinæ interorum præsi-

di mortales docuisse, in hæc verba testatur
 Mantuan. in vita Kath.

Vientium grauidos matrū secat Rufus aluos
In matura trahens figijsque destinat aris,
Pignora funestos docuit Proserpina ritus.

† Sed siluit in tempus hæc prodigiosa sacri ce-
 27 lebratio apud Romanos, ex Tyberij Cæsaris
 Principatu, Gallorū Druidæ sublati sunt, qui
 iurer Magos reponebantur, & anno ab vrbe
 condita 657. Senatus consulto factum est, vt
 homo nō immolaretur, *Plin. lib. 30. c. 1. Quā*
tum Romanus debeatur, qui substulere mōstra,
in quibus hominem occidi religiosissimum erat,
mandi etiam saluberrimum. † Et post mo-
 28 dum immolatio ex brutis tantum inualuit,
 quæ cuique grata forent Numini, vel ipsi con-
 uenientia, ex quo aues stellis immoladas ef-
 se dixerūt *Porphyrus, & Higini, Machrob.*
lib. 3. Saturnal. cap. 8.

Decidit exanimis, vitamque reliquit in astris
Aëreis.

¶ Ante mactationem hostiæ fiebat Con-
 29 farratio, hoc est faris tostis, stelsq; facti farinæ
 asperatio, nam statim post præces, & trons vic-
 timæ, & foci, & cultri spargebantur fare, vt no-
 tat Scholiastes ad illud Apolonij.

Dixit, & simul cum precibus spargit fruges.
 30 † Fruges enim ad id torrebantur igne, & tran-
 gebantur ferro, *Vergil.*

Frugesque receptas,
Et torrere parum flammis, & frangere ferro.
 Siue saxo, idem *Vergil.*

Nunc torrere igne fruges, nunc frangere saxo.
 31 † Quæ quidem a molendo MOLA diceba-
 tur, quia ex hordei granis fractis, & contus-
 sis fiebat, vt tradit *Turneb. & sacrificio spar-*
gebatur, Verg. Eccl. 8.

Sparge molā, et fragil. sint de vitumine laures
 Et *Æneid. 4.*

Ipsa mola, manibusque pÿis, altaria circum.
 32 † Mola autem huiusmodi sale spargebantur,
 ideo mala salsa dicta est apud *Homer. Sebi-*
lum, Pindarum, Vergil. & Plin. in procem.
bistor. natur. & libr. 12. cap. 18. & libr. 31.
capit. 7. & alios. nam vt ait noster Seneca
 in *Oedip.*

Et sparge salsa colla taurorum mola.
 Horat. lib. 2. serm. Satyr. 3.

Ante aras, spargitque mola, caput improbe salsa
 Martial.

Consultiq; salsas molas, & thuris acerbos.
 33 † Nam sine sale nullum sacrificium fieri po-
 terat, salua religione, vt authores sunt *Plu-*
tarch. in qq. Græcis, quæst. 6. Alexand. ab
Alexand. libr. 3. diet. Genial. cap. 12. Franc.
Mendoza in Reg. libr. 1. capit. 1. v. 4. num. 5.

34 ¶ In quo Gentes diuinam legem contem-
plantes id statuerunt; *Leuit. c. 2. v. 13. Quid-*
quid obtuleris sale condies. *Marc. capit. 9. v.*
49. Omnis victima sale salietur. Ita apud Ver-
gil. *Aeneid. 4.*

Et falsa fruges, & circum tempora vitæ.

35 ¶ Vnde immolare pro sacrificare dictum
est *Exod. cap. 24. v. 5. Immolauerunt victi-*
mas, *Leuit. capit. 1. v. 5. Immolauit vitulum,*
& *cap. 14. v. 25. Immolato agno,* & *capit. 17.*
v. 7. Immolabunt hostias. & *capit. 32. v. 8.*
Immolantes hostias, *Reg. 1. cap. 2. v. 16. Im-*
molauit hostiam solemnem. + Nam far eo,

36 quod veteris victus primordia credebatur,
Deos suos placare, & conciliare existima-
bant, vt author est *Ioan. Stuck. ubi sup. Ouid.*
lib. 1. Fastor.

Ante Deos homini, quod conciliare völeret
Far erat, & puri lucida mica salis.

37 ¶ Post faris, molisque asperione sequebatur
vini quxdam libatio, hoc est super eandem
hostiam effusio, quæ vini libatio dicebatur,
Numer. ca. 28. v. 14. Libamenta autem vini,
Deuter. cap. 32. Et bibebant vinum libami-
num. Quod ad imitationem sacri ritus, Eth-
nici vsurpabant, *Vergil. Aeneid. 6.*

Quatuor hi primum nigrantes terga iuuenos
Constituit, frontique inuergit vina sacerdos.

38 ¶ Vergere est conuersa in sinistram partem
manu ita fundere, vt patera conuertatur, con-
tra tamen fundere est supina manu libare,
quod ad id sacrificium non pertinebat, sed ad
hostiæ expiationem, vt notat *Seruius ad il-*
lud Aeneid. 4.

Ipsa tenens dextera paterâ pulcherrima Dido
Candentis vasa media inter cornua fundit.

39 ¶ Sed non omnibus sacris vinum adhibe-
batur, nam alia fuerunt sobria, quæ vino care-
bant, & dicebantur *ὑπόκρατα* vt *Mnemosi-*
ne, *Auroræ,* *Solis,* *Lunæ,* *Veneris,* *Vranæ,* &
40 *Nimpharum* sacris, in quibus non vinum, sed
mustum libabatur, vt docet *Iul. Pollux.* + A-
lia fuerunt, & ea quidē, pleraq; in quibus vi-
num adhibebatur, quæ ideo dixerunt *ὑπόκρατα*,
vt *Ionis,* *Apollinis,* *Martis,* *Mer-*
curij, &c. Item, & Ceteris sacra, nisi ad *Orci*
nuptias *Proserpina*, in quo minime fuit vinū
adhibitū, *Plaut. in Aulular. Macrob. lib. 5.*
Saturn. Cato de re rust. c. 34. Verg. Georg. 1.
Sacra refert Cereri, & *tūc nobilissima vina.*

41 ¶ De ritu vinum infundendi victimis plura
comminiscitur, *Angell. Politian. sen. 1. ca. 26.*
Modum item libationum huiusmodi, & di-
cendi formam describit *Arnobius lib. 7. ad-*
42 *uersus Gent. Ioan. Stuckius lib. de sacrific. fol.*
52. & lib. de conuiujs. fol. 43. + Vasa autem,

quæ his libationibus deferuiebant, peculia-
ria fuerunt; vt *Calpar,* *Armillum,* *Brias,* *Pa-*
cera, de quibus *Arnobius supra* mentionem fa-
cit, & *Sympulum*, quod vas erat paruum, non
dissimile *Cyatho*, quoniam vinum in sacrificijs li-
batur, *Iuuenal.*

Sympulum videre Numa, &c.

¶ Post vini libationem sequebatur thu-
ris oblatio, ac incensatio, *Exod. cap. 30. v. 7.*
Reg. 1. c. 2. v. 28. Reg. 3. cap. 11. v. 8. & c. 12.
v. 33. Reg. 4. cap. 12. v. 3 & cap. 14. v. 4. & c.
15. v. 4. & cap. 16. v. 4. & cap. 11. v. 11. & c.
23. v. 5. + Quæ in omnibus sacrificijs ad-
hibebatur præsertim pauperū, quæ solo thy-
re peragebantur, *Ouid. eleg. 3.*

Aspicis ara preces, votiuæque thura piorum.
Item & illud:

Superis pia thura ferebat.

¶ Et post hæc sequebatur bestię, seu ani-
malis mactatio, quæ ad consumationem sa-
crificij pertinet, & secure acuta seriebatur, vt
nerui illico abscissi ceruicales caderet, ne re-
luctās malum omen afferret, vt notat *Eustha-*
tius ad illud Homer.

Aerea securi fortes abcidit nerbos.

Securius dicebatur querna ex manipulo, vt
in *Eumei* sacrificio.

Hostiam mola sparsam querna secure percutit.

¶ Sed postquam celsum animal ictum, ac in
terram deiectum est, statim sequebatur iugu-
latio, & profluentis sanguinis ribus non fun-
debatur humi, ne sacrum pollueretur, sed pa-
teris suscipiebatur, *Verg. Aeneid. 6.*

Suppunt alij caltros, tepidumq; cruorem
Suscipiunt pateris.

¶ Sanguinem autē illum *Aræ*, fuisse infusum,
seu effusum testatur *Eusthatius ad Homer.*
lib. 2. c. Lucian. lib. de sacrific. ad quod ex-
pectare videtur, *Verg. dum canit Eclog. 1.*

Illius aram,

Sapē tener nostris ab ouilibus imbuet agnus.

¶ Post victimæ iugulationem, sequebatur
bestię iugulaturæ, atq; mactaturæ excoctio, hoc
est corij tergoris pellis, cutisue detractio, de
quo fit crebra mentio apud *Homerum,* *Appo-*
lonium, *Lucianum,* *Gyratum,* *Stuckiam,* &
43 *alios.* Cuius rei, ceu paraphasis *Vergil.*

Tergora deripiunt costis, & viscera nudant.

¶ Pelles autē huiusmodi bestiarum mactata-
rum, alie deferuiebant in sacerdotum vesti-
menta, vt se sanctiores commendaret, vel ex
illo quod legerant de *Adamo*; & vxore e-
ius indutis *Genes. cap. 3. v. 21. Tunicas pel-*
liceas, *Isaiam,* *Vestitum pellibus.* Etiam *Thof-*
bitē, *Reg. 4. cap. 1. v. 8. Zona pellicea accin-*
tum, *Ioannem Baptistam,* *Matth. cap. 3. v. 4.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

50 *zona pellicea circa lumbos.* † Sed Gentilium Sacerdotes huiusmodi potius in peccatorum suorum confessione pecudum pellibus induebantur, nam a pecude dictum est peccatum, quia primi parentes post peccatum pellibus se contexerunt, ut scribit *Salian. in Annal. sacris tom. 1. die 6.* † Operiebant similiter tabernacula pellibus, ad imitationem tabernacula Dei veri, qui pellibus rubricatis operiebatur, *Exod. capit. 36. Fecit operitorium tabernaculi ex pellibus arietum rubricatis.* † Alii enim peiles in templis externebantur illis, qui salutis, aut voti causa pernoctabant, quia pelles non tam ad vestitum; quam ad strata deferuebant, tam bello, quam paci: unde supplex omne domus ornatum appellabatur, *l. labeo ait 2. D. de suppellect. legat. Horat. lib. 1. sermon.*

• *Quoniam in propria non pelle quiescant.*

51 † Ante extoriationem animalis extorum diuinitas petebatur, non profectorum quidem, sed in ipso cadauere palpitantia, ut tradit *Strab. lib. 3. & 7. Alian. lib. 12. Et viscera uiuis eripiunt, Verg. Aeneid. 3.*

• *Pecudumque reclusis,*
Pectoribus inbians spirantia consulit exta.
Ouid. Metamorph. lib. 15.
Prognus ereptas uiuenti pectore fibras inspicunt.

52 † Extavitalia fuerunt septem, lingua, cor, hepar, lien, pulmon, & duo renes, de quibus agens vetus Scholiastes Mar. Capella hæc dicit; *Singula inspiebant Aruspices, ut ex uno quoque non minus, atque de omnibus prædictiones facerent.* † Et ex earum libore, rubore, palpitu, & similibus alijs futura cõiectabantur, ut tradunt *Homerus in Odysea, Plutarch. lib. de oracul. Pythia, Cicero in libris de diuinat. Salisberiens. in Polygraf. Artemidorus libris de insomnis, Strabo, Valer. Plin. Macrobius, Seneca, Lilius, Vergilius, Ouidius, & alij.* † Quæ sanè vanissima fuerunt si ex natura ars compararetur, quia huiusmodi extorum libores, & similia nullius rei prænuntia sunt, si tamen ex pacto cum demone fulcirentur, qui exta huiusmodi tanquam tesseras constituit sui promissi, ut in hac, vel in illa forma apparentes, hoc, vel illud indicari voluisse, intelligeretur, ad idola triam pertinet, ut de Ariolis diximus supra.

53 *capit. 9. ex numer. 53.* † Alias enim Ethnicis, (quorum multi Philosophia præclari fuerunt) non solum vanissimi, sed stulti essent, dum huic arti tantam Religionis scænam parauerunt, si illa pacto demoniaco non fulcirentur? ut omnes fere docent, &

colligitur ex *Tibul. lib. 2. eleg. 5.*
Lubrica signauit tunc Deus exta notis.
Statius Papinius, Thebaid. lib. 5.
Et in nullis expirat Deus integer extis.
Lucan. Pharsal. lib. 1.
Atque iram superum raptis quæsiuit in extis.
† Et cum cor sit extorum caput, a quo vita animantis pendet, ad hanc artem præcipue considerabatur, vel ad eum proxima iecoris, quæ caput etiam dicebatur. *Ouidius Metamorph. 15.*

• *Casumque caput reperitur in extis.*
† Ideo abesse in malum omen sumebatur, *Sueton. in Iul. capit. 77. Aruspice tristia, & sine corde exta,* & eius tota regio considerabatur, *Seneca d. A& 2. Non laua cordis regio.* *Lucan. lib. 1.*
Cor iacet, & saniem perbiantes viscera rimas.
• Viscera etiam, & fibræ victimæ ad hanc artem conducebant, *Peucerus libr. de diuinat. In disiectis iam victimis, & signis salubribus, noxisque exbalitu, coloreque extorum, & fibriarum defectu aliquarum particularium in præcipuis organis, aut præter naturam adnatis, collectis uel ex humorum effecta abcessibus sumebat coniecturas de euentu, conditione, & in qua parte numen cui fiebat sacrificium se inclinaret.* † Vnde viscera loqui pro auspiciare, *Martin. Capella libr. 1. Viscera loquebantur.* *Apuleius libr. de Deo socrat. Extavisculari,* quia motibus, tanquam vocibus futura ex arte indicabant, *Lucan. Quis nocere fibras?* *Manil. libr. 4.*

• *Trepidoque suo sub pectore fibra.*
• Postea viscera huiusmodi Aris imponebantur, igneque admoto ardebant in Holocaustum in honorem Dei, cui sacrum fiebat, tam veri, *Leuit. capit. 3. v. 32. Cedit holocaustum bestia. quam salis, Stuckius lib. de sacrific. Bulenger. libr. 2. de sortib. capit. 6.* † Cuius ritus varij fuerunt: nam apud Ethnicos ignis huiusmodi ad id præcipue instituebatur, ut nidores inde, atque odores tum suaves, tum etiam male olentes excitarentur, quibus etiam futura rimabantur, nam Deos suos eis mirifice delectari, atque ita leniri, atque placari posse arbitrabantur, *Vergil. Aeneid. 6.*

• *Et solita imponunt taurosum viscera flammis.*
• Et quemadmodum in sacrificijs vero Deo exhibitis solebat aliquando ignis de celo labi, & deuorare holocaustum in signum propitiationis diuinæ, ut de holocausto Elîz legitur *Reg. 3. capit. 18. v. 38. Cecidit autem ignis Domini, ut voraret holocaustum, & ligna, & lapides,*

65 lapides, puluerem quoque, & aquam, quæ erant in
 66 aëre ductu lambens. † Ista simia diabolus facere etiam solebat in suis dæmonopeis, nam Saleucus sacrificans Ioui in Sarmenta sponte flamma oblata rāpuit, vt tradit *Lindanus*. In Ara Egeriæ Nymphæ, quæ in Apulia colebatur similia cōtigisse scribit *Plin. lib. 2.* † Quod fieri potuit, quia diabolus huiusmodi ignes, Dei permisso, sæpe Sacerdotum Magicis incantationibus prouocatus, ex aëre tanquam ex carcere suo illo turbido in Gentilium sacrificia induxit, quemadmodū olim, vt filios, & pecora Iobi consumeret, *Iob c. 1. v. 16. Ignis Dei cecidit de cælo, & cæctas oues, puerosque consumpsit.* † Vel etiam huiusmodi Sacerdotes facinationibus, & præstigijs vsi fuerunt, vt in Serapidis templo factum memorat *Verg. Æneid. 7.* his carminibus.

*Præterea castis adolet, dum altaria tedis,
 Et iuxta genitorem stat Lauinia virgo;
 Visa, nefas? lēgis cōprehendere crinibus ignē,
 Atque ornatum flāma crepitante cremari,
 Regalesque, accensa comas, accensa coronā, &c.*

CAP. XI. De diuersis Aruspici- cinia partibus.

SUMMARIVM.

1. 2. *Thumatrice diuination rimabatur ex victima adhuc viua.*
3. *Critbomanteia rimabatur ex mola, eiusque materia.*
4. *Mola, & libamenta obseruabatur in sacrificijs.*
5. *Oinomanteia considerabat colorem vtriusque laticis in sacrificio fusi.*
6. *Oinomanteia Persis, & Sydonib' in usu fuit.*
7. *Extispicinia motum, & singula mactata hostia membra rimatur.*
8. *Iecur, vt fomes libidinis apud Gentes collebatur.*
9. *Iecur caput fuit extorum.*
10. *Cor marcidum, vena libida, fibriarum defectus ad malum omen.*
11. 12. 13. *Antrophomanteia ex hominum imolatorum visceribus sumebatur.*
14. 15. 16. *Pyroscopia flamma modum considerabat.*
17. *Capnomanteia ex fumo, & vapore sacrificij captabatur.*
18. *Capnomanteia duplex institutum fuit.*
19. *Libanomanteia ex Thuris fumo sumebatur.*

20. *Hebrei ex fumo victimarum diuinabant.*
21. *Abelis, & Cainis sacrificium ex fumi re-
 titudine signum.*
22. *Favum fatidicum bauriebatur ore.*
23. *Spodonomanteia ex cineribus sacrificij sumebatur.*
24. *Flamma si in cinere videbatur bonum omen.*

PRIMA species huius superstitionis dicitur *Thumatrice*, quæ rimabatur ex victima adhuc viua, dum producebatur, dum aram sistebat, dum attractabatur, dum vinum ei infundebatur, & ob id dicta *Victimaria*, *Vergil. Æneid. 6.*

*Frontique immergit vina sacerdos,
 Et summas carpens mediet' inter cornua setas.
 Ignibus imposuit sacris libamina prima.*
 † Cuius quidem superstitionis plura congestit omnigena eruditione *clarus Martin. del Rio* ad illud *Senecæ in Oedip.*

*Apellise aris candidum tergo bouem
 Coruoque; nunquam colla depressum iugo,
 Optima sæctas victima ante aras stetit, &c.*
 † Secunda fuit *Critbomanteia*, quæ per molam saltam, eiusque materiā, quæ victima conspergebatur obseruari fuit solita, vt notant *Ioan. Stuckius libr. de sacrific. fol. 98. To stat Vatab. & alij* ad illud *Numer. cap. 11. v. 8. Frangebant molam.* † Nam in sacrificijs obseruabant molas, & libamenta, & præcipue triticum, hordeū, far, & ex eo tosto, stressoque factam farinā, & inde mox subsiecutam victima conspersione, vt meminerūt *Theocrit. in Pharmaceut. M. del Rio* ad illud *Sen. in Oed.*

Sparge salsa colla taurorum mola.
 † Tertia fuit *Oinomanteia*, quæ considerabat colorem vtriusque laticis in sacrificio fusi, & ob id dicebatur *vinum diuinationis*, vt de Xerge Persarum Rege infer diuersa prodigia scribit *Val. Max. lib. 1. c. 7. Infusum namque patere eius vinum in sanguine, nō semel sed iterum, & tertio cōuersum est.* † Quæ quidē diuinationem Persis tribuit *Alex. Neapolit. lib. 5. c. 13.* a quibus ad Sydones deuenit, ita vt de Didone *Æneæ* amore capta in malum omnem referat *Verg. Æneid. 4.*

*Vidit Thuriis cremis, cum dona imponeret aris,
 Horrendum dictu, latices nigrescere sacros,
 Fussaque in obscenum, se vertere vina cruore.*
 † Quarta fuit *Extispicinia*, quæ motū, & singula mactata hostia membra rimatur, & iecur maxime, vnde *Græcis* dicta

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

8 *πῆλινος, hepatoscopia, de qua in l. nequis mortaliū C. de pagan. & sacrific. cor. ut inspectione iecoris, extorumque presagio. vana spem promissionis accipiat. † Putabant enim, iecur esse vitam, quia sine iecore vivere non potest, quem colebant, ut dæmonem vitæ auctorem confiterentur, quia est fomes inexplentis, in quo cupiditates accenduntur, Claudia. At si canēta parens ni collatura cupido In iecur, & tractus imoscum pulsa recessit.*
 9 *† Cuius superstitionis irrident Lucian. lib. de sacrific. Arnobius lib. contra Gent. nam ut ait Plin. lib. 11. cap. 37. Iecur inde una parte est in eo quod caput extorum vocant, magna vanitatis. † Cor marcidum, venæ liuidæ, fibriarū defectus, iecoris tabies ad mala auspicia adducit Seneca in Oedip. act. 2.*
Cor marcet agrum penitus, ac mersum latet, Libentque uena, magna pars fibris abest, Et felle nigido tabidum spumat iecur.
 10 *Quinta fuit ἀνθρωπομαντεία, anthropomanteia, quam Heliogabalus monstrum, non homo vultus fuit, nec non Hadrianus, Valerianus, Iulianus Apostata, qui ex hominum immolatorum visceribus confugerunt diuinare, ut tradit Camerarius in meditator. histor. capi. 59. † Masageræ enim non aliter Deos suos rite consuli arbitrabantur, quam iugulari homine apud aras Deorum, ex cuius casu, tum ex membrorum laniatu, tum sanguinis fluxu futūra diuinabant, ut tradit Ioāes Stuckius de sacrificijs fol. mibi. † Cuius nefandi ritus apud Hebreos itidem, Chaldaeos, Græcos, Romanos, & alias nationes in usu fuit, & suo sæculo meminit Iubenal.*
Pectora pullorum rimatur, & exta, catelli, Interdum pueri.
 11 *Sexta species fuit πυροσκοπία, pyroscopia, quæ flammæ modum considerabat, utrum in vnum coiret pyramidem, quod prorsperum; an vero diuideretur, quod aduersum, Lucan. Farfal. 1. Scinditur in partes, geminosq; cacumine surgit Thebanos omiffura rogos.*
 12 *† Quis ignis calor, splendor, ascensus, strepitus, Ouid. lib. 4. de Pont.*
Surgat ad hanc vocē plenampius ignis ad arā Detque bonum nostro lucidus omen apex.
 13 *Et quamuis artis authorem Tanaquilum facit Valer. Max. lib. 1. capit. 6. qui alios ignes considerabat, hæc tamen ex igne Victimario considerabat flammā, an cito victimam comprehenderet, quod prorsperum; an cito extingueretur, quod aduersum; & similia, quæ accurate obseruat Seneca in Oepid.*
Quid flammæ largi iā ne comprehendit dapes? Subito refudit lumen, subito occidit.

Vtrum ne clarys ignis, & nitidus stetit, Reclusque parum verticem cætotulit, Et summam in aëras fuffus explicauit commā? An latea circum serpit incertus via, Et fluctuante turbidus fumo labat? Non una facies mobilis flamma fuit.
 17 *† Septima species dicitur καπνομαντεία, Capnomanteia hoc est fumi diuinatrix, nam καπνός, proprie vapor est & lignis quasi καπνός πῦρ, id est ardēs flatus καπνός, ab aqua καπνός, à lapidibus λίπῶς, ab oleo, vel cera κηρίον, à carnibus, ut tradit Ioan. Stuckius lib. de Sacrific. fol. 105. † Et hæc diuinatio duplex fuit nam vel grana sessami, vel papaueris nigri in ardentibus prunas conijciebant, & insurgentē fumum notabant, vel sine huiusmodi gravis sacrificij fumum obseruabant, ut tradit Cardan. lib. de vera sapient. & interdum rogi, ut derogo Polynicis, & Helis canit Ouid.*
Et noui fraterno veniet concordia fumo Quam vetus accensa separat ira pyra.
 18 *Ex thuris etiam fumo hanc Aruspice partē fumebant, quam vocabant λιβανόμαντεία, Libanomanteia, de qua Dion. Cassius lib. 41. bist. August. ad quam expectat Statius.*
 19 *† Tura, nec supra volitante altatis fumo.*
 20 *Hebrei etiam capnomanteia utebantur, dum considerabāt an fumum, quod ex victimarum sacrificio ascendeat rectus incenderet, an in obliquum vergeret, ut docent Theophylact. in Oseam. 4. Piclorius lib. de Magia cap. 11. † Quod originem habuisse testatur, eo quod inter sacrificium Abelis, & Cainis discrimē constituissent, quod illud rectum, hoc vero in obliquum tenderet, sed potius credendum est Cain agnouisse sacrificium Abelis Deo placuisse, suum vero non ita; quod non suum sed Abelis cœlesti igne fuisset absumptus, ut notat Delius in Genes. 4. v. 11. fol. 128. † Hauebant etiam ore latidicum fumū, seu vaporem illumque amplectebantur, quando prosperi euentus signum dabat, ut postquam pyromantiam Tyresie descripserat, sic testatur Papin. lib. 10. Thebaidos.*
 21 *Ille conatos iam dudum amplectitur ignes Fatidicum sorbens vultu flagrans vaporem.*
 22 *† Octaua species dicebatur σποδομαντεία, Spodonomanteia, quæ sumebatur ex cineribus Sacrificij, ut videtur factum in ara Apollinis, Ismenij, & aliorum de quibus, Val. Max. lib. 1. cap. 6. Idolo Sophocles in Oed. Tyr. vocauit, καπνίσκον πῦρ, hoc est cinerem diuinatorium. † Si enim peractum sacrificium in cinere visa erat flamma, bonum omnem dabat, ut de cinere Amphiei tradit. Marti. del Rio ad Senec. in Medeam. v. 18. de Cimonis*
 23 *vxori,*

vxori, Verg.

Aspice, corripuit tremulis, & altaria flammis
Sponte sua dum ferre moror, cinis ipse bonū sit.

C. AP. XII. De Augurio fa-
cro, & profano.

SUMMARIVM.

1. Augurium omnem diuinationem complectitur.
2. Augurium principio ex auiibus, & animantibus captabatur.
3. Augurium inualuit pro diuinatione ex auiibus.
4. Deos per aues arcana sua docere hominibus veteres credebant.
5. Augurij disciplina augustissima fuit.
6. Augurij origo apud Hetruscos fuit.
7. Reges Augures fuerunt.
8. Auguria tenebant, qui rerum potirentur.
9. Auguria principio de primatis rebus, postea de publicis causis.
10. Auguria, & Auspicia ad Magistratum pertinebant.
11. Augurium cum sacerdotio iungebatur.
12. Augurio consilia Deorum interpretari credebatur.
13. Auguria alia oblatia alia impetratiua.
14. Auguria quae vocabantur ostentum, & quae templum.
15. Auguria bruta, fatidica, pestifera, consiliaria, auxiliaria.
16. Collegium Augurum ex singulis tribubus.
17. Auguria captabant, non tam quod scirent: quam ex officio.
18. Augur velato capite sedebat ad auguria captanda.
19. Auguria in summa quiete fiebant.
20. Auguria irritabatur si mus exaudiretur.
21. Auguria ex media nocte captabantur.
22. Aues sunt in potestate videntes utrum velit ad se pertinere.
23. Auguria pro calatis commitijs fiebant.
24. Calatis commitijs fiebant leges, testamenta emanipationes, &c.
25. Augures leges abrogandi, & promulgandi potestatem habebant.
26. 27. 28. Auguria alia maiora, alia minora.
29. Aues alia cantu, alia volatu futura praemonebant.
30. 31. Oscines aues cantu futura monebant.
32. Auiam cantus, & murmurationes quare multi se intelligere gloriantur.
33. Sabaa Regina ex auiibus habuisse notitiam

Salomonis, riuaculum.

34. Deum per aues putabant hominibus arcana docere.
35. 36. Drapetes aues dicebantur, quae volatu faciebant augurium.
37. Prepetes volatu fausta, cantu infausa pretendebant.
38. Oscines cantum bonum Augurium, volatu infustum dabant.
39. Cygnus nauigantibus dabat Augurium.
40. Pica amantibus fausta, columba Regibus.
41. Auguria fausta quae a dextra veniebant.
42. Corui cantus a sinistra faustus.
43. Pica a leba secundum Augurium.
44. Sinistra pro malo omine fuit.
45. Dextra, & sinistra aui, quae dicatur.
46. Augurium ex piscibus, & animantibus.
47. Auguria diabolus instiguit ut homines a caelestibus curis ad cenosa ista deduceret.
48. Auguris mendacium fidem astruxit.
49. Auguria obseruantes miserabiliter perierunt.
50. Augurij fides in Religione posita.
51. Auguria vanitate notarunt Gentiles.
52. Auguria ab Angelis peccatoribus prodita sunt.
53. Auguria, ut pacto suspecta prohibentur iure diuino.
54. Auguria, ut pacto anexa prohibentur Iure Communi, & Regio.
55. Auguria peccatum continent grauissimum.
56. Auguria exercetes ab Ecclesia separantur.
57. Auguria tanquam vana & stulta damnantur.
58. Augurij signa, vel a Deo, vel a demone.
59. Auium praesentione predicere possumus euentus naturales.
60. Signis naturalibus quandoque Deus utitur ad aliquid praemonendum.
61. Signa quae non constant esse a Deo superstitiosa sunt.
62. Supersticio est futura rimari ex auium volatu &c.
63. Augurys dans operam se subdit disciplina diaboli.
64. Auguria ut vanissima damnarunt Gentiles.
65. Auium praenotiones, praeternaturales, vanissimae sunt.
66. Auguria quomodocumque sunt vanissima sunt.
67. Auguria ut haeretica impugnantur.
68. Hecatei Abderiti factum contra Augurem.
69. Ioseph Augurandi scientia se commendat.
70. Ioseph, ut fratres terreret finxit se Augurē.
71. Ioseph ex familiaritate cum Rege Augur

reputabatur.

72. Ioseph diuinis Augurij peritum se profi-
setur.

73. Sciphus Ioseph quomodo ad augura deser-
uebat.

VERVM late sumptum om-
nem diuinationem, & illicitem
superstitionem complectitur,
Deuter. cap. 18. v. 4. *Græcæ iste,*
quarum possidebitis terram Au-
gures, & diuinis audiunt, & v. 10. Obseruabat
somnia, atque Auguria. Hierem. cap. 27. v. 9.
Nolite audire prophetas vestros, & diunos, &
augures. Numer. cap. 13. v. 23. Non est Augu-
rum in Iacob. Itai. c. 2. v. 6. Augures habuer-
unt, & Philistin. Reg. 4. c. 17. v. 17. Diuina-
tioni Insuperbiebat, & Augurij, & c. 21. v. 6. &
obseruauit Auguria. Paralip. 2. c. 33. v. 6, Sec-
tabatur Auguria. Eccle. c. 34. v. 5. Diuinatione
erroris, & Auguria mendacij. † Principio
captari solitum fuit, tam ex auibus, quam ex
omnibus animantibus, vt probant Cicero lib.
1. diuin. & Philipp. 4. Fran. Picus Mirandul
lib. 4. Prenot. c. 4. Iul. Cas. Bulenger. lib. 3. de
Augur. cap. 14. † Inualuit tamen pro diuina-
tione, quæ suuebatur ex auium garritu, vnde
Auguria, quæss auium garria, vt notat Varro,
Græcis ἰσχυρία, ex auium garritu dicepta-
batur, D. Tho. 2. 2. q. 98. art. 3. D. Isidor. lib. 8.
Etymol. c. 9. c. igitur 26. q. 3. † Credebant e-
nim Deos per auium garritus, volatus, & mo-
tus, euentura mala, vel bona hominibus ostē-
dere. Stat. Papin. Thebaid. 3.

Iupiter omnipotens, nam te pernicibus alis
Addere consilium, Volucresque implere futuris
Omnia, & causas cælo deferre latentes.

† Augurij disciplina augustissima fuit, nō
solum apud Babylonios, Chaldeos, & Egyp-
tios, sed apud Hæbreos, Græcos, & Romanos
vt tradunt Aristoph. lib. de auibus, Cicero, de
diuinat. Origen. contra Celsum lib. 4. Bulenger
d. lib. 3. c. 1. & 7. † Cuius origo apud Hetrus-
cos fuit secundum D. Isidor. Etymol. lib. 8. a
quibus Romani acceperunt, vt tradit Clemens.
Alex. Stromat. 1. ad Arabes, & Phryges refer
Cedrenus, ad alios Mart. del Rio Mag. 4. ca-
pit. 3 q. 2. † Græcis quoque, nam Pythagoras
augur fuit, vt tradit Laertius, Amphiloehus,
& Mousus Argiborum Reges augures fuerūt,
Cicero lib. 1. diuinat. † Nam apud veteres
Magistratus qui rerum potiebantur, iidem au-
guria tenebant, author est Liuius ab vrbe con-
dit. decad. 1. lib. 1.

† Principio de priuatis rebus Auguria ef-
se ceperunt, quæ paulatim adolenscens in tan-

tum saltigū fuit, vt nil bello, vel pace, domi,
militæque agerēt Romani, nisi auspicato, Va-
ler. Maxi. lib. 2. c. 1. Dim. Cassius lib. 37. Ci-
cer. lib. 1. diuinat. Liuius lib. 1. ab vrbe condit
Decad. 1. & lib. 6. na fin. Alex. ab Alex. lib.
5. Genial. c. 13. † Quod adeo antiquissimum
fuit, vt a lege XII. Tab. tempore, quæ lata est
ab vrbe condita anno 300. hæc statuta reperi-
untur, OMNIUM MAGISTRATUM
AUSPICIVM, IUDICIUMQUE ES-
T O. † Vnde Augurij tanta potestas, vt eius
authoritas ad sacerdotum, & supremam po-
testatem pertineret, quia, vt ait Tit. Liuius
vbi supra, Auguris certe sacerdotique Augu-
rium tantus honor accessit, vt nihil belli, domi-
que, nisi auspicato gereretur. † Nam ex augu-
rij homines Deorum consilia interpretari
putabant, Vergil. Eneid. 10.

Intus ille hominū, diuūque interpres Asylas
Cui pecudum fibra, cæli, cui sydera parent;
Et lingua volucrum, & præsigni fulminis ignes.

† Quæ quidem Auguria alia dicebantur,
Oblatina, quæ non poscebantur, alia Impetra-
tiua, quæ veniunt optata, & quæ sita, vt docet
Festus in voce puls. Cicero lib. 1. diuinat. Aris-
toph. in auib. Alex. ab Alexand. lib. 5. Genial.
c. p. 13. Bulenger d. lib. 3. cap. 2. † Ex his quæ-
dam ex cæli regione designata captabantur,
& dicebantur Ostentum, quædam ex cont-
ruiis, & fulgetris, & hæc vocabantur templum,
vt docet Varro de lig. Latin. lib. 6. † Quarum
alia Bruta, quæ nulla ratione nitebatur, alia
Fatidica: & hæc tarsus, vel PESTIFERA,
vel CONSILIARIA, vel AUXILIA-
RIA, & huiusmodi alia nugacissima, vt vide-
re est apud Senecam in natural. qq. Plin. lib. 1.
cap. 52. & lib. 28. cap. 2. Mart. del Rio lib. 4.
Magic. q. 2. cap. 3. Alexand. & Bulenger. vbi
supra, Sim. Moisl. tom. 2. Canicul. coloq. 2.

† Vnde vt religiosiora forent Romulus co-
llegium Augurum (ex singulis tribubus) ins-
tituit, de quibus plura Plin. lib. 7. cap. 56. &
lib. 8. cap. 28. Alex. ab Alex. lib. 5. dierum Ge-
nial. d. cap. 17. Bulenger. de lib. 3. cap. 11. † Nā
publica Auguria captabant, non tam quod i-
cirent captare, quam ex officio, & authorita-
te, quæ id faciebant, aut facere poterāt, vt Ma-
gistratus, qui iudicat, non tamquod scit, quā
quod iurisdictionē habet l. 1. D. de officio eius
cui mand. est iurisdic. † Sedebat augur ve-
lato capite, & lituo cæli regionē notabat, Ti.
Liui. lib. 10. Qui Iobi Optimi Maximi orna-
tu decoratus, curru aurato per urbem uetus in
Capitolium ascēderit, si conspiciatur cum lituo,
ac capite velato iactantem cadat, Augurium-
que ex arce capiat. † Quod (silencio a populo

impetra-

to) in summa quiete fiebat, adeo ut si forte mus exaudiretur, irrita Auguria essent a malo omne violata, ut tradit *Plin. lib. 8. capit. 57.*
 20 † Quod adeo apud Populum Romanum crebuit, ut ex hac sola tam leui auspicii infesta superstitione Fabius ad dictaturam accitus non perueniret, & Cai. Flamminius ad Magistratum equitum vocatus excluderetur, ut narrat *Valerius Maximus lib. 1.*

21 ¶ Neque omni tempore captare Auguria licebat, sed principio diei artificialis nempe a media nocte, qua sacerdotes huiusmodi surgebant lucernam habentes pre manibus, ut aues viderent, non apertam, sed opertam, ut si aer ventorum flatibus agigaretur, non serueret de celo, utpote lucerna extincta, ut tradit, *Plutarch. in qq. Roman. q. 72. Macrobi. lib. 1. saturnal. cap. 3.* † Ex his quae erant Impetratiuae, id est, quae poscebuntur, utrum fausta; vel infesta si ut pertinent ad videntem; at oblatiua sunt in potestate videntis, utrum velit ad se pertinere, *Plin. lib. 28. cap. 2. In Augurum certe disciplina consistat neque diras aues, neque ulla auspicia pertinere ad eos qui quam obrem ingredientis obseruare se ea negauerunt. Vnde Vergil. Aeneid. 12.*

Accipio, agnoscoque Deos.

23 † Auguria fiebant pro calatis commitijs, quae pro collegio Pontificum habebantur, aut Regis sacrorum, & Flamminum in augurandorum crusa, ut tradit *Aul. Gel. lib. 15. noel. Atticar. cap. 26.* † In quibus non leges modo, arrogationes, emancipationes; sed etiam testamenti soleni iure fiebant, ut in §. i. Instit. de testam. ordin. quorum altero in pace utebantur, 25 quod calatis commitijs appellabant. † Leges enim ex augurum potestate pendebant, nam si quas veteres abrogare vellet; vel promulgare nouas, potestatem habebant; atque alia omnia pro libito moderabant ex L. XII. Tabul. QVAECVMQVE AVGVRIIVSTA, NEFASTA, VITIOSA, DIRA DEFIXERIT, IRRITA, INFECTA QVAE SVNT.

26 ¶ Auguria itidem alia fuerunt maiora, alia minora, maiora fuerunt maiorum Magistratum, sic dicta; quod magis rara sint quam minorum, ut ex Messala Augure probat *Aul. Gel. lib. 13. noel. Atticar. cap. 10.* † Ob quod vates sub Appolline regnum Italiae maiori-
 27 bus auspicijs Aeneas pollicetur apud Vergil. Aeneid. 3.

Nata Dea (nam te maioribus ire per altum Auspicijs manifesta fides)

28 † Seruitus tamen vult maiora esse maiorum augurum; minora, minorum; & utrunque recte dic-

tum est: nam maiora, & minora apud Messalam non accipiuntur perse, sed ratione habitu ad proportionem, prout ipse aues natura sua alijs cedunt, Vergil. Eccloga. 8.

Nostra valet Lycida tela inter Martia quattuor Chaonias dicunt Aquila veniente columbas.

29 ¶ Ex differentia auium alia, atque alia ratio fuit auspiciorum, nam aues alia cantu, alia volatu futura praemonebant, & illae Oscines, istae Praepetes dicebantur, ut notant *Tit. Livius lib. 3. ab orbetondis. Varro, & Festus in voce Oscines, Cicer. lib. 1. diuinat. Bulenger. d. lib. 4. cap. 4.* † Oscines dicebantur, quae oris cantu futura praemonebant, Varro lib. 5. de ling. Latin. Oscines dicitur apud Augures, quod ore faciunt auspiciu, dicta ab ore, & cano. † Quales sunt coruus, turdus, noctua, cornix, ut auctor est *Apianus Cladius apud Festum.* quae arcana lingua, ac murmure sacro praenunciare futura credebant; *Statuis Papinus. lib. 3. Thebaidos*

Tunc omnes in astris

Consonat arcana volucris bona murmure lingua.

32 † Vnde Pythagoras, Melampus, Thyresias, Apollonius, & alij plures se voces, concetus, & murmurationes auium intelligere gloriabantur, ut tradunt *Porphyr. li. 3. in 1. anoxis Fra. Picus lib. 3. Prenot. cap. 3.* † Ex quo nata fabula Alcoranis; in quo dicit Mahomath ex auium vocibus Regiam Sabaa notitiam habuisse Regis Salomonis; ut tradit, *Horos. Couarub. lib. 2. de falsa prophetia cap. 21.* † Putabant enim veteres ille aues hominibus de arcanis suis monere; vnde eleganter Vergil. in Cathalect.

Garrula quid totis resonas mihi noctibus aures Nescio quid dicis, nunc meminisse mei.

35 ¶ Praepetes dicebantur, quae volatu faciebant augurium, nam ut ait Festus Praepetes autem aues quidam dici aiunt, quia secundum Auspicium faciunt praeteruolantes, aut quae se ante auspicantem ferunt; nam antiqui dicebant praepetere pro anteire. † Praepetum autem, & Oscinum instituta expressit Verg. Aenei. 3: qui in religione antiqua nihil ignorare videtur. *Troiuigena interpret Divi, qui numina Phabi Qui Tripodas Claris lauros, qui Sydera Antis, Es volucris linguas, & praepetis omnia penna.*

37 † Praepetes autem, quae volatu fausta erant, si canerent infesta preteflebant; & e contra Oscines, quae cantu bonum dabant augurium, volantes in fausta erant, nam ut ait Ammian. lib. 30. Omnes enim aues oscines thalae praepetes bonae sunt, vel e contra male praepetes, Oscines bonae. † Qualis Bubo, qui cantu in faustus fuit;

volatu,

volatu, & situ faustus arbitrabatur, vt tradunt
Alex. ab Alex. lib. 5. Genial. cap. 27. Maiol.
colloq. 2. Buleng. d. lib. 3. cap. 6. Serui, & Cer-
da ad illud Vergil. Aeneid. 4.

Solaque culminibus ferali carmine bubo
Sape quat, & longas in fretum ducere voces.

† Neque omnes aues dabant auguria, nec
omnibus, *Plin. lib. 1. cap. 13. nam Cygnus so-*
lis nauigantibus, vt notat Seruius ad Vergil.
Aeneid. 1.

Cignas in augurijs, nautis gratissimus ales
Hac optat semper, quia nunquam mergitur aquis.

† Pica apud Græcos amantibus fausta, vt res-
tatur *Aristoph. in anib. Columba apud Roma-*
nos solis Regibus auspiciū dabat, quia nun-
quam sola volat, sicut Rex nunquam graditur
solus, Vergil. Aeneid. 6. Aeneas Veneris.

Maternas agnouit aues.

† Fuerunt præterea auguria alia fausta, quæ
adextera parte veniebant, alia infausta, quæ
à sinistra, & leua protendebantur, *Sueton. in*
Vitell. cap. 9. Premisso agmine letum euenit
auspiciū, siquidem à parte dextera repente a
quila aduolauit. † Præterea aues, quæ à sinis-
tra cantu suo infaustum mobent auspiciū, si-
tu, aut volatu faustum faciunt, ob quod corui

cantus à sinistra faustus fuit *Plaut. in Aulular.*
Non temere est quod coruus cantet mihi nunc
ob leua manu. † Pica, vt ex eodem dictum
est volatu à leua faciendum facit, à cantu infa-
ustum, sicut, & cornix

Teque nec leues vetat ire Picus
Nec vaga cornix.

† Hinc intelligendum est quod apud Poetas
de cornicoreperitur modo fausta, modo infa-
usta protendere, vt apud Vergiliū sinistra
pro malo omine, *Ecclog. 1.*

Sepe sinistra caua prædixit ab illice cornix.

Sinistra itidem pro bono omine idem Vergil.
Eccloga 9.

Ante sinistra caua monuisset ab illice cornix.

† Vnde dextera auis, & sinistra pro augurio a-
pud *Linium Plinium, Ciceronem, Terentium,*
Vergiliū. Plaut. in Oepid.

Tacete, habe animū bonum liquido exeo foras
Auspicio auis sinistra.

Homer. Iliad. 13.

Sic eriloquenti aduolauit dextera auis.

† Sed auguria non tamen ex auium gar-
ritu, incesu, saltu, volatu, vel motu sumebatur,
verum etiam ex alijs rebus, quæ oculis obicie-
bantur, vel audiebantur, nā augurium expisci-
bus testatur *Plin. lib. 9. cap. 16. ex muribus,*
& vulpe lib. 3. cap. 28. Petr. Gregor. tom. 3. Sin-
tag. 9. lib. 34. c. 3. nu. 17. † Nam in tanta de-
mentia prolapsi sunt homines, vt nil nisi abel-

lius, brutis, vel animantibus, vel furentibus
haustum saperent, quod diabolus ita instituit,
vt homines à celestibus curis, vel saltem à se-
rijs, & grauibus ad terræna ista, carnosaque se-
duceret, *Maiol. tom. 2. Colloq. 2.* † Hanc men-
datio fidem astruxere tot clades urbium, stra-
ges exercituum, exitia familiarum, quasi au-
gurio prodita, *Minuti, Frequentis enim, quæ*
volebamus Deorum presentiam contenta aus-
picia contestata sunt, sic, & alia nomen infaus-
tum: sic Claudij, & Iunij nō prælium in Pænos,
sed ferali naufragium est, & vt Thrasimenus
Romanum sanguine, & maior esset, & decolor
spreuit Auguria. † Sed hæc vere sunt notæ
diuinæ indignationis, non augurij quia ea ob-
serbantes miserabiliter perierunt, nam vt ait
Octavius. Quid Regulus non ne auguria serua-
uit, & captus est? Mæcinus religionem tenuit,
& sub iugum missus est? & deatus pullos ad a-
ues habuit Paulus apud Canas tamen cum Rei-
pub. parte prostratus est. † Et licet hæc ars
fallitate conuinceretur, satius optimates du-
xere imperij summi fundamenta in auspiciorū
fide posita, sub falsa veritatis specie retinere,
quam abolitione falsi nō Religionis opi-
nionem inducere, vt tradit *Cicer. lib. 2. diui-*
nat. † Nam etiam apud Gentes auguria va-
nitate, & fallitate notabantur, vt tradit *fran-*
ci. Picus lib. 6. prænol. cap. 4. Vergil. Aeneid. 1.
Ni frustra augurium vani docuere parentes.

† Quæ ars vt ab Angelis seductionibus prodi-
ta est, qui per seipē in auium formas transfor-
mati, ex arte de cōsilio suo dicebant, aut aues
in huc, vel illuc impellebāt, vt ex condito sig-
na darent, vt tradit *Tertul. ad uersus Gent. Bu-*
lenger lib. 3. de auguris cap. 1. † Ideo vt vana,
falsa, scandalosa, ac pacto suspecta hæc ars
prohibetur iure diuino in *Deuter. cap. 18. Ne-*
mer. 23. Isai. cap. 2. Hierem. 27. Reg. 4. cap. 17
& 21. Paralip. 2. cap. 33. Ecclesiast. cap. 34.
† Et iure positio tā Canonico, quam Cæsa: eo-
& Regio, in cap. illud cap. sed, & illud 26. q. 2.
cap. si quis Episcopus cap. aliquanti cap. si quis
clericus cap. augurijs 26. q. 5. l. nemo. C. de ma-
lesic. & math. 1. l. tit. 23. part. 7. lib. 1. tit. 4. lib.
8. Ordinā. l. 6. tit. 3. lib. 8. Recopi. † Quia pec-
catum grauiſſimum est, quæ lex diuina graui-
ter detestatur, & in Canonibus Apostol. sic
habetur apud *D. clem. lib. 2. c. 62. Fugite da-*
monum turpia, & c. auguria, auspicia, necro-
mantias, omnia quia scriptum est, non est au-
rium in Iacob, & rursus, augurium peccatum est.
† Et illo obnoxi ab Ecclesia separatur in Cō-
cilio Carthagin. IIII. habito Era 436. can.
89. *Augurijs vel incantationibus sentientem a*
conuentu Ecclesie separandum, & in Concilio

Agathensi celebrato Galiz Narbonæ cā. 42. ab Ecclesia habeatur extraneus, & in Concilio Toletam. IIII. celebrato sub Sisinando Rege Gotor. religiosiss. Era Crf. 681. c. 28. relato in cap. si quis Episcopus 26. q. 5. clericus ab honore dignitatis sua suspensus monasterij curam suscipias. † Et tamquam vana & stulta Auguria huiusmodi detestatur Hector ille fortissimus Poles damnans augurem, quo Seruanij augurij atrahere curaret, arguit apud Homer.

*Tuis me capis accedere vanis
Augurys, quæ sperno equidē quia stulta videtur
Seu dextra expectetur aues Phaetōis ad ortū
Siue sinistra petant obiectum limina Solis,
Nil rationis habent, cum sint ratione carentes.*

58 † Signa enim Augurij, vel sunt tamquam causæ eventum futurorum, vel tamquam effectus illorum euentuum, de primo, nec vllus haruspex suspicatus fuit, secundum autem falsissimum est, quia euenta non pendent ex motibus auium, quare proueniunt, vel ex sola causa naturali, vel ex peculiari directione diuina, vel procuratione dæmonis, vt docet Leonard. Lessi de Iust. & Iure lib. 2. cap. 43. dub. 7. † De primo certum est posse coniecturare effectus futuros ex naturalibus auium præsentionibus, quatenus sequi solent earum euenta, vt sic ex volatu auium, aut cantu prædicant tempestates, pluias, serenitates, &c. Vergil. Georgic. 1.

*Hinc ille auium concentus in agris
Et lata pecudes, & ouantes gutture corui, &c.*

60 † De secundo autem certum est, signa aliqua prouenire à Deo, vel ex singulari eius providentia dirigi, ad aliquid præfagiendum, quæ licita sunt obseruare, vt ex columba, quæ ramentum virentis oliuæ attulit, diluuij cessationē, vt præfaguit Noe, Genes. capit. 8. † Tertio dico, quod si non constet, vel non sit probabile huiusmodi casus ex peculiari Dei providentia, ad certum euentum liberum præsignandū destinari, superstitio plane est ex talibus diuinationem capere; vt docere D. Thom. 2. 2. q. 95. art. 7. Ioan. Azor in summ. Inst. moral. tom. 1. lib. 9. cap. 15. Ioan. Malderus de virtutib. Theolog. tractat. 10. cap. 7. dub. 5. † Quare superstitio est ex volatu, garritu, situ, numero auium, aut aliorum animalium futura rimari, quia signa ista non significant illos euentus naturali modo, cum neq; sint illorum causæ: neq; effectus, nisi ministerio dæmonis, qui signa huiusmodi instituit, vt mentes hominum superstitione, & curiositate detineat, vt docet D. August. libr. 2. Doctrin. Christian. capit. 24.

63 † Et ita, qui talibus vanitatibus dat operā se subijit disciplinæ diaboli, vtens regulis ab

ab ipso traditis, taciturnumque commercium cum ipso foretur, cum illi diuinitatem tribuit inturcorum prænotione, ad quod cum tanquam Deum inuocat, quod est infidelitas, & apostasia, vt docet D. August. d. cap. 24. & 25.

¶ Vnde auguria, vt vanissima ineptissima, & ab omni ratione aliena damnabit Cicer. lib. 2. diuinas. longe prudentior hac iure quam Plato in Phædro, & Xenoph. in Cyriped. † Nā præter illa quæ pendent ex instinctu naturali auium, cætera vanissima sunt, vt probant D. Thom. 2. 2. q. 95. D. Antoni. p. 2. tit. 12. cap. 1. §. 8. Syluestr. in summ. v. superstitio. Turrecr. in cap. sed in illud 26. q. 2. Binsfeld. in l. 3. C. de malefic. Marten. del Rio lib. 4. Magicar. cap. 2. q. 7. sect. 2. † Siue putent aues ratione esse compotes ad futura indicanda, quæ non pendent ex instinctu naturali, tanquam Ethnici, & publicani sunt habendi. Si putant illas diuinæ voluntatis participes, stulti, & excelsati sunt, quia aues nihil diuinitatis habent, vt probat D. Thom. 2. 2. q. 95. art. 7. † Quia Auguria ex pacto fæderato cum dæmone originem habuerunt, ideo vt hæretica impugnarūt, cap. qui sine saluator ad fin. 26. q. 2. Sixt. V. in Extranag. cæli, & terra ann. 1586. Squilactis de fide catbol. cap. 8. ex n. 2. Petr. Gregor. in Syntag. lib. 34. cap. 3. n. 7. Lel. Zecchius in summ. p. 1. tit. de fide cap. 15. n. 8. Leonard. Lessi lib. 2. de Iustit. dub. 7. Petr. Binsfeld. in l. 3. C. de malef. q. 1. Decian. lib. 5. crim. cap. 17. Sanchez lib. 2. Decalog. cap. 38. ex n. 38. Grassis de ciff. lib. 2. cap. 5. n. 20. † Vt sic merito Hecatzus Abderita dum Hebræi tenderent ad mare rubrum, cum augur sistere eos iussisset, quo vsque auis, quæ visui se offerebat sistēs iter tenderet, vt ipsi de suo itinere edocerētur, miles secreto arci tracto auem percussit, & cum exclamasset Augur, respōdit: Quis est iste furor o homines! quomodo enim auis ista si sui iati neicia fuit, nos de nostro monere valuit? vt narrat Ioseph lib. 1. contra Apion, Euseb. lib. 9. præparat. Euang. cap. 2. Polydor. lib. 3. de prodig.

¶ Neque obstat, quod æconomus Ioseph de suo sanctissimo Domino testatur Genes cap. 44. v. 5. Scyphus, quam furanti estis ipse est in quo viuit Dominus meus, in quo augurari solet: & quod ipsemet Ioseph de se proficitur, d. cap. 44. v. 15. An ignoratis, quod non sit similis mei in augurandi scientia? † Quia in illis nihil sane affirmat, sed vt terreret fratres finxit se Ægyptiaca superstitione immunem non esse, vt iciret, quem furatus esset scyphū, vt tradit Valles de sacra philosoph. cap. 30. † Vel ex vulgi opinione locutus est, eo quod ex familiaritate cum Rege Ægyptiorum, qui Magus,

& augur

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

72 & Augur erat pro Mago, & Augure habebatur, vt tradunt *D. August. ad Genes. cap. 145.*
D. Thom. 2. 2. q. 95. art. 7. ad. 1. † Vel dic quod non de Augurio profano, sed diuino loquitur, hoc est prænoscēdi futura, & oculta, quia augurandi vox generalis est, & extenditur ad o-
 nem diuinationem, etiam ex lignis à Deo directis, vt notant *Leonardus Less. ubi sup. d. cap. 43. dub. 7.* *Ioan. Malderus d. tract. 10. cap. 7. dub. 5. †* Quia non est credendum de tanto ui-
 ro, vt auguria vanissima captasset, sed in ipso Cypho vel aqua ibi infusa, vel gemma affixa diuina oracula accepisse, non aliter, quam sacerdotes in gemmis *Ephod. vt tradit Rupert. & Perera in Genes. 44. Valle de Moura lib. de Incantat. Opus. 1. sect. 2. cap. 15. n. 16.*

CAP. XIII. De Auspicio bono, & malo.

SUMMARIVM.

1. Auspicia ex malorum Angelorum traditionem habuerunt originem.
2. Auspicium, in quo difert ab Augurio.
3. Auspicia pedestria, qua dicerentur.
4. Auspicium militare quare perijset.
5. Auspicium alij ad Ostentum, alij ad Geomantiam, alij ad Anxinomantiam referunt.
6. Auspicia rebus agendis precedebant.
7. Auspicia sumebant Augures, Sacerdotes, Magistratus.
8. Magistratus ad auspicia fuerunt Censores, Consules, Prætores.
9. Nunciationis, & spectionis quid sit in auspicijs.
10. Pleuei magistratus cum Augure poterant specere.
11. Consules per se habebant nuntiationem Imperij, & spectionem ex lege Aelia.
12. 13. 14. Auspicium ex imperio, & potestate.
15. Auspicium pro fortuna fuit.
16. Auspicium aliquando confunditur cū augurio.
17. Inge auspicium quid sit.
18. Victimæ ambarbalis quæ sit.
19. Auspicia data pro omnibus Magistratibus eligendis.
20. Auspicia pro Magistratibus quæ essent.
21. Auspicia Kalendarum apud nos prohibentur.
22. Kalendarum festiuitas ex pagane superstitione irrepfit.
23. Auspicia rerum agendarum captabantur.

24. Auspicia apud nos varia.
25. Auspicia in nuptijs contrahendis summebantur.
26. Aruspex pro tortatore sumebatur.
27. Auspicia ex vanitate, vel pacto cum demone prohibentur.
28. Diuina signa, etiam ex auibus, obseruanda sunt.
29. Signis naturalibus quandoque Deus voluntatem suam ostendit.
30. Diuina signa sub peccati reatu debemus obseruare.
31. Columba, quæ super Christum resedit, non fuit naturalis, sed ex nihilo creata.
32. Spiritus Sæctus sub vero animanti nusquā visus est.
33. Columba, quæ Angelico doctore aloquenti visa est, ex præterente materia formari potuit.
34. Columba S. Leocritia, coruus Elia, &c. naturales esse potuerunt.

AUSPICIA, vt auguria ex traditione malorum Angelorum. in toto orbe terrarum plurimi sæculis inualuerunt, cap. qui fin. saluatore, ad fin. 26. q. 2. Extr. uag. cæli, terre *Sixt. V. anno. 1586. †* Et tamē differunt, quod illa auium garritus, vocesque obseruat, hæc vero auium motum, numerum, congressum captat, vnde auspicia dicuntur, quasi auium inspicia *D. Isidor. lib. 8. Ethimol. cap. 6. cap. igitur 26. q. 3. †* Sumebantur præterea ex quadrupedibus, alijs ve animalibus, & hæc dicebantur auspicia pedestria, vt docet *Festus* in hæc verba, *Pedestria auspicia nominabantur, quæ dauantur à vulpe, lupo, serpente, equo, ceterisque animalibus. †* Fuit præterea auspicium militare ex acuminibus, quod cum absurdissimum esset breui negligentia perijt, *Cicer. lib. 2. diuin. 1. Nam ex acuminibus quidem quod totum auspicium militare est, iam M. Marcellus ille quinquies Consul totum omisit, idem Imperator, idem augur optimus. †* Quod quidem auspicium quidam ad ostenta referunt, cum *Cal. Calag. lib. de Magia amator. alij ad Geomantiam, alij cū Turnebo non dissimile faciunt ab Anxinomantia, & professus est se nescire, Mart. del Rio lib. 4. Magicar. cap. 2. q. 7. sect. 2.*

¶ Præcedebant rebus agendis auspicia, quia nefas fuit post comitia, quæ debelli ratione, aut internæ administrationis captabatur de cælo feruare, *Cicer. Philip. 2. Quisquam ne diuinare potest, quod visum in auspicijs futurum sit,*

rum sit, nisi qui de caelo seruare constituit, quod
neque licet comitijs perleges, etsi quis seruauit
non habitis comitijs, sed priusquam habeantur,
7 debet nunciare. † Quod non solum Sa-
cerdotes, & augures peragebāt, sed etiam ma-
gistratus, quibus non tam iudicium, quam
auspiciū fuit ex l. Tab. XII. OMNES MA-
GISTRATVS AVSPICIUM, IUDICIUM-
8 QUE HABENTO. † Quod de maioribus in-
telligendum est, vt Censores, Consules, Præ-
tores, nam legis XII. Tabularum tempore
Magistratus ex plebe non creabantur; postea
tamen lege Tribunicia dati eis specere non
fuit, Aul. Gellii lib. 13. noct. Attic. c. 14. Ne
9 quis minor magistratus de caelo seruasse velit.
† Aliud enim 1° fuit auguris simpliciter, aliud
magistratus, & auguris simul, nā inter hunc,
& illum distributa sunt munia nūtiationis, &
speculationis Varro. lib. 5. de ling. lat. Et quod
in auspicijs distributum est, qui habeant spec-
10 tionem, & qui non habeant, & quod in augu-
ris dicunt autem specere. † Quare si plebei ma-
gistratus augures nō erāt, consilio auguris de
caelo seruabant, & auspicio suo rē gerebant,
non alieno consilio uterq; enim auspiciū ha-
bebant, quia simul cum augure poterant spe-
cere, quia ad eos nō pertinebat lex Aelia, &
Fusia, quia eis non est datum ius obnuncian-
di, vt docet Cicer. Phil. 2. † Consules autē
11 & alij patrici Magistratus licet augures non
essent, habebant, & nūciationem imperij, &
speculationem ex lege Aelia, & Fusia, quæ subla-
ta est in tribunatu P. Clodij, L. Pisone, & A.
Ganino cons. vt ex Cicerone, & alijs probat
Ant. Clar. Sylu. obisup. d. 8. fol. 169. & 171
12 † Vnde auspiciū imperio, & potestate de-
notat Lipsius lib. 2. de milit. Rom. nam ad im-
perium, nisi auspicio non licebat peruenire,
13 vt tradit Cicer. lib. 2. diuinat. † Et ita intel-
ligendus est Cornel. Tacit. lib. 3. Anal. Dru-
sus orbe egressus repetendis auspicijs, mox o-
14 uans introijt. † Repetendo, ac resumendo
imperio quod ingressu amiserat, nā ipsa aus-
picia capere fas non erat extra urbem, vt no-
tat Ludou. Cerda ad illud Æneid. 4.

Paribusque rogamus auspicijs.

15 † Auspiciū tandem pro Fortuna fuit, quia
ex auspicio mala, & bona pendere arbitra-
bantur, Vergil. Æneid. 4.
En huius nate, auspicijs illa incluta Roma.
16 † Auspiciū confunditur aliquando cum
augurio, ex similitudine religionis, quia vtri-
que aues, & quadrupedes fuerunt institutum,
vnde apud Cic. lib. 2. diuinat. Hinc simile est,
quod nos augures precipimus ne iuge auspiciū
17 obueniat. † Iuge auspiciū dicebatur si

iunctum iumentum sterchus fecisset, Clemen.
Alex. Strom. 4. nam & Ægyptij auspicia ex
Api boue captabantur, Plin. lib. 8. c. 46. † Et
pro frugibus quotannis mos erat soleinni sa-
18 crificio mente Februarij agros lustrari, vt es-
sent feliciores, in quo victima per agros cir-
cumducebatur, quæ ambarbalis dicta est, tes-
te Plutarch. in Numa, Maro Eccl. 2.
Cum faciam vitula pro frugibus ipse venito.

† Auspicia data similiter pro omnibus
magistratibus eligendis Kalendis Ianua-
19 rijs, vnde illa dies auspicialis dictus est, vt
tradit Aulus Gellius, lib. 3. noct. Attic. c.
capit. 14. † Non quod magistratus auspi-
cia sumpsisset modo, sed quod aliquid ex mu-
nere delibarent, & leues aliquas, & transla-
titis causas, decus causa propositas audirent,
vt tradit Sueton. in Neron. † Quæ quia su-
perstitionis genera ad nos deueniunt, sub
anathematis interdicto prohibentur in Con-
20 cilio Antisiodorensi can. 1. cap. si quis Kalen-
das, cap. non obseruatis, c. non oportet 26. q. 7.
† Nam comestiones, cantus, bona verba,
21 & alia huiusmodi, quæ principio anni fiebant
ex pagana superstitione habuerunt originem,
ne auspicarentur, Ouid. lib. 1. Fastor.

Tempora commissi nascentis rebus agendis

Totus ab auspicio ne foret annus iners.

† Auspicia enim principio rerum agendarū
captabantur Cic. lib. 1. diuinat. Nisi fore quō-
23 dam maiorib; nostris, nisi auspicio. Val. Max.
lib. 2. Apud antiquos non solum publicè, sed e-
tiam priuatim nihil gerebatur, nisi auspicio
prius sumpto. † Vnde noster Ioann. de Mena,
siue quis alius in Tragedia Calixti, & Meli-
24 bez Celestinam introducit, sic alloquentem
Act. 4. Todos los agueros se enderezan fauora-
bles, o io no se nada deste arte; quatro hombres
que he topado, a los tres llaman Iuanes, & los
dos son cornudos: la primera palabra, que oi por
la calle fue de acbaque de amores, nunca le
tropezado como otras vezes, las piedras pare-
ce que se apartan, i me hazen lugar, que pase,
ni me estorban las faldas, ni siento cansancio
en el andar, todos me saludan, ni perro me ha-
ladrado, ni au negra he visto. † Quod etiam
in nuptijs contrahendis in usu fuit Cicer. pro
Cluent. Nubit genera sacrus nullis auspicijs.
Claudian. in Rufin.

Hac auspiciatade,

Oedipodem matri nata iunxerit Thyestem.

† Vnde aruspex pro hortatore sumebatur,
Lucan. lib. 2.

Contentique aspice Bruto.

Horat. lib. 1. od. 7.

Nil desperādū Teucro duce, & aspice Teucro.

- 27 ¶ Quæ quidem Auspicia, quia ex vanitate, vel pacto cum dæmone pendebant, prohibita fuerunt, vt tradunt *Ioann. Azor, tom. 1. Inſtit. Moral. lib. 9. c. 14. Mart. del Rio lib. 4. Mag. c. 3. q. 2. Episcop. Maiol. tom. 2. Canicul. colloq. 2.* † Non tamen diuina ſigna, quæ ex auibus, & alijs rebus ſumi ſolent, Deo ita diſponente, nam Noe ex columba agnouit ceſaſſe diluuiũ, *Genef. c. 8: At illa venit ad eũ ad vesperam portans ramum oliuæ virentibus ſolis in ore ſuo, intellexitque Noe quod ceſſaſſent aqua ſuper terram.* † Signum quod Eleazar obſeruauit pro vxore ducenda filio Domini ſui, *Genef. c. 24.* Vacarum mugitus in ſignũ ſupplicij Iſrahelitarũ, *Reg. 1. c. 6.* & manus Regi Balthaſari apparens, *Daniel. c. 5.* † De quibus auſpicijs, ſue ſignis, & ſimilibus, vt potè diuinis, non loquor, dum auſpiciorum deteſtationem ago, nam cum ſint diuina ſigna, à Deo in ſua voluntatis nuntia, hominibus miſſa, ea ſub peccati reatu debemus obſeruare, vt tradit *Suarez de Relig. lib. 2.*
- 31 ¶ Quandoque enim aues, & alia huiuſmodi, quæ in ſignum voluntatis diuinæ apparent, nõ ſunt naturalia, ſed vel ex elemētis producta, vel ex nihilo creata, vt columba, quæ ſuper Chriſtum Dominum deſcendit in Iordane, in ſignũ aduentus Spiritus ſancti, *D. Math. cap. 3.* † Nam licet naturalem fuiſſe teneat *D. Thom. p. 3. q. 39. art. 7.* Nuſquam viſus eſt Spiritus ſanctus ſub vero animanti, ſed ad eius ſimilitudinem ex nihilo, vt probat *Steph. Bupalus traſt. de Angel. in D. Thom. p. 1. q. 51. art. 2. queſt. 2. differ. 1. §. 1.* † Altera columba, quæ viſa eſt ipſo Angelico Doctori, ac vere Theologiæ ante ſignano alloquenti, vt teſtatur *Surius tom. 2.* Ab Angelo formari potuit ex præiacente materia elementorum, vt tradit *Bupalus ubi ſup. d. differ. 1. §. 3. & 4.*
- 34 † Columba, quæ cadaueri S. Leocritæ Cordubeniſ. martyr aſſiſtit, vt tradit S. *Eulogius in memorial. SS. lib. 1.* naturalis eſſe potuit, vt corvus, qui Eliam pauit, *Reg. 3. cap. 17.* & alius corvus, qui S. Vincēti cadaueri aſſiſtēs, volatu graui volucres, & ſeras arcebat, vt tradit *Metaphraſ. in eius vita.* Aquila, quæ membra S. Stanilai defendit, apud *Surium.*

CAP. XIII. De Tripudio pullorum.

SVMMARIVM.

1. Tripudium pulorum varium fuit.

2. Tripudium ſonebatur ex motibus, & factis pullorum.
3. Sonivium auſpiciũ letum fuit.
4. Solſtimium auſpiciũ letum.
5. Tripudium quando in malum omen fuit.
6. Gallina etiam ad tripudia cauea enutribantur.

TRIPVDIVM pullorum, varium fuit, nam vt ait Mar. Tull. Cicer. lib. 1. diuinat. *Sed quia cum paſcuntur neceſſe eſt aliquod ex ore cadere, & terram paugere, terripauum primo, poſt terripudium dictum eſt, hoc quia etiam tripudium dicitur, quem ig tur offi, iam cecidit ex ore pulli, tum auſpicati tripudium ſolſtimũ nunciant.* † Sonebatur enim ex motibus, & factis pullorum, qui ad hoc enutriti, cauea incluſſi, dũ ederentur obſeruabantur, nam ſi cauea educiti pulcem auide, & cum ſonitu edebant, tripudium Sonivium dicebatur, ſi pulcem ex ore cadebat, Solſtimium, vt ait *Festus, & ex eo Pet. Gregor. tom. 3. Syntagm. lib. 34. capit. 3. num. 8.* † Sonivium autem auſpiciũ letum fuit, & proſpera protendebat, vt tradunt *Tit. Liuius ab urbe cond. lib. 4. & 9. Val. Max. lib. 1. capit. 4. & 6. Sueton. in Galb. cap. 18, & in Tiber. cap. 2. Plin. libr. 10. cap. 2.* † Solſtimium letum etiam fuit auſpiciũ, dictum ab imo ſolo, quo offi, ex ore cadens faciebat, *Valer. Max. lib. 5. cap. 4. Liuius lib. 3. decad. 1. Sueton. in Galuan. capi. 18. Cicer. diuinat. libr. 1. Alexand. ab Alexand. lib. 5. Genial. cap. 13. Maiol. tom. 2. colloq. 2.* † Quando ciuum non attingebant, ſeu edere nolabant, in malum auſpiciũ reputabatur, *Plutarch. in Graph. Neque ipſa ciuum attingit, ſed ſublata altera ala, & extenſo crure, ruruſ in caueam configit.* Vnde *Silv. Italic. lib. 5.* *Nulla vulſa manu, veſciſque interrptus ales.*

¶ Quandoque etiam non pullos, ſed gallinas cauea enutribant ad hanc diuinationem, & ex eis, quæ ex Cayro aſſerebantur, præſtantioreſ erant, quibus quia ſupra caput os eminet ad roſtrum, plumis criſtatum, in modum vpupæ, cum criſta vipertita, & plumæ colore tuſo, & nigro diſtinctæ dæmoni gratiſſimo, præſtantioreſ auſpicia dabant, vt tradit *Ariſtoph. libr. de auibus.*

CAP. XV. De Pyromantia.

SUMMARYM.

1. Pyromantia ex igne privato, vel publico captabatur.
2. Pix, vel tado ad pyromantiam accendebatur.
3. Flamma modus quid protendebat.
4. Ignem veteres in Deum coluerunt.
5. 6. Pyromantia canones prosperi euentus.
7. 8. Canones Pyromantia aduersi ominis.

YROMANTIA ex igne privato, vel publico captabatur, dicta voce ex *πῦρ* & *pyros*, quæ ignem significat, cap. igitur 26. q. 3. & eo nomine prohibetur in *Extrauag. S. D. N. Sixti*

2. *V. ann. 1586.* † Principue ergo ad hanc ignis diuinationem pix trita in ignem spangebatur, aliquando tado pice illinita accendebantur, & certis caracteribus signabantur, vt notat *Mart. del Rioli. lib. 4. Magic. cap. 2. q. 7. sect. 1. Bulenger. lib. 3. diuinat. cap. 18.* † Si flamma huiusmodi in vnum coibat prosperum: si lambens, & diuisa comparabat, in scilicem; si tricuspis surgebat, gloriosum euentum; si varie dispersa in agro mortem; in sano morbum; si crepitans infortunium; si subito extincta, ingens periculum ominabatur, vt tradunt *Almadel Arabs. Gerard. Cremonens. & Bart. Parmensis, & alij* horum lani homines. † Quæ sunt reliquæ veteris paganisimi, nam ignis, vt alia elementa veteres in Deos coluerunt, ex quorum obseruatione varias instuerunt diuinationis species, nam ignem Vulcanum appellabant, Prudentius vir equestris, & Christianus in *Symmach. v. 385.*

Ipse ignis, nostrum factus, qui seruit in usum Vulcanus perhibetur.

alias Vestam. *Cæsar. Rhodigin. lib. 15. antiqu. lect. cap. 24. Vergil.*

Nec tu aliam Vestam, quam vinam intellige flammam.

5. Pyromantia autem canones prosperi euentus in hæc verba præscriuit Peucerus lib. de diuinat. Si flamma tranquilla, pura, perspicua, & nitida nullis infecta coloribus, alienis, & nigro, rutilo, vel, aut pallido, nec permixta, vel fortibus, vel caligine, fumifera, sineque strepitu, vel sine egestione, atque iaculatione, famillarum turbulentia, ac crepidante recto ductu, turbinata pyramidis instar attolleretur, & insurgeret: sicq; non nisi tota victima

depast, atq; exusta moreretur, placide Numme hostiam acceptare, ac complecti, annuereq; quæ requirebantur coniiciebant. † Cuius quidem Pyromantie etiam ritus in hæc verba meminit Statius.

Vincatur pietas, pone etia altaria Virgo, Queramus superos facit illa ætæ sagaci, Sanguineos flammæ apices, genitq; auras Ignem, & clara tamen media suffigia luctis, Oria duc: tunc inspicies serpentis inanem Ancipiti gyro volui, frangoque rubore, &c.

† Aduertit ominis autem in hæc verba describit idem Peucerus vbi sup. Si contra, multo vix excitari statu possent, & cum exarsisset, non coiret, sed finderetur, atq; inibatam debisceret, nec in totam subito aspergeretur, ac penetraret victimam, sed viciniora sensim, velut serpens lambere, nec recto ductu duceretur sursum, sed inuertigine, gyrosque conuoluta, atq; transsecum, & densam exuberet caliginem, aut repperet deorsum, qui dilaberetur ad latera, siq; a ventis disploderetur, aut reslingeretur pluuijs, aut insolitum crepitaret, & circû quæque multum cruetaret ardentium fauillarum, aut si pelleret plus nimio, aut nigresceret, aut evanesceret sponte, priusquàm tota conflagrasset victima, aut si intacta aliqua partes remanerent, & integra læsi, infestiq; numinis, & sacrificium respuentis omen esse suspicabatur. † Nam his vanitatibus Deos voluntatem suam manifestare Gentes crediderunt, vt non male expressit Apollon. in Argonaut.

Vndique insignem ex sacrificijs fulgorem Purpureis circû gyratibus, & auspiciis ominis emicantem.

E vestigio Apollonis mentem aperuit.

CAP. XVI. De Aërimantia.

SUMMARYM.

1. Aërimantia ex aëre incantato fiebat.
2. Aër istud demonibus statet.
3. Diabolus princeps aëris appellatur.
4. Aërimantia prohibetur Iure Canonico, & Regio.
5. Aërimantia quando pertinet ad expressam demonis inuocationem.
6. Demones nostrorum odio implacabili flagrant.
7. Diabolus omnibus modis diuinos ambit homines.
8. Aëris omnia visa non pertinent ad aërimantiam.

AERIMANTIA ex aere incantato per speculorum representationes fiebat, siue visibiles, apparentes, siue voce audita, vel signo aliquo, vt docet

Petr. Picconius in Epitome de Magia cap. 10.
Bulenger lib. 3. diuinat. cap. 12. t. Aer enim in studium hominibus scietur, cuius regione potissimum dominantur, vt testantur ex Graecis *Empedocles Pythagoras, & alij.* Ex Latinis *Cael. Rodig. lib. 1. antiq. lect. cap. 28. D. Aug. lib. 2. Ciuit. Dei c. 10. & lib. 14. cap. 3. & 23.*
 Sic diabolus principem aeris vocat *D. Pundad Ephes. cap. 2.* spiritualis nequitia in celestibus. *Ephes. cap. 6.* celum pro aere accipitur. *Valles de sacra Philos. cap. 1. t. Quae quidem diuinationis species taxatur in c. illud ab. 9. 3. & in Extrauag. Sixti V. quae incipit celi, & terra ann. 1586. l. 1. tit. 23. Part. 1. l. 6. tit. 3. lib. 8. Recopil.*

¶ Vnde ad inuentionem ad expressam demonis inuocationem pertinet, si sit ab habente pactum, si tamen ab alio, expressum pactum non habente, pertinet ad superstitionem, & inuocationem non directam, sed detinuatam ex primo pacti auctore, ideo fugienda, & detestanda est, quia docente Apostol. *Corinth. 1. c. 10. v. 11. Nolite sociari uos fieri demoniorum.*
 Nam licet daemones huiusmodi non malos esse, sed spiritus minime subtilitatis, solertia, atque astutiae, quos in auxilium vocare possumus, veritatis osor, & falsitatis amator contenderie *Porphyrus*, perpetui tamen Dei, & hominum implacabili odio flagrant, & totius superstitionis auctores sunt, vt probat *D. Aug. lib. 9. Ciuit. Dei c. 8. 9. & 10.* t. Et cum Dei honorem, atque gloriam inuideant, eam omnibus modis ad se transferre sunt conati, idcirco immediate, vt quando Christo se voluit adorari, *Luc. c. 4.* vel per media, siue naturalia, vt in statuis, hominibus, & elementis, siue artificialia, vt in superstitionibus, quibus scilicet thanas diuinos ambit honores, *D. Iai. c. 14. Ezech. c. 28. Tertul. lib. 2. aduersus Martion. Gregor. lib. 29. in Job. Filesc. libr. de Magia idcirco.*
 Considerandum tamen est, quod si attenduntur tonitrua, vel fulgura pertinet ad Augurium, si caeli aspectus ad Astrologia, si ad quandam aerorum insolita vis, ad risu de qua *Aristophan. in nuuib.* quae in hac arte omnia confundit *Bulenger lib. 3. diuinat. cap. 12.*

CAP. XVII. De Hydromantia

SYMMARIUM

1. Hydromantia, ut heretica, & pacto suspecta prohibetur.
2. Hydromantia nata ex pagana Religione, quae aquam in Deum accepit.
3. Hydromantia fiebat in aqua ethiopia coniectis in calapillis.
4. Stagna, & fontes ex hydromantia apud veteres religiosi.
5. Cisterna Apphameni, & paludis lunonis, & alibi religiosi, ex hydromantia.
6. Celtarum, & Germanorum superstitio ex Hydromantia.

HYDROMANTIA ex aqua captabatur, cap. igitur 26. q. 3. c. nec mirum 26. q. 5. Prohibita, ut heretica, ac pacto suspecta in Extrauag. Ioan. XXII. super specula, & Sixti V. celi, & terra ann. 1586. t. Nam ex pagana idolorum religione, quae aquam in Deum accepit, nata est Hydromantia superstitio, quae ex aqua inspectione fuerunt casus, & occultos diuinabat, ex figuris in aqua a demone ostentis, vt docet text. in c. nec mirum 26. q. 5. Est enim hydromantia in aqua inspectione umbras demonum obseruare. t. Aqua fiebat in aqua ethiopia coniectis lapillis, & eorum obseruatis gyri, vel in vasculo aquae pleno, & annulo suo suspensio ex constitutis ad latera ictibus, vel in olei guttula aquae infusata a demone casus, & cetera representabatur, vt docent *Almadel Arabi, Gerard, Cremones, & Bart. Parmis. ad diuinat.* t. Ad quod quidem apud veteres stagna, fontes, & paludes sacra fuerunt, vt tradunt *Macrobius lib. 3. Saturn. c. 19. D. Aug. lib. 3. Ciuit. Dei, c. fin. Mart. del Rio ad Senec. in Traged. & lib. 4. Aug. c. 2. q. 6. sect. 3. Raph. de la Torre tom. 2. de vitijs oppos. Relig. q. 95. art. 1. disput. 3.* t. Talis in Aegypto cisterna in templo Aphanie non fuit, de qua plura memorat *Zozimus in vita Aureliani.* necnon lunonis paludis apud Laconiz Epidaurum, Appollinisq; Thyrei oraculum prope Cyneas ad Lycium, vt refert *Pausan. in Achac.* t. Ad quam quidem superstitionem referri potest Celtarum veterum, & Germanorum superstitio, qua recentes natio Rheno flumio commendabant, ea mente, vt si spuri forent absoruendi, si legitimi, innoxii super nata tura, iuxta illud *Claudian.*

Et quos nascentes explorat gurgite Rhenus.

CAP. XVIII. De Geomantia.

SUMMARIVM.

1. Geomantia, ut haeretica, & pacto suspecta prohibetur.
2. Geomantia ritus ex terra punctuatione fiebat.
3. Geomantia disquisitio prorsus falsa est.
4. Geomantia ex laboriosa industria mentitur artem.
5. Terra numen inesse veteres credebant.
6. Geomantia ex Idolatria irrepsit.
7. Geomantia censetur vana, scandalosa, ac pacto suspecta.
8. Diuinitio omnis expresso, vel tacito pacto corrumpitur.
9. Geomantia vana censetur.

Geomantia ex terra captabatur, cap. igitur 26. q. 3. prohibetur, ut haeretica, falsa, scandalosa, ac pacto suspecta, in *Extrauagant. Sixti V. ann. 1586.*

- † Interra styli punctuatione fiebat, hodie in abaco, vel tabula sexdecim figurarum technica depungit, sexdecim additis punctorum coordinibus, singulis signis respondentibus, quibus futura rimantur, ut docent *Magus Oliuerius*, & *Gaspar Peucerus* in libris de ipsa editis. † Qui etli Lutheri sint sectatores, post longam eius narrationem aperte latentur toti illi disquisitioni, nullam prorsus rationem, nullam veri speciem subesse, *Iul. Syren. lib. 9. de Fato. c. 38. Contr. Vulpina lib. de diuinat. cap. 5. Fran. Picus lib. 4. Pranos. cap. 3.* † Nam in hac diuinatione laboriosa industria mentitur artē, ut meminit *Pictoris in epis. de Mag. c. 8.* Cui extat illud. *Atq; frequens bibulā mucro cū pungit arenā.*

- ¶ Credebāt enim veteres terrā aliquid Numinis inesse, quem Tellus, & Tellumon dixerunt à seminis receptione, & productione, ut ex *Varrone* testatur *D. August. lib. 7. Ciuit. Dei c. 23.* † Nam hæc ars ex idolatria irrepsit, qua elementis sua numina esse arbitrabatur, vel ex laboriosa industria, qua artem ementita est, vel ex superstitione, vel ex demonis pacto, nam quotiens nec miraculi, nec naturæ vis, nec artificij solertia intercedit, paucum intecauenit, ut probant *Victor. in relect. de Mag. n. 16. Valent. in D. Thom. 2. 2. q. 12.*

disp. 6. † Ideo iane noxia hæc ars censetur vana, scandalosa, ac pacto suspecta, non minus, quam alix huiusmodi artes, quæ hac de causa prohibentur, in *cap. nec mirum 26. q. 5.* † Quia omnis diuinitio expresso, vel tacito pacto cum dæmone corrumpitur, quia niti tur dæmonis societate, ut tradunt *Scholastici cum Magistro in Sent. 2. dist. 7. D. Tho. p. 1. q. 96. 4. & 2. 2. q. 95. D. Aug. li. de diuin. demon. c. 3. 5. & 6. D. Isidor. lib. 1. de summ. bon. cap. 10.* † Quapropter vanissima est hæc diuinitio, & vna cum alijs ei irridet his verbis *Mantuan. in Apollon.*

Qui rimatur aquas, & qui considerat ignes, Qui pluuias, specula, et pel ves, nitidasq; secures Inspicit, & temere descripta in puluere signa.

CAP. XIX. De Rabbomanteia.

SUMMARIVM.

1. Rabbomanteia fuit ex lignis iactantis petita apud Oseam.
2. Sagittarū diuinitio apud Ezechiel, quæ sit.
3. Diuinitio ex virgis arboris fructiferi ex parte descortizatis.
4. Sagittarum commixtione apud Gentes diuinabatur.
5. Sagittas, & ligna proicientes Egypti diuinabant.
6. Virgas manu tenentes ab ea parte, qua tendebant, diuinabant.
7. Virgarum Magica incantamenta.
8. Virgis Magi utuntur ad suas incantationes.
9. Lignum interrogantem, quomodo accipitur apud Oseam.
10. Lignum pro Idolo est.
11. Idola frequenter quare ex ligno fierent.

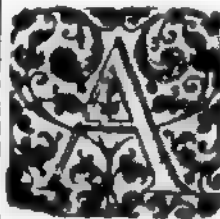
RABBOMANTEIA diuinitio fuit duorum lignorum aquilium, quos certo ritu incantabant, & in aërem iactabant, & à parte, qua cadebant diuinabant, *Oseas capit. 4. Populus meus de ligno interrogauit, & bacculus eius annunciauit ei.* † Huius similis fuit sagittarum iactatio, ad quam alludere viderut *Ezechiel. cap. 21. Stetit enim Rex Babylonis in biuio, in capite duarum viarum, diuinationem quaras, cōmiscuit sagittas: interrogauit Idola, exta cōsuluit, ad dexterā eius facta est diuinitio.* † Huius diuinationis species in vfu fuit apud

Indos Occidentales dum Hispani eos detegerunt, ut de Chinesibus narrat *Mendoza lib. 2. hist. Chinens. cap. 4.* de Philipensibus refert *Ignat. in Itinerat. cap. 8.* † Similes sunt illa, quæ fiebat ex virga arboris fructifera ex parte discortizata, & in furcos amputata, & postea notis quibusdam inscripta, quæ Germanis tribuit *Tacitus lib. de eorum moribus*, & Cythis *Herodot. lib. 4.* † Nam cum apud Gentes hæc diuinationes frequentes fuissent, ab Ethnicis Hebræi mutarunt, apud quos ex sagitarum commixione fiebat diuination, ita ut altera in alterâ insurgens euentum demonstraret, quæ dicebatur *שֶׁנֶחֱמָה* quasi sagitarum bellum, ut tradit *Hier. Pradus apud auunculum meum D. Ioan. Bap. Villalpando, & in Regiâ Ezechiel. explan. tom. 1. c. 21. pag. 264. & 265.* † Proiciebant etiam sagittas, & ligna sine delectu Egypti, & a parte qua cadebant, diuinebant, ut tradunt *Herodot. lib. 4. Strabo lib. 15. Mendoza d. lib. 2. cap. 4.* † Aliquando virgas manu tenebant, & ab ea parte qua se inclinuant, diuinationem faciebant, quibus etiam mira operabantur, ob quod vulgo dicuntur *varillas de virtudes*, de quibus nonnulla aducit *Sabuco in Emblem. Cæl. Rod. g. libr. 7. antiq. lect. c. 29.* † Quæ quidem licet multi ad diuinam, vel naturalem causam referant, merasunt magica inuenta, quibus demò ad virge iactu, ictu, vel motu, excondito concurret, & opus perfecit, ut tradent *Nicol. Remig. lib. 1. demonolat. cap. 15. Petr. Bnsfeld. in conf. ff. malef. palud. 6. Ribera in Hoseam n. 22.* † Nam Magi virgis vtuntur ad suas incantationes ad emulationem mirabilis virgæ Moysis, ut de magis Pharaonis constat *Exod. cap. 7. de Mercurio, Verg. Aeneid. 4.* *Tum virgâ capst, hac animas ille euocat Orco.* de Meda, Ouid. *Metamorph. 14.* *Ora venenata tetigit mirantia virga.* † Cuius superstitionis detestationem atigisse videtur Oseas propheta, dum populum lignum interrogantem inducit *d. cap. 4. nisi bellis referri ad idolatriam, ut tradit Petr. Gregor. tom. 3. Syntagm. lib. 34. cap. 17.* † Nam lignum pro idolo est, *Hierem. cap. 2. Va illi, qui dicit ligno.* *Sapient. cap. 14. Incommuniabile nomen lignis imposuerunt.* † Eo quod ex lignis frequenter fieret, quia sic flexibiles putabant ad preces, quam ex lapide, auro, aut argento, ut de Parnatibus, *Tibul. libr. 10. eleg. 10.* *Tunc melius tenere fidem, cum paupere cultu* *Stabat in exigua ligneus ac Deus.*

CAP. XX. De Arithmantia.

SUMMARIVM.

1. Arithmantia ex scrupulosa arithmetica habuit originem.
2. Arithmantia apud Græcos valorem literarum considerat.
3. Arithmantia apud Chaldaeos alphabetum qualiter distribuat.
4. Arithmantia apud Græcos in duas partes diuiditur.
5. Antichristi nomen quare notetur per numeros. 666.
6. Alestromantieia qua sit.
7. Valens Imp. vsus est alestromantieia.

ARITHMANTEIA ab scrupulosa Arithmetica habuit originem, quod arithmetici vaticinium vocat. *Plato de Repu. lib. 8.* † Et hæc duplex, altera Græcorum, quæ valorem literarum considerat, & ex eo futurum victorem coniectatur, cuius nomen maiores numeros continet, ut docet *Raymund. lib. de antichris. cap. 20. & sequent.* † Altera Chaldaeorum, quæ Alphabetum distribuit in tres decadas, quibusdam literis repetitis, & nomina consulentium resoluta commutant in numeros, & singulos numeros suis Planetis attribuant, qualiter de recentioribus Cabalisticis testatur *Ioan. Reuclin. in Cabal. lib. 2. Bulenger. lib. 3. diuinat. c. 21.* † Hanc diuiduent in duas partes, scilicet, *שֶׁנֶחֱמָה* blasphemis refertam, & *שֶׁנֶחֱמָה* vanissimâ, quæ refert *Pet. Ciruelo Doroc. in Paradox. q. fin. de Cabal.* d. qua non abest longe Platonis Arithmeticum vaticinium reprehensum ab *Aristot. in Polytic. lib. 6.* † Non tamen Euangelista *D. Ioan. Apocalip. cap. 13.* vbi nomē Antichristi per numeros 666. significauit, quia nullo modo ad hanc Arithmetici diuinationem respexit, sed numerorum inuolucris illam prophetiam contextit, ut notat *Ribera in Apocalyp. d. c. 13.* † Huic diuinationi similis fuit Alestromantieia, quæ Alphabetum æqualibus partibus distribuit, & in eis singulis granum frumenti imponit, & Oscem galinaceus ad hoc nutritur introducit, qui grana depascit, postea notatur literæ, quorum primum grana depastus est, *Horas de Conarrub. lib. 2. de falsa prophe. cap. 11.* † Quæ quidem arte vsus est Valens

Imperator, qui de successore quaerens, eo quod grana notata fuisset d. 1. 1. Omnes Theodoros, Theodotos, Theodosios, Theodulos occidi iussit, vt tradunt Zonaras tom. 3. Amnian. lib. 26. Nicephor. l. 6. 11. cap. 45. Iamblicus lib. 3. cap. 13. & 14. Bulenger. libr. 3. diuinat. cap. 40.

CAP. XXI. De Dactylomanteia.

SUMMARIVM.

1. Dactylomanteia ex annulis ad certam cali posituram fabricatis, & incantatis fiebat.
2. Annulis daemones ligabantur, & vendebantur.
3. Annuli septem Planetarum nominibus insigniti.
4. Annuli ad morbos sanandos.
5. Annulis concurrens daemones morbum medebatur.
6. Annulus Cygis quo inuisibilis reddebatur.

DACTYLOMANTEIA ex annulis ad certam caliposituram fabricatis, vel certis caracteribus, & ritibus excantatis, & super tripodē ad certa verba motis fiebat, vt tradunt Ioan. XXI. in

Extra. super specula. Annianus lib. 29. Martin. del Rio lib. 4. Magic. cap. 2. q. 6. sect. 4. & q. 7. sect. 3. Bulenger. lib. 3. de diuinat. cap. 35. + Quibus daemones alligabantur, & venales habebantur, & tamquam pacti signum custodiebantur, vt de vno à se possessio huc testatur Plaut. Ego annulum quamdam sacrum habeo, cuius sigillum imaginem Pythi Apollinis exprimit, & hic Apollo me alloquitur. + Iarcas Apolonio Thyaxo septem annulos dedit septem stelarum, septem nominibus insignitos, quorum singulos singulis diebus gerabat, vt narrat Philostrat. lib. 3. cap. 13. Clem. Stromat. lib. 1. + Et ad morbos sanandos conducebant, D. August. lib. 22. cap. 8. Petronia nobili femina egrotat dat mago annulum inserti zone capilla, & c. + Nam daemones ex condito concurrens morbum medebatur, Horos de Couarrub. lib. 2. de falsa prophet. cap. 28 Valle de Moura de incantat. opuscul. 1. sect. 2. + Annulus Cygis inuisibilem illum reddebat, vt testatur Herodot. lib. 2. Lucian in Philopseude Bulenger. ubi sup. d. cap. 35. Episcop. Maiol.

serua canic. tom. 2. colloq. 3.

CAP. XXII. De Onomanteia.

SUMMARIVM.

1. 2. Onomanteia ex ipsa nominis significatione sumebatur.
3. 4. Onomanteia Augustus, & Pompeius valde dedit.
5. D. Paulus ab ara nomine, qua primo se obtulit Athenis, ad Euangelicam veritatem subdet.
6. Verum Deum Gentes colebant nomine ignoti Dei.
7. Nominibus semper omem adesse solet.
8. Onomanteia vt vana prohibita.
9. Hypoliti nomine tyrannus abutitur.
10. Anagrammatismus quid sit.
11. Anagrammatismi varia exempla.

NOMANTEIA ex ipsa nominis significatione sumebatur ad aliquid, vel letum, vel triste praeiudicandum, nā nomina significanter ponebatur, D. Isidor. lib. 7. Orig. c. 6. + Sic enim de

Iacob testatur Esau Genes. 27. Iuxta vocatum est nomen eius Iacob. + Pl. plantavit me altera vice, de Naboth Abigail Reg. 2. cap. 15. Iuxta nomen suum stultus est, de Achillem Dauid. Reg. 2. c. 18. Vir bonus est, & bonum portat nomen. + Vnde hanc artem veteres conposuerunt, cui adeo se adiri profitebantur, vt Augustus de nomine Eutyches, & Nicon quae primo audierat ad Nicopolin, hominis, & asini statuas aeneas locauit, vt narrat Glycerius Annal. p. 3. + Et Gn. Pompeius ad urbem oblectam adueniens eadem de causa in hac verba ominatus est, scribit Val. Max. lib. 1. cap. 5. Gubernatorem interrogauit, quod ei nomen esset, qui respondit Εὐαγγελία, quae vox spēs eius quātum lumenque restituit comminu t.

¶ Quare D. Paulus, vt Athenienses huic superstitioni deditos ad Euangelii veritatem alliceret, ab Ara titulo, & nomine agreditur Act. Apost. cap. 17. v. 22. Prateriens inuimus, & videns simulacra vestra inueni, & Ara, in qua scriptum erat IGNOTO DEO, quod ergo ignoratis collitis. + Nam cum verus Deus & eius filius Christus Dominus Gentibus ignotus esset, sub ignoti Dei nomine illum colere persuasit, nā vt de Deo vero ait Isai cap. 45. v. 15. Deus absconditus, & ignotus, Psal.

75. v. 1. notus in Iudaea Deus, & sic notus sub
gnoti Dei cultum annunciat, *Pineda de re-
bus Salom. lib. 1. c. 2. n. 15.* † Quod D. Paulus
acurate fecisse videtur, ut vana vanis confunde-
ret, eorumque tantum nominibus tribuebant,
ut ex eorum significatione omnes fere actio-
nes suas moderabant, nam ut ait Ouid.

Nominibus semper omen adesse solet.

† Onomanteie vanitati irridet Ioan. Brode-
lib. 7. *Miscellan. cap. 5.* eamque multis ratio-
nibus impugnat Ioan. Azor p. 1. *Moral. lib.
9. cap. 22. q. fin. Thom. Sanchez tom. 1. Deca-
log. lib. 2. cap. 38. ex num. 38.* † ad quamqui-
dem respexisse videtur tyrannus de Hypoliti
martyris nomine illudens, dum ait apud Pru-
dent.

*Ille supinatus residet ceruice, quis, inquit
Dicitur? affirmant dicier Hypolitum,
Ergo sic Hypolitus, quatiat, turbetque iugales
Intereatque feris dilaniatus equis.*

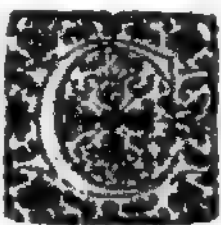
¶ Fiebat aliquando hæc diuinatione ex no-
mine consulentis, per elementa nominis di-
uersimode collocata, & quasi per Anagrama-
tismum faustum quid, vel contrarium iudican-
tia, ut in illo Salmaticensis Academie elogio
pro recipiendo D. Rege nostro D. Philippo
III. Scholis maioribus affixo anno 1602.
FELIPE DE AVSTRIA resolutio in il-
lud LA FEPIDE SERTVIA, ut notauit
in *Epistome de Mag. lib. 1. cap. 24. n. 41.* † Nō
minus quam alia quæ ex hac arte resoluuntur,
ut Saul, lux eras, David Rex, Dei dux eras.
Salomon Rex Iudæ, de noxa leuis amor. Caro-
lus Magnus, qui clarus notus Otho secundus,
tu decus honor, Villalpando, Valida pando, & a-
lia sexcenta *Sim. Maiol. tom. 2. colloq. 2. ut
dixi, d. cap. 24. n. 41.*

CAP. XXIII. De Cepha- lomanteia.

SUMMARIVM.

1. Caplomanteia ex capite hominis, apri, asini
vel alterius animantis fiebat.
2. Caput asini apud Egyptios pro Deo cultū
fuit, quia ex eo oraculum huiusmodi capta-
batur.
3. Cephalomanteia prohibetur l. 1. tit. 23.
part. 7.
4. Capitibus æreis, ut ex statuis damones res-
ponſa dare consueberunt.
5. Capita mortuorum Gentilium ex damone
loquebantur.
6. Caput Traiani Impe. quomodo D. Gregorio

fit abloquitum.

EPHALOMANTEIA ex ca-
pite hominis, vel apri, vel asi-
ni, vel alterius animalis super-
prienas asſo, & certis ritibus in-
cantato fiebat, ex quo demon
responſa interrogatibus dabat,
ut tradit Petr. Gregorius in *ſintag. Iur. p. 3. lib
34. cap. 3.* † Apud Egyptios ex aselli capite
oracula huiusmodi captabantur, ob quod apud
ipſis asini caput pro Deo cultus fuit, ut tra-
dit *Sim. Maiol. tom. 2. canicul. colloq. 3.* † A-
pud varias nationes variè conſtituebatur, qua-
re huius diuinationis genus prohibēs Rex noſ-
ter D. D. Alfons. X. Sapiens cognominatus
illam fieri ſic teſtatur in l. 1. tit. 23. par. 7. *En
cabeça de ome muerſto, o de beſtia.* † Nā ex hu-
iuſmodi capitibus demones responſa dare cō-
ſueberunt, non ſecus ac ex idolorū ſtatuis, vel
ex capite illo æneo ciuitatis Zamoræ, ex quo
veteres responſa captarunt, ut tradunt *Toſ-
tat. ſuper Numer. c. 21. q. 19. fol. 15. Iepes in
biſt. Innocent. de la Guardia cap. 4. fol. 60.* † Nec
non capita mortuorum Gentilium ex quibus
damones perſepe locuti ſunt, ut de illa Poly-
criti ſit mentio apud *Pletb. lib. Mirabil. Ga-
tini apud Plin. lib. 7. cap. 5.* & cranium Magi
apud *Franc. Picum lib. 7. Pranof. capit. 10.*
† Quibus multi annumerant caput ſeu craniū
Hiſpani Traiani Romanorum Imperatoris,
quod D. Gregorio locutum fuit, nam cum
id fieri non potuiſſet, niſi cuiuſpiam Angelis
miniſterio, forte ſe fuit demonis, quia Genti-
lis fuit, nam eius animæ ad vitam rebocatio-
nem, & colloquium de varijs ſedibus damna-
torum, & eius baptiſmum, ut apocripha reſ-
ponſa *Ioan. Diaconus in vita S. Gregor. lib. 2.
cap. 44. D. Thom. ſent. 4. Egidiuſ de Sacram.
diſput. 11. dub. 8. Martin de Roa de purgat.
cap. 19.*

CAP. XXIIII. De Stoi- cheiomanteia.

SUMMARIVM.

1. Stoicheiomanteia fiebat ex his quæ primo ſe
offerebant in libris Vergili, &c.
2. Stoichenomanteia uſi ſunt Imperatores, &
Philophi.
3. Stoichenomanteia uſi ſunt Hebræi.
4. Stoichenomanteia uſi ſunt Chriſtiani.
5. Stoichenomanteia inuenta appellantur ſor-
tes Apoſtolorum.

SICHOMANTEIA fiebat ex ijs, quæ primo se occurrebant in libris Homeri, Vergilij, vel alteri, poetæ vetauctoris, quæ Socratem diem suæ mortis coniectasse, & alios Imperatores regni, vel valetudinis euentu, ut scribunt *Sueton. in Tiber. Spartian. in Hadrian. Lamprid. in Alexand. Iust. Lipsius lib. 2. Elector. cap. 12.* Quibus etiam vñ sunt Heraclius Imper. apud *Cedren.* Diogenes apud *Cuspinianum,* Andronius apud *Gregor. lib. 8.* Chrysanus apud *Turonēs. lib. 4. cap. 16.* Hæbreos quoque hac superstitione vsos cōpertum est, per appertionem scilicet *Pētateucon.* hoc est, quinque librorum Moisis, vel alterius ex prophetis, ut ex eis quæ primo se occurrebant, futura coniectarentur, ut tradit *Ioseph. antiqu. Iudaic. lib. 1. Stephan. in Macabeor. lib. 1. cap. 3. n. 48.* Apud Christianos etiam hæc consuetudo invaluit, per apertionem nempe *Noii* vel Veteris testamenti, quæ dicebant vsos fuisse Apostolos in electione *D. Mathie,* de qua legitur *Act. Apost. c. 1. cecidit fors super Matthiam,* quas ideo appellabant *sortes Apostolorum.* Sed hæc impudens blasfemia est, Sæcristis viris tribuere, quæ sunt veteris paganismi, ideo sub eo nomine prohibentur, & detestantur, in *capit. si quis de paginis, cap. non exemplo 26. q. 2.*

CAP. XXV. De Coscinomanteia.

SUMMARIVM.

1. Coscinomanteia fuit ad furta comperienda.
2. Divinatio per lancem, & licium ad furem cognoscendum.
3. Cleidomanteia qua arte configebatur.
4. Cratomanteia quibus rebus comparabatur.

COSCINOMANTEIA peragebatur per cribrum incantatum forisipiti impositu, & funibus alligatum, quod binis digitis comprehendebatur, & elebatur dum suspecta nomina recitabantur, & in cuius nominis prolatione cribrum nutabatur, pro convicto habebatur, *Conarrubias de falsa proph. c. 6. Bulenger. lib. 3. diuinat. cap. 37.* Cuius similis fuit divinatio apud nostrosmet Iurisconsultos recepta per lancem, & licium, quibus comperta furta, tamquam manifesta puniebantur, *§. furtorum*

Instit. de oblig. quæ ex quasi delict. Aut. Celsus lib. 12. noel. Atticar. cap. 18. Scaliger. in Festum v. lance Brocens. & Cerda ad Virgil. Eclog. 8. Valle de Moura Opuscul. 1. de divinat. sect. 2. cap. 15. n. 8. Nec non alia, quæ vocabatur *Cleidomanteia* ad quam clavus æneus cypresino maleo insingitur in circulo barbaris literis insculpto, & nescio, quibus admiraturis verbis, cum Litania, & Psalmis formidabilem ad Deū orationem mitentes, quopæfacto sur oculus amittebat, ut tradit *Martin. del Rio lib. 3. Magic. p. 2. q. 4. sect. 9. Maiol. tom. 2. Canic. colloq. 3.* Ad furta domestica compirienda fuit alia similis divinatio dicta *Cratomanteia*, in qua servi ad sacerdotē ducebantur, qui crustam panis præbebat suspectis, & cui adherebat gutturi, pro reo habebatur, *Mart. del Rio in comment. Seneca in Oedip. Valle de Moura d. sect. 2. cap. 6. n. 14. Thob. Sanchez lib. 4. Decalog. cap. 40. n. 13.* quo respexit *Mercial lib. 1. epist. ad Fusc.*

Ut quæ sacerdotis fugitivus linea recuso.

CAP. XXVI. De Omphalomanteia.

SUMMARIVM.

1. Omphalomanteia per nodulos umbilici infantis, & secundis adharentibus fiebat.
2. Amniomanteia ex membranula qua infantis caput nascentis est involutus sumebatur.
3. Pardenomanteia ad explorandam virginitatem fiebat.
4. Virginitas per filii colo circumdanti explorata.

OMPHALOMANTEIA captabatur ab obstetricibus per nodulos umbilico, & secundis adharētibz, quotos puerpera sit postmodum paritura, nam contendunt hac arte in partu *Rabecæ* obstetricem cognovisse post *Esau* natiurum *Iacob,* & ob id alligabit ei filum *coccineum,* *Genes. cap. 25.* Sumebatur etiam his similis alia divinatio dicta *Amniomanteia*, ex membranula, qua infantis caput nascentis est involutum, ex cuius colore, vel rubicundo, vel livido fortunam infantis obitentes aniculi ariolantur, ut tradit *Leun. Lemnius lib. 2. de occultis natur. cap. 8. Bulenger. lib. 3. diuinat. c. 30.* Quibus additur *Pardenomanteia*, quæ ad explorandā virginitatem fiebat: & hæc dupliciter, vel *tepuem* a *chatem* redactum in *polinem,*

linem, in potu præbebant, quam quæ sumptu-
rit ni virgo sit, statim cogitur ebomere, vt
tradit Guil. Parisiens. p. fin. de vniuers. cap. 32.
4. *Bulenger. d. lib. 3. cap. 34.* † Vel per funicu-
lum collo circumdatum, quæ res etiam hodie
in vsu prauo recepta est, & videtur olim res-
pexisse Catullus, dum ait in nupt. Pelei, &
Thedit.

*Non illa nutrix, Orientali luce reuiscens
Hæsterno poterit filum circumdare collo.*

CAP. XXVII. De Catopromanteia.

SUMMARIVM.

1. Catopromanteia rerum quæ sitarum figuras
in speculis exhibet.
2. Catopromanteia in speculo accensis cande-
lis captabatur.
3. Speculis incantatis damones figuras exhibe-
bant.
4. Speculo concauo literis sanguines inscripto
Pythagoras diuinabat.
5. Speculi incantati imagines puer preligatis
oculis videbat.
6. Speculum Herculis importu Corinthe ad quæ
artem referatur.

CATOPOMANTEIA rerum
quæ sitarum figuras in speculis
exhibet pollitis demoniq; conse-
cratis, seu potius execratis, vt
tradit Ioan XXII. Extrang.
super specula. † Vel acensis can-

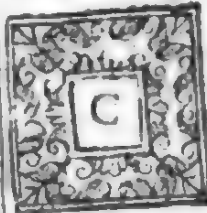
delis sub nomine Angeli sancti, vt refert S. D.
N. Sixtus V. Extrang. cæli, & terra. ann.
1586. l. 1. tit. 23. Part. 7. l. 6. tit. 3. lib. 8. Reco-
pil. † Vel alia de causa incantatis, quibus da-
mon adens imagines, & rerum quæ sitarum fig-
uras exhibet, nã vt ait Pausan. in Archad. spe-
culum tenui suspensum funiculo demittunt, ita
librantes, vt in fonte omnino non mergatur. sed
imo ambitu summam aquam contingat. exinde
vbi odores adoleuerint, & rite Deum precasi
fuerint, inspiciunt in speculum, & ex eius ima-
ginibus periturus ne, an victurus sit ager.
† Fuit, & alia Catopromanteie species, nam
de Pythagora Magiz dedito referunt scrip-
tores, solitum fuisse speculo concauo inscribere
literas humano sanguine temperatas, & pos-
tea speculum lunæ oppositum diuinare, Cæli. Ro-
digin. lib. 9. antiq. lect. cap. 23. Pert. Leloyber.
lib. 4. spectror. Suidas in Aristophon. † Iulianus
per Magos in speculis euentus obseruat,

præcedentibus quibusdam incantationibus,
in quibus pueri præligatis oculis vertice res-
picere dicebatur, vt tradit Sparcian. in Iuli-
an. † Et fortasse huius artis fuit speculum an-
tiquitus ab Hercule in alta turre suspensum,
quæ prominebat portu Corinthe in Gallecia,
in quo naues longe delitas tanquam è proximo
stantes videbantur, quambis id ad causam
naturalem referat Raph. de la Torre tom. 2 de
Vitij oppos. Relig. q. 95. art. 3. disp. 3.

CAP. XXVIII. De Christalomanteia.

SUMMARIVM.

1. Christalomanteia per christali fructris fie-
bat.
2. Christalo, vt in aqua demon figuras exhibe-
bat.
3. Gladio stricto similis fuit alia diuinitio.
4. Axiomanteia in ascia, vel securi sumebatur.
5. Ascia, & securi vrbes, dum conderentur, aus-
picabantur.

CHRISTALOMANTE-
IA fiebat ex christali fructris
annulo inclusis, vel ec-
tidam nudis in Cylindrum,
aut obolum conformatis,
quibus etiam se fingit de-
mon inhabitare, vt docent

PP. Ioan. XXII. in Extrang. super spe-
cula, & Sixtus V. in Extrang. cæli,
& terra ann. 1586. † Quibus quidem vt in
hydromantia diabolus figuras exhibebat, & fu-
tura representabat, vt tradunt Ioan Azon. l. 8.
1. Moral. lib. 9. cap. 14. Mart. del Rio lib. 4.
Magiar. cap. 2. q. 6. sect. 4. † Similis fuit alia
diuinitio quæ stricto gladio captabatur, va-
rijs ritibus in cantato, l. 1. tit. 2. p. 7. in espa-
da, & en otra cosa luciente, l. 6. tit. 1. lib. 8. Re-
copil. ni en espada, ni en espejo, ni en otra cosa
lucia. † De quo genere est Axiomanteia, quæ in
ascia, vel securi captatur, ad quod respexit Re-
gius Vates. Psal. 73. in securi, & ascia delece-
runt eam, de quo vide Plin. lib. 36. cap. 19. Co-
narrub. lib. 2. de falsa prophet. cap. 5. Bulenger.
lib. 3. diuinat. cap. 27. † Solebant enim vrbes,
dum conderentur, in securi, & ascia auspica-
ri, diuinarique de illarum prosperitate, ita in
deiectione, Mantuan. in Apoll.
*Qui plubias specula, et peluias, nitidasq; secures
Inspicit.*

CAP. XXIX. De Gastrolomanteia.

SUMMARIVM.

1. Gastrolomanteia captabatur in phiala aqua plena.
2. Iudex gastrolomanteia deceptus.
3. Figura quæ in phiala ostenduntur a damone exhibentur.
4. Gastrolomanteia ritus quam p̃i videntur.
5. Demones rebus sacris, & verbis Euangelii multisocias concurrunt.
6. Demones quare libentius rebus sacris concurrant.
7. Gastrolomanteia, ut pacto suspecta prohibetur.

ASTROLOMANTEIA captabatur in phiala aquæ plena, & ante eā ponebatur puer, vel virgo cum cādela, seu cerco accenso respiciens aquam, & dicens Angelus alius, Angelus

sanctus per tuam sanctitatem, & per meam virginitatem &c.† Hac arte Granatæ apræhensam puellam Iudex non solum dimitendam liberam arbitratus est, sed tanquam sanctam debotionem filiz suæ adiscendā curavit, quæ a proposito dimouei, eo quod Angelus alius qui in hac Goeteia inuocatur ipse diabolus sit, ut dixi in Epitome lib. 1. cap. 14. ex n. 2.

† Figura, & imagines quibus euenta in phiala ostentantur a damone exhibentur, ex ritu, & incantatione concurrēte, quia ipse huius artis auctor est, ut tradunt ex nostris Barbat. conf. 55. lib. 1. Vmb. Locato de Iudicial. inquis. v. diuinationes, n. 4. Tiber. Decian. tract. criminal. lib. 5. cap. 17. Pegna ad Fymeric. in direct. In

quis p. 2. q. 43. comm. 68. † Solebat etiam phialæ crucem facere cum oleo oliuæ, & sub cruce inscribere S. Helena, & puero casto, atque legitimo decennio tradere phyalam tenendam, & post tergum eius flexis genibus ter dicere orationem S. Helenæ, & cum Angelum viderit puer in phiala, tum interrogare, quæ vellet, &c. ut tradit Mart. del Rio lib. 3. Magia rum. p. 2. q. 4. scilicet. 9. † Multocias enim demones pacta ineunt, ut adhibitis rebus sacris, vel crucibus, vel hostia consecrata, vel pura anima, ut pueri, vel verba sacra ut Euangelii, Psalmorum, opē suā pollicetur, ut dixi Epitome lib. 2. cap. 9. ex n. 2. † Et hoc dupliciter,

vel ut maiorem Deo injuriam irroget, velut hos sibi vsurpet honores diuinitatis, quibus ipse cupidus est, ut tradit Episcop. Maiolus dierum canicul. tom. 2. colloq. 2. & 3. † Vel ut melius alios in errorem adducat, cum videant rebus sacris abutendo esse licita, quæ in maximam Reipublice Christianæ iniuriam axercentur, ex quo prohibita est omni iure in Extravag. cæli, & terra Sixti V. ann. 1586. l. 1. tit. 23. Part. 7. l. 6. tit. 3. lib. 8. Reiojanat.

CAP. XXX. De Onichomanteia.

SUMMARIVM.

1. Onichomanteia fiebat ex vngium virginis inspectione.
2. Scutis oleo infuso demones futura representabant.
3. Palma manus virginis oleo vel fuligine ex onichomanteia tingeatur.
4. Castitatem se finxit amare diabolus.
5. Cybeles sacerdotes ex religione emascabantur.

ONICHOMANTEIA fiebat, ex vngium virginis, vel pueri inspectione, quæ oleo pertingeatur, incantabanturq; demonis ipsi in vnguibus figuras exhibebat, ut obrata vide-

rent, ut de Hispano milite hac arte dedito hæc scribit Episcop. Maiol. tom. 2. coloq. 3. Quebedus quidam veteranus miles Hispanus, bello, & armis quam pietate clarior, quo tempore Dux Medina Cæli ex Gallatia soluebat, Belgium petens, Bruxelis non vni in vngue suo classem e portu Corunæ soluentem, & paulo post procellis vehementer afflictam, velut in speculo clare ostendebat. † Solebant etiam milites non modo vngues, sed scuta oleo infuso diuinare, certis ritibus excantata, quo demon imagines rei interrogatæ exhibebat, & eorum mutis figuris, tanquam signis de futuris respondebat, cuius meminit S. D. N. Sixtus V. in Extravag. cæli, & terra ann. 1568. Suidas in Aristoph. pag. 767. † Aliquando palmam manus impoluti pueri, vel semine incorruptæ oleo, vel fuligine pertingebant, & manum solem versus obuersum, certum quid sub murmurantes viuebant, quæ obtabant, ut tradit Piætorius lib. de Magia cap. 13. † Sic enim fingeat luxuriæ pater castita-

tem amare, vt facilius incautos deciperet, vel vt corpus l'adat innocentem, vel minus vitijs infectum, nam ex eo cabebatur. l. XII. Tabul. DIVOS ADEVNTO CASTE.
† Qua propter Martis Deus famia testa

virilia sibi amputavit, & Cybeles sacerdotes emasculabantur, credentes sic numinibus suis placere, quia vt ait Ouid.

Vos quoq; ab offe iubeo, discedite ab aris.

Cui tullit besterna gaudia nocte Venus.

IVRIS SPIRITVALIS PRACTICABILIVM.

LIB. IX. DE SUPERSTITIONE EX nimio cultu veri, vel falsi numinis, vano, scan- daloso, aut pacti suspecto.

CAP. I. De superstitione ex vera, aut falsa Religione.

SVMMA RIVM.

1. Superstitio est vitiosus cultus veri, vel falsi numinis.
2. Nimius cultus siue falso, siue vero Deo superstitiosus est.
3. Superstitio dicitur à verbo supersto.
4. 5. Superstitio, & Religio ad inuicem usurpantur.
6. Peccatum per excessum in vera Religione committitur.
7. Faciens aliquid hodie ex lege veteri in honorem veri Dei superstitiosus est.
8. Nimius cultus secundum absolutam quantitatem non est superstitiosus.
9. Nimius cultus circa modum colendi ponitur Religioni.
10. Vitiosus cultus falsi numinis pertinet ad Idolatriam.
11. Idolatria in falsa religione, quādoq; datur.
12. Superstitio ratione rei cultæ, quas partes contineat.
13. Superstitio cultus falsi ratione significationis.
14. Religio vera debet carere mendatio.
15. Spiritu non adorat, qui inutili cerimonia ocupatur.
16. Vanum in vera Religione est supersticiosum.

17. Religio est cultus, per quem Deo adstringimur.

18. Religio dicitur à relinquendo, vel eligendo, vel religando.

19. Religio falsa quare à religando dicatur.

20. Religiosus vitio adscribitur.

21. Religio pro vano timore.

22. Religiosus dies infestus appellatur.

23. Religio pro lege, seu regula.

SUPERSTITIO est vitiosus cultus, veri, vel falsi numinis, ratione rei cultæ, vel culti indebiti, vel falsi, vt probat D. Thom. 2. 2. q. 92. art. 1. Caieta. q. 93. art. 2. & in Summ. v. superstitio. Mart. de Arles tract. de superstit.

n. 2. Report. Inquisit. v. superstitiosum ex n. 1. Simanc. de Cathol. instit. tit. 63. ex n. 1. Pegna. ad Eymeric. in direct. Inquis. p. 2. qu. 43. com. 68. Lal. Zechi. in Summ. p. 1. tit. de fide cap. 12. ex n. 1. Lesius de Iust. lib. 2. c. 43. dub. 1. Mart. del Rio lib. 3. Magic. c. 2. Ioan. Azor. p. 1. Moral. lib. 9. c. 11. q. 1. Thom. Sanchez lib. 2. Decalog. tom. 1. cap. 37. ex n. 1. & c. 38. ex n. 12. Valer. Reginald. in praxi fori penitent. tom. 2. lib. 17. c. 14. 15. 16. 17. & 18. Iacob. de Graffis in aureis decisi. p. 1. lib. 2. c. 3. & 5. Barbof. de potest. Episcop. p. 3. allegat. 51. cass. 8. num. 122. Epist. Campanil. diuersar. Iuris rub. 11. c. 26. ex n. 92. & dixi in Epitome de Mag. lib. 1. c. 28. ex n. 1. & me referens Narbona in p. 3. Recopil. lib. 3. tit. 3. uume. 1. † Quia

vt nimius

vt nimius est, quia cultus non exhibet falso Deo, sic etiam, qui in debitum vero Deo, nam vt ait D. Thom. d. q. 92. art. 1. *Superstitio est vitium Religioni oppositum, secundum excessum, non quia plus exhibet cultum diuinum, quam vera Religio, sed quia exhibet cultum diuinum, vel cui non debet, vel eo modo quo non debet.*

3 ¶ Nam eo apud veteres dicebatur superstitio importuna, ac inepta Religio, ducta voce a verbo *supersto*, eo quod a senibus habeat originem, quia etate multis superstites iam delirant, vt notat *Donatus ad Terent. in Andri.* *D. Isidor. lib. 8. etymol. cap. 3.* ¶ Et sic superstitionem & Religionem adinuicem vsurpabant, cum alteram vicij, alterum laudis sit, nam vt ait Cicero. libr. 1. naturæ deor. *quitosque dies immolabant, ut sui sibi liberi superstites essent, superstitiosi sunt vocati. Qui autem omnia quæ ad cultum Dei pertinent diligenter tractarent, atque relegerent dicti sunt Religiosi, ex relegendo.* ¶ Vnde & superstitionem pro Religione vsurpauit *Aul. Gellius noct. Attic. lib. 10. cap. 9.* Sic Religionem pro superstitione inuertit *Lucret. lib. 2.*

• *Interis oppressa graui sub Religione.*

6 ¶ Nam licet Ciceronem reprehendat *Lactant. libr. 4. deui. instit. cap. 28.* eo quod putauerit superstitionem in vera Religione non admitti, nihilominus tamen peccatum per excessum in vera Religione committi, probant *Mart. de Artes ubi sup. nu. 3. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 1. & 2. Ioan. Malderus de virtut. Theolog. tract. 10. cap. 7.* ¶ Vt si quis hodie vitulum Deo sacrificaret, sabbatha coleret, filios circuncideret, & alia faceret, quæ in Dei veri cultum in lege Moysei fuerunt constituta, vt aliquid à Deo consequeretur, omnino superstitiosus est, vt docet *D. Ambros. ad Psal. 118. Suarez & Malderus ubi supra, Lessius d. cap. 43. dub. 1.*

8 ¶ Nimius enim dupliciter consideratur, vno modo secundum absolutam quantitatem, & secundum hoc, non potest esse aliquid superfluum circa diuinum cultum, nam vt ait sacra pagina *Eccles. cap. 34. glorificantes Deum quantum potestis.* ¶ Alio modo consideratur secundum excessum, circa modum collendi, & hoc est vitium contrarium Religioni, & superstitiosum, quia vt ait *D. August. lib. 7. ciuit. Dei. cap. 27. Non ideo peccat, qui non est collendus, quem collit, sed quia collendus non est collendus est, collitur.* ¶ Ineptus cultus circa falsos Deos pertinet ad Idolatriam, quæ est vitiosus cultus falsi numinis, vt docent *D. Thom. 2. 2. q. 92. Leonar. Lessius. de Ius. lib. 2. cap. 43. dub. 1. Lal. Zecchini in summ. part. 1.*

capit. 12. & 15. Suarez d. lib. 2. capit. 3. cum seqq. Episcop. Campanill. diuers. iur. tit. 12. c. 26. num. 92. ¶ Vel quia contemptis antiquis Dijs, recens defunctorum memoria superstitionum colleretur, vt dicam tom. 3. de Spiritualib. anex. siue Iure Ecclesiast. lib. 2. cap. 7. ex num. 4. Vergil. *Æneid. 8.*

Veterum ignara Deorum

Vana superstitio.

¶ Vnde superstitio ratione rei cultæ diuiditur in Idolatriam, superstitionem, & vanam obseruationem, vt docent *Leonar. Lessius de iust. & iur. lib. 2. cap. 42. & 43. dub. 1. Gregor. Sayrus in Clau. Regia lib. 4. cap. 4. ex num. 5.* ¶ Superstitio autem subdividitur in cultum falsi, & cultum superflui numinis: cultus falsus est, vel ratione significationis, vt qui Deum collere vellet ceremonijs ludæorum, vel ratione rei, vt si Deum ex miraculis falsis colere velet, vel eum tentaret confirmare fidem, quod est indignum diuinitatis, quia vt ait *Iob. cap. 13. Deus non indiget mendatio.* ¶ Religio enim vera, vt nihil superfluum debet continere, multo magis carere debet mendatio, quia vt ait *d. Ioan. cap. 4. Spiritus est Deus, & eos qui adorant eum in spiritu, & veritate oportet adorare.* ¶ In spiritu enim non adorat, qui exteriorijs ceremonijs inutile occupatur, quæ animi cultum non promoueat; in veritate non adorat, qui exteriori cultu veritatem cultus in anima interiorius Deo deuoti euertit, vt tradit *Ioan. Malderus, d. tract. 10. cap. 7. dub. 2.* ¶ In Religione epim cauendum est ne admisceatur cultus inutilis, aut perniciosus; inutilis quia verè Deus eo non collitur: perniciosus, quia mendaciter significatur collitur, cum non collatur, omne enim mendacium, & vanum in Religione est superstitiosum, vt docent *D. August. lib. 7. ciuit. Dei. cap. 27. D. Thom. 2. 2. quest. 95. Sayrus ubi prox. numer. 6.*

¶ Religio enim est cultus, per quem Deo astringimur, & religamur, ex quo a religando eam dici testatur *Lactantius*, quod ea Deo obligati, & astricti sumus, vnde apud Latinos Religione implicari, obstringere, obligari, impediri, ¶ *Machrobisius ex Seruio Sulpicio Iuris consulto disertissime affirmat Religionem a relinquendo dictam esse, quod propter sanctitatem aliquam, remotim se positum à nobis est, quasi Anathema. Augustinus ab eligendo, alij a religando dictam putant, & à relegendo Cicero de natura Deorum libr. 1. ¶ Mihi tamen Religio falsa, fucata, & irreligiosa, recte à religando, & à relinquendo, & à relegendo videtur nominata, propterea*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

quod illa hominum mentes mirifice obligas, astrictasque teneat, & per ea saepe homines ab hominum consuetudine, & frequentia, ad dira, & insolita relegantur. † Vnde Religiosus vitio tribuebatur teste Aul. Gellio lib. 4. noct. Artic. capit. 9. *Religiosus is appellatur, qui nimia, & superstitiosa Religione se alligauerat.* † Item accipitur Religio pro vano timore, ac conscientiae scrupulo, quo homines metu implicantur, Vergil.

*Iam nunc Religio pauidos terrebat egrestes
Dira loci.*

† Felix inquit Religiosi sunt, non modo Deorum sanctitatem magni aestimantes, sed etiam officiosus aduersus homines; vnde religiosus dies, & locus, non tam factatus, quam insauus, & dirus fuit, ut author est Aul. Gellius d. capit. 9. † Religiosi item dicuntur, qui faciendarum praetermitendarum rerum diuinarum secundum morem ciuitatis delectum habent; vnde Religio pro lege, seu norma accipitur, Verg. Georg. 1.

Riuos deducere nulla

Religio vetuit.

CAP. II. De Superstitione ex cultu indeuito veri Dei.

S V M M A R I V M.

1. Superstitiosus est cultus veri Dei, qui ad eiu gloriam non dirigitur.
2. Oblatio ex bonis elemosina impetratis, superstitiosa est.
3. Zona praegnantis pulsare campanam superstitiosum.
4. Imagines mergentes in aqua pro pluuia obtinenda superstitiosi.
5. Imago Sancti Felicis aqua mergitur pro pluuia, ex superstitione.
6. Imaginis Sanctorum irreberentia, est sacrilegium.
7. 8. Confratres Sancti Marci, in tauri religione, superstitione non excusantur.
9. Tauros, & animalia verbis mansuescietes, ut superstitiosi damnantur.
10. Paschatis die a carnibus abstinentes superstitiosi sunt.
11. Dies festos non debemus carnis abstinentia violare.
12. Sanctitatis specie amat nequissimus machinas extendere.
13. Superstitio est, quotiens per certa

ieiunia, & quasdam orationes dubias indulgentias pollicetur.

14. Diuinis rebus utendo ad effectum physicum, ultra suam diuinam virtutem, superstitiosi sunt.
15. Nomine diuino, quare serpentes tollantur, &c.
16. Diuina res, quae ad effectum naturale portantur pacto suspecta sunt.
17. Malefici solent rebus sacris abuti, ut facilius decipiant.
18. Orationes, quae continent aliquid otiosum, aut extraneum superstitiosae.
19. Nomina Habrea in sacris literis facilioris intelligentiae causa aducuntur.
20. Orationes, quae a priuatis instituuntur cum nominibus Habreis, vel peregrinis superstitiosae sunt.
21. Aquae benedicta credentes maiorem vim inesse aliquibus diebus, superstitiosi censentur.
22. Capillos suspendentes templo sub aliquo bono temporali, superstitiosi sunt.
23. Crines, & comas voti causa in templis suspendere in usu fuit.
24. Vestes in templis suspendere mos fuit.
25. Cereos, & hominum simulachra in templis suspendere in more positum.
26. Oscilla, quae fuerint, & quae de causa suspendenderentur.
27. Armorum dicatio, & consecratio.
28. Hostium spolia in templis affingebantur.
29. Arma suspendi in templis quare usitatum.
30. Cathenas, & compedes manumisi templo suspendebant.
31. Philistaei imagines anorum suorum, & murum templo affigerunt.
32. Imagines lazarum capitum, manum, pedum, &c. in templis apud nostros suspendi religiosum est.
33. Tabula depicta miraculorum seriem narrantes in templum in usu positum.

PECCATVM per excessum, ex cultu indebito veri Dei committitur, quando verus cultus Deo adhibetur caeremonijs superfluis, seu quae neq; ad Dei gloriam, neque ad subiectionem carnem spiritui, & spiritum Deo, quidquam faciunt, quod quia multipliciter fit, sic multipliciter superstitione contrahitur. † Primo enim si fiat oblatio ex bonis elemosina impetratis, credentes maioris efficaciae esse ad effectum consequendum: aut si metiatur cingulum agrotatis ad cognoscendum a quo sancto sit sanitas

petenda

petenda, vel quid simile, vt tradit *Buchard. in pœnitent. lib. 19. cap. de arte Mag.* † Ex quo etiam capite damnantur feminæ proximæ partui, quæ zonam Ecclesiæ mitunt, vel ea campanam pulsare iubent, vt ab existente periculo liberentur, nam vt ait in hæc verba, *Mart. de Arles tract. de superstit. nu. 37. Dum femina est proxima partui zonam, vel corrigiam, qua præcingitur, accipientes ad Ecclesiam occurrunt, & cymbalum modo, quo possunt corrigia illa, vel zona circumdant, & percutientes cymbalum sonum illum credunt valere ad prosperum partum, quod est superstitiosum.*

¶ Secundo superstitiosi sunt, qui merguunt imagines pro pluuia obtinenda, & apud Lusitanos factum refert *Mart. de Arles*, vbi sup. num. 2. *Cum igitur sub prætextu Religionis isti imaginem Sancti Petri Gonzalez ad oram fluminis ducunt, eamque mergunt, vel submergere attentant, inde sperantes sortiri suum optatum effectum, hoc superstitiosum est.* † Eadem superstitutione laborant vicini opidi de Labieno, qui tempore siccitatis corpus S. Felicitæ in processione ducunt, & in aquis submergunt, credentes sic pluias consecuturi, peccantes incultum Sanctis debitum, & religionem, vt tradit *Martin. de Arles*, vbi supra num. 6. & 7. † Vnde imagines in aqua mergere pro pluuia obtinenda, vel quid simile irreligiosum pro aliquo bono perpetrare est sacrilegium, quod rei sacræ violatio appellatur *D. Tho. 2. 2. q. 99. art. 1.* Et in iuria irrogatur Deo per Sanctorum suorum irreuerentiam, quemadmodum laus ex cultu, *D. Tho. 2. 2. quest. 94. art. 2. Arles vbi supra ex num. 73.*

¶ Tercio ad hanc superstitionem referre non dubito abusum contrarium S. Marci opidi de las Broças, qui in eius festiuitate à primis Vigiljs petunt in agrum, & iubet taurum ferocissimum, vt deposita sentia cū eis vadat, & tantæ festitati adistat, qui iussis obtemperans ita facit, vt pueri, & scemine ad eius cornua sertas florum suspendant, vt tradit *Rapba. de la Torre tom. 2. de vitijs opposit. Religion. quest. 96. articul. 4. disput. 1.*

¶ Nulla enim est Diui Marci cum tauro sympathia, ex mistica quatuor animalium visione, neque animalia sunt vlla ratione prædicta, vt iussis valeant obtemperare, nec Deus talibus vanitabus concurret, ideo superstitioni ex pacto tribuendum est, *D. Thoma. 1. 2. quest. 13. art. 3. Cardin. Tolæo libr. 3. de Anima, quest. 7. Mart. del Rio lib. 2. Magic. quest. 20. Vazquez 1. 2. disput. 78. capit. 4.*

num. 29. *Laurca salinaut. certan. 7. capit. 2. 3. & 4.* † Vnde hos contrarios, & similes, qui tauris, aut alia animalia in festiuitatibus Sanctorum mansuefaciunt, vt superstitiosos damnat *Sanctissimus Dominus noster D. Clemens Papa VIII. ad Episcopum Cinitatens. literis suis datis 10. Martij ann. 1598. quas refert Emanuel Valle de Moura, tract. de Incantat. seu ensalm. opusc. 1. sect. 2. capit. 2. post num. 13.*

¶ Quarto hac superstitione dammandi sunt, qui contra laudabilem Ecclesiæ usum, & præceptum Paschatis die à carnibus abstinent, ex voto, ad tollendas tertianas, vel tres Dominicis diebus ieiunant, nam derogant veritati de Resurrectione, *Malderus de virtutib. Theol. tract. 10. cap. 7. dub. 2.* † Nam hæc à diabolo iubentur, vt grauius homines Deo offendant, vt festiuos dies, quos summa alacritate debemus celebrare, à carnibus abstinendo violemus, fingentes maiorem meritum consequuturos, nam vt ait Apostol. ad Colosens. cap. 2. *Nemo ergo vos seducat in cibo, vel potu, aut parte dici festi, aut Naemania, aut Sabbatorum.* † Nequissimus enim amat specie sanctitatis, machinas suas extendere, vt facilius decipiat, & captos detineat, & alios liciat: nam vt ait *Martin. de Arles*, numer. 93. *Multa inueniuntur à Necromanticis, in suis artibus, & sortilegijs, quæ sunt sancta, & honesta, vt ieiunare, capsum esse, Missas celebrare, & dicere Pater noster, & Euangelium, &c.* † Et sic ad hanc superstitionem pertinent, per certa ieiunia, & quasdam orationes, dubias indulgentias, & remissiones peccatorum, & consecutionem rei optatæ expectare, vel querere, quia pertinent ad vanam obseruantiam, vt tradit *Martinus del Rio, lib. 3. Magicar. p. 2. quest. 4. sect. 2.*

¶ Quinto superstitiosi sunt, qui rebus diuinis ad aliquod effectum physicum, & naturale vtuntur ultra suam virtutem diuinam, vt portare nomina Dei, Euangelia, vel aliquem versum Psalmorum ad hoc vt non patiantur ignes, subitam, vel improuissam mortem, &c. vt tradunt *Petr. Ciruelo de superstitio. capit. 11. Rapba. de la Torre, vbi supr. quest. 95. art. 3. disp. 3. Valer. Reginald. in praxi fori pœnitent. tom. 2. libr. 17. cap. 17. disp. 15. num. 159.* † Nam licet nomine diuino eiciantur dæmonia, serpentes tollantur, &c. *Mart. c. fin.* quia nō minus est verbū Dei, quā corp⁹ Christi, *D. Aug. lib. 50. homil. 26. tom. 10.* Non portantibus,

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

sed credentibus illa pollicentur *D. Thom. 2. 2. q. 96. art. 3. †* Neque obstat quod licitum est portare reliquias sanctorum, vel collo suspendere, quia si portatur ad aliquod effectum de terminatum, ad quod ex nulla Ecclesiastica constitutione habere dignoscuntur, quia ad illum effectum non operantur virtute diuina, nec naturali, consequens est, ut operentur virtute diabolica, *D. Thom. 2. 2. q. 96. art. 4. †* Solent enim maligni rebus sacris ad sua maleficia abuti, ut facilius decipiant, & deceptos retineant, nam ut ait Ioan. Niderus in preceptor. *Malefici instrumenta sua malitia per sacramenta Ecclesie, vel per alia diuina facere procurant, ut filum trahendo per chrysmum sanctum, imaginem terream sub pala altaris ad tempus ponendo, & similia faciendo.*

18 ¶ Sexto superstitiosi sunt, qui certam fiduciam constituunt in quibusdam orationibus, in quibus aliquid continetur otiosum, vel extraneum, vel nil significante, vel nomen incognitum, etiam Dei, vel Angeli, aut cognitum, sed non ad agnitum virtutem, aut litteris Barbaris, vel peregrinis, ut non vulnerentur, vel occidantur, &c. ut ait *D. Thom. 2. 2. q. 96. art. 3. †* Nam licet in sacris literis inueniamus nomina Hebraica in sua metaprolatione, ut Adonai Adai, Abraham, Sina, Hierico, Haleluia, Osana, Amen, facilius intelligentie causa sit, non tamen occulte operationis, *D. Aug. lib. 2. doctor Christi. cap. 11. 12. 13. 14. & 15. †* Vnde quando in orationibus, vel precibus talia nomina, vel similia a priuatis ponuntur, vel nulla necessitate adhibentur, vel applicantur ad aliquam significationem latentem, tanquam pacti signa fugienda sunt, ut docent *D. Tho. 2. 2. q. 96. art. 4. Petr. Greg. in syntag. Iur. p. 3. libr. 34. cap. 19. n. 5. Valen. Reginald. ubi supra. d. lib. 17. cap. 15. n. 159.*

21 ¶ Septimo superstitiosi sunt, qui credunt maiorem virtutem inesse aque benedictae Dominicis sequentibus quatuor temporibus, quam alijs, ad speciales quosdam effectus, aut nolunt die Veneris ungues praescindere, aut Sabato filare, & interim ab alijs seruilibus operibus non abstinere, ut tradit *Petr. Binsfeld. suffraganeus Treuicens. in conf. malefic. prelude. fin. fol. 161. †* Octauo qui capillos suspendunt templo, sub aliquo bono temporali, nam ut ait *Mart. de Arles tract. de superstit. n. 37. Similiter puellas suspendere capillos suos coram imagine. S. Urbani in clauistro nostro, credentes per hoc capillos suos non posse cadere, vel debere pulchriores esse, vel aliquid aliud huiusmodi vanum, & superstitiosum est. †* Nam id quidem a pagana superstitione originem ha-

bere videntur, in qua voti causa crines, & comas suspendere ad templa Deorum in usu fuit, ut implanti Lycurgi de morte Artemidori filij, sic testatur Statius Papinius lib. 6. Thebaid.

Iupiter hanc crimem voti reus ante dicarum.
Cum alijs per *Me in defens. de Mag. cap. 6. ex n. 18. & me referes Cabreris Aut. li. 2. de metur. 48. n. 47. & cum eis vestes, Stat. Theba. 12. Me statumque super libamina fersa comarum Pendent, & vestes mutata sorte relictas.*

¶ Cereos, & hominum simulacra dijs, sed precipue Saturno apud Ethenicos consecrasse, author est Macrobius lib. 1. Saturnal. cap. 11. *Capisse Saturno cereos potius accendere, & in sacello Ditis ara Saturni coherens, Oscilla quadam pro suis capitis offerre. †* Oscilla imagines fuerint, de quibus supra dicebamus, iuxta non cereis, ut hodie, sed laneis, vel stipeis fuerint, vel ex argilla, ut notat *Pestus lib. 14. Varro lib. 6. de lingua Latin. Polyd. Verg. de inuent. rer. lib. 5. c. 1. quae cuspidi, vel in altum defingebantur, Vergil. Gregor. 2.*

Oscilla ex alta si spendunt molliapinu.

¶ Dicationis armorum sacra facit mentionem Paremia, quibus, vel ab hostibus se occisum iri credebant, vel quibus ipsi hostes deuicerant, atque expolliarant, *Machab. 1. cap. 6. Vellamina aurea lorica, & scuta, quae reliquit Alexander Philippi Rex Macedo, &c. Iud. cap. fin. Conopaeum, quod ipsa sustulerat de cubili Holofernis obtulit in anathema oblationis. †* De Herculis sagittas ad Apollinis templum & ferreamenta, quibus equus Troianus compactus fuerat ad Mineram in Metapontinos collocasse scribit *Iustin. lib. 20. de H. de rege spolia Barbarorum ad sacrarij o. hem affigisse tradit Ioseph. lib. 15. antiq. c. 15. de alijs plura vterque Plinius, alter lib. 15. natur. histor. cap. 39. alter vero in Panegy. ad Theodos. †* De nostra Hispania monumenta quae lam de Vlysis errore in Mineram templo fuisse commemorat *Strabo. lib. 3. parmas suspendas, palustria, rostraque naualia, Vergil.*

Aere cauo clypeum magni gestamen Abantis Postibus aduersis figo, & rem carmine signo, Aeneas hac de Danais victoribus arma.

¶ Manumissos catenas, & compedes Laribus dicasse scribit *Heracl. Saty. 1. & 5. ut nostri hodie Sanctis tutelaribus, & olim Saturno, Martial. lib. 3. epig. 29.*

Has cum gemina compede dedicat catenas Saturne tibi Zoilus priores.

¶ Quae quidem dum in honorem veri Dei, vel sanctorum, absque aliqua superstitione affinguntur, ex grati animi memoria,

non solum

non solum licita sunt, sed meritoria, nam hæc cum Philestei in plaga sua fecissent, à nullo Prophetarum reprehenduntur, imo laudantur Reg. i. cap. 6. *facietisq; similitudines anorū vestrorum, & similitudinem murium, quæ moli sunt terram, & dabitis Deo Israel gloriā.*

22 † Imagines enim, & lacturas capitum, manū, pedū, vel aliarū corporis partium ex cera, vel argento fabricatas, ad templa appendere, in memoriam similium lessanem, & accepti benefici, & tabulas depictas voti, & religionis causa in usu semper tuit, Tibul. lib. i. eleg. 3.

Nunc Dea, nūc succurre mihi, nā posse mederi Picla docent templis multa tabella tuis

33 † Quibus, ut hodie addebatur inscriptio seriem miraculi enarrans, Proper. lib. 2.

Pro quibus optatis sacro me carmine damno Scribam ego: per magnum est salua puel a Iouē.

CAP. III. De Superstitione ex cultu falso Veri Dei.

SVMMARIVM.

1. Supersticio est quotiens in cultu vel prece Veri Dei aliquid falsitatis miscetur.
2. Superstitio est si cum verbis sacris, aliquid vanum, vel ignotum miscetur.
3. Euangelium Sancti Ioannis cum vanis circumstantiis supersticiosum.
4. Verba Sacra adhibita ultra suam virtutem sunt superstitiosa.
5. Crucē ad aliquos effectus naturales adhibere, supersticiosum.
6. Signis diuinis, & verbis sacris diabolus utitur, ut facilius fallat.
7. Eucharistia tribuere nouos effectus est temerarium.
8. Missis defunctorum, & Baptismo aliquid tribuentes præter ab Ecclesia tradita, supersticiosum.
9. Exorcismis aliquid tribuentes ab Ecclesia non approbatum, est supersticiosum.
10. Crucem Domini habere effectum ad causandam gratiam physice, est temerarium.
11. Orationes, etiam pæ, in quibus aliquid falsum continetur, superstitiosæ.
12. Formula in qua Christus Dominus Spiritus Dei appellatur quare sit superstitiosa.
13. Mahumath Christum Dominum quare Dei spiritum, & prophetam appellat.
14. Mahumath errores quam insipidi.

(i)

VPERSTITIO etiam est, quoties in cultu, vel prece, veri Dei aliquid falsitatis miscetur, nam cum talis effectus non possit expectari a Deo, qui non est author falsitatis, de necessario

debet expectari à dæmone, ut docent D. Tb. 2. 2. q. 96. Caietan. in Summ. v. superstitio, Nauarr. in Manual. cap. 11. n. 26. Martin. de Artes. de superstit. n. 46. † Vel si cum verbis sacris aliquid vanum, vel non innotum, characteres, vel quid simile reperitur, nā his rebus Magiam exerceri affirmant, D. Augus. in cap. illud 26. q. 2. *sive imprecationibus sive in quibusdā notis, quas characteres vocant.* cap. nimum 26. q. 5. *sive imprecationibus sive characteribus* Sixtus. V. in Bulla. anno 1586. *diabolicos characteres adscribunt.* † Siue in quibusdam rebus suspendendis, & ligandis, etiam sacris, ut Euangelium Sancti Ioannis ad colum gestatum, vel scriptum cartha virginea ad aliquos effectus consequendos, Nauarr. in Manual. cap. 11. n. 35. Raph. de la Torre tom. 2. de vitijs opposs. Relig. q. 96. art. 4. disp. 1. † Aut si adhibeantur verba facta virtutem suam ad quam sunt instituta, ut dixi in Epit. de Mag. lib. 2. c. 9. n. 7. † Vel ipsa crux ad aliquos effectus naturales, ad quos nullā virtutē habere dignoscuntur, tanquā pacti signa adhibetur, ut docent D. Thom. 2. 2. q. 96. art. 4. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 9. Caietan. Valen. & alij d. q. 96. & dixi in Epitome de Magia lib. 2. cap. 9. nu. 27. † Quia diabolus signis diuinis, & verbis sacris ad sua pacta abutitur, ut facilius decipiat, & plures ad se adducat, & maiorem Deo contumeliam inferat, ut tradunt Artes ubi supra n. 58. Valeri. Reginal. tom. 2. li. 17. c. 17. sect. 2. n. 178. Ioan. Malderus de virtut. Theolog. tracta. 10. cap. 8. dub. 8.

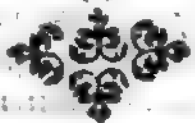
† Tribuere Eucharistie nouos effectus, de quibus sufficienti, vel auctoritate, vel ratione non constat, etiam sub pretextu pietatis, vel religionis, est saltem temerarium, ut qui ei ex opere operato tribuit conferēdi sanitatem corporalem, vel similia, Henriquez lib. 8. de Eucharist. cap. 34. n. 6. & cap. 35. n. 3. Suarez tom. 3. p. 3. disput. 64. sect. 1. dist. 2. Bozius tom. 2. de Sign. Eccles. lib. 4. cas. 9. capit. 3. Vasquez disput. 206. n. 17. tom. 2. in p. 3. † Ex quo etiā capite damnantur, qui celebrant Missas detūctorum, ut vivum hominem occidant, capit. quicumque 26. q. 5. & qui tribuunt Baptismo effectum remittendi mortalia commissa post eius susceptionem, per solam memoriæ refractionem, Trident. sess. 7. can. 19. Bellarmi. to. 2.

9 *controuerſ. lib. 1. de Baptiſ. ex. cap. 12. Henric. lib. 2. cap. 16. n. 3. Vaſquez ubi prox. diſp. 156. cap. 6. † Hinc tribuere exorcismis nouos effectus ab Eccleſia tamen non approbatos, vt quod parvulus ſine Baptiſmo, & cum exorcismis diſcedens, minores tenebras patiat, nã eſt error in fide, *Gabriel in ſent. 4. diſt. 6. q. 3. art. 2. aut exorcismos reddere ciuim licitum, alias vetitum, Bened. Perera tom. 3. qq. diſp. 19. n. 60. † Similiter aſſerere crucem Domini, vel eius particulam habere virtutem ad cauſandam gratiam, ſiue phyſice, ſiue moraliter in anima adorantis, vel tangentis illam, ob cõ tactum Dominici corporis, quia eſt temerarium, Suarez lib. 2. de Relig. cap. 14. n. 13. Valled. Moura tracta. de incantat. opuscu. 1. ſect. 2. capit. 4. n. 3. & capit. 8. n. 17. & cap. 13. n. 14. & cap. 15. n. 9.**

11 ¶ Hinc Orationes, etiam piz, in quibus aliquid miſcetur falſum, ex hoc capite damna tur, vt illa, *ſanguis mane inte, vt ſanguis Chriſti manſit in ſe, &c.* vel illa, *Virgo Maria Iordanem tranſiit, & tunc S. Eſtephanus ei obuiauit &c.* quæ habentur apud Sprenge. in *Mall. p. 2. q. 2. cap. 6. †* Vel illa, quæ incipit *Rub Alla Bem Mariæ ſanette*, &c. nã originẽ habet ex Arabam errore, qui Chriſtum Dominum Noſtrum non filium Dei, ſed Spiritum Dei, filium Mariæ, & prophetam magnum appellant, vt blaſphemẽ eius diuinitatem negarent, ne ſuo obcenatiſſimo Mahomat antepo nerent, quem prophã predicant in illis *Allaba illa Alla Mahumath R. ſul. Alla. †* Teſtatur enim mẽdaciſſimus Mahumath quod vt Mo iſis datus fuit ad Dei legem promulgandam, propter prauaricationes Iudæorum, miſſum fuiſſe I e s u m prophetam magnum, & Dei ſpiritum, cuius doctrinam quia Chriſtiani deprabarunt, miſum fuiſſe Mahumath, vt ſic errores ſuos ſtupide, & mentienter commendaret, quos vno eodemque nomine appellat in *Alcorã Cidna Muxa, Cidna Ixa, Cidna Mahumat. †* Os impurum! ò lingua erradicanda ſtipitus! quæ Dei Filium diuinitatem negauit, vt ſuo degrege porcorũ obcenatiſſimo Mahumath æqualem faceret, cuius deliria non credent pueri, qui non dum ære labantur, vt eruditiſſime teſtatur noſter martyr, & doctor

S. Eulogius Archiepiſcopus Toletanus electus in Memor. Sane torum lib. 1.

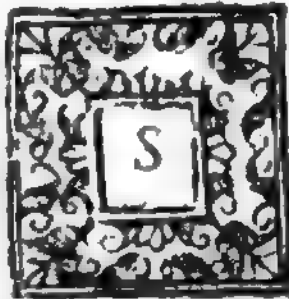
(?)

CAP. IIII. De Superſtitione ex cultu falſi Dei.

S V M M A R I V M.

1. Superſtitio ex cultu falſi Dei pluribus modis committitur.
2. Superſtitio lato modo continet augurium, ſortilegium, &c.
3. Idolatria, & cultus demonis eſt vaſis totius ſuperſtitionis.
4. Idolatria antiquior iſt Idolis.
5. Idolatria dicitur cultus diuinus translatus ad creaturas.
6. Idolatria quare committatur in diuinationibus

V P E R S T I T I O ex cultu falſi Dei pluribus modis cõmittitur, nempe per culturam idolorum, vel obſeruatione temporum, vel alia cauſa ex pactis cum demonibus initis, vt docent,

D. Tom. 2. 2. q. 92. & ſeqq. D. Auguſt. lib. 2. doct. Chriſt. cap. 20. & ſeqq. Mart. de Artes. de ſuperſtit. ex n. 22. Nauarro in Manual. cap. 11. ex n. 22. Gregor. Valent. in D. Thom. d. q. 92. Toledo in Sum. lib. 4. c. 14. Thom. Sanchez tom. 1. Decalog. lib. 2. c. 37. & 38. Repert. Inquiſ. v. ſuperſtitioſum, Pert. Binsfeldus in confeſ. malefic. pralud. fin. Iacob. de Graſſis lib. 2. capi. 3. ex n. 1. Lal. Zechius in Sum. p. 1. tit. de fide, capi. 12. n. 3. Epiſc. Campanil. diuerſ. Iuris Canon. rub. 11. cap. 16. ex n. 92. † Vnde ſuperſtitio in hoc ſenſu continent Augurium, Auspiciũ, Sortilegium, & alias diuinationes vt docent. Gregor. Valent ubi ſupra & q. 96. diſput. 6. q. 3. Simanc. de caſbol. inſtit. tit. 63. ex n. 2. Mart. del Rio libr. 3. Magicear. p. 2. q. 1. & ſeqq. Leonard. Leſſius de iuſtitia. lib. 2. c. 43. dubio. 10. Fran. Suarez de Religio. lib. 2. cap. 1. & 2. Petrus Binsfeldus ubi ſup. pralud. 15. & pralud. fin. Ioan. Azor. p. 1. Moral. libr. 9. cap. 18. & 22. Thom. Sanchez ubi ſupra, & capi. 40. ex n. 1. Iacob. de Graſſis. d. c. 3. & capit. 5. ex n. 2.

¶ Idolatria enim, & cultus falſi Dei eſt vaſis, & fundamentum totius ſuperſtitionis, & vana obſeruationis, quia ex idolatria Magia deſcendit, vt docent *Tertulian. libr. de Idolatria, & libr. de anim. D. Hieron. in præfat. ad Ephes. Nicol. Eymeric. in direct. Inquiſ. p. 3. q. 43. Ioan. Malderus de virtut. Theol. g. d. c.*

capit. 7.

capi. 7. dub. 3. 1103. Pileficus de Magia Idolatrica §. 6. † Etiam si nulla idoli imago sit, nā multis seculis templa sine idolis fuerunt, vt apud Romanos constat centum, & septuaginta annos ab vrbe condita sine idolis templa extitisse, vt testatur Plutarch. in Numā. Quia idolatria antiquior est Idolis, Tertul. in Apolog. c. 25. † Nam idolatria dicitur cultus diuinus translatus ad creaturas, etiam si nulla idolorum simulachra collantur, Isidor. lib. 8. Et in mol. capst. 11. Valent. tom. 3. disp. 6. q. 11. punt. 1. L'essus de Inst. libr. 2. c. 43. aub. 2. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 3. & 4. Azor. d. lib. 9. cap. 11. † Et sic in diuinationibus idolatria committitur, subiiciendo se Dæmoni, vt omnium scienti, vel potenti, vel ei fidē adhibēdo, vel ab eo institutis obseruādo, vel colēdo eum cultu diuino, vt de Arte Notoria dictum est, Perera lib. 2. adues. fallac. art. c. 10. Martin. del Rio libr. 1. Magicar. cap. 4. q. 3 & libr. 3. p. 2. q. 4. sect. 2. Francis. Suarez d. libr. 2. capit. 15. ex n. 4.

CAP. V. De Superstitione ex vana obseruatione.

SUMMARIVM.

1. Vana obseruatio quibus in rebus committatur.
2. Vana obseruatio quare pacto demoniaco nittatur.
3. Vana obseruatio homines a celestibus curis ad creaturas diuertit.
4. Vana obseruatio oponitur Religioni veri Dei.
5. Vana obseruatio nulloatenus coheret veritati Christiana.
6. Vanitatis autor est diabolus.
7. Res naturales quando ultra suam virtutem adhibentur, ad vanas obseruationes pertinent.
8. Tinitus aurium quare ad vanam obseruationem pertineat.
9. Indij Peruanij ex tinitu aurium diuinabāt.
10. Signum naturale ultra agnitam virtutē ad pacta pertinet.
11. Herbas medicinales colligere aliqua obseruatione ad pactum expectat.
12. Herbas colligentes die aliquo, qui ad rem non pertinet, supersticiosum.
13. Vana obseruatio quando pertineat ad superstitionem.
14. Vana obseruationes vel nugatorie, vel noxa superstitionis sunt.

15. 16. Vana obseruationis nonnulla exempla.
17. Vana obseruationis effectus, quare praedictioni respondeat aliquando.
18. Reliquias sanctorum, vel verba sacra portantes adiunctis vanis circumstantijs pertinent ad superstitionem.
19. Sacras res portantibus, si paliceatur aliquid de quo non extat Dei promissio, supersticiosum.
20. Curatio ex vanis circumstantijs quando fit supersticiosa.
21. Egroti curatio ex superstitione.
22. Morbi curatio supersticiosa.
23. Charta serbilis, & Periapton ex superstitione.
24. Annulus ferreus, cedula Eudoxia, carmina, & incantationes supersticiosae.
25. Formula Indorum, Tartarorum, Græcorum supersticiosa.

AN A obseruatio censetur, quoties attenditur aliquid ad cognoscendum, vel operandum, ad quod minime expectat, vt docent D. Thom. 2. 2. q. 96. art. 4. D. Antonin. p. 2. tit. 12. § 12.

Nauar. in Manual. cap. 11. n. 35. Valent. tom. 3. disput. 6. q. 13. punt. 2. Mart. del Rio libr. 6. Mag. c. 2. sect. 1. Sayrus in claus. Reg. libr. 4. capit. 6. n. 8. Suarez tom. 2. de Relig. lib. 2. cap. 2. n. 2. Valle de Mour. de incantat. opusc. 1. sect. 2. capi. 12. n. 2. Episcop. Campanil. diuers. lur. rub. 11. cap. 26. n. 99. † Cuius effectus, quia non est naturalis, a natura, vel artificio, neque miraculosus a Deo, quia de illo nil tale promissit, neq; Ecclesie sue reuelauit, consequens est, vt expectetur a Diabolo, qui vanis obseruantijs se ingerere solet, D. Thom. 2. 2. q. 93. art. 1. & q. 95. art. 2. & opusc. 25. cap. fin. capit. illud. 26. q. 2. Ioan. Azor. tom. 1. Moral. lib. 9. cap. 26. Cardin. Toledo in sum. lib. 4. cap. 16. Syluest. de Strigim. lib. 2. cap. 1. & seqq. Azor. p. 1. lib. 9. cap. 76. Sanchez tom. 1. Decalog. libr. 2. capi. 42. n. 11. Bonacin. in praecepta Decalog. disput. 3. q. 5. punt. 4. ex n. 1. Filliut. tractat. 24. cap. 6. Layman. libr. 4. tract. 10. c. 4. Spina de Strigib. c. 18. Valle de Mour. d. sect. 2. capi. 14. n. 12. † Vt sic inquam homines a Deo ad creaturas auertat, & a celestibus curis ad cenosa ista, terrena que seducat, vel saltem a serijs, & grauib. ad ludrica, & nugatoria, vt docent. D. August. lib. 83. qq. capit. 79. Valent. 2. 2. tom. 3. disp. 10. punt. 2. Valer. Reginald. in praxi. tom. 2. lib. 17. cap. 18. † Nam licet tales obseruationes, nullo pacto, sed sola vanitate niti videantur, in eius obseruatio-

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

ne peccant vitio curiositatis, & elacionis, siue sola vanitate nitantur, nam vt ait Dominus apud Regium Vatem Psal. 30. v. 7. *Odis Dominus obseruantes vanitates superuacuas.* † Quæ nullatenus ex diuina institutione, vel gratuita collatione crudenda sunt à Deo instituta, nã vt ait Isai. c. 48. v. 17. *Ego sum Dñs docuisse vtilia.* † Vanitatis enim author est diabolus, qui sic homines detinere cupit, vt credant mendacio, ideo vanitatibus fugientibus Beatitudo pollicetur Psal. 39. v. 5. *Beatus vir cuius est Dominus spes eius, & non respexit vanitates, & insanas falsas:* hoc est maleficas artes, quæ vanæ sunt, & falsæ, vt tradit Suarez ubi supra.

¶ Ad vanas obseruationes pertinet, quando adhibentur res naturales ultra suam virtutem naturalem, vel ponitur spes in aliqua circumstantia inutili, vt numero, caractere, signo vel quid simile, cap. illud 26. q. 2. *Ad hoc genus pertinent omnes ligaturæ, atque remedia, quæ Medicorum quoque disciplina commendat, siue in præcationibus; siue in quibusdam notis, quas excreta vocant, siue in quibusdam rebus suspendendis, atque legandis &c.* † Tinitus aurium, ad vanam etiam obseruationem pertinet, ex quo regaliam fecerunt, vt si dextra tintinasset amicorum caua fieri, si sinistra inimici, Aristem. lib. 2. *Non tibi tintiniebant aures, cui tui lacrimas meminissim,* Catul. epist. 52. *Sonitu suo pratintinans aures.* † De Indijs Peruanis testis oculatus similia tradit amicus noster Garcilafus Ynga dela Vega in Regios commentarios lib. 8. p. 2. cap. 20. *Que zumbado el oido derecho, que algun parente, ó amigo hablaua bien del, i para saber quien era toman do vno en la imaginacion, ababado con el alien to la mano derecha, i tan presto como la aparta ban de la boca la ponian sobre al oido, i no cessando el zumbido tomaba otro, i basia lomesmo, basta que assi cesaua el zumbido, i el postrero con que se quitaua decian que era el que decia bien del.* † Nam quando aliquid naturale ultra cognitam virtutem applicatur, non operatur ex virtute naturali, sed tanquam vanum, vel pacti signum d. cap. illud 26. q. 2. *sicut in aures, in summo aurium singularium, aut frustulum osibus ansula in digitis, aut cum tibi dicitur singulienti, vt dextera manu sinistram pollicem teneas &c.*

¶ Vnde herbe, quæ virtutem habent medicinalem, quando in eorum collectione, destillatione, vel applicatione aliquid iubetur recitari, vel facere, quod non tendit ad effectum, superstitiosa sunt, quia ex pacto videtur adhiberi, nam vt ait tex. in cap. non licet 26.

q. 5. *Neque in collectionibus barbarum, quæ medicinales sunt aliquas obseruationes, vel incantationes liceat attendere.* † Vt si colligantur herbe in nocte S. Ioannis, vel oriente sole, vel die Veneris, credentes maioris efficaciz esse ad effectum consequendum, vel adiungantur aliæ circumstantiæ inutiles, quæ ad id ad quod adhibentur nullam virtutem habere dignoscantur, D. Thom. 2. 2. q. 96. art. 2. *Turrecrem. in d. cap. non licet 26. q. 5. Mart. de Arles ubi supra ex n. 8.* † Nam, & si vana obseruatio intra limites vanitatis nõ pertineat ad superstitionem, iuncta spe, & fiducia, quod ex tali vanitate aliquid proficetur, vel creditur, est manifesta superstitio, vt docet Raph. dela Torre tom. 2. de vitijs oppos. Relig. q. 95, art. 2. disp. 1. † Quia omnes vanæ obseruationes, vel nugatoriæ, vel noxæ superstitionis sunt, ex pestifera societate hominum, & demonum cap. illud, 26. q. 2. ad fin. cap. nec mirum 26. q. 5.

¶ Sunt aliæ vanæ obseruationis superstitionis nota, vt quæ crines prædicando euulsos, non nisi ter consputos abijciunt, si quæ comederint, eorum testas non nisi ter cultro persolas in cratinum proijciunt, timentes vtrumque neglectum beneficii notendi occasionem præbere, seruatum præcludere nocendi potestatem, vt tradit Mart. del Rio lib. 6. *Magica. cap. 2. sect. 1. q. 1.* † Qui cum vident noctuam volatantem circa alicuius ædes, vel audiunt obstrepentem, vel canem vllulantem, mortem prædicunt imminere, aut si alicui iter facienti obuiam venit lupo, mali aliquid instare ominantur, vt tradit Petr. Binsfeld. in confes. malef. prælod. fin. † Neque obstat, quod aliquando effectus proveniat, quia hoc fit, vel casu, vel permissu Dei, vt ipsi, qui hoc audiunt, vel vident probentur, quæ fide, & deuotione sint erga Deum, aut ex diuina permissione demones operantur, cap. nec mirum 26. q. 5.

¶ Item ad vanam obseruatiõem pertinet portare reliquias sanctorum, vel Euangelium Sancti Ioannis, vel aliquem versum Psalmorum, non ex deuotione tantum, sed adiunctis variis circumstantijs, vt quod scriptum sit in pergamento virgineo, vel à puero incorrupto, vel oriente sole, vel talibus literis, vel caracteribus, tribuendo vim formæ, vel materiæ. &c. D. Thom. 2. 2. q. 96. art. 4. *Nauiar. in Manual. cap. 11. n. 15.* † Vel quod talia portantibus pollicetur non pati ignes, carcerem, vel mortem subitanæam, vel quid simile, de quorum virtute nõ extat Dei promissio, quia tribuendum est prorsus vanitati, vel pacto cum damone, DD. in cap. non licet. 26. q. 5. D.

Thom. ubi sup. D. Antonin. p. 2. tit. 12. cap. 1. Mart. de Arles de superstit. n. 10. Martin. del Rio lib. 3. Mag. p. 4. sect. 8. q. 4. † Similia sunt ad curandum maleficia, tum accipere tres olei violacei mensuras, & consistens contra solem ante eius ortum exprimere nomen læsi, & matris eius, & Angelos gloriæ, qui stant in gradu sexto, sex diebus, ter indei, septimo autē collocetur ille nudus, de inde nomina Angelorum scribenda laminæ &c. ut tradit Paracelsus lib. de cœlesti Medic. † Ad curandum morbum, ducere ægrotum feria sexta, & continuis tribus diebus ante solis ortum versus orientem, & eo expansis ad solem manibus in crucifixi morem stare, dicens Hodie dies illa est, qua Dominus Deus ad crucem accessit, &c. ut tradit Mart. del Rio d. lib. 3. q. 4. sect. 9.

† Item pro quouis morbi genere funiculo læneo brachium circumdare in nomine Dei &c. Et ad nomen sancti, cui morbus tuus sacer est, funiculus contrahitur, & fiet breuior, &c. Vel ante febris accessionem manus labare, & interea certum ex Psalmis versus submurmurare, vel laborantis manu prehensa dicere, &c. †

23. quæ facili tibi hæc febris fiat, &c. † Sunt alia quam plura superstitiosarum curationem genera, ut charta seruilis cōtra lippitudinem apud Plin. lib. 28. cap. 2. Periapton Periclij, Plutarch. in Pericl. & Dionisij, Laert. in Bio- ne. † Annulus ferreus Tralliani contra colicam, lib. 9. in fin. & alius Heliodori, in historia Æthiopia, Cedula Eudoxia apud Cedrem. fol. 274. carmina, & in cantationes, quibus sanguis sistitur, Heliodor. in histor. Æthiop. lib. 9. Froissarius tom. 2. annal. cap. 65. † Salomonis formulæ ad ægrotudines, de quibus Ioseph. lib. 8. antiq. Iud. c. 2. Indorum, Strabo lib. 15. Tartarorum, Plutarch. in Sympo. Græcorum, Plato. de Repub. lib. 4. Romanorum Apuleius apolog. 1.

CAP. VI. De Superstitione in sacrificio Missæ.

SUMMARIVM.

1. Missa sacrificio committitur superstitione quando ponitur spes in aliquibus variis circumstantiis.
2. Superstitio committitur circa Missa valere.
3. Superstitio circa ceremonias, vel preces Missæ.
4. Religionis materia aliquid immutare, est temerarium.

5. Missarum certus numerus, vel candelarum, superstitiosus.
6. Missa ex quibus causis censentur superstitiosæ.
7. Preces, vel orationes, quæ in Missis censentur superstitiosæ.
8. Missa S. Gregori, S. Augustini, S. Amatoris, S. Vincentij, & similes, quare prohibentur.
9. Missa quæ promittunt indulgentias, de quibus non constat, sunt superstitiosæ.
10. Missa sub quibus promissis superstitiosæ censentur.
11. Priuatus non potest instituire Sacrificiū aut preces.
12. Episcopus pro sua Ecclesia non potest instituire (in materia cultus) ceremoniam stabilem.
13. Facta probanda sunt.
14. Diabolus quare sanctissimis rebus abutatur.
15. Eucharistiam diabolus cupit sibi immolari.
16. Cultum diuinum diabolus per sacerdotes Christianos sibi extorqueri procurat.
17. Missa sacrificio cur superstitionem miscere diabolus procuret.
18. Sacrificio Missa cur diabolus superstitiones misceat.
19. Clerici, quas Missas celebrantes peccant mortaliter.
20. Faciens quæ à superstitionis, iussu sunt fieri tacite consentit in peccato.
21. Superstitiones tanto sunt periculosiores, quanto sacriario res, res adhibentur.
22. Authoris opiniones approbata à Sacra Congregatione Eminentiſſimorum Dominorum Cardinalium.
23. Missa de Patra Eterno reiecta sunt à Sacra Congregatione.
24. Missa Rosarij, & S. Maria de monte Carmelo, quibus approbentur.
25. Missa sancti Gregorij pro Regularibus quibusdam approbata.
26. Decisio Eminentiſſimorum Cardinalium pro Authoris opinione.
27. Sacra Congregationis decreti obseruantia.
28. S. D. Urbanus VI. approbauit decissionem Congregationis Dominorum Cardinalium pro Authoris sententia.

SUPERSTITIO huiusmodi committitur quoties ponitur spes in aliquibus circumstantiis vanis, quæ non pertinet ad Sacrificium, ut circa paramētis, & luminibus, Concil. Tolet. xiiij.

celebra-

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

celebrato anno 4. Eringi Regis Era 721. cap. 7. relatus in cap. quicumque 26. q. 5. *Aut alta-
ria diuina vestibis sacris exuere presumpse-
rit, aut quolibet alia veste lugubri accinxerit,
seu etiam consueta luminarium sacrorum ob-
sequia de templo Dei subtraxerit, vel extinxe-
rit.* † Aut circa Missæ valorem, vt si Missas
defunctorum pro viuis celebraret, vt citius mo-
riantur, quod tanquam superstitiosum varijs
pœnis damnatum est Concilio Tolet. XVI.
capit. 5. relatus in d. cap. quicumque 26. q. 5.
*Plerique etiam sacerdotum sauciati inimicitia
dolo Missam pro requie defunctorum promulga-
tam, fallaci voto pro viuis student celebrare ho-
minibus, non ob aliud, nisi vt is pro quo ipsum
offerunt sacrificium mortis incurrat periculi.*
† Vel circa ceremonias, vel preces in Missæ
sacrificio adhibendis, quia tenetur seruare Ri-
tuale Missalis, vt cabetur in Bulla Pij V. pre-
fixa in principio Missal. *Neque in Missa cele-
bratione alias ceremonias, vel preces, quam-
que in hoc Missali continentur addere, vel cui-
tare presumat.*

† Est enim temerarium, & indignationis
diuine obnoxium, in materia Religionis, vel
cultus, aliquid addere, vel minuere, vel immu-
tare, nam vt ait Dñs Deuter. cap. 12. *Quod
præcipio tibi hoc tantum facito, neq; addas quid
quam, nec minuas.* † Vnde Missarum ritus su-
perstitiosus censetur, in quibus præscribitur
certus numerus Missarum, vel candelarum ab
Ecclesia non prefixio, nam eo ipso, vt super-
stitiosæ damnantur in Sacrosancto Concilio
Trident. sess. 22. in decreto de obseruand. vel
vitand. *Quorundam Missarum, & candelarum
certum numerum, qui magis à superstitioso cultu
quam à vera Religione inuentus est, omnino ab
Ecclesia Episcopi submoueant.* † Vel si relic-
tis Rubricis Missalis alix ceremonix, vel
preces adhibentur, vel Missarum numerus
prescribatur ab Ecclesia nõ approbatus, quia
tales Missæ, vt superstitiosæ prohibentur, va-
rijs Consilijs Ouetensi ann. 1553. sub D. Chris-
tophoro de Rojas eius Episcopo, lib. 3. tit. de cele-
brat. Miss. const. 9. Conchenfi ann. 1531. sub
D. Didaco Ramirez eius Episcopo tit. de offic.
diuin. Valentino ann. 1566 sess. 3. cap. 6. Cum
alijs relatis à Tom. Sanchez tom. 1. Decalog.
lib. 2. cap. 41. ex n. 5. † Etiam si tales Missæ,
& preces, seu orationes Euangelium, vel Psal-
mi, vel quid simile, quæ in talibus Missis ad-
hibentur, in Missali reperiantur, quia in tali
forma, vel numero non sunt instituta, neque
ab Ecclesia approbatæ, ideo vt superstitiosæ cē-
sentur. *Vt dixi in Epitome de Magia lib. 1. cap.
28. ex nu. 8. & me referens Eman. de la Cerda*

*Lusit. lib. de os pos de Milan p. 2. c. 1. Valent.
tom. 4. disp. 6. q. 11. p. 113.*

¶ Ideo ex hoc capite prohibentur Missæ,
quæ circumferentur S. Gregorij, S. Augustini,
S. Amatoris, S. Vicentij, de Patre Eterno, de
Luce, de Anima sola, de Quindecim auxiliatori-
bus, Trentenarij reuelati, Domine nostre exi-
lii, Imperatricis, Comitissæ, & aliarum similium,
vt docent S. Vincent. Ferrer de Aduent. Do-
min. 4. homil. 2. Caieta. in D. Thom. 2. 2. q. 96.
ars. 4. & in Summ. v. incantatio, Petr. Ciruelo
Dorocens. tractat. de superstit. p. 3. c. 11. Mart.
del Rio lib. 3. Magic. p. 2. q. 4. sect. 7. Rabb. de
la Torre de vitis opp. Relig. tom. 2. q. 96. Thom.
Sanchez d. cap. 41. ex n. 1. † Quinimo multa,
quæ ex talibus Missis pollicentur, vana sunt, &
superstitiosa, quia dicunt eis animas à Purgato-
rio liberari, vel quid simile, quia de tali indul-
gentia non constat, vt tradunt Mart. del Rio
d. q. 4. sect. 7. Suarez de Religion. lib. 2. Rapha-
el d. q. 95. Alcozer in Summa cap. 14. Vallæ de
Moura ubi supra sect. 1. cap. 4. & sect. 2. cap. 8
n. 29 & cap. 15. n. 13. † Vel pollicentur cele-
branti, vel celebrare facienti voti compotem
euasurum, desiderata consequiturum, vel ho-
ram mortis cogniturum, vel non pati ignes,
carceres, vel quid simile, ex meritis prædic-
torum sanctorum virorum, qui eas instituerunt,
nam cum illam virtutem non habeant ex natu-
ra sua, neque ex diuina institutione, omnino
superstitiosa sunt, vt docent Mart. del Rio d.
q. 4. sect. 8. Suarez p. 3. disput. 15. sect. 3. Valle
de Moura sect. 2. cap. 10. ex n. 1.

¶ Nam pribatus quantumuis sanctitate
præditus, neque verbis quantumuis sanctissi-
mis, talem virtutem potest conferre, quia nõ
potest instituere sacrificium, vel preces, aut
formulas orandi Deum ad miracul. se operan-
dum, Suarez d. disp. 15. sect. 3. Thom. Sanchez
lib. 2. Decalog. cap. 42. ex n. 15. † Cum neque
Episcopus pro sua Ecclesia (quamuis possit,
quod Papa in tota vniuersali) possit institue-
re ceremoniam stabilem, ac fere permanentē,
quæ ad instat operis operati, vel operatis pos-
sit animas à Purgatorio eximere, vel vt alios
effectus miraculosos agat, vt tradit Valle de
Moura d. capit. 10. num. 8. † Etiam si dicat
se reuelationem diuinam habuisse, nam nul-
li (etiam Pontifici) creditur dicenti se reue-
lationem diuinam habere, cum diuinam esse,
sit quid facti, quod non præsumitur, nisi pro-
betur, l. in bello §. facta D. de capt. & possum.
reuers. l. 1. l. cunctæ C. de prouat. l. optimam C.
de contrabend. empt.

¶ Vnde licet tales Missæ sanctæ, & piz videā-
tur, nec celebrari, nec audiri debent, nam dia-

bolus sanctissimis quibusque rebus abutitur, ut facilius homines decipiat, & maiore Deo contumeliam inferat, ut docent *Mart. de Arles tract. de superst. n. 58. & 93. Lesius de iust. lib. 2. cap. 44. dub. 3. Matderus d. cap. 7. dub. 4.*

15 ¶ Et eo maxime in sacrificio Missæ ubi diabolus sub certis precibus, & ritibus (etiam Sacris) sibi immolari procurat Eucharistiam, ut dicunt *Pegna ad Eymeric. in direct. Inquis. p. 2. q. 43. Sprenger. in Mall. p. 2. q. 1. cap. 5. Gregor. Sayr. in clau. Reg. lib. 4. c. 6. n. 25. Valle*

16 *de Moura d. sect. 2. cap. 6. n. 13.* ¶ Nam cum diuinitatis cupidus sit, per sacerdotes maxime sibi cultum extorqueri procurat, in sacrificio Missæ, ut non solum per apostasiam à fide, verum etiam perfidiam, & sacrilegij vitium incurrant, ut tradunt *D. Thom. 1. 2. q. 1. art. 4.*

17 *Grilland. de sortileg. q. 3. n. 7.* ¶ Item ut diuina (quantum in eis est) contaminentur, ut magis creatorem suum offendant, & animas proprias contemnant, & plures in peccata ruere faciant, ut asserunt *Caetan. & alij in D. Tho.*

18 *d. q. 1. art. 4. Mart. de Arles d. n. 58.* ¶ Et tandem, ut sub specie boni apparerent, plures simplices decipiat, qui ita diuinis rebus, & orationibus huiusmodi à Deo putant etiam aliquid numinis obtulisse, ubi solum maiora peccata sunt commissa, & hac de causa abuti solet hostia consecrata, oleo Sancto, are fragmento, & similibus, ut tradunt, *Mart. de Arles d. n. 58. Valer. Reginal. in praxi tom. 2. lib. 17. sect. 2. n. 178.*

19 ¶ Clerici tamen tales Missas celebrantes peccant mortaliter, quia cooperantur demonis malitiæ, etiam si bono zelo, & in simplicitate cordis faciant, ut tradunt *DD. in cap. 2. de sortile. & in cap. si per forciarias, & in cap.*

20 *si quis Episcopus 26. q. 5.* ¶ Quia eo ipso quad faciunt, quæ à superstitionis in talibus Missis sunt instituta fieri, tacite consentiunt in pacto, saltem inito cum primo facti auctore, qui in huiusmodi ritibus, & precibus fiduciam decreuit collocandam, *D. Augus. super Genes. 2. ad lit. cap. 3. D. Thom. 2. 2. q. 95. art. 5. Victoria in relect. de Magia q. 6. n. 28. Suarez lib.*

21 *2. de Relig. cap. 9. c. n. 13.* ¶ Superstitiones enim tanto sunt periculosi oves, quanto sacratiores res adhibentur, quia hoc diabolus maxime intendit; ut vel specie pietatis, res sacras in humanam salutem ordinatas, in peruersum usum redigat, *cap. illud 26. q. 2. Petr. Binsfeld. in confess. malef. prælud. fin.*

22 ¶ Postquam nonnulla horum scripsi, & typis mandavi in *Epitome de Magia lib. 1. cap. 28. ex n. 8. ann. 1618.* In eorum comprobatione Sacra Eminentiss. Dñorū Cardinalium Congregatio Declarationē edidit. ex autoritate

S. N. D. Urbani Pap. VIII. in quo Missarum huiusmodi ritus damnabit, & primo *Missæ de quinque auxiliatoribus*, quæ impressa est Venetijs reiecta fuit *speciali decreto 16. Ianuar. 1627.*

23 ¶ Et eodem modo, ut superstitionis reiecta est *Missæ de Patre Aeterno*, edita Matriti, & Missæ, quæ circumferuntur *S. Gregorij pro viuis, & defunctis*, Venetijs impressæ, quia neque sunt S. Gregorij, neque approbatæ à Sancta Sede Apostolica, ut constat ex eius decreto *prælo dato die 8. April. 1628.* ¶ Sed per hoc non pro

24 hibentur Missæ Rosarij, & S. Mariæ de monte Carmelo, ipsi tantum fratribus, Ordinis Prædicatorem, & Carmelitis, ut declarauit sacra Congregatio *die 25. Iun. 1622. & die 8. April. 1628.* ¶ Nec Missæ S. Gregorij pro defunctis ab

25 ipsomet institutæ, aut approbatæ, ipsius Religiosis *die 28. Octobr. 1628.* quas per triginta dies continuos iussit celebrare Abbati Prætorio pro Monacho iusto, *lib. 4. Dialogor. cap. 55.* Decretum autem Sacre Congregationis in hec verba refert *August. Barbosa tract. de potest. Episcop. in noua edit. 1628. inter Decreta Appost. fol. 13.*

26 ¶ SACRA RITVVM CONGREGATIO ad tollendos abusus, qui varijs in locis irreperunt, re maturius discussa, censuit, & decrebit Missas item, quæ circumferuntur à sacra Congregatione non approbatas sancti Gregorij pro viuis, & defunctis, xv. Auxiliatorum, & de Patre Aeterno, & quascumque alias exceptis ijs, quæ sunt permixtæ Regularibus tantum, veluti Prouinciæ sanctæ Mariæ de Carmelo, & alias, sicut etiam Officia ab eadem non approbata, prohibuit, reiecit omnino, & damnabit respectiue, & prohibitis, reiectis, & damnatis habere vult; sub pœnis contentis in Bullis Pij V. initio Brebiarij, & Missalis possitis, quod scilicet non satisficiant muneri recitandi diuini Officij. Quo vero abutentes supra dictis Missis, sub alijs pœnis contentis in Indice librorum prohibitorum ex decreto sancti Concilij Tridentini edito.

27 ¶ Et ne premisorum ignorantia villo vntquam tempore possit ab aliquo prætendi, neque obliuio possit irreperere eadē Sancta Congregatio voluit, & mandauit Decreta huiusmodi affigi in sacristijs omnium Ecclesiarum, tã Sæcularium, quã Regularium, etiam Patriarchalium, Metropolitanorum, Cathedralium, Collegiatarum, & aliarum quarumcumque, in eis quæ perpetuo affixa asserbari.

28 ¶ Facta demum relatione horum prædictorum Sanctissimo Domino Nostro Urbano VIII. idem Sanctissimus ea laudauit, approbavit, atque ab omnibus vbique sub prædictis pœnis

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

cenis seruari praecepit, in quorum fidem manu, & sigillo illustrissimi, & Reuerendissimi Domini Cardinalis Deti praesens decretum signatum, & munitum fuit, die 8. Aprilis 1628.

Ioannes Baptista Cardinalis Detus.

Locus & sigilli.

Fr. Fulvius Benignus Secret.

CAP. VII. De Superstitione ex Omine.

SVM MARIVM.

1. Omen dicitur quasi oremem.
2. Omen pro bono signo apud sacros viros.
3. Ominis varia acceptio.
4. Ominis religio, ex qua de causa habuit originem.
5. Omnis religio maxima.
6. Omen ex hominibus: ut ex oraculo accipiebatur.
7. Ominis quasi digniora auspicia ex vocibus hominum sumebantur.
8. Omen ex vocibus sortuitis, & prae intentionem.
9. Omina ex nominibus.
10. Titulos honorificos ex omine captatos.
11. 12. Omen ex mala nominis significatione.
13. Abominare quid sit.
14. Praelectiones pro Omine aberrando.
15. Verba auspiciata id est nomina ominosa.
16. 17. Natalibus diebus quare bona verba, & lata omnia poscerentur.
18. Omen circa facta subito enata.
19. Omen ex brutis, quandoque acceptum.
20. Omen ex inanimantibus sumptum.
21. Omen aliquando ex diuina dispositione fuit.
22. Ars ille unde dictum, & acceptum.
23. 24. 25. 26. Ominis varia instituta.
27. usque ad 32. Omina ex animantibus, & in animantibus.
33. Sternutatio inter omnia annumeratur.
34. Sternutatio quare ut diuina haberetur.
35. Sternutatio quare caput aperiamus.
36. Sternutatio matutina prorsus infausta.
37. Sternutatio dextra quid sit.
38. Sternutatio indicat aliquid qui sternutat.
39. Sternutatio quare bona verba dicamus.
40. Sternutatio cum Omine iungitur.
41. Sternutatio non faciebat augurium, sed firmabat.
42. Oscitatio quid sit, & quare in malum omne.
43. Sternutatio quandoque dabatur ex inanimantibus.

44. Omen felix à sonitu, & crepitu.
45. Thuris sonus in sacris ad bonum omen.
46. Abominatio corrigi, calices ruptus ad malum omen.
47. Pedis offensio ominosa fuit.
48. Pedis offensio in porta mali ominis.
49. Pedis offensio in limine malum protendit.
50. Ominis obseruatio qua de causa prohibeatur.
51. Obseruatio Ominis licita est praecedente reuelatione.
52. 53. 54. Sanctorum virorum facta quae crimina videntur ex diuina reuelatione excusantur.
55. Aleazarus Omen praescrutasse videtur.
56. Gedeon Omen praescrutauit diuinum.
57. Saul ex Omine diuino Ionathas deprehendit.
58. Sacerdotes Philistinorum Omina praescrutantur.
59. Iudith noluit actum suum praescrutari ne ominaretur, seu moraretur.
60. D. Marcus ex calcei ruptione cognouit iter suum fuisse expeditum.
61. Iob benedicere pro maledicere accepit ne ominaretur.
62. Antiphrasis merum grammaticorum signum est.
63. Vnius vocis unica tantum est significatio.
64. Benedicere pro maledicere in Iob Euplo- misini causa.
65. Vestes ominosa fuerunt.
66. Pulla non utebatur nisi qui funus duceret.
67. Vestis nuptialis quae fit in Euangelio.
68. Tenebrae exteriores, quae erant apud Hebraeos.

M E N ducitur quasi oremem, ut volunt Festus & omne, Varro lib. 6. de ling. Lat. nam ut ait Cicero Diuinat. lib. 1. Pythagorei non solum voces Deorum obseruabant, sed etiam hominum, quem vocant Omina. Quod non solum apud prophanos, sed apud sacros viros in usu fuit, Reg. 3. cap. 20. n. 32. Quod acceperunt viri pro Omine. hoc est pro bono signo, prosperoque eventu, ut notant ibi Tostatus, & Lyra. Cuius quidem rei pleni sunt Philosophorum libri, Plato de legib. lib. 7. malum Omen. Apulei. Melesiar. 1. meliora Ominare Pomponius, qui recte Ominat, Dionys. lib. 9. Bonis Ominibus prosequi Cicero in Pison. Faustis Ominibus. & Philip. 2. mala Omina. Sueton. in August. cap. 57. Lata Omina. Seneca in Octau. act. 4. scen. 1. Optima Omina. Athenaeus lib. 1. Omini ducere.

Tacit. lib. 20. *Fausla Omina*. Et alia sexcenta. † Credebant enim veteres in rebus agendis, de euentibus à Dijs moneri, ideo quidquid ab homine rei inscio, & præter spem, principio dicebatur, quasi à Dijs elapsum accipiebant, Ouid. *Fastor.* 1.

*Omina principijs inquirunt inesse solent,
Ad primam vocem timidas aduertimus aures
Et primam visam consulit Augur auem.*

¶ Quod adeo fuit religionissimum, ut ad confirmationem Augurij omen posceretur, quod dictum est *Omen firmare*, nam Eneas habito Augurio de Iulij prosperitate Iupiter orat apud vergil. *Æneid.* 2. *Atque hæc omine firma.* Annian. lib. 23. *Ænead.* 2. *Vt omen per hostias litando firmaret.* Cicer. *diuinat.* lib. 1. *Sic aquila clarum firmauit Iupiter omen.*

† Nam cum in hac mundi scena nihil admirabilius Deus fuisset fabricatus, quam homo, quidquid ab eius capite (in quo ratio, & mēs est) progrediebatur, ut Oraculum ex Deo accipiebant, ut docet *Xenophon.* lib. 3. & 6.

† Ita omina quasi digniora auspicia & vocibus hominum sortutis, & præter intentionem prolatis sumebant, dum primum in notitiam venissent, ut tradunt *Franciscus Picus Mirandul.* lib. 6. *prænot.* cap. 6. *Bulenger.* lib. 4. *de*

Omne. cap. 1. † Apud Romanos enim cum L. Paulus Consul bellum cum Persarum Rege iniret, domo ingrediens filiam osculatus mēstem inueniret, & causam querenti respondisset *Persa perijt*: clarissimam spem Consul. arripuit, libiq; triumphum promissus est, cate illus enim decederat, quem filia in delicijs habebat, Persæ nomine, ut tradunt *Val. Max.* lib. 1. cap. 5. *Iustin.* lib. 33. † Cn. Pompeius spem subtraxit belli, quod in domum incidēs, cuius nomen interrogatus, responsum est appellari, *κακὰ δαιμόνια* hoc est *mala domus*, ut nimit *Val. Max.* lib. 1. cap. 5. nam ut ait Ouidius *Fast.* 1.

Nominibus semper Omen inesse solet.

† Ex qua superstitione titulos honorificos domibus solebant imponere, ut etiam nebulo domui suæ inscriberet: *Insignis victoria Herculis hic habitat, nil mali ingrediatur*: quod cum Diogenes legeret, irridens inquit, *quo ingreditur domus adis?* ut narant *Theodoret.* *de provident.* lib. 6. *Simone de Catbol.* *instit.* tit. 63. num. 26. † In Michaele filio Theophili Zonaras memorat, ante pugnam rogasse captivū de regionis nomine, cui respondit *κακοερα*, quod significat *populi afflictio*, vox inauspicata, ut *πτοοα*, id est *casus ruina*, & alia quibus omen ex mala significatione inerat; *Bu-*

lenger. lib. 4. *de Omne.* cap. 1. † Quæ quidem

appellat Plaut. in *Rudent.* 2. 2. *Omina dira.* Valer. lib. 1. c. 6. *Trestia Omina*, Ouid. *Metam.* 6. *adversa Omina*, Sueton. in *Vitel.* *funesta Omina*, quæ de precabantur, Cicer. *Philipp.* 4. *Dij immortales auertite, & detestamini quæso hoc omen.* Ovidius *Heroid.* *epist.* 13.

Dij precor, à nobis omen remouete sinistrum.

In *le Aïmon* ire pro mala omina aberrare, 1

Catul. in *Epithalam.* *Horat.* lib. 3. *carmin.* Od. 2.

Silius. lib. 13. *Seneca* in *Octau.* *act.* 4. *scen.* 1.

Ouid. *de Pont.* lib. 3. *eleg.* 1.

Si mea mors redimēda tua; quod abominor esset

† Non secus quam apud nos cum aliquid triste denunciamus, solemus adere, *quod Deus no-*

lit. Ouid. *Amor.* *eleg.* 13. *procul omen abesto.*

Terent. in *And.* *Dij prohibeant.* *Liuius.* lib. 26

Dij omen auertant Cicer. in *Attic.* *Dij auer-*

runcant. Verg. *Georg.* 3.

Dij meliora pīs, erroremque hostibus illum.

¶ Sic etiā in rebus incohendis, & peragē-

dis verba auspicata, id est non ominosa, sole-

bant proferre, vel ut ait Cornel. Tacit. lib. 18

bona fusa, cædida, secunda, dextra, leta; hoc

est fauenti bonum omē, alijs reiectis, Horat.

Male ominatis parcite verbis.

† Sic in natalibus diebus, & nominum

imponendis, non solum apud veteres,

sed apud nos mos est leta canere, lucer-

nas accendere, floribus sternere solum, ut plu-

ra non contemnenda lectione congeisit *præ-*

ceptor meus concius, & amicus P. Mart. *de*

Roa. lib. *de die natali sacro & propban.* *ex c.*

5. usque ad cap. 22. † Rationem rediens sic tes-

tatur D. Chrysost. *homil.* 12. *Corinth.* *epist.* 1

Puero nato cum ei nomen in dictum est, accen-

sis lucernis, nomina imponunt, effi. suntque, ut

ea quæ diutissime dictauerit eodem nomine ap-

pelletur, quo infans, inde longam vitam omi-

nantes. Propert.

Dicamus bona verba, venit natalis ad aras

Quisquis adest lingua, vir, mulierque fabe.

¶ Omen etiam circa facta subito enata

versabatur, ut à cibo primum arrepto, *Elian.*

de varia hist. lib. 2. à gleua oblata, *Plutarch.* in

qq. Græcis, à maculis vnguini, *Cardan.* lib. 8.

Variet. cap. 43. à barba nata mulieri, *Herodot.*

lib. 8. *Pedasef.* vel in maturis annis viro, *Du-*

brau. lib. 39. † Ex brutis quandoque, & id va-

rie, nam apuum examen bruto insulsum, *Plu-*

tarch. in *Brut.* Druso vero faustum omen, *Pli-*

ni. lib. 11. cap. 17. Muscæ dapibus insidentes

Trajani mortem, *Cuspius.* in *Trajan.* Formi-

cæ Midæ diuitias, *Cicero.* lib. 3. *natur.* *Deor.*

Cimoni mortem. *Plutarch.* in *Cimon.* † Ex in-

animantibus similiter omen captabatur, ut

scopæ in palatio florescentes, vilium ex alta-

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

tionem portendebāt, *Cardan. lib. 15. variar.*
Arbores ex ponte renascentes meliora omnia, *Plin. lib. 16. cap. 32.* frumenta arboribus enata, magnam victoriam, *Plin. lib. 18. c. 18.* Laurus nascens sceleritatem; idem *Plin. lib. 15. cap. fin.* exicans mortem, *Sueton. in Neron.*

21 † Quæ quidem res aliquando ex diuina dispositione euentum futurorum indicia sunt, aliquando demonis institutione, *D. Thom. 2. 2. q. 95. art. 7.* *Verba humana, quæ accipiuntur pro omine, non subduntur dispositioni stellarum, disponuntur tamen secundum diuinam prohibitionem & quauoque secundum demonem.*

22 † Vnde apud nos consuetudo inualuit, per quā puellæ in nocte Sancti Ioannis, vel Sancti Pauli prætereuntium voces captant, ut si bona in bonum, si mala in malum omen accipiant, quæ dicunt apud nostros *Arfil.* ut tradit *Horos. Conarub. lib. 2. de falsa prophet. c. 14.*

23 ¶ Quibus adiungitur nullia inanissimarum obseruationum, ut si quis domo egressus monachum viderit, ominatus est; si virgo occurrerit, sterilis dies; si meretrix, dextera & plena, ut meminit *D. Chrysost. ad popul. Antioch. humil. 21.* *Bulenger. lib. 5. de prodigijs capit. 41.* † Hoc omen Gentiles iudicabant obium habuisse Christianum, ut narrant *Pbotius, & Tertulian.* intestabile, aut abscissum, ut meminit, *Lucian. in Pseudol.* † Item si cæcum, cælitum, claudum, gybotum, eunuchum, Ætiopem obiam fecisset, *Apia. ciuil. lib. 4. Seneca Controuers. lib. 1.* aut si iunctis ambulanti- bus amicis canis, aut lapis, aut puer me-

24 dius internenerit, *cap. illud 26. q. 2.* † Itē si leporem, si iter transuerso saltu velit dirimere, *Salisberiens. in Polierat. lib. 1. de cane, rana, vulpe, lupa hæc canit Horat.*

25 ¶ *Impium parce ruinentis omen Ducat, & prægnans canis, & ab agro Rana decurrens, lupa Camerino Fætaque vulpes.*

26 Cuiusmodi sunt, si salinum euersum, si vinum effusum, si canis ululauit, si corbus recto insidens cecidit, *Sprenger in Mall. p. 2. q. 2. c. 7.* *Alex. ab Alex. lib. 5. Genial. c. 27.* † Si noctua volat, vel gemit, si mustella auditur, *Cassius lib. 58. Plaut in Stich. si anguis per impluiam cecidit deteguitis, Theophrast. in not. † Si galli na uti gallus canit, Donat. in Phormion. act. 4.*

27 ¶ *Apulei. de Asino lib. 9.* † Si membrum aliquod salierit *cap. illud 26. q. 2. vnde Salitores, siue Salisatores huiusmodi ominosos appellat sex. in cap. igitur 26. q. 3.* † Qui cum membrorum quacumq; parte salierit, aliquid sibi exinde prosperum, seu triste significari predicunt, *D. Isidor. lib. 8. Etymol. c. 9.* † Siue a cilijs oculo-

28 rum, ut docet *Coel. Rodigin. lib. 7. antiquar. lect. capit. 29.* nam ut ait *Plaut. in Pseud. Nisi quia futurum est ita supercilium salit.* † Tintus aurium ex hac arte oblectuabatur, *Aristen. lib. 2. Non tibi tintiniebant aures, cum tui lacrimans meminissens Catul. epist. 52.*

29 ¶ *Flamma dimanat sonitu suo pte Tintinat aures.*

30 ¶ Sternutatio similiter inter Omina agnoscitur, ut tradit *Plutarch. lib. de Deo Socrat. & signum esse diuinum dixit Aristot. de Animal. hist. lib. 1. & inter Auguria refert Plin. lib. 2. c. 7. & lib. 28. c. 2.* † Nam cum a cerebro profuscat, quod hominis pars præcipua est, ut sacra reputatur, ut rationis & iudicij domicilium, quod ab illo exorditur, non ut ait *Aristot. in Problem. sect. 13. c. 11. Quia maxime sacer locus est caput, ideo statim e capite, ut sacrum salutant: & iterum salutans sternuta mentum, ut sacrum, & bonum omen faciunt.*

31 † Vnde sternutanti caput apparire solitum fuit ut hodie, quia spiritum illum e cerebro exeuntem, tanquam sacrum venerabant, ut tradit *Coel. Rodigin. lib. 24. antiq. lect. c. 27.* † Et inter salutis signa commemorat concius, & amicus meus *Apollonia facultatis Doctor Francisc. de Leiba & Aguilar tract. contra el mal uso del tabaco. p. 4. cop. 1. art. 2. fol. 245.*

¶ Matutina sternutatio prorsus inauspiciosa, meridiana firmissimi auspicii, & conatus non irriti indicium fuit, *Arist. d. sect. 13. c. 11. † Maxime si adextro latere fuit, Xenoph. Anabases lib. 6. Buleng. de omine lib. 4. c. 3. Catul. epist. 36. Dextra sternuit approbatione.* † Sternutatio, quia indicat in aduersum aliquid qui sternutat ex vulgi opinione scriptum reliquit *D. August. in cap. illud 26. q. 2. Redire ad lectum si quis dum se calceat sternutauerit.* † Vnde sternutante aliquo bona verba dicere consueverunt, ut si quid portenderet mali, fausta precatione auerruncaretur, ut docent *Apulei. in Asin. lib. 2. Plin. lib. 28. c. 2. Bulenger. ubi sup. d. c. 3.* † Et ut sacrum habebatur, *Xenophon lib. 3. c. 6. & cum omine iungebatur, Propert. lib. 2. Eleg. 3.*

¶ *Nunc tibi nascenti primis (mea vota) diebus Aridus argutus sternuit omen amor.*

¶ Sed sternutamenta non faciebant auspici- um, sed cum captatis augurijs superueniunt, illa tata facere, siue boni prænuntia sint, siue mali, ut notat *Alexandr. ab Alexandr. lib. 2. Genial. capitul. 26.* † Oscitatio similiter in malum omen accipiebatur, vulgo *Bofseço*, ex quo Oscitantes cruci- ora signamus, nam ut ait *Plin. lib. 7. cap. 6.*

¶ *Oscitatio*

¶ *Oscitatio*

¶ *Oscitatio*

¶ *Oscitatio*

¶ *Oscitatio*

¶ *Oscitatio*

¶ *Oscitatio*

¶ *Oscitatio*

¶ *Oscitatio*

¶ *Oscitatio*

¶ *Oscitatio*

Oscitatio in epistulae balis, & lege xij. Tabul.
Cautū est *EVLOVRA*, ET OSCITARIAN-
ro. † Sternutatio quandoq; dabatur ex inani
mantibus, ut ex lucerna, pro bono omine, O-
uid. in epist.

Interea Lumen (posito non scribimus illo)

Sternuit, & nobis prospera signa dedit.

† Nam felix Omen a sonitu, & crepitu in sa-
cris accipiebatur, ut de lauro, Tibul. lib. 2.

Ut Succensa sacris crepitat bene laurea flāmis
Omne, quos felix, & sacer annus erat.

† De Thure, Ouid. lib. 3. Trist. eleg. 13.

Fumida cingantur floribus ara coronis

Micaque Iolemnis thuris in igne sonet.

Et lib. 2. eleg. 2.

Thuraque in igne sonant.

¶ Abruptio corrigit, calceus ruptus, ves-
tis si a foricibus roditur, & alia sexcenta pa-
riter ominosa fuerunt, D. August. in d. e. illud
26. q. 2. Alex. ab Alex. d. cap. 26. Buleng. lib.

5. de prodig. cap. 15. & 36. † Pedis offensio si-

militer ominosa fuit, postquam Romani go-
tarunt infortunia, quae acciderunt Tyberio

Gracho, & filio Cressio, quorum alter in die
qua occisus est, domo egridiens gravissime

pedem offendit, alter ad bellum cum Parthis

incumbens, quod infaus exitus habuit,

pedē offendens, ruit, ut de utroq; tradunt *Plu-*

tarch. in Gracchii & in Cressum, Val. Max. lib.

1. c. 4. † Vnde pedis offensio in omen euasit,

& triste nuntiū, nā ut ait Tibul. lib. 1. eleg. 3.

O quotiens ingressus iter mihi tristia dixi,

Offensum in porta signa dedisse pedem.

52 Sic enim de successu belli anxia Laodomia

ad Protefilaum, ita scribit apud Ouidium in

Herois.

Cum foribus velles ad Troiam exire paternis

Pes tuus offenso limine signa dedit

Ut didi, ingemui, tacitoq; pectore dixi

Signa reuersuri sint pector ista viri.

50 ¶ Prohibetur tamen ominis observatio,

quia si pacto cum Demone fulcitur, pertinet

ad apostasiam, si ex curiositate tantum obser-

uatur, ad vanitatem, & superstitionem, ut do-

cent. D. Chrysost. ad Neophit. orat. 2. Mar. del

Rio Magic. lib. 3. Greg. Valent. tom. 3. disp. 6.

q. 12. pun. 1. Azor lib. 9. inst. Moral. cap. 22.

Episc. Campanil. diuers. iur. rub. 11. cap. 26.

num. 94. & 95. Iul. Syren. lib. 9. de Fato cap.

22. Medina lib. 2. de reſta in Deum fide cap. 2.

Conrad. Voipin. lib. 1. diuinat cap. 14. Franc.

Pitus lib. 6. Prænot. cap. 5. Bened. Perera in

51 Genes cap. 24. dispus. 6. † Possunt tamen absq;

peccato exerceri, si diuina precedat reuelat-

io, namque ex inspirationibus diuinis fiunt

nō sunt ordinarijs regulis comensanda, si qui-

dem teste Apostolo ad Roman. 2. *Spiritus*

Domini non est sub lege. Et cap. 28. *ubi Spi-*

ritus Dei est ibi libertas est. Similia ad Timot. 1.

52 & Corinth. 2. cap. 5. & ad Hebra. 8. † Et

hac de causa excusantur plura Sanctorum fac-

ta, quae nobis videntur crimina, & ex Dei mā-

dato fuerunt meritoria, ut quando Moysis oc-

cidit Aegyptum, qui Hebraeorum acerbe vexa-

bat, Exod. cap. 2. Phineas cum Zambri ad me-

rettricem Madianitam ingreſsum, Numer. cap.

25. vers. 7. & 8. Psal. 105. vers. 31. Machab. 1.

ca. 2. vers. 26. D. August. in Exod. quest. 2. to-

mo 4. D. Thom. 2. 2. quest. 61. art. fin. † San-

53 con, qui se ipsum, & populum Philisteorum

occidit Iudae cap. 16. & 17. quem hac de cau-

sa a crimine immunem dixi in Epitom. de Ma-

gia, lib. 3. cap. 31. n. 15. & me referens sequi-

tur praeceptor meus D. Solozano de iure In-

diar. lib. 2. cap. 3. num. 13. D. August. lib. 1. Ci-

uit. Dei cap. 21. D. Ambros. lib. 1. Officior. cap.

40. D. Thom. 2. 2. quest. 64. art. 5. † Vel quan-

54 do absque superstitione, ut diuina signa acci-

piuntur ad emendationem vitae, vel quid ali-

ud in melius consulendo, nam ut ait Cardin.

Caictan. in sum. vers. *superstitio: potest ho-*

mo absque omni praesagio, cauere prudenter ab

imminentibus malis dubitando, ne praesens oc-

curſus signum sit futurum mali.

¶ Sic enim Eleazarus servus Abrahæ pro

55 vxore ducenda filio domini sui Omen praeseru-

tasse videtur, dum ait Genes. cap. 24. *Puella*

cui ego dixero inclina hydriam tuam, & il-

la responderit bibe quum & camelis tuis dabo

potum: ipsa est, quam praeparasti seruo Isaac, &

per hoc intelligam, quod feceris misericordiam

cum Domino meo. † Gedeon populi Israeli-

56 tui dux omen, seu signum diuinum habuit, pro

viris elegendis ad praelium contra Madiani-

tas, Iudic. cap. 7. *Qui lingua lambuerint aquas,*

sicut solent canes lambere, separabis eos seorsū,

qui autē curbati genibus bibeūt in altera par-

te erunt. † Saul signum vel omen diuinum a

57 Deo expectauit pro scelere Ionathas compe-

riendo Reg. 1. ca. 14. *Si in me aut filio meo est*

iniquitas hac da ostensionem. Nam utrumque

signum a Domino expectasse tradit Suarez

58 de Relig. lib. 2. cap. 10. quest. 95. arti. 7. disp.

3. † Sacerdotes Philistinorum signum pro

arca Domini posuerunt Reg. 1. cap. 6. *Si per-*

viam finium suorum contra Bathsanem ascen-

derint, ipse fecit nobis hoc malum grande. Et

quia a nullo Prophetarum reprehenduntur,

omen diuinum fuisse testatur Avulens. dict.

59 cap. 6. quest. 18. † Sanctissima vidua Iu-

dith dum ad castra Holophernis progrede-

retur ad suos dixisse habetur, Iudith cap. 8.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

Vos autem nolo, ut scrutemini actum meum: ne quid ominosum loquerentur, vel iter morarentur, quod verius puto, nam eo Dominus Apostolis monuit apud Luc. cap. 10. Neminem per viam salutaveritis. † D. Marcus Apostolus Alexandriam petens, cum nauem egrederetur, calcem rupit, ex quo euangelizauit iter suum fuisse expeditum, vt narrat Petr. Blesens. epist. 56.

¶ Iob in schola pietatis exercitissimus tristia verba offensionis diuinæ, quæ verebatur, pro filiis orans benè ominatis verbis usus est, Iob, cap. 1. Ne forte peccauerunt filij mei, & benedixerint Deo in cordibus suis, & vxor illi alloquens Iob, cap. 2. Benedic Deo, & morere. & de Nabot criminātes Reg. 3. c.

21. Benedixit Deum, & Regem. † Quibus in locis benedicere pro maledicere positum est, non per Antiphrasin, vt non nulli delirant, ex quo nomina in contrarios sensus vsurpantur, quia id merum Grammaticorum figmentum est, vt probant August. Datus libr. de anti-

pbrat. & in Græcis præceptor meus Franc. Sánchez Brocens. Paradox. lib. 2. † Nam cum nomina similachra sint illius rei, quam imitantur, vt docet Plato in Cbratil. absurdum est, ea per contrarios sensus vsurpare, quia vnius vocis vnica tantum est significatio, vt pulchre animaduertit Aul. Gellius lib. 11. noct. Atti.

cap. 12. † Quare dicendum est diuinum Iob non ex antiphrasi figmento benedicere pro male dicere vsurpasse, sed Euphomismi causa, ne male ominatis verbis vteretur, quo impia facta pijs nominibus recensentur, vt notat omnigena eruditione clarus amicus meus Ioan. Pineda in Iob. tom. 1. cap. 1. vers. 6. nu. 25. & vers. 12. nu. 7.

¶ Nec modo verba, sed etiam vestes ominosæ fuerunt, vt pulla, aut cilitium in conuiuijs, & rebus lætis, quibus ominabantur, ex quo quæzulus Cicero ita ait in Vatin. Quo consilio, aut qua mente feceris vt in epulo Q. Arribij familiaris mei, cum toga pulla accum-

beres? † Nam prætextam pullam induere (sic dictam ex terreo colore) nulli alij licebat, nisi vilissimis hominibus, aut illis, qui funus ducebant, vt tradunt Homer. Illiad. 18. Sutton. in August. Plutarch. in qq. Rom. q. 14. Machrob. Sex. Pompei. & alij. † Et huiusmodi crimine acufabatur homo ille, cui dictum fuit in Euangelio Matth. cap. 22. vers. 12. Amice,

quomodo hic intraisti non habens vestem nuptialem? hoc est candidam, vt exponit, doctissimus amicus meus Ioan. Baptista Villalpando in Regias Ezechielis explanat. tom. 2. p. 1. cap. 27. pag. 38. † Qua propter Rex indigna-

tus cum iussit mitti in tenebras exteriores, in quo à plerisq; dubitatum video, quomodo si erant tenebræ, appellentur exteriores, vbi lux est, sed Hebræis fuerunt extra ciuitatem cabernæ opacæ & horribiles, quales Arabes habent, & Granatæ visuntur extra ciuitatum dictæ Mazmorras, tenebrose, lubricæ, frigide, inhabitabiles, vt apperte insinuat Euāgelista dñ ait d. c. 22. v. 15. Mittite eñ in tenebras exteriores, ibi erit fletus, & stridor dentium.

CAP. VII: De Superstitione ex diaria obseruatione.

SUMMARIVM.

1. Dierum obseruatio quando est superstitiosa
2. Sabbathum quare Hebræis obserbatum.
3. Sabbathon apud Hebræos tota Hebdomada dicebatur.
4. Dies Dominica quare colatur.
5. Pascha ab agno typico appellatur.
6. Fæsti dies qui debeant obseruari.
7. Feriarum dies ratione mensium, & vindemiarum.
8. Ferias posunt inducere Principes, vel Præsides.
9. 10. Dies obserbare ex causa naturali non sunt prohibiti.
11. Dies dicti Cabathuelas quare sint superstitiosi.
12. Dierum obserbationi quando causa diuina, naturalis, aut moralis non subest, pacto censentur.
13. Egyptij totius diuinationis fuerunt auctores.
14. Dias aciagos vnde dicantur.
15. Martis dies quare infestus reputetur.
16. Cretionum dies prohibentur.
17. Fæsti, & Nefæsti dies, qui fuerint.
18. Kalendarum festiuitates, vnde habuerunt originem.
19. Dies auspicales qui dicantur.
20. Principio anni boni fati augurio qua fieret
21. Salutationes & bona verba in vsu ne annus ominaretur.
22. Strena, munera, & id genus alia missa boni auspicij causa.
23. Lege Cincia quare munerum profusiones prohiberentur.
24. Lege Christiana Kalendarum festiuitates quare sunt prohibita.
25. Carnabaliū, & noctis S. Ioannes choreas, & psaltationes ex pagano ritu originem trahere videntur.

26. *Mauius latitiae, qua fuissent.*
27. *Nonendinales dies unde habuerint originē.*
28. *Nonendinales dies quare prohibiti.*
29. *Ecclesie arcendi sunt choreæ, cantus profani, comesationes, &c.*
30. *Choreæ, cantus, comesationes in Ecclesijs à Gentilitate habent originem.*
31. *Choreæ, & cantus profani, & comesationes in Ecclesia bono zelo excusantur.*
32. *Herbas colligentes in nocte Sancti Ioannis quare sint superstitiosi.*
33. *Diebus S. Eſtephani, & S. Antonij, & Paracebe nonnulla sunt superstitiosa.*
34. *Diebus sacris quare potius machinas suas exerceat diabolus.*
35. *Festiuitates Sanctorū obseruantes, ut aliquid coniectionur, superstitiosi.*
36. *Chirurgi dies criticos obseruantes, quomodo sint superstitiosi.*
37. *Criticorum rationes mera sunt inuenta.*
38. *Aſtrorum tanta vis non est ut naturalem cursum impediatur.*
39. *Dies critici pendunt ex materia indispotione.*
40. *Critici dies ab eruditis impugnati.*
41. *Marſilius Ficinus circa criticos dies palinodiā decantauit.*

- O**BSERVATIO dierū, quando nulla, vel diuina vel moralis, vel naturalis causa subest, omnino est superstitiosa, & infidelitate proxima, quia ut ait Apostolus ad Galat. 4. *Dies obseruatis, & tempora, & menses, & annos, timeo vos ne frustra laborauerim in vobis.* † Diuina enim causa est
- 2 quando ex lege diuina aliquis dies in requiē, vel in Dei honorem constituitur, ut Sabbathū, quod Hebraice cessare, & requiescere significat, eo quod septimus dies fuit in quo Deus requiebit ab omni opere quod patraueret. *Genes. cap. 2.* † Etiam si postea non solum septimus dies, sed omnes dies hebdomadæ sabbathi nomen fortirentur, cum numeri adiectione, ut serias nos appellamus, & septimus dies sine numeri adiectione sabbathon appellabatur, & ita intellig. D. Lucam cap. 13. *Ieiunio bis in sabbatho.* & Matth. capit. 24. *vespere autem sabbathi, qua luceſcit in prima sabbathi* † Dies Dominicus, non quia sabbatho succedit, ut putat Batablus, sed in honorem Dominicæ Resurrectionis, & Paschæ dies, quem eadē causa collimus, *l. die dominico C. de spectacul. in Codice Theodos.* † Pascha enim ex agno illo typico dicitur, *Exod. o. 12. Leuit. 13. Num. 28.* Nam Pascha agnū sig-

nificat *Luc. 22. v. 8.* in qua necesse erat occidi Pascha. D. Paulus Corinth. 1. cap. 5. v. 7. *Pascha nostrum immolatus est Christus, ipse enim verus est agnus,* † Vel alij festi dies ex constitutione Pontificis obseruantur. D. Tho. 2. 2. q. 122. art. aut Episcopi decreto pro sua dieceſi. cap. conquestus de ferijs, ceterisque solemnitatibus, quas singuli Episcopi in suis dieceſibus duxerint solemniter obseruandas.

† Moralis causa est, cum Praeses propter cōmertia hominum ferias inducit certis diebus obseruandas, ut ratione messium, & vinemiarum, *l. praesides, D. de ferijs. l. à nullo. C. cod. tit. Varro deling. Latin. lib. 5. Plin. lib. 8. cap. 3. Greg. Lopez in l. 37. tit. 2. p. 3.* † Siue ex alia causa repente emergente à Principe, vel Praeside sine introducta, qua propter repentinæ appellantur. *d. l. à nullo, Gl. in Clem. saepe v. necessitatem, de ferijs,* tam in honorem Dei *l. 1. D. de ferijs,* quā Principis. *l. omnes G. cod. vel priuati, ut natalis dies, Aul. Gellius. libr. 16. noct. Atticar. cap. 4. & lib. 9. cap. 15.*

† Naturalis, quæ ab agricolis, vel Medicis obseruatur, illi, ut seminen in hieme, & nō in vere, hi vero, ut herbas colligant potius in Aprili, & Maio, quam Iulio, & Augusto. Vel Nautis, ut se potius mari primo vere committant, quam in autumno, ut tradit *Petr. Binsfeld. in confess. malef. pralud. fin.* † Vel fabris & pastoribus, qui inignorū incisione, & conuisione vellerum ovium Lunæ recessum obseruant. *Petr. Ciruelo. lib. 4. Astrolog. Christi. cap. 1. 2. & 3. Petr. Greg. in Syntagm. lib. 34. cap. 14.* † Non tamen in obseruatione primorum duodecimorum dierum Augusti vel Septembris, ut ex eis singulos anni menses coniectionur, quos dicunt *Cabañuelas*, nam cum illis causa naturalis non subſit, nec diuina, superstitiosa est, damnata in illis Apost. ad Galat. 4. *dies obseruatis, & tempora, &c.*

† Ultra has causas dies obseruare in rebus agendis sapit manifestam superstitionē, nam cum naturalis, moralis, nec diuina subſit, prorsus erit demoniaca, ut docent *D. Tb. 2. 2. q. 95. Petr. Ciruelo de superſt. p. 3. cap. 6. Alcozer. in Sum. cap. 14. Epif. Campanillus diuerſarum iuris Canon. rub. 11. capi. 26. numer. 99. Mar. del Rio Magis. libr. 2. capi. 5. & 6. Sanchez tom. 1. Decalog. libr. 2. capi. 40. nume. 42. Sayrus in clau. Regia libr. 4. cap. 6. Suarez tom. 1. de Religion. libr. 2. capi. 15. numer. 14.* † Et sapit paganisimi errori, quem ab Ægypticijs Gentes muenarunt, qui totius superstitionis fuerunt authores *capit. sed & illud 26. quaſt. 2.* † Apud quos fuerunt quidam dies attri rebus agendis in festi,

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

quos dicimus Hispani *dias aztegos*, quasi *E-*
giptiacos cap. non obseruetis, capit. quis esti-
mares 26. q. 7. † Qua quidem superstitione
 laborant, qui in die Martis matrimonia ne-
 gant contrahenda, nec proficendum, vel alia
 incohanda, nam vt ait text. in cap. qui estima-
 rent 26. q. 7. *Qui certis diebus, siue mensibus,*
siue annis nolunt, aut volunt aliquid incohare,
eo quod secundum vanas doctrinas Gentium
fausta, aut infausta existiment tempora. † Nā
 Cretionum dies, quibus hereditas adiri, vt ne-
 fastus, non poterat, hac de causa, vt supersti-
 tiosos damnat Imperat. in l. cretionum dies
 C. de Iure deliberand. Petr. Gregor. in Syntag.
 lib. 2. cap. 34. n. 14. † Fasti enim dies fue-
 runt, quibus agendorum litium licentia fuit,
 nefasti autem quibus in Iudicium venire,
 nec Iudices adire licebat, ob quod illa verba
 pretoria *Do, dico, obdico* silere dicebantur,
 Ouid. Fastorum lib. 6.
Ille nefastus erit, per quem tria verba silentur
Fastus erit per quem lege licent agi.
 Hinc Kalendarum festiuitates aquod Gentes
 maxime celebres, praesertim Ianuarij, eo quod
 annus ab eo inciperet D. Chrysost. tom. 5. bo-
 mil. de Kalend. Seneca epist. 83. Plen. lib. 28. c.
 2. Mart. de Roa lib. 4. singul. c. 11. † Qui qui-
 dem dies auspicales dicebantur propterea,
 quod Magistratus, non modo auspicia sumeba-
 tur, sed aliquid ex munere delibabāt, & leues
 aliquas, & transletitias causas, dicis causa pro-
 positas audiebant, vt meminit Sueton. in Ne-
 ron. † Hinc ludos publicos, scenas, psaltatio-
 nes, cantus, modulationes, & bona verba
 iocosaque, quasi in principio anni, boni fati
 augurio, D. Aug. ad Aurelian. epist. 64. ne an-
 nus auspiciaretur, Ouid. Fastor lib. 1.
Prospera lux oritur, linguis, animis que fabete
Nunc dicenda bono sunt bona verba die.
 † Congregus ciuium, salutationes, quibus
 bona poscebantur, & ad inuicem depræcaban-
 tur ad id inducta sūt, Herodot. lib. 1. *Præcedē*
te festo illo die, quo Romani maxime se inuicem
excipiunt, & saluant, nam vt ait Ouid. libr.
1. Fastor.
Aut cum leta tui dicantur verba Kalendis,
Es damus abternas, accipimusque preces.
 † Munera ad inuicem missa animi gratia, vul-
 go *aguilandos*, strena, esculenta, profusiones,
 & id genus alia, nam teste Festo, *strenam die*
religioso hominis boni gratia dari, de quibus
 plura per D. D. in cap. non obseruetis 26. q. 7.
 Episcop. Campanill. in in diuersar. Iur. rub. 11
 cap. 26. n. 99. Valer. Reginal. in praxi fori pæ-
 nit. tom. 2. lib. 17. cap. 18. n. 190. Mar. de Roa
 de die natal. cap. 11. 16. 17. † Quæ adeo exube-

rantes fuerut, vt lege Cincia de munerib^{us} mo-
 derarentur, & vt superstitionis plenę prohi-
 berentur Concilio Antisidorenfi celebrato ad
 tempore Papæ Deus dedit, can. 1. *Non licet*
Kalendas Ianuarij vecolo, aut cerbolo facere,
vel strenas diabolicas mittere. † Quia non li-
 cet ritu Gentilium dies celebrare, & eorum
 more aliquid facere, ex quo sub anathematis-
 mo prohibentur in cap. si quis 26. q. 7. *Si quis*
Kalendas Ianuarij ritu Ethnicorum colere,
vel aliquid plus noui facere propter nouum an-
num, aut mēsas cum lampadibus, vel epulas in
domibus preparare, & per vicis, & plateas cā-
tores, & choreas ducere ausus fuerit, anathe-
ma sit. † Februationses etiam, ad lustran-
 dum populū mense Februario. In quibus
 per agros mōs fuit percurrere cum fascibus
 ascensis, & coronatis floribus, & arborum ra-
 mos virides manibus tenentes psalere, & eis
 domum cingere, quæ cum festiuitate Kalen-
 darum adiungitur in Cōcilio Bracharenf. II.
 quod celebratum fuit Era Cæsaris 610. Re-
 gis Mironis ann. II. cap. 73. *Nō licet aliquas*
obserbationes agere Kalendarum, & obijs viue-
re Gentilium, neque lauro, aut viriditate arbo-
rum cingere dimos, &c. † Quod etiam respe-
 xit ad letitias Mensis Maij, quæ Maiumæ
 deæ celebrabantur, & dicebantur sacra Maiu-
 ma, de quibus fit mentio in Iure nostro, vt ob-
 serbat D. Fran. Amaya libr. 2. Polyd. Vergil.
 de inuent. rer. lib. 5. cap. 2. Et respexit Vergil.
 dum ait.
Pars pedibus plaudunt choreas, & carmina
dicunt.
 Et iterum.
Immemores nostri festas duxere choreas.
 † Neque ab hac superstitione vacāt dies
 nouendinales, vulgo *Nouenas*, qui a pagana
 superstitione trahunt originē, vt tradit Cæ-
 l. Rhodigin. antiqua lect. lib. 17. cap. 21. ex qua
 de causa sublata sunt, vt tradunt Maral. Frā-
 colin. p. 1. horar. Canon. cap. 1. ex num. 8. Ra-
 banus de instit. Cleric. lib. 2. capit. 9. Sotus de
 Iust. lib. 10. q. 5. art. 1. Mart. de Roa, ubi sup.
 cap. 19. Barbosa de iure Ecclesiast. lib. 2. cap.
 3. n. 23. † Et quamuis in eis nil superstitio-
 sum latere videatur, ab Ecclesiasticis prohi-
 bendi sunt, propter concursum hominum, &
 sceminarum, ob crapulas, & ingurgitationes,
 lasciuos cantus, & psaltationes, quæ in Dei,
 & Sanctorum magis dedecorem, & Ecclesia-
 rum irreberentiam versantur, vt decisum est
 Concilio Leodicens. can. 28. & Trident sess. 25.
 & Toleta. ann. 1565. act. 2. §. 20. Barbosa d.
 cap. 3. num. 24. † Quorum multa vidi Salmā-
 ticæ dum studiorum causa versaret, præfer-
 tum pro

30 cim pro Sanctis maritandis, in quorum vigilijs, et tota hebdomada formosiores parochie puellæ, vellata facie, ad sonum tympani, per vias psalentes, elemosynam ab scholasticis efflagitabant, & in Ecclesia pernoctantes tot lasciuia, & crapule portentâ gerebâtur, vt nescio, qua Religione tollerata à Parochis, nisi ob munuscula ab assertis puellis oblata, quibus omnia licita arbitrantur, cum psalteriones, cantus, choreas, & comensationes huiusmodi ab Ecclesia esse submouendas expresse docent. *Concil. Toletan. d. 5. 20. Francol. d. par. 1. cap. 5. num. 6. Mich. Timotheus de uisit. Eccles. lib. 2. tract. 1. cap. 58. Paul. Fufius de uisit. lib. 1. cap. 28. num. 8. Couarub. lib. 4. variar. cap. 19. nu. 10. Boerus decis. 2. 12. †* Nam hæc reliquæ sunt veteris paganismi traditæ *Tertulian. in Apolog. Polydor. Vergil. de inuictor. rer. lib. 4. cap. 4. & lib. 5. cap. 2. quem excessum taxat Apostolus, dum ait Corinth. 1. cap. 9. Numquid domos non habetis ad manducandum, & bibendum, vt Ecclesiam Dei contemnitis? †* Quamuis dum illa fiunt bono celo, ignoscendum putat Paulin. in natali S. Felic. IX.

Ignoscendum tamen puto talia paruis Gaudia, quæ ducunt epulis, quæ mentibus error Irrepfit rudibus, nectant a conscia culpa Simplicitas pietate caret, male credula Sæctos, Perfusis halante mero gaudere sepulchris.

32 ¶ Hac etiam implicantur superstitione, qui colligant herbas in festo. S. Ioannis credentes maioris efficacitæ esse ad effectum consequendum, *D. August. in Enchirid. capit. 79. Petr. Ciruel. de superstit. p. 3. c. 11. Petr. Binsfeld. in confess. Malefic. prælud. fin. Valer. Reginald. in praxi fori penitent. tom. 2. libr. 17. c. 18. †* Equos flebotomizant in festo S. Stephani, iumenta circa templum Sancti Antonii circundant, aut in die Paracebæ annulos fabricant aduersus contractiones nerborum, vt tradunt *Gregor. Valent. in D. Thom. 2. 2. tom. 3. disp. 6. q. 13. punct. 2. Campanill. d. Rub. 11. cap. 26. num. 99. †* Nam hæc à Diabolo persuasa sunt hominibus vt festiuitates

33 Sanctorum soluantur, atque violentur contra diuinam legem, & debitam reuerentiam indictis diebus eis exhiberi solitam, vt tradunt *Mart. de Arles ubi sup. Ciruel. de superstit. p. 3. c. 10. Tb. Sanch. tom. 1. Decal. li. 2. c. 40. ex n. 15. Valle de Moura de Incantat. opusc. 1. sect. 1. c. 7. num. 7. †* Item superstitiosi sunt, qui alias festiuitates obseruât. S. Vincentis, S. Urbani, & Couersionis S. Pauli, vt cæteros anni euentus coniectentur, vt tradit *Episcopus Campanill. cap. 26. num. 99. ex quo superstitiosos fe-*

cerunt versus, quos referunt Binsfeld. Delirius, & Campanill. ubi supra.

Claradies Pauli bona tempora denotat anni Si nix, aut pluuia designat tempora cara, Si fuerint venti, designat prælia genti, Si fuerint nebule, pereunt animaliaqueque.

36 ¶ In quorum classe referendi sunt chyrurgi, qui vt sanguinem minuant, siue, vt cucurbitulis corpus euacuent, dies indicos solent attendere, quos *criticos*, siue decretorios appellant *Auinzobar lib. 2. Theyzar. tract. 2. capi. 2. Galen. lib. 1. de Crisib. Andr. Laurent. lib. 2. dieb. decretor. †* In quibus Lunæ imaginarcos angulos, aspectus, & conformationes fingentes, de morbis iudicant, quo pacto sit medendum, atque cuique eueniat agritudo, quæ vt mera delirantium insomnia referunt *Conrrad. Voipin. lib. 3. de superstit. cap. 8. & 9. Martindel Rio lib. 1. Magice cap. 3. q. 1. †* Nam astrorum tantum non est, vt naturalem cursum impendant, vel materiam indispositionem adaptent, vt docent *Galen. lib. 2. de dieb. crit. Auicenn. lib. 4. Fen. 2. tract. 2. cap. 1. †*

38 † Quare dies isti critici magis pendent ex materiæ indispositione, concoctione, & statimorbi temporibus, & symptomatibus, quam ex syderum influenza, vt passim docent *Hippoc. & Gal. Cels. lib. 4. c. 4. †* Et ita merito *40* eos contempsit *Galenus. lib. 2. Therapeutice. & multis eorum patefactis erroribus impugnauit Ioan. Langius medicus epist. 35. Fran. Valleriola de locis commun. in append. ad lib. 3. cap. 2. Ioan. Heurnius in praxi medicæ lib. 3. cap. 9. †* Et qui iunior ista defenderat *41* *Marsil. Ficin. lib. de vita cælit. comparan, postea palinodiam decantauit, & hanc sententiam professus est. lib. 12. epist. ad Policiam, quam multis rationibus probauit supra lib. 5. capi. 9. ex numer. 1.*

CAP. IX. De Superstitione ex curiositate, & literis Ephesinis.

SUMMARIVM.

1. Curiosus dicitur à cura, & vitio tribuitur.
2. Curiosus accipitur pro superstitioso.
3. Curiosus & superstitiosus ad se inuicem ponuntur.
4. Curiosus pro Mago accipitur.
5. Curiosus pro malefico reputatur, Act. 19.
6. Ephesina ciuitatis superstitionibus fuit maxime celebris.

7. D. Paulus quare in conuersionem Ephesi laborasset.
8. Ephesina litera, & nota politabatur victoriam, & mirifica alia.
9. Ephesinis literis mirifica operata.
10. Litera Ephesina, qua fuerant.
11. Litera Ephesina pacto cum demone nitebatur.
12. Libros artis Ephesi conuersi coram omnibus combusserunt.

V R I O S V S à cura dicitur, non parua, ut putauit Laur. Valla, sed magna & delligenti, siue in bonam, siue in malam partem: frequenter tamen vitio tribuitur, quociens plus diligentia, quam oportet, rebus, vel nostris, vel alienis adhibemus, ut notat Martin. de Roa lib. 6. singul. cap. 12. † Et ita curiosus pro superstitioso, qui de rebus ad se nihil pertinentibus satagunt, accipitur Eccles. ca. 3. vers. 22. Ne fueris curiosus Esdr. 4. cap. 9. noli adhuc curiosus esse D. Paul. ad Thesal. 2. cap. 3. Audiuimus enim inter vos quosdam ambulare inquiete, nihil operantes, sed curiose agentes. † Vnde curiosus, & superstitiosus ad se invicem ponuntur, Trid. sess. 25. decret. depurgat. Ea vero, quae ad curiositatem quandam, aut superstitionem expectant, & turpem lucrum sapiunt, tamquam scandala, & fidelium offendicula prohibeantur. † Item curiosus pro Mago accipitur, cuius variae species sunt, quia diabolus mille habet nocendi artes, quorum cuilibet dedici curiosi dicebantur, ut notat Cuiatius lib. 2. obferbat. cap. 22. & lib. 27. cap. 17. Epiphan. haeres. 30. Arnob. li. 1. Buleng. de Mag. lib. 1. c. 21. quae admiranda etiam referebantur, Herat. in Epod.

Atque moere cereas imagines
Vt ipse nati curiosus.

¶ Vnde curiosus pro malefico usurpatur, ut de illis qui Ephesi morabantur in hac verba testatur D. Luc. in Actis Apostol. 6. c. 19. eos qui fuerunt curiosa sectati contulerunt Libros, & combusserunt coram omnibus. † Fuit enim Ephesina ciuitas praecipua Asiae, infamis ab Apolonio Thyaneo magicis artibus deditissimo, ut tradit Philostr. in eius vita. lib. 4. Coel. Rhodig. lib. 16. antiq. lect. cap. 14. † Quam non solum superstitionibus contaminauit, sed idolatria, ex quo Apostolus magnam curam in eorum praestitit conuersione, nam ut legitur Actorum c. 20. v. 31. Triennio ibi Paulum moratum esse nocte, & die Euangelium praedicando. † Celebrantur Ephesinae

literae & notae, quibus vtentes omni certamine victoria potirentur, & mirifica quaedam operabantur, ut notat Suid. in lexicon unde in adagium litera Ephesina, pro Magicis imprecationibus, ut tradit Paul. Manut. Chiliad. 2. cent. 7. † Horum beneficio Ctesium rogo liberatum meminit Eustathius in Odysea, Plutarch. in Sympos. lib. 7. quaest. 5. cuique mentionem facit Anaxilas apud Athenienses lib. 12. † Et alij mirabiles effectus operasse fama proditum est, quas in haec verba recēset Coel. Rhodig. lib. 16. antiq. lect. c. 14. asci, cotasci, ex, dānameus, esion. quas sic interpretatur tenebra, lumen, ipse, sol, verū. † Quae qui de litera, & nota, vel lumen, perse aliquid horū prestare non potuerunt, nisi ex pacto cum demone, quia verba scripta, vel voce prolata nullam huiusmodi habent potestatem, ut dicitur hoc opere lib. 10. cap. 9. ex nu. 3. † Vnde merito eiusdem artis libros ad Religionem catholicam accedentes comburendos tradiderunt tanquam Magos & Religioni contrarios, ut in omni Republica bene ordinata statutum est ut dixi ei Epitome de Magia lib. 2. cap. 15 ex num. 1. ex lib. 3. c. 15.

C A P. X. De Lustrationibus ad mala aberruncanda, vel bona poscenda.

S Y M M A R I V M.

1. Lustrationes apud Romanos per Lustra apud Graecos per Olympiadas.
2. Lustrationes in natalibus Deorum, Regum, Regnorum, Urbium, &c.
3. Lustrationis auctor & institutor.
4. Lustrationes Christianis prohibentur.
5. Lustrationis quare dicantur Februations.
6. Lustrationibus adhibebatur ignis, teda, sulphur, aqua, sal, faba, laurus, &c.
7. Ignis apud gentes quare Religiosissimus.
8. Ignis lustratio in Syria, & Iudea.
9. Traiestio per ignem genus expiationis fuit.
10. Noctis S. Ioannis superstitio.
11. Pyrarum ignis, & transiectio ad superstitionem apud Germanos.
12. 13. Hispani in pyrarum succensione, & transiectione peccant.
15. Facie lustrabatur accēsa ex sulfure, & pice
16. Lustratio tribus vicibus repetebatur.
17. Aqua lustrationis varijs ritus.
18. Aqua caput spargebatur ad lustrationem.
19. Aqua in gis, vina, perennis a fonte vel fluuios fuit

uis fuit ad expiationes.

20. Aqua maris vin ex pratrice inesse.
21. Naaman Syrius lepra curatus est labando se in Iordane.
22. Aqua lotio repetita utilis ad lepram, scabien. &c.
23. Aqua Baptismi vis ad sanandam lepram Constantini diuina fuit.
24. Lustralis aqua vis diuina ad purganda venialia.
25. Ouum Lineri patris libabatur, & quare.
26. Ouum si igni appositum rumpitur, piaculum.
27. Sputum in rebus Magicis frequens fuit, & quare.
28. Vitae moles, verbenae pingues, & alia ad expiationem.
29. Mascula thura dicuntur ex Religione.
30. Verbenae appellantur omnes herbae quae ad Magiam conducunt.
31. Verbenae sunt narcissus, hypericū, ruta, &c.
32. Ceneris iactatio facie auersa fuit expiatoria.
33. Ceneris in Magia transcaput iaciebatur.
34. 35. Suffitus ex thure, lauro, myrto, sulphure fuerant expiatorij.
36. Laurus crepitans bonum omen.
37. Laurus non crepitans malum omen.

LUSTRATIONES fuerunt criminum expiationes, quibus res publica purgabatur, apud Romanos per Lustra, apud Graecos per Olympiadas, quae quinque annos continebant, ut mala aberuncarent, vel ut se ab illis tuti, & illi fieri bareretur, & bona poscerent, ut tradunt Herodotus, Laertius, Lampridius, Apollodorus, Cicero, Vergilius, Ovidius, Rhodiginus, & alij.

1. Postea annale sacrum esse placuit hoc est singulis annis mense Februario in honorem Ditis ad animas purgandas, lucernis, tedis, suffitibus, quae ideo expiationes, & lustrationes dicebantur, ut tradit Cael. Rhodig. antiquit. lib. 17. Cuius superstitionis auctorem Epimenidem facit Diogenes, Laertius. Ad Noe tempora accessit Berossus, Graecis tribuit Ovid. Fastor. lib. 2.

Græcia primum moris fuit illa nocentes, Impia lustratos ponere festa iubet.

2. Quae quidem sub hoc nomine prohibentur in Apostolorum can. 70. Si quis Christianorum ad sacra Gentilium, aut lucernam incenderit, &c. & in Concilio Bracharense II. quod celebratum est Era Cæsaris 610. anno 3. Regis Mironis cap. 71. relatus in cap. non licet 26.

q. 5. Vel lustrationes paganorum fecerit, &c. Alias dictæ Februationes, quia Februus Ditis est Pater, cui mense Februario institutæ fuerunt, Anson. Februa vicino mense Numa instituit, Ovid. Fastor. 2.

Februa Romani dixerunt piacula Patres.

¶ Lustrationibus, expiationibus, & Februationibus adhibebantur, ignis, tæda, sulphur, aqua, sal, fabæ, oua, laurus, verbenæ, sputum, & id generis alia, Plin. lib. 16. cap. 10. & lib. 35. cap. 15. Apuleius lib. 11. Alexand. ab Alexand. lib. 5. Genial. capit. 27. ¶ Ignis enim cultus Religiosissimus fuit in sacris Mythræ, & lustrationibus, quod Deus pntabatur, & cælo delapsus, ut apud Persas Zoroaster docuit, ut auctor est Plin. lib. 30. cap. 1. a quo Graeci, & Romani, & omnes pene Asiatici ignis religionem susceperunt, Dionor. lib. 17. ¶ In Syria, & Iudæa ex hac superstitione filios per ignem lustrabāt, Deuter. cap. 18. v. 10. qui lustrat filium suum ducens per ignem, Reg. 4. cap. 16. v. 3. filium suum consecrauit transferens per ignem, 2. v. 6. & traduxit filium suum per ignem, Paralip. 2. cap. 2. v. 3. & lustrauit filios suos in igne iuxta ritum Gentilium. ¶ Traiectio enim per ignem genus expiationis fuit, usurpata à Rusticis, nam ut ait Varro. Palilia tam priuata, quam publica sunt, apud rusticos, congestis cum fæno stipulis ignem magnum transiliant, bis palilibus expiari se credentes. ¶ Apud nostros hæc expiatio translata est ad noctem S. Ioannis ex quo Balsamon narrat ad Concil. Trullens. can. 65. die 23. Iunij sub vespere per vicos, & domos, viros, & mulieres congregari solent, qui tota nocte ignes accendentes, transiliebat flammam, & omnia captabant, propterea illum diem vocant sacrum lampadæ. ¶ In qua superstitione peccant Germani in successione pyrarum, quas pie in honorem S. Ioannis illa nocte erigunt, & transiliunt, & crepitum captant, & flammæ modum attendunt, Martin. del Rio lib. 4. Mag. cap. 2. q. 6. ¶ Nec non Hispani nostri, qui pyras huiusmodi, illa nocte, vel S. Pauli ascensas definitis vicibus se circumire, & transilire debere putant, ut tradit. Glicas Annal. p. 2. fol. 269. Couarrub. de falsa prophet. lib. 2. ¶ Quæ ut hodie, ita olim in hæc verba testatur Ovid Fast. lib. 4.

Certe ego transilui possitas ter in ordine flamas. Tibul. lib. 2. eleg. 5.

Ille leuis stipulae solemnes potus acervos

Accendit flammam, transilietque sacras.

¶ Face etiam lustrabantur accensa ex sulphure, pice, aut vitumine, ut notant Alexand. ab Alexand. lib. 5. Genial. cap. 27. Cael. Rhodig.

antiq.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

anciquit. lect. lib. 5. c. 2. nam vt ait Claudian.
Panegy. 4.
*Lustralem sic triste facē, cum lumen odorem,
Sulphure caruleo, nigroque bitumine fumat.*
16 † Idque repetitum tribus vicibus, quod in his
lustrationibus valde sacrum fuit, Proper. lib.
1. eleg. 5.
*Ipseque ter circum lustrabit sulphure puro,
Carminē cum Magico praeuissit anus.*
Et lib. 4. eleg. 8.
Terque mecum tetigit sulphuris igne caput.
Ouid. in Fastor.
*Terque senem flamma, ter aqua, ter sulphure
lustrat.*
17 ¶ Aquae variae fuerunt ritus, nam quando
que manu lustrabantur, Ouid. Fastor. 5.
*Cumque manus puras fontana perluit unda
Vertitur, & nigras accipit ore fabas.*
Vergil. Aeneid. 8.
Rite cauis undam, de flumine palmis sustulit.
18 Interdum caput in aqua mergebatur, l'erti.
*Hec sanctē, ut possas Tiberino gurgite mergis
Mane caput, bis, terque, & nocte flumina
purgas.*
Ouid. Fastor. 4.
Ter caput irrotat, ter tollit ad aethera palmas.
Fastor. 5.
Spargit ad ipse suos lauro rotare capillos.
19 ¶ Aqua iugis, viua, pereunns à fonte, aut
fluuiū fuit, expiationibus, & lustrationibus
apta, efficacius maris, nam mari aliquid reli-
gionis inesse putabant, idē nefas nauigantes
expuere, meiere in mare, Strab. libr. 11.
† Et vim expiatricem mari inesse satis pro-
bat, Cicer. pro Rosci. nam Cybeles Limpidij
Almonis fluuij assueta aquis se expiabat, vt
castius procuratur, nonnunquam mari. Dion.
Cass. lib. 48. fol. 257. † Euripide morbo af-
flictus aqua maris à Sacerdotibus Aegyptijs
curatum scribit Laertius: quod ab Haebrejs
fortasse mutuauerunt, apud quos, ex Elisei pro-
phetę iussu Naamā Rex Syriæ Iordanis aqua
lepra mundatus est, Reg. 4. cap. 5. v. 14. Des-
cendit, & lauit in Iordane septies iuxta sermo-
nem viri Dei, & restituta est caro eius, sicut
caro pueri parvuli, & inmundatus est. † Nam
22 prater diuinam virtutem, quæ in hac curatio-
ne Naaman Syri fatemur, causa etiam natu-
ralis subest, quia discēdere in fluuiales aquas
in eisque saepius labari multum ad lepræ, sca-
biei, & id generis alijs morbis iubat, vt do-
cet Franc. Valles de sacra philosoph. c. 38. † Se-
cus tamē aqua baptismalis; quæ virtute diui-
ra elebatur ad infundendam gratiam, & sanā-
da corpora, D. Marc. cap. fin. Nam Cōstan-
tinus Magnus Baptismo à lepra liberatus fuit,

D. Chrysof. in Math. 4. hom. 1. Barradas,
in Concord. Euang. tom. 2. lib. 5. cap. 21. † Si- 24
militer aqua lustralis ex Ecclesiarum institu-
tione ad peccata venialia delēda, ex meritis
Passionis Christi, vt veteris supersticio Eth-
nicorum purgaretur, vel in melius conuerter-
retur, vt tradit Bas. Pence variat. dispnt. p. 1.
q. 2. cap. 5. Referens, & laudans illud Claudia-
ni de 6. Consul. Honor. dum Alaricum des-
cribit aqua selustrantē aduersus Steliconem.
*Lustrales, sic triste, facē, cui lumen odorū, &
Rore pio spargens.*
¶ Ouum initijs rebus agendis Liberi Pa 25
tri libari in vsu fuit, quod ex forma teriti, &
vndique clausa, & includente in se vitā, mun-
di simulachrum vocabatur, Macrob. lib. 7. c.
16. Apulei. lib. 11. Cael. Rhodigin. libr. 27. an-
tiq. lect. cap. 17. Sic ad lustrationem condu-
cebat Iubenal. Satyr. 6.
Nisi se centum lustrauerit ouis.
Ouid. artis amandi, lib. 2.
*Et veniet, quæ lustrat auus, lectumq; locūq;
Referat, & tremula sulphur, & oua manu.*
† Ouum si igni oppositum præsumpitur pia- 26
culum putat Scholiastes, Luscus etsi minit-
ter inanspicatus, Pers. Satyr. 5.
*Ouoque piacula rupto
Tunc granæ Gaili, & cum syrrolusca Sa-
cerdos.*
¶ Sputum etiam in rebus Magicis frequē 27
fuit, siue vt mala aberruncarentur, siue vt bo-
na conciliarentur, vt docent Lucian. in Me-
nippo, Apuleius in Apolog. Plin. lib. 10. capit.
22. & lib. 28. cap. 4. Alian. lib. 1. varia hist.
cap. 15. Tibul. lib. 2. eleg. 2.
Ter cane, ter dictis despue carminibus.
Vergil. in Cathalecto.
Despue ter virgo numero Deus impari gaudes. 28
¶ Vitas moles, verbenas pingues, & thura
mascula, & licia discolora, & laurum fragi-
lem ad lustrationes prodesse testatur Apulei.
Apolog. 1. Verg. Ecclog. 4.
*Affer aquam, & molli cinge hac altaria vita,
Verbenasque adole pingues, & mascula thura,
Sparge molam, & fragiles incende vitumine
lauros.*
† Mascula thura dixit, non quod alia sint fœ- 29
minæ, sed ex Religione, nam vt ait Plin. lib.
13. cap. 14. Quod ex eo rotum dilata gutta pe-
pendit, masculum vocamus, cum aliam non fœ-
mina vocentur, ubi non sit fœmina, Religio-
nis tributum, ne sexus alter usurparetur. † Ver 30
benas non pro aliqua herba in specie accipit
sed pro omnibus, quæ ad Magicam conduce-
bant, Plin. lib. 4. cap. 14. & lib. 22. capit. 2.
Alex. ab Alex. lib. 5. Genial. cap. 27. † Quales 31
sunt

sunt narcis sum, calian, hypericon, rutam, sal-
uiam, met am, verbenam, *Plin. lib. 4. c. 56. &
lib. 22. cap. 2. & lib. 25. cap. 9. Dioscorid. lib.*

2. *Alex. ab Alexand. d. cap. 27. Valer. in Liric.*
At nutrix patula componens sulphura testa
Narcisum, casiamq; herbas contudit olives.

32 ¶ Quibus addebatur cineres iactatio, fac-
cie auersa, vt Nemesis apud Vergil. in
Pharmaceut. Eccllog. 8.

Ter vitis, ter fronde sacra, ter thure vaporo
Lustrauit, cineresque auersa effudit in amne.

33 † Auersa dixit quia cineres huiusmodi trans
caput iacebantur. Vergil. d. Eccllog. 8.

Ter cineres Amaryli foras, riuoque fluenti,
Transque caput iace.

Tedas, Claudiam, Panegy. 4.

Trascaput auersus manib' iaculatur in Austru
Secum rapturas cantataque piacula tedis.

34 ¶ Sulfuribus etiam lustrabantur, vt thure,
lauro, myrto, sulphure, vt tradunt. *Plin. lib. 15*

cap. 29. & lib. 16. cap. 32. Alex. ab Alexand.

35 *lib. 5. Genial. cap. 27. † De tedis, pice, vel sul-*
phure delinitis, lubenal. *fac. 6.*

Cuperem lustrari si quadarentur

Sulphura cu' thadis, aut si forte bumida lauro.

36 † Si igne crepitabant, bonum omen fuit, Ti-
bul. lib. 2. eleg. 6.

Ve succensa sacris crepitat bene laurea flammis
Omne, quo felix, & sacer annus eat.

37 † Si non crepitabat, malum omen protende-
bat, Proper. eleg. 2.

Deficient Magico torti sub carmine rhombi,
Et tacet extincto laurus adusta ioco.

CAP. XI. De Aqua lustrali, sacra, & prophana.

SUMMARIVM.

1. Nouitas parit difficultatem, aut odium.
2. Nullus potest repente vita mutari.
3. Ecclesia plura Gentilium quare permittit, vel
in melius reformauit.
4. Lustrali aqua veteres credebant peccata re-
mittere.
5. Aqua viuos, & mortuos spargere quare in
usu fuit.
6. Dy, vt fierent quare aqua abluebantur.
7. Sacris interuenientes abluebantur aqua.
8. Loto manuum quare desiderata in sacris.
9. Aqua benedicta quare instituit Ecclesia.
10. Aqua benedicta effectus diuinus.
11. Ma'umati' quare instituit Guadoc, & ca-
didas vestes.
12. Aqua habet virtutem ad corpora purganda.

13. *Aqua vis diuina, Ioan. c. 5.*

14. *Mare aneum ad munditiā in templo fuit.*

15. *Ethnici senio delirantes credebant aqua*
crimina remitti.

16. *Sapientiores Ethnici aqua crimina remit-*
ti negarunt.

17. *Sanctorum omnium latitia ex pagana su-*
perstitione.

18. *Martirum natalia redolent Gentilium fes-*
tiuitatibus.

19. *Saturnalia multa habent cum noctis bona*
festiuitati communia.

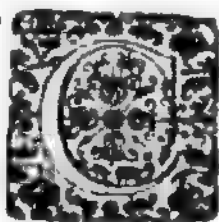
20. *Ianuarij Kalendae cum Circuncisione Do-*
mi coniuatae.

21. *Februationes cum Carnalibus, Matu-*
ma festiuitas cum exaltatione S. Crucis.

22. *Mortuis ori obolus quare inferetur.*

23. *Mortuis Eucharistia dari primitus in usu*
fuit.

24. *Eucharistia mortuis ori inferere, aut cum*
eis sepeliri p'hibitum.

Vt in omni bene ordinata res-
publica vitia sint paulatim, ac
pedetentim reformanda, ne noui-
tas per omnia difficultatem pa-
riat, aut odiū, vt docet *Seneca*
de clement. lib. 1. Corne. Tacit.

Annal. lib. 3. † In Religione maxime obserua-
ri debet, ne vno impetu ab his ceremonijs,
& ritibus, quos cum lacte homines imbebe-
runt, ad omnia diuersa, & dissimilia vocati,
difficile suspiciant munus, aut abhorreant, nam
vt ait Cicero pro Lucio Sylla, Neque enim po-
test quisquam nostrum subito fingi, neque cuius-
quam repente vita mutari, aut natura comber-
ti. † Quam Ecclesia diuinitus edocta primi-
tus quædam ritus, & ceremoniarum Gentiliū
permittit, & alia in melius reformauit, vel in
eorum loco non dissimilia induxit, quæ vete-
res illi superstitione obserbabant, vt ad nostra
quasi elementa facilius cummearent, vt tra-
dunt Clem. Alexand. lib. 1. Stromat. c. 2. Gre-
gor. Nissen. in orat. ad Teumaturg. D. Basilus
epist. 64. & lib. de Spiritu sancto cap. 14. Gre-
gor. Magn. lib. 11. epist. 15.

¶ Ex his enim est aqua lustralis, fluuialis,
fontana, viua, peremnis, quam Ethnici crede-
bant peccata remitti, vt dixi in *Epithome de*
Magia lib. 1. cap. 23. n. 49. Alex. ab Alex. lib.
4. Genial. cap. 17. & lib. 5. cap. 27. Basil. Ponco
Leon variat. dispu. p. 14. 2. capit. 5. Cabreris
Auendat. lib. 2. de matu capit. 17. n. 37. † Ex
quo fuit mos aqua huiusmodi viuos, & mor-
tuos spargendi, vt de mortuis sic testatur Ver-
gil. Eneid. 6.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

Occupat Aeneas aditum, corpusque recenti
Spargit aqua.

De viuis, idem Verg. d. Æneid. 6.

Spargens rore leui, & ramo felicitis oliua
Lustrauit viros.

¶ Vnde qui Dij fiebant, aqua fontana ab-
luebantur, vt notat Plutarch. vel fluriali, vt
de Numinio tradit Ouid. Metamorph. 14. quē
inimitatus Mapheus in supplemento Vergi-
lij sic testatur Æneid. 12.1

Tunc corpus nati abluere, & deferre sub um-
bras

Quidquid erat mortale.

¶ Sic, & ad sacra venientes, vt puri accederent,
peccataque delerent, solebant aqua abluī, vt
Æneas apud Vergil. lib. 2.

Me bello ex tanto digressum, ac cæde recenti
Ateractare nefas, donac me flumine viuo
Abluero.

¶ Ex quo lotio manuū desiderata in sacris, &
vestis alua ad castitatem denotandam, Tibul.
lib. 2. eleg. 1.

Casti placent superis, pura est veste venite
Et manibus puris sumite fontis aquam.

¶ In huius locum ascita est in Ecclesia aqua
benedicta ad lustrationem animorum, venia-
lium remissionem, efugādos daemones, & mul-
tarum rerum benedictionibus, adhiberi soli-
tā, vt per Doctores in cap. iuxta aquam, de con-
secrat. dist. 4. & ego sup. lib. 2. cap. 16. ex n. 1.

¶ Basil. Ponce d. cap. 5. ¶ Non ex vi aquæ, sed ex
meritis passionis Christi, nam neq; aqua bap-
tismi per se crimina abluere non valet, nisi
ex Spiritu sancto, & sanguine Christi, D. Ioan.
can. 5. Tres sunt qui testimoniū dāt in terra spi-
ritus, sanguis, & aqua, vt ex ponunt D. Am-
bros. lib. de ijs qui iniciant. cap. 4. & 6. tom. 4.
D. Chrysost. tom. 1. homil. super Psalm. 22. &
epist. 171. ¶ Vnde delitāt impius Mahumat
dum ad horū imitationem suis instituit Gua-
dac, hoc est ablutionem, & vestem candidam,
vt puritatem animi denotaret, quod etiam ex
nostris mutuauit, qui sic baptizatis solebant
induere, vt tradit D. Ambros. ubi sup. capit. 7.
vnde Paulin. ad Seuer. epist. 12.

Inde parens sacro ducit de fonte sacerdos
Infantes nuceos, corpore, corde, hauitu.

¶ Neque obitat aquas habere virtutem
ad corpora purganda, vt de aquis Iordanis,
quibus Naamam Syrus lepra mundatus est
Reg. 4. c. 5. & Natatorix Syloe, cuius aqua cæ-
cus visum recepit D. Ioan. cap. 9. v. 7. ¶ Nam
vis illa diuina fuit aquis illis tributa, vt de-
probatica piscina legitur D. Ioann. c. 5. v. 4.
Angelus autem domini descendebat secundum
tempus in piscinam, & mouebat aqua. Et, qui

prior descendisset in piscinam sanus fiebat.

¶ Neque obitat etiam aquam in veteri lege
animam purgare, ad quod fuisse mare zneum
in templo, vt labarentur sacerdotes, Paralip.
2. c. 2. quia id nō fuit ad peccata tollenda, sed
ad munditiam, vt notat omnigena eruditione
clarus aumculus meus Ioan Brpt. Villalpando
in Regias Ezechiel. explanat. tom. 2. ¶ Soli c-
nium Ethnici senio delirantes credebant, aquā
perse crimina tollere posse, nam vt ait Ouid.
Fastor. 2.

Ome nephas, omneque mali, purgamine causā
Credebat nostri tollere posse senes, &c.

Cade per Hemonias soluit Arastus aquas.

¶ Nam sapientiores Ethnici hoc nequaquam
admisertunt, imo ridiculum existimant, nā
vt ait Seneca noster in Herculem furem.

Lacet iam tota Tebis

Per meas currat manus, harebit altum facim.
Ouid Fastor lib. 1.

Ab nimium faciles, qui tristia carmina cedis
Fluminea tolli posse putatis aqua?

¶ Sanctorum omnium lēritia sumpta fuit
ex Deorum omnium superstitione solenitate.
Purificationis festum Lupercalibus, & cande-
las accensas lustrationi, quæ eo fiebant tem-
pore, vt tradunt Guil. Durand. in eo festo, Iōā.
Beletbus cap. 81. Baron. in Martyrol. 2. Fe-
bruar. Rabbanus Maur. lib. 2. de instit. Cler.
c. 33. nam, vt ait, ex Ouid. Fastor. 2. Baptit.
Carmelita de sacris dieb. lib. 2.

Tempora lustrabant animas antiquitus illo
Adque ideo mensi fecerunt Februa nomen
Februa nan prisci dixerē piacula patres.

¶ Martyrum natalia, hoc est victorias, qui-
bus de tyrannis triumphantes æternæ vitæ renas-
cuntur, & Ecclesiarum Anniuersaria, & id ge-
neris alia, in multis redolent Gentilium nata-
litijs Deorum, Regum, Regnorum, Urbium,
Magistratuum, quibus templa redimita coro-
nis, floribus stipata, odoribus flagrantia, lucer-
nis, cererisq; ornabantur, vt tradit præceptor
meus concius, amicus Mart. de Roa libr. ac die
natali cap. 5. vsque ad 12. & libr. 4. singular.
cap. 11. ¶ Saturnalia festa, quæ mente Decem-
bri celebrabantur, in quibus de nocte serui ca-
tenas posoluebant, & vt domini epulaban-
tur, multum redelet noctis bonæ in natali Do-
mini celebrationi, in qua a seruitutis iugo li-
berari alacres epulamur, vt tradit Ioan. Belet-
bus. lib. de diuin. offi. cap. 170. ¶ Ianuarij Ka-
lendarum lēriticia, quasi in principio anni bo-
nisati augurio, per omnia immunes non sumus,
cum illa, & maiori de causa in Circumcisionis
Domini die pro bono, faustoque omine obser-
bemus, a quo nobis omnia prospera renascuntur,

- nam ut ait D. Paul. Actor. 17. In ipso enim
 21 *mobemur, & sumus.* † Februaciones Carnabilibus etiam dederunt originem, quia frequenter eo mēse fieri solebāt. Maiuma festa, in quibus floribus, & ramis cingere postes, & facibus ascensis discurrere, psalere, & canere solebāt, sanctę Crucis Inventionis festiua pietate purgata sunt, ut ab ea mutuata videantur.
- 22 Mortuorum vestigialia in Cocyto inferorum flubio ab Acharōte squalido fini exigi solita; ab Ethnicis excogitata, vel ementita, eis originem dedit mortuis ori obolum inferere, quo possint vestigial solvere, quę appellabant tridentem, vel nauli nomine, ut tradunt *Apuleius Milesiar. 3. Ouid. Metamorphos. 5. Vergil. Eneid. 6. Iuuenal. sat. 3.* † Ex quo primitus in Ecclesia mos fuit mortuis Eucharistiam ori inferere, ut qui obolum in viaticum querebant Gentiles, maxime alicerentur, & eius presentia dæmones arcerentur, qui mortuorum cadauera solent infestare, ut tradunt *Claud. Spenceus lib. 2. de Eucharist. adorat. c. 7. Ferdin. Mendoza de Confirma. Concil. Elibet. lib. 2. cap. 58. Basil. Ponce variar. dispu. p. 1. q. 2. cap. 4. 5. & 6.* † Dæmones enim mortuis solent adfliterē, ut periculosam adltruant opinionem, qua animas credit verti in dæmones, ex quo cadauera non ex se, sed ex spiritibus circumstantibus terrorem incutere solent, & maiorem solitario, quam a sociato, in obscuro, quam in luce pater ille tenebrarum infestare solet, ex quo mortuis lucernas ascēdimus, ut tradunt *D. Chrysost. in Math. homil. 35. Fra. Venetus tom. 2. sect. 2. problem. 79. & 80.* † Postea ob superstitiones, & alias iustas causas prohibitum est, ne mortuis Eucharistia dareretur, neque cum illis sepelliretur, varijs Concilijs, *Eliberitano, in quo præsuit D. Osius Episcopus Cordub. Sedis Apostolica legatus Can. 58. Antisiodorens. can. 12. Carthaginens. III. can. 6. & in sexta Synodo Generali in Trullo conuocat. can. 63.*

CAP. XII. De Iudicio Purgationum vulgarium.

SVMMARIVM.

1. Purgationes vulgares quę sint.
2. Purgationes vulgares apud Hispanos, & alias nationes.
3. Purgationes vulgares quare prohibeantur.
4. Purgationes vulgares sunt pleuesæ inuentiones peregrina iudicia, fabrationes inuidia. &c.

5. Monomachia a mundi origine trebit originē.
6. Menomachia quare in pracio habita.
7. 8. 9. Menomachia vsus apud varias nationes.
10. Ritus dueli seu monomachia.
11. Armorum genus in menomachia non idē apud omnes.
12. Dueli vsus in causis tantum criminalibus.
13. Duelum ob quobis graue crimen.
14. Duelum ad ciuiles quoque causas extendebatur.
15. Duellum pro Regno inter Reges.
16. Duelum pro Principibus inter pribatos.
17. Duelum puerorum pro dominis.
18. 19. 20. 21. & 22. Duelum sublatum iure Diuino, Canonico, Imperiali, & Regio.
23. Duelum prohibitum Concilio Tridentino.
24. Purgationes vulgares, ex iuris iurandi contempta religione.
25. Purgatio vulgaris per Crucem, quę sit.
25. Crux fuit genus armorum vsitatum in purgatione vulgari.
27. Crux in purgatione vulgari valissæ genus fuit.
28. Crucis iudicio stare quid sit.
29. Crucis iudicium subire non licet, nisi diuina precedente reuelatione.
30. Purgatio vulgaris per ignem quę sit.
31. Purgatio per ignē non fuit certo præsinita.
32. Ferri candentis purgatio manu prehensi.
33. Ferri candentis purgatio illum calcando fiebat.
34. Pedibus nudis super ignitos vomeres purgabatur.
35. Pyram ingrediebantur probande innocentia causa.
36. Pueri Babilonia in clibano ardenti coniecti illesi innocentes ostenduntur.
37. Purgatio vulgaris iure sublata est.
38. Miraculum petere non necessariū est Deū tentare.
39. Purgatio vulgaris, ut vana scandalosa improbata.
40. Purgatio per aquam calidam, aut frigidā.
41. Purgatio vulgaris quare in Magia criminosa non sit admittenda.
42. Index pectus facietis contra legem.
43. Purgatio aquę calidę, & frigidę, a Gottborum tempore viguit.
44. Purgatio aquę calidę seu ferbentis.
45. Aquam calidam non ore bibebant sed manu immittebant.
46. Aquę frigidę purgatio quomodo fieret.
47. Manū nudabatur carne in purgatione equę frigidę.
48. Aquę frigidę ad purgationem totus mergebatur.

49. *Suspectus ligatus pedibus, & manibus mittebatur in flumine ad probationem.*
50. *Aqua crimina purgari veteres credebant.*
51. *Poculus zelotipie Moisis, quid fuisset.*
52. *Poculum zelotipie hodie peccatum est.*
53. *Aqua execrata fiebat poculum zelotipie.*
54. *Aqua coeuntibus dabatur ad animi motus sedandos.*
55. *Aqua quare fuisset symbolum luxurie.*

- P**ROGATIONES vulgares quodam sortilegij genus sunt, ad quas homines descenderunt, ex quadam vulgi usurpatione, atque obseruatione superstitiosa, ut se innocentes ostenderent, per Monomachiam, per Crucem, per Ignem, per Aquam calidam, & frigidam. † Quod non solum in veteri lege sed etiam in noua à Gottorum temporibus apud nos Hispanos, & alias quoque nationes in vsum fuit, ut probant. *DD. in cap. consuluisti de purgat. vulgar. D. Didacus Couarrub. lib. 4. variar. cap. 23. Herose. Couarrub. lib. 1. de vera, & falsa prophe. cap. 29. Henrriq. lib. 8. de Eucharist. cap. 56. n. 5. Ferdinand. in Tbesaur. v. aqua n. 9. Suarez in D. Thom. p. 3. tom. 3. disp. 67. sect. 2. & tom. 1. de Relig. lib. 1. cap. 3. ex n. 8. Simon Maiol. tom. 3. canticular. colog. 1. Valle de Moura opus 1. de incant. sect. 2. cap. 15. n. 7. † Quæ quidem & si priori sæculo ex huius rei ignorantia permittentur, hodie tamen prohibita sunt, quia implicitam habent superstitionem, & Dei tē tationem, quæ maius crimen est, quam idolatria, *D. Tho. 2. 2. q. 96. art. 4. Mar. del Rio lib. 4. Magic. c. 4. q. 4. sect. 3. & 4. † Ideo pleueias inuentiones, peregrina iudicia, fabricationes inuidiæ, ac diaboli dolos, atque seductiones appellant Pontifices in d. e. consuluisti. cap. Memma cap. in libro namque 2. q. 5. capit. sententiam sanguinis, ne clerici, vel Monach.**
- † Prima est Monomachia, siue duelli disceptatio, quæ priori sæculo valde frequens fuit, quia sic homines veritatem suam comperiri credebant, per victoriam, Deum manifestatam, quæ à mundi exordio traxit originem, vel ex illo *Genes. cap. 4. dixitq; Cain ad Abel egrediamur foras &.* † In omnes nationes pariter obseruata, atque in pretio habita, propter crebra periuria, ut videre est. *in l. Antiquis, & in l. fin. tit. 4. lib. 2. ll. Longobard. † Apud Palestinos in vfu constat ex Galiath pro uocatione, quem David superauit, Reg. 1. cap. 17. Apud Itallos ex primæ Romanæ monarchiæ conditoræ Aeneis inquam, & Turni pug-*

na, de qua *Verg. Anei. 11. † Post Barbarorū in Italiam in vasionem, apud Longobardos satis vñs apparet ex tit. qualiter sequisque defend. & in tit. depurgat. rei in ll. Longouardor. † Apud Gallos idem probat Guido Papa de cis. 191. Hotoman. libr. 13. obseruat. capit. 13. † Apud nos Hispanos ex Septimpartito iure in tit. 3. 4. & 11. Par. 7. & in Foroll. lib. 4.*

† Ritus duelli, seu Monomachia possunt colligi ex *Annalibus Batorum lib. 4. & Histor. Ficenese Bernardi Sacci lib. 9. † Armorum genes non idem apud omnes, nam Carolus Magnus voluit, ut iustibus diceptarent, postea arma regionis admitti placuit, ac tandem constitutum est, ut rei sit obtio, ut tradunt Bapt. Suscius, & Hyeron. Vrrca lib. de Duell. † Quo ad causas rātum criminales Gallis duelli vñm Carolus Magnus statuit in l. metio tit. 54. legum Francorum. † Non homicidii tantum causa, ut voluit *Astiel. in const. Regn. sed ob aliud quoduis graue crimen, ut iure cō mune fuerat statutum, Alciat. & Horosc. in l. ex hoc iure D. de Iust. & Iure Bald. in cap. vñico §. si quis hominem, de pace, Constant. Menchac. lib. 1. illust. qq. cap. 40. † Postea ad civiles quoque causas extensum, ut apud eosdem met Gallos constat ex eorum ll. tit. 4. lib. 5. & apud Moscos, & Danos tradunt. Olaus lib. 1. cap. 20. & Saxo lib. 5.**

† Inter Principes tantum pro Regno, ut inter Corben, & Orsam Hispanos tradidit *Liuius lib. 38. inter D. Petrū, & D. Henricum Reges, Mariana libr. 5. Morales. 9. histor. Hispan. inter Emundum Anglum, & Canutū Danum Reges, Polidor. Vergil. lib. 7. histor. Anglor. † Pro principibus inter priuatos, ut Charellum, & accusanorem Reginæ Gondilbergæ, Rixius lib. 3. histor. Neapol. † Pueri quoque pro vxere Henrici III. contra Gigantem, Paul. Dian. lib. 4. histor. Longobar. cap. 16. Burchardi contra Conradum iactantem se cum Regis neptæ concubuisse, Neuccler. gener. 35. † Sed quia sæpe contingerat multos, quorum causa iusta erat (ex diuino iudicio) in Monomachia subcubuisse, iure optimo sublata est, ut traddunt Innocentius III. Pontifex in cap. 2. de Purgat. vulg. & Rotharius Rex. in l. 1. tit. de Monomachia. in ll. Longobard. † Ne homines vana curiositate decepti consilia Dei audeant præscutare, & vana temeritate alios prosternere, Conrad. in templo iudic. lib. 1. cap. 1. §. 3. & tractat. de duell. in præfact. Scriban. lib. 2. Polit. cap. 41. Fillint. tom. 2. tractat. 29. c. 8. ex n. 147. Cabreris de Auendañ tractat. de metu lib. 2. cap. 47. ex n. 1 † Nam repugnat primo iuri naturæ, ut docet*

Sufius lib. de Duell. iniust. Secundo, iure diuino, quo prohibitum est occidere, *Deut. cap. 22. & Deum tentare; Deuter. cap. 6. Math. 4.*
 21 *† Tertio iure Canonico cap. 1 cum alijs de purgat. vulgar. cap. 3. de clericis pugnans. in duell. cap. 1. de torneament. cap. Monomachia. 3. q. 4.*
 22 *† Quarto iure Ciuili, L. 1. C. de gladiis. lib. 11. & apud nos l. fin. tit. 8. lib. 8. Recopil. per quam correat sunt leges Flori, & Partitarum supra allegata, Mencha. lib. 99. illust. cap. 13. & 49. † Hodie autem non solum prohibetur, sed domini temporales, qui illud exercerent iudicium, vel consenserint, priuantur iurisdictione, & dominio locorum in quo permiserint. Patrini excommunicantur, ac bonorum suorum confiscatione perpetua infamia devinctiuntur. Ipsiq; duello contententes, vt homicidæ puniuntur, & si in ipso conflictu decesserint perpetua carent Ecclesiastica sepultura. Consiliunq; prebentes, atque expectatores excommunicatio nis reatu tenentur, vt decisum est in Concilio Tridentino sess. 25. de Reformat. cap. 19.*

24 *¶ Fuerunt præterea aliæ purgationes vulgares ad ignotentiam ostendendam, ad quas frequens vulgus devenit propter crebra periuria, & iurisiurandi contemptam Religionem, vt se innocentes ostenderent secundum Nauarrum in Manual. cap. 11. ex n. 39. † Quarum alia fuit per Crucem de qua mentio fuit in consuet. Caroli Magni lib. 3. fol. 62. Vbi invenitur litigantes, cruce, aut ceptro, vel fuste diceptare.*
 25 *† Ex quo Crucem fuisse genus tormenti quidam voluerunt, quibus non assentior, sed crucem fuisse genus purgationis per sortes, quibus se ad crucem aliquam manus impones, vel eam amplectens, quis de crimine expurgabatur.*
 26 *† Vel genus armorum, non ad diceptandum, sed ad purgandum inductum, vt de Rege Alfonso fratris sui iace in obsidione Zamorensi suspeso ad crucem, seu arcum ligneum, vulgo Valleston de palo se purganti narrat, Marian. lib. 15. † Crucis iudicium etiam Frisones superstitiose exercebant, vt docet eorum Lex XIII. Ritus Galis communis, apud quos diceptare cruce, nihil aliud fuit, quam crucis iudicio stare.*
 27 *† Quod quia Deum tentare est, non licet eovti, nisi habita prius Dei revelatione, vt de S. Arnulpho, ex Lotharinge Principe remita, & Matensi Episcopo narrat Fulgos. lib. 6. cap. 9.*

30 *¶ Per Ignem fuit præterea alia purgatio, hoc est per rogum, per prunas, per ferrumq; incensum, vomeras, seu lateres, vel chirothecas ardentes, quibus innocentia probabatur, si ille sus, quis abiret, si non, nocens haberetur vt trad*

dunt. Turrecremat. in capit. consulisti. 2. q. 4. Contrarub. lib. 1. de vera, & falsa prop. capit. 29. Martin del Rio lib. 4. Magicar. q. 4. sect. 3. & 4. Maiol. tom. 3. colloq. 1. & tom. 2. colloq. 3. † Huic iudicio non fuit certus vomerum numerus, vt nec forme ferri certa species, vel pondus præfinitum: vt patet ex Maiol. tom. 2. colloq. 3. † Ricardus Caroli III. Imperatoris vxor adulterio insimulata ferro candenti manu apprehensa crimen diluit, vt narrat Bador. lib. 4. Annal. † Kunigundem Henrici II. vxor candenti ferro pedibus nudis calcato se expurgasse confirmat Fulgos. lib. 8. Miraculor. c. 1. † Einnam quoque Angliæ Regi nam ad constendam pudicitiam nudis pedibus super ignitos vomeres ambulasse scribit Polyd. Verg. lib. 8. hist. Angl. † Qui pyrâ ingreffi probandæ innocentie causa multos inuenio apud Paul. Emil. lib. 4. hist. Francor. Nisepb. lib. 5. c. 23. Crantz. lib. 4. Dan. ca. 24. Saxo lib. 10. Cæsarius lib. 9. Miraculor. ca. 16. & 17. Villeg. in disput. hac de re edita post SS. vitas. † Res quidem olim miraculi plena ad imitationem fornacis Babylonis inducta, in quo Sydrach, Misach, & Abdenago Diuino Iudicio illesi seruati sunt Daniel. c. 3. † Postea non iniuria, sed iure sublata c. fin. de purgat. vulgar. cap. Consulisti 2. q. 4. cap. Memna cap. fin. d. 2. q. 5. capit. sententiam sanguinis, nec clerici, vel monachi. † Nam miraculum petere non necessarium tentare Deum est, cap. Si nulla 23. quest. fin. Peccatum repugnat fidei, & religioni, vt probat D. Thom. 2. 2. q. 76. † Vnde merito hanc purgationem, siue vulgarem diuinationem, vt vanam, & superstitiosam improbant Abb. in cap. licet, ne clerici, vel monachi. Anshar. in d. cap. fin. 2. q. 5. Nauarr. in Manual. cap. 11. ex n. 39. Petr. Gregor. part. 3. Syntag. lib. 38. mem. 19. Nicol. Renig. lib. 3. de monolat. cap. 9. Damhauder. in Prax. criminal. cap. 45. Binsfeld. p. 2. Confess. malefic. q. 1. Raph. de la Torre tom. 2. de vitijs opof. Relig. q. 97. art. 4. disp. 2.

40 *¶ Per Aquam calidam, vel frigidam fuit præterea alia purgatio, siue diuinitio ad innocentiam comperiendam, quarum vterque vsus, vt superstitiosus prohibetur in cap. consulisti cap. Memna cap. in libro na nque 2. q. 5. capit. sententiam sanguinis, nec cleric. vel monach.*
 41 *† Quam ideo iudex non valet admittere, & specialiter in Magiæ crimine, vt tradunt D. Thom. 2. 2. q. 95. art. 8. Nauarr. in Manual. cap. 11. Petr. Gregor. in Syntag. lib. 48. cap. 19. And. Gail. lib. 2. de pace public. capit. 7. n. 24. † Alias peccauit mortaliter, quia contra legem facit D. August. lib. 2. contra Faust. D. Thom.*

- 1.2.9.71.art.6.& in fero ſeculari grauiter eſt puniendus, vt qui à recepta ſententia ſine cauſa diſcendit l.1.D.de offi. quaſtor. cap. 1.c. ne initeris, & vtrobiq. DD. de Conſtit.
- 43 Zeuall. in praet. ad praem. † Inuenta eſt apud fideles, etiam à Gothorum tempore in Hiſpania, Luſitania, & India Praeſes Episcop. Canarub. lib. 4. var. cap. 23. Horoſ. Couarr. lib. 1. de vera, & falſa propb. cap. 29. Decianus tom. 1. Crim. lib. 5. cap. 48. n. 3. Enriq. lib. 8. de Eu- char. cap. 56. n. 5. Delrius. lib. 4. cap. 4. ſect. 3. & 4. Suarez tom. 3. p. 3. diſp. 67. ſect. 6. & tom. 1. de Relig. lib. 1. cap. 3. ex n. 8. Brito p. 2. Luſitan. libr. 2. capit. 10. Maiol. tom. 2. colloq. 3. & tom. 3. colloq. 1.
- 44 ¶ De calida aqua ſeu ſeruenti purgationem conſtat fuiſſe receptam legibus Longobardorum l. 1. tit. 10. Saxorum l. 1. articu. 39. Friſiorum tit. 3. & 14. & aliorum ſaepe in cap. nobilis 2. q. 4. † Hanc igitur non ore bibe- bant, ſed manum in eam immittebant, vt nar- rat Annales Baior. lib. 4. & exemplo catholici Diaconi cum Arriano diſputantis confirmat Gregor. Turonenſ. lib. 1. de gloria martyr. cap. 81. † De frigida eundem putum ſeruatum, & quandoq. Deum, vt in ſeruenti innocentis manu ſeruallſſe innoxiam, ignis actione prohi- dita: ſic in frigida nocentis manum aliquando amburebatur, contrariam aquae actionem tri- buens, vt tradit Ioan. Malder. de virtut. Theo- log. q. 10. cap. 8. dub. 11. † Ad quod ita putan- dum me docet exemplum de Gandulphi vxore, quae ſe adulteram negans in fontem tepidum manum immittit, ad probandam ſuam aſſertio- nem, cui hæc accidit ſecundum Surium 11. Maij, Ecce autem membris fere omniſibus obri- geſcit, & in digitis, & brachio, quo uſque aqua pertingit, abſtracta cute nuda caro cerneretur.
- 48 † Aliquando in aqua frigida quis totus mer- gebatur, vt docent Abbas in cap. licet. in ſin. ne cleric. vel monach. Afflict. in conſtit. Nea- polit. lib. 1. tit. 31. † Aliquando de crimine ſuſ- pectus ducebatur ad flumen, vel lacum, ibiq. ligabatur pedibus, manibusq. & proieciabatur in aquas, ſi enataret innoxius itabebatur. Sed hoc non eſt ſufficiens inditium, quia ſagæ non merguntur vel ex dæmonis pacto, vel ex natura li cauſa, quod eas aqua reſpuat, vt tradit Petr. Biſſel. ſuffraganeus Treuirenſis in coſſeſſ. ma- leſ. c. 7. dub. 1. f. 343. † Quod à cæca Gentili- tate habuit originem, qui aqua crimina purga- ri credebant, quib. irridet Propert. Ab nimis faciles, qui triſtia carmina cedis, Fluminea poſ- ſe tolli putatis aqua.
- 51 ¶ Neq. obſtat in lege diuina aquae proba- tionem eſſe admiſſam in poculo zelotypiae,

Numer. c. 5. quia id vt caeremonialis veteris legis Euangelij promulgatione ceſſauit, vt notat Doctiſſ. concius & amicus meus P. Tho. Sanchez in Sum. tom. 1. lib. 2. cap. 24. num. 2. † Id enim miraculo fiebat, caeremonias legis veteris obſeruâtibus, quod hodie petere pec- catum eſt grauiſſimum, quia eſt Deum tenta- re, quod apponitur Religioni, D. Thom. 2. 2. q. 97. ar. 3. late Suarez de Religione tom. 1. lib. 1. cap. 2. ex n. 5. Raf. de la Torre vbi ſupra d. q. 97. art. 4. diſp. 2. † Dabatur aqua adulteris huiusmodi, vt in his, quæ pecarunt puniretur, vt coligitur. d. Num. cap. 5. & dabit aquas a- mariffimas potu mulieris, in quibus cum exe- cratione maledicta congeſſerat, quas cum bibe- ret mulier uterus eius derumpebatur, & ſæmo- ra puſtreſcebant. † Aqua enim Coeuntibus dabatur ad animi motus ſedandos, & laſciuix crimen patexendum vt notat Juſtus Lipſius. libr. 1. Elector. cap. 12. nam vt ait Ouid. lib. 3. Amor. Eleg. 6.

Ne ve ſua poſſent intactam ſcire miniſtra,
Deuſcus hoc ſumpta diſſimulat aqua.
Martial lib. 1. lib. 6. Epigram. 69.

Non miror, quod potet aqua tua Baſſa Catulla,
Sed miror, quod Baſſi filia potet aquam.

† Quare aqua Symbolum fuit luxuriæ, vt ſic merito Babylon mater fornicationis ſediſ- ſet ſuper aquas, Apoc. 17. c. 7. quo reſpexit, & illud Prober. 5. v. 15. Bibe aquam de cifterna tua, & deleſtare cum muliere adoleſcentia tua, vbi poſterior pars priorem inter preta- tur, Martial lib. 14. Epigr. 130.

Ingrediare viam, cælo licet uſque ſereno
At ſabitas nuſquam ſcortea deſit aquas.

CAP. XIII. De Proceſſus ful-
minatione, & ſententia in lo-
cuſtas, hirundines, & c.

SUMMARIVM.

1. Animalia ſubeunt Eccleſia ſiue naturali- ter ſiue à damone impellantur.
2. Animalia quomodo ſubeant excommunica- tioni.
3. Animalia, ex vi diuinorum verborum poſſunt arceri pe noceant.
4. Chriſtus poteſtatem Eccleſia concedit ſuper irrationalia.
5. Muſca ex communicatione mortua ſunt.
6. Hirundines eiectas Corduba ab Eccleſia ma- iore per excommunicationem.
7. Arbor areſacta ab excommunicatione.

8. *Anima purgatorij virtute clausi iubantur.*
9. *Demon incubus excommunicatus.*
10. *Demoni subiciuntur rebus materialibus.*
11. *Serpentes excommunicantur, ut incantantur.*
12. *Apidis datur, qui exaudiat vocem incantantis.*
13. *Animalia ab Adam suis vocata nominibus obediebant.*
14. *Inanimata voci hominis virtute diuina obediunt.*
15. *Excommunicatio debet fieri medio processu.*
16. *Cor dube, Toleti, & alius sententia excommunicationis lata est in bruta.*
17. *Processus, & sententia ferri non potest in irrationalia.*
18. *Excommunicationis ludibrium est ea animalibus prafigere.*
19. *Sententia excommunicationis ferri non potest in animalia ex consensu Pontificis, & republica utilitate.*
20. *Excommunicatio ferri non debet in animalcula, quamuis constet malum cessaturum.*
21. *Processus, & lites contra irrationalia superstitiosus.*
22. *Lites, & sententia aduersus locustas ne noceant, superstitiosa.*
23. *Animalia percipere vim excommunicationis, erroneum est.*
24. *Ecclesia potestas in excommunicatione dirigitur in hominem, & non in bruta.*
25. *Excommunicationis effectus est priuare homines communione fidelium, &c.*
26. *Ecclesie postestas quare in bruta non extendatur.*
27. *Animalia non possunt impediri ab Ecclesia ne noceant, nisi deprecatione in Deum.*
28. *Excommunicatio determinata in locustas, ridicula est.*
29. *Iurisdictionem Ecclesie in excommunicatione ad locustas extendere haereticum est.*
30. *Locusta non sunt capaces percipiendi excommunicationem.*
31. *Demon quare non potest excommunicari.*
32. *Execratio, vel abiuratio exorcismorum alia est quam excommunicatio.*
33. *Potestas Ecclesie non exercetur in bruta, Matth. c. 18.*
34. *Excommunicatio alia est, quam gratia gratis data, Matth. cap. fin.*
35. *Exorcismus habet potestatem impellendi demonem, non impediendi concursum causarum*

naturalium.

36. *Authores damnati eorum opera damnata censentur.*
37. *Heretici, & eorum sequaces fugiendi.*
38. *Ecclesia in mortuos non habet iurisdictionem.*
39. *Præcibus ad Deum factis cum rebus materialibus potestatem habent in demonem.*
40. *Salomonis radix nuncupata pactum habuit latentem.*
41. *Exorcismi ad quos instituitur processus, sunt suspecti.*
42. *Processus, & sententia aduersus irrationalia sunt pacto suspecta.*
43. *Animalia non patiuntur ab excommunicatione, sed iusto Dei iudicio.*
44. *Demoni superstitionibus se ingerentes solent animalia expellere.*

NIMALCULA huiusmodi subdi processui Ecclesiastico, & sententiae excommunicationis, siue naturaliter, siue a demone impellantur, expresse tenent, *Felix Maleollus canonicus Tugurinus in Mallico malef. tom. 2. lib. 6. Iacob. Sprenger. in Mall. d. tom. 2. q. 2. cap. 1. Cassaneus conf. 1. n. 123. p. 5.* † Et probatur ratione, nam licet animalia huiusmodi non sint capacia rationis, ut in eis processus dirigatur, & sententia feratur excommunicationis, eius potestati sunt obnoxia, & Ecclesie iurisdictioni subiecta, vel ex illo *Matth. c. 18. Quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum, & in caelis,* animalia autem huiusmodi degunt super terram, ergo subiecta sunt excommunicationi, de qua dicta verba intellegunt *D. Thom. Eutymius, & alij.* † Vnde licet talia animalcula non sint praedita ratione, nec significationem verborum caleant, quibus praecipuntur, exire, & locum deferere, & excommunicentur, possunt tamen, ex vi verborum diuinorum arceri ne noceant, *D. Marc. capit. 26. In nomine meo demonia eiicient, serpentes tollent, &c.*

† Nam cum Christus Dominus Ecclesie suae hanc potestatem super irrationalia tradiderit, illam in ea durare certum est, cum dona Dei sint sine poenitentia, ergo potest Ecclesia locustas, & brucos, & alia huiusmodi gladio excommunicationis a malis inferendis arcere.

¶ Confirmatur, quod haec potestas sit in Ecclesia, ex usu, & exercitio talis excommunicationis, nam excommunicasse muscas, eo quod diuina officia impedirent, quae statim mortuas esse narratur in *hysto. D. Bernardi de gestis illustr. Ordinis.* † Et Cor-

R r 3

dubæ

dubz fama est quendam Vicarium Generalem eius Episcopatus in hirundines formasse procesum, quz templo maiori ostrepentes diuina impediabant Officia, & creato acufatore, & defensore, serbata forma iudiciali sententiam in eas tulisse, qua precipit subpœna excommunicationis à templo exire certo præfinito termino, intra quod omnes euauerunt, & vsque in presens non intrant, *ut audivi à Genitore meo D. Michaeli Hieronymo Torreblanca se ita à maioribus suis audivisse.* † Et cum quidam latro in Delphinatu Breniarum furasset, illumque inforamine arboris abscondisset, lata sententia excommunicationis, arbor aruit, & decidit, & Breuiarium sic patefecit, *ut narrant ex S. Vincentio Ferrer, & alijs Martin. del Rio libr. 3. Magic. p. 2. q. 4. sect. 8. Petr. Cenedo in qq. Canonic. q. 18. ex n. 1.*

† Neque obitat Ecclesiam non habere iurisdictionem in locustas, & muscas, &c. nam licet directo non subiaceant, indirecto tamen posunt censuris Ecclesiasticis feriri, nam animæ purgatorii non sunt immediate subiecte iurisdictionis, & tamen potestas clauium ad eas extenditur, qua indulgentias, & alia priuilegia eis conceduntur, *D. Thom. sent. 4. dist. 45. q. 2. Caietan. tract. 2. de Indulg. 2. q. 5. seu opusc. 27. q. 5.* † Et ex hac potestate potest mortui priuari sepultura Ecclesiastica, & suffragijs, & absolendi ab excommunicatione, quamuis sit extra iurisdictionem Ecclesiæ, ergo animalia huiusmodi excommunicari, nam hac de causa D. Bernardum excommunicasse demonem incubum, & liberasse puellam legitur *in Mall. d. p. 2. qu. 2. capit. 1.* † Et non solum excommunicatione abigitur demon, sed alijs rebus etiam naturalibus, ut icore piscis, *Tob. capit. 6. melodia Davidis, Reg. 1. capit. 16. Radice Salomonis, Ioseph. antiq. liber. 1.*

† Præterea locusta, & hirundo est subiectum capax percipiendi vim excommunicationis, ex eo, quod Felix Malleolus asserit calere vim verborum, quibus vocantur, excommunicantur, & incantantur, *Psalm. 57. Sicut aspidis surda obturnantis aures suas, ne exaudiat vocem incantantis.* † Nam datur verum animal aspidis, expers rationis, quod exaudiat vocem incantantis concors sententia est Theologorum cum *Diuo Thom. 2. 2. q. 96. artic. 4. ad. 2. Diuo Bernard. psalm. 14.* † Quare nil mirum si locustæ audiant vocem excommunicationis, cum animalia omnia ab Adam suis nominibus vocata obedirent, ut docet *Benedictus Perera in Genes.*

2. tom. 1. liber. 5. vers. 2. † Quin non solum animalia, sed inanimantia verbis obediunt hominis, nam Dominus præcipit Moysi, ut alloqueretur ad petram, *Exod. capit. 17. legem, & preceptum possuit aquis, Iob. capit. 38. vers. 11. Proverb. capit. 8. vers. 29. Apost. ad Roman. 4. vers. 17.* & Christus Dominus imperabit mari, *Matth. c. 26.* & comminatus est vento *Marc. c. 4.*

† Cum ergo locustæ, & alia huiusmodi possint excommunicari, medio processu fieri debet, nam excommunicatio est actus iurisdictionis contentiosæ, ideo debent citari, & dare defensorem, ne acta corruant, *capit. reprehensibilis de apellat. capit. Sacrosancta, de sent. excomm. capit. sanctum cod. tit. lib. 6. Bonacin. de censur. in comm. disp. 1. q. 1. p. 8.* † Sic enim audiuius talem excommunicationis sententiam non solum Cordubæ, sed Toleti, & alijs in locis latam fuisse contra huiusmodi animalcula, & malum cessasse, unde si licita non esset, non toleraretur, nec effectû sortiretur. Terra enim maledicta fuit, *Gen. c. 3.* & locustæ increpantur, *c. revertimini 16. q. 1.* & maledicuntur, *1. Sæti viri 14. q. 3.*

† Sed his non obstantibus contraria sententia vera est, & tenenda, tam in iudicando, quam in consulendo, nempe huiusmodi processus non licere formare contra ista, vel similia animalcula, nec in ea sententiam excommunicationis ferre, nam ut ait *D. Thom. 2. 2. q. 90. art. 3. Vanum, & superfluum esse huiusmodi creaturas irracionales excommunicare.* † Est enim excommunicationis ludibrium in animalia huiusmodi ea præfigere, ut his verbis eleganter docet *Domin. Soto, ex illust. Domin. familia Reg. Confess. lib. 5. de Inf. & Iur. q. 12. art. 2. Absit tanta sacrorum irrisio, quanta fieri inter aliquos rusticos fertur, nepe quod locustæ, & bruchos patrono illis ac procuratore consignatis in iudicium, euocentur, & contestata lite, causa utrique agitur, ac demum anathematis pœna exterminetur.* † Quod neq; ex consensu Pontificis, nec reipublicæ maxima urgente necessitate, & certa scientia, quod malum cessauerit, posse fieri in hunc modum testatur *Nauar. vol. 2. consilior. lib. 5. cons. 52. n. 11. Ex predictis infertur Sanctissimum Dñm nostrum, neque ullum alium Pontificem, vel sacerdotem debere consulere, mandare, vel uti processibus, & finibus sententiarum relatarum à prefato Cassaneo, neq; aliorum similium.* † Et *n. 12. Neq; obstat quod prefata sententia operata fuerint liberatione à vexatione predictorum animalium, quia illa non probenit ex bonitate, ac virtute sententiarum, sed ex potestate diaboli,*

qui

qui abstulit illa animalia de terris, quibus nocent, vel occidit ea, etiā subito, ad persuadendū cupientibus illā libertatem provenire ex bonitate prefatorum processuum, & sententiarum, & sic continere, & manutenere confidentes in eis in peruersis superstitionibus.

21 ¶ Satanas enim magnopere cupit vanis superstitionibus homines illudere, ut eos a cœlestibus curis semotos, facilius ad cœnosa terrenaque seducat, qua propter his vanis processibus, & sententiis irridet concius, & amicus meus Thom. Sánchez tom. 1. Decalog. lib. 2. cap. 42. num. 39. Superstitiosum, & vanum est, quod quidam irrationalium horum adiutores admisceri solent: quandoque enim se iudices constituunt ad direndum litem inter hac irrationalia, & plebem, cui nocent, instituuntque procuratorem, & advocatum,

22 &c. † Quæ omnia ut imposturas diaboli in hæc verba rejicit doctissimi. Mart. del Rio lib. 6. Mag. disq. monit. 11. Blasphemum esse hanc censuram sic derisui & ludibrio haberi, non secus ac si quis sub pœna excommunicationis iuberet canibus ne latrarent, ac lupis ne ulularent, aut vulpibus ne galinas raperent, sic & locustis præcipere ne depascantur prata, germina, cū sint illorū civis, & adstruētis huiusmodi excommunicationē, & processus sit impostores, &c.

23 † Vnde referēs placita Felicis Malleoli & Casanei, in hæc verba asserit Moura de Incant. sect. 2. p. 2. nu. 11. Quod animalia percipiant vim excommunicationis, & exorcismorū, erroneū est, ut asserit D. Tb. 2. 2. q. 90. art. 3.

24 ¶ Ratio suadet, quia licet de fide sit in Ecclesia extare potestatem inferendi censuras, tamen hæc potestas solum dirigitur in hominem vivum ratione, compotem, baptizatum, subditum Ecclesie, ut docent Suarez de Censur. disput. 1. sect. 2. Bonacin. de Censur. tom. 2. disp. 1. q. 1. pun. 4. ex num. 6 & disp. 2. q. 4. pun. 9. Conineb. disp. 13. dub. 6. numer. 47.

25 † Eius effectus est pribare eum in quem dirigitur aliquibus bonis spiritualibus communibus, ut consortio fidelium, participatio ne sacramentorum, & communibus Ecclesie suffragiis, ut per DD. in cap. 1. & in capit. 2. nobis de sent. excomm. Suarez ubi sup. disp. 9. sect. 1. n. 2. Bonac. d. disp. 2. q. 2. pun. 1. ex n. 3.

26 † Sed sic est quod locustæ & alia huiusmodi animalia, nō sunt homines, nec ratione prædita, nec baptizata, ergo Ecclesie potestas ad illa non est instituta, ut docent D. Thom. 2. 2. q. 90. art. 3. Bonac. tom. 2. disp. 2. q. 4. p. 9. † Ani-

27 malia enim huiusmodi quatenus nocent, natura sua, possunt impediri ab Ecclesia per solam deprecationem ad Deum sic etendum, ut illa

in mediat, si moventur a demone ad nocendū, possunt pelli per exorcismos, ut notat Valle de Moura ubi sup. d. sect. 1. cap. 2. † Vti vero excommunicatione immediate determinata in locustas ridiculum, & vanum est, nā est actus iurisdictionis contentiosæ, quæ in non subditum nullatenus ferri potest, capi. 2. §. statu, de Constit. lib. 6. † Equiparare autem iurisdictionem Ecclesie circa concessionem indulgentiarum, pro animabus purgatorii, & potestatem excommunicandi locustas, hæreticum est, nam indulgentiæ conceduntur per modum suffragij, & non per modum iudicij, ut tradit Bonacina ubi sup. disp. 6. q. 1. p. 6.

¶ Locustæ tādē nō sunt capaces percipiendi vim excommunicationis, cū actus perceptionis huiusmodi solū cōpetat creaturis rationalibus, quarū nō sunt locustæ ideo eas excommunicare vonū est, cū neq; effectus excommunicationis sint capacia, ut tradūt D. Tb. & Naua. ubi sup. † Dēmōsimiliter nō potest excommunicari, cū neq; sit intra Ecclesiā, neq; de illo emendata correctio speretur, cum ratione status nullum morale opus possit efficere. D. Tb. 1. 2. q. 95. art. 1. † Neque pro excommunicatione intelligi potest execratio, vel adiuratio, ut in inorcismis fit, quia exorcismi & adiurationes ex fide, & sanctitate Ecclesie vim habent, nō ex processu & iudiciali sententia, cum quibus nihil habet commune.

¶ Neq; obstat illud Matth. 18. quia potestas illa data Ecclesie in homines Christianos exercetur, non solum in absoluendi a peccatis potestate, quam ligandi per censuras, non autem ad sententias ferendas in bruta animalia. † Neq; etiam obstat illud Marc. c. fin. quia minime de excommunicationis sententia per processum agitur, sed de gratijs gratis datis Apostolis & alijs pro Ecclesie plantatione, independente ab omni actu externo, ut notat Valle de Moura d. sect. 2. c. 8. n. 11. & c. 9. n. 37.

† In exorcismis potestas adest ad expellendos demones, nō ad impediendū concursū causarū naturalium, ideo; ex meritis Christi, non ex sententia excommunicationis in eis prolata.

¶ Neq; obstat Malleoli opinio, quia autor damnatus est, ideo eius sententia exhibilanda est, nam ex c. 4. de hæretic. sic habetur, cū Celestinus atq; Pelagius in Epbesina Synodo sint damnati, quomodo poterunt illa capitulla recipi, quorū damnantur autores? † Malleolus autē inter primæ classis prohibiti auctoris reperitur ut affirmat Mart. del Rio lib. 3. p. 2. q. 4. sect. 8. At tamen Casaneus in Malleoli errare, fuit pro lapsus, ideo explodendus, ut tradit Nauarrus vol. 1. consilior. libr. 5. consil. 52. ex

38 num. 11. † Neque minus obstat exem-
plum de Ecclesie iurisdictione in mortuos,
quia excommunicari mortui non possunt, cum
in illis Ecclesia non habeat iurisdictionem,
Covarrub. in cap. alma mater de sent. excomm.
relect. 1. §. 11. num. 8. Vazquez tract. 3. de ex-
comm. dub. 17. nu. 6. † Ad excommunicationem
39 nem D. Bernardi in dæmonē incubum, non
de absoluta debet intelligi, quia de potestate
illius externa non constat, sed de præcibus, &
sanctitate illius viri, ut de oratione Tobie, &
iecore piscis ad quod Angelus dæmonē pel-
40 lit, Serarius ad illud Tob. 8. † De radice Salo-
monis non esse vim naturalem, nec diuinam,
sed pacti latentis docet Pineda de reb. Salo-
mon. libr. 3. cap. 29. num. 6. † Exorcismi ad
41 quos intruitur processus, ut suspecti pacti iai-
ti cum dæmone habendi sunt, D. Thom. 2. 2.
q. 96. & in opusc. 25. de sortib. cap. fin. Simac.
de Catbol. institut. titul. 62. num. 33. cum alijs
à Merelatis in Epitome de Mag. lib. 2. cap. 9
num. 10. & 33.

42 ¶ Unde hos processus, & sententia in
huiusmodi animalcula lata, ut sub pœna ex-
communicationis a finibus exeant, ut pa-
cto suspecta damnantur, D. Thom. 2. 2. quest.
99. art. 3. Soto de Iustit. lib. 8. quest. 7. artic. 3.
Ciruelo de Superstit. par. 3. capi. 20. Henrriq.
libr. 3. de Excommuni. cap. 25. numer. 1.
Gregor. de Valent. 2. 2. disput. 6. quest. 8. punt.
2. Martin. del Rio lib. 3. Magic. par. 2. quest.
4. section. 8. P. Suarez de Censur. tom. 5. disput.
5. section. 1. & tom. 2. de Religion. lib. 4. cap. 2.
ex nume. 12. P. Thom. Sanchez libr. 2. Decal.
capit. 42. numer. 37. Nauarr. in Manual. cap.
23. num. 13. & lib. 5. consil. 51. Man. Rodrig.
in Summ. cap. 78. num. fin. par. 1. † Neque
43 obstat, quod aliquando his censuris animalia
exeant, vel nocere desinant, & arbores ab
excommunicatione arescant, & similia, quæ
Dei potius iusto iudicio, quam censuræ refe-
renda sunt, ut docent Marti. del Rio ubi sup.
& libr. 6. anacephaleos. mon. 11. Suarez, &
Sanchez, ubi proxim. & Ego in Epitome de
Mag. lib. 2. cap. 9. num. 14. † Aliquando enim
44 quia dæmones se ingerere solent superstitio-
nibus, animalia huiusmodi expellunt, vel man-
suescunt, ne noceant, ut homines seducant,
ut credant mendatio, nam Marsus, & alij ver-
bis animalia incantabant Lucil. in Satyr.
libr. 20.

Marsu columbas

*Disrumpit cantu, venas cū extenderit omnes
Sil. Italic.*

*Serpentes diro exarmare veneno
Doctus Atyr, tactuq. graues sopire chelydros.*

C A P. XIII. De Superstitio- sa cognitione futurorum, præ- sentiū, & præteritorum.

S V M M A R I V M.

1. Futurarum solus Deus cognitor est.
2. Deus cognoscit non solum futura posibilia,
sed contingentia.
3. Dæmones nec posibilia, nec contingentia cog-
noscere possunt.
4. Deus solus est qui futura potest cognoscere.
5. Futura quia non dum existunt, nisi à Deo
cognosci possunt.
6. Deus cognoscendo suam essentiam alia cog-
noscit.
7. Cognitio diuina ad vniuersalia & singula-
ria se extendit.
8. Deus cognoscit unumquemque effectum in
se, & ordinem ad causas.
9. Cognitio futurorum omnibus puris creatu-
ris denegatur.
10. Intellectus humanus quare non possit cog-
noscere futura.
11. Futura ante quam fiant, quare non cadant
sub intellectu.
12. Dæmones quare futura cognoscere non pos-
sunt.
13. Futura in se, ut supernaturalia mysteria,
dæmones cognoscere non valent.
14. Futura, quæ pœt ex arbitri humani liber-
tate dæmones non cognoscunt.
15. Futuros non necessarios, sed contingentes,
dæmones non cognoscunt.
16. Dæmones quare in oraculis subdolis ver-
bis, & ambiguis uterentur.
17. Oracula dæmonum ambigua ne de menda-
tio accusarentur.
18. Futura quæ habent causam determinatam
à dæmone cognosci possunt.
19. Diabolus ex naturali scientia multa cog-
noscit.
20. Diabolus diuturna rerum experientia quæ
multa agnoscit.
21. Diabolus ex intellectu subtilitate mul-
ta consequitur.
22. Diabolus multa potest prædicere, quæ scit
(Deo permittente) se postea futurum.
23. 24. 25. Regnorum euerisiones, & similia
quæ demoni sunt denegata, quare possit
ea prædicere.
26. Diabolus omnibus hominibus sapientia, &
rerum experientia antecellit.

27. Futura quæ ex causis naturalibus dependen-
dent demones predicere possunt.
28. 29. Futura naturalia, quæ ab alijs cau-
sis possunt impediri non certo, sed coniectu-
rate demones predicunt.
30. Morbi euentus melius quam medicus potest
demon predicare.
31. Cognitio coniecturalis demoni non est de-
negata.
32. Diabolus in naturalibus superior est, non
solum hominibus sed multis Angelis.
33. Demones multa predicere possunt, quæ no-
uerunt ex scriptis Prophetarum.
34. Demones quam multa cognoscunt ex re-
uelatione bonorum Angelorum.
35. Demones non sunt capaces diuina reue-
lationi, nec illustrationi.
36. Peccatores quandoque Prophetarunt ex
reuelatione diuina.
37. Reuelatio diuina non semper fit cum men-
tis illustratione.
38. Demones multa cognoscunt ex impras-
sionibus celestium, &c.
39. Demones multa futura cognoscunt ex sig-
nis à Deo missis.
40. Dei charitas erga nos ita se ostendit ut nõ
feriat, nisi prius admoneat.
41. Præsentia, & præterita quantumvis à
nostra cognitione desita, possunt demones
reuelare.
42. Diabolus quare longe desita possit instanti
reuelare.
43. Apollonius dum Ephesi esset exclamauit
Roma interfici Dominum.
44. Cogitationes cordis signis manifestas pos-
sunt demones renunciare.
45. Cogitationes quæ ad actum externum non
erupuerunt non possunt demones cognos-
cere.
46. Signa cogitationum, ea debent esse quæ ab
alijs puris creaturis cognosci valent.
47. Cogitationes supernaturaliter assequi da-
mones, hæreticum est.
48. Demones possunt phantasiam ita turba-
re, ut nil aliud cogitare quæat, quam ab
eos suggestum.
49. Cogitationes presentes præterita, & futu-
ra sunt ex Deo reuerbata.

UT VERO omnium solus
Deus cognitor est, quia est ac-
tus purus perfectissimæ cog-
nitionis, D. Aug. lib. 3. de Trinit.
cap. 7. & seqq. & libr. 5. ad Ge-
nes. ad liter. c. 15. & 18. D. Tb.

p. 1. q. 14. art. 1. Aristot. de Anima, lib. 2. text.

124. † Non solum rerum possibilem, quæ pos-
sunt esse, & aliquando futura sunt, sed etiam
contingentium, quæ possunt esse, & non esse,
D. Thom. d. q. 14. & 13. & de malo. q. 16. art.
7. & de verit. q. 2. art. 12. ad 1. 2. 3. 9. & 10. &
lib. 1. contra Gent. cap. 16. † Quæ à demone
minime cognosci possunt, quia possibilem cog-
nitio requirit scientiā simplicis intelligen-
tiæ, contingentium autē scientiā visionis, quæ
soli Dei sunt, Isaias cap. 41. v. 2. Anuncia-
te nobis quæ ventura sunt, & sciemus quia
Dij estis. † Nam Deus solus est, qui futura
potest cognoscere, ut in eius persona sic testa-
tur idem Isai. capit. 45. Ventura interroga-
te me, & capit. 46. annuntians ab exordio nouissi-
mum, & ab initio, quæ nec dum facta sunt, Sa-
pient. cap. 8. Signa, & monstra scit ante quæ
fiant, & euentus temporum, & sæculorum.
† Nam futura cum nondum existant à nullo
cognosci possunt, nisi à Deo de quo scriptum
est ad Rom. cap. 4. vocat ea, quæ non sunt, tan-
quam ea, quæ sunt, quia quemadmodum se ha-
bet res ad esse, ita se habet ad cognitionem,
Scholastici in sent. 2. dist. 7.

¶ Deus enim cognoscendo suam essen-
tiam, alia cognoscit, sicut cognitio artificis,
qui ex artis suæ cognitione etiam ea, quæ non
dum artificiata cognoscit, ut dicit D. Tb. lib.
1. contra Gentes cap. 66. quia esse Dei est suū
intelligere, quod cum infinitum sit, infinita cog-
noscit. D. Tb. d. c. 69. & p. 1. q. 14. art. 12. † Et
sic Deus tam in suis met causis vniuersalibus,
vniuersa cognoscit, quam particularibus, nā
diuina cognitio se extendit ad singularia, pro-
ut sunt in se ipsis, Hierem. cap. 1. prius quam
te formarem in utero noui te, Ecclesiast. cap. 1. 3.
Domino ante quam crearentur omnia sunt cog-
nita. † Nam cum Deus sit cognitor totius esse,
cuius est principium, cognoscit vnum quæq;
effectum, non solum in se, sed etiam ad ordi-
nem, ad quaslibet causas proximas, ut docet
Angelicus D. Thom. d. lib. 1. cap. 66. vsque
ad 69. Ioan. Azor part. 1. un. 5. moral. libr. 9.
cap. 24. quæst. 1. & 2. Graff. lib. 2. decis. cap. 3.
num. 7.

¶ Vnde cognitio futurorum omnibus
puris creaturis denegatur, A. Apostol. cap.
pit. 1. Non est vestrum nosse tempora, &
momenta, quæ Pater possit in sua potestate.
Nam ut ait Aristotel. libr. 2. Periarum. de
futuris contingentibus non est determinata
veritas. † Nam cum humanus intellectus
non cognoscat, nisi per organa sensus, non
potest cognoscere futura, quæ nondum exis-
tunt, cum dicat sapiens Ecclesiast. cap. 10. Ig-
norant homines quid ante se fuerit, & quid post

futurum

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

11 *futurum sit, qui poterit indicare?* † Futura enim ante quam fiant non reducuntur adesse, ideo homines de illis nil proferre valent, *Aristot. de anima lib. 2. text. 122.* quia ut ait *Vergil. Anei. 10.*

Nescia mens hominum fati, sortisque futura.

12 ¶ Dæmones autem, & si intellectu hominibus superiores sint, nam cum sint Angelicæ substantiæ, in naturalibus hominibus præferuntur, futura tamen cognoscere non valent, quia futura non subiacent intellectuali substantiæ, ut docent *Tertullian. in apolog. cap. 21. Origen. Periarcb. libr. 4. Euseb. libr. 5. preparat. Euang. cap. 10. D. August. lib. de diuinat. demon. cap. 3. & lib. 2. Retract. cap. 30. Damascen. libr. 2. de fide cap. 4. Anselm. de casu diaboli. cap. 21. D. Thom. par. 1. quest. 56. & quest. 16. de demon. artic. 3. Simanc. de Cathol. institut. titul. 21. ex num. 4. & titul. 62. ex num. 1. & titul. 63. num. 10. & in Enchirid. violat. Relig. capi. 8. nu. 9. Petr. Geger. in Syntag. sur. lib. 34. cap. 7. ex numer. 3. Farinac. de heretic. quest. 181. §. 1. num. 6. Episcopus Campanill. diuers. iuris. Canon. rub. 11. cap. 26. num. 94.*

13 † Nam futura, pro ut in se ipsa considerata, ut supernaturalia mysteria fidei, Iudicii diem, mutationes Regnorum, & similia, quæ non habent causam dependentem à naturali, nullatenus à dæmone cognosci valent, ut tradunt, *D. August. d. cap. 3. & lib. 2. de Genesi ad liter. capit. 17. Tertullian. Origen. & alij ubi supra.*

14 † Item quæ pendent ex arbitrij humani liuertate, ut quid cras facturus sim, vel cogitatus, &c. nam ut ait *Genes. cap. 4. sub te erit appetitus tuus*, & ita à dæmone cognosci non possunt, quia ut ait *Apost. Corinth. 1. cap. 2. Nemo nouit, quæ sunt hominis, nisi spiritus hominis.*

15 Vnde euentus liberos, siue exemptos à fatalitate rerum temporalium, aut futurorum, non necessarios, sed contingentes à dæmone cognosci non valent, ut docet *D. August. ubi supra, & lib. 3. de Trinit. capit. 5. 6. & 7. D. Thom. 2. 2. quest. 95. artic. 6. & 7. Castro. lib. 1. de iusta hereti. punit. cap. 14. Franc. Suarez de Relig. lib. 2. capi. 8. Grilland. de sortileg. quest. 10. num. 2. & quest. 11. ex numer. 1. Farinac. tom. 1. quest. 20. ex num. 79.*

16 ¶ Quæ quia dæmon certo non nouit, quando de huiusmodi rebus interrogatur, ne apud cultores suos pondus authoritatis amittat, subdolis, & equivocis verbis utitur, ut interpretibus suis, signorumque suorum coniectatoribus culpa tribuatur, quando vel decepti fuerint, vel mentiti, ut tradunt *D. August. de diuin. demon. d. capi. 6. capit. sciendum 26. quest. 3. Grilland. d. quest. 6. num. 7.*

† Ut in quacumque parte se res vertat, de mendatio non possit accusari, ut de multis Oraculis referunt, *Cicero. lib. de diuinat. Euseb. libr. 4. preparat. Euangel. capit. 1. & lib. 5. cap. 6. & lib. 6. cap. 10. Grilland. d. quest. 6. num. 7.* referens illud, *Aiote AEcidan Romanos vincere posse.*

18 ¶ Alia autem futura, quæ habent causam determinatam & infallibilem ad eorum esse producendum, vel fallibilem, quandoque tamen veram dæmones cognoscere valent, lumine intellectus, quia licet sit obtenebratus, per priuationem luminis gratiæ, est tamē lucidus lumine intellectus naturalis naturæ, quia eis lapsu naturalia immutata non sunt, ut docent *Dionys. lib. de diuin. nomin. c. 4. D. Tb. p. 1. q. 64. art. 1. & sent. 2. dist. 7. q. 2. †* Nam ratione scientiæ dæmon multa cognoscit, quæ iacent rebus naturalibus, quia est optimus Theologus, Iurista, Medicus Philosophus, Mathematicus, Astrologus, Arithmeticus, Dialecticus, & ceterarum scientiarum peritissimus, ut tradunt *D. August. lib. de natura dem. c. 1. 2. 3. & 4. Siluester. lib. 2. de Strigimag. c. 13. & lib. 2. c. 7. Grilland. de sortileg. q. 6. nu. 11. Petr. Bensfeld. ad tit. C. de malef. & Mathe. in Rub. nos. 19. Lal. Zeechius in summ. c. 21. ex n. 2. †* Item diuturna experientia non modica sibi comparauit, melius quam hominibus, quorum vita brevis est, nam dæmones ante orbem creati sunt, & non senescunt, & sic eis quotidie multa experientia adisci tradit *Guil. Parisiens. p. 2. de vniuers. c. 114. Bensfeld. d. nos. 10. Tho. Sanchez. Decal. lib. 2. c. 38. §. 7. & 8. †* Nouit namque ex subtilitate intellectus rerum naturalium facultates, & hominum inclinationes, mediante appetitu sensitivo, ut docent *D. August. lib. de natura demon. c. 5. & 6. Suarez de Relig. lib. 2. c. 8. Spreng. in Mall. p. 2. q. 1. c. 2. Bensfeld. ubi sup. concl. 6. Thom. Sanchez. d. c. 38. ex n. 7. Petr. Greg. d. c. 7. n. 5. & c. 8. n. 7. †* Et cum accipiat persæpe potestatem à Deo, morbos imitandi, & ipsum aërem viciandi, morbidumque redendi, & peruersis atque amatoribus terrenorum mala suadendi, & similia, potest ea prædicere, quæ scit Deo permitente se postea facturum, *cap. sciendum. 26. quest. 4. D. August. lib. de diuinat. demon. cap. 6.*

19 Vnde primo euerfiones Regnorum, & alia futura contingentia, quæ dæmon certo scite non potest, probabiliter tantum, & coniecturam faciens poterit prædicere, ut tradunt *Euseb. de preparat. Euang. d. cap. 10. August. de diuinat. demon. d. cap. 5. & 6. Damascen. libr. 2. de fide cap. 4. Grilland. d. q. 6. nu. 3. Horosc. de Couarr. lib. 1. de vera proph. cap. 14.*

† Quare

24 † Quare sepe contingit ut a. iam isin prædicat, quod Deus hunc, vel illum populum sit puniturus, quod talis exercitus gladio, fame, aut peste affligetur, & quod talis à tali sit occidendus, & alia huiusmodi, ut tradunt *D. August. ubi supr. Marti. del Rio lib. 4. magic. c. 2. q. 2. Raph. de la Torre. tom. 2. de vicys oppos. Relig. q. 95. art. 2. disp. 1. †* Item quod Principes desolio sit exturbandus, vel affligendus, vel strage periturus, nam id diligentia coniuratorum, socordia, & incuria cabendi, vel pelendi hostis potest colligi, ut docent *Basilic. apud Nicet. lib. 3. Chronic. Petr. Greg. in Syntag. p. 3. lib. 34. cap. 7. †* Nam cum hæc ab alijs hominib⁹ coniecturate cognosci valeat, multo melius à dæmone, quia sapientia, & rerum experientia longe alijs hominibus antecellit, ut tradunt *D. August. lib. de natura demon. c. 3. & lib. 10. ciuit. Dei, in c. nec mirum. 26. q. 5. D. Thom. q. 16. de demon. art. 5.*

27 ¶ Secundo prædicere potest, quæ ex causis necessarijs dependent, quæ ab alijs naturalib⁹ nequeunt impediri, ut solis eclipses, astrorū coniunctiones, & similia; non tam coniectatione, quam scientifice, ut rerum naturalium peritissimus, ut tradunt *Paul. Grillan. de fortileg. q. 6. ex n. 3. Medin. lib. 2. de reela in Delu fide ca. 1. Petr. Binsfeld. in rub. C. de malef. & math. concl. 3. & 4. Fran. Pegna. in direct. Inquis. p. 2. com. 67. Lal. Zecchi. in summ. p. 1. c. 17. & 18. †* Nam de illis, quæ ab alijs causis impediri possunt, ut imbres, pluvias, nimbos, tempestatesque sonantes, non certo, sed cōiectatione prædicat, necnon illa, quæ nouit (se permitte Deo) postea facturum, ut docent. *D. Aug. lib. 8. ciuit. Dei cap. 23. Eugub. lib. 3. de perenni philosoph. c. 14. cum seqq. Raph. de la Torre ubi sup. d. disp. 1. Lal. Zecchi. d. c. 17. & 18. †* Nam ut ait *D. Aug. lib. de nat. demon. cap. 4. accipiunt enim potestatem & morbos immittere, & ipsum aërem viciando morbidum reddere, & peruersis, atque amantorib⁹ terrenorum commodorum male facta suadere, de quorum moribus certi sunt, quod sint eis talia suadentibus consensuri.*

30 ¶ Tercio per signa naturalia possunt dæmones subtilius, quam medicus videre pulsum & urinam, & sic de morbi euentu prælagire, ut tradit *Sprenger. d. ca. 2. Nā ut ait D. Aug. ubi sup. Aliquando etiam, non quæ ipsi faciunt, sed quæ naturalibus signis futura prænoscent, quæ signa in hominū sensus venire possunt, ante prædicunt. †* Futurorum enim cognitio duplex est, vna quantum est in se ipsius, & natura sui, quæ soli Deo reſerbatur, alia in suis causis, vel secundum potentiam causarum, quæ dicitur

cognitio coniecturalis, & demonstratiua, quæ dæmoni non denegatur, ut docent *D. Tb. d. q. 16. de demon. art. 7. Binsfeld. d. concl. 3. & 4. Lal. Zecchi. ubi sup. d. c. 18. †* Nam cum hæc 32 assequi valeant homines, multo melius dæmon, cuius sapientia omnibus hominibus, & multis Angelis in gratia existentibus antecellit, nam ut de illo testatur Ezechiel. cap. 28. *Tu signaculi similitudinis altissimi plenus sapientia, & perfectus decore in delitijs paradysii fuisti. Ut exposui sup. lib. 3. cap. 1. ex num. 3. fol. 72.*

¶ Quarto dæmones multa prædicere possunt, quæ nouerunt ex scriptis Prophetarū ut tradunt *Sprenger. in Mall. part. 2. quest. 1. cap. 2. Petr. Gregor. in Syntag. iur. part. 3. lib. 34. cap. 7. ex numer. 5. Lal. Zecchi. d. part. 1. capit. 21. num. 2. Perera, & Lessius ubi supra. †* Vel reuelatione superiorum Spirituum, hoc 34 est bonorum Angelorum, ut docent. *D. Aug. libr. de natura demon. capit. 6. & in Genes. ad liter. cap. 17. & dixi in Epitome lib. 1. cap. 37. ex num. 9. Lal. Zecchi. in suam part. 1. tit. de fide cap. 21. num. 2. Petr. Greg. libr. 34. cap. 7. ex num. 13. & cap. 8. num. 5. Tolet. in sum. lib. 4. cap. 15. num. 2. Perera de Mag. lib. 3. cap. 5. quest. 35. Lessius de Iustitia lib. 2. cap. 42. dub. 5. numer. 23. Binsfeld. in Rub. C. de malef. & math. not. 10. Martin. del Rio lib. 4. Mag. cap. 2. quest. 2. Thom. Sanchez lib. 2. Decalog. cap. 38. ex num. 7. †* Neque obstat dæmones esse 35 inimicos Dei & Angelorum, quibus par non est reuelare arcana consilia, & multo magis cum dæmones sint in tenebris damnationis, qua propter idonei non sunt reuelationum, nec mentis illustrationum quæ dotes sunt gratiæ, & non naturæ, & à gratia per lapsum exciderunt, *D. Thom. part. 1. quest. 64. artic. 1. & sentent. 2. distinct. 7. †* Nam respondeo, 36 quod dæmones sciunt aliqua per reuelationem Spirituū; primo ratione finis, quia mirabilis sapientia per inimicantes sibi implet voluntatem suam, & ita diuinitus per reuelationem bonorum Angelorum prophetarunt pessimi Balaan *Numer. cap. 22. Saul, Reg. 1. cap. 16. Caiphas, Ioan. cap. 11. †* Secundo ratione 37 modi, quia non semper reuelatio fit cum mentis illustratione, sicut fiebant Sanctis & Prophetis: nam aliquando fit solā prædictione, sicut homo reuelat suam voluntatem, & hæc non pertinet ad gratiam, & ita cognitionem à bonis Angelis dæmones habere possunt, ut præter à me congestis, d. num. 9. probant *D. Bonauent. in sentent. 2. dispu. 7. part. 2. Petr. Binsfeld. in Rub. C. de malef. & Mathem. concl. 2.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

8 ¶ Quinto multa futura dæmones cognosce
re possunt, ex concursu cælestium corporum,
impressionum metheorolicarum, aeris intem
perie, vel similibus, quibus prædici possunt
probabiliter annonæ pretium, pestes, ægritu
dines, vel sanitates venturæ, vt tradunt *Spre
ger. in Mall. p. 2. q. 1. c. 2. Binsfeld. in d. Rub.
de malefic. Mart. del Riolib. 4. c. 2. q. 2. Leon.
Læsius de Iust. lib. 2. c. 43. dub. 5. n. 23. Tb. Sã
chez d. c. 38. n. 7. †* Aut ex signis à Deo missis
illa cognoscere possunt, nã Deus propter suã
benignitatẽ pleriq; reuelat futuras regni mu
tationes, pestes, & alia ventura mala, vel sig
nis, vel portentis, vel prodigijs, prout suæ sa
pientiæ incomprehensibili visum fuit, vt tra
dunt *Ioan. Azor tom. 1. instit. moral. lib. 9. ca
19. Marta de Iurisd. p. 1. c. 6. n. 21. cum alijs a
me relatis supra lib. 6. ex cap. 12. vsq; ad c. 18.*
10 † Nam Dei charitas erga nos ita se ostendit,
vt non seriat, nisi prius admoneat, quia vt ait
Regius Vates *Psalm. 59. dedisti metuentibus te
signa, vt fugiant à facie arcus*
11 ¶ Sexto de præsentibus aut præteritis res
obscura non est, posse Dæmonem quæcumque
actu exteriori prodita sunt, reuelare, tam qua
aliena relatione accepit, vel ipso coram gesta
sunt, vt secreta furta, res perditas, metala
subterranea, thesaura olim effusa, & alia hu
iusmodi, quæ hominum cognitionem fugiunt,
quia dæmonibus nota sunt, vt docent *D. Aug.
de diuin. demon. cap. 3. 4. 5. 6. Scholast. sent. 2.
dist. 7. Nostri in ca. nec mirum, cap. sciendum.
26. q. 5. D. Tho. lib. 3. contra Gent. c. 147. Bins
feld. ubi supra concl. 9. †* Nam quæ in longin
quis, ac remotis partibus agantur, possunt sta
tim à dæmone renunciari, quia cum non solũ
cursus quorumlibet hominũ, vel ferarum, ve
rum etiam volatus avium incõparabiliter vin
cat, potest multa, tam instanti cognoscere, ac
renunciare, vt ab ignaris putetur multo antea
prædicta, vt docet *D. August. ubi supra, Tert.
in Apol. c. 22. c. sciendum. 26. q. 4. Cæl. Rhod.
lib. 2. antiq. lect. c. 12. †* Sic enim Apollonius
42 dum Epheli esset, exclamauit, vt præsens spec
taculo Romæ interfici Domitianum, vt nar
rat *Philosr. in vita Apol.* aliud simile de quo
dam iuvene exemplum refert. *Aul. Gelli lib.
15. noct. Atticar. cap. 18.* aliud de Cheriherto

narrat *Arnob. lib. 3. Annal. c. 22.* al iud de tuo
sæculo *Grilland. de sortil. q. 6. n. 7.* plura nos
tri xui *Remig. lib. 3. demonol. cap. 14.*

¶ Septimo renuntiare possunt cogitatio
nes cordis signis manifestatas exterioribus vt
docent *D. August. ubi sup. c. 5. c. sciendum. 26.
q. 4. D. Tho. p. 1. q. 57. art. 4. & 2. 2. q. 95. Pet.
Binsfeld. ubi sup. concl. 8. & in rubr. C. de ma
lef. Valer. Reginal. tom. 2. lib. 17. ca. 16. n. 163.*
44 † Non tamen in animo retentas, nã licet præ
sentes sint, dæmonis nõ subiacent cognitioni,
*D. Hieron. in Math. c. 9. D. Ambros. in Luc. c.
5. Suar. de Relig. lib. 2. c. 9. Mart. del Riolib. 3.
Magic. q. 3. sect. 2. Springer in Mall. p. 1. q. 7.*
45 † Nam cum cogitationes ab anima pendeant,
in qua dæmones nullam habeant potestatem,
nisi ad actum externum, vocibus, moribus, vel
signis prærumpan, in dæmonis cognitionem
non possunt venire, vt docent *D. Bonauent. in
sent. 2. dist. 7. art. 1. q. 3. p. 2. D. Chrysostom. in
Ioan. homil. 3. †* Signis dico exterioribus, quæ
46 ab alijs puris creaturis dignosci possunt, vel
etiã vultus mutationis, nam vt ait *Ecclesi. c.
13. Cor hominis immutat faciem eius, accio
nes humanas Math. c. 7. v. 16. à fructibus eorũ
cognoscetis eos, Math. 15. v. 73. Nam & loque
la tua manifestum te facit. †* Quia supernatura
47 liter illa assequi (vt voluit Paracelsus) hære
ticum est dicere vt docent *D. August. ubi sup.
d. c. 5. & lib. 2. Retract. c. 30. cap. quodam loco.
26. q. 4. D. Thom. Durand. & alij in sentent. 2.
dist. 7. Eymeri. in direct. Inquis. p. 2. q. 42. n. 3.
Decian. crim. lib. 5. c. 17. †* Quanquam haut ne
48 gem posse diabolum phantasmatibus immis
sis, hominum mentes ita turbare, vt nil aliud
cogitare queant, quam quod ab eo suggestum
est, vt sic cogitationes diuinare videatur, vt
docent *D. Aug. D. Tho. & alij ubi sup. Raph.
de la Torre d. q. 95. art. 7. disp. 1. & 2. †* Alias
49 enim cogitationes tam præsentis quam præ
teritis, aut futuras nullatenus à dæmone cog
nosci possunt, quia soli Deo referbantur *Ge
nes. c. 6. v. 5. Deuter. c. 31. v. 21. Reg. 3. c. 8. v.
39. Paralip. 2. c. 6. v. 20. & Paralip. 2. c. 28.
v. 9. Psal. 7. v. 10. & Ps. 93. v. 11. Sapient. c. 1.
& 6. v. 4. Herem. ca. 17. v. 10. Matth. cap. 16.
Luc. 6. Act. Apost. c. 1. D. Paul. ad Rom. c. 1. v.
27. D. Ioan. Apocalyp. cap. 2. vers. 23.*

¶ Ad maiorem gloriam Dei, Deiparæ MARIE, & Sanctorum
omnium, finitur tomus primus de Iure Spirituali, sub cor
rectione S. Matris Ecclesiæ.

L. D. Franc. Torreblanca Villalpando.

D. FRANCISCI
TORREBLANCA
 VILLALPANDO, CORDVBENSIS,
 S. THEOLOGIAE, ET IVRIS VTRIVSQUE
 DOCTORIS.

IVRIS, ET POTESTATIS SPIRITVALIS
Practicabilium, quibus invisibilia Dei à creatura mundi, & omnium
Spiritualium Substantiarum, per ea, quæ facta sunt, in hoc Vniuerso, in-
tellecta conspiciuntur: Spiritusq; operantes inter se discernuntur.

TOMI SECUNDI.

D.D. PHILIPPI IV. MAGNI, REGIS
 HISPANIARVM POTENTISSIMI CONSILII
 Iustitiæ (riguroso examine) approbati, & Supræmi Sanctæ Generalis
 Inquisitionis (in contradictorio iudicio) Calificatione illustrati.

PARS PRIMA.

DE SPIRITVALI SAPIENTIA, QUÆ MAGIÆ NOMINE
adoleuit, omnes scientias in se continens, quam nefaria demonum societas in aliud sciendi ge-
nus inuertit (sapiendi altius, quam oportet) per omnes Orbis tractus,
atq; omnes aetates, scientias, & facultates tuelia.

PROLEGOMENA.

De Magiæ studio omnibus
 scientijs necessario.

SUMMARIVM.

1. Iuris Spirituali non infimas partes obtinet Magia.
2. Magia fuit scientia infusa Adamo.
3. Adamus ex Magia Theologiam cōstituit fuit

4. Adamus ex Magia Iurisprudentiam com-
paravit.
5. Adamus ex Magia assequutus, est Medici-
nam, &c.
6. Magiam diuinam Adamo traditam, diabo-
lus in aliud sciendi genus inuertit.
7. Theologiam, Iurisprudentiam, & alias fa-
cultates diabolus deprauavit.
8. Diabolus Theologiam ementitus falsum
Deorum cultum docuit.
9. Iurisprudentiam diabolus docuit

- Magica opera in virtutes naturales referunt.*
10. *Magi diabolus docuit praeceptis Philisophi.*
 11. *Philisophiam & alias scientias naturalem diabolus docuit.*
 12. *Suendi limido ad Magiam secundam homines inflammant.*
 13. *Diabolus curabit ut homines una cum scientijs imbuerent impietatem.*
 14. *Philosophi veteres ex daemone fuerunt unitatis amatores.*
 15. *Daemonum amicitia quam hominibus damnosa.*
 16. *Daemones nefandissimi sunt humani generis hostes.*
 17. *Daemones quare sint nostri hostes irrecuciliabiles.*
 18. *Daemones, in quos praesertim habent potestatem.*
 19. *Magi ex maleficorum magnitudine malefici appellantur.*
 20. *Artes quare dicantur Magica vanitates.*
 21. *Magiam esse negavit Plinius.*
 22. *Seneca Magicis operibus irrisit.*
 23. *Philosophi qui Magiam negarunt, refutantur.*
 24. *Magia certitudo probatur ex Sacris litteris.*
 25. *Magorum opera quae ex vi naturali non sunt, pendent ex pacto cum daemone.*
 26. *Daemones quamvis corpus non habeant, per virtutem motiuam multa possunt efficere.*
 27. *Daemones multa operantur per motum localem, vel applicando actiua passiuus.*
 28. *Daemones quidquid possunt, id ex pacto cum eis Magi possunt.*
 29. *Daemones ea omnia possunt efficere, (si Deus non impediat) quae boni Angeli.*
 30. *Magi sanant aegros, & de corporibus obsessis eijciunt daemonia.*
 31. *Mendacia quare dicantur opera Magorum.*
 32. *Magi Pharaonis ad emulationem Moisis veros serpentes, & ranas produxerunt.*
 33. *Simon Magus arte daemonis mirabilia operabatur.*
 34. *Simonis Magi opera vera fuerunt.*
 35. *Simonis Magi opera quam miranda.*
 36. *Apolonij Thyanae, & aliorum Magorum, opera vera.*
 37. *Hecates, Circes, Medea, & alia saga, quam miranda exhibuerint.*
 38. *Hermes Trismegisti, & Platonici, omnia*

39. *Platonici nullas agnoscunt substantias separatas a materia, praeter motores orbium.*
40. *Platonici Daemones non esse sunt arbitrati.*
41. *Daemones negarunt Celsus Epicurus, Democritus, Simplicius, & Sabdaei.*
42. *Daemones esse de fide est, qui Magis deseruiunt.*
43. *Aegritudines nullatenus a daemone inferri posse Medici arbitrantur.*
44. *Morbos a daemone inferri certa fide tenendum est.*
45. *Daemones quam plures aegritudines hominibus intulerunt.*
46. *Daemones corpore praeditos multi ex Patribus tenuerunt.*
47. *Patres Orthodoxi, quia in naturalibus varias Philosophorum sectas sequebantur, in eorum prolapsi sunt errores.*
48. *49. Patres Orthodoxi alij fuerunt Platonici, alij Peripatetici, alij Stoici.*
50. *Angeli substantia sunt spirituales vltro corpore expertes.*
51. *Angeli possunt corpus elementare assumere.*
52. *Concilium Ancyranum translationes corporales Magorum negavit.*
53. *Magica opera in delusiones, & prestigias nostri referunt.*
54. *Magos, & Lamias ad sua crimina corporaliter a daemone debebuntur.*
55. *56. Magica opera legislatores nostri, licita & premio digna arbitrantur.*
57. *Non sunt facienda mala, ut inde sequantur bona.*
58. *Magicis operibus utentes ad bonum sint, puniuntur in sacris litteris.*
59. *Magia disputatio, quam necessaria.*
60. *Magica varijs constitutionibus petita, non tamen prestigata est.*
61. *Daemones non sunt materialibus armis ferendi, sed spiritualibus.*
62. *Ventum Dei ex sacris litteris, telum formidabile aduersus daemones.*
63. *Sacra littera ignota sunt ignavis utriusque fori ministris.*
64. *Magistratus negligens maleficia tanquam somnia, inimicus superseminat zizaniam.*
65. *Ignorantia in Magistratibus causa est, ut mundus de die in diem in deteriora ruat.*
66. *Mala nobis proueniunt expuniendi tarditate.*
67. *Magia disputatio hodie quam sit necessaria.*

68. *Magica opera nullo magis saeculo quā nostro crebuerunt.*

69. *Magiae disputatio, quam grata sit futura.*

70. *Magia disputatio quam necessaria.*

71. *Magia disputationē iussu Regij Consilij scriptā ad petitionem D. Fiscalis Author vulgavit.*

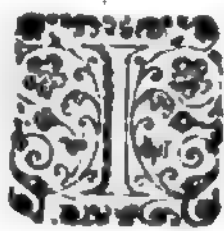
72. *Eptomes de Magia quam utilis sit.*

73. *Nullus quamdiu vivit doceri non eget.*

74. *Qui ad iustitiam erudiunt, quasi stella.*

75. *Legibus saluberrimis opem ferre quam laudabile.*

76. *Dei lex semper meditanda, & custodienda commendatur.*

IURIS Spiritualis non infimas partes obtinet MAGIA, quia consummata est Philosophia circa diuina, & humana, potissimum cognitio de Deo, Angelis, & immortalitate Ani-

mae, vt docent *Apuleius Apolog. 1. Plato Alcibiad. 1. Pbilon libr. de specialibus legib. D. Chrysostomus, tom. 2. in Matth. 2. homil. 2.*

† Nam Magia fuit scientia infusa Adamo humani generis Protoplasto, quae complectitur Theologiam, Iurisprudentiam, Medicinam, Philosophiam, & omnigenae literaturae arcana, vt Societatis Iesu eruditissimi testantur scriptores *Bened. Perera aduersus fallaces artes libr. 1. cap. 3. Mart. del Rio libr. 1. Magic. disq. cap. 2. Iacob. Salian. in Annal. sacris tom. 1. die 7.*

† Nam ex Magia vniversam Theologiam consequutus fuit, quia habuit explicitam cognitionem de mysterio incarnationis Domini nostri Iesu Christi, & alijs fidei nostrae arcanis, ad salutem animarum, & consummationem gloriae ab eterno ordinatis, quia vt ait D. Luc. in Actis Apostol. capi. 4. v. 12.

Non est aliud nomen datum hominibus, in quo possint salui fieri. iuxta expositionem D. Th.

2. 2. quest. 2. artic. 7. † Iuris prudentiam similiter assequutus fuit, nam cum gratia infusae sunt illi virtutes, & dona, quae gratiam perpetuo committantur, quorum officium est, tam superiores, quam inferiores animae vires recte componere, & ad iustitiam dirigere, vt docent *D. Thom. part. 1. quest. 95. artic. 3. Card. Bellarm. libr. 4. de gratia primi hominis cap. 3.*

† Medicinam, Philosophiam & alias facultates excellentiori modo, quam omnes homines, adeptus est, nam etiam post lapsum amplitudine cognitionis, certitudine, & firmitate (Salomoni ipso humanorum omnium sapientissimo) praecelluisse docet

Alfin. Tortatus Episcop. Abulens. in Reg. 3. c. 4. q. 7. Perera in Genes. lib. 5. c. 31. Ioannes Pineda de rebus Salomonis lib. 3. cap. 10. §. 12.

¶ Diabolus tamen homini tantum bonum inuidens, quod ex Magia consequutus est, scientiam istam diuinā, & naturalē in aliud sciendi genus (plus sapiendi quam par est) calidissime commutauit, quam primis parentibus sub illis verbis pollicitus est, *Genes. c. 3. v. 5. Eritis sicut Dijs scientes bonū & malum.* † Ex quo Theologiam, Iurisprudentiam, Medicinam, Philosophiam, Astrologiam, Mathematicas quae omnes ementitus diabolus in vnā Magiam inuertit, *Plin. lib. 30. c. 1. Tertul. lib. de Idol. c. 2. Io. Picus Mirad. lib. 12. in Astrol. c. 2. Filesc. lib. de Mag. Idol. §. 5. & 6.*

† Nam Theologiae ementitus falsum deorum cultum docuit primis illis paganarum Religionis antistitibus Orpheo, Hesiodo, Lino, Museo, Pythagorae, Homero, Iamblico, Porphyrio, & alijs, vt docet *Fran. Picus lib. 1. Doct. Vanit. Gent. c. 1. & 2. Ioan. Filesc. ubi prox. §. 1.*

† Iurisprudentiam similiter docuit primis illis legislatoribus Minos, Lycurgo, Trismegisto, Zamolxi, Soloni, Numae, & alijs Gentilibus, qui leges suas dijs suis, hoc est daemionibus, acceptas retulerunt, *Plato de legib. dialog. 1. Cael. Rhodig. lib. 18. antiq. lect. c. 19. Ang. Matheatus de via, & ratione iuris, c. 30. Fran. Conanus lib. 1. comment. c. 8.*

† Medicinam itidem docuit Aesculapio, Hippocrati, Theophrasto, & alijs Ethnicis Philosophis, qui Apolinerae facultatis viam sternerunt, nam illam dijs suis acceptam gloriabantur, vt tradunt *Fran. Picus libr. 7. prenot. c. 2. Ioan. Filesc. d. §. 1. Iul. Caesar. Bulenger lib. 1. aduersus Mag. c. 1.*

† Philosophiam & alias scientias naturales diabolus docuit Pharecidē, Zamolxim, Thaletem, Milesium, Anaxagoram, Carondam, Parmenidē, Democritum, Socratem, Platonem, Aristotelem, & alios qui daemones Paredros, ad scientias conquirendas, habuerunt, vt docent *Th. Ma- luend. de Antich. lib. 6. cap. 5. Valle de Moura tom. 1. de incant. opus. 1. scēt. 2. capit. 2. & 3. Bulenger. ubi sup. d. cap. 1.*

¶ Tanta enim sciendi libido hominum inflamauit animos, vt scientias execrabili animarum suarum commertio a daemionibus mereretur, vt occulta norint, vt admirationi sint, vt honorentur, vt docet *D. Aug. lib. de natur. demon. c. 3.*

† Nam cum nil sit magis hominum naturae insitum, quam sciendi cupiditas, astutissimus hostis curauit, vt vna cum scientijs imbibere imputatem, incautis venum auro propinans, vt dementaretur mortales, siue vt ait D. Chrysost. *vt a caelestibus curis, vel*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

14 *saltem à ferijs, & grauibz ad vana ista, ceno-*
sa, & cetera que seducat. † Ex quo veterum Phi-
 15 *losophorum sapientia adeo homines dement-*
tauit, vt tanquã vanitates amatores eos his
verbis cõdenat oratio Coruini Episcopi Iser-
nienlis habita in Concil. Latheran. sub Leo-
ne X. sess. 12. Kalen. 17. April. 1517. Omnis
enim, quæ à Magis, Chaldeis, Gymnosopistis,
Brachmanis, Druidis, Vatribus, Pythagoricis,
& ceteris Philosophis effluxit sapientia, tã va-
na, & incerta, quã inanis et superstitiosa sãper-
uisa est, & sicuti in prouerbio, ingenta leni-
 16 *tas, & erudita vanitas. † Vnde in iplis natu-*
ralibus persæpe lapsi sunt, quia ex dæmone, vt
plurimũ, scientias acceperunt, qui hostis nos-
ter est irreconciliabilis, & eius scientia in
plerisq; fallit, quæ cunctis est nocentiora vul-
neribus, ex quo eius amicitia nobis interdic-
ta est, ipso clamante Apost. Corint. 1. cap. 10.
vers. 20. Nolo socios vps fieri demoniorum.

16 ¶ Sunt enim dæmones infelicitissimi gene-
 ris humani hostes, ex odio in Deum, cuius
 acerrimi sunt inimici, eo quod à summa sceli-
 citate (exigentibus peccatis) eos ad summas
 miserias detruserit, cui cum nocere non pos-
 sint, hominem ad eius similitudinem creatum
 crudeli odio insectantur, nam vt ait D. Ioan.
 Apocalyps. cap. 12. vers. 12. *Va terra, & ma-*
 17 *ri, quia descendit diabolus ad vos, habens iram*
magnam. † Et quia cognoscunt homines as-
sumendos esse ad cœlestem beatitudinem,
quam miseri perdidierunt, inuident homini tã
tam bonum, ideo quidquid moliantur, quo-
cumque ca. ore, vel arte dirigunt, non solum
in perniciem animæ, sed etiam in interitum
corporis, & totius substantiæ ordinatæ ad
conseruationem generis humani, vt docent
 18 *D. Gregor. in Exechiel. homil. 11. † Et ne vlla*
ocasio nocendi relinquatur, non solum pessimam,
quam in nos habent exercent voluntatem,
permitente Deo, sed etiam alios in er-
rorem aducunt, & sibi associant, ad mala infe-
renda, eos præsentium, qui ad sua desideria,
voluptates sæculi, concupiscentiam carnis,
& superbiam vitæ sequuntur, nam vt ait D.
 19 *Paul. ad Roman. capit. 7. vers. 28. Tradidit*
illos Deus in reprobum sensum, vt faciant, quæ
non conueniunt. † Quod hominum genus nul-
lum nequius, nullum damnabilius, nullum
Reipublicæ perniciosius, ac dæmonibus pro-
pinquius inuenitur, quos ideo propter faci-
norum magnitudinem vulgus maleficos ap-
 20 *pellat, in cap. nec mirum 26. q. 5. & in l. mul-*
ti, & in l. excepta C. de malefic. & math. Na-
tura peregrinæ & generis humani inimicos.
 † Quorum crimina, artes dici possunt, tunc

quia ratione quorundam præceptorum & re-
 gularum exercentur, tum etiam propter frau-
 des & dolos, quæ in iure artes dicuntur, l. 1.
 C. de suffragijs, *si artibus moram nectant*, l.
 omnes D. de præscript. 30. vel 40. ann. *Om-*
nes nocendi artes amputantes, cap. quicumque
 22. q. 5. *Quacunque arte verborum.*

¶ Vnde manifeste errant, qui Magiam 21
 non esse arbitrantur, vt de Nerone Impera-
 tore varijs superstitionibus dedito testatur
 Plinius secundus lib. 30. natural. hist. cap. 2.
Magos secum adduxerat, Magicis enim scenijs
eum initiauerat, non tamen cum Regnum ei
daret, hanc ab eo accipere artem valuit; pro-
inde ita persuasum sit in stabilem, irritam, &
 22 *inanem esse. † Et eius operationibus, quæ le-*
gibus XII. Tabul. prohibentur, irridet his
 verbis eiusdem Neronis præceptor L. An-
 naeus Seneca in natural. qq. libr. 4. c. 7. *Rudis*
adhuc antiquitas credebat, & atrabi imbres
cantu, & repelli, quorum nil posse fieri, tam pla-
num est, vt huius rei causa nullius Philosophi
 23 *schola intranda sit. † Sed hi Philosophi quia*
 omnia Magica opera ex virtute rerum natura-
 liũ fieri iudicant, falsa crediderunt, cũ, eius
 effectus non semper naturæ respondeat, quia
 dæmonis potestate fulcitur, ex pacto tacito,
 vel expresso, nã Apuleius Platonius Philoso-
 phus huius disciplinæ non ignarus sic testa-
 tur Milesiar. lib. 1. *Minus autem calere eum, quæ*
grauissimis operibz ea putauerit mendacia, quæ
vel auditu noua, vel visu rudia, vel certe supra
captum cogitationis ardua videantur, quæ si-
quis paulo acuratius explorauerit, non modo
 24 *conspicui, verũ etiã factu facilia sentiet. † Quæ*
 nobis absq; errore in fide dubitare non, licet
 nã in sacris literis Magorũ opera, non vt fa-
 bulosa, sed vt vera damnantur, *Leuit. c. 19. v.*
31. & c. 20. v. 6. Reg. 1. c. 28. v. 3. Paralip. 2. c.
33. v. 9. Dani. c. 1. v. 20. & c. 2. v. 27. & c. 4. v.
4. & c. 5. v. 7. Sapiẽt. c. 17. v. 9. Math. c. 2. v. 1.
Acta Apost. c. 8. v. 9. & c. 13. v. 6.

¶ Multa enim, quæ per hominum poten- 25
 tiam, & virtutes causarum naturalium fieri nõ
 possunt, nec quomodo facta sint homines in-
 telligunt, facta competuntur à Magis expac-
 to inito cum dæmone, vt docent D. Aug. libr.
 de natura dæm. c. 2. & 3. & li. 2. *Duct. Christ.*
c. 20. cum seqq. D. Tb. 2. 2. q. 95. & 96. Spreng.
in Mall. p. 2. c. 2. Toled. in Summ. lib. 4. ca. 15.
Suar. de Relig. lib. 2. c. 14. 15. 19. & 21. Mar-
del Rio lib. 2. Magic. q. 4. Tb. Sanchez lib. 2. De-
calog. capi. 38. ex num. 1. Sayrus in clau. Reg.
 26 *lib. 4. cap. 6. Reginal. in praxi. fori pœnit. lib.*
17. cap. 15. ex num. 153. † Quæ licet ex
 huius rei ignorantia aliquibus commentitia

videan-

videantur, vera sunt à dæmone operata concurrēte ex inuocatione Magica, nam licet manus, nec pedes habeat, nec alia instrumēta ad operandum, quia corpore caret, per sciētiam naturalem, & virtutem motiuam distinctim ab intellectu in multa potest efficere, quæ causarum ignaris miraculosa videantur, nā vt ait diuinus Iob c. 41. v. 24. *Non est super terrā potestas, quæ comparatur ei, qui factus est, ut nullum timeat.* † Ferri enim per aëra ad remotissima loca, reptilia vera producere, tēpestates excitare, easq; sedare, atq; impellere, morbos afficere, viuētes necare, & alia huiusmodi, quæ dæmonis potentiā non excedunt, possunt Magi ex pacto inito, prestare, vel per motum localem, vel applicando actiua passiuis. vt testantur. *D. August. de Trinit. lib. 3. c. 7. 8. & 9. D. Tb. contra Gen. lib. 3. c. 104. Cardin. Toledo in Ioan. c. 3. & in Summ. lib. 4. c. 16.* † Nam quidquid possūt dæmones, id per eū ex pacto Magi possunt, neq; ipsi possunt quod nequeat dæmon, *D. Aug. lib. 3. de Trinit. c. 3. Mar. del Rio lib. 2. Mag. disq. q. 9. Raphael de la Torre tom. 2. de vitijs oppos. Relig. q. 95. in prelud. disp. 4.* † Dæmones autem cum sint substantiæ spirituales (si Deus nō impediatur) omnia possunt efficere, ex naturali virtute, quæ Angeli boni, quia eis lapsu naturalia immutata non sunt, *D. Dionys. Areop. lib. de Beel. Hierarch. c. 4. D. Thom. p. 1. q. 64. art. 1. & sent. 2. dist. 7 q. 2. D. Gregor. lib. 32. Moral. cap. 8. auunculus meus Ioan. Baptista Villalpando in Regias Ezechiel. prophet. explanat. tom. 2. part. 1. cap. 28. num. 15. pag. 66.*

¶ Sanant interdum Magi agrotos, & de corporibus obsessis eijciunt dæmonia, & alia patrantur, quæ verorum miraculorum sunt similia, nam vt ait Christus Dominus apud D. Matth. c. 24. vers. 24. *Surgent pseudochristi, & pseudoprophetae, & dabunt signa magna, & prodigia, ita vt in errorem inducant (si fieri potest) etiam electi.* † Non vtique alia arte quam Magica, quam *D. Paul. ad Thesalon. 2. capit. 2.* vocat mendacia; non quod natura sint futura falsa, sed quod fiant ad persuadendum falsum, & ad decipiendos homines, qui ea putabant vera miracula, vt docet *Bened. Perera aduersus fallaces art. libr. 1. capit. 2. Bulenger. lib. 1. de Magia cap. 7.* † Magi enim Pharaonis ad æmulationem Moysis, veros serpentes, verasque ranas produxerunt, nam si apparentes tantum fuissent, Moyses detegeret, nec diceret sacra Scriptura *Exo. 1. ca. 7. Fecerunt etiā ipsi (Magi scilicet Pharaonis) per incantationes Egyptiacas arcana quædam similiter ac Moyses.* † Simon Magus Apostolo-

cum tempore mirabilia operabatur, arte Dæmonis: quarum multa, etsi delusoria fuissent, non omnia, quia multa vera experiebantur, ex quo illi tantum honoris fuit tributum, vt Samariz de illo diceretur in Actis Apostol. cap. 8. *Hæc est virtus Dei, quæ vocatur magna.* † Et probatur ea vera fuisse, nam cum in omnium oculos à nasarijs spiritibus per aëra veheretur, ad orationem D. Petri reuocatus, conf. actis cruribus interijt, vt narrat *D. Clemens Rom. eiusdem Petri individuus comes, & successor: Const. Apost. lib. 6. capi. 7. 8. & 9. Glicas Annal. part. 2.* † Statuas faciebat ambulare ad vsus humanos, egrotos sanabat, fluvios sistebat, fontes è terra rumpere, & incaput vertere faciebat, & alia mira operabatur; ex quo publicam statuam meruit, cum hac inscriptione *S I M O N I D E O S A N C T O*, vt tradit *Tertul. in Apolog. capit. 2.* † De Apolonyo Thyannæo multa similia memorat *Philostrot. in eius vita*, de Gymnosophistis Æthyopum, & Brachmanibus Indorum, non minora retulit *idem Philostrot. ubi proxi. de Phœbi Sacerdotisa, siue Sibyla Cumæa, Poetarum phœnix Vergil. Ænæid 4. Sistere aquā fluvij, & vertere flumina retro Nocturnosque ciet Manes, mugire videbis Sub pedib; terrā, & descendere montib; ornos.* De Hecate filia Persei, quæ ob horrenda facinora inferorū Dea credita est, similia referunt *Homerus, Orpheus & Pausanias*, de Circe, & ei nepte Medea nō minora apud Colchos, & Moecoticos idē *Homerus, & Ovidius*, de Saggana, *Horatius*, de Erietho *Lucanus*, nam vt de ipsa Circe testatur idē *Ouid. Metaph. lib. 14.*

Exilueve loco (dētū mirabile) syne, Ingemuitque solum, vicinaq; palluit arbor, Sparsaq; sanguineis rubuerūt pabula guttis, Et lapides v'si mugitus edere raucos, Et latrare canes, & humi serpentibus atris Squallere.

¶ Hermes Trismegistus, & omnes ferè Platonici omnia Magica opera in virtutes, & causas naturales referre conatisūt. Alcindus, & Arabes fere omnes corporib; radijs, & verbis ex desiderio depulsis, qui si cū imaginatione iūgātur, mira quædā, & insolita efficere cōtendunt *Auicena libr. 9. natural. c. 6. Algazel. lib. 6. Physicor. c. 9.* † Sed toto aberrant cœlo, dum totam machinam maleficorum, quæ ex causis naturalibus fieri non possunt, tanquam falsam repudiant, quia nullas agnoscunt substantias separatas à materia, præter motores orbium, qui eas operentur, vt fuit error *Arist. Physic. lib. 8. & Metaphys. lib. 12. Hippocrates lib. de sacro morb. Galen. de simpli. medic.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

lib. 6. & 10. Ioan. Vuerus lib. de Lamys c. 6. 7.

8. & 23. & lib. 6. de prestig. demon. c. 23. Ioan.

Bodin. libr. 6. de Magor. demonol. cap. 5. &

40 seqq. † Ex quo dzmones non esse, nisi quod viri sapientes hęc terriculamenta commenti sunt, ad arcendos improbus a sceleribus, quasi post hęc vitam supersint vltiores malorum, testatus est Cordubensis noster Auerroes epist.

41 de Resurrect. † Vnde dzmones ore pleno negarunt Celsus Epicureus, Democritus, & Simpli.

lib. de anima, Alexander Aphofideus, & alij

Peripatetici, qui cum Sabdueris spiritum, &

Angelos distebantur, Act. Apost. cap. 23. v.

8. quos sequentur Atheistę de quibus Regius

vates, dixit insipiens in corde suo non est Deus,

& per consequens non esse Angelos, neque dz-

42 mones quos reprehendit D. Tho. p. 1. q. 2. art.

1. 2. & 3. Vasquez p. 1. disputatione. 178. † Sed

dzmones esse de fide est, qui ad Magica opera

deserviunt, & eorum effectus pręstant, vt do-

cent D. August. lib. 8. Ciuit. Dei cap. 16. & lib

10. cap. 8. & lib. 7. cap. 35. & libr. de natur.

demon. cap. 3. & lib. 3. Trin. cap. 8. D. Tho. p. 1

q. 54. & 2. 2. q. 95. & 96. & de malo q. 1. Victo-

ria in relect. de Mag. n. 10 & 11.

43 † Medici, tam veteres, quam recentio- res, ex Platonis secta, egritudines nullatenus a demone inferri arbitrantur, sed ex causis naturalibus oriri, Hippocrates lib. de Sacromor-

bo, Galen. de simpli. medic. lib. 6. & 10. Plu-

tarch. in vita Pericli, Philostr. in hist. plant.

lib. 10. Ioannes Vuerus de venen. lib. 5. & lib.

44 de Lamys cap. 7. & 8. † Qui in manifesto erro- re sunt prolapsi, nam morbos a dzmone inferri certa fide tenendum est, non solum, ex cau-

45 sis naturalibus (quibus ipse peritissimis est) sed per se immediate, ex sua malitia, & poten-

tia, homines conturbando, quibus aegritudo

causatur, vt fecisse legitur Iob. capit. 2. v. 7.

Egressus igitur Satan a facie Domini, percussit

Iob ulcere pessimo a planta pedis vsque ad ver-

ticem eius. † Spiritus nequam Saulum vexa-

bat, Reg. 1. cap. 16. v. 23. & cap. 18. v. 10. &

cap. 19. v. 9. scbam lycantropiam causabat in

quodam legio dzmoniorum, D. Luc. cap. 8. v.

29. Mulierem incurbam vexabat Dæmon con-

vulsione spinę dorsii, D. Luc. cap. 13. epilepsi

puerum diabolus ab infantia torquebant, D.

Marc. cap. 9.

46 † Patres itidem in Platonis errore trā- sierunt, qui etsi dzmones esse fateantur, eos affirmant esse corpore aëros, D. August. libr.

18. Ciuit. Dei cap. 14. & 15. lib. 9. c. 12. & lib.

2. cap. 23. & lib. 15. cap. 23. & lib. 21. cap. 10.

& lib. de natur. demon. cap. 4. Tertulian. lib.

2. contra Marcion. c. 8. Rupert. lib. 1. Trin. c.

11. Orig. lib. 2. Peritarc. in præm. † Multi enim 47

ex Patribus Orthodoxis, quia in naturalibus vá-

rias philosophorum sectas sequebantur, in va-

rios eorum prolapsi sunt errores, nam Plato-

nici fuerunt D. Dionis. Arcop. D. Iustin. Mar-

tyr, Eusebius, Sinesius, & præsertim D. Augus-

de quo ait D. Thom. p. 1. q. 66. 77. 84. Augus-

tinus, sequutus est Platonem, quantum potest,

48 salua fide. † Peripatetici fuerunt Cirilus Ale-

xandrinus, Senerinus martyr, & omnes fere

Occidentales, qui eo quod aliquando in Aristo-

telis errore transeunt eius sectam damnat Sex-

ta Synodus act. 11. & octaua Synodus epist. ad

Encycelia. † Stoici fuerunt D. Pantenus, D. 49

Basilus, D. Gregor. Nazianzenus, Clemens

Alexandrinus, Arnobius, Atanagoras, ex quo

præter Zenonis doctrinam alias sectas vitu-

perat, D. Gregor. orat. de moderat. in disput.

habend.

¶ Quare credentes Angelos habere cor- 50

pora, ex philosophię professione errant,

quia natura sua, neque corpus aëreum habent

omnino, neque igneum, neq; vllum aliud, quia

substantię sunt spirituales vilo corpore ex-

pextis, vt docent Angelicus D. Thom. p. 1. q.

50. & ibi Molina in d. q. 50. art. 1. Vasquez dis-

putatione 176. cap. 5. Suarez de Deo, & Ange-

lis p. 2. lib. 1. cap. 5. Valent. q. 51. art. 1. punt. 1.

Bubulus de Angel. in d. q. 50. art. 1. quest. 3. dis-

si. 1. 5. 7. & 8. † Quamquam haud negem An- 51

geli, & dzmones posse (quando velint, & De-

eis permiserit) corpus elementare assumere,

præsertim ex aëre, iungens partes terreas, &

aqueas, nuuium, vaporem, atq; exalationum,

vt hac mixtione colores facilius exprimantur,

vt ex multis dixi in Epitome de Magia

lib. 2. capit. 28. ex n. 14. & supra lib. 1. c. 2.

ex n. 12.

¶ Theologi etiam, qui concilio Anci- 52

rano interfuerunt, cum dzmones possint in-

gentia corpora, de vno ad alium locum tradu-

cere translationes corporales, quibus Magi

ad sua crimina a dzmonē deferuntur his ver-

bis negarunt capit. 1. transumptiue, in capit.

Episcopi 26. q. 5. Illud enim non est omitten-

dum quod quedam scelerata mulieres retro post

Satanam conuersę, dzmonum illusionibus, &

phantasmatibus seductę credunt, & profiten-

tur, se nocturnis horis cum Diana Dea pagano-

rum, vel Herodiade, & in numerā multitudine

mulierum equitate super quasdā bestias, &

multarum terrarum spatia in tempeste noctis

silentio pertransire, & cum solus spiritus hoc

patiatur, infidelis mens hoc non in animo, sed

in corpore euenire opinatur. † Ex quo transla- 53

tiones corporales huiusmodi, & omnia Magica

crimi-

crimina, in phantasmata, & illusiones, & prestigiis referunt ex nostris *And. Alciat. libr. 8. Parerg. cap. 22. & in capi. pernitiosa de offic. Ordina. n. 66. Fran. Duaren. lib. 1. adl. Cornel de Sygar. Mart. Azpilcueta in Manual. capi. 11. n. 28. Franc. Ponzinibius lib. de Lamijs ex n. 47. Ioan. Salisberies. lib. 2. Polycrat. cap. 17.*
 54 † Sed errant plane, nam Magos, & Lamijs ad sua crimina à dæmone per aëra corporaliter deuehuntur, non tam in spiritu, quam in vero corpore, ut certa fide tenendum est, ut docent Ecclesiaz lumina patiterque columnæ *D. August. lib. 7. Ciuitat. Dei capit. fin. & lib. 8. capi. 29. & lib. 10. cap. 9. & lib. 18. capit. 17. & 18. & lib. 21. cap. 7. & lib. 2. de doct. Christ. cap. 23. capit. illud 26. q. 2. capit. igitur 26. q. 4. D. Tom. 2. 2. q. 92. & 99. & lib. 3. contra Gentes cap. 104. & 105. & Senten. 2. quest. 7. & Sent. 3. q. 19.*

55 † Legislatores tandem nostri Magica opera non solum vera arbitrantur, sed ea licita ad bonum finem statuerunt, nam Constant. Imp. in hæc verba sanxit, in l. eorū C. de maleficis, & mathem. *Nulius vero criminationis implicanda sunt remedia humanis quæ sita corporibus, aut in agrestibus locis innocenter adhibita suffragia, ne maturis vindemijis metuerentur imbres, aut ventis, grandinisque lapidatione quæterentur.* † Nec contentus fuit huiusmodi crimina impunita relinquere, sed præmio digna censuit Rex noster D. D. Alfons. X. cognominatus Sapiens in l. 3. tit. 23. par. 7. *Pero los que fizieren encantamento, ò otra cosa con intencion buena, assi como sacar demonos de los cuerpos de los omes, ò para desligar marido e muger, que no pudiesen conuenir, ò para desatar nube, que esha granizo, ò niebla para que no corrompa los frutos, ò para matar langosta, ò pulgon, que daña el pan, o las viñas, ò para otra cosa prouechosa semejante destas, non debe auer pena; antes decimos, q̄ debe recebir galardón por ello.* † Quod quidē Veteris paganismi error fuit, quo Magiā licitā putarūt *Herm. Trimeg. in Asclapio, c. 13. Zoroast. in Orac. Mag. Pbilon. lib. de mūdo, & plāt. Noe,* quos sequūtur *heretici Satanista, Manichei, & Gnostici,* quos satis refutauit *in Epi. de Mag. lib. 2. cap. 50. ex uum. 7.* Nam ut ait D. Paul. ad Rom. cap. 3. *Non sunt facienda mala, ut inde sequantur bona.* † Ochozias enim Rex Israel pro salute obtinenda Magos consulens morte fuit multatus, *Reg. 4. cap. 1.* Saul cecidit de Regno postquam Magica præsidia quæ fuit, *Reg. 1. cap. 28.* Manases ob maleficorū imitationem calamitosi Regis specimen fuit, *Reg. 4. cap. 21.* Cuius peccatum posteri

luerunt, *Reg. 4. cap. 25.* adeo, ut nec peccari posset Ioseph pietate, *Reg. 4. cap. 23.*

59 † Nec propterea, quod varijs legibus, & magistratibus Magiæ crimina compescantur, nouis disputationibus non indigēt, nam seueritas Principum facere potuit, ne malum grassaretur, ne occulte sciret facere non potuit: nam abstinuit à publico meru publicæ potestatis, sed delituit intra sediciosorum ciuium arcana consilia apud homines, nec cessauit, donec firmis, validisque disputationibus ab hominum animis hæc pestis exturbetur, ut tradunt *Guil. Pariens. de vniuers. p. fin. Pet. Binsfeld. in conf. mal. prelud. 6. †* Quod exitit incula, ut omni sæculo, ab omnibus fere, qui de vera sapiētia satagunt, varijs cōstitutionibus, & argumētis petita, non tamen profligata est, quia Hydra multorum capitum, quorum vno recisso, alia succrescunt, & renascuntur, non cuiusvis sanationibus, aut disputationibus cecidit, nam ut ait Apost. ad Ephes. cap. 6. v. 12. *Non est nobis colluctatio aduersus carnem, & sanguinem, sed aduersus Principes, & Potestates, aduersus mundi Rectores tenebrarum harum, contra spiritualia nequitia in celestibus.* † Nam cum hostes cum quibus nobis assidua pugna est, sint spirituales, non sunt materialibus armis feriendi, sed spiritualibus, quem admodum his verbis docet Apost. D. Paul. d. capit. 6. vers. 13. *Accipite armaturam Dei, ut possitis resistere in die malo; in omnibus sumētes scutum fidei, in quo possitis omnia tela nequissimi ignita extinguere, & galeam salutis assumite, & gladium spiritus, quod est verbum Dei.* † Verbum autem Dei continetur in lege Domini, Prophetis, & Euangelio, & alijs sacris elogijs, quæ detegunt fallaciam, & mendacia aduersarij, quibus mortales fallere, & in suos laqueos traducere, in falsam spem, perniciosam credulitatem, tristitiam, aut desolationem, aliasque id generis affectiones pertrahere solet, ut docet *Genitricis mea frater D. Ioann. Bapt. Villalpando in Regias Ezechiel. explanationes tom. 2. p. 2. de postrema vision. lib. 5. disput. 2. cap. 35. fol. 483.*

61 † Sed cum hæc armatura ex sacris literis petenda sit, ignota est indoctis, & ignaris vtriusque fori ministris, quod altitissim' artifex studiosè procurat, ut melius contra similes triumphet, dum inermes sunt, & ad certamen inepti, quemadmodum Philistei fecerunt, dū callidissime curarunt, ne esset faber ferrarius in Israel, qui arma cuderet; quo effectum est, ut ipsi instructa acie ad pugnam procedētes, solus Saul, & Ionathas filius armati inuenti sunt. *Regum libr. 1. cap. 13.* † Sic enim cum

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

Magistratus, dormit in vtramq; aurem, & oculis clausis pertransit maleficia, tanquam somnia, nihil reputans, sed negligens, inimicus homo super seminat zizaniam, & regnum suum dilatat, quia ut ait Oseas Propheta capit. 4. *Quia Dei scientia non est in terra, ideo maledictio, & mendacium, & homicidium, & furtum, & adulterium inundauerunt.* † Nam ignorantia in Magistratibus causa est, ut mundus de die in diem in deteriora ruat, quia numerus impiorum crescit, presertim maleficorum, quos diabolus in hominum subersionem conspirat, nam sicut annulus annulum, sic malefica sociam trahit: ita contingit aliquando integras familias esse infectas, & matres consecrare demonibus infantes recentes, & nondum natos, ut tradunt *Pet. Binsfeld. in Confess. malefic. pralud. 6. Mart. del Rio Magicar. lib. 2.* † Sic ex puniendi tarditate, aut dissimulatione proueniunt nobis omnia mala, quae patimur, tam in desolatione terrae, quam belli, pacisque vicissitudinibus, tributorum oneribus, iustitiae oppressione, &c. nam inter causas praecipuas excidij Niniuae memorat Propheta Nahum capituli. 3. *Propter multitudinem meretricis speciosa, & grata, & habentis maleficia, quae vendidit Gentes in fornicationibus suis, & familias in maleficijs suis.*

¶ Nam licet post Christi Domini aduentum, omnia phanaticorum responsa siluerint, Magiae tractatio superuacanea non est, quia maleficorum perfidia adeo sibi frontem perfrenit, ut ipsismet demonibus fugientibus, eos ad scelera prouocauerint, ita ut dicere valeat haereticae prauitatis Inquisitor. Franc. Pegna ad Eymeric. in direct. Inquiquis. p. 2. comm. 67. q. 42. *Nulla est hodie frequentior disputatio, quam quae de sortilegijs, & diuinationibus suscipitur, ob vanas, & inanium hominum superstitiones, qui ut desiderijs suis impie grassentur, non verentur grauissima hac deliria, & quae Dei lex grauiter detestatur, perpetrare.* † Et cum de die in diem mundus in deteriora ruat, nullo magis saeculo, quam nostro, flagitia huiusmodi crebuerunt, quia non viles modo, & mulierculas, quas in his Regnis solas haec detinebat perfidia, sed Illustres, & Magnates, ac literatos tanto crimine diffamatos nouissimus, ut honorentur, ut admirationi sint, siue ut ait D. Aug. lib. de natura demon. capi. 3. *Instigante maxime vitio curiositatis, propter amorem felicitatis false, atque terrena, & Excellentiae temporalis.* † Vnde licet post Herculeos labores hanc tractationem aggrediar, non dubitavi (diuino auxilio) aliqua

medicere posse, quae, vel stylo aliciant, vel breuitate, vel veritate, vel nouitate, nam ut ait D. Hierony. *Dubium non est post mensem spicem legiti, post vindemias racemationes, post casum Syluam recedens superesse.* † Nam si de alijs criminibus (quae a solo homine fiunt) sinuosa volumina non sufficiunt, quim nouis disputationibus egeant, quae de his sufficiunt, quae a demone fiunt mille artium solertissimo, cuius dolos praecabere humana imbecilitas haud vnquam valet, quim per sapem in eius laqueos incidat, quae ad amulum in iudicio percalida sunt; nam ut ait Concil. Trident. sess. 14. cap. 5. *Neque illos in penitus ingerendis aequitatem seruare potuisse, si in genere delinquerent, & non proprius in specie, & sigillatim eorum peccata cognita non habuissent.* † Sic ergo postquam multa de Magia (quae aut in declarata penitus, aut leui spatia luce comperiebantur) in Granatensi Imperiali Academia ad Decreti Cathedram, primo etatis ore pubescens, auditoribus dictarent, quae postea Regij Senatus iussu scripta ad petitionem Domini Regis Fiscalis sub Epitomes nomine lucem aspexerunt, quia insolenti caui praebentus, non potui omnia ad vnguem reformati, nunc sub incudem reuocata, longe inulto luculentiora edere institui, ut dicere possem cum Martiale lib. 10. Epig. 2.

Festinat a prior Magix mihi cura libelli

Elapsum manibus, nunc reuocauit opus.

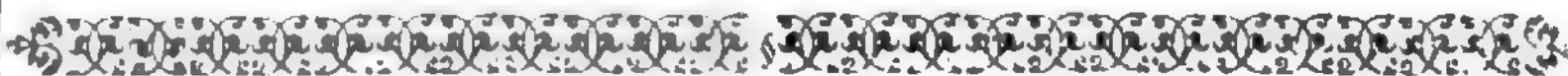
Nota leges quaedam, sed lima raso recenti,

Pars noua maior est, lector, utrique fabe.

¶ Nam quantum ipsa Epitomes Reipublicae Christianae utilitatem attulerit, satis liquet, cum ab omnibus doctis viris, ex omnium fere facultatum professoribus (quorum multum nec facie norunt) laudata semper, & allegata saepe reperitur, ita ut opiniones meae (quauis singulares) illustrissimos D. D. Regi nostri Contiliarios, clarissimos Romanae Rotae Auditores, & alios expectabiles Iudices non semel secum traxerint, nam ut ait Imp. in l. 1. C. de vetere iure enucleand. *Sed neque ex multitudine auctorum, quod melius & aequius est iudicare, cum possit vnus & deterioris forsam sententia, multos & maiores aliqua ex parte superare.* † Deus enim per sepe multa quae abscondit sapientibus reuelat parvulis, ut non sit ullus quantumlibet profecerit, qui doceri non egeat, dum viuunt, nam ut ait D. Aug. epist. 15. *Ego senex a iuvene, Episcopus tot annorum a collega nondum anniculo paratus sum doceri.* † Et hoc maxime in legali sapientia locum sibi vendicat, in qua nihil est tam planum quod suberti non possit, ita ut

75 veritatem indagantes per sepe falsitatem amplectantur, venenum aureo poculo sumentes, quæ propter in eius disquisitionem magnopere insudavi, quia ut ait Daniel, cap. 12. v. 3. *Qui ad iustitiam crudiunt multos, quasi stella in perpetuas eternitates.* Nulla enim est cura sanctior, nullum studiû magis salutare, nulla honorificentior disputatio, quam quod saluberrimis legibus opem ferre, ut homines ab impio, superstitiosoque cultu vindicetur,

quia ut ait D. Iacob in sua Canon. c. 3. v. 20. *Qui conuerſi facit peccatorem ab errore vita sua, ſaluauit animam eius in morte.* † Quæ propter Dei legis ſecundæ volumen ab omnibus legendum, & meditandum commendat his verbis Dei populi dux Iosue Deuter. cap. 1. v. 8. *Non recedat volumen legis huius ab ore tuo, ſed meditaſeris in eo omnibus diebus ac noctibus, ut cuſtodias, & facias, quæ ſcripta ſunt in eo.*

I V R I S

SPIRITVALIS
PRACTICABILIVM.

LIBER DECIMVS.

DE MAGIA REVELATA TOTC
terrarum Orbe diffusa.CAP. I. De Magiæ origine,
& progressu.

SVMMARIVM.

1. *Magia nomen Perſicam eſt.*
2. *Magi appellantur, qui præeſſent ſacris.*
3. *Sacerdotes diuinis, & humanis vacabant.*
4. *Magi idem fuerunt, quod Philoſophi.*
5. *Magi, qui ſolita rerum naturalium virtute operabantur.*
6. *Magia fuit ſcientia diuina, & naturalis Adamo elargita.*
7. *Adamus poſt lapſum Magiam retinuit, & in poſteros propagauit.*
8. *Viri Dei Magia clari fuerunt.*
9. *Diabolus Magiam ſecundam inſtituit ad Dei emulationem.*
10. *Cham Noe filius primus Magiam ſecundam profeſſus eſt.*
11. *Chami ſtadium, ne Magia diluuiſio periret.*

12. *Chamum Gentes Zoroaſtrum dixerunt.*
13. *Ægyptiſ Magia deditiſſimi.*
14. *Græci Magiam coluerunt.*
15. *Theſale vrbes Magia celebres.*
16. *Hæbrei Magia ſe contaminarunt.*
17. *Romani Magia deditiſſimi.*
18. *Romani, ex quo tempore Magiam deteſtarunt.*
19. *Magia diuiditur in bonam, & malam.*
20. *Magia prima illuſtris, ſecunda infamis.*
21. *Magia vtraque Perſis tribuitur.*
22. *Magia bona à Deo, mala à diabolo.*
23. *Manichæi duos Deos finxerunt.*
24. *Deus vnus eſt creator viſibilium, & inuiſibilium.*
25. *Magia ſecunda omnes orbis partes contaminauit.*
26. *Spiritibus malis datur à Deo poteſtas aſociari ſibi homines.*
27. *Difficilia intellectu deprabant indocti homines.*
28. *Magiam illicitam, vel demonibus addictam, vel pacto immunis.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

29. *Magia illicita semper expresse, vel tacito pacto corrumpitur.*
30. *Diuinis nominibus daemones obediunt.*
31. *Potestas diuini nominis non est naturalis, sed diuina.*
32. *Nominibus diuinis Magi utuntur, tanquam pacti signis.*
33. *Moyse Magus creditus.*
34. *Christi opera in Magiam Celsus referre conatus est.*
35. *Christiani primi à Gentibus Magi appellati sunt.*
36. *Christiana Religio appellata fuit superstio Iudaica.*
37. *Magiam illicitam ex Deo, vel Angelis bonis volunt persuadere.*
38. *Religio nulla recepta est, quæ principia sua vera non opinaretur.*
39. *Sapientes viros curasse Deis.*
40. *Sapientibus quare homines indigere arbitrabantur.*
41. *Propheta ad eruditionem Hebrei dabatur.*
42. *Gentiles quare de causa Iuola coluissent.*
43. *Afri, & Persæ Mahumatam sequentur, ut Prophetam.*
44. *Pythagoras Magia insignis fuit.*
45. *Democritus, Hypocrates, Esculapius ad Magiam didiscendam nauigarunt.*
46. *Socrates Magus fuit, & demonium habuit paredrum.*
47. *Plato, & Xenophon Magia expertes non fuerunt.*
48. *Plato docendi genere à Xenophonte euarauit.*
49. *Aristoteles Magiam professus est.*
50. *Platonis, & Aristoteles doctrina diuersa.*
51. *Socrates primus moralem instituit disciplinam.*
52. *Ethica originem dedit Iurisprudencia.*
53. *Magia consummata est philosophia circa diuinam, & humanam.*
54. *Legislatores leges suas dijs suis acceptas retulerunt.*
55. *Aristotelis doctrina ad Hispanos, Græcia, & Italia debastata, peruenit.*
56. *Auerroes in Aristotelis commentarijs Theologia Scholastica aditum præbuit.*
57. *Theologia, ex philosophia deducitur.*

MAGIAE nomen suæ monetæ Latium non percussit, ut Magus quasi magnus dicatur, sicuti *Hosiano* placuit interpreti: non enim à magis particula deducitur, quia nec Latinum, nec Græcum nomen est, sed Persicum, significans

diuinorum interpretes, & cultores, ut tradit *Porphyr. lib. de sacrific.* † Apud alios tamē scriptum inuenimus, eos à Persis Magos appellari, qui præessent sacris, quasi Sacerdotes, ut tradit *Plato Alcibiad. 1. Orpheus lib. de lapidib. nā Magiā testatur esse Apulei. Apolog. 1. Diu. Dispensau cultum Dei.* † Nam sacerdotes fuerunt, qui diuinā, & humanā scientiā vacabant, & scientiā viam sternerunt, non solum apud Persas, sed apud Dei cultores; *Malach. cap. 2. v. 5. Lauia Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem exquirunt de ore eius.* † Vnde de Magi idem fuerunt, quod apud Græcos philosophi, apud Latinos sapientes, apud Æthiopes Gymnosophistæ, apud Assyrios Caldæi, apud Indos Brachmanes, apud Gallos Druidæ, ut tradunt *Plin. lib. 2. cap. 7. Strabo. Geograph. lib. 15. & 16. D. Hierony. in Daniel. c. 2. D. Isidor. lib. 8. Etymol. capit. 9. Clem. Alex. Stomat. 1. Petr. Gregor. in Sinag. Iuris unib. p. 3. lib. 34. capit. 1. n. 8. Bapt. Porta de Magia natur p. 1. Ioan. Filisac. de Magia Iuolatr. §. 1. Jul. Caf. Bulerger. de Mag. lib. 1. cap. 1. & 2. † Nec non qui in solita quondam rerum naturalium virtute admiranda quædam operabantur, *Aristot. libr. de admirand. at. dit. Plin. lib. 30. cap. 1. Proclus lib. de Sacrific. & Magia Mars. Ficinus libr. 4. Theolog. Plat. cap. 2. Bart. Sybillan. in peregrin. qq. decad. 3. q. 3. cap. 8. Gregor. Valent. in D. Thom. 2. 2. disp. 6. q. 12. Valles de Sacra philosoph. capit. 3. & 28. Bulerger. d. cap. 2. & 8.**

¶ Quæ quidem Magia sic accepta scientia est diuina, & naturalis quæ Deus Adamo humani generis vniberfali parenti elargitus est, quæ omnes scientias in se continet, ut docet *Bened. Perera aduersus fallaces artes lib. 1. capit. 2. Mart. del Rio tom. 1. Magicar. disquis. lib. 1. cap. 3.* † Quam etiam post lapsum retinuit, & in posteros propagauit, ad omniū ipsorum conseruationem, quia solum amisit gratiæ infusæ dotes, retinuit tamen scientiā, & alia naturalia, ut tradit *Iacob. Saliam. in Annal. sacris tom. 1. die 7. † Sic Magia huiusmodi clari fuerunt viri Dei cultores Ioseph. Tobias, Moyse, Iosue, Salomon, Elias, Eliseus, Isaias, & alij, quorum laus est in sacris literis, Ut dixi in Epitome de Magia, ad petitionem D. Regij Fiscalis Regij Consilij iusu, & approbatione vulgata lib. 2. cap. 1. n. 6. & in Defensione cap. 1. ex n. 3. † Nam eo Magia in tantum fastigium est euecta, ut apud Persas, & alias nationes regnare non liceret nisi familiaritum cum Magis versato, ut tradunt *Philon. libr. de specul. legib. D. Hieron. in Daniel. 2. Cæl. Rbo dign. lib. 9. antiq. lect. cap. 23.**

9 ¶ Sed humana natura retro post satan conuersa ex Adæ prævaricate, sapere cupiens plusquam oportet, aliam sibi Magiam adinuenit, ex societate hominum, & demonum, vanam, falsam, & scandalosam, nam ut ait Cassian. Serenus collat. 8. cap. 12. *Scientia omnium rerum cælestium, & sublunarium, quam Adam a Deo acceperat, tradit ipsam filio suo Seth, cuius semen eam seruauit incontaminatam, donec diuisim a sacrilega propagine Cain perdurauit, eam doctrinam ad Dei cultum, & ad utilitatem vite communis exercuit. Cum vero fuisset impie generationi permixtum, ad res prophanas, atque noxias, quæ pie didicerat in tinctu demonis deuauit, curiosasque, ex ea Maleficorum artes, adque præstigias, & Magicas superstitiones audacter instituit.* 10 ¶ In artem tamē hanc Magiam secundam primus professus fuit Chan filius Noe, quicum ex Adami traditione audisset vniuersalem rerum interitum imminere, vnum dilubio, nō multum post futuro definitum, altero incendio reseruarum, columniis excisam eam conseruauit illatam, ut testatur Flau. Ioseph. li. 1. antiq. Iudaic. cap. 4. 11 ¶ Vel diuersis metallorū lamijs, & lapidib⁹, ut in hæc verba affirmat Serenus d. capit. 21. *Sed quo modo hæc curiosa, & malefica doctrina diluuiō non perisset, in causa fuit ipse Cham, ut antiquæ ferunt traditiones, qui superstitionibus, & sacrilegis artibus fuit infestus, easque cum in arcam, in qua cum Noe patre suo iustissimo, atque sanctis fratribus ingressus erat, inferre non auderet, diuersorum metallorum lamijs, quæ scilicet aquarum non corrumpentur iniuria, & diuersis lapidibus, qui vim ignis non sentirent insculpsit, quæ diluuiō peracto, ea qua ille celauerat, curiositate perquirens sacrilegiorum, & perpetuæ nequitie seminarium transmissit in posteros.* 12 ¶ Ob quam de causam Cham cum fulmine ictus perisset, Gentes Zoroastrum appellarunt, & Magiæ huiusmodi deprauatæ authorem tradiderint Plin. lib. 30. cap. 1. D. August. lib. 21. Ciuit. Dei cap. 14. Genebrard. libr. 1. Chronog. pag. 51. Pier. Valerian. in Hieroglyph. libr. 49. pag. 345. P. Comestor. in histor. Scholast. Genes. 39. Thom. Maluend. de Anticrist. libr. 6. capit. 5. Benedict. Perera de Magia libr. 1. Polidor. Vergil. de inuent. rer. lib. 1. c. 22. Mart. del Rio lib. 1. capit. 3. Bulenger libr. 1. aduersus Mag. capit. 1.

13 ¶ Post diluuium enim octingentos, vel circiter annos, & ante bellum Troianum plusquam trecentos Magiam huiusmodi claram, & cerebër fuisse, apud Ægyptios satis constat ex sacra Paremia vbi Magi Pharaonis per in-

cantationes Ægyptiacas fecerunt arcana quædā similiter ac Moyses, Exo. cap. 7. 8. & 9. t. Et circa bellum Troianum claram fuisse Magiæ famam non obscure indicat Homerus, sicuidē Prother, & Syrenum cantus non aliter quam de Magia intelligi possunt. Circes vtique inferorum euocatione hoc totum agi aperte demonstrat Plinius doctissimus homo lib. 30. naturalis hist. c. 1. & 2. t. Deinde apud Thessalas vrbes diu Magia celebritate magna viguit, Orpheus quoque ei fidem, & authoritatem addit, & apud Græcos non minori veneretione culta, nam ut ait Plin. d. cap. 1. Certe Pythagoras, Empedocles, Democritus, Plato ad hanc didiscendam nauigauere, exilijs varijs, quam peregrinationibus susceptis: hanc reuerſi predicauere, hanc in arcanis habuere. t. Hebrei quoque ex comertio Ægyptiorum, cum quibus quadraginta annos versati sunt, Magiā huiusmodi apud se transtulerunt, ut ex innumeris sacræ Scripturæ locis manifeste apparet, quam non solum plebei sed Reges quoque coluerunt, ut de Manasse Rege Israel legitur Paralip. 2. cap. 33. *Observabat somnia, sciscitabatur auguria, maleficis artibus deserviebat, habebat secum Magos, & incantatores, multaque mala operatus est.* t. Romani itidem a Numa Pompilio secundo post Romulum, Rege Magiæ huiusmodi vacabant, nam ut ait Lactant. libr. 1. diuinar. Instit. capit. 22. *Numa vanitatum apud Romanos, & constitutor Sabinus fuit.* Tertulian. in Apologet. capit. 22. *Homo fuit Pompilius Numa, qui Romanos operiosissimis superstitionibus oneravit.* t. Et trecentessimo anno ab vrbe condita, ex quiſitis à Græcia legibus, in XII. Tabul. pro rostris affixis Magicas detestationes habuerunt, auctore Cic. de Il. lib. 1. NEQVIS ALIENOS FRUCTVS EXCANTASSIT.

¶ Vnde Magiam in bonam, & malam secutus fuit D. Hieronym. in Daniël. 2. quam aliam, & nigram appellat D. Aug. lib. 21. Ciuit. Dei c. 4. Theurgiam, & Geoteiam Mart. del Rio Magicarum diligentissimus lib. 2. q. 4. t. Prima fuit diuinis reuelationibus illustris, secunda incantationibus, & superstitionibus infamis, quam mali spiritus in mortalium dispendium insidiosè suggererunt, ut tradunt Pet. Gregor. in Syntam. iuris lib. 34. cap. 1. & seqq. Lessius de Iust. lib. 2. c. 44. dub. 1. Ioan. Azorp. 1. inst. Moral. lib. 9. cap. 23. Mart. del Rio vbi supr. Bulenger. d. cap. 2. t. Quarum vtramque Persis tribuit Apal. Apolog. 1. qui duos Magiæ crediderunt authores, alterum bonum Oromazdi, quem Solem putabant, alterum malum Ari-manem, quem Plutonem dixerunt, ut tradit

Plutarch.

22 *Plutarch. in Commēt. Isidis, & Osyris.* † Quos quidem Onomasdem, & Arimanium appellat in hęc verba Aristoteles apud Laert. libr. 1. *Magos Egyptios antiquiores esse, prodidit, duoque iuxta illos esse principia, bonum demonem, & malum, alterum ex his Iouem, & Onomasdem, alterum Plutonem, & Arimanium, quos Hermippus quoque in principio de Magia ait, atque Eudoxus, & Theopompus.* † Ex quo
23 Manichæi duos Deos finxerunt, vnum bonū cœli præsidē, & creatorem omnium incorporealiū, & invisibiliū. Alterū malignum, & fallacem, creatorem omnium corporaliū, & visibiliū; asserentes non esse facta hęc à Deo Patre cœlesti, sed à Satana, quem ipsi vocāt Deum malignum, & principem huius sæculi, quos refutat *Nicol. Eymeric. in direct. Inquis. p. 2. q. 13.* † Nam hęc mera blasphemia est, quia de solo Deo vero fatemur in Symbolo, *Creatorem omnium visibiliū, & invisibiliū, demonem autem nullius rei creatorem asserimus, nec Deum dici, nisi à suis cultoribus, ut Dido apud Vergil. Æneid. 4.*
Testor chara Deos, & te germana, tuumque Dulce caput, Magicas in vita accingier artes.
25 ¶ Magia autem secunda licet dæmonum societate infamis, adeo in prætio haberi cœpit, ut haut vlla Gens, vllusvè populus fuisset, qui ea non contamineretur, nam exigentibus peccatis, ut ait Apostol. ad Roman. capit. 1. *Tradidit illos Deus in reprobū sensum, ut faciant, quæ non conveniunt.* † Quia hęc potestas immundis spiribus à Deo datur, ut per versos sibi obrent, hoc est prauos homines seducant, illos, scilicet, qui spernunt veritatem, & credunt mendatio, nec sanam doctrinam serunt, sed ut idem testatur Apostol. ad Timoth. 2. cap. 4. v. 3. *Ad sua desideria coaceruabunt sibi magistros prurientes auribus, & à veritate quidem auditum auerlent, ad fabulas autem conuertentur.* † Nam sunt quædam intellectu deficiētia, quæ indocti, & instabiles homines deprobant, semper dicentes, & nunquam ad veritatem scientiæ peruenientes, quia ex eodem Apostolo ad Timoth. 1. c. 1. *Conuersi sunt in vaniloquium volentes esse legis doctores, non intelligentes, quæ loquuntur, neque de quibus affirmant.*
28 ¶ Hanc Magiam in duas partes diuidit *Archimagus lib. de vanit. scient.* vnā cuius cultores dæmoni sacrificant, & adorant, quā dicit legibus diuinis, & humanis veritam. Alterā (quam ipsæ vellit persuadere) à pacto cū dæmonibus immunem, nam dicit *Cogi obtemperare, virtute quorundam diuinorum nominum adsuratos.* † Qui licet in priori, ut in

arte peritus, credēdus sit, in posteriori bis mētitur; primo dum negat eā scēdere cū dæmonibus niti, nā reuera semper expressio, vel tacito pacto corrumpitur, ut tradit diuinæ & humanæ sapientiæ nostro tuo clarissimus *Mart. del Rio lib. 2. Magic. q. 3.* † Secundo dum asserit dæmones cogi virtute diuinorum nominū; nam licet in veteri lege nomen Tetragrammaton dæmones pelleret, ut ait *D. Epiphani. contra Euion. cap. 30.* & in lege gratiæ Christi nomen id præstuxisset *D. Marc. cap. fin. In nomine meo dæmonia cūciant.* † Hęc potestas non est naturalis, ut *Archimagus* de suis nominibus suadere conatur, quia nomina diuina non habent virtutem physicā actuale, siue moralem, siue artificialem, ad operandum, ut probant *Avulens. in Exod. cap. 20. tom. 1. q. 7. & 8. & Paralip. 2. cap. 14. quest. 12. Valle de Moura tract. de incantat. opus. 1. sect. 2. cap. 4. num. 2. & cap. 7. num. 23.* † Neque operantur talia nomina virtute diuina, quando applicantur in Magian, quia diabolus eis abutitur, tanquam pacti signis, vel ut illis contumeliā inferat, quia fere semper in sortilegijs nomina diuina cum iniuria applicantur, ut docent *Franc. Suárez de Relig. tom. 1. libr. 2. cap. 15. num. 18. Llamas in Metod. p. 3. c. 3.*

¶ Vnde vulgato Magorum nomine, quodcumque mirabili, etiam Dei nutu, & voluntate fiebat, Magiæ referebant acceptum, ex quo Moyses magus creditus est, apud *Plothinum*, & ante eum *Lyfimachus*, tunc alij putaberunt, quos redurguit *Flau. Ioseph. contra Apion. libr. 2.* † Ex quo etiam *Celsus Epicureus* mirabilia Christi opera in Magiam referebat conatus est, quæ tantum distabant à Magis, quantum à tenebris lux, amenatio veritas, nam ut ait *Nicodemus* apud *D. Ioann. cap. 3.* *Nemo potest hæc signa facere, quæ tu facis, nisi fuerit Deus cum eo.*

† Et hac infamia multi Christianorum à Gentibus lacesiti Magi appellati sunt, quia ipsam Religionem Catholicam ad Magiam referebant, & professores ut Magos puniebant, *Sueton. in Neron. cap. 16.* *Affecti supplicij Christiani genus hominum superstitionis nouæ & maleficæ.* † Vnde Christianam Religionem Iudaicam superstitionem appellant *Vlpian. I. C. in l. generaliter §. fin. D. de decurionibus Cornel. Tacitus Annal. libr. 15. Alciat. libr. 3. disp. cap. 8. Iust. Lipsius ad Tacit. d. libr. 15. Cas. Baron. Annal. tom. 1. ann. 9. §. 2. & ann. 43. §. 11. & ann. 51. §. 1. & ann. 98. §. 4.*

¶ Alij autem Magiæ illicitæ tantum auctoritatis tribuerunt, ut eam ex Deo natam

velint

velint persuadere, nam eorum effectum tribuunt immediate Deo per Magos operanti, vel per Angelos bonos ea perficienti, ut testatur. *Bodinus libr. demonomant. capit. 4 & 5.*

38 † Quia nulla Religio recepta est, quæ principia sua vera non opinaretur, & supernis revelationibus, tamquam basi non niteretur, ex quo Galatas videri fuisse prophetis, tamquam Deo proximioribus ad impetrandum, testatur *Diodorus, & Aristot. Ethicor. ad Nicom. libr. 10. Sapientes viros curasse Deis.* † Sic in India Brachmanes fiebant, Druidibus Galli, Gymnosophistis Æthiopes, Magis Persæ, Auguribus, Sibyllis, Vatis, Oraculis, & plerisque diuinationibus Romani, alijs quoque, & similibus nationibus aliæ sapientibus, ut Deo propinquius autummarunt, ut testes sunt, *Linus, Cicero, Plutarchus, & Varro.*

40 † Nam in hoc fere genus humanum conuenit, duce se aliquo præstantissimo diuinorum consortio egere, cuius præceptis audiens beatitudinem consequeretur, quippe cum supra mortalitatis facultatem sit collocata non cui libet se præbet exposita, & cognitu quoque difficillima est, ideo nisi diuinus, qui supra sensum, supraque rationem positus non consequitur, quia ad eam inuelligandam humani cogitatis fatiscunt, ut dixi *Iuris Spirit. tomus 1. Prolegom. ex num. 1.*

41 † Sic enim Dei populo Israelitico peculiare sunt Prophetæ dati, qui Hebræorum torcos animos, & Idolatriæ proclues ad Deum cultum, & cognitionem dirigerunt, ut tradit. *Franciscus Picus Comes Mirandul. de studio diuini, & humana sapient. libro 1. † Ad quorum imitationem Oraculis dæmonium, & fatidicis sacerdotibus delussa Gentilitas, & coluit Idola, & obscenæ vitæ dedita more pecudum vitam peregit, quia sic beatitudinem consequi arbitrabantur, ut alij, qui peruersa agentes, & Christi seruos persequentes apud D. Ioan. capit. 16. v. 2. Arbitrantur obsequium se præstare Deo. † Neque enim Ægyptij, Persæ, Atrij, aut Arabes Mahumetani sequerentur nefarioque eius ritus obseruarent, ni versutissimè in posteris obsecrati placitis, ante omnia autumarent, & quidem obstinatissime prophetam eum fuisse, ac sibi ad felicitatem cælitus destinatum persuaderent, ut ipse testatur in peruerso sua secta, & nefaria superstitionis Alcoram.*

44 † Sed quia corruptæ naturæ iuncta fuit insana liuido sapiendi altius, quam oportet, ipsi met Philosophi ad Magiam scientias transtulerunt, nam Pythagoras Philosophiæ aduinxit Magiam, ex qua inuisibilis reddebatur,

tur, tremorem aureum habere ostentabat, duobus locis simul videbatur, ut meminit *Aristotel. Cæl. R. bodig. libr. 17. † Democritus Abderita ad Magiam didiscendam enauigauit, & eius discipulus Hippocrates, qui ab studio sapietæ Medicam facultatem separauit Magum fuisse docet eius interpretes Galenus. de Æsculapio Apolinæ facultatis coripheo, idē testatur Zamolxis. † Socrates (qui sapientiam in aliud doctrinæ genus inuertit, nam omisis naturalium disputationibus in componendis moribus operam dedit) Magum fuisse, & dæmonem Paredrum habuisse testati sunt, *Laert. in eius vita, Maxim. Tyrius lib. de Deo Socrat. Maluend. de Antich. lib. 6. c. 5.**

47 † Plato, & Xenophon eius discipuli, quorum alter rerum cognitionem ad mores transtulit, alter vero totius indagandæ naturæ curam suscepit, ipsamque misuit Philosophiam, Magiam expertes non fuerunt, nam ad Magiam didiscendam in Ægyptum nauigarunt, ut de Platone tradit *D. Augustin. libro 2. doctrin. Christian. capit. 18. de Xenophonte, Tyrius ubi supra. † Nam licet Plato in docendi genera à Xenophonte euariauerit, & Philosophiæ dogmata carminibus tradi solita, prossa oratione, ille clarissime, & limpidissime scripta sua commendauit: hic vero magna elegantia, & vberi facundia celebratus, fictionibus plura adumbravit, in ipsa naturali Philosophia secutus est Heraclitum, Hippocratis discipulum, in diuina Pythagoram, in morali, & rationali Socratem, qui Magi fuerunt, ut tradit *Franciscus Picus Mirandulanus in examine doctrinæ vanitatis Gentium libro 1. capit. 2. † Aristoteles prius Socratis, mox Platonis auditor, qui ex eo, quod res in finem dirigeret, ordinaretque, & altissimas rerum, atque abditissimas contemplaretur causas, sapientiæ nomen Philosophiæ reuocauit, ut patet in initio prima Philosophiæ, & sexto Ethicorum volumine. Magiam propheta est, ut tradit *Medina in D. Thom. 1. 2. q. 109. art. 1. † Mos autem ei fuit scribandi quidem subobscurè, non tamen, ut Plato, si quidem huius fabulæ, & confusaneæ rerum, de quibus agebat disputatio, numeri magnitudinem ostendebat lectoribus nebulas, illius vero sub apertis vocabulis, & eruditis, & de articulo procedendi modo, remotissimi sensus, & ambigui spargebat caliginem, & Peripateticæ sectæ principium dedit, quæ variè diuissa est, propter authoris obscuritatem, ut tradit *Franc. Picus Mirandul. Comes ubi prox. d. cap. 2. & lib. 4. cap. 3.****

51 ¶ Ex diuina, & naturali Philosophia Socrates primus moralem, seu rationalem, instituit disciplinam, in qua clari fuerunt veteres illi Philosophi Plato, Xenophon, Zenon, Chrysippus, Parmenides, Euritus, Philolaus, Carondas, Zaleucus, Diodorus, cui cognomen Cronus, Aristippus, Menadammus, Xenocrates, & alij quam plures, vt docet Franc. Picus in examine doctri. vanit. Gent. capitul. 2. libr. 1. ¶ In qua quidem disciplina Ethica versatur, quæ originem dedit Iurisprudentiæ, quam appellat Vlpian. I. C. in l. 1. D. de iust. & iur. Veram non simulatam Philosophiam. Et in l. iustitia 10. D. eod. titul. diuinarum omnium, & humanarum rerum notitiam. ¶ Que sunt Magiæ fundamenta, quia Magia est consummata Philosophia circa diuinam, & humanam, potissimum cognitio de Deo, & immortalitate anime, vt tradunt Plato Alcibiad. 2. Philon. libr. de specialib. leg. b. D. Chrysost. in Matth. 2. bomil. 2. tom. 2. D. Hieronym. in Daniel. 2. ¶ Vnde hanc scientiam à Dejs acceptam retulerunt Minoes, Lycurgus, Zamolxis, Trimegistus, Numa, & alij legum latores, vt tradunt Plato libr. de legib. dialog. 1. Cæl. Rhodigin. libr. 18. antiquit. lect. cap. 19. Ang. Matheus. de iura, & rat. iur. cap. 30.

52 ¶ Sed Græcia atque Italia barbarorum incurfibus deuastata, ad Mauros, & Arabes, qui Hispaniam occupabant, Philosophia huiusmodi peruenit, in qua clari fuerunt Autenna, Auerroes, Mesue, Abentumat, duo Rasis, Algazel, & alij Cordubenses. Geber Hispanensis, qui Almagesia Ptholomei correxit, Alfahraci, Alfarabius, & Alfraganus, Alpetragius, Auenpapius, Auizembron, Bagdadinus, Benmusa, & alij. ¶ Ex quibus Auerroes nobilis Auicennæ Regis Cordubæ filij consanguineus, cum Aristotelem interpretandum susciperet, (qui vsq; ad sua tempora obscuritate maxima involuebatur) propriam condidit sectam, cui omnes adhaerunt, qui Luthetiz Parisiorum Gymnasio tenebantur, ex quibus D. Thomas Aquinas cum ea tempestate florisset, ex eius interpretatione Theologiæ Scholasticæ meto dum adinuenit, vt tradunt Fran. Patricius disquisit. Peripatet. lib. 7. tom. 4. Fran. Picus Mirand. Comes in doctri. vanit. Gent. lib. 4. cap. 2.

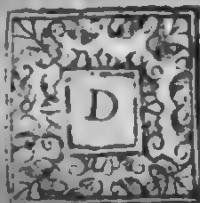
53 ¶ Ideo in concordando Aristotele cum D. Augustino totz Angelicus Doctor contulit curam, quia ex vera Philosophia Theologia Scholastica maxime deducitur, vt probant D. Basil. bomil. de legend. Gentil. D. August. lib. 2. Doctr. Christi. cap. 1. Fran. Picus libr. 1. de studi diuin. & hum. sapien. c. 3.

CAP. II. De Magia Orientali.

SVMMARIVM.

1. Adami scientia quare diuina & naturalis esse debuit.
2. Adamus scientiam diuinam in statu ignorantie adeptus est.
3. Adam cognouit Incarnationis mysterium, & alia secreta nostra arcana.
4. Adam ante peccatum habuit fidem explicitam de Christo Domino.
5. Adam non fuit praescius peccati sui.
6. Adam Propheeta fuit & fidem habuit de Deo.
7. Adam fuit beatus ab instanti ortu sui.
8. Adam beatus semper fuisset si lapsus non esset.
9. Adam habuit illas virtutes, quæ gratiam perpetuo committantur.
10. Adam lapsu amisit gratiam, retinuit tamē scientias naturales.
11. Adami scientia omnium scientiarum excellens fuit.
12. Adam eruditus fuit scientijs omnibus naturalibus.
13. Orientalis Magia fuit scientia diuina, & naturalis.
14. Paradysus voluptatis ubi fuisset, præter in Oriente, nil certo dici potest.
15. Paradysi locus sine Dei reuelatione cognosci non potest.
16. Paradysus aquis diluvij abruptus fuit.
17. Paradysum datum est Henoch & Elia, & promissum latroni.
18. Paradysus Henoch & Elia & latronis de quo intellegatur.
19. Paradysus totū hoc vniuersum appellatū.
20. Paradysus in India Orientali.
21. Paradysus fuit in prouincia Zeilam.
22. Paradysus in Mesopotamia.
23. Paradysus, diuinitus nobis absconditus est.
24. Orientalis Magia demoniaca pululare capit.
25. Cham secundo genitus Noe Orientē coluit.
26. Cham primus in Oriente Magicas artes seminavit.
27. Mizraim filius Cham Persis, & Babylo-nis Magiam docuit.
28. Zoroaster dictus est Mizraim.
29. Magia demoniaca in Oriente à Zoroastro originem habuit.
30. Zoroaster non vnus fuit.
31. Zoroaster vixit ad tempora Nini, quo regnare natus est Abraham.
32. Abraham natus est anno mundi 2039. diluvij 383.
33. Ninus Rex habuit bellū cum Zoroastre.

34. Zoroasteri primò docuit Persi ignē ad rare
 35. Abrahami ortus præfuit Olympiadis an-
 ni 1170.
 36. Nini, & Zoroastri tempora.
 37. Annus semper apud omnes nationes uti a-
 pud nos constat diebus 365.
 38. Egyptiorū annus, quas patitur mutationes.
 39. Orientales Prouinciæ hodie quantis super-
 stitionibus scatant.
 40. Magicarum artium author diabolus fuit.
 41. Diabolus hominibus docuit, quibus rebus
 alliciantur.
 42. Brachmanes philosophi Orientales Gym-
 nosophistæ Æthiopum, Helobi, & Semei
 Magi fuerunt.
 43. Magia nefaria philosophiæ nomine odo-
 rit.
 44. Eseni, siue Fæi apud Hebreos quam vi-
 ta cultum habuissent.
 45. Eseni non absimiles fuerunt nostris mona-
 chis, qui in recolecte viuunt.
 46. Indici Orientalis Hebrei fuerunt.
 47. Mahumāt in Orientem habuit originem.

Ev s Optimus Maximus,
 cum ex limo terræ creauit
 ADAMVM in Oriente,
 magnum mundi miraculū,
 germen immortalitatis, hu-
 mani generis protoplastū,

μὴ πρὸς μὲν, ἰμὸ μὴ γὰρ δι-
 αίσθησιν mundi Dominum, & magistrum, Epi-
 tomen rerum creatarum, finē diuinorum ope-
 rum, Angelorum socium, & fratrem secundo
 genitum, orizontem, nexum, & perfectionē
 rerum creatarum, imaginem, & similitudinē
 diuinæ Maiestatis, filium Omnipotentis Dei,
 & hæredem thesaurorum eius, congruum fuit
 ut ei diuinam sapientiam, & naturalem condo-
 naret, ut magis, ac magis Deo, qui omni sciens
 est assimilaretur, ut tradunt Gregor. Nisen.
 lib. de opific. homin. c. 5. D. Bernard. de Medic.
 lib. 1. D. Aug. tract. 8. in Ioan. 1. & epist. 102.
 2. De scientia autem diuina, quam Deus Ada-
 mo in statu innocentie contulit, dubitari nō
 potest, nam ut ait S. Epiphanius. Adam proto-
 plastus formatus est in omni scientia, non autē
 erat Idolatra, & nouit Patrem, & Filium, &
 Spiritum sanctum, propheta erat, & c. t. Vnde
 3. non solum Theologiam de Deo vno, sed tri-
 ne habuisse, necesse est, & similiter cognouis-
 se Incarnationis mysterium, & alia fidei nos-
 træ arcana, nam cum omnium hominum Ma-
 gister, & Doctor futurus esset, nō debuit mys-
 teria huiusmodi ignorare, quæ ab æterno ad
 salutem animarum fuerunt constituta, nam ut

ait D. Luc. in Actis Apostol. c. 4. v. 12. Non
 est aliud nomen datum hominibus, in quo pos-
 sint saluari fieri. Quare hominem ante ita-
 tum peccati habuisse explicitā fidē de Chris-
 ti Domini incarnatione, quatenus ordinare-
 tur ad consumationem gloriæ, expresse docet
 D. Thom. 2. 2. q. 2. art. 7. & Ego latē tom. 3.
 de Spiritualibus statutis, siue de Iure Eccles.
 libr. 1. capit. 4. ex numer. 3. Non tamen
 liberationis à peccato, quia non fuit præsci-
 us peccati sui, tunc quia scientia futurorum con-
 tingentiū ei fuit denegata, tunc quia si amis-
 sisset bonum spiritualium cercioraretur, fuisset
 miserrimus, quod non conuenit cum illo flo-
 rentissimo gratiæ statu, ut tradit D. August.
 lib. 11. in Genes. ad lit. cap. 18.

¶ Propheta enim fuit, & fidem habuit
 de Deo, ut authore bonorum omnium super-
 naturalium, & remuneratorem bonorum
 operum, per eadem bona supernaturalia, nam
 ut ait D. Paul. ad Roman. capit. 1. t. vers. 9.
 Credere oportere accedentem ad Deum, quia
 est remunerator inquirentibus se. Preterea
 fuit Beatus ab instanti ortus sui, & maiori,
 quam ipsi Angeli in conditione sua, priuile-
 gio donatus, ut ex Apostoli sententia colli-
 gitur, ad Ephes. cap. 4. v. 23. Renouamini
 spiritu mentis vestræ, & induite novum ho-
 minem, qui secundum Deum creatus est, & in
 iustitia, & sanctitate veritatis, secundum ex-
 positionem doctissimi, & Eminentissimi
 Cardinalis Rob. Bellarmini libr. 4. de gratia
 primi homin. cap. 3. Et eamque Beatitudi-
 nem Adamus habuisset semper si lapsus non
 fuisset, ut docent D. Ambros. August. Chrysost.
 Gregor. & alij Patres à Me relati d. c. 4. n. 47.
 nam ut ait Concil. Trident. sess. 5. Siquis non
 confiteretur primum hominem Adam cum man-
 datum Dei in Paradyso fuisset transgressus, sta-
 tim Sanctitatem, & iustitiam, in qua constitu-
 tus fuisset, amisisse, anathema sit. Cum hac
 beatitudine, & gratia simul insuere sunt illæ
 virtutes, & dona Spiritus sancti, quæ gratiam
 perpetuo committatur, quarum officium est,
 tam superiores, quam inferiores animæ vires
 recte componere, tam secundum Deum, quā
 ex recta ratione; hac tamen differētia, ut quæ
 nullam supponunt imperfectionem, ut Chari-
 tas, Iustitia, & c. in eo tam habitu, quam actu
 fuerūt: quæ tamen supponunt imperfectionē,
 ut poenitentiā, & c. in habitu tantū, D. Th. p. 1.
 q. 95. art. 3. & c. communiter scribentes.

¶ Ex his enim Adamus, quæ ad gratiam per-
 tinent, lapsu suo amisit, retinuit tamen na-
 turalia, ita ut amplitudinem cognitionis, cer-
 titudine, & firmitate, etiam post lapsum,

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

Salomoni ipso (humanorū omnium Sapientissimō) præceluisse docet *Avulēs. in Reg. 3. c. 4. q. 7. Perera in Genes. lib. 5. c. 31. Pined. de reb. Salom. lib. 3. c. 10. §. 12. Valēt. in p. 1. disp. 7. q. 2.*

11 † Sciētia enim naturalis Adami, omnium scientiarum excellēs fuit, quia omnium rerū naturas satis perspectas habuit, vel ex illis, quod illi ait Dñs, *Genes. c. 2. Omnib⁹ his nomina voca, nā ut ait D. Chrysost. in Genes. hom. 14. Nā qui potest cōgruis nominibus iuncta appellare & volucria cœli, & alias bestias, neq; ordinē confundit, sed omnibus sua dat nomina, quomodo non omni sapiētia, & industria pollet?* † Sic ergo omnibus scientijs naturalibus Adā eruditus fuit ab instanti ortus sui, nec lapsu eas amisit, nā ut ait Hug. de S. Victor. lib. 1. de Sacram. p. 6. c. 13. *Rerū omnium visibiliū, quæ cū homine, & propter hominē factæ sunt, per se. Etā cognitionē accepisse, nulli dubium esse debet, quantum videlicet, vel anima eruditionē, vel ad corpora utilis usus necessitatem pertine re videatur.*

13 † Vnde scientia diuina, & naturalis in Oriēte originē habuit, nā Paradysus, in quo positus fuit, Adam ad Orientem fuit, *Genes. c. 2. v. 8. Plantauit Dominus Paradysum voluptatis à principio, vbi legunt LXX. In Edō ad Orientem, & notant D. Hiero. in qq. Hebræi.*

14 *Ioseph. lib. 1. antiq. c. 2.* † Sitū autem vbi fuisset Paradysus, præterquam in Oriente, nihil certo (sine temeritate) asseri potest, nam alij sub cōcauo Lunæ collocāt, alij in media aëris regione, alij sub Æquinoctiali plaga, alij inter illā, & Tropicum Capricornij, alij prope Tropicum Cancrī, alij extra Tropicos, versus polum Arcticum, in montibus Sarmaciæ, quos refutat *D. Th. p. 1. q. 102. art. 1.* † Quia Paradysus si locus incertus est, siue quia Dominus illum occultissimum esse voluit, ideo sine eius reuelatione cognosci nequit, *D. Aug. lib. 1. de peccato origin. cōtra Pelag. c. 23. Paluda. sent. 2. q. 17. Cassan. in Cathol. gloriæ mund. p. 12. confid. 4. Mart. del Rio in adagia Sacra Script. adag. 789. Sim. Maiol. tom. 1. colloq. 17. pag. 381.*

15 † Siue quia aquis diluuij obrumptus fuit, ideo de illo nihil certo haberi potest, ut probant *Oleaster, Vatabl. Catberin. & alij Genes. 2. Genebr. lib. 1. Chrono. et. et. 1. Ianf. n. in concor. Euang. c. 148. Lorin. in Act. Apost. c. 1. v. 3. Salmer. tom. 10. tract. 40. Maldonat. in Matth. 27. v. 44. Perera in Genes. tom. 1. lib. 3. disp. 1. q. 5. & lib. 7. q. fin. Viegas ad Apocalyps. 1. 1. comm. 5. sect. 5. Bellarm. tom. 1. lib. 1. de Sanct. Beat. c. 3. quamuis oppositum teneat tom. 3. Controuers. lib. de gratia primi homin. cap. 12.*

¶ Neque obstat Henoch, & Elias à Deo 17 in Paradyso asseruari, vsque ad diem Iudicij, ut tradit *Suarez in D. Thom. p. 1. q. 59. art. 6. disp. 53. sect. 1. tom. 2.* & Christum dixisse latroni, apud *D. Luc. c. 23. Hodie mecum eris in Paradyso.* † Quia intelligitur, primus de loco vbi 18 Deus illos asserbat, & non de terrestri illa amenitate; secundus de Paradyso spirituali, & vita æterna, quā Deus illi promissit, ut tradit *Suarez vbi sup. & tom. 4. in p. 3. disp. 46. sect. 4. n. 9. Viegas in Apocalyps. 1. 1. comm. 5. sect. 3.* † Nam si Paradysus terrestris fuisset adhuc 19 durans, abiq; dubio à nostris, præsertim, Hispanis, qui totum orbē perlustrarent, reperiretur; quia propter aliqui dicunt, nō fuisse certū locum, sed totum hoc vniuersum, quod aquis diluuij obrutum est, & perijt formaliter (ut sic dicam) seu quoad eam amoenitatem, aëris temperiem, reliquasq; qualitates, suauitatem inducentes, ut ex *Eugubino, & alij tradit Pineda lib. 1. Eccles. Monarch. cap. 6. §. 4.*

¶ Sed hæc sententia aduersatur Scripturæ, in qua locum Paradysū in hoc vniuerso specialiter à Deo constitutum testatur, vnde verius dici potest in Indiam Oriētalem fuisse, quia mundi pares dextera est, & temperamēto, & bonitate multa similia habet, quæ de Paradyso comminiscuntur, *Lactant. lib. 2. diuin. institut. cap. 13. Isidor. lib. 14. Etymol. cap. 3. Nicephor. lib. 9. bist. cap. 19. Damascen. lib. 2. de fide capit. 11. D. Thom. p. 1. q. 102. art. 1. Maluena. de Paradys. cap. 51. Martin. del Rio d. adag. 789.* † In ipsa enim India Orientali sub Torridazona, & sub Æquinoctiali plaga terras esse, nō solum habitabiles, sed humano vsu placidissimas, & feracissimas, & navigationi peruias, quibus nec hyemēs præmittit iugore, nec æstas calore conquet, ut tradunt *Ioann. Boter. in relat. vniuers. vol. 2. capit. 1. & lib. 1. pag. 229. Herrera in bist. Indor. acced. 1. lib. 1. capit. 2. & 4. Conimbricens. ad Aristotel. lib. de cœlo cap. 1. Ioann. Pineda de reb. Salomo. lib. 4. cap. 15. §. 2. Torquemad. in Monarch. Indor. lib. 1. disp. 19.* † Et præsertim in Prouincia ZELAN, quæ sub ipsa Torridazona sita est in ambitu leucarum 240. Paradysum voluptatis à Domino constitutum fuisse multi tradiderunt, eo quod cœlo temperatissimo, aëre saluberrimo, & perpetuo, virescenti solo fruatur, ut tradunt *Maluenda vbi sup. cap. 10. & 23. Sim. Maiolus d. tom. 1. colloq. 14. pag. 341. D. Solorz. de iure Indiar. lib. 1. cap. 3. nu. 39. Jacob. Salius in Annal. Sacris tom. 1. die 3. tit. de Paradis. ex pag. 35.* † Nisi vellis in Mesopotamia fuisse & cū diuinitus tamen absconditum, ad hucque per-

durare,

durare, ut inter nos Hispanos tot saeculis locus ille perlatuit, quem appellamus *Batuecas*. Mesopotamia autem terra fuit Orientalis & Paradysi loc^{us} credita fuit, S. Alcimus Auitus de initio mundi. lib. 1.

*Est locus Eo mundi servatus in axe,
Secretis natura suis, ubi Solis ab ortu
Vicinos nascens Aurora repecutit Indos.*

¶ Post corruptam autem naturam in ipsa etiam Orientali plaga scientia demoniaca originem habere cepit, ex filiis, scilicet, Cain quos diabolus in Magiam Idolatricam pellexit, ut in hac verba testatur Cassian. Seren. collat. 8. cap. 21. Cum vero fuisset Seth impia generationi, Cain, permixtum ad res prophetas, atque noxias, quae predidicerat instinctu demonis deviauit, curiosusque ex ea maleficorum artes atque praestigias, & Magicis superstitiones audacter instituit. † Ex his Cham secundo genitus Noe de quo fit mentio. Genes. cap. 5. v. 32. & cap. 6. v. 10. & cap. 7. v. 13. & cap. 9. v. 22. & cap. 10. v. 1. Terram Orientalem coluisse, eamque fundasse satis prespicuum est. Genes. cap. 10. v. 17. Ex quo Aegyptus appellatur Cham, Psal. 77. v. 51. quae terra Orientalis fuit Reg. 3. cap. 4. v. 30. † Cham autem maledictus a patre, Genes. cap. 9. vers. 25. primus Magicas artes professus est, ut dixi in Epitome de Magia lib. 2. cap. 5. ex nu. 16. † Habuit filium primogenitum Mizraim nomine, qui Persis, & Babilonis Magiam docuit. Maluenda de Antechrist. lib. 6. cap. 6. Sallianus in Annalib. Sacris tom. 1. ann. mundi 2044. pag. 203. Gregor. Turones. lib. 1. hist. Franc. c. 1. † Qui quidem Zoroaster appellatus est, qui apud Orientales Magiam docuit, ut in hac verba D. Clem. Recog. libr. 4. Ex quibus & alijs causis Diluvium introductum est, & omnes, qui erant super terram deleti sunt, excepta Noe familia qui cum tribus filiis, eorumque uxoribus superstit. Ex quibus unus Cham nomine quaedam ex filiis suis qui Mizraim appellabatur, a quo Aegyptiorum Babiloniorum, & Persarum ducitur genus, male compertam Magiam tradidit disciplinam hunc gentes, quae tunc fuerunt, Zoroastrum appellarunt. † Nam Magiam in Oriente a Zoroastro fuisse inductam abique controversia est, Plin. libr. 30. cap. 1. Sine dubio in Oriente orta est Magia in Perside a Zoroastro, ut inter Authores convenit: Eudoxus Zoroastrum hunc sex millibus annorum ante Platonis mortem fuisse prodixit, sic & Aristoteles: Hermippus, qui de tota ea arte diligentissime scripsit, & viciescentum milliaversum a Zoroastre condita indicibus quoque voluminum eius positis explanavit praeceptorem a quo inf-

titutū diceret, tradidit Azomanē quinq; millibus annorū priore bello Troiano. † Quod autē nō sine controversia preteriri potest, illud est, quod Zoroastrū ante mortē Platonis sex millia annorū faciat antiquiorē, cum ab orbe condito non dum tot millia annorū percurrent, & Xantus Lydius, & alij multo recentiorē eū faciunt, hoc est sexcētis dumtaxat annis ante Xerxis transitū in Grætiā, ut tradit Laertius quare Zoroaster nō vnus fuit, ut dixi in Defens. d. cap. 5. num. 18.

¶ Zoroaster enim vixit tempore Nini primi Assiriorum Regis, quo regnante natus est Abraham, ut testantur Plin. lib. 7. hist. natur. cap. 16. D. Aug. lib. 11. Ciuit. dei cap. Petr. Comestor in hist. Genes. c. 39. Maluenda de Antechrist lib. 6. c. 6. † Abraham autē natus est ex Thare anno mudi 2039. Diluvij 383. Semei 481. Arphaxad. 381. Cainam 346. Sale 316. Heber. 286. Rehu 222. Sarug. 190. Tharæ 131. Nini Assiriorum Regis 43. ante natum Christū 2014. Secundū cōputū Iacob. Salliani in Annal. Sacris tom. 1. pag. 199. † Ninus autē Magia deditus bellum habuit cū Zoroastre quadragesimo octauo anno regni sui ut testatur Euseb. in Chron. in quo bello ait Arnob. lib. 1. non tantum ferro dimicatur, & viribus, verū etiam Magicis, & Chaldaeorū disciplinis. † Zoroaster autē primus docuit Persis ignē adorare, quae propter fulmine iactum perijisse testantur Greg. Turones. lib. 1. hist. Franc. c. 5. Mart. del Rio lib. 1. Magia, Sallian. d. tom. 1. anno mundi 2044. pag. 203. Bened. Perera aduers. fallac. art. lib. 1. cap. 3.

¶ Ab ortu autem Abrahæ vsq; ad primam Olympiadem fluxerunt anni mille centū septuaginti; namqui plures quā ceteri annos Monarchiz Assiriorū, & Medorū vsq; ad Cylum tribuerunt mille trecentos sexaginta, vel trecentos quinquaginta assignarunt, Maluenda d. c. 6. † Cæpit autē Cyrus regnare initio quinquagesimæ quintæ Olympiadis: quare a Ninore Zoroastre, vsq; ad primam Olympiadem numerantur anni mille quinquaginti, nō aginta quatuor: bellum autē Troianum septem, & quadragesimis annis præcessit Olympiades; Xerxis autē transitus in Grætiā in septuaginta quinque: excus Platonis in centum octo Olympiadis incurrit. † Vnde Zoroastrū dixi non vnū fuisse, vel Eudoxum, qui sex millia annorū ante Platonis mortē Zoroastrum fuisse testatur, plures annos cōputauit, nā ab origine mudi vsq; in præses nodū sex millia annorū cōfluxerūt apud Græcos, Assirios, & Hæbreos, qui ab origine mudi nō minus, ac nostri annū solarē habuerūt, qui cōficitur ex diebus 365.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

vt tradunt *Salianus ubi supra d. tom. 1. anno mundi 1656. num. 7. pag. 152. Alfons. Carranza de legit. partu. cap. 12. §. 4. ex nu. 2. & Diatriba cap. 1. & 2. †* Quare dicendum est computum Ægyptiorum sequutum, de quibus agebatur, apud quos annus varius fuit, nam primo vnico Lunæ circulo constitutebant, hoc est mense vno, postea binestris, trimestris, & quadrimestris fuit. *Censorin de die natal. cap. 19. Diodor. lib. 1. Erodor. in Euterp. lib. 2. c. 145. Carranza de capit. 12. §. 1. numer. 7. & §. 3. ex num. 2.*

¶ Quam quidem Magiam per omnes ætates, Orientales huiusmodi obseruarunt, nam Hispani nostri qui magnum, & remotissimū *Sinarum* regnum, quē nunc dicimus *de la China*, & alias Indiæ Orientalis plagas perlustrarunt sapientes, & Sacerdotes eorum maleficijs, incantationibus, superstitionibus, & alijs Magiæ spurcitijs deditissimos inuenerunt, *Ioseph Indus Carangoronens. in sua nauigat. Ioan. Barrios, Hieron. Ossorius Castañeda Perdin. Lupius in bist. Ind. Orientalis, Ioan. Petr. Maffius bist. Ind. lib. 1. & 2. Ludouic. Vartoman. lib. 1. 2. & 3. †* Et probatur ratione, quia cum ipsi Idolatriæ dediti essent, Magiam non præterissent, vel à Chan posteris edocti, vel ab ipso Dæmone, quem in Deum colebant, cū ipsum solum Magiæ authorem fuisse aperte demonstrat Origen. in Iob. lib. 1. *Maleficia, auguria, diuinationes, phylacteria, & incantationes diabolis sunt seductiones, demonum irrisiones, idolatria fæx, animarum infatuatione, atque cordium scandalum. †* Nam cum Magica opera incultum Dæmonum dirigantur, non nisi ab ipsis dæmonibus homines discere potuerunt, verba incantationum, herbas, characteres, & alia huiusmodi, quibus allicantur, nam vt ait Magicæ peritissimus Porphirius lib. de respons. relatus ab Eusebio lib. 5. præparat. Euangel. cap. 7. *non solum felicem conuersationem suam, verum etiam quibus rebus gaudeant, & quibus allicantur, & alligentur Dii homines significarunt.*

¶ Apud Indos enim Orientalis Brachmanes fuerunt Philosophi Gymnosphiæ cognominati, & in Æthiopiæ Indiæ Hylobi, & Semæi, sacrorum cultu, & rerum naturalium cognitione dediti, qui albis vestibus ex lino amicti erant, carnibus abstinebat, tantū olus, & arborum pomis in ciuum utebantur, & humi cubabant, vt tradunt *Herodot. & Laertius vterque lib. 1. Strabo. lib. 15. †* Quos quidem apertam cum dæmonibus Magiam professos fuisse, omnium incantationū genera exercuisse, quam sub Philosophiæ & rerum natu-

ralium peritiam commendabant, vt docent *Philosr. in vita Appollon. Franc. Picus lib. 7. Prænot. cap. 9. †* Qui similes fuerunt Iudeis *Esænis, siue Esæis, qui in recollectione viuabant, & solitariam vitam degentes, ieiunijs & humicubationibus carnem marcerabant, herbis & arborum fructibus alebantur, vt tradūt Ioseph lib. 18. antiq. Iudaic. cap. 2. & de bello Iudaic. libr. 2. capit. 7. D. Hieron. in Iouinian. lib. 2. Euseb. lid. 8. præpar. Euang. capit. 4. & 19. Alex. ab Alex. lib. 4. Genial. cap. 17. †* Nō ablimiles nris Monachis, qui in recollectione vivunt, qui ab alijs segregati perfectioris vite speciem præ se ferunt, vt testatur *Ioan. de la Puente tom. 1. de la conuen. de las dos Monarq. lib. 2. cap. 17. §. 2. †* Nam Brachmanes huiusmodi Helobij & Semei ab Hæbreis vitæ cultum accipere potuerunt, nam in India Orientali Hæbreos fuisse à tempore Davidis probant *Ribera in Ionam cap. 1. Ioan. Pineda derebus Salomon. lib. 4. cap. 5. Maluend. de Antichrist. lib. 3. cap. 23. D. Sclerzano de lure Indiar. lib. 1. cap. 13. ex num. 29. Aldrete libr. 1. de las antig. cap. 24. †* Ita & perfidus Mahumat, qui nefarijs superstitionibus, & spurcitijs totam fere Africam contaminauit, ab Hæbreis propagatus, ex Oriente habuit originem, vt his verbis testatur D. Eulogius Cordub. Martyr & Doctor in memoril. Sanctor. lib. 1. *In Oriente quoque hic sceleratissimus & perfidus Vates Mahumat exortus & enutritus est, nescio qua præruptus insania clarentibus iam in mundo lucernis, tanto se perditionis laqueo dare præcipitem non extimuit, tantarumque se animarum irreberenter parricidam se fieri non expauit.*

CAP. III. De Magia Orientalium, qui Christum adorarunt.

SVM MARIVM.

1. *Magi qui Christum adorarunt ab Oriente venerunt.*
2. *Magi huiusmodi non incantatores, sed sapientes fuerunt.*
3. *Magi apud Persas fuerunt, qui diuina, & humana contemplabantur,*
4. *Magi huiusmodi malefici fuerunt, & incantatores,*
5. *Orientalis regio maleficis, & incantationibus scatobat.*
6. *Chaldaea regio (ex qua Magi venerunt) maleficis*

leficis

leſſis abundabat.

7. Magi, qui Chriſtum adorarunt non fuerunt Reſes.
8. Magos huiusmodi probabilius eſt fuiſſe Reges.
9. Sapientibus corona, & ſceptrum, natura impertitur.
10. Magi huiusmodi, ex Aethiopia venerunt.
11. Magi ex Arabia fuiſſe alij contendunt.
12. Arabia non deſerta, nec Petrea, ſed Faelicis Magorum patria.
13. Magi ex Perſia veniſſe alij affirmant.
14. Damafus quare patria Magorum exiſtimitur.
15. Magos huiusmodi ex Inſula Ophir alij veniſſe affirmant.
16. 17. Magos huiusmodi ex tribus orbis partibus veniſſe conſtat, explicatus Pſal. 71.
18. Reges huiusmodi ex Aſia, Africa, & Europa.
19. Arabia, & Saba partes ſunt Aſiae, & Africae.
20. Tharſis in Hiſpania Europa pars eſt.
21. Magi ex remotis partibus venientes Chriſti potentiam oſtenderunt.
22. Arabes, & Sabaei ab Hebreis importuno itinere diſtabant.
23. Tharſis, quia in Hiſpania, ultima terrarum eſt exiſtimata.
24. Stella Magis biennio ante Chriſtum apparuit.
25. Magi ab Herode fugientes in Hiſpaniam ſe contulerunt.
26. Magi ab Oriente venerunt, quia maior pars eorum ex Oriente fuerunt.
27. Magi huiusmodi ſucceſſores fuerunt Baal.
28. Orientalis regio fuit, ex qua peccatū originem habuit.
29. Chriſtus Domini quare vellit Reges ab Oriente venire.
30. Meſopotamia reſpectu Iudeorum dicebatur Orientalis.
31. Meſopotamia ſuperſtitionibus maxime ſcatebat.
32. Chriſti potentia praefulget in rebelium ſubactione.
33. Magos ex Aſtologia cognoviſſe Chriſti natiuitatem.
34. Magos nulatenus ex Aſtologia cognoscere potuerunt Chriſtum venientem.
35. Magi ex diuina recubatione Chriſti natiuitatem agnouerunt.
36. Magi vita ſanctitati martyrium adiunxerunt.
37. Stella quae Magis praefulſit non fuit in firmamento.

38. Stella Chriſti Natiuitati fuit prophetizata in eius conſeſionem.
39. Stella Magis viam oſtendit, & Chriſtum Dominum.
40. Stella Magorum fuit creata in aëre viciniore prope nos.
41. Columna quae Iraelitis viam oſtendit fuit elementaris.
42. Stella Magorum, non viſua, ſed Angelis myſterio deſerebatur.
43. Stella noua in firmamento multocius viſa ſunt.
44. Stella ſeptima Pleiadum apparuit ante capſam Troiam.
45. Stella aliae varijs temporibus apparuerunt.
46. Stella de nihilo poſunt creari, vel ex caeleſti materia, vel elementari.

MAGOS ab Oriente veniſſe in Chriſti Domini Natiuitate dubium non eſt, vel ex eo quod legitur Matth. cap. 2. v. 1. Cum ergo natus eſt Ieſus in Bethlem Iuda in diebus Herodis Regis, ecce Magi ab Oriente venerunt Hieroſolymam dicentes, ubi eſt qui natus Rex Iudeorum? vidimus ſtellam eius in Oriente, & venimus adorare eum. † Quos quidem non maleficos fuiſſe, aut incantatores, ſed ſapientes rerū diuinarū, & naturalium peritiſſimos teſtati ſunt Thomas, Rupert, Beda, Lyrus, Hugo, & Carthusian. in illud Matth. 2. Nicephor. lib. 1. c. 13. Leo PP. de Epiphan. ſerm. 6. Frac. Suar. tom. 2. de Verbo incarnat. q. 36. art. 8. diſp. 14. ſect. 3. Cartagen. lib. 1. in Euang. homil. 6. † Si cuiſdem apud Perſas, & alios Orientales Magi appellabantur qui diuina attendebant, atque humana, D. Hieron. in Daniel. cap. 2. D. Iſidor. lib. 8. Etymol. cap. 9. Eugubin. de peremni philoſoph. lib. 1. cap. 3. Laerti. ac placit. philoſoph. lib. 1. cap. 1. D. Chryſoſt. in Matth. 2. tom. 2. homil. 2. Vnde Mancuan. de Epiphan. Ille penes Perſas Magus eſt, qui ſydera nouit, Qui ſcit herbarum vires, cultumq; Deorumq;.

¶ Contra autem hocce Magos maleficos fuiſſe, & incantatores, atque ſuperſtitioſos Aſtologos ore pleno teſtantur D. Auguſt. de Epiphan. ſerm. 2. D. Ambroſ. ſuper Luc. cap. 2. D. Hieronim. ſuper Iſai. cap. 9. D. Baſil. orat. de Chriſti generat. D. Hilarius de Trinit. lib. 6. D. Tb. par. 3. q. 36. art. 3. Iuſtin. marty. in dial. cum Tripbon. Origen. contra Celf. lib. 1. Theophilact. in Matth. 2. Tertulian. lib. de Idolatr. capit. 9. † Terra enim Orientalis, quam Magi huiusmodi habitabant, maleficijs, & incantationibus ſcatebat, vt pote prima, quam Zo-

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

roaster illicitę Magiæ inventorem maleficijs suis contaminavit, Plin. libr. 30. capit. 1. *Sine dubio in Oriente orta est Magia in Persi de à Zoroastro, ut inter authores convenit.* † De quorum genere Magos huiusmodi fuisse probabile est, nam ex Chaldeæ regione venisse, quæ in cantationibus, & superstitionibus scatebat, tradit D. Iustin. Martyr. dial. cum Tripbon: Vnde eleganter Mantuanus de illis ad Christum canit.

Dant tibi Chaldaei præsentia munera Reges.

7 ¶ Sed eos Reges non fuisse testantur D. Hieron. in Daniel cap. 2. Iansenius in Concord lib. 9. Nam id Evangelista non præterisset in Christi laudem, cuius eius persecutoris Herodis Regiam dignitatem non tacuit, ut patet ex D. Matth. 2. in diebus Herodis Regis. 8 † Contra tamen Reges eos fuisse testantur. D. August. de mirabil. Sacra Scrip. libr. 3. & ad frat. in erem. serm. 43. D. Athanas. ad Reges Antioch. q. 2. D. Chrysost. homil. de natal. Christi. ad Matth. 2. † Nam eo quod Evangelista Magos illos fuisse affirmat, hoc est sapientes, Reges illos appellavit: nam licet de Rege ad sapientem infirma sit consequentia, quia multi Reges fatui sunt, & insipientes: necessaria tamen est, Sapientes ergo Rex? non quidem hæreditatio iure, sed naturali, quia, ut recte testatur Philon liber. quod omnis sapiens sit liber. *Natura ipsa coronam, & ceptum sapientibus impertitur.*

10 ¶ Ex qua tamen parte Orientali venerint dubium est, nam ex Æthiopia eos venisse affirmant Incognitus, & Lorinus ad illud Psal. 67. *Æthiopia prævenit man. eius Deo:* quod prius sensit D. Hilarius in Matth. 2. † Ex Arabia tamen profectos testantur D. Epiphanius in doctrina compendiar. D. Cyprian. & alij relati à Iansenio in concord. Evangel. lib. 9. Pineda de rebus Salom. lib. 3. capi. 7. † Non Deserta, nec Petrea, sed Fœlici, quæ ad Orientem est, ut probant D. Cyrill. in Isaiam. 49. Galatin. lib. 8. cap. 3. Franc. Suarez tom. 2. de verbo incarnat. q. 36. art. 8. disp. 14. sect. 3. † Ex Persi venisse contendit Alph. Tostatus Episcop. Avulens. ad illud Isaiæ cap. 8. *Antequam sciat puer vocare patrem suum, & matrem suam auferetur fortitudo Damasci.* † Damascus enim in Persia est, ut tradunt Cosmographi, cuius fortitudo auferri testatur, quia ex ea Reges in adoratione, & subiectione eius venissent, D. Chrysost. homil. 7. in Matth. 2. Iansen. capit. 9. 15 † Sunt & qui ex India Orientali, ex Insula Ophir Hæbreis fœderata, vel ex regno Calacutij hos Reges venisse affirmet, ubi adhuc extat eorum sepulchrum, & memoria, ut re-

fert. Orosius in vita Regis Emanuel.

¶ Sed ex vna tantum parte eos venisse nõ videtur, cū ex totius terrarū orbis partib⁹ eos vêturos Prophetico lumine in hæc verba testatur Regius vates Psal. 71. *Reges Tharsis, & Insula munera offerent, Reges Arabum, & Saba dona aducens, & adorabunt cum omnes Reges terra, & omnes gentes servient ei.* † Quod ad literam de his Regibus, qui Christū in suo natali adorarūt, expressè tenet *Auſculus meo Ioan. Bapt. Villalpando in Regias Ezechielis explanat. tom. 2. p. 2. lib. 5. disp. 3. cap. 44. pag. 308. Abulens. Lorinus, & alij in d. Psal. 71. & 67. Carthagen. d. libr. 6. homil. 1. Barradas, & Suarez ubi supra.* † Quos ex tribus orbis partibus, quæ tunc erant percognitæ, aduenisse manifeste docet his verbis Rupert. in Matth. libr. 2. *Tres homines ex tribus partibus Asia, Africa, & Europe fidei confessionis, & adorationis exempla extitere meruerunt.* † Arabia enim, quæ sarracenorum Regio est, ad Isthmum, quo mare Syriacum, & Ægyptiacum submouetur, à sinu Arabico, seu mari Rubro, & Saba ad ipsum Arabicum sinum, originem habent à Chan, seu Chus Noe filio, ut tradit D. Ioann. Bapt. Villalpando in Regias Ezechielis explanat. tom. 2. p. 1. cap. 27. pag. 27. † Quæ ideo, & insulæ Asia, & Africa partes sunt. Tharsis denique pars est Europe, quia in Hispania est, quam alij volunt fuisse Cartaginem: alij Carteiam, quæ nunc Tarifa est, alij Gadem, ut dixi in defens. de Magia cap. 4. n. 19. & Me referens sequitur. D. Solorzano Regius consf. de iure Indiar. libr. 1. capit. 13. n. 20. pag. 168. † Ut sic enim, ex tam remotis locis maior miraculi potentia fuisset, quod eos in tam brevi temporis spacio in Hierusalem cōfluētes, Regis nostri Christi Iesu adorationis, & munerū primitias abtulissent, nam Ierusalē in medio terræ sita est, Ezech. cap. 5. *Ista est Hierusalē in medio Gētiū posui eam.* Ex quibus vmbilicus terræ vocatur, ut tradit D. Ioan. Baptista Villalpando tom. 3. apparat. p. 1. lib. 1. cap. 4. pag. 13. & seq. † Arabes enim, & Sabæi ab Hæbreis importuno itinere distabant, Ioel, capit. 2. v. 8. *Et venundabunt ei Sabæi genti longinque:* quia non sunt ad Æthiopes, ut contra Iosephum, & alios probat D. Ioan. Villalpando d. cap. 27. pag. 28. † Tharsis autē ad extremas Oceani in Hispania posita, vltima terrarum habita est, nam apud veteres Oceanus, tam sapientibus, quam in sapientibus inaccessus fuit. Pindarus. in Olymp. Od. 3. Strab. Geograph. lib. 3. Pompon. Mela. lib. 2. capit. 6. D. Isidorus. libr. 13. Etymolog. c. 15. Vergil. Æneid. 4.

24 *Imperium Oceano fama qui terminat aëris.*
 ¶ Sed Magis stellam biennio ante natiuitatem apparuisse constat, vt congruentur ex tam remotis orbis partibus cōfluxere potuissent, Matth. d. cap. 2. v. *Herodes occidit pueros a bimatu, & infra, secundum tempus, quod exquisserrat à Magis.* Hoc est bienni, per quod illis stella apparuerat, vt exponunt *D. August. de Epiphania serm. 7. Nicephor. lib. 2. cap. 13.*
 25 ¶ Quin etiam Magi Herodem fugientes, vt per aliam viam reuenteretur in regionem suā, Hispaniā se contulisse, ex portu Iape per Mediterraneū in nani Tharsis; credibile est, quā propter iratū Herodē naues Tharsensium incēdisse testatur Lyram. iuxta illud *Psalm. 47. Inspiritu uehementi conteres naues Tharsis.* ¶ Neq; per hoc contrauenitur sacro textui, qui Magos huiusmodi ab Oriente venisse testatur, cū Hispania sit ad Occidentem: Nam cum duo alij ab orientali plaga venissent, ad omnes referendum est, nam refertur ad vniuersos, quā publice fuit per maiorem partem *l. actus legitimi. §. final. D. de regal. iur.*
 27 ¶ Nisi velis hos Reges ex Mesopotamia venisse, & successores fuisse Balaam scelestis arioli, qui Mesopotamiam coluit, Deut. capi. 23. *Conduxerunt contra se Balaam de Mesopotamia Syria; quē ad Orientem fuit, Numer. cap. 23. v. 7. Adduxet me Balac Rex Moabitarum de montibus Orientis.* ¶ Vt sic Domini sapienter mala verteret in bonum, cum ex Oriente, vnde primum peccatum originem duxit, Domini confessio prima oriretur: Adam enim in Oriente transgressus est legem, Abel icidem in Oriente à fratre Cain primus necatus est, Magia scelestis in filijs Chan ad Orientem orta est, Gigantes ex Oriente prima nefanda crimina commisserunt, vt tradit
 29 *Cass. Seren. coll. 8.* ¶ Ita ex eadē Orientis parte tres iuuet Reges venire, vt benedicant, & venerentur Christum Filium Iesum, quem ab exordio mundi per omnes creaturas benedici, & adorari voluit, Apost. ad Hebr. capit. 1. *& adorent eū omnes Angeli Dei.* ¶ Nam licet Mesopotamia non sit Regio Orientalis, ubi Sol oritur, apud extremos Indos, respectu Iudæorum dicebatur Orientalis, vt sæpe alias in scriptura Iob cap. 1. *Magnus inter Orientales interra Hus.* Ita, & peregrinatio Iacob facta in Mesopotamiam legitur Genes. capit. 29. *In terram Orientalem.*
 30 ¶ Mesopotamia enim cum regio fuisset Chaldaea superstitionibus maximē scatebat, præsertim inter successores Balaam, quem Magum fuisse, vt ariolum testantur *D. August. in 99. Noui Testamenti q. 39. & sermon. 103. de*

tem. Origen. in Numer. bomil. 13. & contra Cels. lib. 1. Ioan. Azor. tom. 1. Moral. libr. 9. cap. 24. ¶ Nam quanto magis à Deo distabāt, tanto magis tenera infantis emicat clementia, quicquid sibi aduersos vocare dignatus est, & simul potentia, & brachij forritudo præfulgēt, cuius virtute reuelles animos idolorum cultu inueteratos suę dictioni subiungaberit, nam de his Regibus testatur Basilus orat. de Christi gener. *Incantationibus vacabant.* Et Theophylact. in Math. 2. *Christi testimonis perhibent Magi, qui aduersarij erant Deo, & obnoxij demonibus.* ¶ Vnde Magos huiusmodi ex Astrologiæ cognitione Christi natiuitatem agnouisse, plures testantur, nam Astrologiæ iuncta fuit Magia, & neficia demonum societas, vt tradunt. *Ioann. Picus Mirand. libr. 12. in Astrolog. c. 2. & eius nepos Fran. Picus liber. 5. Prænot. Ioan. Filesc. de Magia Idolatr. §. 1.*

34 ¶ Sed licet Astrologiæ iunctam fuisse Magiam concedo, non tamen ex ea natiuitatem Domini nostri Magi cognoscere potuerunt, quia misteria nostræ fidei non subduntur causalitati rerum temporalium, vt probant *D. Tb. p. 3. q. 36. art. 3. Suarez de Verbo Incarnat. tñ. 2. q. 36. art. 8. sect. 6. disp. 12.* ¶ Vnde Magos huiusmodi, non ex Astrologia, sed ex diuina reuelatione Christi Domini natiuitatem cognouerunt, nam licet Gentiles fuissent, signa tamen diuina, & reuelationes habere potuerūt, vt Ægyptius Pharaon, *Genes. cap. 41. Balthasar Rex Daniel capi. 5.* ¶ Et que magis cum his signis ad confessionem Christi vocanti fuerint, qui sanctitate vitæ postea martyrium adiunxerunt, vt his verbis testatur Flau. Dexter. in chron. anno Chris. 70. Romæ cond. 821. *In Arabia felici ciuitate Sessania Adrumentorum Martyrium Sanctorum Regum trium Magorum Gasparis, Balthasaris, & Melchioris, qui Christum adorauerunt.*

37 ¶ Stella tandē huiusmodi, quæ Magis præfuit non fuit in firmamento, cum alijs stellis à principio creatis, ex quibus Astrologia comparatur, sed nouum sydus de nouo creatum in ipso natali Domini, ex cœlesti materia, vel ex nihilo creatum iuxta illud vaticiniū Numer. cap. 24. *Orientur stella ex Iacob.* ¶ Vt eius veritatis mundo præberet testimonium, & Magis illam intimaret, qui ex asserto vaticinio, eius apparitionem expectabant, & Christi natiuitatem agnouerunt, vt tradunt *D. Thom. d. 9. 36. art. 4. Ioan Picus in Astrolog. lib. 4. c. 15. Suarez d. sectio 6. disp. 14.* ¶ Nam à eius ortu Christum querere distinarūt, vt ipsi fatentur, *Matth. capit. 2. v. 2. Vidimus Stellam eius in*

Oriente, & venimus adorare eum. quæ eos ducebat, vsque dum illum eis ostendit, vt constat ibi v. 9. *Stella, quam viderant in Oriente antecedeat eos, vsque dum veniens staret supra, ubi erat puer.*

40 ¶ Vnde predictam stellam non fuisse ex fixis stelis firmamenti, sed insolitum quoddam Meteorum in eare prope nos viciniore de nouo creatum, vt Magos posset ducere probabiter arbitrantur. *D. August. lib. 2. contra Faust. c. 5. & serm. de Epiphani. 3. D. Tho. d. q. 36. art. 7. Suarez d. disp. 14. Conimbricens. in Meteor. tractat. 4. capit. 7. + Nam aliarum syderum cursum non habebat, cum ab Oriente ad Meridiem duceretur, ubi erat Iudæa, nō cœli ambitum, sed viam ostendens, vt colūna illa, quæ populo Israelitico prætuit in deserto, ad ostendendam viam, in uelamento Solis per diem, & in lucem per noctem, quam ideo clementer fuisse testantur. D. Hieron. in Exod. capit. 13.*

42 *D. Thom. d. q. 36. art. 7. + Quæ non vi sua deterebatur, sed alicuius Angeli misterio, vt Magos posset ducere, & reducere, & ostendere Christum Dominum, D. Chrysost. in Matth. 2. homil. 6. Originem contra Cels. i. 1. Avulsi. in Matth. 2. q. 11. D. August. D. Thom. Suarez & Conimbricens. ubi sup.*

43 ¶ Neque obstat stella nō ab Euangelista appellari, quæ ultra firmamentū non sunt, nec plusquam illas, quæ à principio creatæ sunt, nam multoties nouæ stellæ evidentur, vt quæ in sella Cassiopeiæ visa est ann. 1572. in pectore Cygni ann. 1600. in pede Serpentarij ann. 1624. in Ceto ann. 1596. & in cingulo Andromedæ ann. 1612. vt tradunt Cornel. Gemma & Guil. de Hassia, Marius Beranzana, & alij apud Ioan. Euseb. lib. 6. sue philos. cap. 8. p. 1. + Et ante captam Troiam septima stella Pleiadem apperuit, quæ ceteris magis lucescit, & sub Theodosij senioris Imperio alia stella visa est prope Luziferum, Nicepho. lib. 12. cap. 37. Primo namque inopinata, & insolens stella cœlo media noctis tempore prope Luziferum resurgens apparuit. + Dum Alaricus urbem Romanam occuparet alia stella visâ est inter cornua Tauri, vt tradit Nicephorus. lib. 3. capi. 36. Et Neronis principatu sex aliæ stellæ apparuerunt vt tradit Seneca lib. 7. natural. q. cap. 21. + Quæ vt à Deo creantur in firmamento, sic in hac infima æris regione, vel de nouo, vel ex ipsâ materia cœlesti, vel elementari, vt cometa quantus Sol quæ visâ est ante Demetrii Syriæ regis mortem, Seneca d. lib. 7. cap. 15. Constantinopoli Sozomen. libr. 8. c. 4.

CAP. IIII De Insula Ophir Magorum patria, ab aliquibus existimata, & an ea fuerit, quæ Tharsis.

SVMMARIVM.

1. Ophir insula Orientales incantationibus plenafuit.
2. Salomonis classis cum Hirā ibant in Ophir.
3. Classis Salomonis per singulos tres ānos ibāt in Tharsis.
4. Tharsis in Hispania fuit condita à Tharsis filio Iabam.
5. Classis Salomonis, vt peruenisset in Hispaniā necessaria erat, vt solueret ex Iappe.
6. Classis Salomonis soluebat ex Asion-Gaber, quare ad Hispaniam peruenire nō poterat, nisi immenso circuitu.
7. Ophir Insula ad quam classis perueniebat in Hispania esse non poterat.
8. Ophir India Orientalis regio est.
9. Ophir in Oceano Æthiopico sub ima Africa.
10. Ophir pars Africa in Oceano Meridionale.
11. Ophir Sinus Arabici, in litore Ægyptio.
12. Ophir dicta quæ nunc Sarmatia est.
13. Ophir fuit, quæ nunc est Insula Zellam.
14. Salomonis classis non una fuit, quæ perueniebat ad Ophir, & ad Tharsim.
15. Ligna Hiram ex Lybano per Mediterraneum conduxit in Ioppe.
16. Ionas fugiens à facie Domini ex Ioppe per Mediterraneum tendit ad Hispaniam.
17. Mediterraneo tempestas Iona exorta est.
18. Hispania non sunt merces quæ classis asportabat ex Tharsis.
19. Hispania nundinis in Tharso vniversæ quæ sub Sole erant asportabatur.
20. Hispania auri argentique copia maxima fuit.
21. Tharsis ipsum mare significat.
22. Tharseticum, quæ terra appellabatur.
23. Hispania totaque Mediterraneo abluitur, & Oceano clauditur Tharsis appellatur.
24. Tharsis accipitur pro Carteia Fœnicum.
25. Tharsis pro Hispalis, & Corduba.
26. Tharsis pro colore carmesino, nimio, & croceo, quibus Hispania abundat.
27. Oues ad Batin pascentes aurum imbibeant colorem.

28. *Arietes Corduba ex speciali vellerum colere septingentis aureis singuli vendebantur.*
29. *Pelles Rubricates, quibus oportum fuit Tabernaculi ex Corduba allatae, aut ad earum imitationem rubricabantur.*
30. *Vellera ouium ad Batim pascentes naturaliter aurunt, vel rubeum imbibebant colorem.*
31. *Clasis Salomonis ad Hispaniam veniebat pro tributis Hebreorum adsportandis.*
32. *Tributum Tabernaculi Hebrei ubique de gentes Regi Iuda persoluebant.*
33. *Clasis non una eademque fuit quae tendebat in Ophir & Tharsis.*
34. *Admira servus Salomonis & eius tributum exactor Hispaniae mortuus est.*
35. *Tributum huiusmodi fuit quod postea Imperatores Romani ab Hebreis exigebant.*
36. *Tributum siue census huiusmodi didrachma fuit.*
37. *Didrachma fuit Sicili pars quarta, quae denario correspondebat.*

PHIR Insulam incantationibus & demonum illusionibus plenam fuisse nullus est, qui ignoret, ut alias partes Orientales, quas Zoraster Magia sua cōtaminavit, ut dixi *sup. hoc lib. 1.*

2. *ca. 2. ex n. 25. Hæc enim Insula celebris fuit in sacris literis ex auri, argentique copia, ad quam adsportandam clasis Salomonis cum classe Regis Hiran pertenuisse testatur Reg. 3. cap. 9. & capit. 10. vers. 11. Et clasis Hiran, quae portabat aurum de Ophir. Sed eadē clasē per tres singulos annos venisse in Tharsis facer historicus in hæc verba cōmemorat Reg. 3. d. cap. 10. v. 22. Clasis Regis, Salomonis per mare cum classe Hiran semel per tres annos ibant in Tharsis, Paralip. 2. capit. 9. vers. 22. Naues Regis, Salomonis, ibant in Tharsis cum servis Hiran semel in tribus annis. Tharsis autem in Hispania fuit ciuitas cōdita à Tharso Iaban filio, quam alij dicunt fuisse Carthaginem alij Gadir, alij Tarisan, ut dixi in *defensione de Magia capit. 4. ex num. 18. & Me referente sequitur doctissimus præceptor meus Regius Consiliarius D. Ioan. Solorzano Pereira de sur. Indiar. lib. 1. cap. 13. num. 20. pag. 168. Ribera in Ionam. cap. 1. Marian. libr. 1. cap. 2. Viuar. ad Dext. ann. 66. Puente libr. 3. de las Monarch. cap. 5. & 6.**

¶ Sed ad hoc, ut clasis in Hispaniā peruenisset, necesse erat, ut solueret ex Iape, portu maris Mediterranei, at tamen constat non sol-

uisse nisi ex Amon-Gaber, portu sinus Arabici ad mare Rubrum, Reg. 3. cap. 9. v. 26. *Classē quoque fecit Salomon in Amon-Gaber, quae est iuxta Allath, in littore maris Rubri in terra Idumaea.* Quare ad Hispaniam peruenire non potuerat, nisi immenso circuitu circumlecta, per Oceanum, tota Africa, & per fauces Gaditanas erumpente classe in Mediterraneum, ut tradunt Gaspar. Sanchez, & alij d. Reg. 3. cap. 9. Maluend. de Antich. lib. 3. ca. 20. Fran. Mendoza in viridar. lib. 4. cap. 44. ¶ Præterea classem huiusmodi ad Insulam Ophir peruenisse testatur facer historicus, quæ in Hispania non fuit, quia in ea non erant ligna thyina, dentes elephantorum, simiz, & pau, quæ ex Ophir arportasse legitur, Reg. 3. cap. 9. v. 27. & cap. 10. v. 11. Paralip. 2. cap. 8. v. 17. & cap. 9. v. 10. & 21.

¶ Ophir enim Hispaniæ dici non potest Regio aliqua, aut Meditertanei Insula, sed ad Indiam Orientalem expectat, nam eius Indiæ Regionē particularem appellant, D. Hier. in qq. Hebraic. Oleaster, in Genes. cap. 10. Genebrar. d. lib. 1. pag. 127. Tostat. in Paralip. 2. cap. 9. Pererus in Daniel. cap. 12. Forerius in Isaian cap. 13. v. 12. ¶ Quauis Insulam auriferam in Oceano Æthiopico sub ima Africa ad Occidentē terræ Sanctæ testatur Vatablus in Reg. 3. c. 10. & Paralip. 2. c. 9. ¶ Et eandem partē Africæ, quæ ad Oceanum Meridionalē pertinet, quæ nunc dicitur Angola, in Regione Monicongo affirmat Eman. Sa in Paralip. 2. cap. 9. v. 21. ¶ Et Arsinoen portum sinus Arabici in littore Ægyptio, seu Æthiopico, quem dicimus Suez fuisse arbitratur, Pinius in notis Habre. ad Ezechiel; nam Chaldeus interpretes Tharsis, Africam reddit Regu. 3. cap. 10. v. 22. & cap. 22. v. 49. Ierem. cap. 10. v. 9. ¶ Indix tamen Orientalis Ophir Insula fuit fortassis dicta, quæ nunc Sarmatia est, quam plerique Taprobanam appellant, Ribera in Ion. c. 1. v. 14. & 15. Perera in Genes. lib. 3. Acofta hist. Indor. lib. 1. capit. 13. Barrad. in concord. tom. 1. lib. 5. cap. 11. ¶ Melius Insula Zeilam dici potest, cui omnia conueniunt, quæ de Ophir Insula sacra testatur Paremia, ut tradunt Maffeus in hist. Indor. lib. 1. Maluenda d. lib. 3. cap. 23.

¶ Clasis deniq; Salomonis ex Amon-Gaber ad Hispaniam peruenire non poterat, nec ex Hispania ad Indiam Orientalem, quia Oceani nauigatio nondum erat per cognita, per fauces Gaditanas, verius arbitror, ideo nō vnā classem Salomonis fuisse, quæ perueniebat ad Tharsim, & ad Insulam Ophir, sed diuersas fuisse, ut ex ipso sacro contextu &

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

alii facili conijci potest, *Flau. Ioseph. antiqui. lib. 8. capitul. 2. Ribera in Ionā. capit. 1. nu. 14. Pineda de reb. Salom. lib. 4. cap. 16. Puente, tom. 1. de la conuencion de las Monarch. li. 3. capit. 7. fol. 53. D. Solorzano de iure Indiar. lib. 1. cap. 13. ex num. 18. † Omniaque præciofiora, ex Ophir & alijs terrarum partibus Hispaniæ asportabatur per Mediterraneum Hebrei conducebant in Ioppe, vt idem Hiram fecit de lignis ex Libano, Paralip. 2. capit. 2. v. 16. Nos autem cedemus ligno de Libano, quot necessaria habueris, & applicauimus earatibus per mare in Ioppe. † Hoc mare est Mediterraneum nā Ioppe portus est Iudææ, ex quo soluit Ionas, vt fugeret in Hispaniam per Mediterraneum, Ion. cap. 1. Et surrexit Ionas, vt fugeret in Tharsis à facie Domini, & descendit in Ioppe, & inuenit nauem eantem in Tharsis. † Idque probatur alio ipsius Ionæ testimonio, nam tempestate exorta, cum nauis ad terram redire voluissent, id remigibus (quib. Mediterraneus nauigatur) tentaunt, d. capit. 1. Et remigabant viri, vt reuerterentur ad aridam.*

13 ¶ Neque obstat in Hispania non fuisse ligna Thyina, dentes elephantorum, simias, & pauos, auri, argentique copiam, quæ huiusmodi classis, quæ ibat in Tharsis, asportasse legitur Reg. 3. cap. 9. & 10. Paralip. 2. cap. 8. 9. & 10. † Quia ex eo quod hodie non reperiuntur, non sequitur olim non fuisse, nam ex diuersis causis id accidere potest: elephantenim, simias, & pauos in Hispania antiquitus fuerunt, vel quia Hispaniæ, & Africæ terra continens fuit, vel quia in Tartesso Hispaniæ nundinæ adeo celebres fuerunt, vt omnia, quæ in coelo, terra, marique continebantur, in eis reperirentur, ex quibus ea Salomon ab Hispania in Palestinam asportare poterat, vt ex multis tradit Puente d. lib. 3. cap. 6. §. 10.

20 † Ex Hispania itidem auri, auri, argentique copiam maximam Salomon asportare poterat, nam vt legitur Machabeor. 1. cap. 8. v. 2. & 3. Et quanta fecerint in regione Hispaniæ, & quod in potestate redegerint metalla, argenti, & auri, quæ illic sunt. Plin. lib. 3. c. 3. Metallis plumbi, ferri aerij, argenti, auri tota Hispania scatet citior. Pomp. Mela lib. 1. c. 6. Viris, equis, ferro, plumbum, argento, auroq; abundans. Strabo Geograph. lib. 3. Aurum, argentum, æs, nunquam terrarum, neque tantū, neque tam probatum generari, vsque ad Tiberij tempora comperpertum est, quam in Hispania.

21 ¶ Nisi velis *Tharsis* ipsum mare significare in Hebreo quidem fonte, non

qualecumq; sed mare altum, & spatiosum, quale Oceanum, aut mediterraneum, vt docent Pradus apud Avunculum meum Ioan. Bapt. Villalpando in Regias Ezechielis explanat. tom. 1. cap. 1. pag. 23. & ipse Avunculus meus tom. 2. p. 1. cap. 27. nu. 12 pag. 15. Maluenda de Antichrist. lib. 3. cap. 20. & lib. 5. capit. 14. Parrad. in concord. tom. 1. lib. 5. cap. 11. † Et sic vnameandemque classis fuisse, nam Tharsin & Tharsicum appellatur tota illa terra, quæ supra mare Mediterraneū, & à sinu Iffico supra Tyrum, & Sidonem vsque ad extremos Ciliciæ fines extenditur, & iursus Septentrionem reflectitur, ad Pontum vsque Luxinū in Peninsula forma, quæ olim minor Asia, nunc Notolia, seu Turcia vocatur, totumque mare abluens, vt tradunt Genebrar. in Chron. lib. 1. & Psal. 47. Forerius in Isai. c. 23. v. 10. Ribera in Ion. cap. 1. n. 10. Maluend. d. c. 20. † Et per consequens tota Hispania, quæ Mediterraneo abluitur, & Oceano clauditur, Tharsis vocatur, & Tharthesia, vt de Hispania canit Auson.

Considerat iam Solis equos Tharthesia Calpe. Ouid. Metamorpho. 15.

Præferat Occidens Tharthesia littora Phæbus. Claudian. in Rufin. lib. 1.

Non Tharthesiæ illam faceret arenis. Martial. lib. 8. epig. 27.

An Tharthesiæ stabuli nutritor Iberi.

¶ Hinc Tharsis accipitur pro Carteia Fœnicum colonia, quæ nunc Tarifa est, siue Gadir, siue Carthago, & alijs maritimis locis, Mariana de rebus Hispan. lib. 1. cap. 2. Pineda de rebus Salomon. lib. 4. cap. 5. & 14. Maluenda de Antichrist. lib. 5. cap. 14. Gasp. Sanchez in Isai. cap. 2. v. 8. Barradas in concord. d. lib. 5. cap. 11. † Nec non pro Hispani, Pineda de rebus Salomon. d. cap. 5. & 6. Corduba etiam tractus Tharsis appellabatur, nam vt ait Valer. Martialis, qui ex Hispania ad Romanam Iurisprudentiæ causa profectus, melius quā alij res nostras percaluit, lib. 9. epigr. 61. In Tharthesiæ domus est notissima terris,

Quam diues placidum Corduba Betim amat.

¶ Nisi dicas Tharsis in Chaldæo respondere voci Cheman-Iama quod ponitur pro colore carmesino, vt tradit Rod. Viuar. ad Flau. Dexter. fol. mibi 159. eo quod Hispania hoc colore abundaret in auro, minio, croceo, Pomp. Mela lib. 1. cap. 6. Plin. lib. 3. c. 3.

† Ex quo oues ad Betim pascetes aureum imbibere colorem in hæc verba testatur D. Ambros. lib. 1. Hexamer. c. 11. Aureum enim vellus aqua nutrit, & lanam immemorati specimen metalla gignunt littora. † Quæ cum nul-

libi terrarum præter Cordubā reperirentur, singulos arietes talento distractos memorat *Strabo Geograph. lib. 3.* cuius valorem septingentos ducatos ex nostris equare testatur amicus noster *Bern. Aldrete, del origendela lengua Española, lib. 3. c. 12.* Et ita credibile est pelles arietum rubricatas, quas Hæbrei vna cū auro, & argento Domino obtulerunt, ex his arietibus Cordubensibus fuisse, vel ad eorum imitationē rubricatas, ex quibus Moyses operuit Tabernaculum, *Exod. c. 36. v. 19.* Fecitq; opertorium Tabernaculi ex pellibus arietū rubricatis, aliudq; de supervellamentū de pellibus ianthinis. Nam color vellerum arietū, qui ad Betim pascebantur, purpuræ persimilis fuit, ex quo de illis loquens *Valer. Martial* (qui res nrs melius quam alij agnovit, eo quod Hispanus fuit Bilbili nat⁹, hanc ignobili oppido Celtiberiæ) in hæc verba testatur, *lib. 12. epig. 64.*

Nulla murice, nec cruce mendax

Sed tinctis gregibus colore viuo.

De lagenā Baticæ lib. 14. epig. 133.

Non est lana mihi mendax, nec motor abeno

Sic placeant Tyriam me tinxit ovīs.

¶ Vnde *Tharīs*, ad quam classis *Salomonis* singulis annis perueniebat in Hispaniam fuisse, verosimile est, ut tributum Tabernaculi auri, argentique votivam pecuniam, ligna pretiosa, simias, pavos, dentes de phætorū, vel lera ouīū, pelles, & merces deniq; omnium nationum Hierosolymis asportarent, ut tradunt *Ioan. de Pineda & Ribera ubi sup.* Nam hoc tributum Hæbrei ubique degentes Regibus Iuda persolvebant, ut de illis, qui Babyloniz degerant, sic testatur *Flau. Ioseph lib. 18. antiq. Iudai. cap. 12. alias 16.* Iudei freti locortū natura, sacrum Didrachma, quod Deo, ex more solent offerre, cateramque votivam pecuniam in his orbibus apponebant, suo tempore transmittendam Hierosolymis. Nam licet apud veteres classis huiusmodi nauticatio in Hispaniam sub controuersia sit, ex *Tharīs*, & *Op-hir* æquiuocatione, quæstionem sedauit his verbis *Julian. Petrus Archipresbyt. S. Iustæ Tolet. Aduersar. nu. 15.* Legi enim quod tertio quoq; anno veniebāt classes *Salomonis* in *T-bar-sis* Hispaniarū, ubi vendebant merces, & inde per fratē *Herculeū* ibant in auream *Cbersont-sum*, & inde ad Hispaniā reuertentes adferrebant, simias, & psitacos, ex Africa, & tributa ex Hispania. Qui etiā mentionē facit sepulchri *Adomari Regis Salomonis* serui, & æstoris huius tributi, qui Hispaniæ mortuus est, de quo mentio fit *Reg. 3. cap. 4. & 5.* cuius sepulchrum repertum est *Sagunti* Hæbreis litteris subscriptum anno Christi 1481. ut tra-

dit *D. Ioā. Bapt. Villalp. in Regias Exechelelis explanat. tom. 2. p. 2. lib. 5. disp. 3. c. 58. f. 544.*

¶ Et hoc quidem tributum fuit, quod postea Imperatores Romani à Iudæis ubiq; degentes solebant exigere, ut de *Tito* agens in hæc verba testatur idem *Ioseph lib. 7. de bello Iudai. c. 27.* Stipendium ubiq; degerent Iudæi indixit, binasq; Didrachmas singulis annis deferri Capitolium iussit, ita ut ante hac Hierosolymorum templo pendebat. Et ita de hoc tributo, seu censu intelligenda sunt Euangelii verba, quæ de censu Imperatorum loquuntur, *D. Luc. ca. 2. v. 1.* Existit edictum à *Cæsare*, ut describeretur vniuersus orbis. *D. Matth. c. 17. v. 23.* Magister vester nō soluit Didrachma? & ca. 22. v. 17. Licet censum dare *Cæsari*, an nō? Quia nūllum aliud Tributum Romani Imperatores imposuerunt Hæbreis, quam Didrachma, ut tradit *Plin. lib. 33. c. 3.* Didrachma autē Sicili fuit pars quarta, quæ denario correspondebat, ut tradit idem *Ioan. Bapt. Villalpando ubi sup. tom. 3. p. 2. lib. 2. disp. 2. cap. 13.*

CAP. V. De Magia Hæbreæ sacra, & prophana.

SVMMARIVM.

1. Adam veri Dei cognitionem habuit.
2. Seth, & alij in veri Dei cognitione ab Adam imbuti fuerunt.
3. Sem post diluuiū veri Dei cognitionem prius ad Hæbreos divulgauit.
4. Abraham in tertia ætate veri Dei cognitionem manifestauit.
5. Isaac, & posteri hominibus veri Dei cognitionem tradiderunt.
6. Moyses, & alij successores in quarta ætate veram Religionem docuerunt.
7. David, Salomon, & alij in quinta ætate veram religionem prædicauerunt.
8. Iudeos, quare Deus in omni orbis plagas diffundit.
9. Egyptij multi ex communicatione Iudeorum ad verā Religionem conuerterantur.
10. Diuina providentia fuit Iudeos per orbem diffundi ut veram Religionem in omni seminarent.
11. Iudei fecundissimi fuerūt, ut veri Dei cognitionem per orbem diffunderent.
12. Iudei ex nimia propagatione in Palestina non continebantur.
13. Iudei omnes fere orbis plagas habitauerunt.
14. Egypto, & Alexandria quam multis Iudeis scaturierint.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

15. Iudai quam multas Prouintias bauitarunt
16. Italia & Roma innumeris Iudais abundabat.
17. Hispania ad Davidis tempora innumeri Iudai fuerunt.
18. Nabuzardam quam plures Iudaeos in Hispania asportauit.
19. Titus Vespasianus innumeros Iudaeos ad Hispaniam aduxit.
20. Hadrianus Imp. Iudaeos multos in Hispaniam transtulit.
21. Iudai Hispania fertilitate in eam multi se contulerunt.
22. Iudai qui post Christi mortem Hierosolymis persequiebantur in Hispaniam se contulerunt.
23. Iudai multas urbes in Hispaniam coluerunt.
24. D. Paulus epistolam ad Habreos, ad Hispaniam Iudaeos scripsit.
25. D. Iacobus epistola Canonica scripsit ad Iudaeos Hispania.
26. Synagoga Iudaeorum Hispania non consentit in Christi mortem.
27. Hispania Iudais promissa fuit Indorum conquisitio.
28. Bosphorus Hispania locus est.
29. Iudaei loco vera Religionis errores seminarunt.
30. Habrei omnium gentium idola coluerunt.
31. Iudaei, etiam Reges, Magiam prohibitam coluerunt.
32. Magia Toletani coluerunt & Iudaeis fundatoribus.
33. Iudaei in Hispaniam Magiam prohibitam diffunderunt.
34. Marchimis de Villena libri Magici a Iudaeis serbati.
35. Iudaeorum perfidia multa mala tentauit & perfecit.
36. Iudaei Scripturam sacram deprabant.
37. Iudaei nobis sunt inimici irreconciliabiles.
38. Iudaei persequendi sunt sine miseratione.
39. Iudaei infames sunt sine fide, sine Rege, sine regno.
40. Reges Caetoli ex his Regnis expellerunt decies centena milia Iudaeorum.
41. Iudaea superstitio quae appellatur apud Vlpianum.
42. Christiani primi a Romanis Iudaei appellabantur.
43. Claudius Imp. Christianos Iudaeorum nomine a Roma expellit.
44. Iudaei gens Romanis inuisa.
45. Iudaei Roma cum tributo tollerabantur, qui se legibus debiciebant.

46. Christiani veri a Roma expulsi, quia legibus Gentilium viuere noluerunt.
47. Romani differentiam inter Christianos, & Iudaeos agnouerunt.
48. Christiani Iudaeorum nomine edicto Claudii expulsi sunt.
49. Christiani in primitiua Ecclesia non solum Iudaei, sed malefici appellabantur.
50. Christianis Maleficorum poena fuit indicta.

Adam s humani generis protoplastus cum veri Dei cognitione, & Redemptionis nostrae mysterijs, & alijs sinceræ fidei arcanis a Deo Imbutus fuisset, eorumque scientiam explicitam habuisset, vt tradit Iacob. Salius vir sancte eruditus in *Annal. sacris tom. 1. die. 7.* † Ea per posteros in orbem divulgauit, nam ea imbuti fuerunt Seth filius, & nepotes, ex eo Enos, Cainam, Malalech, Iarad, Henoch, Mathusalem, Lameth, & Noe qui finem posuit primæ mundi ætati, anno mundi 1657. ante natum Christum 2396. *Genes. cap. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. Apost. ad Habr. c. 1. v. 5. & seqq.* † Post Diluuium autem Sem primus Dei cognitionem ad Habreos perduxit, ex quo natus est Arphaxad, qui genuit Cainam, qui Sale, qui Haber, qui Phaleg, qui Rehu, qui Sarug, qui Nachor, qui Thare, qui secundæ ætatis finem imposuerunt, & fideles Dei seruauerunt mandata, *Genes. cap. 9. & 10.* † In tertia ætate quæ incipit anno mundi 2039. Diluuij 383. ante natum Christum 2014. Abraham filius Thare futuri sæculi parens, & spiritualis mundi reparator (ex quo natus est Christus Dominus) Dei cognitionem, quasi lampade arcesito hominibus manifestauit, *Genes. cap. 11. Apost. ad Habreos d. cap. 11. vers. 8. & seqq. D. August. lib. 16. Ciuit. Dei cap. 21.* † Ex Abraha, Isaac filius, ex eo Iacbus, Ruthen, Simeon, Leui, Iudas, Dam, Nephtali, Gad, Aser, Assachar, Zabulon, Ioseph, & alij Patres qui ad tempora Moysis tertiæ ætatis finem imposuerunt, veram fidem acceperunt *Genes. cap. 12. 13. 14. & seqq. Apost. ad Habr. d. ca. 11. v. 11. & seqq.* † In quarta ætate, quæ incipit anno mundi 2464. Diluuij 808. exitus ex Ægypto, & data legis 136. ante natum Christum 1589. Moyses, Aaró, Iosue, Eleazar, Othoniel, Phinees, Gedeon, Barali, Sanson, Iepte, & alij Israelitici Indices, & præfati ex fide vera Deo placuerunt *Apost. ad Habr. d. c. 11. v. 32.* † In quinta, & sexta mundi ætate, quæ fuit Regum, & Prophetarum ex ann. mundi 2940. Diluuij 1284. exitus ex Ægypto 397. ante natum Christum

1113. Daud, Salomon, Iolias, & alij Reges, Isaias, Hieremias, Ezechiel, Daniel, Oseas, & alij Prophetæ, ex vera fide ad Iesum Christum semper suspirantes per illum gratiam, & redemptionem acceperunt, nam ut ait D. Ioan. cap. 17. *Hæc est vita æterna, ut cognoscant te solum Deum, & quem misisti Iesus Christus.*

8. ¶ Vnde diuinæ providentiæ fuit, ut Iudeos per omnes orbis plagas diffunderentur, ut Gentes idolatriæ cœno defædatis, veram Dei cognitionem acciperent, ut in Magno die Iudicii excusationem non haberent, nam ut ait Apostol. ad Rom. c. 1. v. 21. *cum cognouissent Deum, non sicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt, sed euanuerunt in cogitationibus suis.* † Nam eo quod multis ex Ægyptijs ad veram fidem conuertebantur, ex Hæbreorum cōmunicatione, dum in captiuitate esset, Angelus Tutelaris eorum expeditionem restitit; Daniel c. 10. v. 13. *Princeps Regni Persarum resistit mihi viginti, & uno diebus,* ut exponit Bened. Perer. in Daniel. d. c. 10. dub. 10. † Quos ideo in omnes orbis plagas a Deo missos fuisse, ut veram Religionem propagarent, diuinarum, & humanarum literarum gloriam unus nostrorum aucto clarissimus in hæc verba testatur D. Ioā. Bapt. Villalpando Genitricis meæ frater in Regias Ezechiel. explanat. tom. 2. p. 2. lib. 5. disp. 3. capit. 58. pag. 543. *Tunc enim Hæbrei veram sinceramque fidem, atque Religionem seruabant, & docebant; erat enim Dei hereditas, populus electus, cetera vero Gentes vniuersa longissime à vera fide non aberrabant solum, verum etiam per uia quaquæ ex prærupta Gentilitatis præcipitia festinantes, & nefarias superstitiones, rerum diuinarum ignorantiam sectantes, obscurissimis idolatriæ tenebris obuoluta præcipiti cursu, lapsuque currebant.*

21. ¶ Quare, ut Dei cognitionem Iudæi per orbem diffunderent adeo fecundissimi fuerunt, ut centesimo secundo anno ab egressu ex Ægypto, per vastam solitudinem vexati, itinere, bello, alijsq; laboribus quassati, ex eis qui sacrum tributum Deo, persoluebant à viginti annis usque ad sexaginta, quando ingressi sunt in terram promissionis, ex eis fuerunt viri 65183400. sexcenties quinquagies, & unum mille, octingentatrimillia, quadrigenti, ut tradit D. Ioā. Bapt. Villalp. d. disp. 3. c. 57. pag. 541. † Quod fuit ex diuina Dei promissione, Gen. c. 16. 17. & 22. ut cognitionem veri Dei diffunderent, nam cum præmultitudinem intra Iudæam contineri non potuissent, per omnes orbis tractus deuecti sunt, nam ut ait Phil. in Flacc. *Iudeos una regio non capit, propter hominum multitudinem, quæ propter plurimas urbes in Europa, Asiaq;*

Prouincijs, ac Insulis colunt. † Nam difficile est inuenire locum in Orbe habitabile, quæ recepta semel Gens Iudæa non obtineat, Flau. Ioseph. cōtra Apion lib. 1. *Præter ipsam Iudæam, ciuitates plurimas sitas in diuersis orbis tractibus, Asiam, Europam, Africam, Insulares, maritimas, mediterraneas.* † Qui adeo innumeri fuerunt in Prouincijs, qui eos semel receperunt, vel in quibus pedes fixerunt, ut in Ægypto, quâuis eis infestissima, sub Caligula 1000000. decies centena millia Iudæorum fuerunt, & in Alexandria 300000. trecenta milia, ut narrant Philon in Flacc. Plin. lib. 5. c. 10. Diodor. lib. 2. Ioseph. lib. 7. excidij Hierosol. cap. 28. † In India, Persia, Media, Mesopotamia, Assyria, Chaldaea, Arabia Felici, Petrea, Deserta, Scythia, Syria, Cælesyria, Palestina, Fœnicia, Ægypto, Lybia, Cirene, Æthiopia, Tracia, Macedonia, Græcia, Thesalia, Beotia, Etolia, Lacedæmonia, Sicilia, & alijs in numeris Prouincijs, & locis innumeri Hæbrei habitare, ut tradunt Iosephus, & Philon ubi prox. Ioan. de la Puente tom. 1. de las Monarch. lib. 2. capit. 15. 16. 17. 18. 20. 21. 22. 23. & 24. † Et tota Italia alios innumeros diffusos fuisse testis est Cicero pro Flac. & præsertim de Romana urbe Agrippa Rex cū Caio Principe alloquens hæc aiebat, *Alioquin non passus fuisset Augustus trans Tyberim bona pars teneret Iudæis.*

¶ Europæ tamen, quia teste Plinio, Africa & Asia multo vberior est, plures habitarent, & maxime Hispaniæ, quæ cœli temperie, & soli fertilitate longe tertiarum omnium pulcherrima est, ita ut ad Davidis tempora, quæ vixit ad annos mundi 2979. Diluuij 1323. exitus ex Ægypto 426. ante natum Christum 1074. Hæbrei adeo plures fuerunt, ut ad eorum tributum asportandum classis Salomonis singulos per tres annos in Hispanium venisset, ut dixi supra hoc lib. 10. cap. 4. ex num. 31. † Post Davidis tempora circa annum mundi 3450. Transmigrationis 16. olymp. 44. Urbis conditæ 150. ante natum Christum 602. Nabuzardan Chaldeus dux exercitus Nabuchodonosor subacta Palestina, Iudæa, Samaria, Tyrum, & Sydonem, cum ingenti exercitu in Hispaniam venit, & secum innumeros Iudæos ex Hierosolymis & Chanaan, vel captiuos, vel in expeditionem adduxit, qui in Hispaniam relecti sedes fixerunt, ut tradunt Ioseph. lib. 10. antiq. capit. 11. Strab. de situ Orbis lib. 15. Almagestem. rerum Indic. lib. 6. † Postea Titus Vespasianus ex clade Hierosolymitana multos ex Hæbreis captiuos in Hispaniam asportauit, qui in posteros sunt propagati, ut tradit Garibay

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

20 Zamalloa in compend. hist. lib. 5. capit. 4. Mariana de rebus Hisp. lib. 4. cap. 4. † Et post modum Hadrianus Imperator confecto bello Iudaico, reliquias eorum transtulit in Hispaniam, vt narrant Genebrar. lib. 3. Chrono- nolo pag. 379. & 380. Ioan. Vaseus in Chron. ann. 137. Ant. Beuter. lib. 1. rer. Hispan. cap. 24. † Alijque innumeri Iudæi Hispaniæ fertilitate allekti in eam expontanea transmigratione venerunt, vt tradunt Avunculus meus Ioan. Bapt. Villalpando vbi sup. d. lib. 5. cap. 58. Ioan. de la Puente d. lib. 2. cap. 33. §. 1.

22 † Et tandem post promulgationem Euangelij Iudæi, qui fidem Christianam amplexi fuerunt, cum Hierosolymis igne, & ferro persequerentur, in varias terrarum partes diffusi sunt, Act. Apost. cap. 8. & 11. & præsertim in Hispaniam, vt testantur D. Ambros. lib. de vocat. Gent. Cas. Baron. Annal. tom. 1. ann. 35.

23 ¶ Qui quidem Hæbrei adeo diuites, & præpotentes fuerunt, vt Hispaniæ clarissimas vrbes, tam in Bæticæ, quam in Carpentanæ locis, & alij condidissent, vt de Toledo, Hispali, Granata, Gadir, Scatona, Maqueda, & alijs tradunt Florian. Ocampo lib. 2. Chron. cap. 32. Garibay, tom. 1. lib. 5. cap. 4. & tom. 4. lib. 36. cap. 3. Mariana lib. 1. capit. 17. Pineda de rebus Salomon. lib. 4. capit. 15.

24 † Ad quos quidem visendos, & conuertendos cum D. Paulus in Hispaniam venisset, epistolam quam post redditum, ad Hæbreos scripsisset, ad Iudæos qui Hispaniæ habitabant scripsisse testantur Flau. Dexter. in Chron. omnimoda hist. anno Christi 36. & Iulian. Petrus in Chron. nume. 16. & Advers. numer. 412. & 434. † Similiter & Epistola D. Iacobi Canonica ad Hæbreos Hispaniæ missa fuisse manifeste constat ex eius Epigrapha, Iacobus Dei, & Domini nostri Iesu Christi seruus duodecimi tribubus, qui sunt in dispersione salutem, hoc est qui in dispersione Hispaniæ habitabant, vt docet Flau. Dexter. vbi sup. d. ann. 36. † Nam Iudæi Hispaniæ, verum neque eorum Sinagoga, quæ Hierosolymis fuit, non consentit in Christi Domini mortem, verum illum defendit, vt his verbis testatur Iulian. Petrus vbi supra. Advers. num. 9. Iudæorum Hispanorum Sinagoga quæ erat Hierosolyma nõ consentit morti Christi, nec fuit cum illis qui petierunt Pilatum, vt occideretur, qui defendit Iesum. † Vnde Iudæis, qui Hispaniæ erant, Indorum detectionem, & conquisitionem promissam fuisse his verbis testatur Abdias Propheta cap. 1. vers. 20. Transmigration Hierusalem, quæ in

Bosphoro est, possidebunt interiora Austri. † Nam Bosphorus, quod in Hæbreo est נַחֲשׁוֹן 28 Sepharad significat Hasta el estrecho, quod de Gaditano intellegunt, & de Hispanis locutum volunt S. Iræneus lib. 1. cap. 3. Iosephus Ben. Gerion. lib. 4. antiq. Iudaic. capit. 15. & lib. 5. cap. 16. Acofta lib. 1. Indor. hist. capit. 15. D. Solorzano de iure Indiar. lib. 1. cap. 15. ex num. 29. Maluenda de Antichrist. lib. 3. cap. 17.

¶ Sed Iudæi adeo idolatriæ & superstitionibus proclives fuerunt, vt Prouincias, quas habitauerunt, potius erroribus contaminarent, quam in ipsis veram Religionem diffunderent, nam in ipso deserto pane Angelorum, & Moytis doctrina nutriti, commutauerunt gloriam incorruptibilis Dei, in similitudinem vituli comedentis scenum, Exod. cap. 32. vers. 8. Psal. 105. vers. 20. † Et in ipso florantissimo Dei populo Hierosolymitano, illo sæculo sanctissimo, omnium Gentium quas cognouerunt, idola coluerunt, nam ex Moa vitis habuerunt Belphegor, Numer. capit. 25. vers. 3. Chadmos, Reg. 3. capit. 11. vers. 7. Baal, Numer. cap. 22. vers. 43. ex Amomitis Chamos, Iudic. cap. 11. vers. 24. Moloch, Reg. 3. cap. 11. vers. 33. Melchom, Reg. 4. cap. 23. vers. 13. ex Sidonis Astaroth Reg. 4. cap. 23. vers. 13. Astarathes, Reg. 3. cap. 12. vers. 33. ex Medianitis Phegor, Numer. cap. 25. vers. 5. ex Philisteis Dagon Iudic. cap. 16. vers. 23. ex Accaronitis, Beelzebub, Reg. 4. capit. 1. vers. 3. ex Babiloniis Bel, Daniel. capit. 14. vers. 4. Draco, Daniel. cap. 14. vers. 25. Statua, Daniel. cap. 5. vers. 1. ex Egyptiis Vitulus Apis, Exod. cap. 23. vers. 4. Spresso Nomine Adonis, Bzechiel. capit. 8. vers. 14. Priapus, Reg. 3. capit. 23. Regina cæli Hierem. capit. 7. v. 18. Sol, Luna, & Signa duodecim, Reg. 4. cap. 23. vers. 5.

¶ Et quia idolatria affinis est Magia, eorum criminibus (etiam grauissimis) non fuerunt immunes, vel ex idolorum prauaricatione, vel Egyptiorum commercio, vel fomite malæ indolis, quæ non solum viles, sed Principes, & Reges detinuit, vt de Manasse Rege Israel legitur, Paralip. 2. cap. 33. Habebas secum Magos, & incantatores, multisque male operatus es. † Quam in Hispaniam diffunderunt, nam de Iudæis agens, qui Toletum ædificauit sic testatur Garibay, Zamalloa tom. 1. lib. 5. capit. 4. Los pobladores de Toledo vinieron como varones muy doctos a enseñar a las gentes diuersas ciencias, especialmente la Astrologia, i no pararon basta

33 *hasta hazer lo mismo en la Magia, la qual por ello llamaron arte de Toledo.* † A quibus Hispani huius artis libros, quam plures acceperunt plenos signis, & caracteribus, & orationibus, quibus daemones iuocantur, quorum non nulli falso Salomoni adscribuntur, ut Clavicula, & Necromantia, de m. orborum curatione, & similes, quos Iudaei in Hispania filijs suis pro magno munere haec editatio iure relinquebant, ut tradit Mart. del Rio Mag. li. 3. † Eosq; habebat D. Hiericus Marchio de Villena, quorum usu tam mira operabatur, ut causarum ignavis commentitia existimentur, et maiora sint, quae de Simone Mago, & Apollonio Thyaneo, & alijs dixi hoc opere tom. 1. lib. 3. cap. 3. ex num. 39.

35 † Quid enim mali Iudaeorum perfidia non tentavit, & perfecit? ut qui legem Dei non custodierunt, Reg. 3. ca. 19. v. 10. Dereliquerunt pactum tuum fili Israel, altaria tua destruxerunt, prophetas tuos occiderunt gladio. Act. Apost. c. 7. v. 53. Qui accepistis legem in dispositionem Angelorum, & non custodistis. † Et omne Scripturam sacram deprabant, traditionibus suis, & ea maxime quibus fidei nostrae mysteria magis fulciuntur, ut docet, S. Iustin. in Thyphon. Clem. Alexan. Stromat. 3. Enseb. lib. 4. bis. cap. 18. Guil. Lindan. lib. de optim. gen. interpret. Salmeron tom. 1. prolog. 4. Lorinus in Actis Apostol. c. 7. v. 53. † Et nobis sunt inimici irreconciliabiles, quia ut ait Apostolus ad Thesal. 1. c. 2. v. 15. Dominum occiderunt Iesum, & Prophetas, & nos persequuti sunt, & non placuerunt,

38 † omnibus hominibus adversantur. † Qui ideo igne, & ferro persequendi sunt absque miseratione, quia ut ait Proph. Hierem. c. 7. & 15. Ne de precibus pro populo isto, quoniam si surrexerit Moyses, & Samuel non exaudiant illos.

39 † Vnde illos intames, sine Rege, sine sede, profugos per omnes orbis terrarum vagari testatur Caesar Baron. Annal. tom. 1. & ab his Regnis exterminandos cautum est Concilio Toletan. VI. cap. 3. Praevaricationes, & superstitiones Iudaeorum erradicare volens funditus &c. Nullus Regiam sedem conscendat, nisi sacramentum pollicitus fuerit, nullum nostrum Christianum Regem suo permitturum. † Cuius canonis implementum, cum ex temporalibus commoditatibus usu desisset, D. D. Ferdinandus, & Elyabet Reges nostri Catholici, cum lege caussent, ut omnes e regno expellerentur, qui sacram Baptismum non susciperent, l. 2. 3. & 4. tit. 2. lib. 8. Recopil. intra quadrimestre decies centena milia Iudaeorum expulsi sunt, ut tradunt Tarapha, Valera, Mariana, & alij in vita Regum Cathol. Zurita libr. 2. Annal.

capit. 2. anno 1492. Simanc. de Cathol. instit. tit. 33. num. 8. Illescas in Pontifical. p. 2. lib. 6. cap. 20. Bernar. Aldrete de antiq. Hispan. lib. 1. capit. 28. D. Solorzano de iure Indiar lib. 2. cap. 18. num. 31.

† Neque obstat Iudaeos honores adipisci permixtum fuisse ex Divi Veri, & Antonini constitutione, ut refert Valsan. T. C. in l. Generaliter §. fin. D. de deturionibus: Etsi, qui Iudaicum superstitionem sequuntur Divus Verus, & Antoninus honores adipisci permiserit. † Quia ibi non de Iudaeis, de quibus agimus, loquuntur, sed de Christianis, qui ea tempestate Iudaei appellabantur; ut tradunt Caesar Baronius Annal. tom. 1. ann. 9. §. 2. & ann. 13. §. 15. & ann. 51. §. 1. & ann. 98. §. Alciat. lib. 3. disput. cap. 8. Iustus Lipsius ad Tacit. Annal. lib. 15. ann. 83. † Nam ante id tempus Christiani Iudaeorum nomine edicto Claudii Caesaris a Roma expulsi sunt, Sueton. & Tacit. in eius vita, & probatur ex Act. Apost. cap. 18. Et invenimus quendam Iudaeum nomine Aquilam Ponticum genere, qui nuper venerat ab Italia, & Priscilla uxore eius (eo quod praecepisset Claudius discere omnes Iudaeos a Roma) accessit ad nos, &c. † Nam adeo Iudaea gens Romanis infesta fuit, ut non solum ipsos, qui ex origine Iudaicam disciplinam sequebantur, sed Christianos ipsos parae Religionis cultum sequi arbitrabantur, edicto expellerentur, ut ait Enseb. lib. 2. preparat. Euangel. ca. 17. Nicephor. lib. 2. cap. 26. Rufinus lib. 2. cap. 18. † Quamvis apud Romanos etiam maxima erat differentia inter Iudaeos, & Christianos, nam illi cum tributo tolerabantur, ut his verbis testatur Dion. Cassius libr. 60. Cum Iudaei adeo Pontae frequentes fierent, ut difficulter sine tumultu, propter multitudinem, urbem possent exigi, non eiecit quidem eos, patrijs tamen legibus vitam tolerantibus, non passus est convenire. † Christiani vero quia nulatenus legibus idolatri se subiciebant, expellebantur, ut de nonagenario sene in corona nudato, ut videretur, an verpus esset ad tributum soluendum his verbis asserit Sueton. in Domic. c. 12. Vel simulata origine impedita genti tributa, non pependissent, interfuisse me adolescentulum memini, cum a procuratore frequentissimoq; concilio inspiceretur nonagenarius senex an circumfusus esset. † Nam in hoc Iudaeos a Christianis Romani distinguebant, cum in ipsa Religionis observantia, quod illi Christum sequerentur, hi vero legem Moysis agnoscerent Iuven. Sary. 14. Quidam solerti metuerunt Sabbatha patrum, Nil praeferunt nubes, & caeli numen adorant, Ne distare putant humana carne suillam, Qua pater abstinuit, mox & praeputia ponunt.

Iudaicum descunt, & seruant, ac metuunt ius, Tradidit arcano quodcumq; volumine Moses.

48. Sic ergo ex edicto Claudii Christianos fuisse expulsos, Iudæorum nomine verissimum est, nam ut ait Cornel. Tacit. Annal. libr. 15. *Author nominis Christus, qui Tiberio imperante per Procuratorem Pontium Pilatum supplicio affectus erat, repressaq; in præsens exitialis superstitionis, rursus erumpebat, non modo per Iudaicum origine eius mali, sed per urbem etiam.*

49. Nam principio renascentis Ecclesiæ primi illi Christiani, non solum infame Iudæorum nomen habuerunt, sed superstitioni, & malefici, & ut tales à Claudio Cæsare exulabantur, ut his verbis tradit Sueton. in Claud. cap. 25. *Iudeos, qui impulsore Christo, assidue tumultuantes, Roma expallit.* + Vel ad palum alligati, vel aculeo suspensi flammis (ut malefici) abutiebantur, Sueton. in Neron. cap. 16. *Afflicti supplicis Christiani genus hominum, superstitionis nova, & malefica Iuvenal. Saty. 1.*

Pone Tigillinum, tada lucebit in illa Quas stantes ardent, qui fixo gutture fumant.

CAP. VI. De Magia Cabalestica Iudæorum.

SUMMARIVM.

1. Cabala unde dicatur.
2. Cabala quid complectatur.
3. 4. 5. 6. Cabala professiones variae.
7. Cabala tradita Adamo per nomen quatuor litterarum.
8. Nomen quadriliterum credebant Habrei fuisse ad populi Redemptionem.
9. Tetragrammaton per quatuor literas concipiebatur, ex quibus compositus est Iehouab, & Adonai.
10. Iesuag est nomen quadriliterum ad populi salutem.
11. Nomen Iesus non habet eas virtutes quas Cabalistici contendunt.
12. Iesus nomen ad libitum virtutem non praestat.
13. Nomen à Salomone inuento nil operabatur virtute diuina.
14. Cabalisti non solum nomine Dei, sed aliarum rerum nominibus abutuntur.
15. Adamus nomina rebus imponens secundum Officia, & virtus praestitit, ut hominibus obedirent.
16. Cabalisti nominibus, rebus, literis, punctis, & similibus vim tribuunt.
17. Adamus excellentia non ex nominum cogni-

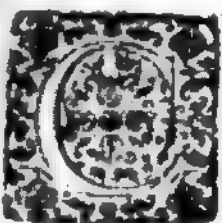
tione, sed ex Iustitia originali.

18. Nomina, litterae, & characteres nullam naturalem, neque artificialem vim habent.
19. Nomina diuina nullam habent vim Physicam.
20. Cabalistica ars, ut superstitiosa damnatur.
21. 22. Lingua Habrea, quia omnium prima, habet viros effectus in suis nominibus, quos nequit in alia.
23. Sol, Luna, planta, & bruta non sentiunt vim vocis Habreae.
24. Habrea lingua non habuit originem ab Adamo, sed ab Haber sub quo diuisa est terra.
25. Characteres Habrei ante Moysen nulli fuerunt.
26. Haber multis saeculis praecessit Moysi.
27. Characteres Habrei, quibus hodie utimur alij sunt quam olim fuerunt.
28. Lingua Habrea qua utimur, alia est, quam Adamus, Haber, & Moyses.
29. Habrei in captiuitate compararunt linguam Syriacum Arameam.
30. Voces, characteres & alia artis Cabalae operantur ex pacto.
31. Sacramentorum, & sacramentalium vis à Deo est.
32. Nomina nulla sunt quae per se ullos possint effectus imprimere.
33. Moyses ex diuina virtute mirabilia operatus est.
34. Iosue voluntate diuina retinuit cursum Solis.
35. Samuel, Eliseus, Isaias, Daniel miracula operati sunt ex diuina dispositione.
36. Nomen in una lingua non producit effectus, quos nequit in alia, error.
37. Rei sacra significatio, aut hominis probitas qualitatem physicam non imprimunt.
38. Nomina scripta totius energia sunt expertia.
39. Nomina ore prolata vim tantum habent aërem ferendi.
40. Nomina quantumvis speciosissima nullam habent vim operandi.
41. Cabalesticis nominibus nulla vis est naturalis, artificialis, nec supernaturalis.
42. Nomina non sunt substantia in corporea, aut spirituales.
43. Nomina multa sunt nil significantia.
44. Nomina non sunt radij earum rerum quas significant.
45. Nominibus vita non latet.
46. Nomina scripta in libro vita ad Cabalesticas inuentiones non iubat.

47. Nomina à Cabalisticis (etiam diuina) cum iniuria applicantur.

48. Cabalisticis operibus semper interuenit Magia.

49. Indais nihil frequentior est Magia prohibita.

CABALA dicitur à voce Hebrea קבל Kibel, quod significat, recepit, acceptauit, eo quod hanc scientiam, non scripto modo, sed per traditiones, & quasi per manus hominum

sit deribata, vt tradunt Ioseph. Carnicoph. & R. Racanath in Cabal. Abrab. Abenezra lib. de myst. legum, R. Iuda Levi in Cabal. Abrab.

2. Alephia in Ramban. † Complectitur vniuersam Philosophiam diuinam, & humanam, nec non naturalem, omniumque rerum doctrinam mystice, & symbolicè continentè, non rationibus, & argumentis (more aliarum disciplinarum) sed nominibus, caracteribus, numeris, figuris, punctis, & symbolis, vt tradunt Cael. Rhodigin. lib. 19. antiq. dect. cap. 1. & 2. Pet. Ciruelo, Dorocens. in Apolog. contra Cabalan, & tracl. de superstit. p. 3. Bened. Perera lib. 1. de Mag. cap. 10. Horos. Conarrub. lib. 2. de falsa prophetia cap. 18. Mars. del Rio lib. 4. Magicar. disquis. p. 1. q. 2. Ioā. Azor instit. Moral. p. 1. lib. 9. cap. 23. † Cuius professionis partes

3. quatuor sunt. Prima eorum, qui sequuntur traditionem R. Rambani super Genesim, de quinquaginta partis intelligentiæ, quod merum figmentum est, vt probant Ioann. Reuclin, de arte Cabalistica lib. 1. post opera Ioann. Pici

4. Mirand. pag. 3020. † Secundus, qui sequuntur artem Abrahami à Veneris, qui in libro suo de creatione mundi, ponit triginta duas semitas sapientiæ, quas complexi sunt R. Isaac, & Jacob, Cobem, in quibus nihil Magicum deprehendi, sed solas nugas, idq; testatur Reuclin

5. ubi sup. lib. 2. † Tertius ordo fuit ponentium Deum annunciationes Nezer, Zephirosb, vt videre est, apud Ioseph. Castiliens. in sua Isagge, Ioseph. filium Carnicoph. in lib. portarum Iustitia & Paul. Rixium in lib. porta lucis, qui

6. viam incipiunt sternere superstitionis, vt testatur Reucl. ubi prox. lib. 3. † Quarti ordinis sunt qui constituunt plura principia, nā quinquaginta portis literas Alphabeti xxij. & sic faciunt numerum lxxij. quem vocant Sembamphores, nomen expositorium Dei, & dicunt esse numerum lxxij Angelorum presidentiū orbis, per quos inuocatos eduntur miracula ab hominibus, vt tradunt Rabi Azariel lib. de nominibus. & lib. explanat. Alphabeti,

Raziel, lib. de Characterib.

7. † Hanc artem Hæbrei contendunt traditam fuisse Adamo, statim ac deiectus fuit à para dyso ad suam consolationem, per quam promissum est ei ex sua progenie nasciturum hominem iustum & pacificum, cuius nomen literas quatuor contineret mirabilium rerum operatrices, quas quia arbitrabantur fuisse quatuor litteras Tetragrammaton יהוה Iod, He, Vau, He: ex quibus componitur Iehouab, quod fieri non licebat, vt tradunt Ioseph. lib. 4. bello Iud. cap. 5. D. Hieron. epist. 138. Galatin. de arcan. sacra Script. lib. 2. cap. 10.

8. † Quia inefabile Dei nomen fieri non licebat, vsque dum veniret Messias promissus qui eis virtutē, & significationē doceret, iuxta illud Esai. cap. 52. † Sciet populus meus nomen meum in die illa. Nam ex eius intelligentia populū in libertate fuisse credebant, ex Psal. 40. protegam eum quoniam cognouit nomen meum.

9. † Sed nomen quadriliterum, ad populi redemptionē non fuit יהוה Iehouab, neq; אדוני Adonai quod eius loco Hæbrei pronunciabāt vt testantur Rabbi Azariel lib. de nominib. Rabb. Humai. lib. specul. LXX. & Pagnin. in Tesauo, Arias Montan. in Iosue c. 2. Ioan. Bapt. Villalpand. in Regias Ezech. explanat. tom. 1. p. 2. c. 27. † Sed nomen יהוה Iesuag, 10. quod scribitur per Iod, Sin, Vau, Gain, vt tradunt Galatinus lib. 3. cap. 20. Barradas in concord. Euang. tom. 1. lib. 9. cap. 3. quia vt ait D. Luc. in Act. Apostol. capit. 4. vers. 1. non est aliud nomen datum hominibus in quo oporteat saluos fieri.

11. † Et quambis nomen Iehouab, vel Adonai ex positori essent nominis Iesuag, vt ipsi contendunt, Iesus filius Naue, & Iosedech, & Sacerdos ille Magnus apud Zachariam, & filius Sirach, eodem vocati nomine, tales virtutes non præstiterunt, quas Cabalistici cōtendunt, etiam si in omnibus quatuor literæ reperiatur, quæ in Iesu filio Dei habentur, vt notat Franc. Picus Mirand. lib. 7. Pranot. cap. 6.

12. † Nec Deus ipse apud omnes fere nationes quatuor litteris vocatus, tales prestare solet effectus, nec ipse met Iesus nomen omnibus ad libitum præstat, cum tentationibus Iudzis exorcistis inuocare super eos, qui habitant spiritus immundos, Act. Apost. capit. 19. Adiuro vos per Iesum quem Paulus prædicat. spiritus non obedit, imo respondit, Iesus non novi, & Paulum scio, vos autem qui estis? † Nec nomen huiusmodi à Salomone cognito pro sua singulari sapientia in templo lapide raræ virtutis insculpto, cuius prolatione multa quædam & in solita operabatur;

vt tradunt Ioan. Azor. Moral. p. 1. lib. 9. capit. 23. Thom. Gaztoni in Piazza vniuersi discurs. 29. Simon. Maiol. tom. 2. Canicul. colloq. 2. & 3.

¶ Nec per solum nomen Dei hæc mirabilia fieri Cabalistici contendunt, sed etiam per nomina aliarum rerum: nam dicunt Adam cum nomina rebus imposuisset Genes. 2. vers. 19. *Omne enim quod vocauit Adam animæ uentis ipsum est nomen eius.* Simul cum nominibus vires & officia quidam distribuit, vt nominata obedirent Mart. del Rio lib. 4. Magic. disp. p. 1. q. 2. ¶ Et ita contendunt ex hac cognitione Moysen plura in deserto, & in Ægypto perpetrasse, nec non Ioseph, Elias, Elieus, Isaias, Daniel, Samuel, & alij tot tantaque fecerunt miracula, per nomina scilicet Hæbreæ valde significantia, spiritus, accentus, puncta, apices, & similia vt tradunt Racanot. Auenex. & Araziel ubi sup. ¶ Quæ si quis bene nosset, & ad vsum accommodare sciret, haut dubie mira posset officere, quia vt ait Bened. Perera aduersus fallac. artes lib. 1. de Magia ca. 10. *Ita vt in ea singula literæ, figura, nomina, elementa, apices, lineæ, puncta, accentus, ac spiritus profundissimam quandam, & abditissimam ingentium rerum significatricem doctrinam habent.*

¶ Sed obedientiam, quæ cunctæ res Adam præstiterunt in statu innocentie, non fuit ex nominum cognitione, aut valore, sed ex iustitia originali, qua illi cuncta erant subiecta, D. Thom. p. 1. q. 96. art. 1. Perera lib. 4. in Genes. cap. 1. tom. 1. Valle de Moura, tract. de Incantat. opusc. 1. sect. 2. cap. 4. nu. 16. & cap. 5. ex num. 1. ¶ Nomina enim, literæ, characteres, numeri, accentus, & puncta nullam naturalem, neque artificialem vim habere dignoscuntur, vt probant D. August. lib. 10. Ciuit. Dei cap. 9 & 11. & lib. 21. cap. 2. D. Thom. d. q. 96. arti. 1. & 4. & lib. 3. contra Gent. cap. 104. & 105. Syluest. in summ. vers. superstitio, q. 10. ¶ Cum etiã nomina diuina nullam vim habeant physicam, ad aliquid agendum, vt tenent Avulens. in Levit. 19. q. 19. & in Exod. 20. tom. 1. q. 7. & 8. & Paralip. 2. cap. 14. q. 12. Maiol. tom. 2. Canicul. colloq. 3. Valle de Moura ubi sup. d. cap. 4. num. 2. ¶ Vnde hanc artem, vt vanam, falsam, scandalosam, ac pacto suspectam improbarunt D. Th. 2. 2. q. 96. Perera & Mart. del Rio ubi sup. Ciruelo in Apolog. contra Cabal. & p. 3. de superstit. cap. 2. Horos. de Conar. lib. 2. de falsa prophet. c. 18. Bapt. Segnius lib. de vero studio Christi. Thom. Vvaldens. in opere sacramental. tom. 2. Ioan. Azor. d. lib. 9. c. 23. Valle de Moura ubi sup. cap. 5. ex num. 1.

¶ Neque obstat hanc artem vires habuisse in lingua Hæbreæ, quas nequit in alia translata, vt pote quæ sint diuina à Deo data, Genes. cap. 1. v. 1. *Erat autem terra laui vnius, & sermonem eorundem.* ¶ Quam dicunt fuisse Hæbreæ, D. Hieron. in Sophon. cap. 3. *Linguam Hæbraicam omnium linguarum esse matricem* eamq; Adā & filios eius esse locutos D. Aug. lib. 16. Ciuit. Dei cap. 11. & lib. 18. capit. 39. ¶ Quia incredibile est Solē, Lunam, & cetera alia, elementa itidem, & stipites, plantæ, bruta, & similia, cū ratione careant, diuinam illā vim, quæ latet in vocibus Hæbreis sentire, eaque sic affici, & perinoueri, vt homini pro eius arbitrio pareant? vt tradit Mart. del Rio Magic. lib. 1.

¶ Sed lingua Hæbreæ, etsi omnium sit vetustissima, constat habuisse originem non ab Adamo, sed ab Hæber, sub quo diuina est terra, & confusum lauium, vt docet Genitricis mea frater Ioan. Bapt. Villalpando in Regias Ezechielis explanat. tom. 3. Appar. p. 2. lib. 2. disp. 3. cap. 20. pag. 373. ¶ Quinimo characteres Hæbraice lingue ante Moysen nulli fuerunt, qui primus fuit literarum inuentor, vt tradunt Iustin. Mart. contra Gent. lib. 2. Bened. Arias-Montan. in Apparatu Biblæ Regiæ D. Ioan. Bapt. Villalpando d. disp. 3. cap. 21. Polyd. Vergil. de inuentor. rerum lib. 2. cap. 7. ¶ Sed Hæber natus est anno mundi 1734. diluuij 98. ante natum Christum 2299. vt constat ex comput. Salian. tom. 1. Annal. Sacr. pag. 163. Moyses autē anno mundi 2464. diluuij 808. transitus ex Ægypto 136. ante natum Christum 1589. Idem Salian. tom. 2. pag. 1. ¶ Characteresque Hæbrei, quibus nunc utimur, alij, atq; alij sunt, quam qui olim fuerunt, nam vt ait D. Hieron. in prologo Galeat. *Certum est Esdrā post captam Hierosolymam, & restaurationem templi sibi Zorobabele, alias literas inuenisse, quibus nunc utimur.* ¶ Et sic linguam Hæbreā, qua nunc utimur, alia diuersa, & separata est, quam Adam Hæber, Abraham, Isaac, & alij loquuti sunt, vt probat D. Ioan. Bapt. Villalpando, d. cap. 20. pag. 374. D. August. d. lib. 18. Ciuit. Dei cap. 39. ¶ Nam Hæbrei ex commercio Chaldeorum quorum inseruitute septuaginta annos commorati sunt adeo propriam linguam amiserunt, & Chaldæicam non assequentes, comparauerunt sibi Syriacam-Aramæā, quæ illis diuersa fuit, vt testatur in hæc verba Cardinal. Robert. Bellarmin. de verbo Dei lib. 2. cap. 15. tom. 1. *Nam & temporibus Esdræ desit in populo Dei lingua Hæbraica esse vulgaris: siquidem in illis septuaginta annis quibus Hæbrei fuerunt inter Chaldaeos in Babilone*

bylone obliti sunt linguam propriam, & Chaldaicam didicerunt, & deinceps Chaldaica, seu Syriaca fuit illis materna, quo circa librum. 2. Esdrae cap. 8. habemus quod legeretur liber legis Domini uniuerso populo Nebemias, & Esdras, & Leuita interpretabantur, quia alioquin nihil populus intelligebat.

30 ¶ Quare cum iam diu lingua Hebraea desijt, verum non est voces in ea esse tantæ virtutis, quæ omnium rerum naturas exprimant, aut quibus aliæ obediant, siue spirituales, siue inateriales, ideo si quandoque operantur, id fit ex pacto cum Dæmone, vt docent Baptista. Codronch. lib. 2. de morbis venefic. cap. 5. Leonard. Vayrus lib. 2. de Fascin. cap. 11. Mar. del Rio lib. 1. Magicar. cap. 3. q. 4. Valle de Moura ubi sup. lib. 1. cap. 2. n. 2. ¶ Non loquor de Exorcismis, & alijs Sacris verbis: nam qui Sacramenta instituit Christus vim eis largiri dignatus est, Sacramentalibus vero; quæ in Ecclesia ex Apostolica traditioe habemus, etiã moralis, vis à Deo tribuitur, quia Apostoli Christi ministri, & dispensatores myfteriorum sunt, D. Paul. Corinthe. 1. capit. 4. Trident. sess. 2. can. 13. ¶ Loquor tantum de Cabalisticis vocibus, quia nulla sunt nomina, siue mente concepta, siue voce prolata, siue literis scripta, quæ naturaliter, & per se hanc potestatem habeant, quæ Cabalistæ tumultuant, vt docent, D. Thom. 2. 2. q. 96. art. 2. & contra Gent. lib. 4. capit. 104. & 105. Leon. Vairus d. capit. 11. Ioan. Azor tom. 1. Moral. capit. 23.

33 ¶ Nec Moyses per voces huiusmodi mirabilia operatus est, sed per inefabilem gratiam Dei, Numer. cap. 16. v. 28. Dominus misit ad me, vt facerem vniuersa, quæ cernitis. ¶ Nec Iosue retinuit cursum Solis per verba, aut orationem studiosam, vt voluit Alchindus, sed voluntate diuina obediente Domino uoci hominis, vt legitur Iosue cap. 10. ¶ Narrantur etiam in Scriptura, Samuelis, Eliæ, Isaïæ, Danielis, & aliorum miracula, nec tamen vsquam de istis Cabalisticis portentis mentio fit, vt notant D. Thom. & Perera ubi supra.

36 ¶ Neque obstat nomina in vna lingua producere effectus, quos nequit in alia translata, vt fuit error. Origen. contra Cels. lib. 1. & 5. quia sincere philosophiæ repugnat principijs, vt non minus, quod de Oratorum periodis ad Magica ista deliramenta tradit Peter. Gregor. lib. 19. Syntag. Iur. cap. 8. ¶ Nec rei sacræ significatio, nec linguæ dignitas nec hominis probitas instituentis vllam qualitatem physticam possunt vocabulis vllis imprimare, vt docent D. August. lib. 10. Ciuit. Dei cap. 9. & 11. & lib. 2. cap. 2. D. Thom. 2. 2. q. 96. art. 2. &

lib. 3. contra Gent. cap. 104. & 105. ¶ Quia nomina illa si scripta sunt, quid motum, & omnis energix expertes, quæ si quam vim habent ab atramenti, vel cartulæ, cui scripta sunt temperamento, vt illa accipiant oportet, & perinde propria vi non operantur. ¶ Ore vero prolata verba vim tantum habent contactu aërem feriendi, vt animalium reliquorum, quæ inanorum soni: sed sonus non magis tactum immutare valet, quam color auditum, vel dulcedo visum, quia non sunt illorum obiecta vt docet Arist.

¶ Quare nomina per se quantumuis speciosissima Dei, Angelorum, vel Regum, nullam habent virtutem operandi, neque naturalem, neque artificialem, neque supernaturalem, vt tradit Scaliger lib. 26. de Subtilit. cap. 349. Ioan. Langius epist. 33. Fran. Valles de Sacra Philosophia capit. 3. ¶ De vi naturali, aut artificiali, nemo vnquam vel suspicatus fuit, super naturalis si foret, id gratiæ, vel miraculi foret, quod dici nequit, quia Deus nil tale promissit, nec Ecclesiæ suæ reuelauit, non solum quoadmodum prodigiosum, quod naturam non excedit, sed ratione modi, vt multæ mireficæ operationes factæ per bonos, & malos Angelos, motu locali, vel subita naturali agentium applicatione, quia horum nulla potestas in his reperitur, vt docet D. Hierony. in vita S. Hilarion. ¶ Quia nomina nec sunt substantiæ in corporeæ, aut spirituales, nec sunt adherentia inliquentia subiecto, quare vitam, nequid simile possunt habere: sed veniunt indicenda rebus, quas significant, atque denominant extrinsecè plane, quare neque emanantes à rebus radij sunt dicendæ, vt docent D. Thom. d. lib. 3. contra Gent. cap. 105. Bern. Basim. de artib. Magic. propos. 5. ¶ Multa quoque sunt nomina, nihil significantia, multa, quid aliud à rei significantia, quin, & ipsa illa, quæ naturam rei significant (qualia putantur, quæ creaturis Adamus imposuit) hæc nulla potuerunt à naturis rerum influxum recipere, quia res corporeæ naturaliter efficere non possunt in id quod corporis expertes est, vt sunt nomina. D. Thom. d. capit. 105. & cap. 84. contra Gent. lib. 3.

¶ Neq; obstat nomina esse radios quosdam earum rerum, quas significant, Ps. 146. quia solum Deum cunctarum rerum Angelorum etiam, & stellarum naturas nosse probat, & sic ea cum lubet proprijs nominibus, hoc est, conuenientibus earum naturæ vocare posse, quæ mortalibus incognita sunt, nec Magis reuelata eo quod dictum sit Psalm. 146. Omnibus ijs nomina voca. ¶ Neque etiam obstat nomi-

nibus

nibus, quasi vitam latere D. Luc. cap. 10. *Gaudete, quia nomina vestra scripta sunt in caelis.* Quia ibi nonde Apostolorum nominibus loquitur, nam esse scripta in caelo, nihil aliud dici videtur, quam esse in amicorū Dei relata albu, quod alibi dicitur, *scripta in libro vitae.* † Quod siue accipias secundum aeternam Dei praedestinationem, quae mutari nequit, siue secundum praesentem iustitiam, quae mutationi obnoxia est, ad indititia nomina nihil conducunt, quibus Magi mirifica scire, & operare gloriantur, ut tradit *Guil. Parisiens. de uniuers. p. fin.* † Quinimo nomina, quae a Magis huiusmodi aduci solent, quamuis sint diuina, semper cum iniuria aducuntur, & perpè miscentur cum nominibus demonum, & nuntantur scripturis barbaris, & peregrinis, sacrificijs, & superstitionibus, ut tradit *Doctissimus Martin. del Rio libr. 3. Magic. p. 2 q. 4. sect. 8.*

¶ In his enim omnibus vera interuenit Magia, quae ex defecata Iudaeorum perfidia prouenit, apud quos non erat peccatum certis nominibus, & caracteribus uti ad varia remedia, & abiurationes demonū, imo in Synagogis suis pro singulari artificio, & ingenio venditabant, quaedam Philacteria ex his confecta nominibus, ut tradunt *Ioseph. antiq. Iud. li. 2. Maiol. tom. 2. colloq. 3.* † Ideo hodie apud Iudaeos nihil frequentior est quam Magia, vel quia nomina huiusmodi putabant habere diuinam, vel naturalem virtutem, vel quia apud eos adhuc durat error, quo putabant Magiam esse licitam, saltem gratia finis boni, ut tradunt *Maiol. ubi sup. tom. 3. colloqu. 1. Valle de Moura tract. de Incantat. sect. 2. cap. 5. ex n. 1. & sect. 3. cap. 5. num. 26.*

CAP. VII. De Magia Salomonis mortalium sapientissimo.

SUMMARIVM.

1. Salomon, quando Regnum conscendit.
2. Salomon a Deo sapientiam impetrauit.
3. Sapientia Salomonis fuit diuina, & naturalis Magia.
4. Salomon naturalem Magiam proficitur.
5. Diuina, & naturalis scientia Salomon vacauit.
6. Salomon senescens in Idolatriam, & maleficia prolapsus est.
7. Idolatria nefaria cum demone Magia

interuenit.

8. Idolatria cum Magia coniungitur.
9. Manasses postquam coluit Idola Magia demoniaca se sumersit.
10. Amatoria committatur venefica.
11. Salomon Magia demoniaca deditus fuit.
12. Mulieres Salomonem ad Magicas incantationes pellexerunt, & infatuarunt.
13. Mulierum artes veneficia sunt.
14. Caligula, & Luculus Imp. ab vxoribus, alter infatuatus, alter necatus.
15. Reges qui ab alijs infatuati miserabilem vitam degerunt.
16. Amatorium maleficium solet quos inuadente mente abalienare.
17. Philtra ex natura sua voluntatem cogere non possunt.
18. Maleficia amatoria vel humores commouent, vel stuporem generant.
19. Salomon cum feminas plures adamasset, pluribus eorum maleficijs irretitus fuit.
20. Sapiendi altius studium quam par est, Salomonem ad maleficia deuexit.
21. Scientia Salomonis annulo ligata de Magia nefaria intelligenda est.
22. Salomon ex Idolatria ad Magia incantamenta dilauit primum fuit.
23. Salomon non solum curiosa seclauit, sed superstitiosa coluit.
24. Formulae Salomonis eijciendi demones, & morbos curandi a Deo esse potuerunt.
25. Annulus Salomonis superstitiosus fuit.
26. Radices neque aliae res naturales demones pellere non possunt.
27. Libri Salomonis Magici fuerunt.
28. Libri Salomonis Magi legentes demones inuocabant.
29. Clauiculam Salomonis quare quibor videre nequit.
30. Libri Salomonis de morborum curatione, & Hydromentia superstitiosi.
31. Razaelis liber falso imputatur Salomoni.
32. Marchio de Villena habebat libros Salomonis, quibus mirifica operabatur.
33. Libri Marchionis de Villena ut Necromantici combusti sunt.
34. Libri huiusmodi, siue Salomonis, siue ei falso adscripti iure optimo comburi debent.
35. Salomonis libri nihil aliud continent quam diaboli inuocationes.
36. 37. Exorcismi a Salomone instituti, vel ei adscripti approbandi non sunt.
38. Christus Dominus non respexit ad exorcismos Salomonis.
39. Iudaei in nomine Iesu demonia pellebant.
40. Exorcistas esse in veteri lege incertum est.

41. Salomon scripsit sermones reſiſſimos: antequam dilaberetur, vel poſt peractam poenitentiam.

42. Salomon quo tempore ſcripſit Sapientialia Proberbia, Cantica &c.

43. Salomon ſcripſit tria milia librorum parabolarum, & quinquē millia Conticorum.

SALOMON adhuc puer, viuo patre Dauid, in Regiam dignitatem iuſu eius conſcendit, Reg. 3. capit. 1. Anno mundi 3020. Diluuij 1364. exitus ab Aegypto 477. Troix exuſta 149. Imperij Aſſyriorum 1089. ante natum Chriſtū 1033. *Vi coſtat ex compoſito Iacob. Saliati tom. 3. pag. 359.* † Paulo poſt ſuſcepto regno, vetæ ſapientiz anxius eam a Deo petiuit, & impetravit, vt patet ex Sacra historia Reg. 3. c. 3. v. 12. *Ecce feci tibi ſecundum ſermones tuos, & dedi tibi cor ſapiens, & intelligens in tantum, vt nullus ante te ſimilis tui fuerit, nec poſt te ſurrecturus ſit.* † Quam quidem ſapientiam, & intelligentiam, diuinam, & naturalem Magiam fuiſſe multi affirmant; diuinam namque, vel ex illo, quod de eius petitione colligitur d. Reg. 3. capit. 3. v. 9. *Dabis ergo ſeruo tuo cor docile, vt populum tuum iudicare poſſit.* † Naturalem, vel ex illis, quæ de illo leguntur d. Reg. 2. cap. 4. v. 33. *Et diſputauit (Salomon) ſuper lignis à cedro, quæ eſt in Lybano, uſq; ad byſopum, quæ egreditur de pariete, & iumentis, & volueribus, & reptilibus, & piſcibus.*

† Quæ omnia diuinæ, & naturalis Sapientiz ſunt inſtituta, quibus Salomon ab ineunte ætate vacauit, vt docent D. Ioan. Baptiſta Villalpando in *Regias Execheielis Explanat. tom. 2. cap. 40.* Ioan. de Pineda de reb. Salomo. lib. 2. cap. 3. Ioan. Eusebius tom. 2. curioſa philoſoph. libr. 2. cap. 1. 2. 3.

6. ¶ Sed cum Salomon multas mulieres alienigenas adamallet, iam ſenſcens in Idolatriam prolapſus, maleficijs, & incantationibus vacauit, nam cum fornicatione, & libidine aſſinis Idolatria eſt, vt probat D. Villalpando ad Execheielum d. tom. 2. lib. 4. capit. 79. fol. 399. † Cum Idolatria vero vana, & curioſa ſuperſtitio, & ſanctiſſimæ neſaria cū Dæmone, vt de Manāſſe legitur Reg. 4. cap. 21. v. 6. *Extruxit altaria &c. & ariolatus eſt, obſeruauit, auguria, & ſecit Pythones, & aruſpices multiplicauit.* † Vnde eleganter coniungit, D. Paul. ad Galat. 5. v. 20. *Idolorum ſeruitus, venefica.* hoc eſt, ſumma ſuperſtitioſæ Religionis, & cultus, de quo ſapienter plura congerunt D. Thom. & omnes 2. 2. q. 92. & 93.

† Nam poſtquam coluit Idola Magiz dæmoniæ, & omni ſuperſtitioni ſe immerſit, vt aſſertunt Gregor. Venetus, problem. 78. 81. 82. 136. & 138. Mart. del Rio lib. 1. Magic. diſquiſ. capit. 5. † Et vt Idolatria iurgitur Magia, rem ſane amatoriam cōmitatur venefica, vt tradit Andr. Tiraquell. in l. connubi ad l. 8. & l. 14. nam vt ait Lucan. in Farſal.

Quos non concordia mixti.

• *Alligat vlla tori, blandæque potentia forma Traxerunt torti Magica vertigine ſili.*

† Sic Salomon, qui ardentiffimo amore alienigenis copulatus eſt, Magicis artibus nō fuit immunis, nam qui vehementi turpi voluptate ſe capi ſinunt, vt arctius alligentur, ſolent amori addere veneficia, vt tradit Iacob. Pontanus ad Vergil. Eclog. 8. & Aneid. 4. † Mutato vero ipſas impudicas ſceminas veneficijs, & philtris uſas, vel ad pellicendos, quos amant, vel ad retinendos, ne dilabantur, vel ad infatuandos, ne teterrimi carceris, in quo detinentur pædorem præſentirent, verosimile eſt, non ſolum, *auerſum cor ſenſcētis Salomonis per mulieres*: verumetiam aliquando infatuatum, atque alligatum veneficijs; credibile eſt, nam vt Quintilianus dicebat declamat. 4. *Veneficium tota vita meretricis eſt.* † Et Magica deliramēta appellat Apulei. lib. 9. *Familiares mulierum artes.* Et Cicero ad Herenn. lib. 4. *Maiores noſtri, quam impudicam iudicarent, eam veneficijs quoq; damnatam exiſtimabant, quia nulla facilius ad id maleficium cauſa, quam turpis amor, & intemperans libido commouere potuit.*

¶ Et non inauditum hoc malum in ipſiſmet Regibus, & Imperatoribus, nam medicata potione Czſoriam luxuriæ, & laſciuiæ deperditā ſceminam ad mentis furorem pertraxiſſe ſuum Caligulam tradit Sueton. in eius vita, & clariſſimum Imperatorem Luculum amatorio periſſe à Calithene propinato ſcribūt Plutarch. in Lucul. & Plin. lib. 25. cap. 4. † De alijs innumeris Principibus longum eſſet recensere, quī ab vxoribus nō ſolū, ſed a priuatis infatuati, ne ab eorum gratia dilibantur, miſerabilem vitam degerunt, nam vt ait D. Auguſt. lib. de natura dæmon. cap. 3. *Inſtigante maxime vitio carioſitatis, propter anorem ſclicitatis falſæ, atque terrenæ, & excellentiæ temporalis.* † Nam maleficium datū ad amorem conciliandum, ſic eos ſolet mente abalienare, vt nec videāt, nec ſentiant, nec queri ſinant, quia vt ait Plutarch. in præcept. conuiuij. *Quemadmodum piſces medicamenti celeſtiter capiuntur ſed eſui inuiles ſunt: ſic mulieres, quæ ambra poculis, & veneficijs viros,*

captant,

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

captant, voluptateque in suam potestatem dirigunt, stupidos eos, vacordes, corruptosque deinceps vita socios habent. † Nam cum phar-
 17 ca, aut philtrea voluntatem cogere nō possint, ex natura sua, neque ope demonis, vt probāt D. Thom. Paludan. & alij in sentent. 4. dist. 34. Mich. Medina de reſta in Deum fide lib. 2. Alph. Caſtro libr. 1. de iuſta heretic. punit. cap. 15. Mart. del Rio lib. 3. Magicar. part. 1. q. 3. ſect. 2. Fran. Suarez lib. 2. de Relig. c. 9.

† Duorum alterum efficiunt, aut humores cō-
 18 mouent, quibus concupiſcentia irritatur, aut ſtuporem ingerunt, quo mens læditur, vt ex Ariſtotele, Theophrasto, Dioſcoride, Plinio, Galeno, Paulo, & alijs probat Ioann. Azor tom. 1. inſtit. Moral. lib. 9. cap. 25. nam vt ait Ouidius.

*Nec data profuerunt pallentia philtrea puellis
 Philtrea nocent animis, vimq; furoris habet.*

† Et cum Salomon habuiſſet ſceminas lō-
 19 ge plures, & eas non minus veneficijs, quam Idorum Religione addiſctas, non ſolum mille ſuperſtitionum artes, quod illæ ſceminæ fue-
 runt, ſed mille millibus obnoxius fuit: nam ſingulæ ſceminæ milienorum artifices malefi-
 ciorum fuerunt, vt his ſere verbis dicit doctiſ-
 ſimus amicus noſter Ioan. de Pineda libr. 7. de
 20 rebus Salomon. cap. 12. num. 4. † Et tandem curiositas, & ſapiendi ſtudio, & vt Apoſtoli
 verbis vtar, ſapiendi altum, & non ad ſobrieta-
 tem, Salomoni potuit ſuperſtitionem, & Ma-
 giam perſuadere: nam cum diuinus cultus eo
 reſeratur ab homine, & exhibeatur Deo, vt
 homo ab eo inſtituatur, quem colit: tunc ſanè
 cum contentus homo Deo non eſt, ſed præte-
 rea demones colit, aut conſulit idolatriæ, aut
 pacto cum illis inito implicatur, vt tradunt
 D. Auguſt. lib. 2. doct. Chriſt. D. Thom. 2. 2.

quæſ. 92. art. 2. † Sic ergo intelligendum eſt
 21 quod in libris plumbeis in Sacro Illipulita-
 no monte prope Granatam repertiſ habetur,
 dū deſcendit Salomonis agerent, eam annullo
 alligatam habuiſſe perhibuerunt, nam id de
 ſcientia diuina, de qua principio diximus, ſed
 de diabolica & ſuperſtitioſa credendum eſt,
 nam Magi ſolent ſcientiam ſuam, & pacta cum
 demone annulis alligare, vt docent Epiſcop.
 Simanc. de Cathol. inſtit. tit. 63. ex numer. 29.
 Pegna ad Eymeric. in direct. Inquiſ. p. 2. q. 43.
 comm. 68. Mart. del Rio lib. 2. Mag. q. 30. ſect.

1. Bulenger lib. 1. Mag. c. 25. † Ergo ex Ido-
 22 latria in huiusmodi ſuperſtitione dilabi pro-
 num Salomoni fuit, nam vt ait D. Hieron. in
 præfat. epiſt. ad Ephes. Vt autem ſcias, eos, qui
 in Epheso crediderant, demoniſ præſtijs, &
 Magicis fuiſſe artibus obligatos, in eiſdem Apoſ-

tolorum artibus replicatur, & dicitur: plurimi
 quoque eorum, qui curioſa geſſerunt, comportan-
 tes libros, combuſerunt coram omnibus.

† Vnde verosimiliter credendum eſt Sa-
 23 lomonem nō ſolum curioſa ſeſtaſſe, ſed etiam
 ſuperſtitioſa coluiſſe, & ſcripſiſſe qualia ſunt,
 quæ ei tribuuntur ſub titulis Clauicula Salo-
 monis, Incantationes Salomonis, Hydromantia
 Salomonis, duobus libris, Annulus Salomonis,
 ac lib. de Morborum curationibus: Nam po-
 tuerunt illius iam deprauati, & corrupti eiuf-
 modi fuiſſe opera, illo tunc auctore non indig-
 na, vt tradit Ioan. Pineda, ubi ſup. † Quam-
 24 quam hanc negem potuiſſe quidem certam
 quandam & piam formulam eiſciendi dz-
 mones, & morbos curandi à Salomone inſ-
 titui (Sancto ad huc) quam Deus peculia-
 ri ſua authoritate confirmaret, vt tradunt
 D. Thom. de potent. q. 6. art. 10. ad 3. Victoria
 in Reſect. de Magia, n. 5. † Sed formulæ, ritus,
 25 & preces, quæ in dictis libris Salomoniciſ ha-
 bentur, potius Magica, quam diuina ſunt, vt
 de annullo prædicto, vel alio ſuperſtitioſo ſic
 teſtatur Flavius Joſeph lib. 8. antiquit. cap. 2.
 Admoto naribus demoniaci annulo, ſub cuius
 ſigillo incluſa erat radicis ſpecies à Salomone
 indicata, ad cuius olſatum per naſum extrabe-
 bat demonium, & collapſo mox homine adiu-
 rabat ei, ne amplius rediret. † Quæ quidem
 26 mera videntur incantamenta, quia radices,
 nequere res aliæ nattrales, naturaliter operā-
 do in demones (qui ſunt ſpirituales ſubſtātiq)
 agere non valēt, vt probant D. Auguſt. lib. de
 natura demon. cap. 3. & lib. 10. Ciuit. Dei. cap.
 11. Mart. del Rio lib. 6. Magicar. cap. 2. ſect.
 2. q. 3. † Vnde curatio iſta Salomonis, & aliæ
 27 huiusmodi, quæ ex dictis libris recensentur,
 tanquam pacto demoniaco ſcdata reſpuen-
 da ſunt, quia vt de vno ex his Salomonis li-
 bris publicè à ſe damnato, & combuſto aſſe-
 rit Nicol. Eymericus in ſuo director. Inquiſ.
 p. 2. q. 28. Quendam magnum, & groſum librū
 demonum inuocationum in ſeptem partes diſ-
 tinctum, qui inſtitulatur liber Salomonis, in
 quo erant ſcripta ſacrificia, orationes, oblatio-
 nes, & nefaria quam plurima fieri demonibus
 ſolita, &c. † Quem quidem librum Magi le-
 28 gentes demones eis apparent, & iuſſa exe-
 quuntur, vt de Aarone Corinthio Magiæ ar-
 tis ſtudioſo in hæc verba teſtatur Nicetas
 Annal. lib. 4. Eſt & librum Salomonium tuol-
 uere deprehenuſ, qui cum legebatur, legiones
 demonum aducebat, ſubinde interrogantium,
 cur accerſiti eſſent, ac iuſſa alacriter exequen-
 tiunt. † Hic liber fortatiſ fuit dictus Clauicu-
 la Salomonis, quem cum legendi copiam ha-
 buiſſem

buissim, & Sanctæ Generalis Inquisitionis licentiam, nolui videre, ne vitio curiositatis in laqueos inciderem diaboli, admonente Domino, Eccles. cap. 3. *Nescis curiosus.* † Fuit præterea Salomonis *lib. de Morborum curatione*, superstitionibus, & pactis demoniacis referto, vt tradit *Pineda vbi sup.* & *lib. de Hydromantia* Salomonis ad *filium Roboam*, quem in Barbarica Bibliotheca se vi lisse testatur *Gretserus lib. 1. de iure, & modo prohibendi libros malos, cap. 10.*

21 ¶ Quos quidem libros, etsi Salomoni communiter inferbantur, falso ei adscriptos contendit *Mart. del Rio lib. 1. Magicar. disp. capitul. 3.* Et de libro Razielis, qui ei imputabatur sic testatur, *Ioan. Reuchlin. de Arte Cabal Nolo addere librum Salomonis sub nomine Razielis inscriptum, quia est fictio Magica.*

32 † Constat enim communi traditione libros Magicos, quos habebat Don Henrique Marchio de Villena fuisse hos Salomonicos, qui combusti sunt, dum ex Magia damnaretur, Martiti iussu D. D. Ioannis I. Regis Castellæ, quia illo sæculo nondum sanctum Inquisitionis Tribunal erectum erat, vt probat. *Lud. Paramo de orig. S. Inquis. lib. 1.* † Licet eis doleat sui sæculi Poetarum phoenix poster *Ioannes de Mena compl. 128.* nam vt ait Don Iope de Barrieros Episcopus Conchenf. ad d. compl. 128. *En alguna manera es bueno guardar los dichos libros, a fin que en algun tiempo podiã aprobechar para defension de la fee, y Religion Christiana.* † Sed huiusmodi libri,

33 siue à Salomone, Magix aliquando dedito conscripti fuerint, siue falso illi adscripti, merito semper à fidei censoribus damnati sunt, & combusti, vti de libris supersticiosi fecisse Ezechias refer *Eusebius*; & alij Christiani Principes in hos libros, & eos habentes, ac eis vtentes debent escandescere, vt testatur *Bapt. segnius lib. de vero studio Christ. cap. 7.*

35 † Quia nihil aliud in se continent, quam meas incantationes, & diaboli preces, & sacrificia, atque euocationes, vt de vno earum libro in hæc verba testatur *Glicas Annal. p. 2.* *Quo pacto è sublimi deducantur, & quibus formis appareat, explicans simul eorum naturas, & proprietates, & quomodo vinculis adstringantur, certisque locis aſueti abigantur.*

36 ¶ Vnde neque exorcismos à Salomone institutos, siue ei adscriptos approbare audeo, nam sapiunt Magiam demoniacam, vt de radice illa à Salomone inuenta, & annulo inclusa, ad expellendos demones, tradit *Rapla de la Torre tom. 2. de vitij opposit. Relig. quest. 96. articu. 2. disp. 12.* de nomine lapide insculpto,

Ioan. Azor. tom. 1. Moral. lib. 9. cap. 23. de formula, & alijs impræcationibus, *Iansenius in Matth. 12. Tolet in Luc. 11. Salmieron tom. 8. tract. 15.* † Sapiuntque Iudaicam impietatem, vt de Sacerdote summo Dei Filio Christo Domino adiurante in hæc verba testatur *Origen. in Matth. 12. homil. 35.* d. *Salomone scriptis adturationibus solent Demones adiuuari, sed ipsi, qui vtuntur adiurationibus illis, nec idoneis constitutis libris vtuntur: quibus autem de Hæbreo acceptis adiurant Demonia.* † Vt sic merito nunquam ad Salomonis exorcismos respexerit Dominus, dum ait *D. Matth. cap. 12. vers. 27. Filij vestri in quo demonia eiiciunt?* Sed de Apostolis, & discipulis loquitur, quibus dederat potestatem super demonia in nomine ipsius D. Marc. cap. fin. *In nomine meo demonia eiicient.* *D. Luc. c. 10. Domine in nomine tuo demonia subiiciuntur nobis.* † Vel de alijs eius Apostolis, & discipulos imitantibus, & vsurpantibus Christi nomen, *D. Luc. cap. 9. Vidimus quendam eiicientem demonia in nomine tuo.* & *cap. 10. Non ne in nomine tuo demonia eiicimus?* † Nam alios exorcitas fuisse in Veteri Synagoga valde incertum est, vt tradunt *Barradas, & alij recentiores in illud Matth. 12. præsertim Maldonat. & Iansenius cap. 49. Cardinal. Tolet in Luc. cap. 11. & super Act. Apost. cap. 19. vers. 13. vbi multa Lorinus, dict. vers. 13. Mart. del Rio lib. 2. Magicar. quest. 30. sect. 2.*

¶ Neque obstat *Eclesiast. cap. 12.* vbi de Salomone Spiritus Sanctus affirmat in hæc verba; *conscripsit sermones rectissimos, & veritate plenos* quia referenda sunt ad tempus illud antequam Idolatriæ se immerfisset, vel post peractam pœnitentiam, vt accurate obseruat *Ioan. de Pineda lib. 8. de rebus Salomonis cap. 1. Sect. 7.* † Quo tempore scripsit sapientialia, Prouerbia, Cantica, & alia rectissima volumina, quorum magna pars non extat, nam vt ait *Ioseph lib. 8. Antiquit. cap. 2.* *Composuisse libros Odarum, & Carminum quinque mille, & cuiuslibet speciei plantarum suam addidisse parabolam: idemque fecisse de pecoribus, & ceteris terrestribus animalibus.* † De parabolis, enim huiusmodi, quæ mira eruditione Salomon scripsit, fuerunt tria millia librorum, præter quinque millia librorum de Canticis, & alia innumera de natura rerum, quæ omnia à Nabuzardano Chaldæo igne combusta fuisse, tradit *Sixt. Senens. in Bibliot. Sanctar. lib. 2. capitul. de Salomone.*

CAP. VIII. De Magia Barbara
Ægyptiaca, & Chaldaea, &c.

SUMMARIVM.

1. Ægyptij, Persæ, & Chaldaei à Chamo Noe filio Magia edocti sunt.
2. Hermes Trismegistus sapientiam primus deduxit Ægyptijs.
3. Sapientia Trismegisti, quare barbara appellaretur.
4. Hebrei sapientia Trismegisti edocti.
5. Hiaremas ex sapientia Trismegisti multa parabolis & metaphoris adumbravit.
6. Christus dominus quomodo sapientia Trismegisti usus est.
7. Evangelii veritas ut magis credibilia foret sapientia Trismegisti adumbata est.
8. Pythagoras Trismegisti sapientia edoctus fuit.
9. Plato ex Trismegisti sapientia Philosophiæ parabolis adumbravit.
10. Plato quare Moses Atheniensis dictus fuit.
11. Aristoteles sub appertis vocabulis sapientie maximam effundit caliginem.
12. Patres, & Doctores quamplures Trismegisti sapientiam professi sunt.
13. Magiam Ægyptiacam professus est Osiris, quem Pharaonem dixerunt.
14. Iannes, & Membres Magi qui Moyse resisterunt.
15. Iannes & Membres Ægyptij fuerunt demonibus familiares.
16. Magi faciunt quadam verorum miraculorum similia.
17. Magi Pharaonis, qua arte veros serpentes, & ranas produxerint.
18. Serpentes Magorum non fuisse veros sed apparentes, alij arbitrabantur.
19. Magica opera, qua ex causis naturalibus fieri non possunt, delusoria Trismegistus arbitratur.
20. Serpentes Magorum si apparentes tantum fuissent Moyse detegeret.
21. Virgas potest demon præparare ut in serpentes proficiant.
22. Diabolus non cernentibus spectantibus potuit virgas Magorum subtrahere, & serpentes introducere.
23. Ranas, muscas, & similia vestigia quibus artibus potest diabolus inducere.
24. Demones producendo insecta ex causis naturalibus, non sunt eorum creatores.
25. Scinipbes quare Magi Pharaonis non produxerunt.

26. Magi ex ope demonis opera sua exercebant.
27. Chaldaea Magia demoniaca dedita fuit.
28. Chaldaeorum varia festa.
29. Reges Babylonij sine consilio Chaldaeorum nil faciebant.
30. Chaldaei in Astrologia conquisione centum milia annorum consumpsisse gloriantur.
31. Chaldaei sunt fallaces, & mendaces in ipsiis artis principiis.
32. Chaldaei Astrologis præponebantur.
33. Chaldaei & Babylonij contrarii fuerunt.
34. Chaldaei ignem coluerunt.
35. Chaldaei demonem in igne colebant.
36. Vt Chaldaeorum ignis & demonis nomen fuit.
37. Ægyptij ignem colebant, & appellabant Seraph.
38. Persæ & Medi ignem adorant, & dixerunt Orimasda.
39. Corpora comburi ex ignis religione Ægyptij negarunt.
40. Græci ignem colebant, quem dicebant Vulcanum, & Vestam.
41. Romani ignis Religionem acceperunt.
42. Hebrei superstitione ignis se immiscuerunt.
43. Lustrationes per ignem Hebrei ex eius Religione usurparunt.
44. Hebraei ex Chaldaeis Solem, & Lunam adorant.
45. Chaldaei multos orbis tractus perlustrarunt.
46. Chaldaei cum Nabuzardan in Hispaniā venerunt.
47. Chaldaei & Hebrei nobilissimas Hispaniæ urbes edificarunt.
48. Sapientibus nec Barbaræ nationes caruerunt.
49. Sapienter nationum Magi fuerunt.
50. Roma omnium nationum superstitiones suscepit.
51. Romani triginta milia Deorum coluerunt.
52. Romani in tanta stultitia sunt prolapsi, ut spurcissima quæque colerent.
53. Hebrei circa templum domini effeminatorum adiculas habuerunt.
54. Idolatria & obscena libidini iuncta est Magia.
55. Sapientes Magia quare fuissent abditissimi.
56. Postea Magia facinorosa, ut diis suis grata decantant.
57. Magica opera, quæ ex causis naturalibus fieri non possunt, delusoria alij arbitratur.
58. Demones pacto operantur in Magia, quæ ex causis naturalibus fieri non possunt.

59. Multa, quae apud antiquos inter fabulas
enumerantur, vera sunt ex Magia.
60. Delusiones Magicas, quae visui fallunt ve-
rasunt, ex hac arte parata.
61. Magia non deludit, quod sit falsa, sed quia
vera est, opera sua, & vera, & delusoria
operatur.
62. Transformationes Gentilium, & alia bu-
iusmodi quomodo vera sint.
63. Fabulae multa apud Gentes fuerunt intro-
ducta ex historia veritate.
64. Fabulis quare Philosophi oblectarentur.
65. Poesia quare magis in fabularum venusta-
te, quam in Rhythmo, aut metro consis-
tebat.
66. Platonis dialogi, & Xenophontis opera sunt
poetica, quamvis scripta prosa oratione.
67. Nicander, & Lucanus poetae, quia fabulis
non intenderunt, historici appellantur.
68. Poesia non consistit in Rhythmo, aut metro,
sed fictionum venustate.
69. Danielis prophetia, & Apocalypsis D. Ioan-
nis poesia commendantur.
70. Prophetae Vates dicuntur ex Tropiciis, &
Figuris.
71. Danaes per imbrem aureum appetisse con-
cubitum, quid sibi vult ostendere.
72. Ulyssis socios insues, & Dromedis in aues ad-
quid commentum est.
73. Antaeon in cervum conversum quid indi-
cavit.
74. Antaeon ex malefico injecto pro cervo ha-
nitus.

PER SAE, Aegyptij, & Chaldaei
à Chamo Noe filio, vel eius
nepte Mizraim, quem pos-
tea Zoroastrum appellarunt, sa-
pientiam suam, & Magiam de-
moniacam acceperunt, D. Clem.
Recognit, lib. 4. Ex quibus unus Cham nomi-
ne, quaedam ex filiis suis, qui Mizraim appe-
llabatur, à quo Aegyptium, & Persarum du-
citur genus, male compertam Magiam tradidit
disciplinam: hunc Gentes, quae tunc fuerunt Zo-
roastrum appellarunt. † Sapientiam autem
Aegyptijs primus deiecit Hermes Trismeg-
istus, natus Hermopoli civitate Aegyptij in
signe, non solum tanti Philosophi origine, quā
Christi Domini postea habitatione illustre, dū
ab Herode fugiens Aegypto latuit, Matth. c.
2. † Hanc sapientiam barbaram dixerunt, non
quia ratione non niteretur, sed quia nō ex prae-
ceptis, & arithmetis, sed symbolis, allegorijs,
& enigmatibus consistebat, ex quo etiam illā
fabulosam appellabant, ut tradit Fran. Picus

Mirandul. in doctr. vanis. Gent. lib. 1. † Siue
quia Graeci, (qui sapientiae nomen sibi vim
dicarunt) omnes alias nationes, quae sub Arco
pago nō continebantur, barbaras appellabant,
ut constat ex Platone in Epinom. Strab. Geogr.
lib. 4. Homer. Odyss. 2. & ipsos Latinos barba-
ros appellat Plant. in Aflinar.

Demophilus scripsit, Marcus vertit Barbari.

¶ Hac sapientia edoctus fuit Manetes
Chaldaeus, & alij Philosophi Aegypti & Per-
si, nec non Hebrei, qui ex eorum commercio
diuinam sapientiam symbolis, & allegorijs
docuerunt, D. Hieron. lib. de optimo genere
interpret. In Moysi & Prophetarum volumi-
nibus, quaedam a sumpta ex Gentilium li-
bris, & Salomonem ex Philosophis Tyris, &
nō nulla proposuisse, & aliquare respondisse, &c.

† Hieremias Propheta dum in captivitate
Babylonica fuit, multa ex hac sapientia in
suos usus commutavit, & non solum meta-
phoras, & alegarias, sed fabulas enim adum-
brauit, nam ut ait D. Ambros. de fide lib. 3.
Hieremias de Babylone memoravit, quod ba-
bitauerunt in castris Syrenum, ut ostenderet
Babylonis confusionis secularis illecebris lasce-
nia fabulis comparandas. † Et Christus Do-
minus, ut magis Hebraeorum tortam indolē,
& Gentilium superuiam concilieret in suis cō-
cionibus utebatur testimonijs Prophetarum,
& parabolis, symbolis, allegorijs, & metapho-
ris, ut de thesauro abscondito in agro, de sa-
nimatore, de grano sinapis, &c. Non quod
Christus Gentilium dogmatibus vteret, ut
volunt Celsus & alij Platonici, ex sent. Tris-
megisti in Pimandri. † Sed quia ut veritas
Euangelij magis credibilia fieret, voluit
prius adumbriari per Gentiles Philosophos,
ut tradunt Origen. contra Celsum lib. 6. Euse-
bius Caesariensis lib. 11. prepar. Euāg. cap. 10.
D. August. lib. 10. Ciuit. Dei cap. 29. & epist.
34. traditis à Ioan. de Poza societ. 1. & v
intellect. 1. de placit. Philosoph. §. 4.

¶ Pythagoras natione Iudaeus, ut tes-
tatur Ioseph. lib. contra Apion. hac Philo-
sophia edoctus fuit, quam numerorum, &
symbolorum velamine Graecis divulgavit, ut
tradit Fran. Picus ubi supra dict. lib. 1. ca-
pitul. 2. † Qua quidem eductus Plato sub
fabularum, & fictionum inuolucris in aliud
discendi genus inuertit, diuinæque sapien-
tiae viam prosternit, nam in Aegypto à Hie-
remia propheta sacris literas edoctus fuit, ut
testatur D. August. lib. 2. doctr. Christ. ca-
pitul. 28. † Qua propter ex lege Moy-
sis, & Prophetis opera sua maxime condeco-
rauit, ex quo Moysi Atheniensis dictus fuit,

Eusebius Casariensis preparat. Euang. d. lib. 11. Clem. Alexand. Stromat. lib. 1. Origin. contra Cels. lib. 6. Tertulli. in apologet. c. 47. S. Iustin.

11 in *Parenesi*, & alij. † Aristoteles sub appetitis vocabulis & articulo pcedendi modo, latentis sapientie maximam offundebat calliginem, ad similitudinem Prophetarum, siue quia Iudæus fuit Cælesyrie; vt refert *Ioseph. contra Apion. lib. 1. Euseb. lib. 9. prepar. Euang. c. 3.* Siue quia ab Hæbreis sapientibus edoctus fuit, vt tradit *Clearchus eius discipulus, de somno li. 1. Genebrar. in Chron. anno mund. 2970.* † Patres itidem & Ecclesiæ Doctores quam plures hanc Trismegisti Philosophiam professi sunt, vt tradunt *Clem. Alexand. lib. Stromat. 5. & 6. Eusebius de preparat. Euang. lib. 1.* Nam in sua institutione rationi maxime, & veritati consoni fuerunt, vt tradit *Arist. lib. 12. Metaphys. text. 50.*

12 † Alia sapientie Aegyptie partem, quæ ad Magiam pertinebat post Cham, & eius nepotes, ad tempora Moysis professus est Olyris, quem Pharaonem Aegyptium fuisse veteres crediderunt, vt tradit *Pined. lib. 2. de la Mon. Eccles. cap. 1. §. 4. Puente de la conuenient. de las Monarch. tom. 1. lib. 3. cap. 28. §. 3 fol. 177.* † Quorum genere fuerunt Magi illi, qui Moysi in Aegypto resisterunt, *Exod. cap. 7. 8. 9.* quos Iannes & Membres appellat *D. Paul. ad Timot. 2. cap. 3.* siue Ianne, & Iorape, vt testatur *Ioseph. lib. 2. Origin. cap. 13.* quos Iudæos fuisse testatur *Plin. lib. 30. cap. 1.* † Verius tamen est Aegyptios fuisse, & Iannes, & Membres fuisse appellatos, vt testatur *Euseb. lib. 9. preparat. Euangel. cap. 5.* & fratres fuisse testatur *D. Ambros. ad Timot. epist. 2.* quorum sepulchrū dæmonibus infestum vidit *Macharius apud Palladium. in Lausica.*

16 † Hi enim ex pacto cum dæmone ægrotos sanabant, reptilia vera producebant, aquam in sanguinē cōmutabant, & alia verorū miraculorū faciebant similia, Deo ita permittente, nam vt ait Sacra Pagina *Exod. c. 7. Fecerūt etiā ipsi, Magi Pharaonis, per incantationes Aegyptiacas arcana quadam similiter ac Moyses.*

17 † Nam licet ad hoc vt veros serpentes verasque ranas produxissent, necesse esset applicare causas naturales, quas dæmon nosset efficaciores eorum productrices, quæ naturaliter operando, subito serpentes, & ranas producere non potuerunt, ex materia non apte disposita, vt tradunt *Procop. & Rupert.*

19 in *Exod. d. cap. 7.* † Vnde illos non esse veros & naturales serpentes, sed tantum simulatos, & apparentes, ex dæmonum præstigijs, oculos deludentes, docent *Ioseph. antiq. Iud.*

lib. 2. Pbilon in vita Moys. lib. 2. D. Hieron.

19 † *D. Ambros. ad Timot. 2. cap. 3. Tertul. de Anim. cap. 57.* † Qui omnes in Trismegisti errore transeunt, qui omnia Magica opera, quæ ex natura fieri non possunt, delusoria arbitrantur, nam vt de his Magorum operationibus testatur *D. August. in cap. nec mirum 26. q. 3. Magis præstigijs fingeantur, quā rerū veritate cōplerentur. Cæli. Sedulius in Paschas. lib. 4.*

Sic tempore Moysis

Carminibus quidam vanis Memphis in oris Signa dabant sponte Dei, sed imagine falsa Visibus humanis Magicas tribuere figuras.

20 † Sed hæc sententia mihi non placet, nā si serpentes Magorum apparentes tantus fuissent Moyses detegeret, neq; diceret Scriptura *D. Exod. 7. Virga Aaron, hoc est serpentē ex virga factam, deuorauit serpentes Magorū,* quæ ad actum verum referri debent, vt docet *D. Tho. lib. 3. contra Gent. c. 104. Bulenger. de Mag. lib. 1. c. 12.* † Sic ergo tenendum est veros serpentes produxisse; nam licet virga à serpentis materia sit admodum remota, potuit, Dæmon virgas præparare, antequam ad Moysis conspectum venirent, ita vt statim ac ipsas proiecerunt, verterentur in dracones, vt tradunt *D. Aug. lib. 3. de Trinit. c. 8. D. Thom. ad Matth. 24. & in sum. p. 1. q. 1. art. 4. D. Bonauent. in sent. 2. dist. 7. q. 2.* † Vel dicendum est serpentes veros fuisse, modum tamen fuisse præstigiatorum, nam diabolus (non aduertentibus spectantibus) potuit virgas subtrahere, & eorum loco veros serpentes, virgarum mole æquales, introducere, tam subito, & subtiliter, vt spectantes omnino crederent ipsarum virgarum formam commutasse, vt docent *Lyra & Toftat. in Exod. d. cap. 7.*

23 † Ranas, muscas, & similia bestioli potest dæmon, iungendo actiua passiui, ea producere, vel aliu creatas aducere, motu locali, aut per delusionem facere, vt appareret. *D. Augustin. lib. 3. de Trinitat. capit. 7. & 8. D. Thom. in Matth. 24. & part. 1. quæst. 14. art. 4. & quæst. 110. art. 2. & lib. 3. contra Gent. cap. 103.* † Sed non propterea, quod Dæmones illa produxissent, earum reum creatores dici possunt, nam vt ait *D. Augustin. de Trinit. dist. capit. 8. Sicut ergo nec parentes dicimus creatores hominum, nec agricolas creatores frugum, quamuis eorum extrinsecus adhibitis motibus, ista creanda Dei virtute interius ope operentur, ita non solum malos sed nec bonos Angelos fas est putare creatores, si pro subtilitate sui sensus corporis semina rerum istarum, nobis oculis non nouerint, & eas per congruas temperationis elementorum laten-*

25 *ser spargunt.* † Et licet hac eadem potestate Scynephes possent producere, quia sunt de numero insectorum, qui ex putrefactione generantur, in earum productione Magi de fecerunt, ut inuecilitatem demonis ostenderent, & opera Dei manifestarentur, dum Magi exclamant Exod. capitul. 9. *Vere digitus Dei est hic.* ut tradit D. August. de Trinit. d. capit. 7.

26 † Nam Magi in his, ut in alijs ope demonis vtebantur, nam ut ait D. August. lib. 10. Ciuit. Dei cap. 8. *Illi enim faciebant veneficijs, & incantationibus Magicis, quibus sunt mali Angeli, hoc est demones dediti.* quos suis incantationibus imperabant ut adessent, Claudian. in Ruffin. lib. 2.

Quid signa sagacis

Aegypti valeant, qua Gens Chaldaea vocatis Imperat arte Deis.

27 † Chalcedorum natio, & Aegypto & Babyloniz regione, quam hauriebant, & Arabibus, & mari Persico proxima Magiz demoniacae dedita fuit, nam origem habuit a Chadmo Magiz inuentore, ut tradunt Plin. lib. 30. cap. 1. D. August. lib. 21. ciuit. Dei cap. 14. Clemens Recognit. libr. 4. Ioan. Picus Comes Mirandul. libr. 2. Astrolog. capit. 2. Franc. Picus

28 lib. 5. Prenot. cap. 9. † Quorum secta varia fuit ex varijs professorum opinamentis, nam ut ait Strabo de situ orbis lib. 16. *Sunt pluraque genera Chaldaeorum, alij dicuntur Orchemi, alij Borsipini, & plures alij, qui profecta qua profitentur, se eisdem rebus, alia atque alia dicent.*

29 † Sed apud veteres adeo impratio haurita, ut Babyloniz recepti, Reges eius absque eorum consilio quid quam facerent, ut tradit D. Hieron. in Isai. cap. 47. Bulenger. de Magia lib. 1. cap. 3.

30 † Astrologiam praesentim profitebantur, sed adeo mendatijs plenam, ut in eorum exploratione centum millia annorum consumpsisse testarentur; cum ab exordio mundi usque in praesens nondum sex millia annorum comfluxerint, ut testatur D. August. lib. 18. Ciuit. Dei

31 cap. 40. † Vnde illos tanquam nugaces, & fallaces in ipsismet artis principijs respuerunt D. August. ubi prox. d. cap. 40. Ioan. Picus in Astrolog. lib. 12. cap. 2. Franc. Valles de sacra Philosoph. capit. 31. Bulenger. lib. 2. capit. 21.

32 † Qui adeo sibi scientiam arrogarunt, ut ipsis Astrologis preponerentur, & contradicerent, Iuvenal. Saty. 6.

Chaldaei, sed maior erit fiducia, quidquid Dixerit Astrologus.

33 † Et ipsis Babylonijs contrarij fuerunt, quia ut ait Isaias, *non est pax impijs*, sic nec eadem fuerunt sententia, Lucret.

Ut Babylonica Chaldaeorum doctrina refutans.

Astrologorum artem contra convincere tendit.

† Idolatrie dediti fuerunt Claudai, maxime ignis, siue quod rerum naturalium potentissimus sit, siue quod eius cultum Chadmus docuit, asserens eum e caelo in hac coloniam ad mortalium utilitatem fuisse delapsum, Strabo lib. 15. Laertius in proem. lib. 1. Plin. libr. 2. cap. 7. Buleng. d. lib. 1. cap. 5. † In quo praesidentem demonem colebant, quem alijs superiorem (uti ignis alijs rebus, quas absumit) arbitrabantur, quem adorabant, invocabant, cogeant ex pacto, ut in a. uerios iret, atque imperabant, Claudianus in Ruffin. libro 1.

Qua gens Chaldaea vocatis Imperat arte Deis.

† Hunc appellabant *שׂר* *Ur*, ignis, & Dei sui nomen commune, quem quia Abraham adorare nequit, cum in illo eiceretur a Domino liberatus fuit, Genes. cap. 15. *Ego sum, qui eduxi te de Ur Chaldaeorum*, quod pro igne reputuit Esdras lib. 2. c. 9. *Tu es Deus, qui elegisti Abraham de igne Chaldaeorum.* † Aegyptij etiam suum numen igni inesse arbitrati sunt, quem colebant, & appellabant *Seraph*, siue *Seraphin*, quod ardere, flagrare, & splendere significat, tanquam quid flammeum, ignitum, & lucidum, Herodot. lib. 3. † Perse & Medi similiter ignem coluerunt nomine *Ori-masda*, compositum & *Or*, & *Chasma*, quae ignem sanctum, & diuinum significat, quod in sacris Mithrae pro Deo venerabatur, Bulenger. d. libr. 1. capitul. 5. † Quam ob causam humana corpora igni comburi negant, eo quod nefas uicebant ea depasci, atque consumi a numine suo, Herodot. diel. libr. 3.

† Ex quibus ad Gracos superstitionissimus ignis cultus propagatus fuit, quem dixerunt *Ἡφαίστος*, iueit *Vulcanus*, & *Ἡστια*, hoc est *Vesta*, ab Hebreis nomina ducta, qui ignem vocant *אֵשׁ* *Escha*, vel *אֵשׁ* *Escha*, ut tradit Cael. Rhodigin. lib. 15. antiquar. lect. capitul. 12. 13. 14. & 15.

† Romani postquam omnium gentium imperio sunt potiti, huic etiam superstitioni se immiscuerunt, cuius cultum appellant *Ἡφαίστιαν*, sub simulachris *Bulcani*, & *Veitæ*, quibus ignis perpetuo asserbatur, ut tradit Lili. Giraldus de Idol. Gen. lib. 1. nam ut ait Ouid. in Fast.

Nec tu aliam Vestam, quam vinam intellige flammam.

† Hebrei itidem ex Chalcedorum, & Babyloniorum commertio in simile delirium prolapsi

& de legibus XII. Tabull. Seneca in natural.
 qq. lib. 4. c. 7. *Rudis aduch antiquitas credebatur,*
 & attali imbres cantu, & repelli, quorum nil
 58 potest fieri. &c. † Nam quæ fieri non possunt
 ex naturalium rerum potestate, possunt fieri
 ex pacto cum dæmone, ut tradunt D. Thom.
 2. 2. q. 95. D. August. lib. de natur. demon. cap.
 4. & lib. 10. ciuit. Dei cap. 9. & libr. 18. c. 17.
 59 & 18. † Vnde multa quæ apud Gentiles in
 fabulis annumerantur, re ipsa vera fuerunt, à
 dæmonibus operata, vel ut sectatores in admi-
 nationem traherent, vel ex eorum veritate
 conficta, ut alios in errorem aducerent, nam
 Magica opera vera sunt, non solum quæ ex cau-
 rum naturalium potestate patrantur, sed etiã
 quæ per delusionem fiunt, ut de Magis Pha-
 raonis legitur, *Exod. cap. 7. 8. & 9.* † Nam de-
 lusiones etiã Magicas, quæ visum & phantasiã
 60 fallunt, vera sunt, ut fallant, quamvis causarum
 ignaris commentitia videantur, quæ non solũ
 Gentiles, sed Christianos, & electos decipe-
 re possunt, ex artis ignorantia, ut de prodigijs
 Magorum testatur Christus dominus apud D.
 Matth. c. 24. *Surgent pseudochristi, & pseu-*
doprophetae, & dabunt signa magna, & pro-
digia, ita ut in errorem inducant (si fieri potest)
 61 *etiam electi.* † Non quod natura sua sint fu-
 tura falsa, sed quod fiant ad persuadendum fal-
 sum, & ad decipiendos homines, qui ea puta-
 rent esse vera miracula, ut de Antichristo vē-
 turo in hæc verba testatur D. Paul. ad Thesa-
 lon. 2. cap. 2. *In omni virtute insignis, & pro-*
digijs mandacibus, & omni seductione iniqui-
tatis, qui pereunt, eo quod Charitatem verita-
tis non receperunt, mittet illos Deus in opera-
tionem erroris, ut credant mendatio.
 62 † Vnde omnes Gentilium transformatione-
 nes, de vna in aliam speciem, & transuectio-
 nes per aëra, concubitus Deorum suorum, &
 alia huiusmodi, quæ in fabulis annumerantur,
 omnino fabulosa non fuerunt, sed vel à dæ-
 mone patrata, vel ex ei possibilibus confic-
 ta, ne tot Philosophi, si nec vera, nec posibilia
 essent, hac infamia dementatos credamus, ut
 tradunt Cael. Rhodigin. lib. 7. antiq. lect. ca. 1.
 Franc. Picus Mirand. de prenos. lib. 5. *Bulen-*
 63 *ger. de Mag. lib. 2.* † Multas enim fabulas,
 quæ ante bellum Troianum post mortem Iesu
 Naue inventæ sunt, ex historiarum veritate
 desumptas probat his verbis D. August. libr.
 18. ciuit. Dei cap. 13. *De Tritolemo, qui iuvē-*
te Cerere angustibus portatus alitibus indigenis
terris frumenta volando contulerit; de Mino
tauro, quod bestia fuisset inclusa labyrintho, quo
cum intrassent homines inexplicabili errore in-
de exire non poterant: de Centauris, quod equo-

rum hominumque fuerint natura commixta:
 de Ceruero, quod sit triceps inferorum canis: de
 Phyxio & Heele eius sorore, quod vēsti ariete
 volauerint: de Gorgone, quod fuerit crinita ser-
 pentibus, & aspicientes conuerteret in lapides:
 de Bellerofonte, quod equo pennis volante,
 sit vēctus, qui equus Pegasus dictus est: de Am-
 pbione, quod citare suauitate lapides mulisset;
 de fabro Dedalo & filio eius Icaro, quod sic co-
 aptis pennis volauerint, &c. ex occasione enim
 64 historiarum, quæ res veraciter gestas conti-
 nent, ita sunt ingenijs hominum ficta, ut nō sint
 opprobrijs numinum affixa.

† Quæ autem illarum vere patrata non fue-
 runt, ex possibilibus dæmoneis potestati vi-
 ri maximi, atque Philosophi illa commenti
 sunt, vel ad incitandos ad virtutē homines, vel
 ad arcēdos improbos à sceleribus, quia ut ait
 Aristot. *Quia fabula continet aliquid novum*
Philosophi fabulis oblectantur. † Inde Poesia
 quia ad mores componendos præcipue direge-
 batur, magis in fabularum venustate, quam in
 Rhythmo, aut matheo consistebat, ut docent
 Aristot. in poetic. Max. Tyrius serm. 29. He-
 siod. in Theagin. Cicer. in orat. pro Archia poet.
 Plutarch. lib. de audit. poet. Strabo Geograph.
 lib. 1. Lil. Girald. in bist. Poetar. Cas. Scaliger
 in Poetic. cap. 1. coel. Rhodigin. li. 7. antiq. lect.
 cap. 1. 2. & 3. † Ex quo Platonis Dialogi, &
 Xenophotis in Cyrū opera, quāvis nō metro,
 sed prossa oratione scripta sint, carmina appe-
 llantur, ut dixi in deffens. de Magia c. 1. n. 77.
 † Contra autem Nicandrum in Tinacria, non
 esse Poetam testatur Plutarchus, item Luca-
 nus in Pharsalia, teste Quintilian. licet apera
 sua carminibus divulgauerint, nam ut ait Ho-
 rat. lib. 1. serm. Saty. 4.

Neque enim concludere versum
Dixeris esse satis: neque si quis scribat uti nos
Sermone propria putes, hunc esse Poetam
Ingenium cui sit, mans diuinior atque os
Magna sonaturū, des nominis huius honor.

† Quia Poesia non consistit in Rhythmo,
 aut metro, sed orationis pendere, & igitur
 venustate & elegātia, ex quo Homerū si pro-
 sa oratione dissoluatur, Poetam nihilominus es-
 se testatur Scalger ubi supr. Nam ut ait idem
 Horat. d. Satyr. 4.

Nodum si soluas postquam discordia tetra
Belliferratos postes, portamque refregi,
Inuenies etiam dissecti membra poetae.

† Danielom Prophetam, & D. Ioannem,
 in Apocalypsi, quia visiones in somnis, vel in
 exstasi representatæ, materiæ fuerunt suorum
 vaticinorum, ad incitandos animos ad virtu-
 tem, & retrahendo eos à vitijs, Vates & Poe-

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

tas esse, licet prosa scripserint oratione, testatur *Ludovic. de Alcazar in Apocalyps. in pro-*
70 *œm. † Idemque dici potest de alijs Dei Pro-*
phetis, qui visiones suas tropicis, metapho-
ris, & figuris populo proponebant, quos quia
Gētiles, vt diuinos venerabāt, illis, licet imi-
tari non poterant, Poetę gloriā tribuerūt,
& Vates appellarunt, Iuvenal. Saty. 7.
Sed Vatem egregium, cui non sit publica vena,
Qui nihil expositum soleat deducere, nec qui
Commune feriat carmen tribiale moneta
Hunc qualē nequeo monstrare, & sentio tantū.
71 ¶ Quę autē ex fabulis Gentiliū, nec vera
fuerūt, nec esse potuerunt, ea veteres ad morū
correctionem commenti sunt, vt Danaes fabu-
la, quę per imbrē aureum Iouis appetisset cō-
cubitum, inuenta est ad demonstrandum pu-
dicitiam mulieris auro fuisse corruptam, vt
tradit *D. August. libr. 18. ciuit. Dei capit. 13.*
72 † Socios Vliſſis conuersos fuisse in sues, & so-
cios Diomedis in aues, commentum est, ad
denotandum carnis voluptate homines im-
bura degenerare, *Natal. Comes in Mytholog.*
73 *lib. 7. cap. 5. & lib. 9. cap. 1. † Actæon quod ve-*
nando Dianam nudā vidisset, conuersum fuisse
in cervum, & à proprijs canibus laceratū
vitam finisse, inuentum est, ad demonstrandū
quanta mala ceca voluptas pepererit, & ni-
mius sumptus ad extremum homines ducere,
& perire coegent, vt tradit Natales li. 6. c.
74 *24. † Nisi vellis illud non in cervum conuer-*
lum, sed ex maleficio iniecto pro cerbo hui-
tum fuisse, quo Diana etiam canum phantasiā
turbauit, vt illum ferā crederēt, vt sic ab illis
laceraretur, iuxta illud Ouidi.
Testis & Actæon, quondam fera creditus illis,
Ipse dedit Letbo, cum quibus ante feras.

CAP. IX. De Magia Eleu- sina Græcorum.

SVMMARIVM.

1. Eleusina sacra instituit demon in honorem
præuaricationis Primi parentis.
2. Sacra Eleusina quare noctu celebraren-
tur.
3. Nocturnæ mysteria celebrantur, quia anima
sensuum actione liberata, quiescit.
4. Eleusina sacra solum noctu celebrabantur.
5. Careris sacra Eleusina multum Magia
redolet.
6. Mundus vocatur arcanum Careris Eleu-
sina.
7. Eleusinis sacris diabus humane lapsus trium-

phum sibi instituit decantandum.

8. Eleusina sacra præ ceteris arcana diceban-
tur.
9. Prima materia in sacris Eleusinis coleba-
tur, quam diabolus in Eua suplantauit.
10. Terra quare varijs nominibus appellare-
tur.
11. Bona Dea quare terra dicebatur.
12. Bona Dea nomen quare prodire nefas fuit.
13. Demonis nomen qui Euam suplantauit nō
prodebat.
14. Bona Dea quare à Ioue, serpentis specie, su-
plantata diceretur.
15. Serpens ex Eua supplantatione in honore
esse capit.
16. Minervæ quare serpens pingeretur.
17. Palladi quare anguis dicabatur.
18. Babylonij & Delij draco colebatur.
19. Aegyptij serpentem in sacris Isidis & Osy-
ris coluerunt.
20. Genio quare dicatus sit anguis.
21. Anguis domesticæ Religio unde orta.
22. Anguis dedicationis & consecrationis no-
ta.
23. Anguis dicatus fuit Ioui, Soli, Lina, Her-
culi &c.
24. Aesculapio anguis quare appingeretur.
25. Serpentis specie quare diabolus salutem po-
lliceatur.
26. Angui quare inscriberetur salus publica.
27. Aesculapius sub anguis specie visus.
28. Eua per effum fructus arboris vetiti gratiā
amissit.
29. Bona Dea per effum pomi à diuorum con-
sortio priuata est.
30. Vitem fuisse arborem vetitam Eibnici cre-
debant.
31. Bacchum Bona Dea deprauauit, quem nu-
triendum tradebatur.
32. Bacchus quare Bona Dea filius mysticus
diceretur.
33. Vinum quare in sacris Bona dea lactis no-
mine libaretur.
34. Lac quare in sacris Bona Dea non libare-
tur.
35. Principium est quod ex se non aliunde
pendet.
36. Eua è viri corpore educta est, vt filia.
37. Bacchus quare Liber pater dicebatur.
38. Bacchi Orgia celebrantes quare Euam cō-
clamassent.
39. Bacchanalia celebrabant serpentibus cora-
ti, Euam conclamantes.
40. Hecastis, Medea, & Gorgones terra numi-
na quare serpentibus coronarentur.
41. Euam conclamabant in sacris Eleusinis,
quæ

- qua mulierem, & serpentem significat.
42. Eua quare condemnaretur in Orgis Bacebi.
 43. Eua Bacchus dicebatur, quia victoribus subacta gentis nomina imponimus.
 44. Eleusina sacra celebrantes furore corripiebantur.
 45. Eleusinus furor Bacchum, & Euan iactabat.
 46. Eleusina sacra quare à solis mulieribus perageretur.
 47. Viri quare in sacris Eleusinis arcebantur.
 48. Sacra Eleusina ex obscenis libidinum à solis mulieribus colebatur.
 49. Mulieres à complexu viri per nouem noctes quare in sacris Eleusinis arcebantur.
 50. Eleusina sacra quare menstrua constituebantur.
 51. Membrum virile quare in sacris Eleusinis colebatur.
 52. Virire membrum cista edebatur in sacris Eleusinis.
 53. Sacra Eleusina quare à nullo hominum videri licebat.
 54. Eleusina sacra noctu celebrata, quia male agens odit lucem.
 55. Eleusina sacra noctu celebrabantur, quia nox ad assumpta corpora aptior est.
 56. Eleusina sacra Senatus Consulto quare interdicta sunt.
 57. Eleusina sacra multa habent quae Magia redolent, & ob id prohibentur.
 58. Nocturna sacrificia ut Magia prohibentur.
 59. Eleusina sacra Gentes execrarunt.
 60. Arborem homini vetitum fuisse vitem veteres crediderunt.
 61. Vitam folam sibi Deus elegit.
 62. Vitam Deus homini quare interdixit.
 63. Vitam, & omne quod ex ea provenit Moses sacerdotibus interdixit.
 64. Vitis aurea fuit in templo in signum præbaricationis, quam Aristobolus ad Pompeium dono misit.

ELEUSINA sacra fuerunt apud Græcos vetustissima, & religiosissima, per qua Cæteri Eleusina seu Enceniz demonum cultus celebrabatur, in memoriâ præbaricationis primi Parentis, quam diabolus ex Eua reportauit, ut dixi in Epitome de Magia lib. 3. cap. 2. in Appendix. ex n. 6. † Quæ ideo noctu peragebantur, ut eius antiquitatis asset indicium, quia nox prior est quam dies, qui auctorem signifi-

catur: cu prior sit status, quam motus, in his sensibilibus, quia omne, quod sit, necesse est fieri ab aliquo principio immobile, nam si moberetur, non erit principium, ut tradit Aristot. Physicor. lib. 1. † Siue etiam, ut religiosius sacra impederentur, quæ omnium superstitionum causam dederunt, nam de nocte anima sensu actione liberata ad se ipsam reuoluta quiescit, ex quo Græci mysteria sua noctu celebrabant, ut tradit Clem. Alexand. Stromat. lib. 4. † Quæ causa fuit, ut cum Romani leges, & sacra à Grecis susciperent, nulla alia præter Eleusina Cæteris noctu celebrari permisissent ex L. XII. Tabul. NOCTORNA MVRIERV SACRIFICIA NESVNT, PRAETER OLLA, QVAE PROPOPVLO RITE FIUNT, NEVE INITIATO, NISI, VT ASSOLET CERERI GRAECO SACRO.

¶ Quod exit in causa ut Romani Magia inuenta susciperent, quam non semel suis met legibus detestabantur, nam ut ait Ioan Filescus lib. de Magia Idolatr. §. 6. fol. 769. Sacra Cæteris Eleusina multum quod Magiam redollet habuisse videtur, nam quid sibi volunt hæc Varronis verba apud Macrobiū lib. 1. Saturnal. capit. 16. Mundus cum patet, Deorum tristium, atque inferorum, quasi ianua, patet. † Mendum enim vocat arcana illa mysteria Cæteris Eleusina, de quibus multa comminiscuntur. Arnobius lib. 1. Clem. Alex. orat. ad Gent. Apuleius in Apologet. p. 1. & Milesiar. lib. 11. Macrobius d. lib. 1. cap. 12. Cæl. Rhodigin. antiq. lect. lib. 2. † Nam cum diabolus in hoc sacro humani lapsus, & ruine triumphum sibi istituisset decantandum, quod ex Eua reportauit, ceteris sacris arcanum, & religiosum fecit, ut tradit D. August. lib. 7. Ciuitat. Dei cap. 20. † Sic Eleusina sacra præ cæteris religiosiora fuerunt, & arcana appellabantur, Horat. in Oepod. Od. 5.

O rebus meis in fideles arbitria
Nox, & Diana, quæ silentium regis
Arcana cum fiunt sacra.

¶ Sed quia triumphum non ex Ada, sed ex Eua (quam decepit diabolus) reportauit, ut posteris in ea, quæ diabolo credidit, Idolatriam blandiretur, hoc Sacrum Eux dicauit, quasi primæ materiæ sibi subactæ, quam ideo BONAM DEAM appellauit, quia in prima materia bonum est per se, quod ia alijs mediante forma contingit, ut docet Aristot. Physicor. 1. † Et ut sacra multiplicarentur Bonam DEAM appellabant, Cererem, Opem, Maiam, Materteram, Matrem magnam, Semilem, Hecatem, Proserpinam, Dianam, Rheam, Tel-

lurem,

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

lurē, & alia tertz nomina, vt tradit *Macrob. lib. 1. Saturnal. c. 12. Alex. ab Alexand. libr. 6. Genial. c. 8.* † Nam à doctis Bonā Dea pro terra collebatur, summisque laudibus affecta, nam terra mater fuit cunctorum viuientium, vt docet *D. August. lib. 6. Ciuita. Dei capit. 8.* † Vt sic simul ex diuersitate nominum veritatem occultarent, nam Bonā Dea proprium nomen prodire nefas fuit, vt tradit *Cice. in Haruspici. non ob reuerentiam, vt putat Apollon. in Argonaut. sed ob emulationem inditam, Gen. 3. v. 15. Inimicitias ponam inter te & mulierem sementium, & semen illius.* † Et veritatem prorsus simularet, non solum Eux nomen, sed etiam proditoris Demonis nefas erat prodire, nam cum nullam potestatem nisi mandatam fortiretur, triplici mundi diuinitatem sibi blandiebatur, vnde illud.
Et triplici mundi dominā, quem scire nefas fuit illud, sed taceo.

14 † Sed non adeo occultū esse voluit crimen, sed veritatem, nam eo quod Eux à diabolique serpentis specie suplantata est, *Genes. capit. 3. v. 13. Serpens dicitur me, Bonam Deam finxerunt à Iouē patre in serpentis formā fuisse violatam, vt tradit Clem. Alexandrin. in Orat. ad Græcos.* † Vnde serpens in honore esse cepit, & antiqui Dei supersticio orta est, quæ ad populi terrorem *Iamys, & Gorgonon* dicebatur, quasi *daemon serpens*, vt notat *Eustath. in Iliad. 8.* † Et quia scientiam Eux pollicitus est serpens. *Genes. capit. 3. Eritis sicut Di, scientes bonū, & malum.* Mineræ, quæ Dea scientiæ erat, anguis apingebatur *Erichthonius*, qui draconis forma in Deū commutatus est, *Ouid. lib. 2. Metamorph.*

16 † *Infantemque vidit, ac porrectumque draconē.*

17 † Et Palladi dicabatur anguis, non tam in augmentum sapientiæ, aut vigiliæ, quam emittit diuinitatis: id circo cum maiestas Iouis gigantum armis peteretur, anguens Dea illa violentiæ illorum opposuit, vt meminit *Statius Papinius* (qui *Virgilij* maiestatem imitatus est) *Tebaid. lib. 2.*

18 † *Hinc Phebi phætras, hinc torta Palladis anguis, &c.*

19 † Et apud Babilonios draco cultus fuit, ab illis turpissimè dementatis hominibus, aut tyrannica crudelitate vèratis, quem *Daniel* dirupit, *Daniel capit. 14.* Et apud Delos, vt tradit *Strabo. Gregor. libr. 9.* † Et serpens in sacris *Isidis*, & *Ouiris* apud *Ægyptios* in Deum collebatur, vt tradit *Plutharch. in comment. Isid. & Olyr.* Nam vt ait *Pub. Ouidis Naso* in *Metamorph. lib. 1.*

20 *Sistraque erat nusquamq; satis quæ situs Qsyris,*

Plenaq; somniferis serpens peregrina venenis.

20 † Genio itidem dicatus fuit anguis, eo quod sepe sub hac specie visum fuit, tam domi, quàm foris, vt de *Aristomede M. sinio*, *Alexandro Macedone*, *Aristodame*, *Syrione* tradit *Pausan. in Messen. lib. 4. p. 125. Bulenger. lib. 1. de Magia, cap. 26.* † Ex quo supersticio orta est, qua domesticos angues religionis ergo occidi vetat, eo quod animas putabant Heroum, vt de *Anchisæ tumulo*, *Vergil. Æneid. 5.*

21 *Dixerat hæc adytis: cū lubricus æguis ab imis Septem ingēs gyros, septena voluamina traxit. Amplexus placide tumulum, lapsusq; per aras.*

22 † Et dedicationis, consecrationisq; nota fuit anguis vt apud nos crux, vel imagines *DD. Antonij*, & *Martialis*, quas locis immundis collocamus, vt immunditia arceatur, sic apud *Ethicos* anguis depingebatur, vt notat *Salid. in annal. sacris tom. 4. ann. mundi 3472. pagi. 423. Seruius ad Vergil. Æneid. 5.* Vnde *Pert.*

23 *Pinge duos angues, pueri sacer est locus, extra Meite.*

24 † *Ioui*, *Soli*, *Lunæ* *Herculi*, dicatus fuit anguis, nam se reubenenscens esset nature quodammodo specimen præbet, *Macrob. lib. 1. Saturnal. cap. 20. Propterea, & ad ipsum Solem species draconis refertur, quia Sol sēper, velut à quadam ima depræssionis senecta, in altitudinem suam, et in robur reuertitur iuuetutis.* † *Æsculapio* similiter anguis fuit datus, eo quod ab *Epidauro Romæ* trallatus, cum ex oculis euaniisset, sub ea forma, & viscebatur sepe, & colebatur semper, vt tradunt *Macrob. Saturnal. lib. 1. capit. 20. Pausan. in Corinth. Valer. Max. lib. 1. cap. 8.* † Nam cum diabolus in deserto vidisset ex serpente aëreo *Moy sis* *Israeliticis* salus restituta, *Numer. c. 21.* Sub specie serpentis eandem pollicitus est, vt dicā *tom. 1. de Iure Ecclesiast. lib. 3. cap. 5.* nam vt ait *Satius Papinius.*

25 *Salutifero mitis Deus incubat angui.*

26 † Vnde *Æsculapio* ara *Romæ* consecrata fuit, in qua anguis tortuosus videbatur, cum in hac scriptiōne *SALVS PVBLICA*, vt refert *Macrob. lib. 1. Saturn. cap. 20.* † Quia in hac specie etiam in domibus videbatur, vt in hæc verba testatur, *Plin. lib. 29. cap. 4. At qui anguis Æsculapius Epidauro Romam aduectus est, vulgoq; pascitur & in domibus, quibus astipulatur Q. Serenus lib. de medicina, in princip.*

27 *Quique Epidaurum,*

28 *Qui quondā placida tectus sub pelle draconis.*

† Et quia præceptum quod primis parentibus datum est, in obseruatione ligni vestiti consistebat, cuius eslu gratiam, & vitam amiserunt,

- serunt, credente Eua serpenti, Genes. capit. 3. v. 6. *Et tulit de fructu illius, & comedit.* † Bonam Deam per essum pomi à Diuorum consortio priuatam Gentes crediderunt, vt his verbis testatur P. Ouid. Naso. in *Metamor.* libr. 15.
- Non ita fata sinunt, quoniam ieiunia Virgo Soluerat, & cultis dū simplex errat in hortis Puniceum curua decerpserat arbore pomum, Sumptaque pallenti septem de cortice grana Preserat ore suo, &c.*
- ¶ Quamuis doctissimus authore huius superstitionis, non pomum homini vetitum, sed vitem existimasset, ex quo in sacra Cereris Eleusina, quam diabolus ad sibi triumphum decantandum (quod ex Eua reportauit) instituit, vitem colli statuit vt tradit *Clem. Alex. Orat. ad Gens.* † Sic enim *Bacchum*, qui pro vitæ fuit, *Bona Dea*, quæ fuit Eua, *nutiendum traditum*, colendum fouendum, *deprauauit*, quia comedit de illo, & vitiauit, sibi que mortem consciiuit, ex quo Bonam Deam ex horto eiectionem tradiderunt, vt dixit *Clarus Syluius ad II. XII. Tabul. cap. 12.* † Et *Bacchum* bonæ Deæ filium (ob nutritionem) appellabant, non sensu naturali, sed mystico, in fictione diuinitatis, sub eodem signo latente, tanquam organo sui sceleris, quo abusus est serpens, vt notat *Clar. Syluius vbi sup. d. cap. 12. & 13.* † Et quia libertas illa, quam ex ligui essu diabolus pollicitus est, non fuit vera libertas, sed tantum defectio à Deo, in eius sacro vinum non proprie, sed lactis nomine libabatur, vt libertatis simul, & blanditiæ specimen præberet, lac enim blanditias significat, *Prouerb. capit. 5. Si te lactauerint peccatores. & cap. 16. vir iniquus lactat amicum.* † Nec lac proprie libabatur, sed nomen tantum, eo quod in Eua non fuit principium generationis, quia sanguinem à muliere non traximus, sed a viro, *l. 1. §. con sanguineos D. de suis, & legit. hared. l. non facile §. 1. D. gradib. cognat.* † Principium enim est, puod ex se, non aliunde pendet, nam principium principij dari nequit, *Aristot. libr. 1. Physicor. cap. 6.* † At tamen Eua, è viri corpore educta est, propemodum, vt filia, *Genes. capit. 2.* & ita nil mirum si in iure vicem filia sustineat, *l. 1. D. rerum amotar.*
- ¶ Vnde Eleusinis Cereris sacris *Bacchus* colebatur, qui *Liber pater di* est, siue quod vitis fructus fuisset causa præuaricationis, siue libertatis à diuina lege, quam Euz pollicitus fuit serpens, *Genes. cap. 3. Eritis sicut Di*
- † Quare licet Euz nomen in eius sacro prodire nefas fuisset, in Orgis *Bacchi* illum conclamabant, vt in hæc verba tradit *Euseb. Cæsariensis*

lib. 2. præparat. Euangelij. capit. 5. *Qui Bacchi Orgia celebrant, & erudas carnes comedentes, sacro furore inicianur, Euam conclamantes.* † Vnde etiam, & serpentibus coronabantur sacra huiusmodi peragentes, & Euam conclamabant, vt totius præuaricationis fuisset indicium. *Clemen. Alexandrin. in Orat. ad Gentes. Coronati serpentibus collulant Euam Euam conclamantes, per quam error est consequutus, & signum Bacchanorum Orgiorum est serpens mysterium.* † Nam serpens lignum fuit

diuinitatis ex præuaricatione Euz, ex quo *Hecates* inferorum Dea crinita fuit serpentibus vt tradit *Orpheus in Argonaut.* *Medeæ* fuerunt procrinibus angues, *Euripid. in Rheso*, *Gorgones* coronatæ fuerunt draconibus, *Hesiod. in Theogon.* † Et vt serpentis diuinitatem ex victoria Euz emencirentur, huiusmodi sacra celebrantes Euam conclamabant, *Stat. Papin. Thebaid. 5. & asummi auditis montibus Eua.* Nam Eua serpentem, & sceminam significat, vt notat *Clem. Alexandr. vbi sup.* † Nam in sacris Eleusinis, & orgis *Bacchi*, non Eua colebatur, sed ipse demon serpentis specie, Euz cantilenam canens, nam vt ait *Horat. carm. r.*

*Euoe recenti mens trepidat metu,
Plenoque Bacchi pectore turbidum
Latatur, Euoe parat Liber
Parce graui metuenda Thyrsos.*

† Sibi etiam, quod subactæ gentis nomen victoribus daretur, *Bacchus* Euz nomē fortitus est, vt inter alia nomen *Bacchi* illud proponit *Ouid. lib. 4. Metamorph.*

Niêlêusque, Eleleusq;, Pater, & Iacchus, & Euam.

Stattius Papin. libr. 1. Syluar.

Læous, Vatum, Pater, & Semelins, Euam. † Ad cuius quidem invocationem demon ipse concurrebat, & sacrum peragentes arripiebat, & oracula fundebant, *Arnobius vbi sup. Bacchanalia prætermittimus inania, quibus nomen Omophagi Græcum est, in quibus furore ementito, & sequenstrata pectoris sanitate, circumplacatis vos anguibz, atq; vt vos plenos Dei numine, ac maiestate doceatis, caprorum, reclamantium viscera cruentis oribus dissipatis, &c.* † Quare sic affati lymphanti dicebantur, quasi *Nymphati*, vt visa *Cerere* ceriti, viso quoque *Fauno* in meridie, mente attoniti, nā vt ait *Catul. in Argonaut.*

Qui tunc alacris passim Lymphata mente surrebant

Euoe bacchantes, Euoe capita inflectentes.

¶ Peragebatur hoc sacrum à solis mulieribus, non quod *Virgo* esset, quæ matet fuit cunctorum viuentiū, sed quod materia prima,

• quæ in

quæ in Eua collebatur forma periclitaretur,
vt tradit *Syluius ubi sup.* vnde Propert.

Interdicta vires metuenda lege piatur.

47 Siue etiam quod vir, quia est caput mulieris,
si sacro adesset, religio periclitantur, nam ma-
iestas superiorem abhorret, Seneca.

Nec regna socium ferunt, nec tota sciunt,

48 † Siue tandem, quia tot obscena libidinum,
quæ in hoc sacro peragebantur, non nisi à so-
lis mulieribus fieri poterant, quemadmodum
hodie in conuentibus sagarum, in quibus ex
ca de causa raro viri adiunt, vt tradit *Spreng*

49 *in Mall. p. 1. q. 6.* † Et vt tot obscena, quæ
in hoc sacro peragebantur, sanctitate commē-
darent, à virorum complexu per nouem noc-
tes arcebantur, siue quia totidem dies mens-
trua perdurabant, siue vt dæmoni placidio-
res essent, Ouid. 10. *Metamorph.*

*Festa pie Cereri celebrant annua matres,
Illa quibus niuea vellata corpore Vesta,
Prænitias frugum dant spicæ certarum,
Perque nouem noctes Venerè tactusq; viriles
In vetitis numerant.*

50 ¶ Quare licet hoc sacrum primo annale
fuisse, verno tempore, quando mulieres sunt
calidiores, postea menstrum esse placuit, hoc
est, singulis mensibus, quando mulieres sangui-
nis fluores, siue menstrua patiebantur, Ouid.
ubi sup.

*Et non assuetis pernox vlallauit Eleusis
Mensibus.*

51 † Nam in eo principia generationis colebāt,
quia infans in utero sanguine menstrua alitur,
per accesum viri, ideo inter alia portenta li-
bidinum, quæ in hoc sacro committebantur,
virile membrum à matronis honorificè cole-
batur, vt tradit *D. August. libr. 7. Ciuit. Dei*

52 † Quod cista condebatur, ne ab alijs, quan-
quæ sacro adderant, videretur, & irrideretur,
religionis tamen velamine, nam vt ait Catul.

*Pars obscura cuius celebrant Orgia cistis
Orgia, quæ frustra cupiunt videre prophan.*

53 ¶ Vnde ex portentis libidinum, quæ pro
magna pietate venerabant, tanta sacro huius-
modi religionis cœna parabatur, vt à nullo ho-
minum, nec videri, nec audiri permitterent,
nam vt ait *D. August. d. libr. 7. cap. 26. Vincit*

54 *Matris magna omnes Deos filios, non numinis
magnitudo sed criminis.* † Quod etiam potuit
esse in causa, vt hoc sacrum noctu celebrare-
tur, nam qui male agit odit lucem, capi. consu-
luit, de offic. delegat. *Glos. in cap. vnic. ver. ocul*

55 *ta, vt Ecclesiast. benefic. Polyd. Ripa tract. de*
noctur. temp. cap. 165. num. 3 † Siue quod noc-
tis humiditas acrior sit quam diei ad assump-

ta corpora dæmonibus cōseruanda, siue quod
noctu fallaciæ demonum minus dignoscatur,
siue etiam quod noctu portenta illa liuidinū
facilius ab infortium conspectu subtraheren-
tur, vt tradunt *Bart. Spina de Strigib. capi. 3.*
Cardinal. Toledo in summ. lib. 4. ca. 15. Mart.
del Rio lib. 2. Magic. quæst. 16. † Vnde Bac-
chanalia huiusmodi, ob nefaria illarum sceler-
ra Senatui Romano displicuisse, & lege publi-
ca ab Italia abrogasse narrant *Tit. Luitius ab*
urbe cond. lib. 39. D. August. libr. 6. ciuit. Dei
cap. 9. Pet. Gregor. tom. 3. Syntag. Iur. lib. 34.
cap. 6. ad fin. † Habuit enim multa Magica
portenta, quæ populo Romano erant prof-
cripta, & hic Bacchanalia sub nomine noctur-
ni sacri prohibetur in Codice Theodos. titul.
de malefic. & math. 1. 17. *Nequis deinceps*
nocturnis temporibus, aut nefarias preces, aut
Magicos apparatus, aut sacrificia funesta ce-
lebrari conetur. † Quibus verbis tam sacri hu-
iusmodi execrandos ritus, quam Sagarum noc-
turnos conuentus, & incantationes prohiben-
tur, quæ sub Magentij Magi nomine proscri-
buntur eiusdem Codicis lib. 16. tit. de pagan.
Sacrific. 1. 5. *Aboleantur sacrificia nocturna*
Magentio auctore permissa, & nefaria de in-
ceptis licentia repellatur. † Et Paul. I. C. qui
etiam Christianæ Religionis infestus, in huius-
modi sacra, & nocturna incantamenta, hæc
scripsit lib. 5. sentent. tit. 23. *Qui sacra, impia-*
ue, vt aliquem obcantarent, desigerent, fece-
runt, faciendæ curauerint, aut cruci suffigan-
tur, aut bestiis obijciantur.

¶ Neque abs re fuit in hoc sacro Bonæ
Deæ Euanconclamari, serpentibus corona-
ri, & Bacchum coli, quando totius subactæ
naturæ triumphum diabolus sibi instituit de-
cantandum, nam arborem homini vetitan
Genes. cap. 3. vitem fuisse iam dixi in Epitomi
de Magia lib. 3. cap. 2. in appendice ex nu. 19.
† Ad idque inter alia motus sum autoritate
Esdræ prophætæ, quæ licet non sit, ex libris
Canonicis, maioris autoritatis est, quam *D.*
Hieronymi, aut Augustini, qui dum sermonē
faceret de cunctis rebus terræ, solam vitem
Deum sibi reserbasse his verbis testatur lib. 4.
c. 5. v. 23. *Ex omni silua terra, & omnibus ar-*
boribus eius elegisti tibi vineam unicam. † Hæ-
breus vitem tuam, quasi vitem ostenderet
Deum sibi reserbasse, & homini interdixisse,
vt notat *Hieronim. Prædus apud Aumentum*
meum Ioan. Bapt. Villalpando in Regias Eze-
chielis explanat. tom. 1. capitul. 15. fol. 172.
† Quare Moysis (qui Pentateucon libros
prophetico lumine conscripsit) quasi ex hac
de causa sacerdotibus eius vsum adeo prohi-

bitum esse voluit, ut non solum vinum, sed omne quod ex vire suscipitur, inter dixit Numer. cap. 6. v. 3. à vino, & omne quod inebriare potest, abstinebunt; acetum ex vino, & ex qualibet alia potione, & quid de vva exprimitur, non bibit; vvas recentes, ficasque non comedent, & quidquid de vinea esse potest. † Et in templo Salomonis cuius Deus architectus fuit Paralip. 2. cap. 28. vers. 19. ubi vas Manna, & virga Moysis fuerunt ob memoriam Dei beneficii, & prauaricationis populi, fuit vitis aurea (quasi Adæ prauaricationis signum) quam Aristobolus ad Pompeium domo misit, ut tradunt Annaeus Plorus, nostrorum Senecarum origine, libr. 3. cap. 5. Ioseph. libr. 15. antiq. Iudaic. cap. 14. Iust. Lypsus. lib. 2. Elector. cap. 5. D. Ioan. Bapt. Villalpando ubi supra tom. 2. part. 2. de postrema vision. lib. 5. disp. 4. cap. 71. pag. 592.

CAP. X. De Magia Pythagorica.

SVM MARIVM. *

1. Sceleris ipsi aliquando homines impietatem imbiberunt.
2. Pythagoras ex Magia inuisibilis reddebatur, & duobus locis simul distantibus se exhibebat.
3. Pythagoras Hæbreus fuit, & circumcissus.
4. Pythagoras, & alij Philosophi in Ægyptum nauigarunt.
5. Pythagoras omnia ex numeris oriri voluit.
6. Pythagoras principia omnia in numeris posuit.
7. Pythagoras in scientia non accepiebat principia naturalia, sed Mathematica.
8. Pythagoras in numeris putauit esse substantias rerum.
9. Pythagorici à Mathematicis in quo differunt.
10. Mathematicis certa sunt principia ex numeris.
11. Mathematica habet principia demonstratiua sed non sensibilia.
12. Pythagorici professores varij.
13. Dies Decretorii, & alia multa apud nos ex Pythagoricis emanarunt.
14. Climatericus annus ex numero quare constituitur.
15. Numerus quare numerus est nullam neque artificialem vim habet.
16. Dies Critici non pendunt ex numerorum computo.

17. Annus Climatericus non pendunt ex numerorum ratione.

18. Impari, & pari mense homo vitalis nascitur.

19. Imparis, & paris efficacia, caute legenda.

20. Numeris nulla vis est ad operandum.

21. Numerorum inuolucris Pythagoras tradidit Magiam.

22. Numeris potestatem naturalem aut artificialem tribuentes ut heretici damnati sunt.

23. Numeros Magi uti solent insignum pacti latentis.

24. Mathematici cum Magis quare tuncantur

25. Missæ sub certo numero candelarum superstitiosa.

26. Numerorum observatio ex defecata Magia irrepsit.

27. Numeris muscis quam vim tribuant Platonici.

28. Muscæ inanimata mouere non potest nisi ex pacto cum demone.

29. Pondere, numero, & mensura omnia disposita quomodo intelligatur.

30. Distinguendum est inter muscos modulos, & Magicos susurros.

31. Cantu saxa non capiuntur, animalia capi possunt.

32. Cantu animalia possunt delectari.

33. Arionis cantum lapides mouere mentira est, aut pacto tribuendum.

34. Sydera neque cætu, neque pacto moueri possunt.

35. Stellæ ratione, & visu esse prædictæ, est error.

36. Cæli anima figurate intelligitur.

37. Cæli non mouentur harmonia.

A G O R V M insanix, quæ pernitiosus eo nocent, quod à doctis alioquin viris tradita, probatæque sunt, prosegandæ veniunt, ne venenum auro in cautis propinetur, nam cum ipsis scientiis aliquando impietatem homines imbiberunt, ut dixi sup. tom. 2. lib. 10. in Proleg. ex nu. 7. † Primo de Pythagorica Magia agendum est, quæ eximie coluit, sic uidem ex hac arte inuisibilis reddebatur, & duobus locis simul distantibus, se exhibebat, & foemur aureum habere ostentabat, ut tradunt Aristot. & alij in vita Pythagor. Cæl. R. bodigin. lib. 19. antiq. Iet. cap. 7. Ioan. Eusib. p. 3. sua philosoph. lib. 1. cap. 61. † Sed ne apertant habere cum demonibus amicitiam videretur, eam sub numerorum inuolucris contexit, nō dissimilem artis Cabalisticæ Hæbreorum, nam Hæbrei fuisse affirmat D. Ambros. libr. 1. epistol. 7.

4 & circumciscum testatur *Laert. in eius vita*. Ideo ex Hæbreis multa in suam Philosophiā transiit, ut tradunt *Iamblic. lib. de secta Pythag.*
Cæl. Rhodigin. lib. 19. antiq. lect. cap. 7. † Qui cum in Ægyptum, & Palestinū Magiæ studio enauigasset ab Ezechiele propheta sacris literis edoctum fuisse testatur *Clem. Alex. Stromat. libr. 1.* nam multi ex Græcia philosophi hoc studio enauegarunt, ut de Platone tradit *D. August. lib. 2. doctr. Christ. cap. 28.* de Aristotele *Euseb. Cæs. lib. 9. præpar. Euang. c. 3.* de Orpheo, Anaxagora, Lino, Musæo, & alijs *Theodoret. lib. de curand. Græcor. affect. Eugin. de perem. philos. lib. 1.*
 5 ¶ Pythagoras enim omnia Mathematicis numeris, & magnitudinibus adimetiri voluit, nā ex quinque figuris scriptor, idest solidorum fabricat mundum, ex pyramide ignem extrahit, ex octangulo aërem, ex vigenangulo aquam, ex cubo terrā facit emergere, ut tradit *Franc. Picus Mirand. in exam. doct. vanit. Gæt. li. 1. c. 10.* † Quia Pythagorici omnia principia numeros esse dixerunt *Arist. lib. 1. Metaphys. c. 5. & lib. 3. cap. 3. & lib. 7. comm. 38.* † Virtutes reducunt ad numeros, & scientias dicunt esse virtutes, *Aristot. lib. 1. magn. Moral. cap. 1.*
 7 † Nam in scientia principia naturalia non accipiebant, sed Mathematica, quæ sunt abstracta a motu, *Aristot. lib. 1. Metaphys. comm. 16.* ita ut coelum ex numeris constituisent *Arist. lib. 3. de celo comm. 16.* † Nam numeros putarunt esse substantias rerum & principia, quia in Mathematicis principia sunt numeri, *Aristot. libr. 1. Metaphys. cap. 5. & lib. 13. cap. 3.* ideo res ipsas dicebant esse numeros, & numeros esse entia, *Aristo. d. lib. 1. Metaph. cap. 5. & comm. 6. & lib. 14. Metaphys. ca. 3.*
 9 ¶ Vnde Mathematicos inter Pythagoricos annumerandos censet *Taurus philosophus apud Aul. Gellium lib. 9.* sed differunt quia Pythagoras postquam in scientiæ cognitionem ad hæsit Thaletis Ionici, numeris tamen tantam virtutem tribuit, ut omnia eis constare crederet, ut tradit *Aristot. lib. 1. Metaphys. comm. 16. & lib. 7. comm. 38.* † Mathematicis autem certæ sunt rationes ex numeris, ut ex eis Arithmetica oritur, quæ certior est Geometria, quæ ex appositione fit, idem *Aristot. lib. 1. Posterior. comme. 42.* Geometria autem subalternat sibi Perspectiuam, *Aristot. d. lib. 1. Posterior. comm. 30.* † Et sic de reliquis, quæ scientias habent demonstratiuas, & non sensibiles, ut tradit *Aristot. libr. 3. Metaphys. cap. 3. & lib. 7. comm. 35.* quas destruere voluit Pythagoras dum in eis rationes sensibiles exquireret, *Aristot. lib. 3. Metaph. comm. 8.* † Cu-

ius sectæ varij professores fuerunt, quamuis opinionibus diuersi, *Zenon, Parmenides, Anaximander, Anaximenes, Anaxagoras, Clazomenius, Euritus, Philolaus, Carondas, Zaleucus, Briffon, Architas, Empedocles, Aristeus, Lyfis, Zamolxis, & Plato.*

¶ Ex quorum quidem secta apud nostros emanarunt, quæ ab omnibus circumscribuntur de diebus Decretorijs, de anno Clymaterico, de nascendi tempore in mense impari, & similia, quæ ex numerorum parium, & impariū ratione, hæc fieri tumultuant, *Pythagorici.* † De Climaterico anno hæc scriuit Sim. Maiolus Episcop. Vulturariens. tom. 2. dierum Canic. colloq. 4. *Periculosissimi autem anni 49. 56. & 63. Rationem addunt Medici, quia primus numerus anno 49. continet septem septimanas, & septies septem annos. In secundo 56. concurrunt septimus Octonarius. In ultimo 63. septimus & nonus Climatericus, & enneaticus, nam continet in se nouies septenarium, aut septies novenarium.* † De alijs suis locis trademus, & sectam improbabimus, quia certa fide tenendum est, quod numerus, quo numerus est, nullam, neque naturalem, neque artificialem vim operandi habere, ut probant *Andr. Laurent. lib. 8. hislor. anotomat. q. 10. Leonard. Vayrus lib. 2. de Pascim. cap. 11. Bapt. Segnius lib. de vero studio Christian. cap. 7. Mart. del Rio lib. 1. Magicar. disq. cap. 2. q. 2.*

¶ Dies enim Critici non pendent ex numerorū computo, sed ex ipsa hominis in corpore tuncsuiuentis potestate, nam quidam adeo celeres, & acres sunt, ut utroque die subiectum inuadant, alij secundo die, sunt qui tertio, & qui quarto, vnde febrium differentia, quorum accessionum dies Medicis coniecturā præbent, quid sperandum sit de ægri valetudine, ut docent *Hippoer. & Galen. libr. de dieb. decretor. Cels. lib. 4. cap. 4.* † Neque annus Clymatericus homini letalis est, ex numerorum causa; sed humorum, & complexionis ratione, quæ in homine est tanquam periodus naturalis vitæ, & interitus, *Aul. Gellius libr. 3. noct. Atticar. cap. 10. Tertulian. lib. de Idolatr. Bullenger. lib. 1. diuinat. cap. 8.* † Neque etiam ex numerorum ratione homo vitalis nascitur in septimo, & nono mense, & non in sexto, & octauo, sed ex fœtus virtute naturali, quæ pariratione ex quinto mense vitalis existit, ut dixi in Epitome de Magia libr. 2. cap. 47. ex num. 21. & Mē referentes *Alf. Perez de Lara in compend. vita homin. cap. 10. numer. 23. Alf. Carranza de legis. part. de signat. c. 9. n. 2. Robles Saleado de Represent. lib. 1. c. 12. n. 24. & dixi tom. 1. de iure spirit. lib. 5. c. 4. n. 41.*

¶ Vnde

- 19 ¶ Vnde caute legenda sunt, quia de efficacia imparis numeri, maiore quam paris, congerit, nec satis digere *Petr. Gregor. Tbolosan.*
- 20 in *Syntax. artis mirabil. lib. 15. cap. 30.* ¶ Nā et si eam sententiam tribuat *Orthodoxis Patribus D. Hieronymo, & Cypriano*, magnam illis iniuriam facit, quia licet de numerorum connexionem multa philosophentur ad mysteria sacre scripturæ, nullā vim naturalem, neque artificialem numeris tribuunt, ut docet *Bapt. Segnius lib. de vero studio Christi. cap. 7.* ¶ Pythagoras autem, & qui eum hac in parte secuti sunt, sub numerorum involucris superstitionem tradiderunt Magiam, nam eo pacta, cum demonibus occultare solent, nam & ipse Pythagoras Magus fuit, ut de illo tradit *Iamblicus lib. de secta Pythagorica.* ¶ Omnes alij, qui numeris potestatem naturalem, vel artificialem tribuerunt, ut hæretici, & Magi damnati sunt, ut de Basilidianis tradit *Irenæus lib. 1. cap. 28.* *Tertullian. de præscrip. advers. hæres. cap. 46.* *Epiphani. hæres. 24.* de Marco vetustissimo illo hæretico, atque Mago idem docet *Irenæus d. lib. 1. cap. 12.* de Gnosticis omnibus, *Idem Irenæus lib. 2. cap. 27.* ¶ Nam numeris, ut alijs rebus Magi uti solent in signū pacti cōuenti cum dæmone, ut de Astrologis, & alijs superstitionis tradunt *Andr. Laurent. de Crisibus lib. 3. cap. 1. usque ad cap. 8.* *Mart. del Rio in Magicis disquisit. lib. 1. cap. 2. q. 2.*
- 24 ¶ Ex quo Mathematici cum Magis iunguntur à Iustiniani in *Codice lib. 9. tit. de malefic. & mathet. & Mathematicos*, ut superstitionis damnauit in *l. Mathematicos C. de Episcopali*
- 25 *audient. cap. illos 26. q. 2.* ¶ Et Missæ prohibetur celebrari sub certo numero candelarum in *sacro Concilio Trident. sess. 22. in decreto de celebran. Missæ.* & sub certo numero Missarum in *Synodis Quetens. Conchens. Valentin. & alijs*, ut tradunt *Thom. Sanchez tom. 1. Decalogi lib. 2. cap. 41. ex numer. 5.* *Valle de Moura tract. de Incant. opusc. 1. sect. 2. cap. 8. ex numer. 29.* ¶ Dixi in *Epitome lib. 1. cap. 28. ex numer. 8.*
- 26 ¶ Nam hæc numerorum observatio ex defecata Magia, & superstitione irrepsit, nam ut ait *Vergil. in Pharmaceut. Eccl. 8.*
Terna tibi hæc primum triplici diuersa colore.
Litra circundo, terque hæc altaria circum
Effigiem duco.
- 27 ¶ De numeris musicis consentiunt *Platonici* magnam vim obtinere, nam, ut ait *Macrobius. Musica capi omne quod viuit*, & *Plutarch. Mouentur cæli harmonia*, & potissimum ipsi *Planetae.* ¶ Quæ quidem si de musica soni corporei, & veri loquuntur, non nisi de illis creaturis verum est, quæ sensu audi-

tus verè prædita sunt; nam inanimata soni aut harmonia moueri non possunt, nisi ex pacto cum dæmone, *Pausan. lib. 6. Illa qua de inanimatorum attractione feruntur, esse vel fabulosa, vel demoniacæ operationis.* ¶ Si de musica capias metaphorica, vel imaginaria, aut specularia illa, quæ nuda quadam proportionem quantitati posita est, nihil ad *Dionysium*, quod aiunt, quia imaginaria non probant ad realia, quemadmodum de mundi fabrica testatur *Ant. Mizald. lib. de harmonia cæli, De omnia in numero, pondere & mensura disposuit.* ¶ Vnde distinguendum est inter musicæ modulos, & Magicos sultros, seu mala carmina, qualia puto fuisse *Orphei*, cuius cantu, ex dæmonis pacto, mirifica operabatur, nam ut ait *Manil. de Syderib.*

Omne quod attigerat cantu, Manesq; per ipsos
Fecit, iterque domuit infemas carmine leges:
Hinc similis bonos, similisque potentia cause;
Tunc syluas, & saxa trahens, tum sydera ducit,
Et rapit immensum mundi reuolubilis orbem.

¶ Cantu enim saxa non capiuntur, animantia tamen capi possunt ut dixi in *Epitome de Magia lib. 1. cap. 7. ex numer. 33.* ¶ *lib. 2. cap. 32. numer. 26.* *Ioan. Euseb. part. 2. curiosæ Philos. lib. 1. cap. 23. 24. 25. 26.* ¶ Non solum ratione tactus aut ratione gustus, ut de cantu & odore dixit *Arist. Ethicor. 3. cap. 10.* sed ratione delectationis cantu, & odore capiuntur, ut tradunt *Conimbricens. Anim. lib. 2. cap. 11. quæst. 5. art. 2.* *Snarez lib. 3. de Anima. cap. 29.* *Rhodigin. lib. 9. cap. 2. & lib. 24. capit. 19.* *Scaliger. exercit. 303. in Cardan. 2.* ¶ Et sic mentura est, nisi ex pacto cum dæmone, quod ab *Arionis* delphine ad *Megarenenses*, & *Thebanos* muros argumentantur *Plutarch. in sympos. & Solin. in Poly-historia, cap. 7.* verior tamen nequid admitteat superstitionem *Ioan. Eusebius d. capitul. 26.* ¶ Sydera vero non modo musica, sed nec pacto duci potuerunt: quidquid alij dicant mundū animam quadam animari, & viuere quæcumque in eo sunt, & cælum, & stellas visu, & ratione esse prædita, ut contendit *Plotin. 4. Ennead. 4.* ¶ Nam id falsum est, & damnatū olim *Constantinopolitana synodo*, & hodie articulis *Parisientibus* propter errorum, & scandalum superstitioni, & *Idolatriæ* annexum, ut elegantes docuerunt *Eckius lib. de prædestinat. Espencæus li. de animas. cælor.* ¶ Patres autem, qui videntur hoc assentire, illi de cæli anima figurate, & allegorice sunt locuti, ut & ipsa sacra scriptura *Psalm. 18. Cæli narrans gloriam Dei.* aut per *Protopopeiā*, vel *Metonimiam*, vel *Hyperbolē*, vel *Analogiā*, aut *Metaphorā* intelligenda sunt,

ut dixi in Epitom. de Magi d. lib. 1. c. 8. ex n. 69. Ioan. Euseb. d. lib. 1. c. 15. & 26. † Neque obstat cœlus moueri harmonia, quia illa non est perceptibilis, sed animo tantum, ac mēte, quatenus ad primi motoris intelligentiā progrediuntur, nisi vellis secundum nostram opinionem, tales motores non esse necessarios, cū cœlū nō moueatur, neq; harmonia infileat, ut dixi supra tom. 1. lib. 7. cap. 2. ex nu. 30.

CAP. XI. De Magia Platonica.

SVM MARIVM.

1. Platonis philosophia quibus superuenit.
2. Platonis sapientia symbolis, & metaphoris comparata.
3. Plato à Hieremia P sacris literis edoctus fuit.
4. Platonici diuiduntur, sed conueniunt in Magia.
5. Magia scientia velamine persape irrepsit.
6. Platonis sectatorum varia scientia fuit.
7. Proculus ex sympathijs, & antipathijs scientiam proficetur.
8. Animalia Solaria cur ab alijs timeantur.
9. Angelos, & demones solares Proculus exco- gitauit.
10. Demones quare subiectos rebus naturali- bus putauit Proculus.
11. Proculi sententia de sympathia inferiori cum superioribus explosa.
12. Res naturales in demones agere naturali- ter rediculum est.
13. Heliotropia non vertitur ad Solem ex sym- pathia sed ex appetitu innato forma, ut con- serbetur.
14. Galli cantus, unde probeniat, & ex quo illum leo abhorreat.
15. Angeli in animalium formis gallo su- ggeri, rediculum.
16. Cœlestem harmoniam omnium miraculo- rum causam esse, quomodo intelligatur.
17. Imaginationis radios mira efficere.
18. Sydera cœlestia in hac inferiora nihil præ- ter lumen mittunt.
19. Imaginatio in extranea corpora nihil ope- ratur.
20. Alchindi radij somniati.
21. Imagines ad cœli posituram fabricate mi- ra posse efficere.
22. Imagines huiusmodi nullam possunt virtu- tem habere.
23. Gemina quibus inscripta sunt Signa cœles- tia, quam habeant virtutem.
24. Imagines, & Signa cœlestia prorsus fictitia sunt.

25. Fictitia imagine nulla est cum vera sym- pathia.
26. Prosopopeia multa dicuntur in sacris li- teris.
27. Metonymia quam multa appellata.
28. Hyperboli multa intelleguntur.
29. Analogia multa sunt dicta.
30. Figuris, & picturis vim tribuentes repræ- benduntur.
31. Draconis carnes ad prophetiam, cor & he- par ad brutorum sensa per calenda.
32. Superstitiosi doctis viris sua deliria emen- tiuntur.
33. Sympathia, & antipathia rerum multa fi- unt, quæ oculo cœli influxu tribuuntur.
34. Damon minus cautos, aut nimium secreto- rum auidos aggreditur.
35. Oratione astronomica scientiarum adquiri proueta, superstitiosum est.
36. Verbis ipsis miracula tribuentes ut Magi damnantur.
37. Orationibus huiusmodi non est virtus diui- na aut naturalis.
38. Annulos Planetarios esse Magicos certū est.
39. Apolonius apertam Magiam profusus est.
40. Astronomi imagines à Necromantijs in quo diferunt.
41. Astrologi Planetis & astris solebant sacri- ficare.
42. Astrologia prætextu Magianon semel in- crementum accepit.

PLATONIS Philosophia su-
peruenit post Thaletem, Ana-
xageram, Alcmaeonem, Parme-
nidem, Melissum, Xenophanē,
Pythagoram, Empedoclē, He-
siodum, Anaximenem, Hippo-
nem, Hermotinem, Hippasum, Simonidem,
Democritum, & Leucippum, ut tradit *Arist.*
lib. 1. Metaphys. Comm. 5. † Ideo in sua sapiē-
tia multa miscuit ex horum Philosophorum
doctrinis, additis symbolis, & metaphoris,
quibus scientiam suam imboluit, ex Chaldæo-
rum disciplinis, vel Prophetarum Hæbreo-
rum, quibus similis est loquendi modus, ut do-
cet *D. Tb. p. 1. q. 2. art. 9.* † Nam cū ex Græcia
scientiæ studio in Ægyptū nauigasset, à Chal-
dæis Philosophis sapientia Trismegisti edoc-
tus fuit, qui symbolis sciētiā docuit, & ab Hæ-
breis sacra doctrina imbutus est, nā à D. Hie-
remia sacris literis edoctus fuit, ut tradit *D.*
Aug. li. 2. doct. Cbr. c. 28. † Platonici non sem-
per in vna sunt sentētia: imo alij alijs cōtrarij
sunt, nam in eius secta diuersæ academice: tunc
Lycia sub Proculo, tum Itala sub Plotino,

tum Ægyptiaca sub Iamblico diuiduntur, cōueniunt tamen in Magiam, vt tradit *Franc. Picus, de vanitate Gent. lib. 4.* † De quarum singulis nunc agendum non est, sed de ijs qui ad Magiam expectant insigniores, qui eo quod impensius coluntur, impensius nocent; ne rursus homines cum tanto studio, & labore insaniant, quia Magia scientiæ velamine perpessè irrepsit, vt dixi in d. prælud. 1. ex nu. 10.

¶ Ex Græcis igitur scriptoribus Proculum, Plotinum sumpsi, qui sicut Iamblicus Ægyptiacæ scholæ, Platonicæ, Italicæ Plotinus ita Ariticæ patronus fuit; Ex Arabum turba Alkindum elegi, nam in Latinam linguam translatis Magicos innumeros derisus peremerunt apud eorum cultores *Aphrosidæum, Porphyriū, & stultissimos Artephium, & Thebitb,* & Recentiores *Pomponacium, Aponensem, Rogerium, Baconem, Thyanæum, Dulcium, Ficinum, Mizaldum, & alios.* † Proculus postquam suprema in infimis, sed more suo retulit inueniri, & in supremis pariter infima, quibus animaduersis sacram suam scientiam proficitur, ex cognatione, scilicet, & sympathia, vt in Heliotropia, & Selinotropia herbis, quæ ad Solem scilicet, verterentur, & Lunam videri, in loco ante Solis exortum folia complante, post ortum, vt in alijs plerisque.

† Subintulit alias animas sub numinibus alijs ordinari, & animalia quæpiam esse Solaria, vt Leo, & Gallus, cuiusdam scilicet Solaris numinis pro sua natura participes; ex quo à Leone quasi coli, & timeri gallum, cui magis conueniret Solaris virtuti præsentæ, id inde apparere, quod quasi quibusdam hymnis applaudit surgenti Sole, & ipsum aduocat. † Sed & visos esse Solares Angelos eiusmodi formis præditos, quamuis suapte natura sine forma sint: visos, & demones solares leonina fronte, eosdemque cum gallus obijceretur disparuisse: ex quo paganæ superstitioni antistites superiorum virium cultum adinuenerunt, vt colerent, aut purificarent. † Vnde etiam ad alicuius demonis apparitionem conducere putarunt Cnebon, ad custodiam vero laurum, racinum, cepam, squillam, corallum, adamantem, jaspidem: ad purificationem, sulphur, asphaltum, & aquam marinam: nam potentias demonum proximas esse rebus, actionibusque naturalibus, vel ipsis docentibus cōpertas esse docet idem *Proculus lib. de sacrificio, & Magia*

¶ Sed hæc inania, falsa, scandalosa, sacrilega, atque exhibanda sunt, nam cū facilius sit superiora descendere, quam inferiora ascendere, non vidimus neque audiimus, nisi à superstitiosis, Solem, Lunam, aut stellas ad hæc

inferiora descendere, vt animalia, fruges, plantas, herbas, aut lapides generetur, alatur, aut foueatur, sed radios suos mittere, diffundereque, quorū lumine, & calore hæc fiunt, *Buleng. de diuinat. lib. 1. c. 5.* † Vnde ridiculum est, res huiusmodi naturales ascendere, vt demones euocetur, vt ex sympathia radios mittere, vt cōpellantur apparere, aut fugere; quia res naturales in creaturā spiritualem agere nō valent, vt docet *D. Aug. lib. de natura demon. c. 3. & lib. 21. ciuit. Dei c. 6. D. Tb. p. 1. q. 115 art. 5. & dixi in Epit. lib. 2. c. 6. ex n. 15. & c. 52. & nu. 1.* † Neque obitat Heliotropiam, & Selinotropiam, ad Solis radios verti, cū ante Solis exortum explicant folia, quæ cōplicant post ortum; quia id non fit ex sympathia, sed ex appetitu forme innatæ, vt conseruentur, vt sint in rerum natura, atque ita exuberante Solis calore eriguntur, quo deficiente languescunt, vt in alijs plerisque herbis videre est. † Sic etiā gallus canit Sole aduentante, nō quod sit solaris, sed vt ceteræ aues aurora rutilante prestare solent; nec leonem fugat cantu, quod magis cōueniat solari naturæ; sed ex antipatia, qua in inuicem animalia se abhorrent, vt tradit *Frācast. lib. de sympathia, & antipatib.* † Ridiculū autem est de Angelis illis in animalium formas indutis, & demonibus leonina fronte gallū fingentibus, nā natura demoniaca (cū humanā præeat) illam formidare nequit; sed Proculus ad demoniorum sacrificia, & familiaritatem persuadendam ita insanit, quem secuti sunt *Porphyrius, & Iulianus Apostata.*

¶ Alchindus autem mirabilia opera, quæ Magi pollicentur, non spiritibus radijs accepta retulit: dicens celestem harmoniā omnium miraculorum causam esse, omniaque inde ex necessitate pendere, stellarum vires terrenorum turbæ multarumque, varietateque comunicari, hinc ad elementa radios mitti, hinc in ea, quæ ex elementis componuntur diffundi, vnāquamque rem suos habere radios à celestibus sortitos, quos refundat in alios, vt testatur idem *Alchindus lib. de effectu proiectuque radiorum.* † Subditque desiderium hominis plurimum prodesse, quod si imaginationi iungatur (quā suos etiā habere radios voluit) mirabilia perpetrantur: verbis, figuris, characteribus, sacrificijs, in quibus omnibus operatores radios somniauit, quæ sequuntur *Auic. lib. 4. natur. c. 6. & Metba. 9. Algazel. lib. 5. Physic. c. 9. Pomponat. lib. 1. de Incant. c. 4. Marsil. Ficin. lib. 13. Theolog. Platon. c. 1.* † Quæ omnia falsissima sunt, primo quia sydera celestia in hæc inferiora nihil aliud præter lumen mittunt, vt docet *Auer. ad Arist. li. 2. de celo text. 42. & 45. Alex. Damasc. apud Philop. li. 1. Mete.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

c. 4. Ioan. Picus Mirand. lib. 3. in Astrolog. c. 2.
 Franc. Picus eius nepos lib. 5. Pranot. capit. 4.
 Anton. Mirandulan. singularium certam. lib.
 22. 23. & 24. Medina lib. 2. de reſta in Deum
 fide cap. 1. + Secundo hominis deſiderium;
 etiam iunctum cum imaginatione, in extra-
 nea corpora nihil poteſt operare, vt probant
 D. Thom. part. 1. queſt. 118. art. 3. & libr. 3.
 contra Gent. cap. 103. Medina lib. 2. de reſta
 in Deum fide cap. 7. Conimbricenſ. lib. 7. Phy-
 ſicor. queſt. 1. cap. 2. Bernard. Baſim. lib. de ar-
 tib. Magic. propoſ. 8. Thomas Fienus lib. de vi-
 ribus imaginat. queſt. 10. 11. & 12. + Tertio
 quia radios, quos Alchindus ſomniauit, non à
 luce diſſuſos, ſed à tenebroſa nebula ſtultitiæ
 ſuæ prodiſſe credendum eſt, vt ſacrilega ſua
 ſacrificia, & alia huiusmodi perſuadeat, vt tra-
 dit Franc. Picus lib. 7. Pranot. cap. 6.
 + Ludouicus Dulcius cōtēdit lib. de gēmis,
 Imagines, Characteres, Annulos, Laminas, aut
 ſimilia ad quandam cœli poſituram fabricata
 magnam poteſtatem habere, ex virtute eis
 communicata ſublunari, aut ſympatia rerum
 inter ſe ſimilium, quatenus hæc figuræ ad am-
 ſim inuicem comparantur, vt tradunt Her-
 mes Trifmegiſtus, Ptholomeus, Albertus Mag-
 nus, & Mizaldus. + Et licet in hanc ſenten-
 tiam videatur ſe ſubſcribere Angelicus D.
 Th. lib. 3. contra Gent. cap. 101. & 104. melio-
 ribus poſtea pactus fundamentis, contra-
 riam profeſſus eſt, nempe tales figuræ nullam
 poſſe virtutē phyſicam imprimere, 2. 2. q. 96.
 art. 6. vt tradit Ioan. Euseb. p. 1. curioſa Phi-
 loſ. lib. 3. cap. 4. & 5. & p. 2. lib. 1. cap. 59.
 + Dicunt enim, quod ſi gemmæ ſit inſcul-
 ptus Aries, Leo, Sagittarius, cunctis fiet gratus
 poſſeſſor; cui Virgo, Taurus, Capricornius,
 hunc Religionis amplectendæ auidum effici:
 cui Gemini, Libra, Aquarius, hos amicos fi-
 dos, legum tenaces, & concordie ſtudioſos
 fore: cui Cancer, Scorpius, Piſces, is interen-
 dum amorem, iniquitatis, leuitatis, mendacij
 ſeſtorem eſſe. Cui Saturni caracter, is gliſ-
 cens robore, cui Iouis, amabilis, fortunatus,
 cui Martis inuiſtus; cui Solis opulentus, cui
 Veneris immerſibilis, & omnium compos vo-
 torum, &c. + Sed hæc impudicæ mentiræ ſunt
 portenta, quia omnes, quas in cœlo commi-
 niſcuntur Imagines proſus ſunt fictitiæ, qua-
 tenus figuræ quadam ſimilitudo & imago pic-
 turis illis adſcribitur, nominaque ad placitū
 impoſita, ſtellas ad inuicem diſtinguendi cau-
 ſa, vt tradit Barth. Silylanus in peregrin. qq.
 Decad. 1. cap. 9. queſtionis prin. 5. q. 1. & 2.
 Ioan. Eusebius ubi ſup. + Quis enim tam ſtul-
 tus & hebes ſit, vt neſciat, nullos in cœlo eſſe

veros Capricorn. Tauros, Leones, Sagittarios,
 Arietes, Dracones, Pegafos, & alia huiusmo-
 di, quæ Astrologorū inſipiens adhuc, & amēs
 turba commemorat, ſed dicis cauſa imagina-
 ri? Fictitiæ vero figuræ nulla poteſt eſſe effica-
 cia, quæ talis eſt, nec cum vera figura ſympa-
 tia, vel amor naturalis; nam id quod non eſt
 nullum effectum in id quod eſt, poteſt produ-
 cere, vt contendūt Sibyllæ. & Euseb. ubi ſup.
 + Nam licet animā intelligentem cœleſtibus
 corporibus, nō Platonici modo, ſed ex Catho-
 licis, etiam olim quidem Patres, & recentio-
 res Philoſophi affirmauerint, eorum ſenten-
 tia iam hodie, vt ſtolidæ, vanæ, falſa, erronea,
 atque ſcandalouſa, damnata eſt, Concilio Conſ-
 tantinopolis. & articulis Pariſienſ.
 + In Scriptura autem ſacra quando tribui-
 tur inanimatis, ea quæ ſunt animatorem, figu-
 ratæ, & allegoricè loquitur: nam mare vide-
 re, & ſugere, cœlum, & terram audire, & pla-
 cere per Proſopopeiam dicitur Leuit. 26. Deu-
 ter. 32. Pſal. 113. + Terra corrupta, & à Deo
 iudicanda legitur per Methoniſiam, Genef.
 6. Paralip. 1. cap. 16. Matth. 21. + Lapides
 clamaturi, terra aſpectu Dei tremere, vel reſ-
 ponſura interroganti, per Hyperbolem haben-
 tur, Leuit. 19. Pſal. 105. + Sol præſſe diem, &
 Luna noctem, & alia laudare Deum, dicuntur
 per Analogiam, Genef. cap. 1. Hierem. 7. Iob.
 15. Pſal. 32. + Vnde tenendum eſt mendaces
 illos eſſe, atq; ſtultos, qui ſoli figuræ, ſoli ſcrip-
 turæ, ſolis denique delineamentiſ, aut pictu-
 ris tantā mirabilium poteſtatem tribuerunt,
 vt docent D. Thom. 2. 2. q. 96. art. 2. & libr. 4.
 contra Gent. c. 104. & 105. Sylueſter in ſumm.
 v. ſuperſtitio, Codronch. lib. 3. de morb. venef. c.
 1. Bockelinus lib. de philoſ. cap. 1. Vayrus de ſuf-
 cino lib. 2. c. 9. Langius epiſt. 34. Meaina lib. 2.
 de reſta in Deum fide cap. 7. Cardanus de Va-
 riet. lib. 16. & de ſup. lib. 13. Bapt. Segni-
 lib. de vero ſtud. Chriſt. cap. 7.
 + Rogerius, alioquin doctus, ad prophe-
 tiam carnes Draconis conducere arbitratus
 eſt, cor, & hepar ad brutorum ſenſa percalēda,
 & ſimiliū plura, ex naturali virtute cauſā quæ
 rens in lib. Compend. ſtudij Theolog. + Sed
 eſt inſipientia ſæpè numero ſuperſtitioſi homi-
 nes doctis viris ſua deliria tribuentes, vt ple-
 raquē alia, quæ inſcribuntur Salomoni, Alber-
 to Magno, Ariſtotele, & alijs. + Contendunt
 etiam mira fieri per cœleſtes, quandoque vir-
 tutes, per qualitates latentes, per ſimilitudi-
 nem, diſſimilitudinem ve, per virtutes rerū
 innatas ſuis formis ſubſtantialibus inditas;
 quorum exempla non nulla ſunt mediocria,
 ſunt mala plura, nam quæ referunt experimē-

34 2a, si vera sunt, ad qualitates, viresque nature occultas referenda sunt, ut leonis pellem reliquas lacerare pelles, lupi eā, quæ agni est absumere, ut tradit *Francast. lib. de Sympatia, & antipb. Ioan. Eusebius p. 2. curiose philoph. lib. 1. cap. 13.* + Si contingit fieri audacem, qui cor, aut oculum leonis gestaret, terrorem eo animantibus incuti, & similia, quæ ex rebus naturalibus supersticiosi tumultuant: si aliquatenus cōstat eā virtutē suis formis, seu matris, essentis vigere, nō abnuimus; credimus tamen solere dæmonem, vel minus cautos, vel nimis secretorum avidos aggredi, quibus pacta sua solet occultare, eoque magis, si characteres, imagines, aut verba aducantur ad omnem efficaciam, pro effectu operantis animi, pro hora in qua fiunt, pro cœlesti configuratione, & influentia, &c. ut tradit *Fran. Picus Mirand. lib. 7. Prænot. cap. 7.*

35 ¶ Petrus Aponensis astronomiam orationem dicit placari Deum, scientiamque impetrari, si fiat cœli medium capite Draconis occupante: quod est merum delirium artis Notoriæ, & pleraque Magica cantamina, quæ nō ex Deo, neque natura, sed ex pacto cum dæmone operantur, quia Deus his orationibus, & obseruationibus non solet scientiam largiri, quia ut ait Regius Vates, *Psalm. 30. v. 7. Odit Deus obserbantes vanitatis supervacua.* + Alia etiam quæ affert Aponensis experimenta, in pacta conuenta cum dæmone referenda sunt, ut ex verbis in aure haustis largiatur quis, quæcumque alius petierit, ambulet super acutissimum gladium, super prunas ardentes ille sus, super fieri præterea serpentes, furibundos equos voce quiescere, ac vulnera carminibus sanare, & similia, quæ sunt defecata Magiæ portenta, nam cum non operentur virtute divina, nec naturali, consequens est ut fiant opes dæmonis, ut tradunt, *Victoria in Relect. de Magia n. 16. Fran. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 15. n. 14.* + De virtute divina, ex his, quæ diximus, ridiculum est, quia Deus oratione studiosa miracula non edit: de virtute naturali, perspectum est nulla esse verba, quantumvis sancta, quæ naturaliter operando, horum vel similium effectum valeant efficere, ut tradunt *D. August. lib. 21. Cimit. Dei cap. 6. D. Thom. 2. 2. q. 96. art. 4. & lib. 4. contra Gent. cap. 104. & 105. Leonar. Lefius lib. 2. de Inst. capit. 43. dub. 10. ex n. 63.*

38 ¶ Apollonius Thyaneus, qui aliquando veluti Deus habitus est, ab infantis, cuius nefaria opera non erubuerut, cum Christi Domini inefabilibus miraculis comparare, primo suam Magiam astrologia velare nitebatur, dū

annulos Planetarios ad quandam cœli posituram fabricatos ad omnem rem effectum habere propalavit ex Gentilium errore damnato *Exod. c. 20. v. 4. Non facies tibi sculptile, neque omnē similitudinē, quæ est in cœlo desuper, neque in terra deorsum, non adoravis ea, neque coles.* + Postea sine velamine apertum profitebatur cum dæmonibus scædus, quo diuinabat, quo mira huiusmodi peragebat, non secus quā Brachmanes Indorum, & Gymnosophistæ Æthiopum, cum quibus Appolonius Thyaneus diu versatus est, & eorum Magiam fuit cōsequutus, ut de eius cum Iarcha Brachmaniū principe apparet colloquio ut narrat *Philost. in eius vitalib. 1. Franc. Picus lib. 7. Prænot. cap. 10.* + Et sic annulos prædictos ad assertandæ dæmonis societatem retulit idē *Philost.* nam Astrologicas imagines, eo à Necromanticis differūt, quod hæc ad expressum cum dæmone scædus, apertasque inuocationes pertineant; illa tamen ad occultum pactum, ut tradunt. *D. Thom. lib. 3. contra Gent. capit. 105. Mart. de Arlestraet. de superstit. n. 24. Franc. Picus d. cap. 10.* + Per sepe enim in anulorum huiusmodi fabricatione, ipsis Planetis, & cœlestibus astris solebant sacrificia offerre, ut suam virtutem illis dignarentur impertiri, illaque adorare, ad quod expectat illud Prophetæ Sophon. *cap. 3. Qui adorant super tectum militiam cœli.* + Nam Astrologiæ prætextu Magia non semel incrementum accepit, ut probant. *Ioan. Picus Mirand. lib. 12. in Astrolog. cap. 2. 3. 4. 5 & 6. Franc. Picus eius ex fratre nepos lib. 5. Prænot. cap. 7. & lib. 7. capit. 2.* Nam ut ait Terullian. *lib. de Idolatr. Scimus Magia, & Astrologia inter se societatem habere.*

CAP. XII. De Magia Africana Atlantis, & Hesperidum.

SUMMARIVM.

1. Atlantis, & Hesperidum Magia sub Astrologia velamine irrepsit.
2. Atlas fuit Rex Mauritania, frater Hesperii Hispania Rex, qui ex fratris filia Hesperides suscepit.
3. Hesperides filia Atlætis hortos amenissimos habuerunt.
4. Atlas fuit Astrologia maxime deditus.
5. Atlas spheram adinvenit, & navigationem.
6. Atlas Astrologia naturali fuit præstantissimus.
7. Atlas quare credebatur cælum humeris suis sustentare.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

8. Atlas Rex in montem conuersus.
9. Atlantis mons ex magnitudine cæli columnam dixerunt.
10. Columnæ dictæ sunt Atlantes.
11. Astrologia persæpe Magia nomine adoleuit.
12. Hesperides Magia Atlantis edocta hortos incantatos habuerunt.
13. Hortos Hesperidum veros fuisse ex Magia.
14. Horti Hesperidum ubi fuerunt.
15. Lyxos ciuitas in Mauritania a Lucosfluvio appellata.
16. Lunx hodie dicitur Larache, & lyxos Lucos.
17. Horti Hesperidum fuerunt prope Lucum ubi nunc lacuna est.
18. Hesperidum horti in lacum resoluti ut ciuitates peccatores in mare mortuo.
19. Hesperidum horti, si apparentes fuerunt, lacuna eis erat necessaria ad elementaria corpora.
20. Hesperidum horti, aurea poma, draco vigilans ex Magia.
21. Aurea poma fuisse mala citria, quibus Afri cæ abundat.
22. Draco Hesperidum fluvius Lyxos creditus est.
23. Aurea poma, & draco Hesperidum non metaphorice, sed veris fuerunt.
24. Herculis fabula de pomis Hesperidum unde traxit originem.
25. Aurea oues dicuntur ob pulchritudinem.
26. Aurea mala, & draco per uigil fuerunt reuera in hortis Hesperidum.
27. Hesperidum poma, & draco incantata fuerunt.
28. Atlas Hesperidum pater Astrologia, & Magia ab omnibus commendatur.
29. Atlanti monti quare demones in habitabebant.
30. Montibus sua numina esse veteres crediderunt.
31. Luccus dicitur Arabicè fluvius incantatoris.
32. Luches in lingua sancta significat incantator.
33. Sapientia omnis antiquis in Astronomia cõpletebatur.
34. Atlas quare dictus sit Themis.
35. Themis significat perfectionem, & sapientiam.
36. Themã pro terra Africa accipitur, ubi Atlas vixit.
37. Themam filius Elipbaz coluit terrã Australem.
38. Arabes sunt negociatores, & fabulatores.

39. Elipbaz, & Themanites, vana scientiæ exquisitores.
40. Hesperides conuersæ sunt in Pleiades.
41. Afri incantationibus, & vanijs scientijs dediti.
42. Afri Magiam peculiariter profitebantur.
43. Hesperidum templi sacerdotissa Magia dedita.
44. Templum Hesperidum maxime cultum ob maleficia amatoria, & alia Magica præsidia.
45. Milites ex templo Hesperidum adferebant arma incantata.
46. Galeæ, gladij, camisia incantata ex templo Hesperidum.
47. Gladij incantati in templo Hesperidum ad omnia terribiles.

AT LANTIS, & Hesperidum Magia sub Astrologiæ velamine tot sæculis ab antiquis fere omnibus tam Græcis, quam Latinis laudata, decantataque, in dubium reuocatur a nostri temporis curiosis, qui minoris eruditionis, quam iudicij in priores incos Magiæ libros, vires exaceruerunt, vel ex eo quod ait Solin. lib. 5. cap. 1. *Vel fabulosissimum Atlantem.* † Atlas enim Rex fuit Mauritania, frater Hesperii Hispaniæ Regis, qui eius filiam sibi in matrimonium copulauit, ex qua septem filias suscepit, quæ ex matre Hesperides, ex patre Atlantes dictæ sunt, ut testantur Solin. lib. 5. cap. 2. Euseb. lib. 2. præpar. Euangel. cap. 3. & 4. † Qui hortos habuerunt amenissimos apud antiquos ex Magia maxime celebres, de quibus minimi in *Epitome de Magia* lib. 2. & in *defens. cap. 5. ex num. 1* & *Me referens præceptor meus collendiss. D. Ioã. Solorzano Regius Consil. de Iurc Indiar. lib. 1. cap. 9. num. 36. Natal. Comes in Mytholog. lib. 4. cap. 7 & lib. 7. cap. 6. Florian. lib. 1. cap. 19. Bernard. Aldrete de las antigued. lib. 4. c. 4. & seqq.*

¶ Fuit Astrologia deditissimus Atlas, & vixit ad oceani oras, ad tempora Moysis, nam ut ait D. August. lib. 18. Ciui. Dei c. 29. *Eo quippe tempore quo Moyses natus est, fuisse reperitur Atlas ille magnus Astrologus, ita ut eam inuenisse testatur Plin. lib. 8. capi. 56. Astrologiam Atlas Lybia filius adinuenit.* † Et non modo illicitam, sed laudabilem, spherã, cœlestium orbium, stellarum, & constellationum inuentorem facit Plin. lib. 2. cap. 8. *Spheram ipsam ante mulso Atlas, & nauigationem, Clem. Alexandrin. lib. 1. Stromat. §. 7. Atlas Lybs primus nauim est fabricatus.* † Nam ante

illū cum orbium celestium, stellarum cursu, aspectum, retrogradationum, & similitum confusanea notitia hominibus fuisset, magno studio, & infaciabili labore ea nobis comparavit, ut sic merito dixerit Vergil, *Æneid.* 1.

Maxime Atlas

*Hinc canit errantem Lunam, Solisque labores
Vnde hominum genus, & pecudes, unde imber,
& ignes,
Arcturum, pluviasque Hiadas, geminique Tri-
tones. &c.*

¶ Qua propter cælum, & terram humeris sustentate antiquitas fabulata est, nam ut ait D. August. lib. 18. *Ciuit. Dei* capit. 8. *Frater Promethei magnus fuisse Astrologus dicitur, unde occasionem fabula inuenit, ut cum cæli portare confinxerit, & torqueret axem, Verg. Æneid.* 6.

Vbi cælisfer Atlas,

Axem humero torquet stellis ardentibus aptū.
¶ Nec vno gradu consistit fabula, nam ut aco-
læ Regem suum æternum facerent, finxerunt Atlantem hunc in mortem eius nominis conuersum fuisse, Seruius ad *Æneid.* 4. *Nam Rex fuit, qui cum audisset Oraculum cauendum esse à Iobis filio, & rationem nullam susciperet, à Persæo in montem euersus est, viso Gorgonis capite, eo quod illum noluit suscipere. ¶ Sic veteres de monte isto fabularunt, ut de suo Rege cælum sustinere, nam ut ait Herodot. lib. 4. Cui confines est Atlas, & undique teres, & (ut fertur) adeo excelsus, ut eius cacumen nequeat cerni, quod à nobis vnquam relinquitur, neque hieme, neque æstate, quem esse columnā cæli indigna aiunt. ¶ Vnde columnæ dicte sunt *ατλαντες* Atlantes. Siue etiam quo super montem fuisset columna in sui Regis memoriam qua propter columnam, & Atlantem appellat Dionys. *μικραδων* & magnum miraculū.*

*Stat (ignes miraculum) ad extremas Gades
Alto sub mōte lōge, lateq; disperforū Atlātē,
Vbi etiam anea excuditur columna in cæli
Excelsa densis operta nubibus.*

¶ Astrologiæ scientiam, quam profitebatur Atlas Magiam fuisse probabile est, nam Magia persæpe Astrologiæ nomine adoleuit, ut tradunt *Tertul. lib. de Idolat. Ioan. Picus, Mirand. lib. 12. in Astrolog. capit. 2. 3. 4. 5. & 6. Fran. Picus lib. 3. Prænot. cap. 7. & lib. 7. cap. 2. Ioan. Filesc. lib. de Magia idolat. §. 7.*

¶ Qua quidem Magia cum Hesperides, ab Atlante edoctæ fuissent, omnia quæ de illorū scientia, hortis, pomis, aureis, dracone, & alijs huiusmodi, ad Magiam referenda sunt, nam ut ait Plin. lib. 19. capit. 4. *Antiquitas ni-
hil prius mirata est quam Hesperidum hortos.*

¶ Nec propterea in fabulis referenda sunt, nā Hesperidum hortos veros fuisse tradit Plin. lib. 5. capi. 1. *Vbi Regia Antbei, certamenque cum Hercule, & Hesperidum horti & lib. 29. c. 4. Vbi Hesperidum horti fuisse produntur 200. passus ab Oceano, iuxta delubrum Herculis antiqui. ¶ Qui locus prope est ciuitati Lyxos Mauritanie, quam nos dicimus Larache, à Potentissimo Rege nostro D. D. Philippo III. colonia Hispaniæ cū præsidio facta anno 1610. olim à Claudio Cætere iura Romana concessa, Plin. lib. 5. cap. 5. Colonia à Claudio Casare facta Lyxos, ubi Antbei Regia, certamenq; cum Hercule, & Hesperidum horti. ¶ Quæ à Gadibus distat octocenta stadiorum, quæ centum miliaria conficiunt, Strabo lib. 17. *Extrema Mauritania pars, & Cates appellatur, pens est opidum paruum supra mare ad Barbari Tinga, Artemidorus Linga, Eratos tenes, Lixum, & contra Gades est situm freto DCCC. stadiorum directum, & tantum distata Freto columnarum, ut yque piscandi gratia usq; ad Lixum annem circa Murissiam nauigasse. ¶ Nisi velis ciuitatem dici Lynx, vel Lunx hodie Larache, à flumine Lyxo, vel Luxo, Pomp. Mela, Proprius autem Sala, & Luxo flumine Lunx proxima, quem hodie mutata X. in C. dicimus Lacco, Ioan. Leon in descript. Afric. *L. Haraise vna citta fabricata da gli antiebi Africani sul mare Oceano, doue entra el fiume Luccus de vna parte posta sopra la ribera del fiume.***

¶ Vnde dicendum est celebres illos hortos Hesperidum consitos fuisse propè Luccum flumen, in loco, vbi nunc lacuna est, distans ab Atlante monte 205000. passuū, quæ in mari ingreditur sinuoso mearu, nam ut ait Euriped. *Hesperidum usque pontus consitus litus, Plin. li. 5. c. 1. Lyxos, &c. Hesperidū horti, effūdatur autem hunc aestiūm è mari fluxuoso meatu.*

¶ Potest enim intelligi Hortos huiusmodi Hesperidum, si veri fuerint, diuino iudicio in lacum eiusmodi fuisse mutatos, ut ciuitates illæ peccatores in mare mortuo *Genes. cap. 19.* ¶ Si apparentes fuerint, Magica arte diabolus necesse habuisse pantani continuam exaltationem ad formanda aurea poma, draconem custodem, & alia huiusmodi, quæ de his hortis celebrabantur, ut Duci Rathbono contigisse narrat Sigisbert. in sua *Chron. Oros. de Conarrub. lib. 1. de vera proph. cap. 26. ¶ Omnia enim huiusmodi ex Magica arte, & pacto cum dæmone patrata intelligo, quia quia imbutus fuit Hercules ab ipso Atlante, ut tradit Diodor. lib. 5. cap. 2. & eo excellentior, ut testatur Claudian. in laud. Stil. 1. aurea poma ex*

Magia

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

Magia huiusmodi conquisita ab Hesperidum hortis surripuit, superato dæmone, Seneca in Hercul. furent. v. 238.

Post hac ad ortus nemoris opulenti domos Aurifera vigilis spolia serpentis tulit, &c.

¶ Nam licet mala huiusmodi aurea, citra mala fuisse, alij sint arbitrati, quibus Africa fertilis fuit, Athenæus lib. 3. in Athen. cap. 7. Scriptum à comicis potius inuenitur, qui de ipsius pomis cum aliquid dicunt, de citris malis videtur id tradere, Antiphanes in Boetio.

A. sed hac accipere

O Virgo mala B. pulchra sane A. pulchra quidē Dij boni:

A. Ab Hesperedibus, sic mihi Lucifera propitia sit,

Aurea hac mala tria esse inquirunt.

† Et similiter draconum flumen Lyxum, vel Luccum fuisse alij contendunt, sic dictū propter sinuosos meatus, Solin. d. capit. 37. Lynx quoque, &c. flexuoso meatu astuarium ē mari fertur adeo sinuosis lateribus tortuosum, ut visentibus procul lapsus angueos fracta vertigine mentiatur. † Sed neutris assentior, nam si mala aurea citri fructus fuissent, quibus Africa abundabat, nō ex eis horti huiusmodi tāto in pretio fuissent, neque eorum audius Hercules, tam ingentia pericula subisset, si ubique inueniri possent: etsi draco flumen fuisset, ab eo occidi nequibat, quare non metaphoricē, sed verē intelligenda sunt, nam ut Lucanus noster non modo poeta, sed historicus testatur Pharsal. 5.

Aureaq; Hesperidum seruans fulgentia mala Aspera, aceruatūes immani corpore serpēs, &c.

¶ Nequē minus assentior calumniatori, qui ad impugnandam hanc veritatem, non mala aurea, sed oues fuisse in hortis Hesperidum celebres, quæ ob earum decorem aureæ dicebantur, quæ Hercules furatus est, occisso pastore, Seruius ad Æneid. 1. Hesperides Atlantis filia Nympha secundum fabulam hortum habuerunt, in quo erant aurea mala Veneri consecrata, quæ Hercules missus ab Eurysteo occisso peruigili dracone subtulit; re vera nobilissimæ puellæ, quorum greges abegit Hercules occisso eorum pastore. † Nam licet in eam sententiam veniāt, cum Marcus Varro lib. 2. de re rust. cap. 1. tum Palephates, qui in hac verba testatur lib. 1. Aurea enim oues numerabantur, quoniam pulcherrimum omnium rerum aurum est, & illæ quoque pulcherrimæ erant, &c. etenim ut poma, sic oues quoque apud Græcos vocantur, quæ quidem cum citra lictus pascentia Hercules vidisset ea abigendo comprehēdens nauis sue imposuit, simulque earum pasto-

rem nomine draconem secum domum perduxit.

† Nihilominus sententiam non muto, nam hæc omnia Gentilitatis euasiones fuerunt, oppressæ effectus incantamenti, nam cum aurea poma in arbore non dentur natura, nec draco peruigil ad custodiam reperiatur, oues esse cū pastore cōmentī sunt, cum re vera aurea mala, & draconem peruigilem fuisse tradiderunt, Diodor. Sicul. lib. 5. cap. 2. Higin. apud Amniam. lib. de Regibus Hispan. cap. 15. Flor. de Ocampo lib. 1. cap. 19. Natales Comes in Mythrol. lib. 4. cap. 7. & lib. 7. cap. 7. Ber. Aldrete de las antig. lib. 4. c. 7.

¶ Vnde hortos huiusmodi, poma aurea, draconem, & pastorem in cantata fuisse, tenendum est, ut dixi in Epitome de Magia lib. 2. cap. 28. n. 36. & in Defens. capit. 5. ex n. 7. & Me referens sequitur preceptus meus D. Ioan. Solorzano Regius Conf. de iure indiar. lib. 1. cap. 9. n. 36. Bern. Aldrete de las antiguid. de Esp. lib. 4. cap. 9. † Nam Atlas iste, & Hesperides filia à Græcis, Latinis q; autorib; astrologia, & Magia commendantur, qua propter Atlantis motem spectris in horrore affirmat Solin. lib. 5. cap. 1. Silere omnia haut aliquam solitudinem horrore, & cap. 37. Lucet nocturnis ignibus choreis Aegyptum, undique personatur. † Aegyptianes autē dæmones tuerunt, qui facie humana in caprino corpore ad concubitus sagarū in montib; apparebant; quos Satiros, & aunos, seu Siluanos fuisse alio loco dictum est, nam de montibus, qui huiusmodi spectris in horrebant, sic testatur noster M. Annæus Lucan. Pharsal. lib. 4.

Hæc loca capripedes, Satynos, Nymphasque tueri.

Finitimis fingunt, & Faunos esse loquuntur.

† Nam montibus sua numina in esse, nō solū Afri, sed & Romani, & alij Gentiles, sibi persuaderunt, ut probat Ribera in Hosean. capit. 5. n. 24. Et apud Hebreos eadem mos fuit, ex qua Salomon Chaddo adificauit templum in monte, Reg. 3. c. 11. & Samaritana Christū interrogat. Ioan. c. 4. Patres nostri in monte hoc adorauerunt. Verg. Æneid. 8.

Hic nemo, hunc inquit, frōdoso vertice collē (Quis Deus incertus est) habitat Deus.

¶ Ad quod alludit infus mer fluminis nomen, quem Luccum, nostri appellant, Arabes, tamē dicunt Nabar Luccus, Syriaci, נַבְרִלְכֻס Nabara Lachisu, hoc est fluminis incantationis, Hebreus autem נַבְרִלְכֻס Nabar Luchus, hoc est amnis incantatoris, Hispanæ, Rio del encantador ut tradit amicus noster Bern. Aldrete lib. 4. de las antigui. de Espa. capit. 9. † Nā in lingua sancta נַבְרִלְכֻס Luchus, significat,

incantator, Hierem. cap. 8. *Ecce ego mitto vos serpentes regulos, quibus non est incantatio* וְלֹא־לַחֲשָׁא, Ecclesiast. cap. 10. *Si momorderit serpens in silentio, alij legunt absque incantatione* וְלֹא־לַחֲשָׁא Psal. 57. *Sicut aspidis surda, & obdurantis aures, quae non audit vocem incantantium* וְלֹא־לַחֲשָׁא *Lachasim.* † Nā cum Atlas ille magnus fuisset Astrologus procul dubio Magiz deditus fuit, nam antiquitus omnis sapientia in Astronomia complectebatur. D. Augusti lib. 18. *Ciuit. Dei cap. 39. Ipsa quoque memorabilis doctrina, quae appellata est sapientia, quid erat, nisi maxime astronomia.* † Quapropter Atlas dictus est *Themis*, à voce Arabe *Themen*, quae significat, cuiuscumque rei finē, ut tradit *Alaret. ubi sup. Ouid. lib. 4. Metam.*

Dederat Themis hāc Parmasia forti,
Tēpus Atlas veniet, tua post spoliabitur auro
Arbor, & hūc prada sitū sū loue natus habebit.

† Siue à voce Hebraea וְלֹא־לַחֲשָׁא *Theman*, quae significat perfectionem, & sapientiam, secundum D. Hierony. in *Isaiam lib. 7. cap. 2.* Et ita intelliguntur duo loci difficiles Hierem. cap. 49. *Nunquid non est sapientia in Theman, Baruch cap. 3. Non est audita in terra Chanaan, neque visa est in Theman.* † Theman enim pro terra Africa accipitur ubi Atlas suā exercuit Astrologiam, D. Hieron. in dictis locis *Mistam ignem in Theman, quae Idumaeorum regio est, & vergit ad Australem partem, quod interpretatur Theman, eo quod Eurus, & Austrū, Africumque respiciat.* † Siue à Themā nepote Elau, filius Eliphaz, *Genes. cap. 36.* cui tribuitur origo terrae Australis, quae Africa est, ut docet D. Hieron. *lib. de locis Hebraic.* † Quae Gēs est vanis scientijs dedita, & fictionibus, Baruch, d. c. 3. *Negotiatores Merrba, & Theman, & fabulatores, & exquisitores prudentia, & intelligentia, nam ut ait Lucian. Ἀπὸ θού Ὀλισθητὰ τὰ τούτου Δέου Arabes fabularū interpretes, doctores, & commentatores.* † Ad quod respicere videtur diuinus Iob, dum vanae scientiae exquisitores appellat cap. 4. *Eliphaz, & Themanites, qualis fuit Atlantis scientia, & Hesperidum, quae alio nomine dictae sunt Pleiadas, Iob cap. 9. Qui facit Austrum, & Oriū, & Pleiadas in interiora Austri.* † Quippe ob hanc scientiam conuersas fuisse in septem stellas, quae sunt inter cornua Tauri, dictas *Pleiadas*, docet Hygin. *fab. 136.* Vnde Aratus in *Phenom.*

Caelifero genita, si vere sustinet Atlas
Regna Iouis, superosq; atq; ipso pōdere gaudet,
Lumine non multo Pleiadas.

† Vnde apud Arabes peculiare est incantationis munus, ut omnium criminum colu-

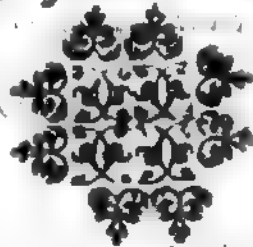
uiem, & scintillam malorum, nam ut ait Saluian. de *provident. lib. 7. Omnes nationes habent sicut pecaliaria mala, etiam quaedam bona, in Afris penē omnibus nescio quid non malum?* † Et praesertim Magiam profitebantur, quae eis usque in praesens perdurat, nam ut ait Ioā. Leon in *descript. Afric. c. 3. Et in vero quæstulo Cabala ē un arte marabigliosa, quæ io per me viddi cosa tenuta naturale, che parese cosa sopra naturale.* † Nam totum hoc pendet ex mera incantatione, atque demonis inuocatione, ut de ipsarum Hesperidum templi Sacerdotisa in hæc verba canit Pub. Vergilius *Aeneid. 4.*

Hinc mihi Masyle gratis monstrata sacerdos,
Hesperidum templi custos, epulasque draconi
Qua dabat, & sacros serbabat in arbore ramos:
Hæc se carminibus promissit soluere mentes,
Quas vellent, aut alias diras immitere curas:
Sistere aquas fluuijs, & vertere sydera retro:
Nocturnosque ciet Manes: mugire videuis
Sub pedibus terrā, & descendere montibus ornos.

† Quia propter ex vniuersis terræ partibus religionis ergo, & voti causa, ad hunc templum confluxerant peregrini, non pro Astrologiae modo scientia, quam pro Magica praesidia, & incantamenta amatoria, & similia, quae de expressa demonis societate fuisse ambigendum non est, ex ijs, quae dixi in *Defens. d. c. 3. n. 75.* † Militesque pro incantandis armis plures ad has oras conuenerant, ut indomiti in pugna persisterent, & alios prosternerent: galeasque adferebant ex templo invincibiles, ex demonis pacto, quas ideo appellabant *Orci galeas*, apud *Homer. Iliad. 5.* & camisas portabant caracteribus varijs descriptas ad hoc, ut fierent invulnerabiles, ut tradit *Mart. del Rio.* † Necnon & gladios efudeles, contra omnia tela inimici in superabibiles ad imitationem diuinæ virtutis, *Machab. 3. cap. 15. Accipe sanctum gladium munus à Deo, in quo desicias aduersarios.* † Ex quo simia diabolus in hoc templo Hesperidum, suis donabat gladios ad omnia domunda terribiles, crudescences incantatione, ut in hæc verba canit Syl. Italicus.

Et quatis ensem.

Cantator nuper senior, quem fecerat igni,
Lisore ab Hesperidum Rhe misus, qui carmine pollens
Fidebat Magica ferrum crudescere lingua.

CAP. XIII. De Magia Hispania diuina, & naturali, Cordubæ maximè euecta.

SUMMARIVM.

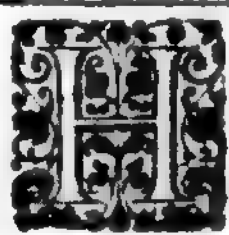
1. Hispania Græcis *Ἰσπανία* dicitur hoc est mirabile.
2. Tubal nepos fuit Noe.
3. Tubal primus Hispaniam habitauit.
4. Annus, quo Tubal in Hispaniam venit.
5. Dei veri Religio ex Tubale in Hispania effecapit.
6. Noe ab Adamo explicitam cognitionem habuit de Christi incarnatione, &c.
7. Tempia vero Deo Hispania ex Tubale effecaperunt.
8. Tolcto templum fuit vero Deo ex Tubale.
9. Corduba templum vero Deo à Tubalis temporibus.
10. Tubal Ianus dictus quod templa primus crexisset.
11. Ianus verus Deus credebatur.
12. Verus Deus est ianua nostra salutis.
13. Iaugaycoa verus Deus dicitur ex Iano.
14. Templum Iani apud veteres Augustissimum.
15. Columna Cordubæ in Ecclesia maiori repta probant ibi fuisse Iani templum.
16. Columna inscripta anno, quo Christus natus est.
16. Columna inscripta anno, quo Christus passus est.
17. Augustum, quasi sanctum appellatur.
18. Iani templi ruini extructa est Mezquita ab Abderramem Rege Cordubæ ubi nunc Ecclesia maior est.
19. Iani templum quod fuit veri Dei antiquitus fuit, ubi nunc est Ecclesia maior.
20. Ecclesia nostra maior fluuio Bati est contigua, ut olim fuit Iani templum.
21. Veri Dei templum tam sub fidelibus, quam infidelibus religiosissimum.
22. Hispanis ex Tubale veri Dei cognitio emanauit, quæ postea sub ignoto Deo cultus fuit.
23. Celtiberi ignotum Deum colebant.
24. Galli ignotum Deum coluerunt.
25. Græci ignotum Deum habuerunt.
26. Verus Deus Gentilibus fuit ignotus.
27. Athenienses sub ignoto Deo verum Deum collebant.
28. Verus Deus recte à Gentibus sub nomine ignoti Dei cultus.

29. Romani verum Deum sub ignoto Deo colebant.
30. Romani Hebreos putarunt ignotum Deum colere.
31. Hispani ut veri Dei cognitionem per orbem diffunderent maiorem eius partem fundarunt.
32. Hispani in Asia Iberos condiderunt.
33. Iberia dicta fuit Hispania ab Ibero Rege.
34. Gallia, Alexia, & alij populi inter Rhodanum, & Pyrenæos ab Hispanis conditi.
35. Galli inter Rhodani, & Pyrenæos ab Hispanis Iberi appellantur.
36. Hercules Orolybius Hispanus Gallis leges dedit, & imperabit.
37. Reges Galie ex Comitatu Tolosa sexudatarij fuerunt Regibus Hispania.
38. Sicilia ab Hispanis originem ducit ex quo dicta Sicania.
39. Troiani à Dardano filio, & genero nostrorum Regum conditi sunt.
40. Anglia, Hibernia, Scotia ab Hispanis ducunt originem.
41. Insula omnes maris Mediterrani ab Hispanis trahunt originem.
42. Africa innumeros populos Hispani condiderunt.
43. Italia multe sunt urbes quæ ab Hispanis originem habent.
44. Roma orbis caput condita fuit, & nominata à Roma filia Atlantis Itali.
45. Roma multis seculis ante Romulū ab Hispanis condita, & habitata fuit.
46. Sicani primi Roma habitatores Hispani fuerunt.
47. Hispani primi Romæ conditores.
48. Hispani veteres Sicani dicebantur.
49. Sicani dicti sunt à Sicore fluuio, qui transit prope Leridam.
50. Hispani Veteres sapientia, & prudentia clari fuerunt.
51. Hispanorum sapientia non infima Græcorum Philosophis, sacerdotibus Egyptijs, Chaldeis Asiaticorum Druidibus Gallorū & Brachmanibus Indorum.
52. Hispani ingenio illustres, nauigationi, & nouis rebus inuestigandis.
53. Hispani iudicio, & grauitate commendati, urbanitate, constantia, animo ad magna.
54. Hispani, Astures, Galeci, & Vascones ferocitate, & Barbaria ab aliquibus notati.
55. Hispani agreste vita, & immanitate ab alijs reprehensi.
56. Mariana omnium vitia in nostros coniecit.
57. Turæctani polytia, & scientijs à primordijs.

- dijs suis valuerunt, ut à sex milibus annorum sapientia volumina, & leges habuerint.
58. Leges huiusmodi à Tubalis tempore Hispanos habuisse probatur.
59. Leges Hispanorum antiquiores, quam lex Domini data in Sina.
60. Hispania ruditas, & ferocitas, non vitio gentis, sed etati illi tribuenda est.
61. Nationes alia alijs barbara vise sunt.
62. Hispania philosophia, Iurisprudentia, & alijs scientijs enstuit, ante quã Græcia proficeretur.
63. Osiris Rex Ægyptius trecentos annos post diluvium in Hispaniam venit, scientia alleclus.
64. Hercules Orolybius Rex Hispania, Gallis leges dedit.
65. Hercules Orolybius Gallos ad meliorem vitæ normam reduxit.
66. Hesperus, Atlas, Gorgoris, & Abiris Reges nostri antiquissimi sapientes, & prudentes fuerunt.
67. Argentarius Hispania Rex litterarum autor, & inuentor fuit.
68. Imperium Romanum ab Hispanis non fuit egressus ex anno Christi 98. usque ad ann. 195.
69. Imperatores Romanorum ex Hispanis.
70. Philosophi apud Romanos ex Hispania.
71. Hispania, loco tributi, Imperio Romano Imperatores, Consules, & philosophos, quibus regeretur, dare consuevit.
72. Corduba Prouincia caput.
73. Corduba Hispania metropolis.
74. Corduba condita fuit à Tubale Noe nepote, & præ alijs dilecta, ex quo dicta Corduba Tubalis.
75. Cor maris, quare appelletur Neptunus.
76. Marcellus ex Corduba reparatione Conditoris nomen obtinuit, ut Semiramis in Babylonia.
77. Romulus, quia Romam maris cinxis eius conditor appellatus est.
78. Corduba à Tubalis tempore philosophia, & legalis sapientie celebres scholæ fuerunt.
79. Aristoteles philosophia princeps Corduba natus fuit, secundum nonnullos.
80. Aristoteles verius est ad Hispaniã venisse.
81. Corduba Ciuitas patritia, prima Romanorum Colonia, sedes Proconsulis Bætice, & conuentus Iudicum.
82. Trogus Pompeus Romanorum Imperator Cordubensis fuit.
83. Annaeus Seneca, Annaeus Mela, & Iunius Galion philosophi fratres Corduba nati sunt.
84. L. Annaeus Seneca philosophus, & Annaeus Seneca Tragicus filij Annaei Senecæ, & Annaeus Lucan' filius Melæ Cordubenses.
85. Seneca philosophus Neronis preceptor D. Pauli amicus Romæ publicæ Consulatum gessit.
86. Seneca Tragicus scitiam Neronis fugiẽs se ipsum interemit.
88. Lucanus Corduba natus anno salutis 19.
89. Sext. Hæna, Annaeus Florus, Annaeus Hircius, Fabi' Seneca philosophi Cordubenses.
90. Pythagoras Anaxagoras, Plato, & alijs philosophi sapientie studio in Ægyptum nauigarunt.
91. 92. Orpheus, Homerus, Hesiodus, Vlyses, & alijs sapientie studio in Hispaniam venerunt.
93. Hermes Trismegistus Ægyptias philosophus, & Licurgus Spartarum legislator in Hispaniam sapientie studio apulerunt.
94. Artemidorus, & alij quam plures ex Græcia in Hispaniam venerunt.
95. Apolonius Tyaneus scientiarum studio in Hispaniam venit.
96. Polybius philosophus Magister Scipionis in Hispaniam venit.
97. Apoleus philosophus postquam Orbem perlustrauit, usque dum ad Hispaniam venit nihil scire dicebat.
98. Asclepiades Mirlianus scientie studio in Cordubam venit, ubi celebres scholæ fuerunt.
99. Marc. Sempronius, Caton Censorinus, Plinius, & alij philosophi Hispania venerunt.
100. Hispania est præcipua Christi hereditas.
101. Hispania vltima terrarum meta habitata fuit.
102. Labarus Constantini ex cruce, quam Hispani pro signo bellico ante Christum deferre consueberunt.
103. Hispania tres Soles apparuerunt in Christi natiuitate in signum confessionis Trinitatis.
104. Hispania conuersionem specialiter Christus Apostolis demandaust.
105. Hispania prima Prouinciæ Christi fidem recepit.
106. D. Iacobus Zebedeus Hispania venit ad prædicationem Euangelij, ut afferant Pontifices.
107. Papæ autoritas in definiendo maior est, quam sanctorum.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

108. Reges nostri afferunt D. Iacobum in Hispaniam venisse.
109. D. Iacobum in Hispaniam venisse Patris & historiarum veritate probatur.
110. D. Petrus Apostolorum princeps in Hispaniam venit.
111. D. Paulus doctor Gentium in Hispaniam venit.
112. Aquila Ponticus iussu Apostoli in Hispaniam venit.
113. Fideles, innumeri, qui Hierosolymis igne & ferro persequerentur in Hispania venerunt.
114. Centurio qui moriente Domino conversus est Hispanus fuit.
115. Hispani primi fuerunt, qui in Provincia fidem receperunt.
116. Ecclesia Catholica in Hispania semper ab erroribus immunis.
117. Hispana Ecclesia à barbaris oppressa nunquam eorum erroribus defecata est.
118. Hispania sola, barbaros à quibus dominabatur ad veram Religionem convertit.
119. Sifibutus Gotorum Rex, Hermenegildus, & alij ab Hispanis sapientes, & Christianificati sunt.
120. Beatissima Virgo Maria in Hispaniam venit, & eius nominis, adhuc vivas, extrahitur Ecclesia.
121. Hispani fuerunt primi Theologi post Apostolos.
122. D. Osi Episcopi Cordubensis defensio.
123. Concilium primum post Hierosolymitanum, in Ecclesia celebratum est Hispanie Illeberis, in quo Osius Cordubensis presuit.
124. Concilia Hispanie multa Toletis, Corduba, Brachera.
125. Cordubensis Concilia non extant, præter aliquos canones.
126. Aristoteles doctrina Hispania maxime culta sub Arabum oppressione.
127. Corduba Philosophi insignes ex Arabibus.
128. Averroes cum Aristotelem interpretandum susciperet propriam condidit sectam, cui adhaerunt Parisienses.
129. D. Thomas Aquinas post Averroem Theologiam scholasticam adinvenit, concordando Aristotelem cum Augustino.
130. Corduba Martyrum videris illustris sub Romanorum potestate.
131. Martyres Corduba sub Arabum oppressione.

HISPANIA mundi miraculū, domina, & magistra, ob nimiam terræ fertilitatem, cæli regionem temperatissimam, Decorum patria ab antiquis existimata, non à Pana Dionysij comite, aut alia fabulosa traditione, sed ab *Σπείον Spanion*, nomen accepit, quod Græcis *mirum*, seu *mirabile* significat, ut ex Platone, & alijs dicitur in *Epitome de Magia lib. 3. cap. 3. Apendic. ex num. 16.* Primo habitata est à Tubale filio Iapheth, qui fuit filius Noe sanctissimi, cuius generationem, (ob nimiam relegendam, & pietatem) primam omnium sacra Paremia agreditur, *Genesis cap. 10. vers. 2. Filij Iapheth, Gomer, & Magog, & Madai, & Iavan, & Tubal.* Hic enim omnium primus Hispaniam aduentatus est, ut tradunt *Flav. Ioseph. lib. 1. antiq. Iudæ. cap. 7. D. Roderic. Archiep. Toletan. libr. 1. Chron. cap. 3. D. Ioan. Bapt. Villalpando in Regias Ezechiel. prophet. explanat. tom. 2. part. 1. cap. 37. Garibay Zamalloa tom. 1. hist. libr. 4. cap. 5. Marian. lib. 1. cap. 1.* Et eamque cum filiis suis primus habitavit in dispersione gentium post edificationem turris Babel, & confussionem labij, vno, vel altero anno, qui fuit, ab origine mundi 1931. à Generali catachismo 275. ante natum Christum 2122. Secundum computum *Iacobi Saliæ eruditissimi viri in Annal. sacris tom. 1. fol. 141.* Ex quibus quidem Tubalis filijs, & nepotibus veri Dei Religio, & cognitio in Hispanos nostros à principio esse capit, nam ut testatur D. Luc. in Actis Apost. cap. 4. vers. 21. *Non est aliud nomen datum hominibus, in quo possint salvi fieri.* Adam enim, à quo Noe institutus est, explicitam cognitionem habuit de Christi Incarnatione, & Resurrectione, quatenus ordinantur ad consumationem gloriæ, ut tradunt D. *Tb. 2. 2. q. 2. art. 7. Saliæ. ubi sup. d. 10. 1. d. 7.* Unde veri Dei cognitione à principio ex Tubale in Hispania fuisse probabile est, cum in veri Dei honorem Hispaniæ templa erecta fuissent ab illis Reipublicæ primordijs, quorum unum fuit Gadir in loco ubi postea Hercules antiquus sepultus est, nam ibi fuisse templum testantur *Philostroph. lib. 5. de vita Apollon. Silus Italicus libr. 3. Ioan. de la Puente li. 3. de las Monetas. 13.* Toletis etiā ab illis priscis temporibus templū fuit vero Deo consecratum, (postea ex Hæbreorum adventu in Hispaniam cum Nabuzardano Chaldeo duce exercitus Nabuchodonosor, totius orbis terrarum celeberrima fuit Synagoga) in quo sine simulachro verus Deus colebatur, ut tradunt

Beatur. lib. 1. capit. 24. Figueria in summa lu-
 9 dei. p. 1. Garibay lib. 5. c. 4. tom. 1. & Cordubæ
 similiter templum fuit sumptuosæ fabricæ, &
 admirandæ magnitudinis, prope Bætin, vero
 Deo consecratum, cum Sacerdotibus, & sa-
 crificijs, multo antea quam templum Domi-
 ni Hierosolymis ædificaretur, ut dicam tom.
 3. de spiritualibus anexis siue de Iure Eccles.
 10 lib. 3. cap. 12. ex num. 1. † Quod postea IANUS
 nomen sortitum est, vel quia ipsum Tubalem
 eius conditorem hoc nomine colli voluerunt,
 eo quod templa primus erexisset, quia ut ait
 Xenoph. apud Machrob. lib. 1. Saturnal. cap.
 9. Ianum primum dii templa fecisse, & ritus
 11 instituit sacrorum. † Siue etiam quod IANUS
 verum Deum existimabant, nā ut ait Cicero
 lib. 2. natur. Deorum, Cumque omnibus rebus
 vim haberent maximam prima, & extrema
 principem in sacrificando IANUS esse volue-
 runt, quod ab eundo nomen est dictum: ex quo
 transitores per via Iani, foresque in liminibus
 12 adium Ianua nominantur. † Nam verus Deus
 est Ianua nostræ salutis, factus nobis sanctifi-
 catio, & redemptio, principium, & finis, pri-
 ma, & extrema, Alpha, & Omega, D. Ioan.
 Apocalyps. cap. 1. 3. & 12. in quo morbor,
 & sumus, Act. Apostol. cap. 17. v. 28.
 13 ¶ Sic ergo hoc templum Veri Dei, fuit
 IANUS tamen nomine, nam Basconi, (quorum
 lingua antiquitus Hispaniæ communis fuit)
 Deum verum appellant IAVNGAYCUAN,
 quasi Ianum primum supremamque Deum, ut
 tradit Garibay Zamall. d. tom. 1. lib. 4. cap. 4.
 14 † Qua propter hoc templum veteres adeo Au-
 gustissimum iudicarunt, ut in omnibus fere
 columnijs milliaribus computum ad Occea-
 num à IANO BT BÆTE constituebant, ut
 erudite notat amicus, & concivis meus Pe-
 trus Diaz de Ribas tract. de las antigued. de
 15 Cordob. discurs. 4. fol. 31 & seqq. † Et proba-
 tur irrefragabili testimonio ex duobus illis
 columnijs, quæ Ecclesiæ nostræ maiori eruptæ
 sunt anno Christi 1535. (nā ibi fuit templum
 IANUS, ut postea dicemus) quæ nunc erectæ
 videntur, de auratis litteris in atrio prædictæ
 maioris Ecclesiæ, quarum altera scripta est,
 eo anno, quo Christus Dominus natus fuit, al-
 16 tera, eo anno quo passus est, quas refert Am-
 brof. de Moral. lib. 9. histor. cap. 1. & 2. † Pri-
 ma, quæ scripta est anno Natiuitatis Domini,
 qui fuit annus mundi 4053. Imperij Roman.
 48. August. 34. Herod. 37. alias 40. Olym-
 piad. 194. ann. 4. Urbis cond. 752. Cons. S.
 Cossio Cornel. Lentul. & Galphur. Pison.
 Augg. anno Jul. 45. August. 29. sic se ha-
 bet.

IMP. CÆSAR DIVI F. AVGVS.
 CONSS. XIII. TRIB. POTEST. XXI.
 PONT. MAX. A BÆTE ET IANO
 AVGVST. AD OCCEANVM LXIII.

16 Altera columna, quæ scripta est anno mortis Do-
 mini, qui fuit annus mundi 4086. Christi 34. Vir-
 gin. 49. Imp. Roman. 81. Tiber. Aug. 20. Phi-
 lippi Tetrarc. 35. Cayphæ Pontif. 16. Præli-
 dis Syriæ Pomponio Flacco 12. Iudææ pro-
 curante Pontio Pilato 8. Olympiad. 202.
 ann. 1. urbis cond. 785. Cons. Seru. Sulpi-
 cio Galba, & L. Cornelio Sylla anno Jul. 78.
 Augg. 62. sic se habet.

IMP. CÆSAR DVVI AVGVSTI F.
 D. IVLINEPOS AVGVSTVS
 PONTV FEX MAX. CONS. V. IMP.
 TRIB. POTEST. XXXVII. AB IANO
 AVGVSTO, QVI EST AD BÆTIM
 VSQVE AD OCCEANVM LXIII.

17 † In quibus quidem inscriptionibus templum
 huiusmodi Augusti nomine cohonestatum re-
 peritur, non Imperatorum causa, ut voluit
 Morales noster ubi supra, quia antiquior est
 Imperatorum creatione, sed ob magnam tē-
 pli reuerentiam, & sanctitatem, quæ Augusta
 vocatur, ut tradit Machrob. lib. 3. Saturnal.
 cap. 3. nam ut ait Ouid.

Sancta vocant Augusta Patres, Augusta vo-
 cantur.

Templa, Sacerdotes rite dicata manu.

18 ¶ Postea tamen ex Arabum invasionibus
 cum hoc celeberrimum templum solo aqua-
 rum fuisset, sub Abderramæ, & eius filio Essem
 Regibus Cordubæ ex eius ruinis plusquā mil-
 le, & ducentæ columnæ ex Iaspide viuo eru-
 ptæ sunt, ex quibus, & alijs Mezquitam ma-
 iorem construxerunt, ex anno Christi 787.
 quæ nunc Ecclesia maior est, ut tradunt Gar-
 ibay tom. 4. lib. 37. cap. 1. Morales lib. 2. capit.
 20. & tract. de las antig. cap. de Corduba folio
 122. Martin. de Roa in Sanctoral. May 18.
 19 † Unde probabilibus rationibus collegi po-
 test, & tempore Tubalis Cordubæ templum
 fuisse veri Dei, eumque fuisse, quem postea
 Gentes sub IANUS nomine venerarunt, & Ara-
 bes Mezquitam constituerunt, nam cū Deus
 verus Ianus appellaretur, eius templum, non
 alio fuit, quam ubi nunc Ecclesia maior est,
 nam ibi columnæ effusæ sunt, & eius compu-
 tum à IANO, quod est ad BÆTIM, fie-
 bat, locum istum quasi digito monstrare vi-
 dentur, ut dicam dict. lib. 12. de spiritualibus
 anex. capitu. 1. ex num. 43. † Nam templum

istud adeo flumio Bati est contiguum, ut anno elapso 1622. cum eius Ponti arcus profundus per quem fluminis albedo procurtebat, corrolis fundamentis irrueret, in eius reparatione iētus operariorum, qui ad fundamenta pontis laborabant in templo exaudiebātur, quod signum est contiguitatis, ut tradit *Franc. Villalpando, Tolet. in Matth. lib. 1.* † Quod adeo fuit religiosissimū, & venerationis celebre, ut religionis, & voti causa ex toto terrarum orbe ad eum confluerant peregrini, non solum sub primordiis illis temporibus, sed sub Romanorum Imperio, & Arabum potestate, ut dicam *d. tom. 3. de Spiritual. ann. lib. 2. cap. 3. num. 47.*

22 ¶ Neque abs re est existimare templum istud fuisse vero Deo consecratum ex tempore Tubalis (quia nullus alius veri Dei cognitionem in nostros diffundere potuit) cum multis alijs Hispaniæ locis ab ipsius temporibus templa erecta fuissent vero Deo, quæ postea Gentiles, Idolatria pellectæ, cum in eis nullum Idolum, aut simulachrum reperissent, eorum cultum ignoto Deo tribuerunt, quia verus Deus Gentibus fuit ignotus, *Isaias capit. 15. Tu es Deus absconditus.* † Ut de Celtiberis, & alijs Hispaniæ populis in hæc verba testatur *Strabo de situ Orb. lib. 3. Celtiberi, & vicini sui in Boream habitantes cuiuspiam Deo, cuius nomen non extat, rotunda Luna, tempore nocturno, ante fores per omnes domos pernoctant, psaltus agitant.* † De ara ignoti Dei apud Gallos meminit *S. Martialis ad Burdigalens. cap. 3.* Arabes quoque coluisse ignotum Deum tradit *Lil. Giral. in hist. Deor. Syntag. 17.* † Græcos etiam aram ignoto Deo habuisse testes sunt *Philostrat. Laertius, & Pausan. apud Cæl. Rhodigin. lib. 22. antiq. lect. c. 2.* necnō D. Paulus, qui sic testatur apud D. Lucam in Actis Apostol. capit. 17. v. 23. *In veni aram in qua scriptum erat I G N O T O D E O, quod ergo ignoratis colitis, hoc ego annuntio vobis.*

26 ¶ Fuit enim verus Deus Gentilibus non solum ignotus, sed etiam absconditus, abstrusus, occultus, tum propter inesabile nomen Tetragrammaton, quam propter eius naturam impræscrutabile, Apostol. ad Timoth. 1. c. 6. v. 16. *Lucem inhabitans inaccessibilem.* † Sic Athenienses sub nomine ignoti Dei verum Deum coluisse probat D. Hierony. lib. 1. contra Crescon. c. 29. *Sicut Athenienses quamvis extra Ecclesiam unum verum Deum colebant, & epist. ad Roman. c. 3. Nam sapientes Gentium, quod inuenerint creatorem manifeste idē Apostolus cum Atheniensibus loqueretur ostē-*

dis: & lib. 4. in Ezechiel. cap. 16. Dei maiestatem obscure saltem Gentibus istis incognitam non fuisse, ut erat Iudæis utentibus Tetragrammato ineffabili nomine. † Et quia verus Deus est inuisibilis, in præscrutabilis, innotinatus, ineffabilis, rectè sub nomine incogniti Dei à Gentilibus veneratus est, *Clemen Alexand. lib. 1. Stromat. cap. 9. Aram ignoti Dei per hanc enim bonorari quidem per circumlocutionem à Græcis opificem Deum significauit.* † Romani itidem Deum, varum coluerunt, sub nomine incerti Dei, vel ignoti, ut tradit *D. August. libr. 3. Ciuit. Dei capit. 12.* Nam de primordia vrbs hæc testatur *Verg. Æneid. 8.*

(*Quis Deus incertus est*) *habitat Deus.* † De Hæbreis idem arbitrati sunt Gentiles, hoc est Deum incertum habuisse, quemadmodum de illis sic testatur *Lucan. Pharsal. 1.*

Dedita sacris

Incerta Iudæa Dei.

Quia cœli numen colere arbitrabantur, *Iuven. Saty. 14.*

Nil præter nubes, & cœli numen adorant.

27 ¶ Quare Hispani nostri, quia in veri Dei cognitione persisterant, ut eam toto orbe diffunderent ex diuina prouidentia maioris orbis partem fundarunt, nam ut ait *Tit. Liuius lib. 28. Hispania prima initia Prouinciæ.* † Asiæ enim Hispani veteres populos Iberos cōdiderunt, & religionem, & leges dederunt, ut tradunt *Priscian. Grammat. & Dionys. Alexand.* Vnde Iberos colonias Hispaniæ appellat *Nicephor. lib. 8. cap. 34.* † Nam Iberia dicta fuit Hispaniana, non ab Iberis Caspijs, ut alij arbitrantur, sed à Rege Ibero secundo post Tubalem Hispaniæ Rege, ut tradunt *D. Isidorus lib. 14. Etymol. cap. 4. D. Ioā. Bapt. Villalpando ubi sup. tom. 2. part. 1. capit. 27. pag. 15. Garibay tom. 1. lib. 4. cap. 6.* † Galilia similiter, Alexia, & alij populi inter Rhodanum, & Pyreneos ab Hispanis conditi fuerunt, ut tradit *Seneca noster libr. de consolat. ad Albin. cap. 8.* † Ex quo illos Iberos appellat *Strabo Geograph. lib. 3. Cum igitur tractus vniversus extra Rhodanum, terramque inter Gallicos sinus arctatus à priscis vocetur Iberia.* † Tunc ipsi, tum alij Galici populi ab Hispanis leges acceperunt, nam *Hercules Orolybius Hispaniæ rex ad Gallos perueniens eis leges dedit, & ad polytiam reduxit, ex quo Hercules Gallus dictus fuit, ut tradit Cassaneus in Catbal. gloria man. p. 1. c. 58.* † Et Reges Galici ex commitatu Tolosæ feudatari fuerūt Regibus Hispaniæ, nā ex tunc eis feudum dari cōsueberant, ut tradunt

Zurita lib. 1. Annal. cap. 13. & cap. 40. Valdes de dignit. Regib. Hispan. capitul. 18. num. 44. fol. 161.

38 ¶ Sicilia ab Hispanis originem ducere gloriatur, ex quo Sicilia *Sicania* dicta fuit à Sicanis Hispaniæ accolis, qui adiacent propè Sicoris flumen, ut dixi *lib. 3. de Magia cap. 3.*

39 *in append. ex num. 7.* † Et inter Friges Hispani veteres cum Dardano filio, & geneto nosterorum Regum Troianum regnum condiderunt, unde Troes *Dardani* appellati sunt, ut

40 tradit *Marc. Varro.* † Angliam similiter Hispani condiderunt, & coluerunt, ut tradit *Cornel. Tacitus in vita Iulian. Agricol.* & per eam Septentrionales, in quibus Hiberniæ regnum vulgo *Irlanda*, & ex eo Scotia ab Hispanis ducit originem, ut docent *Heñor Boeter; in hist. Scotor. Polydor. Vergil. hist. Anglia lib. 3.*

41 † Quinimo, & aliæ Insulæ maris Mediterranei ab Hispanis originem trahere, eorumque colonias fuisse probant, *Valdes de Reg. Hispan. cap. 5. Madera de las excellen. de Españã cap. 9.*

42 ¶ Africæ itidem magnos, & innumeros populos Hispani dederunt, nec non alias orbis regiones, vel primi cōdiderunt, vel coluerunt, leges, & religionem dederunt, nam Hispania, ut initia Prouinciæ, sic domina, & magistra, ut tradit *Puente ubi sup. lib. 2. cap. 35. §. 1.*

43 *fol. 356. & lib. 3. cap. 3. §. 4. fol. 22.* † Italix tandem multæ sunt vrbes, quæ à nostris originem habuerunt, ab illis nempe Hispanis, qui cum Hercule, & Atlante Italo Regibus nostris ad eas regiones se contulerunt, ut tradunt *Cato libr. de origin. Q. Fabius de aureo saul libr. 1. Garibay lib. 4. capitul. 16. & 17.*

44 † Nam inter alias vrbes, quibus Hispani initia dederunt, Roma fuit orbis caput, cui non solum prima initia, sed etiam nomen posuerunt à Roma scilicet prædicti Atlantis filia, & Laucariz nationis Hispanæ, ut tradunt *Plutarch. in Romul. Pineda Monarch. Eccl. part. 1. lib. 2. cap. 17. §. 2. Garibay tom. 1. lib. 4.*

45 *cap. 18.* † Quia multis sæculis ante Romulum, & Remum, quinimo ante Æneæ in Italiam aduentum Roma fuit ab Hispanis prædictis condita, habitata & nominata, ut de illius primordiis sic testatur totius antiquitatis, & moris maiorum armarium Vergil. *Æneid. 8.*

Tunt manus Ausonia. & gētes venere Sicanæ.

46 ¶ Sicani enim isti Hispani fuerunt, nam ut ait Dionys. Halicarnas. libr. 1. *Sicani tum eam tenuerunt, Romam scilicet; genus Hispanum, quod fugatum à Lyguribus paulo antea ibi habitare ceperunt.* † Nam ante Hispanos huiusmodi nulla est memoria Romæ fundatio

nis, quia vult Strabo lib. 6. *Ex quibus fuerūt Hispani, quos Epborus primus de barbaris ait in ista insulam habitasse.* † Hispani enim veteres Sicani dicebantur, à flumine Sicano, ut his verbis testatur Tucidides Græcus libr. 6. (quem maximis laudibus ex tollit Cicero in Orator. libr. 10. cap. 1.) *Sicani primi demonstrantur hanc insulam Romam nempe incoluisse, atque ut ipsi prædicant omnium primi, quippe cum sint illius terra indigenæ, sed veritas arguit eos Iberos esse oriundos à flumine Sicanio.* † Siue malueris *Sicore*, qui transit propè Leridam, quem hodie vocamus *Segre*, ut omnigena eruditione clarius testatur noster M. Anneus Lucanus *Pharsal. lib. 4.*

*Super hunc fundata vetusta
Surgit Illerda manu placidis præluditurondis
Hesperios inter Sicoris non ultimus amnis.*

¶ Vnde principio Hispanos veteres sapientia, & prudentia claros fuisse, & in populis regendis, & rebus agendis ingenio maximo commendant *D. Aug. lib. 8. Ciuit. Dei cap. 9. Taican. Assyr. Orat. contra Græcos, Theodore. lib. de Græcor. affect. Euseb. Casariens. libr. 1. preparat. Euang. cap. 1. & 2. Iouian. Pontan. in Anton. dial. act. 5. Cassan. in catbal. glor. mūdi p. 5. cōsid. 19. Ann. Marcel. li. 5. & Eoq;* sapientia, & prudentia non inferiores fuisse Græcorum philosophis, & Druidibus Gallorum testatur Cicero in *Tuscul. qq. lib. 5.* *Dio-gen. de vitis philosoph. lib. 1.* Et Sacerdotibus Aegyptijs non polponit *Herodot. lib. 1. & 2.* Chaldaeis Assiriorum, *Sixtus Senens. in Bibliot. lib. 2.* Brachmanibus Indorum, *D. Hierony. ad Paulin.* qui omnes apud antiquos sapientiz viam itererunt, ut dixi *supra hoc lib. 1. cap. 1. ex num. 3.* † Ingenio illustres navigationi, & nouis rebus inuestigandis Hispanos veteres insignes fuisse testantur. *Tit. Linius ab vrbe cond. lib. 22. c. 21. Plin. li. 2. c. 27. Aul. Gellius lib. 1. noct. Attic. c. 22. Iustin. hist. libr. 44.* † Iudicio, & gravitate eos commendat his verbis *Plin. Iun. epist. ad Prisc. li. 2. Scis quod iudicium Prouintie illius; Hispaniæ scilicet, Scis quanta gravitas, urbanitate laudat, Diodor. Sicul. lib. 6. c. 9. Constantia in reb. aduersis, Val. Max. lib. 6. c. 6. animo ad magna agredienda, Ptol. in quadrip. hist. p. 1. Ex quo omnium nationum emulam dixerunt, Cicero in Orat. lib. 2. Val. Patercul. in hist. Rom. vol. fin.*

¶ Sed aliqui ex Hispania populi ferocitate, & barbaria ab alijs notantur, ut de Asturibus, & Gallecis, & Vasconibus in hæc verba testatur Strabo Geograph. li. 3. *Agrestis autem eorum immanitas, non solū ex ipso bellādiuſu, verum etiam ex alia locorū longitate prouenit.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

de Cantabris, Trogus Pompe. lib. 44. Popu-
lumque barbarum, ac ferum ad cultiorem vita
usum traductum in formam Provincia redegit.

55 † Veteres illos Hispanos, quos tot, tantisq;
laudibus omnes extollunt, agreste vita, & in-
manitate damnant Cael. Rhodigin. lib. 18. an-
tiquit. lecl. cap. 21. & 22. Zuinger. in Teatro
vite humane vol. 2. lib. 2. pag. 298. Testor. in
Officin. tom. 1. tit. de diuers. morib. fol. 370. &

372. † Quorum omnium conuitia in nostros,
& alia addens in hæc verba testatur Ioan. Ma-
riana de rebus Hispan. lib. 1. capit. 6. Veteres
Hispani moribus fuere rudes sane, & sine mo-
re, feris propria, quam hominibus ingenia,
secreti etiam inter tormenta tenaces, inquieto
animo, corporum celeritate maxima, dediti
religionibus, à sapientia studio abhorrentes,
tamen ingenio maximo, quod trāslat in alias
Prouincias declarant.

57 † Quæ de tota Hispania sustineri nequeūt,
nam licet Galleci, Astures, Vasconi, & Canta-
bri propter terratum aspectum minus cul-
ti reperirentur, qui ad hunc Hispaniæ tractū
commorabāt, quod ad Bætīm est, dictum Tur-
detaniā, polytix, & scientijs à primordijs
adeo valebant, ut à sex millibus annorum sa-
pientiæ volumina, & leges versibus scriptas
reperisse testatur idem Strabo d. lib. 3. Hi in-
ter Hispania populos sapientia putantur excel-
lere, & literarum studijs utuntur, & memorā-
da vetustatis volumina habent, Poemata, Le-
ges quoque versibus conscriptas à sex annorum
millibus. † Strabo autem vixit ad tempora

58 Augusti cæsaris, cuius ipse miles fuit, ut tes-
tatur Xenophon in Geogr. 3pb. & ita cum à sex-
millibus annorum leges, sapientiæ, & philoso-
phia, & poesiæ volumina habuisse testetur, à
Tubalis tempore ea videntur attigisse, ut
dixi d. lib. 3. capit. 13. ex 23. Valdes de Regib.

59 Hispan. cap. 5. num. 8. fol. 50. † Nam cum anni
illi ad instar Ægyptiorum ex quatuor mensi-
bus Lunares singuli constarent, sexmilia illa
annorum constituunt duo millia ex nostris, &
sic leges illas Hispanorū, & sapientiæ, & phi-
losophiæ volumina antiquiora fuisse, quam Le-
gem Domini, quæ data est Moyfi in Syna an-
te natum Christum 1432. probant Thom. Ma-
luenda de Antichrist. lib. 1. cap. 25. Ioan. de la
Puente tom. 1. de las Monarch. lib. 3. cap. 21.
Petralosa de las excel. de Espana, excel. 2. c.

60 2. † Ideo ruditas illa, & ferocitas Hispanorū
veterum, neutiquam vitio genti nostræ, sed
ætati illi tribuenda est, vel malitiæ: nam na-
tiones alię alijs barbarę visę sunt, ita, ut Athe-
nienses, qui sapientiæ, & eloquentiæ culmen
tenuerunt, à rudibus Scythijs barbari appella-

ti sunt, ut tradit Laertius lib. 1. de vitis philo-
soph. cap. 9. † Quemadmodum Græci omnes
nationes barbaras appellabant, ut post Ho-
merum Platonem, & alios testatur idem Stra-
bo lib. 14. Et Plautus sæpe ipsos Latinos bar-
baros appellat, ut notat Lambin. ad illud pro-
loq. Afsinar. Marcus vertit Barbarę.

¶ Plusquam mille annos antequam Græ-
cia Philosophiam profiteretur, Hispani nos-
tri Philosophi fuerunt insignes, & Iuris peri-
ti: adeo ut innumeris annis priusquam apud
Gallos, & alias nationes scientia aliqua fuis-
set, apud nos Hispanos, præsertim C O R N E-
L I A maxime enituit, ubi publicæ scholæ fue-
runt, ut probant Ioannes Annus lib. de Regibus
Hisp. & comment. ad Xenoph. lib. 1. Valdes d.

cap. 5. num. 8. † Ex quo alias nationes in sui
communicationem, siue admirationem alle-
xit, ita ut Osyris Rex Ægyptius trecentos,
vel cerciter annos post diluvium, in Hispa-
niā venit, & eius sapientiā imbutus est, ex
quo appellatus est Serapidis, Dionysius Plu-
ton, Ammon, Iupiter, Pan, & alia sapientum
nomina ut tradunt Diodor. lib. 1. cap. 2. Pæn-
te ubi sup. lib. 3. cap. 28. 6. 3. fol. 177. † Hercu-

64 les Orolybius eius filius Hispaniæ rex adeo
sapientiæ, & Iurisprudentiæ excellens fuit, ut
non solum Hispanis nostris, sed Gallis etiā le-
ges dederit, ut tradit Steph. Forcatul. de Gal-
lor. Imp. lib. 2. † Ex quo cum Herculem Gal-

65 lum dixerunt, eo quod Gallos ad melioris vi-
tæ normam redigeret, ut tradit Lucian. in Her-
cul. Gallum, cum rex Hispaniæ fuisset, ut pro-
bat Verofus antiquit. lib. 5. Pomp. Mela lib.

3. cap. 6. Diodor. lib. 6. † Et antiquissimi Re-
66 ges nostri Hesperus, & Atlas, & Gorgoris, &
eius nepos Abiris sapientes, ac prudentes
fuerunt in legibus condendis, & reipublicis
moderandis, ut tradunt Trog. Pompeus lib.

44. Garibay lib. 4. cap. 29. & 30. † Nec alij
67 quā plures Hispaniæ Reges sapientiæ, & pru-
dentiæ prestantes fuerunt, nam literarum au-
torem, & inuentorem Argantonium Hispaniæ
Regem tradiderunt Tullius Aufonius, & alij
apud nostrū Amb. de Moral. tract. de las anti-
gued. capit. de Cordob. fol. 107. Garibay lib. 5.
cap. 3. tom. 1.

¶ Nec modo apud Reges, aut intra priua-
68 tos parietes Hispanorum sapientiā diluit,
sed in alios ciues, & in alias Prouincias diffu-
sa adeo scientia, & sapientiā eorum propaga-
ta est, ut in sola Roma tot, ac tanti Imperato-
res, & Consules, alijque Magistratus ex His-
pania fuerint, ut ex anno Christi 98. vsque ad
ann. 195. Imperium Romanum ab Hispanis
non sit digressus. † Nam Hispani fuerunt Ro-

mani Imp. Cocceius Nerva, Marius Vipius, Traianus, Aelius Adrianus, Marcus Antonius Pius, Marcus Aurelius Commodus, Antoninus, Publius, Helicinus, Pertinax, Thodofius Maior, ut tradunt *Fr. Ioan. de la Puente d. lib. 3. c. 3. Steph. Garibay tom. 1. lib. 7. c. 13. 14. 15. 16. 17. & 18. & alij quam plures.* Philolophi autem Oratores, & Poetæ, præter Pomponium Melam, Fabium Quintilianum, Rufum, Festum Avienum, Sylum Italicum, Columellam, Martialem, innumeri alij fuerunt, nam CORDUBA sola plures alios peperit, quam ex Roma triumphante oriuntur, ut tradit *Cicer. in Oratore.* Cordubenses enim fuerunt Trogius Pompeius Romanorum Imper. Lucius Annæ Seneca Philosophus Stoicius Neronis præceptor, & D. Pauli Apostoli familiaritate delectus, diuitijs, sapientia, & animi constantia præclarus. Alter Seneca, qui Tragicus dicitur, Annæus Mela, Marcus Lucanus, Annæus Florus, Fabius Seneca, Sextilius Hena, & alij quam plures, qui Romæ Imperia, Consulat, Præturas, & dignitates gesserunt, ita ut de illis dicere valeat Claudianus in laudibus Serenæ uxoris, Stelice.

*Nā alie gentes, quas fœdere Roma recepit
Aut armis domuit, varios aptauit in usus
Imperij. &c.*

*Sola nobis Latij vestigia Iberia rebus
Contulit Augustos, fruges, æraria, miles,
Undique conueniant, totoque ex orbe leguntur
Hæc generat, quæ luncæ regant.*

CORDUBA autem fere omnes originem dicunt a Marco Marcello Consule Romano, quid vixit anno nono post ceterum ante natum Christum, eamque fundasse tradit *Strabo Capadocius in Geograph. li. 3. Ferd. Nūñez dictus Commendatarius Græcus in Labyrinth. nostri Ioan. de Mena copl. 124. Ambros. Morales in hist. Hisp. lib. 7. c. 4. Steph. Garibay Zamall. in comp. hist. tom. 1. lib. 6. c. 20. & alij.* Qui omnes in manifesto errore sunt prolapsi, nam CORDUBA multis sæculis ante Marcellum Consulem fuit, condita à Tubale filio Iaphet, nepote Noe, qui primum in dispersione Gentium ad Hispaniam aduenit, & multas vrbes condidit, & appellauit, ex suo, & suorum filiorum, & nepotum nomine, ut dixi *tom. 3. de Spiritualibus an. lib. 2. capit. 4. ex num. 7.* Nam CORDUBAM probabile est fuisse veterem illam urbem, quam prope Tharsim fuisse his verbis meminit Hermes Trismegistus, qui vixit post diluuiū ann. 300. *Hispania Vrbes Tubala, & Tharsis, &c.* Nam Tharsis vrbs prope CORDUBAM in Arabum invasionem reperta est, quā ipsi solo æquarunt,

eo quod inunitissima esset vrbs, quæ multo tempore eis resistit, et narrat *noster Rasis Almanzor in hist. eius in cladis, quem referunt, Regij Chronographi Ambros. Morales tract. de las antigued. & Fr. Ioan. de la Puente tom. 1. de las Monarch. lib. 3. c. 6.* Ex Thubala dicta est Thula, apud veteres, nam illam in vltima terrarum possit noster Seneca in Medea v. 774. *Nec sit terris vltima Thule, Vergil. Georgic. 1. Tibi seruiet vltima Thyle, nam licet Thule, & Thyle (quæ vnum, & idem nomen sunt, facta differentia ex æquiuocatione τήλην)* Islandam aut Scandiam in Regno Scotorum constituent *Plin. li. 2. c. 75. & li. 4. c. 16. Pto. Mela lib. 3. c. 3. Solin. c. 24.* Verius est in Hispania fuisse, non solum ad Herculis columnas, ex quo Gadem pro Thule emendarunt *Boter in relat. Vniu. vol. 2. p. 1. Herrera in hist. gener. Indor. decad. 1. lib. 1. c. 1. D. Greg. Lopez Madera de las excellent. de Esp. c. 9. D. Ioan. Solorzano Pererra lib. 1. de iure Indiar. c. 12. n. 89.* Sed in hoc Hispaniæ tractu, quem Elyseū, & Tertesiū veteres dixerunt, nam pro vltima terrarum habitus est, Homer. in Odyf.

*Elyseum ad campum summas telluris ad oras
Auso. Cōdiderat, iā solis equos Thartesia Calpe*

Post Gentium autem dominationem TYBALA dicta est CORTUBALIS, vel quia in ea totius Imperij robur constituisset, vel quia eā præ ceteris habitasset, vel eam dilexisset, postea CORDUBA, ut accepi à genitore meo D. Michael Hieronymo Torrealba, qui ex magnæ ingenij acceperat prudens appellatus est, Nam ut ait Dñs per D. March. c. 6. *ubi est thesaurus tuus ibi est cortuū.* Ex quo Neptunus vocatur *Lebiā, id est cor maris, quia eius princeps fuit, vel quod eo gauderet, ut tradit amicus meus D. Bern. Aldrete lib. 3. de las antig. de Espa. cap. 6.* Nam multæ sunt Hispaniæ vrbes, quæ à Noe, Tubala, Iaban, Tharsis, alijs eius nepotibus nomina receperunt, ut tradunt *Ocampo lib. 1. c. 6. Garibay tom. 1. lib. 4. c. 5. Ribera in Ion. c. 1. n. 7. & 8.*

Neque obstat CORDUBAM principio hinc fundatam non fuisse, sed in loco dicto *Cordoba la vieja*, ab hac ciuitate dictans mille passuum, in radicibus montis Marianæ, vulgo *Sierra morena*, prope Monasterium S. Hieronymi ut tradunt *Ambros. Morales in hist. Hispan. lib. 7. cap. 31. Steph. Garibay lib. 6. cap. 20.* Quia locus ille non est capax tantæ ciuitatis, ut illa fuit à principio, ut tradit præceptor meus *Mat. de Roa lib. de Cordub. in Betic. princ. c. 6.* Nec ibi aliud fuit, quam Castellum seu castrum conditum ab Abdenrreman Rege Cordubæ, ut tradunt *D. D. Alfons. X. sapiens*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

83 cognominatus in hist. General. p. 3. c. 19. D. Roderic. Archepif. Tolet. cap. 30. & 46. Petr. diaz de Ribas d. discurs. 2. & Nec minus obstat supra relatorum autoritas, qui asserunt CORDUBAM opus fuisse Consulis Marcelli, quia eo quod illam publicis ædificijs, & honoribus ampliasset conditor appellatus est, nam ad eius petitionem Senatus CORDUBAM fecit Coloniam patritiam primam quidem Pro-
84 uinciarum, Strabo lib. 3. Eam ab initio habitauerunt Romanorum, & indigenarum viri delecti, nam prima hæc istos ad locos est demissa colonia. & Nam Semiramis, & Romulus, eo quod illa Babyloniam, hic vero Romam muris cinxissent, earum conditores appellati sunt, ut dixi in Epitome de Magia lib. 3. c. 3. in Appendic. ex n. 8. & mea verba de ferans, meo nomine supreso, C. breros de Auendañ lib. 2. de Metu c. 30. ex n. 8. Ianus, Saturnus ante Romulum, Vergil. Æneid. 8.
Hanc Ianus pater, hæc Saturnus condidit urbem.
85 ¶ CORDUBA autem quia à Tubale condita, & habitata fuit, in cætum totius Hispaniæ vltioris prouinciæ euasit fastigium, ut eius caput semper existimaretur, non solum prisco illo sæculo, sed post Romanorum dominationem, nam Imperator Iulius Cæsar, siue Hircius in hæc verba testatur, de bello Hispan. lib. 1. Erat per id tempus Sextus Pompeius frater, qui cum presidio CORDUBAM teneret, quod eius prouinciæ caput existimabatur.
86 ¶ Ut sic merito facta mentione de Tolet, Hispali, & alijs Hispaniæ nobilissimis, & antiquissimis urbibus, nullam earum (præter CORDUBAM) eius Metropolim appellet Claud. Ptolomeus, (qui vixit ad tempora Antonini Pij) in Geographia lib. 1. cap. 4. *Metropolis*
87 *Metropolis* CORDUBA METROPOLIS. ¶ In quam sententiam veniunt Thucidides lib. 6. Colonia beneficio affecta, horum Metropolim suam prosequitur, nempe ut parentem filia, & Rex noster D. Alfons. in hist. Gener. fol. 410. La Ciudad de Cordona, à quien llama la historia Patricia, es Padrona de los otros pueblos de Andalucia. Roa ubi sup. c. 1. 2. 3. 4. & 5.
88 ¶ Qua propter dicendum est CORDUBAM ut Hispaniæ caput ab illis priscis temporibus Religione, & sapientiâ omnibus alijs præcelluisse, nã ut ait Steph. Garibay in Compend. hist. tom. lib. 4. c. 1. Tubal encamino sus gētes a la lei natural, enseñoles à adorar en solo Dios verdadero, & c. Flor. Ocampo lib. 1. c. 4. Enseñoles los secretos de la naturaleza, el movimiento de los Cielos, la Musica, la Geometria, con la Filosofia moral, dióles reglas, y leyes razonables
89 escritas en verso. & Vnde illius, & posterioris à

Tubalis sæculi, eius successores sapientes, & Religiosi fuerunt, ut Iberus eius filius, Brigus nepos, Osyris, Oró Libius, Hesperus, Atlas, Gragoris, Auris, & alij ex antiquis illis Hispaniæ Regibus, ut tradunt Flor. de Ocampo d. lib. 1. cap. 5. 7. & seqq. Steph. Garibay d. lib. 4. cap. 7. & seqq. usque ad cap. 20.

¶ Fueruntq; alij quã plures Hispaniæ Philosophi, ex quibus apud omnes Orbis nationes sapientia propagata est, nam Mercurius Trismegistus nepos prædicti Atlantis, ut testatur Horat. lib. 1. Carmin. Od. 10. Hispanus fuit, qui Egyptios, Babylonicos, & Persas docuit, & ipsos Græcos, ut Musæu, Linum, Talete, Solonem, Pythagorã, Socratẽ, & alios, quos ab Egyptijs, Chaldæis, Hæbreis, atque Hispanis, (quos barbaros appellabāt) scientias didicisse tradunt Eusebius de præpar. Euang. lib. 10. c. 1. 2. & 3. Eugubin. de perenni philosoph. lib. 1. c. 25. & lib. 2. c. 1. & 2. Ferd. Nuñez dictus Cômẽd. Græcus ad nũm Ioan. de Mena in Laberynth. copl. 117. & Argantonius ex nostris Regibus primus literas adinuenit, ut tradit noster Morales in Antiq. ad c. 31. de Corduba fol. 107. nã ut ait idẽ Ocampo d. lib. 1. c. 9. En España vbo las primeras letras, y sabiduria del mundo muchos años antes, q̃ los Griegos entendiessen, q̃ cosa fuisse ciencia, ni supiesen escribir. Garibay d. lib. 4. c. 4. Segun algunos autores estrangeros los primeros q̃ tuuieron ciencias fueron ESPAÑOLES. & Aristoteles Philosophiæ princeps, natus CORDUBAE in Græciã protectus, Socratis auditor, & Alexandri Magni præceptor fuit, ut tradit Ioan. de Mena (sui sæculi fornix) in coronat. March. Sãtil. ingl. cop. 37. ex Plin. in natur. hist. & Luc de Tui in Chron. Steph. Garib. d. tom. 1. lib. 5. ca. 8. Mart. Enciso in Geograph. ad D. Carol. V Imp. fol. 34. Mart. de Roa, de Cordub. in Bethic. princip. cap. 4.

¶ Tanta enim fuit Hispaniæ sapientiæ apud omnes habita, ut aliarum nationum Philosophi eius gratia in Hispaniam se contulissent, ut Osyris Egyptius Rex, Lycurgus Spartarum Legislator, qui ex nostris legibus à Tubale traditis, suas composuerunt, ut tradit F. Ioã. de Pineda in Monarch. Eccl. lib. 3. c. 34. §. 4. & Dionysius Thebanus, Orpheus, Homerus, Hesiodus, ut tradit Strabo de situ Orbis lib. 1. & 2. Vlyses patriam negligens cum scientiæ amore vana peregrinasset loca, ut tradit Casiod. variar. li. 1. epist. 39. ad Hispaniã venit in qua Olysiponẽ in Lusitaniã condidit, Solin. li. 36. Vlysi po à Vlyse conditũ, Strabo li. 3. Hispania urbs Vlycea. & Artemidorus, Posidonius, & alij quã plures, necnõ Apolon. Thyaneus, cuius
95 sapien-

sapientiam, & prodigia scripsit *Philoftratus*, & memorat *D. Hierony. in prolog. Biblia* scientiarum studio Hispania venit ad tempora Neronis vt tradit *Morales lib. 9. c. 16.*

96 ¶ Ex Latinis Polybius Magalopolitanus insignis Philosophus, Magister, & socius Scipionis Africani, qui cum eo in Hispaniam venit, & eius historiam contexuit, vt tradunt. *Valer. Patercul. lib. 1. Plutarc. in apophtegma.*

97 *Plin. lib. 5. c. 1. & lib. 8. c. 16.* † Apoleus itidem, qui vniuersum pene orbem ad conqui-

98 rendos Philosophos perlustrauit, qui vsque ad Hispaniam venit se nihil scire dictitauit, nam in ea maxime a suis Philosophis omni sapientia imbrutus fuit, vt tradit *D. Hieron. ad Paulin.* † Asclepiades Mirlianus similiter in Hispaniam venit, & presertim in Turditania quam nunc dicimus *Andalucia*, vbi celebres scholæ fuerunt, maxime Cordubæ, in quibus Philosophia imbutus, eam alijs postea dictauit, & scripsit librum in laudem Turditanorum, vt meminit *Strabo d. lib. 3.* † Marcus Sempronius dictus Turditanus iudex in contro-

99 uersa Scipionis, vt tradit *Moral. lib. 6. capi. 11.* Caton Censorinus, Plinius secundus, & alij quam plures, vt refert idem *Moral. lib. 8. cap. 7. & lib. 9. cap. 21. & alij.*

100 ¶ Quare Hispaniam præ ceteris Prouincijs sapientia præcelluisse credendum est, & eo maxime quia est præcipue Christi Domini maioratus, promissus à Patre Eterno, *Ps. 1. Postula à me, & dabo tibi Gentes hereditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ.*

101 † Nam Hispania pro vltima terrarum meta habitata fuit, tam apud sacros authores, *Isaias cap. 49. v. 12. Ezechiel. cap. 48. v. 17.* quam prophanos, *Pindar. in Nemais, Plin. lib. 2. cap. 67. & in proem. lib. 3.* Nam vt ait Homer. in *Odyss. Elysum ad campum summas selluris adoras.* † Ex quo multis sæculis ante Christum

102 natum, eius salutem credentes, & insignum eius confessionis Hispani nostri veteres in bellis ad victoriam, pro signo, crucem portabant, quam postea Imperatores Romani (Hispania subacta) in Labaro vsi sunt, vsq; ad Constantinum, vt testatur Theodosius, & Honorius Imp. in *C. Theod. l. 2. tit. 7. lib. 14. Tertul. in Apolog. c. 16. Cas. Varon. Annal. tom. 1. ann. 332. & tom. 4. ann. 362. Vald. de Reg. Hisp. ca. 15. n. 15.* † Quare in Christi Domini natiuitate in signum confessionis Trinitatis, tres

103 Soles in Hispania visi sunt, vt tradunt *Plin. lib. 2. cap. 31. D. Thom. p. 3. q. 36. art. 3. Paul. Grosius lib. 6. capi. 9. Iul. Obsequens de prodig. cap. 128.* † Vnde Hispaniæ conuersio, vt præ-

104 cipuam Christi hereditatem Apostolis om-

nibus demandata fuit *Act. Apost. cap. 1. Eritis mihi in testes in Hierusalem, & in omni Iudæa, & Samaria, & vsque ad vltimum terræ.* † Et ita Prouinciarum omnium prima Hispania Christi fidem recepit, vt docet Flau. Dexter. Orientalis Imperij præfati prætorio in Chron. omnimodæ histor. anno Christi 36. Romæ cond. 787. *Hispania prima Prouinciarum mundi post Iudæam, Galilæam, & Samariam in partibus Occidentibus Christi fidem amplexa est.*

¶ Quare Apostoli, vt præceptum Christi exequerentur post diem Penthecostes, quo Spiritum sanctum acceperunt Prouincias sibi sortitos *D. Iacobum, Cæbedeum* Hispaniam obtigisse, & ad eam venisse, multosque ad fidem reddidisse, probant *Pontifices Innocent. II. Leo III. Calixtus II. in Bullis suis hac de re editis, & Concil. Bracharenf. ann. 400.* † Papæ enim autoritas in definiendo maior est, quā

106 autoritas Sanctorum, *gloss. in capit. de lebilis dist. 20. Bald. in l. rescripta C. de precib. Imp. offerend. num. 7. Felin. in cap. quæ in Ecclesiis de constit. n. 29. Peregr. de iure fisci lib. 1. tit. 2. numer. 2.* † Comprobant præterea 107 Reges nostri, quorum testimonium omnem humanam fidem superat, qui asserunt *D. Iacobum* Hispaniæ venisse, *D. Ramirus I. qui ex verbis Apostoli id se audiuisse retulit anno 402. D. Alfons. Magnus Era 862. D. Ordoñ. II. Era 957. D. Sanch. I. Era 962. D. Ramir. II. anno 932. D. Alfons. VII. anno 1019. D. Alfons. IX. ann. 1188. D. Ferdinandus cognomento Sanctus anno 1232. D. Ioan. II. Aragonum anno 1459.* † Docent itidem Patres, & Historici, *D. Isidor. lib. de ortu, & obitu Patr. cap. 71. D. Hieron. in Isaiam lib. 10. cap. 34. Flauus Dextr. D. Hieron. familiaritate deuinctis, vbi sup. anno Christi 36. Iulian. Petrus Archiepiscopus S. Iustia in Chron. n. 26. Aduers. num. 42. Bergomens. in Suplem. Chron. lib. 8. cap. 43. Naucher. in Chron. ann. 44. Genebrard. lib. 3. Morales, lib. 9. Hisp. hist. ca. 7. Mariana lib. 4. cap. 3. Garibay lib. 7. cap. 3. Zurita tom. 1. lib. 1. cap. 44. Cassan. in Cathal. glor. mundi p. 3. confid. 29. Valdes de Regib. Hispan. cap. 6. num. 8. & seqq. D. Ioan. Velasco Magnus Castella Comestabilis lib. de ea re edito D. Solorzano de Iure Indiar. lib. 1. capit. 14. ex num. 34. Maluenda de Antichrist. lib. 3. capi. 6. Puente lib. 2. capit. 14. Franc. Iodar, Castellus Ramirez, Castella Ferrer, in specialibus huius rei tractatibus.*

¶ D. Petrus itidem Apostolorum Princeps, & totius Ecclesiæ militantis caput in Hispaniam venit, vt Prouinciarum primam,

D. Franc. Torreblanca Villalpando:

& excellentiorem, quæ Christi fidem suscep-
rat, ut tradunt *Metaphrast. tom. 3. quem sequi-
tur Gelasius in notis ad Martyrolog. Febr. 12.*
D. Clem. Roman. epist. 1. (qui D. Petri sui
socius in hac peregrinatione, ut tradit *Julian.*
ubi sup. num. 60) *D. Innocent. PP. I. epistol. ad*
Decent. Episcop. relatus à D. Solorz. d. libr. 1.
1. 14. num. 37. pag. 182. Flau. Dext. in Chron.
ann. 50. † D. Paulus Doctor Gentium in His-
paniam similiter venit ad prædicationem Euā-
gelij, ut constat ex eius Epistol. ad Rom. cap.
15. cum traditis ibi à Lorinon. 9. D. Christo-
tom. 2. ad Timot. 2. D. Athanas. & alij relati
à Pamelio super Tertul. lib. contra Iudeos cap
7. schol. 41. Flau. Dexter. proxime relatus, an-
no Christi. 64. Julian. Petrus ubi sup. n. 63. Ca-
sar Baron. tom. 1. ann. 61. & in Marthy. log.
Mart. 22. Malnend. de Antiebris. lib. 3. cap.
6. † Nec non Aquila Ponticus, (de quo fit mē-
tio in actis Apostol. cap. 18.) in Hispaniam ve-
nisse, his verbis testatur Flau. Dexter. anno.
70. Heraclia in Hispania prædicat S. Aquila
Ponticus missus ab Apostolo D. Paulo in His-
paniam, prædicationis causa. † Et alij innume-
ri ex fidelibus Hebræis, qui Hierosolymis ig-
ne, & ferro persequuntur in Hispaniam ve-
nisse probabile est, nā ultra quindecim mille
vna vice in ea migrasse narrat Puente ubi su-
pra lib. 2. cap. 33. §. 1.

† Hispani enim primi fuerunt, qui fidem
Catholicam susceperunt, post Christi Domini
mortem, nam Centurio, qui Christo moriente
conuersus fuit *D. Math. c. 27. v. 54* Hispanus
fuit, ut his verbis testatur Flau. Dexter. anno,
Christi. 30. *C. Oppius Centurio Hispanus cre-*
didit Christo moriente in cruce, & Paulo post.
Primus hic Centurio Hispanus credidit, qui
fuit ciuis Romanus baptizatus à Sancto Barna-
ba, factus tertius Mediolanensis Episcopus.

† Et in Prouincijs primi, qui Catholicam fidē
receperunt, Hispani fuerunt, & primi, qui in
honore Christi Domini, & eius sacratissime
matris *MARIE* Ecclesias struxerunt, ut di-
cam *tom. 3. de Iure Ecclesiar. lib. 7. cap. 4. ex n.*
3. † Et post susceptam fidem, nulla ex Prouin-
tijs magis retinuit, nā barbarorum, hæretico-
rumq; incurfibus infestata ab erroribus Hispa-
nia nostra immunis semper persistit, nam, ut
ait Eminentissimus Cardinalis Cesar Baro-
nus tom. 7. Annal. Ecclesiast. ano 563. Hoc
plane sibi laudis vendicat Ecclesia Catholica in
Hispania, ut non ab erroribus tantum, sed à
superstitionibus esse voluerit suos immunes.

† Nam licet dominaretur à Gottis, Vvanda-
lis, Visegotis, Alanis, Sueuis, Syligis, & alijs
barbaris nationibus, & hæretis, & Mahumeta-

nis, nunquam Hispania nostra in eorum con-
sentit erroribus, ut probant *Zurita libr. 11.*
Annal. cap. 1. Valdes de Regib. Hisp. cap 6. ex.
n. 4. & cap. 7. ex n. 2. & 69. & cap. 8. ex n. 12.
& cap. 19. ex n. 34.

† Et quod magis mirandum est, quod cū
subactæ gentes semper à victoribus religio-
nem, sapientiam, & polytiam suscipiant, His-
pania nostra tantū affuit plane, ut à Barbaris
nationibus dominata, eorū erroribus nō con-
taminaretur, verum eos ad verā religionem
sapientiam, & polytiam reduxit, ut tradunt
Iornan. de rebus Gothicis lib. 1. Valdes de Re-
gibus Hispanie c. 9. ex n. 20. & cap. 10. n. 16.
& c. 19. n. 34. Puente. d. libr. 3. c. 13. Peñalosa
d. excellent. 4. c. 3. † Silibutus enim Gottorum
Rex ab Hispanis sapiēs, & Christianus factus
est. Hermenegildus Regis Leouigildi Visi-
gotthorum filius sapientiz, & Martyrij pal-
ma adeptus fuit. Richardus, Vuamba, Pela-
gius, & alij quamplures Reges Hispanorū,
ex eorum commercio veram sapientiā, & Re-
ligionem susceperunt, ut tradunt D. Isidorus
in historia Gottorum lib. 1. Valdes d. cap. 9. ex
n. 23. & cap. 16. num. 15. Puente, & Peñalosa
ubi supra. † Vnde Beata Virgo Maria, Hie-
rosolymis viuens ad conuestādum aduentum
D. Iacobi, & eius doctrinam Casaraugustæ
vina apparuit, columna insitens, quæ in loco
Apostolus Ecclesiam præclarissimam ædifica-
uit, in tanti miraculi testimonium, aliasque
eiusdem Virginis Hispaniæ primas Eccle-
sias ædificauit. D. Petrus, & D. Paulus, qua-
rum vna insignis fuit cum simulacro dicto de
Atocha quali Anticchia, quod in illustri Prædi-
catorum conuentu Matræi asserbatur, ut tra-
dunt Caro, & Viuar ad Flauium dextum ann-
Christi 70. Puente ubi supra lib. 2. cap. 9. §. 3.
Valdes cap. 6. n. 4.

† Et post Apostolos primi Theologi His-
pani fuerunt, nam Diuus Heroteus Magister
primæ Theologiæ, quæ in Græcia maxime vi-
guit, Hispanus fuit, conuersus à D. Paulo,
cū Hispaniæ esset, & in Græciam profectus
præceptor fuit Diui Dionysii Arcopagiti, ut
testatur ipse *D. Dionysius lib. de diuin nomin.*
cap. 2. Puente ubi supra, lib. 1. c. 7. §. 3. fol. 41.
& cap. 10. §. 3. fol. 60. † D. Osius Corduben-
sis Episcopus, qui Arri tempestate vexillum
dei confessionis aduersus impietatem erexit,
ob sapientiam, & animi candorem sedis Apost-
olicæ Legatus præfuit Concilijs Generalibus
Illiberitano, Niceno, Alexandrino, & Sardi-
nensi, quem immerito cōciues sui distamarūt,
nam sancte, & piē vixit, & in pace quieuit, ut
tradunt D. Athanas. Apolog. 2. lib. 3. cap. 5. &
libr.

lib. 10. ca. 15. Nicephor. lib. 9. cap. 31. D. Aug. lib. 1. contra Parm. capi. 7. Cas. Varon. in Annal. tom. 2. anno 324. † Et primum Concilium post Hierosolymitanum (quod ab Apostolis conuocatum fuit) Illiberitanum est, celebratum Hispaniæ in culmine montis Illiberæ, vulgo *Sierra Eluira*, prope Illipulam, ubi nunc *Granata* est, in quo D. Osius pro Summo Pontifice præfuit, Era Cæsaris 362. quæ fuit annus Christi 334. vt tradit *Garfia de Loaysa D. D. Philippus II. Regis Catholici præceptor, in Recolect. Concilior. Cardin. Varon. ubi prox. d. anno 324.* † Multaque alia Concilia Hispaniæ celebrata sunt Toletu, Cordubæ, Bracharæ, & alijs ciuitatibus, tam sub Romanorum, & Gotthorum, quam Arabum dominatione, sed temporum iniuria perierunt, ex quibus tantum extant *Toletana Concilia XVII. Bracharæ. III. quæ colligit Garfia de Loays. ubi prox.* † Cordubensia non extant præter aliqui Canones ab alijs eiusdem temporis scriptoribus relati, quorum mentionem facit S. *Eulgius Cordubensis nobili stipite progenitus, Doctor, & martyr, & in Sæcta Toletana Sede Archiepiscopus electus anno Christi 858. in Memor. Sanctor. lib. 2. cap. 15. de alio Concilio Cordubensi mentionem facit Sanson Abbas Cordubens. anno Christi 863. Apolog. 2. cuius meminit Ambr. de Morales in notis ad S. Eulog. fol. mibi 132.*

126 ¶ Post Arabum autem inuasionem, ex anno Christi 714. quo Hispaniam opprimere cœperunt, sapientia non minus enituit, nam Græcia, atque Italia barbarum incursum deuastata ad Mauros, & Arabes, qui Hispaniam occupabant Philosophia Peripatetica peruenit, à quibus magnum in modum est cultus Aristoteles, vt dixi supra hoc lib. 10. cap. 1. ex

127 num. 55. † Et eorum maximè, qui Cordubæ (post miseram Hispaniæ cladem) Gymnasio tenebantur, quorum principales in hæc verba retulit Genebrard. in Chron. anno Christi. 1140. *Aboali, Auinseni, idest Avicenna, ex posteris senis, nomen enim ipsius patris erat Aboali, inquit Elias in Tushi Rad. Averroes, siue Averrois, Mesue Medici, & Philosophi Arabes, & Abentumas Astrologus Corauba floruerunt ab anno Christi 1140. Regnabat Mauris Africa, & Hispania Aboali Abentefin.* † Averroes autem nobilitate, & sapientia insignis, cum Aristotelem interpretandum susciperet (qui vsque ad sua tempora obscuritate maxima inuoluebatur) ex nimia sui ingenij subtilitate, propriam condidit sectam, cui adhæserunt omnes, qui Luteriæ Parisiorum Gymnasio, se dediderunt, ita vt in eius verbo iurassent, vt tra-

dunt Franc. Patricius in disquis. Peripat. libr. 7. tom. 4. Franc. Picus Mirand. in doct. vanit. Gent. lib. 4. cap. 2. & 3. † Quæ quidem tempestate, cum Ecclesiæ lumen, pariterque columen Angelicus D. Thomas Aquinas sapientia, & sanctitate præclarus Parisijs florisset, ex Aristotelis doctrina ab Averroce explicata, & cum D. Augustino colata, Theologiæ scholasticæ præclarum Methodum adinuenit, & ita omnem curam contulit in concordando Aristotele cum Augustino, quia vera Theologia ex Philosophia maximè deducitur, vt probat D. Basil. homil. de legend. Gentil. D. Augustin. lib. 2. doct. Christ. cap. 1. Franc. Picus lib. 2. de stud. diuin. & hum. sap. cap. 3.

¶ Nec solum Corduba sapientia, & religione enituit, sed Martyrum victorijs præclara ad cælum est euecta, nam sub Romanorum dominatione Sanctorum fratrum Asciscii, & Victoris Patronorum sanguine illustrata est, necnon Sanctorum Zoili, & Sociorum, Faustii, Ianuari, & Martialis, Narcisi, Lupi, Aurelii, & aliorum, vt tradunt Vaseus, Beuter, Venus, Tarapha, Marian. Siculus, Vsuarius, & Abdon in Martyrolog. quibus addit Sanctum Laurentium D. Fernand. Talabera primus Archiepiscopus Granat. dominorum Regum Catholicorum confessorius, sapientia, & sanctitate præclarus impug. Cathol. cap. 47. † Et sub Arabum captiuitate Sanctorum Martyrum Eulogii, Gumesindi, Seruidei, Ruderici, Salomonis, Helix, Pauli, Isidori, Perfecti, Amatoris, Petri, Ludouici, Secundini, Isaac, Sanci, Petri, Vualabonfi, & sociorum, Anastasii, Pelagii, Argimiri, Abundi, Sisenandi, Pauli, Aurelii, Felicis, & sociorum, Theodomiri, Christophori, Leouigildi, Sædali, Rogelli, Seruio dei, Adulphi, Ioannis, Hieremix, Emilz, Leocritæ, Benildis, Fandile, Aurez, Columba, Pomposæ, Flora, Mariæ, & aliarum, vt tradunt S. Eulog. Doctor, & Martyr in Memor. Sanct. li. 1. & 2. Missalia, Breuiaria, & Sacroralia Hispan. Morales, Baronius, Roa, & alij.

CAP. XIII. De Magia Occidentali.

SVMMARIVM.

1. Occidentalis Regio Hispania dicta fuit.
2. Ultra Gades aquæ sapientibus, & insipientibus inaccessum fuit.
3. Herculis columnas in Gadir ultimam terrarum posuerunt.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

4. Gadir ultima terrarum habitata est.
5. Oceanus finis mundi habitus est, quia eius nauigatio veteribus incognita fuit.
6. Hispania non est ultima terrarum post Indorum Occidentalium conquisitionem.
7. Indij Occidentales superstitionisissimi fuerunt, & Magia dediti.
8. Indij Occidentales quid de suo origine profiterentur.
9. Mexicani, Chichimeci, & alij Indij Hispaniola nihil sciunt de suo origine.
10. Cuzquenses, & alij Peruani nihil de suo origine cognouerunt.
11. Indij Orientales, & Occidentales, ex Adam orti sunt.
12. Filij Ada, qua ex parte ad Indos Occidentales peruenire potuerunt.
13. Ada filij ad Indos peruenire potuerunt ex terra contigua.
14. Omnis terra ad polum Antarcticum tendens inexplorata est.
15. Filij Ada per Indiam Orientalem peruenire potuerunt in Occidentalem.
16. Ada filij ex parte Australis nostri vertici potuerunt peruenire ad extremos Indos Occidentales.
17. Nouum Orbem ab antiquis cognitum fuisse probabile est.
18. Hebrei, Carthagineses, Tirij, Romani nouum Orbem perlustrarunt.
19. Philosophi post Oceanum alias terras esse agnouerunt.
20. Seneca agnouit Indos Occidentales esse detegendos.
21. D. Clemens Indos Occidentales agnouit.
22. D. Thomas Christi discipulus ad Occiduales Indos peruenit.
23. Hispani dum Occiduales Indos detegerunt, reppererunt Cruces, Deiparae imagines.
24. Indij Occidentales postquam fidem receperunt, eam amittere potuerunt varijs ex causis.
25. Batueci Hispaniae, cum à principio Christiani fuissent, ex ignorantia ad Idolatriam postea se conuerterunt.
26. Nauigatio in Oceanum ab antiquis prorsus fuit incognita.
27. Versoria, & calamita antiquis pro acus nautica.
28. Calamita aut Versoria non fuit acus nautica.
29. Magnetis, qua acum atactum vertit in Aquilonem antiquis prorsus incognita fuit.
30. Accus nauticus, quo nauigatio in Oceanum paratur nouum inuentum est ex ann. 1300.
31. Nauigationes antiquorum, si per Oceanum creduntur fabulae fuerunt.
32. Antiquorum nauigationes per Mediterraneum vel alij prater Oceanum fuerunt, ex sideribus, & promontorijs.
33. Seneca nouum Orbem non agnouit, nã Cordubam supremam terrarum canit.
34. Seneca quod de nouo Orbe protulit, non ex eius notitia, sed naturali discursu ex terrae globo crediderat.
35. Authoris sententia de Seneca à præceptore suo laudata.
36. Dausd Prophetico lumine Indorum detectionem prædixit.
37. Sibylla, & Gentiles multa de Indorum Gente adumbrarunt.
38. D. Thomas Apostolus, si ad Indos non peruenit, munus suum non adimpleret.
39. D. Thomas per partes Indiae Orientalis ad Occiduales peruenire potuit, vel per miraculum.
40. Ada filij ad extremas Occiduales plagas sine Oceani nauigatione peruenire potuerunt.
41. India utraque antiquitus iuncta fuit.
42. Italia, & Sicilia continentes fuerunt.
43. Chan, filij ex terra Australi Indiae confinis ad eius provincias peruenire potuerunt.
44. Peruenientes, Brasilienses, &c. ex Chamo originem ducunt.
45. Indij superstitionisissimi fuerunt, quia à Chamo propagati sunt.
46. Tubal Indorum Occidentalium fundator perhibetur.
47. Hesperus Hispaniae Rex ad Occiduales plagas colonos misisse probabile est.
48. Hesperides insula ab Hispanis condita fuerunt.
49. Hesperides insula diuersae fuerunt Fortunatis, sua Gorgonis.
50. Hesperides insulae cultae sunt à filiabus Atlantis.
51. Hesperidum habitatoribus facilis patuit via ad Indos Occiduales.
52. India Occidentalis dominium, quare ad Hispanos sit deuectum.
53. Indorum Occidentalium detector non fuit Americus Vesputius Florentinus, sed Alphus Sanchez de Huelua Hispanus.
54. Alphus Sanchez de Huelua quomodo Indos detegit, & Coloni notitiam dedit.
55. Christophorus Columbus, seu Columbus non fuit Ligur, sed Hispanus ex Batice mercatoribus.
56. Indorum detector verus latuit, ut non alio,

quam

quam Deo tribueretur.

57. 58. 59. Hispanis promissa fuit Indorum de-
tectio, & conquisitio in sacris literis.

60. Isaiæ vaticinium de Indorum detectione mul-
ti intelligunt.

61. 62. Americus Vesputius nihil in Indo-
rum detectione, aut conquisitione præstitit.

63. Indorum Occidentalium Idolatria.

64. Indi Occidentales nefandissimam Ma-
giam colebant.

65. Oracula demonum apud Indos de ad-
uentu Hispanorum.

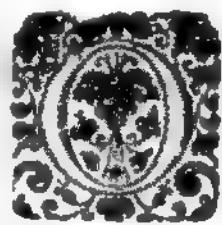
66. Magia vetata interuenit in Augurijs, &
similibus.

67. Sacerdotes Indorum dicti Pinebes respon-
sa demonum captabant.

68. Caracoton demon in India mulieribus mis-
cebatur.

69. Indi conuentibus demonum intenebant.

70. Demones India post Hispanorum aduen-
tum fugam arripuerunt.

CCIDENTALIS Regio Hispa-
nia dicta fuit ab antiquis, nō so-
lum sacris, Isai. c. 49. v. 2. Eze-
chiel. c. 48. v. 17. Sed etiam Pro-
phanis Pindar. in Nemeis, & in
Olymp. Od. 3. Strab. Geograph.

lib. 3. Pomp. Melalib. 2. c. 6. † Nā vltra Gades
æquè sapientibus, & insipientibus inaccessū
fuit, Plin. lib. 2. c. 67. & in Proem. lib. 3. Cic.
de Repub. lib. 6. Maluend. de Antebr. li. 3. c.
15. & de Paradys. c. 39. Zuinger. in Theat. vi-
tae. vol. 5. lib. 3. pag. 123. Pined. de reb. Sa-
lomon. lib. 4. c. 14. & 15. † Quare Hercules cū
boues Gerionis vestigās, ad Gades vsq; per-
ueniens, columnas fixit, cū illa inscriptione,
NON PLVS VLTTRA, vt tradit Suarez de Sa-
lazar de antiqu. Gadit. lib. 1. quo respexit Fel-
tus Auienus dum ait, v. 103.

Vltima procures subducit ad astra columnas,
Hic modus est orbis Gadir locus, &c.

¶ Vnde in prouerbiū euasit, Nō vltra Ga-
dira, ad denotandum, vltra Gadir progredi
non posse, vt tradit Paul. Man. in Adag. pag.
879. vt sic merito Aristides scriptū reliquit in
Panethēā xpi γὰρ γὰρ ad Gades, vsq; Iuuenal.
Satyr. 10.

Omnibus in terris, quæ sunt à Gadibus vsque,
Auroram, & Gangē, pauci dignoscere possunt
Vera vota, atque illis multum diuersa remota
Erroris nebula.

¶ Nam Oceani nauigatio cum antiquis
prorsus fuisset incognita in ipso Oceano,
cui Gadir confinis est, vltimum mundi finem
posuerunt, Pomp. Melalib. 1. c. 1. D. August.

lib. 16. Ciuit. Dei capit. 9. Vergil. Georg. 1.

Imperium Oceano fama, qui terminat astris.
Et Aeneid. 4.

Oceanum finem, iuxta Solemque cadentem.
Claud. in Panegy. de quarto Consul. Honor.
Subdidit Oceanum sceptris (& margine cœli
Clauit opes) quantum distans à Tigride Gades.

¶ Postquam tamen Hispani nostri Indos
Occidentales detegerunt Hispania iam non
fuit vltima terrarū, sed ipsi Indi, qui omnino
Occidentales sunt, de quibus nunc agendū est,
ac de illorū origine, & Magia. † Cōstat enim
Indos Occidentales superstitiosissimos fuisse,
idolatrias, Magiæ deditos, augurijs, & vanis
scientijs vacantes, vt tradunt Hieron. Bæron.
in hist. noui orb. lib. 5. Tb. Boz. de sign. Eccles.
lib. 2. c. 11. & lib. 5. c. 2. & lib. 12. c. 21. & li.
15. c. 17. & li. 23. c. 1. D. Ioan. Solorz. de lure
Ind. lib. 1. c. 9. ex n. 47. & lib. 2. c. 2. nu. 49. &
c. 12. ex n. 101. & c. 13. ex n. 1. † Quamuis de
illorum origine non satis liquet, nec apud ip-
sosmet Indos, qui nihil aliud de se perhibue-
runt, quā se ibi in eo Orbe, quod habitabant,
natos, & conditos fuisse, vel à mari, vel à cer-
tis antris, lacubus, fontibus, montibus, aut ru-
pibus, & de Indijs Hispaniolæ tradunt Petr.

Mart. in Decad. noui Orbis li. 10. Greg. Garst.
de Ind. orig. li. 5. c. 2. Ant. Herrer. in hist. gene-
ral. Ind. Decad. 1. lib. 3. c. 3. † De Mexicanis,
Chichimecis, Mistecheis, Chapanecis, & alijs
Nouæ Hispaniæ eundem tradunt originē Io-
seph. Acoft. lib. 1. hist. Ind. c. 25. & lib. 7. c. 2.
Hieron. Rom. p. 1. lib. 2. c. 15. Garst. ubi sup. c.
3. 4. 5. & 6. Ioan. Torquem. in Monarch. Ind.
lib. 1. c. 11. & 12. † De origine Cuzquentium,
Collaorum, Chiriguanentium, & aliorū Perua-
norum similia tradunt idem Acoft. d. lib. 1.
c. 25. & lib. 6. cap. 19. Garst. d. lib. 5. cap. 7. 8. 9.
Franc. Lopez Gomara in eadem histor. part. 1.
pag. 68. Leuin. Apolo de rebus Peru lib. 1. Pet.
Cieza in Chron. Peru part. 1. cap. 99. Herrera
d. lib. 1. cap. 6. pag. 12.

¶ Sed his, vt vanis, falsis, & stolidis reiec-
tis, vniuersū gen^{us} humanū, quia à solo Adamo,
& Eva primis omniū parētibus procreatū est,
Indis tam Occidentalibus quā Orientalibus,
& alijs terræ æcolis, quantumuis barbaris, &
remotissimis, originem dedisse credendū est,
vt tradunt Lyranus, Lorinus, & alij in Aët.
Apostol. cap. 17. v. 26. D. Ioan. Solorz. de lure
Ind. lib. 1. cap. 9. ex num. 2. † Sed difficultas
est in eo, à quibus nam filijs Adami originem
habuerint, & vbi nam ad eas partes perueni-
re potuerunt, nam cum ad id necesse fuisset
Oceanum traicere, impossibile videtur, quod
veteres illuc peruenissent, antequam à nostris

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

huiusmodi nauigatio fuisset detecta, nā vt ait Plin. lib. 2. c. 67. *Maria circumfusa, undique diuiduo globo partem orbis auferunt nobis, atq; inde huc, atq; hinc illo peruiot tractu.* † Sed per terrarū contiguam homines, ex orbis regionibus antiquitus cognitis ad Occiduas partes de nouo detectas peruenire potuerunt, vt tradunt D. Ioan. Bapt. Villalpand. in *Regias Ezechiel. explanat. tom. 3. Appar. p. 2. lib. 5. disp. 3. cap. 57. & 58. Ioan. de Pineda de rebus Salomon. lib. 3. cap. 5. nu. 5. & lib. 6. cap. 2. num. 1. & cap. 20. pag. 476. Simon. Maiolus Canicul. 4. colloq. 4. Bern. Aldrete de antiquit. Hisp. lib. 1. cap. 3. & lib. 3. cap. 27.* † Nam quoniam nis terrarū ad Polum Antarcticum tendentis longitudo nondum explorata est, quin potius multi dicunt supra *Floridam*, latissimam esse terram Septentrionalem adeo vt Grotlandiam, cum Estotilam coniungi, & a terra *Laboratoris*, parum distare tradunt *Boterus vol. 2. p. 1. lib. 1. pag. 343. Franc. Gomara ubi sup. p. 1. pag. 7. Garfia de Ind. orig. lib. 1. cap. 4. §. 4. ex pag. 79.* † Et vltra Promontorium Mendocinum non est satis cognita terrarū amplitudo, quam tamē opido ingentem esse plurimi affirmant, & ibi fuisse regnum *Anian*, quod non multum a Tataris, & Sinis, & a regionibus Indiarum Orientalium distare cognoscitur, & inde docēt planam viam in Occiduos Indos esse potuisse *Genebrar. in Chronograph. lib. 1. pag. 150. & alij quos refert Greg. Garfia ubi sup. §. 4. & lib. 3. cap. 1. & lib. 4. cap. 2.* † Similiter, & ex parte Aust. alis nostri verticis, siue Antarctici Poli, quem vocamus del *Sur*, nemo hactenus explorauit, quo vsque procurat continens vltra *Patagones*, & fratrum Magallanicū posita; per quam filij Adæ ad Occiduas partes Indiarū transire potuerunt, nā Regio illa, quæ iuxta *Æthiopiam* est, vbi *Africa*, & *Afsia* iunguntur, penitus ignorabatur, vtrū perpetua esset cōtinens, an clauderetur pelago, vt tradit *Polyb. lib. 3.*

¶ Nisi velis vetefes novum Orbem perlustrasse licet ad hoc toti Oceani vallitas traicienda foret, cum constat etiā tum nauigationes per altum, & quidē longissimas, & in Oceano Atlantico, & alibi sæpe inire solere, postea defuisse, & tandē reditas, quæ prioribus sæculis percognitæ erant, vt de nauigationibus Phænicū, Tyrriorū, Sydoniorū, Gaditanorū, Samiorum, Herculis, Bacchi, Osirij, Sēmiramidis, Darij, & aliorum tradunt *Herodot. lib. 1. & 4. Diodor. Sicul. lib. 1. cap. 2. Plin. lib. 2. ca. 67. & lib. 3. c. 1. & lib. 5. c. 1. & lib. 6. ca. 23. & lib. 18. cap. 16. Pomp. Mela lib. 3. cap. 10. Plutarch. lib. 4. c. 1. Seneca in qq. natural. q. 2.* † Constat enim veteres novum Orbem cogno-

uisse, atq; perlustrasse, vt de Hæbreis, Phænicibus, Tirijs, Sidonijs, Cartaginensibus, Romanis, alijsque nationibus tradunt, *Vatabt. in Reg. 3. c. 9. & 22. & Paralip. 2. c. 3. Benedict. Arias Mont. in Bibl. Reg. Appar. ad Phaleg. cap. 9. Genebrar. lib. 2. Chronograph. fol. 158. Diod. Siculus lib. 19. c. 16. Pineda de rebus Salomon. lib. 4. c. 16. Iust. Lipsi. lib. 2. Physiolog. c. 21.* † Idque etiam ex Philosophorum verbis, haut liquido constat, qui post Oceanum alias esse terras agnoverūt, vthi verbis scriptū reliquit noster L. Annæus Seneca. *suasor. 1. Fæstiles in Oceano tacere terras, vltraque Oceanū rursus aliū nasci orbem.* † Et eius frater alter Seneca, qui Tragicus dicitur, in hanc etiam venit sententiam, secundum *Iust. Lipsium d. cap. 19. & in Origio Animaduers. ad Traged. Seneca, loc. Gruter. in præfat. ad eius opera.* Ille enim sic testatur in *Medæah. Act. 2. v. 374.*

Venient annis

*Sæcula feris, quibus Oceanus
Vincula rerum laxet, & ingens
Pateat tellus, Thybisque novos
Detegat Orbes.*

¶ Item & D. Clemens Rottian. Pontif. D. Petri socius, & successor sic testatur in *Corinth. epist. fin. Oceanus, & mundi, qui trans ipsum sunt.* Quibus verbis Occiduales Indos, quasi digito demonstrasse tradunt *Acosta lib. 1. de nouo Orbe capit. 11. Maluend. d. libr. 3. cap. 16. Garfia lib. 1. cap. 3.* † Et vt alia interim taceam D. Thomam Christi Dñi Apostolum, & alios eius discipulos post acceptum Spiritum sanctū ad Occiduales Indiarū partes quæ ei forte contigerunt) pertuenisse, & eos apud fidē conuertisse fama est, vt tradūt *Tb. Bozi. lib. 5. de notis Eccl. c. 1. & 2. & seqq. Ioan. Boterus in relas. vniuers. p. 3 pag. 7. & 14. Maluend. de Antechr. lib. 3. c. 2. 7. 14. 15. & seqq. D. Solorz. de Iure Indi. lib. 1. c. 2. ex n. 32. & c. 14. n. 54.* † Idq; experientia comprobatum est, nam Hispani, qui eas Occiduales partes posterioribus sæculis primi perlustrarūt, apud ipsosmet Indos, Cruces, Deiparæ Imagenes, & alia Christianæ Religionis vestigia reperrunt, vt de Indijs Iucatanijs, Cumanensibus, Mexicanis, Peruanis, & alijs tradunt *Petrus Martyr in histor. noui Orbis decad. 4. Herrera in hist. gener. decad. 2. lib. 1. c. 17. & lib. 3. c. 1. pag. 75. & decad. 3. lib. 4. cap. 11. & decad. 4. c. 4. pag. 266.* † Quod cum ipsi, nisi ex Euangelij prædicatione habere nō potuissent, probabile est ante Hispanorū indagationem Indos huiusmodi a D. Thoma Apostolo, vel alio ex suis discipulis detectos, & instructos fuisse, postea fides Catholica ab incolarū memoria

excedisse

- excidisse, vel propter earum incuriam, vel barbariem, vel propter bella Regum, & Regnorum mutationes, vt tradunt Thom. Bozius ubi supra lib. 4. cap. 3. & lib. 5. capit. 1. & 2. & seqq. D. Solorzano d. cap. 14. ex n. 95. p. 8. 193.
- 25 † Non secus ac illi ex nostris, qui post miseram Hispaniæ cladem intra locorum planiciem se abdiderunt, quæ prope Aluam est, altissimis vndique montibus, & rupibus vallatam, quam dicimus *Batuecas*, in qua octicentos fere annos latuerunt, & aliam, atq; aliam sub inde prolem generantes sui originis, & religionis obliti, barbaram vitam degebant, vt dixi lib. 2. de *Magia operatrice* c. 32. n. 13. & me referens sequitur præceptor meus colendiss. D. Ioan. Solorz. Pereira de *Iure Ind.* li. 1. c. 9. n. 36. Basil. Pöze de *Leon* p. 1. variar. q. 6. c. 1.
- 26 ¶ Sed his nõ obstantibus nauigatio in Oceanum antiquitus prorsus incognita fuit, quia nondum illis Magnetici acus vsus fuit per cognitus, sine quo in Oceanum nauigationem impossibilem tradiderunt Lil. Girald. de *nauigas.* cap. 1. Abrab. Ortel. in *Geograph.* tab. 5. Vitrubius lib. 10. c. 14. Ossorius de rebus Emanuel. lib. 1. Medina de *arte nauigat.* lib. 5. cap. 1. Leuin. Lemnius de *occultis natur.* lib. 3. cap. 4. Possenin. in *Bibliot.* tom. 2. lib. 15. capit. 20. Maiol. tom. 1. colloq. 13. & 18. *Theatr. vite human.* vol. 20. lib. 1. pag. 162. † Neque obstat apud veteres acum nauticum fuisse cognitum, quem *Verforiam* seu *Calamita* vocabant, vt tradunt Leuin. Lemnius d. c. 4. Pineda de rebus Salomon. li. 4. c. 14. §. 4. & probatur Plauti auctoritate, qui sic cecinit in *Mercatore*.
- 28 Huc secundũ vñtus nunc est, cape modo *verforia* † Quia intelligi debet de instrumẽto nautico, non solum cœli indice, sed ventorum, quod *Verforia*, vel *Calamita* appellabatur, vel *Cape re verforiam* significat idem quod apud nos, *dar o tomar la buelta*, vt tradit Doctissimus præceptor meus, non satis laudatus, D. Ioann. Solorz. de *Pereira* d. lib. 1. c. 12. ex n. 32. & 46.
- 29 † Nam lapis magnetis vis, qua ferrum attractũ vertit in Aquilonem, veteribus prorsus incognita fuit, ex qua acus nautica componitur, vulgo *Abuja de marear*, sine qua Oceani traiectionis prorsus impossibilis est, vt tradunt Ioseph. Acoſta lib. 1. noui orbis c. 16. D. Ioan. Solorz. de *Iure Ind.* lib. 1. c. 11. n. 73. & cap. 12. n. 45.
- 30 † Fuit enim novum inuentum cuiusdam Flauii Amalaſitani, circa annum salutis 1300. quam postea renouauit Christoph. Columbus anno Christi 1491. & tandem Americus Vesputius illustrauit ann. 1501. vt tradunt Abrab. Ortel. in *Theatr. Geograph.* lib. 5. Ioã. Boter. in *relat. vniuers.* p. 1. vol. 2. li. 1. Iust. Lypsius li. 2. *Phy-*

siolog different. 19. D. Solorz. d. lib. 1. c. 11. ex n. 43. & cap. 12. ex n. 42. Possenin. in *Bibliot.* tom. 2. lib. 15. c. 20. Maiol. *Can. colloq.* 18. & 23. tom. 1. ¶ Vnde Phœnicum nauigationes, Thyriorum, Sydonorũ, Samiorum, Gaditanorum, Herculis, Bacchi, Osyris, Semyramis, Darij, & aliorum prorsus fabulæ fuerũt, si per Oceanum eas peregrisse intelligantur, vt tradunt Ioan. Pineda de rebus Salomon. li. 4. c. 15. §. 5. pag. 208. D. Solorz. ubi sup. lib. 1. c. 11. & 12. † Nam si, quæ fuerunt, iunc per Mediterraneum fuerunt, vel alii ultra Oceanum, ex syderibus, Sole, & Luna, &c. vel ex terrarum Promontorijs, littorumque differentijs, quibus aliquid maritimæ peritiæ habere potuerunt, vt docent Pineda d. c. 15. §. 5. D. Solorz. d. c. 11. & 12. nã vt ait Arat. in *Phœnom.* Hic Iouis altrices Helice, Cynosuraq; fulgent, Dar Grajs Helice cursus, maioribus astris Phœnicas Cynosura regit. sed candida totis. Certior est Cynosura tamẽ sulcantibus aquor Quippe breuis totam filo se cardine vertit.

¶ Neque obstat vtriusque Senecæ auctoritas supra reiata, nam illis terra Occidentalis Indorum prorsus incognita fuit, vt ex illorum verbis manifeste apparet, nam qui post tempus nouos orbes detegẽdos fore testatus est, in carmine quod de Corduba vtriusque patria scripsit, Oceanum, qui eam alluit supremum terrarum vocat Seneca.

Et gratare tibi, quod te natura supremo Alluit Oceano.

† Quare quod de nouo orbe protulit minime ex eius notitia, aut reuelatione dixisse credẽdum est, sed ex rerum prudentia, & naturali discursu ex ijs, quæ in terrarum glouo perlustrata erant, alia superesse ad eius sphericam perfectionem, vt dixi in *Epitome de Mag.* lib. 1. c. 3. n. 15. & me referens, laudans, & exornans eandem tenet sententiam doctissimus præceptor meus D. Ioan. Solorzano Pereira Regius *Consiliarius* lib. 1. de *Iure Ind.* cap. 12. nu. 77. pag. 159. † Et cum simul ab omnibus doctissimis viris tan nostris, quam exteris, & omnium fere facultatum professoribus citatus sæpe, & laudatus semper noster labor existat, dicere valeo, quod de Persio, qui sui præceptoris commendationẽ, & omnium laudes meruit Martial. lib. 4. Epigr. 29.

Sapius in libro memoratur Persius vno, Quam leuis in tota Mansus Amazonide.

¶ De Dino Clemente Romanorum Pontifice testimonium multum vrget, ad hoc vt post Oceanum alium mundum veteres cognouissent, sed si Seneca discursu naturali hoc assequi potuit, cur nequeat sanctus Theologus,

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

37 & Philosophus? Cum mirabilis Indorum de-
 tectione Prophetico lumine fuerat Euangeliza-
 ta Psal. 106. (secundum vnam expositionem)
 vers. 23. *qui descendunt in mare in nauibus fa-
 cientes operationes in aquis multis, ipsi vide-
 bunt opera Domini, & mirabilia eius in pro-
 fundo.* † Nec non per Sibylas diuersis tem-
 poribus, & regionibus ortas, per Gentiles,
 multis in locis, multa huiusmodi insinuata,
 siue adumbata fuerunt, vt tradit *D. Solorza-
 no de Iure Indiarum lib. 1. cap. 12. ex num. 83.
 pag. 160.* nam vt ait *Vergilius Eclog. 4.
 Quae tētare Tethim ratibus, quae cingere muris
 Oppida, quae iuueant telluri insidere sulcos
 Alter erit tum Typhis, & altera, quae vebat
 Argos.
 Electos Heroas.*
 38 ¶ De diui Thomae Apostoli praedicatione
 magis vrget testimonium, quia si ad eas Occi-
 duas Indorum partes non peruenisset, mu-
 nus suum exequi non posset, nec Euangelium
 illis praedicare; neq; ad fidem eos conuertere,
 cruces, & Imagines figere, quae in dictis parti-
 bus nris repertae sunt, vt tradunt *Acosta, Herre-
 ra, Solorzano, & alij vbi sup.* † Sed per partes
 39 Indiae Orientalis, quae tunc repertae erant, ad
 eas Indiae Occidentalis Apostolus peruenire
 potuit, vel miraculo, vt in plantatione Euan-
 gelij alijs contingit nam de Philippo Apосто-
 lo legitur in Actis Apostolorum cap. 8. v. 36.
*Spiritus Domini rapuit Philippum, & inuen-
 tus est in Azoto.*
 40 ¶ Sed filij Adae quamuis Oceanum non
 conscendissent, ad extremas Occiduales In-
 dorum plagas peruenire potuerunt, siue ex
 terra continēti, siue ex navigatione: cum filios
 Sem ex Noe ad eas oras peruenisse fama est,
 per partes Indiae Orientalis, & Chinae, & Ia-
 ponis Prouintijs, atque Insulis, quae Americae
 Aquilonari vicinae sunt, vt tradit *Torniel in
 41 Annal. sacris ann. 1931. n. 47.* † Nam vtramq;
 Indiam Orientalem, & Occiduam olim con-
 iunctam, & continuā fuisse probabile est, quo
 ad vsq; maris fluctibus diuidi ceperunt, vt ex
 multis tradunt *Greg. Garfia lib. 4. de Ind. Orig.
 c. 1. Ioan. Boter. in relat. vniuers. lib. 1. pag. 345
 D. Madera delas excell. de España c. 8. pag. 70.
 42 D. Solorz. de Iure Indiarum lib. 1. ca. 10.* † Nam
 etiā Italia, & Sicilia continentes fuerunt, vsq;
 dum terrae motu, quasatq; diuisae sunt, *Plin.
 lib. 2. cap. 28. & lib. 3. capit. 8. Seneca natural.
 qq. lib. 6. cap. 29. Mela lib. 2. c. fin. Thucyd.
 lib. 6. Sicul. lib. 4. c. 14. Sil. Italic. lib. 14. Strab. 1*
 43 ¶ Vel a filijs Chan filij etiam Noe origi-
 nem habere potuerunt, qui ad Antarcticās
 Prouincias, quae nobis omnino Australes esse

videntur, & contra extremum Africae Promō-
 toriū, quod *caput bonae spei* appellatur, respi-
 ciunt: qui licet ad huc a nobis cognitae nō sint
 probabiliter conijcitur eas primū penetrasse
 posteros Cham, qui praedictū Promontoriū, &
 praedictas Africae partes incoluerunt, *Vt dixi
 lib. 2. de Mag. cap. 5. ex nu. 16.* † Quare merito
 Peruenientes a Chamo originem ducere tradūt
Franc. Lopez Gomara in bist. Ind. lib. 5. c. 217.
 Et idem de Brasilensibus, & alijs Americanis
*Ioan. Laertius Burgun. in nauigat. Brasil. quae
 habetur in Americana bist. p. 3. c. 15. pag. 233.*
 † Et ita Indos totius Magiae superstitiosissi-
 mos fuisse credendū est, vt qui originē ducunt
 a Chamo scelestis Magiae auctore atq; inuē-
 tore, vt dixi in *Epist. de Mag. lib. 2. c. 5. ex n. 16.*
 ¶ Sunt etiam, qui arbitrantur, quod Tubal
 Iaphet filius, & Noe pronepos, qui post dilu-
 uium mortalium primus in Hispaniam venit,
 ex notitia a patre, & auo accepta, postquam
 Prouincias Hispaniae colonis multis reple-
 uit, per Oceanum illis finitimū, nouos colo-
 nos in Occiduum Orbē misisse, vt tradūt *Ma-
 luend. de Antichrist. lib. 3. c. 18. D. Ioan. Solorz.
 de Iure Ind. lib. 1. c. 9. n. 58. pag. 118.* † Sed si in
 re tam obscura nobis etiam diuinare licet, ab
 Hespero duodecimo Hispaniae Rege, qui ante
 Christum natum regnavit anno 1658. initium
 colendi, & habitadi primas huius orbis Insulas
 datum fuisse, probabile est, ex traditis a *Ferd.
 Oulet. bist. Ind. p. 1. lib. 2. c. 3.* † Nam Insulas
 48 *Hesperides*, quae hodie dicūt de *Barlouento* in
 mari Atlantico sitas, quadraginta dierū naui-
 gatione ab Hispanis conditas multi tradide-
 runt, quae ab antiquis fuerūt percognitae, *Plin.
 lib. 6. c. 31. Plutarch. in vita Sertori, Solin. Po-
 lyb. c. fin. Pōp. Mela lib. 3. c. 12. Ptole. lib. 4. c. 7*
 † Etiam si nonnulli has Insulas cum *Fortunatas*
 49 confundant, quae verē sunt illae, quas hodie di-
 cimus *las Canarias*, aut cum *Gorgodis*, siue
Gorgonis, quae sunt illae, quas nunc appellam^{us}
 de *Cabo verde*, vel ex eo moti, quod *Abrah.
 Ortel. tastatur in Thesaur. Geograph. Atlan-
 tis Insula, Fortunata, Gorgones, et Hesperides.*
 ¶ Sed nostrum non est tantas componere
 lites. Sufficit enim scire quod *Hesperidae* In-
 sulae cultae, & habitatae fuerunt ab Hespero
 Hispaniae Rege, vel ab Hesperidibus Hesper-
 ri Atlantis sacris filiabus, qui Africae primas
 partes coluit Mauritaniae, vt dixi in *defensio-
 ne de Magia cap. 5. ex nu. 1.* & me referens se-
 quitur *D. Ioan. Solorzano de Iure Indiar. lib.
 1. cap. 4. num. 36. pag. 44.* † Quibus Insulis ab
 Hispanis habitatis facilius transitus ad alias
 illis vicinas tedit^{us} fuit, & ad cōtinētis Regio-
 nes postea repertas, vt optime notant *Greg.*

52 *Garfia d. lib. 4. cap. 17. & 18. Bernard. Alarc-*
te de antiquit. Hispan. lib. 4. cap. 17. † Ut sic
 optimo iure, Deo ita disponente, postliminio
 quoddam has prouintias Occiduales Indorū
 ad Hispani Regni coronam per Hispanos pos-
 tea redidissent, cū Hispani earum fundatores
 reperiuntur, vt optime notat *Doctiss. Ioan. So-*
lorzano de iure Indiar. li. 1. c. 9. n. 60. pag. 118.

53 ¶ Indorum enim detectores, & conquisito-
 res Hispani fuerunt, ideo quarta mundi pars
 falso America appellatur, ex Americo Vespu-
 cio Florētino, nā ab exteris mendatiū confic-
 tum est, vt Hispanis nostris honorē surripiāt,
 nam eius detector fuit Alfonso Sanchez de
 Guelua vafalus Illustrissimi Comitis de Nie-
 bla, vt tradunt *Ioseph. Acosta lib. 1. cap. 19. Gar-*
cilasus Inca in Commentarijs Reg. lib. 1. cap. 3.
part. 1. Bernard. Alarcete lib. 4. Antiquit. Hisp.

54 *cap. 17. † Qui quidem cum ex Canaria ad in-*
fulam de la Tercera iter ageret, vento vehe-
 menti quasato, ad Insulam de S. Domingo ap-
 pulit, qui vbi potu, ciuoq; reiectus est ad Cana-
 rias reddit, vbi a Christophoro Colō hespicio
 susceptus, itinere latefactatus vitam finit, hos-
 piti relinquens relationem itineris, qui a Re-
 gib^o Catholicis D. D. Ferdinando, & Elisabet
 facultate petita ad eas partes apulit, vt tradit

55 *Garcilas ubi sup. † Christophor^o Colonus, vel*
 Columbus similiter nō Ligu, vulgo *Ginoues*,
 vt arbitrantur *Garcilasus*, sed natione Hispan-
 n^o fuit, professione mercator nautica peritiz
 insignis, ex Bætica oriūsus, vel Lusitania, qui
 ex Gueluz notitia Indorū indagator, & cō-
 quisitor fuit, *Herrera ubi sup. decad. 1. lib. 1. c.*
2. & 3. Garfia lib. 1. c. 2. D. Solorzano d. lib. 1.

56 *c. 4. n. 4. & c. 5. ex n. 4. & c. 15. ex n. 42. † La-*
 tuit tamen aliquibus, qui patriā, & nomen ta-
 cuerunt, Deo ita disponente, ne alij, quam sibi
 negotium adeo ingens homines tribuere po-
 tuissent, *Ioseph. Acosta in hist. Ind. lib. 1. c. 19.*
Garfia lib. 1. ca. 4. §. 1. pag. 65. Torquemada in

57 *Monarch. Ind. lib. 18. c. 1. † Fuit enim prophe-*
 tizarum per Hispanos novum orbem Occidū
 conquirendum, & subagendum fore, *Habdias*
 c. 1. *Transmigratio Hierusalē, quae in Bosphoro*

58 *est, possidebunt ciuitates Austri. † Nam Bospho-*
 rus, quod in Hebreo est *בִּשְׁפָּרָא Bispharad*
 fretum significat Gaditanum, quod in Hispania
 est, & ita hanc prophetiam de Hispanis in-
 telligunt *Maluenda de Antichristo li. 3. c. 17.*
per tot. praeceptor meus D. Ioan. Solorzano de
iure Indiar. lib. 1. cap. 15. num. 29.

59 ¶ Columbi etiam, & sociorum ad Occi-
 duas insulas aduentus Euangelizatum vide-
 tur in illo Isaie vaticinio cap. 60. vers. 8. & 9.
Qui sunt isti, qui vt nubes volant, & quasi Co-

60 *lvm ab, ad fenestras suas? Me enim Insulae*
exspectant, & naues maris in principio, vt ad
ducant filios tuos de longe, argentum eorum,
& aurum eorum cum eis. † Quem locum de
 Christophoro Columbo ad literam multi in-
 telligunt, qui noui orbis conquisitor fuit anno
 Christi 1497. *Thom. Bozius de sign. Eccles. lib. 20. cap. 3. pag. 319. Ant. Herrera de hist.*
Indor. decad. 1. lib. 1. c. 2. & 3. Gregor. Garfia
de Indor. orig. lib. 1. cap. 2. D. Solorzano de iure
Indor. lib. 1. cap. 4. num. 4. & capit. 5. ex nu.
4. & lib. 2. cap. 15. ex num. 42. † Ut sic stellio-
 nibus calida, quam merentur perfundam, qui
 vt Hispanis gloriam subripiant, Indorum in-
 dagationem Americo huiusmodi tribuerunt,
 qui posterioribus saeculis vixit, & tantum ab
 ea astit plane, vt praeter tabulas eius Geogra-
 fie, quibus se omnibus decantandum praebuit,
 nil aliud in nouo orbe praestitisse cōstat, vt tra-
 dunt *Abrab. Ortelius Tab. 5. Maluenda de An-*
techrist. lib. 3. cap. 16. Iust. Lypsius lib. 2. disse-
rent. 19. Aldrete libr. 4. antiq. Hispan. cap. 17.
 † Ut sic falso Vespucium sibi nomen arrogas-
 se videatur, nam vt ait *Iacob. Boissard. in hist.*
America part. 4.

Gloria prima tibi debetur magne Columbe
Fama Magallano deinde secunda venit,
At tibi, qui inuentofecisti nomina mundo
Vespuci Hetruce laus celebrata plange.

62 ¶ Indi tamen ante quam detege-
 rentur summo opere Idolatriæ dediti fue-
 runt, & Idola sua varijs, vanis, & superstitiosis
 ritibus colebant, qui non modo Solem, Lunā,
 stellas, sed arbores, montes, fluuios, lacubus,
 fontibus, lapides, leones, tigres, serpentes, &
 alia vilissima animalia coluerunt, & horrida
 demomū simulachra sub diuersis, & plane ridi-
 culis formis, & figuris, vt ex *Oneto, Gomara,*
Ziezo, & alijs tradit D. Solorz. de iure India.
lib. 2. c. 12. nu. 102. & 103. Torquemada de Mo-
narch. Ind. lib. 6. per tot. & lib. 8. 9. & 10. Gar-
cilas. Ingali. 1. Comment. c. 9. li. 2. c. 4. & seqq.
 † Quib^o nefandissima sacrificia offerebant, &
 ex praedictis Idolis, dæmones respondente, ora-
 cula accipiebant, & alia parabant Magiz por-
 tentia, vt omnigena eruditione clarus testatur
 praeceptor meus *Salmant. primarius, & Regius*
Consil. D. Ioan. Solorz. Perer. de iure Indiar.
li. 1. c. 9. ex n. 47. & li. 2. c. 2. n. 49. & c. 12. ex
n. 101. & cap. 13. ex n. 1. † Et probatur ex eo-
 64 *rū oraculis, nam ante quam Hispani ad Indiā*
 ocupandā se expedirent in Insula Hispaniola,
 dicta de S. Domingo Rex ei^o *Guariconex* Idolū
Zemi, de sui Regni posteritate cōsulū, & ab
 eo respōsū accepit homines barbatos, & vesti-
 tos ex Hispanis oris venturos, & eos potitu-

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

- ros, & novum Deum novamque religionem in ducturos, vt tradit *D. Solorzano d. libr. 2. cap. 2. nu. 49. pag. 241.* † Motezuma itidem Mexi-
 65 cani Imperij Monarcha de sua posteritate auidus plura auguria, vaticinia, & ostenta obseruauit, quibus coniecit se à Deo propter scelera punitum ire, & imperium eius ad Hispanos transferri, vt tradunt *Acofta de hisp. Indor. lib. 7. capit. 23. Herrera decad. 3. lib. 2. cap. 9. Torquemada lib. 2. capit. 90. & lib. 18. cap. 7. D. Solorzano d. lib. 2. capit. 2. num. 54. pag. 242.* † Quæ omnia scelestis Magiæ prohibita portenta fuerunt, quia in his sacrificijs Oraculis, Augurijs, & similibus dæmonum responsa captabant, vt dixi in *Epitome de Magia Regij senatus iusu, & approbatione vulgata libr. 1. capitul. 11. 17. 18. & 21.*
 67 ¶ Apud Mexicanos in Prouintia Cumana Sacerdotes eorum, dictos *Piaches*, in speluncas ingredi solitos, & post longam inuocationem, & Magicarum carminum recitationem, veluti à dæmone o. scelos in terram cadere, & tunc interrogantibus oracula præbere narrant *Franc. August. Dauid in hisp. Mexican. libr. 1. capitul. 40. Anton. Herrera hisp. Indor. decad. 3. lib. 4. capit. 11. pag. 164. Alf. Fernand. in hisp. Eccles. libr. 1. capitul. 3. ad fin. & ex eis D. Ioan. Solorzano d. libr. 2. capit. 4. num. 90.* † Cum dæmonibus incubis, & succubis solebant Indij actum ve-
 nereum exercere, nam in Hispaniola. *Caroco ton* dæmon mulieribus in forma Satyri potiebatur, & ex eo vicornes nasci, dixi in *Epitome libr. 2. capitul. 31. num. 40. Martin. del Rio libr. 2. Magic. quest. 15. & me, & illum referens sequitur D. Solorzano d. libr. 2. capit. 12. num. 107. pag. 391.* † Fuerunt etiam 69 Indij huiusmodi adeo Magiæ proclines, vt dæmonum conuentibus interuenirent, vt facere solent ij, qui ex eorum sunt expressa professione, colque videbant, alloquebantur, ac se inuicem illis commiscebantur, vt tradunt *Thomas Bozius design. Eccles. lib. 5. cap. 2. pag. 157. D. Solorzano d. lib. 2. ca. 4. pag. 270.* † Sed 70 post aduentum Hispanorū statim atque Christi Euangelium prædicatum est, dæmones, qui in astrictis statuis assiscebant, & cum hominibus, & mulieribus conuersabantur fugam sibi consulentes euauerunt, vt tradunt *Pet. Cieza tom. 2. rerum Indor. cap. 23. Herrera decad. 1. lib. 3. cap. 4. Hieron. Benzoni lib. 1. hisp. noui orb. capit. 3. pag. 35. Theat. Vitæ human. vol. 5. lib. 4. pag. 1468. & 1479. Torquemada lib. 18. cap. 7. d. Solorzano d. lib. 1. cap. 2. num. 50. Gomez Ouetus lib. 5. cap. 10. Gomara lib. 3. cap. 6. Mart. del Rio lib. 6. Magic. cap. 2. sect. 3. q. 3. Pet. Greg de Repub. Ab. 21. cap. 3. nu. 41. Tho. Bozius design. Eccles. libr. 2. cap. 11. & lib. 5. cap. 2. & lib. 12. cap. 21. & lib. 15. cap. 17. & lib. 23. cap. 1.*

I V R I S
SPIRITVALIS
PRACTICABILIVM.
LIBER VNDECIMVS.
DE MAGIA SACRA, ET
Prophana.

C A P. I. De Magia Diuina.

S U M M A R I V M.

1. Magia diuina est sapientia infusa.
2. Sapientia Adam perfectissima fuit.
3. Adam sapientia cōtinet naturalia, & reuelata
4. Adam formator ad similitudinem Dei.
5. Similitudo Dei in homine de sapientia anime intelligitur.
6. Prophetia nititur Deo ut prima veritati.
7. Prophetia fit publicē Ecclesia, & pribatim hominibus.
8. Vnicum moticum prima veritatis est, credēdi per Fidem.
9. Ius spirituale fit ex reuelatis a Deo, per fidem
10. Reuelata per Fide deseruiunt, ut habitus de primis principijs.
11. Ius spirituale, quia nititur Deo est immutabile
12. Theologia scolastica multa ignorantur.
13. Iurisprudencia quare varias mutationes patitur.
14. Medicina, Philosophia, & alia facultates mal habent sub controversia.
15. Sermonis varius usus, ut in mores.
16. Lex Dei sola est lex veritatis.
17. Legislatores quare leges suas Deo acceptas reulerint.
18. Omne quod colitur, ut Deus, vel creditur, vel agitur.
19. Deum esse, & ab hominibus colli deberi, sumi natura assequi potest.
20. Sacerdotes apud Gentes, & Theologia, & scientia vltim seruerunt.
21. Gentiles in Deorum cultum beatitudinem consequi arbitrabantur.
22. 23. Philosophi vtebantur Gentes, tanquam Deo proximioribus.

24. Magi, & sapientes jurisprudentia vltim seruerunt.
25. Magia scientia diuina appellatur.
26. Magia fuit consummata Philosophia.
27. Philosophia circa cultū Deorum versatur.
28. Pythagoras suā Philosophiā a sacris praeceptis incoarit.
29. Sapientes Magia clari fuerunt.
30. Magi pro sapientibus.

MAGIA diuina accipitur pro scientia vniuersali circa diuina, & humana, quae completitur varietatem habitum scientificum, siue intellectualiū, alij naturales, & alij super naturales, qualis fuit sapientia infusa, vel reuelata Adamo Genes. cap. 2. † Nā sapientia data primis parētibus perfectissima fuit in omnium rerū explicitam cognitionē, Ecclesi. c. 17. v. 5. *Disciplinam intellectus repleuit illos.* Et iterum dicto cap. 17. v. 6. *Creauit illos scientia spiritus, sensu impleuit cor illorum, & mala, & bona ostendit illis.* † Quae non solū comprehendit scientiam naturalem, de rebus creatis, sed supernaturalem cognitionē de Deo, quia Propheta fuit, & habuit reuelationē de Incarnationis mysterio, & alijs fidei nostrae arcanis, ut dixi supra lib. 10. cap. 2. ex n. 2. † Nam cum in totius generis humani praeceptorem, & doctorem constitueretur, diuina, & naturali sapientia non debuit defraudari, & maxime cum ad Dei similitudinē formaretur, qui omnium rerum sciens est, Genes. cap. 2. *Faciamus hominē ad imaginē, & similitudinē nostrā.* † Quod non modo de corporis plantatione, sed de interna hominis formatione intelligendum est, hoc est de Anima rationi discursiua, intellectuali, gratia supernaturali, & scientijs omnibus praedita, ut tradit Origin. in Genes. homil. 1. Greg. Nisenus lib. opific. homin. hom. 4. & S. D. Augustin. 129. lib. 83. q. 51. & lib. 6. in

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

Genes. ad lit. c. 12. & de quant. Anim. cap. 2. D. Thom. p. 1. q. 93. art. 6.

6 ¶ Vnde Magia diuina primo continet Prophetiam, & omnia reuelata, quæ omnium certissima sunt, quia nituntur Deo, vt primæ veritati reuelanti, vel testificati, D. Luc. c. 1. *Locutus est Deus per os Sanctorum, qui a saculo sunt Prophetarum eius.* D. Petr. Canonica. 2. cap. 1. *Spiritu Sancto inspiranti loquuti sunt Prophetæ.* D. Pet. ad Hæbr. cap. 1. *Olim Deus loquens Patribus in Prophetis.* ¶ Sive fiant per reuelationes publicas Ecclesiæ, siue priuatas in particulari hominum, D. Thom. 2. 2. q. 1. art. 1. *Soto lib. 3. de natura grat. cap. 1. Cardin. Bellarm. lib. 3. de iustificat. cap. 3. Salmeron lib. 1. in Paulum p. 3. disp. 2. Valer. 10. 3. q. 1. pñt. 1. Zumel p. 1. q. 1. art. 3. Cord. in qq. lib. 1. cap. 17. Vega lib. 9. in Trid. cap. fin.* ¶ Nam vnicum motivum primæ veritatis est credendi per fidem, siue per Ecclesiam fiat, siue per quencumq; aliū, siue publicè, siue priuatim, D. Paul. ad Ephes. cap. 2. *Super edificata super fundamenta Apostolorum, & Prophetarum,* vt exponit Doctiss. Francisc. Suarez de fide, disp. 3. sect. 10. ex num. 2.

9 ¶ Quare Magia diuina primo cōtinet reuelata à Deo, in quib; fides versatur, quæ quia causatur in mēte sine discursu, ad ostensionē *IVNIS SPIRITUALIS*, & veritatis, in hæc verba cōmendat Apostolus Corinth. 1. c. 2. *Sermo meus, & prædicatio mea, non in persuasibilibus humane sapientiæ verbis, sed in ostensione spiritus, & veritatis.*

10 ¶ Theologiam itidem scholasticam continet Magia, & omnes scientias, quia reuelata per fidem deferbiūt, vt hauritus de premis principalijs ad omnes scientias, quia vt ait idem Apostol. ad Timot. 1. cap. 3. v. 16. *Omnia sapientia diuinitus inspirata utilis est ad docendum, ad arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in Iustitia.* ¶ Hac tamen differētia, quod illa quæ pertinet ad *IVNIS SPIRITUALIS*, sunt omnium certissima, quia Deo nituntur, qui est immutabilis, Micheas cap. 3. v. 6. *Ego Dominus, & non mutar.* D. Iacob. c. 1. v. 17. *In quæ non est transmutatio, nec vicissitudinis obumbratio, & utilissima, Isaias c. 48. v. 17. Ego sum Dominus docens te utilia.* ¶ Quare cæteræ facultates in ijs, quæ ex Dei lege non pendent, prorsus futilia sunt, cū de ipsa Philosophia, quæ in ipsa natura firmitatem habent, sic testatur Sapiens Ecclesiast. cap. 1. v. 17. *Hanc occupationem pessimam dedit Deus filijs hominum, vt morarentur in ea.* De Theologia tam Scholastica, quam positua, & earum innumerabilibus questionibus D. August. lib. 2. de peccato origin. contra Pelasg. capit. 23. *Qui non sentit, atq; huiusmodi varijs, & innumerabilibus, questionibus obscurissimæ opera Dei, sive scripturarū*

abditissimas latebras pertinentibus, & multa ignorari, salva Christiana fide, &c.

¶ Iurisprudentia licet ex reuelatis à Deo comparetur, Isaias cap. 33. v. 22. *Dominus legifert noster, omnia quæ ex lege Domini non pendent ad eō vicissitudinibus sunt obnoxia, vel temporū mutatione, vel hominū tergiuersatione, vt rarū sit, quod varias, atq; varias mutationes nō patiatur, quia vt ait Iur. C. in l. omnis definitio 203. D. dereg. iur. Omnis diffinitio periculosa est, rarū est enim, quin suberti possit.* ¶ Medina, Philosophia, & aliæ facultates quantis vicissitudinib; sint obnoxia, longum est recensere, cum in ipsarum autores non vna eorum sit sententia, nam Socrates reprehendit Pythagoram, Plato Socratem, Aristoteles Platonem, Aristotelem discipuli, Scebolam Seruius Sulpicius, Celsus Galenum, Quintilianus Senecam, Strabo Heratostenem, Cicero Hermagorā, quia vt ait Ecclesiast. c. 41. v. 25. *Omnia duplicia, vnum contra alium.* ¶ Et in ipso sermone totæ ac tantæ varietates sunt, quantum in mores, nam vt ait Horat. in arte Poetic. *Multa renascentur, quæ iam cecidere, cadūtq; quæ nūc sūt in bonore vocabula, sic volent usus, Quæ penes arbitriū est, & ius, & norma loquendi.*

¶ Sola Dei lex, ex qua cōponitur *IVNIS SPIRITUALIS*, habet certitudinem, & firmitatem, quia est lex veritatis, Levit. c. 8. v. 8. *In qua fuit doctrina, & veritas, Psalm. 110. v. 7. Opera manuum eius veritas, & iudiciū.* Melach. cap. 2. v. 6. *Lex veritatis in ore eius.* ¶ Vnde non solum veræ Religionis cultores, sed Pagana superstitionis sapientes viri leges suas à Deo acceptas palam profitebantur, vt diuturnitati commendarent, vt delegibus Cecropia, Menois, Draconis, Solonis, Licurgi, Numæ, Charædæ, Zaleuci, Cereris, Metcuri, & aliorum dixi in Epitome de Magia lib. 2. ¶ Nam licet Deum, vt Deus est, non cognouissent Deum tamen esse supra humanam naturā collocatum crediderunt, cui Dei attributis cononestabant, nam omne, quod collitur, vt Deus, vel creditur, vel fingitur, vt tradunt Ioann. Pius Mirad. lib. de ente, & 200. Franc. Pius lib. 2. de studio diuina, & humane sapient. cap. 4. & 7. ¶ Nam Deum esse, & ab hominibus cultu diuino coli deberi etiā lumine naturæ assequi potest, vt docent D. Thom. per. 1. q. 2. art. 3. D. Chrysost. in actis Apost. homil. 39. D. August. in Psalm. 13. *Lorinus, & alij ad Roman. capit. 1. Scholastici cum Magistro Sene. 1. dist. 3. Petrar. lib. contra Gent. cap. 8. Suarez Metaphys. lib. 1. disp. 30.* ¶ Quare sacerdotes apud Gent. & Theologia, & sapientiæ viam sternerunt, quales apud Orientales Brachmanes, & Gymnosophistæ, apud Babilonios, Isidis, & Osyris, apud Græcos Orphæus, Hesiodus,

Sodas, Homerus, Pythagoras, Empedocles, apud Aegyptios, Trismagistrus Iamblicus, apud Romanos, Numa Pompilius, quos Magos fuisse testatur Franciscus Picus Mirandulanus in examen. doctrin. vanitat. Gentil. libr. 1.

21 ¶ Sic enim oraculis demonum, ac fatidicis sacerdotibus delusa Gentilitas, & coluit Idola, & absceque vitæ dedita, (more pecudum) vitam peregit, quia sic beatitudinem consequi arbitrabantur, cum nulla religio recepta sit, quæ principia sua vera non opinaretur, & supernis reuelationibus tamquam basi non niteretur, vt tradit *D. Thom. contra Gēt. libr. 1.* ¶ Quia Galatas vfos fuisse Philophis

22 tanquam Deo proximioribus ad impetrandum testatur *Diodorus*. Indi Brachamanibus, Druidibus, Galli, Gymnosophistis Aethopes, Magis Persæ, Auguribus, Sibyllis, Vatribus, & plerisque diuinationibus Romani utebantur, alijs quoque, & similibus nationes alix sapientibus, vt Deo propinquis autumant, nam, vt ait *Aristot. libr. 10. Ethicor. ad Nicomac. Sapientes viros curæ esse Deis.* ¶ Nam in hoc

23 ferre genus humanum cōuenit, duce se aliquo præstantissimo diuinorum consortio egere, cuius præceptis audiens beatitudinem consequeretur, quippe cum supra mortalitatis facultatem sit collocata, non cui libet se præbet exposita, & cognitu quoq; difficilima est, ideo nili diuinus, qui supra sensum, supraq; rationē positus non consequitur, quia ad eam inuestigandam humani cogitatus fatiscunt, vt dicā *tom. 1. de Iure Ecclesiast. libr. 1. cap. 2. ex nu. 1.*

24 ¶ Quare Magi, vt sapientes Theologiae, & Iuris prudentiæ viam sternerent, nam vt ait *Philon libr. quod omnis probus sit liber. Tale erat apud Persas Magi, naturæ scrutatores, veritatis cognoscenda studio, qui per otium diuinas virtutes contemplantur clarius, & libr. de Special. leg. vt regnare non sciret, nisi familiariter cum Magis versato.*

25 ¶ Vnde Zoroastris Magiam diuinorū sciētia appellat, *Plato Alcibiad. 2.* nam Magos fuisse sacerdotes testatur *Eusebius libr. 4. ca. 1.* a quibus sapientia quærebatur, *Malach. cap. 3. laus sacerdotis custodunt scientiam.* ¶ Sic

26 enim Magiam consummatam esse Philosophiā circa diuina, & humana potissimum cognitio de Deo, & immortalitatis animæ testatus est, *Diu. Chrysost. in Matb. 2. tom. 2. homil. 2.* ¶ Nā vera Philosophia primum circa cultum diuinum versatur. *Cicero libr. 1. natura Deor.* Quia vt ait *Vergil. Aeneid. 6. In primis venerare Deos.* ¶ Quare Pythagoras suam Philosophiam a sacris precibus incohauit, quod *Pla-*

to, Porphirijs, Theodorus, & alij Academici omnino necessarium iudicarunt, vt tradit *Fran. Picus libr. 1. de studio diuina, & humana. sapient. cap. 4.* ¶ Ideo viri sapientes Magia, vt scientia diuina clari fuerunt, non solum, apud Aethiopas, & Indos, vt autor est *Philostrat. in vita Apollon.* sed apud Græcos, & alios, nam Pythagoras, qui sapientia primus in Philosophiam inuertit, Magia deditus fuit, vt tradit *Iamblicus lib. de secta Pythagor.* ¶ Sic Empedocles, Siculus, Zamolxis, Pharetijs, Epaminondas, Thebanus, atque Druydæ Gallorum, & alij Pythagorei Magia clari fuerunt, nam vt de illis testatur noster *M. Annæus Lucan. Vergilij maiestatis imitator, Pharsal. lib. 1.* *Vobis autoribus, umbra nō tacitis Heberis sedes Ditisque profandi pallida regna petunt.*

CAP. II. De Magia naturali.

SUMMARIVM.

1. Magia naturalis quid sit.
2. Philonis verba de Magia naturali.
3. Pseli verba de Magia naturali.
4. Dni Hieronimi verba de Magi naturali.
5. Magia naturalis in quibus versatur.
6. Magia ex abditis naturæ causis.
7. Iacob ex Magia naturali multa consequutus.
8. Tobias Magia naturali peritissimus.
9. Tobias cap. 11. explicatus.
10. Miracula niētu oculi sunt.
11. Chalonimi piscis virtutem contra oculorum albuginem.
12. Rerum naturalium multe sunt virtutes mirabilium rerum effectrices.
13. Magnetis lapides virtus.
14. Tiamedis lapidis virtus Magnetis contraria.
15. Magnetis respuit ferrum contra Aquilonem.
16. Magnetis montes sistūt nauigia ex clauis, & anquoris ferreis.
17. Pantaura, Androdamas, Pentageras Magnetis species.
18. Magnetis virtute posse absentes communicari.
19. Aeris species auro non absimilis quam miranda virtus.
20. Flamma exiit de petra, quæ plurijs incendiatur.
21. Asbestus lapis, qui semel accensus nunquam absumitur.
22. Ignis inextingibilis.
23. Lucina infano Veneris inextingibilis.
24. Naturalis liquoris virtus ignem cōseruās.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

25. Ligna putida noctu lucent.
26. Avis Hircinia plume noctu lucent.
27. Vermis Cincindula corpus noctu lucent.
28. Cocuyum corpore lucent adeo, ut prope eum Indiscribere, & legere solent.
29. Carunculum fronte lapidem admirandi splendoris dicitur gestare.
30. Insula natitantes in mari.
31. Arbores immensas ex immo mare asurgere in altum.
32. Arbusculas Indici maris naturae mirabilis.
33. Ligna, quae igne non consumuntur, & aqua non putrescunt.
34. Oleam, & laurum in mari rubro gignere punices.
35. Aëris genus, quod in Cypro, & feritur, & nascitur, & metitur.
36. Herba iumentis venenum, & hominibus salutare.
37. Neapelum homini venenum, turdis scā prabet.
38. Sardonia mirabilis virtus.
39. Tarantula venenum mirabile.
40. Veneno Tarantula remedium.
41. Symptomata Tarantula naturalia.
42. Multa experimentis nota, quarum causam reddere non valemus.
43. Remora pisciculi mirabilis virtus.
44. Esbeneus piscis nauigia retinet.
45. Torpedo pisciculus vim habet torpendi.
46. Serpentem contactam cuernibus emori.
47. De payonis carne, de palleis, de Argenti-
no sale quadam miranda.
48. Aquae mirabilis virtutis.
49. Fontes salutare pluribus locis.
50. Hispania fontes, & fluvij salutiferi.
51. Gelonio Bagno duo fontes virtutis con-
trariae.
52. Salmacidis fons vim habet libidinem re-
frigerandi.
53. Lacus Boetia, & fons Salmacidis natura-
li virtute, vel ex maleficio libidinem com-
primunt.
54. Fons Illiris, quae frigida est ignē euaporat.
55. Fons Malucani Regni, quae arboris folia
conversit in aues.
56. Arbor Canaria aquam destilans septem In-
sulis potum praebebat hominibus, iumentis,
& arvis.
57. Fontes manantes oleum, & acetum, &
vinum.
58. Fontes, qui vellera pecudum mutant in a-
lium colorem.
59. Fontes, qui capillos mutant in flavos.
60. Betis aqua vellera ovium rubricabat.
61. Aqua Betis pisces aureis splendescēbāt

scobes.

62. Betis aqua virtus naturalis.
63. Alickindi, Procul, Rogeri, Baconi, &
Gebri Magia reprobatur.
64. Thomas Bungei, & Georgij Replai Magia
damnata.
63. Alberti Magni libri de mirabilibus partus
suppositus.
64. Ioan. Baptista Porta Magia, ut superstio
sa repellitur.
65. Mizaldus, Vvecherus, Ponzetus, & Ardoi
nus reprobat.
68. Robert. Persecutoris, & aliorum Ma-
gia damnatur.

AGIA naturalis in hęc verba
definitur a Philone lib. de spe-
cial. legib. Veram Magiam, hoc
est, perspecliuam scientiam, per
quam natura cernuntur clari,
et honestam, expectandamq; nō
plenei solum testantur, sed etiam Reges Regum
maximi, ut regnare non liceret, nisi familiari-
ter cum Magis versato. † Et lib. quod om-
nis piobus sit liber. Tales erant apud Persas
Magi natura scrutatores, qui praeuirtatis cog-
noscendi studio per otium diuinas virtutes con-
templantur clari, & alios eisdem iniiciant
mysterijs. † Mich. Pselus lib. de Magia, Ma-
gia nihil aliud est, quam arcanarum rerum cog-
nitio, quae cœlorum, ac syderum cursu, & in-
fluxu, & sympatijs, atque antipatijs rerum sin-
gularium obseruatis suo tempore, loco, & modo,
res rebus applicantur, & mirifica quadam per-
ficiuntur. † Nam ut ait D. Hieron. in Daniel.
c. 2. Magi sunt, qui de singulis philosophantur
non malefici sunt, sed philosophi Calaeorū, &
artis huius scientiam, Reges quoque, & Prin-
ces eiusdem Gentis omnia faciunt. † Vnde
de Magia huiusmodi scientia est naturalis,
quae ex naturali rerum cognitione, & ap-
plicatione, & modo secundum ingenitas
vniuscuiusque vires admirabiles effectus pro-
ducit, quae naturalium rerum imperiti, quia
quomodo facta sint ignorant, vel miraculo,
vel demonis arti tribuere solent, sunt tamen
effectus rerum naturalium, quibus Magia hu-
iusmodi nititur, Arist. lib. de admirad. audit.
Philon, & Pselus ubi sup. Procl. lib. de sacrif.
& mag. D. August. lib. 21. Ciuit. Dei cap. 4. &
5. Alber. Magnus lib. 2. Mineral. tract. 3. cap.
1. 11. & 17. Marsil. Ficin. lib. 4. Theol. Plato
nis cap. 2. Francastor. lib. de Sympat. Iul.
Syrenus lib. 9. de Fato, Mich. Medina lib. 2.
de reſta in Deum fide, cap. 7. Laur. Annanias
lib. de natura demon. Bart. Sibyllā. in peregr.

qq. decad. 3. q. 3. *Valles de sacra Philosophia. cap. 3. & 28. Bened. Perera, & Mart. del Rio in libris de Magia, Gregor. Valent. 2. 2. disp. 6. q. 12. Iul. Caesar. Buleng. lib. 1. aduersus Mag. capit. 8.*

¶ Multa enim sunt naturæ miracula incomperata adhuc rationis (& ut Plinij verbis utar) in naturæ maiestate penitus abdita, ut si quis hominum eis occultè utatur, Magus vulgo diceretur, vel diuinus, ut ait *Bened. Perer. lib.*

7 *1. de Magia capit. 3.* † Iacob enim ex virgis amygdalinis parte descortizatis in canalibus aquæ positis efficit, ut eas intuentes oues paterent maculosas, *Genes. cap. 30.* Quod naturaliter factum fuisse, absque vilo miraculo contendunt, *Bened. Perera ubi prox. & in Genes. d. capit. 30. Franc. Valles de sacra Philosophia*

8 *cap. 11.* † Tobias similiter ad paternam cecitatem eruendam Magia naturali vsus fuit, *Tob. cap. 11. Tunc sumens Tobias de felle piscis liniuit oculos patris sui, & sustinuit, quasi dimidiam fere horam, & cepit albugo de oculis eius, quasi membrana ouis egredi.* † Nam licet in hoc fere omnes diuinam virtutem ag-

10 noscant, non propterea negandum est, aliquando Deum uti naturali causa, etiam in efficiendis miraculis, & sanandis corporibus, quæ reuera medicamenta sunt, eaque natura prædicta, ut per se nata sint eos morbos curare, ut docet *Franc. Valles ubi sup. cap. 39.* † Ad quod ego in hoc Tobia exemplo præter alios con-

11 dero, tempus illud quasi dimidiæ fere horæ, quod inter applicationem, & sanitatem intercedit, nam si independentè à causa naturali, sola virtute diuina id fieret confestim, vel nictu oculi operaretur, ut de sanitate restituta à Dño duobus cæcis, sic legitur *Matth. c. 20. Misertus autem eorum Iesus, tetigit oculos eorum, & confestim viderunt.* † Ideo in curatione Tobia causa naturalis pendebat, se scilicet piscis, nam Callionymus piscis virtutem habet oculorum albuginem detergendi, ut docet *Plin. lib. 32. cap. 7. Galen. simplic. lib. 10.*

12 ¶ Quis enim, vel literis dumtaxat tinctus philosophicis, nescit multas esse virtutes rerum naturalium occultæ, mirabilium rerum effectrices, quas si quis benè posset, & ad vsum accommodare sciret, haut dubie mira posset efficere, ut dixi in *Epitome de Magia Regio iussu, & approbatione excussa lib. 2. cap. 1. nu.*

13 40. † De Magnete lapide notissima res est, non solum ferrum ad se trahere, sed ferro attracto aliud ferrum trahendi potestatem communicare, ut meminerunt *Aristos. lib. de lapidib. D. August. lib. 21. Ciuit. Dei cap. 4. Guilbert. de magnet. lib. 1. cap. 5.* † Cuius lapidis

vis cœlestis est, nam tantam affinitatem cum Aquilone habet, ut si acus aciem eo pertinetâ vertas in Austrum, Orientem, vel Occidentem, nihilominus magnetica vis, mox in Aquilonem inuertit, ut tradunt *D. Thom. quodlib. 12. art. 15. Vincent. natural. lib. 8. cap. 19. Levin. Lemnius de occult. natur. lib. 3. cap. 4. loc. Euseb. p. 1. curiosa philos. lib. 5. cap. 50. & Daur. Theamedes lapis contraria magnetis virtute, quæ ferrum respuit teste Plin. lib. 36. ca. 16.* nam licet magnetis speciem appellet *D. Isidorus*, contrariæ virtutis lapidem esse affirmant præter Plinium, *D. August. d. capi. 4. D. Hieron. in Matth. 9.* † Nam magnes ferrum non respuit, nisi contra Aquilonem adiaceat, *Sim. Maiolus tom. 1. dier. Canicul. colloq. 18. Ioan. Euseb. p. 1. d. lib. 5. cap. 12. & 13. Bapt. Porta, & Guil. Gilbert. 1. de magnet. Cardan. de subtil. lib. 1.* † Sunt & aliz species magnetis, ut *Pantaura*, qui lapides trahit *Andradas*, qui argentum, & æs, *Pentagoras*, quæ longè desista mouet, *Guilbert. ubi sup. Bapt. Porta de magnet. lib. 1. Ioan. Euseb. p. 1. curios. philos. lib. 5. cap. 36. & p. 2. lib. 1. cap. 6.*

¶ Flamma exit de petra in Nymphæo, quæ pluuijs incenditur, ut author est *Plinius lib. 2. cap. 107.* quod credibile fiet si consideras calcem, quæ aqua incenditur, oleo tamen infusso, non incēditur, imo extinguitur, ut tradit *D. August. lib. 21. Ciuit. Dei cap. 4.* † Est etiam lapis nomine *Asbesto*, qui semel accensus nunquam absumitur, ut asserit *D. August. d. lib. 21. cap. 6.* Ex quo in sepulchris Gentilium lucernas per multum tempus duraturas scribit *Solinus cap. 21.* † Ignes itidem inextinguibiles reperiuntur, ut lucerna illa, quæ in sepulchro Pallantis ad caput ardebat, ultra annos mille, & sexcentos, quæ nec liquore, nec aëre extinguī poterat, ut narrat *Vincent. lib. 25. cap. 34. Metropol. lib. 4. cap. 15. Naucler. lib. 2. decad. 2.* † De alia lucerna, quæ in Fano Veneris reperta est, multū tempus duras, & inextinguibile, meminit *D. August. d. Mor. 21. cap. 6.* Cuius generis alias repertas in sepulchro Tuliz, & alii refert *Sim. Maiol. d. tom. 1. colloq. 22.* † Nam etsi aliquibus commentitia videantur, quia causam ignorant, naturalis liquoris virtute arte Chymica confecti esse potuit, ut de simili in hæc verba testatur *Mart. del Rio*, omni laude dignissimus, *lib. 1. Magic. disquis. cap. 5. q. 1. sect. 1. Mibi quidem dubium non est liquorem illum Oliby Maximi, cuius beneficio lucerna multis seculis conseruata fuit ardens, Chymicum fuisse.*

¶ Ligna putida nocte lucent, ut tradit *Olaus lib. 2. c. 14.* præsertim fagi, aut querci,

D. Franc. Torreblanca Villalpando:

vt sæpè vidi dū puer eisē, & venationi operā
 darē infundo Genitoris mei Mich. Hieronymi
 Torreblanca, dicto *del Bejarano*, sexmilia pas-
 sū à Corduba distāte, in mōre Mariana, vulgo
Sierra morena, & postea Matriti iter faciens
 in hospicio dicto del *Alcayde*, ad huius montis
 radices, *vt dixi in Epitom. de Mag. lib. 2. cap.*
 26. *1. num. 50.* † Hircinix aues gignuntur, qua-
 rum pennæ per obscurum emicant, & inter lu-
 cent, quamuis densa nox obtegat, vt referunt
Solin. cap. 21. Plin. lib. 10. capit. 47. D. Isidor.
 27. *lib. 12. cap. 7. Albert. Magn. lib. 23. Animal.*
lit. L. † Nocticulæ, siue *Cincindula* vermis
 genus nocturnis temporibus lucem emittūt,
 quia cum sanguine careant, adeo ignex partes
 circa digestionem concutunt, & ibi lucent
 adeo, vt alter ab altero digernatur, vt tradit
Gregor. Reis in sua margar. philosoph. libr. 10.
 28. *tract. 2. & 10.* † Animalculum Indicum, quem
 incolæ dicunt *Cocuyum*, de genere *Cincinde-*
larum est, sed maior; instar scarabæi, quod si
 toto corpore luceat, oculis tamen maximè,
 qui pro corpusculi, modo ingētes tantum fun-
 dit lucēs, vt ad eas scribere, & legere soleant,
 cuius si quis pinguedine manus, & faciem in-
 iungat, ardens, & formidabile spectrum appa-
 ret, vt narrat *Pet. Cieza p. 2. histor. Peru, cap.*
 30. *Franc. Lopez Gomara in hist. Ind. fol. 44.*
 29. † Non tamen Hispaniæ animal nocturnum,
 dictum *Carbunculum*, de quo fertur in fronte
 lapidem gestare admirandi splendoris, qui te-
 nebras fugat, nam id apocriphum est, vt post
 alios sic testatur concicis, & amicus noster
 D. Ludouic. de Gongora Soled. 1.
Piedra, indigna tyara
(Si tradicion apocrisa no miente)
De animal tenebroso, cuius fronte
Carro es brillante de nocturno dia.
 30. † Sunt pleraque alia naturæ miracula (vt
 ita loquar) quæ si idiotis referantur (qui ni-
 hil credunt, nisi quod vident) omnino fidem
 perdunt, vt Insulæ natitantes in mare, quales
 in Italia, & alibi celebrant veteres scripto-
 res, *Arist. lib. de admirand. audit. Seneca in*
 31. *natural. qq. lib. 3. Plin. Senior lib. 2. histor. na-*
tural. cap. 95. & Junior lib. 8. epist. 10. † Arbo-
 res immensas ex imo mare assurgere in altum,
 multa que proceritate propagari, atque per-
 tuo seruare sofia, non solum testatur *Plinius*
 32. *lib. 13. cap. 25.* Sed qui nouum orbem perlus-
 trarunt *Petr. Martyr in summ. & Ouetus. in*
hist. Indor. lib. 2. cap. 5. † Indico mari Alexan-
 dri milites arbusculas reperere colore bubu-
 li cornu ramosas, & cacuminibus rubentes,
 quæ cū tractarentur, vitri modo, fragiles erāt,
 igni autem, vt ferrum inardescabant, vbi

forent restinctæ, primo colori redebantur, vt
 meminit *Plin. lib. 13. capit. 25.* † Sunt etiam 33
 alia ligna, quæ igne non consumuntur, vt tra-
 dit *D. Hieron. in Leuit. 27.* Alia, quæ in aqua
 non putrescunt, *Plin. lib. 26. cap. 41.* † In ma- 34
 ri Rubro silbas viuere, oleamque, & laurum
 in quibus fungi enascuntur, qui mox Sole tac-
 ti conuertuntur in punicem, tradunt *Plin. lib*
 13. *cap. 25. Alex. ab Alex. lib. 5. Genial. c. 9.*
 35. † *Eris* genus est quod feritur, & nascitur, vt
 ex Aristotele in hæc verba refert *Alexan. ab*
Alex. libr. 4. Genial. capit. 9. In Cypro genus
 quodam gigni *eris*, aurō non absimilis, quod in
 frustra minutissima concisum agricolæ ferūt,
 mox ad plauiam exoriri, & coalescere, & post
 quam adoleuerit ad iustam maturitatem, colli-
 gi, & recondi.
 36. † *Herba* uirtutes reperiūtur mirabiles nā
 de Sabina in hæc verba testatur *Plin. libr. 16*
 cap. 20. & lib. 24. cap. 11. *Herba dicta Sabina*
 alijs *Rhodaphnes sempiterna fronde rosa simi-*
 litudine, caulibus fructuosa iumentis, caprisq;
 37. & ouibus venenum est: eadem homini contra
 serpentum venena remedio. † Neapellum her-
 ba homini præfectaneum venenum est, passeri-
 bus vero, ac turdis saluberrima esca, vt narrat
Diodorus lib. 4. Alber. Magnus lib. 25. cap. 2.
 Rosarum odore scarabæus moritur quo homo
 delectatur *Aristot. de admirand. audit. capit.*
 140. † De Sardoniam in hæc verba testatur rerū
 38. naturalium præstātissimus *Solin. cap. 9. Sar-*
donia herba sedulio fuerit, vefcentibus neruos
contrahit, rictu ora adducit, & qui mortem op-
petunt, ridentium facie intereant.
 39. † De veneno Tarantulæ, seu phalangi Tarēt.
 Apulię, notū est, à quo iſtvarie ac diuerſe tor-
 quentur, siquidem alij perpetuo canunt; alij
 plorant, alij clamitant, alij dormiunt, alij vi-
 gilijs efficiuntur, pleraque vomitibus labo-
 rant, nonnulli saltāt, sunt qui sudant, alij trēme-
 bundi fiunt, alij paucioribus intestantur, & alij
 alia paciuntur in commoda, vt tradit *Iohannes*
 40. *Schenkius obser. med. lib. 7.* † Quibus non aliud
 vitæ, & remedij præsidium esse solet, quam si
 certo musicæ sono psalere ad numerum com-
 pellantur, donec decidat fatigati, vt tradunt
Plato in Phedon. Oardan. de subtil. lib. 9.
Matbiol. in comm. Dioscor. lib. 2. cap. 57. Iuā
Eusebius p. 2. curiosæ philosoph. lib. 1. capit. 18.
Alex. ab Alex. dierum Genial. lib. 2. capi. 17.
 41. † Quæ quidem Symptomata tam varia, ac
 diuersa, ex causa naturali proveniunt, ex va-
 rio horum animalium veneno, aut ex demorso-
 rum hominum temperamentis, licet causarum
 ignaris commētitiæ, videantur, vt exemplis
 confirmant *Amatus Lusitan. lib. 1. Matiol &*

alij Ioan. Schenkus ubi sup. d. lib. 7. † Quorum quidem, & si causam à priori reddere nō valemus, vera sunt, nam sunt multa, quæ præmanibus habemus, & experimur vera, nihilominus tamen rationem reddere non possumus, Alex. Aphrosid. libr. 1. Probl. in præfat. Quam ob causam ridere solent, quos in alis, & co. is, & plantis titilamus? Cur nonnulli cū mutuum marmorum attritum, sectionemvè, aut ferri stridorum, limarumque sentiunt, dentibus obtorpescunt?

43 ¶ In mari Oceano pisciculus est, semipedalis, limacei magni similis, quæ Græci Echinim appellant, nos Remoram, eo quod adhærens nauegijs, licet cursu incitatissimo ferantur, eos sistere, & effrenare cogit, Aristot. lib. 2. hist. animal. c. 14. Plin. lib. 9. c. 25. & lib. 32 c. 11. Alian. lib. 2. c. 17. Plutarch. in Sympos. decad. 2. problem. 7. Casiodor. lib. 1. epist. 35. D. Ambros. in Hexamer. lib. 5. c. 10. Francastor. de sympat. c. 8. Cardan lib. 7. variet. c. 37. & de subtilit. lib. 10. Scaliger exercit. 2. 18. c. 8. Leu. 44 ¶ Lemni, de occultis natur. li. 3. c. 9. † Torpedo pisciculus non minori admiratione vim habet torpendi, ut tradit Aristot. lib. 9. ca. 17. balitu, scilicet, auditu, & tactu, Albert. Magn. lib. 8. tract. 3. capit. 1. experimento se didicisse summo digito tangendi cuspium brachio toto per semestre immobili laborasse; eademque vim stupæ faciendi inesse balitu, & aure ipsius torpescitis, nam & basta contactu idem accidit.

45 ¶ Bufone hiantē quasi coactam miro cum ciulatu multelam videas se ori deuorandam inferere. Serpentem contactam quernibus emori, & alia huiusmodi, apud Francastor. libr. de Sympathijs, Ioan. Euseb. p. 2. sue philos. cap. 2. 3. 4. 5. 6. † Ut sic interim taceam alia, quæ circūterunt, de pavonis carne nescia putresci; de palleis frigare suo niues conseruantibus, & calore fructus maturantibus, vi contraria; de Agrigentino sale, qui liquatur igne, aqua vero induratur, Plin. li. 5. c. 5. & li. 31. c. 7. Solin. c. 10. D. Aug. li. 21. Ciuit. Dei c. 4. & 5. D. Isid. lib. 14. c. 6. & lib. 16. c. 2. & lib. 17. cap. 3.

47 ¶ Sunt, & aquæ mirabilis virtutis, nam ut ait noster L. Annæus Seneca in natural. qq. libr. 3. capit. 1. quedam enim oculos, quedam nervos iuvant; quedam inueterata, & desperata à Medicis vitia percurant; quedam medentur ulceribus, quedam interiora fouens potu, & pulmonis ac vesicarum, quæ relas leuāt; quedam supprimunt sanguinem, tam varius singularis usus, quam gustus est. † Fontes salutares contra febres in Paellina refert Sozomen. libr. 5. capit. 2. in Bretania, Plin. lib. 25. cap. 3. in Sardinia, D. Isidor. lib. 14. capi. 6. vl-

cera atque contussa membra impostitum statum restituentes in Thetalia, Aristot. de admirand. audit. cap. 12. † Hispaniæ fontes, & fluvios salutiferos refert Solin. lib. 13. Insulæ Chio duo fontes sunt, quorum altero, qui biberit hebetis fit ingenio, altero subtiliores sensus adipiscitur, ut tradit Plin. lib. 31. cap. 2. † Gelonio stagno alij duo fontes adiacent, quorum altero, quæ sumpserit mulier, ex sterili fecunda fit, altero si fecunda hauserit, sterilizatur, ut tradunt Seneca d. lib. 3. capit. 25. Solin. capit. 10. D. Isidor. libr. 13. capit. 13. † Seleminus fons apud Anchaycos vim habet liuidinem refrigerendi, ut testatur Pausanias, idemque de Cicico fonte tradit Plinius, quod naturali frigiditati tribuit Euseb. d. lib. 1. cap. 83. † Lacus Boetix, & Salmacidis vnda ad Venerem irritat, vel ex naturali aquæ calore, ut tradit Pomp. Festus, aut ex maleficio iniecto à Medea, ut dixi in Epitome de Mag. lib. 2.

¶ Sunt etiam Illiris fons, qui cum frigidus sit ignem euaporat ecultum, ut siquis vestes supra aquas expandat, accenduntur: & Didonea fons cum sit gelidus faces accensas extinguit, & extinctas accendit, ut tradit Plin. lib. 2. cap. 103. de fonte Ferriera in delphinatu Franc. similia tradit Euseb. p. 1. lib. 1. cap. 24. † Fons in Malucano regno, cui arbor supra expansa folia decidentia cōuertit in aues: & in Italia multis locis fontes sunt, in quibus siue virgā, siue frondem demerferis, lapidascit, ut tradunt Seneca ubi sup. lib. 3. c. 20. Solin. cap. 30. Alex. ab Alex. lib. 5. Gentil. c. 9. † Canaria Insulis, quæ Fortunatæ dicebantur, arbor fuit in Insula Ferri, ex cuius ramorū folijs, & gemis aqua dulcis quotidie destilauit, in tanta copia, ut non solum hominibus, sed iumentis, & pascuis sufficeret, quia nullus alius fons, aut puteus illis fuit, quæ ventis aggitata ruit ann. 1626. ut tradit Ioan. Euseb. d. p. 2. lib. 2. c. 60. † Aquam ut oleum fontes emanantes refert Maiol. 10m. 1. colloq. 13. ut acetū accidit, apud nos est in opido de Almagro, ut vinū inebrians reperitur in agro Caleno Lyncestis fluvius, Plin. libr. 2. capit. 103. Seneca d. lib. 3. cap. 20. referens, & laudans illos versos.

Quæ quicumq; parū moderato gatture traxit
Haut aliter titubat, quā si meravina bibisset.

¶ Fontes, qui velleræ pecudū mūtāt in aliū colorem, ut alua in nigra refert in hæc verba Aristot. li. 3. natur. animal. c. 122. Sunt aqua multis in locis, quas cum oves biberint, moxque inierint nigros generant agnos. † Cādida in flua alij fontes sunt commutantia, ut ad mare Rubrum tradit Solin. capitul. 25. qui capillos

incanescere faciunt in Hibernia, tradit Plin. lib. 31. cap. 2. qui flauos reddunt, Ouid. Metamorph. libr. 15.

Electro similes faciunt auroque capillos.

60 ¶ Betis noster fluvius ex auri copia solebat naturaliter aqua sua vellera ouium inflavum colorem mutare, D. Ambros. lib. 1. Hexamer. cap. 11. *Aurum enim vellus aqua nutrit, & la nam immemorati specimen metalla gignunt litora* Martialis. lib. 9. epigr. 62.

In Teresiatis domus est notissima terris

Qua diues placidum Corduba Batinamat,

Vellera natio pallent ubi flaua metallo.

61 † Non secus, quam pisces, qui, Batin allebantur, qui ex eadem aquae virtute aureis splendebant schobes, ut his verbis testatur Strabo Geograph. lib. 3. *Per aquatilia aures clarescunt grumuli, quod si quis a natura negata sit, aqua illatis rigantes, aqua mox splendescunt efficiuntur grumuli.* † Ita arietes aquam bibentes deaurabantur, vel rubricabantur, ut idem Martialis, qui eo quod Hispanus fuit, Bilbilis natus hanc ignobili opido Celtiberiae, res nostras melius alijs percaluerat, de lagena Batincae sic testatur lib. 14. epigran. 123.

Non est lana mihi mendax, nec mutor abeno,

Sic plateam Tyriae me mea tinxit ouis.

63 ¶ Quo ad libros autem de Magia naturali, non sunt omnes probate lectionis, nam multis scatent superstitionibus Alekindus, Proculus, Rogerius Baconius, & Gaber Arabs. Raymund. Lullus, & Arnaldus Villanovanus sunt nonnullos haereticos notati ab Eymeric. indirect. Inquis. Mariana de reb. Hisp. lib. 14. c. 9.

64 & lib. 15. c. 4. † Sunt etiam horum lauij Tbo. Buncey lib. de Mag. natur. & eodem titulo alijs Georgy Ripley, qui post mortem necromanticus fuit damnatus, ut tradit Mar. del Rio li. 2.

65 † Albert. Magnus tribus libris de Mirabilibus, vanitatis, & superstitionis multa continentur, sed tanto viro pars suppositus est. Hieron. Cardan. libros de subtilitate, & varietate, miror tam diu ab Ecclesia in expurgatos, qui iam lima librorum traduntur, quia later anguis in herba.

66 † Superstitiosa multa, & illicita defecatae Magiae portenta naturalis nomine vellare nititur Ioan. Bapt. Porta Neapol. specioso Magiae naturalis lib. † Superstitiosa a naturalibus non discernunt Ant. Mizaldus lib. de Mag. natural.

67 Ioan. Bapt. Vescherus lib. de secretis, Ponzetus & Ardoinus medicus lib. de venenis. † Scripsere etiam Magia, quamvis naturali titulo multis resectam superstitionibus Rober. Perscutator lib. de Magia ceremoniali, & de mysterijs secretorum, Porphyrius alios citat, ex quibus

68 hodie tantum extant Zoroastri uéλtεrε

CAP. IIII. De Magia medica.

SVMMARIUM.

1. Magia Complectitur Medicinam.
2. Aesculapius, & Hippocrates Magi fuerunt.
3. Medicina ex philosophis habuit originem.
4. Medicina in tres deducta partes.
5. Medicina ex usu, & experimentis.
6. Medicina rationalis, seu methodica.
7. Magia est medicina nata est.
8. Sacerdotes Indorum Magia, & Medicinam profitebantur.
9. Empirica ars in experimentis collocatur.
10. Empirica ars utilissima.
11. Empirica ars in pratio hauita sacris literis.
12. Empirica ars legibus honorata.
13. Experimentiae ratio certa est.
14. Triplex medendi institutum.
15. Medicina ex praescriptis formulis pacto cum demone tribuitur.
16. Medicina, quae artis praecepta non seruat reprobat.
17. Quando nec miraculum, nec natura vis intercedit pactum interuenit.
18. Incantationibus morbos sanari.
19. Tartari, & Indij incantationibus medebantur.
20. Salomon incantationes tradidit ad morborum curationes.
21. Hebraeis nomina fuerunt aduersus agnitudines.
22. Ephesina litera ad morbos & victoriam.
23. Vlyssis sanguinem de vulnere fluentem carmine sistit.

1
2
3
4
APERTIAM omnem, quia Magia complectebatur, non solum Philosophiae naturali, & morali, sed Medicinae quoque, & Astrologiae, & alijs scientijs originem dedit, quia teste Plorino, Natura ministrum esse Magum. † Hinc Aesculapius, & Hippocrates Medicinae parentes Magi fuerunt, ut testatur Franc. Picus Comes Mirandul. lib. 7. Pranoet. capit. 2. Nam Zamolxis, Magiam Medicinam appellat. † In qua quidem scientia clari fuerunt Milesius, Thales, a quo Pythagoras edoctus fuit, & ipse Pythagoras, Anaximander, Anaximenes, Anaxagoras, Clazomenius, Xenophanes, Aristeus, Lysius, Democritus, & Hippocrates, Podalyrius, & Achaon, ut tradit Franc. Picus Mirandul. lib. 1. exam. doct. vanit. Gent. cap. 2. † Hippocrates De

mocriti discipulus ab studio sapientiae Medicam facultatem separavit, quae paulo post in tres deducta partes, scilicet Dieticam, Pharmaceuticam, & Chyrurgicam, ut potè quae videtur, quae medicamentis, quae manu mederetur, in pretio habita, cepit crebri, & propagari, ideo rationalem philosophum se appellat assertus Hippocrates, ut tradit Galen. in *Isagog.* † Serapion autem, & qui eum secuti sunt Glaucias, Hereclides, Terentius, & duo Apolonij, Asclepiadis, Herophilus, & Sextus Afer in usu eam, & experimentis collocantes ex ipsa professione, sibi *ἰατρικὴν* nomen assumere, ut author est Cornelius, quamvis Philippo Coo tribuat Galenus in *Medicorum introductorio libro.* et Acronem Agrigentinum alij faciunt auctorem, quos sequitur Plinius *historia naturalis lib. 29.*

¶ Deinde fuere, qui Methodicos nominarent authore Themisone, ab utriusque diuersi, quod etsi negare videatur Cornel. in *primo sua Medicina libro.* Et rationes ad id facere molliatur, fatetur tandem nostram sententiam, & in eam venit Galenus tam in *libro de sectis Isagogico, quam alibi.* † Qui quidem omnes, qui ex rerum naturalium cognitione mera profitebantur, Magiae nomen Medicinae dederunt, Plinius secundus lib. 30. *histor. natural. capit. 1.* *Natam Magiam ē Medicina nemo dubitat, ac specie salutari irrepsisse, velut altiore, sanctioremque quam Medicinam; ita blandissimis, desideratissimisque promissis addidisse vires religionis, ad quas maxime calligat nunc hominum genus.* † Vnde apud Indos Occidentales in Prouincia Cumana, *Piaches*, qui Sacerdotes fuerunt, & Magi, una cum sacrificandi, & diuinandi, medendi artē profitebantur, ex herbis mixtis & compositis, ut tradunt Gundiz. Fernan. de *Quiedo, & Franci. Lop. Gomara in hist. Indic.*

¶ Et quia Medicina singularis usus, & perfecta cognitio hunc praecipue finem habet, ut sanitas, aut praesens conseruetur, aut amissa restituatur, *ἰατρικὴν* artem, quae rerum experientis collocat, Medicinae pars est laudabilis, nam ut ait Manil. *Per varios usus, artem experientia fecit, exemplo monstrante viam.* † Ex quibus fuerunt Podalyris, Achaos, Celsus, Galenus, & alij, qui humana corpora medere ceperunt, quos ideo disertè his verbis laudat D. Hieron. *epist. 2. ad Paulin. lib. 2.* *Quorum scientia mortalibus utilissima est.* † Vnde Empirici in pretio esse ceperunt, & Medicinae nomen sibi arrogarunt, de qua loquitur sacra pagina *Ecclesiast. cap. 10. vers. 11.* *Languor prolixior grauat Medicum, & cap. 38.*

v. 1. bonora Medicum propter necessitatem, & v. 3. disciplina Medici exaltant, & v. 4. altissimi creant Medicinā, & v. 11. idā locum Medico. † Et in Iure nostro honoribus prosecuti sunt, non qui domestico, & inumbratili studio artis peritiā profitentur, sed qui notitia acquisita experimentis languentē aegrorū infirmitatē sanare impensa, & sollicita opera studēt *l. si duas. §. Grammatici. D. de excusat. tutor. l. si quis in Archiatro. C. de profess. & Medic.*

¶ Experientiae enim ratio certa est, rationali Medicinae nihil est incertius, ut quae plurimorum sectis labefactatur, nam ut ait nos- ter Seneca *epist. 95.* *Alia est Hippocratis secta, alia Asclepiadis, alia Temisonis, & Cornel. Celsus li. 1. c. 1.* Cur potius aliquis Hippocrati credat, quam Herophilo? cur huic potius, quā Asclepiadi? † Indiget tamen rationali medicina, quae praecipis, & rationibus artem docet, & metodo, quae demonstrationi deseruit, ex quo illam in tres partes secavit Galenus, *ἰατρικὴ τὴν κατὰ λόγον τὴν κατὰ πείραν, ἢ κατὰ ἔμπειραν*, vnde Ausonius in *Grypho ternarij.*

Triplex quaque forma medendi

Quae Logos, ac Methodos, cuique experientia nomen.

¶ Sed his accedit alia Medicinae pars, quae praescriptis remedijs, absque vilo aegrorū discrimine: nulla hausta ratione loci, temporis, aetatis, promiscue uti consuevit, quales sunt orationes, characteres, ligaturae, & id generis plura, quae ad pacta cum dæmone retulit D. Aug. lib. 2. *doct. Christ. in c. illud 26. q. 2.* *Ad hoc genus pertinent omnes ligaturae atque remedia, quae Medicorum quoque disciplina commendat, &c.* † Nam medicina, quae artis praecipua non obseruat exhibenda est, & quae omnib; una eademque remedia confert, nam ut ait Seneca lib. 2. *de ira c. 18.* *in corporū cura alia de tuenda valetudine, alia de restituenda praecipua sunt* Galen. lib. 3. *Method. c. 7.* *Omnes eadem medicamenta non admittunt, sed naturae inferiores, mobilioreque; mitiora, fortiores valentiora.* † Dū enim nec miraculū, nec naturae vis, nec artificij solertia interuenit, pactū intercedit D. Tb. 2. 2. q. 96. *art. 2. & lib. 4. contra Gent. cap. 104. & 105.* Caietan. in *Summ. v. incantatio Victor. in relect. de Mag. n. 26.* Suarez de *Relig. lib. 2. c. 15. n. 14.* Perera de *Mag. lib. 2. c. 4.*

¶ Vnde licet pharmacis vtantur, quando ad morbum, ad quod applicantur, non conducunt, nisi certis verborū formulis, & characteribus, signis, vel obseruationibus, opus expectatur à dæmone, nam incantationibus etiā morbos curari asserit Plato de *Repub. li. 4.* † Et Tartaros consueuisset morbos incantare, affirmat

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

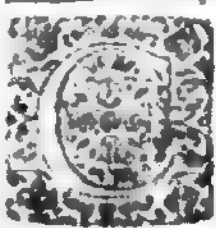
Plutarch. in Sympbos. seu conuib. li. 7. nec Indiã incãtatores vagari, qui morbos curabãt scribit
 20 *Strabo Geograph. lib. 15. † Salomon in cantationes pleraque tradidit, quibus ægtitudines possent mederi scribit Ioseph. lib. 8. antiquit. Judaic. cap. 2. nam vt ait Apuleius apolog. 1. Veteres quippe Medici etiam carmina remedia*
 21 *vulnerum norunt. † Hebræa nomina fuisse quibus à morbis præserbabantur Iudei testatur Nicephor. Callistr. lib. 4. ca. 5. Ex quibus phylacter a composuerunt contra morbos, & omnem virtutem inimici, vt tradit Rabb. de la Torre in D. Thom. 2. 2. q. 96. art. 2. disp. 2. tom. 2.*
 22 *† Eustachius Ephelinas literas celebrat, eas que olim fuisse inlignes, & in magna commendatione refert, per quas morborum remedia, felicitatem negotijs, & victoriam pollicebantur, Homer. Ody. 17. Plut. in Sympbos. li. 7. q. 5.*
 23 *† Vlyssis sanguinem de vulnere fluentem carminibus sistit, vt referet Homer. Odyss. lib. 19. Oroantis fluens sanguis incantationibus retineri, Heliodor. in bist. Atbiop. lib. 9.*

CAP. III. De Magia Chymica seu, Chrysopœia.

SVM M A R I V M.

1. Chymica vnde dicta.
2. Alchimia apud Arabes quare dicatur.
3. Chrysopœia quibus de causis comparetur.
4. Chymica ars circa plura versatur.
5. Chymica in auri confectiõne laudata.
6. Aurifactoria in extrahendo, & congregando ex alijs metallis aurum occupatur.
7. Alchimia improbat ab Auicena.
8. Alchimiam improbat Auerroes.
9. Alchimiam damnat D. Thomas.
10. Chymica ars damnant Theologi.
11. Chymica verum aurum fieri potest ex Theologorum sententia.
12. Chymicam probant Iurisperiti.
13. Chymicam rationem defendunt Chymi.
14. Chymici artis instituta per metaphorarum tradita in sacra Scriptura.
15. Chymica disciplina traditur per metaforã scientiã occultanda causa.
16. Chymici non conueniunt neque in modo loquendi, neque in modo operandi.
17. Chymica ars laudatur reiectis putaminib.
18. Chymica instituta varia.
19. Productionis Chymica in quibus versatur.
20. Metalla quare varia gignantur.
21. Chymici in decoctione metalli produciunt aurum.

22. Chymica Productionis est naturalis.
23. Metalla conuertuntur in aurum.
24. Aurum potest ab arte, & à natura fieri.
25. Aurum verum Chymica productum est.
26. Mare appellatur quodam instrumentum artis Chymicae.
27. Purgatio Chymica metalla purificat, vt in aurum conuertantur.
28. Metalla igne soluta possunt purgari.
29. Ferrum fit ex lapidibus purgatis, ex ferro purgato Chalybs.
30. Ignis perennatur, & vegetatur.
31. Transmutationis Chymica ex auro vegetato elicit quasi quintam essentiam, qua metalla conuertit in aurum.
32. Metalla, vt omnia vegetatiua componuntur ex elementis, & in quolibet eorum possunt resolui.
33. Chymica transmutationis licet aurum faciat, est valde damnoſa.
34. Colorationis Chymica versatur in fucum tantum metalli.
35. Colorationis aurum non verum sed apparet.
36. Aurum factum ex Chymica colorationis non potest pro vero vendi, neque in antidotis dari.
37. Alchimista ex arte dicuntur aurum nõ efficere, sed absumere.
38. Ars cum possit gignere vrsas ex stercore, melius ex metallis aurum.
39. Aurum verum fit ex auripigmento.
40. Metalla omnia auri sunt incoatiua.
41. Auates generantur in aqua ex lignis putridis.
42. Animalia de vna in aliam speciem tranſeunt, & melius metalla.
43. Ignis calor potest immitare natium, vt ex ouis pulli educantur.
44. Pullus magis distat ab ouo, quam metalla ab auro.
45. Chymica licet vera sit disputando, in practica fallit propter eius difficultatem.
46. Chymica valde damnoſa.
47. Chymica licet physice defendi possit, moraliter tamen improbat.
48. Sulphur, & argentum vivum non inveniuntur in venis auri, & argenti.
49. Nullus fuit præter unum aut alterum, qui verum aurem fecerit.
50. Chymici, vt mendaces damnantur.
51. Chymici à Republica expellendi sunt.

CHYMICEVM inuētum, per quod homines ex arte naturā imitantes aurum facere proficiunt, sic appellatur, à voce Græca χημική *Chemiceia*, siue Ægyptiaca *Chamia*, à Chadmo Noe filio, à quo Ægyptus vocatur Cham, *Psalm. 78. & 105.* Arabes dicunt *Alchimiam*, à voce Arabe *Al*, & Græca, χημ, siue χημ quæ idem est, ac fundo, quia est ars fusoria, per quam metalla rediguntur in aurum, *Mart. del Rio lib. 1. Magic. cap. 5. q. 1. sect. 1.* Ideo dicitur *Chrysopœia*, à χρυσος quæ aurum significat, quia per illa fit aurum, vel fingitur, cuius præcepta, & regulas tradiderunt *Aurel. Augustin. in Chrysopœia, Raimund. Lulus in Compend. transmutat. artis metall.* & in praxi phylosop. *Arnald. Villanouanus, in speculo Chemicor. Chrysip. Fanian. lib. de arte Alchim. Bernard. Treuissan. lib. de Chémico miracul. Martinus. Ortolanus in praxi Alchim. August. Penotus lib. de transformat. metallor.* Cuius artis varia sunt instituta ex naturæ, & artis arcanis conficta, per quam, non solum aurum, sed alia elici contingit, ex rerum decoctione, & purificatione, nam ut ait Hieronym. Cardan. de subtilit. lib. 17. *Sunt vero Chymica inuenta, vitrum ducere in longissimas lineas, tenax, ac perdurum efficere posse: vidi ego datum Sphæram exiguan ex vitro, quæ omni conatu illosa solo lapideo non comminuebatur, sed resiliabat ad trabes. Eiusdem facultatis Chymica est, vitrum albis lineis interfingere, celare in eo imagines, falsas fabricare gemmas, purgare calpburam, metalla miscere, immutare, ut nobiliora imitari.* Sed non de tota Chymica agere institui, quam ut Medicinæ adinimiculatoricæ sane laudo, ut physiologiæ foetum præstantissimum, inuentricem auri portabilis, res non minus utilis ad sanandum, quam ad alendum, ac quoad fieri potest, vitam prorogandam: spiritus enim subtilissimos ex metallis, gemmis, plantisque aducens, quo subtiliora, hoc puriora, & sic præstantiora remedia præbet; metalla deputat, segregat, perficit, lapides confiat, aquam elicit, ignem vegetat, & in igne vegetato, ac quasi perennato speciem edit artis, & efficacitatis suæ in humana vita propagandæ.

Ago enim de Chrysopœiâ, quæ in extrahendo, siue separando, & in congregando, siue coagulando ex alijs metallis aurum tota occupatur, & sic auri factoria dicitur, pars Alchimix, quæ metalla in aurum vertere procurat, ut tradunt *Chrys. Fanianus lib. de*

arte Alchim. Bern. Treuissan. lib. de Chémico miraculo, Augustinus Pantheus lib. de transformat. metall. Mar. Ortolanus in praxi Alchim. Bernar. Penotus, lib. de generatio. lapid. philos. Quam quidem artem improbanit noster Auicenna in comment. ad libros *Meteor.* Sciunt artifices *Alchimia* species metallorum mutari non posse, quamuis similia illis fieri possent, & quamuis *Alchimista* quæant tingere ipsum æs colore, quod volunt, donec sit multum simile auro, & abstergere immunditias plumbi, ita ut videatur argentum, semper tamen secundum substantiam manebunt æs, & plumbum. Cuius sententiæ se subscripsit eius concinuis, & contemporaneus, & amicus *Auerroes* in paraphrasi. super lib. 1. de generat. animal. in hæc verba, *Similiter etiam si datur aliquid artificiale valde simile naturali, tanta poterit esse similitudo, quod existimabitur esse idem specie, & sic ars Alchimia habet eff., hoc est, quod poterit fieri in æa, &c.*

Quibus assentitur eorum contemporaneus *D. Thomas Aquinas* in *Sentent. 2. dist. 7. q. 3. art. 1.* *Sunt tamen quedam forma, quas nullo modo ars potest efficere, quod propria actiua, & passiva earum non potest inuenire, atque adhibere, sed bene aliquid simile illis efficere, sicut Alchimista faciunt aliquid simile auro, quantum ad accidentia exteriora, sed tamen non faciunt verum aurum, quod forma substantiales auri non est per colorem ignis, quo utuntur Alchimista. sed per calorem Solis in loco determinato, ubi viget virtus mineralis.* Unde hanc artem ad meras nugas, & præstigas, merosque iactatorum bombos pertinere arbitrantur. *Alfonsus Toftat. in Exod. capit. 7. Agid. Romanus, quodlib. 3. q. 8. Palatios in Sent. 2. dist. 7. Chassaneus in Catbal. gloria mti di part. 1. 1. confid. 40. Pegna ad Eymericum in direct. Inquis. p. 3. comm. 26. Caietan. 2. 2. q. 77. art. 4. Rosella, Armilla, Syluest. & alij Summ. f. ta v. Alchimia, Perera lib. 1. de Magia capit. 12. Binsfeld. in l. eorum C. de malef. & Mathematic. q. 5. concl. 5. 6. & 7.*

Contra tamen hac arte verum aurum fieri posse probant primo Theologi *Albertus Magnus de Mineral. lib. 3. tractat. 1. cap. 9. & lib. de concordis in lapide philos. Ant. Mirandulan. lib. 19. Sigul. certam. sect. 7. Bened. Perera in Genes. cap. 30. & lib. 1. de Mag. cap. 12 Mart. del Rio lib. 1. Magicar. disquis. cap. 5. sect. 2. & 3. Andr. Liuanus in Syntax. 2. singul. lib. 1. Francif. Suarez de Religion. lib. 2. Paphael de la Torre tom. 2. de vitis opposit. Religion. q. 69. art. 2. disp. 2.* Secundo probant Iurisperiti *Bald. & Plateal. 1. C. de*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

13 *argentar. libr. 10. Abbas, & Annan. in capi. ex-
tuarum, de Sort. Guido Papa dec. 388. Hippo-
lit. fig. 71. Oldraldu. de Ponte conf. 74. Prosp.
Farinac. tom. 1. q. 20. Alberic. in dictionar. v.
Alchimia. Ioan. Andr. in addit. ad Specul. tit. de
crimi. fals. † Tertio probant ipsi Chymici,
Raymund. Lullus in compend. transmutat. ar-
tis metall. & in praxi philosoph. Arnald. Villa-
nouanus in speculo Chemicor. Herm. Trismegij
tus lib. de lapide Philosoph. Chrysis. Fanianus de
arte Alchim. Bern. Trevisanus de Chémico mi-
raculo, Ioan. Aurel. Augustinus in Chrysopoeia
August. Pantheus de transformat. metallor.
Bern. Penotus de generat. lapidis philosoph. Ge-
rardus. Dorneus, de Philosophia Chemica, Lau-
rent. Ventura de conficiendo lapide philos.*

14 † Causa autem cur sint tot virorum aien-
tium, & negantium in hac arte opiniones, illa
est, quod multi ex his, qui scientiam reprobant,
neque eius principia cognouerunt, tunc prop-
ter rei difficultatem, tunc propter metapho-
ras, quibus tota semper ars occultatur, (etiam
apud sacros viros) Ecclesiastes capit. 10. v. 6.
*Ante quam rumpatur funiculus argenteus, &
reuerstat vita aurea, & conteratur hydria su-
per fontem, & confringatur rota super cister-
nam, & reuertitur pulvis in terram suam, unde
erat, & spiritus reddat ad Deum, qui dedit il-
lum.* † In quo tota ars adumbrata est, nam hy-
dria vocatur compositum ex septem metallis
quibus lapis philosophicus conficitur, ex quo
currit vita aurea, & funiculus argenteus, & re-
uertitur pulvis in terram suam, & spiritus red-
dit ad Deum, qui dedit scientiam talem homi-
nibus, ut exponunt Raym. Lullus Arn. Villa-
nouanus, Fanianus, & alii ubi sup. † Sed neq;
16 Chymici ipsi conveniunt in modo loquendi,
neque in modo operandi, neque in his, quæ ad
sui lapidis philosophici confectioem neces-
saria sunt, & interdum illa ad placitum apel-
lant, siue ut alijs (eam quam sibi imposuerunt)
crucem affingant, siue scientiæ occultandæ cau-
sa, nam Ægyptij per symbola, Hebræi per pa-
rabolas, Poetæ per fabulas sapiëntiæ suæ prin-
cipia occultant, ut tradit Francis. Picus Mirā-
dul. de studio diuin. & human. sapient. libr. 1.
17 † Quod extitit in causa, ut ab aliquibus scien-
tia huiusmodi Chymica inanis videatur, alij
tamen, qui nucleum quærun, laudant artem,
reiectis putaminibus verborum, nam eius fun-
damenta physica sunt, licet in varias sectas
diuidatur, quæ de causa factum est, ut variū de
illa à multis Iudicium proferatur, ut tradunt
Raymund. Lull. Villanou. & alij ubi supra.
18 † Alii enim verum aurum producere curant
ex causis ipsis naturalibus, quibus in terræ vis-

cibus gigni consuebit. Alij ex metallis ipsis
purgatis recidinas auri partes extrahere intē-
dunt. Alij quintam auri essentiam elicere cu-
rant, quæ metalla in aurum transmutantur, Alij
metalla sophisticari procurant, ut aurum vi-
deantur, unde eorum instituta ad quatuor par-
tes reducunt Chymici, scilicet *Productionis,
Purgationis, Transmutationis, & colorationis*

† Prima species, quæ dicitur *Productio-*
nis, omnibus alijs excellentior est, nam ex ter-
ræ portione crassa, ac viscosa, aqua pingua, &
aërea commixta, comparatur prima (ut ita lo-
quar) elementaria auri materia, omnium simul
metallorum, ac lapidum productitia, ex qui-
bus gignuntur imperfectiora quædā, sulphur
videlicet, & argentum viuum, quæ Solis calō-
re coalescunt in metalla, ut docent *Platon.*
Timeo, Aristot. lib. 3. Meteor. ad fin. Albert.
Magnus d. lib. 3. tract. 1. cap. 2. † Cuius qui-
dem partes si plus habeant terræ admixtionis
fit ferrum, es, aut plumbum; si plus aëris liqui-
di, stannum; si plus adsit sulphuris subtilitas
argentatum; si maxima, & rubra aurum, quod
semper (ut perfectiorem) natura conatur pro-
ducere, sed cum nequit eo mineralis decoctio
pertinere, contenta est aliorum metallorum
generatione, pro modo viribus materiæ pro-
ximæ disponentis, ut tradit *Albert. Magnus*
lib. de mineralib. tract. 1. † Quæ quidem ad
19 ignis calorem, Solis imitatore Chymici de-
coquere procurant, ut quod longissimo tem-
pore Sol in ipsis terræ visceribus, ex auri ma-
teria longo tempore, posset efficere, ipsi bre-
ui conatu perficiant, ut docent *Raymund. Lu-*
llus in praxi philosoph. Gerard. Dorneus in phi-
losoph. Chemica. Arnald. Villanouan. in specu-
lo Chymicor. Berna. Trevisan. lib. de Chémico
miraculo.

† Et hæc est scientia naturalis ex arcanis
Philosophiæ deducta, nā ut ait Albert, Mag.
ubi prox. *Omnium operationum Alchimista-*
rum melior est illa, quæ producit ex eisdem, ex
quibus producit natura, sicut ex purgatione
sulphuris per decoctionem, & sublimationem,
& expurgatione argenti viui, horumque bona
permixtione, cum materia metalli, in his enim
& ex virtutibus horum omnis metalli species
inducitur. † Unde auri productionem hu-
iulmodi veram esse, per veram conuersionem
metalli in aurum omnes Chymici fatentur, si
reperiatur medium coniunctionis, quem la-
pidem philosophicum appellant *Raymund. Lu-*
lus, & Bernar. Penotus, & Gerard. Dorneus
ubi sup. Aurel. August. in Chisopoeia, Robert.
Vallensis de veritat. artis Chemicor. Laurent.
Ventura lib. de conficiendo lapide philos. Bern.

Trevisanus

- 24 *Trenifanus lib. de Chémico miracul. & Nec mo-
lo Chémici, sed philosophia præditi in eadē
venerunt sententiam, nam vt ait Ant. Miran-
dulan. libr. 19. singular. certam. sect. 7. Dici-
mus veram esse Alchimistarum opinionem,
quod aurum possit, & ab arte, & a natura fie-
ri, quia transmutari possunt argentum vivum,
& alia, quæ ad id requiruntur, ita vt fiat eadē
materia, sicut non solum a natura, sed etiam
ab arte animalia generari possunt. & Vnde au-
tem verum hæc arte productum ab Arnaldo
Villanouano tradit Abb. in cap. ex tuarum de
Sortileg. à Raymundo Lullo meminit Thom
Zuzygerus in Theatro vite huma. vol. 20. lib.
3. à Galo quodam Cæl. Rhodigin. libr. 11. an-
tiq. sect. cap. 13. ab alijs nonnullis Andr. Li-
uanius singular. p. 1. Syntax. 11. Mart. del Rio*
- 26 *a. q. 2. sect. 4. & Qui lapsus est dum putauit ma-
re ipsum aquaticum Chymicos iactabundos
lapide suo philosophico in aurum cōuertere,
quia in tale nō venerunt delirium, sed mare
appellant, quodam instrumentum artis, vt ple-
raque alia, ad occultanda scientiæ principia,
ventus sunt ab eo relati.*

*Ipsius vt tenuis proiecta parte per undas
Aquoris argentum si visum tum foret aquor
Omne vel immensum mare verti posset in aurū.*

- 27 *¶ Secunda species Chrysoptæ dicitur
Purgationis, nam cum metalla omnia sint au-
ri incoatiua, vt supra retulimus, & ex mate-
riæ vitio non possint ad deuitam perfectionē
pertinere, possunt Chymici adiunctis neces-
sarijs, & amotis contrarijs, auri partes ellice-
re, vel illa in aurum conuerrere, quemadmo-
dum medici purgatis corporibus ægrotos ad
deuitam sanitatem reducunt, vt tradunt Alb.
Magnus lib. 3. Mineral. cap. 9. Bern. Treu-
san. lib. de Chémico miraculo, August. Penotus
lib. de transformat. metallor. & Nam metalla
igne soluta possunt purgari, vt ad deuitam ma-
teriam metallicam reducantur, quibus si sul-
phur, & argentum vivum adiungatur, quibus
aurum fit, possunt in aurum conuerti, quemad-
modum de lapidibus metallicis in hæc verba
testatur Iob. ca. 28. Et lapis solutus in as ver-
titur. & Nam vt ex lapidibus purgatis fit fer-
rum, Plin. lib. 26. cap. 27. sic ex ferro purgato
Chalybem, quod Latini ferri nucleum, Græci
στῆννον, vocant quod sola decoctione ex ferro
fieri testatur Aristot. lib. 4. Meteor. c. 3. Albert.
Magnus lib. 2. de lapidib. sect. 3. & Quia non
solum metalla possunt liquari igne, & purgari
vt ad perfectionē reducantur, sed ipse ignis
perem nari, & vegetari, vt metallis admixtus
breui tempore efficiat, quod Solis calor longo
intervallo efficere solet, ignis manente nari,*

*et ignis ille, qui a sacerdotibus in puteo alto
& sicco absconditus est, quem post multum
tempus inquirentes, non inuenerunt ignem,
sed aquam crassam, quam iussu Nehemix af-
ferentes, & super ligna spargentes, cum Sol
refulgeret, qui prius fuerat in nuuilo, ex aqua
illa crassa ignis accensus est, vt legitur Ma-
chabeor. 2. cap. 1. v. 20. & seqq.*

¶ Tertia species dicitur Transmutationis
quia ex auro vegetato elici potest quædam
qualiquinta essentia, quam vocant tauri spi-
ritum, quæ si debita proportionē ad ignis ca-
lore adiungatur quouis metallo, illud trans-
format in aurum, nam ad id aducunt Chymici
illud Eisdæ lib. 4. cap. 8. vers. 2. Parum autem
puluerem vnde aurum fit. & Nam cum omnia
vegetatiua (vt animalia) ex quatuor elemen-
tis componantur, possunt igne admoto resolui
in quodlibet eorum, nam lignum ad ignem ad-
motum aquam lachrimans expungit, aerem
exalat fumigans, ignem crepitans exuffat, ter-
ram in cinerē resoluit, ita aurum, & quod vis
aliud metallum, admoto igne, liquari potest
in aqua, exalari in aëre, exuffari in igne, & re-
solui in terra, & ita aurum vegetatum leu pe-
remnatum in puluere vel aqua, si alij elemen-
tis ex alijs metallis adiungatur, illa in aurum
medio igne transmutat, & conuertit, vt tra-
dunt Reym. Lullus in compend. anima transmu-
tat. artis metalla. August. Penotus lib. de tras-
format. metallor. Arnal. Villanouan. in specu-
le Chymicor. & Sed hæc Chymica pars licet
aurum verum possit efficere, valde damnosa
est, quia non valet maiorem quantitatem in
aurum conuerrere, quam aurum illud ex quo
quinta essentia extracta fuit, vt probat, Penotus
ubi sup.

¶ Quarta Chymica pars, quæ dicitur colo-
rationis, versatur in furo, hoc est in coloratio-
ne tantum metalli, perquam æs, aut ferrum,
siue aliud quodlibet metallum, in suamet na-
tura manente sophisticatur, vt transeat in co-
lorem auri, vt docent Chrysip. Fanian. lib. de
arte Alchim. Mart. Ortolanus in praxi, Al-
chim. & De qua quidem parte loquuntur, qui
hac arte verum aurum fieri posse negant, quia
non est aurum verum, sed apparens; ideo non
est eiusdem ponderis, neque virtutis, sed ap-
parentis tantum bonitatis, ipsis Chymicis,
& reipublicæ damnosa, quam prohibuerunt
Pontifices in cap. firmissime de hereticis, & in
Extrauag. sponcat, inter communes de crim.
falsi. & Nam aurum hac arte factum, cum appa-
rens sit, non potest pro vero auro vendi, neque
in antidotis dari, neque in monetam cudi, ne-
que ad commercia uti, vt tradunt D. Thom.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

Caletan. & alij in 2.2. qua. 77. art. 2. Fauian, tract. de empt. & vend. q. 5. Summist. v. Alchimia DD. in l. eorum C. de malefic. & Matb.

37 Mart. del Rio d. cap. 5. sect. 4. q. 4. † Ut sic merito dicere valeat Bened. Perera lib. 1. de Magia capit. 12. Alchimistas non afficere aurum sed absumere, non explere crumenas, sed magis deplere; & quia faciunt falsum aurum, falsamque monetam, atque gemmas pro veris passim vendunt, ex quo republica hominumq. societas magnam cap. res detrimentum, prohibendi sunt.

38 † Alij autem, qui artem laudant, de prima vel secunda specie Chrysopoeie loquuntur, quae aurum verum producit, nam cum ars possit gignere vesdas, leatabeos, crabones ex cadaueribus, & ex steriore animalium, multo melius ex metallis aurum, cum sint magis excellentiora quae vi uiuentia, quam omnibus metallis, ut docent Iul. Cas. Scaliger. contra Cardan. exercit. 23. Mart. del Rio d. q. 2. sect. 3.

39 † Neque nodum effingies, si dica, metalla ab insectis specie ditiere, nam metalla ex alijs metallis sunt, & ex vna in aliam specie transmutantur, & ab arte, & a natura, quia ex auri pigmento aurum fecisse in hac verba testatur Plin. lib. 34. cap. 4. Inuitauerat spes Caium Principem auidissimum auri, quam obrem iussit ex eo qui magnum pondus (auri. scilicet pigmenti) & plane fecit aurum excellens. † Nec obstat si dicas auri pigmentum venae esse sterile, hoc est aurum imperfectum, ut tradit Fanian. ubi sup. c. 4. quia omnia metalla auri esse inco-
40 natua siue imperfecta, testatur Villanouanus, Fanianus, Penothus, & alij Chymici ubi sup.

41 † Neque contra naturam est transmutatio ad ignem, cum in aqua, cuius potentia minor est in agendo, ex putridis nauium lignis, & ex arborum fructu in mari deciduo generantur anates in Scotia, & lapidascere ligna in fontes certos incidant, norunt omnes ex Plin. & alijs apud Masol. Canicul. 1. colloq. 4. † Et uiuentia de vna in aliam specie transformantur, nam ex phalangis araneis procreantur bruchi, locustae, cicadae, ut dixi sup. lib. 4. capitul. 5. ex numer. 40. ergo multo melius ex metallis alia metalla, nam Orichalcum fit ex are vitri puluere, & calaminatis lapillis sola decoctione, ut tradit Plin. lib. 33. cap. 4. † Calor enim ignis potest calorem naturalem supplere, ita ut quemadmodum metalla solis calorem finem suum consequuntur, possunt igne ad illum peruenire; nam Cayri ad fornacis calorem solent pullos ex ouis (non secus ac sortu matris) excudere, ut tradit Iul. Scaliger. d. exercit. 23. qui magis ab ouis differunt, quam metalla omnia ab auro, ut tradit Villanouanus

ubi sup. fol. 29. † Neque obstat si dicas ovum natura ordinari ad pullum potentia: quia contendunt, & Chymici idem esse plumbum respectu auri, & argenti, ideoque solere hanc metalla iuxta inuicem reperiri, ut autor est Plin. lib. 33. cap. 6.

45 † Vnde licet hac ars disputando vera videatur, rarissime tamen homines, & maxima cum difficultate eam consequuntur, tunc propter naturae humanae inuicillitatem, tum propter scriptorum auaritiam, qui suo labore, ne alij ditentur, metaphoris, & symbolis solent veritatem occultare; quia propter homines philosophico lapide solent fortunas suas dilapidare, & daemonis auxilium querere, ut tradit Petr. Gregor. in Syntag. Iur. som. 3. lib. 34. cap. 7. num. 4. Mart. del Rio d. quaest. 2. sect. 4.

46 quaest. 4. † Quae ideo ipsis Chymicis, & reipublicae damnoia est; nam licet diabolus applicando actiua passiuis (per modum naturalem artificiosae productionis) possit infecta uiuentia producere, quarum cuilibet multo minus est aurum, praestare illum nequit, ne homines ditentur, quia ut ait Mich. Piellus lib. de collat. aur. Nihil eorum, quae diabolus promittit ex se praestare illud solet, sed visui tantum inania suis cultoribus exhibere. † Quare licet hac ars

47 physice defendi possit, moraliter tamen improbat, nam licet aurum verum ex ea produci possit, quo ad externas qualitates, quo ad intrinsecam autem auri perfectionem fere nunquam pertingit, ut docet D. Thom. 2.2. q. 77. art. 2. & Sent. 2. dist. 7. q. 3. art. 1. † Et ita contingit ut licet hac in re multum Chymici elaborauerint, & in veri auri productione acerrimis studijs, atque incredibili diligentia, & cupiditate incubuerint, nemo tamen adhuc fuit, praeter vnum, aut alterum, quem liquido confiteretur aurum produxisse, ut tradit Bened.

48 Perera ubi sup. d. c. 12. † Cateri autem decepti sunt, & cum magna sui iactura se, & artem difamarunt, quare eos, ut mendaces, fallaces, & vanitatis amatores, atque Reipublicae noxios damnauerunt Pontifices Ioan. XXII. & Sixt. V. Proprijs Motib. aduersus eos editis, & alij in cap. firmissime, de haeretic. & in Extrau. spondat, inter communes de crimine falsi. † Nam in ipsa naturalia principia deficiunt, cum sulphur videlicet, & argentum viuunt, quae aiunt esse primam auri materiam, in venis sulphuris, & hydragiri aurum non reperitur, neque in venis auri sulphur, aut argentum viuum, ut tradit Perera de Magia lib. 1. cap. 12. Agid. Roman. quodlib. 3. q. 8. Conciliator differen. 209. Mart. del Rio ubi sup. lib. 1. cap. 5. p. 1. sect. 2. † Vnde illos, ut publicos peccatores, & Reipublicae

noxios magnopere esse plectendos, exhibandos, atque inter vesanos referendos. vt tradunt Petr. Gregor. lib. 34. Syntag. cap. 7. num. 5. Mart. del Rio d. q. 4. Suarez, & Raph. dela Torre ubi sup. Bened. Perera d. cap. 12.

CAP. V. De Magia artificiali.

SUMMARIVM.

1. Magia artificialis duplex Mathematica, & praelignatoria.
2. Mathematica Magia, qua sit.
3. Sphæra Archimædis artificialis laudata.
4. Archimædis artificium commendatum.
5. Archite columbae lignæ volantes.
6. Serpentes ex metallo sibillantes.
7. Antomata Dedali arte fabricata.
8. Aues in arbore cantilantes artificiosæ.
9. Aër per tenues rimas subens frangitur, & sybillos edit.
10. Aër per rimas exiliens voces hominum solet ementire.
11. Antrum prope Cordubam ex aëre voces hominum effingens.
12. Capud aëreum Alberti Magni ex artificio voces humanas edebat.
13. Res innanimata fieri non potest, vt ad nutum interrogantis loquatur.
14. Naturalis, & artificialis Magia duo sunt vellamina quibus occultari solet diabolica.
15. Statua artificialis, quæ sagittas eiacularatur in spectantem.
16. Trirremis argentea Parisi, quam trirremes eiusdem materia impellebant.
17. Nauis ex ligno, quam remiges ex ligno attrahabant.
18. Clepsydra Mathematicis librata principijs.
19. Horologia mirandi artificij.
20. Horologium, quod totius anni reuolutionem continet.
21. Horologium annulo inclusum.
22. Horologium, quod non digent oras, sed ad quam vellis tintinat.
23. Septem Orbis miracula ex artificio commendata.
24. Hierosolymitani templi laudes ex Dei artificio.
25. Salomonis diuitiæ nullifuerunt maiora.
26. Thesauri à Dauide relictæ pro templi fabrica.
27. Salomon ex Tribubus Israel habuit quottannis mille, & quadringenta, & quadraginta talenta.
28. Salomon ex India Ophir habuit munera innumera.

29. Filij Israel ubique degentes Salomoni Drachma persoluebat.

30. Regina Sabæ una vice dedit Salomoni centum, & viginti talenta, Rex Hiran per singulos annos sexcenta sexaginta sex.

31. Argentum pro lapides erat tempore Salomonis.

32. Talentum Hebreum aurum, & argenteum.

33. Annus, quo Salomon templum edificare cepit, & quot annos consumpsit.

34. Operari, qui Salomoni in labore templi deserviebant.

35. Templum Salomonis ex marmore duro, puro, & candido.

36. Templi huiusmodi habuit columnas 1453 quarum minores continebant pedes 42.

37. Templi omnia laminis aureis tegebantur.

38. Lamine templi clauis aureis fingeantur, quarum singuli appendebant viginti quinque aureis.

39. Pavimentum templi aureis laminis tegebatur.

40. Auro purissimo fuerunt vasa templi, lucernas, forcipes, cardines, &c.

41. Templi Salomonis opulentia, celatura, artificia remissuè.

ARTIFICIOSAM naturalis genuit Magiam, quia naturam ars imitatur, vt docet Fabius Inst. lib. 3. & hæc duplex Mathematica videlicet, & Præstigiatoria; de prima nunc agendum, de alia sequenti cap. 6. † Mathematica est, quæ geometricis, vel arithmeticijs principijs nititur, vt Sphæra illa Archimædis vitrea, quæ omnes cœlestium Orbium conuersiones suis motibus clarissimè representabat, vt meminit Cicero libr. 1. Tuscular. qq. & lib. 2. natur. Deor. † Quam quidem non philosophi modo, sed etiam Poetæ suis versibus decantant, & summis laudibus dignam censuit Claudianus Vergilij maiestatis imitator, vt testatur Scaliger. lib. 6. cap. 6. ille enim in Thebaid.

Iura poli Regumque Deorum
Ecce Syracusius transtulit arte senex
Percurrit proprium mensibus signifer annum
Et simulata nouo Cyntia mense reddit.
† Hac etiam arte in obsidione Syracusana naues hostiles machinis quibusdam attrahebat, & in altum deductas demittebat, vt impetu in aquas relapse mergerentur; itidemque absque materiali igne naues adurebat, per speculum versus solem suspensum, vt meminit Zonaras, tom. 2. in obsidione Syracus. & in Anast.

tas.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

5 *tas. tom. 3. † Simile arti fabricatae fuerunt Archi-
chitae columbae ligne volantes, de quibus me-
minit Aul. Gellius lib. 10. no. 8. Antticar. capi.
12. Leonis Imperatoris auiculae aureae can-
tillantes, ut tradit. Glycas in Annal. † Serpen-
tes ex metallo sibilantes quas Boetius a pri-
me conflavit, ut *antomata* Dedali
apud Aristotel. de animal. lib. 1. & Polytor.
lib. 1. † Ita enim libra mentis suspensum fue-
rat simulacrum, & aura spiritus inclusa, adque
oculta concitum, ut & cantillare, & volitate
facile putuissent, ut tradunt Aul. Gellius lib.
10. no. 8. Atticar. cap. 12. Cassiod. lib. 1. variar.
epistol. penult. Polician. in Penepist. † Quem
admodum de alijs auibus arbore insidentibus
in hac verba meminit Luitpradus lib. 6. cap.
2. *Area in aurata arbor ante ipsius Imperato-
ris solium assurgebat, expansis magnum in mo-
dum ramis aereis, atque inauratis, in his fre-
quentissime variarum specierum aues arte con-
fectae, quarum singula speciei proprias voces,
cantusque emitebant: incredibili arte. † Nam*
aer per tenues rimulas subens frangitur, & si-
billos reddit auium cantilenis persimiles,
quia ut ait Clem. Alexand. Stromat. lib. 6. *In
Britania Sylvis cum aere moueantur folia per
repentinum, & densum spiritus impetum edis-
sonos, auium cantus persimiles.**

10 ¶ Et non solum auium cantus aere per ri-
mas exiliente, sed voces humanae solent
ementiri, ut his verbis testatur testis ocula-
tus Sim. Maiol. Episcopus Vulturariensis. tom.
1. dierum canicul. colloq. 23. fol. 1066. *Vidi-
mus Romae organa, quae tubas, tympana, homi-
numque choros referebant, adeo, ut quisque pue-
riles, femineas, similesque voces simul se audire
non aubiret.* † Prope Cordubam ad partem
11 Septentrionalem in radicibus montis Maria-
ni non longe a monasterio S. Hieronymi in
fundo *de las Cuevas*, antrum est, in quo ex aere
intus incluso per meatos occultos discurren-
te, molendini strepitus exauditur, sonalium,
equorum hinnitus, & quandoque voces homi-
nis pertimiles dicentis *Zambarandam.* † Et
12 hac arte ex rerum naturalium, & artificialium
peritia eximia eruditionis, & sanctitatis Al-
bertus Magnus quadraginta annorum studio,
& labore aeream statum, seu capud metalium
confecit, quod articulate loquebatur, ut tra-
dunt. *Guil. Parisiens. de vniuers. p. fina. Medina
de rebus in Deum fide lib. 2. † Quod eius disci-
pulus D. Thomas cofregit, exiltimas arte de-
monis confectum fuisset, pro, ut confectum es-
set, si ad nutum interrogantis loqueretur, quia
neque ex rerum naturalium peritia, neque ar-
tificis solertia, nec virtute coelestium corporu*

fieri potest, ut res inanimata ad nutum inter-
rogatis articulate loquatur, *D. Thom. libr. 3.
contra Gent. cap. 104. Valent. 2. 2. q. 12. disput.
12. p. 2. † Naturalis enim & artificialis Ma-
giae duo sunt velamina; quibus se occultari so-
let Magia diabolica, nam diabolus perlapse,
vel naturae vim mentitur, vel artificij, ut tra-
dit Bart. Sibyllanus in peregrin. qq. decad. 1. c.
9. quest. princip. 5. q. 3.*

¶ Refertur tamen ad Magiam artificia-
lem glovus ille, siue aerea statua, sic confecta,
ut ex occulto loco funiculo, qui intensus fue-
rat remisso, sagittas inexpectantem iaculare-
tur; quo pacto Kenectum III. Scotorum Re-
gem a Fenestella interemptum, *Maiores Bo-
thi Scottae testantur Annales.* † Item & Pa-
risijs trirremis argentea, quam remiges eius-
dem materiae, & impellebant, & sisteabant, nec
non Ioannelli Toleti statua aerea, quae in pa-
uimentum erecta cytharam ad numeros pulsa-
bat, & psalebatur, ut retuli in *Epitome de Mag.
lib. 2. cap. 2. num. 16. † Et Balisoleri, & Ma-
criti naui ex ligno visa est similis Parisiensis
trirremis, quam remiges ex ligno fabricati im-
pellebant, & sisteabant, qualia fuerunt Hydrau-
lia veterum olim, & hodie in hortis Extensi-
bus Tiburi admiranda, de quibus Claudian.
ubi sup.*

*Intonat erranti digito, predibusque trabelli,
Vnde laborantes in carmina concitat undas.*

¶ Quibus etiam referenda sunt Clepsy-
dra quaedam Mathematicis bibrata principijs,
quae motum Lunae, & alia miranda exhibere
solent, ut tradunt *Plutarch. in Demetr. Cael.
Rhodign. lib. 18. antiq. lect. capit. 39. Maiol.
tom. 1. Canicul. colloq. 23. † Horologia iti-
dem ad hanc artem pertinent, quae adeo arti-
ficiose sunt, ut non solum horae obelisco no-
tentur, verumetiam aeris sonitu horarum nu-
merus audiat ex libramentis videlicet, ac
rotis non eodem modo tantum, sed contrario
etiam currentibus peritissime composita, ut
tradit *Polydor. Vergil. de inuentione rer.
lib. 2. cap. 5. † Item horologia, quae totius an-
ni reuolutionem continent, cum assignatione
Kalendarij, habentia ortum meridiem, atque
altitudinem Solis, & Lunae Solstitia, aequatio-
nes, quantitates dierum, ac noctium, incisio-
nes, oppositiones, & quadras Lunae, cum coe-
lesti cursu congruentes, iuxta non solum mo-
tum naturalem, sed etiam violentum, ut refert
Gregor. Bruin. in Praga. † Nec minori lau-
de dignum est artificum ingenium, ut cum tot
sint rotae currentes, & recurrentes compertus
sit artifex, qui campanullam, & indicem, ro-
tas, ceteraque libramenta omnia in Caroli V.**

Imperatoris

Imperatoris annulo digiti collocauerint. Et
currus aureus cum suis rotis tam leuiter elabo-
ratus, ut pullex eum impelleret, ut tradit
22 *Sim. Maiol. colloq. 23. tom. 1.* † Accessit etiam
Clusius de gen^o, quod non digere horas, sed ad
quam horam velint intrare, atque motu suo as-
perrexit dormientes, in qua adeo ingenium,
& artificium potuit, ut ictu mallei, ex filice ig-
nem excutiat, et spongia, seu sca ibi apposita
sponte aduteretur, et lignus proximus ascenda-
tur, ut lumen splendet, ut tradit *Maiolus*
ubi prox. tom. 1. colloq. 23.

¶ Sunt pleraque alia arte hominum facta,
23 quæ etsi non Mathematicis librata principijs,
ingenio tamen, & arte fiunt: quibus homines
solent in admiratione aduci, ut Septem orbis
miracula, quam non poetarum modo, sed historici de-
cantant, quibus alij alia addiderunt, pro cuius-
cumque libitu, nam alij sumptus, & opulentia
admirantur, alij formas, alij artem, & indus-
triam. † Præcluit tamen omnibus Salomo-

24 nis templum Hierosolymitanum, in quo mun-
dus stupuit, & non sine causa, quia eius fabri-
ca Deus Architector fuit, ut his verbis testa-
tur Salomon. *Paralip. 2. cap. 28. v. 19. Omnia*
venerunt scripta manu Domini ad me, ut intel-
ligerem uniuersa opera exemplaris. † Sumptus
25 autem, & opulentia maiora nullibi esse po-
tuerunt, ut facta à Salomone, cui Dominus
promissit *Paralip. 2. c. 1. v. 12. Dinitias au-*
tem, & gloriam, & substantiam dabo tibi, ita
ut nullus in Regibus, nec ante te, nec post te

26 *fuert similis tibi.* † Quibus additæ sunt in-
numera thesauri, quæ illi ad templi fabricam
reliquit Dauid pater eius, tam ex tributis ci-
nium, quam subactorum militum spolijs, & alio
adquisitis, *Paralip. 1. cap. 18. 22. & 29.* † Et

27 præter hæc Salomon habuit quotannis ex tribu-
bus Israel mille, & quadrigenta, & quadragin-
ta talenta aurei, & ex Rege Tyri centum, &
28 viginti, *Reg. 3. cap. 9.* † Et ex India Ophir
singuli per tres annos adferebant ei innume-
ra munera, *Reg. 3. cap. 10.* ex una earum quadri-
genta, & viginta talenta auri, *Reg. 3. capit. 9.*
Ex altera quadrigenta, & quinquaginta *Para-*

29 *lip. 2. capi. 8.* ex altera sexcenta sexaginta sex,
Ioseph, lib. 8. cap. 2. † Ex filij Israel ubique de-
gentes ex 20. ad 50. annos exceptis Sacerdo-
tibus, & Leuitis, infirmis, & seruis, soluebant
ei per capita tributum sanctum Tabernaculi
Didrachma appellatum, quæ est dimidia pars
Sicli argenti, quæ ex nostris est duo argentei,
& sex mara petini, ut, ut ex *auunculo meo Ioã.*
Bapt. Villalp. dixi in Defensione de Magia. c.
4. ex. n. 15.

30 † Præter hæc Reges totius Orbis (quia om-

nes Salomonis amicitiam expetebant) ex con-
federatis adeo innumeram voluntariam pec-
uniam, & dona ei persoluerunt, ut sola Regi-
na Saba una vice dederit illi centum, & vi-
ginti talenta *Reg. 3. capit. 10.* Et Rex Hiran
per singulos annos sexcenta sexaginta sex ta-
lenta *Paralip. 2. cap. 9.* † Sine alijs infinitis do-
31 natiuis, contributionibus, & muneribus, quæ non
modo ex Hierusalem, sed vniuerso fere terra-
rum orbe Salomon percipiebat, quæ adeo in-
gentes fuerunt, ut de suo seculo testatur Sacra
Paremia, *Paralip. 2. capi. 1.* *Argentum pro*
lapides erat. † Talentum Hedæorum tam
32 aureum, quam argentum continet ex nostris
ponderibus, Marcos 187. quæ faciunt Castel-
lanos 9375. ut sic Talentum aureum Hedæorum
valeret ex nostris Regalibus 163786. Ducatos
vero 14830. Argenteum vero Talentum Re-
galia 13101. Ducata vero 1188. ut constat
ex traditis ab *Auunculo meo siue Genitricis*
meæ fratre Ioanne Baptista Villalpando in Re-
glas Ezechiel. explanat. tom. 3. Appar. p. 2.
lib. 2. ex pag. 418.

¶ Et in hac opulentia Salomon ædificauit
33 templum Domini in monte Moria, in cuius fa-
brica septem annos consumpsit, *Paralip. 2. cap.*
3. quod cepit anno quarto sui regni, qui fuit
Mundi 3023. Diluuij 1367. Quintæ ætatis
84. exitus ad Ægypto 480. Troiæ exultæ 152
ut tradit *Salian. in Anna. sac. to. 3. pag. 405. ex*
auunculo meo I. Bapt. Villalp. ubi sup. † In cuius
quidem fabrica adeo innumeros habuit ope-
rarios, ut præter illos, quos habuit in Galilea,
Iudea, Samaria, Arabia, & Moab, qui in nume-
ri fuerunt, & eorum præpositos, habuit in sola
Hierusalem 321090. *Reg. 3. capit. 3. Paralip.*
2. cap. 2. quorum annona, & stipendia, & alia
in proposito non contemnenda lectione recē-
sent *Auunculus meus ubi sup. & tom. 2. par. 2.*

¶ Toti enim templi fabrica ex marmore du-
35 ro, puro, & candido structa fuit, ex lapidibus
ferratis in tanta magnitudine, ut fuissent lapi-
des, in quorum singulis intus domus ædificari
posset, ut idem tradit *Auunculus meus d. p. 2.*
lib. 2. cap. . † Columnas continebat 1453.
36 quarum minores habebant pedes XLII. *Reg.*
3. cap. 6. Paralip. 2. cap. 3. † Omnia laminis
37 aureis mirifice elaboratis contexta, nam ut
ait Sacra Pagina, *Paralip. 2. cap. 3. v. 7. Porro*
autem aurum erat probatissimum, de cuius la-
minis texit domum, & trabes eius, & postes,
& parietes, & ostia. † Quæ quidem laminæ
38 varijs celaturis, ornabantur, opere polytymo,
per circuitum parietum, quibus clauis aureis
attingebantur, *Reg. 3. capit. 6.* quarum singuli
clauis viginti quinque uncias auri appende-

debant,

incanescere faciunt in Hibernia, tradit Plin. lib. 31. cap. 2. qui flauos reddunt, Ouid. Metamorph. lib. 15.

Electro similes faciunt auroque capillos.

60 ¶ Betis noster fluvius ex auri copia solebat naturaliter aqua sua vellera ouium inflavum colorem mutare, D. Ambros. lib. 1. Hexamer. cap. 11. *Aurum enim vellus aqua nutrit, & la nam immemorati speciem metalli agnunt litora* Martialis. lib. 9. epigr. 62.

In Terefiacis domus est notissima terris

Qua diues placidum Corduba Batinat,

Vellera natiuo pallent ubi flaua metallo.

61 ¶ Non secus, quam pisces, qui, Batini allebantur, qui ex eadem aquae virtute aureis splendebant schobes, ut his verbis testatur Strabo Geograph. lib. 3. *Per aquatilia auri clarescunt grumuli, quod si quis a natura negata sit, aqua illatis rigantes, aqua mox plena scens efficiuntur grumulum.* ¶ Ita arietes aquam bibentes deaurabantur, vel rubricabantur, ut idem Martialis, qui eo quod Hispanus fuit, Bilbilis natus hanc ignobili opido Celtiberiae, res nostras melius alijs percaluerat, de lagena Batinae sic testatur lib. 14. epigr. 133.

Non est lana mihi mendax, nec mutor abeno,

Sic plateam Tyriae me mea tinxit ouis.

63 ¶ Quo ad libros autem de Magia naturali, non sunt omnes probatae lectionis, nam multis scatent superstitionibus Alkindus, Proculus, Rogerius Baconius, & Gaber Arabs. Raymund. Lullus, & Arnaldus Villanovanus sunt nonnullos haereticos notati ab Eymeric. indirect. Inquis. Mariana de reb. Hisp. lib. 14. c. 9.

64 ¶ *lib. 15. c. 4.* ¶ Sunt etiam horum lauij Tho. Bungy lib. de Mag. natur. & eodem titulo alijs Georgy Ripley, qui post mortem necromanticus fuit damnatus, ut tradit Mar. del Rio li. 2.

65 ¶ Albert. Magnus tribus libris de Mirabilibus, vanitatis, & superstitionis multa continentur, sed tanto viro pars suppositus est. Hieron. Cardan. libros de subtilitate, & varietate, miror tam diu ab Ecclesia in expurgatos, qui iam lima librorum traduntur, quia later anguis in herba.

66 ¶ Superstitiosa multa, & illicita defecatae Magiae portenta naturalis nomine vellare nititur Ioan. Bapt. Porta Neapol. specioso Magiae naturalis lib. ¶ Superstitiosa a naturalibus non discernunt Ant. Mizaldus lib. de Mag. natural.

67 ¶ Ioan. Bapt. Vescherus lib. de secretis, Ponzetus

68 ¶ & Ardoinus medicus lib. de venenis. ¶ Scripsere etiam Magia, quamvis naturali titulo multis relectam superstitionibus Robert. Persecutor lib. de Magia caeremoniali, & de mysterijs secretorum, Porphyrius alios citat, ex quibus hodie tantum extant Zoroastri καλίστα

CAP. III. De Magia medica.

SUMMARIVM.

1. Magia Complectitur Medicinam.
2. Asculapius, & Hippocrates Magi fuerunt.
3. Medicina ex philosophis habuit originem.
4. Medicina in tres deducta partes.
5. Medicina ex usu, & experimentis.
6. Medicina rationalis, seu methodica.
7. Magia est medicina nata est.
8. Sacerdotes Indorum Magia, & Medicinam profitebantur.
9. Empirea ars in experimentis collocatur.
10. Empirea ars utilissima.
11. Empirea ars in praeio hausa sacris literis.
12. Empirea ars legibus honorata.
13. Experimenti ratio certa est.
14. Triplex medendi institutum.
15. Medicina ex praescriptis formulis pacto cum demone tribuitur.
16. Medicina, quae artis praecepta non servat reprobat.
17. Quando nec miraculum, nec natura vis intercedit pactum interuenit.
18. Incantationibus morbos sanari.
19. Tartari, & Indi incantationibus medebantur.
20. Salomon incantationes tradidit ad morborum curationes.
21. Hebraeis nomina fuerunt aduersus agritudines.
22. Ephesina littera ad morbos & victoriam.
23. Vlyssis sanguinem de vulnere fluentem carmine sistit.

SCIENTIAM omnem, quia Magia complectebatur, non solum Philosophiae naturali, & morali, sed Medicinae quoque, & Astrologiae, & alijs scientijs originem dedit, quia teste Plotino, *Natura ministrum esse Magum.* ¶ Hinc Asculapius, & Hippocrates Medicinae parentes Magi fuerunt, ut testatur Franc. Picus Comes Mirandul. lib. 7. Pranoct. capit. 2. Nam Zamolxis, Magiam Medicinam appellat. ¶ In qua quidem scientia clari fuerunt Milesius, Thales, a quo Pythagoras edoctus fuit, & ipse Pythagoras, Anaximander, Anaximenes, Anaxagoras, Clazomenius, Xenophanes, Aristeus, Lysius, Democritus, & Hippocrates, Podalyrius, & Achaon, ut tradit Franc. Picus Mirandul. lib. 1. exam. doct. vanit. Gent. cap. 2. ¶ Hippocrates De

mocriti discipulus ab studio sapientia Medica facultatem separavit, quæ paulo post in tres deducta partes, scilicet Dieticam, Pharmacenticam, & Chyrurgicam, ut potè quæ victu, quæ medicamentis, quæ manu mederetur, in præcio habita, cœpit crebri, & propagari, ideo rationalem philosophum se appellat assertus Hippocrates, ut tradit Galen. in *Isagog.* † Serapion autem, & qui eum secuti sunt Glaucias, Hereclides, Terentius, & duo Apolonij, Asclepiadis, Herophilus, & Sextus Afer in usu eam, & experimentis collocantes ex ipsa professione, sibi *ἰατρικὴν* nomen assumere, ut author est Cornelius, quamvis Philippo Cœtribuat Galenus in *Medicorum introductorio libro.* et Acronem Agrigentinum alij faciunt auctorem, quos sequitur Plinius *historia naturalis lib. 29.*

¶ Deinde fuere, qui Methodicos nominarent authore Themisone, ab utriusque diversi, quod et si negare videatur Cornel. in *primo sua Medicina libro.* Et rationes ad id facere molliatur, fatetur tandem nostram sententiam, & in eam venit Galenus *tam in libro de sectis*

Isagogico, quam alibi. † Qui quidem omnes, qui ex rerum naturalium cognitione mera profitebantur, Magiæ nomen Medicinæ dederunt, Plinius secundus lib. 30. *histor. natural. capit. 1. Natam Magiam è Medicina nemo dubitat, ac specie salutari irrepsisse, velut altiore, sanclioreque quam Medecinam; ita blandissimis, desideratissimisque promissis addidisse vires religionis, ad quas maxime calligat nunc hominum genus.* † Vnde apud Indos Occidentales in Provincia Cumana, *Præbes*, qui Sacerdotes fuerunt, & Magi, una cum sacrificandi, & diuinandi, medendi artē profitebantur, ex herbis mixtis & compositis, ut tradunt Gundiz. Fernan. de *Quiedo, & Franci. Lop. Gomara in bist. Indic.*

¶ Et quia Medicinæ singularis usus, & perfecta cognitio hunc præcipuè finem habet, ut sanitas, aut præsens conseruetur, aut amissa restituatur, *ἰατρικὴν* artē, quæ rerum experimētis collocat, Medicinæ pars est laudabilis, nam ut ait Manil. *Per varios usus, artē experientia fecit, exemplum monstrante*

viam. † Ex quibus fuerunt Podalyris, Achaō, Celsus, Galenus, & alij, qui humana corpora medere cœperunt, quos ideo disertè his verbis laudat D. Hieron. *epist. 2. ad Paulin. lib. 2. Quorum scientia mortalibus utilissima est.*

† Vnde Empirici in præcio esse cœperunt, & Medicinæ nomen sibi arrogarunt, de qua loquitur sacra pagina Ecclesiast. *cap. 10. vers. 11. languor prolixior grauat Medicum, & cap. 38.*

1. 1. bona Medicum propter necessitatem, & v. 3. disciplina Medici exaltavit, & v. 4. altissimus creavit Medicinā, & v. 11. dā locum Medico. † Et in Iure nostro honoribus prosecuti sunt, non qui domestico, & inumbratili studio artis peritiā profitentur, sed qui notitia acquisita experimentis languentē agrorū infirmitatē sanare impensa, & sollicita opera studēt *l. si duas. §. Grammatici. D. de excusat. tutor. l. si quis in Archiatro. C. de prof. & Medic.*

¶ Experientiæ enim ratio certa est, rationali Medicinæ nihil est incertius, ut quæ plurimorum sectis labefactatur, nam ut ait noster Seneca *epist. 95. Alia est Hippocratis secta, alia Asclepiadis, alia Temisonis, & Cornel. Celsus li. 1. c. 1. Cur potius aliquis Hippocrati credat, quam Herophilo? cur huic potius, quā Asclepiadi?* † Indiget tamen rationali medicina, quæ præceptis, & rationibus artē docet, & metodo, quæ demonstrationi deseruit, ex quo illam in tres partes secavit Galenus, *6 ἰατρικὴ τὴν αἰσθητικὴν καὶ λογικὴν καὶ ἐμπειρικὴν, vnde Ausonius in Grypho ternarij.*

Triplex quoque forma medendi

Quæ Logos, ac Methodos, cuique experientia nomen.

¶ Sed his accedit alia Medicinæ pars, quæ prescriptis remedijs, absque vllō agrorū discrimine: nulla haurita ratione loci, temporis, ætatis, promiscue uti consuevit, quales sunt orationes, characteres, ligaturæ, & id generis plura, quæ ad pacta cum dæmone retulit D. Aug. lib. 2. *doct. Christ. in c. illud 26. q. 2. Ad hoc genus pertinent omnes ligaturæ atq; remedia, quæ Medicorum quoq; disciplina commendat, &c.* † Nam medicina, quæ artis præcepta non obseruat exhibenda est, & quæ omnib; una eademq; remedia confert, nam ut ait Seneca lib. 2. *de ira c. 18. in corporū cura alia de tuenda valetudine, alia de restituenda præcepta sunt Galen. lib. 3. Method. c. 7. Omnes eadem medicamenta non admittunt. sed naturæ inferiores, mollioresq; mitiora, fortiores valentiora.* † Dū enim nec miraculū, nec naturæ vis, nec artificij solertia interuenit, pactū intercedit D. Tb. 2. 2. q. 96. *art. 2. & lib. 4. contra Gent. cap. 104. & 105. Caietan. in Summ. v. incantatio Victor. in relect. de Mag. n. 26. Suarez de Relig. lib. 2. c. 15. n. 14. Perera de Mag. lib. 2. c. 4.*

¶ Vnde licet pharmacis vtantur, quando ad morbum, ad quod applicantur, non conducunt, nisi certis verborū formulis, & characteribus, signis, vel obseruationibus, opus expectatur à dæmone, nam incantationibus etiā morbos curari asserit Plato *de Repu. li. 4.* † Et Tartaros consueuisset morbos incantare, affirmat

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

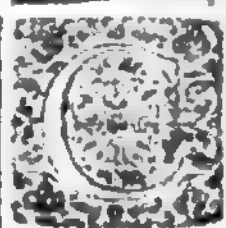
- Plutarch. in Sympios. seu conuib. li. 7. per Indiā incātatores vagari, qui morbos curabāt scribit*
- 20 *Strabo Geograph. lib. 15. † Salomon in cantationes pleraque tradidit, quibus ægtitudines possent mederi scribit Ioseph. lib. 8. antiquit. Iudaic. cap. 2. nam vt ait Apuleius apolog. 1. Veteres quippe Medici etiam carmina remedia vulnerum norunt. † Hebræa nomina fuisse quibus à morbis præferbabantur Iudei testatur Nicephor. Callistr. lib. 4. ca. 5. Ex quibus phylacter. a composuerunt contra morbos; & omnem virtutem inimici, vt tradit Raph. de la Torre in D. Thom. 2. 2. q. 96. art. 2. dispu. 2. tom. 2.*
- 22 *† Eustachius Ephelinas literas celebrat, eas que olim fuisse insignes, & in magna commendatione refert, per quas morborum remedia, felicitatem negotijs, & victoriam pollicebantur, Homer. Ody. 17. Plut. in Sympios. li. 7. q. 5.*
- 23 *† Ulyssis taugamem de vulnere fluentem carminibus sistit, vt referet Homer. Odyss. lib. 19. Oroantis fluens sanguis incantationibus retineri, Heliodor. in hist. Æthiop. lib. 9.*

CAP. IIII. De Magia Chymica seu, Chrysopœia.

SVM MARIVM.

1. Chymica vnde dicta.
2. Alchimia apud Arabes quare dicatur.
3. Chrysopœia quibus de causis comparatur.
4. Chymica ars circa plura versatur.
5. Chymica in auri confectione laudata.
6. Aurifactoria in extrahendo, & congregando ex alijs metallis aurum occupatur.
7. Alchimia improbat ab Auicenna.
8. Alchimiam improbat Auerroes.
9. Alchimiam damnat D. Thomas.
10. Chymica ars damnant Theologi.
11. Chymica verum aurum fieri potest ex Theologorum sententia.
12. Chymicam probant Iurispariti.
13. Chymicam rationem defendunt Chymi.
14. Chymici artis instituta per metaphorum tradita in sacra Scriptura.
15. Chymica disciplina traditur per metaforā scientia occultanda causa.
16. Chymici non conueniunt neque in modo loquendi, neque in modo operandi.
17. Chymica ars laudatur reiectis putaminib.
18. Chymica instituta varia.
19. Productionis Chymica in quibus versatur.
20. Metalla quare varia gignantur.
21. Chymici in decoctione metalli producunt aurum.

22. Chymica Productionis est naturalis.
23. Metalla conuertuntur in aurum.
24. Aurum potest ab arte, & à natura fieri.
25. Aurum verum Chymica productum est.
26. Mare appellatur quodam instrumentum artis Chymica.
27. Purgatio Chymica metalla purificat, vt in aurum conuertantur.
28. Metalla igne soluta possunt purgari.
29. Ferrum fit ex lapidibus purgatis, ex ferro purgato Chalybs.
30. Ignis perennatur, & vegetatur.
31. Transmutationis Chymica ex auro vegetato elicit quasi quintam essentiam, qua metalla conuertit in aurum.
32. Metalla, vt omnia vegetatiua componuntur ex elementis, & in quolibet eorum possunt resolui.
33. Chymica transmutationis licet aurum faciat, est valde damnoſa.
34. Colorationis Chymica versatur in succo tantum metalli.
35. Colorationis aurum non verum sed apparet.
36. Aurum factum ex Chymica colorationis non potest pro vero vendi, neque in antidotis dari.
37. Alchimista ex arte dicuntur aurum nō efficere, sed absumere.
38. Ars cum possit gignere vrsas ex stercore, melius ex metallis aurum.
39. Aurum verum fit ex auri pigmento.
40. Metalla omnia auri sunt incoacta.
41. Anates generantur in aqua ex lignis putridis.
42. Animalia de vna in aliam speciem tranſeunt, & melius metalla.
43. Ignis calor potest immitare natium, vt ex ouis pullis educantur.
44. Pullus magis distat ab ouo, quam metalla ab auro.
45. Chymica licet vera sit disputando, in practica fallit propter eius difficultatem.
46. Chymica valde damnoſa.
47. Chymica licet physice deſſendi possit, moraliter tamen improbat.
48. Sulphur, & argentum vtrum non inueniuntur in venis auri, & argenti.
49. Nullus fuit preter vnum aut alterum, qui verum aurem fecerit.
50. Chymici, et mendaces damnantur.
51. Chymici à Republica expellendi sunt.

HYMICVM innotuit, per quod homines ex arte naturā imitantes aurum facere proficuntur, sic appellatur, à voce Græca χημική Chemieia, siue Ægyptiaca Chamia, à Chadmo Noe filio, à quo Ægyptus vocatur Cham, *Psalm. 78. & 105.* Arabes dicunt *Alchimiam*, à voce Arabe *Al*, & Græca, χημ, siue χημ quæ idem est, ac fundo, quia est ars fusoria, per quam metalla rediguntur in aurum, *Mart. del Rio lib. 1. Magic. cap. 5. q. 1. sect. 1.* Ideo dicitur *Chrysopœia*, à χρυσος quæ aurum significat, quia per illa fit aurum, vel fingitur, cuius præcepta, & regulas tradiderunt *Aurel. Augustin. in Chrysopœia, Raimund. Lulus in Compend. transmutat. artis metall.* & in *praxi phylosop. Arnald. Villanovanus, in speculo Chemicor. Chrysip. Fanian. lib. de arte Alchim. Bernard. Treuissan. lib. de Chémico miracul. Martinus. Ortolanus in praxi Alchim. August. Penothus lib. de transformat. metallor.* Cuius artis varia sunt instituta ex naturæ, & artis arcanis conficta, per quam, non solum aurum, sed alia elici contingit, ex rerum decoctione, & purificatione, nam ut ait Hieronym. Cardan. de subtilit. lib. 17. *Sunt vero Chymica inuenta, vitrum ducere in longissimas lineas, tenax, ac perdurum efficere posse: vidi ego datum Sphæram exiguum ex vitro, quæ omni conatu illosa solo lapideo non comminuebatur, sed resilliebat ad trabes. Eiusdem facultatis Chymica est, vitrum albis lineis interfingere, celare in eo imagines, falsas fabricare gemmas, purgare calpburam, metalla miscere, immutare, ut nobiliora imitari.* Sed non de tota Chymica agere institui, quam ut Medicinæ adminiculatricem sane laudo, ut physiologiæ fortum præstantissimum, inuentricem auri portabilis, res non minus utilis ad sanandum, quam ad alendum, ac quoad fieri potest, vitam prorogandam: spiritus enim subtilissimos ex metallis, gemmis, plantisque aducens, quo subtiliora, hoc puriora, & sic præstantiora remedia præbet; metalla deputat, segregat, perficit, lapides confiat, aquam elicit, ignem vegetat, & in igne vegetato, ac quasi perennato speciem edit artis, & efficacitatis suæ in humana vita propagandæ.

¶ Ago enim de *Chrysopœiâ*, quæ in extrahendo, siue separando, & in congregando, siue coagulando ex alijs metallis aurum tota occupatur, & sic auri factoria dicitur, pars Alchimix, quæ metalla in aurum vertere procurat, ut tradunt *Chrys. Fanianus lib. de*

arte Alchim. Bern. Treuissan. lib. de Chémico miraculo, Augustinus Pantheus lib. de transformat. metall. Mar. Ortolanus in praxi Alchim. Bernar. Penotus, lib. de generatio. lapid. philol. Quam quidem artem improbauit noster Auicenna in comment. ad libros Meeteor: Sciunt artifices *Alchimia* species metallorum mutari non posse, quamuis similia illis fieri possent, & quamuis *Alchimista* queant tingere ipsum æs colore, quod volunt, donec sit multum simile auro, & abstergere immunditias plumbi, ita ut videatur argentum, semper tamen secundum substantiam manebunt æs, & plumbum. Cuius sententiæ se subscripsit eius concinuis, & contemporaneus, & amicus Auerroes in paraphrasi. super lib. 1. de generat. animal. in hæc verba, *Similiter etiam si datur aliquid artificiale valde simile naturali, tanta poterit esse similitudo, quod existimabitur esse idem specie, & sic ars Alchimia habet eff., hoc est, quod poterit fieri in ea, &c.*

¶ Quibus assentitur eorum contemporaneus D. Thomas Aquinas in *Sentent. 2. dist. 7. q. 3. art. 1.* *Sunt tamen quedam forma, quas nullo modo ars potest efficere, quod propria actiua, & passiva earum non potest inuenire, atque adhibere, sed bene aliquid simile illis efficere, sicut Alchimista faciunt aliquid simile auro, quantum ad accidentia exteriora, sed tamen non faciunt verum aurum, quod forma substantiales auri non est per colorem ignis, quo utuntur Alchimista, sed per calorem Solis in loco determinato, ubi viget virtus mineralis.* Unde hanc artem ad meras nugas, & præstigias, merosque iactatorum bombos pertinere arbitrantur. *Alfonfus Tostat. in Exod. capit. 7. Agid. Romanus, quod lib. 3. q. 8. Palatios in Sent. 2. dist. 7. Chassaneus in Cathol. gloria mudi part. 11. consid. 40. Pegna ad Eymericum in direct. Inquis. p. 3. comm. 26. Caietan. 2. 2. q. 77. art. 4. Rosella, Armilla, Syluest. & alij Summis. de Alchimia, Perera lib. 1. de Magia capit. 12. Binsfeld. in l. eorum C. de malef. & Mathematic. q. 5. concl. 5. 6. & 7.*

¶ Contra tamen hac arte verum aurum fieri posse probant primo Theologi *Albertus Magnus de Mineral. lib. 3. tractat. 1. cap. 9. & lib. de concordis in lapide philos. Ant. Mirandulan. lib. 19. Sigul. certam. sect. 7. Bened. Perera in Genes. cap. 30. & lib. 1. de Mag. cap. 12. Mart. del Rio lib. 1. Magicar. disquis. cap. 5. sect. 2. & 3. Andr. Liuanus in Syntax. 2. singul. lib. 1. Francisc. Suarez de Religion. lib. 2. Paphael de la Torre tom. 2. de vitis opposit. Religion. q. 69. art. 2. disp. 2.* Secundo probant Iurisperiti *Bald. & Platea l. 1. C. de*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

argentar. libr. 10. Abbas, & Annan. in capi. ex-
tuarum, de Sort. Guido Papa deciff. 388. Hippo-
lit. fig. 71. Oldraldu. de Ponte conf. 74. Prosp.
Farinac. tom. 1. q. 20. Alberic. in dictionar. v.
Alchimia. Ioan. Andr. in addit. ad Specul. tit. de
crimi. fals. † Tertio probant ipsi Chymici,
Raymund. Lullus in compend. transmutat. ar-
tis metall. & in praxi philosoph. Arnald. Villa-
nouanus in speculo Chemicor. Herm. Trismegij
tus lib. de lapide Philosoph. Chrysip. Fanianus de
arte Alchim. Bern. Trevisanus de Chémico mi-
raculo, Ioan. Aurel. Augustinus in Chrysopoeia
August. Pantheus de transformat. metallor.
Bern. Penotus de generat. lapidis philosoph. Ge-
rardus. Dorneus, de Philosophia Chémica, Lau-
rent. Ventura de conficiendo lapide philos.

14 ¶ Causa autem cur sint tot virorum aien-
tium, & negantium in hac arte opiniones, illa
est, quod multi ex his, qui scientiam reprobant,
neque eius principia cognouerunt, tunc prop-
terterrei difficultatem, tunc propter metapho-
ras, quibus tota semper ars occultatur, (etiam
apud sacros viros) Ecclesiastes capit. 10. v. 6.
Ante quam rumpatur funiculus argenteus, &
reuerstat vita aurea, & conteratur bydria su-
per fontem, & confringatur rotasuper cister-
nam, & reuertetur puluis in terram suam, unde
erat, & spiritus reddat ad Deum, qui dedit il-
lum. † In quo tota ars adumbrata est, nam hy-
dria vocatur compositum ex septem metallis
quibus lapis philosophicus conficitur, ex quo
currit vita aurea, & funiculus argenteus, & re-
uertitur puluis in terram suam, & spiritus red-
dit ad Deum, qui dedit scientiam talem homi-
nibus, vt exponunt Raym. Lullus Arn. Villa-
nouanus, Fanianus, & alii ubi sup. † Sed neq;
Chymici ipsi conueniunt in modo loquendi,
neque in modo operandi, neque in his, quæ ad
sui lapidis philosophici confectiorem neces-
saria sunt, & interdum illa ad placitum apel-
lant, siue vt alijs (eam quam sibi imposuerunt)
crucem affingant, siue scientiæ occultandæ cau-
sa, nam Aegyptij per symbola, Hebræi per pa-
rabolas, Poetæ per fabulas sapietæ suæ prin-
cipia occultant, vt tradit Francis. Picus Mirā-
dul. de studio diuin. & human. sapient. libr. 1.
17 † Quod extitit in causa, vt ab aliquibus scien-
tia huiusmodi Chymica inanis videatur, alij
tamen, qui nucleum quærunt, laudant artem,
reiectis putaminibus verborum, nam eius fun-
damenta physica sunt, licet in varias sectas
diuidatur, quæ de causa factum est, vt variū de
illa à multis Iudicium proferatur, vt tradunt
Raymund. Lull. Villanou. & alij ubi supra.

18 † Alii enim verum aurum producere curant
ex causis ipsis naturalibus, quibus in terræ vis

cibus gigni consuebit. Alij ex metallis ipsis
purgatis reciduas auri partes extrahere inté-
dunt. Alij quintam auri essentiam ellicere cu-
rant, quæ metalla in aurum transmutatur, Alij
metalla sophisticari procurant, vt aurum vi-
deantur, vnde eorum instituta ad quatuor par-
tes reducunt Chymici, scilicet Productionis,
Purgationis, Transmutationis, & colorationis

¶ Prima species, quæ dicitur Productio-
nis, omnibus alijs excellentior est, nam ex ter-
ræ portione crassa, ac viscosa, aqua pingua, &
aërea commixta, comparatur prima (vt ita lo-
quar) elementaria auri materia, omnium simul
metallorum, ac lapidum productitia, ex qui-
bus gignuntur imperfectiora quædā, sulphur
videlicet, & argentum viuum, quæ Solis calō-
re coalescunt in metalla, vt docent Platon.
Timeo, Aristot. lib. 3. Meteor. ad fin. Albert.
Magnus d. lib. 3. tract. 1. cap. 2. † Cuius qui-
dem partes si plus habeant terræ admixtionis
fit ferrum, es, aut plumbum: si plus aëris liqui-
di, stannum; si plus adsit sulphuris subtilitas
argentatum; si maxima, & rubra aurum, quod
semper (vt perfectiorem) natura conatur pro-
ducere, sed cum nequit eo mineralis decoctio
pertinere, contenta est aliorum metallorum
generatione, pro modo viribus materiæ pro-
ximæ disponentis, vt tradit Albert. Magnus
lib. de mineralib. tract. 1. † Quæ quidem ad
ignis calorem, Solis imitatore Chymici de-
coquere procurant, vt quod longissimo tem-
pore Sol in ipsis terræ visceribus, ex auri ma-
teria longo tempore, posset efficere, ipsi bre-
ui conatu perficiant, vt docent Raimund. Lu-
llus in praxi philosoph. Gerard. Dorneus in phi-
losoph. Chémica. Arnald. Villanouan. in specu-
lo Chymicor. Berna. Trevisan. lib. de Chémico
miraculo.

¶ Et hæc est scientia naturalis ex arcanis
Philosophiæ deducta, nā vt ait Albert. Mag.
vbi prox. Omnium operationum Alchimista-
rum melior est illa, quæ producit ex eisdem, ex
quibus producit natura, sicut ex purgatione
sulphuris per decoctionem, & sublimationem,
& expurgatione argenti viui, horumque bona
permixtione, cum materia metalli, in his enim
& ex virtutibus horum omnis metalli species
inducitur. † Vnde auri productionem hu-
iusmodi veram esse, per veram conuersionem
metalli in aurum omnes Chymici fatentur, si
reperiatur medium coniunctionis, quem la-
pidem philosophicum appellant Raimund. Lu-
lus, & Bernar. Penotus, & Gerard. Dorneus
ubi sup. Aurel. August. in Chisopoeia, Robert.
Vallensis de veritat. artis Chémicor. Laurent.
Ventura lib. de conficiendo lapide philos. Bern.

Trevisanus

24 *Trenisanius lib. de Chémico miracul. & Nec mo-
do Chémici, sed philosophia præditi in eadē
venerunt sententiam, nam vt ait Ant. Miran-
dulan. libr. 19. singular. certam. sect. 7. Dici-
mus veram esse Alchimistarum opinionem,
quod aurum possit, & ab arte, & a natura fie-
ri, quia transmutari possunt argentum viuū,
& alia, quæ ad id requiruntur, ita vt fiat eadē
materia, sicut non solum à natura, sed etiam
ab arte animalia generari possunt. & Vnde au-
rum verum hac arte productum ab Arnaldo*

*Villanouano tradit Abb. in cap. ex tuarum de
Sortileg. à Raymundo Lullo meminit Thom
Zuyngerus in Teatro vite humane. vol. 20. lib.
3. à Galo quodam Cæl. Rhodigin. libr. 11. an-
tiq. sect. cap. 13. ab alijs nonnullis Andr. Li-
uanius singular. p. 1. Syntax. 11. Mart. del Rio*

26 *4. q. 2. sect. 4. & Qui lapsus est dum putauit ma-
re ipsum aquaticum Chymicos iactabundos
lapide suo philosophico in aurum conuertere,
quia in tale nõ venerunt delirium, sed mare
appellant, quodam instrumentum artis, vt ple-
raque alia, ad occultanda scientiæ principia,
vensus sunt ab eo relati.*

Ipsius vt tenui proiecta parte per undas

*& quors argentum si viuū tum foret aquor
Omne vel immensum mare verti posset in aurū.*

27 *¶ Secunda species Chrysopeæ dicitur
Purgationis, nam cum metalla omnia sint au-
ri incoatiua, vt supra retulimus, & ex mate-
riæ vitio non possint ad deuitam perfectionē
pertinere, possunt Chymici adiunctis neces-
sarijs, & amotis contrarijs, auri partes ellice-
re, vel illa in aurum conuertere, quemadmo-
dum medici purgatis corporibus ægrōs ad
deuitam sanitatem reducunt, vt tradunt Alb.
Magnus lib. 3. Mineral. cap. 9. Bern. Treu-
san. lib. de Chémico miraculo, August. Penobus*

28 *lib. de transformat. metallor. & Nam metalla
igne soluta possunt purgari, vt ad deuitam ma-
teriam metallicam reducuntur, quibus si sul-
phur, & argentum viuū adiungatur, quibus
aurum fit, possunt in aurum conuertere, quemad-
modum de lapidibus metallicis in hæc verba
testatur Iob. ca. 28. Et lapis solutus in as ver-
titur. & Nam vt ex lapidibus purgatis fit fer-
rum, Plin. lib. 26. cap. 27. sic ex ferro purgato
Chalybem, quod Latini ferri nucleum, Græci*

29 *σινικόν, vocant quod sola decoctione ex ferro
fieri testatur Aristot. lib. 4. Meteor. c. 3. Albert.
Magnus lib. 2. de lapidib. sect. 3. & Quia non*

30 *solum metalla possunt liquari igne, & purgari
vt ad perfectionē reducuntur, sed ipse ignis
peremari, & vegetari, vt metallis admixtus
breui tempore efficiat, quod Solis calor longo
intervallo efficere solet, ignis in aure natura,*

*vt ignis illic, qui à sacerdotibus in puteo alto
& sicco absconditus est, quem post multum
tempus inquirentes, non inuenerunt ignem,
sed aquam crassam, quam iussu Nehemiæ af-
ferentes, & super ligna spargentes, cum Sol
refulgeret, qui prius fuerat in nuuilo, ex aqua
illa crassa ignis accensus est, vt legitur Ma-
chab. cor. 2. cap. 1. v. 20. & seqq.*

¶ Tertia species dicitur Transmutationis 31
quia ex auro vegetato elici potest quedam
quasi quinta essentia, quam vocant *nuri spi-
ritum*, quæ si debita proportionē ad ignis ca-
lore adiungatur quouis metallo, illud trans-
format in aurum, nam ad id aducunt Chymici
illud Esdræ lib. 4. cap. 8. vers. 2. *Parum autem
puluerem vnde aurum fit.* & Nam cum omnia 32
vegetatiua (vt animalia) ex quatuor elemen-
tis componantur, possunt igne admoto resolui
in quodlibet eorum, nam lignum ad ignem ad-
motum aquam lachrimans expungit, aerem
exalat fumigans, ignem crepitans exuffat, ter-
ram in cinerē resoluit; ita aurum, & quod vis
aliud metallum, admoto igne, liquari potest
in aqua, exalari in aëre, exuffari in igne, & re-
solui in terra, & ita aurum vegetatum seu pe-
remnatum in puluere vel aqua, si alijs elemen-
tis ex alijs metallis adiungatur, illa in aurum
medio igne transmutat, & conuertit, vt tra-
dunt Reym. Lullus in compend. anima transmu-
tat. artis metalla. August. Penobus lib. de tras-
format. metallor. Arnal. Villanouan. in specu-
le Chymicor. & Sed hæc Chymicæ pars licet 33
aurum verum possit efficere, valde damnosa
est, quia non valet maiorem quantitatem in
aurum conuertere, quam aurum illud ex quo
quinta essentia extracta fuit, vt probat, *Penobus
ubi sup.*

¶ Quarta Chymicæ pars, quæ dicitur colo-
rationis, versatur in fucō, hoc est in coloratio-
ne tantum metalli, perquam æs, aut ferrum,
siue aliud quodlibet metallum, in suamet na-
tura manente sophisticatur, vt transeat in co-
lorem auri, vt docent Chrysip. Fanian. libr. de
arte Alchim. Mart. Ortolanus in praxi, Al-
civim. & De qua quidem parte loquuntur, qui
hac arte verum aurum fieri posse negant, quia 35
non est aurum verum, sed apparens; ideo non
est eiusdem ponderis, neque virtutis, sed ap-
parentis tantum bonitatis, ipsis Chymicis,
& reipublicæ damnosa, quam prohibuerunt
Pontifices in cap. firmissime de hæretic, & in
Extrauag. sponacat. inter communes de crim.
falsi. & Nam aurum hac arte factum, cum appa-
rens sit, non potest pro vero auro vendi, neq; 36
in antidotis dari, neque in monetam cudi, ne-
que ad commercia vri, vt tradunt D. Thom.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

Caietan. & alij in 2.2. qua. 77. art. 2. Fauian. tract. de empt. & vend. q. 5. Summistae v. Alchimia DD. in l. eorum C. de malefic. & Matb.

37 *Mart. del Rio d. cap. 5. sect. 4. q. 4. † Vt sic merito dicere valeat Bened. Perera lib. 1. de Magia capit. 12. Alchimistas non afficere aurum sed absumere, non explere crumenas, sed magis deplere; & quia faciunt falsum aurum, falsamque monetam, atque gemmas pro veris passim vendunt, ex quo republica hominumque societas magnam capiet detrimentum, prohibendi sunt.*

38 *¶ Alij autem, qui artem laudant, de prima vel secunda specie Chrysopoeiae loquuntur, quae aurum verum producit, nam cum ars possit gignere vesidas, lecarabeos, crabones ex cadaueribus, & ex steriore animalium, multo melius ex metallis aurum, cum sint magis excellentiora quae vis viuentia, quam omnibus metallis, ut docent Iul. Cas. Scaliger contra Car-*

39 *an. exercit. 23. Mart. del Rio d. q. 2. sect. 3. † Neque podum effugies, si dicas, metalla ab infectis specie differere, nam metalla ex alijs metallis sunt, & ex vna in aliam specie transmutantur, & ab arte, & a natura, quia ex auri pigmento aurum fecisse in hac verba testatur Plin. lib. 34. cap. 4. Inuitauerat spes Caium Principem auidissimum auri, quam obrem iussit ex eo qui magnum pondus (auri scilicet pigmenti) & plane fecit aurum excellens. † Nec;*
40 *obstat si dicas auri pigmentum venae esse sterile, hoc est aurum imperfectum, ut tradit Fanian. ubi sup. c. 4. quia omnia metalla auri esse inco-*

41 *nata siue imperfecta, testatur Villanouanus, Fanianus, Penobus, & alij Chymici ubi sup. ¶ Neque contra naturam est transmutatio ad ignem, cum in aqua, cuius potentia minor est in agendo, ex putridis nauium lignis, & ex arborum fructu in mari deciduo generantur anates in Scotia, & lapidascere ligna in fontes certos incidant, norunt omnes ex Plin. & alijs apud Masol. Canicul. 1. colloq. 4. † Et viuentia de vna in aliam specie transformantur, nam ex phalangis araneis procreantur bruchi, locustae, cicadae, ut dixi sup. lib. 4. capitul. 5. ex numer. 40. ergo multo melius ex metallis alia metalla, nam Orichalcum sit ex are vitri puluere, & calaminatis lapillis sola decoctione, ut tradit Plin. lib. 33. cap. 4. † Calor enim ignis potest calorem naturalem supplere, ita ut quemadmodum metalla solis calorem finem suum consequuntur, possunt igne ad illum peruenire; nam Cayri ad fornacis calorem solent pullos ex ouis (non secus ac totu matris) excudere, ut tradit Iul. Scaliger. d. exercit. 23. qui magis ab ouis differunt, quam metalla omnia ab auro, ut tradit Villanouanus*

ubi sup. fol. 29. † Neque obstat si dicas ovum natura ordinari ad pullum potentia: quia contendunt, & Chymici idem esse plumbum respectu auri, & argenti, ideoque solere hanc metalla iuxta inuicem reperiri, ut autor est Plin. lib. 33. cap. 6.

45 *¶ Vnde licet haec ars disputando vera videatur, rarissime tamen homines, & maxima cum difficultate eam consequuntur, tunc propter naturae humanae innecillitatem, tum propter scriptorum auaritiam, qui suo labore, ne alij ditentur, metaphoris, & symbolis solent veritatem occultare; quia propter homines philosophico lapide solent fortunas suas dilapidare, & daemonis auxilium querere, ut tradit Petr. Gregor. in Syntag. Iur. tom. 3. lib. 34. cap. 7. num. 4. Mart. del Rio d. quest. 2. sect. 4.*

46 *quest. 4. † Quae ideo ipsis Chymicis, & reipublicae damnoia est; nam licet diabolus applicando actiua passiuis (per modum naturalem artificiosae productionis) possit infecta viuentia producere, quarum cuilibet multo minus est aurum, praestare illum nequit, ne homines ditentur, quia ut ait Mich. Piellus lib. de collat. aur. Nihil eorum, quae diabolus promittit ex se praestare illud solet, sed visui tantum inania suis cultoribus exhibere. † Quare licet haec ars*

47 *physice defendi possit, moraliter tamen improbatur, nam licet aurum verum ex ea produci possit, quo ad externas qualitates, quo ad intrinsecam autem auri perfectionem fere vnuquam pertingit, ut docet D. Thom. 2.2. q. 77. art. 2. & Sent. 2. dist. 7. q. 3. art. 1. † Et ita contingit ut licet hac in re multum Chymici elaborauerint, & in veri auri productione acerrimis studijs, atque incredibili diligentia, & cupiditate incubuerint, nemo tamen adhuc fuit, praeter vnum, aut alterum, quem liquido constet verum aurum produxisse, ut tradit Bened.*

49 *Perera ubi sup. d. c. 12. † Ceteri autem decepti sunt, & cum magna sui iactura se, & artem difamarunt, quare eos, ut mendaces, fallaces, & vanitatis amatores, atque Reipublicae noxios damnaverunt Pontifices Ioann. XXII. & Sixt. V. Proprijs Motib. aduersus eos editis, & alij in cap. firmissime, de heretic. & in Extrau. spondas, inter communes de crimine falsi. † Nam*

50 *in ipsa naturalia principia deficiunt, cum sulphur videlicet, & argentum viuunt, quae aiunt esse primam auri materiam, in venis sulphuris, & hydragiri aurum non reperitur, neque in venis auri sulphur, aut argentum viuum, ut tradit Perera de Magia lib. 1. cap. 12. Agid. Roman. quodlib. 3. q. 8. Conciliator differen. 209. Mart. del Rio ubi sup. lib. 1. cap. 5. p. 1. sect. 2. † Vnde*
51 *illos, ut publicos peccatores, & Reipublicae*

noxios magnopere esse plectendos, exhibandos, atque inter vesanos referendos, vt tradunt Petr. Gregor. lib. 34. Syntag. cap. 7. num. 5. Mart. del Rio d. q. 4. Suarez, & Raph. dela Torre vbi sup. Bened. Perera d. cap. 12.

CAP. V. De Magia artificiali.

SUMMARIVM.

1. Magia artificialis duplex Mathematica, & praeſignatoria.
2. Mathematica Magia, quae ſit.
3. Sphaera Archimedis artificialis laudata.
4. Archimedis artificium commendatum.
5. Architectura columbae lignea volantes.
6. Serpentes ex metallo ſibillantes.
7. Antomata Dedali arte fabricata.
8. Aues in arbore cantilantes artificioſae.
9. Aer per tenues rimas ſubens frangitur, & ſybillos edit.
10. Aer per rimas exiliens voces hominum ſolles emittit.
11. Antrum prope Cordubam ex aëre voces hominum effingens.
12. Capud aëreum Alberti Magni ex artificio voces humanas edebat.
13. Res inanimata fieri non poteſt, vt ad nutum interrogantis loquatur.
14. Naturalis, & artificialis Magia duo ſunt vellamina quibus occultari ſolet diabolica.
15. Statua artificialis, quae ſagittas eiſculabatur inſpectantem.
16. Triremis argentea Pariſis, quam triremes eiſdem materia impellebant.
17. Nauis ex ligno, quam remiges ex ligno attrahabant.
18. Clepsydra Mathematicis librata principis.
19. Horologia mirandi artificij.
20. Horologium, quod totius anni reſolutionem continet.
21. Horologium annulo inſuſum.
22. Horologium, quod non digent oras, ſed ad quam vellis tintinat.
23. Septem Orbis miracula ex artificio commendata.
24. Hieroſolymitani templi laudes ex Dei artificio.
25. Salomonis diuitiae nullifuerunt maiora.
26. Theſaura à Dauide relicta pro templi fabrica.
27. Salomon ex Tribubus Iſrael habuit quottannis mille, & quadringenta, & quadraginta talenta.
28. Salomon ex India Ophir habuit munera innumera.

29. Filij Iſrael vbiq; degentes Salomoni Drachma perſoluebat.
30. Regina Saba una vice dedit Salomoni centum, & viginti talenta, Rex Hiran per ſingulos annos ſexcenta ſexaginta ſex.
31. Argentum pro lapides erat tempore Salomonis.
32. Talentum Hebreum aurum, & argentum.
33. Annus, quo Salomon templum adificare cepit, & quot annos conſumpſit.
34. Operari, qui Salomoni in labore templi deſeruebant.
35. Templum Salomonis ex marmore duro, puro, & candido.
36. Templum huiusmodi habuit columnas 1453 quarum minores continebant pedes 42.
37. Templi omnia laminis aureis tegebantur.
38. Lamine templi clauſae aureis ſingebantur, quarum ſinguli appendebant viginti quinque aureis.
39. Pauſamentum templi aureis laminis tegebatur.
40. Auro puriſſimo fuerunt vaſa templi, lucernas, forcipes, cardines, &c.
41. Templi Salomonis opulencia, celatura, artificia reſiſſiue.

ARTIFICIOSAM naturalis genuit Magiam, quia naturam ars imitatur, vt docet Fabius Instis. lib. 3. & hæc duplex Mathematica videlicet, & Præſignatoria; de prima nunc agendum, de alia ſequenti cap. 6. † Mathematica eſt, quæ geometricis, vel arithmetiſis principiis nititur, vt Sphaera illa Archimedis vitrea, quæ omnes cœleſtiū Orbium conuerſiones ſuis motibus clariſſimè repreſentabat, vt meminit Cicero libr. 1. Tuſcular. qq. & lib. 2. natur. Deor. † Quam quidem non philoſophi modo, ſed etiam Poetæ ſuis verſibus decantant, & ſummis laudibus dignam cenſuit Claudianus Vergilij maiestatis imitator, vt teſtatur Scaliger. lib. 6. cap. 6. ille enim in Thebaid.

Iura poli Regumque Deorum
Ecce Syracuſius tranſtulit arte ſenex
Percurrit proprium menſibus ſignifer annum
Et ſimulata nouo Cynthia menſe reddit.
† Hac etiam arte in obſidione Syracuſana naues hoſtiles machinis quibuſdam attrahēbat, & in altum deduſtas demittebat, vt impetu in aquas relapſæ mergerentur; itidemque abſque materiali igne naues adurebat, per ſpeculum verſus ſolem ſuſpenſum, vt meminit Zonaras, tom. 2. in obſidione Syracuſ. & in Anaſ-

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

5 *tas. tom. 3. † Simile arti fabricatae fuerunt Ar-*
chitæ columbæ lignæ volantes, de quibus me-
minit Aul. Gellius lib. 10. noët. Antticar. capi.
12. Leonis Imperatoris auiculæ aureæ can-
6 *tillantes, vt tradit. Glycas in Annal. † Serpen-*
tes ex metallo sibillantes quas Boetius à pri-
me conflauit, vt avtomata automata Dedali
apud Aristotel. de animal. lib. 1. & Polylicor.
7 *lib. 1. † Ita enim libra mentis suspensum fue-*
tat simulacrum, & aura spiritus inclusa, adque
oculta concitum, vt & cantillare, & volitate
facile putuissent, vt tradunt Aul. Gellius libr.
10. noët. Atticar. cap. 12. Cassiod. lib. 1. variar.
8 *epistol. penuet. Polician. in Penepist. † Quem*
admodum de alijs auibus arbore insidentib⁹
in hac verba meminit Luitpradus lib. 6. cap.
2. Aërea in aurata arbor ante ipsius Imperato-
ris solium assurgebat, expansis magnum in mo-
dum ramis aëreis, atque inauratis, in his fre-
quentissime variarum specierum aues arte con-
9 *fectæ, quarum singula speciei proprias voces,*
tantusque emitebant: incredibili arte. † Nam
aër per tenues rimulas subens frangitur, & si-
billos reddit auium cantillenæ persimiles,
quia vt ait Clem. Alexand. Stromat. lib. 6. In
Britania Syluis cum aëre montantur folia per
repentinum, & densum spiritus impetum eait
sonos, auium cantui persimiles.

10 *† Et non solum auium cantus aëre per ri-*
mas exiliente, sed voces humanæ solent
ementiri, vt his verbis testatur testis ocula-
tus Sim. Maiol. Episcopus Vulturariens. tom.
1. dierum canicul. colloq. 23. fol. 1066. Vidi-
mus Roma organa, quæ tubas, sympana, homi-
numque choros referebant, adeo, vt quisque pue-
riles, femineas, similesque voces simul se audire
11 *non aubitaret. † Prope Cordubam ad partem*
Septentrionalem in radicibus montis Maria-
ni non longe à monasterio S. Hieronymi in
fundo de las Cueuas, antrum est, in quo ex aëre
intus incluso per meatos ocultos discurren-
te, molendini strepitus exauditur, sonalium,
equorum hinitus, & quandoque voces homi-
nis peritiles dicentis Zambarandam. † Et
12 *hac arte ex rerum naturalium, & artificialium*
peritia eximie eruditionis, & sanctitatis Al-
bertus Magnus quadraginta annorum studio,
& labore aëream statum, seu capud metalium
confecit, quod articulate loquebatur, vt tra-
dunt. Guil. Paris. de vniuers. p. fina. Medina
13 *de reëta in Deum fide lib. 2. † Quod eius disci-*
pulus D. Thomas cōfregit, exiltimas arte de-
monis confectum fuisset, pro, vt confectum ef-
set, si ad nutum interrogantis loqueretur, quia
neque ex rerum naturalium peritia, neque ar-
tificis solertia, nec virtute cœlestium corporū

fieri potest, vt res inanimata ad nutum inter-
 rogatis articulate loquatur, *D. Thom. libr. 3.*
contra Gent. cap. 104. Valent. 2. 2. q. 12. disput.
12. p. 2. † Naturalis enim & artificialis Ma-
 giæ duo sunt velamina, quibus se occultari so-
 let Magia diabolica, nam diabolus persapè,
 vel naturæ vim mentitur, vel artificij, vt tra-
 dit *Bart. Sibyllanus in peregrin. qq. decad. 1. c.*
9. quest. princip. 5. q. 3.

† Refertur tamen ad Magiam artificia-
 lem glovus ille, siue aërea statua, sic confecta,
 vt ex occulto loco funiculo, qui intensus fue-
 rat remisso, sagittas inexpectantem iaculare-
 tur; quo pacto Kennetum III. Scotorum Re-
 gem a Fenestella interemptum, *Maiores Bos-*
thi Scottæ testantur Annales. † Item & Pa-
 risijs triremis argentea, quam remiges eius-
 dem materie, & impellebant, & sisteabant, nec
 non Ioannelli Toleti statua aërea, quæ in pa-
 uimentum erecta cytharam ad numeros pulsa-
 bat, & psalebatur, vt retuli in *Epitome de Mag.*
lib. 2. cap. 2. num. 16. † Et Balisoleri, & Ma-
 tritinauis ex ligno visa est similis Parisiensi
 triremi, quam remiges ex ligno fabricati im-
 pellebant, & sistebant, qualia fuerunt Hydrau-
 lia veterum olim, & hodie in hortis Extensi-
 bus Tiburi admiranda, de quibus Claudian.
 vbi sup.

Insonat erranti digito, predibusque trabelli,
Vnde laborantes in carmina concitat undas.

† Quibus etiam referenda sunt Clepsy-
 dra quædam Mathematicis bibrata principijs,
 quæ motum Lunæ, & alia miranda exhibere
 solent, vt tradunt *Plusarch. in Demetr. Cæl.*
Rhodign. lib. 18. antiq. lect. capit. 39. Maiol.
tom. 1. Canicul. colloq. 23. † Horologia iti-
 dem ad hanc artem pertinent, quæ adco arti-
 ficiosa sunt, vt non solum horæ obelisco no-
 tentur, verumetiam aëris sonitu horarum nu-
 merus audiat ex librametis videlicet, ac
 rotis non eodem modo tantum, sed contrario
 etiam currentibus peritilissime composita, vt
 tradit *Polydor. Vergil. de inuentione rer.*
lib. 2. cap. 5. † Item horologia, quæ totius an-
 ni revolutionem continent, cum assignatione
 Kalendarij, habentia ortum meridiem, atque
 altitudinem Solis, & Lunæ Solstitia, æquatio-
 nes, quantitates dierum, ac noctium, incesio-
 nes, oppositiones, & quadras Lunæ, cum cœ-
 lesti cursu congruentes, iuxta non solum mo-
 tum naturalem, sed etiam violentum, vt refert
Gregor. Bruin. in Praga. † Nec minori lau-
 de dignum est artificum ingenium, vt cum tot
 sint rotæ currentes, & recurrentes compertus
 sit artifex, qui campanillam, & indicem, ro-
 tas, cæteraq; libramenta omnia in Caroli V.

Imperatoris

Imperatoris annulo digiti collocauerunt. Et
 currus aureus cum suis rotis tam leuiter elab-
 oratus, vt pullex eum impelleret, vt tradit
 22 *Sim. Maiol. colloq. 23. tom. 1. & Aecessit etiam*
Clepsydrę gen^a, quod nō digereit horas, sed ad
 quam horam velis tintinat, atque motu suo as-
 perrexit dormientes, in qua adeo ingenium,
 & artificium poenit, vt ictu mallei, ex silice ig-
 nem excutiat, et spongia, seu sca ibi apposita
 sponte aduteretur, et lignus proximus ascenda-
 tur, vt lumen splendescat, vt tradit *Maiolus*
ubi prox. tom. 1. colloq. 23.

¶ Sunt pleraque alia arte hominum facta,
 23 quę et si nō Mathematicis librata principijs,
 ingenio tament, & arte sunt: quibus homines
 solent in admirationē aduci, vt Septem orbis
 miracula, quā nō poetę modo, sed historici de-
 cātant, quibus alij alia addiderunt, pro cuius
 cumque libitu, nam alij sumptus, & opulencia
 admirantur, alij formas, alij artem, & indus-
 triam. ¶ Pręceluit tamen omnibus Salomo-
 24 nis templum Hierosolymitanum, in quo mun-
 dus stupuit, & non sine causa, quia eius fabri-
 cę Deus Architector fuit, vt his verbis testa-
 tur Salomon. *Paralip. 2. cap. 28. v. 19. Omnia*
venerunt scripta manu Domini ad me, vt intel-
 25 *ligerem vniuersa opera exemplaris.* ¶ Sumptus
 autem, & opulententia maiora nullibi esse po-
 tuerunt, vt facta ā Salomone, cui Dominus
 promissit *Paralip. 2. c. 1. v. 12. Diuitias au-*
tem, & gloriam, & substantiam dabo tibi, ita
vt nullus in Regibus, nec ante te, nec post te

26 *fuerit similis tibi.* ¶ Quibus additę sunt in-
 numera thesaura, quę illi ad templi fabricam
 reliquit Dauid pater eius, tam ex tributis ci-
 uium, quam subactorum militū spolijs, & alio
 27 adquisitis, *Paralip. 1. cap. 18. 22. & 29.* ¶ Et
 pręter hęc Salomon habuit quotānis ex tribu-
 28 bus Israel milc, & quadrigenta, & quadragin-
 ta talenta aurei, & ex Rege Tyri centum, &
 viginti, *Reg. 3. cap. 9.* ¶ Et ex India Ophir
 singuli pę tres annos adfercbant ei innume-
 ra munera, *Reg. 3. cap. 10.* ex vna earum quadri-
 genta, & viginta talenta auri, *Reg. 3. capit. 9.*
 Ex altera quadrigenta, & quinquaginta *Para-*
 29 *lip. 2. capi. 8.* ex altera sexcenta sexaginta sex,
Ioseph, lib. 8. cap. 2. ¶ Ex filij Israel vbique de-
 gentes ex 20. ad 50. annos exceptis Sacerdo-
 tibus, & Leuitis, infirmis, & seruis, soluebant
 ei per capita tributum sanctum Tabernaculi
 Didrachma appellatum, quę est dimidia pars
 Sicli argenti, quę ex nostris est duo argentei,
 & sex mara petini, vt, vt ex *auunculo meo Ioā.*
Bapt. Villalp. dixi in Defensione de Magia. c.
4. ex. n. 13.

30 ¶ Pręter hęc Reges totius Orbis (quia om-

nes Salomonis amicitiam expetebant) ex con-
 federatis a deo innumeram voluntariam pe-
 cuniam, & dona ei persoluerunt, vt sola Regi-
 na Sabaa vna vice dederit illi centum, & vi-
 ginti talenta *Reg. 3. capit. 10.* Et Rex Hiran
 per singulos annos sexcenta sexaginta sex ta-
 31 lenta *Paralip. 2. cap. 9.* ¶ Sint alijs infinitis do-
 natiuis, cōtributionibus, & muneribus, quę nō
 modo ex Hierusalem, sed vniuerso fere terra-
 rum orbe Salomon percipiebat, quę adeo in-
 gentes fuerunt, vt de suo seculo testatur Sacra
 Paremia, *Paralip. 2. capi. 1. Argentum pro*
lapides erat. ¶ Talentum Hedreorum tam
 32 aureum, quam argentum continet ex nostris
 ponderibus, Marcos 187. quę faciunt Castel-
 lanos 9375. vt sic Talentum aureū Hebreorū
 valeret ex nostris Regalib^{us} 163786. Ducatos
 vero 14850. Argenteum vero Talentum Re-
 galia 13101. Ducata vero 1188. vt constat
 ex traditis ab *Auunculo meo siue Genitricis*
mea fratre Ioanne Baptista Villalpando in Re-
glas Ezechiel. explanat. tom. 3. Appar. p. 2.
lib. 2. ex pag. 418.

¶ Et in hac opulencia Salomon xdficauit
 33 templum Domini in monte Moria, in cuius fa-
 brica septem annos consumfir, *Paralip. 2. cap.*
3. quod cepit anno quarto sui regni, qui fuit
 Mundi 3023. Diluuij 1367. Quintę xetatis
 84. exitus ad Aegyptum 480. Troię exultę 152
 vt tradit *Salian. in Anna. sac. to. 3. pag. 405. ex*
auunculo meo I. Bap. Villalp. ubi sup. ¶ In cuius
 quidem fabrica adeo innumeros habuit ope-
 34 rarios, vt pręter illos, quos habuit in Galilea,
 Iudea, Samaria, Arabia, & Moab, qui in nume-
 ri fuerunt, & eorum prępositos, habuit in sola
 Hierusalem 321090. *Reg. 3. capit. 3. Paralip.*
2. cap. 2. quorum annona, & stipendia, & alia
 in proposito non contemnenda lectione recē-
 sent *Auunculus meus ubi sup. & tom. 2. par. 2.*

¶ Toti enim templi fabrica ex marmore du-
 35 ro, puro, & candido structa fuit, ex lapidibus
 ferratis in tanta magnitudine, vt fuissent lapi-
 des, in quorum singulę intus domus xdficari
 posset, vt idem tradit *Auunculus meus d. p. 2.*
lib. 2. cap. . . ¶ Columnas continebat 1453.
 36 quarum minores habebant pedes XLII. *Reg.*
3. cap. 6. Paralip. 2. cap. 3. ¶ Omnia laminis
 37 aureis mirificę elaberatis contexta, nam vt
 ait Sacra Pagina, *Paralip. 2. cap. 3. v. 7. Porro*
autem aurum erat probatissimum, de cuius la-
minis texit domum, & trabes eius, & postes,
& parietes, & ostia. ¶ Quę quidem laminę
 38 varijs celaturis, ornabantur, opere polytimo,
 per circuitum parietum, quibus clauis aureis
 asfingebantur, *Reg. 3. capit. 6.* quarum singuli
 clauis viginti quinque vncias auri appende-

debāt,

debāt, quę faciant quingēt. os Siclos, Paralip.
 39 2. cap. 3. † Et similiter pauimentum aureis la-
 minis tegebatur, Reg. 3. cap. 6. & alia omnia,
 quę in templo erant, nam vt legitur d. cap. 6.
 40 v. 22. *Nihil erat in templo, quod non auro te-
 geretur.* † Altare Thymiamatis, mēsas pro-
 positionis, candelabra, vasa innumerabilia,
 quę in templo erant, lucernas, forcipes, card-
 nes, clauos, quibus hæc omnia, & trabes at-
 41angebantur ex auro purissimo confectę fuerunt
 Reg. 3. cap. 6. Paralip. 2. cap. 3. † Quorum
 omnium pondera, magnitudines, valores, ce-
 laturas, & alia scita digna, tam ad tempū glo-
 riam, & magnitudinem, quam opulentiam Sa-
 lomōnis videntur tunc apud *Avēculum meum*
Ioan. Bapt. Villalpand. in aff. reas Ezechiel.
explanaciones, quas potentissimi Regis nostri
D. D. Philippi II. iussu, & sumptibus Roma-
tribus tomis exussit, cū S. D. N. D. Clementis
VIII. preuilegio, & commendatione, ex anno
1596. vsque ad 1604. & mortuus est Ro. na 3.
May ann. 1608. a quo nonnulla desumpsit in De-
fensione de Magia. cap. 4. & me referens exor-
nat D. Ioann. Solorz. Pereira præceptor meus,
& Regius Consil. lib. 1. de Iure Indiar. cap. 13.
num. 21. 66. & 67. Iacob. Salian. in Annal. sa-
cris tom. 5. anno mundi 326. Pineda de reb. Sa-
lomōn. lib. 5. cap. 5. Maiol. dier. Canicul. tom.
1. colloq. 19. Barrad. tom. 1. concord. Euangel.
lib. 3. cap. 9. & seqq. Azor tom. 1. insit. lib. 6.
ex cap. 24. vsque ad 36.

CAP. VI. De Magia præsti- giatoria.

SUMMARIVM.

1. *Præstigiateria Magia non est talis, qualis videtur.*
2. *Præstigiatoria Magie ex animalia longo vsu edocta.*
3. *Præstigiatoria Magia per meram impos-
turam.*
4. *Sacerdotes Belli per imposturam a dracone
ciuos deuorari fingebant.*
5. *Magie præstigiatoria varia exempla.*
6. *Ex abditis naturę causis res aliter quam est
ostenditur.*
7. *Flammæ ore ebomere ex qua arte fit.*
8. *Serpentes saltitates quomodo appareant.*
9. *Diabolus potest mediū ita displicere, ut vna
res alia videatur.*
10. *Rem vnā de medio tollens potest diabo-
lus aliam supponere.*
11. *Ioculatores solent decem nugis præstigijs*

vnū subtilitatis admiscere.

12. *Satanas amat homines ad risum proboca-
re, velati atque bilares imbibant impietatem.*
13. *Eutropellia, scenarum, ludorumq; theatra-
lium ætus quare damnentur.*
14. *Ludus supersticiosus ex cartis lusorij.*
15. *Anaxilia ludica quę fuerint.*
16. *Speculum, quod alia representat, quam in
eo inspicitur.*
17. *Præstigiatorum omnia sunt linceis oculis
examinanda.*
18. *Credere sine sufficiens ratione est temera-
rium.*
19. *Effectus si artificio adhibito, vel natura nō
respondet, est supersticiosus.*
20. *Diabolus per sepe, vel natura vim meriti-
tur, vel artificio.*
21. *Iucia, & Claudia miranda ex pacto cum
dæmone.*
22. *Simonis Magi portentum ex dæmonis pac-
to.*
23. *Apolonius Tyaneus a conspectu se sumo-
uit ex pacto.*

PRAESTIGIATORIA Magia, lu-
 dica, & deceptatoria est, quia
 eius effectus nō sunt tales, qua-
 les videntur, vt quę a gyrtis, &
 circulatoribus, & funambulis
 videntur patrata, ex agilitate
 pedum, vel manum, vt tradunt *Apuleius in as-
 num lib. 1. cap. 1. Luitprand. lib. 6. c. 4. Surius*
tom. 2. Maiol. tom. 1. Canicul. colloq. 4. † Interdum
 per animalia bruta longo vsu edocta,
 vt quę de asino, & camello tradit *Ioan. Leon*
in histor. Africa lib. 3. & 9. Similia de ca-
 pra per hastam erectam currente, de cane pa-
 lio inuoluto, & numos in eius absentia abcon-
 ditos indicante, vt vidi *Corduba anno 1604*
& 1606. potius ex pacto cum dæmone
 videntur referri, ex traditis a *Me in Epitome*
de Magia lib. 2. cap. 3. num. 7. † Interdum
 per meram imposturam, vt Sacerdotes Sera-
 pidis in Alexandri templo, qui per abditos
 meatus, & cuniculos Idolorum voces emen-
 ciebantur, vt tradunt *Nicephor. lib. 12. capit.*
26. Petr. Gregor. in Syntagm. Iur. p. 3. lib. 34.
cap. 8. † Quorum similes fuerunt Sacerdotes
 Belli, qui a Dracone ciuos deuorari simula-
 bant, cum ipsi illos de nocte per occultas late-
 bras ingredientibus, subducerent, quorum im-
 posturā Daniel detegit, Draconēq; dirupit,
Daniel cap. 14. † Item per operationem la-
 tentem, et manum agilitate, vt qui edit panē
 videtur farinam spuerē, qui vinum bibit, per
 frontem

frontem, aut iugulum reicere ostendit, qui gladium perforato latere abscondit, & per ora vomit, qui ingens copia euomit acui minoru, & zonularum, & similia, vt tradit *Be ned. Perrer a aduersus fallac. artes lib. 1. c. 9. Bulenger lib. 1. de Mag. cap. 11.*

6 ¶ Vel quando ex abditis nature causis alia res, quam res est ostenditur, vt ignis in cyatho maluitici ad carbones bullientis tactu accensæ candelæ, succensus æstantes sub forma tan liuida representantur, vt Acherontis spiritus in humana specie videantur inuadere, vt tradit *Syluest. lib. de Strigib. cap. 8. pun. 1. t.* Ori nucem abdere sulphure, & igne plenam, qua leniter spiratione mota fundit flammæ, quas ore euomere videtur, vt tradit *Thom. Facellus, decad. 2. rerum Sicular. lib. 5. capitu. 2. t.* *lib. 3. capit. 1. decad. 1. t.* Iuncos, & palleas humi stratas, si lucerna de cera, & corio serpentino sulphurato accensa inferatur, videntur serpentes saltitantes, vt tradit *Guil. Parisiens. p. fin. de vniuers. c. 22. t.* Sed huic experimento videtur admixta Magia, nam cum naturaliter non fiat, potest diabolus sic medium disponere, vt vna res alia videatur, vt tradit *Vlder. Molitor lib. de pyth. mulier. Wierus de prestig. demon. ca. 6. t.* Vel res quæ videtur de medio tollere, & aliam supponere, vt sic alia videatur, quem admodum de quadam saga refert Niderius in Formicar. cap. de malef. & eorum decept. *Colonia citabatur Virgo quædam, quæ mira in conspectu nobilium fecisset, quæ arte Magica videbantur fieri: mappam enim quandam dicebatur lacerasse, & subito in oculis omnium redintegrasse: vitrum quoddam ad parietem a se iactatum, & confractum, in momento reparasse, & similia.*

11 ¶ Frequens talium rerum semper vbique prouentus fuit, nam ioculatores huiusmodi solent decem nugicis prestigijs (vt Bodini verbis vtat) vnu subtilitatis, seu agilitatis artificiosæ actum miscere, & procurar, vt quidquid sortilegio peragunt, id subtilitatis, aut agilitatis esse videatur, propter quod Christianissimi Reges Franciæ S. Ludouicus, & Philippus Augustus, & Henricus III. eos Regno exulare iusserunt, vt narrat *Crespet. lib. 1. de odio*

12 *Satan. discurs. 12. t.* Amat Satanas homines ad risum prouocare, vt lati, atque hilares imbibant impietatem: sic prestigiatores isti, agyrtæ, ioculatores minores, circulatores ipsos iudices sæpe ad ineptam quandam lætitiæ, & admirationem pertractos fascinant, vt cuncta ipsis ioculatoria tantum, nec punienda videantur, vt tradit *Crespet.*

13 *ubi proxim. t.* Et sic damnantur omnes actus

Eutropeliæ, scenarum, & comediarum, ludorumque theatralium, ob lasciuientium actus ad lætitiæ vanam prouocantes, quamuis ex sua natura inter actus indifferentes reponantur, *D. Tho. 2. 2. q. 164. art. 2. t. q. 168. art. 2. 213. Mendoxa in quolibet. q. 9. Thom. Sanchez lib. 2. de Matrim. disp. 64. art. 41. Rodriguez in summ. tract. 3. tom. 2. cap. 7. Valle de Moura lib. de Infant. opus. 1. sect. 2. cap. 16. ex nu. 20.*

¶ Qui cartas lusorias in mensa extensas, quamuis sibi mente elegerit designat, verò nequid superstitionis, vel pacti admisceant, nam quotiens miraculi, nec naturæ vis, nec artificij solertia interuenit, pactum intercedit *Valer. in D. Tb. 2. 2. disp. 12. Mart. del Rio lib. 1. Magic. cap. 4. t. lib. 6. Anacephal. monit. 5. t.* Anaxilai ludrica, vt homines videantur habere asinina, aut equina capita, vt refert *Plin. lib. 28. c. 35.* prorsus commentitia sunt, vel ex pacto censenda, vt agnoscunt *Empiric. lib. Pyrrhon. Marsil. Cognatas lib. 3. varior. capit. 10. t.*

¶ Quamquam haut negem in speculo ea arte appensio, vt ad eius lunæ aciem asini, vel equi caput affingatur, dum aliquis ad eum accedit, quia se non vidit, eo quod luna in aliam partem aciem vertit, caput asini, quod luna respondet se habere videtur, vt tradit *Bapt. Porta lib. 4. Magia natur. c. 10. 11. 12. t.* Sunt tamē omnia

17 linceis oculis examinanda, an sint naturalia, an artificio iungantur, vel per meram imposturam, aut pacto cum demone, ideo nō sunt passim credenda, nam vt ait Ecclesiast. capit. 19. *Qui cito credit leuis est corde, eo quod de non entibus, & non apparentibus idem est iudicium.* ¶ Nam etli multa ex natura, & artificio fieri possit, quæ videntes in admirationem rapiāt, non omnia paris sunt conditionis, ideo sine sufficienti fundamento probanda non sunt, nam vt ait *D. Thom. 2. 2. quæ. 53. art. 2. Tam asserere, quam credere sine sufficienti fundamento, est temeritas, præcipitatio, defectus consilij, & iudicij, & actus imprudentiæ.* ¶ Et ita con-

18 sulit Angelicus Doctor, vt summa diligentia perpendatur, an effectus artificio adhibitio, aut naturæ respondeat, ne iudices in errorē inducatur in *Sūm. d. 2. 2. q. 2. ar. 9. t. sent. 3. dist. 24. art. 3. t. de Verit. q. 14. art. 10. t. in Ioan. 4. lect. 5. t.* Nam diabolus præsepe, vel naturæ vim mentitur, vel artificij, vt testatur omni-

20 *gene eruditioni clarus Mart. del Rio lib. 1. Magicar. discurs. cap. 3.*

¶ Tucia enim ex pacto cum demone cri-

21 bro aquam portauit in capitolium, obsecris a demone denso aëre foraminibus; Claudia nauem zona traxit, & Seruio Tullio dormienti ex cap. flama emicuit, *Plin. lib. 2. c. 103. t. 107.*

- 23 † Simon Magus itatuas faciebat ambulare, responsa dare, fluuios sistebat, & in caput vertebat, vt retro fluere viderentur, vt narrant D. Clemens Romanus PP. Apostol. Constit. lib. 6. Tertulian. in Apologet. capit. 2. † Apolonius Thyaneus è conspectu Domitiani Imperatoris euanuit, homines in varias formas transformabat, mortuos ad vitam reuocabat, argenteos oculo & tactu sinceros exhibebat, qui postea in cornuum frustra, & testas vilissimas conuertebantur, vt meminit Philostratus. in eius vita, Buleng. de Mag. lib. 1. c. 9.

CAP. VII. De Magia dæmoniaca.

SYMMARIVM.

1. Magiam dæmoniacam negant nonnulli ex Medicis, & Phil. sopsis.
2. Magiam dæmoniacam inanem appellat Plinius.
3. Magica opera ad illusiones referunt Iurisperiti.
4. Magiam veram esse probatur sacris literis.
5. Sabduci, qui Angelos, & dæmones negant repræbentur.
6. Dæmones esse de fide est, & homines circumire, vt debent.
7. Dæmones sunt infestissimi humani generis hostes.
8. Deus permittit dæmones per se, & per Magos homines grassari.
9. Magos ex hæreticis dæmones faciunt.
10. Magiam dæmoniacam negare sapit hæresim manifestam.
11. Magia dæmoniacæ ex pestifera societate hominum, & dæmonem emanauit.
12. Magica opera alij tribuunt immediatè Deo, vel Angelis.
13. Magiam alij referunt ad gratias gratis datas.
14. Gratias gratis datas ad Magiam referre est mera blasphemia.
15. Miracula Deus per impios ad fidei, & gloriæ diuinæ propagationem facit.
16. Magicis operibus Deum per se, neque per Angelos concurrat.
17. Magicæ effecti ab aliquibus tribuuntur bonis Angelis.
18. 19. Angeli boni dici non possunt, qui se iubent à maleficis adorari.
20. Angelus compefcuit Manue, qui ei volebat bedum offerre.
21. Magia dæmoniacæ, vt plurimum exerce-

tur cum Idolatriâ.

22. Magiæ, & Idolatriæ ritus communes.
23. Labaam Magus Idola habebat.
24. Idolis suis Labaam diuinabat, ligabat, offendeat hostes.
25. Orpheus, & Pompeius, qui apud Græcos, & Romanos Deorum sacra instituerunt, Magi fuerunt.
26. Antistites pagana Religionis, vt plurimum Magi fuerunt.
27. Spiritus, qui à Magis inuocantur non sunt boni, sed mali.
28. Dæmones in puribus naturæ alios esse bonos, alios malos, error.
29. Dæmones quauis per naturam sunt boni, omnes tamen se subdiderunt malitiæ.
30. Dæmones omnes mali sunt.
31. Spiritus, qui à Magis inuocantur, non sunt boni, quia concurrunt ad patranda adulteriæ, &c.
32. Spiritus Magorum esse non possunt boni, quia ab eis imperantur, & coguntur.
33. Dæmones superiores Magorum cogunt inferiores parere.
34. Dæmones simulant se cogi à suis cultoribus.
35. Magia huiusmodi præcipua causa ipse diabolus est.
36. Diabolus ex superbia diuinos appetit honores.
37. Magi hominibus faciliè diabolus persuadit.
38. Magia specialis, quæ dicatur.
39. Magi sunt naturæ peregrini, & generis humani inimici.
40. Magia huiusmodi, vt mala damnatur in sacra Scriptura.
41. Magia huiusmodi prohibetur varijs Concilijs.
42. Magia huiusmodi interdicitur Iure Canonico.
43. Magia huiusmodi damnatur varijs Constitutionibus Pontificum.
44. Magia huiusmodi prohibetur Iure Regio Hispania.
45. Magia huiusmodi interdicitur in Catalogo librorum prohibitorum.
46. Magia huiusmodi libri varij fuerunt, quos Iudæi, & Arabes filijs suis hæreditario Iure relinquebant.
47. Libri Magici sub nomine Adæ, Abelis, Enoch, Razielis, Abræ, Salomonis, Danielis, Raphaelis, &c.
48. Libri artis Cabalisticæ, Notoria, Paulina, & Arbagtel damnantur.
49. Libri Magiæ naturalis titulo, quorum auctores sunt damnandi improbantur.
50. Libri artis Grymoriæ prohibentur.

51. *Iuliani Caldae libri, Esdra, & Melchiar Magorum improbat.*

52. *Magia daemoniaca celebres schola Salmantica, Toleti, & alibi.*

53. *Salmantica subterranea dictam Petia Clemesi.*

AGIAM daemoniacam ore pleno negarunt Hippocrat. libr. de sacro morb. Galen. de simplic. medic. libr. 6. & 10. Fernelius lib. de abdit. rerum caus. Ioann. Voierus lib. de Lamijs capit. 7.

8 & 23. & lib. 6. de praestig. demon. capit. 27.

† Nam ut de Nerone huic arti deditotestatur Plin. lib. 2. natural. histor. capit. 2. Magos secum aduxerat, Magicis enim scenijs cum iniciauerat, non tamen cum regnum ei daret, hanc ab eo accipere artem valuit, proinde ita persuasum sit instabilem, irritam, & inanem esse.

† Vnde omnia illa, quae de Magicis circumferuntur, vel hominum commenta esse, vel ea ad phantasmata, melancholiam, & illusiones referunt ex nostris Iurisconsultis Andr. Alciatus in capit. pernitiola de offic. Ordin. num. 66. & lib. 8. Parerg. cap. 22. Franc. Duaren. in l. 1. C. ad l. Cornel. de Sycar. And. Tiraquell. ad Alexandr. ab Alexand. libr. 5. Genial. capit. 23. Martin. Azpilcueta dictus Nauarr. in Manuel. cap. 11. num. 28. Franc.

Ponziuibius de Lamijs ex num. 47. † Qui omnes in manifesto errore prolapsi sunt, nam Magia daemoniacam esse, & eius opera existere vera, & realia de fide est, Leuit. cap. 19. v. 3. Non declines ad Magos, & capitul. 20. v. 6. Ad Magos, & Ariolos, Reg. 1. capi. 28. v. 3. Saul abstulit Magos, & Ariolos, Paralip. 2. cap. 33. v. 6. Habebat secum Magos, Daniel. capit. 1. v. 20. Super cunctos Ariolos, & Magos, & capit. 2. v. 2. Ut conuocarentur Arioli, & Magi, & c. 5. v. 11. Principem Magorum, & Incantatorum, Act. Apost. cap. 8. v. 9. Qui fuerat in Ciuitate Magus, & cap. 13. v. 6. Inuenerunt quendam virum Magum.

† Prima opinio habet originem ex errore Subducorum, qui Angelos, & daemones negarunt, quorum haereticis iam pridem ab Ecclesia proscripta est, quia daemones esse de fide extat definitum Leuit. cap. 17. Deuter. 32. Paralip. 2. capit. 11. Psalm. 105. Baruch. 3. D. Matth. 8. 9. & 12. D. Marc. 1. 3. & 5. D. Luc. 4. 8. & 9. D. Ioann. 8. Act. Apost. 5. & 19. D. Paul. ad Ephef. 6. ad Corinth. 2. cap. 4. D. Petr. 1. can. 2. Apocalyps. 12. † Vnde cum daemones esse de fide sit, necesse videtur eos operari, cum non sint otiosi, nec dormitent,

sed semper circueant, querentes quem debuerint, D. Pet. Canic. 1. cap. 5. quia inimici nostri sunt irrecolliabiles, Apocalyp. cap. 12. v. 12. *Ve terra, & mari, quia descendis diabolus ad vos habens iram magnam.* † Cum enim daemones sint infestissimi humani generis hostes, ne vlla nocendi occasio relinquatur, maleficos sibi allociant, ad mala inferenda, non solum in perniciem animae, sed etiam in interitum corporis, & totius substantiae ordinatae ad conseruationem generis humani, ut docent D. Gregor. in Ezrah. homil. 11. D. August. lib. 38. qq. cap. 79. Guil. Pariens. de vniuers. p. fin. † Quia Deus Optimus Maximus prauis mortalium operibus irritatis malis spiritibus permittit, ut pessima, quam in nos habent, exerceant voluntatem, non solum per se, sed per maleficos huiusmodi, nam ut ait Apostol. ad Roman. capit. 1. *Tradidit illos Deus in reprobum sensum, ut faciant, quae non conueniunt.* † Nam ut calidi lenones pulchris meretricibus vtuntur, ad decipiendos homines, sed cum defecata pulchritudine minus pelliciuntur, ex meretricibus lenas faciunt, ita daemones cum prima illa haereticis laque defloruit, ex haereticis Magos faciunt, ut tradit Petr. Gregor. in Syntagm. Iuris p. 3. lib. 34. cap. 21. num. 9.

† Quare Magiam huiusmodi negare sapit haerim manifestam, ut docent D. August. lib. 11. Ciuit. Dei cap. 6. D. Thom. lib. 3. contra Gent. c. 104. & Sent. 4. dist. 34. Turrecr. in c. si per forciarias 33. q. 1. Bart. Spina de Strigib. c. 2. cum seqq. & in Apolog. 2. cap. 5. Petr. Binsfeld. in confess. malefic pralud. 4. & in Rub. C. de malef. & mathematic. notab. 3. Ioan. Azor. p. 1. Moral. lib. 9. capi. 23. Prosp. Farinac. de haeretic. q. 181. §. a num. 36. † Nam sapit errori de demonibus negatis, cum certum sit hanc Magiam ex pestifera societate hominum, & demonum emanasse, ut docent D. August. lib. 15. Ciuitat. Dei capit. 23. & lib. 18. cap. 17. & 18. & lib. 3. de Trinit. capit. 7. cum seqq. & lib. 12. Genes. ad liter. cap. 13. & 14. Tertulian. lib. de Anim. cap. 57. & in Apolog. cap. 23. Lactant. lib. 2. de origine error. ca. 17. Euseb. lib. 5. Prepar. Euang. cap. 7. & lib. 6. capit. 3. D. Thom. 2. 2. q. 95. & 96. & Sent. 4. dist. 34.

† Alij paulo nequiores daemones esse fatentur, sed negant hanc Magiam ab eis emanare, nam eius effectus tribuunt immediate Deo per Magos huiusmodi operanti, vel per Angelos bonos ea perficienti, ut affirmat Ioann. Bodinus lib. demonomaniac. 4. & 5.

† Priores dicunt esse gratias gratis data,

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

licet sunt gratiæ linguarum, & sanitatem apud
Apostol. Corin. 1. c. 12. quæ ut Balaamo, *Nu-*
mer. cap. 22. sic & alijs improbis concedi non
 raro solere, *Matth. cap. 7. & 24. Luc. capit. 9.*
 15 *& 10. Apostol. Corin. 1. cap. 13.* † Sed hæc
 inera blasphemia est Magicis artibus tribuere,
 quod est proprium gratiarum gratis datorum,
 & cum veris miraculis præstigijs confunde-
 re, torquendo Scripturam sacram in sensus
 alienos, nõ secus, ac de hereticis testatur *Apos-*
tol. ad Timot. 1. cap. 1. Conuersi sunt in uani
loquium volentes esse legis doctores, non intel-
 16 *ligentes, neque quæ loquuntur, neque de quibus*
affirmant. † Nam si legimus aliquando
 Deum per impios miracula edere, id ad fi-
 dei, & gloriæ diuinæ propagationem fit, non
 tamen ad impiorum consilij probationem, ut
 docent *D. Thom. in Opusculis q. de miracul.*
Mart. del Rio lib. 2. Magicar. quæst. 2. Rabb.
de la Torre tom. 2. quæst. 95. in prælud. disp. 2.
 17 † Quare tanquam de fide tenendum est Deum
 hisce Magicis operibus nec per se, nec per
 Angelos bonos immisceri se magis, quam
 cæteris rebus, in quibus concurrat, ut causa
 vniuersalis, *cap. illud, ad fin. cap. qui sine sal-*
uatore 26. quæst. 2. cap. Episcopi d. 26. quæst. 5.
Arnobius lib. contra Gent. Salisberiens. lib.
1. de nugis curial. cap. 9.
 18 ¶ Alij dicunt hos effectus esse bonorum
 Angelorum, quos per excellentiam vocant
Spiritus, contendentes hunc aërem inferio-
 rem plenum esse spiritibus, qui amicitias nos-
 tris colunt, & necessitatibus subueniuntur,
 ut fuit impostura Platoniorum *Iamblici,*
Porphyrj, Proculi, & Iuliani Apostate.
 19 † Nam boni Angeli dici non possunt hi, qui
 se tanquam Deos iuent à maleficijs adora-
 ri, & sacrificari, quia bonorum Angelorum
 ea est in nos dilectio, ut nos non suos, sed
 vnius Dei velint esse cultores, ut docent *D.*
 20 *August. lib. 10. Ciuit. Dei cap. 7.* † Idque
 probatur exemplis sacræ scripturæ ubi An-
 gelus compescuit Manue volenti hædum of-
 fere, dicens *Iudic. capit. 13. Si me cogis non*
comedam panes tuos, si autem vis Holocaustum
facere, offert illud Deo. & in *Apo-*
calyp. cap. 19. vide ne feceris conseruus tuus
sum.
 21 ¶ Vnde Magia huiusmodi, quia dæmonis
 fœdere nititur, ut plurimum excercetur, eum
 Idolatria, & dæmonis adoratione, ut probat
Ioan. Filescus lib. de Magia Idolatr. §. 6. fol.
768. & sic rectè *Tertullian. lib. de Anim.*
Magiam, appellat, secundam Idolatriam, &
D. Hieron. in præfat. ad Ephes. Semper Ido-
latria sequuntur artium Magicarum præsti-

22 *gia.* † Nam Magiam non excerci sine Ido-
 latria definitur *Concilio Illeberitano, capit.*
6. Ideo Magiz, & Idolatriæ ritus communes
 refert *Nicol. Hymericus in direct. Inquis. p. 3.*
 23 *q. 43.* † Labaam Aramæus socer Ioseph magus
 celeberrimus inter omnes Orientales, Idola
 habebat, quæ Rachel filia furata est, ne pater
 dicendum suum, & mariti fugam cito dignosci
 possit, de qua *Genes. cap. 31.* ut interpretatur
Franc. Venetus lib. 1. problem. sacra Script. pro-
blem, 216. & 228. † Fuerunt enim Idola dicta
 24 *Teraphim*, imagines arte Magica compositas,
 quibus Labaam diuinabant, ligabat, offende-
 bat hostes, & in illis, tota mens & consilium
 habebat, ut colligitur ex eius verbis ad Iaco-
 bum *Genes. d. c. 31. Furatus est cor meum,* ut
 exponit *Pet. Greg. tom. 3. Syntag. lib. 34. c. 10.*
 25 *nu. 3.* † Orpheus similiter, qui Græcis Deos
 instituit Magum fuisse refert *Eunapius, & Nu-*
ma Pompilius, qui apud Romanos primus cultu
 Deorum inuētor est, Magiæ operosissimus fuit,
 ut tradit *D. Aug. lib. 7. Ciuit. Dei cap. 33.* † Et
 26 pagana religionis antistites, ut plurimū Ma-
 gi fuerunt: nā plura exercebantur apud Ethio-
 cos sacra, quæ artificissimam habent cū Magiz
 cognitionē, ut docet *I. Filescus ubi sup. d. §. 6.*
 27 ¶ Non enim spiritus, qui à Magis inuo-
 cantur boni sunt, sed mali dæmones, quibus
 se submitunt, & adorationem exigunt, ut
 de Theurgis sacris, quæ Magici fuerunt, sic
 testatur contra *Porphyrum, D. August. lib.*
10. Ciuit. Dei cap. 16. Adhuc dubitas hæc ma-
ligna esse dæmonia, vel te fingis nescire, dum
nobis Theurgos offendere, à quibus curiesita-
te deceptus, ista perniciofa, & insana pro mag-
 28 *no beneficio didicisti?* † Nam licet ipse Por-
 phyrus discernat à dæmonibus Angelos, di-
 cens aërea esse loca dæmonum, ætherea vel
 Empirica Angelorum, fallitur tamen, quia pu-
 tauit ex dæmonibus alios esse bonos in puris
 naturalibus manentes, qui nec damnati es-
 sent, nec beati, & hoc genus appellat spiritus,
 cui exaudire Magos erat proprium, natura
 fallax, omni formæ simulans deos, & dæmo-
 nes, & animas defunctorum, ut tradunt *D.*
August. ubi proxim. & lib. 9. capit. 8. 9. & 10.
& lib. de natura dæmon. cap. 3. D. Thom. lib.
 29 *3. contra Gent. cap. 107.* † Quod plane erro-
 neum, & hereticum est, nam etsi dæmones
 omnes natura sint boni, subdiderunt se ta-
 men malitiæ, per malam apprehensionem in-
 tellectus, ex quo omnes à summa scælicitate
 in perpetuas misérias deciderunt, & ex
 Angelis facti sunt dæmones, mali omnes, &
 damnati, ut docent *D. Augustin. & D.*
Thomas, ubi supra Concilio. Lateranense
 incap.

303 *in cap. firmiter, de summa Trinit. & fide Cathol. Pegna ad Eymeric. in direct. part. 3. q. 10. Castro. lib. 5. aduers. heresim. cap. fin. Vazquez, & Molin. in p. 1. q. 63. art. 4. t. Unde in Scriptura sacra idem est dicere malum, ac dæmonem, ut docent Patres ad illud Ps. 40. in die mala, Isai. 35. & mala bestia nō ascendet, notat Tertullian. in Apolog. aduers. Gent. cap. 22. & lib. 2. contra Marcion. cap. 10. Lactant. lib. 2. cap. 14. & 15. & in hoc sensu dicimus in oratione Dominica, sed libera nos à malo.*

31 ¶ Præterea hi spiritus concurrunt ad patranda adulteria, homicidia, furta, & alia facinora, quæ boni Angeli nō solum patrare non solent, verum etiam maxime detestantur, & abhorrent, ut docet D. August. lib. 3. Trinit. cap. 4. t. Quin etiam spiritus huiusmodi à maleficis imperantur, terrentur, & coguntur, quod de bonis Angelis dici nequit, nam homines in Angelos bonos potestatem non habent, ut tradit Euseb. libr. 5. preparat. Euang. cap. 6. t. Habent ergo in dæmones, vel quia superior dæmon eum, quo Magus societatem inierat, cogit inferiorem parere, ut tradit Petr. Bensfeld. Suffragan. Treuiss. tract. de confess. malef. concl. 10. t. Vel quia à suis cultoribus cogi simulant, ut eos magis deuincant, atque in fœdere detineant, & alios ad se trahant, ut tradit Episcopus Simanc. tract. de Cathol. instit. tit. 63. nu. 31.

35 ¶ Præcipua ergo causa ipse diabolus est, qui humani generis ex originali labe detorta indolis testui apologi velatam protulit hanc Magiam secundam, quæ sub præstigiis crepundis educata, iam pinulis præmunita intariorum arces euolauit, ut tradit Mart. del Rio libr. 2. Magicar. quest. 2.

36 t. Nulla alia de causa, quam ut ab hominibus collatur, quia, ut superbus, diuinos sibi deterri honores appetit, ut tradit Avunculus meus Ioann. Bapt. Villalpando in Regias Exechielis explanationes tom. 2. part. 2. caput. 28. pag. 48. t. Ad quod homines facile persuadit, ut scientiam norint, ut honorentur, ut admirationi sint, quatientes elementa; cientes trinita, sanitatem pollicentes, morbos comminantes, affiantes à morem, illum ipsum obfrenantes, & pellicentes in odium, maritales thalamos, & ligantes, & disoluentes:

38 ut his verbis testatur Franciscus Picus Mirandul. libr. 7. Prænot. cap. 4. t. Et hæc dicitur Magia specialis hoc est *γυναικεία* Goetheia, mera incantatio, quæ diabolus habet auctorem, qui ante diluvium illam docuit malos illos Gigantes, à quibus ea Chadmus imbutus, & ab eo eius posterum Aegyptij, Chal-

dæi, Periz, & alij, quam plures subtracto pietatis lumine, impietatis fumo Orbem repleuerunt, ut dixi in Epitome de Magia lib. 2. t. In quorum numero supremum sibi vendicant gradum nefarii isti, atque superstitionis homines, quos propter facinorum magnitudinem vulgus maleficos appellat; capit. nec mirum 26. quest. 5. & Imperatores in l. multri, & in l. etli C. de malefic. & mathem. natura peregrinos, & generis humani inimicos.

¶ Horum ars, ut mala, odibilis, & dæmonibus fœderata dāatur Sacris literis, Exod. c. 22. v. 18. Leuit. cap. 19. v. 31. & c. 20. v. 6. & 27. Deuter. c. 4. v. 19. & capit. 13. v. 2. & v. 5. & cap. 18. v. 10. & 14. Reg. 1. cap. 28. v. 3. & lib. 4. cap. 17. v. 17. & cap. 21. v. 6. & cap. 23. v. 24. Paralip. 2. cap. 33. v. 6. & lib. 1. cap. 10. v. 13. Sapient. cap. 17. v. 7. Ecclesiast. cap. 3. v. 22. & cap. 34. v. 5. Isai. cap. 2. v. 9. & cap. 8. v. 19. & cap. 44. v. 24. & cap. 47. v. 12. & capit. 49. v. 13. Hierem. cap. 10. v. 2. & capit. 27. v. 9. & cap. 29. v. 8. & cap. 50. v. 35. Ezechiel. cap. 13. v. 9. & cap. 21. v. 29. Daniel. cap. 5. v. 11. t. Concilijs varijs, Hispaniæ celebratis, & alijs similiter prohibetur, ILLIBERITANO, quod ab omnibus primum ponitur celebratum Presidente D. Osio Episcopo Cordubensi Sedis Apostolicæ legato Era Cas. 362. anno Christi 324. cap. 6. TOLETANO IIII. sub Sisinando Rege Gottho Era 681. capit. 29. TOLETANO XIIII. sub Eringa Rege Era 721. cap. 7. TOLETANO XVII. capit. 5. BRACHARENSI I. sub Ariamiro Rege Era 598. can. 10. & BRACHARENSI II. sub Mirone Rege Era 610. c. 71. 72. 73. 74. & 75. ANCYRANO Gracia c. 23. LEODICENSIS Phrygia can. 36. CARTHAGINENSIS III. Era 436. can. 89. AGRATHENSIS Galie Narbona can. 43. & 68. AVRELIANENSE circa tempora Honoris Pap. can. 32. ANTISIODORENSIS circa tempora Pap. Deus dedit, can. 1. 4. 5. & 12. FRANCISCO sub Zacharia Pap. anno Christi. 1242. capi. 2. IVRONENSIS sub Carolo Magno c. 42. LATRANENSIS sub Leone X. capit. 1. & sess. 12. in Orat. Episcop. Iserniens. 17. Kal. April. 1517. TREVERENSE cap. 7. TRIDENTINO sess. 4. in decreto, de editione & usu sacro. libror. ann. 1563. t. Et in corpore Iuris Canonici ex Gratiani Decreto, cap. Sortilegi. 26. q. 2. cap. quod autem 1. cap. non statim. 2. cap. hi qui 3. cap. non x pto. 4. c. intellexi. 5. c. illud 6. c. qui sine Salvatore 7. c. illos 8. c. sed etsi illud 9. c. si de area 10. c. licet 11. Caus. 26. q. 2. c. igitur 1. c. sciendū 2. c. quodam loco 3. Caus. 26. q. 3. & 4. c. si quis 1. c. qui diuinationes 2. cap. non licet 3. c. non oportet 4. capitu. si quis Episcopus 5. capit.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

aliquanti 6. cap. sortes 7. cap. peruenit 8. capit. si quis clericus 9. cap. contra idolorum 10. capit. Episcopi. 11. cap. quicumq; 12. c. nec mirū 13.
 43 *Caus. 26. q. 5. t. Constitutionibus Pontificū ex Decretalibus in cap. in tabulis 1. cap. extuarum 2. cap. Ecclesia uestra 3. de sortileg. Extrauagantibus Ioannis XXII. incipiens super specula, ann. 1432. Sixti III. Nunciatum est, Die 17. Iun. 1483. Innocenti VIII summis de fidelitatis affectibus Nonis Decem. 1484. Leonis X. Honestis petentium votis 15. Febr. 1521. Adriani VI. dudum, die 20. Iul. 1523. Sixti V. celi, & terra Nonis Ianuar. 1586. t. Imperatorum, & Regum programmatibus, primo in Codice Iustiniano l. artem. 2. l. nullus aruspex. 3. l. eorum 4. l. nemo aruspice, 5. l. multi magicis artibus 6. l. etsi exceptu 7. l. culpa 8. l. quicumque maleficorum 9. C. de maleficis, & mathematicis. deinde in Septimpartito Iure, l. 1. 2. & 4. tit. 23. Part. 7. & in noua Recopilat. l. 5. 6. & 7. tit. 3. lib. 8. t. Et nouissime in Cathalogo librorum prohibitorum ex sacre Generalis Inquisitionis decreto edito ann. 1632. diligentia doctissimi Ioannis de Pineda Societatis Iesu, Reg. 8. Totalmente se prohiben los libros, tratados, indices, cedulas, memoriales, receptas, nominas, escritos, i papeles de Geomancia, Hydromantia, Aeromancia, Necromancia, o en que se contienen sortilegios, hechizos, qualesquier agueros, encantaciones de arte Magica, brujerías, cercos, caracteres, sellos, sortijas, i figuras, o inuocaciones de demonios, en qualesquier manera que sean.*
 46 ¶ Huius artis siue Goeteix libri varij fuerunt superstitionibus, & incantationibus pleni, quos Iudaei, & Arabes in Hispania posteris suis hereditario iure relinquebant, quibus mirifica operabantur, vt tradit Franc. Pegna ad Bymericum in director. Inquis. comm. 53.
 47 t. x his enim quos Pontificis rescripto, & S. Generalis Inquisitionis senatus licentia videre contingit: in primis, vt hereticos fugiendos censo libros omnes, tam manuscriptos, quam typis excusos de Magia huiusmodi, aut qualibet eius parte vulgatos sub nomine Ada, Abelis, Enoch, Razielis, Albraba, Salomonis, Danielis, Raphaelis, Pauli, Honori, Cypriani, &c. t. Secundo libros omnes artis Cabalisticæ Nostræ, Paulinæ, quibuscumque auctoribus adscribantur, vel sine auctore, quia in eis nihil aliud continetur, quam mendacia, & sacrificia Magica, ritus, & imprecationes demonum, vt in libro pestilentis doctrinæ dicto ארבוטל Arboghtel. t. Tertio libros omnes, qui de Magia inscribuntur, etiam naturali, quorum auctores damnati sunt, vt An-

selmi Parnensis, Piscatriciæ Hispani, Cilibi Sculani, Petri de Abano, Cornelij Aggripa, Theophrasti Paracelsi, Apollonij Thyanai, Ioan. Wierij, Georgi. Godelmani, Melanchelionij, Ficardi, &c. t. Quarto libros omnes artis Grymorix Thomæ Eboracensis, Petri Aporni, & aliorum, per quam mortuorum spiritus euocantur, atque Ioannis Thritthemi Steganographia. t. Quinto Iuliani Chaldaei librum de demonibus, & alios Esdræ, & Melchiar. Magorum libros Chaldaicos, quos uidisse affirmat Franc. Picus ubi supra. Quorum scriptis utebantur Gnostici.

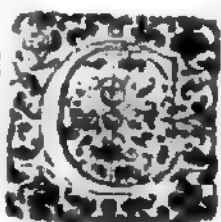
¶ Huius denique Goetix celebres scholæ fuerunt apud nos Salmanticæ, & Tholeti; apud Italos ad lacum Nursinum: & in Spelæo Visigniano, vt tradit Laur. Annanias libr. 3. natura demon. fol. 104. t. Extratque huius sceleris vestigium Salmanticæ subterraneum Ecclesiæ S. Cypriani, quæ in hodiernum diem vocatur Peña clemesi, & iusto Dei iudicio in tanti sceleris detestationem solo æquata est, de qua mentionem facit, D. Thom. in commentar. ad Boetium de disciplina Scholæ. cap. 1.

CAP. VIII. De nocturnis Sagarum combentibus.

SUMMARIUM.

1. Combentus nocturn. Sagarum perquam ventustissimi.
2. 3. Combentibus suis conueniunt Magi, & Saga certis temporibus.
4. Conueniunt etiam certis locis.
5. Magi, & Saga deferuntur a demonibus peritra.
6. Saga quare inunctæ a demone deferantur.
7. Combentibus huiusmodi præsidet Belzebub forma terribili hirci, vel alterius animalis.
8. Saga in combentibus suis demoni in podice deosculantur.
9. Saga occidunt pueros in honorem Belzebub.
10. Saga in suis combentibus apulantur ex ciuis a demone oblatis.
11. Combentibus suis cuique demon adssistit forma visibili.
12. Saga in conuentibus ante, vel post conuiuium tripudiant, canentes fascinosos demoni.
13. Malefici post tripudium demonibus commiscantur.
14. Maleficorum combentus horrida remissus.

15. Psaltationes ex damone apud nos ena-
narunt.
16. Satbanas gaudet homines ad risum prouo-
care.
17. Gaditanis puellis fuerant ad libidinem
psaltationes.
18. Gestus psaltationis antiqua Gaditane si-
milis nostris.
19. Psaltationes in Ecclesijs exerceri probibi-
tum Hispania Concilio.
20. Sanctorum festiuitates irreberenter agun-
tur psaltationibus.
21. Christiana Religio psaltationibus maxi-
me defodatur.
22. Viles unde dicti apud nos.
23. 24. Bellimachia unde dicatur.

CONVENTVS nocturnos huiusmodi Magorum, & Sagarum per quā vetulissimi sunt ob Magiā dæmoniacā, & vt nefandum eorum præfidi Belzebut latriæ cultum exhibeant, incubis, & succubis dæmonibus prosterantur, & alia scēdissima peragantur, vt tradunt Cardinal. Turrecrem. in ea. Episcopi. 26. q. 5. Cætan. 2. 2. q. 96. art. 8. Annan. de natura demon. lib. 4. Grilland. de sortileg. q. 7. n. 8. Castro de iusta Heret. punit. cap. 16. Mart. del Rio lib. 2. Magicear. q. 16. O. lib. 5. sect. 16. Remig. lib. 1. demonol. cap. 14. 24. O. 29. Guil. Parisiens. de vniuers. p. fin. cap. 23. Spina de Strigib. cap. 17. Petr. Binsfeld. in conf. malef. prelude. 10. Casalp. de inuestigat. demon. cap. 20. Pegna ad Eymeric. in direct. Inquis. p. 2. comm. 68. † Conueniūt huiusmodi Sagæ non semper, sed certis temporibus, vt in Quadragesima, vel Hebdomada sancta, vel quatuor anni temporibus, nā quanto sunt sanctiora, tanto magis dæmon, & maleficijs suis abominationibus illa profanare procurant, vt maiorem Deo iniuriam irrogent, vt tradunt, Binsfeld. d. prelude. 10. Petr. Thyreus de apparit. spirit. cap. 10. n. 190. Iacob Sprenger. in Mall. p. 2. q. 1. capi. 5. Sim. Maiol. tom. 2. coll. q. 3. † Et alijs temporibus statutis diebus, vt in Italia noctem, quæ feriam sextā præcessit, vt tradit Comēs. in Lucerna Inquis. fol. 9. Idque circa noctis mediū, vt ait Sebast. Michael in Pneumalog. schol. 7. Lotharingiz noctes, quæ præcedunt feriam quintam, & diem dominicum, vt scribit Remigi. d. lib. 1. cap. 14. quia illis diebus, vt sacrationibus magis dæmones in homines scire tradit Abraham Auenezra art. 2. sup. 10. † Certis etiam locis conuenire solent, ac diuersis regionib⁹, vt in Italia monte Veneris prope Vrbinum la-

um, vt tra. lit. Enas Siluius epist. 46. Hilanix in agro Benauento, vt scribit Castro d. cap. 16. Geneuæ prope summam ædem, vt re- fert Lamb. Danaus, in Bareho Ferrariensi, in planitiæ Mirādulæ, in monte Paterno, & alijs pluribus locis, vt tradunt Spina de Strigib. cap. 20. Crespet. lib. 1. de odio satan. discurs. 15. Grilland. d. q. 7.

¶ Deteruntur ad prædictos conuentus, quos Itali Ludos bene sociatatis appellant, a suis Magisterulis (sic etiam vocant dæmones familiares, vel paredros) insidetes baculo, sur- ea, vel colo, vel cremethra imposito vno pe- de, vel insidetes scopis, aut arundini, aut vacu- lo, etiam vero a dæmone sublebatō, equo hirc- co, vel cani, nō verō, sed elementari, vt tradit Remig. d. cap. 14. Mart. del Rio lib. 2. Magic. q. 16. † Quandoque vnctæ intus crura, quando- que totum corpus delinitum vnguento, ex in- fantulis necatis, quia sic delicatiores sunt ve- tullæ ad compelexus cum dæmone, nam sine vnguento persæpe deferuntur, vt tradunt Re- mig. vbi prox. Binsfeld. in conf. malef. d. prelude. 10. Mart. del Rio d. q. 16. † Conuentus autem quiusmodi regulariter fiunt ex Sagis solis, & quandoque cum Maleficis conuenien- tibus a dæmone destinatis locis, vbi ignis, vt plurimum accensus teter, & horridus visitur, & Belzebut in folio sedet Regio, more Prin- cipum, forma terribili, præsertim hirci, vel ea- nis, ad quem accedunt adorandi gratia, non eodem modo, interdum complicatis genibus supplices, interdum obuerso tergo stantes, in- terdum etiam cruribus in altum iactis, nec ca- pite in anteriorem parentem prono, sed resu- pinato, adeb, vt mentum ad cælum respiciat, vt notat Mart. del Rio d. q. 16. † Tunc cande- lis pisceis oblati, vel vmbilico infantuli, ad signum Homagi, cum in podice deosculan- tur, & seruitutem illi profitentur, & filios pro- prios offerunt, vt tradit Sprenger. in Mall. p. 2. q. 1. cap. 13. † Et quandoque eos in honorem Belzebut occidunt, vt in sacris Molochi Lev. capit. 18. v. 21. Psalm. 105. v. 37. Reg. 4. capit. 23. v. 10. Hierem. capit. 32. v. 35. aut semen ip- sum profusum ei dicant, vt tradit Iaquerus in Flagell. cap. 7.

¶ Quibus peractis incipiunt mensis assi- dere, & conuiuari de ciuis, quos dæmon stupe- ditat, idque diuersis mensis, ciuis interdum delicatissimis, interdum valde insipidis, & insulsis onustæ, nam plerique fiunt ex infan- tili necatis, quos igni assos, vel in ahenis de- coctos, sine sale parant, & manducant, aliquā- do ex cadaueribus hominum exumatis, vt cō- stat ex sententia Ausonius apud Sebast. Mich.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

in *Pneumalog. Martin. del Rio d. q. 16.* † Aliquando suus cuique dæmon adfidet forma visibili, aliquando malefici vna ex parte, & suus cuique dæmon ex aduerso, facie interdu aperta, interdum velata larua, linceo, vel alio velamine, vt tradunt *Binsfeld. Remig. Mart. del Rio, & alij vbi sup.* † Interdū tr pudiant ante conuiuium, interdum post illud, dæmon suamque custodit discipulam, manu prehēsa, & vt omnia fiant rita quam possunt absurdissimo, dorsis inuicem obuersis, & in Orbem iunctis manibus, iactantes capita, more fanaticorum, Choreas ducere, non nunquam candelas accensas manutinentes, fescenios in honorem dæmonis obscenissimos canunt, vt notat *Grilland. d. q. 7. Remig. d. cap. 14. Ronsens de vnat. epist. 50 Martin. del Rio d. q. 16. Guil. Neurbrigenf. libr. 1. rer. Anglicar. capit. 38.* † Postea sedisime dæmonibus comiscuntur, mulieres incubis, viri succubis, vt dixi in *Epitome de Magia lib. 2. cap. 30.* quibus quandoque exercent præpoteram libidinem, vt tradunt *Annan. libr. 4. de natura dæmon. fol. 148. Codronch. libr. 3. de moribus venefic. capit. 8. Tō inibiuis lib. de Lamysn. 64. Valle de Moura de inconstat. opus. 1. sect. 3. cap. 1. n. 14.* † Et alia perpetuatur nefaria, & horrenda in honorem dæmonis crimina, quæ pudet referre, qui cupit videat *Sententiam latam Auinion. apud S. bass. Michael vbi sup. Petr. Binsfeld. Remigiū Annaniam, Casalpin. del Rium vbi sup. Parisiens. d. p. fin. capit. 22. Vld. Molitor. de pythoni. mulier. cap. 9. & 10.*

¶ Vnde psaltationes apud nos emanarunt auctore, & præceptore dæmone, qui sic tripudians sæpe visus est in assumpto corpore, in forma capi, quales Satyri, Fauni, & Ægipanes psaltantes Gentilibus solebant apparere, vt in Atlante monte Africæ visum testatur in hæc verba Solin. lib. 5. cap. 37. *Lucet nocturnis ignibus, choreas Ægyptanum undique personantur.* † Gaudet enim Satanas homines ad risum prouocare, vt lati, atq; hilares imbibāt impietatem, vt tradit *Crespitus de odio Satan. lib. 1. discurs. 12.* † Et psaltationibus maximè, quia ex eis libido probacatur, vt de Gaditanis puellis conuinibus Atlantis monti in hæc verba canit Hispanus noster *Martial. libr. 5. Epigramm. 79.*

*Nec de Gadibus improbis puellis
Vibrant sine sine prurientes,
Lasciuos docili tremore lumbos.*

† Cuius quidem psaltationis genus similis videtur illi, quod dicimus *Chacona* aut *Zaraganda*, vt gestus etiam describens in hæc verba testatur *Iuuenal. lib. 4. Saty. 1.1.*

*Forfitam expectes, vt Gaditana canoro
Incipiat pruire choro, plausuque probata,
Ad terram tremulo descendunt elina puella
Irritamentum Veneris languentis.*

¶ Quæ quia non solum priuatum, sed publice, & ad Ecclesias Sanctorum malum irrepsit merito in Concilio Bracharenf. II. quod celebratum fuit Hispaniæ anno domini D. L. X X I I. huiusmodi psaltationes sub anathematisino prohibentur, vt in hæc verba refert *Burcard. lib. 10. cap. 39. Si quis balationes ante Ecclesias sanctorum fecerit, seu quis faciem suam transformauerit in habitū muliebri anathema sit.* † Nam cum huiusmodi psaltationes in Hispani frequentissimæ essent, vt etiā in Sanctorum festiuitatibus eis vterentur, quali Veneris irritamenta, & indigna Sanctorum honoribus prohibita sunt, & Sacerdotibus, & Iudicibus cura demandata, vt his verbis testatur Concilium Toletan. I I I. cap. fin. *Exterminanda est omnino irreligiosa consuetudo, quæ do vulgus per Sanctorum sollempnitates agere cōsuevit, vt populi qui debent officia diuina atredera saltationibus, & turpibus euigilent canticis, non solum sibi nocentes, sed & Religiosorum officijs prestrepentes, hoc etiam, vt ab omni Hispania depellatur Sacerdotum, & Iudicium a Concilio sancto cura committitur.* † Vt erubescant hodie Sacerdotes, & Religiosi, & iudices, qui tales vaiulationes non solum non prohibent, sed in omnibus fere festiuitatibus Sanctorum exerceri præstant, quibus Christiana Religio maxime defedatur, vt tradit *Arnobius contra Gentes lib. 2.* † Quæ hodie vocantur *vayles*, à voce Græcæ *βαλλίζω*, vt auctor est *Suidas*, siue à voce *βαλλίς* & *Ballismos*, vt tradit *Rhodigin. libr. 5. antiqu. lect. capit. 4.* † Et quia aliquando in modum pugne ordinabantur, dictæ sunt *βαλλίμαχία* bellimachia, hoc est *psaltatorum pugna*, vt me puero vidisse memini in festis Corporis Christi similē *Cor dubi psaltationem*, dictam *Iudiada*, & *Bellimachia* nomine prohibetur Concilio Toletan. I I I. cap. 23. *Quod Bellimachia, & turpis cantici, &c.* † Nomen sumptum, quia gladijs, & scutis certantes psaltationem ducunt, & modum in hæc verba describit *Silius Italicus libr. 3.*

*Nunc pedis alterno percussa verbere terra,
Ad numerū resonas gaudere plaudere Celtas
Hæc requis, ludusq; viris, ea sacra voluptas.*

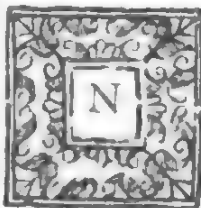

CAP. IX. De Magia artis Notoriæ.

SVMMARIVM.

1. Ars notoria sine labore, & præceptore scientias polliretur.
2. Artis notoriæ species per raptum, vel extasim.
3. Artis notoriæ species visibili Angelo apparente.
4. Artis notoriæ instituta.
5. Ars notoria utraque species damnatur.
6. Angeli artis notoriæ sunt demones.
7. Scientia artis notoriæ acquiritur ex diabolo.
8. Demones possunt hominibus (si Deus sint) scientias, & artes docere.
9. Rustici, qui arte demonis philosophi, & poeta exiluerunt.
10. Pindari anus repente edocta.
11. Antechristus venturus arte demonis scientias acquirat.
12. Antichristus sciet omnem scripturam, & omnes eius sensus.
13. Antichristus cum repente scientias scire non possit consequens est, ut discat à diabolo.
14. Natura humana scientias non acquirit repente, sed paulatim, successu temporis, lectione, meditatione, &c.
15. Intellectus humanus actu plura simul non intelligit.
16. Ars notoria non est miraculosa, quia Deus nil tale promissit.
17. Spiritus, qui videntur in scientia artis Notoriæ sunt demones.
18. Ars notoria, ut pacti suspecta damnatur.
19. Ars notoria plena est temeritate.
20. Scientia donum non datur à Deo arte, nec præceptis.
21. Petere à Deo, ut infundat scientias, est petere miraculum.
22. Adhibere orationes, & ceremonias sine Dei reuelatione, est Idolatria.
23. Præces, quæ adhibentur ad scientias cõquirendas diabolo offeruntur.
24. Thæletas, & Theurgias ad purganda animæ sunt meras incantationes.
25. Artis notoriæ ritibus diabolus instituit sibi latriam deferri.
26. Quoties nec miraculi vis, nec artificij solertia intercedit, pactum interuenit.
27. Protestatio non soluit pactum, quotiens dubium non est quod demon subsit.

28. Diabolus potest scientias, & artes docere per locutionem, & manifestationem sui conceptus.
29. Diabolus in scientias docendas per sæpe irritas preces deludit.
30. Diabolus non potest intellectum Illuminare.
31. Diabolus scientia vana vacantes soles ter racllidere.

NOTORIA arsest illa, quæ sine præceptore, aut studio diuinarum omnium, & humanarum cognitione breuissimo temporis spacio pollicetur, ad similitudinẽ scientiæ diuinæ, quæ Ada-

mo, Salomoni, Paulo, Apostolis, & Prophetis data est, vt tradunt D. Tho. 2. 2. q. 66. art. 2. & q. 68. art. 5. & q. 96. art. 1. & lib. 3. contra Gent. c. 104. & 105. Pet. Ciruelo Dorocens. in Apolog. Astrolog. Iudic. cap. 2. & tract. de superstit. p. 3 cap. 1. Bened. Perera de Mag. lib. 2. cap. 10. Mart. del Rio lib. 1. Magicar. disquis. cap. 4 q. 3. & lib. 3. p. 2. q. 4. sect. 2. Bapt. Segninus lib. de studio Satan. cap. 8. & 9. Franc. Sua ex de Relig. lib. 2. cap. 15. ex num. 4. Ioann. Malderus de virtut. Theolog. tract. 10. capit. 7. dub. 10. † Cuius artis duas tradunt species, vnam obscuram, quæ fit per viam eleuationis, transitus, raptus, vel extasis, quam confingunt ad imitationem D. Pauli, cui in simili raptu scientia infusa est, Corinth. 2. capit. 12. quam ideo appellant *artem Paulinam*, quæ mera est incantatio, ac impostura diaboli, Mart. del Rio d. lib. 3. p. 2. q. 4. sect. 2. † Alteram claram, quæ vocant *spirituum*, eo quod fieri contendunt visibili Angeli forma corporea colloquentis, vel in somno apparentis, vt Salomoni. Reg. 3. cap. 3. nam simia diabolus in his conatur diuinam virtutem immittari, quæ sic testatur apud D. Lnc. cap. 21. Ego dabo vobis os, & sapientiam. † In hac primo discipulus totius vitæ maculas per confessionem eruit, & per septem septimanas, psalmis, & præcibus recitatis, ieiunijs, & alijs pijs operibus exercitatus in septem primos nouæ Lunæ dies, Sole Oriente, præcum concipiendorum formula præscribitur, & postremo sibi diem eligit, in quo solus existens in templo, vel in agro flexis genibus manibus ad cælum sublati ter primum versiculum hymni pronuntiat: *Veni sancte Spiritus*. quo repente in omni scientiæ impetum ire contendit author libri de illa edito, & à Pontifice Pio V. damnato, vt referunt Pet. Ciruelo Doroc. in Apolog.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

de superfl. p. 3. cap. 21. Mart. del Rio d. sect.

de dixi in Epit. de Magia lib. 1. c. 14. n. 2.

5 ¶ Sed vtriusq; artis species nihil aliud est, quam mera incantatio, ac imposs-
tura diaboli, qui vt alijs rebus in hoc etiā ma-
ximē deludit, vt tradunt D. Thom. & alij pri-
mo relati. Bapt. segnius lib. de odio satban. cap. 8.
6 ¶ 8. & 9. ¶ Nam illi Angeli nihil aliud sunt quā
dæmones Paredri, hominum deceptionem, &
interitum enixe procurantes, quia non est eis
nouum Angelorum bonorum formam assume-
re, cum persapeleos mentiatur, D. Paulus Co-
rinth. 1. cap. 11. Et ipse Satbanas transfiguratur
7 se in Angelum lucis. ¶ Nec scientia ista adqui-
ritur lucæ naturæ, nec diuina reuelatione ideo
consequens est, vt eam discant à diabolo, qui
illis ignatis, nec scientibus quidem phantasiā
mobet, aut linguam, vt hoc vel illud dicant,
vt tradit D. August. de natura demon. capi. 2.
& nos supra tom. 1. libr. 3. capi. 8. ex num. 27.
8 ¶ Siquidem dæmones posunt artes, & scien-
tias hominibus imbuere (si Deus sinat) per lo-
cutionem nempe, & manifestatione sui con-
ceptus: non solum interna suggestionem, sed ap-
parendo in forma visibili, vt hominem loqua-
tur, D. Thom. 2. 2. q. 96. art. 1. Martin. del Rio
lib. 2. Magicar. q. 24. Raph. de la Torre tom.
2. q. 90. arti. 2. & q. 96. arti. 1. Malder. de vir-
9 tut. Theolog. tract. 10. cap. 7. dub. 10. ¶ Constat
enim varios rusticos arte dæmonis subito phi-
losophos, & poetas profuisse, vt ille, qui ex
gleua exiliente Hetruscis Aruspiciam dic-
tauit, D. Isidor. in cap. nec mirum 26. q. 5. ¶ De
10 anu Pindari repente edocta, & alijs quam
plurimus referunt Siudas, Pausanias, & Euna-
pius, de somno Parnasi in idem retulit Per-
sius Saty. 1,

Nec in bicipiti somnuari Parnaso

Memini, vt poeta sic repente prodirem.

11 ¶ Hac enim arte Antechristum venturum
ad finem mundi, artes omnes, & scientias di-
diciturus est, nam vt ait Lyramus Thesal. 2.
capit. 2. *Non unum dæmonem, sed plures dæ-*
12 *mones, duces, & socios indiuiduos habebit An-*
tiebristus ¶ Nam cum ad destruendam Chris-
ti fidem venturus sit, necesse habebat scire to-
tam Scripturam, eiusque sensus multiplices,
doctrinam, traditionesque Patrum, commen-
taria, & alia multa, vt facilius eorum sensum
immutando suos errores persuadeat, nam vt
D. Anselm. in Elucidar. *Erit sapientia, & elo-*
13 *quentia incredibili, & omnes artes, & Scriptu-*
ram memoriter sciet. ¶ Quæ cum repente eas
scire non poterit, consequens est, vt per hanc
artem à Diabolo sciat, nam vt ait Rabbanus
opuscul. de Antichrist. relatus à Maluenda libr.

2. de Antichristo cap. 21. *Habebit Antiebrif-*
tus magos, maleficos, diuinos, incantatores, qui
eum diabolo inspirante nuntient, & docebunt
in omni iniquitate falsitate, & nefaria arte.

¶ Nam cum natura humana scientias non
adquirat repente, sed paulatim, successu tem-
poris, lectione, meditatione, doctrina, & ex-
perientia, nec de diuina reuelatione constat,
consequens est, vt discat à diabolo, vt tradit
D. Thom. 2. 2. q. 8. 96. & libr. 3. contra Gent.
c. 104. ¶ Intellectus enim humanis, si actu plu-
ra simul intelligeret, sequeretur, quod simul es-
set plura, secundum genus vnum, quod in ho-
mine dari nequit, quia solius Dei potentia est,
qui omnia simul intelligit, eo quod sit infinitæ
potentia, vt docet D. Thom. p. 1. q. 14. art. 6.
& libr. 1. contra Gent. cap. 55. ¶ Neque efec-
tus est miraculosus, quia nil Deus tale promif-
sit, neq; Ecclesiæ suæ reuelauit, quare ex ocul-
ta quæpiam spiritualis creaturæ operatione
prouenit, nō Angelica ab Angelis honis, quia
illi se adorari non sinunt, ergo diabolica, vt
dixi in Ephome de Magia libr. 1. capi. 14. n. 6.
¶ Nam vt contra Porphyrium huius artis ante
signanū testatur D. August. lib. 10. Ciuit. Dei
capit. 1. *Qui has sordidas purgationes sacri-*
legis ritibus operantur, quasdam mirabiliter
pulcras, sicut iste commemorat, vel Angelorum
imagines, vel Deorum, tanquam purgati spiri-
tu vident, si tamen, vel tale aliquid vident, il-
lud est, quod Apostolus dicit, quoniam Satanas
transfiguratur se in Angelum lucis.

¶ Vnde hæc ars, vt vana, stolidi, falsa, ad-
que scandalosa, ac pacti suspecta damnatur, D.
Thom. 2. 2. q. 96. art. 1. D. August. lib. 30. Ciuit.
Dei cap. 10. Alex. de Harles p. 2. q. de Sortileg.
Bapt. segnius lib. de vero studio Christi. cap.
7. Ciruelo de Superfl. p. 3. cap. 1. Perera lib. 2.
de Magia cap. 10. Mart. del Rio lib. 1. cap. 4. q.
3. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 15. ex n. 4. Raph.
de la Torre tom. 2. de vitij oppos. Relig. q. 96.
art. 1. disp. 1. Malderus de virtut. Theolog. trac-
tat. 10. cap. 7. dubio 10. ¶ Est præterea temeri-
tate plena, & Idolatria, nam licet Deus scien-
tias infundit Salomoni, & alijs, id nullis riti-
bus, aut ceremonijs factum est, sed sola Dei
voluntate, nec quando illi volunt, sed quando
illa sua miseratione dignatus fuit, vt tradunt
D. Thom. 1. 2. q. 113. art. 3. Perera libr. 2. de
Magia q. 10. ¶ Nam hoc donum nō datur qui-
buscumque, nec vbi cumque, ex certa quadam
concipiendorum precum formula, & ritibus,
nam cum sit gratia gratis data, nullis adapta-
tur rebus, nec meritis, quia vt ait Apostolus,
Corinth. 1. capir. 12. *Diuidens singulis prout*
vult. ¶ Quin imo petere à Deo, vt infundat

scientiam sicut Salomoni, Paulo, Apolloni, & alijs electis viris, est petere, ut miraculum edat sine necessitate, quod est tentare Deum, prohibitum *Denter. cap. 6. D. Luc. capit. 4. D.*

22 *Matth. cap. 4.* † Adhibere autem orationis, ritus, & ceremonias sine Dei revelatione, aut Ecclesie institutione, est Idolatria, per quam demon colitur insignum pacti latentis, *Diu. Thom. d. q. 96. art. 1. Sunt signa pertinentia ad pactum quadam significationem cum demonibus placita, adque federata.*

23 ¶ Nam sacrificia, & preces huiusmodi, quas in acquisitione scientie commendat Porphyrius (i posteriori Gentilitate maxime cultus, & inter Platonicos, ob ingenij excellentiam, philosophus nominatus) diabolo ipso offerebatur, ut tradit *D. August. lib. 9. Cui-*

24 *rat. Dei capit. 8. 9. & 10.* † Thaletas enim, & Theurgias, que ipse Porphyrius querenti simul, & consulenti persuadere conatur, ad purgandam animam, ad hoc, ut Deum possit videre, & scientias consequi, ut meras incantationes, atque diabolicas inuocationes rejicit *D. August. d. cap. 9. & 10. D. Thom. 2. 2. q. 96.*

25 *art. 1.* † Nam sub his ritibus diabolus instituit sibi latram deferri, qui ideo quandoque iuvet ieiunare, abstinere a Venere, elemosynas facere, dies festos observare, recitare Psalmos, & alia sancta, & pia, ut facilius insipientium animos fallat, nam ut ait Apollol. ad Colosē. *cap. 2. Nemo vos se ducat in ciuo, & potu, & parte diei festi, aut Neomania, aut Sabatorii*

26 *&c.* † Nam quoties collocatur ipse in aliquibus precibus, ritibus, vel alia re, aut ceremonia, cuius effectus superat naturę, aut artificij vires, & nulatenus constat, quod sit a Deo, demoni tribuitur, quia ubi nec miraculi vis, nec artificij solentia intercedit, pactum interuenit, *Casertan. in summ. v. incantatio, Valentia in D. Thom. 2. 2. q. 12. disp. 6. Victoria in Rect. de Mag. n. 16. Suarez de Religi. lib. 2. cap. 15. n. 14.* † Neque excusantur, quod pactum renunciauerint, & protestauerint se nolle, ut demon concurrat, nam protestatio non liberat, quando non est dubium, quod demon sub sit, ut docent *Thom. Sanchez lib. 2. Decalog. cap. 38. n. 3. & cap. 40. n. 4. & 25. & lib. 7. de Matrim. disp. 95. n. 4. Leonar. Lefius lib. 2. de iust. cap. 44. dub. 4. n. 26.*

28 ¶ Sunt preterea huiusmodi instituta dolos, ac imposturas diaboli, nam licet possit scientias, & artes edocere per locutionem nepe, aut manifestationem sui conceptus, ut dixi in *Epitome de Magia Regij Senatus iussu, & approbatione excuss. lib. 2. cap. 9. n. 8.* † Fere unquam id non prestat, nam per sepe irritas pre-

ces deludit, ut de quodam huic arti dedito in hęc verba testatur *D. August. d. cap. 9. Conqueritur vir in Chaldeis bonis purganda anime magno molimine frustratos sibi esse successus, quum vir ad eam potest tactus invidia adiutatus sacris precibus potentias alligasset, ne postulata concederent.* † Nam cum diabolus non possit intellectum illuminare, potius tenebris eum perfudit, & sic loco scientie solet nonnullos mente priuare, adque attonitos reddere, ut tradit. *Lanasterius li. de Spectris cap. 14. & Reges nostri in l. 2. tit. 23. Part 7. de manera que algunos dellos mueren, o fincan locos, o de jnemo-riados.* † Aliquando tamen solet demon huic arti vacantes in aërem subleuare, per turbinem, & terra undique reptatos, semi viuos relinquare, alios (Deo ita permitente) vtriusque vitę iacturam subire cogit, ut dixi in *Epitome de Magia dict. lib. 2. cap. 9. ex n. 3.*

C A P. X. De Incantatione, seu carmine Magico.

S Y M M A R I U M.

1. Incantatio dicitur oratio, seu prax verbis cepta.
2. Carmen dicitur incantatio quambis metro non sit composita.
3. Conceptas preces, carmen, incantatio in idē recidunt.
4. Leges XII. Tab. eo quod conceptis verbis fuissent carmina dicebantur.
5. Carmina Salaria, & Ferialia, & Patres patrati.
6. Carmem quod exercitus hostis vouebatur.
7. Carmina Magica dicebantur, quanuis ritmo non fuisset composita.
8. Murmur in incantatione signum ad placitū.
9. Carmen pro cantu anium quandoqua accipitur.
10. Cantu anium pacta etiam cum demone iniuri solebant.
11. Anium cantu credebant deos futura ostendere.
12. Cantus frequenter accipitur pro carmine Magico.
13. Cantus pro signo pacti conuenti.
14. Cantus, & carmem pro incantatione.
15. Incantatores premio dignos censuerunt Iurisconsulti.
16. Carmine fiebat sanguinem fili Antilochi.
17. Cantu serpentes contrahuntur.
18. Carminibus fiebant lycantropia.
19. Carmine fruges, & fontes arrescunt.

20. Carminibus, vel in cantationibus vim natu-
ralem inesse.
21. Verbis ipsis radios deribari, qui efficiunt,
quod optamus.
22. Auicena orationes, exorcismos, ex Leta-
nias p. fuit in ordinem natura
23. Alchindi assertio de oratione studiosa re-
iecta.
24. Verba naturaliter vim habent aërem se-
rrendi.
25. Verba non possunt habere virtutem phy-
sicam inftar aliarum rerum simplicium.
26. Ephesina verba ex pacto demones pelle-
bant.
27. Incantationi nulla, vis inest nisi ex pa-
cto.
28. Verba siue voce prolata, siue litteris con-
cepta non possunt habere virtutem phy-
sicam.
29. 30. Verba quare non habeant virtutem phy-
sicam.
31. Priuatus non potest instituire ceremoniam
qua ex vi operis (etiam fallibiliter) pro-
ducat effectum.
32. Formulam operantem ad instar Sacramen-
torum, vel Sacramentalium priuatus qua-
re instituire non potest.
33. Carmina Magica potestatem habent à dia-
bolo.
34. Carmina deseruiunt tamquam thesares mi-
litares, quibus ex condictione demon concur-
rit.

INCANTATIO, dicitur oratio,
vel prex solemnibus verbis cō-
cepta, quæ ad dæmonem diri-
gitur, nam vt ait D. August. in
cap. igitur 26. q. 3. Incantato-
res sunt, qui suam artem pera-
gunt verbis. D. Hieronym. in Daniel. cap. 2.

1. Magi sunt, qui verbis rem peragunt. † Carmen
similiter appellatur talis oratio, etiam si non
metro, vel rithmo fuisset composita, sed pro-
sa, solutaque oratione, ad quandā solemnita-
tem, ex præscriptis verbis, vt notat Bulenger.
2. lib. 2. de Magi. cap. 1. † Vnde conceptas pre-
ces, verba precantia, carmen, & inuocationē
ad idem recidunt, nam vt Naso Ouid. Meta-
mor. lib. 14.

Concipit illa preces, & verba precantia dixit
Ignosque Deos, ignoto carmine adorat,
Quos olet, & niueæ vultum confundere Luna.

3. Leges enim XII. Tabularum eo quod
conceptis verbis fuissent compositæ, camine
scriptas fuisse testatur Cicero in Orator. & for-
mulas Iurisperitorum carmina appellat in

orat. pro Muren. & Liuius lib. 1. Leges horren-
di carminis. † Sic fuerunt Salijs sua carmina
Marti dicantia, quæ salaria dicebantur: habe-
bantque FERIALES sua carmina ad res peragen-
das, & bellum indicendum: erantque Patres
patrati sua carmina, quibus ad feriendā fœde-
ra utebantur, Liuius d. lib. 1. † Erat quæ Roma-
nis carmen quo hostium exercitus solebant
deuoueri, Macrob. lib. 3. saturnal. capi. 9. &
in more Magorum, Ouid. Metamorph. d.
lib. 14.

Ternouies carmen magico demurmuratore.
† Nam Magi habebant sua carmina, quibus
conceptis verbis dæmones inuocabant, ex so-
lemnitate quadam, etiam si carmine composita
non fuissent, & tamen carminum potesta-
tem & necessitatem appellat D. Ambrosi. in
Examer. lib. 4. cap. 8. carminum potentiam,
Abdias lib. de Vita Apostol. incantamenta car-
minum Plin. lib. 22. cap. 2. Carmina noxia Ori-
gen. in Numer. 22. hom. 13. Magicum carmen,
Ouid. Fessor. 2. Magico iururamine, Apulei.
Milesiar. 1. † Quæ quia sumissa voce hebant
murmura appellabatur, signa ad placitum, qui-
bus dæmon concurrebat, vt docent Plin. lib.
28. capi. 2. Alian. lib. 8. Trallian. lib. 9. capit.
4. uam vt ait noster Annæus Lucan. Pharsal.
lib. 6.

Infandum tetigit cum Sydera murmur.
Prudentius in Apotheosi.

Nil occultum murmur, vel Thesala proffunt.

¶ Quandoque etiam carmen non tam pro
hominū voce, quam auium accipitur, vt poë-
tarum Phenix in hæc verba testatur Vergil.
Æneid. 4.

Solaque culminibus ferali carmine bubo.
Ouidius Metamorph. 10.

Funerens bubo ferali carmine dixit.

¶ Quorū garritu, & cantu pacta etiam cum
dæmone iniri solebant, vt probant D. Thom.
2. 2. q. 95. Tarrecrem. in cap. sed & illud & in
cap. qui sine saluatore 26. q. 2. Petr. Gregor. in
Syntag. iur. lib. 34. cap. 3. n. 7. Peter. Vinsfeld.
in l. 3. C. de malefic. q. 1. Sanchez. lib. 2. Decalog.
cap. 38. ex n. 38. Iacob. Groff. lib. 2. decis. capit.
5. n. 20. † Credebant enim Deos suos, hoc est
dæmones per auium cantus, garritus, & mo-
tus euenta mala, vel bona hominibus ostende-
re, Stat. Papinius Thebaid. 3.

Iupiter Omnipotens, nam te pernicious alis.
Addere consilium, volucresque implere futuri
Omniaq; & causas cælo deferre latentes.

¶ Frequentius tamen accipitur pro cantu
magico ex fœderata cum dæmone societate,
Plin. lib. 28. capit. 1. Quo dæmones inuoca-
bantur, Lucan. Pharsal. 7.

Quis labor bis superis cantus, herbasque sequendi, &c.

13 Et pro signo pasti conuerti, Tib. lib. 1. eleg. 2

Ter cane, ter dictis despus carminibus.

Propert. lib. 1. eleg. 5.

Carmine cum magico praeuisset anus.

14 ¶ Vnde cantus, & carmen pro incantatione usurpatur, nam carminibus morbos sanari testatur *Plin. lib. 28. capit. 2.* & Cato laxatis membris carmen auxiliari, *Marfil. Ficin. lib. de vita cal. compar.* Hadrianus Imp. aqua omnem interuentum carminibus eduxit *Aet. lib. 8. cap. 5.* ¶ Vnde incantantium, & exorzizantium ad salutem opera mercede digna censuit *Vlpian. I. C. tit. de varijs, & extra hordin. cognit.* *Qui incantant, qui imprecant sunt, qui exorzizant, de eorum mercede ius esset*

15 *dicendum.* ¶ Antiochi filij sanguinem, euulnere emanantem carmine sistebant, vt canit *Homerus Odif. 19.* & sanguinis fluxus ex Oro ante, vt testatur *Heliodor. in histor. Aetio. lib. 9.* vnde *Q. Serenus.*

Hec simul incantans sisti debere cruorem.

16 ¶ *Plin. lib. 28. c. 2.* Serpentes contrahi *Musarum cantu.* Ouidiu. lib. de medicamine faciei.

Et media Marfis findatur cantibus angues.

Vergil. Eclog. 8.

Frigidus in pratis catado rumpitur anguis.

17 ¶ Carminibus etiam Lycantropias, & Metamorphoseos fieri testatur *Vergilius Maro* in pharmacut. *Ecclog. 8.*

Carminibus Socios mutauit Vlyssis.

18 ¶ Et quemadmodum de diuina virtute legitur *Psalm. 73. v. 15.* *Tu sicus si fluxus Etiam.* sic fructus terrae, & fontes defici ad carminis potentiam dixit *Ouidiu. lib. 3. Amor. eleg. 6.*

Carminelasa Ceres sterilem vane scit in herbis.

Deficiunt lassa carmine fontis aquae.

19 ¶ Incantationibus huiusmodi, seu carminibus naturalem virtutem inesse ad aliquid impetrandum, sciendum, vel operandum dixit *Alchindus lib. de effectu, & proiectu radior.* ¶ Credit enim ab ipsis verbis, atque desiderio, dum precamur Deum, deribari, quidam radij, qui naturaliter efficiunt in nobis quod optamus, sed hoc falsum est, vt probant *Nicol. Eymericus in direct. Inquis. p. 2. q. 4. Fran. Picus Mirand. lib. 7. Prænot. cap. 6.* ¶ Nam hoc fuit error Anicene, qui orationes, exorcismos, & Litanias posuit in ordinem naturae, ex quo alij sacrificium Missae asserunt efficacem esse naturaliter ex opere operato ad optinendam omnem cognitionem, quos redarguit *Mart. del Rio lib. 2. Magicar. quest. 2.*

¶ Vnde falsa est alia Alchindi assertio, nempe orationem studiosam ita efficacem esse, vt inhabitantem daemonem effugari, omniaque eius nocumenta propulsare valeat, vt tradunt *D. Thom. 2. 2. quest. 83. art. 15. Franc. Suarez tom. 2. de Relig. lib. 1. cap. 23. ex num. 3. Valle de Moura tract. de Incant. opusc. 1. sect. 1. capi. 1. nu. 5. & sect. 2. cap. 2. nu. 2.*

¶ Verba enim naturaliter vim tantum habent contactu aërem ferendi, vt aliarum reliquorum, quae inanorum soni, quae nisi per accidens, ratione significationis, nihil operantur, vt tradunt *Leonar. Vayrus lib. 2. de Fascin. cap. 11. Bapt. Cordronch. lib. 3. de morbis ven. cap. 3.* ¶ Et ita non possunt in formam complici

24
25
ad aliquos effectus naturaliter operandos, nam verba non possunt habere virtutem specificam ad instar aliarum rerum simplicium, cum sint natura fluida, & transeuntia, quae ideo non possunt causare virtutes permanentes: *Avulens. in Leuit. cap. 19. q. 19. & Exod. 20. tom. 1. q. 1. & 8. & Paralip. 2. capit. 14. q. 12. Holcot. in Sapient. lect. 189. fol. 184. Ciruelo de supersit. p. 3. cap. 12. Maiol. tom. 2. Canicul. colloq. 3. Mart. del Rio lib. 3. Magic. q. 8. sect. 8. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 15. n. 26.*

¶ Nam etiam antiqui Magi Ephesini, qui demones verbis pellebant, id ex pacto simulaeque coactione, non ex naturali verborum virtute euenisse testatur *Plutarch. & Quia incantatione nullam vim in esse testatur L. Annus Seneca* (sic intelligendus) in natural. qq. lib. 4. nisi quatenus sunt signa pacti conueni, quibus daemon constituit se aditum, vt probant *D. August. lib. 2. doct. Chri. Lactant. lib. 2. cap. 14. & 16. D. Cyprian. lib. de Idolatr. cap. 16.*

26
27
28
¶ Nulla enim sunt verba, siue voce prolata, siue literis concepta, quae perse habeant potestatem physicam, siue naturalem ad illos effectus operandos visibiles, & palpabiles *D. Thom. 2. 2. q. 96. art. 4. Caietan. Ruseil. Tabien. Armill. Syluest. Vega, & alij Summistae v. incantatio, Perera lib. 1. Magic. cap. 4. Veracruz lib. 2. de Anima, specul. 2. Azzor. tom. 1. Moral. lib. 9. cap. 25. Annanias de natura demon. lib. 4. Ciruelo de supersit. part. 3. capi. 3. & 4. Victoria in relect. de Mag. nu. 34. Mart. del Rio lib. 1. Magic. cap. 3. q. 4. & lib. 3. part. 2. quest. 4. sect. 13. & 7. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 15. num. 26. Lessius lib. 2. de iust. capit. 43. dub. 10. ex nu. 63. Sanchez lib. 2. Decalog. cap. 40. nu. 44. Steph. Bubalus de Angel. in D. Tho. part. 1. quest. 50. art. 1. quest. 2. disp. 2. §. 4. Rodrig. in Summ. tom. 1. capitul. 7. concl. 11. Sonnius de Relig. tract. 3. cap. 8. Beja p. 1. cas. 24.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

29. † Quam quidem sententiam tot Theologorum assensu communi sequutam, probant etiā ex nostris Iurisperitis *Mart. de Arles tract. de superstit. ex nu. 9. In Oceano Iur. tom. 10. Episc. Simancas de Cathol. Instit. tit. 63. num. 33. Paul. Grilland. de Sortileg. q. 6. nu. 18. Azpilenceta Nauarr. in Manual. cap. 11. nu. 34. Jacob. Graffius lib. 2. Decision. cap. 3. ex n. 7. & cap. 5. ex nu. 1. Zerola in praxi Episcop. tom. 1. q. 20. nu. 85. Llamas in Method. c. 3. §. 1. Episcopus Maiol. tom. 1. colloq. 3. Episcopus Campanill. diuersor. Iuris Canon. rub. 11. cap. 26. nu. 94. † Et rationem reddentes quare verba non possint habere virtutem physicam sequuntur ex Medicis, Hippocrat. lib. de sacro morb. Galen. lib. 6. & 10. simplic. Geropius in Hermethe na lib. 1. Fernellius lib. 2. de abditis rerum causis. cap. 26. Horat. Augerius lib. 2. cap. 7. Andr. Laurentius lib. 1. de virtute Regis Gall. capitul. 5. Andr. Casalpin. libr. de inuestig. demon. cap. 22. Ioan. Baptista Codronch. libr. 2. de morb. venef. cap. 5. Petr. Forestus tom. 1. obseruat. lib. 15. Leonar. Vayrus lib. 2. de Fascin. cap. 11. Alfaro tract. de las heridas de cabeza capit. 2. Frago de Chirurg. quest. 90. in glos. 306. edit. 6.*
31. ¶ Vnde tanquam de fide tenendum est, incantationes, siue carmina ad Magicos effectus prorsus esse vana, & falsa, nisi ex pacto cum dæmone potestatem sortiantur, quia non potest priuatus instituire cæremoniā, quæ ex vi operis (etiam fallibiliter) producat effectum, vt docent *Mart. del Rio lib. 3. Magicar. p. 2. q. 4. sect. 8. Franc. Suarez tom. 3. p. 3. disp. 15. sect. 3. Thom. Sanchez lib. 2. Decalog. cap. 42. ex num. 15. † Nam priuatus non potest instituire formulam, quæ ad instar Sacramentorum, vel Sacramentalium operetur, nam ista nituntur virtuti diuina, ex Christi meritis, & Ecclesiæ sanctitate, & fide communicata, quæ à priuato, vt priuatus est, non possunt usurpari, quia nullæ sunt verba, quæ physicè possint fieri Deū admiraculose operandum, quia potestas naturalis nō potest esse causa effectus supernaturalis, *D. Thom. p. 1. q. 110. art. 3. & lib. 3. contra Gent. c. 103. † Quare cum talem effectum ex natura non habeat, neque ex diuina constet institutione, consequens est, vt habeat à diabolo ad incantantis verba concurrente, virtute pacti, vt probant *D. Thom. 2. 2. q. 96. art. 2. Franc. Suarez, p. 3. tom. 3. disp. 15. sect. 3. & lib. 2. de Relig. capit. 15. Mart. del Rio lib. 3. Magicar. q. 4. sect. 8. Thom. Sanchez lib. 2. Decalog. cap. 42. ex nu. 15. Valle de Moura d. sect. 2. capit. 2. 3. 4. 5. 6. & 7. † Et incantationes de seruiunt tanquam***
- 34.

Thesaræ militares, quibus ex condicō dæmō concurrat, & opus peragat, non ex applicatarū rerum virtute, sed ex omni sua potestate, quæ cum, Deo permittente, maxima sit, *Iob. c. 41. nil mirum si dicat Ouid. in Metamor. lib. 7.*

Quid enim non carmina possunt?

Alcimus Auitus lib. 2.

Laudato, quod possunt carmina Marssi.

CAP. XI. De Inuocatione Magica.

SUMMARIVM.

1. Inuocatio cultus est diuini honoris soli Deo debitus.
2. Inuocatio dæmonis, apperta, vel talita.
3. Inuocatio appertam continet Idolatriam.
4. Preces, & vota fiebant ante sacrificium.
5. Sacrificia preces, quænam fuerunt.
6. Sacrificijs in usu fuit fausta precatio.
7. Inuocatur diabolus verbis puerilibus.
8. Coniuratio in Magia, quæ non fuisset.
9. Dæmonis nomine agrediebatur inuocatio.
10. Inuocatio peragebatur aliquando sumissa voce, aliquando clara, intensa, sonora, &c.
11. Corporis gestus varius fuit in inuocatione.
12. Ornatus corporis peculiari ad inuocationem.
13. Capite aperto, vel operto ad inuocationem.
14. Nudipedalia sacra, quæ non fuerunt.
15. Humeros exui ad inuocationem mos fuit, cinctis vestibus, sparsis capillis.
16. Tempus electus fuit, vt nox in sacris Bonæ Dæ.
17. Locus electus ad Orientem, vt in Zoris Alcoram.
18. Mūditia corporis requirebatur ad inuocationem.
19. Verbis inuocationis addebantur herba, capilli, ossa, &c.
20. Herba letales, quare addebantur ad inuocationem.
21. Colchica, & Thesalica venena, quæ fuerunt.
22. Herba pubentes non adulta, sed lanuginosa dicuntur.
23. Viri, qui incantant, maiorem vim habebant, si barbati essent.
24. Berbenas, aquam, thura ad amatoriā adiungit Vergilius.
25. Berbena non pecaliari herba fuerunt, sed omnes ad maleficium paratæ.

26. *Thyramascula discuntur, non quod alia sint femina, sed ob religionem.*
27. *Animalium fibria, quare aducantur in inuocatione.*
28. *Inuocabantur Eumenides, Styx, Cbaos, Pluto, &c.*
29. *Maleficia incantantis nomen commendabatur in inuocatione.*
30. *Caracteres, signa, litera, adiebantur ex pacto conuento.*
31. *Omnia, qua ad inuocationem adiuebantur, signa fuerunt pacti conuenti.*
32. *Inuocatio primo vllulato, in condito serarum sono.*
33. *Inuocatio concepto carmine.*
34. *Magus minabatur damonem, si adesse vereretur.*
35. *Inuocationis fuit detestatio, verbis obscenis, obsoletis, &c.*
36. *Mina inuocationis in damonem, quam puerilia.*
37. *Minabantur se terram findere, & luce Plutonem percuti.*
38. *Ridicula mina in damonem ut adesset.*

INUOCATIO cultus est, diuini honoris, soli Deo debitus, Genes. cap. 4. *Capit inuocare nomen Domini.* vbi gloss. ait *Inuocare idem est, quod colere, aut venerari.* Iudic. cap. 10. *Inuo-*

cate Deos, quos coluistis, venerate, & supplicas petite auxilium eorum, Reg. 2. cap. 18. Inuo-

cate nomina Deorum vestrorum. D. Paul. ad Roman. cap. 10. *Qui inuocauerit nomen Domini saluus erit, hoc est. El que acudiere i Bamar a Dios el le fauorecera.* † Ideo inuocatio Magica ad expressam idolatriam per-

inet, a cuius duo sunt praefessiones, vna aperta, altera tacita. Aperta, est quando apertis, & conceptis verbis damon inuocatur, vel quando per sacrificia, aut caeremonias ad Dei cultum determinatas colitur, vt tradunt Ioann. Malderus Episcop. Antuerpiens. lib. de virtut. Theolog. tract. 10. cap. 7. dub. 5.

† Nam sacrificia ad apertam inuocationem pertinent, eo quod in sacrificio daemones inuocarentur, & sic cum Idolatria iuncta fuit Magia, vt docent Tertulian. lib. de Anima, & lib. de Idolatr. D. Hieron. in praefat. ad Pauli Ephef. Athanagor. in apolog. pro Christ. Lactant. lib. 1. diuin. Institution. capitul. 22. Ioannes Fiesacus lib. de Magia Idolatr. §. 6. & 7.

¶ Ante sacrificium enim Magicum fiebant preces, & vota ad suos daemones, quos

pro Dijs colebant: vnde precare pro orare: imprecare, aut deprecare pro mala poscere dixit Ioann. Stuckius lib. de sacrific. fol. 85.

† Hinc sacrificia preces dictae a Seneca, quibus fausta Dijs suis precabant, laudabant, atque honoris merita recensebant, Vergilius Aeneid. 2. *Iupiter omnipotens, &c.* † Nam visitatum etiam fuit in sacrificijs faustamprecationem, & Regis laudationem victimis ad aram ductis, vt testatur Diodorus, nec non daemones laudes, vt tradit Seneca in Medeam. † Laudabatur diabolus verbis puerilibus, & facilibus, vt ex Porphyrio in hae verba recenset D. Augustin. lib. 10. Ciuitat. Dei capite. 10. *Tu qui e limo emersisti, qui sedes in loco, qui nauigio nauigas, qui singulis horis formam commutas, & in singulis Zodiaci Signis perambulas, &c.* † Et hae dicebatur coniuratio, eo quod in daemonem dirigeretur, ad aliquid praestandum, vt perire, & omnino ex arte noster Ioan. de Menas, siue quis alius in Tragedia Calisti, & Milebez, Celestina introducit maleficam coniurationem suam ita agredientem, Act. 3. *Coniuro te triste Pluton senior de las profundidades infernales, Emperador de la Corte dañada, Capitan soberbio de los condenados Angeles senior de los sulfureos fuegos, que los hirbientes Ethneos montes manan, &c.* † Coniueuerunt enim nomen eius addere ad quem inuocatio dirigebatur, Vergil. Aeneid. 6.

Voce vocans Hecatē celo, Ereboque potentem.

Horat. Flaccus Saty. 8.

*Hecatē vocat alteram, seuam
Alteram Thesiphonem.*

¶ Quam quidem inuocationem, quandoque peragebant summissa voce, aliquando alta, clara, intensa, sonora, clamorosa, garula: aliquando pusili, debili, subfibilante, stridula, confusa, murmura, M. Anneus Lucan. Pharsal. lib. 6.

*Tunc vox Laetheos cum Elis pollentior verbis
Excantare Deos, confundit murmura primum
Diffusa, & humana multum discordia lin-*

gua,
Latratu habet illa canum, gemitusque luporum,

Quod trepidus bubo, quod Styx nocturna quaruntur,

Quod strident, vllulantque ferae, quod sibilat anguis.

† Corporis gestus similiter desiderabatur, pro vt res, quas agebant, postulabant, nam aliquando humi se prostrabant, flectebant genua, stabant, plicabant corpus, sumitebant se,

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

lauabant manus, capita, oculos, vocem, ora,
Vergil. Æneid. 2.

*At pater Anchises oculos ad sidera latus
Extulit, & cælo palmas cum voce tetendit.*

12 † Ornatus corporis, seu vestitus peculiaris
etiam fuit, nam aliquando sordido, squalido,
lugubri: aliquando splendido, & ornato, non-
nunquam furiosorum more vestes suas scien-
debant, vt de Babyloniorum sacerdotibus in
more positum fuisse testatur D. Hieremias.

13 † Aliquando etiam capite aperto, aliquando
operto talia sacra peragebant, vt memoria
prodiit Lucianus, aliquando pede nudo, &
reuincti vestibus, Vergil. Æneid. 4.

Vnum exuta pedem vinclisq; in veste reuinctis.

14 Ex quo talia sacra vocabantur nudipedalia, vt
docet Tertul. in Apolog. quia pedes, vel vnum
tantum calceo exuebant, Tibul. lib. 1. eleg. 5.

Vinclaque de nino detrahitis ipsa pede.

15 † Nec pes tantum, sed humeros exui mos fuit,
& cinctis vestibus capillos spargere, vt de
Medea in re sacra, & Magica sic testatur
Ouid. Metamorph. lib. 7.

Egreditur tectis vestibus induta reuinctis

Nuda pedem, nudis humeris, infusa capillis.

16 † Tempus etiã electus fuit, vt noctu in Eleusi-
nis facis, quæ Bonz Dex, hoc est, Hecati di-
catis, in alijs oriente Sole, quia vt auctor est
Apollonius Thyanæus Sumo diluenlo cū Dijs
versandum, ideo Persæ Solem in Oriente ado-
rabant, vt tradit Philostratus. † Ex quo Mahu-
math superstitionissimus Zoras suas, hoc est
preces, instituit recitandas ad Orientem, ver-
sa facie Alquibra, Sumi tendo, & leuando capi-
ta dicenda Allaquebit, vt constat ex Alcoran.

18 Zor. 1. † Et ablutiones Magicas etiam non
præterit, dum ante præces Guadoch instituit,
hoc est aquæ ablutionem, ad quod in Mezqui-
tis fontes, & balnea videntur, vt de Penelope
ad sacra veniẽte testatur Homer. Mundas ges-
tans incorpore vestes, de Priamo, & Thelema-
cho, Vergil. Maro.

*Tu genitor cape sacra manu, patriosq; Penates
Me bello ex tanto digressum, ac cade recenti
Atractare nefas, donec me flumine viuo
Abluero.*

19 † Verbis incantationis addebantur herbe,
ossa, fibræ animalium, & id generis plura, pro
vt demonis constituentis arbitrio, vt tradunt
Porphy. lib. de sacris. Bulenger. d. lib. 2. cap. 3.
4. 5. 6. 7. 8. & 9. † Herbe vt plurimum veneno-
sæ fuerunt Verg. in Pharmaceutica Eccl. 8.

*Has herbas, atq; hæc pono mihi læta venena
Quæ ob id mala dicebantur, Tibul. lib. 1.
eleg. 2.*

Sola tenere malas Medea dicitur herbas.

¶ Herbe omnes Magicæ, etiam ad inuoca-
tionem, lætales fuerunt, quia gaudet demon
eis, quæ in perniciem humanam parantur, nam
vt ait Magus apud Claudian. libr. 1. in Ruf-
fin.

Nec me latuere fluentes

*Arboribus succi funestiarumque potentes
Caucasæ, & Scythiæ vernantia germina rupes,
Quas legit Medea ferox, & calida Circes.*

† Siue quod ex eis parantur exiciales hominū
naces, quæ propter ex Medea venena Colchi-
ca, & Thessalica dicebantur, Horat. epod. 17.
Venenis officina Colchicis, Stat. Papin. The-
baid. 4.

An rabido inbeas si Thessala cantu, &c. post.

*Ibitis, & Scythicis quoties medicata pruinis
Colchis egēs.*

Lucan. noſter Pharsal. d. lib. 6.

*Thessala quin etiam tellus, herbasque nocentes
Rupibus ingenuit.*

¶ Nec herbas quascumque, sed pubentes
adhibebantur, vt Dido apud Verg. Æneid. 4.

Pubentes herbe, nigri cum lacte veneni. Non
adultas, vt multi intelligunt, sed lanosas, siue
lanuginosas, vt notat Turneb. lib. 25. capit. 5.

† Nam in veneficijs viri, qui incantabant, ma-
iorẽ vim censebantur habere, si barbati essent,
quam si leues, & impuberes, seu imberbes, vt
notat Ludou. Cerda ad illud Æneid. 4. v. 515.

17. n. 4. vt de herba dictami testatur Dioscorides.
† Vnde Herbas huiusmodi, aquam, & thura in
Pharmaceutica ad maleficium amatorum
iunxisse Sagam scribit poetarum Phæbus
Vergilius Maro Eccl. 8.

*Affer aquam, & molli cingi hæc altaria vita,
Berbenasque adole pingues, & mascula thura
Coniugis, vt magicis sanos auertere sacris
Experiar sensus.*

† Aquam ad sacrificia pertinere, & lustralem
esse sciunt omnes: Alexand. ab Alexand. libr.
4. Genial. capi. 17. & libr. 5. capit. 27. de moli-

vita Apulleius apolog. 1. nam vltus vittarum in
sacris omnibus notissimus est, & præcipue in
Magicis, vt notat Theocrit. in Pharmaceut.

† Beruenas hic accipit non pro certa aliqua
herba, sed pro omnibus illis, quæ sacris deser-
uiunt, quarum nonnullas congerunt Plin. lib.

24. capit. 17. Alexand. ab Alexand. d. libr. 5.
cap. 27. Bulenger. lib. 2. de Magia cap. 3. Cer-
da ad Vergilium Eccl. 8. † Mascula thura

dicuntur, non quod alia sint scemina, sed ob
religionem, nam vt ait Plin. libr. 12. capitul.

14. Quod ex eo rotunditate gutta pepen-
dit, masculum vocamus, cum alias, non sere-
mas vocetur vbi non sit scemina, religio-
nis tributum, ne sexus alter usurpetur.

† Qui-

27 Quibus mira animalium fimbria accedebat, ad protestandam demonis potestatem, vel pacti signa, quarum nonnulla in hæc verba cōgessit M. Annæus Lucan. Pharsal. lib. 6.

*Ille quidquid facta genuit natura sinistro
Miscetur, non spuma canum, quibus umbra ti-
mori est.*

*Viscera non Lyncis, non dira nodus byena
Dessit, & cerui pasti serpente medulla,
Non Arabum volucer serpens, innataq; rubris
Æquoribus custos preciosa vipera concha
Aut viventi adhuc Lybica membrana cerasa
Aut cinis Eoa positi Phœnicii in ara.*

28 ¶ Postea invocabantur Eumenides, Styx, Chaos, Pluto, Mors, Elysi, Proserpina, Hecate, Cerberus, Cocytus, Phlegeton, Rhedamantus, Acheron, &c. Et ipsius maleficæ cōmendantur merita, ac cultum illius assiduum, ut tradit Mart. del Rio in Medeam, & lib. 4.

29 *Magicar. cap. 2. q. 6. sect. 2.* ¶ Nam in coniuratione posit nomen præsentis demonis ad quod dirigebatur, ipsius excantatoris, seu excantatricis nomen, & merita mos fuit addicere, ut commendaretur, quæ ad modum etiam Celestina observavit d. Act. 3. *Io Celestina tu mas conocida clientula te cōjuro por la virtud i fuerza destas vermejas letras, por la sangre de aquella nocturna ave con que estan escritas, por la gravedad de aquellos nombres, i signōs que en este papel se contienen, por la aspera ponzoña de las viboras, con que este aceite fue becho, &c.*

30 ¶ Adebantur enim herbæ, characteres, signa, literæ, &c. ex pacto conuento, quæ in Magiam vim habere dignoscuntur, ut ex Porphyrio in hæc verba testatur D. Aug. lib. 10. Cinit. Dei cap. 11. *Et qui ei videantur verbis, & lapidibus, & animantibus, & sonis certis quibusdam, & vocibus, &figurationibus, atq; signamentis quibusdam, etiam observatis in cælo conversione, motibus syderum, fabricatione in terra ab hominibus potestas idoneas, varijs effectibus exequendis.* ¶ Putabant enim omnia ista ad Magicos effectus vim habere, & ita eis omnibus coniuratio peragebatur, ad dæmonem, qui illa in signa suæ potentie, & efficaciz constituit, quæ propter ad coniurationem, siue invocationem verbis addebantur herbæ, ut apud Vergil. Georgic. 3. *Miscuntur quæ verbis, & non innoxia verba,* quæ pari vice timenda docet Seneca noster in Medeam.

31 *Addis venenis verba, non isti minus.*
Metuenda.

¶ Nam post herbas sequebatur incantatio; primo videlicet vllulatu, incondito ferarum sono, Horat. Saty. 8. *cum sagana maiore vllulante,* vel murmure, Lucan. Pharsal. 6. *Confundis*

murmura primum. ¶ Postea concepto carmine, ut peregrisse noscuntur Canidia apud Horatium, Circes apud Homerum, Medea apud Ovidium, Erycthus apud Lucanum, Orpheus apud Vergilium, quæ ab Hecate inferorū Dea, Hecateia dicebatur, Ovid. Metamorph. li. 9.

*Protinus horrendis infamia pabula succis
Conterit, & tritis Hecateia carmina miscet.*

¶ Sed si dæmon adesse vereretur, Magus illum minis territabat, ut non aliter, quam in sapientissimus puer venire cogeretur, nam ut ait Porphyrius apud D. Augustinum ubi sup. d. cap. 11. *In cælum se collidere comminatur, & cetera similia homini impossibilia, ut illi Dii tanquam insipientissimi pueri falsis, & ridiculis comminationibus terreri, quod imperatur, efficiant.* ¶ Nam in sacrificijs suis obsecrabant, hoc est detestabant, idq; quandoque verbis obscenis, obseletis, barbaris, ferocibus, quibus Deos suos minabantur, & obsecrabant, ut opem ferrent, ut tradit Ioan. Stuckius lib. de sacrific. fol. 86. ¶ Quem quidem morem in secuta Celestina ubi supra in hunc modum definit suam invocationem, siue coniurationem d. Act. 3. *Si no lo hizieres con presto mouimēto, sendras ne por capital enemiga, berirē con luz tus cárceres tristes, i acusare cruelmēte tus*

continuas mentiras, apremiare con mis asperas palabras tu horrible nombre. ¶ Minabantur enim se terram findere, & lucem Plutonem inferorum prædem percuti, nam molestatur claritate, eo quod obscura colat, Seneca Tragæd. 1. Ovid. Metamor. lib. 5. Statius Thebaid. li. 8. Ioan. de Mena ord. 7. copl. 251. ¶ Ut sic timore perterriti parere cogerentur, ut suæ coniurationis potentiam ostenderent, ipso admonente diabolo, ut alios eodem laqueo irretiret, ut Erycthus apud Lucan. in hæc verba testatur Pharsal. lib. 6.

*Stygiasque canes in lucem supernam
Destituam: perbusta sequar, per funera custos:
Expellam tumulis: abigam vos omnibus urnis.
Teque Deis, ad quos alio procedere vultu
Ficta soles Hecate pallenti tabida forma.
Ostendam: faciemque Erebi mutare vetabo.*

CAP. XII. De Pacto Magico.

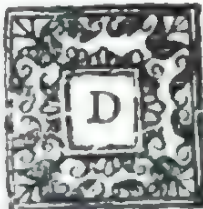
SUMMARIVM.

1. Pactum Magicum imaginarium testantur heretici.
2. Pacti magici fit mentio in sacris literis.
3. Pactum cum inferno apud Isaiam, de Pacto Magico intelliguntur.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

4. *Magicæ omnes operationes nituntur pacto tacito, vel expresse.*
5. *Pactum cum hominibus daemones libenter subeunt.*
6. *Pactum daemonicum in Iure continet formulam pacti inominati.*
7. *Pactum daemonicum continet reciprocam obligationem.*
8. *Pactum daemones libenter contrahunt, ut ex torqueant sibi adorationem.*
9. *Pactum Magicum non est imaginarium.*
10. *Pactum contrahitur cum creatura spiritali.*
11. *Pactum Deus pepigit cū Noe, Abraham, Moysē, &c.*
12. *Pactum consensus facit, qui est in spiritali creatura.*
13. *Pacta in Iure alia valida, alia non.*
14. *Pacta subsistunt, quamvis Saga decipiantur.*
15. *Daemones ratione pacti non obligantur.*
16. *Daemones ratione amicitiae adigere non possunt.*
17. *Demonis arbitrio est pacta prestare aut fallere.*
18. *Diæ Gentium daemones sunt.*
19. *Daemones quare fingunt se cogi quibusdam rebus, & signis.*
20. *Daemones quatenus volunt stare conuentis includuntur phialis, annulis, &c.*
21. *Annuli Eudoxi Phocensium arte daemonis.*
22. *Daemones nil vilissimum facere recusant, ut eis in aliquo diuinitatis cultus exhibeatur.*
23. *Daemones à rebus materialibus pati non possunt.*
24. *Diabolus allicitur rebus naturalibus, ut spiritus signis.*
25. *Daemones à rebus naturalibus cogi simulant, ut captos detineant, & alios alliciant.*
26. *Falsissimum daemones ligari cristallo, vitro, &c.*
27. *Sententia de coactione demonis damnata.*
28. *Daemones posse cogi rebus materialibus, error in fide.*
29. *Daemones non veniunt coacti virtute signorum.*
30. *Daemones sponte veniunt inuocati, ut magis infedere detineant.*
31. *Daemones ex hominum erroribus gaudent.*
32. *Daemones coguntur à demone superiore.*
33. *Daemones suis superioribus obediunt, ut praua mancipia.*
34. *Daemones ab Angelis ligantur.*

35. *Pactum cum demone superiore inferiores cogit parere.*
36. *Ordo nullus est in terra tenebrarum.*
37. 38. *Daemones inter se ratione natura habent Principatum, & potestates.*
39. *Daemones alijs alijs præsunt.*

DÆMONES, qui superiori capite negarunt hoc pactum negant similiter, nam totā maleficorū machinam referūt ad phantasmata, melancholiam, & illusiones: vnde hoc fœdus, & pactū

imaginariū, & impossibile esse testantur Ioā. Vicius lib. de Lamijs capit. 7. & 8. & 23. & lib. 6. de præfig. demon. cap. 27. † Sed manifestō mendacio conuincuntur, vel solo Isaie Prophete testimonio, qui sic testatur in eorū persona, qui talia peragunt, cap. 28. vers. 15. Percussimus fœdus cum morte, & cum inferno fecimus pactum. † Quod satis probabili interpretatione Magis accomodant Pontifices Ioan. XXII. in Extrauag. super specula, data Auinione, & Sixt. V. in Extrauag. cœli, & terra ann. 1586. relatis à Petro Binsfeld. post cōfess. malef. fol. 729. D. Thom. 2. 2. q. 95. art. 4. Castrolib. 1. de iusta barei. punit. cap. 14. Nauarr. in capit. nunquid Cain. de pœnit. dist. 1. Paul. Grilland. de Sortileg. q. 3. † Nam omnes operationes Magicæ nituntur pacto expresse, vel tacito inito cum demone, ut docent D. August. lib. 2. doct. Christian. ex capi. 20. transumptiue in cap. illud 26. q. 2. D. Cyprian. libr. de dupl. martyr. D. Tho. 2. 2. q. 95. & 96. Alber. Magn. & Grabel. Sent. 2. dist. 7. Castro d. lib. 1. cap. 6. Petr. Binsfeld. in confess. malef. prelude. 6. Iacob. Sprenger in Mallo. p. 2. cap. 2. Franc. Picus lib. 7. Prænot. cap. 4. Victoria in relect. de Mag. num. 7. Episcop. Simanc. de Cathol. instit. tit. 30. nu. 31. & tit. 63. ex num. 11. & violatæ Relig. tit. 8. nu. 9. Nauarr. in Manual. cap. 11. nu. 25. Grilland. de Sortileg. q. 3. nu. 2. Prosp. Farinac. tom. 1. Crim. q. 20. ex nu. 77. Cardin. Toledo in summ. lib. 4. c. 15. Fran. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 14. 15. 19. & 21. Mart. del Rio lib. 2. Magicar. q. 4. Raph. de la Torr. tom. 2. de vitijs oppos. Relig. q. 96. Ioā. Malderus de virtut. Theolog. tract. 10. cap. 8. Ioan. Azor. p. 1. Moral. libr. 9. capit. 8. Thom. Sanchez lib. 2. Decalog. cap. 38. ex nu. 1. Gregor. Sayrus in Clau. Regia lib. 4. capit. 6. Valer. Reginal. in Praxi fori pœnit. lib. 17. cap. 15. ex nu. 153.

¶ Hoc pactum, & fœdus cum hominibus daemones libenter subeunt, qui Christo Do-

mino Satanastam impudenter ausus est pacti conditionem offerre, dum ait apud D. Matth. cap. 4. *Hac omnia tibi dabo, si cadens adoraberis me.* † Quæ in iure pacti innominati formula est, do ut des, facio, ut facias, facio ut des, do ut facias, ut præscribuntur in l. naturalis meus D. de præscript. verb. l. Labeo scriuit l. iuris gentium D. de pact. l. hoc iure D. de donat. † Apud Magos passim recepta quibus diabolus promittit, si te mihi addixeris, vlciscar te, ditabo te, &c. ut ex Sagarum confessionibus referunt Sprenger. in Mall. malefic. p. 2. q. 1. cap. 2. Grilland. de Sortileg. q. 3. & 7. Binsfeld. in confess. malef. d. prælud. 6. Mart. del Rio lib. 2. Magicar. q. 4. † Nam cum diabolus magnopere cupiat ab hominibus coli, ut ab eis extorqueat adorationem, nihil fugit, aut reformidat promittere, qui ausus est Christo Domino polliceri omnia Regna mundi, Matth. capit. 4. *Hac omnia tibi dabo si cadens adoraberis me.* † Quæ propter si Christo Domino verbis clavis in Evangelio pactum obtulit, cur nequeat alijs? qui etsi ab eo debeant dissentire, tanta est tamen dæmonis astutia, & hominis tum infirmitas, tum malitia, ut libere ei consentiat, sæpius in multis; et sic pactum non est imaginarium, sed reale, ut ex multis dixi in Epitome de Magia lib. 2. cap. 7. ex nu. 1. & tradunt Binsfeld. d. prælud. 6. & alij ubi sup. Bulenger. de Magia lib. 1. cap. 25.

† Neque obstat homines pacta cum dæmonibus iniri non posse, cum creturæ sint spiritualis distinctæ ab hominibus genere, & specie, ut ait Voerus ubi sup. † Nam Deus, qui spiritus est D. Ioan. cap. 4. habuit pacta, & fœdera cum Noe, Abraham, Moise, & alijs Patribus, ut constat Genes. capit. 6. *Ponam pactum meum vobiscum* Genes. capi. 9. *Recordabor fœderis mei, quod pepigi vobiscum.* Genes. 17. *Ponam pactum meum tecum.* Deuter. 5. *Deus noster pepigit nobiscum fœdus.* † Membra enim humana non requiruntur ad essentiã contractus, sed cõsens, qui in Angelis datur distinctus ab intellectu D. Tb. p. 1. q. 59. art. 1. 2. & 3. Damascen. lib. 2. cap. 3. D. August. lib. 11. Civit. Dei cap. 32. & lib. 12. cap. 1. & lib. 22. ca. 1. Suarez de Deo, & Angel. lib. 3. cap. 1. & 2. p. 2. † Neque obstat rursus, quod ait Voerus. Pacta cum dæmonibus esse invalida, inutilia, nulla, turpia, contra legem, quia non propterea nesunt esse pacta, nam in iure alia sunt valida, & utilia, alia invalida, & inutilia, l. iuris Gentium §. pactorum, & §. si ob maleficium ubi latet Bart. Bald. Ias. Alberic. & alij D. de pact. l. pacta, quæ contra C. ced. tit. † Neque ad rem facit, quot Sagas dolo, astutia, & erro-

re decipiantur, ad hoc ut non sit pactum, quia id non probat pactum nõ esse, sed non esse servandum, sed rescindendum, nam dolo malo, ait Prætor pacta se non servaturum, l. iuris Gentium, l. conventiones §. pactorum autem D. de pactis, dolo autem fit ex caliditate, & fallacia, l. 1. cum alijs D. de dolo malo.

† Nam cum dæmones spiritus sint Angelici, natura sua splendidissimi eos adigere nõ possumus, per modum Imperij, nisi simus à Deo delegati per exorciscam dignitatem ex virtute illa diuina D. Luc. cap. 9. *Dedit illis potestatem super omnia Dæmonia.* † Amice autem, & precario ridiculum est, cum dæmones aduersarij nostri sint irreconciliabiles, qui si maluerunt carere beatitudine æterna, quæ parere Deo creatori, parebāt ergo hominibus quæ insatiabili odio persequuntur, & querunt, ut deborent D. Pet. can. 1. cap. 2. † Ratione autem pacti minus adstringuntur, quia in eorum potestate est præstare, aut fallere, quidquid dicat Lucan, noster Pharsal. 6.

*Quid labor his superis cantus, herbasque, sequedi
Spernendique timor? cuius commertia pacti
Obstrictos habuere Deos? parere necesse est,
An iuuat? Ignota tantum pietate merentur,
An tacitis valueris minis? Hoc iuris in omnes,
Est illis superos an habeant, hæc carmina cœli
Imperiosa Deum, qui mundum regere quidquã,
Cogitur ipse potest.*

† Deos enim appellat dæmones, quia dij Gentium dæmonia sunt, Psal. 95. Apostol. Corinth. 1. cap. 10. D. August. lib. 8. Civit. Dei ca. 14. cap. qui sine Salvatore 26. q. 2. Frant. Picus lib. 7. Prænot. cap. 4. † Qui quidem dij mali, hoc est dæmones fingunt se latere, & cogi sub quibusdam rebus vtenilibus, scilicet amphulis, annulis, characteribus, herbis, lapidibus, animalium fimbriis, osium frustis, verbis, nominibus, figuris, signis, sonis, sibilis, & id generis alijs futilibus, quæ dæmones hominibus docuerunt, nam ut ait Porphyrius apud Euseb. lib. 5. præparat. Euang. cap. 7. *Non solum felicem conversationem suam, verum etiam quibus rebus gaudeant dij homines significarunt.* † Et ita includuntur annis, phialis, & alijs rebus naturalibus, quatenus voluit stare conuentis, ut Gyges annulo, quo inclusus dæmon illum reddebat inuisibilem, cum gemmam annuli retrorsum ad manum vertebat, ut narrat Cicero Officior. lib. 3. Plato de repub. libr. 2. † Excutus Phocensium duos annulos gestabat ex quorum sonitu profitebatur se scire tempus gerendarum rerum, ut tradunt Aristot. de repub. Phocens. Clem. Alexan. Stromat. lib. 1. Petr. Gregor. p. 2. Syntag. lib. 8. cap. 7. † Nam

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

licet dæmones superbi sint naturæ, vilissima
queque agere non recusant, ut in aliquo diuini
honoris cultus eis exhibeat, ut docet his ver-
bis Pradus apud Ioann. Baptist. Villalpan-
do in Regias Ezechielis explanat. tom. 2.
p. 1. capit. 28. *Audias diabolus superstitiosis
feminis, aut strigibus seruum infame agere vi-
lissima quaque exequendo suæ naturæ, & elati-
oni maxime aduersaria siue ut minima quadā
candelulla sibi ascendatur, vel aliquid similis
exiis, quæ diuino cultui aff. tim exhiberi solent,*
23 *aliqua ex parte exhibeantur.* † Sed non propte-
rea asserendum est dæmones his rebus cogi,
nam cum sint creaturæ spirituales, minime à
rebus naturalibus pati possunt, ut accedant,
appareant, fugiant, aliquid faciant, vel facere
desinant, D. August. de natur. dem. capit. 3. &
lib. 21. Ciuit. Dei cap. 6. D. Thom. p. 1. qu. 110.
art. 3. & q. 115. art. 5. & libr. 3. contra Gent.
cap. 103. Ioan. Azor p. 1. Moral. libr. 9. capit.
26. q. 2. Petr. Thyraus de demoniac. p. 1. capit.
24. Bulenger. de Mag. lib. 1. cap. 25. † Quare
si quandoque aduenit à Mago arcesitus diabo-
lus, id non sit virtute rerum applicatarum, vel
inuatione, nec ab eis allectus, ut animalia
cuius, sed ut spiritus signis, in quantum ei exi-
bentur insignum diuini honoris, cuius ipse cu-
pidus est, ut tradunt. D. August. lib. 10. Ciuita.
Dei cap. 11. & lib. 21. capi. 6. D. Thom. p. 1. q.
115. art. 5. † Vel ut captos detineant, & alios
25 alliciant, quia ridiculum est huiusmodi nenis
dæmonem includi, vel cogi parere nam, ut ce-
cinit quedam apud Simanc. de Cathol. instit.
tit. 63. n. 31
*Carminibus, folijs, auibis, fumoque ligari
Dicimur, & circumductis in puluere signis,
Sed veluti plerisque alijs, ita fallitur isto
Mens hominum.*
26 ¶ Falsissimum est enim dæmones ab ho-
minibus stare ligati annulo, vitro, christalo,
phyala, pixide, aut alia rei naturali, ut docent
Episc. Simanc. d. tit. 63. ex n. 29. Franc. Pegna
ad Eymeric. in direct. Inquis. p. 2. q. 43. comm.
68. Petr. Gregor. p. 2. Synag. lib. 8. c. 7. Mart.
del Rio lib. 2. Magic. q. 30. sect. 1. Fran. Picus
Merand. lib. 7. Prænot. cap. 4. Ioan. Azor d. lib.
9. cap. 36. q. 2. Bulenger. de Magia lib. 1. capi.
25. † Et ita præfatam sententiam, ut erroneā,
27 & idolatricam damnat facultas Parisiensis
Theologica apud Ioan. Gerson. libr. de erro-
rib. circa artem Mag. art. 4. *Qui per artes Ma-
gicas dæmones in lapidibus, annulis, aut specu-
lis, aut imaginibus nomine eorum consecratis,
vel potius execratis, inducere, cogere, vel arce-
re, vel eas velle viuificare, non sit idolatria, er-
ror.* † Nam quia scit, vel credit his, aut alijs

rebus posse dæmonem cogi, aut alligari, vel
arceri, errat infide, cum substantias spirituales
à corporeis rebus pati posse credat, & ita tan-
quam hæretici sunt dammandi, ut docent Peg-
na ad Eymeric. d. comment. 68. Azor d. capit.
36. q. 2. Martin. del Rio d. q. 30. sect. 1. & 2.
Farinac. de hæretic. q. 181. §. 1. n. 29. † Nam
29 si quando dæmones his rebus allegari se profi-
tentur, id non faciunt coacti, nec inuiti, quia
in eorum potestate est præstare aut fallere ut
dixi in Epitome de Magia lib. 2. capi. 6. n. 17.
D. August. de natur. demon. cap. 3. † Sed spō
30 te veniunt, ut homines Magis infedere deti-
neant, siue ut ait D. Chrysostomus apud Simac.
d. titu. 63. n. 31. *Simulat se captum, ut te ca-
piat. se victum, ut te vincat. se tibi subditum, ut
te sibi subdat, adque prestingat.* † Quia om-
31 nia sunt ludificationes animarum, ut ait D.
Aug. libr. 10. Ciuit. Dei c. 11. *Totū hoc ad eoj-
dem dæmones pertinet ludificatores animarum
sibi nec subditarum, & voluntaria sibi ludi-
bria de hominum erroribus exhibentes.*

¶ Nisi velis cogi à dæmone superiore
32 Paredro, vel Seroctino, cum quo Magus socie-
tatem inerat, vulgo Familiar. ut de Deo So-
cratis refert Max. Tyrius serm. 26. de Simone
Mago, D. Clem. lib. 2. Recognit. de Apollonio
Thyaneo, Philostrat. in eius vita, de alijs mul-
tis Remig. libr. 1. demonol. capit. 3. cum seqq.
Jacob. Graffis libr. 2. Deciss. capit. 5. ex nu. 17
† Nam ut Angeli boni sibi superioribus spon-
33 te, & alacriter obtemperant, sic è contrario
cacodæmones superioribus suis, ut praua mā-
cipia duris dominis, aut inuicilior tyrano po-
tentiore, non nisi inuiti, & malo domini obe-
diunt, ut tradunt D. Thom. par. 1. q. 90. art. 20.
Binsfeld. in confess. malef. præluq. 10. Bartho.
Spina de strigib. cap. 18. Martin. del Rio libr.
2. Magic. q. 30. sect. 1. † Sic legimus Asmodæ-
34 um diabolum ab Angelo Raphaelle ligatum in
deserto, Tob. capi. 8. & quatuor illos Angelos
(quos dæmones fuisse Beda testatur) ligatos
ab Angelo, in magno Euphratis flumine Apo-
calyp. cap. 10. & ab Angelo itidem ligatum dia-
bolum cathena per annos mille in abyssum,
Apocalyp. capit. 20. † Sic ergo intelligendum
35 est quotiens legitur dæmones ab hominibus
ligari, compelli, detineri, insis optemperari,
& similia, quæ ad dæmonem superiorem refe-
rantur, ut probant Eusebius libr. 5. preparat.
Euange. capit. 6. sic dæmones annulis includi,
Victoria relect. de Magia, sic Archimagus dū
ait, *Inuitos cogi parere virtute quorundam di-
uinorum nominum adiuratos.*

¶ Nam licet in terra tenebrarum nullus
sit ordo, sed sempiternus horror, inhauitet
36 ut ait

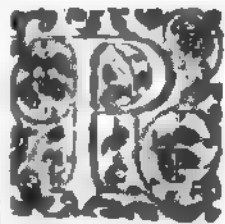
vt ait Iob cap. 1. quia cum a gratia exciderint demones, nullus datur inter ipsos ordo, qui eos ad aeternam beatitudinem perducatur, vt ait Pet. Thyreus, de demoniac. p. 1. capit. 12. n. 5. quia vt ait Iesai. cap. 7. Non est pax impijs. † At tamen ratione naturae datur inter demones ordo, & principatum Nam Christus in Euangelio regnum Satan tribuit, D. Luc. cap. 11. D. Math. cap. 12. Si enim Satanas Satanam eiicit quo modo stabit regnum eius. † Principatum, & potestatem concedunt D. Matth. 4. cap. 12 D. Marc. cap. 3. Belzebub princeps demoniorum D. Paul. ad Ephes. 6. Aduersus principes, & potestates. Iob. capit. 41. Ipse est Rex super omnes filios superbiae. † Nam vt inter Angelos bonos sunt Archangeli, Seraphines, Throni, Cherubines, Virtutes, Principatus, Potestates, Dominationes, sic inter Demones alij praesunt alijs, vt docet D. Thom. p. 1. q. 109. art. 2. Guillel. Parisiens. de vniuers. p. fin. c. 14. 15. 16. Suarez de Angel. lib. 1. cap. 14. n. 18. & melius lib. 8. cap. 21. ex n. 1. ultra ab eo relatis Hieron. Mengus in doct. ad malign. spirit. cap. 7. & in compend. lib. 1. cap. 4. Pet. Thyreus de demoniac. p. 1. Mart. del Rio lib. 2. Magicar. q. 30. sect. 1. Bart. Spina tract. de Strigib. capit. 18.

CAP. XIII. De Pacto solemn- ni, vel expresso cum daemone contracto.

SVMMARIVM.

1. Pactum expressum contrahitur cum daemone.
2. Pactum solemnne contrahitur solemnitate varia.
3. Diabolus in pacto solemnni aliquando cernitur, aliquando auditur tantum.
4. Nouitius defertur per aera ad pacta solemnna in conuentibus facienda.
5. Pacto solemnni Magus Deum abnegat, & adhaeret daemone.
6. Magus in pacto solemnni Deiparæ, & omnium Sanctorum renunciat patrocinium, abnegat baptisma, & alia sacramenta.
7. Pacti solemnnis schedulam obsignat Magus, & tradit daemone.
8. Diabolus cupit in huiusmodi abnegatione, ne homines ad sanam mentem redeant.
9. Pactum expressum aliquando contrahitur cum Mago nomine demonis.
10. Pactum cum Mago demonis nomine pertinet ad expressam eius professionem.

11. Religiosi ex professione in manus Praelati obligantur Deo.
12. Magus in pacto solemnni, quia daemone promittit.
13. Diabolus omni conatu fidem Catholicam praehere procurat.
14. Magus promissis per demonis salutem iurat, taëlis paginis nigris super circulo terrae insculpto.
15. Diabolus, quia nam promittat Mago in pacto solemnni.
16. Mago post pactum solemnne, deletur de libro vitae, & inscribitur in libro mortis nigerimo.
17. Magis diabolus fingit baptisma delere, & nouo illos in hacro tingere.
18. Nouitio Mago immutat nomen diabolus.
19. Stigmatum Mago signatur a diabolo.
20. Antichristus signauit suos caractere bestiae.
21. Deus signat caractere baptismi suos, quod nequissimus emulatur.
22. T. litera salutifera serui Dei signantur.
23. O litera mortifera diabolus suos designat.
24. Bestiae nomen, vel caracter signat in fronte diabolus, vel in dextra manu.
25. Magi patiuntur se a daemone signare stigmate.
26. Stigmata, quandoque in sinistro femore diabolus impingit.
27. Stigmata aliquando diabolus in oculis adurit.
28. Stigmata non omnibus demon impingit, sed illis de quorum fide dubitat.
29. Magi offerunt daemone partem rerum externarum.
30. Sacrificium peragitur a Mago aëribus maleficis obcultum Latria.
31. Crimina horrenda post demonis sacrificium.
32. Sagarum horrenda absoluta conuicti ex oculis euanescent, & unusquisque a suo daemone defertur ante quam lux adueniat.

ACTVM expressum contrahitur cum ipso daemone loquendo, & paciscendo in corpore aëreo, vel aliter apparente, stipulante, & promittente, quam abominationem taxat sacra Paremia; in hęc verba Sapient. cap. 13. v. 17. Non erubescit loqui cum illo, qui sine anima est, & pro sanitate quidem infirmum deprecatur, & pro vita rogat mortuum, & in adiutorium inutilem inuocat. † Idque dupliciter: primum fit solemnitate varia, ipsi cacodæmoni visibiliter corporeā aliqua forma aparenti in communi

male-

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

maleficorum cœtu, vel conuenticulo non secus, ac Religiosi votum solemne solent profiteri, vt tradunt *Simanc. Episcopus Ciuitatens. de Cathol. instit. tit. 63. Iacob. Sprenger. in Malleo malef. p. 2. cap. 2. q. 1. Paul. Grilland. de Sortileg. q. 3. numer. 1.* † Aliquando tamen diabolus non cernitur, sed loquens tantum auditur, ne pasciscens eius aspectus reformidet, vt narrant *Casarius lib. 2. Miracul. c. 12. Pet. Binsfeld. in confess. malefic. prælud. 6. Mart. del Rio lib. 2. Magicar. disq. q. 4. Ioann. Mallerus de virtut. Theologic. tract. 10. cap. 8. dub. 1. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. libr. 17. cap. 15. ex n. 153.* † Regulariter ad hoc solet nouicius à Magisterulo deuehi noctis tempore per aëra ad conuentus, & ducitur ad Satanam, qui in forma visibili hirci, vel canis, vel alterius animalis, residet in folio Regio mirificè ornato, more principum, & ibi astantibus Maleficis, & Sagis Homagium abominandum demoni præstat, vt tradunt *Spreng. & Grilland. & alij vbi prox. Alfons. Castro de iusta heretic. punit. lib. 1. cap. 16. Nicol. EymERIC. in direct. Inquis. p. 2. q. 47. Bern. Comensis, tract. de strigib. ex num. 1. Martin. del Rio d. lib. 2. q. 4.*

¶ Tunc enim inter alia sceleris horrenda, primo nouicius creatorem suum Deum Opt. Max. ore negat, manu extestuat, & demoni tanquam Deo adhæret, promittendo se ab eo nunquā recessurū, vt tradit *D. Hyppolit. martyr lib. de consumat. mundi. coacturum demonem, vt perfide dicat, Nego creatorem cœli, & terræ, nego baptisma, nego adorationem Deo à me præstari solitam, sibi adharco, in te credo.* † Deinde sacro Sæctæ Deiparæ Virginis *MARIÆ*, & omnium cœlitum patrocinia, nefando ore, renunciat, & promittit crucem, & eorum imagines solo prosternere, & pedibus cōculcare, vbi primum se cedat occasio, abnegat baptisma, & omnia alia sacramenta, vt tradūt *Sprenger. Grilland. Binsfeld. Castro, Mart. del Rio, & alij vbi sup.* † Idque scripto proprio & manu propria obsignatum tradit demoni, vt instrumentum suæ seruitutis, vt in hæc verba *Mart. del Rio d. q. 4. Et ab eo insus abnegare Christum Filium Dei, eiusque matrem Mariam, cum omni Christianismi propositi, & ipsam abnegationē scripto firmare, & scriptam signare, & signatam sibi tradere, eiusque seruitio se adscere.* † Nam solertissimus dæmō cum ex hoc pacto homines in summas misérias detrudat, ne resiliant, & tam duræ seruitutis iugum excutiant, hanc imprimis abnegationem procurat, & ei iure iurando fidem præstare, & scripto firmare ne ad rectam mē-

tem vnquam reddere posse confidat, vt docet *Binsfeld. vbi sup. prælud. fin. ad fin. eamq; quādoque sanguine proprio scriptam obsignant, vt tradunt D. Anton. in summ. p. 4. tit. 15. cap. 45. Surius tom. 1.*

¶ Aliquando tamen diabolus, nec cernitur, nec auditur, sed cum Mago eius nomine stipulante pactum contrahitur, vel libello præsentato Mago in persona dæmonis acceptante, vt ex Sagarum confessionibus tradiderunt *Inquisitores Germania in Mall. malefic. p. 2. q. 1. cap. 2. Binsfeld. & Remig. vbi sup. Cardin. Toledo in Sum. lib. 4. cap. 14. num. 10. Fracisc. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 8. Farin. tom. 1. q. 20. num. 77.* † Et licet hanc speciem pacti solemni, quod per Vicarium Magum solent imittere, ad tacitum pactum traducat *Grilland. d. q. 3.* ad expressam pertinet professionem, nam expresse sit ipso dæmoni per Vicarium acceptante, vt tradit *Mart. del Rio vbi sup. d. q. 4.* † Nam Religiosi, eo quod ipso Deo visibili forma apparenti professionem suam non emittant, sed in manus prælati, qui eius nomine eam acceptat, non propterea dicuntur professionem solemnem non facere, nā de essentia professionis solēnis est, quod fiat solemniter in manus prælati, vel alio eius nomine coram testibus, ore proprio, vel scripturā propria, vt docet *Enn. Rodriguez Regul. qq. lib. 1.*

¶ Post abnegationem nouicius promittit se nunquam ad fidem Catholicam reuersurum: sed solum ea, quæ per ipsum Principem erunt dicenda, in quibus semper additum, & obedientem esse pollicetur. atque venire ad ludos, & adesse sacrificijs Magicis, & solitas cum illis preces effundere, & qua poterit alios ad suam professionem seducere, vt tradunt *Grilland. d. q. 7. num. 26. Remig. lib. 1. demonol. capit. 1. & 5. Binsfeld. d. prælud. 6.* † Nam diabolus omni conatu fidem catholicam præuerrere procurat, vt homines à cœlestibus curis, & vita æterna, ad quam nati sunt, ad nefaria ista horrendaq; seducat: quia vt legitur apud *D. Luc. c. 8. v. 12. Venit diabolus, & tollit verbum de corde illorum, ne salui fiant.* hoc est fidem veram, eiusque confessionem, vt tradit *D. August. lib. 10. Ciuit. Dei cap. 20. & lib. 20. contra Faust. cap. 22.* † Quæ omnia, & alia multa horrenda, & abominanda scelera nouicius iure iurando per ipsius met Principis salutem confirmat, tactis scripturis super quodam magnū librū, obscuras paginas continentē, & de his omnibus Homagium præstat super circulū in terra insculptū, quia circulus expers principij, & finis symbolum est diuini

15 ratis, cuius diabolus cupidus est, vt;ra iunt
D. Auguſt. lib. 10. Ciuit. Dei ca. 11. D. Thom.
p. 1. q. 115. art. 5. & 2. 2. q. 95. art. 5. ¶ Tunc
 ē conuerſo dæmon Mago promittit, illi ſem-
 per ſe adiunaturum, diuitias, honores, & gau-
 dia immenſa, quæ in hoc mundo deſideraue-
 rit, præſtiturum, & poſt hanc vitam alia maio-
 iora daturum; conſtituitque ad cuſtodiam ip-
 ſius Magi proſequentis vnum dæmonem, quem
 Magiſterulum vocant, vel Martinelum, qui ei
 nunquam valet derelinquere, & in omnibus
 ſertit, vt tradunt *Grilland. Remig. & Bins-*
feld. ubi ſup. Malderus d. cap. 8. dub. 1. Mart.
del Rio d. lib. 2. q. 4. & 16. Sprenger. in Mall.
p. 2. q. 1. cap. 2.

16 ¶ Quibus peractis deletur iſte de libro vi-
 tz, & incipitur in libro mortis nigerrimo, &
 turpiſſimum anum ipſius demonis, in forma ni-
 gri hirci ſedentis, oſculantur, vt de Auinionē-
 ſibus Sagis legitur apud *Sebaſt. Michael. in*
Pneumalog. Marti. del Rio lib. 5. Magic. ſect.
 17 16. ¶ Vnguemque illis dæmon in frontem
 inicit, ſingens ſe Chriſma abradare, & baptiſ-
 mi characterem delere, ſicet, quoque illos no-
 uo tingit labacro baptiſmatis; nam vt ait Ter-
 tul. lib. de baptiſ. *Hinc quoque ſtudium diabo-*
læ recognoſcimus, rei Dei amulantis, cum & ip-
 18 *ſe baptiſmum in ſuis exercet.* ¶ Et negato
 priore nomine, nouum illis inditur, vt tradunt
Grilland. Remigius, & Mart. del Rio ubi ſup.
 cuius rei exempla cernuntur inturpiſſimis illis
 Sathanæ membris, cum Ægyptius Pharaon
 Iſepli nomen mutat, *Genef. cap. 45.* Nabucho-
 donosor, alia imponit nomina Danieli, & ſo-
 cijs, vt legitur *Daniel. cap. 3.* ¶ Et veluti de
 lapide empta mancipia fugitiua ſtigmatē, ſeu
 caractere inuruntur, quemadmodum Antichriſt-
 us vltimis temporibus ſignaturum ſuos legi-
 mus Apocalypſ. cap. 13. v. 16. *Et faciet omnes*
puiſillos, & magnos diuites, & pauperes, & li-
 19 *beros, & ſeruos habere characterem in dextera*
manu ſua, aut in frontibus ſuis. ¶ Quod lite-
 rali ſenſu de vero caractere, ſeu ſigno beſtiæ
 accipiendum, docent *Ribadeneira, & Balca-*
zar d. v. 16. Hypol. de conſum. mund. lib. 1. Ma-
luenda de Antichriſto lib. 8. cap. 18.

20 ¶ Amat enim nequiſſimus Deus imita-
 ri, qui in veteri Teſtamento ſuos ſigno circun-
 ciſionis, in Nouo autem ſignat baptiſmatis
 caractere, cuius ſtigmatē in die iudicij diſtin-
 guemur a paganis, & infidelibus; nam iuſtos
 ſignatos eſſe manifeſte colligitur Apocalypſ.
 cap. 7. v. 3. *Noliſte nocere terræ, & mari, ne-*
 21 *que arboribus, quonſq; ſignemus ſeruos Dei no-*
ſtros in frontibus eorum ¶ Cuius ſignum Cru-
 cem eſſe ſalutiſeram, non ſolum Chriſtianis,

ſed Æthnicis quoque reputatam, qui Serapi-
 dis Idolo ſalutis pectore literam T. ea de cau-
 ſa pingebant, vt tradunt *Cæl. Rhodigin. libr.*
10. antiq. lect. cap. 8. Prædus apud auunculum
meum in Regias Ezechiel. explanat. tom. 1. c.
9. pag. 129. ¶ Sic diabolus, vt Deum imete-
 tur ſuos mortiferum & ſolet impingere, quæ
 morituris aponcbatur, vt tradit *D. Iſidor. lib.*
1. Origin. cap. 23. De qua Perſius ita canit.

22 *Et potius nigrum vitio præſingere Theta.*
 Vel nomen beſtiæ, vel caracter eius, aut in frō-
 te, aut in manu, iuxta illud Apocalypſ. ca. 13.
 v. 17. *Habere characterem in dextra manu ſua*
aut in frontibus. Et rursus ca. 14. v. 11. *Siquis*
adorauerit beſtiam accipiet characterem in
fronte ſua, aut in manu ſua; & iterum cap. 16.
v. 2. Qui habebant characterem beſtiæ, & tan-
 23 *dem cap. 19. v. 20. Seduxit eos, qui acceperunt*
characterem beſtiæ, quæ de Antichriſto inter-
pretatur, Maluenda de Antichriſt. lib. 8. c. 18.
 ¶ Et Magis huiusmodi probabili argumento
 accommodant a dæmone ſe pati in fronte, aut
 manu ſtigmatē ſignari, *Tertulian. lib. de præ-*
ſcript. aduerſ. heres. Remig. libr. 1. demonolæ.
cap. 5. Ioan. Niderus in Formicar. lib. 5. Spræ-
ger, Grilland. Mart. del Rio, Binsfeld. Mal-
derus, & alij ubi ſup. Valle de Moura tract. de
 24 *Incantat. opuſc. 1. ſect. 2. cap. 6. num. 4.* ¶ Ali-

25 quibus tamen in ſiniſtro ſcæmore ſtigma im-
 pingit, vt de Mugeta Saga ſcribit *Remig. d.*
cap. 5. aliquibus in humero ſiniſtro, vt de Ba-
 iarone ſcæmina tradit *Charondas lib. de Anti-*
chriſt. not. 1. alijs in poſterioribus partibus
 extantiz dexterae auris, vt docet *Irenæus lib.*
 26 *1. contra hæreſ. cap. 24.* ¶ Aliquibus etiam in
 27 oculis hæc ſtigmata ſolet diabolus imprime-
 re, prope pupilam, ad inſtar veſtigij leporis,
 vel manus bufonis, rubet, vel catelli nigri,
 ex quo dicitur Magos huiusmodi duplicem ha-
 bere pupilam, vt notat *Mart. del Rio ubi ſup.*
Lemb. Danaus de ſortiarj. Bodin. lib. 2. cap. 4.
 28 ¶ Sed non omnibus Maleficis ſolet dæmon
 ſtigmata impingere, ſed illis tantum, de quo-
 rum fide dubitat, quemadmodum domini fu-
 gitiuos ſeruos notis inurunt, ne eorum domi-
 nium valeant ſubterfugere, vt tradit *Valle de*
Moura d. num. 4. Binsfeld. m. l. 9. C. de malef.
& Maſb. reg. 14.

29 ¶ Et tandem vt ſuo Principi, in ſupremæ
 poteſtatis recognitionem, ac vaſalugium pro-
 ſitentes huiusmodi ſolent exhibere partem re-
 rum externarum, & vt enſilium: vt ex bonis cor-
 poris, ſanguinem, vt in ſacris Baal legitur,
Reg. 3. cap. 18. Ex bonis naturæ filios, vt in ſa-
 cris Molochi habetur, *Reg. 4. cap. 26.* ex fortu-
 næ fragmentū veſtis, an quia Regi ſoliti ſint

30 substernere vestimenta, *Reg. 4. cap. 9. Matth. capi. 27.* Denique peragitur sacrificium per Magum reuestitum cum cassula sine cruce, ascantibus maleficis, & Sagis cum candelis expice, lumine ex aduerso podice dæmonis petito, qui in forma hirci, vel alterius animalis relictet, magna cum maiestate, dum ei talis cultus latræ exhibetur, vt tradunt *Mart. del Rio, Remigius Binsfeld, & alij ubi sup. Sebastian. Michael. in Pneumalog.* 4 Postea parantur mensæ varijs dapibus adstructæ, præsertim carminibus exhumatorum, & infantium necatorum asis, aut decoctis sine sale, ibique epulantur maxima cum hilaritate, & postea sublati mensis, psalunt, tripudiant, cantant magna cum exultatione, in honorem asserti principis Belzebub, ac denique dæmonibus seorsim commisceantur, viri succubis, fæminæ incubis, & alia fœdissima peragunt, dictu vel audituue indigna, quæ videri possint apud *Sebastia. Michael. Remigium, del Rium, & lios ubi sup.*

32 4 Quibus absolutis suum diabolum, quem *Martinelum* vocant vnusquisque asumit, & in locum vnde venerant, reuertuntur, antequam lux adueniat, & tunc omnia subito oculis euasunt, & nouicijs his fœdissimis iniciatus, seu iuciatu suo dæmoni paredro adhæret adiutus, qui ei ad sumas infelicitates, & ad mortem deducit, vt tradit *Grillæ. d. 9. 7. ex. n. 25. Remig. d. lib. 1. c. 10. Mar. del Rio. d. li. 2. q. 16.*

CAP. XIII. De Pacto tracito, vel implicito.

SVMMARIVM.

1. Pactum implicitum contrahitur quando quis supersticiosus vtitur rebus.
2. Bona fides non excusat à pacto implicito.
3. Pactum implicitum contrahitur ab ignorante.
4. Pactum implicitum datur quandoque ex sola applicatione, sine intentione.
5. Pactum implicitum contrahit, vtens supersticiosus rebus, quamuis protestetur.
6. Protestatio non liberat, quando non est dubium quod dæmon subsistat.
7. Peccatum veniale non datur ex leuitate in pacti impliciti.
8. Ignorantia non excusat illis, qui tenentur scire.
9. Peccatum est mortale in pactu implicitu quævis nil cum Mago, vel dæmone contrahas.
10. Faciens à dæmone instituta fieri discedit à Deo.
11. Pactum implicitum continet apostasiam.

12. Omnis amicitia cum dæmone interdicta est.
13. Bellum cum dæmone gerimus à prima luce.
14. Dæmonem veritatem dicenti audire non debemus.
15. Satane, & pompis eius renitiāmus in baptismo.
16. Pactum tacitum à peccato mortali non excusat.
17. Dæmonis amicitia cunctis est nocentiora vulneribus.

ACTVM implicitum, siue tacitum contrahitur cum dæmone, quotiens quis supersticiosus vtitur rebus, verbis, formalis, orationibus, nominibus, caracteribus, signis, annulis, phylacterijs, vel alijs rebus à Mago institutis, *Grillæ. d. de sortileg. q. 10. Alf. Castro de iusta heret. punit. lib. 1. c. 14. Suarez de Relig. tom. 1. lib. 2. c. 15. n. 1. Th. Sanchez tom. 1. Decalog. lib. 2. ca. 40. n. 8. Farina. tom. 1. q. 20. n. 80. Valle de Moura tract. de Incant. episc. 1. sect. 2. c. 5. n. 25. & c. 18. n. 22. & sect. 3. c. 4. ex n. 18. & c. 5. n. 19.* 4 Etiam si nesciat esse mala, & à dæmone instituta, vel quia illa accepit ab hominibus vulgo habitis bonis, vel quia illa didicit legens libros supersticiosos, putans esse alicuius philosophi, & vtitur bona fide, quia nihilominus non liberabitur à pacto implicito, vt tradit *Mar. del Rio lib. 2. Mag. disp. c. 8. dub. 1. 4* Nā pactum implicitum contrahitur ab ignorante, & præter eius intentionem, atq; nullo pacto stare volente, vt docent *D. Thom. 2. 2. q. 95. art. 2. Th. Sánchez lib. 2. Decalog. c. 40. n. 3. Suarez de Relig. lib. 2. c. 16. n. 26. Alf. de Castro d. c. 14. Moura de Incant. d. sect. 2. c. 18. n. 20.* 5 Etiam si vellet oppositum, & protestetur se nolle pactum cum dæmone contrahere, quia dari potest formula, vt ex parte ministri solum requiratur applicationem ad hoc, vt reliqua dæmon operetur, ita vt positis reb, quibus pacta continentur, non sit in eius potestate dæmonem impedire operantem, vt tradunt *Castro, & Suarez ubi sup. Sánchez d. lib. 2. c. 38. n. 5. Moura d. c. 18. n. 21.* 6 Et ita quantumuis per protestationem excludat dæmonem, quantum ex se est, si tamē ipse occurrit, non liberatur, quia eo ipso, quod facit, quæ à Mago sunt instituta fieri, tacite consentiunt aius pacto, et maiore, vt præter supradictos tradit *Lessius de iustit. c. 44. dub. 4. n. 26.* 7 Nā protestatio non liberat, quando non est dubium, quod dæmon subsistat, vt docent *Sanchez d. c. 38. n. 3. & c. 40. n. 4. & 25. & lib. 7. de Matrim. disp. 95. nu. 4.*

9 Nec datur peccatum veniale ex leuitate

ipſus, nam in quocumque caſu (ſi datur plena aduertentia) peccatum eſt mortale, niſi in reſticis, vel idiotis, in quibus vel nullum, vel leuiſſimum eſt peccatu. n, vt docent *D. Thom. 2. 2. q. 74. art. 5. & ibi Medina diſp. 1. & qua. 76. art. 2.* † Nam in alijs, qui tenentur ſcire, vt Eccleſiæ Paſtores, Doctores, Confeſſarij, Cõcionatores, Iudices, Theologi, & Iuriſperiti, craſſa, & ſupina eſt ignorantia, quæ eos minime excuſat, vt tradunt *Simanc. de Cathol. inſtit. titu. 27. nu. 13. Franc. Pegna ad Eymeric. in direct. inquis. p. 1. q. 7. n. 22. Tiber. Decian. lib. 5. Criminal. capi. 37. nu. 15. Farinacius de heretic. q. 181.* † Et ita grauiffimè peccant, etiam ſi pactum nullum cum dæmone, aut Mago contraxerint, nec velint, eo conſentire, nã eo ipſo, quod faciunt, quod ab eis ſunt inſtituta fieri, tacite conſentiunt in pacto, ſaltem inito cum primo facti auctore, vt tradit *Nicol. Romigiust lib. 1. demonolat. cap. 1. & 3.* † Ex per conſequens diſcedunt à Deo, etiam ſi à dæmone nihil expectentur, quia faciunt, quæ ab illo ſunt inſtituta fieri, nam vt ait *D. Luc. capit. 11. Qui non eſt mecum aduerſus me eſt, Quod grauiffimum eſt peccatum D. Auguſt. lib. 2. in Genef. ad liter. cap. penul. Tarrecrem. in cap. non obſeruetis 26. q. 7.*

¶ Quare ſe pactis huiusmodi implicari, nihil aliud eſt, quam Chriſti militiam diſſerere, & ad tentoria diaboli, perfidiæ, transfugij, & apoſtaſiæ crimine ſe recipere, vt tradunt *Frã. Suarez d. lib. 2. cap. 9. Petr. Binsfeld. in cõſeſſ. maleſpralud. 6.* † Eſt enim nobis ab ineunte luce indictum bellum cum dæmone, quod dominus, vt Pater patratuſ in Paradyſo induxit, dum ad dæmonem ait *Genef. cap. 3. Inimicitias ponam inter te, & mulierem, ſemen tuum & ſemen illius.* † In quem locum ex Greco vertit *Mart. del Rio. Ponam bellum irreconciliabile, nam vt ait Iob. cap. 40. v. 27. Memento belli, nec ultra addas loqui.* † Quia nec veritatem dicentem ad dæmonem accedere debemus, *Exod. cap. 12. Etiam ſi dixerint vobis, & ita eueniet ne credatis eis.* Ob quod Dominus veritatem prædicantem, dæmonem compescuit apud, *D. Luc. cap. 4. Omneſce, & exi ab eo.* † Quod poteſta ſacramento adacti ſeruandum nomine Eccleſiæ, rogante ſacerdote, & patrinis pro nobis reſpondentibus, iterum, atque iterum promiſſimus, *Nos abrenunciare Satanae, & pompis eius.* † Qua propter etſi tale pactum manifeſta hæreſi damnari nequeat, ab expreſſo, & lætali crimine excuſari non poteſt, vt Deo inobedientes intimanti, tam per Moysi *Exod. cap. 20. Non habebis Deos alienos coram me,* quam per Apoſto-

lum *Corinth. 1. cap. 10. Nolo ſocios vos fieri demoniorum.* † Quorum amicitia cunctis eſt nocentiora vulneribus, vt tradunt *D. Tb. 2. 2. q. 95. art. 1. & q. 96. art. 2. & Opuſc. 25. capi. fin. & Sent. 4. diſt. 34. q. 1. art. 3. Soto lib. 8. de Juſt. q. 3. art. 3. Sanchez lib. 7. de Matr. diſp. 95. ex nu. 1. & in Decalog. li. 2. c. 33. nu. 6. Suarez de Relig. lib. 2. c. 8. nu. 16. tom. 2. Pegna ad Eymeric. 2. 2. q. 43. Maiol. tom. 2. colloq. 3.*

CAP. XV. De ſignis, quibus pacta cum dæmone dignoſcantur.

SVMMARIVM.

1. Demones quære rebus diuinis naturalibus, vel artificialibus pacta ſimulant.
2. Satanas transfigurare ſe in Angelum lucis.
3. Magi ex pacto nonnulla faciunt ſimilia corti, quæ faciunt ſancti.
4. Magi ſanant agrotos, & de corporibus obſeſis eiciunt demonia.
5. Non eſt credendum omni ſpiritu.
6. Effeſtus quando ſuperat naturæ vires, aut artificium, dæmoni eſt referendus.
7. Effeſtus ſpirituſualis quod non eſt à Deo, eſt dæmoniacus.
8. Effeſtus non miraculoſus, nec naturalis, nec artificialis dæmoni imputatur.
9. Orationes, & formula à pribatis inſtituta ad mirabiles effeſtus, dæmoni ſunt referenda.
10. Verba non ſunt, quæ phyſicè operando miraculoſe agant.
11. Pribatus non poteſt inſtituere formulam, quæ ad inſtar ſacramentalium operetur.
12. Formula non poteſt inſtitui à pribato, quæ vi operis producat effeſtum.
13. Verba nulla poſſunt inſtitui, quæ directo poſſint ſteſtere Deum.
14. Pactum non poteſt inſtitui abſque libero conſenſu utriuſque partis.
15. Sanctitas miniſtri non excuſat, vt quaſi ceptis verbis admiracula utatur.
16. Orationes, quæ continent aliquid otioſum pacto referuntur.
17. Litera Effeſſima ad varios effeſtus ſuperſtitioſa.
18. Formula ſuſpecta contra nocturnas infeſtationes.
19. Nomina barbara, & peregrina apud dæmones maximam vim habent.
20. Nomina diuina non valent quocumque effeſtus operare.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

21. Oratio continens verba peregrina, damnatur.
22. Exorcismi in malignos spiritus ex nominibus Hebreis damnantur.
23. Priuatus non potest instituire exorcismos, aut sacramentalia.
24. Exorcismi a Mengo continent nomina Hebraea sine causa.
25. Nomina expositoria Dei non constat, quod magis hos effectus, quam alios habeant.
26. Nomina diuina in formam complicata, quando superstitiosa videantur.
27. Nominibus diuinis quando alia superstitiosa aducuntur pactum in est.
28. Nomina incognita non operantur virtute diuina.
29. Nominibus diuinis Iudei in suis Phylacterijs utebantur.
30. Falsitas in materia verborum non operantur virtute diuina.
31. Orationes, quae continent falsitatem pactio suspecta sunt.
32. Formula pactio suspecta.
33. Imagines, prater Dei, Dei pare, vel sanctorum, vel signa, quae non tenent ad conclusionem superstitiosa sunt.
34. Cruz aut verba sacra indecentur collocata in orationibus per cuius iniuria applicatur.
35. Consecrationis verbis utens ad vulnere sananda, vt Magus damnatus fuit.
36. Consecrationis verba non ad vulnera consolidanda, instituta sunt.
37. Diabolus quando nocere non potest dando venenū incantationis clare, addit nomē sacrū
38. Verba quanto sanctiora a maleficis applicata, tanto sunt nefandiora.
39. Nomina diuina incognita significationis a quod adhibentur superstitiosa sunt.
40. Nomina diuina a maleficis aducta signa esse solent pacti latentis.
41. Nomina speciosissima, & cruce solent Magi cum iniuria applicare.
42. Euangelium sancti Ioannis, vel aliquis versus Psalmorum ad aliquos effectus portare, superstitiosum.
43. Verbis diuinis, qui virtutē aliquam tribuit de qua sufficēter non constat, superstitiosus.
44. Characteres, signa, sigilla, vel quid simile signa esse solent pacti latentis.
45. Characteres a caeli positurā fabricati superstitiosi.
46. Characteres huiusmodi, quia effectum nō habēt diuinū, nec naturale, sunt superstitiosi.
47. Magia persape Astrolog. a nomine adoleuit.
48. Characteres superstitiosi sunt pollicentes non pati ignes, &c.

49. Imagines ad caeli posituram fabricata nullam habent virtutem.
50. Orationes, quae petunt reuelationes, superstitiosae.
51. Orationes, quae promittunt gratiam gratis datam, superstitiosae.
52. Orationes, quae promittunt securitatem vitae, superstitiosae.
53. Orationes, quae promittunt effectus, quae nō habeat à natura, vel à Deo, superstitiosae.
54. Orationes, quae constituunt spem in modo scribendi, recitandi, &c. superstitiosae.
55. Orationes, quae iubent recitari a puero, &c. vel tali hora, superstitiosae.
56. Orationes, quae iubent aliquid facere Oriente Sole, &c. superstitiosae.
57. Orationes, quae exoptant aliquos ritus, superstitiosae.
58. Orationes, quae ex natura sua effectū nō habēt, si adhibita circumstantia, operantur, superstitiosae.
49. Pactum in est in barbarum applicatione, vel collocatione.
60. Medicina superstitiosa est confecta extulibus verbis collecta in festo S. Ioannis, &c.
61. Hostia consecrata ad amorem conciliandū, superstitiosa.
62. Diuina res ad aliquod effectus, quos non habent ex natura sua, vel Dei institutione.

ACTA huiusmodi, quia enixe dæmones occultare solent, vt incautos decipiant, multis vtuntur mormo lytijs, & extratagemijs, ne eius praesentia dignoscatur, ideo quandoq; rebus diuinis, quandoque naturalibus, vel artificialibus pacta simulant, vt tradit Mart. del Rio lib. 1. Magic. c. 1 q. 4. † Quare opere precii me taciturni existimaui, si regulas, & signa proponā, quibus pacta huiusmodi cū dæmone conueneta dignoscantur, ne venenū incautis auro propinetur, quia vt ait Apost. Corinth. 1. c. 11. *Satanas transfiguratur se in Angelū lucis.* † Et sane nonnulla Magi operantur ex pacto cū dæmone, tere similia eorum, quae faciunt Sancti virtute diuina aut Philosophi ex rerum naturalium peritiā, quae causarum ignaris miraculo solent tribuere, quibus maxime subueniendum est, nam vt ait Dominus apud D. Matth. capit. 7. *videte ne quis vos seducat.* † Sanant interdum Magi agrotos, & e corporibus obseis eijciunt dæmonia, & alia patrantur, quae verorum miraculorum sunt similia D. Matth. capit. 24. *Surgens pseudochristi, & pseudoprophetae, & dabunt signa magna, & prodigia, ita vt in errorem includant (si fieri potest) etiam electi.* † Signa autem quibus pacta

paſta huiusmodi cognoſci poſſint, non ſunt omnibus peruia, ideo de illis inſtituendus eſt ſermo, nam vt ait D. Ioan. Canonic. 1. cap. 4. v. 1. *Nolite omni ſpiritu credere, ſed probate ſpiritus ſi ex Deo ſint.*

¶ Primum ſignum eſt, quando effectus ſuperat naturæ, aut artiſicij vires, quia tribuendus eſt cauſa ſpiritualli latenti, nō diuina, quia de illis Deus nil tale promiſſit, ergo diabolica, vt dixi in *Epit. de Mag. lib. 2. c. 9. ex n. 32.*

¶ Quando enim effectus creditur, quod ſit ſpirituallis, ſi nullatenus cōſtat, quod ſit diuinus, neque Deo tribui poſſit, aut per ſacram Scripturam, aut Eccleſiæ traditionem, pacto cū dē mone inito tribuendus eſt, vt docent D. Tho. 2. 2. q. 96. art. 2. & li. 4. contra Gent. c. 104. & 105. D. Aug. lib. 21. Ciuit. Dei c. 6. Orig. in Ieſu Naue cap. 15. bomil. 20. & contra Celſ. lib. 4. tom. 2. Grabiell. & alij Sent. 2. diſt. 8. q. 2. Salmeron. Actor. 19. Valent. d. q. 96. diſp. 6. q. 13. Perera lib. 1. de Mag. cap. 4. Leſſius lib. 2. de iuſt. cap. 43. dub. 10. ex num. 63. Iacob. Graſſis lib. 2. Deciſſion. cap. 3. ex num. 7. & cap. 4. nu. 4. & cap. 5. ex n. 1. Grilland. de Sortileg q. 6. n. 18. Simanc. de Cathol. Inſtit. tit. 63. nu. 33. Zerola in praxi Epiſcop. p. 1. v. ſuperſtitio n. 1.

¶ Vbi enim nec miraculum, nec naturæ vis, nec artiſicij ſolertia intercedit, pactū interuenit. Caietan. in ſumma v. incantatio. Valent. in D. Tb. 2. 2. q. 12. diſp. 6. Fran. Voſlor. in reſc. de Mag. nu. 26. relati à me d. lib. 2. cap. 9. nu. 3. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 15. nu. 14. Epiſcop. Campanill. diuerſ. Iur. rub. 11. cap. 26. nu. 99.

¶ Secundum ſignum, ſi ad vulnera medenda, ſanguinem ſiſtendum, febres tollēdas, demones pellendos, locuſtas arcendas, vel alios effectus operādos viſibiles, & palpabiles, orationes, formulas, nomina, vel quid ſimile à priuatis ordinentur, vel recitentur, vel appendantur, pacto ſuſpecta ſunt, vt dixi d. ca. 9. ex n. 4.

¶ Quia nulla ſunt verba quantumuis ſancta, quæ ex natura ſua phyſicè operando hanc poſtatem poſſint elargiri, D. Aug. li. 10. Ciuit. Dei c. 9. & 11. & lib. 21. c. 2. D. Tb. 2. 2. q. 96. art. 4. Alſi. Toſtatus Epiſcop. Avulenſ. in Lewis. 19. queſt. 19. Azpilcueta Nauarrus in Manual. cap. 11. num. 34. Pet. Ciruelo de ſuperſtis. part. 3. capit. 3. & 4. Franc. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 15. num. 26. Leonar. Leſſius lib. 2. de Iuſt. cap. 43. Maiolus tom. 2. Canicular. colloq. 3. ¶ Nec ratione inſtitutionis illum poſſunt effectum ſortiri, nam priuatus non poſteſt inſtituere formulam, quæ ad inſtar ſacramentalium operetur, nam ſacramentalia nituntur Eccleſiæ meritis, ſanctitati, & fidei, quæ à priuato, vt priuatus eſt, non poſſunt Deo of-

ferri, etſi offert ſalſarius eſt, vt docent D. Tb. 2. 2. q. 93. art. 3. Franc. Suarez de Relig. tom. 2. lib. 2. c. 1. pi. 2. num. 2. Thom. Sanchez tom. 1. Decalog. lib. 2. cap. 37. num. 2. ¶ Ideo neque orationes, neque ceremonias, nequid aliud, inſtituere poſteſt, quæ ex vi operis, etiam ſalſibiliter, producat effectum, ſiue natura ſua, ſiue modo miraculoſo, quantacumque ſanctitate præditus ſit, vt docent Mart. del Rio lib. 3. Margic. p. 2. q. 4. ſect. 8. Suarez tom. 3. p. 3. diſp. 15. ſect. 3. Sanchez d. lib. 2. c. 42. ex n. 15.

¶ Tertium ſi dictis orationibus, ſeu formulis promittatur effectum ex Deo impetrari, quia nulla poſſunt inſtitui verba, quæ directè, & phyſicè poſſint ſectere Deum ad miraculoſè operandum, vel indirectè tantū, & moraliter obiectiue, nempe ponendo obiectum, cuius præſentia Deus neceſſitaretur ad operandū, quia poſteſtas naturalis non poſteſt eſſe cauſa effectus ſupernaturalis, D. Tb. p. 1. q. 110. art. 3. & contra Gent. d. c. 103. D. D. in c. firmiter, de ſumma Trinit. & fide cath. ¶ Sic ergo aliunde participatur, non ex Deo, quia id fieret ex pacto diuino, vel ex libera collatione: pactum autem non poſteſt iniri abſque libero conſenſu vtriuſq. partis, quare concludendum eſt cum D. Tho. vbi ſup. d. q. 96. art. 2. Vnde ſi naturaliter non videntur tales effectus cauſare, conſequens eſt, quod non adhibeantur ad hos effectus cauſandos, tanquam cauſa, ſed ſolum quaſi ſigna, & ſic pertinent ad pacta cum demonibus inſita. ¶ Neque excuſat ſanctitas vitæ inſtituentis, vel vtentis, quia ſancti viri ad miracula edenda non ſunt vti certis, & quaſi conceptis verborum formulis, ſed modo ſic, modo aliter, prout Spiritus ſanctus ſugerebat, vt dixi lib. 2. de Mag. cap. 9. nu. 8. Raph. de la Torre tom. 2. q. 96. art. 4. diſp. 1.

¶ Quartū ſi tales orationes continent aliquid otioſum, vel extraneū, vel nomina incognita, obſcura, barbara, aut peregrina, quia procul dubio pacto ſuſpecta ſunt, vt dixi d. lib. 2. de Mag. c. 9. & n. 24. ¶ Vt de literis Ephēſinis dixi ſupra tom. 1. lib. 9. cap. 9. ex n. 5. quas in hæc verba reſert Cœl. Rhodig. lib. 16. antiq. lect. c. 14. Aſci, cataſci, ax, damnamens, eſion. ¶ Aut illa contra nocturnas inſeſtationes, Zeilo, Chuiſ, Liliſ, vt tradit Pe. Greg. in Syntag. p. 3. lib. 34. cap. 19. n. 5. Reginal. lib. 17. c. 159. ¶ Nā lāblicitus in Schola Peripateticorū diuinis nominibus barbaris, & peregrinis apud demones, quos Deos vocat maximā habere vim profitetur, vt tradit Rhodig. vbi ſup. lib. 10. c. 14. ¶ Sed mētur ſane, quia nomina etiā diuina ignotæ ſignificationis verba ſacra, quāuis virtutem habeant diuinā, nō propterea quocumq;

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

effectus valent operare, nec per quoscumque homines vsurpanda, vt tradit *Valle de Moura tractat. de Incant. opusc. 1. sect. 2. cap. 3. n. 46.*

¶ Ex quo capite damnantur nonnullæ orationes contra hanc regulam complicatas per Martinum de Arles tract. de superstit. n. 45. *Dominus dixit pax in celo, pax in terra, pax in isto A. liö, Iraftë, Drachon, &c. cöiurote, alligote, per Elim, per Olim, per Saboä, per Eliö, &c.*

¶ Item exorcismos, & cöiurationes, & imprecationes in malignos spiritus, quæ ex nominibus Hebræis abunde congeserunt Hieronimus Mengus Vitelian. duobus libris Petr. Antoni. *Stampa Clauener. in fuga Satana, quæ inferuntur in Malleo tom. 3.*

¶ Quia priuatus non potest instituire Exorcismos, Sacramenta, Sacramentalia, aut Sacrificium, vt tradunt Mar. del Rio li. 3. Mag p. 2. q. 4. sect. 8. §. 7. Vall. de Mo. d. sect. 2. c. 10. ex n. 1.

¶ Quinto in illis à Megno cöpositis exorcismis multa nomina Hebræa inseruntur sine causâ, qualia sunt *Hel, Heloyn, Heloa, Ebeye, Thetragammato, Adonai, Saday, Sabaoth, Sother, Ieboba, Hamansion, Ta, Mes-*

fiat, Eferabeye, &c. ¶ Quæ etli nomina sint nonnulla expositoria Dei, nõ cöstat quod hæc potest, quæ aliæ virtutes habeant dæmones pellendi, imo de alijs, & non de his dictum est illud Act. Apost. c. 19. v. 14. *Adiuuro vos per IESVM quem Paulus predicat, cui spiritus respondit, IESVM noui, & paulum scio vos autem, qui estis?*

¶ Vnde illa in formam complicata non videntur operare virtute diuina, nam licet ratione significationis superstitiosa non sint, ratione adinventionis pacto suspecta censentur, vt docent *D. Thom. d. q. 96. art. 4. & li. 4. contra Gent. c. 104. & 105. & Opus. 25. c. fin. Sima de Cath. Instit. tit. 63. n. 33. Iacob. Graffi. libr. 2. Decission. c. 3. ex n. 7. & cap. 4. n. 7.*

¶ Quintum, si cum diuinis nominibus alia superstitiosa inseruntur; nam in Concilio Romano, quod fuit congregatum sub Zacharia Pontifice ad damnandos errores Alberti, & Clementis hæreticorum, lecta vna oratione, in qua continébatur hæc nomina; *Suplico vos Angelos Vriel, Raguel, Tubuel, Michael, Adimis, Tubuas, Sabaoth, Simiel, &c.* Omnia dænata sunt, tanquam Magica, erroris, & superstitutionis plena, præter illud *Michael*, vt tradit *Su-*

rius mense Ian. to. 3. ¶ Quia vera sunt dæmonum nomina, licet illud *Vriel* reperiatur *Esdra 4. ca. 4.* Sed talis liber ab Ecclesia receptus non est, inter canonicos, *Trident. sess. 4.* Ideo nihil infringit, quia, & ibi reperies nomen *Jeremias*, quod nullius Angeli est, vt probat *Nic. Serrarius in Tob. ca. 12. q. 10.*

¶ Quæ omnia, & plura his similia, quibus superstitiosi vtuntur porten-

ta sunt veteris Iudaismi, nã Iudæi in suis phylacterijs, & incantationibus nominibus diuinis utebantur, vt tradunt *Orig. homi. 20. in c. 15. Iesu Naue, tom. 1. & cötra Cels. li. 4. tom. 4. Valle de Moura sect. 3. capit. 5. n. 26.*

¶ Sextum, quando in materia verborum aliquid falsitatis, aut vanitatis continetur, quia illius effectus non potest expectari à Deo, qui non est auctor falsitatis nam vt ait Regius Vates *Psal. 39. Non respexit ad vanitates, & insanias falsas, vbi vertit D. Hier. ad incantationes, & maleficas artes*

¶ Ideo quando aliquid falsitatis, aut vanitatis continentur tales orationes, vel verba pacto suspecta sunt, vt docet *D. Thom. 2. 2. q. 93. pert. 0. & d. q. 96. art. 2. & opusc. 25. c. fin. Sylues. Armilla, Caieta. Astej. Rosell. Tabie. in Summ. v. Sortilegium, incantatio, diuination, maleficium, Superstitio, Victoria, relect. de Magia n. 34. Valer. 2. 2. to. 3. q. 10. pun. 2. Suar. de Relig. to. 2. li. 2. c. 2. n. 2. Valer. Reginal. in praxi fori pæn. tom. 2. lib. 17. ex n. 157. Valle de Moura tract. de Incant. sec. 2. c. 12. n. 1. & 2.*

¶ Ex quo capite damnantur, ad sanguinem sistendum illa *Sanguis mane inte, vt sanguis Christi mansit in se.* Aut, & ad lebandum dolorem capitis illa veterum *Danatadaries*, & recentiora *Abrach. Maymë, &c.* vel illa pani insculpta *Ironi, Teberioni, &c.* Vel contra morsus rabidorum canum, *Hax, Pax, Max,* apud *Voecherum lib. 4. de secret.*

¶ Septimū pactum inest, quotiens adhibentur nomina præter Dei, Deiparæ, vel alterius sancti percogniti, vel quid aliud quod nõ rëdit ad conclusionem, nam, vt ait Grillan. de Sortil. q. 11. n. 25. *Qui faciunt cedulas, aut breuia, & ligaturas suspendendas ad collum, dum continet aliquod extraneū signū, vel caracterē, vel nomē, quod non tendit ad conclusionem.*

¶ Vel crux, aut verba sacra indecenter collocata, quando præter receptū Ecclesiæ vsū adhibentur, superstitiosa sunt, quia sēper cū iniuria applicantur; *Grill. de Sort. li. 2. q. 3. ex n. 15. & q. 5. ex n. 2. Cast. de iusta beret. panitione lib. 3. c. 7. lib. 13. c. 1.*

¶ Vnde quidā Ipris, vt Magus damnatus fuit, qui Sacrosanctis cösecrationis verbis utebatur ad sananda vulnera, vt tradunt *Martin. del Rio li. 3. Magi. disq. ca. 2. q. 4. sect. 2. Valer. Regin. in praxi fori pæn. lib. 17. ex n. 157.*

¶ Nã Sacrosancta huiusmodi verba, non ad vulnera corporis sananda, vel consolidanda, sed ad panis, & vini transubstantiationem à Christo Domino sunt instituta, ideo ad alios sensus trahi non debent, vt dixi dict. libr. 2. de Magia capit. 9. numer. 9.

¶ Quando enim diabolus nocere non potest, dando venenum clare, scilicet, Incantationis, addit mellis ali-

quan-

quantulum, nempe nomen sacram, vel rem sacram, ut tradunt D. August. lib. 10. Ciuit. Dei cap. 9. & 10. Caiet. Armilla, Siluest. Rosell, Tabien. in Summa v. superstitio, Episcopus Maiolus tom. 2. Canicul. colloq. 3. §. Amuletis, Suarez de Relig. tom. 2. lib. 2. cap. 15. nu. 18. Et ita quanto sanctiora sunt verba, quae in maleficijs applicantur tanto sunt nefandiora, quia sic diabolus putat Deo maiorem iniuriam irrogare, & alios seducere, Grilland. de Sortil. q. 5. n. fin. Suarez d. c. 15. nu. 18. Maiol. d. colloq. 3. Sprengerus in Malleo. p. 2. q. 1. capit. 5.

39 ¶ Octavum, superstitioſae sunt orationes omnes, quantumuis sanctissimis verbis proscriptae, dum in eis nomina sunt etiam diuina, sed incognitae significationis ad rem applicatam, vel cognita, sed ad id ad quod adhibentur, non conducunt; ut illa Tetagrammaton, Iohabab, Adonai, & Heloin, quibus certo modo adhibitis iactatur se omnem morbum pel-
40 lere Paracel. lib. de caeleſt. Medie. ¶ Na talia nomina a Mago adhibita, signa sunt pacti latetis, vel ut ait D. Aug. li. 2. doct. Chri. c. 19. relatus in c. illud 26. q. 2. ad quasdam significaciones, aut occultas, aut etiam manifestas, quia ut ait D. Thom. 2. 2. q. 96. art. 4. similiter etiam videtur esse cabendum si contineas ignota nomina
41 ne sub illis aliquid illicitum lateat. ¶ Vel nomina trium Regum, aut Machabzorum, vel aliorum, quia cum blasfemia applicantur, dum sanctos viros fingunt nefarie Magicis initiatos, ut qui signum crucis sigillis suis demoniacis inscribit, non ut redemptionis nostrae instrumentum, sed ut signum quo utebatur Magus ille
42 Constantinus, ut dixi d. cap. 9. nu. 27. ¶ Vnde etiam superstitiosum est portare Euangelium sancti Ioannis, vel aliquos versus Psalmorum, vel alia verba pia, & sancta conscripta a tali viro, vel talibus literis, vel figuris, cum spe, & fiducia, quod qui ea portauerint, non patietur ignes, carceres, &c. vel ad felicitatem temporalem, ut dixi d. 1. q. 6. n. 6. ¶ Nam qui verbis diuinis virtutem aliquam tribuit, de qua sufficienter non constat ex promissione diuina, superstitiosus est, nam ut ait Alpizcueta Nauar. in Manual. c. 11. n. 34. Peccant mortaliter, qui certam spem constituunt in deferendis aliquibus nominibus scriptis, siuiter credentes propterea fore, ut nunquam in bello vulnerentur, feriantur, vel repentina morte caperentur, vel quid neq; in aqua, neq; in igne perirent, vel quod erga Principes omnia sint illis prospere celsura, &c.

44 ¶ Nonum, quando in schedulis, laminis, annulis, vel orationibus adhibentur characteres, signa, sigilla, vel quid simile, nam ut pacto demoniaco suspecta damnantur, ex D. Aug. cap.

illud 26. q. 2. Sine in quibusdam notis, quas characteres vocant. ¶ Etiam si tales characteres, & signa virtutem naturalem habere, quando fabricantur ad coelestem quandam polituram, & constellationem, in ipse contendunt conducere ad quosdam effectus producendos, nam id vanum est ex illo Magico Ptholomei aphorismo; vultus inferiores subiectos esse vultibus coelestibus, ut dixi d. c. 9. ex n. 39. ¶ Nam cum effectus huiusmodi ex naturali causa influentia non habeant, vel diuina, consequens est, ut sint vana, vel diabolica, ut tradunt Leon Vayr. lib. 2. de Fascin. c. 11. Codronch. de morb. venef. li. 2. c. 5. Bapt. Sibyllan. in peregrin. qq. decad. 1. c. 9. ¶ Magia enim per saepe Astrologiae nomine adoleuit, ideo hos characteres, & figuras, ut
47 superstitiosa damnat D. Thom. lib. 3. contra Gent. cap. 105. In observationibus butus artis videtur, quibusdam characteribus, & figuris determinatis, figura autem nullius actionis principium est, neque passionis, alias Mathematica corpora essent actiua, & passiuia. ¶ Vnde errant, qui
48 tales characteres, signa, aut sigilla portantibus pollicentur (etiam falibiliter) non pati ignes, carceres, pestem, febres, animalium incursus, vel fore gratiosos, voti copotes, victores, vel quid simile, nam ut ait Conciliū Colonienſ. Huius characteres, & ignotas literas stultis hominibus discendum, persuadentes illis, quod qui etiam modi characteres seculi portauerit, eos a periculis securus fore, quod lex diuina, damnat. ¶ Na licet
49 Platonici concedant imagines factas sub quadam caeli politura ad coelestes imagines correspondentes virtutem in eis imprimere, falsissimum omnino est, scandalorum, & haereticum, ut dixi in Epist. de Mag. li. 1. c. 7. ex n. 33. & li. 2. c. 9. ex n. 40.

¶ Decimum, suspectae sunt orationes omnes, quantumvis sanctissimis verbis compositae, quae petunt a Deo, Dei partem, aut sanctis reuelationes, vel apparitiones, quia hoc est plenum periculi, audaciae, & temeritatis, Iudith. c. 8. Non est iste sermo, qui misericordiam prouocet, sed potius, ut ira excitet, & furor accendat, nam posuistis vos tempus miserationis Domini, & in arbitrium vestrum diem constitulistis. ¶ Item quae promittunt aliquam gratiam gratis datam, ut mala imminentia cognoscere, longe desita calere, scientias comparare, linguis loqui, vel diem mortis reuelare, vel quid simile, nam ut ait D. Paul. Corinth. 1. c. 12. D. Pet. Can. 1. c. 1. Non enim voluntate humana alata est prophetia, D. Lu. Act. Apo. c. 7. Non est vestrum nosse tempora, vel momenta, quae pater possuit in sua potestate. ¶ Aut eas
52 gestantes non morituros morte subitanea, & impropria, neq; in aqua, neq; in igne, neq; fulgure, neq; ferro, neq; insidijs, neq; pati carceres,

aut furcas, &c. Quia pacto suspecta sunt capis.

Illud 26. q. 2. Ciruelo de superstitione cap. 11.

53 † Nam cum hos effectus à natura non habeant, neque à Deo per supernaturalem virtutem, de necessario demoni tribuendi sunt, vt probant D. Thom. 2. 2. q. 96. art. 4. & opusc. 25. de fortibus cap. fin. Mart. de Arles, tract. de superst. ex nu. 8. in Oceano iuris tom. 10. concuius meus Simancas Episcopus Ciuitatem de Cathol. instit. tit. 62. nu. 33.

54 ¶ Undecimum, si ad hibeatur spes in modo scribendi, aut recitandi, puta, talibus literis, vel charta, vel tali tono, aut Rhythmo, nā signa sunt pacti latentis, Sprengerus in Mall. p. 2. q. 2. capit. 6. Lucan. Pharsal. 6. Confundit

55 murmura primum, &c. † Vel iuveantur fieri à tali persona, puero, vel virgine, vel tali hora, quia tales obseruationes superstitione sunt, D. Paul. ad Galatas 4. dies obseruatis, & menses, & annos timere vos ne frustra laborauerim

56 in vobis. † Vel in tali cœli positura, puta Oriēte sole, vel Orion, caudam Draconis medium tenentem cœlum, vel quid simile, nam vt ait Text. in cap. Non liceat 26. q. 5. Non liceat

Christianis tenere traditiones Gentilium, & obseruare, vel colere elementa, aut Luna, aut stellarum cursus, aut inanem Signorum fallaciam pro domo facienda, aut propter segetes, vel

57 arbores plantandas. † Vel tali ornatu, aut corporis positura; nam in Magicis hæc etiam ad pacti signa deseruire solent, Sprenger. d. q. 2. cap. 7. vt Canidia apud Horat Saty. 8. Pedibus nudis, passoque capillo. Dido apud Vergiliū Aneid. 4.

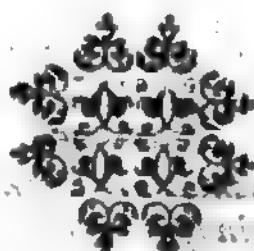
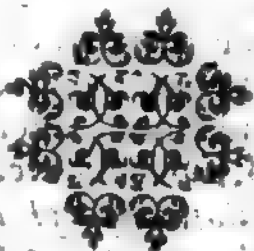
Vnū exuta pedem, vinctisq; in veste reuincta.

58 ¶ Duodecimum, quando res, quæ ad hiben- tur naturales, ex natura sua nullatenus effectū habere dignoscuntur, sed ex aliqua circumstan- tia, quod sint collecti in tali die, vel tali hora, vel à tali persona, vel in tali numero, nam hæc omnia, quasi pacti suspecta prohibentur in ca- pit. non licet 26. q. 5. Neque in collectionibus herbarum, quas medicinales sunt, aliquas obser-

nationes, vel incantationes liceat attendere.

† Nam etiam si herbe virtutem habeant physi- 59 cā ad aliquē effectum operandum, ex collec- tione, vel applicatione pactum potest in esse, ideo tanquam supersticiosa damnat Aug. lib. 1. doct. Christ. cap. 18. transumptiue in cap. illud 26. q. 2. Ad hoc etiam genus pertinet omnes ligatura atque remedia, quæ medicorum quoq; disciplina commendat, siue in precationibus, siue in quibusdam rebus suspendendis, atq; ligandis, &c. † Sic enim supersticiosa est Medicina cōfecta ex lapidibus, herbis, vel alijs reb; col- lectis in festo Sancti Ioānis, vel in nocte Para- cebee, vel Oriēte Sole, vel in tali numero, vel à tali persona, vel talibus verbis, aut alio ritu, vt tradunt Inquisitores Germania in Malleo malef. p. 2. q. 2. ca. 6. Valle de Moura tract. de Incant. sect. 2. cap. 12. ex num. 5.

¶ Terdecimum, si res naturales, quæ ele- 61 uantur à Deo ad aliquod effectum supernatu- rale, quando extra illud adhibentur, ad alium quod ex natura sua non habent, neq; ex diuina institutione, pacto suspecta sunt, vt ad amorē conciliandum Hostia consecrata, Oleum san- ctum, Arx fragmentum, vel quid simile, vt tra- dit concinis meus Cardinalis D. Franc. To- le- do in summ. lib. 4. capit. 16. Castro de iusta ho- ret. punit. lib. 13. cap. 1. Grilland. de Sortileg. lib. 2. quest. 3. ex num. 15. & quest. 5. ex num. 2. Mart. del Rio lib. 3. Magic. part. 1. quest. 3. Maiol. d. colloq. 3. Malleus malef. part. 2. q. 1. cap. 5. Pegna ad Eymeric. quest. 43. Boxius de signis Eccles. lib. 14. cap. 7. mirac. 9. Greg. Say- rus in Clavi Regia lib. 4. cap. 6. nu. 25. † Nam 62 res diuinæ, quando ad aliquem effectum natu- ralem adhibentur, quæ ex natura non habent, vel diuinum, de quo non constat per diuinam institutionem, pacto cum demone cōuentu excusari non possunt Caiet. in summ. v. supersti- tio, Valet. 2. 2. q. 13. Nauar. in manual. cap. 11. num. 22. Petr. Ciruelo de superst. p. 3. cap. 3. & 11. Franc. Suárez de Releg. tom. 2. lib. 2. cap. 15. num. 19.

I V R I S

SPIRITV ALIS
PRACTICABILIVM.

LIBER DVODECIMVS

DE MAGIA VENENARIA MALE-
ficorum, quam in salutem humanam conspirant.

CAP. I. De morbis maleficio
illatis.

SVMMARIVM.

1. Maleficium dicitur omne malefactum.
2. Maleficium accipitur pro omne id quod fit arte demonis.
3. Maleficijs ex pacto miscentur res naturales.
4. Morbos à damone non inferri testantur Medici.
5. Morbos à causis naturalibus oriri ex Medicis.
6. Maleficia non esse, nisi ex naturali veneno affirmant Medici.
7. Morbi ex maleficio referentur ad illusiones.
8. Lunaticus Evangelii ad demonis passionem est referendus.
9. Lunatici dicuntur à damone arripi, quam ad Lunam cursum frequenter agitantur.
10. Lunaticus curatus est à damone.
11. Morbi à damone inferuntur non tam ex naturali causa, quam ex sua malitia.
12. Spiritus nequam Saulum vexabat, mulierem curbam, puerum epilepsim.
13. Infirmitates à demonibus illatas constant varijs Concilijs.
14. Demones in firmitates inferre testantur Pontifices, Imperatores, & Reges.
15. Morbos à damone fatentur Patres Orthodoxi.
16. Morbos à damone illatos docent Theologi.
17. Morbos à damone inferri tenent Iuris periti.
18. Morbos ex damone esse probant Medici.
19. Epilepsiam negans Hypocrates, morbos à damone non negavit.
20. Epilepsia quare morbus sacer appellatur.
21. Galenus morbos à damone illatos fatetur.
22. Galeni libri, qui iniuria temporum perierunt.
23. Pselus morbos à damone fatetur.
24. Hermes Trismegistus demones, & eorum opera fatetur.
25. Plato Magiam demoniacam, & eius opera fatetur.
26. Platonici, qui demones, & morbos ab eis fatentur.
27. Aristoteles quare morbos à damone diffinitur.
28. Aristoteles negavit demones, & quare.
29. Trismegistus nihil præter naturales causas agnovit.
30. Demon efficit, quæ naturalium causarum cursum superare videntur.
31. Aristoteles demones, & magica opera fassus est.
32. 33. 34. Demones, & maleficia fatentur Philosophi, & Poetae.
35. Salus humana Deo tribuitur, & non demoni.
36. Deus quamvis principalis causa nostra salutis, non sunt neganda secundariae.
37. Demon quomodo sit causa salutis, & morbi.
38. Demon per se inficiens aërem potest mortem causare.
39. Demon ex rebus venenosis educens quasi quintam essentiam mortem infert.
40. 41. Demones quare dicantur cause accidentariae.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

MALEFICIUM etsi dicatur
omne male factum in genere l.
congruit D. de offic. presid. l.
ita vulneratus D. de l. Aquil.
l. si operis C. de pen. cap. non li-
cet 26. q. 5. † Nunc tamen pro

ipso facto Magico acipio, quod ope demonis
fit, siue in bonum, siue in malum ordinetur fi-
nem, quia Magos cuiusque professionis, ubi
facinorum magnitudinem maleficos appella-
mus, l. nemo C. de malef. & Matth. capit. nec
mirum 26. q. 5. D. Isidor. lib. 8. Etymol. capi. 9.

† Nam omnes in salutem humanam conspi-
rant, siue res, quibus vtuntur, sint venenosae ex
sua natura, siue ex pacto cum demone malitia
recipiant, qualia illa, quibus Erichum Magum
adduxisse his verbis testatur M. Anneus Lu-
canus Farsal. 6.

*Huc quidquid foetu genuit natura sinistro
Miscetur, non spuma canu, quibus libra timori est
Viscera, non Lynceis, non dira notans byana,
Defuit, & cerui pacti serpente medulla,
Non pupim retinens Euro tendente rudentes
In medijs Echeneis aquis, oculique Draconum,
Quaeque sonant fata tepasacta sub alite saxa,
Nobis Arabum volucer, serpens innataque rubris
Equoribus custos pretiosae vipera concha,
Aut viuentis ad huc Libyci membrana Cerastra,
Aut cinis Boae positi Poeniceis in ara,
Quo postquam viles, & habentes nomina pestes
Contulit, infando saturatas carmine frondes,
Et quibus os dirum nascentibus inspuat herbas
Addit, & quidquid mundo dedit ipsa veneni.*

¶ Sed morbos a demone nullatenus in-
ferri, sed ex causis naturalibus oriri naturalis
sophiae, & Apollineae facultates meliores no-
te testantur auctores Hippocrates lib. de Sa-
cro morb. Aristot. lib. 8. Physicor. & lib. 12.
Metaphis. Galen. de simplic. medican. lib. 9. &
10. Plutarch. in vita Perseli. Theophrast. in
hist. plant. lib. 10. † Illis nimirum, qui aut im-
proba secundum naturam temperatura const-
ant, infirmaque compage, aut caelo, & incle-
menti, & in salubri regione, in cauto victu
vtuntur, vt docent Hippocrat. lib. de aere,
aquis, & locis, Galen. lib. 1. de sanit. tuend. Ioan.
Henricus in praxi medic. capit. 7. Ioan. Huibe-
rus in prognos. med. cap. 1. Franc. Valleriola in
locis commun. append. 1. † Vnde maleficia, aut
non esse, aut si essent, Sagas non posse nocere,
nisi vero, & naturali veneno asfirmat Galen.
d. lib. 6. & 10. Ioan. Wierus lib. de venen. cap.
5. & lib. de Lamij cap. 7. & 8. † Sic enim mor-
bos maleficio illatos referunt ad phantasiam,
melancholiam, & illusionem, Hippocrat. Aris-
totel. & Galen. ubi sup. Venerius d. cap. 7. & 8.

& lib. 6. de praestig. demon. c. 27. Ioan. Bodinus
lib. 2. de Magorum demonolat. ex cap. 7. † Qua-
re Franciscus Valles ad corporalem passionem
humidam, quae ad Lunam inuoluebatur intelle-
xit illud Matth. 17. v. 14. Domine miserere
filio meo, quia Lunaticus est, & male patitur,
cum potius ad demonis caliditatem, & mali-
tiam sint referenda, vt tradit Fran. Feuerden-
zius lib. 6. aduersus haeres. & Angeli. † Quia de-
monis infestatio causa fuit huiusmodi agitu-
dinis, nam vt ait D. Isidorus Archiep. Hispa-
lensis. de morbo sacro, seu commitiali agens
lib. 4. Origin. cap. 7. Hos vulgus Lunaticos vo-
cat, quod per hunc Lunae cursum committetur eos
insania demonum, & laruatio. † Et probatur
ipsiusmet sacri textus litera, nam puer allatus
coram Domino, cum ab eo demonium eiecisset,
curatus est, Matth. d. cap. 17. v. 17. Et in-
crepauit illum Iesus, & exijt ab eo demonium,
& curatus est puer ex illo hora.

¶ Vnde certa fide tenendum est hanc co-
pationem immundum spiritum operasse, mor-
bosque a demone inferri, non solum ex natu-
ralibus causis, sed ex sua malitia immediate
operando, vt fecisse legitur in Iob. cap. 2. v. 7.
Egressus igitur satan a facie Domini, percus-
sit Iob vlcere pessimo, a planta pedis vsque ad
verticem eius. † Spiritus nequam Saulum ve-
xabat Reg. 1. capi. 6. Asmodus septem viros
Sarae necauit, Tob. capi. 8. senan Lycantro-
piam causabat in quodam legio demoniorum
D. Luc. capit. 8. mulierem incurbam vexabat
demon octodecim annis conuulsione spinae
dorsi, D. Luc. cap. 13. Epilepsi vexabat puerum
ab infantia, qui spumabat, & stridebat denti-
bus, & arescebat, D. Marc. capi. 9. † Sic enim
infirmittates a demonibus illatas docemur va-
rijs Concilijs Leodicens. can. 36. Carthaginens.
III. can. 89. Ancyran. lib. 6. can. 7. Agathens.
lib. 8. Turonensi. III. can. 42. cum alijs per
Gratian. in Decreto p. 2. caus. 33. q. 1. & 26. q.
1. 2. 3. 4. & 5. cap. nec mirum 26. q. 5. † Con-
ueniunt Pontifices varijs constitutionibus in
Decretalibus tit. de sortileg. & tit. de frigid.
& malefic. & tit. de Sagittar. & Extrabagan-
tibus Innocent. VIII. in consil. summis deside-
rantes afflictiis. & Alexand. VI. Hadrian.
VI. Leo. X. insertis tit. de malefic. & mathem.
in Decretal. VII. Item, & Imperationes
In. l. multi. & eorum C. de malefic. & mathem.
5. item. lex Cornelia Instit. de public. iudic.
Leo Imp. Nouel. 65. Et Reges nostri multis
lagibus intitul. 27. Part. 7. & titul. 3. lib. 8.
Recopil.

¶ Quare merito maleficia esse, & mor-
bos a demone illatos expresse tenent Patres

Orthodoxi *D. August. lib. 2. doct. Christi. cap. 19. & lib. 8. Ciuit. Dei cap. 19. D. Isidor. lib. 8. Etymol. cap. 9. D. Chrysost. lib. 8. de Fato serm.*

16 7. † Consentunt Theologi tam veteres, quā recentiores *D. Thom. p. 1. q. 115. & 2. 2. q. 96. & Sent. 4. dist. 34. & ibi Bonavent. Soto, Ricard. & alij, Origen. in Iob. lib. 3. D. Antonin. p. 2. tit. 12. cap. 1. Ioann. Niderus in Formicar. lib. 5. Iacob. Sprenger. in Mall. p. 1. q. 1. c. 12. & p. 2. q. 1. cap. 11. Bart. Spina de Strigib. cap. 9. 10. 11. & 12. Alfons. Castro de iusta heret. punit. lib. 1. cap. 14. 15. 16. Pet. Binisfeld. in cōfess. malef. prelud. 1. cum seqq. cap. 2. concl. 7. & in l. eorum C. de malef. & mathem. q. 6. concl. 1. 2. 3. Mart. del Rio lib. 3. Magic. p. 1. q. 1. ca. 1. & q. 3. sect. 4. & q. 4. sect. 1. 2. 3. 4. & 15. Franc. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 9. & de Angel. lib. 8. cap. 20. Tb. Sanchez tom. 2. de matr. lib. 7. disp. 94. ex nu. 1. & tom. 1. Decalog. cap. 40. Gregor. Valentia tom. 3. disp. 6. q. 13. pun. 4. Raph. de la Torre tom. 2. de vitij opposit. Relig. quæ. 96. Malderus de virtutibus Theolog. tract. 10. cap. 8. dub. 9. Steph. Bupal. de Angel. in D. Thom. p. 1. q. 50. art. 1. ques. 1. diff. 2. §. 7. & 8. Valle de Mourra de Incantat. tom. 1. sect. 2. cap. 1. ex nu. 24. & cap. 5. ex nu. 19. Bulerger. de Magia lib. 2. cap. 34. & 35. † Assentuntur ex nostris Iurisperitis Cardinal. Turcremat. in cap. si per Sorciarias 33. q. 1. Abbas, & Felin. in cap. ex literis, de frigid. & maleficiat. Bart. Bald. Salic. & alij in l. eorum C. de malefic. & Mathem. Simancas de cathol. instit. tit. 37. ex nu. 6. Paul. Grilland. de Sortileg. lib. 2. q. 6. 7. & 8. Nicol. Remig. lib. 1. demonolat. cap. 24. & 29. Couarrub. in Decretal. 4. c. 5. & tract. de frigid. & malefic. cap. 11. Vlder. Molitor. de phytton. mulier. capit. 2. & 7. Iul. Clarus lib. 5. Receptar. q. 62. Dambauder. in Praxi cap. 61. ex n. 133. Farinas. in Pract. qq. tom. 1. q. 20. & tract. de heretic. q. 181. §. 1. nu. 31. Menoch. de Arbitrar. cas. 329. Episcopi Maiol. tom. 2. colloq. 3. & Capanillus diuers. Iuris rub. 11. cap. 26. ex n. 100. † Probant similiter, & Medici Auicena lib. 3. Fen. 1. tract. 4. cap. 18. & Fen. 10. cap. 3. Africanus lib. 8. Praxi cap. 29. Dioscorides lib. 2. c. de Ramo, Teophrast. hist. plantar. lib. 7. cap. de Scylla, Ioan. Fernelius lib. 2. de abditis rerum caus. cap. 16. Ioan. Mesue libr. 3. de antidot. sect. 9. Ambros. Pareus lib. 24. cap. 19. Leonard. Vayras de Fascin. lib. 3. Ambr. Casalpin. de inuestig. demon. c. 1. & 8. Bapt. Codronch. li. 1. de morb. venef. ex c. 1. cū multis seqq. Pet. Forest. tom. 1. obseruat. li. 26. P. Garsia de locis affect. disp. 74. Ioā. Schenkus tom. 2. obseruat. medic. lib. 4. Mars. Ficinus, Fallopius, Mercado, & alij passim.*

¶ Nam licet Hippocrates Epilepsiam, quam sacrum morbum Medici dicunt, nullatenus in Deos suos referendum putauerit, nō propterea Magicæ artis vires negauit, aut ignorauit, cum suo tempore Democritus Magicas artes in Græciam publice profiteretur, vt vt auctor est *Plin. lib. 30. cap. 1. †* Sed in Deos referendam negauit, quia ratio, quæ Epilepsia morbus sacer appellabatur, cōuenit alijs morbis, qui similiter sacri dici possunt, quia ex Dijs suis, hoc est dæmonibus, possunt provenire, & ita in omnibus morbis posse aliquid in esse, quod Dijs suis referatur, expresse affirmat, dum ait in Prognos. lib. 1. cap. 1. *Si quid diuinum in morbis habetur. †* Et Galenus, qui iunior multis in locis maleficia esse negauit, postea pallinodiam decantauit, dum ait his verbis lib. 1. de Medicina Homer. Nonnulli putant incantationes anticularum fabulis esse per similes, quemadmodum ego diu existimaui, temporis autem processu ab his, quæ euidenter apparent, persuasus vim ipsi inesse: nam in percussis ab scorpione adiumentum sum expertus, &c. † Et quamuis iste Galeni liber iniuria temporum perierit, vt multi alij, ad manus tamen peruenit *Alexandri Tralliani*, qui hunc locum adducit, & commendat lib. 9. capit. 4. & eandem firmavit Galenus sententiā lib. 2. ad Glaucum cap. 4. † Et licet non ita sentierint Medici, nihil ex nostra sententia detrahunt, nam vt ait Pselus antiquissimus Philosophus Platonius, & Christianus libr. de dæmonib. Nil mirum est hæc Medicos dicere, qui nihil nouerint præter sensum, sed corporib. tantum incubuerint cognoscendis illa fortasse decebat, malorum humorum putare in commoda capitis somniferam grauitatem, atra bilis angustias, pbrenesis deliramenta, quæ labacris, potionibusque, vel euacuationibus, vel emplastris reddere consueuerunt.

¶ Ex Philologis multi in eadem sunt sententiam *Mercurius Trismegistus*, à quo secta Platoniorum sumpsit originem, in *Asclepio*, multa de dæmonibus verba facit, & quæ ratione euocentur, ritusque, & sacrificia addidit, ac de ordine dæmonum primus sapientissimè putauit, nullamque mundi partem dæmonum præsentia destitutam scripsit, quem secuti sunt Pythagorei, testibus *Philostrato*, & *Apolonio Thyaneo*. † Plato itidem diuinus, quem Philosopherum Deū appellat *Tullius*, & maximis laudibus extollit *D. August. dæmones*, & artem Magiam, & opera ipsorum expresse faterum in *Conuiuiis*, & lib. 11. de legib. & de curatione per incantationes agit in *Charmide*. † Et inter Platonis asseclas dæmones,

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

nes, & eorum morbos tacentes in eandem veniunt sententiam *Porphyrus in epist. ad Antonem Iamblicus lib. de mysterijs Aegyptiorum, Chaldaeorum, atq; Assyrium Proculus in comento ad Alcibiad. Platon. Max. Tyrius serm. 26. Luc. Apuleius lib. de Deo Socrat. Xenocrat. lib. de morte.*

27 ¶ Peripatetici autem contrariam sectam profitentur, quia Aristoteles cum ita naturæ fuisset adiectus, ut ea sola in philosophando probauerit, quæ cum eisdem principiis conuenirent, & ex eisdem deducerentur, spirituales substantias à corporibus separatas, eas tantum possuisse videtur in sua philosophia, sine quibus naturæ effectus in rebus corporeis non poterant commodè explicari, quales motus orbium cœlestium, ut tradit *lib. 8. Nysico.*

28 ¶ *lib. 12. Metaph.* ¶ Vnde dæmonum species in elementaria regione, quia non videbatur necessaria ad mundi cōseruationem, neq; ad rerum naturalium incrementum dæmones multis negauit in locis, quem sequuntur *Democritus, Alexander, Simplicius, Auerroes, & alij, Eugubini lib. 8. de perenni philosoph. cap.*

29 26. ¶ Nam pagani philosophi præter res naturales, nil aliud arbitrabantur operari, quare *Trismegistus, & alij*, omnia Magica opera in virtutes, & causas naturales referre conati sunt, quam sententiam probant etiam *Albinus, Auicenna, Abunafar, & Adelphius.* ¶ Sed cum multi effectus Magicæ artis per solam causam naturalem non fiant, ut reuelare occulta, per aëra vehi, excitare tempestates, afflare amorem, morbum afficere, referendi sunt ad dæmones illos operantes, *D. August. libr.*

30 15. *Ciuit. Dei cap. 23. & lib. 18. cap. 17. & lib. 2. doctr. Christi. cap. 20. & lib. 3. Trinitat. cap. 5. 6. 7. & 8. D. Thom. lib. 3. contra Gent. cap. 104. D. Bonauent. in Sent. 2. distin. 7. & 8. & Sent. 4. dist. 34. Castro de Inst. baretic. panit. lib. 1. cap. 14. Bubalus d. diff. 2. §. 1. 2. 3. & 4.* ¶ Vnde dæmones esse, & Magica opera coactus est fateri ipsemet *Aristot. lib. 3. Rhetoricor. cap. 11. & libr. 3. hist. animal. capit. 20. & lib. 5. de respirat. capit. 18. & in Problemat. sect. 30. probl. 1.*

31 ¶ In qua quidem sententia veniunt, & alij Philosophi dæmones, & maleficia huiusmodi asserentes, *Plin. lib. 30. capit. 1. Plutarch. in Sympos. 2. q. 5. & Sympos. 5. q. 7. Cicero lib. de claris Orator. & in orat. pro Cluent. & in Catilin. & Philip. 3. Strabo lib. 15. Spartan. in Iulian. Lucian. in suo asino, & Apuleius cum imitatus lib. 1. 2. & 3. Cael. Rhodigin. lib. 9. antiq. leet. cap. 27. Philon lib. de special. legib. Laëtant. lib. 2. diuinar. Instit. Polydor. libr. 1.*

cap. 23. ¶ Nam ut ait *Pselus lib. de operat. dæmon. fol. 59. Entusiasmos autem, insanias, & Catobchas, seu spiritus immundos, quibus qui correptus est, & detentus nihil quidquam agere potest omnino, neque mente, neque sermone, neque phantasia seu imaginatione, neque sensu, & aliud quidquam est, quos eos mouet, & agitat, &c.* ¶ Nec Poetis hæc dæmonis potentia latuit, quam in Magos experiebantur, ut non solum morbos, sed mortes quandoque à dæmone illatas agnouerunt, *Lucan. Pharsal. 6.*

*Mens hausti nulla sanie polluta veneni
Excantata perijt.*

Claudian. lib. 2. in Rufin.

Multosque canendo

Quibus Parcarum restaret fila peremi.

¶ Neque obstat dæmonem in salutem humanam nullam habere potestatem, cum sit solius Dei attributum, *Deuter. cap. 32. Ego occidam, & ego viuificare faciam, percutiam, & ego sanabo. Reg. 1. cap. 2. Dominus mortificat & viuificat. Sapient. cap. 16. Tu es Domine, qui vita, & necis habes potestatem. Tob. cap. 13. Tu flagelus, & saluas, deducis ad inferos, & reducis.* ¶ Quia etsi verum est Deum esse principalem causam nostræ cōseruationis, & interitus, quia in omnibus concurrat, ut causa vniuersalis, nō propterea negandum est, alias esse causas secundas, quibus hæc fiunt, alias enim homo non generaret hominem, nec nutrix lactando aleret, nec percussor occideret, nec Medicus sanaret, *Petr. Binfeld. in l. cor. C. de malefic. & math. & Salus enim, & vita, quia ex natura sua constant ex conuentione, adæquatione, & dispositione humorum, & ex eorum perturbatione, & inæqualitate morbus sequitur, poterit dæmon (si Deus sinat) humores huiusmodi perturbare per se, vel per causas naturales latenter immittas, ut tradit *Frā. Valles de sacra Philosoph. cap. 28.**

¶ Per se enim dæmon potest malum parare, inficiendo aërem circumstantem, quem homo respirando atrahit, & sic morbum, aut mortem inducere, ut in tempore pestis exemplificat *Franc. Valleriola lib. 2. locorum comun. cap. 2. & lib. 3. cap. 18.* ¶ Per causas naturales ex rebus venenolis maxime educens quandam quasi quintam essentiam, quam in spiritus vitales influit, ut prudenter agnoscunt *Andr. Casalpin. lib. de inuestigat. dæmon. capit. 16. Bapt. Codronch. lib. 3. de morbis venosic. cap. 9. Bulenger. d. cap. 34.* ¶ Ex quo dæmones causas accidentarias vocat *Leuin. Lemnius lib. 2. de occultis natur. cap. 1.* Quia accidentarias intellexit extrinsecas efficientes. ¶ Etiam si venenum suapte natura aptum sit nocere, ut de

Circe canit Ouid. libr. 14. Metamorph.

Ille nocens spargit virus, succosque veneni.
De Medea Tibul. lib. 1. Eleg. 1.

Ille tenere malas Medea dicitur verbas.

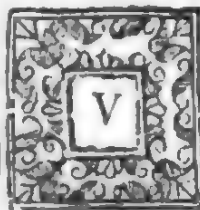
CAP. II. De Veneno nativo, & dativo.

SVMMARIVM.

1. Veneni nomen vox media est, ad nocendum, & sanandum.
2. 3. 4. Venenum duplex, naturale, aut pacto cum demone.
5. Venenum per introsumptionem, & applicationem exteriorum.
6. Venenum per introsumptionem quomodo comparatur.
7. Venenum impulserit, in potum, aut esum.
8. Venenum ex unguento.
9. Unguenta venenosa qua sint.
10. Dæmon venenum præstat quatuor modis.
11. Venenum ex intensissimo gradu frigiditatis, aut caloris.
12. Venena frequentur sunt frigidissima.
13. Cicuta ex frigiditate necat.
14. Maleficium exterius verbis peragitur.
15. Maleficium per inhalationem.
16. Anhelitu hominis inficiando aërem necare potest.
17. Anhelitus pestiferus omnibus noxius est.
18. Anhelitus respectu pacti suspectus censetur.
19. Anhelitu dæmon concurrit, ut alijs signis.
20. Malefici solent pacisci, ut quod insufflauerint dæmon perniciem inferat.
21. Maleficium non solum in homines, sed in alijs, quæ sub cælo sunt.
22. Dæmon sine veneno perse damnum infert.
23. Carmen sine dæmonis conuertentis malitia nil mali adfert.
24. Venenum siue naturale, siue ex pacto aleboscæ pœna damnatur.
25. Maleficium datum punitur, quamvis effectum non forcietur.
26. Scelera quauis extra exitum subdiderint, puniuntur.
27. Maleficij voluntas expectatur, non exitus.
28. Mitridates veneno alitus, veneno fuit immunis.
29. Venena mira efficacitatis.
30. Venenum quod statim corpus dissoluit, aliud lento morbo.
31. Venenum super stapedes positum interi-

mit.

32. Venenum huiusmodi pacto tribuitur.
33. Venenum ex demone, quos velis potest reserbare.
34. Venenum ex aduerso positum nocet.
35. Venenum quando ad certum hominem dirigitur, pacto tribuitur.
36. Venenum epistolarum Italiae.
37. Aueroses veneno intoxicauit Auicenam.
38. Auicena medicis auctor Fenum Persa fuit.
39. Auicena Philosophus Cordubensis fuit.
40. Auicena uoster ex bello ciuili in Hyspaliin confugit.
41. Auicena noster filius fuit Aboali medici Cordubensis.
42. Naturalis complexio dari potest, quæ veneno non ledatur.
43. Veneno alitus venena non præsentit.
44. Venenum in vno loco, in alijs remedium salutare.

VENENI nomen vox media est, continet enim tam id, quod ad sanandum, quæ quod ad nocendum paratur, l. quod sepe §. veneni D. de contrahend. empt. i. qui venenum D. de verbor. signi-

ficat. l. 3. §. adieclio. D. ad l. Cornel. de Sycar. l. item si obfetrrix §. 1. D. ad l. Aquil. l. si sciante, D. ad l. Pomp. de parricid. Menoch. de Arbitr. cas. 388. Afflict. in constit. mala toxica libr. 3. Bulenger. de Magia li. 2. cap. 34. † Cuius alia duo sunt genera vnum quod hominū ingenio ex rerum naturalium peritia paratur, de quo in l. 1. C. ad l. Cornel. de Sycar. alter quod fit pacto dæmonis, de quo in l. 1. C. de malef. & mathemat. † Nam accipitur pro naturali veneno, & pro eo, quod præstat arte diabolica, ut docent Pbilon lib. de special. legib. Gril-land. de Sortil. q. 12. n. 14. Pet. Binsfeld. in l. 1. C. de malef. & mathemat. Maiol. v. 2. collo. 3. † Quare eadem lege de Sycaris damnantur, qui artibus odiosis tam venenis, quam susurris occiderint homines. §. Item lex Cornelia Instit. de public. Iudici. vbi glossa Susurra, vertit Incantationes, & veneni nomen pro incantatione accipit Ploto. lib. de legib. Porphy. de Sacrific. libr. 2.

¶ Et his duo sunt species altera per introsumptionem, altera per applicationem exteriorum DD. in l. eorum, & in l. multi, C. de malef. & Mathem. & in l. si quis aliquid §. abortionis D. de pœn. l. 3. §. hæc adieclio D. ad l. Corne. de Sycar. & in ca. nec mirum 26. q. 5.

Gril-land-

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

Grilland. de Sortileg. q. 3. & 5. Mart. del Rio lib. 3. Magic. p. 1. q. 4. sect. 2. Raph. de la Torre tom. 2. de vitis oppos. Relig. quest. 96. art. 2. disp. 10. Ioan. Malderus de virtutib. Theolog. tract. 10. cap. 8. dub. 8. † Per introspectionem maleficium fit, per compositiones, & mixturas multiformium venenorum, ex herbarum folijs, festucis, aut radicibus, animalibus, piscibus, aut reptilibus venenosis, lapidibus, & metallis, vt tradit Grilland. d. quest. 3. ex numer. 7. 11. † Quæ quidem interdum in puluerem, interdum in liquida per cibum, aut potum propinata morbum, aut mortem adferunt, vt tradunt Ambros. Pareus lib. de venenis cap. 2. Hieron. Mercurial. lib. 1. de venenis cap. 3. Ioan. Schenckius tom. 2. obseruat. Medica lib. 7. Dioscorides Laguna, & alij. † Aut quando per inuentionem dormientium corpora venenatis vnguentis deliniantur, qui durante somni calore, dormientium carnes per vapores penetrant, vt tradunt Grilland. d. q. 3. num. 29. Codronch. de morb. venef. lib. 3. cap. 2. Delrius d. sect. 2. Malder. d. dub. 8. † Quæ communiter sunt coloris nigri, si mors est inferenda; si tabes, subcinericeæ, vel subruhi, instar vitaminis; qui si in ignem proijciantur fulgorem, strepitum, nidoremque edunt, cui similes res alia nullæ, vt tradunt Remig. libr. 1. demonol. cap. 3. Mar. del Rio d. lib. 3. p. 1. q. 1.

10 † Quando daemon operatur ex qualitate naturali quatuor modis operari contingit secundum Alb. Magn. lib. 25. de animal. cap. 1. aut ex acumine caloris corrode, & putrefaciens in humida, vt lupo marinus: aut conuertendo ad se humidum subtile ex calore flammante, vt euphorbium: aut tollendo sensum ex frigiditate mortificatiua, vt opium: aut opilans vias anhelitus in corpore, ex grossitudine frigide substantiæ, quæ habet accidentale acumen, vt frigidum adustum, efficiens à tota substantia, vt gumi, napelli, fel leopardi.

11 † Hi vt plurimum sunt in intensissimo gradu frigiditatis, aut caloris amarissima, & naturæ humanæ contraria, vt per DD. in l. si excepta. & in l. final. C. de malefic. & mathem.

12 Grilland. d. quest. 3. num. 21. † Frequenter tamen sunt frigidissima, nam vt ait D. Isidor. libr. 12. cap. 4. Omne venenum frigidum est; vnde vetus interpret Iuuenalis Satyr. 7. Gelidum pro mortifero, interpretatur, quia vt est in proverbio Mors frigida. † Vnde eleganter del Rius in Senecam, Frigidum anguem accipit pro nocentem, noxium, mortiferum venenatum. Macrus.

13 Frigida latifera vis, & natura cicuta Vnde necat gelidi potantes more veneni.

¶ Per applicationem exteriorem maleficium fit in primis solis verbis, quibus ex condito demon concurret, & damna intulit, vt tradunt DD. in d. capit. nec mirum 26. quest. 5. vel vt ait ipse Grilland. d. quest. 3. numer. final. Quando sub certa quapiam forma composita, clamidi assunt, vel in lecto abscondunt ipsius maleficandi, seu in aliquo loco sub terraneo fouea facta, aut sub limine ostij super quo destruendus sit transiturus. † Vel per inhalationem, vt malefica illa, quæ dum à licatore strue lignorum preparata pyra imponeretur, ei dixit: Entibi à me mercedem; & simul in vultum eius insufflauit, & Ecce miser operitur totus horrenda lepra, quæ paucorum dierum spacio eam pluribus adiunxit, vt narrat Sprenger. in Mall. part. 2. quest. 1. capit. 11. † Non tam ipsius anhelitus viuentia, quam ex pacto cum demone, licet in aliquibus adeo pestilens anhelitus dari possit, vt ex eo aer circumstans inficiatur, & eo infecto atrahendo, & respirando hominem necet, vt de Cambaiz Rege narrat Ludouic. Bertsama libr. 1. Indicar. capit. 2. † Et tunc non cui vellet malefica duntaxat noceret, verum cunctis viuentibus anhelitus eius noxius foret, vt de puella veneno alita tradit Albert. Magn. libr. 25. animal. capit. 2. † Vnde si anhelitus est respectibus pacto tribuendus est, vt Italus faciebat Parisijs, qui Chitotecis, globulis, pulueribus, vel floribus suauifragantibus, alios solo necabat odore, illasus ipse, & hoc pacto à se interfectam Nanartæ Reginam Albretham, veneni vi per nares in cerebrum penetrante gloriabatur, vt narrant Martin. del Rio libr. 4. Magicar. part. 1. quest. 3. sect. 2. † Hæc ex pacto fiebant per demonem, vt plurimum affante in casum Mago, & putante hæc halitu fieri solo, vt qui tactu, visu, aut voce credunt, maleficiæ fieri, quos redarguunt, Leonard. Vayrus libr. 2. de f. scin. capit. 6. 7. 8. & 9. Bapt. Codronch. libr. 2. de morb. venefic. capit. 2. 3. 4. & 5. † Nam netarij isti homines solent cum demone pacisci, vt quos linde, vel iracundè insufflauerint, tetigerint, aspexerint, vel alloquantur, ijs demon perniciem inferat, vt tradunt Sprenger. in Mall. part. 2. quest. 1. cap. 1. Malderus de virtut. Relig. tract. 10. capitul. 8. dub. 8. † Et non solum hominibus hoc malum paratur, sed cunctis rebus, quæ sub cælo sunt, nam vt de seue quodam sic canit Hieron. Vida. lib. 2. Bombyc. Ille truci (scelus) obtutu genus omne necabat Reptatum, tenues animas, paruasque volantes,

Ibe hortis stragem dedit, arboribusque rui-
nam

Spemque agri, agricola mæsti fluxere cadu-
cam,

Nam quodcumque aciem horribilem intendis-
set, ibi omnes

Cerneret erat subito afflatus languescere flo-
res.

- 22 † Nam etsi venena nulla adhibeantur ipso agentis determinato signo demon ex condico concurret, & damna inserit, nam sic intelliguntur Pontifices in capitul. nec mirum 26. quæst. 5. *Ac sine ulla veneni haustu uolentia tantum carminis interimunt.* † Alias carmen perse, nisi ex demonis malitia, qui ad eum concurret, nihil mali ad ferre valet, ut tradunt *D. Thom. 2. 2. q. 96. art. 4. Caietan. Rosell. Tabien. Armill. Syluest. Vega, & alij in summ. v. incantatio, Annan. libr. 4. de natur. demon. Suarez lib. 2. de Relig. cap. 15. nu. 26. Lessius libr. 2. de iust. cap. 43. dub. 10. ex nu. 63. Grilland. de Sortileg. quæst. 6. nam. 18. Farinac. tom. 1. q. 20. num. 85. quibus assentitur Lucan. Pharsal. 6.*

Mens hausti nulla sanie pollicta veneni

Excantata perijt.

Claudian. in Rufin. lib. 2.

Multosque canendo

Quibus Parcharum restabant fila pere-
mi.

- 24 ¶ Venena autem quomodocumque præbeantur, siue quæ natura sua apta sunt lædere, siue quæ pacto effectum fortiuntur, a leuissimæ poenæ dānantur, *DD. in l. 3. de D. Sycar. Diaz in Prax. cap. 95. Farinac. p. 1. tit. de delect. q. 18. nu. 74. & tom. 4. q. 122. p. 2. n. 3. Couarrub. var. 2. cap. 20. nu. 7. Gomez tom. 3. cap. 3. nu. 7. Narbona p. 3. Recop. lib. 4. tit. 1. l. 20. gl. 11. n. 24. nam ut ait Imp. in l. 1. C. de malef. & math. plus est hominem occidere veneno, quam gladio.*

- 25 † Si tamen venenum huiusmodi datum salubris partibus præbentum sit, ne noceat, quia maleficus, quod ex se est fecit, & quod potuit, & per eum malum non stetit, puniendus est, ut si damnum fuisset secutum, quia in maleficijs voluntas expectatur, non exitus, *l. fin. D. ad l. Cornel. de Sycar. l. nihil inest D. ad lul. de adult.*

- 26 † Omnia enim honesta opera voluntas incohat, occasio perficit: sæpe honesta virtus est, etiam ubi eam sefellit exitus: scelera quoque quamuis citra exitum subdiderint, puniuntur, ut docent *Seneca lib. 4. controuers. 7. Terullian. lib. de anim. cap. 40. Quintill. declam. 274. Ann. Robert. lib. 1. rer. Iudic. cap. 6. fol. 76. vsque ad 97.*

- 27 † Nam ut ait idem Seneca lib. in sapientē non cadit iniur. cap. 7. *vene-*

num illud dando se scelere obligauit, etiam si non nocuit: omnia scelera etiam ante effectum operis quantum culpe satis est, perfecta sunt. & libr. 5. de benefic. *veneficus est, qui saporem cum venenum crederet, miscuit.* † Non sunt multi etiam talis complexionis, ut illis venenum non nocet, vel quia eorum natura veneno est connaturalis, vel quia a luesfacti vesici venena, illa non lædunt, ut de puella, quæ araneis alebatur tradit *Cal. Rhodigin. lib. 11. antiq. lect. cap. 13. de Mythridate iocose Martial. lib. 2. epigr.*

Proficit poto Mythridates sape veneno.

Toxita ne possent saua nocere sibi, &c.

¶ Dantur etiam venena naturalia, miræ efficacitatis, ut flos caryophilli, quæ odore necat, *Matthiolus in Dioscord. præfat. libr. 6. Herba, quæ dormiendo interimat, Mercurial. de venenis libr. 1. cap. 11. Serpentes, quæ habitu, & contactu occidunt, Ioan. Schenckius obseruat. medic. lib. 7.* † Est etiam venenum, quod statim corpus dissoluit, aliud quod lento morbo consumit, vel certo determinato tempore *Aul. Gellius libr. 6. noct. Atticar. cap. 4. Pomzetus libr. 1. cap. 13. Galeotus de promiss. discip. cap. 12. Amatus Lusit. cens. 2. curat. 65. Luvert. paradox. 3. libr. 27. Mercurial. de venen. libr. 1. cap. 71. Cardan. lib. 2. tract. 3. contrad. 9. & de subtil. libr. 2. Amb. Pareus de venen. cap. 3. Matthiol. in 6. Dioscord. folio. 1399.* † Datur similiter venenum tantæ activitatis, ut super stapedes possum equitem ipsum interimat, ut tradit *Iubertus ubi supra Grillan. de Sortileg. quæst. 3. numer. 30.* † Licet alij venenum negent tantæ activitatis, ut per tot involucria se diffundat, ex quo illud pacto demoniaco tribuunt *Codronch. de morb. venef. libr. 3. cap. 6. Casalpin. de inuestig. demon. cap. 17.* † Idque maxime cum equo ipso, qui proximior est, nec præbenti inficiat, nam etsi veneni vis sit naturalis, poterit demon quos vult reserbare, vel noxia pellendo, vel antidota suis ministrando, ne noceant, ut docent *Condronch. ubi sup. Grilland. d. q. 3.*

¶ Nam licet dari possit venenum adeo naturæ pestiferæ, ut ex aduerso possum, aërē inficiat proximū, & per continuationem virus in homines quosdam diffundat, & non in alios, vel ex naturali anticiparia cum homine, vel alijs de causis, quas congerunt *Pomzetus d. l. cap. 13. & 14. Mercurial. d. l. libr. 1. cap. 13. cum seqq. Ambros. Pareus d. cap. 3. Ioan. Schenckius d. lib. 7.* † Quando ad certum hominem dirigitur, quem necat, & nõ

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

alium, illud tangentem, pacto cum dæmone agnoscunt *Valles controuers.* 2. *Mart. del Rio lib. 3. Magicar. part. 1. quest. 4. sect. 5. Eman. de la Cerda lib. dos pos de Milam cap. 8. part. 1. foli. 71. & 72. & part. 2. capitul. 2. foli. 96.*

36 † Cuiusmodi est venenum epistolarum Italiae, quas multi legentes, ipsum solum ad quem diriguntur, interimit, vt tradit *Codronch. ubi supra.* † Et eo veneni genere Auerroes intoxicauit Auicenam Cordubensē ponendo illud super folia libri, quem legere consueuerat, vt dixi in *Epit. de Mag. lib. 2. c. 79. nu. 18. ex Philippo Bergomens. in supplem. Chron. c. 30. Pet. Binsfeld. in confess. malef. p. 1. concl. 7.*

38 ¶ Non loquor de Auicena autore Fenum, quia Persa fuit, natus in villa Ausenz siue Abaleh, prope Damasum anno Hijiræ, siue transitus Mahumath 370, qui fuit post natum Christum ann. 982. qui ab illa regione ad nostram nunquam peragrauit, nam in seruitio sui Regis vixit, & functus est in patria anno Christi 1040. Hijiræ 428. vt constat ex *Sorsano eius discipulo in eius vita, Gordon. in Chron. Morales lib. 2. hist. Hisp. capit. 21. Mariana lib. 5. cap. 6.* † Sed de altero Auicena, qui & Auenaria dicebatur, filius Aboali Auenzohar (de quo noster sermo est) natus Cordubæ dum Hispania à muris occuparetur centum post annos alterius Auicenz, vt in hæc verba testatur *Genebrard. in Chron. anno Christi 1140.*

Aboali Abinseni, id est Auinsena, ex posteris senis, nomen idem ipsius patris erat Aboali inquit Elias in Tisbi Rad. Auerroes siue Aueroiz, Mesue Medici, & Philosophi Arabes, Abentumat Astrologus Corduba floruerunt ab anno 1140. regnabat Mauris Africa, & Hispania Aboali Abentefin. † Et cum huiusmodi Auicena ex bello civili ex Corduba in Hispalim confugisset, eum appellat Hispalensem *Philip. Bergom. in Chron. sub ann. 1150. impress. Bresa ann. 1485. fallitur sane, nam cum Cordubensem fuisse intrepide fatetur noster Ioan. de Mens (quem maximis laudibus extollit Hier. Roman. in Rep. lib. 5. c. 8.) gl. Coronat. Mareb. Sanclill. copl. 37. Ioan. Barros decad. 4. Garibai lib. 38. c. 12. Lud. Nuñez in sua*

41 *Hispan. c. 9.* † Auicena enim noster filius fuit Aboali Medici, qui prius dicebatur Auenaria, postea dixerunt Auicenam, & nobilitate, & scientia præditum fuisse in hæc verba testatus est ipse Auerroes lib. 5. c. 57. *Sed nobiles viri filij Abenzohar testificati sunt hoc, & illi stit, quibus debet attribui scientia Medica, & lib. 7. cap. 6. Exceptis filiis Abenzohar, & maxime Aboali, & filio eius Auenaria, cui Deus conseruet vitam, nam isti Magistri sunt in*

scientia Medicinali.

¶ Et vt datur venenum naturale quod homines interimat, sic naturaliter dari potest aliqua hominis cōplexio, vel à natura, vel ab arte, quæ veneno vlllo non lædatur, nam si temperamētum in calidum declinat, plus frigido veneno resistit, vt tradit *Auicena. Fen. 3. cap. 3.*

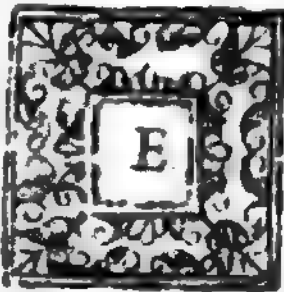
† Item si veneno alatur, venena minime nocent, quasi eis connaturalia, vt de Mitridate narrant *Plinius lib. 25. hist. natur. capit. 2. Aul. Gellius lib. 17. noct. Atticar. capit. 16. Cæl. Rhodigin. lib. 11. antiquit. lect. capit. 13. Galenus. de aliment. faud. & lib. 3. de simplicib. medi. Mathiolus super Dioscor. lib. 3. capitul. 1.* † Vel terrarum diuersitas efficit, vt quod in vna sit venenosum, in alia nutrimentum pariat, vt de maloperfico, quod cum sit Persis venenosum, nobis nutrimentum facit, vt tradunt *Galen. lib. 2. de aliment. capit. de arbore Pers. Auicena. lib. 3. Fen. 41. cap. de Morphea alba, Columela de cultu hort. lib. 10. Ruellius lib. de natura stip. cap. 3.*

CAP. III. De Maleficio ex his, quæ sunt in corpore humoribus.

SYMMARIVM.

1. Generantur in homine viuo ex putrefactis humoribus ascarides, vermes, &c.
2. Homini viuo generatur lapides, ligna, ferrum, chalybs, &c.
3. Diabolus ex his, quæ sunt in corpore humoribus potest similia producere.
4. Diabolus commouendo corporis humores, quam multa operatur.
5. Epilepsiam, Paralipsim, & similes morbos, quomodo diabolus efficiat.
6. Cacitas, & surditos quomodo à dæmone inducatur.
7. Magi ad mala inferenda malis verbis vtuntur.
8. Res naturales proficere non solent maleficiatis, quando demon adit aliquid ex sua malitia.
9. Maleficiati ex demonis malitia morbi progressus dissimiles habent aliorum morborum.
10. Egrotus quando grauissime dolet, in qua tamen parte dolorem sentiat nequit iudicare, à dæmone est.
11. Maleficiati quandoque eiciunt spinas, setas, ligna, lapides, &c.
12. Naturaliter generantur in homine spina, seta, ligna, lapides, &c.

13. Cultri, & claus generantur in homine.
14. 15. Poros dilatando quomodo potest diabolus in corpore duriora ista immittere.
16. Cultros, & clauos huiusmodi ex corpore videntur extrahi per delusionem.
17. Cultrum per fauces immissum per inguinē extrahitur.
18. Diabolus data opera potest omnia, quae natura vires non excedunt.
19. Solidissimas res diabolus diuidens in pulueres, eas postea reuiniendo potest mira efficere.
20. Cultri reperti sunt in dissecō agricola ventriculo.
21. Pregnans ad manus obstetricis per os vuluae eiecit clauos, cultros, &c.

X putrefactis humoribus solent in corpore humano generari ascerides, vermes, lumbrices, angues, serpentes, mures, ranæ, & bestiolarum huiusmodi similitum plura, vt tradunt *Auicenn. li.*

3. *Fen. 16. tract. 5. Cornel. Gemma de diuin. natur. caract. lib. 2. Schenck. tom. 2. obseruat. medic. lib. 4. tit. de variis vteri affect. obseruat. 11. & 11. Levin. Lemn. libr. 3. de occultis natur. c.*
40. † Nec modo viua animalia, ex humoribus putrefactis, in corpore humano generari solent, sed lapides, ossa, ligna, ferreum, chalybē, stagnum, argentum, & aurum, vt tradunt *Gemma, & Schenckius, vbi proxime. Beniuens de admirand. morb. libr. 2. Maiolus Canicul. tom. 2. colloq. 3. Ioann. Euseb. in proloq. philos. natural. fol. 22. & seqq. & p. 1. curiose philos. libr. 3. cap. 27. †*
- Diabolus tamen ex his humoribus potest huiusmodi animalia, metalla, & alia huiusmodi in corpore humano producere, quæ causarum ignarus præstigiola videantur, vt de huiusmodi maleficio affectis tradunt *Andreas Casalpinus de inuestigat. demon. capit. 22. Bapt. Codronch. de morbis malefic. libr. 2. capit. 4. Remig. lib. 2. demonol. capitul. 7. & 8. Sprenger. in Mall. part. 2. q. 1.*
- † Diabolus enim in morbis, quæ pendent ex natura, potest internas causas mouere, nam melancholicus morbus excitat, commouendo bilem atram, quæ corpori inest, & fuligines in cerebrum, & internorum sensuum cellulas propellit, ad vtraque huiusmodi bilem, ad motis causis exurentibus, vel detento isto humore, ne expurgetur, vt docet *Auicenna Fen. 1. tract. 4. cap. 18. †*
- Epilepsiam, paralipsum, & similes noxas intert per succi crassioris deletiones, obturato vetriculos cerebri, vel obstructis radicibus nervorum, ne spiritus anima-

les decurrant, quorum impedimento paralipsum, & epilepsia sunt, vt docent *Hippocrat. Genus, & Auicenna, vbi sup. †* Cæcitat. vel surditatis causa est noxia excrementa ad oculos, vel aures, vt linguæ impedimento frigidi humores ad nervos eius, quibus nimirum vsus est diabolus, in cæco, surdo, & muto, quem Dominus sanauit, *Matth. c. 9. & 12. Marc. 7. Luc. 11. †* Quare Magi non tam carminibus, quam malis herbis ad mala huiusmodi inferenda vt solent, Quid. in *Metamorph.*

*Protinus horrendis infamia pabula succis
Conterit, & tritis Hecateia carmina miscet.*
Vergil. Georg. 3.

Miscunturque herbis, & non innoxia verba.

† Dignoscuntur tamen morbi huiusmodi quando sunt à natura, sine dæmonis concursu, & quando adiit aliquid ex propria malitia, nam illis causæ naturales contrariæ profunt, his tamen causæ huiusmodi proficere non solent, vt per *DD. in cap. fraternitatis, de frigid. & malefic. Codronch. vbi sup. lib. 3. cap. 9. Casalpin. de inuestigat. demon. capitul. 22. & seqq. †* Et morbi progressus dissimiles sunt aliorum morborum, euacuationes, euaporationes, dolores, vomitus, & similia, vt tradunt *Casalpin. di. capit. 22. Codronch. di. lib. 3. capit. 13. Martin. del Rio libr. 6. Magicar. capit. 2. fol. 2. q. 3. Greg. Valent. tom. 3. disp. 6. quest. 13. pun. 4. Raph. de la Torre tom. 2. de vitijs oppos. Relig. quest. 96. artic. 2. disp. 11. †* Nam zgrotus grauissime dolet, in qua tamē parte dolorem sentiat, nequit indicare: suspiria sine causa emittit, renes, & corda corrodi videntur, atque remedijs, ex arte adhibitis, morbus se non remittit, sed potius exasperatur, vt tradunt *Bapt. Codronch. di. lib. 3. cap. 11. 12. & 13. Sprenger. in Mall. part. 2. quest. 1. cap. 13. Petr. Leloyber de demoniac. part. 1. capit. 17. †* Et aliquando eijciunt per summa ora spinas, setas, crines, glomos pilorum, ossa, ligna, lapides, vitrorum frustra, accum fragmenta, cultros, clauos, & alia ferreamina, vt de multis maleficiatis referunt *Spreng. in Mall. d. c. 13. Codronch. vbi supra Remig. lib. 3. demonol. ca. 1. Beniuens. lib. de admirand. morb. Ioan. Langius lib. 1. epist. 38. Guafriad. apud Sannit. tom. 3. Maj. 8. c. 13. Casalp. de inuestig. demon. c. 22. Sprenger. in Mall. p. 2. q. 1. cap. 13.*

† Verū enim est in corpore humano ex humoribus coalesci tophi, lapilli, capilli, oscilla, conchyliæ, spinæ, glomi pilorum, & etiam reptilia, vt tradunt *Galen. lib. 2. ad Glauc. Celsus li. 5. c. 6. Esin. li. 16. cap. 100. Levin. Lemnius li. 3. de occultis natur. c. 40. Beniuens. vbi sup. c. 3. 18. 24. & 94. †* Cultros tamē, clauos, & alia

ferreamenta artificiose conformita generari non possunt, quia calor naturalis, nisi plurimum annorum spacio non valet metalla producere, nisi Democritam, aut Epicuream reuocemus insaniam, ex fortuito atomorum concursu cuncta construunt, quos refutat

14 Franc. Picus de vanitat. Gent. lib. 1. † Vel dæmonem poros corporis posse extendere, & per eos duriora hæc, & maiora inferere, & poros rursus concludere, vt volunt Agrippa lib. de occult. philosoph. Remig. d. c. 1. Schëck. de venen. d. lib. 7. † Sed hæc opinio supponit corporum penetrationem esse naturalem, quam negant melius philosophantes D. Thom. Scotus, Durand. & alij in Sent. 2. † Vnde huiusmodi ferreamenta in cultorum forma, & similitum polita, quia à natura id fieri nequit dæmonis arte supposita credo, vel per delusionem iuisse ita apparere aërem condensando, & colorando, vel phantasiam deludendo, vt tradunt Cardan. lib. 11. variet. rer. capit. 80. Grilland. de Sortileg. lib. 2. q. 3. nu. 27. Wierus lib. 3. de præstig. demon. cap. 7. & lib. 4. cap. 2.

17 ¶ Sed dicunt posse dæmonem somnum altum homini immittere, & doloris sensum eximere, & tunc extreme excidere membrum, & metalla inde imponere, atque eadem dexteritate vulnus consolidare, vel ita faucis capacitatem ampliare, vt per eas ingeri valeant: nam opilioni per fauces à latronibus cultrum fuisse immissum crassitudine pollicaris, cui corneum erat manubrium, quem post sex menses per inguinem extractum refert Ambros. Paræus lib. 2. Chirurg. capitul. 17.

18 † Nam si hoc potuit casu contingere, cur ex proposito ad nitens, nequeat ille mille artium solertissimus? quamuis guttura, intestina, & orificium stomachi, atque arteriæ si infectione decissa fuerint, non possint reuiri, vt docet Voierus d. lib. 4. de præstig. capit. 9.

19 † Sed potest dæmon res solidissimas diuidere in partes instar pulueris, & eas iterum vnire, applicatis sicubi opus naturalibus actibus, idque tam propere, & subtiliter, vt cernentium oculi nequeant, ob nimiam motus celeritatem, quidquam harum aduertere, ideoque putant homines ea integra immitti, & emitti, vt tradunt Siluest. in Summ. v. maleficium q. 5. Binsfeld. in l. corum C. de malef. & Matthem. q. 7. concl. 6. Cosm. Philiareb. de offic. Sacerd. p. 2. lib. 3. † Nam re vera est huiusmodi ferreamenta in corpora humana aliquando reperiri, vt in disiecto agricolæ ventriculo, qui sibi mortem præ dolore, intulit, reperi sunt, quatuor ex chalybe cultros, partim acutos, partim instar ferræ denta-

tos, ac duo ferreamenta aspera, quarum singula aspitami longitudinem excedebant, vt narrat Ioan. Langius, d. epist. 38. Voierus lib. 3. cap. 7. Binsfeld. d. q. 7. concl. 7. Maiol. tom. 2. colloq. 3. de Sag. fol. 304. Carda. lib. 11. variet. rer. capi. 80. lul. Casar. Baricell. in hortu genial. pag. 361. † Vt illa, quæ à diabolo oppressa pregnans sibi videbatur, et in tempus pariendi (loco infantis) per os vuluæ ad manus obstetricis, clauos, cultros, ossa, ligna, stupas, lapides, & alia huiusmodi expellit, vt narrat Iacob. Ruffus lib. 5. de infirmitat. capitul. 6. & huiusmodi plura Zuingerus in Teatro vite bum. lib. 8. Ioan. Schenckius obseruat. medic. lib. 7. Gemma Louaniens. lib. 2. de natura diuinis charact. cap. 4.

CAP. IIII. De Magia deuouendi, ex Imaginum fabricatione.

SUMMARIVM.

1. Homines à demonibus sæpe inuadi, & obsideri deside est.
2. Homines damoni tradendi potestatem habuerunt Apostoli.
3. Demonibus homines tradiderunt Sancti viri, ex Dei potestate.
4. 5. Homines ratione dignitatis habent potestatem demones immitendi.
6. Satanus in primitiua Ecclesia excommunicatos agrediebatur.
7. Magi solet impracationibus homines damoni deuouere.
8. Demones fatentur ex Energumenis à maleficio teneri.
9. Simon Magus, quos vellet demonibus deuouebat.
10. Malefice plures homines demonibus deuouent.
11. Carminibus & verbis demonibus homines deuuebantur.
12. Deuouendi demonibus potestas non prouenit à facultate cogendi.
13. Demones ex pacto homines inuadunt.
14. Dei permissio semper requiritur in operibus demonis.
15. Permissio diuina ex quibus de causis damoni dari solet.
16. Demonibus multa prohibentur, quæ à Maleficis vocati conceduntur.
17. Deuouendi maleficium per Imaginum fabricationem.

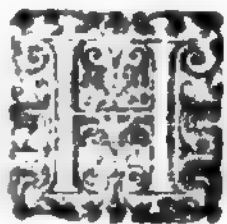
18. Maleficium deuobendi Delrius ad fugittarij crimen transfudit.

19. Imagines maleficij deuotionis ex quibus rebus fiebant.

20. Maleficium per Imaginum fabricationem apud Ouidium.

21. Imagines huiusmodi ad quid liquebantur igne.

22. Imaginum fabricationes ad animarum euocationem immerito transfudit Horatius.

OMINES à dæmonibus sæpè inuadi, oblideri, & possideri, hoc est dæmones in hominum ingredi corpora, & simul potestatem aliquā eos vexandi, seu affligendi accipere de fide est

ex eis, quæ diximus sup. lib. 4. c. 6. ex n. 2. Sic homines dæmonis tradendi potestatem constat olim Apostolos habuisse, nam D. Paulus Corinth. 1. c. 5. v. 5. Tradidit Corinthum Sathana, ut spiritus saluus fieret. Et ad Timoth. 1. cap. 1. v. fin. Hymaneum, & Alexandrum tradidit Sathana, ut discant non blasphemare. Et

alios quoque sanctos homines, ut olim sic, & hodie eadem à Deo accipere potestatem, ut in peccatorum iustam vindictam dæmonum tormentæ subijciantur, ut de S. Eligio Nouiomeni Episcopo refert Audouenus in eius vita lib. 2. cap. 20. De alijs, Metaphrast. Febr. 7. Surius tom. 3. Maij 25. D. Aug. lib. 22. Ciuit. Dei c. 8.

† Ratione etiam officij aut dignitatis, vel prælatiæ, vel superioritatis in alios habent, etiam potestatem dæmonē immitendi, mala imprecatione, ut de uxore, cui maritus, de filijs quibus pater dæmonem imprecatus fuerat, tradit Casarius lib. 5. cap. 11. 12. & 26. Nam licet homines inferiores sint dæmonibus (in quos non habet potestatem iuendi, ut alios ingrediuntur, & affligant) quia aduersarij nostri sunt irreconciliabiles in interitu nostri parati, sed diuina potestate adstricti, cum tamen ob peccata in homines laxantur, si accedat aliqua imprecatio eius, qui potestatem habet in hominem sequitur, ut eum ingrediatur, affligat, vel torqueat. Et hoc est, quod in primitiua Ecclesia, dum homines propter peccata sua excommunicabantur, & anathematizabantur, dum Satanæ tradebantur, solebat inuisibili forma eos ingredi, atque vexari, ut narrat Cardinal. Casar. Baron. tom. 1. Annal.

† Nec solum homines gloriose vitæ claros, atque superiores hanc potestatem habere dignoscuntur, sed etiam ipsos Magos, at-

que scelestes homines, qui imprecationibus suis solent alios dæmoni deuouere, adigere, atque emancipare, ut tradit Petr. Thyreus de demoniac. part. 1. cap. 16. N scol. Remig. lib. 2. demonol. cap. 9. & seqq. Cudronsus de morbi vnes. lib. 3. cap. 7. Ann. in. de natur. demon. lib. 1. Bulenger. de Magia lib. 2. cap. 6. Idque dæmones ipsi ex Energuenenis, quando iue facti sunt, nam dum à puella compelleretur exire spiritus respondit, ut narrat D. Hieron. in vita S. Hilarion. Exire me cogis, & subter limem ligatus teneor, non ex eā, nisi me adulescentis, qui tenet, dimisserit. † De Simone Mago notissima res est, ut quos veller dæmoni deuouere artibus suis facile præstiffic, ut narrat Anastas. Nicen. in SS. quæst. 23. † De malefica dicta Bayarena, quæ plures dæmoni deuouit, & alia dicta la Gachonne, quæ per maleficia votiua in plurimos dæmones iminiffic narrat Claud. Charon. lib. de Antichristoreuel. not. 1. † De Maga carminibus, & herbis deuouente Tibul. lib. 1. eleg. 8.

Nunc te carminibus, tunc te pallentibus herbis

Deuouit tacito tempore noctis anus.

Deuouendi autem huiusmodi potestas non prouenit à facultate cogendi, quæ nulla Magis competit, in dæmones; sed ratione pacti, ut homines inuadant præsentialiter, ut in Energuenenis dictum est, aut potestatiuè, ut in maleficiatos aggrediantur, ut tradit Hieronim. Mensus in Compend. lib. 2. cap. 3. & in malig. spirit. cap. 12. ante Flagell. pag. 31. Nam vel sponte dæmones ex pacto obseffum invadunt, finguntque se obtemperare, vel inferiores dæmones ad id adiguntur à dæmone superiore, volente hac in re malefico gratificare, non physica coactione, sed morali quatenus volunt stare conuentis, D. Thom. lib. 4. contra Gent. cap. 90. † Vtroque tamen casu Dei permissio requiritur, ut causa finè qua non potest hoc fieri, ut tradit Petr. Thyreus de demoniac. part. 1. capitul. 5. Et simul ob graue aliquod obseffi peccatum probat Thyreus part. 2. cap. 29. † Quod quale sit, ut propter illud Deus permittat mala huiusmodi interri idem Thyreus dict. part. 2. cap. 30. Et quando ob aliorum culpas hanc tyranidem patiantur, docet cap. 31. cum absque propria culpa ex diuinæ prouidentia ratione id fieri permittat capitul. 32.

† Et quamuis absque maleficorum imprecatione per se dæmones, possent mala huiusmodi inferre, multa eis prohibentur, quæ ad hominis inuocationem

conceduntur, ut Dei bonitas, & hominis malitia dignoscatur, ut tradunt Suarez de Religi. lib. 2. cap. 15 n. 17. & de Angelis lib. 8. cap. 19. ex n. 1. & cap. 20. ex n. 2. Victoria in Relect. de Mag. n. 15. Malder. de virt. Theolog. tract. 10. cap. 8. dub. 8.

17. Hoc maleficium frequenter fiebat per imaginum fabricationem, nam ut ait huius rei plane eruditus Paul. Grillon. de Sortileg. lib. 2. q. 5. n. 11. Imagines fabricabant, quas spinis, acubus, clavis, vel aliis rebus acutis ingutture, renibus, pectore, femore, costis, vel ventre, vel aliis in locis perforabant, deprecantes, ut verum corpus malefic. adi. eas se patiatur pñcturas, & pñctas, ac si in ei corpore vere perforare contingerit. † Non ita tamen alicuius doctis. Mart. del Rio hoc maleficium ad sagittarij crimen transtulit, lib. 3. Mag. car. disq. p. 1. q. 3. sect. 4. Cum hoc crimen dissimile sit, sagittariorum, ut tradunt Heet. Boethus in his. Scotor. lib. 11. Bardin. demonom. lib. 2. capit. 8. Episcop. Maiquis dier. canic. 2. tom. colloq. 3.
18. † Imagines autem huius fiebant ex cera, pice, argila, plumbo, c. spite, lana, vel lino, easq; baptizabant in memoriam alicuius praticens. demonis, vel ipsius maleficiati, quas ad ignem liquebant, vel in frangebant, vel acubus pugnant, uterunque quos designabant, demon ipse tabem, vel mortem inferebat, ut tradunt Salicet. & Angel. in l. multi C. de malefic. & mathem. Springer. in Mall. p. 2. q. 1. capit. 12. Castro de iusta paretic punit. lib. 1. capit. 15.
19. Bap. Codronch de morb. venefic. lib. 3. capit. 2. Toledo in Summ. lib. 4. cap. 16. n. 17. † Cuius maleficii genus tam deuotionis, quam fabricationis imaginis penite, & omnino ex arte Medeam Sagam introducit Ouid. in Hipsypel. Deuouet absentes simulachraque cerea finxit, Et miserum tenues in secur orget acus.
20. De liquefacto, seu contracto igne simulachro ad cuius damnum maleficiatus vri, confringi, & adoleri videbatur, idem Ouidius huc canit Fastor. 2. Quodq; pice obstrinxit, quod acu traiecit abena Obsutum mentha torret in igne caput.
21. † Cuius maleficii genus non ita alicuius Horatius, illud ad apimarum euocationem transtulit, dum Saganam, & Canidiam Lamias introducit imagines fabricantes, ceream nempe referentem maleficio imbuendam, lanea vero que maleficæ vicaria erat, infligenda altera lib. 1. Saty. 8.

Lanea, & effigies erat, altera cerea maior, Lanea, que pñctis compeferat inferiorem, Cerea suppliciter stabat seruilibus & que iam peritura modis.

C A P. V. De Maleficio hostili, & quibus demon nocere queat.

S V M M A R I V M.

1. Hostile maleficium quod dicatur.
2. Maleficium hostile, quod hostis more, aliquo determinato signo fit.
3. Scopelizos quid sit, l. eum quodam D. de extrabord. crim.
4. Scopelisinus apud Arabes frequens maleficium.
5. Scopelisinum ad sacrilegij genus male accomodat Menocemus.
6. Sagittari, qui alicantur, cap. 1. de Sagittar.
7. Sagittari maleficii genus, quod sagitta transfunditur.
8. Sagittarum iactus ad delendam Syfaram, leg. 4. c. 13.
9. Duffus Scotarum Rex maleficio sagittato interfectus.
10. Enguerrani Maregnani uxor insidias parauit ex maleficio sagittariæ.
11. Imago acubus transfixa ad maleficium hostile.
12. Carolum principem infascinaturn imaginibus.
13. Imago cerea caracterebus insignita, & acubus transfixa ad maleficium.
14. Cereis imaginibus mors machinata Carolo Regi, & Henrico Guisio.
15. Ceream imaginem pungendo Pontifex maximus mortuus est.
16. Imagines ledunt non ratione physica, sed ex malefici intentione.
17. Maleficii hostilis alia species remissive.
18. Dæmoni ex maleficio multa permittuntur, que immediate ei denegantur.
19. Voluntas expectatur in maleficiis, non exitus.
20. Proditio grauior censetur, quotiens prohibendi minor potestas est.
21. Dæmonis insatias cabendi humana inuencilitas, baur unquam valet.
22. Malefici ad causam equi traducti ad ultimum supplicium deferuntur.
23. Diabolus nemini nocere potest, nisi Deus permittat.
24. Deus sepe concedit dæmoni, ut homines affligat ad probationem, ut Iob.
25. Deus permittit dæmoni alios affligere, ut castigentur, ut Saulem.

26. *Satana tradit Apostolus Corinthiis, ut in eis salua fieret.*

27. *Demoni sunt executores divinae Iustitiae.*

28. *Diabolus adversarius noster est irreconciliabilis.*

29. *Deus tamen defendit sperantes in se.*

30. *Iustos, & Sanctos non potest demon nocere secundum nonnullos.*

31. *Deus non nocere potest (si Deus permittit) tam bonos, quam malos.*

32. *Bonos Deus nocere permittit, propter malum bonum.*

33. *Iudices, & Doctores minus potest diabolus nocere.*

34. *Deus permittit Satanae, ut Iovum affligeret, & Apostolum.*

MALEFICIUM hostile vocatur, quidquid in bonis animi, corporis, aut fortunae damnum inferat, aut aptum est inferre, aut idcirco adhibitum fuit a malefico, ut inferat, ut tradit *cruditissimus Mart. del Rio lib. 3. Magic. part. 1.*

29.4. *† Huius generis variae sunt species, nunc tamen maleficium hostile accipio, quod hostis more sub aliquo determinato signo latens damnum inferat, ut dixi in Epit. de Mag. lib. 2. cap.*

39. num. 4. *Sim. Maiol. Canic. dier. tom. 2. colloq. 3. † Quale est illud, de quo meminit*

Vlpian. in l. cum quidam D. de extraordin. criminibus. Plerique inimicorum solent pra-

dictum inimici οὐκ ἀνίστην, id est lapides ponere initio futuros, si quis eum agrum coluisset, ma-

lo letho periturum esse insidijs eorum, qui scopu-

los posuisset. † Cuius maleficij genus apud Ara-

bes frequens est, ut dixi dict. cap. 39. num. 19.

Coel. Rhodigin. lib. 18. antiq. lect. capit. 35. im-

mane, ac detestabile, ut quod in hominis salu-

tem molitur l. si excepta l. fin. C. de malefic. & mathem. Valle de Moura de incant. opuscul. 1.

sect. 2. cap. 1. num. 1. † Quod ita non assequi-

tus, ad sacrilegij crimen maleficium huiusmo-

di recuit Menoch. lib. 1. de arbitr. sed mortis

minae tam acriter non punirentur, nisi ex pac-

to cum demone, ut docte animadvertit ami-

cus noster Ioann. Pineda in Iob. tom. 1. capit. 5.

v. 26.

† Quibus referendi sunt Sagittarii, siue

Balistarii genus, quoddam maleficij arcu, &

sagitta, ut certo quodam, & determinato sig-

no homines interueniens, quorum artem morti-

feram, & odibilem, cum anathematismos dan-

antibus, & sagittis, sed maleficij infestanti-

bus, eo pacto, ut quam longissime desitum vel-

lent necare, maleficij, ut arcu, & sagitta, inef-

fabili ictu traiciant, ut docent Inquisitores

German. in Mall. p. 2. q. 1. capit. 16. Bapt. Co-

droneb. de morbo beneficiar. lib. 3. capit. 12. † In

quo quidem diabolus sacra paternitas abuti co-

natur, dum Ithas Rex Israel pro victoria con-

tra Regem Syriae Eliseum Prophetam consu-

lens sic respondisse testatur Sacer historigus

Reg. 4. cap. 13. v. 18. Tolle sagittas, qui cum

tulisset rursus dixit ei, percutite iaculo terram,

& cum percussisset tribus vicibus, & stetit,

iratus est vir Dei contra eum, & ait, si percu-

sses quinquies, aut septies, aut septies percussis-

ses Syriam, usque ad consumationem, non au-

tem tribus vicibus percuties eam.

† Hae arte Dux Scotorum Rex simu-

lacho fabricato in sagittarii forma, maleficio

perijt, ut tradunt Heclor. Boethus rerum Sco-

tar. lib. 11. Cardan. lib. 15. variet. capit. 80.

Maiol. tom. 2. dierum. canic. colloq. 3. † Si-

milis his tentata fuerunt ab Enguerrani Ma-

rigani uxore Franciae, ut referunt eius prae-

illitri Regni Animales apud Paul. Amiliu

lib. 8. Gaguin. lib. 7. † De cerca imagine lon-

gitudine unius palmi duabus acuebus trans-

fixa, & sub lumine abscondita, cuius amotione,

& contractione liberata est mulier malefica-

ta, refert Sprenger. in Mall. p. 1. q. 1. capit. 12.

† Tres viri ex familia Comitum Stampam Bru-

xelae captos refert Maierus lib. 16. quod per

tres viriles, ac totidem muliebres imagines Ca-

rolum Principem infascinare pararent, cuius

rei varias rationes reddit Delrius lib. 3. Ma-

gicar p. 1. q. 3. sect. 4. † Luthetiae Paritiorum

decolatus quidam nobilis fuit, eo quod pae-

nes se haberet imaginem ceream varijs carac-

teribus insignitam, pectus autem, & caput ima-

ginis acubus conficta erat, ut retulit Delrius

ubi proxim. † Ibidem duo alij capti sunt, quo-

rum unus Corolo IX. Regi, alter Henrico

Guilio hoc ipso maleficio cereae imaginis mor-

tem machinantes, ut tradit Crespet. de odio-

satanae discurs. 10. † Avinionensi cimiterio parieti

infixum se vidisse idem testatur Crespetus, quo-

de sententia Iudicis excoiatus fuerat quidam

Magus, eo quod sic pungendo ceream imagi-

nem Pontificem Maximum de medio substu-

lerat, d. discurs. 10. † Lxdunt ista non ratio-

ne physica, sed secundum malefici intentio-

nem, ex pacto cum demone, concurrente ac-

tionem illa externa manifestata, ut tradunt

Zonaras tom. 3. Glycas in Annal. p. 4. Mart.

del Rio d. sect. 4. Maiol. tom. 2. colloq. 3. Bule-

nger. d. cap. 16. Petr. Gregor. tom. 3. Syntag. lib.

34. capitul. 11. ex numer. 4.

- 17 ¶ Sunt pleraque alia huius maleficij species pro demonis concurrentis maletia, & Magi paciscentis arbitrio, quæ in salutem humanam conspirant, de quibus nonnulla alia cõgessi in *Epistome de Magia libr. 2. capit. 39. ex num. 1.* † Nam licet demon per se à Mago in dependente (quando Dei permissio accedit) possit nos omnes, & fortunas nostras subvertere, multoties id ei non permittitur, nisi ad malefici petitionem, ut Dei bonitas, & hominis malitia dignoscatur, qui in alios homines crudelior est, quam omnes fera, ex quo improberbium euassit *Homo homini lupus.* † In quibus omnibus maleficij species, quia prodicionis, alebolia, & aliorum criminum enormissimorum circumstantia interueniunt, solus conatus morte punitur, quando ad actum proximum delicto peruenit, quia in maleficijs voluntas expectatur, non exitus, *l. diuus Hadrianus D. ad l. Cornel. de Sycar.* † Et cum conatus prodicionis grauitatem homicidij semper agrabet, maior, & dolosior prodicio est, quotiens cabendi, aut prohibendi minor ocalio, vel potestas est, *l. propter insidia. q. qui accusare non p. ff. cap. si capis 36. q. 1. Guierrez in Pract. lib. 1. q. 2. Anton. Gomez variar. 3. cap. 3. Menoch. de Arbitrar. lib. 2. cap. 357.* † Demones autem quorum ope hæc maleficia fiunt nobis sunt insidiatores inuisibiles in omni nocendi occasionem intenti, quorum, nec insidias cabere, nec vim (si Deus illis permittat) atque ferociam prudentia, aut virtus humanæ ferre valet, quia ut ait Iob ca. 41. *Non est potestas, qua comparetur ei super terram, qui factus est, ut nullum timeat.* † Quare tanto crimine conuincti ad caudamequi traducti ad ultimum supplicium deferri debent, ut per DD. in l. 1. §. diuus, & in l. eiusdem legis §. adiectio D. ad l. Cornel. de Sycar. & in §. item lex Cornelia Instit. de publi. Iudic. & in l. 1. C. de assassin. & in l. 1. & in l. multi, & in l. eorum C. de malefic. & math. & in cap. 2. de homicid. & in capit. contra Idolorum 26. q. 5. & in l. 1. tit. 18. libr. 8. Recopil. & in l. 20. tit. 9. Part. 7.
- 23 ¶ Quas tamen personas possit demon nocere dicendum est, omnes (si Deus finit) nam draco ille antiquus ligatus est usque ad diem iudicij, *Apocalyp cap. 20. v. 2.* ideo nemini potest nocere, nisi Deus permiserit, *D. Leo. PP. de passione Domini serm. 19.* † De potestate autem constat hanc licentiam, quam per sepe Deus concedit, ob varias causas, vel ad probationem eorum, quos diuexandos Satanæ permittit, ut de Iob legitur, quem Deus impie

dæmoni concessit, ut affligeret, *Iob. cap. 1. & 2. & Sarram vxorem Tobia Junioris, Tob. c. 3. & 7.* † Vel ut castigentur, qui vexantur, quæ admodum legimus Saulum vexatum à demone *Reg. 1. capit. 16. cap. voluissent iniqui §. de inique de pœnit. dist. 1.* Sic tradidit Paulus Corinthum satanæ, ut anima eius salua fieret, *Apost. Corinth. 1. cap. 5.* † Ideo Dominus misit spiritum pessimū inter Abimalech, qui septuaginta filios Hieroboā occiderat super lapidem vnum, & habitatores Sichen, *Iudic. capit. 9.* quia Deus utitur diabolus, ut tortoribus, & facit eū ignem vrentem, *Psal. 103.* & immisiones per Angelos malos, *Psal. 77.*

¶ De voluntate autem constat semper paratam esse in nostrum excidium, quia aduersarius noster est irreconciliabilis, qui tanquā leorugiens circuit, querens quem deboret *D. Petrus Canon. 1. cap. 5.* † Defendit tamen Deus sperantes in se, quos liberat a lacu venatium, à verbo aspero, à timore nocturno, à sagitta volante in die, ab incurso, & demonio meridiano, ut legitur *Psal. 30. v. 5. & 6.* † Unde iustos, & sanctos non posse dæmonem nocere expresse affirmant, *Cassian. Seren. collat. 2. Sprenger. in Mall. p. 2. q. 1. cap. 7. 11. & 12. Annan. de natura demon. lib. 4.*

¶ Verius tamen puto æquali lege (si Deus permittit) dæmonem posse nocere, tam bonos, quam malos: sæpe tamen nocere malos, & peccatores, quam iustos, & bonos, quoniam Deus plus sæpe iuris tyrano largitur in mancipia, quam in filios, & amicos, quia propter eius persecutionē exposcit David dū ait *Pl. 108. diabolus stet à dextris eius.* † Bonos tamen interdum nocere permittit, propter maius bonum, & meritum sufferentia, & alia, quæ referunt *Tribemius in qq. libr. 8. q. 5. laquer. in Flagel. capitul. 18. cum seqq. Surius tom. 2. pag. 309. Vlder. Molitor. de pyth. bon. mulier. cap. 7. Suarez de Angel. libr. 8. cap. 19. ex num. 2. & cap. 21 ex num. 29.* † Sic etiam propter Dei gloriam, & hominum utilitatem iudices, atque iustitiæ ministros Inquisitores, atque Doctores minus possunt demones nocere, quamuis id negent *Sprenger, ubi sup. Gril-land. q. 7. num. 39. Annan. d. lib. 4. Remig. lib. 1. demonol. cap. 2.* † Deus enim permittit Satanæ, ut Iobum affligeret, *Iob. cap. 1.* *In manu tua sunt,* & Apostolus queritur, *Corinth. 2. cap. 12. datus est mihi spiritus Satana, qui me colaphizet,* nam ut ait Angelus Tobia capit. 12. *Quia acceptus eras Deo, necesse fuit, ut tentatio probaret te.*

CAP. VI. De Fatalibus simulacris.

SUMMARIVM.

1. Fatales statua ex arte Magica fuerunt,
2. Fatum pro morte est.
3. Fatales dies in iure sunt quibus perijt causa.
4. Fatales statua quibus regni fatum consistebat.
5. Palladium in Troiani regni fatum.
6. Græci Palladium surriperunt, ut Tria potirentur.
7. Penates Æneæ, Scutum Numa, Rhodii simulachrum.
8. Amorthei fatales quidam habuerunt.
9. Græci fatales simulachra habuerunt.
10. Regnorum fata ab istis simulacris euenire non possunt.
11. Fatales simulachra arte demonis sunt fabricata.
12. Statua fatales in Circo Byzaceno.
13. Statua ærea Cataphracti militis Toleti repta.
14. Statua Titi Sempronij marmorea in anti-qua Iulia Celsa, quam prostermit D. Antonius Villalpando.
15. Statuas huiusmodi prosterne sanctum, & meritorium est.
16. Caput metallicum Zamorensem arte demonis compactum.
17. Caput metallinum Marchionis Villena arte demonis.
18. Caput metallicum Alberti Magni non fuit arte demonis.
19. Alberti Magni metallinum caput artificio confectum fuit.
20. Organa voces humanas ementiuntur ex artificio.
21. Voces ex aëre potest diabolus ementire.
22. Campana opidi de Velilla familia de Villalpando pulsatur ante Hispania clades.
23. Campana huiusmodi pulsatio ex Deo est, per Angelos bonos huius Regni tutelares.

ATLAS statua apud veteres multæ fuerunt, ex arte Magica fabricatæ, in quibus alicuius rei fatum, & finis consistebat, vt tradit Petr. Gregorius Tholosan. tom. 3. Syntagm. iur.

ris vniuers. lib. 34. capi. 1. n. 12. † Nam fatum pro morte est, vnde fatidicæ mulieres dictæ sunt, quæ mortem, seu fatum maleficis artibus

hominibus, & animabus inferunt, vt tradunt DD. in cap. si per sorciarias 33. q. 1. † Et fatales dies appellantur in iure, quibus perijt causa l. 3. D. de fundo instructo. Vnde Fatum proprie alicuius rei, seu decreto diuino, Vergil.

Fata regunt orbem, certa sunt omnia lege.

¶ Vnde apud veteres fatalia dicebatur simulachra, ex quibus regni fata, & euentus consistebant, quæ apud omnes nationes adeo in pretio fuerunt, vt tanquam diuina munimina venerarent, vt tradit Titu. Linius ab Vrbe cond. decad. 1. † Huius generis fuit Palladium ab Æneæ adductum, quod alij Apollinis, & Neptuni fuisse simulachrum testantur, alij Traianæ Palladem Romæ, & Lauinij, & alij in locis monstratam fuisse tradunt, quo regni fatum consistebat, vt tradit Pier. Valerian. in Hieroglyph. lib. 24. † Nam Græci Troianis oraculis fidem præbentes inuictos eo se fore existimant, quandiu Palladio custodirentur: quare cum Vlyses clam sustulisset, Troia potius est vt narrant Homer. Vergilius, & alij. † De dijs Penatibus, quos Æneas in Italiam adduxit similia tradiderunt Linius, & Vergil. ubi sup. de scuto fatidico è cælo Numæ elapso, de Solis simulachro Rhodio, & alijs, quibus regni fata consistebat plura tradit Episcopus Maiol. to. 2. Canicul. colloq. 2.

¶ Amorthei quoque hac superstitione non caruerunt, cum aurea simulachra imposita preciosis lapidibus, quibus singulis horis euenta eis ostendebant habuerunt, vt tradit. Philon. lib. antiq. Bibli. † Apud Græcos similia fuerunt simulachra, quibus vanissimi illi hominis regni euenta protendebat, vt tradit Nicetas in Annal. prope fin. Nam superstitionibus istis fidem præbentes reprehendit. Zonaras Annal. tom. 3. † Regnorum enim fata, mutationes, vicissitudines, & euentus ab his simulacris euenire non possunt, neque eorum signa esse, quantum ad quædam cæli posituram fabricentur, quibus mirabilem vim tribunt Hermes Trismegistus, Ptolomeus, & alij Platonici, quos supra refutari tom. 2. libr. 8. capi. 11. de Magia Platonica ex n. 21.

¶ Vnde simulachra huiusmodi fatalia arte demonis confecta credo tamquam signa ad placitum, quibus positis demon constituit Regnum, Ciuitatem, oppidum, vel domum seruaturus, & destructis, desolaturus, vt ex. xi. i. de quo in l. c. quædam D. de extraordinarijs criminibus, quæ de hoc maleficio explicui in Epitome de Magia lib. 2. cap. 39. ex n. 19. † Multas huiusmodi statuas fuisse fatales in circo Byzaceno magicis artibus confectas, quæ Constantinopolitani Imperij euentus putabantur imminere, vt

tradunt

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

tradunt *Mart. del Rio* lib. 3. *Magiar. disq.*
p. 1. q. 3. sect. 4. Bulenger. de Magia lib. 2. cap.
 13 16. † Cuius similis fuit statua zrea cataphra-
 ctimileti maleo vncum percutientis, quæ
 vna cum beligeri homines per parietem de-
 picti reperti sunt Toleti in antro ante mi-
 seram Hispaniæ cladem, vt narrat *Rassis in*
 14 *hist. eiusdem cladis cap. 12.* † Similis tortale
 fuit statua Titi Sempronij marmorea, quæ ex
 Romanorū tempore seruauatur in antiqua Iu-
 lia Celsa in Ilergentibus coloniz ruinis, quā
 D. Anton. Villalpando prostrernuit, & possuit
 in fundamentis sui Palatii, vt his verbis testa-
 tur Marc. Xauier in Pontifical. par. 4. lib. 10.
 cap. 5. *En este distrito aua vna belicosa statua*
de Tito Sempronio con vn libro en la mano iz-
quierda, i en la diestra empuñado vn esloque
largo, i argoſto, la qual puſo por cimientto don
 15 *Antonio de Villalpando en el palacio que bi-*
 zo en Celsa. † In quo se Dei, & Religionis
 catholice exhibuit celatorem, nam licitum
 est, & laudabile huiusmodi statuas fatales des-
 trueri, & signa auferre, quibus demon assiste-
 re constituit, vt nocere desinat, vt tradunt
Binsfeld. in l. eorum C. de malef. & matema.
q. 5. Mart. del Rio lib. 6. *Magie. cap. 2. sect. 1.*
q. 3. Rabbaud de la Torre tom. 2. de visib. op-
 poff. relig. q. 95. art. 4. disp. 3. *Lesius de Inst. lib.*
2. capit. 74. dub. 6. ex num. 36. Suarez de Relig.
lib. 2. cap. 17. ex num. 9. Thom. Sanchez de ma-
trim. tom. 2. lib. 7. disp. 96. ex num. 3. & tom.
 16 *1. Decalog. lib. 2. cap. 41. nu. 19.*
 † Quædæq; etiā statuz huiusmodi ex dzmo-
 nis arte voces solēt emittere, vt caput metal-
 linum ciuitatis Zamoræ in loco de Tabara,
 quod dū aliquis ex infecta radice addebat ex-
 clamabat dicens; *Iudaus adest*, vt tradunt *Epis-*
copus Aouens. in Numer. c. 21. q. 19. Fortali-
tium fidei lib. 3. considerat. 10. Iepes in hist.
 17 *Inocent. de la Guard. cap. 4.* † Alterum caput
 metallicum fuit apud Henricum Marchio-
 nem de Villena, quod res longe desitas, & vbi
 que terrarum euentus ei loquebatur, quod iu-
 su Regis D. D. Ioannis II. contractum est, vt
 tradunt *Valle de Moura lib. de Incant. opusc.*
1. sect. 2. capit. 15. nu. 16. Ioannes Eusebius p. 2.
 18 *Philosoph. lib. 1. cap. 72.* † Et quamuis Tosta-
 tus in hanc classē referat caput æreum Al-
 berti Magni, quod articulatē loquebatur,
 quod D. Thomas eius discipulus confregit,
 commentitium est; nam Albertus Magnus
 non solum sapientiā diuinā, & naturali excel-
 lens fuit, sed sanctis moribus cōspicius; ideo
 ad Magicas artes confugisse credendum non
 est, vt tradunt *Tritemius, & alij apud Boxium*
tom. 1. de locis Ecclesiasticis lib. 9. cap. 11. fig-

no 36. *Euseb. d. cap. 72.* † Possibile enim est
 ex artificij solertia machinam ita esse cōpac-
 tam, & libramētis appensam, vt aura intus
 inclusa per tenues rimas exitum procurans,
 sonum ederet humanæ vocis persimilem, vt
 loqui videretur, vt notant *Aulus Gellius lib.*
10. noel. Aric. capit. 12. Cassiodor. lib. 1. epist.
penulti. Polician. in Panepist. † Non secus
 20 quam organa illa, quæ Romæ se vidisse testa-
 tur Simon Maiolus Episcopus Vulturariens.
 tom. 1. dier. canicular. colloq. 23. foli. 1066.
Vidimus Roma organa, quæ tubas, tympana,
hominumque choros referebant, adeo, vt quisq;
puerilis, feminas, similesque voces simul se au-
 21 *dire non dubitaret.* † Aliæ autem, quæ huius-
 modi potentiam excedunt ex dæmone sunt,
 qui ex aëre percusso voces emittit in alicui
 mali signū, vt ante bellū ciuile, Verg. Geor. 1
Vox quoque per lucos vulgo exrudita silentes
Lucan. Pharsal. lib. 1.

Magnæque per aëra voces

Audita nemorum.

† Neque ad hanc classē referenda est Cā-
 22 pana illa memoranda oppidi de Villla, ex il-
 lustre familia de VILLALPANDO in Regno
 Aragonum ad Iberis ripam, non longe ab vr-
 be Cæsaraugusta, in veteri turri collocata,
 vbi fuit antiqua Iulia Celsa Romanorum, quæ
 ex Gottorum tempestate, quando malum ali-
 quod reipublicæ Christianæ imminet, nullo
 pulsante edit sonum, vt narrant *Hieron. Zuri-*
ta in Annal. Aragon. lib. 10. capit. 93. Ioann.
Mariana de rebus Hispan. lib. 21. capit. 11.
Mart. Xauier. vbi supra, & in expuls. Neo-
pbit. part. 2. cap. 1. laim. Bleda in defens. fidei
pag. 85. Mart. del Rio lib. 4. Magic. cap. 3. q. 2.
Valle de Moura de Incant. opusc. 1. sect. 1. cap.
 23 *1. nu. 27. & sect. 2. cap. 8. num. 39.* † Nam he-
 iusmodi signa prorsus sunt à Deo missa, per
 Angelum bonum huius Regni tutelarem, seu
 custodem exhibita, vt nostri videntes, & au-
 dientes malum caueant, vel in meliorem fru-
 gem se recipiant, nam vt ait Regius Vates
 Psal. 59. *Dedisti metuentibus te signa, vt fu-*
giant à facie arcus. vnde Manil.

Sine Deus instantis Pati miseratus in Orbem
Signa per effectus, calique incendia mittit.

CAP. VII. De pulueribus, & vnguentis ad mala inferenda.

S V M M A R I V M.

1. Pulueres, & vnguenta ex pacto cum dæmone.
2. Magi Pharaonis puluerib. mala inferebāt.

3. Domiciani, & Commodi Imp. tempore p. ueribus, & unguentis plures perierunt.
4. Simon Magus pulueribus huiusmodi mala inferabat.
5. Salassia orbis magna pars ciuium pulueribus huiusmodi perijt.
6. Africa pulueribus huiusmodi quam plures perierunt.
7. Magi ex demone solent pulueres, & unguenta huiusmodi accipere ad mala inferenda.
8. Pulueres, & unguenta composita clamidi affusa, vel sub lecto abscondita.
9. Postes, & limina delinita Magicis unguentis transeuntes necantur.
10. Pulueres malefici in aqua benedicta Ecclesijs immisii.
11. Pulueres, & unguenta huiusmodi quandoque sunt apta ad morbum, vel mortem inferendam.
12. Pulueres, & unguenta qua non sunt ad dāna inferenda, ex demonis malicia potestatem accipiunt.
13. Pulueris, & unguenti maleficia, ex quibus rebus fiant.
14. Colores unguentorum, & puluerum deseruiunt in pacti signa.
15. Contagium Mediolani ex hac arte fuit ann. 1630.
16. Contagium Mediolani arte demonis fuisse testatur D. D. Rex nosster, & eius Consiliū.
17. Pulueribus, & unguentis Mediolani esse vim naturalem.
18. Rebus naturalibus quandoque utitur demon ad mala inferenda.
19. Pulueres, & unguenta Mediolani non operabantur ex vi naturali.
20. Venenum nullum dari potest, quod naturaliter ex opposito noceat.
21. Venenum epistolarum nisi ex pacto cum demone dari nequit.
22. Magnetis, & Remora exempla non excedunt spheram naturae suae.
23. Pulueres, & unguenta huiusmodi deseruiunt tanquam thesauri militares, quibus ex condito demon concurret.
24. Demones quare uelint à maleficis res naturales aduct.

PULVERES, & unguenta solent Magi, ex pacto cum demone conficere, quibus super vestes, aut per vias, parietes, vel portarum coronides clā sparsa, tabem, vel mortē inferunt, vt tradunt Grilland, de Sortileg. q. 5. & 11. Spreng. in

Mall. p. 2. q. 1. Remigius lib. 1. demonol. c. 2. & 3. & lib. 2. cap. 8. Marti. del Rio lib. 3. Magic. p. 1. q. 1. Cardan. libr. 15. variet. rer. capit. 80. Maiolus tom. 2. canicul. colloq. 3. † Quod antiquissimum est, apud omnes nationes, & omni saeculo vsitatum maleficium, nam à tempore Moisis Magos Pharaonis similia fecisse narrat Philon in eius vita. † Domiciani, & Commodi Imperatorū tempore pulueribus, & unguentis hac arte fabricatis plures Romae perijse narrat Xiphilinus in eorū vitis. † Apostolorum saeculo unguentis huiusmodi, & pulueribus vsus fuisse Simonem Magum ad necandos eos, qui de illo male sentiebant, Marti. del Rio d. p. 1. q. 1. † In Ciuitate Salassia pulueribus, & unguentis huiusmodi tanta lues contracta est, vt bonā ciuitatis partem eis interesset anno 1536. meminit Cardanus lib. 15. variet. capi. 80. † In Africa opido Guasola per confessionem malefici nomine Helzanam his pulueribus, quam plures perierunt, vt narrat, Sim. Maiolus d. colloq. 3. fol. 300.

¶ Magi enim quando se demoni ad dicunt, solent ab eo accipere pulueres, & unguenta huiusmodi ad varios morbos, & neces inferendas, vel cum eo pacisci, vt sic vel sic confectis concurrat, & damna inferat, vt tradunt Grilland. Spreng. Remig. Delrius, & alij ubi supra. † Vel sub cetta forma composita clamidi assuunt, vel in lecto abscondunt ipsius maleficiandi, aut sub limine ostij, super quo destruendus sit transiturus, aut aliquo loco sub terraneo fovea facta, vt dixi in Epit. de Mag. lib. 2. cap. 39. num. 13. † Nec eis ungere solum postes, vel limina asuescunt malefici, vt transeuntes perimant, sed manus quoque habent illitas, vt demulcendo, aut summas vestes attingendo morbum, vel mortem inferāt, ne quae eis nocendi occasio labeatur, vt docet Remig. d. cap. 3. † Et quandoque in Ecclesijs pulueres huiusmodi aquae benedictae immittere solent, vt qui se ea signarent, vel aspergilo tingerentur, morbum, vel mortem sibi conciscerent, vt tradunt Remig. & Marti. del Rio ubi supra.

¶ Pulueres, & unguenta huiusmodi quandoque sua natura apta sunt ad morbum, vel mortem inferendā, quia confecta sunt ex rebus venenosis, & plane feralibus, vel ex industria, vel à demone ostensis, vt dixi sup. lib. 9. cap. 2. ex n. 1. † Quandoque etiam in sua natura apta non sunt ad talia mala inferenda, sed ex pacto cū demone effectum forciuntur, ipsaque deseruiunt tanquam thesauri militares, quibus ex condito demon concurret; & damnum infert, vt dixi d. cap. 39. n. 14. † Fiunt

quando

quandoque ex infantulis igne totis, vel aqua
feruenti liquantur, vel ex alijs rebus modo ruf-
fis, modo albis, modo nigris, pro paciscentis
14 arbitrio, vt tradit *Remig. d. lib. 2.* † Sed con-
fectiones, & colores huiusmodi ad nil aliud de-
seruiunt, nisi in pacti signa, vt de illis in hac
verba testatur Mart. del Rio vbi supr. d. q. 1.
*Horam qui nocent, attri: qui morbum tantum
adferunt: cinericei, vel interdum ruffi coloris
sunt: contra, quo puluere malum tollunt, & me-
dicinam faciunt; y plurimum albus est, vis ta-
men ista non ex pulueris colore, vel alijs qua-
litatibus manat, sed tota pendet ex pacto cum
dæmone inito, colores tantum deferunt decla-
randa conuentorli fidei, & ne sage decipiatur.*
15 ¶ Huius quidem artis contagium fuit,
quo anno elapto 1630. decies centena milia
hominum pulueribus, & vnguentis huiusmodi
interempti sunt ciuitatibus Mediolani, Pa-
uie, Lody, Cremonæ, Palentia, Parma,
Bergam, Berona, Bolonia, Mantua, Morta-
re, Nouera, & alijs locis Piamontis, vt in acu-
leis, & ex spontanea confessione apud Senatu Me-
diolani confessi sunt Gulbermus Plaga, & Io-
nes Iacobus de Mora, & alij complices, qui ea-
16 de causa ad caudam equi tradunt in platea pu-
blica rotati cremati sunt. † Nec res fuit sub fa-
bella sparsa, aut solo inclementi celo lnes cõ-
tracta, sed veneno datiuo huiusmodi, vt poten-
tissimus Rex noster D. D. Philipus III. &
eius Consilium supremum de illo in hac ver-
ba rescripsit omnibus ciuitatibus Regni apud
Lazarum de los Rios Angulo eius secretariũ
7. Octobr. 1630. *Emos tenido noticia, que al-
gunos enemigos del genero humano tratan de
sembrar los poluos, que con tan grande rigor ha-
bian causado la peste en el estado de Milan, i en
otros estados aliados, i amigos desta Corona, i q̃
para este efeto venian personas a estos Reinos.
cuios retratos, i señas estan en mi poder, i del
Gobernador del mi consejo. I porque tan enor-
me, i atroz delito solo se auia podido intentar,
procurar, i executar los que abian apostatado
de la Religion Catholica, pretendiendo destrui-
r toda la naturaleza humana. I es justo que tenga
el condigno castigo, si le puede auer en las penas
temporales de tan horrible, i nefando crimen. I
porq; al seruicio de Dios, i mio combiene el tra-
tar, i procurar se busquen las personas que bienẽ
a cometer el delito, i se prendan sin que nadie
los encubra, ni oculte. Visto por los del nuestro
Consejo, i con nos consultado fue acordado que
debiãmos mandar dar esta nuestra carta para
vos en la dicha rason, por la qual os mandamos
que luego que os sea entregada, bagais pregonar
en esta Ciudad, i lugares de su jurisdiccion, q̃ des-*

de luego prometemos dar, i se darã veinte mil da-
cados demas de otras bõras, i mercedes dtodos, i
qual esquier personas, assi naturales, como estrã-
geros, q̃ por si mesmos, u por papeles, i cartas ma-
nifestaren, i declararen las personas que han be-
nido a cometer el dicho delito, i tratan de co-
meterle. I si la persona que biciere la dicha rela-
cion fuere complice, viniendo voluntariamente
a desatar, i declarar los demas, se le promete se
le dara el mesmo premio, i demas dello desde lue-
go le concedemos inmunidad, i perdon del dicho
delito, &c.

¶ Sed pulueres, & vnguenta huiusmodi
quibus malefici arte dæmonis utebantur ad
mala isto inferenda, negari non posse habere
virtutem nociuam prædictos effectus operan-
di contra Me, & Remigium, Spiengerũ, Del-
rium, & Maiolum adstruere nititur *Mamiel
de la Cerda Lusitan. tracta. de os pos veneno-
sos de Milan, par. 1. capitul. 7. ex fol. 51. &
p. 2. cap. 2. fol. 96.* † Sed non negamus pulue-
18 ribus, & vnguentis huiusmodi arte dæmonis
contestis, posse esse vim naturalem ad morbos,
vel mortem inferendam, quia potest dæmon
ex rebus venenosis elicire quandam quasi quin-
tam essentiam, & Magis præbere, vt mala infe-
ram, vt dixi in *Epit. de Magia lib. 2. cap. 40. ex
n. 11.* † Sed res huiusmodi, quæ a maleficis præ-
dictis applicabantur, ex natura sua talem vir-
tutem non habuisse, quia si vis illa naturalis
esset, prius eos, qui illa spargerent, necaret,
ergo causa fuit præter naturam, non diuina,
quia nil Deus tale promissit, ergo diabolica
ex pacto dæmone, vt tradunt *Victoria in re-
lect. de Mag. n. 16. Fran. Suarez de Relig. lib.
2. cap. 15. n. 14.*

¶ Præterea si vis illa esset naturalis pulue-
res super vestes, vel per vias aut plateas spar-
si, & vnguenta super portarum coronides, qua-
tumuis venenata essent, ex natura sua non po-
sent, per se homines interire, quia res natura-
les cum non possint excedere vires actiuita-
tis suæ, nulum est venenum, quod ex opposito
posset necare, quia non potest agere in distas,
vt tradit *Aristot. Phisicor. lib. 1.* † Neque obs-
tat venenum super strapedes positum, quod
equitem ipsum interimit, & in epistolis spar-
sum, quod legentes necat, quia nisi ex pacto
cum dæmone dari nequi *Codronch. libro 3. de
Morb. venefic. capit. 6. Casalpin. de inuestiga-
tio. dæmon. capit. 17. Morti del Rio d. libro 3.
& dixi d. cap. 39. ex n. 16.*

¶ Nec iurantur contraria opinione tenen-
tes, exemplis aductis perdictum auctorem, de
lapide magnetis, qui anulum atrahendi annu-
lo virtutem elargitur, & de Remora que nauis

gio adherens, illum sistere, & extirpare cogit, quia vis illa non excedit spheram aeternitatis suae, quae in his pulueribus, & vnguementis non ita, licet ex cineribus infanti venenari, & cum viperibus cremati, (ut ipsi asserunt) commiscetur, ut super vetes aut per vias sparsi possint necare, & ita ex pacto effectus expectandus est, ut dixi d. lib. 2. de Mag. cap. 9. ex nu. 3. † Vnde pulueres, & vnguenta huiusmodi deferuntur tanquam ehesea militares, quibus positis demon non concurrat, non aliter quam illis concurrere solet, qui aliquo ligno, caractere, voce, affatus vel nudi linthei applicatione, vel quid simile solet pacisci, se opem praestaturum, ut dixi d. lib. 2. cap. 9. ex nu. 32. & cap. 39. ex nu. 10. & cap. 40. ex nu. 18. & cap. 43. ex nu. 3. & cap. 49. ex nu. 1. † Nam licet demon perse tantum possit malum inferre ex sua malitia, vult tamen res naturales, & multoties inefficaces aduci, tunc ut facilius rudes fallat, tum ut minus eius praesentia dignoscatur, tum etiam ut prudentes magis in eo confidant, cum videant eius fidem circa harum rerum concursum, ideo venenis incantationem adiungit Saga apud Vergil. Georg. 3.

Miscunturque herbis, & non noxia verba. Quae ab Hecate dea inferorum Hecateia vocat Ovid. in Metamor.

Protinus horrendis infamia pabula succis Conterit, & tritis Hecateia carmina miscet.

CAP. VIII. De Lamiarum infestatione, & infanticidio.

SUMMARY.

1. Lamia dicitur fera Africa.
2. Lamia quare dicantur Saga mulieres.
3. Lamiarum precipuum institutum pueros infestare.
4. Lamia deferuntur a damone noctis maxime tempore.
5. Lamia pueros assos, vel igni decoctos in prandis parant.
6. Lamia ab essu carnis dicuntur Lysirigones.
7. Lamia quare dicantur Striges.
8. Lamie quare pueros magis infestentur.
9. Lamia ex pueris decoctis petum famosum suum vnguementum.
10. Lamia ex pueris maleficia sua conficiunt.
11. Lamie pueros in conuiuiis suis in prandium parant.
12. Lamie eos pueros maxime petunt, qui nondum sacro baptismo iniciati sunt.

13. Lamia cum vetula sint, gaudent sanguine puerorum, quia eo putant reuolueri.
14. Lamiarum crimine potius mulieres, quam viros persuntur.
15. Mulieres in eos quos oderunt nesciunt se continere.
16. Mulieris ira nulla superior est.
17. Mulieres magis a maleficia trahuntur propter infacibilem liuorem.
18. Obstetrices magis quam aliae mulieres maleficae sunt.
19. Vetulae potius mulieres quam aliae sunt maleficae.
20. Iubenerili sanguine humidus radicalis restauratur.
21. 22. Striges sanguinem infatulorum exungunt.
23. Lamias grassari in pueros potius, quam in adultos cur Deus permittat.
24. Lamia aliquando grassantur in adultos.
25. Lamia de nocte cum damone grassantur.
26. Amuletum contra Lamias.
27. Lamia quare dicantur Lucifuga.
28. Phylacteria Iudeorum contra nocturnas infestationes.
29. Nocturnus timor, quare demon appellatur.
30. Meridians demon de Lamys intelligitur.
31. Lamia versantur in desertis.
32. Lamie in quo sensu accipiuntur apud Hieronimum.

LAMIAE dicuntur a lamia fera, quae in Africa deserta versatur, muliebri facie praedita, vberibus, ac toto corpore adeo speciosa, ut homines alliciat, & allectos deboret, ut tradit Dionysius in hist. Afric. † Sic translato nomine in maleficas mulieres remansit, quae solent, non modo homines capere, sed infantes, quibus solent mammas ostendere, ut eorum singulos, & vllulatus comprimant, dum eos viuos e cunis rapiunt, vel in iecta culcitra praefocant, iuxta illud Hierem. Threnor. cap. 4. *Nudauerunt Lamie mammas suas* † Nam earum precipuum institutum est pueros infestare, necare, perdere, rapere, ut eorum carnibus faturentur, pinguedine, & alijs ad maleficia sua utantur, nam ut ait S. D. N. Leo. PP. X. in Extratrag. honestis petentium votis, ann. 1521. *in necandis infantibus passim student.* † Ad quod quidem a damone deferuntur noctis maxime tempore in domos praesertim amicorum, & propinquorum, ut eorum infantes immatura morte surripiant,

eosque deuorent, vt tradit *Bart. Spina tract. de Strigib. capit. 17. & seqq. Petr. Binsfeld. in confess. malef. prelud. 10. Nicol. Remig. libr. 3. demonol. cap. 6.* † Nam eorum corpora igni assa, vel ahenis de cocta in prandijs suis parare solent, *Nicol. Remig. d. libr. 3. capit. 7. Siluest. de Strigib. cap. 9. Mart. del Rio libr. 3. Magicar. p. 1. q. 1. Grilland. de Sortileg. q. 3. Sprenger. in Mall. p. 2. q. 1. cap. 2. & capit. 13.*
 6 *Nider. in Formicar. lib. 5. cap. 3.* † Vnde Lamia ab effu carnis dicta sunt Lestrigones, vt notat, *Delrius ad Senec. in Med. versic. 737.* & eorum conuiuia, cenas *Thyesteas*, vt tradit *Theophrast. libr. 3. Antolyc.* Vnde *Horat. carm. 1.*
Nec pransa Lamia puerum viuum extrahant aluo.
 7 † Et dicuntur Striges ab strige auicula, quae de nocte, stridere solet *Polidor. Ripa de noct. temp. cap. 165. num. 6. Ouid. Fast. 6.*
Est illis strigibus nomen, sed nominis busus causa, quod horrenda stridere nocte solent.
 8 † Et cum omnes intestino odio prosequantur in pueros maxime Lamiae grassare solent, vel quod eorum aetas inuicibilior est ad resistendum, incautior ad cabendum; nequitque earum conatum deprehendere, aut reuellare, vel acusare: vt tradunt *Bartb. Spina cap. 7. Mart. del Rio libr. 2. quest. 24. & libr. 3. part. 1. quest. 1.* † Vel quod petunt ab his instrumenta maleficiorum, nam ex eorum corpusculis, truncis videlicet, abscissis manibus pedibusque, & capita, decoctis conficiunt famosum illud vnguentum suum, sine quo ad conuenticula deferri posse negant, vt tradunt *Binsfeld. ubi sup. & in l. multi C. de malefic. & Mathem. Grilland. de Sortileg. quest. 3. Sprenger. in Mall. part. 2. quest. 1. capitul. 2.*
 10 † Vel quod ex eis conficiunt malicia sua, quibus homines necant, nam vt ait *Mich. Psellus libr. de operat. demon. fol. 23. Infelices à matribus infantes depellunt, eorumque carunculis nouacula circumscarificatis, & incisiss, defluentem sanguinem phialis excipiunt, ipsos autem adhuc spirantes in pyram coniectos exurunt, tum postea eorum cinerem cum sanguine phyalis contento miscens, pharvacumque abominandum componunt, quo ciuos, & pocula inficiunt.* † Siue etiam quod talia corpora ad prandium igni assa, vel decocta in delitijs suis accomodant, delicataque epula ex eis conficiunt, atque esuriunt, vt tradunt *Binsfeld. & Grilland. ubi sup. Niderius in formicar. libr. 5. cap. 3. Sprenger. in Mall. 2. capis. 2. & 13.* † Ex eos maxime petunt pueros, qui non dum sacro baptismo sunt initiati, vt cū

corporibus animas perdant, vel quia non sic Deus permittit in Ecclesiae gremio receptos hoc malum grassare, vt dixi in *Epitome de Magia libr. 2. capit. 38. numer. 19.* & me referens tenet *D. Perez de Lara Regius Consil. in compend. vitæ hominis. capit. 13. nu. 6. pag. 165.* † Sacro etiam baptismo initiatos non par-

cunt, quia dum pueri sunt eorum sanguine oblectantur, non facta differentia inter Christianos, & paganos, vt docet *Delrius*, nam ad omnes extenditur carmen *Q. Seren.*

Præterea si forte premit Stryx atra pueros

Virosa immulgens exertis vbera lebris.

¶ In hoc crimine sceminae potius, quam viri reperiuntur, quia mulieres proniores sunt ad credendum, & facilius decipiuntur; quam viri, quam obrem frequentius eas demones aggrediuntur, & fallunt, vt tradunt *Simoneas de Catbol. instit. tit. 37. nu. 3. Bafin. de arrib. magic. prop. 9. Binsfeld. in rub. C. de malef. & mathemat.* † Siue quod proniores sunt tam amore, quam odio, ita vt in eos, quos oderunt nesciunt se continere, quia non est ira super iram mulieris, & cum viribus sint inermes, ad maleficia confugiunt, vt tradit, *Sprenger. in Mall. part. 1. quest. 6.* † Vt sic per lenonem demonem in inimicorum corpora mittant ægrotudines, infortunias, ægestates, imprædia grandines, & tulgura, in filios opressiones, & similia multa, nam vt ait *Seneca Traged. 8.*

Nulla vis flammæ tamidique venti

Tanta nec teli metuenda forti

Quanta cum coniux viduata tadis

Ardet, & odit.

¶ Siue etiam quod tota illa diabolica tragædia, quam maleficæ istæ cum diabolo peragunt, ad id tendit, vt scedissimis complexibus cum demonibus coniungantur, in quo mulieres trahuntur magis, propter insaciabilem liuidinem, quia trahuntur magis voluptate, appetitu, sensualitate, *capit. quod proposuisti 23. quest. 7. gloss. in capitul. 1. de clandest. dispos.* † Oblectantes magis, quam alia, propter puerorum notitiam, vt de *Helbetia* narrat *Sprenger. in Mall. part. 2. quest. 1. capit. 13.* de alijs *Celestina* in *traged. Calixti, & Melibea, act. 3. Remig. libr. 1. demonol. capitul. 5.* † Vetulae potius, quam iuvenes, ex odio pueritiæ, quæ primam ætatem deperditam plorant, vt tradit *Ioan. Nenizan. in Sylua nuptial. vers. non est nubendum.* † Vel quia potu puerorum sanguinis putant reiuuencisci, idque ex demonis suggestionem, quia vt rerum naturalium peritissimus agnouit iu-

venili sanguine humidum radicale restaurari,
Marsil. Facinus libr. 2. de vita long. capit. 11.

- 21 † Quare apud Indos in Prouincia Panama Peruani Regni Striges multas inuentas esse, quæ sanguinem infantulorum exugebant, vt refert *Petr. Cieza in descript. India p. 2. capit. fin.* † Non secus quam de Romanis testatur Ouid. *Fastor. lib. 6.*

*Nocte volant puerosq; petunt nutricis egentes,
Et vitiant cunis corpora raptasuis,
Carpere dicuntur lactantia viscera rostris
Et plenum potu sanguine guttur habent.*

- 23 ¶ Deus autem id potius in pueros, quam in adultos permittit, vel quia sic à multis peccatis præseruati in cælum rapiuntur scælices, securi quod malitia non mutauerit intellectû, vel in pœnam parentum, vel ad eorum probationem, vt docent *D. August. libr. 21. Ciuit. Dei cap. 14. Sprenger. d. cap. 13. p. 2. quæst. 1.*

- 24 † Aliquando etiam in adultos hæc pestis grassatur, quos dormientes solet comprimere, ita vt suffocari videantur, quam ideo veteres demoniû incubum dixerunt, ab incubando, Hispanè, *la Pesadilla*, Gali vero *la Coquemara*, de cuius infestatione agere videtur Regius Vates

- 25 *Psal. 9. Non timebis à timore nocturno.* † Eo quod Lamia huiusmodi de nocte cum dæmone grassentur, quem Hæbrei dicunt לילית *Lilith*, à voce ליל *Lail*, quæ nox significat,

- 26 *Mart. del Rio d. lib. 3. p. 1. q. 1.* † Ex quo Rab bini in parietibus domus contra huiusmodi infestationes per circuli album solebant inscribere אצל ארץ לילית הרץ לילית *Et Zelo Chuiiz Lilith, Chuiiz Lilith*, idest mare extra *Lilith*, extra *Lilith*, vt tradit *Petr. Gre*

- 27 *gor. in Syntag. p. 3. lib. 34. cap. 19. nu. 5.* † Quare Psellus, vbi supra eas appellat Οροφονες φλογονες, fugientes lucem, vel luci fugas, quia earum spectra de nocte robur habent, mane euanescent, vt notat *Mart. del Rio in comment. ad Herculem furen. v. 123.*

- 28 † Vnde Hæbrei contra has nocturnas infestationes Phylacteria composuerunt, de quibus fit mentio in c. non oportet 26. quæst. 5. & in cap. si quis ariolos 26. quæst. 7. *Marbod. lib. de gemmis.*

*Esse phylacterium fixus prohibetur in auro
Contra nocturnos fortis tutela timores.*

- 29 † Nam cum Lamia huiusmodi cum dæmone nocturno tempore maxime grassentur, recte timores nocturni appellantur, à dæmone cum illis timorem concutiente, ex quo omisis intermedijs timorem nocturnum cum dæmonio meridiano adiungit *Gregor. Nazianzen.*

- 30 *in orat. de sacro bapt.* † Quia hæc pestis eo quod de nocte vires habeat, & in desertis in-

habitet, timorem nocturnum, & meridianum Læmonium solet appellari, quia Hæbreis desertum ad meridiem fuit, vt probat *Genitricis mea frater D. Ioann. Baptista Villalpando in Ezechiel. tom. 2. libr. 1. capit. 9.* † In quo Lamia huiusmodi sæpe versantur, vt de desertis Lybiæ tradit *Dionys. in hist. Lybia libr. 1.* vbi ad huc hodie multa spectra, vt tradunt *D. Cyril. & Procop. in Isaiam capit. 2.* † Ali quod respicere videtur Hieremias dum varias Lamia feræ, & strutionis auis naturas prosequitur in humanam pernitiem paratæ *Threnor. capit. 4. sed & Lamia nudauerant mammæ, lactauerunt catullos suos, filia populi mei crudelis, sicut Struchio in deserto.*

CAP. IX. De Sæuitia Lamiarum in humana corpora viuæ, & mortuæ.

SYMMARIVM.

1. Antropophagi, qui dicantur.
2. Lamia, & Magi antropophagia notantur ex Chadmo.
3. Antiopophagia inter alia scelera causa diluuij fuit.
4. Carnem cum sanguinem comedere, quare Deus hominibus prohibuit.
5. Regius vates ad crimem eorum, qui arte diluuium carnes humanas comedebant alludere videtur *Psal. 16. v. 10.*
6. Regius vates in suos inimicos vindictam eorum, qui diluuioperierunt exposcere videtur *Psal. 16. v. 14.*
7. Ante diluuium non solum homines, & infantes, sed non dum natos ed in usu fuit.
8. Filij Lamacb pro nepotes Cham humanam carnem manducabant.
9. Regius Vates ad institutionum sacramenti allussit *Psal. 14. v. 15.*
10. Lystrigones humanam carnem vescabantur.
11. Lystrigones nec filios, nec parentes parcebant.
12. Bracllicani homines manducabant.
13. Hispaniola acola carne humana alebantur.
14. Indi nouæ Hispania antropophagi vitio delapsi.
15. Peruani, & Brasilienses homines edebant.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

16. Brasilienses filios, & parentes manduca-
bant.
17. Canibales barbari aluntur carne huma-
na.
18. Indorum nationis viciū commune huma-
nam carnem vesci.
19. Indij quia Magia dediti carne humana ale-
bantur.
20. Mexicani diurnationibus intenti erant.
21. Dæmones quare homines viuos, & mor-
tuos infestentur.
22. Cadauerum exubijs dæmones uti solent ad
sua spectra.
23. 24. Cadauerum exubias quare dæmones
infestent.
25. 26. Cadaueribus tabe solutis Magi epulan-
tur.
27. Cadauerum fimbrijs, & ossibus Magi ad
sua maleficia accommodant.
28. Terra leuis quare in sepulchris deprecaba-
tur.
29. Dæmones sepulchra mortuorum infestan-
tur.
30. Dæmones quare sepulchra infesten-
tur.
31. Mortuis requies quare deprecabatur.
32. Prænestina inscriptio quare instituta.
33. Mortuorum corpora Thesalia quare custo-
diebantur.
34. Dæmones in sepulchris inhabitant.
35. Maleficorum instrumenta patuntur ex
mortuorum exubijs.
36. Maleficia maiora ex hominum petuntur
fimbrijs.
37. Unguium & capillorum resagmina ad ma-
leficia.
38. Artus, oculos, excrementa ad maleficia.
39. Tabies ad maleficia conducit.
40. Membra, quæ à feris rapiebantur effica-
ciora.
41. Maleficorum voluptas facere in pro-
ximos.
42. Caluaria ad maleficium deferuebant.
43. Dentes, digitos, ungues, capillos, laqueos
suspendiōsi.
44. Tunica suspendiōsi ad maleficia para-
tur.

ALIAM huiusmodi dicuntur
antropophagiz, à populis eius-
dem nominis, inter Orientem,
& Septentrionem, Malagetis
vicinis, qui humanam carnem
vescuntur, ut tradit *Plin. lib.*

4. cap. 12. & lib. 6. c. 30. † Hoc crimine inlec-
ta sunt Lamiz, & Magi à Chadmo Magiz

inuentore, & eius filijs, & nepotibus, qui non
solum homines, sed infantes recentes, & non
dum natos (execto matris ventre) in adulios
delicatisimos procurabant, nam ut ait Be-
rosus Chaldæus antiquit. lib. 1. *Contempto-
res Religionis, & Deorum manducabant ho-
mines, & aborsus in adulium delicioſi epuli
procurabant.* † Et cum hoc crimen adeo
immane sit, ut à nullo animantium in sui spe-
ciei viuentes committatur, inter alia, quæ di-
uinam prouocauit iustitiam, ut generali ca-
thaclysmo vniuersum orbem deleteret, hanc
abominationem fuisse credibile est ex illo
illo Genes. capit. 6. v. 12. *Omniſ quippe ca-
ro corrumpet viam suam.* † Nam terra
deleta, & vniuersi habitatores gurgite ab-
forti, excepta Noe familia, cum Dominus eos
& posteros ab hoc crimine immunes esse vo-
luisset, prius ab egressu arcæ hoc pœnali il-
la lege interdixit, Genes. capit. 9. v. 4. *Car-
nem cum sanguine non comeditis; sanguinem
enim animarum bestiarum requiram, de ma-
nu cunctarum bestiarum: & de manu homi-
nis, & de manu viri, & fratri eius requi-
ram animam hominis: quicumque effuderit
humanum sanguinem, fundetur sanguis illius:
ad imaginem quippe Dei factus est homo.*

† Quare Regius Vates ab inimicis afflictus,
qui ad instar eorum, qui homines deuorabant
perſequébatur, Psal. 16. v. 10. *Inimici mei ani-
mam meam circumdederunt, ad ipſum con-
cluserunt.* Et iterum v. 12. *Suſceperunt me
ſicut leo paratus ad prædam: & ſicut catulus
leonis habitans in abditiſ.* † Nullam aliam
vindiictam expoſcere videtur, quam eorum,
qui generali diluuiō ex hoc crimine perie-
runt, ut ex ipſiusmet verbis colligitur diſt.
Pſalm. 16. v. 14. *Domine à paucis de terra
diuide eos in vita eorum.* hoc est ab illis octo
animabus, quæ ſalutæ factæ ſunt in arca, ut in
eorum damnatione pereant, cum ipſorum
crimen ſuſcitarent, ut notat Ioann. Annius
ad Berof. diſt. Genes. 6. † Et rationem re-
dens quare eis talem vindiictam expoſcat ſub-
dit Regius Vates d. v. 14. *De abſconditiſ tuiſ
adimplētus eſt venter eorum,* hoc est de tre-
tibus, qui abſconditi erant adhuc in viſceri-
bus matris, & ita ſubdit v. 15. *Saturati ſunt
filij: & diuiſerunt reliquias ſuas paruulis
ſuiſ.* † Nam hoc crimen fuiſſe, quod illo ſæ-
culo magis iram diuinam irritabat, de filijs
Lamech, qui fuit pronepos Chan, in hæc ver-
ba teſtatur Philon in abrebiat. Bibliat. ad Ge-
neſ. d. c. 6. *Quia occidi viros pro me, & lactan-
tes de mammiſ abſtraxi, ut oſenderem filijs
meiſ iniqua operari, & habitatoribuſ terram.*

† Quare

- 9 † Quare Regius Vates, quia de his agebat, qui carnes hominum manducabant, ad contemplationem Christi Domini nostri Iesu Christi commotus, ad quod omnes Prophetæ suo pre suspirant, qui sub specie panis, & vini suum corpus, & sanguinem manducandum præviturus erat, in eius delectatione præsumpt, d. Psal. 16. v. 15. *Ego autem in iustitia apparebo conspectui tuo, faciabor cum apparuerit gloriatus.*
- 10 ¶ Fuerunt etiam apud alias nationes ferocissimi homines, qui humana carne vescerantur: ut Lyktrygones populi immanissimi Formias Campaniæ urbis incolentes, ut dixi d. c. 38. n. 13. & me referens Pellicer ad nostrum Gongoræ solit. 1. n. 61. v. 465. not. 4. pag. 463. Plin. lib. 7. cap. 10. † Quam in conuiujs parabant, ita ut nec filijs, nec parentibus parcerent, pluræ tradunt Tertulian. contra Marcion lib. 1. D. Hieron. contra Iovin. lib. 2. Euseb. præparat. Euang. lib. 1. cap. 3. Tiraquel. ad Alex. ab Alex. lib. 3. Genial. ca. 1. † De Bractrianis, & alijs Indijs Orientalibus similia tradiderunt Cicerolib. 1. T. bustul. in Valer. Max. lib. 2. c. 1. Alexand. ab Alex. d. lib. 3. cap. 2. Cel. Rhodigin. antiq. lect. lib. 18. cap. 28. † Et in partibus occidentis Indijs Magiæ & Idolatriæ deditissimi, præsertim insule Hispaniolæ alijs carnibus, præterquam humanis, raro vescerantur, ut tradit Americ. Vespucius in sua nauigat. 1. fol. 161. & nauigat. 2. fol. 170. & nauigat. 3. fol. 178. † Indos quoque nouæ Hispaniæ quamvis magis polytos in hoc idem vitio antropophagiæ delapsos tradit Torquemad. in Monarch. Indor. tom. 2. lib. 14. cap. 26. & de Motezuma illorum Imperatore hoc vitio infecto, Idem Torquemad. tom. 1. lib. 2. cap. 18. † De Pernanis humilia tradit Petr. Cieza in eorum hist. p. 1. cap. 26. Garcilasus Inca in suis Comment. p. 1. lib. 1. cap. 12. De Brasiliensibus, Herrera in hist. Ind. decad. 4. lib. 8. cap. 13. pag. 218. † Et ad hoc nefario vitio addeco dediti erant, ut sæpe pater filios epularetur, & vicissim nati parentes, prout fors tulit, Americ. Vespuc. d. nauigat. 1. fol. 125. Petr. Martyr, & alij relati à Bozio de sign. Eccles. lib. 7. capitul. 45. & lib. 10. cap. 13. & lib. 21. cap. 3. Ludou. Gomez in Regul. Chancell. de infirmis. refig. q. 7. col. 1.
- 17 ¶ De insula Guadalupe, & alijs eius vicinis, qui omnino barbari sunt, & ob id appellatur Caribes, & Canibales eodem vitio infectos tradunt Massaus in hist. Ind. lib. 15. pag. 360. Ant. Herrera decad. 2. lib. 1. cap. 8. & lib. 2. cap. 22. & lib. 9. cap. 7. & lib. 10. cap. 5. Molina de Iust. & Iure tract. 2. disp. 34. fol. 167.
- 18 † Fuit enim Indorum nationi commune vitium

humanam carnem edere, adeo, ut multas concubinas haberent, ex quibus plurimos filios susceperunt, quos pinguibus alimentis saginabant, & adipe repleti summo cum gaudio ipsi nec genitores abidiissime epulabant, ut tradit Garcilasus Inca ubi sup. cap. 12. † Quorum omnes non solum idolatria, sed Magia deditos fuisse satis perspectum est, nam de illis hoc vitio infectis, ex quo demones in assumptis corporibus passim videbant, & eorum conuentibus interueniebant, tradiderunt Thom. Bozius de signis Ecclesie lib. 5. cap. 2. pag. 157. D. Solorzano de Iure Indiar. lib. 2. cap. 4. nu. 93. pag. 270. † De Mexicanis demonum diuinationibus deditis tradunt August. Dauila in eorum hist. lib. 1. cap. 4. Ant. Herrera in hist. general. Indor. decad. 3. lib. 4. cap. 11. pag. 164.

¶ Corp. ra enim humana Lamiæ, & Magi intentantur, ex odio demonum, quem in nos habent, quia credunt assuendos fore in felicitatem æternam, quam miseri perdidierunt, ideo quidquid moluntur, quocumque calore, vel arte fiat, dirigunt in perniciem humanam, & interitum totius substantiæ creatæ ad conseruationem generis humani, ex quo pro clamat D. Ioan. in Apocalyp. cap. 12. *Ua terra, & mari, quia descendit diabolus ad vos habens iram magnam.* † Demones enim mortuorum corpora, ossa, & exubias varijs de causis infestare solent. Primo ut eis vtantur ad sua spectra, quas in illis aliquando exhibere solent, D. Thom. Sent. 2. dist. 8. art. 4. Syluest. de Strigib. lib. 1. cap. 14. pent. 4. & cap. 15. pun. 3. † Secundo ut cadaueribus ipsis, ossibus, & alijs exubijs sæuiant, distorqueant, & infestent, ex naturali odio, quod in homines habent, ut docet Basil. Ponze de Leon part. 1. variar. disput. cap. 4. & 5. & 6. † Nam ad sepulchrum S. Felicis demones torqueri, & exigi solitos ostendit Paulin. Natal. VII. ex illo.

*Tunc solito grauius succensæ demones ardent,
Flebitusque ululant, & vi maiore subacti
Vltima iam tormenta gemunt. &c.*

† Tertio ut mortuorum carnibus iam tabelle solutis epulentur, ossaque corrodat, ut de sagis Auinionis narrat Sebast. Michael. in Pneumalog. Bapt. Codronch. de morb. venefic. lib. 3. capit. 4. † Nam ut nostra sic, & prisca vidit ætas idem Paulinus, Natal. VIII.

*Quim & funeream saniem faciabat, & ossa
Lambebat pecudum proiecta cadauera.*

Tibul. lib. 1. eleg. 2.

Et tepido deuorat ossa rogo.

† Quarto, ut ex mortuorum corporibus, fimbrijs, mēbis, & alijs partibus petat maleficia,

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

quam putant esse efficaciora, vt de Mēdea sic canit Ouid. in Hypsipile.

Per tumulos errat sparsis diſuncta capillis,

Raptaque de tepidis colligit oſſa rogo.

28 ¶ Aduerſus quas quidem mortuorum inſeſtationes mos Gentilibus fuit inſcribendi in ſepulchris imprecationem illā S. T. T. L. hoc eſt *Sit tibi terra leuis.* de qua Tibul. lib. 2. eleg. 4. Ouid. lib. 1. Amor. eleg. 8. Vergil. Eclog. 10. quæ eleganti carmine concludit Martial.

Sit tibi terra leuis, molliſque tegaris arena.

29 † Credebant enim mortuorum corpora, oſſa, & exubias à Dijs ſuis viſitari, & ne illis terra impedimento eſſet, illam leuem futuram imprecabant, nam vt ait Quintilian. declamat. 10. de ſepulchro incant. *Nunc barbaro carmine, grauem terram totis noctibus pulſat, & impoſitum ſepulchrum quod non poſſit eſoluere, quæ ſolebat ipſos diſcutere diuos miratur.*

30 † Et cum Gentilium dij dæmones eſſent, ſatis conſtat, vel ipſos credidiſſe deſunctorum exubias à dæmonibus inquietari, & propter ipſos dictam imprecationem fuiſſe poſitam, quorum ope cum Magi vtantur, dubium non eſt ab ipſis ſepulchra tuta non eſſe, vt exemplis varijs confirmant Mich. Flauin. libr. de ſtatu Animæ, Pbleton. lib. de admioand. Marul. lib. 6. c. 4. Franc. Picus lib. Pran. 6. c. 10.

31 † Vnde morituris requies deprecabatur in illis Pontificalibus verbis: *Vale nos te ſequemur,* & iam mortuis, in ſepulchris ea de cauſa inſcribebatur H. R. I. P. *Hic requieſcat in pace.*

32 † Ex quo nimirum originem habere videtur inſcriptio Præneltina O S S A T I B I B E N E Q U I E S C A N T ; & Eccleſia catholica ex antiquiſſima contudine receptum habet mortuis decantare *Requieſcant in pace*, ad arcendos dæmones inſeſtantes, vt tradit Baſil. Ponce variat. diſp. p. 1. q. 2. cap. 6.

33 ¶ Quare apud Theſalas vrbes mos fuit corpora mortuorum cuſtodire, ne à maleficis furarentur, vel membris truncarentur, vel defedarentur, vt tradit Apuleius Mileſiar. 3. & in Aſin. apol. 1. Bulenger. de Mag. lib. 2. c. 19.

34 † Ad quod etiam conducit Papiniani reſponſum in Pandectis; *Titio centum relinquo, vt à monumento meo non diſcedat:* vt tradit Bulengerus d. cap. 19. † Nam dæmones in monumentis habitare ſatis perſpicuum eſt ex Euangelio D. Matth. cap. 8. Marc. 5. Luc. 8. & occurrit ex ſepulchris homo ab immūdo ſpiritu obſeſſus, qui habitabat in ſepulchris.

36 ¶ Præcipua enim inſeſtationis cauſa eſt, vt in humana corpora ſzuiant, ex odio crudeli, quo homines inſeſtantur dæmones, ideo ex

eis inſigniora maleficorum inſtrumenta petere ſolent, & ad id ſurantur oculos, dentes, capillos, vngues, tabiem, veſtes, laqueos etiam, & tunicas ſuſpendioſi, & alia huiuſmodi. Seneca in Medeam, Lucan. in Pharfal. Apuleius in Mileſiar. Ioan. de Mena in tragedia Calſiti, & Melibea, Sebaſt. Michael. in Pneumalog. Mart. del Rio in diſquiſit. Magicas, Caſ. Bulengerus lib. 2. aduerſus Magos cap. 19. † Nā cum rerū omnium homo nobiliſſi ma ſit creatura ad imaginem Dei facta, vt magis Deo iniuriam inferant, ex eo petunt maiora maleſicia, vt de Eriſtho ſacra peragente Lucan. Pharfal. 6.

Si nunquam hac carmina ſibris

Humanis ieiuna cano, ſi peſtore plena

Sæpe dedi, &c.

† Venefica Theſala vnguium, & capillorum reſegmina, cadaberum præſagmina, reliquias è buitis, & ſepulchris adhibebat, vt tradit Apuleius Mileſiar. 2. & 3. ad quod reſpexit Plaut. in Aulular.

Quando illi pridem tonſor vngues dempſerat Colligit omnia abſtulit præſegmina.

† Artus, oculos, & excrementa, Lucan. vbi ſupra.

Immergitque manus oculis, gaudetq; gelatos Effodiſſe orbes, & ſicca pallida rodit Excrementa manu.

† Tabies etiam ad maleſicia conducebat, vt his verbis Eriſtum ſubſtuliſſe canit Lucan. vbi prox.

Nigramque per artus

Stillantis tabies ſaniem, virusque coactum

Subſtulit, & neruo morſus retinente pepedit

† Exumatorum autem membra, quæ in feris rapiabant efficaciora putabant, quam quæ ipſæ maleficæ carpiſſent. Lucan.

Et quodcumque iacet nuda tellure cadaber Ante ſeras, volueretq; ſedet, nec carpero membra.

Vult ferro, manibusque ſuis, morſusque laportū Expectat, ſiccis raptura e faucibus artus.

† Nec parricidij expertes, non magis, quam noſtri ſæculi ſagæ, voluptas præcipua illis ſzuire in proximos, Lucan. vbi ſup.

Sæpe etiam caris cognato in funere dira

Theſalis incubuit membris, atq; oſcula fingens

Truncavitque caput, compreſſaq; dentibus ora

Laxauit, ſiccoque barentem gutture linguam

Præmordens.

† Caluaria enim ad maleſicia deſeruiabant, nā Antiochiæ arcas in Palatio plurimas humanis capitibus plenas inueniri, & diuerſis puteis in numera corpora mortuorum teſtatur Salis berienſ. lib. 8. Polycrat. c. 20. † Dentes,

digitos,

digitos, ungues, capillos, laqueos, & alia huiusmodi homines suspendiosi ad sua maleficia solent furare, maximè eius qui violenta morte patitur putantur efficaciora, Lucan. vbi supra.

Laqueos, nodosque recentes

*Ore suo rapit, pendentia corpora tarpfit,
Abrasitque cruces, &c.*

† Tunica etiam suspendiosi, & maximè lanea, ex quo milites cruci astantes in Christi vestem misserunt fortes, *Mattb. cap. 27. v. 35. Marc. capit. 15. v. 24. Luc. cap. 23. v. 34.* quia eam ad mira operanda ex hac arte conducere arbitrabantur, iuxta illud Propert.

Cinelaque funesto lancea vita viro.

CAP. X. De Fascinatione vulgari, physica, & dæmoniaca.

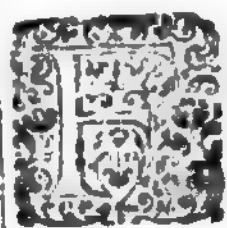
SUMMARIVM.

1. Fascinatio vulgaris, physica, & dæmoniaca.
2. Vulgaris fascinatio, quæ sit.
3. Fascinatio vulgaris duplex.
4. Præfascini addebant, qui laudabant.
5. *« hoc uer »* & siue animo facinandi.
6. Fascinatio ex inuidia, & maledicentia.
7. Fascino arbores arescebant.
8. Fascinatio immineri pulchris potius quam de formibus.
9. Euphimiis remoueri fascinationem.
10. Despuere sibi in sinu ad fascinationem.
11. Turpiculum gestare ad fascinationem.
12. Virile membrum præfascini fuit.
13. Medius digitus quare infamis.
14. Diges, unde dicti ad facinum.
15. Higa ob facinum fuit.
16. Benzobar, Ruta, Ramus onagri ungula ad facinum.
17. Amuleta, ut ipsa fascinatio vanissima sunt.
18. Visio sola, aut cōi imaginatione ludere non potest.
19. Videndi potestas passiva est, non actiua.
20. Res non cernimus, ut res sunt, sed ut per species representantur.
21. Fascinatio accipitur pro sensum ludificatione.
22. Fascinatio pro inuidia rerum alienarum.
23. Fascinatio nugacitatis obscurat bona, quid intelligatur.
24. Inuidia venenum præstantissimum.
25. Fascinatio pro inuidia nocumenta.
26. Inuidere fratri suo accipitur pro fascinatione.

27. Oculi nequam in Euangelio, quid intelligatur.
28. Fascinatio Physica, quæ dicatur.
29. Imaginationis potentia ex Auicena.
30. Imaginatio cum sit potentia passiva non potest homines fascinare.
31. Imaginatio per se non potest, nec proprium corpus immutare.
32. Fascinatio fit per spirituum immisionem in res externas.
33. Fascinationem fieri per certos radios intelligit Auicena.
34. Spiritus ex imaginatione impulsos possunt gignere aliquid reale.
35. Idea in mente diuina est substantia non accidentia.
36. Mulieres menstruosa solo visu specula maculant.
37. Oculis venena inesse apud Plinium, quid intelligitur.
38. Narcissi fabula, quid vellis.
39. Eubelida fabula, quare inducitur.
40. Contagiosa fuit fontis exhalatio, quæ inscit Narcisum, & Eubelidam.
41. Cambaria Rex solo anhelitu necabat.
42. Hominis humores pestiferi necant, tactu, afflatu, habitu, sudore, aspectu.
43. Basiliscus aspectu, & balitu necat.
44. Specus ex corruptis vaporibus halitu necat.
45. Auerni biatus aues transeuntes necat.
46. Homines mala complexionis per corporis meatibus virus effundunt.
47. Virus emittitur per ocularum canitates, per os, & nares.
48. Putridi vapores ab ore in cor per asperam arteriam emittuntur.
49. Fascinatio physica dicitur contagium, seu infectio.
50. Pulchri potius quam deformes, quare fascinentur.
51. Pueri crassiores, & pulchriores plus solito quare fascinentur.
52. Valentiores plus solito ad agritudinem proparant.
53. Fascinationi aliquando tribuitur, quod ab ipsa complexione prouenit.
54. Fascinationi pactum solet inesse.
55. Fascinatio dæmoniaca, quæ nan sit.
56. Malefici solent cum demonibus pasci, ut quos liuide aspexerint, ipsis tabem inferant.
57. Fascinantes ex demonis pacto.
58. Obtutu senex aues præcipitabat, arbores arescebat.
59. Visu solent murmura, & carmina misceri.
60. Facinum à fando dicitur.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

61. Fascinum ex tactu, afflatu, vel osculo.
62. Circes tactu homines transformabat.

ATINATIO diuiditur in Vul-
garem, Physicam, & Dzmonia-
cam, vt tradūt D. Thom. p. 1. q.
117. Auulens. in Genes. capi. 21.
Spreng. in Mall. p. 1. q. 2. Mar-
tin del Rio libr. 3. Magica p.

1. q. 4. sect. 1. Raph de la Torre tom. 2. de vitij
oppos. Relig. q. 96. art. 2. disp. 6. Ioan. Malde-
rus de virtut. Theolog. tracta. 10. cap. 8. dub. 8.
2. † Vulgaris est illa, quæ ex vulgi opinione
proficiscitur, dum putat visione ipsa, seu as-
pectu actiuo maleboli homines fascinari, eo
quod aspiciant, vel laudent illud à quo sint ad-
uerso animo, vel inuideant, vt tradūt Plutarc.
Uberon. lib. 15. qq. conuibi. c. 7. Mendoza in vi-
ridario sacra Script. lib. 4. problem. 11. † Sic
enim Fascinatio vulgaris duplex est, vna quæ
ex laude immodica, & ea quæ ultra placi-
tum provenire putabant, vt notat Seruius ad
illud Vergil. Eclog. 7. ultra placitum laudari.
4. † Vnde qui alios laudabant solebant addere
præfascine, vel præfascini, id est sine fascino, vt
notat Gesticus meæ frater D. Ioan. Bapt. Villalpando in
Regias Ezechielis explanatio-
nes tom. 2. p. 2. de extrema vision. Ezechiel. li.
2. Is. g. cap. 5. pag. 54. † Græcè ἀσκήν & ἀβασ-
κιστος, quo testabatur se laudare alios, non an-
no fascinandi, Plautus in Afinaria act. 2. sce-
na vitina.

Præfascine, hoc nunc dixerim.

Tintimus in Setina.

Ad laudem addito præfascini, ne puella.

Fascinetur.

6. † Alter fuit, quod ex maledicentia probenie-
at, aut inuidia, Mart. del Rio ubi sup. Ioan.
Eusebi. par. 2. curiosa philosoph. libro 1. capit.
44. Mendoza d. problem. 11. Vergilius dict.
Eclog. 7.
Ausi ultra placitum laudari Baccare fœdis
Cingite, ne Vati noceat mala lingua futuro.
7. † Nec homines tantum, sed et arbores ex fas-
cino arcesciuntat Plin. libr. 7. cap. 2. Gallinas,
agnos, equos, & alia bruta ferunt fascinatos,
Vergi. Eclog. 3.
Nescio quis tenoros oculus mihi fascinat agnos.
8. † Et hæc opinio alia peperit opinamenta, pri-
mo hoc periculum imminere potius pulchris,
quam deformibus, pueris, quàm maioribus æta-
te, vt tradunt Leonardus Vayrus lib. 1. de Fas-
cin. † Secundo hoc periculum remoueri, qui-
quidam Euphimijs, nempe si bene precetur
ijs, quos cum laude, & admiratione intuemur,
vel si sputum miteretur, nam hoc ad auertrun-

candas Magicas imprecationes, siue ad bona
concilianda aptissimū tradunt Lucian in Mi-
nippo. Apulei. in Apolog. Plin. lib. 10. cap. 22.
& lib. 28. capi. 4. Alian. de var. hist. libr. 1.
cap. 15. Pers. Saty. 2.

Lustralibus ante saluis

Expuet, vrentes oculos inbibere perita.

† Despuere sibi in sinum ad facinum condu-
cebat, Theocrit.

Vt non fascinarer, ter in meum dispui sinum.

Tibul. lib. 1. eleg. 2.

Despuit in molles, & sibi quisque sinus.

† Vel si quid turpiculum gesseretur appensum,
quo intuitum oculi auentatur, & mala aber-
runtur, vt docet Varro lib. 6. de ling. latin.
de quo mentio fit apud Luciliū, & Nomiū
lib. 4. † Qualiter virile membrum, cui ideo
olim fascini nomen inditum fuit, eo quod con-
tra fascinationem talia gestarent oscilla, vt
docet Vergil. in Priap. † Cui postea medius di-
gitur duobus proximis contractis succedit,
quasi formam Priapi referens, & ob id apud
Persium dicta Saty. 2. v. 31.

Infami digito, lustralibus ante saluis.

† Ex quo puerorum sucamenta appellamus
diges, à digito medio, de quo plura D. Rami-
rez de Prado ad Martial. lib. 1. Epigrā. 93. &
in Pentacontarch. cap. 31. Mart. libro 2. epi-
grama 28.

Et tu digitum porrigito medium.

† Et mutato in paulo honestiori modo manus
rota ex gagate, vel ebore digitis duobus cum
pollice sic inserto appendi placuit, quam vul-
go dicimus Higa, vt optime notat D. Ramirez
de Prado in Pentacontarch. d. c. 31. adducens
illud Casteloni.

Vt pueri caueant ledentia lumina matrum

Collo apensa regunt signa Priape tua.

Nomine nostrates dixerūt HINGA pudico

Nam quæ malis tantis ista medetur auis.

† Item si non nullæ aliæ res in antidotis ad-
ferentur, vt de Bezoare meminit Elpidan. lib.
de venen. de Ruta agresti, Aristot. problem. 34
de Ramo Dioscordid. libro 6. de onagri vngu-
la Plinius, de lupi cauda Ronsæus in verat.
Pars cauda prodesse uiris quos fascina vexant.

¶ Quæ omnia, vt ipsam prorsus fascinatio-
nem, vt vanissima, nugacissima, falsa, inania,
atque superstitiosa damnatur, Auulens. in Ge-
nes. capi. 21. & Paradox. 4. q. 10. vsque ad 16.
Iul. Scaliger. de Suptilit. exercit. 349. An-
an. libr. 4. de natur. demon. Petr. Ciruelo Do-
rocens. de supersti. p. 3. capit. 5. † Quia nec vi-
sio sola, vel cum imaginatione nuda ad hoc fa-
tis efficax est, vt probant Annan. dict. libro 4.
Codronch. libro 2. de morbis venefici. capit. 2.

Leonar-

Leonard. Vayrus lib. 2. & 3. de fascin. Bokelius
lib. de philtis cap. 1. Andreas Laurent. lib.
11. hystor. anatom. q. 1. † Nam ex oculo nihil
emittitur, quod nocere possit, quia potestas
videndi potentia est passiva, quæ per intro-
sumptionem obiectum representat, vt elegan-
ter probat *Avunculus meus D. Ioan. Baptista*
20 *Villalp. d. lib. 2. c. 7. pag. 56. & 57. † Quia non*
cernimus res in rebus ipsis, vt vere sunt, sed
vt per species representantur, vt ad oculum
ostendit assertus *Avunculus meus ubi prox.*
21 *d. lib. 2. cap. 8. Quem supresso nomine sequitur*
Raph. de la Torre tom. 2. de vitijs oppos. Relig.
q. 96. art. 2. disp. 6.

† Neque obstat illud D. Pauli ad Galat.
cap. 4. *O insensati Galata, quis vos fascinavit,*
non obedire veritati? Quia non de damno ab
oculis, vel ab imaginatione illato Apostolus
loquitur, sed dementis errore quo Galatæ à
recta veritate deflecentes decipiebantur, nā
fascinatio late sumpta pro quavis deceptio-
ne accipitur, & ludificatione sensuum, & ma-
xime, quæ arte dæmonis fit, vt tradunt *ibi Hie-*
22 *ron. Theoph. Chrysost. D. Thom. & alij. † Ne-*
que etiam obstat illud Sapient. cap. 4. ver. 12.
Fascinatio nugacitatis obscurat bona. quia de
inuidia, & concupiscentia rerum alienarū
dictum Patres intelligunt, quæ mentis bona
obscurat, ideo eam appellat D. Ioan. epist. 1.
23 *Concupiscentiam oculorum. † Qua propter*
additur *nugacitatis*, quia talis concupiscen-
tia vana est, & fallax Psal. 4. *ut quid diligitis*
vanitatem, & queritis mendacium, & sic obs-
curat bona, quia vt ait D. Paul. ad Timot. 1.
24 *Cupiditas radix est omnium malorum. † Nam*
cum inuidiæ venenum sit omnium præstantis-
simum, vt pote, quo animus cruciatur, & cor-
pus contabescit, ideo nil mirum, si inde no-
ciæ qualitates procreentur, quæ ad oculos
inde diffunduntur, nam vt ait Poeta.

Pallor in ore sedet, macies in corpore tota:
Nusquam recta acies, liuent rubigine dentes;
Pectus felle virent: lingua est suffusa veneno.
25 † Fascinatio enim originē trahit à voce Græ-
ca *βασκανο βασκανο*, mutatis duobus literis
βασκανο in *βασκανεω*, significat inuidere, quod
vsurpatur auctore Cicerone pro *nimum vi-*
dere, quoniam, qui inuidet alicui, ob inuidiosi
sollicitate nequeunt oculos auertere, vnde
26 *βασκανεω* proprie est inuidia. † Et ita
vbi vulgata nostra legit, Deuter cap. 28. vers.
56. *Inuidebit fratri suo.* Græc. *βασκανεω* *bas-*
caneo, quod D. Aug. lib. locut. Hebraic. trans-
fert. *fascinavit*, Chaldaicus autem: *Habebit ocu-*
lum nequeam, Prouerb. cap. 32. v. 7. *Ne come-*
das cum homine inuido, quod ex Hebreo ita

legit D. Ramirez de Prado in *Pentacontarc.*
cap. 31. *Ne comedas panem mali oculi. † Qua-*
re de inuidia mercedis alienæ pater fami-
lias agens sic ait Matth. 20. *An oculus tuus ne-*
queam est, quia ego bonus sum? ad quod alludit
Ecclesiast. 21. *Nihil oculo nequius creatum.*
Et quia liuor, in oculis maxime se prodit ad-
dit Horat.

Nō isthic obliquo oculo mea commoda quisquā
Limat, non odio obscuro, morsuque venenat.

† Fascinatio Phylica, seu naturalis dicitur
quando anima alicuius vehementer affecta
impressionem adiit nocuenti, nam ex ani-
mi perturbatione immutatur cor, & ex eo cor-
pus coniunctum, ex quo ad oculos virus pro-
uenit, vt ad partes subtiliores, & ex oculis aëi
proximus inficitur, & ex eo partes contiguae,
& sic ad partem aëris proximam illi, qui est
inficiendus virus prouenit, vt docent D. Tb.
p. 1. q. 117. art. 3. & lib. 3. contra Gent. capit.
103. & de malef. q. 16. artic. 9. Bern. B. fin. de
artib. Magic. propos. 8. Ioan. Bapt. Villalpando
ubi sup. d. lib. 2. cap. 5. & dixi in *Epitome de*
Magia lib. 2. cap. 33. num. 43. & me referens
D. Perez de Lara Regius *Consil. in compend.*
vita homin. cap. 1. ex n. 26. † Per sortem enim
29 *imaginationem non solum proprium corpus,*
sed etiam extraneum realiter transmutare
posse, sanum ad ægitudinem, & ægrum ad sa-
nitatem conuertere, corpora fascinare, grandi-
nes, niues, pluias, ventos excitare, & Syderū
virtutes è cælo depromere: hominem longe
remotum, & equo insidentem deicere, & in-
puteum proclernere, vt tradunt *Auicena lib.*
3. natural. cap. fin. & lib. 4. c. 6. & Metaphys.
lib. 9. Algazel lib. 5. Physic. c. 9. Alchinas, &
Paracelsus in libris de imaginat. Marj. Fic-
inus lib. 13. Theolog. Platon. cap. 1. Andr. Ca-
thanus lib. de intellectu. Agrippa lib. de occult.
natur. Iacob. de Forliuo 3. secb. quest. 11. Cal.
Rhodigin. lib. 20. antiq. lect. capi. 15. Pöponat.
lib. de incant. cap. 4. Petr. Gregor. tom. 3. Syn-
tag. lib. 34. cap. 11. num. 9. 10. & 11. † Sed hoc
30 *falsum est, nam imaginatio cum sit potentia*
passiva, non potest homines fascinare, vt tra-
dunt D. August. lib. 3. Trinit. cap. 8. D. Thom.
p. 1. q. 118. art. 3. & lib. 3. contra Gent. ca. 103.
Greg. Valent. disp. 8. q. 8. punt. 2. Zoares *Meta-*
pbras disp. 18. sect. 8. cap. 25. Medina lib. 2. de
recta in Deum fide cap. 7. Conimbricens. lib. 7.
Physicor. q. 1. cap. 2. Toletus in Physicor. 7. cap.
2. tex. 24. q. 2. Picolomineus in lib. Physicor.
tract. de potent. motu. cap. 24. Vayrus lib. 2. de
Fascin. Codronch. de morb. venef. lib. 2. capi. 1.
Valles de sacraphilosoph. capi. 11. & 63. Mer-
cado tom. 1. lib. 2. class. 3. q. 168. art. 4. Thom.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

31 *Pienus de viribu. imagination. q. 10, 11. & 12.*
 † Imaginatio enim pendet à potentia cog-
 noscitiva, quæ est actio immanens, quæ nihil
 agit, sed patitur, ideo non potest, nec propriū
 corpus immutare, nisi mediante appetitu, &
 passionibus animi, & humorum, & spirituum
 motu, quæ ab ipso appetitu mouetur, ut do-
 cent *D. Thom. p. 1. q. 110. art. 2. & q. 117. art.*
1. & p. 3. q. 13. art. 3. & libro. 3. contra Gent.
cap. 103. Metaphys. ubi sup. d. cap. 15. Con-
tribricens. de Generat. libr. 1. cap. 4. q. 30. art.
2. & Physic. 7. capit. 2. q. 1. artic. 7. Iacob. de
Fortitudo super techn. 3. q. 11. Citadin. libro. 3.
capit. 15.
 32 ¶ Unde alij dicunt, id non contingere me-
 o imperio imaginationis, & nuda apprehen-
 sione, sed emissionem spirituum in res externas,
 qui malignis qualitatibus (quibus præditi
 sunt) eas afficiant, ut tradunt *Plato. in Timeo*
Plutarch. Chæroneus in simpos. decad. 5. prob-
lem. 7. D. Thom. contra Gent. d. cap. 103. & p.
1. q. 119. art. 4. Fulginas medicus, Algazel. &
Arabes fere omnes, Galenus libr. 7. de plac. &
 33 *lib. 10. de usupart. † Sed hoc ab hæreticis tam*
 male intelligitur, ut elij putent posse illa effi-
 cere, quæ ex Avicenna aduximus per certos,
 quos ipsi somniant radios, ut tradunt *Alexin-*
du. lib. de imaginat. Cornel. Agrippa libr. de
 34 *ocult. philosoph. capit. 1. † Alij per spiritus ab*
 imaginatione expulsos, quos posse gignere ali-
 quid reale, res solo mouere, & omnia pro liui-
 to efficere contendunt *Paracels. lib. de imagi-*
nat. Mars. Ficinus libr. 13. Theolog. Platon.
 35 *cap. 1. Algazel. lib. 5. Physic. cap. 9. † Quod cō*
 firmat exēplo de Ideæ in mente divina, quod
 est mera blasfemia, quia illæ sunt substantiæ,
 non accidentia, & alterius ordinis, quam hi
 spiritus, ut probant *D. Thom. p. 1. q. 49. Mar-*
del Rio libr. 1. Magic. cap. 3. q. 3. Malderus de
virtut. Theolog. d. tract. 10. cap. 8. dub. 1. Me-
 36 *tin. lib. 2. de reſta in Deum fide capit. 7. Valles*
de sacra philosoph. cap. 68. † Non enim aliquid
 potestate efficiunt, sed maligna qualitate læ-
 dunt, ut de mulieribus menstruatis solo visu
 specula maculantibus tradunt *Aristot. libr. 3.*
hist. animal. cap. 19. Auulens. lib. 4. paradox q.
16. Codronch. de morb. venefic. libr. 2. capit. 4.
 37 *Mendoza d. problem. 11. † Et ita intelligen-*
 dus est Plinius, dum ait oculis venena inſe-
 nam, ut idem affirmat libr. 7. hist. natur. cap. 1.
 2. In Africa familias quasdam esse fascinantium
 Isigonus, & Nymphodorus tradunt, quarum
 laudatione intereunt probata, arescunt arbo-
 38 res, & moriuntur infantes. † Ad quod referri
 possunt Narcisi, & Euthelidæ fabulæ, quas ex
 hac ratione veteres commenti sunt, de primo

propriæ pulchritudinis specie capto in mor-
 bum incidente narrant *Ovidius, Vergil. & alij.*
 † De secundo in hæc verba scriptum reli-
 quit *Plutarch. in Sympos. decad. 5. probl. 7.*
Euthelida fuerunt pulechri per colla capilli,
Sed tu dirus homo conspecto in fluminis undis
Inuidit, turpisque inuasit protinus illum
Morbis, & inuidia corrupta est gratia formæ.
 † Nam si quid tale accidit utriusque conta-
 giosam aliquam fontis exalationem fuisse exi-
 tiosā arbitror, aut violento, virulentoq; hali-
 tu vicinum inficit aër, quod necat ascenden-
 tes, qui dum se in fluminibus, aut speculis in-
 tuentur, per reciprocationem sibi lædi contin-
 git, nā ut ait *Plutarch. ubi prox. Exalat enim*
spiritus in obiecta, eoque fit, ut quo alijs nocu-
bant, se ipsos male habeant. † Cambaiz enim
 40 *Rex ab infantia veneno nutritus adeo habuit*
 halitum letalem, ut muscas ascendentes inte-
 rimeret, & alios tactu, etiam ipso nō animad-
 vertente, necavit, quam obrem vix vilam ex-
 vxoribus suis, quæ illi committerentur effugit
 mortem in diem proximam, ut narrat *Lodou.*
Berthama lib. 1. Indicar. cap. 2. † Nec à vene-
 42 *no tantum, sed ex mala complexionem, & cor-*
 ruptis humoribus sunt homines, qui tactu, af-
 flatu, habitu, sudore, aspectu alios lædant, ut
 de Phamacibus in Æthiopia tradunt *Plin. d.*
lib. 7. cap. 2. de ailis Mart. del Rio lib. 3. Ma-
gicar. p. 1. q. 4. sect. 1. Ioan. Azor. tom. 1. inſti.
moral. lib. 9. cap. 25. Ioan. Eusebius tom. 2. cu-
riſa philosoph. lib. 1. de antipat. ex capit. 35.
 43 *usque ad cap. 44. † Nam hac de causa Basiliscu*
 illeptu, vel halitu necare tradunt naturales
 nam, ut ait *Solin. cap. 29 Ægyptus Basiliscum*
creat malum in terris singulare, serpens est pe-
ne semipedalem lēgitudinis, alua quasi macula
lineatus caput, nec hominem tantum, & alio-
rum animantium exitio datus, sed terra quoq;
ipsius, quam polluit, & exurit, ubicumque ſe ra-
le sortitur receptaculum, denique extinguit her-
 44 *bas, necat arbores, ipsas etiam corrumpit auras,*
 ita ut in aère nulla alitum impune trasvolet
 insectam spiritu pestilenti. † Nam & antra, spe-
 cus, atque cavernæ terræ ex corruptis exala-
 tionibus ibi detentis pestilentem halitum so-
 lent diffundere, *Seneca lib. 6. natural. qq. cap.*
28. Pluribus Italiae locis per quadam forami-
na pestilens exalatur vapor, quem non hominē
ducere non ſere tutum est, aues quoque si illum
 45 *inciderint antequam celo meliore leniantur,*
 in ipso volatu cadunt. † De Avernii hiatu paga-
 næ philosophiæ, & antiquitatis armarium sic
 canit *Vergi. Æneid. 6.*
Quā super haut ullæ poterant impune volantes,
Tendere iter penitus talis sese halitus antris

Faucibus effundens, supera ad conuexa ferebat.

- 46 † Et sic contingit ab homine ex mala complexione per corporis meatus virus effundi in aërem, quo inficiuntur ascendentes, nam ut ait Heliodor. in hist. Æthiop. libr. 3. *Hic aër nobis circumfusus per oculos, nares, balstum, aliosque meatus, ad profunda penetrans, & ex qualitatibus exterioribus eo secum inferens qualis influxerit, talem etiam is, qui excipitur habitu ingerit: itaque ubi aliquis liuore percitus res pulchras intuetur, circumstantem aërem qualitate malefica replet, ac proprium spiritum acerbioris plenum in proximum quemque in-*
- 47 *torquet. & Qui licet aliquando per oculi globum transmittantur, longe plures per cavitates illius (unde lippitudo exist) & simul per os, & nares plurimos, & efficaciores exeunt, ut tradunt Leonar. Vayrus lib. 2. de Fascin. Bapt. Codronc. lib. 2. de morb. venefic. cap. 4. Thom. Fienus de viribus imaginat. q. 12. Iul. Caesar.*
- 48 *Baricell. in borto genial. fol. 232. & Cum putridi vapores ab ore in cor, per asperam arteriam, potius quam per aliam partem soleant emitti, ut docet Galen. in Therapeut. Francis. Valles*
- 49 *de sacra philosoph. cap. 36. & Quare non proprie fascinatio, sed cōtagium, seu potius infectio erit dicenda, & sic fieri potest, ut aliquis alterius aspectu lædatur, Ut tradit Plutarch. in Sympo. decad. 5. probl. 7. nam ut ait Ouid. libr. 1. Amor.*

Dum expectant oculi laesos ledunt, & ipsi:

Multaque corporibus transiione nocent.

- 50 † Sic enim potius pulchri, quam deformes fascinantur, quia intensiore obtutu eos aspiciunt, pueri, quā maiores & rati, quia ut ait Alexan. Aphrosid. libr. 2. Problem. 54. *Cum aliqui fascinari possint, præsertimque pueri? Quoniam talem sortiuntur naturam, ut affici per quam*
- 51 *facile possint. & Quod maxime contingit quando pueri crassiores, & pulchriores plus solito videntur, nam, ut ait Celsus, qui nitidiores so-*
- 52 *lito sunt suspecta bona sua habere debent. & Nā cum naturæ terminus constitutus sit, quē præterire non possumus, Iob cap. 40. dum plus solito corporis valetudine perfruimur ad ægritudinem properamus, Hippoc. aphor. 1. tex. 3. habitus, qui ad summum bonitatis attin-*
- 53 *git, periculosus est. & Cuius rei causam vulgus ignorans fascinationi aliquando tribuit, quod vel ab ipsa provenit complexione pueri, vel ab aliquo contagio, citius pueros, quam adultos ex tenuiore ætate, invadente, D. Thom. libr. 3. contra Gent. cap. 103. Martin. Arles*
- 54 *de superstitio. num. 54. & Vex aliquo pacto cum dæmone, ut de maleficis tradit Ronseus lib. de Venat.*

Sic Stryx atra oculos, & totos fascinat amens Artus, & lento consumit corpore tabo, Horrendum fascinui.

- † Fascinatio dæmoniaca est illa, quæ pendet ex dæmonis maleficio, qui Strygi, vel fortitario ex pacto nocere volenti cooperatur, ut tradunt D. Thom. & Avulens. ubi supr. Suar. in Metaph. 7. disp. 18. sect. 8. cap. 26. Martin. del Rio d. lib. 3. p. 1. q. 4. sect. 1. Sprenger. in Mall. p. 1. q. 2. † Nam nefarii isti homines solent cum dæmone pacisci, ut quos liulde, vel iracundè aspexerint, ijs dæmon perniciem inferat, ut docent Sprenger. in Mall. p. 2. q. 1. cap. 11. Malderus ubi sup. d. dub. 8. Episcopus Maiol. dierum Canonic. tom. 2. colloq. 3. † Tales fuerunt in Triballis, & Illiris homines visu fascinantes, de quibus Plin. libr. 7. capit. 2. de Psyllis in Africa similia refert Aul. Gellius lib. 16. noct. Atticar. cap. 11. de Thibijs Ponti gente, Plutarch. lib. 5. Sympo. q. 7. † De senec quodam Viterbi hac arte solo obtutu aves præcipitante, arbores, & fruges arescente, vulgaris narratio est, nam ut concludit Hieronym. Vida Bombycin. libr. 2.

Nam quocumque aciem horribilem intendisset ibi omnes

Cernere erat subito afflato languescere flores.

- † Solent vitu aliquando murmura, carmina, seu incantationes admiscere, quæ susurra vocat Imper. in 5. Item lex Cornelia, Institus. de public. Iudic. ut de Erichtho Lucan. Pharsal. 6.

Confundit murmura primum.

De Carmenta Pici uxore, Ouid. libr. 14. Metamorph.

Ore suo, volucresque vagas retinere solebat.

- † Vnde falcinum à fando dici voluit Vayrus de Fascin. libr. 1. *Fascinum dicitur à fando, quodam incantationis genus, quo homines ita ligantur, ut liberi non possint, nec mente compotes, sæpeque ad extremum maciē deveniunt.*
- † Aliquando hoc crimine tactu, afflatu, vel osculo perficiunt, & eo solent esse causa puerperis abortiendi summo cum vitæ periculo, ut exemplis camprobant, Remig. libr. 2. de inouelat. cap. 7. Leloyber. lib. 2. Spectror. cap. 5. Campanill. diuersor. iuris rub. 11. capit. 26. ex num. 100. † Quemadmodum de Circe tactu Lycantropias inducente, siue homines devna in aliam speciem transformante, sit canit Ouid.

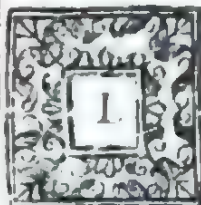
Cuius ab ostaculo variarum monstra ferarum, In iuvenes veniunt, nulli sua mansit imago.

CAP. XI. De Magia Ligaminis.

SUMMARIVM.

1. Ligaminis maleficium quid sit.
2. Chan patri Noab virilia dementavit.
3. Saturni fabula à filio emasculato ex Chadmo orta.
4. Homines ad mulieres inutiles redduntur arte Magica.
5. Ligaminis maleficium probatur autoritate Canonica.
6. 7. 8. 9. 10. Magia ligaminis probatur ex Theologis, Praxi Ecclesia, Iurisperitis, Medicis, & ratione.
11. Legari possunt homines varijs modis.
12. Seminis decissionem in vase impediendo.
13. Spiritus animales à membro abstrahendo.
14. Virgem sterilem reddendo.
15. Genitalia retrahendo.
16. Genitalia frequentur retrahuntur per delusionem.
17. Corpora impediendo sese mutuo apropinquant.
18. Alterum alteri redendo odiosum.
19. Phantasia turbatione, ut pulchr à deformis videatur.
20. Impedimento corpori solent ligari.
21. Ligamēt huiusmodi non solum in homines, sed in foeminas.
22. Ligamen, ut plurimum in viros fit.
23. Deus plus permittit super actum carnalem demonem grassari.
24. Ligaminis maleficium, aut ad tempus, aut in perpetuum.
25. Maleficium in perpetuum datur demonis arte.
26. Demones aliquando nō possunt sanare, quae nocuerunt.
27. Frigiditas naturalis non appetit coitum.
28. Naturali frigidityte impeditus numquam virgam erigit.
29. Frigidus ex maleficio, quomodo dignoscatur.
30. Remedijs ex arte adhibitis, si morbus se nō remittit, sed potius exasperatur, est à demone.
31. Maleficium respectuum quod dicatur.
31. 32. 33. Maleficiatus est, qui cum una non potest, possit cum alijs.
34. Maleficium respectuum fieri potest demonis arte.

35. Naturaliter potest unam cognoscere, qui possit alias.
36. Copula respectiva maleficio pleraque imputatur.
37. Membrum à natura dari potest, ut has, & non illas cognoscas.
38. Maleficium datur etiam, ut cum nulla possit.
39. Maleficio legaminis post divina sententia sunt remedia naturalia.
40. Remedia naturalia sunt multa, quae maleficio possunt tollere.
41. Maleficium censetur perpetuum si remedijs divinis, & naturalibus se non remittit.
42. Licitum non est à malefico parato perire, ut tollat maleficium.

LIGAMINIS maleficium fit quotiens quis malo carmine, venenue contagio, reditur mulieribus inutilis, siue impotens, quem canones frigidum, & maleficiatum appellant, ut per

DD. in Rubrica de frigidijs, & malefic. in Decretal. † Cum nectarius vsus ex Chan filio Noach scelesti, & artiole inuentus est, qui patri virilia dementabit, ut ex Berolo in hac verba refert Petr. Gregor. tom. 3. Syntag. Iuris Vniuers. cap. 9. n. 5. Chan filium Noachi semper Magicis, & venenis incubuisse, & in e Zoroastem diuini, inuisum, & idcirco patri, atque cum nactum oportunitatem, dum vino pater madidus iaceret, carmine Magico patri illa fuisse, virilia eius comprehendendo, eas iteq; simul submurmurando, eum sterilem periendo ac constatum effecisse. † Quod licet Moytis in Genesi mundi reticuisse, qui Chamum nō excātassee patri virilia, sed inrellisse tradit Genes. cap. 9. communis fuit Hebreorum traditio a filio dementatum fuisse. ex quo, Gentes, qui postea fuerunt fabulam Saturni composuerūt, in qua à filio testiculos abscissos talie dentata tradiderunt, ut narrant Hesiod. in Theogon. Plutarch. de natur. Deor. libr. 1. † Nam arte Magica homines inutiles ad foeminas redi certum est, nam vt ait Innocent. III. in Extra uagant. luminis desiderantes affectibus anni. 1484. Ac eosdem homines ne gignere, & mulieres ne concipere, virosque ne vxoribus, & mulieres ne viris actus conjugales reddere valeāt, impedire.

¶ Idque fieri posse, & solere probatur primo autoritate Canonica in cap. si per foresarias 23. q. 1. cap. cum affijs, de frig. & malefic.

6 † Secundo probatur Theologorum auctoritate, *D. Thom. Sent. 4. dist. 34. q. 1. art. 3. & p. 3. q. 58. art. 2. Soto in 4. dist. 34. q. 1. art. 2. Duran. q. 2. art. 8. Paludan. q. 2. n. 10. & 13. D. Antonin. p. 3. tit. 1. cap. 12. §. 1. Binsfeld. in conf. ff. malefic. part. 2. concl. 6. Mart. del Rio libr. 3. Magicar. part. 1. quest. 4. section 8. Suarez de Relig. libr. 2. capit. 16. nume. 22. Sprenger. in Mall. part. 1. quest. 8. & part. 2. quest. 1. capit. 6. Henriquez de Matrim. libr. 12. capit. 8. Thom. Sanchez tom. 2. libr. 7. disp. 94. & numer. 1.*

7 ¶ Tertio probatur praxi Ecclesiarum, quæ sic affectos, per trienij experientiam irritam, & adiuncta septem testium iuratorum manu, eos separare convenit, cap. *Laudabilem de frigid. & maleficiat, capit. fin. 33. q. 1.* † Quarto probatur

8 Iuris peritorum sententia *Abb. Felyn. Innoc. Hostiens. Anchar. & alij in dict. capit. 1. & in capit. fraternitatis & in capit. ex literis de frigid. & malef. Cardinal. Turrecrem. & alij in dict. cap. si per forciarias 33. quest. 1. Paul. Grilland. de Sortileg. lib. 2. quest. 6. nu. 11, 12. & 13. Episcopus Couarrub. in opere postumo de frigidis, & malef. q. 2. Capella Tholoff. decis. 381. Nauarr. conf. 1. lib. 4. tit. 15. Nicol. Remig. lib. 2. demonoman. ca. 5. Godelman. tract. de Lamijs fol. 388. Sylvestr. in Summ. v. matrimonium, imped. 15. Hostiens. in Summ. libr. 8. capit. 27. Menoch. de arbitr. cas. 388. Sim. Maiol. tom. 2. Canicul. colloq. 3. Vlder. Molitor. de pytho. mulier. cap. 7. Campanil. divers. iur. rub. 11. cap. 17. ex 19. † Quinto Medicorum*

9 placitis *Andr. Casalpini. de inuestig. demon. capit. 10. & 11. Bapt. Codronch. de morb. venef. lib. 3. capit. 5. & 6. Vviersus libr. 3. de prestig. capit. 18. Petr. Forest. tom. 1. obseruat. lib. 26. obseruat. 18. Fernellius lib. 6. Pattibologn. cap.*

10 13. † Sexto denique ratione potest hoc fieri, castratione, illusione, ruptione, in frigidatione, defecatione, & similibus, ex causis, quas cum norit demon poterit illis uti, ut probant. *Tb. Sanchez, & del Rio ubi sup. Maiol. tom. 2. colloq. 3. Raph. de la Torre tom. 2. de vitijs opposit. Relig. quest. 96. art. 2. disp. 10. Ioan. Maderus de virt. Theolog. tract. 10. capit. 8. dub. 9. Cardan. lib. 2. contrad. medic. tract. 2.*

11 ¶ Præterea possunt homines ligari, ut mulieribus reddantur inutiles, varijs modis, quorum plusquam quinquaginta agnoscit *Remig. libr. 2. demonoman.* quæ ad septem capita rebocarunt præcitati authores cum *Martin. del Rio dict. quest. 4.* † Primum si Seminis decisio impediatur ad vasa generationis obturando venas, vel alio modo, ut tradit *Ioan. Maior. in Sent. 4. dist. 3. artic. 3.*

† Secundo, si spiritus animales prohibeantur transire ad membrum generationis, in quibus virtus motiua exiit, ut docet *Iacob. Sprenger. in Mall. part. 2. quest. 1. capit. 6. & quest. 2. capit. 2.* † Tertio, si virga flacida fiat saltem quando quis vult actum venereum exercere, ita ut ei vis coeundi quouis modo collatur, ut docent *Soto, & Palud. in Sent. 4. dist. 34. Sylvestr. in Summ. v. maleficium, Aulens. in Matth. capit. 19. quest. 90.*

† Quarto, si viri genitalia retrahantur, abscondantur, vel adimantur, nam de huiusmodi calamitate narrationes varias sui temporis proponunt *Sprenger. in Mall. part. 1. quest. 9. & part. 2. quest. 1. capit. 7. & quest. 2. capit. 2.*

Remig. libr. 2. demonol. capit. 5. † Cuius absconditio, & retractio licet possit esse naturalis, ademptio tamen merum præstigium credo, ut de illa quæ in auium nidulis virilia ostentavit narrat *Vviersus de prestig. capitul. 18.*

Spenger. dict. capit. 7. & part. 1. quest. 9. & part. 2. quest. 1. capit. 7. & quest. 2. capit. 2.

† Quinto si corpora impediuntur, ne se mutuo appropinquentur, vel aliter phantasmata medio iniiciat, ut contingit iuveni, cui uxoris complexus Succubus demon fecellit apud *Vincent. libr. 28. histor. D. Antonin. part. 2. titul. 16. capit. 7. §. 4. Maiol. tom. 2. colloq. 3.*

† Sexto si alterum alteri reddat odiosum, quod demon præstare potest, ut Medea iniecto pharmaco fecit, ut omnes scemina Lemni grauitere ore olerent, ex quo mariti eas sunt aspernati, ut narrat *Natales libr. 6. Mytolog. capit. 7.*

† Septimo si phantasia turbetur, ut licet pulchra sit mulier, de formis omnino videatur, vel generationis membra prorsus incongrua ostendendo, vel præ nimia magnitudine, vel forma horribili, aut supra modum scæda, vel alia arte sensus deludendo, ut tradit *Saxo Grammat. libr. 14. histor. Dan. & De corporum impedimento eleganter plura comminiscuntur Spenger, & Maiol. ubi sup. nam ut ait Propert. lib. 3. Eleg. 2.*

Inuidia fuimus, quis me Deus obruit? aut quæ Læta Promatba is diuidit verba iugis?

¶ Quod quidem maleficium, non solum in homines, sed in sceminas se extendit, nam scemina potest arctari, tam in olsibus, quam in carnalitate, ut a viro cognosci nequeat, capit. ex literis 3. de frigid. & malef. ut omnino viro sit facta inutilis, & membrum eius impeditum, ita quod vir ei commisceri non possit. † Licet frequentior hoc malum in viros serpsit, quod plus operis, & instrumenti in eis desideretur, & quia plures sunt maleficæ, quam malefici, & sic po-

tius viros, quam foeminas laedere conantur, ut tradunt *Avulens. & Delrius ubi sup. Thom. Sanchez d. q. 94. nume. 3. Malderus d. dub. 9. Spreng. in Mall. p. 1. q. 6.* † In omnes enim hæc maleficia se extendunt, quia Deus plus permittit super actum carnalem maleficia fieri, per quem primum peccatum diffunditur, quam super alios actus humanos, ut tradit idem *Sprenger. ubi sup. p. 2. q. 1. capit. 6. Binsfeld. d. concl. 6.*

¶ Quod quidem maleficium datur aliquando ad tempus, aliquando in perpetuum, ut docent *Avulens. d. q. 90. Magister Petr. Lõbard. cū D. Thom. in Sent. 4. dist. 34. Thom. Sanchez ubi sup. d. disp. 94. ex. num. 4. Nauarr. conf. 1. libr. 4. Covarr. de frigid. & malef. q. 1. & 2.*

† Nam si hæc semel, cur nequeat sæpius demon, & totiens, quotiens Deus permiserit? et sic perpetuo malum continuare, quidquid contrarium velint *gloss. & DD. in capit. si per Sorciarias, & in capit. requisisti 33. quest. 1.*

† Qui etiam in alium errorem dilabuntur, dum maleficium semper ab autore dissolvendum docent, nam aliquando non possunt demones sanare, quæ nocuerunt, nã si membrum præciderint, non aliter valebunt restituere, quam vitam semel adeptam, ut ex multis probat *Thom. Sanchez. d. disp. 94. nu. 8.*

¶ Dignoscitur tamen hoc maleficium, quando sit à natura, quando à demone, nam cum morbus est naturalis, proveniens ex frigidityte, vir non appetit coitum, ut tradunt *Avulens. d. q. 90. col. 3. Codronchus de morbis venef. lib. 3. cap. 13.* † Neque unquam virgam erigit nec polluit, *Ioan. Andreas in capit. 1. de frigid. & malef. Abbas in cap. laudabilem, eod. tit. Sprenger in mall. p. 1. q. 8. Thom. Sanchez*

d. disp. 94. nu. 5. † Quando autem morbus provenit ex maleficio coitum appetit, & virgam erigit, ita ut vir ad copulam aptus videatur, sed cum ad vas foemineum penetrandum accedit, relaxatur, & concidunt subito organa, & leuato iterum rigent, etsi iterum copulari nitatur, denuo laxantur; quod ex causa naturali nequit provenire, quia membra rigentia semel, non laxantur, quo usque exussentur, ut docet *Avulens. d. q. 90. Soto in Sent. 4. dist. 34.*

q. 1. art. 3. † Item si remedijs ex arte adhibitis morbus se non remittit, sed potius exasperatur, maleficio tribuendus est, nam ut aiunt Põ tifices in cap. ex literis de frig. & malef. *Nec ope medicorum poterit adinvari, cum alijs cõ gestis à Delriod. q. 4. Codronch. de morbis venef. lib. 3. cap. 13. Grillan. de Sortileg. q. 2. nu. 2. & 3.*

¶ Datur aliquando hoc maleficium ref-

pectivum, ut cum vna, nequeat, cum cæteris possit, vel è contra, cap. literæ 7. de frigid. & maleficiar. quod nunquam illam cognoverat, tamen habere potestatem cognoscendi alias. † Magicis enim carminibus Theodoricus rex affectus fuit, ut cum concubinis posset, cum vxore tamen Hermemberga non poterat, ut narrat *Paul. Emilins in vita Cleotar. 2. † De Amasio rege simili fraude tacto, qui cum Leodice vxore commisceri nequivit refert Herodot. 11. 2. † Galeatius Sfortia eodem maleficio impeditus fuit, quo minus matrimonio Isabellæ Arageniæ potiretur, ut tradit Frã. Guaciardus in hist. Ital. † Quod fieri posse, & solere multis alijs exemplis, & rationibus comprobant DD. in d. c. literæ, et in l. 3. tit. 8. & in l. 17. tit. 2. Part. 4. & in cap. quod autem 33. q. 3. Theolog. Sent. 4. dist. 34. Mar. del Rio d. q. 4. sect. 8. D. Antonin. p. 3. tit. 1. cap. 12 §. 1. Henrriq. d. cap. 8. n. 2. Syluest. in Summ. v. matrimonium, imped. 15. Capell. Tholoj. deciss. 881. dub. 1. num. 1.*

¶ Nam licet naturaliter contingere possit, ut ex membri incongrua proportionem, in æqualitate, curbatione, gracilitate, vel quid simile, quis possit aliquas mulieres magis orehiantes, quam nimis arctas, vel virgines cognoscere, ut tradunt ex Medicis *Actius lib. 11. cap. 35. Paul. lib. 3. de partib. inefic. capit. 58. Ioan. Schenck. tom. 2. obsecrat. Medic. lib. 4. tit. de impotent. vener. observat. 50. 53. & 54.* † Fere semper impedimētum huiusmodi respectivum ad maleficium retulit *Avulens. in Matth. cap. 19. q. 90.* quia causa naturalis ad omnes se extendit *Thom. Sanchez dict. quest. 94. num. 4.* † Sed hoc non semper certum est, quia potest à natura dari instrumentum adeo debilem, ex frigidityte, vel alia causa ex supra relatis, ut vnam possit cognoscere, & non alias, vel è contra, ut tradidit *Ioan. Schenckius ubi supra.* † Ut à demone etiam dari potest maleficium, ut vnam tantum valeat cognoscere, ut Numantina vxor Syluani accusata est, carminibus & veneficijs vecordia marito iniecis, ut sibi coire, nullis nequirit, ut tradit *Tacitus Annal. lib. 4.* nam ut ait *Ouid. lib. 3. Amor. eleg. 5.*

Quid vetat, ut nervos magicis torpere per artus.

¶ Sed quia ad mala huiusmodi inferenda diabolus quandoq; naturalibus utitur causis, tentanda sunt remedia naturalia, post diuina, nã contrarijs ex causis potest malum firmoberi, ut docent *Andr. Casalpinum de inuestigat. demon capit. 2. Baptist. Codronch. de morbis venefic. lib. 4. cap. 2. §. 4. 5. & 6. Ioan. Schenck. tom. 2.*

40 tom. 2. obseruat. Medic. lib. 4. tit. de impot. Vener. obseruat. 50. 53. & 54. † Nam multa sunt medicamenta naturalia, quibus maleficia huiusmodi à dæmone illata possunt auerberi, vt docent *Anicena lib. 3. Fen. 25. capit. 11. traët. 1 Hippocrat. lib. de superfetat. Cels. lib. 3. cap. 3. Aëtius lib. 11. cap. 35. Galen. libr. 5. simplic. & lib. de femine, Aristot. lib. 2. de generat. capit. 2. & Problem. libr. 4. problem. 20. Jacob. Oetbeus libr. obseruat. prop. 3. Cbrisophor. Vega de arte medend. libr. 3. sect. 10. cap. 5. Francisc. Vallerioli lib. 5. enarrat. media. capi. 4. Petr. Forestus tom. 1. obseruat. Medic. lib. 26. obseruat. 18. † Vnde si tentatis prius diuinis remedijs, & naturalibus, & alijs licitis, morbus se nō remittit, et opus sit vti maleficio, vel remedio illicito, cōfetur perpetuum, quia non licet quod cum peccato licet: *D. Thom. in 4. dist. 34. q. 1. art. 3. D. Antonin. p. 3. tit. 1. cap. 12. §. 3. Toledo in Summ. lib. 7. cap. 12. num. 2. Turrecrem. in capit. fin. 33. q. 1. artic. 3. numer. 1. Capell. Tholos. deciss. 181. num. 4. Petr. Gregor. in Syntagm. lib. 34. capit. 9. num. 4. & lib. 9. cap. 12. num. 6. Ant. Cucul. lib. 5. Instit. tit. 12. num. 266. † Neque licitum est, etiam à malefico parato petere, vt tollat maleficiū, vt tradunt *Sotus Sent. 4. dist. 34. q. 1. art. 3. Avulens. in Matth. 19. q. 90. Caietan. in summ. v. maleficiū, & in Opusc. tom. 2. traët. 12. de malefis. q. 1. Toledo lib. 4. cap. 16. nu. 9. Sprenger. in Mall. p. 1 q. 8. Nauarr. in Manual. cap. 11. num. 29. Couarrub. in cap. quamuis pactum p. 1. §. 1. num. 10. Henrriq. lib. 5. de penit. q. 6. & lib. 12. de Matrim. q. 8. Lopez p. 2. Instruēt. capit. 25. Ciruelo de superstit. p. 3. cap. 15. Mart. del Rio libr. 6. Magic. cap. 2. sect. 1. q. 2. Graffis p. 1. deciss. lib. 2. capi. 6. nu. 10. Rodrig. tom. 1. Summ. capit. 7. concl. 11. num. 11. & tapi. 235. numer. 3. concl. 3.***

CAP. XII. De Magia Amatoria.

SUMMARIVM.

1. Amatoria Magia que sit.
2. Philtrea que sint.
3. Venenum naturam mutat eius cui adhebitur
4. Aulici persape amatorio maleficio vti solent
5. Maleficiū amatorium duplex, intra corpus, vel extra corpus.
6. Intra corpus datur per effum, vel potum.
7. Philtrea nulla sunt, quæ naturaliter operando ad amorem possint probocare.

8. 9. 10. Pocula amatoria, vt plurimum solent infurorē acucere.
11. Cefonia medicata potione Caligulam ad furorem traxit.
12. Luculus amatorio poculo periit.
13. Pellitula pulli equæ ad furorem trahit.
14. Hippomanes quæ nam fuerint.
15. Hippomanes ad maleficiū amatorium.
16. Didonis maleficiū ad amorem. Enca repetendum.
17. Amatoria sunt rana osciculum, asirites, remora. &c.
18. Magia amatoria, quam multis rebus comparatur.
19. Res quæ ad magiā amatoriā conducunt.
20. Hostia consecrata ad Magiā amatoriā.
21. Hostia non consecrata, sed literis inscripta.
22. Diabolus sub rebus sacris maleficia abscondit.
23. Maleficiū amatorium extra corpus.
24. Magia amatoria in diuersimodi rebus peragi solet.
25. Rebus naturalibus adhibetur incantatio, vt demon adesset.
26. Vestes, & exubias amati ad hanc Magiā conducere.
27. Fores amati solebant ex cantare.
28. Imagines ex plumbo, vel argilla ad magiā amatoriā.
29. Imagines fabricari ad amorem prohibentur l. 2. tit. 23. p. 7.
30. Imagines huiusmodi fuerunt tanquam pacti signum.
31. Imagines huiusmodi ex cera liquabantur ad amorem.
32. Laurus, & vitumen adolebatur ad amorem.
33. Offa oliuarum succendebantur in Magia amatoria.
34. Magia amatoria explicatus Baruch. capit. 6.
35. Babylonie mulieres Magica deditissime.
36. Magia amatoria fuit ad animos conciliandos.
37. Funibus ligari, & litijs ad magiā conducebat amatoriā.
38. Mulieres de formes solent ad magiā confugere.
39. Versicolores filij ad Magiā amatoriā fuerunt.
40. Filij vt ligabantur malefica, sic præcabantur amicos in earum amore ligari.
41. Ternarius numerus pacti signum fuit.
42. Filij lanei fuerunt ad magiā amatoriā.
43. Funes fiebant ad magiā ex filijs versicoloribus.

44. *Offa oliuarum succendebantur igne ad magiam amatoriam.*
45. *Babyloniae feminae quare vicinis exprobrarent, cum a homine potirentur.*
46. *Impij gaudent cum malefecerint, & exultant in rebus pessimis.*
47. *Funes dirupi quid sit in Magia amatoria.*
48. *Magica res signa sunt pacti latentis.*
49. *Carimen ad magicam imprecationem conducit.*
50. *Saga maleficio ad se homines conciliant.*
51. *Res naturales nulla possunt ad amorem de seruire.*
52. *Res quae ad amorem aduci solent in furorem inducunt.*
53. *Res huiusmodi sunt calidissima.*
54. *Res amatoria solum excitaturbationem, flatulentiam, &c.*
55. *Demon ex pacto quid in Magiam amatoriam praestit.*
56. *Demon phantasiam mobendo ad amorem irritare solet.*
57. *Demonis potestas se non extendit ultra iritationem amoris.*
58. *Potestas demonis in Magia amatoria non agit ultra vexationem.*
59. *Insania solet resultare ex Magia amatoria.*
60. *Remedia contra Magicam amatoriam vanissima.*
61. *Remedia huiusmodi valde nocentia sunt.*
62. *Remedium Cardani aduersus amorem irritum.*
63. *Amatorium maleficium altero effectolendum.*
64. *Maleficium aduersus amorem in casum est.*
65. *Magiae amatoriae poena est arbitraria.*
66. *Magia amatoria poena quando sit capitalis.*
67. *Feminarum pudicitiam attentare grauissimum est crimem.*
68. *Lutiae matris Tiberi Caesaris memoranda sententia.*
70. *Magia amatoria, quam sit grauissima.*
71. *Magia amatoria continet haeresim.*
72. *Magiae amatoriae si mori est secuta punitur poena mortis.*
73. *Delicta, quae amoris causa committuntur mitius puniuntur.*

MATORIA Magia, & eius maleficium dicitur omne id, quod datur, applicatur, suspenditur, locatur, vel porrigitur, eo animo, ut quis in amorem, Veneris, que furias protrahatur, l. eorum C. de malefic. & mathemas. l. si quis aliquid §. abortionis D. de poen. l. 3. §. eiusdem legis D. ad l. Cornel. de Sygar. glos. in cap. accusatus §. sanè, de haeretic. lib. 6. l. 2. tit. 23. p. 7. Hoc apud Graecos dicitur *philtre*, apud Ireneum Chari-

tesia, apud Latinos *venenum*, ut plura ad stru-
enstradit *Brisciola*, lib. 3. *horar. succesib.*
cap. 6. † Vnde venenum appellatur pro amo-
re, quia adhibitum naturam mutat, eius cui
adhibetur, quod proprium veneni, l. qui vene-
num 236. D. de verbor. signific. l. quod. 36. §.
2. de contraben. empt. l. item si obstetrix §. 1. D.
ad l. Aquil. l. si sciens 7. D. ad l. Cornel. de par-
rid. † Et hoc aulici persape vtuntur, ut Reges
male affectos sibi concilient, ut his verbis tes-
tatur Nicetas in vita Photij, *Santabarenius*
praestigiator veterator is artibus pollens phil-
tris, & veneficijs Regem excantans, odissi quod
Photium prosequeretur, in amorem mutauit.

¶ Hoc maleficium datur dupliciter, vel in-
tra corpus, vel extra corpus, ut tradunt Paul.
Grilland. de Sortileg. lib. 2. q. 3. ex n. 25. & q.
5. ex n. 2. Cal. Calcagn. lib. de Magia amator.
cap. 2. Mart. del Rio lib. 3. Magic. disquis. p. 1.
q. 3. Petr. Gregor. Tholosan. Syntagm. sur. lib.
34. capit. 12. Rabb. de la Torre tom. 2. de vitijs
oppos. Relig. quæst. 96. art. 1. disp. 2. Farinas. in
Prax. q. 98. ex nu. 81. Maiol. tom. 2. Canicul.
colloq. 3. † Intra corpus datur per effum, vel
potum, vnde *poculum amatorium* appellatur:
componiturque per aliquas mixturas, ex her-
barum folijs, & radicibus, frugibus, reptili-
bus, animalium ossibus, intestinis, picium, vo-
latiliumque partibus, quæ virtutem habent ir-
ritandi semen, & calefaciendi totum corpus,
ut per DD. in d. l. 3. §. eiusdem legis D. ad l.
Cornel. de Sygar. † Quia nulla sunt philtre,
quæ naturaliter operando ad amorem possint
commouere, nisi per accidens, irritando hu-
mores, ut quis ad copulam pertrahatur, ut do-
cent Aristot. Theophrast. Dioscorid. Plin. Ga-
len. Paul. & alij apud Ioan. Azor tom. 1. Inst.
Moral. lib. 9. c. 25. Tiraq. in ll. connuual. glos.
14. Eymeric. in direct. Inquisit. p. 2. q. 43. nu. 8.
Mart. del Rio ubi sup. se. 3. † Vnde fit ut
huiusmodi pocula solent, ut plurimum in mortem,
vel dementiam adducere, ut tenent Pet. Greg. d.
lib. 34. cap. 12. Binsfeld. in l. eorum C. de ma-
lefic. & mathem. quæst. 2. concl. 1. & seqq. Fa-
rinac. in Praet. ritu. de homicid. quæst. 122. &
seqq. & tit. de haeretic. quæst. 181. §. 3. nu. 82.
August. Barbosa de potestat. Episcop. alleg.
51. cass. 8. numer. 226. part. 3. † In quo
etiam veniunt, & Reges nostri in l. 2. titul.
23. part. 7. *Acace a las vegadas, que des-*
tos breuages bienen a muerte los omes, que los
toman, o a muy grandes enfermedades de que
fincan ocasionados para siempre. † Vnde hzc
philtre ad amorem non conducere perite, &
omnino ex arte municeps me^r M. Amzus Lu-
canus in hzc verba testatur Pharfal. lib. 6.

*Non satis adductus amor, flammisq; seueri
Illicitis ardere senes: nec noxia tantum
Pocula proficiunt: aut quumturgentia succo
Frontis amatura subducunt pignora foeta.*

11 ¶ Medicata enim potione Calioniam lu-
xuria, & lasciuiz deperditā sceminam ad mē-
tis furorem pertransisse Caligulam Impera-
torem testatur Sueton. in eius vita. † Et c. acis-
simum Imperatorem Luculum amatorio pe-
rixisse à Calisthene propinato scriuit Platar-
ch. in Lucul. † Omnis enim res, quæ maleficio
huiusmodi parari solent in mortē, vel furorē
trahunt, potius quam amorem, vt de pellicula
quæ euellitur è fonte pulli equæ nascentis, ex
pæcipuis huius maleficii testatur Iuuenalis
Saty. 6.

*Et furere incipias, vt auunculus ille Neronis
Cui totam tremui frontem Casonia pulli
Infundit.*

14 † Quod Hippomanes appellabatur, vt scribit
Plin. lib. 8. cap. 42. & sanè equis amoris inasci-
veneficium Hippomanes appellatum ex fronte
caricæ magnitudine, colore nigro, quod statim
edito partu deborat foeta, aut partum ad ubera
15 non admittit, siquis præceptum habeas. † Hoc
ad maleficium deseruire docet Aristot. lib. 6.
hist. animal. cap. 18. & ob id à maleficis, quæ
situm docet Vergil. Georgic. 3.

*Hippomanes quod sape mala legere nouerca
Lucan. Farfal. 6.*

*Liquitur, & nigra de stillant inguine tabe
Tibul. lib. 2. Eleg. 4.*

Hippomanes cupida de stillāt inguine equa.

16 † Vnde Dido ad amorem Aeneæ repetendum
inter alia artis arcana, hæc adhibuisse canit
Vergil. Aeneid. 4.

*Pubentes herba, nigri cum lacte veneni
Quaritur, & nascētis equi de fronte reuulsæ
Es matri præceptus amor.*

17 † Ranz quoddam oscilum ad hoc commendat
Aristot. lib. 2. hist. animal. cap. 14. & lib. 9.
cap. 17. Astiritem lapidem ex Aesopo, Plin. li.
8. cap. 42. & lib. 32. cap. 4. Remoram, Proper-
tius. † Alia multa in hac rem referunt Lucian.
in dialog. Baccid. & Millita, Mars. Ficinus
Theolog. Platon. lib. 13. Pomponat. de incant.
cap. 8. Cael. Calcagn. lib. de Magia amator. An-
dr. Tiraq. in ll. conuubial. l. 13. Bapt. Codron-
ch. de morb. venef. lib. 3. cap. 6. Ioann. Filesc.
lib. de Magia Idolatr. 5. 3. † Quatum non nu-
lla in hæc verba Celestinam habere testatur
Parmen. in Tragæd. Calisti, & Melibee act. 1.
Tenia para remediatar amores i para se querer
bien, buessos de coraçon de cierno, lengua de vi-
uora, cabeças de codornices, sesos de asno, tela
de cavallo, mantillo de niño, haba morisca, agu-

ja marina, soga de aborcado, flor de iedra, espi-
na de erico, pie de texon, granos de belecho, la
piedra del nido del aguila, & otras muchas cosas.

¶ Quibus aliquando aditur hostia conse-
crata, vt maior Deo inferatur iniuria, gloss. in
cap. acc. isatus §. sane de heretic. lib. 6. Grillan.
de sortileg. d. q. 3. Mart. del Rio lib. 3. Magic.
part. 1. quest. 3. Tolet. in sum. lib. 4. capit. 16.
Buzius de sign. Eccles. lib. 14. capit. 7. nu. 9.
Pegna in airect. Inquis. part. 2. quest. 43. Spr
ger. in Mall. part. 2. quest. 1. cap. 5. Sayrus in
Clau. Reg. lib. 4. cap. 6. nu. 25. Maiol. tom. 2.
Canicul. colloq. 3. Binsfeld. in l. eorum C. de
malef. quest. 2. concl. 5. † Vel nondum conse-
crata, sed notis, & literis sanguineis circums-
cripta, oleo sancto, thure benedicto, aqua bap-
tismali, lapide sacro, & alijs Ecclesiasticori-
tu benedictis, & consecratis, vt tradit Gril-
land. d. q. 3. nu. 18. Sprenger. d. cap. 5. Maiol. d.
colloq. 3. † Nam diabolus per sepe sub aliquo
sanctitatis prætextu maleficia sua abscondit,
vt simplices credentium animos facilius de-
cipiat, & maiorem iniuriam in Deum irro-
get, vt per DD. in capit. Episcopus, & in capit.
aliquanti 26. q. 5. Grilland. de Sortileg. quest.
5. nam. fin. Mart. de Artes. de superstit. nu. 93.
Ioan. Malderus de virtut. Theolog. tract. 10.
capit. 8. dub. 6. Valle de Moura tract. de In-
cant. opusc. 1. sect. 2. cap. 6. ex num. 1. & capi.
15. num. 21.

¶ Extra corpus fit maleficium amatoriu,
quando sub certa forma compolita claudidi
assuunt, vel sub capite lecti abscondunt, aut
sub limine ostij, vel alio loco sobea facta, su-
per quo ipse maleficandus transiturus sit, vt
tradunt Grilland. d. q. 3. n. 23. & q. 5. n. 11. Pō-
ponat. de incantat. cap. 8. † Cuius generis non
nulla refert Parmenus apud Celestinam. d.
Act. 1. Venian à ella muchos bombres i muger-
es, i à vnos demandana el pan do mordian, à
otros de su ropa, a otros de sus cabellos, à otros
pintana en la palma letras con azafrañ, à otros
con bermellon, à otros daba vnos coraçones de
ceralenos de agujas quebradas, i otras cosas
en barro i en plomo bechas muy espantables al
ver. † Quæ nefarijs ritibus excantabantur, vt
dæmon adesset, & opem ferret: ideo apud ve-
teres Ioui Stygiali parabantur, hoc est Plu-
toni inferorum numini, amoris illicito desti-
nato, quare hæc sacra Stygialia dicebantur,
Vergil. Aeneid. 4.

*Sacra Ioui Stygio, quæ rite incepta parauit, &c.
† Vestes enim, & exubias, eius quem in amo-
rē pellicere volebant, ad maleficium amato-
riu adnecebatur, quæ sub limine ostij desodie-
bāt, vt notat Grill. d. q. 5. n. 11. Verg. Aeneid. 4*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

*Has olim exuias mihi perfidus ille reliquit,
Pignora cara sui, quae nunc ego limine in ipso
Terra tibi mando.*

27 † Nec solum maleficia abscondebant sub limi-
ne, sed fores etiam amati solebont excantare,
vt per eas transeuntes in amorem pellicerentur,
Ouid. lib. 2. Amor.

Carminibus cessere foras, insertaque posti

Quamuis robur erat, carmine uicta sera est.

28 ¶ Aliquando etiam imagines fabricabant
ex plumbo, cera, vel argila, quas ad ignem ap-
plicabant, & sic illos quibus defingebant in
earum amorem adolere arbitrabantur, vt tra-
dit Paul. Grilland. d. 9. §. nu. 12. Ioannes Sa-

29 lisberiens. lib. 1. de nug. curial. cap. 11. † Quibus
non ignarus sapientissimus noster D. D. Rex
Alfons. IX. has cereas imagines ad amo rem
fieri prohibuit in l. 2. tit. 23. part. 7. *Nengu-
no sea ofado de facer Imagenes de cera, nin ae
metal, ni otros fechizos para enamorar los omes*

30 *con las mugeres.* † Quia huiusmodi Imagenes
fuerunt tanquam pacti signa, quibus demon
concurrans mentes pellicebat, quibus non
inmemor Dido vbi sup. d. Aeneid. 4. *Effigiem
que, Aeneas, toto locat.* † Et liquefiebat igne sic
in earum amore adolere deprecabant, vt in
Pharmaceutica Vergil. Eccloga. 8.

*Limus ut hic durefcit, & hac ut cera liquefcit,
Vno eodemque igne fit nostro Daphnis amore.*
Theocrit. in Pharmaceut.

*Sicut cera iſt hac per me Deumque liquefcit
Myndius, & Delphis subito liquefcit amore.*

32 † Aliquando etiam non cera, aut limus, sed
laurus, & bitumen adolebatur, sicque earum
corda vti credebant, Theocrit. vbi proxim.
*Daphnis me cruciat, ego vero in Daphnide
hunc laurum vxo,* Horat. in Epod. Od. fin.

*Quam non amore sic meo flagres vti
Bitumen atris ignibus.*

33 ¶ Oſſa oliuarum, quandoque ad hoc succē-
di in facris literis inuenio in perdifficili loco
Baruch prophetæ cap. 6. *Mulieres autem cir-
cundatæ funibus in vijs ſedent, ſuccēdentes oſſa
oliuarum: cum aliqua ex iſſis attracta ab ali-
quo tranſeunte dormierit cum eo, proxima ſua
exprobat, quod ea non ſit digna habita ſicut ip-
ſa, neque funis eius diſruptus ſit.* † In cuius loci
explicationem varia interpretes tradiderunt,
quarum pauca ad rem conducunt, dum funis
diſruptio, & ſuccenſio oliubarum ad hoc male-
ficium non re ſerunt, vt acurate exponit eru-
diſſimus præceptor meus conciuſ, & amicus
P. Mart. de Roa lib. 3. ſingul. cap. 9. & 10. &
dixi in Epitome de Magia lib. 2. cap. 47. ex n.

34 30. † Nam cum Babylonicæ ſcæmine Magicis
artibus fuiſſent deditiſſimæ, hanc partem, nō

præterierunt, ad Veneris expiationem, in cu-
ius templo, ſemel in vita commorare tenebā-
tur, donec ab aliquo tranſeunte attractæ dor-
mirent cum eo, vt docet Herodot. lib. 1. † Qua
re vt cuius ſe expedirent Magica ſolebant ſa-
cra, ſeu nefaria incantamēta peragere, ad præ-
tereuntium animos conciliandos, quia hono-
ris fuit à plurimis appeti, vt cicius ſe expedi-
rent, & ſic cum voti compotes erant proxima
ſua exprobant, quod non ſint digna habita
ſicut ipſe. † Cuius rei cauſa circumdatæ funi-
bus in vijs ſedebant, nam ligabantur ad hoc
maleficium vittis, ſunibus, litijs, alijsque filijs,
& cordulis, quo prætereuntes ſibi ligari arbi-
trarentur, vt notant Turneb. li. 19. aduerſar. c.
22. Rhodigin. lib. 10. antiq. lect. † Vt quibus
ſpecioſæ tormæ potentia non vincebat, ab hu-
iuſmodi Magicis incantaminibus traheren-
tur, vt eleganter in hæc verba canit Lucanus
noſter Pharſal. 6.

Quos non concordia mixti

*Alligat vlla tori: blandaque potentia forma
Traxerunt torti magica vertigine fili.*

† Et illi quidem verſicolores, nam diuerſitas
coloris in magia plurimum potuit. Apulei.
Apolog. 1. *licia diſcolora,* Petron. in Satyr. *va-
rijs coloris filijs* Nemeſ. Eccl. 4.

Hæc eadem nobis, quæ verſicoloria fila

Et mille ignotas Mycale circumtulit artes.

† Quæ quidem conceptis verbis neſcebantur,
& deprecabantur, vt quem admodum ipſæ fi-
lis ligabantur, ſic amati in earum amore liga-
rentur; ob quod Veneris vincula dicebantur,
Verg. d. Ecclog. 8.

*Neſce tribus nodis ternos Amarilli colores,
Neſce Amarylli nodos, & Veneris dic vin-
cula neſco.*

† Ternariis enim numerus erat pacti ſignum:
nam vt idem ait Vergil. *Numero Deus impa-
ri gaudet.* quia vt teſtatur ex Pythagoricis
Ariſtot. lib. 1. de celo cap. 1. *Omne, & omnia
ternario terminantur.* † Quæ vt plurimum la-
neæ fuerunt, & rhombo torquebantur, vel de-
boluebantur ab orbe, vel glomo, Propert.
lib. 3.

Stamine à rhombo ducitur illa rota

Ouid. lib. 1. Amor. eleg. 8.

*Sit bene quid gramē, quid torto concitat rōbo
Litia.*

† Sic ex filijs verſicoloribus contortis fiebant
funes, quibus circumdabantur, quæ litia dice-
bantur ob religionem, vt tradunt Alciat. in
Parerg. Rhodigin. vbi ſupr. Scaliger in Faſt.
Cerde ad illud Vergil. Ecclog. 8.

*Terque nouem aligat, triplici diuerſa colore
Litia.*

44 ¶ Sic ad hoc etiam ossa oliuarum succen-
debantur, hoc est minutas oliuas, & duriores
ceteris, & penè ossas, ut flectebantur igne,
sic pætereuntium ossa vri, & adoleri præca-
bantur, ut de lauro ad Daphnis amorem re-
petendum, Vergil. d. Eccl. 8.

*Sparge molam, & fragiles incende bitumine
lauros*

*Daphnis me malus vrit, ego hanc in Daphnide
laurum.*

45 ¶ Magicæ imprecationis formula ad amo-
rem conciliandum, quibus cum alleæi fuissent
transcunt, dum eis essent potitæ, quia iam
lege solutæ ad domum reddite poterant, pro-
xima sua exprobat, quod non sint dignæ habi-

46 *te, sicut ipse.* † Nam sunt qui gaudent cum ma-
lefecerint, & exultant in rebus pessimis, & cri-
mina sua ut Sodoma prædicant, Genes. cap. 18.

47 Et causam anectit propheta dum ait, *Funis
eius disruptus sit*, nā testatur Seruius ad Ænei.
4. In sacris nihil solet præligatū, præcipue eius,
qui amore vult solui, unde Ariostus cant. 3.

Onde una Donna vscio

Discinta, è scialza, è sciolte hauea lecbione.

48 ¶ Quæ quidem omnia, & alia innumera,
quæ in hac Magia aduci solebant, signa fue-
runt pacti cum dæmone latentis, sine quo ni-
hil posse efficere ad hoc maleficium satis per-
fectum est, ut probant, Turneb. lib. 19. aduer-
sar. cap. 27. Cæl. Calcag. lib. de Magia Ama-
tor. cap. 5. Ioan. Filesc. lib. de Magia Idolatr.

49 §. 6. † Vnde cum illis carmina, seu cantamina,
quibus dæmon inuocabatur, aducebant, eiq;
totum opus tribuebant, ut tradit Cæl. R. bo-
digin. lib. 9. antiq. lect. capit. 23. explicans, &
laudans illud Masylæ Sagæ apud Vergilium
Æneid. 4.

Hæc se carminibus promissit soluerè mentes

Quas vellit, æst alias diras immittere curas

50 † Sic Pasiphæ calidissima Saga iuuenem in-
cantationis vi ad se rapuit, apud Apulei. in
Afin. & Canidia Varum ad se carminibus alli-
ciebat, apud Horat. & Symethra venefica
Delphi carminibus, & phyltris amatorem ad
se trahebat, Theocrit. Idyl. 2.

Vbi mihi lauri affert Theslyi, vbi autè phyltra

*Vt meum amatorem, qui male me habet Ma-
gico carmine*

Attraham.

51 ¶ Nullæ enim sunt res naturales, quæ na-
turaliter operando ad amorem conciliandum
deseruere possunt, nisi moraliter, & hoc me-
lius præstant aurum, argētum, gemmæ, & alia
munera, quæ voluntatem conciliant, aut pro-
uocāt, ut libidinosæ verba, tactus, lussus, oscu-
la, &c. magis quā hyppomanes, verbenas, &

similia Neusz. lib. 2. in Syluanupt. Sanch. de
Matrim. som. 3. lib. 10. disp. 46. ex n. 32. † Vn
de herbas, & phyltra nō ad amorem, sed ad fu-
rorem concitare solere dixit Ouid. de re-
med. amoris, libro. 1.

*Nec data profuerint pallatia phyltra puellis,
Phyltra nocent animis, vimq; furoris habet.*

¶ Nam res, quibus ad maleficium huius-
modi vtuntur, calidissimæ sunt, & solum ha-
bent vim irritandi semen, & calefaciendi cor-
p⁹, cuiusmodi sūt Hyppomanes, Cātharides,
Rubetæ, & similia, quæ merito venena mala
Iurisconsulti nostri appellant, quia solū deser-
uiūt ad irritationē l. 1. D. de extrabord. crim.

¶ *In l. si quis aliquid §. abortionis D. de pœn.*
nam ut ait Psellus lib. de dæmonib. *Titilla-*
tionibus irritare libidinem. † Vnde phyltra

huiusmodi nihil aliud faciunt quam excitare
turbationem, & flatulentiam, & pruritum, &
calorem, ut tradunt Ioan. Bokelius lib. de
phyltr. Cæl. Calcag. lib. de Magia amator.
Martin. del Rio lib. 3. Magicar. p. 1. q.
3. sect. 2. Bapt. Codronch. lib. 3. de morbis ma-
lef. cap. 6. Maiol. som. 2. colloq. 3. Buleng. lib.

2. de Mag. cap. 16. † Nec dæmon ipse virtu-
te pacti accedens, quid aliud facere potest,
quam imaginationem, & phantasiā turbare,
humores concitare, & totum corpus interius
quasi accendere, adeo ut varijs tentationum
illecebris, interius æstro quodam liuidinis ve-
xetur, ad desiderium carnalis copulæ cum ali-
quo in genere, nam tota eius potestas in hoc
versetur, ut dixi in Epit. de Magia lib. 2. cap.

47. num. 24. ¶ *Me referens Pellicer de Salas*
ad Polyph. estan. 36. not. 3. pag. 252. † Quod
si tunc temporis maleficus incantator acce-
dat, & artibus, quibus solent mulierculæ ca-
pi, eam tam instanter vrgeat, vel dæmon de
illo vno tam assidue memoriam, & phanta-
siā moueat, exhibendo species circumstan-
tiarum propter quas amore dignus videatur,
& subtrahendo eas, quas indignum redent, fa-
cile fiet, ut in nasam præda cadat, Tiraquel.

in ll. communal. l. 14. Mar. del Rio lib. 3. Ma-
gie. q. 3. sect. 2. Malderus de virtuti. Tbiolog.
dub. 2. Bulenger. d. cap. 16. † Quod haut latuit
Vergilio huius artis peritissimo, qui dum Ve-
nerem introducit Cupidinē mittētem ad pro-
uocandam Didoneam in Ænez amore, sic tes-
tatur Æneid. 1.

Incendat reginā, atq; ossibus implicet ignem.

Et ipsa Dido post Ænez decissum Æneid. 4.

Vulnus alit venis, & cæco carpitur igne.

¶ Vnde nec phyltra, nec cantus nihil aliud
possunt efficere, quam per calorem huiusmo-
di homines, vel scēminas vexare, ut non male

his verbis expressit Iuuenal. Saty. 6.

*Hic Magicos affert cantus, hic Thesala vendit
Philtre, quibus mentem valet vexare marito.*

59 † Sic fit, ut per sepe ad insanias præsumant,
ut tradit Leo Imp. Nouell. Const. 65. *Vult
enim improbari Magicas artes, quod ex ani-
mi temperantiam euellentes affectus ad insa-
nias amatorias stimulant.* Vergil.

*Coniugis, ut Magicis sanos auertere sensus
Experiar sacris.*

60 ¶ Doremedij dicendum est, ea vana, &
superstitiosa esse, quæ in huius maleficij anti-
doto veteres tradiderunt, ut de herba prome-
thea, de hirci vrina, de rubeta, decorio peco-
ris recentis alligato, de virga lupi, & simi-
libus apud Plin. lib. 28. 32. & 39. Pomponat.
61 lib. de incantat. † Valde nocentia sunt, nam
Rana, quæ palustrem vitam terra commutat-
tur, & in vepribus, rubisque agunt, vnde rube-
ta dicta, veneficia sunt, ex nimio calore, Plin.
lib. 32. cap. 5. Quibus ad anorem vitur apud
Iuuen. Saty. 1.

*Occurrit matrona potens, quæ molle Calenum,
Porrectura viromiscet sitientem rubetam.*

62 † Turpius apud Caadan. lib. variet. scriptum
reliquit: *Eumque stercore recentiora amica in
suo ponat calceo, & calceum statim induat amo-
re liberandum.* Utatur ille suo remedio, appa-
ge! has fordes? equidem tetro odore cum fas-
tidio commutandum crediderim, quandiu tor-
63 tor durauit. † Alij dicunt hoc maleficium al-
tero maleficio esse tolendum, nam ut ait Ti-
bul. lib. 1.

*Quid credam? nempe hac eadem si dixit amores
Cantibus, aut herbis solvere posse meos,
Et me lustrauit sedis, & nocte serena
Concidit ad Magicos hostia pulia Deos:
Non ut totus abesset amor, sed mutuus esset
Orabam, nec te posse carere velim.*

64 † Putabant enim his lustrationibus duorum
alterum euenire, vel ut amore liberarentur,
vel votis potirentur, ut tradit Martin. del Rio
libro 3. Magic. part. 1. ques. 3. sectio. 3. Quæ
& alia huiusmodi sibi in casta fore Nemefius
testatur.

*Quid prodest, quod me peregrini mater Amyn-
tha*

*Ter vittis, ter fronde sacra, ter thure vapore
Lustrarit, cineresque auersa effudit in annem,
Incendens viuos crepitantes sulphure lauros:
Cum sic in Meroem totis miser ignibus arsi?*

65 ¶ Pœna poculi amatorij extra hordinaria
est, vel metalli si humiles (quod hodie trirre-
nibus respondet) vel deportationis in insulã
(quæ hodie in Prædijis practicatur) ademp-
ta quarta parte honorum. Si honestiores, secũ

dum effectum, quod ex poculo sequitur minuẽ-
do, vel augendo arbitrio Iudicis, *Ut per DD.*

in l. 1. D. de extraord. crim. & in l. si quis ali-

quid §. abortionis D. de pœn. Grillan. de fortileg. q. 11. n. 26. Petr. Binsfeld. in l. eorum C. de ma-

lesic. & math. q. 3. conclu. 4. Menoch. de Arbi-

tra. libr. 2. cas. 358. Olaral. conf. 102. † Et quia

66 *res mali exēpli, est plena luxuriæ, stupri, adul-*

terij, quæ suas pœnas habent, quando ad ea

tentanda, vel perpetranda extenditur capita-

le est crimen magicis susurris uti, vel quæ cor-

rumpunt mores suggerere, aut pudicitiam tẽ-

tare, ut per DD. in d. §. abortionis D. de pœn.

& in l. 3. §. hac adiectio D. deficar. & in l. multi

C. de malef. & mathem. Pet. Gregor. Tolosan.

tom. 3. Syntag. Iuris unib. lib. 34. cap. 12. ex n.

11. † Pharaon enim multis cladi libus ob at-

tentatam solum Saræ vxoris Abrahæ pudici-

tiam affectũ esse testatur, Genes. capi. 12. sicut,

& Abimelechum regem Gerarorum easdem

ob causas, Genes. capit. 20. † Sic enim morti

adictos quosdam viros, quod nudi obiam fuif-

sent Liuiæ matri Tiberij Cæsaris, quos tamẽ

illa morti venia eripuit, quod diceret pud-

icis mulieribus hos nihil ostentius differre, ut

meminit, Dion. Cassius libr. 58.

70 ¶ Idque maxime in poculo amatorio cõ-

stituendum est, quia malis artibus non solum

pudicitiam tentant, sed demonis auxilium ex-

poscunt, humani generis hostem, ex quo tras-

fugi pœna non euadent, & rei sacræ abusus

interbenit, aquæ baptismalis, olei sacri, & ar-

fragmentum, nec non hostiæ consecratæ, quæ

si credunt ad maleficia habere virtutem, sunt

hæretici, cap. accusatus §. sane, de hæret. † Et pu-

niuntur pœna hærelis Grillan. de fortileg. q.

11. Menoch. de rabitar. cas. 388. nu. 4. Petr.

Gregor. d. cap. 12. n. 9. Petr. Bisfel. in l. eorum

C. de malef. & mathem. † Si tamen mors fue-

71 rit secuta (etiam si hærelis, nec rei sacræ abuf-

accedat) punitur pœna mortis, ut per DD. in

l. eorum, & in l. nemo baruspex C. de malefic.

& math. & in l. si quis aliquid D. de pœn. &

in l. eiusdem legis §. adiectio D. ad l. Cornel. de

72 fizar. † Etiam si delicta, quæ amoris causa

commituntur initius debeant puniri, quia po-

73 tentissimus est electus amoris, qui non consi-

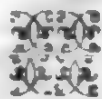
lio, sed furore ducitur, Tiraquel. de pœn. temp.

cas. 4. Iul. Clar. in Præf. §. fin. q. 60. numer.

18. Petrus Gregor. diæt. part. 3. libr. 30. capis.

3. numer. 9. Antonius Gomez Variarum 3. ca-

pit. 14. numer. 18.

CAP. XIII. De Magia Sterilitatis.

SUMMARIVM.

1. Sterilitas proprie ad fœminas dirigitur.
2. Sterilitatis causa varia est.
3. Sterilitatis causa interna, aut externa.
4. Interna causa sterilitatis, qua sit.
5. Impedimentum circa conceptionis vias.
6. Menstrua non patiens, sterilis est.
7. Semen nimis frigidum, aut nimis calidū sterile est.
8. Fœminas semen non emittere, qui asserunt.
9. Fœmina semen emittunt, & in capite matris, ut viri.
10. Fœmina si cum viro non concurrit non generat.
11. Fœmina steriles fiunt ex parte aëris medij.
12. Timor, & mœror, & ira causa sunt sterilitatis.
13. Fœmina non concipit sine voluptate.
14. Sanctissima virgo MARIA sine veneris delectatione concepit.
15. Aqua nimis frigida steriles mulieres reddit.
16. Vini copia steriles facit mulieres.
17. Steriles fiunt mulieres ratione victu.
18. Salicis fructus sterilitat mulieres.
19. Mula ungula adusta potata cum sero facit sterilem.
20. Coitus immoderatus steriles facit mulieres.
21. Partus perijt ex frequente concussione.
22. Mulier, qua sepe coit non concipit.
23. Meretrices quare non pariant.
24. Saltationes post coitū factum abigunt.
25. Retraclans clunes in coitu non concipit.
26. Sterilitas ex causis naturalibus à demone & Magi potest induci.
27. Arctari potest fœmina, vel à natura, vel ab arte, ut à viro non valeat cognosci.
28. Daemon potest fœminas ita in ossibus, quā in carne comprimere, ut à viro cognosci nequeat.
29. Sterilitas potest causari à demone ex causis nimis frigidis, aut nimium calidis.
30. Sterilitas huiusmodi alijs de causis potest induci.
31. Sterilitas non potest procurari, etiam ex causis naturalibus.
32. Sterilitas ex maleficio ad mortem usque extenditur.
33. Maleficia omnia morte naturali multantur.

34. Sterilitatis poculum conficientes, dantes, & consulentes mortis pena puniuntur.
35. Sterilitatis poculū quando mors non est secuta punitur arbitrio iudicis.
36. Sterilitatis poculum prabere quando licitum sit.

STERILITAS licet communis sit viris, & mulieribus, proprie tamen ad fœminas dirigitur, quando in tempore debito vio coeuntes, non valent concipere, ut docent Hippocrates lib. de Sterilib. & lib. 1. & 2. de morb. mulier. Vega lib. 3. de arte mæd. cap. 18. Maldonat. in Lucan. cap. 1. v. 7. Campani. diuers. Iuris. rub. 11. cap. 23. nu. 2. Maiol. tom. 2. colloq. 3. Mendoza in Reg. lib. 1. cap. 1. sect. 3. † Causa autem varia est, ut his verbis docet Plutarch. Chæroneus de placitis Philosoph. lib. 5. capit. 13. Si uterus densior sit, aut rarior, aut durior, aut propter quassam collositates, vel carnositates: aut propter pusillanimitatem, aut quod alimentum non sentiunt, aut propter corruptum baurum, & quod uteri figuratio distorta sit, aut cōvulsa. † Quas quidem causas ad duo capita rebocat Medicorum schola, scilicet internas, vel externas ipsius mulieris, ut docent Hippocrat. ubi prox. Galen. lib. de semine, Auicena de animal. libr. 10. & 13. Peramat. de homin. procreat. cap. 1. Petr. Garcia ad Galen. de locis affect. disp. 74. cap. 2. † Interna causa est ex parte uteri, & situ eius, nam ex mala conformatione, situatione, vel quod à natura ita partes genitales oblesas habeat, ut omnino concipere non possit, vel quod angustior sit, vel ægritudine impediatur, Hippocrat. libr. de superferat, & morb. mulier. Auicena de animal. lib. 10. Aristot. lib. 2. Generat. cap. 4. Albert. Magn. lib. 16. animal. cap. 1. † Vel quid aliud circa conceptionis viam patiatur, vel intemperiem, de qua Hippocrat. aphor. 62. Abynzobar lib. 2. tract. 5. c. 1. † Aut menstrua non patitur (qua adoletur infans) quia sit ex corporis obstructione, Aristot. lib. 1. Generat. Rasis continent. 9. Hippocrat. lib. de generat. & alibi.

¶ Aut semen sit nimis frigidum, vel supra modum calidum, aut parum decoctum, vel nimis attenuatum, ut tradunt Aristot. libr. 4. de generat. cap. 1. & lib. 2. cap. 5. & in Problem. sect. 3. q. 4. Galen. libr. artis medend. capit. 45. Auicen. Fen. 2. lib. 3. tract. 2. c. 17. † Nam licet fœmina semen non emittere contendunt, Aristot. lib. 2. Generat. cap. 4. & lib. 1. animal. cap. 2. Galen. lib. 1. de sanit. tuend. cap. 1.

& lib. 2.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

9 *lib. 2. naturalis facult. capi. 9. Auicenn. libr. 9. animal. cap. 1. † Verius tamen est feminas semen emittere, non intus, ut alij volunt, sed in capite matricis, ut viri, & quamvis non ita prolificum, necessarium tamen est ad hoc, ut fetus concipiatur, & alatur: Galenus sibi contrarius, Hippocrat. & alij relati à Iabellolib. 8. Metaphys. q. 17. Florent. ad Auicenn. de generat. embrion. Vega lib. 1. artis med. c. 3. Valles lib. 2. Controuers. c. 6. Paramato de homin. procreat. cap. 1. cum seqq. † Vnde si non concurrit femina cum viro in actu carnali, non concipit, ut probat Hieron. Mercurial. lib. 1. de morbo mulier. cap. 2. referens, & laudans illos Lucretij versus libr. 4. natural.*

10 *Ut semina possint Seminibus commisceri generaliter aptis, Crasq; conueniant liquidis, & liquida crassis.*

11 *† Et parte autem extrinseca fit sterilitas per maleficium quando sub lecto, vel sub limine, vel alio loco absconditur, Nider. in Formic. libr. 3. ut de maleficio sub limine tradit Casalp. lib. de inuestig. demon. cap. 17. sub lecto, Codronch. libr. 2. de morbo. van. lib. sub stabulo, Sprenger p. 1. q. 1. cap. 12. † Item ex parte æcis medij sterilizantur mulieres, vel cœli remota mœro, ex quo in ætate non concipere docent Hesiod. lib. de operis, & dies, Aristot. in Problem. & libr. 1. de generat. † Vel ex animi passionibus, nam timor, mœror, & ira immodica causæ sunt sterilitatis, ut probat Aetius libr. fin. cap. 26. † Quare licet mulierem concipere sine coitus voluptate dixerit Arist. libr. 1. de generat. apud Medicos non est receptum, 15 ut tenet Mercurial. d. cap. 2. † Nisi in Deipara Virgine MARIA, quæ miraculo ex speciali Dei præuilegio, sine vlla Veneris delectatione filium Deum, & hominem concepit, ut tradidit conciuis, & amicus meus Thom. Sanchez tom. 1. de matrim. libr. 2. questio. 21. ex numero 3.*

16 *† Ratione potius mulieres etiam fiunt steriles, ut de aqua nimis frigida scribit Aristot. libr. 4. generat. Hippocrat. lib. de aere aquis, & locis. Rasis. Continent. 9. † Copia vini etiam sterilizat, Arist. libr. 3. Problem. Plini. libr. 14. 17 capi. 18. † Item ratione victus ut de cibo multum frigidum, multum acidum, multum siccum, multum humidum tradunt Hippocrat. libr. de dieta, Aristot. Problem. libr. 20. de Menta scribit Auicenn. libr. de ciuis nimis acid. † Vnde fructus Salicis admixtus pabulo pecoris, si in potu assumatur sterilem facit mulierem, ne concipiat, & hominem ne generet, ut ex Democrito, & alijs tradit Episcopus Campanillus rub. 11. capit. 23. numer. 30. † Ungula mulæ ig*

ne adusta potata cum sero facit mulierem sterilem, Laguna ad Dioscorid. libr. 12. capit. 40. Perez de Lara in comp. vita hom. lib. 1. cap. 9. ex nu. 20.

† Coitus similiter immedicus sterilitatem præbet, ut si statim post coitum iterum copulentur, vterus non retinet semem, nam conceptus concubitus destruit, ut docet Hippocrat. lib. de superfet. Rasis continet. 11. cap. 5. † Ex quo merito conlulit D. Hieron. in capit. hæc origo 32. q. 4. *Postquam venter uxoris intumuit non perdam filios.* vbi glos. ait *perit partus ex frequenti concussione.* † Nam terra, quæ sepius aratro finditur vix, aut raro herbas generat, aut fructum affert, ita mulieres, quæ sæpius coeunt, non concipiunt, ut probat Petr. de Paramato libr. de homin. procreat. c. 9. † Quo fit, ut meretrices non pariant, ut tradit Rasis d. continent. 11. nam licet concipiant, sæpius fetum præne destrunt, ut alijs aduētis exornat Andr. Tiraquel. in ll. connubial. 15. num. 141. † Psaltationes similiter, & motus post coitum fetum abigunt, causa esse solent sterilitatis, nam motu semen ex vase dilabitur, ut probat Aetius Tetrabil. 4. sermo. 4. cap. 16. † Ut quæ in coitu retractat clunes, & frequenter agitatur, nam ut ait Lucretius libro 4. de natur.

Eicit enim sulci media regione, viaque Vomerum, atque locis auertit seminis iectum.

† Vnde cum ex causis naturalibus sterilitas induci valeat, poterit demon, & maleficus ex pacto eisdem de causis, vel similibus eam inducere, vnde probant DD. in capit aliquando 32. q. 2. D. Thom. & alij in Sent. 4. q. 1. arti. 2. Sprenger. in Mall. p. 1. q. 8. Nider. in Formic. cap. 5. Ananias de natura demon. lib. 4. Petr. Garfia ad Galen. de locis affect. disputa. 74. Ioan. Sebenkius tom. 2. obseruat. 117. libr. 4. † eamque vel coitu inutilem reddere, nam cum femina possit arctari, vel à natura, vel ab arte, ita ut à viro cognosci nequeat, cap. ex literis de frigid. & malefic. *ut omnino urosis facta inutilis, & membrum eius impeditum, ita quod vir ei commisceri non possit.* † Poterit à demone ex eisdem de causis, tam in ossibus quam in carnositate comprimi, ut à viro cognosci nequeat, Henric. d. lib. 12. ca. 7. num. 3. Soto, Victoria, & Ledesma in Sent. 4. dist. 34. Thom. Sanchez ubi sup. ex nu. 3. † Necnon ex causis naturalibus sterilizari, ut nullatenus concipere valeat, ex rebus maxime frigidis, aut nimium calidis, vel maxime siccis, quibus via generationis, vel conceptionis impeditur, ut tradunt Aetius Tetrabil. 4. sermo. 4. cap. 16. Auicenna Fen. 21. libr. 3. trac. 2. cap. 17. Rasis

30 *Continent. 22. tract. 7. capi. 2. Petr. Garcia, & Schenkus ubi sup. Annan. d. lib. 4. † Vel alijs de causis demoni notis, nobis incognitis, quibus utens omni suo maleficia huiusmodi induxit, ut docet Bulenger. lib. 2. de Mag. cap. 20. Iuvenal. Saty. 6.*

Tantum artes huius, tantum medicamina possunt

Quae sterilem facit, atque homines in ventre necandos.

31 *¶ Sterilitas autem procurari non potest, non solum ex pacto cum demone, verum neq; ex causis naturalibus, ut Medicus, quia conceptionis via impeditur, quae sub gravissimis penis prohibetur in capit. aliquando 32. q. 2. Extravagant. Innocent. VIII. Summis desiderantes affect. ann. 1484. & Sixt. V. Extravag. celi, & terra ann. 1556. DD. in l. si quis aliquid §. abortionis D. de pen. D. Thom. Sent. 4. dist. 31. Caietan. 2. 2. q. 154. art. 1. † Quas in*

32 *maleficijs ad mortem extendit S. D. N. Sixtus V. in sua Constit. 87. Qui venenis potionibus, ac maleficijs sterilitatem inducunt, aut ne concipiant, nec pariant maleficijs medicamentis impediunt maleficos. (dixit Doctus ad*

33 *Mossem) non patiaris vivere. † In quo à S. D. N. Gregorio XIV. nihil innovatum est, eo quod illam constitutionem redegerit ad terminos iuris communis, cum ex eo iure Malefici quomodo cumque artem suam exercent iure communi morte naturali multantur l. nemo 6. l. multi 7. de malefic. & matb. etiam pe-*

34 *tentes l. qui cumque 9. eod. tit. † Alij autem poculum praebentes sterilitatis feminis, ut non capiant, aut homini ne generet, si mors sequatur; mortis poena est infligenda, tam peccanti quam consulenti, conficiunt, aut praebenti, l. si quis aliquid §. qui abortionis, & ibi communiter scribentes D. de pen. Ant. Gomez variar. 3. cap. 3. ex num. 7. Molina de Iust. & Iur. tract. 3. disp. 27. nu. 7. Iul. Clarus §. fin. q. 68. Mart. del Rio lib. 5. Magic. sect. 16. Steph. Gratian. discept. forens. cap. 72. nu. 17. August. Barbosa de Offic. Episcop. allegat. 51. nu. 142.*

35 *† Si tamen mors non fuerit secuta, gravissime tamen puniendi sunt, pro qualitate personarum, dolo praebentium, damno illato, gloss. & DD. in cap. si aliquis de homicid. Hieron. Campanil. rub. 11. cap. 23. nu. 2. & ita intelligendi Ant. Gomez d. cap. 3. nu. 32. Molin. d. num. 7. Carranza delegit. part. capit. 16. §. 1. num. 46.*

36 *† Nisi probabiliter constet mulierem in partu vitae discrimen subituram; vel quia nimis arcta, vel praevteri angustiam ferri nequeat, quia Medico, & perito licebit, (malefico autem nunquam) ei poculum sterilitatis pra-*

bere ne concipiat, Ant. Corduba in Summ. q. 173. & lib. 1. qq. Theolog. quest. 38. dub. 3. Lodon. Lopez part. 1. Instit. cap. 63. Aragon. 2. 2. quest. 64. artic. 7. Thom. Sanchez de matrim. lib. 9. disp. 20. num. 15.

CAP. XIII. De Magia Conceptionis.

SUMMARIVM.

1. Conceptio quare ex uno, & non ex alio fiat.
2. Mulieres quae non concipiunt ex nimia frigidityte, aut calore, si iungantur virijs contrarijs, concipiunt.
3. Mulieres ut concipiant, quae requirere videntur.
4. Mulieres quinquagenariae quare non generant.
5. Mulieres ut concipiant debent esse frigida, & humida.
6. Mulieres quare non pubescant, & menstrua patiuntur.
7. Calidus frigida, sicut humido misceri debet, ut generent.
8. Hominis, & mulieris temperamentum diversum esse debet ad generationem.
9. Mulier frigida, & humida in primo gradu iungenda est viro calido, & humido.
10. Mulier frigida, & humida in tertio gradu iungenda est viro calido, & sicco.
11. Conceptio impeditur ex mala commixtione.
12. Corporis obstructio mulieris impedit conceptionem.
13. Remedium ad dignoscendum impedimentum conceptionis.
14. Conceptionis remedia plura naturalia remissive.
15. Remedia naturalia praebens sterili praemio dignus est.
16. Remedia conceptionis praebens bene animo, si laedit puniuntur extraordinarie.
17. Pocula conceptionis praebens arte demonis, iure civili extra poenam est.
18. Incantationes, & pacta cum demone, iure Regio praemio dignae sunt.
19. Leges Civiles in causa peccati dispensari non possunt.
20. Maleficium conceptionis extraordinarie puniuntur.
21. Maleficium conceptionis bant nunquam effectum sortitur.
22. Maleficium conceptionis horrendum.

CONCEPTIO quia fit ex seminis apta commixtione actu carnali decissa, dū intēperata est non sequitur, nam vt ait Plin. lib. 7. natural. hist. cap. 13. *Est quedā priuatim dissociatio corporum, & inter se steriles, ubi cum alijs iunxerē, gignunt.* † Vnde mulieres, quæ ex nimia frigiditate, calore, aut siccitate concipere non valēt, possunt adiuari ab arte ex causis contrarijs, vt concipiant, *Auicena Fen. 21. lib. 3. tractat. 2. cap. 17. Rasis continent. 22. tract. 7. cap. 2. Actius Tetrab. 4. serm. 4. cap. 16. Florent. ad Auicē. de Generat. Embr. cap. 2. Hippocrat. lib. 18. de motu hom. cap. 11. et ibi Galē. & lib. de Semin. cap. 12. Hier. Mercurial. li. 1. de morb. mulier. cap. 4. Peramato de homin. procreat. cap. 2. Petr. Garzia ad Galē. de locis aff. & disput. 74. cap. 2.* † Mulierem ad hoc, vt cōcipiat debet habere ventrem temperatum, ita vt nec calor excedat, nec frigus, nec humiditas, nec siccitas, vt docet *Hippocrat. 5. apboris. 62.* † Quare mulieres, vt plurimum post quinquagesimum annum non gignunt, quia nimia ætatis siccitas mēstruos fluores desiccat, quod precipuum ad generationem in hæc verba testatur Plin. d. lib. 7, cap. 14. *Mulier. post quinquagesimum annum non gignit, maiorque pars quadragesimo profliuūm genitale sistit.* † Temperamentum enim mulieris ad hoc, vt concipiat debet esse frigidum, & humidum, nam si temperata esset calore vel siccitate procul dubio concipere non possit, imo si esset calida, & siccā prædominio, desineret esse mulierem, & conuerteretur in virū, vt docet *Galen. lib. de dissect. vulue, & lib. 2. de semin. cap. 5.* † Nam propterea quod mulieres frigida, & humida sunt, non pubescunt, & menstrua patiuntur, quæ fiunt ex sanguine Hegmatico, qui ad nutriendum fœtum in utero deseruit, & postea conuersus in lac nutrit infantem, vt docet *Hippocrat. sect. 5. apboris. 50. Galen. lib. 1. de semin. cap. 13.* † Sed quia non omnes sunt in vno gradu frigiditatis, & humiditatis, differunt inter se temperamento, qua propter iungenda sunt, vt concipiant, viris natura contrarijs, nem vt ait Hippocrat. lib. 18. motu hum. comm. 11. *Nisi calidum frigidum, & sicum humido modo, & equalitate respondeant, nihil generabitur.* † Nam natura vt sexum distinxit, sic etiā temperamenta eorum diuersa esse voluit, ad generationem, quæ ex humedo, & calido fit, vt ait *Arist. de generat. lib. 1. siue, vt ait Lucret.* *Seminibus commisceri generaliter apta Crassaque cōueniant liquidis, & liquida crassiss.*

¶ Dignocitur tamen hoc temperamentū ex corporis cōpagine, colore, aut moribus, vt apte commisceantur, nam si mulier est rigida, male contenta, rixosa, vilosa, macra, asperacuta, colore fusco, ingenio salaci, voce robusta, & parum pulchra, quia frigida, & humida est in primo gradu iungenda est, vt concipiat viro simplici, pinguis carnibus, aluis, & mollibus, parum viloso, & rufo, ore pulchro, quia est calidus, & humidus in tertio gradu, vt tradit *Huarte de San Iuan lib. de exam. de ingen. capi. 15. §. 2.* † Si tamen femina sit intipiens bone morata, voc supili, carnibus pinguis, alvis, & mollibus, quia frigida, & humida est in tertio gradu, si iungatur viro fusci coloris, viloso, sagaci, iracūdo, macris carnibus, facie nō pulchra, & ingenio supili, quia calidus, & siccus est in tertio gradu, generabunt, vt tradit *Huarte ubi prox.* † Vnde contingit, vt qui hoc conuerso ordine vxores ducunt, filios non suscipiant, quod multoties causa esse solet, vt eas tamquam steriles aculent, ipsæque femina illos impotentes abhorreant, cum eorum natura non sit inculpanda, sed mala commixtio, quare soluto matrimonio, si vterque suis convenientibus adiungatur, filios suscipiunt, nam vt ait Plin. d. li. 7. ca. 13. *Alijs sterilis est multa, alijs semel in vita datur gignere.* † Quædāq; tamen ex corporis obstructione mulieres iteriles fiunt, quia eo quod impeditur ad vterum via, non valent concipere vt tradit *Hippocrat. sect. 5. apboris. 59. & lib. de sterilib. capit. 3. & lib. de genitur. Rasis continent. 9.* † Quare ad agnoscendum, an impedimentum sit ex malo temperamento, an ex disparitate cōiugij, an ab obstructione, Galenus consultat in Comment. ad Hippocra. 1. aphorism. 95. *Suffitus ad mulieris pudenda fiat, aromatibus super prunas accensis, & vaporem per rectum Symphonem recta in matricē delapso, sic enim recte iudicium fieri poterit, nempe, si odorem naribus percipias, iudicium est permeabile esse corpus, nec obstructione obnoxium, nec vterum densitate affici, atque ob id conceptioni aptum.*

¶ Sunt tamen conceptionis remedia quæ plura naturalia, quæ cōgerunt Hippocrates, & Galen. in diētiis locis, & alini, Ioan. Schenckii in obseruat. medic. lib. 4. † Quibus peritus exibens, non solum pœna, sed præmio dignus est, dum tamen apte admixta loco, & tempore debito applitentur, nec mors, nec morbus sequatur, vt tradit *August. Barbosa de potesta. Episcop. part. 3. alleg. 51. cas. 9. numer. 139.* † Alias enim si in aliquo ex requisitis peccauerint, vel loco, aut tempore non apto appli-

cauerint, & mulier deceserit, licet id fiat per ignorantiam facientis, vel præbentis debent extraordinarie puniri, l. eiusdem legis §. adiectio D. ad l. Cornel. de Syllar. *sed ex Senatus Consulto relegari iussa est, quia non quidem malo animo, sed malo exemplo medicamentum ad conceptionem dedit, ex eo quæ acceperat, decessit.* † Si id tamen arte dæmonis fiat, & poculum incantationibus conficiendum faciat, vel præbeat, & mulier non solum non discedat, imo utilitatem habeat, iure civili extra pœnam est, l. eorum C. de malef. & mathem. *nullius vero criminationis implicanda sunt remedia humanis quæ sita corporibus, &c.*

18 † Et iure Regio præmium dignum censet Rex nolter D. D. Alfonso. X. cognominatus sapiens in l. 3. tit. 23. par. 7. *Pero los que ficieren en cãtamento, o otra cosa con intencion buena, assi como facian demonios de los cuerpos de los omes, o para desligar los que fueren marido, e muger, que no pudieffen conuenir, &c. non debe auer pena antes dezimos, que debe recebir galardón por ello.* † Sed leges ciuiles,

19 quia magis ciuium utilitatem consulunt, quam causam peccati, multa permittunt ad bonum publicum, quæ extra pœnam omnino non sunt, nam in causam peccati dispo-
nere non valent, *cap. at si Christus de iure iur. capit. super eo de usur.* † Quare non

20 obstantibus dictis legibus poterit iudex tales maleficos extraordinarie punire, etiam si pocula salutifera dederint, quia potius debet obedire Deo, quam Principi, qui sic testatur Exod. capit. 22. *Maleficos non precaris viuere,* etiam ad bonum finem, nam ut ait Apostolus ad Rom. cap. 3. *Nam sunt facien-*

21 *da mala, ut inde sequantur bona.* † Quia etiam omnia Magica incantamenta in perniciem animæ comparantur, & interitum corporis, cui si aliquando salutem adferunt, id fit ut in eis credentes animi interitum patiantur, qui haut vnquam voti compotes euadunt, ut Nemeseus post omnia Magica sibi peracta oleum, & operam perdidisse queritur apud Tibul. lib. 1.

Quid prodest, quod me peregrini mater Amynta

*Ter vissis, ter fronde sacra ter thure vapore
Lustrauit, cineresque auersa effundit in auiam
Incendens viuos crepitantes sulphure lauros
Cum sic in Meroen totis miser ignibus arsit*

22 † Et in terminis illa, quæ concipere nequibat, postquam Magica omnia incantamenta sibi irrita experta fuit, dorso, & ventre, & pal-
mis scutica verbera accipiebat, ut se ab sterilitate liberaret, quæ potius, quam om-

nia Magicarum artium molimina profutura canit Ouid. Fastor. 2.

*Nupta quid expectas? nō tu pallētibz verbis,
Nec prece, nec Magico carmine mater eris.*

Excipe fecunda patienter verbera dextra

Idem socer optatum nomen habebit aui.

*Luna resumebat decimo noua cornua mense,
Virquē pater subito, fœmina mater eras.*

CAP. XV. De Magia difficilis partus.

SVMMARIVM.

1. Difficilis partus fit, vel à causa intrinseca, vel extrinseca.
2. Partus difficilis, quando infans non recta via nascitur.
3. Intestinum umbilicale, in qua parte feratur.
4. Suffocantur pueri ex intestino umbilicale.
5. Puero suffocato suboritur difficultas paritendi.
6. Putrefacto puero, quando oporteat vterum secare.
7. Extrinseca difficultas pariendi.
8. Causifica, & astringentia difficultatem adferunt paritendi.
9. Odores vehementes partum differunt.
10. Suffumigationes iuuant post vulua aperturam.
11. Magi, & dæmones possunt efficere, ut mulier difficulter pariat.
12. Magi per cedulas, vel manus impositionem efficiunt, ut mulier difficulter pariat.
13. Alcmena maleficiū difficilis partus fuit.
14. Pregnantem in octo annos factum enixam ex maleficio.
15. Maleficia difficilis partus prohibentur Iure Canonico.
16. Difficilis partus maleficio, quando tenetur de occisso.
17. Difficilis partus maleficio, quando punitur extraordinarie.
18. Voluntas expectatur in maleficijs non exitus.

DIFFICILIS partus fit, vel à causa intrinseca, vel extrinseca mulieris. Intrinseca est ægrotudo, vel debilitas corporis, apostegma matricis, ani, vel vesicæ, & hæmorrhoides, & rhagades, ut tradunt Hieronym. Mercurial.

libr. 1. de morbis mulier. capit. 3. † Aut

quando infans non recta via, sed retrorsum, aut ad genua inuolutus solet ad nascendum venire, nam tunc matrem cruciat, quia per os vuluæ exire non valet, unde dolores, & ipsius pueri suffocatio proueniunt, ut tradit *Caj. Arā* 3 *tius in obseruat. anatom. cap. 39.* † Aliquando etiam puer suffocatur ob intestinum umbilici duabus, vel tribus circumvolutionibus, ambicibus colium, nam intestinum umbilicale fertur circa superiorem pueri frontē, ideo caput deorsum inclinat, puerumque intestinum extra remanet, ut docet *Christ. Vega lib. 3. de arte meden. cap. 23.* † Unde si in dextro capitis ad posteriora minime feratur, super faciem ad iugulum vique descendit, & circa colium obvoluitur eodemque pacto cincti pueri nascuntur, & interdum suffocantur, ut tradit *Ioan. Schenk. ut in. 2. obseruat. medic. lib. 4. tit. de partu difficil. obseruat. 164.* † Et si suffocato pueri, suboritur difficultas pariendi, nā cum ossi sacri hiatus ita claudatur, & nec natura conatum relaxet, nec puer ipse sui ipsius motibus adiuuetur, mater viribus laxatur, & difficulter parit, ut tradunt *Schenktus d. obseruat. 164. cum multis seqq. Petr. Garpa ad Galen. de locis affect. disp. 76.* † Quare opus est infantem mortuum extrahere, & interdum infra difficilium, quando totus integer per os vuluæ exire nequit, & quandoque ventrem secare, ne tabidus matris viscera putrefcat, ut multis adactis exornant *Marull. Donatus lib. 4. hist. medic. cap. 22. Beniuentus lib. de abditis. cap. 29. Ambros. Parcus lib. 23. Chirurg. capit. 26. Valleriella lib. 5. obseruat. 2. Carol. Steph. lib. 3. de diff. partu corporis hum. c. 1. & 2. Mizald. li. Memorab. cent. 1. aphor. 100.*

7. † Ex parte extrinseca fit difficultas pariendi ab aere ambiente, aut influxu corporis celestium, vel loci, vel temporis temperamento, nam nimium frigus causa est difficilis partus, & sic in hieme difficulter parere solent, ut notat *Albert. Magnus lib. 4. animal. cap. 10.*

8. † Item & omnia caustica, & astringentia difficultatem adferunt pariendi, ut docet *Galenus*, moror, & tristitia, aut ira nimia, ut tenet *Rasis continent. 9.* † Similiter odores vehementes difficultatem adferunt, quia naribus adhibiti faciunt, ut vterum sursum trahatur, & sic partum differre, ut tradit *Hieron. Mercurial. lib. 1. de morb. mulier. cap. 3.* † Quod intellige antequam os matricis aperiat, nam post aperturam suffumigationes vehementes iubant, & maxime ex Gallia, & similibus, quæ virtutem habent sternutandi, ut notant *Hippocrat. & Galen. 5. aphor. 35.* † Et cum ista ex causis naturalibus fiat, possunt de-

mones, & ex pacto Magi efficere, ut mulier difficulter pariat, *Macrob. lib. 1. Saturnal. cap. 8. Paul. Gr. land. de Sortileg. q. 9. Apuleius de asino aur. lib. 1. Pausan. in Boeot. Mart. del Rio lib. 3. Magicar. p. 1. q. 4. sect. 3. Raphael. de la Torre tom. 2. de vitijs opposit. Relig. q. 96. art. 2. disp. 10.* † Nec non ex sola demonis malitia, ut de Sagis, quæ per schedulas magicis notis in ostij seræ repositas, vel manus impositione hoc malum intulit, si narrant *Vviterus de prestig. demon. lib. 2. cap. 48. Marol. tom. 2. Canticul. colic. 3.*

† Et hoc maleficio non solum difficilis partus reditur, sed in longissimum tempus protrahitur, ut de Alcmena in hæc verba testatur *Paulan. relatus a Martin. dei Rio d. sect. 3. Pharmaciaas Thebani a lunone missi sunt, ut parturiente Alcmena impedimento essent, sed eas dum Alcmena partum inhibent, a Terepha fita Historica tali commento celussas, ex eademque loco unde illa facile audire possunt, clamauit peperisse iam Alcmenam, illas illa voce deceptas statim abiisse: Alcmenam illico puerum enixam.* † Aliam hoc maleficio affectam in octo annos pregnantem extitisse narrat in hæc verba *Apuleius de auro libro 1. Eadem amatoris si uxorem, quod in eam dicacius probum dixerat, iam in sarcinam pragnationis obsepto cetero, & repugnato foetu perpetua pragnatione damnauit, ut cuncti numerant octo annorum misella illo onere, & velut Elephantum paritura distenditur.*

† Malefici autem huiusmodi seu incantationis ad retinendum partum, vel difficilem redendo sub hoc nomine prohibetur, in cap. si aliquis de homicid. *Vel nasci sololes, & Sixtus PP. V. in sua cons. 87. nec pariant, maleficiis medicamentis impediunt.* † Si infantis, vel matris mors sequatur, conficientes, vel præbentes tenentur de occiso, & puniuntur vitinio supplicio, d. cap. si quis & ibi omnes, de homicid. *Ant. Gomez variar. 3. cap. 3. Grilland. de Sortileg. q. 12. n. 10. Batardus ad Clar. q. 68. ex n. 7. Pet. Greg. Tolos. lib. 14. de Repub. cap. 2. n. 5. H. er. Campanil. rub. 11. c. 23. nu. 2. Bulenger. de Mag. lib. 2. cap. 20.* † Secus tamen si mors non sequatur, quia punitur extraordinarie pro personarum qualitate, dolo, & damno illato, l. 3. §. adicellio D. ad l. Corneli. de Sygar. *Ant. Gomez dict. cap. 3. num. 32. cum alijs relatis a Carranza de legit. part. cap. 16. nu. 48. & ultra ab eo relatis, Petr. Gregor. Grilland. Batardus, & Campanil. ubi sup. † Etiam si sumpto poculo nec infans retineatur, nec periclitetur, nec mater detrimentum patiat, quia*

quia in maleficijs voluntas expectatur non exitus l. divus D. ad l. Cornel. de Sicar. l. 1. D. de extrabordin. crim. Ant. Gomez d. cap. 3. nu. 3. & in l. 80. Tanr. num. 4. Couarrub. in Clem. si furiosus part. 2. numer. 6. Tiraquel. de pau. cas. 37.

CAP. XVI. De Magia Aborsus.

SUMMARIVM.

1. Aborsus multa sunt causa naturales.
2. Intrinseca causa aborsus.
3. Animi perturbatio, vel appetitus nimius causa est aborsus.
4. Extrinseca causa aborsus.
5. Ictus, vel oculus causa est aborsus.
6. Cuius copia, vel odor nimius causa est aborsus.
7. Medicus ex causis naturalibus aborsum procurat.
8. Magus ex eisdem foetum abigit.
9. Res naturales à Mago applicatae, quae per se abortum non possunt prestare, opus expectatur à demone.
10. Rebus naturalibus si aditur aliquid imperitans, effectus expectatur à demone.
11. Verba quae non tendunt ad conclusionem signa sunt pacti latentis.
12. Tactus, afflatu, osculo malefica causa esse solent abortiendi summo cum vitae periculo.
13. Malefica infantes in utero necare solent.
14. Abortionis maleficium punitur poena mortis Iure diuino.
15. Mortis poena in abortione datur morte secuta.
16. Foetus si non est animatus nec mater periclitatur, punitur aborsus extrabordinarie.
17. Abortionis maleficium si non est qualificatum, non punitur poena mortis Iure civili.
18. Foetus in utero non dicitur Homo, sed pars vicerum matris.
19. Aborsus testamentum non rupit.
20. Aborsus scriptis heredibus non est impedimento.
21. Nasci & vivere non posse, & non nasci paria sunt.
22. Aborsus sancita est poena mortis Iure posteriore.
23. Aborsus foetus animatus punitur morte Iure Regio.

24. Aborsus foetus animatus varijs poenis multatur Iure Canonico.
25. Iuris consulti constituunt differentiam inter foetum animatum, & non animatum.
26. Aborsus foetus non animatus extrabordinaria est.
27. Poculum abortionis praeiens foetus animati, quamvis effectus non sequeretur, punitur poena ordinaria.
28. Voluntas facit opera honesta, & crimina.
29. Poculum abortionis praeiens ex arte Magica, licet sit extra exitum, punitur poena mortis.
30. Foetus animatus dicitur quando anima rationalis infusa est.
31. Animatus foetus intelligitur ex tempore quo anima est infusa.
32. Anima infusionis varia sententia.
33. Anima infunditur post dierum transcursum à coitu.
34. Conceptio ante septimum diem à receptione seminis non fit.
35. Embryo vivit vita plantae.
36. Anima rationalis non infunditur ante organizationem corporis.
37. Corporis formatio in masculis non fit ante diem 30. foeminis ante 40.
38. Aborsus corporis formati, quia est animatus punitur poena mortis.
39. Constitutio Sixti V. contra abortum procurantes reducta est ad terminos Iuris communis.
40. Clericus datus causam aborsus incurrit irregularitatem.
41. Ignorans vel dubitans esse pregnantem quando vim intulit excusatur à poena.
42. Homicidio dubio non censetur irregularis, nisi ad suspensionem ordinis.
43. Pregnanti, si probabiliter sit moritura ex partu, potest poculum abortionis praebere.
44. Pregnans timens mortem, vel infamiam non potest talem poculum sumere.
45. Pregnans morbo laborans sumere potest pharmacum morui curativi, quamvis aborsatur.
46. Non attenditur quod in consequentiam fit.
47. Salus spiritualis praefenda est corporali.
48. Succurri non potest quando alter est laedendus.
49. Pregnanti pharmacus salutaris datur praecedentibus antidotis.
50. Pharmacopola, vel obstetrix quando ex ignorantia puniuntur.
51. Magistris in scientia culpa imputatur.
52. Artifex terminos artis egrediens in culpa est.
53. Iudex ex ignorantia punitur.
54. Medicus si ex ignorantia occidit tenetur.

BORTIONIS causæ multæ esse solent naturales, tã intrinsecæ ipsius mulieris, quam extrinsecæ, vt tradunt Hippocrat. lib. de natur. puer. Galenus de facult. natural. lib. 3. & comment. ad Hippocrat. lib. 5. Aphorif. 30. 31. 34. 37. 43. & 45. Sorianus ad Hippocrat. lib. de fœtu. & Etius lib. 16. cap. 12. Petr. Forestus tom. 1. obseruat. lib. 18. obseru. 66. & 67. Hieron. Mercurial. lib. 2. de morbis mulier. cap. 7. Ioã. Schenkus tom. 2. obseruat. Medic. lib. 4. Petr. Garcia de locis affect. disp. 79. † Intrinsecæ sunt flatus vterum diuellans, aut agitatio matris, tenuissimas adhuc fibrias dirumpens, aut ob nimias humiditates, quæ vteri receptacula relaxare solent, vt tradunt Petr. Forestus d. obseruat. 65. Petr. Garcia vbi sup. disput. 76. Christ. Vega de arte medend. lib. 3. c. 21. Hier. Mercurial. de morb. mulier. li. 2. c. 7. Hieron. Mercado de affect. mulier. lib. 2. & 3. † Vel animi perturbatio, affectus, vel appetitus nimius alicuius rei, vulgo, antojo, morbus vteri, vel angustia, vel quid simile, Auicena lib. 3. Pen. 21. tract. 2. cap. 8. Galen. ad Hippocrat. d. aphorif. 34. Mercurial. & Mercado vbi sup. Carranza de legit. part. cap. 16. num. 12. Soranus ad Hippocrat. lib. de fœtu.

4. † Extrinsecæ sunt aëris inclementioris influentiæ sese inuicem, & quasi immediate subsequentes, quæ cum in æqualiter corpora infestent, abortiones etiam frequenter inducunt, Hippocrat. Aphorif. 12. lib. 3. & lib. de natura puer. Hier. Mercurial. d. c. 7. Ambros. Paræus li. 23. demonst. c. 40. † Vel ob ictu, vel occursum, vel per aliquam impulsione, pugnis, ictibus, se lacerans, vel alio modo sibi vim inferens, quo fœtus abortiatur, l. Cicero §. sed etsi qua visceribus, & ibi omnes D. de pœn. l. si mulier 8.

6. D. ad l. Cornel. de Sygar. † Vel ob ciui, potiusq; nimiam copiam, quæ fœtus sæpe comprimit, & suffocat, vel ob tetros, vel lucernæ extinctæ odores, vel alijs de causis, quas referunt præter supradictos, Aristot. sect. 1. plob. 9. Plin. lib. 7. natural. hist. cap. 7. & lib. 14. cap. 18. & lib. 21. cap. 18. & lib. 24. cap. 5. & 16. & lib. 25. cap. 9. & lib. 26. cap. 15. & lib. 27. cap. 12. & lib. 28. cap. 7. & lib. 30. cap. 14. & lib. 31. cap. 1. & lib. 32. cap. 10. Auizena lib. 3. Pen. 21. tract. 2. cap. 8. Galen. in Comm. ad Aphorism. Hippocrat. lib. 5. aphor. 30. 31. 34. 45. 55. & facult. natural. li. 3. A. Gelius lib. 3. noct. Attic. ca. 16. Peramato de homin. procrat. c. 8. Ioan. Heurnius de morbis mulier. cap. 7. tom. 2. Bonauent. de oëtimestri part. lib. 5. cap. 60. & ex nostris, Menoch. lib. 3. arbitrar. cas. 284.

num. 15. & lib. 6. præsumpt. 52. ex num. 22. Mar. Giurba de consuet. Messalens. capit. 10. gloss. 1. num. 6.

¶ Vnde cum naturale sit fœtum abigere, & abortum pati, ex causis naturalibus poterit Medicus, vel in arte peritus, ex eisdem vel similibus de causis procurare, & efficere, vt præter supradictos tenent ex nostris DD. in l. si quis aliquid §. qui abortionis D. de pœn. Ant. Gomez variar. 3. capit. 3. ex num. 7. Carranza plures allegans lib. de legit. part. de signat. cap. 16. ex nu. 20. † Quim & Magus, ex earum cognitione naturali, vel dæmonis ope adquirenda poterit naturaliter abortum committere, in quo etsi non differat ab alio quouis sciente viro maiori tamen pœna multandus est, etiam si res quas applicauit, naturaliter operando id efficere possint, quia inuocatio dæmonis crimen agrauat, vt tradit Mart. del Rio lib. 3. Magic. p. 1. q. 3. sect. 3. & lib. 6. sect. 16. Carranza de legit. part. de sig. c. 16. §. unico ex n. 18. † Si tamen tales res naturales, quæ in poculo dantur, vel aliter applicantur id perse ex sua natura, naturaliter operando efficere non valent, totum opus expectatur à dæmone, qui eis concurrens opus perficit, Grillan. de Sorti leg. q. 3. & 6. Sprenger. in Mall. p. 1. q. 11. Raph. de la Torre tom. 2. de vitijs oppos. Relig. q. 96. art. 2. disp. 10. Malderus de virtut. Theolog. tract. 10. cap. 8. dub. 8. Maiol. tom. 2. Cingular. colloq. 3. † Cognoscuntur tamen ex solo dæmone pendere, quando res quæ applicantur perse efficere nequeunt, & eo maxime si aliquid extraneum adiciatur, vel quod ad rem non pertinet, effectus expectatur à dæmone, Spræg. vbi sup. & p. 2. q. 1. c. 7. Leonar. Vayrus de Fascin. lib. 1. Mart. del Rio lib. 3. Magic. p. 1. q. 3. sect. 3. Grilland. d. q. 6. † Vel verba aliqua, quæ nõ tendunt ad conclusionem, quo posito dæmon nocet, vt de serpentis defossione tradunt, Bapt. Codronch. lib. 3. de morbis venefic. capit. 5. Casalpin. de inuestig. demon. capit. 10. † Vel tactu, osculo, afflatu, quibus causa esse solent puerperis abortiendi, summo cum vitæ periculo, Remig. lib. 2. demonol. capit. 7. Nider. Formicar. lib. fin. Leloyber. lib. 2. Spectror. capit. 5. Sprenger. in Mall. part. 2. quæst. 1. capit. 6. † Quæ vt olim, sic hodie accidisse comprobatur, Bulenger. lib. 2. aduersus Magos cap. 20. Iuvenal. Saty. 6. v. 594. Tantũ artes huius, tantũ medicamina possunt, Quæ sterilẽ faciũt, atq; homines in vëtre necãdos

¶ Abortionis crimen quomodocumq; patretur, grauissimum est crimen, pœna mortis interdictum iure diuino, si mors fuerit sequuta, Exod. capit. 21. vers. 22. Siquis percuferit mulierem

7

8

9

10

11

12

13

14

mulierem pregnantem, & abortivum fecerit, sed ipsa vixerit, subiaceat damno, quantum maritus mulieris expetierit, & arbitri indicaverint; sin autem mors eius fuerit subsequuta, reddet anima pro anima. Mortis ergo poena quæ hac lege infligebatur percutienti pregnantem, & mortis causam danti, ex paritate rationis comprehenduntur, qui poculum abortionis, vel malo carmine id præstetint, morte tamen sequuta, ut tradunt Ioseph. lib. 4. antiquit. Iudaic. capit. 4. Pbilon. lib. de special. legib. cap. 12. Fœtus tamen si fuerit animatus, quando abortiendi causam dederit, poena etiam mortis multatur, secus si non fuerit animatus, nec mater perierit, quamvis abortus sequatur, & ita assertam legem exponunt LXX. Interpretes, & D. August. lib. 99. Veteris, & Novi testament. capit. 23. relatus in capit. Moyses 32. quest. 2. D. Hieron. epist. ad Parmach. relatus in c. nasci dist. 56. Greg. Nis. sen. lib. de homin. opif. c. 29. & 30. D. Chrysost. in Genes. homil. 12. & 13. Damasc. li. 2. de fide orthodox. c. 12. D. Thom. par. 1. q. 91.

¶ Iure civili poena abortus, quando non erat qualificatus alio crimine, vel mors non sequuta, nunquam fuit mors indicta, ut patet ex l. Cicero, D. de poen. l. necare D. de liberis agnoscend. l. divus D. de extrabordin. crimin. l. si servus §. si mulierem, D. ad l. Aquil. l. si mulierem, D. ad l. Cornel. de Sygar.

¶ Ratio fuit, quia in iure civili fœtus in utero existens non reputabatur homo, neque animal, etiam si esset animatus, sed pars Viscerum matris l. 1. §. ex hoc rescripto D. de ventre inspiciendo, aut spes animantis, l. 2. D. de mortuo inferendo l. cum inter veteres C. de fidei commiss. libertat. Carranza de legit. part. designat. capit. 16. §. unico numer. 22.

¶ Ideo abortus testamentum non rumpebat, quia pro non nato habebatur, l. uxoris abortu C. de postb. hered. instit. Menoch. consil. 284. num. 2. libr. 3. Mart. Giurba de consuetud. Messanens. capit. 10. gloss. 1. ex numer. 3.

¶ Nec scriptis heredibus aliquod impedimentum fuit, §. postb. Instit. de exheredat. liber. DD. in l. cum avus C. de postb. hered. instit. ¶ Paria enim sunt non nasci, vel ita editum fuisse, ut vivere non possit, l. final. C. de instit. & substit. Menoch. & alij relati à Giurba d. gloss. 1. nu. 4.

¶ Iure autem posteriori poena mortis sancta est contra abortionis poculum præbentes, quando fœtus animatus est, ut constat ex Iulio Paulo libr. 5. Sent. tit. 23. relatus in l. si quis aliquid 38. §. qui abortionis D. de poen. Quod si eo mulier, vel homo perierit;

si non suspicio puniatur. ¶ Quod Iure nostro Regio expressius sancitum est per D. D. Alfons. X. dictum sapientem in l. 8. tit. 8. part. 7. Decimo, quæ si era ia viua la criatura, estonces quando ella esto ficiere, que deve morir por ello. ¶ Iure autem Canonico varijs poenis multatur poculum abortionis propinans, quando fœtus est animatus capit. si aliquis §. capit. sicut ex literarum 20. de homicid. capit. aliquando 7. capit. quod vero 8. capit. Moyses 32. quest. 2. capit. consulisti 2. quest. 5. Concil. Illerdens. sub Ioan. II. §. 2. Constantinop. VI. can. 9. Maguntinum sub Leone III. capit. 21. Vuormaciens. sub Hadrian. II. capit. 35. & demum Motibus proprijs SS. Sixti V. Constit. 87. & Gregor. XIII. Constit. 8.

¶ Vnde inter fœtum animatum, & inanimatum nostri differentiam constituunt, ut in primo abortionis poculum præbenti poena mortis sit inducta, nam licet non sit in rerum natura, & multæ causæ esse possunt per quas nasci impediatur, l. 1. §. sed etsi quis D. de ventre in poss. mitt. illum abigens tenetur de homicidio, capit. quod vero, capit. Moyses capit. consulisti 2. quest. 5. ¶ In secundo vero extraordinaria poena pro qualitate personarum, doli, & damni illati, crimini interenda est, Gloss. & Doctores, in d. l. divus D. de extrabordin. crim. & in capit. sicut literarum de homicid. Alberic. in l. qui in utero D. de statu hom. numer. 4. Covarrub. libr. 2. variar. capit. 20. numer. 10. & in Clem. si furiosus part. 2. §. 3. ex numer. 1. Petr. Gregor. in Syntag. Iur. libr. 7. capit. 1. numer. 11. & libr. 36. capit. 15. numer. 17. & 18. & libr. 38. capit. 3. numer. 34. & libr. 14. de Republ. capit. 1. Petr. Aerodius libr. 8. rerum Iudic. capit. 5. numer. 15. D. Solorzano de Parricid. libr. 2. cap. 12. Plaza de delict. libr. 1. capit. 9. numer. 10. & capit. 26. numer. 8. Farinac. de homicid. quest. 123. part. 6. ex numer. 134. Thom. Sanchez de Matrim. lib. 9. disp. 20. numer. 9. Menoch. de Arbitrar. cas. 357. Marius Multa deciss. 79. ex numer. 15. ¶ Si tamen poculum præbuit dum fœtus erat animatus, sed abortus non fuit secutus, quia vomitorijs adhibitis, vel alijs medicamentis effectum non fuit sortitum, punitur poena ordinaria, quia per eum non stetit, quo minus effectum sortiret, & in delictis voluntas expectatur, non exitus, l. nihil inters D. ad l. Iul. de adult. l. 2. D. de cecidit. insti. l. fin D. ad l. Cornel. de Sygar. l. fraudis D. de regul. Iur. ¶ Eoque maxime cum per eum non stetit, quin effectum non sortiretur, nam ut ait Seneca libr. 4. controvers. 7.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

29 *Omnia honesta opera voluntas incubat occasio perficit: sæpe honorata virtus est, etiã ubi etiã f. fellit exitus: scelera quoq; quamvis citra exitum subderint, puniuntur. †* Eoque maximè si maleficijs contingat, & arte Magica huiusmodi poculum præbere, vel fœtum animatū abigi mortis pœna irremissibiliter erit multandus, nam vt ait text. in l. 1. C. de malef. & mal. *Plus est hominem occidere veneno, quam gladio, quod de veneno arte dæmonis conquiritur intelligunt Binsfeld. & alij.*

30 ¶ Fœtus autem dicitur animatus, quando anima rationalis infusa est, alias enim semen ipsum, etiam in testiculis parentis præistente anima expers non est, *Franc. Valles lib. 2. controuers. capit. 9. Peramato lib. de anima facult. capit. 5. Christ. Vega lib. de arte medendi cap. 5. Iouberius in comment. ad Galen. lib. 1. de f. cult. natur. capit. 5. Mercado lib. 1. Physiolog. p. 4. cl. 1. q. 98. Thom. Frenus de format. fat. q. 5. fol. 50. †* Sed de hoc non agimus sed de rationali animatione, quæ ipsi semine non est implanata, sed infunditur à Deo post conceptionem, vt late probant *D. Thom. p. 1. q. 119. art. fin. & de potent. q. 3. art. 9. & lib. 2. contra Gent. capit. 39. Scoto Sentent. 4. distin. 44. q. 1. Conimbricens. lib. 1. de General. cap. 4. q. 25. Fernel. lib. 7. Physiolog. cap. 5. Segarra de facult. natural. cap. 5. Andr. Laurent. in hist. anatom. lib. 8 q. 12. Petr. Garcia ad Auicenn. q. 38. cap. 2. num. 15. †* Conceptionem autem momento ipso fieri, quo semen recipitur in utero tradit *Ferd. Mena ad Hippocrat. de partu septiman. commen. 7. vel intra septem horas vt vult Ludou. Mercado lib. 3. de mulier. affect. capit. 6. ex illo Macrobi in somno Scipion. lib. 1. cap. 6. Semen quod post iactum sui intra horas septem non fuerit in effusionem relapsum, fuisse in vita prominciatum. †* Sed saluntur, quia non statim, nec intra septem horas, sed multorum dierum transcuru fuit conceptio, vel solo sacre Scripturæ testimonio *Reg. 1. cap. 1. Cognouit autem Elcana Annam uxorem suam, & factum est, vt post circulum dierum concepit Anna, & peperit filium, vt exponit Ferd. Bonauent. lib. 7. de oetimest. par. cap. 105. †* Conceptio enim ante septimum diem à receptione seminis non fit, vt probant *Hippocrat. lib. de septimest. part. Arist. lib. 7. hist. animal. cap. 3. Plin. lib. 10. cap. 63. Censorin. de die natal. cap. 11. Aul. Gellius lib. 3. noct. Atticar. capit. 10. Valles de Sacra philos. capit. 18. Petr. Garcia de locis affect. disp. 69. capit. 3. nu. 9.*

35 ¶ Et quamvis conceptum anima expertem non esse dicat *Aristot. lib. 2. General. animal.*

capit. 3. de uegetante intelligendum est, quia Embrio viuit vita plantæ, vt docet D. Thom. par. 1. q. unica de Anima art. 11. & q. 3. de potent. art. 9. & p. 1. q. 76. art. 3. & q. 118. art. 2. Toledo lib. 2. de anima cap. 4. q. 7. Fernel. lib. 5. Physiolog. cap. 18 & lib. 7. cap. 5. Petr. Garcia ad Auicenn. disp. 38. cap. 2. nu. 13. & 14. Conimbricens. lib. 2. de Anim. q. 4. art. 2. † Rationalis tamen anima fœtui nullatenus infunditur ante organici corporis formationē perfectam, vt docent *D. August. & Hieronym. in cap. Moyses 32. q. 2. & in capit. nasci, distinct. 56. D. Thom. lib. 2. contra Gent. cap. 89. Auicenna lib. de Anima p. 1. cap. 5. & lib. 16. de animal. cap. 1. Fernel. ubi sup. lib. 7. capit. 13. Ambros. Paraus lib. 23. demonst. cap. 1. Levin. Lænius de occultis natura lib. 1. cap. 11. Leon. Lessius de Iust. & Iur. lib. 2. capit. 9. dub. 10. Petr. Gregor. in Syntag. lib. 36. capit. 15. num. 18. †* Perfecta autem corporis formatio, anime recipiendæ idonea fœtui non fit in Masculis ante trigessimum diem post seminis in utero receptionem, in Fœminis vero ante quadragessimum diem, vt tradūt *Gotthofred. in schol. ad l. 3. §. fin. D. de suis, & leg. hered. & in l. Cicero D. de pœn. Zacchias in medico legal. tit. 2. q. 9. & 10. August. Barbosa de offic. & potest. Episcop. alleg. 51. nu. 137. cass. 9. part. 3. †* Vnde in abortu in quo corpus locumatum est, licet tenuissimum sit, quia ex eo animam rationalem habuisse dignoscitur, puniendus est pœna statuta contra fœtum animatum abigentem, quæ est ultimi supplicij, *Couarrub. variar. lib. 2. cap. 20. nu. 10. Iul. Clar. §. fin. q. 68. nu. 2. Ant. Gomez tom. 3. variar. cap. 3. nu. 32. Cencio ad Decretal. collect. 32. Menoch. de Arbitrar. cass. 357. Steph. Gratian. discept. forens. cap. 72. num. 17. Farinac. in Prax. quest. 122. numer. 91. & seqq. Aloys. Riccius part. 3. collect. 590.*

¶ Quæ quidem pœnæ, etsi à S. D. N. Sixto V. Conit. 87. in multis auct. & sint abortui procurantibus, & pœna excommunicationis Secdi Apostolicæ reservata, per S. D. N. Gregor. XIII. ad terminos iuris communis reuocatae sunt, *Const. 8. data Romæ prid. Kal. Iunij anno Domini 1591. Pontificatus sui ann. 1. †* Ita omnes alia pœnæ, de quibus supra egimus remanent in viridi obseruantia contra abortum procurantes, & clericus id perpetrans incurrans in irregularitatem, *Nauarr. in Sum. cap. 27. num. 223. & in cap. si quis de pœnit. dist. 1. Campanil. rub. 11. cap. 23. num. 24. & 25. Syluest. in Summ. v. abortus num. 2. †* Secus si dubitaretur esse pregnantem mulierem, vel fœtum esse animatum, nam in foro externo, in

dubio,

dubio, iudicijs partes esse debent ad absol-
uendum, *cap. cum sint iura de regul. iur. lib. 6.*
cum alijs per Barboſam de poteſt. Epiſc. p. 3. al-
42 *legat. 51. caſ. 9. ex num. 138. †* Pro hominibus
dubio non cenſetur, quis irregularis, niſi quo
ad alias poenas, quæ à iudice imponi ſolent,
pro irregularitate contraſta, qualis eſt priua-
tio beneficiorum, &c. poena enim ordinaria
ſtatuta delicto certo, non eſt imponenda de-
licto dubio, *Gabri. Vazquez 1. 2. q. 19. art. 6.*
diſp. 55. cap. 1. n. 5. Salas q. 21. tractat. 8. diſp.
1. ſect. 19. n. 176. Suarez de Cēſur. tom 3. diſp.
4. ſect. 6. n. 6. Sayras in clauſ. Regia libr. 1.
cap. 13. num. 24.

43 ¶ Si tamen pregnans, niſi obortiat, pro-
babiliter ſit moritura, vel quia nimis arcta ſit
vel aliud impedimentum patiat, poterit il-
li poculum abortitionis præberi, vt docent *D.*
Anton p. 3. tit. 7. c. 2. §. 2. Couarrub. in Clem.
ſi ſarioſus de homicid. p. 2. §. 3. n. 1. Nauarr. in
Manul. cap. 27. num. 62. Corduba in Summ.
q. 173. Thom. Sanchez de Matrim. tom. 2. lib.

44 *9. diſp. 20. n. 9. †* Secus tamen ad euitandum
periculum vitæ, quod ex partu ſibi imminere
probabiliter exiſtimatur, mariti abſentis, vel
parentis itæ, vel quid ſimile, niſi foetus non
ſit animatus, vt *præſtati tradiderunt aucto-*

45 *res. †* Si pregnans tamen lethali morbo la-
boret, & non ſuperſit aliud remedium ad eius
ſalutem, poteſt ſumere, vel ei dari pharmacū
ex ſui natura morbi illius curatiuum, quamuis
foetus periclitetur, *Sylueſt. in Summ. v. Me-*
dicina, q. 4. Nauarr. d. cap. 25. num. 62. Thom.

46 *Sanchez d. diſp. 20. num. 14. †* Etiam cum
probabili abortus periculo, quia non attendi-
tur, quod ſit in conſequentiam, *Leon. Leſius de*
Iuſt. & Iure, lib. 2. cap. 9. an. 20. n. 62. Duar-
dus in Bulla cœna Dom. lib. 2. can. 7. q. 36. ex

47 *num. 39. Sancti ubi ſup. num. 15. †* Quod ſe-
cus erit, ſi foetus iam ſit animatus, quia ſalus
ſpiritualis præferenda eſt propriæ corporali,

48 *D. Antonin. ubi ſup. d. §. 2. Sylueſt. d. q. 4. †* Et ſi
aliter ſubueniri non poſſit, niſi vt alter læde-
tur, commodius eſt neutrum iuvare, *cap. deni-*

49 *que 14. q. 5. Thom. Sanchez ubi ſup. nu. 7. †* Ni-
ſi medicamenta ſuapte natura ſint morbi illi
curatiua, ad foetum tamen expellendum mi-
nime apta, propter periculum matris, poterit
illa vt, adhibitis antidotis foetui, quod ſi tunc
expellatur, non eſt in culpa, *Cordub. in Summ.*
lib. 2. q. 178. Ludou. Lopez inſtruct. conſc. libr.
1. cap. 63. Petr. Nauarra de Reſtitut. libr.
1. cap. 3. nu. 138. Thom. Sanchez dict. diſp. 20.
num. 18.

50 ¶ Secus ſi Medicus, Pharmacopola, vel ob-
tetrix occultas rerum naturalium cauſas igno-

rantes, poculum dederint ad recuperandam
ſalutem, quod ex ſui natura aptum eſt ad abor-
tum faciendum, puniendus eſt extraordina-
riè, quamuis foetus ſit animatus, *Ant. Gomez*
variar. 3. cap. 3. nu. 33. Molina de Iuſt. & Iur.
tract. 3. diſp. 27. nu. 8. Gregor. in l. 6. tit. 8. p. 7.

† Nam licet dolus abeſſe videatur in culpa
tamen eſt, quia inſcientia magiſtris dolo im-
putatur, cum ex officio ſcire teneantur, etiam
ſi pecuniam non acceperint, nec alia doli præ-
ſumptio ad ſit, *l. culpa 36. l. impenſia 132. D.*
de reg. iur. l. ita ſides 40. D. de iure ſciſci, 7 be-
ſaur. decif. 12. nu. 11. Celf. Bargaſ. tract. de do-
lo lib. 4. cap. 6. nu. 22. Bapt. Coſta tract. de ſac-
ri ignor. inſpect. 81. nu. 9. † Quæ maxime locū
52 habent in quouis artifice terminos artis egre-
diente, *l. ſiquis fundum 10. §. Celfus l. item*
queritur 13. §. ſi gemma D. locati. † Quin, & in
53 iudice *l. 5. §. ſi iudex D. de oblig. & actionib.*
l. ſi iudex 6. D. de varijs, & extraordin. crim.
§. 1. Inſtit. de obligat. qua ex quaſi delict. † In
54 Medico, *l. illicitas §. ſicuti D. de offic. præſid.*
§. in peritia Inſtit. ad l. Aquil. in obteſtrice l.
item obteſtrix 9. D. ad l. Aquil.

CAP. XVII. De Magia Lactis exicationis.

S V M M A R I V M.

1. Lac ex ſanguine generatur.
2. Lac multis ex cauſis exicari poteſt.
3. Naturales cauſe lactis exicationis.
4. Auentitia cauſa lactis exicationis.
5. Animi angores, & nimius labor lacem
exicat.
6. Civus multum calidus, aut ſuccus lacem
exurit.
7. Emplaſtum ex mele, mentha, althea, ſer-
bentina lacem exicat.
8. Aer impurus, aut nimius calidus lacem
arctet.
9. Aſtus lacem exurit.
10. Demon efficere poteſt ex rebus naturali-
bus, vt lac exicetur.
11. Lac ſubducitur epiſtomio parieti infixio.
12. Vergilius explicatus Eclog. 3.

Ac, quia ex ſanguine genera-
tur, ſiue puriſſimo, vt voluit
Hippocrat. libr. de natura ſæt.
& libr. de morb. mulier. ſiue
menſtruo, vt placuit Galen. lib.
5. aphoriſ. 37. & libr. 14. de uſu
part. cap. 8. † Multis ex cauſis exicari poteſt,

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

tam intrinsecis, quam extrinsecis, vt tradunt Hieron. Mercurial. lib. 3. de morb. mulier. ca.

1. Pet. Forest. tom. 1. obseruat. medic. lib. 17. obseruat. 18. B. apt. Codronch. lib. 3. de morb. venef. cap. 5. Episc. Maiol. tom. 2. canicul. colloq.

3. † Internæ, aliæ sunt naturales, aliæ aduentitiæ. Naturales sunt paruitas mammillarum, & carū vasorum angustia, aut inuicilitas, propter quā sanguis ab utero ad eas nō potest derivari, aut per debilitatem virtutis attractricis, vt tradit Auicenn. lib. 2. Fen. 3. † Aduentitiæ vero sunt febres ardentes, & pyritosæ, quibus sanguis vitatur, & lactis via impeditur, vt docet Galen. lib. 1. simplic. cap. 20. † Item & animi angores, & nimius labor, vel quid simile, causa esse solet lactis exicationis, vt tradit Pet. Forest. d. obseru. 18. & 20.

6. † Externæ sunt, quæ ab externis proueniunt causis, vt ciuis multum calidus, & siccus, vt docet Galen. lib. de temperam. Albert.

7. Magn. de Animal. lib. 9. Aut emplastra ex melle, mentha, althea, aut terebintina, vt tradit Forestus, ubi sup. d. obseruat. 20. † Aut aer impurus, vel nimis calidus, & adurans, quo humores attenuantur, aut sanguis copia arcetur, vt tradunt Auicenn. & Mercurial. ubi sup. † Vnde in vere ex nimio calore lac solet deficari, vt non male agnouit Verg. dum ait Eccl. 2.

Si lac præripierit æflus.

10. † Vnde dæmon efficere potest ex rebus naturalibus, vt lac exiceretur, vel lactis materiam arcens, vel viam impediens, vel desiccans, vt tradunt Bern. Comensis tract. de Strigib. post Lucernam Inquisit. num. 14. And. Casalp. de inuestig. dæmon. cap. 10. † Vel clanculum lac subducens, vt quæ epistomio parietis infixio, ex vrcinæ baccis lac emulgebat, vt tradunt Grilland. de Sortileg. q. 10. Sprenger. in Mall. p. 2. q. 1. cap. 6. & 14. Casalp. de inuestig. dæmon. d. cap. 12. † Quo respexit Vergilius, non tamen assequutus à Seruio, & Spōdano, dum ad furtum in genere, & non ad hoc maleficium in specie conducere arbitrantur, illud Eccl. 3.

Et succus peccori, & lac subducitur ignis.

CAP. XVIII. De Magia incendiaria.

S Y M M A R I V M.

1. Ignis multis modis potest diabolus inducere.
2. Ignis inferus corporeus est.
3. Inferni ignis elebatur à Deo, vt agat in animas, & dæmones.

4. Ignis diei Iudicijs naturalis futurus est, & corporeus.

5. Incendium à diabolo per verum ignem fieri potest.

6 Pulueres, & verba ex pacto ad incendia immittenda.

7. Semina flammæ quare huiusmodi pulueres appellantur.

8. Incendiarijs varia pœne.

9. Incendiarijs tenentur ad damni illati reparationem.

10. Incendium dolo malo immisum crimine tenetur.

DE MONS animos illicitis cupiditatibus non modo inflammant, sed corpora, & domos, pecora, & res alias, quæ in mundo sunt, tã materiali hoc igne quo utimur, quam elementari,

vt ad petitionem Satanæ legitur Iob capit. 1. v. 16. Ignis cecidit de celo, & tactas oues, puerosque consumpsit. † Vel ruptis terræ compagibus ignem ex eius cabernis elicere, vel ex inferno, quia ignis corporeus in eo est, cruciās animas, & dæmones, Matth. 1. 25. *Itē in ignē eternum, quod paratum est diabolo, & Angelis eius, & diues ille expertus fatetur*, D. Luc. cap. 16. *crucior in hac flamma*, ex quo infernus vocatur Apocalyp. cap. 14. 18. 19. 20. & 22 *stagnum ignis ardentis, & sulphuris*. † Neque obstat animas, & dæmones esse spirituales, quæ à corporibus rebus pari nom possunt, quia talis ignis eleuatur à Deo, vt in illa agat, vt tradunt Scholastici cū Magistro Sent. 4. dist. 44. Vazquez in D. Thom. p. 1. disp. 176. cap. 3. Suarez de Deo, & Angel p. 2. lib. 8. cap. 12. ex nu. 9. & cap. 13. 14. & 15. Sayrus in claud. Regia lib. 5. cap. 3. q. 1. art. 6. n. 6. & arti. 10. n. 4. & art. 11. n. 7. Mendoza in Reg. lib. 1. cap. 2. ex num. 28. † Nam etiam ignem, qui mittendus est in diem Iudicijs verum, & naturalem futurum esse, prouenientem ex causarum omnium concursu repentino, vt tradunt Theologi Positiui in Psalm. 96. & in Isai. capi. 66. & in Ioel capit. 2. Scholastici sentent. 4. dist. 47. & 48. Valent. tom. 4. disput. fina. Suarez de verbo incarnat. tom. 2. quest. 59. art. 6. disput. 57. sect. 1.

¶ Vnde maleficium incendiarium per ignem verum à dæmone inductū fieri potest, tam per se, quam concurrente ad Magi pactum, vt de Corona Creulæ flammis à Medea combusta narrat Cæl. Rhodigin. lib. 15. antiq. lect. cap. 13. † Sic ergo Magi ex pacto incendi-

magna excitare possunt, domos, & vrbes con-
bure, & alia quam plura, nullo adiuuato natura-
li igne, sed verba, aut pulueres, vel quid simi-
le, quibus dæmon constituit malum pæstatu-
rum, vt tradit *Remigius lib. 2. demonol. c. 13.*

7 † De linteis in quo erant inuolutæ minutæ
quædam intar scæni defecti, quo incendia pa-
rata erant, narrat *Remigius dic. capi. 13.* quæ
semina flammæ appellat Seneca in Med.

*Domisque meis semina flammæ
Condita serua.*

8 ¶ Cuius criminis pœna grauissima est, nã
incendiarij, quamuis nullam cum dæmone ami-
citiã contrahant, quandoque traduntur bes-
tijs, quandoque deportantur, & quandoque
ipsi conbuntur, secundum qualitatem incē-
dij, & personarum l. qui ades l. fin. §. qui data
opera D. de incendiis. cap. si quis domum, de in-
iurijs. c. cum deuotissimam 12. q. 2. cap. pessimã
25. q. 8. l. 1. l. si quis dolo, & ibi omnes. D. ad l.
Cornel. de Sycar. Farina. q. 110. ex n. 5. tom. 3.

9 † Et similiter tenentur ad damni illati repa-
rationem, vt per tex. and. l. qui ades §. si vero
D. de incendiis. d. capit. si quis domum, capi. si quis
egressus de iniur. Angel. de malefic. v. incendiario
n. 4. Menoch. de Arbitrar. lib. 2. cas. 390.

10 num. 24. † Quod verum intellige quando in-
cendium dolo malo sit immissum, non autem
contra, Afflic. in Constit. Reg. super incestio-
nibus num. 9. Francisc. Marcus decisio. 417.
num. 2 p. 2. Montelon in Prax. arbitrar. fol.
264. n. 794.

CAP. XIX. De Magia impe-
diere vim agentis naturalis,
vel elebante ad agendum in
spiritualia.

SUMMARIVM.

1. Agentis naturalis vis directo à dæmone im-
pediri non potest.
2. Dei solius potentia est agentis naturalis
vim impedire.
3. Fornax Nabuchodonosor flagrans ab An-
gelo impeditur.
4. Acisclus & Victoria in rogi iniecti, ex di-
uina virtute illasi seruati sunt.
5. Magi carmine acies gladij retunditur.
6. Camisia incantata, vel periapta ne vulne-
rentur.
7. Arma incantata templi Hesperidum.
8. Saluatores ardentem clybanum subeunt, &
ardentes prunas calcant, sine detrimento.

9. Ignis vim quia diabolus impedire nequit,
arte vitatur.

10. Agentis naturalis vis, quomodo à diabolo
impediatur.

11. Flamma iniecta atro Iouis Apamēni, qua
arte diabolus impediuit.

12. Flammæ, quæ in fretum boeam eructat
voluntur versus aquas.

13. Nives in cacumine Atbnæ conserbantur
illæ.

14. Montes naturaliter solent ardere, & nō
absumi.

16. Flamma Lauiniæ dæmon impediuit ne ca-
pillis exureret.

17. Flamma, quare non exurit capillos Iulij.

18. Res naturales solus Deus eleuare potest, vt
agent in spiritualia,

19. Ignem inferni diabolus non potest eleba-
re, vt agat in animas.

20. Ignem inferni non esse corporeum tenent
Pythagorici.

21. Ignis inferni est corporeus, & tactu suo
eructat animas, & dæmones.

22. Ignem inferni de fide est esse corporeum.

23. Ignis inferni habet actionem realem.

24. Angeli per se, & multo minus dæmones nō
possunt facere miraculum.

25. Damnatorum corpora perpetuo ardentia,
quare non absumentur.

26. Dei potentia est, vt corpora perpetuo ar-
deant, & non absumentur.

ATURALIS agentis vis habes
omnia ad agendum necessaria,
nequit diabolus directo impe-
dire, vt docet *Ioseph. Angles in
Sent. 2. q. 5. art. 4. dub. 1. disp. 5.*

† Quia solius Dei munus est, qui
Martyres suos ab igne, & gladio seruauit illæ-
sos, nam vt ait Apostol. ad Hæbreos cap. 11.
v. 23. Sancti per fidem extinxerunt impetum
ignis, effugerunt aciem gladij, obturauerunt ora
leonum, fortes facti sunt in bello, &c. † De ignis
vi impedita ex diuina virtute sufficiens
testimonium est fornax Nabuchodonosoris
Regis Babiloniæ succensa valenaphtha, &
stupa, & pice, & malleolis, itaut flamma ef-
fundetur supra fornacem cubitis quadragin-
ta nouem, in quo coniecti Ananias, Missael,
& Azarias sic legitur Daniel. cap. 3. v. 49. An-
gelus autem Domini descendit eum Azaria, &
Socijs eius informacem, & excussit flammam
ignis, & fecit medium fornacis quasi ventum
roris flantem, & non tetigit eos omnino ignis.

† Et vt alios interim taceam illustrissimos
Christi athletas, qui simili Dei beneficio im-

petum

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

petum ignis, & aciem gladij efugerunt, flumina vt prata calcarunt, vnum pro cunctis sit (ne lōgus fiat) S. Acisceli, & S. Victoriz Martyrū gloriosus triumphus, nostræ ciuitati patroni, qui in ardentem rogum coniecti illesi seruari sunt, & in Batim flumen saxi molendinarijs ligati sumersi, aquis supernatarūt, vt post *Vsuarium, Adon, Baronium, & alia sanctoralia, tradunt cōcines mei Ambros. Morales lib. 8. Martin. de Roa in festis Sāctorum Cordubens. 17. Nobembr.*

- 5 ¶ Sic censuerunt Gentiles Magico carmine aciem gladij retundi posse, vt nec leui vulnere cutem queat nocere, quem admodum hodie impij milites, qui se in vulnerabiles putant, si arma certo ritu incantent, vel sacrilego ausu Crucifixi imaginem compungant, vt tradit *Sprenger. in Mall. p. 2. q. 1. capit. 16.*
- 6 † Vel adterant interulam camiliam horrendis inscriptam imaginibus, quam vocant *Inferi camisiam*, vel periaptā ferant varijs caracteribus magicis insignitam, vel orationes adferant, quas blasphemē admodum eiciententes D. Leoni, vel Carolo Magno Tribuant, *magnis* (vt Magi locuntur) *inscripta Dei nominibus.* † Qualia puto fuisse arma illa incantata, quæ Gentiles in Hesperidum templo accipiebant, de quibus Silus Italus.

Et quatis ensē

*Cantato nuper senior, quam fecerat igni,
Littore ab Hesperidum Rheinifus, qui cormine
pollens,*

Fidebat magica ferrum crudefcere lingua.

- 8 † Sic & hodie alij milites, quos *salutatores* vocamus, solent ardentes clybanos subire, & innoxios per flāmātes laminas ferreas deambulare, quod ex pacto cum dæmone censendū docent *Veracruz lib. 2. de anima speculat. 2. Marti. del Rio lib. 1. Magic. capit. 3. q. 4. Vayrus lib. 2. de fascin. cap. 11.* † Et quia ignis vim diabolus directo impedire nequit, arte vtitur, & ignis vim causis naturalibus adhibitis, summobet, ne vrar, quem admodum magnes adamante impeditur, ne ferrum attrahat, vt docet *Plin. lib. 37. cap. 4.* † Et hoc varie, vel per aërem interiecti celestem, ac violētum motum, quo agentis naturalis vis impeditur, ne se in obiectum insinuet, quem admodum solemus moto aëre fumum (ne oculis noceat) abigere
- 10 † Et ita fortasse diabolus Gentiles decipit dum fecit, vt flamma atrij Iouis Apameni iniecta, ne fanum absumeret, vt tradit *Theodor. lib. 5. hist. Ecclesiast. cap. 21.* † Vel alia actione naturali, nobis ignota, ipsi tamē percognita, qualiter in Æthra natura præstat, vt flammę, quas infretum holcam eructat, voluantur

versus aquas, vt narrat *Petr. Laloyber lib. 1. Spectror. cap. 1.* † Nam etiam naturaliter niues in cacumine montis ignis conseruat illæsas, ex antyparistasi, vt tradunt *Srabo, & Solin.* vnde Claudian.

Scit niuibus seruare fidem

Et labit continguas innoxia flamma pruinas.

- † Et hac de causa montes solent ardere, & non absumi, quia frigoris, & humoris perseuerans copia efficit, ne montes absumantur, vt docent *D. August. lib. 21. Ciuit. Dei capit. 4. Bapt. Melypolis. in peregr. qq. decad. 1. cap. 3. q. 4.* † Sic flamma, quæ Launiz caput arripuit dæmon impediuit, ne capillos exureret, *Vergil. Æneid. 7.*

Comprehendere crinibus ignem

Atq; omnē ornatū flamma crepitāte cremari.

- † Quemadmodum de Seruio Tullo, & L. Mario, quos dæmon hac de causa seruauit, ne flamma vrerentur, *Valer. Maxim. lib. 1. capit. 6. Maiol. tom. 1. colog. 1.* † Sic etiam fortasse diabolus præstitit, vt flamma repente adortane cremaret capillos Iulij, vt narrat *Linus lib. 1. Plini. lib. 2. capit. 107. Vergil. Æneid. 2.*

Lambere flāma comas, & circū tēpora parci.

- † Agentem tamen naturalem elebare, vt agat in spiritualia, longe est Magi, dæmonis ve potestatis, quia solius Dei est, qui res naturales sacramentorum elebat ad infundendam gratiam, & agendum in animas, & dæmones, vt dixi *tom. 1. Iuris spirit. lib. 2. cap. 3. per tot.* † Neque ignem interni dæmones possunt elebare, vt cruciet animas, quæ sunt spirituales, nam cum id potentiam rerum creatarum excedit, solius Dei potestatis est, vt tradunt *Tertulian. in Apologet. c. 48. Lactant. lib. 7. diuinar. instit. cap. 21. D. August. lib. 21. Ciuit. Dei cap. 2. 4. & 5. D. Gregor. lib. 15. Moral. capit. 11. Vazquez in 1. Thom. p. 1. disput. 176. capit. 3. Mendoca in Reg. 1. cap. 2. c. 28. nu. 28.* † Neque ostat ignem inferi non esse corporeum, sed metaphoricum, qui non vrit reali actione, sed per apprehensionem, vt docent Pythagorici, & Epicurei, apud *Lactant. d. lib. 7. cap. 7. Senec. epi. 24. & de consolat. cap. 19. Cicero in Tusculam. Plin. lib. 2. Hist. nat. cap. 65. Avicena lib. 9. Metaphys. cap. fin.* † Nam cum illi nihil præter sensum cognoscant, hanc ignis actionē negarunt, cum ignis inferni sit corporeus, quæ tactu suo cruciat animas, & dæmones, actione reali, vt docent *D. August. d. lib. 21. cap. 10. & lib. 20. cap. 16. D. Gregor. lib. 9. Moral. capit. 38. & 39. & lib. 4. dialogor. c. 28. Vazquez, & Mendoca epi. sup. Suarez de Angelis lib. 8. c. 12. ex num. 9. & capi. 13. 14. & 15. Sayrus de*

Sacræ

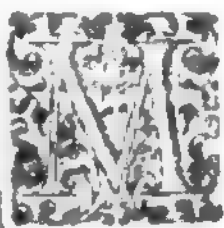
- Sacrament. lib. 5. cap. 3. qu. 1. art. 6. num. 6. & art. 10. n. 4. & art. 11. n. 7.*
- ¶ Inferno enim de fide est esse ignem corporeum, & realem, ut dicitur in illis quod dicitur, apud D. Luc. c. 1. *Crucior in hac flamma*, D. Matth. cap. 25. *ite in ignem eternum*, quod paratum est diabolo, & Angelis eius, ex quo infernus vocatur, Apocalypsi capit. 14. 18. 19. 20. & 22. *stagnum ignis ardens*, & *sulfuris*.
23. ¶ Et eius actionem esse realem probatur, Iudic. capit. 16. *davit enim ignem, & vermes in carnes eorum*, Ecclesiast. cap. 7. *Vindicta carnis impij ignis, & vermis*, nam quae ad carnem pertinent realem actionem denotant, ut tradunt D. August. & Suarez ubi sup. ¶ Vnde nullis artibus talis ignis a demone elevari potest, ut ultra sibi commissa, agat in animas quia hoc esset facere miraculum, cum rerum creaturarum vires excedat, quod demoni non solum, sed Angelis bonis, ex virtute propria, denegatur, ut docent D. Thom. pr. 1. q. 110. art. 2. & q. 114. art. 4. Suarez de Religione tom. 1. tract. 3. lib. 2. cap. 14. 15. & 16. & de Angelis lib. 4. cap. 39. ex n. 2. ¶ Et ita similiter solius Dei potentia est, ut damnatorum corpora perpetuo ardentia, non absumantur, D. August. lib. 21. Civit. Dei c. 1. & 3. Petr. Lombard. & omnes Scholast. Sent. 4. dist. 44. art. 7. *Laciant. lib. 7. animar. inflit. cap. 21. D. Gregor. lib. 15. Moral. cap. 11. c. 1. Rhodigin. lib. 10. antiq. lect. cap. 10. 11. & 12.* ¶ Potest enim Deus eorum corpora illa servare, ut igne degentes non absumantur, nam ut ait D. August. d. lib. 21. capit. 4. *Non est incredibile, ut hominum corpora sempiterno supplicio puniantur: & in igne animam non amittant, & sine detrimento ardeant, & sine interitu doleant.*

CAP. XX. De Magia taciturnitatis, & insensationis.

SUMMARIVM.

1. Magia taciturnitatis, quibus rebus comparatur.
2. n. 4. Taciturnitas in tormentis, ex quibus animae causis proveniat.
3. Diabolus divinam virtutem conatur imitari.
4. Martyres in tormentis constantes, & ridentes se exhibent.
5. Marcus Attilius Regulus, quare fortiter tormenta passus.
6. 9. Tormenta ut non sentiant solet demon diuersimodo decipere.

10. 11. Tormenta quamvis sentiant efficit demon ne loqui possint.
12. Pharmacia sapor altus conciliatur, & nerborum origines obstruuntur.
13. Christo Domino oblatum est mirrhatum vinum, ne dolorem crucis sentiret.
14. Vinum mirrhatum apud Hebraeos dabatur ad crucis dolores leniendos.
15. 16. Diabolus, quibus artibus utatur, ut suis tormenta non sentiant.
17. Maleficium taciturnitatis comparatur ex infanti cineribus.
18. Apum Rege deglatito, vel corpore allegatis membranis tormenta non sentiuntur.
19. 20. Stigmatis alienius impressione.
21. Stigmatis figura non est omnibus una.
22. Stigmatis impressione solet Deus suos signare.
23. Unguentum Sagarum, nec consopienti naturalem vim habent.

¶ A C I A huiusmodi continet maleficium, quod datur suspectis per potum, vel esum, vel capillis irretitur, vel scapulis imprimi-
tur, vel inter carnem, & cutem absconditur, ne tormenta sentiant, vel in eo quidquam pronuncient, ut tradunt Inquisitores German. in Mall. p. 3. q. 14. ¶ Cuius causa multiplex est, nam vel tacent, quia dolorem non sentiunt, vel quia loqui non possunt, etiam si sentiant; vel quia nec sentiunt, nec loqui possunt, ut quando quis profundo somno opprimitur, ut tradit Pet. Binsfeld. in confess. malefic. ¶ Vel quia licet sentiant, vel loqui possint, robusti tamen, atque constantes tormenta tollerant, vel obstinato animo cruciatum, interrogationesque omnes contemnunt, ut docent Binsfeld. ubi prox. & in l. meli. C. de malefic. & mathem. ¶ Et corenitentes, ridentesque simul cuncta supplicia perferunt, quod causarum ignari miraculo so-
lent tribuere; quod non raro, & Gentiles exhibuere, ut de Marco Sergio narrat Plin. lib. 7. cap. 28. de Mucio Scaebola, Tit. Livius lib. 2. decad. 1.

¶ In hoc enim diabolus divinam virtutem conatur imitari, qui Dei athletas hanc virtutem solet tribuere, D. Paul. ad Hebr. c. 11. v. 34. *Obturerunt ora leonum, extinxerunt impetum ignis, effugerunt aciem gladij, fortes facti sunt in bello.* ¶ Ut de nostris Martyribus Acisclo, & Victoria Cordubæ Patronis, Faustio, Ianuario, Martiale, Zoilo, Eulogio, Pelagio, & alijs innumeris, qui profecto sanguine Cordubæ ad caelestem sedem volarunt,

Laurentio,

Laurentio, Vincentio, & alijs Hispanis no-
tris Athletis, qui renitentes simul, & riden-
tes immania supplicia tollerant, tradunt
Cas. Baronus, Esuardus, Platina, Eusebius,
Nicephorus, Metaphrastes, Villegas, Roa in
Sanctorum vitis, Fulgos. lib. 8. exemplor. cap.
7. 4. *Maiol. tom. 1. Canicul. colloq. 4. † De Mar-*
co Attilio Regulo, in hæc verba testatur Sy-
lus Italic.

Non ignis, cadensq; chalybs, nõ verbera passim
lælis innumeris laceratum scindētia corpus,
Carnificisq; manus penit, vel insufflata medullis
Pestis, & in medio lacerantes vulnere flamma
Cassauare (ferunt visu, dielune) per artem
Sautia exienti, quantum tormenta iuebant,
Creuerunt artus, adque omni sanguine rupto
Ossa liquefactis fumarunt feruida membris,
Mens intacta manet, superat, videtque dolores
Spectanti similis, fessosque clamore minus fros
Increpitat, dominoque crucem clamore re-
po. cit.

8 ¶ Ut non sentiant, solet dæmon efficere
per quandam naturalem vim ostupescendi
sensus habentia, quibus fit, vt vel dolorem nõ
sentiant, vel lenior, & tollerabilior videatur,
vt docet *Iamblicus libr. de myster. Egyptio.*

9 † Quia crasore aliquo humore obstruit ner-
uorum viam, ne spiritus, ad organum perue-
niant, vel alia natione vim sentiendi hebetat,
vt de Mumulo præfecto regis Chilperici tra-
dunt *Gregor. Turones. lib. 6. hist. Fran. cap. 35.*
Petr. Gregor. p. 3. Syntag. lib. 34. capi. 11. nu. 5.

10 † Vel licet sentiant, loqui tamen non possunt,
quia eis silentium inducit, occupatione corpo-
rea maleficij, præclusis illi interius faucibus, &
ore, ea moderatione, ne præfocentur, loqui ta-
men nequeant, vt de possessore à dæmone, quia
ea de causa mutus fuit, docet *D. Luc. capit.*

11 † Interdum etiam organo auditus, sic obs-
tructo, vt iudicis voces, interrogationesq; non
exaudiant, vt multis exemplis confirmat *Ni-*
col. Remig. lig. 3. demonol. cap. 8. & 9.

12 ¶ Aliquando vtitur inuentionibus, & phar-
macis, etiam naturalibus, confectis ex lopio,
solano, thure, mirra, & similibus, quibus hu-
mores turbantur, sopor altus conciliatur, ner-
vorum origines obstruuntur, & sensatio impe-
ditur, vt de lapillo Memphiti tradit *Dioscorid.*

13 *lib. 5. cap. 115. † Et ad hanc naturalem virtutē*
fortassis respexerunt milites, vel alij cruci as-
tantes, dum Christo domino mirratū vinum
obstulerunt *D. Marc. c. 15. v. 23. Et dabant ei*

14 *bibere mirratum vinum. † Fuit enim in more*
positū apud Hæbreos crucifixis vinum mirra-
tum prebere, emptum ex publica pecunia ad
crucis tormenta lenienda, quod cum Christus

gustasset noluit bibere, ne cruciatus, quos pro
nos sustinebat aliqua ex parte lenirētur vt tra-
dit *Preceptur meus Marti. de Roa Singular.*
lib. 2. Barrad in concor. Euang. 2. 4. lib. 7. c. 18.

15 † Aliquando autem dæmon pondera appen-
sa ipse leuat, & corpus ipsum subleuat, lunc
quoque quibus legati, & extensi, laxat, vt sic
tormenta non sentiant. † Aliquando, vero ea
16 quæ corpori infligi, vel infundi videntur, ipse
alio auertit, aut vim eorum, priusquam corpus
contingat, tolit, aut aliud medium densum,
& olidum interponit.

17 ¶ Hoc maleficium Magi frequenter con-
ficiunt ex membris & maxime, (ex corde) infan-
tis nondum baptizati, violenter necati, & in
pulverem redactis, & in potū datis, vt tradunt
Sprenger in Mall. p. 3. q. 14. & 15. Fran. Peg-

18 *na in director Inquisit. comm. 39. † Vel degiu-*
tito apum rege, vel corpore alligatis mēbra-
nullis, cum certo ritu, vel caracterum genere,
vel inter carnem, & cutem absconditis, vt tra-
dit *Hippolis. in Pax. tis. de qq. Paris. de Pu-*

19 *teo in Syn discat. c. de tortura q. 4. Dambauder.*
in Prax. c. 73. † Vel stigmatis alicuius impre-
tione, vt de Mugeta Saga, quæ ad hoc malefi-
cium taciturnitatis in sinistro scemore stigma

20 in modum verrucæ portabat, qua debulsa, ex
dolore, clamare cepit in tortura, vt narrat *Re-*
mig. lib. 1. demonol. c. 5. † De Baryaronne sæ-
mina, quæ humero sinistro stigma portabat, ad
denarij magnitudinem, qua omnis sensus ex-
pers fuit, tradit *Charond. libr. 1. de Anticrif.*
not. 1.

21 ¶ Stigmatis enim figura non est omnibus
vna, nec vno in loco, nam aliquibus visitur cir-
ca pupillam oculi, in forma vestigij leporis, al-
ijs in forma manus bufonis in extātia dexteris
auri, alijs catelli nigri, qualiter videbatur in
tergo Ioānis de Vaulx Stabulēsis apud Oranū,
vel gemini carbonis in pedibus, vt *Allobro-*

22 *gini, apud Gersonē. † Quod maxime expectat*
ad hoc vt diabolus sacrorum rituum immitte-
tur, quo Deus suos stigmate signat, *Apocalip.*
capit. 7. vers. 3. Nolite nocere terræ, & ma-

23 *ri, neque arboribus, quo ad usque signemus ser-*
vos Dei nostri in frontibus eorum. † Quod ad
vim naturalem stigmatis tribuendum non est,
cum, & vnguentum illud Sagarum, quod ad trās-
vectiones vtuntur, nec consopendi quidem
naturalem vim habeat, vt tradit *Barsolom.*
Spina Sacri palatii Magister tractat. de stri-
gib. capit. 13.

Cap. XXI. De Magia Sónifica.

SUMMARIVM.

1. Somnus ex naturalibus rebus conciliari potest.
2. Res frigida cerebrum humectantes somnum conciliant.
3. Humectantes somnum conciliant, refrigerantes stuporem.
4. Temperamento naturali somnus altus conciliatur.
5. Dormiendo multos annos multi consumpserunt.
6. Epimenidis Cretensis dormiendo annos 77. fuit emerfus.
7. Epimenidis somnus ex demonis praestigiis fuit.
8. Somnus ex Deo datus conserbat humidum radicale, ut Sancti dormientes per ann. 200.
9. Mercurius arte demonis somnos conciliabat.
10. Herbae sunt naturaliter, quae somnum altum conciliari possunt.
11. 12. Daemon ex herbis sopori feris potest somnum conciliare.
13. 14. 15. 16. Malefici ex pacto possunt vigilantes soporare.
17. Somnus conciliatur per appensionem membri alicuius cadaveris.
18. Pedes, vel manus mortuorum accenduntur ad somnum immitendum.
19. D. Athanasius falso accusatus in hoc maleficio.
20. Paucibus excantatis somnus conciliabatur.
21. Luceis accensis maleficium somnificum peragebatur.

SOMNVS altus naturalibus rebus conciliari potest, quia ex humectatione cerebri provenit, ut docet Galen. lib. de causis symptom. capit. fin. ¶ Unde rebus cerebrum humectantibus provenire solet, ut de lectuca, tradit Dioscorid. lib. 2. cap. 123. de papavere lib. 4. cap. 65. & 66. de mandragoris d. lib. 4. ca. 77. ¶ Et si humectantibus tantum, & non refrigerantibus docet Galen. lib. 5. simplic. medic. cap. 18. nam refrigerantes stuporem generant, ut docet Valles lib. 9. controuers. c. 13. ¶ Potest etiam ex temperamento hominis absque ullo medicamento, somnus altus conciliari, ut multum tempus dormiendo absumat, ut in Germania iuuenis totum autumnum, & hyemem dormiendo fuit emerfus, ut tradit Lil. Girald. in hist.

Poet. dial. 4. ¶ De Scholastico, qui septem annos dormiendo consumpsit refert Krantius in sua Vandal. de alijs alia Ioann. Eusebius p. 2. curios. philos. lib. 1. cap. 79. ¶ Epimenidis Cretensis, qui cum meridiano astu ouem quaereret, speluncam ingressus, sopori graui victus LXVII. iuxta Pansaniam, vel XLVII. iuxta Eudemum, paulo pauciores secundum alios, quieuit annos. ¶ Fortasse horum quietis causa naturalis fuit, etsi de Epimenide potius adscribanda demoni, ut de Sardorum Semideorum somno, qui reuera erant mortui, demonum praestigio visi sunt, & dormiri, & excitari, de quibus plura Apbrofideus, & Simplic. in Physicor. 4. ¶ Neque ex hoc nego aliquando per miraculum somnum tam longum immisum a Deo, ut septem dormientium Sanctorum, qui persecutione Deciana ducentos annos somno quieuerunt, ut tradit Laur. Surius apud Maiol. tom. 2. colloq. 4. ¶ Sed de his non agimus, sed de somnis a natura, vel diabolo immisissis, in quibus etiam diuina miracula conatur immitare, ut de Mercurio, qui solo virgae suae tactu somnos conciliabat, sic canit Vergil. Aeneid. 4.

Das somnos, admittisq; & lumina morte resignat

¶ Aliquando utitur herbis soporiferis, ut de Nauoticis pharmacis tradit Plinius, nam ut ait Ouid. lib. 7. Metamorph.

*Peruigilem superest herbis sopire draconem,
Qui crista, linguisq; tribus praesignis, & unciis
Dentibus horrendus.*

¶ Sunt enim pharmaca, quam plurima quibus honores turbantur, nervorum origines obstruuntur, sentatio impeditur, ac sopor altus conciliatur, quae ut medicus, ita demon: ex herbis soporiferis valet comparare, ut docent Binsfeld. in confes. malefic. p. 1. concl. 3. Remig. lib. 2. demonol. cap. 4. Codroneb. lib. 1. de morb. uenese. Valles lib. 9. controuers. d. cap. 13. ¶ Quod haut latuit philosophiae, ac rerum naturalium peritissimo Vergil. lib. 6. Aeneid.

*Cui Vates horrendi videns iam colla colubris
Male soporata, & medicata frugibus offam
Obiecit, ille fame rabida tria guttura pandit
Corripit obiectum, atq; immania terga resoluit.*

¶ Nec herbis, aut frugibus tantum utuntur malefici ad somnum immitendum, ut securius sua patrentur crimina, sed etiam incantationibus, quibus demon concurrens ex pacto, solet vigilantes soporare, ut agnouit Binsfeld. in confes. malefic. ¶ Sic incantamentis soporare, tradit Apollonius in Argonaut. & Thelephron ratus se hominem ferreum, & insomnem in custodiam Larisse a malefica somno praemittitur, ut narrat, vel finxit Apuleius in Asin. lib. 1. ¶ Cantibus draconem soporari Colcheum tradit Seneca.

Tu quoque relicti peruiigi colchis ades.
Sopite primum cantibus serpens meus.

16 t. Id quo magno molimine effectum natrat
Valer. Flavius libris 8. Argonaut. ex illo.
Carmina barbarica fundens pede, terq; ciebat,
Sonne patet, sonne omnipotens, et Cholchis ab
Orbe voco, inque vnum inbeo, nunc ire draco-

17 t. Aliquando fiebat per appensionem mem-
brorum alioquin eademeris, vt narrat Casa-
rius Cæsaricus libris 6. Miracul. capis. 10. aut
certis accensis luminibus, quas Apuleius, vbi

18 sup. appellat, nebulis sonni. t. Interdum ac-
cendunt pedes, vel manus mortuorum inque-
tas prius, olco quodam, demone accepto,
vel ad singulos digitos candelis affixis, vt ex
Sagarum confessionibus obsoruat, Remig. li-

19 br. 2. demonol. cap. 3. t. Vt de 8. Acha-
natio Episcopo habetur in lectionibus sui Of-
ficij ab Artianis accusato ob magicæ artis
crimine, vbi sic legitur: Manum mortui defe-
runt in iudicium ab Athonasia ad usum magi-

20 t. Interdum taucibone exantatis de certo ge-
nere Rhythmo, et horis sibi pinguedine, vt de
singulis multis Mar. del Rio lib. 3. Magicar.
p. 1. q. 2. t. Et his vtuntur, vt ipse ait, vel ac-
centis tibi lucernis, vt eas domi certo loco
defringentes acconfas, et sopor durat, quandiu
lumen illud ferale, Medea apud Ouidain He-
rois.

Flammea subdixi medicato lumine somno,
Et tibi, quæ raperes veller a tuta dedi.

CAP. XXII. De Magia Ensalmi.

SUMMARIVM.

1. Ensalmus quid sit.
2. Ensalmus a Psalms nomen accepit.
3. Verba nulla sunt, quæ naturaliter operando
illos effectus possint imprimere.
4. Priuatus non potest instituere formulam,
quæ ex vi operis, etiam falsibiliter, producat
effectum.
5. Miraculosus effectus non potest produci ex
naturæ principijs.
6. Verba non possunt physice flectere Deum ad
miraculose operandum.
7. Ensalmi verba quare non participant ex
Deo.
8. Potestas miraculosa non datur ex potestate
humana.

9. Ensalmi non sunt ex gratijs gratis datis.

10. Gratia gratis data non ordinatur ad
tam verborum formulam.

11. Ars notoria non est gratis gratis data.

12. Ensalmi constituti in, mutati in, & depra-
uati non pendent ex Dei virtute.

13. Ensalmorum huiusmodi potest ascribitur
ad Angelos malos.

14. Ensalmi effectum certum pollicentur, sunt
de magis, quamuis nullam aliam virtutem
contineant.

15. Ensalmi effectus cum non sit naturalis, nec
diuinus, est demoniacus.

16. Peccatores operantur miracula virtutis di-
uina.

17. Namine Iesu peccatores erigunt demonia.

18. Nomina diuina in formulam complicata
pactis suspecta sunt.

19. 20. Formula saluatorum pacto suspecta.

21. Formula ex in cognitis nominibus diuinis.

22. Concilio Romano.

23. Kriels nomen in Esdra nullius Angeli
est.

24. Ensalmi quæ continent nomina barbaræ, pe-
ragina, vel nã significantia, ex suspecta
sunt.

25. Sanctitas verborum non purgat malitiam
Ensalmi.

26. Demon quando nocere non potest, claudat
nomen sacrum.

27. Verba sacra in Ensalmis suspecta er-
dunt.

28. Verba Ensalmi quanto sanctiora tanto ste-
gittosiora.

29. Verbis sacris quare diabolus abati præce-
rat.

30. Abusus sacrorum verborum prohibetur.

31. Abusus rerum sacrarum quando interue-
nit.

32. Militis formula ex verbis consecrationis
ad vulnera damnata.

33. Miraculum petere (quasi ex frequentia) ad
Deum temptare.

34. Sancti viri ad miracula edenda non sunt
vsi certis verborum formulis.

35. Malefici per sepe sanctis verbis, & rebus
sacris vtuntur.

36. Gratia Sanctis non datur sub conditione,
vt talibus vtantur verbis.

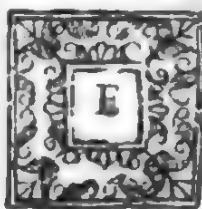
37. Priuatus non potest instituere formulam
ad miraculose operandum.

38. Consecrationis verba non ad vulnera con-
solidanda, sed ad penam transubstantian-
dum sunt instituta.

39. Ensalmi, qui continent verba sacra pactis
sunt suspecti.

40. Verbis sacris diabolus cupit diuinos sibi deferri honores.
41. Ensalmi verba sacra ad demonem diriguntur.
42. Sanctitas verborum non excusat salutatores.
43. Verba diuina habent virtutem diuinam ad quod sunt instituta.
44. Verba quaecumque diuina ad quoscunque effectus applicanda non sunt.
45. Vestis Christi contactus miracula operabatur.
46. Milites vestem Christi non scinderunt, quia se putabant ea posse miracula operari.
47. Milites quia Christi opera diuina esse non credebant, hanc virtutem non agnouisse tenet Suarez.
48. Iudei qui Christum non receperunt in eius nomine demonia eiciebant.
49. Nomen IESVS virtutis habet super omnem creaturam.
50. IESVS nomen quando in Ensalmo aducitur, non operatur virtute diuina.
51. Salutatores corrumpunt verba Scripturae torquendo ea in sensus alienos.
52. Ensalmi similes sunt Phylacterijs Iudeorum.
53. Phylacteria Iudeorum componebantur ex verbis sacris.
54. Iudei Phylacteria sua pro singulari artificio venditabant.
55. Ensalmatores qui sunt ex infecta radice debent de his examinari.
56. Magi usurpare solent, non modo verba sacra, sed res sacras.
57. Hostia consecrata vtuntur Magi ad sua maleficia.
58. Eucharistia prohibetur deferri a pribatis, propter abusum in nefarijs.
59. Eucharistia fugat demones.
60. Eucharistia abusu quare Deus permittat demones grassari.
61. Mala permittit Deus propter aliquod bonum.
62. Sunt demones qui tormento patiuntur, potius quam a malo desistant.
63. Eucharistia tribuere novos effectus, est temerarium.
64. Sacramentis novos addere effectus est superstitiosum.
65. Eucharistia ad colum gestata non confert sanitatem.
66. Nomen diuinum apensum non praeserbat.
67. Miracula in nomine IESVS data Ecclesia, & ministris.

68. Crux Christi non habet virtutum physicarum operandi miracula.
69. Ensalmi quam tumbis verbis sacris compositi sint prohibentur.
70. Ensalmi non operantur ex opere operato ad instar Sacramentorum.
71. Ensalmi non operantur ex opere operantis, quamuis presumptio sit a Deo reuelati.
72. Abstinentum est ab opere dubio, etiam in adoratione Sacramenti.
73. Ensalmi institui possunt a damone independentes ab intentione ministris.
74. Ensalmi possunt esse, vt materia, & forma applicata demon concurrat.
75. Damonis concursus adest quando non est virtus diuina, vel naturalis.
76. Demones ex causis naturalibus possunt morbos sanare.
77. Demones vt plurimum possunt sanare, vt nocere.
78. Episcopi, aut Inquisitores non possunt approbare formulas, quae miraculose agant effectus visibiles, & palpabiles.
79. Ensalmi ex sanctitate verborum approbati non debent.
80. Ensalmus semper illicitus reputatur quotiens non constat de diuina institutione.
81. Ensalmus non est licitus quamuis institutor dicat se habuisse reuelatione diuinam.
82. Ensalmi illiciti non possunt fieri liciti etiam approbatione Pontificis.
83. Purgationes vulgares a Pontifici approbatae, postea damnatae sunt.

ENSALMI sunt orationes quaedam, ex certis verborum formulis, confectae, praesertim sacris ad vulnera medenda, & morbos curandos, quas incantationes esse dicunt Llamas in *Method.* p. 3. fol. 372. Valle de Moura tract. de Incantat. seu Ensalm. opus. 1. sect. 1. cap. 1. & Sumpserunt autem nomen a Psalmis, quia frequentius tales formulae ex verbis Psalmorum, vel ad instar Psalmorum componebantur, vel ab Anselmo Parnensi Mago, vt tradunt Moura ubi prox. num. 2. Mart. del Rio lib. 1. Magic. cap. 3. & Quae pacto daemoniacae suspectae sunt, quia nulla sunt verba (etiam sacra) siue voce prolata, siue literis concepta, quae naturaliter operando hos possint effectus imprimere, vt docent D. Aug. 11. 10. Ciuit. Dei c. 9. & 11. & lib. 21. c. 2. D. Th. 2. 2. q. 96. art. 2. lib. 4. c. 17. Gent. c. 104. & 105. Avulens. in Leuit. c. 19. q. 19. Ciruel. de superstit. p. 3. c. 3. & Neque ex vi

institutionis, nam priuatus non potest instituere formulam, quæ ex vi operis etiam falibiliter, producat effectus visibiles, & palpabiles, siue ex natura sua, siue ex modo miraculoso, etiam si eximia sanctitate præditus sit, vt docent *Suarez in D. Th. p. 3. tom. 3. disp. 15. sect. 3. Mart. del Rio lib. 3. q. 4. sect. 8. Sánchez lib. 2. Decalog. c. 42. ex n. 15.* ¶ Quia vel ista potestas oritur ex intrinsecis naturæ principijs, vel aliunde participatur: primum est ridiculum, quia ex præcisis naturæ principijs non potest produci effectus miraculosus; qui eo ipso est supra naturam, & ex Deo reseruat, *D. Augustin. lib. 3. Trinit. capit. 7. & lib. 22. Ciuit. Dei capit. 7. & 8. D. Thom. part. 1. quest. 110. art. 1. & lib. 3. contra Gent. capit. 102. & 103.* ¶ Nec directe ac physice cogere Deum ad miraculose operandum, vel indirecte tantum & moraliter obiectiue, nempe ponendo obiectum, cuius presentia Deus necessitaretur ad operandum, quia potestas naturalis non potest esse causa obiecti supernaturalis, vt docet *DD. in c. firmiter de Summ. Trinit. D. Thom. p. 1. q. 110. art. 3. & contra Gent. d. capit. 103.* ¶ Si ergo aliunde participatur non ex Deo, quia id fieret ex pacto diuino, vel ex libera collatione, pactum autem non potest iniri absque libero consensu vtriusque partis, quare priuatus nequit talem potestatem assumere nisi qui vocatus fuerit ex officio, tanquam Aaron, *Apostol. ad Hebr. 5.* ¶ Libera autem collati oc nullus debet præsumere talem potestatem nactum fuisse, quia non datur ex potestate carnis, neque ex potestate viri, sed quibus ex Deo nati sunt, *D. Ioã. c. 1. nam vt ait D. Pet. can. 2. c. 1.* *Nō enim voluntate humana allata est prophetia, &c.* ¶ Neque *Ensalimis* prout est benedictio constitutiuæ inter gratias gratis datas, nec ex vi illorum constitui potest, quia grata gratis data, non datur independentem a certis verbis, vt tradunt, *Mart. del Rio lib. 3. Magicar. q. 4. sect. 7. Leonar. Lessius de Iust. lib. 2. capit. 43. dub. 10. n. 63. Suarez de Relig. tom. 1. lib. 2. ca. 15. num. 25. Sánchez lib. 2. Decalog. cap. 40. nu. 47.* ¶ Gratijs enim gratis datis repugnat, quod non sint speciales aliquibus certis personis, sed communes multis, & quod ordinentur ad certam verborum formulam cum Spiritus sanctus diuidat singulis, prout vult *Apostol. Corint. 1. cap. 12. Alij gratia virtutum, alij gratia sanitarum, &c. diuidens singulis pro vt vult.* ¶ Cuius quidem fundamento artem notoriam reprehendit, quod nō sit grata gratis data *D. Thom. 1. 2. q. 66. art. 2. & q. 68. art. 5. & 2. 2. q. 96. art. 1. Quia quilibet*

ex gratia gratis datis non datur quibuscumque, aut certa obseruatione, sed secundum arbitrium Spiritus sancti, diuidens singulis pro vt vult.

¶ Quare *Ensalimis* siue sint constituti siue deprecarij, siue inuocarij, cum suis effectus non sortiantur a natura tribuendi sunt alicui spirituali causa, non a Deo, quia de illis nil Ecclesiæ suæ reuelauit, non solum quoad modum gratiæ, vel miraculi, sed etiam quoad modum prodigiosum, quod naturam excedit, vt tradunt *Mart. del Rio lib. 1. Magicar. cap. 3. Valle de Moura tract. de Incantat. seu Ensalm. 1. opusc. 1. sect. 2.* ¶ Habendi sunt ab Angelo non bono, qui ad libitum Saluatorum non cōcurrit, ergo a diabolo, qui studiosis huiusmodi orationibus solet concurrere, tanquam pacti signis, vt in hæc verba testatur *D. Thom. 2. 2. q. 96. art. 2. Vnde si naturaliter non videntur tales effectus causare, consequens est, quod non adhibeantur ad alios effectus causando, tanquam causa, sed solum quasi signa, & sic pertinent ad pacta significationibus cum demonibus inita.* ¶ Idque maxime quando eis certus, & infalibilis effectus pollicetur, licet nullam extrinsecam vanitatem contineant, vt tradunt *Paul. Grilland. de Sortileg. q. 6. Martin. Nauarr. in Manual. capit. 11. num. 34. Petr. Ciruelo de superstit. part. 3. capit. 3. & 4. Suarez lib. 2. de superstit. cap. 15. nu. 26. Leonar. Lessius lib. 2. de Iust. cap. 43. dub. 10. num. 63. Sim. Maiolus tom. 2. Canscul. colloq. 3. Valle de Moura d. sect. 2. cap. 13. ex num. 1.* ¶ Nam cum effectus non sit naturalis, nec diuinus Ecclesiæ reuelatus, de illo nihil certo affirmari potest, nisi ex pacto, vel ex Gentilium superstitione, apud quos receptum fuit carminibus morbos sanari, *Plin. lib. 28. cap. 2. Marsil. Ficinus lib. de vita cœlit comparand. Q. Serenus lib. de re medic. Etius lib. 8. cap. 5. nam vt ait Horat.*

Auertit morbos, metuenda pericula pellit.

¶ Neque obstat Magos, & perperam a fide sciētes virtute diuina miracula operare, etiam inuocato nomine Iesv, *D. Matth. cap. 7. vers. 22. Multi dicunt mihi Domine Domine, non ne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo demonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? et tunc confitebor illis, quia nunquam nobi vos.* ¶ Quo absque dubio infedele esse, & Magos probabile est, nā de vno eorum, qui tempore Christi tales virtutes operabatur, sic testantur *Apostoli apud D. Marc. cap. 9. vers. 37. Magister, vidimus quemdam in nomine tuo eicientem demonia, qui non sequitur nos.*

18 ¶ Nam quando talia nomina in for mulagi
a pribatis hominibus complicantur, pacto sus
pecta sunt, eoque maxime si contineant nomi
na barbara, peregrina, vana, falsa, superstitio
sa, aut que non tendunt ad conclusionem, vt
dixi in *Epit. de Magia lib. 2. cap. 9. ex nu. 19.*
19 ¶ Vt ad sanguinem, sistendum in aqua frigida
instillare pro fluentis sanguinis desinitio nu
mero guttas, & inter vnam quamque legere
Pater noster, &c. & propinare patienti, vel
fronti eius certum versiculum cruore illo ins
cribere, vel tenendo vulnus dicere *Sanguis*
mane inte, &c. vel illa *Sanguis mane fixus*,
&c. vel illa in *Sanguine Ada orta est mors*,
&c. vel hæc *O Sanguis, vt fluxum tuum cobi*
20 *beas*, &c. ¶ Qualis formula illa, de qua Mart.
de Arles tract. de superstit. nu. 45. In nomine
Domini nostri Iesu Christi ad siluandos fruc
tus terra, &c. *Dominus dixit, pax in celo,*
pax in terra, pax in isto Allion, Irustem. Da
21 *nachon*, &c. ¶ Nam ea de causa in Concilio
Romano, quod fuit congregatum sub Zacha
ria Pontifice ad damnandos errores Alberti,
& Clementis hæreticorum, lecta vna oratio
ne, in qua continebantur hæc nomina *supplico*
vos Angelos Vriel, Raguel, Tubuel, Michael,
Adamis, Tubuas, Sabaotb, Simiel, &c. Omnia
tanquam Magica damnata fuerunt præter il
lud *Michaelis* nomen, vt habetur apud Su
22 *rium tom. 3. mense Ianuar.* ¶ Quia mera sunt
pacti signa, aut vera demonorum nomina, li
cet illud *Vriel*, reperiatur *Esdr. 4. cap. 4.* quia
talis liber ab Ecclesia, vt canonicus receptus
non est, sed vt Apocryphus inseritur Bibliæ,
ideo nihil infringit, nam & ibi reperies, & no
men *Jeremiel*, quod nullius Angeli est, vt pro
bat *Nicol. Serarius in Tob. cap. 12. q. 10.* ¶ Nā
23 Ensalmus, quæ continet nomina ignota, bar
bara, aut peregrina, vana, falsa, aut nihil signi
ficantia, cum non operetur ope naturæ, con
sequens est operari ope demonis, & non diui
na virtute, vt docent *D. Thom. 2. 2. q. 96. art.*
4. Caietan. in Summ. v. incantatio Angel. v. su
perstitio, Nauarr. d. capit. 11. nu. 35. Suarez
tom. 1. de Relig. lib. 2. cap. 15. n. 13. & 14. Gril
land. de Sortileg. q. 6. ad fin. Azor. p. 1. Moral.
lib. 9. cap. 26. Farinac. in Prax. q. 20. num. 95.
24 ¶ Et quamuis verba sint diuina, & tales
Ensalmi sancti, & pij videantur, non propte
rea probandi sunt, quia sanctitas verborum
non purgat malitiam Ensalmi, quia certum est
verbis sacris ad execranda incantationum,
aliaque Magiæ opera, demon, ac eius minis
tros abuti, vt probant *D. Thom. d. q. 96. art. 4.*
Suarez tom. 1. de Relig. lib. 2. cap. 15. num. 26.
Ciruelus de superstit. p. 3. cap. 3. & 4. Sim. Ma

iol. tom. 2. colloq. 3. Sonius de Relig. tract. 3. c. 8.
¶ Et ita excusari non possunt Ensalmatores,
quantumvis sacris verbis vtantur, benedictio
nibus, orationibus etiam approbatis, Sancto
rum reliquijs, & similibus, nam vt ait D. Aug.
quanto demon non potest nocere, dando vene
num clare, scilicet incantationis, addis melis
aliquantulum, nempe nomen sacrum. ¶ Vnde
dicit Salmeron Actor. 19. *Adiuo vos per Ie*
sum, &c. Hæc sancta eris, sed illi, qui eis vt
bantur, non ex fide, neque ad Dei gloriam, sed
ex curiositate, & ad suum quæstum hoc facie
bant, & hinc habes argumentum contra eos, qui
superstitiones suas per hoc excusant, quod dicunt
se non nisi bonis, & sanctis verbis uti. ¶ Maior
enim præsumptio incantationis, & Magiæ ori
tur, cū in Ensalmis interueniunt verba sacra,
vt tradit Origen. homil. 20. in cap. 13. *Iesu Na*
ne tom. 1. & lib. 4. contra Cels. tom. 4. ¶ Quibus
diabolus cum honorari ab hominibus procu
ret, quo verba Ensalmi sunt sanctiora eo ma
ioris flagitij, & abusus est, vt docet Ioan. Mal
derus de virtut. Theolog. tract. 10. cap. 8. dub.
6. Mart. de Arles de superstit. nu. 93.
¶ Diabolus enim verbis sacris triplici de
causa abuti procurat, primo quia ad similitu
dinem Dei se colli putat, secundo quia scit in
illis grauissime Deum offendi: tertio vt homi
nes ei tanquam veraci credant, & minus com
mertia sua abhorreant, vt tradunt D. August.
lib. 10. ciuit. Dei cap. 9 & 10. Suarez de Relig.
d. cap. 18. nu. 18. Sim. Maiol. tom. 2. d. colloq. 3.
¶ Quia propter factorum verborum abusum
prohibetur Concilio Trident. sess. 4. sub fin.
Temeritate: illam reprimere volentes, qua
ad prophana quæque conuertuntur, & torquē
tur verba, & sententia sacra scriptura ad scur
rilia, scilicet fabulosa, vana, adulationes, detrac
tiones, superstitiones impias, & diabolicas in
cantationes, &c.
¶ Abusus enim interuenit, quotiens vti
tur verbis sacris, Sacramentis, vel Sacramen
talibus ad alios effectus, quam Christus insti
tuit, vel Ecclesia recepit, quia cum non operē
tur virtute diuina ad tales effectus, & natura
lis sufficiens non sit, consequens est, vt ex pac
to demoniaco operentur, vt docet D. August.
lib. 21. Ciuit. Dei cap. 6. D. Thom. 2. 2. q. 96.
art. 4. & lib. 4. contra Gent. capit. 104. & 105.
& opusc. 25. capi. fin. Valent. 2. 2. tom. 3. q. 12.
p. 3. Perera lib. 1. de Magia capit. 4. Lesius
lib. 2. de Iust. cap. 43. dub. 10. ex num. 63. Syl
uest. in Summ. o. maleficium nu. 9. Nauarr. in
æ. anual. c. 11. n. 34. Grilland. de Sortileg. lib.
2. q. 6. n. 18. Zerol. in praxi Episcop. p. 1. v. su
perst. n. 1. Simanc. de Cathol. inst. lib. 36. n. 33.

32 *Grass. lib. 2. de iuss. cap. 3. ex num. 7. & cap. 4. num. 7.* † Vnde Ipris ab Episcopo, & Consiliarijs, vt Maga damnata fuit formula illa, qua frequenter milites vtuntur ad vulnera sananda. *Per Christum, & cum Christo, & in Christo est tibi Deo Patri Omnipotenti in unitate Spiritus sancti, omnis honor, & gloria per omnia secula seculorum. Oremus. Salutaribus preceptis moniti, & diuina institutione formati, audemus dicere, Pater noster, qui es in caelis, &c. Amen. Iesus Potentia Patris, sapientia Filij, virtus Spiritus sancti sanat hoc vulnus ab omni malo, Amen. Iesus Domine mi Iesu Christe, Credo quod nocte Iouis sancti in cena postquam lauasti pedes tuorum Sancto- rum discipulorum accepisti panem sanctissimis manibus tuis, & benedixisti, & fregisti, & de- disti tuis sanctissimis discipulis dicens, accipite, & comedite: hoc est enim Corpus meum, &c.*

33 † Quae quidem damnatio licet aliquibus dura vita fuit, Iuri consona est, primo nam hic effectus totus expectatur à Deo per modum miraculi, quod sic assidue, & quasi ex frequen- tia, & consuetudine poscere, est Deum tenta- re, peccatum contra fidem, & religionem, vt docent *Mart. del Rio lib. 3. Magicar. p. 2. q. 4. sect. 7. Fran. Suarez de Relig. lib. 2. c. 7.*

34 † Secundo quia sancti viri ad miracula eden- da, non sunt visi certis, & quasi conceptis ver- borum formulis, sed modo sic, modo aliter pro- ut Spiritus sanctus suggererat, nec semper, & vbiq; , quia potius, vt vitium vanitatis su- gient, nituntur celare talem virtutem, vt tra- dit *Valle de Moura tract. de Ensalm. opusc. 1. sect. 2. cap. 10. nu. 10.* † Tertio sanctitas horum non est satis probata; sit enim plerumque, vt malefici praeclara specie externa sanctitatem mentiantur, nā vt ait *Mart. de Arles vbi sup. nu. 93. Sed dicunt isti vulgares, quod multa in- uentur ab istis necromanticis in suis sortilegijs obseruare, quae sunt sancta, & honesta, vt ieiunare, castum esse, Missas celebrare, & dicere*

36 *Pater noster, & Euangelium, &c.* † Quarto, quia illi, qui donum sanationis à Deo accepe- runt, illi nonquam accipiunt cum conditione, vt talibus, vel talibus vtantur verbis, quare tales comentitiae formulae sunt inditia pacti, saltem latentis, quia vbi nec miraculi, nec na- turae vis, nec artificij solertia interuenit, pac- tum intercedit, vt tradit *Valent. in D. Thom. 2. 2. q. 12. disp. 6. Victoria in Relict. de Mag. nu. 16. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 15. nu. 14.*

37 † Quinto, quia non licet priuatis hominibus commisceri formulas, etiam ex verbis diuinis, ad aliquem effectum miraculosum, quem nec sacrae literae, nec Ecclesiasticus vsus approba-

uit, quales sunt istae, & similes, quibus licentia si abutuntur, siue in communem finem, siue or- dinentur ad tractationem aliarum sanctarum ceremoniarum, vt docet *Suarez tom. 3. in p. 3. disp. 15. sect. 2.* siue in ordinem ad miraculose operandum, *Sanchez lib. 2. Decal. cap. 42. nu. 15. & 16.* † Sexto, quia minime licet sacro- sancti Missae sacrificij verba in alios vsus vsur- pare, & multo minus sacrosanctis verbis con- secrationis, quae non ad vulnera corporis con- solidanda, sed ad panis, & vini transubstantia- tionem à Salvatore nostro fuerunt instituta, *Matth. capit. 26. v. 26. & 27. Marc. capit. 14. vers. 12. & 23. Luc. capit. 22. vers. 17. 18. & 19.*

¶ Vnde Ensalmi tam constitutiui, quam deprecatiui, & inuocatiui, qui continent ver- ba sacra Euangelij, Psalmorum, aut Pro- phetarum, vel alia sacra verba in alium vsum ad quem non sunt instituta, etiam si sint im- precatiua, vt *Pater noster, &c.* magis fugien- di sunt, quia per illa diabolus diuinos hono- res sibi reddi procurat, qui conatur, vt minis- trantes Deum orent per sui ipsius dæmo- nis nomen, & meritum, vt tradit *Eymert- cus in direct. Inquis. p. 2. q. 43. nu. 2.* † Vel ip- sum dæmonem consuetis in Deum orationi- bus inuocant, eique diuinos tribuunt hono- res, vt in illa: *Veni creator spiritus, &c.* vt tra- dunt *Ciruel. de superstit. p. 3. cap. 1. Mart. del Rio lib. 2. Magicar. q. 24. & Ego in Epitome de Magia lib. 1. cap. 14. nu. 2. & post me Valle de Moura tract. de Ensalm. opusc. 1. sect. 2. ca- pit. 1. nu. 24. & cap. 6. nu. 9.* † Sic dæmon in- tituens Ensalmum, in quo dicitur *Pater noster qui es in caelis, &c.* ad ipsū dæmonē hec verba diriguntur, vt in alijs Ensalmis verba sacra ha- bentibus, quia vt ait *Lessius de Iust. lib. 2. cap. 44. dub. 3. nu. 13. Versiculus sacer in En- salmis non dirigitur ad Deum, nec profertur eo sensu, quo sacer est, sed animo prophano nempe, vt aliquis effectus vanus, &c.* † Vnde sancti- tas verborum non excusat Ensalmos, imo in- ducit presumptionem sacrilegij, quod ex abu- su sacrorum verborum committitur, vt docent *D. Thom. 2. 2. q. 96. art. 2. Valent. tom. 3. disp. 6. q. 15. pnn. 1. Suarez tom. 1. de Relig. lib. 3. cap. 6. nu. 9. & lib. 2. de superstit. cap. 14. nu. 1. Salmeron. tom. 1. Prolegom. 9. can. 14. Bellar- min. tom. 1. lib. 1. de verbo Dei capit. 2. Maiol. tom. 1. colloq. 23.*

¶ Nam licet verba sacra virtutem habeant diuinam ad edificationem animarum, & cor- porum salutem, qualia sunt verba Euangelij, recitata per ministrum Ecclesiae, hoc est Sa- cerdotem, ad quem verba illa Christi dirigun- tur,

tur, D. Marc. cap. 16. v. 17. In nomine meo de
monia eijciunt, linguis loquentur nouis: serpen-
tes tollent: et si mortiferum quid biberint, non
eis nocebit, super agros manus impone, & be-
ne habebunt. † Non propterea quaecumque

44 verba diuina ad quoscumque effectus trahenda
sunt, & per quoscumque homines vsurpan-
da, & maximè ministros prophanos, quales
milites, qui suspecti sunt in materia Ensalmi-
rum, seu simpliciū curationum indepen-
tium à Medicorum, & Chyrurgorum fabrica, vt tra-
dunt Maiol. tom. 2. colloq. 3. Valle de Moura

45 ubi sup. d. sect. 2. cap. 3. num. 46. † Quorum con-
suetudo non tam nostris temporibus viguit,
quam priscis etiam, quia milites cruci attan-
tes cum Christi Domini simbriæ vestimenti
tactu vidissent mulierem sanatam à fluxu san-

46 guinis, Marc. 5. Matth. 9. Luc. 8. † Eam
sibi virtutem comparare cupientes, noluerūt
vestimenta Christi scindere, ne virtus minue-
retur, sed eam diuiserunt sibi sorte, quia cre-
debant fore, vt illius tactu, vulnerum sanguis
sisteretur, vt docet Procop. Genes. 28. D. Chry-
sost. Euthym. & Franc. Lucas ad illud Matth.
27. non scindamus, sed fortiamur, Lorinus ad il-
lud psal. 21. diuiserunt sibi vestimenta, Barrad.

47 tom. 4. in Euang. libr. 7. cap. 12. † Nam licet
Procopium, & alios reprehēdat, Suarez tom.
1. in p. 3. q. 46. art. 12. disput. 37. sect. 2. dum
ait; Huiusmodi spes sine aliqua fide in Chris-
tum haberi non poterat, illi autem milites nul-
lam fidem, vel estimationem de Christo habe-
bant, nam si fortasse existimassent illum esse
virum sanctum, & timore humano, vel cupidi-
tate eum ausi fuerant occidere, & in eo pecca-
to perseverabant, quomodo credibile est, eos spe-
rasse per illius vestes consequuturos esse salutē.

48 † Verius tamen est, vestibus Christi ad sanā-
dos morbos conducere milites credidisse, cū
Iudæus, qui Christum non sequebatur eius no-
mine vteretur ad dæmones pellerendos, D.
Marc. cap. 9. v. 38. quamuis in eum non cre-
derent, quia virtutem experiabantur, vt filij
Scebe, qui non credebant in Christum, eius
nomine ad morbos curandos utebantur, Act.
Apost. cap. 19.

49 ¶ Et quamuis nomen Iesu virtutem ha-
beat super omnē creaturam iuxta illud Apost.
ad Philipp. 2. In nomine Iesu omne genu flec-
tatur cælestium, terrestrium, & infernorum.

50 † Quando in Ensalmo adducitur, non opera-
tur viatute diuina, sed mediante pacto: quo
diabolus vtitur tanquam signum, vel vt ipse
diuino nomine inuocatur, vel vt illi iniuria
irrogetur, quia fere semper in Ensalmis ver-
ba diuina cum iniuriis applicantur, vt docent

Suarez tom. 1. de Relig. cap. 15. num. 18. Lla-
mas p. 3. Method. cap. 3. † Corruptunt enim

51 Ensalmatores sensum Scripturæ, torquentes
verba ad suos vsus, vt tradunt Valle de Moura,
ubi sup. d. sect. 2. cap. 6. ex num. 30. Llamas
d. p. 3. cap. 3. Vbi ad infirmitatem, quæ in se-
cretiori parte fit, dicta ficus, vulgo Almor-
ranas, aducit verba Abachuc. 3. Ficus enim

52 non floreuit. † Quare hi Ensalmi similes sunt
Phylacterijs Iudæorum, quæ ex verbis Scrip-
turæ Pharisei componebant, in amuletum cō-
tra morbos, vel in antidotum contra venena,
vt tradunt gloss. & Doctores, in cap. si quis ario-
los 26. q. 5. & Patres ad illud Matth. cap. 23.

53 dilactant phylacteria sua, &c. Barradas tom.
4. lib. 8. cap. 24. † Nam Iudæi in suis phy-
lacterijs, & incantationibus utebantur verbis
illis sacris Deus Abraham, Deus Isaac, Deus
Iacob, &c. vt tradit Origen. homil. 20. in capit.
15. Iesu Nane tom. 1. & libr. 4. contra Celsum

54 tom. 4. † Nam Iudæi non magis dubitant de
innata vi aliquibus diuinis nominibus, quam
de Solis luce, & sic phylacteria ex eis con-
fecta in Synagogis suis, pro singulari artificio
& mysterio venditabant, vt tradit Sim. Ma-
iol. tom. 2. colloq. 4. Valle de Moura sect. 3. cap.

55 5. num. 26. † Ideo si tales Ensalmatores ex
infesta radice proueniunt, quando his diuinis
nominibus ad vulnera sananda, vel alijs ef-
fectus miraculosos, vtuntur, debent ab Inqui-
sitoribus capi, & interrogari quid circa hoc
sentiant, nam etiam contra dæmones illa com-
plicabant, vt tradit Valle de Moura d. nu. 26.
Marbod. lib. de gemin.

Esse phylacterium fixus prohibetur in auro,
Contra nocturnos fortis tutela timores.

¶ Nec verba tantum, sed res etiam sacras
Magi vsurpabant, vt Aram sacram, Chrisma,
56 Oleum sanctum, Aquam baptismalem, aliaque
Ecclesiastico ritu, benedicta, & consecrata, vt
tradunt Sprenger. in Mall. p. 2. q. 1. cap. 3. Peg-
na ad Eymericum in direct. Inquis. p. 2. q.

57 43. Sim. Maiol. tom. 2. colloq. 3. † De ipso Ie-
su Christo in venerabilissima Eucharistiæ cō-
secrata hobia contento; absque dubium est à
maleficis abuti ad sua diabolica veneficia, vt
testantur Paul. Grilland. de Sortileg. q. 3. Car-

din. Toletus lib. 4. Summ. capit. 16. Alf. Castro
de iusta heretic. punit. lib. 13. cap. 1. Mart. del
Rio lib. 3. Magic. p. 1. q. 3. Botius de signis Ec-
clesiast. lib. 14. capit. 7. mirac. 9. Pegna ad Ey-
meric. d. q. 43. Sayrus in clau. Reg. libr. 4. cap.

58 6. num. 25. † Ex quo inter alia fundamenta
propter, quæ prohibitum est Eucharistiam dis-
feri à priuatis in proprias domos (vt in primi-
tiua Ecclesia concedebatur) fuit periculum

abutiendi illi in nefarijs, vt tradunt *Henriquez de Eucharist. libr. 3. capi. 7. Basil. Ponze de Leon p. 1. Variar. ca. 4. Alfon. Castro de iusta baretic. punit. li. 3. cap.*

59 ¶ Nam licet Eucharistia presentia fugat daemones, eorumque Magias, & incantamenta dissoluit, vt tradunt *Mengo in Flagello cap. 7. Henrriq. libr. 8. de Eucharist. cap. 34. num. 6. & cap. 5. n. 3. Lessius libr. 2. de Iust. capit. 44. lib. 5. num. 30. Bozius de sign. Ecclesiast. tom. 2. lib. 14. cap. 4. ex num. 1. & cap. 7. ex num. 2. & lib. 15. cap. 1. & 2. Basil. Ponze d. capit. 4. 5. & 6.* ¶ Multa sunt propter quae Deus permittit daemones per Eucharistia abulum gratiari, vt tradunt *Mengus ubi prox. cap. 13. Tbyrenj de demoniac. p. 3. cap. 44. num. 612. Martind. del Rio. lib. 3. qu. 6. & in appendic. lib. 6. cap. 2. sect. 3. q. 5. Gr. Illum. q. 6. num. 15. Mart. del Rio. lib. 3. q. 5. Gr. Illum. q. 6. num. 15. Mart. del Rio. lib. 3. q. 5. Gr. Illum. q. 6. num. 15.* ¶ Aliquando etiam Deus permittit mala huiusmodi propter aliquod bonum, qui passus est se deuehi a Satana super pinaculum templi, & in montem excelsum valde, vt testatur *D. Luc. cap. 4.* ¶ Nam & si Deus presentia torqueantur daemones, sunt alij alij nequiores, qui plus tormetorum pacuntur, ne ab opere malo desistant, vt tradit *Petr. Tyrenus part. 3. demoniac. c. 44. n. 612.*

63 ¶ Hinc tribuere Eucharistia novos effectus, de quibus sufficienter, vel auctoritate, vel ratione non constat, etiam praetextu pietatis, vel Religionis est omnino magicum, & erroneum in fide, vt amorem licitum, vel illicitum, vel sanitatem ex opere operato, vt tradit *Henrriq. libr. 8. de Eucharist. capit. 34. num. 6.* ¶ Idem dicendum est de alijs Sacramentis, & Sacramentalibus, quae ad id ad quod instituntur habent virtutem diuinam, & non in alios actus in quibus a maleficis applicantur, & ita eos faciunt suspectos de haeresi, *Suarez de Relig. tom. 1. lib. 2. capi. 15. n. 26. Valle de Moura de Incant. opusc. 1. sect. 3. c. 3. num. 16. Sayrus in clau. Reg. lib. 4. c. 6. n. 25. Pegna ad Eymer. d. q. 43.* ¶ Quia huiusmodi Sacramenta, & Sacramentalia non operantur virtute naturali, & ita in alios effectus, quam sunt instituta nullam habent virtutem, quare Eucharistia ad collungelata non confert sanitatem, vt tradit *Valle de Moura ubi prox. sect. 2. cap. 15. n. 24.* ¶ Nec verbum Dei schedulis inscriptum, vel corpori appensum ab aliquo periculo, vel aegritudine praeservat, quia nullam habet virtutem naturalem ad producendos tales effectus, vt probat *Auulens. Exod. cap. 15. q. 2. fol. 79. & Matth. 23. tom. 6. q. 38. fol. 114.* ¶ Neque obstat illa verba *Marc. c. fin. in nomine meo demonia eijcient, &c.* quia potestas illa non est naturalis,

neque absoluta, sed diuina, Ecclesiae data, & eius ministris, quae non confertur scripta, vel portata ad eum, vt probant *Raph. de la Torre de vitijs opposit. Relig. to. 2. q. 90. arti. 2. disp. 2. n. 4. Valle de Moura d. sect. 2. cap. 7. ex n. 19.* ¶ Quia nec crux Domini ex eius contactu virtutem habet physicam, siue naturalem faciendi miracula, aut conferendi extraordinaria beneficia, vt docet *Francisc. Suarez libr. 2. de defens. Fidei cap. 14. n. 3. Valle de Moura d. sect. 2. cap. 8. n. 27. & c. 15. n. 9.*

¶ Vnde Salutatores, qui nulla auctoritate diuina conficiunt Ensalinos, vel eis vtuntur ad morbos medendos, vulnera sananda, febres tollendas, vel similia quantumuis sacratissima verba contineant, nomen Iesus, & crucem, quia nulla virtute naturali operantur, & de diuina non constat, quod Ensalinis huiusmodi sit concessa, consequens est, vt operentur virtute diaboli, vt docet *Auulens in Exod. capi. 20. q. 7. & Paralip. 2. cap. 14. q. 12.* ¶ Nam Ensalini huiusmodi constituti ad hoc, vt effectum sortiantur ex dictis verbis, necesse est, vt operentur ex opere operato ad instar Sacramentorum, quam potestatem nullus pribatus vllis verbis, quantumuis Sanctissimis potest conferre, vt docent *Mart. del Rio libr. 3. Magicar. par. 2. q. 4. sect. 8. Suarez tom. 3. in part. 3. disp. 15. sect. 3.* ¶ Neque ex opere operantis, etiam si ad huiusmodi Ensalinos praesumptio esse posset, quod sint a Deo reuelatis, quia in dubio abstinendum est ab earum usu, vt docent *Suarez tom. 1. in par. 3. disp. 16. sect. 2. & tom. 1. de Relig. libr. 2. cap. 9. num. 11. Mart. del Rio libr. 3. Magicar. part. 2. sect. 1. & 8. & 11. Sanchez in Decalog. lib. 2. cap. 40. Valle de Moura d. sect. 1. cap. 5. num. 2. & sect. 2. capit. 16. ex num. 1. maxime n. 17. & 18.* ¶ Quia abstinendum est ab opere dubio, etiam in adoratione Crucifixi apparentis, vel Eucharistiae, vel Sanctorum reliquijs, quando dubitatur de earum rerum certitudine, *Henrriq. libr. 8. de Eucharist. cap. 33. num. 2. Suarez tom. 2. de Relig. libr. 1. cap. 10. num. 24. & tom. 3. pa. 3. disp. 65. sect. 2.* ¶ Etque maxime in materia Ensalinorum in quibus licet nihil mali continere videatur, & eis vtens bono faciant intentione, ab earum usu abstinendum est, quia potest institui a daemone Ensalinus independens ab omni intentione ministri, vt docet *Valle de Moura d. sect. 2. cap. 18. n. 21.* ¶ Ita vt apollicata materia, & forma Ensalini, etiam si nolit minister, vt demon concurret, & protestetur se nolle eius concursum, nihilominus non liberatur, quia potestatio non liberat, quando non est dubium daemone subesse, vt docent *Sanchez libr.*

libr. 7. de matrimo. disp. 95. arti. 4. & libr. 2. Decalog. cap. 38. num. 3. & cap. 4. nu. 4. & 25.

75 † Et tum dicitur demonis concursus adesse, quando de viutute diuina, aut naturali non constat, quia dum nec miraculi, nec naturæ vis nec artificij solertia intercedit, pactum interuenit Caietan. in summ. v. incantatio. Valent. in D. Thom. 2. 2. q. 12. disp. 6. Suarez de Reli-

76 lig. lib. 2. cap. 15. num. 14. † Et tunc demon eliciens ex rebus salutiferis, quandam, quasi quintam essentiam, quæ loco, & tempore applicatâ, vel alia de causa potest morbos multos, & si non omnes, curare, vt medius quia rerum naturalium cognitione, & experientia omnibus Medicis antecellit, Plin. lib. 24. capit. 7. Historia in relect. de Mag. num. 15. Pet. Binsfeld suffragan. Treuiren. in confess. malefic. p. 2. concl. 8. & 9. † Nam demones, vt plurimum, vt possunt mala inferre, possunt, & sanare, vt tradit Petr. Gregori. Tolosens. in Syntag. Iuris vniuers. part. 3. lib. 34. c. 17. ex n. r.

78 ¶ Neque obstat, quod Ensalmorum usus sit frequentissimus, & antiquissimus, & ab ali quibus Episcopis, & Inquisitionibus interdum permissus, & approbatus, nam Episcopi, & In quisiitores non possunt approbare formulas, quæ miraculose agant effectus visibiles, & palpabiles, cum non possint approbare usum miraculosi operis in consulto Pontifice, & decisum est Concilio Trident. sess. 25. decreto de veneratione. Sæc. † Et cum Ensalmi omnes ex supradictis regulis per sæpe pacto inito cum dæ-

79 mone nitantur, aprobari nequeunt ex sanctitate verborum, adque virtute effectus, sincera, & recta intentione ministri, vel quid simile, nam vt plurimum Ensalmis etiâ illicitis hæc adesse solent, vt probat Valle de Moura de Incantat. seu Ensalm. sect. 3. cap. 5. † Ensalmus enim semper illicitus reputatur, quando non constat de diuina institutione determinata ad illum effectum operandum, ad quod vitur, & simul quod nullam contineat superstitionem, vt docent D. Thom. 2. 2. quest. 96. art. 4. Toledo

80 libr. 4. Instrucl. cap. 16. Azor. som. 1. Moral. lib. 9. cap. 26. † Quarum alterum si desit illicitum est etiam ex reuelatione diuina habuisse asserat, quia nulli (etiam Pontifici) asseruisse de hoc habuisse reuelationem diuinam creditur, cum diuinam esse sit quid facti, quod non presumitur, nisi probetur, l. in bello §. capta D. de captiv. & posthum. Valle de Moura sect. 1. cap. 5. n. 16. & sect. 2. cap. 3. num. 18. & d. sect.

81 3. cap. 5. † Et quambis a Romano aliquo Pontifice approbarentur (salua eius autoritate) donec ex aliqua Dei inspiratione non fecisset, dubium remanet, nam ceremonia purgatio-

nis delicti facta per suctionem Eucharistiae, ferri candentis, & aquæ approbata fuit, Concilio Guarmactense, relato in capite sæpe, & in cap. si Episcopo 2. q. 4. † Et tandem damnata est, vt superstitione posterioribus temporibus, vt probant D. Thom. in senten. 4. dist. 12. q. 80. art. 6. & 22. q. 95. art. 3. Couarrub. libr. 4. variar. capi. 23. Horosc. Couarru. libr. 1. de vera prop. cap. 29. Decian. libr. 5. Criminal. capit. 48. num. 3. Mart. del Rio libr. 4. Magic. cap. 4. qu. 4. sect. 3. Suarez de Religio. som. 1. libr. 1. capit. 3. ex num. 8. & tom. 3. part. 3. disputa. 67. sectio. 6.

CAP. XXIII. De Magia Saluatorum.

SVMMARIVM.

1. Salutatores differunt ab Ensalmatoribus, quod illi vtuntur media cerimonia.
2. Salutatores vtuntur virtute personali propria.
3. Saluatorum virtutem aliqui dicunt esse naturalem.
4. 5. Saluatorum virtus non est naturalis.
6. Saluatorum virtus est ex gratijs gratis datis.
7. Gratia gratis data, qui censent post fidei plantationem cessasse.
8. Gratia gratis data durat post fidei plantationem.
9. Gratia miraculorum hodie etiam reperitur.
10. Salutatores gratiam sanitatis à Deo habere possunt.
11. Saluatoribus habentibus gratiam à Deo, non potest impediri eius usus.
12. Salutatores debent, linceis oculis examini mandari.
13. Salutatores vtentes pane à se de morso, &c. Superstitiosi censentur.
14. Salutatores aientes magis vimo madidi, maiorem habere virtutem, superstitiosi.
15. Gratia gratis data media re naturali aliquando confertur.
16. Salutatores vtentes rebus naturalibus suspecti sunt.
17. Gratia gratis data conceditur aliquibus sermone, tactu, &c.
18. Gratia gratis data potest pendere ex benedictione, aut formula.
19. Salutatores ore vulnus sugerentes naturali ter medere possunt.
20. Rabidus morsus cisoris, & cucurbitilis virus euacuatur.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

21. Salutatores exuentes vulnera non sunt prohibendi, quamvis non operentur virtute diuina.
22. Salutatores hydrophobia laborantes, flatu suo interimunt.
23. Canes non modo, sed felices hydrophobia laborant.
24. Salutatores, qui dicunt in presentia alterius maioris virtutis, non habere gratiam, suspecti sunt.
25. Magnetis, & Adamantis virtus non trahitur ad Salutatores.
26. Rerum naturalium argumentum non valet ad res diuinas.
27. Homines ut possunt oculis, & habitu noscere, non possunt ex eisden sanare.
28. Salutatores non possunt scire quae procul à se gesta sunt.
29. Salutatores qui dicunt in quarta, & sexta feria virtutem habere suspecti sunt.
30. Dona Dei subitanea sunt, & similia affectioni transeuntis.
31. Dies quanto sunt sanctiores tantomagis demon violare procurat.
32. Magi sacratioribus diebus nefaria sua crimina parare solent.
33. Salutatores magis suspecti sunt, quando sine nocumento tractant ardentes carbonem, vel laminas, &c.
34. Salutatores solent ad furnos ingrediendi uti unctione rerum fragidissimarum.
35. Saluator reprobatus, qui furnum ardentem flatu tepescebat.
36. Saluator ardentes laminas calcans ex caracteribus in thorace inscriptis.
37. Saluator quando ab alio dignoscitur magis suspectus est.
38. Salutatores dum pactonituntur, solent à demone stigmate signari.
39. D. Paulus an signa sensibilia in corpore portauerit.
40. S. Franciscus, S. Catharina, S. Margarita stigmata à Deo portarunt in suis corporibus.
41. Salutores superstitiosi sunt, si alij ab alijs discunt.
42. Sancti ad gratiam non vtuntur orationibus, &c.
43. Gratia gratis data non confertur verbis, aut risibus, sed personis.
44. Deus non consuevit conferre has gratias quasi permanentes.
45. Salutatores reprobandi sunt, qui quassus causa opera exercent.
46. Prophetia conuertitur in diuinationem, si quassus causa fiat.

47. Consulentes Balaam dona offerebant.
48. Salutatores lynceis oculis examinandi sunt.
49. Salutorum opera quando non sunt diuina, neque naturalia, demoni tribuenda sunt.
50. Salutores tanquam pacto demoniaco suspecti damnantur.
51. Magia Salutaris Medicina nomine irrefertur.
52. Medicina praesentis per sepe diabolus ludoificationes suas induxit.
53. Incantatores inter Medicos in Iure annumerantur.
54. Incantatio cum Medicina coniungitur.
55. Medicinam à Deo esse quomodo intellegatur.
56. Medicina quare honoranda.
57. Medicinam diabolus facere conatus est.
58. Medicina demonum cunctis est nocentiora vulneribus.
59. Demones nihil possunt, nisi nocere.
60. Sanati à Saluatoribus plerique in grabiores morbos inciderunt.

ALV T A T O R E S differunt ab Ensaluatoribus, quia illi curant media ceremonia, confecta ex certis verborum formulis, ita ut ex vi operis operati, instar Sacramenti, vel Sacramentalis

quilibet posset ea uti, ut praecedenti capite dictum est. † Hi vero vtuntur virtute personali alicui illorum propria dependente aliquando, vel independente ab alia re exteriori, ut halitu, afflatu, tactu, &c. ut tradit *Valle de Moura, Lusitan. tract. de Incantat. seu Ensal. opus. 1. sect. 2. cap. 9. nu. 1.* † Quam virtutem aliqui dicunt esse naturalem, nam sicut in herbis, lapidibus, plantis, & animalibus inuenitur virtus sanandi, ita in homine, ut in *microcosmo*, similis virtus reperitur, ita ut in vno homine sit virtus talis plantae, in alio talis lapidis, &c. ut tradit *Pomponat. lib. de Incantat. cap. 3.* † Quod falsum est, nam si Saluatoribus vis illa naturalis esset, & ratione speciei humanae acceperent, deberet, ut omnes homines, ea vi pollerent, quia omnis manes ferrum attrahit, & omne rhabarbarum bilem expurgat, ut tradit *Galen. lib. de simplic. †* Si ratione indiuidui, & singularis complexionis, omnes deberent eiusdem naturae simili virtute nasci, nec in alios tantum se vis diffunderet, quia prius suo corpori salutem adferret, quorum neutrum dici potest, ergo falsum est, ut concludit, *Mart. del Rio lib. 1. Magic. cap. 3. q. 4.*

¶ Vnde verius videtur, quod haec virtus, quando

quando in homine reperitur diuina sit, ex gratijs gratis daris, de quibus Apostolus sic testatur Corinth. 1. cap. 12. v. 9. *Alij gratia sanitatum in uno spiritu, alij operatio virtutum.* &c.

7 † Et quamuis hanc virtutem post fidei plantationem in Ecclesia cessasse in hac verba refertur Salmeron par. 2. tractat. 13. *Nam vtro batusmodi potestas, vel fides non est necessaria, neque Ecclesie utiles, nam cum signa ad confirmationem fidei fiant, atque illa sit hodie confirmata, & in dubitata apud omnes miracula non efficiantur utilitatem, sed solum ad curiositatem* &c.

8 † Vetus tamen est, vt olim, sic hodie Deum hanc gratiam hominibus concedere, eo quod maxime cum gratia sanitatum, non conferatur directe ad confirmationem fidei, sed ad utilitatem publicam: proptereaq; distinguitur a generali operatione virtutum, & omni seculo non defuturam docet D. Thom. 1. 2. q. 111. art. 1. & 4. & 2. 2. q. 176. 178. &

9 Corinth. 1. cap. 12. & 14. † Gratiam enim miraculorum licet nostro seculo rarius conferatur, non tamē Ecclesie deficit, nā multi sunt qui ea præditi ruperiuntur, vt probant *Bozsius tom. 1. de sign. Eccles. lib. 12. cap. 21.* Quia vt ait Isai. cap. 59. *Non est abbrevianda manus Domini* † Vnde salutatores huiusmodi licet

10 perditissimi sint, & vino madidi, gratiam sanitatis habere possunt a Deo, quia cum sit gratia gratis data nō requirit virtutem ministri, D. Marci. 9. D. Matth. 6. 7. D. Tho. 1. 2. q. 111. art. 1. & 2. 2. q. 176. art. 1. & q. 177. art. 1. & q. 178. art. 2. & par. 3. q. 7. art. 7. † Ideo Episcopi, aut Inquisitores, siue alij superiores, vel inferiores prælati non debent eos impedire gratiæ usum, quia non possunt conari contra diuinam voluntatem efficacem, siue opere, siue præcepto, D. Thom. 1. 2. q. 19. arti. 10. & ibi Vazqu. disp. 72. Rabb. de la Torre to. 2. q. 90. art. 2. disp. 5. n. 78.

11 † Sunt tamē huiusmodi Salutatores linceis oculis examinandi, an diuina virtute utantur, an naturali, an vero diabolica, ad quod discernēdū nōnullas regulas proponem, quia talis gratia potest consistere in noticia virium rerum naturalium, vel ex pacto cum dæmone ementiri, vt tradit *Valle de Moura d. sect. 3. cap. 9. ex num. 13.* † Primo quando tales Salutatores

12 ad medendos hydrophobios, hoc est rabido morbo laborantes, varijs remedijs vtuntur, vt pane à se demorsos, &c. quia eo ipso quod naturalibus rebus vtuntur superstitiosi videntur, vt tradunt *Mart. del Rio lib. 1. Magicar. cap. 3. ques. 4. Rabb. de la Torre tom. 2. de vitijs opes. relig. qu. 96. art. 4. disp. 7.* † Vel dicunt

41 se nimio vini potu agere ad suæ virtutis usum,

nam licet asserentes gratiam esse naturalem, possent defendi, a maiori vini calore dependere, si tamen gratia est diuina, non est credendum suam gratiam Deum periculo ebrietatis subijcere, vt probant *Veracruz lib. 2. de anim. specul. 2. Ciruel. de superst. part. 3. capi. 7. Suarez de Relig. lib. 2. c. 15. Sanchez lib. 2. Decalog. cap. 40.* † Nam licet gratia gratis

15 data media re naturali quando conferatur, iuxta illud D. Marci. cap. fin. *Signa autem eos, & ceteris super agros manus impone,* Et Apostolos ad sanandos egrotos oleo vsus fuisse probatur *Matth. 6. 6.* † Nom propterea trahenda sunt ab istis profanis hominibus ad omnes res vel ad omnes effectus, nam salutatores quando rebus naturalibus vtuntur, quia de illorum institutione non constat, quod sit diuina, habenda sunt, vt pacti signa, D. Thom. 2. 2. q. 96. art. 4. *Suarez de Relig. lib. 2. cap. 15. num. 13. Azor. part. 1. lib. 9. cap. 26.* † Quamquam haut

17 negem gratuito Dei munere quibusdam hominibus, & certis quibusdam rebus operante Deo concedi, vt sermone, tactu, aspectu, voce, sudore, & similibus, vt probant *Azor tom. 1. lib. 9. capi. 25. ques. 2. Sanchez lib. 2. Decalog. cap. 40. num. 47.* † Potest enim gratia gratis

18 data pendere a benedictione, vel formula verborum, vt notant *Tostatus ad illud Iosue capit. 1. obediens Deo voci hominis, Andre. Laurent lib. 1. de virtute Regis Francia c. 2.*

19 † Secundo quando tales Salutatores vulnus ore exugunt, quod rabida fera dente expressit, quambis morbum sanarent, non propterea probandi sunt, vt gratiam diuinam habentes, quia in omni vulnere animæ, qui emittit virus, remedium naturale est, vulnus ore exugere, vt probat *Dioscorid. lib. 6. capi. 54.* † Quippe talia vulnera non curantur prima intentione, vt consolidentur, imo cisternis dilantantur, vt sanguinis copiam emittat, quia cum illa defluere solet venenum, ideo cucurbitulis applicatis exugitur, quando homo nō

20 reperitur eo stomacho, vt possit talem sanguinem ore exugere, qui ideo non tam ex gratia diuina, quam naturali vulnus medebitur, quia omnis ei curatio est, vt euacuetur, vt probat *Laguna ad Dioscor. lib. 6. c. 37.* † Et quamuis

21 huiusmodi Salutatores prohibendi non sint, quia rei licite operam dant, non tamen vt habentes virtutem diuinam (nisi ex alijs circumstantiis constiterit) probandi sunt, quamuis viperas, & alia virulenta animalia sine nocumēto tractent, & sine interitu ab eis momordi patiantur, quia cum viperis virus ieiunis tantum in sit, ex vesicis ore nasci solinis, quas primo morfu frangunt, & virus diffundunt, cum

22 eas mane depascent interdium sine nocumento
ab eis momordi pati possunt, ut tradit *Laguna*.
23 *d. lib. 6. cap. 54.* † Signum tamen erit gratia
divina, quando rabie letali laborantes (quia
venenum per totum corpus iam diffusum egro-
tum tristem, imaginofum, inquietum, pauidum,
ac aquae fugacem redunt, unde dicti hydropho-
bi) oris sui flatu interimunt, quia cum id a
causa naturali non proveniat, nec demon
etiam morte egrotum levare procurer, opus
24 Dei videtur cum pietatis sit in extremis ra-
bie laborantes morbum vita concludere. † Nec
canes tantum in rabie feruntur, a quibus mor-
si interierunt, *Euripides, Diogenes, Lucianus,*
Baldus, & alij viri insignes, Sed etiam alia
animalia, etiam felis, ut constat ex Epitaphio
quod est Romae in templo D. Mariae de Popu-
lo relato a *Laguna d. lib. 6. cap. 36.*

Hospes discite novum mortis genus, improba felis
Dum trahitur, digitum mordet, & intereo.

24 ¶ Tertio tales Salutatores suspecti sunt,
quando dicunt impresentia alterius Salutato-
res, vim maiorem salutandi habentis, se non
posse sanare, nam si vis illa naturalis esset, de-
beret magis interdi, si divina, non retractari:
ergo demoniaca, quia alterius demon inferio-
rem cogit ex pacto disparere, ut tradunt *Vera-*
cruz lib. 2. de animis. spec. 2. Marti. del Rio
lib. 1. Magicar. capit. 3. qu. 4. Sanchez lib. 2.

25 *Decalog. cap. 40. num. 47.* † Neque obstat una
qualitatem rei naturalis aliam sui praesentia
reprimere, ac enervare, ut adamas positus iux-
ta magnetem non solum non patitur ferrum
ab se attrahi, sed etiam si ad motum magnes
aprehendi, rapit, atque aufert, ut tradit

26 *Alex. de Angel. in Astrolog. cap. 18.* † Quia
argumentum de virtute naturali ad divinam
inefficax est, ideo Salutatores horum exem-
plo iubari non possunt, quia illud donum non
accipiunt a natura, sed a Deo independente
ab omni causa naturali, nam ut ait D. Pet. can.

27 *1. c. 1. Non enim voluntate humana allata*
est prophetia sed Spiritu sancto inspirante. † Et
quoniam in homine virtus nociva reperitur,
quam spirat per oculos, halitum, & alijs cor-
poris meatibus, non propterea eadem ratio ad
sanitatem habenda est, quia plura sunt neces-
saria ad salutem, quam ad aegritudinem, malum
enim ex quocumque defectu, bonum ex inte-
gra causa, *Aristot. lib. 1. Physicor.*

28 ¶ Quarto quando tales Salutatores de se
profiterentur revelare posse ea quae procul a se
gesta sunt, nam cum hoc a causa naturali scire
non possunt, nec divinam pro libito suscipiant,
pacto demoniaco suspecti videntur, ut tradit

29 *Franc. Picus lib. 2. Prænot. cap. 3.* † Eoque

maxime suspecti sunt, quod dicunt in quarta,
& sexta feria maiorem virtutem habere, quia
Deus gratiam suam certis diebus non adapta-
vit, imo ex observatione dierum pactum con-
traxisse videtur, Apostol. ad Galat. 4. *Dies ob-*
servatis, & tempora, & annos, timeo vos ne
frustra laboraverim in vobis. † Nam licet ta-

30 le donum a Deo certis diebus aliquibus infu-
datur, id de se iactare non possunt, donec re-
velationem divinam non habuerint, neque eo
quod alij talibus diebus virtutem habuissent,
eam eisdem de se possunt proficere, quia eius
impressio subitanea est, similis affectioni tran-
seuntis, ac facile recedentis, ut lumen lucanti
in caliginoso, *D. Petr. d. cap. 1.* Quae saepe illos
differit, ut probant *Franc. Picus d. cap. 3. Sua-*
rez in p. 3. q. 30. art. 1. disp. 9. sect. 2. † Unde
31 tales revelationes a demone accipiunt, qui
quarta, & sexta feria maxime accedere pro-
missit, quia tales dies, ut sanctiores diabolus
violare procurat, & ita in noctibus, quae inter
diem Veneris, & Sabbathi Hebdomadae sanc-
tae frequentius se exhibet, ut tradit *Bedin. lib.*
3. demonom. cap. 1. † Sic Magi execranda
32 sua maleficia sacratoribus diebus, & tempo-
ribus plerumque parant, atque exercent, ut
ex *D. Thom. & alijs tradit Maiol. tom. 2. co-*
lloq. 3. Petr. Thyrenus de apparit. spirit. cap. 10.
num. 190. Et sic quatuor anni tempora, quae ob-
ieiunijs, & alijs rebus sunt sanctiora, demones
ad suos venire solent, idem *Thyrenus cap.*
14. num. 327.

33 ¶ Quinto tales Salutatores suspecti sunt,
quando sine nocumento manibus contractant
ardentes carbones, vel super laminas flamma-
tes pedibus nudis perambulant, aut ardentem
clybanum subeunt, sine nocumento, quia cum
id non fiat naturaliter, nec divine, quia mira-
cula ex consuetudine, & quasi ex frequentia
non fiunt, ex pacto cum demone censenda sunt,
ut tradit *Mart. del Rio lib. 1. Magic. c. 3. q. 4.*
34 † Vel mera impostura, eo quod se praemuniat
prius lotionem rerum frigidissimarum, quare
non nisi ad breve tempus ignem possunt susti-
nere, & ita cum ex his quidam furnum esset in-
gressus, alius, eo ignaro ianuam occlusit, ibique
flamma absumptus est, ut narrat *Leon. Vayras*
lib. 2. de fascis. cap. 11. † Et cum in Matri-
35 centi curia anno 1613. mihi quidam ex his
Saluatoribus, qui furnos ingrediebatur, exa-
minandum comitteretur, cum ante furnum
orationes, & benedictiones suas exordiretur,
eum compescui, ipse tamen ad ostium infla-
uit, & ingressus sine nocumento versabatur,
erat quippe furnus tepidus, ut quilibet posset
eum sustinere, in quo quia nec miraculi, nec

nature vis interueniebat eum reprobaui, quia datur maleficium inhalationis, ad quod dæmō concurrat, ut tradit *Sprenger. in Mall. p. 2. q. 1. cap. 11. & nos in Epitome lib. 2. cap. 39. nu. 20.* † Alij solent caracteres schedulis, veste, vel camisia inscriptos portare, quibus pactum solet inesse, ut quidam, qui Granatæ laminas ferreas flammanes nudis pedib⁹ calcabat ann. 1610. cum maxima hominum corona expectaretur, à nonnullis discipulis meis vocat⁹, rogauī, ut suas deponeret vestes, & alias indueret, quod cū reluctaret ab alguacelo, qui expectandi causa aderat, in carcerem detruditur, qui confesus est in thorace caracteres quosdā à milite insculptos portare, quo relicto laminas non modo flāmanes, verum neq; tepelactas poterat sustinere, quia videlicet in eis caracteribus pactum inerat, ut de alijs dixi in *Epit. de Mag. li. 2. c. 23. nu. 15. & 16.*

¶ Sexto suspecti sunt, quando vnus saluator ab alijs saluatoribus dignoscitur, quē nūquā prius viderat, quia id signū est alicuius nocte à dæmone impressæ, quā vocant vestigium D. Catherinæ, vel palmam S. Chiteri, quia diabol⁹ suos stigmatē distinguit, *Tertul. lib. de prescript. aduers. hæres. Remig. lib. 1. demon. cap. 3. Nider. in formic. lib. 5. Grilland. de Sortileg. q. 7. Sprenger. in Mall. p. 2. q. 1. Binsfeld. in confess. malefic. prelud. 6. Martin. del Rio lib. 2. Magicar. q. 4. Malderus d. tract. 10. cap. 8. dub. 1.* † Amat enim nequissimus

Deum imitari, qui suos solet stigmatē designare, *Apocalyp. 7. Quo vsque signemus seruos Dei in frontibus eorum*, ad quod alludit D. Paul. ad Galat. 6. *Stigmata Domini nostri*

IESV Christi in corpore meo porto. † Et licet de D. Paulo an talia stigmata in corpore essent impressa, & expressa alijs in quaestione mouent, etsi affirmatiuam partem sequatur *Bozius de sign. Eccles. tom. 2. lib. 15. cap. 3. sign. 59.* † De S. Franc. S. Catharina, S. Margarita res indubitata est, Christi stigmatibus proprijs corporibus impressis fuisse, idem probat *Bozius tom. 1. libr. 9. cap. 8. sign. 36. & lib. 12. cap. 23. sign. 57. Sedulius in hist. Seraphica. cap. 13. Valle de Moura tract. de Incant. opus. 1. sect. 2. cap. 6. n. 4. & 5.*

¶ Septimo suspecti cēsēt salutatores, si alijs ab alijs discant, aut opus exerceant per modū discipline, aut artis, quia tunc, si excedere videtur facultatem causarum applicatarum, erit à dæmone, si vero non excedit, reduci potest ad Magiam naturalem, ut tradit *Victoria in Relect. de Mag. num. 15.* † Nam Sancti, qui habent Dei gratiam non vtuntur orationibus, nec præscriptis verborum formulis,

quales isti vtuntur, sed modo sic, modo aliter prout Spiritus sanctus suggerit, nec alijs ab alijs discunt, ut supponi potest ex D. Thom. 2. 2. quæst. 96. art. 1. † Nam in gratia gratis data reprobantur omnes orationes, formulæ, ritus, quantūuis pij, & sancti videantur, & ab alijs Sanctis viris recepti, quia hoc donum nō verbis, nec ritibus collatum est, sed personis, ut docet *Franc. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 15. num. 25. Lessius lib. 2. de Iust. cap. 43. dub. 10. nu. 63. Sanchez lib. 2. Decalog. cap. 40. nu. 47.* † Neque sufficiens est Caietani excusatio, quod isti possunt præsumere Deum alicui Sancto gratiam illam verbis concessisse; ut quisquis illa recitauerit, talem effectum sortiatur, quia Deus non consuevit cōterre has gratias, quasi permanentes, & affixas ipsis verbis, ut sanitatem conferat à quocumque proferantur, ut docent *Suarez d. c. 15. n. 46. Lessius, & Sanchez ubi sup.*

¶ Octauo salutatores erant suspecti si curant quæstus causa, nam cum gratia sit illa diuina, constat Saluatorem ea abuti prætium recipiens, instar abutentis Sacramenti collatione, ut de Iudæis abutentibus exorcismis tradunt D. Thom. 2. Thesalon. 2. lect. 2. *Raph. de la Torre 2. 2. quæst. 90. art. 2. disp. 7. nu. 6. Suarez tom. 2. in part. 3. disp. 3. sect. 2. & tom. 1. de Relig. libr. 2. cap. 12. num. 19.* † Nam de malis gratiæ ministris dictum est conuertisse prophetiam in diuinationem, quia suam utilitatem, & commodum respexerunt, ut docet D. Hieron. in *Micbeam, transumptine, in cap. nunquam 1. quæst. 1.* † Quia de consulentibus falsum prophetam Balaam sic legitur *Numer. cap. 22. Porrexeruntque seniores Moab. & maiores natu Mediam, habentes diuinationis pretium in manibus.*

¶ Vnde salutatores, ut plurimum superstitiosi sunt, quia nullus fere vnquam dari poterit, qui in aliqua ex his regulis nō peccauerit, nihilominus tamen in communi damnandi non sunt, quia possunt esse, qui diuina virtute præditi sint, sunt tamen lynceis oculis examinandi, an naturalib⁹ vtantur remedijs, an pacto suspecti censeantur, an per solā gratiā gratis datā operentur, quod ex his regulis facile erit dignosci. † Et quia nisi vnus, aut alter reperitur, qui aliqua ex his regulis nō peccauerit, salutatores, ut plurimū superstitiosi videntur, nā quando eorū opera non sunt diuina, neque naturalia, de necessario demonitribuēda sunt, ut probant D. Antoni. part. 2. tit. 12. cap. 1. §. 11. Petr. Ciruelo de superstit. part. 3. cap. 7. *Victoria de relect. de Mag. n. 28. Tb. Sanchez in Summ. tom. 1. cap. 40. ex n. 39. Pet. Binsfeld,*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

50 *in confess. malefic. prelud. fin.* † Vnde tales salutatores tanquam pacto dæmoniaco suspectos damnant *Alfon. Veracruz lib. 2. de Anim. specul. 2. Mart. del Rio lib. 1. Magic. cap. 3. q. 4. Franc. Suarez lib. 2. de Relig. cap. 15. nu. 25. Ioan. Malderus de virtut. Theol. tract. 10. capit. 8. dub. 8. Mercado tom. 1. lib. 2. class. 3. q. 168. art. 4. Thom. Fienus de virib. Imagin. q. 24.*

51 ¶ Nec quando rebus naturalibus vtuntur ad medendum aptis à pacto cum dæmone videntur alieni, quia Magia dæmoniaca Medicinæ nomine adoleuit, non tam quæ verbis, & incantamentis, quam quæ in rerum naturalium efficacia consistit, nam vt ait Plin. li. 20 c. 1. *Natam Magiam è Medicina nemo dubitat, ac specie salutari irrepisse, velut altiore san- tioremque, quam Medicinam, ita blandidissi- mis, desider. iustis que addixisse vires religio- nis ad quas maxime etiam nunc caligat homi- nam genus.* † Quia diabolus Medicinæ præ- textu iudicationes suas ne horrerent homi- nes induxit, & sic Esculapium, & Apollinem Medicinæ parètes, Magos fuisse testatur *Pli- nius*, nec non Molin, Orpheum, atque alios, vt docet *Filescus lib. de Magia Idolatr. §. 5. fol. 746.* † Vnde inter Medicos esse annun- tiandus qui incantant testatur *Vlpian. I. C. in l. 1. §. 2. D. de extrabordin. cognit.* Et ex liga- turis, & incantamentis, quæ iam Medicorum quoque disciplina commendat *D. August. in*

52 *cap. illud 26. quest. 2.* † Nam incantationem cum Medicamento coniungendam esse scri- bit *Plato in Charmide*, quia non modo phar- macis, & incisionibus medendum esse do- cet, sed etiam incantationibus *lib. 4. de Re- publi.* qua propter Medicinam ex Magia pen- dere, tradit *Filescus d. §. 5. fol. 752.*

53 ¶ Neque obstat illud *Ecclesiast. capit. 38. Altissimus creauit Medicinam, &c.* Quia ibi Medicina accipitur pro ipsa arte meden- di, quæ a Deo procedit, non solum ipsa me- dendi ars, quæ in scientia versatur, sed ip- sa *φάρμακον*, quæ à Deo medendi virtutem acceperunt, alias enim, vt ait Sapiens. *Non herba, neque maragda sanauit eos, sed tuus Do- mini sermo, qui sanat omnia.* † Ideo de ipsa medendi scientia intelligendum est, quam in salutem hominum Deus creauit, ideo hono- randam iussit, ne quis audeat tam necessa- riam, tanque salutarem disciplinam spernere, quam *Isidorus Pelusiota lib. 1. epist. 391.* τὸ χυμὸν φάρμακον, appellat, & salutis ho- minum comparatam esse prodit *Apuleius lib. 1. Milesiar.* † Sed diabolus cum videat hanc disciplinam Salutarem, & opiferam homini-

54 *bus à Deo collatam, vt sibi diuinitatem blau- directur, Medicinam quoque facere conatur, siue vt ait Tertulian lib. de Anim. Quæ in spe- ciem benignitatis, & utilitatis comparata ve- luti beneficij eo subtilius fallunt, dumper ea, quæ iubant ab inquisitione vera diuinitatis ab- ducit diabolus ex insinuatione falsa, & eo ma- gis ledit iuuando.* † Nā Medicina, quæ dæmon- policetur cunctis est nocentiora vulneribus, vt tradit *D. Chrysost. tract. contra Iudeos*, & vt ait Fernel. lib. 2. de abditis rer. caus. capit. 16. *quæ ad medendi usum quouis modo accomodantur, nec certa, nec tuta, sed fallax, captiosa, & periculosa est sanatio.* † Quia dæ- mones nihil possunt, nisi nocere, vt probant *Patres relati à Barrada tom. 2. lib. 2. ca. 5. de qua dictum est illud, qui eorum auxilia expolcant Sapient. cap. 13. Non erubescit loqui cum illo, qui sine anima est, & pro sanitate quidem infir- mum deprecatur, & pro vita mortuum rogat, & in adiutorium inutilem inuocat.* † Vnde sanati à vulneribus, vel morbis huiusmodi per Salutatores, postea in dolores grauissi- mos, & sæpe morbos seuiore incidunt, & vt plurimum vitæ exitium pessimum sortiuntur, vt docent *Laur. Annanias lib. 4. de natura demon. Mart. del Rio lib. 1. Magic. cap. 3. q. 4. & lib. 6. capit. 1. sect. 1. q. 1. Lessius lib. 2. de Iust. cap. 44. dub. 3. nu. 20. Valle de Moura d. sect. 2. cap. 1. ex num. 24. & cap. 5. ex num. 22. Ioan. Filescus de Magia Idolatr. §. 5.*

55 ¶ Neque obstat illud *Ecclesiast. capit. 38. Altissimus creauit Medicinam, &c.* Quia ibi Medicina accipitur pro ipsa arte meden- di, quæ a Deo procedit, non solum ipsa me- dendi ars, quæ in scientia versatur, sed ip- sa *φάρμακον*, quæ à Deo medendi virtutem acceperunt, alias enim, vt ait Sapiens. *Non herba, neque maragda sanauit eos, sed tuus Do- mini sermo, qui sanat omnia.* † Ideo de ipsa medendi scientia intelligendum est, quam in salutem hominum Deus creauit, ideo hono- randam iussit, ne quis audeat tam necessa- riam, tanque salutarem disciplinam spernere, quam *Isidorus Pelusiota lib. 1. epist. 391.* τὸ χυμὸν φάρμακον, appellat, & salutis ho- minum comparatam esse prodit *Apuleius lib. 1. Milesiar.* † Sed diabolus cum videat hanc disciplinam Salutarem, & opiferam homini-

CAP. XXIII. De Magia vi-
sus, afflatus, contactus, vocis,
osculi, vel nudi lynthei appli-
catione.

SVM MARIVM.

1. Causam physicam exquirentes vocibus, af-
flatus, &c.
2. Naturali temperamento Magia huiusmodi
reducitur.
3. Sicut in herbis, & plantis datur virtus na-
turalis, sic in homine.
4. Christi virtutē reducunt heretici ad hoc tē-
peramentum.
5. Temperamento naturali miracula Christi
effici non potuerunt.
6. Intellectui bene disposito quomodo res om-
nes obediunt.
7. Obedientia huiusmodi non est moralis, nec
naturalis.

8. Obedientia vniuersalis rerum soli Deo com-
petit.
9. Imaginationi tribuitur posse res loco move-
re, &c.
10. Imaginationis potentia per certos radios.
11. Potentia imaginationis per spiritus eius
vi expulsos.
12. Anima prestantioris imperio quid tri-
buitur.
13. Noctambuli, quae potestate operantur.
14. Anima humana nulla virtute in aliena
corpora agere potest.
15. Visio sola vel cum imaginatione non potest
morbum, vel salutem efficere.
16. Visio est potentia passiva, quae nihil emittit.
17. Rupicula quomodo visu morbos adferat.
18. Visio lupi quare raucescat.
19. Visio Basilisci, quare interimat.
20. Struthiocamelus visu oua non excubat.
21. Zaubiris visu terram non penetrat.
22. Lynceus venas aquarum, & metalorum
quare possit cognoscere.
23. Lycis, quam multa falsa tribuantur.
24. Contactus salutem conferre non valet.
25. Contactus animalium exempla.
26. Contactus huiusmodi probenit ex singula
ri sympathia.
27. Echinei pisciculi contactu quadam miran-
da.
28. Verba nulla sunt, quae naturaliter possunt
morbos sanare.
29. Vox in audientem nihil potest operare, nisi
per ascidens.
30. Carmina non vi verborum, sed pacto agunt.
31. 32. Aduratio zelotypia Moysi auiua
fuit.
33. Virulento habitu morbus afficitur.
34. Plura sunt necessaria ad sanitatem, quam
ad agritudinem.
35. Constellationi cali tribui non potest sani-
tatione contactus.
36. Lynthei nudi applicatio non confert salutem,
nisi ratione pacti.
37. Praxis militum ex vario curationum ge-
nere.
38. Salutatores, quare dicantur Filij Parae-
nes.
39. Saluatorum manus est ex gratijs gratis da-
tis.
40. Spiritus sanctus diuidit singulis pro ut vult.
41. Reges Francorum solo tactu strumas sanant.
42. Hispania Reges habens virtutem scrophu-
las sanandi.
43. Reges Aragonum simili domo praeiti sunt.
44. Reges Hispaniae habent potestatem demo-
nes pellendi.

44. Reges Anglia habent virtutem contra mo-
bum commiciale.
45. Anglia Reges annulos benedicebant utiles
pasma, & neruorum contractioni.
46. Saluator haereticus non sanat virtute diuina
47. Elisabeth regina Anglia miracula fictitia
fuerunt.
48. Charisina Elisabeth Regina Anglia in sua
fidei confirmationem ex demone.
49. Charismata Regina Anglia non fuerunt na-
turalia, nec diuina.
50. Miracula edi non possunt in conformatio-
nem falsa fidei.
51. Miracula pseudoprophetarum inconforma-
tionem verae fidei edebantur.
52. Fides ministri, vel recipientis sufficit, ut
miracula edantur.
53. Christianissimi Reges Francorum nullus
adhuc apertam haeresim professus est.
54. Regum Francorum virtus pertinet ad gra-
tiam gratis datam.
55. Gratuitus Dei munus conceditur talium ho-
minum sermone, tactu, &c.

ON desunt, qui his re-
bus causam physicam exqui-
rant, ipsis vocibus, contactibus,
osculis, & similibus vim tribue-
tes, ut Auicena, Algazel, &
Arabes fere omnes, & Cabalif-
tici, & recentiores Iudaei, Origen. contra Celsu-
lib. 1. & 2. Aetius lib. 8. cap. 5. Grillan. de Sor-
tileg. q. 8. Leloyber. lib. 1. Spectror. cap. fin. &
lib. 4. cap. 4. † Cuius rei causa non vna redditur,
nam alij hoc tribuunt speciali quodam corpo-
ris temperamento, & humorum, & qualitatum
actiuarum ad pondus equa mixtione resultas,
quo dicunt haec mira operari, ut tradunt Ful-
ginas, Forliuius, & Garbus Medici. † Na sicut
in herbis, plantis, & lapidibus haec virtus sana-
di inuenitur: ita in homine, ut in microcosmo
similis virtus reperiatur, & ita in vno sit virtus
talis lapidis, in alio talis plantae, &c. ut tradit
Pomponat. de Incantat. c. 3. † Et ne vno in gra-
du consistat impietas, adiungunt blasphemiam hu-
ius scilicet temperamenti vi Christum Dominum
tot miraculis corruscasse, ut praeter supradic-
tos admodum delirantes adducunt Paracel-
sus, & Agrippa. † Sed horum delirium menti-
ra est, quia licet hoc temperamentum dari pos-
sit, tamen est supervacaneum, quia illo nec mi-
racula Christi, nec multo minora effici pos-
sunt, ut docent D. Thom. lib. 3. contra Gent. cap.
106. Medina lib. 2. de rectoria in Deum fide capi.
7. Codronch. de morbo venef. lib. 2. cap. 4. Val-
le de Moura tract. de Incantat. opus. 1. sect. 2.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

cap. 4. n. 4. Episcop. Campanill. diuers. Iuris
canon. rub. 11. cap. 26. num. 94.

- 6 ¶ Alij hos effectus tribuunt anime viu-
entis, vt supra dicti Arabes, qui affirmant cum
Auicena libr. 6. natural. section. 4. Intellec-
tui bene disposito, & supra materiam eleuato
res cunctas, quæ materia constant, cœlestes,
& terrestres, simplices, & mixtas obedire.
- 7 † Quod si de morali dictum obedientia, in-
sanum est, quia solis ratione præditis com-
petit; si de naturali, parum philosophicè,
quia creaturarum nulla est naturalis subiec-
tio, nisi ratione actionis, vel passionis propter
quam, quod imbecilius est, id cedit fortiori.
- 8 † Alia autem obedientia vniuersalis, soli Deo
ratione omnipotentis à creaturis exhibetur,
quare Auicenz arbitrium, vt merum deli-
rium refutarunt: Annanias lib. 4. de natur. da-
mon. & Bapt. Sybillanus in peregr. qq. decad.
3. q. 3. capit. 8. D. Thom. libr. 3. contra Gent.
cap. 106. Bernard. Basin de artib. Magic.
proposit. 6.
- 9 ¶ Alij tribuunt hanc virtutem hominis
imaginationi, quæ posse res loco mobere, plu-
bias excitare, & hominē longe delitum mor-
bis, aut salute afficere, vt tradit Avicenn. lib.
de anim. sect. 4. c. 4. Algazel. lib. 5. Physic. c. 9.
Alkind. & Paracels. lib. 6. de imagin. Mars.
Ficinus lib. 13. Theolog. Platon. cap. 1. Pom-
ponat. lib. 1. de incantat. cap. 4. Iacob. Forliu.
tecb. 3. q. 11. † Disentiunt tamen in modo
efficiendi, nam quidam hoc illa posse v olunt,
per certos, quos ipsi somniāt, radios, vt tenet
- 10 Alkindus de imaginat. d. lib. 6. † Alij per spiri-
tus ex corpore, vi imaginationis expullos, vt
notant Paracels. vbi prox. Pomponat. de Incā-
tat. cap. 3. & 4. Andr. Cataneus lib. de mirab.
effectu caus. Bapt. Sybyllan. vbi sup. cap. 8. q. 3.
- 11 † Cæteri autem cum Auicena, & Fulginate so-
lo animæ præstantioris imperio fieri volunt,
quare hoc imaginationis solæ virtute tribuit
- 12 Augerius Ferrer. iib. 2. methodic. 11. † Quæ li-
cet proprium hominem somno grauatum fa-
ciat à lecto surgere, & multa millia passuum
ambulare, vestibus indui, & similia, quæ de
noctambulis tradit Thom. Fienus libr. de vi-
rib. imaginat. concl. 3. † In corpore alieno ani-
ma humana agere non potest, neque per ima-
ginationem, neque per aliam potentiam, me-
diantibus vllis radijs, spiritibus, vel specie-
bus, vt probant D. Thom. libr. 3. contra Gent.
cap. 103. Medina d. cap. 7. Suarez in Meta-
phys. disp. 18. sect. 8. v. 28. Valent. 2. 2. disp. 6. q.
13. pun. 2. Thom. Fienus de virib. imaginat.
concl. 12. Leonar. Vayrus lib. 2. de Fascin. cap.
3. Mart. del Rio lib. 1. Magic. cap. 3. q. 3. &

lib. 3. p. 1. q. 4. sect. 1. Ioan. Malderus de vir-
tut. Theolog. tract. 10. cap. 8. dub. 1. Raph. de
la Torre tom. 2. q. 96. disp. 6.

¶ Vnde primum commentitiæ sunt sani-
tates, quæ de huiusmodi hominibus iactantur
ratione visus, quia visio sola, vel etiam cū ima-
ginatione nuda nullatenus morbum afficere,
vel vulnera sanare poterit, vt docet Leonard.
Vayrus lib. 2. de fascin. cap. 9. Bapt. Codroneb.
lib. 2. de morb. venefic. cap. 2. Laur. Annanias
lib. 4. de natur. demo. Bockelius lib. de philtis
cap. 1. Iul. Scaliger. de subtilit. exercit. 349.
Valles de Sacra philosoph. cap. 68. Ricard. quod
lib. 3. q. 12. Ciruel. superst. p. 3. cap. 3. † Nam
ex oculo nihil emittitur, quod nocere possit,
quia potestas videndi, potentia est passiva,
quæ per introsumptionem obiectum represen-
tat, vt docet D. Ioan. Bapt. Villalpando tom. 2.
de extrema visione Exechiel. lib. 2. c. 7. † Neq;
obstat quod Rupicula siue Hancintilla, quod
si oculos in lœterium defingat, sibi morbum,
ægro sanitatem adterre, vt tradit Plutarch.
lib. 5. Sympos. capit. 7. Quia ridiculum est solo
visu id fieri, nisi ad aliquam similitudinem, &
sympatiam naturalem morbi, & auiculæ refe-
ras, vt dixi de Charadrio in Epitome li. 1. c. 2.
n. 14. † Sic homo viso lupo raucescit, vel ex na-
turali antipathia, vel quia ob micantes eius
oculos, & aspectum formidabilem, qui inferā
improvisam incidunt, metuunt vehementer,
timor autem repentinus sanguinem ad cor su-
gat, & frigus cæteris membris inducit, vnde
raucedo, & vocis impedimentum, vt tradit
Magnus Auinzobar libr. 1. Theixr, tract. 10.
cap. 45. † De Reguli siue Basilisci intuitu no-
tior narratio est, quam verior, nam si reperit-
ur tale animal violento halitu, ac virulento
vicinum inficit aër, iste necat ascendentes, vt
tradit Leonar. Vayrus vbi sup. cap. 9.

¶ Neque minus obstat Struchio-camelū,
& tardigradam, & domi portans testudinem,
aspectu, pullos ex ouis excludere, quia non
credo, nam in arenis calidis æstuate vere ova
ponunt, & aspiciunt solum, vt arceant hoci-
tura, postea venigna mater tellus ea calore
maturat, vt de lacertis tradit Aristot. libr. 1.
natura animal. † Neque etiam obstat genus
quoddam Hispaniæ hominū ab antiquis dic-
tus Lynceus, quos vocamus ZAHVRIES, qui se
videre abdita in pænetralib. terræ viscerib.,
venas aquarum, & metallorū thesauros, & sub
sarcophagis sita cadauera profitetur, vt docet
non poetæ modo, sed philosophi Carl. Rbo-
digin libr. 16. antiq. Iet. cap. 2. Leonar. Vay-
rus libr. 2. cap. 4. † Quia præter venas aquarū,
& metallorū, quæ ex vaporibus illæ, hæc vero

alijs de causis naturalibus noscuntur, ut prorsus falsum habendum est, nam medium istud sarcophagorum, aut telluris, tam densum, solidum, & opacū est, siue illuminationis expers, ut nequeat visu penetrari, nisi pactum accedat cum dæmone, ut dixi in *Epitome de Magia lib. 3. cap. 49. ex n. 15. Mart. del Rio ad Senec. in Med. v. 231. & lib. 1. Magic. cap. 3. q. 4. Sanchez lib. 2. Decalog. cap. 38. n. 37. Ioan. Eusebius p. 2. curiosa philosoph. lib. 1. cap. 76.*

23 † Vnde mentira est, quod de Lynceo testatur Plinius ex Taigeto totam terram Penopolesi visu penetrare, saxa, & arbores in caruernis prespicere, etiam internum vnde canit Valer. Flacus.

*Possit qui rumpere terras
Et stygiam transmissa tacitam dependere visu,
Fluctibus & medijs terras datus ille magistro
Est datus astrati cūq; aethera Iupiter umbra
Perdiderit solus, transiit nubila Lynceus.*

24 ¶ Secundo contactus per se ad id non minus est inidoneus, nam hic datus fuit homini ad propriæ vitæ conseruationem, nec vim habet aliam, nisi tangendi, si vero aliam habet huiusmodi mira perpetrandi, vis illa sit oportet salutaris natura sua, vel noxia: si salutaris, suo prius corpori salutem adferret, si noxia prius noceret eum, cui inest; quorum nil cernimus, ideo falsum concludit *Vayrus ubi sup. lib. 3. cap. 6.* † Sed qui contrariam tenent sententiam obijciunt nobis hyænx umbram canem ob mutescere; serpentem quernis contactam frondibus emori, pennas aquilarum, cæteris admixtas, eas absumere, lupinas fides, si iungas agninis, istas desilire, & similia,

26 apud *Franciastor. libr. de antypat.* † Quæ minime ad hominis contactum sunt trahenda, nam illa proueniunt ex naturali simpatia, vel antypathia, & occultarum qualitatū noxa diffusionē, ut Iaspidis tactum sanguinem resistere, Telitrosia serpentes necare, poma putrida contactu alia putrescere, & alia huiusmodi, quæ referunt *Franciastor. lib. de antipathijs, Ioan. Eusebius p. 2. curiosa philosoph. lib. 1. cap. 2. 3. 4. 5. 6.* † Echnis pisciculus vulgo, remora nauigio adhzrens (licet ingenti cursu, ac celeratissimo feratur) eum sistere, & effrenare cogit, ut tradit *Aristot. lib. 2. hystor. animal. cap. 14. Lucan.*

*Puppim retinens Euro tendentes rudentes
In medijs Echnis aquis.*

28 ¶ Tertio quo ad verba attinet plusquam compertum est, nulla esse, siue voce prolata, siue literis concepta, quæ naturaliter possint vulnera sanare, aut alios morbos depellere, ut tradunt *D. Thom. 2. 2. q. 96. art. 2. & lib. 3.*

contra Gent. ca. 104. & 105. Ciruel. de sup. p. 3. c. 3. Grillant. de Sortileg. q. 3. Galen. de Simpl. medic. lib. 6. & 10. Langius epist. 33. Cal. Rhodigin. lib. 16. antiq. lect. ca. 14. Valles de sacra philosoph. c. 3. Suarez li. 2. de Relig. c. 8. Mendoza in Viridario Sacra script. lib. 4. proble. 8.

29 † Nam vox in audientem nihil potest operare, nisi per accidens, ratione soni, vel significationis verborum, alterans audientem ut ea, quæ ad fert lætitiā, timorem, &c. *Leonar. Vayrus lib. 2. de Fascin. c. 12. Bapt. Codronch. li. 2. de morb. venefic. cap. 5.* † Neque obstat Magos carminibus belluam prosterni, & alias in pedes agi, quia illa non vi carminis, aut vocis, sed incantationis, & pacti cum dæmone fiunt, ut quæ execrationibus filium reddit immobilem, ut tradit *Laur. Annanias lib. 4. de natura demon. Mart. del Rio lib. 1. Magic. cap. 4. q. 3.*

31 † Neque minus obstat adiuratio illa zelotypiæ Moysis ad cuius prolationem adulteræ vterus derumpebatur, & femora putrescebant *Numer. c. 5.* † Quia quā habebat efficaciam, de sursum habebat, ferè sicut hodiè preces Ecclesiæ, formulæ Sacramentorum, & Sacramentalium, quæ vim habet supernaturalem ex diuina institutione, vel gratioso concurrēdi modo, alias nullam vim habent, ut tradit *Steph. Bupal. in D. Thom. p. 1. q. 50. art. 1. quest. 2. differ. 2. §. 4. Mendoza 3 d. probl. 8.*

33 ¶ Quarto de afflatu, habitu, & osculo solet dubitari, ut eis morbus, an salus inducatur? Nam de morbis iam diximus virulento halitu, vel flatu vicinum infici aër, & ex eo ad partes contigua, ut sic ad partem aëris proximam illi, qui est inficiendus virus proueniat, ut dixi *sup. li. 12. c. 10. de fascinat. ex n. 28. Episcop. Campanill. diuersiur. rub. 11. c. 26. ex nu. 94.*

34 † Sed eo modo posse sanitatem inducere per contrariæ virtutis habitum, vel flatum, valde addubito, nam sicut in homine qualitas nociua, ita, & sanatiua non sequitur, nā plura sunt necessaria ad sanitatem, quam ad ægritudinē, ut docent *Arist. in Problem. sect. 7.* Malum enim ex quouis defectu, bonū ex integra causa, *Plato dial. de repub.* † Neq; assentiendum est Alberto Magno id constellationi cœlesti tribuenti, nā si loquitur de constellatione quādo iste nascebatur, omnes eandē vim haberēt, qui tunc nati; si de constellatione sub tempus contactus, vel afflatus poterunt sanare omnes, qui tunc tangerent, vel afflarēt *D. Thom. libr. 3. contra Gent. capit. 105.* † De linthei tamen nudi applicatione, res prorsus supersticiosa est, nam cum illam virtutem non habeat à natura, necesse est, quod sit supernaturalis, à qua pia creatura spiritali producta

non Angelica, quia Deus nihil tale promissit, ergo diabolica, quæ his nenijs oblectatur, vt tradunt *Thom. Fienus ubi sup. conc. fin. del Rio d.c. 3. q. 4. Malder. d. tract. 10. c. 8. dub. 1. n. 5.*

37 ¶ Sed ad hæc omnia obijciunt nobis varia curationum genera, quasi ex frequentia, & in primis praxis quotidiana militum; qui solis orationibus, tactu, afflatu, vel nudi linthei applicatione vulnera sanant atrocissima, quorum professionem vocant *artem sancti Anselmi*. † Item, & genus illud, quod Hispani vocant, *Saludadores*, vel *Ensaladores*. Itali, *S. Caterina* alumnos, Belgæ, *Filios Parasceves*, quia nati eo die credunt donum sanitatis obtinere, vt tradit *Valle de Moura tract. de incant. opus. 1. sect. 2.* † Alij septimo cuiq; masculo, quem femineus partus non interruptit hanc virtutem habere contendunt, vel aliter ex causa aliqua naturali pendere, qui eo mihi suspecti sunt, quia hoc donum non est naturale, sed super naturale, ex gratijs gratis datis, Apostol. Corint. 1. cap. 12, *Alij gratia Sanitatum in vno spiritu, &c.* † Vnde non adaptatur familijs, nec certis hominibus, quia spiritus sanctus, vt ait Apost. d. c. 12. *Diuidit singulis prout vult.*

41 ¶ Sed vrget adhuc Christianissimos Reges Francorum solo tactu, & verbis strumas, & scrophulas sanare, vt tradit *Hormisdas Papa epist. 1. ad Remigium Rbemon. Episcop. & Bonifacius in canonizatione D. Ludouici Francie Regis, D. Thom. libr. 2. de Regim. Princip. cap. fin. Genebrard. tom. 2. Chron. libr. 3. ann. 998. And. Laurent. tracta. hac de re edito lib. 1. cap. 2. & fin. Lessius lib. de Iust. dub. 10. capi. 43. Bozius de signis Eccl. tom. 2. libr. 21. fig. 92. Ioan. Tagaucius instit. Chirurg. lib. 1. Guidon. in Chirug. mag. tracta. 2. doct. 2. capit. 5.*

42 † Et Reges Hispaniæ quoque hanc virtutem habere contendunt *Valdes. libr. de dignit. Regum Hispan. capi. 16. numer. 9. Bozius de sign. Eccl. tom. 1. libr. 8. cap. 1. sign. 32.* Reges quoque Aragonum, vt tradit *Beuter libr. 1. Ioan. Euseb. p. 1. sua philis. lib. 1. cap. 52.* † Habent similiter Reges Hispaniæ (vt fidei protectores) potestatem daemones pellendi, signo crucis ex obfesis, vt tradit *Car. de Tapia in Rub. de Costit. Princip. cap. 1. num. 3. Cassan. in Catbal. gloria mundi p. 3. consid. 1. Puente libr. 2. de las Monarch. capi. 6. §. 1. D. Ioan. Solorz. de Iure Indiar. lib. 2. c. 25. n. 30. Euseb. d. c. 52.*

43 † Reges itidem Angliæ non solum strumas sanandi, sed morbum comitalem grariam habuisse tradit *Polydor. Vergil. lib. 8. hist. Angli. fol. mibi 140.* † Vbi refert annulos olim bene dixisse vtilis nerborum contractioni, nasmo, &

morbo comitiali, *Valdes ubi sup. nu. 10. Valle de Moura tractat. de incantat. sect. 2. capi. 8. no. 13.* † Quod puto obtinuisse, dum in gemio iuerunt Ecclesiæ, quia Saluator hæreticus non sanat virtute diuina, *Bozius de signis Ecclesiæ. tom. 2. lib. 21. fig. 92. & libr. 23. cap. 1. fol. 503. Sanchez libr. 2. Decalog. cap. 40. Valle de Moura d. sect. 2. cap. 9. num. 12.* † Nam quæ de sua *Elisabetha Regina*, vt caput vngat, videtur referre *Polydor. ubi sup. foli. 105.* Vel fictitia sunt, si non vere ægri, vel fieri phisica aliqua vi emplastrorum, vel aliarum rerum latentium, aut pacto cum dæmone, a quo nec hæreticorum genus, nec aliæ quædam circumstantiæ multum abluunt. † Nam quod ipse subdit d. fol. 105; *non omnibus nec semper, sed quibusdam, & aliquando hanc gratiam, & grauate etiam solere impertiri, & fol. 106. quod magna pars bonorum curata istius gratiæ beneficio, quasi relati in pristinum statum, quod solo ex dæmone videtur, quia Dei opera perfectissima sūt, Apost. ad Rom. 1. 11.* † Si enim hoc Charisma quod ipse vult persuadere, fuisset naturale, non in quibusdam nominatim, sed in omnes, etiam quos nolet diffunderet, si a Deo vero non illis tamen, neque grauate concederetur, quia fluxum sanguinis laborantem, compressus a turba solo tactu vestimenti sanat, *Luc. cap. 8. v. 46.*

¶ Neque obstat gratiam gratis datam non requiri fidem ministræ, quia Regina prædicta cum huiusmodi sanitates in confirmationem seu fidei edidisset, prorsus fictitiæ fuerunt, vel ex causa naturali, vel dæmoniaca pendeant; nam miracula edere in confirmationem falsæ fidei communis Theologorum schola semper negauit, vt probat *Maldonat. in Matth. 7. ver. 21.* † Sed si obijcias a malis quocumq; & perperam a fide sentientibus non numquam vera miracula edita fuisse; vt de Balazmo, & alijs dicebamus, non propterea sequitur ea fuisse in confirmationem falsæ fidei, quia miracula vera Pseudoprophetarum in nomine Christi edebantur, *Matth. 7. Marc. 9. Luc. 8.* Et propterea in vere fidei confirmationem, *D. August. lib. 10. Ciuit. Dei. cap. 16. D. Thom. p. 1. q. 100. art. 4.* † Sufficit enim fides ministræ, vt credat id a Deo fieri, vt docent *Belarmin. tom. 1. lib. 4. de notis Eccl. vel fides recipientium, Marc. cap. fin. Signa autem eos, qui crediderint, Matth. 17. Propter incredulitatem vestram*

¶ Neque obstat Christianissimos Reges Francorum (licet aliquando peccatores) hoc donum obtinuisse, quia nullus adhuc eorum aperte hæresi professus est, peccata autem actualia, gratiæ beneficium non impediunt, *Valent. in D. Thom. 2. 2. ques. 172. Suarez in p. 3.*

54 9. 14. tom. 2. Perez in *Laurea Salmant.* certā.
 1. dub. 2. cap. 1. & certam. 4. cap. 3. † Neq; obli-
 tat prædictam virtutem tactu, & verbis exer-
 cere tangendo, & dicendo, *Rex tetigit, Deus*
te sanat, quia vt de gratijs gratis datis testa-
 tur D. Thom. 2. 2. q. 178. arti. 1. *Deus vtitur*
ad miracula instrumentaliter, vel interiori
motu hominis, vel eius locutione, vel etiam ali-
 55 *quo exteriori actu, seu etiam aliquo contactu*
corporali, corporis etiam mortui. † Et ita nihil
 repugnat gratuito Dei munere, quibusdam
 hominibus, imo etiam certis familiarum viris
 concedi gratiā, quæ suos prestat effectus, ope-
 rante Deo talium hominum interueniente ser-
 mone, tactu, aspectu, halitu, &c. vt probant
Ioan. Azor tom. 1. instit. moral. capit. 25. q. 2.
Sane ex lib. 2. Decalog. cap. 40. n. 47. allegans
profe del Rium num. 49. Valle de Moura d. ca.
8. num. 11. † Vnde Salutatores, qui verbis, be-
 nedictionibus, orationibus, tactu, afflatu, vel
 similibus curant, non sunt impediendi, si non
 constat contrauenire aliquo ex his, quæ hic,
 & in præcedentibus capitibus tradidimus,
 nam licet alias sint moribus perditissimi, hæc
 gratiam à Deo possunt obtinere, D. Thom. 1.
 2. q. 111. arti. 1. & 2. 2. q. 176. arti. 1. & q. 177.
 arti. 1. & q. 178. arti. 2. & p. 3. q. 7. arti. 7. Azor
dict. cap. 25. Nauarr. in Manual. cap. 11. nu-
mer. 36.

CAP. XXV. De Magia ad bo- num finem, & an liceat male- ficium maleficio tollere.

SUMMARIVM.

1. Maleficium ope Medicorum nequit ad iu-
bati.
2. Maleficium altero maleficio esse tolen-
dum.
3. 4. Maleficium ad bonum finem licitum re-
putatur iure civili.
5. Aegritudines ex maleficio, vel causa natura-
li a demone curari possunt.
6. Incantationum mercedē dignam censet Vl-
pianus.
7. Incantationum varia curationes.
8. Carmine sanguis sistitur.
9. 10. Curationem morbi tripliciter demon-
præstat.
11. Rerum naturalium virtutes demon quam
exacite norit.
12. Demones non semper sanare possunt, qua
nocuerunt.

13. Demones non possunt membrum mutilum
reparare, &c.
14. Damna illata à demone superiore non pos-
sunt inferiores reparare.
15. Demones alij sunt superiores.
16. Superiores demones possunt inferiores im-
pedire ne noceant.
17. Maleficia omnia tam boni, quam mali fi-
nis prohibita sunt.
18. Demones inuocantur ad omnia maleficia,
boni, & mali finis.
19. Maleficus nullo modo potest licite vti ar-
te sua, etiam ad bonum finem.
20. Salutem demones non semper conferre va-
lent.
21. Ochozias Magica præsidia quærens pro sa-
lute obtinenda, morte multatus fuit.
22. Maleficia pro morbis pellendis prohiben-
tur.
23. Maleficia pro rebus Ecclesia inueniendis
prohibentur.
24. Maleficia pro thesauro inueniendo probi-
bentur.
25. Recurrendum est ad Deum quando alia nō
supeditant præsidia.
26. Leges civiles ob causam publicam peccata
tolerant.
27. Peccata tollerant leges civiles ob publicam
utilitatem.
28. Pacta cum demone ad bonum finem dam-
nantur.
29. Salutem ex inimicis nostris non extenditur
ad pacta cum demone.
30. Paracelsi aphorismus in morborum cura-
tione a demone, hæreticus.
31. Amicitia cum demone nullo modo licita
est.
32. Maleficium altero maleficio tolendum nul-
lo modo licitum est.
33. Remigij sententia de malefico cogendo dam-
natur.
34. Qui cogit iniusticiis cooperatur malitia.
35. Consensum præbere in peccato alterius li-
citum non est.
36. Malefico parato non licet petere, vt male-
ficio maleficium tollat.
37. Maleficus non potest induci, vt per aliquē
modum tollat maleficium.
38. Maleficus non potest licite maleficia inue-
nire.
39. Meretricem paratam inducens peccat mor-
taliter.
40. Peccat qui orat paratum, vt qui cogit ini-
ustum.
41. 42. Iudices pecant maleficos cogentes, vt
soluant maleficia.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

43. Licitum non est à malefico petere, ut per al-
terum maleficium tollat maleficium.

44. Curati à maleficis in grauiores morbos in-
cidunt.

45. 46. Maleficijs salus non debet comparari.

47. 48. Mors potius subeunda est, quam vitali-
gaturis redimenda.

49. 50. 51. 52. Signum positum ad maleficium
licitum est tollere.

53. Signa pacti cum demone licitū est destrue-
re, ut eius opus ceset.

54. Signa destruere, (quibus demon constituit
malum continuare) est meritorium.

55. Maleficus quamuis inducatur in amotio-
ne signi, quando non est prohibitum.

MALEFICIUM quia ope Me-
dicorum nequit adiuuari, ut
docent Pontifices in cap. ex li-
teris de frigid. & malefic. capit.
nec mirum 25. q. 5. Grilland. de
Sortileg. quest. 2. nu. 2. & 3. Co-
dronch. de morb. venefic. capit. 11. 12. & 13.
Casalpin. de inuestig. demon. ex c. 22. & seqq.
† Altero maleficio esse tolendum expresse do-
cent, Albert. Magnus in Luc. capit. 9. Guilb.
Parisiens. in Summ. de vniuers. Grilland. de
Sortileg. q. 2. nu. 3. & 4. Petr. Aerodius libr. 8.
rerum iudic. tit. 7. cap. 6. Petr. Binsfeld. in cō-
fess. malef. p. 1. dub. 3. † Quia maleficium ob
bonum fidem licitum statuerunt Imperatores
in l. eorum C. de malefic. & mathem. Nullius
vero criminationibus implicanda sunt remedia
humanis quesita corporibus, aut in agrestibus
locis innocenter adhibita suffragia. † Et Re-
ges nostri maleficis huiusmodi nō solum impu-
nitos reliquerūt, sed prēmio dignos statuerūt
in l. 3. tit. 23. part. 7. Pero los q̄ ficiere encanta-
mientos con intenció buena, assi como de sacar de
monios de los cuerpos de los omes, o para desli-
gar los q̄ fuerē marido de muger, o para desatar
nube, que echa granizo, porque no corrompa
los frutos, o para matar langosta, o pulgon, que
daña el pan, o para otra razon proueyosa se-
mejante destas, non debe auer pena, antes deci-
mos, que deue recibir galardón por ello, &c.
† Non enim dubium est ægritudines tam
ex maleficio, quam à causa naturali proueniē-
tes curari posse ope demonia, nam morbos
incantationibus mederi nemo est, qui ignoret
Plin. lib. 28. capit. 2. Coel. Aurelian. lib. Chro-
nic. cap. 1. Andr. Casalpin. lib. de inuestig. da-
mon. capit. 22. Trallianus libr. 9. capit. 4. Ioan.
Azor tom. 1. Infit. lib. 9. cap. 26. † Ad leuan-
dum enim dolorem capitis incantationem
prodesse testatur Plato libr. 4. de Repub. qua

propter mercedem incantatori deberi cense-
t Vlpian. libr. de varijs ex extrahord. cognit.
Qui incantarunt, qui imprecati sunt, qui exor-
zizant, de eorum mercede ius esset dicendum.

† Hadrianus Imperator aquam omnem
inter cutem incantationibus eduxit, can-
crum incantationibus mortificatur, lumbrici
interimuntur, accessio Epileptica sistitur,
magicis nominibus in aure prolatis dentium
dolores mitigantur, strumæ imprecationibus
sanantur, ut auctor est Aetius medicus libr. 8.
cap. 5. nam ut ait Horat. lib. 2. epist. 1.

Avertit morbos, metuenda pericula pellit.
Antolici filij sanguinem à vulnere manentem
carmine sistebat, ut canit Homer. Odyss. 19. Et
sanguinis fluxus ex Orondate carminibus,
seu incantationibus immobilis reddebatur,
ut testatur Heliodor. in Histor. Æthiop. lib. 9.
vnde Q. Serenus.

Hæc simul incantans sibi debere cruorem.

¶ Quod diabolus præstat tribus modis,
scilicet ex parte morbi, vel sanationis, vel sa-
nitatis, ut docet Petr. Gregor. Tolosan. par. 3.
Syntag. Iur. vniuers. lib. 34. capit. 17. ex num. 2.
† Pr mo quando nō vere talis est morbus, qua-
lis apparet, sed arte diabolica immittitur si-
milis. Secundo si demon sibi curar referri,
quod per Deum, aut Angelos, aut Sanctos fit,
quandoque etiam miracula Christi sibi curat
adscriui. Tertio quando sanitas non vere
sequitur, sed vel ex parte solum subleuatur
zger, vel videtur etiam plene sanatus, ut tra-
dit Ioan. Malderus de virtut. Theolog. tract.
20. capit. 8. dub. 8. † Nam cum diabolus non
possit quosuis morbos sanare, sic aliquando
arte vtitur, quia eius potestatem excedunt,
nisi qui virtute naturalium agentium applica-
torum sanari possunt, exacte enim eiusmodi
vires nouit, primo proprij sensus acrimonia,
deinde longo vsu, & experientia, aut per bo-
nos Angelos, qui ex Dei reuelatione sciunt
quædam hæc pertinentia, ut docet D. August.
lib. 2. de Genes. cap. 17. Sim. Maiol. dier. can-
cul. tom. 2. colloq. 3. † Neque omnia damna,
quæ ipsæ intulerit sanare potest, nec quosuis
morbos, aut vulnera dum huiusmodi partes
iam labefactæ, & destructæ sunt, quia tem-
poris de cursu harmonia partium læsarū om-
nino perierit, nam de priuatione ad habitum,
non datur possibilis regressus, ut docet Arist.
lib. 5. Physicor. & lib. 2. de Generat. † Sic
enim non potest mortuum ad vitam reuoca-
re, nec membrum mutilatum, neque oculis or-
batum, neque cæcum à natiuitate sanare, nam
ut ait Christus Dominus per D. Ioan. cap. 10.
Hæc non sunt verba demonium habentis, quia

14 non potest demon eorum oculos aperire. † Neque possunt dzmenes, quando damnum immediate infertur à dæmone superiore, illum expellere, licet è contra per superiores bene expellantur inferiores, vt de Appolonio Thyaneo, & Philostrato similibus natis paredros narrat Euseb. in libr. 8. contra Phylast. † Nam licet in regno tenebrarum nullus ordo, sed seipitern⁹ horror inhabitet, de fide est dæmones alij alios esse superiores, nā de eorum principe testatur Iob, c. 40. *Ipsè est rex super omnes filios superbia* Match. capit. 12. *In Belzeub principe demoniorum.* Apostol. ad Ephes. 6. *Principes, & potestates.* † Sic dæmones superiores cum quibus Magi societatem ineunt, possunt inferiores impedire, ne noceant, vel illos expellere, vt docent Cassian collo. 8. capi. 14. D. August. in qq. libr. 83. q. 79. D. Thom. p. 3. q. 43. art. 2. Dionys. Carthus. in Luc. 11. Fra. Victor. in relect. de Magia, Perera lib. 1. ca. 5. Angles Senten. 2. par. 1. dist. 11. quest. 2. Suarez de Angel. lib. 1. cap. 14. nu. 18. & lib. 8. ca. fin. ex num. 2.

17 ¶ Præterea omnia maleficia tam boni, quam mali finis prohibita sunt Iure diuino, Levit. cap. 19. *Non declines ad Magos, neque ab Ariolis aliquid sciscitemini, ne polluiamini per eos, & poena mortis multata* Levit. capit. 20. *Anima, quæ declinauerit ad Magos, & Ariolos, & fornicata fuerint cum eis, ponam faciem meam contra eam, & interficiam illam in medio populi sui.* † Neque excusari possunt, quod ad bonum faciant finem, quia vt ait Apostol. ad Rom. cap. 3. *Non licet malum facere, vt inde sequatur bonum.* † Et cum ad omnia maleficia tam boni, quam mali finis dæmon inuocetur, vt probat D. Thom. in Sent. 4. dist. 34. q. 1. art. 3. Cuius cominertium nobis interdictum est, Genes. capit. 3. *Inimicitias ponam inter te, & mulierem.* Apost. Corinth. 1. ca. 10. *Nolo vos socios fieri demoniorum.* † Omne maleficium etiam ad bonum finem prohibitum est, quia nullo modo licitè potest Magus vti arte sua ad maleficium tollendum, quin dæmon inuocetur expræse, vel tacite vt docent Mart. de Artes. tract. de supersti. n. 70. & 71. Ioan. Nider. in præceptor. cap. 10. Nauarr. in Manual. cap. 11. n. 19. Marta de iurisdic. p. 2. cap. 12. ex n. 14. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 18. ex n. 1. Sanchez de Matrim. lib. 7. disp. 65. nu. 7. & tom. 1. Decalog. lib. 2. cap. 41. nu. 5. Lessius lib. 2. cap. 44. dub. 6. num. 25. Sayrus in Clau Regia lib. 3. cap. 6. num. 26. Bonacin. in præcepta Decalog. disp. 3. q. 5. pun. 5. † Neque semper salutem conferre vallet ex naturali malitia, quia vt ait D. Chrysost. relatus à Maiol.

d. colloq. 3. *Medicinam a demonibus expetis? Quæ abirent in porcos, Christi permisso, in mare precipitarunt, & hominum corporibus parcant? eiecerunt ex paradiso, honore celesti orbarunt, & corpus curabunt? &c.* vnde illud.

Nulla fides unquā tamē est adhibēda Magis, Et temere infandū hanc nemo requirat opem.

¶ Vnde pro salute obtinenda Rex Ochozias, qui Magica quæsiuit præsidia, morte fuit multatus, Reg. 4. ca. 1. *Nunquid non est Deus in Israel, vt eatis ad consulendum Beelzebub Daum Acharontis? quā ob reum hæc dicit Dominus, delectos super quā ascendisti, nō descēdes, sed morte morieris.* † Et pro morbis pellēdis, & tempestatibus arcendis maleficia exercentes Iure Canonico excommunicantur, & nō licet 22 23 24 25 26
26. q. 5. c. admonēti, c. nō obseruetis 26. q. 7. † Et pro rebus Ecclesiasticis inueniēdis Sortilegia etiam sine sacrificij, & dæmonum inuocatione sunt illicita, & grauissima peccata, capit. 2. de Sortilegijs, Barbat. cons. 55. lib. 1. Hip. Riminal. cons. 414. ex n. 19. Thom. Sanchez lib. 2. Decalog. cap. 38. num. 36. Iacob. de Graffis lib. 2. decis. cap. 3. num. 15. † Et legibus etiam civilibus pro thesauro inueniēdo incantationes damnantur in l. unica C. de Thesaur. lib. 10. & Leonis Caesaris constit. 65. vt refert Petr. Greg. Tholosan. lib. 34. Syntag. Iuris Vniuers. cap. 18. Farina. de barci. q. 181. §. 1. n. 11. † Nam licet nulla supeditet remedia, melius est vitam, aut bona amittere, quam dæmonis opere redimere, aut recurrere ad Deum, ex consilio Iosaphat. Paralip. 2. cap. 20. *Cum ignoramus, quid agere debeamus, hoc solam habemus refugium, vt oculos nostros dirigamus ad te Domine.*

¶ Neque obstat leges primo aductæ, nam leges civiles permittunt maleficia ad bonum finem, quia propter publicam utilitatem peccata particularia tolerare consueverunt, vt tradunt Bart. & Salic. in d. l. eorum C. de malefici. & mathem. Gregor. in d. l. fin. tit. 23. part. 7. Azuod. in §. n. 13. tit. 1 lib. 3. Recopilatio. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 19. nu. 14. Petr. Binsfeld. in l. eorum C. de malefic. & Math. q. 5. comel. 1. † Nisi velis legislatores in præfata leges ex sui sæculi ignorantia manifeste creasse, quia maleficia ad bonum finem licita existimarunt, nam cum in omnibus pactum intercedat, quod grauissimum est peccatum, Principes dispensando illum licitum facere non possunt, vt dixi in Epitome de Magia lib. 2. cap. 50. n. 29. & 30. & me refert tenet Eman. de la Cerda lib. de ospo de Milan p. 2. cap. 1. fol. 80. † Pacta enim cum dæmone exercere, etiam

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

etiam ad bonum finem omni iure damnantur, vt tradunt *Mart. de Arles ubi sup. d. num. 70. Bapt. Codroneb. lib. 4. de morb. venefic. cap. 2. Mart. del Riolib. 6. Magic. Sanch. tom. 1. Decalog. lib. 2. cap. 42. Maiol. tom. 1. colloq. 3.*

39 ¶ Cuius erroris causa originem habere videtur ex illo Magico Paracelsi aphorismo lib. de morb. caduc. & lib. de coelest. medic. *Nihil refert an Deus, an Angelus, an diabolus agro ferant opem, modo morbus curetur: abutens illud D. Luc. capit. 1. Salutem ex inimicis nostris, & de manu eorum, qui oderunt nos.* vnde in Prouerbiu eualit *Hagase el milagro, i bagalo el diablo.* † Quare hoc aphorismum, vt hæreticum damnaui lib. 2. cap. 30. nu. 3. & me referens sequitur *Eman. de la Cerdá lib. de os pos de milan p. 2. cap. 1. fol. 82. Mart. del Riolib. 6. cap. 2. sect. 1. q. 1.* † Nam nullo casu, etiam ad bonum finem, licita est cum demone amicitia, aut eius opem exposcere, vel imperare, vt faciat, vel facere desinat, vt probant, *Mart. de Arles d. n. 70. & 71. Pegna ad Eymeric. p. 2. q. 43. Marta de iurisdici. p. 2. cap. 12. ex nu. 14. Sim. Maiol. d. colloq. 3. Pet. Greg. Tolosan. pa. 3. Syntag. Iur. vniuers. lib. 34. cap. 18. ex num. 1.* † Ideo nullo modo licitum est maleficiu ex altero maleficio tollere, *D. Thom. 2. 2. q. 95. artic. 1. & q. 96. art. 2. & opusc. 25. capi. fin. & Sentent. 4. dist. 34. q. 1. art. 3. Alb. Magnus in Luc. c. 9. Binsfeld. in cõfess. malefic. p. 1. dub. 3. & in l. eorum C. de malef. & Mathematic. q. 5. Mart. del Riolib. 2. Magic. q. 4. Suarez de Relig. tom. 1. lib. 2. c. 8. num. 16. & tom. 2. lib. 4. cap. 2. num. 8. Sanchez lib. 7. de mati. disp. 95. ex n. 1. & tom. 1. Decalog. lib. 2. capit. 38. num. 16. Sprenger. in Mall. p. 2. q. 2. & p. 3. q. 16.*

33 ¶ Neque audiendus est *Remigius lib. 3. demonol. cap. 3.* dum ait *Precario non licere a maleficis impetrare, sed licere vi, & verberibus eam extorquere.* † Nam qui cogit inuitum iniuriam facit, & simul cooperatur cum eo, quia eius assentit malitiz, quod semper est illicitu, vt docet. *D. Thom. tractat. de malo 13. ques. 4.*

35 † Quia nulli modo licet præbere consensum in peccatum alterius secundum *Apostol. ad Roman. cap. 1.* † Neque minus errat *Petr. Aureolus in Sent. 2. dist. 34. q. 2.* dum asserit, *Licere a malefico parato petere, vt maleficio maleficio tollat.* † Quia haut dubie potest maleficus induci, vt per aliquem modum licitum tollat maleficio *Toledo in Summ. lib. 4. cap. 16. Sánchez d. lib. 7. disp. 96. nu. 7. & 19. Sprenger. in Mall. p. 3. q. 16. Castro de infla hæretic. p. mit. lib. 1. cap. 1. Maiol. d. colloq. 3.* † Quia propter quinquennialis pœnitentia indicitur Christia-

nis, qui maleficos, aut sortilegos introducunt in domum suam, vt malum foras mittant, aut maleficia inueniant in capit. qui diuinationes, capit. non licet Christianis 26. ques. 5.

¶ Quare errat *Nider. in Formicar. capit. 3.* dum lecutus opinionem *Maleoli*, ponit exemplum de meretrice, nam licet sit parata peccare, tunc non faceret, nisi inducta, vt tradit *Suarez lib. 2. de Relig. capit. 18. ex nu. 2.* † Quia vt est actus per se malus, nemo cum vnquam licite facit, sic neque ad eum licite poterit induci, vt tradit *Angelicus Doctor D. Thom. 2. 2. q. 78. artic. 4. Solo de Iustis. lib. 6. q. 1. art. 5. Turrecrem. in cap. monas se. 22. q. 2.* † Vnde manifestum est, non minus peccare, qui orat paratum, quam qui cogit inuitum, vt maleficio tollat, vt eleganter docuerunt *D. Thom. d. qu. 78. arti. 4. Auulens. in Matth. cap. 19. q. 90. Castro d. lib. 1. cap. 15. Binsfeld. in d. l. eorum q. 5. concl. 3.* † Et ita teneo grauissime peccare iudices, qui maleficas cogunt benedictione quadam maleficia soluere, quia nihil aliud est, quam pacto cum demone consentire, vt tradit *Raph. dela Torre tom. 2. de vitijs opposit. Relig. q. 95. art. 4. disp. 2.* † Quemadmodum de curatione illa Iurisconsulti tradit *Grilland. de sortileg. q. 8. num. 16.* vetula apud *Godelman. lib. 1. de Lamijs cap. 8.* & aliorum apud *Mart. del Riolib. 3. Magic. p. 2. q. 4. sect. 9.* † Quia nullomodo licitum est a malefico petere, vt per alterum maleficio tollat maleficio, *Turrecremat. in cap. fin. 33. q. 1. art. 3. n. 3. Nauarr. in Man. cap. 11. n. 29. Couarrub. in c. quamuis pactum p. 1. §. 1. n. 10. Battez 2. 2. q. 78. art. 4. dub. 2. Toledo in Summ. lib. 4. cap. 16. num. 9. Henrriq. lib. 5. de pœnit. cap. 6. & lib. 12. de Matrim. cap. 8. Man. Roarig. tom. 1. edit. 2. cap. 7. concl. 11. num. 11. & cap. 235. num. 3. concl. 3. Lud. Lopez. p. 2. Instr. cap. 52. Gregor. Sayrus in Claus Regia lib. 4. capit. 6. num. 26.*

¶ Maleficiati tamen curati per alterum maleficio postea in dolores gratissimos, & sæpe morbos seueriores incidunt, & vt plurimū vitæ exitum pessimum sortiuntur, vt tradunt *Laur. Annan. lib. 4. de natura demon. Grillā. de Sortileg. q. 3. Vival. de virtut. contrit. §. qui cumq; fol. 50. Lessius lib. 2. de Iust. capit. 44. dub. 3. n. 20. Mart. del Riolib. 1. Magic. cap. 3. q. 4. Sanchez lib. 2. Decalog. capi. 41. num. 2. Valle de Moura tractat. de incantat. opus. 1. sect. 2. cap. 5. num. 24.* † Nam maleficis salus, antequid boni generi humano non comparatur cap. ad monas 26. q. 7. *Neuerint Magicas artes, incantationesq; quibuslibet in firmisatibus*

47 *hominum nihil remedium posse conferre. † Nam*
ut ait D. August. lib. de Ciuit. Dei, relat. inc.
qui sine saluatore 26. q. 2. Qui sine Saluatore
salutem vult habere, & sine vera sapientia as-
timat prudentem se fieri posse, non sanus, sed a-
ger, non prudens, sed stultus in agitudine as-
sidua laborauit, & in cecitatis noxia stultus,
 48 *& demens permanebit. † Et quamuis aliquando*
incitationibus salus possit adferri, debemus
eam potius renunciare, quā æterna subire pe-
ricula, nam ut ait D. Chrysost. ad Colosens.
 49 *homil. 8. Cicius mors homini Christiano subeti-*
da, quam vita ligaturis redimenda. † Nam
ex diuino Oraculo Matth. Qui amat animam
suam plusquam Deo, perdit illam, ut sic recte
Iacob. Grandens.

Siqua valetudine fato grassatur sinistro
Corpora curari nescia tristis agam
Nulla fides unquā tamē est adhibenda Magis
Et temere infandū hāc nemo requirat opē.

50 ¶ *Quando autem maleficium ex signo ali-*
quo pendet, & tolli potest absque nouo pacto,
licitum est eum auferre, ut de illo, qui concio-
nare non potuit in hæc verba refert Cardina-
lis Belarmin. in publ. prelect. Cum vellet con-
cionare, loqui non potuit, accidit id secundo, &
tartio, videns id non esse rem naturalem, in con-
cione tantum sibi vocem præcludi, votum vouit
sanctæ Agnæ, quæ erat loci patrona, inuenitq;
signa in suggestu, capillos inter se ligatos, & si-
milis, comburit ergo illa, & vox illi restitui-
tur. † Similia de vidua, & presbytero signa ma-
 51 *leficij concremantibus narrat Codronch. de-*
morb. venesc. libr. 1. de capillorum glomo, &
 52 *alijs combustis, quæ erant in sera clausa in pu-*
teum immissa, refert Mart. del Rio libr. 6. ca.
2. sect. 1. q. 2. † De comite ollam maleficij amo-
bente scribit Sprenger. in Mall. p. 2. q. 1. c. 1.
de bufone oculis confutis in camara inuento,
quo cremato salus ægro restituta fuit, tradit
And. Casalpini. de inuestigat. demon. capi. 12.
 53 *† De serpente sub limine effossa, Delrinus libr.*
3. cap. 2. de nodi dissolutione Ronsens in Me-
dic. venat. cap. 50. de alijs plura Maiol. tom. 2.
colloq. 3. Sayrus in elauis Reg. d. c. 6. n. 27.

54 ¶ *Quæ quidem signa, & alia huiusmodi,*
quibus maleficus constituit, vel pactus est cū
dæmone, ut donec illa appensa sint, vel tali
loco sepulta malum inferat, licitum est ea au-
ferre, ut opera diaboli destruantur, & homini-
bus nocere definat, ut docent Gabri. Sent. 4.
dist. 34. q. 1. Caietan. in opuscul. tom. 2. tract.
12. de malef. Angles in flor. q. de arte Magic.
Castro lib. 1. de iusta heret. puni. cap. 15 Hier.
Mengus in stig. cap. 17. & lib. 3. Compēd. cap.
5. & aduersus malig. spir. cap. 5. Pei. Binsfeld.

in l. eorum C. de malef. & Mathe. q. 5. Mart.
del Rio lib. 6. Mag. cap. 2. sect. 1. q. 3. Rapp.
de la Torre tom. 2. de vitijs oppos. Religion. q.
95. art. 4. dispus. 3. Lessius lib. 2. de iust. ca. 44.
dub. 6. ex num. 36. Sayrus ubi prox. d. cap. 6.
n. 27. Grassi in decis. aur. cap. de malef. Thom.
Sanchez de Matrim. tom. 2. libr. 7. disp. 96. ex
num. 3. & tom. 1. Decalog. lib. 2. cap. 41. num.
19. Suarez de Relig. lib. 2. capit. 17. ex num. 9.
 55 *† Quod non solum licitum, sed etiam merito*
riū pluribus prosecutus sum in Epit. de Ma-
gia lib. 2. cap. 52. ex num. 43. nam ut ait Sco-
tus Sent. 4. dist. 34. Ex quo patet quod trufa-
tua sit illa questio, an liceat tollere maleficium
intentione curandi maleficatum? non enim so-
lum licet, sed est meritorium destruere opera
diaboli, nec in hoc est aliqua infidelitas, quia
destruens non adquefcit operibus malignis.
 56 *† Etiam si ad id maleficus inducatur, nam ut*
ait Caietan. d. tract. 12. Nec est opus malefici
ut maleficus est, sed hominis scientis impedi-
mentum proximo sui, quia nulla hic interuenit in-
uocatio demonis, sed sola dissolutio signi, quo du-
rante diabolus statuerat malū alterius cōtinua-
re. vnde cōcludit Soto. d. dist. 34. q. 1. art. 3.
nos posse maleficum cogere, & ob eo pecunia ex-
torquere, ut ligaturas, quas habet suspensas, aut
alicubi asserbatas, illuc dimoueat, quia illud fa-
cere virtutis est, & quicumque sciret ubi sunt
posset inde eas subtrahere.

CAP. XXVI. De Magia re- rum naturalium aduersus ma- leficia.

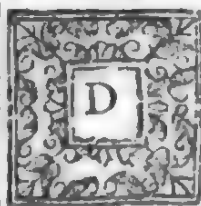
SUMMARIVM.

1. *Dæmones pati non possunt à virtute rerum naturalium.*
2. *Dæmones sunt Angelicæ nature.*
3. *Angeli, qui se subdiderunt malitiæ facti sunt dæmones.*
4. *Dæmones non habent corpus unde impressio- nes rerum naturalium recipiant.*
5. *Remedia naturalia contra maleficia inuti- lia, vel superstitiosa.*
6. *Res naturales in dæmones adferuntur ut signa.*
7. *Res naturales, quæ deseruiunt ad signa pacti possunt in dæmones agere.*
8. *Dæmones alicuiusmodi signis quatenus exhiben- tur pro diuino honore.*
9. *Rebus naturalibus vsitur dæmon, ut melius fallat.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

10. *Damones non minus quam lapides rebus naturalibus moveri possunt.*
11. *Damones putare à corporibus rebus pati, est error.*
12. *Radix Salomonis ad extrahendum demonem superstitiosa.*
13. *Damon inferior per superiorem cogitur locum differere.*
14. *Radix illa habebat virtutem ex pacto cum damone superiore.*
15. *Iudaei per res naturales Magiam suam exercebant.*
16. *Remedia naturalia contra Maleficia superstitiosa.*
17. *Crux non habet virtutem physicam ad conferendam extrahordine salutem.*
18. *Nomen IESU, & Euangelium in damones virtutem habent divinam.*
19. *Euangelium, vel nomen Dei applicatum annuletis non operatur virtute divina.*
20. *Diabolus cupit sacris nominibus honorari.*
21. 22. 23. *Naturales res in antidotis ad maleficia, quae ex pacto operare solent.*
24. *Ritus in applicatione rei naturalis, eam suspectam reddit.*
25. *Magia per sepe salutaris Medicina incrementum accepit.*
26. *Damones quando corporis passionibus se immiscunt contrariis casibus moveri solent.*
27. 28. 29. *Saul melancholia à damone vexatus musica lenius haberi contingit.*
30. *Melancholicus succus quare aptior sit ad demonem recipiendum.*
31. *Vexati ab spiritu immundo se ipsi concidunt.*
32. *Mania possessi similes sunt demoniacis.*
33. *Epilepsia à damone vexabatur puer.*
34. *Res naturales pellendo praeos humores possunt indirecto pellere demonem.*
35. *Fumus iecoris piscis, quo pacto Asmodeum fugavit.*
36. *Daniel ex pice, adipe, & pilos, quo pacto draconem (in quo demon residebat) dirupit.*
37. *Res naturales elebantur à Deo, ut agant in spiritualia.*
38. *Res medicinales, quomodo possint morbos à damone illatos mederi.*
39. *Res medicinales à damone ostensa, licite sunt extra pactum.*
40. *Res medicinales, quam plures revelata à damone remissae.*
41. *Damones utentes rebus naturalibus, ex contrariis possunt impediri.*
42. 43. 44. 45. 46. *Res naturales, quae in maleficia agere possunt.*

47. *Venenae, quia frigida sunt, possunt medicamentis calidis iuari.*
48. *Suffumigationes, quae iuvant contra maleficia.*
49. *Balnea quae prodesse possunt adversus maleficia.*
50. *Vomitiva prodesse solent ad maleficia.*
51. *Ablutio manuum ad maleficia superstitiosa.*
52. *Damones, quia pessimis humoribus resedere solent, rebus contrariis expelli possunt.*
53. *Atravilis, & melancholia ad damonis infestationes deservit.*
54. *Demoniacus sanatus est atravili purgatus.*
55. *Saul Lamenta curatus humore pessimo delinito.*
56. *Damones sunt, qui nesciam non possunt se tenere.*
57. *Damones fugantur naturalibus rebus ex quada hypothesis.*
58. *Ruta agrestis quare damones fugat.*
59. *Adamans quare demonem pellat.*
60. *Sulphur quare demonem eiciat.*
61. *Damones fugantur moraliter rebus naturalibus.*
62. *Damones cum sint intollerantis iniuria malum fugere, quam eam pati.*
63. *Exorcisma quare permittant nonnullas res naturales portare demoniacos.*
64. *Lotium quare ad maleficium conducat.*
65. *Suffitus cornium, stercorisque capami, quare iubet ad maleficia tolenda.*
66. *Vibratione aeris quare damones fugentur.*
67. *Campanarum sonitus ad demonem arcendum quare iuvat.*
68. *Corpora assumpta campana sonitu dissipantur.*
69. *Baptismus campanarum afferentes reselluntur.*
70. *Campana benedicuntur, ut aliae res Ecclesiasticae.*
71. *Campana sonitus contra tempestates.*
72. *Aris sonitu damones quare arceantur.*
73. *Gladij vibratione damones quare fugentur.*

DAMONES, cum sint substantiae spiritualis à materia separatae, eorum potestas altior, & fortior est omni re corporali, ita ut nequaquam pati possint à virtute rerum corporalium, ut apparent, accedant, fugiant, aliquid faciant, vel facere desinant, ut tradunt DD. in cap. firmiter de Summa Trinit. D. Thom. p. 1. q. 110. art. 3. & lib. 3. contra Gent. cap. 103. Avulens.

in Numer. 21. q. 20. & Reg. 1. cap. 16. q. 40. cū
 seqq. Azor p. 1. Instit. lib. 9. cap. 26. q. 2. Petr.
 Thyreus de demoniac. cap. 48. Nauarr. in Ma-
 nual. cap. 11. nu. 38. Mart. del Rio lib. Magic.
 q. 30. sect. 1. & lib. 6. cap. 2. q. 3. sect. 2. Suarez
 tom. 3. p. 3. disp. 15. sect. 4. Sanchez lib. 2. Deca-
 log. cap. 42. nu. 10. Serarius in Tob. 3. q. 4. &
 5. Simanc. de Cathol. instit. tit. 30. num. 17. &
 titul. 63. num. 32. Petr. Binsfeld. in confess. ma-
 lef. dub. 3. conclus. 11. Victoria in Relecl. de
 Mag. num. 28. Franc. Picus lib. 7. Prenot.
 Maiol. tom. 2. Canicul. colloq. 3. Pineda lib. 3.
 de reb. Salomon. capit. 29. num. 6. Rapb. de la
 Torre tom. 2. de vitis oppos. Relig. quest. 90.
 art. 2. disp. 9. n. 7. Perera lib. 3. Mag. capit. 3.

2 † Sunt enim demones Angelicæ substantiæ,
 natura sua splendidissimi, quia naturalia eis
 lapsu inmutata non sunt, vt tradit Dionys. li-
 bro de Ecclesiasticis. cap. 4. nam vt ait D. Au-
 gust. lib. 12. Ciuit. Dei cap. 1. Angelorum bo-
 norum, & malorum inter se contrarios appe-
 titus, non naturis, principisq. diuersis cum
 Deus omnium substantiarum bonus auctor,
 3 & conditor utrosque creauit. † Subdiderunt,
 tamen malitiæ per se malam apprehensio-
 nem intellectus, ex quo ab æthereâ sede sunt de-
 iccti, & ex Angelis facti demones, substantia
 naturali manente, vt contra Manicheos, &
 alio, qui demones natura sua esse malos ogga-
 niunt accurate defendunt D. August. lib. 11.
 Ciuit. Dei cap. 13. & lib. 12. Genes. ad lit. cap.
 20. Concil. Bracharenf. I. can. 6. Lateranens.
 sub Innocent. in cap. firmiter de summ. Trinit.
 Carthaginens. III. cap. 1. Damascen. lib. 2. de
 fide capit. 4. Angelicus D. Thom. lib. 4. contra
 4 Gens. cap. 107. † Et ita cum sint natura sua
 omnibus rebus naturalibus superiores ab eis
 pati non possunt, quia non habent corpora in
 quibus impressiones naturales recipiant, cum
 omnipotentia circa obiectum operetur, vt
 docet Raym. Lullus de quinta assensia lib.
 secundo.

5 ¶ Vnde remedia omnia naturalia contra
 maleficia, vel sunt inutilia, vel superstitiosa,
 vt docent D. Thom. 2. 2. q. 96. art. 2. & contra
 Gens. 4. capit. 104. & 105. Vulpin. de superstit.
 cap. penult. Nauarr. in Manual. cap. 11. &
 25. Sprenger. in Mall. part. 1. quest. 8. & par.
 2. quest. 6. Sanchez tom. 2. de Matrim. disp. 95.
 ex num. 2. ad 6. Simon. Maiol. tom. 2. Canicul.
 colloq. 3. † Nā cum res istæ non adhibeantur,
 6 vt causæ, quia nulla virtus ad eum effectū ope-
 randum illis inest, ergo adhibentur vt sig-
 na, non diuina, quippe non sunt Sacramenta,
 nec Sacramentalia, ergo, vt signa pacti laten-
 tis cum demone initi, vt docet D. Thom. p. 1.

quest. 115. art. 5. Mart. de Arles de superstit.
 num. 68. † Nam etsi demones rebus natu-
 ralibus non astringantur, quando aducuntur
 in pacti signum, deseruiunt tanquam thesauri
 militares, quibus ex condito concurrunt,
 non vi rerum naturalium, neque pacti, quia
 in eius potestate est præstare, aut fallere, sed
 quatenus vult stare conuentis, & sic ait Por-
 phyr. demones alliciuntur per varia genera
 lapidum, barbarum, lignorum, animalium,
 carminum, rituum. † Quia cum in perni-
 ciam nostram sint paratissimi, signo dato vo-
 lunt adesse, vt miseros fallant, & alios in er-
 rorem aducant, eisq. irrideant, dum verita-
 tem à patre mendacis, salutem ab homicida
 exquirunt, & persecutorem, vt Deum bene-
 factoremque colunt, quia talibus rebus se
 colli putant, & ita alliciuntur, vt ait D. August.
 lib. 21. Ciuit. Dei cap. 6. Non vt animalia
 cinis, sed tanquam spiritus signis in quantum
 ei exhibentur in signum diuini honoris, cuius
 ipse cupidus est. † Vel volunt addi res natura-
 les, vt nequitia ipsorum occultetur, vel vt me-
 lius simplices fallat, & alios ad eorum vsum
 inuitetur, nam vt ait Maiol. d. colloq. 3. Dia-
 bolus enim non mediante illarum barbarum
 usu, atque applicatione, sed aliunde per incan-
 tationes sanationes illas procurat. † Nam dz-
 mones non minus quam lapides rebus natu-
 ralibus alliciuntur, vt docent D. August. lib.
 de natura demon. capit. 3. Sprenger. in Mall.
 part. 1. quest. 5. Mart. de Arles tract. de su-
 perstit. ex num. 62. † Vnde facultas Parisien-
 sis Theologica in hac verba definit art. 19.
 Quisanguis opupa, vel badis, vel alterius ani-
 malis, vel purgamentum virginium, aut co-
 rium leonis, & similia habeant efficaciam ad
 expellendum demonem ministerio huiusmodi
 artium, error.

¶ Sic ergo superstitiosa censetur curatio
 illa, quam refert in hac verba Ioseph lib. 8. an-
 tiq. Iudaic. cap. 2. Vidi enim quendam Eleaza-
 rii de gente nostra presente Vespasiano, & eius
 filius, & Tribunus, alioque simul exercitu cu-
 rantem eos, qui à demonibus vexabantur. Mo-
 dus autem medicine fuit huiusmodi. In tulis na-
 ribus eius, qui à demonio vexabatur, annulum
 sub signaculo radicem à Salomone demonstra-
 tam, deinde per naves adorantis demonem
 abstraxit. † Nam per superiorem dzmo-
 nem inferior cogebatur locum discedere, vt
 alibi dixi, ad quod respexit Domi-
 nus dum à Iudæis calumniaretur, quasi ex
 pacto cum demone superiore inferiores eij-
 ceret, D. Matth. capitul. 10. In Belze-
 bub principe demoniorum eijcit demonia.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

Respondit Christus, *Filij vestri in quo demonia eijciunt?* † Quasi dicta curationi (qua Iudæi utebantur) pactum dæmoniacum inesset, quem radicis virtutes simulabāt, nam modus euclendi, & alia quæ ad id commendat *Flau. Ioseph. d. cap. 2. & lib. 7. de bello Iudæi. cap. 23.* rem suspectam redunt, vt docent *Pistorius in Epitom. de Mag. cap. 26. & 27. Ioan. Pine-da de rebus Salomon. libr. 3. capit. 29. num. 6.*

† Nam Iudæi per radices incantatas, nomina Hæbreæ, & alia huiusmodi phylacteria, Magiāq; suam conficiebant, vt tradunt *Oleaster in Exod. cap. 13. Rabb. de la Torre tom. 2. de vitis oppos. Relig. q. 96. art. 2. disput. 12.*

¶ Quare suspecta sunt Remedia, amuletāq; ex rebus naturalibus contra maleficia, & dæmonum infestationes, vt schedula siue nomina collo appensa, vel aliter portata, quantum vis verbis sacris, crucibus, & Dei nominibus sit cohonestata, nam cum illa non habeant virtutem naturalem, quotiens in amuletis huiusmodi applicantur sunt in pacti signa, *Valent. tom. 3. disp. 6. q. 13. pun. 2. Mart. del Rio libr. 2. Magicar. cap. 5. & 6. Lessius de Iust. lib. 2. cap. 42. dub. 10. n. 62. Bonacin. in precepta Decalog. disp. 3. q. 5. pun. 4.* † Nec crux ipsa virtutem habet physicam ad cōficienda miracula, aut conferendi extrahordinem sanitatem, vt nec aliæ reliquæ Sāctorum, *Concil. Trident. sess. 25. in princ. tit. de venerat. Sanct. Suarez in defensorio fidei libr. 2. cap. 14. nu. 3. Valle de Moura tract. de Incant. sect. 2. cap. 8. n. 27. & cap. 15. nu. 9.* † Nomen autem Iesus, & Euangelium etī virtutem habeant demones eijciēdi, *Marc. 16. In nomine meo demones eijcient;* illa est diuina, & non portantibus, sed credentibus polliantur *Marc. d. cap. 16. qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit.* † Quare dum in schedulis, aut amuletis huiusmodi adhibentur, non applicatur virtute diuina, quia de tali institutione non constat, nec quod habeant virtutem naturalem, & sic applicantur in pacti signa, vt tradūt *Suarez tom. 1. de Relig. cap. 15. nu. 18. Sanchez tom. 1. Decalog. libr. 2. cap. 40. nu. 42. Toledo in Summ. lib. 4. capit. 14. Sayrus in clauis reg. lib. 4. cap. 6.* † Quo enim verba sunt sanctiora, eo maioris flagitij, & abusus est, vt tradit *Malderus d. tract. 10. cap. 7. dub. 8.* nam diabolus procurat diuinis verbis, & sacris nominibus honorari, vt docet *Arles de superstit. nu. 93.*

¶ Item superstitiosa sunt ad dæmonem pellendum, Chamæleonis hepar tostum collo appensum, Chrysolitem, & flos Garyophila, & quercus maritima gestata ad maleficia abigēda, Calcedoniam appensam contra illusiones,

& phantasmata, vt tradit *Pomponat. lib. de incantat.* † Artemisia manu contracta contra nocentes seras ac dæmones, Pandactis Solis ortu Luna crescente evulsa ad fascinationes, Baphtalmum collectum crescente Luna contra dæmones, & mala medicamenta, Peomia collecta antequam Sol oriatur, & suspensa cōtra dæmonis incursum, Mandragora, & Cyphus fustus ad abigendos malos spiritus, *Cornel. Agricola libr. de phylosoph.* † Fel canis nigri amuletum esse domus totius eo fustit purificatæ ve contra cuncta maleficia, *Plin. lib. 30. cap. 10.* eandem vim inesse menstruo sanguine tactis postibus, *Plin. libr. 28. capit. 7.* aut atri canis sanguine respersis parietibus, eiusque genitali sub limine ianuz defosso *dict. lib. 30. capit. 10.* † Quæ, & alia multa cum simplicitate applicata tales effectus non sortiantur, nisi interueniente ritu circa collectionem, vel applicationem, verba, vel quid simile, quod non agit ad effectum naturalem, pacto suspecta sunt, quod in ipsa obseruatione solet in esse cap. non liceat 26. quest. 5. *Neque in collectionibus barbarum, quæ medicinales sunt, aliquas obseruationes, vel incantationes liceat attendere.* † Magia enim persæpe salutaris medicinæ prætextu incrementum accepit, vt docent *Plin. libr. 30. capit. 1. Plato in Charmide, Apulei. libr. 2. Milesiar. & in Apolog. Amnian. Marcellin. libr. 16. Franc. Picus libr. 7. Pranot. capit. 2. Ioan. Filesac. libr. de Magia Idolatr. §. 5.*

¶ Sed quia dæmones plerique coporum passionibus sed immiscent, vt mala facilius inferant, & illata retineant, negandum non est huiusmodi passionibus, etī a dæmone inferantur, causis naturalibus quandoque tolli posse, vt fortassis fuit morbus, quo Saul vexabatur a dæmone, cuius medicina posita fuit in musico concentu, *Reg. 1. cap. 16. vers. 16. Iubeat Dominus noster, & serui tui, qui coram te sunt, querente hominem scientem psalere cythara, vt quando arripiat te Spiritus Domini malus psalat manu sua, & lenius feras.* † Nam si Saul melancholiz morbo tenebatur, haut dubio consultum esset iuxta medicinæ præcepta, tibicines querere, & cytharedos, qui musica instrumenta pulsando, animum illi demulcerent, nam cum mens, & tristitia ita sint huiusmodi morbi accidentia, nulla ratione melius succurrentur, quam omni genere delectamenti, in quo musica non minimam partem obtinet, *Eccles. cap. 40. Vinum, & musica iatificat cor.* † Qua propter cū quæreretur David filius Isai cytharam suā pulsando refocilabatur Saul, & leni habebatur *Reg. 1. d. c. 16. v. 23.*

Igitur quodcumque Spiritus Domini malus arripiebat Saul, David tollebat cytharam, & percutiebat manus sua, & refocillabat Saul, & lenius habebat recedebat, ab eo spiritus malus.

29 † Nam licet in hoc nonnulli causam diuinam quærent, quod David vna cum musica Psalmos, & Orationes diuinas, & increpationes in dæmones admisceret, de hac non agimus, sed de naturali, quæ musica leniri potuit passio illa melancholica, in qua dæmon residebat, nā ut ait Auicena Fen. 1. tract. 4. cap. 18. Et quibusdam medicorum visum est, quod melancholia contingat à demonio, sed nos non curamus cum physicam docemus, si illud contingat à demonio, tunc contingit, ita ut conuertat complexionem ad cholera nigram, & sic causa eius propinqua colera nigra.

30 ¶ Nam licet dæmones nihil habeāt commune cum vilo corpore, ut melancholicos homines magna ex parte inuadat, aut melancholicis ipse morbos inferat, referendum est ad malitiam, & nequitiam dæmonis, quia melancholicus succus maxime omnium paratus, est ad insaniam, & desperationem adigere quæ ille nequam maxime exoptat, ut tradit Valles de Sacra phylos. c. 48. ad fin. Ioan. Busebius p. 2.

31 curiosa phylos. li. 1. c. 21. † Quem admodum de illo qui vexabatur ab spiritu immundo sic refert D. Luc. c. 8. Occurrit illi vir quidam, qui habebat demonium iam temporibus multis, & vestimento non induebat, neque in domo manebat, sed in monumentis, & paulo post Multis enim temporibus arripiebat illum, vincebatur catenis, & compedibus custoditus, & ruptis

32 vinculis agebatur à demonio in deserto. † Quia de manie specie, quæ à medicis lychatropia, seu lupina insania vocatur, similia referuntur, ea affecti pati, qui domi contineri nō possunt, & circa sepulchra bagantur, quemadmodum de alio, qui Christus sanauit Epilepticum fuisse maxime insinuant illa D. Marci verba c. 9. Et cum vidisset eum IESVS statim spiritus e turbauit illum, & elissus in terram volubatur

33 spumans. † Nam miraculi vis tanto consistit in Epilepsie curatione, siue medicamentis, quanto in dæmonis propulsatione, vtramque enim causa agitabatur ille, quā Christus solo verbo curauit non aliter, quam puella, quæ vexata à dæmone liberauit, & aliā octo annis convulsione spinæ, quæ à Christo Domino sanata est D. Luc. cap. 3.

34 ¶ Quare etsi res naturales directo non possint agere in dæmone, possunt tamen indirecto pellendo humores pessimos, quibus residere solet, aut aërem purificando, ne corpus ex eo valeat assumere, ad infestationes, quæ

admodum ad expellendum Asmodeum, quæ dæmonem infestabatur Archangelus docuit Tob. cap. 6. v. 8. Cordis eius perticulam si super carbones imponas, fumus eius extricat omne genus demoniorum. † Dæmon enim iste sanctissimam Sarram infestabat, volens rem veneram cū ea exercere, & cū nolet, ex zelotypia eius viros necabat, quapropter fumo iecoris piscis impediri potuit naturaliter, vel vna cū talivirtute concurrente Archangelo, Tob. c. 8. v. 2. Tobias protulit decassidili suam partem iecoris, posuitque eam super carbones viuos: tunc Raphael Angelus apprehendit demonium, & relinquit illum in deserto. † De massa ex pice, adipe, & pillis, quæ diruptus est draco apud Rabyonicos, causam naturalem alij exquirunt, eo quod pix, & adeps cum sint glutinosa, & emplastica obstruunt viam ciui, & implicata pilis multo magis hærebunt tenacius gule, & ventriculo inferre noxam longa disputatione tradit Franc. Valles de Sacra phylosoph. cap. 81. † Sed ad rem parum conducunt, nam draco ille non fuit ex genere animalium, sed fabre factum, ideo ad eius diruptionem nil conducebant, nisi diuina virtute iubarentur, Daniel. cap. 14. v. 26. Tulit ergo Daniel picem, & adipem, & pillos, & cogis pariter, fecitque massas, & dedit in os draconis, & dirumptus est draco. † Nam res naturales, quando effectus supernaturales operantur, non applicantur in sua virtute naturali, sed elebantur à Deo ad miraculose operandum, ut in Sacramentis, & Sacramentalibus, & alijs rebus, quæ virtute diuina operantur, ut dixi tom. 1. de Iure spiritu. libr. 2. capit. 3. ex num. 27. Valle Moura de incant. sect. 2. cap. 3. ex num. 3.

¶ Neque negandum est quandoque res naturales quatenus medicinales sunt, morbos etiam à dæmone illatos posse tollere, quando ad eos inferendos dæmones naturalibus vtuntur causis, nihil adens ex sua malitia, quia tūc nihil vetat, quin contrarijs noxa pellatur, ut dixi in Epitome de Magia libr. 2. capit. 52. ex numer. 27. Ioann. Busebius part. 2. curiosa phylosoph. libr. 1. capit. 47. 48. 49. 50. & 51. Andreas Casalpin. libr. de investigatione demon. capit. fin. Sprenger. in Mall. part. 2. princip. quest. 2. Hieronim. Mengustraet. in malig. spiritual. capit. 3. † Et ita quamuis tales res naturales à dæmone ex pacto reuelata sint, nō propterea earum vsus prohibitus est à non habente pacto, quia talis vsus non fundatur in societate dæmonis, sed in virtute naturali à Deo data, ut tradunt, Victoria relect. de Magia nume. 15. Suarez

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

de Relig. lib. 2. cap. 16. nu. 24. † Ut de multis virtutibus naturalibus reuelatis à dæmone per somnia, tradunt *Plin. lib. 3. natur. histor. capit. 1. & lib. 24. cap. 17. & lib. 25. capit. 7. & lib. 30. capit. 1.* Nicol. Leonicus in proem. ad lib. 6. *Aristot. de present. per som. Valle de Moura ubi supra sect. 2. capit. 9. num. 17.* † Et ita eis utens ad morbos huiusmodi sanandos ex naturali virtute non prohibetur, nam ut ait *Baptist. Codronch. de morb. venefic. lib. 4. capit. 2. Dæmones ad inferenda mala per sepe rebus naturalibus utuntur, varias obstructions, vel intemperies, modo mitiores, modo validiores procurando, continuum soluendo, noxios humores concitando, vel vitales putrefacendo, ac delateria, prauaque qualitate coinquinando ac ad principalia, vel ignobilia traducendo, poterit, & Medicus ad structiones tollere, intemperiem corrigere, unitatem restituere, humores compefcere, quod putridum est educere, & prauam, ac venenosam qualisatem debelare.*

† Sic enim ad maleficiatos iubant herbe, ra icees, flores, frugus, gumma, lapides, metalla, terræ, succi liquores, animalium partes, quia ex suis naturalibus, qualitatibus potestatem habent humores corrigere aliaue mala expellere, ut de Ruta contra veneficia, tradit *Aristot. in Problem. sect. 20. Problem. 34.* † Eamque ad id maxime domesticam cōmendat *Dioscorides*, nam in Ruta tertio excessu calida vim habet excalescendi, incēdendi, digerendi, prouocandi, ac flatus potenter expellendi, ut tradit *Galen. lib. 8. simplic. medic.* † Berbena, quam herbam sacram veteres dixerunt, quia valenter desiccatur, ac discutit, & perfecte corroborat, ut tradit *Galen. lib. 8. simp. & 2. decop. medic. loc. ad maleficia prodesse scribit Dioscorid. lib. 4. capit. 56.* † Abrotorum etiam efficacissimam esse herbam aduersus omnia veneficia scribit *Plin. lib. 21. capit. 21.* quia exiale facere, & desicare excessu tertio sentit *Hippocrat.* etsi minorem illi qualitatem tribuat *Auicena.* † Sabina, Palma Christi, Aristolochia, Asterasticos, Tusilago, Peonia, Salvia, Anethum, Marrubium, Chamæpitij, Cyclamen, Allium, Genista, Hypericon, Feniculum, Laurus, Galgala, Cupressus, Scorditem, Pandectarium, Cetaurum, & quā plures aliæ herbæ, quæ calidam, & siccam habent naturam prosunt contra maleficia, ut tradunt *Dioscorides, Plinius, Trallianus, Aëtius, Cbyrannus, Rhases, Theodorus, Pifcianus, qui sub nomine Q. Horatiani in lucem prodijt Marcellus Empiricus, & alij.* † Nam

cum venena omnia frigida sint, ut ait *D. Isidor. lib. 12. capit. 4.* Medicamentis calidis, & siccis iuantur, quando in potum, vel essum dantur, vel eorum succis in iunguntur corpora, vel suffumigantur, ut tradit *Codronch. ubi sup. Marcell. Empiric. lib. de medic. c. 20.*

¶ Vnde contra maleficia suffumigationes ex Lauro, Iunipiro, Rore marino, Salvia, Thure, Mirrha, Maltice, Aneto, Myrtho, Sādalo, Cāphora, Sulphare, Aloe, Vino odorato, Cedro, atq; Cupressis, commendant *Hippoc. Galen. & alij apud Codronch. d. lib. 4. capit. 6. Aëtius serm. 16. capit. 122.* Idque faciunt nostri Exorcistæ teste *Mengo in flag. demon. capit. 3. 4. & 6.* † Balnea itidem ex aqua fluminis actu calida temperate, in qua ebulliant Ruta, Sabina, Hypericon, Artemisia, Berbena, Palma Christi, ac Aristolochia, maxime salutaria sunt contra maleficia, dum tamen procedant euacuationes ordinariæ, & corpus non sit cibo repletus, nec habeat, alicuius visceris inflammationem, nec febrem synocham, hæticam, vel tertianam, quia egregiam vim calefaciendi, & exicandi habent, ut tradit *Baptist. Codronch. diet. lib. 4. capit. 5.* † Vomitoria similiter, siue vomitum prouocatoria utilissima sunt, eis, qui non habent in primis venis copiam crudorum humorum, ut tradit *Hippocrat. lib. 4. apporif. 8. & 9. Aëtius serm. 3. capit. 19.* utiliora sunt ex Helleboro, Agalico, Ruta agreste, Nasturtij semine, Asari folijs, & similibus calidis, & sicce natura, ut tradit *Codronch. lib. 4. capit. 4.* † Non tamen ablutio manuum matutina, quæ ad maleficium illo die arcendum prodesse putat *Nicol. Remigius lib. 1. demonol. capit. 2.* nam mundiciam dæmon detestat animæ, non corporis, ut tradit *Mars. del Rio lib. 6. Magic. cap. 2. sect. 1. quest. 1.*

¶ Secundo, cum dæmones pessimis humoribus delectentur, in eisque resideant, quali aptiori loco, rebus naturalibus expelli possunt, quibus prædicti humores laeniuntur, ut dixi *d. capit. 52. ex numer. 6. & me referens tenet Emanuel de la Cerda Lusitan. lib. de os pos de Milan part. 2. cap. 1. Andreas Casalpin. de inuestigat. demon. cap. 22.* † Et præsertim humore melancholico, & atrabili, quia maxime ad eius infestationes deseruit, ut tradit *Valles de Sacra phylosoph. cap. 30.* Quapropter dæmoniaci nonnulli curantur sena, lapide lazuli, veratro, vel alio simili medicamento, ut tradit *Bapt. Codronch. d. lib. 4. ca. 2.* † Sic enim contingit quendam dæmoniacum sanatum atrabili purgata, eo quod ægrè ferret

hanc

hâc sui domicilij, quasi turbari possessionem, per meliorum humorum temperiem, ut tradit *Codronc. lib. 1. cap. 8. Ioan Azor. lib. 1. Inst. t. lib. 9. cap. 26.* † Quare cithara David malum Sauli spiritum fugavit; non quod dulce inelos dæmonem pelleret, sed harmoniæ concētū humore pessimo delinito, Saul melius haberi contingit, ut docent *Casalpini ubi sup. Petr. Thyraus de demoniac. p. 3. cap. 48. Ioan Azor. dict. cap. 26. Sanchez lib. 2. Decalog. capi. 42. num. 10. Petr. Binsfeld. in confess. malef. dub. 3. concl. 2a.* † Vel sunt aliqui dæmones, qui musicam non possunt sustinere, ut ex Raymundo Lullo, refert *Valle de Moura ubi sup. sect. 1. c. 2. n. 9.* de qua *Horat. lib. 2. epist. 1.*

Avertit morbos, metuenda pericula pellit.

¶ Tertio fugantur dæmones ex rebus naturalibus, ex quadam hypothese, quia signa videntur recordatoria, & poenarum, quas luunt, memoriam ingerunt, quæ dæmones valde abhorrent, ac detestantur, ut tradit *D. August. lib. de natur. demon. Hieron. Mengus in Compend. lib. 1. cap. 5. & in malignos spirit. ante Flagell. cap. 9.* † Qualis Ruta agrestis, quia signum amaritudinis Christi, qui dæmonis malo redemptionem operatus est: Gagatem ad hoc commendat *Galen. lib. 9. simplis. capi. 8.* quia tristitiam denotat, in qua dæmon usque ad finem est demersus. † Adamantem hac de causa prodesse arbitratur *Marbodeus, d. lib. de gemm. c. 1. Ad Magicas artes idem lapis aptus habetur.* † Sulphurem ad hoc conducere testatur *Auicena Fen. 1. tractat. 1. lib. 5.* quia tetrus odor signum est carceris infernalis, & horroris, cui ipse adiectus est, atq; emancipatus, *Tibul. lib. 2. eleg. 5.*

Ipseque ter circum lustravi sulphure puro Carmine cum Magico præcinnisset anus.

¶ Quarto fugantur dæmones moraliter, rebus naturalibus, ut verbis contumeliosis, quibus dæmones pelli tradunt *Amatus Lusitan. in Dioscorid. lib. 4. Valle de Moura dict. sect. 1. capit. 2. num. 11.* † Vel rebus irrisibilibus, & fetis, quia omnia, quæ fiunt circa corpora obsesa dæmones accipiunt, ut facta, & vergentia in eorum despectum, ac ludibriū, nam cum sint intollerantis iniuriæ, malunt fugere, quam eam pati, ut tradunt *Hieron. Mengus tract. in malign. spirit. cap. 3. Valle de Moura dict. section. 1. capit. 2. Mart. del Rio lib. 6. capit. 2. quæst. 3. section. 2.* † Et ita permittunt nostri Exorcistæ maleficiatis, ac demoniacis portare nonnullas res naturales, quia ex earum recordatione moralem vim in dæmones agunt, ut tradit *Mengus ubi supra*, vel quia adhibita, ut instrumenta diuinæ Iusti-

ciz maleficia possunt impedire, ut notat *Martin. del Rio dict. quæst. 3. sect. 2.* † Lotium tamen humanum contra maleficia commendat *Annan. lib. 4. de natura dam. & exemplū de quodam supeditat Herodot. lib. 2.* quod ex superbia dæmonis rei indignitatem non ferentis admisit *Martin del Rio lib. 6. cap. 2. sect. 1. q. 1.* † Sic fugantur dæmones cornium suscitā, itercore caprino, dictamo, galbano, onagri ungula, & similibus, ut ex *Dioscoride, Galeno, Plinio, & alijs tradit del Rio li. 3. c. 2. sect. 2. §.* Necnō asini pelle, *Marbod.*

Infantum cunas pellis bilosa defendit,

Horrificosq; metus pellit, & ista simul.

¶ Quinto fugantur dæmones rebus naturalibus, ex quadam necessitate, scilicet vibratione aëris, quia eius conuulsatione continuus aër dissipatur, quo corporis assumpti compago (in quo dæmones grauari solent) dissoluitur, & ita de necessitate arcentur, ut tradit *Petr. Thyraus de locis infest. part. 3. capit. 53.* † Ex quo in Ecclesia campanarum usus contra tempestates (preter quam sanctum, & piū) ad hoc maxime conducere earū sonitus tradit *Steph. Durād. lib. 1. de ritib. Eccles. c. 21. Ioan. Andras. in capit. 1. de offic. cassod. Guill. Parisiens. lib. 1. de legib. lib. 44. Martin. del Rio lib. 6. Magic. p. fin. capit. 2. sect. 3. q. 3.* † Et exemplis comprobatur earum, quas ad campanæ sonitum, dæmones vaiulantes spurcum onus in terram deiecerunt, ut tradit *Grilland. de sortil. q. 7. Remig. lib. 1. demonol. c. 26. Pet. Binsfeld. in confess. malef. p. 2. dub. 6.* † Et licet ad hoc hæretici cāpanas dicāt baptizari *Arrentius, Catuinus, & alij eiusdem farinae*, ut de baptismo nostro irrideant, mentitur planè, quia de tali baptismo nil legitur in *Pontificali Romano.* † Quia benedicuntur, ut alij res Ecclesiasticæ, nomenque illis in alicuius Beati honorem imponitur, quasi cōmendentur tutelæ vas metallicum, diuinæ laudis instrumentum, ut tradit *Martin. del Rio lib. 6. Magicar. capit. 2. sect. 3. quæst. 3.* † Quare potestate diuina, una cum naturali concurrente, procellæ discutuntur, ac alia dæmonis instrumenta, quibus terræ habitatoribus, & fructibus nocere datur, etsi id solum vi sonitus aërem dissipantis, putat *Petrus Mexia lib. 2. Sylus varia lect. capit. 9.* nam id facilius sulphurea belli machina efficeret, ut notat *del Rio ubi prax.* † Idque etiam apud Gentiles notum fuit, apud quos aëris sonitu dæmones fugari credebatur, *Alexand. Apbrofid. Problem. 43. lib. 2. Macrab. lib. 5. cap. 19.* † Idque de acie gladii putabant, quod eius vibratione corpus assumptum

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

disolueretur, *Homer. odif. 7. Cal. Rhodigin. lib. 2. antiq. lect. 6. 8.* quapropter Sibylla commo-
net Aeneam apud Vergil. in demonum spec-
tra irrudentia, *Aeneid. 6.*
Tuque invade viam, vaginaque erupe ferrum.

CAP. XXVII. De Diuinis re-
bus, quibus maleficia impe-
diuntur, & dæmones fugan-
tur.

S V M M A R I V M.

1. Diuina remedia ad maleficia maxime con-
ducunt.
2. Diuina remedia qua sunt.
3. Christus Dominus dæmones eiecit.
4. Christus infirmos curauit.
5. Christus sanat leprosum, hydropicum, &c.
6. Christus Dominus sanitatem confert tactu
simbriae vestimenti.
7. Iudei opera Christi diuina fuisse fatentur.
8. Dæmones ex obsessis corporibus Christi Do-
mini diuinitatem proclamant.
9. Dæmones ex simulacris Gentilium Christi
diuinitatem agnouerunt.
10. Christi opera mirabilia omnium monumē-
ta protestantur.
11. 12. Mirabilia Christi opera per Prophe-
tas, & Sibyllas prophetizata.
13. Dæmones ex simulacris Gentilium in
Christi aduentu fugerunt.
14. Oraculorum demonum ruina signum fuit
Christi diuinitatis.
15. Christi lex ab omnibus Gentibus recepta
signum dat suae diuinitatis.
16. Christi legis repugnantes eius diuinitatem
persuadunt.
17. Religio Christiana ex eius veritate orta,
& propagata.
18. Religio Christiana non eloquentia, sed ve-
ritate amplexa est.
19. Religio Christiana aduersus Imperatorum
potentiam ex veritate existit.
20. Religio Christiana philosophorum machi-
nis petita ex veritate firma, persevera-
uit.
21. Religio Christiana haereticorum calumnijs
quasiata ex veritate persistit.
22. Religionis Christianae fides contra omnia
diaboli opera tutissima est propulsatio.
23. Credenti omnia sunt possibilis.
24. Fides Catholica ad maleficia destruenda
maxime conducit.

25. Gratia gratis data deseruiunt ad fidem.
26. Miracula legis naturae operabantur infide
Christi venturi.
27. Baptismus salutem confert ex opere operato.
28. Baptismi salus spiritualis, & corporalis.
29. Baptismus liberauit homines à demonibus
possessos.
30. Baptismus liberat maleficiatos.
31. Baptismus liberat Constantinum Imper. à
lepra.
32. Anima vitijs corpora in morbos incidunt.
33. Confirmatio remedium est contra malefi-
cia.
34. Confirmatio conducit contra omnes damo-
nis infestationes.
35. Confirmationis Sacramentum demonibus
inuisum.
36. Dæmones sacrae utilitate non poterant ad-
sistens Confirmatus.
37. Confessio Sacramentalis confert salutem cor-
poralem.
38. Confessio integra peccatorum est remedium
contra maleficia.
39. Peccatis liberati salutem corporalem conse-
quuntur.
40. Peccatorum confessionem in morbis curan-
dis quare Medicis commendatur.
41. Peccatorum confessio praemitenda est in quo-
libet morbo.
42. Missae Sacrificium ad maleficia arcenda
maxime conducit.
43. Eucharistia ex Christi praesentia fugat dæ-
mones.
44. Missae celebratione fugantur dæmones in
nouo Orbe.
45. Eucharistia assumptio inbat contra male-
ficia.
46. Eucharistia vera Christi caro subsistit.
47. Eucharistia obsessis inbat.
48. Eucharistia mortuis antiquitus ore include-
batur ad fugandos dæmones.
49. Eucharistiam mortuis dari varijs ob cau-
sis prohibitum est.
50. Extrema unctio habet conferendi salutem cor-
poralem.
51. Extrema unctio arcet dæmonis infestationes.
52. Extrema unctionis virtus competit quate-
nus est Sacramentum.
53. Sacramentalia omnia vim habent malefi-
cia impediendi.
54. Apostolis data est potestas super omnia dæ-
monia.
55. Apostolorum potestas sanandi omnes lan-
guores.
56. Ecclesia cum suo capite potest instituire Sa-
cramentalia.

57. Aqua benedicta utilis contra omnes demonis infestationes.
58. S. Mattheus ad quæ eff. Etum instituit aqua benedictam.
59. Aqua benedicta potestas ad fugandos demones.
60. Aqua benedicta tripliciter consideratur.
61. Aqua benedicta instituitur contra omnia mala spiritualia.
62. Aqua benedicta confertur ad salutem spirituales, & alia bona.
63. Deus persape magna per infima elementa prestare solet.
64. Res naturales elebantur à Deo, ut agant in spiritualia.
65. Orationes iubant contra maleficia.
66. Orationes pribatæ cum pijs operibus maxime iubant.
67. Oratio domica, & symbolum contra maleficia.
68. Salutatio Angelica contra maleficia.
69. Salus Regina contra maleficia.
70. Littera contra maleficia.
71. Viena habuit Littera originem.
72. IESVS nominis inuocatio contra maleficia.
73. Virtutis nominis IESVS multa remisit.
74. Miracula ex virtute nominis IESVS.
75. D. MARIE inuocatio prodest contra maleficia.
76. Inuocatio sacratissima Virgin. MARIE, aduersus omnes demonis infestationes.
77. Imaginis Virginis MARIE aspectus demones fugat.
78. Crux sacratissima contra demonis infestationes.
79. Crux dicitur telum formidabile aduersus demones.
80. 81. Crucis virtutis plura remisit.
82. Crux in Indijs probatissimè semper demonibus horrificum fuit.
83. Crux à Magallano in Insula Zebu posita operatur miracula.
84. Indijs Orientalibus Crucis miracula remisit.
85. Occidentalibus Indijs Crucis miranda remisit.
86. AGNOS Dei arcere demonis infestationes.
87. Contra demonis insidias.
88. Eorum antiquissimus usus.
89. Contra tempestates, & alia nocumenta.
90. Reliquia sanctorum iubant contra demonis infestationes.
91. Vigilantiani refutantur, qui Reliquiarum virtutem negant.

92. Panis, & salis benedicta usus contra demones.
93. Panis, & salis benedicta plura remisit.
94. 95. Campanarum pulsatio contra demones.
96. Vibratio aeris demones fugat, quia corpora assumpta dissoluit.
97. Campana virtus diuina fugat demones.
98. Campana succederent in loco tubarum veteris Testamenti.

IVINA remedia præceteris rebus ad maleficia impedienda, & tollenda magno habenda sunt, nam ut ait iustus Rex Iosaphat, Paralip. 2. cap. 20. Cum ignoramus quid agere debeamus, hoc solum habemus residui,

ut oculos nostros dirigamus in te Domine. & Diuina sunt, quæ in Sacra scriptura reperiuntur, & Ecclesie sive Christus Dominus relinquit, pro exigentibus necessitatibus, ut qui ad sanandas infirmitates nostras datus fuit, Isaias ca. 53. v. 4. Vere languores nostros ipse tulit, & infirmitates nostras ipse portauit, Matth. cap. 4. v. 23. sanans omnem languorem. & Nam multoties Christus Dominus demones eiecit ex obsessis corporibus, Matth. cap. 8. v. 16. & 31. & cap. 9. v. 33. & cap. 12. v. 22. & cap. 17. v. 18. Luc. cap. 4. v. 35. & cap. 8. ver. 2. & 28. & cap. 9. v. 42. & cap. 10. vers. 17. & cap. 13. vers. 10.

¶ Infirmos curauit varijs languoribus, Matth. cap. 8. v. 13. 15. & cap. 9. v. 10. 29. & cap. 15. v. 28. & cap. 20. v. 34. Marc. cap. 1. v. 31. 42. & cap. 2. v. 12. & cap. 3. v. 5. & cap. 5. v. 30. & cap. 10. v. 46. nam ut ait D. Luc. cap. 4. v. 40. Omnes qui habebant infirmos varijs languoribus ducebant illos ad eum, & ille singulis manus imponens, curauit eos. & Leprosus sanatus, D. Luc. cap. 5. v. 13. turbæ languores medetur, d. cap. 5. v. 25. puerum centurionis ab infirmitate liberat, D. Luc. c. 7. v. 10. Lazarum quadriduanum resuscitat, D. Ioan. c. 11. filium viduæ ad vitam reuocat, d. cap. 7. v. 15. & filiâ Iairi, v. 54. hydropicum curat, cap. 14. vers. 4. coecum illuminat, cap. 18. v. 42. Malcho auriculam restituit cap. 22. v. 51. paralyticum sanat, Ioan. cap. 5. v. 8. & alijs vexatis languoribus, quia ut ait Matth. cap. 9. v. 35. curans omnem languorem, & omnem infirmitatem. Etiam taetum simbria vestimenti eius, Matth. cap. 14. v. 36. & rogabat eum, ut vel simbriam vestimenti eius tangerent, & quicumque tetigerit

salui facti sunt, Marc. cap. 3. v. 10. multos etiā sanabat, ita ut irruerent in eum, ut illum tangerent, & c. 6. v. 56. & quocūq; introibat per villas, vel ciuitates in plateis ponebant infirmos, & de precabantur eum, ut vel fimbriam vestimenti eius tangerint, & quotquot tangebant, salui fiebant.

7 ¶ Nam vis illa, qua Christus Dominus in expellendis dæmonibus, & curandis infirmis vltus est, extra omnem alleā nobis apperuit, se ab homine, qui etiam Deus non esset, patri minime potuisse, ut Nicodemus Christi miraculorum magnitudine stupefactus in hæc verba testatur apud D. Ioan. c. p. 3. *Nemo potest hæc signa facere, quæ tu facis, nisi fueris Deus cum eo.* † Et ipsi met dæmones (ut ex aduersariorum testimonio veritas magis elucescat) ex obsessis corporibus, dum pellerentur, clamabant, apud D. Marc. cap. 1. ver. 24. *Quid nobis, & tibi IESV Nazarene, venisti perdere nos? Scio quod sis Sanctus Dei,* D. Luc. cap. 8. v. 28. *Quid mihi, & tibi IESV Fili, Dei Altissimi? obsecro te neme torques.* † Et qui in Gentiliū simulachris assiscebant, hæc Christi diuinitatem inuiti fateantur, nam de Milesij Apolinis oraculo clamasse affirmat Porphyrius, *Christum prodigiorum efficiatorem, & diuinum esse,* & Hecatem de Christo interrogatam respondisse, *virum sanctitate præstantissimum fuisse, & animam in cælum conscendisse.*

10 ¶ Sed contendunt non nulli sapientiores quam par est, non dæmones illos fuisse, sed figmenta fallentium hominum imperitorum mentes, quod nihil aliud est quam omnem historiam tam Græcam, quam Latinam, & Barbaram mirabilibus dæmonum præstigijs adstipulantem, *Apuleius Milesiar. lib. 1. Plin. lib. 30. cap. 1. Lucan. Pharsal. lib. 6.* † Quæ omnia multis antea sæculis per Isaiam, aliosque prophetas, nec vno sub rege, neque eodem tempore præcinentes, Christus Dominus facturus pollicitus est, ut probant *Eusebius de preparat. Euang. lib. 1. Lactant. Firmian. diuinar. instit. lib. 3.* † Per Sibyllas diuersis temporibus, diuersis regionibus ortas, de quibus *Varro*, ex Latinis diligentissimus *Maro* quoque, & *Tibullus*, alijque non minus ex Catholicis *Lactantius*, acurate *Augustinus*, postea, & alij meminere. † Non alia de causa, quam Christi potestate, & virtute diuina, quam ipsimet dæmones non solum fatebantur, sed ea adstricti cogebantur locum deserere, nam qui in Gentiliū simulachris ab hominibus colli, & venerari statuerant, post Christi aduentum in pedesagere compelluntur, ut non solum nostra

sed Gentiliū habent monumenta *Plutarch. lib. de acente pythia, Plin. lib. 3. natur. histor. capit. 1. D. Athanas. de humanit. verb. libr. 1.* † Nam dæmonum ex pulsio, & oraculorum silentium, & ruina in primitiua Ecclesia Christi potestatis signum euidentis fuit, ut docent *D. Chrysost. in Matth. hom. 26. Lactant. lib. 3. diuinar. instit. cap. 23. Nicephor. hist. Eccles. cap. 17. Thom. Bozius de signis Eccles. libr. 14. cap. 3. & 4. & lib. 23. cap. 1. Maiol. tom. 3. Canicular. colloq. 1.*

¶ Fugere igitur dæmones ceperunt post Christi aduentum, qui statim a sectatoribus cultus ab eius Apostoli, qui diuersas orbis Plagas ad publicationem Euangelij sortiti, prædicatus adeo, celebratusque est, ut ab innumera multitudine, ab omni sexu, & ordine, & per Orbem vnibersum deuicto de triumphatoq; dæmone adoretur, vel ex ipsiusmet veritatis potetia, vel promissionis diuinæ, D. Marc. c. fin. *Prædicare Euangelijū omni creature, &c.* † Nā iā hodie millelimus sexcetesimus trigessimusquartus annus agitur, ex quo persequente Herode, aduersantibus Romanis rerū dñis, reclamantibus Iudæis, obstantibus diabolis, sensibus dæmum, & carne repugnantibus, sanctissima hæc Religio, quæ prius sub misterijs Prophetarū velaminibus, & vmbra legis Moysæ multis annorum millibus, quasi visceribus delituerat, aucta, & propagata est. † Vixque vltus tam remotus orbis angulus reperitur, in quo aut in Christi honorē extructæ Ecclesiæ non fuerint, aut eius saltem nominis fama non personauerit. Cum & apud extremos Indos a Romanis olim Gentibus victoribus, & Alexandro illo orbis terrore, & nobis orbis perquirenti prorsus incognitos, per nos Hispanos diuino numine plantatum publicatumque sit, ut tradunt *D. Ioan. Solorz. de Iure Indiar. lib. 1. cap. 11. cum seqq. Maluenda, de Antichristo lib. 3. cap. 9. & seqq.* † Non vana quidem philosophiæ eloquentia, sed sincera veritate atque potestate diuina, qua summi in rebus agendis viri maximè, & philosophiæ patroni Crucis (qui tunc credebatur stulticia) amplexi sunt, nullius denique argumentis sensui, naturali verationi consentaneis, sed quod magis abhorret a sensu communi, quam Deū Crucifixum credere, in ipsa veritatis potentia capiebatur, ut Christianæ Religionis bellum, & arma testatur *Eminentissimus Cardinal. Robert. Bellarmin. controuers. lib. 1.*

¶ Neque enim potentia humanæ referendum, sed diuinæ virtuti. Duodecim namque in primis duces habuimus, inermes illos quidem, rudes, inopes, & omni prorsus auxilio

(præter

(præter quam diuino) delectatos, in quos non solum Senatus, Populusque Romanus, & Imperatores, qui tunc rerum potiebantur, potentia suæ machinas exercuerunt, sed ipsi Philosophi, Oratoresque, & Rhetores vires omnes scientiæ & eloquentiæ exaquerunt, vt ex *Eusebio, Lactantio, & alijs testatur Cardin. Bellarm. ubi prox.* Nam Tacitus, Dion, Traquilus, Epicureus, Liuius, Porphyrius, Iulianus, Proculus, Hierocles, & Dei hominumque subsanator Lucianus, & alij quam plures aduersus Christum, et sectatores accerrime inuecti sunt, qui tot annorum sæculis omni fariam opugnati, tantum absuit, vt opugnaretur, vt in obliuionibus, quas pretulerunt munitiones, et in perturbationibus seuiore, et in cædibus numerosiores, atque viuatiores perseuerent. Et vt ad interna reddeam, plusquã ciuilia bella, quibus nostra Fidei Catholice Respublica atrociter quasata est, ab ipsis primordijs ad nostra tempora: de Simonis inquã et Nicomede, de aliorum hæresi, qui sub Apostolorum temporibus vires sparserunt; de Menandri, de Basilidis, de Hebionis, de Corinthipette, de Arrioposte, & Sabellio, de Macedonio, & alijs innumeris, aduersus quorum tella fides nostra firma perseuerat, & externis armis, internisque incendijs vna petita victrix semper, & triumphatrix manet, nam vt ait D. Matth. capit. 8. *& porta inferi non preualebunt aduersus eam.*

Vnde primum contra omnia maleficia, & diaboli, infestationes, remedium est vera, & vna FIDES Christiana, cuius lorica in omni negotio induendam admonet D. Paul. ad Ephes. cap. 6. ad Thesalon. capi. 5. & ad hoc cõmendant D. Cyprian. ad Fortunat. de exortat. marty. Lactan. lib. 2. diuin. instit. capit. 16. Nam credenti omnia sunt posibilia ex Christi verbis D. Marc. cap. fin. v. 17. *signa autem eos, qui crediderint, in nomine meo demonia eijcient, serpentes tollent, & si mortiferum quid biberint, non eis nocuit, & Apostolorum D. Luc. cap. 10. Domine etiam demonia subijciuntur nobis.* Vnde ad maleficia impedienda, destruenda, & anihilanda fidem Catholicam maxime conducere dixi in *Epitome de Magia lib. 2. cap. 53. ex nu. 5. D. Cyprian. ubi sup. D. Grego. Nazianz. orat. ad Cyprian. Paulin. in vita D. Ambros. Epiphan. de hæresib. Ebionot. q. 30. Niderius in Formicar. cap. 4. Thom. Boztus de notis Eccles. lib. 15. cap. 1.* Quia omnes gratiæ gratis datæ deseruiunt ad fidem, D. Matth. cap. 17. v. 19. *Amen quippe dico vobis si habueritis fidem sicut granum sinapis, & dicetis monti huic, transi hinc illuc, & transi-*

uit, & nihil impossibile erit vobis, D. Ioan. cap. 14. v. 12. Qui credit in me, opera quæ ego facio, & ipse faciet, & maiora horum faciet. Nam etiã in lege naturæ miracula operabantur Propheta, ex fide Christi venturi D. Paul. ad Hebreos cap. 11. v. 5. & seqq. *fide Enoch translatus est ne videret mortem, &c. & v. 33. & 34. Per fidem vicerunt regna, operati sunt Iustitiam, adepti sunt repromissiones, obturauerunt ora leonum, extinxerunt impetum ignis, effugerunt aciem gladij, conualuerunt de infirmitate, sortes facti sunt in bello, castra verterunt exterorum, acceperunt mulieres de resurrectione mortuos suos.*

Secundum pro nondum initiatis **PARTE I SM V** est remediũ salutare quod ex opere operatio salutem confert D. Marc. cap. fin. *Qui crediderit, & baptizatus fuerit saluus erit.* Quod non solum de salute spirituale, sed corporale etiam intelligunt Dom. Soto in *Sentent. 4. dist. 3. art. 9. Valle de Moura tract. de Incant. sect. 2. cap. 7. num. 11. & c. 13. n. 7.* Sic enim constat homines a demonibus possessos, & maleficijs affectos liberatos fuisse per Baptisimum, Soto ubi prox. Bellarm. tom. 2. lib. 1. capit. 6. Thom. Boztus d. lib. 1. cap. 15. Mart. del Rio lib. 6. Magic. q. 3. sect. 3. cap. 2. Tyridentem Armeniæ Regem Baptismo a maleficio liberatum narrat Ecclesiast. histor. de Castano Rege Tartarorum idem meminit Boztus d. lib. 1. cap. 16. de Tamaracungon Indorum Rege, Pet. Ciezap. 1. hist. Peruca. 18. Constantinus Magnus Baptismo a lepra liberatus fuit, nam difficilius morbi ex peccatis oriri solent, vt docent D. Chrysostom. in Matth. 4. hom. 14. Theophil. in Marc. 2. Cassianus in proem. consuet. Burgund. v. mala die ex n. 2. Barrad. in Concord. Euang. tom. 2. lib. 5. cap. 21. Tanta est enim prorsus affinitas corporibus hominum, mentibusque, vt ex animæ culpis corpora in morbos inciderint, nam vt ait Possen. in Bibliot. lib. 14. de Medicin.

Tantis stupet obuia morbis

Progenies, vario saculo fœda reatu.

Tertium **CONFIRMATIO**, quia gratiam confert, præsentaneum remedium est contra maleficia, ita consulitur, vt qui nondum recipit, recipiat, vt dixi d. cap. 53. num. 9. Grego. Nazianz. in Iulian. orat. 2. Nam valde conducere contra omnes demonis infestationes, tenent D. Clem. Rom. lib. 7. Apost. Const. cap. 28. & lib. 8. cap. 35. Cantipracens. lib. 2. Apum, cap. 57. pag. 33. Mart. del Rio d. sect. 3. q. 3. cap. 2. Valle de Moura d. cap. 13. num. 8. Nam Christianæ Religionis Confirmationis Sacramentum adeo demonibus inuisum

fuit,

tuit, vt eius præsentia sacra sua turbarentur, de-
mones que adesse vererentur, Prudent.

*Forte litans Hecatē placabat sanguine multo,
Cum subito exclamat, media inter Sacra, sacer-
dos*

*Pallidus, en quid ego? maius rex optime maius
Nescio quod numen, nostris interuenit aris,
Accitas video longe dispergier umbras.*

36 † Quia Gentiles sacra sua litare dæmonibus
non potuisse, si austeret Christianus Sacro
Chrismate signatus, vt docet *Lactant. libr. 4.
cap. 27.* & his verbis prosequitur Prudent.
*Ipse quoque exanimis posito diademate Prin-
ceps*

*Pallet, & astantes circumspicit, equis alumnus
Chrismatis inscripto signaret tempora signo,
Qui Zoroastreos turbaret fronte surros.*

37 ¶ Quartum, POENITENTIAE Sacramen-
tum quod in Confessione suscipimus, est reme-
dium salutare, & præsentaneum, nam ad salutē
corporalem paralytico conferendam Christi
Dominus dixit, apud D. Math. cap. 7. D. Luc.
cap. 5. v. 10. *Remittuntur tibi peccata tua, sur-
ge, & ambula.* † Quare integram peccato-
rum confessionem esse remedium contra om-
nia magica nocumenta, infestationes, & male-
ficia expresse tenent Ioan. Diaconus in vita S.
Gregor. libr. 1. cap. 11. n. 12. & 13. *Casarius libr.
1. Miraculor. capi. 6. & libr. 3. cap. 13. Surius
tom. 2. Mart. 22. Theod. de Appollia in vita
S. Dominici libr. 6. cap. 3. Heclor Boethus hist.
Scotor. libr. 8. Metaphrast. august. 14. Guafri-
d.*

38 † Quare integram peccato-
rum confessionem esse remedium contra om-
nia magica nocumenta, infestationes, & male-
ficia expresse tenent Ioan. Diaconus in vita S.
Gregor. libr. 1. cap. 11. n. 12. & 13. *Casarius libr.
1. Miraculor. capi. 6. & libr. 3. cap. 13. Surius
tom. 2. Mart. 22. Theod. de Appollia in vita
S. Dominici libr. 6. cap. 3. Heclor Boethus hist.
Scotor. libr. 8. Metaphrast. august. 14. Guafri-
d.*

39 tom. 2. p. 57. † Nam à peccatis liberanti homi-
nes, vt plurimum salutem corporalem conse-
quuntur, vt tradunt D. Chrysost. ubi sub. & in
Ioan. hom. 37. Paul. Fufius de visitat. libr. 2. c.
30. n. 10. Ioan. Selua de Benefic. par. 1. q. 5. n.
122. *Medices tract. mors omnia soluit p. 1. nu.
138. Azeued in l. 5. tit. 1. lib. 1. Recop. ex n. 2.*

40 † Et hac de causa Ecclesia diuinitus edocta
varijs constitutionibus decreuit, vt Medici
statim vt vocantur ad curandos infirmos, co-
nentur eos ad salutem animę procurandam, &
nisi medico spirituali peccata sua cōfiteātur,
vltra tertium diem ægrotum non visitent, vt
decernunt S. D. N. Pius V. in sua conslit super
gregem. dat. 8. Martij. 1566. Innocen. III. in
Concil. General. quod incipit cum infirmitas de
pœnit. & remiss. Nauarr. in Manual. ca. 25.
n. 60. *Fufius de visitat. libr. 2. capi. 30. ex nu. 3.
Cened. ad Decretal. collect. 107. num. 6. & col-
lect. 166. n. 5. Sanchez in Decalog. libr. 3. cap.
16. n. 2. cum multis seqq. Beja de casib. conf. p. 1.*

41 cas. 11. † Nam licet aliud de morbo lætali in-
telligant, verius est de quocumque morbo,
qui infirmum inuadit, aut in lecto detinet de-

bere intelligi, Suarez tom. 4. disp. 75. sect. 3. n.
4. & 5. Sanchez ubi prox. d. c. 16. n. 7. Aloys.
Rinius in prax. resolut. 399. n. 2. Barbosa de po-
test. Epis. p. 3. alleg. 91. n. 4.

¶ Quintum remedium est, Sacrosanctum
MISSAE Sacrificium, quod ad omnia malefi-
cia, & dæmonum nocumenta arcenda maxime
commendant, & exemplis exornāt D. Augus-
lib. 22. Ciuit. Dei cap. 8. D. Bernard. libr. 2. vi-
ta cap. 3. Guafridus in vita S. Petri Tarentas.
10. 2. fol. 73. Metaphrast. in vita Theodor. mēse
April. Bredenbachius lib. 9. collect. cap. 5. Lu-
xemburgens. in Catbalog. baretic. lit. G. Bins-
feld. in confess. malef. dub. 3. conclus. 3. † Nam
cum in Eucharistia Christus Dominus corpor-
aliter astat, contra omnia maleficia, & de-
monum nocumenta validissimum remedium
est, quia in eorum ruinam, & desolationem vē-
terus pollicitus est, *Isaias ca. 2. & 31. Zarbar.
13. Ezechiel. 6. & 30. Oseas. 10. Micheas. 1.
Daniel. 2. Sophon. 2.* † Quapropter in nouo or-
be postquam Hispani pedes fixerunt, & sacro
sanctum Eucharistia Sacramentū collocarunt,
illico dæmones fugam sibi consulentes ex sta-
tuis, & oraculis Indorum fugerunt, Petr. Cie-
za in hist. Peru tom. 2. cap. 23. Gonzal. Ouetus
in hist. Indor. libr. 5. cap. 10. Gomera lib. 3. c. 6.
Herrera in hist. general. Indor. decad. 1. lib. 3.
cap. 4. Hier. Benzon. lib. 1. hist. noui orb. cap.
8. pag. 35. Torquemada in Monarch. Indor.
libr. 1. capit. 2. numer. 50. Bozias dict. libr.
2. cap. 11. & lib. 5. cap. 2. & lib. 12. capit. 21.
& lib. 15. cap. 17. & lib. 23. cap. 1. D. Solorza
no de lure Indiar. libr. 2. cap. 13. referens, &
laudans illud.

*Puer Habreus iuuēt me dijs beatis imperans
Has ades relinquere, & statim Orcum abire.*

¶ Sextum remedium est Sacrosanctæ E-
CHARISTIAE perceptio, quam nostri vocāt
communione, contra omnia maleficia, & dæ-
monis nocumenta, vt docent Concil. Trident.
sess. 25. de Regular. c. 10. *Cassian. Serenus col-
lat. 12. ca. 6. Cas. Cisterciens. libr. 9. Miracul. c.
12. Catipracens. libr. 1. Apum cap. 23. Ant. Se-
nens. in Chron. Prædicat. in cōm. fol. 199. Sim.
Metaphrast. in vita S. Augent. Febr. 14. Pal-
ladius in Lausiaca cap. 19. Valle de Moura d.
sect. 2. cap. 13. n. 6.* † Nam in Eucharistia vera
Christi caro subsistit, quam sumpsit ex Virgi-
ne, & deposuit in cruce, & assumpsit de sepul-
chro, viua, viuificans, & gloriosa, omnium re-
rum presentaneum remedium contra dæmo-
nes, & eorum nocumenta, nam vt ait D. Ioan.
canonic. 1. cap. 3. *in hoc apparuit filius Dei, vt
dissoluat opera diaboli.* † Vnde dæmoniis, &
phanatico spiritu correpis olim dabatur Eu-
charis-

charistia, vel ut ex purgarentur à demonibus, vel ut contra hostilis infidias munirentur, ut decisum est *Conilio Arausican. II. can. 14. Cassianus coll. 11. c. 29. & 30. Prosper. lib. 4. Prædict. cap. 6.* † Ex quo etiam in primitiva Ecclesia mos fuit Sacrosanctam Eucharistiam mortuis ori includere, antequàm sepellirentur, vel supra pectus ligata mandabantur terræ, propter demonum infestationes, qui mortuorum corpora furabatur ad Magicas spurcicias, ut constat, ut ex Concilio Eliberitano in quo præfuit D. Osius Episcop. Cordubens. Sedis Apostolicæ Vicarius can. 58. ut tradunt *Ferd. Mendoza lib. 2. de confirmat. Concilij Eliberitani cap. 58. Basil. Ponze de Leon par. 1. variar. disput. q. 2. cap. 4. 5. & 6.* † Poltea tamen varijs de causis sublatum est, & interdictum ne Eucharistia mortuis detur, vel sepellendis apponeretur, in *Concil. Antisiodorensi can. 12. & Carthaginens. III. can. 6. & in Sexta Synodo Generali in Trullo convocata can. 63. cum alijs per Mendoza & Pöze ubi sup. Claud. Spenceus lib. 2. de Eucharistia adorat. cap. 7.*

¶ Septimum est Sacramentum **E X T R E M A E U N C T I O N I S**, nam habet virtutem salutem corporalem conferendi, ex Christi Domini institutione D. Marc. cap. 6. & ungebat oleo multos egros, & sanabat, D. Iacob. cap. non. 5. & alenauit cum Dominus. † Ex quibus habere potestatem contra omnia maleficia, & corporis nocumenta, & diaboli infestationes, tenent D. Chrysost. ad Corinth. 1. homil. 4. Soto in sent. 4. dist. 23. q. 1. art. 2. Raph. de la Torre tom. 2. q. 90. art. 2. disp. 2. num. 4.

† Non ut est unctio secundum hæreticos, sed ut est Sacramentum secundum Catholicos, ut dixi in *Epitome de Magia d. cap. 53. nu. 17. & in hoc opere tom. 1. lib. 2. cap. 11. ex num. 3. D. Chrysost. ad Corinth. 1. homil. 4.*

¶ Octavum **SACRAMENTALIA** omnia remedia adferunt, quia ex eo quod conferunt gratiam ex opere operantis, vim habent maleficia impediendi, & demonem fugandi, ut dixi supra tom. 1. lib. 2. cap. fin. ex nu. 1. vsque ad 7. † Et eo maxime cum Apostolis, & eorum sucesoribus hanc potestatem Christum Dominum contulisse constat D. Matth. cap. 10. v. 1. dedit illis potestatem spirituum immundorum, ut eijcerent eos, & curarent omnem languorem, & omnem infirmitatem. & v. 12. infirmos curate, mortuos suscite, leprosos munda-
te, demones eijcite, &c. † D. Marc. cap. 3. v. 15. dedit illis potestatem curandi infirmitates, & eijciendi demonia, D. Luc. cap. 9. dedit illis virtutem, & potestatem super omnia demonia, & ut languores curarent. † Ex qua po-

testate Ecclesia cum suo capite potest instituire Sacramentalia, omnia aduersus demones, & maleficia, & omnia diaboli nocumenta, quia ut ait D. Paul. Corinth. 1. cap. 4. Sic nos existimet homo, ut ministros Christi, & dispensatores mysterium Dei. & Corinth. 2. cap. 3. Idoneos fecit ministros Novi Testamenti, non littera, sed spiritu.

¶ Nonum **AQUA BENEDICTA**, quæ lustralem appellamus, contra omnia maleficia, & demonis infestationes maxime conducere, tradunt Theodoret. lib. 5. hist. Ecclesiast. cap. 21. & alij à me relati in *Epitome de Magia lib. 2. c. 53. ex nu. 35. S. Theresia à Iesu in vita ipsius.* † Nam ad hunc effectum præsertim aquæ huiusmodi benedictionem instituit S. Mattheus Apostolus, ut tradunt D. Clem. Rom. lib. 8. Constit. Appost. cap. 31. Alexand. P. P. I. epist. ad omnes fideles in cap. aquæ de consecrat. dist. 2. D. Chrysost. in Iuan. hom. 25. & in Psalm. 22. D. Ambros. lib. 1. de Sacram. c. 5. Ces. Baron. Annal. tom. 2. ann. 132. † Cuius virtutis, & efficacitatis potestatem ad hoc maxime commendant Laurent. Surius in *visis sanctor. Crenzer. lib. 4. de cruce ca. 26. Reginal. lib. 1. de discipl. Eccles. cap. 210. Epiphani. hæres. 10. Mart. del Rio lib. 6. Magica. q. 3. sect. 3. cap. 2. Eman. de la Cerda tract. de vispos de Milan p. 2. cap. 5. & ipsos demones Indijs confesos narrat Franc. Lopez Gomara in hist. Mexican. cap. 235.*

¶ Aqua enim benedicta tripliciter consideratur, vel Episcopalis mixta vino, & cinere, qua vitur in consecratione Ecclesiarum, vel altarium, cap. proposus. i. de consecrat. Eccles. vel Baptismalis, de qua fit mentio, in cap. Sabbato de consecrat. dist. 4. vel communi, de qua in cap. iuxta aquam d. dist. 4. † Quæ quidem aqua benedicta ab Ecclesia instituitur contra omnia mala spiritualia, & demonum infestationes, D. Thom. p. 3. q. 65. art. 1. & Sent. 4. dist. 2. q. 1. art. 2. Sprenger. in Mall. p. 2. Rap. de la Torre de vitis oppos. Relig. q. 90. disput. 12. nu. 13. & disp. 13. nu. 5. Bozius de signis Eccles. tom. 1. lib. 5. cap. 2. sign. 15. † Et ad salutem corporalem, & alia bona, cap. aquæ de consecrat. dist. 3. Thom. Valdens. tom. 1. Sacramental. tit. 24. cap. 168. nu. 5. Pet. Thyrus de apparit. spirit. lib. 3. cap. 16. n. 42. Durand. de ritib. Eccles. cap. 21. ex nu. 2. Valle de Moura de Incantat. sect. 2. cap. 1. nu. 17. & cap. 21. nu. 6. & 27. & cap. 13. nu. 8. † Deus enim per sæpe multa, & magna per infima instrumenta, & interdum indigna præstare solet, ut tradit Gasp. Sanchez super Isai. capi. 44. num. 54. 56. pag. 446. & cap. 51. nn. 7. pag. 513. & cap. 13. nu. 8.

- 64 n. 8. † Nam licet res naturales perse in dæmo-
nes agere non possint, naturaliter agendo, quā
do ab Ecclesia ordinantur ad aliquod effectū,
elebantur à Deo, vt agant in spiritalia, quem
admodum ignis inferni, qui verus, & naturalis
est, agere potest in animas, & dæmones, *Ter-
tullian. in Apolog. cap. 48. D. August. libr. 20.
Cruit. Dei cap. 16. & libr. 21. c. 2. 4. & 5. Sua-
rez de Angel. lib. 8. ca. 12. ex n. 9. Mendoza in
Regū lib. 1. c. 2. ex n. 28.*
- 65 ¶ Decimum ORATIONES tam commu-
nes Ecclesiæ, quam priuatæ piorum virorum
iubant contra maleficia, *D. August. libr. 22. Ci-
uit. Dei capit. 8. D. Chrysost. de incomprehens.
Dei natur. lib. 3. Theodoret. lib. 4. Hist. Eccles.
cap. 21. Sozomen. lib. 6. cap. 28. Glicas Annal.
par. 4. fol. 354. Metaphrast. in vita S. Auxen. &
dixi lib. 2. de Magia cap. 53. ex n. 25. † Priua-
ta si adiungatur cum ieiunijs, & alijs pijs ope-
ribus maxime iubant, Matth. cap. 17. Hoc ge-
nus demonum non eijciuntur nisi in oratione*
- 66 † ieiunio. † Communes Ecclesiæ sunt, quæ
hanc virtutem habere videntur, *Oratio Domi-
nica. & symbolum Apostolorum*, non modo Ca-
nonum præscripto, sed veteris xui, nostrique
experientia, vt docet *D. August. libr. 2. de Sym-
bol. ad Cathecum cap. 1. & libr. de utilit. cre-
den. cap. 22. & exemplis adstruit Nicol. Re-
mig. lib. 1. da monol. cap. 13. & libr. 2. capit. 4.*
- 67 † Item & Salutatio Angelica, eiusque iteratio
ad orarios globulos, quam Rosarium appella-
mus, & earum etiam externa forma ad colum
dæmoniæ immissa, dæmonem fugauit, vt *con-
stant ex literis Ludouici Frois à Iaponia scrip-
tis ann. 1596. † De recitatione Aue Mariæ,
& Salve Regine contra dæmones, & maleficia
multa suppeditant Cantipræcens. libr. 2. Boni
vniuers. fere per toto capit. 29. Casarius libr. 1.*
- 68 † Miracul. † Quibus accedit Litaniarum vñus,
qui aduersus ludificationes, & vexationes dæ-
monum, & mala omnia vtilissimus est, vt tra-
dunt *Ioan. Diacon. libr. 4. vita D. Gregor. cap.
39. & Sigisvert. ann. 858 Iacob. Raban. libr.
contra Marbac. capit. 26. Petr. Thyreus de da-
moniac. par. 3. n. 654. † Vnde Mantuanus his
versibus exemplum præbet de litanie virtute
lib. 4. Fastor.*
- 69 *Vrbs sedet in Rhodium, Galli dixerunt Vienā
Quæ tulit aduersus casus, pastore Manento
Et longum vexata fuit: nam fulmine crebro
Arst, & horridis terrarū motibus arba, &c.
Casibus bis percussis omnes, diuina coacti
Quarere subsidia, & diuos ascire præcando
Hinc transit Litanie ortum.*
- 70 ¶ Vndecimum inuocatio deuota nominis
71 **I E S V S** contra maleficia, & omnes dæmonum

operationes maxime iuuat, nam vt ait Chris-
tus Dominus apud D. Marc. cap. fin. in nomi-
ne meo dæmonia eijciunt, & Apostoli fatentur
apud D. Luc. cap. 10. v. 17. Domine, etiam dæ-
monia subiiciuntur nobis in nomine tuo. Nā vt
ait D. Paul. ad Rom. cap. 10. qui inuocaberit
nomen Domini saluus erit. † De eius virtute
contra dæmones, & maleficia plura congesse-
runt *D. Iustin. aduersus Tripbon. Origen. lib. 1.
contra Cels. Tertullian. lib. de corona Martirij
D. Cyprian. lib. aduersus Demetr. D. Athanas.
lib. de Incarnat. Verb. D. Gregor. lib. 1. dialo-
gor. cap. 16. & dixi lib. 2. de Mag. capit. 53. ex
num. 28. Valle de Moura de incantat. sect. 1.
cap. 4. n. 5. & sect. 2. cap. 7. ex n. 20. † Et inu-
meris exemplis confirmat Metaphrast. in vi-
ta S. Auxen. & in vita S. Euphras. Surius Apri.
22. & tom. 4. fol. 154. & 513. & tom. 5. f. 827.
& 892. & tom. 6. fol. 671. & tom. 7. fol. 567.
Annan. lib. 4. de natura demon. fol. 152. Gren-
zerus lib. 3. de Cruce capit. 27. Ribadencyra in
vita S. Ignatij, Mar. del Rio d. sect. 3. cap. 2.*

¶ Duodecimum, Deipara similiter D.
MARIA inuocatio quia caput diaboli conte-
rit de illa ad litteram dictum est Genes. c. 3.
ipsa conteret caput tuum, possessores dæmones
inter cætera quæstos se à misericordie Matre
manubias animarum plurimas quotidie eripi
narrat *Ioan. Molinetus in Chronolog. Belgicæ
ann. 1490. † Sic ad infestationes dæmonum
maximum remedium esse, adque salutare dixi
lib. 2. de Mag. cap. 53. num. 30. Horat. Turse-
llinus in hist. Lauretana lib. 4. c. 33. Casarius
lib. 6. Miraculorum cap. 26. & 27. Lypsius lib.
de B. Virgine, Eman. de la Cerda lib. de ospos
de Milampar. 2. cap. 147. † Et absque inuo-
catione solo aspectu Imaginis eius, dæmones
fugari narrat Casarius Mirac. 130. fol. 138.
nam vt ait Prudent. Cathemer. hym. 3.*

Namque Deum merita
Omnia Virgo venena domat.

¶ Terdecimum signaculum sancte C H V-
c 1 s contra dæmones, & eius infestationes
maxime Christus Dominus commendat, dum
ait Marc. capit. fin. v. 17. Signa autem eos, qui
crediderint, hæc sequentur. & c. † Quare illud
tellum dæmonibus formidabile vocat. *Eusla-
thi in vita Euzych. li. 1. c. 10. Arma in expug-
nabilia S. Daniel Stylites apud Metaphrast.
& omnem Magiā tollere affirmat S. Athanas.
lib. de verbo Incarnato Mart. del. Rio. lib. 6.
Magic. c. 2. sect. 39. 3. † De cuius mirabilibus
effectibus liber integer esset cōficiendus, plu-
ra, & si non pro merito, contra dæmonis artes
& infestationes scripserunt *D. Cyprian. sermo
ne de passione Christi, Origen. lib. 3. in Iob Lac-
tant.**

tant. lib. 4. diuin. institut. c. 24. D. Gregor. Nazianz. orat. 1. in Iulian. D. Chrysost. hom. 8. in Colosens. D. Aug. lib. 2. de Symbol. ad Cathecum. D. Gregor. lib. 2. Dialog. c. 10. Suarez in

81 D. Thom. p. 3. q. 23. art. 6. disp. 56. † Quorum omnia exemplis confirmant Cassianus in Cathal. gloriæ mund. p. 4. c. 98. & 99. Glycas Annal. p. 4. Surius tom. 2. Thom. Bozius lib. 2. de sign. Eccles. c. 8. & seqq. & li. 15. c. 1. Spræg. in Mall. p. 2. q. 4. c. 1. Pet. Thyreus daemoniæ. p. 3. c. 44. & lib. de locis infestis p. 3. c. 68. Tbo. Cantipracens. lib. 2. c. 57. p. 34. Iacob. Graetzerus libr. 3. de Cruce c. 18. cum multis seqq. Theodor. in vita Macedon. & libr. 3. hist. c. 3. & lib. 5. cap. 21. Caes. Baron. Annal. tom. 11. ann. 1027. Slabrum lib. 4. hist. cap. 5. † In Oc

82 ciduis provincijs Crucis signū semper dæmonibus horrificum fuit, silentiumq; indijt, & fūgam capere coegit, Pet. Mart. in decad. noui orb. Gözal. Ouiet. in sua hist. Ind. li. 5. c. 10. Gomara li. 3. c. 6. Hier. Bæzo in hist. Ind. lib. 1. c. 27. pag. 119. Thom. Bozius de sign. Eccles. lib. 23. c. 1. Torquemada in Monarch. Ind. lib. 18. c. 7. Petr. Feber. libr. 3. Semestr. capit. 1. pag. 20.

83 † Plura alia contra dæmones, & eius infestationes miracula de Cruce a Magallano in Insula Zebu posita, & in Prouincia Nicaraguz, Anton. de Herrera in hist. Indor. decad. 3. lib. 1. cap. 9. pag. 18. & lib. 5. cap. 12. pag. 216.

84 † Plura alia miracula de Crucis virtute in Indijs Orientalibus referunt Maffius libr. 1. pag. 11. 15. 121. & 122. Ioann. Barros decad. 3. cap. 11. Alan. Copus dialog. 4. cap. 16. pag. 557. Thom. Bozius lib. 5. cap. 2. pag. 160. † De Occidentalibus Indijs non minora referunt Franc. Lopez Gomara in sua hist. p. 2. capit. 34. 36. 81. Theatr. vite human. vol. 5. libr. 4. pag. 1468. Anton. Herrera decad. 1. libr. 8. capit. 10. pag. 314. & lib. 10. cap. 12. pag. 361. Torquemada lib. 16. c. 26. & seqq. & lib. 18. c. 7.

86 ¶ Decimum quartum cereæ formæ orbiculares, quas dicimus AGNOS DEI, propter formā Agni vna ex parte impressa, maximè iubant contra omnes dæmonū infestationes, vt dixi lib. 2. de Mag. c. 53. n. 24. Vincēt. Bonard. lib. de corā virtutib. Pet. Matthei in Decret. 7.

87 † Nam ad id consecrantur à Romano Pontifice, qui inter alia postulat à Deo, vt debotè gestantibus tribuat virtutē contra omnes dæmonis insidias, vt cōstat ex Rationale diuin.

88 offic. lib. 6. c. 79. † Cuius benedictionis cōsuetudo ad hūc effectū antiquissima est in Ecclesia à tempore Apostolorū, vt ante Papā Marcell. II. & Constantinū Imperatorē in Ecclesia fuisse, narrat Ioann. Molanus lib. de Agnis

89 Dei capit. 6. † Contra tempestates, & alia

nocumenta conducere testatur D. Augustin. ad Ianuar. epist. 118. vt his versibus eleganter expressit Frusius apud Martinum del Rio vbi supra.

Postulat in primis sacrati aspectus, vt agni
Agnum ad celestem concita corda leues
Vt que salutaris memores viteque necisque
Criminis, & vitij noxia vincla terant,
Hostis vt insidias stygijs ac certamina vincant
Decipulas mundi, carnis, & illecebras
Corporeis nobis morbos, cassusque repelli
Præfert in horriferos mortiferosque petit.

¶ Decimum quintum auctorum, qui in celestis beatitudine perfruuntur scēlices RELI. 90
QVIAE maxime iubant contra morbos, & dæmonum nequitias, vt de D. Paulo legitur in Actis Apostol. cap. 19. v. 12. Ita vt etiam super languidos deferrentur à corpore eius sudaria, & semi cinctia, & recedebant ab eis lāgores, & spiritus nequē am egrediebātur. † Quid- 91
quid frenant Vigilantiani, qui eorum virtutē negant, quos latē relutant D. Hieron. contra Vigilant. Gregor. Nazianzen. orat. de D. Cyprian. ad fin. D. Chrysost. orat. contra Gent. & hom. 26. in Corinth. 2. Euagrius lib. 1. cap. 16. Sozomen. lib. 7. cap. 16. Nizephor. lib. 10. cap. 8. Gregor. Turonens. libr. 2. de gloria Martyr. cap. 45. Gibbonus dispu. de Sanctis, Bozius lib. 15. de signis Eccles. cap. 7. 11. & 12. Thyreus p. 3. daemoniæ. cap. 43. & p. 3. de locis infest. cap. 67. D. Sanch. Daula lib. de Venerat. Sanctior. Binsfeld. in confess. malefic. dub. 3. concl. 4.

¶ Paris & salis benedictæ ad id iubant contra dæmones, Vt statuitur in Concilio Nannetensi can. 9. & dixi lib. 2. de Mag. ca. 53. n. 34. † Nequibus plura Fran. Suar. vbi sup. d. disp. 93
15. Steph. Durand. lib. 2. de ritibus Eccles. cap. 58. Metaphras. mense Decemb. Grazer libr. 3. de cruce cap. 37.

¶ Decimum sextum Pulsatio campanarum 94
Ecclesie adeo infesta esse solet dæmonibus, vt ab eis excitatas tempestates, vel ingruentes impedian, vel iam ortas sedare faciant, vt docet Conc. Colon. c. 24. † Et exemplis allatis confirmāt Remig. li. 1. demonol. c. 26. Cluniez. 95
li. 1. miracul. c. 13. Grill. de Sorti. q. 7. Binsfeld. in confess. malefic. post conclusionem fin. dub. 6.

† Non tantū ex visonitus aerem dissipans, vt arbitratur Petr. Mexia in Sylba li. 2. c. 9. nam 96
ad id fuit Gentiliū sentus arbitrantū aeris sonitū dæmones fugare, quia corpora aſupta dissoluit, vt tradunt Macrob. lib. 5. Saturnal. c. 19. Apbroſid. problem. 43. lib. 2. † Sed potestate diuina, cuius nomine campanæ benedicuntur, & consecrantur, vt fragore suo spirituales 97
hostes terreat, & repellant, vt tradunt

98 Cardinal. Hosius libr. 5. contra proleg. Brent.
Thom. Bozius de sign. Eccles. libr. 2. Eman. de
la Cerda lib. do os pos de Milan p. 2. cap. 6. fol.
155. † Nec baptizantur, ut arbitratur Calui-
nus, sed benedicuntur, nomenque illis in Bea-
ti ab cuius honorem imponitur, ut illius

quasi commendentur tutelæ vas metallicum,
diuinæ laudis instrumentum, in loco tubarum
veteris testamenti argenteis, & æreis, ut tra-
dunt Durand. lib. 1. de ritib. Eccles. capit. 21.
Binsfeld. Delrius, & alij ubi sup.

I V R I S

SPIRITVALIS
PRACTICABILIVM.

LIBER TERDECIMVS.

DE SPIRITVALI CRIMINE, QVOD IN
Magia contrahitur hæretica, hæreticali, sapienti hære-
sim, vel non, ac de eius prohibitione, & poenis.

CAP. I. De Magia hæreticali,
ex dictis hæreticalibus.

S V M M A R I V M.

1. Hæretici, & Magi professione similes.
2. Hæretici præcipui otium Magi fuerunt.
3. 4. 5. Hæretici Magia dedit.
6. Magi ex hæreticis sunt.
7. Magia diuiditur in hæreticalem, & non hæreticalem.
8. Hæretica, alia hæreticalia, alia sapientia hæresim.
9. Hæreticalia sunt quæ fiunt cum factis hæreticis.
10. Hæreticalia sunt, quæ sapiunt hæresim.
11. Inuocatio demonis quando sit hæretica, quando sapiat hæresim.
12. Inuocatio demonis quare ut hæretica damnetur.
13. Hæreticum facit error contra aliquos ex fidei articulos.
14. Articuli fidei qui dicantur.
15. Opiniones falsas tenens contra Religionem, & fidem hæreticus est.
16. Hæresis vnde dicitur.

17. 18. Hæreticum facit error prolatus, cum pertinacia.
19. 20. Hæreticus ut puniatur debet esse baptizatus.
21. Hæreticus est, qui Sacram Scripturam aliter interpretatur, quam interpretatur Ecclesia.
22. 23. Hæreticus est asserens peccatum, quod non est, vel è contra.
24. Hæreticus non est asserens errorem, putans id teneri ab Ecclesia.
25. 26. 27. Hæretici sunt, qui Ecclesia receptas doctrinas non amplectuntur.
28. 29. 30. Hæreticus est, qui debeat ab aliquo etiam leui articulo.
31. Hæreses omnes inter se coherent.
32. Dubius in fide censetur hæreticus.
33. Dubitans sine pertinacia non est hæreticus.
34. Dubitatio ex scrupulosa conscientia non est hæresis.
35. 36. Dubitans de ijs in quo sunt variae opiniones, non est hæresicus.
37. Dubitatio ad hoc, ut constituat hæreticum, quæ requirantur.
38. Dubitatio non solum circa fidem, sed in his, quæ ad salutem sunt necessaria, hæretici facit.
39. Disputans seu reuocans in dubium, quæ ad fidem pertinent, hæreticus reputatur.

HAERE-

HÆRETICORVM, & Magorum commercia norunt omnes, communicant enim cum hæreticis Magi, circulatores, Astrologi, & philosophi curiositate dediti, vt tradit *Ter-*

tulian. lib. de præscriptio. aduers. hæres. cap. 43.

2 *cum seqq. & lib. de Anim. cap. 57.* † Præcipui enim hæretici olim Magi fuerunt, & ab his artibus princeps hæreticorum cognomen adëptus fuit Samaritanus ille Simon Magus, qui ob eam causam Deus habitus est, vt scribit

3 *D. Clemens Rom. lib. 7. Apostol. const. † De Carpocrate, Menandro, Marco, Euftrati, Ophitis, Seuophianis, eorumque dogmate similia referunt Irenæus lib. 1. cap. 21. & 24. Euseb. lib. 2. bist. Eccles. capit. 20. Epiphani. hæres. 27.*

4 † De Pifciliano, qui Gnosticorum vesaniam in Hispanias intulit, quod simul fuisset Magus testatus est *Seuerus Sulpit. lib. 2. bist. in vita S. Mart. D. Hieronym. epist. ad Cresiphon.*

5 *contra Pelasg. † De Mahumeto quod hæreticus fuisse, & Magus testatur Zonaras tom. 3. de Berengario, & alij fidem faciunt grauissimi*

6 *scriptores Irenæus, & Tertul. ubi sup. † Nā Magi ex hæreticis fiunt, vt his verbis testatus est Pet. Greg. in Syntag. p. 3. lib. 34. c. 21. n. 9. Vtuntur enim demones hæreticis, vt meretricibus pulchris ad impellendos specie sanctitatis ad suæretia homines, de floreute autem ætate illius fucate pulchritudinis, vtuntur illis, vt lenis, & lenonibus faciuntque Magos, & Sagas.*

7 † Vnde Magia communiter diuiditur in hæretica, & hæreticalia. *Nicol. EymERICUS in direct. Inquisit. p. 2. q. 42. Paul. Grill. de Sortileg. q. 10. ex n. 2. & q. 11. ex n. 1. Azpilcueta Nauar. in Manual. cap. 11. ex n. 28. Pet. Binsfeld. in confes. malef. prælud. 14. Mar. del Rio lib. 5. Magic. disq. sect. 15. Farinac. to. 1. crimin. q. 20. ex nu. 79. & tract. de hæret. q. 181. §. 1. ex n. 1. Azor p. 1. Moral. li. 9. c. 26.*

8 *q. 4. † Hæretica autem subdiuiduntur in hæreticalia, & sapientia hæresim, vt docent Simanc. de Cathol. inst. tit. 30. nu. 15. Syluest. in Sum. v. hæresis 2. n. 4. Castro lib. 1. aduers. hæres. c. 1. & lib. 1. de iusta hæres. punis. c. 1. † Hæretica dicuntur, quæ fiunt cū factio hæretico, vt idolatria, vel transitus ad ritus Iudæorū, vel paganorum, &c. ex quo conuincuntur de credulitate, c. contra Christianos de hæret. lib. 6.*

9 *Alberti. de agnoscend. assert. q. 8. n. 12. Mar. del Rio d. sect. 15. † Hæreticalia sunt, quæ sapiunt hæresim, vt inuocare demonem ad reuocandū mortuum ad vitam, vel reuelanda futura contingētia, vel similia, quæ ipse neq; scire, neq; facere potest, Castro lib. 1. de iusta hæres. pun.*

c. 15. Rojas de hæres. p. 2. ff. de re. 12. n. 267. Grilland. de Sortileg. q. 10. n. 16. Martin. del Rio sect. 15. Binsfeld. in confes. malef. prælud. 14. Ioan. Azor. p. 1. moral. lib. 9. c. 26. q. 4. Farinac. tom. 1. q. 20. num. 85. & d. q. 181. §. 1. ex n. 2.

† Nam licet inuocare demonem ad faciendum, quod ipse facere non potest, non sapiat hæresim; credere autem illa posse facere propria virtute, non solum sapit hæresim, sed est hæreticum, vt dixi in *Epitome de Magia lib. 3. capit. 8. ex num. 1.* † Quare exercentes

Sortilegia, & alia Magicæ opera cum inuocatione demonis, vt hæretici damnantur in *Extraneag. Ioann. XXII. quæ incipit super specula, data Aluimone. vt tradunt EymERIC. d. p. 2. q. 43. Repert. Inquisit. v. Sortilegia, Campeg. ad Zanchin. de hæretic. capi. 22. num. 18. Petr. Gregor. d. lib. 34. capit. 15. num. 6. Valle de Moura tract. de Incantat. opusc. 1. §. Et. 3. cap. 3. num. 28. Farinac. d. q. 20. ex num. 87. & d. q. 181. §. 1. num. 4.*

† Hæreticum autem facit error contra aliquem ex fidei articulum, vel Ecclesiæ definitionem, credens, vel præfitens dogma aliquod eorum contrarium, vt docent *Martin. V. in Constit. anno 1418. quæ incipit inter cunctas, relata à Pegna in direct. Inquisit. ad fin. fol. 88. gloss. & Butrius in capit. firmissimè de hæretic. & ibi Hostiens. num. 2. Abb. num. 3. Felin. num. 1. Ancharran n. 5. cap. ad auolendam, & ibi omnes §. vniuersos, de hæretic. Arnal. Albertin. in rub. de hæretic. lib. 6. q. 1. ex num. 17. Simanc. de Cathol. Inst. tit. 31. n. 3. Oldral. conf. 271. n. 2. Menoc. de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 6. num. 5. Hipol. Riminald. conf. 395. ex n. 3. Decian. lib. 5. criminal. cap. 17. Vgolin. de Censur. p. 2. §. 1. nu. 7. Bossius in pract. tit. de hæretic. n. 1. Iul. Clarus d. §. hæresis n. 1. Grilland. de hæretic. q. 2. ex n. 1. † Articuli autē fidei strictè sumpti sunt, qui in Symbolo continentur: largius tamen veniunt omnes diffinitiones factæ per Romanos Pontifices, vel Concilia: largissimè vero respiciunt omnem veram sententiam circa fidem, etiam nondum definitam, vt tradunt *DD. in rub. de summa Trinitat. & Fide Cathol. & in c. cum Christus de hæretic. præsertim Ancharr. n. 2. Butrius num. 4. Zabarell. num. 2. Socin. num. 10. Annan. 2. Tabiena, Syluest. & Angel. in Summ. v. Fides, Azor d. p. 1. libr. 8. cap. 5.**

† Vnde qui nouas, & falsas opiniones, nouasq; sectas, peruersaq; dogmata gignit, credit, subbet, vel dicit contra Fidem, vel Religionem, hæreticus est, cap. hæreticus, c. inter hæresim, & vtrouiq; *Turrecrem. 24. q. 3. ex n. 1. gl. ind. c. firmissimè de hæret. Alber. in rub. de hæret.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

d. q. 1. n. 3. & q. 13. num. 3. 7. & 55. Calderin. tract. de heretic. rub. 1. ex nu. 1. D. Anton. in Summ. p. 2. tit. 12. cap. 5. §. 1. Tabien. Rosell. Angel. & Syluest. in Summ. v. hereticus, Simanc. de Cathol. instit. capi. 14. num. 2. Carer. tract. de heretic. nu. 9. Grilland. q. 2. nu. 3. Oldrad. conf. 210. nu. 1. Iul. Clar. d. §. heresis nu. 1. Menoch. d. presumpt. 6. nu. 39. Hipp. Riminal. conf. 395. nu. 18. lib. 4. Ttb. Decian. d. cap. 17. nu. 112. Rojas sing. 73. nu. 1. Petr. Gregor. in Syntag. lib. 33. cap. 7. nu. 8.

16 ¶ Heresis enim dicitur a voce Græca *ἡρесь* *hairesia*, quæ electionē significat, quod sibi bene visā credulitatē eligit, quā putat meliorē, D. Tho. 2. 2. q. 11. art. 1. Abb. Butr. Zabarel. in d. capit. firmissimē de heretic. Syluest. Tabien. & alij in Summ. v. hereticus, Arnal. Albertin. in Rub. de heret. Vmb. Locat. in Iudicial. Inquis. v. heresis nu. 1. Simanc. de Cathol. instit. tit. 30. nu. 1. & in Enchirid. violata Relig. tit. 2. nu. 1. Zanchin. tract. de heretic. q. 1. num. 4. Oldrad. conf. 210. nu. 1. Decian. d. cap. 7. nu. 1. Graffis lib. 2. deciss. cap. 8. num. 25. Paramo de orig. S. Inquis. lib. 3. q. 3. ex nu. 4. † Sed non sufficit vana credulitas ad hoc, ut quis habeatur pro heretico, quia necesse est, quod non solum errorem eligat, sed quod illum ore proprio proferat, vel scriptis, vel factis manifestet, & in illo persistat, unde ab herendo hereticum dici contendunt Ioan. Andreas in dict. cap. firmissimē de heretic. Turrecrem. in d. capit. heresis 24. q. 1. nu. 1. Zanchin. cap. 1. nu. 5. Nicol. Eymeric. in direct. Inquis. p. 2. q. 1. nu. 2. & q. 30. nu. 2. Reper. Inquis. v. heresis, rub. quod sit heresis §. 1. Farinac. de heretic. quest. 178. §. 1. num. 35. Castro de Iusta heretic. puni. lib. 1. cap. 1. Did. Perez in l. 1. tit. 1. lib. 1. Ordinam. & in l. 3. tit. 4. libr. 8. Seb. Medices in Summ. peccat. part. 1. tit. 2. quest. 32. & in Summ. omn. heres. part. 1. quest. 1. & 5. Aragon. 2. 2. quest. 11. art. 1. Petr. Nauarr. de Restit. tom. 1. lib. 2. cap. 4. ex num. 197. Iulius Clar. d. §. heresis ex num. 1. † Et sic heresis proprie, & communiter diffinitur, & appellatur Error in mente cum pertinacia, ut expressē docent D. Thom. 2. 2. quest. 11. art. 1. Turrecrem. & alij in d. cap. heresis, & in cap. hereticus 24. quest. 1. Abb. & alij in Rub. & in cap. firmissimē de heretic. Albertin. ubi sup. quest. 1. num. 26. Couarrub. lib. 3. variar. cap. 1. num. 2. Decian. d. lib. 5. cap. 9. num. 1. Pegna ad Eymeric. in direct. Inquis. quest. 2. comm. 26. Param. de orig. S. Inquis. lib. 3. quest. 3. ex num. 6. Did. Perez in d. l. 1. tit. 1. lib. 1. Ordin. Clar. Medices, & alij ubi sup. Thom. Sanchez tom. 1. Decalog. lib. 2. cap. 7. ex num. 1.

Franc. Suarez de Fide tract. 1. disput. 18. Carer. in Prax. tit. de heretic. numer. 11. Lucer. Inquisit. v. heresis num. 2. Simancas dict. capit. 31. ex num. 2. Rojas sing. 73. & tract. de heretic. part. 1. ex numer. 469. Corduba in qq. Theolog. libr. 1. quest. 16. §. 7. Toledo in Sum. libr. 4. capit. 3. num. 4. Graffis libr. 2. deciss. capit. 8. num. 7. † Dum tamen qui talem errorem sibi sit baptizatus, nam Iudæi, & Pagani quambis aliquid sentiant contra fidem Catholicam non sunt heretici, Ioan. Andreas in capit. ad abolendam num. 3. de heretic. & ibi Anebarr. num. 1. Butrion numer. 14. Zabarell. num. 6. Bellapert. in l. 1. C. de heretic. Albert. in Rub. de heretic. in 6. quest. 1. ex num. 12. D. Antonin. Tabien. Rosell. & alij Summistæ ubi sup. Rojas sing. 27. nu. 5. & sing. 75. nu. 3. & sing. 85. num. 1. & tract. de heretic. part. 2. num. 471. Vmb. Locat. de Iudicial. Inquisit. v. hereticus num. 14. Simanc. dict. tit. 31. num. 4. & tit. 35. num. 10. Decian. dict. libr. 5. capit. 12. num. 2. & cap. 18. num. 1. Petrus Gregor. dict. libr. 33. capit. 4. ex numer. 6. Vgolin. de censur. part. 2. §. 1. num. 2. Paramo dict. libr. 3. quest. 9. num. 68. † Nisi dicant vel agant aliquid etiam, quæ suæ Religioni aduersetur, ut si Iudæi Idola colant, dæmones inuocent, vel sacrificent: aut Pagani cælum excantent, vel alia Magica incantamenta exerceant, in quibus tanquam heretici puniendi sunt, ut docent Eymeric. in direct. Inquis. part. 2. quest. 46. & ibi Pegn. comm. 71. qui post Direct. refert eadem rem Constit. Gregor. XIII. edita ann. 1581. incipiens, antiqua Iudæorum improbitas fol. 179. Campegg. in addit. ad Zanchin. de heretic. cap. 1. Ioan. Azzor p. 1. inst. moral. lib. 8. cap. 22. q. 12.

¶ Item heretici dicuntur, qui Sacram scripturam scientes, & videntes aliter exponunt, & interpretantur, quam interpretatur Ecclesia, gl. in d. cap. firmissimē de heretic. cap. quidam autem 24. q. 3. Albertin. rub. de heretic. in 6. q. 13. ex n. 1. & tract. de agnoscend. assert. q. 28. n. 35. Eymeric. in direct. Inquis. p. 2. q. 2. n. 3. & ibi Pegna foli. 86. Lal. Zechius in Summ. p. 1. tit. de fide, rub. de heret. cap. 11. n. 3. Rojas sing. 73. n. 1. Squillacens. de fide Cathol. cap. 17. nu. 1. Simanc. de Cath. instit. tit. 59. ex nu. 12. Reper. Inquisit. v. exponere, & v. heresis, §. 1. Tabien. Rosell. & Angel. ubi sup. † Vel asserant esse peccatum quod non est, ut si dicant peccare, qui veneratur crucem, vel Imagines Sanctorum, vel similia, quæ negant heretici, quia eis conueniunt, & sic damnantur Cōcilio Trident. sess. 25. decreto de sacris Imag. Reper. Inq. v. hereticus, & v. Imagines, Simanc.

de Cathol. Instit. tit. 33. ex n. 1. Squillacens. de fide Cathol. ca. 50. Valent. tom. 3. q. 94. punt. 6. disp. 6. Suarez in def. fidei, aduersus Angl. secta errores lib. 2. cap. 10. 11. & 12. † Vel asserant non esse peccatum, quod verè peccatum est, vt si dicant non esse peccatum inuocare dæmones, Magica incantamenta peragere, fornicari, mentiri, &c. Arnald. Albertin. rub. de heret. li. 6. q. 1. num. 11. Reper. Inquis. v. hereticus Afflic. in Constitut. Regn. tit. de heretic. & Paſſerin. rub. 1. ex num. 17. Iul. Clar. d. §. heresis, Vmber. Locat. in Iudicial. Inquis. v. suspicio num. 27. Squillacens. de fide Cathol. cap. 56. ex nu. 4. Decian. d. cap. 17. ex nu. 116. Treuisan. decis. 35. ex nu. 6. lib. 2.

† Nisi opinentur talia falsa credentes, ita teneri ab Ecclesia, quia tunc ignorantes, si parati sunt errorem deponere, non censentur heretici, Innocent in cap. 1. n. 7. de Summ. Trinit. & Fide Cathol. nu. 18. & ibi Butr. nu. 9. Immol. nu. 11. Abb. n. 15. & cap. 1. de heretic. Albertin. in cap. 1. eod. tit. in 6. q. 15. n. 31. gloss. in cap. cum Christus de heretic. Syluest. Tabien. in Summ. v. fides nu. 7. Clar. d. §. heresis. nu. 2. Rojas de heretic. p. 1. num. 64. Decian. d. lib. 5. cap. 18. Pegna ad Eymeric. q. 7. comm. 22. Sanchez tom. 1. Decalog. lib. 2. cap. 7. ex n. 30. Parano de orig. S. Inquis. lib. 3. q. 3. ex nu. 20.

¶ Similiter sunt heretici qui Ecclesie receptas doctrinas non amplectitur, vel contra aliquam earum opinionem gignit, tenet, aut sobet, vel profitetur, vt si asserat maleficos nō esse occidendos, vel Papam non esse caput Ecclesie, &c. Albertin. in rub. de heretic. lib. 6. Carer. tract. de heretic. num. 14. 15. & 34. Iul. Clar. d. §. heresis, Hisp. Riminal. conf. 395. nu. 22. Tiber. Decian. d. lib. 5. cap. 17. ex n. 16.

† Vel dicant non esse dæmones, infernum, purgatorium, vel gloriam; vel animam cum corpore interiri, vel similia erronea, quæ de animæ natura iactarunt Epicurei, vt docent Squillacens. de fide Cathol. cap. 59. Feder. de Senis cōf. 252. col. 1. Carer. de heretic. nu. 41. Afflic. in Constit. Reg. tit. de heretic. Rub. 1. num. 29.

† Vel asserant animam esse sanguinem, vel generari ex præ existente materia, DD. in cap. quod vero, & in cap. Moyses vbi gloss. 32. q. 2. Tob. Decian. d. lib. 5. cap. 17. ex n. 45. vbi alios de anima errores refert, vsque ad num. 64.

† Vel in alio etiam fidei, quantumuis leui, articulo, quantum ad materiam creditam, deuiet, vel sit contrarius, l. 2. vbi notant omnes C. de heretic. Albertin. in Rub. de heretic. q. 13. ex nu. 12. Simane. d. cap. 51. nu. 11. & in Enchirid. violata Relig. tit. 34. ex n. 6. Squillacens. de fide Cathol. cap. 14. n. 1. & cap. 21. n. 9.

Decian. d. lib. 5. cap. 17. & capi. 19. nu. 10. & cap. 37. nu. 32. † Nam in ijs quæ ad Religionem expectant, nil tā leue est, quod non magni habeatur. gl. in cap. liter. 11 de præsumpt. & gl. in cap. 1. de heretic. vbi Abb. n. 3. Hostiens. nu. 2. Ioan. Andr. nu. 4. Zabarell. in fin. Socin. in Rub. de heretic. nu. 5. Azzo in Summ. de heretic. n. 1. † Nam ex vno negato fidei articulo, etiam minimo, dicitur hereticus simpliciter, & generaliter, prout volunt D. Thom. 2. 2. q. 5. art. 3. Trident. sess. 6. cap. 15. Bellamer. decis. 688. n. 26. Albertin. de agnos. assert. q. 34. n. 14. † Nam licet hæreses diuersarum sint facierū, caudas tamen habent colligatas, & simul conexas, & omnes inter se cohererent, etsi non ratione specie, & tamen ratione erroris, quia omnes in Religionem peccant, capit. ex communicamus de heretic. cap. accusatus §. cum vero eodem tit. lib. 6. Decian. d. lib. 5. cap. 18. Albertin. d. cap. 34. ex num. 13.

¶ Nec solum negantes aliquem fidei articulum censentur heretici, sed etiam si in aliquo eorum sint dubij, nam dubius infide habetur pro heretico, capit. 1. vbi notant omnes de heretic. D. Antonin. p. 3. tit. 22. cap. 5. §. 10. Armilla, Rosell. Tabiē. & alij Summissa v. heresis, & v. hereticus, Castro de iusta heretic. punit. lib. 1. cap. 7. nu. 2. Vmb. Locat. in iudic. Inquis. v. dubius in fide nu. 1. Squillacens. de fide Cathol. cap. 18. nu. 2. Carer. tract. de heretic. n. 8. Decian. d. cap. 17. Rojas sing. 57. n. 4. Fran. Pegna ad Eymeric. fol. 83. Sánchez tom. 1. Decalog. lib. 2. cap. 7. nu. 11. Suarez de fide disp. 18. † Quod quidem procedit quando indubitatione haberet pertinaciam, & non sit paratus corrigi, imo haberet complacentiam dubitando, quia tunc habetur pro heretico, Ioan. Andreas, Ancharan. Panormit. Felin. Zabarell. & alij in d. cap. 1. de heretic. Arnald. Albertin. de agnoscend. assert. quest. 33. nu. 4. Clarus d. §. heresis num. 2. Decian. d. capit. 17. & capit. 18. & 38. Toledo in Summ. lib. 4. capit. 4. num. 3. Bañez ad D. Thom. 2. 2. quest. 11. art. 1. cum alijs per Cened. ad Decretal. collect. 66. † Secus tamen si talis dubitatio procedat ex scrupulosa conscientia, & ex primis motiuis, quia si post dubitationem se firmat in fide, meretur, sicut qui resistit carnis stimulum, vt præter supra dictos, docent Albertin. in rub. de heretic. in 6. quest. 13. nu. 26. Rojas de heretic. p. 1. ex nu. 272. Reper. Inq. v. hereticus, & v. dubius Vmb. Locat. de Iudic. Inq. v. dubius in fide. n. 1. Iacob. de Grassis li. 2. decision. cap. 8. ex nu. 10. † Aut dubitaret circa interpretationem alicuius loci Sacre scripturæ, firmissime tamē persistens in fide, Tiber.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

Decian. Crimin. d. lib. 5. capi. 18. Fran. Pegna ad Eymeric. in direct. p. 2. ad c. 1. de heret. fol. 86. Lal. Zecchi in Summ. p. 1. rub. de fide c. 11. n. 6. † Aut etiā dubius esset in ijs, in quibus variae sunt doctorum opiniones, vel nondū sūt determinatæ ab Ecclesia, quia tunc non solum dubitans, sed eligens vnam, nō est hereticus, vt docent Felin. in cap. 1. nu. 4. de heretic. Ancharan. in cap. cum Christus cod. tit. nu. 2. & ibi Ant. Butrio nu. 4. Zabarell. nu. 2. Annan. 3. Archidiacon. in capi. heresis 24. q. 3. nu. 2. Bellamer. num. 4. D. Antonin. in Summ. p. 2. tit. 12. cap. 5. §. 1. Decian. d. cap. 17. & 37. nu. 16. Pegna ad Eymeric. in direct. p. 2. fol. 90. Rojas p. 1. de heret. nu. 57. Conrad. in Pract. rub. de heretic. nu. 7.

- 37 ¶ Nam dubitatio ad hoc, vt constituat hereticum debet esse de his, quæ directe ad fidem expectant, & quisquis explicite scire tenetur, alias nisi monitus persistat, non est hereticus, Pegna ad Eymeric. d. p. 2. ad cap. 1. de heretic. fol. 89. Lal. Zecchi in Summ. p. 1. rub. de fide cap. 11. n. 6. cum alijs per Cened. d. collect. 66.
- 38 † Nec solum dubitatio deuet versari circa fidē, sed etiam in ijs, quæ necessario ad salutem aternam cōducunt, ad hoc vt dubitatem constituat hereticum, per tex. in cap. in quibusdam 22. q. 2. Felin. in c. 1. n. 3. de heretic. Vmb. Locat. de iudic. Inquis. v. dubius in fide n. 5. Carrer. tract. de heret. n. 8. Decian. d. c. 37. n. 12.
- 39 † In quibus quidem non solum dubitans, sed etiam disputās, rebocando in dubium, quæ de mysterijs fidei salubriter sunt definita, hereticus censetur, Nicol. Eymeric. in direct. p. 1. q. 10. n. 2. & par. 3. q. 38. Pegna ad Eymeric. in direct. folio. 35. in l. nemo C. de summa Trinitat. Conrad. Brun. tract. de heretic. capit. 8. n. 1. Gundisal. q. 21. n. 1. Armill. Tabien. Angel. in Sum. V. disputare, Albertin. de heretic. q. 12. num. 16. & ques. 13. num. 13. Decian. d. lib. 5. cap. 18. Sanchez tom. 1. Decalog. libr. 2. cap. 6. num. 1.

CAP. II. De Magia heretica- lia, ex factis hereticalibus.

SUMMARIVM.

1. Facta quantūvis horrenda non faciunt hereticum.
2. Factis praesumitur de affectu.
3. Animus talis praesumitur, vt facta demonstrant.
4. Animus ex factis praesumitur.
5. Factus qualis est talis iudicatur animus.

6. Facta forsus animum ostendunt, quam verba.
7. Factis plus est demonstrare, quam verbis enucleare.
8. Facta mala praesumuntur mala intentione facta.
9. Facta maiorem deliberationem, quam verba ostendunt.
10. Facta horrenda perpetrans non est hereticus si errorem non sabet.
11. Facientes horrenda crimina possunt ab Inquisitoribus capi ad examinandam intentionem.
12. Magia non exercetur sine Idolatria.
13. Magicas artes exercentes pro hereticis habentur.
14. Magi sunt de expressa demonis professione.
15. Magorum causa à Sede Apostolica commissae sunt Inquisitoribus.
16. Inquisitores cognoscunt de facto heretico.
17. Inquisitores cognoscunt de factis hereticalibus.
18. Ducens duas uxores suspectus est de heresi.
19. Religiosi, qui matrimonia contrahunt suspecti sunt de heresi.
20. Ordinis Sacramento abutens suspectus est de heresi.
21. Solicitates in confessione suspecti sunt de heresi.
22. Solicitates intelliguntur siue antea, siue post in ipso confessionis loco.
23. Sodomia, & bestialis actus sapit heresim.
24. Inquisitores multis in Regnis cognoscunt de sodomia.
25. Grauiissima crimina faciunt hominem suspectum de heresi.
26. Magica crimina ex pacto cum damone grauiissima sunt.
27. Hereticus reputatur non solum Magus, sed qui eum consulit.
28. Hereticus est tribuens demoni, quod eius naturam excedit.
29. Heretica sunt, quae cum aliquo diælo, vel facto hereticale exercentur.
30. Hostia consecrata, vel alterius rei sacra abusus sapit heresim.
31. Hereticus ex facto hereticale non excusatur, dicens prava intentione non fecisse.
32. Magia crimini non admititur ignorantia.
33. Ignorantia in ijs, quae fidei sunt non excusant.
34. Articulos fidei omnes scire tenentur.
35. Ignorantia inuincibilis quando excuset.

36. Ignorantia crassa, & supina parum distat à voluntate repugnandi.

37. Ignorantia affectata non excusset.

38. Ignorantia excusset omnibus qui parati sunt corrigi, & abjurare.

ACTA quantumvis horrenda, etsi regulariter non faciant hereticum, quia hæresis non in opere, sed in mentis errore consistit, cap. hæresis, cap. hæreticus 24. q. 3. D. Thom. 2. 2. q. 11. art.

2. Castro lib. 1. de iusta hæret. punit. cap. 7. Si mane. de Cathol. Inst. tit. 31. num. 4. Albertin. de agnoscen. assert. q. 2. nu. 2. Rojas de hæretic.

p. 1. q. 40. † At tamen quia ex factis animi voluntas ostenditur, ex facto hæretico recte quis pro hæretico reputatur, nam factis præsumitur de affectu, cap. qui videris, 22. q. 5. cap. nuper, de vigam. l. dolum C. de dolo. † Vnde merito ea facientes, quæ faciunt hæretici, pro hæreticis habentur, si quidem talis præsumitur animus, qualis facta demonstrant, capit. existiment, 11. q. 3. cap. caute 22. q. 5. † Nam

ex factis, & gestis exterioribus animi voluntas colligitur, l. nuntium D. deleg. 3. capi. vidua de regul. iur. † Quia qualis est actus, talis est

iudicandus animus, l. si proponis §. 1. D. de in offic. testam. † Imo forciora sunt facta ad demon-

strandum animum, quam verba, l. nostram prouisionem C. de testam. l. 3. §. falsus D. rem

ratam habere l. fin. C. de repudian. hæred. † Quia plus est factis aliquid demonstrare, quam ver-

bis enucleare, l. si tamen §. ei qui seruum D. de adilis. edict. l. repræbenda C. de instit. & subs-

tit. † Quare dum factum sua natura est dam-

natum, & malum, præsumitur mala intentio-

ne factum, l. si non conuitij C. de iniurijs, & fa-

mos. tap. 1. de præsumpt. Panorm. in capit. cum

te, nu. 29. de re iudic. & in cap. ad hæc, num. 1. & 3. de appellat. & facit text. in l. nam ludus

& in l. item Mela D. adl. Aquil. † Maiorem enim animi voluntatem, & deliberationem

facta, quam verba ostendunt, capit. filij de hæ-

retic. cap. contra Christianos, eod. tit. lib. 6. cap. dilecti, de appell. cap. fin. dist. 30. l. Paulus D.

rem ratam habere. † Vnde qui idolis externum cultum exhibet, qui dæmonem inuocat, verbo, cultu, vel aliquo

opere externo, qui imagines, vel caput asini baptizat, vel quid simile horrendum, & abominandum facit, dum errorem in intellectu non sobet, licet non sit hæreticus, ut dixi sup.

minandam, quia ex signis externis prudenter possunt, & debent præsumere internum peccatum, & errorem, quem habere solent qui talia agunt, Malder. 2. 2. q. 11. art. 1. memb. 2. & 3. capi. 4. Lorca q. 11. art. 2. disp. 47. nu. 7. Coninck. de actibus super natur. disp. 18. dub. 7. nu. 75. Duard. in Bulla con. lib. 2. can. 1. q. 20. & seqq. Sousa eod. tract. cap. 2. disp. 5. & seqq. Gambarupt. de casibus reserbat. cap. 4. ex nu. 13.

¶ Necnon Idolatriam, cum dæmoni se subiiciunt, vel cultum deferunt, ut concurrat, quia sine Idolatria scelus exerceri non potest, ut agnouit Concilium Eliberitanum celebratum in cacumine montis Eliberæ, prope Illipulam, ubi nunc Granata est, anno Christi 324. præsidente D. Olio Episcopo Cordubensi. c. 6. Si quis vero maleficio interfecerit alterum, eo quod sine Idolatria perficere scelus non potuit, neq;

in finem impercienda est ei communio. † Quare merito Magicas artes exercentes, ex se de-

re cum dæmone, pro hæreticis habentur, ut docent Episcop. Simanc. de Catholic. Inst. tit.

63. num. 14. & in Enchyridion. tit. 8. num. 11. Vmb. Locato, in iudic. Inquis. v. apostata, n. 5. Pegn. ad

Eymer. in direct. Inquis. p. 3. cdm. 26. Pet. Gregor. in Syntagm. lib. 34. cap. 1. cum seqq. Re-

pert. Inquis. v. hæresis, & v. Magica, Lel. Zechius in Summ. p. 1. tit. de Fide cap. 17. 18. &

22. Iacob. Grassis lib. 2. c. 6. Suarez de Relig. lib. 2. c. 14. 15. & 21. Pet. Binsfeld. in rub. C.

de malefic. notab. 3. & in l. eorum, eod. tit. notab. 11. Azor p. 1. Instit. Moral. lib. 9. ca. 23.

† Nam omnes Magi sunt de expressa dæmonis professione, & apostatantur à fide Catho-

lica, ut de Lamijs, & Strigibus testatur Vmb. Locato ubi sup. v. Lamiæ, Rojas sing. 98. n. 6.

Simanc. de Catholic. Instit. num. 37. Bart. Spina tract. de Strigib. cap. 5. Mart. del Rio lib.

5. Magic. disquisit. sect. 5. Nicol. Eymeric. in direct. Inquis. p. 2. q. 43. num. 8.

¶ Vnde earum causas omnes hæreticæ prauitatis Inquisitoribus commiserunt Pontifices Ioann. XXII. Innocent. VIII. Iul. II.

Adrian. VI. Clemen. VII. & Sixt. V. ut constant, ex eorum Bullis, ut tradunt Spin. ubi supra, Franc. Pegna ad Eymeric. in direct. ad fin.

Malleus malefic. p. 1. q. 14. Castro de iusta hæretic. punit. lib. 1. cap. 16. Zanchin. de hæreti.

c. 22. num. 18. & ibi, Campeg. lit. C. Pet. Gregor. in Syntagm. lib. 34. cap. 15. num. 6. Bins-

feld. in l. nemo C. de malef. q. 1. concl. 1. Re-

pert. Inquis. v. sortilegia, Eymer. in direct. p. 2. q. 43. † Nam Inquisitores cognoscere possunt non solum de delictis hæreticis, sed de facto hæretico, hæreticale, sapiente heresim, vel quid simile, & sic cognoscunt de supersti-

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

tionibus, diuinationibus, & alijs Magiæ criminibus, vt statuerunt Pontifices Iul. II. Adrian. V. Clement. VII. in suis Constitutionibus. Sixtus V. in Extrauag. cæli, & terra ann. 1586. Repert. Inquis. v. hereticus. Petr. Greg. in Syntag. Iur. lib. 34. cap. 37. & 15. Petr. Binsfeld. in conf. ff. malef. prælud. 15. & in rub. C. de malef. notab. 9. Lal. Zecchi de fide d. lib. 2. cap. 15. & 21. Toledo in Summ. lib. 4. cap. 15. Martin del Riolib. 4. Magic. cap. 2. q. 1. 4. 5. & 6. Valle de Moura tract. de Incant. sect. 3. cap. 5. nu. 8. Leonard. Lessius lib. 2. de iust. capit. 43. Azor p. 1. Moral. lib. 9. cap. 12. & 24. Suarez d. libr. 2. cap. 7. 8. & 10. Episcop. Campanillus diuers. Iuris Canon. rub. 11. cap. 26. ex n. 96.

17 ¶ Quia quidem de causa Inquisitores cognoscunt de factis hæreticalibus, vt in eos, qui imagines Dei, vel Deiparæ, vel Sanctorum percuriunt, lacerant, conburunt, luto vel cæno conspergunt, licet id facere per se non sit hæresis, quia talia facere solent heretici, reputantur heretici, Repert. Inquis. v. hereticus, Simanc. de Cathol. instit. tit. 33. ex nu. 17. & in Enchirid. tit. 10. Iul. Clarus lib. 5. Receptar. §. fin. q. 68. Farinac. tom. 1. q. 20. ex nu. 68. Ioan. Rogas sing. 98. Menoch. de Arbitrar. libr. 2. cas. 376. Azeved. in l. 3. titu. 1. lib. 1. Recopil. 18 ¶ Item & hac de causa Inquisitores procedunt contra illum, qui ducit duas uxores (nō quod sit hæresis plures ducere) sed quod præsumitur, quod talia facientes male sentiunt de matrimonio Sacramento, Gemminian. in cap. accusatus §. sane de heretic. lib. 6. Castro de iusta heretic. punit. lib. 1. Simanc. & vbi sup. tit. 40. num. 2. & Enchyr. titu. 22. n. 5. Campegg. ad Zanchin. de heretic. cap. 35. Squillacens. de fide cap. 1. n. 2. Pegna ad Eymeric. par. 2. q. 56. comm. 81. Menoch. lib. 5. presump. 6. n. 37. Graffis lib. 5. deciss. cap. 18. nu. 16. 19 ¶ Vnde etiam Clerici, vel Religiosi, qui Matrimonium contrahunt, suspecti sunt de hæresi, & ob id Inquisitoribus subduntur, vt docent Simancas de Cathol. Instit. tit. 40. n. 2. Pegna ad Eymeric. in direct. p. 2. q. 49. comm. 74. Prosp. Farinac. tract. de delictis carn. q. 140. ex n. 23. Iacob. 20 ¶ Graffis lib. 2. deciss. c. 84. n. 15. ¶ Idem dicendum de abutentibus Sacramento Ordinis, & Missæ Sacrificio fictè celebrantes, mentiendo se Sacerdotes, ob quod subiiciuntur Inquisitoribus, & curiæ seculari traduntur, vt statuerunt Pontifices Gregor. XIII. relatus à Cunha de sollicitat. q. 13. ex n. 15. Paul. III. & Sixtus V. relati à Paramo post. tract. de Orig. S. Inquis. lib. 3. q. 10. n. 159. Clem. VIII. const. & si alias felicis anno. 1610.

21 ¶ Ex quo sollicitantes mulieres in Sacra-

mento Confessionis Inquisitoribus subduntur per Const. Paul. III. & Paul. V. & Pij III. & Clem. VIII. Gregor. XV. Pontiff. Maxx. Paramo vbi suprad. lib. 3. q. 10. ex n. 77. vsque ad n. 167. Eman. Rodrig. tom. 1. Regular. q. 59. art. 4. Pegna ad Eymeric. p. 2. q. 56. comm. 81. Salzedo ad Diaz præf. c. 82. Henriq. in summ. lib. 3. de Sacram. pœnit. c. 17. n. 4. & lib. 13. de excomm. cap. 24. n. 2. Cunha de Sollicitat. q. 13. ex n. 15. ¶ Siue in ipsa confessione, siue antea, siue post in ipso confessionis loco, siue à scemina, siue puer sit, siue ab eis probocatus, nam licet olim de his dubia sint, post Bullam tamen Gregor. XV. absque dubio procedunt, vt multis aductis resoluit Ant. Diana in suis resolut. moral. tract. 4. resolut. 11. 12. 13. & 14. ¶ Nec non sodomia, & bestialis actus contra naturā sapit hæresin, Albertin. de agnoscend. assert. q. 23. n. 22. Iul. Clar. li. 5. Receptar. §. Sodomia, Salcedo ad Diaz in Præf. cap. 86. Farinac. de delictis carn. q. 14. 8. ex n. 5. Henriq. d. c. 24. ex n. 2. ¶ Ideo in Regno Portugaliz de hoc crimine Inquisitores cognoscunt ex Constit. Pij III. & Gregor. XIII. vt refert Valle de Moura de Incant. sect. 3. c. 1. n. 14. In Regnis Aragoniz, Valentiz, & Cathaloniz testatur Canteira in qq. crimin. libr. 4. de vitio, & frag. car. cap. de sodomia. ¶ Nam omnia grauissima crimina faciunt homines suspectos de hæresi, & sic Inquisitoribus subduuntur, Henriquez d. cap. 24. n. 2. Simanc. de Cathol. Instit. tit. 50. n. 30. Vmbert. Locat. in Iudicial. Inquis. v. Simonia, Pegna ad Eymeric. p. 2. q. 55. com. 80. & q. 56. comm. 81. & p. 3. q. 121. Valle de Moura d. sect. 3. c. 3. n. 6.

¶ Vnde à fortiori dicendum est omnia opera Magica, quæ nituntur pacto expresso, vel tacito cum dæmone esse hæreticalia, nam per illa homines discedunt à Deo, & ad diabolum confugiunt, eius opem, vel auxilium expectando, vt tradunt Valle de Moura d. sect. 3. cap. 5. Campanillus d. cap. 26. ex n. 97. ¶ Non solum immediate à dæmone, sed etiā medio Mago, quia eius cōsentit malitiæ, & pacto dæmonis, cui honorum, & fidem præbet ad illud se contulendo, sapit hæresin, nam vt ait l. 5. tit. 4. li. 8. Recopil. Porque herege es aquel Christiano, i debe ser por tal juzgado, que va à los adiuuinos. ¶ Eoque maxime si dæmoni tribuunt aliquod excellentiæ, vitra suam naturam, vt reuelare futura, suscitare mortuos, &c. D. Thom. Bonauent. & alij in Sent. 2. dist. 7. Grilland. de Sortileg. que. 2. & 10. Petr. Gregor. in Syntag. lib. 34. p. 1. cap. 7. ex n. 3. & cap. 8. ex n. 5. & cap. 16. ex n. 2. Mart. del Riolib. 2. Magic. q. 17. 18. & 19. Campani d. c. 26. n. 98. ¶ Vel

quæ

quæ cū aliquo dicto, vel factō hæreticale exercentur, vt si quis Deum abnegatet, &c. *Tiber. Decian. lib. 5. criminal. cap. 18. Lel. Zecchius in Summ. p. 1. tit. de fide, c. 15. num. 9. Nicol. Eymeric. in director. p. 2. q. 43. ex num. 5. Farinac. de heretic. q. 181. §. 2. num. 1. †* Aut si hostiæ consecratæ, vel aliarum rerum sacrarū interueniat abusus, *gloss. & DD. in cap. accusatus, §. sane de heretic. lib. 6. Simanc. tit. 21. num. 11. Campegi. ad Zanchin. de heret. capit. 22. Eymeric. d. p. 2. q. 42. n. 5. Martin. del Rio lib. 5. Magic. sect. 15. Decian. lib. 5. capit. 17. Petr. Gregor. d. lib. 34. cap. 15. num. 8. & 9. Castro de iusta heretic. punit. libr. 1. capit. 13. Farinac. in praxi crimin. q. 20. num. 83. & de heretic. q. 181. n. 19. Gamba-rupta de casibus referuat. fol. 215. Aloys. Riccius in praxi fori Eccles. decis. 671. edit. 1. resolut. 432. Barbosa de potest. Episc. p. 3. aleg. 51. cass. 8. n. 135.*

¶ Conuicti autem, vel confessi de factis huiusmodi hæreticalibus, vel similibus, non excusantur, eo quod dicant se praua intentione non fuisse, vt tanquam pertinaces negatini non puniantur, *Annan. in cap. ex communicamus §. credentes de heretic. n. 11. Immol. in Clem. 1. §. fin. de usur. Ioan. Rojas de heretic. p. 1. ex nu. 276. Albertin. de agnoscend. assert. q. 32. nu. 17. & q. 34. nu. 53. & q. 36. num. 18. Simanc. de Cathol. inst. tit. 24. & 47. & in Enchirid. tit. 40. Farinac. de heres. q. 279. §. 4. ex nu. 54. †* Neque excusantur ignorantia, nam cū Magica crimina per infidelitatem, & apostasiam committantur, non admittitur ignorantia, vt docent *Repert. Inquis. v. excusatio, Farinac. d. q. 179. §. 3. nu. 38. †* Nam ignorantia in ijs, quæ fidei sunt, non excusat, *cap. 1. de heretic. vbi notant omnes, & in capit. firmiter de Summ. Trinist. Castro de heretic. lib. 1. cap. 9. Cano de Locis Theolog. lib. 12. c. 9. Ioan. Azor p. 1. Moral. lib. 1. cap. 12. cum seqq. †* Quia articulos fidei omnes explicitè scire tenentur, ideo ignorantia non excusantur, *Repert. Inquis. v. ignorantia Pegna ad Eymeric. p. 1. q. 7. comm. 22. & p. 2. ad c. 1. de heretic. Squillacens. de fide Cathol. cap. 21. nu. 1. Decian. d. lib. 5. cap. 37. nu. 24. Paramo de orig. S. Inquis. lib. 3. q. 3. ex nu. 43. & q. 9. ex num. 142. Azor d. p. 1. lib. 8. cap. 6. q. 7. †* Nisi in rustico, & omnino ignaro, ita vt sit inuincibilis, vt docent *Simanc. de Cathol. inst. tit. 26. nu. 3. & tit. 15. nu. 2. & tit. 55. nu. 8. & in Enchirid. tit. 48. n. 4. & tit. 49. nu. 5. Farinac. d. q. 179. §. 3. n. 26. †* Nam ignorantia crassa, & supina parum distat à voluntate repugnandi, *Soto in Senten. 4. dist. 22. q. 1. arti. 3. ideo non excusat, Simanc. d. tit. 26. nu. 4. & in Enchyr. tit. 49. nu. 2. Zan-*

chin. de heretic. cap. 2. nu. 4. Toledo in Summ. lib. 1. cap. 19. n. 2. Decian. d. lib. 5. cap. 18. † Et multo minus ignorantia affectata, vt quando vir doctus deficeret in ijs, quæ scire tenetur, quia malitia æquiparatur, *Simanc. d. tit. 26. & in Enchirid. d. cap. 49. Pegna d. q. 7. comm. 22. Lel. Zecchius p. 1. de fide cap. 11. n. 6. †* Nisi paratus sit errores corrigere, & abiurare, *Decian. d. lib. 5. cap. 55. nu. 4. Simanc. de Cathol. tit. 48. ex nu. 15. & in Enchirid. tit. 30. num. 7. Pegna, dict. comm. 22. Azor dict. lib. 8. cap. 8. num. 4.*

CAP. III. De Magia hæreticali, ex inuocatione dæmonis, vel adoratione.

SVMMARIVM.

1. *Magia ex inuocatione, vel adoratione dæmonis heretica est.*
2. *Magia per modum Sacrificij, vel præcum ad dæmonem, est heretica.*
3. *Magia, quæ à dæmone postulat, quod suam naturam excedit, heretica est.*
4. *Opus ad inuocationem dæmonis aptum sapit heresim.*
5. *Necromantia sapit heresim.*
6. *Inuocatio dæmonis ad id, quod scire, vel facere potest non sapit heresim.*
7. *Inuocatio dæmonis in quocumque casu sapit heresim.*
8. *Inuocatur dæmon verbis aut factis, vt accedat.*
9. *Dæmones non coguntur, ex vi prioris pacti.*
10. *Dæmones cogi non possunt, ex vi verborum naturalium.*
11. *Inuocatio allicit dæmonem, quia appertam continet apostasiam.*
12. *Inuocantes dæmonem heretici sunt quia male sentiunt de aliquo fidei articulo.*
13. *Dæmonem coli debere, vt Deum, vel Dei amicum putantes heretici sunt.*
14. *Credentes aliquos dæmones esse bonos sunt heretici.*
15. *Dæmones credentes esse rerum omnium scientes, vel potentes sunt heretici.*
16. *Dæmonem adorantes, vel inuocantes, tãquàm potentem, absque aliquo mentis errore, non sunt heretici.*
17. *Dæmoni cultum exhibens Dulia ratione natura sua Angelica, non est hereticus.*
18. *Idolatria committitur quando cultu diuino colitur creatura.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

19. Inuocatio demonum siue verbo, siue facto continet apostasiam à fide.
20. Passum tacitum, vel expressum est species Idolatriæ.
21. Inuocatio demonem presumitur, quis male sentire de fide.
22. Probatio in contrarium admititur aduersus iuris presumptionem.
23. Inuocatio, vel adoratio demonis per se non facit hæreticum, nisi contineat mentis errorem.

MAGICA omnia, in quibus demonis inuocatio interuenit per modum adorationis Latrice hæretica sunt, D. Thom. 2. 2. q. 95. artic. 4. Albertin. in rub. d. hæretic. num. 12. Summa Rosell. v. hæreticus nu. 2. Syluest. §. 2. num. 4. Repert. Inquis. v. Apostata, v. hæreticus, & v. adorare, Vmb. Locatus in iudic. Inquis. v. Apostata n. 5. Simanc. de Cathol. Instit. tit. 21. n. 11. & in Enchirid. tit. 8. n. 9. Zanchinus de hæret. cap. 22. n. 3. & 7. ubi Campegi. in addit. lit. C. Squillacens. de fide cathol. cap. 9. n. 1. Oldradus conf. 210. n. 2. Eymeric. in direct. p. 2. q. 42. n. 3. & ibi Pegn. comm. 67. & q. 43. ex n. 5. Decian. crim. lib. 5. cap. 17. Graffis lib. 2. decis. c. 5. n. 13. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 19. n. 20. † Aut per modum Sacrificij, vel precum, vt in Arrolatione, & Aruspicia dictum est, in quibus demonibus funesta Sacrificia afferunt, nefarias preces emittunt, & celebrantes demonis responsa poscunt, cap. igitur 26. q. 4. gl. in cap. accusatus §. sane de hæretic. lib. 6. Simanc. ubi supra, Eymeric. d. p. 2. q. 43. ex n. 5. & ibi Pegn. comm. 68. & q. 10. comm. 35. Bar. Vgolin. de Censuris p. 2. §. 2. ex n. 4. † Idem dicendum est, quando demones ad aliquod opus inuocantur, quamuis adoratio non intercedat, prex, Latria, vel Sacrificium, si auxilium petitur adea, quæ ex sua natura facere nequit, vt decisum est Constitut. Ioann. XXII. super specula, c. bis qui 26. q. 2. glo. in cap. accusatus §. sane de hæretic. in 6. Barbat. conf. 55. lib. 1. Vmb. Locat. in iudic. Inquis. v. apostata ex n. 5. & v. diuinationes, n. 2. Simanc. de Cathol. tit. 63. nu. 12. Zanchin. de hæretic. c. 22. n. 3. & ibi Campegi. lit. C. Squillacens. tract. de fide Cathol. cap. 10. n. 1. & cap. 13. n. 2. Eymeric. in Direc. p. 2. q. 43. n. 4. Mart. del Rio lib. 5. Magicar. sect. 15. Valent. tom. 3. q. 95. art. 4. Azor par. 1. Moral. lib. 9. cap. 23. † Aut fiat aliquod opus ad eorum inuocationem aptum, vt circulos in terra facere, eosque aliquibus signis munire, puerum in medio ponere, & aliquid ex condito sub mormurare,

vel quid simile, quibus demon apparere solet, hæreticale est, etiam si demon actu non appareat, Campegi. ad Zanchin. de hæretic. capi. 27. Quidquid tantum in hæresim suspensionem venire dicat Lal. Zecbius in Sum. p. 1. tit. de fide cap. 15. n. 5. † Nā in Necromantia, quæ demonnes eicientes mortuorum animas evocantur, non semper per Sacrificium exercetur, & tamen, vt hæretica improbat, cap. Episcopi. cap. nec mirum 26. q. 5. Zanchin. de hæretic. c. 22. n. 4. Lal. Zecbius in sum. p. 1. tit. de fide cap. 19. Toled. in Sum. lib. 4. cap. 15. n. 2. Perei lib. 1. Magic. cap. 11. Patr. Binsfeld. in conf. malef. prelu. 12. & in rub. C. de mai. f. notab. 9. Ioan. Azor p. 1. lib. 9. c. 20.

¶ Quod aijta accipiunt, vt locum habeat quando demones inuocantur ad id quod ex sua natura, nec scire, nec facere possunt, qui tunc sunt hæretico, quod tribuunt creatura quod est proprium creatoris, secus tamen, si inuocentur demones ad id, quod ipsi scire, vel facere possunt, Anan. in Rub. de hæretic. n. 8. Gemmin. in cap. accusatus §. sane de hæretic. lib. 6. Summa Rosell. & Syluest. v. hæreticus, Repert. Inquis. v. relapsus, Vmb. Locat. v. inuocare n. 2. Afflic. in conslit. Reg. tit. de hæretic. & paterijs rub. 1. num. 17. Iul. Clar. in pract. §. hæresis, num. 23. Decian. d. lib. 5. cap. 17. Rimnald. conf. 414. ex n. 9. lib. 4. Vgolin. de Censur. n. 8. Suarez lib. 2. cap. 19. num. 10. Binsfeld. in l. eorum C. de malef. q. 2. concl. 2. Graffis lib. 2. decis. cap. 5. num. 8. † Verius tamen est omnia Sortilegia, & Magica opera, quamuis fiant, extra fidei errorem, & circa demonum potestatem, si demonis interuenit inuocatio siue expressa, siue tacita, hæreticalia sunt, quia in eis demonis cultus exhibetur, sine quo ipse non concurrat, vt docent Nicol. Eymer. in direct. Inquis. p. 2. q. 43. Repert. Inquis. v. daemon. Simanc. de Cathol. Instit. tit. 21. num. 11. & tit. 62. num. 3. & in Enchirid. tit. 8. num. 9. Castro de hæretic. lib. 1. cap. 14. Mart. del Rio lib. 2. Mag. q. 4. §. 4. Episcopus Campanillus diuersar. iuris, rub. 11. capit. 26. ex num. 96.

¶ Nam demon, in quibuscumque sortilegijs, non aduenit ex vi prioris pacti, nisi nouadeat inuocatio, quia ratione signorum, vel rerum significandorum non accedit, nisi in verbis, aut factis inuocetur, nam vllis rebus nunc cogitur stare conuentis, Petr. Thyrens de demoniac. cap. 48. Mart. del Rio d. lib. 2. q. 30. sect. 1. & lib. 6. cap. 2. q. 3. sect. 2. Azor p. 1. lib. 9. cap. 26. q. 2. Suarez tom. 3. p. 3. disp. 15. sect. 4. Serar. in Tob. 8. q. 4. & 5. Ioan. Pineda de rebus Salomon. lib. 3. cap. 29. n. 6. Sanchez lib. 2.

9 *lib. 2. Decalog. cap. 42. num. 10.* † Nec cogitur ex vi promissis in priori pacto, quia in eius potestate est prestare, aut fallere, nec tenetur fidem seruare, quia est spiritus mendax, Reg. 3. cap. 22. *Egrediar, & ero spiritus mendax in ore omnium Prophetarum.* D. Ioan. cap. 8. *Cū loquitur mendacium ex proprijs loquitur, quia mendax est.* † Nec ex vi verborum, vel rerum naturalium applicatorum, cum nullæ sint res naturales, quæ dæmonem cogāt, vt appareat, accedat, fugiat, aliquid faciat, vel facere designat, D. Thom. p. 1. q. 110. art. 3. & *lib. 3. contra Gent. cap. 103. Nauarr. in Manual. capit. 11. n. 38. Mart. del Rio lib. 2. Magic. q. 30. sect. 1. & lib. 6. cap. 2. q. 3. sect. 2.*

10 *¶ Vnde necesse est ad hoc, vt dæmon accedat expressa, vel tacita inuocatio, quæ nullatenus exercetur, sine apertam apostasiam, cum ex militia Dei ad tentoria diaboli eius hostis confugitur, & simul se exponunt periculo probabili eum adorandi, quia id regulariter talia agentes facere solent, vt docent Eymeric. d. q. 43. p. 2. Simanc. de Catholic. tit. 2. n. 11. & tit. 62. n. 3. & in Enchy. tit. 8. n. 9. Repert. Inquis. v. demon, Castro lib. 1. de heretic. cap. 14. Valle de Moura d. sect. 3. c. 5. nu. 11. & 12. Valer. Reginal. in praxi fori pœnit. lib. 17. cap. 15. ex nu. 153. Suarez d. lib. 2. cap. 6. nu. 5. & cap. 8. nu. 2. † Adorare autē dæmones, & inuocare tunc demum hæreticale est, quando sic adorantes, vel inuocantes male sentiunt de aliquo fidei articulo, puta non esse dæmonem nostrum inimicum, aut ali quod posse facere perse solum sine Dei permissione, &c. vt docet Mart. del Rio lib. 5. Magic. sect. 15. Valle de Moura tract. de incant.*

11 *opuscul. 1. sect. 3. c. 3. nu. 2.* † Aut arbitretur tali cultu, vel inuocatione deberi coli, vt Deum, vel vt amicum Dei, & charum, vt tradit Bern. Bassin tract. de artibus, Magic. concl. 3. Eymeric. in Direct. p. 2. q. 43. ex num. 5. Farinas. de heretic. q. 181. §. 2. nu. 1. † Vel quia credunt aliquos dæmones esse bonos, vt fuit error Martionis, & Cedronis, qui crediderunt diabolum esse beneficium, vt ipso etiam Deo antepone rent, vt refert Nicetas lib. 4. de fide Ortho. capit. 14. quem errorem profligauit D. Thom. p. 1. q. 64. art. 2. † Vel credant esse omnium rerum scientes, vel potentes, vel quid simile, quod fidei orthodoxæ contrarium sit, nam hæ resis non facit actus quantumuis horrendus, sed falsa credulitas, ex parte rationis, & per uersa voluntas ex parte concupiscibili, cap. dixit Apostolus 24. q. 3. cap. excommunicamus §. credentes de heretic. cum alijs per Ioan. Rojas de heretic. p. 1. cap. 1. ex nu. 34.

¶ Nam si dæmonem adorant, vel inuocant, absque vilo mentis errore, cupientes ab eo iu uari, tanquam a potente, vel scientissimo re rum naturalium, in pellendum morbum, vel dignitatem consequendam, &c. non est hereticus formalis, vt docent D. Antonin. p. 2. tit. 12. cap. 5. §. 1. Syluest. in Summ. v. heresis §. 1. nu. 4. Vmb. Locato in v. hereticus, nu. 32. Decian. lib. 5. crimin. cap. 37. nu. 35. Graff. lib. 2. cap. 8. nu. 2. Vgolin. de censur. p. 2. §. 2. nu. 7. Campeg. ad Zanchin. de heretic. cap. 12. † Vel si talis inuocatio fiat per honorem quasi du lia, vt propter naturæ suæ potentiam dæmoni honores erogentur, tanquam Angelo, non erit expressa Idolatria, licet ipse se subiaceat, & subiiciendo colat, vt docet Raph. de la Torre tom. 2. de vitijs oppos. Relig. q. 95. art. 4. dis pos. 1. † Idolatria autem non est, nisi qui vt Deum colit creaturam, siue sit Angelus, siue dæmon, siue homo, siue aliud quidquam, vt docent D. Cyprian. & alij super. Corinth. ca pit. 8. Sapient. 13. Hierem. 20. Baruch. fin. D. Chrysost. lib. contra Gent. Lactant. diuin. inst. lib. 1. & 2. Iustin. Marty. pro christi. Apo log. 2.

¶ Verum tamen est solum recursus ad dæ monem, & inuocatio eius, siue verbo tenus, siue solo facto esse Apostasiam à fide, etiam si sacrificia desint, cap. non obseruetis 26. q. 7. D. Aug. lib. 10. Ciuit. Dei ca. 19. & lib. 1. Doctr. Christi. c. 23. Suarez tom. 2. de Relig. lib. 2. c. 8. † Nam recurrere ad dæmonem pro bono etiā temporali, est actus protestativus, & recogni citus excellentiæ diuinæ in dæmone, qua prop ter ad Inquisitores pertinet, cum pactum taci tum, vel expressum, ex quo dæmon inuocatur, sit species idolatriæ, Martin. del Rio lib. 2. Magic. q. 4. Mal. malef. p. 1. q. 14. Simanc. de Catholic. tit. 2. n. 6. & 13. Valle de Moura de Incant. opuscul. 1. sect. 3. cap. 5. nu. 7. & 8. † Et ex huiusmodi actibus ex iuris præsumptione vnus quisque præsumitur male sentire de fide, & sic hæresim sapit, & ad Inquisitores expectant iudicium; Rojas de heretic. p. 1. ex n. 309. Syluest. in Summ. v. heresis §. 1. nu. 8. Vmb. Lo cat. v. hereticus nu. 32. Simanc. cap. 31. nu. 8. Campeg. ad Zanch. d. cap. 22. Suarez d. lib. 2. cap. 19. nu. 10. † Etiam si contra talis iuris præsumptionem probatio in contrarium ad mittatur, vt docent Syluest. in Summ. v. hare sis §. 2. ex nu. 5. Campeg. ad Zanch. d. capi. 22. Iacob de Graffis lib. 2. cap. 5. nu. 15. Farinas. de heretic. q. 181. §. 2. nu. fin. † Nam inuoca tio dæmonis in stricto iuris rigore ad hoc, vt faciat hæreticum perse, debet errorem men ti continere, alias non sapit hæresim, vt decisi

sum est *Constitutio Sixti IIII. quae incipit nuntiaturum est, ann. 1473. Pegna ad Eymeric. p. 2. q. 43. l. iter. O.*

CAP. IIII. De Magia haereticali ex pacto expresso, vel tacito.

SUMMARIVM.

1. Pactum expressum cum damone ad expressam haeresim pertinet.
2. Omnia quae sunt à Mago, vel haeretico haereticalia sunt.
3. Facta à Mago per adorationem aut imperium haeretica sunt.
4. Daemonis potestas superat omnem potestatem, quae est super terram.
5. Inuocatio ab habente pactum expressum per se continet haeresim.
6. Pactum tacitum dum accedit demon resoluatur in expressum.
7. Pacta expressa adea quae demon facere, vel cognoscere potest faciunt haeticum.
8. Pacta expressa quare haeresim contineant.
9. Vana observationes ex pacto expresso continent haeresim.
10. Characteres, & signa ex pacto expresso pertinent ad haeresim.
11. Sortes quae ad pacta expressa pertinent sunt haeticae.
12. Auguria, & auspicia ab habente pacto expresso sunt haetica.
13. Superstitiones quando pertineant ad pacta expressa.
14. Somnia ex pacto cum damone pertinent ad haeresim.
15. Daemonem habens ligatum annulo, &c. haeticus habetur.
16. Demones habentes inclusos phialis haetici reputantur.
17. Benedictionibus, orationibus vulgaribus utens ex pacto cum damone haeticus censetur.
18. Vana observationes quare haeticae reputentur.
19. Astrologia Iudicaria sapit haeresim manifestam.
20. Astrologia Iudicaria aduersatur Sacrae scripturae, & Ecclesiae disciplinae.
21. Astrologia naturalis nomine praeter ad Agri-
culturam Medicinam, & navigationem haetica reputatur.
22. 23. Astrologorum prohibitio non solum

ligat in foro interno sed externo.

24. Magica omnia, quae excutuntur ex pacto haereticalia sunt.
25. Inuocationes demonum etiam ad bonum finem, haereticalia sunt.
26. Incantationes ad bonum fanem prohibentur lege Domini.
27. Salutatores quo pacto haereti reputantur.
28. Maleficia esse maleficiis tollenda afferere, haeticum est.

ACTVM expressam cum damone ad haeresim pertinet manifestam, nam eo abnegatur fides, renunciantur Sacramenta, &c. *lul. II. Adrian. V. Ioan. XXII. & Sext. V. in Bullis de*

illo editis, Simancas de Cathol. in p. 11. tit. 63. n. 11. 12. 13. 14. & 33. & in Enchiridia. violatae Relig. tit. 8. n. 9. Eymeric. in Direct. p. 2. q. 43. num. 7. & ibi Pegna comm. 68. l. oleo in Summa lib. 4. cap. 14. nu. 5. Mart. del Rio lib. 2. Magicar. q. 4. Campeg. ad Zanchin. capit. 22. Squillacens. de fide Cathol. c. 7. n. 4. & cap. 13. num. 1. & cap. 21. n. 3. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 19. num. 10. Sanchez lib. 2. Decalog. c. 38. ex num. 1. & Vnde omnia ista, quae sunt ab haeretico, vel Mago, qui est de expressa demonis professione haereticalia sunt, & quamuis non respectu operis, saltem respectu operantis, gloss. in cap. accusatus. §. sane de haetic. lib. 6. Menoch. de arbit. lib. 2. cap. 388. num. 4. Vmbr. Locat. v. diuinationes, num. 4. Squillacens. de fide Cathol. cap. 8. n. 2. & cap. 12. num. 1. Decian. lib. 5. crim. cap. 17. Iacob. de Grassis lib. 2. cap. 3. num. 14. Farin. tom. 1. q. 20. num. 81. & tract. de haetic. q. 181. §. 1. num. 35. Mart. de iur. dict. p. 2. c. 12. & Non solum quando sunt per modum adorationis, sed etiam per modum imperij; nam demon non accedit à Mago accersitus, nisi virtute pacti, in quo fide apostatur, vt docent Ioan. XXII. in Extrauag. super specula, Simanc. de Cathol. tit. 21. n. 13. & tit. 30. n. 13. & tit. 63. ex num. 11. & Vnde manifeste errat Comens. in Laceria Inquisit. v. demones inuocare; dum asserit inuocationem demonis esse permissam per modum imparij, nam cum illud non sit per exorciscam dignitatem, vt Deo delegati, aliud imperium in demonem ridiculum est, nã vt ait Iob, cap. 41. Non est potestas, quae comparetur ei super terram, qui factus est, vt nullum timeres. & Et cum talis inuocatio à Mago fiat habente pactum expressum etiam in his, quae demoni sunt permissa, & quamuis non misceatur alia haereticalia, per se manifestam sapit haeresim

haeresim

heresim, vt contra Grillandum docent Castro de heretic. lib. 1. capit. 15. Oldrad. conf. 210. Petr. Grego. in Syn. 12. lib. 34. cap. 1. cum seqq. Mart. del Rio Magic. lib. 2. Lessius lib. 2. de iust. cap. 44. dub. 1. & seqq. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 14. 15. & 21.

6 ¶ Pacta autem tacita, etsi omnia expressa heresi dānari non possint, sapiunt tamen heresim, nam cum diabolus aduenit ex vi consensu vtentis rebus a Mago institutis, resoluitur tale pactum in expressum, & formale, Caieta. 2. 2. q. 95. art. 1. 2. 3. & 4. Valent. tom. 3. disp. 6. q. 12. pun. 1. Victoria in relect. de Magia q. 6. nu. 28. Maleus malef. p. 1. q. 16. Simanc. de Catb. tit. 67. num. 13. Mart. del Rio d. lib. 2. q. 4. & lib. 4. cap. 2. Squillacens. de fide cap. 7. nu. 4. &

7 cap. 13. nu. 1. & cap. 21. nu. 2. † Vnde per pactum huiusmodi foederata cum dæmone, quamuis inuocetur, ad ea, quæ ipse scire, vel facere potest, dicitur quis hæreticus etiam stricto modo, Eymeric. in direct. Inquis. p. 2. q. 43. ex nu. 5. & ibi Pegn. comm. 68. Toledo in Summ. lib. 4. cap. 15. Grassi lib. 2. decis. cap. 5. ex nu. 8. Suarez d. lib. 2. cap. 1. nu. 27. & cap. 9. ex nu. 9. & cap. 10. ex nu. 1. & cap. 14. nu. 13. Grego. Sayrus in Cl. Reg. lib. 4. c. 6. n. 1. Valle de Moura de incantat. sect. 3. cap. 5. nu. 2. † Nam cum

8 de huiusmodi rebus, (dæmoni etiam permittis,) ab eo volunt adiubari, & doceri, ex Dei militia ad dæmonis tentoria cōfugiunt, quod sine apostasia fieri nequit, vt tradunt Mart. del Rio Magic. lib. 6. Suarez de Relig. lib. 2. capit. 14. num. 11. Eman. de Moura ubi supra sect. 2. cap. 1. num. fin. & sect. 3. cap. 13. nu. 13.

9 ¶ Vnde superstitiones, quæ ex dæmonis federe emanarunt heresim suspecta sunt, vt de vanis obseruationibus, dierum, horarum, & temporū tradiderunt Tiber. Decian. d. lib. 5. cap. 18. Lal. Zecchi in Sum. p. 1. tit. de fide cap. 15. nu. 9. Mart. del Rio lib. 3. p. 2. q. 2. Farin. d. q. 181. §. 1. nu. 42. Suarez d. lib. 2. cap. 1

10 & 2. Sanchez lib. 2. Decalog. cap. 40. † Characteribus, & signis ignotis vtens, vt hæreticus reputatur, quia talia sunt diaboli seductiones, animarum infatuationes, & cordium scandalum, Simanc. de Catb. inst. tit. 63. nu. 12. 22. & 33. Campe. ad Zanchin. de heretic. cap. 22. Eymeric. d. p. 2. q. 43. & ibi Pegn. comm. 68. Toledo d. lib. 4. c. 14. n. 6. Farin. tom. 1. q. 20. ex n. 97.

11 † De sortibus illicitis, quæ ad pacta cum dæmone pertinent, idē est iudicium; Squillacens. de fide Catb. cap. 8. ex nu. 1. Pet. Greg. d. lib. 34. c. 5. Zecchi d. cap. 1. nu. 9. Lessius lib. 2. c. 43. dub. 9. Mart. del Rio lib. 4. Magic. cap. 2. q. 7. sect. 3. & cap. 4. q. 1. & seqq. Suarez d. lib. 2. cap. 12. Binsfeld. in rub. C. de malef. q. 3. Graf-

fi, d. lib. 2. cap. 4. nu. 1. Decian. d. lib. 5. cap. 17. Sanchez d. lib. 2. Decalog. cap. 38. ex num. 56.

† Auguria, & auspicia quæ ad expressam cum dæmone societate pertinent, sapiunt heresim, Repert. Inq. v. hereticus, & v. augurium, Squillacens. ubi sup. d. c. 8. ex n. 2. & c. 21. n. 2. Pet. Greg. d. lib. 34. c. 3. n. 7. Zecchi d. tit. de fide c. 15. n. 8. Toledo in Sum. lib. 4. c. 15. n. 3. Lessius d. lib. 2. c. 43. dub. 7. Decian. d. c. 17. Sanchez d. lib. 2. c. 58. ex n. 38. † Idem dicendum de alijs vanis, & superstitiosis diuinationibus, & operationibus Magicis nam quando effectus non est naturalis causæ determinatus, vel diuinus pacto suspectus est, Simanc. de Catb. inst. tit. 63. n. 33. Victoria de Mag. n. 16. Suarez d. lib. 2. c. 15. n. 14. Campe. ad Zanchin. de heretic. cap. 22. liter. C.

¶ Somnia autem quamuis provenire possunt, vel à Deo, vel à natura, quando ex pacto cum dæmone procuratur, vt illi qui in lectisternijs Gentilium in phanis dæmonum assistebant, vel ex arte à dæmone instituta aliquid ex somnijs prædicunt, hæreticalia sunt, quia pertinent ad Oraculum, Benedic. Perera lib. 2. aduersus fallac. artes cap. 7. Mart. del Rio lib. 4. Magic. c. 3. q. 6. Suarez de Relig. lib. 2. c. 13. Lessius lib. 2. cap. 43. dub. 8. Binsfeld. in l. 3. C. de malef. q. 2. Azor p. 1. Moral. lib. 9. c. 17. Sanchez lib. 2. Decalog. ca. 38. ex n. 49. Grassi d. lib. 2. cap. 3.

† Item, & qui dæmonem habent ligatum in anulo, christalo, vitro, speculo, pixide, vel alia re, aut ab illo responsa petunt de heresi suspecti sunt, Extrauag. Ioan. XXII. quæ incipit super specula, Pegna ad Eymeric. p. 2. q. 43. n. 9. Simanc. de Catb. inst. tit. 63. ex n. 29. Campe. ad Zanchin. de heretic. 22. Iacob. de Grassi d. lib. 2. c. 5. n. 16. † Idem dicendum de gastromanteia, quæ per phialas vitreas, ventricosas, aquæ plenas exercetur, in quib. pueri, vel

16 virgines vident ad interrogata dæmonis vmbas, Barbat. cōf. 55. lib. 1. Pegna ad Eymeric. p. 2. q. 43. cōm. 68. Decian. lib. 5. c. 17. Vmb. Locato ubi sup. v. diuinationes n. 4. Valle de Moura de incantat. sect. 3. c. 5. n. 5. & 8. † Similiter hæreticus censetur, quæ vtitur vulgaribus benedictionibus, orationibus, verbis, etiā sacris ad aliquod effectū, de quo sufficienti autoritate nō constat, literis, signis, imaginibus, vel quid simile ab Ecclesia ad id non institutis, quia de seruiant insignia pacti latentis, Repert. Inq. v. hereticus, Simanc. de Catb. Inst. tit. 63. n. 12. 22. & 33. Campe. ad Zanchin. de heretic. c. 22. Squillacens. de fide c. 6. n. 2. Eymer. d. q. 43. & ibi Pegn. cōm. 68. Azor p. 1. Moral. li. 9. c. 26. q. 6. Toledo lib. 4. c. 14. n. 6. Grassi li. 2. c. 5. n. 10. Farin. to. 1. q. 20. ex n. 97. † Itē pro hæretico

habetur, qui vititur vanis obseruationibus, vel alijs rebus, vel signis superstitiosis, nā superstio est vitium Religioni oppositum, ratione adinuentiois, exhibens cultum diuinum cui non debet, vel eo modo quo non debet, vt docet *D Tb. 2. 2. q. 92. art. 1. Sim. d. tit. 63. ex n. 1. Eym. in direct. d. q. 43. nu. 5. Lal. Zecchi. in Sum. p. 1. tit. de fide, c. 12. rub. de superst. ex n. 1. Leon. Lessius de iust. lib. 2. cap. 43. dub. 1. Ioan. Azor ubi sup. d. lib. 9. cap. 11. q. 1.*

19 ¶ Astrologia Iudiciaria sapit hæresim manifestam, quia ex stellarū cursu, de futuris contingentibus, quæ soli Deo reseruantur, aut actionibus ex humana voluntate pendentibus, aliquid affirmare audet, vt docent *Episcop. Simanc. de Cath. Inst. tit. 21. n. 14. & tit. 63. n. 7. Salce. ad Diaz in Prax. c. 107. Pegna ad Eym. ric. p. 2. q. 42. comm. 67. Squillacens. de fide Cath. c. 49. n. 1. Iacob. Grassi li. 2. cap. de superst. ex n. 10. Tiber. Decian. d. lib. 5. c. 17. Menoch. de presump. lib. 5. presump. 7. n. 21. Bart. Vgo lin. de Censur. Pont. reseru. p. 2. §. 2. n. 10. & Nā aduersatur Sacra Scripturæ, & Ecclesiæ disciplinæ de libero arbitrio, ac de futuris contingentibus doctrina, *Fran. Picus lib. 5. Prenot. c. Bened. Perera aduersus fallac. art. lib. 3. c. 1. & seqq. Mar. del Rio lib. 4. Mag. c. 3. q. 1. Lessius lib. 2. de iust. c. 43. dub. 6. Suarez de Relig. lib. 2. c. 11. Azor p. 1. Moral. lib. 9. c. 14. Binsfeld. in l. 3. C. de malef. & math. q. 1. & seqq. Tb. Sanchez lib. 2. Decalog. c. 38. ex n. 27.**

21 ¶ Necnō diuinaria Astrologia, vel eius nomine alia, quæ aduersetur Christianæ pietati, quia hodie indubitātū est, totam Astrologiz rationem esse prohibitā, præter ad agriculturam, nauigationem, & rem medicam, atque eam exercentes, vt hæreticos fore puniendos, etiā si id se non certo affirmare asserant, vt exprasē cabetur in *Bulla Sixt. V. quæ incipit cæli, & terræ, ann. 1586. & Cuius prohibitio non solum ligat in foro exteriori, vt exponunt Suarez de Relig. tom. 1. lib. 2. c. 11. n. 30. Valent. tom. 2. disp. 16. q. 12. pun. 3. Mart. del Rio d. lib. 4. c. 2. q. 3. & Sed etiam in foro interiori animæ, vt donent Salas in D. Thom. 1. 2. q. 9. art. 5. tract. 5. disp. 2. sect. 3. n. 36. Sanchez lib. 2. Decalog. c. 38. n. 34. Grassi d. li. 2. c. 5. n. 19. Farin. tom. 1. q. 29. n. 111. & seqq.*

24 ¶ Præterea hæreticalia sunt omnia opera Magica, qui fabricantur, vel exercentur ad nocendum hominibus, animalibus, segetibus, & alijs rebus humano vsu deputatis, quia id præstare non possunt, nisi ex pacto cum dæmone, vt statuitur in *Constit. Innoc. VIII. quæ incipit summus desiderantes affectibus, ann. 1484. & Constit. Alexand. VI. relatis à Pegna, ubi*

*sup. Pet. Gregor. in Syntag. iur. lib. 34. c. 9. & 11. Decian. lib. 5. Crim. c. 17. & Item & Incantationes, quæ fiunt ad euitandum grandinem, vel ad aliam vtilitatem fructuum colligendorum, hæresim sapiunt, quia pertinent ad pacta cum dæmonibus inita, etiam si fiant nudis caracteribus ad effectum, vt dæmon concurrat, Simanc. de Cath. inst. tit. 63. ex n. 12. & seqq. ad 33. Squillacens. de fide Cathol. c. 6. n. 21. Toledo lib. 4. Inst. c. 14. n. 6. Azor p. 1. Moral. lib. 9. c. 26. q. 6. Grassi lib. 2. deciss. c. 5. Farina. q. 20. ex n. 97. & Vnde etsi Iure Ciuili permittantur, in l. eorum C. de malef. Iure Canonico, & lege diuina, vt hæretica prohibentur *Exod. c. 22. cum alijs à Me relatis sup. lib. 11. c. 7. ex n. 40. cap. illos 26. q. 3. c. ex tuarium, de Sortil. cum vulgatis, Azor d. lib. 9. cap. 26. q. 3. Tb. Sánchez tom. 1. Decalog. lib. 2. cap. 41. & Similiter damnantur salutatores, qui Magica opera exercent ad curandos morbos, quæstus causa, quia si diuina sunt committitur Symonia, si à dæmone pacto nō excusantur, Simanc. de Cath. inst. tit. 63. ex n. 19. Pet. Grig. in Syntag. lib. 34. c. 9. ex n. 9. & ca. 17. 18. & 20. Pet. Binsfeld. in confess. malefic. concl. 8. & in d. l. eorum q. 5. cl. 1. 2. & 3. & Nam licet multi asserant maleficia esse maleficijs tolenda, hæreticum est id licitū credere, vel asserere, quia maleficia prohibita sunt, etiam ad bonum finem, vt tradunt Pegna ad Eym. in direct. Inq. p. 2. q. 43. Lal. Zecchi. in Sum. p. 1. tit. de fide ca. 23. Lessius de iust. lib. 2. c. 44. dub. 5. & 6. Delrio lib. 3. Magic. p. 2. q. 4. sect. 7. 8. & 9. & lib. 6. cap. 2. sect. 1. 2. & 3. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 17. & 18. Ioan. Azor part. 2. Moral. lib. 12. cap. 17. quest. 9.**

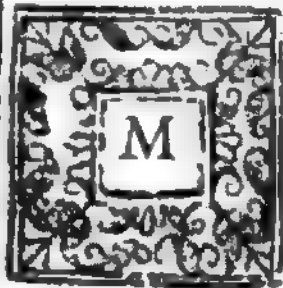
CAP. V. De Magis hæreticali ex his quæ dæmoni potentia denegantur.

SUMMARIVM.

1. Magia hæreticalis ex inuocatione demonis.
2. Futura contingentia quomodo dæmones cognoscunt.
3. Dæmonem inuocare ad cognoscenda secreta cordis humani, sapit hæresim.
4. Inuocare dæmonem ad ea quæ ipse facere non potest, sapit hæresim.
5. 6. Sortilegia ad nocendum hominibus quando sapit hæresim.
7. Sortilegia quæ Iure ciuili permittuntur, credere efficacia, hæreticum est.

8. 9. *Magica opera continent apostasiam, & heresim.*

10. 11. *Maleficia cum facto heretico, hereticæ reputantur.*

MAGICA hæreticalis est, quæ dæmonem adit, vel inuocat, ad sciscitandum, vel sciendū ea, quæ dæmonis potentia denegantur, ut mutationes regnorum, prospera, vel aduersa fortuna, dignitates,

matrimonia, liberos, aut alia futura contingētia, quæ soli Deo reseruātur, *Albertin. in Rub. de heretic. in 6. q. 1. n. 12. Monach. in cap. accusatus §. Sacerdotes n. 11. eod. tit. lib. 6. Lal. Zecchius in Summ. p. 1. c. 17. & 18. Mart. del Rio lib. 2. Magic. q. 17. & 29. Bened. Perera lib. 1. de Mag. c. 6. & 7. Rosell. & Syluest. in Summ. v. hereticus, Repert. Inquis. v. Apostata, & v. demon, & v. hereticus, Vmb. Locat. in Iudic. Inquis. v. Apostata n. 5. & v. inuocare n. 10. & v. diuinationes n. 3. Afflēt. in Const. Reg. de heretic. rub. 1. nu. 17. Simanc. de Cath. Instit. tit. 21. ex num. 4. & tit. 62. num. 1. 2. & tit. 63. num. 10. & in Enchirid. tit. 8. nu. 9. Zanebin. de heretic. cap. 22. num. 4. & ibi Campeg. liter. C. Squillacens. de fide Cathol. cap. 1. numer. 1. & cap. 3. num. 1. & cap. 7. dum. 4. & cap. 8. numer. & capit. 11. ex num. 1. & cap. 18. num. 1. Castro de iusta heretic. pun. lib. 1. cap. 3. Gundisal. de heret. quest. 6. ex num. 6. Pet. Gregor. in Syntag. lib. 34. cap. 7. ex num. 3. & capit. 8.*

2 *ex num. 5. † Etiam si de huiusmodi iuribus contingentibus dæmones aliquando verā dixissent, quia dicendum est, illa non cognouisse ex sua natura, sed casu, vel ex reuelatione bonorum Angelorū, vel assidua scripturæ lectione, vel rerum naturalium experientia, vel ingenij acumine, ut docent Eymericus in direct. Inquis. p. 2. q. 42. num. 3. & q. 43. nu. 8. & ibi Pegna comment. 68. Oldrad. conf. 210. Grilland. de heretic. q. 6. ex num. 6. Decian. lib. 5. Crimin. cap. 17. Menoch. de præsumpt. libr. 5. præsump. 6. nu. 25. Vgolin. de Censur. p. 2. §. 2. nu. 7. Lal. Zecchius in Summ. p. 1. tit. de fide c. 21. nu. 2. Toledo in Summ. lib. 4. cap. 15. nu. 2. Binsfeld. in rub. C. de malef. nos ab. 10. Mart. del Rio lib. 4. Magic. cap. 2. q. 2. Leon. Lessius de iustit. lib. 2. cap. 43. dub. 5. nu. 23. Perera de Magia lib. 3. cap. 5. q. 35. Thom. Sanchez libr. 2. Decalog. cap. 38. ex nu. 7. † Item si inuocetur ad reuelanda prorsus occulta sapit heresim manifestam, ut si perquirat secreta cordis humani, quid cras facturus sim, &c. quia prorsus dæmoni sunt incognita, ut dixi in Epit. lib. 1.*

c. 30. n. 35. Grillan. de heret. q. 2. n. 4. Eymeric. d. p. 2. q. 42. n. 3. Vgolin. de censur. p. 2. §. 2. n. 8. Mart. del Rio lib. 4. Magic. c. 2. q. 2. & lib. 5. sect. 15. Farinac. de heretic. q. 181. §. 1. nu. 10. Barbosa de potest. Episcop. p. 3. illeg. 51. cass. 8. nu. 123. Suarez de Relig. lib. 2. c. 19. nu. 10.

4 *¶ Similiter sapit heresim manifestam, si dæmon inuocetur, vel eius auxilium expectetur ad faciendum ea, quæ suarum virium potentiam excedunt, ut animas ad vitam reuocare, mortuos suscitare, homines indelinea menta bestialia conuertere, &c. D. Thom. Bonauent & alij in Sent. 2. dist. 7. Grilland. de heretic. q. 2. nu. 3. & de Sortileg. q. 10. Repert. Inquis. v. relapsus Iul. Clarus §. heresis, num. 23. Simanc. de Cathol. instit. tit. 30. nu. 16. Azor lib. 9. instit. Moral. cap. 23. Iacob. Graffius in auries decis. p. 1. lib. 2. cap. 5. n. 8. Tiber. Decian. d. lib. 5. cap. 17. Petr. Gregor. lib. 34. cap. 16. n. 2. & seqq. Mart. del Rio lib. 2. Magic. q. 18. Binsfeld. in conf. malef. post præludia concl. 2. & 3. Toledo in Summ. lib. 4. cap. 16. nu. 7. † Itē sapiunt heresim Sortilegia quæ inuocant dæmonem ad nocendum hominibus, animalibus, & segetibus, &c. credendo per se illa posse facere sine Dei permisso, de quo vide Pontifices Innocent. VIII. in constit. qua incipit Summis desiderantes afflictibus, ann. 1484. & Alexand. VI. in Repert. Inquisitor. ad fin. Petr. Gregor. in Syntagm. libr. 34. capit. 9. & cap. 11. Decian. d. lib. 5. capit. 17. Farinac. de heretic. q. 181. §. 1. nu. 31. † Nam licet ea potentia dæmoni non denegentur, quia illam non habet absolutā, sed in quantum a Deo ei permittitur, cum inuocare ad ea præstanda, ut independentem, sapit heresim, quia diabolus nihil facere potest sine permisso Dei, Iob cap. 1. & 2. Zaccb. 3. Matth. 4. 8. & 13. Luc. 8. 13. & 22. Act. 5. & 13. Apost. Corinth. 2. c. 4. ad Ephef. 6. ad Thes. 2. c. 18. Apocalyp. c. 2. & 10.*

7 *¶ Maleficia autem quæ sunt ad curandos morbos, vel ad alterum maleficiū tolendū, etsi iure ciuili sint permissa, illa tamen credere esse licita hereticum est, ut docent Franc. Pegna ad Eymeric. in Direct. Inquis. p. 2. q. 43. Lal. Zecchius in Summ. p. 1. c. 23. † Quia haut vnquam potest maleficus induci, ut per aliquē modum licitum morbos medeatur, vel tollat maleficiū, quia omnia malefici, etiam ad bonum finem, quo ad minus expressam continēt apostasiam, Petr. Grego. in Syntag. lib. 34. cap. 9. ex nu. 9. & cap. 17. 18. & 20. † Vnde licet pocula amatoria, abortionis, fascinationis, & similia, etsi non sint hæreticalia, huiusmodi tamen Magi, atque Sortilegi, de heresi sunt vehementer suspecti, & propterea*

contra eos Inquisitores procedunt, Innocent. VIII. in constit. Summis desiderantes affectibus ann. 1484. Simanc. de Cathol. Instit. tit. 21. num. 13. Menoch. de presumpt. lib. 5. præs. 7. num. 20. Farinac. de hares. quæst. 181. §. 3.

10 num. 85. † Aut ad talia maleficia quæ perse non continent hæresim maleficus à dæmone inducatur ad spuen dum crucem, vt hæreticus reputatur, vt docent, Carer. de haretic. num. 50. Decian. dict. lib. 5. cap. 17. & cap. 37. 11 num. 14. † Aut ad abnegandam fidem, vel quid simile, Pegna ad Eymeric. in direct. Inq. p. 2. q. 42. comm. 67. Mart. del Rio lib. 5. Magic. sect. 15. Suarez de Relig. lib. 2. c. 19. n. 10.

CAP. VI. De Magia hæreticali ex sacrarum rerum abusu.

SVMMARIVM.

1. Magia haretica est in qua Sacramenta miscentur.
2. Inquisitores procedunt contra Magos Sacramentis abutentes.
3. Sacramentis abutens quando censetur hareticus.
4. Hostiam non consecratam miscens in Sortilegio non facit hareticum.
5. Hostia super quam Missa celebratur, non est consecrata, nisi actu consecratur.
6. Oleum Sanctum admixtum in Sortilegio non facit hareticum nisi credat aliquid erroneum.
7. Sacrilegi sunt abutentes Chrysmate, vel Oleo.
8. Sacramentalibus abutens Sacrilegus censetur.
9. Sacramentalibus abutens quædo censetur hareticus.
10. Sacramentis, & Sacramentalibus quare demones abuti soleant.
11. Sortilegia per pueri rebaptizationem sunt hareticalia.
12. Rebaptizatio pertinet ad hæresim.
13. Baptizare Imagines, &c. pertinet ad hæresim.
14. Baptizatio Imaginis, &c. quando non pertineat ad hæresim.
15. Imagines baptizantes præsumuntur habere errorem in mente.
16. Sortilegia hareticalia sunt quæ continent verba sacra, &c.
17. Rebus sacris quando novus effectus tribuitur, de quoniam constat, pertinet ad hæresim.
18. Superstitio adnumeratur inter hareticalia Sortilegia.

19. Miscentes in Sortilegio res sacras quædo subiciantur Inquisitoribus.

20. Iudæi quid sentiunt de rebus sacris in Magiam complicatis.

1 **M**AGIA hæreticalia est in qua Sacramenta miscentur, quia male præsumuntur sentire de eorum virtute, præsertim hostia consecrata, Castro de iusta haretic. punit. lib. 1. cap. 13. Farinac. in praxi crim. q. 20. nu. 83. & de haretic. q. 181. nu. 19. Aloys. Riccius in praxi deciss. 671. resolut. 431. edit. 1. Barbosa de potest. Episcop. p. 3. aleg. 51. cas. 8. nu. 135. Gambarupta de casibus referunt. fol. 215. † Et propterea contra huiusmodi Sortilegos posse Inquisitores procedere statuerunt Adrian. VI. in extrau. dudum ann. 1523. glos. in cap. accusatus §. sane de haretic. lib. 6. Repert. Inq. v. haresis, Simanc. de Cath. Instit. tit. 21. n. 11. Campegi. ad Zanchin. de hareticis cap. 22. Pet. Greg. in Syntag. iur. lib. 34. c. 15. n. 8. & 9. Vmb. Locat. in Iudicial. Inq. v. apostata n. 5. & 7. Squillacens. de fide Cath. c. 8. nu. 2. † Quare huiusmodi Sortilegi diligenter interrogandi sunt, quid sentiant de Sacramentis in Sortilegio immixtis, & si dicant se credere ex eis voluntatem posse cogi, vel maiorem efficaciam habere ad effectum consequendum, vt hæretici puniendi sunt, Pegna ad Eymeric p. 2. q. 42. comm. 68. Tiber. Decian. lib. 5. Criminal. c. 17. Delrio li. 5. Magic. sect. 15. Pet. Binsfeld. in l. eorum C. de malefic. q. 2. concl. 5. Fran. Suarez de Relig. lib. 2. c. 19. n. 10. Iacob. de Grassis lib. 2. Deciss. c. 5. n. 13. & 22. † Secus tamen si immisceatur hostia non consecrata nihil erroris ei tribuens, nec credens aliquid contra fidei dogmata, Oldrald. conf. 210. Locat. ubi sup. v. Sacerdos n. 4. Mart. del Rio d. sect. 15. Farinac. tom. 1. Crimin. q. 20. n. 48. † Quamuis Sacerdos Missam super illam celebrauerit, non tamen consecrauit, DD. in cap. de homine de celebrat. Missar. Farinac. d. q. 20. nu. 84. & de haretic. q. 181. §. 1. n. 20. Valle de Mour. tract. de incant. opus. 1. sect. 3. cap. 5. nu. 27.

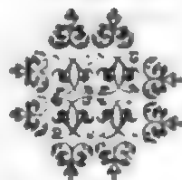
6 **I**tem Sortilegium hæreticale est, si immisceatur Sacrum Chrysm, vel Oleum Sanctum credens habere virtutem ad Sortilegia, secus si non crediderint, Vmb. Locat. in Iudicial. Inquis. v. Sacerdos nu. 4. Toled. in Summ. lib. 4. cap. 16. nu. 6. Campegi. ad Zanchin. c. 22. Eymeric. in direct. p. 2. q. 42. num. 5. Farinac. d. quæst. 20. num. 85. † Quamuis possint, vt Sacrilegi puniri, Pet. Grilland. de Sortileg. q. 16. numer. 4. Menoch. de Arbitrar. cas. 388. num. 15. Rojas de haretic. p. 2. assert. 1. n. 26.

† Idem

- 8 † Idem dicendum est de Sacramentalibus, ut aqua benedicta, thure paschali, Agnos Dei, & alia Ecclesiastico ritu benedicta, & consecrata, *Alfonf. Castro de iusta hereticor. punit. libr. 1. capit. 15. Simanc. de Cathol. Instit. tit. 2. numer. 11. Pegna ad Eymeric. part. 2. quest. 42. comm. 47. Vmb. Locat. ubi sup. v. diuinationes, num. 4.* † It em candelam benedictā, reliquias Sanctorum, Aræ fragmentum, vel quid simile Sortilegijs immiscere sapit hæresim, quod credunt habere virtutem ad maleficiā, *Pegna ad Eymeric. ubi sup. quest. 43. comm. 68. Martin. del Rio dict. libr. 5. Magicar. sect. 15. Toledo dict. libr. 4. capit. 16. num. 6. Farinac. dict. quest. 20. numer. 85. Commens. in Lucer. Inquis. v. sacra abuti, & dixi in Epitom. libr. 3. capit. 7. numer. 18.* † Nam diabolus mandat misceri suis Sortilegijs Sacramenta Ecclesiæ, vel Sacramentalia, vel Sanctorum Martyrum reliquias, & similia, ut facilius adoretur, & turpius diuinum cultum tractetur, vel plures detineat, vel iniuriā irroget, *Mallus Malef. part. 2. capit. 5. Grilland. de Sortileg. quest. 3. num. 3. & quest. 6. num. 14. Valle de Moura de Incantat. opus. 1. sect. 3. capit. 5. ex numer. 29. Angust. Barbosa de potestat. Episcop. part. 3. alleg. 51. cass. 8. numer. 135.*
- 11 ¶ Præterea hæreticalia sunt Sortilegia in quibus aliquis rebaptizatur, gloss. in capit. accusatus §. sanè de heretic. lib. 6. Summa Rossell. v. hereticus nu. 3. Syluestr. v. hereticus §. 2. num. 4. Repert. Inquis. v. hereticus, *Simanc. de Cathol. Instit. tit. 30. nu. 15. & in Encirid. tit. 8. num. 12. Iul. Clarus in Pract. §. heresis, nu. 22. Vmb. Locat. v. Apostata nu. 5. Decian. d. cap. 17. Squillacen. de fide Cath. cap. 8. nu. 12.*
- 12 † Graffis d. lib. 2. cap. 5. † Sic pueros rebaptizantes, vel hæretici sunt, vel credentes formam, & materiam baptismi aliam esse quam Christus instituit, vel sunt vehementer suspecti, etiam si negent se hoc non credere, *Mart. del Rio d. lib. 5. Mag. sect. 15. Valle de Moura de Incantat. sect. 2. cap. 6. ex nume. 3. & sect. 3. cap. 5. num. 14.* † Si baptizentur Imagines, vel caput asini, &c. sunt, & hæreticalia, ut docent *Petr. Binsfeld, in l. multi C. de malefic. q. 3. Toledo in Summ. lib. 4. cap. 16. n. 4. Mart. del Rio lib. 3. p. 1. q. 3. sect. 1. & d. sect. 15. Simanc. Campeg. Pegna, & alij ubi prox.* † Nisi fiat extramentis errore, quia non malè sentiunt de Sacramento baptismi, sed ut facilius aliquid à dæmone consequatur, quia tunc non est hæreticale, sed valde horrendum crimen, *D. Antonin. in Summ. part. 2. tit. 12. capit. 5. §. 1. Syluestr. in Summ. v. heresis §. 1. nume.*

4. & 8. Vmb. Locat. ubi sup. v. hereticus, n. 31. † Licet regulariter Imagines baptizantes præsumantur habere errorem in mente, & male sentire de Sacramento, ut docent *Syluestr. & Locatus ubi proxim.* ut qui hominis cadaver baptizaret, *Simanc. tit. 62. numer. 3.*

¶ Sunt etiam hæreticalia Sortilegia in quibus immiscentur verba sacra, ut puta Euāgelium, Symbolum fidei, Pater noster, Ave Maria, Psalmus, &c. *Francisc. Pegna ad Eymeric. in Direct. part. 2. quest. 42. comm. 67. & quest. 43. fol. 370. Petr. Binsfeld. in confess. malefic. prelud. 15. caus. 3. reg. 4.* † Nam licet hoc pertineat ad superstitionem, quando rebus sacris novus effectus tribuitur, de quibus sufficienti, vel autoritate, vel ratione non constat, & ad maleficiā putantur apta, sapiunt hæresim, nam superstitio est vitium Religioni oppositum, *Simanc. de Cathol. institut. tit. 63. num. 1. Toledo in Summ. lib. 4. capit. 14. num. 1. Lal. Zecchius part. 1. de fide capit. 12. num. 1. & 2. Lessius libr. 2. de Iustit. cap. 43. dnb. 1.* † Qua propter inter hæreticalia Sortilegia superstitionem annumerant *Arnal. Albertin. de heretic. in 6. in rub. quest. 11. num. 1. & 3. Repert. Inquis. v. superstitiosum, Eymeric. in direct. part. 2. quest. 43. numer. 5. & ibi Pegna. comm. 68. Vgolin. de censur. part. 2. §. 2. Farinac. de heretic. quest. 181. §. 1. num. 37.* † Sic ergo miscentes in Sortilegijs quæ libet Sacramenta, vel Sacramentalia, res Sacras, verba Sacra, Orationes, vel quid simile, tanquam hæretici subijciuntur Inquisitoribus, saltem, ut examinētur quid sentiant de fide circa prædicta, *Grilland. de Sortileg. quest. 3. nume. 2. & quest. 6. num. 14. & quest. 10. ex numer. 4. Farinac. dict. quest. 181. ex nume. 17. Valle de Moura sect. 3. capit. 5. num. 32.* † Eoque maximè si ex infecta radice proveniunt, nam Iudei non existimant esse peccatum verba Sacra, & alia huiusmodi in Magiam complicare, quia id licitum esse putant, eo quod credunt habere virtutem naturalem ad operandum, *Iosephus libr. 2. antiq. D. Chrysost. som. 5. advers. Iud. hom. 5. Simon. Maiol. tom. 2. colloq. 4. Valle de Moura ubi supra dict. capit. 5. numer. 26.*

AP. V II. De Magia non hæreticali.

SVM MARIVM.

1. Magia cum demonis inuocatione regulariter sapit hæresim.
2. Magia cum inuocatione à non habente pactum expressum, nec mentis errorem, non sapit hæresim.
3. 4. 5. Demonem adens ad faciendum, vel cognoscendum ei permissa, extra pactum, non pertinet ad hæresim.
6. Inuocatio demonis ab habente pactum in omni sortilegio pertinet ad hæresim.
7. Inuocatio in permissis demoni ab habente pactum est hæreticalis.
8. Apostasia non semper hæresim continet.
9. Inuocatio demonis non semper exhibet actum Latria.
10. Inuocare accipitur pro implorare auxilium.
11. Astrologia, &c. quando non sapiant hæresim.
12. Auguria, &c. quæ non continent errorem, vel demonis inuocationem, non sunt hæreticalia.
13. Superstitiones non sapiunt hæresim.
14. Superstitiones, quæ sunt cum aliquo dicto, vel facto hæreticale sapiunt hæresim.
15. Crucem spueri quando non sapiat hæresim.
16. Futurum à demone perquirere quando non sit hæreticum.
17. Præterita à demone querere non est hæreticum.
18. Præsentia, quæ in longinquis agentur à demone perquirere non sapit hæresim.
19. Oculta quæ demonis cognitionem non fugiunt, non sapiunt hæresim.
20. Cognitiones hominum à demone perquirere resapit hæresim.
21. Cogitationes signis externis reuelatis à demone perquirere non sapit hæresim.
22. Perquerendi à demone duplex modus.
23. Inuocatio expressa pertinet ad hæresim.
24. Utendo rebus à demone institutis (si non ad est error) non pertinet ad hæresim.
25. Sortilegia amatoria quando non contineant hæresim.
26. Imagines Magica quando non pertineant ad hæresim.
27. Amatoria Sortilegia non pertinent ad hæresim.

28. Hostia consecrata in maleficio regulatur sapit hæresim.
29. Hostia consecrata irreuerentia, quando non sapit hæresim.
30. Hostia non consecrata maleficio anectere non sapit hæresim.
31. Hostiam non consecratam populo adorandam proponenti, non est hæreticus, si non subest error.
32. Hostia literis inscripta apta ad Sortilegia quamuis super illam celebretur Missa non est hæresis.
33. Missam defunctorum pro uiuis celebrare non est hæresis.
34. Sacramentalia Sortilegijs miscere, sine errore non sapit hæresim.
35. Reliquias Sanctorum dissolvere ad maleficia sine errore, non est hæreticum.
36. Imagines Sanctorum vitare non est hæreticum, quia non peccatur in Latria.
37. Imagines conuiciantes quando possunt ab Inquisitoribus capi.
38. Hæreticum sola mens facit.
39. Hæresis requirit falsa credulitas ex parte rationis.
40. Error solus non facit hæreticum, nisi iunctus cum pertinacia.
41. S. Marcelli Pontificis excusatio.
42. S. Osius Episcopus Cordubensis excusatus.
43. S. Cipriani Episcopi excusatio.
44. S. Petri Apostolorum Principis defensio.
45. S. Hieronymi, & Augustini excusatio.

AGI quæ cum demonis inuocatione exercetur, quamuis regulariter dicatur hæresim sapere manifestam, gl. in cap. accusatus. §. sane de hæret. lib. 6. D. Ioan. XXII. in Extraneis super specula, quæ habetur in Direct. Inquis. ad fin. Simão de Cath. instit. tit. 63. n. 12. Emeric. in Direct. p. 2. q. 43. num. 4. Azor. p. 1. Moral. libr. 9. cap. 23. † Quando non fit ab habente pactum expressum, nec ullus fidei error interuenit, vel rerum sacrarum abusus, pro hæretico non est habendus, qui demonem inuocat tanquam potentem, ut ab eo adiuuetur, Oldrad. conf. 210. Poncinib. tract. de Lamijs num. 82. D. Antoni. Sum. p. 2. tit. 12. cap. 5. §. 1. Tib. Decian. lib. 5. Crim. cap. 37. num. 35. Grassi lib. 2. Decis. cap. 8. n. 2. † Nec qui demonem addit extrapactum ad faciendum, vel cognoscendum, quod ipse facere, vel cognoscere potest à Deo non impeditus, ut tradunt Grill. de Sortile. q. 10. n. 13. & q. 11. n. 19. & 20. Tiraq. de pæn. cas. 4. n. 3. Menoch. de Arbit. cas. 388. Farin. so. 1. q. 20. † Ut reuelare

uelare præsētia, aut præterita, res loco mouere, tēp estates excitare, insecta viuētia producere, mulieres ad amorem tentare, &c. quæ dæmonis potētia non repugnāt, *Farin. de hæret. q. 181. §. 1. n. 31. Graffius in aureis deciss. p. 3. lib. 2. cap. 5. num. 8. August. Barbosa de potestate Episcop. p. 3. alleg. 51. cas. 8. ex n. 125.* † Nam inuocare dæmonem ad quodcumque opus naturæ, non ut dæmon, sed ut spiritum scientem, & valentem ex diuina permissione ordinaria præstare, non est hæreticum, quia nullum errorem in mente lobet, *D. Thom. 2. 2. q. 11. art. 1. Couarrub. lib. 3. Variar. cap. 1. num. 2. Sanchez tom. 1. Decalog. lib. 2. cap. 7. ex num. 1. Suarez de fide tractat. 1. disput. 18. Barbosa dict. cas. 8. num. 126.*

¶ Neque in contrarium facit, quod multis an numeratis casibus, quæ dæmonis potētiā non excedunt in hæc verba testatur *Eymeric. in direct. p. 2. q. 43. ex D. Thom. Sent. 2. dist. 7. art. fin. In alijs operibus Magicis in quibus complementum operis ex virtute daemontis expectatur, in omnibus enim est apostasia à fide propter pactum initum cum daemone, vel verbo tenus si inuocatio interfit, vel facto aliquo, etiā*

¶ *Sacrificia defint.* † Quia agit de habente pacto cum dæmone expresso, quæ propter eius opera omnia, & si non respectu operis, saltem respectu operantis hæreticalia sunt, ut docēt *gl. in c. accusatus §. sane de hæretic. lib. 6. Decian. lib. 5. Crim. cap. 17. Farin. q. 20. num. 81. & tract. de hæretic. q. 181. §. 1. n. 35. Marta de Iuris. p. 2. cap. 12.* † Neque semper apostasia hæresim continet nam quandoque transgressionem præcepti significat, *cap. illud de maior. & obediens gl. in cap. 1. de Apostat.* quæ in quocumque Magiæ crimine interuenit, ut tradit *Petr. Binsfeld. in confess. malef. prælud. 1.*

¶ Neque inuocatio semper exhibet actum Latræ, ut in hæc verba testatur *D. August. tom. 3. Locution. lib. 1. Iacob benedicens nepotes suos filios Ioseph, ait inter caetera, inuocabitur in his nomen meum, & nomen patrum meorum; quare notandum, non solum exhauditionem, sed etiam inuocationem dici aliquando, quæ nō Dei, sed hominis sunt.* † Et in iure nostro inuocare accipitur, pro implorare auxiliū, *l. Episcopale C. de Episcop. aud. cap. 1. de offic. Ordinan. Bald. in l. 1. D. si quis ius dicenti non optempe.*

¶ Vnde Astrologia, Physiognomia, & Chyromantia, dum nihil supersticiosum miscent, vel credunt, neque certo affirmare audent de futuris contingentibus, successibus, fortuitisq; casibus, aut actionibus ex humana voluntate dependentibus, ut matrimonijs, dignitatibus, &c. non sapiunt hæresim, *Repert. Inquis. v. diui*

nationes, Vmb. Locat. in iudicial. Inquis. v. diuinationes n. 2. Salcedo ad Diaz in prax. c. 107. Bart. Vgolinus de censuris Pont. reservat. p. 2. §. 2. num. 10. Sanchez li. 2. Decalog. c. 38. ex n. 44. † Auguria, Auspicia, Somnia, & alia Sortilegia, & vana obseruationes dum nullum errorem profitentur, nec fiunt ab habente pactū expressū, vel cum dæmonis inuocatione, non pertinent ad hæresim, sed ad superstitiones non hæreticales, ut tradunt *Eymeric. in direct. Inquis. p. 2. q. 42. & ibi Pegna comm. 67. Menoch. de arbitrar. cas. 388. Farinac. t. 1. Crim. q. 20. & tract. de hæres. q. 181. §. 1. ex num. 40. Marta de Iuris. p. 2. cap. 12. n. 6.* † Superstitiones autem omnes non sapiunt hæresim, sed illæ duntaxat, in quibus error in fide interuenit, ut si credit illud quod est in votis non posse obtinere, nisi illis superstitionibus, ut tradunt *Decian. lib. 5. Criminal. capit. 18. Lel. Zechius in Sum. p. 1. tit. de fide cap. 15. num. 9. Farinac. d. §. 1. num. 42.* † Vel fiat cum aliquo dicto, vel facto hæreticali, ut si abnegetur fides *Pegna ad Eymeric. in direct. Inquis. p. 2. q. 42. comm. 67. Mart. del Rio lib. 5. Magic. sect. 15. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 19. num. 10.* † Vel Sortilegus à dæmone suadeatur ad spuum crucem, vel imagines, Eucharistiā, lacerare, &c. nam si arbitratur sic licere ad effectum consequendum hæreticus est, non tamen si propter dæmonis timorem, aut amorem nimium, ut rem gratam illi faceret, ut tradit *Tiber. Decian. lib. 5. Criminal. cap. 17. & cap. 37. n. 14. Carer. de hæretic. n. 50.*

¶ Futura omnia à dæmone perquirere non est hæreticum, si non interuenit error, putādo omnia posse à dæmone cognosci, aut si perquirantur futura, quæ habent causam determinatam, & infalibilem, ut quæ ex causis necessarijs naturalibus nequeant impediri, quia hæc à dæmone cognosci possunt, *Mich. Medina lib. 2. de reſta in Deam fide cap. 1. Petr. Binsfeld. in rub. C. de malefic. concl. 3. & 4. Lel. Zech. in Summ. p. 1. cap. 17. & 18.* † Præterita tamen à dæmone querere, quia est in eius potestate, licet sit peccatum mortale nō est hæreticum, neque sapit hæresim, *Felin. in rub. de hæreti. Hipp. Riminal. conf. 414. num. 16. lib. 4. Bart. Vgolin. tract. de censuris Pontif. reservat. part. 2. §. 2. num. 12. Mart. del Rio lib. 4. Magi. cap. 2.* † Præsētia autem, quæ in longinquis aguntur à dæmone perquirere, licet dicat sapere hæresim *Simanc. de Cathol. Institu. tit. 21. n. 15.* dum non interuenit error, non sapit hæresim, quia hæc à dæmone cognosci possunt, *D. August. lib. de diuinat. daemon. c. 3. Tertulian. in Apolog. cap. 22.* † Occulta similiter quæ dæ

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

moni cognitionem non fugiunt, à dæmone perquire non sapit hæresim, vt secreta furti, res perditas, metalla sub terranea, thesaura olin effossa, &c. *D. August. ubi sup. c. sciendum 26. q. 5. D. Thom. lib. 3. contra Gent. c. 147. Petr.*

20 *Binsfeld. in Rub. C. de malef. natab. 10. t Cogitationes hominum, & si à dæmone absolute perquirere regulariter sapiat hæresim, quia dæmoni non subiacent arbitrio, D. Ambros. in Luc. cap. 5. Spreng. in Mall. p. 1. q. 7. Mart. del Riolib. 3. Magic. q. 3. sect. 2. t Quando signis exretioribus sunt manifestatæ, eas à dæmone perquirere (si alius error non interuenit) non sapit hæresim, quia dæmoni sunt cognitu possibilia, D. August. lib. de diuinat. demon. cap. 5. & lib. 2. Retract. cap. 30. cap. quodam loco 26. q. 4. Eymeric. in Direct. p. 2. q. 42. n. Decian. d. lib. 5. cap. 17.*

22 ¶ Perquiruntur autem dæmones duplici modi, vel ex præsa inuocatione, vel vtendo rebus à dæmone institutis, quibus dignum est se ingerere, *D. Thom. 2. 2. q. 95. art. 6. & Opusc. 25. de Sortib. cap. fin. & ad illud Job. 4. diuidet eis negociatores, lect. 3. t Primo modo semper interuenit hæresis, Simanc. de Cath. Instit. tit. 63. n. 12. Squillacens. de fide cath. cap. 10. num. 1. & cap. 13. num. 2. Valent. tom. 3. q. 95. art. 4.*

23 t Secundo tamen non ita (si nullus adeat error) nam querere furti cum inspectione astrolabij sine dæmonis inuocatione, non est hæreticale, nec sapit hæresim, *cap. 2. de Sortilegijs Vmb. Locat. in Iudic. Inquis. v. diuinationes n. 2. Eymeric. in direct. Inquis. p. 2. q. 42. n. 2. Hipp. Riminal. conf. 414. n. 3. Thom. Sanch. lib. 2. Decalog. cap. 3. n. 15.*

25 ¶ Sortilegia ad tentandam alicuius pudilitiam non sunt hæreticalia, quamuis regulariter fiant cum dæmonis inuocatione, dum non interueniat error infide, nec sacrarum rerum abusus, *DD. in l. eorum C. de malefic. & Matthem. & in l. si quis aliquid §. abortionis D. de poen. gl. Gemm. & alij in cap. accusatus §. Sane de hæretic. Alberic. in rub. de hæretic. num. 2. Vmb. Locat. in Iudic. Inquis. V. Aofata n. 7. Afstict. in Constit. Reg. tit. de hæretic. rub. 1. num. 17. Simanc. de Cathol. instit. tit. 30. n. 13. Squillacens. de fide cap. 7. n. 4. & c. 8. n. 8. & cap. 10. n. 2. & cap. 11. nu. 2. Oldral. conf. 210. num. 3. Petr. Gregor. in Syntag. iur. lib. 34. cap. 15. n. 7. & cap. 16. ex n. 1. Iul. Clarus in Pract. §. hæresis n. 23. Eymeric. in direct. p. 2. q. 45. n. 8. & ibi Pegn. comm. 68. t Quare imagines quæ fieri solent ad amorem probacandum, & pertinent ad pacta cum dæmonibus inita, si non contiēt errorem non pertinent ad hæresim, licet in dubitanter ad dæmones ludificatores animarum*

pertineant, *D. August. lib. 10. Ciuit. Dei cap. D. Thom. 2. 2. q. 95. Alberic. rub. de hæretic. n. 11. Vmb. Locat. ubi sup. n. 6. & v. diuinationes n. 3. Repert. Inquis. v. Magia, Simanc. d. tit. 30. n. 18. Squillacens. de fide cathol. cap. 2. num. 1. Petr. Greg. d. cap. 15. num. 7. Oldral. d. conf. 210. n. 2. t Vnde Sortilegia ad amorem exercentes, vel pocula amatoria præbentes, non sunt hæretici, nec poena hæreticorum puniuntur, DD. in d. l. si quis aliquid §. abortionis D. de poen. Anan. in rub. de hæretic. n. 5. Alberic. in rub. C. eod. num. 11. Gemmin. in d. c. accusatus §. Sacerdos n. 5. de hæretic. lib. 6. Vmberic. Locato in Iudic. Inquis. v. diuinationes n. 3. & v. pocula, n. 1. Oldral. d. conf. 210. nu. 2. Petr. Gregor. in Syntag. d. lib. 34. cap. 12. Binsfeld. in d. l. eorum q. 2. concl. 1. cum seqq. Farinac. in Pract. crim. tit. de homicidio q. 122. & seqq. Barbosa de potestate Episcop. p. 3. alleg. 51. conf. 8. n. 125.*

28 ¶ Sacrosantam Eucharistiæ hostiam maleficijs præsertim amatorijs immiscere, vel in eis conterere, maculare, deturpare, vel pedibus conculcare, vel quid simile maleficio anectere, & si regulariter faciat quemquam hæreticum gl. in cap. accusatus §. Sane de hæretic. lib. 6. Adrian. VI. in Extrauag. dudum ann. 1523. Repert. Inquis. v. hæresis, Simanc. de Cath. instit. tit. 21. n. 11. Campegg. ad Zanchim. de hæretic. cap. 22. Squillacens. de fide cathol. cap. 8. Petr. Gregor. in Syntagm. lib. 34. capit. 15. numer. 8. t Si id credit esse malum, faciat tamen ad placendum diabolo, vt opem ferat, non sapit hæresim, vt docent Cardinal. Toledo in Süm. libr. 4. cap. 3. n. 1. Ludou. Paramo de origin. S. Inquis. lib. 3. q. 3. num. 10. Iacob. de Grassis lib. 2. Deciss. capi. 8. numer. 2. & libr. 4. capit. 18. ex num. 11. t Minus enim sapit hæresim immiscere hostiam non consecratam Sortilegijs, quando nullus error interuenit circa Sacramentum, etiā si Sacerdos plures Missas super illam celebrauerit, quod putatur aptum ad amorem cõciliandum, *cap. de homine de celebrat. Miss. Mart. del Rio lib. 5. Magic. sect. 15. Farinac. tom. 1. q. 20. n. 48. t Item nec clericus dicitur hæreticus, qui talem hostiam non consecratam populo adorandam proponit, dum bene sentit de fide, & de presentia Christi Domini in Eucharistia, Mar. del Rio sect. 15. Farinac. de hæretic. q. 181. §. 1. nu. 20. t Nec qui super Hostiam literis inscriptam, quæ putatur apta ad Sortilegia, Missas celebrauerit, hæreticus censetur, dum omnis absit error in fide, & si quis Episcopus 26. q. 5. t Nec qui causa doloris expoliat altaria, & consulta luminaria extinguit, vel celebrat pro viuic*

Missas defunctorum, ut cuius moriantur, capi. quicumque 26. q. 5.

- 34 ¶ Itē non est hæreticale miscere Sortilegijs Oleū sanctum, Chrisma, Agnos Dei, aquā benedictam, vel alia Sacramentalia dum non credit habere virtutem ad maleficia, quia actus nudē, & per se non est hæreticus, ut tradunt *Paul. Grilland. de Sortileg. q. 10. num. 15. 16. 17. & 18. Toledo in Summ. lib. 4. cap. 16. n. 6. Farinac. d. q. 20. n. 85.* † Neque etiam sapit hæresim miscere lapidem Sacrum, verba Sacra, vel reliquias Sanctorum, vel eas dissolvere ad maleficia, dum hæc omnia fiant absque mentis errore, ut docet *Toledo ubi sup. d. n. 6. Castro de iusta hæret. punit. libr. 1. cap. 15. Simanc. de Cathol. instit. tit. 21. n. 11. Pegna ad Eymeric. in Direct. p. 2. q. 42. comm. 47. & q. 43. comm. 68. Mar. dal Rio lib. 5. Magic. disp. sect. 15.* † Imagines Beatæ Deiparæ Mariæ (etsi eis maximā veneratio debeatur) vel aliorum Beatorum terra prosternere, aut ausu temerario compungere, combiciare, comburere, vel quid irreberentiæ eis irrogare, non sapit hæresim, quia non fit contra Latræ cultum, sed contra Dulæ, vel Hyperdulæ venerationem, capit. si canonica §. fin. de offic. ordin. lib. 6. Veracruz lib. 1. de adorat. disp. 6. cap. 8. Suarez de Relig. libr. 3. c. 6. Valent. tom. 3. disp. 1. q. 24. punt. 2. † Quæ quidem, & similia, & si per se non sapiant hæresim, possunt ea facientes ab Inquisitoribus capi, & torqueri super credulitatem, ut tradunt *Pegna ad Eymeric. p. 2. q. 43. com. 68. Decian. lib. 5. Criminal. c. 17. Martin del Rio d. sect. 15. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 19. n. 10. Binsfeld. in l. eorum C. de malefic. q. 2. concl. 5. Iacob. de Graff. lib. 2. decis. cap. 5. n. 22.*
- 38 ¶ Hæreticum enim sola mens facit, dum in ea quæ sunt fidei errat per intellectū, & pertinaciter adheret errori, per voluntatem, approbans falsa pro veris, & vera pro falsis, ut docent *D. Thom. 2. 2. q. 11. art. 1. Alexan. de Alap. 2. q. 181. memb. 1. Albertinus de agnoscend. asers. q. 2. n. 12. & q. 6. n. 8. & q. 23. n. 52. Palac. Rubens in allgat. de hæresi §. 3. & q. 4.* † Itaque nullum opus exterius quantumvis horrendum dicitur hæresis, absque errore in intellectu, mota à voluntate eligente: taliter quod in hæretico requiratur falsa credulitas, ex parte rationis, & perversa voluntas ex parte concupiscibili, capit. dixit Apostolus 24. q. 3. cap. excommunicamus §. credentes de hæretic. cum alijs per Ioan. Rojas de hæretic. p. 1. cap. 1. ex nu. 34. † Neque si paratus est corrigi pro hæretico est iudicandus, quia error solus non facit hæreticum, sed iunctus cum per-

tinatia, ut dixi sup. capit. 1. ex quo merito ait *D. August. de Trinit. lib. 1. Errare potero, sed hæreticus non ero.* † Nam eo excusatur Sanctus Marcellinus Pontifex, qui tempore Domitiani, & Maximiliani à paganis compulsus Idolis thurificavit, ut habetur in cap. nunc autē disp. 21. † Et Sanctus Osius Episcopus Cordubens. qui Nicænæ synodo præfuit, Illiberitano, Arlatensi, & alijs multis, qui ab hæreticis compulsus indigna protulit, mente tamē intacta, ut ex *D. Athanasio, Cyrilo, Baronio, & alijs tradit Bern. Aldrete lib. 1. de las antiq. de Espan. capit. 4. cum seq.* † Et S. Cyprianus ea de causa excusatur in errore quod profitebatur de Baptismo, ut habetur in capit. si quis inquit 1. q. 1. cap. quando exaudit, de Cōsecrat. disp. 4. † Item et S. Petrus Apostolorum princeps hac ratione excusatur in doctrina, qua sentiebat cum Iudæis legalia esse observanda, qua de causa à D. Paulo reprehenditur, ad Galat. cap. 2. † Sic enim D. Hieronymus, & D. Augustinus in his quæ ad Religionē expectant, absque hæresi sibi iudicem passim contrarij fuerunt, cap. 1. distin. 26. *D. August. lib. de bono coniugal. cap. 18. Villa-diego de hæretic. q. 7. nu. 7.*

CAP. VIII. De excommunicatione ipso Iure imposita Magis hæreticalibus.

SVM MARIVM.

1. *Magia crimen plerique hæresim committitur.*
2. *Magi facere solent multa quæ hæresim sapiunt.*
3. *Magi quando excommunicationem maiorem incurrunt.*
4. *Excommunicationem ipso facto quando Magi incurrunt.*
5. *Magi pœnas incurrunt ex sola hæresi prolata, etiam cum demone.*
6. *Inuocatio demonis sufficiens est ad incurrendam excommunicationem.*
7. *Hæretici occulti, & manifesti in excommunicationem incurrunt.*
8. *Error ad actum externum præsumptus, quamvis occulte fiat, hæreticum facit.*
9. *Hæreticum vitare non tenemur antequam ab Ecclesia denunciatur.*
10. *Pœnis ipso facto necessaria est sententia saltem declaratoria.*
11. *Magi non habentes iunctam hæresim non sunt*

sunt ipso facto ex communitati.

12. Magi non hereticales veniunt excommunicandi.
13. Anathema degrosatur censura ipso facto incurrenda.
14. Sit verbum non inducit sententiam latam sed ferendam.
15. Cap. clericus derita & honest. eletic. loqui de senten. ferenda.
16. Anathema maiorem excommunicationem importat.
17. Episcopi solent sibi reservare Sortilegia, quae non sapiunt heresim.
18. Magus errorem mente tantum concipies non ligatur excommunicatione contra hereticos lata.
19. Hereticus mentalis non indiget absolute Inquisitorum.
20. Fides vera, ut perficitur interior, sic heresis datur mentalis.
21. Errore in mente contrahitur heresis.
22. Magus hereticalis, & non hereticalis incurrit irregularitatem.
23. Irregularis fit suspectus de quouis gravi crimine.
24. Irregularitas contrahitur ratione heresis occultissime.
25. Occulta alio crimine non contrahitur irregularitas.
26. Heresis ut datur occulta, sic irregularitas.
27. Absolutus ab excommunicatione criminis occulti non liberatur ab irregularitate.
28. Irregularitas probeniens ex heresi subditur Inquisitoribus.
29. Dispensandi in irregularitate ex heresi solius Papa potestas est.
30. Abiurantes heresim non sunt officijs, & beneficijs priuati.
31. Abiurantes huiusmodi quare ratione officijs, & beneficijs priuentur.

MAGIAE crimen licet non sit heresis formaliter, plerumque heresim committitur, ut docent Syluest. de Strigib. lib. 3. c. 1. Simac. de Cathol. inst. tit. 37. n. 13. Mar. del Rio in prolog. Magia ad fin. Valle de Moura tract. de incant. sect. 3. c. 5. n. 16. † Solent enim Magi persepe abnegare fidem, renunciare Sacramenta, eisque abuti ad nefaria, foedus cum morte, & inferno inire, demones inuocare, eisque sacrificia offerre, & alia horrenda, & abominanda peragere quae heresim sapiunt manifestam, ut docent Nicol. Eymeric. indirect. Inquisito. p. 2. q. 43.

Simanc. d. tit. 37. ex n. 13. & tit. 63. ex n. 11. & in Enchirid. tit. 8. Petr. Gregor. in Syntag. lib. 34. cap. 1. & seqq. Mar. del Rio lib. 5. Magicar. sect. 15. Leon. Lefius lib. 2. de Iust. cap. 44. Suarez lib. 2. de Relig. capi. 14. 15. & 21. Iacob. Graffis lib. 2. de decision. cap. 6. Squilla. cens. de fide cathol. cap. 7. 13. & 21. Vmb. Locato in iudicial. Inquis. v. Apostata. † Vnde quoad Magi huiusmodi aliquid admiscet, vel credunt, quod perse sapiat heresim ex communicatione maiorem contra hereticos promulgata, ipso facto, incurrunt, ex consti. Ioan. XXI. quae incipit super specula, Eymeric. d. q. 43. & ibi Pegna comm. 68. Iacob. Graffis lib. 4. de decis. cap. 18. n. 18. Nauarr. in Man. cap. 27. n. 55. D. Antonin. p. 2. tit. 12 cap. 1. Llamas in Metod. p. 3. Valle de Moura d. sect. 3. cap. 6. n. 15. 17. 18. & 31.

¶ Nam cum haec peccata frequenter exerceantur cum apperta heresi, eius causa incurrunt in excommunicatione ipso facto, & a ias hereticorum poenas, ratione apostasie a fide, & propriae infidelitatis in Christiano homine cap. Episcopi 26. q. 5. Suarez de Censur. tom. 3. disp. 3. & lib. 2. de Relig. cap. 19. n. 8. Farina. de heretic. q. 192. n. 12. † Nam quando interna heresis exterius manifestatur, etiam si occultissime id fiat, ad incurrendas illas poenas satis est, aliquam actionem huius artis exercere ex falso errore, vel circa potestatem demonis vel circa eius malitiam, vel damnationem, vel aliquid simile fidei dogmatibus contrarium, etiam si cum solo demone fiat, ut tradunt Suarez d. cap. 19. n. 8. Valle de Moura tract. de incant. sect. 3. c. 5. n. 13. † Vnde inuocatio demonis ex tali credulitate, vel alia similis ratio est sufficiens manifestatio externa interioris erroris, ad hoc ut in hac excommunicatione incurrant, ut tradunt Gregor. Sayrus de Censuris lib. 3. cap. 4. n. 26. Valle de Moura d. sect. 3. cap. 6. ex n. 15.

¶ Vnde in hac excommunicatione non minus heretici occulti, quam manifesti incurrunt, ut tradunt Nauarr. in Man. cap. 11. n. 17. Iul. Clarus lib. 5. Receptar. §. heretis, nn. 23. & §. fin. q. 91. n. 1. Rojas de heretic. p. 1. ex n. 240. & p. 2. assert. 37. n. 319. & sing. 17. n. 153. Gutierrez lib. 1. Canoniar. qq. c. 13. ex n. 5. Covarrub. in reg. peccatum, p. 2. n. 7. Did. Perez in l. 1. tit. 1. lib. 1. Ordin. & l. 3. tit. 4. lib. 8. fol. 83. Menoch. de Arbitr. cas. 360. ex num. 6. † Nam cum ipso iure sint excommunicati, non est necesse notorie fieri, satis enim est quod error occulte ad actum externum praeumpat verbo, vel facto, ut per DD. in capi. excommunicationis de heretic. Clem. I. cod. tit. Gutierrez ubi

sup. cap. 2. ex n. 9. Abb. in capit. extirpenda §. quia vero, de prab. d. n. 21. Felin. in cap. fin. de heretic. & in cap. si uero de sent. ex communi. n. 1. Cardin. in Clem. 1. §. vero de usur. num. 7. Albertin. de agnoscend. assert. q. 33. ex num. 127. Hugolin. de Censur. p. 2. c. 1. §. 1. n. 15. Farinac. de heretic. q. 185. §. 6. n. 87. † Licet eos vitare non teneamur, antequā ab Ecclesia denunciemur, ut ex Concilio Constantiens. tradunt *Nauarr. in Man. cap. 27. n. 35. not. 3. Couarru. in cap. alma mater, de sent. excommunic. p. 1. §. 2. n. 9. Gutierr. d. c. 2. ex n. 7.* † Nā in pœnis ipso facto incurrentibus, necessaria est sententia, saltem declaratoria, quā talem incursum denunciēt Ecclesia, cap. cum secundum leges, de heretic. lib. 6. l. eius, qui delatorem, & ibi Bart. D. de iure Fisci. Ant. Gomez variat. 3. cap. 2. n. 5. & c. 14. n. 3. & in l. 1. Taur. n. 4. Salced. ad Diaz c. 58. Gutierr. lib. 1. Canon. qq. c. 1. n. 23. et in Pract. lib. 2. q. 180. n. 2. Menchaca lib. 1. controuers. cap. 7. ex num. 17. Alexia in pragm. taxa pan. conc. 6. ex n. 64.

¶ Si tamen Magia hæresim iunctam non habeat, non sunt ipso iure excommunicati, sed excommunicandi veniunt, per sententiam, c. aliquanti, ab Ecclesia babeatur extraneus, 26. quæst. 5. capit. si quis clericus, ab Ecclesia communicatione pelleatur 26. quæst. 5. capit. sortes, sub anathematis interdicto prohibemus. † Quæ quidem iura non loquuntur de sententia lata, sed ferenda per iudicem, ita ut qui non admiscet hæreticalia, non sint ipso iure excommunicati docent *Fran. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 19. ex n. 2. Ioan. Azzor p. 1. Moral. lib. 9. cap. 26. q. 3. Sanchez lib. 2. Decalog. cap. 38. ex n. 90. Lal. Zecchius in Summ. p. 1. tit. de fide, rub. de hæresi, c. 11. n. 12.* † Neq; obstat tex. in cap. si quis ariolos 26. q. 7. si quis ariolos, aruspices, incantatores obseruauerit, aut phylasterijs usus furit, anathema sit, nam dictis verbis declarari solet censura ipso facto incurrenda, ut tradit *Franc. Suarez de Cen. sur. tom. 5. disp. 3. sect. 3.* † Sed verbum illud sit, quia est de futuro, non indicat sententiam latam, sed ferendam, secundum *gl. in c. si quis clericus, de vita, & honestate cleric. nam cum ibi dicat textus anathema, exponit fiat, dicens non est enim excommunicatus ipso iure.* † Quorum uterq; textus cum desumptus sit ex Concilio Romano sub Gregorio I. qui vixit ad annum salutis 715. eadem in utroque ratio debet militari, & intelligi, de sententia ferenda, cuius similis est *gl. in c. si quis. dist. 30. Nauarr. d. cap. 27. n. 12.* † Neque per verbum anathema aliud significatur, quam maiorem excommunicationem, ex sollemnitatibus execratiuis

exerceri solitis, ut notant *Toled. in Sum. li. 4. c. 14. Auila de Censur. p. 2. c. 1. disp. 1. dub. 1. cum alijs per Cened. collect. 19. ad Decret. n. 8. Farinac. de heretic. q. 181. n. 52. & q. 192. ex n. 12.* † Solent enim Episcopi Sortilegia huiusmodi, quæ non sapiunt hæresim sibi referbare, ut tradunt *Syluest. in Summ. v. casus q. 5. D. Antonin. p. 3. tit. 17. c. 11. ex facultate sibi data à Conc. Trident. sess. 14. c. 7.*

¶ Magus vel hæreticus, qui errorem mente tantum concepit, non ligatur excommunicatione contra hæreticos lata, quia omnino requirit verbo, vel facto actum exteriorem, *Caietan. 2. 2. q. 11. art. 3. & 4. & in Summ. v. hæresis Castro de heretic. libr. 2. c. 18. & de lege pœnal. lib. 2. cap. fin. Azor instit. moral. lib. 5. cap. 10. & lib. 8. cap. 10. q. 3. & c. 19. q. 4. Gregor. Sayrus de Censur. lib. 1. c. 9. n. 14. & lib. 3. cap. 4. ex num. 20. Nauarr. in Manual. cap. 11. n. 17. & cap. 27. num. 56. & cap. cogitationes de pœnis. dist. 1. Gutierr. Canon. qq. libr. 1. c. ap. 13. ex num. 4.* † Quapropter absolutionem dominorum Inquisitorum non indiget, quia solum peccat in foro interno, consentiēs peccato, ideo à proprio confessore absolui potest, ut tradunt *gl. & DD. in Clem. 1. de heret. Paludan. Sent. 4. dist. 13. Soto dist. 22. q. 2. art. 3. D. Anton. p. 3. tit. 24. cap. 4. Angel. in Summ. v. heretic. n. 2. Syluest. v. excommunicatio. 7. Castro lib. 2. de iusta heret. punit. cap. 12. & lib. 2. de lege pœnal. cap. fin. Gregor. Valent. tom. 2. disp. 1. q. 11. punt. 3. Sayr. ubi sup. lib. 3. cap. 4. num. 21. & Instruēt. Hispalens. cap. 5. fol. 159.* † Nam licet nullo modo hæreticum mentalem dari posse hegauit *Albert. Pignus lib. 6. de Ecclesiast. Hierarch. cap. 6.* Dubium non est quando errorem in mēte sobet, esse hereticum mentalem, ut si credat aliquid contra aliquem fidei articulum, ut Magiam esse licitam, dæmonem esse omniscium, vel habere potestatem in ijs, quæ sunt ex Deo reseruatis, nam ut fides vera perficitur interius, sic ex opposito intimè hæresis consumatur, solo dissensu interiori, cum consensu immo voluntatis, *Caietan. 2. 2. q. 11. art. 3. Annan. in c. si quis Episcopus, de heretic. Albertin. de agnoscend. assert. q. 25. Bald. in l. si quis non dicam trahere C. de Episcop. & Cleric.* † Nam per solum errorem in intellectu causatum per malam electionem contrahitur crimen hæresis, etiamsi per opus exterius, vel loquelam, vel signa, vel per scripturam non fuerit peruētum ad actum exteriorem, cap. excommunicamus, §. credentes, de heretic. cap. qui cumq; cond. tit. lib. 6. glos. in Clem. 1. v. ipso iure de heret. c. cogitationis, de pœnis. dist. 1.

22 ¶ Noterius tamen Magus tam hæreticalis, quia non hæreticalis incurrit irregularitatem, Syluest. in Suum. v. superstitio, q. fin. num. 11. Armilla v. Sortilegium, numer. 2. Maiol. de irregularit. lib. 5. cap. 31. num. 2. Sanchez lib. 2. Decalog. cap. 25. num. 10. Suarez de Censur. disp. 43. sect. 2. num. 8. Henrriq. in Summ. lib. 14. cap. 4. num. 6. † Nam suspectum non tantum de hæresi, sed etiam de quouis alio enormi delicto, ratione infamiz esse irregularem docent text. in cap. infames, 6. q. 1. c. fin. dist. 30. Suarez, & Sanchez ubi sup. † Et ratione hæresis quamuis occultissima sit eandem incurrit irregularitatem, cap. nos, & ibi Turrecremata dist. 51. cap. item Daniel. 2. q. 7. Syluest. in Summ. v. crimen, §. 2. n. 3. Azor p. 1. Moral. lib. 8. cap. 11. q. 13. & ca. 21. q. 8. Suarez tom. 5. p. 3. disp. 43. sect. 1. num. 4. Thom. Sanchez d. cap. 25. num. 1. † Neque obstat per nullum crimen occultum, quantumvis enorme, etiam si sit ipsa hæresis (deproposito homicidio) incurri in irregularitatem, Henrriq. lib. 14. cap. 4. num. 6. cum alijs a se relatis, sit. H. & capit. 5. num. 2. Gregor. Sayrus lib. 7. de Censur. cap. 12. ex n. 1. usque ad num. 26. Llamas p. 3. Method. cap. 12. Garfia de Benefic. p. 11. tom. 1. capit. 10. ex num. 83. Auila de Censur. p. 7. disp. 4. dub. 2.

26 † Nam ut datur hæresis occulta, sic etiam irregularitas, quæ ex delicto occulto provenit, nã concedendo facultatem Episcopis ad dispensandum in omnibus irregularitatibus ex delicto occulto provenientes, excepta orta ex homicidio, Trident. Sess. 24. capit. 6. apperte supponit dari irregularitates provenientes ex delicto occulto, Perez in l. 3. tit. 4. lib. 8. Ordinam. fol. 99. tom. 2. Valle de Moura d. sect. 3. cap. 6. num. 25.

27 ¶ Neque absolutus ab excommunicatione criminis occulti liberatur ab hac irregularitate, quia indiget dispensatione, cap. presbyter de pœnit. dist. 1. D. Antonin. p. 3. tit. 28. ca. 6. Syluest. v. irregularitas, n. 85. Nauarr. cap. 27. num. 205. Decian. Crim. lib. 5. ca. 54. num. 17. & 18. Toledo in Summ. lib. 1. cap. 28. Maiol. de irregularit. lib. 5. cap. 46. n. 1. Pegna ad Eymeric. p. 2. q. 113. comm. 162. & q. 126. comment. 175. Sanchez d. cap. 25. num. 2. † Et quamvis ab hac irregularitate dispensandi Inquisitoribus potestatem esse contendant, ex Const. Clem. VII. Campegg. ad Zanchin. de hæret. c. 27. Mandos. de Resignat. in princ. Vmb. Locato de iudicial. Inquis. v. irregularitas n. 2. Lal. Zebius in Summ. tit. de fide cap. 11. n. 16. Enrriq. d. lib. 14. cap. 18. num. 2. † Verius tamen est super huiusmodi irregularitate quando delictum est publicum, non habere potestatem

dispensandi Inquisitores, sed solus Papa, ut tradunt Pegna ad Eymeric. p. 3. q. 126. comm. 175. Suarez tom. 5. p. 3. disp. 43. sect. 1. ex n. 5. Thom. Sanchez lib. 2. Decalog. cap. 25. ex n. 13. Azor p. 1. Moral. lib. 8. cap. 21. q. 8. † Et quamvis ob hæresis suspensionem coactus ab Inquisitoribus abiurare, etiam de vehementi, nã tenus manere irregulares, in habiles ad officia, & beneficia, siquidẽ per eã abiurationẽ purgatur a suspitione, ostendunturq; innocẽtes, tradiderunt Garfia de Benefic. p. 11. c. 10. n. 87. Farinas. deciss. crim. p. 4. fol. 61. & de hæretic. q. 192. n. 80. † Indignum sane est, ut qui semel sit hæreticus, audaciamque concepit, & fuit amplexatus, extolendise supra iudicium Ecclesiæ, & concipiendi simul intestinum odium contra eius caput, & membra, & forsam ipsius Sacramenta, ut minister ipsius Ecclesiæ tracter, conferat, conficiatque ipsa Sacramenta, presertim Eucharistiæ Sacratissimæ, ut tradit Valle de Mou. ubi sup. d. c. 6. n. 29.

CAP. IX. De Bonorum confiscatione, quam Magi incurrunthæreticales,

SVMMARIVM.

1. Magia crimen quando sapit hæresim hæreticorum pœnis subijcitur.
2. Magi hæreticales debent ignibus tradi, & bona confiscari.
3. Ioan. XXI. quare Magis bona non confiscari afferat.
4. Magi hæreticales debent, ut hæretici bonis priuari.
5. Errorẽ idem est verbis manifestare, quam rebus ipsis, & factis.
6. Magis omnibus bonorum confiscatio indicta est iure communi.
7. Magis non hæreticalibus non indicitur bonorum confiscatio.
8. Pœna imposita ipso iure non obstante defæctudine exigitur.
9. Confiscatio bonorum est imposita ipso iure hæreticalia exercentibus.
10. Magi hæreticales tenentur in conscientia bona offerre Fisco.
11. Magi hæreticales ex Auctoris sententia nã tenentur bona tradere ante condẽnationẽ.
12. Pœna imposita ipso iure non debetur ante iudicis sententiam.
13. Ipso iure non importat, ut statim in Fiscum transferatur, sed ut ea petere possit.

14. Legis potestas iustis de causis dominia trans-
fert.
15. Traditionibus, & possessionibus dominia no-
bis adquiruntur, non nudis verbis.
16. Poena ipso iure, requirit petitionem, & co-
demnationem.
17. Ipso iure importat, ac si dicat per ipsum
iur.
18. Ipso iure significat, ut bona sint confiscatio-
ne obnoxia.
19. Ipso iure Fiscus non dicitur dominus bono-
rum eorum, sed quod actionem habeat ad
ea petenda.
20. Lex iusta quomodo obliget in conscien-
tia.
21. Crimen negans, quod commisit, si absolu-
tus est, non tenetur bona offerre.
22. Crimine commisso sunt nulla donationes,
venditiones, filiarum dotes, &c.
23. Alienationes huiusmodi, quando nullitate
non viciuntur.
24. Alienatio heretici tenet ante litis contesta-
tionem.
25. Alienatio post crimen lese Maiestatis te-
net ante contestationem.
26. Alienatio heretici tenet pro causa alimen-
torum.
27. 28. Alienatio quando rebocatur per Fiscum
tenetur soluere pretium.
29. Fructus rei alienatae tandiu facit suos, quā-
diu interuenit bona fides.
30. Clericorum bona quae ex Ecclesia fruuntur
non confiscantur, sed restituntur Eccle-
sia.
31. Fructus beneficij iam percepti possunt co-
nfiscari.
32. Adquisita ex quotidianis distributionibus
confiscantur.
33. Bona patrimonialia, vel ex industria, vel
aliter adquisita confiscantur.
34. Ius patronatus Ecclesia non confiscatur.
35. Bona clericorum confiscata iure communi
ad Ecclesiam pertinebāt.
36. Bona huiusmodi in terris Imperij quomodo
distribuantur.
37. Bona huiusmodi quando inter Cameram
Apostolicam, & Inquisitores distribuun-
tur.
38. Bona huiusmodi aliquando solis Inquisito-
ribus, aliquando soli Camera Apostolica
applicantur.
39. Bona huiusmodi alias patiuntur distribu-
tiones, & & serbatur loci consuetudo.
40. Bona huiusmodi in his Regnis applicantur
Regio Fisco.

AGIAT crimen quando sapit
heresim manifestam commu-
nis omnium sententia est, esse
cū illis ab Inquisitoribus agen-
dum, sicut cum alijs suspectis
de heresi, vt tradunt Eymeri-
cus indirect. Inquis. p. 2. q. 42. n. 4. & ibi Pegn.
com. 67. Azor p. 1. Moral. lib. 9. cap. 26. Baiar-
dus ad Clar. in Pract. v. heresis, nu. fin. Aldrete
de Relig. discip. lib. 2. cap. 22. nu. 8. † Et ita vt
heretici debent ignibus tradi, & bona confis-
cari, & Fisco addici, Menoch. de arbitr. lib. 2.
cas. 388. nu. 4. Pegna ad Eymeric. d. q. 42. com.
67. Simanc. de Catb. Inst. tit. 21. nu. 23. Farin.
in Practic. tom. 1. q. 20. ex num. 87. & q. 181.
num. 51. Auila de Censur. p. 4. disput. 1. dub.
3. conclus. 5. Suarez de Religion. tom. 1. lib. 2.
cap. 19. num. 11. Thom. Sanchez, lib. 2. Deca-
log. capit. 38. num. 92. Valle de Moura opusc.
1. de Incant. scilicet. 3. c. 6. n. 32. † Quāuis D. Ioan.
XXII. in Extrauag. super specula, in tales Ma-
gos omnes hereticorum poenas inflixerit, ex-
cipit tandem prater bonorū confiscationē dum
taxat, quia nō loquitur de Magis hereticalib.
cū suis iudicibus ordinarijs referbētur, his au-
tē hereticae prauitatis Inquisitorib. res tota
est demādata, c. accusatus §. sane, de hare. li. 6.
† Ideo omnes poenas subire debent heretico-
rū, quibus inter alia bonorum confiscatio est ip-
so iure indicta, c. vergentis, cap. excommunicamus
§. dammati de heretic. capit. cum secundum
leges eod. tit. libr. 6. l. Manicheos, l. Gazzaros
C. de heretic. l. 2. titul. 2. l. 19. titul. 31. par. 7.
¶ Nam cū adorare diabolū, vt Deum, pe-
rior sit quam esse hereticum, non debent se à
bonorum confiscatione retractari, quia nihil
inters mentis errorem verbis manifestare, quā
rebus ipsis, & factis, l. de quibus D. de legib. l.
nostram prouisionem C. de testam. † Ideo Ma-
gis omnibus bonorum confiscatio in dicta est
iure communi in l. nullus barus pex C. de ma-
lefic. & mathem. quam in praxi obseruari tes-
tantur Cassan. in Consuetud. Burgun. rub. 2. §.
1. num. 21. Franc. Lucas, de Fisc. p. 2. nam. 33.
Sebast. Guazzinus de confis. bonor. ampl. 26.
concl. 13. num. 7. Petr. Binsfeld. in confess. ma-
lefic. prelud. 14. & in d. l. nullus, Grilland. de
Sortileg. quaest. 10. num. 18. † Quare Magi he-
reticales bonorum confiscationem debent su-
bire, & eorum receptatores, & fautores:
quāuis Magis hereticalibus verum est bona
non publicari, nam ex solo Sortilegij crimine
bona non confiscantur, Iul. Clar. lib. 5. Recep.
§. heresis, num. fin. ad fin. & dixi in Epitome
lib. 3. cap. 11. numer. 3. † Et licet in hereticali-
bus hodie poena huiusmodi nō exigatur, quia

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

um hæreticalia, quam non hæreticalia exer-
ent es publica infamia notati, cum mithra-
artacea fustigantur, nulla facta bonorum con-
fiscatione, in pœna imposita ipso iure non ob-
stante defuetudine exigitur, vt tradunt *Tira-
quelus in l. si vnquam v. reuertatur, C. de re-
uoc. de natur. num. 350. Sebast. Gazzin. vbi su-
pra contl. 15. num. 34. & dixi vbi sup. d. cap.
11. nu. 5.*

¶ Et cum pœna confiscationis huiusmodi
hæreticis, & Magis hæreticalibus sit ipso iu-
re imposita, cap. cum secundum leges de hære-
tic. lib. 6. Auth. Gazzaros C. de hæretic. Af-
flect. in Const. Reg. tit. de hæretic. rub. 1. n. 29.
Iul. Clar. in Pract. §. hæresis num. 11. Squilla-
cens. de fide Cathol. cap. 30. num. 1. † Delin-
quentes huiusmodi quamuis non accusentur,
teneri in conscientia bona offerre Fisco, ita vt
quandiu non restituat, sit in peccato expresse
tenent, *Abb. & Felyn. in cap. 1. de Const. Paul.
in l. 1. §. ad bestias, de postulan. Barbat. in cap.
Raynaldus, de testament. Cardinal. in capis.
fraternitatis, 12. q. 2. Tiraquell. in l. si vnquā
C. de rebocand. donat. d. v. reuertatur, nu. 246.
Ludou. Gomez in cap. 1. de Rescript. lib. 6. Al-
fonso Castro de Iusta hæretic. punit. lib. 2. ca-
pit. 6. & lib. 2. de potestat. legis pœn. capit. 10.
† Sed his non obstantibus verius semper mi-
hi visum fuit, tales Magos, & hæreticos non
teneri ad talē pœnam, ante cōdemnationem,
sive declarationem in se ipsos exercendam,
dixi in *Epitome de Magia lib. 3. cap. 4. ex nu.
3. D. Thom. 2. 2. q. 62. art. 3. Ant. Gomez, va-
riar. 3. cap. 2. nu. 5. Soto lib. 1. de Iust. q. 6. art.
6. Syluester in summ. v. hæresis §. 1. n. 13. Bart.
in l. qui delatorem C. de Iure Fisc. glos. in cap.
fraternitatis 12. q. 2. † Nam pœna ipso Iure
imposita non debetur etiam in conscientia,
ante Iudicis sententiam, saltim declaratoriā,
*lason. in §. sed iste quidem Instit. de actionibus,
num. 110. Ant. Gomez in l. 1. Taur. num. 4. &
lib. 3. variar. cap. 2. nu. 5. & cap. 14. nu. 3. Sal-
cedo ad Diaz in Prax. cap. 58. Gutierrez lib.
1. Canon. qq. cap. 1. num. 23. & in Pract. lib. 2.
q. 180. nu. 2. Menzbac. lib. 1. Controuers. cap. 7.
ex nu. 17. Tiraquel. in d. l. si vnquam d. v. reuer-
tatur, ex nu. 291. & de pœnis temp. cas. 27. Sar-
mient. lib. 1. select. capit. 1. Rojas de succession.
cap. 20. ex num. 14. & singal. 26. Perez in l. 2.
tit. 9. lib. 2. Ordin. Couarrub. in Decretal. 4. p.
2. cap. 6. nu. 10. Mantica de Consecrur. lib. 10.
tit. 4. nu. 16. Mexia in pragmat. taxa pœn. con-
el. 6. ex nu. 64.***

¶ Verba enim iuris quibus cabetur, bona
hæreticorum ipso iure decernimus confisca-
ta, non important, vt dominium statim reus

amittat, & Fisco adquiratur, nisi ciuili modq,
vt Fiscus ea petere possit, non tamen, vt reus
teneatur illa offerre, l. commissa D. de public.
& vtilitat. Thom. Sanchez de Matrim. tom.
1. lib. 2. cap. 22. ex nu. 20. & dixi d. cap. 4. ex
num. 7. † Nam hæreticus non est priuatus
ante sententiam vero dominio bonorum suo-
rum ipso facto, quia legis potestas non pen-
det à charitate, vel gratia, vt per peccatū ami-
tatur, sed sicut adquiritur apprehensione, tra-
ditione, ac iustis causis, ac titulis, sic etiam
contrario amittitur, quarum nulla est pecca-
tum, D. Thom. 2. 2. q. 12. art. fin. Soto. Gabriel
& alij Sent. 4. dist. 15. Conrad. de Contract.
q. 7. † Nec verba illa ipso iure decernimus
confiscata, verum dominium in Fiscū transte-
runt, nisi ciuilem actionem persequendi in Iu-
dicio bona illa, quæ non antea Fisci propriæ
esse poterunt quā de crimine sit pronuncia-
tum, & virtute sententiæ in possessionem mis-
sus sit, quia traditionibus, & possessionibus
dominia rerum acquiruntur, non autem nu-
dis verbis, l. traditionibus D. de pact. l. quæ-
situm D. qui, & à quibus † Quinimo ver-
ba illa ipso iure, non habent vim tantam, vt
executio statim à lege fiat, parte non peten-
te, sed necesse est vt ab eo postuletur, in
cuius fauorem lex illa verba posuit, nam
supplementum legitimæ portionis filio debi-
tæ, ut ipso iure, quod tunc dæmum locum ha-
bet, cum fuerit à filio petitum, l. sancimus
C. de inoffic. testam. Tiraquel. d. v. reuer-
tatur, num. 8. † Quia verba ipso iure per-
inde valent, ac si quispiam dicat per ipsum
ius, nam veteres Iurisperiti ipsum ius per
anonomatiam appellare solent ius illud an-
tiquissimum legis XII. Tabul. l. 1. §. fin.
D. de superficie l. si usus fructus §. illud D.
de usufructu quemadmodum. caueat. l. in cause
la 2. D. de minorib. l. 1. D. quod fals. tu-
tor. §. 1. Institut. de perpetuis, & tempor.
action.

¶ Quare verba illa nil aliud significant,
quam quod bona huiusmodi iure ipso dela-
ta sint Fisco, & obnoxia confiscationi, quæ
ipso iure ad Fiscum pertinere dixit, l. C. in
l. 1. D. de iure Fisci, quare opus est, vt Fis-
cus illa petat, & Magus accusetur, & or-
dine iuris seruato condemnatur, vt dixi dist.
capit. 4. ex numer. 11. † Nam si quando
Fiscus dicitur dominus bonorum eorum ip-
so iure, non intelligitur de vero, & utili do-
minio, sed tantum de actione, quæ dominium
dici solet, nam qui actionem habet ad rē per-
sequendā ipsam rē habere videtur, l. qui actio-
nem D. de reg. iur. l. qui aut §. apud Labienem

20 *D. de his, quæ in fraud. l. ut mihi D. de donat. l. 1. D. quod cum eo, l. fratres, §. idem respōdit, D. pro socio. † Neque obstat quod lex iusta obligat in conscientia, quia illud sit, ut peccator se iuste condemnatum sciat, ne resistat, nō tamen quod veneatur bona sua offerre Fisco, absque vlla condemnatione, nam ordo iudicij exterioris prætermittendus, aut perturbandus non est, l. prolatam C. de sentent. & inter locut. cap. forum de verbor. signific. cap. 1. cum §. q. 4. q. 4. † Quapropter non solum non tenetur restituere in conscientia, ante quam inquiratur, verumetiam post quam delatus sit, si crimen, quod verè commisit, negavit, & absolutus est, non tenetur restituere, Ioann. Azor p. 1. Moral. lib. 8. cap. 12. ex num. 3. Sanchez lib. 2. Decalog. d. c. 22. ex n. 6. Farinac. de heretic. q. 190. §. 1. num. 23.*

21 *¶ Et cum huiusmodi bona à die commissi criminis debeantur ipso iure, donationes, venditiones, filiarum dotes, permutationes, distractiones, & quascumque alienationes, etiā titulo honoroso factas, post commissum crimē à Fisco reuocare, etiam pretio non soluto, tenent Conrad. in Pract. §. 3. tit. de bonor. publ. n. 14. Bosius eod. tit. n. 76. Carpan. super nouam Const. Mediol. tit. de bonor. confis. c. omnium, n. 610. Sanchez tom. 1. Decalog. lib. 2. c. 22. Farinac. de heret. q. 190. §. 1. ex n. 12. & §. 5. ex n. 1. † Quod verum intellige dum sit dolus, & reo sit bonorum administratio interdicta, per sententiam, aut sit super crimine formata accusatio, aut ipse in vinculis detineatur, ex quibus præsumi possit in fraudē Fisci factū, DD. in l. post contractum de donat. Peregrin. de iure Fisci, lib. 5. n. 180. † Quia regulariter tenet huiusmodi alienatio post commissum crimen ante litis contestationē, Bart. in l. si quis post, C. de bon. præscript. Iul. Clarus, q. 78. Carpan. in d. cap. omnium, n. 79. Ant. Gomez tom. 3. variar. capit. 14. n. 4. Thom. Sanchez d. cap. 33. ex num. 31. † Etiam in crimine læsæ Maiestatis humanæ, ut tenet Peregrin. d. lib. 5. num. 152. Alciat. in l. post contractum, num. 8. & cum alijs Farinac. de crim. læsæ Maiest. q. 116. §. 2. ex num. 59. Guazzin. de confiscat. bonor. limit. 13. concl. 13. ex n. 3. † Idque maxime si talis alienatio fiat pro causa necessaria, puta alimentorum, &c. quia etiam post sententiam tenet, Carpan. in d. c. omnium, ex n. 326. Sardus de alimēt. priuileg. 34. n. 4. Peguera de iuss. 151. n. 12. Ant. Gomez tom. 3. d. cap. 14. n. 3. Thom. Sanchez d. cap. 22. ex n. 14. † Et quando alienatio reuocatur per Fiscum, tenetur seluere prætium emptori, ex bonis confiscatis, Iul. Clarus q. 78. num. 15. Peregrin. d.*

lib. 5. num. 158. Sardus ubi prox. tit. 8. d. priuileg. 35. num. 2. Guazzin. ubi sup. limit. 14. d. concl. 13. num. 1. † Etiam si bona fraudulentè euerit, l. 1. §. si quis in fraudem, D. si quis in fraud. Bosius tit. de bonor. publ. n. 45. Decian. tom. 1. lib. 5. c. 44. num. 4. Peregrin. d. n. 158. Guazzin. d. limit. 14. num. 2. † Quo ad fructus autē perceptos, secus est, quia ut eos faciat suos necessaria est bona fides, in emptore, sine qua eos diu locupletior factus est, restituere tenetur, Vazquez 1. 2. q. 96. art. 5. Valent. 2. 2. disp. 5. q. 6. Toledo in Summ. lib. 5. cap. 17. Lessius lib. 2. de iustit. c. 14. d. rub. 1. num. 7. Petr. Nauarr. de Restit. lib. 3. cap. 4. Thom. Sanchez ubi sup. cap. 23. ex num. 3.

31 *¶ Clerici tamen delinquentes, ea bona, quæ ex Ecclesia fruantur confiscari non possunt, sed sunt Ecclesiæ restituenda. Nicol. Eymeric. in direction. Inquis. p. 3. q. 112. Conrad. Brum. de heretic. lib. 5. cap. 6. Bernard. Diaz in Pract. cap. 106. Conarrub. lib. 2. variar. ca. 9. num. 12. Nicol. Garfia de benefic. tom. 2. p. 7. cap. 13. ex num. 134. & c. 11. n. 66. † Possunt tamen confiscari fructus beneficij, quos iam perceperat, & omnia bona acquisita ex dictis fructibus, cum de illis habeat verum dominium, Simanc. d. tit. 29. ex n. 90. Pegna ad Eymeric. p. 3. q. 112. comm. 161. Farina. d. q. 190. num. 160. † Item acquisita ex quotidianis distributionibus Ecclesiastici beneficij, nam similiter earum habent plerum dominium, cap. unico de Clericis non residentibus, Decius consil. 280. Parisi. 33. vol. 4. Frat. Dominicus Soto libr. 10. iustit. q. 4. artic. 3. † Alia autem bona, siue patrimonialia, siue quæ ab amicis, vel consanguineis, vel suo labore, vel industria adquisiuit, dubium non est, quin propter eorum hæresim confiscentur, Benedic. in cap. Raynuntius, de testamen. v. & uxorem, num. 242. Bosius in Pract. tit. de heretic. num. 33. Conrad. d. cap. 9. num. 12. Simanc. d. tit. 9. n. 92. Oldrad. conf. 17. Salcedo ad Diaz in Practic. c. 114. Farin. d. q. 190. §. 11. n. 154. † Ius autem patronatus non confiscatur eius emolumentum, neque ad Fiscum transit, neque ad hæredes, cui bona denegantur, sed Ecclesia manet libera, Petrus Cabalcán. in qq. Criminal. cas. 40. num. 8. Farinac. d. quæst. 25. ex num. 153. & tract. de heretic. d. q. 190. ex num. 63.*

35 *¶ Bona autem huiusmodi Clericorum tam mobilia, quam immobilia, propter hæresim confiscata, de iure communi ad Ecclesiam pertinebant, cap. excommunicamus §. damnati de heretic. libr. 6. Peregr. de iure Fisci libr.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

4. tit. 5. ex n. 32. Nic. Eymen. p. 3. q. 112. Diaz
in Pract. d. cap. 114. Farinac. d. q. 190. n. 155.
36 † In terris Imperij seruatur distributio Inno-
cent. in Clem. 4. quod vna pars assignetur do-
mino temporali, alia Episcopo loci, alia In-
quisitoribus, Extrauag. Statismus §. tenean-
tur, de heretic. quam obseruari in Italia testa-
tur, Zanchin. de heretic. cap. 26. ad fin. & in
statu Mediolani, Iul. Clarus lib. 5. Recept. §.
37 heresis, num. 11. † In alijs autem locis per
varias Extrauagantes Pontificium aliter diui-
duntur; aliquando inter Cameram Apostoli-
cam, & Inquisitores, vt tradit Zanchin. d. cap.
38 26. Decian. lib. 5. cap. 44. num. 3. † Aliquando
solis Inquisitoribus reseruatur, vt iisdem testa-
tur Zanch. & Decian. ubi sup. Aliquando solæ
Cameræ Apostolicæ tanquam spoliū reser-
uatur, Thom. Sanchez lib. 2. Decalog. cap. 20.
39 num. 24. † Aliquando etiam talia bona in-
ter Romanam Ecclesiam, Episcopum, & In-
quisitores, diuiduntur, æqualis partibus, Fe-
lin. in cap. irrefragabili, §. ceterum, num. 5. de
de offic. ordin. In quibus omnibus seruanda est
40 consuetudo loci, vt tradit Iul. Clarus d. §. he-
resis, num. 15. † In his autem Hispaniæ reg-
nis talia bona applicantur Regio Fisco, siue
delinquentes sint laici, siue clerici, ex particu-
lari ratione defensionis fidei, ac eius Tribuna-
lis conseruatione, vt tradunt Couarrub. lib. 2.
variar. cap. 9. num. 12. Iul. Clarus d. §. heresis,
num. 11. Burfat. conf. 43. vol. 1. Peregrin. de iu-
re Fisci lib. 4. tit. 5. n. 31. Guazzin. de confisc.
bonor. concl. 31. num. 20. Simanc. de Catholic.
instit. d. tit. 29. Farinac. d. q. 190. n. 158.

CAP. X. De Bonis restitu- tioni subiectis, quando non confiscantur, sed ad successo- res transeunt.

SVMMARIVM.

1. Feudalia bona non veniunt in generali con-
fiscatione.
2. Fructus feudi viultæ reo transmissi in fiscu.
3. Fructus peculi aduentitij ob delictum patris
consolidantur filio.
4. Fructus dotis ob delictum mariti reseruan-
tur uxori.
5. Basali ob delictum domini sunt soluti à iu-
ramento fidelitatis.
6. Maioratus bona nō confiscantur sed deferuntur
illi, qui post mortem erat successurus.

7. Bona prohibita alienari non transeunt in
Fiscum.
8. Bona huiusmodi non transeunt, neq; quoad
vile dominium.
9. Bona restitutioni subiecta non transeunt in
Fiscum.
10. Bona præcabitæ a testatore non transeunt
in Fiscum.
11. Bona Maioratus per ultimum ex familia
possunt alienari.
12. Ultimus ex familia, cui facta est probibi-
tio, si non posset alienare, nihil operare-
tur, quod bona essent libera.
13. Commissarius ad faciendas vocationes, &
substitutiones, in Maioratu, non potest vo-
care Monasterium, nec Causam piam.
14. Commissarius ad faciendas substitutiones
in Maioratu non potest eas facere irregu-
lares.
15. Commissarius licet post legales substitu-
tiones possit vocare extraneos, non tamen
Monasterium, aut causam piam.
16. Extranei in specie Taurinal. 27. intelli-
guntur ex familia post quartam generatio-
nem.
17. Mandatum ad faciendas vocationes, & sub-
stitutiones in bonis Maioratus debent in-
telligi ad eius conseruationem, non ad susti-
tutionem Causam piam.
18. Mandatum est natura restrictissima, qua
non extenditur ultra expressa.
19. Commissarius non potest facere vt in vlti-
mo possessore bona non sint libera.
20. Facultas Commissarij pendet ex testamen-
to, quæ secum habet executionem paratam.
21. Testatorem voluisse non sufficit, nisi dispo-
nat.
22. Quod testatur non loquitur velle non præ-
sumitur.
23. Maior ratio in vno quam in alio, non mi-
litat in testatore ad ea, quæ non protulit.
24. Casu dubio non potest fieri substitutio.
25. 26. Filius naturalis agens de possessore
Maioratus debet probare se esse talem, quia
est fundamentum sue intentionis.
27. Quasi possessio filiationis sufficit in posses-
sorijs de interim.
28. Quasi possessio filiationis sufficit in causa
alimentorum, vt quasi possessio nobilitatis
in carceratione pro debito ciuili.
29. Quasi possessio filiationis non sufficit in po-
s sessione Maioratus quia habet inclusam cau-
sam proprietatis.
30. Possessio Maioratus requirit plenas, &
concludentes probationes.

31. Possessorium adipiscenda, recuperanda, vel retinenda in causa maioratus indiget probationibus proprietatis.
32. Possessio maioratus discerni non potest, sine pleno iudicio proprietatis.
33. §. Inter filiam, si de feudo defructi, &c. interpretatur.
34. Filius ex eo presumitur cuius in schemate matrimonij natus est.
35. Filiatio vera probatur ex matrimonio.
36. Presumptio quod filius censeatur eius, de cuius uxore natus est, duobus casibus fallit.
37. Filius presumitur mariti etiam, si uxor sit in lupanari.
38. Filius naturalis plura debet probare Iure communi.
39. Concubinitus habebat pro se presumptionem quamvis à patre non recognoscatur.
40. 41. Filius naturalis hodie requirit quod sit ex soluto, & soluta, & à patre recognoscatur.
42. Pro creatio hominis ex sua natura est improbabilis.
43. Filius naturalis non dicitur nisi à patre recognoscatur.
44. Recognitio debet fieri à patre propter se.
45. Recognitio non probatur per solam nominationem in actu blandiendi.
46. Filius debet nominari à patre non semel, sed pluries, &c.
47. Recognitio patris debet esse in Iudicio, aut in instrumento publico.
48. Recognitio enixam seu efficacem paternam demonstrationem significat.
49. L. uxorem 29. D. de manum. ff. testam. explicatur.
50. Matris, & auia recognitio pro filio nato ex matrimonio sufficit quādo de eo vita dubitatur.
51. Recognitio matris, & auia eis tantum per iudicium adfert.
52. Recognitio aut, avunculi, patruelis, aut alterius ex familia nihil prodest ad prauiudicium tertij, nisi à patre recognoscatur.
53. Nominatio verbalis non sufficit in recognitione patris, nisi factis manifestetur.
54. Recognitio patris ex quibus comprobetur.
55. Testes super filiationem deponentes debent reddere rationem de actibus recognitionis.
56. Testes super actibus recognitionis debent esse testes, & omni exceptione maiores.

LORDALIA bona non veniunt in generali confiscatione, nec trāseunt in Fiscum, sed statim ad directos dominos reuertuntur, & excommunicamus el. 1. §. mouedātur, de heret. Gigas de crim. lesa Maieft. li. 2. tit. de pœna crim. q. 5. Pegna ad p. 3. q. 112. comm. 161. Azor pa. Moral. lib. 8. e. 12. Farinac. d. q. 190. §. 4. nu. 59. † Licet quod ad fructus locui viuentis reo Fiscus succedat, Andr. de Ifernina in cap. 1. §. preterea tit. que sit prima causa benefic. amirgen. & in §. denique eod. tit. Gigas d. q. 5. nu. 4. & 7. Farinac. d. quæst. 190. † Secus tamen in usufructu peculij aduentitij, quia ob delictum patris consolidatur in filio, cum sui iuris efficiatur, Gomez varar. 2. cap. 15. nu. 18. Gigas ubi sup. tit. de pen. commiss. crim. q. 13. nu. 4. Carpan. super nouam Const. Mediol. tit. de honor. confis. cap. omnium nu. 204. Farinac. de crimine lesa Maieft. q. 24. nu. 29. Peregrin. de iure Fiscilib. 5. n. 129. † Idem dicendum de usufructu quod maritus habet in bonis vxoris, quia statim à potestate eius liberata, illum recuperat cum de te, Iul. Clarus lib. 5. Recept. d. q. 78. nu. 14. Peregr. d. lib. 5. nu. 82. Farinac. in Prax. tom. 1. q. 25. n. 111. Boff. tit. de honor. public. num. 651. Guazzin. de confis. bonor. limit. 35. concl. 13. ex nu. 1. † Nec non iura feudalia, nam bassalij ipso Iure sunt soluti à Iuramentum fidelitatis, cap. fin. de heretic. Simanc. de Cathol. inslit. tit. 23. nu. 11. & tit. 46. nu. 73. & in Enchirid. tit. 21. nu. 9. & tit. 67. nu. 9. Sanchez tom. 1. Decalog. lib. 2. cap. 24. ex nu. 5. Grassi lib. 2. c. 1. n. 39.

¶ Bona autem Maioratus, vel fideicommissi, non confiscantur, sed deferuntur eis, quibus post mortem erant reſtituenda, l. Imperator D. de fidei commiss. libert. l. Statius Florus §. Cornelio Felici D. de Iure Fisci, Alex. conf. 23. lib. 1. Ruin. conf. 124. lib. 2. Cassan. in Consuet. Burgun. rub. 2. §. 2. † Quod intellige verum, quando bona sunt prohibita alienari à testatore, quia nec etiam pendente conditione possunt transire in Fiscum, vt late probat Bern. Diaz in Prax. cap. 124. nu. 19. † Neque quo ad vtile dominium durante vita delinquentis, Ant. Gomez in l. 40. Taur. nu. 91. Marsil. singul. 314. Farinac. de heretic. d. q. 190. §. 5. ex v. 80. † Nam in crimine lesa Maieſtatis bona restitutione subiecta non transeunt in Fiscum, Peregrin. lib. 5. nu. 103. Sfortia Odd. conf. 53. n. 1. Gigas de crim. lesa Maieſt. tit. per quos crim. Farin. eod. tract. q. 150. Guazzin. de confis. bonor. limit. 17. concl. 23. ex n. 18. Mich. Grassus de success. §. 1. n. 10. Baiard. ad Clar. in Pract. q. 7. nu. 39. † Et eo maxime si per fundatorem

cabeatur, quod hora ante commissum crimen, ad successorē transeant, *Ant. Gomez in l. 40. Taur. n. 91. Molina de primo gen. lib. 4. c. 10. ex n. 3. Pelaez de Mierres p. 1. q. 40. Guazzin. d. limit. 17. concl. 13. ex num. 19. & limitatio. 31. n. 3.*

¶ Fallit tamen in ultimo ex familia, cui facta est prohibitio, nam si non habet descendentes, nec ascendentes, nec trāsueriales, nec alios, qui ex legib. l. gni possint succedere, bona remanūt libera, & possunt cōfiscari, quia possunt ab ultimo ex familia alienari, l. eam pater §. libertis l. qui solidum §. pradium D. de legat. 2. & utrobique doctores, Tiraquell. de retract. sanguin. §. 1. gl. 9. n. 86. §. 26. gl. 1. nu. 10. D. Molin. de premogen. libr. 1. cap. 4. num. 23. Menoch. conf. 225. ex n. 71. & conf. 732. n. 54. Surdus conf. 284. n. 19. lib. 2. & conf. 559. num. 9. lib. 4. & tract. de aliment. tit. 9. q. 25. num. 7. Ant. Petrad. de fidei commiss. q. 8. n. 525. Fusarius de substit. q. 551. ex n. 1. D. Castillo lib. 4. Controuer. cap. 9. & lib. 5. tit. 6. ca. 143. ex num. 21. & tom. 5. cap. 93. §. 2. 3. 11. & 17. D. Paz de Tenuta p. 2. cap. 85. nu. 72. † Nam ultimus ex filiis, cui factum fuit fidei cōmissū & alienatio prohibita, si in vita nō posset alienare, nihil operatur, quod in eo bona essent libera, & ita certissimum est quando de illo non expectatur successio, nec superst. alius ex familia cui bona sint restituenda, posse illa videri, donare, adque disponere in fauorem extraneę personę, DD. iud. l. cum pater §. libertis & in d. l. qui solidum §. pradium D. deleg. 2. Rolan. à Valle conf. 25. n. 19 lib. 1. Gregor. in l. 2. tit. 15. part. 2. Peralta in leg. 3. §. qui fidei commissum D. de heredib. instit. n. 34. D. Molina d. libr. 1. capis. 8. ex n. 23. & lib. 3. cap. 2. num. 24.

¶ Nec Comisarius nominatus à testatore ut n. Maioratu à se fundato, vel fundando pos sit quas vellet vocationes, institutiones, & substitutiones facere, vigore Taurina dispositio nis in leg. 33. 34. 35. & seqq. in casu quo bona sint libera, poterit substituere Monasteriū, Cōfraternitatem aut Causam piam, nam ut ait D. Paz de tenuta p. 2. cap. 34. num. 130. in mandato namque generali instituendi, & substituti tantummodo veniunt specialiter expressa l. quam Tiberonis, & ibi gl. v. aliud D. de pe culio. † Nam comisarius datus ad faciendas vocationes Maioratus, non potest eas facere irregulares, ut est Monasterium, aut Causa pia, sed circa consolidationē actus, salua manente substantia, ut tradunt Pelaez de Mierres de Ma iorat. p. 1. q. 48. ex n. 233. D. Paz de Tenuta d. c. 34. ex n. 132. cum seqq. † Nam licet talis com

misarius post legales vocationes possit extraneum substituere, ex l. 27. Taur. la falta de pariente entre los estraños, non est ex eis Monasterium, aut Causa pia, neque ad eam potest extendi, quia in vocatione extraneorum conseruatur Maioratus, in Causa autē pia destruitur cum ad aliam transeat naturam, nam ut ait D. Paz de tenuta d. cap. 34. num. 133. Nautiquā itaque dicendum est potestatem faciendi testamētum, (qua regulariter dispositiones respicit) extendi ad eas irregulares substitutiones, quae a testatore expresse non fuerunt, & verbis dispositiones contrariae sunt, & maioratus naturā.

† Quinimo Taurina dispositio sub nomine Estraños, non intelligit quemlibet transeuntem per uiam cum subdat, sin. bacer. diferencia de quarta, ni quinta generacion, sed de consanguineis post quartam generationem, qui ex no uiore iure extranei reputantur, cum a tēto iure veteri consanguinitas, utque ad decimum gradum extendatur, gl. in §. fin. Instit. de gradib. cognat. & in Anto. in successione C. de suis, & legit. heredib. concuius meus, & amicus Andr. Angulo de meliorat. l. 11. gl. 10.

¶ Mandatum enim ad faciendas vocationes, conditiones, & substitutiones, & grabamines in bonis Maioratus, debet intelligi ad eius conseruationem, non tamen ad eum conuertendū in Monasterium, vel Causam piam, neq; etiā, postquam bona sunt libera in ultimo possessorē, si id a testatore non fuit commissum, D. Molina de primogen. lib. 1. cap. 4. Fusarius de substitut. q. 688. & conf. 57. per totum. † Nam mandatum est naturę reitricētissimū, quod nō extenditur ultra expressa, Bald. in Auth. nisi rogati C. ad Trebell. num. 11. & conf. 123. nu. 5. vol. 5. & in l. si pupillorum §. prator D. de rebus eorum, n. 3. D. Paz de Tenuta, d. cap. 34. n. 117. † Ideo ad casum, in quo bona sunt libera nō potest extendi, quia iuris dispositio nē nō potest derogare, ut in ultimo possessorē bona nō sint libera, ut nec alterare legales vocationes, ex traditis à D. Castillo tom. 2. c. 7. & 30. & tom. 5. cap. 82. & 99. & tom. 6. cap. 175. D. Paz d. cap. 34. n. 132. † Nec semel facta dispositione, eam postea superaddere, quamuis protestetur, ex Taurina dispositione l. 35. quia facultas competit ex testamento, quę secum habet executionem paratam, l. unum ex familia §. rogo D. delegat. 2. l. serui electione D. delegat. 1. l. apud Aufidium, D. de opt. legat. Anton. Gomez in d. l. 35. Matienzo in l. 9. gl. 1. tit. 4. lib. 5. Recopil. ex num. 2.

¶ Neque obstat magis saporabilem esse testatori Monasterium, aut Causam piam, quā quod

quod bona sint libera, & sic pro ea præsumi potest ita voluisse, quia non sufficit testatorem voluisse, nisi disponat. *J. quidam cum filium D. de heredib. instit. l. D. Traianus D. de testam. milit. §. Quod enim testator non loquitur, velle non præsimitur, Bald. in l. 1. §. fin. autem C. de caduc. tollend. & in l. cum quid D. si certum petat. nu. 22. & in cap. per venerabilem, de Elect. nu. 15. & conf. 187. ex n. 7. & conf. 291. num. 6. Crauet. conf. 161. §. Etiam si maior ratio sit in vno, quam in alio, l. 1. §. quod autem D. de aleatorib. l. in fraudem §. fin. D. de testam. milit. §. Et in casu dubio non debet fieri interpretatio pro causa pia, nam in casu dubio non potest fieri substitutio l. idem Pomponius §. si plures D. de rei vindicat.*

22 *¶* Substitutus filius naturalis, siue à testatore, siue à Cōmissario, siue de proprietate, siue de possessione Maioratus agatur, debet probare (qui agit) se esse talē, l. 1. d. de probat. l. fin. C. de alend. liber. l. 1. §. si mulier, & ibi glos. & in §. item per contrarium, D. de liberis agnoscend. l. 1. C. quorum bonor. ¶ Siue quis agat tanquam filius, siue conveniatur, *Paul. Castrens. in l. liberorum D. de his, qui notant. infam. n. 5. Mascard. de probat. lib. 2. concl. 786. nu. 2. ¶* Quia in utroque casu talis filiatio est fundamentum suæ intentionis, *Palac. Rubens in l. 11. Taur. nu. 21. Ant. Gomez ibi nu. 1. Tello 2. Azuved. in l. 9. tit. 3. lib. 5. Recop. glos. 3. nu. 10. Matizoglos. 4. n. 1. D. Couarrub. in Decretal. 4. cap. 8. §. 4. nu. 7. p. 2.*

25 *¶* Nam licet agatur de sola possessione Maioratus, nō sufficit probatio Summaria de qua si possessione filiationis, quæ alias sufficiunt in possessionis de interim, *DD. in l. 1. D. si de moment. poss. fuerit appell. aut alterius modi ci præiudicij, l. fin. C. de Carbon. edict. in quo quasi possessio sufficit à filio agente, & principaliter filiationem deducente, Ant. Petra de fidei commiss. q. 11. nu. 514. ¶* Aut in eo qui petit alimenta, ut filius, l. si quis à liberis §. si vel parens D. de liberis agnoscen. aut caput pro debito civili, qui petit vinculis relaxari, pro ut nobilis, vulgo *Hizodalgo*, in quibus minor probatio requiritur, quam de possessionis, aut petitorio principaliter agente, *Iuan. Garfia de nobilis. not. 1. glos. 1. nu. 33. ¶* Nam qui petit possessionem Maioratus ut filius naturalis, debet se probare esse talem, quia habet inclusam proprietatem, siue agat ex edicto Pretorio sumendam, siue ex dispositione Taurine legis 45. *Muerto el tenedor del Mayorazgo, luego sin otro acto de aprehension se transfasse la possession civil i natural en el siguiente en grado, que segun la disposicion del Mayoraz-*

go debefu ceder, nā vt ait Bald. in Rob. de causa possess. & propriet. Quod in causa statuti transferentis possessionem defuncti in heredem absque aprehensione disputandum est de proprietate.

¶ Quare hoc interdictum quia habet ad mixtam causam proprietatis, requirit plenas, & concludentes probationes, l. 1. C. quorum bonorum, *Non aliter possessor institui poteris, quam si te defuncti filium esse, & ad hereditatem, vel bonorum possessionem admisum probaueris, nam vt ait text. in l. 2. §. quedam D. de interdictis, nam proprietatis causam continet hoc interdictum. ¶* Siue agatur de possessionis adipiscendæ, siue retinendæ, siue recuperandæ, differendum est de proprietate, quam secū habet admixtam, *Palac. Rub. in d. l. 45. nu. 2. D. Molina de primogen. lib. 3. cap. 13. ex nu. 9. Gregor in l. 7. tit. 4. p. 5. Tiraguell. de morte p. 2. declar. 2. nu. 1. ¶* Nam possessio huiusmodi discerni non potest sine pleno Iudicio proprietatis *DD. in l. 3. §. hoc autem D. de itinere acti que priuat. Alex. in l. naturaliter §. nihil commune D. de acquirend. poss. Bald. conf. 330. nu. 15. lib. 1.*

¶ Neque obstat §. inter filiam, si de scudo defuncti. content, &c. in vltibus scudor. apud filiam possessionem interim esse collocandā, donec de proprietate iudicetur, quia nō dubitabatur de filiatione, quia filia legitima fuit, quæ quia profe habet Iuris præsumptionem, in possessione collocatur, & postea discutitur de proprietate, ut tradit *D. Molina de primogen. lib. 3. cap. 4. nu. 41. ¶* Filius enim ex eo præsimitur cuius in schemate matrimonij natus est, l. non epistolis. nō nudis C. de probat. l. si vicini C. de nupt. c. per tuas de probat. ¶ Quia vera filiatio probatur ex matrimonio, l. filium cum D. de ys qui sunt sui, d. cap. per tuas, capit. transmissæ, qui filij sint legit. l. 1. tit. 13. Part. 4. *Mascard. de probat. lib. 2. concl. 788. nu. 42. Menoch. de Arbitrar. lib. 2. cas. 89. nu. 19. Ant. Petra de fidei commiss. q. 11. nu. 351. ¶* Et hæc probatio est Iuris, & de Iure quæ non recipit probationem in contrarium *Mascard. d. concl. 788. ex nu. 31. nisi in vno, ex duobus calibus, quod tãpore conceptionis maritus affuit, aut erat impotens, Bald. & omnes in d. l. filium cum D. de ys qui sunt sui, Rol. à Valle conf. 49. nu. 28. vol. 4. Pacian. de probat. lib. 2. c. 16. & duob. seqq. ¶* Etiam si vxor sit in lupanari, *Mascard. d. concl. 788. n. 39. Pacian. d. cap. 16. num. 35. nam vt ait text. in l. milles §. de iuncto D. ad l. Iul. de adulter. Cum possit illā adulterā esse, & impubes defunctum patrem habuisse.*

¶ Filio autem ad hoc, ut dicatur naturalis, iure communi plura erant necessaria, nem-

pe ut esset susceptum ex concubina vnica do-
mi alita, & retenta cum protestatione concu-
binatus in eadem mensa, & lecto, DD. in l. pe-
nult. & in l. fin. D. de concubin. & in l. si quis
officium D. de ritu nupt. & in Auth. quibus mo-
dis naturales efficiant. legit. collect. 5. Tellus
39 *Fernand. in l. 11. Taur. ex nupt. 11.* Etiam si
a patre non fuisset recognitus, nam concubi-
natus huiusmodi cum a lege fuisset receptus,
lex praeiungebat pro eo, ut ex legitimo coitu
suscepto; gl. in cap. Michael. de filiis presbyte-
ror. D. Cuarrub. in Decretal. 4. p. 2. cap. 8. §.
4. num. 7. Cernant. in d. l. 11. Taur. ex n. 135.
40 *Hodie tamen quia concubinitas iure Ca-*
nonico, & Regio prohibetur, ad hoc ut quis
sit filius naturalis, non requiritur, quod sit na-
tus ex concubina, sed quod sit ex soluto, &
soluta, qui contrahere poterant, & quod
a patre recognoscatur, ex Taurina dispositio-
ne in l. 11. quae hodie est l. 9. tit. 8. lib. 5. Re-
copilat. *Mandamo, que el tiempo que nascieron,*
o fueron concebidos. sus padres podian casar con
sus madres justamente sin dispensacion, con tan
to que el padre los reconozca por sus hijos.
41 *¶ Vnde filius naturalis ad obtinendum*
in possessio Maioratus probaret, quod sit
natus ex parentibus, qui legitime contrahere
poterant, & quod a patre sit recognitus, alias
succumbet, Palac. Rub. ind. l. 11. Taur. n. 21.
Ant. Gomez n. 1. Tellus 2. Cernant. ex n. 123.
Azensdo ind. l. 9. tit. 8. lib. 5. Recopil. gl. 3. n.
10. Matienzo gloss. 4. n. 1. Pacian. de probat.
42 lib. 2. cap. 6. ex num. 2. *¶ Nam cum procrea-*
tio filiorum ex sua natura sit improbabilis, arg.
l. Lucius Titius D. de condit. & demonstr. gl. in
l. 1. C. quorum bonor. quia non cadit in sensum
hominis, Bald. in l. filium eum D. de his, qui
43 sunt sui. *¶ Non dicitur filius naturalis nisi a*
patre recognoscatur, qui solus habet potesta-
tem ex lege talem filium recognoscendi, d. l.
11. con tal que el padre lo reconozca, ut tra-
dunt DD. in cap. transmissa, qui filij sint legit.
& in cap. Michael de filiis presbyt. Card. Pa-
leot. de not. & spur. cap. 23. Cernant. in l. 11.
Taur. n. 139. Lara de Cordoua in l. si quis a li-
beris §. si vel parens. D. de liberis agnos. n. 36.
Surdus de aliment. tit. 1. q. 112. n. 9. Mascard.
de probat. lib. 2. concl. 790. ex nu. 34. Menoch.
conf. 89. n. 79. Ant. Petra de fidei commiss. q. 11.
ex n. 419.
44 *¶ Recognito autem huiusmodi debet fie-*
ri ab ipso patre principaliter, & propter se, &
non incidentur, nec propter aliud, Bart. in l.
quod senatus §. item per contrarium D. de libe-
ris agnos. Barbosa in rub. soluto matrim. p. 1. n.

14. *¶ Nō animi gratia, aut perfunctorie, quia fi-*
liatio non probatur per solā nominatorem in
actu blandiendi, Felin. in cap. per tuas de pro-
bat. n. 12. Iason. conf. 102. vol. 4. nec in absen-
tia, quia debet fieri praesente nominato l. cer-
te §. si quis absente D. de confess. Paris. conf. 10.
n. 58. & 100. vol. 2. *¶ Nec semel aut iterum,*
nam filius debet nominari a patre non semel,
sed pluries, & emixe, & maxime in actibus,
qui soli filio conueniunt, Paleotus de notis, &
spur. cap. 23. Menoch. conf. 89. n. 76. Mascard.
lib. 2. concl. 790. ex n. 34. *¶ Et aduertenter ad*
id quod agit, ut in iudicio, aut in instrumento
publico DD. in Auth. si quis liberos C. de natu-
ralib. liber. Ias. in l. neq; professio C. de testam.
n. 4. *¶ Nam ut ait Cernantes in d. l. 11. Taur.*
n. 139. *Dum enim ea patris recognitio requi-*
ritur, non qualem cumque cognitionem, sed eam
tantum qua enixam seu efficacem paternam de-
monstrationem significant, ex postulari mihi
visum est, ea enim dictio nō vebementem adq;
indubitata cognitionem patris persuadet.

¶ Neque obstat matris, & auia recogni-
tione filijs prodesse, patre ignorante, l. vxor
rem 29. D. de manumiss. testam. *Filius a ma-*
tre, & auia paterna agnitus hereditate patris
ab intestato, quasi legitimus possidet, quastum
est, anijs, qui in testamento libertatem accepe-
runt, utrum liberi, an serui sint, Respondi filiū
quidem nihil praedictum fuisse, si pater eam
ignorauit, & ideo cum in potestate ignorantis
esset, testamentum non valere. ¶ Nam in specie
huius textus non dubitabatur de filiatione, nā
conceptus fuerat constante matrimonio ibi
uxorem pregnantem repudiabat, & c. & ut
filius conceptus constante matrimonio habe-
bat pro se praesumptionem iuris, & de iure l. filium
eum D. de ijs qui sunt sui & solum dubium fuit,
an in vitiorum numero esset, ad quod recogni-
tio matris, & auia sufficiens fuit, nam ut ait
Barbosa in rub. soluto matrim. n. 16. *Illa ergo*
agnitio sola non potuit efficere, quod censeretur
esse filium illius cuius nomine vocitabatur, &
quod ob id praeteritus irritaret testamentum, cū
praedicta agnitio ad hunc effectum non ex pec-
datur, sed ad effectum, ut crederetur esse ille de
cuius vita dubitabatur, non autem ad effectum,
ut censeretur filius praeteritus. ¶ Et eo maxime
cum auia, quae hinc nepotem recognouit, fuit
mater eius patris de cuius hereditate quere-
batur, & ita sibi talis recognitio potuit praei-
dicare, & non alijs, l. 3. in fin. prin. D. de iure
iurand. l. 1. post prin. D. si mulier ventris no-
min. & in specie tradit Aretin. in cap. per tuas
de probat. n. 25. Socin. conf. 39. n. 10. lib. 1. Me-
noch. lib. 2. Arbitrar. cas. 89. num. 72. *¶ Alias*
enim

enim recognitio matris, & auiæ avunculi, aut patrueis, vel alterius ex consanguineis nihil operatur in casu nostro, ad hoc ut sine patris recognitione ad successionem Maioratus filius naturalis admitatur, ut decisum est in d. l. 11. *Con tanto, que el padre lo reconozca*, neque ad præiudicium tertij, *las. conf. 81. vol. 1. Tiraquell. de retract. lignag. §. 1. gl. 16. n. 3.*

- 53 ¶ Nec sufficit verbalis recognitio parentis, qua filium suum dicat, quia opus est etiam factis manifestare, nam filiatione per solam nominationem non probatur, *gl. in cap. transmissa, qui filij sunt legitim. & in capit. per tuas de probat. & in l. non epistolis, & in l. non nudis C. eodem tit. & in cap. Michael. de filiis presbyter. & in cap. illud de testam. †* Quia necesse habet probare, natiuitatem in domo patris, vel de eius iussu in alio loco, curam de illo, ut de filio sibi nato, in baptismo, lactatione, educatione, vestitu, commitatu, scholz, vel officij diligentia, tractatione, fama, & similibus plura, quæ congerunt, *Mascard. de probat. lib. 2. concl. 788. 789. 790. 791. & 792. Ant. Petra de fidei commiss. q. 11. ex n. 419.* Quare testes super talem filiationem deponentes (etiã non interrogati) deponere debent de actibus recognitionis, *DD. in l. quidam cum filium D. de verb. obligat. Bald. in capit. per tuas de probat. num. 5. Ruin. conf. 52. num. 5. vol. 5. Socin. conf. 39. vol. 3. Ant. Petra de fidei commiss. q. 12. ex num. 423. †* Et debent esse contestes de vnoquoque actu, & omni exceptione maiores, alias non probant, licet sint mille, *Bald. in cap. cum causam de testibus num. 17. Mascard. de probat. lib. 3. conclus. 1368. ex num. 1. Farinac. tom. 1. q. 37. num. 36. & de testib. q. 65. num. 274. Ant. Petra de fidei commiss. q. 12. num. 631. & 1357. & 1359.*

CAP. XI. De Mortis pœna inflegenda Magis tam hæreticalibus, quam non hæreticalibus.

SVMMARIVM.

1. Magi hæreticales, & non hæreticales morte damnantur.
2. Exodi lex diuina in Magos non est per Euãgelium sublata.
3. Malefici morte plectendi sunt, quamuis nulum hominem necauerint, &c.
4. Malefici vox non solum comprehendit ve-

nenarios, sed omnes maleficos.

5. Malefici ad omnia Magia crimina extendit Nabun propheta.
6. Morte multandi sunt Magi, arioli, aruspices, augures, &c.
7. Magica opera prohibentur Iure diuino.
8. Magi, quia sediciosi, atque scandalosi sunt morte sunt multandi.
9. Maleficijs æterna mors destinatur.
10. Magi morte multantur lege Canonica.
11. Magi morte multantur lege Ciuili.
12. Magi morte plectuntur iure Regni.
13. Magi morte damnantur ex praxi quotidiana.
14. Magi ex communi praxi igni traduntur.
15. Magi quamplures cremati ex sententia Inquisitorum.
16. Magis pœna ante Diocletiani tempora ignis fuit.
17. Feralis pœnis proferino passu aliqui interpretantur l. multi C. de malefic.
18. Feralia, dira appellantur.
19. Feralis pestis de morte cruenta intelligitur, qualis ignis.
20. Christiani (à Neronis tempore) ut Magi igne tradebantur.
21. Hispania à Ramiri tempore Magia criminis pœna ignis fuit.
22. Hæretici in Italia viui comburebantur.
23. Hæretici apud nos contumaces viui, pœnitentes compressis faucibus, igni mandantur.
24. Iudici non licet in legis penam connibere.
25. Pœna potest relaxari, quando vita rei valde Reipublicæ uecessaria est.
26. Magia crimen grauior est, quam hæresis propriè dicta.
27. Magia crimen, quia Idolatriam continet morte multatur.
28. Magi se, & suos demoni addicunt.
29. Magi a demonem, tanquam Deum consulant.
30. Magi, ut hæretici rebaptizantur.
31. Magi, ut veri Apostata, Deum blasphemant.
32. Magi sunt transfugi ex Deo ad demonem.
34. Apostatis pœnitentie locus denegatur iure Ciuili.
34. Relapsi morte irremissibiliter puniuntur.
35. Magi, & malefici ad interitum deduxerunt Niniuem, Hierolymam, Canaam.
36. Saul excedit de Regno postquam Magica præsidia quaesuit.
37. 38. Manases ob maleficorum imitatio nem calamitosi Regis specimen fuit.

39. Iezabel, ut venefica notata precipitata fuit.
40. Zoroaster à demone succensus fuit.
41. Simon Magus à demone sublebatu miserabiliter interijt.
42. Cinops, Zaroes, Aphaxat, Odon, Ollerus, Magi miserabiliter perierunt.
43. Sospater, Orpheus, Mopsus, Amphiarestra ge concissi sunt.
44. Magos non esse morte multandos, qui teneant.
45. Magica opera magis ad delusionem, quam ad verum crimen multi referunt.
46. Exijs quæ in somnijs patimur, nec mereamur, nec demeremur.
47. Magiæ crimina vera sunt, & realia.
48. Magia crimina quia vera sunt morte multantur.
49. Ecclesia errare non potest in ijs, quæ ad fidem expectant.
50. Sortilegij crimen non sufficit ad curiæ secularis relaxationem.
51. Sortilegium non multatur morte quando non progreditur ultra illicitam diuinationem.
52. Incantationes exercentes clerici degradantur.
53. Degradatio pro quibus criminibus imponatur.
54. Clerici ex Magiæ crimine non expectata incorrigibilitate debent degradari.
55. Grauiſſima crimina sunt qualificata, & valde Reipublicæ pernicioſa.
56. Qualificata crimina, quæ sunt.
57. Malefici non solum sed ipsos consulentes, & credentes morte multantur.
58. Magia non hæreticalis, nec qualificata pena extra mortem suis iure Canonico.
59. Publico crimini olim publica imponebatur penitentia.
60. Magus non hæreticalis pro prima vice boudie excommunicatur.
61. Magus huiusmodi si vilis est persona publicè est fustigandus.
62. Clerici Sortilegi à diuinis, & altaris ministerio suspenduntur per annum.
63. Clerici ex Sortilegio quando officijs, & beneficijs priuātur.
64. 65. Sortilegia, quæ clericis officia, & beneficia impediunt.
66. Theodosius, & Valent. Imp. Magos exules iusserunt.
67. Tiberius, & Augustus Magos extorres fecerunt.
68. Atalaricus, & Filimerus Gottorum reges Magos exterminari iusserunt.

69. Visigothi Magos, quas penas prosequerentur.
70. Magi ex communi iure morte naturali multantur.
71. Magi non hæreticales solent vigiscadi, & ad trirremes mitti.
72. Pœna omnes iudicis arbitrio remissa sunt.
73. Iudex arbitrium legibus, & Canonibus debet accommodare.
47. Legis præscriptum quando iudices transire possunt.
75. Sortilegia qualificata ad mortem damnantur.
76. Publicis criminibus non obstant transactiones, quin à iudice prosequantur.
77. Delictum gratia Principis condonatum non obest partibus.
78. Rescriptum Principis in quo non fit mentio de criminis qualificatione, iteratione, aut frequentia non eximit reum de manu iudicis.

Mo i tam hæreticales, quàm non hæreticales iure diuino morte naturali multantur, Exod. cap. 22. MALEFICOS NON FACIARIS VIVERE. † Quæ non solum iudicialis positua est, sed iudiciales iuris diuini, & naturalis, quæ à Deo minime est per legem Euangelij sublata, & ideò alegari potest ad decisiones causarum, vt tradunt Rober. Lancelot. tract. de attent. in præfat. n. 60. † Etiam si hominem nullum veneno necauerint, etiam si segetibus, & animantibus non nocuissent, neque alia patrauerint crimina, quæ pœna mortis multantur, nam eo ipso quod pactum cum demone contraxerunt interfici, & necari debent, siue sint Magi, siue Malefici, siue Sortilegi, siue Venenarij, siue Incantatores, siue Necromatici, siue quid alij, nullo eorum facto discrimine, vt ex Vviero, & alijs conatur defendere Ficardus conf. 112. † Nam ipsa vox latina satis generalis est, nō solum ad ipsos venenarios reitringenda, sed ad omne maleficij genus amplianda, vt non minus quam de Græca, & Hæbreæ docet Martin. del Rio libr. 1. Magicar. capit. 2. & lib. 5. sect. 16.

¶ Ex quo Nahum probatam cap. 3. & habebitis maleficia, ad omnia Magiæ crimina extendendum docent ibi Origines, & Ambros. Syluest. lib. 1. de frigid. cap. 9. † Nam & Magi arioli, aruspices, augures, & qui somnia videt, tanquam malefici ex lege diuina morte pleuntur, Leuit. c. 20. Vir, siue mulier, in quibus diuinationis fuerit spiritus morte moriatur,

Deuter.

Deuter. 13. v. 5. *Propheta autem ille aut fictor somniorum interficitur.* † Nam omnia Magica opera prohibentur iuri diuino, Deuter. capit. 18. v. 10. *non inueniatur in te, qui lustrat filium suum, aut filiam ducens per ignem, aut qui ariolos seiscitetur, & obseruet somnia atque auguria, & v. 11. Nec sit maleficus, nec incantator, nec qui pythones consulat, nec diuinos, aut queras a mortuis veritatem.* † Quorum omnes, cum apostatae sint, sediciosi, scandalosi, ut qui malis operibus, & malis exemplis pacem vniuersorum turbant, morte esse afficiendos Christus Dominus docuit apud D. Marc. capit. 9. *Va homini illi per quem scandalum venit, expedit enim ei ut suspendatur mola asinaria ad collum eius, & demergatur in profundum maris.*

9 † Quibus post hanc vitam ignis paratur æternus, quem mortem secundam appellat D. Ioan. Apocalyp. 21. *Veneficis, & Idolatris, & omnibus mendacibus, pars illorum erit in stagno ardenti, igne, & sulphure, quod est mors secunda.* Vnde Alcim. lib. 2. carm. 15.

Damnabitur ille perenni

Iudicio, quisquis vetitum cognoscere tentat.

10 † De iure autem Canonico extat canon Apostolor. ut refert D. Clemens lib. 7. const. Apost. c. 4. *Non dabis operam Magica arti, nullo lustrauis, lustratores enim non sinetis viuere*

11 † Confirmatur iure sæculi, Imperiali quidem in tit. de malefic. & math. l. nemo. 5. *supplicio capitis ferietur gladio, l. multi. 6. feralis preffis absumat, l. & si excepta 7. sit eculeo deditus, ungulisque falcantibus latera perferat, l. qui cumque. 9. ultimum supplicium non ebadat.*

12 † Quibus respondent de Iure nostro Regio, l. 3. tit. 23. part. 7. *deuen moris por ende, l. 6. tit. 2. lib. 8. Recopil. que los maten por ello.*

13 † Confirmatque praxis quotidiana, non solum sub sellis secularibus, sed etiam in tribunalibus Ecclesiasticis, qui solent tales delinquentes brachio sæculari tradere, ut constat ex *Lucerna Inquisitorum, Viatorum Inquisitorum, Repertorium Inquisitorum, & aly sacri Tribunalis actis, Spreng. in Mall. Iaquerus in Flagel. Simanc. de Cathol. Spina ad Poncinnibium, Vmb. Locato de iudicial. Inquis. Castro de barett. lib. 2. c. 16.* † Et iudicio sæculari, qui solet sic relaxos, absque alia causæ cognitione, ignibus tradere, ut apud nos Hispanos probant Couarru. Simanc. Greg. Azuend. Rojas, Villadiego, Delrius, Suarez, Azor, Sanchez, Moura, apud Italos Grillandus, Clarns, Boffius, Carerius, Decianus, Farinacius, Locatus, apud Gallos Remigius, Follet. Iaquerus, Binsfeldus, Squillacensis. Filescus, apud Germanos Damhauder. Godelmannus, Picardus. † Sic

enim in Oppido Rauespurg. XLVIII. maleficæ ab Inquisitoribus una vice combustæ sunt, ut refert Sprenger. in Mall. p. 2. q. 1. c. 4. in Comitatu Burbiz spacio unius anni maleficæ XLI. flammis traditæ sunt à Cumano Inquisitore, quod fuit in Lombardia, circa terras Archiducis de Austria, ut tradit Sprenger. d. q. 1. cap. 2. Et nostro sæculo plures alie in sententia Auinionens. curiæ sæculari traditæ sunt, ann. 1582. ut refert Sebast. Michael. in Pneumalog.

16 † Cuius quidem supplicij genus ante Diocletiani tempora ignis fuit, ut constat ex Codice Gregoriano lib. 7. tit. de malefic. & Theodosiano, l. 1. eod. tit. *flāmis ignibus exurendos, & in Iustiniano, l. 3. de malef. & math. concreto manpo baruspice.* † Neque in contrarium facit, d. l. multi, *feralis pestis absumat*, quod ad bestias obijciendos interpretantur, Goshfredus, & Cuiacius. sed causam non docent cur sententiam mutem, *Feralis enim pro ferino passu*, à nullo Clasico receptum video auctore, ut dixi in Epit. de Mag. lib. 3. cap. 13. n. 20.

17 † Quare feralem accipio potius, ut Constantinus maleficos ultimo supplicio affligendos decernat, quam ut poenæ genus exprimat, *Feralia enim dira appellantur, & sic ferales flammæ, funestas, atque letales dixit Minusius.*

18 † Sic etiam *feralis pestis*, de morte cruenta intelligitur, qualis ignis, quia de Dijs Manibus, quibus feralia sacrificabatur accitis, arte Magica locutus fuit, ut narrat Rehard. lib. 5. varior. cap. 3. † Quod neque à Neronis tempore attuit, qui Christianos tanquam Magos huiusmodi flammis tradebat, aut stantibus ad palum destinatis vincto gutturi suffixo è lamina ardente pix, aut vnguentum in caput liquefiebat, Iuuenal. Satyr. 1.

Pone Tigillinum, tædæ lucebis in illa, Qua stantes ardent, qui fixo gusturi sumat.

19 † Apud nos Hispanos iam ante annos DCCC. XLIII. à Regno Ramiri Regis Magis sacra, cantionesque ignis coercuit, ut tradit Ioan. Marian lib. 7. de rebus Hispan. c. 13. postea Alfonso IX. pragmatice sanctione cauit in l. 1. tit. 1. lib. 4. Forij, *La tal sea de fuego.* † In Italia Imperator Federicus II. Rex Neapolitan. lege sanxit, ut hæretici viui comburantur, anno M. CC. XXII. ut testantur Repert. Inquisit. v. comburi, Matsb. Afflicti. in Constit. Neapolis. tit. 1. num. 43. Ludouic. Carerius in Pract. tit. de barettis. num. 132.

20 † Hodie tamen ex communi praxi receptum est, ut contumaces viui poenitentes compressis faucibus igni mandentur, ut tradunt Paul. Grilland. de barettis. q. 3. Zanchin. q. 9. Rojas

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

p. 2. assert. 4. ex num. 137. *Couarrub. lib. 2. variar. cap. 10. num. fin. Simanc. de Calb. insit. tit. 46. ex num. 45. & tit. 48. ex num. 1. Castro de iusta heret. punit. lib. 1. cap. 9. & lib. 2. c. 12.*

24 † Nulla iudici conueniendi, aut dissimulandi permissa licentia, nisi ipse pati vellit, quod in alijs conueniendo indulserat, *l. nulli hereticorum C. ne sacrarum bapt. iteret.* Nam ut ait Isaias Regi Achaz, Reg. 3. cap. 20. *Quia dimisisti virum dignum morte de manu tua, erit anima tua pro anima illius.* † Nisi quando crimen non est enorme, & vita rei valde necessaria, & Reipublice utilis, & non adlit accusator, quia tunc bene poterit supremus iudex pœnam debitam relaxare, inferior tamen minimè, *D. Thom. 2. 2. q. 67. art. 4. Soto de iustit. lib. 5. q. 4. art. 4. DD. in l. ad bestias D. de pœnis.*

26 † Magiæ tamen crimen grauior est, quam hæresi propriè dicta, nam in eo primo interuenit Idolatria grauior, quam Ismaelitarum, nam illi autem vitulum coluerunt, *Exod. cap. 32.* hi vero ipsum cacodæmonem, quem adorant, sacrificant, obedientiæ omagium, & fidelitatis præstant, ut tradunt *Remig. lib. 1. de monol. cap. 5. Mart. del Rio lib. 2. Magic. q. 4.*

27 † Quod crimen quia Idolatriam continet, morte naturali damnatur iure diuino, *Exod. c. 22. Qui immolat dijs occidetur, nã cor ex Acab iustia Dei occiditur à Iehu, Reg. 4. c. 9. & Ioas à suis, Reg. 4. c. 12. & Amasias, Reg. 4. c. 14. Paralip. 2. c. 25. & Sec; & suos dæmoni addicunt, offerunt, consecrant, quod non minus mortis pœna prohibetur, Leuit. c. 20. si quis dederit de semine suo Idolo Moloch mortem moriatur, ex quo impij Achab, & Manases miserabiliter perierunt, Reg. 4. cap. 21. & 23. Paralip. 2. cap. 28.*

29 † Dæmonem tamquam Deum consulunt, & ab eo edoceri cupiunt, & iubari, quod pœna etiam mortis Ochozias Rex fuit multatus, *Reg. 4. cap. 1. Nunc quid non est Deus in Israel, ut eatis ad consulendum Belcebub Deum Achabem? quam obrem hac dicet Dominus, de lecto super quem ascendisti non descendes, sed morte morieris.* † Vt hæretici rebaptizantur, quod est primus apostasie aditus, ut magis christianæ religioni afficiant iniuriam, quod etiam pœna mortis damnatur, *l. si quis rebaptizare C. ne sacrum baptis. l. 9. tit. 4. part. 1.*

30 † Et ut veri apostataz Deum blasphemant, *l. 2. l. 3. C. de apostat. et exercent ritus, & Sacrificia diabolo foediùs quam vlli olim pagani l. 1. l. 2. l. nemo C. de pagan. & Sacrific. Mart. del Rio ubi sup. Ioan. Malderus de virtut. Theolog. tract. 10. cap. 8.* † Quod quia trasfugium

32 est de Deo (cui se Sacramento militiæ in bap-

tismo addixerant) ad dæmonem eius hostem, non minus debent morte puniri, quàm milites, qui votiuam desserunt disciplinam, *l. desertor §. is qui ad hostes, D. de re militar. l. aut damnus §. hostes, l. si quis aliquid. §. transfuga D. de pœn.* † Quæ omnia cum in vno concurrant crimine, quarum singula morte naturali damnantur, manifeste apparet, quam iustissime ignito gladio conspescantur, & cum sint hæreticis peiores, eis pœnitentiæ locus iure ciuili diserte denegatur, *l. 3. C. de apostat. & Et ante relapsum, morte irremissibili puniuntur, quod Romæ contingisse Basilio monacho ob Magiam damnato, ut meminit D. Greg. lib. 1. dialog. c. 4. Valde de Monasect. 3. cap. 6. n. 19.*

33 † Inter causas enim præcipuas excidij Ninium memorat Propheta *Nabum c. 3.* quod in ea Magi, & malefici magni fuerint, & ob eam causam minatur Hierosolima *Misbeas cap. 5.* & Cananei deleti sunt, & expulsi de sedibus suis *Deuter. cap. 18.* † Saul non excidit de Regno nisi postquam Magica prælidia quesuit, *Reg. 1. cap. 28.* Quæ de causa Ochozias fuit morte multatus, *Reg. 4. cap. 1.* † Manases ob maleficiorum imitationem calamitosi regis specimen fuit, *Reg. 4. cap. 21.* cuius peccatum posteri luerunt, *Rex 4. cap. 25.* adeo ut nec paccari Deus potuerit Iohis pietate, *Reg. 4. cap. 23.* † Nam licet Bodinus aliter sentiat, Scriptura sensus planus est, nam de Manase sic testatur sacer Historicus *Paralip. 2. c. 33. Obseruabas somnia, sciscitabatur auguria, maleficis artibus inserviebat, habebat secum Magos, & incantatores, multaque mala operatus est coram Domino, ut irritaret eum.* † Quare Iezabel, ut venefica notata iusu Iesu præcipitata de fenestra fuit, & lacerata à canibus, *Reg. 4. cap. 9.* idemque finem sortiretur Ezechias, nisi pœniteret *Reg. 4. cap. 21.* † Nam ipsius Magiæ inuentor Chaam, seu Zoroaster, ab ipso dæmone, quem importunius sollicitabat, igne succensus, & crenatus fuit, ut narrat *Clemens lib. 1. Recognit.* † De Simone Mago notissima res est, quod in aëre à dæmone sublabatus, precipitatusque, fractis cruribus, cum ignominia, & dolore interiit, ut meminit *Tertulian. in Apolo. capit. 2.* † Similiade Cynope Mago narrat *Prochorus, de Zaroc, & Arphaxat, Abbas lib. 6. de Odone, Ollero, Metothimo, Magnus Olaus in histor. Septentrionali.* † De Susipatro *Eumapius in Aedesio, de Orpheo, Mopso, Amphiareo, & alijs, qui cum Magi essent strage concissi miserabiliter perierunt, Cal. Rhodig. lib. 19. antiq. lect. cap. 7.*

44 † Contra tamen Magos huiusmodi non esse morte naturali multandos affirmant non

solum heretici *Danaus dial. de Sorciar. Bodin. lib. demon. Pictorius in resolut. an sage igni mult. sed etiam ex Catholicis Vlder. Molitor de praecon. mulier. cap. 8. Leon. Vayrus lib. 2. de Fascin. cap. 13. Ioan. Salis beriens. lib. 2. Polycrat. cap. 17. Andr. Alciat. lib. 8. Parerg. cap. 22. & in cap. perniciosi, nu. 66. de offic. ordin. Petr. Brodus lib. 5. rerum iudic. cap. 14. † Quia facientur impossibilia, nempe se volasse ad conuentus, liquidinem cum demone expleuisse, tepestates excitasse, & alia huiusmodi patrasse, quae magis ad delusionem, quam ad verum delictum videntur referenda, cap. nec mirum 26. q. 5. magis praestigij fingeatur, quam rerum veritate complerentur, capit. Episcopi d. 16. q. 5. cum solus spiritus hoc patitur infidelis mens non in animo, sed in corpore euenire, opinatur. † Ex his enim quae in somnijs patimur, nec meremur, nec demeremur, cap. maiores §. verum, de baptis. Clem. I. de poenit. D. Thom. Sent. 4. dist. 9. art. 4. quia cogitationis poenam non meretur, Reg. 1. cap. 16, Apostol. Corinth. 1. capit. 4. capit. cogitationis de poenit. dist. 1. 1. cogitationis D. de poen. † Sed ista negare crimina vere, & realiter Magis contingere, ab omni ratione alienum est, eo quod aliquando eis in somnijs contingunt, quia per sepe vigilantibus solent euenire, & ad conuentus corporaliter a demone per aëra deuehuntur, in quibus & alijs locis asportati horrenda patrantur facinora, ut desendi in Epitome de Magia, quam Regio iussu scripsi lib. 2. capit. 36. ex numer. 1. & tom. 1. de iure spirit. lib. 4. c. 3. per tot. † Quare in Magos huiusmodi non pro illusionibus, sed pro veris, & nefarijs excessibus animaduertendum est, ut praeter supra dicta iura statutum est de iure Ecclesiae in cap. peruenit, dist. 1. ultione, 26. q. 5: cap. contra idolorum, verberibus, cruciatibusque d. 26. q. 5. cap. aliquanti, ab Ecclesia beatur extraneus, d. 26. q. 5. & varijs Extraneis Pontificum idem cabetur, Ioann. XXII. Innocent. VIII. Alexand. VI. Leo. X. Hadrian. VI. † Quare vel Ecclesia errat, vel illi pyrrones, Ecclesiam autem in re ad fidem pertinentem errare, qui dixerit anathema maranatha sit, cap. hac est fides, cum alijs 26. q. 5. cap. violatores, dist. 15.*

Neque obstat ad hanc curiae saecularis relaxationem, Sortilegij crimen non sufficere, ut quibusdam canonum locis inixus defendere conatur Abb. in cap. ad abolendam, de heretic. † Quia illa loquuntur, quando Sortilegij crimen intra suos concillos continetur, hoc est non progreditur ultra illicitam diuinationem, non coniunctam cum expresso pacto apos-

tatico, ut sunt pleraque Astrologorum diuinationes, & similia, de quibus loquuntur, cap. unico 26. q. 1. cap. si quis Episcopus 26. q. 5. † Nam quando incantationes, etiam medicamentis ad salutem adhibitis, videntur, alius canon est, ex D. August. quod expresse iubet clericos degradari, cap. admoneant, 26. q. 7. ubi degradari ponitur, pro curiae saeculari tradi, Ans. de Butrio in cap. at si clerici, de iudic. † Quidquid de verbali tantum depositione accipiat Abb. in d. cap. admoneant 26. q. 7. quia degradatio non nisi propter tria crimina expressa iure Canonico, inducitur, cap. cum non ab homine, de iudic. † Quia id procedit in criminibus tantum grauib, non tamen in grauissimis, & enormibus, ut omnia Magiae crimina censentur, in quibus non expectata incorrigibilitate, pro vnico tantum crimine debent clerici degradari, & tradi curiae saeculari puniendi, ut docent Guil. Benediclus in cap. Raynuntius, de testam. Bern. Diaz in Prae. c. 33. & 90. Felician. li. de deposit. & degradat. c. 12 & 14.

Et inter grauissima collocat, quaecumque sunt qualificata, & valde perniciose reipublicae, pro quibus puniendis, quia ius Canonicum non habet condignam poenam, introductum est, ut iudices Ecclesiastici tales reos puniendos curiae saeculari tradant, capit. nouimus, de verb. signif. cap. penult. de heret. † Qualificata sunt, ut si Episcopus, vel Sacerdos, vel alia Ecclesiastica persona laesa sit, vel Princeps, vel Iudex, vel alia publica persona, quae iura prospecta esse volunt, quia in utroque iure Sortilegia ad mortis poenam possunt extendi, Innocent. in cap. 1. de Constit. D. Iacob. Garzia Villaspando in l. 22. tit. 1. p. 7. in lect. §. 6. n. 2. † Non solum ipsos criminis reos, sed etiam credentes, consultores, fautores, & receptatores, nam in his etiam quando magia est haeretica, pro haeretica reputatur, Leuit. c. 20. Anima quae declinauerit ad Magos, & fornicata fuerit cuneis, ponam faciem meam contra eam, & interficiam illam in medio populi sui, † Quamuis Maleficia sine pacto apostatico non censeantur haeretica, quantumuis sint enormissima Gemin. in cap. accusatus §. sane de heretic. Odrald. conf. 97. 208. & 210. Petr. Gregor. Syntax. tom. 3. lib. 34. cap. 15. num. 7.

Quando crimen non est haereticale, nec qualificatum de iure canonico non est poena mortis infligenda, sed extra mortem, varia, nam olim in foro poenitentiali, tam clericus, quam laicus quadraginta dierum poenitentiam subibat, capit. 1. & ibi omnes, de Sortilegijs. † In foro fori si publicum erat crimen,

olim imponeretur publica pœnitentia, quam si detraxerit, vel nō compleret, à communione fidelium arcebat, *capit. pro dilectione, de Consecrat. dist. 2.* † Hodie sublata illa publica pœnitentia, laicus pro prima vice erit excommunicandus, *cap. si quis Episcopus, capit. aliquanti 26. q. 5.* † Si monitus perseverat, & vilis est persona, in foro Ecclesiastico publicè est fustigandus, vel perpetuo carceri mancipandus, *capit. contra idololum d. 26. q. 5. Abb. in cap. 1. de Sortileg. Felin. in cap. cum sit generale de foro comp. nu. 20. Roman. singul. 660. Grilland. de Sortileg. q. 1. numer. 4. & 10.*

62 ¶ Clerici autem non hereticalia conficientes, si bono zelo, & simplicitate cordis faciūt, & ad bonum finem, à diuinis, & altaris ministerio suspenduntur per annum, & ultra, iudicis arbitrio, *cap. 2. de Sortileg. Grilland. ubi supr. quest. 14. num. 3.* † Si dolo malo fecerit, deponitur ab ordine Sacro, & omnibus beneficijs priuatur, & in monasterio perpetuo detruditur, & degradatur, *cap. si quis Episcopus 26. q. 5.* † Veluti si celebraret super rebus profanis, quæ putantur aptæ ad Sortilegia, vt cuticula, qua infantis caput nascentis est inuolutum; panis incoctus, siue massa cruda, hostia sanguineis literis circimpta, &c. *Bernard. Diaz in Prax. capit. 39. Grilland. d. quest. 14. Menoch. d. cas. 388. ex numer. 10. Farinac. quest. 20. num. 107.* † Idem dicendum si consueta luminaria extinxerit, *capit. quicumque 26. quest. 5.* si vasibus, aut vestibus sacris abutatur, vel Missas defunctorum pro uiuis celebrauerit, vt cicius moriantur, *capit. quisque 2. quest. 8. capit. de benedictione 32. quest. 1. capit. admoncant 26. q. 7. Farinac. tom. 1. q. 19. num. 49. Grilland. de Sortileg. q. 16.*

66 ¶ In foro seculari, tam hereticalia quam non hereticalia conficientes legibus Imperatorum, & Gothorum arbitraria fuit nā Theodosius, & Valent. Mathematicos ab vrbe exules iusserunt, *l. manicheos, de ijs, qui contendunt de Relig. libr. 16. C. Theodos. titul. 4.*

67 † Tyber. Cæsar omnes Magos, & qui diuinationes exercent exterius necauit, ciues quos prius Augusti neglexerat, extorres fecit, vt tradit *Dion Cassius libr. 57.* † Atalaricus, & Filimerus Gothorū reges edictis sanxerunt, vt Magi exterminarentur, vt narrat *Ioan. Magius libr. 6. hist. Gothor. cap. 24.* † Visigothi qui magicas incantationes aliquem lædere, & damnum tam in bonis quam in rebus fecisse reperiatur, ducentis flagellis publice verberatus, bona confiscata in monasterio reclude-

batur, vt constat ex Codice legum Visigothor. *l. 1. 3. & 4. de malef. libr. 6. C. Visigoth. titul. 2.* † Iure tamen communi Magi morte naturali damnantur, *l. nemo, l. multi, l. si excepta, l. quicumque C. de malef. & math. l. 3. tit. 23. par. 7. l. 6. tit. 3. lib. 8. Recopil.*

¶ Hodie tamen Magi non hereticalia conficientes, solent virgis cædi, & ad trirremes, vel in exilium mitti, & interdum pecunia multari, vel alia extrahordinaria (pro iudicis arbitrio) pœna, vt de utroque iure receptum testatur, *Abb. in cap. 2. de Sortileg. Grilland. d. q. 11. ex nu. 7. Farinac. d. q. 20. n. 84. 89. & 94. Did. Perez in l. 9. tit. 1. li. 8. Ordin. Salcedo ad Diaz in Prax. c. 107.* † Nam hodie omnes pœnæ iudicis arbitrio sunt remissæ, *l. bodie, l. in metallum, l. aut facta, D. de pœn. l. quid ergo, §. pœna grauior. D. de ijs qui notant infam. cap. non asseramus 24. q. 1. Farinac. tom. 1. q. 17. ex nu. 4.* † Dum tamen iudex arbitrio sic utatur, vt canonibus, legibusque se accomodet, nam licet facti questio in arbitrio sit iudicantis, pœnæ vero persecutio, non eius voluntate, sed legis autoritate desinitur, *l. si operam, l. ordinem D. ad municipal. l. si qua pœna D. de verbor. signific. & Neque eorum præscriptum transiliat temere, nisi qualitas facti, conditio personarum, animus delinquentis, scandalum inde exortum, similia vesuadeant pœnam intendere, vel minuire, DD. in l. se qua pœna, & in l. aut facta, & in l. respiciendum D. de pœn. & in l. multis C. de custod. reor. D. Iacob. Garfia Villalpando in l. 22. tit. 1. part. 7. §. 4. D. Simanc. de Cathol. instit. tit. 46. ex nu. 78. Grilland. d. q. 11. num. 7. Segura Daualos in direct. part. 2. cap. 11. Farinac. tom. 1. q. 18. ex numer. 63.*

¶ Si tamen Sortilegia non heretica sunt, sed qualificata, vel alio crimine implicita, quæ leges mortis pœna punire solent, vt homicidium, abortum, &c. possunt nō solū superiores, sed etiā inferiores tales reos ad mortē dānare, & exequi, superiore incōsulto, *l. si quis filio exheredato §. hi autem D. de iniusto rapto Bart. in l. 1. D. de officio eius cui mand. est iuris D. Iacob. Garfia Villalpando in d. l. 22. tit. 1. part. 7. §. 9. nu. 8. & §. 10. num. 1.* † Quamuis delictum sit cum parte transactione sopitum, quia poterit iudex nihilominus (vt in omnibus publicis criminibus) litem prosequi, & pœnam infligere, *Bart. in l. libellorum §. fin. D. de accusat. & in l. maritas de adulter. & in l. fin. D. de prauaricat. & in l. transigere C. de transact. D. Iacob. Garfia de Villalpando in d. l. 22. §. 5. ex nu. 1. & §. 6. n. 5. Farinac. tom. 1. q. 1. ex n. 2.* † Vel gratia Principis condonari,

quia si datur parte non concordata, non potest eius ius tollere, *l. fin. C. de abolitionib.* quia Princeps non potest (etiam de plenitudine potestatis) tollere ius tertij sine causa, *l. venditor §. si constat D. commun. urban. pradior. l. fin. C. si contra ius, vel utilit. Menoch. de Arbitr. lib. 1. q. 48. ex nu. 5.* † Vel si in tali rescripto non fiat mentio de tali crimine, & eius qualificatione, reiteratione, vel frequentia, aut geminatione, quia non obstante tali rescripto, vel transactione, poterit index reum in pœnā ordinariam damnare, *cap. itamos 25. q. 2. cap. peruenit 27. q. 1. Jacob. Garfia Villalpando in d. l. 22. §. 3. nu. 3. & §. 9. nu. 7. & §. 10. ex nu. 1. Mascard. de probat. tom. 1. concl. 838. nu. 5.*

CAP. XII. De Archimagis Dagmatistis, & Magistris errorum.

SUMMARY.

1. Magistri errorum irremissibiliter mortemulantur.
2. Archimagi, Dagmatista etiam si pœniteant, curia seculari tradendi sunt.
3. Magistri, & Doctores errorum grauius, quàm alij plecti solent.
4. 5. Archimagi ad pœnitentiam venientes sunt admittendi.
6. Relapsis solis venia denegatur.
7. Index pronior debet esse ad absoluendum quàm ad condemnandum.
8. Dogmatistis venia condonatur.
9. Ius Canonici cum per Civile supletur.
10. Hæresiarchis quando venia condonatur.
11. Dogmatistis, Relapsis, vel abiurare nolentibus venia denegatur.
12. Dogmatistis venia denegatur eam petentibus dum curia traduntur.
13. Fidei conuersi ad pœnitentiam non admittuntur.
14. Dogmatista qui nullos in errorem induxerunt, quamuis procurauerint, possunt reconciliari.
15. Archimagi, & alij ex pacto apostatice debent curia tradi.
16. Reconciliantur pœnitentes, qui non sunt de expressa demonis professione.
17. Inquisitores, & alij iudices, qui de hæresi cognoscunt, quando incurrunt irregularitatem.

AGISTROS errorem, qui illi citra docent, & qui fidem alterius ex pugnam peruersa doctrina ultimo supplicio irremissibiliter esse coercendos docent, *l. qui cumque C. de hereticis l. penult. C. de Apost. l. fin. C. de Iudaïs l. 57. tit. 6. libr. 16. in C. Theodos. l. 1. §. persuadere D. de seruo corrupt. †* Vnde hæresiarchas, Archimagos, & Dogmatistas (etiam si pœniteant) curia seculari esse tradendos expræse docent *Repert. Inquis. v. docere, Rojas de heretic. part. 2. assert. 43. Simanc. de Cathol. instit tit. 47. ex num. 54. & in Enchirid. violat. Relig. tit. 54. †* Nam Magistros, & Doctores errorum grauius quam alios punire solent diuinæ, & humane leges, *Deuter. cap. 13. Numer. capit. 25. l. si quis C. de Apost. l. quoniam nulla facinora C. ad l. Iul. de i. publ. Tiraquell. de pœn. cap. 47.*

¶ Quod licet tot iuribus, & rationibus fulciatur contrarium tamen tenendum est, quia nullus est textus de iure Canonico qui eos ad misericordiam venientes, non admitat, imo in Concilio Bitirensi. capit. 16. de huiusmodi Dogmatistis agens, sic testatur, *Ipsos ad conuersionem, prout poteritis, inducentes, & conuerti volentibus, vos exhibeatis fauorabiles, & benignos. †* Et in Concilio Tarraconensi, capit. 9. statutum est in hæc verba, *Perfecti vero heretici, si conuerti voluerint, & Dogmatizantes absolutione præhabita, & abiuratione facta, perpetuo carceri detrudantur. †* Neque obstant iura civilia in contrarium aduēta, quia in spiritualibus disponere nequeunt, Ecclesia enim solis Relapsis veniam denegauit, quæ ad alios extendi nequeunt, cū pœnæ non extendantur, *cap. odia, de regul. iur. †* Index si eundem pronior debet esse ad absoluendum quàm ad condemnandum, *capit. iudicet 3. quæst. 7. capit. iudicante, 30. quæst. 5. capit. forte de regul. iur.*

¶ Quare hanc sententiam, quod Dogmatistis pœnitentibus venia condonetur expræse tenent, *DD. in cap. Ego Berengarius, de consecrat. dist. 2. Nicol. Eymeric. in direct. Inquis. p. 2. q. 39. & p. 3. q. 188. rub. de octauo modo terminand. process. fidei, & utroque Pegna in addit. præsertim fol. 234. & seqq. & fol. 545. Tib. Decian. Criminal. libr. 5. cap. 54. numer. 47. †* Sed contra sentire videntur multi, nam licet de iure Canonico cautum non repertatur, quod Dogmatistis huiusmodi venia denegetur, sufficit tamen ita iure civili statutum fuisse, ut ius canonicum per civile suppletur, *Rojas de heret. p. 2. assert. 43. ex n. 339. Simanc.*

de Cathol. tit. 47. ex nu. 50. & in Enchirid. tit. 59. ex num. 1. Decian. d. libr. 5. cap. 53. num. 3.

† Quare in hac contrarietate dicendum est, Hæresiarchas, & Dogmatistas parcendum esse, quando sponte, non inquisiti, non citati, aut vocati ad veram pœnitentiam proclamant, & misericordia implorant, veniamque petunt, ut tradunt *Pegna ad Eymeric. dict. p. 3. q. 39. comm. 64. Farinac. de hæretic. quest. 193. ex num. 7.*

11 ¶ Dum tamentales Dogmatistæ abiurare nolunt, aut sunt impœnitentes, aut relapsi, aliam communem sequor, quod nō sint indulgendi, nā his omnibus ius canonicum diserte veniā denegavit, d. c. ad abolendam cap. accusatus, cap. super eo de hæretic. libr. 6. Eymeric. d. p. 2. q. 55. & 57. Farinac. de hæretic. q. 196.

12 ex num. 1. † Aut moniti errorem deponere, persistant obstinati, potest tamen in theatro publico, vulgo *cadabanso*, vel dum curiæ sæculari traduntur veniam proclament, quia potius metus, mortis quam studium veritatis ad petendam misericordiam inducere videntur, non admittuntur, ex traditis à *Pegna d. p. 3. q. 39. comm. 64. Farinac. d. q. 193. num. 7. ad fin.*

13 † Nam cum in proteruis, & multis grassantibus acervanda sint supplicia, non debent huiusmodi qui induriorem tempus pœnitentiam protrahunt, admitti, cum fide conuersi ad pœnitentiam non admittantur, *Decian. dict. libr. 5. cap. 54. nu. 47. Did. Cantera in qq. crim. rub. de hæretic. cap. 1. num. 70.*

14 † Nisitales Dogmatistæ nullos in errorem aduxerint, quāvis procurauerint, quia tunc poterunt reconciliari in quocumque tempore, antequam ad curiam tradantur, *Simanc. d. tit. 47. num. 72. Pegna d. q. 39. nu. 64.*

15 ¶ Archimagi, Lamiz, Striges, & alij qui sunt de expressa dæmonis professione, quamvis nullos in errorem protraxerint, ob pactū apostaticum, non expectata incorrigibilitate debent curiæ sæculari tradi, *D. Gregor. libr. 1. dialog. c. 4. Valle de Moura de incant. sect. 3. cap. 6. num. 19. Sprenger. in Mall. p. 2. q. 1.*

16 † Alij autem qui non sunt de expressa dæmonis professione, ob hæresim in Sortilegijs contractam, dum ad misericordiam proclamant, debent reconciliari, & imposita pœnitentia dimitti, non tradi curiæ propter homicidia, & alia facinora in Sortilegijs contracta, *Arnald. Albertin. de agnoscend. assert. q. 25. ex nu.*

17 66. † Alias enim Inquiltores, Episcopi, eorūq; Vicari incurrunt irregularitatem, tales reos tradendo, etiam litis probationis, aut confessionis copiam iudici sæculari petenti, aut in abiuratione de talibus delictis, ultra hæresim

commissis, mentionem facere, *Albertin. d. quest. 25. numer. 70. Farinac. dict. quest. 193. num. 13.*

CAP. XIII. De Purgatione Canonica indicenda Magis.

SVMMARIVM.

1. Purgatio Canonica quid sit.
2. Purgationis Canonica origo ex sacris litteris.
3. Purgatio Canonica in omni crimine induci solebat.
4. Purgatio Canonica admissa non solum in priuatis, sed publicis viris.
5. Pontifices Maxxi, qui ad purgationem Canonam admissi sunt.
6. Purgatio Canonica, per iuramentum, aut per Eucharistiam.
7. Iurare non licere nec in iudicio, & cum veritate negant Anabatistæ.
8. Sacramenti purgationem quare irrideat Hottomanus.
9. Purgatio per Sacramenti assumptione probatur ex Euangelio.
10. Purgatio Canonica, vbi licita commendatur à Pontificibus.
11. Nicolaus Pontifex admittit Lotarium Regem ad hanc purgationem.
12. Iuramentum contenta Religio ad altam purgationem homines deduxit.
13. Purgationes vulgares ex vulgi usurpatione descenderunt.
14. Purgationum vulgarium prohibitio.
15. Purgatio Canonica in Tribunali Sanctæ Inquisitionis per testium depositionibus fit.
16. Testium numerus varius in purgatione Canonica.
17. Testes, quales esse debeant in purgatione Canonica.
18. Testes in purgatione Canonica recipiuntur quales inueniuntur, ne rei defensio auferatur.
19. Testium huiusmodi examinandi ritum.
20. Purgatio Canonica, præterquam in hæresi in usu esse desit.
21. Purgatio Canonica, quibus bodie deferatur.
22. Purgatio Canonica non inducitur in crimine notorio, & probato.
23. Purgatio Canonica deferatur suspectis de hæresi.

24. *Suspitiones de heresi, etiam leuissime desumilande non sunt.*
25. *Diffamatio sola sufficiens est ad purgationem Canonicam.*
26. *Diffamatus non censetur qui apud vulgares, & leues homines male audit.*
27. *Diffamatio debet esse inter probos, & graues viros ad purgationem indicendam.*
28. *Diffamatio apud vulgares, & leues homines non vitij, sed laudis est.*
29. *Suspectus de heresi primo torquendus, & postea purgandus, reprobatur.*
30. *Diuersa pœna non debent pro vno crimine imponi.*
31. *Tortura persistens absolueudus est.*
32. *Peccatum vnum duplici pœna non plebitur.*
33. *Plures actiones experire leges vetant.*
34. *Purgari recusans, vel deficiens excommunicatur.*
35. *Purgari se recusans pro conuicto habebatur.*
36. *Purgationem recusans ante excommunicationem non reputatur hereticus.*
37. *Purgationem recusans, quamuis reputetur hereticus, non traditur Curia.*
38. *Purgationi deficiens punitur Iudicis arbitrio.*
39. *Purgationi deficiens dum relapsus non sit admittitur ad pœnitentiam.*
40. *Purgationi deficiens quis dicatur.*
41. *Purgationi satisfaciens liber dimittitur.*
42. *Iudex non debet plus suspicionibus credere, quam leges ipsæ credunt.*

MAGISTER hereticalia conficiens, vt hereticus ad purgationem Canonicam vocatur, quæ nihil aliud est, quam de obiecto crimine innocentie ostensio, secundum canones, vt tradunt Syluest. & alij Summissa v. purgatio, Simanc. de Cathol. inst. tit. 56. n. 3. Pegna ad Eymeric. in direct. Inquis. p. 2. comm. 14. ad cap. inter solitudines de purgat. canon. & p. 3. comm. 38. Decian. tract. Crim. lib. 5. cap. 48. Alex. Alenf. p. 3. q. 45. mem. 3. ¶ Cuius origo reperitur in Sacris literis a tempore Moisis, dñs suspectus de furto iurare tenebatur, quod non extenderit manum in rem proximi sui, Exod. capit. 22. & maiores ciuitatis suspecti de homicidio, purgabant illam dicentes, Deuter. 21. Manus nostra non effunderunt sanguinem hunc, nec oculi viderunt. ¶ Ex quibus, & alijs Sacre Scripturæ locis in primitiua Ecclesia tenet

purgationem Canonicam pro omni crimine induci solitam, vt obiecta scelera homines purgarent, & innocentiam suam ostenderent, cap. 1. cum alijs, de purgat. canonic. ¶ Quam non solum priuati homines, sed multi etiam Romani Pontifices vsi sunt, ac de grauibz criminibus diffamati innocentiam suam coram populo ostenderunt, & publicè se purgarunt, vt tradit D. August. lib. de bono viduis. capit. 22. ¶ Quem ad modum Pascal. 1. Damianus, Symachus, & alij Pontiff. Maxx. in presentia populi solemniter purgati sunt. Et Leon. III. coram Carolo Magno, Gregor. VII. coram Henrico III. Sixtus III. coram Valentinian. & Pelasg. I. coram Narsete, vt referunt cap. mandastis, cap. auditum, 2. q. 5. Pigbuis libr. 6. Hierarch. Eccles. cap. 17. Plotina, & alij in eorum vitis.

¶ Principio hæc purgatio fiebat, aut per ius iurandum, cap. presbyter, cap. super causam, cum alijs 2. q. 4. aut per sacrosanctam Sacramenti Eucharistia assumptionem, cap. sepe contingit, capit. si Episcopi, 2. q. 4. ¶ Quam quidem impugnant heretici, nam Anabaptista contendunt nunquam licere iurare, nec in iudicio quidem, & cum veritate quos latè relierunt Alfonso. Castro de iusta heretic. punit. libr. 10. Gregor. Valentia tom. 4. disp. 6. q. 7. pun. 3. ¶ Et Sacramenti purgationem irritet Hotoman. in Foend. quia rabula ille cum Caluino suo praeceptore, non credit sub panis specie Deum vivum esse; nos autem qui credimus, & eius presentiam fatemur, etiam ad crimina detegenda necessariam, Thom. Sanchez in Summ. tom. 1. libr. 2. capit. 34. numer. 13. ¶ Hanc similiter purgationem licitam asseueramus ex eiusdemmet Christi verbis relatis apud D. Ioann. capit. 6. Qui manducaberis panem hunc, & biberis calicem Domini indigne reus erit corporis, & sanguinis Domini. ¶ Vnde hanc purgationem, vt licitam, & diuinam commendant Pontifices, in capit. moniales, capit. si quis de gradu, capit. quotiens, capit. ex tuarum, capit. cum in iuuentute, de purgat. canonic. ¶ Quare ad eam Nicolaus Pontifex admisit Lotharium Regem, vt author est Sigisbert. in Chron. ann. 870. nam vt ait Apollol. Corinth. 1. capit. 11. probet autem se ipsum homo, & sic de pane illo edat, & de calice bibat, nam qui manducat, & bibit indigne, iudicium sibi manducat, & bibit.

¶ Sed quia refrigerata Charitate (vt ait Apostolus) iuris-iurandi contempta religio, quæ satis Deū habet vltorem, cap. atsi Christus de iure-iur. litigantium spem falleret:

13 & sacramentum Eucharistie suspectis dandū non sit, *cap. dilecti de purgat. can. cap. tribus de consecrat. dist. 2. t.* Ad purgationes vulgares homines descenderunt, quæ nullo legitimo usu, sed quadam vulgi usurpatione, & observatione superstitiosa introductæ sunt, *cap. consulti, cap. Menma, cap. in libro namque 2. q. 5. cap. sententiam sanguinis, ne clerici, vel monach. capit. 1. cum alijs de purgat. vulgar. t.* In quibus quidem implicata est superstitio, & Dei tentatio, & ob id prohibet, ut dixi supra *tom. 1. de iure spirit. lib. 9. cap. 12. ex nu. 1. D. Thom. 2. 2. q. 96. artic. 4. Suarez in p. 3. tom. 3. disp. 67. sect. 1. t. tom. 1. de Relig. lib. 1. cap. 3. ex nu. 8. Mart. del Rio lib. 4. Magic. 6. 4. q. 4. sect. 3. t. 4. Sim. Maior. tom. 3. canic. colloq. 1.*

14 ¶ Hodie autē in causis fidei ad Tribunalia S. Inquisitionis purgatio Canonica sic per testimoniorum depositiones, quos purgatores vocant *DD. in cap. inter sollicitudines de purgat. canonic. Campug. ad Lanchin. de heretic. capit. 1. 1.*

15 ¶ Quorum numerus varius aducitur, modo plus, modo minus, pro vnus cuiusque laborantis infamia, & infamia, *cap. omnibus, cap. presbyter. 2. q. 5. cap. ex tuarum de purgat. can. capit. significasti de adul. cap. Inquisitionis § fin. de accusat. t.* Qui eligi debent ex ijs qui eiusdem sunt dignitate, & conditione, quam reus, sed si tales non inveniuntur, eligendi sunt saltem viri probi, & catholici, qui vitam, & mores suspecti, tam ante actam, quam presentem nouerint, honesti, & boni exultimationis, *cap. si legitimi, 2. q. 4. cap. cum P. Manzonela, cap. constitutis, cap. inter sollicitudines, cap. cum dilectus, de purgat. canonic. t.* Et si tales inueniri non possunt, admitendi sunt, alij expurgatores, quamuis ætate idonei non sint, ne prorsus reo defensionis facultas auferatur, *cap. cum in iuventute ad fin. de purg. can. Abb. in c. inter sollicitudines de purgat. can. Archidiacon. in d. cap. si legitimi, 2. q. 4. t.*

16 ¶ Quorum examinandi ritum in causis fidei ad sanctum Tribunalē pertinentibus, tradiderunt *Simanc. de Cathol. instit. cap. 56. ex nu. 26. t. in Enchirid. tit. 54. ex nu. 2. Decian. d. lib. 5. cap. 48. ex nu. 1. Pegna ad Eymeric. d. p. 2. comm. 14. t. p. 3. comm. 38. t.* Nam in alijs causis præterquam in crimine hæresis, aut Magiæ hæreticalis purgationis huiusmodi remedium in usu esse delicti, *Pegna ad Eymeric. d. p. 3. rub. de secund. modo sumend. process. d. comm. 38. Simanc. d. tit. 56. n. 1. 12. t. 31. t.*

17 ¶ Et quia remedium fragile, & periculosum, non indicitur hodiē nisi Episcopis, & Sacerdotibus, & alijs similibus, quorū fama populo Christiano valde necessaria est. *Simanc. d. tit. 56. n. 31. t. in Enchirid. tit. 54.*

numer. 8. Pegna d. tit. comm. 14.

¶ Purgatio autem huiusmodi non indicitur quando crimen hæresis est notorium, aut probatum, *Repert. inquisit. v. Purgatio, Si. manc. de Cathol. instit. tit. 56. num. 6. t.* Sed quando adsunt præsumptiones minus sufficientes ad condemnandum, ideo imponitur regulariter suspecto de hæresi, *ca. ad abolendam §. qui vero fuerit, de heretic. t. ibi communiter scribentes. glos. in cap. excommunicamus el. 1. §. qui autem, eod. tit. Simanc. d. tit. 56. ex nu. 1. Grilland. de heretic. q. 8. num. 1. Albertin. de agnoscend. q. 34. nu. 56. Pegna ad Eymeric. d. comm. 38. Decian. d. cap. 48. nu. 17. t.* Etiam si sola infamia laboraret, quia in crimine hæresi nullæ suspensiones, etiam leuissimæ, dissimulanda sunt, ut tradit *Rufin. lib. 1. inuectinar. in Hieron.* quia hæresis est fornicatio, & adulterium animæ, *Deuter. cap. 31. Oseas cap. 4. Hierem. 3. Ezechiel. 16. t.* Quia diffamatio sola sufficiens est ad purgationem indicendam, *cap. inter sollicitud. nes, de purgat. can. v. Eymeric. p. 3. rub. de septimo modo nu. 181. t. 182. t. q. 57. nu. 2. Olarald. conf. 271. Menoch. de præsumpt. lib. 1. q. 100. n. 2. Sigis. Scaccia tract. de iudicio cas. far. civil. cap. 95. nu. 1. Mart. del Rio lib. 5. Magic. sect. 13. t.* Nec temere censeretur debet quipiam diffamatus, si apud vulgares, malebolos, infames, aut leues homines male audiat, dum apud bonos, & graues viros eius exultimatio laeta non sit, *cap. cum in iuventute, cap. penult. de purgar. canoni. cap. in cunctis, 1. q. 3. cap. Inquisitionis, §. fin. de accusat. t.* Ideo ad purgationem indicendam debet laborare publica infamia inter probros, & graues viros, *DD. in d. c. inter sollicitudines, Pegna ad Eymeric. p. 2. comm. 14. Simanc. de Cathol. tit. 56. nu. 6. t. in Enchirid. tit. 54. nu. 3. Gabriel. conf. 160. ex n. 4. lib. 1. t.* Nam si apud vulgares, & leues homines tantum male audiret, non vitio, sed laudi referendum est, Apostol. ad Galat. cap. 1. v. 10. *Si hominibus plaudere Christus seruus non esset*, nam ut ait Sebast. Vantius tract. de iulit. sent. in præfat. *Curandum est semper, ut placeas doctisque bonisque*

Summa quidem laus est displicuisse malis.

¶ Neque essentior eis qui dicunt, reum vehementer suspectum prius torquendum, deinde si negauerit, cogendum purgationem subire, & sic expurgatum compellere abiurare, ut tradunt *Repert. Inq. v. purgatio, t. v. tortura, Squillacens. de fide Cathol. cap. 31. nu. 1. Eymeric. indirect. p. 3. rub. de tertio modo proceden. nu. 160. t.* Quia cum hæc sint varix, ac diuersæ pœnæ, pro vno crimine imponi non possunt,

sunt,

31 sunt, l. senatus D. de accusat. cap. at si clerici §. fin. de iudic. cap. sceleration, cap. sunt plures, de poenit. dist. 3. cap. presbyter. dist. 81. capit. quid ergo 23. q. 5. † Ideo in tortura persilens absolvendus est à instantia iudicij, ob non probatur crimen ex hastenus de ductis, vt tradunt Pegna ad Eymer. v. biproxim. comm. 39. Sigis. Seaccia tract. de iudicio causar. crim. cap. 95. num. 1. Petr. Binsfeld. in l. si excepta C. de malef. & math. q. 1. Paramo de orig. S. Inquis. lib. 3. q. 4. n. 6. † Est enim contra Sacram Scripturam vnum peccatum duplici poena puniri, nā vi ait Nahum propheta cap. 1. Non confurges duplex tribulatio, neque vindicauit Dominus bis in id ipsum. † Nec ciuiles leges permittunt pluribus actionibus experiri, quia multum refert, an vna, an pluribus experiaris: qui nimo in criminalibus, vbi magnum est, an vna dumtaxat, vel pluribus poenis reus grabetur, l. quod in heredem §. eligere D. de tribut. l. cum filius §. varius, D. de legat. 2. l. absentem §. aduersus D. de poen.

34 ¶ Purgare se recusans, vel in purgatione deficiens excommunicatur, et si in excommunicatione per annum infordueuit, vt hæreticus, condemnatur, DD. in l. Gazzaros §. qui autem C. de hæretic. & in cap. excommunicamus, el. 1. de hæretic. Vmb. Locato in Iudicial. Inquis. v. suspicio, nu. 8. Simanc. de Cath. tit. 56. nu. 4. quibus fabent Constitutiones Marti V. Innocent. III. Nicolas V. edita per Pegnam post Direct. ex fol. 90. † Neque obstat quod se purgare recusanti, non expectata excommunicatione, imposita est hæreticorum poena, cap. ad abolenda §. qui vero de hæretic. quia habetur pro confesso, & conuicto, Vmb. Locato ubi sup. nu. 11. Repert. Inquis. v. deficiens, Afflict. in Const. Regni, rub. 1. num. 31. Mart. ael Rio d. lib. 5. sect. 16. † Non est propterea à priori recedendum, quia in purgatione deficiens, vel se purgare nollens, ante excommunicationem non reputatur hæreticus, ideo à tali sententia potest appellare per quam inducitur purgatio, vel à termino præfixo, Pegna ad Eymeric. p. 3. rub. de secundo modo, com. 38. Decian. d. lib. 5. cap. 48. num. 38. Farinas. q. 162. nu. 27. † Et quamuis reputaretur hæreticus, non propterea, vt pertinax, tradendus est curiæ seculari, si peniteat, Vmb. Locato d. v. purgatio, nu. 12. Repert. v. deficiens, num. 7. Simanc. d. tit. 56. nu. 16. & in Encirid. tit. 54. nu. 14. Comens. in Lucerna Inquis. v. purgatio §. 9. Decian. d. cap. 48. nu. 21.

38 ¶ Si reus tamen in purgatione deficiat, & sit vehementer indiciatus posterit poena ordinaria puniri, vel alia extraordinaria, pro

vt iudici visum sit, eius arbitrio temperata. cap. inter sollicitudines, de purgar. canon. cap. accedens, de accusat. c. de hoc, de simonia. † Nam si misericordiam petit, vel poenitentiam agere velle, admititur, dummodo relapsus non sit, sicuidem admititur etiam vere confessus, & conuictus, ergo multo melius, qui præsumta quadam, & ficta probatione damnatur, l. filio quem pater D. de liberis, & posthum. cap. asserta de presump. † Dicitur in purgante deficere ille, qui ab omnibus expurgatoribus derelinquitur, vel à maiore parte, vel aliquibus, melioris notæ pro iudicis arbitrio, l. quod maior, D. ad municipal. l. duo ex tribus D. de re iudic. l. 1. D. de iure de liberan. cap. ad abolenda de hæretic. † Nam si ab omnibus laudaretur cōpurgatoribus, eorum testimonio inditia excluditur, ideo non debet amplius molestari, sed liber dimiti, nam qui tormenta vincit, purgat quæcumque inditia, & qui purgationi satisfaciit, innoxium se ostendit; Simanc. de Cathol. d. tit. 56. ex n. 20. † Quia non debet iudex plus suspicionibus credere, quā leges ipsæ credunt, nec ei suspectus deinceps reus habendus, quem iura in fontem esse declarant, eoq; maxime, cum illi suadeant proniorem esse ad absolendum, quam ad condemnandum, cap. iudicet 3. q. 7. l. questionis modum D. de qq. ca. indicantem 30. q. 5. cap. fote, de regul. iur. l. absentem D. de poen.

CAP. XIII. De Abiuratione de vehementi, aut de leui.

SVMMARIVM.

1. Abiuratio accipitur pro solemnī hæresis de testatione.
2. Abiurare tenetur omnis hæreticus poenitens qui Ecclesia reconciliatur.
3. Abiurare tenetur qui de hæresi confessus, aut conuictus est.
4. Suspectus de hæresi vehementer abiurare tenetur.
5. Suspectus de leui abiurat de leui.
6. Credentes, fautores, & receptatores abiurare tenentur.
7. Sortilegi qui hæreticalia committunt abiurare tenentur.
8. Abiurare tenetur mirores suspecti de hæresi.
9. Abiurare recusans habetur pro conuicto.
10. Recusans abiurare traditur curiæ seculari.
11. Suspectus vehementer de hæresi debet illam abiurare, & omnes alios errores fidei contrarios.

- B** I V R A T I O dicitur rei aliquid cum iuramento negatio, & sic accipitur pro solemnī heresis detestatione, cap. Ego Berengarius, de consecrat. dist. 2. cap. ad abolendam, §. illos quoque, de heretic. cap. super eo, cap. accusatus, de heret. lib. 6. cap. inter sollicitudines, de purgat. canon. Vmb. Locato in iudicial. Inquis. ubi iurare, nu. 1. Pegna ad EymERIC. p. 3. rub. de quarto modo, comm. 40. † Vnde abiurare tenetur omnis hereticus pœnitens, qui ad Ecclesiam redire, & illi se reconciliari pœnit, capit. quotiens, cap. damnatum, cap. saluberrimum, l. q. 7. l. 2. pit. Ego Berengarius de consecrat. dist. 2. Constit. Mart. V. relata à Pegna inter literas Apostolicas, fol. 88. Rota deciss. 1. alias 875. de heret. in antiq. num. 17. Rojas Sing. 1. Simanc. de Catbol. tit. 1. n. 3. & 5. & in Enchirid. tit. 53 n. 6. & tit. 58. n. 2. Squillacens. de fide Catbol. cap. 27. num. 4. Pegna ad EymERIC. par. 3. rub. de quarto modo, comm. 40. † Sic enim abiurare tenetur, qui de heresi confessus, seu convictus est, Vmb. Locato, ubi sup. n. 1. Pegna ad EymERIC. d. com. 40. Decian. Crimin. lib. 5. ca. 47. ex n. 2.

¶ Item & Sortilegi abintare tenetur, qui
hæreticalia committunt, *Eymeric. in direct. In*
quis. p. 2. q. 42. n. 6. Martin. del Rio Magica.
disq. libr. 5. Petr. Binsfeld. in confess. mal. sic
pral. fin. † Minores, masculi post ann. XIIII.
scenunz vero post ann. XII. Calderin. de hære-
tic. rub. de materia process. num. 11. Simanc.
de Cathol. inst. tit. 1. rub. de abiuratione, n. 23.
Pegna ad Eymeric. par. 3. rub. de quarto modo.
comm. 40. † Quorum omnes, & eorū quilibet,
si recusat abiurare, habetur pro conuicto, Ey
meric. in direct. p. 3. rub. de forma citandi, ca
n. 136. Rojas sing. 1. n. 7. Simanc. d. tit. 1. n. 25.
¶ in Euchirid. tit. 55. n. 13. Zanchin. de hære-
tic. capit. 16. numer. 9. Oldrall. conf. 271. num.
5. Decian. lib. 5. cap. 47. n. 11. † Et traditur cu-
rix seculari, ut si confessus et conuictus, aut
hæretis manifesta deprehensus esset, Vmb. Lu
cato ubi sup. v. suspicio. n. 8. Hipp. Riminal. cor
sil. 355. ex num. 64. libr. 4. Eymeric. p. 2. q. 55.
n. 25. ¶ ibi Pegn. comm. 80. Mar. del Rio d. lib.
5. sect. 12.

¶ Suspecti vehementer de hæresi, aut
Magia hæreticali tenentur abiurare hæresim,
quam professi sunt, vel de qua sunt suspecti ex
prese, & nominatim; & omnes alios errores fi
dei catholice contrarios, & eorum authores,
& confiteri catholicam fidem veram esse, *Ut*
in Ephesina Synod. sancitum est, & episc. Leo
nis ad Africanos, Simanc. de Cathol. tit. 1. num.
12. & tit. 37. n. 7. † Et ita postea in quacum-
que hæresi reperiatur (etiam si nominatim nō
sint abiurata) debent tanquam Relapsi puniri,
quia omnia in genere abiurarunt, *cap. literis,*
cap. quo circa de presumpt. Sprenger. in Manu

- 13 p. 3. q. 19. *Simanc. ubi prox. Eymeric. in direct. Inquis. pa. 2. q. 55.* † Et ita non solum errores de quibus suspecti sunt tenentur abiurare, sed eorum etiam autores, & libros, & damnatos asserere, c. *Saluberrimum. 11. q. 7.* vt de Pelasgio heretico testatur *D. Augustin. ad Innocent. epist. 95.* † Atque simul debet Catholicam veritatem suis erroribus contrarium confiteri, ac se protestare in eius fide decessurum, & iure iurando asseuerare, vt Ephesina synodo decisum est aduersus Nestorium, *Sentias autem, & doceas quæ nos uniuersi per Orientem, & Occidentem Episcopi, & Magistri, Præsulesque populorum credimus, & docemus.*
- 14 ¶ Debet autem abiurato huiusmodi fieri publice, & in loco publico, cap. *ad aborendā §. præterea. de heret. Extrau. Mart. V. apud Pegna inter Const. Apost. fol. 97. Vmb. Locato ubi sup. v. Inquisitor. num. 13. Reprætor. v. abiuratio, Simanc. de Cathol. tit. 1. n. 23. & tit. 47. n. 8. & 74. cum seqq. & in Enchirid. tit. 33. n. 12. Squillacens. de fide Cathol. cap. 29. n. 2. Eymeric. ubi sup. p. 3. rub. de quarto modo, n. 126.*
- 16 † Nam olim errores abiurabantur in Concilijs Generalibus, aut Prouincialibus, in cuius loco publica abiuratio successit, ab omnibus de heresi suspectis præstanda, etiam si impubes, aut doli capax abiuraberit, c. *si quis Episcopus 1. q. 7. cap. ad abolendam de heretic. capi. inter sollicitudines, de purgat. canon.* † Exceptis pueris intra pupilem ætatem, & qui occultas hæreses profitentur, qui pro leui suspitione etiam publice abiurare solent, sed pribatin in auditorio, siue camera Inquisitorum, vt *statutum est in prima Constit. Hispalens. capi. 5. & tertia Valisole. cap. 12.* † Abiuratio enim non fit in loco publico, quando hæresis non fuit publice commissa, *Salas. ad Diaz in Prac. cap. 114. Afflict. in Const. Regn. rub. 1. n. 30. Simanc. de Cathol. tit. 13. n. 27. Menoc. de Arbitra. lib. 2. c. 372. ex n. 1. Decian. d. lib. 5. cap. 43. num. 14.*
- 19 ¶ Abiuratio de leui, hoc est leui suspitione laborantibus solet indici in specie tantum illius hæresis, de qua suspectus est, ideo si in ea vel alia hæresi postea labeatur, non punitur vt relapsus, cap. *accusatus, de heretic. lib. 6. Simanc. d. tit. 1. n. 19. Rojas sing. 1. n. 26. Eymeric. ubi sup. d. p. 3. nu. 161.* † Vnde falsum est, quod multi testantur, eum quoq; qui de leui abiurabit, si iterum incidat in illam vel aliam hæresim esse vt relapsum puniendum, *Ancharan. in d. c. accusatus, notab. 6. Afflict. in Const. Sicilia tit. 1. de heret. num. 8.* quia expresse sacris Canonibus aduersatur, vt tradit *Pegna ad Eymeric. p. 2. Schol. 64.* † Nam de leui ab-
- 21

iurans, neque ex probatione, neq; ex iuris fictione, reputatur hæreticus, sed tantum suspectus, quare relabendo non conuincitur, neque de hæresi quam fuit abiuratus, neque de alia, quia in genere non abiurauit, vt tradit *Simanc. ubi sup. tit. 53. nu. 5. Sprenger. in Mall. p. 3. q. 19.*

¶ Abiuratio tam de vehementi, quam de leui, siue publicè, siue priuatim, fieri debet in vestitu publicæ poenitentia, duplici cruce signato, quem nos appellamus *Sanbenito*, vt tradunt *Simanc. de Cathol. instit. tit. 47. ex n. 9. Rojas tract. de heret. p. 2. num. 509. & sing. 1. num. 23. & singul. 154. ex num. 3. Eymeric. in direct. p. 3. rub. de quarto modo, n. 172.* † Et per scripturam publicam, vel priuatam scriptam, vel saltem subscriptam, manu abiurantis, quæ contineat detestationem erroris, & veteris fidei confessionem, cap. *si quis noluerit, capit. quotiens, capit. maximum, & seque. 1. q. 7. cap. bis, qui tempore 26. q. 2. cap. Ego Berengarius, dist. 2. Farin. de heret. q. 194. n. 15.* † Idque debet verbis clavis, peripicuis, simplicibus, non conditionatis, aut ambiguis profiteri, cap. *donatum, 1. q. 7. Leo PP. I. epist. 84. Simanc. de Cathol. tit. 1. num. 14. Pegna ad Eymeric. p. 3. rub. de quarto modo, comm. 40. Decian. d. lib. 5. cap. 47. num. 6.* † Cuius quidem abiurationis formulæ variæ sunt in iure, prout vniuscuiusque triminis qualitate, quas referunt *Pegna, Simanc. & Rojas, ubi supra, Castro de instab. heret. punit. lib. 1. cap. fin. Zanabini. de heretic. cap. 20. num. 2. Comens. in Lucerna Inquis. v. abiuratio, Albertin. de agnoscend. assert. q. 30. ex num. 60. Farin. d. q. 194. num. 23. Paramore orig. S. Inquis. lib. 3. q. 4. ex num. 13.*

CAP. XV. De Relapsis, & impoenitentibus,

SUMMARIVM.

1. Relapsi, qui dicantur.
2. Relapsi sunt, qui in eadem hæresim labuntur, quam antea abiuraberant.
3. Relapsus, quibus probationibus conuincitur.
4. Abiurans errorem de vehementi, incidens fit relapsus.
5. Demones inuocans quando punitur, vt relapsus.
6. Relapsus, quando dicatur post Purgationem.

7. *Hæresim abiurans specialem, & alias generaliter, si in aliam earum incidit, dicitur relapsus.*
8. *Relapsus non dicitur, qui in aliam hæresim quam abiuravit incidit.*
9. *Abiurans de leui, si postea incidit, non dicitur relapsus.*
10. *Abiurans hæreses, & receptoriam quando relapsus censetur.*
11. 12. *Abiurans receptoriam si in alias incidit non dicitur relapsus.*
13. 14. *Relapsus dicitur, qui ad purgationem Canonicam fuit admissus, si postea delinquit.*
15. *Relapsus, qui crimen spote confitetur, ab Inquisitoribus non punitur pœna relapsi.*
16. *Fugiens à carcere non dicitur relapsus.*
17. *Fugiens a carcere non habetur pro confesso.*
18. *Relapsi pœna est ut sine spe venia curia tradatur.*
19. *Impietatis crimen quod in religionem committitur sine venia plectitur.*
20. *Impœnitentibus, & pertinacibus venia denegatur.*
21. *Ecclesia nemini ad se redeunti gremium denegavit.*
22. *Relapsis danda est pœnitentia, & Eucharistia, si velint confiteri, & communicare.*
23. *Damnatis sufficit quod una hora ante supplicium Eucharistia conferatur.*

RELAPSI dicuntur, qui primo confessi, vel conuicti, hæresim in iudicio Inquisitorum abiuravit, & postea in hæresim relabitur, nam ante abiurationem relapsus non dicitur, etiam si

milles labeatur, *cap. accusatus, cap. super eo. de hæretic. lib. 6. Paludan. senten. 4. dist. 13. q. 3. concl. 5. Castro de iusta hæretic. punit. lib. 2. c. 2. Repertor. Inquis. v. relapsus, Vmb. Locato in iudicial. inq. v. relapsi, n. 2. Decian. Crim. lib. 5. cap. 56. nu. 1. Simanc. de Cathol. tit. 57. nu. 1.*

† Et horum quatuor sunt species, prima eorum qui in eadem hæresi labuntur, quæ antea abiuraverunt, *cap. ad abolendam. §. vergenti, de hæretic. Simanc. d. tit. 57. n. 4. Eymeric. in direct. p. 2. q. 55. nu. 14. Peg. part. 3. comm. 38.*

† Sine deprehendatur facti euidencia, siue confessione propria, siue testimonio probatione legitima, *gl. in d. cap. ad abolendam v. deprehensus, cum cap. super quibusdam, sod. tit. Vmb. Loca. ubi sup. ex n. 2. Simanc. d. tit. 17. Decian. d. cap. 56. ex n. 1.*

¶ Secundo quando vehementer suspectus

de aliqua hæresi, aut Sortilegio hæretico, vel hæreticali, abiurabit errorem, tanquam vehementer suspectus, si postea reincident, ut relapsus puniri debet, *cap. accusatus in prin. de hæretic. lib. 6. Campeg. ad Zanch. de hæretic. cap. 17. Locatus ubi sup. num. 7. Decian. d. lib. 5. c. 48. ex num. 51. Hier. Gabriel. cons. 160. ex n. 23. †* Ut qui dæmones inuocabat, & propter hæresim ibi contractam, aut aliam vehementem suspicionem, coactus fuit solemniter abiurare de vehementi, ac deinde dæmones inuocare compertus est, vel confessus, punitur ut relapsus, *Archidiacon. Dominici. & alij in d. cap. accusatus §. sane de hæretic. lib. 6. Simanc. d. tit. 57. n. 9. & in Enchirid. tit. 60. n. 4. Pegna ad Eymeric. p. 3. comm. 26. †* Idem dicendum si post purgationem canonicam ex vehementi suspicionem indictam, sed alij dicunt ex secunda vehementi suspicionem reditur violenter suspectus, *Vmb. Locato in iudic. Inquis. v. Relapsi, num. 7. Menoch. de præsumptio. libr. 1. qu. 100. num. 14.*

¶ Tertio quando vehementer suspectus abiurat illam hæresim de qua tenetur specialiter, & omnes alias generaliter, & postea incidit in aliam quâpiam, quia tum etiam relapsus censetur, *d. c. accusatus. §. cum vero, de hæretic. libr. 6. Eymeric. in direct. Inquis. p. 2. q. 49. n. 5. & q. 55. num. 13. & q. 57. num. 4. & p. 3. num. 134. Rojas singul. 172. num. 3. Simanc. d. tit. 57. num. 4. & in Enchirid. tit. 60. num. 2. Squillacens. de fide Cathol. cap. 27. n. 4. †* Secus tamen si specialiter abiuret aliquam hæresim, & in aliam postea inciderit, *Vmb. Locat. ubi sup. num. 6. Zanchin. de hæret. cap. 19. nu. 2. Paul. Grilland. q. 10. num. 9. Menoch. lib. 2. de Arbitrar. cas. 374. num. 1. Petr. Gregor. in Syntagm. lib. 33. cap. 8. n. 6. Azor p. 1. Moral. lib. 8. cap. 14. q. 1. †* Aut de leuibus indiciaturat de leui, & postea incidit in eam, aut in aliam hæresim, licet ex hoc grauiter sit puniendus, non tamen relapsorum pœna, *d. cap. accusatus §. si autem leui, de hæret. lib. 6. Vmb. Locat. v. abiuratio, n. 1. & v. suspicio n. 18. Pegna ad Eymeric. p. 3. comment. 43.*

¶ Quarto quando quis in hæresi deprehensus, vel suspectus vehementer cogitur abiurare, & eorum Receptoriam, hæreticos, vel Magos hæreticales alloquitur, qui sunt dæmoni foederati, visitat, fouet, vel munera mittit, vel ab eis consolationem petit, *d. cap. accusatus, §. ille quoque, capi. ut officium, de hæretic. †* Secus tamen si fautoriam abiurat, vel receptoriam, & deinde in aliam fautoriam, vel receptoriam incidat, *Caldern. de hæretic. rub. de pœn. recep. num. 3. †* Et quamuis alij

negent,

negent, teneantque poena relapsi plectendum, non tamen tradendum esse curiæ seculari, asserunt *Vmb. Locato ubi sup. num. 5. Decian. d. lib. 5. cap. 56. num. 16.*

13 ¶ Præterea non solum relapsus censetur, qui de vehementi, aut violenta suspitione abiuravit, sed etiam, qui ad purgationem Canonicam fuit admissus, ut iterum labens, tanquam relapsus puniatur, cap. ad abolendam §. illos quoque, de hæretic. postquam se proprii Antistitis examinatione purgauerint, de prebensi fuerint, in abiuratum hæresim incidisse, seculari iudicio, sine ulla poenitus audientia decernimus relinquendos. † Nam licet Eymerico difficile videatur, d. p. 2. q. 85. n. 7. ubi ait consulendum esse Pontificem, & dubitanter loquitur, p. 3. nu. 184. asserta sententia vera est, quæ similiter probatur in cap. excommunicamus. §. adijcimus, de hæretic. & in cap. super eo, eod. titu.

14 lib. 6. † Nisi sponte crimen profiteatur, voluntarieq; accedat confitendum Inquisitoribus, *Castro de iusta hæretic. punit. lib. 2. ca. 2.* quia in corrigibilis non est, qui sponte crimen fatetur, ut tradit *Simanc. d. tit. 57. numer. 18.*

15 † Fugiens è carcere licet pro convicto habeatur, l. in eos D. de custod. reor. sufficiens non est, ut quis dicatur relapsus, quia fuga non facit relapsum, sed pertinacia, & impoenitentia, *Repert. Inquis. v. relapsus.* † moribus enim receptum est, quod hæreticus inquisitus si è carcere fugiat, vel fugere tentaverit, si honestior sit diligentius custodiatur, si vilior, fustibus cedatur, causa iterum trahatur, nec pro confesso habeatur, quod si comprehendere non possit, tunc procedatur contra eum, tanquam contra contumacem, *Simanc. de Cathol. inst. tit. 15. n. 23. & in Encbirid. tit. 26. n. 5. Paramo de orig. S. Inquis. lib. 3. q. 4. n. 27.*

16 ¶ Poena autem relapsi est ut sine spe veniæ iudici seculari tradatur, debita animadversione puniendus, quantumvis ad sanam mentem conuertatur, quia semel hæreticis poenitentibus parcitur, cap. ad abolendam §. illos quoque de hæretic. capi. super eo eod. tit. lib. 6. Afflict. in Const. Reg. de hæretic. rub. 1. n. 58. *Simanc. in Encbirid. tit. 60. num. 5. Campegi ad Zanchin. cap. 16. Squillacens de fide Cathol. c. 27. n. 4.* † Nam impietatis crimen, quod in Religionem patrat poenā sine spe veniæ recte philosophantes statuerunt *Plato. lib. 10. de legi. Ut impij proprio lapsu ad carcerem damnamur, si vero rursus impietatis crimine condemnati essent, morte, sine venia, plectantur.*

17 † Impenitentes, & pertinacens simili poena plectuntur, *Hofl. in d. cap. ad abolendam n. 9. de hæretic. Arnal. Albertin. in repert. cap. 1.*

de hæretic. in 6. n. 41. & seqq. *Simanc. de Cathol. tit. 96. n. 86. & tit. 48. n. 6. & in Encbirid. tit. 31. n. 3. Rojas de hæretic. p. 2. num. 258. & seqq. assert. 45. Pegna ad Eymeric. p. 2. q. 40. comm. 65.* † In foro tamen poenitentiali, secus est decidendum, quia peccatores sæpius, ac sæpius relabentes ad poenitentiā venientes admittuntur, quia Ecclesia Catholica nemini ad se redeunti gremium denegavit. *Exenbiel. cap. 18. & 33. D. Matthæus cap. 18.*

¶ Relapsi tamen si poenitentia signa dederint, & peccata sua Sacramentaliter vellint confiteri, danda est poenitentia, & Eucharistia, etiam postquam traditi sunt curiæ seculari, qui statim sunt comburendi, & ex lege Regi viginti quatuor oras debeant præcedere ab Eucharistia, ad supplicium l. 9. tit. 2. lib. 1. *Recopil. & Nam sufficit quod vnam, vel duas horas intercedat post summptionem Eucharistia, ante sententia executionem, quia est tempus sufficiens ad consumendas species sacramentales, ut tradunt Cened. in Pract. q. 41. alias 11. Sa in Summ. v. Eucharistia num. 2. Sayrus in clavi Reg. lib. 6. cap. 12. num. 9. Sotus in 4. dist. 12. q. 1. art. 2. Ioan. Sanchez selectar. disp. 30. num. 4.*

CAP. XVI. De Cadaueribus Magorū, & ijs qui sibi mortē conciscunt, & eorū sepultura.

SVMMA RIVM.

1. Fideles olim non condebantur in Ecclesijs.
2. Hæretici hodie non mandantur Ecclesiasticæ sepultura.
3. Delinquentes qui in manus Iustitiæ decesserunt non sepeliuntur in Ecclesijs.
4. Sepelleri non potest in ciuitate, qui non potest in ea morari.
5. Poena remanet post mortem quando corpori imponitur.
6. Princeps concedit ius sepulturae punitis, & eius nomine iudex.
7. Pilatus concedit ius sepulturae Christo Domino.
8. Sepultura reorum danda est ex consuetudine regionis.
9. Hæretici pertinaces non sunt sepeliendi, nec pro eis orandum.
10. Hæretici dum poenitentes moriuntur non denegatur poenitentia, & Eucharistia.
11. Hæreticis poenitentibus non denegatur sepultura.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

12. Cadavera punitorum non debent in patibulo manere.
13. Mortem sibi consciscientes non mandantur Ecclesiastica sepultura.
14. Mortem sibi consciscientes quare Ecclesijs non condantur.
15. Sepeliendi non sunt in Ecclesijs pro quibus non licet Deum orare.
16. Mortem sibi consciscientes diuinam usurpant potestatem.
17. Mortem sibi consciscientes peccant contra Spiritum Sanctum.
18. Mortem sibi consciscientes peccant contra ipsam naturam.
19. Mortem sibi consciscientes peccant contra Charitatem.
20. Mortem sibi consciscere ipsis Ethnicis fuit detestabile.
21. Mortem sibi consciscere apud varias nationes fuit gloriosum.
22. Lucretia apud Romanos laudata quae se ipsam occidit.
23. 24. Lucretia factum detestatum à D. Augustino.
25. Occidere se ipsum non licet pro conserbanda pudicitia.
26. Reprehenduntur qui sibi mortem consciscunt.
27. Sancta femina ob obseruandam pudicitiam se interemerunt.
28. Sanson se ipsum interimens Diuina persuasit auaritia.
29. Fortium virorum est magis mortem contemnere, quam odisse vitam.
30. Mortem sibi consciscientes salubri penitentia locum non relinquunt.
31. Cadavera eorum qui se ipsos occidunt debent in sarcam agi.
32. Index non debent in cadavera delinquentium saure.
33. Cadavera puniendi sunt quando moriendo nouum crimen committunt.
34. Cadavera in atrocioribus puniendi sunt ad eorum necessarium exemplum.
35. Statuae eriguntur in Sancto Officia pro rei cadauere puniendo.
36. Reus penitens qui se interemit Iuda similis est.
37. Mortem sibi consciscens regulariter bana non amittit.
38. Mortem sibi consciscens damnatur memoria.
39. Bona ubi confiscantur non tenentur heredes offerre.
40. Leges Regni quae cartis casibus se ipsum occidere permittunt, corriguntur.

41. Occidere se ipsum omni iure prohibitum est.
42. Reus decedens in vinculis ex agitudine, si à iudice persequitur, tenetur actione iniuriarum.
43. Decedens in vinculis conceditur consanguineis, vel alijs petentibus cadaver, ut sepeliatur.
44. Delicta morte extinguuntur.
45. Haereticus reatus morte non soluitur.
46. Haereticorum cadavera possunt exhumari & conburi, & bona ab heredibus exigi.
47. Haereticos sepeliens scienter incurrit excommunicationem.
48. Cadavera Magorum poterit iudex sinere sepeliri cum protestatione.
49. Priuatus, quando excusatur haereticos sepeliens.
50. Sepeliens haereticum ignorans esse talem, non incurrit penas.

EDELS olim non condebantur in Ecclesia, sed in pijs locis tegebantur terra, qualiter in cœmenterijs, ad quod consecrabantur, ut tradunt Gregor. Turonens. lib. de gloria confess. cap.

206. Stephan. Durand. lib. 1. de ritib. Eccles. c. 23. ex num. 6. † Hodie tamen omnes fideles Ecclesiastice mandantur sepulture, quibus id non est prohibitum, qualiter haeretici, c. sicut, cap. ex comunicamus, §. credentes, de haetic. c. sacris, de sepultur. † Et qui in manifestis de cesserunt, quia delinquens efficitur seruus peccati, l. Imperatoris. D. de iure Fis. seruus autem amittit iura ciuitatis, §. serui, Insit. quib. mod. ius patr. potest. soluit. † Inter quæ iura, est ius sepulture, nam qui non potest in ciuitate morari, neque in ea sepelli, l. as. n. l. 2. C. qui testam. facere poss. n. 2. Abb. in cap. ad hac, de priuileg. Rojas de haetic. sing. 62. n. 6. † Nam pena etiam post mortem remanet, quando corpori imponitur, quia corpus puniti iam est adiutum Fisco, l. fin. D. de cadaueribus punit. † Ideo solus Princeps concedit sepulturam punitis, & eius nomine iudices, Rebuff. in l. 1. & fin. D. de cadauerib. punit. Couarrub. lib. 2. variar. cap. 1. n. 1. 1. Cassan. in consuetud. Burgun. rub. 2. §. 1. n. 5. ubi allegat. l. obnoxias C. de relig. & sump. sum. Jul. Clar. in §. fin. n. 100. & ibi Baiard. † Et hac de causa Nicodemus, & Iosephus ex ciuitate Arimatæ rogauerunt Pilatum, ut Sacrosanctum Christi Domini Nostri corpus in cruce suspensum concederet ad sepeliendum, D. Math. capit. 27. D. Ioan. cap. 24.

¶ Vnde reos huiusmodi iuxta tenorem sententiæ

sententia a carnificis manu interfectos, non esse tradendos sepulture multi tradiderunt, alij affirmant, quare sequendam esse regionis consuetudinem tenent. *Iul. Clarus lib. 5. Receptar. §. fin. q. 200. n. 1. Ant. Gomez Variar. 3. cap. 14. n. 8.* † Dum enim Magi tanquam hæretici damnati pertinaces moriuntur, non sunt sepeliendi, nec pro eis orandum, *Simanc. de Cathol. instit. tit. 18. ex n. 7. Pegna ad Eymerric. p. 3. quest. 40. comm. 89. Menoch. de Arbitrar. lib. 2. cas. 374. n. 5. Petr. Gregor. in Synagm. lib. 33. cap. 8. n. 4.* † Dum tamen pœnitentes moriuntur, cum illis non denegetur pœnitentia, & Eucharistia, *cap. super eo de hæretic. lib. 6. gl. in Clem. 1. de pœnitent. & remiss. Turrecrem. in cap. quasitum, de hæretic. Nauarr. in Manu. ca. 25. Petr. Binsfeld. in confess. malef. p. 2. dub. 5.* † Sepultura quæ minus est nõ debet denegari, cū iura quæ hæreticos iuuat in sepultos manere, tantū loquuntur de illis, qui hæretici decesserunt, non vero de illis qui pœnitentia signa dederunt, nam eorum crimina morte extinguuntur, *l. de functo D. de public. iudic. Petr. Binsfeld. in l. nemo 5. C. de malef. & math. q. 2.* † Siue comburantur, siue patibulo afficiantur, cum generaliter in omni crimine cautum sit lege Diuina, *Deuter. capit. 12. Quando peccauerit homo, quod morte plebendus est, & adiudicatus morti, appensus fuerit patibulo, non permanebit cadaver eius in ligno, sed eadem die sepeliatur.*

13 ¶ Quando ad alios autem qui sententia executionem morte præbenerunt, si id fiat vi sibi illata, dum in carcere existunt, quia creduntur ex conscientia criminis mortem sibi conciuisse, mandari non debet Ecclesiasticæ sepulture, *capit. placuit, 23. quest. 5. capit. ex parte de priuileg.* † Nam eo ipso pro confessis habentur, & tanquam pertinaces iudicantur, & excommunicantur, quoad operationem viuientium, vt pro ei non fiant præces, neque oblationes, neq; inter fideles ponatur, & hec est causa, ne mandentur Ecclesiasticæ sepulture, *cap. sicut in primo, de hæretic. cap. 2. capit. accusatus, eod. titul. lib. 6. capit. à nobis desent. excommunic. capit. Ecclesiam de consecratio. distinct. 1. cap. sane profertur 24. quest. 2. leg. 8. titul. 13. part. 1. Grilland. de hæretico. quest. 9. num. 2. Villadieg. quest. 22. num. 7.* † Nam in Ecclesia non sepelliuntur excommunicati, hæretici, & qui in manifesto peccato moriuntur, pro quibus Deum orare non licet, nam ad id fideles in Ecclesia conduntur, vt ingredienti pro eis Deū præcentur, *D. August. lib. de cura pro mort. cap. grauis 139. 1. c. ex parte cap. sacris, de sepultur. Clem. 1. eod.*

titul. Castro de iusta hæreticorum punit. lib. 2. c. 18. Brunus lib. 4. de ceremon. c. 2. & 7.

¶ Illi enim, qui sibi mortem conciscunt, diuinam vsurpant potestatem, quia vitæ, & mortis solus Deus author est, *Deuter. capit. 32. Ego occidam, & ego viuificare faciam, Sapient. capit. 16. Tu es Domine, qui vita, & mortis habes potestatem.* † Et similiter committunt peccatum contra Spiritum Sanctum, quod est impœnitentia finalis, *D. Thom. 2. 2. q. 14. art. 1. quod eis nõ remittitur in hoc sæculo, neq; in futuro, D. Matth. c. 12. D. Marc. c. 3. D. Luc. c. 11. Paul. ad Hebræ. c. 6.* † Et demum peccant contra ipsam naturam, quæ rebus omnibus eā vim inseruit, vt appetant sui cōseruationem, & resistāt corruptioni, quæ in morte est, vt tradit *Aristot. lib. 2. Generat. DD. in l. ut vim D. de iust. & iur.* † Et peccant similiter contra diuinum præceptum, nam illud *non occidens*, ipsum met hominem à forciori complectitur, quia se ipsum occidens, magis contra charitatis ordinem peccat, quia charitas debet à se ipso incipere, *D. Tb. 2. 2. quest. 26. & Sent. 3. dist. 18.* nam vt ait Ecclesiast. cap. 14. *qui sibi nequeam est, cui alij bonerit.* † Quare se ipsum occidere ipsis Ethnicis fuit detestabile, vt in hæc verba tradit Plato in Apolog. Sacrat. *Homo in corpore positus est, veluti in quadam custodia, unde aufugere non licet, & quem admodum leges vetant, eum, qui in vinculis detinetur, rumpere carceris vincula, ita vetat Deus sine eius iussu atque imperio, huic commigrare.*

¶ Apud varias tamen nationes receptum fuit gloriosum esse se ipsum occidere, vel vitæ redio, vel pro infamia fugienda, vt viri clari atque philosophi admonuerunt, & vt verbis, sic exemplis docuerunt, se ipsos interficientes, Chrysippus, Empedocles, Zeno, Cleanthes, Lycurgus, Demosthenes, Themistocles, Anibal, Cleomenes, Brutus, Cato Vticēsis, Marcus Antonius, & alij plures. *Tertulian. lib. de Martir. cap. 4. Mendoza in viridar. S. S. lib. 4. problem. 9.* † Ob quod Lucretia à priscis illis Romanis laudata, decantataque est, quæ ob infamiam adulterij fugiendam se ipsam interemit, *l. 2. D. de orig. iur. Tit. Liui. lib. 1. ab urbe cōd. Sigoni. Halicarnas. & alij passim.* † Sed hæc magis crimen crimini addit, quam suum prætextit delictum, quia vt ait D. August. lib. 1. *Ciuit. Dei c. 19. non in fontem, sed male conscientiam se peremit.* † Qui postquam plura in eius criminis detestationem adiungit, tandem subiit, *d. c. 19. ad fin. Non hoc famina Christiana fecerunt, nec in se ulla sunt crimina alienigena, aliorum sceleribus aderent sua, si quādo hostes, in*

eis concupiscendo strupa comiserunt, illa in se ipsis homicidia erubescendo committerent.

¶ Neque enim pro conseruanda pudicitia licitum est se ipsum occidere, vt multis rationibus probat *D. August. d. lib. 1. capit. 27.* vbi tandem concludit, *Porro si quis hoc agere discendum atque persuadendum putat, non dico desipit, sed insanit.* † Vt de Cleombroto, qui lecto Platonis libro de immortalitate se precipitauit, vt ad meliorem vitam transiret, de quo sic testatur *D. August. d. lib. 1. capit. 22. Quod non volendo ferre se auferret,* & Tarquinus ne à Bruto ocideretur, se ipsum interemit, in quem iocose Martial.

Hac rabies, huic furor est, ne moriari, mori. † Neque obstat quod apud graues viros legimus quod sanctę scemine, vt pudicitie suę puritatem seruarent, se precipites in flumine irruisse, quorum nomina in cathalogos sunt relata, vt de Pelasgia scriuit *D. Ambros. lib. 3. de Sophronia, Euseb. lib. 8. bist. Eccles.* † Nam vt idem testatur *D. August. d. lib. 1. capit. 26. diuina persuasit auctoritas,* vt de Sansone; qui se, & Philisteos interemit idem testatur, *D. August. d. lib. 1. capit. 21. Euseb. d. lib. 8. capit. 21. & 17.* † Nam apud ipsos met Ethnicos, se ipsum occidere detestatum etiam fuit, quia sortium virorum est, magis mortem contemnere, quam odisse vitam, vt docent *Plato in Phedro, & de legib. lib. 9. Arist. lib. 3. Et bicor. capit. 7. & lib. 5. capit. 11. & alij relati ab Alciat. lib. 4. Parerg. capit. 4. Mendozad. probl. 9.*

¶ Quod maioribus de causis apud nos tantum facinus execrari debet, quia sic sibi mortem consciscantibus salubri pœnitentię locum non relinquunt, *cap. si non licet, cap. placuit 18. q. 5. D. August. lib. 1. Ciuit. Dei capit. 17. Clemens lib. 7. Recognit. D. Cyprian. lib. 1. de duplici Martyr. Origen. in Job lib. 2. Lactant. lib. 3. diuin. inst. capit. 18. D. Thom. sent. 2. q. 64. art. 5.*

† Et ita tanquam impenitentes, & de tanto scelere conuicti, eorum cadauera debent à iudicibus in furcam agi, vt tradunt *Desius in l. imperium D. de iurisdict. omn. iudic. Menoch. de Arbitr. lib. 2. cert. 3. cas. 285. num. 7.* † Nam licet regulariter iudex non possit in corpus defunctum scire, eum suspendendo, vel concremando, aut sepellire negando, vel in loco ignominioso, terrę mandando, alias tenetur actione iniuriarum, & parti damno illato, *l. 1. §. quotiens D. de in iur. Petr. Binsfeld. in l. nemo C. de malef. q. 2. concl. 2. Ant. Gomez variar. 3. c. 3. n. 13. Plaza de delict. lib. 1. c. 23. Carer. in Pract. §. homicidij. n. 223.* † Locum non habet quando moriendo novum crimen committitur, & ipsa mors crimen est; crimen enim, nec cri-

me, nec criminis pœna potest extinguere, vt probant *D. Aug. lib. 1. Ciuit. Dei c. 25. Delrio Magic. lib. 6. †* Idque maxime in atrocioribus vbi rectius est cadauera puniri ad eorum necessarium exemplum, *Inl. Clar. ubi sup. q. 51. n. 15. Menoch. d. cas. 285. n. 9. Couarr. lib. 2. variar. capit. 1. Bald. in l. defuncto D. de public. iudic. Marfil. in l. questionis D. de qq. nu. 31.*

¶ Quare licet talis cōuetudo iam sit hodie abolita cadaueris suspendendi in tribunalibus Sancti Officij eius loco rei imago erigitur ex membranis cartaceis, vulgo *statua*, quæ pro reo curiæ saculari traditur exurenda, *Immola in d. l. defuncto D. de public. iudic. & in l. 3. D. de bonis eor.* † Etiam si reus suum delictum fuisset cōfessus, & se pœnitere affirmaret, quia similis est inde, qui pœnitentia ductus laqueo se suspendit, *cap. iudas, cap. nihil, dist. 3. Villadiego de heretic. q. 22. Alberic. in rub. de bonis eor.* † Et vbi bona confiscantur potest agi ad bonorum confiscationem, nam eo solo quod mortem sibi consciscit, bona non confiscantur, *l. 3. §. si quis autem D. de bonis sor. l. si quis filio, §. eius D. de iniusto rupt. l. fraudem §. eius bona D. de iure fisci. l. crime delictum §. qui se vulnerauit, D. de re militar. l. 24. tit. 1. l. 6. tit. 21. p. 7. †* Nec vbi bona cōfiscationis sunt obnoxia, tenentur heredes ea offerre Fisco, quia ad bonorum confiscationem necessaria est accusatio, quæ quæ teneatur de aliquo crimine, *l. 1. C. de bonis eor. l. 1. D. eod. l. 21. tit. 1. p. 7. l. 2. tit. 28. eod. p. 7. l. 9. tit. 13. lib. 8. Ordin. l. 8. tit. fin. d. lib. 8.*

¶ Neque obstant in contrarium adueta de illis qui se ipsi cum laude occiderunt, & leges Regni, quæ certis in casibus se ipsum occidere permittunt, *l. 24. tit. 1. l. 2. tit. 27. part. 7. quia corriguntur per Nouiore iure in l. 8. tit. 23. lib. 8. Recopil.* † Nam se ipsum occidere omni iure prohibitum est sub grauibus pœnis, vt tradunt *Guil. Benedic. in c. Raynunci, de testam. v. mortuoq; ex n. 41. Alciat. li. 4. Parerg. c. 4. & li. 6. c. 27. Tiraq. de Nobilit. c. 31. ex nu. 559. Palac. Rubens in Rub. de acnat. §. 70. ex n. 3. Simanc. de Cathol. inst. tit. 18. ex n. 21. Plaza de delict. c. 23. Iodoc. Dambauder in Prax. crim. c. 88. Menoch. de Arbitr. cas. 284. lib. 2. Mados. in Prax. tit. de ingrat. c. 128. Gomez var. 3. c. 3. ex n. 13. Conar. var. 1. c. 2. n. 8. & lib. 2. c. 1. n. 11. Inl. Clar. li. 5. Recept. §. fin. c. 3. ex n. 68. n. 37. Pet. Nauar. de Resist. tom. 1. lib. 2. q. 14. Medices in Summ. peccat. p. 1. tit. 4. q. 96. Pet. Sanchez p. 3. bist. Moral. tit. de la vida de Sanson, ex fol. 330. Perez in l. 9. tit. 13. & in l. 19. lib. 8. Ordin. Quesada diuersar. qq. 94. capit. 17. nu. mer. 23.*

¶ Si vero non vi sibi illata, sed ægritudine,

vel debilitate, vel carceris tadio, vel incommoditate, ante sententiam moriantur, communem aliam sequor, scilicet, non posse iudicem in mortuū sruire, vel vetare ne Ecclesiasticę tradatur sepulture, alias actione iniuriarū, & peccato mortali teneretur, *d. cap. placuit, c. ex parte de sepultur. Angel. & alij in l. 1. §. quotiens D. de requirend. reis, Couarrub. lib. 2. v. 1. riar. c. 1. n. 11. Ioan. Maior sent. 4. dist. 45. q. 4.*

† Et ita iudices debent cognatis, vel quibus liber petentibus eorum cadauera concedere, vt Ecclesiasticę sepulture mandentur, *l. 1. l. fin. D. de cadau. punit. l. obnoxios C. de Relig. & sumpt. funer. Couarrub. d. cap. 1. n. 11. † Nam ab*

soluta corporis, & animę compagine, qua crimina cōmittuntur, reus liberatur, eo quod prębentus a summo iudice Deo, ad maximū eius tribunal aduolauit, in quo alius se intromittere nequit, quia crimina mortalitate extinguuntur, *l. 1. cum seqq. C. si reus, vel accusat. l. 1. C. ne ex delect. defuncti. l. defuncto D. de publ. iudic. l. crimen D. de pœn. §. non autem Instit. de perpet. & tempor. act. † Nisi crimen sit hæreticum, cuius reatus morte non soluitur,*

l. Apostatarum C. de Apost. imo potest post mortem contra defunctum agi, vt eius cadauer Ecclesiasticę non mandatur sepulture, vt per DD. in cap. quicumque de hæretic. lib. 6. Grilland. de hæret. q. 9. num. 2. Castro lib. 2. de iusta punit. cap. 18. Simanc. de Cathol. instit. cap. 18. ex nu. 5. & in Enchirid. cap. 18. ex num. 7.

† Et sepulta exhumantur ossa, & comburantur, quemadmodum iustus Rex Iosias fecisse legitur, dum hæreticos, & eorum ossa comminuit igne, *Reg. 4. cap. 23. Paralip. 2. capit. 34. & Irene Augusta effodit ossa soceri sui hæretici, & iussit ardere, Nicephor. libr. 17.*

hisor. Eccles. cap. 27. † Et qui tales hæreticos scienter Ecclesiasticę sepulture mandauerit excommunicationis subiacer sententia, donec proprijs manibus ea publicę effodiat, si a fidelium ossibus discerni possunt, capit. si cut. de hæretic. cap. 2. eod. tit. lib. 6. capit. sacris de sepultur. instruct. Hispal. cap. 20. Farinae. de hæretic. q. 192. nu. 41. Decian. lib. 5. Crim. capit. 41. nu. 6.

† Poterit tamen iudex sinere corpus sepelli, cum protestatione, & litem ceptam contra mortum prosequi, citatis ad defensionem quorum interit, vt docent *Simanc. de Cathol. instit. tit. 62. Bellamer. deciss. 677. & deciss. 678. cum tribus seqq. † Priuatus tamen*

† non ex causa hæresis, vel eius favore, sed ne cadauer putredine aërem corrumpat, vel ob amicitiam, aut consanguinitatem, mandauerit sepulture, excussatur a pœna, *Nauar. conf.*

12. tit. de hæretic. lib. 5. Bart. Vgolinus, de censurij Pontif. reseruat. p. 2. glos. fautores, nu. 18.

Pegna ad Eymaric. p. 3. q. 40. comm. 89. † Item & qui sepellit hæreticum, ignorans esse hæreticum, non incurrit pœnas, cap. quicumque de hæretic. lib. 6. Nauarr. vbi sup. conf. 11. Annon. in cap. si quis Episcopus, de hæretic.

CAP. XVII. De Memoria defuncti damnanda.

SVMMARIVM.

1. Iustus vt est in memoria aterna, peccatoris memoria debet putresci.
2. Hæretici memoria post mortem damnatur.
3. Memoria damnatio quas pœnas subeat.
4. Fautorū, defensorū, receptatorum memoria non damnatur.
5. Memoria damnationi citantur filij, & heredes.
6. Quilibet de populo admittitur in memoria defuncti damnanda.
7. 8. Hæresis crimen quinquenio praescribitur a morte defuncti.
9. Hæreticus in vita processatus non praescribit quinquenio, aut quando agitur ad bonorum confiscationem.
10. Hæreticus post mortē non damnatur, ex praesumptionibus violentissimis.
11. Hæreticus post mortem non damnatur, nisi ex plenīs probationibus.
12. Memoria defuncti cum damnatur eius statua traditur curiæ comburenda.
13. Hæredes, & consanguinei admittuntur infra annum a die sententia ad defuncti innocentiam ostendendam.
14. Contumax comparens infra annum admittitur ad contrarias probationes.
15. Pertinax comparens infra annum omnia acta resoluit in vñ simplicis citationis.

MEMORIA aterna erit iustus, & ab auditione mala non timeuit testatur Sapiens Proverb. capit. 16. & Regius Yates, Psalm. 115. preciosa in conspectu Domini mors Sanctorum eius. † Contra tamen hæreticorum, & magorum memoria debet putresci, & interiri, idco post mortem procedi potest ad dammandum eius memoriam, *l. Manicheos §. 2. C. de hæretic. capit. si quis Episcopus, eod. tit. cap. accusatus de hæretic. libr. 6. Simanc. de Cathol. instit.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

tit. 4. nu. 4. & tit. 18. ex nu. 1. & in Enchirid. tit. 62. nu. 1. Squillacens. de fide Cathol. capit. 54. nu. 1. EymERIC. in direct. Inquis. p. 3. q. 43. & ibi Pegn. comm. 92. Decian. lib. 5. Crim. capit. 57. nu. 1. † Et tunc poena est infamiae, excommunicationis, & etiam denegationis sepulturae, ideo ossa exhumantur, Simanc. d. tit. 18. n. 6. & tit. 27. nu. 7. & in Enchirid. tit. 54. nu. 3. Zanchin. de haeret. cap. 24. nu. 4. Castro de iust. & haeret. punct. li. 2. c. 20. Decian. d. c. 57. n. 13.

4 † Fautorum autem defensorum, & receptorum memoria non damnatur, ut volunt Ioan. And. in c. accusatus §. Sacerdos, de haeret. lib. 6. Simanc. d. tit. 4. n. 5. Decian. ubi sup. cap. 51. nu. 37. Rojas sing. 171. n. 7. & sing. 34. nu. 12.

5 ¶ Quando defuncti memoria damnatur, citantur filij, & haeredes, ad suscipiendam eius defensionem, quatenus suscipere vellent, cum eorum inter sit, tum propter conseruationem fidei, tum etiam propter confiscationem bonorum, Zanchin. de haeret. cap. 24. nu. 3. Vmb. Locato in iudicial. Inquis. v. cadauera nu. 2. & 4. & v. filij n. 14. & 15. Simanc. d. tit. 18. n. 15. & tit. 29. n. 21. & tit. 52. n. 5. & in Enchirid. tit. 43. nu. 3. † Quod si nolint ad eius defensionem pollet etiam quilibet de populo admitti, ut docent Abberic. in rub. C. de haeret. n. 15. & 17. Decian. d. lib. 5. cap. 37. n. 31. & cap. 57. n. 10. Pegna ad EymERIC. p. 3. comm. 92. Farinac. de haeret. q. 197. nu. 92. † Et si nullus sit, creatur defensor, & proceditur cum Fiscale, dum tamen post crimen non sit quinquenium transactum, quo spacio haeresis crimen praescribitur, ne possit in defuncti memoria agi, gl. in l. Manicheos C. de haeret. l. si quis defuncto C. de Apostat. Afflict. in Constit. Regn. de haeret. rub. 3. n. 3. Pet. Gregor. in Syntag. lib. 33. cap. 18. Menoch. de Arbitrar. lib. 2. cent. 6. cas. 546. num. 14. Mascard. de probat. lib. 1. concl. 112. num. 30. Baiard. ad Clar. §. haeresis num. 27. Mart. del Rio lib. 5. Magicar. sect. 19. Azor p. 3. Moral. lib. 1. c. 18. Sanchez lib. 2. Decalog. cap. 22. num. 42. † Nam licet alij agi possent infra ann. xx. alij infra xxx. alij infra xl. alij sine temporis praefinitione in perpetuum possent agi defendunt, ad memoriae damnationem, veritas tamen est quinquenium non excedere, Repert. Inquisit. v. confiscatio, & v. defunctus & ibi Mandos. in addis. liter. d. Vmb. Locato in iudicial. Inquis. v. cadauera nu. 5. Zanchin. de haeret. cap. 24. num. 5. Balbus de praescript. p. 2. p. 5. princip. q. 1. Molina de iust. tom. 1. disp. 73. Carer. tract. de haeret. num. 142. Decian. lib. 5. cap. 57. nu. 12. † Nisi haereticus Magnus in vita processatus esset, aut agatur ad exigenda bona quae ipso iure sunt confiscata, ut do-

cent Ioan. Azor p. 3. Moral. lib. 1. c. 18. Mart. del Rio lib. 5. Magic. sect. 19. Tb. Sanchez lib. 2. Decal. c. 22. n. 42. Iacob. Graffis lib. 2. Deciss. c. 11. n. 12. † Et quia defuncti innocentia in crimine haeresis difficulter probatur, ut dixit Repert. Inq. v. defunctus, non datur ex praesumptionibus, quantumvis violentis, & grauissimis, sed liquidissimis probationibus, D. Simanc. de Cath. inst. tit. 18. ex n. 12. & in Enchirid. tit. 62. nu. 5. Ioan. Rojas tract. de haeret. p. 2. nu. 30. ubi id esse decissum affirmat Instrucl. Hispanes. Granatens. & Matritens. Vmb. Locat. v. cadauera, nu. 1. & v. defunctus, & v. filij num. 13. † Ideo non potest contra eum ex solis praesumptionibus agi, poterit tamen litem ceptam contra suspectum de haeresi prosequi, post eius mortem, sed non damnari, nisi fuerit plene probatum, Ioan. Rojas d. p. 2. ex nu. 107. Pegna ad EymERIC. p. 3. com. 22. Simanc. de Cath. tit. 62. n. 6. Decian. lib. 5. cap. 57. n. 9. Farinac. q. 10. n. 40. & de haeret. q. 197. §. 3. ex n. 99. † Quando damnatur memoria defuncti, nulla in eius corpus executio fit, ut tradit Gundisal. de haeret. q. 22. n. 4. sed eius effigies, vel statua ex ligno, vel cartha traditur curiae seculari comburenda, Rojas, sing. 134. nu. 10. Pegna ad EymERIC. p. 3. comm. 92.

¶ Poterunt tamen haeredes qui citati non sunt, consanguinei, amici, vel alij ad quos interst memoriam defuncti illesam conseruari, infra annum a die sententiae comparere, & innocentiam rei ostendere, nam quando damnatus infra annum, se offert probare contrarium, quod in sententia dicitur, admittitur ad nouas probationes, etiam ab eodem iudice, Sigism. Scaccia de iudicio causar. crim. cap. 98. ex n. 26. Farinac. de haeret. q. 185. n. 103. † Nam si contumax post sententiam infra annum comparet, & innocentiam suam probare offert, per contrarias probationes, admittitur, non solum contra fictam confessionem, sed etiam contra veram, quia exceptio innocentiae nunquam censetur sublata, ut dixi in Epitome de Magia lib. 3. cap. 30. ex n. 26. † Nam pertinax comparens infra annum omnia acta resoluit in vim simplicis citationis, etiam si statua combusta sit, gl. in cap. excommunicamus et primer. §. quatenus de haeret. Simanc. de Cath. inst. tit. 2. nu. 20. & tit. 14. nu. 10. & in Enchirid. tit. 45. nu. 5. Scaccia ubi sup. cap. 98. nu. 25.

Cap. XVIII. De libris Magorum SVM M A R I V M.

1. Libri Magici tanquam haeretici vitandi sunt.

2. Curiosa

2. Curiosa sectantes imprimitiva Ecclesia libros suos combusserunt.
3. Libri improbatæ lectionis concremandi sunt Episcopi auctoritate.
4. 5. Libri hereticorum debent, ut autores ardere.
6. Dammati autores, libri quoque illos dammati censentur.
7. Magia libri, ut heretici sunt prohibiti.
8. Libri Magici legētes incurrunt in censuras, & pœnas hereticorum.
9. Magica opera, etiam speciosissimis titulis, proscribentur.
10. Plato poemata, qui de religione sua parum sentiebant extirpauit.
11. Athenienses Pythagoræ libros, qui de diuinitate male conscripsit, combusserunt.
12. Faticorum libros Augustus concremauit.
13. Numæ Pompilij libri à Pratore in Senatu delati concremati sunt.
14. Vaticinorum libros Senatus combasit.
15. Antiochus putans libros Veteris Testamenti esse noxios edicto pœnali eos prohibuit.
16. Domitianus eodem errore sacra volumina combussit.
17. Libri hereticorum vitandi, qui tanquam perniciosos fontes virus ebomunt.
18. Libri varij hereticorum varij Imperatores damnarunt.
19. Hereticorum, & Magorum volumina semper concremata sunt.
20. Heretici Sanctorum volumina deprabant.
21. Conciliorum decreta, & libri recepti ab hereticis corrupti sunt.
22. Libri reprobi plusquam ipsi heretici nocere possunt.
23. Catholica volumina deprabantes excommunicati sunt.
24. Hereticorum libri comburendi sunt, quamuis multa bona contineant.
25. Cabendum est ne dulcedine eloquentiæ lectores aleati, incauti venenum liguriant.
26. Pribatus libros non legit, nisi Episcopi, & Inquisitoris iudicio approbentur.
27. Hereticorum libri nullo prætextu legi debent.
28. Libri Marchionis de Villena quare viles esse potuerunt.
29. Hereticorum libri fugiendi sunt tanquam pestis.
30. Hereticorum libros aliquibus fuisse adiumento.
31. Hereticorum volumina legenda non sunt, quamuis habeant reuelationem.
32. Errores latentes (inter vilia) in hereticorum libros.

33. Diabolus falsa veris per sepe miscet.
34. Diabolus obpescenatus est etiam viam salutis anscians.
35. Nulli quam tumbis literis prouectos libros hereticorum licet legere.
36. Censura Pontifici reserbata contra legentes libros prohibitos.
37. Libri recepti, quamuis auctoris dammati, legi possunt.
38. Libri Magorum quando legi possunt sine pœna.
39. Episcopus, vel Inquisitor potest libros prohibitos legere.
40. Inquisitores, & Commissari pro tempore possunt libros prohibitos legere.
41. Libros prohibitos legens de licentia Papa, vel Generali Inquisitori nullam incurrit pœnam.
42. Inquisitores inferiores non possunt hanc potestatem concedere.
43. Inferior non potest legem superioris tollere.
44. Libros hereticos, nec ratione impugnandi, nullus potest retinere.
45. Libros retinens Magos aut hereticos, ut suspectus puniri potest.
46. Libros noxios retinens, si est male fama, tortura subiiciendus est.
47. Magi libri Iudei retinentes suspecti sunt de Magia.
48. Suspicionem sola nullus damnari potest.
49. Arbitrio iudicis relinquitur, ut libri hereticorum panes quem reperiuntur, faciant suspectum de hæresi.
50. 51. Libros hereticorum retinentes, & non comburentes morte naturali damnabuntur.
52. Magica artis professio non solum, sed lectio est prohibita.

MAGICAE artis libros tanquam hereticos esse vitandos Iurifconsulti nostri in hæc verba de creuerunt, Iul. Paul. libr. 5. Receptar. ad l. Cornel. de Sychar. titul. 25. *Magica artis libros apud se neminem habere licet*, Vlpian. in l. ceteræ 4. D. familiæ herciscund. Tantundem debet facere in libris improbatæ lectionis, Magicis forte, vel his similibus, hæc potius corrumpebantur. † Vnde in primitiua Ecclesia, qui Ephesi curiosas magicasque artes sectabantur, Apostolorum prædicatione comberfi, sponte sua libros contulerunt, & combusserunt in Actis Apostol. cap. 19. Eos qui fuerunt curiosi sectati, contulerunt libros, & combusserunt coram omnibus. † Concremandi enim sunt

hæreticorum, & Magorum libri, vt autho-
res, non propria autoritate, sed Episco-
pi, l. Mathematicos, C. de Episcopal. aud.
*Mathematicorum, & improbare lectionis Co-
dices iuventur esse comburendos in conspectu
Episcopi, vel Inquisitoris, Suarez tract. de fide
disp. 20. sect. 2. † Nam tales libri, nec legi, nec
retineri possunt, sed cremari, vt varijs Extra-
uagantibus decreberunt D. N. Ioan. XXII.
Pius III. Clem. VIII. & in Regulis Indicis
librorum prohibitorum, vt tradunt Pet. Bin-
feld. in l. culpa. C. de malef. & math. Martin.
del Rio lib. 5. Magic. sect. 17. Azzor p. 1. Mo-
ral. lib. 9. cap. 26. q. 5. Barbosa de potest. Epis.
p. 3. alleg. 90. n. 1. & 2. † Nam cum tales libri
Magici ab hæreticis presertim confingantur,
vt alios in errore suo aducant, vt ipsi hæretici
ardere debent, vt in sexta Synodo Generali Hi-
storias ab hæreticis confictas, igni ardere vise-
rum Patres, can. 63. & Leo ille Magnus præ-
cipit, vt hæreticorum Codices interdican-
tur, & ignibus concrementur, quod in Concilio
Constantiensi comprobatum est, dum Aposto-
li ipsi libros hæreticorum damnarunt, can. 59.
† Quia damnati authores libri quoque illorum
damnati intelliguntur, atque omnia eorum
opera, cap. fraternitatis, de hæretic. & ibi om-
nes. & in cap. damnamus, de Summa Trinita.
Zanchin. de hæretic. cap. 7. Castro lib. 2. de ius-
ta hæretic. pun. c. 15. 16. & 17. Albert. de ag-
noscend. assert. q. 12. ex num. 13. & q. 28. Ro-
jas signul. 224. Farinas. de hæretic. quest. 180.
num. 25.
† Sunt enim Magicæ artis libri, vt hære-
tici specialiter prohibiti in Indice librorum
prohibitorum Concilij Tridentini authorita-
te edito reg. 9. Libri omnes, & scripta Geo-
mantia, Aeromantia, Pyromantia, Oenomantia,
Cbyromantia, Necromantia, siue in quibus
continentur Sortilegia, veneficia, auguria, aus-
picia, & incantationes artis Magicae prorsus
reiciuntur. † Quod sub excommunicationis pœ-
na, & alijs à iure impositis prohibuit S. D. N.
Sixtus V. in Bulla, cœli, & terræ, ann. 1596.
Prohibentes omnes, & singulos libros opera, &
tractatus huius Iudiciæ Astrologiæ, Geomā-
tiæ, Hydromantia, Aeromantia, Pyromantia,
Onomantia, Cbyromantia, Necromantia, ar-
tis Magicae, aut in quibus Sortilegia, veneficia,
auguria, auspicia execrabiles incantationes,
aut superstitiones continentur, ac ut supra in
memorato Indice interdictos sub censuris, &
pœnis, & c. † Et quia huiusmodi opera Magi
speciosissimis titulis cohonestare solent, vt
hæreticos damno libros Adæ, Abelis, Razielis,
Abrahæ, Enoc, Tobiz, Pauli, Honorij, Cy-*

priani, & aliorum falso ascriptos, in quibus exe-
crabiles incantationes, & dzmonum inuoca-
tiones continentur, vt dictum est de *Arte No-
toria, Paulina, & Cabalistica.*

† Et non solum veræ Religionis cultores, 10
verum etiam qui peruersa Gentilismi dogma-
ta susceperunt, libros noxios damnare solent,
nam Plato ille diuinus libros Poetarum, qui
de Religione sua parum senserant, repudian-
dos, & extirpandos docet, *lib. 7. de legibus.*
† Et Prothagoræ libros, quos de diuinitate
male conscripsit Athenientes in contione cō-
buserunt, sub præcoris voce à singulis, qui il-
los habebant, in uestigandi, vt tradunt Cicero
lib. 1. natur. Deorum Laetant. li. 1. de Ira Dei,
*& Laert. lib. 9. † Et Augustus Cæsar duo mi-
lia Fatidicorum libros concremauit, vt re-
ferunt Sueton. in August. & Dion. lib. 54.
† Nam Romani licet varia Sacra susciperent,
Magiam tamen damnarunt, vt refert D. Augus-
tin. lib. Ciuit. Dei. † Et libri Religionis Nu-
mæ Pompilij à Prætoribus in Senatu delati, quia
leues quasdam sacrorum causas continebant,
ex Patrum autoritate cremati sunt, vt nar-
rat Plutarch. in Num. Plin. lib. 13. natur. hist.
ca. 13. Tit. Liuius lib. 40. Laetant. lib. 1. diuin.
instit. cap. 22. Valer. Max. lib. 1. cap. 1. D. Au-
gust. lib. 7. Ciuit. Dei cap. 34.*

† Et vt ad rem redeam de libris Magicis 14
sic testatur Tit. Liuius, ab vrbe cond. lib. 39.
Quotiens hoc Patrum, auorumque ætate nego-
tium est Magistratibus datum, vt Vaticinos li-
bros conquirerent, comburerentque, & lib. 25
vt quicumque libros vaticinos, præcationes ve,
aut artem sacrificandi conscriptam haberet, eos
libros omnes literasque ad se deferunt. † Et Rex
Antiochus putans libros Veteris Testamen-
ti, noxios & reprobos esse, edito pœnali eos
prohibuit; & milites eius libros legis Domi-
ni combusserunt igni, & eos apud quos inue-
niebant, trucidabant, vt legitur *Machabeor.
1. cap. 1. † Et eodem errore atque impieta-
te infectus Domitianus edito iussit, vt Sa-
cra omnia volumina igni comburerentur, vt
tradunt Euseb. lib. 8. hist. Eccles. cap. 2. Nice-
phor. lib. 7. cap. 3.*

† Ex quibus satis perspicuum est sapien- 17
tes homines in re quodam Gentium, vt suscep-
tam quisque Religionem tueretur, eius contra-
rios ac noxios libros damnaſſe; quod multo
magis fieri debet in veræ religionis cultori-
bus, ne in explicabiles errores in rem publi-
cam Christianam inducerentur; nam si vitare
debemus impiorum colloquia, multo magis
eorum libros, qui tanquam perennes fontes
perpetuum virus scaturientes ebomunt; libri

18 enim fontes appellant, *Pfal. 67. Pierus in Hie- rogl. cap. 30. Castro lib. 2. cap. 15.* † Vt sic merito multi religiosi Principes impiorum libros damnauerint, vt Constantini Magni libros Ar-
 19 tii; Theodosius, & Valentinianus libros Nestorij; Valentinianus, & Martianus libros Eutychetis, & Apollinarij; Honorius, & Theodosius libros Mathematicos; Arcadius, Honorius, & Iustinianus libros omnes hæreticorum publice comburi iusserunt, *l. damnato, l. quicumque, C. de hæretic. l. fin. tit. 16. lib. 9. l. 24. tit. 4. lib. 16. Cod. Theodos. Synodus V. Constant. act. 1. Nicephor. lib. 8. hist. Eccles. cap. 25. & lib. 17. cap. 9.* † Et in Concilio Nicæno
 20 libros Arrii combusti sunt, vt testantur *Socrates lib. 1. cap. 9.* & D. Cyprianus libros Magicos palam combussit, vt author est *Greg. Nazianz. orat. 19.* quod & ipse Theodas quoque fecit, sicuti in historia retulit *Damascenus*, Simachus, Gelasius, & Ormisma Mathematicorum libros exuri fecerunt. Et qui olim arte Magica insigne ferat ad Christianam Religionem conuersi, impiæ vanitatis libros incendijs tradiderunt, *D. Luc. Acta Apost. cap. 19. Athanasius lib. de verbo incarnat.*

20 † Et non solum in suis scriptis erroris virus immiscet, sed etiam Sanctorum volumina deprabant, atque corrumpunt, & in suos sensus trahunt, qualiter olim Euangelia ipsa, & Apostolorum scripta ab hæreticis fuisse deprabata testantur, *Iertulian. contra Marcion.*
 21 † Et libri Clementis, Dionysij, Originis, & aliorum corrupti fuerunt ab hæreticis; & demum Synodum Calcedoniensem, & Acta quintæ Synodi, & capita quædam Ephesini Concilij adulterata fuisse, testantur *Eusebius lib. 4. Eccles. hist. cap. 23. & lib. 5. cap. fin. & lib. 6. cap. 10. Rufin. lib. de adulter. libror. Origen. & D. Isidor. lib. 3. de summo bono cap. 12. Ioan. Picus in Apolog. q. 7. Bruns lib. 6. de hæretic. cap. 7.* † Quæ ideo laceranda sunt, & comburenda, quia plus magis quam libri hæreticorum nocere possunt, dum illos bona fide legunt, nã vt ait Leo Magnus epist. 91. *vt pietate Sanctorum voluminum deprabata, non quod Spiritus sanctus docuit, sed quod diaboli magister in seruis legatur, & prædicetur.* † Quare catholica volumina deprabantes, vel falsificantes, illisque hæretica dogmata immiscentes, excommunicati, & anathematizati sunt *Sexta Synodo Constantinopolitana act. 13.* & ab Inquisitoribus acerrime puniendos docent, *Pegna ad Eymeric. part. 2. comm. 17. folio. 126. Menoch. de Arbitrar. lib. 2. cas. 549. num. 5. cent. 6.*

24 † Vnde à foriori hæreticorum libros, &

Magorum lacerandos esse, & comburendos tenendum est, quamuis multa bona contineant, vt docet *Hosien. in cap. fraternitatis, de hæretic. num. 1.* nam vt ait Irenæus lib. 3. aduersus hæres. capit. 4. *Non oportet querere apud alios veritatem, quam facile est ab Ecclesia discere,* quia sapientia in ore fidelis complanabitur, *Ecclesiast. cap. 34.* † Cabendum enim est ne dulcedine eloquentiæ lectores allecti, impietatis venenum incauti liguriant, ideo Platonis lex Poetarum volumina, nisi à ciuitatis rectoribus, & legum custodibus approbata à nullo priuato legi prohibuit, *lib. 7. & 8. de legib.* † Sic potiori ratione in Concilio Lateranensi, sub excommunicationis pœna cautum est, vt nullus priuatus libros legat nisi Episcopi, & Inquisitoris iudicio approbentur, *sess. 10.* idque confirmatum est, *Trident. sess. 4.* & Regni pragmaticis formadatur, quam transgredi seuerissimis pœnis interdicitur, *l. 24. tit. 7. lib. 1. & l. 48. tit. 4. lib. 2. Recopilat.*

27 † Nam licet nonnulli catholici, etiam scioli, hæreticorum lectionem esse licitam, & admittendam contendant ex illo D. Paul. ad Thes. sal. 1. cap. 5. *Omnia probate, quod bonum est tenete.* † Ex quo libros Don Henricque Marchionis de Villena Magia damnati; & D. D. Ioannis II. Castellæ Regis eius fratris Martiti combusti, queritur Don Lope de Barrientos Episcop. Còchenfis, ad Ioan. de Men. copl. 128. *En alguna manera es bueno guardar los dichos libros a fin que en algun tiempo podrian aprouechar para defension de la fe, y Religion Christiana.* † Nihilominus tamen fugiendos esse tanquam pestem, & igni comburandos docent *Mich. Medinal lib. 2. de rector. in Deum fide cap. 7. Ioan. Azor p. 1. Moral. lib. 9. cap. 26. Petr. Gregor. in Syntag. lib. 34. cap. 1. Petr. Binsfeld. in l. culpa C. de malefic. & math. Perera lib. 1. de Mag. cap. 10. Maiol. tom. 2. Canical. colloq. 2. Thom. Garzxon in Piazza vnibers. discurs. 29. Sanchez lib. 2. De calog. cap. 10. nu. 32. Mart. del Rio lib. 5. Magicar. sect. 17. Valle de Moura tract. de incantat. sect. 2. cap. 5. nu. 3. Lorin. in Act. Apost. cap. 19. v. 19. fol. 787.*

30 † Nam licet ad huiusmodi lectionem diuina visione fuisse monitum testatur *Dionys. Alexand. lib. 3. de Baptis. & Gentilium vanitatem non spernendam, sed si qua sorte fidei consonadixerunt, in vsum nostrum vindicanda testatur D. August. lib. 2. Doctr. Christ. capit. 4. cap. turbat. cum seqq. dist. 37. Nicephor. lib. 10. cap. 26.* † A priori sententia recedendum nõ est, quia non omnes sunt Dionysij, aut Augustini, vt sine nocumento damnata volumina

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

pertractent, nec de illis legendis habent reue-
lationem, eo que maxime hereticorum volu-
mina, quæ cunctis alijs nocentiora sunt, *Euse.*
32 *lib. 7. hist. Eccles. cap. 6.* † Quare qui ad tales
libros legendos curiositate mobentur, solent
decipi, nam inter utilia, errores plerique la-
tent, vt tradit *D. Gregor. lib. 5. Moral. capit.*
10. nam vt ait *Eccles. c. 3. qui amat periculum*
33 *periuuabitur ab eo.* † Improbis enim magister
est diabolus, qui falsa veris sæpe permiscet, &
specie veritatis testimonium fraudis obtexit,
quare Dominus demonium veritatem prædi-
cantem compescuit, *Marc. cap. 1. ne Iudæi in*
omnibus alijs, ei fidem adhiuerent, vt tradit
Theophylast. & Euthym. ad illud Marc. 1.
34 † Sic etiam D. Paulus compescit demonium
viam salutis annunciantem, *Acta Apostol. 16.*
nam vt ait Dominus, *Quare tu enarras iusti-*
tias meas per os tuum. Vnde Poeta.

Ne corrumpantur amari

Mille doli, si vera carit, qui falsa ministrat.

35 † Vnde nullus, quantumvis literis probe-
tus, aut in dignitate constitutus, sibi licere pu-
tet vlllo modo hereticorum, aut Magorum li-
bros, vel scripta legere, scribere, recitare, re-
tinere, sub excommunicationis maioris pœna
cap. fraternitatis, cap. damnamus, cap. excom-
36 *municamus, de heretic.* † quæ in hereticos, &
eorum fautores, legentes, retinentesque co-
muni opera, & libros publicatur in processu
Bullæ Cane Domini, quæ ideo talis censura
Pontifici est reservata, à qua nisi ab eo, vel de
eius mandato speciali absolui non possunt,
Pegna ad Eymeric. in director. p. 2. comme. 3.
Mart. del Rio. lib. 5. sect. 17. Ioan. Azor
d. lib. 8. c. 16. q. 1. & 5. Vgolin. de Censur. tab. 1.
37 *Sayrus lib. 2. cap. 12.* † Nisi libri sint recepti,
quamdis author damnatus, quales sunt libri
Origenis, quos permittit *Gelasius PP. in cap.*
sancta, diel. 15. Porphyrij, & Tertulliani, vt
tradunt *Azor vbi sup. d. lib. 8. c. 16. q. 16. Vmb.*
Locat. v. damnatus. n. 3. quare eos legentes nul-
lam incurrunt excommunicationem, *cap. sane*
38 *profertur 24. q. 2.* † Aut libri sint superstitio-
si, vel Magici, non continentes errores infide,
nec demonum inuocationes, neque ab hære-
tico confecti, (quod raro contingit) quos qui
legerit, non incurrit censuram, vt tenent *Petr.*
Gregor. in Syntag. lib. 34. cap. 1. Azor part. 1.
Moral. lib. 9. cap. 26. q. 5. Mart. del Rio lib. 5.
Magiar. sectio. 17. Suarez de Censur. disp. 21.
sect. 2. n. 10. Sanchez tom. 1. Decalog. cap. 10. n.
32. *Bonacin. de excommunic. disp. 2. q. 6. punt. 1.*
n. 19. Grassi lib. 4. deciss. cap. 18. n. 44. Filliuc.
tract. 16. c. 2. q. 8.

† Aut talis qui legit aut retinet sit Episcopus 29
pus, vel Inquisitor, qui possunt legere, & reti-
nere tales libros ad confutandos eorum erro-
res, *Albertin. de agnoscend. aheret. q. 28. ex n.*
6. ex quo alijs doctis permittit Felin. in capit.
siquis Episcopus, de heretic. Decian. lib. 5. cap.
35. n. 21. † Hodie tamen vigore Constitutio-
nis Iul. III. non Episcopus, neque Archiepiscopus,
neque Cardinales, sed soli Inquisitores, aut Cõ-
missarij pro tempore existentes possunt hære-
ticorum libros retinere, & legere, vt tradunt
Pegna ad Eymeric. p. 2. comm. 3. ad cap. fratern-
nitatis de heret. fol. 95. Azor d. lib. 8. cap. 16.
q. 13. Grassi lib. 4. deciss. cap. 18. n. 45. Mart.
de Rio d. lib. 5. sect. 17. Sanchez d. capit. 10. n.
46. † Vel à Sede Apostolica, vel Generali In- 40
quisitori cui suas vices Papa delegauit, ha-
beat rescriptum (vt ego habeo) nam libros hu-
iusmodi retinens, vel legens de licentia Pape
non incurrit censuram, nec alias pœnas, *Simã*
de Cathol. tit. 38. n. 20. & 21. Pegna d. comm.
3. Farinac. de heretic. q. 180. n. 36. † Nam li- 41
cet plerisque visum sit hanc potestatem posse
omnes Inquisitores concedere, (licet ampla
sit eorum potestas) in hoc tamen verius est
non posse, quia Romanus Pontifex, ex supra-
ma potestate, hoc sibi reservauit, *gl. in d. cap.*
communicamus v. Apostolica, de heretic. &
apparet ex literis Iul. III. Paul. III. P. V. re-
latis à Pegna inter literas Apostol. ex fol. 167.
† Vnde neque etiam Episcopi, vel Ordinarij 42
possunt suis subditis hanc potestatem con-
cedere, quia inferior non potest tollere legem
superioris, *c. cum inferior, de maiorit. & obe-*
dient. Clem. ne Romani, de Elect. neque absol-
uere à reservatis Papæ, cap. ad eminentiam
de sent. excomm. & Neque ratione impugnan-
43 *d. v. lus quantumvis doctus, potest tales libros*
retinere, propria authoritate, sine incurso
censurarum Bullæ Cane Domini, vt tradunt,
Binsfel. in d. culpa 8. C. de malefic. & matb.
Farinac. d. q. 180. n. 39. Frun. Suarez tract. de
fide disp. 20. sect. 2.

† Libros autem huiusmodi penes quem- 45
cunque reperiuntur, quidam putant, eo ipso
probare esse Magum, vel hereticum, atque ita
vt conuictum puniri possit, *Archiatacon. in c.*
sæpe profertur, 24. q. 2. Ioan. Andr. in cap. filij,
de heretic. lib. 6. Roman. Sing. 326. Marfil.
conf. 52. & in l. qui fals. D. de fals. & in Prac.
5. diligenter, Annan. in cap. siquis Episcopus,
de heret. Gratus conf. 161. lib. 2. Carerus de
heretic. n. 125. † Alij tenent hoc ipso facere 46
suspectum de hæresi, aut de Magia, vt torrens sit
subiciendus, quod verum puto, quando talis re-
tinens sit male famæ, & alias infamatus de hæ-
resi,

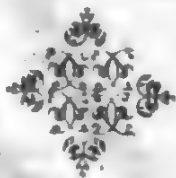
res, vel Magia, alias non, Arnal. Albertin. de agnoscend. assert. q. 28. n. 25. & 26. Rolan. cōf. 45. ex n. 39. lib. 1. Rojas sing. 124. n. 3. Decian. d. lib. 5. cap. 46. n. 26. cum seqq. Pegna ad Eymeric. d. comm. 3. Mascard. de probat. libr. 2. conel. 862. n. 10. † Aut retinens sit ex infecta radice, quia Iudæi specialissime sunt suspecti de Magia, de Cabalística, & superstitionib⁹, vt tradunt Maiol. tom. 2. Canicular. colloq. 4. & tom. 3. colloq. 1. Valle de Moura tract. de in-

48 cantat. sect. 3. cap. 5. n. 26. † Ita enim ex sola suspitione, seu ficta probatione, neutiquam impietatis Christianus homo damnari potest, vt lege Pontificia nominatim vetitum est, ca. 49 literas, de presumpt. † Sed solum hæresi suspectos esse, & ita ex personarum, & librorum qualitate, alijsque circumstantis causa cogita iudices in vnaquaque specie ex bono, & æquo statuunt, Ioan. And. & Dominic. in cap. 2. de hæretic. lib. 6. Albertin. de agnoscend. assert. q. 28. Godofred. in l. damnato C. de hæretic. Repert. Inquis. v. libri §. 1. Cassan. in consuet. Burgūd. rub. 1. de iustices superstit. es dñs f. de icel-les, num. 53.

50 ¶ De iure autem civili retinentes libros hæreticos, & non comburentes, morte damnantur, vt statuerunt in hæc verba Imp. Honorius, & Archad. in C. Theodos. l. 24. tit. de his qui super relig. contend. Codices hæreticorum doctrinam continentes summa sagacitate queri, ac prodi mandamus sub aspectibus indicantis incendio mox cremendos, ex quibus si quid forte aliquis, qualibet occasione, vel fraude occultasse, neque prodidisse conuincitur, sciat se velut noxiarum codicem retentorem capite

51 esse plectendum. † Idemque statutum est in Codice Iustiniano in humilioribus, l. quicumque C. de hæretic. non repente proferens igne consumpseris, mortis supplicio subiaceat, nobiliores vero, vt in §. nemo, perpetua deportatione dam- nantur. Et confiscationem bonorum, l. damna-

52 ta C. de hæretic. † Quia non solum huius artis professio, sed etiam scientia, & lectio, prohibita est, Binsfeld. in l. culpa §. C. de malefic. & mathem. Simanc. de Cathol. instit. tit. 38. nu. 26. Pegna ad Eymeric. p. 3. comm. 3. ad cap. fraternitatis, & p. 2. q. 23. comm. 48.

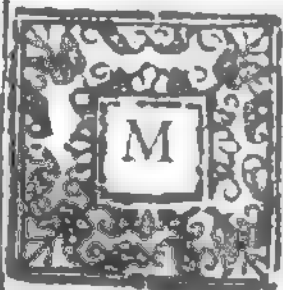

CAP. XIX. De Infamia iuris, & facti, quam Magi incur- runt hæreticales, filij, fauto- res, & receptatores, & quan- do sint officijs, vel beneficijs priuati.

SUMMARIVM.

1. Magi hæreticales infames sunt ipso iure.
2. Hæretici portæ dignitatum clauduntur.
3. Virtus est fundamentum nobilitatis.
4. Nobilior alteri est, cui rectius ingenium.
5. Receptatores, & fautores hæreticorum ean- dem incurrunt infamiam.
6. Filij hæreticorum & sive ad quem gradum sunt infames.
7. Filius non debet portare iniquitatem patris.
8. Multi ex causa puniuntur, sine proprio scelere.
9. Filij plerique parentum sunt imitatores.
10. 11. Filij quandoque ex diuina iustitia puniuntur ex peccatis parentum.
12. Peccata parentum, quandoque Deus visitat in filijs.
13. Hæreticorum filij, credentes, & fabentes ad officia publica non admittuntur.
14. Filij huiusmodi, credentes, & fabentes ad beneficia Ecclesiastica non admittuntur.
15. Officijs, & beneficijs an sint priuati hæreti- ci, & c. vel veniant priuandi.
16. Hæreticorum filij, fautores, & c. sūt ipso iure officijs, & beneficijs priuati.
17. Hæretici huiusmodi, filij, & fautores non sunt ipso iure priuati, sed per sententiam priuandi.
18. Cap. vt commissi de hæretic. lib. 6. explica- tur.
19. Hæretici à die commissi criminis sunt offi- cijs, & beneficijs priuati.
20. Receptatores, & fautores hæreticorum non sunt ipso iure priuati.
21. Filij hæreticorum ad officia, & beneficia non admittuntur.
22. Filij huiusmodi iam obtenta officia retinēt.
23. Filij huiusmodi ante paternum crimen of- ficijs, aut beneficijs obtentis non sunt ex- poliandi.
24. Filij huiusmodi sunt ipso iure officijs, & beneficijs priuati.
25. Filij huiusmodi non sunt priuati, nec priuandi, sed ad recipiendos de nouo sunt incapaces.

26. Inhabiles ad optinenda, non priuantur ob-
tentis.
27. Hæretici proprio scelere multantur, filij
eorum culpa inhabiles sunt ad obtinenda.
28. Hæretici pœnitentes an pœnas incurrant
ex cap. statutum, de hæretic. lib. 6.
29. Hæretici pœnitentes, quamuis non sint pri-
bati, priuandi veniunt.
30. Deponatur, priuatione in perpetuū significat
31. Hæretici ponte conuersi, vel ex misericor-
dia Inquisitorum non possunt bonis restitui
sine consultatione. PP.
32. Filij, & fautores hæreticorum pœnitentiū
infamia non comprehenduntur secundum
nonnullos.
33. Pœnitentes non videntur hæreticos dece-
sisse.
34. Filij hæreticorum infames sunt, quamuis pa-
rentes conuertantur
35. Relapsi quamuis pœniteant non dicuntur
Ecclesie reincorporati.
36. Reincorporati dicuntur qui ab Inquisitori-
bus ad gremium Ecclesie admittuntur.
37. Filij suspectorum de hæresi infamiam incur-
runt.
38. Filij hæreticorum damnati ob contumaciā
infames efficiuntur.
39. Contumax pro hæretico habetur.
40. Infamia filiorum comprehendit non solum
legitimos, sed spurios, &c.
41. Filij hæreticorum tantum nati post patris
crimen comprehenduntur infamia.
42. Filij tam nati ante crimen, quam post cri-
men quare infamia comprehendantur.
43. L. quisquis, C. ad l. iul. mar. est. cap. statum
cap. quicumque de hæresicis lib. 6. explican-
tur.
44. Infamia filiorum hæreticorum imposita, est
ut parentes a crimine arceantur.
45. Memoria hæreticorum tam in natis quam
nascituris conserbatur.
46. Filios post patris crimen natos non compre-
hendit infamia.

Agg. huiusmodi hæreticales,
quia omnibus hæreticorum
pœnis plectuntur, sine fama,
sine honore sunt, infames qui-
dem ipso iure, quia ut ait Do-
minus Reg. 1. c. 2. Quicumq;
honorificauit me glorificabo
eum, qui autē contemnunt me erunt ignobiles.
† Et ita ut ipsismet hæretici portæ dignita-
tum, & honorum clauduntur, quibus hæc pœ-
na est indicta ipso iure, l. Gazzaros C. de hære-
tic. l. isti quidem D. quod metus caus. cap. alieni

2. q. 7. cap. infames, 6. q. 1. cap. infamibus, de re-
gul. iur. cap. 2. de hæretic. lib. 6. † Et iura no-
bilitatis amittunt, quia nobilitas sine virtu-
te dedecus est, cum virtus sit fundamentum
nobilitatis, Luc. de Penna in l. mulieres C. de
dignitat. lib. 12. Mart. de Afflic. in cap. 1. §.
si vero, de controuers. inuest. in v. lib. feud. Sar-
miento lib. 1. selectar. cap. 18. nu. 6. N. uizan.
in sylua nupt. lib. 4. & ex num. 127. Azuned. in
l. 8. tit. 7. lib. 1. Recopil. & in Curia Pisan. lib.
1. cap. 12. nu. 13. Tiraquell. de Nobilit. cap. 4.
& 22. Otalora eod. tract. p. 2. cap. 2. Cassan. in
Cathol. gloria mund. p. 12. consid. 54. Baeza de
inop. debitor. cap. 2. ex num. 31. Tavia Aldana
de triplic. bono. lib. 1. & 2. † Nam cum omni-
bus principia eademque origo sit, nemo alter
nobiliior nisi, cui rectius ingenium, ut his ver-
bis testatur L. Annaeus Seneca de Benefic. lib. 3.
nam ut alter aiebat.

Si pater est Adam cunctis si mater, & Eua,
Cur ne omnes sumus nobilitate pares?
De generant homines vitij, suntque minores,
Exaltat virtus, nobilitatque genus.

¶ Nec solum Magi huiusmodi hanc con-
trahunt infamiam, sed ad eos recurrentes, cō-
sulentes, credentes, receptantes, labentes,
aut defendentes, capit. ut Inquisitionis §. cre-
dentes, & ibi omnes, de hæretic. lib. 6. Pegna-
ad Eymeric. part. 2. q. 42. comm. 67. Baiard. ad
Clar. §. hæresis, num. fin. Repert. Inquisitor. v.
credentes, fauores, &c. Ioā. Azor. p. 1. Moral.
lib. 9. cap. 26. q. 3. Mart. del Rio lib. 2. Magi-
car. secl. 16. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 19. n.
12. Simanc. de Cathol. inst. tit. 15. Alarete de
religiosa discipl. cap. 22. ex nu. 5. Valled. de Mou-
ra secl. 3. cap. 6. nu. 34. † Item & eorum filij,
per lineam paternam, vsque ad secundam ge-
nerationem, quæ comprehendit filios, & ne-
potes; per maternam vero, filios non excedit,
ut in ipsis hæreticis statutum est, c. quicumq;
cap. statum de hæretic. lib. 6. Hostiens. in capit.
vergenti de hæretic. nu. 4. Ant. Gomez variar.
3. cap. 2. nu. 4. Simanc. d. tit. 15. Comarrub. lib.
2. variar. c. 8. n. 2. Decian l. 5. crimin. c. 45. n.
3. Farin. de hæret. q. 157. & q. 191 n. 20. & 50.

¶ Filius enim licet non teneatur portare
iniquitatem patris, quia unus quisque debet
pro peccato suo puniri, Ezech. cap. 18. ubi mul-
ta collegit Hier. Pradus apud Auunculum meū
Ioan. Bapt. Villalpando tom. 1. p. 1. & ipse Au-
culus meus sine genetrices in frater tom. 2. p.
2. de extrema visione Ezech. cap. 42. capit. que
sicut, de his quæ fiunt a prelat. ca. 2. de Constit.
cap. Romana de sent. excomm. l. sancimus, C. de
pœn. l. crimen D. eod. † Quandoque tamen ex
causa sine proprio scelere multi puniuntur, d.

cap. 2. & ibi glos. de Conflit. cap. quoniam frequenter. §. si vero, ut lite non contestat. cap. renouantes, & ibi glos. dist. 22. cap. antiqua de p^{ri}bileg. † Idque specialiter in hoc Magice crimine, propter eius deformitatem, ac detestationem, ut in viuo filio patris memoria dānetur, & facta eius extirpentur, quia plerumque filij parentum sunt imitatores, ut post alios tradiderunt *Simanc. ubi sup. ex nu. 1. Lara de Corduba in l. si quis à liberis §. item rescriptis D. de liberis agnoscend. nu. 6. Castro de iusta heretic. punit. lib. 2. cap. 10. ex nu. 11. Couarrub. lib. 2. variar. cap. 8. ex nu. 1. Ant. Gomez tom. 3. cap. 13. nu.* † Nam in hoc imitatur diuinam iustitiam, quia in euerfione Sodomæ & Gomorrhæ, propter parentum scelera, parvuli etiam igne combusti sunt, *Genes. cap. 19.* † Datham, & Abiron cum parvulis aborti sunt, *Reg. 2. cap. 12.* & filij Acan cum patre mortem subiisse testantur sacre literę *Iosue, cap. 6.* † Nam similiter etiam in sacra pagina legimus Deum visitasse peccata patrum in filios, usque ad tertiam, & quartam generationem, *Numer. cap. 14. v. 18.* & apud externos plura huiusmodi referuntur apud *Plutarch. lib. de sera numinis vindicta. Iustin. philos. q. 138. Cael. Rhodigin. lib. 6. antiq. lect. capit. 14.*

¶ Magi autem huiusmodi, & eorum filij, credentes, & sabentes, quia infames sunt, ad officia publica, & dignitates non admittuntur, ideo non possunt esse iudices, neque aduocati, neque procuratores, neque tabelliones, &c. cap. nulla officia & ibi omnes distinct. 54. cap. infames 6. q. 1. capit. alieni 2. q. 7. *Simanc. ubi sup. tit. 64. ex nu. 52.* † Neque ad beneficia Ecclesiastica admitti, qualia sunt Canoniciatus, Portiones, Curatos, Capellania, & alia huiusmodi, cap. statutum 15. de heretic. lib. 6. *Ne videlicet heretici, credentes, receptatores, defensores, & fautores eorum, ipsorumque filij usque ad secundam generationem ad aliquod beneficium Ecclesiasticum, seu publicum officium admittantur, quod si secus factum fuerit, sit irritum, & inane.* † In quo ab interpretibus dubitari solet an Magi huiusmodi hereticales, credentes, receptatores, & eorum filij sint ipso iure suis beneficijs p^{ri}bati, an veniant p^{ri}uandi per sententiam, cuius dubitationis ansam dedit Bonifacij rescriptum in cap. ut commissu de heretic. lib. 6. ibi, *p^{ri}bati prater ea, vel p^{ri}bati nunciandi.* † Et quod sint ipso iure p^{ri}bati expresse tenent, *DD. in cap. ut commissu §. p^{ri}uandi de heretic. lib. 6. glos. in capit. quo iure dist. 8. Felyn. in cap. 2. Abb. in cap. inter dilectos de Rescript. Bern. Diaz in Prax.*

cap. 106. & cap. 114. *Couarrub. lib. 2. variar. cap. 8. nu. 4. Flam. Parisius de Resignat. lib. 3. q. 1. ex nu. 31. Azor lib. 8. cap. 13. q. 3. & 8. Gonzales in regul. 8. Chancell. glos. 15. nu. 65.* † Contra tamen Magos, & hereticos huiusmodi filij, fautores, & receptatores non esse ipso iure suis beneficijs, & officijs p^{ri}bati, sed postquam per sententiam fuerint condemnati, tenent *Alf. Castro de iusta heretic. punit. lib. 2. cap. 9. Simanc. de Cathol. instit. tit. 46. nu. 72. Nicol. Garfia de benefic. tom. 2. p. 11. capit. 10. ex nu. 64.* † Ego tamen distinguendum puto inter hereticos, fautores, & eorum filios, ut verba illa *p^{ri}bati* referantur ad hereticorum fautores, receptatores, & filios, *p^{ri}bati denunciandi*, ad ipsos hereticos, seu Magos hereticales, *Couarrub. lib. 2. variar. cap. 8. nu. 4.* † Nam heretici, & Magi huiusmodi sunt ipso iure à die commissi criminis suis officijs beneficijs p^{ri}bati, quia ut ait Pius V. in Bulla sua Datt. VI. Kal. Febr. MD. LXVI. *Vacantia beneficia ob heresis crimen sedis Apostolicæ ordinationi reservari.*

¶ De hereticorum vero Receptatoribus defensoribus, & fautoribus satis planum est, quod non sint ipso iure suis beneficijs p^{ri}bati, sed per sententiam fore p^{ri}bandos, cap. excommunicamus §. credentes de heretic. *si vero clericus fuerit, ab omni officio, & beneficio deponatur*, ut notat *Couarrub. d. capit. 8. nu. 4.* † Filij tamen ad officia, & beneficia huiusmodi non admittuntur, cap. omnipotens, de accusat. glos. in cap. cum inter canonicos, de Elect. *Hogeda de Benefic. p. 1. cap. 23. ex nu. 79. & capit. 24. nu. 6. Rojas de heretic. p. 2. assert. 42. ex nu. 336. & sing. 66.* † Iam vero obtenta retinent, *DD. in cap. ut commissi §. p^{ri}bati, de hereticis, Felin. in cap. vergentis cod. tit. nu. 3. Simanc. de Cathol. instit. tit. 29. nu. 20. & in Enchirid. tit. 63. nu. 9. Couarrub. lib. 2. variar. cap. 8. nu. 4. Gutierrez Canonic. qq. libr. 2. cap. 30. nu. 38. Menoch. de recuperand. poss. ff. remed. 1. ex nu. 342. Salcedo ad Diaz in Prax. capit. 114. add. 1. Suarez tom. 5. disp. 43. sect. 3. Iul. Clarus lib. 5. §. heresis nu. 16.* † Quare neque ipso iure, neque per sententiam, beneficijs Ecclesiasticis, quæ tempore paterni criminis obtinebant, non erunt expoliandi, *Panormit. in cap. vergentis, de heretic. Villadiego de heretic. q. 23. Simanc. de Cathol. instit. tit. 19. nu. 30.*

¶ Neque obstat filios huiusmodi non solum ad officia, & beneficia esse incapaces, sed etiam obtentis p^{ri}uari, ut tenent *Ioan. Andr. in cap. ut commissi, de heret. lib. 6. & ibidem Gemin. in §. p^{ri}uandi, nu. 4. Annan. in cap. vergentis,*

de heretic. nu. 13. *Præpos. in c. satis peruersu*,
dist. 56. *Immol. in l. in insula D. soluto matr.*
Gigas de crim. lassa Mai. tit. de pœnis quas fi-
lij, q. 11. num. 3. Palac. Rubens tract. de regno
Navarr. p. 5. rub. 5. 8. Eymeric. in direct. In-
35 *quis. p. 3. q. 114. † Quia verior sententia est ne*
que ipso iure priuatos, vt multi eorum volue-
runt, neque per sententia priuandos, sed solum
ad recipiendos de nouo fieri inhabiles, text.
in d. cap. quicumque §. heretici, de heretic.
lib. 6. *Ipsorum quoque filij, vsque ad secundam*
26 *generationem, ad nullum Ecclesiasticum bene-*
ficiu, seu officiu publicu assumantur. † Nā
cum verba illa de futuro sin probata, præteri-
cum non comprehendunt, neque alius est tex-
tus, quem ego viderim, qui eos obtentis ex-
cludat; quare inhabiles ad obtinenda, non pri-
bantur obtentis. *glos. in Clem. 1. §. ipsius, de pœ-*
nis quam sequitur ibi Zabarell. Immol. & Bo-
37 *nifac. nu. 54. Nicol. Garfia de benefic. tom. 2. p.*
11. cap. 10. ex nu. 75. † Et quamuis de iure del-
fendi possit, hereticos, & eorum credentes,
fautores, receptatores, & ceteros huiusmodi,
inhabiles esse ad obtinenda beneficia, obten-
tis, etiam priuari ipso iure: in filiis tamen alia
ratio militat, quia illi proprio scelere puniun-
tur, hi tamen alterius culpa inhabiles dam-
nantur, ideo cum sit pœnalis non debet exten-
li, cap. odia, de regul. iur. l. si quis in suo §. 1. D.
de inoffic. testam.

38 *† Altera difficultas, quæ ex dicto cap. sta-*
tutum de heretic. lib. 6. suboriri solet, an præ-
dicta infamia, & priuationis pœna locum ha-
beat in pœnitentibus, & conuersis ad fidem,
& ait quod non *Nicol. Eymeric. in direct. In-*
39 *quis. p. 3. q. 113. † Quod si intelligatur de ip-*
tis hereticis, & Magis huiusmodi, anceps mi-
hi videtur controuersia, nam licet non sint ip-
so iure priuati, omnino priuandi veniunt, vt
decisum est in Concilio Illeberitan. cap. 51.
Ex omni heresi, qui ad nos fidelis venerit, ma-
ximè est ad cleru promobendus, vel si quis sunt
in præteritum ordinati, sine dubio deponantur.
30 *† Nam cum simpliciter dicat deponantur, in*
perpetuum significat. *glos. in capit. 1. di. finet.*
50. Bern. Diaz in Prax. cap. 127. Brun. de he-
retic. lib. 3. cap. 7. Simanc. de Cathol. capit. 47.
31 *nu. 76. † Ita vt si ex æquitate, vel misericor-*
dia illi beneficia restitui Inquisitoribus videa-
tur, propter pristinam rei dignitatem, vel re-
publicæ utilitatē, vel ipsius pœnitentis ratio-
ne, quia sponte fuit conuersus, consulere de-
beant Romanum Pontificem, aut supremum
Senatum S. Inquisitionis, quia non nisi ex dis-
pensatione restituere valent, *Zabarela tract.*
de heretic. cap. 16. nu. 9.

32 *† Et cum ex decisione d. capit. statutum,*
filij solum, & fautores hereticorum compræ-
hendantur, quia absque misericordia pertina-
ces in manus iustitiæ temporalis decesserunt,
disputari solet, an relapsorum pœnitentium,
qui curiæ sæculari traduntur, & moriuntur Ca-
tholici, sub hoc ædicto comprehendantur, &
partem negatiuam tenuerunt *Gemin. in d. cap.*
statutum, §. hoc sanè, de heretic. Repert. Inquis.
v. si §. §. nunc videndum, Montaluc. in l. 1. tit.
33 *26 p. 7. † Quoniam eorum parentes non viden-*
tur hereticos decessisse, cum pœniteant, & ad
sacramentum Eucharistiæ, & pœnitentiæ ad-
mitantur, *capit. super eo, de heretic. lib. 6. quia*
ex eo quod parentes eorum sacramenta reci-
piunt, reincorporati videntur Ecclesiæ, cum
sacramenta non tribuantur, nisi fidelibus *cap.*
extra Catholicam. 1. q. 1. † Contrarium tamē,
34 *scilicet, quod filij hereticorum inhabiles sint,*
& infames, quamuis parentes eorum comber-
tantur, & admitantur ad Ecclesiæ sacramen-
ta, tenent *Ioan. Andreas in d. cap. statutum su-*
per glos. v. reincorporatos, quem sequitur ibi
Philipp. Francus in fin. Simanc. in Encirid.
tit. 63. nu. 2. & de Cathol. instit. tit. 29. nu. 17.
Ioan. Rojas de heretic. part. 2. assert. 42. ex nu-
mer. 337.

35 *† Quare licet prior sententia mitior sit, in*
hac vltima me libentius subscribo, quia tales
heretici Relapli, quamuis pœniteant, non di-
cuntur Ecclesiæ reincorporati, vt tradunt *Ioā.*
Menoch. & Gemin. in d. cap. accusatus §. si ve-
36 *ro nu. 14. de heretic. lib. 6. † Nam illi dicuntur*
propriæ Ecclesiæ reincorporati, qui per In-
quisitores absoluti, & ad gremiū Ecclesiæ pro-
debita absolutione, & obedientia reducti, vt
in vñtam pœnitentiam perogant, admittun-
tur, quod cum relapsis conueniri non possit,
non poterit eorum filiis aptari dispositio, d. c.
statutum de heretic. lib. 6. † Et an filij suspecto-
37 *rum de heresi hanc etiam pœnam infamiae, &*
inhabilitationis luant, quæsitum est, & Zan-
chin, & Repert. vbi sup. in hæc verba cōc. udu-
In filiis eorum, qui fuerunt suspecti propter
fautorium, & defensoriam, receptatoriam, vel
similia bene valet locum dictæ pœne, vt non
possint Ecclesiastica beneficia obtinere, si moro
parentes istorum decesserunt tales, cap. statutū
38 *2. §. fin. de heretic. lib. 6. † Nam filios damna-*
ti obcontumaciam infames, & inhabiles fieri
iura profitentur, tunc quia contumax habetur
pro conuicto, *glos. in cap. contumacia de her-*
etic. lib. 6. tunc quia ex eo quod per annum per-
seuerauit, præsumitur pertinax, Ioan. Andreas
in d. cap. cum contumacia, & ibi Gemin. nu. 11.
& argumentum de pertinace adcontumaciam
valet,

valet, *Albertin. de agnoscend. assert. q. 29. n. 9.*

39 † Cum itaque iudicio Ecclesie contumax pro hæretico habeatur, ac vel ut hæreticus condemnatur, consequitur planè ut in filios contumacis pœnæ inhabilitationis, & aliæ descendant, ut tradunt *Hieron. Gigas de crimine læsse Maiest. lib. 3. tit. de pœnis, quas filij, q. 13. Prosp. Farinac. de heretic. q. 191.*

40 ¶ Infamia, & inhabilitatione, & alijs pœnis hæreticorum, filijs eorum impositis à iure incurrunt, non solum legitimi, sed etiam spurij, noti, bastardi, & alij illegitimi, etiam ex punibili complexu procreati, ne peioris conditionis sit castitas, quam vitium, *Auth. de restituta, & ea qua par. §. fin. Gregor. in l. 2. tit. 2. part. 7. Conarrub. libr. 2. variar. cap. 8. num. 3. Menoch. de presumpt. lib. 5. presumpt. 33. nu. 11. Zanchin. de heret. cap. 28. Thom. Sanchez*

41 *tom. 1. Decalog. lib. 2. cap. 27. ex nu. 1. † Dum tamen post crimen parentum nati sint, ut docent Cyn. in l. quisquis C. ad l. Iul. Maiest. Praepos. in capit. quo iure dist. 8. Simanc. de Cathol. tit. 29. ex nu. 23. quibus ad stipulatur de Iure Regio l. 6. tit. 27. part. 2. Perono se entienda de los erros que vbiere secho antes que eran,*

42 *pero de los que despues ficeren. † Contra tamen, ut tam filios natos ante patris delictum, quam post eius crimen nascituros comprehendat prædicta infamia tenent Alberic. & Saliect. in d. l. quisquis §. fin. glos. in cap. si quis cum militibus 6. q. 1. Palac. Rubens tract. de Regno Nauarr. in rub. p. 5. §. 8. Angel. de malefic. v. cbe bai adulterato la mia dona. Ant. Gomez tom. 3 c. 2. n. 16. Castro de potest. legis pœn. lib. 1. c. 7. & lib. 2. d. e hereti. c. fin. Gigas ubi sup. tit. de pœnis, quas filij q. 5. Rojas de heret. p. 2. assert. 4. ex n. 354. Pegna ad Eymer. p. 3. q. 114. côm. 163. Io. Azor p. 1. Moral. lib. 8. c. 13. q. 8.*

43 ¶ In quorum sententia me subscripsi in *Epit. de Mag. lib. 3. c. 12. n. 45. tum propter rationes, & fundamenta eorum, quos aduxi, tum quia text. in d. l. quisquis §. fin. in cuius decisione se fundat d. cap. statum, & cap. quicumque de heretic. lib. 6. indistincte loquuntur de filijs natis, & nascituris, atque ideo indistinctè sunt intelligendæ, l. 1. §. generaliter D. de legat. præstan. l. 3. D. de offic. præsid. l. de prætio*

44 *D. de public. & vestigal. † Tum etiam quia prædicta infamia, quæ ex peccatis parentis descendit in filios, ideo imposita est, ut parentes à peccato abertantur, & ceteri in eis respiscant, ut docet gl. in Extrauag. Ioan. XXII. de pœnis §. filij eius, Castro de potestate legis pœn. lib. 2. cap. fin. † Quæ quidem ratio tam reperitur in filijs ante delictum natis, quam nascituris, cum utrosque parentes diligant, & in*

utrosque memoria eorum conserbatur, & ita ad utrosque debere extendi tradiderunt prædicti autores ubi sup. nu. 42. † Nunc tamen solū natos post parentis crimen filios infamia comprehendere arbitror, non tamen eos qui nati erant ante patris crimen, cap. ut Inquisitionis de heret. lib. 6. Perez in l. 3. tit. 9. lib. 4. Ordin. Couarrub. lib. 2. variar. cap. 8. nu. 5. Rota Roman. in nouiss. vol. 3. lib. 2. p. 2. decis. 114. Menoch. lib. 5. presumpt. 33. ex nu. 17. Gutierrez lib. 2. Canon. qq. cap. fin. ex nu. 37. Simanc. de Cath. tit. 29. ex nu. 22. & in Encbirid. tit. 63. n. 10. Iul. Clar. in Pract. §. heresis, Vmb. Locato post iudicial. Inquis. q. 22. Toledo lib. 1. instr. Sacerd. cap. 69. n. 4. Tb. Sanchez tom. 1. Decalog. lib. 2. cap. 27. ex nu. 1. Garfia de Benefic. tom. 2. p. 11. cap. 10. ex nu. 75.

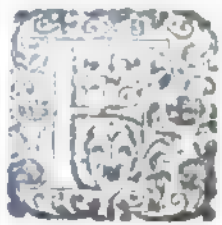
CAP. XX. De Filijs Magorum quando ob paternā hæresim, non pribantur honore, legitima, alimentis, & vxores dote.

SVMMARIVM.

1. Filij hereticorum pribantur legitima, alimentis, &c.
2. Bona damnatorum quamuis reseruentur filijs, salit in filijs hereticorum.
3. Bona hereticorum quamuis iure communi reseruentur filijs, ex lege Regni reuocati est.
4. Bona hereticorum siue sint laici, siue clerici ad Regem deferantur.
5. Filij hereticorum ante paternum crimen pro creati deferuntur parentum bona.
6. Leges nullæ sunt quæ filijs natis ante parentum hæresim ab eorum hereditate excludat.
7. Filij tantum post parentum crimen nati ex infecta radice proueniunt.
8. Hæresis vitium licet sit spirituale, inter carnis vitia ponitur.
9. Filij hereticorum non solum legitimi pribantur hereditate, & alimentis, sed naturales, & spurij, &c.
10. Filij huiusmodi quando pribantur legitima, pribantur alimentis.
11. Filij hereticorum quando ali debeant ab Inquisitoribus ex bonis parentis.
12. Fiscus quādo tenetur dotare filias heretici.
13. Fiscus capit bona cum omnibus oneribus, & honoribus, ut erant apud indignum.
14. Fiscus succedit in bonis delinquentis, ut heres extraneus.
15. Fiscus tenetur soluere omnia debita delinquentis.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

16. Debitum nullum maius est quam filiorum educatio.
17. Fiscus quare tenetur dotare filias heretici.
18. Fiscus tenetur dotem restituere uxori heretici.
19. Fiscus quandiu non restituit dotem uxori heretici, tenetur eam alere.
20. Fiscus soluit dotem veram non confisfatam.
21. Dos confisfata à marito non praiudicat Fisco.
22. Dos confisfata post decenium præscribitur in praiudicium Fisci, & tertij.
23. Vxoris dos, & paraphernalia non confiscantur in delicto viri.
24. Arra vxoris, & donationes propter nuptias non confiscantur.
25. Donationes uxori facta à consanguineis mariti non confiscantur.
26. Lucratorum pars dimidia non confiscatur in delicto viri, sed restituitur uxori.
27. Vxori complici non restituitur dos, nec alia bona.

Illi Magorum hereticorum propter heresim parentum priuantur legitima, iure naturæ de bita, & alijs emolumentis, quæ ex paterna hereditate expectabant, cap. *vergentis*, de heretic. *Iul. Clarus lib. 5. Receptar. §. heresis*, *Grilland. de heretic. q. 4. Pegna ad Eymeric. p. 2. Sehol. 6. D. Simanc. de Cathol. inst. tit. 9. ex n. 3. Tiber. Decian. Crimin. tom. 1. lib. 5. cap. 45. Prosp. Farinac. Crim. 1. q. 24. nu. 44. & tract. de heresi, q. 191. nu. 1. Vmb. Locato in iudicial. Inquis. v. filij, num. 1. Afflict. in Constit. Regn. de heretic. rub. 2. ex num. 84. Menoch. de Arbitrar. libr. 2. cent. 6. cas. 546. num. 11. Thom. Sanchez lib. 2. Decalog. cap. 27. ex num. 6. Sebast. Guazzin. de confisfat. bonor. limit. 23. numer. 29. † Nam et si regulariter bona damnatorum reseruentur filijs, ex dispositione *Ausentica bona damnatorum C. de bonis proscript. in heresis crimine locum non habet*, etiam si filij sint Catholici, cap. 2. §. *heretici*, d. cap. *vergentis*, cap. *statutum*, de heretic. lib. 6. † Nam licet de iure civili eorum bona non solum reseruantur filijs orthodoxis, per l. *Manicheos C. de heretic.* sed etiam agnatis, & cognatis Christianæ fidei socialibus, l. *cognouimus C. eod. tit.* hodie rebocata sunt ex l. *Gazaros C. eod. tit.* † Et similiter correctæ sunt leges Regni, quæ hereticorum bona, non extantibus filijs, ad Regem pertinere decreuerunt, & clericorum Episcopo, l. 2. & l. 3. tit. 26. p. 7. quia*

hodie bona (extantibus filijs) siue clerici, siue laici ad Regem pertinent, l. 1. tit. 3. lib. 8. *Recop.*

¶ Si tamen filij extiterint ante paternam heresim procreati, parentum bona eis deferuntur, ut tradunt *Simanc. de Cath. inst. tit. 29. ex nu. 22. Iul. Clar. in Pract. §. heresis n. 17. Ioan. Rojas de heretic. p. 2. assert. 44. ex n. 354. Ant. Gomez variar. 3. c. 2. n. 16. Perez in l. 1. tit. 1. lib. 1. Ordin. & in l. 1. tit. 7. lib. 8. fol. 197. Tb. Sanchez lib. 2. Decalog. cap. 27. ex nu. 10. Farinac. de heretic. q. 191. nu. 39. † Nam ratio propter quam priuantur filij hereticorum omnibus paternis emolumentis, non eadem est in filijs natis, & nascituris, ut tradit *Simanc. d. tit. 29. n. 25.* ubi ait nullam legem esse, quæ filios natos à paterna hereditate excludat, imo multæ huic distinctioni suffragantur, l. 2. C. de libertin. l. 6. tit. 27. p. 2. l. 4. & 5. tit. 1. libr. 4. Ordin. l. 3. tit. 9. d. lib. 4. *Cecil. Toletan. XIII. cap. 1.* † Solum enim nati post commissum crimen ex infecta radice proveniunt, nam filius ante quam generetur, dicitur esse in patre secundum corporalem substantiam, & secundum potentiam generationis actiuam, quemadmodum Leui dicuntur decimati in lumbis Abraham, *D. Aug. super Deuter. q. 42. & ad Hebreos 7. D. Ambros. Cathari, de peccato origin. disp. 6.* † Nā licet heresis vitium sit mere spirituale, non minus quam alia carnis vitia transmittitur, & sic inter carnis opera hereses possuit, *D. Paul. ad Galat. 5. & fornicationem appellat Isaias 6. 1. & 57. Hierem. 3. Ezechiel. 6. & 16. Oseas 1. & 2. Apocalypf. 18.* unde recte poeta.*

*Qui viret in folijs venit à radicibus humor
Et patrū in filios transeunt cū semine mores.*

¶ Nec solum legitimi priuantur hereditate, sed etiam naturales, spurij, & bastardi, suis emolumentis, *Simanc. d. tit. 29. n. 16. & in Encbirid. titul. 63. num. 5. Petr. Surdus, conf. 386. num. 6. Menoch. de presumpt. lib. 5. praef. 33. num. 11. Couarub. variar. 2. cap. 8. num. 3. Azor part. 1. Moral. lib. 8. capit. 13. quest. 8. Suarez part. 3. disp. 43. sect. 3. num. 2. Thom. Sanchez lib. 2. Decalog. cap. 27. ex num. 1. Iacob. Graffis lib. 2. deciss. cap. 11. num. 19. † Et quando tales filij priuantur hereditate, seu legitima, priuantur etiam alimentis, *Paul. Grilland. de heretic. quest. 4. ex num. 1. Did. Canteras in qq. crim. rub. de heresi capit. 1. num. 54. Tiber. Decian. d. e. 45. n. 3. Sanchez d. lib. 2. c. 16. ex num. 25. † Nam quando filij hereticorum, praesertim parvuli, ante parentis crimen nati sunt, non priuantur legitima, neque alimentis, ideo Inquisitorum cura ex bonis heretici debent ali apud Catholicos, *Rojas sing. 47. Pegna ad Eymeric. part. 2. comm. 9.***

ad cap.

ad capit. vergentis de heretic. Simanc. de Cathol. d. tit. 29. nu. 12. Surdus d. conf. 386. n. 13.

12 Ideo etiam tenetur Fiscus dotare filias heretici natas ante parentis crimine, *Rojas d. sing. 47. Pegna ad Eymeric. d. comm. 9. Farinac. q. 24. ex nu. 46.*

13 ¶ Fiscus enim capit bona cum omnibus oneribus, & honoribus, ut erant penes indignum, l. quod dicitur C. de iure Fisc. l. cum fisco D. ad S. C. Syllan. Auth. hoc amplius C. de fidei

14 commiss. ¶ Quia per confiscationem succedit in bonis delinquentis, uti haeres extraneus, *Cassan. in consuet. Burgund. rub. 2. §. 1. de confiscat. v. & apperiant, ex num. 3. Facbi-neus lib. 6. Controuers. cap. 21. Petr. Surdus de Aliment. tit. 8. priuileg. 59. & tit. 1. q. 31. ex*

15 nu. 5. *Farinac. q. 25. nu. 169.* ¶ Ideo tenetur fouere omnia debita delinquentis, quia omnia, quae transeunt in haereditem extraneum, transeunt etiam in Fiscum, *Peregrin. de iure-Fisc. li. 5. ex num. 68. Carpan. in cap. omnium, nu. 118. Baiard. ad Clar. q. 78. nu. 113. Honde-deus conf. 95. n. 109. vol. 1. Ruin. Iun. conf. 131. nu. 4. vol. 2. Farinac. de heretic. q. 190. §. 1. nu.*

16 n. 28. ¶ Et quia nullum maius debitum est, quam filiorum educatio, nam qui alimenta negat, ne care videtur, cautum est ut parvuli huiusmodi a Fisco alantur, *Instruct. I. Hispanens. cap. 22. Ioā. Lupus in cap. per vestras §. 72. Quesada, q.*

17 24. *Plot. conf. 30. ex num. 83.* ¶ Item & dotare filias, ut tradunt, *Plotus d. conf. 30. num. 84. Carpan. in d. cap. omnium, num. 531. Surdus de aliment. q. 31. num. 15. tit. 1. Sebast. Guaz-zin. de confiscat. bonor. limit. 4. concl. 13. &*

18 *concl. 20. num. 17.* ¶ Dotem uxori restituere, nam propter mariti haeresim uxoris Catholice dos non confiscatur, *cap. de creuit de heretic. lib. 6. Simanc. tit. 9. num. 66. Iul. Clar. in Pract. q. 78. nu. 14. Farinac. d. q. 25. num. 111. Bossius, de bonor. public. num. 651. Plotus d. conf. 30. num. 50. Peregr. de iurefisc. d. lib. 5. nu.*

19 82. ¶ Et dum non restituitur, debet Fiscus tali uxori alimenta praestare, *Bossius de alim. uxori praestand. Basard. ad Clar. d. q. 78. num.*

20 88. ¶ Dum tamen vera sit dos, non confessata, l. si quis post hac C. de bonis proscript. dos etiam, non quae aliquoties inaniter dotaticum instrumentorum tenore conscribitur, sed quam

21 se corporaliter tradidisse docuerit. ¶ Nam dos confessata a marito non praediciat Fisco, *Simanc. de Cathol. inst. tit. 9. ex nu. 67. Vmb. Locatus post iudicial. Inquis. q. 13. Pegna ad Ey-*

22 *meric. part. 3. quaest. 111. crmm. 160.* ¶ Nisi post lapsum decenij exceptio non numeratae dotis opponatur, quo expirat, etiam in praedictum tertij, *Auth. quod locum C. de dote*

non numerat. Farinac. q. 25. nu. 122. Sanchez lib. 2. Decal. cap. 17. ex n. 5.

¶ Nec solum dos uxoris propter mariti crimen non confiscatur, sed nec etiam bona paraphernalia ipsius uxoris, *D. Simanc. de Cath. inst. d. tit. 9. num. 70. Pegna ad Eymeric. p. 3. quaest. 111. comm. 160. Cantera ubi sup. d. rub. de heretic. capit. 1. num. 27. Lal. Zecchi in summ. part. 1. tit. de fide, rub. de heres. cap. 11. num. 16.* ¶ Arrae similiter, & donationes propter nuptias non confiscantur, *d. l. si quis post hac, l. 2. C. ne uxor pro marito, Simanc. d. tit. 9. num. 72. Pegna, & Cantera ubi supra, Thom. Sanchez d. lib. 2. cap. 17. ex numer. 10. Farinac. d. q. 25. num. 129. & nu. 132.*

¶ Nec etiam confiscari possunt res donatae uxori a consanguineis eius viri, nisi expresse fuerit tempore donationis dictum, quod ei donantur, ut marito adquirantur, *Simanc. d. tit. 9. ex num. 76. Pegna d. tit. comm. 160. Cantera d. cap. 1. num. 32. Sanchez, d. cap. 17. num. 13. Lal. Zecchi ubi sup. capit. 1. num. 16.*

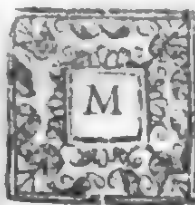
¶ Dimidiam partem lucratorum restituuntur etiam uxori, quia indignum visum fuit, ut bona lucrata ex parte uxoris, non committentis delictum, Fisco cedant, l. ob maritorum C. ne uxor pro marito. praeter quam Cordubæ ubi uxoris dimidiam lucratorum non percipiunt, *Simanc. d. tit. 9. num. 74.* ¶ Si uxor complex fuit delicti mariti bene confiscatur eius dos, & alia bona, quae habuit tempore delicti, ita ut non teneatur Fiscus, nec maritus alere, *Ioan. Rojas de heretic. part. 2. assert. 42. ex nu. 323. Sanchez d. capit. 17. ex num. 25. Farinac. de heres. q. 190. num. 54.*

CAP. XXI. De Fautoribus, & Receptatoribus Magorum, & quando ob fautoriam incurrant haeresim, & eius poenis.

SVMMARIVM.

1. Fautores, & Receptatores Magorum sunt ipso iure excommunicati.
2. Fautores, & Receptatores huiusmodi sunt infames ipso iure.
3. Intestabiles sunt, quia non possunt haeredes instituere.
4. Incapaces sunt successionis hereditatis ex testamento, & ab intestato.

5. Ad testimonium non admittuntur.
6. Sepultura Ecclesiastica priuantur.
7. Orare pro eis non potest, quia in peccato decesserunt.
8. Fautores, & Receptatores predictas penas incurrunt defendendo errores.
9. Fautores, & Receptatores huiusmodi non incurrunt penas, quando solum defendunt personas.
10. Fautoribus, & Receptoribus huiusmodi quando possit indici purgatio Canonica.
11. Aduocatus, procurator, aut defensor, quando pro hereticis non admittatur.
12. Defensores hereticorum reputantur suspecti.
13. Defensores hereticorum, ut incurrant, debent defendere errores, vel asserere heresim non esse heresim.
14. Aduocatus in re dubia potest defendere partem negatiuam, propter defensionem inquisiti.
15. Aduocatus potest defendere hereticum non esse damnandum, quando negat relictum.
16. Aduocatus defendendo veram heresim non esse heresim, vel propter illam non esse damnandum, incurrit penas.

AGIS hereticalibus credentes, fauentes, defendentes, receptantes, eis ve auxiliu, consilium, opein ve praebentes, ut ipsi met heretici sunt ipso iure communicati, cap. excommunicamus §. credentes, & ibi omnes de heretic.

Constitut. Martin. V. ann. 1418. & Paul. III. ann. 1558. relata d Pegnapost Direct. fol. 157. Nicol. Eymeric. in direct. Inquis. p. 3. q. 122. & ibi Pegna comm. 171. Bartol. Vgolin. de censuris Pontif. referu. p. 2. glos. fautores §. 1. Suarez tom. 5. de Censur. disp. 21. sect. 2. nu. 7. Sayrus lib. 3. cap. 5. Bonacin. de excomm. disp. 2. q. 5. pun. 3. Filiuc. tract. 16. cap. 2. q. 5. ex nu. 36. Farinac. de heretic. q. 182. ex n. 55. & q. 190. ex nu. 16. † Sunt etiam infames, ita ut ad officia publica, ut ipsi heretici non admittantur, ex Constit. Innocent. III. ann. 1252. Clem. III. ann. 1265. Alexand. III. ann. 1258. & Paul. III. ann. 1558. quas referunt, Pegna ubi sup. ex fol. 19. Annan. in d. §. credentes, nu. 5. Afflict. in Const. Reg. de heretic. & pasterin. rub. 2. n. 37. & 39. Vmb. Locat. in iudicial. Inquis. v. pena, nu. 11. Decian. Crimin. lib. 5. cap. 51. nu. 45. † Sunt etiam intestabiles, quia non possunt heredes instituere, Anthen. credentes, & ibi omnes, de heretic. & in d. §. credentes, de heret. de quo extant Conf-

tusiones Pontificum relata d Rega ubi prox. Zanchin. de heretic. cap. 17. nu. 2. Repert. Inquis. v. credentes, Decian. d. cap. 51. n. 79. † Et incapaces successionis hereditatis, tam ex testamento, quam ab intestato, Auth. credentes, de heretic. d. §. credentes ext. eod. Zanchin. d. cap. 17. nu. 2. Decian. d. nu. 79. Calderin. ac heretic. rub. de penis receptat. nu. 1. † Nec ad testimonium admittitur, d. Auth. credentes, Alberic. in l. quoniam C. cod. num. 2. Afflict. in Constit. Reg. de heretic. rub. 2. num. 41. & 50. Decian. d. num. 79. † Et carent Ecclesiastica sepultura, DD. in cap. excommunicamus §. credentes de heretic. lib. 6. Simanc. de Cathol. instit. cap. 15. Zanchin. de heretic. cap. 3. q. 5. 6. Did. Perez in l. 3. tit. 4. lib. 8. Ordin. Castro lib. 1. de iusta heretic. pun. cap. 17. † Nec potest pro eis orare, quia in peccato mortali decesserunt, capis. sicut, de heretic. Pegna ad Eymeric. p. 3. q. 40. comm. 89. Zanchin. de heretic. cap. 17. num. 3. † Item & eorum bona sunt ipso iure confiscata, sicut bona hereticorum, cap. si aduersus, de heretic. Afflict. ubi sup. d. rub. 2. num. 25. Pegna ad Eymeric. p. 2. q. 51. comm. 76. Farinac. ac heretic. q. 182. nu. 51. & 53. & q. 190. nu. 8.

¶ Quod intellige verum quando errorem defendunt, aut fouent, vel credunt, quia tunc censentur heretici, c. qui aliorum 24. q. 3. DD. in cap. si aduersus de heret. Repert. Inquis. v. defensores, Simanc. de Cath. instit. tit. 15. n. 8. & in Enchir. tit. 14. n. 1. Nicol. Eymeric. in direct. Inquis. p. 2. q. 52. nu. 1. & ibi Pegna comm. 77. Iacob. Graffis lib. 4. dec. ff. cap. 18. ex n. 37. Farinac. de heretic. q. 182. n. 121. † Secus tamen quando solum personas defendunt ratione amicitiae, quia tunc non reputatur heretici, nec ut hereticus punitur, Archidiacon. in cap. accusatus §. Sacerdos, nu. 6. de heretic. lib. 6. Vmb. Locat. in iudicial. Inquis. v. defensores, nu. 1. Bonacin. de excommunicat. disp. 2. q. 5. pun. 3. n. 2. † Nisi dum sunt ex infecta radice, quia ex tali amicitia, & defensio insurgit contra eos suspicio de heresi, quia tales, ut amici reputantur, & quando alia cum hac suspitione concurrunt, faciunt suspectos vehementer tales defensores, capis. quicumque de heretic. lib. 6. Vmb. Locat. ubi sup. n. 2. Eymer. in direct. p. 2. q. 50. num. 4. & 5. & ibi Pegna comm. 75. & q. 52. comm. 77. & q. 54. comm. 79. Simanc. in Enchir. tit. 13. num. 2. & tit. 14. nu. 3. Campeg. ad Zanchin. cap. 20. Mart. del Rio lib. 5. Magicar. sect. 4. Graffis d. c. 18. nu. 38. Farinac. d. q. 182. n. 55. & 133. & q. 190. n. 26. & q. 191. nu. 13.

¶ Vnde regulariter aduocatus, procurator, seu defensor pro Mago hereticali,

- seu heretico non admittitur, cap. fin. de heretic. lib. 6. Simanc. de Cathol. instit. tit. 5. nu. 1. Ponzinibius lib. de Lamijs, num. 77. Iul. Clar. in §. heresis num. 17. Afflict. in Constit. Reg. de heretic. rub. 1. nu. 43. Decian. d. lib. 5. cap. 51. num. 13. † Nam eo ipso reputatur suspectus, seu hereticorum defensor, & fit infamis, & officio aduocationis, & procurationis priuatus, capit. si aduersus de heretic. & ibi Abb. Hostiens. Ansbarr. Burr. Panorm. Socin. Felyn. Card. Zabarell. & alij, D. Simanc. in Enchir. tit. 14. nu. 4. Graffius d. cap. 18. num. 39. Mart. del Rio d. sect. 4. Toledo libr. 1. instruet. capit. 19. nu. 7. † Quod quidem intelligitur, quando vel errores defendit, vel heresim non esse heresim, probare nititur, Hostiens. in d. capit. aduersus, num. 1. Carer. de heretic. num. 19.
- 14 † Nisi res esset dubia, quia potest aduocatus substinere partem negatiuam pro defensione inquisiti, Oldrad. conf. 220. Pegna ad EymERIC. p. 2. q. 11. comm. 20. Carer. ubi sup. nu. 114. Ponzinib. de Lamijs num. 77. Decian. d. lib. 5. cap. 51. num. 15. † Vel quando reus negat delictum, potest eum defendere non esse damnandum, Afflict. in Constit. Regn. d. rub. 1. num. 43. Vmb. Locat. ubi sup. v. aduocatus, nu. 1. Oldrad. d. conf. 220. Simanc. de Cathol. tit. 43. nu. 22. & in Enchirid. tit. 42. num. 1. Squillacens. de fide Cathol. cap. 55. † Alias enim aduocati, & procuratores defendendo veram heresim, non esse heresim, vel propter illam non esse damnandum, incurrunt censuram, infamiam, priuationem, & alias defensoribus hereticorum impositas poenas, DD. in d. cap. si aduersus, de heretic. Afflict. ubi sup. nu. 43. Decian. d. lib. 5. cap. 20. nu. 20. & cap. 37. num. 51. D. Simanc. de Cathol. instit. tit. 51. n. 11. & in Enchir. tit. 14. nu. 4. Mart. del Rio d. sect. 4. Graffius, d. cap. 18. nu. 39.

Cap. XXII. De Puritate sanguinis requisita in statutis Hispaniæ, & eius probatione per Famam.

SVMMARIVM.

1. Statuta huiusmodi Sanctissima sunt.
2. Qualitas statuti a præsensore probanda est.
3. Qualitas siue sit affirmatiua, siue negatiua probari debet.

4. Qualitas huiusmodi non est naturalis, sed accidentalis, & quid facit.
5. Qualitas puritatis sanguinis recipit mutationem.
6. Fundamentum intentionis consistens in negatiua, probanda est.
7. Tempore promulgationis Euangelij tota Hispania Iudeis scatebat.
8. Maurorum tempestate multi ex fidelibus cum eorum filiabus copulabantur.
9. Probationes puritatis sanguinis quam sint difficiles.
10. Maculam ascendentium per paternam lineam filios, & nepotes comprehendit, per femineam filios non excedit.
11. Pactum ultra secundam generationem difficilis est probationis, ideo probationes per famam admittit.
12. Probatio per famam admittitur in puritate sanguinis, nobilitate, filiatione, &c.
13. Fama plene probat in factis antiquis.
14. Antiqua dicuntur, quæ excedunt centum annorum.
15. Fama in antiquis probatur per testes singulares, & de auditu.
16. Verba enunciativa in antiquis plene probant.
17. Scriptura pribata in antiquis probant.
18. Historiarum libri probant in antiquis.
19. Minori numero testimonium deponentium de mala fama in antiquis, magis creditur, quam maiori de bona.
20. Probationes de fama si testes contrarij sunt, minori numero de mala deponenti statuitur.
21. Minori numero testimonium de mala fama rationem redenti, magis creditur quam maiori de bona, causam non redenti.
22. Nouas informationes sumere tutius est quam probationes sunt contrariæ.
23. Maiori numero testimonium deponentium de bona fama regulariter magis creditur, quam minori de mala.
24. Fama siue bona, siue mala debet legitime probari, alias nullius est momenti.
25. Fama quando dicatur legitime probari.
26. Fama debet habere originem a personis certis, & fide dignis.
27. Testes non interrogati debent reddere rationem de autore, & origine fama.
29. Fama probatur per testes coniectes, & non singulares.

30. Testes de fama debent esse omni exceptione maiores.
31. Testes de fama debent concludere se audisse à maiore parte populi.
32. Testes dicentes esse publicam vocem, & famam, non probant famam.
33. Testes dicentes à multis, vel à mille audisse non probant famam.
34. Testes deponentes ita reputari ab omnibus cum cognoscentibus non probant famam.
35. Testes deponentes ita auditum per totam civitatem non probant famam.
36. Fama etiam legitime probata, non probat in antiquis, aut in recentioribus.
37. Fama per se nunquam probat, in Civilibus, aut in Criminalibus.
38. Fama minus probat in antiquis, quam in recentioribus.
39. Fama in antiquis quam in recentioribus res in certa est, quæ fidem non facit.
40. Fama est sermo sine certo auctore dispensus.
41. Populus ignarus est, morosus, crudelis, &c.
42. Populus non ratione, sed furore ducitur, torrens fluminis instar.
43. Popularis fabor malis artis queritur.
44. Fama in antiquis, & recentioribus mentiri solet.
45. Fama magis in antiquis quam in recentioribus mentitur.
46. Prouationes summaria de puritate sanguinis, & ad perpetuam rei memoriam suspecta sunt de falso.
47. Testes examinati ad perpetuam rei memoriam, etiam ratificati in causa principali, non probant.
48. Testes huiusmodi de nouo examinandi sunt per articulos cause, ut probant.
49. Testes de negatiua vaga, & pura suspecti sunt de falso.
50. Negatiua vaga, & pura non cadit in sensum testium.
51. Testibus affirmatiuis, quam negatiuis magis creditur.
52. Testes affirmatiui duo superant mille negatiuis.
53. Negatiua coarctata loco, & tempore bene probat.
54. Negatiua huiusmodi probanda est, ut remoueat actum à sensu.
55. Testibus deponentibus de negatiua coarctata magis creditur, quam de affirmatiua.

S TATUTA huiusmodi, quæ prohibent, ut ad dignitates Ecclesiasticas, Sanctæ Inquisitionis officia, ordinum militarium insignia, Collegia, & alias vniuersitates statutarias nullus

admittatur, qui descendat ex infecta radice Iudeorum, Maurorum, Hæreticorum, vel nouiter conuersorum, sancta, & iustissima sunt, ut docent, D. Perez de Lara olim Regius Consiliarius, nunc alme Ecclesiæ Toletanæ Hispaniæ primate Canonici Doctoralis, tract. de Capellan. lib. 2. cap. 4. ex num. 57. & in compend. vita homin. c. 1. ex n. 47. D. Ioann. del Castillo to. 4. p. 2. lib. 5. c. 123. ex n. 16. Zúñillos tom. 4. Comm. contra comm. q. 900. ex nu. 84. usque ad num. 135. Ioan. Valencuela Velazquez tom. 1. conf. 90. ex num. 89. D. Christ. Paz de seneca tom. 1. cap. 32. ex nu. 89. † Quæ quidem qualitas præcisse, & concludenter à prætenso probanda est, ut docent Anton. de Amatis de ciss. 21. nu. 89. Ful. Pacian. de probat. lib. 1. cap. 54. nu. 9. fol. 570. † Siue qualitas sit affirmatiua, siue negatiua, siue fuerit actor, siue reus, Bald. in l. si uero §. qui rei qualitate D. qui satis dare cogant. Cephal. conf. 327. num. 8. & cōf. 350. n. 24. vol. 3. Menoch. de præsumpt. lib. 5. præsumpt. 1. nu. 19. Mascard. de probat. tom. 2. concl. 1091. ex nu. 1.

¶ Quia ista qualitas quod quisque descendat ex Christianis veteribus, sine macula Iudeorum, &c. non est qualitas naturalis, imo est accidentalit, & quid facti, sicut in nobilitate claritas sanguinis Bald. in l. 1. §. plane D. de in litem iurand. nu. 4. & in cap. fin. de præsumpt. nu. 6. Tiraquell. de nobilitat. cap. 20. nu. 3. Pacian. d. lib. 1. de probat. cap. 54. ex num. 1. † Quia qualitas puritatis sanguinis recipit mutationem per matrimonia, & delicta parentum, unde merito necessaria est talis probatio, neque sufficit iuris præsumptio, quod vnus quisque habetur pro bono, &c. quia fundans se in qualitate suæ personæ tenetur illā probare, Genuens. deciss. 90. nu. 9. cum alijs per Zúñill. d. q. 900. ex num. 121. D. Castillo d. cap. 23. ex num. 1. † Etiam si se fundet in negatiua, quia quando fundamentū intentionis alicuius consistit in negatiua, probanda est, l. hoc iure 10. D. de verbor. obligat. D. Paz de tenuta d. cap. 4. ex nu. 84. Pacian. d. lib. 1. cap. 7. Manica de coniectur. lib. 1. tit. 1. n. 3. Cachera. Pedam. deciss. 108. nu. 8. & deciss. 174. nu. 5. Mascard. d. concl. 1091. nu. 1. 9. & 10.

¶ Probatio autem huiusmodi adeo omnibus difficilima visa est, ut vix vnus ex milibus dari possit, qui in rigurosa statutorum acceptatione

tionem possit satisfacere, nam ad hoc, ut quis dicatur non descendere ex Iudæis, aut Mauris probare debet, antecessores suos, qui primi Euangelium susceperunt, non fuisse ex Iudæorum, aut Mahumetanorum prole, sed ex Gentilismo, seu Paganismo conuersos, quod omnino est improbable, tunc quia tempore promulgationis Euangelij tota Hispania Iudæis scatebat, Ioseph. lib. 10. antiq. Iudæi. cap. 11. & lib. 11. cap. 5. & lib. 14. cap. 1. & seqq. & contra Apion. lib. 1. Philon. in Flacc. Strabo Geograph. lib. 5. Lorin. in Actis Apost. cap. 8. Garibay. lib. 5. cap. 4. Marian. lib. 4. cap. 4. Puente de las Monarch. tom. 1. lib. 2. c. 33. §. 1. Peña-losa lib. de las excell. de Esp. cap. 4. Tum etiam quia post Maurorum invasiones, fideles adeo in eorum captiuitate oppressi fuerunt (ut multi eorum, qui ad Mahumetanorum ritum non transferunt) cum eorum filiabus se copulabant, ut temporalibus honoribus potirentur, & qui in eorum invasione ad Montana Legionis, Scilicet se receperunt, dum Hispaniam recuperant, quam plures eorum cum filiabus Maurorum, & infidelium matrimonia inierunt, cum inter ipsos met Hispania Reges talia coniugia non fuissent indigna, ut probant Serarius de Matrim. haretic. cap. 1. & 2. Thom. Sanchez tract. cod. tom. 2. lib. 7. disp. 72. ex num. 2. D. Ioan. Solorzano de iure Indiar. lib. 3. cap. 5. ex nu. 13. Tum demum, quia licet non sit tam longa successio querenda (quamuis macula ascendentium ab Adamo impedimentum faciat) quia nec testes, nec instrumenta de illis reperiri possunt, quamuis ad posteriores seculos nos conuertamus, non minoris difficultatis est probare nullum ex suis progenitoribus maculam contraxisse, nam ut ait Peñalosa in libro relato (quem edidit post Memorialē quem scripsi D. D. nostro Regi intra referendum) d. cap. 4. *Porque es verdad que a doze generaciones viene a tener cada persona quatro mil i novecientos i seis ascendientes, i es posible que tenga otros tantos linages, porque no auia de casar siempre con dispensacion. I pues en toda Castilla, i Andalucia no ai millon i medio de vezinos, i por poco que se estienda cada linage tendra mas de treinta personas, no se que testigo en el mundo pueda deponer de semejante calidad, ni que escrituras se puedan hallar que lo allanen todo.*

¶ Unde in iure nostro res maturè considerata ascendentium maculam ultra secundam generationem per lineam paternam non extenderunt, quæ tantum filios, & nepotes comprehendit, per maternam vero filios non excedit, c. quicumque c. statutum, de haretic. lib.

6. Hostiens. in cap. vergentis cod. tit. nu. 4. Ant. Gomez variar. 3. cap. 2. nu. 4. Episcop. Simano. de Cathol. instit. tit. 15. Farinac. de haretic. q. 187. Nam factum ultra secundam generationem difficilis est probationis, quia hominum memoriam excedit, ideo per famam probatur, Felin. in cap. veniens de testib. num. 16. Decius in cap. 1. de appell. ex nu. 43. Duen. reg. 299. fall. 7. Viuius in suis comm. v. fama publica, Mascard. de probat. lib. 2. concl. 753. ex nu. 7. Ant. Petr. de fideicommiss. q. 13. ex num. 139. Nam in puritate sanguinis, nobilitate, filiatione, consanguinitate, & similibus probationes per famam admittuntur, Bald. in l. providendum C. de postul. Felin. in capit. veniens, de testib. nu. 9. Guido Pap. deciss. 196 & 387. Tiraquell. de nobilit. cap. 37. & 84. & capit. 10. num. 8. Duenas reg. 299. fallen. 3. Peregrin. de fideicommiss. art. 43. nu. 87. Garfia de benefice. p. 7. cap. 15. nu. 28. Mascard. de probat. tom. 1. concl. 40. ex nu. 1. Pelaez de Mieres p. 2. de Maiorat. q. 7. ex nu. 76. Nam si stamus in factis antiquis, quæ hominum memoriam excedunt fama plene probat, Aym. Crauet. de antiq. tempor. p. 1. §. viso nu. 1. 2. & 3. Boer. deciss. 42. nu. 32. Rolan. conf. 3. nu. 4. vol. 1. Menoch. de Arbitrar. lib. 2. cas. 42. nu. 4. Alciat. de presumpt. reg. 2. presumpt. 3. nu. 3. Michal. Crassus in comm. lib. 2. capit. 19. q. 2. Villalob. tract. cod. v. fama num. 8. Ant. Petra de fideicommiss. q. 11. nu. 442. & q. 12. nu. 30. & q. 13. num. 108. & 144. Cardinal. Tusebus in Pract. tom. 3. liter. F. concl. 66. ex nu. 12. max. nu. 35. Antiqua autem, ut dicantur quæ hominum memoriam excedunt, requiruntur centum annorum, Marsil. in l. de minore §. plurimum D. de qq. nu. 8. Duen. d. reg. 299. Fallen. 7. Osasus Pedamont. deciss. 171. nu. 8. Ant. Petr. d. q. 13. nu. 147. Menoch. de Arbitrar. lib. 2. cas. 3. ex nu. 6. Farinac. tom. 2. q. 47. num. 112. & 120. Card. Tusebus d. concl. 66. nu. 16.

¶ Fama autem huiusmodi in antiquis ita prodest vel nocet, ut sufficiat eam probare per testes singulares, & de auditu deponentes, Alex. conf. 82. nu. 2. lib. 1. Capicius deciss. 193. Cardin. Tusebus tom. 3. liter. T. concl. 180. ex nu. 26. D. Castillo. d. cap. 23. num. 16. D. Ioan. Valenzuela Velazquez conf. 90. nu. 73. & conf. 92. ex nu. 190. Et per scripturas disponentes per verba enunciatiua, quæ in antiquis plene probare tenent Riminal. conf. 339. ex nu. 40. lib. 3. Marcerius in Epitome de fideicommiss. p. 3. q. 5. Raudensis de Analogia cas. 24. ex nu. 61. Marefcot. variar. resolut. lib. 1. cap. 70. ex nu. 6. Mieres de Maiorat. d. q. 7. ex num. 68. Peregrin. de fideicommiss. d. art. 43. ex nu. 72.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

17 D. Perez de Lara de Capellan. d. cap. 4. num. 57. † Item, & per scripturas pribatas, quæ in libris familiaribus inveniuntur, Aym. Graze-
18 ta de antiq. tem. p. 2. Nicol. Genua de scriptu. pribat. lib. 1. d. cap. 123. n. 10. † Et per chroni-
corum libros, & historiarum, qui probant in antiquis, Menoch. ubi sup. Pelaez de Mieres d. q. 7. n. 94. & p. 4. q. 20. n. 341. Farinac. decif. 190. num. 7. fol. 309. D. Ioan. Valenzuela d. conf. 90. n. 137. D. Perez de Lara dict. capit. 4. num. 58.

19 ¶ Et quia statuta requirunt, ut contrarium non audiat, magis creditur minori numero testium, deponentium de mala fama, quam ma-
iori, de bona, nam ut ait Aristot. malū ex quo-
cumq; defectu, bonum ex integra causa. ut tra-
ducit. D. Perez de Lara d. cap. 4. ex n. 60. & in
20 Compend. vite homin. d. cap. 1. ex n. 47. † Qui licet à multis reprehendatur, sustineri potest
duobus casibus, primus quando quis probatio-
nes suas dirigit, ad probandam famam, quia
tunc si testes contrarij sunt, magis creditur
duobus testibus deponentibus de mala fama,
quam mille de bona, etiam si tales duo testes
repulsā paciantur, quia testes singulares, falsi
& infames fidem faciunt contra producentem,
21 si quis de testibus C. de testibus Farinac. de op-
posit. contra testes q. 62. ex n. 221. † Secundus
casus est, si testes de mala fama deponant ve-
rosimilia, & causam reddant propter quam or-
cum habuerit, quia tunc magis creditur duo-
bus testibus honestis deponentibus de mala
fama, quam mille de bona, causam non reddentibus,
nam ut ait tex. in l. fin. §. testes D. de tes-
tibus, Non enim ad multitudinem respicere
oportet, sed ad sinceram testimoniorum fidem,
& testimonia, quibus potius lux veritatis assis-
tit. † Tutius tamen erit novas informationes
22 sumere, nam cum duæ contradictoriæ, non pos-
sint esse simul veræ, tales probationes ex capi-
te contrarietatis invalidantur, ita ut neuter
fidem faciat, l. qui falsa, aut varia D. de testi-
bus q. 66. ex nu. 5. Ant. Petra de fidei commiss.
23 q. 12. ex nu. 968. † Regulariter enim magis
creditur maiori numero testium deponentiū
de bona fama, quam minori de mala, Felin. in
cap. fin. de presump. & in capit. cum contingat
de Rescript. Abb. in c. cum oporteat, de accusat.
Hippol. in l. de minore §. plurium D. de qq. Ga-
briel de testibus concl. 4. n. 24. Mascard. de pro-
bat. lib. 3. concl. 1362. n. 3. Farinac. decif. 264.
fol. 271. & decif. 315. fol. 345. Rota Roman.
p. 1. tom. 1. decif. 185. ann. 1615. fol. 247. & de
24 ciff. 196. ann. 1618. fol. 266. & decif. 204. fol.
279. & decif. 166. fol. 212. & tom. 2. p. 1. decif.

494. ann. 1618. fol. 34. & decif. 282. fol. 241. &
decif. 287. fol. 304. Gratian. discept. fortif. to. 3.
c. 562 n. 64. fol. 483. Cenall. tom. 4. q. 900. ex n.
87. D. Valenzuela d. conf. 90. ex n. 56. fol. 668. &
conf. 9. ex n. 204. D. Paz de tenuta tom. 1. cap.
23. num. 89. fol. 357. D. Castillod. cap. 123. ex
num. 17.

¶ Fama enim siue bona, siue mala, ad hoc
ut fidem faciat in causa statuti, tā in antiquis,
quam in recentioribus, super puritate sangui-
nis, vel nobilitatē, debet esse legitima, & legi-
time probata, alias mali est momēti, Marfil.
ind. l. de minore §. plurium D. de qq. n. 67. &
seqq. Farinac. tom. 2. q. 47. ex n. 148. † Fama
autem dicitur legitima, siue in genere, siue in
specie, siue in antiquis, siue in recentiori-
bus, quando habet ortum, siue originem à
causa certa, & vero simili, probabili, vrgenti,
solida, inconcussa, crecens, non minuens, nec
diuissa, nec vaga, nec contraria, neque in ali-
quo labefactata, ut per DD. in l. de minore §.
plurium D. de qq. & in l. ea quidem C. de accu-
sat. l. decurionum C. de pœn. l. si priuatus D.
qui & à quibus, cap. Osius Episcopus de Elect.
capit. qualiter, & quando, de accusatione.
Iul. Clar. in Pract. §. Secundum indiciū. nu.
10. p. 2. Mascard. de probat. lib. 2. concl. 748.
num. 10. Farinac. d. q. 47. ex n. 153. † Et simul
quod habeat originem à personis certis, & fi-
de dignis, non malebolis, neque prætensoris
inimicis, neq; ex ijs, qui nocere cupiunt, d. c.
qualiter, & quando, cap. Inquisitionis, de accu-
sat. Bart. in d. §. plurium, num. 15. Decius in
cap. veniens, de testibus num. 39. & in cap. 1.
de appellat. Iul. Clar. d. §. fin. qua. 6. Cardinal.
Tusibus in Pract. tom. 3. liter. P. concl. 65. ex
num. 2. † Quare testes non interrogari debēt
reddere rationem de auctore, & origine famæ,
& à quibus audierunt Bart. & Marfil. in d.
§. plurium n. 56. Bursat. cons. 115. num. 51. li.
2. Ant. Petra de fidei commiss. q. 11. ex n. 370.
& q. 13. ex num. 122. Mascard. d. concl. 749.
ex num. 13. Farinac. d. q. 47. ex n. 229.

¶ Legitimè autem probatur per tes-
tes conestiles, & non singulares, specificè
in vnoquoque articulo, quia testes singulares
non sufficiunt, Gabriel in Comm. tit. de testib.
concl. 2. num. 37. Osase. decif. 79. ex num. 16.
Menoch. de arbitrar. lib. 2. cas. 27. nu. 13. &
de presump. lib. 1. q. 91. n. 2. † Et quod sint
omni exceptione maiores Iul. Clar. in Pract.
§. fin. q. 64. Menoch. d. lib. 2. cas. 474. nu. 25.
& de presump. d. q. 9. ex num. 5. Mascard. d.
lib. 2. concl. 894. num. 3. † Et simul quod de-
ponant illā audiuisse à maiore parte populi,
vbi intenditur probare famam, & quod ita
sentiat

sentiat maior pars populi, *Bart. in d. §. plurimū num. 21. Decius in d. cap. veniēs, num. 7. & in c. 1. de appell. num. 51. Ant. Petrus d. q. 13. nu. 114. Mascard. d. concl. 749. num. 11. Farinac. d. q. 47. ex num. 252. Card. Tuschus in Pract. tom. 3. concl. 64. ex num. 25. + Nec sufficit quod dicant se publicē audiuisse, vel esse publicam vocem, & famam, Bart. in l. de minoribus §. plurimum D. de qq. quia potest publicē au-
 32 diri, & esse publicam vocem, & famam, & ad maiorem partem populi non inotesci, *Farinac. d. q. 47. num. 258. + Vel à multis personis au-*
 33 *diuisse, vel à mille, quia possunt esse multæ per-*
 34 *sonæ, & mille, & non esse maiorem partem po-*
 35 *puli, Grammatic. conf. 42. n. 2. Ant. Petr. d. q. 13. num. 123. Roland. conf. 54. ex num. 19. Ce-*
 36 *pbal. conf. 225. nu. 43. lib. 2. Mascard. d. concl. 749. num. 6. + Aut ita reputari ab omnibus*
 37 *eum cognoscentibus, quia tales cognoscentes*
 38 *possunt esse minor pars hominum, qui de iure*
 39 *sunt necessarii, Bald. conf. 406. num. 3. lib. 1. & conf. 447. ad fin. vol. 5. Farinac. d. q. 47. n. 314. & 318. Mascard. d. concl. 749. num. 10.*
 40 *+ Vel ita audiuisse per totam Civitatem, quia*
 41 *potest esse minor pars hominū, quā sunt neces-*
 42 *sari ad famā, Salicet in l. ea quidem C. de accu-*
 43 *sat. num. 119. Natta conf. 388. num. 3. vol. 2. Mascard. d. concl. 749. num. 22. Heß. Emil. de testib. p. 1. lit. A. num. 11. fol. 257.*
 44 ¶ Et nihilominus fama ita probata, nul-
 45 lus testis peior reperiri potest, quia non pro-
 46 bat in antiquis, aut recentioribus, cum non
 47 ab ipsa rei veritate proficiscatur, sed ab homi-
 48 num existimatione, quæ falli potest, & fallere,
 49 *DD. in l. 3. §. eiusdem, D. de testib. & in cap. si*
 50 *testes cap. sane etiam 4. q. 3. Mascard. lib. 1. con-*
 51 *cl. 11. n. 6. & lib. 2. concl. 748. n. 9. & concl. 753. num. 4. Menoch. de presumpt. lib. 1. q. 89.*
 52 *num. 28. Roland. conf. 77. num. 6. lib. 3. & cōf. 447. num. 10. lib. 4. Farinac. d. q. 47. num. 164.*
 53 *Mascard. lib. 2. concl. 748. num. 10. + Quare*
 54 *fama perse sola nunquam probat in Civilibus,*
 55 *aut in Criminalibus, l. 3. §. eiusdem legis, &*
 56 *ibi glos. D. de testib. cap. si testes §. sepe etiam,*
 57 *& ibi glos. & DD. 4. q. 3. cap. illud, & ibi glos.*
 58 *de clerico. excomm. l. decurionum, & ibi glos. C.*
 59 *de pœn. l. si prius C. qui, & à quib. l. dino*
 60 *Marco C. qui manumit. poss. l. miles §. penult.*
 61 *D. de adulter. cap. Osus Episcopus, de Elect.*
 62 *Bonacosa in suis comm. part. 2. v. fama fol. 28.*
 63 *Mascard. d. concl. 748. ex num. 5. Peguera de-*
 64 *ciss. 17. ex num. 21. + Et multo minus in anti-*
 65 *quis, quā in recentioribus, quia omnia illa,*
 66 *quæ ad probationem famæ requiruntur, diffi-*
 67 *cilius in antiquis, quā in recentioribus pro-*
 68 *bari possunt, ut dicam tom. 5. de spiritualibus**

anex. siue de Iure Eccles. lib. 7. capit. 3. ex nu-
 mer. 39.

¶ Fama enim tam in antiquis, quā in re-
 centioribus res incerta est, quæ nullatenus fi-
 dem facit, licet innumeris testibus comprobe-
 tur, quia ut ait Tertullian. in Apologet. *Fa-*
ma incerta est, cui nemo credit, nisi in conside-
ratus, quia sapiens non credit in certo, sepe mī-
datium ab uno seminatur, aut ingenio emulatio-
nis, aut ambitio suspitionis, aut ingenta men-
tendi voluptate. + Quia de eius certitudine
nunquā cōstat, nec ullus autor certo reperitur,
ex quo aiebat Fabius Quint. Fama est sermo
sine certo autore dispersus, cui malignitas ini-
tium dedit, credulitas incrementum, quod nulli
non enim innocentissimo potest accidere, fraude
inimicorum falsa vulgantium. + Nec eo quod
populus eam approbet, vitium purgat, quia ut
ait Plato in Axiocho, Populus ignarus est, mo-
rosus, crudelis, invidus, immodestus, ut qui sit
ex colubæ turba, & stultis, insolentisque colec-
tum. + Qui non ratione, sed furore ducitur
torrentis fluminis instar, Herodot. in Thalia,
Pleus est nihil intelligere, quo enim pacto sciet
qui neque edocuit est, neq; bonestum novit, nec
domesticum quidem, quia ad res agendas, sine
consilio præceptis ruit, torrentis fluminis instar.
+ Vnde eius electio iure damnatur, qui populi
voce postulatus est, cap. 2. de Elect. nam ut ait
Apost. ad Galat. 1. v. 10. Si hominibus place-
rem, Christi servus non essem, & noster Sene-
ca, epist. 29. Malis artibus popularis fabor
queritur, similem te illis facias portet, alioquin
non probabunt. + Quare non minus in antiquis
quā in recentioribus Fama mentiri solet, &
malos extollere, bonosque suprimere, nam ut
ait D. Hieron. epist. ad Rufin. Multum in
utraque parte crebro fama mentitur, & tam
de bonis mala, quē de malis bona, falso rumore
concelebrat. + Et multo magis in antiquis,
quā in recentioribus fama mentiri solet, tū
quia difficilius demendatio conuincitur, tum
quia per tam longum tempus, ex hominum re-
lationibus varias, atq; varias accipit formas,
nam ut ait Ouid:

Atria turba tenent, venit leue vulgus euntque
Mixtaq; cū veris passim commenta vagantur
Miliaque rumorum, confusaque verba volutāt,
Ex quibus hi vacuas implent sermonibus aures
Hi narrata ferunt, alio mensuraque ficti
Crescit, & auditis aliquid novus adycti autor

¶ Probationes autem de puritate sangui-
 nis aut nobilitate factæ in summarijs, aut ad
 perpetuam rei memoriam, aut aliter receptæ,
 ut postea in causa principali testes ratificen-
 tur, suspectæ sunt de falso, & tanquam proba-

tionones in fraudem factæ reijciuntur, ex præsumptione iuris, & de iure, capit. quoniam frequenter, & ibi glos. v. in fraudem, ut lite non contest. & ibi Bald. num. 7. Abb. 12. Gail. lib. 10. obseruat. 92. nu. 6. Farinac. de testib. q. 75. p. 5. ex num. 130. & q. 76. ex num. 162. Menoch. de præsumpt. libr. 1. præsumpt. 65. numer. 5.

47 Etiam si in causa principali ratificentur, nã cum primæ suæ depositiones nullæ sint, & fidem non faciant, non validantur per ratificationem, quia necesse habent illa de nouo dicere in principali iudicio, de quo queritur, *Tiber. Decian. resp. 66. ex nu. 4. vol. 2. Cas. Mamento conf. 24. ex num. 7. & conf. 92. ex nu. 8.*
48 *Mar. Giurda deciss. 95. ex nu. 1.* † In quorum nouo examine non sunt illis legendæ suæ primæ depositiones, ut in eis seratificent (quia illis ignominiosum esset contraria asserere) sed interrogandi sunt per articulos casæ, ut si nunquam deposuissent, aduertendo tamen, quod si in aliquo, etiam minimo, contrarij sunt eorum quæ primo dixerunt, puniuntur, ut falsi, *Tindarus de testib. p. 3. cap. 7. ex num. 1. Farinac. de oppos. contra test. q. 66. num. 64. Ant. Petra de fidei commiss. q. 12. ex num. 1296.*

49 ¶ Testes tamen si deponunt denegatiua vaga, & puta, ut non vidi, non audiui, suspecti sunt de falso, *Angel. in l. testium C. de testib. & in l. si per aliam, §. docere D. ne quis eū Ful. Pacian. de probat. libr. 1. capit. 36. ex num. 8. Menoch. lib. 2. præsumpt. 51. num. 7. Mascard. lib. 3. concl. 1364. num. 10.* † Quia negatiua huiusmodi non coarctata loco, & tempore non cadit in sensum testium, ideo ex sua natura est improbabilis, l. actor C. de poen. capit. super his de renunciat. ca. accusator 6. q. 5. Pacian. d. cap. 36. ex num. 6. & cap. 37. ex num. 1. Mascard. tom. 1. concl. 70. num. 5. † Ex quo magis creditur testibus affirmatiuis, quam negatiuis, l. diē proferre. §. si plures D. de arbitr. Bald. in l. actor C. de probat. num. 1. Bart. in l. 1. D. de ventre insp. nu. 6. Pacian. d. cap. 36. nu. 12. † Etia si testes negantes essent numero plures, quia plus creditur duobus affirmatiuis, quam mille negatiuis, *Abb. in cap. cum tua de testib. nu. 2. Heel. Amil. de testib. v. affirmantes ex nu. 3. Mascard. d. concl. 70. num. 2.*

52 ¶ Secus tamen si negatiua sit coarctata loco, & tempore, quia tunc cadit in sensum testium, & bene probat. glos. in l. optimam C. de contrabend. stipub. Mascard. de prob. lib. 2. concl. 1091. nu. 8. Pacian. ubi sup. cap. 27. ex n. 12.
54 † Quæ quidem probanda est, ut remoueat actum à sensu, non è contra, ut quando dicunt testes, quod non poterat fieri quin ipsi vidissent, ut tradunt DD. in capis. tertio loco, de probat.

Bossius in Pract. tit. de defen. reor. nu. 16. Farinac. de testib. q. 65. nu. 228. & 229 Mascard. d. concl. 1091. num. 9. Pacian. d. cap. 27. nu. 16. † Et tunc magis creditur testibus deponentibus denegatiua coarctata loco, & tempore, quam deponentibus de affirmatiua, *Bossius ubi prox. ex num. 31. Farinac. d. q. 65. ex numer. 224.*

AL REI NRO. SEÑOR.

En manos del Presidente del Consejo.

SEÑOR.

DE S S E O S O de satisfacer en algo a lo que V. Magestad manda por su cedula a las Ciudades voto en Cortes, de q se le auisen las causas porque se despuebla esta Monarchia, como el mas minimo della, digo Señor, que entre muchas que è visto reparar, es el natural altio de los Españoles, con que aspiran siempre a cosas de honra, i como ven que en España muchos dellos (aunque son nobles i limpios) estan imposibilitados della, por el modo que se à introducido en las probaças de los Estatutos, con que està defautorizada la nacion, i sus hijos por las agenas, buscando lo que en la propia se les niega, sin culpa suia. Porque para probar vno q es de limpia casta i generacion, sin raca, ni macula de Moros, Iudios, ni Conuerfos, como se articula para estas pruebas, es necessario probar, q desde la promulgaciõ del Euangelio, i por lo menos q desde q lo recibie rõ sus ascendientes, no à auido en ellos, ningun Iudio, Moro, ni recõciliado, i q los primeros que se baptizaron, no fue ninguno destos (por que la macula del ascendiente, aunque sea del de Adam haze impedimento) lo qual es imposible de toda probança, pues a doze generaciones no mas, biene a tener cada vno quatro mil i nouecientos, i diez ascendientes, i es posible que tenga otros tantos linages, porq no auian de casar siempre con dispensacion, i por poco que se estienda cada vno, tendra mas de treinta personas que hazen ciento y quarenta i siete mil i trecientos ascendientes. No se q testigo en el mundo pueda deponer de semejante calidad, aunque sea de oidas, ni que instrumentos se puedan hallar, que lo allanen todo.

¶ Demas, que al tiempo de la promulgacion del Euágelio auia en España muchos Iudios (como en todas las demas Prouincias del mundo) assi de los que passaron con los exercitos de Nabuchodonosor , Hadriano, Vespasiano, i otros; como de los que voluntariamente se vinieron conuidados de la fertilidad de la tierra. I siendo como fueron ricos i poderosos: pues fundaron a Toledo, Granada, Maqueda, Escalona, i otras Ciudades en España, es cierto que no emparentaron con lo peor della. I no se disminuieron en la entrada de las naciones, antes crecieron de fuerte, que en la general expulsion, por mandado de los Señores Reies Catolicos, despues de auer salido mas de vn millon de casas pobladas, fueron infinitos los que se quedaron, recibiendo el Baptismo espontaneamente; i estos se mezclaron con los Cristianos, de suerte, que oi no se conoce ninguno dellos, i quando se conociera, no auiendo sido, los que estaban en España, culpados en la muerte de Cristo Señor nuestro (sino delinquieron despues) no pueden desmerecer por descendir dellos, pues fue el pueblo escogido, q̄ conoció, i veneró al Dios verdadero. Pues no desmerecieron los Gentiles, que adoraron Dioses falsos, ni los Godos, que fueron herejes Arrianos.

¶ En la entrada de los Arabes el año de setecientos i catorze, como dueños, que se hizieron de todo, juntamente con los bienes, se alçaron tambien con las honras. I assi aunq̄ muchos Cristianos se quedaron entre ellos a viuir en su Lei, algunos se retajaron, conuidados de los premios, que les prometia los Moros: i de los que no lo hizieron, muchos se casaban con las hijas dellos, por gozar de los officios, i honras, que les daban. I de los que se retiraron a las Montañas de Leon, Aragon, Vizcaya, Asturias, Galicia, i otras partes, aunque fueron Cristianos firmisimos, i vasallos lealissimos (pues teniendo tan cerca la ocasion, i los premios, que daban al Renegado, no se apartaron de la Fè) quando fueron conquistando esta tierra, i despues auitandola, no todos truxeron mugeres de las montañas, para la generacion, antes muchos dellos se casaban, o mezclaban con las hijas de los abitadores de la tierra, que iban conquistando, sin reparar, que fuesen Christianas, Iudias, o Moras.

¶ De suerte, Señor, que el mas noble, que tratare probar su origen, de aquellos primeros Españoles (que es la maior nobleza, que puede auer) tendrá trabajo en probar, que de

todas estas borrascas escapó libre su generacion, i si tuuo algun defecto, o despues aca vbiere caido, no le passara el vulgo en cuenta tanta nobleza, i tan heroicas virtudes, no hallando que dezir en el que se leuantó aier del polvo de la tierra, por no conocer sus ascendientes. Porque si vn Cauallero, i vn plebeio caen en vn mismo delito, la infamia del primero, es eterna, i la otra no llega, ni aun a los hijos, ni ai vezino, que lo sepa, ni se acuerde dello. De fuerte, que el menos noble, i menos conocido, satisface mexor al Estatuto, por la menos noticia, que ai de sus antepassados; de que se sigue, que lo que se instituió para grande Caualleros, i personas principales, queden priuados dello, i vengan a darse a personas, que ni por su linaje son conocidos, ni por su valor merecen serlo, i que no hallando los primeros honra en España, por la macula quizas, de su septima abuela (que en el plebeio no se conoce la de su padre) la desamparen, i se baian a otros Reinos, donde no se mira tanto en esto, i los ombres bajos, que padecen el mismo defecto, i quizas maior, porque no ai memoria del, queden con el officio, dignidad, honra, e insignias della.

¶ El modo de las probanças no tiene menos inconvenientes, porque en el derecho todas las que son sin citacion de parte no hazen fe, i en ellas no solo nose cita, pero se hazen có grande secreto: i si para lo que menos importa se da traslado a la parte, i se le oie, i ai tres sentencias, i se mira i considera por diferentes luezes tantas vezes, i se ponderan todas las calidades de la iusticia, i se esta al maior numero, i mas calificado de testigos: i para quitar la honra a vno i a sus hijos, i a todos sus deudos, i a los viuos i a los muertos, i a los no nacidos, ni engendrados, no ai mas que vna sentencia, i esta dada por ombres, que como tales puedē tener passion, i sin auer dado traslado a la parte, i sin auerle oido, ni informado a los luezes, i sin que se sepa porque le condenan, citandose al menor numero de testigos i menos calificados, a las vezes, le vienen a dar vna lastimosa sentencia, por el dicho de dos o tres testigos, que no supieron lo que dixeron, porque imaginaron se les preguntaua por otro (como suele suceder) i que fueron examinados por quien no atendio, o no quiso atender a ello, i juzgado por luezes que no fueron informados, ni lo pudieron ser, porque no se sabia de lo que dudauan.

¶ I lo que peor es, que teniendo vno cien testigos q̄ le califiquen por hidalgo i limpio,

i muchos

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

i muchos actos positivos, como tal, por solo un memorial sin firma, que se da en el Consejo, o Tribunal, donde tiene su pretension, en que se dize, que no lo es, o que en el libro Verde, o del Bezorro esta su familia notada por no limpia, es estropiezo para su pretension, pues q si dizen dos testigos, que no saben, que tenga la calidad, antes lo tienen por Villano, o ludio, i lo an visto tener, i ai fama dello, sin que estos depongan de acto contrario, ni de processo, ni Sanbenito, ni quemá, ni aleguen padron, ni pecha, lo condenan por tal, quitandole el oficio, o dignidad de honra, q pretende: i que sin dar mas razon, valgan mas dos testigos destos (que en derecho no hazen fe) que no ciento de affirmatiua, a que todas las leies fauorecen, i que siendo la fama el peor testigo del mundo (aun teniendo origen de personas ciertas, i fidedignas, i probando se legitimamente) porque depongan della dos enemigos, o mal intencionados, qu: quizas lo oieron a otros, como ellos, o lo lebanaron de su cabeça, se haga tanto caso desto, como si fuera vna Executoria.

7 ¶ I quando se dize de publica fama, si se apura las mas vezes se cobra, no de q sea verdad, ni de que sea Ruin, el que la padece, sino porque su padre, o abuelo tubo vandos, i los enemigos quando riñen, pocas vezes honran a su contrario, se suele esparcir fama dello. I si le preguntassen a el mismo, porque lo tenia en tal possession? Responderia, que por que era porfiado, o grangero, o otras simples conxeturas. De suerte, que no consiste la verdad en ella misma, sino en la condicion de cada vno, o en la aficion, que le an cobrado, i co esto viene a ser mas noble, i mas limpio, no el que lo es, sino el que el, o sus padres fueron menos illustres, menos conocidos, o el que tiene menos enemigos, siendo verdad, que la inuidia, que comunmente se tiene a los buenos, i el valor, i virtudes de cada vno, le causan mas emulos, que al malo sus culpas.

8 ¶ Por lo qual seria conueniente, qua ia q las probanças fuesen secretas, conforme a los Estatutos delas cosas de honra, que se pretenden: pues an de ser con testigos, no los mas inteligentes, ni mas calificados, ni mas bien intencionados, sino los que les pareciere a los Informantes: i que an de deponer de cosas, q no an visto, pues las mas dellas son de oidas, i se trata de la cosa de maior importancia que ai, que quando se probase de vn pretendiente algo, que desdiga de su honor, se llamase por el Tribunal, o Comunidad, que a examinado sus pruebas, i se le dixesse, que satisficiese

a tal ita cosa, que se dize del, i seria justo se le diesse copia de todo: pues para cosa que menos importa se admiten tachas, i testigos, i q se le diesse termino, para que se descargasse, pues si fuesse verdad, no podrá contra ella probar cosa, que le aprueche, i si mentira, mexor es que se sepa, que no sin causa quede infamado. Sin que sea de consideracion dezir, q si se diesse lugar a esto, no vendria a perder nadie; porque demas que no es cierto (pues por este camino el santo Oficio auerigna la verdad en sus causas) quando en algú caso, vbiessse lugar la negociacion, i alguno tuuiesse algun defecto, i por este camino lo soldasse: en todo acótecimiento es menos inconueniente, que llegue a ser vno bueno, que no lo es, que no queden por ruines mil, que son buenos.

¶ I porq las familias mas calificadas, por la memoria, que ai siempre dellas, quando padecen alguno destos defectos, por algú mal casamiento, nunca se oluida, aunq le toque mui lejos al pretendiente; será justo, pues todas las leies an puesto fin, i termino a estos impedimentos, que la deshonor de España le tēga, siendo assi, que la Lei de Dios tenia edades, para los Alienigenas, i las leies Canonicas, i Ciuiles le tienen, hasta la segunda generaciō; i si a esto no se pone limite es imposible, que se pueda (como aora passa) dexar de perder mucha nobleza de España, o se an de dar los premios de honra, i sus insignias a personas, q realmente padecen defectos, de los que aora se juzgan por tales, o se an de venir a dar a los de tan baja calidad, que no tengan origen, ni ascendientes conocidos. I no soi interesado en lo vno, ni en lo otro: porq a mi, i a mis padres, i abuelos paternos, i maternos (por la misericordia de Dios) siempre nos han apuntado por Hijos algo notorios, en los padrones desta Ciudad, i an exercido en el santo Oficio de la santa Inquisicion della Oficios mui onrados, ni me muebe otra cosa, mas que la onra de Dios, credito de la nacion Española, prouecho vniuersal destos Reinos, i seruicio de V. Magestad, a quien Dios guarde, con aumento de otros maiores. En Cordoba nueue de Octubre de 1621.

do
*El Licenc. Don Francisco
Torreblanca Villalpando.*

Ivan Delfaua Eſcriuano publico del numero de Cordoua por el Rei nro Señor, doi ſe q̄ por vn testimonio firmado, i ſignado de Gabriel Gorge de Eſtrada, Eſcriuano del Rei nreſtro Señor, i de la comiſſion del Licenciado Iuan de la Vega Iuez de ſu Mageſtad para lo tocante à la paga de la Moneda Forera de los Obiſpados de Cordoua, i Iuen (con que ſirbieron los ombres llanos pecheros, el año de 1584.) parece, que de pedimiento de Miguel Geronimo de Torreblanca, padre legitimo del Licenciado Don Francisco Torreblanca Villalpando, natural deſta Ciudad, ſe ſiguiò pleito contra Luis de Rojas Recaudador de la dicha Moneda Forera, en raçõ de abelle empadronado, para la paga della, en que alegò ſer Hijodalgo notorio, libre, i exempto, de la pagar, i contribuir en los pechos, i derramas de los ombres llanos pecheros, i que eſtaban en eſta poſeſſion el, i ſus padres, i abuelos, de tiempo immemorial, de que ſe diò traſlado al dicho Recaudador, i dixò, i alegò de ſu juſticia, i recebida la cauſa à prueba, por el dicho Miguel Geronimo de Torreblanca ſe probò la dicha poſeſſion, con muchos teſtigos, i la cauſa cõcluſa, el dicho Iuez diò, i pronunciò ſentencia diſinitiva, por la qual mãdò amparar al dicho Miguel Geronimo de Torreblanca, en la poſeſſion en q̄ eſtaba de Hijodalgo notorio, libre, i exempto de pagar la dicha Moneda Forera, idemas pechos, i derramas de los hõbres llanos pecheros, i cõdenò al dicho Recaudador no la cobraſe del, la qual le fue notificada, i paſò en coſa juzgada, i della ſe deſpachò mandamiento contra el dicho Recaudador, para que no la cobraſe del dicho Miguel Geronimo de Torreblanca, i de alli adelante lo tuieſſe por tal perſona, libre de la pagar à el, i ſus herederos, i ſucſores, i le bolbieſſe las prendas, maravedis, ò otras coſas, que le vbieſſe por ello ſacado, libremente, i ſin coſtas, por quanto en los padrones, que ante el dicho Iuez eſtaban preſentados, eſtaba rildado, i borrado, como parece del dicho testimonio, ſu fecha en Cordoua, primero de Octubre de 1585.

¶ Por dos testimonios de Martin Sánchez Eſcriuano publico de Cordoua, parece q̄ envirtud de dos Mandamientos, dados por Ciudad, haziendo los padrones della, en la Collacion de San Iuan, el Licenciado Martin de Molina Iurado della, en 20. de Maio de 1590. años, i Gaſpar Sanchez Iurado aſſi miſmo de la dicha Ciudad, i de la dicha Collacion, en 20. de Agoſto de 1596. Mandaron apmutar al dicho Miguel Geronimo de Torreblanca, por

Hijodalgo notorio, i lo eſcribieron por tal en los libros, i padrones de la dicha Ciudad.

¶ Por otro testimonio firmado, i ſignado de Melchior Maldonado, Eſcriuano publico de Cordoua, parece q̄ à los 26. de Agoſto de 1596. años, ante el Licenciado Geronimo de Ribera, Alcalde maior de Cordoua, i ſutierra por ſu Mageſtad, ſe querellò el dicho Miguel Geronimo de Torreblanca, de los Iurados de la Collacion de San Iuan, diciendo que en el Repartimiento que abian hecho para la paga de los Soldados q̄ lebantaron para el ſocorro de Cadiz, le abian repartido cinquenta reales, i los pretendian cobrar de ſus bienes, lo qual era injuſto, porq̄ el dicho repartimiento, ſe hacia à los hõbres llanos, pecheros, i el era Hijodalgo notorio, i en eſta poſeſſion eſtaba mãdado à parar por Iuezes de ſu Mageſtad, como les era notorio, i parecia de vnos testimonios que preſentò: pidiò ſe rebocafſe el dicho repartimiento: de q̄ ſe les diò traſlado, i la cauſa concluſa, el dicho Alcalde maior, probeiò auto, que paſò en coſa juzgada, por el qual mãdò, que el dicho Miguel Geronimo de Torreblanca ſea defendido, i amparado, en la poſeſſion, en que ha eſtado i eſta de Hijodalgo notorio, libre de pechar, i contribuir, en los pechos, i derramas, de los hombres llanos pecheros, i que ſe notifique à las Iurados de la Collacion de San Iuan, donde el ſuſo dicho viuia, lo vnieſſen por tal, i le boluieſſen las predaſ, marabedies, i otras coſas, que le vnieſſen ſacado, i llebado, ſu pena de cada cinquenta mil maravedis, para la Camara Real.

¶ Por otros dos testimonios firmados, i ſignados, de Alonſo Gallego de la Cueba, Eſcriuano de ſu Mageſtad, i de los Sacreſtos del S. Oficio de la Inquiſiciõ de Cordoua, el vno dellos, en 4. de Henero de 1593. I el otro en 8. de Henero de 1594. Parece q̄ por impedimẽto, de Don Luis Azenedo Alguazil maior de la dicha Santa Inquiſicion de Cordoua, el dicho Miguel Geronimo de Torreblanca, en virtud de mandamiento della, con vara alta de la dicha Santa Inquiſicion le dio la poſeſſion de ciertos bienes rematados por el Fiſco della. I el otro testimonio, es de como el dicho Miguel Geronimo de Torreblanca, por auſencia del dicho Alonſo Gallego de la Cueba exercio ſu oficio de Eſcriuano de Sacreſtos del Santo Oficio de la Inquiſicion de Cordoua, como parece de los autos, i notas originales del dicho Santo Oficio, que eſtan firmadas del dicho Miguel Geronimo de Torreblanca, como tal Eſcriuano de Sacreſtos de la dicha ſanta Inquiſicion.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

¶ Por otro testimonio firmado i signado de Martin Sanchez de Orbaneja Escriuano del Rei nuestro Señor, i publico del numero de Cordoua, i de la Comision de Iuan Diaz de Baldarica Iuez de su Magestad para la paga de la Moneda Forera del año de 1603. que se cogio en esta Ciudad para su Magestad (con que le sirben los hombres llanos pecheros de siete en siete años) haziendo padron de la Collacion de San Miguel, el dicho Iuez por ante el dicho Escriuano, con parecer de los Licenciados don Rodrigo de la Reguera, i Iuan de Balabarca Abogados de Cordoua mandò apuntar a el dicho don Francisco Torreblanca Villalpando por Hijodalgo notorio en 28. de Agosto de 1604.

¶ Por otro testimonio firmado i signado de mi Iuan Deslana Escriuano publico de Cordoua, en 10. de Junio de 1610. consta que por mandado del Licenciado Ribera Alcalde Mayor de Cordoua i su tierra para presentar en el Consejo de su Magestad, se prouo que el dicho Licenciado don Francisco Torreblanca Villalpando Abogado de la Real Chancilleria de Granada es hijo legitimo del dicho Miguel Geronimo de Torreblanca, i doña Ana de Villalpando su legitima muger, la qual fue hermana legitima del Padre Iuan Baptista Villalpando, de la Compania de Iesus (que por mandado del Rei nuestro Señor Don Felipe Segundo, i a su costa escribio sobre el Profeta Ezechiel, i templo de Salomon) ambos hijos legitimos del Licenciado Gaspar de Villalpando natural de las Montañas de Leon Cristiano viejo, Hijodalgo, i siempre con honrados officios en la republica, i los testigos fueron don Diego de Argote i Aguayo, Corregidor que fue de la Ciudad de Murcia, i Veinte i quatro de Cordoua de 80. años, don Fernando de Pineda i Mesa de 56. años, don Diego de Velasco de 48. años, Andres Fernandez de Montemaior de 70. años, el Licenciado Antonio Clauijo, Racionero de la Santa Iglesia de Cordoua, de 60. años, i otros muchos.

¶ Por otro testimonio firmado i signado de Luis de Prado, notario maior del Audien-
cia Arçobispal de Granada, en 4. de Diciembre de 1610. parece que en vn pleito que tuuo en ella el dicho don Francisco Torreblanca Villalpando probo con testimonios de Escriuanos de su Magestad, i publicos del numero Cordoua, i otros autos i testigos que es Hijodalgo notorio por ambas lineas paterna, i materna, i Cristiano viejo, limpio de toda mala raça, de Moros, Iudios, i conuersos, i co-

mo tal Miguel Geronimo de Torreblanca su padre exercio officios mui honrados en el Santo Oficio de la Inquisicion de Cordoua, por impedimento de don Luis de Azeuedo del Auito de Santiago, Alguacil maior de la Santa Inquisicion de Cordoua, i por ausencia de Alonso Gallego de la Cueva, Escriuano de Secretos della, los testigos son, el dicho don Luis de Azeuedo, i don Diego Niño de Vicuña, familiar de la dicha Santa Inquisicion, el Licenciado don Iuan Camacho de Escobar, Consultor della, i Colegial i Rector del Collegio Real de Granada, i otros muchos.

¶ Como todo lo susodicho, i otras cosas mas largamente consta i parece por los dichos testimonios que originalmente me fueron exhibidos por el dicho Licenciado don Francisco Torreblanca Villalpando, para este efeto, los quales estan sanos i buenos, no rotos ni chancellados, ni en parte alguna sospechosos, i los boluio a su poder la parte a quien io el Escriuano doy fee que conozco, testigos Pedro Lopez de Molina, i Gaspar de Escamilla, i Diego de Buen Rostro, vezinos desta Ciudad. En Cordoua 9. de Octubre de 1622. *Iuan Deslana Escriuano publico del numero de Cordoua, por el Rei nuestro Señor fize mi signo.*

Lugar + del signo.

*Iuan Deslana,
Escriuano Publico.*

¶ El Escriuano Mayor del Cabildo de la Ciudad de Cordoua por el Rei nuestro Señor de iuso escrito doi fee, que Iuan Deslana de quien va firmado, i signado el testimonio de arriba escrito, es Escribano publico, i del numero desta dicha Ciudad de Cordoua como se intitula en su suscripcion fiel i legal i de cofiança, i a las escrituras i autos i testimonios que del parecen firmados i signados tal como este se les a dado i da entera fee i credito judicial, i extrajudicialmente, i para que dello conste, di el presente firmado, i signado de mi firma, i signo, i sellado con el sello grande de las armas de Cordoua, en ella a 9. dias del mes de Octubre de 1622.

Pedro Sanchez Ortiz Escriuano maior del Cabildo de Cordoua por el Rei nuestro Señor fize mi signo.

Lugar + del sello.

Lugar + del signo.

*Pedro Sanchez Ortiz, Escriuano
Maior del Cabildo.*

LEY, I PRAGMÁTICA

*del Rei Don Felipe Quarto
nuestro Señor, sobre las pruebas
de los Estatutos, en las causas de
nobleza, i limpieza, para obviar
los fraudes que el odio, i malicia,
i otros respetos an introducido.*

DON PHELIPE POR LA gracia de Dios Rei de Castilla, de Leon, de Aragon, de las dos Sicilias de Hierusalem, de Portugal, de Nauarra, de Granada, de Toledo, de Valencia, de Galicia, de Mallorcas, de Seuilla, de Cerdeña, de Cordoua, de Corcega, de Murcia, de Iáen, de los Algarues de Algecira, de Gibraltar, de las Islas de Canaria, de las Indias Orientales i Occidentales, Islas, i tierra firme, del Mar Oceano, Archiduque de Austria, Duque Borgona, de Brabante, i Milan, Conde de Aspurg, de Flandes, i de Tirol, i de Barcelona, Señor de Vizcaya, i de Molina, &c. A los Infantes nuestros muy caros i muy amados hermanos, i a los Prelados, Duques, Marqueses, Condes, Ricos Omes, Priorres de las Ordenes, Comendadores, i Subcomendadores, Alcaldes de los Castillos, i casas fuertes, i llanas, i a los de nuestro Consejo, Presidentes i Oidores de las nuestras Audiencias, Alcaldes, Alguaciles de la nuestra casa i Corte, i Chancillerias, i a todos los Corregidores, Asistente, i Gobernadores, Alcaldes mayores, i Ordinarios, Alguaciles, Merinos, Prebostes, i a los Concejos, i Vniuersidades, Veinte i quatro, Regidores, Caballeros, Jurados, Escuderos, Oficiales, Hombres buenos, i otros qualesquiera subditos i naturales nuestros de qualquier estado, preminencia o dignidad que sean, o ser puedan de todas las Ciudades, Villas i lugares, i Prouincias de estos nuestros Reinos i Señores a si a los que aora son como a los que seran de aqui adelante, i a cada vno i qualquiera de vosa quien esta nuestra Carta, o lo en ella contenido tocara, o pueda tocar, en qualquiera manera, Salud, i Gracia, &c.

¶ Porque el odio i malicia i otros respetos, i accidentes particulares se an hecho tanto lugar en el modo de la calificacion de la nobleza i limpieza, en los actos que se requirer,

con tan poco credito i consuelo de la nacion, con tanta inquietud i discordia en la Republica, con tanta costa de las haziendas i vidas, i peligros de las consciencias, que se juzga en el gouerno por la causa mas digna de reparo, assi por el remedio de inconuenientes tan grandes, i de que tanto daño resultan al Reino en comun, i particular, como porque se conseruen en su primitiua calidad, e institucion de los Santos Estatutos, i los viles, i loubles fines del beneficio comun a que se encaminaron, i que de su buen vso se han experimentado, i que siendo tan conueniente en la sustancia, no se pongan en estado de perjuicio por los accidentes. Ordenamos i mandamos que de aqui adelante ninguna persona de qualquier estado i codicion que sea, no pueda dar, ni dè, como ni tampoco admitir, ni admita memoriales sin firma, i que si se admitieren en algun Consejo, Tribunal, Iglesia, Colegio, o otra comunidad, dõde sea necessaria calificacion de nobleza, i limpieza, no se les dè credito, ni hagan fee, si fueren generales, i no dieren razon particular de las cosas, que contiuieren, aunque citen i señalen testigos: i aunque alegen fama publica: i solo se puedan admitir en orden a inquirir, i no para otro efecto, quando indiuiduaren, i señalaren Sanbenito, o Penitencia, i el año en que se dio, con expresion de la persona a quien toca de la Iglesia, o parte donde esta, del parentesco que tiene con el pretendiente, o con otros indiuiduos tan particulares, que verolimplmente induzgan el animo a que no es de malicia. I asimismo se podran admitir, quando manifestaren escrituras, con iguales calidades de las dichas, o en caso que citando testigos que en el se citan, como pudiera el informante examinarlos por si mesmo. I assi no haran fee en quanto citados en el memorial, sino en quanto lo que dixeron examinados.

¶ Otroli, que las palabras que se aian dicho en pendencia, o extrajudicialmente en corrillos, o en conuersaciones, no obsten, ni sean de impedimento para los actos de nobleza, i limpieza, quanto quiera que se aian dicho, i esparcido, i llegado a noticia de muchos, i que los testigos que depusieren dellas, como no tengan mas noticia de la calidad del pretendiente, q̃ auerlas oido, ni si vno causa, ni razon para dezirlas, no obsten a la pretension de nobleza, i limpieza, como esta no aia procedido, ni se funde en otro principio; pero si hecha aueriguacion dellas, por los informantes, hallaren que vno fundamento para poderlo dezir, por estar notada la persona, o por otras

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

razones de escrituras, Sambenito, o Penitencias, es nuestra voluntad, que obren lo que vbiere lugar de derecho, porque en tal caso, no obraran las palabras, sino la causa, i fundamento, que ai contra el pretendiente, aunque no se dixessen.

¶ Item, porque auiendo en todas las materias limite, i termino, que las califique por ciertas, para q̄ de alli adelante se tengan por tales, desde que estan passadas en cosa juzgada, se considera por poco inconueniente, que las desta calidad no la tengan, sino antes disposicion perpetua, i q̄ tras de muchos actos positivos de Nobleza, i limpieza, obtenidos cabal, i justamente por los medios ordinarios, i juridicos, no se executarian, para que los descendientes por linea recta adquirieran derecho, sino que queden sujetos a q̄ los efectos de odio, i malicia, que cada dia se experimentan, sean mas poderosos, que la autoridad de la cosa juzgada, i que la vehemente presumpcion de verdad, que induce, contra la qual apenas hallan entrada las leyes. Ordenamos i mandamos, que en el quarto, o quartos, en que vbiere tres actos positivos de limpieza, i nobleza (cada vna en el acto en que se requiere) se tenga por passada en cosa juzgada, i executoriada, i que en su virtud se adquie ra derecho real a los descendientes por linea recta, para quedar calificados por nobles. I baste probarse la descendencia de las personas, que obtuvieren los dichos tres actos, al modo que se platica en las Hidalgas, i que esto se entienda, aunque los dichos tres actos se aian ganado en diferentes Consejos, Tribunales, Comunidades, u Colegios, o en vno mismo, i respeto de vn quarto, o de dos, o de todos, segun los comprehendieren los actos. Pero si los tres no fueren cumplidos, sino solamente vbiere vno, u dos, declaramos, que no se a de dar por passada en cosa juzgada la nobleza, i limpieza: ni los descendientes tendran adquirido derecho alguno, i que se les aian de hazer nuevas pruebas de su calidad, en la forma ordinaria, i en llegando a tres, se causara el dicho derecho real, i les comprehendera.

¶ I porque auiendo de obrar los tres actos presumpcion de verdad, executoriandose por ellos, es justo, que sean de Tribunales graues, i enteros, donde con deuido conocimiento de causa se aia tratado, i determinando la materia. Ordenamos, i mandamos, que los dichos tres actos, para obrar el efecto referido, an de ser de la Inquisicion, en que entran familiaturas, i del Consejo de Ordenes,

i de la Religion de San Iuan, i de la Santa Iglesia de Toledo, o de los quatro Colegios maiores de Salamanca, i de los dos maiores de Alcala, i Valladolid; i no de otro Tribunal, Iglesia, Colegio, i comunidad alguna.

¶ I porque conforme a derecho algunas vezes, se rebuelue sobre la cosa juzgada, u por instrumentos nuevos, o por auer confutado, que los presentados eran falsos, o por otras causas estatuidas en el derecho, toda via en esta materia. Ordenamos, i mandamos, que los tres actos en la forma dicha, de tal manera hagan cosa juzgada, i caulen derecho a los descendientes, que aunque despues dellos se descubriesse alguna causa, o razon, que pudiera ser impeditiua, si se vbiere sabido antes de alguno dellos se conseruen, i duren en su fuerza, i vigor la autoridad, i efectos de la cosa juzgada, i del derecho adquirido en su virtud; pues es mas credito de la mesma nobleza, i limpieza, sustentar tres calificaciones, con que esta aprobada, que descubrir (aunque sea por accidente, cuius noticia sobrenino) que se dió, i la angozado personas, a quien no se les debia.

¶ Otroti, porque muchas personas con malicia, i curiosidad natural, mas que por conueniencia, ni otro buen respeto, conseruan en su poder libros, que llaman Verdes, o del Bezorro, i Registros, i Catalogos de descendientes, fabricados sin mas autoridad, ni causa, que la que les ofrecio su mala indignacion, de que han resultado, i resultan irreparables, u injustos daños, assi de la nobleza, i limpieza, como del gouerno, i quietud publica, pues solo con ver escritas en estos libros, i registros algunas familias, se califican por notadas, i el deponer vn testigo, que las ha visto en ellos, o oido dezir, que lo estaban, balsa para tropiezo, i reparo: siendo en lo ordinario, lo mas cierto, que ni tienen sustancia, ni saben la causa, i fundamento de su origen. Ordenamos i mandamos, que ninguna persona, de qualquiera estado, calidad, i condicion que sea, no pueda tener, ni tenga ningun libro en su poder, Registro, ni Catalogo, ni otro papel, en que trate de qualquiera cosa, que pueda ser de nota en materia de limpieza de familias, o descendencias, i que queme los que tuuiere, so pena de doscientos ducados, aplicados por tercias partes, Camara, luez, i denunciador, i dos años de destierro del lugar donde fuere vezino, i desta Corte con cinco leguas.

¶ Item, porq̄ en algunos Consejos, i Tribunales, particularmente en el de la Inquisicion

en su

en su primera institucion, se entiende que algunas personas, que fueron llamadas a ellos, preguntados de si mismos, i de su calidad, confesaron algunas cosas, que no fueron ciertas, ni tuvieron causa, ni razon para ellos, i estas tales confesiones an perjudicado a sus defendientes, siendo asis, que conforme a derecho si se probasse lo contrario, de lo que contiene no pueden perjudicar, porque la verdad no se muda por sola voluntad. Ordenamos i mandamos, que si las dichas confesiones no estuvieren ayudadas de algun otro adminiculo, o razon, de que se pueda inducir, que no esta la materia en solos terminos de confesion, no balten impedir la nobleza, i limpieza, sino que se proceda a calificarla, como sino las vbiel-se, i segun lo que resultare, sea la determinacion, regulando esto conforme a derecho.

¶ Item, porque algunos Tribunales, i Comunidades, que requieren actos de nobleza, i

limpieza, aprieten mas que otros las calidades de la probanza, i calificacion: i particularmente los Colegios, no contentandose de la afirmativa, de que e sean limpios, sino que requireren, que no se aya sido dezir, ni dudar lo contrario. De la qual calidad, i su averiguacion, sea dado ocasion a que muchas familias queden notadas injustamente, por la malicia, i odio, con que muchos caminan en esta materia. I si aora corriese en la mesma forma, demas de los inconvenientes referidos, se haria perjuicio a las demas Comunidades, i Tribunales, en los quales se requiere nobleza, i limpieza. Ordenamos, i mandamos, que todo lo dispuesto, i contenido en esta lei se guarde, cumpla, i execute conforme, e igualmente en todos los Tribunales, Comunidades, i Colegios, sin exceptuar cosa alguna; &c. Dada en Madrid, a diez dias del mes de Hebrero de 1623 años.

YO EL REY

El Licenc. Francisco

de Contreras.

El Licenc. Iuan de Frias.

El Licenc. Gilman de la Mota.

El Lic. Melchor de Molina.

El Lic. Don Alonso de Cabrera.

El Licenciado Don Fernando

Ruiz Parilla.

Yo Pedro de Contreras Secretario del Rey nuestro Señor, la fize escrebir por su mandado.

Registrada, Martin de Mendieta.

Por Chanciller, Martin de Mendieta.

En Madrid a doze dias del mes de Hebrero de mil i seiscientos i veinte i tres años, delante del Palacio de la Casa Real de su Magestad, i en la puerta de Guadalajara, donde esta el trato, i comercio de los mercaderes, i oficiales fue leida, i publicada esta lei, i pragmática.

Hernando de Vallejo.

I V R I S

SPIRITVALIS PRACTICABILIVM

TOMI II. PARS ALTERA.

DE SPIRITVALI POTESTATE PENES
Ecclesiam interna, & externa.

LIBER DECIMVS TERTIVS.

DE SACRAMENTIS, ET SACRAMENTALIBVS
nouæ Legis, res naturales elebantibus, ad agendum in spiritualia,
qui est lib. II. Tom. I. P. I. fol. 27. vsque ad fol. 71.

LIBER DECIMVS QVRTVS

DE REMISSIONE CRIMINIS IN FORO
Spirituali, siue per absolutionem Sacramentalem,
siue per Indulgentias.

CAP. I. De Iurisdictione Spi-
rituali interna.

SUMMARIVM.

1. 2. Ecclesia duplex potestas colata est à Chri-
sto Domino.
3. Censurarum potestas, ex virtute clauium.
4. Indulgentiarum potestas ex communi the-
sauro.
5. Absoluendi à peccatis solius Dei est.
6. Christus Dominus habuit potestatem remi-
tendi peccata.
7. Petro, & Apostolis Christus vices suas de-
mandauit.
8. Romani Pontifici, & Episcopis per diuersa
loca hac iurisdictione demantata est.

9. Sacerdotibus, quibus Episcopi commiserunt,
hac potestas demandata est.
10. Iurisdictionis Spiritualis ad Episcopos, & Ec-
clesia prelatos derivatur.
11. Sacerdotes siue proprij Episcopi licentia
confessiones audire neglexerunt.
12. Sacerdotes in Ordinis collatione duplicem
accipiunt potestatem.
13. Potestas absoluendi à peccatis habituali-
ter est in Sacerdote.
14. Potestas absoluendi à peccatis non potest
exerceri, nisi concedatur Iurisdictionis.
15. Absolutionem peccatorum ex Fide.
16. Absolutione peccatorum non plus facere Po-
pam, quam feminam asserit Lutherus.
17. Iustificari hominem per fidem dicitur, quia
fides est humana salutis initium.
18. Credens culpam condonari, non excludi-
tur à confessione.

9. Sacer-

19. Sacerdotes duntaxat sunt Confessionis ministri.
20. Sacerdotes quamvis sint in peccato mortali ob hoc munere non excluduntur.
21. 22. Ecclesie hanc potestatem datam esse prout iustis constat, quomodo intelligatur.
23. Laicum in articulo mortis absolueri posse, quomodo intelligatur.
24. Confessio facta laico, etiam in articulo mortis, non tenet.
25. D. Iacobus non intelligitur de confessione facienda laicis, sed sacerdotibus, cap. 5.
26. Cap. 2. de poenitent. dist. 6. posteriori iure reformatum est.
27. Laico confiteri licitum non est, etiam in articulo mortis.
28. Laicus absolutionem impetire nequit.
29. Laico confiteri, nec licitum, nec salutare, sed periculosum.
30. Episcopi, & Sacerdotes solum Clauum ministri sunt.

H R I S T V S Dominus ascensurus in cælum duplicem Ecclesie suae potestatem constituit spiritualement: vnā absol- uendi à peccatis in foro inter- no: altera statuendi, & iudican-

di in foro externo, D. Ioan. cap. 20. v. 22. *Accipite Spiritum Sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis retenta sunt.* † Quibus verbis vtrunque potestatem D. Petro, & successoribus collatā assertunt Pontifices in cap. quodcumque 24. q. 1. capis. solita de maioris: & obediens. Extrauagi- vnā Sanctam, inter communes 6. est autem hac autoritas, de maioris. & obediens. † Ex quibus in foro externo descendit penes Eccle- siam Censurarum potestas, vt tradunt Cardin. Bellarm. de Rom. Pontif. lib. 1. c. 15. Valent. in p. 3. tom. 4. disp. 7. q. 17. pun. 2. Suar. de Cen- sur. disp. 1. sect. 2. † Et Indulgentiarum, ex communi thesauro, D. Thom. in addit. ad p. 3. q. 26. art. 3. Suarez disp. 49. sect. 1. nu. 13. Bel- larm. de Indulgent. lib. 1. capit. 3. concilius meus Cardin. Toledo lib. 6. cap. 25.

¶ Nunc tamen de iurisdictione interna, & absolueri à peccatis potestate agendum est, quæ soli Deo competit, tamquam causæ prin- cipalis, & independenti, Exod. cap. 34. Psalm. 118. 31. & 102. Isaias capit. 43. & 44. Hierem. c. 31. & 33. D. Matth. cap. 7. Marc. 2. Luc. c. 5. † Et Christo Domino tanquam à causa me- ritoria nostræ iustificationis, iuxta illud Isai. cap. 53. *ipse peccata multorum tulit.* Daniel. cap. 9. & *finem accipiet peccatum.* quia factus

est nobis iustificatio, & redemptio, Bellarm. lib. 1. de iustificat. cap. 2. tom. 3. Valent. d. tom. 4. disp. 7. q. 1. pun. 3. † Petro, & Apostolis, quibus Christus Dominus vices suas deman- dauit, D. Matth. cap. 18. *Quemcumque lega- ueris super terram, &c.* nam vt ait apud D. Ioan. cap. 20. v. 21. *sicut misit me Pater, & ego mitto vos.* † Romano Pontifici, Episco- pis per diuersa loca, & alijs Ecclesie prælatis, pro tempore existentibus, qui Apostolis successerunt, cap. in nouo, dist. 21. capit. omnes dist. 22. cap. 1. cum alijs 9. q. 3. capit. ad honorū. de auctorit. & usu pail. cap. cum ex eo, de poe- nit. & remiss. Cardin. Turrecremat. lib. 2. de Eccles. cap. 52. Bellarm. de Rom. Pontif. lib. 4. cap. 7. † Sacerdotibus, quibus Episcopi cō- misserunt, & demandarunt, penes quos remanet hæc iurisdictione, cap. inter cetera, de offic. Ordin. cap. cum ex iniuncto, cap. excommunica- mus, 6. quia vero, de hæretic. Clem. dudum de sepultur.

¶ Nam Iurisdictione huiusmodi Spiritualis ad Episcopos, & Ecclesie Prælatos deriba- tur Iure diuino, cap. quorum vires dist. 68. Tur- recrem. d. lib. 2. cap. 52. 53. & 54. Pet. Soto, de confess. lect. 5. Medina de poenit. tract. 2. q. 53. conclus. 4. Valent. tom. 4. disput. 7. q. 16. pun. 3. Henrriq. lib. 6. cap. 5. num. 5. Bellarm. d. lib. 4. cap. 14. Suarez in p. 3. tom. 4. disp. 25. sect. 1. ex num. 10. † Alij autem Sacerdotes prædic- tam potestatem non habent, nisi delegatam, & ita sine proprij Episcopi licentia Con- fessiones audire nequeunt, c. omnis vtriusque sexus de poenit. & remiss. Trident. Sess. 14. cap. 7. Nauarr. in cap. placuit de poenit. dist. 6. n. 131. Valent. ubi sup. d. pun. 2. Agid. Coninck. de Sacram. disp. 8. dub. 2. Ioan. Sanchez sele. & pract. q. 40. ex num. 1. Barbosa de potest. E- piscop. p. 1. alleg. 25. ex num. 1. Bonacin. de Sa- crament. tom. 1. disp. 5. q. 7. part. 2.

¶ Nam licet in ipsa Ordinis assumptione presbyteri duplicem recipiant potestatem; al- tera sacrificandi pro uiuis, & defunctis, altera; absolueri à peccatis, vt docent Valent. Conin- ck. & Sanchez ubi prox. Suarez d. sect. 1. ex numer. 7. Barbof. d. allegat. 25. numer. 2. & 3. † Dicendum est potestatem absolueri à pec- catis habitualiter esse cū potestate Ordinis; non tamen actualiter, vsque dum superaddi- tur applicatio subiecti circa quæ exerceatur, vt docent Nauarr. in cap. placuit de poeniten. dist. 6. num. 8. & in Manual. cap. 4. n. 2. Sua- rez, d. p. 3. tom. 4. disp. 16. sect. 3. † Nam po- testas absolueri non potest exerceri, nisi quando illi conceditur Iurisdictione; quoniam clauis ordinis recipitur cum caractere, non

tamen clavis iurisdictionis, nisi applicetur
ouis circa quam exerceatur, D. Thom. p. 3. q.
63. & sent. 4. dist. 18. Clem. I. & ibi glos. de
offic. iudic. de leg. Abb. in cap. omnis utriusque
sexus de poenit. num. 14. Valent. tom. 4. disp. 7.
punct. 2. Thom. Sanchez de Matr. libr. 3. disp.
29. num. 14. & lib. 6. disp. 38. nu. 20. Ioan. San-
chez sele. & praet. q. 40. ex num. Valer. Re-
ginal. in praxi fori poenit. tom. 1. libr. 2. cap. 2.
sect. 2. ex nu. 13. Coninck. ubi sup. d. disp. 8. dub.
2. 3. & 4. Campanil. diuers. iuris. rub. 12. cap.
13. ex num. 55. Bonacin. de poenit. disp. 5. q. 7.
punct. 4. §. 1. ex nu. 1. Filliut. tract. 7. cap. 9. Bar-
bosa, d. alleg. 25. ex n. 42.

15 ¶ Neque obstat fide solā homines iustifica-
ri, & peccata remittere, Apostol. ad Roman.
cap. 1. Iustificans eum qui est ex fide, & ad Ro-
man. cap. 3. v. 24. Iustificati gratis per gratiā
vnde ex fide Magdalenz dictum est illud, D.
Luc. cap. 17. vade in pace fides tua te salua fe-
cit. 16 ¶ Ex quibus, & alijs sacrae scripturae lo-
cis, male intellectis, ogganit Lutherus lib. de
captiu. Babil. art. 13. in Sacramento poeniten-
tiae, & remissione culpae, non plus facit Papa,
aut Episcopus, quam infimus Sacerdos, imo ubi
non est Sacerdos aequatantum quilibet Chris-
tianus, etiam sit mulier. 17 ¶ Sed mentitur apos-
tata, quia in peccatorum absolutionem nulla-
tenus a potestate ministri pendere arbitra-
tur, sed ex fide credentis, nam vt ait his ver-
bis sacra synodus Trident. sess. 6. cap. 8. Cum
vero Apostolus dicit, iustificari hominem per
fidem, & gratis, ea verba in eo sensu intelligen-
da sunt, vt per fidem i deo iustificari dicamus,
18 quia fides est humana salutis initium. ¶ Et ita
quamuis liceat credere culpam condonari,
non propterea a necessitate Confessionis ex-
cluditur, quia, vt ait ipsamet Synodus d. sess.
6. cap. 9. Quamuis auzem necessarium sit crede-
re, neque remitti, neque remissa unquam fuisse
peccata, nisi gratis, diuina misericordia propter
Christum i nemini tamen fiduciam, & certitu-
dinem remissionis peccatorum suorum iactari,
&c.

19 ¶ Vnde tenendum est solos Sacerdotes esse
a Christo Dominum praefectos, & destinatos
huic muneri, vt de fide definitum extat Con-
cilio Constantiens. contra errores Ioan. de Hus
in Bulla Martini V. & Florent. in decreto
union. & Trident. contra errores Luther. &
aliorum sess. 14. c. 6. D. Thom. p. 3. suplem. q. 8.
art. 1. Thom. Vualdens. tom. 2. de Sacrament.
cap. 135. Henrriq. lib. 3. de poenit. cap. 6. Valer.
tom. 4. disp. 7. q. 10. punct. 1. Suarez tom. 4. p. 3.
disp. 24. sect. 1. nu. 2. & 8. Coninck. tom. 2. disp.
8. dub. 1. ¶ Etiam si tales Sacerdotes sint in

peccato mortali, adhuc debiti ministri sunt
huius Sacramenti, quia non fundatur in sanc-
titate ministri, sed in potestate, & iurisdic-
tione, vt sub anathematismo definitum est Tri-
den. d. sess. 14. can. 10. si quis dixerit Sacerdo-
tes, qui in peccato mortali sunt, potestatem li-
gandi, & absoluendi nō habere, & c. anathema
sit. ¶ Et sic caute legendus est D. August. dū
ait potestatem remittendi peccata datam esse
Ecclesiae, pro vt iustis, & Sanctis conitat, lib.
3. de Baptis. cap. 18. & lib. 5. cap. 21. & lib. 6.
c. 3. & lib. 7. c. 51. ¶ Quia nullatenus de remit-
tendi peccata Sacramentaliter loquitur, sed de
potestate impetrandi alijs remissionem pecca-
torū, vt docet Suarez tom. 4. de poenit. dist. 24.
sess. 1. nu. 6. Fagund. praecept. 2. libr. 7. cap. 1. ex
num. 1.

20 ¶ Nec dicendum est in absentia Sacerdotis
posse hanc iurisdictionē exercere laicos, prae-
sertim in articulo mortis, vt fuit sententia Ma-
gistri sententiarum Petri Lombardi in 4. cap. 5.
& ibi D. Thom. q. 3. art. 3. ex illo D. Iacobi
cap. 5. confitemini alterutrum peccata vestra.
¶ Quia confessionem Sacramentalem factam
laico, vel alteri, Sacerdote inferiori, etiam in
articulo mortis, non tenet, vt docent Scotus
in sent. 4. dist. 17. art. 3. & dist. 18. q. 4. art. 1.
Suarez tom. 4. de poenit. disp. 24. sect. 1. nu. 11.
¶ Nec D. Iacobus intelligitur de confessione
facienda laicis, sed homines hominibus ea po-
testate praeditis, quales Sacerdotes, vt docent
Suarez d. sect. 2. Coninck. tom. 2. disp. 5. sub. 1.
nu. 6. Fagund. d. lib. 7. cap. 1. nu. 7.

21 ¶ Neque obstat text. in cap. 2. de poenit.
dist. 6. Sidesse Sacerdos, confiteatur proximo.
Nam posteriori iure reformatum est, cum cla-
uium potestas non nisi apud Sacerdotes esse
possit, cap. omnis utriusque sexus de poenit. &
remiss. capit. noua quidem, eod. tit. Trident. sess.
14. cap. 6. & sess. 23. cap. 15. ¶ Quia neque in
articulo mortis licitū est laico confiteri pec-
cata, nec talis confessio Sacramentalis est, nec
prodest ad remissionem culpae, sed tantum, vt
poenitentem testatum faciat se paratum esse
confiteri, Sotus in sent. 4. dist. 18. q. 4. art. 1.
concl. 3. ¶ Nec propterea moriens desit
tur salute, nam sufficit ei contritio ad veniam
consequendam, & tunc melius est ad eam co-
nari, quam spe confessionis huiusmodi laxari,
quae ei absolutionem impertire nequit, imo se
exponit periculo graui, se confitens laico, co-
pis Petrus, cap. lachryma cap. 12. cap. magis
cap. si quis, cum alijs de poenit. dist. 1. Sotus
sent. 4. dist. 14. art. 2. & dist. 18. q. 4. art. 1.
concl. 3. ¶ Quod nec licitum est, nec salutare, sed
valde periculosum, ideo ab ea doctrina arcen-
dum

dum est, vt tradunt Nauarr. in Manual. cap. 21. num. 41. Victoria de Sacram. n. 143. Valer. d. disp. 7. q. 10. pun. 1. Gonzalez in reg. 8. Cancell. glos. 6. nu. 51. Valer. Reginal. tom. 1. lib. 1. cap. 1. sect. 3. ex num. 6. † Nam alijs præter Episcopis, & Sacerdotibus clauum potestas nõ extenditur, vt Sacros. Conc. Triden. d. sess. 14. cap. 6. in hæc verba definit, *Declarat Sancta Synodus falsas esse, & à veritate Euangelij penitus alienas doctrinas omnes, quæ ad alios quosuis homines præter Episcopos, & Sacerdotes Clauum ministerium perniciosè extendunt.*

CAP. II. De approbato ab vno Ordinario, an ubiq; valeat excipere Confessiones.

SUMMARIVM.

1. Confessarius approbatus ab vno Ordinario ubique valet excipere confessiones.
2. Pontifex approbat opinionem, sciens, & non contradicens.
3. Pacientia Principis tribuit iurisdictionem.
4. Iudicis existimati ex errore communi acta sustinentur.
5. Sapientum opinio non minus potens est quam vulgi error.
6. Episcopi vniuiusque approbatio necessaria est ad confessiones audisndas.
7. Cardinalium declaratio, vt vniuiusque Episcopi approbatio necessaria sit.
8. Confessarius non peccat contra Religionem sequens opinionem probabilem, relicta certa.
9. Confessarius huiusmodi peccat contra charitatem utens opinione probabilis, omessa certa.
10. Approbatus ab vno Episcopo non potest ubique excipere confessiones.
11. Certum relinqui non potest (sub peccati reatu) pro opinabile.
12. Approbatus ab vno Episcopo pro tota Ecclesia approbatus non censetur.
13. Approbatio debet fieri ab Episcopo proprio pœnitentis, aut eius Vicario non impedito.
14. Vicarius Episcopi constitutus ad vniuersitatem causarum, potest licencias Confessarijs concedere.
15. Capitulum sede vacante potest Confessarios approbare.
16. Abbates exempti possunt approbare Confessarios.
17. Licentia ad Confessiones audiendas requirit ordinariam iurisdictionem.

18. Beneficium parochiale obtinens, vel Rectorem, vel Vicariam Ecclesiam, non indiget licentia ad Confessiones audiendas.
19. Parochus non debet exponi, nec examinari.
20. Parochus potest subditos in alia parochia audire.
21. Iurisdicção voluntaria potest extra territorium exerceri.
22. Sacerdotes quantumvis idonei, sine approbatione non debent Confessiones audire.
23. Religiosis Mendicantibus virtute approbationis suorum Prælatorum, sufficere licentiam petere, quamvis non obtineant.
24. Regulares omnes ad Confessiones audiendas debent licentiam obtinere ab Episcopo loci.
25. Confessarij approbati ab vno Ordinario, non possunt in alterius Diœcesi eligi virtute Bula, vel Iubilei.
26. Confessarius approbatus ab Ordinario pœnitentis, potest extra Diœcesim eum audire, & absoluer.
27. Forum delicti non sortitur in foro conscientie.
28. Approbatio Ordinarij si generalis est, durat quandiu non rebocatur.
29. Approbatio generalis ad Confessiones audiendas non expirat morte concedentis.
30. Approbatio generalis non potest sine causa rebocari.

CONFESSARIUM approbatum ab vno Ordinario posse ubique excipere Confessiones expresse tenent, Caietan. in Summ. v. absolutio, Tabien. eodem verb. num. 42. Armill. 17.

Silueft. v. confessor. 1. q. 6. & 15. Angel. v. Confessio 3. num. 30. Sotus Sent. 4. dist. 18. q. 4. art. 3. Gabriel dist. 17. q. 2. dub. 2. Nauarr. in cap. placuit nu. 105. de pœnit. dist. 6. & in Summ. cap. 9. Hisp. nu. 5. Latin. 6. Henrriq. lib. 6. de pœnit. cap. 13. nu. 13. Lopez p. 1. inst. mor. cap. 38. † Vnde cum Summus Pontifex hanc opinionem probabilem existere agnoscat, iurisdictionem confert, tacens, & non contradicens, Ledesma in Summ. tom. 1. tract. de pœnit. cap. 13. Filliucius tom. 1. tract. 7. capit. 9. Sanchez de Matrim. lib. 3. disp. 22. nu. 64. & disp. 35. nu. 20. Suarez de pœnit. tom. 4. disp. 27. sect. 6. Bonacin. de Sacram. disp. 5. q. 7. pun. 4. §. 1. Eman. Sa v. Confessio nu. 31. & v. iurisdicção nu. 1. & v. prælatus nu. 4. Villalobos tract. 1. difficul. 13. nu. 5. Reginal. in praxi fori pœnit.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

3 *sent. lib. 1. cap. 70. 89. & 90. † Nam patientia Principis, & superiorum in materia iurisdictionis rati hauritioni comparatur, Ant. Gom. in Taurina l. 55. n. 5. Cifientes. n. 14. Azueo. in l. 2. tit. 3. libr. 5. Recopil. Matienz. libr. 5. tit. 3. l. 3. gl. 1. n. 7. Ioan. Lupus rub. de donat. §. 68. n. 27. † Imo & Summo Pontifici ignaro talis opinionis, Ecclesia suplet iurisdictione, quem admodum in titulum coloratum habentem, & in iudice existimato, ex errore communi iura sustinent acta, ne semel sententijs sopita iterum suscitentur, l. Barbaribus Philippus D. de offic. presid. Lessus lib. 2. de iust. cap. 29. dub. 8. n. 68. Suarez tom. 4. disp. 26. sect. 6. nu. 7. Reginal. lib. 1. n. 102. & 103. Sanchez libr. 3. de Matr. disp. 22. nu. 65. & lib. 1. Decalog. cap. 9. n. 35. Henrriq. lib. 5. cap. 14. nu. 3. † Et non minus potens est sapientum opinio, quam vulgi error, ad inducendam iurisdictionem, Basil. de Leon lib. 5. de Matrim. cap. 19. n. 8. & cap. 20. n. 7. Egid. Coninck. de Sacrament. disp. 8. dub. 3. conc. 6. num. 22. & dub. 6. n. 47. Villalobos tract. 1. diffic. 13. nu. 5. Bonacin. disp. 5. q. 7. §. 4. n. 4. Zerola. in prax. poeni. ca. 15. q. 4. & 5. Filiutius tom. 1. tract. 7. cap. 9. n. 227.*

6 *† Contrarium tamen verius est, nam & si vero simile sit vtenti opinione probabili Pontificem conferre iurisdictionem, id tamen certum non est, cum Concilium dicat. sess. 23. c. 15. ab Episcopis approbati, & non ab Episcopo, quia vniuscuiusque approbatio necessaria est, vt exponit Vazquez tom. de poen. q. 93. art. 3. dub. 4. n. 3. August. Barbosa de potest. Episc. part. 2. alleg. 25. ex n. 59. † Quare necessariam esse vniuscuiusq; Episcopi approbatione, & licentia ad excipiendas confessiones ex Dominorum Cardinalium declarationibus, & iuris decisionibus tenent Garfia tom. 1. de benefic. p. 5. cap. 8. n. 87. & 132. Gutierrez in qq. cano. lib. 1. cap. 27. Zerola in prax. poen. capit. 16. q. 3. Sorbo in compend. Mendican. v. absolutio pag. 62. Rodriguez in explicat. Bullae Cruciat. §. 9. num. 5. Beja in respons. casuum conf. p. 4. c. 20. Egid. de Sacram. tom. 2. disp. 8. n. 52. † Et quanuis talis confessorius non peccat contra Religionem sequens probabilem opinionem, relicta certa, vt docent Vazquez 1. 2. disp. 63. cap. 2. & 3. & tom. 2. p. 3. disp. 146. c. 4. num. 26. Sayrus in Clau. Regia lib. 1. ca. 7. num. 4. Salas 1. 2. q. 2. tract. 8. disp. 1. sect. 10. n. 96. Sanchez lib. 1. Decalog. capi. 9. n. 33. Basil. Ponze lib. 4. de Matr. cap. 25. num. 9. Villalob. tract. 1. difficul. 13. n. 2. † Peccat tamen contra Charitatem vtenu opinione probabili omilla certa, cum periculo irritandi Sacramen-*

tum, Vazquez 1. 2. tom. 1. disp. 63. cap. 1. nu. 3. Medin. q. 19. art. 6. Salas tom. 1. disp. 1. sectio. 27. num. 285. Cened. practicar. qq. cap. 8. n. 23. Perez in Laurea Salmant. certam. 10. capit. 12. & 13.

† Vnde licet hæc sententia, quod approbatio vnius Episcopi non sufficiat ad excepiendas vbique confessiones ab aliquibus labefactetur, in praxi tamen tenenda est, nam approbata existit Concilio Carthaginens. IIII. cap. 79. relatum in cap. isqui poenitentiam 26. quas. 6. & Concil. Arausican. l. cap. 12. tom. 1. relatum in cap. qui recedunt. d. 26. q. 6. & Romani Pontifices Leo I. episc. 89. relatus in capit. bis qui in tempore d. 26. q. 6. & Paul. V. in Rituali Rom. rub. de confess. fol. 57. & tenent D. Antonin. in Sum. p. 1. cap. 17. & p. 3. tit. 10. cap. 2. Vazquez tom. de poenit. q. 91. art. 2. dub. 1. n. 4. & 1. 2. disp. 62. cap. 7. n. 40. Suarez de poenit. tom. 4. disp. 23. sect. 1. Corduba lib. 5. de Indul. q. 39. Salas 1. 2. tract. 10. disp. 1. sect. 5. nu. 56. Toledo in Summ. lib. 3. cap. 8. n. 2. Valent. tom. 4. disp. 7. q. 11. §. 1. & 2. Vellarm. lib. 2. de poenitent. cap. 7. Henrriq. lib. 5. cap. 2. & 7. & lib. 4. cap. 9. Reginal. in prax. lib. 8. capit. 3. num. 28. Egid. Coninck de Sacram. disp. 7. dub. 10. nu. 99. Bonacin. disp. 5. q. 5. n. 7. Filiuc. tom. 1. trac. 7. cap. 5.

† Neque obstant auctores in contrarium aducti, nam quando est controuersia inter opinionem, & opinionem potest sequi probabilis, relicta probabiliiori, non tamen quando aliquid certum est, & versatur opinio contraria, quia tunc non potest (sub peccati reatu) relinqui certum pro opinabile, Vazquez 1. 2. disp. 64. cap. 4. Salas q. 21. tract. 8. disp. 1. sect. 15. n. 156. Montesinos. 1. 2. disp. 29. q. 5. num. 214. Aragon. 2. 2. q. 63. art. 4. dub. penul. Azor tom. 1. Instit. lib. 2. cap. 17. q. 11. Franc. Suar. d. tom. 4. disp. 26. sect. 6. n. 5. & tom. 3. disp. 21. sect. 4. Sanchez lib. 1. Decalog. cap. 9. num. 41. † Ex quibus verissimum est approbatum ab vno Episcopo, pro tota Ecclesia approbatum non censeri, nam debet vnusquisque ab Episcopo proprio poenitentis talem approbationem, seu licentiam obtinere, Gutierrez lib. 1. Canonizar. qq. cap. 27. ex nu. 6. Rodrig. in explicat. Bullae §. 5. Suarez d. tom. 4. disp. 28. sect. 7. ex n. 1. Valent. disp. 7. q. 10. pun. 1. & 2. † Aut ab eius Vicario ad hoc nom impeditus, D. D. in cap. 1. de offic. Vicar. Sanchez libr. 3. de matri. disp. 29. n. 15. † Nam cum constitutus sit ad vniuersitatem causarum, hanc potest alijs iurisdictionem delegare, l. 1. §. ab eo, D. qui & aliquibus, Sanchez d. lib. 3. disp. 31. n. 2. † Aut a Sede vacante Capitulo, quod succedit in locū

- Ordinarij, c. cum olim de maiorib. & obediens.
- 16 † Vel Abbatibus exemptis, qui equiparantur Episcopis, Suarez d. disp. 28. sect. 5. nu. 3.
- 17 † Nam ad hoc ut huiusmodi licentia dari possit, necessaria est Ordinaria iurisdictio, qualis Episcoporum, nam ad eos hoc munus expectat, Trident. sess. 23. capit. 15. cum exponere confessores sit proprium munus Episcoporum, nullum alius potest in hoc se intromittere.
- 18 ¶ Quare nullus Sacerdos siue secularis sit siue Regularis siue Ordinarij loci approbatione, & licentia ad confessiones suorum subditorum se intromittere debet, sub penis à iure statutis, nisi beneficium parochiale, seu curatum obtineat, vel sit Rector, vel Vicarius Ecclesie deputatus ab Ordinario, Trid. sess. 23. de Reform. cap. 15. Nisi ab Episcopo parochiale beneficium, vel approbationem obtineat. † Nam beneficium parochiale equiparatur approbationi, ideo parochus non debet exponi, nec examinari, quia reputatur idoneus, & hoc quo ad suos subditos, non quo ad alios Gutierrez lib. 1. Canonie. qq. capi. 27. n. 21. Suarez p. 3. tom. 4. disp. 28. sect. 4. ex n. 15.
- 20 Valent. tom. 4. disp. 7. q. 10. pun. 2. † Etiam possit subditorum suorum, extra parochiam, confessiones audire, & absolvere, ut docet Sylvest. in Summa de confessor. 1. q. 14. Victoria d. verbo, n. 151. Soto in sent. 4. dist. 18. q. 4. art. 3. Suarez ubi sup. disp. 25. n. 17. † Nam iurisdictio voluntaria quæ hinc inde iudicij potest etiam extra territorium exerceri, l. 2. D. de offic. Proconsul. Sanchez de Matrim. lib. 3. disp. 19. n. 8. Agid. Coninck. de Sacram. disp. 8. dub. 3.
- 22 ¶ Alij autem Sacerdotes, quantumvis idonei sint, aut approbationem petant, dum non obtineant (etiam si iniuste denegetur) non debent confessiones audire, Trident. sess. 23. de reform. cap. 15. Aut ab Episcopis per examinationem, si illis videbitur esse necessarium, aut alias idoneus indicetur, & approbationem (quæ generalis datur) obtineant. † Et quamvis id de Religiosis Mendicantibus non intelligat Nauarr. d. cap. 27. num. 264. asserens iatis esse illis, si licentiam ab Episcopo petant, virtute approbatione suorum Prælatorum, et si non obtineant iuxta text. in Clem. dudum de sepul. Extravag. super Catedrali, c. d. sit. Extravag. inter cunctas, de privileg. † Nihilominus tamen à priori sententia recedendum non est, quia prædicta iura innovata sunt per S. Concil. Trident. sess. 23. d. cap. 15. Nullum enim Regularem posse confessiones secularium, etiam Sacerdotum, audire, neque ad id idoneum reputari, nisi aut parochiale beneficium, & c. privilegio, & consuetudine quacumque etiam im-

memoriali, non obstantibus. † Nec potest virtute Bullæ Cruciata, vel Iubilei concedentis potestatem eligendi confessorem, alium eligere, qui approbatus sit ab alterius territorij Ordinario, nam licet se gerat, ut delegatus Papæ, eius intentio est, ut iurisdictioni Ordinarij nihil detrahatur, & ita talem confessorem eligere debet ex approbatis à proprio penitentis Ordinario, Suarez ubi sup. d. disp. 18. sect. 7. ex nu. 8. Valent. d. q. 10. pun. 2. Rodrig. in explicat. Bull. 5. q. ex num. 5. & num. 144. Agid. Coninck. tom. 2. de Sacram. disp. 8. nu. 52. Vgolin. de potest. Episcop. cap. 7. §. 2. num. 8. Ledesma in sum. p. 1. de penit. cap. 12. concl. 5. Miranda tom. 1. q. 45. art. 8. † Poterit tamen confessarius approbatus ab Ordinario penitentis, eum audire, & absolvere in alia civitate, extra diocesim, Rodrigu. d. §. 9. dub. 4. Zerola in practi. Episcop. v. parochus; Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 34. nu. 1. Gonzalez in reg. 8. Canonell. gloss. 62. nu. 9. † In foro enim conscientie non sortitur forum delicti, Abb. in cap. cum contingat num. 29. & in cap. si quis contra, num. 50. de foro compet. Iul. Clar. lib. 5. Recept. §. fin. q. 38. nu. 5. Bonacosa in suis commun. p. 2. v. forum, Mich. Grassi tom. 1. lib. 3. tit. 13. nu. 7. August. Barbosa de potest. Episcop. p. 1. allegat. 25. ex nu. 33.

¶ Approbatio autem huiusmodi semel ob-
 tenta, si generalis est, absque vlla conditione, aut temporis præfinitione, durat quandiu non reuocatur, nec per mortem concedentis extinguitur, gloss. in Clem. dudum §. statim de sepul. Extravag. inter cunctas §. duos de privileg. Nauarr. in cap. placuit, nu. 163. de penit. lib. 6. & in Manual. cap. 27. num. 266. † Et ratio est, quia hæc approbatio generalis non est aliqua gratis, seu fabor, sed iuridica quædam declaratio, quæ se habet tanquam iusta sententia in rem iudicatam transactam, ideo non spirat morte concedentis, dum indigni non sint, nam ut in simili ait text. in cap. accepimus de etate, & qualite. ordin. Nisi forte postquam promoti fuerint rediderint se indignos. † Unde Episcopus non debet semel datam approbationem absolutam, postea sine causa revocare: non præsumpta, sed legitime probata, nec quovis prætextu, sed ad ipsas confessiones pertinente, nec semel approbatum absolute, iterum examinare, ut docet Franc. Suarez ubi sup. d. disp. 28. sect. 8. ex numeris. Barbos. d. alleg. 25. ex nu. 43.

CAP. III. De Semel approbatus, quando in perpetuum valeant excipere confessiones.

S V M M A R I V M.

1. Semel approbatus quod semper censeatur approbatus, multas patitur exceptiones.
2. Semel approbatus non potest ab eodem Episcopo reprobari.
3. Licentia generales ad confessiones audiendas sunt perpetua.
4. Licentia huiusmodi neque ab eodem Episcopo, neque à successore possunt reuocari.
5. Declaratio Eminentissimorum Cardinalium ne licentia generales reuocetur, nisi ex noua causa.
6. Semel approbatus potest examinari ab Episcopo successore.
7. Const. Pij V. non reuocauit Const. Gregor. XIII. in materia Confessionis.
8. Concilium Tridentinum nullum ius tribuit Regularibus, quod Constitutioni Pij V. aduersetur.
9. Declaratio Eminentiss. Cardinalium super Constitutionem Pij V. à multis refertur.
10. Licentia ad Confessiones audiendas data ad beneplacitum Episcopi, possunt reuocari à successore.
11. Licentia ad beneplacitum reuocantur ex mutatione voluntatis.
12. Licentia limitate per annum, &c. post tempus indigent noua licentia.
13. Iurisdictio ad tempus concessa, post tempus expirat, ita ut sit opus prorogatione.
14. Clem. dudum de sepulturis sublati est per Concilium Trident. & alia Apostolica decreta.
15. Lex noua quando cum antiqua sustineri nequit, quamuis de illa non fiat mentio, reuocata censetur.
16. Licentias ad Confessiones audiendas possunt Episcopi limitare.
17. Confessarijs non licet ultra tempus ab Episcopo prefinitum Confessiones audire.
18. Declarationes Eminentiss. Cardinalium ius faciant in ipsis negotijs, & alijs similibus.
19. Declarationes huiusmodi non esse dispositiuas sed doctrinales nisi à Papa approbentur, alij tenent.
20. Declarationes huiusmodi, ut vim habeant, debent solum interpretare, & fieri consulti Papa.

21. Declarationes huiusmodi, ut vim habeant debent esse certa, & indubitata cum subscriptione Eminentissimi Cardinalis, & secretarij.
22. Lis orta super huiusmodi licencias inter Episcopum Cordubens. & Regulares, S. D. N. Urbani VIII. Breue se data est.
23. Breuis S. D. N. Urbani VIII. in causa Episcopi Cordubens. super licencias Regularium.
24. Breuis secundum Sanctiss. D. N. Urbani VIII. in fauorem Episcopi Cordubensis in supplicatione Regularium super licencias ad Confessiones audiendas.
25. Mandatum Illustrissimi Nuntij Apostolici super huiusmodi Breuis obseruationem.

Semel approbatus, quod semper censeatur approbatus, in materia Confessionis audiendae, licet regulariter verum sit, multas tamen patitur exceptiones, & declarationes, quas

congerunt THEOLOGICI cum Magistro in sentent. 4. dist. 17. Caietan. & alij in D. Thom. p. 3. q. 9. Suarez p. 3. tom. 4. disp. 28. sect. 5. Valent. tom. 4. disp. 7. q. 9. & seqq. Vazquez tom. 3. disp. 219. Henrj. libr. 3. de poenit. capit. 6. Eman. Rodrig. in explic. Bull. §. 9. Thom. Sanchez de matrim. lib. 3. disp. 29. Azor. p. 2. instruct. lib. 4. cap. 3. Ledesm. de poenit. p. 1. cap. 12. Agid. Coninck. de Sacram. tom. 2. disp. 4. ex nu. 27. & disp. 8. ex v. 1. Ioan. Sanchez selecte, & pract. q. 40. Valer. Regin. in praxi fori poenit. lib. 1. ex nu. 169. Fagundez in V. Eccles. precep. lib. 7. precep. 2. cap. 1. ex nu. 2. Bonacin. de poenit. disp. 5. q. 7. pun. 4. §. 1. ex num. 1. Homobon. de exam. Eccles. tract. 5. cap. 2. q. 13. Filliusus qq. moral. tract. 7. CANONISTAE in Clem. dudum de sepultur. & in cap. 1. de offic. Ordin. & in cap. omni vtriusque sexus, de poenit. & remiss. lib. 6. Nauar. in d. in. cap. 27. Menoch. de arbitr. cas. 465. Gattierrez Canonie. qq. libr. 1. capit. 6. Campanill. diuers. iur. rub. 12. capit. 13. Cenedo Canonie. qq. libr. 1. q. 38. Iacob. Grassis in aureis deciss. p. 1. libr. 1. cap. 9. Galganes. de iure public. lib. 3. tit. 92. August. Barbosa p. 2. allegat. 25. Vgolin. de offic. Episcop. cap. 7. Aloys. Rizi in praxi fori Eccles. deciss. 548. alias 470.

¶ Primo enim regulariter verum est, quod semel approbatus, non possit ab eodem Episcopo reprobari, ut in fauore Ordinum Medicantium statuerunt Summi Pontifices Alex. III. cuius constitutionem refert, Eman. Rodrig. in

3 *expensio privileg. tom. 1. pag. 29. Urbani. III. & Clem. III. quorum Constitutionum meminit Suarez d. disp. 28. sect. 2. num. 11. Bonifac. VIII. in Clem. d. d. de sepulch. Clem. V. & Leo. X. qui constitutionem Bonifacii confirmavit, nam eam reuocauerunt Benedict. XI. nec nō Pius. Kanis proprio. ann. 1567. tunc scilicet quando tales licentias generales concesserunt sine termini præfixione, vnde declaratum est per sacram Congregationem Eminentiss. Cardinal. die 2. Jul. ann. 1587. quam refert Barbosa d. alleg. 25. nu. 91. Regulares qui ad Confessiones audiendas idonei generaliter ab Ordinariis, eorumque examinatoribus, neperiti, & probati fuerint, generaliter quoque, & in distinet absque aliqua limitatione temporis, centorumque locorum, aut generis personarum admittantur in Diocesi propria.*

4 ¶ *Secundo, quod si approbatio sit generalis sine temporis præfixione, non solum ab eodem Episcopo, sed neque ab eius successore reuocari posse, alij tenent, ex motu proprio Pij V. quem referunt Em. vi. Rodriguez tom. 4. fol. 423. Marc. Ant. Cuchus inst. moral. lib. 5. tit. 4. de Sacram. poenit. nu. 191. Barbosa d. allegat. 25. ex nu. 50. tunc quidem opinio approbata existit per sacram Congregationem Eminentissimorum Cardinalium interpretum Concilij Tridentini, qui sic statuerunt ann. 1614, vt refert Henric. in Summ. lib. 6. cap. 6. §. 6. Statuerunt, atque discernunt Archiepiscopis, Episcopis, aliisque locorum Ordinariis, ad quos Confessarios approbandi ius expectat, Confessarios Regulares, alias ab ipsis legitime approbatos, ad audiendas Confessiones, suspendere post hæc minime liceat, nisi ex ea noua causa, eaque ad Confessionis ipsarum pertinenti, aut ab non seruatum interdictum ab ipsis Ordinariis positum.*

6 ¶ *Tertio, quod licet semel approbatus, non possit ab eodem Episcopo iterum examinari, ab Episcopo successore pro sua conscientia quiescere, posse, nam Pius V. gratibus de causis permotus id statuit in d. Constit. anno 1571. Volumus tamen, eos qui semel ab Episcopo in ciuitate, & Diocesi suis prauo examine approbati fuerint, ab eodem Episcopo iterum non examinari; ab Episcopo autem successore pro maiori conscientia sua quiescere permitti de nouo poterunt, &c. t. Quamquam sem constitutionem minime reuocauit Bulla Gregorij XIII. anno 1573. qui privilegia a Pio V. Ordinibus concessa reduxit ad terminos Concilij Tridentini, quam refert Rodrig. d. tom. 4. pag. 499. t. Nam Concilium Tridentinum nullum ins tribuit Regularibus, quod*

Constitutionem Pij V. aduersetur, vt per Eminentissimos Dominos Cardinales definitum est, vt refert his verbis Farinac. ad Trident. sess. 23. cap. 15. fol. 245. Congregatio Concilij censuit. Regulares Confessores audiendas secularium Confessiones semel ab Episcopo in ciuitate, vel eodem Episcopo iterum non sunt examinandi, a successore vero denno examinari possunt iuxta Bullam Pij V. dat. 8. Idus. Augusti. Pontificatus sui ann. 6. Quæ non est reuocata per reductionem privilegiorum ad terminos iuris communis. t. Et quamuis de huius declarationis autoritate dubitetur, eo quod a Farinacio copilata fidei non faciant, ex eadem causa impugnari possent omnes alias declarationes, & constitutiones Apostolicæ, quæ ab alijs referuntur, quamuis hanc declarationem non solum Farinacius, sed multi alij referunt ad literam, Suarez tom. 4. disp. 28. num. 2. Zerola in prax. Episcop. v. Confessores, Marcilla ad Concil. Trident. lib. 3. tit. de poenit. in d. cap. 15. sess. 23. fol. 427. Manuel. Rodrig. tom. 1. qq. Regular. q. 59. Artic. 4. Thom. Sanchez de Matrimon. tom. 3. lib. 8. disput. 28. num. 72. Augustin. Barbosa d. alleg. 25. numer. 48. Ioann. Sanchez d. 9. 42. num. 15.

¶ *Quarto quoties licentia datur ad beneplacitum Episcopi, poterit quoties voluerit reuocare, & per successorem, nam morte concedentis extinguatur beneplacitum, cap. si gratiose de re script. lib. 6. Gonzalez in reg. 8. Chacell. §. 1. proem. ex num. 9. & glos. 12. in princ. Barbosa de clausul. clau. 2. nu. 4. Campanil. de vers. iur. lib. 12. cap. 12. nu. 64. t. Et tales licentias ad beneplacitum concessas non requirunt causam, vt reuocentur, quia sufficiens est mutatio voluntatis, secus tamen licentias generales, quæ sine causa reuocari non possunt Henric. lib. 3. de poenit. cap. 6. §. 6. Suarez tom. 4. disp. 26. sect. 7. num. 7. Fagundez lib. 7. cap. 2. ex nu. 61.*

¶ *Quinto, quando Episcopus licentias concessit limitatas, tempori, vel loco, vt si per annum plus, minusve pro suo arbitrio concedat, non est opus reuocatione, nam post id tempus indigent noua licentia, nam ad tempus permissum post tempus videtur prohibitum, & questum §. idem respondit, D. de fund. instrum. l. si mulier. & ibi glos. de pact. t. Hæc enim iurisdictio absolucendi a peccatis in his consideratur, atque alia iurisdictiones, quæ dantur ad tempus, quia illo præterito non possunt exerceri, ac si data non fuissent, & indigent noua approbatione, & examine, si Episcopo*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

copo videbitur, vt tradunt *Barbos. d. allegat. 25. ex num. 52. Campanill. d. rub. 12. cap. 13. ex num. 62.*

14 ¶ Neque obstat priuilegium d. *Clem. ad-
dam, de sepultur.* nam licet sit in corpore iuris
per posteriora decreta, tam Concilij Triden-
ti, quam Summorum Pontificum Constitutio-
nibus sublata est, etsi specificè de illa non fiat
mentio, nam licet in dubio lex non censetur
reuocata, iuxta l. *precipimus C. de appellat. 15
capit. cum expediat de elect. libr. 6.* ¶ Hoc
fallit, quando lex noua ita contraria est prio-
ri, vt simul cum illa consistere non possit, nam
tum per sequentem censetur prima reuocata,
etiam si illius nulla fiat mentio, l. *unica §. fin.
C. de latina liber. tollend. Auth. de hered. ab
intesta. venien. glos. vacantibus collat. 9. Bald
in Extrauag. ad reprimendam v. non obstanti-
bus num. 6 Petrus Barbosa in l. 1. D. soluto
matrim.*

16 ¶ Sexto, quod Episcopus possit tales li-
centias limitare ad certum locum, tempus, si-
ue personas expresse, vt docent *Gutierrez Ca-
nonic. qq. lib. 1. cap. 27. num. 18. & 19. Suarez
tom. 4. disp. 28. sect. 7. dub. 6. Vgol. de offic.
Episc. cap. 20. num. 6. Cenedo Canonic. lib. 1. q.
38. nu. 20. & 21. Rodriguez Regular. qq. som.
1. q. 59. art. 8. Homobon. de exam. Eccl. tract.
8. cap. 2. q. 7. Fagundez p. 2. lib. 7. cap. 2. nu. 17.*
17 ¶ Quæ opinio approbata est declaratione Emi-
nentiss. Cardinalium in causa Archiepisco-
pi Cesar-August. ann. 1623. vbi inter alia hæc
habentur ab exemplari autentico. *Dominus
Archiepiscopus pro sua anime quiete supplicat
ab hac sacra Congregatione declarari, an ipse
Dominus Archiepiscopus possit dictas licentias
limitare, pro hominibus tantum, & ad certum
tempus concedere. Responsum tamen Congre-
gationis talis fuit, sacra Congregatio Cardina-
lium negotijs Episcoporum preposita censuit,
Confessarijs præsitis minime licere pœnitenti-
um Confessiones audire, ultra facultatem ipsi ab
Ordinario concessam, Roma die VII. Septem.
1623.*

18 ¶ Declarationes enim Eminentiss. Car-
dinalium pro negotijs sibi commissis, virtute
Bullæ Sixti V. quæ est in p. 1. Bullar. in ordin.
7. ius faciunt, non solum in ipsis negotijs in
quibus sunt expeditæ, sed in alijs similibus
tanquam si à Papa fuissent expeditæ, l. *Mi-
randan Manual. Prælator. tom. 1. q. 26. art.
11. Salas de legib. tract. 14. disp. 21. sect. 12.
Manuel Rodrig. de Regular. tom. 1. q. 11. art.
1. & 2. Nicol. Garfia de benefic. tom. 1. in
præf. Narbona de appellat. p. 1. num. 189.*

19 ¶ Sed quia non desunt qui tales declarationes

contendunt hō esse iuris dispositiuus, sed doc-
trinales, vt sententiæ doctorum, neque vllam
vim habere, nisi à Papa promulgentur, & ob-
seruari iubantur, *Vega in Summ. tom. 1. p. 62.
cas. 41. Basil. Ponze de Matrim. lib. 5. capit.
13. §. 2. num. 7. Petr. Ledesma in Summ. tom.
1. de pœnitent. cap. 13. differ. 7. Thom. Sanchez
de Matrim. lib. 8. disp. 2. num. 10. Villalobos,
in Summ. tom. 1. tit. 2. dub. 7. num. 5. Bonacin.
de legib. disput. 1. q. 1. punt. 8. numer. 4. ¶ Ve-
rissimum enim est prædictas decisiones, 20
non solum manuscriptas, sed impressas
nullam vim obtinere, nisi habeant requisita
contenta in Bullis Sixti V. Gregor. XIII.
Urban. VII. vt in ipsis declarationib. refe-
serunt, scilicet fuisse pronunciatam Consilio
Pontifice. Secunda, vt Domini Cardinales
solum declarent, & interpretentur, nec dis-
ponant, aut dispensent, aut restringant, aut
amplient ultra vim verborum, & regulas iu-
ris, vt habetur in Bullis S. S. D. D. Gregor.
XIII. & Sixti V. & tradit *Carolan. de ca-
sib. reseruat. part. 1. sect. 1. articul. 21. num. 5.*
¶ Tertia, vt sint certæ, & indubitate, & cor-
21
ret sufficienti autoritate eas esse declaratio-
nes sacre Congregationis, nam vt ait Sanc-
tissimi decretum apud *Barbos. de iure Eccles.
lib. 1. cap. 4. num. 83. Ex speciali Sanctissimi
Domini nostri Vrbani diuina providen-
tia Papa Octau. iussu mandat, & præcipit hu-
iusmodi declarationibus, tam impressis, & im-
primendis, quam manuscriptis nullam fidem
esse in iudicio, vel extra à quoquam adhiben-
dam sed tantum illis, quæ in autentica forma,
solito sigillo, & subscriptione Eminentissimi
Cardinalis præfati, ac Secretarij eiusdem Co-
gregationis pro tempore existentium manita
fuerint. In quorum fidem hac propria manu
subscripsimus, & sigili nostri impressione com-
muniri, ac typis mandari iussimus. Dat. Ro-
ma die 2. Augusti 1631.**

R. Cardinal. Vbalinus.

Locus & Sigilli.

*Franciscus Paulatus
S. Cong. O. Secret.*

¶ Vnde cum anno elapso 1629 in hac ci-
uitate Cordubensi sis fuisset orta inter D. D.
Christophorū de Lobera eius ciuitatis Episcopū,
& Regulares eiusdē Episcopatus super
licentias ad Confessiones audiendas, & con-
cionandum, eo quod Episcopus à suis præ-
decessoribus examinatos, & approbatos,
iterum examinare voluisset, & licentias,

per

per annum plus minus ve pro suo arbitrio concederit: quod Regulares agere lentes, & appellantes, Episcopus ad Sedem Apostolicam recurrat, & à Sanctissimo in suum fauorem Breuem obtinuit, à quo Religiosi supplicantes, cum causæ cognitione confirmatum est, & alter Breuis maioribus priuilegijs expeditus, quorum vterque montes Pyreneos transiit, & supremi Regis nostri Consilij iudicium cum Domino Fiscale subijt, & illustrissimi D. D. Cæsar Montis sue Sanctitatis Nuntij Apostolici decretum, & mandatum executivum obtinuit, quod quia originale habui ex manu præfati Domini Episcopi, & fortasse aliui non reperies, inferere lubet, quia non solum in illo negotio, sed ad omnes casus similes aliorum Episcoporum, & Regularium ius facit, l. 1. C. de Constit. Princip. *Quodcumque Imperator per epistolam, vel subscriptionem statuit, vel cognoscens decreuit, vel de plano inter locutus est, vel editio præcepit, legem esse constat.*

23 **C**ÆSAR MONTIVS, DEI, & Apostolicæ Sedis gratia Patriarcha Antiochenus, S. D. N. D. VRBANI diuina providentia Papæ Octavi, dictæque Sedis in Hispaniarum Regnis cum potestate Legati delatere, Nuntius, iuriumque Cameræ Apostolicæ Collector Generalis: Nouerint vniuersi, & singuli præsens litterarum Apostolicarum transumptum visuri, lecturi, & audituri, quod nos vidimus, legimus, & diligenter inspeximus quasdam litteras Apostolicas in forma Breuis à prædicto S. D. N. Papa emanatas, & sub annulo Piscatoris ad instantiam venerabilis fratris nostri Episcopi Cordubensis more solito expeditas, sequentis tenoris, videlicet.

¶ VRBANVS PAPA VIII. Ad futuram rei memoriam. Alias à nobis emanarunt litteræ tenoris subsequenter, videlicet, à tergo, Venerabili fratri Christophoro Episcopo Cordubensi. intus vero, Urbanus Papa VIII. Venerabilis frater, salutem, & Apostolicam benedictionem: Cum sicut nobis nuper exponi fecisti, in tuis Ciuitate, & Diocesi Cordubensi multi diuersorum Ordinum Religiosi sub prætextu, quod ad sacras confessiones audiendas, & verbum Dei prædicandum semel approbati fuerint, absque tua licentia confessiones prædictas audiant, & verbum Dei prædicent, non sine graui Christi

fideliū scandalo, & eorum salutis animarum detrimento: & licet per censuras, & pœnas Ecclesiasticas contra eos processeris, ij tamē vigore cuiusdam priuilegij à scilicet recordat. Clemente Papa VIII. prædecessore nostro, ad fauorem Mendicantium emanati, se ab alio quā Roman. Pontific. pro tempore existente excommunicari minime posse prætendant. Nos inconuenientibus huiusmodi, iuxta creditum nobis desuper Apostolicæ seruitutis officium, quantum cum Domino possumus obuiam ire, tequē specialibus fauoribus, & gratijs prosequi volentes, & à quibusuis excommunicationis, suspensionis, & interdicti, alijsque Ecclesiasticis sententijs, censuris, & pœnis à iure, vel ab homine, quauis occasione, vel causa latis, si quibus quomodolibet innodatus existis, ad effectum præsentium dumtaxat consequendum, harum scriarū absoluentes, & absolutum fore censentes, supplicationibus tuo nomine nobis super hoc humiliter porrectis inclinati, de Venetabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium negotijs Regularium præpositorum consilio, tibi Religiosis prædictis, ne absque expressa tua licentia sacras confessiones de cætero audire, minusque verbum Dei prædicare audeant, seu præsumant, per censuras, & pœnas Ecclesiasticas autoritate nostra inhibendi, eosque ad exhibendum tibi licentias, quas illi desuper à te, siue à prædecessoribus tuis Ecclesiæ Cordubensi. Præsulibus, vel administratoribus obtinuerint, ad hoc vt eas, vel confirmes, vel reuoces, prout ad diuini cultus augmentum, & animarum ciuitatis, & Diocesis prædictarum salutem, & ædificationem in Domino expedire iudicaueris, dictæ autoritate cogendi, & compellendi facultatem dicta autoritate tenore præsentium concedimus, & impartimur, non obstantibus quibusuis constitutionibus, & Ordinationibus Apostolicis, ac dictorum Ordinum, etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis statutis, & consuetudinibus, nec non prædicta dicti Clementis prædecessoris, & quibusuis alijs priuilegijs, etiam in viui Cruciatæ sanctæ eis quomodolibet competentibus, indultis, & literis Apostolicis sub quibuscumque tenoribus, & formis, ac cum quibusuis etiam derogatorijs derogatorijs, alijsque efficacioribus, & insolitis clausulis, irritantibus, & alijs decretis in genere, vel in specie, ac alijs in contrarium præmissorum quomodolibet concessis, confirmatis, & innouatis: quibus omnibus, &

24 singulis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus specifica, expressa, & indiuidua, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales mentio, seu quauis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc seruanda foret, illorum omnium tenoribus presentibus pro plenè, & sufficienter expressis habetibus, illis aliàs in suo robore permanens, hac vice dumtaxat specialiter, & expressè derogamus, ceterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctam Mariam Maiorem, sub annulo Piscatoris, die xij. Octobris M. DC. XXVII. Pontificatus nostri anno quinto.

¶ Nunc autem litibus, & controuersijs, quæ inter Ordinarium Cordubensem ex vna, ac Religiosos prædictos ex altera partibus, de super præinsertis literis prædictis, ut accepimus, ad præsens vigent, & de cætero oriri possent, quantum cum Domino possumus, obuiam ire, ac de super opportuno declarationis nostræ ministerio providere volentes, de Venerabilium fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium negotijs, & consultationibus Episcoporum, & Regularibus prepositorum consilio, partibus auditis, reque maturè discussa, Apostolica auctoritate tenore præsentium decernimus, & declaramus, præinsertas literas huiusmodi ita esse intelligendas, & declarandas, ut Regulares quidè in ciuitate, & diocesi Cordubensi, à prædecessoribus Episcopis examinati, & approbati ad confessiones personarum secularium audiendas, à præsentis Episcopo successore, pro maiori conscientie sue quiete possint iterum examinari, ac si minus idonei reperi fuerint, reprobari, ad præscriptum tempus constitutionis sanctæ memoriæ Pij Papæ V. prædecessoris nostri hac de re editæ. Sed illi, quos idemmet Episcopus approbavit, siquidem huiusmodi approbationem obtinuerint ad certum tempus, eo elapso, non possint confessiones audire, absque noua ipsius Episcopi licentia, & approbatione, præuio etiam, si eidem libuerit, nouo examine. Illi autem, quos ipsemet Episcopus ad confessiones huiusmodi audiendas semel admisit simpliciter, ac sine vlla temporis præfinitione, nullatenus possint ab eodem reprobari, sine noua causa, eaque confessiones ipsas concernenti: cæterum, an eadem causa subsit, necne, Episcopum non teneri ipsis Regularibus edicere, sed Sei Apostolicæ dumtaxat, ubi eam sibi aperire postulauerit. Ad hæc quod in iisdem præinsertis literis dicitur, Regulares non posse Verbum Dei prædicare sine Episcopi licentia, id locum sibi

25 vindicare in ijs tantum Ecclesijs, quæ sui ordinis non sunt, cum in alijs sui ordinis Ecclesijs sufficiat Episcopi benedictio petita, licet non obtenta, ita tamen ut si Episcopus non modò benedictionem simpliciter non concesserit, verum etiam Regularibus prohibuerit, quo minus prædicent, tunc illo contradicente, nec in suis quidem ordinis Ecclesijs liceat illis prædicare, quemadmodum Sacri Tridentini Concilij decretis salubriter est cautum. Quod si Regulares, siue in confessionibus audiendis, siue in prædicando, aduersus ea, quæ superius declarauimus, quoque modo deliquerint, in vim earundem præinsertarum litterarum ab Episcopo Cordubensi coerceri, & puniri possint, etiam censuris Ecclesiasticis, sicque & non aliter in præmissis omnibus, & singulis per quoscumque Iudices Ordinarios, & Delegatos etiam causarum Palatii Apostolici Auditores, iudicari, & definiri debere, ac irritum, & inane si quid secus super his aliquoquam quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari, non obstantibus omnibus illis, quæ in præinsertis litteris huiusmodi volumus non obstare, ceterisque contrariis quibuscumque. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die xxx. Ianuarij M. DC. XXIX. Pontificatus nostri anno septimo. M. A. Maraldus.

¶ Et quia prædictas literas Apostolicas 25 sanas, integras, illæsas, non vitiatas, nec cancellatas, sed sanas, & integras, & omni prorsus vitio carentes reperimus, ideo ex parte Venerabilis in Christo fratris nostri Episcopi Cordubensis requisiti per infrascriptum Abbreviatorem nostrum transsumi, exemplari, & in hanc publicam transumpti totam redigi mandauimus, decernentes, & volentes, quod huic præsentis nostro transumpti, siue exemplo publico à suo vero, & certo originali desumpto, & descripto, nec non etiam huiusmodi trasumpti, & exempli transumptis, & exemplis manu alicuius Notarij Apostolici signatis, & sigillo alicuius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ sigillatis, eadem prorsus adhibeatur fides in iudicio, & extra, quæ prædictis, ac præsentibus nostris originalibus adhiberetur, si originaliter tam illæ, quam præsentibus exhibitis, vel ostensæ forent. Super quibus omnibus, & singulis nostram imo veriùs Apostolicam auctoritatem, & decretum interponendum duximus, & interponimus per præsentibus. In quorum om-

nium, & singulorum fidem, & testimonium
præsentis nostræ, & Abbreviatoris nostri ma-
nibus subscriptas, sigilli nostri appensione
communiri iussimus. Datum Matriti To-
letanæ Diocesis, anno Domini millesimo
sexcentesimo trigesimo: decimo Kalendas
Augusti, Pontificatus prædicti Sanctissimi
Domini nostri Papæ anno septimo.

*Cæsar Patriarch. Antiochen.
Nuntius Apostolicus.*

Franciscus Di.

Locus † sigilli. Albicipi Abbreviator.

C A P. I I I I. De Officio Confessarij in ea parte, qua Iudex est.

SVM M A R I V M.

1. Peccati offensio qua facta est soli Deo, ab eo
venia expectanda est.
2. Christus Dominus factus est nobis iustitia,
sanctificatio, & redemptio.
3. Confessarius de seuitur tanquam instrumen-
tum externum.
4. Sacerdos ad Confessiones audiendas debet ha-
bere iurisdictionem ordinarîam, vel delegatâ.
5. Potestas absoluendi a peccatis tota est à Chris-
to penes Apostolos.
6. Potestas huiusmodi in Ecclesia Episcopos de-
ribatur iure diuino.
7. Sacerdotes sine proprij Episcopi licentia Cō-
fessiones audire nequeunt.
8. Sacerdos non absoluit licitè, nisi concessa iuris-
dictione.
9. Forum pœnitentiale exercetur ad instar
iudiciale.
10. Confessori concessa iurisdictione plenissima
est potestas.
11. Reservandi aliqua peccata potestas est su-
perioribus.
12. Papa potest reservare casus respectu Episco-
porum, & Episcopus respectu parochi.
13. Absoluti non potest à Confessore ordinario
habens casus reservados.
14. Absoluti poterit à reliquis peccatis dum in-
telligat manere obligatum confitendi supe-
riori reservata.

15. 16. 17. Mortis articulo quilibet Sacerdos
non approbatus absoluit à reservatis.
18. Lex nova intelligi debet, ut minus ius com-
mune ledat.
19. Sacerdos non approbatus absolvere non pote-
rat ex iure communi si haberi poterat ap-
probatus.
20. Sacerdos in articulo mortis non potest absol-
vere à censuris, si potest haberi recursus ad
superiorem.
21. Lex ipsa debet intelligi ex rationem posita
in lege.
22. Confessione cepta in articulo mortis coram
simplici Sacerdote, quamvis accedat appro-
batus, debet illam proseguere.
23. Confessione perfecta coram simplici, si non
gravatur ager, debet eam revertere appro-
bato.
24. Constitutio S. D. Clement. VIII. de Confes-
sione in absentia, quem casum compræ-
hendat.
25. Auricularis Confessio non est de necessitate
Sacramenti.
26. Mutus potest confiteri per signa, aut scrip-
turam, aut si Confessor est surdus.
27. Confessio per interpretationem fugienda est.
28. Confessio per interpretationem in articulo mor-
tis necessariam esse alij tenent.
29. Confessio huiusmodi melius per signa expe-
diri potest.

PECCATI offensio, quia facta est
soli Deo, Psal. 50. Tibi soli pec-
caui, sic eius absolutio, & remi-
ssio à solo Deo petenda est, Exod.
c. 34. Psal. 13. & 102. Isai. c. 43.
& 44. Hierem. 31. & 33. Mat-
th. c. 7. Marc. 2. Luc. 5. † Et à Christo simul tã-
quam à causa meritoria nostræ iustificationis,
qui factus est nobis iustitia, sanctificatio, & re-
demptio, Apostol. ad Rom. 3. 4. & 5. ad Corin-
th. 1. c. 1. ad Colossens. 2. c. 1. ad Ephes. 2. ad Ti-
mot. 1. c. 2. c. multiplex de pœnit. disp. 1. Concil.
Trident. sess. 5. decreto de peccato orig. & sess. 6.
de iustificat. cap. 7. † Confessarius autem deser-
uit tanquam instrumentum, non coniunctum,
sed externum, per applicationem Sacramenti,
quod est causa instrumentalis ad gratiam, D.
Th. p. 3. q. 62. art. 1. Greg. Valent. tom. 4. disp.
3. q. 3. pun. 1. Franc. Suarez tom. 3. p. 3. disp. 9.
sect. 1. Greg. Sayrus de Sacram. lib. 5. ca. 3. q. 1.
art. 5. 6. 7. 8. & 9. Valer. Reginald. in praxi fo-
ri pœnit. tom. 1. lib. 1. cap. 2. ex nu. 4. Bonacin.
de pœnit. disp. 5. q. 7. pun. 4. §. 1. ex nu. 6. † Ideo
ad hanc iurisdictionem non solum deuet esse
Sacerdos, sed habere iurisdictionem ordinariâ,

vel delegatam ab eo qui iurisdictioni præest,
Concil. Florent. in decreto union. & Trident.
sess. 14. cap. 7. & can. 11. & sess. 23. de reform.
cap. 15. cap. Episcopus, de pœnit. dist. 6. Petr.
Lombard. in sent. 4. dist. 18. & ibi Soto q. 4. Pa-
ludan. dist. 17. q. 3. art. 2. D. Antonim. p. 3. tit.
17. cap. 7. Medina de confess. q. 34. Valent. tom.
4. disp. 7. q. 10. pun. 2. Bonacin. d. disp. 5. q. 6.
pun. 3.

¶ Nam potestas huiusmodi tota est à Chris-
to penes Apostolos, qui repræsentabant Eccle-
siam cum suo capite, & Romanum Pontificē,
cap. in nouo dist. 21. cap. omnes, dist. 22. cap. 1.
cum alijs, q. 3. cap. ad honorem de author. &
usu pall. cap. cum ex eo, de pœnit. & remiss. Tur-
recrem. libr. 2. de Eccles. cap. 52. Bellarm. de
Roman. Pontif. lib. 4. cap. 7. & Et alios Coepi-
scopos, & Ecclesiæ prælatos in quos hæc iuris-
dictio deribatur iure diuino, cap. quorum vi-
res, dist. 68. Turrecrem. d. lib. 2. cap. 52. 53. &
54. Petr. Soto de Confess. lect. 5. Medina de pœ-
nit. tract. 2. q. 35. concl. 4. Valent. tom. 4. disp.
7. q. 16. pun. 3. Henrriq. lib. 6. cap. 5. nu. 5. Bel-
larm. d. lib. 4. c. 14. Suarez in p. 3. tom. 4. disp.
25. sect. 1. ex nu. 10. & Alij autem Sacerdotes
prædictam potestatem non habent, nisi dele-
gatam, & ita sine proprij Episcopi licentia
Confessiones audire nequeunt, capit. omnis
utriusque sexus de pœnit. & remiss. Concil.
Trident. sess. 14. cap. 7. Nauarr. in cap. placuit
de pœnit. dist. 6. n. 131. Valent. d. pun. 2. Agid.
Coninck. de Sacram. disp. 8. dub. 2. & Nam licet
Sacerdos in sua ordinatione recepat potesta-
tem absoluendi à peccatis, non tamen potest
illam exercere, nisi quando illi conceditur iu-
risdictio circa oves, in quas illam valeat minis-
trare, d. cap. omnis utriusque sexus de pœnit. &
remiss. Nauarr. in d. cap. placuit, nu. 8. & in
Manual. cap. 4. nu. 2. Reginald. d. cap. 2. & Est
enim forum pœnitentiale circa quod iuris-
dictio spiritualis exercetur, ad instar actus iu-
dicantis, qui absque iurisdictione nequit exer-
ceri, nam ut ait text. in capit. verbum Dei, de
pœnit. dist. 3. Sacerdos est Iudex. Trident. sess.
14. cap. 6. Esse ad instar actus iudicialis.

¶ Et quamuis concessa iurisdictione, Sa-
cerdotibus plenissima sit potestas absoluendi
ab omnibus peccatis, Matth. cap. 16. Quodcū-
que legraueris super terram, &c. Ioan. cap. 20.
Quorum remiseritis peccata, &c. & In Eccle-
sia tamen potestas est reseruandi aliqua pec-
cata superioribus, Cœcil. Carthag. III. cap. 32.
African. cap. 10. Vormaciens. cap. 30. Trident.
sess. 14. cap. 7. & can. 11. cap. fin. 26. q. 6. Ex-
trauag. etsi Dominus, de pœnit. & remiss. Extra-
uag. inter cunctas de preuileg. Clem. I. eod. tit.

cap. si Episcopus de pœnit. & remiss. lib. 6. tit. 1. &
cum iurisdictione necessaria in hoc Sacramento
manat à superioribus Ecclesiæ Prælati ad in-
feriores ministros, potest iuxta eorum arbi-
trium esse magis, vel minus limitata: Et sic po-
test Papa reseruare casus respectu omnium, &
Episcopus respectu Parochi, ut docent Na-
uarr. d. cap. 27. nu. 263. Caetan. in Summ. v.
casus. & Vnde qui habet casus reseruatos non
potest absolui Sacramentaliter à ordinario
Confessore, sed debet remittere illum ad Su-
periores, ut tenent Ricard. in sent. 4. dist. 17.
art. 2. q. 8. Adrian. q. 4. Durand. q. 15. Soto dist.
18. q. 2. art. 5. Leasma. 2. p. 4. q. 8. artic. 3.
dub. 5. & Poterit tamen ordinarius Confessor
hunc pœnitentem absolvere, dum modo ille
intelligat manere obligatum ad confitendum
Superiori peccata reseruata, idque facere pro-
mitat, D. Thom. Sent. 4. dist. 17. q. 3. art. 4.
q. 2. & ibi Gabriel. q. 1. art. 3. D. Antonim. p. 3.
tit. 14. cap. 18. §. 6. Syluest. in Summ. v. Confes-
sio, Arcana de pœnit. q. 13. Nauarr. in capit.
consideret §. casus ex nu. 10. de pœnit. dist. 5.
Vrquerus in Summ. cap. 16. §. 4. Petr. Soto de
Confess. lect. 10. Henrriq. quod libr. 1. q. 29. &
30. Alens. p. 4. q. 77. memb. 5. ex nu. 2.

¶ In articulo autem mortis, etiam simplex
Sacerdos à quibusvis peccatis, & censuris le-
gitime absoluit, ex Concil. Trident. sess. 14.
cap. 7. verum tamen pie admodum, ne hac ipsa
occasione aliquis pereat, in eadem Ecclesia Dei
custoditum semper fuit, ut nulla sit reseruatio
in articulo mortis, atque ideo omnes Sacerdo-
tes, quoslibet pœnitentes, à quibusvis peccatis,
& censuris absolvere possunt. & Quod intelli-
ge dum non possit haberi idoneus, & legiti-
mus Confessarius, vel licetia superioris, prop-
ter summam necessitatem Sacramenti pœni-
tentia, Nauarra. in Manual. cap. 26. num. 27.
& lib. 5. Confess. tit. de pœnitent. c. 23. Syluest.
in Summ. v. Confessor. 1. q. 6. cas. 7. Armilla v.
absolutio num. 13. Couarrub. in cap. Alma ma-
ter p. 1. §. 11. num. 8. de sentent. excomm. Cor-
duba de casib. q. 18. Cathesif. P. V. p. 2. cap. 5.
Graffis p. 1. decis. lib. 1. cap. 13. num. 81. Gutier-
rez lib. 2. Canonie. qq. cap. 19. num. 5. & Idq;
ex decis. Eminē. Cardinal. ad declarationem
Concilij à Sede Apostolica deputatorum pro-
bat Additionator ad Nauarr. in his verbis d.
conf. 23. Sacerdotem aliquem idoneum, non
tamen ad audiendas Confessiones approbatum,
iuxta Trident. Sess. 23. cap. 15. non posse val-
de à peccatis mortalibus absolvere in articulo
mortis, ubi citra mortis periculum haberi potest
aopia Sacerdotis approbati, & longe id minus,
si ipsemet Parochus præsens id prohibeat, para-
tusque

18 *tusque sit infirmi confessionem audire, nec ulla
subsit causa Parochum ipsum recusandi.† Con-
cilium autem Tridentinum non concessit ius
novum, sed vetus confirmavit, ibi, in Eccle-
sia Dei custoditum semper fuit, ideo intel-
ligi debet, ut minus ius commune laedat,
l. 2. C. de noxal. l. sancimus C. de testam. l. prae-
cipimus C. de appellat. Auth. quas actiones C.
de sacros. Eccles.*

19 ¶ Iure enim communi cautum est, ut Sa-
cerdos non approbatus absolvere non possit
in articulo mortis constitutum, si possit habe-
ri approbatus, aut adire pro licentia superio-
rem, ut decisum est Concil. Carthaginens. III.
can. 32. cap. presbyter. 26. q. 6. Extravag. inter
cunctas & incendiarios de privileg. Extravag.

20 1. §. de cernimus, de sent. excommunicat. † Præ-
terea Tridentinum eodem modo loquitur de
peccatis, ac de censuris: sed nemo (quem ego
viderim) posse quemlibet Sacerdotem absol-
vere ab excommunicatione, propalavit, quan-
do potest haberi recursus ad superiorem, ca-
pit. qui recedunt, 26. q. 6. Extravag. 1. proxime
allegata, cap. eos qui, de sent. excommun. lib. 6.

21 † Nam privilegium huiusmodi cum concessum
sit, ut pater ex textu Concilij, ne hac ipsa oca-
sione aliquis pereat, intelligendum est in defec-
tum legitimi, nam alias non peret, ex ratione
enim posita in lege lex ipsa debet intelligi, &
interpretari, Bald. in l. si quis C. de furt. num.
7. Panorm. in cap. fin. de rescript. nu. 10. Cora-
sius de iure Ciuil. in artem redig. p. 4. capit. 1.
§. 5.

22 ¶ Vnde etsi cepta Confessione coram sim-
plici Sacerdote, ab eo qui est in articulo mor-
tis, quamvis, superueniente legitimo debeat
eam complere, propter integritatem Sacra-
menti, & absolutionem obtinere, ut tenent D.
Anton. p. 3. tit. 17. cap. 9. ad fin. Enriq. lib. 6.
cap. 11. nu. 3. Palud. in sent. 4. dist. 17. q. 4. art.

23 3. concl. 3. † Debet tamen postea, si non gra-
uatur æger, ea ipsa peccata, quæ simplici sue-
rat cōfessus, iterum legitimo confiteri, vel saltē
vnum ex eis peccatum, etiam veniale, si non
possit amplius proferre, ut possit eū absolue-
re, vel debet primus Sacerdos peccata audita
in cōfessione legitimo Confessario coram ipso
referre pœnitente, nō potente commode illa
dicere, & sic eum absolvere, ut tradit Pet. Le-
desm. in Summ. p. 1. de pœnit. capit. 12. concl. 5.

24 dub. 2. † Neque propterea dicendum est hanc
esse Confessionem in absentia, aut per nun-
cium, damnatam à Sanctissimo D. N. D. Cle-
ment. VIII. quia Confessarius præsens habet
pœnitentem, etsi non suo ore peccata ac-
cipiat, audit ab alio, qui ab eo percepit, & re-

fert in eius presentia, quod non est contra dic-
tam Constitut. nā quando Confessarius non
intelligit linguam pœnitentis, per interpre-
tem potest confiteri, ut tradit Suarez p. 3. tom.
4. disp. 26. sect. 6. † Auricularis enim Confes-
sio, hoc est, in secreto, non est de necessitate hu-
ius Sacramenti, Alens. p. 4. q. 18. memb. 4. art.
fin. D. Thom. in sent. 4. dist. 17. q. 3. art. 4. q. 3.
Maior. q. 1 Richard. art. 3. q. 8. Palud. q. 2. art.
1. Dom. Soto dist. 18. q. 2. art. 6. Petr. Soto de
Conf. ff. lect. 2. Vega lib. 3. in Trident. cap. 28.
Caietan. tom. 1. opusc. ad fin. resp. 5. Fiesacus
de confess. auricul. §. 2.

¶ Si pœnitens sit mutus, aut non inuenia-
tur alius Confessor, quam omnino surdus, te-
netur confiteri per signa, aut per scripturam,
præsente pœnitente, D. Thom. sent. 4. dist. 17.
q. 3. art. 4. Sylvest. in Summ. v. Confessio Dom.
Soto n. 4. dist. 18. q. 2. art. 6. Caietan. in Summ.
v. Confessor. Suarez p. 3. tom. 4. disp. 21. sect. 2.
§. disp. 36. sect. 6. num. 7. † Et hoc est magis
tutum, quam se confiteri per interpretem,
etiam in Pascha, aut in mortis articulo, quia
nō tenetur tanto samæ suæ dispendio, quod ex
interprete fit, præceptum adimplere, Cai-
tan. d. v. Confessio, cond. 11. Soto d. dist. 18.
q. 2. art. 6. Pet. Soto de Confess. lib. 11. Ledesm.
tom. 2. p. 4. q. 8. art. 3. Victoria, nu. 173. Suarez
d. disp. 36. sect. 2. nu. 4. † Licet contrarium sibi
videatur probabilior in articulo mortis, ut te-
neatur per interpretem confiteri, Valent. tom.
4. disp. 7. q. 11. pun. 1. Agid. Coninch. de Sa-
cram. disp. 5. dub. 10. Vazquez tom. de pœnit. q.
91. art. 4. dub. 3. nu. 6. † Sed cum interpres nō
teneat ad ligiliviolationem, si ad confitendum
per interpretem oneraretur æger, à peccato-
rum Confessione retraheretur, quod vitandū
est, cum signis etiam animi intentionem ma-
nifestatur, ac verbis.

C A P. V. De Scientia, & pru- dencia Confessarij in ea par- te, qua Medicus est.

SVMMARIVM.

1. Iudicio fori pœnitentialis agitur, ut pœnitens emendetur.
2. Peccata sunt letales morbi, & gravissima vulnera anime inflicta.
3. Confessarius (ultra iurisdictionem) debet habere scientiam, & prudentiam Medicam.
4. Scientia, & prudentia Confessari in anime vulnera emendanda necessaria est.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

5. Magie crimini, ut plurimum interuenit idolatria, &c.
6. Singulas species criminis cum suis circumstantijs debet pœnitens apperire.
7. Confessarius de Magia suspectus, quæ debeat interrogare.
8. Confessarius debet interrogare pœnitentem de vera contritione.
9. Lachryma sunt pœnitentie signa.
10. Lachrymas exicare solet doloris magnitudo.
11. Lachrymare solent nonnulli ex magna letitia.
12. Venia desperatio signum est impœnitentie.
13. Diabolus Sagis mentitur veniam desperatio nem.
14. Diabolus alijs multa persuadit ne resipiscant.
15. Confessarijs quam necessaria sit sciẽtia Scripturarum, & omnium rerum memoria.
16. Confessarius primo interrogare debet Sagas de fide.
17. Confessarius debet Sagas interrogare de adoratione demonis, & pacto.
18. Confessarius debet eas interrogare de solemnitate pacti, & quid dæmoni tradiderint.
19. Confessarius debet eas interrogare, am peccauerint ad ludos.
20. Confessarius debet interrogare Sagas an diebus festis abominanda fecerint.
21. Confessarius debet eas interrogare an dæmoni si debouerunt verbo, vel scripto.
22. Confessarius debet Sagas interrogare de actu carnali cum dæmone.
23. Confessarius debet Sagas interrogare de singulis maleficijs suis.
24. Confessarius debeat à Sagis, & Magis perquirere libros artis sue.
25. Sagas de expressa dæmonis professione quomodo cognoscantur.
26. Magi interrogandi sunt de rebus quibus utuntur, & personis lesis, am habeant excommunicationem anexam.
27. Magica opera confitentes, & pactum negantes, quia dicunt fieri ex Angelo bono, persuadendi sunt, ut deponant errorem.
28. Superstitiosus utens rebus, persuadendus est, ut deponat.
29. Salutatores non debet absolui, donec desistant.
30. Enfalmatore qui verbis curant quauis ignorantiam excusentur, non sunt immunes à crimine.
31. Pacta tenentur cum dæmone rescindere, & omnia signa præberere.

32. Pactum rescinditur, etiam si dæmoni datum sit chirographum.
33. Confessarius debet persuadere Sagas non posse dæmones impedire ne pœniteant.
34. Magi quauis horrenda crimina commiserint possunt, si velint, ad sanam mentem reddere.
35. Pacta debet imprimis pœnitens retractare.
36. Pacta possunt contrahi, quauis protestetur, vel renunciauerint.
37. Faciens à Mago institutus am tacite consentie in pacto, saltem inito cum primo facti auctore.
38. Sacra res à magis cum injuria aducuntur, ideo cogendi sunt, retractare.
39. Sacramentis, vel rebus sacris abutens, ut temerarius cogendus est ea deponere.
40. Dæmoni extennum cultum exhibens, &c. suspectus est de heresi.
41. Censuris Canonis ligatur, qui maleficijs nocet Pontifici, Cardinalibus, &c.
42. Sacerdotibus, & alijs clericis nocens maleficio incurrit in canonem.
34. Constitenda sunt circumstantiæ aggravantes peccatum, &c.

N iudicio forij pœnitentialis non tam agitur, ut pœnitens puniatur, quam ut emendetur, nam ut ait D. Ioan. ca. 2. Non misit Deus filium suum, ut iudicet mundum, quam, ut saluetur mundus per ipsum. † Vnde confessarius talem potestatem exercendo sustinet partes non modo iudicis, sed etiam medici, nam peccata non modo sunt reatus, & debita, sed etiam lætales morbi, grauissimaque vulnera animæ infecta, D. Chrysost. in Matth. 4. homil. 14. & in Ioann. homil. 37. Theophylact. in Marc. 2. † Quare ultra iudicalem potestatem opus est confessarijs scientia, & prudentia Medica, Abbas & alij in cap. omnis utriusq; sexus & sacerdos, de pœnitent. & remissio. Gregor. Sargus in clau. Reg. lib. 2. Velar. Reginal. impraxi fori pœnit. lib. 1. cap. 5. Barbosa de potest. Episcopi part. 3. alleg. 91. ex num. 15. Nauarr. in cap. 1. §. c. abeat, de pœnit. & remissio. n. 32. † Quia non solum ad sententiam ferendam, sed seruandam poenitentiam conscientiam, & vulnera animæ medenda scientia huiusmodi est cæsaria, nam ut ait Concil. Tridentin. sessio. 14. c. 5. Neque aequitatem illos in pœnis ingerendis seruare potuisse ingenere duntaxat, & non potius in specie ipsorum peccata cognita non habuissent.

¶ Et quia in Magiæ crimine, ut plurimum interuenit Idolatria, apostasia, hæresis, sacrilegium, blasfemia, homicidium, & concubitus contra naturam, cum creatura spirituali, & odij in Deum, quibus nil potest esse atidius, *ut dixi in Epitome de Magia lib. 2. cap. 5. 6. 7. 36. 37. 38. 39. & 40.* ¶ Singulas species criminis debet pœnitens apperire, in quibus delinquit, cum suis circumstantijs, & qualitatibus aggravantibus, ut tenent *Valent. tom. 3. disp. 1. q. 10. pun. 3. Sanchez tom. 1. Decalog. lib. 2. cap. 31. num. 39.* ¶ Ita debet Confessarius interrogare an aliquem fidei errorē in mente fouerint, scilicet quod dæmō sit omniscius, vel omnipotens, vel nullius potestatis, etiam data Dei permissione: aut quod Sacramenta Ecclesiæ non sint ullius efficacitatis, vel quod vim habeant ad maleficia, vel quid simile, Fidei Catholicæ aduersum, nam prius ab excommunicatione absoluerint, etiam si in mente tantum admississent errorē, ut docet *Rojas de hæresib. p. 1. ex num. 267.* ¶ *Dixi in Epit. de Mag. lib. 4. c. 5. num. 5.* ¶ Quorum omnia, & eorum singula debet perpendere, & pœnitentem de singulis interrogare, & examinare, primo de vera earum omnium cognitione, quia ut ait *Paul. Grilland. de Sortileg. q. 9. num. 2. Diabolus nil magis satagit, neq; alio magis laborat, quam in persuadendo, ut persistant in sententia, & usque ad uitam finem perseuerent.* ¶ Cuius quidem impœnitentiæ signum esse dicit *id. Grilland. d. q. 9. m. 3.* quod licet suspiria alta emitant, & omni conatu lachrymare procurent, lachrymas tamen non emittunt, quæ signa esse solent pœnitentiæ, & nubæ mæstis animi obsidentis profluuium, *D. Luc. cap. 50. Psal. 50. c. lachryma. c. porro, c. conuertimini, c. quam pœnitent. de pœnitent. dist. 1.* ¶ Sed hoc signum satis fallax est, & incertum, quia nonnunquā ipsa doloris magnitudo lachrymas deficiat, ac planē tollit, ut his verbis testatur Seneca noster in Oedip.

*Fletuque acervo funera, & quaestu caret,
Quin ista tanti pernicax clades uiale
Siccavit oculos, quodque in extremis solent
Perire lachryma.*

¶ Contra etiam nonnulli ex magna lætitia solent lachrymare *Tob. cap. 11. Cæperunt ambrosere pro gaudio.* quod haut latuit eidem Senecæ, qui sic testatur in Thyeste

*subditos fundant
Oculi fletus, nec causa subest
Dolor an metus? an habeat lachrymas
Magna voluptas.*

¶ Quare huius impœnitentiæ signum potius crediderim, si Lamiæ huiusmodi ex suo-

rum criminum magnitudine, veniam cōsequi despexerit, ut sæpe solet, iuxta illud quod per sualet *Caim* post fratris cēdem, *Genes. 4. Maior est iniquitas mea, quam ut veniam merear.* ¶ Sic diabolus illis persuadit impossibilem esse ad Deum conuerti, & veniā consequi peccatorum, propter pactum secū initum, & Dei abnegationem, alia quæ se contaminarunt scelera nefandissima, sic enim nonnullis ille mentitur, contra diuinam promissionem, *Ezech. cap. 18. Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis, quæ operatus est, non recordaber.* ¶ Alijs persuadit, quod licet in supplicij locum adueantur, ignesque succendantur, se illarum corpora, & laqueo, & flammis palam erempturum, facturumque ut ex flammarum contactu nullum dolorem percipiant, ut sic illas dum desperatione deijcit, vel spe lætat, & extollit, semper conatur earum corda obducere, ut cuncta negent, respuantque confiteri, nec respiciant, ut tradunt *Petr. Binsfeld. in confess. malis. p. 1. prelude. 6. Mart. del Rio Maguar. lib. 5.* ¶ Quare Confessarius debet in prōptu habere sacræ Scripturæ (hac de re) testimonia, Patrum sententias, ac omnia æni exempla, quæ ex superioribus libris facile colliget, quibus clare demonstrat utroque dæmonem mentiri, nihilque eorum, quæ pollicetur, iactatorem illum præstare posse, neque si posset, velle serioque conuersos nunquam a Deo respui.

¶ Post hæc debet pœnitentes interrogare, an ex animo renunciauerint fidem, nam ell apostasia, *cap. 1. de Apostas.* vel quid crediderint contra fidem, quod est hæresis, *cap. hæreticus 24. q. 3.* ¶ An diabolum adorauerint, quod est idolatria, prohibita, *Exod. cap. 22.* vel habuerint cum eo pactum, quod est infidelitas, *cap. illud, cap. nec mirum 26. q. 5.* ¶ Vel quid promisserint, vel qua solemnitate, ut cognoscant, an pactum expressum, vel tacitum contraxerint, quid dæmoni pro pacto tradiderint, nam solent offerre sanguinem proprium, ut in sacris Baal, *Reg. 3. cap. 18.* filios, ut idolo Moloch, *Reg. 4. cap. 26.* aut fragmentum vestis, quæ Regi solitæ sunt sterni, *Regum 4. cap. 9.* ¶ An peterint ad ludos, quia eo ipso sunt dæmoni fœderatæ, ut tradit *Binsfeld. ubi sup. d. prelude. 6.* ¶ An ea fecerint diebus festis in honorem Dei, vel Sanctorum dicatis, nam est circumstantia aggravans peccatum, *D. Ambros. in Luc. 13. D. Thom. 2. 2. q. 122. art. 4. Bonau. in Sent. 3. dist. 37. Major in 4. dist. 14. q. 4. Gabriel. dist. 17. q. 1. D. Anton. p. 2. tit. 9. cap. 7. §. 3. & p. 3. tit. 14. cap. 19. §. 7. & tit. 17. capit. 17. §. 4. & 5. Corduba lib. 1. q. 6.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

- 21 † An se dæmoni deuoberunt, verbo, vel scripto, quia illi solent chyrographum professionis proprio sanguine scriptum, & manu proprio obsignatum tradere, *D. Antonin. p. 4. tit. 15. cap. 45. Mart. del Rio lib. 2. Magic. q. 4.*
- 22 † An dæmoni incubo se prosternerint, vel in succubum agerunt, ex ordinaria, vel præposita libidine, nam cum sit actus nefandissimus, cum creatura spiritali, debent singula apperire, vel conceptionem affectauerint, ex dæmone, semine aliunde sumpto, *D. August. lib. 3. de Trinit. cap. 7. D. Thom. Senten. 2. dist. 8. & p. 1. q. 51. & quodlib. 7. q. 10. Grilland. de Sortileg. q. 7. ex num. 12.*
- 23 † An infantulos necauerint, segetibus, & animantibus nocuerint, viros impotentes rederint ad generandum, & mulieres ineptas ad concipiendum: an amorem alius sollicitauerint incantationibus, vel philtreis, nam solent ex eis morbum, vel mortem subire, *l. 3. §. eiusdem D. ad l. Gornel. de Sycar. l. eorum C. de malefic. & matheo. l. 2. tit. 23. part. 7. Farina. de homicid. q. 122. & de heretic. q. 181. n. 82.*
- 24 † An libros artis, vel instrumenta secum habeant, quia retinens absolui nequit, nam Magi qui Epheso Apostolorum prædicatione conuertebantur libros artis combuserunt Acta Apost. c. 19. v. 19. *Eos qui fuerunt curiosi sectati contulerunt libros, & combuserunt coram omnibus.*
- 25 ¶ Quando Magi, vel Sage dicunt habere amicitiam cum dæmone etiam ad bonum finem, vel eum vocare certis ritibus, aut eis solitum apparere intali, vel tali forma, media inuocatione, vel eis alioqui, vel iussa exequi, sunt de expressa dæmonis professione, quia talia præstare nollit nisi medio pacto expresso, *ut dixi tom. 2. de Iure Spirit. lib. 12. c. 25. ex n. 17.*
- 26 † Tunc interrogandi sunt de omnibus criminibus quibus tales Magi perpetrare solent de quibus late in precedentibus libris actum est, ut videant si habeant ex communicationem anexam, propter hæresim, vel propter violationem rei sacræ, vel personæ Ecclesiasticæ, vel damni illati restitutionem.
- 27 † Si tamen amicitiam fateantur, sed cum dæmone contraxisse negent, vel quia cum Mago pactum contractum est, vel media schedula, vel quia dæmones non credunt huiusmodi pactis interesse, sed Angulos bonos, qui necessitatibus humanis subeniunt. Persuadendi sunt, ut deponat errorem, una cum crimine, nam hoc est delirium Bodini, & aliorum *ut dixi dict. tom. 2. lib. 11. c. 7. ex n. 12.*
- 28 ¶ Si non sunt de expressa dæmonis professione, quia nullum cum dæmone aut Mago pactum contraxerunt, sed vsi sunt rebus vanis vel

superstitiosis ad aliquod effectum, quod ex natura sua non habent, nec ex diuina institutione, persuadendi sunt illa deponere, quia cum non possint opperare ad instar sacramentorum effectus expectatur à dæmone *ut dixi d. tom. 2. lib. 11. cap. 14. ex num. 3.*

† Quare salutatores, & alij qui verbis curant, non debent à confessario absolui, donec desistant, & firmiter proponant talia non peragere, quia pacto suspecti sunt, *ut dixi supra lib. 9. cap. 24. ex n. 1. & c. 25. ex n. 19 & c. 26. ex n. 27.*

† Nam licet per aliquod tempus excusari per ignorantiam aliqua ex parte possint, siue velint, siue nolint tacitè cū dæmone societata inuunt, ut docet *Suarez de Relig. lib. 2. c. 16. ex n. 26. Sanch. lib. 2. Decalog. cap. 40. ex num. 3. Lessius lib. 2. de iust. cap. 44. dub. 4. ex num. 26.*

† Quare persuadendi sunt, ut credant, non solum licere, sed etiam teneri pacta huiusmodi rescindere, & dæmonem abrenunciare, & quantum in se est, omnia signa præueterere, & omnino ab eis abstinere, *ut dixi dict. tom. 2. lib. 11. c. 14. ex n. 11.*

¶ Deinde tenetur credere hoc pactum per poenitentiam posse deleri, quia prius pactum rescinditur, etiam quando dæmoni datum est chyrographum, & illud reddere nollit, ut docet *Suarez de Relig. lib. 2. cap. 17. num. 4.*

† Et simul debet confessari eis persuadere, non posse dæmonem impedire sagis ne poeniteant, ut miseris illis qui pulueres, & vnguenta arte dæmonis confecta Italia sparserunt anno elapso 1630. tan in aculis quam spontanea confessione asserti sunt, & de nonulis sagis, id creditibus tradidit *Nicol. Remigius lib. 3. de demonol. cap. 8.*

† Nam licet quantumvis sceleratissima crimina commiserint, & fidem renunciaberrint, & dæmoni se abdiderint, & chyrographum proprio sanguine scriptum tradiderint, & dæmonem persuaderit, non posse veniam mereri, cruciatibus, & tormentis commineatur, si eum deserint, omnia Dei gratia sperare posse, si poeniteant, & suslineant patienter rigentis dæmotis mormolytia, nā ut ait Apostolus *Corinth. 1. c. 10. v. 13. fidelis Deus est, qui non patitur vos tentari ultra quam potest.*

¶ Si vsus est orationibus, vel alijs, quæ non constant esse à Christo, vel ab Ecclesia instituta ad opus ad quod applicantur, nec à natura habere potestatem, tacite se iniungunt pacto cum dæmone, quod debent in primis retrahere, quia ubi nec miraculi, nec naturæ vis, nec artificijs solertia intercedit, pactum interuenit, *ut dixi in Epitome de Magia lib. 2. c. 9. num. 3.*

† Etiam si protestauerit pactum cum dæmone noluisse contrahere, vel renunciarit pactum, quia dari potest formula, ut

ex pat.

ex parte ministri solum requirat applicatio-
nem, ad hoc, ut demon concurrat, ita ut capul-
fita non est in eius potestate impedire demo-
nem ne concurrat, quamvis contrariam
habeat intentionem, ut tradit *Malte de Mou-
ra tract. de incantat. sect. 2. cap. 3. n. 21.* Et
ita qui horum aliquid facit, quæ sunt apta, ut
demon concurrat, ex regulis prioribus libris
traditis, tacite consentiunt in pacto, saltem
inito cum primi facti auctore, quantumvis
protestetur, quia protestatio non liberat, quã-
do non est dubium quod demon subsit, *Thom.
Sanchez de Matrim. lib. 7. disp. 95. arti. 4. &
lib. 2. Decalog. capit. 38. num. 3. & capit. 40.
num. 35.*

¶ Si rebus sacris abusus est, veluti hostia
consecrata, Oleo sancto, cyrio Paticall, aræ
fragmento, Euangelij versu, vel Psalmorum,
vel quid simile, ad alios effectus operandos,
quos vel ex natura sua, vel divina institutione
vel Ecclesiæ vfu habere non dignoscuntur, co-
gendus est ea retractare, quia res sacræ à Ma-
gis semper cum iniuria aducuntur, ut dixi in
Epitome de Magia lib. 1. cap. 18. ex num. 10.

¶ *lib. 2. cap. 9. ex n. 6. & supra lib. 6. capit. 3.
ex n. 1. & cap. 6. ex num. 7.* Aut si Sacramen-
tis, vel alijs rebus sacris addat novum effec-
tum, non solum contrarium ijs, quibus Eccle-
sia agnoscit, sed etiam diversum, cogendus est
illa deponere, quia si nõ ut hæreticus, ut teme-
rari cõfessus est, ut tenet *Suar. de Relig. tom. 1. lib. 2. c. 15. n. 26. & tom. 3. cap. 6. num. 9. Va-*

de Moura sect. 2. cap. 6. num. 32. Si Ido-
lis vel demoni externum cultum exhibuit, vel
Imagines, vel caput alicui baptizavit, crucem
cõculcavit, baptismum renuntiavit, vel quod si-
mile horrendum, & abominabile, quantumvis hæ-
reticus non dicatur, quandiu errorem in men-
te non sabet, cogendus est ut reconcilietur de
heresi, quia exignis externis prudenter pos-
sunt, & debent presumi interna peccata,
ut dixi in *Epitome de Magia lib. 3. cap. 10. n. 20. & me refert Anton. Diana in resolution-
moral. tractat. de absolution. ab heresi, resolu-
tion. 1.*

¶ Si maleficio nocuerunt prebilegitis per-
sonis, ut Pontifici, Cardinalibus, Patriarchis
Archiepiscopis, Episcopis, quibus ratione emi-
nentia maior debetur reverentia, *Cardinal.
Bellarmin. de Romano Pontif. lib. 1.* Sacer-
dotibus & alijs clericis, aut religiosiss, quibus
ratione ordinis incutuntur in excommunicatio-
ne Canonis si quis suadente diabolo, & debent
gradum Ordinis explicare, nam est circumsta-
ntia aggravisans peccatum, *Corduba in Summ. q. 3. Rodig. tom. 1. edit. 2. cap. 53. n. 5. Sanchez de*

*Matrim. lib. 7. disp. 27. num. 27. Lessius tom. 1. de iust. lib. 4. dub. 12. nu. 87. Lopez p. 1. instr. c. 29. concl. 9. & An virginem seduxerit malis ur-
tibus, vel poculum amatorum dederit, ut in
sui stuprum consentiret, nam quando adest ali-
qua malicia stupri est confitenda in virginis de-
floratione, etiam si sponte consentire vi-
deatur, siue sit sui iuris, siue in potestate pa-
rentis, vel tutoris, quia est circumstantia ag-
gravisans, ut docent *D. Thom. 2. 2. q. 152. art. 3. Nauarr. in Summ. lat. cap. 6. nu. 8. Henrriq. lib. 2. de pœnit. cap. 8. nu. 2. Toletus lib. 3. cap. 18. nu. 1. Rodrig. in Summ. d. tom. 1. cap. 28. cõ-
cl. 1. nu. 1. Lopez d. cap. 29. Cordub. lib. 1. q. 13. concl. 5. Vega tom. 1. Summ. cap. 55. nu. 25. Gu-
tierrez canonic. qq. lib. 1. cap. 31. nu. 29.**

CAP. VI. De Exomologesi, seu peccatorum Confessione.

SVM MATRIVM.

1. Confessionem Sacramentalem negant hære-
tici institutam à Domino.
2. Peccata omnia non esse confitenda censet Lu-
therus.
3. Confessionem non esse à Christo imperatam,
quare asserant hærelici.
4. Deo esse confitendum quare asserat hærelici.
5. Confessio Sacramentalis est iuris Divini.
6. Confessio Sacramentalis à Christo Domino
est instituta.
7. 8. Peccatorum confessio à Domino imperata
non excusetur nisi per Confessionem.
9. Fide quare iustificamur.
10. Magdalena, & adultera ex vera contric-
tione peccata condonata sunt.
11. Confitendum Deo, & non hominibus quare
apud Patres accipitur.
12. Publicam Confessionem intellegunt Patres
qui non hominibus confitendum docent.
13. Confessio peccatorum obligat omnes de ne-
cessitate salutis.
14. Confessio peccatorum obligat ex necessitate
præcepti semel in anno.
15. Confessio in anno non obligat illos qui toto
anno non peccarunt.
16. Peccata venialia non tenentur confiteri ex
necessitate præcepti.
17. Confessio nulla, vel informis satisfacit præ-
cepto.
18. Confitens non dolens satisfacit præcepto.
19. Confessionem tenetur anticipare qui in to-
to anno intellegit non posse confiteri.

20. Confiteri tenetur ante annum, qui est in articulo mortis.
21. Medicus tenetur infirmis admonere, ut cōfiteantur.
22. Infirmitas corporis nonnunquam prouenit ex peccato.
23. Infirmos nolentes confiteri Medicus tenetur differere.
24. Articulus mortis dicitur quando ita est proximus morti, ut viuere posse non creditur.
25. Periculum mortis dicitur, quando mors contingere solet.
26. Ingressus maris tempestuosi, vel itineris praedonibus expositi, dicitur periculum mortis.
27. Morbus grauis, ex quo mari solent, est periculum mortis.
28. Confessio fieri debet de omnibus peccatis.
29. Confiteri debent non solum peccata, sed malitia earum specie distinctas, & culpam agravantes.
30. Circumstantias, quae speciem uō mutant, nō est opus eas confiteri.
31. Circumstantias intra eadem speciem culpam agravantes debent exprimere.
32. Circumstantiae agravantes sunt confitende etiam si sola cogitatione sunt perpetratae.
33. Circumstantias, quae non mutant speciem, sed notabiliter agravant, tenentur confiteri.
34. Peccata diuersae speciei, & diuersis praecipitis prohibita debent aperiri in confessione.
35. Existimans esse peccatum quod reuera non est, tenetur illud patefacere.
36. Virginem cognoscens non tenetur circumstantiam uirginitatis in confessione apperire.
37. Virginitatis circumstantia apperienda est in confessione, quae mutat speciem simplicis fornicationis, vel ad minus agravat.
38. Numerus peccatorum necessarius est in confessione explicare.
39. Peccata sola uoluntate committuntur.
40. Peccata dubia necesse est ea confiteri cum sua qualitate.
41. Confessio non dicitur integra, quae non sit ex omnibus peccatis cum suis circumstantiis.
42. Confessionem omnium peccatorum esse impossibilem asserunt heretici.
43. Impossibile nihil praecipit Christi Dominus.
44. Peccata oblita ex humana fragilitate continentur in confesio.
45. Vnum peccatum saltem veniale in articulo mortis pronuntiatum materia sufficiens est Sacramenti.
46. Pupili, & perpetuo amentes non sunt capaces confessioni.
47. Pupili non obligat praecipitum de confitendi usque dum ad annos discretionis perueniunt.
48. Pupili dicuntur ad annos discretionis peruenire, quando sunt doli capaces.
49. Doli capaces dicuntur, quando sunt proximi pubertati.
50. Proximi pubertati dicuntur a septimo aetatis anno.
51. Pupili a septimo anno alijs naturaliter obligantur.
52. Pupili huiusmodi possunt delinquere.
53. Pupili ex septimo anno possunt peccare contra naturam.
54. Pupili dicuntur habere usum rationis, quando discernunt inter bonum, & malum.
55. Pupili septem annorum possunt confiteri.
56. Pupili dicuntur nihil scire, de scientia iuris.
57. Pupili, quare prouideatur tutor.
58. Pupili possunt delinquere, quauis imiles puniantur.
59. Pupili ante septennium confitentes aliquod peccatum etiam veniale absouendi sunt.
60. Pupili septem annorum ex manibus partum a demone subreptus est, eo quod blasphemus esset.

Q. NEBASTONE. Opera
mactalenti ut praecipitum par
teb poenitentia heretici ne
gant fuisse iustificatum a Domi
no, inter quos fuit Motham
refert D. Hieron. epist. ad Mar
cell. M. Galiani, ut meminit Damascenus lib. de
heresib. cap. 8. Ba. Jacobus, ei V. viteles apud
F. Bon. Valdens. tom. 2. de Sacram. cap. 1. p. 1.
t. Lutherus autem arguit non esse confitenda
peccata omnia in specie, art. 8. & p. atque ex
Confessione remitti, sed ex fide, art. 10. v. l.
& 12. aduconsillud ad Roman. cap. 7. i. i. s. i. s.
eant can. quae est ex fide, de cap. 1. q. 1. v. l. q. 1.
non est ex fide peccatum est. & dicitur in iuan
h. in sup. i. c. tollit. & Confessione impu
ner, asseritq; a Christo non esse imperatum
Magdalena dixit apud D. Luc. tam. 7. fides
tua salua fecit te. v. l. d. d. p. a. c. & v. l. d. d. p. a. c.
apud D. Ioan. cap. 8. v. l. d. d. p. a. c. & v. l. d. d. p. a. c.
plur peccare, & quibus & alijs sacra Scriptu
rae locis male intell. fuit Confessionem tantu
quam vanam inuentionem impugnat, solique
Deo consistendum esse asserit, d. art. 12. Colu
lib. 3. in st. cap. 4. Remissionis in exa. m. t. l. d. d. p. a. c.
l. s. s. 1. q. 1. cap. 6. 7. & 8. v. l. d. d. p. a. c.
Sed mentuntur, nam Confessio non
est iuris diuini tenendum est, non legis vet.

ris, vt ex illo Psal. 31. *Confitebor aduersum me*, tradunt Hugo de S. Victore lib. 2. de Sacram. c. 14. *Valdens. tom. 2. cap. 135.* † Sed Noui Testamenti à Christo Domino, qui iustificatione nobis meruit, vt peccatis post baptismum commissis expiaremur, vt est communis Theologorum cum Magistro in Sent. 4. dist. 16. & 17. & ibi D. Thom. q. 3. art. 1. Richard. art. 2. q. 1. Paludan. q. 2. art. 2. Durand. q. 8. Scotus, & Gabriel. q. 1. Soto dist. 18. q. 1. art. 1. Cano, de pœnit. part. 5. Petr. Soto de Confess. lect. 1. 2. & 3. Valent. tom. 4. disp. 7. q. 9. pun. 2. Bonacin. de Sacram. tom. 1. disp. 5. q. 5. sect. 2. pun. 4. † Nam cum Christus Dominus remissionem peccatorum instituit, D. Ioan. capi. 20. *quorum remiseritis peccata*, &c. quæ non nisi per confessionem explicari nequit, eam simul videtur instituisse, vt medium necessarium ad salutem, D. Gregor. in Euangel. homil. 26. D. Chrysostom. de Sacerd. libr. 3. Tertulian. lib. de pœnit. D. Cyprian. libr. de Baptism. D. Gregor. libr. 1. Regist. capit. 24. D. Hieron. ad Ecclesiast. 10. & ad illud Isaia, *dic tu peccata, vt iustificeris.* † Nam vt ait D. Leo. PP. epist. 91. in cap. multiplex de consecrat. distint. 1. *Multiplex misericordia Dei ita lapsis subuenit humanis, vt non solum per Baptismi gratiam, sed etiam per pœnitentia medicinam, spes vite recuperetur aeterna, vt qui regenerationis dona violasset, proprio se iudicio condemnantes, ad remissionem criminum peruenirent.*

9. Neque obstant Lutheri assertiones, quas iam multis fundamentis damnavit Pontif. Maxim. Leo X. Nam ex fide hominem iustificari dicimus, non quod sola fides faciat hominem iustum, sed vt exponit Concil. Tridentin. sess. 6. capit. 8. *Cum vero Apostolus dicit iustificari hominem per fidem, & gratis, ea verba in eo sensu intelligenda sunt, vt per fidem ideo iustificari dicatur, quia fides est humana salutis fundamentum, & radix, sine qua impossibile est placere Deo.* † Neque Magdalenz, & adulteræ exempla excludunt confessionem, nam ex particularibus conclusio generalis non deducitur, quinimo Magdalenz vna cum fide habuit veram contritionem, ex Dei amore, quo peccata fuerunt remissa, D. Luc. d. capit. 17. *Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum:* & propositum adulteræ de non peccando in futurum, gratiam per se confert, nam est pars contritionis, Concil. Trident. sess. 6. capit. 6. & sess. 14. capit. 4. † Et quamvis non esse confitendum hominibus, sed soli Deo, non modo

hæretici, sed Patres videantur asserere, D. Chrysostom. homil. 2. in Psalm. 50. tom. 1. homil. de phariseis & publican. & tom. 2. homil. 4. de Lazaro ad illud Isaia 43. *dicito tu peccata tua, vt iustificeris, caue homini dixeris, ne tibi exprobet, & de pœnitent. homil. 8. & ad popul. homil. 21. 24. 40. & 41.* † Communis responsio est in dictis locis tantum docere voluisse non esse necessariam confessionem publicam, nam eo sapè ait, *non ad theatrum voco, non testes requiro, &c.* Nam olim in vsu fuit publica pœnitentia, post Nectarium sublata, vt docet Sozomen. libr. 9. histor. Tripars. capit. 35. quam impugnare videtur Chrysostomus in dictis locis, vt tradunt Francisc. Suarez p. 3. tom. 4. disput. 17. sectio. 2. ex numer. 40. Valent. d. quest. 9. punct. 2.

¶ Vnde tenendum est peccatorum confessionem obligare omnes fideles ex necessitate salutis statim, atque mortali culpa irreciuntur, Ecclesiast. cap. 4. *Non tardes conuersi ad Dominum: nec proferas de die in diem: subito enim venit hora eius.* † Ex necessitate autem præcepti obligat saltem semel in anno, vt decisum est Concil. Latheranens. in cap. omnis utriusque sexus de pœnitent. & remis. lib. 6. Concil. Trident. sess. 14. cap. 5. & can. 8. D. Thom. Sentent. 4. dist. 17. & ibi Paludan. q. 7. num. 26. Gabriel. q. 1. & 2. Soto dist. 18. q. 1. art. 1. † Nisi toto anno mortaliter non peccauerit, quia hoc præceptum solum obligat illos, qui habent conscientiam peccati mortalis, vt docent D. Thom. vbi supr. Palud. Sentent. 4. dist. 17. q. 2. art. 4. Durand. quest. 9. art. 6. Caietan. tom. 1. Opuscul. tract. 5. q. 1. & part. 3. q. 65. art. 2. Cano vbi supr. d. p. 5. Medina de Confess. q. 6. Rossen. contra Luther. art. 8. † Nam peccata venialia non tenentur confiteri ex necessitate præcepti, sed honestatis, Trident. sess. 14. cap. 5. & can. 7. D. Thom. p. 3. q. 85. art. 1. Soto Sentent. 4. dist. 18. p. 1. art. 3. Syluester, v. Confessio 1. q. 13. Franc. Suarez p. 3. tom. 4. disput. 22. sect. 8. † Solet tamen dubitari, an per confessionem nullam, vel informam satisfieri possit præcepto, & cum Ecclesiam præcipere non possit, nisi actum externum, per huiusmodi confessionem satisfieri tenent Gabriel. Sentent. 4. dist. 17. q. 1. art. 3. Palud. q. 7. Alex. Alenf. p. 4. q. 77. membr. 5. art. 5. Cano, d. p. 5. Pet. Ledesma in Summ. q. 8. art. 2. Victor. nu. 163. † Ideo confitens, etsi non doleat, imo etsi dicat se non posse abstinere, satisfacit præcepto, etsi absolui non possit,

cap. quod quidem, de pœnit. & remiss. cap. do-
lent, de celebrat. Missar. Richard. in Sent. 4.
dist. 17. q. 8. art. 2.

19 ¶ Qui tamen arbitratur toto anno non pos-
se confiteri, vel ex penuria Confessorum, vel
ex longa navigatione, vel peregrinatione
per terras infidelium, vel aliade causa, te-
netur ex vi præcepti anticipare confessio-
nem, in quacumque sit parte anni, vt do-
cent D. Thom. & alij Scholastici in Sentent.
4. dist. 17. Gabriel. quæst. 2. artic. 3. dub. 1. Du-
rand. quæst. 10. numer. 6. Richard. artic. 3.
quæst. 5. Paludan. quæst. 2. art. 4. Pet. Soto de
Confess. lect. 3. Dominic. Soto, & Cano, ubi
supr.

20 † Item & qui est in articulo, vel pe-
riculo mortis, nam cum non possit per alium
tempus præceptum adimpleri, tenetur tunc
peccata sua confiteri, vt est communis Theo-
logorum cum D. Thom. ubi sup. Franc. Sua-
rez p. 3. som. 4. disp. 35. sect. 3. † Et ita cau-
tum est, vt Medici ægrotos admoneant ad
confessionem faciendam, capit. cum infirmi-
tas, de pœnitent. & remiss. et si non paruerint,
eos ultra tertiam diem non visitent, vt sta-
tutum est Concil. Trident. sess. 24. Pius V. Mo-
tu proprio, qui incipit, super gregē, ann. 1566.

22 † Infirmitas enim corporis nonnunquam pro-
uenit ex peccato, vt docent D. Chrysost. in
Matth. 4. homil. 14. Theophilact. in Marc. 2.
Chassan. in Proem. Consuet. Burg. v. mala die,
ex num. 2. Medices tract. mors omnia soluit, p.
1. num. 172. Selua de Benef. p. 1. q. 5. nu. 122.
Paul. Fuscus de visitat. lib. 2. cap. 30. num. 10.
Azevedo in l. 5. tit. 1. lib. 1. Recopil. ex num. 2.
23 † Ideo nollentes confiteri, vt eos, qui nolunt
salutem, medicus tenetur deserere, Nauarr.
in Manual. capit. 25. ex num. 61. Medices in
summa peccati part. 2. tit. 8. quæst. 39. num. 53.
Paul. Fuscus d. cap. 30. ex num. 2. Medina p. 1.
Instruct. cons. cap. 16. §. 8. Pedraz. in Summ.
tit. de los medicos. fol. 118.

24 ¶ Articulum, & periculum mortis ad om-
nes ferè effectus non differunt in iure, et si ar-
ticulum mortis communiter dicatur, quando
quis ita est proximus morti, vt sine vlla spe
credatur futura, cap. si quis suadente 17 quæst. 4.
cap. non dubium, cap. ea nescitur, capit. quod de
his, cap. quamuis de sent. excomm. glos. in cap.
pastoralis, de offic. Ordin. Couarrub. in cap. al-
ma mater de sent. excommunic. part. 1. §. 11.
num. 8. Gemmin. in cap. eos qui, eod. tit. libr. 6.

25 † Periculum autem, quando vt plurimum
mors contingere solet, vt mulier proxima
partui, Mart. Nauarr. in Manual. capit. 3.
num. 8. Alcozer in Summ. capit. 9. fol. 30. Syl-
uest. v. interdictum, §. quæst. 7. ex capit. 4.

† Ingressus maris tempestuosi, vel itineris præ-
domibus expositus, Medina Cod. de pœnit.
tract. 2. de Confess. quæst. de temp. cas. 1. Gabriel.
in Sent. 4. dist. 17. quæst. 1. art. 3. dub. 1. cas. 1.
Armill. in Summ. v. Confessor. num. 6. Na-
uarr. dict. capit. 3. † Morbus grauis ex quo
maiori ex parte mori solent, D. Antonin. p.
3. tit. 14. cap. 19. §. 2. Medin. Armill. & Na-
uarr. ubi sup. Alcozer d. capit. 9. Enriq. lib. 6.
cap. 9. ex num. 1.

28 ¶ Confessio autem, ad hoc vt valeat, fieri
debet de omnibus peccatis actis post baptis-
mum, vel ab vltima valida Confessione, vt
decisum est Concilio Cabiloniens. cap. 32. La-
theranens. in capit. omnes vtriusque sexus, de
pœnit. & remiss. Florent. in decreto Eugenij
de vniione, Trident. sess. 15. cap. 5. & can. 7. D.
August. libr. de ver. & fals. pœnit. capit. 9. &
15. D. Clem. I. epist. 1. D. Cyprian. serm. de
laps. num. 11. Tertull. lib. de pœnit. cap. 10. D.
Thom. Sent. 4. dist. 47. q. 3. art. 4. Valent. tom.
4. disp. 7. quæst. 11. pun. 1. Agid. Coninck. de
Sacram. disp. 7. dub. 1. † Nec solum pecca-
ta, sed malitias eorum specie distinctas, &
culpam aggravantes debet in Confessione
pœnitens apperire, vt decisum est Concilio
Vormaciens. Lateranens. Florent. & Trident.
ubi sup. & Sexta Synodus can. 102. cum seqq.

30 † Nam circumstantias, quæ speciem non mu-
tant, necessarium non esse eas confiteri valde
probabilis sententia est, D. Thom. Sentent. 4.
dist. 16. quæst. 3. articul. 2. quæst. 5. & ibi Al-
bert. Magn. art. 24. Paludan. quæst. 3. artic. 2.
Durand. quæst. 4. Bonavent. dist. 17. quæst. fin.
Adrian. quæst. 4. art. 2. D. Anton. part. 3. titul.
14. cap. 19. §. 7. Nauarr. in cap. consiluit, de
pœnit. dist. 5. num. 6. Couarrub. in Decretal. 4.
part. 1. cap. 1. num. 14. Turrescrem. in cap. 1. de
pœnit. dist. 6. † Sed magis probabilis est
has circumstantias intra eadem speciem ne-
cessario culpam aggravantes (quia perse cen-
sentur addere malitiam mortalem) debent
pœnitentes exprimere, Alexand. Alens. part.
3. quæst. 77. memb. 3. art. 2. §. 2. Maior in Sent.
4. dist. 17. q. 4. Ricard. art. 2. q. 8. Soto dist. 18.
quæst. 2. art. 4. Calosan. 2. q. 7. & in Summ.
v. Confessio, Petr. Soto de Confess. lib. 9. Synes.
v. Confessio, 1. q. 9. Ledesm. 2. p. 4. q. 8. dub. 5.
Agid. Coninck. 4. disp. 7. dub. 4. Sanchez tom.
1. Decalog. lib. 2. cap. 11. nu. 24. Fagundes in
5. præcept. pun. 2. lib. 4. cap. 2. nu. 6. Diana Re-
sol. moral. tract. 7. resol. 1.

32 ¶ Non solum peccata specie distincta, sed
etiam circumstantiæ mutantes speciem pec-
cati, vel aggravantes, de necessario sunt confi-
tendæ, etiâ si sola cogitatione sint consummata,

ut de fide est, *Trident. sess. 14. capit. 5. & can. 7. D. Thom. Sent. 4. dist. 16. q. 6. art. 2. Sotus dist. 18. q. 2. art. 4. Navarra. in Manual. d. c. 6. num. 3. Tolet. lib. 3. Summ. cap. 7. exnum. 4. Henric. lib. 2. de poenit. c. 7. §. 1. Azor tom. 1. lib. 13. cap. 12. q. 6. Medina lib. 1. c. 9. §. 2. Suarez d. disp. 22. art. 4. concl. 6. + Circumstantias tamen quæ non mutant speciem peccati, sed notabiliter aggravant intra eandem speciem, licet nonnulli teneant non esse confitendas, verius est teneri, eas patefacere in confessione, *D. Tho. Sent. 4. dist. 16. q. 3. art. 2. D. Anton. p. 3. tit. 14. c. 19. §. 7. Navarra. d. c. 6. n. 6. & in cap. si consideret de poenit. dist. 6. Sanchez de Matrim. lib. 7. disp. 27. n. 27. quâvis sententiâ mutet lib. 2. Decalog. c. 32. n. 39. Cordub. in Sum. q. 3. Lesius tom. 1. lib. 4. dub. 12. c. 3. n. 8. Vazquez de poenit. q. 9. art. 1. dub. 2. Suarez d. disp. 22. sect. 3. n. 3. + Non solum quando diversæ speciei sunt propter novam causam avertionis à Deo, sed etiam propter novam, & diversam specie præcepta, nam si eadem res, diversis præceptis ex varijs de causis prohibetur, oportet ea diversa præcepta patefacere in confessione, *D. Tb. 1. 2. q. 18. art. 11. & Sent. 4. dist. 16. q. 3. art. 2. Navarra. d. c. 6. n. 3. Covarra. in t. alma mater, de sentent. excommunic. p. 1. §. 6. num. 3. Palat. Rub. inc. per vestras in princip. §. 18. num. 18. Henric. de poenit. cap. 7. n. 2. Valès tom. 4. disp. 7. q. 11. p. 1. Reginal. in prax. lib. 2. cap. 3. Bonacin. de Sacram. tom. 1. disp. 5. q. 5. pun. 2. §. 3. Coninck. disp. 7. dub. 4. + Aut si existimavit aliquid esse peccatum, quod revera non est, tenetur illud patefacere, non quia ex conscientia erronea in illud incurrit, sed quia conscientia erronea ad materiam ipsius peccati, & præcepti reducitur, *Valent. 1. 2. disp. 2. q. 14. pun. 4. q. 1. Vazquez disp. 59. c. 3. n. 11. Henric. d. c. 7. n. 2. Azor tom. 1. Instr. li. 2. c. 8. q. 4. Sayrus in clau. Reg. lib. 1. c. 4. n. 15. Salas 1. 2. q. 21. tract. 8. disp. 1. sect. 3. n. 17.****

¶ Vnde qui virginem se luxit, eamque carnaliter cognovit, dum sui iuris est, si sponte consentit, nec dolus, nec vis interuenit, non teneri circumstantiam virginatatis apperire, ex multis dicitur in *Epit. de Magia lib. 2. cap. 19. n. 15. & 16. & ultra à me relatos tenent D. Anton. p. 2. tit. 5. cap. 6. Soto Sem. 4. dist. 18. q. 2. art. 4. & de Just. lib. 4. q. 7. art. 1. Salas in d. c. 2. tract. 3. disp. 6. n. 19. Vazquez q. 47. art. 8. disp. 112. nu. 1. & 3. Suarez tom. 4. p. 13. disp. 22. sect. 4. n. 6. Lesius de Just. tom. 2. lib. 26. c. 10. dub. 1. n. 5. Reginald. in prax. fori poenit. tom. 1. lib. 10. c. 22. sect. 3. n. 326. Ant. Diana Resol. moral. tract. parafol. 10. c. 1. r. + Nunc tamen verius puto talem circumstantiam esse ap-*

perendam siue sit, siue non sit sub cura parentum, vel tutoris, quia mutat speciem simplicis fornicationis, ex quo dicitur stuprum, vel ad minus notabiliter aggravat, *D. Tb. 2. 2. q. 64. art. 6. Sylvest. in Sum. v. luxuria q. 1. Tabient. v. stuprum, n. 1. Grassi p. 1. lib. 2. cap. 79. n. 1. Azor p. 3. lib. 3. c. 11. q. 4. & 5. Pezara in Sum. præcep. 6. §. 2. Fagundez in 3. præcept. tract. 2. lib. 4. cap. 3. num. 13. & 16. Bonacin. de Matrim. q. 4. pun. 17. nu. 2. Villalobos in Summ. tom. 1. tract. 9. dub. 36. nu. 15. Fillius tom. 2. tract. 30. cap. 3. num. 66. & 67.*

¶ Numerum autem peccatorum non minus necessarium est distincte in confessione explicare, ut decisum est *Concilio Lateranens. Florent. & Trident. iam citatis, D. Aug. lib. de vera, & falsa poenit. cap. 14. D. Thom. Opusc. 12. q. 6. Casus. 2. 2. q. 66. art. 3. Cano, relect. de poenit. p. 5. Ledesma p. 4. 2. q. 9. art. 1. dub. 3. Navarra. c. 6. n. 16. + Non modo quæ prodeunt ad actum exteriorem, sed quæ intere accidunt in voluntate, nam peccata sola voluntate committuntur, iuxta illud *Math. c. 5. v. 28. Qui videt mulierem ad concupiscendum eam, iam meretricius est in corde suo. + Etiam si peccata sint dæmonia, quia necessarium est ea confiteri, cum sua qualitate, D. Thom. Sentent. 4. dist. 17. q. 3. art. 1. & dist. 21. q. 2. art. 3. & ibi Paludan. q. 2. Richard. dist. 16. art. 5. q. 1. Soto dist. 18. q. 2. art. 4. Navarra. cap. 9. num. 14. Sylvest. u. confessio 2. q. 2. Victor. n. 130. + Nam confessio, quæ non sit ex omnibus peccatis, cum suis circumstantijs, numeris, & qualitatibus non dicitur integra, nisi facta diligenti diliquitacione, aliquibus corum non meminerint, iuxta illud *Concil. Florent. in decreto Eugen. de Union. Quorum memoriam habet, & Trident. sess. 14. c. 5. Quorum post diligentem excussionem conscientiam habent.***

¶ Neque obstat integram peccatorum confessionem esse impossibilem, ut contendit *Lutherus art. 8. ex illo Psalmi 8. v. 3. Delicta quis intelligit? + Nam meminit apostolica, quia Deus nihil impossibile præcipit D. Augustin. ad Damas. Pap. epistol. 42. Exethanum blasphemiam eorum, qui dicunt Christum impossibile præcipisse. + Nam si facta diligenti diliquitacione peccatorum aliqua obliuiscuntur, peccata oblita continentur in his, quæ confitentur, ut decisum est *Concil. Trident. sess. 14. cap. 1. & in cap. p. 1. tom. 1. p. 13. sect. 4. num. 1. Galat. in Summ. ex confessio: nu. 101. + Vnde in articulo mortis constitutus, qui omnia peccatorum non meminiscitur, aut morbi gravitate non potest illa proferre, vñ peccatum in specie talem veniale pronunciatum**

materia est sufficiens huius Sacramenti, *Avul-
lens. tom. 2. in Matth. 16. q. 79. Nauarr. in
Manual. cap. 26. nu. 28. & cap. 27. num. 279.
Soto in 4. dist. 18. q. 2. art. 5. Cano. de poenit. p.
5. Graffis p. 1. de off. lib. 1. cap. 36. Medina
lib. 2. Summ. cap. 8. Mart. Ledesm. 2. p. 4. q. 9.
art. 5. dub. 2.*

46 ¶ Pupili, & perpetuo amentes non sunt
capaces Confessione, quia cum non habeant
iudicium, non habent voluntatem ad peccata
commitenda, neque ad dolendum de illis com-
missis, peccata enim sine voluntate non com-
mittuntur, *l. diuus D. ad l. Cornel. de fidei iur. l. 1.
D. ad l. Pompeiam de parricid. l. si quis D. ad l.
Iulian. Maref. l. si quis non dicam C. de Epis-
cop. & cleric. l. is qui cum telo C. de fidei iur. & Vn-
de pueris non obligat præceptum de confite-
do, usque dum ad annos discretionis perue-
niunt, cap. omnis vniuseque sexus, de poenit. &
remiss. Postquam ad annos discretionis peruene-
rint. ¶ Quod regulariter à septimo annorum
intelligitur, nisi malitia suppleat ætatem,
nam annos discretionis in iure appellantur,
quando pupili sunt doli capaces, ut tradit Ca-
techis. P. V. p. 2. cap. 5. nu. 38. ¶ Doli capaces
dicuntur, eo quod sunt proximi pubertati, *gl.
in l. impuberem v. doli capax D. de furt. & in l.
impuberem D. ad l. Cornel. de fals. & in l. sed et
si quæcūq; §. sed si infans, D. ad l. Aquil. & in l.
heredibus, §. si in causa D. de dolo mal. ¶ Proxi-
mi autē pubertati sunt à septimo ætatis anno
ex quo habent consensum, & voluntatem, *l. li-
teras cap. accessit de sponsat. in pub. cap. 1. eod.
tit. lib. 6. cap. primo 30. q. 2. l. si infanti C. de iu-
re de liber. l. 1. §. sufficit D. de administr. tutor.
l. sequitur, & ibi glos. D. de usucapion. Couar-
rub. in Decretal. cap. 1. cap. 2. nu. 2.***

51 ¶ Quare pupili à septimo ætatis anno alijs
naturaliter obligantur, *l. 1. in fin. & ibi glos. D.
de donat. §. præterea Inst. quibus modis solitur
obligat l. si pupillus D. ad l. falsat. l. cum illud,
§. heredes meus D. quando dies legat. cedat, l. in
minoribus §. si pupilo D. de solut. l. fin. in prin.
D. de iure iuran. l. sed mihi D. commodat. l. Mar-
cellus D. de fidei iur. ¶ Et possunt delinquere,
& ex delicto obligari, *l. pupillum qui D. de re-
gal. iur. l. impuberem D. de furt. l. exceptantur
D. ad l. G. Syllan. glos. & Bart. in l. si quis in-
stantem C. unde vi. ¶ Et similiter peccare
possunt, quia sunt doli capaces, *l. apud Celsum
§. denique Iulianus D. de dolo mal. l. pupillum
qui D. de regal. iur. l. impuberem D. de furt. l.
heredibus in fin. D. de dolo, l. qui iurasse D. de
iure iur. l. impuberem D. ad l. Cornel. de fals.
l. sed et si quocumque §. sed et si infans D. ad l.
Aquil. §. penult. Inst. de oblig. quæ ex delicto***

nasc. ¶ Doli autem capaces dicuntur, quia
habent vsum rationis, & discernunt inter bo-
num, & malum, *Archidiaconus in cap. illud 15. q. 1.
Hostiensis in cap. exhibita de homicid. D. An-
tonin. in Summ. p. 2. tit. 9. cap. 8. Fara de essent.
infant. cap. 31. ex num. 1. ¶ Ideo regulariter
pupili septem annorum possunt confiteri Sa-
cramentaliter, & absolutionem peccatorum
obtinere, *Panormit. in d. cap. omnis vniuseque
sexus num. 9. & in cap. 1. de delict. pueror. nu.
4. Soto in Sent. 4. dist. 18. q. 1. art. 3. D. Thom.
dist. 27. quæst. 2. art. 2. Corauba de casib. conse.
q. 60. arst. 4. Enriq. in Summ. lib. 4. cap. 5. n. 2.**

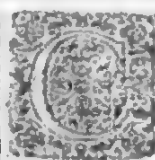
¶ Neque obstat, quod impuberes nihil sci-
re existimantur, *l. fin. D. de iuris, & facti ig-
nor. quia id intelligitur de scientia iuris, quam
minores xxv. annis non tenentur habere, l. re-
gula D. eod. Fara ubi sup. capit. 29. ex num. 8.
¶ Ideo eis prohibetur tutor, l. 1. C. de tutor.
pupil. dand. quia in hac ætate sunt multorum
captionibus, & insidijs expoliti, l. 1. in princ.
D. de minorib. ¶ Non tamen eo sequitur,
quod non possint peccare, quia verius est pos-
se, cum possint delinquere, etsi mitius punian-
tur, *l. auxilium §. in delictis, & ibi omnes D.
de minoribus, l. si ex causa §. nunc, & ibi glos.
eod. tit. l. si adulterium §. fratres D. ad l. Iul.
de adult. l. 1. §. impuberes D. ad Syllan. ¶ Si
tamen ante septenium confiteretur puerum habe-
re vsum rationis, & fateatur aliquod pecca-
tum, saltem veniale, absolueendus est, saltem
sub conditione, & maxime in mortis articulo,
*Medina lib. 1. Summ. capit. 14. §. 41. Valent.
tom. 4. disp. 7. quæst. 9. pun. 4. ¶ Constat enim
puerum annorum septem ex manibus paren-
tis fuisse à dæmone subreptum, eo quod blas-
phemus esset, ut tradunt D. Gregor. lib. 4. Dia-
logor. cap. 18. D. Antonin. p. 2. tit. 9. cap. 8. §.
2. glos. in cap. 1. de delict. pueror.***

CAP. VII. De Contritione, & attritione.

SVMMARIVM.

1. Contritio quid sit.
2. Animi dolor est fundamentum contritionis.
3. Dolor ex animi desolatione non pertinet ad contritionem.
4. Dolor de peccatis est penitentia mater attritionis.
5. Dolor de peccatis debet esse propter Deum summè dilectum.
6. Contritionis restituitur bono ad fructum peccati, & charitatis.

7. Contritio debet detestare peccatum propter Deum summè dilectum.
8. Contritio necessaria est de necessitate precepti.
10. Propositum de non peccandi in futurum necessarium ad consequendam gratiam.
11. Propositum huiusmodi debet esse formale, & expressum.
12. Propositum huiusmodi sufficit virtuale, & inefficaci.
13. Detestatio peccati sine a formale proposito sufficit ad gratiam.
14. Attritio est detestatio peccati disponens ad gratiam suscipiendā.
15. Attritio est dolor de peccato propter aliquam virtutem.
16. Attritio debet esse obfuditatem peccati, aut metu gehena.
17. Metus gehena licet sit actus servilis, bonus & honestus est.
18. Timore Gehena persèpe deuenitur ad charitatem.
19. Attritio propter specificam turpitudinem peccati quando sit supernaturalis.
20. Attritio mediante Sacramento facit contritionem.
21. Attritio, & contritio detestari debet omnia peccata.
22. Peccata omnia non debent confuisse mentē detestari.
23. Attritio, & contritio debent detestare sigillatim species omnes peccatorum.
24. Tacens in Confessione sponte peccatum nouo scelere se astringit.
25. Conteri tenetur quisque quotiens moraliter peccauit.
26. Peccata, quamuis Confessa, & moraliter credat sibi remissa, tenetur amplius cōteri.
27. Pœnitere semper, licet homo non teneatur, cōteri tamen nunquam non pœnitere.
28. Pœnitentiam non tenetur post peccatum exercere, sufficit semel in anno, vel periculo mortis.
29. Attritio cognita licet cum Sacramento sufficiat ad iustificacionem, conari debet ad contritionem.
30. Mortis articulo debet quisque sub pœna peccati conari ad contritionem.
31. Charitatis preceptum obligat ad habendā contritionem homini antequam discedat.
32. Confessarius debet moribundum excitare ad veram contritionem.
33. Diligere Deum tenemur supra omnia antequam moriamur.
34. Faciens quantum in se est ad habendam contritionem, non tenetur ad aliā.

CONTRITIO est animi dolor, ac detestatio de peccato commissio, cum proposito non peccandi de cetero, vt decisum est Concilio Trident. sess.

14. de pœnit. capit. 4. & can. 3. & sess. 6. capit. 6. & 24. Catech. Rom. Pij V. cap. 5. nu. 22. D. Thom. in suplem. p. 3. q. 1. art. 1. & 2. † Nam animi dolor est vasis, & fundamentum contritionis, Psal. 50. Sacrifitium Deo spiritus contribulatus, cor contritum, & humilitatum Deus non despiciet. Daniel. cap. 3. In spiritu humilitatis, & in animo contrito. † Qui debet esse de peccatis in Deum commissis, nam qui ex animi desolatione prouenit, non est dolor, qui ad contritionem deseruit, qualis fortasse fuit illud Cain, Genes. 4. Maior est iniquitas mea, quam vt veniam merear, & Iudæ Matth. 27. Pœnitentiā ductus laqueo se suspendis. † Nam dolor de peccatis est pœnitentiæ materia, vt docent D. Th. p. 3. q. 84. art. 1. & q. 86. art. 6. & q. 90. art. 2. & sent. 4. dist. 14. q. 1. art. 1. & dist. 17. q. 3. Couarrub. in cap. Alma mater p. 1. §. 4. nu. 13. Nallarr. in cap. fratres num. 33. de pœnit. dist. 5. D. Antonin. p. 3. tit. 14. cap. 19. §. 5. Vega in Trident. lib. 9. cap. 17. Valent. tom. 4. disp. 7. q. 8. pun. 1. & 2.

† Dolor autem de peccatis debet esse propter Deum summè dilectum supra omnia, D. Paul. Corinth. 2. cap. 7. Tristitia que secundum Deum est pœnitentiā in salute stabile operatur, nam vt ait D. Ioan. can. 1. c. 3. Qui non diligit mater in morte, † Et ratio est, quia contritio dicit sufficientem dispositionem ad remissionem peccati, quæ secundum legem ordinariā non fit, nisi simul restitatur homo ad amicitiam Dei, & elebetur ad statum gratiæ, & charitatis, vt de contritione Magdalene legitur apud D. Luc. c. 7. Remittuntur ei peccata multa, quia dilexit multum, nā vt ait D. Petr. can. 1. c. 4. Charitas operis multitudinē peccatorum. † Vnde contritio debet detestare peccata propter Deum summè dilectum super omnia, D. Th. 1. 2. q. 113. art. 4. 5. & 8. & p. 3. q. 85. art. 5. & q. 86. art. 3. & sent. 4. dist. 17. & ibi Palud. Bonau. & alij, Richard. dist. 15. & 16. Scotus dist. 14. q. 2. Alens. p. 4. q. 17. memb. 2. Pet. Soto de pœnit. lib. 14. Vega lib. 6. in Trident. c. 30. & lib. 13. c. 21. † Et ita contritionē necessariā esse ad salutem de necessitate precepti docent, D. Amb. lib. de virgin. laps. c. 8. D. Hieron. in Isaiam c. 3. D. Chrys. de Sacerd. lib. 3. Cōcil. Trid. sess. 14. c. 4. Bellarm. de pœnit. lib. 2. c. 8. Valent. tom. 4. disp. 7. q. 8. pun. 3. Bonacin. de Sacram. tom. 1. disp. 5. §. 5. pun. 2.

10 ¶ Propositum autem non peccandi in futurum, etsi per se necessarium ad consequendam gratiam asserunt *D. Thom. d. q. 85. & 86. & lib. 3. contra Gent. cap. 58. & lib. 4. cap. 2. & Sent. 4. dist. 17. q. 2. Alens. p. 4. q. 12. & 16. Concil. Trident. sess. 6. cap. 6. & sess. 14. cap. 4.* ¶ Distinguendum est, nam hoc propositum debet esse formale, & expressum docent *Caietan. opusc. 1. tract. 4. q. 1. Soto in Sent. 4. dist. 15. q. 1. art. 2. & dist. 17. q. 2. art. 1. & lib. 2. de natura, & grat. cap. 14. Melch. Cano in Relect. de de poenit. p. 1. Richard. contra Luther. art. 8. Be-
11 larm. lib. 2. de poenit. cap. 6. & 7.* ¶ Sufficere tamen virtuale propositum, quod in efficaci, & perfecta detestatione peccati esse arbitrantur *Ioan. Maior in sent. 4. dist. 14. q. 1. Vega in Concil. Trident. lib. 13. cap. 21. Medina de poenit. tract. 1. q. 3. Petr. Soto ubi sup. lect. 17. Nauarr. in Man. cap. 1. nu. 15.* ¶ Aliquando tamen detestationem peccati, sine formali proposito esse sufficientem dispositionem ad gratiam alij tenent, iuxta illud David. Reg. 2. cap. 22. *Peccaui Domine, ut expresse docent, Franc. Suarez p. 3. tom. 4. q. 85. art. 1. disp. 4. sect. 3. assert. 2. nu. 6. & 7. Agid. Coninck de Sacram. tom. 2. disp. 2. dub. 5. Valent. tom. 4. disp. 7. q. 8. pun. 1. Bonacin. d. disp. 5. q. 5. sect. 1. pun. 8.*
14 ¶ Attritio autem est detestatio peccati, quae hominem ad gratiam suscipiendam disponit, ex se quidem, seu solitarie sumpta, remote, & insufficienter, cum Sacramento autem sufficienter, *Agid. Coninck. d. disp. 2. dub. 1. Enriq. in Summ. lib. 4. cap. 26. nu. 5.* ¶ Ideo non est attritio dolor de peccato ex humano motu torpi, vel honesto, quia debet esse super naturalis propter aliquam virtutem, *D. August. lib. de vera, & falsa poenit. cap. 2. Suarez p. 3. tom. 4. art. 1. disp. 5. sect. 1. ex nu. 1. Valent. d. q. 8. pun. 2.* ¶ Vnde attritio esse debet solum ob sceleratam peccati, aut metu Gehennae, ut decisum est de fide, *Concilio Trident. sess. 14. cap. 4. D. Thom. p. 3. q. 85. art. 5. Antiochod. lib. 3. Summ. tract. 11. cap. 2. q. 1. Alexand. Alens. p. 3. q. 74. memb. 2. Soto in sent. 4. dist. 14. q. 2. art. 5.* ¶ Metus enim Gehennae licet sit actus servilis, bonus, & honestus est, *Psal. 33. Venite filij audite me, timorem Domini docebo vos, Psal. 110. Initium sapientiae timor Domini, Psal. 118. Confite timore tuo carnes meas.* ¶ Nam timore Gehennae per se per debetur ad charitatem, & amorem Dei, nam ut ait *D. Ioan. Canonic. 1. cap. 4. perfecta charitas foras emitit timorem.* Sicut seta sutoris, quae filum introducit, cap. *ficta seta, de poenit. dist. 2. Cassian. collat. 11. cap. 13.*

¶ Attritio autem propter intrinsecam, & specificam turpitudinem peccati, licet fiat regulariter ex virtute acquisita, quae detestatur sibi contrarium, quando recta ratione eleatur ad super naturalem ordinem, tum virtus est infusa, & actus eius tam in prosecutione boni, quam in fuga mali, supernaturalis est, ut docent *Suarez d. q. 85. art. 1. disp. 5. sect. 2. nu. 12.* ¶ Et sic attritio huiusmodi, quando se extendit ad omnia peccata, accedente Sacramento poenitentiae, ex attrito facit contritum, ut colligitur ex *Trident. sess. 14. de poenit. cap. 4.* deletque omnia illa peccata ad quam se credit, *Soto sent. 4. dist. 14. q. 4. art. 3. Enriq. d. c. 26. nu. 5. Suarez d. q. 85. art. 1. disp. 5. sect. 3. ex nu. 1. & disp. 20. sect. 1. Agid. Coninck de Sacram. p. 2. disp. 2. dub. 2.* ¶ Omnia enim peccata tam attritio quam contritio detestari debet, *Ezechiel cap. 18. v. si impius egerit poenitentiam ab omnibus iniquitatibus suis, vita viuet, Iaias c. 38. Recognosce tibi omnes annos meos in amaritudine animae meae, & c. 43. dic tu peccata tua, ut iustificeris, Psal. 50. Peccatum meum contra me est semper.* ¶ Non solum omnia contritum, & inditincte mente recolli, ac detestari, ut volunt *Ioan. Maior in sent. 4. dist. 17. q. 3. Caietan. in D. Thom. p. 3. q. 87. art. 1. & tom. 1. Opusc. tract. 4. q. 2. Mart. Ledesma p. 4. q. 16. art. 6. Vega lib. 14. in Trident. cap. 13. Nauarr. in Manual. cap. 1. nu. 25. Petr. Soto de poenit. lect. 13.* ¶ Sed etiam sigillatim species singulas peccatorum, ut docent *D. Thom. 1. 2. q. 113. art. 5. & p. 3. q. 87. art. 1. & Str. 4. dist. 17. q. 2. art. 2. D. Bonavent. dist. 16. p. 2. art. 2. q. 1. Richard. art. 4. q. 2. Gabriel. q. 1. art. 3. dub. 2. Palud. q. 2. art. 1. Alens. part. 4. q. 69. mem. 8. art. 2. p. 3. Catechis. Pij V. p. 2. c. 5. n. 41. Valent. tom. 4. disp. 7. q. 8. pun. 6. Agid. ubi sup. disp. 2. dub. 7. & 8.* ¶ Alias si aliquis ex his in quibus peccator delinquit sponte reciteatur, ex tali Confessione, non solum commodum non consequitur, sed etiam non desclere se adstringet, ita ut ea repetere in Confessione opus habeat, ut docent *Concil. Trident. sess. 14. cap. 5. Catechis. Rom. d. cap. 5. n. 42.*
¶ Nec semel sufficit conteri, nam tenetur saltem totiens contritionem elicere, quoties moraliter peccauit, illaque quotiens mente occurrent detestari, *D. Bonavent. d. dist. 16. art. 3. q. 2. D. Thom. dist. 17. q. 3. art. 1. Palud. q. 1. art. 3. Viguierius in Summ. c. 16. §. 4. Alf. p. 4. q. 68. mem. 2.* ¶ Etiam si confessi sint, & moraliter credat sibi remissa, quia homo per poenitentiam semel exhibitam non satisfacit condigne, ergo amplius maneat in illo obligatio satisfaciendi, vel poenitendi, ex quo poenitentiam

centiam perpetuam dicit *D. August. ad illud Ioan. 8. vade, & amplius iam noli peccare.*

27. † Non quod homo perpetuo maneat obligatus poenitere, sed quia nunquam debet non poenitere de peccato, quia nullum extat preceptum de poenitentia perpetuo exhibenda, ut docent *D. Thom. p. 3. q. 84. art. 8. & 9. Caietan. tom. 1. opuscul. tract. 17. q. 1. Medina de poenit. q. 6. dub. 2. Soto in Sent. 4. dist. 14. art. 9. & dist. 17. q. 2. art. 6. Nauar. d. cap. 1. n. 22.*
28. † Ut nec etiam obligatur statim post commissum peccatum poenitentiam exercere: sufficeret enim si semel in anno, vel periculo mortis imminente, *DD. in cap. omnis utriusque sexus de poenitens. & remiss. D. Tho. in Sent. 4. dist. 17. q. 3. art. 1. Durand. q. 10. num. 5. Soto q. 2. art. 6. Alens. p. 4. q. 77. alias q. 17. memb. 2. artic. 2. Medina d. q. 6.*

29. ¶ Et quamvis sit probabilis opinio, attritionem cognitam cum Sacramento sufficere ad iustificationem, non debet cum sola attritione ad Sacramentum accedere; sed conandum est ad contritionem habendam, quia Sacramentum non remittit peccatum attrito in voto future contritionis, ut docet *Suarez p. 3. tom. 4. q. 90. art. 4. & disp. 15. sect. 4. nu. 13.*

30. † Eoque maxime in articulo mortis, in quo sub pena peccati mortalis debet infirmus conari ad veram, & perfectam contritionem habendam prius quam moriatur, ut docet *Suarez d. sect. 4. ex num. 17. & tom. 3. q. 65. art. 4. disp. 16. sect. 3. †*

31. Quia illa sententia non semper est certa, & potest esse falsa, ideo si sciens, & videns, ita se mori permittit, voluntarie se exponit periculo damnationis eternae, nam preceptum charitatis obligat ad habendam veram, & perfectam contritionem, vel ad faciendum quod in se est, & conandum ad illam consequendam, pro ut necessaria est, ut a Deo remittantur peccata, *D. Thom. p. 3. q. 85. art. 2. & q. 86. art. 3. & sent. 4. dist. 17. & utrobique Caietan. & alij. †*

32. Ideo Confessarius debet infirmum excitare ad habendam veram contritionem charitate perfectam, ut tradit *Pius V. in Catechis. Rom. p. 2. cap. 5. n. 51. quia ut ait D. August. de temp. serm. 7. Poenitentiam certam non facit, nisi odium peccati, & amor Dei. †*

33. Nec propterea coarctamur viam salutis, sed vera patefacimus; nam in primis tenetur homo diligere Deum super omnia, priusquam moriatur ex diuino precepto, *Deuter. capit. 6. Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo. Luc. cap. 1. Conuertimini ad Deum in toto corde vestro. D. Ioan. can. 1. cap. 3. Qui non diligit manet in morte. †*

34. Ideo hanc dilectionem debet coarctari, si tamen non assequatur,

quia iam fecit quantum in se est, non existimo teneri ad aliam contritionem, sed mediante Sacramento iustificari. Contritio enim est necessaria de necessitate salutis, *Kalenti. d. disp. 7. q. 3. p. 3. & 4.*

CAP. VIII. De Satisfactione.

SUMMARIUM.

1. Satisfactio fit ad culpam, vel ad poenam.
2. Satisfactio pro culpa non est a contritione distincta.
3. Satisfactionem poenae remissionem consequimur.
4. Satisfactionem heretici negant.
5. Satisfactio fieri non potest absque gratia.
6. Satisfactio est actus meritorius, ideo fieri non potest ab existente in peccato.
7. Satisfactio non est opus nostrarum virium, sed supernaturale.
8. Satisfactio requirit gratiam viatoris, quia in altera vita, non est locus meriti, sed solutionis.
9. Opus bonum est meritorium gratiae, & gloria quamvis nil poenae adferat.
10. Satisfactio requirit opus poenale, quod corpus affligat.
11. Iustitia equalitas postulat, ut culpa poenae compensetur.
12. Satisfactio non solum poenae a nobis susceptis, sed flagellis a Deo inflatis.
13. Flagellis a Deo inflatis, ut per ignem purgatorij purgantur crimina.
14. Confessarius potest in satisfactionem imponere poenitentiam.
15. Poenitentia in satisfactionem, sunt ieiunia orationes, elemosinae, &c.
16. Satisfactio a Confessario imposita, quia est sacramentalis habet gratiae effectum.
17. Satisfactio sacramentalis ex opere operato remittit peccata.
18. Satisfactio huiusmodi remittit poenam purgatorij de condigno.
19. Confessarius arbitrio suo poenitentiam imponit.
20. Arbitrariae sunt omnes poenae in foro poenitentiali.
21. Poenitentiam a Confessario tenetur poenitens acceptare, & adimplere.
22. Poenitentia imposita a Confessario, poterit ex causa ab eo commutari, vel superior ex indulgentia.
23. Poenitentia imposita a Confessore, per alium iterum confitendo potest minui.

24. Satisfactio à Confessario iniuncta potest adimpleri ab existente in peccato mortali.
 25. Satisfactio ab existente in peccato effectum sortitur recedente fideione.
 26. Satisfactio non potest per alium adimpleri, & quare.
 27. Satisfactio non sortitur effectum ex opere operato, & quare.

- S**atisfactio pars est integralis Sacramenti poenitentiae, quae per antonomasiam actionem significat, per quam Deo pro peccatis satisfacimus, vel ad culpam vel ad poenam, D. Cyprian. lib. de lapsis, & epist. 8. & 10. Tertull. lib. de poenit. cap. 9. D. August. lib. de vera, & falsa poen. + Prima non pertinet ad hanc Sacramenti partem, quia si aliqua satisfactio pro culpa ab homine exhiberi potest, neque est à Contritione distincta, neque alias conditiones requirit, de quibus latè differunt Pius V. in Catechis. Rom. p. 2. cap. 3. n. 52. & seqq. Fran. Suarez p. 3. tom. 3. q. 1. art. 1. + Satisfactione autem poenae temporalis remissionem consequimur, ut docent Patres ad illud Matth. 3. Facite fructus dignos poenitentiae. Eccles. 3. Sicut aqua extinguit ignem, ita elemosina extinguit peccatum. + Contra autem haeretici satisfactionem negant, aientes, pro nobis Christum abundè satisfecisse, vel dimissa culpa, nullum manere reatum poenae, ut asserunt Arriani, & alij quos satis impugnant Cardin. Bellarm. lib. 4. de poenitentia, Ruandus contra Lutherum art. 6. Vega libr. 13. Trident. capit. 36. Valent. tom. 4. disp. 7. q. 14. pun. 1. & 2.
 5. Et cum poena temporalis sit finita, compensari non posse per equalem poenam absque gratia, vel dignitate personae patientis docet Scotus Sent. 4. dist. 15. q. 1. art. 4. Maior q. 1. Gabriel Biel, dist. 16. q. 2. art. 3. dub. 3. Nauarr. in cap. 1. de poenit. dist. 6. num. 47. Agid. Coninck. de Sacram. disp. 10. dub. 4. Valent. d. q. 14. pun. 3. + Sed quia satisfactio actus est meritorius, satisfacere non potest pro poena temporali existens in peccato mortali communis est sententia, D. Thom. Sent. 4. dist. 15. q. 1. art. 3. D. Bonanant. art. 1. q. 3. Richard. art. 1. q. 5. Durand. q. 2. Alens. p. 4. q. 85. memb. 1. D. Antonin. p. 3. tit. 14. cap. 20. §. 2. Caietan. tom. 1. Opuscul. tract. 6. q. 2. Petr. Soto de satisfact. lect. 5. + Nam satisfactio nem istam non esse opus nostratum virium, sed esse opus gratiae datæ per Christum Iesum à quo omnis nostra sufficientia procedit, definitum est de fide Concil. Trident. sess. 14. c. 8. & can. 13. & 14.

+ Requirit tamen gratiam viatoris, quia non potest satisfieri in vita futura, eo quod non est locus meriti, sed solutionis poenae, Gregor. Valent. tom. 4. disp. 7. q. 14. pun. 4. Agid. Coninck. d. dub. 4. Suarez p. 3. tom. 4. q. 87. sect. 2. ex num. 10.

¶ Quodlibet opus bonum, quod est, & quatenus est meritorium gratiae, & gloriae, esse potest per se, & intrinsecè satisfactorium, etiam si nihil omnino poenae adferat, ut volent Vilelm. in Summ. na. 202. Soto in sent. 4. dist. 19. q. 2. art. 1. Et in fin. q. 14. art. 2. §. 2. + Contra autem veritas videtur ad satisfactionem nequiri actum poenalem, qui corporis affligat, iuxta illud Iob. cap. 3. Convertimini nunc in ieiunio, & fletu. Matth. cap. 11. In cilicio, & cinere poenitentiam agnoscite. + Quia equalitas iustitiae postulat, ut culpa per poenam compescatur, ideo non sit per opus humanum, nisi sit poenale, D. Tho. Sent. 4. dist. 15. q. 1. art. 5. & ibi Bonanant. p. 2. art. 1. q. 3. Durand. q. 5. Paulus. q. 3. Alens. p. 4. q. 48. Syluest. in Summ. & satisfactio, q. 8. + Non solum poenis à nobis pro vindicando peccato susceptis, sed etiam spiritualibus flagellis à Deo inflatis, & à nobis patienter tolleratis satisfacere valemus, ut decisum est Concilio Trident. d. sess. 14. cap. 9. Catechis. Pij V. p. 2. cap. 3. n. 54. + Quia per hac flagella purgare Deus solet iustus in hac vita, sicut per ignem purgatorii in alia, iuxta illud Apostoli Corinth. 1. capit. 3. Salvos eritis quasi per ignem, D. Chrysost. ad Hebr. h. n. 5. ut purgatus exeat.

¶ Unde certissimum est posse à Confessario poenitentiam aliquam poenitenti imponi, in satisfactionem pro peccatis, ut constat ex Concilio Cautilon. I. cap. 8. & Cautilon. II. cap. 45. Florent. & Trident. ubi sup. cap. Deus, cap. de definitionem, de poenit. dist. 1. cap. 1. cum alijs dist. 50. cap. omnis utriusque sexus de poenit. & remiss. lib. 6. D. August. lib. de vera, & falsa poenit. cap. 20. & 15. D. Cyprian. lib. 1. epist. 5. + Ut sunt ieiunia, orationes, cilicia, humi cubationes, elemosinae, &c. ut decisum est Concil. Trident. sess. 14. cap. 13. nec non afflictiones, quae in vita patimur applicari possunt à Confessario in satisfactionem, Catechis. Pij V. p. 2. cap. 3. n. 60. + Et cum hæc satisfactio sit Sacramentalis habet gratiae effectum, ex opere operato, quia una ex tribus partibus est, ex qua Sacramentum poenitentiae perficitur, Concil. Trident. d. sess. 14. c. 3. D. Cyprian. serm. de lapsis, Nauarr. in Man. cap. 22. Valent. d. q. 14. pun. 4. + Nam licet poenam temporalem virtute huius satisfactionis non remitti, sed ex opere operantis asserat Soto

Sent. 4. dist. 19. q. 1. art. 5. Effectus huius satisfactio-
nis ex opere operato remittit poenam
temporalem, prater illam, quae respondere po-
test merito operantis, *ut est communis Theo-*
logorum in Sent. 4. dist. 15. c. 16. D. Thom.
quodlib. 3. art. 28. Caiet. tom. 1. Opuscul. tract.
6. q. fin. Cano de poenit. p. 5. † Et remittit poe-
nam Purgatorii, nam opera nostra concurren-
tibus omnibus conditionibus de condigno, &
iustitia satisfaciunt pro poena purgatorii, Ter-
tullian. lib. de poenit. cap. 9. D. Aug. lib. de ve-
ra, & falsa poenitent. D. Ambros. libr. de
poenit. cap. 10. D. Gregor. in Euang. homil. 34.
c. lib. 6. Regist. cap. 2. Trident. sess. 14. cap.
5. c. 9.

19 ¶ Confessarius tenetur condignam satis-
factionem imponere arbitrio suo, quia non est
hodie aliqua a lege taxata, *capit. mensuram de*
poenitent. dist. 1. cap. 1. cum alijs 26. q. 7. cap.
Deus qui, de poenit. c. remiss. D. August. in
Enchyrid. cap. 65. Aegid. Coninck. de Sacram.
disp. 10. dub. 8. ex num. 70. Bonac. tom. 1. disp.
5. sect. 2. punt. 3. † Nam licet olim essent Ca-

20 nones poenitenciales, in quibus singulis pec-
caris certum poenitentiae genus taxabatur, eo-
rum consuetudo antiquata est, & arbitrio Iu-
dicis totum hoc negotium est commissum, ut
pro qualitate criminum, & personarum de-
bitam poenitentiam imponat, *cap. significavit,*
cap. quassitum, cap. Deus, de poenit. c. remiss. o.
sicut, de homicid. Trident. sess. 14. cap. 8. c. can.
12. Abb. in cap. mensuram de poenit. dist. 1. D.
Antonin. p. 3. tit. 17. cap. 21. §. 1. Soto Sentent.
4. dist. 19. q. 2. art. 5. Pet. Soto de satisfact. lect.
1. Nauarr. cap. 26. num. 17. † Quamquidem

21 etsi nonnulli tenuerint non debere poeniten-
tiam acceptare, quia potest eam in Purgato-
rium remittere, verius tamen est teneri ac-
ceptare, & implere, *Petr. Lombard. Sentent.*
4. dist. 16. c. 18. D. Thom. ibi, q. 1. art. 3. Ri-
chard. art. 2. q. 5. Durand. q. 2. c. 3. Alens. p.
4. q. 24. memb. 4. art. 5. D. Antonin. p. 3. tit. 18.
cap. 19. §. 19. Cano de poenit. p. 5. Valent. tom.
4. disp. 7. q. 14. punt. 4. † Quam si iam accepta-

22 ta, non possit adimplere, vel sibi non digna
videatur, poterit non solum ab eodem con-
fessario, sed etiam ab alio priorem in alia poe-
nam ex causa commutare, vel superior ex in-
dulgencia plenaria remittere in totum, vel in
partem, *D. Thom. Sent. 4. q. 1. art. 3. c. 4. Bo-*
navent. p. 2. art. 1. q. 2. Alens. p. 4. q. 83. memb.
1. art. 1. Nauarr. tom. 3. de indulgent. ex num.
43. Corduba lib. 5. q. 3. q. 10. † Quin etiam
poterit si poenitentiam adimplere despexe-
rit, apud alium confessorem iterare confessio-
nem, & aliam poenitentiam sustinere, *Sylvest.*

in Summ. v. confessio q. 27. Rosell. numer. 11.
Victoria, num. 211. Ledesm. q. 20. art. 4. Me-
dina tit. 2. q. 45. Nauarr. cap. 26. num. 22. Va-
lent. tom. 4. disp. 7. q. 14. punt. 4.

24 ¶ Satisfactio autem huiusmodi a Confes-
sario iniuncta potest adimpleri per existentem
in peccato mortali, quia solum actum exter-
num, non gratiam praecipere potest, nec est
necessaria cum effectum habeat ex opere ope-
rato, *Marfil. Sent. 4. q. 11. art. 3. Soto dist. 15.*
q. 2. art. 1. Medina de Confess. q. de poenit. in-
iuncta extragrat. Suarez ubi sup. disp. 38. sect.
8. ex num. 1. † Vnde talem satisfactionem ab
25 existente in mortali, licet asserant statim ha-
bere effectum, probabilius tamen est, illum
fortiri recedente fictione, *Caiet. tom. 1. Opus-*
cul. tract. 6. q. fin. Pet. Soto de satisfact. lect.
fin. Victoria in Summ. num. 201. Nauarr. de
poenit. dist. 6. cap. 1. in princ. num. 48. † Nec
26 potest per alium adimpleri, nam cum satisfac-
tio sit medicina, requirit actum personale,
D. Thom. Sentent. 4. dist. 20. c. ibi Bonavent.
art. 1. q. 1. c. 2. Durand. q. 2. Richard. art. 1.
q. 3. Gabriel. dist. 16. q. 2. art. 3. dub. fin. Alens.
p. 4. q. 24. memb. 4. art. 4. Medina de Confess. q.
de poenit. Caietan. in Summ. v. satisfactio,
cap. 2. D. Antonin. p. 3. tit. 14. cap. 20. §. 7. Al-
tissidor. lib. 4. tract. 6. q. 2. c. 3. † Quandoq; ta-
27 me potest per alium adimpleri, ut eleemosy-
na, restitutio, &c. sed semper habent meritum
poenitentis, ideo ex distribuendis gratia non sor-
titur effectum; aliorum autem merita etsi pos-
sint illi applicari, non tamen habent effectum
ex opere operato, quia non procedunt ex vir-
tute clauum, *D. Thom. Bonavent. Durand. So-*
to, c. alij ubi prox. Aegid. Coninck. de Sacra-
ment. disp. 10. dub. 7. † Potest enim Confessa-
28 rius iniungere poenitentiam per alium im-
plendam, *Vinald. de satisfact. num. 12. Sylvest.*
c. Angel. in Summ. v. satisfactio, uterque n.
3. Suarez tom. 4. p. 3. disp. 38. sect. 9. Cathecis.
Pij V. p. 2. capit. 5. num. 61. Aegid. Coninck. d.
disp. 10. dub. 8. num. 81.

CAP. IX. De Restitutione.

SUMMARIVM.

1. Damnum si praestet non potest poenitentia ab-
solvitur, nisi dimoveat.
2. Damnum si est illatum, non potest absolvi, ni-
si restituatur.
3. Non habens unde solvat sine iuratoria cap-
sione absolvendus non est.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

4. Spiritualibus si fit lesio inducēdo ad malum, debet contrarijs suasionibus ad bonum monere.
5. Restitutio amissi boni spiritualis quo modo praestetur.
6. Lege Charitatis tenetur ad talem restitutionem.
7. Restitutio quando fieri non potest secundum speciem, debet fieri compensatio.
8. Reus damnatus ad mortem ubi bona non consistantur, debet restitutionem heredibus intimari.
9. Heredes tenentur talem Restitutionem facere ex bonis hereditarijs.
10. Reus debet iudicibus indicare, ubi bona consistantur, ut talem Restitutionem ex bonis suis faciant.
11. Restitutio huiusmodi facienda est per Fiscum.
12. Malefici per mortem non evadunt obligationem restitutionis.
13. Restitutio damneti necessaria non est, si pars affert tali supplicio contentam esse.
14. Maleficus infrofori, & poli tenetur damna illata resarcire.
15. Maleficus si in bonis fama lesit, quid sit agendum.
16. 17. Vera proferens, sed occulta, contra proximi famam, non tenetur dicere se mentitum fuisse.
18. Mentiens contra suam, vel proximi famam tenetur palinodiam decantare.
19. Nobiles ex lege Regni non tenentur in iniuriis maioribus palinodiam decantare quam bis mentiantur.
20. Fama si restitui non potest, debet pecunia, aut aliter compensari.

Si damnum adhuc pendet, hoc est, quod venenum, seu maleficium non capit ledere, sed post aliquod tempus effectum suum esset facturum, non est reus absolvendus, donec quocumque modo licito conetur malis futuris obviare, & veneno antidotorum praeberet, malefici signa destruere, characteres, imagines, schedulas comburere, ut tradit *Mart. del Rio Magic. libr. 6.*
 Si vero fuerit damnum illatum, tam in bonis spiritualibus animae, quam in hominum corporibus, vel rebus externis, seu fortunae, non debet Confessarius eum absolvere, sine praevia satisfactione, vel damni resartione, aut restitutione, ut docent *Soto lib. 4. de Iust. q. 7. art. 4. Cardin. Toled. lib. 5. in st. Sacerdos. c. 24. Aragon. 2. 2. q. 62. Mar. Nada. in Ma-*

nual. cap. 17. num. 66. Pet. Navarra de Restit. lib. 4. cap. 4. dub. 11. n. 67. Aut si talem satisfactionem, vel restitutionem non valet prestare, sine iuratoria captionem absolvendus non est, quando quis adhuc liber, iurisque sui esse confitetur, *Nauarr. ubi prox. capi. 15. nu. 25. Ant. Corduba in Summ. q. 68. pun. 2. Rodrig. p. 2. cap. 44. Gutierrez Canonis. qq. cap. 40. ex num. 8. Carbo de Restit. q. 90.*

In spiritualibus si fit lesio, inducēdo ad malum, debet contrarijs suasionibus ad bonum monere, tam verbis, quam factis, non solum circa Magica opera, sed alia quavis, ex quibus anima laeditur, ut tradit *D. Tho. in 4. dist. 15. q. 3. art. 1. & 2. 2. q. 33. art. 3. D. Anto. p. 3. tit. 2. c. 2. Valent. 10. 3. disp. 5. q. 6. punt. 5. Sayrus in claus. Regia lib. 11. capit. 1. ex. n. 1. & in quibus quidem tenetur reus ad restitutionem amissi boni, non spiritualia bona conferendo, quia hoc est impossibile, sed procurando salutem eius animae, omni modo, qua fieri potest, tan monitis, quam orationibus, pro ipso suis, *Soto in 4. dist. 15. q. 3. art. 1. Richar. art. 5. q. 2. Paludan. q. 2. art. 2. concl. 1. Gabriel. 4. 17. artic. 2. concl. 1. & 2. D. Antonin. p. 2. tit. 2. c. 2.* Nam licet ad id non teneatur ex lege iustitiae, tenetur tamen ex lege charitatis, ut satisfaciatur, *Aragon. 4. q. 62. arti. 2. Valent. tom. 3. disp. 5. q. 6. pun. 5. Navarra in Mayo. c. 1. n. 45. Navarra de rest. lib. 2. c. 2. n. 59. Sayr. d. 10. 11. c. 1. n. 8.**

In damnis autem Matris hominum corporibus, vel fortunae bonis, si restitutio fieri non potest secundum speciem, ut occiso vitam &c. debet fieri, compensatio, qualis possibilis est, ad arbitrium prudentum, *D. Thom. 2. 2. q. 62. art. 2. & ibi Caetan. & in sum. v. restitutio, Soto ubi sup. 1. q. 3. §. 2. Gabriel. q. 15. art. 2. Ledesma in 2. 4. q. 18. artic. 2. dub. 2. Sayrus ubi sup. cap. 2. ex num. 10.* Hac tamen differentia quando est damnatus ad mortem, in locis ubi bona non consistantur, sufficit, quod Confessarius hanc rei obligationem (ex bonis consensu) heredibus significet, in quo & reus hoc debet coram iudicibus declarare, se velle, ut de bonis suis omnibus, quo ad fieri poterit, satisfaciatur, qui damnum acceperunt, *D. D. in reg. peccatum de regul. iur. & in cap. nemo 1. q. 5. Medina p. 1. in st. confess. capit. 14. §. 23. Navarra de Restit. tom. 2. lib. 4. cap. 5. ex num. 3.* Quam & heredes tenentur talem restitutionem facere pro bonis hereditarijs, *Ponier. in cap. interat, & in cap. fin. de sepel. lib. 3. varlar. cap. 3. in Clar. lib. 1. sententiar. §. fin. quest. 3. numer. 6. Bousfeld. in confess.*

non malefic. dub. 4. conclus. 8. pralud. 13.

- ¶ At vero in locis ubi honorum confiscatio capitale supplicium consequitur, Officium Confessarij erit, monere reum, ut iudicibus in dicet, se à Fisco petere, ut qui in bonis, etiā in restitutione hac exequenda succedat, nam Fiscus tenetur prius satisfacere de damno dato, quia succedit, ut hæres extraneus, *l. nō possunt l. in summa D. de iure Fisci. †* Quidquid alij talem restitutionem eis non esse necessariam autument, nam eorum errorem iam diu improbarunt *Medices in summa hæres. p. 1. v. restitutio, Castro de iusta hæres. punit. lib. 13. Sebast. Guzzinus de iure Fisci lib. 2. †* Non enim malefici per mortis pœnā evadunt obligationem restituendi, nam mortem subeunt propter iniuriam Deo, & Reipublicæ irrogatam, non propter damnum pribatum; cuius satisfactionis obligatio migrat ad quoscumque bonorum successores, cum non pœna sit, sed delectum, *cap. fin. de sepultur. cap. in literis de raptorib. & incend. Covarrub. variar. 2. cap. 10. n. 7. Iul. Clarus d. q. 51. num. 17. †* Nisi pars læsa profiteatur, se tali supplicio contentam esse, sibiq; satisfactum, *Nauarrus in Mā cap. 15. n. 25 Binsfel. in confess. malefic. par. 2. pralud. 13. Valer. Reginal. in praxi fori pœnit. tom. 1. lib. 10. c. 22. n. 317. †* Nam maleficus tenetur in foro fori, & poli damna illata resarcire, nam licet dæmon illa intulerit, fuit tamē maleficus causa ipsum sollicitans, ut docunt, *Fran. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 17. nu. 13. & cap. 14. n. 12. Sanchez tom. 1. Decalog. lib. 2. cap. 41. Sayrus in Clavi. Reg. lib. 10. tract. 5. cap. 5.*
- ¶ In bonis autem famæ si maleficus lædit peccat mortaliter socios oculos, extra iudicium, reuelando, vel se ipsum disfamando, afflando iactantias, vel se gloriando, nam sunt multi, ut ait Isaias capit. 3. qui peccatum suum quasi Sodoma predicant, quos arguit Regius vates Psalm. 51. quid gloriaris in malitia? & Psalm. 93. usque quo peccatores gloriabuntur, esfabuntur, & loquentur iniquitatem. † Non tamen tenetur pallenodium decantare, nec sedicere mentitum fuisse, quia hoc est dicere mendatium, *D. Thom. 2. 2. q. 62. arti. 2. ad. 2. Soto d. dist. 15. q. 4. §. 2. & lib. 4. de iust. q. 6. ar. 3. Nauarr. in Manual. cap. 18. nu. 45. Medina lib. 1. Inst. cap. 14. §. 33. †* Nec tenetur dicere se male locutum fuisse, vel iniuste contra suā, vel proximi famam, quia hoc esset de novo se, & alios disfamare, quidquid dicant *Salv. 2. 2. q. 62. art. 2. contr. 15. Navarra de Restit. lib. 2. cap. 4. p. 3. dub. 5. n. 379. †* Si tamen contra suam, vel proximi fama mentitus est, tenetur

pullenodium de cantare, & eisdem personis dicere se mentitum fuisse, *D. Thom. 2. 2. q. 73. art. 2. Soto lib. 5. de iust. q. 10. vti. 2. Alex. de Ales in sum. p. 2. q. 129. Medina d. capit. 14 §. 35. Valent. d. disp. 5. q. 17. punt. 2. †* Quambis in iudicio ex lege Regni cuiusvis iniuriæ, etiā maiorum verborum, nobilis non tenetur pallenodium decantare, quamvis mentiat, sed quingentos solidos solvere, quia si mentitus est, in foro animæ nō est securus, nisi dicta retractet, ut ex multis probant *Soto, Navar. Medina, & Valent. ubi sup. Gregor. Sayrus d. lib. 11. c. 7. ex n. 1. & c. 8. ex n. 12. †* Quod si fama aliqua de causa non possit, aut non debet restitui, in eodem genere debet pecunia, aut aliter compensari offensu, *D. Tom. 2. 2. q. 62. art. 2. Valer. tom. 3. disp. 5. q. 6. p. 5. poss. 1. Navarra de Rest. lib. 2. c. 4. p. 3. dub. 9. n. 376. & dub. 14 n. 438. Cordub. lib. 1. q. 33. art. 2. Lud. Lopez p. 4. cap. 116.*

CAP. X. De Absolutione conferenda pœnitenti habenti reservata.

S Y M M A R I U M.

1. Excommunicatio Magia hæreticalis non potest absolui, nisi à Papa, vel Inquisitoribus deputatis.
2. Inquisitores habent potestatem absolvendi ab hæresi in foro interno, vel externo.
3. Absolutio ab hæresi non solum competit Tribunali S. Officii, sed cuilibet Inquisitori, ita ut possit illā delegare.
4. Hæresis occulta potest absolui ab Episcopis, & eius nomine Confessarijs.
5. Episcopi, nec Confessarius non possunt absolvere ab hæresi occulta.
6. Episcopi quambis sibi possint reservare Sortilegia, & alia Magia criminalia, non tamen hæreticalia.
7. Episcopis permittitur absolvere posse ab hæresi occulta.
8. Concilii Tridentini dispositio circa absolutiōem hæresis occulta reformata est à Pio V. & Gregor. XIII.
9. Hæreticus quambis occultus in excommunicatione incidit.
10. Hæresis contrahitur per solum errorem in mente causatam, per malam electionem.
11. Magi dum errorem non habent, absolvendi sunt tanquam alij qui contra legē Dei peccant.

2. Maleficium porrectum Clerico, vel Ecclesiastica persone, incurrunt censuram.
3. Excommunicatio imposita in offensores Clericorum est reservata Pontifici.
4. Excommunicatio huiusmodi incurritur, ex quavis laesione.
5. Damnatus ad mortem, quoad absolutionem a reservatis censetur in articulo mortis posito.
6. Mortis articulo omnis cessat reservatio.
7. Simplex Sacerdos, non approbatus recte absoluit in mortis articulo.
8. Sacerdos etiam excommunicatus, irregularis, vel degradatus recte absoluit in mortis articulo.
9. Moribundus supervivens tenetur adire competentem pro absolutione largita a simplici.
10. Regulares, & eorum Prælati virtute suorum privilegiorum subditos absolunt ab hæresi occulta.
21. Societatis Iesu Prælati absolunt subditos ab hæresi occulta.
22. Religiosos non posse subditos absolvere ab hæresi occulta, decisum est per sacram Congregationem.
23. Regulares possunt absolvere a casibus Episcopo reservatis.
24. Regulares possunt absolvere ab occultis Papalibus.
25. Regulares verius est non posse absolvere ab hæresi occulta.
26. Sortilegi non hæretici possunt absolvi ab Episcopo, vel eius vicem habente.
27. Excommunicatio nulli reservata absoluitur a Prælato, vel alio Iudice habente iurisdictionem externam.
28. Pontifici reservata excommunicatio, a nullo alio sine expresso eius mandato absolvi potest.
29. Iubilæi, vel litterarum Apostolicarum privilegio potest a Confessario absolvi Magna excommunicationem.
30. Confessarius virtute indulti Papalis potest absolvere a Canone.
31. Excommunicationem hæresis virtute Iubilæi, vel litterarum Apostolicarum non potest Confessarius absolvere.
32. Generali concessione, non veniunt ea, quæ quis non esset in specie verosimiliter concessuræ.
33. Absolutio Pontificis a quocumque excommunicatione, non comprehendit hæresim.
34. Iubilæi exceptione ad casum similis trahitur.
35. Cap. quamvis de sent. excomm. de extensione facultatis ex iure communi explicatur.

36. Cap. quamvis de sent. excomm. agit de absolutione concedenda ab inferiore a Papa.
37. Absolutus a Confessario virtute privilegii, an sit ab Inquisitoribus inquirendus.
38. Absolutus in foro interiori, potest a suis Iudicibus in exteriori inquireri, & puniri.
39. Pontifex per Iubilæum, non videtur committere; quæ ad forum externum pertinent.
40. Absolutus in anima foro non liberatur ab exteriori.
41. Compositio cum Romana Curia Datario fit in dispensationibus fori externi.
42. Criminibus mixti fori per absolutionem unius non tollitur actio in altero.
43. Urgente necessitate celebranti habens casum reservatum, poterit reliqua peccata confiteri.
44. Reservatum tenetur confiteri Confessario, qui non habet potestatem absolvendi.
45. Reservata si habent excommunicationem annexam, non possunt absolvi ab inferiore Sacerdote.
46. Excommunicatus donec sit absolutus non potest sacramentaliter confiteri.
47. Sacramenta ministrare excommunicato peccatum est mortale.
48. Beneficij collatio facta excommunicato est nulla iure.

MAGIS crimen, quando est hæresis admixta, quia contrahit censuram Bullæ Cænæ Domini, quam Papa sibi reservavit, a nullo alio absolvi potest, quam a Summo Pontifice, vel Inquisitoribus deputatis, ut tradunt Fr. Pegna ad Emeric. q. 43. p. 2. Coharrub. in cap. alma mater, de sentent. excomm. p. 1. §. 1. n. 15. Nauarr. in Manual. cap. 27. Medices in Summ. peccat. p. 2. tit. 9. q. 66. Vivaldus in Can. delabr. tit. de absolut. ex n. 9. & in explicat. Bull. Cænæ, num. 134. † Qui specialem habent potestatem absolendi ab hæresi, tam in foro externo, quam interno, ut docent Nicol. Garzia de Benefic. tom. 2. p. 11. cap. 10. n. 121. Freitas in Confess. sollicit. ex num. 19. Villalobos in Summ. tom. 2. tract. 1. difficult. 12. n. 6. † Quæ quidem facultas non solum Tribunali, sed cuilibet competit Inquisitori, ita ut illam possit cuilibet confessori delegare, Sanchez tom. 1. Decalog. lib. 2. cap. 12. ex num. 3. Homobon. de exam. Eccles. p. 2. tract. 1. ca. 2. q. 4. Ant. Diana resolut. Moral. tract. de absolut. ab hæresi. resolut. 2. † Etiam si hæresis sit occulta, nam licet eo casu Episcopus, & Confessarius

posse ab eodē absoluerē exprese tenent *Ledesma in Summ. tom. 2. tract. 1. capit. 6. concl. 20. diff. 7. Henrriq. lib. 6. cap. 14. nu. 7. Sousa in Bull. cap. cap. 23. disp. 100. concl. 3. nu. 7. Fagundes in precept. Eccles. tract. 2. lib. 8. cap. 8. nu. 32. Barbosa de potest. Episcop. p. 2. alleg. 40. nu. 21. Ioan. Sanchez select. disp. 50. nu. 32. t. Contrarium est verum, nempe non posse Episcopum, vel confessorium ab hæresi oculta penitentem absoluerē, ut dixi in Epitome de Mag. lib. 3. c. 10. nu. 17. & me referens sequitur Ant. Diana ubi sup. d. resol. 2. Gracian. discip. forens. tom. 3. cap. 414. nu. 20. Rixius p. 3. decis. 280. n. 1. Santarel. de baret. cap. 5. dub. 5. n. 21. Raguzius in lucer. paroch. q. 125. n. 5. Homobon. ubi sup. d. tract. 12. cap. 4. q. 16. & de stat. p. 1. cap. 8. Villalob. in Summ. p. 1. tract. 9. dub. 61. num. 2. & 5.*

¶ Nam licet Episcopi soleant sibi reseruare Sortilegia, & alia Magiæ crimina virtute *Concili Trident. sess. 14. cap. 7.* non intelligitur de ijs, quæ sapiunt hæresim, quia sunt demandata Inquisitoribus, c. *acusatus* §. *sane de baret. t.* Neq; obstat quod hæresis oculta Episcopis demandatur absolutio per eundem Concil. Trident. sess. 24. de Reformat. c. 6. Idem in *hæresis crimine in eodem foro conscientie est tantum*, Episcopis nempe, sit permissum. t. Nā prælati Concilij dispositio reformatæ est à Pio V. & Greg. XIII. & Inquisitoribus ea potestas demandata pribative, *Vinald. in Candelabr. tit. de absolut. ex n. 13. Gutierrez lib. 1. Canon. q. 9. o. 13. n. 30. t.* Nam hæreticus quantumuis occultus in excommunicationem incidit, *Abb. in præm. Decretal. n. 6. & in c. extirpanda* §. *quia vero de præbend. nu. 21. Felin. in c. fin. de baret. & in c. si vero de sent. excomm. nic. n. 1. Cardin. in Clem. unica §. verū de usur. n. 7. Albert. de agnoscend. assert. q. 33. n. 27. 29. & 32. t.* Quia per solum errorem in intellectu causatum per malum electionem contrahitur hæresis, etiam si per opus exterius, vel voces, vel signa, vel scripturam non fuerit peruentū ad actum exteriorem, c. *excommunicamus* §. *credentes, de baret. c. quicumq; eod. tit. lib. 6. glos. in Clem. 1. de baret. v. ipso iure, & in cap. cogitationis de penit. dist. 1.*

¶ Si tamen tales Magi errorem non soberint in mente, quantumuis horreda crimina perpetraverint, nō sunt in foro conscientie hæretici censendi, sed absoluerē, ut alij qui contra Dei legem peccarunt, *D. Ant. in Sum. p. 2. tit. 12. n. 1. §. 1. Castro de baret. li. 1. c. 1. Rojas de hæret. p. 1. ex n. 316. t.* Arrēdere tamē oportet, an incurrant in aliam censuram Ecclesiasticā, veluti si maleficium præbuerint clerico, vel

religiosæ personæ, quibus prospectæ esse volūt Pontifices, cap. *si quis suadente diabolo* 17. q. 4. c. *cum illorum de sent. excommunicat. t.* Ex quo sequeretur notabilis læsio, ratione cuius incurrerent ipso iure in excommunicationem violentæ manes in clericos iniectionis, reseruatæ Pontifici, *Couarrub. in c. alma mater de sēs. excomm. p. 1. §. 1. n. 9. Nicol. Plotus de Censur. §. 6. ex n. 1. Gutierrez lib. 1. canon. q. 9. c. 5. ex n. 11. t.* Nā in hac censura non solum incurrunt, qui violentas manus in clericos, & Ecclesiasticas personas intulerint, sed quo ius modo eos læserint, *Couarrub. li. 1. var. c. 1. ex nu. 5. Medices in Summ. p. 2. tit. 9. q. 78. Plaza de delict. c. 1. ex n. 28.*

¶ Sed in censuris Pontifici reseruatæ, distinguendum est, in confessione rei ad mortē dānati, & alterius sponte consentientis, non cōdēnati; nam cū ille censeatur in articulo mortis, quo ad hoc positus, ut tradūt *Soto Sent. 4. dist. 18. art. 4. Causa de penit. c. 5. Nauar. in Mah. c. 2. n. 9. t.* A confessorio quolibet poterit absolui à quibusvis censuris, & criminibus etiā reseruatæ, quia in mortis articulo omnis cessat reseruatio, c. *pastoralis* §. *præterea de offic. Ordin. c. fures de furt. c. felices de penit. dist. 6. Clem. cupientes de penit. c. intercuncta §. duos de priuileg. in Extravag. Trident. sess. 14. de penit. cap. 7. t.* Etiam si sit simplex Sacerdos, non approbatus ab ordinario ad confessiones audientas, *Alf. Vinald. in candelabr. c. de absolut. n. 60. Suarez in p. 3. tom. 4. disp. 26. sect. 4. n. 7. Regim. in praxi fori penit. tom. 1. li. 1. c. 7. n. 60. Sanchez tom. 1. Decalog. lib. 2. c. 13. n. 14. Bonacin. de Censur. disp. 1. q. 3. pun. 3. n. 5. concius meus Cardinal. Toledo in Summ. lib. 1. c. 15. n. 1. Azor p. 1. li. 8. c. 19. q. 5. Ceual. comm. tom. 1. q. 82. ex n. 61. Gutierrez. Can. li. 1. c. 1. n. 59. Cened. collect. 103. n. 3. Auila de Cens. p. 2. c. 6. dub. 3. disp. 3. Fagundes in precept. Eccles. p. 2. li. 7. c. 1. ex n. 716. t.* Et quamuis talis Sacerdos sit excommunicatus irregularis, vel degradatus, *Toledo d. c. 15. n. 6. Reginal. lib. 1. n. 60. Rixius in prax. resol. 229. n. 3. & Neapoli. decis. 26. n. 7. p. 4. Caninch. de Sacram. tom. 2. disp. 14. ex n. 234. Barbosa de potest. Episc. p. 2. allegat. 25. n. 79. t.* Dum tamen si supradixit penitēs teneatur adire Inquisitorē, vel Episcopū, cui cēsuræ est reseruatæ pro absolutione, c. *eos de sent. excomm. lib. 6. Henrriq. in Sum. lib. 6. c. 10. n. 3. Bonacin. d. pun. 3. n. 15. Villalob. in Sum. tom. 1. tract. 27. claus. 1. §. 12. n. 7. Suarez tom. 4. disp. 30. sect. 3. Sayr. de Cēs. lib. 2. c. 20. n. 26.*

¶ Regulares Prælati possē absoluerē subditos ab hæresi oculta ex priuilegio. Pij V. testatur *Sanct. de Matrim. 20. 2. li. 8. disp. 2. n. 3. Suar.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

- 21 in p. 3. tom. 4. disp. 30. sect. 2. num. 7. † Præsertim Prælati Societatis Iesu ex motu proprio Gregor. XIII. ann. 1564. tradit *Suarez de statu Religio. tom. 4. tract. 10. libr. 9.*
- 22 c. 20. n. 18. † Sed nihilominus tamen assertos prælatos non posse subditos absolvere ab hæresi oculta decissum est per sacram Congregationem Cardinal. ex decreto Urban. VIII. dat. Romæ 17. Nouembr. 1628. *quam refert Anton. Diana ubi sup. resolut. 6. & tract. 2. de dub. Regul. resolut. 122. Auila de Censur. p. 7. disp. 10. aub. 6. num. 3. Vega in Summ. tom. 2. cap. 125. cas. 12. Sanchez tom. 1. Decalog. lib. 2. cap. 17. num. 2.*
- 23 ¶ Regulares tamen virtute suorum privilegiorum possunt absolvere à casibus ab Episcopo reservatis, ut dixi in *Epit. de Mag. lib. 3. c. 5. n. 20. Suarez tom. 4. disp. 28. sect. 3. n. 13. Carolan. de casib. reserba. p. 1. sect. 11. art. 6. n. 1. Villalobos in Summ. tom. 1. tract. 9. diff. 58. nu. 5. Fagund. p. 2. lib. 8 cap. 4. nu. 5.* † Quare illos ab occultis Papalibus posse absolvere multi tenent, quia asserunt post Concilium Tridentinum, *sess. 14. cap. 7.* huiusmodi casus esse Papæ res, *Sanchez tom. 1. Decalog. libr. 4. cap. 54. num. 27. Marulus tom. 1. disp. 1. capit. 2. diff. 11. num. 540.* † Sed nihil minus negatiua pars verior est, nempe non posse absolvere ab hæresi oculta, nam privilegia huiusmodi Regulariū sublata sunt per *Clem. VIII. & Paul. V. die 7. Ianuar. 1617. & decreto sacre Cōgreg. Cardinal. die 9. Ianuar. 1601. declarato die 26. Nouemb. 1602. ut refert Diana ubi sup. resolut. 13.*
- 26 ¶ Magi tamen & Sortilegi, etiam incuntes pactum cum dæmone, & illum inuocantes, collentes, responsa petentes, vel quid simile sinon sobent errorem in intellectu fidei contrarium, quia non sunt excommunicati ipso iure, neque aliam censuram incurrunt, præter Episcopalem, qui solent hos sibi casus reservare, absolui sunt ab eo qui sententiam tulit, vel eius vicem habente, vel superiore, *cap. per tuas cap. sacro de sent. excommunicat. cap. venerabilis, cod. tit. lib. 6.* † Nisi quando nulli referbantur, quia tunc etiam ab excommunicatione lata à Pontifice potest absolui à prælato, vel alio iudice habens iurisdictionem externam, *apst. nuper §. 2. & ibi glos. & omnes de sent. excomm. D. Thom. in addit. ad p. 3. q. 24. art. 1. D. Bonavent. Sent. 4. dist. 18. p. fin. q. 6. nu. 84. D. Antonin. p. 3. tit. 24. cap. 77. Nauarr. in Manual. cap. 27. n. 39. Couarrub. in d. cap. alma mater p. 1. §. 12. nu. 4. Hugolin. de censur. tab. 1. cap. 10. §. 1.* † Quando autem Pontifici reservantur alius Index sine eius

expreslo mandato, vel confessarius extra potestatem absolvens in eandem incurrunt excommunicationem per Bull. Martin. V. ut tradit *D. Antonin. d. p. 3. tit. 25. c. 73. & Iulij III. ut tradit Ledesma 2. 4. q. 26. art. 2. Clemen. VIII. ut tradit Gregor. Sayrus lib. 3. de Censur. cap. 25. nu. 6. quæ reservata non est, Nauarr. d. cap. 27. nu. 35. Sayrus d. cap. 25. nu. 7.*

¶ Confessarius tamen electus ex Iubilei, vel literarum Apostolicarum privilegio ab hac excommunicatione potest absolvere, nā Romanus Pontifex vices suas tali confessario committit, ut à quocumque (etiam libi reservato) absoluat crimine, exceptis quibusdam quorum nulla est Magia, & hic exceptio firmat regulam in contrarium, *l. quæsitum §. de nique D. acfunao in str. l. nam quia liquet §. fin. D. ac penulegat. † Nam confessarius indultu Pontificis perclusorem clerici valet absolvere ab excommunicatione Canonis, ex quibusdam casibus exceptis, cap. quamvis de sent. excommunc. quæ Romano Pontifici est reservata, cap. siquis suadente 17. q. 4. & sic ab hæresi, & alijs reservatis, Abb. in cap. de cate. de sent. excomm. Felyn. & alij in d. cap. quamvis Syluest. in Summ. v. at solutio 4. dub. 4. † Quibus non obstantibus contrarium verior est, nempe non licere talibus confessarijs pœnitentes huiusmodi ab hæresi, vel Magiæ hæreticalis excommunicatione absolvere, quibuscumque Iubilei, vel literarum Apostolicarum obtentu, quamvis eis à quocumque excommunicatione maiori, vel minori absolui potestas concedatur, *D. Antonin. p. 3. tit. 24. cap. 77. §. 1. † Quia in generali concessione non veniunt ea, quæ quis non esset in specie vero similiter concessurus, cap. in generali de regul. iur. lib. 6. & ibi glos. allegat tex. in cap. frater noster 16. q. 1. non enim in generali concessione Papæ facta legato comprehenduntur casus fidei, Ludou. Gomez in Reg. Chancell. † Et ita absolutio ab excommunicatione quacumque per Roman. Pontificem concessa ad alicuius beneficii Ecclesiastici collationem, non extēditur ad excommunicationem hæresis, Felyn. in cap. Apostolica, de exceptionib. col. 1. ubi testatur ita fuisse decissum ab Innocent. VIII. per quandam regulam Chancell.**

¶ Neque obstat in his Iubilæi, & alijs literis, inter casus exceptos non reperiri hanc excommunicationem, quia casus illi excepti ad similes trahuntur, *capit. cum dilecta, & ibi, Abb. & Decius de confirm. utili vel inut. cap. ad audientiam, de cleris. non residents. Bald. in cap. post translationem, de renunciat. gloss. in l. 1. C. de condition. in deuit.*

35 *in l. fin. C. de reuocand. donat. Felin. in cap. quoniam frequenter, ut litē non conte. t. Neque minus oblat tex. in d. cap. quamuis, quia ibi tractatur de extensione facultatis iuri communi concessa, hic vero de extensione privilegij, extra ius commune dati, quod plurimum differt, ut tradit Fortun. in l. Gallus, §. & quid si tantum D. de liberis, & posthum. col. 70. Felin. in capit. postulasti, de rescrip. numer. 13. t. Quinimo d. capit. quamuis, solum agit de absolutione concedenda per inferiorem a Principe, quotiens excommunicatus aliqua ex causa iusta impeditur accedere ad Romanum Pontificem, pro absolutione obtinenda, quod cessat nostro casu, ut dixi tom. 5. de Spiritual. anex. lib. 7. capit. 22. ex num. 4.*

36 ¶ Sed ex his dubitari solet an absolutus a confessario, cui tales literæ absoluendi potestatem dederunt, possit inquiri ab heretice prauitatis Inquisitoribus, vel alijs Iudicibus, & aliqui volunt, quod non, quia semel absolutus, non est amplius molestandus, cap. de his, de accusationib. t. Sed nihilominus tenendum censeo, quod tali absolutus poterit iterum a suis externis iudicibus in foro contentioso inquiri, & puniri, non obstante prædicta absolutione, nam hæc ad satisfactionem diuinæ offensæ dirigitur, posterior vero necessaria est ad Reipublicæ vindictam, gloss. communiter recepta in d. ca. de his, de accusat. Hostens. & immol. in capit. tua, de procurat.

37 t. Nam summus Pontifex per iubilæum aut alias Bullas indulgentiarum non videtur committere ea, quæ ad forum contentiosum pertinent, sed tantum ea quæ ad animæ forum, & conscientiam expectant, ut ex Curie Romanæ stylo docet Paul. Parisi. conf. 67. nu. 22. lib. 4. t. Et ita licet in animæ foro absoluatur, donec Curie exteriori fuerit satisfactum, & damnum parti læsæ, cui malum intulerint, procedendum est aduersus eos, tam officio iudicis, quam ad instantiam partis, vel Fiscalis, ut docent Ant. Corduba lib. 5. de indulgen. q. 40. Couarrub. lib. 2. Variar. c. 10. ex num. 3.

38 t. Nam per absolutionem huiusmodi nequaquam remittuntur crimina in foro externo, cum nulla fiat compositio cum Romanæ Curie Dattario, pecuniaria quidem, quæ fieri solet, quotiens ad iudicium externum aliqua dispensatio in Romana Curia expeditur, ut docent Ludouic. Gomez in regul. Chancellar. de non indicand. iuxta formam supplicatio. q. 14. n. 3. t. In criminibus enim mixti fori, per absolutionem in vno, non tollitur actio in alio, & accusatio, cap. factis §. per hoc, de pœnit. lib. 6.

Abb. in cap. tua, de procurat. & in cap. de bis criminib. de offic. Ordin. & in c. cū sit generale de foro cōpet. Bald. in l. placet C. de Sacros. Eccles. & conf. 260. lib. 3. Couar. d. cap. 10. n. 6.

¶ Habens casum reservatum urgente necessitate communicandi, vel celebrandi, ad vitandam infamiam grauem, ad sumum solum tenetur, confiteri peccata non reservata confessario non habentem potestatem ad reservatum, Medina in Codice de confess. q. de integr. confess. fol. 55. t. Nam cum certus sit pœnitens absolui non posse a reservato, ad aliud nō erit utilius confessio reservati, quam ad se disammendum coram confessore, & non leue onus erit pœnitenti ad confitendum bis idem peccatum, Petr. Soto de confess. sect. 11. Alexan. p. 4. q. 18. mem. 4. art. 5. §. 2. Filut. som. 1. trac. 4. c. 7. n. 213. t. Si tamen peccatum reservatum anexam habeat excommunicatione, tunc licet pœnitens habeat alia peccata non reservata, illa non tenetur confiteri Sacerdoti inferiori, cum non possit expedire confessionem Sacramentalem, nisi præuia absolutione excommunicationis, quam impendere nequit, & ea non ablata absolutio Sacramentalis inualida est, Paludan. sint. 4. dis. 17. q. 6. ar. 1. concl. 2. & dist. 18. q. 6. art. 2. n. 9. Siluest. v. excommunicatio 4. n. 1. & v. confessio 1. q. 3. cas. 5. & v. Confessor 3. n. 12. D. Antonin. p. 3. tit. 14. ca. 19. §. 4. Soto in 4. dict. 22. q. 1. art. 1. Moior. q. 9. Gabr. q. 1. art. 3. dub. 2. Vazquez de pœnit. tract. de excom. dub. 4. n. 8. Ledes. in Sum. tract. de pœnit. c. 20. ¶ Contrarium tamen verius est, nempe teneri ad manifestandam excommunicationē reservati, quia donec auferatur non potest absolui ab alijs peccatis, Couarrub. in c. alma mater de sent. ex commun. p. 1. §. 2. n. 5. & §. 6. ex n. 5. Nauarr. in Sum. c. 9. n. 3. & in c. 1. de pœnit. dist. 3. §. causam n. 23. & c. fin. n. 38. Cate-tan. in Sum. v. absolutionis impedi. & in Opuscul. q. 1. de qual. confess. Suarez de pœnit. dist. 32. sect. 3. n. 6. & de Censur. disp. 10. sec. 3. n. 9. t. Et ratio est quia excommunicatus non est capax confessionis Sacramentalis, quia peccatum mortale est Sacramenta ministrare excommunicato, Couarrub. in d. §. 2. & 6. & §. 8. n. 2. Soto in 4. dict. 22. q. 2. art. 3. Auil. de Censu. p. 2. c. 6. dis. 12. dub. 3. Filiutius 1. 1. tract. 13. ca. 2. n. 24. t. Et probatur, quod si collatio beneficii facta excommunicato minori excommunicatione est nulla ipso iure, erit etiam collatio Sacramenti, quæ maiorem animæ puritatem requirit, DD. in c. si celebrat. de cleric. excommun. Couarrub. §. 8. n. 3. Garfia de beneficiis. to. 2. p. 7. c. 13. n. 27. Azor tom. 2. lib. 6. ca. 7. q. 7. D. Antonin. p. 3. tit. 24. c. 76.

CAP. XI. De Absolutione conferenda moribundo sensibus destituito.

SUMMARIVM.

1. Confessione Sacramentali non licet uti signis, nutibus, vel scripto.
2. Moribundo quamvis nutibus, aut signis absolutionem petat, non est impericienda.
3. Peccata sigillatim, & in specie debet exprimi.
4. Morbogratis, si signa contritionis dederint, absolventi sunt.
5. Deus non requirit à nobis aliam confessionem, quam quæ nobis possibilis est.
6. Signa contritionis sunt lacryma, suspiria, &c.
7. Moribundo sensibus destituito quando debet dari absolutio.
8. Pœnitentiam pro absolutione Sacramentali accipitur.
9. Constitutio Clem. VIII. de confessione in absentia Sacerdotis non intelligitur de signis moribundi.
10. Signa contritionis, & confessionis petitio diversa sunt ab ipsa confessione.
11. Testes de signis contritionis moribundi plures requiruntur.
12. Testes plures in casu necessitatis non sunt necessarij, quia sufficit unus etiam iniuratus.
13. Testis unus, sufficit, quando veritas aliter haberi non potest.
14. Moribundus, quamvis signa contritionis non dederit, debet absolvi sub conditione.
15. Quamvis se exponat periculo irritandi Sacramentum.
16. Minus inconueniens est se exponere tali periculo, quam moribundum capaxem absolutionem denegare.

CONFESSIONI Sacramentali quia non licet uti signis, nutibus, vel scripto, sed propria voce, ut tradunt D. August. lib. de vera, & falsa pœnit. cap. 10. capis. quem pœnitet dist. 1. Soto Sent. 4. dist. 18. q. 2. art. 6. Petr. Soto lib. de conf. dist. 2. Ledesm. 2. p. 4. q. 8. art. 3. dub. 5. Cano de pœnit. p. 5. + Moribundo sensibus destituito quamvis nutibus, aut signis à confessario absolutionem petat, nō esse ei impericiendam tenet Soto, & Cano ubi sup. Lopez instruat. p. 1. cap. 18. Nauarrus in Man. cap. 26. num. 27. Angles Sentent. 4. p. 11. de confess. art. 2. diffi-

cul. 10. Graffis p. 1. lib. 1. cap. 36. nu. 25. Pezara in Summ. cap. 7. + Quia per talem confessionem non datur noticia confessori de peccatis, quæ non in genere, sed sigillatim, & in specie debet exprimi, ex Concilio Trident. sess. 14. cap. 5. Si in genere duntaxat, & non proprius in specie, ac sigillatim, sua ipsi peccata declarassent.

¶ Si tamen morbi gravitate præventus nō poterit peccata in specie pronunciare, si contritionis signa dedit, absolvendus est, saltem sub conditione, si talis explicatio est materia sufficiens Sacramenti, D. Ant. in Summ. p. 3. cap. 17. nos ter Carainal. 1. de eo lib. 3. cap. 8. §. 2. Valent. in D. 1. hom. p. 3. tem. 4. disp. 7. q. 11. pan. 1. Suarez tom. 4. disp. 23. sect. 1. ex nu. 12. Salas p. 2. tract. 8. disp. vni. sect. 5. n. 56. Enrriq. in Summ. lib. 4. cap. 9. & lib. 6. cap. 10. nu. 7. & 8. Alcezer in Summ. cap. 11. Corduba lib. 5. de Indulg. q. 27. Medina tract. 1. de confess. q. 43. Ledesm. a in Summ. p. 1. de pœnit. cap. 21. c. 1. 2. + Quia Deus non requirit à nobis aliam confessionem, quam quæ nobis possibilis est, ita moribundo sensibus destituito, quando talia signa dedit in præsentia Cōfessarij, absolui debet, Val. Reginald. de prudent. confess. cap. 21. p. 2. nu. 16. Agid. Coninch. de Sacram. disp. 7. dub. 10. nu. 97. Paul. Layman. Theolog. moral. lib. 5. tract. 6. cap. 8. nu. 4. Zamb. de casib. tempore mort. cap. 4. dub. 2. sect. 4. + Signa autem contritionis esse solent lacryma in oculis, suspiria aspiciens in coelum, vel ad imagines, cunctio pectoris, vel similia, quamvis dubitetur an sint ex dolore, vel angustia mortis, ut tradunt Layman d. cap. 8. nu. 4. Ioan. Sanchez selecti. & pract. disp. 44. nu. 35.

¶ Et quamvis huiusmodi signa dare non possit in præsentia Cōfessarij, si ea dedisse testentur circumstantes, vel confessionem petijisse, debet illum absolvere, ut decisum est Concilio Carthageni. III. cap. 34. & Agrosantes si pro se respondere nō possunt, cum voluntas eorum testimonium sui dixerit, baptizentur, similiter & de pœnitentibus agendum est, Carthageni. IV. can. 36. in c. 13. qui 26. q. 6. si quis infirmus pœnitentiam petens obmutuerit, vel in frenesim inciderit, deneget testimonium, qui eum audierunt, & accipiat pœnitentiam, Arausican. l. c. 12. in c. qui recederet, 26. q. 6. Testimonium aliorum verbis habet, & Leo Papa epist. 89. Testimonium eis fidelium circumstantium. + Pœnitentiam autem in dicto Concilio Carthageni quarto, accipitur pro absolutione Sacramentali, ut docent gloss. in d. cap. 13. qui, v. pœnitentiam, & in d. cap. qui recedunt, & ibi Cardinalis Turresemata

26. q. 6. *Bellarmin. tom. 2. Controuers. de pœnis. lib. 1. cap. 15. col. 3. † Neque per hoc contrahitur Cōstitutioni S. D. N. Clem. VIII.* quæ cabetur illicitam esse confessionem absente Sacerdote, quia in moribundo sensibus destituito, cum alia haberi non possit, contenta est Ecclesia, cum illius signi manifestatione, etiam absente Sacerdote, dum tamen præsens sit cum absolutionem infirmo tribuit, *Fillius eius tom. 1. tit. 7. cap. 5. nu. 122. Bonacin. de Sacram. disp. 5. q. 5. sect. 2. pun. 2. §. 4. nu. 10. Zābran. de casibus tempore mort. capit. 4. dub. 2. sect. 5. num. 31. Layman Theolog. moral. lib. 5. tract. 7. cap. 3. nu. 9. Villalobos in Summ. tom. 1. tract. 9. diffi. 37. nu. 6. † Nam signa contritionis, & confessionis petitio, diuersa sunt ab ipsa confessione, & ita non sunt compræhensa in Constitutione prædicta Clem. VIII. & cum de illa testes asserti sunt, debet Confessarius, præsentem infirmo, talem absolutionem cōferre, *Suarez in D. Thom. p. 3. tom. 4. disp. 23. sect. 1. Valent. tom. 4. disp. 7. quest. 11. pun. 1. Vazquez tom. 4. q. 91. art. 2. dub. 1. num. 4. & in p. 2. disp. 62. cap. 7. num. 40. Cardinal. Toledo in Summ. lib. 3. cap. 8. num. 2. Medina de confess. tract. 2. q. 39. Corduba in qq. Theolog. lib. 3. q. 39. Montefinos in 1. 2. disp. 29. q. 5. nu. 176.**

11 **¶** Testes autem qui deponere debent de signis contritionis moribundi, plures requiri videntur ex dicto Concilio Carthag. IV. c. 36. *Ad testimonium qui cum audierunt, & Arautican. 1. cap. 12. testimonium aliorum, & Leo. PP. epist. 89. testimonium fidelium circumstantium. † Sed in casu necessitatis verum est vnum testem sufficere, etiam iniuratum, hæreticum, aut pagani, cum non agatur de præiudicio tertij, sed de actu charitatis, ne moribundi salus periclitetur, Ioan. Sanchez selecta. & pact. disp. 44. nu. 35. Zambranus de confess. tempore mort. cap. 4. dub. 2. Reginal. in praxi fori pœnit. to. 1. lib. 8. cap. 3. n. 8. † Nam etiam in foro externo, & in præiudiciū tertij, quando veritas aliter haberi non potest, vnus dicto statur, *DD. in l. 1. §. fin. D. de verbor. oblig. Mascard. de probat. in præfat. q. 11. & lib. 1. concl. 158. nu. 1. & lib. 3. concl. 1311. num. 54. Menoch. de præsump. lib. 1. q. 89. & de arbitr. lib. 2. cas. 474.**

14 **¶** Moribundo enim sensibus destituito, quāuis peccatum nullum pronunciauerit, nec confessionem petierit, nec signa contritionis dederit, potest, & debet confessarius cum absolueret saltem sub conditione, *si est capax, absoluit, vt accurate tradiderunt, Molfens in Sum. tom. 1. tract. 7. cap. 5. nu. 48. & 49. Homobonus*

*de exam. Eccles. p. 1. tract. 7. cap. 18. q. 84. Suarez tom. 4. in p. 3. disp. 23. sect. 1. n. 15. Vazquez tom. 4. q. 91. art. 2. dub. 1. n. 58. † Nam licet cōtrariū tenere videatur alij Doctores, eo quod se exponat periculo irritandi Sacramentum, *Henrriq. lib. 3. de pœnit. c. 10. n. 9. Pet. Fay de pœnit. in addit. ad p. 3. q. 9. art. 2. disp. 2. Malderus de sigill. conf. c. 15. Zambran. de casib. tempore mort. c. 4. dub. 2. sect. 8. n. 46. † Minus inconueniens est, vt se exponat periculo irritandi Sacramentum, quam quod moribundum capax em absolutione Sacramentali, sine illa dicere sinat, cum periculo gehennæ, vt docet Vazquez, & Suarez ubi prox. Coninck. de Sacrament. disp. 7. dub. 10. nu. 106. Montefin. in 1. 2. disp. 26. q. 5. nu. 245. Ioan. Sanchez d. disp. 44. nu. 35.**

CAP. XII. De Sigillo confessionis, & pœnis aduersus eius violatores.

S V M M A R I V M.

1. Sigillum confessionis quid dicatur.
2. Sacerdos non tenetur quantumvis boni publici obtentu sigillum frangere.
3. Sigillum non violatur, nisi in ijs, quæ Sacerdos Sacramentali confessione accepit.
4. Sigillum non teneri post mortem penitentis, aut hæresis crimine.
5. Sigillum obligat post mortem rei.
6. Sigillum tenet in hæresis, & Maiestatis crimine.
7. Sigillum non teneri in crimine committendo.
8. Peccatum de futuro non cadit sub sigillo.
9. Futuri peccati aequè obligat sigillum, quam præteriti.
10. Peccata non solum, sed circumstantia manet sub sigillo.
11. Sigillū non teneri, in eo qui nō vult respicere.
12. Periculosa est sententia assertiū sigillum nō aequè obligare ad cōmissa, & cōmittenda.
13. Sigillum non obligat in eo qui non habet animum confitendi.
14. Confessarius absque sigilli violatione potest monere quibus interst, vt vigilant, &c.
15. Generali monitione, non debet personam confitentis decere.
16. Nomen penitentis in generali monitione non potest deceri.
17. Confessarius interrogatus de penitente, aut de ijs quæ in cōfessione accepit, debet negare.
18. Confessarius in illa quæ in confessionem accepit fungitur vices Dei.

19. Sotius pœnitentis posse Confessarium reuelare.
20. Confitens crimen commitendum, sed dicens se non posse obstinare, non tenetur sigillo, quia non est vera Confessio.
21. Confessio vera est quando se clauibus subdit, ad hoc ut Confessor teneatur sigillo.
22. Religio, nec aequitas patitur, ut qui sua arcana tradidit Confessario ullo pacto defraudetur.
23. Confessio ex defectu contritionis licet sit informis est tamen valida, quo ad Sacramentum.
24. Complicis peccatum continetur sub sigillo.
25. Cognitio complicis non liberat Confessarium à sigillo.
26. Notitia hauita in Confessione olim vtilit cebat ad actus externos.
27. D. Clement. VIII. notitiam in Confessione hauita remouet ad actus externos.
28. Constitutio D. Clem. VII. omnes ligat.
29. Confessarius cogi non potest ad reuelandam Confessionem.
30. Confessarius si compellatur ad reuelandam Confessionem, potest iurare id sibi non fuisse confessum.
31. Iudex ex notitia Confessarij, vel alterius absultantis, non potest procedere.
32. Condemnatus ex sigilli violatione debet liber dimitti.
33. Confessarius potest reuelare confessionem de licentia pœnitentis.
34. Sigillum quia introductum est favore pœnitentis potest illum renunciare.
35. Licentia pœnitentis ad confessionem reuelandam debet esse clara, & inscriptis, vel testibus comprobata.
36. Confessarius, si aliunde scit, quod pœnitens confessus est, non tenetur ad sigillum.
37. Confessori non creditur dicenti sibi confessa aliunde scuisse, nisi probet.
38. Sigillum confessionis violans deponitur, & in carcerem Monasterij detruditur.
39. Sigilli violatores à Pontificibus infisunt degradari, & pœna mortis affeiri.
40. Sigilli violatoribus huiusmodi aliquando lingua retrorsum amputatur.
41. Sigilli huiusmodi violatores alijs pœnis subiiciantur.
42. Irregularitas tamen non est imposita sigilli violatoribus.

SIGILLUM confessionis appellatur obligatio, qua Sacerdos tenetur secreto custodire illa quæ in confessione Sacramentali percepit, ad quod iure Diuino, naturali, & positiuo adstrictus est, D. Thom. Sent. 4. dist. 21. q. 3. art. 1. Richard. art. 4. q. 1. & 2. Scotus q. 2. Sotus de Confess. lect. 11. Nauarr. in Summ. cap. 8. & in cap. Sacerdos nu. 126. de pœnit. lib. 6. & Nauarr. in Decretal. 4. p. 2. cap. 8. §. 12. nu. 10. Suarez p. 3. tom. 4. disp. 32. sect. 1. Valent. tom. 4. disp. 7. q. 13. pun. 1. † Nec debet Sacerdos quantumuis boni publici obrentu, etiam Rei publicæ prodicione vitanda, tantum Sacramentum fraugere, sub pœna la talis peccati, & sigilli confessionis violatione, cap. si Sacerdos, de offic. Ordin. cap. de lectis de excusib. prelator, & omnis vtriusque sexus de pœnit. & remiss. Ans. Gabriel lib. 7. concl. fin. ex n. 14. Viuus in suis commun. c. confessio, & Gas de crim. l. 1. c. 1. Maieft. lib. 2. rub. qui accusare poss. q. 18. num. 1. Valent. d. q. 13. pun. 3. Suarez a. disp. 32. sect. 1. ex num. 15. Argu. Coninch. de Sacrament. disp. 9. dub. 1. † Quod intellige de his quæ Sacerdos plena Sacramentali confessione accepit, non tamen de alijs, quæ ei sub promissione secreti, ac sigilli confessionis tradita sunt, etiam genu flexo, & tacto signo crucis, ut docent Abbas in d. cap. omnis vtriusque sexus num. 25. & in cap. si Sacerdos de offic. Ordin. nu. 7. Nauarr. in cap. inter verba 11. q. 3. & in Manual. Lat. ca. 28. ex nu. 54. Tabien. in Summ. v. confessio 2. q. 4. Visual. in Candelabr. tit. de sigillo. conf. num. 15. & 37. Medina in Summa p. 2. de conf. cap. 4. & p. 1. cap. 14. §. 35. Gutierrez lib. 1. Canon. car. qq. cap. 11. nu. 47. & 48. Suarez p. 3. tom. 4. disp. 33. sect. 1. q. 1. Sed à plerisque traditur non ceneri pot mortua pœnitentis Confessarius ad huius sigilli obseruationem, nec viuente reo, quando est crimen hæresis admixtum, Alberic. in Rub. C. de heret. nu. 8. Palaci. Rubic. in repet. cap. per vestras, not. 3. §. 26. nu. 9. vnde vtricolus, Est hæresis crimen, quod nec confessio cellat. † Sed hæc sententia neutro calu vera est, quia tale sigillum, vt ante rei mortem, sic eo mortuo seruandum est, quia moriendo iustitiam suæ non amisi, Tiraguell. tract. de sancte caus. fol. 42. In edico tract. mor. omnia soluit, concl. 1. X. in quæ habet sigillum in omni crimine quantumuis enormi, & etiam in crimine hæresis, prodicionis, & Maiestatis late tradunt Ans. Gabriel lib. 7. concl. fin. num. 17. Gas de crim. l. 1. c. 1. Maieft. tit. qui accusare poss. q. 18. Soto, & Richard. in Sent. 4. dist. 21. Albertin.

berin. de agnoscend. assert. q. 25. Præsp. t. art. nac. tom. 1. de indicij. & tort. quest. 51. ex numero. 99.

7 ¶ Solet dubitari an æque obliget sigillum ad commissam, & committendam, nam futurum peccatum non videtur cadere sub sigillo, quia non est confessionis materia, *Alex. de Ales* p. 4. q. 78. alias 19 memb. 2. art. 2. † Nec propositum de futuro peccato exiens in animo confitentis, etsi materia sit Sacramenti, non tamen obligat sub sigillo, quia de illo non est vera confessio, *Abb. in d. cap. omnis utriusque sexus*, *Decius in cap. cum non ab homine*, de iudic. *Syluest. in Summ. v. confessio* 3. q. 5. † Sed futurum illum quia non potest reuelari absque presenti voluntate, cum qua habet connexionem, ideo manere sub sigillo docet, *D. Thom. Sent. 4. dist. 21. q. 3. art. 1.* *Bonavent. p. 2. art. 2. q. 1.* *Richard. art. 4. q. 2.* *Gabriel art. 2. cap. 3.* *Dom. Soto dist. 18. q. 4. art. 5.* & relect. de tegeren. secret. memb. 3. q. 4. dub. 1. *Petr. Soto de Confess. lect. 1. 1.* † Quia non solum peccata ipsa, sed etiam circumstantiæ, & alia quæ dicuntur ad declarandum peccatum manent sub sigillo, *Suarez part. 3. tom. 4. disp. 33. sect. 3. num. 3.*

11 ¶ Sunt tamen qui dicunt in delicta committenda quando confitens non vult abstinere, & respicere, posse Confessarium illa reuelare, cui prodesse, & non obesse possint, *Conarrub. in Decretal. 4. p. 2. capit. 8. §. 12. num. 10.* *Salcedo ad Diaz in prax. cap. 109.* *Hieronym. Gigas de crim. lese Maieft. lib. 2. q. 18. num. 11.* *Syluest. in Summ. v. confessio* 3. q. 5. *Medina p. 2. de Confess. cap. 4.* *Angel. de malef. v. bas tradito la sua patr. num. 18.* † Sed hæc sententia periculosa est, nam qui se obligat sub secreto tali æque se obligat ad commissam, & committendam, sed Ecclesiam propter publicum bonum velle irritari promissionem illam, quo ad crimen committendum non est credibile, *Menoch. de Arbitrar. cas. 180. num. 21.* & lib. 1. de præsumpt. q. 89. num. 17. *Farinac. tom. 1. q. 52. num. 113.* † Nisi in eo duntaxat, qui non habet animum confitendi, sed consilij petendi, aut confessarium seducendi, nam qui confitendi mente accedit, & se clauibus subdit, & absolutionem petit, quia tunc nec nec Reipublicæ quiddam prodicionem licet detegere, vt docent *D. Thom. Soto, Durand.* & alij ubi sup. *Navarr. in cap. Sacerdos de penit. dist. 6. ex num. 120.* *Farinac. d. q. 51. ex n. 110.* † Poterit tamen in genere monere Episcopos, Præsides, & alios Magistratus, vt super gregem suum vigilent, ciuitatem custodiant, & similia, vt immineretn caveant periculum,

August. ad Angel. de malef. v. che la tradito la sua patria, num. 18. *Valent. tom. 4. disp. 32. sect. 1.* *Bonavent. de penitent. disp. 5. q. 6. sect. 5. tom. 1.* *Sayrus de sigillo cap. 32. num. 2.* *Reginald. in prax. lib. 3. ex num. 9.*

¶ Cabeat tamen Confessarius ne eius personam, qui tale crimen ei in confessione patefecit, ostendat, etiam si sola eius denominatione damno subeniatur, *Navarr. in d. cap. Sacerdos, de penit. dist. 6. num. 124.* *Simanc. de Cathol. Instit. capit. 42. num. 14.* *Soto Sent. 4. dist. 18. q. 4. art. 5.* *Vini. libr. 2. comun. opin. 66.* † Non solum verbis, sed neque signis, neque interrogationi de illo annuendo, vel tacendo, vt de illo præsumatur, vel alio modo illum innuendo, quia hæc omnia prohibita sunt ad confessionis reuelationem, *DD. in cap. omnis utriusque sexus, de penit. & remis. Catechis. Py V. p. 2. cap. 5. n. 50.* *Suarez ubi sup. d. disput. 33. sect. 6. ex num. 2.* † Tenetur enim Confessarius quamuis de penitente, qui ei tale crimen confessus est, interrogetur, aut de ijs, quæ in confessione accepit, non solum non tacere, sed negare se ab illo quidquam de illis audiuisse, *D. Thom. Sent. 4. dist. 21. q. 3. art. 1.* *Bonavent. p. 2. art. 2. q. 1.* *Richard. art. 4. q. 2.* *Durand. q. 3.* & 8. *Soto dist. 18. q. 4. art. 5.* & de tegeren. secret. memb. 3. q. 3. *Navarr. d. cap. 8. n. 13.* *Victor. in Summ. n. 184.* † Idque iureiurando affirmare si opus sit, quia non scit vt purus homo, ad quod interrogatur, sed vt vices Dei gerens, *Marta de iurisdic. p. 2. cap. 14. n. 18.* *Suarez d. disput. 33. sect. 6. ex num. 8.* *Valent. tom. 4. disp. 7. q. 13. pupt. 4.*

¶ Item dicunt alij quod quando confitens habet plures complices, ipse tamen penitet, & meruat quod per socios crimen perficiatur, posse confessarium, vt damno futuro succurrat, crimen reuelare, si aliter non possit malum subueniri, *Angel. ubi sup. d. nu. 18.* *Gigas d. tit. qui accus. poss. q. 28. l. arimac d. q. 51. num. 109.* † Aut quando reus nolit penitere, nec se emendare, sed dicit non posse tentationem resistere, non teneri confessarium seruare sigillum, quia non est vera confessio, ex defectu contritionis, *Gabriel d. compl. fin. v. 7.* *Menoch. de Arbitrar. cas. 180. num. 21.* *Gigas d. q. 18.* *August. ad Angel. d. 18.* *Benacof. in suis commun. p. 1. v. Sacerdos potest reuel.* † Sed neutris assentior, nam ad hoc vt sit vera confessio, sufficit quod penitens animo accedat confessioni, & clauibus se subiiciat, ab hoc vt Sacerdos obligatus maneat ad sigillum, & quamuis penitens complices habeat, qui nolunt respicere, quorum crimen attendi non debet, ad hoc vt sigillum violetur, *Casitan. 2. 2. q. 70.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

art. 1. tom. 1. *Opuscul. tract. 21. Soto in 4. dist. 18. quest. 4. Suarez d. disput. 33. sect. 2. Egid. Coninck. de Sacrament. disp. 9. dub. 3. ex num. 38. † Neque æquitas, nec religio huius Sacramenti patitur, ut qui fidem habuit, suæque arcana tradidit confessorio, vlla ex causa decipiatur, ut bene in terminis notat Mart. Azpilcueta dictus Nauarrus, in d. cap. Sacerdos ex n. 144. Mart. del Rio lib. 6. Magicar. cap. 1. sect. 2. † Confessio enim huiusmodi licet sit informis, ex defectu contritionis, est tamen valida, quo ad substantiam Sacramenti, D. Thom. p. 3. q. 84. art. 1. & q. 86. artic. 6. & q. 90. art. 2. & Sent. 4. dist. 17. q. 3. art. 4. Ricardus & Palud. q. 8. Couarrub. in cap. alma mater de sent. ex comm. p. 1. §. 4. n. 13. Suarez p. 3. tom. 4. disp. 20. sect. 3. n. 8. & sect. 5. num. 3. † Complicis autem peccatum ita continetur sub sigillo, ac peccatum penitentis, Scotus in Sct. 4. dist. 21. q. 2. Gabriel art. 3. dub. 2. Palud. q. 3. art. 2. Richard. art. 4. q. 4. Sotus dist. 18. q. 4. art. 5. & relect. de secret. mem. 3. q. 4. Leacsmas 2. p. 4. q. 10. art. 5. † Etiam si alias Confessori cognita esset persona complicis D. Tho. opusc. 12. q. 6. & sent. 4. dist. 16. quest. 3. art. 2. Alens. p. 4. dist. 18. mem. 4. art. 2. D. Antonin. p. 3. tit. 14. capi. 19. §. 11. Petr. Soto de Confess. lect. 12.*

36 ¶ Notitia tamen in confessione hauita vti ad actus externos, remouendi indignos, vel dignos cohonestando, licita olim videbatur, quia superiores omnibus modis tenentur promovere dignos, D. Thom. in sent. 4. dist. 9. art. 5. q. 1. Poludan. dist. 21. q. 3. art. 3. Soto relect. de Sacram. memb. 3. q. 4. Nauarr. in d. cap. Sacerdos, nu. 147. † Hodie tamen minime licet huiusmodi vti notitia comperta in confessione ad aliquos vsus exteriores, ut superioribus Religionum, & confessorijs rescriptum est per S. D. N. Clem. VIII. Motu proprio, die 26. Maij Anno 1592. *Caveans diligentissime, ne ea notitia, quam de aliorum peccatis in confessione habuerunt, ad exteriorem gubernationem, utantur.* † Quæ licet ligare duntaxat videatur eos, ad quos scriptæ sunt literæ, omnes absque dubio obligat, quia omnes tenentur sigillum non violare, quantumvis rationabili causa, Suarez tom. 4. p. 3. disp. 33. sect. 7. ex num. 1. Mart. del Rio lib. 6. Magicar. c. 1. sect. 2. Egid. Coninck. de Sacram. disp. 9. dub. 4. Sanchez li. 3. de Matrim. disputa. 16. num. 7. Bonacin. de Sacram. tom. 1. disput. 3. quest. 6. sect. 5. punct. 4. ex num. 8.

39 ¶ Et ut Sacerdos non potest confessionem reuelare, ita nec cogi ad eius reuelationem aut partem ipsius, neque à Papa quidem, & multo

minus à quouis alio inferiore prelato, vel magistratu, D. Thom. in sent. 4. dist. 21. q. 3. artic. 1. Viuald. in Candelab. tit. de sigillo confess. ex nu. 11. Victoria, de confess. ex n. 183. Nauarr. in Manua. c. 8. ex num. 4. Gigas de crim. lase Maieft. d. q. 18. num. 5. † Et si compelleretur, posset dicere illud se in confessione non audiuisse, vel sibi reum id sibi non fuisse confessum, & hæc omnia iuramento firmare, Nauarr. d. cap. 8. n. 19. & in d. cap. Sacerdos num. 142. Gigas d. q. 18. n. 4. Ant. Gomez Variar. 3. capi. 13. num. 9. Mascard de probat. lib. 1. in prefat. q. 5. n. 51. Mart. del Rio d. sect. 2. Suarez d. disp. 33. sect. 6. ex num. 8. † Nec iudex ex eis quæ à tali sacrilego sigilli violatore accepit, aut scripto peccata commendata, ad confitendum, cognouisset, aut ab aliquo abscultante penitentem intellexisset, posset minime neq; ad torturam eum condemnare, ut tradit præter Gomezium, & Delrium ubi sup. Mascard. de probat. lib. 2. concl. 377. n. 1. & 3. Menoch. lib. 1. de presumpt. q. 89. num. 26. & 27. † Imo etiam si iam illum condemnasset, testibus de huiusmodi confessione conuictum, & postea intellexeret totam delationem, vel accusationem ortam fuisse ex sigilli violatione, deberet damnatum absolvere, atque liberum dimittere, Menoch. & Mascard. ubi proxim. Soto in sentent. 4. dist. 18. quest. 4. artic. 5. Faria d. q. 51. num. 97.

¶ Duo tamen casus sunt, in quibus licitum est reuelare in confessione audita, & primus est, quando penitens licentiam Confessori reuelandi concessit, cap. cum Matibens, de simonia, cap. significasti, de adulter. D. Thom. & alij sentent. 4. dist. 18. & 21. Nauarr. d. capi. 8. n. 13. Couarrub. in Decretal. 4. p. 2. capi. 8. §. 11. n. 11. Gigas d. q. 18. n. 8. Mascard. d. conc. 377. n. 9. Petr. Soto de confess. lect. 11. D. Antonin. p. 3. tit. 22. §. 1. † Nam cum sigillum hoc in fauorem penitentis introductum sit, potest ipse illum renunciare, & licentiam confessionis suæ reuelandi concedere, l. generaliter §. in his C. de secund. nupt. l. quod fauore C. de legib. cap. quod ob gratiam, de regul. iur. lib. 6. Suarez d. disp. 33. sect. 5. ex n. 1. † Dum tamen ad hoc constet de licentia penitentis, non implicita, nec interpretatiua, sed clara, & patenti, & in scriptis, vel testibus comprobetur aut Sacerdos, qui de illa asserit, sit vitz, famæ, & medio iuramento confirmet, se talem licentiam obtinuisse, & penitens ei non contradicat, se talem licentiam concessisse, Mascard. d. conc. 377. n. 10. & conc. 1286. Ant. Gabr. lib. 1. commun. sit. de testib. conc. 1. n. 28. August. Berrou, q. 12. num. 3. Suarez d. disp. 33. sect. 8.

36 ¶ Secundus casus est si confessorius id aliū de, seu alia via extra confessionem ante, vel postea rescivit, *Abb. in cap. dilectus, de excessib. prelator. Nauarr. d. cap. Sacerdos. n. 47. & in Manual. d. cap. 8. n. 13. Vinald. in candelab. tit. de sigillo confess. n. 34. Gutierrez libr. 1. canonic. qq. cap. 11. n. 74. Salcedo ad Diaz capit. 109. Lopez p. 3. Inst. Confess. cap. 37. Soto sent. 4. dist. 18. q. 4. art. 6. Bonavent. dist. 21. art. 2. q. 3. Farinac. ubi sup. d. q. 51. nu. 106.* † In quo nota non esse credendum Sacerdoti dicenti se extra confessionem rescivisse, quantumvis pro uatē vitę sit, nisi id probet, in quo si succumbat extraordinarię puniatur, arbitrio iudicis, *Pa normit. & alij ind. capi. omnis utriusque sexus ex n. 2. Nauarr. in cap. pœna de pœnit. dist. 6. n. 164. Mascard. d. concl. 377. n. 5. & 6. Farinac. d. q. 51. n. 107.*

38 ¶ In alijs autem Sacerdos sigillum confessionis violans deponitur, & in carcerem monasterij detruditur, *d. cap. omnis utriusque sexus cap. Sacerdos de pœnit. & remiss. dist. 6. Suarez de pœnit. dist. 33. sect. 8. n. 1. Alarete de Relig. disciplin. lib. 2. cap. 19. num. 1. Decian. lib. 7. Crimin. cap. 17. ex nu. 9. som. 2. Salcedo ad Diaz cap. 109. Menoch. & Mascard. ubi sup.*

39 † Aliquando iussi fuere à Pontificibus degradari, & pena mortis affici, ut de quodam refert *Episcop. Felician. lib. de degradat. cap. 14.*

40 † Et lingua retro extrahi à tali sacrilego confessore, Iacobum Primum Aragoniæ Regem iussisse referunt *Aldrete d. cap. 19. num. 2. Stephan. Fagundez in Eccles. precepta lib. 6. cap. 7. num. 1. Bonacin. de Sacram. tom. 1. disp. 5. q. 6. sect. 5. pun. 1. & De alijs pœnis, quibus hodie afficiuntur tales sigilli violatores, Abb. & alij in d. cap. omnis utriusque sexus, & in cap. Officij de pœnit. & remiss. & in cap. permissio- jam de offic. Ordin. Cbrad. in templ. Iudic. lib. 2. cap. 12. nu. 17. Lopez d. cap. 57. Menoch. de Arbitrar. cas. 414. Mascard. d. concl. 377. ex nu. 2. Salcedo ad Diaz in Prax. cap. 102. Nauarr. in d. cap. 8. ex nu. 4. & cap. 18. nu. 51. Cened. p. 1. Collect. 60. num. 1. & p. 2. Collect. 75. nu. 1. & Collect. 101. nu. 3. Maiol. de Irregular. lib. 5. cap. 19. ex nu. 6. Farinac. d. q. 51. nu. 108. Suarez d. disp. 33. sect. 8.* † Dum tamen cabeas à Maiolo asserente Sacerdotem sigillū confessionis non custodientem fieri irregularem, ita ut post peractam pœnitentiam ministrare nō posse, sine dispensatione, quia in textibus ab eo allegatis non agitur de tali irregularitate, sed tantū de pœna suspensionis, & reclusionis à iudice imponenda, irregularitas vero solum à iure imponi potest, non à iudice, & cum iure expressa non sit, non est cur irregula-

res fiant, *Suarez de pœnit. disp. 33. sect. 8. nu. 2. Bern. Diaz in Prax. cap. 119. Menoch. de arbitrar. cas. 414. Fagundez ubi sup. dict. pun. 1. num. 3.*

CAP. XIII. De Indulgentijs excommuni thesauro, virtute clauium:

SUMMARIVM.

1. Indulgentiarum potestas Ecclesie collata est ex potestate clauicium.
2. Indulgentia accipitur pro condonatione temporalis pœnæ.
3. Deus quadam gratis donat sine applicatione sanguinis Christi.
4. Peccata non remittuntur, nec venia condonatur, nisi ex meritis passionis Christi.
5. Indulgentiarum definitio.
6. Sanguis, & satisfactio Christi est materia thesauri.
7. Christus Ecclesie sua Vicario hanc potestatem reliquit.
8. Indulgentia condonatur pro pœna temporali, qua tenemur soluere pro peccatis condonatis in Sacramentis.
9. Indulgentiarum potestas licet lege veteri non fuit, adumbrata tamen videtur.
10. Christus solus de cōdigno meruit nobis augmentum gratiæ.
11. Indulgentias appellant heretici pius fraudes.
12. Indulgentiarum usus ab Apostolorum tempore in Ecclesia est.
13. Indulgentiarum usus ante Bonificiū VIII. qui vixit ante annos 300. in usu est.
14. Romani Pontifices, quam plures concesserunt indulgentias.
15. Potestas ligandi extra Sacramenta per cēsuras, ut est in Ecclesia, sic potestas condonandi per indulgentias.
16. Indulgentia viuis datur per modum absolutionis.
17. Indulgentiarum usus, quam necessarius est.
18. Indulgentia una cum Sacramento pœnitentię, vel paulo post originem habent.
19. Pontifices absoluebūt à pœnitentijs iniunctis extra Sacramentum, applicando ex thesauro iustam compensationem.
20. Thesaurus est collectio, acerbisque bonorum.
21. Thesaurus Ecclesie constat ex Christi meritis qui pro nobis satisfecit ex cōdigno.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

22. *Thesaurus huiusmodi constat similiter ex Sanctorum defunctorum satisfactionibus sibi superfluis.*
23. *Thesaurus etiam constat ex multis poenitentiae operibus iustorum uiuentium.*
24. *Thesaurus isidem constat ex sacrificijs, qui afferuntur pro uiuatoribus, qui eorum capaces non sunt.*
25. *Iusti quatenus membra Christi se mutuo adiubant.*
26. *Christus confert bona huiusmodi in thesauro, cuius clarus commissus Petro, & successoribus.*
27. *Satisfactio Christi licet sit infinita, non derogat particularem Sanctorum.*
28. *Indulgentia pro animabus purgatorij ad remissionem poenae quare progit, per modum absolutionis.*
29. *Anima fidelium per fidem, & spem ambulant, manendo sub iudicio Papa.*
30. *Indulgentias uerius est prodesse defunctis per modum suffragij.*
31. *Christus mortuus est pro uiuis, & defunctibus capacibus.*
32. *Indulgentia ex iustitia pro reo alieni fori non tenetur Deus acceptare.*
33. 34. *Indulgentias per modum suffragij Romani Pontifices concesserunt.*
35. *Papa ex iure diuino potest extra Sacramentum soluere de thesauro poenas debitas.*
36. *Episcopi, & alij inferiores non habent potestatem concedendi Indulgentias, praeterquam in dedicatione Ecclesiae, vel anniuersario.*
37. *Vicario potest delegari potestas concedendi hanc Indulgentiam.*
38. *Episcopus concedens Indulgentiam ultra quadraginta dies non ualet.*
39. *Concilia generalia congregata à Papa, habent potestatem ligandi, & absoluendi extra Sacramenta.*
40. *Concilia huiusmodi tempore scismatis habent potestatem à Christo ligandi per excommunicationem, & absoluendi per Indulgentias.*
41. *Concilium Prouinciale concedere potest eas Indulgentias, quam Episcopus qui cum congregauit.*
42. *Capitulum sede vacante non potest Indulgentias concedere.*
43. *Iurisdictionis voluntaria non transfertur in Capitulum.*
44. *Cardinales non Episcopi pro suis Ecclesijs habens Indulgentias concedere non possunt.*
45. *Abbas exemptus potest ex consuetudine Indulgentiam concedere.*

46. *Generales Religionum, aut Prouinciales non possunt has Indulgentias concedere.*

INDULGENTIARVM potestas Ecclesiae collata est ex illa clauium potestate Matth. cap. 18. Quodcumque solueris super terram, &c. Ioan. cap. 20. Quorum remiseritis peccata remittuntur eis, &c. ut exponunt, D. Thom. in addit. ad p. 3. q. 26. art. 3. Suarez disp. 49. sect. 1. num. 13. Bellarmin. de Indulg. lib. 1. cap. 5. Toledo lib. 6. cap. 25. † Vnde Indulgentia accipitur pro condonatione temporalis poenae concessa homini existente in gratia à Præfato per applicationem thesauri, ut docent D. Thom. d. p. 3. q. 25. art. 1. Soto in 4. dist. 21. Palud. dist. 26. q. 4. Turrecrem. in cap. si quem, 2. quest. 3. Suarez tom. 4. disp. 50. sect. 1. artic. 11. Valent. tom. 4. disp. 7. q. 10. pun. 1. Bonacin. de Indulgent. disp. 6. q. 1. pun. 1. ex nu. 1. † Neque dicendum est, quod Deus quædam gratis donat, aut condonat, sine applicatione satisfactionis Christi, ut tradunt Driedo de capt. & redempt. tract. 2. capit. 2. p. 3. art. 4. Terrara lib. 4. contra Gent. capit. 55. Suarez p. 3. q. 19. art. 4. dub. 41. §. 3. Cassalius lib. 1. quadripart. cap. 4. & seqq. Carthagen. de predest. q. 11. Vega lib. 4. Trident. cap. 7. † Nam horum sententia periculosa est, & fortè erronea, quia peccata non remittuntur, nec uenia nobis condonatur, nisi ex meritis Christi, D. Cyrill. tract. 9. in Ioan. cap. 42. D. Ambros. ad Ephes. 1. D. Chrysost. ad Ephes. 4. D. Hieron. in Isai. cap. 53. & 55. D. Thom. p. 3. q. 19. art. 4. D. Paul. ad Roman. cap. 3. Concil. Meletitan. can. 4. Arauscan. can. 5. 7. 16. & 21. Trident. sess. 6. can. 5. 6. & 7. & sess. 2. can. 3.

¶ Vnde definitur: Indulgentia est poenae pro peccato deuitæ relaxatio, quæ fit extra Sacramentum ab habente potestate ex applicatione thesauri Christi, & Sanctorum, Caietan. tom. 1. de Indulgent. ad Iul. cap. 2. DD. in cap. Indulgentia, & in cap. quod autem de poenit. & remiss. lib. 6. cap. 15. qui in infirmitate, cap. Sacerdos, 26. q. 6. Extrauag. Vnigenitus, de poenit. & remiss. Nauarr. de Indulg. not. 8. nu. 2. Valent. tom. 2. disp. 6. q. 17. pun. 3. & tom. 4. disp. 7. q. 20. pun. 1. † Quæ quidem relaxatio condonatur ex misericordia, quia non debetur ex iustitia distributiva, pro quantitate meritorum, sed ex passione Christi, & satisfactione, quæ est præcipua materia ex qua constat Ecclesiae thesaurus, qui tanquam caput, & vniuersalis redemptor pro membrorum culpis satisfacit infinite, Apostol. ad Rom. 3. Corinth. 1.

rintb. 1. capit. 2. D. Thom. Sent. 4. dist. 25. Soto
dist. 21. q. 1. Concl. Trident. sess. 14. cap. 8. Ve-
ga ubi sup. cap. 6. & lib. 7. cap. 7. & lib. 15. cap.
10. Suarez p. 3. q. 1. art. 2. dub. 4. §. 3. & 4. &
7 q. 19. art. 4. dub. 40. & 41. ¶ Quam potestate
Ecclesie sue Vicario reliquit, non definitam
sed absolutam, & generale ad remittenda pec-
cata, etiam infinita, D. Marc. c. 16. Quodcum-
que solueris super terram erit solutū, & in cæ-
lis, D. Matt. c. 18. quemcumque solueris, & c.
D. Ioan. c. 20. Quorum remisistis peccata re-
mittantur eis. ¶ Quare dicendum est id sibi om-
nimodo, & ratione concessum esse, quo utile,
& decens iudicauerit, nam cum peccatum,
quod per Sacramentum, quo ad culpam qui-
dem remittitur, atque etiam quo ad æternam
penam, non semper idem remitti, quo ad pœ-
nam temporalem, nam manet quandoque ex-
oluenda iudicio diuino, vel in hac vel in alte-
ra vita, recte condonatur indulgentia, Valent.
tom. 2. disp. 6. q. 17. punt. 5.

¶ Nam licet huius potestatis vsum extra
Sacramentum non esse in vfu lege veteri, quia
nondum erat clauis regni cælorum a Christo
Ecclesie concessa, nec satisfactio Christi re-
ipsa erat exhibita, nec aperta ianua regni cælo-
rum, adumbratur tamen Genes. 3. v. 17. Exod.
32. v. 34. Numer. 12. v. 14. Reg. 2. cap. 12. v.
14. Micheas 7. v. 8. ¶ Quia solus Christus de
condigno meruit nobis augmentum gratiæ, &
vitæ æternæ, D. Thom. p. 3. q. 48. art. 2. & 1. 2.
q. 114. art. 6. & sentent. 4. dist. 27. D. Ambros.
lib. 1. de Sacram. cap. 14. D. August. in Ioann.
tractat. 4. & 5. Nauarr. de indulgen. not. 13.

¶ Quam cum Ecclesie sum reliquisset pro ne-
cessarijs, frustra hæretici Vicarium Christi
oblatrant, & de hac potestate irrident, &
indulgentias appellant pias fraudes, & impias
imposturas, & nouas inuentiones, Lutherus
de indulg. art. 18. Caluin lib. 3. instit. c. 5. Kem-
nitius in exam. Conclij. Trident. sess. 25. ¶ Nā
vsum conferendi indulgentias antiquissimus
est, etiam Apostolorum, vt probant D. Clem.
P. P. I. lib. 3. Const. Apostol. c. 10. D. Chrysost.
D. Ambros. Theodoret. & alij ad Corinth.
2. c. 2. D. Thom. 4. q. 25. art. 1. Tertullian. lib.
de pudicit. D. Cyprian. epist. ad Antioch. &
epist. ad Iunian. 73. & lib. 1. epist. 2. & lib. 2.
epist. 12. & lib. 4. epist. 2. D. Grego. lib. 7. epist.
63. ¶ Nam licet a Bonifacio VIII. earum ori-
ginem reperat Polidor. Vergili lib. 8. de inuen-
tor. rer. c. 1. meritis ab alijs reprehenditur, nā
ante Bonifac. VIII. qui vixit ante annos 300.
vsum concedendi indulgentias per multa sæcula
in Ecclesia fuit, nam & ipse faterur, rem anti-
quam esse, & a prædecessoribus vsitatam in-

concessione Iubilei de anno centesimo, Ex-
trauag. antiquorum, de pœnit. & remiss. ¶ Cō-
stat indulgentias concessisse Gregor. P. P. I. vt
tradit Genebrard. in Chron. part. 259. Caiet.
de indulg. ad Iul. c. 1. Alexand. III. qui præfuit
circa annos Domini 1160. v. quod autem, de
pœnit. & remiss. Innocent. III. in Magno Cō-
cilio Lateranens. ann. 1215. Paschas. II. Vr-
ban. II. Sergius III. Leo III. Honorius II.
Urban. III. Nicolas III. Clem. VI. Paul.
II. Sixtus II. Mart. V. & alij quam plures
vt referūt Caf. Baron. in Annal. tom. 2. Valer.
tom. 4. disp. 7. q. 20. punt. 2.

¶ In Ecclesia enim secundum fidem sem-
per seruatum est, vt est potestas ligandi extra
Sacramentum, per excommunicationem, ita
absoluendi a pœnis per indulgentias, vt defi-
nitum est varijs Concilijs. Niren. can. 11. An-
tyran. can. 5. Leodiens. can. 2. Carthag. IIII.
cap. 75. & 76. Lateranens. sub Innocent. III.
cap. 62. Lugdunens. sub Innocent. III. cap. ac-
cedentibus, de excessib. prælator. Vniens. in Cle-
ment. vnica, de Reliquijs, & veneratione Sanc-
tor. Constantiens. sess. 4. art. 42. & sess. 49. in
Bulla Mart. V. & sess. 25. art. 25. 1. riat. sess.
21. de reform. cap. 9. & sess. 25. ad fin. ¶ Nam
indulgentia viuus datur per modum absolu-
tionis, quia nimis pœnitentijs grauati absolue-
bantur a pœnitentijs iniunctis, vt liberi fie-
rent ad opera pietatis, Platina in vita Bonif.
IX. Nauarr. lib. 2. de pœnit. cap. 22. Caietan.
de Indulg. cap. 6. seu tom. 1. tract. 15. cap. 2. §.
& 6. Pet. Soto lect. 2. Ledesm. q. 27. Richard.
sent. 4. dist. 20. art. 3. q. 1. & artic. 4. q. 3. Sup-
plem. dist. 45. q. 3. ¶ Vnde vsum istius in-
dulgentiæ a tempore Apostolorum fuit serē ne-
cessarius, nam Clem. V. in Extrauag. Vnige-
nitus, de pœnis, & remiss. citat Prouerb. 7. In-
finitus est thesaurus, quo qui benē vsi sunt, par-
ticipes facti sunt amicitie Dei, quia ad per-
fectam gloriam requiritur remissio totius pœ-
næ, Caietan. opusc. 27. qq. cap. fin. ¶ Cum enim
duris, & diuturnis pœnitentijs pro vno etiam
mortali ita prægrabarentur pœnitentes, vt
Pontifex deberet ex causâ concedere dispen-
sationem, quæ ideo vna cum Sacramento pœ-
nitentiæ, vel paulo post originem habere vi-
detur, ex illis Matth. 16. 18. Ioann. 20. ¶ Sed
quia noxium erat liberare a pœnis huius vi-
tæ, reservata pœnitentis solutione in durio-
rem ignem purgatorij, nonnunquam Pontifi-
ces absoluebant a pœnitentijs iniunctis extra
Sacramentum, applicando ex thesauro Eccle-
siæ iuxtam compensationem, D. Cyprian. de
lapsis, serm. 5. D. Ambros. de virgine laps. cap.
8. D. Hieronym. epist. ad Rustic. D. August. in

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

Enchirid. cap. 66. & lib. 22. contra Faust. cap. 67. D. Chrysost. de Sacerdot. lib. 3.

- 20 ¶ Thesaurus enim Ecclesie est collectio, aceruasque bonorum, qualis in arario publico conserbatur, distribuendus civibus, ut docent *Conarrub. in reg. peccatum, p. 3. §. 2. Molin. de primog. lib. 1. cap. 23. Soto lib. 4. de iust. q. 1. art. 1. per tex. in l. nunquam D. de acquir. rerum domin. l. 1. C. de Thesaur. lib. 10. §. thesaurus Instit. de rer. diuiss. Nanar. in Manual. cap. 17. num. 172. Bonacin. ubi sup. d. punt. 1. num. 3. † Ita in Ecclesia est thesaurus, cuius materia, ex qua precipue constat, est Christus satisfatio, qui tanquam caput, & vniuersalis redemptor, pro membrorum culpis, etiam venialibus, & pro pœnis etiam temporalibus satisfecit infinite, & de rigore iustitiæ ex proprijs, *D. Thom. sent. 4. dist. 25. Soto dist. 21. q. 1. Patres ad illud Counsb. 1. c. 2. dedit semet ipsum redemptorem, Vega lib. 4. Trident. ca. 6. & lib. 7. cap. 7. & lib. 15. cap. 10. Suarez p. 3. q. 1. art. 2. dub. 4. §. 3. 4. & 9. & q. 19. art. 4. disput. 40. & 41. † Constat etiam simul ex Sanctorum defunctorum satisfactionibus sibi superfluis, *Clem. PP. VI. in d. Extrau. unigenitus, de pœnit. & remiss. Leo X. contra Luther. ut refert Caietan. p. 3. q. 48. art. 5. & tom. 1. tract. 8. q. 6. Origen. in Numer. hom. 10. & 24. August. Psal. 68. Soto sent. 4. dist. 21. q. 1. art. 5. Ledes. q. 27. art. 1. Petr. Soto in struot. Sacerdot. titu. de Indulg. lect. 1. Cordub. lib. 5. q. 5. † Constat similiter ex multis pœnitentiæ operibus iutorum viuentium, quales semper sunt in Ecclesia, quibus supersunt satisfactiones, quæ vel à se, vel ab alijs applicantur, & pijs operibus, aut ex Missis pro se specialiter oblatis, & ex proprijs pœnitentijs, & flagellis à Deo inflictis, *Concil. Trident. sess. 14. cap. 9. & can. 13. † Item ex Sacrificijs seu Missis, quæ offeruntur pro ijs viatoribus, qui earum capaces non sunt, vel quia nihil debent, vel quia sunt in peccato mortali, aut pro ijs qui mortui sunt, quorum animæ sunt in gloria, quæ cum illis supersint, seruantur in communi thesauro Ecclesie, ut per indulgentias applicantur, ut tradunt *Ledema Soto, & Cordub. ubi sup. † Nam iusti quatenus membra Christi, & vnū corpus ex vnione charitatis se mutuo coadiubant, & sibi compaciuntur, ut naturale membrum, quod sibi superfluum est alimento communicat naturaliter alteri, ita sancti habuerunt hanc interpretatiuam voluntatem, ut hec sibi superflua applicantur ijs membris indigentibus, *Nauarr. de indulg. not. 14. n. 4. DD. in sent. 4. dist. 20. † Cum tamen hi, dum viuerent, non poterunt alijs conserbare superabundan-******

tem satisfactionem à se aplicandam, successit Christus, qui secundum Apostol. ad Hebr. 1. *Hæres est vniuersorum*, in ea bona incerta, & pia, ac si esset hæres abintestato, qua contulit thesauro, cuius clauces dedit Vicario Petro, & successoribus pro indulgentijs, *Henriq. in sum. lib. 7. c. 33. n. 2. † Nam licet satisfactio sola* 27 *Christi sit valoris infiniti, pro omnium salute, quia concurrit, ut causa generalis, non derogatur concursu particulari meritotio Sanctorum, sed auget efficaciam per clauces, & indulgentias coniunctum satisfactioni Christi, ut causas naturales facit sibi cooperantes, Trident. sessio. 6. capit. fin. & sessio. 14. capit. 8. & can. 14.*

¶ De indulgentia pro animabus purgato- 28 *rij ad remissionem pœnæ, sunt qui putant prodesse etiam per modum absolutionis à pœna, eo quod Papa ob plenitudinem potestatis exerceat iurisdictionem in omnes fidelium animas, nam locus purgatorij videtur via aliquo modo super terram D. Thom. Senten. 4. dist. 45 q. 2. Vega lib. 7. Trident. c. 18. Bellarmin. lib. de purgat. c. 2. Bonacina d. disp. 6. q. 1. pun. 6. ex n. 1. † Cum illæ animæ ad huc per fidem, & spem ambulent, & defunctus ex loco delicti, quod in terra fecerat, nec plene purgavit, videtur manere sub iudicio Papæ, quamuis transeat in alium forum, rationem delicti, c. si deligenti, d. fero compet. † Verius tamen est indulgentias prodesse per modum suffragij, quasi defunctis non aplicetur de thesauro solutio iusta, & equalis, *Caietan. tract. 2. de indulgent. ad Iul. 2. q. 5 seu opus sc. 27. q. 5. Cordub. q. 13. & 17. Bonacin. ubi sup. d. disp. 6. punt. 6. ex num. 4.**

¶ Non quod Christus pro defunctis mortuus 31 *non sit, aut quod eius merita eos non comprehendat, quia eius satisfactio infinita est, & propiciatio non solum pro viujs, sed etiam pro defunctis capacibus, & pro peccatis totius mundi, D. Ioan. canon. 1. cap. 2. † Sed quia applicatio à Papa pro reo alieni forij dterioris est, non enim videtur lege iustitiæ obligati Deus, ut pro defuncto acceptare debeat, ex infalibili promissionis pacto, D. Thom. sent. 4. dist. 45. q. 2. Durand. q. 4. n. 11. Soto dist. 13. q. 2. art. 1. Nauarr. de indulgent. not. 22. n. 5. & not. 35. n. 46. & lib. de erat. not. 20. nu. 44. Cordub. q. 13. Cono lib. 12. de locis c. 13. † Sic enim indulgentiæ applicantur pro defunctis, per modum suffragij a primis Ecclesie temporibus, nam Pascal. PP. concessit Indulgentiā plenariā pro animalibus purgatorij, per modum suffragij, quā alij Pontifices Pontif. Maxx. confirmarunt, ut habetur ad portam Basilicæ* 32 *D. Prax.*

- D. Praxid.* v. refert, *Gabr. lect.* 57. qui in eo dampnat fuisse Pascaf. V. nō bene sentit, nā fuit Pascaf. I. qui dicit Basilicum edificauit, vt dicit *Platin. in rurs. vita, Volfang. comm.*
- 34 *lib. 12.* † Similiter Indulgentias pro animabus purgatorii per modum suffragij concesserunt Sixt. III. Innocent. VIII. Calixt. III. Leo X. & alij Romani Pontiff. vt tradunt *D. Thom. p. 3. q. 71. art. 10. Ledesm. p. 1. q. 29. art. 5. Caltan. Opusc. 27. qq. ad quast. 5. & 6. Soto Sent. 4. dist. 45. q. 1. art. 3. Nauarr. de Indulgent. notab. 32. Valent. tom. 4. disp. 6. quast. 20. p. 5.*
- 35 † Clauēs autem huiusmodi in tota plenitudine Christus immediate concessit Petro, & sedi Apostolicæ, & nunc Papæ, cui, vt legitime electus est, confert immediate, & iure diuino easdem clauēs, vt possit extra Sacramentum poenitentiae soluere de thesauro penas temporales peccato debitas, *DD. in cap. cum ex eo de poenit. & remiss. cap. accedentibus de excessib. prelator. Extrauag. vnigenitus, de poenit. & remiss. D. Thom. Sent. 4. dist. 20. Bonauent. p. 2. art. 1. q. 3. Durand. q. 5. Soto dist. 21. q. 1. art. 4. Petr. Soto tit. de Indulgent. lect. 3.*
- 36 *Medina disp. 6. Cordub. lib. 3. q. 12.* † Episcopi, & alij inferiores non habent immediate à Christo, sed per Papā iure cōmuni participant facultatem aperiendi thesaurum, & dandi Indulgentiam, vt in dedicatione Ecclesie concedunt annum vnum, & anniuersario quadraginta dies de iniunctis sibi poenitententis, *capit. nostro, cap. cum ex eo, de poenit. & remiss. cap. Indulgentia, eod. tit. lib. 6. D. Tho. in addit. p. 3. q. 26. art. 3.* † Potest Episcopus, quia Ordinarius est, delegare Vicario suo hanc facultatem concedendi huiusmodi Indulgentias, *D. Thom. ubi sup. Nauarr. de Indulg. not. 31. num. 7. Valent. tom. 4. disp. 7. q. 20. p. 3.* † Si Episcopus vltra quadraginta dies concedat, non valet *ex cap. Indulgentia, de poenit. & remiss.* quod intellige de excessu, nam valet intra quantitatem sibi à iure permissam, quia vtile per inutile non vitatur, *gloss. in d. cap. Indulgentia Astens. libr. 5. tit. 40. art. 3.*
- 39 † Concilia Generalia à Papa congregante, conseruante, & confirman te, habent infallibilem auctoritatem definiendi dogmata fidei, & clauēs ligandi, & absoluedi extra Sacramentum, *Nauarr. d. not. 31. m. 2. Soto in 4. dist. 21. q. 1. art. 4.* † Dum vero sine auctoritate Papæ congregatur legitime, vt tempore Reformationis, totam Ecclesiam representat, habetque à Christo potestatem ligandi per excommunicationem, & absoluedi per Indulgentias, *et*

et. Basiliens. sess. 24. † Concilium Prouinciale, quia repræsentat Episcopum, vel Primatem, de cuius auctoritate congregatur, concedere potest easdem Indulgentias, XL. dierum, quas concedit Episcopus, *Corduba de Indulg. q. 12. concl. 9.* † Capitulum tamen Cathedralis Ecclesie, sede vacante, quamuis Episcopum representet, non potest talem Indulgentiam concedere, nisi habeat ex consuetudine, *Nauarr. d. not. 31. n. 6. & 7. Selus de Benef. p. 2. q. 11. n. 4. Soto in 4. dist. 20. q. 1. art. 4. Ledesm. q. 28. art. 5. Cordub. d. q. 12. concl. 9.* † Nam quod est iurisdictionis omnino voluntarie non transfertur in Capitulum sede vacante, *cap. 1. de insti. lib. 6. Franc. Fufius tract. de potestate capit. p. 1. q. 4. p. 5.* † Cardinalis non Episcopus propria Ecclesia in qua habet titulum Indulgentias huiusmodi concedere non potest, nisi ex consuetudine, & praxi concedere soleat, consuetudo enim dat, seu potius arguit datam iurisdictionem, *Nauarr. d. not. 31. n. 7. Syluester in Summ. v. Indulgentia §. 5. Cordub. d. q. 12. concl. 4.* † Abbas exemptus posset similiter ex consuetudine legitime præscripta quadraginta dierum in hoc iure spirituali, quia habet vim tituli, *Soto Sentent. 4. dist. 21. q. 1. art. 4. DD. in cap. accedente de excessib. prelat.* † Prelatus religionis, vt Generalis, aut Prouincialis, quamuis habeat quasi Episcopalem dignitatem in regulares sibi subditos: neque eis ex iure concedere potest Indulgentias, neque ex subditis habet thesaurum, quem distribuat, *Cordub. d. q. 12. prop. 6. Medina de Indulgent. disp. 6. cap. 28.*

CAP. XIII. De Indulgentia plenaria, plenior, plenissima, & Iubileo.

SVMMARIVM.

1. Indulgentia diuiditur in plenaria, plenior, & plenissima, & non plenaria, & Iubilæus.
2. Indulgentia plenaria, plenior, & plenissima in idem videntur.
3. Indulgentia non plena quæ sit.
4. Anni mlti Indulgentia quid significant.
5. Iubilæus dicebatur à Iob.
6. Iubilæus concedebatur anno quinquagesimo.
7. Indulgentia plenaria concedi capit centesimo quoque anno qua æquiparatur Iubilæo.
8. Iubilæus datus anno 25. & anno 7.
9. Iubilæus ab Indulgentia in quo differt.
10. Iubilæus suspendit Indulgentias plenarias.

- rationabilis ex parte concedentis. q. 10.
36. Causa ex parte petentis dispensationem debet adesse, alias peccaret.
37. Dispensatio sine causa praesumptum subreptitia.
38. Vtens Indulgentia concessa sine causa non peccat quidquid alii afferant.
39. Rebocatio privilegii non potest fieri sine causa.
40. Leges Rebocatoriae non obligant nisi post duos menses.
41. Privilegium non admittit usum antea ceteris iudicem rebocationis.
42. Legis ignorantia quando excusat.
43. Pontificis rescriptum non obligat si non transit Pyreneos.
44. Rebocata Bulla ante tempus si ignorans legit confissarium recte absolvitur.

N **D** **V** **L** **G** **E** **N** **T** **I** **A** diuiditur in
plenaria, plenior, plenissima,
& non plenaria, item & lubi-
latus, vt tradunt *DD. in cap. rñ*
ex eo. de panis. & remiss. capit.
Indylgentie ead. tit. tit. 6. T bea

logi. Sent. 4. dist. 20. D. Tho. q. 23. Guetani. 2.
2. de Indulg. q. 8. Cano. lect. 57. Medina dist. 1.
Cordub. lib. 5. q. 2. t. Plenaria, plenior, & ple-
nissima, quia in idem fere recidunt, illi autem
quæ reuertunt totam poenam temporalem, &
tunc intelliguntur, quando absolute ponitur,
nec tempus, nec quid aliud taxatur, quia intel-
ligitur de perenni. Caletan. Medina, & Cor-
dub. ubi prox. Tabien. Roset. Armit. & alij sunt
mistæ Indulgentiæ. Vultoria tom. 4. dist. 2. q.
20. pun. 8. t. Nam plena, aut non plenaria est,
quæ aliquam partem poenæ, vel aliquid
tempus desinit, indulget, uti enim ante annos,
etiam si alij dicant non posse in purgatorio esse
ultra decem, aut viginti, quia erroneus est usus
sunt aliqui in Purgatorio permanere usq. ad
diem iudicii. Soto. Sent. 4. dist. 19. q. 1. autem
Medina de Indulgent. dist. 9. Cordub. lib. 5. q.
22. Cardinal. Bellarm. de purgat. lib. 2. cap. 9.
t. Mille anni Indulgentiæ non significant poe-
nam tati temporis futuram in purgatorio, sed
iniuncti, vel iniungendi, iuxta Canones Apo-
stolorum, qui pro vna mortali peccato debent
septem annos infligendos, i. vt. in eorum quæ
libet hebdomada, nisi melius fecerit, ieiunio, sta-
gello, elemosyna, aut alio genere peccet.
D. Auz. q. 1. tit. 10. 2. 5. 3. Palud. 4. dist. 20.
q. 4. Soto dist. 21. q. 1. extr. 3. Lufism. q. 27. art. 2.
Cordub. 5. Nauar. not. 14. 7. 8. not. 14. n. 20. &
not. 31. 12. 7. 39. Rodriguez in Bull. 6. q. 1. m.
2. Cordub. lib. 5. q. 43. n. 32. id. 3. monitione

5 ¶ Iubilæus apud Hæbreos dicebatur à *Iobel*, ut tradit *Ioseph lib. 3. antiq. cap. 10.* Iobel autem dicebatur buccina, quæ clangebat in anno Iubilæi, vel à *Iobel*, quæ initium significat, quia eo anno redibant omnia in libertatem, *Navarr. ubi sup. not. 1. D. Antonin. d. cap. 3. §. 6.* † Concedebatur anno quinquagesimo, *D. Hieron. in Isai. capit. 58. in Ezechiel. 46. in Galat. 1. D. Isidor. libr. 5. Etymol. capit. 37. D. Antonin. p. 1. tit. 10. cap. 3. §. 6. & 7. Cordub. lib. 5. quest. 9. & 11. Navarr. not. 1. tom. 4. not. 4. 7. 25. 26. 28. & 32.* † Apud nos tamen ab Apostolorum tempore concedi cœpit Indulgentia plenaria centesimo quoque anno, quæ equiparatur Iubilæo, ut refert *Bonifac. VIII. in Extravag. antiquorum de pœnis. & remiss. Mich. Medina de Indulgent. disp. 4. cap. 12. & disp. 5. cap. 14. & disp. 8. cap. 42. Cordub. lib. 5. q. 11.* † Postea ex temporibus Paul. II. & Sixt. III. annus Iubilæi recurrit XXV. quoque anno, *Navarr. not. 24. nu. 1.* & nunc anno septimo datur, imo quodlibet fere anno, *Soto in 4. dist. 21. q. 2. artic. 1.* † Differt aut Iubilæus ab Indulgentia, quod Iubilæus dat potestatem eligendi confessarium, qui absolvat à reservatis, etiam, quæ tempore Iubilæi, & cum eius fiducia committuntur, *Cordub. d. q. 11. Ledesm. d. q. 27. art. 2. concl. 2. D. Anton. p. 1. tit. 10. cap. 3. §. 3.* † Suspendit etiam Indulgentias plenarias, *DD. in Extravag. quemadmodum, de pœnis. & remiss. Navarr. not. 25. nu. 1. & not. 28. nu. 2.*

11 ¶ Indulgentia autem non est res sub præcepto, necessitaria, cum effectus proprius illius sit satisfactio pro pœna temporali, quam homo posset reservare in purgatorium, *Conarrub. in capit. alma mater, de sent. excomm. p. 1. §. 11. nu. 6. Henric. in Summ. lib. 1. de pœnit. cap. 8. & lib. 2. cap. 18.* † Est tamen utilis, ut nimis gravatus pœnitentijs iniunctis, liberetur per confessarium à tanto onere, ne succumbat, & simul tollatur impedimentum perueniendi statim in vitam æternam, si decedat in gratia, nam anima quæ nihil habet exoluendum, statim incipit videre Deum, ut dictum est tom. 1. *Iuris Spirit. lib. 1. cap. 4. ex nu. 23.* † Cum autem in Iubilæo dicitur remitti omnem culpam, & pœnam, & de venialibus, & temporali pœna intelligendum est, nã mortalia non remittuntur sine sacramento, aut martyrio, aut contritione, cum voto Sacramenti, nec facit de attrito contritione, cum voto Sacramenti, nec facit de attrito contritum, *D. Tb. q. 27. art. 1. Durand. q. 4. art. 10. Cordub. q. 7. art. 1. Trident. sess. 6. cap. 14.* † Nec etiam veniales tollit directè, & per se, sed indirectè ex

meritis Christi, & Sanctorum, *D. Tb. q. 25. art. 1. D. Ant. p. 1. tit. 10. cap. 3. §. 4. & 5. Sylvest. in Summ. v. Indulgentia, §. 10. Resol. §. 16. Navarr. not. 10. ex n. 1. 11. & 16. & not. 21. n. 22.* † Nec temporalem remissionem statim cōsequitur ac facit, quæ iubentur per Iubilæum, si in peccato maneat, quia temporalis non tollitur, non sublata æterna, ex reatu, ideo confitendum est, quam primum possit; remoto obice peccati per pœnitentiam, reuiuiscit effectus, *DD. in Extravag. unigenitus de pœnit. & remiss. Paludan. Sent. 4. dist. 20. q. 4. Navarr. de Indulg. not. 17. nu. 2. & not. 31. nu. 29.*

¶ Unde recipiens Bullam pro cuius acceptatione datur Indulgentia plenaria, si recipit in mortale, non consequitur Indulgentiam, iubatur tamen alijs privilegijs, de tempore interdicti, & civis vetitis, &c. *Soto in 4. dist. 21. q. 2. art. 3. Navarr. ubi sup. not. 19.* † Si tamen peccator sumit Bullam pro iusto, aut pro anima purgatorii, non impedit eius effectum, quia de seruit tanquam nudus minister, cū gratia nomine Christi agat ex opere operato, *D. Tb. suppl. 3. quest. 27. art. 4. Soto d. dist. 21. & 45. quest. 2. art. 3. Navarr. not. 17. nu. 4. & not. 22. ex nu. 30. Cordub. q. 11. dub. 4. q. 22. prop. 3. Bellarm. libr. 2. de purgator. cap. 17. Alan. Rodriguez in Bull. §. 8. numer. 13.* † Indulgentia autem plenaria, quæ in Bulla est, visitantibus quinque Ecclesias, vel altaria, non potest applicari pro alijs, vel animabus purgatorii, nisi quando id specialiter statuitur, nam Bulla sibi applicata, & acceptata, non potest pro sola eius voluntate, transferri in alterum, *D. Tb. d. dist. 27. artic. 3. Soto d. dist. 21. quest. 2. art. 3. Palud. dist. 20. quest. 4. art. 3. concl. 6. Ledesm. q. 29. art. 3. Cordub. lib. 5. q. 26. Man. Rodriguez d. §. 8. nu. 13.* † Etenim tamen ut oratio

¶ Dum præscribuntur certa opera pro consecutione Iubilæi, vel Indulgentiæ: oportet omnia præstare, nam si vnum, ex quacunque causa omitatur, vel ex impotentia, vel ignorantia, nihil agit; liberalis enim donatio non subsistit, si non ad impleatur conditio sub qua fit, c. 1. & ibi omnes, de cõdit. apposit. *Extrav. unigenitus §. statuentes, de pœnit. & remiss. D. Ant. p. 1. tit. 10. c. 3. §. 4. Navarr. not. 19. ex n. 1. Cordub. d. lib. 5. q. 21.* † Quando præscribitur

ieiunus certis diebus, non potest ad alios praeueniri, nec transferri, quia datus est onus diei, satisfacit ramen, quamuis talis dies sit sibi de precepto, vel voto, *Soto in 4. dist. 19. q. 2. arti. 1. Cordub. d. lib. 5. q. 21. prop. 3. Man. Rodriguez d. 5. 7. n. 1. t.* Visitationes templi, orationes, elemosynas ab his qui possunt, iuxta cuiuscumque deuotionem, concedit commutationem fieri posse in alia opera, si non habet unde eroget, vel sit impeditus visitare, facienda tamen in ipsiis diebus, vel in ultimo, arbitrio Confessarii, *Nauar. de orat. miscell. 58. n. 221. Rodriguez d. 5. 8. n. 12. Bellarmi. lib. 4. c. 6. Cordub. lib. 5. q. 21. t.* Si cabetur ut in eadem hebdomada confiteatur, & communicet, ad implet infirmus confitendo, si commode non valeat recipere Eucharistiā, & puer, qui propter aetatem ad illam non admititur, aut qui die designato ex obliuione bibit, & propterea non valet recipere Eucharistiā, aut si Ecclesiam petens non potest ingredi, praenimia populi multitudine, lucratur indulgentiam cum faciant quod in se est. *Ledesma, Cano ubi sup. t.* Qui confitetur, sed Confessarius non absoluit, lucratur Iubilum, & qui faciat quod in se est ad habendam contritionem, non consequitur, nam Ecclesia non praecipit nisi actus externos, *DD. in Extravag. unigenitus de poenit. & remiss. Nauarr. de indulgent. not. 27. t.* Si in ultimo die accedat, facturus longam Confessionem, & confessarius praeventia temporis, non poterit illum audire, aut ipse praepudore integre confessus non est, aut habet varios casus, qui indigent studio, potest confessarius illum absolue a reservatis intra tempus Iubilii, differens absolutionem peccatorum in sequentem tempus, *Enriquez l. 2. de poenit. c. 2. §. 8. & c. 12. §. 4. & lib. 3. cap. 25. §. 4. t.* Quod si tunc post Iubilium meminitur de alijs reservatis, & censuris, quibus virtute Iubilii absoluendus erat, potest etiam eo transacto eum absolvere, quia iurisdictio semel habita delegati, si causa est incohata, non expirat elapso tempore delegationis, *ca. relatum, & ibi omnes de offic. de legib. Palac. Rub. in cap. per vestras, de donat. inter vir. n. 48. Anton. Gabriel. commun. tom. 2. tit. de praebend. conclus. 1. §. 35. & 41. Aufrerius in Capella 7 holos. q. 12.*

¶ Siquis eodem anno promulgationis vel let accipere duas Bullas, concedit Pontifex, etiam pro reservatorum, absolutionem, ut possit bis utriusque privilegijs uti, & frui, *ut habetur in Bulla Latina Gregor. XII. Man. Rodriguez §. 9. n. 35. & §. 11. n. 3. t.* Quando in Bulla dicitur, ut quotiens quotiens. visitauerit

talem Ecclesiam, vel quid aliud fecerit, talē indulgentiam consequitur, qui intra diem, vel orā repetit opera, aut orationem: potest consequi totiens quotiens voluerit, *D. Thom. in 4. dist. 20. art. 3. Palud. q. 4. Durand. q. 4. arti. 3. Nauarr. not. 31. n. 37. & not. 34. n. 4. & 7. Cordub. lib. 5. q. 35. t.* Indulgentia enim tantū valet quantum sonat, *D. Thom. in 4. dist. 25. art. 2. Soto dist. 21. q. 2. Ledesma. q. 27. art. 2. Nauarr. not. 11. n. 6. Bonacin. d. d. sp. 6. q. 1. punt. 8. ex n. 1. Suarez disp. 57. sect. 2. t.* Pro Bulla necessaria est solutio reatus, vel obligatio desolueno, nec est simonia pro indulgentia require elemosinam, nā in Iubileo qui requirebat manus adiutrices necessaria erat realis elemosinae solutio, *D. Tho. in addit. p. 3. q. 25. art. 3. Soto in 4. dist. 31. q. 2. art. 2. Cordub. lib. 5. q. 21. Nauarr. not. 31. n. 47. Redrig §. 12. n. 14.*

¶ Dum confessario committitur per Bullam concedere indulgentias, potest quilibet Sacerdos concedere in mortis articulo, licet infirmus omisso rationis iudicio, nullum praebet signum peccati, *Nauar. in Man. cap. 26. n. 30. Cordub. lib. 5. q. 27. t.* Et si absit Sacerdos, probabile est multorum sententia, pro foro conscientiae, ut minor clericus, etiam Torsuratus, cui solet Ecclesia committere iurisdictionem spiritualem externam, eum sub ea conditione ab excommunicatione absoluat, & indulgentias concedat, *D. Thom. in 4. dist. 20. Tabien. in Summ. v. absolutio 2. §. 5. Angel. 3. §. 17. D. Antonin. p. 1. sit. 10. c. 3. §. 3. & p. 3. sit. 17. c. 4. §. 7. Ledesma. p. 2. q. 26. art. 1. Couarru. in c. alma mater de sent. excomm. lib. 6. p. 1. §. 11. n. 9. Henrriq. lib. 3. de poen. cap. 9. Nauarr. in Man. cap. 26. n. 26. & de indulgent. not. 3. n. 9. t.* Torsuratus enim potest excommunicare, & indulgentias concedere, & alia iurisdictionis externae spiritualis subire, non tamen laicus, quidquid alij dicant, quia incapax est iurisdictionis, nisi quando illi nudum ministerium committitur, *Stebp. Aufrer. in Clem. 1. de Offic. Ordin. ex n. 84. Nauar. in cap. nouit, not. 3. de iudic. n. 143. Cassan. in consuet. Burgun. rub. 1. §. 5. num. 48. Fulu. Pacian. conf. 166. ex num. 116. Menchaca de success. creat. lib. 3. §. 22. limit. 17. num. 60. Tib. Decian. tom. 2. lib. 4. cap. 9. ex num. 66.*

¶ Indulgentia autem cum sit dispensatio legis, & poenae quae debetur superiori Deo, debet esse causa adeam concedendam, ex parte Pontificis concedentis, *D. Thom. suplem. p. 3. q. 25. art. 1. Soto sent. 4. dist. 21. q. 2. art. 1. cōc. 1. Pet. Soto de inaulgen. lib. 2. Nauarr. not. 15. ex n. 1. Cordub. lib. 5. q. 22. Palac. Rub. de iust. ta obse. Reg. Nauar. p. 4. §. 4. t.* Nec quicumque

sufficit causa, sed proportionata, ut secundum humanam prudentiam reputetur rationalis, alias peccaret, ut tradunt *August. de Anthon. de potest. Eccles. q. 29. art. 4. Maior. in 4. disti. 20. q. 2. Caietan. de indulg. cap. 8. D. Thom. q. 25. art. 2. Cordub. lib. 5. q. 22. Syluest. in Sum. v. indulgentia, §. 3. † Ex parte petentis dispensationem debet similiter adesse causa, alias etiam peccaret, ut docent *D. Thom. 1. 2. q. 97. art. 4. & 2. 2. q. 88. art. 10. Soto lib. 1. de iust. q. 7. art. 3. & lib. 7. q. 4. art. fin. Nauarr. in Man. cap. 12. num. 57. & 77. D. Antonin. p. 1. tit. 17. §. 10. & p. 2. tit. 11. cap. 2. §. 9. Couarr. Decretal. 4. pars. 2. cap. 6. §. 9. num. 7. Cordub. lib. 5. q. 9. & 10. Concil. Trident. sess. 24. de matrim. cap. 5. & de reforma. capit. 11. & 17. & sess. 25. de refor. cap. 18. † Sed quia peccatum non presumitur in Papa, censetur non habuisse intentionem dispensandi, quando ex causa falsa, aut minus necessaria per obreptionem, aut subreptionem aliquid impetratur l. 1. C. si ex fals. inst. l. fin. C. de his qui a non dom. l. 1. §. quasitum, D. de appellat. cap. constitutus. de rescript. Menoch. de Arbitr. lib. 2. cas. 201. ex**

38 n. 16. † Non tamen peccat, utens tali gratia, quia eius debotio potest supplere causam concedentis, quambis alij peccare asserant venialiter, utens tali gratia concessa sine causa, *Nauarr. c. 12. n. 58. & cap. 23. n. 42. prelude. 9. n. 11. Cordub. lib. 5. q. 8. Ledesm. p. 2. q. 17. art. 3.*

39 ¶ Causa enim semper in Principe esse debet non solum ad concessionem indulgentiarum, & priuilegij, sed in eius reuocationem, quia si sine causa non cenietur sublatum *Viuius tom. 2. opin. 135. tit. de non tollend. ius quasit. conc. 5. Nauarr. in Man. c. 27. n. 73. & de indulg. not. 28. n. 7. & not. 31. n. 28. Ant. Gabriel tom. 2. concl. 7. Syluest. in Summ. v. donatio. 1. §. 12.*

40 † Quare leges rebocatorie, vel derogatorie, quambis ex causa presumantur, quia sunt odiose, non statim obligant, sed post duos menses, *Auth. ut facte noue const. coll. 5. Nauarr. cap. 23. n. 44. & ca. 27. n. 16. Perez in l. 2. tit. 15. lib. 8. Ordin. & rub. tit. 4. lib. 1. & l. 2. tit. 7. l. 5. Ludo. Gomez. in reg. Cancell. in procem. fol. 12. Couarr. in Pract. c. 9. n. 7. † Priuilegium enim non amittit vim ante certificationem reuocationis, *Gemin. in c. 1. n. 8. de concess. prebend. lib. 6. Cordub. lib. 5. q. 36. prop. 3. Nauarr. not. 31. n. 28. Tabi. v. indulgen. §. 29. Syluest.**

42 §. 5. † Excusatur homo per ignorantiam inuenibilem promulhationis, aut si lex propter difficultatem, non sit usu propulorum recepta, *Nauarr. c. 23. n. 41. & c. 27. n. 149. & de orat. not. 22. n. 5. Couarr. li. 2. variat. c. 16. n. 5. Ant. Gabriel tom. 2. tit. de Clausul. conc. 2. n. 8. Me*

gia in pr. agm. tax. pan. concl. 3. n. 18. Soto lib. 1. de iust. q. 7. art. 2. & lib. 6. q. 1. art. 6. & lib. 10. q. 5. art. 6. † Aut quando Pontificis rescriptum non transit Pyrenaeos, *Nauarr. d. c. 27. n. 249. §. 5. Aymon Craucta de antiq. temp. p. 4. c. 2. n. 49. & c. 3. n. 42. Bellon. lib. 4. supputation. c. fin. n. 8. Tiraq. traet. de mort. p. 2. decl. 2. n. 2. † Si ante tempus rebocatur Bulla, & ignoras*

44 reuocationem elegit sibi confessorē, i quo absolutus est a peccatis, etiam reseruatis, valet absolutio, *Medina 1. 2. q. 90. art. 4. Soto lib. 1. de iust. q. 1. art. 4. Cordub. lib. 5. q. 36. & cas. 144. Rodrig. in Bull. §. 9. n. 24.*

CAP. XV. De Censuris Ecclesiasticis, ex virtute clauium.

SVM MARIVM.

1. Censuraram potestas penes Ecclesiam est ex virtute clauium.
2. Censura diuiditur in excommunicationem, suspensionem, & interdictum.
3. Excommunicatio quid sit.
4. Interdictum quid sit.
5. Suspendio quid sit.
6. Excommunicationis vestigia reperiuntur in lege natura, & scripte.
7. Excommunicatio adumbrata est per Gentiles.
8. Anathema figura fuit excommunicationis.
9. Anathema dicitur quod abusu hominum separatur.
10. Anathema. Maranatha quid sit.
11. Excommunicandi potestas a clauibus descendit quae legis natura aut veteris non fuit.
12. Clauium potestas a Christo deriuatur in Apostolos, & alios prelatos.
13. Excommunicandi potestas ab Apostolorum tempore in Ecclesia est.
14. Excommunicatio separat homines a fidelis cetu, & tradit satane.
15. Excommunicati a demonibus inuadebantur in primitiua Ecclesia.
16. Excommunicati quare vitarentur.
17. Excommunicandi usus habet fundamentum in doctrina Christi, & Apostolorum.
18. Excommunicatio diuiditur in maiorem, & minorem.
19. Excommunicatio absolute de maiori intelligitur.
20. Excommunicatio quid sit.
21. Excommunicandi iurisdictio pertinet ad eos, qui iurisditioni externa praesunt.

22. Episcopus electus, & eius Vicarius, etsi non sint Sacerdotes possunt excommunicare.
23. Iurisdictioni spirituali externa obunde sufficit Tonsuras.
24. Clerici coniugati non possunt iurisdictionem spirituales externam exercere.
25. Laici, etiam Reges iurisdictionem spirituales externam exercere non valent.
26. Excommunicandi iurisdictione cum ad claves pertineat, necesse est, ut aliquo Ecclesiastico ordine sit insignitus.
27. Laicus ex concessione Papa poterit excommunicare, & ab excommunicatione absolueri.
28. Femina quamvis sit Abbatisa, non valet excommunicare.
29. Femina ex Papa commissione potest excommunicare.
30. Iurisdictione spiritualis externa necessaria est in excommunicatione.
31. Iurisdictione spiritualis externa ex Papa in alios prelatos deribatur.
32. Legati de latere, Nuntij Apostolici promanant ex Papa iurisdictione.
33. Patriarcha, Archiepiscopi, Episcopi.
34. Vicari Patriarcharum, Archiepiscoporum, Episcoporum.
35. Cardinales in Ecclesijs quarum titulos habent.
36. Concilia generalia, & Prouincialia.
37. Priores in Religionibus exemptis, Prelati, Abbates, &c.
38. Capitulum sede vacante.
39. Collegia Clericorum ab Ecclesia approbata.
40. Collegia laicorum, vel mixta, vniuersitatis, & si habeant plures Sacerdotes non possunt excommunicare.

CENSURARVM potestas penes Ecclesiam est, ex illa Christi Domini collata potestate spirituali, Math. cap. 18. Quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum, & in celo, &c. ut exponunt Concil. Constantiens. sess. 8. Cardin. Bellarmin. de Rom. Pontif. lib. 1. cap. 15. Suarez de Censur. disp. 1. sect. 2. Auila p. 1. disp. 2. Valent. in p. 3. to. 4. disp. 7. q. 17. punt. 2. Henr. lib. 13. cap. 1. & Diuiditur in tres partes, nempe EXCOMMUNICATIONEM, SUSPENSIONEM, ET INTERDICTVM, cap. quarenti de verbor. significat. D. Thom. p. 3. q. 21. vsque ad 25. Nauarr. in Man. c. 28. n. 1. Henr. lib. 13. c. 2. Hugolin. de Censur. cap. 16. Agid. Coninch. to. 2. disp. 13. dub. 3. n. 5. Bonacin. de

Censur. disp. 1. q. 1. pun. 1. n. 4. Filius. tract. 11. cap. 1. quest. 7. Gregor. de Valent. d. disput. 7. quest. 19. punt. 1. & Excommunicatio est, perquam priuatur vsu Sacramentorum, & fidelium consortio spirituali c. penul. de sent. excomm. c. Engeltrudā. 3. q. 4. quia directo in animam dirigitur, c. auaritia, & ibi gl. c. transmissam, de elect. lib. 6. & Interdictum impedit ne diuinis, dum ipsa sunt, interesse, aut in locis interdictis eadem facere possimus, c. permittimus. de sent. excomm. c. alma mater §. adyctus eod. tit. lib. 6. Valent. dict. disp. 7. q. 18. punt. 1. & Suspendio est nequis Ecclesiastica munia ex officio exercere valeat, impedit, c. siquis presbyter. c. Apostolica de cleric. excomm. m. ministr. Valent. a. q. 18. punt. 2.

¶ Excommunicationis autem vestigia ab orbe condito reperiuntur, nam in lege naturæ post peccatum Adami è Paradylo eiicitur, Genes. c. 3. leprosus extra castra in lege Scripta exterminatur, Leuit. cap. 14. Numer. cap. 5. & Apud Gentiles in ijs, qui propter crimen Ditti, seu diris infernalibus deuuebantur, Halicarnas. lib. 2. apud Galos Druydæ, qui ex crimine non poterant Sacerdotum sacris interuenire, Iul. Cesar de bello Gallic. lib. 6. id que de alijs Gentibus testantur, Plato de legibus lib. 9. Plin. lib. 16. c. 44. Alex. ab Alex. lib. 3. Genial. c. 5. & Item, & anathema apud Gentiles figura fuit excommunicationis ex quo vtriusque nomen commune est, c. conspiratores cap. nullus, c. Engeltrudā 3. q. 4. c. siquis discernit. dist. 28. c. cum. Ecclesia c. decernimus, de immunit. Ecclesiar. & Nam apud Græcos anathema, dicitur, quod ab vsu hominem separatur, & in memoriam suspenditur, D. Athanas. an Roman. cap. 9. D. Chrysost. homil. 16. Couarrub. in d. cap. alma mater p. 1. relect. 9. §. n. 6. & Vnde Anathema Maranatha ex voc. Græca, & Syriaca testatur Apostol. Corinth. 1. c. 16. & Syluest. P. P. in cap. Gualifarius 23. q. 4. quod significat damnetur donec Dominus veniat, ut exponunt D. Hieron. in Paul. dict. cap. 16. D. August. epist. 178. Henr. lib. 13. cap. 20. Suarez de censur. tom. 5. disputat. 8. sectio. 2.

¶ Sed excommunicationis ratio, & vis non fuit apud Gentiles, vel Iudæos cum excommunicandi potestas à clauibus decendat, quæ legis naturæ aut veteris Sacerdotij non fuit, D. Thom. in addit. ad p. 3. q. 19. artic. 1. & q. 21. art. 1. Soto sentent. 4. dist. 22. q. 1. art. 1. Hugolin. de censur. tab. 2. cap. 33. Ledesma. 2. p. 4. q. 21. art. 1. & Sed legis Gratiz per quâ Christus Dominus hanc potestatem Apostolis, & successoribus concessit ex illis Matth. 18. ex

quo esse Iuris diuini docet D. Chrysostom. ad Paul. epist. ad Hæbr. homil. 4. relatus in cap. nemo contemnat 11. q. 3. *Nemo contemnat vincula Ecclesiastica: non enim homo est, qui ligat, sed Christus, qui nobis hanc potestatem dedit, & dignos fecit homines tanti honoris.*

13 † Ideo hæc potestas ab ipsis Apostolorum temporibus in Ecclesia est, quidquid oblatrent heretici, nam D. Paulus fornicarium excommunicauit, dum ait Corinth. 1. cap. 5. *Ego iudicauit cum virtute Domini nostri Iesu Christi tradere huiusmodi hominem Satanae.* & Alexandrum, & Hymeneum ad Timot. 1. cap. 1. *Tradidi Satanae, ut discant non blasphemari.*

14 ¶ Nam cum homines per excommunicationem a fidelium cœtu eijciantur, Satanae traduntur, quia omne quod extra illū est Satanae dicitur, ut habetur in c. omnis Christianus 11. q. 3. Nam ut ait Origen. in Iudic. 2. hom. 2. relatus in c. audi 11. q. 3. *Non solum per Apostolos suos Deus tradidit delinquentes in manus inimicorum, sed & per eos qui Ecclesia præsident. & potestatem habent non solum soluendi, sed & ligandi, traduntur in interitum carnis, cum pro delictis suis a corpore Christi separantur.*

15 † Ideo in primitiua Ecclesia excommunicatos demones inuadebant, quasi hic esset effectus excommunicationis, hoc est traditio Satanae, ut dicta Pauli loca exponunt Tertul. lib. de pudicitia cap. 13. & 20. D. Ambros. lib. 1. de penit. cap. 14. D. August. lib. de fide, & operib. cap. 26. D. Hieron. in Ezech. 17. † Nā eo ipso quod a fidelium cœtu arcebantur tradebantur Satanae, ideo eos vitandos, ut excommunicatos tradit idem Apostolus ad Thesal. 1. cap. 3. *Quod si quis non obediit verbo nostro per epistolam, hunc notate, & non commisceamini cum illo, ut confundatur, & ad Tit. ca. 3. Hæreticum hominem post unam, & secundam correptionem deuota, sciens, quia subuersus est.*

17 † Vnde patet hunc excommunicandi usum, nec nouum esse, nec inanem inuentum, sed habere solidum fundamentum in doctrina Christi, & Apostolorum, ut contra hæreticos docet Adrian. PP. VI. in Sent. 4. tract. de clauibus art. 3. Ioann. Rossensis contra Lutherum art. 23. Alf. Castro lib. 7. de heresib. v. excommunicatio, Albert. Piglius lib. 5. de Eccles. hierarch. cap. 2. Sotus Sent. 4. dist. 22. q. 1. art. 1. Couarrub. in cap. alma mater, p. 1. relect. initio, de sent. excom. Turrecrem. in cap. 1. & alijs 11. q. 3.

18 ¶ Excommunicatio diuiditur in maiorem, & minorem, cap. penult. & ibi gl. de sent. excomm. cap. 1. & ibi gl. de except. lib. 6. gl. in cap. Engeltrudam 3. q. 4. D. Thom. in addit. p.

3. q. 21. art. 1. Gabriel Biel Sent. 4. dist. 18. q. 2. art. 1. Durand. q. 3. num. 5. Soto dist. 22. q. 1. art. 1. Nauarr. in Manual. cap. 27. num. 1. Hugolin. de Cens. tab. 3. cap. 5. Enriq. lib. 13. cap. 2. §. 2. † Dicitur maior respectu habito ad minorem quia est eius pars, & sic quotiescumque ponitur præcisè excommunicatio, de maiori intelligitur, cap. penult. & ibi gl. & DD. de sent. excomm. Abb. Panorm. & alij in cap. indubijs eod. tit. num. 1. & in capit. illa, quotidiana de Elect. num. 8. Scotus Sent. 4. dist. 19. q. 1. art. 5. Sotus dist. 22. q. 1. art. 2. Couarr. in d. cap. alma mater p. 1. §. 8. num. 5. de sent. excomm. lib. 6. Hugolin. tab. 2. cap. 25. §. 1. Enriq. d. lib. 13. cap. 2. §. 2. † Ideo tam maior, quā minor definitur excommunicatio, quod sit censura Ecclesiastica à Canone, vel à Iudice Ecclesiastico prolata, qua Christianus à communione Ecclesiae, quo ad fructum, & suffragia generalia eius, & conuictu fidelium excluditur, D. Thom. d. p. 3. q. 21. art. 1. D. Bonauent. in 4. dist. 18. p. fin. q. 1. Richard. art. 3. q. 1. Gabriel. q. 2. art. 1. Scot. dist. 19. art. 5. Sotus dist. 22. q. 1. art. 1. Mart. Ledesm. 2. p. 4. q. 23. art. 1. Enriq. d. lib. 13. cap. 1. §. 1. Couarr. d. p. 1. relect. init. ex num. 1. Suarez de Censur. disp. 7. sect. 1. Valent. tom. 4. disp. 7. q. 17. pun. 1. ex num. 1. Mart. Bonacin. ubi sup. disp. 2. q. 1. pun. 1. ex num. 2.

¶ Excommunicandi iurisdictio non ad omnes clericos, & Sacerdotes pertinet, sed illis tantum qui iurisdictioni externæ præsumunt, ut Episcopi, qui in hac iurisdictione Apostolis successerunt, cap. in nouo dist. 21. cap. 1. cap. quanto cap. conquirente, & utrobique DD. de offic. Ordin. Sotus in Sent. 4. dist. 22. q. 2. art. 1. concl. 1. Cenedo collectan. 108. ad Decretal. † Ideo Episcopus electus, & confirmatus, & eius Vicarius, Abbas, & alij, quia ad normam Episcoporum in iurisdictione externam præponuntur, etsi non sint Sacerdotes, possunt excommunicare, & ab excommunicatione absolvere, cap. transmissa. & ibi omnes de Elect. Panorm. in cap. cum ab Ecclesiis de offic. Ordin. & in cap. cum Ecclesijs de maiorib. & obediens. Ioan. Andreas in cap. dudum 2. de Elect. † Nam ad hanc iurisdictionem exercendam solum sufficit quod sint Tonsurati, d. cap. extranmissa, & ibi Panormitan. n. 2. & in d. cap. Ecclesiarum de offic. Ordin. D. Thom. p. 3. q. 22. art. 1. Richard. Senten. 4. dist. 18. art. 4. q. 3. Mart. Ledesm. 2. p. 4. q. 24. art. 2. Couarrub. in cap. alma mater p. 1. §. 11. num. 2. & 10. de sentent. excomm. Nauarr. in Manual. cap. 27. num. 5. Enriq. d. lib. 13. cap. 24. §. 1. † Non tamen coniugati, nam etsi Clerici sint ad hoc, vel

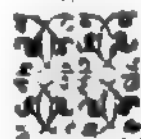
D. Franc. Torreblanca Villalpando.

certis requisitis foro gaudeant. cap. 1. de Cle-
ric. coniugat. lib. 6. Trident. sess. 2. de reform.
cap. 6. non tamē Spiritualia tractare possunt,
nec esse Vicarios Episcopi, gl. in d. cap. 1. cap.
in noua 16. q. 7. Couarr. ubi sup. num. 3. nec be-
neficia habere, nisi ex Papę priuilegio, Hen-
riq. d. §. 1. Trident. d. cap. 6.

25 ¶ Laicus tamen quantumvis dignitate prę-
fulgens, etiam Regia, hanc iurisdictionem
exercere non valet, quia ipso iure sunt Spi-
ritualium rerum incapaces, cap. bene quidem,
cap. si Imperator. 96. dist. cap. futuram 12. q. 1.
cap. decernimus, de iudic. cū alijs à Me in eius
lectura aduictis ad primariam Granatensis aca-
demie Cathedra n. quę typis excusa est, ann.
1609. ¶ Nam cum excommunicandi iuris-
dictio ad clauas pertineat, necesse est quod
aliquo Ecclesię ordine insigniatur ad hoc, vt
eam exercere valeant, quia laicis est denega-
ta, cap. in noua 6. q. 7. gloss. in cap. bene quidem
dist. 96. Abb. Panor. in cap. ab excommuni-
cato, num. 6. de Rescript. Couarr. ubi sup. num. 3.
Ledesma. d. q. 24. artic. 2. concl. 5. Hugolin. de
27 Censur. tab. 1. cap. 2. §. 10. ex num. 1. ¶ Potē-
rit tamen excommunicare, & ab excommuni-
catione absolvere laicus ex concessione Pa-
pę, gl. in cap. bene quidem 96. dist. & in cap.
præter §. verum, dist. 32. Panor. in cap. cano-
nica de sent. excomm. ¶ Fœmina tamen regu-
lariter excommunicare non potest, quantum-
vis dignitate Ecclesiastica ad correctionem,
& ad ministrationem constituitur, vt Abba-
tissa, Priorissa, &c. gl. in cap. dilecta de maioris.
& obed. & in c. de monialibus, de sent. excom.
neque ex Papę licentia arbitrantur Martin.
Ledesma. 2. p. 4. q. 24. art. 1. concl. 3. Couarr. d. §.
11. n. 2. ¶ Verius tamen est accedente Papę
29 licentia, seu commissione speciali fœminam
posse excommunicare, & ab excommunicatio-
ne absolvere, quia hæc potestas non pertinet
ad ordinem, sed ad iurisdictionem externam,
in qua Papa potest dispensare, Nauarr. in
Man. cap. 27. n. 5. & tom. 2. conf. 75. de sent.
excomm. Henriq. d. cap. 24. §. 2. Hugol. d. tab.
1. cap. 2. §. 7. n. 3.

30 ¶ Sic ergo iurdictio Spiritualis externa
ad excommunicationem ferendam necessaria est,
qualis est Papa super omnes Christianos to-
tius mundi, cap. cuncta per modum 9. q. 3. Soto
in Sent. 4. dist. 9. q. 1. art. 3. & dist. 22. q. 2. art.
1. Durand. dist. 18. q. 4. n. 7. Hugolin. de Cens.
tab. 1. cap. 2. §. 20. ¶ Ex Papa vero hæc potes-
tas in alios Prælatos deribatur, Soto Sent. 4.
dist. 18. p. fin. q. 3. Henriq. lib. 3. de penit. ca. 5.
ex §. 5. & d. lib. 13. de excomm. c. 24. §. 1. & fa-
uet Concil. Trident. sess. 23. can. 3. ¶ Ex hac

enim potestate promanant Legati de latere,
Nuncij Apostolici, cap. legatos, & ibi gl. de of-
fic. legat. lib. 6. Panor. in cap. fin. n. 5. de trā-
sact. & in cap. penult. de arbitr. capit. nouit de
offic. leg. Henriq. ubi sup. Nauarr. in Manual.
c. 27. num. 5. & 45. ¶ Patriarchæ, Archie-
33 piscopi, & Episcopi in suis subditos, cap. 1.
c. quanto, c. conquirente, de offic. Ordin. ca. cum
Episcopum, c. ut litigantes eod. tit. lib. 6. Mar.
Ledesma. 2. p. 4. q. 24. art. 1. Couarrub. in d. cap.
alma mater §. 3. n. 2. ¶ Vicarij Patriarcha-
rum, Archiepiscoporum, & Episcoporum, gl.
34 in cap. licet, de offic. Vicar. lib. 6. Panor. in
cap. quoniam, n. 1. ne prælatus vicarius, & in
cap. ab excommunicato, num. 16. de Rescript.
& Generales administratores Ecclesiarum, c.
yctus, & ibi gl. de Elect. lib. 6. ¶ Cardinales
in Ecclesijs, quatuor titulos habent, cap. bis
35 qua, de marit. & obed. Panor. in cap. quare-
tam, n. 3. de Elect. Cenedo, collect. 215. na De-
cretal. n. 3. ¶ Concilia generalia legitime au-
thoritate Papę congregata, cap. 1. & ibi can-
36 nes, de iudicys. Prouincialia, aut Diocetana,
cap. graue nimis de præbend. Hugolin. de
Censur. tab. 1. cap. 6. n. 2. Henriq. lib. 13. cap.
24. §. 1. ¶ Priores, & alij in Religionibus
37 exemptis, Prælatis, & Abbates Ecclesiarum
Regularium, cap. cum in Ecclesijs, & ibi gl. de
maioris. & in obed. Panor. in cap. cum ab Ec-
clesiarum, num. 10. de offic. Ordin. & in cap. cū
contingit, num. 21. de foro comp. ¶ Capitulum
38 Sede vacante, non solum Ecclesię Cathedra-
lis, sed aliarum inferiorum, cap. 1. de offic. &
potest. Capit. c. cum olim de maioris. & obed.
cap. unic. eod. tit. lib. 6. cap. si Episcopus de sup-
plenda negl. Prælat. lib. 6. cap. noñitur, & ibi
omnes de ys, quę fiunt à Prælat. ¶ Collegia
39 Clericorum ab Ecclesia approbata, Abb. Pa-
nor. in cap. cum inter vniuersas, num. 9. de
Elect. & in cap. inter Canonicos num. 6. eod.
tit. & in cap. cum omnes ex num. 11. de Const.
quando maior pars ex congregatis conue-
niunt in censura ferenda, arg. cap. Ecclesia
vestra de Elect. gl. in cap. 1. de bis, quę fiunt à
maioris parti. ¶ Alia autem Collegia, laico-
rum, vel mixta, Vniuersitates, Confraternita-
tes, aut simplices Sacerdotes, vel etiam cur-
ti excommunicare non possunt, nam excom-
municatio est meri imperij, vt notat Innocēti-
us in cap. transmissam de Elect. & in cap. de cau-
sis de offic. deleg. Hostiens. in cap. quo ad sedem,
de offic. Ordin.

I V R I S

SPIRITVALIS PRACTICABILIVM LIBER DECIMVS QVINTVS.

DE EXTERNA SPIRITVALIS CRIMINIS
punitio in foro Ecclesiastico, & ſeculari.

CAP. I. De Religionis vio-
latoribus.

S V M M A R I V M.

1. Religio erga Deum prima, & præſantiſſi-
ma eſt.
2. Religionis violatores; non ſolum Catholici;
ſed Ethnici perſequuntur.
3. Iudicia externa negant hæretici.
4. Iudicia temporalia inter crimina anume-
rantur.
5. Hæreticum non occidere, ſed vitare Domi-
nus præcipit.
6. Chriſtus Apoſtolus compeſcuit, dum Sama-
ritanos igne volebant perdere.
7. Religionem ſuſcipere nullus cogendus eſt.
8. Hæretici ſenſum ſcriptura præbent.
9. Ciuitas ſine Religione ſtare non poteſt.
10. Reipublica tranquillitas in Religione
ſita eſt.
11. Athenienſes Religionis violatores grauif-
ſimè puniebant.
12. Eumorphida per duo millia annorum ante
natum Chriſtum de Religione iudicabant.
13. Ethnici Religionis violatores grauiter pu-
nierunt.
14. Criminibus puniendis tres cauſæ conſide-
rantur.
15. Pœna quæ tendit ad emendationem dumta-
xat leuior conſideratur.
16. Iuſtitia punitiua eſt commutatiua pœna,
pro culpa.
17. Reipublica intereſt, ne crimina ſint impu-
nita.
18. Pœna vnius, metus eſt multorum.
19. Delinquentium punitio exemplum eſt alio-
rum.
20. Bonus nocet, qui malis peperciſt.
21. Improbi pro Republica puniuntur.
22. Improbi necantur, ne alijs noceant.
23. Membra in ſecta reſecanda ſunt ne ſince-
ris noceant.
24. Religioni aduerſantes quomodo Ethnici pu-
niantur.
25. Antiquitas damnauiſ omnia recepta Re-
ligioni aduerſantia.
26. Diopites eos qui de dijs non rectè ſentirent
punicunt.
27. Scythæ Anachariſm occiderunt, & Scylā
regno priuarunt propter externos riſus.
28. Anaxagoras impietatis accuſatus eſt.
29. Diagoras exterminatus eſt, quia opem Deo-
rum negauit.
30. Socrates damnatus fuit eo quod nouā Re-
ligionem induceret.
31. Alcibiades, ut hæreticus damnatus eſt.
32. Ariſtoteles accuſatus quod cultum Deorum
minus probaret.
33. Crimen nullum maius eſt quam quod in
Religionem committitur.
34. Moſes Iudæos apoſtatas, & ſchiſmaticos
occidit.
35. Abimelech, & Saul Idolatras, & Magos
occiderunt.
36. Manafes eo quod multiplicauit Magos ab
Aſſyrijs captus in Babilonen ducitur.
37. Iofias ſimulacra Idolorum deſtruit, & eo-
rum Sacerdotum oſſa exhumat, & combu-
rit.
38. Nabuchodonofor propter Idolatriam vaſ-
tat Aegyptum, & Iudæam.
39. Nabuchodonofor miraculo fornacis ſupe-
ſcit.

- factus iussit, ut occideretur quisquis Deum
Israel blasphemaret.
40. *Matthias Iudaeum Idolis sacrificantem occidit.*
 41. *Iudas Machabeus in Religionem peccantes trucidat.*
 42. *Iudas Nicanorem impium, & exercitum eius fugat.*
 43. *Ionatas Azotum, & templum Dagon succendit, & Hircanus Sammarium destruit.*
 44. *Christus Dominus Iudaeos Sacrilegos subvertit.*
 45. *D. Petrus Ananiam, & Saphiram haereticos occidit.*
 46. *D. Paulus Elimum Magum excecatur.*
 47. *Hymaneum, & Alexandrum haereticos tradit Sathanae.*
 48. *Fornicarium qui de matrimonio male senserat tradit Sathanae.*
 49. *Iurisdictionem consensiosam Christus non prohibuit, sed aliorum vitia censors.*
 50. *Iudicia secularia quia clericis indigna prohibentur.*
 51. *Argumentum à negatiuis neque arguit, neque probat.*
 52. 53. *Haereticos non patitur Pastor vigilans in Christi gregem grasari.*
 54. *Scandalum prebentes Christus Dominus iussit occidi.*
 55. *Apostoli ignem petentes in Samaritanos Christus compescuit, quia ex vindicta petierunt.*
 56. *Religionem suscipere nullum cogi debere quomodo intelligatur.*
 57. *Virga, & correctio tribuit sapientiam.*
 58. *Libertas Lutherana seruatus est.*
 59. *Vivere conuenienter non seruatus, sed salus est.*
 60. *Libertas dissoluta, & moderamine carens ubique mala est.*
 61. *Haeretici libertatem promittentes ipsi serui sunt corruptissimi.*

RELIGIONIS causa apud omnes nationes prima, & praestantissima habita est, quia nihil antiquius, & magis naturae hominum insitum reperitur, quàm erga Deum religio, l. *veluti*, ubi notant omnes, D. de iust. & iur. Ioan. Corasius lib. 1. de iure ciuil. in art. redig. p. 2. c. 6. 2. Vnde non solum veri Dei cultores, sed Ethnici quoque illos, qui à suscepta Religione resiliant acerrimis poenis prosequantur, ut asserui in Epitome de Magia lib. 3. capit. 2. ex 3. m. 1. Lorin. in Actis Apost. cap. 17. v. 19. & Cō-

tra autem Mart. Lutherus, Ioan. Hus, Vuicleph, & similes Religionis nostrae hostes, ut se, suos in errore tueantur, in haereticos arma capere, aut in eos potestatem exercere externam, punitionemque omnino negant, aducentes illud D. Matth. cap. 7. *nolite iudicare.* & Contendentes iurisdictionem externam impiam esse, ut pote quæ hominum testimonijs in certis, & variabilibus nititur, contra excellentem Dei creaturam fragili, & caduco iudicio perendam, sibi crimen dum alios iudicant imponentes, ex illis D. Paul. Corinth. 1. cap. 6. *Iam quidem delectum est in vobis, quia iudicia habetis inter vos.* & Nam dicunt haereticum non occidere, sed vitare Dominum docuisse, D. Matth. cap. 18. v. 17. *sit tibi sicut ethnicus, & publicanus,* nam ut ait D. Paul. ad Tit. cap. 3. *haereticum hominem post unam, & secundam correctionem deuota: scias enim quia subuersus est.* & Vnde asserunt Christum Dominum Apostolos compescuisse dum Samaritanos igne de caelo absumere cupiebant, & quasi illa non esset illorum poena eos reprehendisse, dicens apud D. Luc. cap. 9. v. 55. *Nescitis cuius spiritus estis: Filius hominis non venit animas perdere, sed saluare.* & Ex quibus concludit Lutherus non esse boni spiritus haereticos occidere, & comburere, sed mali spiritus, qui erat homicida ab initio, & filij Chaldaeorum, quorum Deus Vr semper vrit, & scruit, cum nullus sit cogendus suscipere Religionem, capit. de Iudeis dist. 45. cap. maiores §. item de Bapt.

¶ O linguae stipitis erradicandae? quæ ut aduersus Ecclesiasticam potestatem persisterant, non erubescunt sensum scripturae preuerrere, non intellegentes neque, quæ loquuntur, neque de quibus affirmant, ut Doctoris Gentium verbis vsar D. Paul. ad Timot. 1. cap. 1. & Nam in eos qui Religionem turbant, aut ab ea discedunt, non solum Catholici, sed Ethnici quoque grauiter punierunt, nam Religionis cultus non solum ad bene beatèque viuendum conducit, sed etiam ad externam polytiam est pernecessarius, quia sine Religione ciuitas stare non potest, ut docent Aristotel. lib. 7. Polytic. capit. 8. Plutarch. lib. aduersus Colot. Cicero lib. 1. natura Deor. & Nam & ipsi haeretica vesania maculati polytici totius principatus potentiam, subditorum obseruationem, peccandi metum, & reipublicae tranquillitatem in Religione sitam esse contendunt Machiabell. lib. 1. suor. discurs. cap. 11. Bodinus lib. 4. Instr. cap. 7. & Athenienses enim, qui Deorum cultu, studioque Religionis impen-
sus vacarunt, non tantum Areopagita impios seuerissime puniebant, sed etiam violatam Re-

quam quod in Religionem committitur, vt tradit *Cicero lib. 1. de natura Deor.*

- 34 ¶ Similiter in Dei populo electo contra hæreticos, & male de Religione sentientes non dissimilis pœna fuit, nam Moyses Iudeos apostatas, qui vitulum aureum coluerunt à Leuitis occidi iussit, *Exod. capit. 33.* & scismaticos Chore, Dathan, & Abiron, *Numer. cap. 16.* ¶ Item & Abimelech propter Idolatriam septuaginta fratres suos occidit, *Iudic. cap. 9.* & Saul Magos, & Ariolos tanquam hæreticos morte afficit, *Reg. 1. cap. 28.* ¶ Manasses, qui adorauerat Solem, & Lunam, & vnner sam militiam cœli, & multiplicauit Magos, Maleficos, & Incantatores in compedibus ab Assirijs ductus captiuus in Babylonē fuit, *Reg. 4. c. 21. Paralip. 2. c. 33.* ¶ 36. ¶ Iosias eius nepos Regno succedens simulachra Babel destruit, lucos excidit, Soli, & Lunæ sacrificantes occidit, Fana Maloch comminuit, ac ossa Sacerdotum ibi sepulta exhumat, atque comburit, & omnes Magos, & Idolatras in verbis Samaritanæ, Manassæ, Ephraim, & Simeon, & Nephthalin subterit, *Reg. 2. c. 22.* ¶ 23. ¶ 28. *Paralipom. 2. c. 25.* ¶ Et anno quinto de solationis Iudeæ Nabuchodonosor Rex bastat Aegyptum, & in Iudea, & Hierosolyma numerum ingentem occidit, & eos quibus vitam concessit, in captiuitatem duxit, propter Idolatriam, vt docet *D. Hierem. c. 52. Iosaph. lib. 10. antiq. Iud. c. 11.* ¶ Et in trasmigratione Babylonis idem Nabuchodonosor, ob stupetatus miraculo illo fornacis ardentis relinquentis intactos Ananiam, Azariā, & Misaelem, edicto publico iussit, vt occideretur quisquis Deum Israel blasphemasset, *Daniel. cap. 3.* ¶ Matthæus Sacerdos Iudæum Idolis sacrificantem, occidit, Idolatras omnes destruit, vindicat legem, & reuocat Dei cultum, *Marhab. 1. c. 2.* ¶ 41. *lib. 2. c. 5.* ¶ Iudas Machabeus eius filius nō minori religione impios omnes trucidat, & Dei hostem Apollonium Cælesyriæ ducem occidit, exercitumque eius dolet, *Marhab. 1. c. 3.* ¶ 42. *lib. 2. cap. 8.* ¶ Atque blasphemum illum & impium Nicanorem, & exercitum eius, & quinquaginta septem millibus bellatorū confiatum, Deo stratus fugat, *Marhab. 1. cap. 7.* ¶ 43. *lib. 2. c. 15.* ¶ Ionathas frater eius officio, & pietate succedens Azotum, & templum Dagon succedit *Marhab. 2. cap. 10.* & eius nepos Hircanus ob Idolatriam Samaritanam obsidione captū solo adequat, vt tradit *Iosaph. lib. 1. de bello Iud. cap. 2.* ¶ Et Christus Dominus Iudeos sacrilegos, qui templum Dei cum meritis suis profanabāt, flagellis cæssos subterit, *Matth. c. 21. Marc. 11. Luc. 19.* ¶ D. Petrus Ana-

niam, & eius vxorem Saphiram de Spiritu sancto male sentientes, tanquam hæreticos morte afficit, *Acta Apost. 5.* ¶ D. Paulus in Papho Insula Elymam Magum, & pseudopropheta Iudzum iux prædicationi resistentem, excecat, *Acta Apost. 13.* ¶ Et Hymeneum, & Alexandrum Hæreticos, quos excommunicauerat, tradidit satanæ, vt ipse testatur *ad Timoth. 1. c. 1.* ¶ Et fornicarium qui nouerca sua vxoris loco utebatur, & de Matrimonio male sentiebat, præcipit publico Ecclesiæ consensu tradi satanæ corporaliter, *ad Corinth. 1. c. 1.*

¶ Neque obstant in contrarium pro hæreticis aducta nam primo *Matth. 7.* Christus iurisdictionem contentiosam non prohibuit, sed eos qui temerario ausu in aliorum vitas hinc potestate censores existunt, vt in ista potuit vitam oculos commiserant, quatuor aliorum facta carpian, nam vt ait Apostolus *ad Roman. 14. Tu quis es, qui iudicas fratrem alienum?* ¶ Nec minus obstat illud *Corinth. 1. cap. 6.* Nam cum iudiciorum contentiones, quales Gentes inter se habebant, absque iniuria exerceri nequeant, clerici eas accipientes, delictum habere videbantur, quia iurgium contentiones nō sunt altitudinis Ecclesiasticæ dignæ, ideo consulit Dominus, *Matth. 6. 3.* *Qui vult tecum iudicio contendere, & tunicam tuam tolle, & dimittito ei, & palium.* ¶ Neque etiam obstat illud *Matth. cap. 18. Apost. ad Tit. 3.* Nam cum argumenta à negationis, neque arguant, neque probent, non sequitur hoc non reperitur, ergo nō debet fieri, vt asserunt *Dialectici.* ¶ Nam si Christus hæreticos exheredandos non instituisse, nunc ob id pastor vigilans eos pacietur impune in Christi gregem grassari? nō hæretici lupi censentur, & dominantur *Matth. cap. 7.* ¶ Ob id enim irascitur Deus in pastores suos apud Ezechiel. *ca. 34.* Quia pro eo, quod facti sunt greges mei in rapinam, & oues mea in deuorationem omnem bestiarum agri, eo quod non esset pastor, neque enim quis fuerit pastores mei gregem meum: sed pascabant pastores, & sumet ipsos, & greges meos non pascabant, propterea pastores audite verbum Domini, & dicit Dominus Deus: Ecce ego ipse super pastores, & requiram gregem meum. ¶ Licet in dicto loco eos occidendos non præceperit, alijs locis in hæreticos, & scandalosos mortē afficit, *D. Matth. cap. 18. D. Marc. 9. Vt banniri illi per quos scandalum venit, expedit enim eis, vt suspēdatur mola asinaria ad collum eorum, & dantur in profundum maris.*

¶ Neque etiam obstat illud *D. Luc. cap. 6.* quia eo discipuli merita à Christo reprehenduntur, non tam quod ignem de cœlo contra

Samaritanos peterentur, quam quod id magis ex vindicta, quam animarum salute facere videbantur, quod secus est in Magistratibus, qui iure, non iniuria delicta puniuntur, ut tradit Ioan. R. *offens. tract. contra assert. Luther. art.*

56 33. † Ne iue dicendum est nullum esse cogendum suscipere Religionem, nam illud intelligitur de illis, qui illam nunquam sunt professi, non tamen de illos, qui iam fidem Catholicam susceperunt, quia cogendi sunt in ea perseverare, ne arbitrio suo abutentes in hæreses insanissimas præcipitentur, & per diti ipsi ceteros perdant, *cap. displicet 23. q. 4. cap. vides 23. q. 6. cap. Iudæis dist. 45. †* Nam

57 virga atque correctio tribuit sapientiam, *Proverb. cap. 19. siue ut ait D. Hui. cap. 26. Solæ vexatio intellectum dabit auditui. & cap. 28. misereamur impio, & non discet Iustitiam facere. †* Vnde libertas Luthera, errorum mater est, & magis seruitus appellanda, nam

58 ut ait D. August. *epist. 166. Possè peccare non libertas, nec pars libertatis. †* Sic uidem ut

59 ait Aristot. *lib. 5. Politic. cap. 9. Vitiolum est viuere, ut unusquisq; vult, viuere autè conuenienter reipublica, non seruitutem, sed salutem esse. †* Vnde eleganter D. Chrysost. ad

60 Rom. *serm. 23. Libertas dissoluta, & immoderamine carens ubique mala, & confusionis causa est. quia ut ait Comicus Detiores nos omnes sumus licentia. †* Ut sic merito de hæreticis huiusmodi, qui libertatè proclamantes, ipsi serui sunt perditionis, in hæc verba testatur D. Petrus Canon. 2. cap. 2. *In errore conuersantur, libertatem promittentes, cum ipsi serui sint corruptissimi.*

CAP. II. De Iurisdictione externa Pontificis ex iure diuino.

SVMMARIVM.

1. Ecclesia renascentis nulla Clericis iurisdictione fuit.
2. Iurisdictione Ecclesia in ijs dumtaxat, fuit que ad disciplinam consistebant.
3. Clericorum de causis, non Sacerdotes, sed Presbiteri cognoscebant.
4. Iurisdictione externa usque ad tempora Constantini non fuit in Ecclesia.
5. Iurisdictione huiusmodi ex iure positius descendere alij arbitrantur.
6. Aaron Sacerdos subditus fuit Moyse, & Iohannes Pontifex Regi Israel.

7. Christus Dominus iudicatus fuit à Pilato præfide seculari.
8. D. Paulus ad Casarem appellauit.
9. Omnes homines subditi sunt Regibus.
10. Subditi sunt homines Regibus de necessitate salutis.
11. Reges in temporalibus Vicarij Dei sunt, ut Papa in spiritualibus.
12. Christus Dominus iudicium temporalium præceptis exequitur.
13. Pontifices obediunt Imperatoribus.
14. Iurisdictione externa Pontificis si ab Imperatoribus fuisset concessa, possent ab eis remoueri.
15. Iurisdictionem externam Ecclesiæ perturbando Imperatores efficiuntur de eius foro.
16. Pontifices possunt cogere per censuras seculares inobedientes.
17. Pontifices ex iure diuino habent potestatem in Reges, & Imperatores.
18. Iurisdictione externa Pontificis, & aliorum prælatorum ex iure diuino descendit.
19. Potestas absoluendi, & ligandi Petro, & successoribus collata fuit spiritualis.
20. Spiritualis iurisdictione designatur in ouium pasquis, & duobus gladijs.
21. Potestas duplex spiritualis versatur in absolute a peccatis, Censuris, & Indulgentijs.
22. Iurisdictione temporalis collata est à Christo Domino Petro, & successoribus.
23. Pascere oues spiritualiter, & temporaliter Regere significat.
24. Pascere pro regere in iurisdictione temporalis accipitur.
25. Iurisdictione externa ante Constantini tempora fuit in Ecclesia.
26. Iurisdictione spiritualis, & temporalis promissa est Petro, Matth. 16.
27. Ecclesia pastor præficitur in spirituali, & temporalis potestate.
28. Iurisdictione concessa omnia illa intelliguntur siue quibus exequi non potest.
29. Iurisdictione temporalis in ordine ad spirituales penes Ecclesiam est.
30. Legis ratio, & si non sit expressa, allegari potest.
31. Disponente Pontifice Christum disposuisse creditur.
32. Papa auctoritas in definiendo maior est quam omnium Sanctorum.
33. Papa in administratione Ecclesiæ maior est quam D. Pauli, & contra ipsum dispensat.
34. Ecclesia unica est, una fides, & unum caput.
35. Claves regni Cælorum spiritualia notare videntur.

36. Claves spiritualia, & temporalia significat.
37. Ecclesia promissum est per unum pastorem gubernari.
38. Ecclesia unica, unico capite presicitur.
39. Ecclesiam unicam confitemur.
40. Ecclesia non est aliud caput quam Papa in spiritualibus, & temporalibus.
41. Ecclesia militans ad normam triumphantis componitur.
42. Principia dare plura absurdum est.
43. Pluralitate nascitur diuisio.
44. Ecclesia per unicum caput gubernatur.
45. Temporalis potestas simpliciter considerata, est quid diuisum, & separatum a potestate Ecclesiastica.
46. Iurisdictionis temporalis finis comprahenditur sub clauium potestate.
47. Regimen reipublice non potest commodius quam per unum exerceri.
48. Regimen Christiani status non nisi per unum pastorem expeditur.
49. Clauium potestate iurisdictionis temporalis subditur.
50. Ligare significat legem imponere.
51. Ligare, & ad forum trahi paria sunt.
52. Iurisdictione Apostolorum ipse Deus est qui iudicat.
53. Apostoli missi sunt a Christo in eadem potestate qua ipse a Patre missus est.
54. Christus missus est non solum in Redemptorem, sed in praeceptorem, & legislatorem.
55. Regem esse quare se Christus negauit.
56. Christus negat Regnum suum esse caducum.
57. Christus fugit in montem dum in regnum temporalem illum eligere voluerunt.
58. Christus iudicia Ecclesiae non negauit, cum ipse controuersias dirimeret.
59. Christus iudicium inter fratres recusauit, ut res parui momenti.
60. Christus adulterae iudicium suscepit, & iudicauit.
61. Christus tributa soluit, & edicto caesaris paruic, ne scandalizaret.
62. Renuntiatio terrenorum quomodo in Christo homo accipitur.
63. Christus dominationem, & ambitionem in Ecclesiasticos retundit.
64. Subiectio Dominis temporalibus loquitur de subditis, non de Sacerdotibus.
65. 66. Christus in omnium Regem, & Pontificem constitutus fuit.
67. Christus Petrum, & successores in sui ipsius potestate constituit.

68. 69. Christus spiritualia, & temporalia Petro, & successoribus commisit.
70. Gladius potestas spiritualia, & temporalia significat.
71. Episcoporum munus iurisdictioni temporalis preponebatur.
72. Gladius potestas non est sublata Petro, sed iussum seruari.
73. Gladius materialis potestas apud Sacerdotes fuit.
74. Phines Sacerdos arrepto pugione machum confodit.
75. Samuel in frustra concidit Agag, & Elias prophetas Baal, & quinquagenarios Ocbozie.
76. Christus funiculis eiecit ementes, & vendentes de templo.
77. D. Petrus auriculam Malcho amputauit, Ammaniam Saphiram occidit.
78. D. Paulus Elymam obcecatur, & alia temporalia obijt.
79. Imperium, & Sacerdotium velut unius corporis duo membra praecipua.
80. Unus homo utramque potestatem sustinuit, Ecclesiasticam, & temporalem.
81. Reges, & Pontifices idem fuerunt.
82. Massis iudicio tam qui ex leui, quam qui ex alijs tribubus descendebant erant iudicandi.
83. Sacerdotium regno iunctum fuit apud Romanos.
84. Rex, & Sacerdos idem fuit apud Graecos.
85. Pontifice defuncto iurisdictionis ad successores peruenit.
86. Lex vetus figura fuit legis gratiae.
87. Romanus Pontifex successor est D. Petri in spiritualibus, & temporalibus.
88. Sacerdotes veteris legis in spiritualia, & temporalia praeponebantur.
89. Sacerdotis munus ad correctionem, & punitionem pertinet.
90. Papa creat Duces, Marchiones, & Comites.
91. Papa est omnia, & super omnia, & habet plenitudinem potestatis.
92. Papa creat Reges, & Imperatores.
93. Papa Reges, & Imperatores ex causa deponit.
94. Papa vacante Imperio succedit in administratione.
95. Papa Imperatores iudicat ac deponit.
96. Zacharias Papa deponit Childericum Regem Franciae.
97. Innocentius III. sancto Rege Portugaliae.
98. Stephanus II. transiit Imperium a Constantinopoli ad Germanos.

99. Innocentius III. de possunt Ottonem III. Imperatorem;

100. Innocentius VIII. de possunt Federicum Regem Apulie, & Paulus III. Henricum Regem Anglie;

101. Marthar reprehenditur dum assertor iurisdictionis esse penes Pontificem directo, & non ratione spiritualitatis;

102. Romanus Pontifex, & successor D. Petri & Romanum Christianorum pater;

103. Doctor rationis spiritualitatis;

104. Romanus Pontifex in toto Orbe terrarum habet temporalem iurisdictionem in ordine ad spirituales.

DECISIONES RENASCENTIS ECCLESIE nulla clericis iurisdictione fore, neque habebit appellationem, neque executionem, cum eorum sententia a laicis Magistratibus exequerentur. *Magistratus cum alijs*

G. de Episcop. & Cleric. t. V. l. si quam habebant iurisdictionem, ex sane cum modica coercionem fuit, & in his dumtaxat, quae ad eam, & disciplinam Ecclesiasticam pertinebant, ut tradunt Cuiatius, & Gothofred. ad tit. de Episcop. audient. Franc. Duaren. de sacros. Eccles. ministr. lib. 1. cap. 2. t. Nam de causis civilibus Clericorum non Sacerdotes olim, sed praesides cognoscebant, & magistratus ad idos, l. cum Clericis, l. omnes C. de Episcop. & Cleric. l. iuvemus C. de Episcop. audient.

¶ Unde iurisdictionem externam Pontificis Maximi, & inferiorum Praelatorum, quae personarum Ecclesiasticarum lites, & controversias iudicio contentioso dirimunt, usque ad tempora Constantini in Ecclesia non fuisse ex multis tradunt Hieron. Cuias. de cognit. per violent. in proem. cap. 5. num. 1. Franc. Salgado de regia protecl. p. 1. tom. 1. cap. 1. prelud. 1. num. 51. t. Nam illam ex iure politico descendere, audacter defendunt DD. in l. iuvemus nullam C. de sacros. Eccles. l. in l. cunctos populos C. de Summ. Trinit. & fide Cathol. Bober. deciss. 31. ex num. 3. & deciss. 69. ex num. 1. Jul. Clar. in Pract. §. fin. q. 36. ex n. 1. Ioan. Gasfia de nobilit. ad l. Cordub. gloss. 9. ex num. 12. Anast. Germon. de sacros. immunit. lib. 3. cap. 13. num. 108. Episcop. Conarrub. in Pract. cap. 31. ex num. 2. Cuias. in commun. contra. commun. p. 1. q. 530. t. Qui in eo se fundant, quod nullus textus sit de iure divino, tam in nouo Testamento, quam in Veteri, quod post Christi aduentum potestatem habeat, quo Clerici a potestate seculari exempti videan-

tur, imo multi in contrarium, nam in veteri lege Aaron Sacerdos subditus fuit Moyse populi gubernatori, Exod. cap. 28. & 30. & 10. iudas Pontifex obsecutus fuit Iosias regi Israel Reg. 4. cap. 18. t. Et in nouo Testamento Pilatus praefectus secularis in Consilium Domini Summi Sacerdotum potestate exercebat, quam ipsemet Christus approbavit. Mat. apud D. Ioan. cap. 18. non haberes potestatem iudicare in istam, nisi tibi data fuisset de super.

¶ Et D. Paul. Apostolus & Doctor Gentium, cum causam suam a iudicibus secularibus, non vri debebat, tractari videretur ad Celsam Imp. appellavit, & tradidit D. Lucian. Actis Apost. c. 25. & 26. nam ut ipsemet testatur Apostolus ad Rom. c. 13. Omnis anima potestatibus sublimioribus subdita sit. t. Quae de potestatibus secularibus ad iteram intelligunt, Pontifices in omnis anima de censibus, & conuenior 23. q. 2. & D. Por. Anostolorum Princeps, dum ait Canoh. t. cap. 5. subditi stote Domini vestris, sine Regi, sine Duci exanimum in cap. magnum 11. q. 1. & quod iure dist. 8. c. solito de maiorib. & obedien. t. Quod non solum propter timorem, sed de necessitate salutis huiusmodi subiectionem commendat Apostolus ad Rom. d. cap. 13. Adde de necessitate subditi stote, p. 1. solum propter iuram, sed propter conscientiam in d. Nam Reges in terra p. 1. solum videtur, De iuram, vel d. iuram in spiritualibus, Pro verb. cap. 8. cap. 1. solum videtur 2. q. 1. & Angel. in Auth. de benedict. & sacerdot. collat. 1. Anst. de potest. p. 1. q. 4. Carthe. ran. Pedamont. deciss. 30. n. 1. t. Ex quo Christo Dominus preceptis iudicium temporalium exequitur, D. Luc. cap. 2. & nos iubet ita facturos, D. Ioan. c. 13. & dicta exequimur, D. Mat. t. b. c. 23. t. Et Pontifices obediebant Imperatoribus, cap. Salomitan. dist. 63. c. nos in competenter 2. q. 7. quia iura humana per Imperatores Deus humano generi voluit distribuere, cap. quoniam, cap. quod iure dist. 8. cap. suscipitis dist. 11. Carthe. ran. d. deciss. 30. n. 12.

¶ Sed si huiusmodi iurisdictione externa Pontifici Maximo, & inferioribus praelatis ex iure politico descenderet, Imperatorum temporalium decreto ab ipsis posset remoueri, quia omnis res per quascumque causas nascitur, per easdem dissolvitur, ut dixi in Epitome de Magis lib. 3. cap. 26. num. 31. t. Sed nullus tam in prius est, qui hanc potestatem Principibus temporalibus concedat cum iurisdictionem Ecclesiasticam externam perturbando possint ab ipsis praelatis puniri, quia efficiantur de eorum foro, cap. Olim de insur. capit. cum dilecto de poenit. Gregor. Lopez in l. 13. tit. 13. part. 2. gloss. 4. Conarrub. d. cap.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

35. nu. 3. Belluga in speculo Princip. rub. 28. §. denuo. n. 6. Cened. ad Decretum collect. 37. nu. 15. Cassanens in Consuet. Burgund. rub. 1. sex. si la graue, ex nu. 85. Bobadilla in Polytt. lib. 2. cap. 16. nu. 90. & cap. 18. nu. 139. & cap. 19. ex num. 31. tom. 1. † Et possunt à prelati Ecclesiasticis puniri, & cogi per censuras ad obserbandum ius Canonicum, capit. sui de foro compet. lib. 6. capit. fin. de except. cap. de censuris de sent. excommunicat. lib. 6. Aufser. de potest. secular. num. 35. & 58. Marta de iurisdic. p. 2. cap. 49. num. 5. † Quod non fieret i iurisdic. externa Pontificibus non comperet ex iure diuino, quod in ipsomet Imperatores, & Reges habet potestatem, ex diuina institutione, vt docet Bonifac. VIII. in Extrauag. vnam Sanctum, inter communes, de maiorit. & obedient. Est autē hac autoritas (et si data sit hominib, & exerceatur per hominē) nō humana, sed potius diuina, ore diuino Petro data, sibiq; suisque successoribus in ipso, quē confessus fuit petra firmata, dicente Domino ipsi Petro, quicumq; ligaueris, &c. † Vnde externā iurisdictionē Pontificibus, & inferiorib; prelatis ex iure diuino descendere testantur, gloss. DD. in cap. si Imperator dist. 96. & in cap. quamquam de censib. lib. 6. Abb. & Felin. in c. Ecclesia S. Maria de Constit. Alciat. in cap. cū nō ab homine de iudic. ex n. 2. Aufser. in Clem. I. de offic. Ordin. ex n. 59. & de potest. facul. n. 7. Rolan. conf. 4. ex n. 7. vol. 1. & conf. 23. ex nu. 10. vol. 2. Belluga in speculo Prin. rub. 12. §. videamus, Nanar. in cap. nouit de iudic. notab. 3. ex n. 29. Gutierrez in l. nemo potest, de leg. 1. ex nu. 106. Farinac. tom. 1. q. 8. ex nu. 1.

19 ¶ Sed illa verba D. Petro prolata de absoluendi, & ligandi potestate, quam Dominus adhuc viuēs promissit apud D. Matth. c. 16. v. 20. quodcumq; ligaueris super terram erit ligatum, & in cælis, &c. tantum modo iurisdictionē spiritualement fuisse multi contendunt, vel ex ipsis verbis Christi Domini, qui post resurrectionem Petro apparens hanc ei, quam promissit, contulit potestatem apud D. Ioan. c. 20. v. 22. Quorum remisistis peccata remittentur eis, &c. † Et in hac potestatem ouium pascua esse alij asserunt quā Dominus ei commisit apud D. Ioan. c. 21. v. 16. Pascue oues meas, & duos gladios, de quibus Apostoli apud D. Matth. c. 26. esse duos gladij. † Sed in dictis verbis duplicem Petro, & Apostolis potestatem fuisse collatam spiritualement, absoluendi scilicet à peccatis in foro interno, & censuras ferēdi, & Indulgētiis in foro externo, docent D. Tb. p. 3 q. 22. art. 1. D. Bonauent. Sent. 4. dist. 18. p. fin. q. 3. Durand. q. 1. art. 1. notab. 2. Conci-

nis meus Cardinal. Toledo in Summ. li. 2. c. 24. ¶ Nihilominus tamē potestas, quæ à Christo D. Petro, & successoribus collata est, nō solū fuit circa res spirituales, sed tēporales, quatenus ad regimē subditorū, cōseruationē, & cōpositionē conducunt, ideo non solū peccatorū absolutionē, & condonationem, per Indulgētiās, sed criminum externa punicio, & iurgiorum subditorum definitio ad Ecclesiam pertinet, vt in bono, & pace Respublica Ecclesiastica conseruetur, nam vt ait Nicol. PP. in capit. omnes, dist. 22. Qui Beato Petro aeterna vita clauigero terreni simul, & celestis iura concessit. † Verba enim illa Christi Domini D. Petro, & successoribus collata apud D. Ioan. capit. 21. vers. 17. pascue oues meas, non solum spiritualiter, sed temporaliter regere significant, Paralip. 1. capi. 11. Tu pascue populum meum Israel, & tu eris princeps super eum. Reg. 1. capit. 5. Tu pascue populum meum Israel, & tu eris Dux super Israel. † Quare pascere pro gubernare, atque regere in iurisdictione temporalis accipitur, capit. quamuis, de regul. iur. & pro regimine spirituali, & temporalis, capit. inter cetera de offic. Ordin. Marta de iurisdictione part. 1. capit. 13. ex num. 8. cum alijs à Me relatis in Epitome de Magia lib. 3. capit. 4. ex num. 23. & me referens sequitur doctiss. præceptor meus D. Ioan. Solorzano Pereira Regius consiliarius de Iure Indiarum lib. 2. cap. 23. num. 19. † Vt sic qui hanc potestatem penes Ecclesiam esse à tempore Constantini asserunt, aperte falli videantur, nam licet per tempus siluerit ex ambitione, & Imperio Principum temporalium, multo ante Constantinū in Ecclesia fuit definita varijs Concilijs, Calcedonens. c. 9. Agathens. 32. Cartaginens. III. c. 9. Bellarm. tom. 3. controuers. li. 5. c. 6. Ant. Dian. resolut. moral. tract. de iurisdic. Eccles. resolut. 126.

¶ Præterea potestas huiusmodi, quæ à Christo Domino inter viuos degens promissa est D. Petro, & successoribus, vtramque iurisdictionem designat, D. Matth. cap. 16. v. 18. Tu es Petrus, & super hanc penam adificabo Ecclesiam meam. † Nam Christus Dominus Ecclesie suæ pastorem prouidens, non solum spiritualement iurisdictionem concessit, sed etiam temporalem externam, ex qua iura diuina tueri possent, & aduersus hostes persisteret, & conseruaretur, nam vt ait Apostol. Corinth. c. 1. Potestas mihi data est in adificanda, & conseruanda. † Nam cum sine dubio potestatem spiritualement in dictis verbis Petro promissa, etiā hæretici fateantur, necessario cōcedenda est tēporalis, quatenus cōducit ad spiritualement, &

ratione

ratione peccati, quia iurisdictione aliqua concessa, omnia illa concessa intelliguntur, sine quibus exequi non potest, l. 2. *ib. omnes D. de iurisdic. omni. iudic. cap. 1. cap. prater ea, de offic. de leg. 1.* Et ita iurisdictionem temporalem in ordinem ad spirituales penes Ecclesiam esse, cui omnes subditi sumus de necessitate salutis, fatendum est, DD. in c. nunt de iudic. *in c. solita de maior. & obediens. c. causa qua el 2. e. per venerabile, qui filij sint legit. Extrau. unam Sanctam, intercommunes, de maioris. & obediens. Marta de iuredic. p. 1. capit. 17. cum seqq. D. Solorzan. d. cap. 22. ex nu. 17.*

30 *† Nam licet Sacramentalis ex hac constitutione potestatem temporalem Papa distineatur, eo quod ab eo dicta iura condita sint, in errore suo obsecatur, quia legis ratio est aeterna, D. Thom. 2. 2. quæst. 96. ideo licet in ea non sit expressa, potest allegari ad decisiones causarum, cap. ratio nulla, & ibi omnes, de prabend. l. scire oportet §. sufficit. D. de excusat. tutor.*

31 *† Quinimo disponente Pontifice, de quo scriptum est, D. Luc. capit. 10. qui vos audit me audit, Christum disposuisset credider, Matth. cap. fin. v. 20. Ego vobiscum ero omnibus diebus usque ad consumationem seculi.*

32 *† Quare Papæ autoritas in definiendo maior est quam omnium Sanctorum, glos. in cap. de libellis dist. 20. Bald. in l. Rescripta 7. C. de precib. Imper. offerend. Felin. in cap. quæ in Ecclesiarum de Conflit. num. 29. Paregrin. de iure fisci libr. 1. tit. 2. num. 2. † Quinimo in administratione Ecclesie Papa maior est,*

33 *quam D. Paulus, cap. 1. dist. 20. cap. Sacrosancta dist. 22. & contra Apostolum recte dispensat in ijs, quæ non concernunt ad articulos fidei, glos. in capit. sint quidam 25. q. 1. glos. & DD. in capit. proposuit de concess. prabend.*

34 *† Alias enim si Ecclesia non haberet potestatem externam, & coercitiuam necesse haberet apud alium esse, & sic Ecclesie vnitas diuideretur, quæ vnica est, & vna fides, & vnum caput, qui Christus est, & eius nomine D. Petrus, & successores, Apost. ad Ephes. cap. 4. Est vnus corpus, vnus spiritus, vna fides, vnum baptisma, vnus Deus, & Pater omnium.*

35 *† Nam licet hæc potestas ad spirituale tantum respicere videatur, ex illis, quæ postea sequuntur, D. Matth. c. 16. v. 19. Et tibi dabo clauis regni celorum. † Claves huiusmodi, quas*

36 *Christus per Petro datum promissit, spiritualia, & temporalia designant, quia per clauis principatû denotatur in Scriptura, Isai. c. 22. Dabo clauem David super humerum eius, & non erit qui claudat, & claudet, & non erit qui aperiat. † Principatus autem non debet esse di-*

uissus, & nullo minus Christianus, in quo continentur omnes fideles coniuncti tanquam in vno corpore, cui promissum est per vnum regem, & pastorem gubernari, Ezechiel. c. 87. *Faciet gentem vnam, & ponet regem vnum, & c. 34. suscitabo super eum pastorem vnum, & cap. 37. Pastor erit omnium vestrum.*

38 *† Verum enim est, quod Ecclesia Catholica sit vnica, & tanquam corpus quodam mysticum vnico capite præfigitur, quod est Christus, cuius omnes fideles sumus membra, Apost. ad Cologens. c. 2. c. quemadmodum, c. praterea 23. q. 7. d. Extrauag. vnam Sanctam c. 1.*

39 *† In cuius locum cum successerit D. Petrus, & alij pro tempore existentes Pontifices, ex eo, & reliquis fidelibus hæc militaris componitur Ecclesia, quam similiter confitemur in symbolo vnam sanctam Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam, vt habetur in cap. Ecclesia de consecrat. dist. 1. † Vnde vt in corpore humano mō-*

40 *truosum est plura alia capita, quam vnum constituit, ita detestabile, & hæreticum in hac Ecclesia militante in spiritualibus, & temporalibus aliud caput, quæ Christi Vicarium constituit, cap. 1. & 2. de Summa Trinit. & fide Cathol. gl. in cap. nun autem 7. q. 1. † Nam Ec-*

41 *clesia militaris ad normam triumphantis componitur, vt docet Apostol. ad Hebræos capit. 3. cuius caput solus est Deus, ad Hebr. cap. 1. de qua D. Ioan. in Apocalyps. cap. 21. vidi Hierusalem nouam descendentem de celo. † Qua-*

42 *re vt absurdum est plura dare principia, Aristotel. Metaphys. lib. 2. In quod libet genere cause oportet vnum principium dare ad quod posteriora reducuntur. † Ita similiter in*

43 *Ecclesia, quia ex pluralitate nascitur diuisio, quæ in omni polyrica Respublica est fugienda, capit. quoniam in plerisque de officio Ordin. quia vt testatur Christus Dominus, Matth. cap. 12. Omne regnum in se diuisum desolabitur. † Vnde tenendum est Deum voluisse per vnicum caput Ecclesiam suam gubernari, pro vnitate magis conseruata, quam*

44 *semper commendat Apostolus ad Ephes. capit. 4. & 4. vt essent solliciti seruari unitatem, D. Luc. in Actis Apost. cap. 4. Erat multitudinis credentium cor vnum, D. Ioan. cap. 17. vt fiat vnum, & idem.*

45 *† Nam licet potestas temporalis simpliciter considerata, non quatenus est in ordinem ad spiritualia, sed solum vt tendit ad facilitatem temporalem, est quid penitus diuisum, & separatum a potestate Ecclesiastica, & ita potest esse sub alio Principe, etiam non subdito, quia per hoc non scinditur vnitas Ecclesie. † Nihilominus tamen*

sententiam non mutor, quia finis iurisdictionis temporalis in Christiano homine non est ultimus finis, sed antecedens ultimo fini, & illi seruiens, & propterea qui eius curam habet, subditus esse debet illi, qui praeest ultimo fini, & sic clauium huiusmodi potestas spiritualia, & temporalia comprehendit, ut tradunt D. Solorzano d. cap. 22. ex nu. 20. Anast. German. de sacrar. immunit. lib. 3. cap. 13. Cenedo Col. 167. ad Decretal. n. 1. Valer. Reginal. in praxi foripenit. tom. 1. lib. 1. cap. 4. t Nam si ad regimen aliorum regnorum a sapientissimis, & doctissimis viris post longas disputationes decissum est, non posse ea commodius regi quam per vnum principem, Plato de Repub. dial. 1. Aristot. libr. 8. Ethicor. capit. 10. t Hoc multo magis conueniens, imo necessarium videtur dicendum in regimine Christiani status, de quo scriptum est D. Ioan. cap. 20. ut fiat vnum ouile, & vnus pastor, nam ut ait Homer. Iliad. 2.

Non multi praesunt domi bene, fiat caput vnum.

¶ Vnde dicendum est D. Petro, & Apostolis in potestate promissa clauium caelorum iurisdictionem temporalem subesse, quam apertius declarauit in ijs quae sequuntur D. Matth. d. cap. 16. v. 19. Et quodcumque ligaueris super terram, erit ligatum in caelis, & quodcumque solueris super terram erit solutum, & in caelis. t Nam ligare significat legem imponere D. Matth. cap. 23. Alligant enim onera graui, (de lege Phariseorum agit) & importabilia bumeris hominum, ut exponitur, in capit. alligant, 26. q. 7. capit. baptismus, de consecrat. dist. 4. t Quia dicto loco Dominus D. Petro promissit, ut quidquid ipse ligauerit, id est, quam obligationem precipiendo imposuerit, sit ligatum, & in caelis, id est, se ratum habiturum, vel quod iudicando damnauerit se confirmaturum, nam ligare, & ad forum trahi paria sunt, ut tradit Marta de iurisdic. p. 4. cent. 1. cas. 55. nu. 5. t Nam in iudicio Apostolorum ipse Deus est qui ligat, ipse, qui praecipit, ipse qui iudicat, ideo dicit apud D. Luc. cap. 10. Qui vos audit, me audit; & qui vos spernit, me spernit. quae verba ad Apostolos, & eorum successores dicta docent D. Cyprian. lib. 4. epist. 9. D. Basil. Const. monast. cap. 23. t Nam Apostoli missi sunt a Christo Domino in eadem potestate, qua ipse a Patre missus est D. Ioan. cap. 20. v. 21. Sicut misit me Pater, & ego mitto vos. t At Christus missus est, non solum in redemptorem, & hominum reparatorem, sed etiam ut Regem, praepotorem, & legislatorem, D. Isai. capit. 53. Dedi cum ducem, &

praepotorem gentibus, Psalm. 9. Constitues legislatorem super eum, quae ad literam de Christo intelligit Clem. Alexand. in pedag.

¶ Neque obstat, quod ipsemet Christus Dominus de se testatur, dum a Pilato interrogaretur apud D. Ioann. capit. 18. Regnum meum non est ex hoc mundo. t Quia Christus se Regem non negauit, sed Regnum suum non esse caducum, ut illorum, qui eum de praedicto munere interrogabant, sed aeternum, quod nullis vicissitudinibus auferetur, Daniel. ca. 2. Et regnum eius, quod non corrumpetur. t Et ira dum se regem dixisset, ne de hoc regno caduco intelligeretur, fugit in montem, dum illum in Regem temporalem eligere volent Iudaei, apud D. Ioann. capit. 6. ut docet, Cardin. Turrecremat. q. 126. Praeposit. in cap. cum ad verum, dist. 96. ut sic merito dicere posset apud D. Ioan. cap. 5. Claritatem ab hominibus non accipio. t Neque minus obstat illud D. Ioan. cap. 3. Non enim misit Deus filium suum, ut iudicet mundum, sed ut saluetur mundus per ipsum, quia ad redemptionis mysterium iudicia temporalia non sunt necessaria, non quod earum potestatem non habuisset, cum controuersias dirimeret de dimitenda vxore, Matth. cap. 19. & de tributo redendo caesari, Matth. cap. 22. t Neque obstat familiae hereticorum iudicium noluisse suscipere, dum accesserunt ad eum dicentes, Luc. cap. 12. Domine, dicit fratri meo, ut diuidat meum hereditatem, cui Christus Respondit, Quis me constituit iudicem, aut diuisorem inter vos? nam ut in re mere externa, & parui momenti non decuit Christo ea implicari, quemadmodum Princeps ea non iudicat, non ex defectu potestatis, sed quia non decet praeter quam in arduis, Exod. capit. 18. t Neque minus obstat, D. Ioan. cap. 8. nam licet communiter aducatur ad probandum, noluisse Dominum adulterum iudicium suscipere; Ego autem potius intelligo Dominum eius iudicium suscepisse, ac iudicasse, dum ait, neque ego te condemnabo, quia hoc est iudicis munus, cum de delicto non constat, relaxare, cap. graui 11. q. 3. Couarrub. lib. 1. variar. capit. 1. num. 8.

¶ Neque etiam obstat illud Marc. cap. 13. Redite quae sunt Caesaris, Caesari. nam ibi culatenus a se Imperium abdicauit, sed solum tributa esse reddenda Principibus derexit, a quibus cum liber se esse prohteretur, ne scandalizaret iussit pro se, & Petro solum, nam ut ipse postea subdit ex illis, ut autem non scandalizemus, vade, &c. ut similiter obseruabit edictum Caesaris, D. Luc. cap. 2. t Neque minus obstat illud Matth. 19. Nisi quis renuncia-

uerit terrenis, & c. quia potest intelligi, ut actus, vel etiā, ut ex animi preparatione, ut docet D. Tb. 2. 2. q. 184. art. 7. vel seculi illecebris, Apostol. ad Timot. 3. *nemo militans Deo secularibus negotiis se immiscet.* † Neque tandem obitat illud Matth. 20. *Principes gentium dominantur eorum, & qui maiores sunt potestatem exercent in eos, non sic erit inter vos, nā qui maior erit sit vester minister,* quia dictum est ad tollendam ambitionem eorum, qui querebant, quis eorum maior futurus esset, ut notat Alber. Pigbius lib. 3. cap. 1. † Neque etiā obstat illud D. Petr. can. 1. cap. 2. *Subditi sote Dominis vestris,* & c. & illud D. Paul. ad Rom. 13. *Omnia anima sublimioribus potestatibus subdita est,* quia tantum loquuntur de priuatis, & subditis viris, non autem de Sacerdotibus, cap. solita de maioris. & obediens. Pigb. d. cap. 1.

¶ Christus enim, ut pote æterni Patris filius omnium Regem, & Pontificem constitutus fuit, Psal. 2. *Et adorabunt eum omnes Reges terre, & omnes gentes seruient ei.* Psal. 71. *dominabitur à mari, usque ad mare, & à flumine usque ad terminos Orbis terrarum.* Mich. c. 5. *Ex te egredietur, qui sit dominator Israel,* Zachar. c. 1. *1. Dominum eius à mari usque ad mare,* quæ ad literam de Christo intelligit D. Thom. lib. 3. de regim. Princip. cap. 12. 13. & 14. † Et in nouo Testamento D. Ioan. cap. 13. sciens, quia omnia dedit ei Pater in manus, D. Luc. cap. 10. *omnia mihi tradita sunt à Patre meo.* D. Pau. ad Hebr. c. 1. *Quem constituit heredem vniuersorum,* ad Hebr. 2. exponens illud Psal. 8. *omnia subiieciisti sub pedibus eius,* Apocalip. cap. 1. *Princeps Regum terre.* † Vnde suæ potestatis constituens Vicarium D. Petrum, & successores in eadem iurisdictione, & imperio, quo à Patre constitutus est præfecit, ut ipse met Christus testatur apud D. Ioan. c. 20. *Sicut misit me Pater, ergo mitto vos.* † Ita non solum cœlestia iura demandauit, sed terrestria, & temporalia, in quibus à Patre constitutus est Principem, & dominatorem, ut sit merito dicere valeant Pontifices in cap. omnes, dist. 22. *Petro æterna vita clauigero terrena simul, & cœlestis iura commissit,* quibus conueniunt, cap. tibi Domino, dist. 63. cap. alius, cap. nos Sanctorum, 15. quest. 6. cap. quia presulatus 1. quest. 4. cap. duo, dist. 96.

¶ Quibus quidem astupulatur de iure diuino præter supra dicta vtriusque gladii potestas ab Apostolis Christo significata, dum dicunt apud, D. Luc. cap. 22. *Ecce duo gladii hic,* per quos vtriusque Ecclesiæ potestas spi-

ritualis, & temporalis representata est, gloss. & DD. in cap. nouit, de iudic. cap. causam qui qui filij sint legit. cap. licet ex suscepto, de foru. compet. Abb. & Felin. in Extrauag. vnam Sanctam, de maioris. & obediens. Ioan. Andr. in Clem. ad nostram de hereticis. D. Solorzano d. cap. 22. ex nu. 54. † Confirmatur præterea ex verbis D. Pauli, hanc eternam iurisdictionem penes Ecclesiam esse, Acta Apostol. cap. 2. *Attendite vobis, & vniuerso regi, in quo vos spiritus Sanctus possunt Episcopos regere Ecclesiam Dei.* † Nam Episcopus Ordinariæ iurisdictionis munus fuit, non solum apud Catholicos, sed apud Ethnicos qui præfides prouinciæ sic appellabant, Cicero ad Attic. lib. 7. *Vult me Pompeius esse quem tota Campania, & maritima ora habent Episcopum.* regere autem pro gubernare accipitur, Vergil. Eclog. 4.

Pascaturque reges patrijs virtutibus orbem.

¶ Neque obstat dicere hanc gladii potestatem esse prohibitam Ecclesiæ cum D. Petro iussu sit mittere ad vaginam, ut tradit D. Bernard. libr. 10. ad Eugen. PP. quia non iussu est proijcere, aut relinquere, sed conuertere, hoc est seruare in aliud tempus, ut docet Bonifac. VIII. in d. Extrauag. vnam Sanctam cap. 1. † Nam ex primitiua Ecclesia, in qua promittitur Christus Sacerdos secundum ordinem Melchidech, Psal. 109. Sacerdotes gladii materialis potestatem habebant, quippe Moyses Sacerdos, Psal. 38. Egyptum interfecit, Exod. cap. 2. & mandauit Leuitis, ut interficerent Idolatras, Ea od. cap. 32. cap. disciplina, dist. 45. cap. quod crucele 23. q. 4. cap. non inferenda 23. q. 3. † Phinees filius Sacerdotis Eleazaris, & ipse quidē Sacerdos arrepto pugione Mzechum Iudæum confodit nomine Zambricoeunte cum scorto Madianitidæ, & meruit pactum sempiternum Sacerdotij, ut legitur Numer. cap. 25. cap. occidit 23. qua. 8. † Et Samuel Sacerdos mandauit in frustra cōcedi Agag regem, Reg. 1. cap. 15. Et Elias Sacerdos occidit Prophetas Baal, Reg. 3. cap. 28. Et duos quinquagenarios Regis Ochozix, Reg. 4. cap. 1. Et Mathathias Sacerdos occidit Iudæum falsis dijs sacrificantem, Machab. 1. cap. 2. † Similiter in lege gratiæ Christus Dominus acceptis funiculis imperio, & potestate eiecit ementes, & vendentes de templo, D. Luc. cap. 19. Matth. 21. Marc. 11. Ioan. 2. cap. vendentes 1. q. 3. cap. sciens, dist. 88. † D. Petrus primus eius Vicarius ad defensionem Magistri auriculā Malcho sedicioso amputauit, D. Ioan. cap. 18. Annaniam, & Saphiram hereticos occidit, Acta Apost. 5. cap. 10.

78 *gitur, cap. occidit, cap. Petrus 23. q. 8. t. D. Paulus obsecrauit Elymam Magum, Act. Apost. cap. 14. Et alia temporalia pro rerum exigentia laudabiliter obijt, nā vt ipse ait Apost. Corinth. 1. cap. 6. Nescitis quoniam Angelos iudicauimus, quanto magis temporalia.*

79 *Sunt enim Imperium, & Sacerdotium, velut vnius corporis, duo membra præcipua, quorum alter alterius auxilio semper eger,*

80 *cap. dilecti, de sent. excommunic. t. Vnde idem h. v. vtramque potestatem sustinuit Ecclesiasticam nempe, & temporalem, licet due in rationes diuersæ, non in fine, quia vtriusque idem est scopus mandatorum diuinorum in orio, & pace conseruatio, Apost. ad Rom. 9. sed quo ad exercitium, quia vna in diuinis, altera in humanis imperium obtinet, capit. duo*

81 *sunt, dist. 96. t. Hinc semper iidem fuerunt Reges, & Pontifices, vt tradit Euseb. libr. 1. hist. Eccles. cap. 5. nam apud Hæbreos Sacerdotium regno iunctum fuisse docte animaduertit, Avunculus meus Ioan. Bapt. Villalpando in Ezechiel, tom. 1. p. 2. capit. 28. & tom. 3.*

82 *Apparat. p. 1. lib. 3. cap. 15. nu. 32. t. Et ita licet Dominus, quo ad officia, & rerum suarum, inter clericos, & laicos discrimen constituisset, & voluit Leuitas sacra tractare, at tamen viuentem Moysen, illius iudicio ceteri omnes, tā qui ex Leui, quam qui ex alijs tribubus deicēdebant erant iudicandi, vt optime agnouit Idem Avunculus meus, siue genitricis meæ frater vbi prox. tom. 2. p. 2. de extrema visione*

83 *Ezechiel. cap. 38. t. Similiter apud Romanos prouatur Sacerdotium regno iunctum fuisse, vel ex eo quod memoriæ protulit Tit. Linius ab vrbe cond. lib. 1. Tunc Sacerdotibus creandis, (de Numa agit) quam ipse plurima sacra obibat, & maxime, quæ ad Flaminem Dialem pertinent. t. Idque apud alias nationes obseruatum testatur doctissimus amicus noster P. Ioan. de Pineda in Iob tom. 1. cap. 12. v. 19 n. 1. nam de Antio Græcorum rege in hæc verba memorat Vergil. Æneid. 3.*

Rex Anius, Rex idem hominum, Phabique Sacerdos.

84 *¶ Et cum pastoris officium factum sit propter Gregem, dicendum non est hanc iurisdictionem in persona D. Petri expirasse, vt Lutherus, & sequaces tumultuant, sed eo defuncto ad successores Pontifices peruenire, quando grex perdurauerit; nam defuncto Aaron in veteri lege successit Eleazarus, Numer. capit. 20. Eleazaro autem Phinees, Iudic. 20.*

86 *t. Lex autem vetus, & eius Sacerdotiū nostri figura fuit, adūbratio, & representatio, Apost. ad Hæbr. cap. 10. Vmbra habet lex futu-*

rorum bonorum, quia vt ipse ait D. Paulus ait Corinth. 10. Hæc omnia in figura contingebant illis. t. Quare in Ecclesia deficere non debebat successor Pontificatus, ne esset accephala. & ita Romanum Pontificem successorem esse D. Petri tam in spiritualibus, quam in temporalibus, etiam si id non expræsserint electores accurate probant, Concil. Niren. can. 6. Constantinop. act. 4. & Synod. 6. act. 2. & Lateranens. c. 5. & Lugdunens. general. sub Gregor. X. in cap. vbi periculum de elect. lib. 6. & Trident. sess. 14. cap. 7. t. Nam etiam in veteri lege Sacerdotes, non solum ad spiritualia sed ad dirimenda temporalia, & iudicandum inter sanguinem, & sanguinem, causam, & causam, lepram, & lepram constituebantur Deuter. cap. 17. nam vt ait Melach. cap. 2. Laui Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem exquirant de ore eius. t. Nam Sacerdotis munus ad correctionem, & punitionem pertinebat, vt Hieremias qui Sacerdos fuit de se testatur cap. 1. Ecce constitui te hodie super gentes, & regna, & euellas, destruas, disipes, disperdas, edifices, & plantes.

¶ Vnde creatio Magistratum, etiam Ducum, Marchionum, & Comitum ad Papam pertinet, magis quam ad Regem, & Imperatorem, Ioan. Andr. in cap. Imperialem §. fin. de probub. feud. nu. 34. Afflict. in capit. 1. defend. March. in vsib. feud. nu. 1. lasin rub. quis feud. dare poss. num. 4. Bald. cons. 224. nu. 353. Marta de iuris dist. p. 1. cap. 32. nu. 11. t. Nam Romanus Pontifex est omnia, & super omnia, & habet plenitudinem potestatis, quia superiorem non recognoscit, cap. licet, cap. per venerabilem de Elect. cap. duncta per mundum 9. q. 3. Bald. in cap. 1. quesit inuest. in vsib. feud. D. Solorzano d. cap. 22. nu. 52. & 53. t. Et creat ipsosmet Reges, & Imperatores, cap. solite de maiorit. & obediens. cap. ad Apostolica, de sent. & re iudic. Aug. de Anthona tract. de potest. Papa q. 37. Don Garzia Mastrillo lib. 1. de Magistr. cap. 2. nu. 6. t. Et creatos ex causis deponit, & regnum in aliam gentem transfert, vt multis exemplis confirmant, cap. Valentinianus, cap. Adrianus 63. dist. cap. duo, cap. Constantinus 11. q. 1. cap. si quis Imperator. 96. dist. cap. Sacerdotibus, cap. nullus 11. q. 1. cap. si quis de inceptis 17. q. 4. cap. alius 15. q. 6. cap. hortatu 26. q. 8. cap. scelus, capit. nos incompetenter 2. q. 1. cap. grandi de supplend. neglig. prelat. cap. ad Apostolica de re iudic. d. cap. per venerabilem, de Elect. capit. displicet 23. q. 8. Cass. in Cathal. gloria mund. p. 5. cons. 28. Lancellor. in templo iudic. lib. 1. cap. 1. §. 31. Bald. in l. rescripta C. de precib. Imper. offer. Turrecrem. de Imperat.

Imperat. n. 81. Bellarm. de Papa lib. 1. c. 7. D. Solortano d. c. 22. ex n. 55.

94 ¶ Ita enim ex hac temporali potestate, vacante Imperio, Pontifex in administratione succedit, donec ali^{us} fulciatur, ut statuit *Innoc. III. in c. licet, de foro compet. Conc. Vienne. in Clem. pastoralis, de re iudic. Extravag. si fratrum* §. sane in nostram, ne sede vacans. *Marta de iurisdic. p. 1. c. 20. ex n. 33. t.* Ac etiam Pontifex Imperatores iudicat. *c. conuentor 24. q. 8. c. Apostolica, de re iudic. lib. 6.* Et eorum sententias nullas declarat, *Clem. pastoralis 15. de re iudicat. t.* Nam ex hac potestate Zacharias Papa deponit Childericum Regem Francorum, eo quod erat stupidus in Regni administratione, & Pipinum Caroli Martelli filium in regno iustulit, *c. alius 15. q. 6. t.* Et Innocent. III. cognoscens quod Sanctius I. Rex Portugalie erat negligens, dedit illi coadiuorem Comitem Boloum eius fratrem, *c. grandi, de supple. neglig. pralat. t.* Et Stephan. II. transulit Imperium a Constantinopoli ad Germanos ex causa mere temporali, *c. venerabilem, de Elect. &* eadem ex causa translatum est a Germanis ad Græcos, *Ioan. Auentin. lib. 6. fol. 636. t.* Innocent. III. deposuit Ottonē III. Imperatorem, & elegit in Regem Romanorum Federicum Regem Sicilie, & priuauit Federic. III. Imperatorem, & substituit committē Holandū, ut tradit *Mastrill. ubi sup. t.* Innocent. VIII. Federicum Apulie regem deposuit, & Paul. III. Henricum Anglie regem ex inouediuntia priuauit, & Pius III. inter oratores Hispaniarum, & Galie de precedentia iudicauit, *Marta ubi sup. p. 1. c. 23. ex n. 6.*

101 ¶ Non quod ut ipse asserit Marta ubi proxime, externam iurisdictionem esse penes Pontificem directo, & non ratione spiritualitatis, quia fallitur sane, eo quod duo capita in re temporali Papam, & Regem non possunt constitui, nisi ratione spiritualitatis, boni publici, aut pacis conseruandæ, ex quibus in temporali b^edatur Ecclesie iurisdic^{ti}o, *c. nouit, de iudic. c. discordantes, c. placuit, dist. 90. c. de presbyterorum, 17. q. 4. t.* Et sic iure optimo de finitum est Sanctam Apostolicam sedem, & Romanū Pontificem in vniuersum orbem tenere primum, ut diui Petri successorum esse verū Christi Vicarium & totius Ecclesie capud, & omnium Christianorum patrem, Dominum, Pastorem, & Doctorem ratione spiritualitatis, *Apost. ad Rom. c. 13 Corin. 2. c. 1. & 13. Cōcil. Florent. sub Eugen. III. c. si quis suadente 17. q. 4. c. ita quondam, de iudeis, c. conquesti de sens. excomm. c. nolentes de heretic. c. pastoralis*

lis de ffic. Ordin. c. quicumque de sent. excomm. lib. 6. c. felicit de pœn. lib. 6. Clem. cupientes de pœnis. Clem. grauis de sent. excomm. Extravag. unam Sanctam de maiorit. & obedi. n. Extravag. inter cunctas §. duos, de preuileg. 7. ridens. sess. 6. de refor. c. 1. & sess. 8. de certo de transla. Cōcil. & sess. 9. de prorrog. sessionis, & sess. 14. c. 7. & sess. 21. c. 2. & sess. 24. c. 1. cum alijs à me relatis in Epitome lib. 3. c. 4. ex n. 5. & Mererens D. Solortano d. c. 22. ex n. 19. 52. 53. & seqq. t. Et in toto orbe terrarum temporalem iurisdictionem habere iure Diuino in ordinē ad spiritualement, & finem super naturalem assequendum Cardinal. Bellarm. 2. 3. controuer. lib. 5. c. 6. Malder. de virtut. Theolog. q. 1. arti. 10. dub. 8. Azor p. 2. in st. moral. lib. 1. c. 5. q. 6. Suarez de Relig. lib. 3. c. 22. Molina de iustit. tom. 1. tract. 2. disp. 29. cōcl. 3. Rebel. p. 2. lib. 14. q. 23. sess. 1. n. 2. & sess. 5. n. 29. Anguiano de legib. 1. 1. lib. 2. contr. 17. ex n. 29. Salgad. de protel. Reg. 1. 1. p. 1. c. 1. pralud. 1. n. 55. Cuaillos de cognit. per violent in proleg. n. 9. Periera de manu Reg. pralud. 1. ex n. 4. Bobadilla in politic. 1. 1. 1. c. 18. ex n. 2. Barbosa in collect. tom. 2. lib. 4. tit. 17. c. 13. n. 37. et de iure Ecclesiæ. vniuers. lib. 1. c. 1. & 2.

CAP. III. De Iurisdictione externa Inquisitorum in Magiæ crimine.

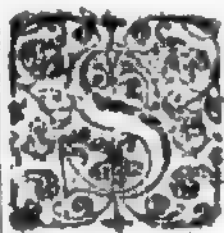
SUMMARIVM.

1. Magia crimina non subdunt Inquisitoribus nisi sapiant heresim.
2. Sapere heresim quid dicatur.
3. Sortilegia dicuntur hereticalia que cum ali quod dicto, vel facto hereticali committuntur.
4. Sortilegia sapiunt heresim quas sine heresi exerceri nequeunt.
5. Inquisitores cognoscunt aduersus Magos disimatos de heresi.
6. Inquisitores non possunt cognoscere an suasit iurisdic^{ti}o.
7. Inquisitores in Sortilegio hereticali cognoscunt an sapiat heresim, vel non.
8. Magi cum viæ faciant quod non sapiat heresim, fere semper subdunt Inquisitoribus.
9. Sortilegia que non sapiunt heresim subdunt Episcopis, & eorum Vicarijs.
10. Sortilegia bulisimo subduntur etiam iudici seculari ad prebensionem.
11. Sortilegia huiusmodi à iudice Ecclesiastico punita, possunt à laico iterū inquiri, & puniri.

12. Magi omnes hodie subdantur Inquisitori-
bus.
13. Magi etiam non hereticales subdantur In-
quisitoribus, & Episcopis ad praeventio-
nem.
14. Inquisitores in Magia crimine non hereti-
cali possunt cognoscere aduersus clericos, &
laicos ad praeventionem cum Episcopis, &
iudicibus laicis.
15. Constitutio Sixti V. Lusitania non obserua-
ri offerit Moura.
16. Sixti V. constitutio Hispania obseruatur ex
Sanctae Generalis Inquisitionis decreto.
17. Superstitiones, incantationes, diuinationes,
sortes &c. per Episcopos puniri decreuit
Tridentinum ss. 4.
18. Tridentinum ss. 4. Episcopis potestatem ob-
cessit excommunicatue de Sortilegijs.
19. Inquisitores cognoscunt de Sortilegio an su-
piae heresim.
20. Sortilegia omnia spectant de heresi.
21. Sortilegium virtute pacti operantem, dum
virtute non habente pacto, non pertinet
ad heresim.
22. Pactum tacitum resoluitur in expresse si
demon ad est.
23. Sortilegia sine aperta heresi pertinent ad
Episcopos, & Inquisitores excommunicatue, et
heresi ad Inquisitores priuatiue.
24. Inquisitores de heresi cognoscunt aduersus
clericos, & laicos.
25. Inquisitorum iurisdictio maior est Ordina-
rij.
26. Inquisitores possunt compellere quoscumque
iudices, ut acta ad se mittant.
27. Inquisitor excommunicat in reos, quatenus eis
non subiciatur ratio originis, delicti, aut
domicilij.
28. Hereticus in quacumque parte reperiat
potest a iudice loci puniri.
29. Hereticus ubicumque versatur ibi delin-
quere censetur.
30. Heresis non praescribitur spatio viginti an-
norum.
31. Sortilegia non hereticalia praescribuntur
viginti annis.
32. Sortilegium iunctum cum heresi nullotem-
poris spatio praescribitur.
33. Heresis crimen post mortem inquiri, & pu-
niri potest.
34. Heretico mortuo citantur heredes, & me-
moriam damnatur.
35. Lites ceptae cum heretico finitur cum eo.
36. Heretico mortuo poena ab heredibus exi-
gitur.
37. Heredes heretici quadragesimo anno praes-

cribunt.

38. Maiestatis humanae crimen quinquaginta
praescribitur.

SORTILEGIA, incantatio-
nes, Maleficia, incantationes,
de alia Magica opera, quae in
dubio non praescribuntur hereti-
ca, neque hereticalia, ad doctri-
nos hereticas prauitatis Inqui-
sitores non pertinent, nisi probetur here-
sim sapere manifestam, ut his verbis de. Sum-
est in cap. accusatus, §. sane de heretic. lib. 6.
Inquisitores heretica prauitatis a Sede Aposto-
lica deputati, de diuinationibus aut Sortile-
gijs (nisi heresim sapient manifestam) se intro-
mittere non debent. & Sapere autem heresim
manifestam dicitur quando in Sortilegijs al-
quis fidei articulus abnegatur, Sancta
Crux pedibus conculcatur, Sacramentum, &
praesertim Eucharistia, abutitur, diabolus in
Dominum, & patronum assumitur, eique
cultus, & reuerentia exhibitur, vel similia pa-
trantur, ut habetur in Constit. Adrian. VI.
quae incipit, dudum uti vobis, ann. 1523. & In-
nocent. VIII. quae incipit, summis desiderantes
affectibus, ann. 1484. & Leonis X. quae inci-
pit, honestis petentibus votis, ann. 1521. & Ale-
xand. III. quod super, ann. 1258. & Nam
Sortilegia dicuntur hereticalia, quae cum ali-
quo dicto, vel facto hereticali committuntur,
Repertor. Inquis. v. heresis §. 4. Summa Ro-
sell. v. hereticus. nu. 3. Syluestrina c. hereticus
§. 2. nu. 4. Simanc. de Cathol. Instit. tit. 21. nu.
10. & tit. 62. nu. 2. & in Enchirid. violata Re-
ligio. 8. nu. 7. 8. & 9. Zanchin. de heretic. cap.
22. nu. 7. Squillacens. de fide Cathol. cap. 8. nu.
1. & cap. 56. nu. 1. Petr. Gregor. in Synt. 32m.
Iuridib. 34. cap. 16. nu. 6. Tiber. Declan. tract.
Criminal. lib. 5. cap. 53. nu. 4. & Et ita Sorti-
legia sapere heresim manifestam dicuntur,
quae sine aliqua heresi exercere nequeunt, ve-
illa quae prima fronte praese ferunt odorem,
& saporem heresis, ut dicunt Simanc. c. tit.
62. nu. 3. & in Enchirid. tit. 24. num. 2. Zan-
chin. d. cap. 22. nu. 10. Lal. Zecchini in Summ.
p. 1. tit. de fide. cap. 11. num. 3. Ioan. Azor p. 1.
Moral. lib. 9. cap. 26. q. 4.

¶ Unde hereticas prauitatis Inquisitores
cognoscere possunt aduersus Sortilegos, diui-
natores, incantatores, Idolatras, Magos, &
Maleficos, etiam publicos, quando sunt disa-
mati de heresi, ut docent Repertor. Inquis. v.
heresis §. 4. Squillacens. de fide Cathol. cap. 12.
num. 1. & Nam licet iudex ordinarius cog-
noscat, an sua sit iurisdictio, Inquisitores t-

men,

men, quia sunt iudices delegati non possunt eam assumere cognitionem. *glos. in d. cap. accusatus §. sane v. manifeste, de heretic. lib. 6. Summa Rosell. v. hereticus, num. 3. Syluester. d. verb. §. 2. nu. 5. Squillacens. de fide cap. 56. nu. 1. Pegna ad Eymeric. in direct. p. 2 q. 42. comment. 67. Ioan. Rojas singul. 110 nu. 1. & 2. Decian. d. lib. 5. cap. 23. nu. 9. † Quod procedit quando non constat quod Sortilegium sit hæreticale, secus si constaret esse hæreticale, quia tunc potest Inquisitor cognoscere an sapiat hæresim manifeste, vel non, *Summa Rosell. d. nu. 3. Repert. Inquis. d. §. 4. Pegn. d. cum. 67. Simanc. de Cathol. inst. tit. 30. num. 21. Mart. del Rio d. lib. 5. sect. 5. axio. 1. Valle de Moura de incantat. sect. 3. cap. 1. nu. 6. † Sed cum vix fiat, vt Sortilegi, diminutores, magi, & malefici quid hæreticum non credant, vel faciãt, quod non sapiat hæresim, vix vquam incidere potest casus in quo Inquisitores procedere nequeant contra huiusmodi Sortilegos, & magos, tradiderunt Petr. Gregor. in Syntagm. Iur. lib. 34. cap. 16. nu. 6. Mart. del Rio d. lib. 5. sect. 2. Ioan. Azor part. 1. Moral. lib. 9. capit. 26. quest. 4. Ioan. Rojas de heretic. part. 2. num. 167.**

9 ¶ Sortilegia autem quæ non sapiunt hæresim puniuntur ab Episcopis, & eorum Vicariis, *Repert. Inquis. v. diuinatores, & v. Episcopi. Vnb. Locato in Iudicial. Inquis. v. diuinationes, nu. 1. & 4. Affici. in Confess. Reg. de heretic. & pœcler. rub. 1. nu. 17. Zanchin. de heretic. cap. 22. nu. 6. & 7. Simanc. de Cathol. inst. tit. 21. nu. 10. & in Enchirid. tit. 8. nu. 7. 8. & 9. Squillacens. de fide Cathol. cap. 8. nu. 1. Olaral. conf. 210. nu. 2. † Item, & a Iudice seculari, ad præbentionem cum Ecclesiastico, quia delectum est mixti fori, *Abb. in cap. 1. de Sortileg. ex nu. 3. Paul. Grilland. de Sortileg. q. 11. num. 4. Petr. Binsfeld. in confess. malefic. prelude. 14. Iul. Clar. in Pract. §. hæresis, v. successiue, Mart. del Rio in Magis. disquis. lib. 5. sect. 14. Marra de Iurisdic. p. 2. cap. 12. nu. 10. † Vnde Sortilegus, vel Magus huiusmodi à Iudice Ecclesiastico punitus, vel ad poenitentiam admissus poterit postea a Iudice seculari capi, & puniri propter damna temperantia varijs illata, vel è contra, vt tradit Mart. del Rio omni laude digniss. d. lib. 5. sect. 12.**

12 ¶ Hodie tamen hæreticæ prauitatis Inquisitores virtute literarum Apostolicarum cognoscunt contra Magos, & maleficos, non solum à fide Catholica apostatantes, sed etiã nec eos qui suis incantationibus, & carminibus homines, mulieres, peccora, pecudes, aliaque animalia, vineas, pomaria, prata, pasqua, fru-

menta, aliaque terræ legumina, & fructus perire, suffocari, & extingui faciunt; eosdemque homines doloribus, & tormentis excruciare, ac negignere, & mulieres ne concipere, vel actus reddere non valeant, procurant, vt decisum est Extrauagantibus Innocent. VIII. qua incipit, Summis desiderantes affectibus, ann. 1484. & Alexand. VI. qua incipit, cum acceperimus, Leo X. bonis filium petentium votis, ann. 1521. & Adrian. VI. qua incipit, dudum vti vobis, ann. 1523. † Idemque de alijs diuinationibus, incantationibus, & superstitionis operationibus, ludicariæ astrologiæ, geomantiæ, hydromantiæ, & ærimantiæ, pyromantiæ, onomantiæ, chyromantiæ, necromantiæ, & artis Magicæ, in hæc verba statuit S. D. N. D. Sixtus V. in Extrauag. cœli, & terræ, ann. 1586. *Qui huiusmodi illicitas diuinationes, Sortilegia, & perditiones, veneficia, incantationes faciunt, aut in eis quomodo libet se intromittunt, &c. Tam Episcopi, & Prælati superiores, & alij locorum Ordinarij, quam Inquisitores hæreticæ prauitatis ubique Gentium deputati, etiam si plerisque ex his casibus antea non procedebant, aut procedere non valebant, diligentius inquireant, & procedant Apostolica auctoritate statumus, atque mandamus.*

14 † Vnde manifesti iuris est virtute prædictæ constitutionis hæreticæ prauitatis Inquisitores de omnibus Sortilegijs, diuinationibus, & alijs artis Magicæ criminibus, etiam si hæresim non sapiant, possunt cognoscere, & procedere aduersus quoscumque Clericos, Religiosos, & laicos ad præbentionem cum Episcopis, alijsque locorum Ordinarijs, & Iudicibus laicis, vt docent Episcop. Simanc. de Cathol. Instit. tit. 3. nu. 21. Ioan. Azor p. 1. Moral. lib. 9. cap. 26 q. 4. Thom. Sanchez tom. 1. Decalog. lib. 2. cap. 38. num. 92. Prosp. Farina. Pract. tom. 1. q. 20. nu. 111. & tract. de heret. q. 181. §. 1. nu. 7. 28. 59. & 101. † Quidquid in Sancto Inquisitionis Tribuni Luitaniæ prædictam Constitutionem S. D. Sixti V. se non vidisse obseruari asserat Eman. Valle de Moura tract. de incant. opus. 1. sect. 3. cap. 1. num. 9. † Nam in huius Regni S. Officij Tribunalibus sæpe ac semper obseruatur, & cum in nullis fuisset intermissum, à S. Generalis Inquisitionis Supremo Consilio omnibus rescriptum est, vt prædictam Constitutionem obseruari faciant, anno 1615. vt dixi in Epitome de Magia lib. 1. cap. 8 in Appendice n. 20. & lib. 3. cap. 11. in append. nu. 2.

17 ¶ Neque obstat Sacrum Concilium Trident. sess. 4. ad fin. Temeritatem illam reprimere volentes, quæ ad prophana quæque conuertuntur,

tuntur, & torquentur verba, & sententia sacra Scriptura, ad scurrilia scilicet, fabulosa, vana, adulationes, detractiones, superstitiones, impias, & diabolicas incantationes, diuinationes, sortes, &c. per Episcopos coerceantur.

18 † Quia per hoc Concilium non abtulit potestatem Inquisitoribus cognoscendi de quacunque diuinatione, & superstitione, quæ ex dictis constitutionibus, eis demadatur, sed Episcopis concessit cumulatiue cognitionem de his quæ hæresim non sapiunt, vt tradunt *Llamas p. 3. Method. cap. 3. tit. incantationes fol. 373. Salcedo ad Diaz in Pract. cap. 110. folio*

19 450. *Pegna ad EymERIC. p. 3. comm. 17.* † Nam licet inspecto iure communi Inquisitores se intromittere non possint in Sortilegijs, quæ non sapiunt hæresim manifestam, hoc est claram, certam, perspicuam, ad cognoscendum de facto Sortilego, an sapiat hæresim manifeste agere valent, *Nauarr. cons. 2. de heretic. nu. 4. Valle de Moura de incantat. sect. 3. cap.*

20 6. ex num. 5. † Nam cum omnia Sortilegia, & diuinationes pertineant ad pacta cum demonibus inica, continent apostasiam à fide, & manifestam heretis suspicionem, *Repertor. Inquis. ubi sup. Squillacens. de fide Cathol. capit. 18. Vmb. Locato de Iudicial. Inquis. v. diuinationes nu. 1. 2. & 3. Petr. Gregor. in Syntagm. lib. 34. capit. 3. 7. & 15. Petr. Binsfeld. in confess. malefic. pralud. 15. & in Rub. C. de malefic. & matb. not. 9. Toledo lib. 4. Instruct. capi. 15. Mart. del Rio lib. 4. Magic. cap. 2. q. 1. 4. 5. & 6. Lal. Zecchi p. 1. de fide capit. 15. & 21. Leonar. Lessius de Inst. lib. 2. cap. 43. Ioan. Azor d. lib. 9. cap. 12. & 24. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 7. 8. & 10. Sanchez d. lib. 2. cap. 38.*

21 † Nam licet vtens Sortilegio quod operatur virtute pacti demonis inuito cum aliquo priori Mago, saluetur in vim simplicis Sortilegij, quod non sapit hæresim nec pertinet ad Inquisitores, vt tradit *Valle de Moura sect. 3. cap. 5. num. 23.*

22 † Quando demon concurrat, siue visibiliter, siue prestando effectum, resoluitur tale pactum in expressum, & formale, vt tradunt *Valent. tom. 3. disp. 6. q. 12. pun. 2. Suarez de Relig. lib. 2. cap. 9. ex nu. 9. & cap. 10. ex num. 1. Gregor. Sayrus in Clau. Reg. lib. 4. cap. 6. nu. 1. Valle d. cap. 5. nu. 19.*

23 ¶ Vnde dicendum est, quod Sortilegia, quæ non exercentur cum aperta hæresi, vel expressa demonis inuocatione, vel abusu rerum sacrarum pertinent ad Episcopos, & Inquisitores cumulatiue, si tamen ad hæresim pertineant, vel aliquid istorum ad Inquisitores tantum priuatiue, d. cap. accusatus de heretic. cap.

24 Inquisitores, eod. tit. lib. 6. † Et tunc quando

sapit hæresim Inquisitores cognoscunt aduersus omnes tam Clericos quam laicos, capit. vt officij cum alijs de heretic. Nicol. EymERIC. in direct. Inquis. p. 1. Simanc. de Cathol. instit. cap. 34. ex num. 1. Ioan. Rojas de heretic. p. 2. assert. 12. nu. 267. Conrad. in templ. Iud. lib. 1. cap. 1. §. 3. ex nu. 1. † Nam cum sint delegati a Papa ad causam specialem maiores sunt quocumque Ordinario, cap. pastoralis, cap. tuæ ac Offic. Vexar. & causas omnes meri, & mixti Imperij expediuntur, l. 2. C. de offic. eius. † Ideo possunt quocumque Iudices compellere, vt ad se acta contra huiusmodi hereticos, & Magos facta, mittant, cap. presidentes, cap. vt officium §. denique, capit. vt commissi de heretic. lib. 6. cap. cum Bertoldus, de re iudic.

¶ Etiam si reus talium Inquisitorum iurisdictioni non subiciatur, nec ratione originis, nec delicti, nec domicilij, vt necessarium est ad cognoscendum de quocumque crimine, l. 1. C. ubi de crimine agi pot. cap. si diligenti de foro comp. Couarrub. in Pract. cap. 11. ex nu. 3. † Nam reus de heresi suspectus in quacunque parte reperiatur potest à Iudice loci puniri, ex communiori sententia praxi recepta, DD. in cap. vt commissi de heretic. lib. 6. Guido Papa q. 202. Duen. reg. 378. num. 7. Couarrub. d. cap. 11. ex num. 12. Flam. Barthar de execut. sent. cap. 1. ex nu. 245. † Quia heretis crimen habet causam continuam, & successiuam, id est ubicumque hereticus versatur, ibi delinquere censetur, vt resolunt Arnal. Albertin. de agnoscend. assert. Cathol. q. 25. Franc. Pegna ad EymERIC. in Direct. p. 3. Schol. 45. Prosp. Farinac. tom. 1. q. 7. limit. 9.

¶ Etiam si à crimine desito viginti anni sint transacti, quo spacio Sortilegia omnia, & maleficia preteribuntur, vt ex communi sententia pluribus docet *Farinac. d. tom. 1. q. 10. num. 28.* † Nam id procedit in Sortilegijs non hereticalibus, in quibus reus post viginti annos (nisi in foro conscientie) non tenetur respondere, glo. in cap. ad moner. 33. q. 2. Abb. & Felin. in cap. fin. de prescript. † Dum enim maleficium coniunctum est cum hæresi, quando quisque viuere accitari, inquiri, & puniri potest, quia nullo temporis spacio prescribitur, Hier. Gigas de crimine Lasse Maieff. lib. 1. tit. qualiter in crim. proced. q. 14. & 29. Farinac. d. q. 10. ex nu. 29.

¶ Imo, & post mortem ratione heretis poterit aduersus tales Magos inquisitio institui, & eorum cadauera exhumari, & comburi, vt tradunt *Simanc. de Cathol. instit. capit. 18. ex nu. 7. Castro lib. 2. de iustia heretic. puni. cap. 18. Pegna ubi sup. d. p. 3. Schol. 102. & etiam alij*

34. *Cenodo collect. 16. ad Sextum nu. 1. † Sed non citatur reus, sed heredes, & sententia fertur in memoriam eius, ne in mortum directo feratur, & ob id esset nulla, ut per Vantili tract. de nullit. sent. tit. 22. Farinas. de heretic. quasi. 197. † Nisi cum eo lis cepta sit, ut ex communi Sanctæ Inquisitionis praxi resolvunt, Zanibin. de heretic. cap. 41. ex nu. 3. Gigas de crimine laici Maieft. titul. qualiter proceat. lib. 1. q. 20. usque ad 28. † Et tum pœna pecuniaria ab heredibus exigitur, ut ex multis firmat Peregrin. de iure fisc. lib. 4. tit. 5. nu. 31. † Quo putoque ad annum quadagesimum, nam minori spacio non præscribunt heredes, cap. 2. de præscript. libr. 6. † Quantumbis in crimine laici Maieftatis humanæ quinquenio præscribatue, l. 2. l. Apostatarum C. de Apost. Ant. Gomez varior. 3. cap. 11. nu. 12.*

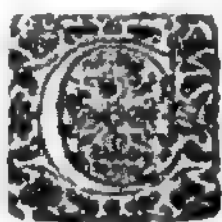
CAP. III. De Clerico Sortiligo, incorrigibili, & in enormibus deprehenso.

SVMMARIVM.

1. Presbyteros, & inferiores clericos iudicare secularibus nefas est.
2. Clericus quantumbis enormibus se immisceat a laico puniri non potest.
3. Clericus Sortilegus non est mixti fori.
4. Clerici enormibus se immiscentes subduntur iudiciis Ecclesiasticis, & laicis, ex consuetudine Præstia.
5. Iudex laicus una cum Ecclesiastico, ex iure antiquo, clericum in gravissimis condemnat.
6. Statuta contra libertatem Ecclesiasticam non valent.
7. Clerici apud seculares discussi interdicuntur iure diuino.
8. Laicum fieri competentem in atrocissimis clericorum quomodo intelligatur.
9. Iudices Ecclesiastici sanguinis sententiam ferre non possunt.
10. Secularis potestas vindex est Ecclesiastica iurisdictionis.
11. Clericus, ut a laico puniatur, debet ab Ecclesiastico degradari.
12. Clericus non punitur a laico etiam in enormibus sine degradatione.
13. Iudices requisiti possunt petere acta, ut videant utrum sint iusta.

14. Secularis requisitus ab Ecclesiastico pro clerici punitione, non potest petere acta neque eis assistere.
15. Laicus requisitus ab Ecclesiastico si vidit iniustitiam quid agere debeat.
16. Executor non potest cognoscere de meritis causæ.
17. Clericus in atrocissimis quando puniatur a laico sine degradatione.
18. Clericus, ut puniatur a laico sine degradatione debet precedi trina monitio.
19. Capit. per penultimus de sentent. excommun. non agit a privilegio fori, sed canonis.
20. Bulla Pauli. III. ut laici aduersus clericos cognoscant in atrocissimis, non exeat.
21. Clericus ad hoc, ut dicatur atrocissimis immisceri plura requiruntur.
22. Probanda sunt omnia requisita ad hoc, ut clericus dicatur atrocissimis immisceri.
23. Clericus in enormibus depositus, & excommunicatus, debet actualiter degradari.
24. Ordines post commissum crimen recepta, opulentur bona.
25. Bona mutant naturam ex mutatione persona.
26. Bona clerici quæ cadunt in commissum non possunt a iudice laico capi.
27. Clerici neque volentes apud temporales iudices agitari valent.
28. Clerici neque iure iurando forum suum renunciare valent.
29. Clerici etiam ex Episcopi consensu apud laicos litigare non valent.
30. Sententia laici in clericum non valet, etiam si iuret defectum non oppositum.
31. Ius publicum pribatorum pællonibus non derogatur.
32. Clericus ratione officij iudicis laici potest apud eum conueneri.
33. Clericus ratione cuiusmodi potest per laicum multari.
34. Laicus incapax est causarum clericorum.
35. Bona clericorum sequuntur privilegium persona.
36. Iudex laicus cognoscens aduersus clericum, & eius bona incurrat iuris censuras.
37. Censura imposita in iudice laico procedet aduersus clericos, & eorum bona, sunt ipso iure.

3. Bona clericorum temporalia gaudens eisdem priuilegijs, quibus Ecclesiastica.
9. Clericis officia temporalia acceptantes ex consuetudine possunt apud eorum iudices conuenire.
10. Consuetudo inducens peccatum non ualet.
41. Laici ratione officij possunt in clericos iurisdictionem politicam exercere.
42. Clerici dum a iudicijs laicis capiuntur, vel spoliantur possunt se resistere etiam occisis satellitibus.
42. l. nihil interst C. de captiu. loquitur de captis ab hostibus.
44. Iudex male exequens, ut priuatus delinquit, & resisti potest manu armata.
45. Iudicem licitum est occidere pro defensione uitae.
46. Clericus defendens suam uitam, quamuis iniustorem occidat, non fit irregularis.
47. Clericus proprio iudici resistere potest, quando iniuste, vel defacto procedit.
48. Iudici male exequenti resisti potest non solum per eum, qui iniuriam patitur, sed etiam per tertium cuius nihil interst.
49. Iudici quando iniuste procedit resistere non licet.
50. Iudex, quando iniuste procedit non ut Dei minister, sed ut Tyrannus, & minister diaboli procedit.
51. Iudici defacto exequenti resistere defacto licet.
52. Religiosi in priuilegio fori equiparantur clericis in sacris constituti.
53. Religiosus, vel clericus propter graua crimina degradatur, & curiae seculari traditur.
54. Clerici, & Religiosi non degradantur, nisi in criminibus exemptis.
55. Clericus, & Religiosus non potest degradari, sine consultatione Pontificis.
56. Regulares extra Monasterium delinquentes ab Ordinario loci puniuntur.
57. Regularis quamuis ex mandato superioris maneat extra claustra, tutus non est, si delinquit, quoniam ab Ordinario puniatur.
58. Regularis ad hoc, ut licite puniatur ab Ordinario, quae requirantur.
59. Regularis potest ab Ordinario puniri omnis requisitis Tridentini ex Constit. Clem. VIII. & Greg. XV.

LERICALIS dignitas, & Sacrosancti Sacerdotij character manus profanas execratur, ipsa enim pietatis ratio, priuilegia, honores, & cultum, tam personis, quam rebus ad Ecclesiam pertinentibus asserunt, ut Presbiteros, & inferiores clericos iudicare, vel in eos capitalia iudicia exercere secularibus nefas sit, cap. de cernimus 2. cap. at si clerici 4. cap. clerici 8. cap. qualiter 17. de iudic. cap. nullus 2. cap. si diligenti 12. de foro compet. cap. si iudex laicus de sent. excommunicat. capit. qualiter, & quando de acusat. cum vulgas. † Unde clericus quantumvis enormibus se immisceat, & laesae Maiestatis diuinae, vel humanae crimen reus sit, aut Sortilegijs nefarijs immodetur, ne utiquam a iudice laico puniri potest, capit. ex tuarum 2. & ibi omnes, de Sortileg. Gigas de crim. laesa Maiest. lib. 2. † Nam licet Sortilegium sit mixti fori, non propterea conceditur eius ratione laicum iudicem in clericum agere, sed ut laicus de laico cognoscat, cum Ecclesiastico ad praebentionem, Abb. in cap. 1. de Sortileg. ex nu. 3. Paul. Grilland. de Sortileg. q. 11. nu. 4. Iul. Clarus in Praet. §. haereticus Simacas de Cathol. instit. capit. 8. & 11. Marta de iurisdic. p. 2. cap. 12. nu. 10.

¶ De consuetudine tam Senatus Franciae in enormibus delictis decernere consuevit, ut aduersus clericos, etiam presbyteros iudices Ecclesiastici una cum laicis cognoscant, ut in causa clerici Sortilegi in hac verba testatur Annatus Robert. lib. 1. rerum indicat. cap. 6. fol. 92. Si Fori nostri usum obseruare uelimus, hoc Senatus solet, ut cum de graui aliquo crimine agitur, non Regius iudex solum de Sacerdotis delicto cognoscat, neque etiam Sacerdos ad Ecclesiasticum forum absolute remittatur, sed ambo iudices Ecclesiasticus, & secularis simul cognitionem suscipere teneatur, idque saepe Arrestis curiae iudicatum est. † Nam licet de iure antiquo iudex laicus poterat una cum Ecclesiastico clericum in grauissimis condemnare, Auth. ut clerici apud proprios Episcopos. & ibi gl. Bobadilla in Polyt. tom. 1. lib. 2. cap. 18. n. 47. † Hodie tamen nouiore iure, derogatum est, nec ualet consuetudo in contrarium, neque statutum, quia est contra libertatem Ecclesiasticam, quam Principes dispensando tollere non possunt, quia leges debent obedire canonibus, l. fin. C. de summa Trinit. & fide Cath. §. priuilegia. Authen. cassa, & irrita C. de Sacros. Eccles. Auth. de mand. Princip. §. si vero Eccles. capit. Ecclesia S. Mariae de Const. † Unde de vir doctus dignitate Ecclesiastica, &

regia toga conspicuus, qui sub his diebus in allegatione contra clericum eam sententiam amplexus est, quam Granatæ typis exculsit anno 1630. à propria dignitate detrusus S. Inquisitionis censuram subiit, quia neq; consuetudine Franciæ, neq; Senatus stylo, neq; alia causa iudari potest, ut clerici apud seculares conueniantur, quia id eis iure diuino interdictum est, *ut ex Prophetis, & Euangelio asserui in Epit. de Magia lib. 3. cap. 4 per tot. & sup. hoc lib. 15. c. 2. ex num. 1.*

- 8 ¶ Neq; obstat quod quando crimen est graue, & atroxi (quæ nostri vocant priuilegiatū) ipsi etiam Canones iubent laicum iudicem fieri competentem, propter scelus atrocitatem, ea sunt quædam 23. q. 5. *Sunt quedam enormia flagitia, quæ potius per mundi iudices, quàm per antistes, & rectores Ecclesiarum vindicantur.* ¶ Quia ibi non agitur de cognitione tribuenda laico aduersus clericos, sed de ipsorum laicorum punitione, qui Pontificem, vel Episcopum, vel alium clericum minorum intersececit, & quauis de illis posset Ecclesia assumere cognitionem, Reges, & Principes mundi tales reos gladio vltore persequantur, ut debitam poenam persoluant, quia Iudices Ecclesiastici, nec capitaliter damnare solent, nec sanguinis sententiam ferre, *cap. clericus, cap. sententiam sanguinis, ne clerici, vel monach. cap. Archiepiscopalis, de Raptorib.* ¶ Est enim secularis potesta vindex Ecclesiasticæ iurisdictionis, ideo quando prophani homines in eam delinquant, ad seculares eos remittunt iudices, *ut crimina plestant, armata a leges gladij, & vindice ferro,* nam inturgere leges, & armari iura gladio dixit *Constant. Imper. in l. cum vir, C. ad l. Iul. de adulter.* ¶ Clerici tamen quantumuis enormibus se immisceant à laico iudice capi, discent, nec damnari possunt, nisi prius iudicis Ecclesiastici cognitio præcedat: nam ante exaurationem, seu degradationem presbyteri, qua amplexus Sacerdotalibus exuti, & alij minores sacris paramentis, & insignis spoliati, & inter prophanos reos adscripti, per iudices seculares sanguinis poena irrogari non possunt, *ut per DD. in cap. at si clerici, cap. cum non ab homine de iudic. & in cap. excommunicamus de heretic. & in cap. nouimus de verb. signif. & in cap. admoneat. 26. q. 7. in cap. ad abolendam de heretic. & in cap. degradatio de poen. lib. 6. Couarrub. in Practic. capit. 32. num. 2. & lib. 2. variar. cap. 22 num. 7. Iul. Clar. in Practic. §. fin. quæst. 36. num. 33. Bernard. Diaz in*
- 10
- 11
- 12

minoribus, quia sine præuia degradatione à iudice laico capi, nec puniri possunt, *capit. nullus 2. & ibi omnes, de foro compet. Couarrub. in cap. Alma mater, de sentent. excommunicat. p. 1. §. 1. num. 9. & in Decret. 4. p. 2. cap. 6. num. 3. & in Practic. cap. 32. num. 6. Nicol. Plotus de Censur. §. 6. ex num. 1. Pet. Duchas reg. 99. Farinac. in Prax. tom. 1. q. 8. num. 57. Gonzalez in Reg. 8. Chancell. gl. 5. §. 6. ex num. 6. & gl. 35. num. 55. Marra de iurisdic. p. 4. cent. 2. cas. 121. Bartosa de potest. Episcop. p. 2. allegat. 12. n. 31.*

¶ Neq; eo, quod iudex laicus operas suas accommodat, & gladii distinctione pro punitione clerici degradati, actus debet interesse, vel illa postea petere, ut videat verum sit iusta, vel ne sententia, ut in iudiciis requisitis tradit DD. in l. Magistratibus D. de iurisdic. omn. iudic. & in l. Diuus D. de custod. reor. Mart. de iurisdic. p. 4. cent. 2. cas. 169. ex num. 12. ¶ Quia id non procedit in sententijs Ecclesiasticis, in causis, de quibus priuatiue cognoscit, ut in causis clerici, &c. nam in illis laicos neq; causa assistere, neq; eius acta petere debet, ad executionem sententiæ, quia eorum cognitioni incapax est, DD. in cap. excommunicamus §. damnati de heretic. lib. 6. Simanc. de Cathol. instit. tit. 34. n. 48. Didac. Perez in Ordin. 1. 3. tit. 4. lib. 8. Couarr. in Clem. si furiosus p. 1. §. 1. n. 6. ¶ Etiam si manifeste ei constaret, de iniusticia sententiæ, in quo casu non esse per iudicem laicum exequendam, sed supplicandum, ut renideat, tradunt *Ignes in l. 2. §. cum Dominus D. ad Sylan. n. 79. Alciat. in c. 1. de offic. Ordin. n. 110. & Quia index laicus cum sit mere executor nullam habet cognitionem, ut videat verum sententia sit iusta, vel ne, neq; ad supplicandum pro emendatione, neque ad retardandam executionem, Bald. in Auth. clericus. C. de Episcop. & cleric. Abb. in capit. at si clerici de iudic. Salicetus in l. ea quidem C. qui accessare non poss. Angel. in d. l. Diuus de custod. reor. Alciat. in cap. 1. de offic. Ordin. Afflict. in preem. Conslit. Cicilia gl. gladij. Simanc. de Cathol. tit. 36. ex n. 4. Iul. Clar. lib. 5. Sent. §. fin. q. 96. nu. 7. Salcedo ad Diaz in prax. cap. 133. Bellug. in specul. Princip. rubri. 12. §. vison. 1. Item Cathar. de executione sentent. cap. fin.*

¶ Neq; obstat, quod in atrocissimis, quando clericus eis se immiscet, & habitū, & Tonsurā dimisit clericalē, posse puniri à iudice laico, sine degradatione, *cap. cum non ab homine, cap. perpendimus de sentent. excommun. gloss. in cap. ex parte de priuileg. l. 49. tit. 6. p. 1. Cened. d. collection. 37. nu. 20. Farinac. d. q. 8. ex nu. 55.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

*Camil. Borrelli in speculo Prin. rub. 11. §. viden-
di, Redin. de maiest. Princip. v. non armis solū,
nu. 174. Rizin. in prax. tom. 2. resolut. 172. n.
1. Bobadill. in polyt. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num.
95. Curia Philip. p. 3. num. 30. † Quia cleri-
cus non potest à iudice laico puniri quantum
bis enormibus se immisceat, & habitum, &
confuram dimitat clericalem, nisi antea præ-
cesserit tria monitio, DD. in cap. in audien-
tia de sent. excommunicat. & in cap. fin. de vi-
ta, & bon. state cleric. Marta de Iurisd. p. 4
cent. 2. cass. 135. Carol. de Graffis de effectib. cle-
ricatus eff. 1. n. 891. Filiucius tom. 1. tract. 1.
16. cap. 11. nu. 314. Cenall. de cognit. per vio-
lent. p. 1. q. 76. ex n. 6. Barbosa in collect. tom.
2. lib. 5. tit. 39. cap. 25. nu. 2. & de iure Ecclē-
siast. lib. 1. cap. 39. n. 80. Bonacin. de legib. disp.
10. q. 2. punt. 1. §. 4. nu. 6.*

*† Neque contra solutionem obstat, capit.
perpendimus de sent. excommunic. quia ibi non
agitur de privilegio fori, sed Canonis, si quis
suadente, vt notant Coninch. de Sacram. disp.
14. dub. 15. nu. 160. Barbosa d. cap. 25. Bona-
cin. d. §. 4. nu. 7. † Neque Rursus obstat Bula
Pauli III. ann. 1542. quæ concedit licentiam
iudicibus secularibus procedendi contra cle-
ricos in atrocissimis delictis, quia dicta Bul-
la non exeat, vt tradit Cenall. ubi sup. part. 2.
quæst. 102. num. 4. † Et quamvis extaret,
opinionem nostræ nihil infringit, nam ad hoc,
vt clericus dicatur atrocissimis immisceri,
vt possit à laico puniri, plura requiruntur, 1.
quod non incedat in habitu clericali. 2. quod
immisceat se enormibus 3. quod in eis frequē-
tauerit 4. quod in illis sit deprehensus 5.
quod ter sit monitus 6. quod post monitionē
fuerit incorrigibilis, Man. Rodrig. tom. 2. Re-
gular. q. 2. art. 5. Barbosa in collect. tom. 2. lib.
5. tit. 9. cap. 1. ex nu. 2. & tit. 33. cap. 27. Ant.
Diana tract. 2. de immunit. Ecclesiast. resolut.
23. & 129. Bonacin. de legib. disp. 10. q. 2. punt.
1. §. 1. nu. 5.*

*† Quæ omnia simul concurrere debent, &
probari, vt clericus in atrocissimis dicatur de-
prehensus, & nihilominus iudex laicus eū pu-
niri non potest pœna sanguinis, si de actuali de-
gradatione, nisi talis clericus propter crimi-
nis atrocitatem, verbaliter fuisset depositus,
& propter incorrigibilitatē excommunicatus,
& anathematizatus, Aufre. de potest. secular.
reg. 1. n. 17. Salsed. ad Diaz in Prax. 6. 121.
Bobadill. in polyt. tom. 1. lib. 2. c. 18. n. 76. Bar-
bos. de Iure Ecclesiast. d. capit. 39. ex num. 80.*

*† Quod multis non placeat, nam cleri-
cus quantumvis enormibus se immisceat,
& depositus sit, & excommunicatus, debet ac-*

tualiter degradari ad hoc, vt à laico iudice
pœna sanguinis puniatur, DD. in cap. cum non
ab homine de iudic. & in Auth. clerici, C. de
Episcop. & cleric. Ias. in l. cū quadam puella D.
de iurisd. omn. iudic. Aufre. d. reg. 1. n. 5. Duñ.
reg. 100. fallen. 18. † Etiam si post commissum
crimen, & nomen receptum inter reos, in tria
de secularis Iurisdictionis, Ordines assumat,
DD. in l. 1. D. de pœn. & in d. l. cū quadā pue-
la, & in c. ad falsarios de crim. fals. Iul. Clar.
§. fin. q. 36. n. 43. Aufre. in Capel. Tolos. decis.
147. & tract. de potest. secular. reg. 1. n. 19. Co-
narrubian Pract. c. 31. n. 4. Ant. Gomez var. 3.
cap. 10. n. 5. Plaza de delict. lib. 1. cap. 25. nu.
2. Cenall. ad Decretum collect. 37. nu. 13. & ad
Decretal. cap. 23. Anast. Germon. lib. 3. de Sa-
cror. immunit. cap. 15. ex nu. 77. Tiraq. de pœn.
cass. 25. nu. 8. Gutierrez lib. 1. Pract. q. 5. ex n.
1. Farinas. tom. 1. q. 8. ex nu. 104.

*† Quo ad bona tamen licet nonnulli asserāt
posse à seculari capi, & condemnari, non asse-
rior, nam bona mutant naturam ex mutatione
personæ, DD. in l. Paulus §. 1. D. de acquir. ha-
red. & in l. filius familias D. ad l. falcid. & in l.
sed, et si restitatur §. 1. de iudic. & in l. fin. C.
de inoffic. testam. Marta de Iurisd. p. 1. cent. 1.
cas. 11. ex n. 28. & c. 2. cas. 125. ex n. 27. † Nā
etiam in casibus, in quibus bona clerici cadūt
in commissum, vt repertus noctu cū armis, aut
inuentus piscando, aut venando tempore pro-
hibito: quamvis iudex laicus possit, per se, &
suos ministros, arma capere, recia, canes, &c.
non potest illa sentenciare, vel in commissum de-
clarare, sed recurrendum est pro sententia ad
Ecclesiasticum, Conarrub. in pract. cap. 33. n.
7. Sarmiento lib. 7. Select. c. 13. n. 2. Iul. Clar.
in Pract. §. fin. q. 36. num. 26. Gutierrez lib. 1.
Pract. q. 3. n. 11. & q. 12. ex n. 2. Cened. d. co-
lect. 37. Salsed. ad Diaz cap. 55. Paz in Prax.
tom. 1. p. 8. cap. 1. n. 7. Azuved. in l. 1. tit. 6. lib.
6. Recopil. n. 3. Farinas. tom. 1. q. 8. n. 96. Boba-
dill. d. c. 18. ex n. 66. Ant. Diana in resolut. mo-
ral. tract. 2. de immunit. Eccles. resolut. 9. & 10.*

*† Tanta est enim iudicis laici incapacitas
circa res, & Ecclesiasticas personas, vt neque
volentes apud temporales iudices (tanquam
eorum legē diuina incapaces) clerici vlatens
agitari valent, capit. 2. cap. significasti de foro
compet. cap. ad audientiam de Cor. si etud. cap.
quomquam de censib. lib. 6. cap. 1. & per tot. 11.
q. 1. Triasens. §. 1. 2. cap. 3. gl. in cap. Imperator
dist. 96. Nauarr. in cap. nouit de iurac. notab.
3. ex num. 52. Garfia de nobilitat. ad l. Curdeb.
glos. 9. ex num. 2. Gutierrez in l. nemo potest de
legat. 1. ex num. 16. Anast. Germon. de Sa-
cror. immunit. lib. 3. capit. 13. ex numer. 35.*

28 † Quia neque tacite, neque expresse, neque
fatendose laicos, neq; iure iurando forum suū
renunciare valent, *cap. si diligenti, cap. signi-*
ficali de for. compet. Gutierrez de iuram. confir-
29 *mat. part. 1. cap. 16.* † Etiam si Episcopi
consensus accedat, *Petr. Barbosa in l. 1. D. de*
Iudic. nu. 173. Farinas in prax. tom. 1. q. 8. n.
13. Secunda de Iudic. p. 1. cap. 11. nu. 38. Cened.
ad Decretal. collect. 57. n. 1. Baiard. ad Clar.
§ fin. q. 36. n. 10. Car. de Grassis de effect. cleric.
30 *effect. 1. nu. 47.* † Et quamvis iurassent talem
defectum non opposituros, non valeren acta,
nec sententię *DD. in d. cap. si diligenti Crauet.*
cf. 383. n. 16. Ant. Gabriel to. 3. cōm. lib. 6. tit.
de stat. cōcl. 3. n. 7. Gutierrez de iuram. confir.
31 *p. 3. c. 12. ex n. 1.* † Nam privilegium fori non
vnicuiq; clerico in particulari, sed toto ordi-
ni clericali concessum est, ideo particularis
renunciatio illum tollere nequit, quia ius pu-
blicum priuatorum pactionibus non deroga-
tur, *l. ius publicum §. paciscar D. de pact. l. ne-*
que pignus §. priuatorum D. de reg. iur.
32 ¶ Neque obstat contra solutionem, quod
clericus ratione officij Consiliarij, vel aduo-
cati, quod accepit de manu Principis tempo-
ralis, vel iudicis laici eiusratione possit apud
eum conveniri, *ut per DD. in cap. Sacerdoti-*
bus de vita, & honest. cleric. & in cap. clericis
in sacris eod. tit. lib. 6. Couarrub. in Pract. cap.
33. nu. 6. Fran. Suarez contra Reg. Anglia lib.
4. c. 34. n. 26. Cened. ad Decretum collect. 37. n.
16. & ad Decretal. tit. fin. c. 8. Angian. de legib.
33 *lib. 2. contr. 21. n. 58.* † Et pro excessibus eum
multa. e poena pecuniaria, & exigere, *DD. &*
Bart. in l. si quis obreiserit D. de fals. & in l. A-
lletas §. fin. D. de ijs qui notantur infam. Did.
Perez in Ordin. l. 1. tit. 6. lib. 8. fol. 189. Cened.
ad Decretal. collect. 39. nu. 4. Salced. ad Diaz
in Pract. cap. 63. † Nam veritas stat in aduer-
34 to, ex omni moda immunitate personę, cuius
cognitionis laicus incapax est, *Duard. in Bul-*
la Cœna lib. 2. cap. 15. q. 11. n. 273. Zanard. in
directior. confes. tom. 3. cap. 50. fol. 285. Carol. de
Grassis de effect. clericat. effect. 1. num. 82. Bo-
nacin. de legib. disp. 10. q. 2. punt. 1. §. 1. nu. 24.
35 † Etia si non puniatur in persona, sed in bonis,
quia directo bona clericorū sequuntur priuile-
gium personę, *Abb. in cap. qualiter, & quando*
de Iudic. n. 8. Genuens. in Prax. c. 8. n. 5. Sousa
in Bulla Cœne c. 20. disp. 95. n. 4. Fran. Marcus
p. 3. deciss. 479. n. 4. & 5. Marta de Iurisd. p. 4.
cent. 2. cass. 127. nu. 5. Rixius in Prax. tom. 2.
resol. 413. n. 2. August. Barbof. in collect. Iur.
Canon. tom. 1. lib. 3. tit. 50. cap. 2. nu. 4.
36 ¶ Quia propter assertorum opinio periculo-
sissima est, nam Iudex laicus cognoscens ad-

uersus clericos, & eorū bona, nisi in casibus
iure exceptis, incurrit censuras contra eū ipso
iure promulgatas, *in cap. nullus secundo, de foro*
cōpet. & in cap. Iudex laicus de sent. ex cōmune.
Rebuff. in Procem. Regni Constit. glos. 5. nu. 33.
Alex. de Neuo cōf. 56. ex n. 14. & cōf. 59. ex n.
12. Farin. tom. 1. q. 8. ex num. 1. Quz imposita
est ipso iure, vt tradunt *DD. in d. cap. nullus*
aditio ad Guid. Pap. deciss. 77. Decian. tom. 1.
lib. 4. c. 12. in fin. Cenedo ad Decretum collect.
37. Bonacin. tom. 3. de Censur. disp. 1. q. 16. pun.
5. ex n. 1. † Et simul incurrit Sacrilegium, etiā
37 si non in persona, sed in bonis fieret executio,
& possent per Ecclesiasticum per Censuras cō-
pelli ad rebocationem, *D. D. in cap. conquis-*
tus 16. de for. compet. & in cap. 2. de privileg.
Bossius in Prax. tit. de Sacrileg. n. 7. Fuffius de
Visitat. lib. 2. cap. 21. Decian. ubi sup. lib. 6. cap.
36. Tufebus in Pract. tom. 1. concl. 445. num.
19. & concl. 446. num. 10. † Nam clerici in
38 omnibus bonis temporalibus gaudent eisdem
privilegijs, & immunitatibus, quibus in Eccle-
siasticis, *c. Saneitū, 23. q. 8. c. fin. de vita, & ho-*
nest. cleric. Couarrub. lib. 2. var. c. 4. Marta de
Iurisd. p. 4. cent. 1. cass. 11. nu. 33. & cass. 49. ex
nu. 1. & cent. 2. cass. 101. nu. 5.
¶ Neque iubantur consuetudine, quod tales
39 clerici officia temporalia exercentes solent
apud Iudices laicos conveniri, & de illorum
excessibus, multari in officij amissione, & alijs
pœnis, vt in consiliarijs, & aduocatis supremi
Senatus, & Chancellariarū tradit *Bobadill. in*
Polysic. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 99. Ceuallos
tract. de cognit. per violent. p. 2. q. 65. num. 14.
40 † Nam talis consuetudo, quia est contra li-
bertatē Ecclesiasticam corruptela potius dis-
cenda est, *cap. cum terra de elect. & non debet*
obseruari, nam consuetudo, vel lex inducens
peccatum non valet, *Ioan. Andr. in cap. extir-*
pandis de prabend. nam leges debent obedire
Canonibus, l. fin. C. de summ. Trin. de fide Cathol.
41 † Nisi agatur de iurisdictione polytica,
vel œconomica, qualis est patris inter filios,
quia tunc laici bene possunt assumere cogni-
tionē, & clericos multare in officij tēporalis
amissione, & pœna leui pecuniaria, vt tradunt
Cassan. in Consuetud. Burgund. rubr. 1. §. 5. n.
71. & seqq. D. D. in c. Sacerdotibus, ne clerici,
vel monach. Putcus de Syndicat. v. clericus, c.
1. fol. 158. Redin. de maiest. Princip. 6. sed etiā
n. 183. Couarrub. in Pract. cap. 33. n. 6. Garfia
de nobilit. gl. 9. ex n. 33. Cened. ad Decretū d.
collect. 37. n. 16. & ad Decretal. collect. fin. c. 8.
42 ¶ Clerici enim quādo a Iudicib; laicis capiū-
tur, vel bonis spoliātur, eo quod eorū iurisdic-
tionē perturbāt, cui sunt incapaces, possunt se,

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

18 Camil. Borrelli in speculo Prim. rub. 11. §. viden-
dū, Redin. de maiest. Princip. v. non armis solū,
nu. 174. Ruzias in prax. tom. 2. resolut. 172. n.
1. Bobadill. in polyt. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num.
95. Curia Philip. p. 3. num. 30. † Quia cleri-
cus non potest a iudice laico puniri quantum
bis enormibus se immisceat, & habitum, &
tonsuram dimitat clericalem, nisi antea præ-
cesserit tria monitio, DD. in cap. in audien-
tia de sent. excommunicat. & in cap. fin. de vi-
ta, & honestate cleric. Marta de Iurisd. p. 4.
cent. 2. cass. 133. Carol. de Graffis de effectib. cle-
ricatus eff. 1. n. 891. Filius iustus tom. 1. tract. 1.
16. cap. 11. nu. 314. Cenall. de cognit. per vio-
lent. p. 1. q. 76. ex n. 6. Barbosa in collect. tom.
2. lib. 5. tit. 39. cap. 25. nu. 2. & de iure Ecclē-
siast. lib. 1. cap. 39. n. 80. Bonacin. de legib. disp.
10. q. 2. punt. 1. §. 4. nu. 6.

19 ¶ Neque contra solutionem obstat, capit.
perpendimus de sent. excommunic. quia ibi non
agitur de privilegio fori, sed Canonis, siquis
suadente, vt notant Coninck. de Sacram. disp.
14. dub. 15. nu. 160. Barbosa d. cap. 39. Bona-
cin. d. §. 4. nu. 7. † Neque Rursus obstat Bulla
Pauli III. ann. 1542. quæ concedit licentiam
iudicibus secularibus procedendi contra cle-
ricos in atrocissimis delictis, quia dicta Bul-
la non extat, vt tradit Cenall. ubi sup. part. 2.
quæst. 102. num. 4. † Et quamuis extaret,
opinionem nostram nihil infringit, nam ad hoc,
vt clericus dicatur atrocissimis immisceri,
vt possit a laico puniri, plura requiruntur; 1.
quod non incedat in habitu clericali. 2. quod
immisceat se enormibus 3. quod in eis frequē-
tauerit 4. quod in illis sit deprehensus 5.
quod ter sit monitus 6. quod post monitionē
fuerit incorrigibilis, Man. Rodrig. tom. 2. Re-
gular. q. 2. art. 5. Barbosa in collect. tom. 2. d. lib.
5. tit. 9. cap. 1. ex nu. 2. & tit. 33. cap. 27. Ant.
Diana tract. 2. de immunit. Ecclesiast. resolut.
23. & 129. Bonacin. de legib. disp. 10. q. 2. punt.
1. §. 1. nu. 5.

22 ¶ Quæ omnia simul concurrere debent, &
probari, vt clericus in atrocissimis dicatur de-
prehensus, & nihilominus iudex laicus eū pu-
niri non potest pœna sanguinis, sive actuali de-
gradatione, nisi talis clericus propter crimi-
nis atrocitatem, verbaliter fuisset depositus,
& propter incorrigibilitatē excommunicatus,
& anathematizatus, Aufser. de potest. secular.
reg. 1. n. 17. Salced. ad Diaz in Prax. c. 121.
Bobadill. in polyt. tom. 1. lib. 2. c. 13. n. 76. Bar-
bos. de Iure Ecclesiast. d. cap. 39. ex num. 80.

23 † Quod multis non placeat, nam cler-
icus quantumvis enormibus se immisceat,
& depositus sit, & excommunicatus, debet ac-

tualiter degradari ad hoc, vt a laico iudice
pœna sanguinis puniatur, DD. in cap. cum non
ab homine de iudic. & in Auth. clerici, C. de
Episcop. & cleric. Ias. in l. cū quadam puella D.
de iurisd. omn. iudic. Aufser. d. reg. 1. n. 15. Duñ.
reg. 100. fallen. 18. † Etiam si post commissum
crimen, & nomen receptum inter reos, in tria
de secularis Iurisdictionis, Ordines assumat,
DD. in l. 1. D. de pœn. & in d. l. cū quadam pue-
la, & in c. ad falsariortū de crim. fals. Iul. Clar.
§. fin. q. 36. n. 43. Aufser. in Capet. Tolos. decis.
147. & tract. de potest. secular. reg. 1. n. 19. Co-
uarrub. in Pract. c. 31. n. 4. Ant. Gomez var. 3.
cap. 10. n. 5. Plaza de delict. lib. 1. cap. 25. nu.
2. Cened. ad Decretum collect. 37. nu. 13. & ad
Decretal. cap. 23. Anast. German. lib. 3. de Sa-
ceror. immunit. cap. 15. ex nu. 77. Tiraq. de pœn.
cass. 25. nu. 8. Gutierrez lib. 1. Pract. q. 5. ex n.
1. Farinac. tom. 1. q. 8. ex nu. 104.

¶ Quo ad bona tamen licet nonnulli asserāt
posse a seculari capi, & condemnari, non asse-
rior, nam bona mutant naturam ex mutatione
personæ, DD. in l. Paulus §. 1. D. de acquir. bo-
red. & in l. filius familias D. ad l. fals. d. & in l.
sed, cū restituatur §. 1. de iudic. & in l. fin. C.
de inoffic. testam. Marta de Iurisd. p. 1. cent. 1.
cass. 11. ex n. 28. & c. 2. cass. 125. ex n. 27. † Nā
etiam in casibus, in quibus bona clerici cadūt
in commissum, vt repertus noctu cū armis, aut
inuentus piscando, aut venando tempore pro-
hibito: quamuis iudex laicus possit, per se, &
suos ministros, arma capere, recia, canes, &c.
non potest illa sentenciare, vel in commissum de-
clarare, sed recurrendum est pro sententia ad
Ecclesiasticum, Couarrub. in pract. cap. 33. n.
7. Sarmiento lib. 7. Select. c. 13. n. 2. Iul. Clar.
in Pract. §. fin. q. 36. num. 26. Gutierrez lib. 1.
Pract. q. 3. n. 11. & q. 10. ex n. 2. Cined. d. co-
lect. 37. Salced. ad Diaz cap. 55. Paz in Prax.
tom. 1. p. 8. cap. 2. n. 7. Azuved. in l. 1. tit. 6. lib.
6. Recopil. n. 3. Farinac. tom. 1. q. 8. n. 96. Boba-
dill. d. c. 18. ex n. 66. Ant. Diana in resolut. mo-
ral. tract. 2. de immunit. Eccles. resolut. 9. & 10.

¶ Tanta est enim iudicis laici incapacitas
circa res, & Ecclesiasticas personas, vt neque
volentes apud temporales iudices (tanquam
eorum legē diuina incapaces) clerici uelatenis
agitari valent, capit. 2. cap. significasti de foro
compet. cap. ad audientiam de Cor. si et ad. cap.
quamquam de censib. lib. 6. cap. 1. & per tot. u.
q. 1. Trident. sess. 25. cap. 3. gl. in cap. Imperator
dist. 96. Nauarr. in cap. nouit de iur. notab.
3. ex num. 52. Garsia de nobilitat. ad l. C. ordub.
glos. 9. ex num. 2. Gutierrez in l. nem. o potest de
legat. 1. ex num. 26. Anast. German. de Sa-
ceror. immunit. lib. 3. cap. 13. ex numer. 35.

28. † Quia neque tacite, neque expresse, neque fatendose laicos, neq; iure iurando forum suū renunciare valent, *cap. si diligenti, cap. significasti de for. compet. Gutierr. de iuram. confirmat. part. 1. cap. 16.* † Etiam si Episcopi consensus accedat, *Petr. Barbosa in l. 1. D. de Iudic. nu. 173. Farinac. in prax. tom. 1. q. 8. n. 13. Secazza de Iudic. p. 1. cap. 11. nu. 38. Cened. ad Decretal. collect. 57. n. 1. Baiard. ad Clar. § fin. q. 36. n. 10. Car. de Graffis de effect. Cleric. effect. 1. nu. 47.* † Et quamuis iurassent talem defectum non opposituros, non valeren acta, nec sententię *DD. in d. cap. si diligenti Crauet. cōf. 383. n. 16. Ans. Gabriel to. 3. cōm. lib. 6. tit. de stat. cōcl. 3. n. 7. Gutierr. de iuram. confir. p. 3. c. 12. ex n. 1.* † Nam p̄bilegium fori non vnicuiq; clerico in particulari, sed toto ordini clericali concessum est, ideo particularis renunciatio illum tollere nequit, quia ius publicum priuatorum passionibus non derogatur, *l. ius publicum §. pariscar D. de p̄b. l. neque pignus §. priuatorum D. de reg. iur. 3.*
31. ¶ Neque obstat contra solutionem, quod clericus ratione officij Consiliarij, vel advocati, quod accepit de manu Principis temporalis, vel iudicis laici ciuitatione possit apud eum conueniri, *vt per DD. in cap. Sacerdotibus de vita, & honest. cleric. & in cap. clericis in sacris cod. tit. lib. 6. Couarrub. in Pract. cap. 33. nu. 6. Fran. Suarez contra Reg. Angliæ lib. 4. c. 34. n. 26. Cened. ad Decretum collect. 37. n. 16. & ad Decretal. tit. fin. c. 8. Angian. de legib. lib. 2. contr. 21. n. 58.* † Et pro excessibus eum multare p̄na pecuniaria, & exigere, *DD. & Bart. in l. si quis obreperit D. de fals. & in l. Atilias §. fin. D. de ijs qui notantur infam. Did. Perez in Ordin. l. 1. tit. 6. lib. 8. fol. 189. Cened. ad Decretal. collect. 39. nu. 4. Salced. ad Diaz in Pract. cap. 63.* † Nam veritas stat in aduerso, ex omni moda immunitate personę, cuius cognitionis laicus incapax est, *Duard. in Bulla Cœna lib. 2. can. 15. q. 11. n. 273. Zanard. in director. confes. tom. 3. cap. 50. fol. 285. Carol. de Graffis de effect. clericat. effect. 1. num. 82. Bonacin. de legib. disp. 10. q. 2. punt. 1. §. 1. nu. 24.*
35. † Etia si non puniatur in persona, sed in bonis, quia directo bona clericorū sequuntur priuilegium personę, *Abb. in cap. qualiter, & quando de Iudic. n. 8. Genuens. in Prax. c. 8. n. 5. Sousa in Bulla Cœna c. 20. disp. 95. n. 4. Fran. Marcus p. 3. deciss. 479. n. 4. & 5. Marta de Iurisd. p. 4. cent. 2. cass. 127. nu. 5. Ritzius in Prax. tom. 2. resol. 413. n. 2. August. Barbos. in collect. Iur. Canon. tom. 1. lib. 3. tit. 30. cap. 2. nu. 4.*
36. ¶ Qua propter assertorum opinio periculossima est, nam Iudex laicus cognoscens ad-

uersus clericos, & eorū bona, nisi in casibus à iure exceptis, incurrit censuras contra eū ipso iure promulgatas, *in cap. nullus secundo, de foro cōpet. & in cap. Iudex laicus de sent. ex cōmune. Rebuff. in Proœm. Regni Constit. glos. 5. nu. 33. Alex. de Neuo cōf. 56. ex n. 14. & cōf. 59. ex n. 12. Farin. tom. 1. q. 8. ex num. 1.* Quæ imposita est ipso iure, vt tradunt *DD. in d. cap. nullus aditio ad Guid. Pap. deciss. 77. Decian. tom. 1. lib. 4. c. 12. in fin. Cened. ad Decretum collect. 37. Bonacin. tom. 3. de Censur. disp. 1. q. 16. pun. 5. ex n. 1.* † Et si incurrat Sacrilegium, etiā si non in persona, sed in bonis fieret executio, & possent per Ecclesiasticum per Censuras cōpelli ad rebocationem, *D. D. in cap. conquesitus 16. de for. compet. & in cap. 2. de p̄bileg. Bossius in Prax. tit. de Sacrileg. n. 7. Fufius de Visitat. lib. 2. cap. 21. Decian. ubi sup. lib. 6. cap. 36. Tuscbus in Pract. tom. 1. concl. 445. num. 19. & concl. 436. num. 10.* † Nam clerici in omnibus bonis temporalibus gaudent eisdem p̄bilegijs, & immunitatibus, quibus in Ecclesiasticis, *c. Saneitū, 23. q. 8. c. fin. de vita, & honest. cleric. Couarrub. lib. 1. var. c. 4. Marta de Iurisd. p. 4. cent. 1. cass. 11. nu. 33. & cass. 49. ex nu. 1. & cent. 2. cass. 101. nu. 5.*

¶ Neque iubantur consuetudine, quod tales clerici officia temporalia exercentes solent apud Iudices laicos conueniri, & de illorum excessibus, multari in officij amisione, & alijs p̄enis, vt in consiliarijs, & aduocatis supremi Senatus, & Chancellariarū tradit *Bobadill. in Polytic. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 99. Ceuallot tract. de cognit. per violent. p. 2. q. 65. num. 14.* † Nam talis consuetudo, quia est contra libertatē Ecclesiasticam corruptela potius discenda est, *cap. eum terra de elect. & non debet obseruari, nam consuetudo, vel lex inducens peccatum non valet, Ioan. Andr. in cap. extirpandis de p̄bend. nam leges debent obedire Canonibus, l. fin. C. de summ. Trin. de fide Cathol. & Nisi agatur de iurisdictione polytica, vel œconomica, qualis est patris inter filios, quia tunc laici bene possunt assumere cognitionē, & clericos multare in officij tēporalis amissione, & p̄na leni pecuniaria, vt tradunt *Cassan. in Consuetud. Burgund. rubr. 1. §. 5. n. 71. & seqq. DD. in c. Sacerdotibus, ne clerici, vel monach. Puteus de Syndicat. v. clericus, c. 1. fol. 158. Redin. de maiest. Princip. 6. sed etiā n. 183. Couarrub. in Pract. cap. 33. n. 6. Garfia de nobilit. gl. 9. ex n. 33. Cened. ad Decretū d. collect. 37. n. 16. & ad Decretal. collect. fin. c. 8.**

¶ Clerici enim quādo à Iudicib; laicis capiuntur, vel bonis spoliatur, eo quod eorū iurisdictionē perturbāt, cui sunt incapaces, possunt se,

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

*Camil. Borrel in speculo Prin. rub. 11. §. viden-
dū, Redin. de maiest. Princip. v. non armis solū,
nu. 174. Rizin in prax. tom. 2. resolut. 172. n.
1. Bobadill. in polyt. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num.
95. Curia Philip. p. 3. num. 30. † Quia cleri-
cus non potest à iudice laico puniri quantum
bis enormibus se immisceat, & habitum, &
tonsuram dimitat clericalem, nisi antea præ-
cesserit tria monitio, DD. in rap. in audien-
tia de sent. excommunicat. & in cap. fin. de vi-
ta, & honestate cleric. Marta de Iurisd. p. 4.
cent. 2. cass. 135. Carol. de Grassis de effectib. cle-
ricatus eff. 1. n. 891. Filiucius tom. 1. tract. 1.
16. cap. 11. nu. 314. Cenall. de cognit. per vio-
lent. p. 1. q. 76. ex n. 6. Barbosa in collect. tom.
2. lib. 5. tit. 39. cap. 25. nu. 2. & de iure Ecclē-
siast. lib. 1. cap. 39. n. 80. Bonacin. de legib. disp.
10. q. 2. punt. 1. §. 4. nu. 6.*

*¶ Neque contra solutionem obstat, capit.
perpendimus de sent. excommunic. quia ibi non
agitur de privilegio fori, sed Canonis, siquis
suadente, ut notant Coninck. de Sacram. disp.
14. dub. 15. nu. 160. Barbosa. d. cap. 25. Bona-
cin. d. §. 4. nu. 7. † Neque Rursus obstat Bulla
Pauli III. ann. 1542. quæ concedit licentiam
iudicibus secularibus procedendi contra cle-
ricos in atrocissimis delictis, quia dicta Bul-
la non extat, ut tradit Cenall. ubi sup. part. 2.
quæst. 102. num. 4. † Et quamvis extaret,
opinionem nostram nihil infringit, nam ad hoc,
ut clericus dicatur atrocissimis immisceri,
ut possit à laico puniri, plura requiruntur, 1.
quod non incedat in habitu clericali. 2. quod
immisceat se enormibus 3. quod in eis frequē
tauerit 4. quod in illis sit deprehensus 5.
quod ter sit monitus 6. quod post monitionē
fuerit incorrigibilis, Man. Rodrig. tom. 2. Re-
gular. q. 2. art. 5. Barbosa. in collect. tom. 2. lib.
5. tit. 9. cap. 1. ex nu. 2. & tit. 33. cap. 27. Ant.
Diana. tract. 2. de immunit. Ecclesiast. resolut.
23. & 129. Bonacin. de legib. disp. 10. q. 2. punt.
1. §. 1. nu. 5.*

*¶ Quæ omnia simul concurrere debent, &
probari, ut clericus in atrocissimis dicatur de-
prehensus, & nihilominus iudex laicus eū pu-
niri non potest pœna sanguinis, si de actuali de-
gradatione, nisi talis clericus propter crimi-
nis atrocitatem, verbaliter fuisset depositus,
& propter incorrigibilitatē excommunicatus,
& anathematizatus, Aufre. de potest. secular.
reg. 1. n. 17. Salsed. ad Diaz in Prax. c. 121.
Bobadill. in polyt. tom. 1. lib. 2. c. 18. n. 76. Bar-
bos. de Iure Ecclesiast. 2. capit. 39. ex num. 80.*

*† Quod multis non placet, nam cler-
icus quantumvis enormibus se immisceat,
& depositus sit, & excommunicatus, debet ac-*

tualiter degradari ad hoc, ut à laico iudice
pœna sanguinis puniatur, DD. in cap. cum non
ab homine de iudic. & in Auth. clerici, C. de
Episcop. & cleric. las. in l. cū quadam puella D.
de iurisd. omn. iudic. Aufre. d. reg. 1. n. 15. Duñ.
reg. 100. fallen. 18. † Etiam si post commissum
crimen, & nomen receptum inter reos, in frā
de secularis Iurisdictionis, Ordines assumat,
DD. in l. 1. D. de pœn. & in d. l. cū quadā pue-
la, & in c. ad falsarios de crim. fals. Iul. Clar.
§. fin. q. 36. n. 43. Aufre. in Capet. Tolos. decis.
147. & tract. de potest. secular. reg. 1. n. 19. Co-
narrubian Pract. c. 31. n. 4. Ant. Gomez var. 3.
cap. 10. n. 5. Plaza de delict. lib. 1. cap. 25. nu.
2. Cened. ad Decretum collect. 37. nu. 13. & ad
Decretal. cap. 23. Anast. German. lib. 3. de Sa-
cror. immunit. cap. 15. ex nu. 77. Tiraq. de pœn.
cass. 25. nu. 8. Gutierrez lib. 1. Pract. q. 5. ex n.
1. Farinas. tom. 1. q. 8. ex nu. 104.

*¶ Quo ad bona tamen licet nonnulli asserāt
posse à seculari capi, & condemnari, non asse-
rior, nam bona mutant naturam ex mutatione
personæ, DD. in l. Paulus §. 1. D. de acquir. bo-
red. & in l. filius familias D. ad l. fals. d. & in l.
sed, cū restituitur §. 1. de iudic. & in l. fin. C.
de inoffic. testam. Marta de Iurisd. p. 1. cent. 1.
cas. 11. ex n. 28. & c. 2. cas. 125. ex n. 27. † Nā
etiam in casibus, in quibus bona clerici cadūt
in commissum, ut repertus noctu cū armis, aut
inuentus piscando, aut venando tempore pro-
hibito: quamvis iudex laicus possit, per se, &
suos ministros, arma capere, recia, canes, &c.
non potest illa sentenciare, vel incōmissum de-
clarare, sed recurrendum est pro sententia ad
Ecclesiasticum, Conarrub. in pract. cap. 33. n.
7. Sarmiento lib. 7. Select. c. 13. n. 2. Iul. Clar.
in Pract. §. fin. q. 36. num. 26. Gutierrez lib. 1.
Pract. q. 3. n. 11. & q. 12. ex n. 2. Cined. d. co-
lect. 37. Salsed. ad Diaz cap. 55. Paz in Prax.
tom. 1. p. 8. cap. 1. n. 7. Azaved. in l. 1. tit. 6. lib.
6. Recopil. n. 3. Farinas. tom. 1. q. 8. n. 96. Boba-
dill. d. c. 18. ex n. 66. Ant. Diana in resolut. mo-
ral. tract. 2. de immunit. Ecclesiast. resolut. 9. & 10.*

*¶ Tanta est enim iudicis laici incapacitas
circa res, & Ecclesiasticas personas, ut neque
volentes apud temporales iudices (tanquam
eorum legē divina incapaces) clerici vlatens
agitari valent, capit. 2. cap. significasti de foro
compet. cap. ad audientiam de Cor. si. etud. cap.
quemquam de censib. lib. 6. cap. 1. & per tot. 11.
q. 1. Triens. §. 25. cap. 3. gl. in cap. Imperator
ast. 96. Nauarr. in cap. nouit de iurac. notab.
3. ex num. 52. Garfia de nobilitat. ad l. Cordub.
glos. 9. ex num. 2. Gutierrez in l. nem. o potest de
legat. 1. ex num. 16. Anast. German. de Sa-
cror. immunit. lib. 3. capit. 13. ex numer. 35.*

† Quia

28 [†] Quia neque tacite, neque expresse, neque
latendose laicos, neq; iure iurando forum suū
renunciare valent, *cap. si diligenti, cap. signi-*
39 *ficasti de for. compet. Gutierr. de iuram. con-*
firmat. part. 1. cap. 16. † Etiam si Episcopi
consensus accedat, Petr. Barbosa in l. 1. D. de
Iudic. nu. 173. Farinac. in prax. tom. 1. q. 8. n.
13. Secaxsa de Iudic. p. 1. cap. 11. nu. 38. Cened.
ad Decretal. collect. 37. n. 1. Baiard. ad Clar.
§ fin. q. 36. n. 10. Car. de Grassis de effect. Cleric.
30 *effect. 1. nu. 47. † Et quamvis iurassent talem*
defectum non opposituros, non valeren acta,
nec sententię DD. in d. cap. si diligenti Crauet.
obf. 383. n. 16. Ans. Gabriel to. 3. cōm. lib. 6. tit.
de stat. eccl. 3. n. 7. Gutierrez de iuram. confir.
31 *p. 3. c. 12. ex n. 1. † Nam privilegium fori non*
vniciq; clerico in particulari, sed toto ordi-
ni clericali concessum est, ideo particularis
renunciatio illum tollere nequit, quia ius pu-
blicum priuatorum portionibus non derogat-
ur. l. ius publicum §. pariscar D. de p. s. l. ne-
que pignus §. priuatorum D. de reg. iur. §.
32 *Neque obstat contra solutionem, quod*
clericus ratione officij Consiliarij, vel aduo-
cati, quod accepit de manu Principis tempo-
ralis, vel iudicis laici ciuitatione possit apud
eum conueniri, ut per DD. in cap. Sacerdoti-
bus de vita, & honest. cleric. & in cap. clericis
in sacris cod. tit. lib. 6. Couarrub. in Pract. cap.
33. nu. 6. Fran. Suarez contra Reg. Anglię lib.
4. c. 34. n. 26. Cened. ad Decretum collect. 37. n.
16. & ad Decretal. tit. fin. c. 8. Angian. de legib.
33 *lib. 2. contr. 21. n. 58. † Et pro excessibus eum*
multa, & poena pecuniaria, & exigere, DD. &
Bart. in l. si quis obreperit D. de fals. & in l. A-
stetas §. fin. D. de ijs qui notantur infam. Did.
Perez in Ordin. l. 1. tit. 6. lib. 8. fol. 189. Cened.
ad Decretal. collect. 39. nu. 4. Salced. ad Diaz
34 *in Pract. cap. 63. † Nam veritas stat in aduer-*
so, ex omnimoda immunitate personę, cuius
cognitionis laicus incapax est, Duard. in Bul-
la Cœna lib. 2. can. 15. q. 11. n. 273. Zanard. in
directior. confes. tom. 3. cap. 50. fol. 285. Carol. de
Grassis de effect. clericat. effect. 1. num. 82. Bo-
nacín. de legib. disp. 10. q. 2. punt. 1. §. 1. nu. 24.
35 *† Etia si non puniatur in persona, sed in bonis,*
quia directo bona clericorū sequuntur priuile-
gium personę, Abb. in cap. qualiter, & quando
de Iudic. n. 8. Genuens. in Prax. c. 8. n. 5. Sousa
in Bulla Cœna c. 20. disp. 95. n. 4. Fran. Marcus
p. 3. decis. 479. n. 4. & 5. Marta de Iuris d. p. 4.
cent. 2. cass. 127. nu. 5. Rixius in Prax. tom. 2.
resol. 413. n. 2. August. Barbosa in collect. Iur.
Canon. tom. 1. lib. 3. tit. 50. cap. 2. nu. 4.
36 *† Quia propter assertorum opinio periculo-*
sissima est, nam Iudex laicus cognoscens ad-

uersus clericos, & eorū bona, nisi in casibus à
iure exceptis, incurrit censuras contra eū ipso
iure promulgatas, in *cap. nullus secundo, de foro*
compet. & in cap. Iudex laicus de sent. excommuic.
Rebuff. in Proem. Regni Constit. gl. 5. nu. 33.
Alex. de Neuo obf. 56. ex n. 14. & obf. 59. ex n.
12. Farin. tom. 1. q. 8. ex num. 1. Quę imposita
est ipso iure, vt tradunt DD. in d. cap. nullus
aditio ad Guid. Pap. decis. 77. Decian. tom. 1.
lib. 4. c. 12. in fin. Cenedo ad Decretum collect.
37. Bonacín. tom. 3. de Censur. disp. 1. q. 16. pun.
5. ex n. 1. † Et simul incurrit Sacrilegium, etiā
37 *si non in persona, sed in bonis fieret executio,*
& possent per Ecclesiasticum per Censuras cō-
pelli ad rebocationem, D. D. in cap. conquis-
itus 16. de for. compet. & in cap. 2. de pribileg.
Bossius in Prax. tit. de Sacrileg. n. 7. Fufius de
Visitat. lib. 2. cap. 21. Decian. obi sup. lib. 6. cap.
36. Tuscbus in Pract. tom. 1. concl. 445. num.
19. & concl. 446. num. 10. † Nam clerici in
38 *omnibus bonis temporalibus gaudent eisdem*
pribilegijs, & immunitatibus, quibus in Eccle-
siasticis, c. Sancitū, 23. q. 8. c. fin. de vita, & ho-
nest. cleric. Couarrub. lib. 1. var. c. 4. Marta de
Iuris d. p. 4. cent. 1. cass. 11. nu. 33. & cass. 49. ex
nu. 1. & cent. 2. cass. 101. nu. 5.

† Neque iubantur consuetudine, quod tales
clerici officia temporalia exercentes solent
apud Iudices laicos conueniri, & de illorum
excessibus, multari in officij amissione, & alijs
pœnis, vt in consiliarijs, & aduocatis supremi
Senatus, & Chancellariarū tradit Bobadill. in
Polytic. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 99. Cevallos
tract. de cognit. per violent. p. 2. q. 65. num. 14.
† Nam talis consuetudo, quia est contra li-
bertatē Ecclesiasticam corruptela potius dis-
cenda est, *cap. cum terra de elect. & non debet*
obseruari, nam consuetudo, vel lex inducens
peccatum non valet, Ioan. Andr. in cap. extir-
pandis de prebend. nam leges debent obedire
Canonibus, l. fin. C. de summ. Trin. de fide Ca-
thol. † Nisi agatur de iurisdictione polytica,
41 *vel œconomica, qualis est patris inter filios,*
quia tunc laici bene possunt assumere cogni-
tionē, & clericos multare in officij tēporalis
amissione, & poena leui pecuniaria, vt tradunt
Cassan. in Consuetud. Burgund. rubr. 1. §. 5. n.
71. & seqq. DD. in c. Sacerdotibus, ne clerici,
vel monach. Puteus de Syndicat. v. clericus, c.
1. fol. 158. Redin. de maiest. Princip. 6. sed etiā
n. 183. Couarrub. in Pract. cap. 33. n. 6. Garfia
de nobilit. gl. 9. ex n. 33. Cened. ad Decretū d.
collect. 37. n. 16. & ad Decretal. collect. fin. c. 8.
42 *† Clerici enim quādo à Iudicib; laicis capiū-*
tur, vel bonis spoliātur, eo quod eorū iurisdic-
tionē perturbāt, cui sunt incapaces, possunt se,

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

*Camil. Borrelli in speculo Prin. rub. 11. §. viden-
dū, Redin. de maiest. Princip. v. non armis solū,
nu. 174. Rixias in prax. tom. 2. resolūt. 172. n.
1. Bobadill. in polyt. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num.
95. Curia Philip. p. 3. num. 30. † Quia cleri-
cus non potest à iudice laico puniri quantum
bis enormibus se immisceat, & habitum, &
tonsuram dimitat clericalem, nisi antea præ-
cesserit tria monitio, DD. in cap. in audien-
tia de sent. excommunicat. & in cap. fin. de vi-
ta, & honestate cleric. Marta de Iurisd. p. 4
cent. 2. cass. 135. Carol. de Graffis de effectib. cle-
ricatus eff. 1. n. 891. Filiucius tom. 1. tract. 1.
16. cap. 11. nu. 314. Cenall. de cognit. per vio-
lent. p. 1. q. 76. ex n. 6. Barbosa in collect. tom.
2. lib. 5. tit. 39. cap. 25. nu. 2. & de iure Ecclē-
siast. lib. 1. cap. 39. n. 80. Bonacin. de legib. disp.
10. q. 2. punt. 1. §. 4. nu. 6.*

19 ¶ Neque contra solutionem obstat, capit.
perpendimus de sent. excommunic. quia ibi non
agitur de privilegio fori, sed Canonis, si quis
suadente, vt notant Coninch. de Sacram. disp.
142. lib. 1. §. nu. 160. Barbosa d. cap. 34. Boni-
rin. d. §. 4. nu. 7. † Neque Rursus obstat Bulla
Pauli III. ann. 1542. quæ concedit licentiam
iudicibus secularibus procedendi contra cle-
ricos in atrocissimis delictis, quia dicta Bul-
la non extat, vt tradit Cenall. ubi sup. part. 2.
quæst. 102. num. 4. † Et quamvis extaret,
opinionem nostram nihil infringit, nam ad hoc,
vt clericus dicatur atrocissimis immisceri,
vt possit à laico puniri, plura requiruntur, 1.
quod non incedat in habitu clericali. 2. quod
immisceat se enormibus 3. quod in eis frequē-
tauerit 4. quod si illis sit. deprehensus 5.
quod ter sit monitus 6. quod post monitionē
fuerit incorrigibilis, Man. Rodrig. tom. 2. Re-
gular. q. 2. art. 5. Barbosa in collect. tom. 2. lib.
5. tit. 9. cap. 1. ex nu. 2. & tit. 33. cap. 27. Ant.
Diana tract. 2. de immunit. Ecclesiast. resolūt.
23. & 129. Bonacin. de legib. disp. 10. q. 2. punt.
1. §. 1. nu. 5.

22 ¶ Quæ omnia simul concurrere debent, &
probari, vt clericus in atrocissimis dicatur de-
prehensus, & nihilominus iudex laicus eū pu-
niri non potest pœna sanguinis, sive actuali de-
gradatione, nisi talis clericus propter crimi-
nis atrocitatem, verbaliter fuisset depositus,
& propter incorrigibilitatē excommunicatus,
& anathematizatus, Aufser. de potest. secular.
reg. 1. n. 17. Salced. ad Diaz in Prax. c. 121.
Bobadill. in polyt. tom. 1. lib. 2. c. 18. n. 76. Bar-
bos. de iure Ecclesiast. d. cap. 39. ex num. 80.

23 † Quod multis non placet, nam cler-
icus quantumvis enormibus se immisceat,
& depositus sit, & excommunicatus, debet ac-

tualiter degradari ad hoc, vt à laico iudice
pœna sanguinis puniatur, DD. in cap. cum non
ab homine de iudic. & in Auth. clerici, C. de
Episcop. & cleric. Ias. in l. cū quadam puella D.
de iurisd. omn. iudic. Aufser. d. reg. 1. n. 15. Duñ.
reg. 100. fallen. 18. † Etiam si post commissum
crimen, & nomen receptum inter reos, in tria
de secularis Iurisdictionis, Ordines assumat,
DD. in l. 1. D. de pœn. & in d. l. cū quadam pue-
la, & in c. ad falsarios de crim. fals. Iul. Clar.
§. fin. q. 36. n. 43. Aufser. in Capet. Tolos. decis.
147. & tract. de potest. secular. reg. 1. n. 19. Co-
narrubū in Pract. c. 31. n. 4. Ant. Gomez var. 3.
cap. 10. n. 5. Plaza de delict. lib. 1. cap. 25. nu.
2. Cened. ad Decretum collect. 37. nu. 13. & ad
Decretal. cap. 23. Anast. German. lib. 3. de Sa-
ceror. immunit. cap. 15. ex nu. 77. Tiraq. de pœn.
cass. 25. nu. 8. Gutierrez lib. 1. Pract. q. 5. ex n.
1. Farinac. tom. 1. q. 8. ex nu. 104.

¶ Quo ad bona tamen licet nonnulli asserāt
posse à seculari capi, & condemnari, non asse-
rior, nam bona mutant naturam ex mutatione
personæ, DD. in l. Paulus §. 1. D. de acquir. ha-
red. & in l. filius familias D. ad l. falcid. & in l.
sed, et si restituantur §. 1. de iudic. & in l. fin. C.
de inoffic. testam. Marta de Iurisd. p. 1. cent. 1.
cas. 11. ex n. 28. & c. 2. cas. 125. ex n. 27. † Nā
etiam in casibus, in quibus bona clerici cadūt
in commissum, vt repertus noctu cū armis, aut
inuentus piscando, aut venando tempore pro-
hibito: quamvis iudex laicus possit, per se, &
suos ministros, arma capere, recia, canes, &c.
non potest illa sentenciare, vel incōmissum de-
clarare, sed recurrendum est pro sententia ad
Ecclesiasticum, Couarrub. in pract. cap. 33. n.
7. Sarmiento lib. 7. Select. c. 13. n. 2. Iul. Clar.
in Pract. §. fin. q. 36. num. 26. Gutierrez lib. 1.
Pract. q. 3. n. 11. & q. 12. ex n. 2. Cined. d. co-
lect. 37. Salced. ad Diaz cap. 35. Paz in Prax.
tom. 1. p. 8. cap. 2. n. 7. Azuved. in l. 1. tit. 6. lib.
6. Recopil. n. 3. Farinac. tom. 1. q. 8. n. 96. Boba-
dill. d. c. 18. ex n. 66. Ant. Diana in resolūt. mo-
ral. tract. 2. de immunit. Eccles. resol. 9. & 10.

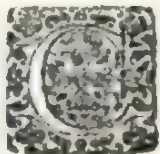
¶ Tanta est enim iudicis laici incapacitas
circa res, & Ecclesiasticas personas, vt neque
volentes apud temporales iudices (tancum
eorum legē diuina incapaces) clerici vlatem
agitari valent, capit. 2. cap. significasti de foro
compet. cap. ad audientiam de Cor. s. et ad. cap.
quemquam de censib. lib. 6. cap. 1. & per tot. 11.
q. 1. Tridens s. ff. 25. cap. 3. gl. in cap. Imperator
dist. 96. N. anar. in cap. nouis de iur. not. ab.
3. ex num. 52. Garfia de nobilitat. ad l. Cordub.
gl. 9. ex num. 2. Gutierrez in l. nem. o potest de
legat. 1. ex num. 16. Anast. German. de Sa-
ceror. immunit. lib. 3. cap. 13. ex numer. 35.

† Quia

28. ¶ Quia neque tacite, neque expresse, neque
 facendose laicos, neq; iure iurando forum suū
 renunciare valent, *cap. si diligenti, cap. signi-*
ficasti de for. compet. Gutierrez de iuram. con-
 29. *firmat. part. 1. cap. 16.* ¶ Etiam si Episcopi
 consensus accedat, *Petr. Barbosa int. 1. D. de*
Iudic. nu. 173. Farinac. in prax. tom. 1. q. 8. n.
13. Secunda de Iudic. p. 1. cap. 11. nu. 38. Cened.
ad Decretal. collect. 57. n. 1. Baiard. ad Clar.
fin. q. 36. n. 10. Car. de Grassis de effect. cleric.
 30. *effect. 1. nu. 47.* ¶ Et quamuis iurassent talem
 defectum non opposituros, non valeren acta,
 nec sententię *DD. in d. cap. si diligenti Crauet.*
eff. 383. n. 16. Ant. Gabriel to. 3. com. lib. 6. tit.
de stat. eccl. 3. n. 7. Gutierrez de iuram. confr.
 31. *p. 3. c. 12. ex n. 1.* ¶ Nam privilegium fori non
 unicuiq; clerico in particulari, sed toto ordi-
 ni clericali concessum est, ideo particularis
 renunciatio illum tollere nequit, quia ius pu-
 blicum priuatorum pactionibus non derogat-
 ur, *l. ius publicum §. paciscar D. de p. ad l. ne-*
que pignus §. priuatorum D. de reg. iur.
 32. ¶ Neque obstat contra solutionem, quod
 clericus ratione officij Consiliarij, vel aduo-
 cati, quod accepit de manu Principis tempo-
 ralis, vel iudicis laici ciuratione possit apud
 eum conveniri, *et per DD. in cap. Sacerdoti-*
bus de vita, & honest. cleric. & in cap. clericis
in sacris eod. tit. lib. 6. Couarrub. in Pract. cap.
33. nu. 6. Fran. Suarez contra Reg. Anglia lib.
4. c. 34. n. 26. Cened. ad Decretum collect. 37. n.
16. & ad Decretal. tit. fin. c. 8. Angian. de legib.
 33. *lib. 2. contr. 21. n. 58.* ¶ Et pro excessibus eum
 multa, et poena pecuniaria, & exigere, *DD. &*
Bart. in l. si quis obreperit D. de fals. & in l. A-
lletas §. fin. D. de ijs qui notantur infam. Did.
Perez in Ordin. l. 1. tit. 6. lib. 8. fol. 189. Cened.
ad Decretal. collect. 39. nu. 4. Salced. ad Diaz
 34. *in Pract. cap. 63.* ¶ Nam veritas stat in aduer-
 so, ex omni moda immunitate personę, cuius
 cognitionis laicus incapax est, *Duard. in Bul-*
la Cœna lib. 2. can. 15. q. 11. n. 273. Zanard. in
directior. confes. tom. 3. cap. 50. fol. 285. Carol. de
Grassis de effect. clericat. effect. 1. num. 82. Bo-
 35. *nac. in de legib. disp. 10. q. 2. punt. 1. §. 1. nu. 24.*
 ¶ Etia si non puniatur in persona, sed in bonis,
 quia directo bona clericorū sequuntur privile-
 gium personę, *Abb. in cap. qualiter, & quando*
de Iudic. n. 8. Genuens. in Prax. c. 8. n. 5. Souss
in Bulla Cœna c. 20. disp. 95. n. 4. Fran. Marcus
p. 3. deciss. 479. n. 4. & 5. Marta de Iurisd. p. 4.
cent. 2. cass. 127. nu. 5. Rixius in Prax. tom. 2.
resol. 413. n. 2. August. Barbof. in collect. iur.
Canon. tom. 1. lib. 3. tit. 50. cap. 2. nu. 4.
 36. ¶ Qua propter assertorum opinio periculo-
 sissima est, nam Iudex laicus cognoscens ad-

uersus clericos, & eorū bona, nisi in casibus a
 iure exceptis, incurrit censuras contra eū ipso
 iure promulgatas, *in cap. nullus secundo, de foro*
compet. & in cap. Iudex laicus de sent. excommuni.
Rebuff. in Procem. Regni Constit. glos. 5 nu. 33.
Alex. de Neco eff. 56. ex n. 14. & eff. 59. ex n.
12. Farin. tom. 1. q. 8. ex num. 1. Quę imposita
 est ipso iure, vt tradunt *DD. in d. cap. nullus*
aditio ad Guid. Pap. deciss. 77. Decian. tom. 1.
lib. 4. c. 12. in fin. Cenedo ad Decretum collect.
37. Bonacin. tom. 3. de Censur. disp. 1. q. 16. pun.
 37. *5. ex n. 1.* ¶ Et simul incurrit Sacrilegium, etiā
 si non in persona, sed in bonis fieret executio,
 & possent per Ecclesiasticum per Censuras cō-
 pelli ad reuocationem, *D. D. in cap. conquest-*
tus 16. de for. compet. & in cap. 2. de privileg.
Bossius in Prax. tit. de Sacrileg. n. 7. Fufius de
Visitat. lib. 2. cap. 21. Decian. obisup. lib. 6. cap.
36. Tufebu: in Pract. tom. 1. concl. 445. num.
 38. *19. & concl. 436. num. 10.* ¶ Nam clerici in
 omnibus bonis temporalibus gaudent eisdem
 privilegijs, & immunitatibus, quibus in Eccle-
 siasticis, *c. Sancitū, 23. q. 8. c. fin. de vita, & ho-*
nest. cleric. Couarrub. lib. 1. var. c. 4. Marta de
Iurisd. p. 4. cent. 1. cass. 11. nu. 33. & cass. 49. ex
nu. 1. & cent. 2. cass. 101. nu. 5.
 ¶ Neque iubantur consuetudine, quod tales
 clerici officia temporalia exercentes solent
 apud Iudices laicos conveniri, & de illorum
 excessibus, multari in officij amissione, & alijs
 poenis, vt in consiliarijs, & aduocatis supremi
 Senatus, & Chancellariarū tradit *Bobadill. in*
Polytic. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 99. Cevallos
tract. de cognis. per violent. p. 2. q. 65. num. 14.
 40. ¶ Nam talis consuetudo, quia est contra li-
 bertatē Ecclesiasticam corruptela potius dis-
 cenda est, *cap. cum terra de elect. & non debet*
 obseruari, nam consuetudo, vel lex inducens
 peccatum non valet, *Ioan. Andr. in cap. extir-*
pandis de prabend. nam leges debent obedire
Canonibus, l. fin. C. de summ. Trin. de fide Ca-
 41. *thol.* ¶ Nisi agatur de iurisdictione polytica,
 vel œconomica, qualis est patris inter filios,
 quia tunc laici bene possunt assumere cogni-
 tionē, & clericos multare in officij tēporalis
 amissione, & poena leni pecuniaria, vt tradunt
Cassan. in Consuetud. Burgund. rubr. 1. §. 5. n.
71. & seqq. DD. in c. Sacerdotibus, ne clerici,
vel monach. Putcus de Syndicat. v. clericus, c.
1. fol. 158. Redin. de maiest. Princip. 6. sed etiā
n. 183. Couarrub. in Pract. cap. 33. n. 6. Garfia
de nobilit. gl. 9. ex n. 33. Cened. ad Decretal. d.
collect. 37. n. 16. & ad Decretal. collect. fin. c. 8.
 42. ¶ Clerici enim quādo a ludicib; laicis capiū-
 tur, vel bonis spoliātur, eo quod eorū iurisdic-
 tionē perturbāt, cui sunt incapaces, possunt se,

8. Bona clericorum temporalia gaudent eisdem privilegijs, quibus Ecclesiastica.
9. Clericis officia temporalia acceptantes ex consuetudine possunt apud eorum iudices convenire.
10. Consuetudo inducens peccatum non valet.
41. Laici ratione officij possunt in clericos irrisuptionem politicam exercere.
42. Clerici dum a iudicibus laicis capiuntur, vel spoliantur possunt se resistere etiam occisis satellitibus.
42. l. nihil interst. C. de captiu. loquitur de captis ab hostibus.
44. Iudex male exequens, ut prius delinquit, & resisti potest manu armata.
45. Iudicem licitum est occidere pro defensione vite.
46. Clericus defendens suam vitam, quamvis in maiorem occidat, non fit irregularis.
47. Clericus proprio iudici resistere potest, quando iniuste, vel defacto procedit.
48. Iudici male exequenti resisti potest non solum per eum, qui iniuriam patitur, sed etiam per tertium cuius nihil interst.
49. Iudici quando iniuste procedit resistere non licet.
50. Iudex, quando iniuste procedit non ut Dei minister, sed ut Tyrannus, & minister diaboli procedit.
51. Iudici defacto exequenti resistere defacto licet.
52. Religiosi in privilegio fori equiparantur clericis in sacris constituti.
53. Religiosus, vel clericus propter gravia crimina degradatur, & curia seculari traditur.
54. Clerici, & Religiosi non degradantur, nisi in criminibus exemptis.
55. Clericus, & Religiosus non potest degradari, sine consultatione Pontificis.
56. Regulares extra Monasterium delinquentes ab Ordinario loci puniuntur.
57. Regularis quamvis ex mandato superioris maneat extra claustra, tutus non est, si delinquit, quoniam ab Ordinario puniatur.
58. Regularis ad hoc, ut licite puniatur ab Ordinario, quae requirantur.
59. Regularis potest ab Ordinario puniri omnis requisitis Tridentini ex Constit. Clem. VIII. & Greg. XV.

LIBERALIS dignitas, & Sacrosancti Sacerdotij character manus profanas execratur, ipsa enim pietatis ratio, privilegia, honores, & cultum, tam personis, quam rebus ad Eccle-

siam pertinentibus asserunt, ut Presbiteros, & inferiores clericos iudicare, vel in eos capitalia iudicia exercere secularibus nefas sit, cap. de cernimus 2. cap. at si clerici 4. cap. clerici 8. cap. qualiter 17. de iudic. cap. nullus 2. cap. si diligenti 12. de foro compet. cap. si iudex laicus de sent. excommunicat. cap. qualiter, & quando de accusat. cum vulgat. † Unde clericus quantumvis enormibus se immisceat, & laesae Maiestatis divinae, vel humanae crimen reus sit, aut Sortilegijs nefarijs innotetur, ne utiquam a iudice laico puniri potest, cap. extuarum 2. & ibi omnes, de Sortileg. Gigas de crim. laesae Maiest. lib. 2. † Nam licet Sortilegium sit mixti fori, non propterea conceditur eius ratione laicum iudicem in clericum agere, sed ut laicus de laico cognoscat, cum Ecclesiastico ad praebentionem, Abb. in cap. 1. de Sortileg. ex nu. 3. Paul. Grilland. de Sortileg. q. 11. nu. 4. Iul. Clarus in Pract. §. barefis Simacas de Cathol. instit. cap. 8. & 11. Marta de iurisdic. p. 2. cap. 12. nu. 10.

¶ De consuetudine tam Senatus Franciae in enormibus delictis decernere consuevit, ut adversus clericos, etiam presbiteros iudices Ecclesiastici una cum laicis cognoscant, ut in causa clerici Sortilegi in hac verba testatur Annus Robert. libr. 1. rerum iudicat. cap. 6. fol. 92. Si Fori nostri usum observare velimus, hoc Senatus solet, ut cum de gravi aliquo crimine agitur, non Regius iudex solum de Sacerdotis delicto cognoscat, neque etiam Sacerdos ad Ecclesiasticum solum absolute remittatur, sed ambo iudices Ecclesiasticus, & secularis simul cognitionem suscipere teneatur, idque saepe Arrestis curiae iudicatum est. † Nam licet de iure antiquo iudex laicus poterat unum cum Ecclesiastico clericum in gravissimis condemnare, Auth. ut clerici apud proprios Episcopos. & ibi gl. Bobadilla in Polyt. tom. 1. lib. 2. cap. 18. n. 47. † Hodie tamen noviore iure, derogatum est, nec valet consuetudo in contrarium, neque statutum, quia est contra libertatem Ecclesiasticam, quam Principes dispensando tollere non possunt, quia leges debent obedire canonibus, l. fin. C. de summa Trinit. & fide Cath. l. privilegia. Auth. ben. cassa, & irrita C. de Sacros. Eccles. Auth. de mand. Princip. §. si vero Eccles. cap. Ecclesia S. Mariae de Consi. † Unde de vir ductus dignitate Ecclesiastica &

regia toga conspicuus, qui sub his diebus in allegatione contra clericum eam sententiam amplexus est, quam Granatæ typis exculsit anno 1630. à propria dignitate detrusus S. Inquisitionis censuram subiit, quia neq; consuetudine Franciæ, neq; Senatus stylo, neq; alia causa iudari potest, ut clerici apud sæculares conueniantur, quia id eis iure diuino interdictum est, *ut ex Prophetis, & Euangelio asserui in Epit. de Magia lib. 3. cap. 4 per tot. & sup. hoc lib. 15. c. 2. ex num. 1.*

- 8 ¶ Neq; obstat quod quando crimen est graue, & atrox (quæ nostri vocant privilegia: ū) ipsi etiam Canones iubent laicum iudicem fieri competentem, propter scelus atrocitatē, ea sunt quedam 23. q. 5. *Sunt quedam enormia flagitia, quæ potius per mundi iudices, quā per antistes, & rectores Ecclesiarum vindicantur.* ¶ Quia ibi nō agitur de cognitione tribuēda laico aduersus clericos, sed de ipsorum laicorum punitione, qui Pontificem, vel Episcopum, vel alium clericum minorum intersece-rit, & quāuis de illis posset Ecclesia assumere cognitionem, Reges, & Principes mundi tales reos gladio ultore persequantur, ut debitam pœnam persoluant, quia Iudices Ecclesiastici, nec capitaliter damnare solent, nec sanguinis sententiam ferre, *cap. clericus, cap. sententiam sanguinis, ne clerici, vel monach. cap. Archiepiscopalis, de Raptorib.* ¶ Est enim secularis potesta vindex Ecclesiasticæ iurisdictionis, ideo quando prophani homines in eam delinquant, ad sæculares eos remittunt iudices, *Ut crimina plectant, armata a leges gladijs, & vindice ferro,* nam in-urgere leges, & armari iura gladio dixit *Constant. Imper. in l. cum vir, C. ad l. Iul. de adulter.* ¶ Clerici tamen quantumuis enormibus se immisceant à laico iudice capi, discuti, nec damnari possunt, nisi prius iudicis Ecclesiastici cognitio præcedat: nam ante exaurationem, seu degradationem presbyteri, quæ amphulis Sacerdotalibus exuti, & alij minores sacris paramentis, & insignis spoliati, & inter prophanos reos adscripti, per iudices sæculares sanguinis pœna irrogari non possunt, *ut per DD. in cap. at si clerici, cap. cum non ab homine de iudic. & in cap. excommunicamus de heretic. & in cap. nouimus de verb. signif. & in cap. admonet. 26. q. 7. in cap. ad abolendam de heretic. & in cap. degradatio de pœn. lib. 6. Couarrub. in Practic. capit. 32. num. 2. & lib. 2. variar. cap. 22 num. 7. Iul. Clar. in Practic. §. fin. quæst. 36. num. 33. Bernard. Diaz in*
- 10
- 11
- 12

minoribus, quia sine præuia degradatione à iudice laico capi, nec puniri possunt, *capit. nullus 2. & ibi omnes, de foro compet. Couarrub. in cap. Alma mater, de sentent. excommunicat. p. 1. §. 1. num. 9. & in Decret. 4. p. 2. cap. 6. num. 3. & in Practic. cap. 32. num. 6. Nicol. Plotus de Censur. §. 6. ex num. 1. Pet. Duñas reg. 99. Farinac. in Prax. tom. 1. q. 8. num. 57. Gonzalez in Reg. 8. Chancell. gl. 5. §. 6. ex num. 6. & gl. 35. num. 55. Morta de iurisdic. p. 4. cent. 2. cas. 121. Barbosa de potest. Episcop. p. 2. allegat. 12. n. 31.*

¶ Neq; eo, quod iudex laicus operas suas accommodat, & gladii distinctionē pro punitione clerici degradati, actis debet interesse, vel illa postea petere, ut videat utrū sit iusta, vel ne sententia, ut in iudicijs requisitis tradit DD. in l. Magistratibus D. de iurisdic. omn. iudic. & in l. Diuus D. de custod. reor. Mart. de iurisdic. p. 4. cent. 2. cas. 169. ex num. 12. ¶ Quia id non procedit in sententijs Ecclesiastici, in causis, de quibus priuatiue cognoscit, ut in causis clerici, &c. nam in illis laicus neq; causæ assistere, neq; eius acta petere debet, ad executionem sententiæ, quia corū cognitioni incapax est, DD. in cap. excommunicamus §. damnati de heretic. lib. 6. Simanc. de Cathol. insit. tit. 34. n. 48. Didac. Perez in Ordin. 1. 3. tit. 4. lib. 8. Couarr. in Clem. si furiosus p. 1. §. 1. n. 6. ¶ Etiam si manifeste ei constaret, de iniusticia sententiæ, in quo casu non esse per iudicem laicum exequendam, sed supplicandum, ut reuocet, tradunt *Ignecus in l. 1. §. cum Dominus D. ad Sylan. n. 79. Alciat. in c. 1. de offic. Ordin. n. 110. ¶ Quia iudex laicus cum sit mere executor nullam habet cognitionem, ut videat verū sententiæ sit iusta, vel ne, neq; ad supplicandum pro emendatione, neque ad retardandam executionem, Bald. in Auth. clericus. C. de Episcop. & cleric. Abb. in capit. at si clerici de iudic. Salicetus in l. ea quidem C. qui accessare non poss. Angel. in d. l. Diuus de custod. reor. Alciat. in cap. 1. de offic. Ordin. Afflic. in præm. Constit. Ciciliae gl. gladij. Simanc. de Cathol. tit. 36. ex n. 4. Iul. Clar. lib. 5. Sent. §. fin. q. 96. nu. 7. Salcedo ad Diaz in prax. cap. 133. Bellug. in specul. Princip. rubri. 12. §. viso n. 1. Iam. Cathar. de execut. sentent. cap. fin.*

¶ Neq; obstat, quod in atrocissimis, quādo clericus eis se immiscet, & habitū, & Tonsturā dimisit clericalē, posse puniri à iudice laico, sine degradatione, *cap. est non ab homine, cap. perpendimus de sentent. excommun. gloss. in cap. ex parte de priuileg. l. 49. tit. 6. p. 2. Cencd. d. collectan. 37. nu. 20. Farinac. d. q. 8. ex nu. 55.*

28 † Quia neque tacite, neque expresse, neque fatendose laicos, neq; iure iurando forum suū renunciare valent, *cap. si diligenti, cap. significasti de for. compet. Gutierrez de iuram. confirmat. part. 1. cap. 16.* † Etiam si Episcopi consensius accedat, *Petr. Barbosa in l. 1. D. de Iudic. nu. 173. Farinac. in prax. tom. 1. q. 8. n. 13. Secunda de Iudic. p. 1. cap. 11. nu. 38. Cened. ad Decretal. collect. 57. n. 1. Baiard. ad Clar. § fin. q. 36. n. 10. Cap. de Grassis de effect. cleric. effect. 1. nu. 47.* † Et quamvis iurassent talem defectum non opposituros, non valeren acta, nec sententię DD. *in d. cap. si diligenti Crauet. c. 383. n. 16. Ant. Gabriel to. 3. cōm. lib. 6. tit. de stat. eccl. 3. n. 7. Gutierrez de iuram. confir. p. 3. c. 12. ex n. 1.* † Nam privilegium fori non vnicuiq; clerico in particulari, sed toto ordini clericali concessum est, ideo particularis renunciatio illum tollere nequit, quia ius publicum privatorum pactionibus non derogatur. *I. ius publicum §. paciscar D. de p. m. l. neque pignus §. privatorum D. de reg. iur. 3.*

31 ¶ Neque obstat contra solutionem, quod clericus ratione officij Consiliarij, vel advocati, quod accepit de manu Principis temporalis, vel iudicis laici ciuitatione possit apud eum conveniri, *ut per DD. in cap. Sacerdotibus de vita, & honest. cleric. & in cap. clericis in sacris cod. tit. lib. 6. Covarrub. in Pract. cap. 33. nu. 6. Fran. Suarez contra Reg. Anglia lib. 4. c. 34. n. 26. Cened. ad Decretum collect. 37. n. 16. & ad Decretal. tit. fin. c. 8. Angian. de legib. lib. 2. contr. 21. n. 58.* † Et pro excessibus eum multa, & pœna pecuniaria, & exigere, DD. & Bart. in l. si quis obreiserit D. de fals. & in l. Atilias §. fin. D. de ijs qui notantur infam. Did. Perez in Ordin. l. 1. tit. 6. lib. 8. fol. 189. Cened. ad Decretal. collect. 39. nu. 4. Salced. ad Diaz in Pract. cap. 63. † Nam veritas stat in aduerso, ex omni moda immunitate personę, cuius cognitionis laicus incapax est, *Duard. in Bulla Cœna lib. 2. cap. 15. q. 11. n. 273. Zanard. in director. confes. tom. 3. cap. 50. fol. 285. Carol. de Grassis de effect. clericat. effect. 1. num. 82. Bonacin. de legib. disp. 10. q. 2. punt. 1. §. 1. nu. 24.*

32 † Etia si non puniatur in persona, sed in bonis, quia directo bona clericorū sequuntur privilegium personę, *Abb. in cap. qualiter, & quando de Iudic. n. 8. Genuens. in Prax. c. 8. n. 5. Soufa in Bulla Cœna c. 20. disp. 95. n. 4. Fran. Marcus p. 3. deciss. 479. n. 4. & 5. Maria de Iurisd. p. 4. cent. 2. c. 127. nu. 5. Rixius in Prax. tom. 2. resol. 413. n. 2. August. Barbosa in collect. Iur. Canon. tom. 1. lib. 3. tit. 50. cap. 2. nu. 4.*

33 ¶ Qua propter assertorum opinio periculossima est, nam Iudex laicus cognoscens ad-

uersus clericos, & eorū bona, nisi in casibus à iure exceptis, incurrit censuras contra eū ipso iure promulgatas, *in cap. nullus secundo, de foro cōpet. & in cap. Iudex laicus de sent. ex cōmunio. Rebuff. in Procem. Regni Constit. glos. 5. nu. 33. Alex. de Neuo cōf. 56. ex n. 14. & cōf. 59. ex n. 12. Farin. tom. 1. q. 8. ex num. 1.* Quę imposita est ipso iure, vt tradunt DD. *in d. cap. nullus additio ad Gund. Pap. deciss. 77. Decian. tom. 1. lib. 4. c. 12. in fin. Cenedo ad Decretum collect. 37. Bonacin. tom. 3. de Censur. disp. 1. q. 16. pun. 5. ex n. 1.* † Et simul incurrit Sacrilegium, etiā si non in persona, sed in bonis fieret executio, & possent per Ecclesiasticum per Censuras cōpelli ad rebocationem, *D. D. in cap. conquestus 16. de for. compet. & in cap. 2. de privileg. Bossius in Prax. tit. de Sacrileg. n. 7. Fufius de Visitat. lib. 2. cap. 21. Decian. ubi sup. lib. 6. cap. 36. Tufebu. in Pract. tom. 1. concl. 445. num. 19. & concl. 446. num. 10.* † Nam clerici in omnibus bonis temporalibus gaudent eisdem privilegijs, & immunitatibus, quibus in Ecclesiasticis, *c. Sancitū, 23. q. 8. c. fin. de vita, & honest. cleric. Covarrub. lib. 1. var. c. 4. Maria de Iurisd. p. 4. cent. 1. c. 11. nu. 33. & c. 49. ex nu. 1. & cent. 2. c. 101. nu. 5.*

34 ¶ Neque iubantur consuetudine, quod tales clerici officia temporalia exercentes solent apud Iudices laicos conveniri, & de illorum excessibus, multari in officij amissione, & alijs pœnis, vt in consiliarijs, & aduocatis supremi Senatus, & Chancellariarū tradit *Bobadill. in Polytic. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 99. Ceuallos tract. de cognit. per violent. p. 2. q. 65. nu. 14.* † Nam talis consuetudo, quia est contra libertatē Ecclesiasticam corruptela potius discenda est, *cap. cum terra de elect. & non debet obseruari, nam consuetudo, vel lex inducens peccatum non valet, Ioan. Andr. in cap. extirpandis de prebend. nam leges debent obedire Canonibus, l. fin. C. de summ. Trin. de fide Cathol. † Nisi agatur de iurisdictione polytica,*

35 † Nisi agatur de iurisdictione polytica, vel œconomica, qualis est patris inter filios, quia tunc laici bene possunt assumere cognitionē, & clericos multare in officij tēporalis amissione, & pœna leni pecuniaria, vt tradunt *Cassan. in Consuetud. Burgund. rubr. 1. §. 5. n. 71. & seqq. DD. in c. Sacerdotibus, ne clerici, vel monach. Puteus de Syndicat. v. clericus, c. 1. fol. 158. Redin. de maiest. Princip. 6. sed etiā n. 183. Covarrub. in Pract. cap. 33. n. 6. Garfia de nobilit. gl. 9. ex n. 33. Cened. ad Decretal. d. collect. 37. n. 16. & ad Decretal. collect. fin. c. 8.*

36 ¶ Clerici enim quādo à Iudicib; laicis capiuntur, vel bonis spoliatur, eo quod eorū iurisdictionē perturbāt, cui sunt incapaces, possint se,

et bona sua resistere, etiā occisis satellitibus, aliter se liberare nequeunt, *l. nihil interst D. de captiu. & postolim. reuers. l. 1. in fin. D. de iuris cor. Luc. de Penna in l. prohibitum num. 12. C. de iurefisc. lib. 10. Marfil. in Pract. §. attingam ex nu. 40. & tract. de bannitis §. carcerati ex n. 21. Brum. à Sole in qq. legalib. q. 30. n. 29. Mascard. de probat. lib. 1. concl. 266. n. 27. & lib. 2. cōcl. 360. n. 17. Menoch. de Arbit. lib. 2. cas. 301. n. 5. & Neq; obstat quod textus in d. l. nihil interst, loquatur de capto ab hostibus, vel à latronibus, non à iudice, ex quo videtur non inferri, quod eo quod possit tales hostes, vel latrones occidere, posse similiter, & iudicem, & eius ministros, ut in proposito ponderant Paris de Puteo in Syndicat. v. captura cap. 4. nu. 4. Carrer. in Pract. tract. 2. de Indictis §. tertium est indicium, nu. 36. & tract. de homicid. §. 20. nu. 1. Boer. deciss. 215. num. 33. & Nam quando iudex procedit in causis à iure prohibitis, vel iuris ordine non serbato, nō ut iudex, sed ut pribatus delinquit, ideo ei de facto procedēti, de facto etiam resisti potest, etiam manu armata, ut de communi firmant Lancelot. de attentat. p. 2. cap. 17. ex num. 50. Petr. Plaza de delict. cap. 28. nu. 9. Seraphin. de pribileg. Iuram. pribil. 132. ex n. 37. Affleēt. in Constit. Neapolit. lib. 1. rub. 8. nu. 78. Menoch. lib. 2. de Arbitrar. cas. 378. nu. 8. & Et pro defensione vitæ licitum est occidere, etiā iudicem, inique agentem, satellites, & carceris custodes, si aliter se liberare nequit, *Iul. Clar. in Pract. §. homicidium*, quia id Magis ad iniuriæ damnique propulsione, quam ad fraudem, & vim pertinet, ut tradunt Menoch. de Arbitrar. d. lib. 2. cas. 585. Nenizan. conf. 52. nu. 11. & conf. 161. nu. 37. & Neque per hoc clericus incurrit irregularitatem si non excedit modum inculpatæ tutelæ, quam uis inuasorem occidat ex odio, & cum intentione sumendæ vindictæ, *Molina de Iust. tom. 4. tract. 3. disp. 72. nu. 8. Farinac. q. 125. nam. 382. Bonacin. de Censur. disp. 7. q. 4. pun. 6. Barbosa de potest. Episcop. p. 1. alleg. 39. ex n. 56.**

¶ Nec modo clericus laico iudici resistere potest, sed etiam proprio, & competenti, si iniuste procedit, aut capturam, vel quid aliud decernit, contra iuris dispositionem, vel eius ordine non seruato, quia sic procedendo iniuriam facit, *l. nec magistratibus D. de iniur. Bonacof. in suis comm. p. 2. v. carcerari faciens fol. 9. Decian. tom. 2. lib. 7. cap. 20. nu. 25. & Et non solum per eum, qui iniuriam patitur resisti potest, sed etiam per tertium, cuius nihil interst, *glos. in cap. ex literis de offic. de leg. Affleēt. in Constit. Neapol. lib. 1. rub. 8. num. 78.**

*Dicen. reg. 19. ampl. 8. Oldrad. conf. 89. nu. 3. Menoch. lib. 2. cas. 378. nu. 8. & Nam licet iudici, & eius in nostris resistere non liceat, cap. qui resistit 2. q. 3. l. adictos C. de Episcop. audien. glos. in cap. presentium 7. q. 1. Socin. reg. 442. Diaz reg. 381. Duenn. reg. 191. lim. 4. Plaza de delict. cap. 28. nu. 9. Puteus in Syndic. v. resistentia cap. 1. nu. 5. & Id locum habet quando iudex ex iure procedit, non secus, quia tunc non ut iudex, & Dei minister, sed ut tyrannus, & minister diaboli procedit, cap. iustitiam 23. q. 2. glos. in cap. cum aterni de re iudic. Casiodorus libr. 3. epist. 28. Farinac. tom. 1. q. 23. nu. 90. & Et quemadmodum ex iure naturæ vim vi repellere licet, *l. ut vim D. de iust. & iur. sic iudici male exequenti de facto, resistere de facto licet, l. prohibitum C. de iurefisci, l. omnes C. de decurionib. libr. 10. l. deuotum C. de metall. lib. 12. Offasens conf. 64. nu. 15. Seraphin. pribileg. 132. ex nu. 37.**

¶ Religiosi autem professi in Religione approbata, quamuis apostarent, & habitum dimittant, & enormibus se immisceant, non possunt sine monitione, & præbia degradatione à iudice laico puniri, quia in pribilegium fori æquiparantur Clericis in sacris constitutis, *Rodriguez in qq. Regul. tom. 2. q. 2. art. 5. Aldrete de Religiosa discip. lib. 1. cap. 3. Nauarr. de pribileg. conf. 25. num. 7. Scaccia de iudic. tom. 1. cap. 11. num. 82. & Clericum autem, aut Religiosum esse degradandum, & curiæ seculari tradendum, propter graua crimina, ut homicidia, adulteria, furta, &c. tradiderunt Aldrete ubi prox. libr. 2. cap. 15. nu. 4. Molina de iust. tom. 4. tract. 3. disp. 49. nu. 18. Farinac. in Prax. tom. 1. q. 8. ex num. 54. Mart. del Rio lib. 5. Magic. sect. 16. Auila de Censur. part. 4. disp. 1. dub. 3. concl. 5. Barbosa de potest. Episcop. p. 3. alleg. 110. nu. 13. Villalobos in Summ. tom. 1. tract. 18. deciss. 12. & Verins est ex his criminibus, & similibus non posse degradari, quia necessaria sunt crimina excepta, videlicet hæresis, falsi commissi in litteris Apostolicis, & conspirationem in Pontificem, vel proprium Episcopum, *Iul. Clarus in Pract. lib. 5. q. 36. nu. 36. Sousa in Bulla cæn. v. 16. disp. 82. num. 2. Couarrub. lib. 2. variar. cap. 20. num. 7. Fachineus Controuers. lib. 8. cap. 30. & Vnde extante tot authorum contrarietate, non potest degradari clericus à suo Episcopo, Religiosus à suo superiore Regulari, nisi prius cōsulant Romanum Pontificem, ut tenent Farinac. d. q. 8. num. 81. Felician. de Censur. cap. 4. Diaz in Pract. crim. cap. 97. Ant. Diana Resolus. moral. tract. 2. resolut. 129.**

¶ Regularis tamen extra monasterium degens,

gens, tutus non est, etiam si: Ordinis pribilegijs, quo min^{us} si deliquerit, ab Ordinario loci, tanquam sedis Apostolicæ delegato, visitari, puniri, & corrigi valet, *Trident. sess. 6. de Reformat. cap. 3. Paul. Fucius de visitat. lib. 2. cap. 17. ex nu. 1. & cap. 20. ex num. 7. Mart. Ant. Cuchus lib. 2. instit. maior. tit. 6. nu. 163. Gene do Canon. lib. 1. q. 26. nu. 33. Campani aduers. iuris rub. 12. cap. 13. Riccius Curia Neap. de ciss. 223. nu. 4. p. 1. & de ciss. 231. p. 4.* Etiam si de licetia sui superioris maneat extra claustra, vt in domo particulari ad fundationem, vel ad elemosynam petendam, vel quid simile, vt sacra Congregatio Dominorum Cardinalium resoluit his verbis in Praxi noua Episcop. p. 2. cap. 3. nu. 42. *Regularis manens extra claustrum de licentia superioris, etiam in domo deputata ad erectionem monasterij, nisi in dicta domo sit Regularis obseruantia, vt saltem viuatur sub superiore combentualiter, si delinquerit, potest puniri ab Ordinario.* Neque obstat quod Episcopus, aut eius Vicarius teneatur examinare testes, & remittere informationem superiori Regulari, cum praefinitio ne temporis, vt intra illud puniat, secundum iura canonica, & cum certiore faciat de executione, quod si noluerit, elapso termino poterit Episcopus, aut eius Vicarius talem Religiosum punire, *Trident. sess. 25. cap. 14. Nauarr. tom. 2. Regular. nu. 63. Rodriguez tom. 2. q. 2. art. 6. & q. 63. art. 4. Riccius Curia Neap. de ciss. 202. nu. 6.* Nam omiſſa monitione, si delictum cum scientia, & patientia superioris commissum sit, & non constet de eius punitione, posse Episcopum talem Religiosum delinquentem (siue extra claustra, siue intra claustra commiserit delictum) capere, & punire, vt constat ex Bullis summorum Pontificum, *Clemt. VIII. Datta 18. Maij ann. 1596. Gregor. XV. Datta Nonis Februar. ann. 1622.*

C A P. V. De Clerico primæ Tonſuræ gaudente preuilegio fori Ecclesiastici, extante Trident. sess. 23. de Reformat. cap. 6.

SVMMARIVM.

1. Religioni deuotentes capilos tondere solebant.
2. D. Petrus cum Antiochia tonsus fuisset Cler-

- ricos de cetero tondere instituit.
3. Coma signum fuit ingenuitatis.
4. Tonſura signum fuit ſeruitutis.
5. Caluitium turpe fuit, ac detestabile.
6. Tonſura fuit meſſi animi indicium.
7. Ecclesia quare Clericos tondere instituit.
8. Capilli ſacrificabantur ab eis, qui à periculo euadebant.
9. Capilli, & vestes unde in delubris ſuſpenderentur fuit.
10. Capilli conſecrabantur Apolini, Diti patri.
11. Anacletus Papa I. Clericos tondere instituit.
12. Tonſura prima eſt ſui ipſius in manu Episcopi facta conſecratio.
13. Prima tonſura verus Ordo Ecclesia eſt.
14. Prima tonſura gratiam conſert ex opere operato.
15. Gratia conſertur in prima tonſura ex im- poſitione manus Episcopi.
16. Tonſura imprimiſt caracter in anima indelebile.
17. Tonſurati puniri alaico non poſſunt, niſi praua degradatione.
18. Tonſuram ex Chriſti inſtitutione Apoſtoli traſiderunt.
19. Prima Tonſura eximit à poſteſtate ſaculari.
20. Tonſurati gaudent omnibus priuilegijs quibus clerici in ſacris.
21. Iura qua locuntur in clericis, locum habent in ſimpliciter Tonſuratis.
22. Concilium Tridentinum ſeſſ. 23. de Reformat. cap. 6. quid in clericis tonſuratis quo ad forum ſtatuerit.
23. Clericus in minoribus non gaudet foro ſine beneficio, & aſignatione.
24. Concilium Tridentinum, de quibus clericis loquitur, vt foro non gaudeant.
25. Mens Concilij verbis preferenda eſt.
26. Concilium Tridentinum conuocatum fuit ad Reformationem Cleri.
27. Tridentinum fraudare noluit clericos, qui à veteri inſtituto non deſtuxerant.
28. Tridentinum nullatenus priuilegia clericorum voluit derogare.
29. Tridentinum d. cap. 6. loquitur de clericis qui in fraudem Ordines aſſumunt.
30. Tridentini diſpoſitioni d. cap. 6. cauſam dederunt quarela Principum ſacularium.
31. Ordines minores in fraudem aſſumentes foro non gaudent, niſi habeant requiſita in d. cap. 6.
32. Clerici minorum ſaculatribus ſe immiſcentes foro non gaudent, niſi habeant requiſita d. cap. 6.

33. Incorrigibiles ipso facto sunt fori privilegio privati.
34. Clerici minorum quando non sunt incorrigibiles debent degradari, ut a laicopuniantur.
35. Tridentinam cum sine degradatione clericos huiusmodi a laicopuniri decernit, de incorrigibilibus intelligitur.
36. Clericus ut a laicopuniatur necessaria est trina monitio.
37. Monitio huiusmodi particulariter fieri debet.
38. Monitio ista debet fieri quamvis se gerat, ut laicus.
39. Tridentinum dict. cap. 6. de incorrigibilibus agi videtur.
40. Clericus ut ex amissione habitus amittat forum opus est, ut publice habeatur pro laico.
41. Trident. sess. 23. de reform. cap. 6. de pudicis loqui videtur, quales sunt qui minores Ordines suscipiunt.
42. Pupilis ut ante decimum quartum annum beneficia conferri prohibuit, sic foro gaudere, nisi aliquibus de causis.
43. Prenomen is, ea, id, vires sumit relativi qui, vel qui.
44. Dispositio per verbum futuri temporis facit demonstrationem conditionalem.
45. Pupili ad hoc, ut foro gaudeant debent literis, & virtutis esse in via ad maiores Ordines.
46. Ordines minores solum scientia spe conferri valent.
47. Tridentinum Ecclesia, aut schola assignationem requirit, ut quasi in via ad maiores Ordines videantur.
48. Quasi particula denotat improprietatem.
49. Illud dicitur esse in mente legis quod ex eius verbis deducitur.
50. Ratione posita in lege, lex ipsa debet intelligi, & interpretari.
51. Quod in lege non comprahenditur, nec de illo potest intelligi.
52. Lex nova semper intelligi debet, ut minus ius commune ledat.
53. Recusus a iure dicitur odiosus.
54. Antoni Diana de Auctoritate opinionis iudicium.
55. De ratione unicuique frustra consuetudine obicimus, quasi consuetudo maior sit veritati.
56. Plurimorum sententia adquirendum non est, ut a vero debetur.
57. Communes opiniones non sunt sequenda magis quam particulares, si melioribus rationibus non fulciuntur.

58. Eminentissimi Cardinales Concilii Tridentini interpretes, facta relatione ad Sanctissimum Auctoris sententiam sequuntur.

59. D. D. Philipus III. Rex noster potentissimus Episcopis, quare rescripsit, ne ad maiores amitterent, nisi habentes beneficium.

Prima Tonsura primam est sui ipsius in manus Episcopi facta consecratio, nam qui se Religionis aliquam ex voto deuoverunt, capillos tendere, eoque sacrificare solebant, ut his verbis testatur. gloss. Ordin. in Iob cap. r. Nazarei capillos nutriunt, dum per vitam continentiam presumptionem cogitationes crescant, deuotione completa, caput radere, & capillos in ignem sacrificijs ponere iubentur. † Apud nos originem habuit ex D. Petro Apostolorum principi, cui cum Antiochie predicanti caput ab rasum fuisset, ut cunctis ludibrio foret, clericos decetero tondere instituit, ut docet Genitricis mea frater D. Ioan. Baptista Villalpando dinarum, & humanarum gloriarum, nostro aucto clarissimus in Regias Ezechielis Prophetæ explanationes tom. 1. p. 2. cap. 27. † Nam comit inditium fuerunt ingenuitatis, Stat. Papin. lib. 3. Syluar. Miratur puerile decus, vultumque cumasque, & ex quo nostri dixerunt, mager in cabello, pro ingenua, libera it. Foro nostrorum. 5. & 6. tit. 1. lib. 3. † Sic Tonsura signum fuit seruitutis Franc. Duaren. lib. 1. de sacror. immunit. c. 14. Vnde illud Martial. ad denotandum serui filium dixit lib. 6. epigr. 64. sed patris ad speculum sonfi, & alini, sed tonsis apta ministris, ut infamia nota lib. 1. 1. epigra. 79. Tondebit pueros tam noua nupta suos. † Caluitium enim turpe fuit ac detestabile, ut pueri Eliseo ex probant, aientes Reg. 4. capit. 2. salue calua? nam ut ait Stat. Papin. lib. 6.

Turpe pecus mutilum, turpe sine grammine campus,

Et sine fronde frutex, & sine crine caput.

¶ Vnde Tonsura fuit mælti animi inditium, nam ut ait L. Annus Seneca lib. 5. de benefic. cap. 6. in luctu moris est capillos tondere, ut alijs aduictis obseruat, Hieron. Prædæ apud Avunculum meum ubi sup. tom. 1. p. 1. capit. 5. 16. 17. & 24. Idem Avunculus meus d. tom. 1. p. 2. cap. 27. & dixi in Epitome de Magia, in defensione cap. 6. ex nu. 18. & me, & Avunculum meum referens, & alia in proposito digna lectione congerens Ant. Cabrerot, Auenda-

ho tract. de metulibr. 2. capit. 48. ex num. 47.

7 † Quare clericos in prima sui muneris ordinatione, Ecclesia tondere instituit, ut sic subditos eos esse moneret, & rerum temporalium contemptores, nam capilli symbolum sunt sollicitudinum, & negotiorum secularium, quibus implicantur homines, *ut doct. anim. aduersus amicus noster omnigena erudite conspicuus Ioan. Pineda in Iob tom. 1. cap. 1. v. 11. nu. 7. & v. 20. ex nu. 13. Polydor. Vergil. de muent. rer. lib. 4. cap. 8. Franc. Mendoza in viridar.*

8 *Sacra, & propb. erudit. lib. 5. problem. 2. † Nā abrisi capilli sacrificabantur ab eis, qui ab aliquo periculo euasi curam deponebant, ut tradit Lucian. in Dea Syria, Sueton. in Neron. c. 12. Vnde Martial. lib. 1. epigr. 88.*

Hostibi Phabe vouet totos ē vertice crines.

9 † Vel se in periculo tondi damnabant, ex quo apud nos capillos, & velles indelubris Sanctorum suspenderemus fuit, ut in planctu Lycurgi de morte Artemidori filij sic testatur Stat. Papin. lib. 6. Thebaid.

Iupiter hanc crinem voti reuolvens dicaram.

10 † Consecrabantur capilli Apollini, *Plutarch. in Delph. Herculi, & alijs, ut notat Cabrerus d. lib. 2. cap. 21. ex nu. 18. Amphiareus Diti patri sacrificans apud Stat. lib. 3. Syluar.*

Accipe commissum capiti decus, accipe laurum, Quas erabo defferre nefas.

11 † Vnde Anacletus Papa omnium primus sub anathematis poena clericos in ordinis susceptione tondere instituit, ut tradunt *Mencibius de Arbitrar. cap. 392. nu. 16. Carol. de Graffis de eff. lib. cleric. effect. 37. Durād. lib. 1. de ff. Eccles. minist. capit. 14. Barbosa de offic. & potest. Episcop. p. 2. alleg. 9. nu. 10. Salcedo*

12 *ad Diaz in Pract. cap. 79. † Nam tonsura est prima sui ipsius in manu Episcopi facta consecratio, ut dixi in leclura primaria Granatensis Cathedra ad caput cernimus de iudic. ex nu. 37. & in deffensione de Mag. cap. 6. nu. 13. & misericors tenet, Cabrerus de Auendaño ubi sup. ex nu. 47. d. cap. 48.*

13 † Quare prima Tonsura verus ordo Ecclesie est, cap. cum contingat de etate, & qualitat. ordin. *Per primam Tonsuram iuxta formam Ecclesie traditam a talibus clericis Ordo conficiatur, Concil. Trident. sess. 21. de Reform. cap. 1. quorumcumque Ordinum, etiam clericis Tonsura, & sess. 23. c. 10. Tonsuram, vel mi-*

14 *nores Ordines conferre. † Per quam homo sanctificatur, & gratia donatur, quia gratiam confert, ut alia Sacramenta ex opere operato, per manus impositionem Episcopi, D. Paul. ad Timot. 1. cap. 4. Gratia que data est mihi per*

15 *impositionum manus presbyteri. † Quam in*

prima Tonsura conferri docet text. in cap. quoniam vidimus, dist. 69. *Tonsuram clericis quosdam accipientes, nondū ab Episcopo manus impositione percepta. † Et imprimis in anima character indelibile, ut alij Ordines minores, quibus Tonsura annumeratur, Trident. sess. 7. can. 9. & sess. 23. c. 4. † Itavt ea iniciati clerici sint, & puniri a laico non possint sine praua degradatione Ecclesiastici, Couarrub. in cap. alma mater de sententia excommunic. p. 1. §. 1. nu. 9. & Decretal. 4. p. 2. cap. 6. num. 3. & in Pract. c. 32. num. 6. Nicol. Plotus de Censur. §. 6. ex nu. 1. Petr. Duchas reg. 99. Farinac. in Prax. tom. 1. q. 8. nu. 37. Gonzalez in reg. 8. Chancell. glos. 5. §. 6. ex nu. 6. & glos. 35. num. 55. Marta de Iurisdic. p. 4. cent. 2. cas. 121. Barbosa de potest. Episcop. p. 2. alleg. 12. num. 31.*

¶ Nam licet expresse a Christo Domino non constat fuisse institutam, qui Sacramenta instituendi habuit potestatem, non propterea Ordinem esse negandum est, cum omnes alios Ordines (præter Sacerdotium) non cōstet immediate Christum instituisse, & nihilominus Ordines Ecclesie esse fatendum est, nā traditiones Apostolorum, ut a Christo Domino acceptæ habendæ sunt, Trident. sess. 4. *Et sine scripto traditiones, quæ ipsius Christi ore ab Apostolis acceptæ, aut ab ipsis Apostolis Spiritu Sancto dictante, quasi per manus traditæ, ad nos usque perueniunt. † Vt sic merito prima Tonsura clericos efficiat vere, & realiter, itavt ea iniciatos a potestate eximat temporale, & cōstituat in Ecclesiastica, ut tradūt DD. in capit. 1. & 2. de foro compet. & in Clem. 2. de vita, & honest. cleric. Albert. Trotius de vero, & perfecto cleri. lib. 1. cap. 2. nu. 1. Nauarr. in Manual. cap. 22. num. 17. Flamin. de Resignat. lib. 4. q. 2. num. 56. Couarrub. in cap. quia nos, de testam. nu. 4. & lib. 1. variar. cap. 10. Barbosa de potest. Episcop. p. 2. alleg. 12. n. 1. Perez de Lara de Capellan. capit. 5. num. 2. † Sic Tonsurati clericorum appellatione veniunt, & gaudent omnibus priuilegijs, & immunitatibus quibus clericis in sacris constitutis conceduntur, Guido Papa q. 388. Mencibac. de success. creat. lib. 3. §. 22. limit. 17. ex nu. 61. Steph. Aufrer. in Clement. 1. de offic. Ordin. reg. 1. fallent. 11. ex n. 1. Gregor. in l. 54. tit. 6. p. 1. gl. 12. ex nu. 7. Did. Perez in l. 1. tit. 3. lib. 1. Ordin. Nicol. Garfia de benefic. tom. 2. p. 7. cap. 1. nu. 6. † Nam omnia iura quæ loquuntur in clericis, locum habent in simpliciter Tōsuratis, ut tradūt *Purpurat. in l. placet ex nu. 21. C. de Sacros. Eccles. Rolan. a Valle cons. 16. nu. 4. Carol. de Graffis tract. de effect. clericat. effect. 1. ex num. 8. Perez de Lara**

dict. capit. 5. numer. 2. 3. & 4.

22 ¶ Hodie tamen ex nouiori iure cautum est in Sacro Sancto Concilio Tridentino sess. 23. de Reform. cap. 6. *Nullus prima Tonsura initiatus, aut etiam in minoribus Ordinibus constitutus, ante decimum quartum annum beneficium possit obtinere: is etiam fori privilegio non gaudeat, nisi beneficium Ecclesiasticum habeat, aut clericalem hauritum, & Tonsuram deferens alicui Ecclesie, ex mandato Episcopi inferniat, vel in seminario clericorum, aut in aliqua schola, vel vniuersitate, de licencia Episcopi, quasi in via ad maiores Ordines suscipiendos, versetur.* † Ex quo textu nullum clericum in minoribus Ordinibus constitutum sine beneficio, aut assignatione huiusmodi vllatenus fori privilegio gaudere generaliter docuerunt, *Reges nostri in l. 1. & fin. tit. 4. lib. 1. Recopil. Couarrub. in Pract. cap. 32. Ant. Gomez variar. 3. cap. 10. num. 13. cum alijs per Cened. collect. 105. ad Decretal. nu. 4. & ultra ab eo relator, Anast. Geron. de Sacror. immunit. lib. 3. cap. 15. nu. 49. Ioan. Garfia de Nobilit. ad l. Cordub. glos. 9. num. 30. Belluga in speculo princip. rub. 1. 6. videndum fol. 54. Menoch. de Arbitr. lib. 2. cas. 246. Perez in l. 2. tit. 18. lib. 8. Ordin. Azuad. in l. 1. tit. 4. lib. 1. Recopil. Bobadill. in Polytic. tom. 1. lib. 2. cap. 18. nu. 102. Salcedo ad Diaz in Pract. cap. 62. nu. 9. Auendañ. de exequen. mandat. lib. 2. cap. 22. nu. 12. Iul. Clar. 5. fin. q. 36. nu. 13. Gutierrez in Pract. lib. 1. cap. 7. & de Iuram. p. 1. cap. 17. nu. 13. Paz in Prax. tom. 2. pralud. 2. nu. 6. Carol. de Grassi tract. de effect. cleric. effect. 1. ex num. 1167. Vgolius. de Episcop. cap. 12. num. 3. Ant. Diana tract. de immunit. Eccles. resolut. 23. Barbosa de potest. Episcop. d. alleg. 12. n. 12. & seqq. & de iure Ecclesiast. lib. 1. cap. 39. §. 2. ex num. 23.*

24 ¶ Sed salua sedis Apostolicæ autoritas, & melius sentientis iudicio, tantorum virorum pace Sacrosanctam Tridentinam Synodum, huiusmodi beneficia, aut assignationem require re non videtur nisi in illis clericis, qui à veteri instituto deflexerant, & prauis moribus fori privilegio indignos se rediderant, aut in fraudem temporalis Iurisdictionis Ordines assu munt, vel ante decimum quartum ætatis annu Ordines susceperunt, vt sine beneficio, aut assignatione (quia sine altero illorum in via ad maiores Ordines suscipiendos non videntur) foro non gaudeant, vt docui in primoria Gra natenfis, academia cathedra, primo ætatis ore pu bescentis, in lect. ad cap. decernimus de iudic. ex nu. 37. qua typis excussa est Granat. ann. 1609. & in Epitome de Magia Regio iussu, & appro-

batione excussa lib. 3. cap. 9. ex nu. 40. & in deffens. cap. 6. ex nu. 64. † Et ad id ita intel ligendum multis rationibus, & argumentis motus sum, ex ipsiusmet Concilij mète desump tis, qui præferendi sunt, quamuis verbis aliter videatur disposuisse, vt respondit Modestinus. l. C. in l. scire oportet §. illud D. de excusat. tu tor. sed et si maxime verba legis hunc habent in tellectum, tamen mens legislatoris aliud vult. † Concilium enim Tridentinum combocatu fuit, vt constat ex Bulla sue indictionis 9. Kal. Ianuar. 1542. ad bonorum morum reductionem, & in Bulla confirmationis 7. Februar. 1573. ad restituendam Ecclesiasticam disciplinam, & sess. 1. ad reformationem Cleri, & sess. 3. & mo ribus reformandis, quorum causa est congrega ta, & sess. 16. vt abusus, & mores corruptissi mos emendaret, & sess. 18. vt mores qui à vete ri instituto deflexerant ad meliorem vitam ra tionem renouaret. † Vnde clericos primæ Tô suræ qui à veteri instituto non deflexerant, cū sola Tonsura gauderent foro Ecclesiastico, vt dictum est, eos priuare non videtur nisi benefi cium Ecclesiasticum habeant, aut assignatio nem, d. sess. 23. de Reform. cap. 17. vt Sancto rum Ordini à Diaconatu ad Ostiariatum func tiones ab Apostolorum temporibus in Ecclesia laudabiliter receptas, & pluribus in locis ali quādiu intermisisse, in usum iuxta sacros canones, rebocentur. † Nā Sacrosancta Synodus nulla tenus priuilegia clericorū bonorū voluit dero gare, immo illibata fore decreuit sess. 25. de Reformat. cap. 20. decernit itaque, & præcipit sacros canones, & Concilia generalia omnia, nec non alias Apostolicas Sanctiones in fabo rem Ecclesiasticarum personarum, libertatis Ecclesiasticæ, & contra eius violatores editas, quæ omnia presenti etiam decreto innouat exacte ab omnibus obseruari debere.

¶ Vnde probaliter dici potest Concilium de illis tantum agere, qui dispositioni causam dederunt, quales sunt qui in fraudem iurisdic tionis secularis Ordines assumunt, quos omni no ordinari vetuit dict. sess. 23. de Reformat. cap. 4. de quibus probabilis coniectura non sit, eos non secularis iudicij fugiendi fraude, sed vt Deo fidelem cultum præstent, hoc vitam genus elexisse. † Nam quærelas Principum tempo raliū causam dedisse dispositioni testatur, Præses Episcopus Couarrub. in Pract. cap. 31. num. 6. vt ad petitionem Regum Hispaniæ, & Franciæ idem rescripserunt Pontifices Ale xand. VI. & Leo X. vt asserunt Boerius de off. 69. Bobadill. in polyt. p. 1. lib. 2. cap. 28. num. 102. de Pio III. sic testantur Reges nostri in l. 1. tit. 4. lib. 1. Recopil. conformandos con

una Bulla que a nuestra suplicacion concedio nuestro mui Sancto Padre el Papa Pio quarto.

31 **¶** Vnde Sancta Synodus, cum illos, qui in talem fraudem Ordines assumunt, non possit facere, vt non sint Ordinati, quia a prateritis non datur potentia, foro non gaudere decernit, nisi beneficium Ecclesiasticum, &c. nam dictio *nisi* excipit, l. *actione C. de actionib. De ciuis in cap. si pro debitore de offic. legat. Marc. Anton. lib. 3. resolut. 46. nu. 7. Rizzius p. 4. decis. 154. nu. 4.*

32 **¶** Aut Conciliū illos tantū voluit cōprehēdere, qui negotijs secularibus se immiscēt, & negotiationibus operā dāt, vt nullatenus foro gaudeant, nisi desistant, & beneficiū, &c. nā vt ait text. in cap. recolentes de statu monach. *dignum est enim, qui similem cum alijs vitam suscipiunt, similem sentiant in legibus discipli-*

33 *nam.* **¶** Aut agit de incorrigibilibus, qui enormibus se immiscēt, & haurum, & Tonsuram dimitunt clericalem, vt nisi illum resumant, & habeant beneficium, aut assignationem foro non gaudeant, nam tales incorrigibiles ipso facto sunt forij priuilegio priuati, cap. *ex literis de vita, & honest. cleric. cap. ex parte de priuileg. cap. 1. de apostat. cap. quisquis dist. 84. Couarrub. in Pract. cap. 32. n. 2. Farinac. tom. 1. q. 8. nu. 36. Decian. tom. 1. lib. 4. cap. 9. n. 90. Iul. Clar. d. fin. q. 36. Alayf. Rizzius in prax. fol. 172. August. Barbof. de potest. Episcop. al-*

34 *leg. 12. nu. 23.* **¶** Nam Tonsura cum imprimat caractere, vt dictum est, si non essent incorrigibiles, necessaria esset degradatio, ad hoc vt a laicis iudicibus puniantur, vt docent Couarrub. in cap. *al. na mater de sent. excomm. p. 1. §. 1. nu. 9. & Decretal. 4. p. 2. cap. 6. nu. 3. Nicol. Plotus de censur. §. 6. ex nu. 1. Pet. Duchas reg 99. Hier. Gonzalez in reg 8. Chancell. glos. §. 5. 6. ex nu. 6. & glos 35. nu. 55. Marta de iurisdic. p. 4. cent. 2. cas. 121. Barbofa de potest. Episc. p. 2. alleg. 12. ex nu. 30.*

35 **¶** Quare cum sine degradatione Sancta Synodus fori priuilegio eos non gaudere decernit, de incorrigibilibus, & facinorosis intelligenda videtur, nā quibus se indigni non rediderunt clericis primæ Tonsuræ in ipsa Ordinis assumptione Episcopus nomine Ecclesiæ in hæc verba testatur ex Pontificali fol. 30. *Fili Charissimi animaduertere debetis, quod hodie de foro Ecclesiæ factis estis, & priuilegia clericorum sortiti estis, habete igitur, ne propter culpas vestras illa perdat.*

36 **¶** Clericus enim (etiam primæ Tonsuræ) vt a iudice laico puniatur non expectata degradatione, necessaria est trina monitio, & quod ipsi in eadem persistat contumacia, cap.

in audientia de sent. excomm. cap. contingit cap. fin. de vita, & honest. cleric. glos in cap. ex parte de priuileg. Couarrub. in pract. cap. 31. nu. 6. & cap. 32. nu. 1. Farinac. d. q. 8. nu. 60. Petr. Barbofa in l. Titia D. soluto matrim. nu. 35. August. Barbofa d. alleg. 12. & de iure Ecclesiæ lib. 1. cap. 39. ex n. 80. Dian. p. 1. tra. 1. res. 129.

¶ Qui ex comuni tenent, non sufficere monitionem factam in synodo, sed particulariter fieri debere, ad priuandum vni-

cuique foro, etiam indelictis reiteratis, vt tradit Cardinal. Tuschus in Pract. liter. C. concl. 377. nu. 9. **¶** Et quamuis se gerant, vt laici, & haurum, & Tonsuram dimiserint clericalem, Farinac. d. q. 8. nu. 68. Marta de iurisdic. p. 4. cent. 2. cas. 135. nu. 18. **¶** Vnde Concilium cum tales clericos primæ Tonsuræ absque vlla monitione fori priuilegio priuauit, nisi beneficium Ecclesiasticum habeant, vel haurum, & Tonsuram deferant, &c. de illis intellegi videtur, qui enormibus indigni se rediderunt, vt dixi in Epitome de Mag. lib. 3. cap. 9. ex

nu. 46. **¶** Nam clericus, vt ex amissione hauritus annuat priuilegium forij, opus est tanta perseuerantia, vt publice habeatur pro laico, vt ex sacre Congregationis declaratione testatur, Bonacina de legib. disp. 10. q. 7. pun. 1. §. 4. num. 14. Suarez de Censur. disp. 22. sect. 1. num. 11.

¶ Vel dicendum est Concilium de pupilis loqui videri quales sūt, qui regulariter Ordines minores suscipiunt, nam a septimo ætatis anno ad illos admittuntur, cap. 1. de ætate, & qualitat. Ordin. & qui tantum legere, & scribere norunt, Trident. d. sess. 23. de Reform. cap. 4. **¶** Qui cum neque ætate, neque scientiæ, aut virtute inuia sint ad maiores ordines, forū Ecclesiasticū nō cōcedit, nisi beneficiū habeant, vel cum clericali habitu, & Tonsura aliqui Ecclesiæ, vel scholæ de licentia Episcopi (quasi inuia ad maiores) versentur, d. cap. 6. *Is fori priuilegio non gaudeat, nisi beneficium, &c.*

¶ Nam prænomen *is ea id*, quando facit relationem, vt hic, vires sumit relatiui quis, vel qui, Cicero ad Attic. *venit mihi obuiam puer iunior, is mihi literas abste reddit.* Et est demonstrativum, & prateriti repetitivum, l. *si seruus legatus §. ita scriptum D. de legat. 1. l. nuper D. de legat. 3.* **¶** Eoque maxime cum dispositio concipiatur per verbum futuri temporis, non gaudeat, quod facit demonstrationem conditionalem, ita vt si vera non sit dispositio euaneſcat, l. *scriuit D. de auro, & argento legat. l. flicum, qui meus D. de legat. 1. l. nuper D. de legat. 3. Eman. Costa lib. 1. selectar. cap. 6. num. 1.*

45 ¶ Qui quidem pupili cum ad hoc, ut foro
gaudeant debeant esse in via ad maiores Or-
dines suscipiendos, quæ sine virtute, & litera-
rum peritia nullatenus esse potest, debet eis,
qui beneficia non habent, Ecclesia, aut schola
ab Episcopo assignari, ut illis imbuantur, nam
ut ait ipsamet Synodus d. sess. 23. de Reform.
cap. 28. *Cum adolescentum aetas nisi rectè in-
stituatur, prona sit ad mundi voluptates sequen-
das, nisi a teneris annis ad pietatem, & reli-
gionem informetur, &c.* † Nam Ordines
minores sola sciētiae spe illis colatz sunt, Tri-
dent. d. sess. 23. de Reform. cap. 11. *Nemo ijs
inicietur, qui non scientia spēs maioribus Ordi-
nibus dignum ostendat.* † Ex quo illos qui in
Ecclesia, aut schola de licentia Episcopi non
versantur, quia ad maiores Ordines suscipien-
dos non aspirant, fori privilegio priuauit, ne
eius obtentu laxioris vitæ occasionem præbe-
ret, d. sess. 23. de Reform. cap. 11. † Et quia de
pupillis videtur agere, qui nec scientia, neque
moribus, neque ætate præditi sunt, etiam cum
dicta assignatione, eos nō dixit esse IN VIA,
sed quasi in via ad maiores Ordines suscipien-
dos, nam dictio quasi denotat improprietatē,
l. 2. C. de in off. test. am. §. 1. in ff. de obligat.
quæ ex quasi delict.

49 ¶ Concilij enim intentio non est clericos
minorum Ordinum fori privilegio priuare,
nisi eos qui dum pueri sunt, nec scientia, nec
moribus, nec ætate valent ad maiores Ordi-
nes ascendere, nisi cum beneficio, aut assigna-
te, quasi in via ad maiores videantur, aut in
fraudem secularis iurisdictionis Ordines sus-
cipiunt, aut se inihiles reddiderunt, nā illud
dicitur esse in mente legis, quod ex eius ver-
bis deducitur, l. nominis, & rei, §. verbum D.
de verbor. signif. l. 3. D. de legit. tutor. † Quia
ex ratione posita in lege, lex ipsa debet intel-
ligi, & interpretari, l. liberti, D. de ritu nupt.
l. statu liberi §. Quintus Mutius D. de statu li-
ber. cap. 1. de temporib. Ordin. lib. 6. † Quare
cum hos casus, aut eorum vllum Concilij dis-
positio comprehendere non videatur, nec de
illis potest intelligi, l. 1. §. si autem C. de ca-
duc. tollend. cap. ad audientia de decim. † Eoq;
maxime cū lex noua semper intellegi debeat,
ut minus ius commune lædat, l. 2. C. de noxal.
l. sancimus C. de testamen. l. precipimus C. de
appellat. Auth. quas actiones C. de sacros. Ec-
cles. † Quia omnis recessus à iure dicitur odio-
sus, l. ius singulare, l. quod vero D. soluto ma-
trim. l. aduersus C. de nupt. Cachera. deciss. 37
n. 3. Solon de Paz in qq. ciuil. q. 7.

54 ¶ Quod licet tot rationibus, & autorita-
tibus fulciatur, quia non ita exornatum est in

*Epitome de Magia, lib. 3. cap. 9. ex num. 40. &
in defens. cap. 6. ex nu. 64. communis in con-
trarium autorum sententia terruit, ne in meā
venite opinionem, eruditissimum Ant. Diana
S. Inquisit. Regni Siciliae consultorē, licet in
alijs meas opiniones amplectatur, & laudet,
ab hac tamen immerito discedit, eo solo quod
ab alijs non sequatur, in tract. resolut. moral.
tit. de immunit. Eccles. vbi postquam Conci-
lij verba retulit sic testatur Resolut. 28. Cuius
verba nouissime à Iuris Consulto Hispano Tor-
reblanca lib. 3. de Magia cap. 9. nu. 40. contra
communem fuerunt exposita, non de omnibus il-
lis clericis minorum Ordinum, sed de his tantis,
qui ante quatuordecimum ætatis annum ver-
santur, de quibus in præcaentibus verbis fit
mentio, vel de incorrigibilibus, & facinorosis,
& qui se immiscant secularibus, nam bi dispo-
sitioni causam dederunt: sed licet hæc dispositio
sit ingeniosa, est in contrarium communis Doc-
torum sententia. † Dum enim ratione vincimur, frustra consuetudinem obijcimus, quai
consuetudo maior sit veritati, l. 2. §. si à pupi-
lo D. pro emptor. l. regula D. de iuris, & facti
ignorant. † Quia plurimorum sententia ad
qui ascendum non est, ut à vero debemus, l.
scire oportet, §. aliud D. de excusat. tutor. nam
ut ait Cicero Philip. 2. *Debet unusquisque
rectissimam sententiam dicere, tamen si in ea so-
lus singularisq; futurus sit, non enim ad eum
expectat res exitus, sed consilium.* † Neque
in iudicando, neq; in consulendo Doctorū opi-
niones communes sequi debemus, magis quā
particulares, nisi melioribus rationibus fulciā-
tur, nam ut ait Imper. in l. 1. C. de vetere iure
enuelean. *Sed neque ex multitudine autorum,
quod melius, & aequius est iudicatore, cum pos-
sit unus, & deterioris forsam sententia, mul-
tos, & maiores aliqua ex parte superare.**

¶ Nec sine exemplo est mea sententia, nā
eā amplectentes Eminentissimi Domini Car-
dinales Sacro Sancti Concilij interpretes in
casu de facto Iacobi Capeuchini Clerici Ro-
mani minorum Ordinum, qui in casu honoris,
propriam occidit sororem, & cum neque be-
neficium, neque assignationem haberet, iux-
ta meam doctrinam facta relatione ad Sanctis-
simum, foro gaudere decreuerunt, ut tradit
August. Barbosa de Iure Ecclesiast. lib. 1. cap.
39. §. 2. nu. 36. † Et potentissimus Rex nos-
ter D. D. Philippus III. ex supremi Consi-
lij decreto sub his diebus hanc difficultatem
sentiens Episcopis omnibus rescripsit, ut nul-
lum ad minores Ordines promoberent, qui
vel beneficium Ecclesiasticum non habeat,
vel capellaniam, quorum multi ægreferentes,

nam iura Canonica (quæ in his obsequantur sunt) talem eis gravamen non imponunt: aliæ admittunt, sed si meliora tibi Musæ conserunt Oracula, illis scui, siue ut alter aiebat.

*Si quid novisti rectius istis,
Candidus imparsi, si non bis vitæ mecum.*

Cap. VI. De alijs privilegijs minorum Ordinû, extante Trident. sess. 23. de Refor. cap. 6.

SUMMARY.

1. Beneficium habentes Ecclesiasticum, quantum habetum dimiserint, gaudent foro.
2. Constitutio Sixti V. de habitu, & Tonsura nullo modo Beneficiatis.
3. Beneficium debet actualiter possidere, qui foro quæsi gaudere.
4. Habere importat civiliter possidere.
5. Beneficij collationem sufficit habere ad forum, licet actualiter non possideat.
6. Capellania collata in titulum patrocinatur ad forum privilegium.
7. Coadunator cum futura successione dicitur, quo ad hoc beneficium Ecclesiasticum.
8. Presumptum in titulum gaudet foro, qui reputatur beneficium.
9. Pensio Ecclesiastica non gaudet foro nisi cum habitu, & Tonsura.
10. Pensio collata a Papa in titulum gaudet foro.
11. Privilegia Clericorum Tridentinum non revocantur.
12. Prima Tonsura eximit a patria potestate.
13. Patria potestas nihil operatur in spiritualibus.
14. Patria potestas in spiritualibus non attenditur.
15. Clericus minor in spiritualibus non exigit consensus patris.
16. Tonsuratus sine beneficio, aut assignatione gaudet cap. Odoardus.
17. Tonsuratus non tenetur nisi in quantum facere potest.
18. Tonsuratus non excommunicatur pro debito civili.
19. 01. Clericus suspensus gaudet c. Odoardus.
20. Clericus minorum quantum non gaudet foro, gaudet cap. Odoardus.
21. Tonsuratus gaudet privilegio Can. si quis suadente.
22. Tonsuratum percussens a solo Romano Pontifice absolvi potest.
23. 25. Tonsuratum offendens verbis, aut factis, aut scripto incurrit censuram.

26. Clericus degradatus gaudet privilegio cap. si quis suadente.
27. Tonsuratus sine beneficio, aut assignatione iurisdictionem Ecclesiasticam exercet.
28. Vicarius Episcopi iura Ecclesiastica exercet.
29. Iurisdiclio Ecclesiastica secularibus est interdicta.
30. Iurisdiclio Ecclesiastica non est rescripto, neque consuetudine in laicos transiri potest.
31. Tonsuratus obtinet dignitates Ecclesiasticas sine beneficio, aut assignatione.
32. Beneficia Ecclesiastica laici conferri non possunt.
33. Beneficia Ecclesiastica conferri non possunt ante ann. 12, quidquid aliter cautum videatur.
34. Decisiones Cardinalium, quæ requirantur ut fidei faciant.
35. Tonsuratus potest obtinere Capellanias in quibus habetur dici tot Missas.
36. Capellaniae fundationi si cætur quod solus presbyter admittatur, & non alius, ubi admittitur Tonsuratus.
37. Beneficium Sacrodotale conferri non debet patienti ætatis defectum.
38. Tonsuratus sine beneficio, aut assignatione exemptus est a contributione Gabellarum, tributorum, &c.
39. Gabellarum exemptio ex iure communi clerici competit, sine beneficio, aut assignatione.
40. Tonsuratus non competit talis exemptio in aliquibus Regnis, nisi beneficium obtineat.
41. Tonsuratus non gaudet hac exemptione nisi si habeant requisita Concilij.
42. Concilium non loquitur de exceptione Gabellarum, sed tantum de fori privilegio.
43. Fori privilegium distinctum est ab exemptione Gabellarum.
44. Gabellarum exemptio Tonsuratus non competit ex iure Regni, sine beneficio.
45. Leges Regni contra Ecclesiasticas personas nihil statuere possunt, ex defectu potestatis.
46. Clerici negotiatores subeunt onera laicorum.
47. Clerici mercatores solvant gabellas.
48. Clerici huiusmodi non tenentur solvere gabellas aut trinam monitionem.
49. Clericus non dicitur negotiator, qui vendit fructus beneficij, aut patrimonij.
50. Clericus non est negotiator, qui emit animalia, ut illa pascat in proprijs pradijs.
51. Clericus non dicitur negotiator, qui vendit fructus suorum pradiorum.
52. Fructus pradij non proprij, sed conducti, clericus vendens tenetur ad Gabellam.

53. Tonsuratusque una, & origine contractis
sine beneficio, aut assignatione gaudet foro.
54. Clericos coniugatos alij tenet gaudere foro
in criminalibus non tamen in civilibus.
55. Clerici huiusmodi gaudet foro in civilibus,
& criminalibus.
56. Familiares Episcoporum quamvis sint laici
gaudent foro privilegio.
57. Familiares Episcoporum qui dicantur.

Beneficium Ecclesiasticum habentes, quamvis non detra-
rant habitum, & Tonsuram cle-
ricalem, nihilominus foro gau-
dent, de Trid. sess. 23. de Refor. c.
6. propter diuersionem; Av. 7.
Iul. Clar. in Pract. §. fin. q. 36. nu. 16. & 19.
Azueved. in l. 1. tit. 4. lib. 1. Recopil. & sed et si
beneficium huiusmodi. Salcedo ad Diacon. Pract.
cap. 61. nu. 9. Gombater in reg. 8. Obancellar.
glos. 3. §. 5. nu. 6. Cened. in pract. Canon. lib. 2.
q. 4. nu. 29. Carol. de Grassi de effect. cleric. ef-
fect. 1. nu. 1195. & seqq. Farinac. tom. 1. q. 8.
nu. 7. Cened. in com. q. 369. nu. 3. Bobadill. in
Polytic. lib. 2. cap. 18. nu. 102. Curia Philipp.
p. 3. §. 1. nu. 34. Etiam ex tunc Constitutione
de habitu, & Tonsura S. D. Sixti V. ut tradunt
Nicol. Garfia de benefic. p. 2. cap. 2. nu. 4. & 5.
Layman. Theolog. moral. lib. 4. tract. 9. cap. 6.
nu. 2. Squillacens. de privileg. cleric. cap. 7. nu.
23. Bonacin. de legib. disp. 10. q. 2. pun. 1. §. 4. n.
10. Ant. Diana resol. mor. d. p. 1. tract. 2. resol.
28. t. Dum tamen beneficium actualiter possi-
deat, Iul. Clar. d. §. 36. nu. 21. Baiard. nu. 14.
Menoch. conf. 350. ex nu. 6. Mascard. de pro-
bat. concl. 302. nu. 16. & 17. Mastrill. Sicilia
deciss. 113. Sigis. Secaria de iudic. lib. 1. cap. 11.
n. 82. Farinac. d. q. 8. nu. 45. & 70. Grassi de
effect. 1. n. 1187. t. Sed sufficit titulum, sine pos-
sessione, quia Concilium solum requirit, ut
habeant beneficium, habere autem importat
civiliter possidere, glos. in l. si emptione §. om-
nium D. de contrahend. empt. lason. in l. stipu-
latio §. hoc quoque D. de verbor. obligat. & in
l. 3. §. ex contrario D. de acquirend. possessione.
t. Unde habere titulum, seu collationem be-
neficij, sufficit ad forum obtinendum, licet
actualiter tale beneficium non possideat, ut
ex Sacra Congregatione Dominorum Cardina-
lium, & alijs multis, tradunt Parisius de re-
signat. lib. 7. q. 1. nu. 4. Anast. German. de Sa-
ceror. immunit. lib. 3. cap. 15. nu. 59. Aloys. Ri-
zius collect. 54. ampl. 6. & in praxi Eccles. de-
ciss. 388. alias resol. 327. & Curia Neapol. de-
ciss. 128. p. 2. & deciss. 128. p. 4. Nicol. Garfia
d. c. 2. nu. 14. Cened. in pract. Canon. lib. 1. q. 4.

n. 22. Giga de pensionib. q. 94. nu. 22. Bbb. vtr.
d. disp. 10. q. 2. pun. 1. §. 4. nu. 12. & de Censur.
Bulla Cen. disp. 1. q. 16. sect. 1. pun. 8. num.
24. Dian. d. p. 1. tract. 2. resol. 29.

¶ Idem dicendum est de Capellanis colla-
tiis in titulum, ut et obtinens foro gaudet,
quia beneficium Ecclesiasticum reputatur, Azor
p. 2. inst. moral. d. 20. 23. q. 5. Salcedo ad Diacon.
in Prax. c. 64. n. 12. Squillacens. d. cap. 7. n. 18.
Cenedo Canon. q. lib. 1. q. 4. nu. 37. D. Perez
de Lara de Capellan. lib. 2. c. 1. nu. 10. & c. 40. n.
58. D. Aug. Barbosa de potest. Episcop. d. alleg.
12. n. 10. & de iure Eccles. lib. 2. c. 39. n. 18.
& lib. 2. c. 4. n. 63. & c. 5. ex n. 1. t. Coadiuto-
ri quoque, cum iura fidei committuntur a Papa con-
cessa dicitur quod hoc propositum beneficium,
Garfia de benefic. p. 2. c. 3. n. 98. Squillacens. d. 7.
n. 21. Barbosa d. alleg. 12. n. 9. & de iure Eccle-
siast. d. c. 39. §. 2. nu. 19. t. Similiter habent Prae-
timum in titulum perpetuum a Papa gau-
det foro, quia reputatur beneficium Ecclesiasti-
cum, & fin. de conc. off. prax. d. l. 6. Trid. sess. 23.
de Refor. c. 9. & sess. 23. de Refor. c. 18. Lara de
Capell. lib. 2. c. 1. nu. 53. Menoch. conf. 201. n.
56. Parisius de Resignat. lib. 1. q. 1. nu. 124. Gombater
in reg. 8. Obancellar. gl. 3. §. 2. n. 1. Garfia
de benefic. tom. 1. p. 1. c. 2. n. 117. & p. 7. c. 1.
n. 18. Bonacin. ubi sup. disp. 10. q. 1. pun. 1. §. 4.
n. 11. t. Non tamen habens Pensionem Eccle-
siasticam nisi habitum, & Tonsuram clericalem,
Parisius d. q. 11. n. 70. & lib. 2. q.
15. num. 15. Grassi ubi sup. d. effect. 1. n. 1206.
Gombater d. gl. 3. §. 5. n. 6. Aloys. Rzius in Prax.
resol. 470. & Curia Neapol. p. 2. deciss. 71. n. 11.
& deciss. 192. n. 10. Bonacin. de leg. d. §. 4. n. 11.
& de Censur. Bulla Cen. disp. 1. q. 16. sect. 1.
pun. 6. n. 23. Cened. d. q. 4. n. 32. & seqq. t. Nisi
talis Penio a Papa loco tituli beneficii con-
feratur, qui ad hoc beneficiatus reputatur,
Squillacens. d. cap. 7. nu. 20. Flamin. d. lib. 1.
q. 11. nu. 70. & lib. 2. q. 15. nu. 15. Ant. Exchu-
lib. 3. tit. 3. nu. 17. & ita fuisse declaratum per
Sacram Congregationem testatur, Gonzalez
d. glos. 3. §. 5. n. 6. Bonacin. ubi sup. d. §. 4. n. 11.
Ant. Dian. tract. 2. resol. 30.

¶ Quo ad alia autem privilegia, quibus gau-
dent clerici Tonsurati Concilium Tridentinum
nihil disposuit, neque innovavit, sed illa relin-
quit in dispositione iuris communis, ut dixi in
defensione de Magis d. c. 6. ex n. 69. & me refe-
rens sequitur Ant. Diana. tract. de immunit.
Eccles. resol. 36. t. Quare prima Tonsura sine
beneficio, aut assignatione Cōtil. Trident. a
Primo filios familias a patrie eximit potest-
tate, ita ut libere testari valeant, ut contra
Vigilium eleganter resolvit praecipuum mens,

*D. Ant. Pichardo Vinnesi in l. r. Instit. qui-
bus non est permis. m. 81. Cernant. in l. 5. Tauri
n. 13. t. Quod verum intelligo, quoad admini-
strationem rerum spiritualium, in quibus ni-
hil operatur patria potestas, iuxta p. su-
rioso D. de his, qui sunt sui, Gutierrez in repet.
s. sui, Instit. de hered. qual. n. 9. t. Nam cum
patria potestas iure civili introducta, in
spiritualibus non attenditur, cap. fin. de iudic.
lib. 6. Menoch de recuperand. poss. remed. 15.
num. 320. t. Vt si filius vellet agere super spi-
ritualibus, non requiritur consensus patris, se-
cus in temporalibus, quia naturalia immuta-
bilia sunt. Covarrub. in cap. quia nos de testa-
ment. num. 5.*

*¶ Secunda clericus primæ Tonſuræ, quan-
do ex alieno oprimitur, sine beneficio, aut
assignatione, gaudet beneficio cap. Odoardus
de solut. vt tradunt Gutierrez de iuram. con-
firmat. p. 1. cap. 17. ex num. 7. preferim. num.
13. Baza de inope de iure cap. 17. ex num. 1.
Rod. Suarez in l. 2. tit. de los gouernos lib. 3.
Forj. q. 5. num. 14. Covarrub. lib. 2. variat.
cap. 1. num. 9. Did. Perez in l. 1. tit. 3. lib. 1. Or-
din. col. 107. Gregor. in l. 23. tit. 6. p. 1. t. Vt nō
possit pro debito civili incarcerari, quia vt
miles non tenetur, nisi in quantum facere po-
test, deductis necessarijs alimentis, gl. & Bart.
in l. miles D. de re iudic. Ripa ibi, num. 7. Ias.
3. gloss. in cap. studeat, dist. 50. Matsb. de Af-
fili. in Conf. Neapol. lib. 1. rub. 66. num. 6.
Padilla in l. 1. C. de iuris, & facti ignoran. nu.
7. Covarrub. & alij ubi sup.*

*¶ Neque excommunicari pro tali debito, si
non habet unde soluat, deductis alimentis, sed
prestare cautionem de soluendo, si ad pingui-
orem deveniat fortunam, vt per D. D. in d. cap.
Odoardus, Gutierrez d. cap. 17. ex num. 1. Gre-
gor. in l. 23. tit. 6. part. 1. t. Etiam si suspen-
sus sit ab homine, vel a iure, quia nihilominus
debet ei relinqui unde se, & familiam possit
sustentare, gloss. & Abb. in dist. capit. studeat
dist. 50. t. Et ministrari, etiam ex bonis se-
questratis, expensas durante lite, Franc. Cur-
tius tract. de sequestrat. in prin. nu. 10. Oceano
sur. vol. 5. Salicet. & Bald. in l. fin. C. de or-
din. cognit. t. Nam licet clericus primæ Ton-
suræ, sine beneficio, aut assignatione non gau-
deat privilegio fori, ad tamen gaudet privile-
gio de cap. Odoardus, vt tradit Galera in marg.
cassum cons. v. clericus fol. 4. Armendar. in
Addit. ad Recop. 11. Nauarr. lib. 3. tit. 49. de
foro comp. na. 1. Barbosa de potest. Episcop. p.
2. alleg. 12. nu. 32. & de Iure Eccles. lib. 1. cap.
39. §. summo. 16.*

¶ Tercio Tonſuratus sine beneficio, aut af-

*signatione gaudet privilegio, Can. finis sua-
dente di. ablo 17. q. 4. vt in eum manus violentas
iniciens ipso iure sit excommunicatus, Co-
uarrub. in cap. Alma mater de sent. excommuni-
p. 2. §. fin. 9. & in Decretal. 4. p. 2. cap. 6. nu. 3.
Petr. Dues. reg. 99. Bellug. in specul. princip.
Rubr. 1. §. videndum nu. 5. Nicol. Pfortner de
consuet. §. 6. ex na. 1. Gonzalez in reg. D. Chel-
cell. gloss. 5. §. 5. ex num. 6. & gloss. 53. nu. 55.
Nicol. Garſia de Benefic. p. 2. cap. 2. num. 20.
Aloys. Rizzus in Prax. decision. 607. editioni
1. & resolut. 532. nu. 17. in edit. 2. August.
Barbosa de potest. Episcop. p. 2. allegat. 2.
num. 17. & allegat. 11. num. 32. & de Iure
Eccles. lib. 1. cap. 39. num. 3. t. Ita
vitalis delinquens cuius excommunicatione
innodatus sit, a nullo alio, quam a Romano
Pontifice absolui queat, vt tradunt Nauarr. in
Manual. cap. 27. ex n. 89. Gutierrez lib. 1. Ca-
nonic. 99. cap. 5. ex n. 11. & ita fuisse declaratu
ex sacra Congregatione testantur Gonzalez in
reg. 8. Chancell. gl. 5. §. 5. n. 7. nisi in casibus ex-
ceptis per Barbosa de potest. Episcop. p. 2. alleg.
41. & de Iure Eccles. lib. 1. cap. 39. §. 1. ex n. 85.
t. Et non solum incurrunt, qui manus violentas
iniciunt, sed qui pedibus, aut verbis, aut
scripto ledunt, Nauarr. in d. cap. 27. num. 77.
Covarrub. lib. 1. variat. cap. 11. ex num. 5. Se-
bast. Medicus in summ. pœcat. p. 2. tit. 9. q. 78.
num. 39. Plaza de delict. capit. 1. ex num. 38.
t. Vel incarcerem, vel alio loco inuitum ta-
lem clericum detineat, D. D. in capit. nuper §.
nos igitur de sentent. excomm. Tiber. Declan.
tom. 2. lib. 7. cap. 10. nu. 22. Covarrub. Decre-
tal. p. 1. c. 1. n. 1. t. Etiam si clericus sit degra-
datus, vel excommunicatus, Int. Clar. in Pract.
§. fin. q. 177. ex n. 9. Alciat. in cap. cum nō ab ho-
mine de iudic. siue dormiens offendatur, Ad-
dico d. q. 78. ex num. 19. Cened. collect. 2. ad
Decretum nu. 3.*

*¶ Quarto talis clericus sine beneficio, aut
assignatione iurisdictionem Ecclesiasticam
exercere valet, & Vicarium esse Episcopi, vt
probant Covarrub. in d. cap. Alma mater p. 1. §.
11. n. 3. Conrad. in templo iudic. lib. 2. c. 5. Se-
gura Daualos in direct. iudic. p. 1. c. 11. Hen-
ricq. in summ. lib. 10. c. 2. t. Quo vel solo proba-
tur Tonſuratum clericum esse, cum Vicarius
Episcopi iura Ecclesiastica exerceat, c. licet,
de offi. vicar. l. 6. cuius laicus incapax est, &
bene quidem, c. si Imperator, dist. 96. c. futuram
1. q. 1. cap. de cernimis cum alijs de iudic. t. Nā
iurisdictione Ecclesiastica immediate Petro, &
successoribus a Domino fuit tributa, & so-
culatibus interdicta, vt nullatenus liceat
ex proprijs hominibus eam usurpare, cap.*

cum ad verum cap. duo sunt dist. 96. cap. solita, de maioris. & obediens. t. Ita ut neque Pontificis rescripto, neque consuetudine immemoriali contrarium induci queat, *Iul. Clar. in Pract. §. fin. q. 36. nu. 3. Covarrub. in Pract. c. 31. ex num. 4. Salcedo ad Diaz. reg. 140. Duen. 143. Decian. Crim. libr. 4. capit. 9. ex num. 10. Petr. Gregor. in Syntag. part. 3. libr. 3. cap. fin. num. 18.*

¶ Quinto talis clericus capax est Beneficio rum Ecclesiasticorum, ita ut sola Tonsura obtinere possit Dignitates Ecclesiasticas, Canonicatus, Portiones, Prebendas, Capellanias, & alia Ecclesiastica Beneficia, ut tradunt Covarrub. in cap. quia nos de testam. Flamin. de Resign. lib. 4. cap. 1. nu. 7. & cap. 11. nu. 13. Cevallos in Pract. q. 524. n. fin. D. Perez de Lara de Capell. d. cap. 5. nu. 2. & 14. t. Quare illos negari non potest esse clericos vere, & realiter, nam beneficia Ecclesiastica laicis conferri non possunt, quia earum incapaces sunt, c. 2. de instit. cap. ex literis de transacione capis. cum adeo de Rescript. Clem. quia contingit §. ut antea de Relig. domib. t. Dum tamen quatuordecimum annum attingerint, ex dispositione Trident. sess. 23. de Reform. cap. 6. quamvis Eminentissimi Domini Cardinales minori etate sint contenti, quando in fundatione Capellaniz cautum est a fundatore, ut ante ann. 14. admittatur, ut tradit Farinas. in decis. Trident. d. cap. 6. t. Sed predictæ decisiones a Farinatione, & alijs copillatæ fidem non faciunt, quia in forma autentica, & consultatione Pontificis editæ non sunt, nec alia habent requisita contenta in Constit. SS. DD. Sixti V. Gregor. XIII. & Urbani VIII. ut dixi supra libr. 13. capit. 3. ex numer. 20. Barbosa de Iure Eccles. lib. 1. cap. 4. num. 83.

¶ Tonsuratus præterea obtinere potest Capellanias collativas, etiam si in illis inveniatur dicere Capellanum tot Massas, ut ex decisionibus Rotæ, & Dominorum Cardinalium declarationibus, contra Ripam, Lambertinum, Perezium, Gutierrez, Spinum præceptorem meum, & alios accurate defendit, Gonzalez in d. reg. 8. Chanzellar. glos. 5. ex num. 74. Perez de Lara d. lib. 3. cap. 5. ex num. 8. t. Nisi testator dicat, quod solus Presbiter admittatur, & non alius, quia tunc videtur facere Capellaniam Sacerdotalem, ideo necesse est habere illam qualitatem, vel saltem proximam, ut infra annum Ordinari valeat, DD. in cap. 2. de instit. lib. 6. & in capit. licet canon 14. & in capit. ex eo 33. de Elect. libr. 6. Concil. Trident. sess. 24. de Reform. capit. 12. Gonzalez ubi prox. ex num. 101. Lambert. de

iure patronat. lib. 2. p. 1. q. 7. art. 30. num. 17. Hogeda de incompatibilit. benef. p. 1. cap. fin. num. 15. 19. & 20. Cevallos tom. 1. q. 393. ex num. 13. Perez de Lara dict. cap. 5. ex num. 15. t. Nam beneficium Sacerdotale non debet conferri patienti defectum etatis, c. et cui de præb. lib. 6. Pelin. in c. nulli de Rescript. n. 24. Nicol. Garcia de benef. tom. 2. p. 7. c. 1. n. 63.

¶ Sexto tales clerici primæ Tonsuræ, sine beneficio, aut assignatione exempti sunt a contributione Gabellarum, tributorum, & aliarum exactionum, & onerum seculariorum, c. non minus, c. adversus de immunit. Eccles. 1. quæquæ de censib. lib. 6. Covarrub. in pract. c. 31. n. 9. Ioseph Ludou. tom. 3. comm. opin. tit. de Gabell. concl. 1. Auend. de exequend. mandatis. p. 2. c. 14. n. 30. Girond. de Gabell. p. 7. n. 4. Matiez. in l. 11. sit. 4. lib. 5. Recop. gl. 1. n. 4. t. Nam ex tante iure communi tales clerici, sine beneficio, aut assignatione exemptionis huiusmodi habere, tenent DD. in l. presbyteros C. de Episc. & cleric. & in c. fin. de vita, & benef. cleric. Molin. de Iust. tom. 3. tract. 2. disp. 270. n. 5. Malderus in 2. tract. 5. c. 6. lib. 8. Lefius lib. 2. c. 33. dub. 5. n. 39. t. Quæ in aliquibus regnis id privilegium hodie non obtinere, nisi aliiter beneficium obtineant, docent Aragon. in 2. 2. q. 62. art. 3. Felix de censib. lib. 2. c. fin. n. 13. Girond. de Gabell. p. 7. n. 7. Flores de Menalib. 2. q. 21. n. 199. Bobadill. in Polyt. tom. 1. lib. 2. cap. 18. num. 263. & 283.

¶ Quæ opinio nascitur ex eo quod supradicti autores putant clericos in minoribus non gaudere exemptione Gabellarum, nisi habeant requisita Concilij, ut docent Laymā in Theol. moral. li. 4. tract. 9. c. 6. n. 3. Suarez extra Reg. Angl. lib. 4. c. 27. n. 14. Azor instit. mor. p. 3. li. 5. c. 19. q. 6. Fillius tom. 1. tract. 16. c. 11. n. 298. Reginal. tom. 1. li. 1. c. 25. n. 376. Cevallos in cognit. per violent. c. 7. n. 22. Barbosa in collect. tom. 1. lib. 3. tit. 49. c. 7. n. 7. t. Sed Concilium Tridentinum non loquitur de hac exemptione, sed tantum de fori privilegio, ergo male arbitrantur isti Authores, cum sola Tonsura gaudeant exemptione tributorum, & Gabellarum iure communi, ut dixi in defensione de Magia c. 6. n. 69. & mea verba referēs, & amplectēs concludit Ant. Diana de tract. de immunit. Eccles. resol. 36. Hactenus Torreblanca unde de hoc non est amplius dubitandum a scrupulosis. t. Nam privilegium fori distinctum est a privilegio Gabellarum cum laicis, sine fori privilegio concedatur, & ita mea sententiā tenet etiam Barbosa de potest. Episc. p. 2. allegat. 13. n. 1. & de Iur. Eccles. li. 1. c. 39. §. 5. n. 15. Lefius de Iust. lib. 2. cap. 33. Malder. in D. T. b. 2. 2. tract. 5.

c. 6. dieb. 8. Molin. de iust. tom. 3. tract. 2. disp. 270. n. 5. & disp. 671. n. 4. Garcia de benef. 10. 1. cap. 3. p. 2. n. 5. Trentaq. Variar. li. 1. tit. de Iure fidei. resolut. 5. & 7. & ita declarasse Sacra Congregatione, tradit Cornitoles lib. 2. q. 20.

44 ¶ Apud nos tamen Hispanos ex iure Regni tales clerici, nisi actualiter beneficium Ecclesiasticum habeant, non eximuntur a gabel-
lis, & tributis huiusmodi, L. 2. tit. 4. lib. 5. Re-
capit. Glan. in Concor. Antinom. v. clerici, nu.
23. Humad. ad Gregor. in l. 49. gloss. 3. m. 4. &
in l. 34. gl. 2. v. 1. tit. 6. p. 1. Gutierrez in pract.
lib. 1. q. 8. & tract. de Gabell. q. 91. Parlador.
requisit. p. 1. cap. 3. num. 16. Azor institut.
moral. p. 1. lib. 3. cap. 1. q. fin. Sanchez de ma-
trim. lib. 7. disput. 46. † Sed hi omnes in le-
gis Regni dispositione se fundant, quæ aduer-
sus Ecclesiam, & Ecclesiasticas personas ni-
hil statuere, potest ex defectu potestatis Ausb.
de mandat. princip. §. si vero Ausb. casa. & Ir-
rit, C. de Sacros. Eccles. cap. Eccles. S. Maria,
de constit. Barbosa de potest. Episcop. p. 2. alleg.
13. ex num. 6. & de Iure Eccles. lib. 1. cap. 39.
46 † Nisi quando tales clerici essent negotiato-
res, quia cum id eis iure Canonico sit inter-
dictum, ne se immisceant secularibus, debent
eorum onera subire, cap. fin. de vita, & honest.
cleric. cap. recolentes de statu monach. cap. non
minus de immun. Eccl. c. quaquā de Censib. lib.
6. Duenn. reg. 100. fallent. 11. Lafart. de decima
cen. c. 19. n. 65. & 66. Girond. de Gabell. p. 7.
num. 8. Bobadilla in sua Polyt. lib. 3. cap. 18.
num. 123. Garcia de Nobil. gloss. 9. num. 53.
Barbosa d. allegat. 13. num. 8. & de Iure Ec-
clesiastic. lib. 1. cap. 39. §. 5. ex num. 63. Me-
xia in prag. saxa pan. concl. 5. num. 23. Cened.
ad Decretum, collect. 37. num. 2. Marta de
iuridict. p. 4. cap. 3. ex num. 2. Cabed. p. 1. de-
ciss. 189. & p. 2. arest. 45. Gutierrez de Ga-
bell. quest. 93. † Tunc enim per viam nego-
47 ciationis clerici mercatores fiunt, & tene-
tur soluere gabellas, Genuens. in Prax. Ar-
chiep. cap. 62. Molina de iust. tract. 2. disput.
342. Carol. de Grassis de effect. cleric. effect. 6.
Vgolin. de pot. Episcop. cap. 13. §. 15. Curia Phi-
lip. tom. 2. lib. 1. cap. 1. n. 20. Alois. Rixius in
prax. fori Eccles. decis. 375. edit. 1. & resolut.
317. edit. 2. Camil. Borrel. in summa omni. de-
ciss. tit. 7. de cleric. ex num. 68. † Verius ta-
48 men puto non teneri ante trinam monitione,
ut desistant a negotiatione, D. D. in cap. ex
literis de vita, & honest. cleric. Lopez instruet.
moral. p. 2. cap. 41. Sousa in Bulla Cœn. cap.
19. disp. 92. num. 3. Manuel. Rodrig. in Summ.
tom. 2. c. 75. n. 11. Pet. Ledes. tom. 2. tract. 17.
cap. 2. concl. 17. Reginald. tom. 1. lib. 9. c. 25.

n. 379. Bobadilla. d. n. 123. ad fin.

¶ Negociare autem clericus non dicitur,
qui vendit frumentum, vinum, oleum, & si-
49 milia ex redditibus sui beneficii, aut patrimon-
nij, ut resolvunt Greg. in l. 49. tit. 6. p. 1. Mar-
ta de iurisd. p. 4. cas. 3. num. 9. Mexia in prag.
taxa pan. concl. 5. num. 29. Ioseph. Ludou. tom.
3. nom. tit. de Gaudell. concl. 1. Cabed. p. 2.
arest. 45. Gutierrez de Gabell. q. 93. n. 25. Bar-
bosa de potest. Episcop. p. 2. alleg. 13. ex n. 10.
† Aut qui emit animalia, ut illa pescat in pro-
prijs prædijs, ut cum illa pingua facta sunt,
venderet, ut arietes, sues, armenta, &c. Molin.
na de iust. tract. 2. disp. 342. num. 14. Carol. de
Grassis d. effect. 6. n. 18. † Aut si in proprio
agro exerceret agriculturam, quia non dicitur
negociare, qui vendit fructus suorum fundorū,
Molin. d. disp. 342. Ios. Ludou. concl. 15. n. 11.
Velasco. consil. 131. ex n. 6. cum alijs per Cened.
ad Decret. collect. 37. n. 2. Alois. Rixius d. re-
solut. 317. n. 8. † Secus tamen si talia prædia, vel
52 agri non essent propria, sed conducta, quia tunc
de fructibus in eis perceptis Gabellam solu-
ueret, Gutierrez de Gabell. q. 63. ex n. 68. Barbo-
sa de Iure Ecclesiast. lib. 1. c. 39. §. 5. n. 37.

¶ Clerici autem primæ Tonsuræ, si vnica, &
virgine contraxerint, habitum, & Tonsurā de-
53 terant clericalem, quāvis assignatione nō ha-
beant, gaudent privilegio canonis, & fori, ex
ipsiusmet Concil. Trident. disposit. d. sess. 23. de
Reform. c. 6. ad fin. vbi obseruari iubet consti-
tutione D. N. Bonifacij VIII. in c. 1. de cle-
ric. coniugat. lib. 6. Privilegiū retinent cano-
nis, & infra, trahi non posse criminaliter, aut ci-
uiler ad iudicem seculare. † Quāvis tales cle-
ricos in Criminalibus gaudere, nō tamē in Ci-
uilibus tenet Azen. & alij in l. 1. & fin. tit. 4.
lib. 1. Recop. Farin. q. 8. n. 7. Couarr. in Pract.
c. 31. n. 9. Gutier. Canon. qq. lib. 1. c. 5. n. 3. Sā-
ch. de Matrim. 10. 2. li. 7. disp. 46. n. 22. Cened.
in qq. Canon. c. 4. n. 18. Barbosa de potest. Episc.
p. 2. allegat. 12. n. 25. & allegat. 18. n. 25. † Ve-
rius tamen est gaudere privilegio fori, tam in
Ciuilibus, quā in Criminalibus, d. c. unico de
cleric. coniug. lib. 6. c. 2. de foro compet. Tridēt.
sess. 23. de Reformat. ca. 6. ad fin. ut declarauit
Sacra Congreg. Eminentiss. Cardin. 27. Febr.
1630. ut tradit Barbosa de Iure Eccles. lib. 1. c.
39. §. 2. n. 37. Ant. Diana lib. 2. p. 1. Resol. 50.
Bonac. de Censur. Bulla li. 2. c. 15. q. 4. Duard.
in Bull. Cœn. lib. 2. can. 15. q. 4. concl. 3. n. 12.
Marta de iurisd. p. 1. cēt. 2. cas. 159. n. 5. Ant.
Gom. variar. 3. c. 10. n. 4. Farin. 10. 1. q. 8. ex n.
7. Ceuall. de cognit. violēt. p. 2. q. 73. n. 4. Graf-
fis de effect. cleric. effect. 2. n. 118. Rixius in suis
54 decisionib. p. 4. decis. 320. n. 5. & collect. 308.

Familiares, & serui Episcoporum quauis sint
ici, hodie etiam gaudent foro Ecclesiastico,
ipsi Episcopi cognoscant de suis delictis, &
dices laicos inhiabant, & excommunicent, ut
tulas remittant, nā Concilium Trident. solu-
git de clericis, qui ex Ordine foro gaudere
offunt, non de alijs, qui ex alio capite iure co-
uni gaudere debent, DD. in cap. 1. de offi-
rdin. Mar. Anton. lib. 3. resol. 14. ex num. 1.
ampanill. diuers. Iuris Can. rubr. 12. cap. 13.
u. 88. Rizzius in prax. p. 5. resol. 473. num. 2.
erol. in prax. v. Episcopus. n. 11. Marti. d. p.
cas. 111. num. 3. Narban. p. 3. Recopil. lib. 4.
it. 1. 1. 10. gl. 22. Cened. in Canonic. qq. cap. 4.
u. 26. Gratian. March. deciss. 233. nu. 1. Bar-
of. de potest. Episcop. p. 3. allegat. 107. nu. 2. &
e Iure Eccles. lib. 1. cap. 39. §. 2. nu. 55. † Di-
untur autem familiares Episcoporum, qui eo-
um sumptibus alluntur, & eis seruiunt, & cum
is commorantur, Squillacens. d. cap. 7. ex nu.
10. Barbof. vbi sup. d. p. 2. alleg. 5. ex nu. 2. & p.
alleg. 107. ex num. 10. & de Iure Ecclesiast.
lib. 1. cap. 39. §. 2. nu. 55.

CAP. VII. De poena Iudicis sequētis probabilem opinio- nem, omisa probabiliori.

SVMMARIVM.

1. Probabilis opinio sequi potest omisa proba-
bilior.
2. Confessarius debet sequi opinionem poeniten-
tis probabilem.
3. Forum interius, & exterius regulariter pa-
rificantur.
4. Iudices eodem modo debent iudicare.
5. Iudex in sententiando debet leges obseruare.
6. Iudex deficiente lege non debet sequi proba-
bilem opinionem, omisa probabiliori.
7. Iudex debet arbitrium suum legibus acom-
modare.
8. Iudex debet sententiam ferre secundum alle-
gata, & probata.
9. Poenitens probabilem opinionem sequens nō
peccat.
10. Confessarius non potest denegare absolutio-
nem nisi male disposito.
11. Iudex peccat faciens contra conscientiam
erroneam.
12. Confessarius non potest reum absolvere con-
tra proprium dictamen conscientiae.
13. Confessarius dum vergit damnum tertij de-
bet poenitenti admonere, ut deponat pro-

- babilem, & sequatur tatiorem.
14. Subditus tenetur operare iuxta superioris
conscientiam, quamuis pater falsam.
15. Subdito licet fraudare tributum, si est pro-
babilis, quod sit illicitum.
16. Aduocatus potest sequi minus probabilem
pro suo clientulo, cum prouiditio tertij.
17. Aduocatus in re dubia potest tueri, quam
vellet partem.
18. Aduocatus non potest patrocinare causam
aduersus opinionem certam.
19. Iudex non potest sequi probabilem, omisa
probabiliori.
20. Opinio magis probabilis habet pro se prae-
suntionem quod sit magis certa.
21. Iudex non potest sequi probabilem omisa
certa.
22. Opiniones probabiles nullus sequi tenetur,
omisis probabilioribus.
23. Iudex excusatur sequens Doctoris opinionē
falsam, quam diu non apparet falsa.
24. Iudex tenetur opinionem falsam examina-
re, donec cognoscat falsitatem.
25. Iudex imperitus debet potius officium renū-
ciare quam sententiam ferre.
26. Iudex potest contra propriam opinionem se-
qui probabilem.
27. Probabilitas opinionis, non sumitur ex eo,
quod viri docti sequuntur.
28. Opinione aliorum non potest formari cons-
cientia, ut tuto procedatur.
29. Probabilis opinio non est, quam maior nu-
meros autorum sequitur.
30. Opinio quae a plurimis sequitur non prae-
sumitur magis vera.
31. Opinio plurimorum quare sequatur.
32. 33. Probabilitas opinionis non pendet ex
autorum numero, sed rationum.
34. Probabilis opinio est quamuis nullus eam tu-
eatur si probabilibus rationibus nititur.
35. Probabilior opinio est, quae magis Iuri Co-
muni, & patrijs legibus fabet.
36. Iudex in quaestione facti non numerum tes-
tium sequi tenetur, sed qui magis veritati
accedit.
37. 38. 39. Opinionis bonitas non pendet ab
autoritate, quae est ab extrinseco, sed à ra-
tione, quae est ex parte rei.
40. 41. 42. Ratio sola multis autorib; probatur.
43. Ratio sequenda est in iudicando, magis quā
auctoritas.
44. Auctoritas Sanctorum in ijs, quae non pen-
dent à reuelatione diuina, non sequitur, ni-
si ratione fulcatur.
45. Rationis iudices esse debemus.
46. Iuniores tanto sunt perspicaciores.

47. Opinio.

47. Opiniones Doctorum probabiles sunt, non
necessariae.
48. Opiniones non probant, nisi dum sunt ratio-
nabiles.
49. 50. Ratio preferenda est auctoritati humane.
51. Impossibile est casus dari in quo veritas pro
utraque parte esse possit.
52. Iudex peccat faciens quod dubitat an sit
iustum.
53. Iustitia syden effulget per varios iuris pru-
dentia an fractus, &c.
54. 55. Dubium manens tutior pars sequenda est.
56. 57. Tutior pars si non constat qualis sit, pro
posessore pronuntiandum est.
58. Benignior opinio sequenda est ceteris paribus.
59. Opiniones aequae probabiles potest sequi iu-
dex quam maluerit.
60. Iudicem pro amico posse sententiam ferre.
61. Iudex neque in varietate opinionum potest
amico gratificare.
62. Duo assensus contrarii certi, & euidenter
dari non possunt.
63. 64. Iudex imperitus est semper in malo statu.
65. Iudex non tenetur sequi dictamen consilii
erroneum, quando res est mala, aut bo-
na sub precepto.
66. Iudex ex mala electione si errorem cecipit,
peccat non deponens errorem.
67. Iudex faciens contra legem peccat, & facit
litem suam.
68. 70. 69. Iudex errans in decisione causam
quibus poenis subiciatur.
71. Iudex non excusatur ignorantia.
72. Iudex imperitus debet officium renunciare.
73. Ignorantia in Magistratibus causa est, ut
mundus de die in diem in deteriora ruat.
74. Iudices magis ignari, magis de sufficientia
gloriantur.
75. Iudices imperiti nec sciunt quod faciunt,
nec scire volunt.
76. Iudices ignari nec leges attendunt, nec se in-
formari sinunt.
77. Iudices quare contemptibiles Apostolus eli-
gendos suadeat.
78. 79. Iudicis officium quam sit periculosum.
80. Iudices, ut porci in bora, ingrediuntur in
infernum.

PROBABILEM opinionem posse
iudicem sequi, omnia probabi-
liori expresse tenent, D. Anto-
nin. in summa p. 3. cap. 18. §. 10.
reg. 6. & 7. Bart. Medina in D.
Thom. 1. 2. q. 19. art. 6. Salas q.
21. tract. 8. disp. unic. sect. 12. nu. 118. Aragon
2. 2. q. 63. art. 4. Salon. controu. 2. Bañez q. 10.

art. 1. dub. 3. Ledesma in summa tom. 2. tract.
8. cap. 22. diff. 1. Nauarr. in Man. cap. 27. nu.
186. Corduba lib. 2. q. 3. Thom. Sanchez tom.
1. Decalog. lib. 1. cap. 9. nu. 45. Conrad. de con-
tractib. q. fin. Gregor. Sayrus in claus. reg. lib.
1. cap. 11. nu. 8. Gutierrez Canon. 99. lib. 1.
cap. 13. nu. 13. Nicol. Garfia de benefis. tom. 2.
p. 7. cap. 2. nu. 24. & p. 11. cap. 5. ex num. 162.
Ant. Diana Resolut. moral. tract. 13. resolut.
2. & 3. Morla in Empor. lur. p. 1. tit. 2. q. 2.
t. Et ratio est, quia confessorius (quatenus iu-
dex est) in foro poenitentiali debet se confor-
mare opinioni poenitentis, si est probabilis,
omissa probabiliori, Orab. Vazquez in D. Tho-
ma. 1. 2. tom. 1. disp. 62. cap. 4. num. 14 Valent.
tom. 2. disp. 2. q. 12. pun. 1. & disp. 5. q. 7. punt.
4. Suarez tom. 4. de poenit. disp. 22. sect. 9. nu. 6.
& tom. 5. de Censur. disp. 40. sect. 1. num. 6. Va-
ñez 2. 2. q. 10. art. 1. dub. 3. Medina, & Aragó
ubi supra, Lorca disput. 39. Lessius de Iust. lib. 2.
cap. 29. dub. 8. nu. 68. Sanchez de matrim. tom.
1. lib. 2. disp. 41. nu. 3. & lib. 3. disp. 20. nu. 4.
& lib. 8. disp. 6. nu. 18. & in Decalog. d. cap. 9.
nu. 14. Sayrus d. lib. 1. cap. 9. num. 4. & de Cen-
sur. cap. 155. num. 4. & 8. & tom. 1. de poenit.
disp. 32. sect. 5. nu. 4. Agidius Coninck. de Sa-
crament. disp. 8. dub. 17. nu. 135. Bonacin. disp.
5. q. 7. pun. 6. n. 26. Filiutius tom. 1. post tract.
7. art. 4. fol. 222. Lud. Lopez instruct. tom. 1. c.
120. & 287. Henriq. lib. 14. de irregu. c. 3. n. 3.
t. Forum enim interius, & exterius regulari-
ter purificantur, arg. text. in cap. ut animarum
de constit. & in cap. unico eod. tit. lib. 6. & in
cap. 1. de sepulch. d. lib. 6. Gregor. Sayrus d. lib.
1. cap. 13. nu. 24. t. Ideo eodem modo debent
iudicare, Soto de iust. lib. 4. cap. 5. art. 3. Vaz-
quez d. tom. 1. disp. 6. cap. 1. nu. 3. Suarez de
Censur. d. disp. 40. sect. 5. num. 16. Salas d. disp.
unic. nu. 119. & tract. 18. nu. 166. & sect. 16.
nu. 171. & sect. 23. nu. 226. Couarrub. in cap.
cum esset, de testam. nu. 7. Sanchez de matrim.
lib. 1. disp. 5. nu. 20. & lib. 1. Decalog. cap. 10.
nu. 11. & lib. 2. cap. 23. nu. 40.

¶ Sed tantorum virorum pace contrarium
tenendum est, nempe iudicem non posse in sen-
tentiando probabiles opiniones sequi, omnis
probabilioribus, neq; ipsas probabilissimas,
sed legum decisiones, siue questio sit facti, si-
ue iuris, l. nemo C. de sentent. & interlocut. l.
fin. C. si contra ius, vel utilit. canonizata in ca-
pit. iudicet 3. q. 7. §. 1. In sit. de offic. iudic. Au-
th. de iudicib. §. fin. collat. 6. cap. 1. de Constit.
cap. in istis disp. 4. t. Deficiente autem lege,
non debet se accommodare minus probabili
opinionem, sed probabiliori, ut est illa, quae ma-
gis iuris decisionibus conformis est, si lege

aliqua, vel inuincibili ratione fulcitur, cui responderi non potest, ut docent Syluest. Armilla, S. 8. & alij Summiſſa v. Iudex, Soto lib. 3. de Iust. q. 6. art. 5. Vazquez d. tom. 1. disp. 64. cap. 2. Bafiez 2. 2. q. 63. art. 1. dub. 1. + Quamvis questio sit facti, quæ in arbitrio est iudicantis, l. 3. & idem omnes D. de testib. quia arbitrium suum ita legibus, & Canonibus debet accommodare, ut eorum præscriptum temere non transiliat, nam ut ait Plato in Apolog Socrat. Non enim ad hoc sedet iudex, ut per gratiam concedat, sed ut iudicet secundum leges. + Etiam si pro minus probabili opinione faciat iudicium, quia non debet sententiam ferre ex sua conscientia, sed secundum allegata, & probata, Contrub. lib. 1. variar. cap. 1. ex num. 17. Menchaca lib. 1. controuers. cap. 14. Pet. Morla in Empor. iur. p. 1. tom. 1. q. 1. ex nu. 30.

¶ Neque obſtat pro contrario adducta de confessorio, in quibus se fundant auctores, ut idem in iudice argumententur, nam poenitens in foro conscientie probabilem opinionem sequens, non peccat, ideo Confessarius non debet ei tale factum culpa imputare, sed eius se accommodare opinioni, Nauar. in cap. si quis autem de poenit. dist. 7. nu. 66. & in Manual. cap. 27. ex nu. 208. Valer. Reginald. in praxi fori poenit. tom. 1. lib. 13. nu. 97. Sayrus d. cap. 9. nu. 5. & tom. 1. de poenit. disp. 32. sect. 5. nu. 4. Egia. Coninck. de Sacrament. disp. 18. dub. 17. nu. 135. Bonacin. disp. 5. q. 7. pun. 6. nu. 26.

+ Et ita debet reum absolueret eius opinioni se conformando, dum sit probabilis, quamvis oppositum teneat, & sit magis probabile, quia Confessarius non potest denegare absolutionem, nisi male disposito, Soto sent. 4. dist. 18. q. 2. art. 5. Medina 1. 2. q. 19. art. 6. dub. 3. Solon 2. 2. q. 63. art. 4. contron. 2. Valent. tom. 3. disp. 5. q. 7. pun. 4. Vazquez d. q. 62. cap. 7. + Iudex autem nullius partis opinionem sequi tenetur, etiam si multorum Doctorum autoritate probabile corroboretur, si oppositum tenet, quamvis non sit magis probabile, nam peccat agens contra conscientiam erroneam, quia facit quod credit esse malum, ut tradunt Origen. Ambros. Christ. Theophylact. & alij ad illud D. Pauli ad Rom. cap. 14. omne quod non est ex fide peccatum est.

¶ Vnde verius puto, neque in foro conscientie teneri Confessarium sequi opinionem probabilem poenitentis, si oppositum teneat, & sit magis probabile, quia non potest eum absolueret contra proprium dictamen conscientie, Greg. Sayrus in clauis reg. lib. 1. cap. 9. n. 6.

+ Eoque maxime si vergit damnum tertij, quia debet eum admonere, ut deponat opinionem

probabilem, & sequatur magis probabilem, ut magis tutiorem, ut digne absoluat, nam ut ait, D. August. epist. 54. transumptive in cap. primo 14. quest. 6. Qui ad se confugiunt (quantum honeste potest) ad reddendum non compellit. socius est fraudis, & criminis. + Solutus enim subditus tenetur iuxta opinionem aliorum, hoc est superiorum, operare, quamvis ipse putet falsam, quia debet contra proprium dictamen obedire, torquendo conscientiam, quod id sibi licet, ratione obedientie, Ant. Corduba in summ. lib. 3. q. 9. Vazquez 1. 2. disp. 62. cap. 6. Nicol. Garfia de benefic. tom. 2. p. 1. cap. 5. nam. 166 + Scens quando est probabilis opinio, quod sit iniustum, nam subdito licet Regi tributum fraudare, si est probabilis opinio, quod sit illicitum, D. Anton. p. 1. tit. 1. cap. 14. §. 8. Cordub. q. 93. dub. 3. Lopez p. 1. casus. 187. Petr. Nauar. de Rep. lib. 3. cap. 1. dub. 13. Lessius de Iust. lib. 2. cap. 33. dub. 8. n. 67. Malderus de virtutib. tract. 8. nu. 67. Thom. Sanchez de Religios. stat. lib. 6. cap. 3. nu. 7. Suarez de legib. lib. 5. cap. 18. nu. 2.

¶ Neque obſtat, quod aduocatus potest sequi minus probabilem opinionem, pro sui clientuli defensione, cum peritidicio tertij, ut docent Sotus lib. 1. de iust. q. 8. art. 3. Syluest. in summ. v. aduocatus q. 10. Nauar. in Man. cap. 25. nu. 28. Thom. Sanchez tom. 1. Decalog. lib. 1. cap. 10. num. 51. & 52. + Nam aduocatus nullum ius inter partes pronunciat, sed parti vni litigantium adſiſtit, & patrocinium adfert, qua propter potest se probabili opinioni accommodare, pro sui clientuli defensione, quando res est dubia, siue in iure, siue in facto, quia tunc posse aduocatum quā vellet partem tueri docent, D. Antonin. p. 3. tit. 6. cap. 2. §. 14. Salas 1. 2. q. 21. tract. 8. disp. 1. sect. 10. nu. 101. Bafiez 2. 2. q. 71. art. 4. Valent. tom. 3. disp. 5. q. 15. pun. 4. Sayrus in clauis Reg. d. cap. 15. nu. 17. Gutierrez canonic. qq. lib. 1. cap. 13. n. 24. Anton. Diana d. tract. 13. resolut. 6. + Secus tamen si aduersæ partis opinio esset magis probabilis, quia ut magis certa non potest aduersus illam causam patrocinare, sub peccati poena, & damni illati satisfactione, D. Thom. 2. 2. q. 62. art. 7. & q. 71. art. 3. Lessius, ubi supra d. cap. 13. dub. 8. Paul. Laymā in opere Moral. tom. 1. lib. 1. cap. 5. nu. 18.

¶ Quare multo minus iudex poterit sententiam ferre secundum probabilem opinionem, omnia probabiliori, ut docent Malder. in D. Thom. 2. 2. q. 19. art. 5. disp. 86. Sanchez tom. 1. Decalog. lib. 1. cap. 10. num. 47. Villalobos in summ. tom. 1. tract. 1. diff. 15. n. 7. Illiut. tom. 2. tract. 21. cap. 4. num. 144. Layman. in opere

- 20 *Mor. lib. 1. tract. 1. cap. 5. §. 3. n. 16. †* Quia eo quod sit magis probabilis, habet presumptionem pro se, quod magis veritati accedat, eo quod magis probabilibus argumentis nitatur, & per consequens, quod sit magis certa, quæ relinqui non potest pro opinabili, *Salas, d. q. 21. disp. 1. sect. 15. nu. 156. Aragon 2. 2. q. 63. art. 4. Azor p. 1. lib. 2. cap. 17. q. 11. Suarez tom. 3. disp. 31. sect. 4. & tom. 4. disp. 26. sect. 6. nu. 5. Sanchez tom. 1. Decalog. lib. 1. cap. 9. num. 41.*
- 21 *†* Iudex enim sub peccati reatu, & damni illati satisfactione, non potest opinionem sequi quantum vis probabilis, omisa certa, *Vazquez 1. 2. disp. 63. pun. 1. nu. 3. Conradus in templ. in dic. tract. 7. q. 100. art. 2. Garfia de benefico. tom. 2. p. 11. cap. 5. ex nu. 362. Perez in Laurea Sal-*
- 22 *mans. cert. 10. cap. 12. & 13. †* Neque Confessarius, neque advocatus, neque magistratus, neque chyrurgus, neque artifex, neque in moribus, neque in naturalibus, neque artificialibus potest operare secundum probabiles opiniones, omisis magis probabilibus, & magis certis, *DD. in cap. tuanos de homicid. Navar. in cap. si quis autem, de penit. dist. 7. nu. 47. Sotus de iust. lib. 3. q. 6. art. 5. Sylvest. Tabiena, Armilla, & alij Summistæ v. iudex, & v. adnotatus, & v. medicus, & v. artifex, Sanchez d. cap. 9. nu. 4. & cap. 10. ex n. 5. Vazquez disp. 64. c. 4. Layman. d. 1. §. ex n. 15. Sayr. in Claus. Reg. lib. 1. cap. 9. ex nu. 4. & cap. 10. ex nu. 2. & in cap. 11. ex nu. 17.*
- 23 *†* Cabeat autem iudex, ne sua presumptione ductus hanc, vel illam amplectatur opinionem, quæ illi per errorem, fortassis, probabilis videri possit, nam licet excusatur à peccato Doctoris opinionem sequens falsam, quando non apparet falsa, *gl. in cap. 1. de postul. pro lat. lib. 6. Innocent. in cap. per tuas, el 2. de Sæmonia. Panormit. in cap. capellanus de ferijs n.*
- 24 *6. Vazquez 1. 2. disp. 62. cap. 8. & 9. †* Contrarium censeo, nam iudex ex eo quod hanc, vel illam opinionem in aliquo boni nominis auctore legat, non potest tuto eam sequi, licet sibi probabilis videatur, si falsis tamen fundamentis nitatur, quia debet illam examinare, donec cognoscat falsitatem, *Salon. 2. 2. q. 63. art. 4. contrad. 1. Sayrus in clavi reg. d. lib. 1. cap. 8. nu. 4. †* Quod si non valet errorem cognoscere, quia imperitus est, debet potius officium renunciare, quam sententiam ferre, nam licet peritiores consulat, non excusatur, quia peccat operando iuxta aliorum conscientiam, omisa propria, *Ioan. Azor tom. 1. Instit. lib. 2. cap. 8. q. 4. Sayrus in clavi reg. lib. 1. cap. 4. nu. 15. Sanchez tom. 1. Decalog. cap. 11. ex nu. 1.*
- 25 *†* Neque obstat iudicem posse contra pro-

nam opinionem, sequi opinionem contrariam, quam viri docti sequuntur, & putant probabilem, & non contineri errorem, *Vazquez 1. 2. disp. 62. cap. 4. Azor. d. lib. 2. cap. 17. q. 7. †* Quia ex eo non sequitur, probabilem esse opinionem, quam viri docti sequuntur, quia probabilitas non potest sumi ex auctoritate aliorum, quod eam viri docti sequantur, quia illud est ab extrinsecis, sed ex optimis rationibus, & fundamentis, quæ sunt ex parte rei *Aristot. lib. 1. Topicor. cap. 1. & lib. 1. Etbicor. cap. 4. Medina 1. 2. q. 19. art. 6. Salon. 2. 2. q. 63. art. 41. contrad. 2. Ant. Perez ubi sup. certam. 10. nu. 48. †* Nam ex aliorum opinione non potest formare conscientiam ad hoc, ut tuto procedat, quamvis à doctis viris sequatur, nam ut ait Cicero in Oratore: *Nibil tam stupidum dici potest, quod aliquis philosophorum non habeat patronum.*

† Vnde errant, qui probabilitatem opinionis ex authorum numero ponderant, ita ut magis probabilis sit, quam maior numerus authorum sequitur, ut voluit *Sayrus in clavi regia. lib. 1. cap. 11. ex n. 10. †* Et non minus errant qui in dubio eam eligendam esse docent, quæ plurimorum auctoritate roboratur, quia presumitur magis verior, ut tenent *Menoch. libr. 2. presump. 71. nu. 2. Cernant. in l. 1. Taur. n. 1. Greg. Lopez, & Humad. in prolog. Part. gl. 18. nu. 1. Mascard. de probat. concl. 138. nu. 4. & 8. Cenedo in Decretal. collect. 84. num. 4. & in Canonis. q. 8. nu. 10. †* Nam licet ab ea non esse recedendum, neque in iudicando, neque in consulendo tradunt *Decius cõf. 131. in fin. Rolan. cõf. 60. nu. 40. vol. 1. & cõf. 16. ex n. 22. vol. 3. Burgos de Paz in proem. legum Taur. nu. 251. Murla in Empor. iuris p. 1. tit. 2. q. 5. Cevallos in suis commun. in proem. ex num. 30. †* Contrarium verum est, quia ut ait Dominus *Exod. cap. 23. v. 2. nec in iudicio plurimorum acquiesces sententia, ut à vero devies,* quia nõ ex numero authorum alicuius opinionis, sed ex rationibus, & fundamentis eius probabilitas exigenda est, nam ut ait Imperator in l. 1. C. de vetere iure enuclean. *Sed neque ex multitudinis auctorum, quod melius, & acrius est indicatore, cum posses unus, & deterioris forsam sententia, multos, & maiores aliqua ex parte superare.*

† Probabilis opinio est, illa, quæ certitudinem non habent, licet graui auctoritate, & non modicæ momenti rationem habeat, ut docent *De Thom. quodlib. 3. art. 10. Navar. in Man. d. cap. 27. num. 288. Sylvest. in summ. v. opinio, n. 1. Sa v. dubium, n. 3. Vazquez d. disp. 62. cap. 4. nu. 17. & 18. Sanchez libr. 1. Decalog.*

102. cap. 9. num. 7. & 11. Layman d. cap. 5. n. 6.
34. Etiam unus eam tueatur opinionem, imo si nullus, dum tamen qui suscitatur probabilibus rationibus, & fundamentis nitatur, *Vazquez d. cap. 4. num. 12. Valés. d. disput. 2. q. 12. p. 1. & q. 4. Sylvest. v. opinio, q. 1. Navar. d. cap. 27. n. 288. Ioan. Sanchez in select. disp. 44. n. 61. Azor. som. 2. cap. 7. q. 6. Villalobos in Summ. tom. 1. diff. 4. n. 16.* Probabilior autem opinio est, non quam plures sequuntur, sed quæ magis pro se habet rationes, & fundamenta, ut quæ magis iuris communis decisionibus, & patrijs legibus, & consuetudine recepta, conformis est, ut docent *Alexand. cons. 202. n. 6. lib. 7. Lnd. Gomez in reg. Chancell. in prohem. q. 2. Navar. d. cap. 27. n. 289. Layman, d. cap. 5. n. 16. S. d. v. dubium, n. 6.* Etiam si questio sit facti, in qua iudex non debet sententiam ferre pro parte, quæ plures testes habet, sed pro illa, quæ magis veritati accedit, l. fin. §. testes D. de testib. Neq; enim ad multitudinem respicere oportet, sed ad sinceram testimoniorum fidem, quibus potius lux veritatis assistit.
37. Bonitas enim opinionis, aut malicia, non pendet ex eo, quod plures illam approbent, vel reprobet, quia id provenit ab extrinsecis, sed ex ratione, quæ est ex parte rei, nam ut ait D. Aug. lib. 2. de Ordine: §. Tempore auctoritatis, & aut ratio prior est, ita quæquæ bonior auctoritas imperitiæ multitudine videatur esse salubrior, ratio aptior eruditior. Et auctoritas enim prævalere debet, ubi ratio non superpetit, idem Aug. in Enchirid. ad Laurét. c. 1. *Est autem defendenda ratio, quæ vel à sensibus corporeis inchoata, vel ab intelligentia mentis inuenta; quæ autem nec corporeo sensu experti sumus, nec menti assequi volumus, ea sine ulla dubitatione credenda sunt testibus.* Nam in defectum rationis sequenda est auctoritas, idem August. lib. 19. Civit. Dei cap. 3. *Quid ad nos quam de rebus ipsis iudicare debemus, quam pro magno de hominibus, quid quisquam senserit scire.* Non è contra, nam ut ipse testatur August. lib. de utilit. creden. cap. 16. *Sola est auctoritas, quæ commouet stultos.*
40. Ratio enim sola multis auctoribus prævalet; nam ut ait Socrates apud Platon. in Enchirid. *Considerandum semper est, utrumne dictum sit, non quis dixerit.* idè Plato in Phædr. *Oportet præter Hippocratem considerare utrum nobis disputationis ratio consonet.* Et quia non auctoritatis, sed rationis causa habenda est, Cicet. de natura deor. lib. 1. *Non tam auctoritatis in disputando, quæ rationis momenta querenda sunt, Theodoret. de curand. Græcor. affe. lib. 1. Nulli mihi meorum magis*

parendum est, quam rationi existimet, quæ consultantibus mihi optima videatur. Nam aliorum dictis inherere, nulla alia ratione, quam quod ab alijs dicta sint, servilis ingenij est, ut probat noster Seneca epist. 95. siue belli factionis, non doctrinæ, ut ipse ait, lib. de vita Beati c. 30. *Semper unus sequi sententiam, non id curia, sed factionis est.*

Id semper, quod ratione fulcitur, magis in iudicando auctoritatis est, cap. 1. dist. 28. *Quod quisque ratione magis nititur, eo magis auctoritatis eius verba esse videntur, licet ab intimis adducatur, c. cappellamus, de ferijs. posterior sententia meliori, & subtiliori nititur ratione.* Ideo non tenemur aliorum dicta sequi, etiam Sanctorum, in his quæ non pendunt ex revelatione divina, nisi rationem non redderint, D. Thom. Sentent. 2. dist. 14. art. 2. *Auctoritate Sanctorum Doctorum in philosophia non plus valent, quam dicta philosophorum, quos sequuntur, & lib. 8. philicor. rect. 3. Omne quod ponitur absque ratione, vel auctoritate fictitum esse videtur.* Rationis autem iudices nos esse debemus, illamque in modis, aut rectius producere, quia ut ait Columella de re rust. in præfat. lib. 1. *Sic miror antiquos, et temporum nostrorum ingenia non despiciam, neque enim quasi lapsa, & effusa natura, nihil iam laudabile parit.* Imo nostri quanto nitiores, tanto sunt perspicaciores, ut tradit Ioann. Neuizan. in Sylus nupt. lib. 11. nam ut ait Petr. Bloens. epist. 91. *Nos quasi nani super gigantum humeros sumas, quorum beneficio longius, quam ipsi speculamur.*

Opiniones enim Doctorum, quantumvis auctoritate fulciantur probabiles sunt, non necessitæ, gl. in l. 1. C. de legib. Faber. in §. responsa prudentum, Instit. de iure natural. Bart. in l. 1. C. de professor. & medic. Bobadilla in sua Polyt. lib. 1. cap. 7. Ripa tract. de peste num. 65. Ideo quando ratione non fulcuntur, nihil probant, nec movent, nec credi debent, quia ut ait Clem. Alexand. lib. 1. Stromat. cap. 4. *Ego sum eiusmodi, ut nulli alij credam, nisi rationi.* Ratio enim præferenda est omni auctoritate humana, ut probant ex Theologis, Cano in relect. de pœnit. p. 4. lib. 7. de locis c. 3. n. 1. 4. 9. & lib. 8. c. 4. cont. 1. c. 3. & lib. 9. c. 7. & lib. 10. c. 5. & lib. 12. c. 4. 103. Picus Mirandul. in principio sue Apolog. §. refutat. & §. quod autem, Fr. Picus eius nepos lib. de immitat. ad Bem. Soto in sua Logica cap. de quantis q. 2. cont. 2. & lib. 1. Physic q. 7. Castro lib. 1. aduers. heres. cap. 7. Salas 1. 2. tract. 8. disp. 1. sect. 6. Et quam quidem sententiam probant ex nostris Insuperitis Abb. in d. c. capellanus.

capellanus de feris, & in cap. tu nos de vjur.
 & in Clem. 1. §. fin. de summ. Trinit. Turre-
 crem. in cap. 1. dist. 9. Dominicus in d. cap. 1.
 dist. 20. Curtius in conf. 63. n. 3. & conf. 160.
 num. 12. Decius cōf. 481. n. 12. Iason in Auth.
 nouissima G. de inoffic. testam. Covarr. in cap.
 Alma mater de sentent. excomm. p. 1. §. 3. Na-
 uarr. in Man. d. cap. 27. Sarmiento lib. 2. Se-
 lect. cap. 10. num. 3.

¶ Quando tamen res adeo dubia est, ut
 pro vtraque parte ratio sit, & veritas nō pro
 vna magis, quam pro alia elucescat, ex quo
 iustitia æquali lance libretur, & index in du-
 bio manet, non debet causam sententiarē, sed
 deponere dubium, studendo, & laborando, ut
 ius, & factum assequatur, quia nunquam casus
 dari potest, in quo, si omnia bene perpendam-
 us, veritas pro vtraque parte possit assequi,
 quia impossibile est, quod vna res sit, & nō sit,
 ut tradit Aristot. Ethicor. 1. Ideo iudicare de-
 bet iudiciū pro ea parte, quæ magis veritati
 accedit, aut maioribus rationib⁹, & fundamē-
 tis iusticiæ, ut deponat dubium, quia peccat
 faciens, quod dubitat an sit iustum, vel ne, D.
 Thom. in quodlib. 8. art. 13. Caietan. opusculor.
 tom. 1. tract. 31. resp. 17. q. 13. dub. 7. & in Sū-
 ma, & opinio. Nauarro in d. cap. si quis autem,
 de pœnit. dist. 7. n. 61. & 81. D. Antonin. p. 1.
 tit. 3. c. 10. §. 10. Medina 1. 2. q. 19. art. 6. dub.
 4. Vazquez q. 63. cap. 5. Valent. tom. 2. dist. 2.
 q. 4. pun. 4. dub. 4. Cordub. in qq. lib. 3. q. 5.
 ¶ Nam etiam per vias, per cliuia, aceliuia, de-
 cliuia, per meandros diu contestatæ litis laby-
 rinthos, per varios iurisprudētiz anfractus,
 & implicatos gyros, demum per tor tytes
 iudus effulget auspiciatissimum iustitiæ, nisi
 lites velis habere sua sydera, & magis litigan-
 tium fortunæ, quā iuris dispositione niti, iux-
 ta illud Poetæ

Habent quoque sua sydera lites.

¶ Si tamen ex vtraque parte dubium sit,
 nec possit deponi, tutiorem partem esse se-
 quendam iura suadent, cap. ad audientiam, c.
 significasti el. 2. cap. penult. de homicid. D. D. in
 cap. inuenis de sponsalib. & in cap. 2. de pœnit.
 dist. 7. Covarrub. in Decretal. 4. p. 1. cap. 4. §.
 1. n. 9. & in d. cap. Alma mater. p. 1. §. 2. n. 5.
 Medina 1. 2. q. 9. art. 6. dub. 4. conclus. 4. Vaz-
 quez dist. 63. cap. 3. & dist. 66. Azor. tom. 1.
 lib. 2. cap. 18. q. 4. & cap. 19. q. 10. & lib. 11. c.
 1. q. 2. Sayrus de Censur. lib. 1. cap. 16. n. 30.
 cas. 1. & lib. 6. cap. 2. num. 16. & in Clau. lib.
 1. cap. 13. num. 9. & 36. ¶ Quod ita practica-
 tur, tam in foro interiori, quā exteriori, Bald.
 in Auth. ingressi C. de Sacros. Eccles. num. 49.
 Nauarr. in cap. si quis autem de pœnit. dist. 7.

num. 36 Covarrub. in cap. cum esset, de testam.
 Vazquez, ubi prox. q. 19. art. 6. & q. 66. cap.
 1. num. 3. & q. 96. art. 4. dist. 164. n. 37. Sua-
 rez in p. 3. tom. 3. dist. 40. sect. 5. num. 24. Salas
 d. q. 21. tract. 8. dist. 1. sect. 18. n. 166. & sect.
 19. n. 171. & sect. 23. num. 226.

¶ Si adhuc manet dubium, nec constat,
 quæ sit pars tutior, pro possessore sententian-
 dum est, gl. in cap. fin. de prescrip. Birt. in l. na-
 turaliter D. de usu capion. Iasi in l. 3. §. gene-
 raliter D. de acquirēdo poss. cum alijs per Ce-
 ned. collect. 50. num. 3. Covarr. in reg. poss. r.
 p. 2. §. 7. num. 3. & q. Salen. 2. 2. q. 5. art. 7. q.
 3. Valent. tom. 3. dist. 5. q. 6. pun. 5. ¶ Quam-
 uis possessio sit extra iustitiæ materiam, quia
 adhuc pro possessore fiet interpretatio, Vaz-
 quez ubi sup. q. 10. art. 6. dist. 165. c. 3. Azor.
 lib. 2. cap. 19. q. 10. & lib. 11. cap. 15. q. 2. Say-
 rus in Clau. d. c. 13. num. 63. Sanchez tom. 1.
 Decalog. lib. 1. cap. 10. ex num. 11. Salas 1. 2.
 dist. vnic. sect. 17. num. 162. & sect. 25. n. 252.
 & 253. ¶ Aut poterit benigniorem opinio-
 nem sequi, ceteris paribus, l. semper in dubijs
 D. de reg. iur. ut quæ habet iuramento, cap. si
 contingat de iur. iur. pijs, & religiosis causis, l.
 sunt persona D. de relig. & sumpt. funer. pupi-
 lo, viduæ, peregrino, aut miserabili persone,
 cap. 1. cum alijs dist. 85. Nauarr. d. c. 27. Say-
 rus in Clau. d. cap. 13. ex num. 11. Nicol. Gar-
 de benedictom. 2. p. 7. cap. 2. num. 24.

¶ Nam licet quando opiniones sunt æquæ
 probabiles, posse iudicem sequi, quam malue-
 rit, tenet Gutierrez. Canonic. qq. lib. 1. cap. 13.
 num. 23. Salen. 2. 2. q. 63. art. 4. cont. 2. Cened.
 ad Decretal. collect. 28. num. 17. Villalobos in
 Summ. tract. 1. diffie. 5. ¶ Et modo pro vna
 opinione pro amico sententiam ferre, & pos-
 tea pro alia, Soto de iust. lib. 3. q. 6. art. 5. Ara-
 gon. 2. 2. q. 63. art. 4. Valent. tom. 3. dist. 5. q. 7.
 pun. 4. dub. 3. Medina 1. 2. q. 19. art. 6. Sayrus
 d. lib. 1. cap. 11. num. 4. ¶ Falsum est, & omni-
 no fugiendum, quia iudex nullo casu, etiam in
 varietate opinionum, potest amico gratifica-
 re, pro eo sentenciando, Nauarr. in cap. si quis
 autem de pœnit. dist. 7. Cenedo ad Decretal.
 collect. 134. num. 2. Menoch. de arbitrar. cas.
 339. num. 32. & de retinend. poss. remed. 3.
 ex num. 763. ¶ Quinimo duo assensus contra-
 ri, certi, & evidentes de eadem re esse nō pos-
 sunt, nam ex proprijs principijs, & rationibus
 probabiliter veris, non potest haberi assensus
 circa opposita, scilicet, quod res ipsa sit, & nō
 sit vera, & falsa, Salas 1. 2. tract. 8. dist. vnic.
 sect. 6. Lorea dist. 39. de actibus huma. ex num.
 1. Salen. 2. 2. q. 63. art. 4. dist. 2. contr. 4. Ant.
 Perez in laur. Salmat. centam. 10. n. 34. & 41.

¶ Si tamen

63 ¶ Si tamen iudex per imperitiam opinio-
nem erroneam eligerit, putans esse certam, et
veram, est in malo statu, quia per imperitiam
partibus iustitiam tollit, & faciens contra pro-
prium dictamen, quamvis fiat, quod bonum
est, peccat, quia facit, quod credit esse malum,
D. Thom. 1. 2. q. 19. art. 5. Medina d. q. 19. art.
6. dub. 4. Vazquez disp. 59. cap. 3. nu. 11. Valen-
cia, disp. 2. q. 14. pun. 4. Salas q. 2. tract. 8. disp.
1. sect. 3. nu. 17. Sanchez tom. 1. Decalog. lib. 1.
cap. 11. ex num. 1. ¶ Siue erret circa ea, quæ
sunt secundum se bona, siue mala, siue circa in-
differentia, Alex. de Alas. p. 2. q. 120. memb. 3.
art. 1. Caietan. in summa v. conscientia, D. An-
tonin. p. 1. tit. 3. cap. 10. §. 4. Henric. quod libr.
1. art. 18. ¶ Non tamen in ijs, quæ per se ma-
la, aut bona sunt, aut prohibita, aut in præcep-
to, quia non tenetur sequi dictamen conscien-
tiæ erroneæ; imò contra illam agendo, benefi-
cit, Alex. de Alas. d. q. 120. memb. 3. art. 1. Say-
rus in clavi Reg. lib. 1. cap. 4. ex nu. 2. Sanchez
d. cap. 11. ex nu. 7.

64 ¶ Idem dicendum est in quavis lite, in qua
ex mala sua electione, vel parti in suggestio-
ne, vel peruersa relatione errorem concipit,
quia facere debet quantum in se est, ut depo-
nat errorem, quia si non deponit, & arbitrium
suum legibus non accomodat, peccat, & tene-
tur ad restitutionem, ut per DD. in cap. omnes
28. q. 1. & in cap. literas de restit. spoliat. & in
cap. fin. de præscript. & in cap. per tunc de Si-
monia, & in cap. Inquisitionis, de sent. extor-
municat. ¶ Iudex enim quotiens sprete lege
iudicat, quamvis per errorem faciat, peccat,
& facit litem suam, quantumvis probabilem
opinionem sequatur, ut per DD. in l. 1. C. de
pena iudic. qui male iudicau. ¶ Et præter in-
famiam, quam incurrit, iudices 12. C. de dig-
nitate lib. 12. insignibus, & honore eximi mul-
tatur officij amissione, l. aliquid 11. C. de sus-
cept. arcan. lib. 10. Nemo id rursus officium
gerat, in quo antea decoxit. ¶ Confiscatis om-
nibus bonis, Auth. nouo iure C. de pena iudic.
qui mali iud. in insulam deportatur, l. lex Iu-
lia §. fin. D. ad l. Iul. repetund. l. 26. tit. 22. p. 3.

65 ¶ Et veram estimationem litis præstare tene-
tur, l. filius familias D. de iudic. l. iudex D. de
varijs, & extraordin. cognit. fin. C. de pena
iudic. qui male iud. l. 2. & 3. D. ad l. Iul. repe-
tund. l. 24. tit. 22. Part. 3. l. 52. tit. 14. Part. 5.

66 ¶ Neque excusatur ignorantia, nam iudex
cum scire teneatur, ignorantia illi excusa est,
& culpe an numeratur, D. Thom. 1. 2. q. 76. &
seqq. Nauarr. in Man. cap. 23. nu. 44. To-
ledo in Summ. lib. 1. cap. 8. num. 9. Azor tom. 1.
lib. 1. cap. 13. ¶ Nam eo quod officium accep-

tauit, se habilem professus est, si tamen videretur
debet eum renunciare, ne in sua auctoritate
ritum, partium dispendium, & rei publicæ dā-
num, eius ignorantia, aut inhabilitas vertatur,
nam ut ait Ecclesiast. cap. 7. v. 9. Noli fieri iudex,
nisi ualeas irrumperet iniquitates. ¶ Nam
ignorantia in magistratibus causa est, ut multi-
dus de die in diem, in deteriora ruat, Isaias
cap. 5. v. 13. Propterea captiui dūctus est po-
pulus meus, quia non habuit scientiam, quia ex
culpīs Magistratorum populus punitur, Numer.
cap. 32. Percussit Dominus populum propter
reatum vituli, quem fecerat Aaron.

67 ¶ Sed magis ignari, & imperiti iudice fre-
quenter magis de sufficientia gloriantur, quia
ut ait Sapiens Proverb. cap. 14. v. 16. Sapiens
timet, & declinat à malo, Stultus transit, &
confidit, & capit. 16. v. 26. Sapientior sibi
Stultus uidetur septem uiris loquentibus
loquentibus sentias. ¶ Idem Doctrinam, & ve-
ritatem despiciunt, ita ut nec acta videant, nec
debet, nec studeant, nec leges attendunt, nec
se informari sinunt, nec aduocatos audiunt,
ne rectum faciant quidem, quia ut ait Regius
vates Psalm. 3. v. 4. Nolite intelligere, ut bene
ageret, nescire enim ignorantia est, nolli autē
scire superbia, D. Gregor. lib. 25. Moral. cap.
11. D. Bernard. epist. 77. Layman ubi sup. tract.
3. cap. 7. num. 1. ¶ In quo, quia ut plurimum
peccant, qui iudicia ambigunt, & in iudices eli-
gi procurant, litibus didimondis contemp-
tantes in iudices eligendos fore his verbis
suadet Apostolus Corinth. 1. cap. 6. v. 4. Sa-
cularia erga iudicia si habueritis inter uos, con-
tempnibiles, qui sunt in Ecclesia illos constitui-
te ad iudicandum.

68 ¶ Quamuis iudicis officium, si recte ad-
ministratur, meritorium sit, sed quis est hic, &
laudauimus eum, fecit mirabilia in vita sua,
nam licet omnibus modis veritatem indaga-
re procuraret, & magno studio iustitiam parti-
bus administrare, fieri non potest quin in mul-
tis fallant, & fallantur, vel sinistra relatione,
vel legum mala interpretatione, vel alijs de
causis, quia ut ait Aristot. Errare multis mo-
dis contingit, scire autem uno solo. ¶ Sine etiā
importuna suggestionē, vel potentium ambi-
tione, vel munerum oppressionē, vel quid simi-
le, quibus per sepe iudices conuincere solent,
nam ut ait Plinius iustor prætura Romana,
conspicua, & eruditione clara, lib. 2. epist.
3. Nos quis foro, & ueris litibus versamus, ma-
litiā multam (olim nolentes) adijcimus.

69 ¶ Quare in quadam Ciuitate Hispaniæ Ioan-
nes Parsecudus cum Iudex esset, de sua iustitiā
anxius uidit stabulum porcos in hanc in-
gredere

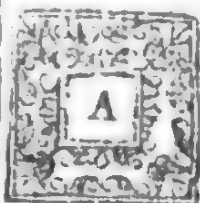
gredere nolates, exclamasse, ingredi mini, v: iudices, & adducati in infernum, quo audito, cum mutuo se impellentes omnes ingressi essent, ipse tamen ad se reuertens sacrum renu- cianz, & fratrum minorum cuculum induit, ut legitur in Chron. S. Franc. Cassan. in ca- nonal. gloria mundi confid. l. num. 65. Ceual. in suis commun. epist. ad aduocat. tom. 4.

CAP. VIII. De Appellatione.

SUMMARIVM.

1. Appellatio atheriaca est contra venenum pri- mi iudicis.
2. Appellatione iudici delinquendi materia am- putatur.
3. Appellatio est pars defensionis naturalis.
4. Appellatio Principi competit tanquam sibi reſeruatis.
5. Appellari potest à quibuslibet iudicibus, & magistratibus.
6. 7. Iurisdictione concessa non censetur appella- tione remota.
8. Appellatio in omni causa competit, nisi ex- pressè reprecatur prohibita.
9. Appellationem negans habet regulam con- trarie.
10. Appellatio nemini est deneganda.
11. Appellatio suspendit, & extinguit senten- tiam.
12. Appellatio extinguit presumptionem, qua solet esse pro sententia.
13. Sententia post appellationem dicitur ini- qua.
14. Presumitur magis pro appellatione, quam pro sententia.
15. Appellatione pendente nihil est innouan- dum.
16. 17. Appellatio eximit appellantes à iudi- ce à quo nisi defensione, aut lapsu fatalium finiatur.
18. Attentata proueniunt ex natura ipsius ap- pellationis.
19. 20. Iudex praeiens post appellationem qui- bus panis subiciatur.
21. 22. Sortilegis quare non concedatur appel- latio.
23. Appellatio potest denegari conuicto, & cõ- fesso in gausimis.
24. Heresis crimini non datur appellatio.
25. Heres proceditur absque strepitu iudicij.
26. Grauiamine ante sententiam datur appella- tio.
27. 28. Hispanie in causis fidei datur appellatio

29. 30. Appellatio intra decem dies interponi debet.
31. Extrajudicialis appellantur quocumque tempore.
32. Tempus ad appellandum currit de momen- to à momento.
33. 34. Dies termini non computatur in termino.
35. Citatio Domini non currunt termini nisi prouetur iustitia.
36. 37. Appellaturo non sufficit notitia, quod lata sit sententia, sed scire eius formam.
38. Consumax qui resistit citationi habetur pro citato.

APPELLATIO atheriaca est, & remedium salutare cõtra venenum, & iniquitatem primi iudicis, Capit. omnis opus 2. q. 7. l. i. l. a sententia D. de appellat. cap. fuge stum cod. tit. † Et habet ortum à

uprema potestate, qua subenitur oppressis, & iudici delinquendi materia amputatur, l. i. C. de appellat. Menoch. de Arbitr. lib. 1. q. 70. nu. 3. Mastrill. tom. 1. de Magistr. lib. 3. cap. 8. ex nu. 1. † Et pars quidam est defensionis natu- ralis, Andr. in cap. 1. qua sint Regal. ex n. 17. in vlt. scud. & praesidium innocentia, cap. cum specialis §. porro de appellat.

¶ Vnde appellatio Principi competit cõ- quam sibi reſeruatis, vt per DD. in l. Imperij D. de iurisd. omn. iudic. Bald. in Authent. quas actiones C. de Sacros. Eccles. n. 14. & in l. 1. D. de rer. diuis. Auend. de exeq. mand. lib. 1. cap. 5. & 6. Bosius de foro compet. n. 45. & tract. de Princip. n. 281. Roland. conf. 4. n. 40. vol. 3. † Et ita vnusquisq; potest ad illu appellare à quibus libet iudicibus, & Magistratibus, l. Imperato- res D. de appellat. Mastrill. d. cap. 8. nu. 9. Azor p. 2. lib. 1. cap. 4. † Nam concessa iurisdic- tione, non censetur appellatione remota, Angel. in l. 1. §. qui mandatam D. de offic. eius Cabed. deciss. 40. p. 2. Auend. d. cap. 5. n. 2. Auiles cap. 38. operator. ex n. 1. † Vt etiam in Vicibus, Mar- chionibus, & Comitibus quibus concessa om- nimoda iurisdic- tio, non censetur appellatione seblata, Bartol. in l. 1. D. de iurisd. omn. iudic. Couarrub. in pract. cap. 4. num. 6. Bobadilla in Polyt. lib. 2. cap. 16. num. 76. Surdos conf. 275. num. 4. vol. 1. Mastrillus de Magistrat. tom. 2. lib. 4. cap. 16. ex nu. 86.

¶ In omni etiam negotio tam criminali, quam ciuili, & in vnâ quaque re, & causa competit appellatio, nisi expressè reperiatur prohibita, gl. in l. qui restituere D. de rei vindi- cat. l. Imperator. & D. de appell. c. omnis, c. iaco

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

2. q. 6. Narbon. p. 3. Recopil. lib. 4. tit. 1. l. 20.
 glos. 20. nu. 8. Secazia p. appellat. lib. 1. cap. 2.
 9. † Unde qui dicit in aliquo casu non posse ap-
 pellare debet ostendere, cum habeat regulam
 contra se, Francus in cap. ut de iuris de appel-
 lat. nu. 43. Lappus allegat. 2. num. 5. Tiraquel.
 tract. de mort. l. 1. p. 6. princip. declarat. 6. ex
 10. nu. 9. Cephal. conf. 165. nu. 1. lib. 2. † Quare in
 dubio est appellationi deferendum: nec iudex
 debet eam rejicere: quia nemini est denegan-
 da, etiam diabolo, ut est Decissio Rotae 16.
 alias 354. de dolo, & contum. nu. 3. Paris. conf.
 28. num. 11. lib. 4. Lancelot. de Attentat. p. 2.
 11. cap. 12. ampliat. 5. num. 8. 11. & 14. † Nam
 appellatio dicitur tantæ potentie, ut non so-
 lum suspendere, verum etiam extinguere dica-
 tur sententiam, l. 1. ad fin. D. ad 3. C. Turpi-
 12. lian. † Quinimo, & præsumptionem quæ so-
 let esse pro sententia, ut est communis Docto-
 rum opinio de qua, Osase. decis. 13. n. 4. Bursat.
 13. conf. 66. num. 2. lib. 1. † Nam sententia post-
 quam est appellata, dicitur potius iniqua, Za-
 14. sius in l. 1. D. de re iudic. Misinger. conf. 41.
 num. 7. † Quia magis præsumitur pro ap-
 pellatione, quia est magis favorabilis, ut tra-
 dit Baptist. Ferret. conf. 51. nu. 23. lib. 1. Seca-
 15. zia de appellat. q. 12. ex nu. 3.
 † Ex quibus regula est, quod appellatione
 pendente nihil est inouandum, l. 1. cum alijs
 C. ut appellat. pend. Berol. cas. 116. nu. 10. lib.
 3. Decius conf. 97. nu. 1. lib. 1. Grat. conf. 26.
 nu. 11. lib. 2. Menoch. conf. 2. n. 150. lib. 1. Vi-
 16. uis in comm. lib. 2. opin. 3. † Nam appel-
 latio eximit appellantem à iurisdictione iu-
 dicis à quo, etiam si superiori non sit præsen-
 tatus, ut tradit Lancelot. d. cap. 12. in præ-
 17. fat. ex num. 11. † Nisi desertione, aut lap-
 su fatalium appellationis vires finiantur, l. fin.
 C. de temp. appellat. gloss. in cap. personas, de
 appellat. Doctores in cap. cum sit Romana, &
 18. in c. ex ratione, extra eod. tit. † Alias iudex pro-
 cedens sicut acta nulla, & attentata ipso iure,
 etiam si à superiore non inhabeatur, quia at-
 tentata probeniunt ex natura ipsius appella-
 tionis, Lancelot. d. cap. 12. limit. 17. ex nu. 34.
 19. † Et committit delictum, quia eodem tem-
 pore offendit ius, iudicem, & partem, iuxta
 notata, in cap. cords de appellat. lib. 6. Nata-
 20. conf. 558. ex num. 14. lib. 3. † Ideo punitur
 triginta pondus auri, l. quoniam iudices C. de
 appellat. & lege Regni triginta milia mara-
 petinorum, l. tit. lib. Recop. & alijs pec-
 nis. Lancelot. ubi sup. 3. cap. 31.
 21. † Magis, maleficijs, incantatoribus, Sor-
 tilegis, beneficijs, & similibus non concedi
 appellationem, tradunt Papiens. in præf. in

forma appellat. num. 9. Farinas. in praxi
 tom. 1. part. 2. quest. 101. limitat. 8. num. 56.
 † Quod intellige quando sponte confesi sunt
 delictum, l. 2. C. quorum appellat. non reci-
 22. pians. Secazia de appellat. quest. 17. limitat.
 4. num. 33. & 82. † Quia in criminibus at-
 23. trocibus, & gravissimis quando non superat
 defensio rei, debet fieri sceleris executio, de-
 negato beneficio appellationis, Azco in Sum.
 rub. quorum appellat. non recipiant num. 4.
 Guido Papa de appellat. quest. 120. ex
 num. 86.

¶ In hæresis crimine, vel sapienti hæresim
 a sententia condemnatoria Inquisitorum
 non datur appellatio, tam hæreticis quam
 fautoribus, & receptatoribus, cap. ut Inquisi-
 24. tionis, de hæretic. libr. 6. Clem. super de ver-
 bor signis. Simancas de Cathol. instit. tit. 6. ex
 num. 1. & in Enchirid. tit. 65. num. 1. Cam-
 peg. ad Zanch. cap. 8. Rojas sing. 179. num. 2.
 Pagna ad Eymeric part. 3. quest. 117. com. 31.
 † Et ratio est, quia in negotio hæresis proce-
 25. ditur simpliciter, & de plano, & absque stre-
 pitu, & figura iudicij, cap. fin. de hæretic. libr. 6.
 Bern. Comens. in lucerna Inquisit. v. appella-
 26. tio, ex num. 1. † Sed à gravamine ante sen-
 tentiam illato, ut tortura, non servato iuris
 ordine, &c. posse appellare tenent DD. in
 cap. cum appellationibus, de appellat. libr. 6.
 Felyn. in cap. ad abolendam de hæretic. num. 3.
 Archidiaz. in cap. ut Inquisitionis, eod. tit.
 libr. 6. Parisius conf. 2. ex num. 173. libr. 4.
 Rojas sing. 19. num. 4. Simancas ubi sup. Vnde
 27. Legato in Judicial. Inquisit. v. appellatio
 num. 1. Campeg. ad Zanch. cap. 29. † Et in
 his Regnis ab Inquisitoribus in causis fidei,
 etiam a diffinitiva, datur appellatio ad Pa-
 pam, & ad Consilium S. Generalis Inquisi-
 tionis, ut docent Simancas d. tit. 6. Zanchin.
 de hæretic. d. cap. 29. Eymeric. in Direct. p. 3.
 num. 121. & ibi Pagn. com. 31. Decian. libr.
 5. Crim. cap. 58. num. 5. † Nam licet iudex
 28. i quo in causis fidei deferre non teneatur ap-
 pellationi, non propterea iudex superior ad-
 ius, ei constituto de iniustitia sententiæ, prohi-
 betur inhibere, Felyn. in dict. cap. ad abolen-
 dam, d. nu. 3. Rojas singul. 19. ex nu. 5. Decian.
 Crim. lib. 5. cap. 56. nu. 5.

¶ Appellatio intra decem dies interponi
 debet ab omni sententia, tam civili, quam
 criminali, cap. concertationi 8. de appellat. lib.
 6. Abbas in cap. bona memoria 51. de appellat.
 n. 10. Francus in c. 1. & in c. c. sit Romana 5.
 eod. tit. n. 6. † Siue scripto, siue verbore lit ap-
 30. pellare, siue facto, quædo arrepto itinere, quod
 habet vim appellationis, debet fieri intra de-

cem dies post illatum gravamen, *Natta consi. 606. m. 3. Secazia de appellat. q. 12. num. 105.*

31. ¶ Quamvis in extraiudicialibus, puta electionibus, provisionibus post decem dies appellare posse alij asserunt, quia extraiudicialia non transeunt in rem iudicatam, *Lancellos. de attentatis part. 4. cap. 12. limit. 30. fallent. 3. ex num. 137.*

32. ¶ Tempus ad appellandum currit de momento ad momentum, *Glossa m. l. 1. §. dies D. quando appellan. sit. & in Clem. sicut. de appellat. Garl in pract. lib. 1. observ. 139. nu. 4. Tiraquel. tract. lignag. §. 1. gloss. 11. ex num. 20. Secazia de indic. libr. 1. cap. 32. num. 19. & de appellat. q. 4. num. 57. & q. 12. num. 49. & q.*

33. 13. num. 42. ¶ Et an dies termini computetur in termino phra tradiderunt, *Petr. Peckius cap. 37. n. 9. Vant de nullit. sent. tit. ex defect. iuris. num. 160. Rota diversor. deciss. 75. Tira-*

34. *quel. d. gloss. 11. ex nu. 17. usque ad nu. 62. ¶ Verius tamen est totum diem termini ultra momentum esse idonum ad appellandum, ex Bulla S. D. Innocent. VIII. ann. 1487. quam referunt, & sequuntur, Menoch. lib. 2. prassumpt. 95. nu. 6. Secazia d. q. 12. nu. 53.*

35. ¶ Citatus domi cum notificatione facta ad uxorem, filios, seruos, vicinos, quamvis dicatur fictus contumax, non currunt termini decem dierum, nisi probetur noticia, quia non incipiunt currere a die talis notificationis, sed a die noticiæ, *Alex. in cap. personas 4. de appellat. nu. 2. gloss. fin. in Auth. hodie C. de appellat. Felyn. in cap. quo ad consultationem 15. de re iudic. nu. 23. Tiraquel. de retract. lignag. §. 9. gloss. 2. nu. 42. Lancellos. d. cap. 12. limit. 30. nu. 143. Marques. de commission. p. 1. de commiss.*

36. *super diversor. cap. 28. nu. 62. in pres. 2. ¶ Nec latius est quod appellaturus sciat latam esse sententiam, sed requiritur quod sciat etiam qualitatem sententiæ, Maranta in suo speculo p. 6. ad. 2. q. 3. n. 215. Odo Sphortia de restitut. in integr. q. 69. art. 1. nu. 2. Lancellos. d. limit. 30. nu. 158. ¶ Ideo non sufficit noticia sententiæ in communi, nempe quod talis sententia sit lata, sed specialis in hac, vel illa forma, ideo donec non potuit haberi copia sententiæ, quia ei intimata non est, tempus ad appellandum non currit, *Fræcus in e. ex ratione 8. de appellat. n.**

37. 2. *Secazia de appellat. q. 12. n. 7. ¶ Nisi in eo qui non permittit se citari personaliter, quia constituto de contumacia habetur pro citato, Marant. d. ad. 2. q. 3. num. 291. Tiraquel. dict. gloss. 11. num. 9. Secazia dict. cap. 8. num. 196.*

CAP. IX. De Recusatione.

SUMMARIVM.

1. Recusatio est iuris naturalis.
2. Recusatio suspendit acta, ut appellatio.
3. 4. Sententia, & processus iudicis recusati est ipso iure nulla.
5. Recusatio in omni causa interponitur.
6. Recusatio Ordinarij non dabatur, ut tollatur causa.
7. Recusatio ex iure Regni habet locum in omni casu cum iuramento partis.
8. Iudices supremi non recusantur sine causa.
9. Iudices Ecclesiastici recusari non possunt sine causa.
10. Causa Recusationis apud arbitros terminari debet.
11. Recusatio hodie Ecclesiastici sit cum iuramento calumnie.
12. Concilia Prouincialia recusari possunt.
13. 14. Concilia Generalia non recusantur, neque in causis fidei, neque in temporalibus.
15. Recusantur Concilia Generalia in temporalibus.
16. Recusari possunt Cinitates, Vniuersitates, &c.
17. Cinitas est corpus fictum per rectores representatum.
18. Capitulares cinitatis odio aut amore moueri possunt.
19. Cinitas ex delicto Capitularium potest deleri.
20. 21. 22. Iurisperiti omnes Cinitatis recusari possunt, quamuis vaga videatur.
23. 24. Inquisitores quare irrecusabiles aliquibus videantur.
25. 26. Inquisitores nominatim possunt recusari, dum suspicionis causa ad Senatum deducatur.
27. Senatus S. Gener. Inquis. in recusatione Inquisitoris, causa probata iubet abstinere.
28. Papa non potest recusari.
29. Papa non habet superiorem ad quem appellatur.
30. Papa non est purus homo, sed vices Dei gerens.
31. Appellantes à Papa ad futuram Synodum excommunicantur.
32. Papa superior est omni Concilio.
33. Reges, & Imperatores irrecusabiles sunt.
34. Reges in temporalibus Dei Vicarij sunt.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

RECUSATIO, quia defensionem continet *Clem. Pastoralis*, §. *ca. terū de re iud.* ex iure naturali emanauit, c. quod suspecti 3. q. 5. *Nam quoniam modū naturale est suspectorum, & inimicorum iudiciū semper velle refugere.* † Quare vt appellatio acta suspendit, quia miserū est apud iudicē suspectū litigare, c. *cum inter, de except. c. suspicionis, de offic. deleg. cap. secundo requiris* §. *tertio postulas, de appellat.* † Ita gesta processus, & sententia per iudicē recusatum sunt ipso iure nulla, vt post plures tradit *Lancellot. de attētatis p. 2. c. 6. de attēt. post recusat. ex n. 4. & maxime ex n. 11.* † Quod in omnibus Prouincijs, & Regnis commune est, & recusandi stylus praxi receptus, vt tradunt *Viuius in cap. quoniam contra falsā de probat. ex n. 148. Couarr. in pract. cap. 26. Auendañus de exequend. mandat. p. 2. cap. 23. Menoch. de Arbitr. lib. 2. cass. 152.*

¶ Interponitur in omni causa tā Ecclesiastica, quam seculari, & in omni iudicio tam ciuili, quam criminali, & a quocumque iudice tā Ordinario quam delegato, *cap. cum speciali, cap. secundo requiris de Appellat. cap. suspicionis de offic. delegat. capit. si quis contra de foro compet.* † Quamuis de iure ciuili Ordinarius non posset recusari, *Glos. in l. apertissimi C. de iudic. quod intellige, vt tollatur causa in rotū, non tamen vt detur coadiutor, Auth. si vero contingit C. de iudic.* † Nam de iure communi causa suspicionis debebat allegari, *Iass. in d. l. apertissimi col. 2. hodie tamen de iure Regio sufficit iurare de calumnia, l. 1. tit. 16. libr. 4. Recopil.* † Quod in omnibus iudicibus temporalibus obseruatur, nisi supremi sint iudices qui propter vitæ integritatē, & officij eminētiā nō recusātur nisi causa suspicionis adducatur in Senatu, & depositetur poena, quæ nō probāti est imposita, *l. 36. tit. 4. l. 4. tit. 6. li. 2. Reco.*

¶ In Ecclesiasticis tamen non solum superiores recusari non possunt (nisi causa suspicionis probetur) verum etiam omnes inferiores, *d. cap. cum speciali d. cap. secundo requiris de appellat. Bald. in d. l. apertissimi n. 7. Andr. Gail obseruat. 33. n. 16.* † Causa autem non debet esse fribola, neque apud ipsum iudicē prouari, sed apud Arbitros, qui statim nominantur, & causæ superseditur, donec probata suspitione, iudex submouitur, & alius nominatur; si tamen fribola declaratur, iudex recusatus ad vltiora procedit, vt per *DD. d. capit. secundo requiris Menoch. de Arbitrar. libr. 2. cass. 458. n. 10. Did. Perez in Ordinam. l. 1. tit. 5. lib. 3. cū alijs per Cened. collect. 100. ad Decretal. m. 5.* † Hodie tamen propter molestiam

Arbitrum dilationem, & indicij mutationem, de stylo audientiæ Episcopalis huius ciuitatis Corduensis, dum recusatur Iudex Ecclesiasticus, iuratur de calumnia, vt in temporalibus, & ipse nominat coadiutorem, qui vna cum illo in causa procedit, & pronunciat, & quamuis multoties appellatū sit, eo quod forma iuris Canonici non obseruetur, causæ ad Regiam Chancellariam Granatensem de late (per viam violentiæ) declaratum est vim non facere, & ita obseruari multoties vidi, nam Senatus decreta in similibus ius faciunt, *l. si filius familias D. de fals. l. nam Imperator D. de legib. l. 1. §. si vir D. ad Sylanian. cap. ex literis 11. de Constit. c. q. ā graui de crim. fals. Afflict. decis. 383. n. 8. Grām. decis. 33. & 278. Menoc. de præsumpt. lib. 3. q. 1. n. 19. & conf. 507. nn. 3. lib. 6. Herodis. rer. iudic. in præfat. D. Perez de Lara de capell. lib. 1. c. 10. n. 43. D. Joseph Vela in prælect. c. 1. de offic. Ordin. p. 2. ex n. 13.*

¶ Concilia Prouincialia similiter recusari possunt, nam cum homines, qui illis conuocantur odio, aut amore moueri possint, & errare, nil vetat quin recusentur, nam D. Chrysostomus Cōcilium recusauit eo, quod sua causa iniuste tractari videret, dicens apud Sozomen. lib. 8. Histor. Eccles. cap. 17. *Neque se tam stultum fore, vt iudices ferret suos, qui essent manifesti hostes.* † Concilia autem Generalia non recusantur, quia Ecclesiam vniuersalem representant, cui Christus promissit adesse vsque ad consumationem sæculi, *D. Matth. cap. 9. & cap. 27. D. Luc. cap. 22. cap. 1. cap. violatores, distinct. 15.* † Non solum quando causa fidei definienda est, verum quando temporalis tractatur, *Rebuff. cōstit. 3. tit. de rescript. Auendañ. in prator. cap. 23. p. 2. nu. 13. Greg. Lopez in l. 22. tit. 4. part. 3. Rolan. a Valle conf. 19. vol. 3.* † Licet quo ad temporalia posse recusari, (quia cessat causa fidei pro qua Deus orauit) expresse tenent *D. Thom. in Sentēt. 4. dist. 41. Card. Turrecrem. in summ. Eccles. lib. 3. ca. 6. ad fin. & lib. 2. cap. 112. Menoch. d. cas. 458. ex n. 13.*

¶ Ciuitas similiter, Senatus, Collegium, Monasterium, & aliæ Vniuersitates tam seculares, quā Ecclesiasticæ recusari possunt, *DD. in c. pastoralis §. Pysana de re iudic. Capies. decis. 138. n. 6. Boeri. decis. 269. n. 4. Pet. Cened. d. collect. 100. n. 5. Pet. Greg. in Syntagm. p. 3. lib. 49. c. 3. n. 24. Azueved. in l. 1. tit. 16. lib. 4. Recop. & in Curia Pisan. lib. 4. c. 6. n. 70. Paz in prax. tom. 1. p. 1. temp. 10. n. 22.* † Nam licet ciuitas delinquere nō dicatur, quia homo non est, sed corpus quodā fictū, arg. *l. mortuo D. de fidei iusorib. l. rerum mixtura D. de usurapion. quatenus representatur per Rectores, l. 1. §.*

quibus

quibus l. 2. l. sicut §. fin. D. quod quisque uni
uers. tom. c. innotuit de his, quæ fiunt à prelat.

18 † Quia eorum singuli, & simul omnes odio,
aut amore morbi possunt, & conspirari, non
solum errare, verum delinquere possunt, *lul.*
Clar. in practis. §. fin. q. 16. ex n. 7. Cachet. an.
decisi. 39. n. 9. Cened. collect. 101. ad Decretal.
19 *n. 2. Farinac. tom. 1. q. 24. ex n. 109.* † Adeo
ut delicto Capitularium ciuitas, vel vniuersi-
tas, Collegium, Monasterium, vel Senatus pos-
sit deleri, atq; vastari, *Tib. Decian. tom. 2. lib.*
7. cap. 32. n. 14. Azue. in Curia Pisan. d. lib.
4. cap. 3. num. 6. Mascard. de probat. tom. 3. con-
cl. 1405. ex nam. 1. & concl. 1190. num. 19.
Farinac. d. q. 24. num. 120.

20 † Iuris peritos omnes ciuitatis recusari
non posse, nisi specialiter nominentur tradi-
derunt *Bald. in l. hoc modo D. de con lit. & de-*
21 *monstrat. Gregor. in l. 22. tit. 4. part. 3.* † Quia
vaga recusatio est quo ad omnes extendi-
tur, *Robuff. tract. de recusat. art. 9. gloss. 5.*
22 *num. 46. in Constit. Francor. tom. 3.* † Ve-
rius tamen est Iuris peritos omnes vnus, vel
plurium ciuitatum recusari posse, licet spe-
cialiter non nominentur, *Menoch. d. cass.*
458. num. 1. 1. Capicinus d. decisi. 138. Conrad.
incur. Breuiar. lib. 1. cap. 9. §. 2. n. 9. Cened. d.
collect. 100 num. 5.

23 † Inquisitores hæreticæ prauitatis, ut qui
grauissimi, & prouatissimi sunt, irrecusabiles
censentur, quia nulla videtur causa, quæ tan-
tos viros suspectos reddat *Archidia. in cap.*
quia plerumque de offic. Ordin. lib. 6. Meno-
24 *ch. de Arbitr. lib. 1. q. 37. num. 40.* † Non so-
lum in communi, sed neque nominatim eos
recusari posse scripserunt *Dominic. in d. cap.*
quia plerumque Ioann. Rojas singul. 100. &
tract. de heret. p. 2. tit. de priuileg. Inquisitor.
25 *num. 435.* † Contra tamen verius est In-
quisitores nominatim posse recusari, post
alios tenuerunt *Episcopus Simanc. de Catho-*
lic. Institut. tit. 17. num. 51. Bernard. Co-
26 *mensis in Lucerna Inquis. v. recusatio Tabie-*
nam in Summ. v. Inquisitor. §. 4. n. 5. † Dum
tamen suspicionis causa ad Senatum S. Gene-
ralis Inquisit. deducatur, quæ non debet ef-
fe scribola, sed capitalis inimicitia, conspira-
tio in reos, vel quid tale, ut per *Hostiens. in*
Summ. tit. de Recusat. §. quæ sint iusta causa
27 *Zabar. in Clem. 1. de heret.* † Quod dum le-
gitimas causas indicat, inquisitori iubet absti-
nere: dum leues, ut ad vltiora procedat, ut
cautam est instruct. *Matritens. anno 1561. c.*
52. Simancas d. tit. 17. num. 52.

28 † Papam tamen licet errare possit, cap. si
Papa d. 40. non poterit tamen recusari,

cap. que altam, vbi notat *Parormit. de Elect.*
cap. ipsi sunt, cap. cuncta per mundum, 9. q. 3.

29 † Nam cum recusatio, & appellatio ad se in-
uicem cohercant, & super eo de appellat. ad Pa-
pam non extennitur, quia nullum superiorem
habet in terris ad quem appelletur, cap. ego so-
lus, de maiorit. & obedient. † Quia non est pu-
30 rus homin. sed vices Dei gerens, *Navarr. in d.*
c. nouit. de iudic. Pacian. cum 123. n. 88. neque
ab vilo iudicatur, cap. mandatis 2. q. 4. cap. si
Papa d. 40. quia nullus ei potest dicere cui
ita facis? idem Pacian. d. cons. 123. num. 89.
31 † Quare appellantes à Papa ad futurum Sy-
nodum excommunicantur in Bulla Cœne Do-
mini, ut tradit *Vgolinus de Censuris Pontific.*
reseruat. p. 3. cap. 2. §. 1. num. 1. † Nam Papa
32 superior est omni Concilio, etiam Generali,
nam ab eo debet conuocari, ordinari, prædici
& approbari, ut tradunt *Cörrad. in temp. iud.*
lib. 2. cap. 1. §. 4. Sebast. Medices de legib. p.
1. q. 9. ex num. 6. cum alijs per Cened. collect.
108. ad Decretal. num. 4. & n. 5.

33 † Reges, & Imperatores similiter, quia non
recognoscunt in temporalibus superiorem,
neque ab eis ad Papam appellari potest, quia
non accipiunt ab eo potestatem, ut volunt
Abb. in cap. nouit. de iudic. nu 11. Decius 7.
Navarr. notab. 3. ex num. 18. sed à Domino
Deo immediate, Prouerb. c. 8. Per me Reges
regnant. † Quare cum ad externam poly-
34 tiam præpositi à Deo sint, recusari nequeunt,
quia ut Papa in spiritualib. Dei Vicarius est,
D. Ioan. cap. fin. sic Reges, & Imperatores in
temporalibus, Apost. ad Rom. cap. 13.

CAP. X. De Regio auxilio op- præssis præstando.

SVMMARIVM.

1. Iudices procedentes non serbato iuris ordi-
ne, et priuati delinquant.
2. Iure natura vni vi repellere licet.
3. Resistens iudicem male exequentem non
delinquit.
4. Resistere potest per eum, qui iniuriam pati-
tur, & per tertium, cuius nihil interest.
5. Princeps cognoscit in causis violentiæ, ut de
facto factum tollatur.
6. Index Ecclesiæ sicut Regis mandato non ob-
temperans potest à Regno exelli.
7. Concil. Trident. in causis violentiæ quod
statuit.
8. Bulla Cœne Domini in causis huiusmodi,
quia decreuit.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

10. 11. 12. 13. Decisiones Rotæ in causis violentiæ contrarium sentientes.
14. Iura & Rotæ decisiones in eos promulgantur, qui causarum Ecclesiasticarum iustum cursum impediunt.
15. Ceuillos reprehenditur qui auxilium huiusmodi per viam appellationis dari asserit.
16. Iudices seculares in causis Ecclesiasticis nunquam iudices procedendo, incurrunt censuræ.
17. Iudices supremi in causis violentiæ non ut iudices, sed ut potentes procedunt.
18. Auxilium Regium huiusmodi approbatum est iure Canonico, & Regio.
19. Ceuillos erra, qui prædictos iudices in causis violentiæ cognoscere iudicialiter asserit, & extrahordinarie.
20. Ceuillos duplici errore lapsus fuit.
21. Extraordinarie cognoscitur in forma, & figura iudicis.
22. 23. 24. & eorum Consiliarij in causis violentiæ nullam assument iudicalem, aut extrajudicalem cognitionem.
25. Cognitione in causis violentiæ est per modum extrajudicialis defensionis.
26. Decreta in causis violentiæ non ex iurisdictione, sed ex Regiæ excellentiæ relaxantur.
27. Vim facit iudex, qui appellatione pendente exequitur.
28. Præceptum de reuocandis attentatis, nihil habet iurisdictionis.
29. Pœna pecuniaria, & amissio temporalium imposita in præceptis violentiæ est anexa potestatis.
30. Regium auxilium est fauorabile, ne debitus causarum cursus impediatur.
31. Subditorum proteclio est naturale Regis attributum.
32. Iniuria propulatio est iuris natura.
33. Defensionem in est deneganda.
34. Pribasus potest defendere oppressum, & impetire ne vis fiat.
35. Proteclio nuda non requirit iurisdictionem.
36. Reges, & Consiliarij in propulsanda iniuria faciunt actum meritorium.
37. Regium auxilium huiusmodi à Deo promanare.
38. Regium auxilium si ex Pontificis rescripto penderet, ab eo posset tolli.
39. Regium auxilium ex iure diuino, & possitino descendit.
40. Reges, & Pontifices iidem fuerunt.
41. Naturalia immutabilia sunt.
42. Constitutiones Apostolica, & Rotæ decisiones, quæ Regium auxilium habent.
43. Decisionibus, quæ habent iuri nature standum est.

44. Regium auxilium comprobatur scientia, & patientia Summorum Pontificum.
45. Scientia, & patientia officialium Romana curia præscribitur contra Pontificem.
46. Regium auxilium huiusmodi ad Regem pertinet ex communi sententia præscripta.
47. Rebocatione gestarum appellatione pendente, non est opus iurisdictione.
48. Facti questio rei spiritualis laico quare est prohibita.
49. Facti questio rei spiritualis quando laico non est prohibita.
50. Spiritualia quando veniunt incidenter non est prohibitus laicus earum cognitione.
51. Cap. tuam de Oraine cognit. questio nem facti rei spiritualis quare secularem non assumit.
52. Secularis recte assumit cognitionem questionis facti rei spiritualis.
53. Questio facti cum separari non potest à questione iuris rei spiritualis non pertinet ad secularem.
54. Cap. si iudex laicus de sent. excomm. explicatur.
55. Quasi possessio clericatus sufficit, ut à laico iudice remittatur.
56. Secularis potest cogere clericum, ut sibi ostendat, quæ allegaturus est apud Ecclesiasticum.
57. Omnes præsumuntur laici quamdiu de contrario non constas.
58. Captus debet ostendere titulum cum sit fundamentum sue intentionis.
59. Laicus recte assumit cognitionem clericatus, ut videat si captus est sue iurisdictionis.
60. Regnis Francia, & Neapolis laicus pronuncias in causa clericatus.
61. Possessionis causa rei spiritualis pertinet ad laicum in Francia.
62. Possessio huiusmodi Hispania pertinet ad laicum.

M N S Iudices Ecclesiastici, tam Ordinarij, quam Delegati, quando extra iurisdictionem procedunt, aut iuris ordinem non seruat, aut appellationi non superse dunt, aut sententiam suam pendere appellatione exequuntur, in casibus in quibus exequi non licet, non ut iudices, sed ut priuati procedunt. Auendati. in capp. Præter. cap. 2. n. 12. & in ca. 11. n. 9. Azuned. in l. 31. tit. 6. lib. 3. Recopil. Mexia in l. Toleti. fund. 2. part. 11. ex num. 34. Ideo oppretus resistere potest tali iudici in dictis casibus de facio proceden-

ti etiam

etiam manu armata, ex ipso iure naturæ, quo vim vi repellere licet, l. ut vim D. de Inft. & l. ut vim, l. idem est, §. cum igitur D. de vi, & vi armat. l. sed & partus §. quæ ei D. de eo quod metus. caus. † Neque pro eo in aliquo delinquit, quia vitur iuri suo, Bald. in l. adictos C. de Episcop. audient. n. 2. Humada in l. 13. tit. 1. p. 2. gl. 5. n. 2. Azuned. in l. 2. tit. 11. ex n. 3. lib. 2. Recopil. Auiles in cap. Prator. c. 3 gl. iurisdiction n. 13. Lancellos. de attentat. p. 2. cap. 11. ampl. 20. & limit. 1. num. 100. Farinas. tom. 1. q. 32. n. 88. & q. 33. num. 108. Cened. qq. Canon. q. 45. n. 22. Aloys. Riccius de implorat. brachi secular. decis. 312. n. 2. † Et non solum per eum, qui injuriā patitur potest resisti, sed etiam per tertium cuius nihil interst, gl. in cap. ex litteris, & ibi Felin. de offic. delegat. Affliet. in Consist. Neapol. lib. 1. rub. 8. num. 78. Duen. reg. 19. ampliat. 8. Oldrad. conf. 89. num. 3. Menoch. de Arbitr. lib. 2. cap. 378. num. 8.

¶ Et cum hoc possit priuatus multo magis princeps, & eius supremi iudices in huiusmodi causis, iudicis Ecclesiastici violentiam impedire, atque discernere, vim committere, & ei præcipere, ut appellationi diserat, actaque post appellationem reuocet, ut de facto factum tollatur, ut dixi in Epitome de Magia Regis Senatus iussu, & approbatione excessu lib. 3. cap. 26 de inibis. ex nu. 2. & me refrens sequitur D. Franc. Salgado de Somaia in præeruditot tractatu de Regia protectione, vi oppressorum, multis locis, maxime tom. 1. p. 1. cap. 1. in princip. nu. 16. & d. cap. 1. pralud. 1. nu. 48. & 49. & pralud. 3. nu. 83. & 87. & pralud. 5. num. 217. 277. 295. 313. & 358. & cap. 2. in fin. nu. 249. & tom. 2. p. 4. cap. 14. nu. 80. 81. 83. 84. & alii passim. August. Barbosa de Iure Ecclesiast. lib. 1. cap. 39. §. 2. nu. 163. D. Castille de las Tercias tom. 7. cap. 41. ex n. 103. † Et iudex Ecclesiasticus non obtemperans Regis mandato potest iuberi, ut à Regnis suis exeat, & originis, & temporalium amissione eū condemnare, & bona eius occupare, DD. in l. fin. D. de officio Procurat. Caesar. & in l. minime D. de relig. & sumpt. funer. l. 18. tit. 9. p. 1. l. 8. tit. 7. p. 3. l. 11. tit. 8. lib. 1. Recopil. l. 4. tit. 1. l. 13. lib. 4. Recopil. D. Couarrub. in Pract. cap. 35. nu. 3. Auend. cap. 6. nu. 10. Auiles in cap. 3. v. iurisdiction nu. 3. Iul. Clar. in Pract. 6. fin. q. 38. nu. 24. Salcedo ad Diaz cap. 102. Bobadilla in Polit. tom. 1. lib. 2. cap. 10. num. 63. & cap. 18. ex num. 211. Ceuall. in cognit. per viol. gloss. 16. num. 10. & dixi d. cap. 26. num. 30. & Me refrens sequitur Salgado, ubi sup. p. 1. cap. 2. nu. 274. Sese de inhiuit. cap. 8. §. 3. ex n.

48. & cap. 9. §. 1. ex nu. 22. Peryra de manu Reg. p. 1. cap. 12. ex nu. 5.

¶ Sed aduersus prædicta multa obstare videntur, & Primo Sacrosanctum Concilium Tridentinum, his verbis s. l. 25. cap. 3. Nefas autem sit seculari cuiuslibet Magistratus prohibere Ecclesiastico Iudici, nequem excommunicet, aut mandare, ut latam excommunicationem reuocet, sub prætextu quod contenta sub hoc decreto non sint obseruata, cum non ad seculares, sed ad Ecclesiasticos hæc cognitio pertineat. † Secundo Bullæ Cœnæ Domini quotannis publicatæ anathematismis damnantur cap. 14. 15. & 16. Nec nō qui Archiepiscopos, Episcopos, & alios superiores, vel inferiores prælatos, & c. quorumcumque sententias, & decreta, aut alias fori Ecclesiastici Iudicium illudentes ad Chancellarias, & alias curias seculares recurrunt, & ab eis prohibitiones, & mandata, etiam pœnalis, Ordinaris, aut delegatis prædictis decerni, & contra illos exequi procurant. † Tertio Rotæ Romanæ decisiones, quarum vnā his verbis decreuisse refert Sese de inhiuit. cap. 8. §. 3. nu. 109. Domini responderunt, illum ipso iure incidisse in sententiam excommunicationis, quia recurrendo ad iudices seculares causam præbuit, ut immunitas Ecclesiastici violetur. † Aliam retuli ex manu scripto exemplari, d. cap. 26. ex nu. 34. quam ex me refert ad literā Salgado d. cap. 1. pralud. 5. ex nu. 277. Et Rotæ vtramque parte informantē ob recursum obstare censuit, quia recurrendo ad iudicem laicum ipso iure incidit in sententiam excommunicationis, cum causam præbuerit, ut immunitas Ecclesiastica violetur, cap. nouis, cap. grauem desint. excommunicat. & ex textu (quem ignorare non licet) in processu in Bulla Cœnæ Domini quæ singulis annis solemniter publicatur in §. 16. † Graui anathemate feriuntur, qui ad Chancellarias, & curias seculares recurrunt pro obtinendis prohibitionibus, & mandatis contra prælatos Ecclesiasticos, cum iudices laici sint incapaces iurisdictionis in clericos. exercendæ, Cap. Sacerdotibus 11. q. 1. c. ita Dominus dist. 19. cap. bene quidem §. ista scriptura cap. denique cap. si Imperator. 96. dist. † Et Iudicibus Ecclesiasticis sunt inferiores, d. cap. denique, Clem. Rom. ant. 3. ac iure iurād. ideo non possunt nec debent Ecclesiasticos corrigere, aut eis inhiere, aut alia præcepta facere, & præsertim pœnalis, prout in casu proposito, Abb. in cap. qualiter, & quando nu. 2. de iudic. Mar. Socin. in cap. si quis clericus n. 8. & in cap. sane 3. nu. 10. de foro compet. Rotæ decis. 10. de consuetud. in antiquis. † Quæ quidem decisiones in id tendunt, ut ex commu-

necati sint tam iudices seculares, quam ad eos recurrentes pro decretis, & mandatis iurisdictionalibus contra Indices Ecclesiasticos, quarum similes alias referunt decisiones, *Farinae inter decis. causar. criminal. cons. 68. & p. 2. tom. 1. decis. 491. & decis. 534. Salgado d. cap. 1. pralud. 2. nu. 31. & pralud. 5. ex nu. 254.*

14 ¶ Sed his non obstantibus sententia nostra verissima est, quia predicta iura, & decisiones solum comprehendunt Reges, & eorum Consiliarios, & auditores quando Ecclesiasticos Indices rite, & recte procedentes impediunt, ne sui iurisdictione utantur; non tamen quando sine iurisdictione, aut non servato ordine, aut defacto procedunt, aut iustum causae cursum impediunt, quo minus ad sedem Apostolicam causa perveniat, ut ex *Vgolino tract. de Censur. p. 2. cap. 26. §. 2. n. 1. Suarez de Censur. tom. 3. disp. 21. sect. 2. ex nu. 78. dixi in Epitome d. c. 26. nu. 31. & ex me Salgado d. cap. 1. pralud. 5. nu. 252. pag. 57. & Quod quia non ita assecutus fuit Hier. Ceuallos, (alias vir doctus) hanc cognitionem Regibus competere asserit per viam appellationis, & ordinariæ iurisdictionis, tom. 4. commun. contra comm. in epist. ad Regem n. 99. & lib. 4. q. 1. ex nu. 327. & tract. de cognit. per violent. glos. 6. nu. 56. & Nam eo ipso Reges incurrunt in assertis Censuris per violentiam cognoscendo, quia iudices temporales, in causis Ecclesiasticis se intromittentes, tanquam iudices, incidunt in excommunicationem Bullæ Cænz Domini, quia talis iurisdictionis sunt incapaces, *Cap. Sacerdotibus 21. q. 1. cap. ita Dominus dist. 19. cap. bene quidem §. ista scriptura cap. denique cap. si Imperator 96. dist. cap. discernimus cap. at si clerici de iudic. c. 2. de foro compet. cum alijs. & Secus tamen quando ad predictos Reges, & eorum Dominos Consiliarios recurrunt, tanquam ad potentes temporales, ut iniquos iudices vim sibi inferentes submo- beant, & liberent ab eorum violentia, & tyrannide, quia tunc recte assumunt cognitionem, & auxilium præstāt huiusmodi oppressos, ex potestate sibi divinitus demandata, Hier. c. 22. v. 2. Audi verbum Dñi Rex Iuda, qui sedes super solium David tu, & servi tui, & populus tuus, Hæc dicit Dominus: Facite iudicium, & iustitiam, & liberate vi oppressum de manu calumniatoris, & ei præbete auxilium, & c. & Quod**

18 iure positivo Canonico receptum est atque demandatum, his fere verbis, in *cap. Regum, cap. Princeps seculi, cap. administrator 23. q. 5. c. filijs, vel nepotibus 16. q. 7. quibus stipulantur de iure Regio, l. 13. tit. 13. part. 2. l. 2. tit. 6. lib. 1. Recopilat. l. 36. tit. 5. lib. 2. eisdem Recopilat.*

¶ Vnde etiam Ceuallos in alium dilabitur errorem, dum asserit in *exposit. d. l. 36. d. tract. cognit. per violent. in prorem. cap. 1. num. 9. Et sic nemo potest de eius viribus, & potentia dubitare, quia nihil de rebus ad Ecclesiasticum forum pertinentibus disponit, sed solum dat formam procedendi iudicialiter in defensione subditorum, per viam violentiæ, extraordinariæ cognitionis. & In quo duplici errore labitur, primo dum iudicialiter cognoscere arbitratur, in casu violentiæ per Dominos Regios Consiliarios, & Auditores. Secundo dum hoc remedium extraordinarium appellat, cum extraordinaria etiam ad iudicii formam pertineant, ut constat ex *tit. de varijs, & extraordin. cognit. & Nam quid aliud est iudicialiter ordinariæ, vel extraordinariæ cognoscere, quam in forma, & figura iudicii procedere, & vocatis vocandis, datis libellis, & lite contestata, & omnibus servatis terminis substantialibus procedere; quod omnino in huius violentiæ cognitione denegatur, ut dixi d. cap. 26. nu. 23. Salgado de Regia protect. d. tom. 1. p. 1. c. p. 1. pralud. 5. ex nu. 330. & p. 2. cap. 13. ex nu. 1. & c. 7. ex nu. 51. & Ideo Reges, & eorum Consilia- rij nullatenus hanc cognitionem sumunt, neque ordinariam, neque extraordinariam, ideo non comprehenduntur in Censuris Bullæ Cænz, nec alijs, ut dixi d. cap. 26. num. 29. Salgado ad Diaz in Prax. cap. 102. Humada in l. 13. tit. 13. p. 2. gl. 4. Bobadilla in Polyt. lib. 1. cap. 18. nu. 139. Vega in summ. tom. 1. cap. 29. cas. 1. & cap. 85. cas. 141. Azuned. in l. 2. tit. 6. lib. 1. Recopil. Cened. collect. 17. & q. 45. ex nu. 2. Joseph Sese de inhiuit. cap. 8. §. 3. ex nu. 82. Ceuallos. q. 897. ex nu. 133. D. Castillo tom. 7. de las Fertas cap. 41. ex nu. 166.**

¶ Senatus enim Regis, & Chancelleria in his causis per viam violentiæ procedentes, nullatenus iurisdictionaliter cognoscunt, in forma ordinariæ, neque extraordinariæ cognitionis, nam id omnino eis est denegatum; sed per modum extraiudicialis defensionis, ad succurrendum oppressos per facti notoriam, ut dixi d. cap. 26. nu. 31. Sese de inhiuit. epist. ad Regem nu. 54 & 65. Salgado tom. 1. p. 1. c. 1. pralud. 5. ex nu. 194. & cap. 2. in princip. & Neque eorum decreta ex iurisdictione aliqua relaxantur, sed ex Regia excellentia, ut vasallos liberent ab opatione, & iniquitate, ut iuste procedatur, & appellationi deferatur, nam vim facit qui appellatione pendente acquirit sententiam, l. lege Julia D. ad l. Iul. de vi publ. lege Julia de vi publica tenetur, quod Imperium potestatem ve haberet, Ciceron. Romanum adversus provocacionem, ne capere, & c.

25 ¶ Quā licet à se primo ad hoc ponderatam tel-
tatur *Ceuallos d. epist. ad Regem*, & q. 897.
ante illum ad id exornant *Guid. Psp. tract. de*
appellat. q. 600. nu. 89. Lancelot. de attent. p. 3.
cap. 31. ex n. 242. Farinac. lib. 3. q. 101. ampl.
3. nu. 5. Sese de inhiuit. cap. 8. §. 3. nu. 9. cū alijs
26 *per Salgado d. c. 1. prelud. 4. ex nu. 187.* ¶ Nec
præceptum de rebocandis attentatis aliquid
habet iurisdictionis, sed excellentiæ prædic-
tæ, nam quæ à iudice de facto fiunt, de facto
etiam per eum rebocanda sunt, *Glos. in l. mi-*
nor verbo D. de cuius. Bald. in l. si pacto quo pæ-
nam C. de pact. Angel. in l. de unoquoque D. de
re iudic. Lancelot. de attent. p. 3. cap. 25. ex n.
27 *44. Aloys. Rixius decis. 209. vol. 1.* ¶ Nec pœna
pecuniaria, aut amissio temporalium, impo-
sita per Dominos Consiliarios Iudicibus Ec-
clesiasticis contumacibus, eos censuræ reos fa-
cit, quia inutilis esset prædicta potestas, si ino-
bedientes iustis pœnis atficere non potuis-
set, *Gregor. in l. 13. tit. 13. part. 2. Iul. Clar. in*
Prax. §. fin. q. 36. num. 24. Saleedo ad Diaz in
Prax. cap. 102. & 118. Fulvi. Pacian. conf. 166.
ex nu. 162. Cassan. in Cathal gloria mund. p. 5.
conf. 24. & in Consuetud. Burgun. rub. 1. §. 5.
glos. fin. la grace, nu. 82. Steph. Aufrer. de potest.
secul. reg. 1. nu. 22. Couarrub. in Pract. cap. 35.
28 *num. 3.* ¶ Vnde Reges, & eorum Consiliarij
in hoc auxilio Regio præstando Iurisdictionem
Ecclesiasticam pullatenus onerant, sed
honorant, ut debitus causarum cursus ad supe-
riorem per appellationem perveniat, in quo
maxima iurisdictionis Ecclesiasticæ conser-
vatio consistit, ut ex *Navarro, Couarrubias,*
Paciano, & alijs dixi in Epitome de Mag d. c.
26. nu. 32. & me referens sequitur Salgado de
regia protecl. d. p. 1. cap. 2. §. 3. nu. 38. pag. 124.
& prelud. 5. nu. 241. Ceual. commun. lib. 4. q.
897. num. 152. & tract. de cognit. per vio-
lent. glos. 4. num. 4. Cened. in qq. Canon. q. 45.
nu. 9. & 35. Morla in Empor. Iur. tit. 2. q. 14.
num. 8.
29 ¶ Est enim protectio subditorum natura-
le Regis attributum in hærens regimini, &
qualitas insina oisibus, & substantiæ Diade-
mæ, sine qua Rex consistere non potest, ut
tradit erudite *Salgado d. tom. 1. epist. ad Re-*
gem, & cap. 1. p. 1. ex nu. 44. maxime num. 53.
30 *& 95. & cap. 2. ex nu. 26.* ¶ Nam cum iuris na-
turalis sit, ne alicui iniuria fiat, tam in iudicio
quam extra iudicium, eius propulsatio est iu-
ris naturæ, *l. ut vim, & ibi on. nes. D. de Iust.*
& Iur. & in l. 1. D. de vi, & vi armat. cap. ius
naturale dist. 1. Clem. pastoralis, de re iudic. e.
dilecto de sens. excommunicat. lib. 6. cap. signi-
ficasti el. 2. de homicid. l. 2. tit. 1. part. 1. l. 2. tit.

8. parti. 7. r. ¶ Ideo appellatio, quia defensio-
nem continet, iudex qui ei non difert, præter
in iuriam, quam facit iudici ad quem, facit cō-
tra ius naturæ, quia defensio nemini est dene-
ganda, ut dixi *d. lib. 3. cap. 26. ex nu. 5. & cap.*
30. ex nu. 45. & me referens sequitur Salgado
d. p. 1. cap. 1. nu. 83. fol. 25. Marta de iurisd. p.
4. cent. 1. cap. 56. nu. 6. ¶ Ideo nō solum Prin-
ceps, sed pribatus defendere potest oppres-
sum, & impedire, ne talis vis fiat, & illata emē-
detur, ut de facto factum tollatur, *Aufrer. de*
potest. secular. reg. 4. fallen. 8. n. 12. Rupellan.
lib. 4. instit. cap. 6. Percyr. de manu Reg. p. 1. c.
7. Barbosa in l. Titia D. soluto matr. num. 35.
¶ Nam cui nuda protectio committitur opus
non habet iurisdictionis, ut in Principe ad in-
iuriam subditorum propulsandam, in patre
respectu filiorum, in domino respectu seruo-
rū, in tutore respectu pupili, ut ex multis pro-
bat *D. Præ. Salgado ubi sup. d. c. 1. ex n. 103.*
& maxime ex n. 278. ¶ Sic ergo Principes, &
eorum Consiliarij huiusmodi oppressis sube-
niendo non solum in aliquas censuras non in-
currunt, sed faciunt actum meritorium dignū
scelicitatis temporalis, & æternæ, *Psalm. 40.*
Beatus vir qui intendit super egenum, & pau-
perem, in die mala liberauit eum, Dominus cō-
seruet eum, & vivificet eum, & beatum faciat
eum in terra, & non tradat eum in animā ini-
micorum eius, iuncto Psal. 81. Eripite paupe-
rem, & egenum de manu peccatoris liberate.
¶ Vnde, & si prædictas constitutiones, &
Rotæ decisiones D. Rex noster non ha-
buisset, prout habet, per alias nullatenus hoc
regium auxilium minui, aut derogari potuis-
set, sicuidem illud non habent Reges per con-
cessionem Pontificis (ut male arbitretur Na-
uarrus) sed à summo Deo, a quo Regnum, & po-
testatem acceperunt, ut dixi in *Epitome de*
Magialib. 3. cap. 3. ex nu. 39. & cap. 4. ex nu.
55. & me referens sequitur Salgado d. tom. 1. c.
1. prelud. 1. nu. 48 pag. 16. Prouerb. cap. 8. l. 15
tit. 13. parti. 2. Card. Bellarm. de laicis libr. 3.
c. 6. & responsione contra Venet. oppos. 6. Co-
uarrub. in Pract. cap. 2. n. 2. ¶ Nam si hæc cog-
nitio, & potestas ex Pontificis rescripto Re-
ges habuissent, proculdubio ab eis posset tol-
li, & derogari, quia omnis res per quas cunque
causas nascitur, per eandem dissolvitur, ut dixi
d. cap. 26. n. 3. ¶ Reges enim a Deo constituū-
tur in subditorum conseruationem, defensio-
nem, tutelam, protectionem, in quibus hæc
cognitio fundatur, *D. Hierem. d. cap. 22. capi.*
Regum cum alijs 23. q. 5. ¶ Etiam inter cleri-
cos, ex quo semper ijdē fuerunt Reges, & Pon-
tifices, non solum apud Romanos, & alias na-
tiones,

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

tiones, sed in Dei populo ex dispositione divina, ut dixi d. cap. 4. ex num. 57. ex Avunculo meo Ioan. Bapt. Villalpando in Reg. Excebiel. explanat. tom. 2. p. 1. c. 28. & tom. 3. Appar. p. 1. lib. 3. capit. 13. num. 32. & l. 6. tit. 1. p. 2. & Me referens sequitur Salgado tom. 1. cap. 1. pralud. 1. num. 49. Morla in Empor. iur. q. 14. num. 1. † Sic ergo hoc Regium auxilium, cum Regibus sit concessum ex iure divino, & naturali, nullis Constitutionibus summoberi potest, quia naturalia immutabilia sunt, & sed naturalia Institut. de iure natural. §. fin. de legit. agnat. fusel. l. cas obligationes D. de capitis diminution. l. abdicatio D. de patria potest.

40 ¶ Quinimo multæ sunt constitutiones Apostolicæ, & Rotæ Romanæ decisiones, quæ prædictum recursum ad Regem, & eius Consiliarios concedunt ad effectum propulsandæ iniuriæ extrajudicialiter procedendo; quas referunt Lancellot. de attentat. p. 2. cap. 4. lit. 1. ex num. 39. Salgado de Regia protect. p. 1. cap. 1. ex n. 254. & cap. 2. ex nu. 13. pag. 82. † Et in casu dubio standum est decisionibus, quibus magis fabetur iuri naturæ, nā decisiones Rotæ non faciunt ius, neque pro eis præsumendum, nisi quatenus iure nituntur, Menoch. lib. 2. præsumpt. 71. num. 15. Cened. collect. 37. Salgado d. cap. 1. pralud. 5. n. 274.

42 † Præterea opinio nostra est consuetudine immemoriali comprobata, per patientiā Summorum Pontificum, de illa scientiam habentiū, & tollerantiū, nam Hispani fuerunt Damasus I. Alexander V. Benedictus XIII. Calixtus III. Ioānes XXII. Summi Pontifices, & talis consuetudinis noticiam habuerunt, & nihil in eius præiudicium statuerunt, prout asserunt Cened. d. q. 45. nu. 27. Salgado d. cap. 1. pralud. 3. n. 141. † Et officiales Romanæ Curie omnes pene eius consuetudinis habent noticiam, & nihil contra illam induxerunt, ex quo possit illi præiudicium afferri, & in præscriptione contra Summum Pontificem scientia officialium ipsis præiudicat, Rota Roman. deciss. 160. & 166. p. 1. diuers. Garcia de Benefic. p. 5. cap. 5. num. 136. Couarrub. in reg. pos. sefor. p. 2. in it. nu. 8. Cardin. Tuscus in Pract. lit. C. concl. 196. n. 39. Narbona de appellat. p. 2. fund. 5. nu. 10. Salgado d. pralud. 3. n. 140.

44 † Et tandem communi Doctorum opinioni receptum est huiusmodi cognitionem ad Regē, & eius Consiliarios pertinere, ut vno ore testantur Alpizcuenta d. Ius Navarr. in cap. cum contingat de iudic. rem. 1. col. 2. & seqq. & in Manual. cap. 27. num. 69. Couarrub. in Pract. q. 35. Garcia de nobilit. ad l. Cordub. gl. 9. ex n. 51. Visuald. in Candelab. Eccles. in explicat.

Bulla Cæna Domini. cas. 14. ex num. 102. & cas. 16. num. 113. Gregor. Lopez in l. 13. tit. 13. p. 2. v. in fuerca, & ibi latè Humad. gl. 4. ex num. 1. p. 2. Azaved. & alij in l. 35. & 36. tit. 5. lib. 2. Recopil. Did. Perez in l. 2. tit. 1. lib. 5. Ordin. Gutierrez in Pract. lib. 1. q. 20. Olim. de iure fise. cap. 11. ex num. 54. Auiles in capp. Prator. cap. 1. v. mandamos, ex n. 8. Añ. dñ. de exequend. mandat p. 1. cap. 1. num. 32. Mexia in l. Toletip. 11. fund. 2. n. 47. Aufrer. in Clem. 1. de offic. Ordin. Offasus Pedament. deciss. 30. ex n. 13. Ful. Pacian. conf. 166. ex n. 1. Paz in Pract. tom. 1. p. 1. temp. 1. ad princip. ex num. 23. Sese de inibit. cap. 8. §. 3. num. 45. & 158. Simane. de Cathol. Instit. tit. 45. n. 45. Pereyra de manu Reg. lib. 2. cap. 31. ex n. 32. Bobadilla in Polyt. tom. 1. lib. 2. cap. 17. num. 129. & cap. 18. ex num. 211. Morla in Emporio iur. p. 1. tit. 2. q. 14. num. 4. Carol. de Graff. tract. de effect. Cleric. off. et. 1. ex num. 396. Cuall. comm. tom. 4. & tract. de cognit. per violent. & dixi d. cap. 26. ex num. 2. & Me referendo Augast. Barbosa de Iure Ecclesiast. lib. 1. cap. 39. §. 2. n. 163. Alfons. Narbona ad p. 3. Recopil. lib. 1. tit. 3. l. 35. gl. 2. n. 9. pag. 19. Fran. Salgado d. cap. 1. in princip. num. 16 pag. 10. & pralud. 3. n. 156. pag. 40. & cap. 6. ex num. 33. Fontanels de pact. nupt. p. 3. gl. 3. concl. 4. ex num. 12. Cened. collect. 5. ad Decretum n. 3. & collect. 17. ad Decretal. num. 2. & nouissimè omni laude dignissimus D. Ioseph Vela Reg. Consiliar. arma, & bella nostre Iurisprudentie, in c. 1. de offic. Ordin. p. 2. m. 69 & 70.

¶ In violentiæ enim cognitione nudum factum iniuriæ propulsandæ sine iurisdictione Regi competet, nam ad tollenda, quæ gesta sunt appellatione pendente, non est opus iurisdictione, nam quæ de facto sunt, de facto etiam sunt tollenda, ut dixi d. c. 26. num. 8. & 23. Salgado d. cap. 1. ex n. 218. & cap. 3. ex num. 10. & sequ. ad num. 23. † Neque chistat, si dixeris quæstionem facti rerum spiritualium laico esse prohibitam, cap. tuam de ordin. cognit. cap. ut inquisitioni §. prohibemus de heretic. lib. 6. cap. si iudex laicus de sentent. excommunicat. † Quia dum quæstio facti talis natura est, ut absq; rei spiritualis cognitione terminari possit, non est prohibitus sæcularis, quim de illa cognoscat, Padilla in l. 1. C. de iuris, & fact. ignorant. n. 37. Menoch. de recuperand. & seff. remed. 15. num. 212. & de retinend. remed. 3. n. 356. Quesada diuers. qq. lib. 1. c. 34. n. 17. Farinac. tom. 1. q. 8. n. 25. † At tamē iudices Ecclesiastici in procedendo, sine iurisdictione, vel appellatione pēdēte, vel nō seruato ordine, ad quæstiones facti recedunt, ideo

ideo laicus non est prohibitus de illis cognoscere, quia in huiusmodi facto si qua sunt spiritualia veniunt incidenter, quorum laicus non est prohibitus, ut dixi d. cap. 26. ex nu. 17. & me referens sequitur Salgado de Regis protect. p. 1. cap. 1. pralud. 5. num. 217. pag. 52. & p. 4. cap. 14. ex num. 80. Barbosa de iure Eccles. d. cap. 39. n. 163.

49 ¶ Neque obstat, d. cap. tuam, quia ibi in causa Regine Cypri non dubitabatur solum, an fuisset filia Comitum, sed an ex legitimo matrimonio nata, ut succedere posset in Comitatu ideo eius cognitio seculari (tanquam incompetenti) fuit denegata, quippe ad Ecclesiam expectat, cap. lator, qui filij sint legit. † Alias enim si dubitaretur de solo facto, scilicet, an matrimonium inter eos fuisset contractum clandestinum, non prohiberetur secularis, quin de illo cognosceret, ut tradit concidis, & amicus Thom. Sanchez tom. 1. de matrim. lib. 3. q. 54. ex nu. 3. † Nā si casus talis esset, quod in solo facto consisteret, de illo bene posset cognoscere secularis, Bart. in l. quotiens, & ibi l. ff. nu. 6. C. de iudic. & in l. 2. C. de iurisdic. omn. iudic. nu. 4. Felin. in cap. cum sit ex nu. 1. de foro compet. Gutierr. in Pract. lib. 3. q. 26. ex num. 1. Menoch. de Recuperand. possess. remed. 15. num. 338. Covarrub. d. 5. 12. nu. 3. Anast. Germon. de Sacror. immunit. lib. 3. capit. 15. num. 96.

51 ¶ Neque minus obstat, d. 5. prohibemus, nam questio facti in specie illius textus separari non potest a questione iuris, ut si quis verba hæreticalia protulerit, quia necesse est scire an sint hæreticalia, & an cū scientia, & pertinacia illa produxerit, Clem. 1. 5. porro de hæretic. D. Thom. in 4. dist. 13. q. 2. † Ideo laicus de tali facto cognoscere non valet, quia non potest discuti an verba hæreticalia protulerit, sine cognitione an talia verba sint hæreticalia, ut tradit Simanc. de Catbol. instit. tit. 23. † Secus tamen fide nudo facto hæretico agitur, ut si quis hostiam consecratam in igne projiceret, aut crucifixum ausu temerario compungerit, &c. quorum laicus recte assumit cognitionem, ut dixi d. cap. 26. nu. 15.

54 ¶ Neque tandem obstat, d. cap. si iudex laicus, quia non agitur ibi solū de questione facti, sed de remittendo clericum ad effectum, ut Iudex Ecclesiasticus privative de suis delictis cognoscat, ad quod nō sufficit quasi possessio clericatus, sed veritas, & validitas tituli clericali, cū multi sint pro clericis reputati, qui re vera clerici non sunt, cap. 2. de clerico non ordinato celebran. † Secus tamen quando captus a seculari iudice allegaret se esse clericū,

cuius laicus bene assumit cognitionem, quod ad effectum se informandi, utrum ille sit clericus, & absque ulla retentione remittendus sit, cum ad id sufficiat quasi possessio clericatus, quare laico non denegatur, Felin. in capit. fin. de except. nu. 10. Bald. in l. si qua per calumniam C. de Episcop. & cleric. nu. 2. Iul. Clar. in Pract. 5. fin. q. 36. nu. 21. † Quinimo secularis poterit cogere clericum, ut libi ostendat ea quæ al legaturus est apud Ecclesiasticum, ut videat utrum sint concludentia, alias procedet ad ulteriora, Felin. in cap. cum sit Romana, de appellat. nu. 3. Alex. in l. Titia D. soluto matrim. Decius in cap. de cernimus de iudic. nu. 24. Cacheran. decis. 30. nu. 15. † Omnes enim presumuntur laici quando de contrario non constat, Ripa in cap. de cernimus nu. 4. Boer. decis. 171. nu. 14. Farinac. d. q. 8. num. 38. † Quare captus obicere debet declinatoriam, & ostendere titulum, cum sit fundamentum sue intentionis, Did. Perez in l. 1. tit. 3. lib. 1. Ordin. d. xi d. cap. 26. nu. 20. & me referens Salgado d. cap. 14. num. 81. † Cuius laicus recte assumit cognitionem, ut sciat utrum captus, sit sue iurisdictionis, nec ne, l. si quis ex aliena D. de iudic. cap. super litteris de Rescrip. ut dixi d. cap. 26. num. 21. & me referens Salgado d. cap. 14. nu. 82. † Quod non solum ad se informandum, sed ad cognoscendum, & pronunciandum in Regno Neapolis observari testatur Craucta in ritib. magna. Cur. cap. 235. nu. 4. & in Francia, Rupellan. lib. 4. in fit. cap. 6. in Hispania, dixi d. cap. 26. ex nu. 22. & me referens, Salgado d. cap. 14. nu. 83.

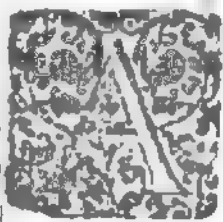
¶ De possessione autem rei, vel causæ spiritualis, tam retinendæ, quam recuperandæ, quando in solo facto consistit, recte laicus assumit cognitionem, ut in Regno Franciæ observatum testantur, Rebuff. ad l. Galie tom. 2. tit. de benefic. art. 1. glos. 3. & tom. 3. de causa benefic. poss. art. 8. glos. 2. & in Concord. tit. de annat. glos. v. possessionem, pag. 795. & seqq. Guido Pap. decis. 1. ex nu. 1. & decis. 55. nu. 2. & decis. 207. nu. 8. † Idque apud nos Hispanos observatum, etiam tenent Azaved. in l. 2. tit. 6. lib. 1. & in l. 4. tit. 1. lib. 4. Recopil. Ioann. Garfia de nobilit. glos. 9. nu. 40. Ayendati. de exequend. mand. p. 1. cap. 10. ex nu. 32. Peña. de Mieres de maiorat. p. 3. q. 11. n. 11. & seqq. Bobadill. in Polyt. lib. 2. cap. 17. nu. 153. & c. 18. nu. 141. Gutierrez in Pract. lib. 1. q. 20. ex nu. 1. Ceuall. tom. 4. q. 897. ex n. 160. & de cognit. per violent. p. 2. q. 17. ex nu. 45. & q. 65. & dixi in Epis. de Mag. lib. 3. c. 26. & me referens do Barbosa de Iur. Ecclesiast. lib. 1. c. 39. 2. nu. 163. Salgado ubi sup. d. cap. 14. ex nu. 83.

CAP. XI. De Sententia lata contra absentem, & quando aduersus illam audiatur.

SUMMARIVM.

1. Absens damnari non potest.
2. Absens haberi non potest pro confesso.
3. 4. 5. 6. Citatus per proclama si non compareret, damnatur.
7. Damnatus, si compareret ante annum omnia evanescent in vim simplicis citationis.
8. Contumax post annum, nec quo ad bona, nec quo ad personam auditur.
9. Contumax si se offert probare contrarium, auditur.
10. Confessio vera, & facta revocari potest praetextu erroris.
11. Bannitus captus quomodo impeditur executionem.
12. Innocentia exceptionum nunquam censetur sublatam.
13. Sententia lata ex privilegiatis probationibus quomodo retractetur.
14. Sententia contra absentem lata praesumitur potius ob contumaciam, quam ob delictum.
15. Contumacia cessante debent cessare omnes effectus contumaciales.
16. Bannitus post sententiam debet innocentiam ostendere.
17. Aetate non probante reus absoluitur.
18. Bannitus post sententiam admissus ad novas probationes debet se innocentem ostendere.
19. Bannitus quando non tenetur innocentiam ostendere.
20. Publicatio bonorum ex quocumque delicto non debet imponi.
21. Contumax non potest multari in pena confiscationis.
22. Reus comparens intra annum omnia recuperat.
23. Presentatus in carcerem non tenetur satisfacere.
24. 25. Comparens intra annum omnia resolvit in vim simplicis citationis.
26. 27. Comparens post annum auditur quo ad personam, non quo ad bona.
28. Bona contumacis post annum remanent penes Fiscum.
29. Bona alienata per Fiscum intra annum non recuperat.

30. 31. Bona huiusmodi quamvis alienata sint per Fiscum, recuperas contumax innocentiam offendens.

B S E N S de iure communi damnari non poterat, l. absentem, §. aduersus contumacem, & ibi omnes, D. de poen. l. absentem C. de accusat. l. 1. D. de requirēd. reis, Abb. in cap. veritatis de dolo, & contum. ex nu. 19. Ofase. decis. 105. ex nu. 1. Menoch de Arbitr. lib. 1. q. 80. ex nu. 97. Flamm. Cartar de execut. sent. cap. 1. ex nu. 1. Gigas de crimine lese Maest. sit. qualiter crim. lib. 1. q. 18. ex nu. 1. † Nam absens haberi non poterat pro confesso, & convicto, l. pro perandum §. et si quid C. de iudic. Bald. in d. l. absentē D. de poen. & in l. inter accusatorē D. de publicis iudic. & in l. 1. D. si quis in l. discens non obtēp. Ofase. d. decis. 105. nu. 6. Cartar d. cap. 1. nu. 2. Farinae. tom. 2. q. 18. nu. 36. † Hodie tamen de generali consuetudine, & vigore statutorū totius Europae receptum est, ut licet absens damnari non possit, si tamen citatur ad comparandum per proclamas, non compareret, damnatur, & eius bona annotantur, ut in Vrbe Romana statutum est, lib. 2. Statutor. cap. 3. 4. & 13. & in Constit. S. D. N. Pauli III. inter Constitutiones Marchiae lib. 2. cap. 1. rub. 10. † In Hispania nostra idem ius observatur ex Regni l. 4. tit. 3. lib. 2. Forij, l. 3. tit. 10. lib. 4. Recopil. Did. Perez in l. 1. tit. 2. lib. 3. Ordin. glos. 1. Montalu. in l. 4. tit. 17. lib. 4. Forij, Greg. Lopez in l. 12. tit. 5. par. 3. Christ. Paz in l. 70. Stylij, Ant. Gomez in l. 76. Taur. Auiles in capp. Prator. cap. 15. v. homicellos, nu. 34. Monterros tract. 4. tit. del processo en rebeldia, fol. 57. Paz in prax. tom. 1. p. 5. cap. 4. ex nu. 6 fol. 180. † Qua propter contra reos absentes de quocūque gravi crimine inquisitos proceditur, & ex contumacia, pro confessis habiti, bannuntur, & condemnantur, etiam ad mortem, & confiscationem bonorum, Abb. in l. penul. §. ad crimē D. de publ. iudic. nu. 23. & tract. statutor. p. 4. q. 1. nu. 3. Bened. El. in cap. Raynuntius v. mortuo itaque testatore, p. 2. nu. 158. de testam. Angel. de malefic. v. quod fama publica, num. 48. Flamm. Cartar, d. cap. 1. ex nu. 17. † Et quando crimen est haeticum rei statua comburitur, Simanc. de Cathol. instit. tit. 2. nu. 8. & in Encbirid. tit. 45. nu. 4. Campega ad Zancbin. de baretic. cap. 18. Pegna ad Fymeric. in direct. Inquis. p. 3. comm. 49. n. 216. Sigisf. Scaccia tract. de iudicio causar. crim. cap. 98. nu. 4.

¶ Sed quamvis contumax huiusmodi pro confesso, & convicto habeatur, si compareret ante annum,

te animi, omnia evanescent, & resolvuntur in vim simplicis citationis, auditurque, quo ad bona, & quo ad personam, *Angel. de malefic. gloss. qui iudex videns, nu. 4. Bosius sit. de requir. reis, nu. 3. & sit. de bannis, nu. 4. Iul. Clarus q. 44. Bonacof. in suis comm. lib. 1. v. c. tamax non comparens, fol. 42. †* Si vero post annum condemnatus huiusmodi ad manus curie perveniat, nec quo ad bona, nec quo ad personam auditur, sed absque alio processu sententia contra eum lata mandatur executio ni, *Bart. in l. Divus, D. de custod. reor. Ant. Gomez in l. 76. Taur. nu. 13. Boss. d. sit. de bannis, nu. 18. & 19. August. ad Angel. ubi prox. nu. 7. Iul. Clar. d. q. 44. Ioseph. Ludov. in suis comm. concl. 3. Menoch. conf. 100. nu. 279. libr. 1. Decian. conf. 18. nu. 220. vol. 1. Boer. de off. 63. nu. 8. Capic. 132. num. 4. †* Nisi damnatus se offerat probare contrarium eius, quod in sententia dicitur, quia tunc audiri debet, nam sententia huiusmodi ex contumacia vigore statutorum, volentium contumacem haberi pro confesso latam, probationem in contrarium admitti debere ab eodem iudice expressse tenent, *Salicet. Paul. Angel. Alex. Iass. & alij in l. si is qui 2. C. qui testam. facere posses. Bald. in l. 2. §. quod si actor C. de iuram. calum. & in l. ita demum C. de procurat. Marfil. in Pract. §. postquam, num. 47. & in l. 1. §. si quis ultro, ex num. 93. D. de qq. Tiraq. tract. lignagier, §. 4. gloss. 1. num. 12. Menoch. de Arbitrar. lib. 2. cass. 416. ex num. 37. †* Nam si vera confessio revocari potest pretextu erroris, & ei occasione probationem in contrarium admittit, multo magis contra fictam confessionem vigore contumacie, *Boss. ubi sup. num. 4. Nenizan. conf. 69. ex num. 2. Menoch. dict. cass. 416. n. 48. Andr. Gayl. d. cap. 8. n. 3. alias enim plus operaretur fictio, quam veritas, contra text. in l. filio quem pater D. de liber. & posthum.*

¶ Vnde bannitus quando post sententiam captus, opponit aliquam exceptionem, quam si a principio opposuisset, præsens non fuisset coactus iudicium subire, impedit executionem, *Bart. in l. non videtur, la 1. D. de iudic. Marfil. in Pract. §. examinanda, num. 27. & conf. 64. num. 7. Fuller. in Pract. part. 4. partis 3. v. & si confitebuntur, num. 5. Boss. d. sit. de bannis, num. 5. Iul. Clar. quest. 96. Bertazz. inter conf. crim. libr. 1. conf. 105. num. 1. & conf. 119. nu. 1. & conf. 146. num. 14. †* Ideo si contumax innocentiam suam probare offert per contrarias probationes, admittitur non solum contra fictam confessionem, sed etiam contra veram, quia exceptio innocentie nun-

quam sublata censeatur, *l. quoniam C. ad l. Iul. de adulter. Bald. in l. edita C. de edenb. & in l. 1. §. Offilius D. ne quis eum, Natta conf. 444. ex num. 10. Carer. in Pract. §. septimus casus num. 89. Andr. Gayl. tract. de pace publ. lib. 2. cap. 8. nu. 5. Baiard. ad Clar. quest. 96. nu. 12. †* Quare sententia lata ex privilegiatis probationibus, ex alijs forcioribus ab eodem iudice retractari potest, *l. is qui adulter, & ibi Bart. C. de adulter. Innocent. in cap. 1. a nos, de cohabit. cleric. & mulier. Natta d. conf. 444. ex num. 6. Marfil. in d. l. 1. §. si quis ultro, ex num. 79. D. de qq. Flam. Carier. dict. cap. 3. nam. 52. Andr. Gayl. de pace public. lib. 2. cap. 8. num. 2. Rota Rom. coram Seraphino die Vener. 22. April. 1575.*

¶ Sic enim bannitus si intra annum comparet, omnia recuperat, auditurque quo ad bona, & quo ad personam, nam sententia contra absentem lata præsuntur potius ob contumaciam, quam ob delictum, *l. Papinianus §. meminisse, & ibi Bart. D. de inoffic. testam. l. si ideo D. de iurisdictionib. Alban. tract. statutor. p. 4. q. 81. Marfil. in Pract. §. postquam, num. 53. & conf. 64. num. 10. sing. 4. Iul. Clar. d. q. 44. Tiraquel. tract. cessante caus. p. ex num. 62. Gabriel. lib. 2. sit. de sent. col. 3. num. 1. Fuller. in Pract. cap. 33. num. 90. Andr. Gayl. d. lib. 2. cap. 5. num. 9. †* Cessante enim contumacia, cessare debent omnes effectus contumaciales, *l. 1. §. si frater D. de colat. bonor. capis. ex literis ubi late Felyn. de Constit. Andr. Gayl. d. cap. 5. num. 4. Tiraquel. ubi prox. ex num. 57. †* Et ita quando autem sententiam comparet, sufficit negare delictum, nam postea debet innocentiam ostendere, cum ex sententia Fiscus habeat intentionem fundatam, *Angel. in l. si cum exceptio §. hac autem actio D. quod metus caus. Benedic. in dict. cap. Raynuntius, v. mortuus itaque testatore, num. 169. Felyn. in cap. cum Bertoldus, num. 24. de iudic. Iul. Clar. dict. quest. 44. †* In calumiam appellationis, tam accusato, quam accusatori incumbit onus probandi, ita ut actore non probante reus absolvatur, *gloss. in l. 1. C. de requir. reis, Rolaud. conf. 60. num. 30. vol. 2. nam appellans a sententia banni sufficit negare delictum, Bald. inter conf. divers. conf. 23. vol. 1. licet in admissio ad novas probationes, sit contrarium, num. 1. & in l. ita demum C. de procurat. num. 2. †* Bannitus enim quando post sententiam vigore rescripti auditur, debet innocentiam suam liquidissimis probationibus ostendere vigore *Motus Proprii Iul. II. & Pij III. ut multis aductis exornant, Flaminius Cartharius,*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

- ubi sup. cap. 1. nu. 147. cum seqq. vs. ad num. 168. & nu. 206. & seqq. vsque ad nu. 225. Baiard. ad Clar. d. q. 44. ex nu. 13 Sigisf. Secazia ubi sup. lib. 1. cap. 97. nu. 74. & nu. 161. & Secus tamen quando ante sententiam in carcerem se presentat per comparitionem, vel appellationem, vel aliud remedium à iure indutum, Boff. tit. de mandatis Prin. num. 5. Bald. d. conf. 25. vol. 1. Carthar. d. cap. 1. num. 204. & 207. cum seqq. Farinac. tom. 1. q. 11. ex num. 100.
- 20 ¶ Quare non obstante pœna publicationis bonorum, quæ ex quocunque delicto hodie imponitur, ex tit. de requirendis reis. quamvis male, quæ violata est per Arthent. bona damnatorum C. de bonis proscript.
- 21 ¶ Nam contumax non potest multari in pœnam confiscationis bonorum. Andr. de Isernia in cap. 1. §. contrahentem tit. quæ sint Regalia, in vsibus feudor. Afflict. in cap. 1. v. condemnatorum num. 33. Natta conf. 59.
- 22 Roland. conf. 47. ex num. 46. vol. 2. & Reus hodie comparens infra annum à die sententiz, omnia receperat ipso iure, si satisfecerit, Alberic. in l. 1. C. de requirend. reis num. 4. Flam. Cartar. dict. cap. 1. ex num. 359. Iulius Clarus in Pract. quæst. 14. num. 1. Farinac. quæst. 11. nam. 84. & Vel si se in carcerem presentaberit, quod succedit loco satisfactoris, Farinac. ubi sup. & quæst. 18. ex num. 39. Sebast. Guazzinus tract. de confiscat. bonor. limitat. 64. consil. 13. ex num. 2. & Quia tunc omnia acta resolbuntur in vim simplicis citationis, auditurque reus de nouo, Boffius ubi sup. num. 3. Angel. de malefic. v. qui dicitur, num. 4. Iul. Clar. in Pract. quæst. 44. Bari. in l. 1. §. fin. D. de req. reis, Cartar. dict. cap. 1. ex num. 130. vsque ad num. 147. & Etiam si crimen sit hereticum, & rei statua combusta sit, vt tradit gloss. in cap. excommunicamus, el primero §. qui autem de heretic. Simanc. de Cathol. Instit. tit. 2. num. 20. & tit. 14. num. 10 & in Enchirid. tit. 45. num. 5. Sigisf. Secazia ubi sup. cap. 98. num. 25. Thom. Sanchez lib. 2. Decalog. cap. 27. nu. 18.
- 26 ¶ Post annum vero comparens in quocunque tempore auditur, quo ad personam, nam bona elapso anno in pœnam contumaciæ remanent penes Fiscum, donec innocentiam suam docuerit, & fuerit absolutus, l. 1. cum alijs D. de requir. reis l. 2. C. eod. tit. l. 2. C. siquis cautionibus l. qui commeatus D. de remilitar. Boff. & Clarus ubi sup. Conrad. in Pract. tit. de contum. & bannis. ex num. 2.
- 27 ¶ Vt specialiter etiam in hæcicis crimine tinent Simanc. de Cathol. tit. 20. num. 20. &

in Enchirid. tit. 45. ex num. 16. Sanchez dict. lib. 2. capit. 20. ex num. 27. Parano de origin. S. Inquisit. lib. 3. quæst. 4. num. 47. & Contra autem, quod elapso anno, etiam si innocentiam docuerit, & fuerit absolutus, bona non recuperare in pœnam contumaciæ, tradiderunt Conrad. ubi sup. tit. de public. bonor. num. 40. Farinac. dict. quæst. 11. nam. 39. Guazzin. ubi supra limit. 65. consil. 13. ex num. 3. & Idque magis si bona fuerint alienata per Fiscum, vt facere solet, nam tunc si compareat infra annum, & fuerit absolutus, ad huc bona alienata damnatus non recuperat, vt tradunt Roland. conf. 68. ex num. 11. vol. 2. Conrad. in Pract. tit. de contum. & bannis. ex num. 2. Carthar. dict. cap. 1. ex num. 6. & praxi obseruari reletur Baiard. ad Clar. dict. quæst. 44. ex num. 31. & Sed hæc praxis valde periculosa est, vt Fiscus innocētis bona retineat, ideo contra Baiard. & alios ex Romanæ curiæ stylo contrarium resolbunt Guazzin. ubi sup. num. 12. & per bonas decisiones Rolæ Farinac. dict. quæst. 11. ex num. 98. & Nam hæreticus ob contumaciæ, si sponte compareat, etiam post annum omnia recuperat, quamvis innocentiam statim non ostendat, donec præsens sit condemnatus, vt ex cōmuni stylo Generalis S. Inquisitionis Consilio tradunt, Sigisf. Secazia dict. cap. 98. numer. 34. Prosp. Farinac. de heretic. quæst. 185. num. 100.

CAP. XII. De Nullitatibus aduersus rem iudicatam aditum apperientibus, extante l. 4. tit. 17. lib. 4. Recopil.

SUMMARIUM.

1. Res iudicata pro veritate habetur.
2. L. 4. tit. 17. lib. 4. Recopil. expenditur.
3. Presumptio fiat pro sententia, quod fit infra.
4. Sententia superiorum per Principem ordinis promulgatur.
5. Iudices superiores sententiam ferunt sola facti veritate inspecta.
6. Sententia, quæ retractari non potest beneficio supplicationis, retractatur nullitate exceptionis.
7. Citationis defectus, neque à Principe, neque ab statuto tolli potest.

8. Defectus Citationis admittitur aduersus sententias Principis.
9. Citatio est iuris diuini, & naturalis.
10. Citatio non est deneganda, etiam diabolo.
11. Absens damnari non debet.
12. L. 4. non loquitur de nullitate ex defectu citationis, quia illam tollere nequit.
13. Citatio nulla idem est ac si non fuisset citatus.
14. Citatus domi quando reputatur contumax.
15. Sententia non presumitur, nisi probetur.
16. Probatio scientie fit per signa externa, aut partis iuramento.
17. Citatio, quando plures sunt eiusdem nominis, viciatur.
18. Citatio obscura, incerta, & indeterminata non valet.
19. Vitium si est in Citatione, nunquam tenet processus.
19. Citationis nulla processus est ipso iure nullus.
20. Citatio nulla, aut inualida, idem operatur.
21. Circumducto termino, est necessaria noua citatio.
22. Citatus in diem, si extra diem accusatur contumacia, redditur actus nullus.
23. Instantia perempta, pereunt lis, libellus, &c.
24. Perempta instantia opus est noua citatione.
25. Sententia non potest consistere, sine actis iudicialibus.
26. L. 4. de hac nullitate non loquitur, quis intelligitur de actu valido.
27. Sententia superiorum non impugnatur ex defectu iurisdictionis.
28. Princeps casus sibi reserbat.
29. Iurisdictionis defectus nusquam reiectus censetur.
30. Defectus iurisdictionis ab statuto non censetur sublatus.
31. Clerici neque volentes apud temporales iudices agere possunt.
32. Clerici neque iure iurando forum suum renunciare valent.
33. Mandati defectus admittitur contra quasque sententias.
34. Defectus mandati, & iurisdictionis equiparantur.
35. Mandati defectus admittitur contra quasque sententias, & post mille annos.
36. Iuris ordine non seruato, admittitur contra quasque sententias.
37. Iudices omnes leges generales obseruare tenentur.
38. Factum contra legem est nullum ipso iure.

39. Sententia Reuisionis contra legem est nulla.
40. Sententia nulla non indiget supplicatione.
41. Iudices superiores non tenentur iuris scrupulitatem seruare.
42. Superiores tenentur seruare terminos substantiales iudicij.
43. Principem non presumitur leges de substantia iudicij velle subtertere.
44. Piaculum esset, ut à Principe ostenso opere virtutis, ipse ab eius obseruatione retraheretur.
45. Princeps quādoque causas de plano discernit.
46. Princeps non presumitur leges velle derogare.
47. Iuris derogatio est odiosa.
48. Defectus iuris ordinis admittitur contra sententias Principis.
49. Principis presentia quales supleat defectus.
50. Substantialia iudicij qua dicantur.
51. Superiores tenentur magis leges obseruare.
52. Superiores ex iuris ordine non seruato, magis peccant, quam inferiores.
53. Sententia superiorum magis impugnatur ex iuris ordine non seruato.
54. Nullitas proueniens ex iuris ordine non seruato, est insanabilis.
55. Iudex inordinate procedens spoliare dicitur.
56. Sententiae superiorum impugnantur ex notoria iniustitia, vel ignocentia rei.
57. Lex temporalis non potest disponere contra legem diuinam.
58. Lex temporalis excedens in modo facit contra naturam.
59. Poena debet esse commensurata delicto.
60. Manifeste grauatus audiri debet contra sententias de Reuista.
61. Defensio ignocentie à Principe tolli nequit.
62. Princeps decreta sua intentij praiudicium obseruari vetat.
63. Princeps non presumitur disposuisse, de quo vero similiter interrogatus non statuisse.
64. Leges non debent esse vinculum iniquitatis.
65. Legibus non est obediendum contra Dei preceptum.
66. Princeps non potest facere delictum ubi non est.
67. Principes non possunt dispensare in legem diuinam.
68. Deus non dedit Principi potestatem pescandi, neque auferendi alienum.
69. Plenitudo potestatis in Principe Christiano quomodo consideretur.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

70. *Acab, & Izabel puniuntur pro vicio Naboth.*
71. *Principi non est potestas in rem alienam inuito domino.*
72. *Princeps auferendo magis peccat, quā priuatus.*
73. *Sententie vllæ superiorum non possunt cū peccato transire in rem iudicatam.*
74. *Reges nec Pontifices in causa peccati dispensare non possunt.*
75. *Sententia nulla cum anime periculum transire potest in rem iudicatam.*
76. *Iudices tenentur sententiam ferre secundū allegata, & probata.*
77. *Iudicatum non dicitur, nec sententia, cū aliqua earum vitio nullitatis laborat.*
78. *L. 4. non loquitur de sententia, quæ lata est ex falsis instrumentis, &c.*
79. *Daniel ex falsis testibus aduersus rem iudicatam audatur.*
80. *Sententia est ipso iure nulla si ex falsis instrumentis feratur.*
81. *Veritatis defectu, defuit Principis voluntas, & præsumitur circumuentus.*
82. *Sententia ex veritatis defectu est nulla ipso iure.*
83. *Sententia si non nititur veritati, defuit voluntas in Principe.*
84. *Principi narrandum est omne id, quod difficilem redderet.*
85. *L. 4. non intelligitur, quando sententia continet errorem.*
86. *Error voluntatem excludit.*
87. *Nullum quod est, nullum iuris sortitur effectum.*
88. *Nullum dicitur iniquum.*
89. *Generali prohibitione non comprehenditur nullitas, ex cap. alterius statuti.*
90. *L. 4. non comprehendit nullitatem, ex relatione pendente ad Principem.*
91. *Relatione pendente nihil est innobandū.*
92. *Nullitas huiusmodi reuocatur per viam quærelæ ordinariæ agendo.*
93. *Confirmatio nihil noui dat, nec vllum defectum, aut obstaculum tollit.*
94. *Nullitas sententia procedit in infinitum, quia cum ipsa actu oritur.*
95. *Res iudicata dici non potest, nec sententia cum aliqua earum vitio nullitatis laboret.*
96. *Vitium primæ sententia influit in sequentes.*
97. *Nullitas sententia est perpetua.*
98. *Pragmatica D. D. Philippi III. Auctoritas sententia corroboratur.*
99. *Lex noua semper intelligenda est, vt minus ius commune lædat.*

100. *Interpretatio favorabilis est, quæ nos reducit ad terminos iuris communis.*
101. *Omnis recessus à iure dicitur odiosus.*
102. *Leges generaliter loquentes, ita intelliguntur.*
103. *Iura iuribus sunt concordanda, vt euitetur legum correctio.*
104. *Autoris sententia quare sequenda est.*
105. *Sententia iniqua omnes ad restitutionem tenet.*
106. *Restitutione in integrum auditur contra quascunq; sententias.*
107. *Præsumptione iuris, & de iure non admit-
tis probationem in contrarium.*
108. *Luatio extraordinario restitutionis in integrum admittitur probatio in contrarium.*
109. *Pragmatica D. D. Philippi III. loquitur de restitutione minorum.*
110. *Restitutio in integrum maioribus, & minoribus conceditur.*
111. *Denegata audientia, non excluditur hoc restitutionis beneficium.*

Es iudicata quia pro veritate habetur, l. res iudicata D. de re iudic. facit, vt in debitum debeat, & solutum condici non possit, l. 1. D. de condit. indebit. neque aduersus illam audiat, l. 1. cum alijs D. de re iudic. l. fin. C. de fide instrum. l. 2. C. si ex falsis instrum. Bart. in l. si ex præstis D. de appellat. & in l. 1. C. quando probare non est necess. l. 3. & 4. tit. 17. l. 1. & 2. tit. 19. lib. 4. Recopilas. † Non solum ad impediendam executionem, sed etiam post executionem ad nouas lites, neq; per supplicationem, neque nullitatis exceptionem, neque aliud remedium, vt his verbis de cissum est, d. l. 4. tit. 17. lib. 4. Recopil. Ordenamos i mandamos que en todos i qualesquier negocios, en que conforme a las leyes de estos Reinos delas sentencias dadas por los de nuestro Consejo, i Oidores delas nuestras Audiencias, no ha lugar suplicacion, se entienda assi mesino no auer lugar alegarse ni oponerse de nullidad, aunque se diga alegar de incompetencia o defecto de jurisdiccion, o que de ella notoriamente consta ael proceso i autos de el, o de otra qualquiera manera, ni para impedir la execution de las tales sentencias ni para que despues de executadas se pueda tornar al pleito, i que por las dichas sentencias se entiendan ser acabados i fenecidos los dichos pleitos, sin que se pueda tornar a mouer, ni suspicitar, ni tratar en manera alguna.

¶ Quæ quidem lex licet aliquibus dura iu-

sa sit, sanctissima, & iustissima habenda est, ut
finem litibus imponatur, nam si iura pro vna
quaque sententia (etiam pedanei iudicis) præ
sumit esse iustam, & ex bono, & equo prolatā,
l. 2. C. de offic. civil. iudic. l. 2. C. de prædij
curial. lib. 10. cap. illum, cap. ad audientiam de
præbend. l. 10. tit. 7. lib. 4. Recopil. † Quid de
illa debeat præsumere, quæ tot virorū applau
su, qui cæteris allis ingenio, literis, & nobili
tate conriscant, semel atque iterū firmum sta
bile, atque valiturum sancitum est? ne litigan
tium tergiversatione, ac inanis nullitatis spe
executionem impediunt, vel post executionē
partes molestant, diuina oracula infestando,
quia prædictæ sententiæ per Principem ora
diuinitus promulgantur. l. 1. D. de offic. Præ
f. et. prætor. l. à Proconsulibus D. de appellat.
l. 1. D. à quibus appelland. non fit. † Vnde me
rito, neque allegantes audiuntur, neque pro
bare offerentes admittuntur, neque ostenden
tes creduntur, quia licet ex actis eius iusticia
nō appareat, potuerunt iudices, ut Deus, omis
sa iuris scrupulitate, sola facti veritate inspec
ta, sententiam ferre, l. 22. tit. 4. l. 58. tit. 5. lib.
2. Recopilat. l. 10. tit. 17. lib. 4. eiusdem Recopi.

¶ Quod licet ita verum sit, aliquas patitur
exceptiones, quib⁹ partes aduersus prædictas
sententiās de Reuista, tā in civilibus, quā in cri
minalibus audiuntur, nā cōtra tres cōformes,
& sententias Principis quibus nō datur appel
latio, aut suplicatio, competit remedium Or
dinariū nullitatis apud ipsosmet iudices, Re
buff. de supplicat. in præfat. n. 13. Secazia de ap
pellat. q. 19. remed. 3. n. 22. † Ita primo præ
dicta lex locū nō habet quādo talis sententia
Principis, quæ transacta est in rem iudicatā,
lata fuit cum defectu citationis, quia talis de
fectus, neq; à Principe, nec ab statuto tolli po
test, Clem. Pastoralis §. ceterum de re iudic. c. 1
de causa poss. ff. de propriet. cap. inter quas uor. ac
maior. & obed. Felim inc. cū olim de re iudi. n.
12. Vant. de nullit. sent. tit. ex defectu citatio
nis ex n. 1. & tit. an qualibet sent. ex n. 14. Si
gis. Secazia de appellat. q. 19. remed. 1. ex n. 19.

† Et in terminis d. legis Regni quod abersus
quascumque sententias Principis defectus ci
tationis admittatur intrepide desēdi, in Epit.
de Mag. lib. 3. c. 30. ex n. 43. Mexia in l. Tole
ti p. 2. fundament. 1. n. 21. & 23. Paz de tenut.
p. 1. c. 14. n. 8. & 9. † Nā citatio cum defensio
nem contineat, est iuris diuini, & naturalis, Ge
nes. c. 3. c. Deus omnipotens 2. q. 1. c. qualiter,
& quando de accusat. l. ubi vīm D. de iust. &
iur. l. 1. §. cū arietes D. si quadrup. panper. fe
cisse dicat. l. 2. §. si ad diē D. de remilitar. Bald.
in l. si executori D. de except. rei iudic. † Ideo

nemini est deneganda, l. defensionis facultas C.
de iur. Fife. lib. 10. l. vnus §. cogniturum D. de
question. cap. cum inter de except. etiam diabo
lo, ut inquit Rota Romanæ decis. 443. † Nam
absentē damnare diuinæ, & humane leges sem
per deestantur (modo ex cōtūmariā nō absit)
cap. absente, cap. absente a, cap. caueant. cap. om
nia 3. q. 9. l. 1. et quæ C. quomodo, & quādo. iud. l.
de vnoquoque D. de re iudic. † Ideo de hac nul
litate lex Regni minime loqui videtur, quia
ex iure positino tolli non potest, quia natura
lia immutabilia sunt, §. sed naturalia Institut.
de iur. natur. §. fin. & legit. agnat. tutel. l. cas
obligationes D. de capit. diminut. l. abdicatio
D. de patr. potest.

¶ Secundo non solum quando nulla prece
dit citatio talis sententia est nulla, & adber
sus eam auditur, sed quādo esset citatio nulla,
aut inualida, ut si citatur domi, & non constat
quod ad eius peruenierit notitiam, quia cum
sit fictus contumax, non currunt termini, nisi
à die notitiæ, Glos. in Auth. bodie C. de appel
lat. Andr. Tiraquell. in contract. lignag. §. 9.
glos. 2. non. 42. Lancelot. de et. tit. p. 2. capit.
12. limit. 52. num. 143. Marquesan. de commiss.
p. 1. cap. 28. num. 62. impres. 2. Sigis. Secazia
de appellat. cap. 12. ex num. 13. † Etiam stan
te statuto, quod citatus domi possit reputari
contumax, ut ex multis resoluit, Sigis. Secazia
de iudic. lib. 2. cap. 11. ex num. 330. † Nam cum
scientia sit quid facti non præsumitur, nisi pro
betur, l. in bello §. capta D. de captiv. & possi
lim. reuers. l. 1. l. cum te C. de probat. l. optimam
C. de contrahend. empt. † Probatio autem de
bet fieri per signa externa, aut ipsius partis iu
ramento, qui dicit se scientiam non habuisse,
nam in ijs, quæ in animo consistunt per partis
assertionem probantur, glos. in §. sed isti a quidē
Institut. de act. Bart. in l. gerit. D. de acquirend.
hæred. & in l. Celsus D. de usurapion. cum alijs
per Jacob. Garfia. Villalpando in l. 22. tit. 1.
Part. 7. Repet. p. 2. §. 3. nu. 8. fol. 132.

¶ Aut si eiuſdem nominis essent plures, &
non constat specificè, cui facta sit citatio, nam
incertitudo vitiat actum, & multo magis ci
tationem. gl. & Bart. in l. cū duo D. de in diem
adieci. & in l. quidā D. de rebus dubijs, & in l.
duos sit l. ity D. de testa. tutel. Marfil. in Rub.
C. de probat. ex n. 354. Surd. cons. 264 ex n. 1.
lib. 2. Gratian. distept. Forisim tot. 4 q. 115.
n. 7. & 8. † Nam citatio obscura, incerta,
indeterminata habetur pro non facta, Specu
lat. tit. de citat. §. contra, Et and. sus. v. speci
ficationem, cum alijs per Gratian. dist. qua si.
115. num. 9. † Vbi enim est vitium in cita
tione nunquam tenet processus in præiudiciū

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

absentis, Bald. in Auth. si omnes C. si se ab ha-
red. abstineant. Vant. de nullitat. sent. tit. ex de
fectu citat. nu. 14. † Nam precedente citatio-
ne nulla, aut inualida, actus est ipso iure nul-
lus, Glos. in l. si accusacionibus C. de accusat.
Bald. in l. si ut proponis C. quomodo, & quando
iud. & in l. 1. C. ne ex delict. defunct. † Idem
enim operatur defectus citacionis, quam ci-
tatio nulla, aut inualida, Vantius ubi sup. ex n.
15. usque ad 21.

¶ Tercio si post diem termini praefiniti in
citacione accusetur contumacia, quia ipso iu-
re est terminus circumductus, & initia perēp-
ta, ideo sine noua citacione non potuit iudex
ad vltiora procedere, l. & post edictum §. cir-
cuncto D. de iudic. & magis placuit, ut inf-
antia tantum perierit: ex integro autem liti
gari posse. † Vbi omnes Doctores tenent quod
citatus in tali die, si extra diem acufatur con-
tumacia reductus actus nullus, & citatio, Aze-
uedo in l. 3. tit. 4. lib. 10. Recopil. n. 49. Afflic.
deciss. 365. nu. 14. Gail. lib. 1. obseruat. 6. nu. 1.
& 2. Roland. à Valle conf. 37. nu. 9. lib. 1. Paz
in Prax. tom. 2. cap. 3. num. 6. & 7. Gutierrez
lib. 2. Pract. q. 47. nu. 2. Steph. Gracian. tom. 1.
cap. 66. nu. 43. † Quare perempta instantia, pe-
reunt lis, libellus, contestatio, & alia acta or-
dinaria, pro ut pereunt, Sigism. Secaxia de iu-
dic. lib. 1. cap. 49. nu. 3. † Ideo sine noua cita-
tione sententia non potest esse valida, glos. &
DD. in l. proponendum C. de iudic. Marant. in
suo specul. p. 5. num. 58. Secaxia de iudic. lib. 2.
cap. 2. ex nu. 705. † Quia sententia non potest
consistere sine actis iudicialibus, qui nulli sunt,
perempta instantia, ex iure naturæ, cuius con-
templatione sententia est nulla ipso iure, vt
tradit Secaxia d. lib. 2. cap. 3. ex nu. 290. † Qua-
re de hac nullitate lex Regia loqui nō potest,
excludens nullitates sententiarum, quia statutum
intelligendum est de actu valido, & rite facto,
Bart. in l. omnes populi D. de Iust. & iur. q. 6.
& in l. 1. §. hoc interdictum D. de fonte. Bald.
in l. Gallus §. & quid si tantum D. de liber. &
posthum. & in l. si quis non dicam repetere C. de
Episcop. & cleric. cognatus meus Iacob. Villal-
pando in l. 22. tit. 1. Part. 7. in lect. §. 12. n. 10.
fol. 28.

¶ Quarto licet sententia Principis, & eius
Consiliariorum, & auditorum impugnari non
potest ex defectu iurisdictionis, vel potesta-
tis, quia Princeps est capud, & fons totius iu-
risdictionis, l. 2. §. ex actis D. de orig. iur. l. 1.
D. de confis. Princip. Masrillus de Magistr.
lib. 3. cap. 2. & lib. 5. cap. 5. nu. 1. Azeued. in l.
1. tit. 1. lib. 4. Recopil. nu. 10. D. Castillo de las
Tercias tom. 7. cap. 41. ex num. 11. † Quia

Princeps plerique casus aliquos sibi reser-
bat, & inhibet Chancellarias, veluti le-
gitimatio, ætatis venia, creatio magistratum,
criminis condonatio, &c. si alij iudices, etiā
Chancellarij in eis se intromitterent, vel sentē-
tiā ferrent, iurisdictionis defectu impugnari
possent, quamuis transactæ sint in rem iudica-
tam, vt dixi tom. 3. de spiritual. an ex lib. 2. cap.
20. ex nu. 1. † Quia talis defectus nusquam re-
iectus intelligitur, Clem. 1. de sequestrat. pos-
sess. Borrel in summ. deciss. 41. ex num. 86. Bar-
bosa in collectan. tom. 1. in cap. at si clerici de
iudic. nu. 2. † Ideo ab statuto non censetur su-
blatus, qualiter cunque loquente, Maranta
de ordine iudic. p. 6. prin. 17. nu. 7. Conarrub.
in Pract. cap. 25. nu. 4. Vantius de nullit. sentent.
ex defectu iuris. Ordin. nu. 4. Salgado de Regia
Protect. tom. 2. p. 4. cap. 3. ex nu. 124.

¶ Aut si agerent contra bona Ecclesiasti-
ca, vel personam priuilegiatam, vt clerici, &c.
quia clerici, neque volentes apud temporales
iudices, tanquam eorum lege diuina incapa-
ces, vllatenus agitari valent, cap si diligenti, de
foro compet. cap. at si clerici de iudic. Ant. Go-
mez variat. 3. cap. 12. nu. 5. Rota apud Fari-
nac. deciss. 121. nu. 2. in collect. 1. Aloys. Rix-
cius, decision. part. 3. collect. 148. † Etiam si
Episcopi consensus accederet, Barbosa in l. 1.
D. de iudic. nu. 173. Farinas in prax. tom. 1. q.
8. nu. 13. Secaxia, de iudic. part. 1. cap. 11. nu.
38. Cened. ad Decretal. collect. 87. num. 1. Ba-
iard. ad Clar. §. fin. q. 36. n. 10. Carol. Grassus,
de effect. cleric. effect. 1. nu. 47. Surd. conf. 396.
nu. 15. † Quamuis iurassent talem defectum
non opposituros, non valerent acta, nec sentē-
tia, DD. in d. cap. si diligenti, Crauet. conf. 383.
nu. 16. Ant. Gabriel tom. 3. comm. lib. 6. sit. de
statutis concl. 3. nu. 7. Gutierrez de iuramen-
to confirmatorio p. 3. cap. 17. Bobadilla in poly-
tica tom. 1. lib. 2. cap. 18. nu. 189.

¶ Quinto admittitur contra prædictas sen-
tentias defectus mandati, vt tradunt Sebast.
Vant. de nullitat. sent. tit. ex defectu iurisdic-
tionis ex nu. 3. Salgado de regia protect. p. 4. cap. 3. ex
nu. 117. & cap. 7. ex num. 125. † Defectus
enim mandati, & iurisdictionis equiparantur,
& valet argumētum de vno ad aliud, l. & quia
D. de iurisdic. omni. iudic. cap. gratum, cap. re-
latum, cap. cum olim de offic. delegat. † Nam
cum iudicium constare non possit sine iudice,
actore, & reo, talis defectus est insanabilis,
& admittitur contra quascunque sententias
Principis, & post mille annos, Bald. in l. 1. C.
de rebus alienand. vel non, & in l. 2. C. si ex fal-
sis instrum. Vant. tit. quotiens, & intra quod
temp. ex num. 8. Secaxia, de appellat. qua est.

19. remed. 1. conclusi. 7. num. 3.

- 36 ¶ Sexto contra quasque sententias superiorum, etiam de Reuista, opponi potest de iuris ordine non seruato, hoc est, quod in processu non sunt obseruatæ leges iudiciales, vel termini substantiales iudicii, vt dixi in Epitome de Magia d. cap. 30. ex nu. 9. † Nam cum omnes iudices tam maiores, quam minores leges generales obseruare teneantur, Auth. de iudic. §. fin. collat. 6. l. fin. C. de veteri iure enuel. cap. dicenti 25. q. 2. cap. iudicet 3. q. 7. §. 1. Instit. de offic. iudic. † Dum contra illas aliquid decernunt, est nullum ipso iure, ac pro non facto habetur, l. non dubium C. de legib. l. pacta que contra C. de pact. l. ex pretio C. si certum petat. cap. imperiali 25. q. 2. cap. vides dist. 10. cap. 2. in fin. de testib. cap. prouida de elect. lib. 6. † Etiam si sententia sit Reuisionis, Gu tierrez pract. lib. 3. q. 17. nu. 236. Et potissimum predicta vtriusque Chancellaria consultatio, etiam si expresse superioribus contradicat, ad huc iudici non possit, quia esset contra leges expressas, & c. † Adeo vt suplicationis remedium necessarium non sit, l. 1. C. quæ sententia sine appellat. rescind. cum contra sacras constitutiones iudicatur suplicationis, necessitas remittitur, l. 2. C. quando prob. non est neces. ideo in hoc suplicationis auxilium necessarium non fuit.
- 41 ¶ Nam licet Domini Consiliarij, & Auditores Chancellariorum non teneantur iuris scrupulitate seruare, l. 22. tit. 4. cum seqq. lib. 2. Recopilat. † Id non intelligitur in substantiando, sed in pronunciando, nā in substantiando processum serbare tenetur termini substantiales iudicii, nā vt ait Sigis. Scaccia de iudicijs lib. 2. cap. 3. num. 290. Sicut domus non potest consistere in aere sine fundamento, & filius non potest dari nisi sit genitus, ita nec sententia potest consistere sine terminis substantialibus iudicii, & sine actis, quia terminus, & acta sunt bases, & fundamenta sententia. † Quare credendum non est velle Principem tot constitutiones, quæ ad iudicii formam rammaturō iudicio salubriter statuta sunt, sine causa vno ictu subtertere, cap. Ecclesia vestra de elect. l. si quando C. de in offic. testam. † Nec præsumitur, nam piaculum esset, vt à principe ostenso oppere virtutis, ipse ab eius obseruatione retrahatur, Apost. ad Rom. c. 2. Soto de Iust. & iur. lib. 1. q. 6. art. 7. Lypsius lib. 1. Polyt. c. 9. & 10.
- 45 ¶ Princeps enim licet plerique iuris rigorem relaxet, & causas de plano, & sine figura iudicii decernat, Clem. dispendiosam de iudic. Clem. sape de verbor. † Id non intelligitur, nisi expresserit, Innocent. in cap. in notuit de elect. cum ad id debeat iura omnia corrigere,

DD. in d. cap. licet causam, & in l. ex imperfecto D. de legat. 3. † Quod nunquam præsumitur, quia iuris derogatio est odiosa, l. ius singulare, l. quod vero D. soluto matrim. l. aduersus C. de nups. l. si quando C. de in offic. donat. † Et ita aduersus quasque sententias, etiam Principis, opponi potest ex iuris ordine non seruato, quia ex præsumpta eius mente (quoniam de contraria non constat) legibus vniuersalibus ac positiuo iure se vti velle testatur, cap. veritatis de dolo, & contumat. cap. licet causam de probat. cap. cum olim de election. cap. cum ad sedem de restitut. spoliat.

¶ Quare licet præsentia Principis supleat defectus processus, Felin. in cap. cum olim de re iudic. non intelligitur de illis quæ sunt de substantia iudicii, ne actus corruat, quia sine substantia non possunt esse accidentia, Arist. Physicor. 1. † Et illa dicuntur de substantia iudicii, quæ à lege aliqua, vel statuto obseruari iubentur, cap. cum dilecta de Rescript. cap. venerabili, de offic. de legat. Bald. in l. prolata C. de iudic. & in l. 1. D. de libertis, & posthum.

¶ Neque superioritate excusantur iudices, cum eo magis teneantur leges obseruare, l. digna vox C. de legib. l. ex imperfecto D. de legat. 3. l. cum herede C. qui testam. facere possit. cap. quæ contra dist. 8. cap. iustum dist. 9. † Et eorum omisione magis peccant, & in culpa sunt, quā inferiores, nam vt ait Imp. in l. 1. C. de conduct. lib. 1. 1. grauior poena constituenda est in eos, qui nostri iuris sunt, & nostra arctius debent custodire mandata. † Et ita nulla sententia magis impugnatur, ex iuris ordine non seruato, quam Superiorum, vt ex multis docet, Vans. de nullitat. sent. tit. an qualibet sent. ex n. 24. Scaccia vbi sup. † Et eius defectus est perpetuus, quia nullitas proueniens ex iuris ordine non seruato, est insanabilis, Marta de iuris p. 6. act. fin. de executionib. sent. n. 9. Parlad lib. 2. rerum quotidian. cap. fin. §. 3. n. 4. & 5. † Et facit injuriam, quia iudex in ordinata procedens, expoliare dicitur, l. qui in iudicio D. de iniur. Menoch. de recuper. rem. 8. ex n. 8. Saigad. de regia protecl. p. 4. cap. 4. ex nu. 22.

¶ Septimo opponi potest contra predictas sententias Dominorū superiū de notoria iniustitia, vel ignocentia rei, vt dixi in Epitome de Magia d. cap. 30. ex num. 26. † Nam lex temporalis dispensare non potest super legem diuinam, quæ talem actum damnat, non solum quando ignocentes damnantur, D. Marc. cap. 12. Innocentes non sunt condemnandi. † Sed quando exceditur in modo, vel condemnatione, nam vt ait Apost. ad Rom. cap. 2. natura docet reddere unicuique secundum opera sua.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

59 † Poena enim debet esse commensurata delicto, *Genes. cap. 9. Exod. cap. 21. Leuit. cap. 24. Deuter. cap. 25. D. Matth. cap. 26. cap. duo ista 23. q. 4. l. 3. D. ad l. Cornel. de Sygar. l. unica C. de rapt. virgin. l. 15. tit. 8. part. 7. † Vnde manifeste grauatus, vel in iuste condemnatus audiri debet, etiam contra sententias de Reuista, *Ant. Gomez lib. 2. variar. cap. 15. n. 33. Iul. Clar. libr. 5. Recept. §. fin. q. 61. Paz in prax. tom. 1. p. 5. §. 10. nu. 4. Vtius lib. 1. dec. ff. 178. n. 3. † Nam defensio innocentie cum sit ex iure naturæ, à Principe tolli nequit, Bald. in l. edicta, in repetit. Patavin. col. penul. C. de edendo, & in l. 1. §. Officius D. nequis eum, Natta cons. 14. & n. 10. Carer. in Pract. de appellat. §. septimus casus nu. 89. Ant. Gayl. tract. de pace publi. lib. 2. cap. 8. nu. 5. Farinac. tom. 1. q. 11. nu. 15. † Nec tolli videtur, quia idem Princeps decreta sua intertiji præiudicium executioni mandari vetuit, l. 3. tit. 14. lib. 4. Recop. *Que si entre partes vniere contienda, i en perjuicio de qualquiera dellas, se diere alguna nuesta carta, i sobrecarta, con qualquier penas i clausulas derogatorias, aunque se diga que procedemos de cierta ciencia, i poderio real absoluto, que sean obedecidas, i no cumplidas. † Et sic credi non debet tam Christianissimum Principem subditis legem imponere voluisse, per quam manifeste grauatis remedium denegaretur, cum interrogatus de illo verosimiliter non statuisset, cap. in Generali de reg. iur. lib. 6. cap. frater noster 16. q. 1.***

64 ¶ Quare leges Regni de manifeste grauatis non intelliguntur, quia esse non debent vinculum iniquitatis, cap. inter cetera 22. q. 4. cap. quanto de iur. iurand. Auth. scenicas non solum §. 1. coll. 11. 5. † Alias enim non teneremur eas obseruare, quia legi non est obediendum contra Dei præceptum, *D. Thom. 2. 2. q. 33. art. 7. nam vt ait D. Lucas in Act. Apostol. capit. 5. obedire oportet Deo magis, quam hominibus.*

66 † Non enim possunt iudices, neque Reges facere debitum, aut delictum ubi non est, *Hieron. Gigas de crimin. lase Maiest. lib. 2. tit. per quos crimen q. 1. nu. 5. Mastrill. lib. 3. de Magistr. cap. 4. nu. 214. † Nec Principes possunt facere legem per quam manifeste grauatis audientia denegetur, nam esset disponere contra legem diuinam, inquam dispensari non valent, neque statuere, quia sola est lex veritatis, Esdras lib. 2. cap. 9. Psal. 118.*

68 ¶ Nec iubantur certa scientia, & plenitudine potestatis, quia Deus non dedit Principi potestatem peccandi, nec auferendi alienum *Bartol. in l. fin. C. si contrarius, vel utilit. Fulgosius, & Leticus in cap. fin. de Consuet. nu. 6.*

† Plenitudo enim potestatis in Principe Christiano consideratur secundum præcepta Evangelij, & iuris regulas, quia non dicitur posse, quod cum peccato potest, cap. faciam 22. q. 2.

† Non solum in criminalibus, sed in civilibus, nam frustra Achab anxius esset pro vinea Naboth, si eam cum præcepto, aut sententia de Reuista tollere potuisset, quod prorsus lege diuina fuit prohibitum, nam eo Acab interijt, & Iexabel eius vxor, quæ consilium dedit, à canibus lacerata vitam finiuit, *Rig. 3. cap. 21.*

† Nam cum in rem alienam inuito domini Principi potestas non sit, magis quam pribato, statuens, vel decernens decreta, vel sententias per quam auferatur, nihil aliud facit quàm legem Dei in iniusticiam detinere, per quam sibi iram Dei concitetur, *D. Paul. ad Rom. c. 1. Reuelatur enim ira Dei de celo super omnem impietatem eorum, qui veritatem Dei in iniusticiam detinent. † Quare Princeps rem alienam auferendo, vel tali modo ablata, per sententias injustas statuendo, vt non audiat, magis peccat quam priuatus, qui illa auferit, aut auferre iubet, quia magis iusticiam partibus serbare tenetur: Ex quo Imperator Nero quaeritur apud Senecam nostrum suum præceptorem Act. 2. scen. fin. Prohibeor vnus facere, quod cunctis licet, cui Seneca respondit.*

Maiora semper populus a summo exigit.

¶ Octauo aduersus prædictas sententias etiam de Reuista, audiendum est, quando ex earum obseruatione vergeretur causa peccati, quia cum peccato transire non possunt in rem indicatam, propter turpitudinem, & animi periculum, *Bald. in l. cum allegas C. de usur. n. 11. Tiraq. de contract. conuent. §. 1. glos. 2. nu. 37. Ioan. Bapt. Lupus tract. de usur. comment. 2. §. 3. nu. 19. † Ideo in hoc casu leges Regni nullitates excludentes, de hac agere non videntur, nam in causa peccati, nec Reges, nec Pontifices dispensando licitum facere possunt, cap. si Christus de iure iurad. cap. si per eo, dec. 1. r. Lud. Gomez in Reg. Chancell. tit. de impetrat. Benefic. vniuers. q. 3. † Vnde hæc nullitas operari potest contra quascumque sententias de Reuista, tam civilibus, quàm criminalibus, & nulle cõformes, & post mille annos, quia dum versatur animæ periculum, nec sententia transit in rem indicatam, nec præscribitur tẽpore, quia perpetuo agi potest, *Vant. de nullit. sent. tit. onotiens, & intra quod temp. nu. 8. Marant. in suo speculo p. 6. act. 1. nu. 154. Salgado de Reg. a protecl. p. 4. cap. 3. nu. 116. † Nam licet res iudicata pro veritate habeatur, & faciat de alio nigrum, & vt indebitum debeatur, id non procedit in causa peccati, nam cum Principes**

dispensando de illicito, licitum facere nō pot
sunt, multo minus sententiando, quia non ex
propria conscientia, sed secundum allegata, &
probata quidquā pro ferre valent, *Couarrub.
lib. 1. variar. cap. 1. ex nu. 17. Mench. de lib.
1. controuers. cap. 14. Morla in Empor. Iur. p.
1. tom. 1. q. 1. ex n. 30. Farinas. d. q. 21. n. 163.*

77 ¶ Quia iudicatum dici non potest, nec sen
tentia; cum ex hoc, vel alio capite omnes, vel
saltem aliqua earum vicio nullitatis laborent,
*l. 3. §. condemnatum D. de re iudic. l. 1. §. fin.
D. ad Trebell. l. non putant §. non quauis D.
de contra tabul. l. 3. §. hac autem, D. quod quis
que iur. Secazia de iudic. lib. 1. cap. 97. nu. 135.*

78 ¶ Nono leges Regni non loquuntur quan
do prædictæ sententiæ latæ sunt ex falsis ins
trumentis, falsis testibus, aut falsis relationi
bus, nā vt ait text. in l. 1. C. si ex falsis instrum.
*si tabulas testament. quas sequuntur Pro con
sul vir Clarissimus. sententiam dixit, falsas di
cere vis, prebeuit notionem suam, non ob stan
te præscriptione rei indicata, quia non dum de*

79 *falso quæsitum est. ¶ Et impedit executionem
iure diuino, nam Susana castissima femina, cū
adulterio consentire noluisse, ex senium per
fidia accusata, & falsis testibus conuicta, cum
ad suplicium duceretur, suscitauit Dominus
Danielem Prophetam, qui executionem im
pediret, falsitatem testium proclamans, quo
iterum causa tractata, Susana liberata est, Da
niel cap. 13. v. 49. Reuertimini ad iudicium,
quia falsum testimonium locuti sunt aduersus
eam, &c.*

80 ¶ Omnis enim sententia, etiam Principis
nulla est ipso iure si ex falsis testibus, aut falsis
instrumentis, aut falsis relationibus feratur, l.
*1. §. quæsitū D. de appellat. Si enim docuerit,
vel falso, vel non ita se habere quæ scripta sunt,
nihil à nobis videtur iudicatum, l. si quis 29.
D. ad l. Cornel. de fals. si quis obreperit Præsi
di prouincia, tam per acta, quam per libelli in
terpellationem, nihil agit. ¶ Nam ex defectu*

81 *veritatis, deficit etiā Principis voluntas, quia
ad talem sententiam præsumitur circumuentus
cap. constitutus, de rescript. circumuenisse præ
decessorem nostrum, l. fin. C. de his qui a nō do
mino, fallendo Principis conscientiam, l. 53. d.
tit. 18. p. 3. engan a aquellos quedan las car
tas, e facenles errar en ellas. ¶ Et ex tali defectu*

82 *est nulla ipso iure, l. 39. tit. 18. part. 3. tal
carta como esta non deve valer, porque fue ga
nada como non deuia, & omne id quod eius vi
gore factum est similiter est nullum, l. 38. d.
tit. 18. part. 3. que toda cosa que por ella sea fe
cha, non deve otrosi valer. ¶ Quantumvis in*

83 *modico deficiat, cap. ad aures de rescript. cap.*

*non potest, & ibi glos. de præbend. libr. 6. quia
non attenditur tantum ad dolum partis, vel re
latoris, quātum ad defectū voluntatis in Prin
cipe, Olavaldus conf. 237. nu. 37. Achil. Pedro
ch conf. 1. nu. 145. & 170. Mench. de Arbitr.
lib. 2. cass. 201. nu. 3. 16. & 17. ¶ Narrandum
est enim. Principi, & eius Consiliarijs, & Au
ditoribus omne id quod difficilius rediret
ad pronanciandum, vel concedendum, Pelaez
de Mieres p. 1. Maiorat. q. 3. nu. 3. Lancellot.
Gallie conf. 121. nu. 43. & 44. Achil. Pedro
ch d. conf. 1. ex num. 143. Couarrub. lib. 1. va
riar. cap. 20. nu. 5.*

¶ Decimo si talis sententia de Reuista cō
tineat errorem exequi non potest, quia est nul
la ipso iure, ex altero Regni statuto in l. 4. tit.
26. part. 3. *Quando fuere puesto ierro en la sen
tencia, magernose alcen de los juizios, puden
se rebocar quando quier, bienansi como si non
fuesen daos. ¶ Error enim voluntatem ex*

86 *cludit, l. si per errorem D. de iuris. Et. omn. iu
dic. ideo sententia dici non potest, quia non
videtur consentire qui errat, l. consensisse D.*

87 *de iudic. l. 15. tit. 12. part. 3. ¶ Ac perinde ha
betur, ac si pronunciata non fuisset, nam quod
nullum est, nullum positiui iuris sortitur ef
fectum, l. 1. §. penultimo D. quod quisque uni
ber sit. l. 1. in fin. cum l. seq. D. de autorit. tutor.*

*l. quotiens D. qui satisfare cogant. l. de atate §.
quod ait prator D. de interrogat. action. l. non
dubium C. de legib. cap. 2. de translat. Prælat.
cap. imperiali 25. q. 2. Clem. 1. de immunit. Ec
clesiast. ¶ Nec mandari debet executioni, quia*

88 *omne nullum est notoria iniquum, l. scire oport
et §. fin. l. qui testamento, & ibi Bald. D. de ex
cusat. tutor. item Bald. in l. 1. C. de fri. lib. &
lit. expens. ¶ Ideo de hac nullitate non intelli*

89 *gitur d. l. 4. nam in generali prohibitione nō
comprehenditur nullitas, ex capite alterius
statuti insurgens, ne statuentes, se incontinen
ti corrigere videantur, argum. l. precipimus*

*C. de appellat. l. fin. C. de testam. Bart. in l. 1. §.
& parui D. quod vi, aut clam.*

¶ Undecimo non loquitur d. l. 4. quando
talis sententia lata est relatione pendente ad
Principem, ex eius decreto, nam eo ipso quod
Princeps manū imponit, alij iudices Curia, &
Chācellar. impediti sunt iurisdictione, donec
fiat relatio, & eius decretum expectetur, alias
sententia est nulla, vt tradunt, *Schast. Vant. d.*

*tit. ex defectu iurisd. ordin. nu. 143. Rob. Lan
cellot. de attent. p. 2. cap. 12. limit. 8. ex nu. 1.*

¶ Nam sicut appellatione pendente nihil est
innobandum, l. 1. cum alijs D. nil. inouand. ap
pell. pend. ita relatione pendente ad Principē
DD. in rubr. de appellat. Franc. in cap. cum se

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

siat, eod. tit. lib. 6. cum alijs per Lancellos. ubi
prox. nu. 6. Et quamvis ex clausula, appella-
tione reinota, rebocari non possit privilegio
attentatorum, potest rebocari per viam quæ-
rellæ ordinariè agendo, Hostiens. in cap. pasto-
ralis §. praterea de offic. de leg. Abb. in cap. ut
debitus, de appellat. cum alijs per Lancellos. d.
cap. 12. limit. 8. nu. 43. & nos in Epitome de
Magia d. cap. 30. ex nu. 58.

¶ Duodecimo quando sententia prima est
nulla, ex aliqua prædictarum causa, si confir-
metur per sententiā Reuissionis, vel per tres
conformes, non potest executioni manda-
ri, quia confirmatio nil noui dat, nec vllum
defectum, aut obstaculum tollit, cap. 1. cap. cū
dilecto, cap. examinata de confirmatione vtili,
vel inutili, Rota deciss. 702. n. 6. & deciss. 38.
ex nu. 1. p. 1. diuersor. & deciss. 31. num. 6. p. 2.
Molina de prim. g. lib. 2. cap. 7. nu. 7. Salgado
de Regia protecl. p. 4. cap. 11. num. 37. Gonca-
lez in reg. de alternat. glos. 45. §. 1. ex num. 75.
† Ideo non obstante dicta confirmatione po-
terit dici aduersus dictas sententias, vel sin-
gulas earum de nullitate, nam vt ait Sebast.
Vant. de nullit. sentent. tit. quotiens, & intra
quod temp. n. 4. in paru. fol. 138. Et propterea
quamvis de nullitate primæ sententiæ fuisse dic-
tum, & sub inde per tres alias conformes senten-
tias declaratum, sententia, quæ ex vitio nulli-
tatis impugnabatur, validam, licet de viribus
primæ sententiæ ulterius, stantibus dictis tri-
bus conformibus, hesitari non possit, poterit ta-
men de viribus primæ, vel secundæ sententiæ
confirmantis, ad hoc queri. & disputari, & sic
per alias sententias huiusmodi confirmatorias,
et si declarate fuerint validæ, iterū de viribus,
ac validitate confirmantis queri, & sic nullus
erit finis nullitatibus proponendis, cum simul
atque cum ipso actu, & sententia nullitas oria-
tur. † Nec potest transire in rem iudicatam,
quia res iudicata dici non potest, nec senten-
tiæ, nec mādari executioni, cum aliqua earū
vitio nullitatis laboret, l. 4. §. condēnatum l. si
cum nulla D. de re iudic. l. 1. §. hac autem D.
quod quisque iur. l. si feriat 6. D. de ferijs, l. si
prator 75. D. de iud. D. Iacob. Garfia Villal-
pando in l. 22. tit. 1. Part. 7. §. 11. nu. 11. & in
Repetit. p. 2. n. 39. & nouissima doctissimus D.
Ioseph Vela Regius Consiliarius in prælect. cap.
1. de offic. Ordin. p. 2. nu. 35. fol. 77. Iacob. Can-
cerius variar. reolut. lib. 3. cap. 19. ex num. 3.
Sigis. Secaxa de iudicijs lib. 2. cap. 97. nu. 135.
† Quia vitium primæ sententiæ influit in se-
quentes, & idem vitium perseverat in eis, etiā
si sint mille, Socin. in conf. 41. nu. 17. & seqq
lib. 2. Ioan. Andr. in cap. quoniam contra fal-

sam in fin. de probat. Bald. in l. liberorum C.
de testam. Steph. Gratian discept. forens. tom. 3.
cap. 581. nu. 52. & late tom. 4. cap. 734. ex nu.
3. vsq; ad n. 26. † Etia post mille annos, quia 97
ad nullitates huiusmodi opponendas non cur-
runt 60. dies legis Regni, nam sunt perpetuæ,
& quo ad minus durant per triginta annos,
Glos. in l. quarelam C. de fals. §. 1. Instit. de
perpet. & temp. act. l. omnes, l. si cuncti C. de
prescript. 30. vel 40. ann Vant. tit. quotiens, &
intra quod temp. ex nu. 7.

¶ Quorum quidem nonnulla (et si nō ita exor 98
nata) cum in Epitome de Magia scripsissem,
anno 1618. lib. 3. cap. 30. nu. 8. Potentissimus
Rex noster D. D. Philippus III. & eius Cō-
siliū, quasi eis assentientes, sic statuerunt in
Pragmatica sanctione Matriri die 10. Febr.
1623. Porque conforme a derecho algunas ve-
zes se rebuelue sobre la cosa juzgada, o por ins-
trumentos nuevos, o por auer conftado que los
presentados eran falsos, o por otras causas esta-
blecidas por derecho, &c. † Ex quibus verbis 99
manifeste colligitur D. Regis nostri intentio-
nem in assertis dispositionibus, non fuisse au-
dientiam denegare, contra quascunque senten-
tias Reuissionis, vel trāfactas in rem iudicatā,
si alias ex iuris communis, aut Regni disposi-
tione aduersus eas audiri potuisset, quia lex
noua semper intelligenda est, vt minus ius cō-
mune lzdatur, l. 2. C. de noxal. l. sancimus C. de
testam. l. precipimus C. de appellat. Auth. quas
actiones C. de Sacros. Eccles. † Et ita nostra 100
interpretatio magis fauorabilis est, & sequē-
da, quia nos magis reducit ad terminos iuris
communis, nam facilius reuertitur res ad suā
naturam, l. si vnus §. pactus ne peteret, D. de
pact. l. fin. C. de sponsalit. largit. cap. ab exordio
dist. 25. † Quod semper obseruandum esse in 101
omni Statuto, docet Cacheraamus Dominus Of-
fasci decisione Pedam. 57. nu. 3. quia omnis re-
cessus a iure dicitur odiosus, l. ius singulare, l.
quod vero D. soluto matrim. l. aduersus C. de
nupt.

¶ Neque obstat, quod lex non distinguēs, 102
neq; nos debere, ex vulgata l. de pretio C. de
public. & vctigal. quia leges generaliter lo-
quentes, ita intelliguntur, l. 1. §. generaliter
D. de legat. præstan. † Nam id non procedit 103
vbi iura corriguntur, aut resultat absonus in-
tellectus, quia tum iura iuribus sunt concordā-
da, vt cuitetur legum correctio, l. vnica C. de
inoffic. donat. c. cū expedit de Elect. lib. 6. † Et
ita ex præsumpta eius voluntate, quandiu de 104
contraria non constat, in nullo dictorum casu
loqui videtur, nec extendi potest, vt inocen-
tis vita, fama, aut fortuna auferatur, neque ve-

sustinea-

sustineatur sententiarum autoritas, quæ in iure in
teruenta fortunæ annumeratur, l. eos §. super
his C. de appellat. l. servus D. de statu homin.
† Melius est enim recurrere, quam male curre-
re, ne quæ tot iuribus nulla, & irrita sunt, in tā
tū Republicæ damnum, Principis g. auamē,
partium dispendium, iudicium conscientia
sustineatur, nam ex sententia iniqua omnes ad
restitutionem tenentur, D. Thom. 2. 2. q. 62.
art. 1. 2. & 16. Covarrub. in cap. cum esses de
testamen. num. 8. & in cap. peccatum de regul.
iur. lib. 6. §. 3. nu. 9. & §. 6. nu. 1.

¶ Quando tamen ex aliquo horum capitū
non auditur, quia iudices legis literæ inhære-
tes, eius verum sentum respuerunt, aduersus
prædictas sententias, & earum quilibet audiri
debet ex beneficio restitutionis in integrum,
sive sint minores, sive maiores, ex clausula ge-
nerali edicti in l. 1. D. ex quibus causis maio-
res, Item si qua alia iusta mihi causa esse vide-
bitur, in integrum restituiam, quod eis per le-
ges, plebiscita, senatus consulta, edita, decreta
principum licebit. † Nam licet præ tali sen-
tentia sit præsumptio iuris, & de iure, adeo ut
non admitatur probatio in contrarium, l. sub
specie, & ibi omnes C. de sent. & re iudic. Ma-
card. de probat. lib. 1. concl. 459. & lib. 3. con-
cl. 1167. † Illud procedit in iudicio ordina-
rio, non autem extrahordinario restitutionis
in integrum, in quo admittitur etiam proba-
tio in contrarium, ex clausula generali, si qua
mihi iusta causa, &c. l. si mater, & ibi omnes
D. de exceptionib. rei iudicat. Alciat. de præ-
sumpt. in prælud. p. 2. num. 8. Thom. Sanchez
de Matrim. tom. 2. libr. 7. disp. 37. ex num. 22.
Menoch. de præsumpt. lib. 1. q. 70. ex nu. 1. Ma-
card. de probat. in princ. q. 10. nu. 67.

¶ Neque obstat potentissimi Regis nos-
tri D. D. Philippi III. Pragmatica sanctio,
præcipientis quod aduersus prædictas senten-
tias, contra quas audientia denegatur, non ad-
mittantur minores ex restitutionis beneficio,
quia restitutio minorum, quæ eis conceditur
in subsidium fragilitatis, diuersum est benefi-
cio restitutionis in integrum, ut tradit Sfor-
tias Oddus de restit. in integrum part. 1. q. 3. &
seqq. † Hoc enim Restitutionis beneficium
nō solum minoribus competit, sed maioribus
ex iusta causa, quādo de iure, vel de facto læsi
sunt, Tiraquel. de retractu lignagier. §. 35. glos.
4. nu. 37. Cenallos in suis commun. q. 48. nu. 1.
Bacius cons. 12. nu. 63. & seqq. vol. 1. Sfortias
Oddus ubi prox. d. p. 1. q. 15. art. 5. nu. 43. & la-
tus p. 2. q. 90. art. 6. Matienzo in l. 8. tit. 11.
lib. 3. Recopil. glos. 12. ex nu. 5. † Nam deneg-
ata audientia, non excluditur hoc restitutio

nis beneficium, ex verbis quantumcunq; gene-
ralibus, siue legis, siue statuti, nisi fiat specialis
mentio restitutionis in integrum, Molina de
primog. lib. 3. c. 13. n. 63. collega meus Pelaez
de Mieris p. 1. Maiorat. 7. 1. n. 25. & seqq. Bec-
cius d. cons. 12. nu. 69. & seqq. Caldas in l. si ou-
ratorem C. de in integrum restit. nu. 45. Perez
in l. 1. tit. 8. lib. 3. Ordin. Matienzo in d. l. 8. n.
6. & seqq. Gutierrez lib. 2. Pract. q. 88. nu. 3.
melus lib. 3. q. 32. nu. 15. & q. 34. nu. 9. Sfor-
tias Oddus d. q. 15. art. 6. num. 44. usque ad 48.
Azeved. in l. 4. tit. 17. lib. 4. Recopil.

CAP. XIII. De Clerico pos- sessore virtute sententiæ lai- ci reuocata.

SUMMARIVM.

1. Clericus possessor autoritate iudicis tempora-
lis conuenitur de possessione apud Ecclesiasticū.
2. Clericus missus in possessione vigore actionis
realis vers possidet.
3. Bona temporalia quæ perueniunt ad domi-
nium clericorum mutant naturam.
4. Bona mutant naturam ex mutatione per-
sonæ.
5. Clerici in realibus non possunt conuenire
apud laicos.
6. Patrimonialia clericorum gaudent eodem
privilegio quo spiritualia.
7. Clericis Minorum in omnibus bonis gau-
dent privilegijs clericorum.
8. Clericus possessor virtute decreti laici non
potest apud cum amplius molestari.
9. Persona principaliter consideratur quo ad
forum.
10. Sententia laici reuocata, per quam clericus
posidebat, ei nocet, non citato.
11. Inspicitur quod principaliter agitur.
12. Ius tertij possessoris dependet a iure credi-
toris.
13. Fundamento sublato totum ædificium cor-
ruit.
14. Resoluto iure actoris, resoluitur ius tertij.
15. Sententia super causa, censetur lata super
causato.
16. Reuocatione sententiæ cuius virtute ter-
tius possidebat titulus reuocatur ad non ti-
tulum.
17. Reuocata sententia in causa principali, no-
cet etiam tertio.
18. Reuocata executione tertium possessorum
comprehendit.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

19. Ius tertij non est actus de perse, sed dependens à creditore.
20. Revocatio executionis influit in quemcunque possessor em.
21. Venditio bonorum virtute sententie nulla nullum ius firmum tribuit emptori.
22. Emens rem stigiosam eius euentui se submittit.
23. Restitutio que fit à lege tertio praiudicat.
24. Sententia rebocatoria executionis nocet tertio possessori non citato.
25. Clericus possessor rei executæ apud laicū, apud eum debet oppositionem facere.
26. Laicus competens in causa principali apud eum debet clericus pro possessione sua adire.
27. Possidere est quid facti.
28. Facti rei spiritalis laicus recte assumit cognitionem.
29. Revocata sententia cuius contemplatione quis possidebat, res cum fructibus est restituenda.
30. Titulus quando reditur ad non titulum res cum fructibus est restituenda.
31. Tituli facti resolutione res cum fructibus restituitur.
32. Sententia nulla, vel rebocata res cum fructibus restituitur.
33. Sententia nulla, vel rebocata non dicitur sententia.
34. Actus nullus, nullam operatur positivi iuris effectum.
35. Sententia dici non potest si vitio nullitatis laborat.
36. Non entis nulla sunt qualitates.
37. Rebocata sententia omnia ratro acta corrumpunt.
37. Sublato antecedenti tollitur consequens.
38. Subbactatio ex sententia nulla habetur ac si de facto fieret.
39. Titulus nullus nullum tribuit effectum.
40. Titulus in validus habetur pro non titulo.
41. Revocata sententia eius virtute facta sunt ac si facta non fuissent.
42. Factum non dicitur quod non durat facti.
43. Actor debet soluere debitam pecuniam cum legitimo intercurso.
44. Debita pecunia dicitur, qua omnino debetur.
45. Spolium committitur, quando quis virtute sententie nulla bonis suis priuatur.
46. Iudex committit spolium quando nulliter agit.
47. Princeps nulliter agendo spolium committit.
48. Acta facta cum principali, tertio ignoranti non praiudicant.

49. Tercio oppositore non obest sententia cum principali si citatus non fuit.
50. Tertio oppositore non obest sententia transacta in rem iudicatam cum principali.
51. Coluisse dicitur reus, qui non appellat.
52. Tertius oppositor quis dicatur.
53. Sententia transacta in rem iudicatam cum principali, illi obest, non tamen tertio non citato.

LEXICVS vigore possessionis adimplet autoritate iudicis secularis non est amplius apud eundem iudicem conueniendus, neque super possessione, neque super proprietate,

sed apud Ecclesiasticum, cap. si quis contra clericum de foro compet. cap. fin. de iudic. & utrobique glos. & scribentes, Barbosa in collect. ex nu. 1. Marta de iurisdic. p. 4. cent. 2. cass. 160. nu. 13. & 24. † Nam clericus missus in possessione vigore actionis realis, vere possidet, Iass. in l. 39 fin. D. de damn. infect. col. 5. Alex. in l. si finita §. Iulianus cod. tit. Marta d. cass. 160. nu. 6. † Bona enim temporalia, que perueniunt ad dominium clericorum mutant naturam, quia mutata persona mutatur conditio rei, Felin. in cap. Ecclesia S. Maria de constit. num. 76. Bald. in l. placet C. de Sacros. Eccles. Bart. cons. 180. p. 1. Marcandrun. cons. 40. ex nu. 5. Marta de iurisdic. p. 1. cent. 1. cass. 11. ex nu. 28. & cent. 2. cass. 125. ex nu. 28. † Nam bona mutant naturam ex mutatione personæ, DD. in l. Paulus §. 1. D. de acquirend. heredit. & in l. filius familias D. ad l. Falcid. & in l. sed & si restituatur §. 1. de iudic. & in l. fin. C. de inoffic. testam.

¶ Vnde clerici etiam in realibus nullo modo possunt conuenire apud iudices laicos, Abb. in cap. qualiter, & quando de iudic. nu. 3. Tiraquell. de retract. lignag. §. 32. glos. 1. num. 30. Cenedo ad Decretum collect. 37. nu. 14. Aufrer. de potest. sacul. regul. 2. limit. 4. Vant. de nullit. ex defectu iurisdic. nu. 54. Bobadilla in polys. lib. 2. cap. 18. nu. 164. Rolandus cons. 12. ex nu. 37. vol. 2. † Etiam patrimonialibus gl. & DD. in cap. similiter 16. q. 1. & in cap. cum possessiones 16. q. 4. & in cap. quamquam de cens. lib. 6. Tib. Decian. tom. 1. crim. lib. 4. capit. 11. nu. 3. Oldrad. cons. 17. nu. 2. † Nam clerici in omnibus bonis temporalibus gaudent eisdem priuilegijs, & immunitatibus, quibus in Ecclesiasticis, cap. sanctum in fin. 23. q. 8. cap. fin. de vita, & bonest. cleric. Cuarrub. lib. 1. variar. cap. 4. n. 3. Marta de iurisdic. p. 4. cent. 1. cass. 11. nu. 33. & cass. 49. ex nu. 1. & cent. 2.

8 *caff. 101. num. 5.* † Ita ut super illis, aut ratione illorum de iure, vel de facto nullatenus possint apud iudicē laicum molestari, *DD. & glos. inc. similiter 16. q. 1. & in c. cli possessiones 16. q. 4. & in c. quinquam de censib. lib. 6. Destan. tom. 1. lib. 4. c. 1. n. 3. Oldrald. conf. 17. n. 2.* † Etiam si incidenter de illis agatur, nam quo ad forum persona principaliter consideratur, & bona veniunt accessorie, *cap. at si clerici 6. de foro compet. Oldrald. confil. 83.*

10 ¶ Quando tamen clericus venit sponte ad iudicium seculare, quod contra laicum agitur, & bona emit, quæ virtute eius sententiæ criminalis, vel civilis venduntur, si postea rebocatur, vel nulla declaratur, nocet etiam emptori non citato, quia causa prima representatur in secunda, in qua influit, *l. licet §. ea obligatio D. de procurat. Craucta conf. 131. nu. 15. & conf. 144. num. 1. vol. 1. Gonzalez in regul. de mensib. & alternat. glos. 31. num. 45.*

11 † Inspicitur enim quod principaliter agitur, non quod accessorie, & in consequentiam, *l. cum ex oratione §. fin. D. de excusat. tutor. Bald. in l. 1. num. 5. & in l. quod fabore, oppos. 7. C. de legib. Peregrin. de fideicommiss. art. 37.*

12 *num. 24.* † Ius enim tertij possessoris procedit, & dependet à iure creditoris, quod sui natura erat variabile, rebocabile, & resolutivum, ideo data falsitatis origine actus omnis consequens, & dependens est nullus, *l. ex initio C. de fals. capit. ad petitionem de accusas. capit. veniens de presbyt. non bapt.* † Nam

13 sublato fundamento totum ædificium corrumpit, *l. ego tecum 26. de except. rei iudic. l. fin. D. de constit. pecun. l. veltigal D. de pignorat. Rota deciss. 10. de prabend. in antiquis.*

14 † Vnde resolutio iure actoris, resolvitur ius tertij accipientis, naturaliter absque facto hominis, ex solo iuris ministerio, *l. lex veltigali D. de pignorib. l. 1. C. si pignus pignori datum sit, cap. 1. §. rursus, quibus mod. feud. amittat. Corbulus de iure empbit. capit. 12. ex numero 78.*

15 ¶ Præterea sententia lata super causa, censetur lata super causato, & eodem modo exequitur in petitis, quæ dependent à causa, *l. ex diverso §. 1. cum ibi notatis D. de re iudic. Innocent. in capit. cum Ecclesia sub trina, de causa posses. & propriet. l. quod tamen §. si arbitror. D. de arbitr. l. si prator D. de re iudic.*

16 † Nam per rebocationem sententiæ per quam tertius possidebat, titulus huius tertij reditur ad non titulum, & causa ad non causam, *Gonzalez in Reg. de alternat. glos. 34. quæst. 16. nu. 91. Roland. à Valle confil. 45. ex num. 29. lib.*

4. *Farinac. in prax. quæst. 6. ex num. 35. & Re-* 17
bocata enim sententia in causa contra principalem, nocet etiam tertio, & in ius præiudicium operatur, *l. in causa, cum duabus seqq. D. de minorib. l. minor D. de evictio. l. Iulianus l. cum miles §. fin. D. ex quibus caus. maior. Sarmient. lib. 5. selectar. super l. Gallus §. & quod si tantum D. de liberis, & posthum. ex num. 68.*

18 † Nam reuocata executione, tertius, qui eius vigore, & contemplatione possidet, comprehendit, quia hæc qualitas resolutiva inhæret à principio, & cum eadē transit in emptorem, *Bald. in l. in testamento C. de sent. passis Parador libr. 1. quotidian. capit. 3. §. 5. num. 16.* † Quia ius tertij non est actus de perse, sed 19 dependens à priore, puta iure creditoris, ideo ad rescissionem antecedentis, sequitur rescissio sequentis, *l. non est novum D. de condit. in deb. l. qui repudiantis §. fin. D. de inessie. testam.*

20 ¶ Vnde executio, & subhastatio facta a vigore sententiæ, vel decreti nulli, vel iniusti si rebocetur, influit, in quemcunque possessionem, ut fuit obtentum in una Romana spolijs 21. febr. 1600. ut testatur *Marescot. variar. resolut. libr. 2. capit. 6. num. 5. Mar. Giurba deciss. 39 per tot. Masrill. deciss. 29. Lasarte de decima vendit. cap. 14. ex num. 61.* † Nam

21 cum venditio bonorum virtute sententiæ nullæ, vel iniustæ fiat, quæ retrahabile est, nullum ius firmum emptori concedere potuit, sed rebocabile, *l. si quis §. quod si quis D. de iniusto rupt. l. chyrographis §. fin. D. de administrat. tutor.* † Et cum hac tacita qualitate, & 22

conditione resolutiva, & variabili à principio emptor rem subhastavit, & contraxit, cum sciat rem illam vendi ex iure litigioso, eiusque dubio ebentui ipse se submisit, *l. si duo D. de acquirend. hered. Tiraquel. de contract. convent. §. 1. gloss. 2. num. 14.* † Quia 23

resitutio quæ fit ex iustitia, & iuris dispositione, & ex causa quæ in est à principio tituli, & ex causa de præterito inhærens contractui, fit tertio præiudicium, quia eius ius tollit, *l. in causa §. fin. cum duab. seqq. D. de minorib. l. minor D. de evict. l. Iulianus, l. cum miles §. fin. D. ex quibus caus. maior. Sarmient. lib. 5. select. super l. Gallus §. & quid si tantum ex num. 68. Salgado d. cap. 14. ex nu. 56.*

24 ¶ Hinc sententia rebocatoria executionis, vel subhastationis cuius virtute tertius possidet rem, illi etiam nocet non citato, quamvis sit clericus, ex naturæ causæ, & iudicij, quia cum venditio sit nulla, & à lege rescissa, ad huc consideratur res penes debitorem, *l. si creditor §. fin. D. de distract. pignor. l. fin. sis. §.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

19. Ius tertij non est actus de perse, sed dependens à creditore.
20. Reuocatio executionis insluit in quemcunque possessor em.
21. Venditio bonorum virtute sententie nulla nullum ius firmum tribuit emptori.
22. Eius rei litigiosam eius euentui se submittit.
23. Restitutio que fit à lege tertio praiudicat.
24. Sententia rebocatoria executionis nocet tertio possessori non citato.
25. Clericus possessor rei executata apud laicū, apud eum debet oppositionem facere.
26. Laicus competens in causa principali apud eum debet clericus pro possessione sua adire.
27. Possidere est quid facti.
28. Facti rei spiritalis laicus recte assumit cognitionem.
29. Reuocata sententia cuius contemplatione quis possidebat, res cum fructibus est restituenda.
30. Titulus quando reditur ad non titulum rei cum fructibus est restituenda.
31. Tituli facta resolutione res cum fructibus restituitur.
32. Sententia nulla, vel rebocata res cum fructibus restituitur.
33. Sententia nulla, vel rebocata non dicitur sententia.
34. Actus nullus, nullam operatur positui iuris effectum.
35. Sententia dici non potest, si vitio nullitatis laborat.
36. Non entis nulla sunt qualitates.
37. Rebocata sententia omnia ratiō acta corruunt.
38. Sublato antecedenti tollitur consequens.
39. Subbasso ex sententia nulla habetur ac si de facto fieret.
39. Titulus nullus nullum tribuit effectum.
40. Titulus in validus habetur pro non titulo.
41. Reuocata sententia eius virtute facta sunt ac si facta non fuissent.
42. Factum non dicitur quod non durat facti.
43. Actor debet soluere debitam pecuniam cum legitimo interusurio.
44. Debita pecunia dicitur, que omnino debetur.
45. Spolium committitur, quando quis virtute sententie nulla bonis suis priuatur.
46. Iudex committit spolium quando nulliter agit.
47. Princeps nulliter agendo spolium committit.
48. Acta facta cum principali, tertio ignoranti non praiudicant.

49. Tercio oppositor non obest sententia cum principali si citatus non fuit.
50. Tertio oppositor non obest sententia transacta in rem iudicatam cum principali.
51. Coluisse dicitur reus, qui non appellat.
52. Tertius oppositor quis dicatur.
53. Sententia transacta in rem iudicatam cum principali, illi obest, non tamen tertio non citato.

CLERICVS vigore possessionis adeptus autoritate iudicis secularis non est amplius apud eundem iudicem conueniendus, neque super possessione, neque super proprietate,

sed apud Ecclesiasticum, cap. si quis contra clericum de foro compet. cap. fin. de iudic. & utrobique glos. & scribentes, Barbosa in collect. ex nu. 1. Marta de iurisdic. p. 4. cent. 2. cass. 160. nu. 13. & 24. + Nam clericus missus in possessione vigore actionis realis, vere possidet, Iass. in l. 3 § fin. D. de damn. infect. col. 5. Alex. in l. si finita §. Iulianus eod. tit. Marta d. cass. 160. nu. 6. + Bona enim temporalia, que perueniunt ad dominium clericorum mutant naturam, quia mutata persona mutatur conditio rei, Felin. in cap. Ecclesia S. Maria de constit. num. 76. Bald. in l. placet C. de Sacros. Eccles. Bart. cons. 180. p. 1. Marten. conf. 40. ex nu. 5. Marta de iurisdic. p. 1. cent. 1. cass. 11. ex nu. 28. & cent. 2. cass. 125. ex nu. 28. + Nam bona mutant naturam ex mutatione persone, DD. in l. Paulus §. 1. D. de acquirend. heredit. & in l. filius familias D. ad l. Falcid. & in l. sed & si restituatur §. 1. de iudic. & in l. fin. C. de inoffic. testam.

¶ Vnde clerici etiam in realibus nullo modo possunt conuenire apud iudices laicos, Abb. in cap. qualiter, & quando de iudic. nu. 5. Tiraquell. de retract. lignag. §. 32. glos. 1. num. 80. Cenedo ad Decretum collect. 37. nu. 14. Aufrer. de potest. secul. regul. 2. limit. 4. Vant. de nullis. ex defectu iurisdic. nu. 54. Bobadilla in polyt. lib. 2. cap. 18. nu. 164. Rolandus conf. 12. ex nu. 37. vol. 2. + Etiam patrimonialibus, gl. & DD. in cap. similiter 16. q. 1. & in cap. eum possessiones 16. q. 4. & in cap. quamquam de cens. lib. 6. Tib. Decian. tom. 1. crim. lib. 4. capit. 11. nu. 3. Oldrad. conf. 17. nu. 2. + Nam clerici in omnibus bonis temporalibus gaudent eisdem priuilegijs, & immunitatibus, quibus in Ecclesiasticis, cap. sanctum in fin. 23. q. 8. cap. fin. de vita, & honest. cleric. Cuarrub. lib. 1. variar. cap. 4. n. 3. Mart. de iurisdic. p. 4. cent. 1. cass. 11. nu. 33. & cass. 49. ex nu. 1. & cent. 2.

8 *caff. 101. num. 5.* † Ita ut super illis, aut ratione illorum de iure, vel de facto nullatenus possint apud iudicē laicum molestari, *DD. & glos. inc. similiter 16. q. 1. & in c. et possessiones 16. q. 4. & inc. quamquam de censib. lib. 6. Decian. tom. 1. lib. 4. c. 11. n. 3. Oldrad. conf. 17. n. 2.* † Etiam si incidenter de illis agatur, nam quo ad forum persona principaliter consideratur, & bona veniunt accessorie, *cap. si clerici 6. de foro compet. Oldrad. confil. 83.*

10 ¶ Quando tamen clericus venit sponte ad iudicium seculare, quod contra laicum agitur, & bona emit, quæ virtute eius sententiæ criminalis, vel civilis venduntur, si postea rebocatur, vel nulla declaratur, nocet etiam emptori non citato, quia causa prima representatur in secunda, in qua influit, *l. licet §. ea obligatio D. de procurat. Craucta conf. 131. num. 15. & conf. 144. num. 1. vol. 1. Gonzalez in regul. de mensib. & alternat. glos. 31. num. 45.*

11 † Inspicitur enim quod principaliter agitur, non quod accessorie, & in consequentiam, *l. cum ex oratione §. fin. D. de excusat. tutor. Bald. in l. 1. num. 5. & in l. quod favore, oppos. 7. C. de legib. Peregrin. de fideicommiss. art. 37.*

12 num. 14. † Ius enim tertij possessoris procedit, & dependet à iure creditoris, quod sui natura erat variabile, rebocabile, & resolutivum, ideo data falsitatis origine actus omnis consequens, & dependens est nullus, *l. ex initio C. de fals. capit. ad petitionem de accusat.*

13 *capit. veniens de presbyt. non bapt.* † Nam sublato fundamento totum ædificium corrumpitur, *l. ego tecum 26. de except. rei iudic. l. fin. D. de constit. pecun. l. vectigal D. de pignorat. Rosa deciss. 10. de prebend. in antiquis.*

14 † Vnde resolutio iure actoris, resolvitur ius tertij accipientis, naturaliter absque facto hominis, ex solo iuris ministerio, *l. lex vectigali D. de pignorib. l. 1. C. si pignus pignori datum sit, cap. 1. §. rursus, quibus mod. feud. amittat. Corbulus de iure emphit. capit. 12. ex numero 78.*

15 ¶ Præterea sententia lata super causa, censetur lata super causato, & eodem modo sequitur in petitis, quæ dependent à causa, *l. ex diverso §. 1. cum ibi notatis D. de re iudic. Innocent. in capit. cum Ecclesia sub trina, de causa posses. & propriet. l. quod tamen §. si arbitror. D. de arbitr. l. si prator D. de re iudic.*

16 † Nam per rebocationem sententiæ per quam tertius possidebat, titulus huius tertij reditur ad non titulum, & causa ad non causam, *Gonzalez in Reg. de alternat. glos. 34. quæst. 16. num. 92. Roland. à Valle confil. 45. ex num. 29. lib.*

4. *Parinas. in prax. quæst. 6. ex num. 35. & Re-* 17
bocata enim sententia in causa contra principalem, nocet etiam tertio, & ius præiudicium operatur, *l. in causa, cum duabus seqq. D. de minorib. l. minor D. de eviccion. l. Iulianus l. cum miles §. fin. D. ex quibus caus. maior. Sarmient. lib. 5. selectar. super l. Gallus §. & quod si tantum D. de liberis, & posthum. ex num. 68.* † Nam reuocata executione, tertius, qui eius vigore, & contemplatione possidet, comprehendit, quia hæc qualitas resolutiva inhæret à principio, & cum eadē transit in emptorem, *Bald. in l. in testamento C. de sent. passis Par-lador libr. 1. quotidian. capit. 3. §. 5. num. 16.* † Quia ius tertij non est actus de per se, sed 19
dependens à priore, puta iure creditoris, ideo ad rescissionem antecedentis, sequitur rescissio sequentis, *l. non est novum D. de condit. in deb. l. qui repudians §. fin. D. de inoffic. testam.*

¶ Vnde executio, & subhastatio facta vi- 20
gore sententiæ, vel decreti nulli, vel iniusti si rebocetur, influit, in quemcunque possessionem, ut fuit obtentum in una Romana spoli 21
21. febr. 1600. ut testatur Marescot. variar. resolut. libr. 2. capit. 6. num. 5. Mar. Giurba-
deciss. 89 per tot. Masrill. deciss. 29. Laforce
de decima vendit. cap. 14. ex num. 61. † Nam 22
cum venditio bonorum virtute sententiæ nul-
la, vel iniusta fiat, quæ retractabile est, nul-
lum ius firmum emptori concedere potuit,
sed rebocabile, *l. si quis §. quod si quis D. de in-
iusto rupt. l. chyrographis §. fin. D. de adminis-
trat. tutor.* † Et cum hæc tacita qualitate, & 23
conditione resolutiva, & variabili à princi-
pio emptor rem subhastavit, & contraxit,
cum sciat rem illam vendi ex iure litigioso,
eiusque dubio ebentui ipse se submissit, *l. si
duo D. de acquirend. hered. Tiraguel. de con-
tract. connens. §. 1. gloss. 2. num. 14.* † Quia res- 24
titutio quæ fit ex iustitia, & iuris dispositio-
ne, & ex causa quæ in est à principio tituli, &
ex causa de præterito inhærens contractui,
fit tertio præiudicium, quia eius ius tollit, *l. in
causa §. fin. cum duab. seqq. D. de mino-
rib. l. minor D. de eviccion. l. Iulianus, l. cum miles
§. fin. D. ex quibus caus. maior. Sarmient. libr.
5. select. super l. Gallus §. & quid si tantum ex
num. 68. Salgado d. cap. 14. ex nu. 56.*

¶ Hinc sententia rebocatoria executionis, 24
vel subhastationis cuius virtute tertius pos-
sidet rem, illi etiam nocet non citato, quam-
vis sit clericus, ex naturæ causæ, & iudicij,
quia cum venditio sit nulla, & à lege rescissa,
ad huc consideratur res penes debitorem, *l. si
creditor §. fin. D. de distract. pignor. l. fin. tit. 5.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

19. Ius tertij non est actus de perse, sed dependens a creditore.
20. Reuocatio executionis influit in quemcumque possessor em.
21. Venditio bonorum virtute sententia nulla nullum ius firmum tribuit emptori.
22. Emens rem litigiosam eius euentus se sumit.
23. Restitutio que fit a lege tertio praiudicat.
24. Sententia rebocatoria executionis nocet tertio possessori non citato.
25. Clericus possessor rei executata apud laicū, apud eum debet oppositionem facere.
26. Laicus competens in causa principali apud eum debet clericus pro possessione sua adire.
27. Possidere est quid facti.
28. Facti rei spiritalis laicus recte asumit cognitionem.
29. Reuocata sententia cuius contemplatione quis possidebat, res cum fructibus est restituenda.
30. Titulus quando reditur ad non titulum res cum fructibus est restituenda.
31. Tituli facta resolutione res cum fructibus restituitur.
32. Sententia nulla, vel rebocata res cum fructibus restituitur.
33. Sententia nulla, vel rebocata non dicitur sententia.
34. Actus nullus, nullum operatur positiui iuris effectum.
35. Sententia dici non potest, si visio nullitatis laborat.
36. Non entis nulla sunt qualitates.
37. Rebocata sententia omnia ratiō acta corrumpunt.
37. Sublato antecedenti tollitur consequens.
38. Subbassatio ex sententia nulla habetur ac si de facto fieret.
39. Titulus nullus nullum tribuit effectum.
40. Titulus in valis habetur pro non titulo.
41. Reuocata sententia eius virtute facta sunt ac si facta non fuissent.
42. Factum non dicitur quod non durat factū.
43. Actor debet soluere debitam pecuniam cum legitimo intercurso.
44. Debita pecunia dicitur, que omnino debetur.
45. Spolium committitur, quando quis virtute sententia nulla bonis suis priuatur.
46. Iudex committit spolium quando nulliter agit.
47. Princeps nulliter agendo spolium committit.
48. Acta facta cum principali, tertio ignoranti non praiudicant.

49. Tercio oppositore non obest sententia cum principali si citatus non fuit.
50. Tertio oppositore non obest sententia transacta in rem iudicatam cum principali.
51. Coluisse dicitur reus, qui non appellat.
52. Tertius oppositor quis dicatur.
53. Sententia transacta in rem iudicatam cum principali, illi obest, non tamen tertio non citato.

CLERICVS vigore possessionis adeptus autoritate iudicis secularis non est amplius apud eundem iudicem conueniendus, neque super possessione, neque super proprietate,

sed apud Ecclesiasticum, cap. si quis contra clericum de foro compet. cap. fin. de iudic. & utrobique glos. & scribentes, Barbosa in collect. ex nu. 1. Marta de iurisdict. p. 4. cent. 2. cass. 160. nu. 13. & 24. † Nam clericus missus in possessione vigore actionis realis, vere possidet, l. ass. in l. 3 § fin. D. de damn. infect. col. 5. Alex. in l. si finita §. Iulianus eod. tit. Marta d. cass. 160. nu. 6. † Bona enim temporalia, que perueniunt ad dominium clericorum mutant naturam, quia mutata persona mutatur conditio rei, Felin. in cap. Ecclesia S. Maria de constit. num. 76. Bald. in l. placet C. de Sacros. Eccles. Bart. cons. 180. p. 1. Martandran. cons. 40. ex nu. 5. Marta de iurisdict. p. 1. cent. 1. cass. 11. ex nu. 28. & cent. 2. cass. 125. ex num. 28. † Nam bona mutant naturam ex mutatione persone, DD. in l. Paulus §. 1. D. de acquirend. heredit. & in l. filius familias D. ad l. Falcid. & in l. si de & si restituatur §. 1. de iudic. & in l. fin. C. de inoffic. testam.

¶ Vnde clerici etiam in realibus nullo modo possunt conuenire apud iudices laicos, Abb. in cap. qualiter, & quando de iudic. nu. 3. Tiraquell. de retract. lignag. §. 32. glos. 1. num. 30. Cenedo ad Decretum collect. 37. nu. 14. Aufrer. de potest. secul. regul. 2. limit. 4. Van. de nullit. ex defectu iurisdict. nu. 54. Bobadilla in polys. lib. 2. cap. 12. nu. 164. Rolandus cons. 12. ex nu. 37. vol. 2. † Etiam patrimonialibus, gl. & DD. in cap. similiter 16. q. 1. & in cap. cum possessiones 16. q. 4. & in cap. quamquam de censu. lib. 6. Tib. Decian. tom. 1. crim. lib. 4. capit. 11. nu. 3. Oldrad. cons. 17. nu. 2. † Nam clerici in omnibus bonis temporalibus gaudent eisdem priuilegijs, & immunitatibus, quibus in Ecclesiasticis, cap. sanctum in fin. 23. q. 8. cap. fin. de vita, & honest. cleric. Covarrub. lib. 1. variar. cap. 4. n. 3. Mart. de iurisdict. p. 4. cent. 1. cass. 11. nu. 33. & cass. 49. ex nu. 1. & cent. 2.

8 *cap. 101. num. 5.* † Ita ut super illis, aut ratione illorum de iure, vel de facto nullatenus possint apud iudicē laicum molestari, *DD. & glos. in c. similiter 16. q. 1. & in c. cū possessiones 16. q. 4. & in c. quamquam de censib. lib. 6. Decian. tom. 1. lib. 4. c. 11. n. 3. Oldrad. conf. 17. n. 2.* † Etiam si incidenter de illis agatur, nam quo ad forum persona principaliter consideratur, & bona veniunt accessorie, *cap. si clerici 6. de foro compet. Oldrad. consil. 83.*

10 ¶ Quando tamen clericus venit sponte ad iudicium seculare, quod contra laicum agitur, & bona emit, quæ virtute eius sententiæ criminalis, vel civilis venduntur, si postea rebocatur, vel nulla declaratur, nocet etiam emptori non citato, quia causa prima representatur in secunda, in qua influit, *l. licet §. ea obligatio D. de procurat. Craucta conf. 131. nu. 15. & conf. 144. num. 1. vol. 1. Gonzalez in regul. de mensib. & alternat. glos. 31. num. 45.*

11 † Inspicitur enim quod principaliter agitur, non quod accessorie, & in consequentiam, *l. cum ex oratione §. fin. D. de excusat. tutor. Bald. in l. 1. num. 5. & in l. quod faber, oppos. 7. C. de legib. Peregrin. de fideicommiss. art. 37.*

12 num. 24. † Ius enim tertij possessoris procedit, & dependet à iure creditoris, quod sui natura erat variabile, rebocabile, & resolutivum, ideo data falsitatis origine actus omnis consequens, & dependens est nullus, *l. ex initio C. de fals. capit. ad petitionem de accusat. capit. veniens de præsbyt. non bapt. † Nam sublato fundamento totum ædificium corruit, l. ego tecum 26. de except. rei iudic. l. fin. D. de constit. pæcun. l. veltigal D. de pignorat. Rota deciss. 10. de præbend. in antiquis.*

14 † Vnde resolutio iure actoris, resolvitur ius tertij accipientis, naturaliter absque facto hominis, ex solo iuris ministerio, *l. lex veltigali D. de pignorib. l. 1. C. si pignus pignori datum sit, cap. 1. §. rursus, quibus mod. feud. amittat. Corbulus de iure emphit. capit. 12. ex numer. 78.*

15 ¶ Præterea sententia lata super causa, censetur lata super causato, & eodem modo sequitur in petitis, quæ dependent à causa, *l. ex diverso §. 1. cum ibi notatis D. de re iudic. Innocent. in capit. cum Ecclesia sub trina, de causa posses. & propriet. l. quod tamen §. si arbitror. D. de arbitr. l. si prator D. de re iudic.*

16 † Nam per rebocationem sententiæ per quam tertius possidebat, titulus huius tertij reditur ad non titulum, & causa ad non causam, *Gonzalez in Reg. de alternat. glos. 34. quæst. 16. nu. 15. Rota d. à Vallis consil. 45. ex num. 29. lib.*

4. *Parinas. in prax. quæst. 6. ex num. 35. † Re-* 17
bocata enim sententia in causa contra principalem, nocet etiam tertio, & ius præiudicium operatur, *l. in causa, cum duabus seqq. D. de minorib. l. minor D. de eviccion. l. Iulianus l. cum miles §. fin. D. ex quibus caus. maior. Sarmient. lib. 5. selectar. super l. Gallus §. & quod si tantum D. de liberis, & posthum. ex num. 68.* † Nam reuocata executione, tertius, qui eius vigore, & contemplatione possidet, comprehendit, quia hæc qualitas resolutiva inhæret à principio, & cum eadē transit in emptorem, *Bald. in l. in testamento C. de sent. passis Parador libr. 1. quotidian. capit. 3. §. 5. num. 16.* † Quia ius tertij non est actus de perse, sed 19
dependens à priore, puta iure creditoris, ideo ad rescissionem antecedentis, sequitur rescissio sequentis, *l. non est novum D. de condit. in debet. l. qui repudiantis §. fin. D. de inoffit. testam.*

¶ Vnde executio, & subhastatio facta vigore sententiæ, vel decreti nulli, vel iniusti si rebocetur, influit, in quemcunque possessorem, ut fuit obtentum in una Romana spoli 21. febr. 1600. ut testatur *Marescot. variar. resolut. libr. 2. capit. 6. num. 5. Mar. Giurba deciss. 89 per tot. Masrill. deciss. 29. Lasarte de decima vendit. cap. 14. ex num. 61.* † Nam 22
cum venditio bonorum virtute sententiæ nullæ, vel iniustæ fiat, quæ retractabile est, nullum ius firmum emptori concedere potuit, sed rebocabile, *l. si quis §. quod si quis D. de iniusto rupt. l. chyrographis §. fin. D. de administrat. tutor. † Et cum hac tacita qualitate, & 23
conditione resolutiva, & variabili à principio emptor rem subhastavit, & contraxit, cum sciat rem illam vendi ex iure litigioso, eiusque dubio ebentui ipse se submisit, l. si duo D. de acquirend. hered. Tiraquel. de contrah. convent. §. 1. gloss. 2. num. 14. † Quia res-* 25
titutio quæ fit ex iustitia, & iuris dispositione, & ex causa quæ in est à principio tituli, & ex causa de præterito inhærens contractui, fit tertio præiudicium, quia eius ius tollit, *l. in causa §. fin. cum duab. seqq. D. de minorib. l. minor D. de eviccion. l. Iulianus, l. cum miles §. fin. D. ex quibus caus. maior. Sarmient. lib. 5. select. super l. gallus §. & quid si tantum ex num. 68. Salgado d. cap. 14. ex nu. 56.*

¶ Hinc sententia rebocatoria executionis, vel subhastationis cuius virtute tertius possidet rem, illi etiam nocet non citato, quamvis sit clericus, ex naturæ causæ, & iudicij, quia cum venditio sit nulla, & à lege rescissa, ad huc consideratur res penes debitorem, *l. si creditor §. fin. D. de distract. pignor. l. fin. tit. 5.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

19. Ius tertij non est actus de per se, sed dependens à creditoribus.
20. Revocatio executionis influit in quemcumque possessorem.
21. Venditio bonorum virtute sententie nulla nullum ius firmum tribuit emptori.
22. Emens rem istigiosam eius euentus se sumit.
23. Restitutio que fit à lege tertio praiudicat.
24. Sententia rebocatoria executionis nocet tertio possessori non citato.
25. Clericus possessor rei executæ apud laicū, apud eum debet oppositionem facere.
26. Laicus competens in causa principali apud eum debet clericus pro possessione sua adire.
27. Possidere est quid facti.
28. Facti rei spiritus laicus recte assumit cognitionem.
29. Revocata sententia cuius contemplatione quis possidebat, res cum fructibus est restituenda.
30. Titulus quando reditur ad non titulum res cum fructibus est restituenda.
31. Tituli facta resolutione res cum fructibus restituitur.
32. Sententia nulla, vel rebocata res cum fructibus restituitur.
33. Sententia nulla, vel rebocata non dicitur sententia.
34. Actus nullus, nullam operatur positiui iuris effectum.
35. Sententia dici non potest, si vitio nullitatis laborat.
36. Non entis nulla sunt qualitates.
37. Rebocata sententia omnia ratiō acta corrumpunt.
37. Sublato antecedenti tollitur consequens.
38. Subbassatio ex sententia nulla habetur ac si de facto fieret.
39. Titulus nullus nullum tribuit effectum.
40. Titulus in validus habetur pro non titulo.
41. Revocata sententia eius virtute facta sunt ac si facta non fuissent.
42. Factum non dicitur quod non durat facti.
43. Actor debet solvere debitam pecuniam cum legitimo intercurso.
44. Debita pecunia dicitur, quæ omnino debetur.
45. Spolium committitur, quando quis virtute sententie nulla bonis suis priuatur.
46. Iudex committit spolium quando nulliter agit.
47. Princeps nulliter agendo spolium committit.
48. Acta facta cum principali, tertio ignoranti non praiudicant.

49. Tercio oppositore non obest sententia cum principali si citatus non fuit.
50. Tercio oppositore non obest sententia transacta in rem iudicatam cum principali.
51. Coluisse dicitur reus, qui non appellat.
52. Tertius oppositor quis dicatur.
53. Sententia transacta in rem iudicatam cum principali, illi obest, non tamen tertio non citato.

CLERICVS vigore possessionis adimplet autoritate iudicis secularis non est amplius apud eundem iudicem conueniendus, neque super possessione, neque super proprietate,

sed apud Ecclesiasticum, cap. si quis contra clericum de foro compet. cap. fin. de iudic. & utrobique gloss. & scribentes, Barbosa in collect. ex nu. 1. Marta de iurisdic. p. 4. cent. 2. cass. 160. nu. 13. & 24. † Nam clericus missus in possessione vigore actionis realis, vere possidet, Iass. in l. 3 § fin. D. de damn. infe. col. 5. Alex. in l. si finita §. Iulianus cod. tit. Marta d. cass. 160. nu. 6. † Bona enim temporalia, quæ perueniunt ad dominium clericorum mutant naturam, quia mutata persona mutatur conditio rei, Felin. in cap. Ecclesia S. Maria de constit. num. 76. Bald. in l. places C. de Sacros. Eccles. Bart. cons. 180. p. 1. Marcandran. cons. 40. ex nu. 5. Marta de iurisdic. p. 1. cent. 2. cass. 11. ex nu. 28. & cent. 2. cass. 125. ex nu. 28. † Nam bona mutant naturam ex mutatione persone, DD. in l. Paulus §. 1. D. de acquirend. heredit. & in l. filius familias D. ad l. Falcid. & in l. sed & si restituatur §. 1. de iudic. & in l. fin. C. de inoffic. testam.

¶ Unde clerici etiam in realibus nullo modo possunt conuenire apud iudices laicos, Abb. in cap. qualiter, & quando de iudic. nu. 8. Tiraquell. de retract. lignag. §. 32. gloss. 1. num. 50. Cenedo ad Decretum collect. 37. nu. 14. Aufrer. de potest. secul. regul. 2. limit. 4. Vant. de nullit. ex defectu iurisdic. nu. 54. Bobadilla in polys. lib. 2. cap. 12. nu. 164. Rolandus cons. 12. ex nu. 37. vol. 2. † Etiam patrimonialibus, gloss. & DD. in cap. similiter 16. q. 1. & in cap. cum possessiones 16. q. 4. & in cap. quamquam de censib. lib. 6. Tib. Decian. tom. 1. crim. lib. 4. capit. 11. nu. 3. Oldrad. cons. 17. nu. 2. † Nam clerici in omnibus bonis temporalibus gaudent eisdem priuilegijs, & immunitatibus, quibus in Ecclesiasticis, cap. sanctum in fin. 23. q. 8. cap. fin. de vita, & honest. cleric. C. uarub. lib. 1. variar. cap. 4. n. 3. Marta de iurisdic. p. 4. cent. 1. cass. 11. nu. 33. & cass. 49. ex nu. 1. & cent. 2.

11 *ass. 101. num. 5.* † Ita ut super illis, aut ratione illorum de iure, vel de facto nullatenus possint apud iudicē laicum molestari, *DD. & glos. in c. similiter 16. q. 1. & in c. cū possessiones 16. q. 4. & in c. quāquam de censib. lib. 6. Decian. tom. 1. lib. 4. c. 11. n. 3. Oldrad. conf. 17. n. 2.* † Etiam si incidenter de illis agatur, nam quo ad forum persona principaliter consideratur, & bona veniunt accessorie, *cap. et si clerici 6. de foro compet. Oldrad. confil. 83.*

10 ¶ Quando tamen clericus venit sponte ad iudicium seculare, quod contra laicum agitur, & bona emit, quæ virtute eius sententiæ criminalis, vel civilis venduntur, si postea rebocatur, vel nulla declaratur, nocet etiam emptori non citato, quia causa prima representatur in secunda, in qua influit, *l. licet §. ea obligatio D. de procurat. Craucta conf. 131. nu. 15. & conf. 144. num. 1. vol. 1. Gonzalez in regul. de mensib. & alternat. glos. 31. num. 45.*

11 † Inspicitur enim quod principaliter agitur, non quod accessorie, & in consequentiam, *l. cum ex oratione §. fin. D. de excusat. tutor. Bald. in l. 1. num. 5. & in l. quod faber, oppos. C. de legib. Peregrin. de fidei commiss. art. 37.*

12 num. 24. † Ius enim tertij possessoris procedit, & dependet à iure creditoris, quod sui natura erat variabile, rebocabile, & resolutivum, ideo data falsitatis origine actus omnis consequens, & dependens est nullus, *l. ex initio C. de fals. capit. ad petitionem de accusat. capit. veniens de presbyt. non bapt.* † Nam sublato fundamento totum ædificium corrui, *l. egi tecum 26. de except. rei indic. l. fin. D. de constit. pecun. l. veltigal D. de pignorat. Rota deciss. 10. de prabend. in antiquis.*

14 † Vnde resolutio iure actoris, resolvitur ius tertij accipientis, naturaliter absque facto hominis, ex solo iuris ministerio, *l. lex veltigali D. de pignorib. l. 1. C. si pignus pignori datum sit, cap. 1. §. rursus, quibus mod. feud. amittat. Corbulus de iure emphit. capit. 12. ex numer. 78.*

15 ¶ Præterea sententia lata super causa, censetur lata super causato, & eodem modo acquiritur in petitis, quæ dependent à causa, *l. ex diverso §. 1. cum ibi notatis D. de re iudic. Innocent. in capit. cum Ecclesia sub trina, de causa posses. & propriet. l. quod tamen §. si arbitror. D. de arbitr. l. si prator D. de re iudic.*

16 † Nam per rebocationem sententiæ per quam tertius possidebat, titulus huius tertij reditur ad non titulum, & causa ad non causam, *Gonzalez in Reg. de alternat. glos. 34. quæst. 16. nu. 91. Roland. à Valle confil. 45. ex num. 29. lib.*

4. *Parinas. in prax. quæst. 6. ex num. 35. & Re-* 17
bocata enim sententia in causa contra principalem, nocet etiam tertio, & ius præiudicium operatur, *l. in causa, cum duabus seqq. D. de minorib. l. minor D. de euection. l. Iulianus l. cum miles §. fin. D. ex quibus caus. maior. Sarmient. lib. 5. selectar. super l. Gallus §. & quod si tantum D. de liberis, & posthum. ex num. 68.*

18 † Nam reuocata executione, tertius, qui eius vigore, & contemplatione possidet, comprehendit, quia hæc qualitas resolutiva inhæret à principio, & cum eadē transit in emptorem, *Bald. in l. in testamento C. de sent. passis Parador lib. 1. quotidian. capit. 3. §. 5. num. 16.*

19 † Quia ius tertij non est actus de perse, sed dependens à priore, puta iure creditoris, ideo ad rescissionem antecedentis, sequitur rescissio sequentis, *l. non est novum D. de condit. in deb. l. qui repudiantis §. fin. D. de inoffic. testam.*

20 ¶ Vnde executio, & subhastatio facta vigore sententiæ, vel decreti nulli, vel iniusti si rebocetur, influit, in quemcunque possessorem, ut fuit obtentum in una Romana spolijs 21. febr. 1600. ut testatur *Marescot. variar. resolut. lib. 2. capit. 6. num. 5. Mar. Giurba deciss. 39 per tot. Masrill. deciss. 29. Laforce de accima vendit. cap. 14. ex num. 61.* † Nam

21 cum venditio bonorum virtute sententiæ nullæ, vel iniustæ fiat, quæ retractabile est, nullum ius firmum emptori concedere potuit, sed rebocabile, *l. si quis §. quod si quis D. de iniustorupt. l. ebyregraphis §. fin. D. de administrat. tutor.* † Et cum hæc tacita qualitate, &

22 conditione resolutiva, & variabili à principio emptor rem subhastavit, & contraxit, cum sciat rem illam vendi ex iure litigioso, eiusque dubio ebentui ipse se submisit, *l. si duo D. de acquirend. hered. Tiraquel. de contract. conuent. §. 1. gloss. 2. num. 14.* † Quia res-

23 titutio quæ fit ex iustitia, & iuris dispositione, & ex causa quæ in est à principio tituli, & ex causa de præterito in hærens contractui, fit tertio præiudicium, quia eius ius tollit, *l. in causa §. fin. cum duab. seqq. D. de minorib. l. minor D. de euect. l. Iulianus, l. cum miles §. fin. D. ex quibus caus. maior. Sarmient. lib. 5. select. super l. Gallus §. & quid si tantum ex num. 68. Salgado d. cap. 14. ex nu. 56.*

24 ¶ Hinc sententia rebocatoria executionis, vel subhastationis cuius virtute tertius possidet rem, illi etiam nocet non citato, quamvis sit clericus, ex naturæ causæ, & iudicij, quia cum venditio sit nulla, & à lege rescissa, ad huc consideratur res penes debitorem, *l. si creditor §. fin. D. de distract. pignor. l. fin. sit. §.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

ciali, eod. tit. lib. 6. cum alijs per Lancellos. ubi prox. nu. 6. † Et quamvis ex clauſula, appellatione remota, rebocari non poſſit priuilegio attentatorum, poteſt rebocari per viam quæcellæ ordinariæ agendo, Hoſtiens. in cap. paſtoralis §. præterea de offi. de leg. Abb. in cap. ut debitus, de appellat. cum alijs per Lancellos. d. cap. 12. limit. 8. nu. 43. & nos in Epitome de Magia d. cap. 30. ex nu. 58.

¶ Duodecimo quando ſententia prima eſt nulla, ex aliqua prædictarum cauſa, ſi confirmetur per ſententiã Reuiſionis, vel per tres conformes, non poteſt executioni mandari, quia confirmatio nil noui dat, nec vllum defectum, aut obſtaculum tollit, cap. 1. cap. cū dilecto, cap. examinata de confirmatione vtili, vel inutili, Rota deciſſ. 702. n. 6. & deciſſ. 38. ex nu. 1. p. 1. diuerſor. & deciſſ. 31. num. 6. p. 2. Molina de prim. g. lib. 2. cap. 7. nu. 7. Salgado de Regia proteſt. p. 4. cap. 11. num. 37. Gonçalez in reg. de alternat. gloſ. 45. §. 1. ex num. 75. † Ideo non obſtante dicta confirmatione poterit dici aduerſus dictas ſententias, vel ſingulas earum de nullitate, nam vt ait Sebaſt. Vant. de nullit. ſentent. tit. quotiens, & intra quod temp. n. 4. in paru. fol. 138. Et propterea quamvis de nullitate prima ſententiæ fuiſſet dictum, & ſub inde per tres alias conformes ſententias declaratum, ſententia, quæ ex vitio nullitatis impugnabatur, validam, licet de viribus prima ſententiæ ulterius, ſtantibus dictis tribus conformibus, haſitari non poſſit, poterit tamen de viribus prima, vel ſecunda ſententia confirmantis, ad huc quæri. & diſputari, & ſic per alias ſententias huiusmodi confirmatoria, etſi declarata fuerint valida iterum de viribus, ac validitate confirmantis quæri, & ſic nullus erit finis nullitatibus proponendis, cum ſimul atque cum ipſo actu, & ſententia nullitas oriatur. † Nec poteſt tranſire in rem iudicatam, quia res iudicata dici non poteſt, nec ſententiæ, nec mādari executioni, cum aliqua earum vitio nullitatis laboret, l. 4. §. condēnatum l. ſi cum nulla D. de re iudic. l. 1. §. hac autem D. quod quiſque iur. l. ſi feriat 6. D. de ferijs, l. ſi prætor 75. D. de iud. D. Iacob. Garſia Villalpando in l. 22. tit. 1. Part. 7. §. 11. nu. 11. & in Repetit. p. 2. n. 39. & nouiſſima doctiſſimus D. Joſeph Vela Regius Conſiliarius in prælect. cap. 1. de offi. Ordin. p. 2. nu. 35. fol. 77. Iacob. Canceriſ variat. reſolut. lib. 3. cap. 19. ex num. 3. Sigif. Secaxia de iudicijs lib. 2. cap. 97. nu. 135. † Quia vitium primæ ſententiæ influit in ſequentes, & idem vitium perſeuerat in eis, etiã ſi ſint mille, Socin. iur. conſ. 41. nu. 17. & ſeqq. lib. 2. Ioan. Andr. in cap. quoniam contra fal-

ſam in fin. de probat. Bald. in l. liberorum C. de teſtam. Steph. Gratian diſcept. forenſ. tom. 3. cap. 581. nu. 52. & late tom. 4. cap. 734. ex nu. 3. ofq; ad n. 26. † Etiã poſt mille annos, quia ad nullitates huiusmodi opponendas non currunt 60. dies legis Regni, nam ſunt perpetuæ, & quo ad minus durant per triginta annos, Gloſ. in l. quærelam C. de falſ. §. 1. Inſtit. de perpet. & temp. act. l. omnes, l. ſi cuncti C. de præſcript. 30. vel 40. ann. Vant. tit. quotiens, & intra quod temp. ex nu. 7.

¶ Quorum quidem nonnulla (etſi nō ita exornata) cum in Epitome de Magia ſcriptiſſem, anno 1618. lib. 3. cap. 30. nu. 8. Potentiſſimus Rex noſter D. D. Philippus III. & eius Cōſilium, quaſi eis aſſentientes, ſic ſtatuerunt in Pragmatica ſanctione Matriti die 10. Febr. 1623. Porque conforme a derecho algunas vezes ſe rebuelue ſobre la coſa juzgada, o por inſtrumentos nuevos, o por auer conſtado que los preſentados eran falſos, o por otras cauſas eſtablecidas por derecho, &c. † Ex quibus verbis manifeſte colligitur D. Regis noſtri intentionem in aſſertis diſpoſitionibus, non fuiſſe audientiam denegare, contra quaſcunque ſententias Reuiſionis, vel trãſactas in rem iudicatã, ſi alias ex iuris communis, aut Regni diſpoſitione aduerſus eas audiri potuiſſet, quia lex noua ſemper intelligenda eſt, vt minus ius cōmune lædat, l. 2. C. de noxal. l. ſancimus C. de teſtam. l. præcipimus C. de appellat. Auth. quas actiones C. de Sacroſ. Eccleſ. † Et ita noſtra interpretatio magis fauorabilis eſt, & ſequenda, quia nos magis reducit ad terminos iuris communis, nam facilius reuertitur res ad ſuã naturam, l. ſi vnus §. pactus ne peteret, D. de pact. l. fin. C. de ſponſalit. largit. cap. ab exordio diſt. 25. † Quod ſemper obſeruandum eſſe in omni Statuto, docet Cacheraſ Dominus Oſſaſci deciſſione Pedam. 57. nu. 3. quia omnis reſcuiſus a iure dicitur odioſus, l. ius ſingulare, l. quod vero D. ſoluto matrim. l. aduerſus C. de nupt.

¶ Neque obſtat, quod lex non diſtinguens, neq; nos debere, ex vulgata l. de pretio C. de public. & eccligal. quia leges generaliter loquentes, ita intelliguntur, l. 1. §. generaliter D. de legat. præſtan. † Nam id non procedit vbi iura corriguntur, aut reſultat abſonus intellectus, quia tum iura iuribus ſunt concordanda, vt euitetur legum correctio, l. unica C. de inoffic. donat. c. cū expedit de Elect. lib. 6. † Et ita ex præſumpta eius voluntate, quandiu de contraria non conſtat, in nullo dictorum caſu loqui videtur, nec extendi poteſt, vt innocen- tis vita, fama, aut fortuna auferatur, neque ve-

ſuſtinea-

sustineatur sententiæ autoritas, quæ in iure in
ter euenta fortunæ annumeratur, l. eos §. super
bis C. de appellat. l. servus D. de statu homin.
† Melius est enim recurrere, quam male curre-
re, ne quæ tot iuribus nulla, & irrita sunt, in tā
tū Republicæ damnum, Principis gloriæ,
partium dispendium, iudicium conscientiæ
sustineatur, nam ex sententia iniqua omnes ad
restitutionem tenentur, D. Thom. 2. 2. q. 62.
art. 1. 2. & 16. Couarrub. in cap. cum esses de
testamen. num. 8. & in cap. peccatum de regul.
iur. lib. 6. §. 3. nu. 9. & §. 6. nu. 1.

¶ Quando tamen ex aliquo horum capitū
non auditur, quia indices legis literæ inhære-
tes, eius verum sensum respuerunt, aduersus
prædictas sententiæ, & earum quilibet audiri
debet ex beneficio restitutionis in integrum,
siue sint minores, siue maiores, ex clausula ge-
nerali editi in l. 1. D. ex quibus causis maio-
res, Item si qua alia iusta mihi causa esse vide-
bitur, in integrum restituam, quod eis per le-
ges, plebiscita, senatus consulta, edita, decreta
principum licebit. † Nam licet pro tali sen-
tentia sit præsumptio iuris, & de iure, adeo ut
non admitatur probatio in contrarium, l. sub
specie, & ibi omnes C. de sent. & re iudic. Ma-
card. de probat. lib. 1. concl. 459. & lib. 3. con-
cl. 1167. † Illud procedit in iudicio ordina-
rio, non autem extrahordinario restitutionis
in integrum, in quo admittitur etiam proba-
tio in contrarium, ex clausula generali, si qua
mihi iusta causa, &c. l. si mater, & ibi omnes
D. de exceptionib. rei iudicat. Alciat. de præ-
sumpt. in prælud. p. 2. num. 48. Thom. Sansbeck
de Matrim. tom. 2. libr. 7. disp. 37. ex num. 22.
Menoch. de præsumpt. lib. 1. q. 70. ex nu. 1. Ma-
card. de probat. in princ. q. 10. nu. 67.

¶ Neque obstat potentissimi Regis nos-
tri D. D. Philippi III. Pragmatica sanctio,
præcipiens quod aduersus prædictas senten-
tias, contra quas audientia denegatur, non ad-
mitantur minores ex restitutionis beneficio,
quia restitutio minorum, quæ eis conceditur
in subsidium fragilitatis, diuersum est benefi-
cio restitutionis in integrum, ut tradit Sfor-
tias Oddus de restit. in integrum part. 1. q. 3. &
seqq. † Hoc enim Restitutionis beneficium
nō solum minoribus competit, sed maioribus
ex iusta causa, quando de iure, vel de facto læsi
sunt, Tiraguel. de retractu lignagier. §. 35. glos.
4. nu. 37. Cevallos in suis commun. q. 48. nu. 1.
Becius cons. 12. nu. 63. & seqq. vol. 1. Sfortias
Oddus ubi prox. d. p. 1. q. 15. art. 5. nu. 43. & la-
tius p. 2. q. 90. art. 6. Matienzo in l. 8. tit. 11.
lib. 3. Recopil. glos. 12. ex nu. 5. † Nam dene-
gata audientia, non excluditur hoc restitutio

nis beneficium, ex verbis quantumcunq; gene-
ralibus, siue legis, siue statuti, nisi fiat specialis
mentio restitutionis in integrum, Molina de
primog. lib. 3. c. 13. n. 63. collega meus Pelæz
de Mierce p. 1. Maiorat. 7. 1. n. 25. & seqq. Bec-
ius d. cons. 12. nu. 69. & seqq. Caldas in l. si eu-
ratorem C. de in integrum restit. nu. 45. Perez
in l. 1. tit. 8. lib. 3. Ordin. Matienzo in d. l. 8. n.
6. & seqq. Gutierrez lib. 2. Pract. q. 88. nu. 3.
melius lib. 3. q. 32. nu. 15. & q. 34. num. 9. Sfor-
tias Oddus d. q. 15. art. 6. num. 44. usque ad 48.
Azeved. in l. 4. tit. 17. lib. 4. Recopil.

CAP. XIII. De Clerico pos- sessore virtute sententiæ lai- ci reuocata.

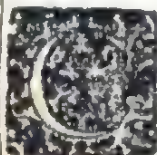
SUMMARIVM.

1. Clericus possessor autoritate iudicis tempora-
lis conuenitur de possessione apud Ecclesiasticū.
2. Clericus missus in possessione vigore actionis
realis vere possidet.
3. Bona temporalia quæ perueniunt ad domi-
nium clericorum mutant naturam.
4. Bona mutant naturam ex mutatione per-
sonæ.
5. Clerici in realibus non possunt conuenire
apud laicos.
6. Patrimonialia clericorum gaudent eodem
privilegio quod spiritualia.
7. Clerici Minorum in omnibus bonis gau-
dent privilegijs clericorum.
8. Clericus possessor virtute decreti laici non
potest apud cum amplius molestari.
9. Persona principaliter consideratur quo ad
forum.
10. Sententia laici reuocata, per quam clericus
possidebat, ei nocet, non citato.
11. Inspicitur quod principaliter agitur.
12. Ius tertij possessoris dependet a iure credi-
toris.
13. Fundamento sublato totum adificium cor-
ruit.
14. Resoluta iure actoris, resolvitur ius tertij.
15. Sententia super causa, censetur lata super
causato.
16. Reuocatione sententiæ cuius virtute ter-
tius possidebat titulus reuocatur ad non ti-
tulum.
17. Reuocata sententia in causa principali, no-
cet etiam tertio.
18. Reuocata executione tertium possessorem
comprehendit.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

19. Ius tertij non est actus de perse, sed dependens à creditore.
20. Reuocatio executionis influit in quemcunque possessor em.
21. Venditio bonorum virtute sententie nulla nullum ius firmum tribuit emptori.
22. Emens rem litigiosam eius euentui se submittit.
23. Restitutio que fit à lege tertio praiudicat.
24. Sententia reuocatoria executionis nocet tertio possessori non citato.
25. Clericus possessor rei executata apud laicū, apud eum debet oppositionem facere.
26. Laicus competens in causa principali apud eum debet clericus pro possessione sua adire.
27. Possidere est quid facti.
28. Facti rei spiritus alius laicus recte asumit cognitionem.
29. Reuocata sententia cuius contemplatione quis possidebat, res cum fructibus est restituenda.
30. Titulus quando reditur ad non titulum res cum fructibus est restituenda.
31. Tituli facta resolutione res cum fructibus restituitur.
32. Sententia nulla, vel reuocata res cum fructibus restituitur.
33. Sententia nulla, vel reuocata non dicitur sententia.
34. Actus nullus, nullum operatur positui iuris effectum.
35. Sententia dici non potest, si vitio nullitatis laborat.
36. Non entis nulla sunt qualitates.
37. Reuocata sententia omnia ratro acta corrumpunt.
37. Sublato antecedenti tollitur consequens.
38. Subbatio ex sententia nulla habetur ac si de facto fieret.
39. Titulus nullus nullum tribuit effectum.
40. Titulus in aliam habetur pro non titulo.
41. Reuocata sententia eius virtute facta sunt ac si facta non fuissent.
42. Factum non dicitur quod non durat facti.
43. Actor debet soluere debitam pecuniam cum legitimo interosurio.
44. Debita pecunia dicitur, que omnino debetur.
45. Spolium committitur, quando quis virtute sententie nulla bonis suis priuatur.
46. Iudex committit spolium quando nulliter agit.
47. Princeps nulliter agendo spolium committit.
48. Acta facta cum principali, tertio ignorant non praiudicant.

49. Tercio oppositore non obest sententia cum principali si citatus non fuit.
50. Tercio oppositore non obest sententia transacta in rem iudicatam cum principali.
51. Coluisse dicitur reus, qui non appellat.
52. Tercius oppositor quis dicatur.
53. Sententia transacta in rem iudicatam cum principali, illi obest, non tamen tertio non citato.

CLERICVS vigore possessionis adeptus auctoritate iudicis secularis non est amplius apud eundem iudicem conueniendus, neque super possessione, neque super proprietate,

sed apud Ecclesiasticum, cap. si quis contra clericum de foro compet. cap. fin. de iudic. & utrobique glos. & scribentes, Barbosa in collect. ex nu. 1. Marta de iurisdic. p. 4. cent. 2. cass. 160. nu. 13. & 24. † Nam clericus missus in possessione vigore actionis realis, vere possidet. Iass. in l. 3 § fin. D. de damn. infest. col. 5. Alex. in l. si finita §. Iulianus cod. tit. Marta de cass. 160. nu. 6. † Bona enim temporalia, que perueniunt ad dominium clericorum mutant naturam, quia mutata persona mutatur conditio rei, Felin. in cap. Ecclesia S. Maria de constit. num. 76. Bald. in l. placet C. de Sacros. Eccles. Bart. conf. 180. p. 1. Marcandrun. conf. 40. ex nu. 5. Marta de iurisdic. p. 1. cent. 1. cass. 11. ex nu. 28. & cent. 2. cass. 125. ex num. 28. † Nam bona mutant naturam ex mutatione persone, DD. in l. Paulus §. 1. D. de acquirend. heredit. & in l. filius familias D. ad l. Falcid. & in l. sed & si restituitur §. 1. de iudic. & in l. fin. C. de inoffic. testam.

¶ Vnde clerici etiam in realibus nullo modo possunt conuenire apud iudices laicos, Abb. in cap. qualiter, & quando de iudic. nu. 8. Tiraqueb. de retract. lignag. §. 32. glos. 1. num. 80. Cenedo ad Decretum collect. 37. nu. 14. Aufrer. de potest. sacul. regul. 2. limit. 4. Vant. de nullit. ex defectu iurisdic. nu. 54. Bobadilla in polyt. lib. 2. cap. 12. nu. 164. Rolandus conf. 12. ex nu. 37. vol. 2. † Etiam patrimonialibus, gl. & DD. in cap. similiter 16. q. 1. & in cap. cum possessiones 16. q. 4. & in cap. quamquam de censu lib. 6. Tib. Decian. tom. 1. crim. lib. 4. capit. 12. nu. 3. Oldrad. conf. 17. nu. 2. † Nam clerici in omnibus bonis temporalibus gaudent eisdem priuilegijs, & immunitatibus, quibus in Ecclesiasticis, cap. sancitum in fin. 23. q. 8. cap. fin. de vita, & honest. cleric. Cuarrub. lib. 1. variar. cap. 4. n. 3. Marta de iurisdic. p. 4. cent. 1. cass. 11. nu. 33. & cass. 49. ex nu. 1. & cent. 2.

8 *caff. 101. num. 5.* † Ita ut super illis, aut ratione illorum de iure, vel de facto nullatenus possint apud iudicē laicum molestari, *DD. & glos. inc. similiter 16. q. 1. & in c. cū possessiones 16. q. 4. & in c. quāquam de censib. lib. 6. Decian. tom. 1. lib. 4. c. 11. n. 3. Oldrad. conf. 17. n. 2.* † Etiam si incidenter de illis agatur, nam quo ad forum persona principaliter consideratur, & bona veniunt accessorie, *cap. si clerici 6. de foro compet. Oldrad. confil. 83.*

10 ¶ Quando tamen clericus venit sponte ad iudicium seculare, quod contra laicum agitur, & bona emit, quæ virtute eius sententiæ criminalis, vel ciuilibus venduntur, si postea rebocatur, vel nulla declaratur, nocet etiam emptori non citato, quia causa prima representatur in secunda, in qua influit, *l. licet §. ea obligatio D. de procurat. Craucta conf. 131. nu. 15. & conf. 144. num. 1. vol. 1. Gonzalez in regul. de mensib. & alternat. glos. 31. num. 45.*

11 † Inspicitur enim quod principaliter agitur, non quod accessorie, & in consequentiam, *l. cum ex oratione §. fin. D. de excusat. tutor. Bald. in l. 1. num. 5. & in l. quod fabore, oppos. 7. C. de legib. Peregrin. de fidei commiss. art. 37.*

12 *num. 24.* † Ius enim tertij possessoris procedit, & dependet à iure creditoris, quod sui natura erat variabile, rebocabile, & resolutivum, ideo data falsitatis origine actus omnis consequens, & dependens est nullus, *l. ex initio C. de fals. capit. ad petitionem de accusat. capit. veniens de presbyt. non bapt.* † Nam sublato fundamento totum ædificium corrumpit, *l. egi tecum 26. de except. rei iudic. l. fin. D. de constit. pecun. l. veltigal D. de pignorat. Rota. deciss. 10. de prabend. in antiquis.*

14 † Vnde resolutio iure actoris, resolvitur ius tertij accipientis, naturaliter absque facto hominis, ex solo iuris ministerio, *l. lex veltigali D. de pignorib. l. 1. C. si pignus pignori datum sit, cap. 1. §. rursus, quibus mod. feud. amittat. Corbulus de iure emphit. capit. 12. ex numer. 78.*

15 ¶ Præterea sententia lata super causa, censetur lata super causato, & eodem modo exequitur in petitis, quæ dependent à causa, *l. ex diuerso §. 1. cum ibi notatis D. de re iudic. Innocent. in capit. cum Ecclesia sub trina, de causa posses. & propriat. l. quod tamen §. si arbitror. D. de arbit. l. si prator D. de re iudic.*

16 † Nam per rebocationem sententiæ per quam tertius possidebat, titulus huius tertij reditur ad non titulum, & causa ad non causam, *Gonzalez in Reg. de alternat. glos. 34. quæst. 16. nu. 91. Roland. à Valle confil. 45. ex num. 29. lib.*

4. *Farinas. in prax. quæst. 6. ex num. 33.* † Re- 17
bocata enim sententia in causa contra principalem, nocet etiam tertio, & ius præiudicium operatur, *l. in causa, cum duabus seqq. D. de minorib. l. minor D. de euetion. l. Iulianus l. cum miles §. fin. D. ex quibus caus. maior. Sarmient. lib. 5. selectar. super l. Gallus §. & quod si tantum D. de liberis, & posthum. ex num. 68.* † Nam reuocata executione, tertius, qui eius 18
vigore, & contemplatione possidet, comprehendit, quia hæc qualitas resolutiva inhæret à principio, & cum eadē transit in emptorem, *Bald. in l. in testamento C. de sent. passis Parador lib. 1. quotidian. capit. 3. §. 5. num. 16.* † Quia ius tertij non est actus de per se, sed 19
dependens à priore, puta iure creditoris, ideo ad rescissionem antecedentis, sequitur rescissio sequentis, *l. non est novum D. de condit. in debit. l. qui repudians §. fin. D. de inoffic. testam.*

¶ Vnde executio, & subhastatio facta a vigore sententiæ, vel decreti nulli, vel iniusti si rebocetur, influit, in quemcunque possessorem, ut fuit obtentum in una Romana spolijs 21. febr. 1600. ut testatur *Marescot. variar. resolut. lib. 2. capit. 6. num. 5. Mar. Giurba. deciss. 89 per tot. Masrill. deciss. 29. Lafarte de decima vendit. cap. 14. ex num. 61.* † Nam 20
cum venditio bonorum virtute sententiæ nulla, vel iniusta fiat, quæ retractabile est, nullum ius firmum emptori concedere potuit, sed rebocabile, *l. si quis §. quod si quis D. de iniusto rupt. l. ebyrographis §. fin. D. de administrat. tutor.* † Et cum hæc tacita qualitate, & 22
conditione resolutiva, & variabili à principio emptor rem subhastavit, & contraxit, cum sciat rem illam vendi ex iure litigiosio, eiusque dubio ebentui ipse se submissit, *l. si duo D. de acquirend. hered. Tiraquel. de contract. conuent. §. 1. gloss. 2. num. 14.* † Quia res- 23
titutio quæ fit ex iustitia, & iuris dispositione, & ex causa quæ in est à principio tituli, & ex causa de præterito inhærens contractui, fit tertio præiudicium, quia eius ius tollit, *l. in causa §. fin. cum duab. seqq. D. de minorib. l. minor D. de euet. l. Iulianus, l. cum miles §. fin. D. ex quibus caus. maior. Sarmient. lib. 5. select. super l. Gallus §. & quid si tantum ex num. 68. Salgado d. cap. 14. ex nu. 56.*

¶ Hinc sententia rebocatoria executionis, vel subhastationis cuius virtute tertius possidet rem, illi etiam nocet non citato, quamvis sit clericus, ex naturæ causæ, & iudicij, quia cum venditio sit nulla, & à lege rescissa, ad huc consideratur res penes debitorem, *l. si creditor §. fin. D. de distraet. pignor. l. fin. sit. §.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

p. 5. Bart. in h. creditores C. de pignorib. nu. 10. Parlador. p. 4. quotid. c. fin. §. 5. ex n. 28. lib. 2. Surdus cons. 5. ex n. 8. Gratian. disceptat. forens. p. 1. c. 1. t. Similiter quando res alienatur in praiudicium prioris creditoris qui habet hypothecam specialem, quia pactum de nō alienando illi appositum officit tertium emptorem, etiam clericum, penes quē potest fieri executio per laicū, Albar. Velasc. de iure Emp. p. 1. q. 32. ex n. 13. Greg. Lopez in l. 73. tit. 18. p. 3. Ant. Gabriel. cūm oppin. li. 3. tit. de pignor. concl. 1. Em. Suarez in Thesaur. recept. v. alienat. & v. prohibet. Rodr. Xuares in l. post rem ad l. Reg. n. 5. limit. 1. Ant. Gomez in l. 40. Taur. n. 19. Azuved. in l. 1. tit. 5. li. 5. Recop. n. 3. Gasp. Rodrig. de annis reddit. li. 9. q. 9. n. 57. Felician de censib. li. 1. c. 4. n. 6. Amad. Rodrig. de exec. c. 1. ex n. 47. Dueñas reg. 240. n. 7. lim. 7. t. Nec potest declinare, quia talis clericus rei possessor si vult iudiciū huiusmodi impedire, corā eodē iudice laico debet hanc oppositionē facere, Aufrer. in Clem. 1. de officio ordin. reg. 2. fallent. 10. & de potestate secular. n. 10. Bald. in h. testamenta C. de testam. & in l. fin. C. de edicto diui Adrian. tolet. col. 12. Paz de tenuta quæst. 63. num. 33. part. 2. Mar. Giurba deciss. 62. num. 2. t. Quando enim iudex laicus principalis causæ competens est clericus pro possessione sua debet apud eum addire, Ancharr. in capis. ea quæ de regul. iur. libr. 6. quæst. 17. num. 21. Capicius deciss. 8. num. 3. Alexand. in l. si pupilo §. seruo D. de noui operis nuntiat. Christ. Paz de tenuta quæst. 63. num. 33. part. 2. Mar. Giurba deciss. 62. num. 2. t. Cuius laicus recte assūme cognitionem, nam quem possidere, vel non possidere est quæstio facti, non iuris, vt post alios resoluit, Menoch. de Retinend. possess. remed. 3. ex num. 743. & 745. t. De iacō etiam rei spiritualis incidenti iudex laicus competens est, vt ex multis dixi in Epitome de Magia libr. 3. capit. 26. ex num. 17. & me referens sequitur Doctiss. Franc. Salgado Somoza de process. Regia part. 1. cap. 1. prelude. 5. num. 217. pag. 52. & part. 4. cap. 1. ex nu. 80. Couarrub. de sponsal. cap. 8. §. 12. n. 3. Menoch. d. remed. 3. n. 336. & de Recuperan. remed. 15. n. 338. Farinac. tom. 1. q. 8. nu. 25.

¶ Sententia tamen rebocata, vel annullata, cuius contemplatione clericus rem possidebat, res cum fructibus debet restituere, l. filio familias §. contra tabulas D. de inoffic. testam. Abb. in capis. cum causa de offic. de legat. Capicius deciss. 210. num. 12. Gutierrez consil. 15. ex num. 11. Petr. Surdus deciss. 45. ex num. 10. & deciss. 25. ex num. 21. & consil.

14. num. 16. & consil. 115. num. 11. & consil. 168. num. 20. & consil. 372. num. 21. & tract. de aliment. tit. 1. quæst. 124. num. 8. Usafe. deciss. Pedamont. 160. nu. 10. Giurba deciss. Syril. 89. per tot. Mastrill. deciss. 29. num. 4. & 5. Gracian. disceptat. forens. capis. 157. num. 27. t. Nam cum titulus redditur ad non titulum, & causa ad non causam, res cum fructibus restituitur à possessore, Bald. in l. fin. C. de sentent. pass. Pelinus in capis. cum causam de re iudic. Tiraquel. in l. si unquam C. de rebocand. donat. v. reuertatur num. 278. Casberan. deciss. Pedamont. 160. num. 12. Petr. Sardus, & Mastrill. vbi sup. t. Titulus enim quādo ex sua natura est reuolucibilis, facta resolutione res cum fructibus interim perceptis restituitur, l. cum qui emit, in princ. l. item quod dictum est l. Imperator D. de iudic. adiect. l. is qui §. si fides D. quod vi aut clam. l. fin. D. de iuro fisci l. 1. §. 1. D. quod qui nolit. suncta l. cum autem §. cum redhibetur D. de adilit. edict. l. lege D. de lege commiss. l. cum quis D. de consuetud. ob caus. l. videamus §. item, & in debitum cum duabus seqq. D. de usur. l. 1. D. de ijs quibus, vt in dign. t. Et non solum quando rebocatur ex causa nullitatis, sed per viam appellationis, vel suplicationis, nam vtroq; casures cum fructibus est restituenda, Auth. qua sup. plicatio C. de praeibus Imper. offrend. Reboc. ad Regias Consist. tit. de sentent. execut. articul. 5. gloss. 3. ex num. 3. Morla in Empor. iur. tit. de iurisdict. omni. iudic. in premissis n. 73. Giurba deciss. 89. num. 2. Mastrill. deciss. 29. nu. 9.

¶ Neque ab hac fructuina restitutione excusatur titulus à iudice, & bona fides, quia sententia nulla, vel rebocata non dicitur sententia, & habetur ac si nunquam fuisset sententiatum, Cabalcán. deciss. 40. num. 31. part. 2. t. Quia actus nullus nullum operatur posteri iuris effectum, Vant. de nullis sentent. tit. quotiens intra quod temp. num. 26. t. Non enim dici potest iudicatum, nec sententia, quādo aliquo vitio nullitatis laborat, l. 3. §. condemnatum D. de re iudicat. l. 1. §. fin. D. ad S. C. Turpillian. l. non putauit §. non quæuis D. de contra tabul. l. 1. §. hac autem verba D. quod quisque iur. t. Quia non entis nullæ sunt qualitates, l. eius qui in prin. §. quod si stipulatus D. si certū petat. l. si seruum §. 3. D. de act. empt. t. Rebocata enim sententia omnia retro acta corrūit, Gratian. deciss. 120. Giurba deciss. 89. ex n. 1. Mastrill. deciss. 29. n. 7. t. Nā tibi to antecedenti tollitur consequens, l. si ante te D. de pact. cap. ad petitionem de accusac. Rota Rom. deciss. 10. de prabend. in antig.

Vnde

38 ¶ Vnde sicut nulla precedente sententia subhastatio bonorum fieri non potest in præiudicium tertij, nec facta valet, ita etiam si præcesserit sententia nulla, quia non aliter scilicet habet, quam si de facto fiat, l. 4. §. condemnatum, l. cum nulla D. de re iudic. cap. pastoralis rod. titul. Galliaul. cons. 61. ex num. 31. Viuius deciss. 53. num. 7. & deciss. 304. num. 5. & deciss. 380. num. 29. Cabalcian. consi. 11. num. 63. p. 1. & deciss. 3. num. 15. Giurba deciss. 89. num. 14. † Ideo ut nec titulus sententiæ prodest, ita nec bona fides, quæ ex sententia nascitur, quia titulus nullus aliquam tribuit exceptionem, aut effectum, l. quotiens D. qui satisdare cogant. Mariscot. libr. 2. variar. resolut. capit. 94. num. 35. † Nam titulus invalidus habetur pro non titulo, l. nec ullam §. item, in fine D. de petit. heredit. Marcabran. cons. 10. num. 59. Gracian. discept. forens. cap. 45. num. 33. Surdus consi. 28. num. 53. † Nam rebo-cata sententia, omnia facta eius virtute, considerantur ac si facta non fuissent, Muscatel. de fidei iusor. part. 1. mod. 18. num. 14. Gonzalez in reg. 8. Chancell. glos. 6. num. 183. Giurba deciss. 39. num. 14. † Non enim dicitur factum, quod non durat factum, l. idem §. si actor D. quod quisque veniens. nom. l. si pro parte §. versus D. de in rem vers. l. 3. §. si quis ita D. de hered. instit. Surd. consi. 13. num. 11. part. 1. Giurba deciss. 29. num. 2. N. de bona in part. 3. Recopil. libr. 1. titul. 6. l. 10. glos. 2. num. 10. & libr. 4. titul. 1. l. 20. glos. 2. numer. 17.

43 ¶ Et quemadmodum tertius possessor tenetur res cum fructibus restituere, similiter etiam actor tenetur soluere debitam pecuniam, cum legitimo interusurio, Osase. deciss. Pedam. 160. Gaspar. Rodrig. de annuis reddit. libr. 1. capit. 14. num. 61. Mieres de Maiorat. part. 3. quest. 25. ex num. 28. † Debitam pecuniam dico, non prætij, pro quo res vendita est, sed quæ omnino debebatur, idem Osase. d. deciss. 160. Mar. Giurba deciss. 105. Gamma deciss. 232. num. 5. Boer. deciss. 44. num. 26. Salgado de Regia protect. part. 4. cap. 14. ex num. 156.

45 ¶ Et non solum agi potest de nullitate per viam exceptionis, aut quærellæ, sed per actionem spoliij, ad bona recuperanda cum fructibus, quia spoliū committitur quando quis virtute sententiæ nullæ rebus suis priuatur, capit. conquarente de restitut. spoliat. Alexand. in l. non videtur, & in l. iuste possidet D. de acquirend. possess. Vant. titul. quotiens, & intra quod temp. num. 41. † Etiam si ad tales actus sit deuentum autoritate iudicis,

nam etiam quando nulliter agit, datur actio spoliij, capit. ex insinuatione, de probat. cum alijs aduclis à Steph. Gratian. tom. 4. discept. forens. capit. 734. num. 61. Etiam si tales iudices sint domini Superiores, quia Princeps nulliter agendo spoliū committit, Aff. Et. deciss. 361. num. 24. & 33. Surdus consi. 168. num. 26. libr. 2. & consi. 189. num. 30. Menochius de recuperandum possess. remed. 8. na. 3. Gratian. d. cap. 734. num. 7. Pontanus de spoliis libr. 2. cap. 16. nu. 182.

¶ Neque obstat, quod acta facta cum principali, tertio ignorant non præiudicant, l. sape D. de re iudicat. l. a sententia D. de appellat. Surdus deciss. 256. num. 1. & consi. 399. num. 10. Menoch. consi. 320. num. 19. & consi. 390. num. 36. Mar. Giurba deciss. 1. Sicil. num. 10. † Quia id non procedit in cetero emptori bonorum temporalium, quia causa tertius non est cum nullum interesse habeat in negotio principali, sed in tertio oppositore, qui pro suo interesse venit, vel venire debebat ad litem, cui sententia non obest, si citatus non fuit, DD. in l. præses provincie §. C. de pignor. & hypotec. Roland. à Valle consil. 29. ex num. 22. vol. 3. D. Castil-lo libr. 4. capit. 14. num. 30. Anton. Thesaur. lib. 1. qq. forens. quest. 60. num. 10. Sigism. Seca-zia de appellat. quest. 5. num. 59. Surdus consil. 271. num. 4. Steph. Gratian. part. 4. discept. forens. cap. 772. num. 17. Farinac. tom. 4. quest. 24. ex num. 175. & tom. 3. quest. 107. part. 1. articul. 11. † In quo casu si sententia cum principali lata, collusionem, vel lapsu fatalium, vel alia de causa transacta sit in rem iudicatam, non obest tertio oppositori non citato, d. l. præses provincie C. de pign. & hypot. præses provincie vtr. clarissimus ius pignoris sui exequentem audit, nec tibi oberit sententia aduersus debitorem tuum dicta, si eum collusisse cum aduersario tuo superatum te constiterit. † Collusisse enim dicitur, qui non appellat, vel supplicat a sententia de qua appellare potest, vel supplicare, l. si per lusorio D. de appellat. l. ex contractu D. de re iudic. Molina de primog. libr. 4. cap. 8. ex nu. 71. Mieres tom. 2. p. 4. q. 14. ex n. 63. Menoch. 19. §. præsumpt. 26. Masrill. de ius. Stril. 172. † Tertius autem dicitur citatus, vel spote venit ad causam inter alios agitata pro suo tantum interesse, l. si suspensa, & ibi Bald. & alij D. de inoffic. testam. Mar. Giurba d. deciss. 1. nu. 52. † Et in hoc casu sententia valet contra principale, contra quem fuit lata, non tamen ut noceat tertio non citato, DD. in l. si filius §. vil. §. deui D. de leg. 1. Giurba d. deciss. 1. n. 47.

CAP. XIII. De executione
sententiæ iudicis laici in bo-
nis clerici facienda.

SUMMARIVM.

1. Iudex laicus in multis cognoscit aduersus clericum.
2. Laicus quando sententiam in clericum valide tulit potest eam exequi.
3. Clericus laicum conueniens apud iudicem laicum, si in eo iudicio condemnatur, non potest eum subterfugere.
4. Clericus possidens rem secularis alijs hypothecatam, penes eum potest fieri executio apud laicum.
5. Clericus non potest iudiciumulare fugere in quo spense se immiscuit.
6. Clericum recipiens rem de manu laici potest ab eo compelli ad restitutionem, captis pignoribus.
7. Iudex laicus exequitur sententiam in bonis clerici in casibus, in quibus potuit cognoscere.
8. Notandum est iudicis qui sententiam tulit, ut eam exequatur.
9. Iudex laicus in casibus, in quibus sententiam valide tulit non debet recurrere ad Ecclesiasticum pro executione.
10. Iudex laicus si non haberet potestatem exequendi, eius iurisdictio esset illusoria.
11. Clericus qui in iudicio principali non potuit bona eximere, minus in executione.
12. Executio sententiæ est finis ad quem dirigitur, & pars continentie iudicii.
13. Sententia huiusmodi quando à laico mandatur executioni in bonis clerici temporalibus, non potest declinare.
14. Executio in bonis fieri non potest sine coactione personæ.
15. Executio potest fieri sine coactione personæ in temporalibus.
16. Reconuentionis sententia potest ferri in bonis non tangendo personam.
17. Clericus pro suo interesse comparens apud iudicem secularem, debet eius iudicio stare.
18. Clericus missus in possessione per iudicem laicum, debet apud eum respondere contra dictor.
19. Casus nonnulli in quibus laicus cognoscit aduersus clericum remissus.
20. Clericus negociator à laico discutitur.

21. Bona clerici negociatoris subuenerunt Regi iudicibus.
22. Bona temporalia clerici negociatoris quando à laico capiuntur.
23. Clericus pro negotiatione tenetur de gabelis, & alijs rebus apud laicum respondere.
24. Ecclesiasticus discernens censuras in secularem procedentem contra clericum negociatorem, vim facit.
25. Laicus procedens in clericum, ut possessor rei litigiosa male agit.
26. Consuetudo Neapolis, quæ est secundum Ecclesiam non potest extendi ad Hispaniam.
27. Ecclesiasticus non debet requiri pro executione sententiæ laici in casibus, in quibus eam valide tulit.
28. Cenallus in huiusmodi Requisitoria duplici errore labitur.
29. Couarrubia sententia expenditur de Requisitoria Ecclesiastica.
30. Seculari debet implorare auxilium Ecclesiastici si executio est facienda in persona clerici.
31. Laudem debiti à clerico secularis habet cognitionem.
32. Iudex laicus in casibus, in quibus potest cognoscere, potest exequere per suos ministros.
33. Executio huiusmodi fieri debet in bonis temporalibus clerici.
34. Sententia executio expectat ad iudicem, qui eam tulit.

IUDEX laicus in multis casibus licite cognoscit aduersus clericum, & pronūciat, quos late congerunt DD. in Clem. 1. de offic. Ordin. & in cap. si iudex laicus de sent. excomm. & in cap. Sacerdotibus, ne clerici, vel monach. Steph. Aufser. tract. de potest. secul. in Eccles. Castillo de Bobadilla in sua Polytic. libr. 2. cap. 1. ex nu. 66. & cap. 18. per tot. Cened. ad Decret. collect. 37. † In quibus casibus cum laicus sententiam valide ferat, ab eo fieri debet executio in bonis clerici, captis pignoribus, etiam fructibus beneficij, dū eius persona illi seruetur, cap. Sacerdotibus, & ibi omnes, ne clerici, vel monach. † Nam si clericus pro debito suo laicum exequitur, & virtute sententiæ de Remate bona possidet, quæ apud superiorem rebocatur, non potest iudiciū fugere, & eo maxime, si cum cautione depositaria res tradita est, quia tali satisfactione ad huc consideratur res in acerbo bonorum, Masfrill. deciss. 126. ex nu. 1. usque ad nu. 16. † Aut alius pro actione hypothecaria rem sibi prius obligatam, apud

apud laicum exequitur, clericus pro possessione sua debet apud eundem iudicem adire, quia pactum de non alienando officit tertium emptorem clericum, penes quem potest fieri executio per laicum, ut per DD. in l. si creditor §. fin. D. de distract. pignor. Parlador lib. 2. quotidian. p. 4. cap. fin. §. 5. ex nu. 18.

¶ Et ratio est, nam cum clericus ad iudicium seculare venit voluntarie, ut accipiat bona temporalia, non potest postea, in eorum in iusta retentione, ab eodem iudicio fugere in quo sponte se immiscuit, Guliel. Benedict. in cap. Raynuntius v. uxorem de testam. num. 128. Cassan. in consuetud. Burgun. rub. 1. §. 5. tit. des indices nu. 71. Quesada diuers. qq. cap. 79. ex nu. 10. ¶ Et ita clericum qui in iudicio temporalis bona siue deposita, siue empti recipit ab eodem iudice posse compelli ad restitutionem captis pignoribus tenent, DD. in l. fin. C. de bonis auct. iudic. possiden. & in cap. 1. depositi, Scobar de ratiocinijs cap. 7. ex nu. 7. Afflict. de iuss. 24. nu. 3. Aufrer. in Capell. Tholos. de iuss. 168. & in Clement. 1. de offic. Ordin. fallen. 14. Auiles in Capp. Prator. cap. 10. glos. execution. nu. 6. & in cap. 20. glos. usurpa. nu. 10. Perez in l. 1. sit. 10. lib. 3. Ordin. Salgado de Regia protecl. p. 4. ca. 14. ex n. 105. Iacob. Grassis de effect. cleric. effect. 1. ex nu. 855.

¶ Neque executione recurrendum est ad iudicem Ecclesiasticum, sed ad iudicem qui tulit sententiam, vel cui commissa est executio per secularem l. a diuo Pio §. 1. D. de re iudic. ut iudices a sedatorum sententias exequantur ij qui eas dederunt. ¶ Nam proprium, & nativum est iurisdictionis iudicis, qui sententiam tulit, ut eam exequatur, quia est consequitivum eius iudicij, quod determinavit, dum eius executio petitur, Angel. in l. qui de inoffic. nu. 7. & ibi Paul. num. 8. de inoffic. testam. Iass. in l. proponendum §. fin. autem C. de iudic. num. 3. Marta de iuris. p. 4. cent. 1. cas. 89. nu. 33. Car. de Grassis de effect. 1. ex nu. 789. Trentacin. qq. Forens. lib. 1. q. 79. ¶ Neque pro eius executione auxilium Ecclesiasticum implorandum est, nam fuisset dissonans, ut iudex sententiam ferret, & eam non posset executioni mandare, cum in casibus, in quibus habuit iurisdictionem in principali, possit in accessorio (quod est executio) procedere, quia instantia executionis pars quidam est litis principalis, vel saltem accessio, Ant. Faber. lib. 2. tit. 2. de in ius vocando, diffinit. 12. num. 5. Salgado de Regia protecl. part. 4. cap. 14. ex nu. 96.

¶ Vnde cum iudex secularis in casibus, in quibus venit clericus voluntarie pro suo inte-

rese habeat iurisdictionem, de necessario concedendum est, habere iurisdictionem ad exequendum pronunciatum, etiam contra ipsum clericum, qui iudicio se immiscuit, alias iurisdictionis esset illusoria, Gloj. in autb. de bared. & falcid. §. si quis autem v. admonitus in fin. collat. 1. Curtius iun. cons. 59. in prin. & cons. 62. nu. 4. Petr. Barbosa in l. qui prior 29. D. de iudic. nu. 98. ¶ Nam cum bona quae in iudicio temporali clericus recepit sint secularia, solum ea poterat eximere persona clerici, & cum illa non eximat in iudicio principali, ut dictum est, minus in accessorio, quod est executio sententiae, cap. si super gratia, de offic. de legat. quam executionem veluti gratia praedictae accessoriae naturam sequi congruit principalis. ¶ Executio enim est consequentia sententiae, & finis ad quem dirigitur, quia inutilis, & frustratoria esset, nisi executioni mandaretur, & est pars continentiae iudicij, quae dividi non potest, l. ubi captum cum vulgatis C. de iudic. na ut ait Bobadilla lib. 2. cap. 18. nu. 243. Porque tiene repugnancia averse de dividir el juicio, en que la toma de la prenda passe ante v. luez, i la justificacion della ante otro. ¶ Et ita dum sententia in bonis temporalibus clerici mandatur executioni ab ea clericus non potest declinare, Carol. de Grassis, de effect. cleric. effect. 1. nu. 791. Secus vero si executio esset facienda super bonis, quia tunc poterit fieri per eundem iudicem laicum, qui sententiam tulit, Ioan. Lupus in repet. cap. per vestras §. suspensione de donat. inter vir. nu. 2.

¶ Neque obstat si dicas non posse fieri executionem in bonis clerici condemnati per secularem, sine coactione personae, & ita faciendam esse per Ecclesiasticum, ut tenet Marta de iuris. p. 4. cent. 2. cas. 151. nu. 7. ¶ Nam ad hoc, ut in bonis clerici fiat executio, non est necessaria coactio personae, cum possit fieri captis pignoribus, vel rebus, quas restituere condemnatur, nam ut ait Federic. de Senis cons. 93. n. 5. Quod si executio est facienda in personam, reservetur Episcopo, si vero sit realis executio facienda in bonis, potest facere iudex secularis. ¶ Neque his obstat eiusdem, Marta sententia de cent. 2. cas. 104. num. 9. nam iudex secularis, qui de causa Reconventionis clerici cognovit, potest executi sententiam condemnatoriam in bonis clerici, non tangendo personam, Palac. Rubens in cap. per vestras §. 1. num. 2. Car. de Grassis de effect. cleric. effect. 1. nu. 791. Lappus allegat. 118. nu. 6.

¶ Neque obstat clericum non posse consentire in iurisdictione iudicis secularis, cap. si diligenti, de foro compet. cum vulgatis, quia

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

quādo pro suo interesse comparet apud laicū,
debet eius stare iudicio, ne fiat illusorium, vt
multis casibus enumeratis resoluit, *Bobadilla*
in *Polysic. lib. 2. cap. 1. ex nu. 66. & 117. 128.*
18 *122. 123. 124. 126. 137. & seqq.* † Nam si cle-
ricus mittitur in possessionem per iudicem
laicum vigore, l. fin. C. de edicto D. *Adriani*
tol. & post modum terrius cōpareat eam cō-
tradicens talem possessionem, non debet
laicum iudicium fugere, *Peregrin. de fideicom-*
miss. art. 48. ex nu. 62. Paz. de tenut. p. 2. capi.
19 *64. nu. 13. Salgado de regia protef. p. 4. cap. 14.*
nu. 125. † Multi enim sunt casus, in quibus ex
iure canonico permittum est iudicem laicum
procedere posse in causis clerici rei, quos con-
gerunt, *Steph. Ausrer. Carol. de Grassis, Boba-*
20 *dilla, Gratian. & alij ubi sup.* † Et in clerico
negotiatore rescriptum est à Romano Ponti-
fice in cap. fin. de vita, & honest. cleric. in quo
niam de his se implicans, de suis facultatibus sta-
tutis, & consuetudinibus patrie subiaceant, nō
defensas eosdem, nam vt ait text. in cap. cleri-
corum de vita, & honest. cleric. decorum est,
vt illi qui cum alijs similem vit. am. suscipiunt, si-
21 *milem sentiant in legibus disciplinam.* † Et quā-
uis bona clerici negotiatoris sint Ecclesiasti-
ca, quia sunt sita in territorio Regis secularis
illi subiiciuntur, vt notat *Felinus in cap. Eccle-*
sia de Constitut. nu. 8. Salgado d. cap. 14. n. 100.
22 † Vnde recte laicus ea occupare potest, quia
Pontifex Summus permittit, vt possit proce-
dere, & exequere in bonis clerici, reserbatā
persona, vt docent *Dec. in cap. Ecclesia Sanc-*
ta Maria de Constitut. col. 1. Gregor. in l.
49. tit. 6. part. 1. & ibi Humada glos. 3. & facit
text. in l. 7. tit. 18. lib. 9. Recop. ubi expresse ca-
23 *betur fieri executionem in eius bonis, como si*
fuera lego. † Nam vt eleganter ait *Doctiss.*
Franc. Salgado de Regia protef. d. capit. 14
nu. 103. in his casibus, in quibus clericus prop-
ter negotiationem debet gabellam, potest coram
seculari iudice conueniri, & illam ab eo exige-
re, & exequi in temporalibus scilicet ipsius cle-
rici captis pignoribus, personatamen eius sem-
per excipienda. Mexia in pramat. taxa pan-
concl. 5. nu. 23. Rebuff. in l. Gall. tom. 2. de mer-
cat. mencit. vend. glos. 13. Boer. dec. ff. 246. nu. 4.
24 *Azevedo in l. 11. tit. 3. libr. 1. Recopil. La parte*
de Gabell. cap. 19. nu. 84. † Et ita practicatur
in omnibus Hispaniæ tribunalibus, & specia-
liter in Regia Granatense Chancellaria, de
qua sit testatur *Girona de Gabell. cap. 7. nu.*
29. Et hanc opinionem in praxi receptam vidi
in Granatensi pratorio ubi pro iudice seculari
fuit pronuntiatum, & semel atque iterum in
dicto Granatensi pratorio declaratum fuit in-

dicem Ecclesiasticum, qui censuris contra secu-
larem procedebat, vim facere, liſque fuit inser-
Regios auditores, & consiliarios mutuo con-
silio animaduersa, & tandem Gabellariis
obtinuit, & causa fuit ad secularem iudicem
remissa.

¶ Neque etiam obstat doctrina, *Vincenij* 25
de Franch. deciss. 545. nam ibi secularis vole-
bat exequi monasterium, nō quod fuisset cum
eo lis agitata, sed vt possessorem rei litigiosa
virtute capitulorum Regni, quæ ei non pote-
rant tribuere iurisdictionem, ibi, *sed quia ex*
processu apparebat monasterium non comparuisse
se in iudicio ad impediendam executionem sen-
tentiæ, in ois, qui obtinuerat, egerat contra mo-
naſterium virtute capitulorum Regni, & quia
non concurrabant requisita in dictis capitulis
fuit laicus à dicto remedio exclusus. † Neque 26
minus obstat opinioem, *Vini deciss. 49. n. 7.*
vbi resoluit casum in labore iurisdictionis
Ecclesiasticæ, ex eo quod in prouincia Neapo-
litana ita asserit practicum, nam consue-
do Neapolis, quæ principio suo ex donatione
Constantini fuit terra Ecclesiæ, & hodie est
eiusdem suum, non potest induci, in his Reg-
nis Hispaniæ vbi contrarium practicum, vt
docent *Steph. Ausrer. de protef. secul. reg. 1. n.*
25. Couarrub. in Præf. cap. 33. nu. 6. Farinae-
tom. 1. q. 8. n. 98. Bobadilla lib. 2. cap. 18. n. 99.
27 † Neque tandem obstat, *Ceball. tract. de cog-*
nit. per violent. p. 2. q. 76. n. 17. nam in opinio-
ne Martæ tranſit, cui satisfactum est, & in ijs
quæ subdit, *Requirendum esse Ecclesiasticum,*
& si nollet auxilium prestare, & sententiam
iudicis secularis executioni mandare, tum pro-
fecto vim facit. † Duplici errore labitur, 28
dum putat necessariam esse Requisitionem iu-
dicis laici, ad exequendam suam sententiam
in bonis clerici condemnati: tum dum putat
ex denegata executione recurri posse ad Ct. a-
cellariam, per viam violentiæ, nam ex actis ne-
gatiuis, non datur recursus ad Chancellariā
sed ad superiorem Ecclesiasticum, *Couarrub.*
in Præf. cap. 10. nu. 1. † Nec minus obstat 29
eiusdem *Couarrubix* sententia dum ait d. n. 1.
eadem ratione iudex secularis quotiens ea ne-
cessitas incidit poterit implorare iudicis Ec-
clesiastici auxilium, pro exequenda eius senten-
tia, aduersus eos in quos ipse non habet iurisdic-
tionem. † Nam expresse agit quando executio 30
est facienda in persona clerici, quia tunc secu-
lares debent implorare auxilium Ecclesiasti-
ci, secus tamen quando in solis bonis cleri-
ci esset facienda, vt dictum est, *Cyn. in l. nullus*
C. de testib. † Cum in laudemio, quod à cleri- 31
co debetur emptore bonorum emphiteutico-

rum

rum secularis cognoscat, & captis pignoribus faciat solutionem, *Rebuffus in Consist. Gal. lib. tom. 2. de mercatorib. minutatim vendent. glos. 13. Cassan. in Consuetud. Burgund. d. rub. 17. tit. des censés §. 1. ex nu. 9. Gironda d. p. 7. num. 30.*

¶ Iudex enim laicus quando iurisdictionem habet in causa principali, quæ agitur contra laicum non solum clericum possessorem citatum, & non comparentem, vel ad causam venientem, condemnare potest, sed etiam compellere per suos ministros, captis pignoribus, *Aufrer. in Clem. 1. de offic. Ordin. reg. 2. fallen. 10. & tract. de potest. secular. num. 10. Parlador. lib. 2. quotidian. cap. fin. §. 1. nu. 11. p. 2. Bobadill. in Polyt. lib. 2. cap. 18. ex nu. 66. Cevallos tom. 1. commun. contra comm. q. 30.*

ex num. 14. † Nam iudex laicus in casibus, in quibus sententiam valide tullit adversus clericum, potest facere executionem in suis bonis temporalibus, l. ad dictos & ibi glos. C. de Episcop. & cleric. l. 2. C. ut nemo prius. Guil. Benedictus in capit. Raynuncius v. uxorem C. de testam. decis. 2. ex nu. 147. Barbof. in l. qui prior 29. D. de iudic. ex n. 93. † Sententia enim executio expectat ad eum iudicem, qui eam tullit, atque de causa principali cognovit, l. nulli C. de iudic. l. Ordinarij C. de rei vindicta. capit. 1. de causa possid. & propriet. l. a diuo Pio D. de re iudic. Felin. in capit. significasti de offic. deleg. num. 4. Marta de iurisdic. p. 4. cent. 1. cas. 89. nu. 33. Trentacinq. qq. Forens. libr. 1. q. 79. Carol. de Grassis de effect. cleric. effect. 1. ex nu. 789.

¶ Ad laudem individuae Trinitatis, Deiparae MARIE, & omnium coelorum, finitur Tomus Secundus de IVRE SPIRITUALI, sub correctione Sanctae Matris Ecclesiae.

*Licenciatus Don Franciscus
Torreblanca Villalpando.*

CVM PRIVILEGIO REGIO. Cordubę, in edibus Autoris.

REGESTVM

¶.¶.¶. ABCDEFGHIKLMNOPQRSTUVWXYZ.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vv
Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp
Qqq Rrr Sss Ttt Vvv Xxx Yyy Zzz.

Aaaa Bbbb Cccc Dddd Eeee Ffff.

Omnes sunt Terniones, præter Ffff. duernionem.

SALVATOR DE CEATE SA TYPOGRAPHVS
excudebat. Anno 1635.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

ciale, eod. tit. lib. 6. cum alijs per Lancellot. ubi prox. nu. 6. † Et quamvis ex clauſula, appellatione remota, rebocari non poſſit priuilegio attentatorum, poteſt rebocari per viam quærellæ ordinariæ agendo, Hoſtienſ. in cap. paſtoralis §. præterea de offic. de leg. Abb. in cap. vt debitus, de appellat. cum alijs per Lancellot. d. cap. 12. limit. 8. nu. 43. & nos in Epitome de Magia d. cap. 30. ex nu. 58.

¶ Duodecimo quando ſententia prima eſt nulla, ex aliqua prædictarum cauſa, ſi confirmetur per ſententiã Reuiſionis, vel per tres conformes, non poteſt executioni mandari, quia confirmatio nil noui dat, nec vllum æſectum, aut obſtaculum tollit, cap. 1. cap. cū dilecto, cap. examinata de confirmatione vtili, vel inuti, Rota deciſſ. 702. n. 6. & deciſſ. 38. ex nu. 1. p. 1. diuerſor. & deciſſ. 31. num. 6. p. 2. Molina de prim. g. lib. 2. cap. 7. nu. 7. Salgado de Regia proteſt. p. 4. cap. 11. num. 37. Goncal. in reg. de alternat. gloſ. 45. §. 1. ex num. 75. † Ideo non obſtante dicta confirmatione poterit dici aduerſus dictas ſententias, vel ſingulas earum de nullitate, nam vt ait Sebaſt. Vant. de nullit. ſentent. tit. quotiens, & intra quod temp. n. 4. in paru. fol. 138. Et præterea quamvis de nullitate prima ſententiæ fuiſſet dictum, & ſub inde per tres alias conformes ſententias declaratum, ſententia, quæ ex vitio nullitatis impugnabatur, validam, licet de viribus prima ſententiæ ulterius, ſtantibus dictis tribus conformibus, haſitari non poſſit, poterit tamen de viribus prima, vel ſecunda ſententiæ confirmantis, ad hoc quæri. & diſputari, & ſic per alias ſententias huiusmodi confirmatoria, etſi declarate fuerint valida iterũ de viribus, ac validitate confirmantis quæri, & ſic nullus erit finis nullitatibus proponendis, cum ſimul atque cum ipſo actu, & ſententia nullitas oriatur. † Nec poteſt tranſire in rem iudicatam, quia res iudicata dici non poteſt, nec ſententiæ, nec mādari executioni, cum aliqua earũ vitio nullitatis labore, l. 4. §. condēnatum l. ſi cum nulla D. de re iudic. l. 1. §. hac autem D. quod quiſque iur. l. ſi feriatis 6. D. de feriis, l. ſi prætor 75. D. de iud. D. Iacob. Garſia Villalpando in l. 22. tit. 1. Part. 7. §. 11. nu. 11. & in Repetit. p. 2. n. 39. & nouiſſima doctiſſimus D. Joſeph Vela Regius Conſiliarius in prælect. cap. 1. de offic. Ordin. p. 2. nu. 35. fol. 77. Iacob. Can. cerius variat. reſolut. lib. 3. cap. 19. ex num. 3. Sigif. Sceaxia de iudicijs lib. 2. cap. 97. nu. 135. † Quia vitium primæ ſententiæ inſluit in ſequentes, & idem vitium perſeuerat in eis, etiã ſi ſint mille, Socin. in conf. 41. nu. 17. & ſeqq. lib. 2. Ioan. Andr. in cap. quoniam contra fal-

ſam in fin. de probat. Bald. in l. liberorum C. de teſtam. Steph. Gratian diſcept. forenſ. tom. 3. cap. 581. nu. 52. & late tom. 4. cap. 734. ex nu. 3. vſq; ad n. 26. † Etia poſt mille annos, quia ad nullitates huiusmodi opponendas non currunt 60. dies legis Regni, nam ſunt perpetuæ, & quo ad minus durant per triginta annos, Gloſ. in l. quærelam C. de falſ. §. 1. Inſtit. de perpet. & temp. act. l. omnes, l. ſi cuncti C. de præſcript. 30. vel 40. ann. Vant. tit. quotiens, & intra quod temp. ex nu. 7.

¶ Quorum quidem nonnulla (etſi nō ita exornata) cum in Epitome de Magia ſcripſiſſem, anno 1618. lib. 3. cap. 30. nu. 8. Potentiſſimus Rex noſter D. D. Philippus III. & eius Cōſilium, quaſi eis aſſentientes, ſic ſtatuerunt in Pragmatica ſanctione Matriri die 10. Febr. 1623. Porque conforme a derecho algunas vezes ſe rebuelue ſobre la coſa juzgada, o por inſtrumentos nuevos, o por auer conſtado que los preſentados eran falſos, o por otras cauſas eſtablecidas por derecho, &c. † Ex quibus verbis manifeſte colligitur D. Regis noſtri intentionem in aſſertis diſpoſitionibus, non fuiſſe audientiam denegare, contra quaſcunque ſententias Reuiſionis, vel trãſactas in rem iudicatã, ſi alias ex iuris communis, aut Regni diſpoſitione aduerſus eas audiri potuiſſet, quia lex noua ſemper intelligenda eſt, vt minus ius cōmune lædat, l. 2. C. de noxal. l. ſancimus C. de teſtam. l. præcipimus C. de appellat. Auth. quas actiones C. de Sacroſ. Eccleſ. † Et ita noſtra interpretatio magis fauorabilis eſt, & ſequēda, quia nos magis reducit ad terminos iuris communis, nam facilius reuertitur res ad ſuã naturam, l. ſi vnus §. pactus ne peteret, D. de pact. l. fin. C. de ſponſalit. largit. cap. ab exordio diſt. 25. † Quod ſemper obſeruandum eſſe in omni Statuto, docet Cacheraſmus Dominus Oſfaſci deciſſione Pedam. 57. nu. 3. quia omnis reſeſſus à iure dicitur odioſus, l. ius ſingulare, l. quod vero D. ſoluto matrim. l. aduerſus C. de nupt.

¶ Neque obſtat, quod lex non diſtinguēs, neq; nos debere, ex vulgata l. de pretio C. de public. & eccligal. quia leges generaliter loquentes, ita intelliguntur, l. 1. §. generaliter D. de legat. præſtan. † Nam id non procedit vbi iura corriguntur, aut reſultat abſonus intellectus, quia tum iura iuribus ſunt concordanda, vt euitetur legum correctio, l. vnica C. de inoffic. donat. c. cū expediat de Elecl. lib. 6. † Et ita ex præſumpta eius voluntate, quandiu de contraria non conſtat, in nullo dictorum caſu loqui videtur, nec extendi poteſt, vt innocentis vita, fama, aut fortuna auferatur, neque vt ſuſtinea-

sustineatur sententiæ autoritas, quæ in iure in
teruenta fortuna annumeratur, l. eos §. super
his C. de appellat. l. seruus D. de statu homin.

105 † Melius est enim recurrere, quam male curre-
re, ne quæ tot iuribus nulla, & irrita sunt, in tā
tū Reipublicæ damnum, Principis g. auamē,
partium dispendium, iudicium conscientia
sustineatur, nam ex sententia iniqua omnes ad
restitutionem tenentur, D. Thom. 2. 2. q. 62.
art. 1. 2. & 16. Couarrub. in cap. cum esses de
testamen. num. 8. & in cap. peccatum de regul.
iur. lib. 6. §. 3. nu. 9. & §. 6. nu. 1.

106 ¶ Quando tamen ex aliquo horum capitū
non auditur, quia iudices legis literæ inhære-
tes, eius verum sentium respuerunt, aduersus
predictas sententiæ, & earum quilibet audiri
debet ex beneficio restitutionis in integrum,
siue sint minores, siue maiores, ex clausula ge-
nerali edita in l. 1. D. ex quibus causis maio-
res, Item si qua alia iusta mihi causa esse vide-
bitur, in integrum restituiam, quod eis per le-
ges, plebiscita, senatus consulta, edita, decreta
107 principum licebit. † Nam licet pro tali sen-
tentia sit præsumptio iuris, & de iure, adeo ut
non admitatur probatio in contrarium, l. sub
specie, & ibi omnes C. de sent. & re iudic. Mas-
card. de probat. lib. 2. concl. 459. & lib. 3. con-
cl. 1167. † Illud procedit in iudicio ordina-
rio, non autem extrahordinatio restitutionis
108 in integrum, in quo admittitur etiam proba-
tio in contrarium, ex clausula generali, si qua
mihi iusta causa, &c. l. si mater, & ibi omnes
D. de exceptionib. rei iudicat. Alciat. de præ-
sumpt. in prælud. p. 2. num. 8. Thom. Sanchez
de Matrim. tom. 2. libr. 7. disp. 37. ex num. 22.
Menoch. de præsumpt. lib. 1. q. 70. ex nu. 1. Mas-
card. de probat. in princ. q. 10. nu. 67.

109 ¶ Neque obstat potentissimi Regis nos-
tri D. D. Philippi III. Pragmatica sanctio,
præcipiens quod aduersus prædictas senten-
tias, contra quas audientia denegatur, non ad-
mitantur minores ex restitutionis beneficio,
quia restitutio minorum, quæ eis conceditur
in subsidium fragilitatis, diuersum est benefi-
cio restitutionis in integrum, ut tradit Sfor-
tias Oddus de restit. in integrum part. 1. q. 3. &
110 seqq. † Hoc enim Restitutionis beneficium
nō solum minoribus competit, sed maioribus
ex iusta causa, quādo de iure, vel de facto læsi
sunt, Tiraque. de retractu lignagier. §. 35. glos.
4. nu. 37. Cuenallos in suis commun. q. 48. nu. 1.
Baccius cons. 12. nu. 63. & seqq. vol. 1. Sfortias
Oddus ubi prox. d. p. 1. q. 15. art. 5. nu. 43. & la-
ius p. 2. q. 90. art. 6. Matienzo in l. 8. tit. 11.
111 lib. 3. Recopil. glos. 12. ex nu. 5. † Nam de-
nata audientia, non excluditur hoc restitutio

nis beneficium, ex verbis quantumcunq; gene-
ralibus, siue legis, siue statuti, nisi fiat specialis
mentio restitutionis in integrum, Molina de
primog. lib. 3. c. 13. n. 63. collega meus Pelaez
de Mierre p. 1. Maiorat. q. 1. n. 25. & seqq. Bec-
cius d. cons. 12. nu. 69. & seqq. Caldas in l. si eu-
ratorem C. de in integrum restit. nu. 45. Perez
in l. 1. tit. 8. lib. 3. Ordin. Matienzo in d. l. 8. n.
6. & seqq. Gatterrez lib. 2. Pract. q. 88. nu. 3.
melius lib. 3. q. 32. nu. 15. & q. 34. num. 9. Sfor-
tias Oddus d. q. 15. art. 6. num. 44. & seqq. ad 48.
Azeved. in l. 4. tit. 17. lib. 4. Recopil.

CAP. XIII. De Clerico pos- sessore virtute sententiæ lai- ci reuocata.

SUMMARIVM.

1. Clericus possessor autoritate iudicis tempora-
lis conuenitur de possessione apud Ecclesiasticū.
2. Clericus missus in possessione vigore actionis
realis vero possidet.
3. Bona temporalia quæ perueniunt ad domi-
nium clericorum mutant naturam.
4. Bona mutant naturam ex mutatione per-
sonæ.
5. Clerici in realibus non possunt conueniri
apud laicos.
6. Patrimonialia clericorum gaudent eodem
privilegio quo spiritualia.
7. Clerici Minorum in omnibus bonis gau-
dent privilegiis clericorum.
8. Clericus possessor virtute decreti laici non
potest apud cum amplius molestari.
9. Persona principaliter consideratur quo ad
forum.
10. Sententia laici reuocata, per quam clericus
posidebat, ei nocet, non citato.
11. Inspectitur quod principaliter agitur.
12. Ius tertij possessoris dependet a iure credi-
toris.
13. Fundamento sublato totum edificium cor-
ruit.
14. Resoluto iure actoris, resolvitur ius tertij.
15. Sententia super causa, censetur lata super
causato.
16. Reuocatione sententiæ cuius virtute ter-
tius possidebat titulus reuocatur ad non ti-
tulum.
17. Reuocata sententia in causa principali, no-
cet etiam tertio.
18. Reuocata executione tertium possessorē
comprehendit.

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

19. Ius tertij non est actus de perso, sed de pen-
dens a creditore.
20. Reuocatio executionis influit in quemcum-
que possessor em.
21. Venditio bonorum virtute sententia nulla
nullum ius firmum tribuit emptori.
22. Emens rem litigiosam eius euentui se sumit-
tis.
23. Restitutio que fit a lege tertio praiudicat.
24. Sententia rebocatoria executionis nocet ter-
tio possessori non citato.
25. Clericus possessor rei executata apud laicū,
apud eum debet oppositionem facere.
26. Laicus competens in causa principali apud
eum debet clericus pro possessione sua adire
27. Possidere est quid facti.
28. Facti rei spiritalis laicus recte asumit cog-
nitionem.
29. Reuocata sententia cuius contemplatione
quis possidebat, res cum fructibus est resti-
tuenda.
30. Titulus quando reditur ad non titulum res
cum fructibus est restituenda.
31. Tituli facta resolutione res cum fructibus
restituatur.
32. Sententia nulla, vel rebocata res cum fruc-
tibus restituatur.
33. Sententia nulla, vel rebocata non dicitur
sententia.
34. Actus nullus, nullum operatur positui iu-
ris effectum.
35. Sententia dici non potest si vitio nullitatis
laborat.
36. Non entis nulla sunt qualitates.
37. Rebocata sententia omnia ratro acta cor-
rumpunt.
37. Sublato antecedenti tollitur consequens.
38. Subbassatio ex sententia nulla habetur ac
si de facto fieret.
39. Titulus nullus nullum tribuit effectum.
40. Titulus in validus habetur pro non titulo.
41. Reuocata sententia eius virtute facta sunt
ac si facta non fuissent.
42. Factum non dicitur quod non durat factū.
43. Actor debet soluere debitam pecuniam cum
legitimo interfusio.
44. Debita pecunia dicitur, quæ omnino debe-
tur.
45. Spolium committitur, quando quis virtute
sententia nulla bonis suis priuatur.
46. Iudex committit spolium quando nulliter
agit.
47. Princeps nulliter agendo spolium commit-
tit.
48. Acta facta cum principali, tertio ignoranti
non praiudicant.

49. Tercio oppositore non obest sententia cum
principali si citatus non fuit.
50. Tercio oppositore non obest sententia tran-
sacta in rem iudicatam cum principali.
51. Coluisse dicitur reus, qui non appellat.
52. Tercius oppositor quis dicatur.
53. Sententia transacta in rem iudicatam
cum principali, illi obest, non tamen tertio
non citato.

CLERICVS vigore possessio-
nis ademptæ autoritate iudi-
cis secularis non est amplius
apud eundem iudicem conue-
niendus, neque super possessio-
ne, neque super proprietate,

sed apud Ecclesiasticum, cap. si quis contra cle-
ricum de foro compet. cap. fin. de iudic. & utro-
bique glos. & scribentes, Barbosa in collect. ex
nu. 1. Marta de iurisdic. p. 4. cent. 2. cass. 160.
nu. 13. & 24. † Nam clericus missus in pos-
sessione vigore actionis realis, vere possidet,
Iass. in l. 3. § fin. D. de damn. infest. col. 5. Alex.
in l. si finis §. Iulianus eod. tit. Marta d. cass.
160. nu. 6. † Bona enim temporalia, quæ per-
ueniunt ad dominium clericorum mutant na-
turam, quia mutata persona mutatur conditio
rei, Felin. in cap. Ecclesia S. Maria de constit.
num. 76. Bald. in l. places C. de Sacros. Eccles.
Bart. conf. 180. p. 1. Marcandrun. conf. 40. ex
nu. 5. Marta de iurisdic. p. 1. cent. 1. cass. 11. ex
nu. 28. & cent. 2. cass. 125. ex num. 28. † Nam
bona mutant naturam ex mutatione persone,
DD. in l. Paulus §. 1. D. de acquir. heredit.
& in l. filius familias D. ad l. Falcid. & in l. sed
& si restituatur §. 1. de iudic. & in l. fin. C. de
inoffic. testam.

¶ Vnde clerici etiam in realibus nullo mo-
do possunt conuenire apud iudices laicos,
Abb. in cap. qualiter, & quando de iudic. nu. 8.
Tiraquell. de retract. lignag. §. 32. glos. 1. num.
So. Cenedo ad Decretum collect. 37. nu. 14. Au-
frer. de potest. secul. regul. 2. limit. 4. Vant. de
nullit. ex defectu iurisdic. nu. 54. Bobadilla in
poliz. lib. 2. cap. 12. nu. 164. Rolandus conf. 12.
ex nu. 37. vol. 2. † Etiam patrimonialibus, gl.
& DD. in cap. similiter 16. q. 1. & in cap. cum
possessiones 16. q. 4. & in cap. quamquam de cen-
su. lib. 6. Tib. Decian. tom. 1. crim. lib. 4. capit.
11. nu. 3. Oldrad. conf. 17. nu. 2. † Nam clerici
in omnibus bonis temporalibus gaudent eis-
dem priuilegijs, & immunitatibus, quibus in
Ecclesiasticis, cap. sanctum in fin. 23. q. 3. cap.
fin. de vista, & bonef. cleric. C. uarrub. lib. 1.
variar. cap. 4. n. 3. Marta de iurisdic. p. 4. cent.
1. cass. 11. nu. 33. & cass. 49. ex nu. 1. & cent. 2.

8 *cas. 101. num. 5.* † Ita ut super illis, aut ratione illorum de iure, vel de facto nullatenus possint apud iudicē laicum molestari, *DD. & glos. inc. similiter 16. q. 1. & in c. cū possessiones 16. q. 4. & in c. quāquam de censib. lib. 6. Decian. tom. 1. lib. 4. c. 11. n. 3. Oldrald. cons. 17. n. 2.* † Etiam si incidenter de illis agatur, nam quo ad forum persona principaliter consideratur, & bona veniunt accessorie, *cap. si clerici 6. de foro compet. Oldrald. consil. 83.*

10 ¶ Quando tamen clericus venit sponte ad iudicium seculare, quod contra laicum agitur, & bona emit, quæ virtute eius sententiæ criminalis, vel ciuilibus venduntur, si postea rebocatur, vel nulla declaratur, nocet etiam emptori non citato, quia causa prima representatur in secunda, in qua insuit, *l. licet §. ea obligatio D. de procurat. Craucta cons. 131. nu. 15. & cons. 144. num. 1. vol. 1. Gonzalez in regul. de mensib. & alternat. glos. 31. num. 45.*

11 † Inspicitur enim quod principaliter agitur, non quod accessorie, & in consequentiam, *l. cum ex oratione §. fin. D. de excusat. tutor. Bald. in l. 1. num. 5. & in l. quod fabere, oppos. 7. C. de legib. Peregrin. de fideicommiss. art. 37.*

12 num. 24. † Ius enim tertij possessoris procedit, & dependet à iure creditoris, quod sui natura erat variabile, rebocabile, & resolutivum, ideo data falsitatis origine actus omnis consequens, & dependens est nullus, *l. ex initio C. de fals. capit. ad petitionem de accusat. capit. veniens de præsbyt. non bapt.* † Nam

13 sublato fundamento totum ædificium corruit, *l. ego tecum 26. de except. rei iudic. l. fin. D. de constit. pecun. l. veltigal D. de pignorat. Rota. decis. 10. de prabend. in antiquis.*

14 † Vnde resolutio iure actoris, resoluitur ius tertij accipientis, naturaliter absque facto hominis, ex solo iuris ministerio, *l. lex veltigali D. de pignorib. l. 1. C. si pignus pignori datum sit, cap. 1. §. rursus, quibus mod. feud. amittat. Corbulus de iure emphit. capit. 12. ex numer. 78.*

15 ¶ Præterea sententia lata super causa, cenietur lata super causato, & eodem modo exequitur in petitis, quæ dependent à causa, *l. ex diuerso §. 1. cum ibi notatis D. de re iudic. Innocent. in capit. cum Ecclesia sub trina, de causa posses. & propriet. l. quod tamen §. si arbitror. D. de arbitr. l. si prætor D. de re iudic.*

16 † Nam per rebocationem sententiæ per quam tertius possidebat, titulus huius tertij reditur ad non titulum, & causa ad non causam, *Gonzalez in Reg. de alternat. glos. 34. quæst. 16. nu. 91. Roland. à Valle consil. 45. ex num. 29. lib.*

4. *Parinas. in prax. quæst. 6. ex num. 35. & Re-* 17
bocata enim sententia in causa contra principalem, nocet etiam tertio, & ius præiudicium operatur, *l. in causa, cum duabus seqq. D. de minorib. l. minor D. de euietion. l. Iulianus l. cum miles §. fin. D. ex quibus caus. maior. Sarmient. lib. 5. selectar. super l. Gallus §. & quod si tantum D. de liberis, & posthum. ex num. 68.*

18 † Nam reuocata executione, tertius, qui eius vigore, & contemplatione possidet, comprehendit, quia hæc qualitas resolutiua inhæret à principio, & cum eadē transit in emptorem, *Bald. in l. in testamento C. de sent. passis Par-lador libr. 1. quotidian. capit. 3. §. 5. num. 16.* 19
‡ Quia ius tertij non est actus de perse, sed dependens à priore, puta iure creditoris, ideo ad rescissionem antecedentis, sequitur rescissio sequentis, *l. non est novum D. de condit. in-debit. l. qui repudiantis §. fin. D. de inoffic. testam.*

¶ Vnde executio, & subhastatio facta vi-gore sententiæ, vel decreti nulli, vel iniusti si rebocetur, insuit, in quemcunque possessor-em, ut fuit obtentum in una Romana spolijs 21. febr. 1600. ut testatur Marefco. variar. resolut. libr. 2. capit. 6. num. 5. Mar. Giurba. decis. 89 per tot. Mastrilli. decis. 29. Lasarte de decima vendit. cap. 14. ex num. 61. † Nam

18 cum venditio bonorum virtute sententiæ nul-læ, vel iniustæ fiat, quæ retractabile est, nul-lum ius firmum emptori concedere potuit, sed rebocabile, *l. si quis §. quod si quis D. de in iusto rupt. l. chirographis §. fin. D. de adminis-trat. tutor.* † Et cum hac tacita qualitate, &

19 conditione resolutiua, & variabili à princi-pio emptor rem subhastauit, & contraxit, cum sciat rem illam vendi ex iure litigioso, eiusque dubio ebentui ipse se submisit, *l. si duo D. de acquirend. hered. Tiraquel. de con-tract. conuent. §. 1. gloss. 2. num. 14. & Quia res-* 20

titutio quæ fit ex iustitia, & iuris dispositio-ne, & ex causa quæ in est à principio tituli, & ex causa de præterito inhærens contractui, fit tertio præiudicium, quia eius ius tollit, *l. in causa §. fin. cum duab. seqq. D. de mino-rib. l. minor D. de euiet. l. Iulianus, l. cum miles §. fin. D. ex quibus caus. maior. Sarmient. libr. 5. selectar. super l. Gallus §. & quid si tantum ex num. 68. Salgado d. cap. 14. ex nu. 56.*

21 ¶ Hinc sententia rebocatoria executionis, vel subhastationis cuius virtute tertius pos-sidet rem, illi etiam nocet non citato, quam-uis sit clericus, ex naturæ causæ, & iudicij, quia cum venditio sit nulla, & à lege rescissa, ad huc consideratur res penes debitorem, *l. si creditor §. fin. D. de distract. pignori l. fin. tit. 5.*

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

p. 5. Bart. in Creditores C. de pignorib. nu. 10. Parador. p. 4. quotid. c. fin. §. 5. ex n. 18. lib. 2. Surdus consil. 5. ex n. 8. Gratian. disceptat. forens. p. 1. c. 1. t. Similiter quando res alienatur in praeiudicium prioris creditoris qui habet hypothecam specialem, quia pactum de nō alienando illi appositum officit tertium emptorem, etiam clericum, penes quē potest fieri executio per laicū, *Albar. Velas de iure Emp. p. 1. q. 32. ex n. 13. Greg. Lopez in l. 73. tit. 18. p. 3. Ant. Gabriel. cōm. oppin. li. 3. tit. de pignor. concl. 1. Em. Suarez. in Tbesaur. recept. v. alienat. & v. prohibet. Rodr. Xuaréz in l. post rem a l. Reg. n. 5. limit. 1. Ant. Gomez in l. 40. Taur. n. 19. Azuved. in l. 1. tit. 5. li. 5. Recop. n. 3. Gasp. Rodrig. de annis reddit. li. 9. q. 9. n. 57. Felician de censib. li. 1. c. 1. n. 6. Amal. Rodrig. de exec. c. 4. ex n. 47. Dueñas reg. 240. n. 7. lim.*

25 7. t. Nec potest declinare, quia talis clericus rei possessor si vult iudiciū huiusmodi impedire, corā eodē iudice laico debet hanc oppositionē facere, *Aufser. in Clem. 1. de officio ordin. reg. 2. fallent. 10. & de potestate secular. n. 10. Bald. in hēstamenta C. de testam. & in l. fin. C. de edicto diui Adrian. tolet. col. 12. Paz de tenuta quass. 63. num. 33. part. 2. Mar. Giurba deciss. 62. num. 2.*

26 t. Quando enim iudex laicus principalis causae competens est clericus pro possessione sua debet apud eum addire, *Ancharr. in capit. ea quae de regul. iur. libr. 6. quest. 17. num. 21. Capicius deciss. 8. num. 3. Alexand. in l. si pupilo §. si rudo D. de noui operis nuntias. Christ. Paz de tenuta quass. 63. num. 33. part. 2. Mar. Giurba deciss. 62. num. 2.*

27 t. Cuius laicus recte assumit cognitionem, nam quem possidere, vel non possidere est questio facti, non iuris, vt post alios resoluit, *Menoch. de Retinend. possess. remed. 3. ex num. 743. & 745.*

28 t. De tamen etiam rei spiritualis incidenti iudex laicus competens est, vt ex multis dixi in Epitome de Magia libr. 3. capit. 26. ex num. 17. & me referens sequitur Doctiss. Franc. Salgado Somoza de prosect. Regia parte. 1. capi. 1. pralud. 5. num. 217. pag. 52. & part. 4. cap. 14. ex nu. 80. Couarrub. de sponsal. cap. 8. §. 12. n. 3. Menoch. d. remed. 3. n. 336. & de Recuperan. remed. 15. nu. 338. Farinac. tom. 1. q. 8. nu. 25.

29 ¶ Sententia tamen rebocata, vel annullata, cuius contemplatione clericus rem possidebat, res cum fructibus debet restituere, l. filio familias §. contra tabulas D. de inoffic. testam. Abb. in capit. cum causa de offic. delegat. Capicius deciss. 210. num. 12. Gutierrez consil. 15. ex num. 12. Petr. Surdus deciss. 45. ex num. 10. & deciss. 25. ex num. 21. & consil.

14. num. 16. & consil. 115. num. 11. & consil. 168. num. 20. & consil. 372. num. 21. & tract. de aliment. tit. 1. quest. 124. num. 8. Usafe. deciss. Pedamont. 160. nu. 10. Giurba deciss. Sgril. 89. per tot. Mastrill. deciss. 29. num. 4. & 5. Gracian. disceptat. forens. capit. 157. num. 27.

t. Nam cum titulus reditur ad non titulum, & causa ad non causam, res cum fructibus restituitur a possessore, *Bald. in l. fin. C. de sentent. pass. Felinus in capit. cum causam de re iudic. Tiraquel. in l. si unquam C. de rebocand. donat. v. reuertatur num. 278. Casberan. deciss. Pedamont. 160. num. 12. Petr. Surdus, & Mastrill. ubi sup. t. Titulus enim quādo ex sua natura est resolutibilis, facta resolutione res cum fructibus interim perceptis restituitur, l. cum qui emit. in princ. l. item quod dictum est l. Imperator D. de iudic. adiect. l. is qui §. si fides D. quod vi aut clam. l. fin. D. de iure fisci l. 1. §. 1. D. quod qui nolit. iuncta l. cum autem §. cum redhiberetur D. de adilit. edict. l. lege D. de lege commiss. l. cum quis D. de consensu. ob caus. l. videamus §. item, & in debitum cum duabus seqq. D. de usur. l. 1. D. de iis quibus, vt in dign. t. Et non solum quando rebocatur ex causa nullitatis, sed per viam appellationis, vel suplicationis, nam utroq; casus res cum fructibus est restituenda, *Auth. qua supplicatio C. de praeibus Imper. offrend. Rebuff. ad Regias Constit. tit. de sentent. execut. artic. 5. gloss. 3. ex num. 3. Morla in Empor. iur. tit. de iurisdic. omn. iudic. in praemiss. nu. 73. Giurba deciss. 89. num. 2. Mastrill. deciss. 29. nu. 9.**

¶ Neque ab hac fructuaria restitutione excusat titulus a iudice, & bona fides, quia sententia nulla, vel rebocata non dicitur sententia, & habetur ac si nunquam fuisset sententiatum, *Cabalcán. deciss. 40. num. 51. part. 2.*

t. Quia actus nullus nullum operatur positui iuris effectum, *Vant. de nullis. sentent. tit. quotiens intra quod temp. num. 26.*

t. Non enim dici potest iudicatum, nec sententia, quādo aliquo vitio nullitatis laborat, l. 3. §. condemnatum D. de re iudicat. l. 1. §. fin. D. ad 8. C. Turpillian. l. non putauit §. non quous D. de contrahat. l. 1. §. hac autem verba D. quod quisque iur. t. Quia non entis nulla sunt qualitates, l. eius qui in prin. §. quod si stipulatus D. si certū petat. l. si seruum §. 1. D. de act. empt. t. Rebocata enim sententia omnia retro acta corrūit, *Gratian. deciss. 120. Giurba deciss. 89. ex n. 1. Mastrill. deciss. 29. n. 7.*

t. Nā subiecto antecedenti tollitur consequens, l. si can. te D. de pact. cap. ad petitionem de accusat. Rota Rom. deciss. 10. de prebend. in antiq.

¶ Vnde

- 38 ¶ Vnde sicut nulla precedente sententia subhastatio bonorum fieri non potest in pra- iudicium tertij, nec facta valet, ita etiam si precesserit sententia nulla, quia non aliter se habet, quam si de facto fiat, l. 4. §. condemnatum, l. cum nulla D. de re iudic. cap. pastoralis rod. titul. Galliaul. cons. 61. ex num. 31. Viuius deciss. 53. num. 7. & deciss. 304. num. 5. & deciss. 380. num. 29. Cabalcian. consi. 11. num. 63. p. 1. & deciss. 3. num. 15. Giurba deciss. 89. num. 14. † Ideo ut nec titulus sententiae prodest, ita nec bona fides, quae ex sententia nascitur, quia titulus nullus aliquam tribuit exceptionem, aut effectum, l. quotiens D. qui satisfacere cogant. Mariscot. libr. 2. variar. resolut. capit. 94. num. 35. † Nam titulus inualidus habetur pro non titulo, l. nec ullam §. item, in fine D. de petit. heredit. Marcabran. cons. 10. num. 59. Gracian. discept. forens. cap. 43. num. 33. Surdus consi. 28. num. 53. † Nam rebo- cata sententia, omnia facta eius virtute, con- siderantur ac si facta non fuissent, Muscatel. de fidei iusor. part. 1. mod. 18. num. 14. Gon- zalez in reg. 8. Cancell. glos. 6. num. 183. Giur- ba deciss. 39. num. 14. † Non enim dici- tur factum, quod non durat factum, l. idem §. si actor D. quod quisque veniens. nom. l. si pro parte §. versus D. de in rem vers. l. 3. §. si quis ita D. de hered. instit. Sanch. consi. 1. nu. 11. part. 3. Recopil. libr. 1. titul. 6. l. 10. glos. 2. num. 10. & libr. 4. titul. 1. l. 20. glos. 2. nu- mer. 17.
- 43 ¶ Et quemadmodum tertius possessor te- netur res cum fructibus restituere, similiter etiam actor tenetur soluere debitam pecu- niam, cum legitimo interusurio, Ofsce. deciss. Pedam. 160. Gasp. Rodrig. de annuis reddit. libr. 1. capit. 14. num. 61. Mieres de Maiorat. part. 3. quest. 25. ex num. 28. † Debitam pecuniam dico, non pretij, pro quo res ven- dita est, sed quae omnino debebatur, idem Of- sace. d. deciss. 160. Mar. Giurba deciss. 105. Ga- ma deciss. 232. num. 5. Boer. deciss. 44. num. 26. Salgado de Regia protect. part. 4. cap. 14. ex num. 156.
- 45 ¶ Et non solum agi potest de nullitate per- viam exceptionis, aut quarellae, sed per ac- tionem spoliij, ad bona recuperanda cum fruc- tibus, quia spolium committitur quando quis virtute sententiae nullae rebus suis priuatur, capis. conquarente. de restitut. spoliat. Ale- xand. in l. non videtur, & in l. iuste possidet D. de acquirend. possess. Vant. titul. quotiens, & intra quod temp. num. 41. † Etiam si ad- tales actus sit deuentum autoritate iudicis,

nam etiam quando nulliter agit, datur actio spoliij, capis. ex insinuatione, de probat. cum alijs aduclis à Stepb. Gratian. tom. 4. discept. forens. capit. 734. num. 61. Etiam si tales iudices sint domini Superiores, quia Prin- cepts nulliter agendo spolium committit, Af- flit. deciss. 361. num. 24. & 33. Surdus con- si. 168. num. 26. libr. 2. & consi. 189. num. 30. Menochius de recuperandum possess. remed. 8. no. 1. Gratian. d. cap. 734. num. 7. Pontanus de spolio lib. 2. cap. 16. nu. 182.

¶ Neque obstat, quod acta facta cum prin- cipali, tertio ignoranti non praeducant, l. saepe D. de re iudicat. l. a sententia D. de ap- pellat. Surdus deciss. 256. num. 1. & consi. 399. num. 10. Menoch. consi. 320. num. 19. & consi. 390. num. 36. Mar. Giurba deciss. 1. Sicil. num. 10. † Quia id non procedit in cieri- so emptori bonorum temporalium, quia cap- se tertius non est cum nullum interesse ha- beat in negotio principali, sed in tertio op- positore, qui pro suo interesse venit, vel ve- nire debebat ad litem, cui sententia non obest, si citatus non fuit, DD. in l. praeses pro- uinciae §. C. de pignor. & hypotec. Roland. d. Valle consil. 29. ex num. 22. vol. 3. D. Castil- lo libr. 4. capit. 14. num. 30. Anton. Thesaur. lib. 1. qq. forens. quest. 60. num. 10. Sigism. Seca- zia de appellat. quest. 5. num. 59. Surdus consil. 271. num. 4. Stepb. Gratian. part. 4. dis- cept. forens. cap. 772. num. 17. Farinac. tom. 1. quest. 24. ex num. 175. & tom. 3. quest. 107. part. 1. articul. 11. † In quo casu si senten- tia cum principali lata, collusionem, vel lapsu fatalium, vel alia de causa transacta sit in rem iudicatam, non obest tertio oppositori non citato, d. l. praeses provinciae §. C. de pign. & by- pot. praeses provinciae vir clarissimus ius pig- noris sui exequentem audit, nec tibi obicit sententia aduersus debitorem tuum dicta, si cum collusisse cum aduersario tuo supera- tum te constiterit. † Collusisse enim dice- tur, qui non appellat, vel supplicat a sententia de qua appellare potest, vel supplicare, l. si per- lusorio D. de appellat. l. ex contractu D. de re iudic. Molina de primog. libr. 4. cap. 8. ex nu. 7. Mieres tom. 2. p. 4. q. 14. ex n. 63. Menoch. d. 1. presumpt. 26. Masrill. de ff. Sicil. 172. † Tertius autem dicitur qui citatus, vel sponte venit ad causam inter alios agitata pro suo ta- tum interesse, l. si suspecta, & ibi Bald. & alij D. de inoffic. testam. Mar. Giurba d. deciss. 1. nu. 52. † Et in hoc casu sententia valet contra principalem, contra quem fuit lata, non tamen vt noceat tertio non citato, DD. in l. si filius iu- vil. §. dui D. de leg. 1. Giurba d. deciss. 1. n. 47.

CAP. XIII. De executione sententiæ iudicis laici in bonis clerici facienda.

SUMMARIVM.

1. Iudex laicus in multis cognoscit aduersus clericum.
2. Laicus quando sententiam in clericum valide tullit potest eam exequi.
3. Clericus laicum conuincens apud iudicem laicum, si in eo iudicio condemnatur, non potest eum subterfugere.
4. Clericus possidens rem secularis alijs hypothecatam, penes eum potest fieri executio apud laicum.
5. Clericus non potest iudiciumulare fugere in quo spente se immiscuit.
6. Clericum recipiens rem de manu laici potest ab eo compelli ad restitutionem, captis pignoris.
7. Iudex laicus exequitur sententiam in bona clerici in casibus, in quibus potuit cognoscere.
8. Natiuum est iudicis qui sententiam tullit, ut eam exequatur.
9. Iudex laicus in casibus, in quibus sententiam valide tullit non debet recurrere ad Ecclesiasticum pro executione.
10. Iudex laicus si non haberet potestatem exequendi, eius iurisdictio esset illusoria.
11. Clericus qui in iudicio principali non potuit bona eximere, minus in executione.
12. Executio sententiæ est finis ad quem dirigitur, & pars continentie iudicii.
13. Sententia huiusmodi quando à laico mandatur executioni in bonis clerici temporalibus, non potest declinare.
14. Executio in bonis fieri non potest sine coercionem personæ.
15. Executio potest fieri sine coercionem personæ in temporalibus.
16. Reconuentionis sententia potest ferri in bonis non tangendo personam.
17. Clericus pro suo interesse comparens apud iudicem laicum, debet eius iudicio stare.
18. Clericus missus in possessione per iudicem laicum, debet apud eum respondere contra dictori.
19. Casus nonnulli in quibus laicus cognoscit aduersus clericum remissus.
20. Clericus negociator à laico discutitur.

21. Bona clerici negociatoris subuenerunt legi iudicibus.
22. Bona temporalia clerici negociatoris quando à laico capiuntur.
23. Clericus pro negotiatione tenetur de gabelis, & alijs rebus apud laicum respondere.
24. Ecclesiasticus discernens censuras in seculari procedentem contra clericum negociatorem, vim facit.
25. Laicus procedens in clericum, ut possessor rei litigiosa male agit.
26. Consuetudo Neapolis, quæ est secundum Ecclesiam non potest extendi ad Hispaniam.
27. Ecclesiasticus non debet requiri pro executione sententiæ laici in casibus, in quibus eam valide tullit.
28. Censuallos in huiusmodi Requisitoria duplici errore labitur.
29. Couarrubia sententia expenditur de Requisitoria Ecclesiastici.
30. Secularis debet implorare auxilium Ecclesiastici si executio est facienda in persona clerici.
31. Laudemi debiti à clerico secularis habet cognitionem.
32. Iudex laicus in casibus, in quibus potest cognoscere, potest exequere, per suos ministros.
33. Executio huiusmodi fieri debet in bonis temporalibus clericis.
34. Sententiæ executio expectat ad iudicem, qui eam tullit.

IUDEX laicus in multis casibus licite cognoscit aduersus clericum, & pronūciat, quos late congerunt DD. in Clem. 1. de offic. Ordin. & in cap. si iudex laicus de sent. excomm. & in cap. Sacerdotibus, ne clerici, vel monach. Secph. Ausp. tract. de potest. facul. in Eccles. Castillo de Bobadilla in sua Polytic. libr. 2. cap. 1. ex nu. 66. & cap. 18. per tot. Cened. ad Decret. collect. 37. In quibus casibus cum laicus sententiam valide ferat, ab eo fieri debet executio in bonis clerici, captis pignoribus, etiam fructibus beneficii, dū eius persona illa feruetur, cap. Sacerdotibus, & ibi omnes, ne clerici, vel monach. Nam si clericus pro debito suo laicum exequitur, & virtute sententiæ de Remate bona possidet, quæ apud superiorem rebocatur, non potest iudiciū fugere, & eo maxime, si cum cautione depositaria res tradita est, quia tali satisfactione ad huc consideratur res in acerbo bonorum, Mas Brill. decis. 126. ex nu. 1. vsque ad nu. 16. Aut alius pro actione hypothecaria rem sibi prius obligatam, apud

apud laicum exequitur, clericus pro possessione sua debet apud eundem iudicem adire, quia pactum de non alienando officit tertium emptorem clericum, penes quem potest fieri executio per laicum, ut per DD. in l. si creditor §. fin. D. de distract. pignori. Parlador lib. 2. quotidian. p. 4. cap. fin. §. 5. ex nu. 18.

- 5 ¶ Et ratio est, nam cum clericus ad iudicium seculare venit voluntarie, ut accipiat bona temporalia, non potest postea, in eorum in iusta retentione, ab eodem iudicio fugere in quo sponte se immiscuit, *Guliel. Benedict. in cap. Raynuntius v. uxorem de testam. num. 128. Cassan. in consuetud. Burgun. rub. 1. §. 5. tit. des indices nu. 71. Quesada diuers. qq. cap. 79. ex nu. 10.* ¶ Et ita clericum qui in iudicio temporalis bona siue deposita, siue empti recipit ab eodem iudice posse compelli ad restitutionem captis pignoribus tenent, *DD. in l. fin. C. de bonis auct. iudic. possiden. & in cap. 1. depositi, Seobar de ratiocinijs cap. 7. ex nu. 7. Afflict. deciss. 24. nu. 3. Aufrer. in Capell. Tholos. deciss. 168. & in Clement. 1. de offic. Ordin. fallen. 14. Auiles in Capp. Prator. cap. 10. glos. execution. nu. 6. & in cap. 20. glos. usurpa. nu. 10. Perez in l. 1. tit. 10. lib. 3. Ordin. Salgado de Regia protecl. p. 4. ca. 14. ex n. 105. Iacob. Graffis de effect. cleric. effect. 1. ex nu. 855.*

- 7 ¶ Neque executione recurrendum est ad iudicem Ecclesiasticum, sed ad iudicem qui tulit sententiam, vel cui commissa est executio per secularem l. a diuo Pio §. 1. D. de re iudic. ut iudices a sedatorum sententias exequantur ij qui eas dederunt. ¶ Nam proprium, & nativum est iurisdictionis iudicis, qui sententiam tulit, ut eam exequatur, quia est consequitivum eius iudicij, quod determinavit, dum eius executio petitur, *Angel. in l. qui de inoffic. nu. 7. & ibi Paul. num. 8. de inoffic. testam. l. ass. in l. proponendum §. fin. autem C. de iudic. num. 3. Marta de iurisd. p. 4. cent. 1. cas. 89. nu. 33. Car. de Graffis de effect. 1. ex nu. 789. Trentacinq. qq. Forens. lib. 1. q. 79.* ¶ Neque pro eius executione auxilium Ecclesiasticum implorandum est, nam fuisset dissonans, ut iudex sententiam ferret, & eam non posset executioni mandare, cum in casibus, in quibus habuit iurisdictionem in principali, possit in accessorio (quod est executio) procedere, quia instantia executionis pars quidam est litis principalis, vel saltem accessio, *Ant. Faber. lib. 2. tit. 2. de in ius vocando, diffinit. 12. num. 5. Salgado de Regia protecl. part. 4. cap. 14. ex nu. 96.*

- 10 ¶ Vnde cum iudex secularis in casibus, in quibus venit clericus voluntarie pro suo inte-

rese habeat iurisdictionem, de necessario concedendum est, habere iurisdictionem ad exequendum pronunciatum, etiam contra ipsum clericum, qui iudicio se immiscuit, alias iurisdictionis esset illusoria, *Glos. in autb. de bared. & falsid. §. si quis autem v. admonitus in fin. collat. 1. Curtius iun. cons. 59. in prin. & cons. 62. nu. 4. Petr. Barbosa in l. qui prior 29. D. de iudic. nu. 98.* ¶ Nam cum bona quae in iudicio temporali clericus recepit sint secularia, solum ea poterat eximere persona clerici, & cum illa non eximat in iudicio principali, ut dictum est, minus in accessorio, quod est executio sententiae, cap. si super gratia, de offic. de legat. quam executionem veluti gratia praedictae accessoriae naturam sequi congruit principalis. ¶ Executio enim est consequentia sententiae, & finis ad quem dirigitur, quia inutilis, & frustratoria esset, nisi executioni mandaretur, & est pars continentiae iudicij, quae dividi non potest, l. ubi captum cum vulgatis C. de iudic. nam ut ait Bobadilla lib. 2. cap. 18. nu. 243. *Porque tiene repugnancia averse de dividir el juicio, en que la toma de la prenda passe ante el juez, i la justificacion della ante otro.* ¶ Et ita dum sententia in bonis temporalibus clerici mandatur executioni ab ea clericus non potest declinare, *Carol. de Graffis, de effect. cleric. effect. 1. nu. 791. Secus vero si executio esset facienda super bonis, quia tunc poterit fieri per eundem iudicem laicum, qui sententiam tulit, Ioan. Lupus in repet. cap. per vestras §. suspensione de donat. inter vir. nu. 2.*

¶ Neque obstat si dicas non posse fieri executionem in bonis clerici condemnati per secularem, sine coactione personae, & ita faciendam esse per Ecclesiasticum, ut tenet *Marta de iurisd. p. 4. cent. 2. cas. 151. nu. 7.* ¶ Nam ad hoc, ut in bonis clerici fiat executio, non est necessaria coactio personae, cum possit fieri captis pignoribus, vel rebus, quas restituere condemnatur, nam ut ait *Federic. de Senis cons. 93. n. 5. Quod si executio est facienda in personam, reserbetur Episcopo, si vero sit realis executio facienda in bonis, potest facere iudex seularis.* ¶ Neque his obstat eiusdem, *Marta sententia 2. cent. 2. cas. 104. num. 9.* nam iudex seularis, qui de causa Reconventionis clerici cognovit, potest exequere sententiam condemnatoriam in bonis clerici, non tangendo personam, *Palac. Rubens in cap. per vestras §. 1. num. 2. Car. de Graffis de effect. cleric. effect. 1. nu. 791. Lappus allegat. 118. nu. 6.*

¶ Neque obstat clericum non posse consentire in iurisdictione iudicis seularis, cap. si diligenti, de foro compet. cum vulgatis, quia

D. Franc. Torreblanca Villalpando.

quādo pro suo interesse comparet apud laicū,
debet eius stare iudicio, ne fiat illudorium, vt
multis casibus enumeratis resoluit, *Bobadilla*
in Polysic. lib. 2. cap. 1. ex nu. 66. & 117. 128.
18 *122. 123. 124. 126. 137. & seqq.* † Nam si cle-
ricus mittitur in possessionem per iudicem
laicum vigore, *l. fin. C. de edicto D. Adriani*
108. & post modum tertius cōpareat eam cō-
tradicens talem possessionem, non debet
laicum iudicium fugere, *Peregrin. de fideicom-*
miss. art. 48. ex nu. 62. Paz de tenut. p. 2. capi.
64. nu. 13. Salgado de regia protest. p. 4. cap. 14.
19 *nu. 125.* † Multi enim sunt casus, in quibus ex
iure canonico permittitur iudicem laicum
procedere posse in causis clerici rei, quos con-
gerunt, *Steph. Aufrer, Carol. de Graffis, Boba-*
20 *dilla, Gratian. & alij ubi sup.* † Et in clerico
negotiatore rescriptum est à Romano Ponti-
fice in cap. fin. de vita, & honest. cleric. in quo
niam de his se implicat, de suis facultatibus stu-
tutis, & consuetudinibus patriæ subiaceant, nō
defendas eosdem, nam vt ait text. in cap. cleri-
corum de vita, & honest. cleric. decorum est,
vt illi qui cum alijs similem vit. sm. suscipiunt, si
21 *milem sentiant in legibus disciplinam.* † Et quā-
uis bona clerici negotiatoris sint Ecclesiasti-
ca, quia sunt sita in territorio Regis secularis
illi subiunguntur, vt notat *Felinus in cap. Eccle-*
sia de Constitut. nu. 8. Salgado d. cap. 14. n. 100.
22 † Vnde recte laicus ea occupare potest, quia
Pontifex Summus permittit, vt possit proce-
dere, & exequere in bonis clerici, reuerbata
persona, vt docent *Dec. in cap. Ecclesia Sanc-*
ta Maria de Constitut. col. 1. Gregor. in l.
49. tit. 6. part. 1. & ibi Humada glos. 3. & facit
text. in l. 7. tit. 18. lib. 9. Recop. ubi expresse ca-
betur fieri executionem in eius bonis, como si
23 *fuera lego.* † Nam vt eleganter ait *Doctiss.*
Franc. Salgado de Regia protest. d. capit. 14
nu. 103. in his casibus, in quibus clericus prop-
ter negotiationem debet gabellam, potest coram
seculari iudice conueniri, & illam ab eo exige-
re, & exequi in temporalibus scilicet ipsius cle-
rici capitis pignoribus, persona tamen eius sem-
per excipienda. Mexia in pramat. taxa pan.
concl. 5. nu. 23. Rebuff. in l. Gall. tom. 2. de mer-
cat. menciit. vend. glos. 13. Boer. dec. ff. 246. nu. 4.
Azuero in l. 11. tit. 3. libr. 1. Recopil. Lasarte
24 *de Gabell. cap. 19. nu. 84.* † Et ita practicatur
in omnibus Hispaniæ tribunalibus, & specia-
liter in Regia Granatense Chancelleria, de
qua sit testatur *Girona de Gabell. cap. 7. nu.*
29. Et hanc opinionem in praxi receptam vidi
in Granatensi pratorio ubi pro iudice seculari
fuit pronuntiatum, & semel atque iterum in
dicto Granatensi pratorio declaratum fuit in-

dicem Ecclesiasticum, qui censuris contra secu-
larem procedebat, vim facere, lisque fuit inter
Regios auditores, & consiliarios mutuo con-
silio animaduersa, & tandem Gabellarii
obtinuit, & causa fuit ad secularem iudicem
remissa.

† Neque etiam obstat doctrina, *Vincenij*
de Franch. deciss. 545. nam ibi secularis vole-
bat exequi monasterium, nō quod fuisset cum
eo lis agitata, sed vt possessorem rei litigiosa
virtute capitulorum Regni, quæ ei non pote-
rant tribuere iurisdictionem, ibi, *sed quia ex*
processu apparebat monasterium non comparuisse
se in iudicio ad impediendam executionem sen-
tentiæ, in ois, qui obtinuerat, egerat contra mo-
nafterium virtute capitulorum Regni, & quia
non concurrerant requisita in dictis capitulis
fuit laicus à dicto remedio exclusus. † Neque
26 minus obstat opinioem, *Vini deciss. 49. n. 7.*
ubi resoluit casum in favore iurisdictionis
Ecclesiasticæ, ex eo quod in prouincia Neapoli-
tana ita asserit practicum, nam consue-
do Neapolis, quæ principio suo ex donatione
Constantini fuit terra Ecclesiæ, & hodie est
eiusdem summi, non potest induci, in his Reg-
nis Hispaniæ ubi contrarium practicatur, vt
docent *Steph. Aufrer. de protest. secul. reg. 1. n.*
25. Covarrub. in Pract. cap. 33. nu. 6. Farinae-
tm. 1. q. 8. n. 98. Bobadilla lib. 2. cap. 18. n. 99.
† Neque tandem obstat, *Ceball. tract. de cog-*
nit. per violent. p. 2. q. 76. n. 17. nam in opinio-
ne Martæ tranfit, cui satisfactum est, & in ijs
quæ subdit, *Requirendum esse Ecclesiasticum,*
& si nollet auxilium prestare, & sententiam
iudicis secularis executioni mandare, tum pro-
fecto vim facit. † Duplici errore labitur, nō
28 dum putat necessariam esse Requiritoriam iu-
dicis laici, ad exequendam suam sententiam
in bonis clerici condemnati; tum dum putat
ex denegata executione recurri posse ad Chā-
cellariam, per viam violentiæ, nam ex actis re-
gatiuis, non datur recursus ad Chancelleriā
sed ad superiorem Ecclesiasticum, *Covarrub.*
in Pract. cap. 10. nu. 1. † Nec minus obstat
29 eiusdem *Covarrubiæ* sententia dum ait d. n. 1.
eadem ratione iudex secularis quotiens ea ne-
cessitas inciderit poterit implorare iudicis Ec-
clesiastici auxilium, pro exequenda eius senten-
tia, aduersus eos in quos ipse non habet iurisdic-
tionem. † Nam expresse agit quando executio
30 est facienda in persona clerici, quia tunc secu-
lares debent implorare auxilium Ecclesiasti-
ci, secus tamen quando in solis bonis cleri-
ci esset facienda, vt dictum est, *Cyn. in l. nulli*
C. de testib. † Cum in laudemio, quod à cleri-
co debetur emptore bonorum emphiteutico-
rum

rum secularis cognoscat, & captis pignoribus
faciat solutionem, *Rebuffus in Consist. Gal-*
lis. tom. 2. de mercatorib. minutatum vendent.
glos. 13. Cassan. in Consuetud. Burgund. d. rub.
17. tit. des cens. §. 1. ex nu. 9. Gironda d. p. 7.
num. 30.

¶ Iudex enim laicus quando iurisdic-
tionem habet in causa principali, quæ agitur
contra laicum non solum clericum posses-
sorem citatum, & non comparentem, vel ad cau-
sam venientem, condemnare potest, sed etiam
compellere per suos ministros, captis pigno-
ribus, *Aufser. in Clem. 1. de offic. Ordin. reg. 2.*
fallen. 10. & tract. de potest. secular. num. 10.
Parlador. lib. 2. quotidian. cap. fin. §. 1. nu. 11.
p. 2. Bobadill. in Polyt. lib. 2. cap. 18. ex nu. 66.
Cevallos tom. 1. commun. contra comm. q. 36.

ex num. 14. † Nam iudex laicus in casibus, 33
in quibus sententiam valide tollit aduersus
clericum, potest facere executionem in suis
bonis temporalibus, *l. ad dictos & ibi glos.*
C. de Episcop. & cleric. l. 2. C. ut nemo priuat.
Guil. Benedictus in capit. Raynuncius v. uxorem
C. de testam. deciss. 2. ex n. 147. Barbof. in
l. qui prior 29. D. de iudic. ex n. 93. † Sententia 34
enim executio expectat ad eum iudicem, qui eam
tollit, atque de causa principali cognouit, *l.*
nullis C. de iudic. l. Ordinarij C. de rei vindic.
cat. capit. 1. de causa posses. & propriet. l. a
dino Pio D. de re iudic. Felin. in capit. sig-
nificasti de offic. deleg. num. 4. Marta de iuris-
dict. p. 4. cent. 1. cas. 89. nu. 33. Trentacinq. qq.
Forens. libr. 1. q. 79. Carol. de Grassis de effect.
cleric. effect. 1. ex nu. 789.

¶ Ad laudem indiuiduæ Trinitatis, Deiparæ MARIE, & omniū
cœlitum, finitur Tomus Secundus de IVRE SPIRITVALI,
sub correctione Sancta Matris Ecclesiæ.

Incenciatus Don Franciscus
Torreblanca Villalpando.

CVM PRIVILEGIO REGIO.
Cordubę, in edibus Autoris.

REGESTVM

¶.¶.¶. ABCDEFGHIKLMNOPQRSTUVWXYZ.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vv
Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp
Qqq Rrr Sss Ttt Vuu Xxx Yyy Zzz.

Aaaa Bbbb Cccc Dddd Eeee Ffff.

Omnes sunt Terniones, præter Ffff. duernionem.

SALVATOR DE CEATESA TYPOGRAPHVS
excudebat. Anno 1635.

LEGATORIA DI LIBRI
R. CICCIORICCO
Bergo Vittorio, 25
ROMA
Digitized by Google

